12
3 S
8
BIBLIOTECA VITT EMANUELE ROMA
55
SH
4
20. J.

THEOPHILI

BONETI

MEDICINÆ DOCTORIS,

SEPULCHRETUM

SIVE

ANATOMIA PRACTICA,

EX

CADAVERIBUS MORBO DENATIS,

Proponens

HISTORIAS ET OBSERVATIONES

Omnium Humani Corporis Affectuum, ipſorumq; Cauſas reconditas revelans.

Quo Nomine tam PATHOLOGIÆ *Genuinæ, quam* NOSOCOMIÆ *Orthodoxæ fundatrix, imo* MEDICINÆ VETERIS *ac* NOVÆ *Promptuarium dici meretur,*

Cum INDICIBUS neceſſariis.

EDITIO ALTERA, QUAM NOVIS COMMENTARIIS

Et OBSERVATIONIBUS *innumeris illuſtravit, ac tertia ad minimum Parte auctiorem fecit*

JOHANNES JACOBUS MANGETUS, MEDICINÆ DOCTOR, & Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Archiater.

TOMUS SECUNDUS.

BIBL. SS. IO. & PA. DE URB.

GENEVÆ,

Sumptibus CRAMER & PERACHON.

M. D C C.

Ex libris Recessus SS. Joannis et Pauli de Urbe 1811

THEOPHILI
BONETI
MEDICINÆ DOCTORIS
ANATOMIA PRACTICA;
SIVE
DE ABDITIS MORBORUM CAUSIS
Per Cadaverum Diſſectionem revelatis.

LIBER TERTIUS.

DE AFFECTIBUS IMI VENTRIS.
SECTIO I.
DE INAPPETENTIA.

BIBLIO. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

OBSERVATIO I.

Anorexia inducta ab orificio ventriculi ſuperiore ulcerato, Humoribus corruptis in cavitate ejuſdem.

JUVENIS cum convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore ſtomachi correptus fuit, inde ſequitur vomitus, Anorexia, mors: In ventriculi orificio ſuperiori ulcus erat magnum, ventriculus humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat. *Vide lib.* 1. *ſect.* 1. *obſerv.* 14.

INappetentia ut plurimum fit ab humoribus dulcibus; crudis, aquoſis, ſeroſis, bilioſis, aut aliter vitioſis, ventriculi orificium & tunicas imbuentibus, hiſque vel in ventriculo genitis, vel à vaſis hepatis, lienis, pancreatis, meſenterii &c. in ventriculum influentibus, particulas acres, fermentaceas, quæ famem inducunt, (*vide Scholia ad obſervationem* 1. *ſect.*2.) deſtruentibus: Interdum a ſolis vaporibus bilioſis aut aliter vitiatis, videlicet in ventriculum elatis, ſive hepate calidiore, ſive à vermibus contentis in inteſtinis, ſive ab utero, ſive à toto corpore, ut per febres accidit: Nihil aliud autem cenſetur eſſe Anorexia, quam proſtrata ciborum omnium appetentia, ex defectu ſuctionis ſenſus in orificio ventriculi ſuperiore ortum ducens: Defectum ſuctionis inferre ajunt, alimenti in corpore abundantiam; craſſos & lentos humores, ſive ex cibis in ventriculo genitos, ſive aliunde affluentes: cibos pingues ac viſcidos: intemperiem tam calidam quam frigidam: obſtructionem vaſorum lacteorum: conſuetam evacuationem, ut menſium vel hæmorrhoidum ſuppreſſam, aut conſuetum intermiſſum exercitium: cerebri demum & nervorum vitia, in quibus ſcil. facultas animalis vel concidit vel depravata eſt, ut in apoplexia, lethargo &c. paralyſi etiam, propter obſtructionem nervorum à ſexto pari prodeuntium: *Franciſcus* verò *Sylvius* in Praxi ſua medica, vult hu-

jus ſymptomatis cauſam frequentiorem & graviorem, eſſe ſalivam viſcidiorem & pinguiorem, adeoqua ad promovendam alimentorum in ventriculo reliquiarum fermentationem plane ineptam; quinimo pituitam in tenui inteſtino ſimilem producentem, à qua ſucci pancreatici aciditas blanda obtunditur, cujus halitus acidiuſculi & grati, ad ſuperius orificium ventriculi appellentas, famem ſolent excitare: Aliam etiam cauſam eſſe Bilem pinguiorem, ab inteſtino tenui ad ventriculum aſſurgentem, atque tum alimentorum reliquias, tum ſalivam corrumpentem, & ſic gratam ipſarum aciditatem obtundendo, appetitum proſternentem.

OBSERVATIO II.

Apoſitia ob ventriculum humore plenum viridi.

JUvenis mulier (*de qua lib. I. Tit. de Paralyſi*) conquerebatur de ventriculi ardore, ſiti, Appetitus edendi proſtratione, alvi difficultate &c. Illi veſica bilis bile craſſa ac nigra turgida erat: ventriculus humore plenus viridi; colon inteſtinum, ubi ventriculo annexum eſt valde laxum: reliquis in locis, ad craſſum inteſtinum uſque, fæcibus craſſis duris infarctum.

OBSERVATIO III.

Inappetentia à vitio fibrarum ventriculi & parvitate nimia Lienis.

MUlier Romana 35. annor. per plures annos inappetentiam paſſa, cum tuſſi ſicca & ſpirandi difficultate, cum fruſtra variorum Medicorum auxilia tentaſſet, moritur; Diſſectoque ejus cadavere, ventriculi omnes fibræ nigræ duræque repertæ ſunt: Tres vero pulmonum lobi adeo indurati, ut potius tophos lapideos quam carnem omnibus videntibus ementirentur. Lien ovi gallinacei magnitudinem non excedebat. *Ex P. Sphereri obſervationibus.*

OBSERVATIO IV.

Inappetentia à ventriculi depreſſione per magnum Hepar.

FIlla ſexennis poſt lentam Tabem, doloribus hypochondriorum & Inappetentia, ſeu proſtrato ciborum deſiderio, viribus fracta expiravit; In diſſectæ cadavere Hepar univerſum fere occupabat abdomen, ventriculumque adeo ad inferiora depreſſerat, ut quaſi ab œſophago videretur ſeparatus: Pulmo ſiniſter conſumptus Tabi dederat occaſionem, Pondere igitur Hepatis increſcentis propter impeditam circulationem, depreſſus ventriculus, cibos vitæ neceſſarios reſpuit. *Thom. Bartholinus cent. 4. obſerv. 71.*

OBSERVATIO V.

Inappetentia à corrugatione, ulcere fiſtuloſo, aliiſque vitiis ventriculi.

CUr nonnulli pauxillam quantitatem cibi aſſumere poſſint, cauſam videre viſus ſum in vigili arcis Deſſavienſis: Hic quidem munus ſuum obibat, ſed aliquot annos conqueſtus erat de cibi faſtidio & vomitu, ut fere ſolo potu ſe ſuſtentare cogeretur, moriebatur tandem:

Aperto cadavere abdomen humore aquoſo repletum reperiebamus: Deinde omentum putridum, ut ad tactum ſtatim divelleretur: Præterea fellis veſiculam ſecundum quendam ramum ruptam: Quin & corrugatio aderat, ſeu concreſcentia quaſi membranarum ſcirrhodes: foramen quoque ventriculi vetus, quemadmodum ex lateribus nigris, cruſtoſis & inveteratis patebat, conſpiciebatur; cui & ulcus fiſtuloſum jungebatur: tandem etiam ventriculi capacitas admodum exigua, & vix cum nucis juglandis magnitudine conferenda, occurrebat, quibus ſane factum fuit ut nihil fere comederit: omneſque cibos ingeſtos ſtatim rejecerit: Quemadmodum ſaniei ratione ex ulcere, omentum & veſicula fellis computruerunt, & ob foramen potiſſimum potus ad abdomen delata fuit: Miror vero, cum foramen vetus appareret, cur non major aquæ copia ibi reperta fuerit? forſan *venæ ventriculi avidæ*, cum parum alias alimenti aſſumerent, avide potum ſtatim ſuxerant & ad meſaraicas detulerant. *Phil. Salmuth. centur. 1. obſerv. 43.*

OBSERVATIO VI.

Inappetentia à viſcerum omnium corruptione.

VLcere ventriculi viſus fuit quidam cereviſiæ coctor laborare, & quidem interioris partis: huic non modo ventriculus male affectus erat, sed omnia viſcera interiora

eqr.

rupta ac fœtidiſſima: Multo tempore hic pallidus admodum fuerat, & mali in facie coloris: circa digitorum articulos tumores habebat; delectabatur cereviſia forti & medicata: Contigit huic ut ventriculo pure ac crudis humoribus repleto; *cibum potumque non ſolum averſaretur*, ſed conatus ne tranſmittere quidem potuerit: Profuit ſerapium acetoſum, cujus uno aut altero cochleari ſumpto, mox pituitam crudam, copioſo pure permixtam vomuit: quod cum aliquoties deinde faceret, & vomitus tandem non amplius ſuccederet, ad ſanitatem ſe rediiſſe ſibi perſuadens, alia remedia admittere recuſavit: Supervenit paulo poſt digiti unius ſiniſtri pedis ſphacelus; qui cum arte Chirurgi conſtitiſſet, mox dextrum pedem gangræna occupavit, & velociter progrediens, brevi ſupra talos pervenit: Hoc tempore cum de vitæ periculo admoneretur, reſpondit ſe nulla corporis parte dolore, neque unquam antea doluiſſe: Ita abſque dolore, pauciſſimis poſt diebus, ſub initium Julii, è vita migravit, tertio videlicet menſe ex quo pus vomuiſſet.

Hujus omnia viſcera, quæ aperto corpore in conſpectum venere, corruptiſſima fuere; multo pone conſiſtente pure: quorum tantus fœtor, adeoque gravis ac moleſtus, ut diutius hærere non fuerit poſſibile: multo minus ſingulas partes luſtrare: Et tam fœtidum corpus neceſſe fuerit mox ſepulturæ committere: Videtur hic *interna viſcera ſenſu deſtituta habuiſſe*, contra plane quam nonnulli alii, quibus ſenſu prædita ſunt. *Dodonæus obſerv.* 27.

I*Nterna viſcera ſenſu deſtituta &c.*) Corruptis forte nervis ſenſum illis impertientibus: Alias viſcera interna obtuſo ſenſu prædita ſunt, Et 1. Hepati exiguum attribuit *Galenus* 4. de uſu part. cap. 13. *Gliſſon* Anat. Hepat. cap. 30. frequenti lecinorum excarnatione edoctus, teſtatur nullum extare nervuli cujuſpiam, extra capſulam communem, in ejus parenchymate veſtigium: Ideo *Riolanum* deſerens in *Galeni* ſententiam abit, quod fieri non poſſit ut pars mere ſimilaris, nervisque omnibus deſtituta, ſenſu acerrimo fruatur. At dolores Hepatis, inquit *Riolanus*, ſunt acutiſſimi? Dictum vero oportuit quibus indiciis ipſi conſtiterit dolores ejuſmodi ad Hepar, non autem ad partes vicinas pertinuiſſe: In ejus quidem inflammatione adeſt dolor quidam gravativus in dextro latere, acutum autem dolorem in hoc morbo contingere medicinam facientibus nondum compertum: & ſi forte aliquando dolores ſolito acerbiores perſentiantur, poſſunt ſane veriſimiliter partibus vicinis condolentibus adſcribi: nimirum hepatis ligamentis, aut diaphragmatis parti illi, cui hepar, mediante loco ſuſpenſorio, arcte annectitur: aut peritonæo nothas coſtas in dextro hypochondrio inveſtienti; aut denique ipſi tunicæ & vaſis Hepatis: 2. Lieni paucos nervos conceſſos docent veteres, ne hoc viſcus fiat admodum ſenſile: plures vero oſtendit *Gliſſonius*, in eo non ſenſui aut motui inſervire, eſt enim illi ſenſus hebes, & motus ſpontaneus plane nullus, ſed in alium uſum, alimentalis nempe ſucci eductionem; 3. Renum parenchymati quoque ſenſus obtuſus eſt: 4. Meſenterium exili ſenſu donatum eſſe, ac ſine dolore inflammari, contentus *Fernelius*, ſolumque gravitatis habere ſenſum: 5. nervorum plures ſurculi ad Pulmonum mittuntur membranam, parenchyma vero non ingrediuntur.

Venæ ventriculi avidæ &c.) A ſatietate quoque & repletione illarum Inappetentiam oriri notat *Platerus* Prax. lib. 1. cap. 22. Ob ſanguinis ſcil. in venis meſaraicis, & præſertim in ventriculum diſperſis redundantiam, ob quam cum nulla vel exigua fiat ſuctio, appetentia quoque vel nulla vel pauca exiſtit: Et præſertim quod ventriculos ſanguine plenus, eoque veluti ſaturatos, novum ſuccum minime appetat: Sicuti in plethoricis, & otio deditis, cum tardius ſubſtantiæ corporis fiat diſſolutio, tardior quoque fiat abſumpti reſtitutio, ut tardius minuſque eſuriant contingit.

Observatio VII.

Inappetentia diuturna ab adipe copioſo adnato circa fundum internæ ſuperficiei ventriculi.

OBſervavit *Veſalius* lib. 5. Anatom. cap. 3. In ventriculis hominum obeſorum, nonunquam reperiri adipem utrinque copioſum, ſed lævem & lubricum in ſiniſtro latere, circa fundum internæ ſuperficiei adnatum, ob quem ſæpe Inappetentia diuturniore tales homines laborant: Non ſecus ac ſi alius *quidam dulcis humor* eidem inhæreret.

Q*Uidam dulcis humor &c.*] *Sanctorius* meth. vitand. Error. lib. 7. cap. 3. ſaporis dulcis in humoribus duo ſtatuit genera, unum ſuave, quale in lacte, butyro, pinguedine, cui virtus oppilativa: alterum nauſeabundum, ſaporem liquiritiæ referens & ſacchari, adeo penetrantis dulcedinis, ut omnia ſalſa & amara, huic ſapori aſſociata dulciſſima ſentiantur: Hujus nauſeabundi dulcis, *Avicennam* ſequutus, cauſam ſtatuit putredinem phlegmatis: Ad id quod objicitur putredine pituitam ſalſam fieri, non dulcem? Reſpondet pituitam acidam vel ponticam, ſua frigiditate adeo obtundere & moderari quemlibet intenſum calorem, ut à putredine, vel alia cauſa calefaciente fiat dulcis & non ſalſa, omnia enim dulcia à calore moderato fiunt: Idem ſaporem dulcem varias humorum miſturas indicare cenſet, ut modo chylus dulcedinem acquirat ob perfectam alterationem primæ coctionis; modo ob dulces ichores ſanguineos à venis extramiſſos: Nauſeoſæ dulcedinis exemplum affert de Medico, qui tam immoderatam perpetuo in ore ſentiebat, ut nihil inveniretur adeo amarum quod ſtatim in ore ipſius non dulceſceret, quæ cauſa fuit inſignis languoris virium, à quo in diſcrimen vitæ adductus fuiſſet, niſi olei vitrioli uſu obviam iviſſet: Putavit is à viſcerum calore, & à putredine pituitæ, qua corpus erat refertum, ejuſmodi nauſeabundam dulcedinem contractam fuiſſe: Quæ forte cauſam à *Veſalio* enarratam habuit.

Observatio VIII.

Apoſitia ob ventriculum laxiorem, in quo globuli deprehenſi, Lienem ſcirrhoſum.

Ruſticus cui in roro color plumbeus, cum hypochondrii ſiniſtri duritie, faſtidio ciborum omnimodo laborabat: In ventriculo laxiore globulos, ut nuces avellanas, & prædurus offendo, etſi per menſes nihil ſolidi ſumpſerat: (An ideo quod aliquod fermentum Lien per vaſcula, quibus ſtomacho connectitur, denegaverat?) *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Observatio IX.

Inappetentia producta à diverſis ventriculi affectibus.

§. 1. Vir Nobilis nephriticus cum Appetitu proſtrato tandem è vivis exceſſit: Omentum illi erat prætenue, Ventriculi ſubſtantia tenuis, interior illius tunica diverſicolor, In cavitate liquoris fæculenti cochlearia circiter tria. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 2. Cuidam Inappetentia & faſtidia ciborum: Fundum ventriculi in ejus cadavere & pylorus erant ſyderata: Totus ventriculus putris & laceratus eſt minimo fere digitorum contractu. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3 Jac. Gallus conquetitur de ventriculi dolore, dejecta Appetentia &c. Ventriculi faciei extima erat vermiculata, interna corrupta & putris, humor qui in eo erat nigricabat. *Vide tit. de vomitu.*

§ 4. Mulier conquerebatur de ventriculi dolore, Apoſitia, In fundo ventriculi inventi lapilli copioſiſſimi. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 5. Virgo brevi morbo ſublata: ante obitum Apoſita & febre continua prehenſa fuit: Jecur defunctæ nonnihil plus ſolito nigricans & ventriculus perexiguus, bile porracea intinctus repetiuntur. *Vide lib 2 tit. de Phthiſi.*

§ 6, Domicellæ cum ventris cruciatibus ſumma fuit Inappetentia; ſtomachus totum abdomen implebat, In cujus fundo copia materiei putidæ, & in loco Lienis, ubi multa ramenta fæceſque ejus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Mulier per plures annos Inappetentiam paſſa eſt, ventriculi omnes fibræ nigræ duræque repertæ: Lien ovi gallinacei magnitudinem non excedebat. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnæa.*

Lien ovi gallinacei &c.) Si ex plurimorum ſententia, Appetentia excitatur ab humore melancholico à Liene in ventriculum tranſmiſſo, qui acida vi & adſtrictione tunicam interiorem ventriculi corrugat & vellicat, eſtque illi inſtar acetarii ad excitandam appetentiam, collige hinc Lien tantæ parvitatis ſufficientem quantitatem ejuſmodi ſucci adparare non potuiſſe quæ Famem inducere potuerit.

Observatio X.

Inappetentia inducta à diverſis Hepatis aut Lienis affectibus.

§ 1. Filia ſexennis proſtraro Appetitu & fracta viribus expiravit: Illi Hepar univerſum fere occupabat abdomen, ventriculumque adeo ad inferiora depreſſerat ut quaſi ab œſophago videretur ſeparatus. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 2. Quidam conqueſtus de moleſto hypochondrii dextri dolore & edendi appetitus amiſſione: Inventa eſt vomica ſimæ parti Hepatis connata, ſatis magna atque aperta, reliqua ſatis ſana. *Vide tit. de Hypochondr. tumore.*

§. 3. Nobilis in melancholiam incidit, (*lib. 1. tit. de melancholia*) Tandem cibum & potum cœpit averſari, quos tamen citra appetentiam admiſit. Hujus Hepar colore undiquaque nigrius quam ſecundum naturam apparuit: ſed tamen minus quam pulmonis ſphacelo correpti ſubſtantia.

§. 4. Famulus N. per annum hypochondrii dextri dolore conficiebatur, cum cibi Faſtidio: Hepar repertum durum, magnum, albicans circa ſtomachum: Gibba parte prope coſtas nothas, nigrum, plumbeum. *Vide l. 4. tit. de Febribus.*

§. 5. Matronæ molam gerenti Appetitus proſtratus erat: Hepar undique abſceſſibus putridis ſcatere deprehenſum eſt. *Vide tit. de Graviditate falſa.*

§. 6. Nob. N. tuſſi laboravit, & tumore infra cartilaginem xiphoidem: ſupervenit cachexia, Appetitus dejectio &c. Hepar erat grandius & colore livido: In ſuperna parte verſus diaphragma, abſceſſus ſeſe obtulit plenus veſicis, & materia putrida circumdatus, qui corrupit Hepar & eroſit uſque ad cyſtin felleam. *Vide lib 4. tit de Tumoribus.*

§. 7. Sæpe Jecur animadverſum tuberculis & abſceſſibus inſtar furunculorum obſideri, quorum non aliud ſignum fuit quam Febris cum ſiti & cibi faſtidio. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 4.*

§. 8. Vir aliquot ſeptimanis conqueſtus eſt de Appetitu cibi & potus plane proſtrato: Repertus eſt Lien prima facie integer, interior ſubſtantia inſtar amurcæ: *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

Observatio XI.

Inappetentia ab inteſtinis Sphacelatis.

VIdimus quidam literatus, quadragenario major, melancholicæ, & dum viveret, valetudinariæ conſtitutionis, m. februario anni 1670. ſolito plus conqueſtus eſt de Ructibus auſteris, inappetentia & dolore ventriculi, necnon renum & dorſi: Subſequutæ dehinc ſunt *obſtructiones alvi*, noctes inquietæ & ſæpe inſomnes, doloreſque obſcuri, gravativi circa ilia, iique in ſiniſtro latere ſupra ventriculum quaſi aſcendentes: febris apparuit nulla, major tamen nonnunquam ſub veſperam quam interdiu, Lumborum dorſique incaleſcentia: urinæ palliidiores plerumque & craſſiores deprehenſæ, cum ſedimento copioſo, nonnunquam Tartaro rubeo, ſæpius albo, mucoſo: Pulſus in dies debilior, ab initio tardior, verſus interitum celerior; ſupervenit his omnibus vomitus ſanguinis nigricantis, in grumos majores tenaciſſimos maximam partem concreti, qui cum intra triduum copioſior aliquoties rediiſſet, ægro, exhauſto virium theſauro, leipothymias frequentiores, ipſam denique mortem acceſſivit.

In aperto corporis mortui abdomine atque thorace, ſequentia, ad partem affectam, cauſaſque morbi & mortis imprimis facientia, occurrerunt notatu digna. 1. Pinguedo quidem ſat multa ſub cute per totum corpus diffuſa. 2. Muſculi vero abdominis & thoracis excarnes. 3. Cor nihilominus obeſum ſatis, duriuſculum, compactum, bene conſtitutum, ſanguine vacuum. 4. Pulmones, quoad colorem quidem à naturali ſtatu parum differentes, flaccidi tamen & exangues, horumque lobus dexter inferior verſus dorſum thoraci annexus. 5. In ventriculo nullus ſanguis, tunicæ bene conſtitutæ: 6 Lien juſtæ figuræ, magnitudinis & coloris. 7. Meſenterium non glanduloſum, ſed una cum pancreate naturaliter conſtitutum. 8. Hepar admodum magnum, totum obvolvens ventriculum, admodum pallidum, totum licet ſanguine vacuum, ponderans tamen libras med. iij. & uncias viij. 9. Vena portæ verſus Hepar ſanguine exhauſta. 10. Inteſtina in ſiniſtro latere fuere bene conſtituta: quæ vero in dextro, livida, nigricantia, ſphacelata, vaſaque meſaraica in inteſtina deſinentia ſanguine nigricante turgida. 11. Inteſtini coli pars ſuperior in ſiniſtro latere ſupra ventriculum inflata, qua vero deorſum vergit, inciſum, ſanguine concreto, fæculento, nigerrimo, inſtar picis, quale vomitu rejecerat æger, admodum repletum. 12. Renes pallidi & flaccidi, inque dextro horum materia multa Tartarea, & circa infundibulum calculus inſtar ſabæ minoris. 13. In ſiniſtro vero major & albicans calculus, pondere ſcrupulorum v. figura & magnitudine cordis avium oblongiore tornatâ, multæ materiæ ſeroſo lacteæ, quæ una cum plurimis particulis tartareis, inſtar calcis, per totam renis ſubſtantiam diſperſa erat, quaſi innatans. *Ex obſervationibus D. Friderici Orthlobii, Medici Vratislavienſis.*

MIrum quod viſcera Lienis, Pancreatis, Hepatis cum ſuo felle, ventriculique in hoc corpore omnia deprehenſa fuerint ſana & naturaliter conſtituta, cum tamen ægrotus, per totum vitæ ſpatium pallidus & triſtis inceſſerit, ſolitariamque & ſedentariam vitam amaverit, omniumque Medicorum conſultorum ſententia hypochondriacus audiverit: Nec minus mirum inteſtina illius fuiſſe ſphacelata, ſine prævius doloribus abdominis, ſine prævia febre manifeſta: Conjectura eſt ſanguinem melancholicum acido auſterum, inhabilem quidem ineptumque fuiſſe ad concipiendum ſubitam & magnam fermentationem & exeſtuationem febrilem, nihilominus tamen, forte ab errore diætæ excalefacientis, intra morbi decurſum commiſſo, in tantum irritari, exaltari, & commoveri potuiſſe, ut per vaſa meſaraica (hæc enim verſus inteſtina repleta, verſus Hepar inanita apparuere) ad inteſtina ſucceſſive confluxerit, hisque ſphacelum, miſello vero mortem intulerit.

Observatio XII.

Apoſitia orta à vitio coli inteſtini, fæcibus aut vitioſis humoribus referti.

IN Thomæ Gualteri cadavere conſpeximus manifeſte vaſa per omentum decurrentia, ex gaſtrica vena fundo ventriculi inſerta, & ab ejus venæ origine multa etiam vaſa colo inſerta: Unde ex autopſia colligi poterat quam facilis & quam opportuna, validaque eſſet inter colon & ventriculum ſympathia; quod atteſtatur proſtratus appetitus dum fæces in colo reſtagnant, & per eorum vaſorum commercium vapores in ventriculum prorumpunt. *Otho Heurnius obſerv. 13.*

I*Nter colon & ventriculum ſympathia*) Quam obſervavit *Riolanus* in Encheiridio, Notandum *ut* fæces prope jecur & ventriculum in elatiore & ampliore coli parte coacervari: At vero

cum corpus ſit perſpirabile, ſi quando pigra fuerit alvus, à ſtercoris tetro fœtore languere ventriculum, Inappetentiam ſequi, ipſum cerebrum oppleri: Quare alvus colluenda, quo ſentina illa exhauriatur: Notum illud Hippocratis, Ventris ſegnities, & vaſorum impuritas, omnium confuſio.

Observatio XIII.

Apoſitia, Oris amaror, à bile in ductibus choledochis redundante, Veſicula ea turgente, Hepate male conſtituto.

J. Spœrlin (*vide tit. de Paralyſi lib. 1.*) Sæpe omnem cibum, inprimis *carnes faſtidivit*; ſæpe nec vinum ſapuit, non raro amarore omnia imbuta videbantur: Hepar erat debito mollius, pallidum & fere cruoris expers: Bilis in ductibus cholidochis vitellina redundavit, preſſoque parenchymate copioſe profluxit; veſicula foris albicans ſimili bile flava implebatur, continens calculum nucis moſchatæ magnitudine.

C*Arnes faſtidivit, Hepar mollius &c.*) Corruptæ hepatis ſubſtantiæ, aut corruptionis incipientis (cujus mollities & pallor indicia dant) hæc ſigna affert Author Encheridii Med. Practici, Vires imbecillimas, febrem lentam, totius corporis extenuationem, *ingens carnis faſtidium* & ſummum vini optimi, ejuſdemque meracioris deſiderium (cujus faſtidium obrepſit ob bilis copiam in os uſque obrepentem, atque amarorem parientem) præterea ex oris fœtore & animi deliquiis: Originem adſcribit bilioſæ ſaniei per jecoris carnem effuſæ, nec opportuno tempore expurgatæ, unde putret, ejuſque pariter carnem labefactat & tandem corrumpit: In incipiente corruptione utitur iis quæ refrigerando & corroborando jecoris obſtructiones ſolvunt, & bilem detrahunt: Confirmato morbo à refrigerantibus abſtinet, quia tunc caloris ſumma adeſt imbecillitas, unde hydrops, alvi profluvium, leienteria.

Observatio XIV.

Anorexia à vitio Hepatis ſubputridi, Lienis, &c.

AGers Chirurgus diu de Inappetentia conqueſtus eſt cum dolore hypochondrii ſiniſtri: In defuncto inveni hepatis colorem omnino mutatum, qui luteus erat vel luteolus, ſubſtantia mollis, laxa & putrida: Veſica fellis turgida, Lien pallidus & fere ejuſdem cum hepate coloris, ſubſtantia ſemiputrida: Utrumque hoc viſcus proxime & arcte ventriculo annexum; ventriculi quoque interior tunica corroſa: Mercurio vitæ ſæpe uſus fuerat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

M*Ercurio vitæ ſæpe uſus fuerat*) Quem Mercurium vitæ æternæ dici potius debere vult *Fabritius Hildanus* Epiſtola ad Doringium; allato exemplo Matronæ Solodurenſis ab ejus uſu eodem die extinctæ, Et alterius Bernenſis, à trium granorum exhibitione in tantum diſcrimen vitæ adductæ, ut vix reſtituta ſit: Mercurio enim, tum vivo tum male præparato, vis maligna & erodens adeſt, viſceribus omnibus infenſa.

Observatio XV.

Inappetentia, Bradypepſia, aliique affectus, Pancreatis vitio adſcripti, ab Hepate affecto oriundi.

NUper, ſcil. 16. Novembris anno 1667. in Noſocomio publice ſecui cadaver Juvenculæ 24. annorum, quæ per integrum triennium ibidem decubuerat, modo per multos menſes graviſſimis *menſtruorum fluxibus*, modo *colicis torminibus*, modo *diarrhæis*, Inappetentia, Bradypepſia, tandem *Anaſarca*, eaque evicta, ſub finem vitæ longa *Tuſſi* cum aliquo purulento ſputo detenta; in quo cadavere Pancreas (in quo uno dictorum malorum cauſam nos inventuros ſibi certo perſuaſerant illi ſtudioſi, qui antea Leydæ *Sylvii* inſtitutionibus uſi fuerant) optime ſanum & prorſus illæſum invenimus, Hepate graviter affecto, non rubro, at ſublivido colore tincto, & Pulmone multis ulcuſculis obſito: *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 9.*

APPENDIX.

De uſu Pancreatis ejuſque ſucci, atque oſtenditur plurimis quidem morbis dare originem, perperam tamen multos ipſi adſcribi, à vitiis aliarum partium deducendos.

DE officio hujus viſceris cum omnes opiniones prorſus conjecturales animadverterem, nec ullis rationibus aut experimentis fulciri, poſt multa tentamina anatomica, comperi cum in vivorum, tum in recenter ſtrangulatorum brutorum ſectionibus, è Ductu Pancreatico manifeſtũ quendã liquorem, ſublimpidum & quaſi ſalivoſum, nonnihil auſterum

ac leviter ſubacidum [præter experientiam illi omnem aciditatem denegat *Needham*) ac interdum quaſi ſubſalſum quid admiſtum habentem (in canibus morboſis eundem etiam nonnunquam fœtentem ac pravi ſaporis obſervavimus) effluere in duodenum inteſtinum, idque interdum copia non contemnenda: Nulla vero chylifera vaſa in hoc viſcus extenſa, ut nec unquam chylum in eo reperiri, Sed peculiarem humorem ex ſanguinis arterioſi in illud delati ſeroſa atque ſubſalſa parte, admiſtis paucis ſpiritibus animalibus per minimos nervulos allatis excoqui, eumque ad inteſtinum duodenum effluentem, & una cum effluente bile, alimentis in ventriculo coctis, ac per pylorum in inteſtina jam elabentibus, mox admiſtum in iſtis alimentis ſuſcitare peculiarem effervеſcentiam, qua utiles chyloſæ particulæ ab inutilibus ſeparantur, attenuantur, & ad majorem fuſionem deductæ [hanc ejus operationem oſtendit diverſitas ſubſtantiæ alimentorum in ventriculo coctorum, & adhuc contentorum, ab eorum quæ jam in inteſtina influxerunt: illa quippe viſcida & craſſiora ſunt, coloreſque aſſumptorum varios obtinent: hæc contra ſunt multo fluidiora, minus viſcida & magis albicantia) ſimul aptæ reddantur ut motu inteſtinorum periſtaltico per interiorem mucoſam eorum ſubſtantiam in vaſa lactea impelli queant, reſiquis craſſioribus paulatim ad craſſa inteſtina defluentibus, ut in iis aſſerventur uſque ad excretionis tempus: Fit autem iſta effervеſcentia propter Bilis ſal volatile oleumque ſulphureum, concurrens cum ſucci Pancreatici aciditate, ſicut in Chimia ex talium concurſu ſimiles effervеſcentias fieri videmus.

His ita penſius conſideratis, mihi certum feci Pancreas non eſſe viſcus adeo inutile aut parvi momenti, ut à nonnullis deſcribitur, & Liquorem, ſeu ſuccum in eo excoctum, non eſſe tam paucum ut vix obſervari poſſit, neque etiam excrementitium eſſe, ſicut multi putarunt, ſed eſſe ſuccum mediocris quantitatis, & ratione ſuæ ſubacidulæ qualitatis ſpecificæ, maxime neceſſarium ad faciendum, una cum affluente eique admiſta bile, alimentorum coctorum, è ventriculo jam elapſorum, novam in inteſtinis effervеſcentiam, per eamque utilium ab inutilibus ſeparationem: Atque hinc ex Pancreate bene valente magnam ſanitatis partem dependere; male autem valente plurimos morbos, hactenus ſolis lienis, hepatis, meſenterii aliarumve partium vitiis aſſignatos, non minus quam ab aliis modo dictis partibus procedere: Et facile jam animadverti poſſe ab ejus ſucco vitioſo, ſcil. aut nimis copioſo, aut nimis acri affluente (præcipue ſi etiam bilis copioſior & acrior ſimul concurrat) nimiam & pravam fieri in inteſtinis effervеſcentiam, vomituum acidorum, rugituum, flatuum, tenſionum, diarrhœæ, dyſenteriæ, colicæ paſſionis (quæ tamen pleraque mala à vitioſa bile ſola etiam induci poſſe certum eſt) aliorumque ſimilium morborum cauſam: Vel ab eodem nimis pauco, vel nimis miti & inſulſo affluente, valde exiguam fieri effervеſcentiam, obſtructionum, atrophiæ, alvi durioris &c. cauſam: Vel interdum ab eo nimis ſalſo vel acido, ſurſum verſus ventriculum aſſurgente, famem caninam, nauſeam, vomitum, ructus acidos &c. Verſus inteſtina deſcendente, magna tormina, eroſiones, alvi fluxus &c. Verſus caput vero, una cum ſanguine aſcendente, epilepticas convulſiones, & quaſi hyſtericas paſſiones: Verſus ſtomachum aut cor, palpitationes cordis & lipothymias, pulſuumque ſummam inæqualitatem & debilitatem &c. excitari. Atque ſic pro varia vitioſitate hujus ſucci varios produci affectus, quales etiam in ægris hypochondriacis varii conſpiciuntur; quorum magna pars vitiis hujus ſucci merito adſcribenda videtur: Quæ vitia ipſi maxime imprimuntur, aut per pravam diætam, multorumque ſalſorum, acidorum, fumo ſiccatorum, acrium aliorumque ſimilium uſum: aut per pravas coctiones aliorum viſcerum, præcipue Lienis, quia ſcil. his de cauſis, propter vitioſum ſanguinis fermentum plurimæ ſanguinis particulæ in corde minus ſpirituoſæ redditæ, atque ſubacidæ vel ſubſalſæ, & ad coagulationem pronæ remanentes, ſicque ad hoc viſcus per arterias delatæ, ineo nec ſatis ſubigi; nec in fermentum alimentis coctis ad inteſtina jam elabentibus conveniens, mutari potuerunt.

Sed notandum *Regnerum de Graaf* hac in parte nonnihil peccare, Clariſſ. *Franciſcum de le Boë Sylvium* ſequutus, ab hac una inventa morborum cauſa, fere omnium morborum origines & cauſas deducere nititur, quippe diarrhœas, dyſenterias, colicos dolores, epilepſias, ſyncopes, hyſtericas ſuffocationes, menſtruorum fluxus, febres, & neſcio quos non alios ab hac una ſola cauſa produci exiſtimat: haud aliter ac ſi nulli alii vitioſi humores, aliarum partium vitiis geniti, tales morbos unquam producerent: Cum tamen ægrotorum mortuorum cadaverum ſectio millies doceat tales morbos ſæpe integro ac pene illæſo pancreate, aliarumque partium vitio fuiſſe inductos: Multoties enim coram multis ſpectatoribus demonſtravimus, integro pancreate diarrhœas, dyſenterias & colicas affectiones, vitio hepatis & bilis, ut & epilepſias vitio cerebri & meningum, aut ab auris fœtente ulcere fuiſſe inductas: febres quoque plurimas, à vitioſis humoribus per aliorum viſcerum aut partium aliquarum intemperiem, pravam coctionem, inflammationem, corruptionem

ulce-

ulcerationem &c. genitis ſuſcitatas: item hyſterica graviſſima & lethalia ſymptomata, vitio teſtium præter naturam tumidorum, & virulentum, flavum aut lividum ſuccum, virulentos halitus verſus ſuperiores partes expirantem, continentium fuiſſe excitata: eademque in multis viventibus ſola vitioſa ſeminis excretione fuiſſe evacuata, nullis inſonti Pancreati remediis adhibitis.

Observatio XVI.

Apoſitia à ſcirrho Pancreatis & Glandularum meſenterii orta.

Puella (*tit. de Phthiſi l. 2.*) cibum nullum appetebat, vomebat &c. Illi Pancreas induratum erat omni ex parte, & plane ſcirrhoſum: Glandulæ meſenteriæ hinc inde ſcirrhoſæ &c.

P*ancreas induratum*) Faſtidii ciborum in ægrotis cauſam deducit *Franc. Sylvius* à vitioſis halitibus in tenui inteſtino, ex vitiata, propter vitiatos, ſimul vel ſeorſim, Bilem, Pituitam & Succum Pancreaticum effervеſcentia productis, atque ad ventriculum & os aſſurgentibus, Famem notabiliter minuentibus. Hinc ſi humor in Pancreatis glandulis conglomeratis præparandus, vitioſus conficiatur, quia illæ indureſcant, vel paucior generetur, mirum ne ſit appetentiam ea de cauſa minui.

Observatio XVII.

Apoſitia exorta à variis vitiis & complicatis partium naturalium.

§. 1. Matronæ (*vide tit. de ventriculi dolore*) ventriculi dolore laboranti, ſuccedit febris Apoſitia &c. Ventriculus erat inanis: Pancreas magnum & ſcirrhoſum, Ren ſiniſter colliquatus omnino.

R*en ſiniſter colliquatus*) Interdum Apoſitia naſcitur ex ſympathia Renum cum ventriculo: inde ortum habet, quod diligenter notandum, ubi ſuſpicio Renis affecti. *Riolanus Encheir. lib. 3. cap. 28.*

§. 2. Celſiſſima N. (*de qua tit. de ventris dolore*) conquerebatur de Anorexia, dyſpepſia &c Jecur erat exangue & decolor, meſenterium ſcirrhoſum: In ventriculo aliquæ corroſionis & inflammationis notæ &c.

§. 3. Quidam nullum cibum Appetebat: Omentum illi plane putrefactum inventum eſt, ventriculo reliquiſque viſceribus ſalvis. *Vide tit. de concoctione læſa.*

§. 4. Mercator (*tit de urina per alium locum excreta*) cum lumborum dolore, urinæ ardore, Alimentorum faſtidio laboravit, Dextrum latus renis erat expers: Siniſter pure ac ſteatomate infectus: Juxta veſicam carcinoma.

§. 5. Domina N. ſenſim emacruit, omne genus alimentorum faſtidiens. Hepar repertum exſuccum & mali coloris: Uterus corruptus & quaſi gangræna affectus. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 6. Seren. N. Inappetens fuit per totum morbum: Inteſtina omnia flatibus erant diſtenta: Jecur refertum materia alba: In thoracea quæ libræ 5. Pulmones erant muco & ſanie obſeſſi. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 7. Scotus hypochondriorum dolore, nauſea, vomitu, ſiti, Anorexia, &c. laborabat Hepatis lobus orificio ventriculi poſteriori erat affixus, nigricans ab inflammatione: Cum Pyloro induruerant pancreas & meſenterium &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Ill. N. Appetitus fuit dejectus cum ſiti &c. In ſtomacho duo ulcera reperta: Hepar durum & quaſi coctum, Splen putridus &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 9. Viro cuidam poſt nimium meri potum dejectus ciborum appetitus &c. Lien erat quadruplo auctior, durior, nigra amurca diſtentus: Inteſtina ſuperiora lividiuſcula, Hepar juſto durius. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

§. 10. Johannes N. poſt varios affectus cordis & thoracis, incidit quoque in Anorexiam: Omentum in defuncto inventum putridum, Jecur magnum, plurima pituita refertum, Lien & Ventriculus parvi, Veſicula fellis exigua: In pancreate omnia dura. *Vide lib. 2. tit. de palpitatione cordis.*

ADDITAMENTUM.

Observatio Unica.

Anorexia à Ventriculi fibris prorſus laxatis:

Vir quadragenarius, poſt longam Anorexiam in Hydropem Aſcitem inciderat, quo, nihil proficientibus remediis ſelectiſſimis, 28. Junii anno 1682. enectus eſt. Aperto cadavere

vero ſequentia adnotavimus. Omentum prorſus retractum, ſeque ad umbilicum uſque non extendens, illudque ut & imi ventris viſcera omnia in aquis contentis ita macerata, ut extus ſubalbida apparerent, hocque magis aut minus pro varia eorum ipſorum, natura, coloreque naturaliter magis aut minus ſaturato. Hepar inter alia prorſus album, membrana craſſa, ſcirrhoſa, variiſque protuberantiis onuſta, veſtitum. Veſicula fellis albida, bilem interea complectebatur coloris ad naturalem aliquomodo accedentis. Secundò quod præcipuum fuit, quodque hic ad rem maxime facit ventriculi flatibus turgidis rugoſitates omnes erant prorſus obliteratæ, ejuſque corpus, ſeu potius cavitas, multò ultra naturalem ſtatum diſtendebatur, eò quod fibræ ſenſim non tantum laxatæ, ſed etiam quaſi laceræ, viſceris capacitatem intra proprios terminos non continuiſſent, ſed illud quotidie magis dilatari foviſſent: Unde nihil mirum ſi fermentum appetentiæ naturali excitandæ aptum, in ejus rugis non fuerit elaboratum, proptereaque & anorexia, & à cruditatibus per partis debilitatem aggeſtis, hydrops tandem lethalis, enati ſint. De aliis in eo ipſo ſubjecto repertis nihil addo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI QUARTI

SECTIO II.

De Fame præternaturali.

OBSERVATIO I.

Appetitus inexplebilis in quodam cui ventriculus ingentis magnitudinis, cruore ad medium repletus.

APRILIS 19. anni 1674. aperui virum 45. annorum, macilentum omnino, qui jam per annum integrum, & quod excurrit, ægrotaverat: Expectoratio adfuit modo ſanguinea, modo purulenta, ſine notabili, & vix ulla ſpirandi difficultate: Sæpius vomitus aderat cruentus: *Appetitu* tentabatur *inexplebili*, cum motu materiæ ex ventriculo verſus lumbos, unde *animal quoddam* in ventre detineri, varie mobile, ſibi perſuaſerat, quod *quamprimum alimentum aſſumptum* eſſet, illico id *ſibi ſumeret*.

In aperto cadavere inveniebam Pulmonem ſiniſtrum undique pleuræ adnatum, hinc inde purulentum, grandinoſumve: Hepar quoque variis locis valde induratum: Ventriculus erat ingentis magnitudinis, flatu diſtentus, cruore ad medium repletus; cruſta intima variis locis aberat, quibus etiam vaſa preſſa ſanguinem manifeſte effundebant: Acidum inverſus ſpirabat nidorem: Credo ſanguinis extravaſati fermentationi & famem & inflationem hic adſcribi poſſe. *Gerardus Blaſius obſervat. Anatom. p. 122.*

APpetitu inexplebili] Quid ſit Fames nemo non ab experientia aliquando noſcere didicit, eſt ſcil. Appetitus cibi: Sed quid Appetitum iſtum inducat, ejuſque cauſa ſit, de eo eſt diſſidium: Antiquitus Famem ab inanitarum partium tractione ſeu ſuctione fieri putarunt, eaſque nutrimento egentes ex venis, has ex hepate, hepar ex ventriculo, ſentiente facultate prædito, ſugere, eaque ſuctione moleſtiam illam, quam Famem appellamus, induci tradiderunt: Quæ opinio hodie merito exploditur, partim, quod ſecundum hanc plethorici nunquam forent famelici; partim quod non detur talis à partibus inanitis ab hepate per venas fieri poſſit, propter valvularum impedimenta: Alii, cum acida famem excitare animadverterent, judicarunt eam induci ab acidis ſuccis è Liene per vas venoſum breve ad ventriculum delatis: Hanc opinionem hodierna curioſior Anatome omnino peſſumdedit, demonſtrans in vivis animalibus ſanguinem per illud vas breve è ventriculo quidem verſus Lienem deſcendere, atque in ramum ſplenicum effundi, nihil vero ductu contrario à Liene ad ventriculum ferri, multi cum *Regio* ſtatuunt Famem oriri ex morſu inaniti ventriculi, ab acribus & calidis quibuſdam ſuccis, per arterias in ventriculum ſeu ejus tunicas continue impulſis, qui poſt expulſionem chyli non invenientes quod corrodant, ventriculum pungunt, quo nervus ſextæ conjugationis certo modo in eo motus, imaginationem cibi ſumendi excitat, in morſus iſtius remedium: Verum hanc ſententiam illud evertit, quod ſanguis arterioſus, propter ſulphurearum particularum prædominium, non ſit ullo modo acer, ſed omnino mollis, mitis, dulcis, ita ut neque in ventriculi, neque in aliarum partium, quantumvis acute ſentientium tunicis ullam corroſionem, aut moleſtam punctionem faciat vel facere poſſit: Præterea hinc ſequeretur, quo plus hujuſmodi arterioſi ſanguinis ad ventriculum inanitum pelleretur, eo majorem futuram famem, atqui con-

contrarium liquet in febribus ardentibus: Adde quod iis qui ſani per biduum jejunarunt, amplius nulla fames ſit, cum tamen ventriculus ſit maxime inanitus, & ſanguis per arterias continue in tunicas ejus influat: Si à dicta corroſione excitetur fames, quare in talibus non contingit illa famelica corroſio.

Alii denique, quorum ſententiæ ſubſcribendum cenſemus, judicant Famem fieri à particulis acribus fermentaceis, genitis ex deglutito ſalivali ſucco, aliiſque quibuſdam ſubſalſis acidisque ingeſtis, ventriculi tunicis adhærentibus, ab eoque ad aliquam aciditatem perductis, vel ab expulſo chylo in eo reſiduis, interiori rugoſæ membranæ (præcipue circa orificium ſuperius) affixis, eique moleſtam vellicationem inferentibus, qua per nervos ſextæ conjugationis cerebro communicata, excitatur imaginatio cibi ſumendi, ad moleſtam corroſionem demulcendam:

Acrimonia his fermentaceis particulis à ventriculo imprimitur, cum in ſuccis, qui interiori tunicæ adhærent, ſulphureæ particulæ obtunduntur, & ſalſæ à ventriculi conveniente calore liquantur ad ſtatum fuſionis, ſicque ſpecifico modo aceſcunt: Quo etiam plurimum facere poteſt ſuccus Pancreaticus ſubacidus, in duodenum inteſtinum infuſus, ſi vel ipſemet verſus ventriculum aſſurgat, vel acidos vapores aut halitus ex inteſtino ad eum tranſmittat.

Hic objicitur, ſi hac de cauſa fiat Fames, ergo repleto ventriculo, cum jam coctio & fermentatio in cibis ſit, maxima erit fames, quia in coctione illa multo plures excitantur particulæ acidæ & fermentaceæ, quæ ventriculum magis vellicabunt, quam pauciores illæ antedictæ? Negatur, plures quidem erunt particulæ fermentatæ, id eſt, diſſolutæ, ſed non fermentaceæ, id eſt diſſolventes: Exemplum habemus in pane fermentato, cujus tamen ſingulæ partes non valent ad fermentandum aliam farinaceam maſſam, quia non amplius acidæ, ſed, ut ex ſaporis dulcedine liquet, ſulphureæ particulæ in eo prædominantur, & quo uſque in diſſolutis particulis prædominium ſulphurearum perſiſtit, eo uſque non poſſunt fieri acidæ aut fermentaceæ (ſulphur enim dulce eſt) ut liquet in febribus, in quibus hanc ob cauſam acida copioſius exhibentur, ut ſulphurea vis edomari, & ſic fermentacea conveniens qualitas reſtitui poſſit: Nam cum ſulphurearum dominium ſalſarum acidarum particularum vi ſuperatur, tunc aciditas fermentacea introducitur; ac proinde repleto, & cibos coquente ventriculo, non ſunt plures acidæ, acres & corrodentes particulæ, & ſi quæ ſunt, illæ ab admiſto copioſo liquore ita infringuntur, ut nullam moleſtam vellicationem ventriculo inferre poſſint, atque hinc etiam fames eo tempore major eſſe non poteſt, ſed potius ceſſat: Verum ubi chylus, cum eoque diſſolutæ ſulphureæ, ſalſis permiſtæ particulæ, ad inteſtina effluxerunt, tunc quod reſiduum interiori tunicæ ventriculi adhæret, aut cum ſalivali ſucco iſthuc defertur, redundantia particularum ſulphurearum magna ex parte liberatum, calore ventriculi aceſcit, & ſic iterum vellicat novamque Famem inducit, quæ rurſus ceſſat ubi per ingeſtos cibos & potus illa aciditas fuerit attemperata, ejuſque acrimonia mitigata.

Quod ſi vero hi fermentacei ſucci non tantum moderati ventriculo inſint verum etiam lienis, pancreatis, aliarumve partium vitio nimis acres & copioſiſſimi in corpore generentur, & à capite, aut inferioribus quibuſcunque partibus tanta copia ad ventriculum affluant, ut ab ingeſtis cibis & potus eorum acrimonia ſatis infringi & attemperari nequeat, tunc fit Fames præternaturalis, quam Caninam vocamus, in qua ægri identidem cibos ingeſtos, una cum acerrimis ſuccis inſtar ſucci citri (ut ipſimet teſtantur) acidis evomunt, & præ vellicante acrimonia, ob magnam humoris tenacitatem in ventriculo remanente, mox iterum famelici ſunt & comedunt. Si vero fermentaceæ particulæ ſint viſcidæ, aut craſſiores & tardi motus, tunc longiore tempore opus habent ad ſui exaltationem & famis excitationem: quod imprimis contingit, cum acidi ſpiritus in toto corpore, atque hinc etiam in ſaliva & illo mucoſo humore; qui interiori tunicæ ventriculi adhæret, pauciores inſunt.

Interdum etiam contingit Famem ſubito proſterni vel imminui, cum amara bilis nimis copioſa in ventriculum aſcendit, (hoc frequenter contingit in hominibus bilioſis in Ictero, in febribus variis &c.) in eoque ſui admiſtione, tam fermentaceas alimentorum reliquias poſt expulſum chylum in ventriculo remanentes, quam eodem advenientem ſalivam corrumpit: In alvi fluxu fermenti vitiati certum indicium eſt.

Hæ autem Famem excitantes fermentaceæ particulæ, ut ex antedictis patet, acidæ vel ſubacidæ ſunt, eædemque exiſtunt quæ coctionem ventriculi promovent, & ingeſta alimenta fermentant ac diſſolvunt: Hac de cauſa etiam fit, quod acida modice ſumta famem excitent & ventriculi coctionem meliorem faciant: Hujus rei experimentum, (præterea quotidianum experientiam quam in nobis ipſis percipimus) habemus in noſtris nautis, qui longo itinere ad Indos navigant, cum enim diu craſſis duriſque cibis in navibus uſi ſunt, hincque debilem appetitum & coctiones omnino languidas habent, ac ſcorbuticam cachexiam contraxerunt, tandem quamprimum ad Inſulas aut Regiones appulerunt, in quibus ipſis copia limonum fit, mox ab aciditate ſucci illius fructus appetitus, omneſque languentes coctiones in iis ſuſcitantur, & ſic ad priſtinum ſanitatem brevi redeunt.

Acidæ igitur ſunt fermentaceæ iſtæ particulæ à quibus Fames excitatur, quæ ſi in ventriculo defecerint, tunc fames languet, & chylificatio non perficitur, ſed cibi crudi incoctique dejiciuntur, tales quales ſunt aſſumpti, iis rurſus in ventriculo genitis, coctiones redeunt, & appetitus reſtituitur: Unde *Hippocrat.* 6. aphor. dicit. *In longis lævitatibus inteſtinorum, ſi ructus acidus fiat, qui prius non erat, bonum eſt ſignum:*

Quomodo autem fermentaceæ particulæ ſubacidulam iſtam acrimoniam nanciſcantur paulo ante dictum, ſcilicet per convenientem calorem ſalſas particulas ad ſtatum fuſionis liquantem, Dico *convenientem*, quoniam ſicut ab admiſto fermento panis in loco tepido bene, in frigido ægre, in clibano fervente nihil prorſus fermentatur, ita etiam aciditas hæc nonniſi à moderato

ven-

ventriculi calore excitatur, & poſtea in actum majorem ſuſcitatur, à nimis parvo non producitur, à nimis magno diſcutitur, ipſi fermentum futuri liquores conſumuntur, Hinc in pituitoſis hominibus, intemperie ventriculi frigida prædits, fames languet coctioque debilis eſt: in bilioſis, calidave ventriculi intemperie donatis tollitur, Atque hinc etiam non ſequitur, *Quo major eſt ventriculi calor, eo major erit fames, & fortior ac melior concoctio*: contrarium enim liquet in cauſo & ventriculi inflammatione: Igitur non calor, ſed Fermentum (quod in aliis acidus, in aliis mixtius exiſtit) eſt cauſa proxima Famis & coctionis ventriculi; calor vero moderatus eſt cauſa materiam diſponens ut inde gignatur Fermentum, idque fermentum exaltans & in actum promovens. *Diemerbræk Anat. lib.1. cap.6.*

Unde animal aliquod &c.] Cauſam Proximam Famis naturalis ponit *Galenus*, & multi cum eo, *Suctionem venarum*, Remotam, defectum alimenti, 1. de ſympt. cauſis cap.5. *Andr. Laurentius* ad hujus loci illuſtrationem notandum cenſet, *Quod ad appetitum animalem quinque neceſſario concurrunt ſymptomata, quæ hoc ordine ſeſe conſequuntur: 1. neceſſarius eſt exhauſtio partium deinde earundem ſuctus & tractus: exhauſta enim particula trahunt à vicinis, hæ ab aliis continuatione, donec ad aliquod extremum perventum fuerit; extremum hoc ventriculi eſt orificium ſuperius, ubi ceſſat tractus: Ex tractu tertium ſequitur ſymptoma, divulſio oris ventriculi, ex divulſione ſenſus, ex ſenſu appetitus*: Hæc ſcorentia, quantumvis egregiam veritatis ſpeciem præſe ferat, multorumque patrocinium hactenus invenerit, non leves tamen difficultates conflat rem accuratius penſitulaturo; ſi enim 5. ſymptomata in appetitu animali concurrere debent; Si in appetitu ſymptomata concurrunt, homo eſuriens non amplius erit ſanus, ſi ſymptoma omne eſt p. n. & morbi ſoboles, ſic ſemper in ſtatu præter naturali erit conſtitutus: Appetitus eſt actio ſ. n. ideoque opus non eſt ut à cauſa p. n. inſtituatur: *Galeni* cauſas ut jam ordine tangamus; priuſquam fiat Appetitus, evacuationem alimenti partium ſub cute fieri, actionemque ibi incipere neceſſe eſt, quæ moleſtat partes alias, donec ad ventriculum perveniat eundemque mœrore quodam afficiat: Sed ſi evacuatio ſanguinis, in peripheria corporis abſumpti, cauſa appetitus remota, quare idem ſanguis profuſus venæ ſectione appetitum non excitat? imo quo largius cruor venæ ſectione effunderetur, eo major appetitus debebat ſuccreſcere, quem tamen exinde potius inde proſterni conſpicimus: Simili ratione quamcumque hæmorrhagiam fames ſequi deberet: In morbis chronicis quanta ſub cute emaciata evacuatio, quanta totius corporis extenuatio? quare autem venæ tum temporis non ſugunt? Imo non poſſet fieri appetitus niſi venis majoribus plane depletis: Porci aliaque bruta ſaginata nullum amplius appetitum habere debebunt, quum ſub cute in illis nulla amplius fiat nutrimenti evacuatio & conſumptio: Si ſugentes venæ mœrorem parerent in ventriculo, eundem in aliis quoque partibus efficerent: Mirum enim alias eſſet famelicas venas continua ſuctione ſolum enecare ventriculum, quum prius cordis vel hepatis fores pro erogando viatico quoque pulſare debuiſſent. Demum in ambientem aërem digeruntur extremitates corporis noſtri, & ab eo conſumuntur, ab aëris proculdubio calore agente in humidum noſtrum, Quocirca tempore æſtivo appetitus debebat eſſe major, minor brumali, imo in ſumma aëris frigiditate nullus, contrarium tamen patet, ut & ex *Hippocr.* 1. aphor. 15.

Deſcendamus ad ipſum ventriculum, quid ibi ſuctio præſtare queat contemplaturi: Venæ ſorbillantes ſi macerant ventriculum, quo in tractu macerabunt? an forſan in oſtiolo hoſpitem cibum excipiente? at ſtolida erit natura venam ſorbere jubens ea in parte ubi ſaturari non poterat, aquam in pumice quæſituram: Ab anſerina ſimplicitate non procul abeſt credens venarum ſuctionem in orificio ventriculi ſuperiore fieri, quippe cum nullus ibi perficiatur chylus, nullæque adſint pro attrahendo chylo venæ: In penetralibus ergo vel parietibus ventriculi ſuctio inſtituetur; hanc vero ibi non fieri oſtendunt venæ lacteæ ab Aſellio demonſtratæ: Ponamus vero venas ſugere vel in ventriculo vel in inteſtinis, ſed probandum iſtam ſuctionem moleſtiam pro fame & ſiti excitanda ſenſibilem creare: Infana fortiter ſugens matris mammas nullam moleſtiam nullumque affert dolorem: Venulæ autem minutulæ levis ſuctio qualem exhibebit moleſtiam? Quod etiam *corrugatione* ventriculi apetitum evenire quidam credunt, dubium evadit ex eo quod quo magis jejunetur corrugeturve venter, eo magis quoque appetentia eat peſſum: Hinc Scythæ, ex Eraſiſtrato, jejunaturi ſtomachum & inteſtinorum regionem de induſtria faſciis arctioribus ſtringebant ad eludendum appetitus ſtimulum: Tandem venas depleri in extremitatibus falſum, quum arteriæ ſolum ſanguinem ad partes cum interiorea pro nutrimento deducant; Et licet particula ſanguinis arterioſi conſumatur, facili tamen negotio iſta poteſt reſtaurari ſanguinis è corde & vena cava affluxu: nec opus ut ob levem defectum venæ ſtatim defectum ventriculi implorent, imprimis in obæſis & plethoricis corporibus: Fames & appetitus præter naturam auctus ad veram appetitus naturalis cauſam nos poteſt deducere; is enim omnium conſenſu fit ab humore melancholico, vel acri, continuo os ventriculi ſtimulante: Sed ſi humor præter naturam magnum facit appetitum, quare non etiam humor naturalis moderatum & naturalem? *Moebius Medicina Phyſiolog. cap. 9.* Vide plura ibidem.

APPENDIX.

De Canina Fame ex Lumbricis alimentum aſſumptum depaſcentibus.

A*Nimal aliquod alimentum aſſumptum ſibi ſumeret,*) Mulier quædam cum multa & immodica aſſumeret, omniaque concoqueret, & nunquam ſaturari ſe diceret, toſionem vero in ſtomacho experiretur, & capite doloret, pulverem ſumpſit ex hiera, hinc vermem projecit qui longitudine 12. cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furioſa Appetentia conquievit: Innotuit igitur non Bulimum, ſed beſtiam fuiſſe

quæ ad cibum ſumendum compelleret omniaque conſumeret. *Trallianus l. 7. c. 4.* Scribit *Nicolus* capite de Bulimia, quod novit Florentiæ mulierem, quæ propter vermes plures, quos habebat congregatos in ventre, non ſtabat hora una inter comeſtionem & comeſtionem: quæ ſi aliquando dimittebat cibum, vehementer cruciabatur: idcirco pluribus vicibus ſurgebat ad ſumendum, finaliter ſumptis pilulis de colocynthida multa phlegmata emiſit, & vermes ultra centum, & ceſſavit ab ea appetitus ille. *M. Donatus h. mir. med. lib. 4. cap. 2.*

Observatio II.

Fames extraordinaria inſigni Hepatis moli adſcripta.

§. 1. Noſtra ætate grandævam fœminam vidit parens, quæ ne ad momentum quidem abſque ingeſtione ciborum & potuum vivere potuit, quin licet anxia ſupra modum exiliret, & tanquam injecto laqueo ſtrangulabunda quamprimum videretur. Hoc illi vitium fere à pueris cum ætate habuit incrementum: creditum eſt multis aut anguem aut ſimile quippiam in corpore latere. Tentatis variis, nihil omnes Medici profecere: Sed una duntaxat ratio fuit referenda in hepatis molem vel, ut uno verbo dicam, monſtroſam idioſyncraſiam:

Nam aucta pinguedine ſupra modum, & calore ſuffocato, apertus eſt venter, detractæque adipis libræ propemodum 20. Inventum eſt Hepar integrius, turgidum ſanguine ſpirituque, ſed impenſius rubens ac mole ineffabili, ut ſola ſcil. magnitudine membra ſpiritalia & conterminas partes oppreſſerit. *C. Gemma Coſmocrit. lib. 1. cap. 6.*

Mole ineffabili) Fit hoc ſæpius cum ille formator ſpiritus in diſtribuenda ſeminis materia rhythmum non obſervat, unde & major attractionis vis, & calor innatus non æqua membrorum portione in animantibus adoleſcens, quandam tyrannidis ſpeciem in repub. facit. Ac illud ſaqui neceſſe eſt, dum una pars ampliua rapit; altera, quæ debilior eſt, vim fortioris minime ſuſtinens, paulatim opprimi parvas & magnas, donec & ipſum caput, diſſoluta œconomia totius, minorumque partium præſidio deſtitutum contabeſcat. *Idem ibidem.*

§. 2. Anno 1672. menſe Januario, jubente prætore Urbano, cultro anatomico, Genevæ, expoſitum eſt cadaver uxoris aurifabri, nomine Rival; quæ veneno interempta credita eſt, quia maritus pridie deceſſerat, at diſſimili morbo, hic enim poſt melancholicas affectiones Catalepticus obiit; illam gravidam peripneumonia extinxit: Hujus Hepar inſolitæ erat magnitudinis, probe conſtitutum, utrique hypochondrio coextenſum; quod contemplatus, ſciſcitatus ſum à conſanguineis adſtitibus num per valetudinem edax eſſet? quod trepide negarunt: Poſtridie autem rei veritas innotuit per defunctæ amicam, quæ à me quæſiit num aliquam inſuetæ edacitatis cauſam in corpore deprehenderim? *Argenterius* comm. in artem parvam p. 609. experientia compertum eſſe ait, illos maxime eſſe edaces quibus Hepar magnum: firmat Excell. *Th. Bartholinus* in Anatome, grandius eſſe afferens in timidioribus naturis, timidis & guloſis.

§. 3. Filiolus N. nimia Appetentia laborabat, cum ſecretione per alvum ſuperflua, monſtroſa Hepatis erat magnitudo, necnon Lienis, Glandulæ per totum meſenterium ſcirrhoſæ &c. *Vide tit. de Diarrhœa.*

Observatio III.

Fames intenſa à ſtomachi & inteſtinorum vitiata figura, anfractibus carentium

Firminus Chaudonus voracitate erat Eriſictonæa, cui cauſam præbuit; quod nec ſtomachi nec inteſtinorum ullam habebat figuram proportionatam, præter œſophagum, qui ſe inſerebat amplæ capacitati, maximæ cucurbitæ fundo ſimillimæ, quæ ad latus dextrum, ſub magno Hepatis lobo, prope cyſtin felleam, involuctum faciebat, ſurſum tendens, retinendo diutius alimenta, nec enim pylorus ullus erat; *unicum* deinde *à pylori loco ad anum inteſtinum erat*, ſine ullo anfractu: cumque aliorum inteſtina quatuordecim æquent ulnas, hujus vix ad quatuor ſpithamas accedebant in forma literæ S. ſed craſſitie erant immani: Meſenterium etiam ingens erat, meſaraicis refertiſſimum: vixit annos 40. *B. Cabrollius obſerv. 10. Riolanus Anthrop. lib. 2. c. 12.*

Gyrorum in inteſtinis hic ab Anatomicis aſſignatur uſus, 1. ne alimentum ſtatim elabatur nondum perfecta concoctione: 2. ne nondum abſoluta chyli anadoſi ſi ſtatim elaberetur, aliud mox alimentum aſſumere cogamur, ſicque ob voracitatem à rebus agendis diſtrahamur: hinc animalia quo rectiores ductus habent à ventriculo ad anum, eo guloſiora ſunt; quo convolutiores eo continentiora. Ad productionem intenſæ illius famis conferre potuit vaſorum meſaraicorum ingens numerus, citam chyli anadoſin promovens.

Unicum à pylori loco ad anum inteſtinum erat] Eadem pene inteſtinorum conformatio animali in Lithuania & Muſchovia naſcenti, cui à Voracitate Gulonis nomen inditum: Id invento cadavere tan-

tantum vorat ut extendatur & infletur tympani inſtar: itaqua anguſtiam aliquam inter arbores ingreditur, & per vim ſeipſum intrudit, ac ventrem premens ſtringenſqua exonerat, ut violenter ingeſta violentiua egerat, ſic extenuatum rurſus ad cadaver properat & rurſus impletur, ita ut viciſſim de cadavere quantum poteſt devoret, & excernat, donec totum abſumpſerit: Animal id olim a P. Pavvio ſectum, in quo, præter admirabilem cum humano corpora ſimilitudinem, hoc inſigne reperit, quod cum inteſtina, tam humana quam brurorum, partim in tenuia & craſſa, partim in ſex partes dividantur, in hoc bruto nihil tale apparuit, ſed inteſtinum ab exortu uſque ad axitum, undique ſibi ſimile figura inventum, nec formam ullo pacto mutari: quæ cauſa eſt quod hoc brutum ingeſta compreſſu abdominis egere poſſit: quum & cœco careat inteſtino & reliqua tecta ſint.

Observatio IV.

Fames & edacitas ſumma à putri Liene.

§. 1. De iis quibus putris & vitioſus erat Lien & edacitas ſumma, patet exemplo Caroli *d'Herville* & *Formagii*, cui utrique putris erat Lien, & edaciſſimi erant: *Gul. Ballonius Epid. & Ephemer. l. 1. p. 61.*

Melancholicos paſſim edaces eſſe cenſuit *Galen.* quod à corpora Lienis refloat, per vas venoſum in ventrem ipſum, ſuccus melancholicus acidiuſculus, proritandæ appetentiæ accommodatus: Sed & alia ratio reddi poteſt, Cancroſa diſpoſitio in Liene, ut quibus Lian putris eſt & corruptus: duabus enim de cauſa iſti ſunt edaces, tum quod Lien laborans & infirmus non defæcet corpus à ſucco melancholico, tum quod inſtar cancri depaſcatur alimentum. *Idem ibidem.*

§. 2. Johannes N. valde famelicus erat & ciborum appetens, vix Famem ſatiabat: Mortui putris & ſemilacer inventus eſt Lien, & in magnam molem exereverat. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

Observatio V.

Anatome Viri voracis, in cujus ventriculo aqua nigra copia inventa eſt.

Cum poſt mortem apertiretur ventriculus cujuſdam ex ordine Equeſtri, inventa eſt magna copia aquæ nigræ inſtar atramenti ſcriptorii: Ideo Eques iſte admodum avide ſolitus fuit vorare, quod Appetitus aciditate ſucci in orificio ventriculi ſtimularetur. *Libavius in Ciſta Medica Hornungi.*

Succi Melancholici, cum aquis, receptaculum Lienem eſſe, utut in optima conſtitutis naturis, etiam hæmatopoi ſi inſerviat, non eſt fabuloſum: Non ita dudum obiit quidam qui ante mortem aliquoties vomuit nigram, quaſi fuligina miſtam, aquam; hæc unda niſi ex Liena in ventriculum effuſa? Succus nimirum melancholicus dilutus aquis, quas ex ventriculo & hepate aſſumpſerat, Lien cum fæce ſanguinis regurgitavit, reſtagnavitque in ventriculum, Solet autem eſſe acida ſeu aluminoſua. *Idem ibidem.* Vide Scholia ad obſervationem 1.

Observatio VI.

Hominis voracis anatome, in cujus ventriculum bilis deferebatur.

Remex Veſalii, cui bilis ad ventriculum deferebatur, homo in vita, commilitonum ſuorum teſtimonio, erat voraciſſimus, fortioriſque ventriculi, non facile nauſeæ in procellis maris obnoxii: *Gothofr: Moebius in Fundamentis Phyſiolog. cap. 17.*

Cum natura bilem cum chylo in inteſtinis, & interdum in ipſo ventriculo miſceat, neceſſario uſum aliquem in chylificatione præſtabit; Non deſunt authorum teſtimonia de hac Bilis virtute: *Mundinus* in ſua Anatome quoque atteſtatur, quod delata bilis ad ſtomachum pro corroboranda virtute digeſtiva veniat; In lib. de Anatomia vivorum, *Galeno* attributo, idem corroboratur, *Cyſtis fellea habet tres meatus, unus dirigitur ad fundum ſtomachi, quo tranſmittitur cholera in ipſum ſtomachum propter digeſtionem confortandam:* Lupi ideo deprehenduntur voraciſſimi: confirmat Remex *Veſalii;* Porus choledochus licet raro ad ventriculum abeat, veſicula tamen fellea contactu ſuo cum ventriculo nonnihil communicat, quem & ea ratione caleſacere poteſt. *Idem ibidem.* Si ad concoctionis facilitatem conducit Bilis, eadem & ad Appetitum ciendum valebit, cum hic inanitionem ventriculi ſequatur, quæ quo citius concoctionem in eo factam ſequitur, eo promptius Fames præſto eſt. Vide obſerv. 128. ſect. 7.

Observatio VII.

Anatome puellæ famelicæ, in qua Splenica vena inſigni magnitudine prædita reperta eſt.

Puella (*de qua libro ſecundo, tit. de Phthiſi.*) variis affectibus conflictata, Appetitu tamen continuo & comedendi aviditate donata fuit, quod proveniſſe apud me non eſt dubium quod Lien illi plane erat ſanus, Splenica etiam vena maxima: Lien enim cum craſſiorem chyli partem ſine ullo impedimento ex venis meſaraïcis continuo traheret, Et proinde humores acidos copioſe ad ventriculum tranſmitteret, facile immodica Appetentia conſequi potuit. *Hildanus cent. 6. obſervat. 74.*

L*ien plane ſanus*] Si ex obſervatione multorum, quibus imbecillis Lien aut putris, ii voraces ſunt, quomodo ſi ſanus eſt eundem effectum pariet? Aliam vero rationem in puella ſupradicta afferre licet, anadoſin ſcil. chyli impeditam, ob pancreatis ſcirrhum, & meſaraicarum vaſorum obſtructionem, unde fruſtraneum famelicarum partium & alimento fraudatum deſiderium.

Conſtat præterea, ut notat *Louver* Tract. de motu cordis cap. 5. Lienem nihil ad ventriculum immediate transferre, ſed aliunde atque ex ipſo ſanguine petendum eſſe fermentum hoc, quod ingeſta omnia in cremorem lacteum diſſolvit: Cujus quoque id non leve eſt argumentum, quod melancholia hypochondriaca affecti, humore ſalino in ventriculum depoſito, magna Boulimia ſæpiſſime tentantur: & quamdiu appetitus ille durat, ab omni dolore corporis immunes ſunt: humore vero acri iſto & ferino, metaſtaſi quaſi facta, in alias corporis partes depoſito, cruciatus & ſpaſmi cientur: interea etiam ut ventriculi appetitus omnis & digeſtio propter defectum ejus penitus flaceſcat; quod hypochondriacis fere omnibus ſolenne eſt, atque malæ ſanguinis diatheſi potius quam Lienis vitio proxime imputari debet.

APPENDIX.

DE LIENIS USU.

Lienem ad excitandum appetitum nihil conferre, exemplo Canis oſtenditur, qui eo per ſectionem privatus, ut ante famelicus fuit.

HOminem ſine Liene vivere poſſe teſtantur hiſtoriæ, *Laurentius* Anat. lib. 6. cap. 25. ait ſuo tempore Lutetiæ diſſectum fuiſſe juvenem, alias optime conſtitutum, qui liene carere inventus ſit: *Kerkringius* Obſervat. Anat. xı. aſſerit ſe duos infantes diſſecuiſſe, quibus hæc pars defuerit: *Fioravanti* affert hiſtoriam Græcæ mulieris, cui reapſe Lienem exſecuerit, unciarum xxxij. pondo, ex ejus corpore eductum facta inciſione lateris ſiniſtri, ſpatio xxiv. dierum ſanatam: Ab aliis Anatomicis hiſtoriæ veritas confirmatur per ſimilia experimenta, in diverſis animalibus tentata, nulla ſubſequuta valetudinis aut functionum læſione: Sed ne dubitandi anſa ſuperſit, placuit varia ea de re tentare experimenta, tum privata, tum in conventibus noſtris, è quibus unicum adducam à ducentis comprobatum teſtibus oculatis: Hæc operatio in cane ſi inſtituenda, infra coſtas latere ſiniſtro fiat ſectio, quatuor digitos longa, cavendo ne lædantur inteſtina: Inquirendus demum Lien, leniterque è corpore extrahendus: hinc filo vaſa ſingula conſtringenda ſunt, partibus vicinis illum connectentia & ligatura reſecanda, hocque pacto, citra guttæ ſanguinis effuſionem, ſeparabitur: Tandem inteſtina introrſum reprimenda ſunt & quæcunque partes per aperturam ſimul cum Liene egreſſæ: Cutis poſtea accuratè conſuenda cum peritonæo, intactis omento, ventriculo, inteſtinis, aliiſque partibus.

A nobis obſervatum Operatione hac eo modo, ad ſummum intra horæ quadrantem, peracta, canem non majus ab ea quam à ſimplici vulnere detrimentum percepiſſe, adulatum fuiſſe notos, & pauco elapſo tempore ediſſe

Accurata vero addita obſervatione quid demum contingeret, experti fuimus canes poſt ablatum lienem, appetitu ſolito intenſiori pollere, plura ingerere, alacriores eſſe, habitiores fieri & frequentius lotium effundere.

Ejuſmodi obſervationes abunde probant Lieni ordinarios uſus perperam aſſignatos eſſe, Nam 1. ſi illius non alia functio ſit quam ut ſanguinem à limo & fæce melancholica defæcet, quod ſtatuit *Galenus*, craſſior ille & terreſtrior appareret ablato Liene, quod experientiæ repugnat: 2. Si Lien ſanguinem conficeret, ut placet Ariſtoteli, manifeſta corporis imminutio debilitati totius juncta, ablationi ejus ſuccedere deberet, quod tamen non accidit: 3. Si idem ventriculo acidum ſuccum, excitando appetitui congruum, vel concoctioni alimentorum inſervientem ſuppeditaret, quod plerique Avicennam & Riolanum ſequuti tradunt, animantia Liene deſtituta à cibo abhorrere deberent, ſublata vero alimentorum in ventriculo concoctione, perire: Tandem ſi Lien tenuando ſanguini conduceret, plurimorumque ſpirituum ex hoc productioni, quod placet Clar. Franc. Sylvio, ſanguis poſt ablatum Lienem tenacior & craſſior foret, corpus gravius, hebetiores ſenſus, & functiones ſingulæ minus vegetæ, quibus contradicit Experientia; In contrariam porro venio ſententiam, Lienem nempe condenſare ſanguinem eique conſiſtentiam quandam conferre, in eum finem ne rapidior ſit illius per vaſa excurſus, aut ſubtilior is æquo fiat; Hæc vero ſunt conjecturæ fundamenta, Bilis amara, in jecore genita, tantam tenuitatem ſanguini conciliat, ut in enormi caloris & motus exceſſu conſtitutus videretur, niſi à natura alterius humoris, eum fixandi & coercendi vi præditi, admiſtione cautum eſſet; A nulla autem parte, præterquam à Liene, effectus is expectandus eſt; omnibus enim in confeſſo eſt ſeroſi humoris, acidi & mordicantis, illum originem eſſe, in ſanguine poſt filtrationem per ejus ſubſtantiam reperiendi; Quantum enim ſapor amarus caloris corporis exuberantis indicium eſt, tantum aciditas frigoris, in corpore, quod occupat, ſupponit, cujus eſt proprietas; Hinc conſtat experientia amara à Medicis in uſum duci ad purgationem, ac

proin-

proinde calefactionem corporis; vice verſa eoſdem acidis ad refrigerium totius uti: Notum eſt oleum Tartari animali infeſtum eſſe, in ejus venas infuſum, inducta ſanguini fermentatione & nimia attenuatione; Ex oppoſito acidum vitrioli, ſpiritum coagulando, & figendo cruorem in venis, idem occidere: Ea de cauſa bilioſi agiliores cæteris & calidiores ſunt; melancholici autem ſegniores & frigidiores: Hinc liquet Lienem inſpiſſationi ſanguinis potius quam ejuſdem attenuationi deſtinatum eſſe: Certum eſt chamæleontem, lacertam, omneque avium genus quod Splene deſtitutum eſt, calere magis, ſubtilique magis ſanguine donari iis animalibus quibus illud viſcus conceſſum eſt.

Pronum eſt rationem reddere ex hac hypotheſi eorum quæ obſervata ſunt in animalibus quibus Lien exemptus eſt: Sanguis enim ea temperatione deſtitutus, neceſſe eſt ut in gyrum citius agatur tenuiorque evadat: Sanguinis autem tenuitati, ut præcipuæ cauſæ, adſcribenda corporum agilitas, ſpirituum mobilitas, edacitas, ac tandem ut ab aſſumpto uberius ſolito alimento corpus pingueſcat: id quod contingere animadvertimus cum ex craſſo aëre in tenuiorem fit tranſitus, Ea tandem ſanguinis ſubtilitas, cui Splen craſſitiem non indidit, forte cauſa eſt frequentioris mictionis in animalibus liene ſpoliatis: Tenuis enim ſanguis in ſerum facilius ſolvitur, renes facilius ſubit & trajicit, uberioremque proinde veſicæ materiem ſuppeditat: *Ex Ephemer. Eruditorum Aug. 1. 1672.*

Observatio VIII.

Fames extraordinaria imputata magnitudini Ventriculi & Lienis, Ac trium inteſtinorum abſentiæ.

Cuidam Illuſtr. Baroniſſæ ambo Pulmonis lobi, ſcil. ſuperior atque inferior ſiniſtri lateris defuerunt, quia natura defecit in eorum productione: Ventriculus magnus adfuit, cui à Liene vas breve amplum ſine valvulis communicabatur: Lien erat ponderis ℔ vß. Inteſtina tantum tria apparuerunt. Jejunum, Colon amplum ſolitoque craſſius, & Rectum: Horum longitudo non xiv. ulnarum Patavinarum, ſecundum *Spigelium*, ſed tantum trium viſebatur: Natura ergo cum defecit in producendis medio pulmone, parvo hepate & brevibus inteſtinis, ſupplevit defectum in Liene: Hæc Domina fuit multi & craſſi cibi, non bis ſed ſæpius in die comedendo; quaſi lupino fuiſſet donata inteſtino: *Antonius de Pozzis in miſcell. Curioſis anni iv.*

Observatio IX.

Fames inſatiabilis à pediculorum caterva in ventriculo, alimentum abſumentium.

Puer Ictero laborans non Galbulam quæſivit, ut eam fixis aſpiciens oculis ab Aurigine liberaretur, ſolo obtutu: non ad calcinata ingenioſiſſimi Helmontii alkalia provocavit, ut debellarent Arquatum: non ad appoſitiora Sylvii confugit apozemata, aut accuratam medendi invocavit methodum, ut viſcidi humores pituitoſi, bilem in ſuo motu impedientes inciſi profligarentur, ſed in ſordidiſſimis pediculis ſolatium ſe inventurum ratus, ſeptem vel novem devoravit: Diſparet ſenſim morbus, unde & ſibi & puero gratulabantur parentes; verum citato gradu approperantibus gravioribus ipſo morbo ſymptomatibus, ſtultæ lætitiæ ſuæ graves dederunt pœnas: Pediculis enim ſugillatus inſidioſus hic hoſpes, ſimulata tantum fuga delituit aliquantulum, ut poſtea ceu alter Pharao ſurgeret contumacior: Succeſſit quippe invicem hujus mali pallor infernus, Appetitus nimius, imo caninus, ut jurares huic quinquaginta Ægeonis fuiſſe ventres, inſignis quoque acceſſit *Atrophia*, unde mors.

Cum autem ventriculus defuncti cadaveris, quod jam tum ariditatem mentiebatur, permiſſu parentum, novaculæ cedebat, in prædam, obtulit ſe monſtroſæ magnitudinis inuſitata pediculorum in unum conglobatorum colonia, qui in hanc civitatem receptis, infelici ſidere, ſed tecto latere natalibus, numeroſiſſimæ ſuæ multitudinis originem debuerunt.

Si quid contra Icterum valent pediculi, quos in conſilium ſæpe adhibent anus Medicæ, nec diſſuadente *Zacuto*, expediunt certe omne illud negotium ſale ſuo volatili, qui præſtat ut & inimicæ amoliantur obſtructiones, & corporibus noſtris alacrius ſe moveant liquores: Verum me judice, & nauſea & periculo vacuum nobis exhiberent hæ beſtiolæ mecamen, modo ad rigidiſſimum vulcani tribunal protractæ excuterentur diligentiſſime, ut ſalia quæ in ſe poſſident volatilia, Chemiæ penderent. *Georgius Hannæus in Actis med. Th. Bartholini annor.* 1674. 75. & 76. *pag.* 168.

Pediculorum colonia) Brugelius, Profeſſor Medicus Lovanienſis, narrante *Heurnio* de morbis capitis c 8. in humano cadavere poſtquam aperuiſſet ventriculum, veſicas ei affixas deprehendit pedunculorum plenas.

Obſervatio X.

Voraces & bibones amplo ventriculo non ſemper præditi ſunt.

MAgnitudo ventriculi variat pro varietate ætatis & magnitudinis corporis, cujus proportioni reſpondere debet, quamvis hæc non ſit perpetua regula; nam varios diſſecui proceros, quibus ventriculus erat parvus: varios quoque brevioris ſtaturæ, magno ventriculo donatos: Guloſi, voraces, magnique biberones magnos plerumque ſolent habere ventriculos: Verum neque illa quoque regula caret exceptione, memini enim *Falkoburgium*, Anatomicum Leydenſem, diſſecuiſſe cadaver hominis proceri ac validi, qui in vita maximus fuerat potator aeſtrenuus helluo, comeſtor etiam haud exiguus, & ſemper optime ſanus, uſque dum tandem funeſto fune vitæ finem imponeret, in quo vidimus ventriculum adeo parvum, ut vix ad dimidiam ordinarii virilis ventriculi magnitudinem accederet, ſed tripla craſſitie ordinarios aliorum ventriculos ſuperabat. *Diemerbroek Anatom. lib. 1. c. 6.*

V*Ix ad dimidiam ordinarii virilis ventriculi*) Communiter fœminis quam maribus minor eſt, ut utero creſcenti locus detur, minores enim plurimum ſunt ipſæ fœminæ, nec viris tameo guloſiores, ut credit *Ariſtoteles*, in eadem nempe magnitudinis ratione & ſanitaris, quin calore concoquente & digerente illis cedunt: Et in guloſis & potatoribus major eſt, ita ut cum turget quaſi nudus tactu deprehendatur: Dilatatum ad umbilicum uſque pervenire vult *Columbus*, & cum copia nimia turget, etiam longius progredi cenſet *Archangelus*: at contractus & corrugatus in ſobrie viventibus craſſus eſt & ſub hepate occultatur: Cognoſcitur autem magnitudo ventriculi: 1. Ex magnitudine oris, qui enim oris ſunt magni, ii & voraces, ſed inſimul audaces & magnanimi. 2. Si à cartilagine enſiformi uſque ad umbilicum longius eſt ſpatium quam faciei vel pectoris: *Bartholinus Anat. Reformat. lib. 1. cap. 8.*

Obſervatio XI.

Cujuſdam ſummè famelici Oeſophagus in thorace inſigniter dilatatus repertus eſt.

DE duplicitate ſtomachi quæ propono, cum frequentius occurrant, ſi non omni modo, ſaltem aliquo, admirationem haud adeo movent, eo quod non ita pridem videre contigit in diſſecto corpore alio viri alicujus, toto ætatis tempore valde *Famelici* alias bene ſani. Oeſophagus hic, in thorace, intra cor & diaphragma inſigniter dilatatus, ſingularem quaſi ventriculum conſtituebat, utroque enim extremo anguſtia maxima notabatur, ubi nempe gula hæc dilatari incipiebat, & ubi iterum ad ſtatum debitum accedere: Rugoſa etiam hæc cavitas intus obſervabatur, materia ex albo flaveſcente, eaque lenta ſatis obducta: Ab hoc ventriculo, per orificium, uti diximus, ſumme anguſtum, tranſitus erat ad duorum tranſverſorum digitorum diſtantiam, in ventriculum verum, qui naturalis omnino conſtitutionis erat, ſive ſubſtantiam ſpectes, ſive locum aliave. *G. Blaſius obſervat. Anat. p. 120.*

Obſervatio XII.

Boulimia & Fames canina infarctum meſenterii ejuſque abſceſſus ſequuntur.

SÆpe in Indiis ægri citra manifeſtam cauſam tabeſcunt: adeſt tamen Boulimus ac Appetentia canina; Hoc malum ſæpe cauſam habet in venis meſaraicis, vel in ipſa meſenterii ſubſtantia, quæ ſæpe inſignem abſceſſum patitur. *Bontius Medic. Indorum Obſerv. x. vide lib. 2 ſect. 7. Obſerv. 134.*

B*Oulimus ac appetentia canina*) Hæc duo nomine interdum confunduntur & pro uno eodemque uſurpantur: *Galeno* 1. de cauſis ſymptom. cap. 7. Bulimoe eſt vehemens Eſuritio, ex indigentia ſimul, imbecillitate, & refrigeratione oris ventriculi nata: Symptoma illi eſt male affecti oris ventriculi, quo primum quidem ægri expleri cibis nequeunt, paulo vero poſt deſtituuntur appetitu, animo linquuntur, viribus deficiunt, exolvuntur, decolores ſunt, torquentur ſtomacho, refrigerantur corde & extremis partibus, pulſuſque habent admodum obſcuros: Fames vero canina dicitur, quando poſt nimium aſſumptum alimentum vomitus conſequitur, & ita ægri canum more afficiuntur, qui cibos voraciter aſſumptos vomitu excludunt: Quibuſdam tamen alvi fluxus potius quam vomitus accidit, natura copiam illam alimenti, quam ventriculus concoquere non poteſt, per alvum detrudente: [*Bontius* l. c. leienteriam ſæpe comitem eſſe teſtatur) In Boulimie vero vomitum non adeſſe volunt, Quidam inſatiabili edendi deſiderio tenentur, abſente tamen vomitu & alvi fluxu, cibum quanquam copioſum, probe coquentes, & niſi mox alium ſument, male ſe habentes: vide exemplum apud *Sennertum*: Qui Famis cauſas à *Galeno* adductas non admittunt, inanitionem ſcil. partium, hinc ſequentem tractionem & ſuctionem ad os uſque ventriculi pertingentem, (*vide obſervat. 1. in Scholiis*) Hermeticos ſequuntur, ſtupendi hujus appetitus cauſam ſpiritui cuidam diſſolventi in corpore genito, innata proprietate quicquid cibi inge-

ingeritur, citiſſime abſorbenti & diſſolventi, ut legitimus & ſtatus alimenti aſſumendi terminus expectari nequeat. *Vide Riverium pract. lib. 9. cap. 2.*

Observatio XIII.

Ductus Pancreaticus duplex in viro Famelico repertus.

VIII. Febru. 1676. In viro 40. annorum, præter alia notatu digna, etiam occurrebat Ductus Pancreaticus duplex, diſtincto loco inteſtino connexus, ramulis quaquaverſum per pancreatis ſubſtantiam ſe diffundens: Famelicus omni tempore, dum in vivis erat, fuerat, defunctus, ventris intumeſcentiis atque cruciatibus mire vexatus. *G. Blaſius Obſerv. med. xv.*

NAturalem famem augere poteſt in ſanis ſuccus Pancreaticus, ad tenue inteſtinum delatus, & poſt alimentorum ſecretionem depulſionemque abſolutam, in confluentem bilem duntaxat, & pituitam inteſtinalem agens, atque halitus acidiuſculos & gratos in ventriculum propellens: In ægris auctæ Famis cauſam petendam puto à ſucco acidiore in corpore abundante, ac præſertim ex Pancreate ad inteſtinum delato, ac inde halitus ſolito acidiores ad ventriculum amandante, qui famis ſenſum intendant, & poſt detruſa deorſum alimenta eandem mox renovent & potentius urgeant. *Fr. Sylvius Prax. lib. 1. cap. 2.*

Observatio XIV.

Fames canina à Colo inteſtino vitrea viſcida pituita referto.

VAide obſervabilis eſt ſympathia quæ ventriculo & colo intercedit, Nam fœcibus in colo teſtagnantibus exilit tetor vapor in ventriculum, in cjus ſuperiori orificio appetitum deſtruens, ſi quidem vapores ſint calidi: At ſi exiſtant frigidi, eum depravant in appetitum caninum: Quod rara & memorabili hiſtoria à *Gemma Friſio* in Coſmocriticis comprobatur; Narrat fuiſſe mulierem quæ noctu & interdiu, ſingulis fere horis comedere cogebatur, & ni faceret, in leipothymiam trahebatur: Vulgus fabulabatur ipſi aliquando Lutram per os irrepſiſſe in ventriculum, ibique hærere vivam: Sed poſt mortem aperto cadavere, Colon inteſtinum valde diſtentum deprehenſum eſt, totumque vitrea viſcida pituita flatuoſa repletum, unde frigidi acerbi vapores in ſtomachum inſilientes adeo moleſti morbi cauſa extiterant. *O. Heurnius obſervat. xxv.*

Observatio XV.

Pica in muliere, cui Colon craſſis flatibus diſtentum repertum eſt.

MUlier diu colico dolore excruciata & Pica Sive malacia vexata fuit, quam niſi ſubinde crudis piſcibus comeſtis placare poterat.

Poſt mortem Colon ejus diſſectum craſſis flatibus diſtentum inventum eſt, quibus commotis cogebatur crudos piſces vorare, ideoque vulgo exiſtimabatur Lutram in ventre habere. *Sebaſtianus Eckerti notis ad praxin Dodonai, cap. de Pica.*

Observatio XVI.

Pica à ventriculo σφακελώδη exorta.

NEptis D. Valeton hiſtoria eſt commemorabilis; Splenis corpus veſicæ incumbere deprehenſum eſt, & ſatis contumaciter adhærebat: Olim fœdis coloribus laboravetat, nec non tumorem paſſa fuerat, quem aniculæ vocant *le carreau*: Valde cacochyma erat, carbones illi in delitiis fuerunt: κακόχρους erat, furtim compreſſa eſt, Tumorem tantum ventris eſſe credebant, ſecta in malleolo vena, data medicamenta, uterum ad legitimum pariendi tempus geſtavit; æger fuit partus, ipſo enitendi tempore extincta eſt.

Aperto cadavere, repertus ventriculus σφακελώδης: Lienis locus naturalis erat vacuus; circa regionem veſicæ latebat lien; putabatur à ſuo loco dilapſus laxatis ligamentis. *Ballonius Epidem. lib. ij. p. 227.*

CArbones illi in delitiis fuerunt) Depravatæ Famis, quam Picam & malaciam appellant, cauſa hactenus à nemine ſatis bene deſcripta nobis videtur cum interea affectus ille admirabilis exiſtat, utpote cujus tanta vis eſt, præcipue inter virgines & mulieres (hæ quippe frequentius quam viri ea infeſtantur) ut modo farinam modo cretam, modo carbones, modo abſurdas alias res appetant & magna copia comedant: Hujus tanti mali cauſa vulgo ſtatuuntur eſſe depravati humores in ventriculo contenti, qui pro diverſa ſingulorum natura, alii in eo excitant peculiarem famem ad hanc, alii ad illam peculiarem, ſive bonam ſive abſurdam rem, alii ad res pravas ſimi-

les, quatenus ſcil. pro vitioſitatis diverſitate diverſimode vellicant & movent fibrillas nervorum ventriculi, ex quarum ſpeciali motu cerebro communicato, mox in cerebro talis fit motus, quo ſpecialis appetitus excitatur ad hanc illamve rem, *Franc. de le Boe Sylvius* Prax. lib. 1. cap. 2. hanc rem ex plicaturus, dicit malaciæ cauſam eſſe vitioſum ventriculi fermentum, corruptum ſcil. vel ab aſſumptis vitioſis alimentis, medicamentis aut venenis; vel a motbis multifariis, præſertim fœmineis, totum ſanguinem, hinc ſalivam, ac denique ventriculi fermentum inquinantibus, & pravam iſtam diſpoſitionem illi conciliantibus: Verum ſi hæc ſpecioſa ratio valeat, ex ea, quæſo deducatur etiam quare aliis appetitus determinatus ad res alienas, fiat quoque in iis quibus nulli vitioſi humores in ventriculo ſubſiſtunt (quamvis pravos humores interdum adeſſe poſſe negare nolim) ſicut in praxi nonnunquam comperi id factum fuiſſe? Quare in homine, nihil vitii in fermento aut ventriculo habente, ex ſola picturæ alicujus attenta inſpectione, modo piſcium, modo fructuum, aliarumve rerum etiam abſurdarum fervidus appetitus nonnunquam excitatus fuerit: eodem modo ſicut ex nudæ Veneris inſpecta pictura venereum deſiderium excitatur? quænam vel qualis poſſit eſſe alicujus humoris natura vel qualitas adeo mirabilis, qua ita poteſt movere fibrillas nervorum & cerebri, ut ratione ſpecialis illius motus, excitari queat appetitus ad lapidem molarem, carbones, fiſtulas tabacarias, aliaſque res abſurdiſſimas, quas neque ut moleſtæ vellicationis remedium, neque ut res neceſſarias appeti poſſe quilibet ſatis videt: Hæc igitur aliam cauſam agnoſcunt, & aliunde procedunt, ſcil. ex ſolius imaginationis errore, hincque educto pravo judicio, ex mala cerebri diſpoſitione, ſpirituumque pravo motu orto, non vero ex humorum in ventriculo ſubſiſtentium vitio: Pravi enim humores, pro majore minoreve vellicationis intenſione, poſſunt quidem in ventriculo famem abolere, imminuere, aut nimiam facere, ſed non poſſunt illam dirigere ad peculiares aliquas res, eaſque ſæpe abſurdas, appetendum: Fames enim eſt naturalis quidam inſtinctus, quo natura ſimpliciter incitat ad alimentorum aſſumptionem, in moleſtæ vellicationis remedium, ſed non ſpeciatim ad hæc vel illa alimenta vel ad has aut illas, & ſæpe abſurdas, res: Quod autem homines ſani famelici modo piſces, modo carnes, modo fructus, modo aſſata, modo elixa &c. deſiderent, hoc non procedit à peculiari aliqua vellicatione, aut naturali appetitu ventriculi, ſed ab appetitu animali, quo judicant modo hos modo illos cibos, modo dulces, modo ſalſos, modo acidos, gratiores, vel ſanitati magis convenientes futuros, atque hinc etiam interdum majore cum appetitu deſiderant vinum abſinthite, haleces crudas pluresque res per ſe ingratas, quam alias longe gratiores & meliores: Cum autem electio vel rejectio alicujus rei aut cibi, dependeat à judicio, & judicium peragatur in cerebro, non vero in ventriculo, certe alicujus determinatæ rei appetitus cauſa non eſt quærenda in ventriculo ſed in cerebro; quod ſi male ſe habeat (læſum ſcil. à pravis humoribus aut vaporibus ex ſaburra aliqua circa uterum, lienem, pancreas, aliaſve partes reſtagnante, ſurſum elatis, eique communicatis) facile contingunt abſurdæ cogitationes, ex quibus depravatum ſequitur judicium (ras nota eſt in melancholicis, qui multoties circa unam ſolam rem, ſæpe ab iis ſis cogitatam, delirant, de reliquis ſatis bene judicantes) atque ita ejus vitio ſeu errore, res pravæ ſeu abſurdæ multoties, tanquam ſaluberrimæ & optimæ, vel ſaltem ut gratiſſimæ appetuntur, de quibus Pica laborantes ſæpe cogitarunt: Quantum enim crebra alicujus rei intenta cogitatio talem depravatum appetitũ accendat, & quantum in eo valeat, liquet in mulieribus gravidis, quæ multoties tam fervide appetentes ſunt, ut ſi illis rebus, quas appetunt, potiri nequeant ſæpe earundem rerum notas fœtibus ſuis imprimant; quæ impreſſio non poteſt dici procedere à ventriculi pravis humoribus, ſed à cerebro, quatenus crebra earum rerum cogitatio, cum judicio bonitatis, in eo peragitur, & per ſpiritus animales earum ideæ ex eo ad fœtum deferuntur, eique imprimuntur: Præterea ægri pica laborantes non appetunt ſemper unam eandemque rem, ſed modo hanc modo illam, prout modo de hac, modo de illa magis cogitarunt, quod profecto uni alicui pravo humori in ventriculo hærenti non poteſt imputari, quippe diverſarum rerum appetitus à diverſis humoribus procedere deberet: Adhæc pica infeſtari ſolent ægri cũ eſuriunt, & tunc illico avidiſſime eas res appetunt de quibus antea ſæpe cogitarunt, ſive bonę ſive abſurdæ fuerint, eaſque non noxias aut pravas, ſed bonas & gratiſſimas fore judicant: quorum tamen alienum appetitum multoties ſtratagemate quodam præveni, injungendo ſcilicet domeſticis ut coram talibus ægris nullam facerent mentionem iſtarum rerum, quas tam avide appetebant, earumque etiam picturas è domo amoverent, & interim tacite cibos bonos ſæpius de die offerrent, ſicque impedirent ne unquam eſurirent, tali enim modo in variis perfeci quod medicamentis aut rationibus perficere non potueram:

Una hic ſupereſt objectio, ſi ventriculi vitio non fieret Pica, ægri ab alienis aſſumptis male valerent, neque talia in ventriculo digererent, atqui è contra plurimi hac de cauſa nullum incommodum patiuntur, proculdubio quia in ventriculo ſunt tales ſucci pravi, qui illas res abſurdas diſſolvere atque digerere poſſunt, quas proinde ſpeciatim, in ſpecialis vellicationis remedium videtur poſtulaſſe ventriculus: Hujus objectionis efficacia facile divellitur, ſi conſideretur non abſolute verum eſſe quod ægri nullum incommodum a rebus abſurdis comeſtis percipiant, ſed illud duntaxat in paucioribus, nec niſi prima aut ſecunda tertiave vice verum eſſe, poſtea vero eos inde ſatis graviter lædi, atque viſcerum obſtructiones, hydropem, ipſorum aliamve pravam cachexiam contrahere: Cauſa vero quod in principio à talibus rebus non manifeſte læduntur, duplex eſt: 1. Quod in iſta avida comeſtione, ſpiritus animales per nervos ſextæ paris valde copioſi ad ventriculum fluant (ſicut in cogitatione de re venerea copioſi feruntur ad partes genitales) accedente etiam ſanguine arterioſo copioſiore: quam efficaciter autem hi ſpiritus in nutritione operentur, & quantum ad coctionem ventriculi faciant, ſi ſolito copioſiores influxerunt, liquet in illis ventris mancipiis, qui dies noctesque in cute curanda occupati ſunt, & de ventriculo infarciendo fere ſemper cogitant: hi enim propter copioſos ſpiritus ad ventriculum determinatos, multo feliciores habent ventriculi coctiones, quam alii qui continuis literarum ſtudiis occupati, ſpiritus alio avocatos habent, hincque frequenter cruditatibus laborant, ac vix leviſſimos cibos bene dige-

digerunt. 2. Quod Pica laborantes ſint plerumque nonnihil melancholici, vel tales ſaltem quibus acres fermentacei ſucci ſolito copioſiores & acriores in liene, pancreate & ventriculo generantur, unde etiam cum incipiunt eſurire, acrius eſuriunt, & res quaslibet ingeſtas longe facilius quam alii digerunt, imo quam illi ipſi aliis temporibus (ſic mulierem gravidam novi quæ ceraſa avidiſſime deſiderans, una vice quinque ſexve libras: aliam quæ xxx. placentas: aliam quæ ſex haleces ſalſatas crudas comedit, & bene digeſſit, cum alioqui aliis temporibus minime eſſent edaces, ac ne quartam, imo vix ſextam earum rerum partem edere aut digerere potuiſſent] & hujus ratione fit quod tunc cibos copioſos, vel etiam res abſurdas, triticum, crudos piſces, carbones, cretam &c. duræ digeſtionis aliquot vicibus mediocriter bene digerant, vel ſaltem talia ipſis è ventriculo ſine noxa effluant, verum ſi diutius in talium uſu procedant, deficiente tandem acriore illo ſucco, adeo affliguntur ventriculus & reliqua viſcera, ut eorum coctiones plane interturbentur ac depraventur, & copioſi pravi ſucci, peſſimam cacochymiam, variorum morborum cauſam generantes, ſuſcitentur: Atque ex his omnibus manifeſte liquere puto Picam, ſeu alienarum rerum appetitum, non produci proxime a depravatis aliquibus humoribus, in ventriculo genitis aut hærentibus, ſed à cerebri aliquo vitio. *Diemerbrokius Anatom. lib. 1. cap 6.*

Putabatur Lien à ſuo loco delapſus) Lien laxatis ſuis ligamentis pondere ſuo devolvitur interdum in hypogaſtrium, vel iiſdem ruptis: Apparet ſub ſpecie molæ, vel ſcirrhoſi uteri in mulieribus: in viris ſpecie tumoris glanduloſi inſtar ſteatomatis in meſenterio latentis.

Observatio XVII.

Appetitus corruptus in puero, cui callus repertus inter venas meſaraïcas.

PEtrus N. filium habuit, qui 8. anno calculos ruderaque comederat: Repertus eſt callus inter venas meſaraïcas. *Vide tit. de Diarrhæa.*

Observatio XVIII.

Anatome viri ob inediam extincti, in quo venæ meſaraicæ aliæque minores obliteratæ ſunt, cum ſanguinis in toto defectu.

§. 1. ANno 1656. in theatro Anatomico publice à nobis obſervatum & demonſtratum eſt, In viro qui ob cordolium aliquod vitæ pertæſus ſe ipſum fame & ſiti extinxerat: quippe corpore alioqui ſanus exiſtens, aliquot ſeptimanis nihil omnino edere, ac ne guttam quidem bibere voluerat.

In hoc ſubjecto nullæ venæ meſaraïcæ, intercoſtales, aliæque minores conſpici poterant, propterea quod inanitæ eſſent, atque ex ipſa vena cava vix trium cochlearium menſura ſanguis effluxit; & arteria magna vacua omnino inventa fit.

§. 2. Similiter anno 1660. hominem quendam, ob ſummam ac diuturnam inappetentiam longa inedia emaciatum, & tandem mortuum publice diſſecuimus, in eoque venas & arterias mirabiliter inanitas invenimus, ita ut ex vena cava vix duo cochlearia ſanguinis effluerent, ex arteria aorta nihil: *Diemerbræk Anatom. lib. 2.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E. II

S*E ipſum fame extinxerat)* Per inediam homines duplici modo extingui poſſunt, primò cum corpus cacochymum eſt, & multi quidem ſed pravi ſanguinis copia redundat in vaſis: In talibus enim neceſſe eſt per convenientia alimenta novos & bonos ſuccos identidem cordi ſuppeditari, ut refocillari continue poſſit; quod ſi per inediam non fiat, tunc ſanguine ferventiore, acriore, aliove modo corruptiore evadente, cor à pravis humoribus obrui & mori, etſi multum ſanguinis in vaſis ſuperſit: hacque etiam de cauſa, ſcil. ob pravam ſanguinis qualitatem, qua ad cordis refocillationem & partium nutritionem ineptus fit, phthiſici moriuntur etſi ſanguinis copia ſuperſit: non enim ad vitam ſuſtentandam ſola quantitas, ſed etiam bona qualitas ſanguinis requiritur: *Secundo*, cum iis bene conſtitutis corporibus per longam inediam abſumitur: quamvis enim in iis qui inedia moriuntur, aliquis ſanguis in venis ſuperſit, apparet tamen illum nimis paucum eſſe, quam ut omnium partium nutritioni ſufficienter inſervire poſſit; atque hinc debilitatis omnibus partibus & viſceribus homo extinguitur: Quod autem in tali caſu paucus ſanguis ſuperſit, *probant allata exempla. Idem.*

ANATO-

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII.
SECTIO III.
De SITI MORBOSA.

Observatio I.

Sitis diverſos ventriculi affectus ſequuta.

MULIER ex Heparis & veſicæ bilis obſtructione in tertianam Incidit, hinc in colicam, paralyſin &c. conquerebatur de ventriculi ardore, Siti &c. Reperi Jecur nimis magnum & obſtructum, veſicam bilis bile craſſa ac nigra turgidam: Ventriculum humore plenum viridi atque extenſum &c. *Vide l.1. tit. de paralyſi.*

V*Entriculum humore plenum viridi*) Auctam Sitim deducendam *cenſet Franc. Sylvius de le Boe Prax.* lib. 1. cap. 1. à Bile acriore in tenue inteſtinum delata, ibidemque cum confluente ſucco Pancreatico ita effervescente, ut inde halitus ſalſi, non vero amari ad ventriculum & fauces eleventur, atque ariditatis ſenſum ibidem producant: Hæc eadem Bilis acrior, ejuſve halitus ſalſi ſi per vaſa lactea penetrent ad cor, (idem dicendum cenſet de bile eadem per Ductum hepaticum eo delata) & ſanguinem ſalſugine ſua nimium inficiant, nil obſtare ſalivam tunc ſimul reddi plus minus ſalſam vel acrem, Sitimque minus temperantem, quin augentem: Sitis quoque auctæ cauſam ſubinde exiſtere humorem ſalſum à capite ad fauces depluentem, atque ibidem ariditatis & Sitis ſenſum producentem, aut inde ad ventriculum quoque delapſum & ibidem, aut in tenui inteſtino, halitibus ſalſis materiam promentem, à quibus itidem ſitis major excitetur.

Ventriculum) Ventriculi tunicam nerveam interiorem, ejuſve fibras, potiſſime ad ſenſationem facere ſtatuit Accuratiſſimus *Willis* Pharmac. rat. ſect. 1. c. 2. quibus inanitis Fames excitetur, atque præ ſiccitate aut ſalſedine corrugatis; ab aromaticis aut potulentis vinoſis ingeſtis, excalefactis *Sitis* inducatur: Si quando humores acres, aut acidi has ſtimulent, aut vellicent, Cardialgia: iiſdem ab alimentoſis ſucco grato ſaturatis, ventriculo complacentiam, & toti præterea corpori refectionem impertiant.

§ 2. In cadavere mulieris anno 1625. Janv. 18. in valetudinario mortuæ nullius viſceris aderat vitium, ſolus humor ſeroſus à nimio potu Hydropis cauſa deprehendebatur, quem largius ingeſſerat ob inſignem Æſtum ab ulcere ventriculi, cujus fundus cum pyloro erat exulceratus. *Rhodius cent. iij. Obſervat. 4.*

§. 3. D. N. de febrili æſtu cum intenſa. Siti conquerebatur: Ventriculi fundus parte interna nigricabat; pars externa livebat, necnon Coli pars vicina & Lien. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§ 4. Empyematico, qui paracenteſim recuſaverat, pus ab apoſtemate in pleura emanans diaphragma corroſit, hinc in viſcera imi ventris deſcendens, ventriculi & inteſtinorum tunicas exteriores corroſit: Illi febricula, Sitis &c. *vide tit. Dyſpnœa lib. 2.*

§. 5. Mulieri in magnam molem venter excrevit, cum Siti implacabili, Ex abdomine mortuæ eductæ aquæ libræ xc. quas è ventriculo mire extenſo prodiiſſe oſtendebant ſuperſtites veſiculæ: *vide tit. de ventris tumore.*

§. 6. Juvenis mulier, (*de qua tit. de Paralyſi*) conquerebatur de ventriculi ardore, Siti, &c. Illius ventriculus plenus erat humore viridi & extenſus: Veſica bilis bile craſſa & nigra turgida.

§. 7. Sereniſſ. Princeps Jecur exhibuit durum & exangue, ut cui ℥xxj. ſanguinis paucis diebus extractæ fuerint, ſubſequente Siti Intolerabili: Ventriculi interiorem tunicam marcor quidam ſanioſus arroſerat: *vide tit. de Febribus.*

§. 8. Anatome eorum qui febre maligna extincti ſunt, docet ventriculum cum inteſtinis inflammari, unde Ingens illa Sitis, faucium ardor &c. *vide tit. de Febribus.*

§. 9. Juvenis Monachus febre continua laborans Siti inextinguibili tenebatur: In fundo ventriculi veſtigium ſimile ab impreſſo cauterio actuali repertum cum eſchara: *vide tit. de Febribus.*

Obs

OBSERVATIO II.

Sitis immenſa ab inflammatione fundi ventriculi in gangrænam deſinente, &c.

AVdi mirum caſum tibi nec lectum forſan, nec auditum prius unquam J. Carolus, Dom. S. Jeſſenii filius duodecennis, rari & ex carnis habitus, à biennio febribus ex affecto & tumido liene oriundis, nunc quartanis, tunc Tertianis correptus, raro ab his immunis fuit: Per menſem quaſi ante mortem parcius edere, ac vehementius, noctu præſertim, Sitire viſus eſt, Vrinæ ſanorum, prout iſta fert ætas, ſimillimæ extiterunt. Imperabantur varia ad ſitim fallendam excogitata, ſed fruſtra omnia. Ecce enim cum biduo ante obitum viſitarem, ipſemet cum matula obviam ipſi procedens, facie jam tum præ heſterna conſpiciebatur mire collapſa, oculis concavis & circulo ſublivido cinctis. Miratus tam ſubitam faciei mutationem, interrogavi ecquid male haberet? Ille verò nihil præter *intolerabilem ſitim accuſavit*: Pulſus naturali paulo erat celerior, urina prioribus non abſimilis, extrema frigidiuſcula potius quam calida: conſternabar non parum, maligni enim aliquid ſubeſſe ratus (quandoquidem peſtis hinc inde graſſabatur gravius) bezoartica ordinavi, juxtaque internum æſtum reſtringentia præſcripſi, ſed incaſſum omnia, una enim *Sitis* totam complebat morbi fabulam, quæ tam erat inextinguibilis, ut poculo vix dum ab ore remotò protinus clamaret, Potum, Potum. Quia itaque præ nimio potu ventriculus diſtendebatur, vomitus quandoque infeſtabant, ſed nihil præter aſſumpta reddebatur, eaque non alterata: Interrogatus nunquid ardorem aliquem circa ventriculi regionem perſentiret? Fundi locum oſtendit: Vehementem itaque iſthic inflammationem ſubeſſe conjeci, quam præter locum affectum ardore continuo afflictum, ac ſitim inexplebilem, Febris mihi antehac nunquam obſervata, Lypiria abunde monſtrabat; Quid fit? Tertio à decubitus initio die 3 circa meridiem obiit, poſtquam prædictis ſymptomatibus totus enervatus, ac phreneſi quadam correptus paucis ante obitum horis fuiſſet: Manu ventriculi regioni admota pulſationis quendam ſenſum conſpicue deprehendi: Prædixi ſi poſt obitum cadaver aperiretur, ſingulare quid circa ventriculi fundum nos inventuros eſſe: Annuerunt itaque; cum ut tam repentinæ atque inexpectatæ mortis cauſam cognoſcerent, tum ut ſuſpicione infectionis domum ſuam liberarent.

Res mira, cadaver tam erat emaciatum, ut vivum quaſi dicere potuiſſes ſceleton, cute pauciſſima intertexta carne, obductum. Poſtquam pectus initio contemplaremur, pulmò ſiniſter apparuit lividus, ad gangrænam jam tendens; ubi inferior venter diſſecaretur, cutiſque primum cum muſculis excarnibus amoveretur, ſub Peritonæo, qua Lien ſitus eſt, nondum diſſecto, nigri quid ſubeſſe deprehendimus: Eo diſrupto, Lien ſubturgidus in conſpectum prodiit, ac pone Lienem, in ipſo ventriculi fundo, Gangræna tam gravis, ut ipſamet ventriculi ſubſtantia in atrum ac fœtidiſſimum ſuccum protinus diffluerat: Omentum fere abſumptum; Inteſtina à flatibus & potu turgida. Meſaraicæ turgebant & ipſæ, ſimulque ex colore livido gangrænæ judicabantur vicinæ. *Michael Doringius Epiſt. xcv. cent. 1. ad Sennertum.*

QUærit *Doringius* 1. An ex Siti illa diuturna præcedente tale quid ſuſpicari quis potuerit. 2. Nunquid gangræna illa præcaveri forte potuerit? 3. quibus remediis? 4. Quæ cauſa ipſam excitaverit? 5. Quomodo ſabes tam cito, & Pulmonibus ſurſum, & meſaraicis deorſum communicata ſit? 6. An febris, quam ſubeſſe Pulſus fere unicus coarguit, vera Leypiria fuerit. 7. Quomodo pulſatio admota manu deprehendi potuerit, cum arteriæ ventriculo inſertæ admodum exiles ſint? Reſpondet *Sennertus* ad 1. Sitis illa diuturna præcedens, inflammationem quidem arguere potuit, ſed reliqua omnia ſignificare non potuit? Ad 2. & 3. Gangrænam illam incurabilem fuiſſe puto, ſi enim externa nonniſi difficulter curatur, quid de interna ſperes? Ad 4. Cauſam fuiſſe putat putredinem & corruptionem humorum, qui aliquot jam annis in Liene cumulati fuerant. Ad 5. Ob ξύμφοιαν illam vaporibus putridis Lieni & Meſaraicis facile malum communicari potuiſſe. Ad 6. Febrem illam Leypiriam fuiſſe non dubitat. Ad 7. Pulſationem arteriarum non in ventriculo fuiſſe putat, ſed in Liene, qui eas ſat magnas & copioſas habet itaque ipſe non raro in hypochondriacis eam deprehendit etiam citra febrem.

Intolerabilem ſitim accuſavit; Leipyria abunde monſtrabat, &c.) Leipyria febris ex ardentium genere eſt, quorum pathognomonicum eſt perpetuo ſitire: Et quanquam *Galenus* comm. ad p. 22. ſect. 2. 1. Epid. dicat in Cauſo alias ſitim adeſſe, alias non adeſſe ſi in toto corpore focus ſit febris, aut ſi pars quædam focus ſit quæ neceſſario ſitim accerſat: Non adeſſe, ſi pars aliqua laboret & focus ſit qui ſitim neceſſario non afferat, Eſt tamen alius locus apud eundem, comm. ad p. 34. ſ. 5. l. 3. Epid. aliud quam ante edocens, Æſtuare, ut & perpetuo ſitire, eſt ardenti febri peculiare *Hippocrates*, ait *Gal.*, ardentem febrem aſſiduitate Sitis cognoſcit & caloris exurentis, ut phrenitin aſſiduo delirio: Et tamen *Hipp.* p. 34. ejuſd. ſect. narrat de febr. ardentibus, in quibus ægri erant ſoporoſi, & non multum ſitiebant, nec enim febris valde acuta erat, Idem 3. Epid. §. 3. p. 14. narrat in quadam conſtitutione in ardentibus febribus & phrenitidibus, alios ſitibundos fuiſſe alios non, Ad quem locum Gal. Potuiſſent aliqui non ſitire, vel ob facultatis potum

tum appetentis offenſam, vel quia maligna, humiditas illis ad ventrem non confluxerat, omnibus enim putrida quædam humiditas fuit collecta, ſed non pari portione nec æque prava: Alii ſitibundi erant, quia confluxerat humor vitioſus in ventrem: nam cum bilis vel pituita ſalſa ventriculi tunicas imbibit, ſitis inexplebilis excitatur, tum quia os ventriculi nondum ab humore ita læſum erat ut facultas corrupta foret, Tamen omnino, ſaltem ut plurimum, ſitis intolerabilis eſt comes ardentis febris, niſi focus ſit particularis, & in ea parte quæ inflammata & eryſipelatis modo affecta ſitim non provocet: In ipſo vero Caſu ſi quæ ſitis adeſſe debet, non adſit, his de cauſis id fieri poteſt, vel quia, ut dictum, focus non eſt in parte quæ ſitim afferat, vel quia mens læſa eſt, vel quia facultas naturalis potionis appetens in ventriculo reſidens extincta eſt: adde deſcenſum pituitæ dulcis tonſillas & fauces irrigantis, aut cum potens humiditas in ventrem non influxit: aut cùm lingua nigra exuſtaque totus ſtomachus, cui illa continua eſt, eo pene modo affectus ſit, arentibus iis partibus, & ſupra modum ſiccatis, non percipitur ſenſus indigentiæ, quia nervus linguæ ſubjectus non eſt diſpoſitus eo modo quo debet: In prædicto puero inexhauſtam fuiſſe ſitim non mirum, cum partes quæ illam maximè excitant, phlegmone tentatæ fuerint, Pulmones ſc. & ventriculus.

Observatio III.

Sitis à Pulmonibus nigris, tumidis, Hepate nigro ſanguine conſperſo, Cyſti felle deſtituta, &c.

Intimus S.C.M. Conſiliarius ardenti febre ab eryſipelate pulmonum extinctus, Sitim adeo intolerabilem patiebatur ut *nullo potu* ea *ſedari* potuerit: Cadavere diſſecto, pulmo niger adeoque tumidus ſeſe obtulit, ut naturali ſuo hoſpitio reſtitui non potuerit. Hepar magnum plurimo nigroque ſanguine conſperſum, cum cyſti fellea omni bile deſtituta, (alio traducta, ſcil. ad pulmones, & vaſa majora. In utroque rene duo magni calculi, &c. *Vide hiſtoriam lib. 4. tit. de Febribus.*

Nullo potu ſedari) Hermetici Sitim immodicam & præternaturalem, à ſpiritibus quibuſdam ſitibundis, ex impuritatibus ſulphoreis genitis, exoriri contendunt, qui non ſimplici refrigeratione & humectatione, ſed ſpiritibus aliis ſibi analogis ſatiari volunt; quemadmodum videmus in febrium acceſſionibus ſitim immenſam multo aquæ potu parum inhiberi, quæ tamen ſpiritibus acidis, vitrioli, ſolphuris, ſalis, & ſimilium, cum longe minori aquæ quantitate permixtis, facilius cedat. *Riverius Prax. med. lib. 19. cap. 4.*

Observatio IV.

Sitis ab Eryſipelate Pulmonum & Hepatis incendio.

Melchior du Freſnoy, annos 4. natus, febre corripitur continua, Sitis aderat quæ expleri non poterat, magnum in Pulmonibus incendium conjectum eſt, &c. Aperto cadavere nihil præter naturam in Pulmone contentum inventum eſt, Una pars Pulmonis veluti ſtipula ardente deflagraverat: Lobus unus Pulmonis livebat, Hepar quoque veluti deflagraverat. *Ballonius conſ. 27. lib. 1.*

Sitis quæ expleri non poterat) Vide Scholia ad hiſtoriam dictam *tit. de Febribus.*

Una pars Pulmonis deflagraverat) Vide Scholia ad dictum locum, ubi de Eryſipelate Pulmonum.

Magnum in Pulmonibus incendium) Ardua eſt quæſtio de Potu in pulmones transfuſo, cujus exiguum per tubulum Aſperæ arteriæ, & tanquam juxta parietem illabi *Hippocr.* lib. de corde docet, quoniam epiglottis, operculum exactum, ne tranſmiſerit quidem ampliorem potum: Eidem *Galenus* lib. 8. de Placit. cap. 15. ſuffragatur: neque enim per mediam fiſtulam influere, ſed per aſperæ arteriæ tunicam irroratione quadam aſpergi, neque ullum omnino dum delabitur ſenſum efficere teſtatur. His præmiſſis, expendant mecum qui judicio pollent, numnam probabilis ſit hæc conjectura, quod Lymphatica Jugularia (quum aſperæ arteriæ cavitas par non ſit, aut non patiatur ob moleſtiam quam inde percipit) ad hoc munus haud inepte concurrant? Bibere experimus, quando Sitis ingens fauces noſtras urget, tandiu donec guttur quaſi imbre permaduerit, ut aliquid in pulmones refrigerandos abeat, nec unico hauſtu contenti ſumus: Ratum utique eſt Sitim, quæ eſt frigidi & humidi appetitus, non à ſolo ventriculo ſed à Pulmonibus quoque progigni. Hinc quibus aut calidiores contigere, aut præ æſtu, aut nimio motu in cantu & vociferationibus incaluere pulmones, bibacíſſimi ſunt. Ne de medicamentis pectoralibus, dicam, decoctis, ſyrupis, eclegmatis & cæteris bechicis, quibus impacta materia lubricari & expelli debet, quod retroacta per tuſſim ſputamina uberrime evincunt, nil proficientia ſi in ventriculum ſubito præcipitarentur: Sic qui citiſſima egent inſtauratione modico vini hauſtu citiſſime reficiuntur, quod non eveniret niſi vinum, juxta Euripidem, penetrans pulmonum meatus, multo præditum ſpiritu, actutum è gula in glandulas, & porro in Ductus aquoſos jugulares poſſet permeare. Eſtque adeo huc accerſendus aphor. Hippocr. 11. 2. *Facilius eſt potu reſici quam cibo:* Præterea non ſemel audivi ex nutricibus lactantibus, ſe reapſe inter hauriendum percepiſſe quomodo potus ad humeros defluxerit: Quin quod plurima adſint exempla, multos qui vel inter currendum, vel ſtatim poſt curſum potitarunt, è veſtigio exanimatos fuiſſe. dum frigidus potus ad ipſam cordis arcem affectans viam, nativum calorem, alioquin a ventilatione pulmonum pene exhauſtum, momento ſoffocavit: In

quibus

quibus caſibus fruſtra poros ignotos, aut alia quærimus diverticula: Magnum habet argumentum quod hi ductus, quos Natura ad recipiendum humidum perquam artificioſe figuravit, altiori ſitu œſophago incumbentes, utrumque aſperæ arteriæ latus cingunt ſepiuntque. *Iac. Henricus Pauli Anatom. Anatomiæ Bilſianæ cap. 8. ubi de Lymphaticis jugularibus.*

Observatio V.

Sitis p.n. excitata à diverſis vitiis partium vitalium & naturalium.

§. 1. SCoto dolor erat hypochondriorum & ventris, nauſea, vomitus, Sitis, ſebris, &c. Hepatis lobus orificio ventriculi poſteriori erat affixus, nigricans ab inflammatione, Pulmones purulento ichore pleni. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 2. Puer 7. ann. febre tentatus cum doloribus ventris, Siti Inexplebili, &c. Hepar erat in parte concava lividum, Cyſtis quintuplo quam par eſt tumidior, Pulmones exuſti, aridi, &c. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 3. Melchior N. febre correptus continua, cum vomitu, dolore lateris, Siti quæ expleri non poterat. Una pars pulmonis velut ſtipula ardente deflagraverat, ut & Hepar. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 4. Puellulæ Cachecticæ Sitis erat & potus cupiditas ingens, Abdomen ſcatebat materia feroſa multa, cœrulea, fœtida, Pulmones intus & extra corrupti. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 5. Adoleſcens dyſentericus ſebre correptus eſt cum Siti: Oeſophagus interior ad os ventriculi ſuperius, & ad medium thoracem, niger, corruptus, Pulmones alterati. *Vide tit. de Dyſenteria.*

§. 6. Illuſtr. N. appetitus dejectus, Sitis intenſa: Hepar repertum magnum, durum & quaſi coctum: Splen putridus, Pulmones ab inflammatione nigri. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 7. In Nob. ſebre ardente extincto Pulmo niger repertus, adeoque tumidus ut naturali ſuo hoſpitio reddi non potuerit, In utroque rene duo magni calculi, Hic Siti intolerabili premebatur. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Virgo febre maligna prehenſa Siti Inextinguibili premebatur. Thoracis cavitas dextra erat aqua ſubnigra & putrida plena; Pulmo ejus lateris corruptus ac niger, ventriculus mira copia fæcum & flatuum diſtentus. *Vide lib 4. tit. de Febribus.*

§. 9. Dom. N. Vomitu vexatus cum Siti intenſa, Cava hepatis pars ſcirrhoſa erat & inflammata, Pulmones etiam juxta coſtas: Ventriculus pure repletus cum levi ulceratione internæ tunicæ. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 10. Ill. Dominę continui ventriculi dolores cum immenſa Siti, Ventriculus erat ſiccitate contractus, plenus materia cruda, quaſi ovi putridi, Interius illi accreverat lapis durus, Pulmones areſacti, purulenti. *Vide ibidem.*

Observatio VI.

Sitis excitata à variis aut complicatis affectibus partium naturalium.

§. 1. IOh. Agers diu conqueſtus de dolore hypochondris ſiniſtri cum dejecta appetentia & Siti: Ventriculi interior tunica reperta omnino corroſa, Hepatis & Lienis ſubſtantia corrupta. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 2. Sæpe Jecur animadverſum tuberculis & abſceſſibus obſeſſum, quorum non aliud ſignum fuit quam mediocris febris cum Siti & cibi faſtidio. *Fernelius path. lib. 6. c. 4.*

§. 3. Filius N. novem annorum Siti continua vexabatur. Hepar habebat immenſæ magnitudinis, Extremis partibus toſtum, nigrum, durum. *vide tit. de mictione difficili.*

§. 4. Famulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur, cum cibi faſtidio Sitique inexhauſta. Hepar repertum durum, albicans circa ventriculum; Gibba parte prope coſtas nothas nigrum, plumbeum, &c. *vide tit. de Febribus.*

§. 5. In Johannæ Pfeiffer, morbis complicatis confectæ, cadavere, Hepar interius aridum & velut ſemicoctum erat, quod arguebat maximam calidam intemperiem adfuiſſe: hinc Sitis inexhauſta qua à teneris affecta fuit. *Hildanus cent. 6. Obſerv. 74.*

§. 6. Quidam conqueſtus eſt de moleſto hypochondrii dextri dolore, cum oris ariditate; potus majori deſiderio quam cibi: Inventa eſt vomica in Sima jecoris parte, ſatis magna atque aperta. *vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 7. Puellus lac matricis avidiſſime ſugebat, adeo ut non ſufficeret, In gibbo Hepatis inflammatio aderat, & in Inferiore parte ſplenis, ſtomacho undique humor atrabilaris adhærebat. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Sectis cadaveribus eorum quibus in Febribus Sitis inſignis adfuit & denegatus potus, Ventriculus, Cor Pulmones & reliqua viſcera tanquam exuſta apparuere. *vide tit de Febribus.*

§. 9. Rever. &c. (*de quo lib.1. Tit. de Soporoſis affectibus*) qui lethargicus obiit, perpetuo dum viveret incredibili Siti torquebatur. Illi meatus bilis duodeno inſertus, admodum latus erat, utriculi inſtar inflatus, calculis undiquaque refertus.

§. 10. Quidam diu ſenſit graves lateris dextri dolores, poſt Siti immodica preſſus Hydrops ſucceſſit. Sola veſica fellea in vitio fuit, quæ ſine bile novem lapides continebat. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 11. Fœminam dyſentericam (*vide tit. de dyſenteria*) Sitis urgebat intolerabilis: Inteſtina duodenum & jejunum repleriſſima erant bile.

§. 12. Juveni dolor fixus in hypochondrio ſiniſtro, in regione coli, cum ardore, Siti, &c. Inventus eſt abſceſſus in meſenterio & colo, ea potiſſimum parte quæ fundo ventriculi ſubſternitur.: *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 13. Nob. N. ſtranguria detentus in febrem incidit cum Siti inextinguibili: In rene ſiniſtro aderat abſceſſus ſuppuratus, jecur, veſicam, inteſtina inflammatio eryſipelacea tenuerat. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 14. Uxor N. Siti clamoſa cum ventris mole laborabat: Jecur putridum inventum: Inter peritonæum & inteſtina numeroſæ veſicæ. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 15. Obſervavi Lienem rubentem & aridum in quodam qui Siti immoderata angebatur & ardente febre correptus erat. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 16. N. corpuſculum apertum, cujus Ren dexter rugoſus, parte anteriore ſubniger, intus habens abſceſſum pure mucoſo cruentoque plenum, Extus alium abſceſſum. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 17. Juvenis dolore renum oppreſſus eſt, inſolenter illum vexarunt Sitis, &c. In utroque renum cavo vermes craſſi, albi, vivi inventi, &c. *Vide Tit. de Lumborum dolore.*

§. 18. Joh. N. ren ſiniſter lapide angulos obtuſos habente obſeſſus eſt, Siniſter juſto minor & pene collapſus, Febris erat, æſtus & Sitis. *Vide tit. de Diabete.*

§. 19. Vidua, dolore dorſi & ingente Siti vexata tandem fit Aſcitica. Lien calculis plenus conſpicitur. In Rene dextro quadrangularis lapis. Uterus totus cartilagineus. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 20. Matrona ventriculi dolore correpta eſt: accedit Sitis omnino inexhauſta. Pancreas erat maximum & ſcirrhoſum, Ren ſiniſter colliquatus omnino: Ventriculus inanis. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

Observatio VII.

Sitis moleſta ob varios partium vitalium affectus.

§. 1. Juvenis diu mœſtus ſubito occubuit, ante tamen moleſtiſſimam Sitim perpeſſus: Omnia recte ſe habere deprehenſa, præter cordis ſinus, qui pituita vitrea repleti erant. *Vide lib.2. tit. de morte ſubita.*

§. 2. Illuſtri Dominæ N. pericardium cordi adhæſiſſe, humoreque vacuum repertum eſt. Æſtuans perpetuo aërem captabat frigidum, Siti moleſta torquebatur. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

§. 3. Quidam acuta febre prehenſus eſt cum Siti ingenti, anxietate, dyſpnœa, Sectio à morte palam fecit adfuiſſe pericardii inflammationem. *vide lib.2. tit de Pectoris dolore.*

§. 4. Nob. febre acuta detinebatur, ingenſque Sitis conſequebatur. Inventus eſt in membranis interſepientibus Tumor inflammatorius, ſat notabilis magnitudinis. *vide lib. 2. tit. de Pectoris dolore.*

§. 5. Agricola plauſtri fœno onuſti ruinam in ſe paſſus, pectoris dolore corripitur, ardente febre, Siti magna. Pericardium in defuncto pure copioſo ſcatebat, cui velut immerſum erat cor, Pulmo ejuſdem labis particeps. *vide tit. de Pectoris dolore lib.2.*

§. 6. Juvenis (*de quo Tit. de Phrenitide*) ex Eryſipelate in tibia medicamentis repercuſſo, paſſus eſt dyſpnœam & Sitim intenſam, ob quam linguam extra os perpetuo exſertam habebat: Illi Pleuræ pars dextra, necnon pulmonum lobi antici & poſtici, puſtulis miliaribus obſita deprehenduntur.

§. 7. Uxori N. dyſpnœa, febris levis, ſed tamen Sitis perpetua. Illi thoracis dextri ſpatium aquæ magna vi erat diſtentum. Pulmones retorridi & multo purulento tabo prægnantes. *vide tit. de Dyſpnœa lib 2.*

§. 8. Puella ægre ambulabat, & cum difficultate aſcendebat, tum magna Siti premebatur. Cavitate thoracis aperta, evaporabat fœtor inſignis: Dextrum tantum ejus latus erat integrum: In tertia circiter ſiniſtri parte aderat cyſtis plena liquore cremori ſimili, ad quantitatem trium pintarum. *vide lib.2. tit. de Pectoris dolore.*

§. 9 Uxor D. N. nata patre Pulmonico, queſta eſt de linguæ rubore & ſiccitate, juncta ſiti

ſiti inſigni, &c. Pars ſiniſtra pulmonis magna ſui parte tabuerat: Purulenta materia continebatur illa thoracis parte. *Vide lib. 2. Tit. de Phthiſi.*

Observatio VIII.

Sitis ab incendio viſcerum vitalium quæ marcida reperta, abſumpto humore Pericardii.

ARdente Sirio juvenis in cauſum incidit cum lingua nigra, Siti clamoſa, viſcerum ardore & nimio caumate preſſus, &c. In ejus ſectione inventum eſt cordis involucrum rugoſum, & cordis ipſa ſubſtantia marcida, abſumpto fere omni humore qui in pericardio continetur, ab aſſante calore fere abſumpto: *Vide lib. de Febribus. Zacutus Prax. adm. lib. 1. Obſervat. 142.*

IN cauſum cum Siti clamoſa) *Galenus* ad part. 34. ſect. 5. lib. 5. Epid. ait æſtuare & perpetuo Sitire eſſe ardenti febri peculiare: Nullum aliud eſt inſigne argumentum: Eſt enim ſitis aſſidua, & exurens calor, quæ duo perpetua ſunt: *Hippocr.* (ait idem) ardentem febrem aſſiduitate Sitis cognoſcit & caloris exurentis, ut Phrenitim delirio aſſiduo.

Observatio IX.

Sitis abſentia in iis quorum oſſa ſolida; medulla carent.

CO ncretis quoſdam oſſibus, ac ſine medullis vivere accepimus: Signum eorum eſſe nec Sitim ſentire, nec ſudorem emittere. *Plinius lib. 7. Natur. hiſtor. cap. 18.*

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Sitis immenſa ab eryſipelate pleuræ & pulmonum latere ſiniſtro; Ventriculi fundo flavedine infecto a contactu veſicæ felleæ.

ILluſtris Baro in *Yvoire* (Oppidum eſt ad marginem Lacus Lemanni, in Sabaudia) 20 Martii ſtyli vet. anni 1688. lecto ſe tradidit, conquerebatur (ſicuti ex narratione habui, illuc enim tantum duabus ab obitu horis acceſſi) de intenſo *dolore lateris ſiniſtri*, adeo ut fere omnino interciperetur reſpiratio, comite *ſiti intenſiſſima* & inextinguibili: ardentiſſima febre. Summa inquietudine; Extrema & corporis habitus algebant, cum linguæ nigredine: Poſtridie a decubitu, hora nona matutina occubuit. Quinque aut ſex ante obitum menſibus moleſtus illi fuerat dolor lateris ſiniſtri obtuſus, & levis dyſpnœa: color vultus & totius ἰκτερώδης & ſubfuſcus evaſerat. D. Lambertus, Chirurgus Thononienſis, qui protinus a decubitu accerſitus fuerat, ſanguinem e brachio ſiniſtro eduxit craſſum, nigrum ſero deſtitutum.

In reſerato cadavere ſequentia deprehenſa ſunt: 1. Veſicula fellea bile eaque craſſiſſima turgebat: Porus choledochus materia quadam viſcida & craſſiſſima obducebatur. 2. Fundus ventriculi, qua parte contingebat cyſtin felleam, parte exteriori omnino flaveſcebat. 3. Lien extraordinariæ erat magnitudinis, & duriſſimus. Cæteræ partes abdomine contentæ a naturali ſtatu non deflectebant: Aperto thorace. 4. Pulmonis lobus ſiniſter pleuræ cohærebat, omnino lividus & ſphacelo correptus, putredine affectus adparuit admota novacula Bronchia humore puriformi ſcatebant: 5. Pleuræ ea pars quæ pulmoni adhærebat plane cœrulea & livida erat. 6. Lobus dexter Pulmonis pleuræ quoque adfixus erat, ſed ſalvum parenchyma: 7. Illæſum cor, ut & pericardium ac mediaſtinum. 8. Pars exterior & ſiniſtra thoracis, ut & brachium ejuſdem lateris inſigni livore infecta erant Caput apertum non fuit quod idonea deeſſent inſtrumenta. *Ex Clar. D: D. Cramero qui ſectioni interfuit; & adcurationem accerſitus fuit.*

Observatio II.

Sitis intenſa, in fele ab inflammatione uteri.

ANno 1676. Felis aliquot fœtus vivos peperit, unicum mortuum, poſt partum ægrotare cœpit, omnes *cibos* etiam carnes *faſtidivit*, impenſe ſitiit, ad vicinum fontem excurrit, avidiſſime iteratis vicibus bibit, mortua eſt, Ventriculum & inteſtina cum Nob. D. J. *Conr. Peyero*, exemi. Uterum inflammatum & lochiis nigerrimis putridis infarctum invenimus, hicq; morbi cauſam latuiſſe putavimus. *J. Jac. Wepferus Tract. de cicuta aquat. p. 89.*

*Verum inflammatum &c.] Sitis in idiopathicá & ſympathicam dividitur: illa oritur cum innata ventriculi humiditas alteratur & exhauritur ab intemperie inæquali, ſicca vel calida, vel utraque, ſimplici vel cum materia, humore ſcil. acri, ſalſo aut putrido ventriculi tunicis impacto, vel in illius cavitate incluſo; vel ſecundum Hermeticos, a ſpiritibus quibuſdam ſitibundis ex impuritatibus ſulphureis genitis; aut juxta neotericos, cum ſalſius eſt fermentum ventriculi: Sympathica vero fit ex conſenſu totius corporis, vel aliquarum partium, quarum venæ exhauſto humido à ventriculo ſugunt, ut in febribus contingit, hepatis, pulmonis & aliarum partium inflammationibus, Sic ab uteri conſenſu ſitim excitari vult *Hippocr.* cum eryſipelas in eo fuerit l. de nat. mul. & 2. de m. mul. Si ex partu uteri inflammationem conceperint, 1. *de m. mul.* Si ad novum menſem ſubſiſtant menſes, *ibidem*: Poſita circulatione ſanguinis per conſenſum fieri ſtatuatur, non ſolum ob halitus elatos, vel intemperiem communicatam, ſed quia ichores ex inflammata parte exudantes, acres, ſalſi &c. vel ipſe ſanguis, in tranſitu per vel juxta partem phlegmoneobſeſſam, aut vitioſo humore inquinatam, alteratus, à venis reſorptus remiſcentur maſſæ ſanguineæ circulanti, quæ ideo inficitur, ac proinde ſanguis ventriculi alimento deſtinatus: inde vitioſum redditur & ſalſius fermentum ejus, ſpiritus ſitibundi ventriculi augentur &c.

Observatio III.

Mulieris ſitibundæ cor maximum deprehenſum eſt.

PEnder Cor hominis ſeptem plus minus uncias. Ecce tibi nihilominus unum xxij. unciarum: Exſecui illud anno 1668. in Noſodochio Amſtelodamenſi e fœminæ quadragenariæ circiter pectore: Sola dextra auricula æquabat cor hominis ordinarium magnitudine: cætera vaſa ſe intra menſuram vulgarem continebant, ſed arteria pulmonaria, & vena cava deſcendens exceſſerant modum, nec enim hujus os patens argenteo Imperialis nummo, nec illius medio occluſiſſes: An magnanima fuerit hæc magni cordis fœmina, non ſcio, illud intellexi ſæpe illam multumque bibere ſolitam: An ideo potatores noſtri tam rixoſi & jactabundi quod cor eorum potationibus augeatur? Non exiſtimo? *Th. Kerkringius Obſerv. Anatom.* 16.

Observatio IV.

Sitis ob pericardium aqua deſtitutum, cordi omnino adcretum.

§. 1. VXor D. D. D'Halincourt, Proregis in Gallia Lugdunenſi, æſtuans perpetuo aërem captabat frigidum, Siti moleſta torquebatur: Pericardium cordi adhæſiſſe, humoreque illo Naturæ providentia, ad ejus refrigerationem & irrigationem inſtituto, vacuum fuiſſe repertum eſt. *Obſervatio Philib. Saraceni medici Genev.*

§. 2. Quæ in matrona hac, etiam in Bajulo, (de quo lib. 4. Tit. de vuln.) obſervata, cui & pericardium ſine aqua, cordi accretum: Vivens & hic avide deſiderabat aërem potumve frigidiorem, die nocteque nudus fere incedebat: *Ioh. Meckeren Obſerv. Chirurg.* 35.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII.
SECTIO IV.
De DEGLUTITIONE LÆSA.

Observatio I.

Deglutitio læſa ob convulſionem Oeſophagi, pendentem à materia viſcida initio nervorum incumbente.

MIles cum per integram noctem ebrius in ſolo decubuiſſet, evigilans opiſthotono correptus eſt, nihilque Deglutire poterat: Cadavere aperto, vitalia & naturalia organa integra erant: Cerebri autem ventriculi erant repleti materia viſcida;

vitello ovorum ſimili, quæ incumbens initio nervorum ſæva ſymptomata in ſubjectis partibus excitabat. *Vide lib.* 1. *ſect.* 13. *Obſerv.* 15.

O*Piſthotono correptus*] Oeſophegi tunica media juxta G. *Hofmannum*, muſculus eſt, ideoque paralyſi & convulſionibus obnoxia. Oeſophagi vero anatome hic proferenda, ut quomodo Deglutitio ſecundum naturam perficietur, innoteſcat, hinc quibus affectibus p.n. obnoxia; ex *Williſii* Pharmac. rationalis ſect. v. cap. 2. Oeſophagus, *inquit*, tres habet tunicas, Harum interior in intima ſuperficie quoddam quaſi velum habet, fibris ſeu villis tenuiſſimis conſtans, quod totam ejus cavitatem velut lanugine quadam inveſtit: Reliqua hujus tunicæ ſubſtantia tota nervea eſt, fibris vari. generis & diverſimode contextis donata: Porro hæc membranæ illi quæ palatum, os, fauces & labia tegit, continuatur: inſuper illa ad ventriculum uſque deſcendens, os ejus circumcirca, & Inferius ſpatio trium digitorum oris latera ejus obducit: Pars ea procul dubio ad tentationem maxime exquiſitam fecit hinc enim poſt grata comeſta & deglutita, grata jucunditatis affectio uſque ad ventriculi ingreſſum comitatur, qui n & ab ingratis comeſtis irritatione hic facta, nauſea ſæpe ac vomitus ſuccedunt: Porro hujus tunicæ altior in ventriculum inſertio, intimum ac ctiſſimum illud ſtomachum & gulam commercium facit, ita ut ſi pars alterutra in vomitionem cieatur, mox altera in ſυμπαθειαν adducatur: cumque eadem tunica palatum aliaſque oris partes inveſtiat, etiam hæ cum illis circa vomitionem mutuo conſenſu afficiuntur.

2. Proxima Gulæ tunica carnoſa admodum & craſſa eſt, velut ſi eſſet muſculus perforatus: Hujus tunicæ fibræ carneæ, juxta *Stenonum*, ſpirales ſunt atque duplicis ordinis, quæ ſe mutuo intercuſſant, & binas velut cochleas oppoſitas conſtituunt. Hinc videtur totus Oeſophagus duobus muſculis conſtare, qui quatuor parallelogrammos cum fibris oppoſitis, & ſe invicem decuſſantibus efficiunt, &c. Tertia & extima Oeſophagi tunica, huic & ventriculo communis, atque à diaphragmate oriunda, tenuiſſima, & fibris tantum membranaceis & perquam exilibus exiſtit.

Quoad uſus & officia harum partium ſpectat, dicimus in genere tunicam interiorem potiſſimum ad ſenſus, mediam ad motus munia præſtanda, atque tertiam, ut totius integumentum ſit, componi: 1. igitur quod Oeſophagi tunica interior cruſta villoſa obducatur, hoc ita fieri videtur ad comeſſationem, quæ pro vita tuenda neceſſaria eſt, magis invitandam, nempe ut, dum alimenta grata degluttiuntur, in toto oeſophagi tranſitu à villis iſtis arripi, iiſque diutius adhærere & jucunditatis ſenſum imprimere queant: Hæc autem tunica fibris nerveis tantum intertexta eſt, quarum præcipuum munus eſt ſenſibilium appulſus ſuſcipere, eoſque mox primo ſenſorio tradere, proinde ut juxta complacentiæ aut diſplicentiæ affectus ibidem excitatos, deglutitionis aut rejectionis motus continuentur aut de novo excitentur.

Hic autem inquirendum, annon hæc Tunica protſus nervea, ſiquidem fibris ita numeroſis & variis intexitur, etiam motui cuipiam inſerviat? Quippe cum Oeſophagum ejuſque partes inter Deglutiendum, exſpuendum, evomendum, oſcitendum, aliaſque affactiones diverſimode moveri conſtet: porro cum alia viſcera membranacea, & imprimis ventriculus & inteſtina, in variis ſpaſmos, inflationes & diſtentiones paſſim agantur, explicare oportet à quibus Fibris, & quo ritu affectis, iſtiuſmodi variæ ſive actiones ſive paſſiones obeantur?

In peculiari autem Tractatu oſtendimus Quod & Quomodo omnis contractionis motus à fibris tantum carneis perficiatur, videlicet, Hæ ſpirituum (qui à fibris tendinoſis proſiliunt) incurſibus ſubito inflatæ ac intumefactæ mox abbreviantur, proindeque partes appenſes verſus ſe corripiunt. Cæterum vero cum & plane conſtet quaſdam partes nerveas, ac imprimis viſcera concava, non ſolum contrehi, ſed expandi, multum inflari, inque majorem capacitatem ampliari, quod certe per contractionis motum fieri nequit, cumque inſuper liquido pateat ſpiritus animales intra fibras nerveas, haud minus quam intra carneas moveri, inque iis non tantum blande ſcatere, ſed interdum valde irritatos aut exploſos impetuoſius exilire, His inquam præmiſſis non dubitamus ſtatuere, ſpiritus animales intra fibras nerveas ſive membranaceas ſcatentes, non modo ſenſiones, quæ proprium illorum munus ſunt, ſed & motus quoſdam locales, ſcilicet expanſiones ſive inflationes efficere. Quippe dum ſpiritus animales in exploſionem acti, & inſigniter rarefacti, has fibras (quæ ſecus ac carneæ non certis ordinibus, ſed quaquaverſum diſpoſitæ, plurimum attenuari, inque majores expanſiones diſtendi & dilatari poſſint) impetuoſius ſubeunt, neceſſe eſt viſcus ex iis conſtans ubique inflari, ejuſque latera quaquaverſus explicari, ſummeque attenuata in majorem capacitatem ampliari. Profecto ex inſtituto naturæ quandoque ad hunc modum fieri convenit, nimirum ut dum partes, quas membranæ conſtituunt, ſubtendunt aut inveſtiunt, hoc ritu expanduntur, humores ſuperflui aut moleſti eiſdem affixi, aut adhærentes excuti & ablegari poſſint. In hunc finem & hac ratione Pandiculationes, Oſcitationes, & quoſdam alios inflationis aut diſtenſionis motus exciteri putamus: Quapropter ſi quidem in *oſcitatione* Oeſophagi ductum nobis vel invitis ampliari, & quaſi a vento quodam inflari & expandi ſentimus, concludere licebit exinde hunc affectum oriri, quatenus Gulæ tunica interior, propter humiditatem nimiam (qua aggravatur) diſcutiendam, à ſpirituum exploſione quadam expanditur & ampliatur. Porro hunc Oſcitationis motum (quia indecorus videtur) dum inhibere nitimur, mox Tunicæ exterioris fibræ carneæ in contractionem cientur, quo fit ut inter oppoſitos hoſce expanſionis & contractionis nixus, in œſophagi tunicis quædam quaſi colluctatio, quam facile percipimus, oriatur. Quo ritu ſpiritus animales in Affectibus convulſivis viſcera membranacea valde inflent ac attollant, ac, ut vivi animalis exilitiones manifeſtantur, intumefaciunt, à nobis alibi dictum. Porro cum à pharmaco incongruo, aut veneno, ventriculi aut inteſtinorum diſtenſiones & inflationes horrendæ, & non raro, totius abdominis intumeſcentiæ ſubitaneæ & immanes contingant, ita fieri ſolet in quantum ſpiritus animales ſumme irritati, inque impetus exploſivos adacti, fibras membranaceas omnes ſimul incurrunt, & quoad ultimum extendunt, proinde ut viſcus ab iis contextum mox totum inflctur & quantum fieri poteſt amplietur: Verum de diverticulo hoc de motu membranaceo regreſſi, Oeſophagi tunicæ alterius uſum conſideremus.

Exterior Gulæ tunica, carnoſa admodum & craſſa, ſiquidem duobus fibrarum carnearum ordinibus, qui oblique aſcendunt & deſcendunt, ſeque mutuo decuſſant, conſtat, duplex quaſi muſculus cenſeri debet: Cumque unus fibrarum duplicatarum ordo ſic deſcendens Deglutitioni inſerviat, alter proculdubio aſcendens Expuitionis & vomitionis opera perficit: Novi quoſdam ob Paralyſin in hac Oeſophagi tunica carnea excitatam, Deglutitionis magna difficultate laboraſſe, alioſque ob fibras penitus reſolutas fame interiiſſe. Porro ſuſpicari fas ſit, ob fibrae nerveae tunicæ interioris, dum ſpiritus in iis exploduntur, & inflatas nimis & diſtentas, Præfocationis ſenſum & veluti globi cujuſdem aſcenſum in Hyſtericis evenire. 3. De Tunica Oeſophagi extima, non eſt ut multa dicantur, hæc enim fibris tenuiſſimis & membranaceis conſtans, ſeparantium pro viſceris hujus integumento eſſe videtur.

Ex hac Gulæ conſtructione læſæ Deglutitionis cauſas venari licet, quæ aut Depravetur aut Diminuitur aut Aufertur, *Depravatur*, aut ratione objecti improportionati degluttiendi, Aut ratione modi Deglutiendi, ſcil. cum quæ ore recipiuntur per nares viam inveniunt. Id quod triplici de cauſa contingit 1. ob inſigne palati ulcus, tunc enim ingeſtus cibus ulceris foramen ſubit, & accedente inſpiratione alimentum in nares defertur: 2. ob ulcus aut eroſionem operculi: hac enim particula eroſa cibi, præſertim liquidiores, aliqua ex parte aſperam arteriam ingrediuntur, hinc excitata tuſſi ingeſta per nares excluduntur. 3. cauſam attingit *Galenus 5. de locis* anguſtiam ſcil. circa principium oeſophagi, a qua *imminuitur* etiamnum & *aufertur* aliquando Deglutitio. *Imminuitur* autem vel *Aufertur*, ob Gulæ vitia conſideretæ ut eſt via, aut ut eſt organum. Quatenus via eſt, Anguſtiæ obnoxia eſt aut Occluſioni, vel propter Errorem externum, os, nucleum, craſſam, pituitam, &c. vel propter Morbum, tumorem carnem adnatam, coaleſcentiam ex ulcere; compreſſionem factam à tumidis partibus adjacentibus. Quatenus organum conſideratur, vel animale vel naturale; ut animale, ratione muſculorum laryngis, qui deglutitioni inſerviunt, quatenus laryngem attollunt, qua elevata gula deprimitur, & cibus ſuperiora occupans infra detruditur, 2. quia tunica Oeſophagi media, quæ muſcularis eſt afficitur quoad fibras ſuas carneas. Hæc & prædicti muſculi laryngis officio non funguntur, paralyſi, ſpaſmo aut tumore affecta: Gula ſi perpenditur ut organum naturale, prædita eſt facultate attractrice & expultrice: utraque imbecilla fit ab aliqua intemperie, aut impeditur ab ulcere, abraſione (cui obnoxia eſt tunica intima, ubi cruſta villoſa, qua obducitur, ſecedit, unde ejus uſus perit) inflammatione, tumoribus frigidis. Viciatur & Deglutitio ob inſignem ventriculi inappetentiam, quo in caſu attractrix ſilet. Gulæ enim & ventriculo, palato item & ori communis eſt hæc tunica, unde unius partis affectiones in alteram facile tranſiliunt.

* *Quæ membrum motis nervorum*) Cl. Dan. Winder miſcell. curioſ. ann. 6.7. obſerv. 40. meminit Deglutitionis ablatæ in Apoplectico, affectionis perniciem per metaſtaſin in nervos deglutitionis inſervientes factam declinante; Senator Bregenſis Apoplexia ſubita corruit, rediens ad ſe omnes quidem ſenſus recuperavit, paralyſis autem in brachio non uſque adeo inſignis, ut muſculi Deglutitioni inſervientes reſoluti, adeo ut nil fere poſſet deglutire, imo ne guttam bibere ſine metu ſuffocationis præſentiſſimæ, in quo ſtatu permanſit, donec labaſcentibus de die in diem viribus extingueretur. *Platerus* lib. 1. obſerv. p. 208. caſum ejuſmodi, ſed cum loquelæ amiſſione recenſet ubi ægrota ſaltem collutionibus oris ſanitatem recuperavit, & putat id vitio nervorum 6, & 7. conjugationis accidiſſe: *Riverius* in obſerv. communicatis Deglutitionem ablatam pro lethali ſigno habet, & a reſolutis œſophagi muſculis deducit: Forte *Plateri* caſus ſaltem a narcotico vapore inductus fuit, *Riverii* à materia &c.

Observatio II.

Deglutitio læſa à Tuberculo fauces occupante.

ADoleſcenti tuberculum ad palati forulum enatum eſt, quod tandem totas hominis fauces opplens, alimenti potuſque tranſitum &c. impediit. Præſectum tuberculum in mortuo oſtracinum intro apertum eſt, cum aliquo particulæ conformatu, &c. *Vide lib. 2. Tit. de Suffocatione.*

Observatio III.

Deglutitio læſa ob molem carneam circa exortum aſperæ arteriæ innatam & œſophagum.

IN Puella hectica diſſecta, circa exortum aſperę arterię, ex pulmonis ſubſtantia, moles ſteatomatum carne permixta, ovi magnitudinem excedens, inventa eſt, quæ tam aſperæ arteriæ quam œſophago adhęreſcebat, hinc Deglutiendi difficultas. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

Observatio IV.

Deglutitio læſa ab adipis copia gulæ & tracheæ adnata.

NObili N. tracheæ arteriæ & gulæ tantum adipis indurati adhæſit, ut paucos dies ante obitum cibos aſſumere nequiverit, ſolo potu ſuſtentatus. *Vide lib. 2 tit. de Dyſpnœa.*

APPENDIX.

Deglutitio læſa ob pruni oſſiculum ſubſiſtens in ſinu quodã Tonſillis inſculpto, viam cibi potuiq; arctans.

TOnſillæ vulgo Amygdalæ dictæ, laxę & ſpongioſæ ſunt, ac Sinus habent varios, unum amplum & ovalem in os apertum (hic in bobus digiti minoris apicem facile admittit) pluresſ-

pluresque parvos, quibus humiditatem ſalivalem cerebri ſuſcipiunt, eaque laryngem, fauces, linguam & oeſophagum continue humectant ac lubricant, *Fallopius* bene notat interdum magni ſinus interioris aperturam ulcuſculum æmulari, & nonnunquam pro tali ab imperitis Chirurgis tractari, nempe quoties ejus oſculum, ab humorum copioſo in glandulam decubitu, nimium dehiſcit. Quantum autem interdum dehiſcat, vidi in ruſtica quadam, quæ famelica comederat pruna Damaſcena cocta, & propter in edendo feſtinationem, neſcio quo caſu, lapillus unius pruni majuſculi ingreſſus eſt aperturam dicti magni ſinus, unde glandula mox intumuit, adeoque cibi potuſque viam præcluſit, ut ſequentibus quatuor diebus ægra nec cibi nec potus quicquam deglutire potuerit, atque hinc meum conſilium tunc implorare coacta fuerit: Depreſſa lingua glandulam admodum tumidam in dextro latere, ſed minime inflammatam, ejuſque ante dictam aperturam præter ſolitum valde dehiſcentem conſpexi, ſed pruni lapillum non vidi: mox pauxillum decocti hordei cum ſyrupo de althea mixtum mulieri ſorbendum dedi, & foris pollicem meum regioni glandulæ iſtius tumidæ impoſui, eamque fortiter preſſi, & tunc juſſi ut mulier magno impetu contentum ore liquorem deglutire niteretur. Prima vice reſiliit liquor per nares, ſed ſecunda vice, ob compreſſionem, quæ foris per pollicem, & intus per retractam verſus poſteriora linguam fiebat, lapillus è glandula exſiliit in os, ægraque illico rurſus cibos potuſque deglutire potuit.

Similis fere caſus à me viſus fuit in cive Ultrajectino, cui fruſtulum cruſtulæ duræ caſei in antedicti ſinus aperturam illapſum fuit, totamque deglutitionem protinus impedivit; verum hujus curatio non tam prompte ſucceſſit, ſed aliquot dierum moleſtiam nobis exhibuit. *De Diemerbroeck Anatom. lib. 2. cap. 16.*

Observatio V.

Deglutitio læſa ob Columellæ & Tonſillarum abſentiam.

VXor Johannis G.G. uno partu & filium & filiam menſe Febr. anno 1620. Dreſdæ enititur: Filia quidem optime conſtituta, atque omnibus membris perfecta erat, Filius vero *Columella* & *Tonſillis deſtituebatur*, unde & lac quod ſugebat, per nares partim reddebat; Non diu ſuperſtes fuit, ſed XXI. ſaltem ætatis diem attigit. *Ph. Salmuth cent. iii. Obſerv. vi.*

C*olumella deſtituebatur*] Hic uſus illi adſcribitur ab Anatomicis, ne ex ore potus in nares remeet: ideo binis muſculis exiguis ſuſpenſa eſt, qui eam antrorſum & retrorſum movent in deglutitione: Quoad Tonſillas, inter varios uſus illis adſcriptos, hic numeratos, ut humectent linguam, fauces, laryngem & oeſophagum continent enim naturaliter humorem quaſi mucilaginem, & lubricandis partibus maxime accommodum, faucibus ſcil. partibuſque vicinis & præſertim Oeſophago; Hinc colligo à defectu iſtarum glandularum, humorem quoque illum, quam naturaliter continent, abfuiſſe, ac proinde difficultatem in deglutiendo ſequutam eſſe. Obiit mihi Filia ſemeſtris cui ad obitum uſque maxima hauſti lactis portio in nares inferebatur. In inſpitatione vero ſibilos quidam perpetuo circa iſthmum percipiebatur, à defectu columellæ. Cultro anatomico exponere, quo accuratius cauſæ innoteſcerent, vetuit amor paternus.

Observatio VI.

Deglutitio læſa ob Epiglotidem induratam.

EPiglotidem adeo quandoque induratam deprehendi, ut non ſolum loquelæ abolitionem inferat, verum etiam *nonniſi fruſtra magna deglutire* ægrum poſſe efficiat; Potus, & omnia quæ cochleari exhibentur, Tracheam intrant, rigidiore ab Epiglotide non ſatis clauſam: Malum hoc incurabile habetur. *P. Barbette Anat. Pract. lib. 1. cap. 4.*

N*Onniſi fruſtra magna deglutire*) Contingit quoque ſolida facile, liquida vix deglutiri, cùm glandulæ gulæ extrinſecus appoſitæ intumeſcunt, quod ſolida comprimendo viam vi ſibi faciant, liquidiora autem fungoſam glandium ſubſtantiam magis impleant: Item convulſis muſculis hyoideis, quia tunc ſurſum erigitur larynx, unde remeat in os cibus liquidus, ſolidus pondere delabitur, tremulo anxioque quodam motu. *Vide Scholia ad Obſervat. xxiv. ubi alia ratio adducitur.*

Observatio VII.

Deglutitio læſa ob oeſophagum calloſum & compreſſum à materia craſſa ambiente.

PEtrus Balen, ſtudioſus, annorum 24. natura tenui valetudine, catarrhis, dentium dolori & gutturis anguſtiæ obnoxius. Is anno 1624. cœpit eſſe querulus de rigida colli duritie: fuerat hyems aſperrima, & ille caput contra brumalem injuriam indurare voluerat,

in muſæo ſtudens detecto capite & feneſtris apertis, alvus ei erat adſtricta. Is tumor ſenſim increvit, adeo ut tandem in Maio ad tantam duritiem & tumorem totum ei collum adduceretur, ut nihil amplius fere deglutire poſſet: rigebant muſculi maſtoidei, totumque collum inſtar ſaxi a viſcide materia, quæ etiam adeo oeſophagum comprimebat, ut nihil tandem, ne quidem liquidum etiam deglutire poſſet; Varia emollientia fuere applicata, etiam inſtrumentum per oeſophagum immiſſum, ſed cum magno doloris tormento, quia latera oeſophagi valde connivebant, auguſtata & compreſſa ab incubitu craſſæ ejus materiæ. Tandem ad peſſimum materia devenit, & foris ad jugulum verſus latus ſiniſtrum ruptum eſt apoſtema, unde ingens materiæ copia profluxit: liberius tunc incepit deglutire, ſed febris eum apprehendit continua, nam maxima materiæ copia ei in thoracem defluxit, ibique computruit, & febrem putridam continuam accendit, quæ viribus omnibus exhauſtis eum ſuſtulit anno 1624. Junii 20. Vox ei & mens integra ad ipſum uſque momentum quo animam efflabat: Biduo ante mortem, per foramen apoſtematis, in jugulo etiam prodibat aliquid potulentæ materiæ cum biberet, nam oeſophagus erat exeſus à materiæ putrilagine: ſed arteria aſpera erat integra & intacta, nam vox & reſpiratio ſine dolore libere procedebant.

Secto cadavere, muſculi colli omnes erant corrupti, ut & oeſophagus, idque digiti longitudine, infra cartilaginem ſcutiformem incipiendo & deorſum eundo; Luridus, lividus, nigerque erat omnium partium color, excepta arteria aſpera, quæ erat integra. Plurimum materiæ craſſæ, amurcoſæ, & ſubcinericio colore præditæ hærebat circa muſculos & oeſophagum, oeſophaguſque ibi, ubi color mutaverat, valde connivebat à materiæ compreſſione, & calli duritiem contrahere inceperat, vehementer ea materia fœtebat.

Deglutitionem igitur impedit, tum anguſtia oeſophagi à materiæ compreſſione, tum ejus calloſa conſiſtentia, quæ ſe contrahere, & cibum apprehendere non poterat. Oeſophagus ſupra & infra, ubi occaleſcere deſinebat, erat liber & apertus. *O. Heurnius Obſervatio xxx.*

Observatio VIII.

Deglutitio læſa ob Oeſophagum cartilagineum redditum & dorſi ſpinæ accretum.

Fœmina diu difficultate deglutiendi præpedita Medicum adivit, qui ipſi conſuluit *ſtylum ex oſſe balænæ* confectum, longum flexilemque in ventriculum intrudere: circa claviculas obſtaculum aliquod invenit, quod ſtylus nullomodo ſuperare potuit; Medicus illam pro deplorata habuit, poſt paucos menſes obiit fame enecta.

In diſſecto cadavere, totus Oeſophagus à clavicularum regione ad ipſum ſtomachum inventus eſt pura puta cartilago: neque erat pervius niſi cavitate valde minuta, vix ſetam porcinam admittente, eaque labyrinthia, ſed integra ſubſtantia cartilaginea ſolidus: Accrevit etiam dorſi ſpinæ, eodem modo atque cum oſſibus coaleſcunt cartilagines naturales: In inferiore abdomine Lien & Hepar una agglutinabantur, utrumque viſcus ſolito majus, licet reliqua omnia valde emaciata conſpiciebantur; Cyſtis fellea lapillis in ipſius figuram effigiatis plena. *Henricus Sampſonius in Miſcellan. Curioſis anni 1613. Obſerv. 170.*

S*tylum ex oſſe balenæ, &c.)* In Anglis nuper inventus uſus baxilli flexilis ex penna balænæ cum alligatis ſcopis, quo per gulam demiſſo, & ſurſum deorſum moto, ad vomitum concitatur repletus ventriculus: Alii e penna anſerina has vices ſupplent. Quidem Medicus incurvo ſyphone utebatur in omnibus catarrheumatibus, quo velut incantamento non ſolum à capite defluentes humores exciperet, ſed & in profundo corporis ventriculo impactos eliceret: Figuram depingit *Ronſſeus* Epiſt. med. 47. improbans quod ſubvertat ſtomachum, & nauſeæ ciborumque faſtidium oriatur, & quamquam crudum expurget humorem, eidem generando novam ſuppeditet materiem: At hæc incommoda vitabuntur ſi finita ciborum concoctione & diſtributione dextre inſtrumentum ingeratur. Illius beneficio quidam in extremis conſtitutus imminens fatum evaſit, referente *Willis* Pharmac. rat. ſect. 2. cap. 1. Vir robuſtus, cit. & alias ſatis ſanus, à longo tempore vomitu crebro laborans comeſta quæque ſæpius, etſi non ſemper, mox rejicere ſolebat. Tandem victis omnibus remediis, morbus in eum ſtatum devenit ut valde aſuriens comederet ille donec oeſophagus ad Gulam uſque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingeſta quæque cruda regeraret. Cùm pharmacis minime juvantibus præ fame ſumme elangueſceret, & propediem interire periclitaretur, inſtrumentum ei inſtar virgulæ, è piuna cetacea, cum ſpongiæ fibula apici ejus affixa parabam: hoc ægrotans ſtatim à cibo & potu aſſumptis, gutturi, unaque oeſophago immittens, alimenta ſecus reſtagnatura, in ventriculum, orificio ejus reſerato, detrudebat: atque hujus ope per xvi. annos pabulum quotidie eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, ſecus inedia periturus: Proculdubio in hoc caſu os ſtomachi ſive à tumore ſive à paralyſi ſemper occluſum nihil, niſi violenter referetur, in ventriculum admittit.

Observatio IX.

Deglutitio læſa ob obturatum Oeſophagum à cartilagine ab ipſo enata.

MErcator Hippolitanus, conſiſtentis ætatis, ſeſqui anno de deglutitionis difficultate, mucronata ſub cartilagine, dolore gravativo in dies augeſcente, languore, ac totius corporis contabeſcentia, nullo in faucibus tumore vel dolore apparente conqueſtus, quum exſternis atque ad fata vitanda, quamplurimis tam internis quam exterois, à diverſis Apollinis filiis tractu temporis ſibi præſcriptis, ac incaſſum adhibitis remediis, corpore ob deglutitionis impoſſibilitatem, ſanguine ac ſpiritibus deſtitutu, maraſmo de violenta exſpirare cogitur.

Cadavere diſſecto, tribus ab ore ventriculi digitis, oeſophagus à cartilagine annuliformi, exiguo foramine prædita, ab ipſo œſophago enata, obturatus repertus fuit. *Nicol. Gul. Beckers in miſcell. cur. anni iv. Obſerv. 67.*

Observatio X.

Deglutitio læſa ob Thymum, glandulam, corruptis humoribus infarctam.

THymum novi, ex quorundam lue venerea infeſta totum cadaverum ſectionibus id doctus, inſtar ſpongiæ ab excrementitiis corruptis humoribus intumeſcere: Unde ægre cibum potumque deglutientes, ſæpe per foramina naſi in nares eos excernunt. *Vide lib. 1. ſect. 21. Obſervat. 4.*

Observatio XI.

Deglutitio læſa ob ſtrumas orificium ſtomachi obſidentes.

JUveni ſtrumæ gulam aſperamque arteriam premebant, ut nec potus nec ipſi aëri tranſitus eſſet. Eæ repertæ ſunt in orificio ſtomachi, pulmonibus, &c. *Vide lib. 4. tit. de Tumoribus.*

Observatio XII.

Deglutitio difficilis ob carunculam Gulæ innatam.

OEſophagi ulcere ex lue Venerea ſanato caruncula ſuborta ſolidorum ac liquidorum Deglutitionem cum dolore difficilem reddidit: Æger diu vitam trahens tandem ad plures penetravit. *Ioh. Rhodius cent. ii. Obſervat. 46.*

Observatio XIII.

Deglutitio difficilis ob Oeſophagum diviſum.

IN infante v. annorũ, x. April. 1670. Oeſophagum invenimus maxima parte diviſum, à coſta nempe prima, ſuperiore, ad ſextam, ſic ut materiæ deglutiendæ duplex hic daretur via: Ductus tamen hic, ut erat in principio ſimplex, ſic iterum ubi ventriculo vicinus: Simile quid in infante recens nato jam ante annotaveram. *G. Blaſius Part. 4. Obſervat. Medic. viii.*

Observatio XIV.

Deglutitio abolita ob ſummam Oeſophagi anguſtiam.

ADoleſcentulo octenni per *febrem ardentem* abolita deglutitio ab Oeſophagi anguſtia quæ tanta, præſente *Ioh. Prevotio*, ut Gula, cadavere aperto, aquam non admitteret. *Ioh. Rhodius centur. 2. obſerv. 48.*

PEr *febrem ardentem*) Jugulum & collum ſua habent vaſa lymphatica, quorum uſus eſt ad irrigandam aſperam arteriam, cujus cartilagines ab aſſidua aëris reciprocatione facile exſiccantur. Hoc in febribus ardentibus, & angina, ob calidam intemperiem abſompto humore unctuoſo, quo eæ tunicæ perfunduntur, non tantum moleſta fit Deglutitio, ſed etiam ipſa vox ſtridula ſeu clangoſa evadit, & ſpiritus difficillimè trahitur, nullo exiſtente in thorace vel pulmonibus vitio.

Observatio XV.

Deglutitio abolita ab oeſophagi inflammatione, poſt devoratum oſſiculum.

IUveni cuidam cum inter cœnandum oſſiculum in gula remanſiſſet, & tota nocte, ut illud rejicere poſſet, occupatus fuiſſet, ſequenti die circa veſperam ad me venit, Cathæterem

inc- t-

incurvatum clementer in oeſophagum immiſi, & ea qua potui diligentia exploravi quonam in loco infixum poſſet eſſe oſſiculum, ſed nihil præternaturale invenire potui, præter anguſtiam quandam oeſophagi, è regione laryngis, & ea quidem in parte ubi de dolore, non tamen pungitivo, ſed obtuſo conquerebatur. Immitto itaque inſtrumentum meum ad res extraneas ex gutture extrahendas, cum ſua ſpongia annexa, ſed abſque fructu quoque: nihil enim præter anguſtiam quandam œſophagi (quam ego ob excoriationem ab oſſiculo factam, & affluxum humorum eveniſſe non dubito) reperire potui: quare ipſi ſignificavi nihil amplius inſtrumentis tentandum eſſe, ne locus affectus magis magiſque irritaretur, peſſimaque ſymptomata excitarentur. Cum itaque curationem, (cujus fit mentio centur. 1. obſerv. 32.) inſtituere vellem, barbitonſorem accedit, qui ad aliquot vices Inſtrumentis in guttur immiſſis malum adeo exacerbavit, ut aucto dolore tandem nihil amplius deglutire poſſet, quare iterum octava die in conſilium vocor; Tum collum undique durum, tenſum & ſupra modum uſque ad ipſum pectus tumefactum inveni; dolor erat maximus, reſpiratio difficilis, pulſus celer & debilis, nec guttulam quidem juſculi deglutire potuit, quare ipſum in periculo eſſe adſtantibus ſignificavi: Interim tamen ut dolor reliquaque ſymptomata mitigarentur, omnes nervos intendi: Collum & pectus oleo liliorum & amigdal. dulcium inunxi: Cataplaſma & ſacculos emollientes & anodynos applicui: decoctum etiam ex radic. & foliis althææ, malvæ, flor. chamom lilior. & meliloti cum pauco melle ex cochleari lambendum dedi: Sed omnia fruſtra; ſequenti enim die placide obiit.

Poſt obitum inciſo collo, Oeſophagum cum vicinis partibus, ſed eo præſertim loco ubi oſſiculum infixum fuerat, plane ſphacelatum, cum maximo fœtore invenimus; oſſiculum vero nuſquam, imo nec in ipſo ventriculo: Pulmones ob præcedentem inflammationem lividi erant, & ventriculus plane vacuus: Oſſiculum vero illud prima nocte & antequam ad me veniret, in maximis iſtis conatibus, quos immiſſo digito in gulam ſibi excitaverat, per ſuperiora rejectum, aut ad ventriculum & inteſtina delapſum fuiſſe. *Fabritius Hildanus cent. V obſerv. 35.*

Observatio XVI.

Deglutitio impedita ob Tumorem lateri aſperæ arteriæ adnatum, Oeſophagum per filamenta intus enata obſtructum, Et Glandulas ejus exteriores tumidas.

INter Oeſophagum ac aſperam arteriam inſinuat ſe nonnunquam durus & exitialis quidam tumor, modo foris conſpicuus, modo vero intus delitеſcens: Primum autem coarctat, ſed mox occludit gulam & quidem tam ſtrictè, ut denegato omni alimentis tranſitu certo peſſundet hominem: Cauſam autem agnoſcit, vel pituitam vel ſuccum melancholicum: Et prout, ſive hic ſive illic humor uberius redundet, pro eo etiam augetur imminuiturve diſcrimen, in quod præcipitat ægros: Pituitoſum tumorem ut interdum, ſic nunquam domabis illum ab atra bile, præſertim ſi occupet mollem aſperæ arteriæ partem: Cujus flexiles membranæ ut pone facile deprimuntur, ſic ante reſiſtunt potenter huic tumori cartilaginei illi annuli, quos inſtar ſcuti nobiliſſimæ huic fiſtulæ præpoſuit ſollicite natura. Signa ejus ſunt, Gulæ anguſtia, ſpiritus difficilis, gutturis fervor, ſputa ſalſa ac perennis ſalivæ ſercatus: ipſa autem pars affecta, digito depreſſa, oſtendit tumorem magis latum quam elatum, qui quanto delitеſcit penitius, tanto magis coarctat gulam tum aſperam arteriam, adeo ut interdum nec detur ſpiritui exitus, nec alimentis conveniens in ventriculum ingreſſus.

Viduæ cujuſdam naupegi ſuccrevit paulatim, ex deſtillatione, humilis ac latus tumor, inſidens firmiter lateri aſperæ arteriæ, paulum ſupra jugulum: Hinc impediri evidenter ſpiritus, & tantopere Deglutitio, ut circa ſummum tumoris incrementum, vix quicquam amplius tranſmiſerit gula; niſi forte exiguas aliquas lactis vaccini guttulas; quarum ope nequaquam ſibi reſtaurarentur debitè vires, majoris opis indigæ, emarcuit neceſſario corpus, & exceſſit ipſa non invita è vita.

Diſſecto autem cadavere, offendimus hunc tumorem ad inſtar carcinomatis, colore lividum, & radicibus diffuſum per quamcunque colli partem, potiſſimum vero circa gulam, præmendo eam tam arcte, ut ex complicatis ipſius tunicis excreſcerent intus varia filamenta, obturantia intricata ſua textura, uſque eo perviam hanc fiſtulam, ut ne ferreum quidem ſpecillum per eam licuerit nobis tranſmittere: *Intumuerant* adhæc à perenni pituitæ curſu, tam vehementer *glandulæ*, in medio thorace, *gulæ extrinſecus appoſitæ*, ut nemo miraretur amplius mulierem hanc incidiſſe, non modo in ſummas anguſtias, verum in famem inexpugnabilem & inevitabilem mortem. Sed exceſſit omnem admirationem arteria cervicalis, tam ampla & lata, ut in ſe faciliime recepiſſet duos digitos, ſed interim plane vacua & omni humore deſtituta. Calor quippe arteriæ, à carcinomate impreſſus, attraxerat eo plus ſanguinis quam ipſa ſua recipiendo: unde veriſimile eſt tunicas ipſius præter conſuetudi-

nem

nem fuiſſe diſtentas: at humorem attractum abſorpſit deinde tam valide idem incendium in dies increſcens, ut arteria integre inanita, induceretur inde inevitabilis illa moriendi neceſſitas, quam rectius videtur innuere Auctor lib. de corde, aſſerens, *Vaſa cordis eſſe fontes humanæ naturæ, & flumina quibus totum corpus irrigatur; hac vitam conferre, ſed ſi exſiccentur, hominem perire. Nic. Tulpius lib. 1. cap. xliv.*

P*Er viam hanc fiſtulam*) Peculiarem deglutiendi difficultatis cauſam adnotavit *Platerus* obſ. lib. 1. Gulam ſcil. humiliore ſede anguſtam factam, quam curavit in quodam cui anni ſpatio cibos paulo ſolidiores deglutiendi, ii in media, ut dicebat, via ſubſiſtebant; atque angebant donec ſ oru eos deorſum pelleret, immunis alias à quolibet affectu: uſus autem eſt hoc linctu, ℞. ol. amygd d. rec butyr. rec. an. unc ß. mucilag. ſem. lini extr. cum aq. violar. ℥ij. medullæ ſem. cucurb. & melon. an. ℨj. penidiar. unc. ß. m. Frequenter bibit lac caprinum, cui butyri rec. & penidiarum portio addita: Inuncta ſunt latera colli oleo amygd. butyr. rec. & axungia gallinæ.

Intumuerant Glandulæ Gulæ exterius appoſitæ] Ad Oeſophagi humectationem variæ glandulæ ipſi adſtant, ſuperius ſcilicet ad linguæ laryngiſque latera duæ tonſillæ, humorem ad leniendam interiorem cavitatem ſuppeditantes: Exterius eum humectare traduntur interiores glandulæ duæ, in poſtica Oeſophagi parte, juxta quintam thoracis, vertebram ſitæ (eo ſcil. loco ubi Oeſophagus aortæ trunco cedens, ad dextram nonnihil deflectit) ac multoties inter Oeſophagum & vertebras tantopere occultatæ, ut nonniſi diligentiore inveſtigatione reperiantur: Nonnulli has glandulas, non tantum exterius Oeſophagum irrigare, verum etiam eundem ad faciliorem deglutitionem, interius humectare credunt, Verum cum neque extrinſeca illa irrigatio neceſſaria ſit, neque à glandulis ullus tranſitus verſus interiorem Oeſophagum protendatur, ſatis patet illum non eſſe earum uſum. *Diemerbroeck Anat. lib. 2. cap. 16.*

Observatio XVII.

Deglutitio læſa ob adipem Gulæ & Tracheæ adnatum.

NOb. N. aperto cadavere, Tracheæ arteriæ & Gulæ tantum adipis (à pinguiſſimis haud dubie carnibus ſæpiuſcule ingeſtis contracti) indurati adhæſit, ut non modo beneficium ſpirandi crebro deſideraverit, ſed paucos quoque dies ante obitum aſſumere nequiverit, ſolo potu ſuſtentatus: Et facile credo ſi diutius ſupervixiſſet illum inedia periturum fuiſſe. *Ex Ioh. Fabri Obſervationibus. Vide l. 2. tit. de Dyſpnæa.*

Observatio XVIII.

Deglutitio læſa ob vitioſum chylum in ſtomacho contentum, Et pituitam aſperam arteriam implentem, Oeſophagum comprimentem.

VIrgo ex labefactata hepatis hæmaroſi mortua, dum ægrotaret non deglutiebat niſi ſumma difficultate. Poſt mortem ex Oeſophago teterrimus corruptus chylus exibat, Et multa ſpumans pituit a aſperam implens reperta, ex Pulmonibus corruptis exundans. *Ottho Heurnius obſervat. xvj.*

Observatio XIX.

Deglutitio læſa in Puella, ob vitium ventriculi & Pulmonum.

PUella dum ægrotaret non deglutiebat niſi ſumma difficultate: Poſt mortem ex Oeſophago teterrimus corruptus chylus exibat, & multa ſpumans pituita aſperam arteriam implebat, ex pulmonibus exundans: *vide tit. de Affectibus uterinis.*

Observatio XX.

Deglutitio læſa à cartilaginea duritie Sphincteris gulæ totiuſque Oeſophagi, Glandularum laryngi adſitarum miro incremento.

VXor Dom. Martini, corpore gracili, melancholia, vultu rubicundo, annos nata xxx. epilepticis inſultibus ſæpe tentata, geſtationis præſertim tempore, quo venæ in ſura ſtupendum in modum tumebant; Eduliis craſſi ſucci uſa, braſſica, ſuilla carne, fumo indurata &c. Tandem autumno anni 1672. imbrifera tempeſtate angina correpta eſt, quæ neglecta omnem deglutiendi facultatem ademit; Ita ut nequicquam liquidi aut ſolidi permeare potuerit, tumore circa jugulum, imprimis ad platyſma myodes dextrum manifeſto: Potus omnis, cannula ore attractus, per nares reſiliebat cum ægrotæ aliquo ſolatio: Per ſex ſeptimanas clyſteribus nutrientibus ſuſtentata eſt: Sanæ mentis jam vivendi finem proximum conjectans, in ſuperius cubiculum à marito ſe deferri voluit, appenſa ibi lintea, cadaveri involvendo ante deſtinata, apprehenſura: Hinc in ſtratum relata quatuor liberos lugubri veſte indui juſſit accerſito ſartore, conſanguineiſque advo-

catis

catis ultimum vale dixit, atque inter preces exſpiravit.

In aperto cadavere Gulæ ſpincterem muſculum, ſive Oeſophageum, ab utroque ſcutiformis cartilaginis latere enatum, ſeſe poſterius per gulam extendentem, quo tanto facilius deglutitio perficiatur, in cartilagineam, oëdemati haud abſimilem ſubſtantiam degeneraſſe, transverſimque totum œſophagum occupaſſe, ductum ſeu canalem per quem alimenta ad ventriculum deferuntur, nulla adſtrictione, ſed coalitione ita clauſum fuiſſe, ut non oculis, nedum ſtylo ulli pervius fieret: Glandulas deprehendimus ſuperiores, ad laryngis latera poſitas, inſtar renis vitulini excreviſſe: cui tamen præternaturali in magnitudine conſtitutioni peritus Medicus minime attendebat.

Sed quia principium illud Gulæ, quod proprie Pharynx dicitur, in cartilagineum oëdema induruerat, an ab induſtrio Chirurgo Pharingotomia, eo modo quo *Fontanus* Laryngotomiam inſtitui vult, ſuſcipi potuiſſet, Incertum remedium certæ morti præferendum eſſe à Te, vir peritiſſime, audivi & retinui, tuaque autoritate ſola nixus pauca hæc quæſivi, Vale. *Ex communicatione Excellentiſſ. & Nobiliſſ. Dom. Stoffelii Sereniſſ. Principum VVirtembergenſium Præfecti: moribus.*

APPENDIX I.

Deglutitio læſa & depravata ab attenuata larynge & muſculis vicinis exſiccatis.

DE Laryngis cartilaginibus, utrum in omnibus, vel pleriſque ſaltem, oſſeæ fiant, vehementer dubito, quamvis non negem frequenter, vel aliquoties ſaltem hoc accidere: Obſervaſſe tamen in ſenibus quibuſdam exſiccatis, & quaſi excarnibus redditis, ut facillime inter comedendum aliquid aſperæ incideret arteriæ.

Nuper ſenex ſexagenario major tale quid paſſus potum admittere omnino nullum potuit, quod mox illaberetur magna ejus pars arteriæ aſperæ: Cibum tamen propemodum ſine offenſa aſſumere potuit, præſertim qui non eſſet friabilis, ſed cui lentoris aliquid ineſſet, atque ita paulatim conſumptus eſt. *obſervatio Oſvvaldi Gabelchoveri.*

APPENDIX II.

Deglutitio Potus læſa ob arteriæ aſperæ ſiccitatem & ligulæ conſtrictionem.

LUdovicus du Bex, cum febre quartana laboraviſſet diu; & ea quaſi contabeſceret, inter alia ſymptomata difficultas quædam potandi fuit: mirum hoc, appetebat cibos & bene deglutiebat, ſed cum bibebat, ſecundo aut tertio hauſtu, tanta difficultas & moleſta tuſſis contingebat ut ad nares reſiliret potus, Cauſa cognitu difficilis, nil enim in faucibus tumens apparebat, nullus aderat dolor: Medicus quidam id referebat ad inflammationem; Ego ad ligulæ quandam contractionem & aſperæ arteriæ ſiccitatem, quæ efficeret ut non ſatis obſequeretur hauriendo liquori, ita ut in aſperam arteriam de potu aliqua pars deflueret, id quod tuſſim & moleſtiam afferebat: Ille occurrit ægro admotis & aſſumptis, humectantibus & lenientibus, Et id profuit, cum enim pinguior factus eſt, iſtud ceſſavit ſymptoma. *Ballonius lib. 2. conſ. 14.*

OBSERVATIO XXI.

Deglutitio læſa à Tuberculo ori ventriculi innato.

MVlierem vidi gravidam cui tuberculo duro, eoque ingenti, ita os ventriculi obturabatur, ut quicquid indebatur, attacto ore ventriculi mox remearet atque redderetur: Sic adſtantium omnium judicio, nihil cibi potuſve bimeſtri tempore, vel conatu maximo ea voravit: Tandem morbo, deſipientia, febreque confecta deceſſit, edito partu quem vitæ ſuperſtitem reliquit. *Fernelius cap. 1. lib. 6. pathol.*

OBSERVATIO XXII.

Deglutitio læſa à ſcirrho ventriculi orificium obſidente.

§. 1 ANno 1570. vocatus ſum ad mulierem quæ longo decubuerat tempore, angebatur transglutiendi difficultate maxima, & tanto gulæ ardore, ut præ eo nec dormire nec ſitim ſedare quiverit: Aucta gulæ anguſtia, vix quid liquidi in ventriculum immiſit: ventriculus ad vomitum excitatus, egerebat interim cibum, interim etiam pituitam cum bile craſſa permixtam: Ægra ſciſcitata num juxta ingreſſum gulæ in ventriculum, vel ventriculi orificium, quid tanquam clavum infixum, vel globulum perſentiſceret?

ſeſe

ſeſe toto octennio tale quid in ea regione percepiſſe, atque tranſgluciendi magna difficultate laboraſſe, ſimilique morbo & patrem & ſorores occubuiſſe affirmabat: Tandem nutrimento deſtituta, atque ad extremam perducta maciem extincta eſt.

Mortuam aperui, & inveni ad ventriculi orificium ſcirrhum pugni magnitudinem excedentem, ſubſtantiæ gulæ innatum, qui craſſitie ac tumore ſuo anguſtabat atque obturarat œſophagi finem: Meſenterium viſum fuit ex multis, iiſque ſatis magnis ſcirrhis conflatum, ſicut & Pancreas; Omentum contractum, craſſum, & ligno durius inventum: ventriculus inanis, hepar ſubalbidum ſcirrhiſque refertum erat. Quamvis hæc mulier totum octennium hos ſcirrhos geſtarat, atque tranſgluciendi difficultate in dies magis ad finem uſque vitæ afflicta fuerit, nihilo ſecius, quod valde mirum, utcunque commode læte ac hilariter vixit, liberos procreavit, habuit tamen ſemper macilentum corpus. *Coiter lib. Obſervat. Anat. & Chirurg.*

§. 2. Ut Nutritio fiat multa requiri certum eſt, nec ſolum alimenta concoqui, ſed & ad concoctionis loca deferri: proin patentes eſſe vias per quas ad ejus officinas iter eſt: Oeſophagus via eſt alimento ad ventriculum, chylificationis organum traducendo: hoc ſi quacunque de cauſa occluditur, atrophia hominem conficit.

Alutarius natione Germanus, habitatione Genevenſis, nomine Abrahamus Colonna, plurimorum menſium decurſu inſigni & moleſta Degluciendi difficultate laboravit, quæ tandem adeo adaucta eſt, ut nihil in ventriculum cibi potuſve deſcenderit, quin protinus ingeſta quævis, ubi orificium ventriculi ſuperius attigerant, ſurſum remearent, Tabe & morte ſubſequentibus.

Diſſecto cadavere, repertus durus & ſcirrhoſus tumor orificio ſuperiori ventriculi adnatus, adeo ut meatus omnino præcluderetur.

Observatio XXIII.

Depravata Deglutitio Potus, qui velut in cavum deſcendere videbatur, ob Pulmones coſtis annexos, ex parte purulentos &c.

IO. Taſſinus Dolorem lateris querebatur: ſæpe vox deficiebat, ac ſi aut pulmo confoſſus, aut perforatus, aut adhærens eſſet: Non poterat multum & affatim bibere, quia deficiebat ſpiritus: Aperto cadavere deprehenſus eſt Pulmo adhærens tum in parte dextra tum in ſiniſtra coſtarum &c. *Vide lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

P*otus velut in cavum &c.*] Inter ſigna extinctionis facultatum corpus regentium & nativi caloris iſtud eſt inſigne, ſi cum bibit æger percipiatur potus deſcenſus in ventrem & pectus, ac quaſi ſonitus: quod contigit Dealcis uxori 3. Epidem. Cydis filio & Chartadi, lib. 7. Epidem. Cauſam ejus accidentis [quod vidiſſe ſe ait in multis moribundis *Valleſius*, nec vidiſſe ſe in ullo eorum qui ſupervixerint: certè in uno tantum eorum qui acute ægrotarent, & id accidens acutæ febri superveniſſet) quod corruptis jam facultatibus naturalibus potus pondere & propria fluxilitate feratur, velut in obmortuum corpus, atque ob id ſonitum edat. Accedit etiam alia cauſa, quod moribunda corpora flatum jam admittant intra naturales cavitates, qui ſonum edit verberatus ingreſſu humoris, qui non fugatur paulatim à naturalibus inſtrumentis, ſed propria natura decidit.

Observatio XXIV.

Deglutitio Potus læſa ob callum in aorta arteria obortum.

CAllum cuidam in arteria magna, loco cordi proximo, natum obſervavimus: Difficile admodum fuit huic potum admittere, ut vix unciam ſimul bibere potuerit. *R. Dodonæus Annot. ad cap. 30. Benevenii de Abditis.*

OEſophagus ſitus eſt ſub aſpera arteria, ubi ſpinæ adjacens primum recta deſcendit: ad quintam vero thoracis vertebram Aortæ cedens dextrorſum vergit, mox ſiniſtrorſum denuo Arteriam magnam conſcendens diaphragma perforat: Atque in hoc concurſu callus in aorta obortus compreſſione Oeſophagi anguſtiam & deglutiendi potus difficultatem induxit.

Potum admittere) Idem a glandulis Gulæ extrinſecus appoſitis contingere obſervavit *Riolanus* lib. 3. Anthropogr. cap. ultimo: Glandulæ, *ait*, aſperæ arteriæ canali ſubſtratæ, infra laryngem conſiſtunt, quæ ſæpe ita intumeſcunt ut *Potibus* & liquidioribus alimentis viam intercludant, non item ſolidioribus; Solidiora enim iter ſibi parant comprimendo: liquidiora fungoſam glandium ſubſtantiam magis implent.

Observatio XXV.

Deglutitio læſa ob humorem fœtidum in ventriculo contentum cum flatibus, Pylorum exulceratum, &c. connexum inibi cum Hepate.

VIr ſexagenatio major per quatuor annos circa hypochondrium dextrum dolorem paſſus eſt, vomitum, ſingultum, ructus, non potuit ſolidos aſſumere cibos, ſed juſculis ſaltem contentus fuit: Eo mortuo, facta in parte ſuperna ventriculi ſectione, à

pyloro ad ſiniſtrum orificium, fœtidiſſimi prorumpunt flatus, & in cavitate repertum liquamen ſubcruentum & ſumme fœtidum: præterea pylorus totus erat exulceratus &c. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

Circa hypochondrium dextrum) Narrant morbum quendam eſſe Equis proprium, qui vocatur *Tiq*: fit eum id quod devoratum eſt & degluritum vix os ventriculi præterlabi poteſt: imo ſenſum ponderis affert & dolorem aliquem inexplicabilem: Guloſis id accidit, & qui cibos vix primanſos ſtatim devorant: Viſitur & id in iis quibus Hepatis cavum videtur obrui multitudine humorum, viæque primæ ſunt obſtructæ: Maximum remedium alvum ſollicitare, & ventriculum diligenter evacuare. *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. pag. 212.*

Observatio XXVI.

Deglutitio læſa ob Gulam ab inteſtinis compreſſam, 1. Hepatis partis cum ventriculo connexionem. 2. Ventriculi ſyderationem, cum pulmonum inflammatione, ab aſſumpto veneno. 3.

§. 1. Ebrioſus quidam puſtulis in facie ubertim pullulantibus, hepar dolere viſus eſt, cui acceſſit inſignis inteſtinorum dolor & Gulæ moleſtia, ut cibum deglutire amplius nequiverit.

In diſſecto cadavere Lien intumuerat, copia potulentorum diſtentus, & inteſtina ad eas anguſtias compreſſerat, ut tranſituros cibos admittere non potuerint. *Th. Bartholinus cent. 4. Obſervat. 47. & Epiſt 14. cent. 4.*

§. 2. Vir patiebatur ſingultus, ſolidos cibos non potuit ſumere ſed tantum liquidos: Hepar ventriculo cava ſui parte arcte connatum erat. *vide tit. de ventriculi dolore*

§. 3. D. N. Vomitu, nauſea, reſpirandi, Deglutiendi difficultate &c. prehenditur, cum gutturis dolore. Reperta ventriculi interna tunica omni ex parte livida & ſyderata. *vide tit. de vomitu.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Deglutitio læſa ac Fames, ob ulcus inſigne totam gulam qua arteriæ adjacet, occupante.

Etiam *Phthiſin cordi* intus inhærere Plinius ait in Ægypto compertum Regibus corpora mortuorum ad ſcrutandos morbos inſecantibus lib. 19. c. 5. Marchioni Caſimiro adeo præ mœſtitia contabuit cor ut ſimile fuerit pyro toſto: Hoc ipſum vidi & vidit mecum ſtudioſorum corona in cadavere Eliæ Raes quod ſecui 6 Octobr. 1653. in Noſocomio hujus Urbis mortuus ex multorum menſium eſurie erat: Eſurire & ſitire coegerat Ulcus cancroſum, horrendum, ingens: quod cum totam gulam, qua arteriæ adjacet mox ſub larynge occupaſſet, noviſſimis vitæ diebus liquidi cujuſcunque ne guttam quidem tranſmittebat: Non illa mihi dicendi copia eſt quæ vel adumbrare queat aut corporis maciem, aut viſcerum & inteſtinorum omnium: Cernere ibi erat quam miſerrimum mortis genus ſit *Fame* perire. *Van der Linden Selectorum Tract. ix. §. 51.*

Observatio II.

Deglutitio læſa ob tuberculum cancroſum in œſophago.

Vir honeſtus 56. circiter annos natus in tantam incidit deglutiendi difficultatem, ut cum aliquid in ventriculum exinanitum ingerendum pro vita conſervanda veniret, non tantùm ſolida viam ſibi in medio œſophago præcluſam invenirent, ſed etiam liquidorũ illac tráſitus adeo impeditus foret, ut plures conatus qualibet vice per horæ ad minimum quadrantem eſſent impendendi, ſubſequentibus etiam ingeſtorum quę à parte læſa ad fauces uſq; reſtagnabant vomitionibus, antequam guttula una aut altera ſibi viam aperiret in ventriculi concavum, quó demum peracto aliquid liquidi ulterius abſumere imò pultem tenuiorem ex lacte & farina aut pane confectam vorare valebat. Nec aliquid in ſubſidium poterant vel inſtrumenta Chirurgica ordinaria, vel alia quæcunque à nobis excogitata, quin vitam ſic miſerrimam per annum & dimidium tranſegerit, tandemque maraſmo, nulla tamen adveniente febre, pręterquam ultimis diebus, confectus obierit. Cadavere in caſus tam rari cauſam retegendam aperto, vidimus tuberculum in parte œſophagi media eo latere quo tracheæ arteriæ adjacet ſitum, non equidem admodum magnũ ſed quod in cancroſum quid jam abierat, lividum enim atq; etiam ſanioſum, varicoſiſque vaſis refertum apparebat. Unde ſatis conſtitit non tantùm tumoris corpore viam impeditam fuiſſe, ſed etiam ſucco ſtiptico inde continuò quaſi tranſudante œſophagum eâ parte conſtrictum non parum alimento tranſgreſſuro, obſti-

obſtitiſſe. Similem propè hiſtoriam proponit Clariſſ. Willis Pharmaceutices rationalis parte prima ſect. 3. cap. 3. his verbis. Vir robuſtus, & aliter ſatis ſanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comeſta quæque ſæpius, etſi non ſemper, mox rejicere ſolebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum ſtatum devenit, ut valde eſuriens comederet ille, donec œſophagus ad gulam uſque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingeſta quæque cruda regereret; Cùm pharmacis nihil jovantibus præ fame ſumme elangueſceret, & propediem interire periclitaretur, Inſtrumentum ei inſtar virgulæ, è pinna cetacea, cum ſpongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans ſtatim à cibo & potu aſſumptis gutturi, unaq; œſophago immittens, alimenta ſecus reſtagnatura in ventriculum, orificio ejus reſerato, detrudebat: atq; hujus ope per ſedecim annos pabulum quotidie ſumſit: eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, ſecus inedia periturus. Procul dubio in hoc caſu os ſtomachi, ſive à tumore, ſive à paralyſi ſemper occluſum, nihil, niſi violenter reſeretur, in ventriculum admittit.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO V.

De SINGULTU ET RUMINATIONE.

Observatio I.

Singultus ab Hepate, Splene & Inteſtinis vitiatis.

HERMANNUS *Cruſerius*, qui Hippocr. quoſdam libellos cum comment. Galeni, latine factos edidit, Is 23. Decembris placidiſſime exſpirans mortuus eſt, cùm 16. ejuſdem menſis die, antea rectiſſime valere viſus, ſubito in σπασμὸν & λυγμὸν ventriculi incidiſſet, quæ ad extremum vitæ articulum nullis medicamentis curari, vel ſaltem mitigari potuerunt: Erupit illi quarta die morbi ſanguis ex naribus concretus: in urina ejuſdem grumi quidam obſervabantur, cum toto triduo præcedenti ejuſdem ſuppreſſione laboraſſet: Senſit initio quoque circa Hepar vehementes dolores, perpetuo nigra dejecit.

Cum ſectum eſſet poſt obitum cadaver, nihil fere aliud memorabile inventum eſt & mirandum, quam quod ſiniſtro rene careret, cum dexter magnitudine binos explere videretur: Hepar circa λοβοὺς extremos valde nigricans videbatur, Itidem & ren dexter: Splen quoque parvus, vehementer, ea parte qua alligatur, nigricabat: Inteſtina prorſus erant livida, propter contenta ſimilia illis quæ per totum morbum dejecit: Ventriculus prorſus erat inanis: Cor flacciſſimum: In veſica lapillus fabæ magnitudine, vel pene forma & magnitudine lupini inventus. *Solenander ſect. v. conſil. xvi.*

SIngultus eſt convulſivus Diaphragmatis motus per intervalla brevia repetens, non tamen continue affligens, ſicuti fieri obſervamus in motibus Epilepticis; ratio diverſitatis eſt quod irritatio ſit utplurimum in ventriculi orificio ſuperiori, in Epilepticis autem ſimultibus in nervorum principio. unde ſicut irritatio hic eſt continua, & quidem alternans, ſequitur quoque neceſſario motus convulſivus continuos, h. e. per muſculos oppoſitos reciprocos; in Singultu autem quoniam afficitur ventriculi orificium ſuperius, in conſenſum trahitur Diaphragma, impediturque in ſui motu ſurſum, cogiturque tunc deorſum denuo contrahi, & quidem citius, ſegnius, potentius, levius prout irritatio illa eſt gravior vel levior, gravior eſt ſi flatus ſunt ſimul acres & viſcoſi, levior ſi contra. Hæc ergo ventriculi irritatio cum jovetur tantum motu diaphragmatis deorſum, nec proinde ſequatur ejus retractio ſurſum, mirum non eſt ſi non adſit in Singultu motus diaphragmatis convulſivus reciprocus, ſed tantum contractivus: Non eſt enim hic convulſio, alias in eodem ſtatu permaneret diaphragma, ſed motus convulſivus, quia mox deſinit a violenta coactaque ſua contractione, licet nulla concurrat motus illius coacti reciprocatio, ſicut in cæteris motibus convulſivis: In conſenſum ergo cum trahatur a ventriculo male affecto & irritato Diaphragma, eatenus tantum movetur coacte, quatenus illi poteſt inſervire, h. e. ſeſe movendo deorſum, quo motu quodammodo comprimitur ventriculus, juvaturque in contenti moleſti excluſione, quod fruſtra expectes ab ejuſdem motu ſurſum, quippe qui non juvat excluſionem contentorum in ventriculo: Id quod dixi verum eſſe patet ex ſitu corporis, ac imprimis abdominis ad promovendum ructuum, aut humorum quorumvis excluſionem e ventriculo, tunc enim ſolemus corpus univerſum

flectere antrorſum, quin crura attollere, quo anguſtia fiat in abdomine major, ſicque comprimatur, anguſteturque magis magiſque ventriculus, quod ſimiliter promovet diaphragmatis motus deorſum: *Cauſa igitur ſingultus* primaria in ventriculo hæret, ad ventriculum ſaltem fertur, atque ipſum primo afficit, mox in conſenſum Diaphragma trahit: *Wepferus Tract. de Cicuta aquatica*, cujus eadem vide Scholia ſeq.

Observatio II.

Singultus à Iecore inflammato ventriculum comprimente.

SEcui quendam inflammatum in Jecore, qui habebat Singultum, & inveni *compreſſum ventriculum. Saxonia Panthei l. 3. c. 9.*

QUando inflammatio Jecoris eſt magna & in parte gibba, triplex eſt cauſa ſingultus, 1. quia jecur inflammatum propter magnitudinem comprimit ventriculum, quod tamen non admittit *Galenus* 7. aph. 17. 2. Ob humorem aliquem biliosum à jecore ad os ventriculi tranſmiſſum: 3. Ob conſenſum nervorum ſextæ conjugationis. *Idem ib.*

Compreſſum ventriculum) Qui ſingultus ſubjectum ab omnibus ſtatuitur: *Franc.* tamen *Sylvius* prax. lib. 1. cap. 23. *Platerum* ſequutus, proprium diaphragmatis, neutiquam ventriculi affectum judicat Singultum, cum voluntarius eſſe poſſit, & à plurimis omni tempore pro lubitu excitari queat: cenſens illa ſui motus parte diaphragma affici qua inſervit expirationi: quaque in aperto, brutis adhuc viventibus, abdomine, viſa ſatis magna verſus ventriculi regionem contrahi tactu non minus quam viſu percipitur: Trahi tamen ut plurimum ad Singultum producendum, ab affecto, eius ventriculo diaphragma in conſenſum non negat, & præſertim ab acribus halitibus, vel flatibus, vel humoribus undecunque accedentibus & quacunque demum via ad membraneum diaphragmatis centrum penetrantibus, ipſumque pungendo vel rodendo ad convulſivum illum motum efficiendum irritantibus: Veram proinde Singultus cauſam putat quicquid ad violentam, non tamen durantem, ſed mox interruptam ceſſantemve, iterumque ſæpenumero repetentem ſui contractionem diaphragma cogere aptum eſt, ſive illud in ventriculo reperiatur (quo referenda medicamenta vel alimenta noxia & acria, venena potius dicenda) ſive idem ex tenui inteſtino, à vitioſa humorum confluentium effervescentia excitatum, humoris, halitus flatuſve forma eo aſſurgat, & ſuperius ventriculi orificium ita rodendo præſertim afficiat, ut ipſum ambiens diaphragma ſimul afficiatur: ſive idem in thoracis abdominiſve cavitate concluſum immediate diaphragma mordicet, vel ad ipſum per vaſa ſua deferatur, ac in ejus ſubſtantia hærens partes ipſius ſenſiles rodat, vel quovis alio modo ad moleſtam illam convulſivamque ſui contractionem ſolitariam & ſubinde continuo repetentem ipſum adigat. *Plateri* verò opinio *Sennerto* non arridet, quem vide: Exc. *Willis* Pharmacopeæ Rat. ſect 1. cap 2. partim ventriculi, partim diaphragmatis affectum ſtatuit, ſed illius primario, Ventriculus, *inquit*, pariter ac Oeſophagus, tribus conſtat Tunicis, una communi à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaque: Interior tota nervoſa eſt, cujus fibræ potiſſimum ad ſenſationem, & forſan quadantenus etiam ad motum faciunt: Hæ inanitæ famem excitant, atque præ ſiccitate ac ſalſedine corrugatæ ab aromaticis &c. Sitim inducunt: Si humores acres ſtimulant, Cardialgia accictur: Denique in has fibras medicamina quæque imprimis: Quoad Tunicæ hujus motum, etſi contractiones ſpontaneas ei prorſus denegemus, attamen ſatis manifeſte patet eam frequenter diſtendi, inflari, intumeſcere, non ſolum à flatibus intra ſtomachi cavitatem genitis, ſed longe ſæpius à ſpiritibus fibrarum ipſarum incolis, qui ſi valde irritati, inque impetum exploſivum adacti, iſtas ſimul omnes dum tumultuoſe & ἀθρόως incurrunt, ſumme inflant & diſtendunt: Hinc Singultus oritur, ejuſque reciprocationes, ob ventriculum per has fibras modo inflatum, & per diaphragmatis ſyſtolen, modo depulſum, contingunt. Adſtipulatur *Rich. Lower* Tract. de corde cap. 2. Singultus, *ait*, licet noxam atque occaſionem ventriculo plerumque debeat, diaphragmatis tamen proprie affectus eſt, & ideo pro libitu noſtro ſpaſmum ejus imitari, aut ſpiritus retentione pro tempore cohibere poſſumus.

* A diaphragmate præcipue oriri ſtatuit Excell. *Wepferus Tract. de cicuta aquat.* Sed ob ventriculum circa ſtomachum afflictum, (*Si afficiatur illa pars quæ contingit diaphragma, qua perforatum eſt ad œſophagi tranſitum*) Singultum, *ait*, equidem fateor præcipue à diaphragmate edi, probantibus hoc vibrationa quæ circa præcordia obſervatur, non raro cum reſpirationis vitio, ſonitu, qui non tam oritur à flatu per gulam emiſſo, quam ab aëre per aſperam arteriam eliſo, & in larynge fracto, & mitigatione ejus, quandoque omni modo ceſſatione ab aëris retentione, ſeu voluntaria exſpirationis inhibitione: At quoque non negabitur frequentiſſime diaphragma ad hunc motum incitari à ventriculo præcipue circa ſtomachum afflicto: ſic ſæpe ſupervenit cibis acrioribus comeſtis; Novi aliquot quibus piper hoc ſymptoma effecit, oritur non raro à nimio infarctu, ceſſat vomitu rejectis ventriculum moleſtantibus; aut ab aſſumptis illecebris demulcentibus: cuidam diuturnus ſingultus tollebatur continuato potu emulſionis amygd. dulcium: Nec mirum eſt à ventriculo gravius vexato diaphragma ad hunc motum ſtimulari, illudque conari ipſi hac ſuccuſſione ſuppetias ferre, nam gula illoc non ita libere tranſit, quin potius undique ſuperne gulæ prope ventriculum, mediante membrana ipſi cum pleura communi, & inferne prope ſtomachum, mediante membrana cum peritonæo communi connectitur; Inſuper à diaphragmate reliquo, ubi gula illud permeat, filamenta & membranæ nerveæ arctiſſime uniuntur, & ulterius aliquouſque exporriguntur, atque etiam cum fibris ventriculi rectis potiſſimum coaleſcunt.

APPENDIX.

De Singultu ab inflammatione Hepatis, Et quomodo juvet Sternutatio.

ANte biennium cum quidam Decurio ex præſidiariis noſtris Hepatis inflammatione laboraret, diebus paucis ante mortem in Singultum vehementiſſimum incidit, ad quem convincendum cum varia à me adhiberentur, eum tamen tollere non licuit: duo vero præ primis aliquid auxilii afferre videbantur & Singultum ad mediam horam tollere; ſcil. manus frigidæ imponeret aquæ, juſſi, hinc Singultus ad mediam deſiit horam, Et cum Singultus rediret, cucurbitas meo juſſu ſine ſcarificatione ventri applicarent; iterum Singultus ad horæ quadrantem remiſit: Cum vero hic Singultus ægrum rurſus moleſtaret, ad Sternutamentum tranſii: Errhinum fortiſſimum in nares inſufflatum eſt, verum nullam Sternutationem movit: Quare ſi ægri ad Sternutationem errhino, vel pulvere ptarmico compelli nequeunt, pro infauſto ſigno habeo: Naturæ conſuitiſſimi, ac arcanorum ruſpatores hujus rei reddunt cauſam: Meo judicio, quando ægri ad ſternutandum medicamento impelli nequeunt, certiſſimum indicium eſt facultates vitales & animales peccante materia ſuppreſſas eſſe, ita ut non valeant hoſtem ſuum ipſas prementem expellere, & jam ſuccumbere victasque dare manus: An vero in omni morbo pro infauſto ſigno habendum ſit, non definiam ego: credo enim ut cuilibet morbo ſua ſingularis corpus occidendi methodus eſt, ſic quoque quilibet morbus ſua peculiaria & propria infauſta ſigna habet: Sternutatio cui operi naturæ in macrocoſmo analoga ſit non immerito quis quæreret? Terræ motum quodammodo refert, An vero in infantibus lumbricos ſemper indicet? Mihi non ſit veriſimile, acres ichores ſæpius è capite depluunt, membranas ſumme ſenſiles irritantes, ſternutationem cauſantur: In oculorum affectibus corpore l. a. evacuato ſternutationem maxime utilem credo, & ſic eam admittit in curatione Guttæ ſerenæ Excel. *Ceſterus*; præprimis vero probo in oculorum morbis pulverem naſalem Excell. *Th. Bartholini* &c. *Joh. Ludovicus Hannemannus in Actis Medic. Bartholini anni* 1673. *obſerv*. 28.

OBSERVATIO III.

Singultus à bile aduſta in ventriculi fundo contenta, Inflammatione viſcerum Reni ſiniſtro corrupto vicinorum &c.

SEreniſſimus quidam Princeps febre ab inflammatione renis ſiniſtri prehenſus, (*vide hiſtoriam lib. 4. tit. de Febribus*) gravi quoque ſingultu affectus fuit, in horas creſcente; nullis remediis cedente: Sectione corporis facta, Ren ſiniſter fœde computruerat: In ventriculi fundo, & inferiori orificio, innatabat pars non minima bilis aduſtæ: Cætera quoque viſcera haud leviter inflammata conſpiciebantur.

OBSERVATIO IV.

Singultus ab atra bilario humore in ventriculo contento.

FErdinandus III. Roman. Imperator ante obitum, ex confluxu bilis & humoris melancholici (non tamen atræ bilis) Singultum quaſi continuum patiebatur: Ejus ventriculus, tametſi pridie mortis ſex bilioſi & melancholici humoris libras vomitu rejecerat, attamen ejuſdem excrementi libras duas in ſe continebat, cujus acrimonia fuit tanta, ut caſu aliquot guttulæ in argenteam pelvim deciduæ, acrimonia ſua non ſecus ac aqua vitriolata metalli nitorem maculatit, *Vide hiſtoriam Tit. de vomitu. ex Hœferi Herculis med. lib. 3. cap. 3.*

APPENDIX.

Singultus à lactis acrimonia orificium ventriculi Infantis vellicante.

TErtiam cauſam Convulſionis & Singultus ſi *Hippocr. 6.* aph. 39. addidiſſet, nempe Irritationem à materia acri & mordaci, oracula ſua complemento auxiſſet: Irritatur enim orificium ventriculi vellicatis nervis à ſexto pari propagatis, vel à flatu, vel à vaporibus calidi Hepatis, unde lethale prognoſticum in Coacis deduxit, vel à Tumore comprimente, qualem illi adfuiſſe ſuſpicio fuit, quem Patavii perpetua ſingultiendi moleſtia novimus, vel ab acrimonia lactis non ſuperflui, quæ infantes vexare nonnunquam ſolet: Cujus etiam non ita pridem exemplum habuimus: Filiola fratris mei Clar. *Bartoli Bartholini*, Profeſſoris Regii &c. 17. hebdomadas nata, ventriculi nauſea ſenſim oborta, forſan à lactis acrimonia, circa meridiem 25. Maji ſpaſmo ſiniſtræ manus, cum Singultu continuo, ea-

dem materia nervos ſtomachicos irritante & convellente, correpta fuit: Levior ille ſpaſmus ſubinde remiſit in manu, quia levior cauſa, ſed Singultus perſeveravit, ventriculo à materia vellicante ſe expedire non valente, ut nullas ſomno inducias concederet: Omnia fuere à me & D. *Matthia Iacobæo* adhibita, externa pariter & interna, ad abſtergendam inimicam ſtomacho materiam, ſed inhibere in tenellulo corpuſculo nulla arte potuimus mortis celeritatem, quin 18. hora, Singultu perſeverante, elegantiſſima anima exſpiraret. *Bartholinus in Actis med. anni 1673. obſerv.* 28.

NUm Singultus ille Diaphragmati quoque aſſignandus potius quam orificio ventriculi? Spaſmus ſiniſtræ manus comes id indicare videtur, Quintum enim par nervorum ex cervice prodeuntium, *inquit Excell. Bartholinus Anatom. Reformatæ libello 3. cap. 3.* cum quarti & ſexti propaginibus faciunt nervos diaphragmatis inſignes: Et quintum cum prædictis partem retrorſum mittit, partem antrorſum in muſculus caput inclinantes, brachiorum, ſcapularum & cutim.

APPENDIX.

Singultus Periodicus ſoli ſanguinis miſſioni è brachio cedens.

VIvit hic virgo annorum 24. quæ cætera ſana, quotannis fere, ſtato plerumque tempore, Singultu affligitur tam pertinaci, ut periodum 14. dierum non raro abſolvat, aliquando & ultra progrediatur, contemptis quæcunque etiam in adverſum à variis Medicis tentata ſunt medicamentis, tam continuo ut nullum interea horæ diurnæ minutum à ſingultando vacuum experiatur: Noctes ſolæ quietæ ſunt & ſomni imperturbati: prima luce expergiſcente ægra expergiſcitur & ſingultus, totumque diem faſtidita concuſſione inquierat: Tandem inventum eſt huic malo remedium: Illud ipſum eſt venæ ſectio liberalior è vena brachii: Memini fluxiſſe etiam aliquando menſtrua ſic ſatis copioſe durante malo, nec ideo ſingultum vel tantillum intercalaſſe: Sed cur ſola brachii vena ſecta juvat? an flatulentum quiddam aeri junctum vaſa ſanguinea *Diaphragmatis*, & per conſenſum nervos etiam perturbans, aperta vena tam vicina, exitum inveniat: an alia in re hactenus fere inaudita excogitari convenientior ratio poſſit, rerum medicarum conſulti expendant. *Idem in Actis anni* 1671. *obſerv.* 73.

OBSERVATIO V.

Singultus ab Omento ventriculum deorſum trahente ortus.

VIdi Omentum p. n. in ea teſtis tunica cui peritonæum originem præbet, ita auctum ut quatuor aut quinque librarum pondus penderet, & ventriculum ita deorſum ex ſua ſede diſtraheret, ut ventriculi deficiente munere variiſque obortis Singultibus morti occaſionem dederit. *Veſalius Anat. l. 5. c. 4. vide tit. de Herniis.*

HErniæ inteſtinali, præſertim ſi jejunum inteſtinum prolapſum eſt, & in ſenibus, familiarem eſſe Singultum Practicis notum.

* *Vidi omentum*] Obſervavimus in ſeptoageoario nobili, & quidem ſecando, id quod Veſalius nominat omentum in productionibus peritonæi devolutum & mire adauctum, ad quatuor aut quinque librarum pondus, ut ventriculum detraheret, ſingultus cauſaret & mortem, cum æger ſcrotum, ut ſolitus erat, ſubligare neglexiſſet. *Bauhinus Th. Anat. lib. 1. cap. 9.*

OBSERVATIO VI.

Singultus inflammationem, hinc ſyderationem pulmonum & inteſtinorum ſequutus.

DOminus de Bures, Singultiens, tuſſiens, febriens, ad tabem vergens interiit. Inventi illi ſunt Pulmones purulenti, corrupti: Inteſtina liveſcebant quaſi ſyderata parte ſuperna; unde credibile fuit Singultus magnam occaſionem illinc natam. *Vid. l. 4. tit. de Febribus.*

AD *tabem vergens interiit*) Quam noxius ſit Singultus in Febribus (quem diaphragmatis proprie affectum eſſe ſtatuit *Rich. Lower*) oſtendit idem Tract. de corde cap. 2. pag. 97. Cum diaphragmatis circulo nervoſo pericardium undique accreſcat, fieri non poteſt quin convulſione ſua hoc in conſenſum trahat, adeoque motum cordis interturbet: Et licet brevis hujuſmodi affectio magnas cordi moleſtias non faciat, in febribus tamen malignis, ubi diutius & per plures forſan horas & dies perſeverat, cordis muſculum adeo laceſſit & defatigat, ut poſt hujuſmodi irritationis tædium nihil magis quam de cordis dolore & anxietate conquerentur: quin & pulſus plurimum intermittit: fieri enim aliter non poteſt quin à partium iſtarum adhæſione, & alterius ſpaſmo, mutua ipſorum opera impediatur: neque enim diaphragma toties & tam violenta ſyſtole corripi poteſt, quin cor ſecum ſimul trahat, adeoque antipraxi ſua motum ejus durante paroxyſmo multum perverat.

Oas;

Observatio VII.

Singultus excitatus à variis ventriculi, inteſtinorum aliarumve partium naturalium affectibus.

§. 1. STudioſus graves ſingultus & vomitus perpeſſus eſt; In ſiniſtro latere thoracis Omentum ſe prodit, ſub quo latitabat ventriculus. *Vide tit. de vomitu.*

§. 2. Vir Vomitu, Singultu &c. infeſtabatur: Hepar ventriculo cava ſui parte ventriculo arctè adhærebat: In hujus cavitate nihil vivi invenio, ſed ſaltem liquamen ſubcruentum. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 3. Quidem pondtim in pectore vulneratur, ictu tranſeunte os ſterni, ſupervenience febre ac Singultu: Inventi Pulmones & œſophagus læſi &c. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 4. Militi gladius paulo infra cartilaginem xiphoidem intruditur, Singultus ſupervenit: Invenitur ventriculi orificium, & pars ſiniſtra ejus, per vulnus ad thoracem delatum. *vide lib. 4. tit de vulneribus*, & ſupra §. 1.

§. 5. Mercator cultello foditur in abdomine, in regione epigaſtrii, ſequitur Singultus, ſed ſine vomitu: Inventum fundum ſtomachi perfoſſum. *Vide ibidem.*

§. 6. Dom. N. Singultus, hinc totum corpus intumuit, detumeſcente corpore repetiit Singultus cum febre: Inteſtina livebant, quaſi ſyderata ſuperna parte. *vide lib. 4. tit. de Febribus.*

* *INteſtina livebant*] Singultum diarrhœæ aut dyſenteriæ ἐπιγινόμενον, funeſtum plerumque eſſe plurimi obſervarunt, aut ſi inflammationi alicui internæ, superveniat: perpetuum tamen id non eſſe nuperrimo exemplo menſe ſcil. Septembri anni 1680. oſtendit Vir præclariſſimus, Dominus D. *Vitriarius*, in Academia Genevenſis Juris Vit. Profeſſor. Is febre dupl ci tertiana prehenſus, quæ ſecundo ſeptenario ſoluta eſt, ſingulis diebus tum criticis tum indicibus diarrhœe correptus eſt, qua ὑδατοχολώδη effundebantur, Recidivam vero febrem experto, ſeptime die diarrhœa quoque ſucceſſit, ſed quæ terminum ſaluteris exceſſit, ed xvij. enim diem exporrecta eſt, cum indiciis inflammatorum inteſtinorum, acerrimus quippe erat dolor, urens, & ea velut contorquens; Extrema omnino algebant, nec tegumenta ferre poterat: frequentiæ dejectionum (per quas mucus inteſtinorum abraſus quoque ferebatur) *Singultus* acceſſit; Evaſit tamen contra omnium ſpem, ad omnium vota, viſus enim defecerat, auditus, deglutiendi vis ablata, ἀφωνία, cum facie Hippocretica; ſed intruſo vino vires & vitam recepit.

§. 7. Quidam in hypochondrio dextro vulneratur, accidunt ventriculi ſubverſiones & Singultus: Inteſtinum Colon totum diſſectum per tranſverſum & ſphacelatum eſt repertum. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 8. N. Vulneratur in nate ſiniſtra, die 7. ſupervenit Singultus, Inteſtina inflata, magna putredine, livore, fœtore infecta. Hepar intus & extra totum infectum. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 9 Quidam cum febre acuta, Singultu, animi deliquio, &c. prehenſus eſt: omnia viſcera mercore confecta & abſceſſu putria inventa ſunt. *vide tit. de Febribus.*

§. 10. Quidam cum diu laboraviſſet crebro Singultu, tandem circa hepatis regionem quod morbi fomes creditum, tumor apparuit: Mortui hepar maraſmo & cancri modo affectum viſum eſt. *Ballonius conſil 38. lib. 2.*

§. 11. Quidam paſſus eſt iſchuriam cui ſucceſſit febris, Singultus continuus &c. Veſicæ inferiorem partem gangræna invaſerat, poſt inflammationem, nam pus copioſe cum urina effluebat. *Vide tit. de Iſchuria.*

Observatio VIII.

Singultus excitatus ab inflammatione veſicæ urinariæ, Renis dextri & appenſi ureteris.

QUidam ex alto delapſus (*vide hiſtoriam tit. de Iſchuria*) poſtea vix unam & alteram guttam cruoris emiſit, Veſica diſrupta reperta eſt, Ren dexter cum appenſo vretere inflammatione affectus, quæ fortaſſis inflammatio, tam renis quam veſicæ, *Singultum* quo vexabatur per 15. ante obitum horas excitavit: Præterea in pericardii tunicæ media parte enchymoma apparuit effatu dignum &c.

SIngultum &c.] Ob conſenſum qui renibus cum ventriculo, cujus paſſio eſt, intercedit: Sed ſi in homine pericardium (ſecus ac in brutis) ſepto transverſo perpetuo alligatur, (ut notat *Richardus Lovver*, Tract. de corde cap. 1.) etiam naturali connexione; Singultus vero ex plurimorum ſententia Diaphragmatis affectio eſt, quidni pericardii affectum, in quo inſigne enchymoma, ad diaphragma pertingere potuit ſicque Singultum parere?

*APPENDIX.

Singultus à prolapſu cartilaginis mucronatæ excitatus.

N. Vxor prægnans præcipitatur ab improvido auriga in terram, hæc præter ſcapulam luxatam, mox reſtitutam, nullum ſentit incommodum: Adveniente partus tempore filiolum ſanum ac vegetum feliciter eſt enixa: hunc cum aliquanto poſt accuratius contemplaretur, offendit in cartilagine enſiformi motum aliquem inſolitum, imprimis cum ſingultiret infans, quod ſymptoma ei quam maxime erat familiare: quo circa cum motus ille perſeveraret, ſollicita mater me vocat infantemque contemplandum obtulit, Deprehendi eandem cartilaginem ad latitudinem minimi digiti à ſterno remotam, quæ preſſa nullum infanti excitavit dolorem, Et quia tum quoque Singultiebat infans (quod ei communiter repleto ventriculo contingere ſolebat) cartilago quoque illa ad motum ventriculi movebatur: Suaſi tunc impoſitionem adſtringentium, quæ mater renuit, ſed ecce intra anni ſpatium cartilago illa ſenſim ſenſimque verſus ſternum retracta ita cum iſto coaluit, ut jam nullum ſuperſit luxationis veſtigium. *Georgius Segerus in miſcell. cur. anni* 1677. *obſ.* 33.

FRequenter extrorſum, nonnunquam introrſum recurvatur, non ſine multiplici ventriculi vicinarumque partium damno, unde ſingultus, atrophia &c.

OBSERVATIO IX.

Anatome viri Ruminantis, cujus œſophagus undiquaque carnoſus repertus eſt.

VItio plane belluino humanis calamitatibus novitas pondus adjecit: Nimirum invito cibi à ventriculo non confecti in os retroceſſu cum voluptate mandendi, à levi expultricis motu irritatæ, ab aſperiori & vix attrito ob ingluviem cibo: Cauſa tandem innotuit verior paucorum fato: Patavii Monachus cum voluptate cibos ruminavit, Medici brutorum more gemino ventriculo præditum putabant.

Ipſo defuncto *Franciſcus Plazzonus* œſophagum reperit undiquaque carnoſum inſtar muſculi; reliquis univerſi corporis partibus ſe recte habentibus: Marcore interiiſſe notat Aquapendens capite de varietate ventriculi. *Iohann. Rhodius cent.* 2. *obſerv.* 59. Notandum monachum iſtum duo habuiſſe cornua, affinem ſcilicet beſtiis ruminantibus.

OBSERVATIO X.

Anatome alterius Ruminantis hominis, cui ventriculus erat ingens, & membrana interior admodum aſpera.

VNus fuit Nobilis Patavinus; qui interrogatus de Ruminatione, num eſſet illi libera? reſpondit minime liberam eſſe, ſed coactam: cogebatur enim ab aſſumpto cibo, circiter horam plus minuſve, in os cibum attrahere & rurſum mandere: Cogebatur autem ab inſigni oblectatione qua ruminandi cibum tenebatur, idque ſibi eſſe perpetuum omnibus temporibus faſſus eſt: Dicebat præterea omnem cibum, ſive ſolidum ſive mollem ſe ſemper ruminare, & dum aſſumebat, deglutire ſtatim abſque ullo fere dentium officio, quamvis dentes ſortitus eſſet in utraque maxilla ut alii homines, & os aliquanto latius ac gulam, propter quam cauſam literam S proferre ægre poterat: Item ſibi videbatur intra os aliquid, quaſi bolum continere, quod expeditam illi loquutionem impediret: Ruminatioque ei, & motus maxillæ ad latera, longe facilior obtigerat ac cæteris: habebatque in uſu bibendi vinum nigrum ac potens, abhorrebat vero album, præter malvaticum, cum ægrotabat nequaquam ruminabat, ſed ab omni ruminatione tunc temporis ceſſabat, ut boves quoque faciunt cum ægrotant, quod tanquam ſignum certum boves ægrotare ruſtici habent.

Obiit, & aperto cadavere inventus eſt ventriculus inſignis magnitudinis, & interna ſuperficie valde aſper: His omnibus addendum eſt, quod ejus Pater paulo ſupra frontem in capite cornuſculum duriſſimum, craſſitie digiti minimi, longitudine vero olivæ Hiſpanicæ habebat extuberans, ſubſtantia ungui perſimile, Ex quo colligi poteſt parentis ſemen aliquam habuiſſe affinitatem cum corrigeris animalibus, neque mirum fuiſſe filium ſimile quid à parente contraxiſſe. *Hier. Fabritius ab Aquapendente Tractatu de varietate ventriculi.*

RUminantem hominem vidit *Phil. Salmuth* cent. 1. obſerv. 100. *Johannes Faber* referente *P. Caſtello* lib. 1. Emet. cap. 4. *Greg. Horſtius* lib. 4. tom. 2 obſervat. 9. Patrem & Filium ruminantes vidit. *Clar. Prevotus* auditoribus ſuis Patavii aliud recenſuit exemplum de Genuenſi quinquagenario, eodem vitio ab ineunte ætate uſque in præſens tempus correpto, qui aliam rationem reddere nequit, niſi quod ipſe adhuc infans, matre mortua, per biennium lac ex ubere vaccæ calidum

dum hauſerit. *P. Aponenſis* ſect. 1. problem. 44. cauſam ſtatuit fibras transverſas in interiore gulæ tunica, quod alimentum ex ventre ad os retrocedat, quem explicat Joh. Æmylianus Syntagm. 1. de Ruminatione: De Brutorum *Μηρυκισμῷ* & Hominum, egit *Iohannes Burgawer* Medicus Schafhuſiano Helvetius, cujus ratiocinium vide apud *Gregor. Horſtium* loco cit. Meditatur de hoc commentarium Eruditiſſimus Dom. *Iohan. Conradus Peyer* Medicus Schafhuſanus, avide expectatum, expleturum quippe curioſorum animos.

De Ruminatione hæc habet Illuſtr. *Th. Bartholinus* in Anatome Reformata cap. de ventriculo, Quin duplex fuerit ventriculus in ruminante apud *Salmuthum* & alios dubitare non licet: In ruminantibus, cornigeris, & altera maxilla dentatis quatuor ſunt, venter primus, reticulum, omaſus & abomaſus, de quibus *Ariſtoteles*; Venter, & pars ejus reticulum, crudo cibo cuſtodiendo dicantur: Omaſus ab ore immediato tractu pabulum ſuſcipit, ſi tenue ſit; ſi craſſius, primus ruminatum ab hoc brevi mora in abomaſum labitur: Ruminatio autem eſt cibi in ore repetita maſticatio ad perfectiorem coctionem, unde alimentum optimum, & eo nomine inter pura erant ruminantia animalia Judæis: Fit ea, non ut quidam cenſent, quod cibus in primo ventriculo talem acquirat qualitatem, ut ille ventriculum ad expulſionem per ſuperiora ſtimulet: nam ſic in quovis ventriculi acriore morſu, & in omnibus præter voluntatem fieret ruminatio: ſed à ventriculi voluntaria actione dependet, qua per membranam ſingularem quidvis pro arbitrio, & quovis tempore expellit: quemadmodum Melitenſis ille bibo omnes liquores aſſumptos pro nutu rejiciebat, & alii fumum tabacci deglutitum reddunt.

* Liceat hic pauliſper in ruminationis naturam & cauſas, item in ruminationis humanæ rationes cum Clariſſimo evagari Peyero, cujus Doctiſſimo ſanè temporibus Clariſſ. Autoris tantùm promiſſo de ruminatione Commentario frui nur Ruminationis eſſentiam (*inquit ille*) in motu conſiſtere manifeſtum eſt: pabulum enim è ventre in os egeritur, ibique maſticatum ruſius migrat ad ventrem, & ſine motu intellectus ruminationem plane concipere nequit. Univerſim vero triplicem obſervamus motum in animalibus; voluntarium, naturalem, & ſpaſticum ſeu convulſiones. Ad unum enim aut alterum iſtorum cæteræ ſpecies, ſi quæ diverſæ aut mixtæ videntur, commode referuntur. Voluntarius motus mea quidem opinione ad hominem ſolum quadrat, regentem corpus ſuum pro animi nutu ac arbitrio. At naturalis & ſpaſticus brutis eſt cum homine communis: nam motu naturali etiam movetur cor brutorum æque ac hominis, & gula, & ventriculus, & inteſtina, & partes quædam aliæ, quæ non ſunt voluntatis imperio ſubjectæ. Beſtiis ſane intellectu & voluntate carentibus, ſi tanquam machinæ vel automata ſpectentur, naturalis motus ac inſtinctus ſufficit. Spaſmi demum & convulſiones quanquam voluntario motui putentur oppoſitæ, nihilominus in bruta cadunt; quæ identidem laceſſita fortiusque extimulata convelluntur. Dubitandum non eſt, quin ruminatio ad naturalium motuum claſſem pertineat: namque vigens illa bonæ valetudinis indicium præbet, reique ruſticæ deditorum obſervationibus confirmata ſententia eſt, boum vires ruminatione conſervari incolumes. Neutiquam ergo confundenda hæc cum vomitu, qui valetudinem arguit afflictam & ſpaſmos autores habet: quippe vomitionem aliquamdiu protractam aut invaleſcentem fruſtrata nutritione macies comitatur, ac tandem interitus. Ejiciuntur enim, non remanduntur, quæ ventriculus vomitu ſubverſus ori ſuggerit.

Naturalium porro motuum in brutis variæ reperiuntur ſpecies & differentiæ, è quibus hic quatuor potiſſimum recenſere juvat. Quidam enim ad machinam corporis & vitam vegetandam atque nutriendam faciunt; alii ad animal de loco in locum transferendum, & partes ejus organicas ita agitandas, ut idonea ſuſtentationi proſequantur, inidonea declinent: aliqui rurſus ad illatam vim eludendam, corpusq; defendendum; nonnulli denique ad ſpeciem, ne pereat, propagandam conducunt. Quoniam intercepta ruminatione languent animalia ac ægrotant aut emoriuntur, eam illis eſſe motibus annumerandam patet, qui ad corporis & vitæ ſuſtentationem prima in requiruntur. Diſcrimen tamen hic denuo notandum: etenim è motibus iſtis quorundam major eſt ad vitam conſervandam neceſſitas, adeoque continui ſunt & vigent perpetuo, ut motus cordis & diaphragmatis; aliorum neceſſitas paulo minor, intercalante mora, quos propterea intermittentes appoſite dixeris, atque huc ſpectat ruminatio.

Jam de hujus origine, natura, & cauſis dici vix poteſt quantopere diſcordent autorum judicia. Fabricius ab Aquapendente ſtatuit ruminationis motum procedere ex quodam appetitu percipiendi aliquid boni & fugiendi aliquid mali in ipſis cibis. At noſtra opinione, cum bruti naturam excedat boni malique notitia & dijudicatio, quæ ſedem niſi in mente nullam invenit, detrahunt humano generi quicunque animalia ſenſu & ratione vacua tantis dotibus condecorant. Quin gravius adhuc impingunt etiam ex nuperis ſcriptoribus, qui evidenti demonſtratione nulla præmuniti ſolo præjudicio non verentur pecorum ruminationem liberam & voluntariam pronunciare, quaſi exigua res ſit ſolitam actionum rectricem voluntatem atque agendorum cognitionem brutis admetere. Belle ſcilicet Gellonius quoque ruminationis naturam complexus eſt, quando eam phantaſiæ lætanti & bonis partis jamjam frui cogitanti ultro adſcripſit. Utra vero ſententia melior ſit, & non philoſopho tantum ſed quovis homine rationali dignior, pecudes quæ communiter putantur animalium ſtupidiſſima, deliberatione res ad ſuum gerere arbitrium; an duci legibus naturæ, quibus ita teneantur obſtrictæ, ut ab iis plane dependeant?

Omnibus certe animantibus natura inſita eſt ſui conſervatio; nullumque data opera ſeipſum facile deſtruit. Jam quis libertati tribuat aut phantaſiæ ac arbitrio, ſi talia fiant in illis, quæ citra damnum vel jacturam vitæ omitti non queunt. De ea re interrogentur paſtores atque coloni, & unanimi conſenſu fatebuntur armentis ſuppreſſa ruminatione præſana imminere exitium. Nimirum uti homines quandoque ad ea comedenda à quibus alias vehementer abhorrent neceſſitate adiguntur, ut vel inviti morem gerant urgentibus naturæ legibus; ita multo magis bruta parent naturæ inſtinctui potius quam propriæ obſecundant libidini, non in cæteris modo actionibus ad conſervandam vitam neceſſariis, ſed potiſſimum etiam in ruminatione, quæ plane fit coactu naturæ, tantum abeſt ut ſit voluntaria. Itaque recte

Aqua-

meo abſtuli, ut ipſam haud quaquam videret; atque in domum quandam, ubi multa pelves erant, depoſui: quarum alia vini, alia olei, alia mellis, alia lactis, alia alterius cujuſpiam humoris erant plena, aderantque fructus non pauci, tum cereales, tum ab arboribus decerpti. Hunc itaque hædum conſpeximus imprima quidem pedibus incedentem, perinde ac ſi audiviſſet ſibi inceſſus gratia crura fuiſſe conceſſa: deinde excuſſit quam à matre contraxerat humiditatem. Poſtea pede latus ſcalpere, ac deinde ſingula vaſa olfacere, vidimus. Percepto itaque ſingulorum odore, lac tandem abſorbuit. Quibus viſis omnes exclamavimus, Hippocratem vere dixiſſe, animalium naturas eſſe indoctas. Sic ergo hædum hunc educando, non ſolum lac ſed multa inſuper alia, quæ forte offerebantur, comeſſe vidimus. At quia non longe aberat vernale æquinoctium, cum eriperetur hædus à matre, exactis duobus deinde menſibus, tenellos ei tum fruticum tum aliarum plantarum ramulos obtuli: quorum omnium cum experiretur odorem, alios quidem contempſit, alios vero guſtavit, atque ſic ad adultarum caprarum cibos converſus eſt. Sed hoc fortaſſe non adeo magnum videtur. At longe majori admiratione dignum eſt, quod poſteaquam & folia & teneros ramuſculos devoraverat, paulo poſt ruminare cœpit. Quod rurſus omnes quotquot aderant videntes exclamaverunt, cum magna facultatum admiratione quæ animalibus natura inſunt. Quamvis enim magnum videbatur, quod impellente fame per os atque dentes cibum aſſumeret, multo tamen vehementius admirati ſumus quod cibum in ventriculo jam contentum imprimis quidem ad os ſublevando reduceret, deinde multo tempore mandendo tereret, poſtremo rurſus ipſum devoraret: idque non in eundem ſed in alium ventriculum. Vulgares autem hujusmodi naturæ munera deſpiciunt, nihil niſi peregrina ſpectacula admirantes.

Evidentiſſima res eſt, quod & in ſe quiſque poteſt experiri, neminem eſſe conſcium operæ quam ventriculus conficiendis cibis inſumit, neu rectorem agere quemquam inteſtinorum actionis, qua chylum perficiunt atque diſtribuunt: iſta enim nobis non animadvertentibus ſponte fiunt naturæ, non minori tamen providentia quam motus cordis adminiſtrata. Quæ cum etiam in hominibus ita ſint, quos novimus & judicio & ſenſu ac voluntate præditos, quis ruminationem extenuando paſtu occupatam præſumet à brutorum ingenio potius quam ſimplici naturæ ductu poſthac accerſendam. Et ſane ſi originem ejus paulo altius repetamus, bruta ruminationis non ſunt princeps cauſa effectrix, ſed quoddam tantum inſtrumentum, in quo & per quod operatur naturæ. Hanc cæteri inane nomen aut idolum potent, qui omnia fortuito tantum aut caſu fieri ſuſpicantur; nobis certe divina agnoſcitur virtus, cujus efficacitate procreatæ res ſubſiſtunt, ope conſervantur, nutu denique geruntur. Enimvero ſummus ille univerſi conditor tanta viget potentia, ut nihil non faciat eorum, quæ quotidie fiunt in mundo: adhæc ſapientia eſt tanta, ut quidquid uſquam ordine ac provide agitur, ipſum unum referat autorem; ea demum bonitate, quæ penitus immenſa & conſtans viliſſimo quoque animalium proſpiciat. Quemadmodum igitur in terra & planetis aliis ſol ſiderum princeps reſplendet, efficitque ut opaciſſima corpora appareant luminoſa; ita etiam in brutorum actionibus conſpicui divinitatis radii relucent, planeque nefas eſſet creatorem ab illis excludere rebus, quæ ſine ipſo nihil omnino haberent neque vitæ, neque operationis aut valoris. Itaque Deus eſt, qui in prima mundi creatione inſtituit, ut ex animalibus quædam ruminarentur.

Inde rerum & naturæ ordo cum incorruptus etiamnum perennat, quem illis principio inſevit ruminationem creator idem optimus maximus adhuc ciere & conſervare intelligitur. Hunc in finem corporis machina apte diſpoſita eſt, cæteraque organa fabrefacta fuerunt, tanquam media ad ruminandum accommoda. Organica hæc diſpoſitio locum & nomen invenit cauſæ ſecundæ, qua cooperante ruminatio perficitur. De organis equidem quantum aſt viſum ſatis diſſerui: reſtat ut de ruminationis motu jam preſſius inquiratur. Eum aliqui reciproca fieri attractione cum ventris tum oris ſtatuunt, agnoſcentes utrobique facultatem ſingularem tractoriam qua pabulum ultro citroque raptari, ad captum vulgi perquam accommodate, quod ita ſentire atque diſſerere amat, ſenſuum dictamini conſtantiſſime obtemperans. Sed in ea ſententia cum multa proponantur aut inepta, ut peculiaris cujuſdam qualitatis familiaritas & convenientia qua affirmant pabulum retrahi, aut cognitu abſtruſa ac plane indeprehenſibilia, qualis eſt inprimis attractioni præfecta facultas rectrix, cujus neque naturam neque ortum cogitatione aſſequimur, parum reperitur præſidii & firmitudinis, repudiante etiam Gliſſonio, dum ait: *Quis attractionem id genus nobis intelligibilem dederit? Certiſſimum eſt motum cibi in gula organicum eſſe, & nihil aliud, niſi inverſam quandam deglutitionem, oriundam ab ejus motu periſtaltico ab infra ſurſum concitato. Attractionem ori aſſignatam nullo modo admittendam, minimeque explicabilem aut intelligibilem. Neque enim eſt attractio ſimilaris, neque organica: non ſimilaris, ſiquidem nulla intervenit ſimilitudo inter os & cibum; os enim comminuit & deſtruit cibum: non organica, quod ori nullum adſit organum quo cibum vel attingat, nedum quo eundem ad ſe trahat.*

Tractui ſociam alii poſtea junxerunt impulſionem, edocti uſu virtutem oris non ſufficere ad pabulum è ventriculo in ſublime attrahendum; ſed neceſſario ſimul etiam quod trudat ac impellat, aliquid requiri. Ita ſenſit Fabricius ab Aquapendente & cum eo Burgouverus, cujus hæc ſunt verba th. XXXVIII. & ſeqq. *Extrinſecum movens illud aut expellendo tantum agit, aut tantum attrahendo, aut utroque modo conjunctim. Sola quidem expulſione id fieri ſtatuit Prevotius; ejus autem Venetus ab Aquapend. etiam attractione id effici credit, & omnino utraque ſimul ratione, nexu nempe perfici, veriſimilius eſſe putarim. Pulſu profecto fieri ſit, quando expultrix ventriculi facultas alimentorum irritata adverſitate inſurgit, & ab ea quam ſibi ſentit inferri moleſtia, quantum in ſe eſt, deonerari liberarique nititur. Hanc enim à triſti aliquo objecto ad illius excretionem incitari vult anima Hippocratis Galenus lib. IX. M. M. Cap. III.* Ἕλξει *vero etiam ſeu tractu id adjuvari credibile eſt, non quidem ob aliquam vacui fugam; alias enim citius multo faciliusque aeris aliorumve corporum levitas alliceretur quam gravitas ac pondus ciborum, ſed potius ob peculiaris cujuſdam qualitatis familiaritatem atque convenientiam.*

Verum in hac diverſitate experimenta conſulentibus, cum tractionis ratio quam afferunt occultis qualitatibus obſcurior videatur, nec autores eam perſpicue explicare aut demonſtrare valeant, nulla relinquitur certa niſi impulſionis fiducia: quam nos etiam tanto amplectamur libentius, quanto ejus documenta ſunt evidentiora. Quis enim noſtrum tantam ori tribuat vim, quæ per collum progreſſa in ventrem protrahat cibum uſque ad fauces; aut quis eam in alvo violentiam concipiat, ut boli illuc quaſi hamis & uncis rapiantur ex ore? Neque ventri profecto aliud quicquam, neque ori aut gulæ eſt, quod motui

aſſervire poſſit, quam natura muſculoſa fibrarum. Hæ autem vim ſuam pulſu omnem exſerunt Etenim quieſcentibus ſubſiſtit cibus, nec promovetur; at iiſdem exagitatis, motus imprimitur rabus, quæ ipſarum ambitu continentur. Itaque alimentum loco pulſum quo agitur trudentibus fibris, eo ruat neceſſe eſt; nihilque penitus urget, ut prætcrea quoque trahi fingamus. In tanta rerum luce & anatomiæ perfectione merito riderentur omnes, qui ſanguinem è corde non pelli, ſed ab arteriis & venis trahi dicerent: eos enim non evidentia modo ſed & pulſus nomen, quo cordis ac arteriarum motus ſignificatur, plane convinceret. Aſt pari modo impulſionem quoque ſentiet, nihilque amplius quod obloquatur habebit, qui cibo per œſophagum tranſeunte ruminantium boum oviumque colla manu palpaverit. Illud ſane jam oſtenſum eſt, magni ventris ſtructuram muſculoſam non diſſimilem eſſe cordis, adeoque ex conſequenti non admodum differentem actione, ſi quod modo firmum argumentum ad probandas actiones à partium ſtructura ſumitur: puto autem deſumi firmiſſima. Quemadmodum ergo indubitatum eſt, cordis motu ſanguinem è corde per arterias in univerſum propulſari corpus; ita pro firmo certoque habeatur, ventris impulſu bolos ruminandos per gulam in os elidi, qui viciſſim peracta maſticatione è faucibus retruduntur ad alvum.

Non tamen penitus neganda eſt contractio in fibris: nam muſculi dum moventur, fibras contrahunt. Ea res cum multum habeat concinnitudinis & momenti, non indigna videtur attentione. Ita enim comparata eſt fibrarum natura, ut motum excitaturæ ſeipſis arctiores fiant, & quam antea fuerunt breviores: aliàs neque ſtringere quicquam, neque etiam urgere ac impellere poſſent. Qui comprehenſas in extremitatibus muſculorum fibras aliquantulum diduxerit, ac poſtea miſſas fecerit, eas relaxatæ chordæ inſtar cogi ac ſua ſponte reſilire, quod ſupra jam dixiſſe memini, videbit. Res autem omnino contrahi dicuntur, quæ ad illum modum in ſe recedunt. Fingunt aliqui fibras muſculorum ſingulas eſſe cavas, atque ut moveantur inflari à ſpiritibus animalibus, tuncque breviores reddi atque ad agitandum habiles. Sed iſta ratione ampliabuntur illæ potius ac prolatabuntur magis, quam contrahentur, cumque plenæ ac turgidæ fuerint, moveri non poterunt, quia conatu rumpi periclitantur. Quod ſi quis porro imitatione quadam veritatem exploraturus inteſtina flatu impleverit, quæ & ipſa cava ſunt, & fibris, quas dicunt, tenuitudine quodammodo ſimilia; ea inde non modo breviora non fient, ſed prorſus ampliora reddentur ac longiora. Inficiari autem nemo poteſt, qui ea quæ de organorum fabricatione & ruminandi actu diximus paulo attentius conſideravit, experientia quoque in conſilium adhibita, quin ipſe venter ruminaturis bolos excutiat motu ſpiralium fibrarum muſculoſarum & ſuccuſſione. Quæ cum ita ſint, nondum perſpicimus quomodo venter pabulum queat ſuccutere, ut bolus perveniat in os, niſi dicamus fibras ejus derepente admodum breviari atque contrahi. Namque contractio & inflatio prorſus videntur contraria: illa enim arctat & cogit, hæc dilatat; altera motum imprimit ac afficit in rebus, motui altera reſiſtit.

Contrahendi autem nixu fibræ partim inſito utuntur, partim mutuatitio. Innatæ contentionis teſtimonium luculentum in eo habetur, quod etiam demortuis quo magis venter tenditur, eo fortius reſiſtat ſeque contrahere laboret. Naturale vero conamentum iſtud ſufficienti robore non valet ad extundendam paſtum, niſi vivente animali juvetur, ac animetur cum ſanguine, tum imprimis ſpiritibus animalibus, quorum in ciendis motibus iſtis virtus ſumma eſt & efficacia. Influunt illi per nervos ad fibras, tunc maxime, cum opus ruminationi eſt. Præſto ſunt quidem etiam extra illa tempora; nervi enim dum vita durat, nunquam ſpiritibus vacui relinquuntur: ſed majori tamen copia & incitamento accurrunt, ex naturæ præſcripto, quando venter turget & urget à paſtu. Itaque armenta & pecudes inſtante ruminationis tempore otium ac umbram capeſſunt, ut animales ſpiritus nulla vagatione impediti, nec laboribus avocati aut diſtracti, integris viribus ventri ſubveniant. Enimvero ut coactus aër & ruentes venti magna vi pollent ad impetum faciendum; ita ſpirituum animalium afflatu & concuſſio naſcitur in fibris, & agitantur maxillæ, & eliſi boli poſtquam maſticati fuerunt, denuo protrubantur ad ventrem. Quo fit, ut antiquos ſecuti autores, qui ſpiritus animales τὰ ὁρμῶντα vocaverunt, quod motum & impulſum omnem in animalibus procreant, horum naturam plane credamus aëream, quidquid alii de aquoſa illorum origina viſcidoque vehiculo (quaſi lantore ſpiritus opus haberent, quo veherentur) garriant, nobiſque opponant. Quid enim aquei imaginari poſſimus, quod pari mobilitate cum animalibus ſpiritibus vigeat, quod impreſſiones quaſvis tam promte recipiat, & tam celeriter à remotiſſimis oris ad cerebrum perferat?

Quòd ſi ſpirituum animalium curſus impeditur labore, aut aliò convertitur avocamentis, ceſſat ruminatio, etiamſi plenus ſit venter, tantiſper dum animali priſtinæ libertati reſtituto ſpiritus per quietem denuo alliciantur. Vidi tamen etiam arantes boves & currui junctos aliquando ruminaviſſe. Id aut neceſſitati tribuendum, rumpenti moras, nec habenis obtemperanti; aut abundantiæ ſpirituum, qui duobus ſimul locari poſſunt operibus. Nervis autem vinculo interceptis & præciſis, qui ad ventriculos tendunt, vigor omnis & ruminandi facultas cum vita extinguitur, ut funeſto quoque eventu pateat quam utiles quamque neceſſarias ſpiritus iſti ferant ſuppetias. Hi ſane fibras ventris, dum cient ad ſuccuſſum ac animant, cogunt magis & caperant, criſpantve, aut ſubito corrugant, quam tendunt vel inflant. Quem in finem non ipſas quidem fibras ingredi, ſed earum interſtitia potiſſimum frequentare mihi videntur, ac implere tranſverſas illas membranulas, tenuium velorum ſimilitudine carneis fibris ubique fartim interpoſitas, & hinc inde conjunctas; quibus ſpirituum occurſione tentis ac oppletis, neceſſario arctantur fibræ & in rugas contrahuntur, tanto expeditius vehementiuſque, quanto impetus major fuerit.

Cæterum ut ad errandum prona eſt ingenii humani imbecillitas, ruminationem efficere multa creduntur quæ vel cauſa præciſe non ſunt, vel alio ſunt quam putatur modo. Aliqui etiam ſigna ruminationis, ut pura ventriculorũ pluralitatem, dẽtium primorum abſentiam, cornua, aliaq; pro cauſis perperam arripientes hallucinati ſunt ipſi, & imprudentibus ac incautis offendiculum poſuerunt, ut ſiniſtra ferrent judicia de iis rebus, quas vel ne-

mediocris attentio ſecernere potuiſſet ac internoſcere. Ruminationis cauſas communiter tres perhibent, pabuli aſpritudinem, dentium inopiam, & multitudinem denique ventriculorum. Æmylianus id ita percenſet ſyntagmate II. *Ruminantibus miſerta natura gemino remedio opem tulit, ruminatione ſcilicet atque ventriculorum multitudine; quæ duo auxilia vel ob dentium egeſtatem vel ob illorum mutilatam aciem ab ea vafre fuerunt excogitata.* Incongrua penitus oratio: ſupponit enim ruminantia quondam hodiernis extitiſſe miſeriora naturamque ſapientiſſimam rerum effectricem negligentiæ inſimulat, perinde ac ſi in creandis animalibus aliquid omiſiſſet, poſtmodum ex commiſeratione reſarciendum. Quorum criminum quas ille probationes afferet? Deſipiunt continuò, quotquot res divinas humanæ infirmitatis modulo metiuntur. Quin autem bos primævus æque ac moderni ruminaverit, & ventriculo præditus fuerit quatruplici, cum mutationem non ferant iſta naturæ opera, nec ego unquam ambigo, neque quenquam arbitror jure eſſe dubitaturum. De abſentia verò præciſorum dentium in ſuperiori maxilla quid ſtatuendum videatur, ſupra expoſuimus: nec ventriculorum multitudo etſi commoda ſit ad cibum quam optime digerendum, pariter neceſſaria eſt ad ruminandum. Ea cauſæ titulum vix meretur; ruminatio enim primo tantum ventre inſtituitur, ſi plures fuerint, in quem ruminatus cibus ferme etiam revertitur. Cætera de ruminantium genere unico ventriculo, cum plures non habeant, nihilominus ruminant. Qui porro alimonii duritiem & aſpritudinem incuſant, quod primo morſu extenuari atque emolliri nequeat, his equos objicimus & aſinos ac mulos, eodem paſtu ac ſinterdum multo adhuc rudiore gaudentes, qui tamen non ruminant. Nec juvabit hic quidquam denuo prætendere defectum dentiũ: molaribus enim nullis deſtituuntur, quibus ſolis pabuli domatur aſperitas: imo boum dentes maxillares majus acumen quam equorum habent. Poſſent itaque prima ſtatim vice alimentum ſufficienter mandere, ut armenta alia, niſi ante deglutirent, quam fuerit maſticatum: ſemeſum autem deglutiunt, ut rumen ocyus impleant, atque ut habeant quod ruminent. Adhæc dubitari non poteſt quin pabulum crudius ac aſperius ſit cum in ventrem primo pervenit quã cum jam aliquamdiu in eo hæſit, ſiquidem calore & humiditate loci miteſcat. At ſemper aliqua mora à paſtu intercedit, ante ruminationis auſpicia. Moram autem confeſtim tolleret aſperitas, ſi ſtimulum ea ventri præcipuum amoveret, hoc futurum vehementiorem, quanto recentior fuerit & acrior, antequam maceratione molleſcit. Atqui ita præmunitus eſt venter & quaſi loricatus, ut perferat alimenti aſpredinem tantiſper dum fermento tumeſcens ſe deponeret.

Palmariam itaq; cauſam impellentem arbitramur pabuli ruditatem, generali nomine, quod non aſperitatem modo, ſed imprimis etiam ejus duritiem, craſſitudinem, cruditatemque, quam venter conſumere nequit, ſignificatu ſuo complectitur. Quod ſi tenera paſtio aut mollis ac delicata contigerit armentis, utut rumen ſtrenue impleant feſtinanterque quantum poſſunt voratione abſumant, ruminatio vel nulla vel breviſſima ſaltem exiſtit, quod tunc nihil rude ventrem magnopere laceſſat, ruminationiſque ea tantum indigeant, quæ ventriculus omni conatu ſuo conficere ac extenuare non valet. Inde pabuli qualitas efficit, ut pecudes hyeme magis quam æſtate ruminent. Fœnum enim & ſtramen ſtipulæq;, quibus illæ brumali tempore aluntur, multo ſunt rudiores gramine aut virentibus ceſpitibus ſuccidis, floridiſve frondibus, quas depaſcuntur verno ac æſtate.

Ex quo apparet etiam futilitas opinationis, bruta voluptatis ſenſu ad ruminandum ferri perhibentium, eo majori confidentia, quod Ariſtoteles ipſe ſcripſerit H. A. lib. IX. Cap. L. Τὰ μηρυκάζοντα τῶν ζώων χαίρει μηρυκάζοντα. Si qua enim dulcedine aut oblectamento atque voluptate permoventur, cur teneros & ſucculentos cibos non remandunt potius quam craſſos & duros, quorum nauſea comes, non delectatio. Uſque adeone ſtupida illa & amentia judicabimus, ſi quidem ſenſus & voluptatis, quod vulgo creditur, ſunt capacia, ut dura teneris præferant & mollibus aſpera? Quotuſquiſque verò mortalium eſt, ſi ruminandi facultatem haberet liberam atque voluptatis ergo ſibi conceſſam, qui eam niſi inſanus lautioribus epulis (quorum ſumma ſuavitas) negaret, & craſſis duntaxat ac crudis cibis plerumque ingratis impenderet? Sed & fieri non poteſt, ut rude pabulum nervos brutorum tenui & molli jucundius afficiat. Namque rigida & aſpera omnia nervis infenſa. Quamobrem ruminantium ventriculi intus horrent apicibus & cruſta aut callo ſunt obducti, ne damnum contraherent in ruditate pabuli. Interim de eo nequaquam eſt ambigendum, pecudes cum ruminant bene ſe habere, iſtoque ſigno illarum vigorem & valetudinis proſperitatem colligi: nam in ruminatione alter omnino perfectę incolumitatis cardo vertitur.

Quod autem rude pabulum aſſumant animantes quæ ruminant, ac ante deglutiant illud, quam ſit bene maſticatum, cauſa eſt voracitas & amplitudo ventris ad qualemcunque paſtum recipiendum accommoda. Quocirca inſtigante fame bolos vix ſemeſos ingerunt, ut abhorrens à vacuo venter impleatur ocyus. Sin verò eos primitus ſtatim ſufficienter manderent, quid eſſet ruminatione opus? Hæc igitur ut locum inveniret, omnia ſunt providè directa, pabuli natura, paſcendi ratio, venter, & quæ præterea ad hoc opus requiri videntur plurima. Nulla plana eſt neque oris neque dentium inertia, quo minus paſtionem ſimul ac decerpta fuerit perinde ut equi & muli maſticent; ſed cum iſta ratione plurimum temporis poſtuletur ad explendam ſaturitatem, & pecudes cito paſci atque alimoniam magis extenuare oporteat equis, conſentaneum erat eam prius in alvum condi & ventre aliquamdiu macerari, quo poſtea dentibus in minima conteratur facilius. Antea enim propter copiam & duritiem id tam commode fieri nullo modo poterat, niſi pabulum valde ſubtile eſſet & ruditatis expers.

Eſt deinde alius copiæ ſeu moli & quantitati ſtimulus, quo cum priori conjuncto, viribus unitis, majus calcar ruminationi additur. Cum enim venter ſua ſponte ſe contrahere nitatur, invaleſcente hoc magis conatu quo majora incrementa ſumit diſtenſio, manifeſto liquet nixum ejus onere gravantis pabuli augeri inſigniter ac adjuvari, tunc præcipue cum id fermento & calore ac humiditate loci tumeſcere incipit. Quo in ſtatu cum neque digeri alimentum ob craſſitiem & cruditatem ſuam, neque ad cæteros ventriculos aut inteſtina prohibentibus oſtiorum anguſtiis penetrare queat, neceſſarium eſt crudiores bolos, ne qua venter crepet, in os per gulam denuo efferri viciſſitudine quadam ſucceſſuum. Hi non ſunt ſicut in corde perpetui, licet ventris fibræ donec vita ſuppetit in jugi motu verſentur; ſed ſtatis temporum intervallis diviſi,

quoniam

quoniam non expediebat eſſe continuos: ac propterea motum intermittentem diximus. Totius ſane actionis eſt admirabilis concinnitas, bolis ordine quodam invicem ſe conſequentibus. Nunquam enim eliditur bolus alter, niſi prior abſoluta maſticatione reverſus fuerit ad ventrem, ut plane unius reditus ad alterius promotionem facere ac impellere videatur. Directio potiſſimum à cerebro & nervis pendet, quos ruminantium ventriculi in hunc uſum acceperunt plurimos, & cum ſuperioribus aliis ea neceſſitudine conjunctos, ut alternatione quadam in illis agitentur animales ſpiritus; ſiquidem impetus a ventre ad os, & viciſſim cum cibo ex ore ad ventrem referatur, tamdiu reciprocandus, donec nihil ſuperſit quod ventrem amplius ſolicitet. Quæ omnia cum ex artificioſa organorum fabricatione & ſpirituum animalium ſanguiniſque, quo fibræ vegetantur & molles mobileſque conſervantur, æſtu quodam aut reciproco fluxu, gubernante providentia divina, congrue & ſatis ſuperque evidenter arceſſantur, quid opus erit præterea aut in cerebro brutorum ſentientem ac cognoſcentem locare animam, aut in nervis peculiarem aliquem præſidem ſuſpicari, qui agendorum conſcius talia patret ſuo Marte ſuoque ingenio, quæ captum ſuperant?

Cum certum ſit exempliſque pluribus demonſtratum, ex hominibus quoſdam aliquando belluino more ruminaviſſe, neceſſarium eſt ut in vitii hujus originem, & cauſas unde proveniat, deinceps inquiram: quanquam enim præclari vir ingenii Johannes Burgoverus, civis quondam de communi patria bene meritus, ad argumentum hoc pertractandum magnam adhibuerit diligentiam, non tamen ita exhauſit omnia, ut nihil ſuperaddendum relinqueret. Quidquid ergo præterea ad rem facere poſſe putavero, in medium proferam. Antequam vero me ad penſum munuſque meum revocem, ruminationis humanæ aliud exemplum quod excellentiſſimi Salomonis Reiſelii Academiæ Nat. Curioſ. ſocii plurimum honorandi benevolentia mecum communicavit, cum liber primus jam impreſſus eſſet, huc inſerere placitum eſt: *Fuit Ottovillæ, quæ Comitibus de Naſſau paret, textor nomine Nicolaus* Frœlich, *qui ante quinquageſimum hujus ſeculi annum obiit, qui ruminavit brutorum ſeu caprarum more, unde &* Geiſz itrich *dictus eſt: ruminare enim dicunt nobi* itrichen. *In publico & ſocietatibus abſtinuit, quia irriſus fuit. Domi vero ruminans, multam ſe ſentire voluptatem affirmavit; quod ex oculatis & auritis teſtibus refero.* Licet aliqui à puero ad provectam ætatem uſque ruminaverint, nihilominus naturalis homini non eſt ruminatio, ac proinde illi præter naturæ ordinem inſtitutumque accidit, etiamſi voluptatem inde capiat; quin meo judicio ſemper à machinæ corporeæ ſeu partium & fibrarum immutatione quadam aut depravatione originem trahit, cujuſmodi perverſioni anſam dare poſſunt parentes, morbi, conſuetudo.

Parentum ſane mala ac errores ſæpe in liberos redundare experientia quotidiana teſtatur, nemini que mortalium ortus jam felix contingit, quin labem aut nævum ex utero materno ſecum afferat. Adſtipulatur illi quoque ratio; cum enim embryo matri arctiſſime cohæreat, ipſiuſque ſalus in matris incolumitate poſita ſit, evidenter patet fœtum non poſſe non ſimul tunc pati, cum mater vehementius afficitur vel commovetur. Ponamus ergo, nobilis illius Patavini matrem cum gravida eſſet, animalia ruminantia aliquando defixa cogitatione intente adſpexiſſe, potiſſimum occaſione cornu è mariti fronte protuberantis, indeque ſibi ruminationem non ſine animi commotione identidem ruminatam eſſe, annon perfacile fieri potuit, ut in embryone repercuſſa imaginationis maternæ vis ventriculo, gulæ, & ori tenellis aptam exercendæ poſtmodum ruminationi diſpoſitionem imprimeret? Quæ cum fortaſſis ita fuerint, aut certa ſe taliter habere putuerint, deſinat Joh. Faber in expoſ. hiſt. Mexic. N. A. Recchii ridere Fabricium ab Aquapendente, qui ruminationis iſtius cauſam quoque à parentibus, diverſa tamen ratione, deduxit. Aliorum quidem ſententias irridere & contemnere facillimum eſt; ſed turpe illis, qui neſciunt aut non docent meliora.

☞ Deinde in adultis morbi, ut ſtigmata, ulcera, aut bilis, & alii humores acidi vel aculeati, ventriculum diſtortis fibris ſpiritibuſque commotis ad cibi aut immutati redditionem cogunt; qui cum ægre hinc dimittatur, nonnunquam denuo commanſus ac iterum deglutitus in priſtinum diverſorium poſtliminio commigrat. Atque tali cauſæ imputanda eſſe mihi videtur monachi illius ruminatio, qui marcore ob alimenti congrui defectum, ut Fabricius ab Aquapendente narrat, diſtabeſcens interiit. Coacervandis enim pravis humoribus boniſque corrumpendis monachica vita eſt aptiſſima. Niſi autem morboſa hic fuiſſet conſtitutio, adjunctaque nauſea vel vomitus, tabem illi vix attuliſſet ruminatio; quippe qua vigente pecudes atque armenta valent ac pingueſcunt. Alias tota Fabricii ratiocinatio nihili facienda foret, ſi recte ratiocinabimur, dum marcoris cauſam expoſiturus *tanta,* inquit, *aviditate cibus regerebatur in os, ut ventriculus & conſequenter jecur fame & cibi indigentia quaſi perpetua laboraret.* Etenim in recta ruminatione cibus non modo in os refunditur, ſed etiam remanſus iterum deglutitur, ut paſtea è ventriculo per inteſtina tranſiens inque venas abreptus famem ſaturet. Quinimo edullum omne ad nutriendum tanto utilius apriuſque communi hominum ſantantia perhibetur, quanto fuerit dentium officio penitius ſubactum & comminutum. Inde manifeſto liquet ruminatum cibum reficiendo corpori acceptiorem fore præcipitanter devorato aut obiter duntaxat præmanſo, niſi latens ægritudo impediat vel pervertat in cibo alendi efficaciam. Virum novi eximium ſtata quondam hora prandium quotidie eructantem, propter ventriculi morbum, quem inclytus Wapferus ſanitati reſtituit. Curæ quoque meæ olim ſe auſpicato tredidit matrona nobilis J. Z. cui epulæ certis temporibus per gulam invitæ aſſurgebant, non ſine decremento habitudinis, ob magnam bilis acrimoniam, qua ſauciatæ fibræ inteſtina ventriculumque laceſſebant; quibus malis ut congruenter medicamento blandicello ſubveniſſem, ſecunda valetudo denuo affulſit.

Tyrannidem denique & prava conſuetudo in homines exercet: reperiuntur enim quibus vomendi conſuetudo in naturam abiit, nulla amplius furca ejiciendam. Hi alimentum etiam pro lubitu è ventriculo in os revocant, iterumque deglutiunt, quod imperitũ vulgus magicæ artis præſtigiis fruſtra imputat. Talis fuit bibo ille Meli-

venſis excellantiſſimo Th. Bartholino cent. I. hiſt. XXXIX. memoratus, quem veriſimilius eſt diuturna conſuetudine ſola adductum ea partaſſe, quę ſpectantibus admirantibusque aliis exercuit, quā conformatione ſingulari ventriculi, ſiquidem anatoma doceat, iſtum in cunctis hominibus natura ſua prædictum eſſe fibris ad motum muſculoſis, adeoque generaliter exiſtimationia locum obtineat, quidquid de bibone illo Bartholinus cum amico ſuo P. Caſtello lib. I. emet. cap. VIII. tanquam peculiata ſenſerat. Quin labaſcit etiam Barsholini de motu ventriculi voluntatio judicium: cum enim nervi cardiaci atque ſtomachici docenta Williſio à cerebello dependeant, ventriculus & inteſtina voluntatis imperio non magis patent, quam cor arbitrii legibus examtum & tamen penitus ca.noſum: ſad diaphragma ac abdominis thoraciſqua muſculi eo adduci poſſunt, ut ventriculum pro mentis lubitu ad ſeſe exonerandum impellant. Atqua hac ſane ratione voti ſui compos fieri potuiſſet Sardana palus, aut quiſquis præterea collum gruis ſibi optarat, quo immiſſarum cupediarum blanditias iterum iterumque guſtaret.

Quotquot ergo repetitis experimentis longove uſu alimenta eo modo reciprocandi facultatem acquiſiverunt, his ventriculus idcirco naturam non mutat, ut è membranaceo carnoſus fiat, vel pro naturali motus arbitrarius exiſtat; ſed vomendi mos inveteratus diuturna exercitationa fibris facilitatem addit, qua inferne ſurſum æque propendent inclinatione motus ac ſuperne deorſum. Iis demum qui ab incunabulis ruminaverunt an duplex ſit tribuendus ventriculus, ut Bartholinus, Minadous, aliique crediderunt, vehementer dubito: nam anatome id nondum demonſtravit, certumque eſt ruminationem ventriculo concitari poſſe unico; deniqua cum humana iſta ruminatio primario Deum non habeat autorem, difficillimum foret fingere ac axcogitare, quæ cauſa corposi nullatenus monſtroſo ventriculorum alterum inſeverit. Profecto nobilis ille Patavinus ventriculum habuit unicum: ſed amplum aaaſperum. Utinam Fabricius aut alii teſtes oculari aſpredinem hanc, ceu rem accuratione digniſſimam, penitiua daſcripſiſſent, vel quod vehementius optandum, nobis icone ob oculos poſuiſſent, luberet pluſculum diſſerere.

Tandem ſi quid dafinita licet, in hominibus corporea ruminatio eſt affectio fibrarum muſculoſarum, qua cibus nolentibus volentibus è ventriculo in os viciſſim maſticandus iterumque degluriendus, morbo aut conſuetudine orta, ut plurimum moleſta, ac interdum etiam axitialis. Ruminationem certe homini haut eſſe naturalem cum ſupra dictum eſt, tum vel inde patet, quod priſca ſecula eam prorſus ignotaſſe videantur, & hodie ex multis hominum millibus vix unus ruminet. Pro cauſarum tamen varietate occurrit hic etiam diverſitas. Quæ enim à parentibus contracta fuit ruminatio, cum ab inaunta ætate familiaritatem attulerit, nec ſanitati multum officiat, quaſi naturalis ac innata cenſetur; quam vero axcitavi morbus, convulſionis eſt ſpecies, parumqua à vomitione differt: quam denique introduxit conſuetudo, tametſi inveterando degeneraverit, nihilominus coacta & violenta axiſtit. Atque hæc diligentar ſecernenda à ſe invicem ac internoſcenda ſunt, non tantum ut rationes minutatim axponantur omnium, ſed etiam fundamenta appareant, quibus innixus medicus ſententiam rogantibus præciſe raſpondere, opem vero implorantibus optato ſuccurrere, rerumque ſuarum cum artis honore ſatagera poſſit. A diverſitate quidem cauſarum & modi quo homines afficiuntur, tantum exiſtit diſcriminis in humana ruminatione, ut non modo ſecundum magis & minus, quod Burgouvarus cum Prevotio exiſtimavarat, ſed aliis etiam rationibus differre videatur. Interdum anim prorſus arbitraria eſt, ut pro lubitu citari aut omitti poſſit; ſæpa vero coacta, quæ nolentes volentes invadit. Rurſus grata nonnullis quædam, voluptatem habens adjunctam & jucundi ſaporis illecebras; cæteris ingrata & moleſta, quibus Incommodum affert cum pudore, aut ex diſplicentia mœrorem. Alia demum quæ à nativitate, alia quæ à morbo, alia quæ à conſuetudine ſuam trahit originem: temporaria denique aut perennis. *Viſum eſt enim*, inquit Burgouvetus ex Prevotio *ferino hoc affectu nonnullos mox in adoleſcentia, alios in conſiſtente demum ætate primum prehenſos eſſe.*

De cætero quia conſtat omnibus, ruminationem nemini hominum perinde atque brutis naturalem contingere, ſupervacuo quæritur ab aliquibus, *cur non omnes homines ruminent?* Ut vero quæſtio inepta, ita abſtruſum eſt Prevotii reſponſum, quod Burgouvetus th. L. ingeminat: *Non omnes homines pari voracitate alimenta ingurgitare, quinimo ne illos quidem omnes ruminare, qui avidius more ſolito cibum non bene maſticatum devorant; ſed eos ſolum quibus ex individuali quadam proprietate accidat, ut ipſorum nutritio perfici nequeat, niſi cibus denuo regeratur in os, & de integro dentibus conquaſſetur.* Quid juvat amplius ad abſconditas refugeſa proprietates, ubi avidentes eorum cauſæ quæ hominibus accidunt, ſunt in propatulo. Medicinam voluntaria ruminatio cum in hominis poteſtate ac arbitrio poſita ſit, nullam depoſcit, nec opus eſt ut quis de ea ſananda magnopere cogitet. At quæ moleſtiam creat exoriturque invitis, ad conſulendos medicos omnino impellit. Tunc reſponſa dare aut opem farre convenientar nullus poterit, affectionis iſtius naturam & cauſas ignorans. Difficile ſanatu malum eſt diuturnæ ac inveteratæ conſuetudinis; ſed gravius adhuc hæreditarium illud a parentibus in utero materno contractum, quia quodammodo innatum videtur, niſi quis forte inter initia repreſſerit, antequam in nervum erumpat vel nimium inveteraſcat.

Summa ſpes reparationis in diæta & pauculis medicamentis. Idergo ante omnia curandum, ut cibi aſſumantur facillimæ digeſtionis, quantum ad ſedandam famem neceſſitatemque bis de die, non ad plenam ſaturitatem uſqua, ſufficit; ne unquam ſit ſarcinatus ventriculus, neu eſca diutius in eo quam par eſt hæreat. Sed nec inediam ferre expedit, quod exinde naſcatur vorandi aviditas, atque multa exinanitione venter paulatim langueſcat, aucta fermenti acrimonia, quod tandem vim corrodendi acquirit in feritatem deganerans. Quali ſtimulo incenſa cupiditas monachum illum Patavinum agitaſſe videtur, ut cibum ante deglutiret, quam dentibus fuiſſet probe extenuatus. Ad facilem promtamque concoctionem inprimis adjumento eſt ſedula maſticatio. Recludit enim craſſiorem ciborum nexum, ut aditus fermento pateat ad intima. Itaqua qui ſanitati ſuæ optime conſultum eſſe volunt, eamque firmam & ſtabilem ſibi precautur, vel craſſos cibos nullos ingerant, val eos bene & ſolerter maſticent. Qui contra

inta-

Integros bolos feſtini abſumunt, ii ut priſco verboutar tuburcinantes gravato ventre moleſtiam creant præcordiis, quam ſæpe comitatur ſingultus, nauſea, vomitus. Deinde ad qualitatem eduliorum attendendum, ut ſint temperata, mitia, blanda, mollicella; abſtinendumque acribus ſalſamentis & aromate multo conditis, quibus irritatur ventriculus, & bilis incaleſcit, & ſpiritus animales ferociunt. Vino modice utendum, magis refracto aut diluto, quam valido & vaporifero, niſi ulcus adſit in ventriculo, quod vini uſum reddat noxium. A paſtu leniter deambulandum, poſtea veniendum etiam ad labores: nam experientia comprobatum boum quoque ruminationem laboribus coërceri, cumque natura ſolitarium nihil amet, adjungendi ſunt ſocii, quorum jucunda converſatione quidquid ſupereſt temporis fallatur. Qua ratione profecto ſimul efficietur, ut ſpiritus animales jam ſint ruminationi minus intenti, & deſuefactus animus cogitationem de illa ſenſim etiam deponat.

Liquida tantum alimenta iis ſuadet Burgouverus, qui ſolidos cibos tamdiu retinere nequeunt in ore donec incidantur & molantur. Sed metuendum eſt, ne ſolido victui jam aſſuetus venter perpetuo liquidorum uſu flacceſcat. Quare initio quidem jus darem; at poſtea fame paululum exemta firmiorum quoque ciborum modicum, è carnibus minutatim inciſis, minutal Martialis appellat, & pulpamentis aliis, quæ parum maſticata licet tuto deglutiri poterunt, quandoquidem dentium vicem culter præſtiterit. Quod ſi etiam tenuia & liquida ad os revocentur, ſtatuit Burgouverus ulterius procedendum eſſe, laborandumque ut cibi aſſumantur maxime ingrati, amari, acidi, auſteri, acerbi, ipſamque linguam aloë vel colocynthide inficiendam. Verum ejuſmodi ingratis cum nauſeam moveant, ruminationem inhibiturum ſeſe quis confidat? Danda potius amica & gratiſſima ventriculo, ut retineat quæ accepit, nec in os remittat. Quid, quod periculum ingens ſit, ne ab amaris, acidis, auſteris ac acerbis labem contrahat ventriculus, & peſſum eat nutritio, quæ jucundis tantum delectatur & naturæ familiaribus. Notavit etiam Daniel Ludovicus inclytus ille medicus in Saxonia juvenculam quæ ruminaverat, medicamentis ex aloe aliiſque amaris neutiquam adjutam aut ſublevatam fuiſſe, ſed auctam inde nauſeam. Optime omnium curabit, qui naturalem ventriculi motum inſtaurare & conſervare ſtuduerit. Quodſi præterea gravior ei innidoletur ægritudo, medicamentis tunc maxime eſt opus, at neque nimis validis neque promiſcuis, cum ſcire interſit quid valeat ventriculus, quid ferre recuſet: ſed blandis, & morbo ac cauſis atque perſonis peculiariter accommodatis, qualia non juvat nunc prolixius deſcribere. *Atque hactenus Vir Celeberrimus.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO VI.

DE CONCOCTIONE LÆSA.

Observatio I.

§. 1. *Concoctio Læſa à nimia attenuatione & relaxatione tunicarum Ventriculi.*

Ventriculi frequens eſt morbus in dilatatione & exolutione, tam in ſanis quam in ægris corporibus, dum juſculis, & potu frigido & humido liberali, adeo diſſolvitur ejus tonus ut fluor alvi inde ſequatur, qui tribuitur corruptioni alimenti ab intemperie fervida ventriculi, vel obſtructioni venarum meſaraicarum: Quod tamen ſymptoma ſæpe referendum ad ventriculi laxitatem nimiam, morbum materiæ *Fernelii*, cui roborantibus & adſtringentibus conſulendum erat. Id obſervatur in apertionibus corporum poſt obitum, dum ventriculus adeo extenuatus & laxatus deprehenditur, ut caput infantis exciperet: Ideo morborum materiæ obſervatio ad praxim valde neceſſaria, qui adſtringentibus & ſiccantibus, tam ſumptis quam admotis percurantur; Quæ doctrina fuit methodicorum, dum laxum & adſtrictum in morbis conſtituerunt. *Riolanus Encheir. Anat. lib. 2. cap. 23. Vide Rondeletium cap. de ventriculi debilitate.*

§. 2. Ventriculi imbecillitatem à nimia illius tenuitate proficiſci, ad quam continua crapula ſupra modum ſæpius ſæpiuſque diſtentus, tandem reducitur, veſicæ alicujus inſtar, quam pueri premendo inflandoque dilatant & attenuant, ſectione compertum eſt: Unde malum ipſius organicum immedicabile, cum ſe recolligere, ciboſque exacte amplecti non amplius poſſit, naſcitur, perpetuæque fluctuatione ſequuntur: *Platerus Pract. Tom. 2. cap. 11. de cordis dolore.* Quo craſſius rugoſiuſque ventriculi corpus, eo con-

concoctionem felicius procedere tum ex eo patet, quod eorum qui nullam concoctionis debilitatem paſſi ſunt, ſed vel morbo aliquo repentino ſublati, vel ſupplicio affecti; ſectioni adhibentur, ventriculi tales eſſe deprehendantur: Tum quod illis animantibus quæ duriſſima quævis conficiunt, ſicuti cornutis quæ fœno paſcuntur, avibuſque præſertim; legumina lapilloſque continuo devorantibus, ventriculi craſſiſſimi, veluti tergora, & in avibus parenchymate conſtantes contingerint. *Idem in obſervationibus.* d

§. 3. Ferdinando III. Roman. Imperatori, ſumma fuit ventriculi debilitas, *à penuria caloris innati*, qui flatus, borborygmos & abdominis murmura ſuſcitavit, flatus non ſolum deorſum, ſed & ſurſum violenter erumpentes, crebros cauſarunt Ructus: Huic ventriculi tunicæ, tam circa pylorum quam orificium ſuperius, & per totam ſtomachi membranam, inſtar ſubtilioris chartæ erant extenuatæ, *Intra ſe continebat biloſi & melancholici humoris libras duas. Vide tit. de vomitu.*

A *Penuria caloris innati)* Actio ventriculi eſt Chylificare, id eſt, ex alimentis peculiari coctione ſuccum lacteum elicere, qui Chylus dicitur: *Paracelſus* ſcribit Archæum, cum ſuis mechanicis ſpiritibus, chylificationem in ventriculo perficere, per Archæum autem intelligit calidum innatum: Hanc etiam ſententiam ſequi videtur *Riolanus*, in notis ad Epiſt. *Walæi*, Sed tamen aliquam proprietatem umbroſam admittit aliis verbis, nā inter alia dicit, Cauſam refero ad varietatem calidi innati in modo ſubſtantiæ, id eſt, *inquit*, proprietatem calidi innati: Non quod calidum innatum per ſe differat in ſubſtantia, ſed cum non poſſit conſiſtere niſi in ſubſtantia extra ſe, etiam pro hujus ſubſtantiæ diverſitate in ſingulis partibus diverſimode operetur: Coquuntur autem in ventriculo alimenta per modum Fermentationis, ſicque liqueſcunt, & chylus ex iis educitur.

Fermentatio autem duplex eſt, una qua miſti particulæ ſponte agitantur, incaleſcunt ac rareſiunt, & per ſalini vinculi diſſolutionem ita ſegregantur, ut ſpirituoſiores evadant, maximaque earum ſui parte firmiter miſceantur & mixtæ permaneant: ſicut ſpirituoſæ partes vini, per fermentationem ſuſcitatæ, ea peracta aqueis permiſtæ manent: Altera (hæc non male efferveſcentia à multis appellatur) qua particulæ Salis acidæ, magna parte cum aqueа & tartarea aliqua materia efferveſcentes, per coagulationem concentrantur, adeoque ab aliis miſti particulis ſeparantur, ut cum iis non redeant ad exactam unionem ſeu unionem: Priore autem modo fit fermentatio in chylificationa: nos tamen in ſequentibus cum vehementiorem fermentationem deſignare volumus, Efferveſcentiæ voce utimur interdum.

Fit hæc Fermentatio cum alimentorum ingeſtorum particulæ ſalinæ, à ventriculi calore & acri admiſto ſucco diſſolvuntur, liqueſcunt & ſpirituoſæ fiunt, ſulphureaſque particulas ſimul corrodunt & exagitant. atque ſic è mixtionis ſuæ ſtricto vinculo cum pugna quadam diſcedentes, per craſſiorem maſſam, una cum ſpirituoſis ſulphureis ſimul agitatis, ſubaceſcentes atque acriores expanduntur & vibrantur, ac propter denegatum exitum miſtionemque craſſioris materiæ nondum exacte ſolutam, iidem repercuſſæ, illam multiplici motu pervadunt, ejuſque minimas particulas ab invicem diducunt, expandunt & ad faciliorem ſui ſegregationem, alteriuſque poltaceæ ſeu lacteæ ſuſcipiendæ miſtionis formam, diſponunt: Quæ vero particulæ hac fermentatione non ſatis diſſolvi, & ad lacteam formam diduci queunt, fæces ſunt, quarum ſeparatio à lacteo ſucco in inteſtinis peragitur.

Hæc Fermentativa coctio (quæ ſina vehementi motu ſurſum deorſumque, aut tumultuoſa per ventriculi cavitatem agitatione, qualis in aqua ad ignem ebulliente contingit, peragitur) adeo valida eſt, ut per eam cibi, licet duriſſimi, qui ſuper igne culinario vix totios diei coctione in lebete emolliri queunt, paucis horis non tantum emolliantur, ſed adeo etiam diſſolvantur & liquentur, ut particulæ ab amica unione diſſectæ, atque ab invicem divulſæ, liquorique ventriculo inhærenti vel infuſo commiſtæ, pultaceam conſiſtentiam, cremori ptiſanæ non abſimilem, conſequantur:

Verum quod hac coctione alimenta in chylum potius quam in bilem, ſanguinem, aliumve humorem miſcentur, illud à ſubſtantiæ ventriculi proprietate, ſeu ſpecifico temperamento, ac peculiari conformatione, & hinc genito ſpecifico fermento ac fermentationis modo procedit; ſicut ab alia proprietate in hepate ac liene fermentum, in corde ſanguis conficitur; Non autem fit à ſolis hoc particulis fermentaceis, quæ ingeſtis alimentis admiſcentur, ut neque à moderato calore, ſicut nonnulli putarunt: quoniam illæ quidem faciunt ad alimentorum diſſolutionem, hic vero ad coctionem promovendam, & latentem potentiam in actum producendam, ſed quod ex illa diſſolutione ac coctione chylus potius quam alius humor generetur, hoc dependet à proprietate ſubſtantię, cujus ratione calor aliter operatur in ventriculo quam in corde, aliave quacunque parte, & in eo fermentum aliter diſponit quam in aliis partibus: Eodem modo ſicut ignis culinarius aliter emollit carnem quæ in aqua ebullit, aliter eam quæ in veru aſſatur, aliter eam quæ in oleo frigitur, aliter eam quæ in furno coquitur, aliter eam quæ in aceto vel muria præparatur, idque propter diverſitatem ſubſtantiarum, per quas & in quibus illa amollitio peragitur, cum tamen ſit unus idemque calor: Sic etiam calor noſtri corporis propter ventriculi propriam diſpoſitionem, in eo aliter emollit ac diſſolvit alimenta quam in aliis partibus, & in eo fermentum peculiari modo diſponit, ita ut illud alimenta cruda ac primo ingeſta aliter reſolvat ac coquat, quam alia cocta & liquata alimenta in aliis partibus excoquuntur: Ita ut hujus proprietatis ratione non poſſit in ventriculo bene valente & agente alius ſuccus confici quam chylus albicans. *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 6.*

Hujus alimentorum *Fermentationis* læſæ primariæ ſpecies ſunt 1. Abolita vel Diminuta 2. Aucta 3. Depravata:

Abolita cenſetur alimentorum Fermentatio, quādo ipſa ſufficienti tempore in ventriculo contenta licet, cruda tamen, nec immutata, vel ſurſum vel deorſum iterum excernuntur: quemadmodum Diminuta. quando eadem tunc aliquantum quidem, minus tamen quam decebat, prodeunt immutata: Unde nihil vel parum nutrimenti, roboriſque ab aſſumptis alimentis cedit ægro:

Læſa

Aucta verò dicenda alimentorum Fermentatio, quando citius quam decebat abſolvitur ipſa; unde ſi conſueto & naturali tempore moram nectcrent in ventriculo alimenta, nimium immutarentur, ut ne ſic quidem convenientem corpori præberent nutrimenti materiam; quemadmodum panis maſſa ſolito nimium, vel diutius fermentata, panem exhibet acidiorem, minuſque ideo laudabilem: in mediocritate namque conſiſtit omne bonum, in extremis malum: Ubi notandum non valde noxiam eſſe auctam alimentorum fermentationem, niſi perſeveret diutius, quoniam ut plurimum alimenta ſufficienter fermentata moram in ventriculo longam non faciunt, verum mox ad Inteſtina propelluntur, ac ibidem inutilem chylum atque alvinas fæces ſecernuntur &c. Ubi autem aliquandiu perennat Fermentatio aucta, nimium appetitur alimentorum, & quando cuncta optimè cedunt, ſenſim plethora, hinc & habitus athleticus conſequitur, qui niſi ſolvatur in tempore, in quantum periculum homines conjiciat, ex *Hippocr.* & experientia notum.

Depravatur alimentorum Fermentatio, quando eadem ita immutantur in ventriculo ut convenienti corpori tam contento nutrimentum non præbeant, ſed noxium, unde infinita prodeunt mala; poſtquam vitia primæ coctionis non emendantur in ſecunda; quod ſemper verum de coctione depravata: Inter depravatæ alimentorum fermentationis ſpecies varias, duæ vulgò numerantur primariæ, *Cruditatis* nomine notæ, Nidoroſæ puta & Acidæ: Aboletur aut diminuitur alimentorum Fermentatio, nunc ipſorum *Alimentorum*, nunc *Fermenti culpa*, nunc propter *Humores vitioſos* ad ventriculum delatos: *Alimentorum* vitio id accidit, quando ipſa vel qualitate ſua vitioſa Fermentationem plus minuſvè impediunt aut ſiſtunt: Qualitas alimentorum vitioſa conſiſtit frequenter in eorum pinguedine exuperante; quandoque in ſpiritu volatili præpoſtere nimiumque aſſumpto: quandoque in ſale lixivo vel fixo, vel volatili copioſius itidem uſurpato, uno verbo in iis quæ ſpiritum acidum, ejuſque operationem frequenter frangunt: undè incidi, atque ab invicem ſufficienter ſegregari nequeunt partes alimentorum viſcidiores, tantùm poteſt ubique plurium rerum ad eundem effectum producendum requiſitarum & concurrentium certa proportio & harmonia: Quo facit quoque potus quivis, potiſſimum aqueus copioſius ingurgitatus, & tum fermentum diluens, abluenſque, tum cibos obruens ac in ſui fermentatione impediens: Fermenti culpa diminuitur vel Aboletur alimentorum fermentatio, tum propter ipſius Inertiam: Deficit ventriculi Fermentum, quando non ſatis generatur, in Salivæ defectu continuavè exſpuitione, vel alio defertur per continuam potationem, ob quam ad inteſtina propellitur: iners exiſtit hoc Fermentum, quia juſto pinguius, viſcidius, vel aquoſius producitur, ob ſalivam ſimilem, ex alimentis conſimilibus diutius uſurpatis ortam, E quandoque ab aëris externi æſtu, aut vehementi corporis animivè exercitio ſpiritus animales exhauriente deducendam, & imprimis ubi alimentis ſpiritu volatili abundantibus non reficiuntur, reparanturvè conſumpti ac deficientes in corpore ſpiritus animales, ad Fermentationem alimentorum promovendam ſumme utiles: Ubi cauſæ plures ſimul concurrunt, gravius læditur Alimentorum prædicta Fermentatio, & viceverſa.

Eandem Fermentationem diminuere, ac ſubinde abolere poſſunt quædam, cum aut pro Alimentia medicamentiſvè male uſurpata, & quoniam vel ipſum fermentum enervant, vel alimenta fermentationi inepta reddunt, hactenus pro venenis habenda, qualia ſunt omnia quæ figendi vi excellenti ſunt prædita: Alimentorum Fermentationem Diminuere, ac ſubinde abolere poſſunt, humores vitioſi & bilioſi, præſertim oleoſitate peccantes, ad ventriculum aſſurgentes, atque aut fermentum ipſum corrumpentes ac enervantes, aut ſe alimentis immiſcendo ipſorum fermentationem turbantes, impedientes, ſiſtenteſvè.

Augetur contra alimentorum Fermentatio, vel 1. Fermenti ſolito & acidioris & validioris culpa: vel 2. Alimentorum pro aſſumentis conſtitutione naturali facilius fermentabilium diutine uſurpatorum vitio, vel 3. Humorum aciditate volatili præditorum, & ad ventriculum vel à capite delabentium, vel à Pancreate aſſurgentium cauſa: Fermentum & Saliva, ut & ſuccus Pancreaticus, atque Humores à capite decidentes, aciditatem ſuam volatilitatem auctam debent imprimis Alimentia volatili aciditate præditis, copioſius ac diutius aſſumptis, ut & cōdimētis ſimilibus, vino aliove potui generoſo ac ſpirituoſo, ſubacido tamen, quale Moſellanum, aliquandiu copia non nimis excedente licet uſurpatis: Idem promovere poſſunt ex parte mœror ſollicitus, non tamen nimis gravis, & Aër ſerenus & ſubtilis, non verò multum æſtuoſus aut rigidus, aut Borealis tamen naturam quodammodo vergens.

Depravatur alimentorum Fermentatio in *Nidoroſam* cruditatem à Bile acriore & nimis volatili ad ventriculum aſſurgente, atque fermentationem non tantum impediente, at inſuper alterante ac corrumpente: Unde *Ructus* excitantur, qui ventriculum diſtendant vel mordeant, & nunc ova frixa, nunc piſces fœtentes, nunc alia redolentes attollantur: Quoties autem ventriculi diſtentio concurrit, aut difficilius erumpunt iſti *Ructus*, toties pituitam viſcidam ſimul peccare certum: *Acidam* cruditatem producunt humores acidi, & imprimis ſuccus Pancreaticus, vel redundantia vel aciditatis intenſione peccantes, & ad ventriculum delati, unde non tantum præcipitatur alimentorum ſolutio ac fermentatio, ſed eadem inſuper viriatur ac corrumpitur, elevatis eadem opera Ructibus acidis & nonnunquam valde moleſtis: Nec mirum aut novum eandem cauſam pro majore aut minore copia, vel intenſiore aut remiſſiore qualitate, functionem aliquam nunc ſecundum quantitatem, nunc ſecundum qualitatem plus minuſvè alterare atque mutare, imò lædere. *Franc. de le Boë Sylvius Prax med. cap. 7. lib. 1.*

Observatio II.

Concoctio læſa ob cruſtam denſiorem intimæ ventriculi tunicæ adnatam.

Celebertimus *Ioſephus Quercitanus* de concoctione læſa, atque ventriculi dolore gravativo pluribus menſibus ante obitum conqueſtus eſt: Cauſam adſcribebat porcello- rum

rum lactentium nimio eſui, qui illi in deliciis: hinc adnatam aiebat cruſtam, parietibus ventriculi tenaciter affixam, quam fruſtra uſu ſpiritus vitrioli atterere & diſſolvere conatus eſt:

Aperto defuncti cadavere, quod prædixerat oculis ſe exhibuit, cruſta ſcilicet pinguis & denſa, omninò qualem depinxerat, ſemidigiti craſſitie intus undequaque ventriculum inveſtiens, ſymptomatum & viri Illuſtris mortis author. *Ex communicatione Nobiliſsimæ & Venerandæ Matronæ Dom. de Mouillepié &c. Filia dicti Quercetani unica Vxoris meæ avia.*

C*ruſtam denſiorem*] Naturaliter cruſta ventriculum intus obtegit, poſt levem elixationem manifeſtiſſime apparens, diſtincta tamen ab ea quæ Gulam inveſtit (utpote levidenſis & minus candida) ſimilis videtur illi quæ linguam obtegit; Quippe tum hujus, tum ventriculi ſuperficies, aſpera & cruſtrata eſſe debet, ut alimenti, tum deglutiti, particulæ parum in ea detineantur, & dein paulatim tunicæ nervoſæ ſubſtratæ tradantur, quæ ab eorum nudo & immediato contactu nimis irritari & poſtea indurari periclitaretur: Hæc quoque aliis uſibus inſervit, chyli enim reliquiæ inibi aggeſtæ, & ad acorem ſervaræ, in fermentum quoddam, & pro appetitu & pro digeſtione requiſitum evadunt: Cæterum hæc lanugo vaſorum, quæ tunicæ nerveæ denſiſſime inſeruntur, ora obique obtegit ac tutatur, necnon humores ab arteriis & nervis exodantes ſuſcipit, dum interim venæ chylum, alioſvè ſuccos, in hac parte ſcatentes exugunt: Cruſta hæc Villoſa, in poſtica ſive convexa ejus ſuperficie, qua tunicæ nerveæ cohæret, glandulis annullatis numeroſiſſimis ubique conſita eſt, quæ proculdubio vaſorum in tunica nervea dehiſcentiom ora contegunt, ac, uti videtur, humorem illis deſtinatum, aut ab iis depoſitum immediatius excipiunt & percolant: Velom hoc, ſive cruſta villoſa, (filamentis rectis, tunicæ nerveæ perpendiculariter inſertis conſtans, prout in panno ſerico qui dicitur *Velutus*) per ſe tunica ſatis firma eſt, & ab aliis diſtincta apparet, ideoque haot impropriè tunica Glanduloſa dicatur. *VVillis Pharmac. ration. ſect. 1. cap. 2.*

OBSERVATIO III.

Anatome puellæ ventriculum imbecillem habentis, qui flatibus diſtentus repertus eſt.

PUellam (*de qua lib. 2. Tit. de Phthiſi*) *ventriculum imbecillem* habuiſſe arguit flatuum copia: à quatuor enim annis abdomen in modum tympani fuerat extenſum, idque ob flatuum in inteſtinis retentorum copiam, qui illis adeo tenaciter inhærebant, ut purgationi ne quidem cederent, Et poſt mortem acie ſcalpelli perfoſſis Inteſtinis vix efflarent: Nec ſolum inteſtina flatu *extenſa* erant, ſed & ipſe quoque *ventriculus*. *Fabritius Hildanus cent. 6. obſerv. 74.*

V*Entriculum imbecillem*] Qui calorem præcipuum coctionis & digeſtionis in ventriculo peragendæ inſtrumentum eſſe ſtatuunt, focum & fomitem ſatis uberem deducent ex vaſis ſanguiferis quamplurimis ad ventriculum pertingentibus, partim ſummitati ejus, partim fundo inſertis: Hæc vaſa introrſum tendentia, & demum in propagines innumeras diſcerpta, in tunica intima nervea terminantur, cujus interiorem ſuperficiem præ denſitate punctorum, in quæ vaſa deſinunt, rubore inficiunt & quaſi cruentant: In quantum verò circumcirca ventriculi, quaſi lebetis fundum & latera omnia, ſanguis efferveſcens, quaſi ignis accenſus perpetuo detinetur, ut in hunc finem ſtagnum illud ſanguinum ibi conſitum eſſe videatur: *VVillis Pharmac. ration. ſect. 1. cap. 2.*

Ventriculus extenſus] Subſtantia conſtat membranoſa, dura & denſa: Ventriculus, *inquit Hippocr.* 4. de morbis, res eſt valida & robuſta, ſicut pellis & corium, & plerique ex Libiæ populis pellibus pecorum pro veſtibus utuntur, ventriculis autem pro ſacculis & utriculis, quare non ineptè *Celſus* membranas ventriculi tergora nuncupavit: Talis ſubſtantia membranoſa ventriculo conceſſa fuit, ut in ingluvie facile dilataretur & ad expulſionem chyli conſtringeretur: Sed nonnunquam adeo diſtenditur & attenuatur ut poſtea vix contrahi queat, priſtinamque firmitatem recuperare: *Vide obſerv. 1.*

OBSERVATIO IV.

Concoctio læſa ob Omentum putrefactum.

ANno 1657. militaris quidam vir dum viveret, nil niſi ventriculum accuſabat, quod nullum cibum appeteret coqueretque; Cui ad confortandum ventriculum multa fuere adhibita, ſed omnia in caſſum.

Diſſecto cadavere Omentum plane putrefactum inventum eſt, ventriculo reliquiſque viſceribus ſalvis: Ex quo colligitur Omentum ad ventriculi coctionem non parum facere: *D. Valentinus Andreas Mollenbroccius in Miſcellaneis curioſis anni* 1670.

E*x quo colligitur*] Quod proditum à *Galeno*: hinc *Gladiator*, cui omentom ille abſtulit, à frigore facile lædebatur, quare ventrem lanis ſemper obvolutum habebat: juvat verò & fovet calorem ventriculi ob adipis copiam; ſed fundi, nam ſuperior pars fovetur ab incumbente jecore: Eſt itaque Omentum ventriculo inſtar pulvinaris & coctionem promovet.

vet. Rarum eſt quod de juvene refert *Foreſtus*.& de alijs *Riolanus*, qui ablato Omento commode tamen vixerunt; forſan ventriculi robore aliunde acceſſito, *Bartholinus Anatom. Reform. lib.1.cap.* 8.

Observatio V.

Concoctio læſa ob amplitudinem ventriculi nimiam, & affectionem hypochondriacam.

MUlier πολυπράγμων, actuoſa & negotioſa, unde animus inquies, & qui non ſinit *corpus refoveri*, unde mirum non eſt ſi illa *non pingueſcat*: Cæterum cum hæc *hypondriaca* ſit, mirum quoque quod *niteat facies*, quæ in aliis decolor & plumbea: *Perpetuo* quoque eſt *querula*, & medicorum aures querelis ſubinde novis fatigando, quærendi finem non facit, quia non facit dolendi, nec conquerendi ſatietas eſt: Adeſt volæ manuum ſiccitas, & ſqualor: *Difficilis* illi *reſpiratio*, qualis eſſe ſolet in iis qui cucurrerunt: Summa adeſt Inappetentia; In hac muliere flatus generabatur ob inæqualem Intemperiem ventriculi & hepatis, & ii diſtendebant ventriculum in dies: Ventriculus amplior & capacior non poterat comprehendere cibos, unde ructuum & flatuum perennitas generationis.

In mulieris hujus cadavere *ſanguis nigruerat, corque refrigerium vix accipiebat*: hinc pulſus inæqualis & palpitationi ſimilis: Ventriculus ampliſſimus erat, frigidiuſculus, unde rebus calidis delectabatur, licet lingua ſicca eſſet & calidius Hepar, ſic *ventriculus vix cibos coquebat. Ballonius conſ.* 78. *lib.* 3.

MUlier] Obſervavi antiquitas mulierem raro fieri hypocondriacam, διὰ τὴν φλέγμονην, ſeu uoi ſi: . deterius habere, quia id eſt alienius à temperaméto frigido, humido, quod muliebre eſt.

Actuoſa, negotioſa] Mirum eſt quod qui delicatiores, imò bene temperato cerebro, facilius & gravios afficiontur: exhalatio terra facilius impreſſionem facit: ſtupidi & obtuſiore ingenio non ita percelluntur: Sic prius hominum genus fœliciore eſt ingenio quam fortuna & valetudine:

Non ſinit corpus reſoveri] Ægra πολυπράγμων eſt, actuoſa, negotioſa, unde animus inquies, & qoi non ſinit corpus reſoveri: Eſt autem labor naturalis aut violentus: Naturalis, viſus, auditus, vocis, curarum: anima in id quod vidatur intenta, movetur & caleſcit: calefacti evacuato humore ſiccatur: mirum ne eſt ſi illa non pingueſcat:

Cum hypocondriaca ſit] Quæri poteſt quænam ſit hæc diſpoſitio ſive intemperies τῶν ὑποχονδριακῶν? *Rondeletius*, ex Dioclis plauſibili opinione, putat id totum malum pendere à mala intemperis primarum venarum meſaræi & etiam meſenterii: declarant ſigna hic non enumeranda, inter quæ eſt volæ manuum ſiccitas & ſqualor: at cutis ſqualida labem viriumq; 'ventus ſignificat: Declarat curatio: valent medicamenta humectando refrigerandoq; purgantia ſyr. de pomis, violac. lac aſinæ aut capræ, aquæ αὐτοφυεῖς; Imò eis ulcera oriuntur & καρκινώδεις tumores, qui non niſi pompholyge, plumbo, ceruſa & mercurio leniuntur, Et quod ſit foris idem domi & in viſceribus fiari debet, Sed impediunt flatus multi, qui in hypochondriis ſcaturiũt, & indicatione quadam contraria avertunt ab uſu rerum humectantium & refrigerantium. quæ cauſam oppugnarent, Sic quod eſt primæ & radicalis affectionis remedium, auget ſymptoma, ut ſit in hydrope, & ſqualore, & hectica viſcerom intemperis: Cum etiim quæ flatum diſcutiunt, calidiora tenuioriumqua partium eſſe debeant, ſiccitatem ſqualoremque partium adaugent; hinc non mirum ſi tantus ſit flatuum proventus in hypochondriacis: imò κατ' ἐξοχὴν flatuoſa melancholia eſſe dicitur: quanquam hypochondriacis, & iis quibus æſtuant viſcera, quos θερμοκοιλίους vocat *Hipocr.* non raro uſo veniat ut cum calore acri abundent, non deſinant eſſe flatuoſi, imò in tympaniten fere poſt dolores alvinos diuturnos & vix placabiles incidant, Et iis non raro ſecari vena ſolet ſecundum illud *Hippocr.* ἀνεμίων φλεβοτομίη λύει. Quæ cauſa impolit *Themiſtium*, ut credat atram bilem naturaliter frigidam refrigerare ventrem & jecur, partes nutritioni conſecratas: atram autem bilem proprie non ſumit, ſed pro ſucco melancholico frigido: Magna autem pars melancholicorum, & deterior morboſiorque, per flavam bilem, aut ſuccum melancholicum uſtum, aut ſanguinem generatur, unde cineri aut tartaro calcique talis humor ſimilis eſt, quibus per aduſtionem calor acer eſt mordax: unde melancholici tales ſunt piloſi, abundant multo excremento fuliginoſo, quia in iis ſanguis & ſuccus eſt acriuſculus, vel calidiores ſunt arteriæ planæque fuligine: Quoniam verò *Themiſtius* videt multos effectus frigoris, cauſam putat frigidam, at in magna hypochondriacorum parte calor eſt acer & mordax, hic eſt corruptor, & fructum non capit corpus, imò quo corpus calidius calore adventitio & febrili, calore naturali omnium bonorum authore eo frigidius exiſtit: At omnis ὕπαρξις melancholiæ hypoch. conſiſtit in intemperie ſicca partium in hypochondriis contentarum, cum nonnulla caliditate ſine affluxu, ſed cum obſtructione potius, à ſanguinis & aliorum humorum craſſitie: eam ob rem limaturam chalybis in hypochondriacis & decoloribus virginibus commendant.

non mirum ſi illa non pingueſcat] *Themiſtius* rationem reddit cur melancholica corpora macra ſint, ita enim ait, Affecta ſunt corpora ut eo non fruantur alimento quo vaſcuntur, & idem alimentum non ſubit partes nutriendas, & id genus corpora ſunt inſelicibus lignis aſſimilia, quæ in regione arida & ſiticuloſa naſcuntur.

Mirum quod niteat facies] Mirum revera cùm in aliis decolor ſit & plumbea: Illi autem contingit quod pueris cachecticis, quibus in cavo hepatis bilis recocta tanti mali author exiſtit: at vero ſplenica non eſt, bene colorata & inappetens, qood ſplenicis veris non evenit: Lienoſi enim ſunt voraces, tum ob accidum ſuccum, tum etiam ob cancroſam lienis diſpoſitionem.

Perpetuo eſt querela] Ariſtot. Seneca & alii dicunt omne imbecillum quærulum, eſſe, cum autem duplex imbecillum ſit, natura & valitudine, In primo genere eſt mulier, & valetudinarii in ſecundo:

cundo : hæc mulier in utroque hæret & laborat. At quærere oportet an jure dolendo queratur? an infractione animi id contingat? an quia melancholica eſt? an melancholici perpetuo doleant? Omne enim animans duce natura voluptatem quærit, & dolorem, ut ſummum malum, fugit, dolorique remedium quærit : In eo genere ſunt melancholici (præſertim ſi humor per aſſationem, aut ſuppreſſionem acriuſculus eſt) ſive quod natura, ſive quod valetudine imbecilli ſunt, propterea quod queruli : Ideo Ariſtoteles ait perpetuo melancholicos medicinam appetere, id eſt, ſummis & aſſiduis votis remedia poſtulant, ſivè ſint alimenta ſive medicamenta : imò major eorum pars eſt pharmacorum quam alimentorum appetentior : Ut ergo perpetuo dolent, ſic perpetuo conqueruntur, ſentiunt enim punctiones & lancinationes & in cute & in viſceribus : Ideo *Ariſt.* dicebat corpus melancholicorum perpetuo pungi : revera, quod de elephanticis ſcribunt, inter ſigna quidem æquivoca, duo hæc notant, quod raro febricitent, & quod in cute punctiones ſentiant : notanda hæc, Et revera hypochondriacum eſſe vere eſt habere gradum unum ad elephantem : *Rondeletius* ait hypochondriacos & melancholicos videri quidem carere febre, ſed tamen febrire quadam ſpecie febris quæ iis propria eſt : Sed unum obſervatione dignum, metus eſt major ipſo periculo : ſymptomata ſunt minora quàm opinio ipſa concipiat, ſed cauſa major eſt & efficacior quam opinio percipiat, imo eſt gradus ad elephantem.

Difficilis illi reſpiratio] Difficultas hæc ſpirandi, quia creber & frequens eſt ſpiritus, nomine τοῦ καρδιωγμοῦ apud quoſdam veteres exprimitur, præſertim cum palpitationi ſimilis eſt : Cur id fiat non eſt facile explicare, niſi dicas, vel talem affectionem ſignificare vim vitalem maximo incendio laborare : Vel quia, cùm per æſtum cor celertimè vehementiſſimeque moveatur, anima deficere tunc videatur, Et id veteres vocant καρδιώσσειν, unde cum pulmo inflammatur, frequentia ſunt animi deliquia ἢ ἐκλύσεις. Quæſtio mota, Cur virgines decolores tam male ſpirent, cum alii febricitantes (ni malum in pulmone) id non patiantur? Cur olim eam difficultatem ſpirandi non patiebatur? Interna calet, fuligo magna, arteria calidior exuſtum quid procreat : corpus non ita ſpirans : bilis torrida, nitrum, ſulphur dominatur, ut in vetere gallo : Si à calore, ætas defecta & inclinans remedio eſſe debet : Morbi calidi in ſenecta deſinunt, inquit *Hippocr.*

Summa adeſt inappetentia] Hypochondriacorum major pars eſt pharmacorum quam alimentorum appetentior, quare? quia dejectam habent appetentiam, unde? ab intemperie & affectione prava, quam *Galenus* in prognoſticis eleganter vocat κάκωσιν τοῦ ςομάχου, id eſt, ſuperioris oris ventriculi : temperatæ enim naturæ dulcia & appetunt & iis fruuntur : temperatæ enim naturæ dulcia& appetunt & iis fruuntur : Intemperatæ imminutam habent appetentiam, & exoticas in cibis qualitates deſiderant, unde tales melãcholici ſicci ſunt & ſtrigoſiores : Cæterum abhorrent à cibis, niſi excedente qualitate prædita : Medicamenta purgantia appetunt, licet ab iis ſæpè deterrimè habeant, quia humores eorum aduruntur nec putreſcunt putredine ordinaria, quæ humores excluſioni paratiores & obſequentiores reddit.

Flatus generabatur &c.] Mulier hæc cum biliosa ſit temperamento, cur tantopere flatuoſa? Icterici non admodum flatuoſi, quia in iis bilis abundat, non pituita, quæ in flatum reſolvatur, & tantò imbecillitate partium nutritioni ſervientium (quæ una cauſa eſt generationis flatuum) laborant, ait *Galen.* comm. ad aph. 65. lib. 4. quæ opinio an vera ſit, inquirendum : Vide Schol. 3.

Ob inæqualem intemperiem &c.] Cujus cauſa difficilis eſt curatio, ſi temperantia tantùm adhibemus, malum non tollimus ſed lenimus tantùm : Si acria, & humorem tollunt, irritamus : Idem contingit quod & in herpetibus & ſerpigine : glutinoſa mollia remedia malum fovent, imo deterius faciunt : acria, cauſam evocando, non ſtatim ſanant ſed irritant, (locus pulcherrimus ab externis affectibus ad internos) ſanitatem enim ratione evacuationis, ſuccum mordacem abluendo & detergendo, non τὴν ὑπερκρατοῦσαν efficiunt : imo contemperantia aliquando mordicationem majorem efficiunt ex accidenti, ut ſi corrumpuntur, & una fovent aluntque cacochymiam : Sic videmus ſerpigini, pſoræ, ſcabiei &c. à bile uſta, pituitave ſalſa, cutis vitiis, aquam ſalſam, litharg. ſulphur, aquam aluminoſam, magis prodeſſe quam temperata & ἐπικεραστικὰ, quæ alunt foventque cacochymiam & acrimoniam :

Sanguis nigruerat, corque vix refrigerium accipiebat] Id expreſſit *Hippocr.* 6. Epid. Sect. 6. part. 2. Quibus calidior venula eſt, id eſt arteria, multitudine ſanguinis exuſtum procreat, & idem excernit : Exuſtum autem, τὸ καπνῶδες vocat, à quo fuliginoſum excrementum multum; intemperies cordis & arteriarum, concurrente pulmonis calore & ſiccitate, tam celeris motus cordis (præſertim per greſſum) cauſa eſt, & tum affectio hectica eſt : non ſic in aliis febribus contingit, non enim morti ita anheloſi ſunt : imò in corde ipſo jam ſpeciem aneoriſmatis ſub eſſe autumamus, ſpiritu & ſanguine mirum in modum arterias diſtendente & dilatante.

Sanguis nigruerat] Non abs re dicemus infra perperam in hypochondriacis calidis & ſiccis, dari medicamenta ſplenica, falſa lienis affecti opinione : minuitur enim hepar, ſiccatur, augetur, intemperies ſicca, educitur ſerum liquato ſanguine, & defectu ſeri ſanguis aduritur : Et cum lien minor eſt juſto, non ritè defœcat ſanguinem humore melancholico, quo fit ut in venis & arteriis ardeat, unde pici aut gagatæ lapidi ſimillimus exiſtit : Ideoque *Galenus* non vult detrahi ſanguinem ſi in cerebro tantùm affectio ſit & nigreſcat ſanguis; Si in toto corpore ſanguis nigrior, audentius ſanguinem mittit; ſi non ſit melancholicus, ſupprimatur, ſic ſtatuit eas diſtinctiones : Eandem ob caliditatem & ſiccitatem, hypochondriacia ſunt ut plurimum φαρμακείαις δυσεργεῖς, æſtuantia enim fere habent viſcera; calida & ſicca ſunt temperie bilis acris genitrica.

Calidius Hepar] Peccatur in hypochondriorum morbis, nam fere ad Lienem opera dirigitur, Et dum incidentia, τμητικὰ, attenuantia, cappares, tamaris, caſſutha, chamædrys, chamæpitys, flores ſpartii, imo radices calidiores præſcribuntur, hepar ſiccatur primum, quia integris viribus traducitur ab iis medicamentis ſimplicibus, Et dum vulgus Medicorum & hominum intendit per corticem tamarici, & aſplenium lienem minuere, minuit : imò fortè fit ut per exiguus ſit ſplen, quod malo eſt, nam ſatis amplum & validum eſſe oportet ſplenem ut hepatis ſanguinem purget, alioqui mille incommoda ſequentur : Ideo non eſt bonum minui lienem aſpleniis medicamentis, nam ubi minor non bene defæ-

cat

tat ſauguinem, hinc inappetentia & mille incommoda; ſic narrant de Chameleonte, qui nec bibit nec comedit, ſoloque aëre nutritur, quod hic lienem non habet, ſemper hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram reciprocat: Quanquam quæſtio eſt an medicamenta ſplenica integris viribus hepar pertranſeant, ſi id ſit, non ſit ſina noxa hepatis: At ajunt non eſſe neceſſe, quia à vena porta ſunt rami meſenterici, quorum unus ad ſplenem tendit: Melius faciunt qui in affectibus ſplenis & hypochondriacis ad bugloſſum, borraginem, nymphæam, ſuccum pomorum confugiunt: alia vero ſiccant longo uſu impendio magis.

Observatio VI.

Ventriculi concoctio læſa, & crebri Ructus, ob ulceratum Stomachum, Hepatis, & Lienis vitia.

ILluſtr. N. vomebat bilem flavam cum tantis Ructibus ut de ſuffocatione metus eſſet: In ſtomacho duo ulcera reperta fuere, Totum quod ingeſtum erat, atrum colorem referebat: Hepat magnum, durum & quaſi coctum, in duabus partibus ſideratum, Splen putris. *Vide tit. de iſchuria.*

Observatio VII.

Ructus frequentes ab atro humore in cavitate attenuati ventriculi concluſo, Pyloro ſcirrhoſo.

NObil. Vir in convivio hauſit vappam aut muſtum invitus, Ab eo tempore pondus in ſtomachi ſenſit fundo: Ructus habuit fœtidos &c. Ventriculus à flatibus admodum diſtentus apparuit, valdeque extenuatus, in cujus fundo atramento ſimilis copioſa, corrupta & fœtida materia continebatur: *Pylorus ſcirrhoſus arctiſſime concludebatur*, Meſenterium quoque totum ſcirrhoſum &c. (*Vide lib. 1. tit. de melancholia.*)

IN ſtomachi ſenſit fundo) Videntur ſuis ſomniis confiſi *inquit Veſalius Fabr. c. h. lib. 5. c. 7.* qui fundum ventriculi inſigniter carneum ſtatuunt, quum interim ventriculus illic neque carnoſior neque craſſior ſit quam ad elatiorem ipſius ſedem, imo ſi verum fateri licet, ſuperior ventriculi pars carnoſior eſt inferiori fundo; ut taceam nervorum ſuperioris ſedis frequentiam, tunicarum ejus ſedis craſſitiem inſigniter adaugentium.

Pylorus ſcirrhoſus arctiſſime concludebatur) Pylori munus eſt, non tantum ventriculi contenta affatim, & ſimul in magna copia ad inteſtina tranſmittere (quod quidem in catharſi & diarrhœa frequenter facit) ſed potius chylum ſatis confectum, in ſinum ſuum excipere, aliquandiu continere, & dein paulatim, & per minutas portiones excernere; Enim vero hujus antrum longum & capax, quidã in ventriculo receſſus & diverticulum eſſe videtur, in quod maſſæ chylaceæ portio magis elaborata & perfecta ſecedere, & inibi manere queat, donec pars alia crudior, ut nuperius ingeſta, in ventriculi fundo plus digeratur: Hinc eſt quod è comeſtis ſæpe quod ingratum eſt brevi evomitur, cibis interim gratioribus in ſtomacho reſtantibus, videlicet quatenus in ventriculo plures quaſi diſtinctæ cellulæ ſunt, in quas ingeſtorum alia ab aliis divertere & permanere poſſint. *Willis Pharmac. rat. ſect. 2. cap. 2.*

Ventriculus vix cibos coquebat) Non calor, ſed fermentum (quod in aliis acrius, in aliis mitius exiſtit) eſt cauſa proxima famis & *Coctionis ventriculi*: Calor vero moderatus eſt cauſa materiam diſponens ut inde gignatur fermentum, idque Fermentum exaltans & in actum promovens: Cum autem hæc ventriculi poteſtas Fermentum illud (*vide Scholia ad obſervationem 1. Sectionis 2. de Fame præter naturam*) condendi, cum eoque chylificandi, nonniſi per convenientem ſeu moderatum calorem in actum promoveatur, dubitant nonnulli qualis, aut potius cujus ſit ille calor actum hunc producens, an membranarum ventriculi, an partium circumjacentium, an humoris cujuſdam, an vero ſpirituum: Certe ipſius caloris in diverſis ſubjectis nulla eſt diverſitas per ſe, ſed ratione quantitatis tantùm, à ſubjecti cui inhæret diverſitate; At operationum diverſitas procedit à diverſitate ipſarum rerum in quas & per quas calor agit: nam idem calor ceram emollit, lutum indurat, carnem in veru aut furno aſſat, in lebete ebullit, in fimo equino putrefacit, in hypocauſto ova fovet & excludit ſine gallina: Ita etiam ad chylificationis actum producendum requiritur ut moderatus calor (qui non eſt niſi unus idemque) convenienter ſe habeat in ventriculo, id eſt, in ejus membranis, humoribus & ſpiritibus, iſque etiam debito modo foveatur à calore partium circumjacentium, ita enim convenienter ſe habens, non poteſt non ventriculus taliter inſtructus in aptam materiam chylificandam convenienter agere, ex eaque chylum diſſolvere & educere. *Diemerbrækius ibidem.*

Ventriculus admodum diſtentus) *Iohann. Theodorus Schenckius* Epiſtola ad *Th. Bartholinum*, cent. 4. Epiſt. 72. Ructus non ex imo ventre ſolum ſed & medio prodire cenſet: Flatuum, *inquit*, ex hypochondriis in thoracem aſcendentium mentio fit, quod eſt veriſſimum, his addo, uxori meæ priori, quæ erat hypochondriaca, denique in peripneumoniam incidebat, 4. ante obitum ſeptimana, interdum mane, interdum veſperi, ante & poſt cœnam, moleſtiſſima obtingebat Eructatio, adeo ut ne trecenti ructus pro vice, ſine intermiſſione ſufficerent: Hi ubi ſubſiſtebant, illa de anxietate vehementiſſima conquerebatur, interdum deſipiebat plane, uſque dum per diſcutientia iterum excitarentur: Sed manifeſte obſervo flatus in thorace per aſperam arteriam exeuntes in meipſo.

Observatio VIII.

Ventriculi Concoctio læſa ob deletas ejus rugas.

§. 1. DOmina Illuſt. per multos annos affectibus ſpaſmodicis obnoxia, mortua ventriculum exhibuit valde inflatum, ejuſque tunicam interiorem ſine plicis aut rugis, quod certe acciderat ob crebros vomitus, viſcere hoc ſpaſmis continuis fere affecto: Ob hanc rationem, ſcil. ſtomachi tono præfracto, alimenta nec benè appetere nec concoquere ſolebat. *Vide lib. 1. tit. de Convulſione.*

A*Bſque plicis aut rugis*) Ventriculus tribus conſtat tunicis, una communi, à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaque: hæc in corporibus ſanis multas habet rugas ſive plicas, in ventriculis ſuperficie concava aminentes, quæ videtur eſſe quaſi totidē ſepimenta, ſive ſulci, quibus chyli portiones hic illic tenuiter diſperſæ melius coctionis ergo ab invicem detineantur, ne ſimul in maſſam ſpiſſiorem confluerent: Plicæ iſtę formantur, quatenus hæc tunica exteriori carnea multo amplior eſt, quare ut ab ea contineatur, neceſſe habet in plicas ſive rugas iſtas colligi: In bibonibus vero & gulоſis; quibus à crebra & nimia ventriculi impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interior illi coextenſa rugas ſuas omnes amittens, plana & tenuis inſtar veſicæ inflatæ avadit. *Willis Pharm. Ration. cap. 2. ſect. 1.*

§. 2. Illuſtr. Comitis N. ventriculus magnus ſine rugis repertus eſt, quia affatim comedit & multa: crapulæ autem dediris ventriculus ampliatur. *Vide tit. de Dyſpnœa lib. 2.*

*UT coctio vētriculi rite procedat neceſſe eſt vētriculum arcte cibum ipſi commiſſum amplecti, idsoque conſtringi, quæ conſtrictio non ſuccedit ſi præter modum expanſus ſit; Sed & alia ratione nocet exuperans illa diſtenſio, quia ſic delentur rugæ quæ hoſpitium præbent reliquiis alimenti ibi commorantibus & deliteſcentibus, fermentum ventriculi conſtituentibus, à quo præſertim peragitur chylificatio. *Vide Scholia ad obſ. 1.*

Observatio IX.

Concoctio læſa & Ructus frequentes ab inflatione ventriculi & inteſtinorum, nigro humore oblitorum.

VIr melancholicus Ructibus infeſtabatur &c. Ventriculus & inteſtina inflata erant, nigricantia, intus atramento quaſi ſutorio oblinita: vaſa meſenterica obliterata. *Vide tit. de Scorbuto.*

*V*Ir melancholicus Ructibus infeſtabatur*) Flatus hypochondriaca affectione occupatis adeo ſunt familiares, ut Flatuoſæ ob id nomen gerat, præeunte Diocle & Aëtio qui φυσώδεις nuncupant: Cum enim ventriculus & inteſtina vitioſe officio fungantur, multorum flatuum ortui inde occaſio ſub naſcitur: Ructus autem vocantur flatus halitusve ſonori e ventriculo erumpentes, & quidem nonnunquam difficulter ſi materia illorum admodum viſcida pertinacius tunicis ventriculi adhæreat, unda ſæpenumero comes eſt illius inflatio & diſtenſio: Habent autem Ructus ortum vel ex alimentis in flatum abire pronis; vel ex humore pituitoſo & viſcido, tum in ventriculo hærente, & ab aſſumptis aromaticis in flatus rarefacto. (*inquit Sylvius de le Boe Prax. l. 1. c. 9.*) tum in tenui inteſtino reperto, & a Bile in flatus deducto ac ad ventriculum propulſo. *Idem*, ut pote ſale volatili & oleoſo conſtantem, internam eſſe Flatuum materialem cauſam confirmat cum omne Sal volatile, ac præſertim oleoſum, tum omnis plantarum pars diſcutiendis flatibus apta, Semen inprimis, a quovis pituitam viſcidam, in ventriculo aut inteſtinis habente uſurpatum, & in principio flatus quidem excitans, vel augens, tandem autem iterum diſſipans: Eorundem Flatuum materialem cauſam eſſe humorem pituitoſam, & quidem viſcidum, patet tam ex cauſis ipſorum antecedantibus, alimentis conſimilibus, lacte, piſcibus, caſeo, animalium extremis, gelatinam viſcidam continentibus, &c. tum ex ipſa eorum cura, per ſolam pituitoſi & viſcidi humoris correctionem ac eductionem, fieri ſolita.

Intus atramento quaſi ſutorio &c.) Fernelius lib. 6. de partium morbis ac ſymptom. c. 3. tunc præſertim Ructus & flatus generari ait cum bilis flava vel atra ventriculo ſubſternitur.

Observatio X.

Ructus à ventriculo putri, hepati annexo, emiſſi.

VIr patiebatur vomitum, ſingultum, Ructus; Hepar ventriculo cava ſui parte arcte connatum erat. In hujus cavitate nihil vivi, ſed ſaltem liquamen ſubcruentum: *Vide tit. de ventriculi dolore.*

Observatio XI.

Ructus frequentes à vitio Ventriculi, Epiploi obſtructi, &c.

DOm. N. flatus multos eructabat: Ventriculus lividus erat in fundo: Humores melancholici in omento acervabantur, & inde in ventriculum refluebant. *Vide tit. de vomitu.*

Observatio XII.

Concoctio læſa à ventriculi ſitu mutato.

§. 1. INterdum ventriculus propendet uſque ad umbilicum, ut obſervatum in cadaveribus, quod vitæ & coctioni multum incommodat. *Riolanus Encheir. Anat. & Pathol lib. 2. cap. 23.*

§. 2. Obſervavit *Veſalius* Omentum in ſcrotum devolutum & auctum, ventriculum ex ſua ſede diſtraxiſſe, adeo ut munus ejus deficeret. *Vide tit de Herniis.*

§. 3. Studioſo obſtructiones ſumma ventriculi fuit debilitas: Aperto thorace ſtatim omentum ſe exhibuit, ſub quo latitabat ventriculus. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

Observatio XIII.

Concoctio læſa ab inflammatione ventriculi, in quo nigricans materia reperta.

VXor N. vomituriebat, Ructus emittebat, febricitabat, Deprehenſus ventriculus ad fundum perforatus, In quo continebantur multa nigricantia, ita ut videretur humor melancholicus. *Vide tit. de ventris tumore.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Concoctio læſa ob tunicarum ventriculi incraſſationem.

MAlum alimentum reddit, ut *Galenus* obſervavit, corpus tanquam polypi aut loliginis; ſæpe, quod ego vidi factum in ſenectute, ut tunicæ veſicæ, potius coria alba repræſentarent; Vidi etiam ventriculis idem accidiſſe in iis qui pube eſſent conſcripti, & tum dura effecta membrana riguiſſe ut teſtacei viderentur. *Guarinonius conſultat.* 455.

Observatio II.

IN quibuſdam vidi ventriculum toto ſuo corpore durum & ſcirrhoſum factum, qui tamen etiam concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitæ potuerunt. *Guarinonius conſultat.* 584.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO VII.

DE VENTRICULI DOLORE.

Observatio I.

De Dolore ventriculi ab ejuſdem eroſione à Bile è cyſti confluente, liquore ſeroſo acri è meſenterio prodeunte.

SEVERINUS FALCK quinquagenario proximus, ex Scorbuto mœrori animi permiſto; febribus vagis aliquandiu tortus, *Appetitum* tandem penitus *ſenſit proſtratum*, & dolores ſtomachi vicinarumque partium intenſiſſimos: Advocati Medici alii atque alii, ut erat omnium amicus, præſcribunt emetica, ca-

 thartica;

thartica, ſtomachica, chalybeata varia, omnia incaſſum: quippe invaleſcebat quotidie malum, ſtomachus *Rejiciebat ingeſta omnia*, quantacunque ſollicitudine vel compoſita vel præparata, adeò ut excoriationem ventriculi in cauſa eſſe ſuſpicarentur tandem medentes: Igitur cum ſine fructu aliquoties decoctum Chinæ hauſiſſet, curam lactis proponunt: Illo ſequi facilis, ac omne, ſimul ac ſorbuit ſimul rejecit, & rejecit non purum, ſed in caſei ſpiſſitudinem coactum: Tandem victus malo fatis conceſſit, poſtquam rogaſſet adſtantes ut à morte in cadavere ſuo inquirerent quid demum illud eſſet unde tam diri cruciatus proficiſcerentur:

In eviſceratione ergo hæc notata, Tota interior ventriculi facies rubicunda & tantum non excoriata; Hepar ingens duriſſimum, & qua hæſit veſicula fellis, nigricans: In cyſti fellea fruſtum oblongum coagulatæ bilis & duriuſculæ, ac, ſi diutius vixiſſet, in calculos haud dubiè abituræ: Pars autem illa bilis, quæ fluida adhuc, omnia vicina *colore flavo tinxerat*, qui *jam & faciem & corpus* totum paulò ante mortem corripuerat: Lien grandis, durus, vaſa ſanguinea ab eo ſparſa in exteriorem ventriculi tunicam, omnia tumida, ſed nulla (ut nec vas breve) in cavum ventriculi penetrantia. In meſenterio, non procul à Pancreate, cavitas notabilis, liquore ſeroſo diſtenta, unde haud dubiè acidum illud emanavit quod tantopere ſtomacho inimicum erat, & proxima, quantum liquet, mortis cauſa: Pulmo locis pluribus coſtis adnatus: *Thom. Bartholinus in Actis Medicis, annor.* 1674. 75. *&* 76. *volum.* 3. *obſerv.* 34.

ITa quidem *Borrichius* noſter caſum memorandum nitida penna expreſſit, hiſtoriam pertexuit, Curationi & apertioni una adfuit Celeberrimus Collega, mihique ex Diario ſuo conceſſit: Hinc verò liquet quantas turbas in corpore Bilis exeitet, tot dolorum cauſas, quorum ſubinde rationes ignorant ægri pariter & medici: Illa ipſa bilis, uti & alii humores, ita non rarò corpus afficiunt, ventriculumque infeſtant, ut crederes venenum eſſe aſſumptum; certe malignam qualitatem acquiſiverunt, qua cruciatus incredibiles membranis cæteriſque partibus ſenſibilibus imprimunt, & erodunt eas vellicantque miſerum in modum: Ita etiam ſtatuit meus olim in praxi antesignanus, cujus nunquam ſine veneratione recordor. *Ioh. Dom. Sala*, Patavini Lycæi Princeps Medicus: Cum ejus conſuetudine Patavii frueret, oblata ipſi eſt hiſtoria Juvenis derepente acerbiſſimis ventriculi torminibus correpti cum aliis ſymptomatibus, ex quibus obiit non ſine veneni hauſti ſuſpicione ob eroſum ventriculum in appertione cadaveris obſervatum, & tumidum corpus: Suſpicatus eſt D. *Sala*, veteranus in arte medendi & ingenio ſingulari promptus, materiam in corpore potuiſſe generari veneno ſimilem & corpus interficere quaſi à veneno ſumpto infectum.

Hiſtoria Juvenis hæc eſt, quam ſequitur Magni *Salæ* reſponſio.

Observatio II.

Ventriculi dolor ſubito exortus, à veneno illius ſubſtantiam excoriante & corrodente.

NObil. Juvenis annorum 29. ſatis bene conſtitutus, temperaturæ ad humidum vergentis, in vivendi genere ſatis temperatus, jejunium quadrageſimale religioſe ſervans, bene valens, nulla præcedente cauſa externa, incidit repente in ventriculi *inteſtinorumque cruciatus* vehementiſſimos, cum continuis, moleſtiſſimis *vomitibus* materierum cujuſcunque generis, nec cibum nec potum continere poterat, cum *Siti* & vehementiſſimo ardore: Nulla erat febris, ſed *cordis oppreſſio*, & ſumma corporis *inquietudo*, *alvus adſtricta*, ab injectis tamen ſolvebatur, licet dolores non remitterent: Ad doloris lenitionem exterius appoſita nihil juvabant: vomitus moleſtus copioſæ materiæ perſeverans ab uſu Theriacæ viſus aſt aliquantulum levatus: Duobus diebus naturalibus in his vomitibus perſeveravit, poſtea ſua ſponte ſedatus eſt vomitus, quieverunt dolores, & potum deſiderabat & detinebat, bene dormiebat, fatebatur ſe optimè valere: Nulla unquam febris ipſum in his cruciatibus afflixit, ſitis tamen ardens perſeverabat; per tres alios dies in bono ſtatu tranſegit. Altera die poſt, 4. horas à prandio, nullo errore invictu, nec in alia re non naturali commiſſo, repente corripitur vehementiſſimis Ventriculi Cruciatibus, & totum *abdomen tenſum* & doloroſum evadit; ſe ſuffocari dicebat, cum *cordis deliquio* & deſiderio vomendi, ſumma corporis jactatione & inquietudine, nec ſtare nec decumbere poterat: Tumor ventris creſcebat, pulſus parvi, tardi, nulla febris, frigiditas extremorum, anxietas, deliquia, frigidi in fronte ſudores: Hora ſexta noctis ejuſdem diei ex humanis diſceſſit.

Statim

Statim totum corpus in immenſam molem auctum eſt, ut monſtrum potius quam humanum corpus videretur: Oculi, aures, & præcipue labia, ob magnitudinem ſummam valde erant deformia, cum variis lividitatibus: In dorſo *muſculi lumbares* videbantur fere *gangrænati*, nam ad levem contactum cutis diffluebat. Tota *ventriculi ſubſtantia diffluens, cum rubore* & manifeſta eroſione in variis partibus, & præſertim in una, ubi tota ſubſtantia eroſa videbatur, cum dolore livido.

Reſponſio Ioh. Dominici Sala.

DEſcripta hiſtoria ita mihi quidem videtur referre veneni pernicioſiſſimi aſſumpti evidentem ſuſpicionem, ut vix aliquod deficiat ex ſignis demonſtrativis: Quid enim quæſo aliud deſideratur, niſi quod à ſuſpecto aliquo nefario homine cibum aut potum acceperit: Quod in cibo aut potu extraneus aliquis ſapor aut odor adfuerit, Et demum quod in ventriculo, aut inteſtinis, aut in excretis per vomitum materia ipſa venefica apparuiſſet, cum præſertim neque hoc ſimpliciter ſit neceſſarium, clanculum enim venena propinantur, atque permixta aliis cibis aut potibus, ex quibus obſcurari poſſunt venenorum ſapores & odores, imo & liquida exhibentur & deſtillata: Generantur quidem in humano corpore ea quandoque excrementa, ita prava ut inſtar veneni interficiant, ſed raro in corporibus, alioquin boni habitus, & nullis commiſſis erroribus: rarius ita repente, ut ex aliis partibus, aut aliis accidentibus æger non prævideat: Generantur humores acres & erodentes, ſed vix in corporibus humidis & bene conſtitutis, ſine aliqua cauſa manifeſta, nec generantur ſine febre: Originem habuerunt omnia ſymptomata narrata in ventriculo & inteſtinis ſine erroribus, ubi cruciatus, rejecti cibi & potus, ſitis, vomitus, ardor, cardialgia, Tractum ſubito cor in conſenſum, unde ipſius oppreſſio, ſumma inquietudo, abſente febre deliquia, pulſus parvi & tardi, extremorum frigiditas, ipſi ſudores frigidi & mors, quam retardaſſe Theriacæ aſſumptionem eſt probabile, niſi forſan à Theriacæ uſu primo fere curatus, iterum ex novi veneni aſſumptione fuerit mortuus: Nocuiſſe primum venenum in ventriculo & inteſtinis ex his clarum eſt: nec obſcurum eſt ibi prius nocere ubi prius recipitur & moratur: ideo vix inveniuntur tam artificioſe parata venena, ut illæſo ventriculo ad cor deferantur: Tanta autem fuit ventriculi læſio, ut eroſionem & velut gangrænam excitaverit: Accedunt quæ poſt mortem viſa ſunt, aucta moles corporis in immenſum, oculorum, aurium & labiorum deformitas, lividitates, in dorſo, muſculorum lumbarium & diffluenti cutis veluti gangræna, ſed præ cæteris ventriculi ſubſtantia rubra, livida & eroſa: Suſpiciones hæ ſunt, meo judicio, parum remotæ à certitudine; pauca enim ſunt, & ea quidem minoris momenti, quæ addi ſolent ſigna ad aſſumpti veneni cognitionem: Non eſt tamen negandum certiſſimæ dignotionis quandam eſſe difficultatem.

Reſponſio ejuſdem ad ſecundam relationem.

Scripſi alias in hoc argumento difficile quandoque eſſe artifici conjecturali certo omnino affirmare aliquem veneno aſſumpto eſſe mortuum, quia nimirum potuerit materia veneno ſimilis in corpore generari, ſimili modo interficere, & poſt mortem ſimilia ſigna præ ſe ferre: Augetur ex nova relatione difficultas, in qua ſcribitur hominem fuiſſe valetudinarium & mali habitus, fuiſſe apertum & conſideratum ejus cadaver: Ex quibus omnibus videtur dici poſſe eo facilius generari potuiſſe internum venenum, tranſmitti ad ventriculum, & in eo præludium aliquod inflammationis & ſuperficialis eroſionis effeciſſe, quæ deinde poſt mortem aucta ſit (ſi ſermo ſit de eroſione) aucta nimirum partium omnium corruptione: Interim tamen negari non poteſt maximam relinqui ſuſpicionem, tum ex tot ſignorum ſydrome, tum præſertim ex tam inſigni ventriculi eroſione, ſicut aliquas poſſe afferri excuſationes negari non poteſt, venenatos humores fuiſſe peſſimos, partes omnes corporis, & imprimis ventriculum, ſubſtantiam habuiſſe, aut ab ortu, aut ex erroribus, corruptioni obnoxiam: atque ideo in mortuo, & forte multo antea ſepulto cadavere & eroſionem ventriculi, & alia ſigna in aliis partibus apparuerint, quæ forte paulo poſt mortem non apparuiſſent.

OBSERVATIO III.

Ventriculi ingens dolor ob ejus eroſionem à veneno factam.

ERoſum fuiſſe ventriculum à veneno in *P. Ioh. Baptiſta Salice*, Logicæ Profeſſore Patavino, nemo dubitavit: Inani enim poſt cœnam *Vomendi* deſiderio angebatur, doloribus ingentibus ſupra umbilicum, qui neque Theriaca exhibita remiſerunt: Poſt mortem corpus totum, in primis autem facies, abdomen & genitalia flatu intumuere.

In cadavere, cum culter anatomicus intromitteretur, flatus cum ſtrepitu exſiliit, ut à colico dolore ſuffocatum ſuſpicaremur: Cæterum ventriculum eroſum, maximiſque foraminibus pertuſum vidimus, una cum adjacente colo reliquiſque inteſtinis variis in locis perforatis: Hinc etiam factum quod theriaca aſſumpta excrementis alvi permixta in capacitate abdominis diffluere cerneretur, omniaque inteſtina, tam exteriore facie quam interiore, ſordibus eſſent inquinata: quod quoque impedimentum fuit ne ulterius in luſtrando cadavere progrederemur. *Th. Bartholinus.*

Observatio IV.

Ventriculi dolor ab eo circa pylorum ab aqua ſublimati cum iecore torreſo.

MOnſpeſſuli cum agerem, Præfectus morum filiorum Arimatii ex ulcere laborabat in crure, Cùm ergo Pharmacopæus purgans interdum attuliſſet, & alias ille aqua ſublimati ad ulcus uteretur, puer ſub auroram vaſculum non diſcernens, aquam ſublimati pro purgante exhibet: Magnam ille roſionem in œſophago ſtatim præſentire, necnon de errore offerendo medicamento dubitare: Erratum deprehenditur, puer aufugit, accerſuntur Medici, exhibetur ſtatim vomitorium, hinc lac, poſtea antidota, ſed tertio die moritur, quod ad vomentum minus aptus totum, ut exiſtimabat *Dortomannus*, non rejeciſſet. Aperto cadavere, ventriculus circa pyloron, itemque ſima pars Hepatis arroſa valde & inflammata apparuere. *Salmuth. centur. 1. obſerv. ix.*

PUrgans attuliſſet] Viro Nobili ab aſſumpto purgante, ab imperito Medico exhibito, ad cui accelerandam operationem acria quædam & erodentis medicamenta fuerant permiſta, tantus dolor ventriculi ortus eſt, ut trium hebdomadarum ſpatio per os, nihil fere ſine immani loci ulcerati dolore aſſumere potuerit; & fame pene enecaretur: uſus is tragacantho cum aqua flor. anthos miſto, ejus fragranti tenacitate ulcus conſolidatum. *Bartholinus cent. vi. hiſtor. 21.*

Observatio V.

Stomachi dolor ab excoriatione Oeſophagi prope ventriculi orificium à vermibus inducta, Aqua chryſulca potus imputata.

ANno 1629. Juvenis à vicino 4. Febr. aquam vitæ petens Sole nondum orto, aquam chryſulcam accepit, non expectata candela quam accendebat matrona, petitam aquam ipſi datura: Ephiala interim in Officina reperta parum, ut dixit aquæ Chryſulcæ guſtavit. Allata candela, matrona aliam quærendam phialam dicens, hanc enim venenatam, & pro veterinario in equorum ulcera curanda, paratam aquam continere: Dum illa lagenam, aqua vitæ plenam, ex proxima tabernæ culina petit, Juvenis multum vomere cœpit, nam eodem die aliquot uncias aquæ vitæ optimæ, à qua jam ſemiebrius erat, deglutierat, multumquè de ſtomachi dolore conqueſtus, in ipſa, ubi chryſulcam guſtaverat, Pharmacopæi domo lecto ſe commiſit: Vocatus mucilaginem primum ſeminum pſyllii, cum cryſtalli montani præparati ſeſqui dragma exhibeo, qua ardore ventriculi & dolore ſopito, vomitivum propino, quo cum ventriculum omninò depleviſſet, caponis juſculum cum cryſtallo & ſucco limonum recenti ſorbendum dedi, unde in ſomnum lapſus placidum, ad meridiem dormivit: A meridie vocati alii Medici Chirurgique, quorum unus cum illum gonorrhæa laborantem maximaquè penis carie pridie tractaſſet, nobis ejus rei indicium fecit: Tandem morbi ſævitia artem ſuperante xvi. die fatis conceſſit. Amici & urbi poſitus villicus matronæ diem dicunt, cædis ipſam accuſantes: Ego ſequenti ſcripto ipſam in libertatem aſſerui.

Domini Judices, Qui ſectioni interfuerunt cadaveris hujus dubii, Medici octo, Chirurgi duo ſupra viginti, omnes conſenſerunt quatuor qui ſequuntur articulos veriſſimos eſſe, 1. In Pene magnam fuiſſe cariem, quæ totum ipſi abſtulerit præputium, adeoquè maximam glandis ipſius partem, cum plurimo pure ab illa adhuc ſtillante poſt mortem: Imo eum Chirurgus reliquias putridi penis leviter contrectaret, pene totum pube tenus avulſit, pavimentoquè alliſit, cum craſſiſſimi tabi profluvio. 2. Parotidem ſub aure ſiniſtra maximam, quæ totam genam occupabat, ſummamquè puris copiam, & forinſecus per ſectam cutem, & intrinſecus in os & oeſophagum effundentem. 3. Levem fuiſſe exterioris tunicæ oeſophagi excoriationem, duobus ſupra orificium ventriculi digitis, latam & ipſam digitos, In ipſo denique ventriculo particulas quaſdam ſyderatas apparuiſſe, quæ primo attribuebantur aſpectu potioni aquæ chryſulcæ. 4. Cor Pulmonem, Renes, Hepar, Veſicam, Inteſtina omnia integerrima omniſquè læſionis expertia fuiſſe.

CUm Judicum interſit ſcire quodnam trium horum pathematum miſerum hunc ad mortem præcipitarit (nec enim extra hæc quicquam in ſuſpicionem venire poteſt) Dico 1. Aquæ chryſulcæ potæ non ad ſcribendam mortem, quod his rationibus probo 1. Omne agens naturale prius agit in res ſibi vicinas quàm in remotas, 7. Phyſ. 2. Ergo defunctus ſi ab aqua læſus eſt, debuit primum lædi in labiis, lingua, tonſillis, oeſophagi initio potius quam in fine, omnes enim hæ partes & læſionis capaces & viciniores ſunt, & aquam integriorem minuſque refractis viribus ſenſerunt: Atqui quotquot vivum mortuumquè viderunt, in labiis, dictiſquè partibus

partibus nullam læſionem obſervarunt : Imò multi Medicorum bibentem viderunt, comedentem, pharmaca ciboſque ſine difficultate deglutientem, quod ſanè ſi dictæ partes excoriatæ fuiſſent facere non potuiſſet : Semper enim ſumpſit ſuccum limonum cum emulſionibus, tactum inſigniter ferientibus, maximè in locis epidermide deſtitutis; & ſi in manu vel facie lacerata ſuccum limonum nullus tulerit, quiſnam in ore & palato, acutioris longe ſenſus partibus ferret? Notandum facilem illam ingeſtionem ad ultimam vitæ duraſſe diem: 2. Omnium ſaniorum Doctorum unanimis eſt conſenſus Aquas fortes, Arſenicum ſublimatum, præpar. &c. aut ſtatim occidere cum convulſionibus & torminibus horrendis, oculorum & oris diris contorſionibus &c. aut ſi mortis moram trahant, cryſtallo montano cum dictis emulſionibus curari poſſe, maximè ſi ſtatim à ſumptione quis vomuerit, ut docet *Santes Ardoinus* l. 2. c. 1. uſque ad 7. aſſerens hujus ſecum opinionis eſſe *Rhaſin*, *Albuhazarum*, *Aponenſim*, *Gilb. Anglicum* & alios: Idem ſcribunt *Foreſtus lib.* 15. *obſ.* 13. *Renſeus Epiſt.* 9. *Matthiolus* aliique, Inde intero *Nicolaum* nullum ſignum veneni potati in vita habentem, non obiiſſe potu aquæ fortis, cum ſtatim à ſumptione & antidotum ſumpſerit & copioſe vomuerit, venenique vis, ſi qua fuit, omninò retuſa fuerit, cum ad mortem uſque liberrimè comederit biberitque: 3. *Nicolaus* per os egeſſit lumbricos vivos ipſo primo die cum acutiſſimis ructibus: Dico ergo, & ſcio falſuros idem Medicos, id quod ſyderatum in œſophagi parte ventriculo tam vicina, & ventriculi ſumma apparebat tunica, non ab aqua forti, quæ ſuperiores partes prius lædere debuiſſet, ſed ab acuta vermium roſione manaſſe: Lumbrici enim ſæpè non tantum excoriant inteſtina ventriculumquè, ſed totum eorum corpus erodunt certoque necant. 4. Naturam gnaram neceſſitatem œſophagi & ventriculi in alendo corpore, cum ſæpe excorientur deglutione acicularum, ſpinis piſcium, fruſtis vitrorum dentibus comminutorum quod inter Germanos ſæpè vidi, vinum ſibi vitrumque ſimul propinantibus, qui cum totum vitrum dentibus ſuis molitum degluiſſent, non ideo moriebantur, licet gulam, ſtomachum, ipſaque inteſtina excoriaſſent, quia natura omnia illa tribus velavit tunicis vel membranis, ita ut duabus primis eroſis, atque adeò omnino exeſis, ſola tertia deglutioni ſufficiat, nec mortem, niſi poſt multos annos accerſere poſſit: Ante aliquot annos Leodii, cùm in convivio multi arſenicum, vice oryzæ farinæ edulio mixtum ediſſent, quidam qui minimum ederant biberantquè ſtatim ſublati ſunt; qui ventriculos ſaburrarant, à vomitu curati, cum multis poſt annis fatis conceſſiſſent, invenimus in illorum ventriculis latiores & profundiores eroſiones quàm in *Nicolao*, in quo erant & parvæ & paucæ, & ſoli ſuperficiei adhærentes: Alia ergo in Juvene xx. annum agente mortis quærenda cauſa: 5. Nemo negat quin omnes veneno, cujuſcunque tandem generis ſit, morientes, in corde manifeſtum mortis indicium habeant; atqui omnes in hoc integerrimum ſe & ſaniſſimum inveniſſe dicunt: Hic notandum quod ſi eroſio œſophagi proceſſiſſet à veneno aquæ fortis, cum vermes ipſum laceraſſe conſtet, cor œſophago proximum veneni vim ſuſtuliſſet ante alia membra remotiora. Dico ergo cacochymiam univerſi corporis, copiamquè vermium ſupra infraquè excretam, qui validiſſimo homini necando ſuffeciſſent, juvenem è vivis ſuſtuliſſe, aut certe, quod magis credo.

Parotidem) Hoc docet *Hipp* c. 4. §. 1. l. 1. *Coacr.* ubi dicit. *Omnis Parotis peſtifera*. Conſtat inter omnes magnas Parotides (fuit autem hæc omnium maxima quas unquam vidi) ſemper eſſe mortiferas: Verum eſt parotides cuivis ætati accidere poſſe, maxime in chronicis febribus: cæterum qui parotides venereas, aut à gonorrhæa carieque virulenta pendentes patiuntur, millecuplo plus diſcriminis adeunt: Ut ſciatis parotidem hanc à carie Venerea in viſitatione obſervata pependiſſe, credite *Alex. Traiano Petronio* l. 2. c. 17. de morbo *Gall.* ubi ait multos quorum cariem Chirurgus aqua forti tetigerat, poſtridie habuiſſe tumores maximos in capite & partibus vicinis, quod veriſimillimum eſt, cùm in dies videamus eos qui gonorrhæa vel carie correpti ſunt, ſtatim puſtulis majoribus in fronte tentari, quas vulgus apud nos vocat Roſarium aut Chapelletum, cujus cauſa eſt quod cum caput reliquo corpori incumbat inſtar cucurbitæ, ut loquitur *Hipp.* trahit ad ſe ſordes inferne ad ſuperiora delatas: Conſenſum genitalium cum capite hoc docet, quod quibus ante pubertatem auferuntur teſtes, nunquam ii barbam producant: Et ſi barbatis caſtratio contingat, barba non amplius creſcat, imò ante producti pili ſæpè decidui fiant: Si itaque tanta eſt communio pudendorum & capitis, certum eſt putredinem, quæ in pene *Nicolai* erat, maximam parotidem hanc immanem excitaſſe, malignam, virulentam & lethalem: Juvenes quidam in arte Medica parum verſati, dicent: Tumore venereo extinctum debuiſſe hepatis læſi veſtigia quædam oſtendere: Iis reſpondet ſupra dictus *Petronius*, aliique omnes Aſclepiadæ, hoc non accidere niſi iis qui diu morbo venereo laborarunt: nam qui recenti premuntur, ſolaquè carie, gonorrhæa, bubonibus atque alopecia infeſtantur, ſi modo bene curentur, integræ ſanitati reſtituuntur; quod non fierat ſi Hepar ſanguificationis officina vitium contraxiſſet, quo ſemel læſo nunquam curantur, variiſquè crurum brachiorumque gummantibus conflictantur, undè certiora quam ex ullis ephemeridibus ſigna mutandæ aëris temperiei præſagiunt: Mantiſſæ loco adde, cum ex conſenſu Philoſophorum, *Quod eſt cauſa cauſa, eſt etiam cauſa cauſati*. Caries & gonorrhæa virulenta, Si parotidem lethalem ipſi conciverint, mortem etiam inde ſequutam: Parotis enim cauſa conjuncta: caries & gonorrhæa antecedens fuere: Aqua autem pota, vel potius guſtata, nihil nocuit. His moti Judices ream abſolverunt. *H. ab Heer. Obſerv. xvi.*

Observatio V.

Ventriculi dolor ab ulcere circa ejus ſuperius orificium &c.

Juvenis cum lauto convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore ſtomachi correptus fuit: ab initio, & quidem per multos dies, non admodum gravis fuit iſte dolor, paulatim tamen

auctus eſt, ut de maximo cruciatu oris ventriculi, ventris & artuum conquereretur &c. Poſt menſes 18. obiit.

Aperto cadavere, in infimo ventre omnia ritè ſe habebant, præter ventriculum, in cujus orificio ſuperiori, & quidem ex parte anteriori, ubi ramus ſextæ conjugationis nervorum ventriculo inſeritur, ulcus erat magnum ac fœtidum, quod in vacuum uſque ventriculi penetrabat: Ventriculus præterea humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat: Externæ partes ob violentiam & diuturnitatem morbi planè extenuatæ erant. *Fabritius Hild. centur. iij. obſervat. xx.*

ARbitrabantur parentes venenum ipſi datum fuiſſe, ſed perperam: veriſimilius enim eſt oſſiculum aliquod acutiſſimum, rugæ alicui oris ventriculi inhæſiſſe: nam ſi venenum ſumptum fuiſſet, exulceratio potius in ipſo fundo quam in ore ventriculi extitiſſet. *Idem centur. v. obſervat. 36.*

Observatio VI.

Dolor ventriculi parte externa ulcerati.

EXulcerari ventriculum non minus quàm alias corporis partes à ratione haud alienum eſt: Matrona annos 60. plus minus nata, ex ore ſpiritum fœtentem multis emiſerat annis: E naribus graveolens quoque mucus concretus ſubinde extrahebatur, virens aut omnino varii coloris: Dolor circa ventriculi regionem aſſiduus, non tamen valde moleſtus, ut quem lenire poterat ſacculus in quem herbæ, ſemina & aromata quædam ventriculo commoda conſuta erant: Mens & ſenſus ad extremum conſtiterunt: Longo morbo confecta è vita diſceſſit.

Ventriculus ejus exterius ab omni parte ſuperficie tenus exulceratus extitit, Et quæ ipſum contingebant univerſa, non tamen alia, quàm quæ ventriculo contigua erant parte: Cerebri ſubſtantia integra, ſed copioſo admodum humori innatans; qui fomes eſſe potuit muci qui ſæpè in naribus concrevetat. *Dodonæus obſervat. medic. cap. xxv.*

Observatio VII.

Ventriculi dolor ab humore acri eum erodente.

§. 1. PUllellus ab immodico uvarum eſu trium horarum ſpatio extinctus: Ventriculus perforatus copioſum ichorem viridem continebat, qui proculdubio erat bilis æruginoſa, cujus ingens erat acrimonia. *Rhodius cent. ij. Obſerv. 53.*

§. 2. Optimum eſt in cardiaca paſſione aſſumere cibum aut potum aquarum refrigerantium, cum ſpiritu chalcanthi, etiam initio acceſſionis, cum cibus & potus tunc temporis non ut nutrimentum, ſed ut medicamentum, ad bilioſi humoris acrimoniam retundendam, propinetur; multoties enim tanquam ab igne corroditur ventriculus, Cardiacam patientibus miſerrimis ægris, quod in ſectione anatomica perſpicuum fuit, præcipueque in juvene quodam xx. circiter annorum, cui ſpatio xxiv. horarum mortuo, ſecto, inventa fuit interna ventriculi tunica abſque muco, ſicut ab igne corroſa. *Dom. Panarolus Pent. 1. obſ. xx.*

* *INventa interna ventriculi tunica abſque muco*] Non negandum tactum circa ſtomachum & pylorum magis vigere & acutiorem eſſe quàm in reliqua interna ſuperficie ſivè fundi ſivè laterum, ſivè ſuperni tabulati, non quod membrana nervea in his partibus minus nervis donetur quàm pylorus & ſtomachus, ut quidam opinantur, intuentes, ſolúmmodo plexus inſignes nerveos ad hos foris accedentes atque undiquè amplectentes, cum nec mole nec numero nervea filamenta magis membranam nerveam hic quàm alibi donent; omnes enim ulterius diſperguntur, & partim fibris uniuntur, partim in hanc membranam expenduntur, atque ita obliterantur: cauſa potius vegetioris tactus eſt, quia membrana nervea in pyloro ſtomacho magis in propatulo & nudior eſt quàm in cætera interna ſuperficie, obtegitur enim *Tunica Mucoſa*, hoc nomine inſignienda, quia in homine multiſque animalibus quadrupedibus unico ventriculo præditis, ſtatim poſt obitum aperto ventriculo, nihil niſi mucus pellucidus eſſe apparet: ſi verò ſpiritu vini maceretur, aut ei fervida affundatur, in cruſtam opacam & veluti villoſam degenerat, quam magnâ cautione adhibitâ prope integram ſenſim à nervea ſeparare potui. Hæc tunica ſivè muſcoſa ſivè cruſtacea nunquam ſenſum abolet, aut planè impedit, quamvis illum moderetur, atque efficiat ne quibuſvis injuriis obnoxius ſit ventriculus non ſecus ac cuticula cutim contra has munit. *Wepferus tract. de Cicuta aquat. p. 85.*

Obser-

Observatio VIII.

Ventriculi tunicæ corroſa reperta ſunt ab abuſu Magiſterii perlarum.

D*Woiſelius* ſenior mihi narravit, Epiſcopum Uratislavienſem magiſterium perlarum ſæpè porrectum à Paracelſiſta bibiſſe, atque demortuo tunicas ventriculi nigras & corruptas apparuiſſe.

Eodem eventu uſam eſſe Marchionis Johannis conjugem, in qua ventriculi tunicæ plane fuerint eroſæ: Raro certe ullum vitium, in quo aſſervatur, tam eſt firmum quin erodat & in cinerem convertat. *Crato in conſil. & Epiſt. à Scolzio collectis. Epiſt.* 163.

Observatio IX.

Ventriculi dolor ab eroſa inferiore ventriculi tunica ex uſu ſpiritus vitrioli.

AB immoderato ſpiritus vitrioli uſu ventriculum & viſcera eroſa fuiſſe, Ronſſæus, ſi rectè memini, alicubi annotavit: Simile quid ante annos non ita multos, in cadavere fœminæ cujuſdam obſervatum eſſe heri mihi referebatur; quippe frequentiore ſpiritus vitrioli uſu interior ventriculi tunica conſumpta fuerat. *Doringius in Epiſt. Sennerti centur.* 1. *Epiſt.* 86.

Observatio X.

Ventriculi dolor ab ejus Eryſipelate.

DRubat Pharmacopæus peritiſſimus, obiit Genevæ anno 1654. de ventriculi æſtu & dolore conqueſtus: Leipyria aderat febris, æſtuantibus internis viſceribus, cum extremorum frigore & ſiti intenſa: multi venenum aſſumptum ſuſpicabantur.

Eo mortuo & diſſecto, ventriculi fundum parte interna nigricabat, tanquam ab igne uſtulatum, inanis omninò, cum ſumma tunicarum tenuitate: Parte externa, qua lienem reſpicit, ſine tumore livebat: Lien quoque ob viciniam nigricabat, & pars coli contigua, latere ſiniſtro: undè prægreſſi Eryſipelatis conjectura fuit.

Observatio XI.

Ventriculi dolor ab Apoſtemate in inferiore ejus ore & duodeno, cum ſanguinis copia in capacitate.

APeruimus uxorem de *Chapelier*: ægrotabat per multos jam menſes, dolore ingenti circa ventriculi regionem & ventrem, & ſæpius febri laborabat. Apoſtema in orificio inferiori ventriculi & duodeno invenimus: partes circumjacentes induratæ erant: In ventriculi capacitate multum ſanguinis aderat: folliculus fellis uſque adeo turgebat ut vix poſſem manu amplecti: majorem nunquam vidi. *Ex obſervationibus Ioh. Bauhini.*

Obsservatio XII.

Dolor circa ſcrobiculum cordis à ventriculi fundo inflammato, Omento gangrænoſo &c.

IN viro 24. annorum, ſub finem anni præcedentis à me diſſecto, Pericardium aqua limpidiſſima, ſaporis nullius, repletum adeò ut inſtar veſicæ alicujus diſtentum occurreret: Lien fere totus abſumptus, ſic ut niſi globuli quidam, variæ magnitudinis, exterius nigricantes, intus rubicundi, ſe exhiberent: Omentum quoque totum nigricantis coloris ac ſi gangrænoſum eſſet; Ventriculi fundum inflammatum eo loco ubi Omento dicto cohærebat: Continebat hic materiam flavam mucoſamquè, qualem etiam magna quantitate agonizans vomitu excreverat.

Conqueſtus fuerat plures per ſeptimanas de dolore ſummo circa ſcrobiculum cordis Vomituquè valde moleſtante: Uſus fuerat, bene alias ſanus, dum caleret maximè ex motu excedente, frigido potu, undè altero die delirare incepit, adeo ut ab aliis contineri debuerit: alias porci inſtar terræ foveis ſe abſcondens, ſtramineque etiam ſumme impuro contegens: In inguine natura apertionem fecerat, per quam materia effluxerat copioſa ad plures dies: Chirurgus foramen clauſerat jam ante aliquot ſeptimanas, unde in ventre aperto faniei fœtidiſſimæ ingens copia collecta, imprimis loco Lieni vicino. *G. Blaſius p.124. Obſervat. Anatom.*

Observatio XIII.

Ventriculi dolor à Scirrho exiſtente inter binas ejus tunicas.

VNum quod ter obſervavi in ventriculo me vidiſſe noto, & eſt quod anno 1570. vidi in cadavere cujuſdam Nobilis viri, ſcirrhum exiſtentem inter alterutram tunicam, propriam Ventriculi magnitudinem & totam partem infimam ipſius obtinentem, Et chylus in hoc ventriculo per quandam anguſtam viam pertranſibat ad colon inteſtinum, quod quidem munia ventriculi gerebat: Hic Nobilis vir inſigni dolore ventriculi per multos annos afficiebatur: *Hippolitus Boſcus de facultate Anatomica Lect. 2. p. 21.*

§. 2. Vidi poſtea duos alios homines mortuos, itidem Scirrhis laboraſſe in ventriculo exiſtentibus intra fundum ventriculi; qui Tumores Scirrhoſi videbantur ſapere pituitam craſſam congeſtam, atque ſimul concretam, Et hi à dolore ventriculi vexabantur inſigniter, undè mortui ſunt. *Idem ibidem.*

I*Nter alterutram tunicam*] Ventriculo tres aſſignat Tunicas *Willis*, unam communem a diaphragmate ortam, & duas proprias, aexternam intarnamquè: Vaſa ſanguifera quamplurima præterea ad eum pertingere demonſtrat, partim ajus ſummitati, partim fundo ajus inſerta: hæc vaſa ſanguinea introrſum tandentia, & demum in propagines innumeras diſcerpta, in tunica intima nervoſa terminantur, aujus interiorem ſuperficiem, præ denſitate punctorum, in qua vaſa deſinunt, rubora inficiunt & quaſi cruentant: Per hæc vaſa craſſus cruor effuſus, nec ritè circulatus, ſcirrhi generationi occaſionem præbuit.

APPENDIX.

Ventriculi dolor à mola carnea in eo contenta.

REruṁ novarum aliquid vacat audire, Panarole, quod obſervationum tuarum volumini intercludere valeás: Juvenis quidam, nomine Bonifacius Vallis coccia à Ceperano, annorum fere 37. complexionis melancholicæ, habitu corporis gracili, pilis nigris & hirſutis ſcatens, tempore Autumnali anno 1646. cum alias eſſet conqueſtus de copioſi ſanguinis vomitu ad plures vices emanati, propter hæmorrhoidum retentionem, vexabatur tunc intenſiſſimo ventriculi dolore, qui nec anodynis nec narcoticis ſedari poterat medicaminibus: Ad cauſæ remotionem acitus me contuli vomitorio elleborato exhibito, & poſt unius heminæ atri ſanguinis rerenti dejectionem, coadjuvante jam arte, Molam carneam, ſivè caruncuIam quandam damaſceni magnitudine & figura ſubſequenter à ſtomacho rejecit.

Erat caro hæc otioſa informis, inſtar molæ deſcriptæ à *Galeno* 14. de uſu part. habebat nihilominus quaſdam rudes delineationes in rotunditate & in figura pruni, cum ejuſdem pedicillo: erat duarum unciarum pondere, ſpongioſa carnem hepatis colore & conſiſtentia præ ſe ferens: In ſuperficie erat dura, quemadmodum *Plinius & Ariſtot.* de mola annunt: & hoc nonniſi quia pellicula ſeu membrana forinſecus circumpoſita, mediam fere carunculam iſtam obvallabat; nam quod glutinoſum & pingue ſuperaret, aſſabatur à calido, & membrana ſeu tunica ita efficiebatur, ut docuit *Hippocr.* lib. de carnibus. *Obſervatio Antonii Vitagliani Ceperanenſis ad Dom. panarolum, pent. v. obſerv. xi.*

CAuſas aredederam fluxus hæmorrhoidales retentos & in ſtomachum raguigitantes, ſicut in utero manſes ax *Hippoc.* ſantentia lib. da ſterilib. Stomachus enim & uterus ita pari modo alliciunt ſanguinem ex *Galeno* lib. de ſem. cap. 4. ut conſimilia ſymptomata producere ſint apta: Quare opus fuiſſet hic *Thom Bartholino Dano*, Viro doctiſſimo, qui hanc molam & aoloma pingare & ſarmone axplicare potuiſſet in ſua Anatomia reformata. *Idem ibidem.*

Molam) Aſſinis eſt affectus Verruaa vantriculi, da qua *Avenzoar* lib. 1. tract. 15. cap. 3. *Theiſir*: quam vidit in quodam qui non digerabat cibum, febricitabat febre inordinata, fortiter aliquando invaleſcente, & aliquando debilitabatur, & habebat ſolutionem non magnam, & illæ egeſtiones erant varii coloris, adeo ut non poſſet cognoſcere cauſam ſuæ ægritudinis, Cum attigiſſet pulſum ajus, invenit ipſum inordinatum & magnum, undè cognovit quod apoſtema erat in membro multorum nervorum, & ſpecialiter quia erat ſarrinus, & debilitas virtutis patiantis obviabat magnitudini ipſius pulſus, quæ manifeſtabant verrucam eſſe in ipſo ſtomacho, Et quia non erat multæ velocitatis pulſus, ſignum erat manifeſtum quod non arat de ganere calidorum apoſtematum, Et cum poſuiſſet manum ſuper fundum ſtomachi, invenit duritiem ad quantitatam unius pomi, abſque ſenſu doloris, fortiter autem compreſſa mano, ſanſit modicum doloris, atque ex iterata compreſſione fortius dolebat: Quadam autem die cum aſſellaſſet, dejecit quiddam rotundum, formam habens pomi cum una radice & ſolidum, & quoties poſtea aſſellabat, egerebat ſanguinem in magna quantitata, In nona autem die mortuus eſt.

Observatio XIV.

Cardialgia à vermibus orificium ventriculi mordentibus.

§. 1. PUer ſexennis, Filius Domini Piaget, Apparitorum Præfecti, obiit Genevæ anno 1673. 29. Aprilis, morbi die quinta: Ante menſem morbillis, tunc temporis epidemicis defunctus fuerat: Tribus ante decubitum diebus ab inſolatione & vehementiori exercitio, puer immorigerus ſine febre manifeſta incaluit. Cardialgia hinc prehenditur cum pituitæ vomitu, & quinque lumbricorum excluſione vivorum, in quibus unus maximus & ruber, ſuperſtite tamen oris ventriculi dolore: maxima aderat anxietas & jectigatio, nam vix momento temporis eundem ſitum in lecto obſervabat, modo tranſverſim modo oblique decumbens: Unde ſuſpicio relictorum vermium, oſtium ventriculi ſuperius lancinantium: Præſcripta quidem eos necantia & exturbantia, ſed puellus ſui juris omnia reſpuebat, ſolo aquæ potu toto triduo ſuſtentatus: vix ad interrogata reſpondens, aliquando de dolore ventris conqueſtus.

Cadaver diſſectioni à parentibus conceſſum, ac 1. aperto abdomine, in ventriculo nihil præter duos vermes, repertum, inæqualis magnitudinis: Superiori orificio Inuſta erat macula ex rubro liveſcens, unguis minoris digiti magnitudine, orta à punctione majoris lumbrici, qui affixus parti continuæ anxietatis cauſa fuit: 2. Inteſtina tenuia bile undique ſuffuſa, qua de cauſa lumbrici ad ſuperiora irrepſerunt, amarorem bilis fugientes: 3. Reſerato pectore; Pulmones, parte ſiniſtra præſertim, lividi, grumos ſanguinis atri, concreti, per ſubſtantiam diffuſi continentes: Circa dorſum, medio in parenchymate, ſanguinis concreti maſſa, ovum magnitudine æquans continebatur; præcedente caſu vel ictu, cum petulcus eſſet puer: Abſuit tamen tuſſis, levis dyſpnœa, nec tamen continua, febris maxima pridie ante obitum: Pulſus toto morbi decurſu admodum inæqualis, modo elatus, magnus, modo parvus, interciſus: Ulcus Pulmonis, hinc phthiſis, præ foribus erat, niſi cardialgia obitum maturaſſet.

§. 2. Ante tres annos ego vocatus ad puerum refertum vermibus, undecim annorum, cui pilulas exhibui: mane cum reverterer, erat mortuus.

Curavi aperiri ventriculum: inveni trigitita tres vermes, omnes dodrantales, omnes vivos, ori ventriculi adeo tenaciter adhærentes ut vix avelli poſſent. *H. Saxoniâ Prælectionum Pract. part. 2. cap. 7. §. iv.*

ORi *ventriculi tenaciter adhærentes*] Illuſtr. *Wepferus* tract. de cicuta aquat. cap. 13. hiſtor. 3. canem diſſecando in inteſtinis reperit lumbricos latos, cucurbitinos Heteres. quorum plures adhuc vivebant, proboſcide firmiſſimæ internæ inteſtinorum tunicæ infigentes, à qua etiam hirudinum inſtar pendebant, ſublato inteſtino: Hi monſtrarunt rationem & modum, quo inteſtina umbilicum & inguina perforent, hiſque in locis quærant: videturque hoc vermium genus non chylo aliiſque inteſtinorum contentis victitare, ſed liquorem ex tunicis proboſcide exſugere.

Observatio XV.

Ventriculi dolor à ſanguine in eum affuſo ob Portæ venæ rupturam, & cavæ partis Hepatis continui ſolutionem.

PRinceps quidam corpore obeſo ætateque annorum plus minus 54. nephriticis ac ventriculi doloribus diu multumque conflictatus, viribus jam debilitatis nigra dejiciebat, per complures dies, ac tandem, ſyncope oborta, intra dimidiæ horæ ſpatium expiravit.

Secto corpore, ventriculus *ſanguine concreto* ſemiplenus, Et in cavo jecoris manifeſta continui ſolutio, venæque portæ diſruptio eſt reperta. *Ex Thoma Mermanni obſervationibus.*

UT à ſanguine ab Hepate in ventriculum effuſo concitari poteſt hujus dolor, ſic ab eodem intra illud coërcito idem poteſt contingere: Sanguinis ſcil. copia ſi turgeat hepar, ventriculi fiet compreſſio, hinc graviſſimi doloris ſucceſſio, præſertim ſumpto cibo, ut nec aſſumptis nec admotis mitigari poſſit: memorabile ejus rei affert exemplum *Devyvetus* Apologiæ de Arthrit. lib. 3. capite 1. de quodam Conſule Tricaſſino, qui ab importuno ventriculi dolore naturæ potius quàm artis beneficio evaſit: quum enim ſtatim ab epulis eo graviter conflictaretur, ecce nec opinato, magna ſanguinis per os rejectio, qua derepente dolor ereptus eſt: cui ut in poſterum occurreret, quoties cor premebatur, toties miſſo ſanguine eo liberabatur: Extat & hiſtoria apud *Hipp.* 5. Epid. de viro quodam, cui in vehementiſſimo dolore ventriculi nullis remediis adjutus eſt quàm phlebotomia.

Ventriculus ſanguine concreto &c.] A ſanguine in ventriculo, retento & corrupto ſæviſſima oriri ſymptomata oſtendit *Zacchias* conſult. 46. Exemplo

plo infantis qui febri continua corripitur cum ſenſuum omnium hebetudine, inquietudine, implacabilitate, motibus convulſoriis, nauſea continua; extremorum frigore: cauſa admodum obſcura erat, niſi procatarctica innotuiſſet; duobus ſcil. diebus ante primum morbi inſultum, ſecta illi fuerat membrana qua lingua cum partibus ſubjectis colligatur: At vero hac in operatione cum pronus ſitus infanti datus non fuiſſet, multus ſanguis in ventriculum influxit, qui funeſta illa accidentia inducebat, à quibus liberatus exhibito oleo amygdalino dulci, ſic per vomitum ſanguinis concreti purulentique copia educta.

Observatio XVI.

Ventriculi ardor à bile in ejus ſubſtantiam effuſa, macula lutea ſe prodente.

VEntriculum à bile flava, ea ſede qua *veſicula bilis* ventriculo ſubſtrata illum attingit, tingi macula lata lutea, ad interiora illius quoque penetrante commaculari, aliquoties obſervavi, illiſque præſertim quibus viventibus perpetui ventriculi ardores moleſti erant, hoc accidiſſe notavi: Idem in ſectione generoſæ cujuſdam invenimus, cujus ardoris ventriculi cauſam in bilis veſicula admodum bile referta, & ventriculo & duodeno inteſtino deprehendimus. *Platerus obſervat. lib. 2. p. 436. & 468.*

V*Eſicula bilis*] Ejus ſymptomata magis elucent in partibus quæ comparantur ut in ventriculo, cum bilis vomitu rejicitur: In toto corpore, cum bilis in habitum effunditur & ictérum parit: vel cum in inteſtina decurrit, & diarrhœam aut dyſenteriam facit: Καῦμα περὶ Κοιλίην, ardorem circa ventriculum obſervavit *Hippocr.* in aph. quod eſt periculoſum ratione bilis effuſæ intra membranas ventriculi, vel ratione partium vicinarum æſtuantium & inflammatarum, Interdum Cyſtis fellea vicina tangit tingitque ventriculum, ac ſi titione ardenti ureretur: *Riolanus Enchetr. l. 1. cap. 23.*

Si in ventriculi ſubſtantiam delata bilis eam imbuat, diuturnioris ardoris cauſa erit: Sicuti contingere poteſt quando ob contactum bilis veſiculæ, ventriculi regio illi incumbens & contigua inficitur, croceóque colore tingitur maculaturque, ad interiora illius macula crocea quandoque penetrante; quod ſectione in illis ſic ſe habere quibus ardor ventriculi perpetuo fere moleſtus erat invenimus: Quod & illis poteſt accidere quibus copioſior in cyſti fellis bilis colligitur, eáque diluta magis tranſſudat & veſiculam perfluit, viciníaque (ſicuti ſæpe ſpectavimus) intus foriſque inficit: Eóque citius in illis quibus ventriculus raro vacuus ſed ſemper crapula diſtentus eſt: vel qui dum ſcribendo aliudve agendo, dum corpus inclinant, ventriculum ad bilis veſiculam validius premunt: eamque veluti exprimunt, quo tempore & tunc majores fiunt ardores: *Platerus prax. l. 2. c. 11.* Ardorem ventriculi, ſeu æſtum, à ſimili proculdubio cauſa pronatum animadverti in Illuſt. Dom. de Molondins, Proprincipe Neocomenſi in Helvetia: fatigabat illum frequenter talis ardor, quem vocabat *Brulement d'eſtomach*, moleſtus quamdiu chylificatio peragebatur: alimentum totum in ſpumeam & viſcidam pituitam faceſſebat, qua excreta, ab ejuſmodi moleſtia liber erat, tum præſertim recidivante cum vel genio indulgeret, vel dubia menta uteretur; aut lectioni vel ſcripturæ pertinacius incumberet: Liberationem ſperabam à provectiori ſenectute, quod morbi σύντροφοι, connutriti, ex *Hipp.* 6. Epid. ſect. in ſenectute deſinant concoctione, ſolutione, rarefactione: Sed accedens febris continua ærumnis omnibus eum exolvit. Ætatis beneficio ejuſmodi æſtus immunitatem ventriculi accepit Nobilis Gedeon des Bergeries, Genevenſis, qui ad annum xl. ob viſcerum fervorem facilis coctionis cibos corrumpebat, toti enim in ſpumeum humorem & glutinoſum abibant. Jam ſexagenario proximus ſaluberrimam vitam degit, cujus juventus perpetuis querelis obnoxia fuit.

* *tingi macula lutea*) *Wepferus* in eviſceratione cadaveris muliebris, vidit inteſtini Coli portionem, ut & Ilei, flavedine a veſicula bilaria late tingi, cum tamen prædicta mulier nunquam antea ægrotarit; ac quoque in ictero, non ſolum toto habitu, ſed etiam omnibus viſceribus, foris & intus a bile flaviſſimis diu nulla deterioris notæ ſymptomata obſerventur. Non ergo ſuffuſio illa ſemper noxia eſt niſi aliæ acceſſerint cauſæ.

Observatio XVII.

Dolor ventriculi à veneno aſſumpto eum perforante.

§. 1. POlemarchus à Medico ſuo venefico poculo inficitur: inexpugnabilis erat dormiendi appetitus: ſexto poſt die mors; de ventriculo querebatur: In eo quibuſdam maculis ventriculus erat aſperſus: Medici, quibus cadaveris aperiendi cura erat, ſatis hoc argumenti afferre putabant: Oculatior unus juſſit ventriculum ab aliis partibus deſecari: prætendit apertum omnium oculis; perforatus minimis foraminibus miraculo quodam apparuit, Et hæc pertuſio mortis cauſa fuerat. *Ballonius Paradigmate* 144.

§ 2. Reverendus N. hora quinta nocturna, cum ante binas cœnaſſet horas, doloribus ingentibus ſupra umbilicum torquetur, cum continuo, inani tamen vomendi deſiderio: Accerſitus qui in proxima camera habitabat, doloribus colicis à flatu infeſtari illum exiſtimans, petroleo abdomen inunxit, linteiſque calidis continuo fovet: Irritus tamen cum videretur labor, doloreſque accreſcerent, theriacam etiam exhibet eodem ſucceſſu fruſtraneo; miſere ſic exagitatus totam noctem conſumpſit ad horam diei xv. qua non ſine veneni,

In ace-

in acetario capparum aſſumpti,ſuſpicione moritur: Poſt mortem corpus univerſum, imprimis facies, abdomen & genitalia flatu mirum in modum intumeſcunt.

Quum cadaver aperiretur, hora poſt mortem ſecunda, ſtatim immiſſo cultello flatus cum ſtrepitu exiliit: Hinc ventriculus viſus eroſus, maximiſquè foraminibus pertuſus, cum adjacente colo, reliquis quoque inteſtinis variis in locis perforatis: unde factum quod theriacam aſſumptam, excrementis alvi permixtam, in capacitate abdominis diffluentem viderimus, Et non minus exterior quàm interior inteſtinorum facies, reliquaquè abdominis viſcera, ſordibus eſſent inquinata. *Thomas Bartholinus cent. ij. hiſtor. xviij.*

I*Nexpugnabilis dormiendi neceſſitas*] Quanquam conſtet dari venena veternū inducentia & tandem lethum, ejuſmodi tamen non fuiſſe Polemarcho exhibitum certum eſt, ſed ex erodentium genere & laptomeria præditum, eo fine à veneſico temperatum ne citius diflueret, atque crimen in occulto eſſet; cujus exhibiti minor vel nulla potuit eſſe ſuſpicio, quod ab admixto narcotico, erodendi & vellicandi vis hebetior reddita, dolor manifeſtus non fuerit, donec extingueretur facultas narcotica, quæ tamen veneni vim ſepticam deſtruere non potuit.

Observatio XVIII.

Ventriculi dolor ab adhæſu Hepatis putridi cum diaphragmate.

DOm. Vigrieron per ſex hebdomadas laboravit & de ſtomacho tantum querebatur: Sentiebat pondus quoddam, nec in latus alterutrum decumbere poterat: Vomebat ſæpè.

Aperto cadavere Hepar ſuperiore parte adhærebat diaphragmati,Et id ipſum Hepar ſuperiore parte putre erat & pulmones fere. *Ballonius Annot. in conſ. 43. lib. 1.*

Observatio XIX.

Ventriculi dolor à compreſſione ejus ob cartilaginem xiphoidem induratam, & corrupto Hepate.

D. Bordier, qui annos duos penè integros alvinis ſymptomatis diſcruciatus eſt, & doloribus ad ventriculi regionem incredibilibus, mortuus eſt tandem: cum alvus diu ante fluxiſſet, dolores iſti ceſſaverant, qui declarabant & collectionem tetri humoris & perennem generationem: venenum propinatum eſſe putabant.

Aperto cadavere, inventum eſt Hepar planè albicans & ſemiputre: *cartilago xiphoides induruerat* valdè & inferiore ſui parte eminebat: Unde credibile aliquid contuliſſe ad iſtum excitandum dolorem: maxime dolores erant nocturni: nullis remediis allevatus eſt: Pridie quam moreretur per os excrevit atrabilarium ſanguinem: Hic veritas aphor.23.4. deprehenſa eſt, Quibus ex morbis acutis aut diuturnis, vel ex vulneribus, ſive alio quovis modo extenuatis, atra bilis,ſive uti ſanguis niger infra exierit, poſtridie moriuntur. *Ballonius Epidem. lib. ij. p. 242.*

C*Artilago xiphoides induruerat*) Eadem frequentius,quam quidam Practici annotant, indebitè incurvatur,ab humoribus adfluentibus plus juſto emollita: ſicque mucrone ad interiora vergens, ventriculum premit, unde appetitus proſtratus, aſſumptorum vomitus, imò ventriculi continuus dolor, totiuſque corporis atrophia: Quod virium anatomiæ periti facillimè tactu deprehendunt, & interjecto paucarum horarum ſpatio medentur morbo, quo alias ad annos plurimos homines miſerrimè divexantur: Ut vitium hoc emendes, ſolummodo cucurbitula ventoſa amplioris,exterius cuti,cui cartilago ſubjacet, applicetur, ſicque illi affixa relinquatur, uſque dum inſpiratio impeditur, ſubitò tunc removeatur, & cartilago ſæpius prima vice locum naturalem iterum occupabit, quod ſi non contigerit, repetat Chirurgus operationem ſemel aut bis,& præmiſſa illitione olei roſarum & myrtillorum empl. apponat adſtringens per aliquot dies loco affecto detinendum. *P. Barbette Anat. Pract. lib. 1. cap. 4.* Eo affectu ante novem annos, Dom. P. Mercator Genevenſis, graviſſimè per menſem & ultra affectus fuit, eſculenta omnia & potulenta, ſimul ac ingeſta erant, vomitu excludens, circa illum incaſſum ſatagebant duo induſtrii Medici, accedens Chirurgus nomine Danel, à depreſſione dictæ cartilaginis malum aboriri cenſuit, is dextera manu intro vergentem cartilaginem in locum reduxit, hinc omnium ſymptomatum ceſſatio.

Observatio XX.

Ventriculi dolor à ſcirrho totum pancreas, Meſenterii partem, Pylorum & Iejuni partem occupante.

DIe 25. Januarii 1635. vocatus fui ad aurifabrum,qui à tribus menſibus laborabat dolore circa ventriculum acerbiſſimo & indeſinente,ita ut præ dolore & vigiliis ad ſummam maciem perductus fuerit: Per dictum tempus à Medico ordinario præſcripta fuêre XII. aut XV. medicantia purgantia, eaquè blanda, aliaquè non pauca remedia interna & externa:

Tandem advocatis in conſilium tribus aliis Medicis præſcribitur vomitorium, quo aſſumpto nihil vomuit, eoquè iterato, ventriculus exoneratus eſt, & ſatis copioſe vomuit ſine ullo doloris levamine: poſtea iteratur purgans & diæta ſudorifica: Biduo poſt purgationem, ante uſum decocti ſudorifici, à quodam monitus æger me accerſit circa veſperam, & morbi hiſtoriam exponit; Ego verò ut oſtenderem ſaltem ad tempus dolorem ſedari poſſe, præſcribo pro ea nocte laudani gr. v. quibus dolor protinus ceſſavit, & tota nocte dormivit, cum tribus illis menſibus longior ſomnus non fuiſſet unius horæ: mane ſe curatum prædicabat: Rediit tamen dolor qui nullis remediis ſedari potuit, niſi laudano aliquoties exhibito, Idque ad breve tempus, donec æger maraſmo confectus interiit.

Aperto cadavere; repertus eſt ingens ſcirrhus totum pancreas & meſenterei partem occupans; tum etiam pylorum ac jejuni inteſtini principium ambiens: ita ut ductum illum, qui eſt à ventriculo ad inteſtina adeo anguſtaverit ut ferè occluſus eſſet, & ventriculus materia eſculenta ac potulenta plenus inventus fuerit: cum igitur alimentum non poſſet diſtribui, marcore conſumptus eſt: Scirrhus ille non apparebat tactui, quia ſub ventriculo & inteſtinis latitabat, Dolorem intenſum efficiebat, quia *pylorum & extremam ventriculi partem pyloro continuam attingebat. Laz. Riverius centur. 1. Obſerv. xc.*

D*Olore acerbiſſimo & indeſinente)* Alias obſervati ſunt ventriculi dolores periodici, qui ſine febre alternis diebus recurrebant, ait *Th. Bartholinus* cent. iii. obſerv. 50. *Idem* notavit in filiola ſua, quæ alternis noctibus inquieta, de ventriculo conquerebatur, quem ſoluta alvus vel lotium mitigabat, nullo calore p. n. præſente. Poſt febrem in alia ſimilia obſervavit, per vices ſolitis paroxyſmi diebus, ſolitaquè febris hora redeunte & nauſea, nullo amplius febrili calore infeſtante, quos abſtergentibus medicinis, juſculis citriatia & acetoſis perſanavit. Eſt quippe in febribus nonnullis ventriculus primario affectus ex obſerv. *Panaroli* Pentec. 1. obſer. 20. Pentec. 4. obſer. 8. *Riverii* cent. 2. obſerv. 83. *Helmontu* tumul. peſtis p. 85. *Diemerbroch* lib. 4. de peſte hiſt. 15. ut extincta quamvis febre, ad ſe membranoſum corpus non poſſit redire niſi interpoſita mora aliqua.

Observatio XXI.

Ventriculi dolor ab inſertione pori cholidochi in ejus fundum.

VEntriculi dolore diu premebatur immaniter Faber lignarius, qui biloſi humoris vomitu miteſcebat: hic poſt quatuor dies iterum recrudeſcebat & eodem vomitu levabatur: Malum biennio rediit in orbem, remediis minimè ſuccumbens. A flatu eſſe ſubortum Medici inculcant, at calidis intus & extra adhibitis exaſperatur. Sed cum excretum eſſet bilioſum, & continuo oris pateretur amarorem, quæ omnia ex igneo hepatis calore ſcaturire omnes norunt, frigidis curatus, nempe venæ ſectione, ſero lactis, balneo & aliis convaleſcere non potuit: Ecce Inflammatione ventriculi oppreſſus triduo extinctus eſt.

Diſſecto & aperto corpore, & inveſtigata origine mali impliciti, vas cholidochum ad ventriculi fundum implantatum inventum: Meatus ergo qui regurgitat in inteſtina bilem, natura ſua ad imum ventriculi locum implantabatur, unde miſer hic continuo, ob bilis ſuapte natura acris confluxum, tum dolore tum bilis vomitu conflictabatur. *Zacutus Praxis admir. lib. ii. obſerv. 1.*

B*Ilioſi humoris vomitu)* Ex *Hippocr.* & *Galeno*, Bilioſi alii ſunt à natura, alii ex eventu: Natura bilioſi tales ſunt; vel temperamento vel habitu: Temperamento, ab intenſa hepatis caliditate: Habitu i. e. conformatione tales dicuntur, quorum ita conformata eſt cyſtis fellea, ut ejus meatus ad ventriculum aut jejunum uſque Inteſtinum porrigatur. Tales vocantur ab *Hipp.* lib. de vict. acut. πικρόχολοι ἄνω καὶ κάτω, bilem vomitu aut dejectione excernentes: hiſtoriam ibi affert *Galenus Pauli Rhetoris & Eudemi* Philoſophi: Ille temperie pituitoſus crebris vomitibus torquebatur, cum alvi adſtrictione, Huic bilioſæ dejectiones, vomitio bilis nulla. Alii Bilioſi ſunt ex eventu, i. e. adſcititio temperamento, qui bilem multam congerunt eſu acrium & calidorum ciborum, meri potu, laboribus corpus conficiunt, &c.

Vas cholidochum ad ventriculi fundum Fallopius in obſerv. Anatom. negat ſe unquam vidiſſe meatum cholidochum ventriculo inſertum, quanquam illud non impoſſibile credat. *Veſalius* lib. 5. cap. 8. de Hum. corp. Fabrica ejuſmodi inſertionem ſemel ſe vidiſſe ait in remige, cui hic meatus in duas propagines diſſectus erat, quarum minor graciliorvè ventriculi fundo committebatur, qui tamen nullo unquam vomitu, ac ne nauſea quidem in maximis procellis tentatus fuit,

Observatio XVII.

Ventriculi dolor à bile atra ex liene in ventriculum transfuſa.

D. Girard Sexagenarius, Neocomenſis Helvetius, immanibus ventriculi doloribus per aliquot annos vexatus fuit, qui *terebra perforantis ſpeciem referebant*, ut ſæpe medelam

à me

à me per ventriculi ſectionem obnixe petierit. Miteſcebant illi excluſione *per vomitum bilis atræ*, atramento ſimillimæ, quem indito in fauces digito eiebat. A Liene manare ejuſmodi humorem, qui in ventriculum eum effunderet, indicavi, quanquam de illius dolore aut gravitate nulla unquam fuiſſet querela, Præſcripſi inter alia remedia uſum Electuarii Cathol. Nicol. aut Lenitivi, vel Caſſiæ frequentem, quo deturbaretur humor genitus, priuſquam in ventriculum conflueret aut congereretur. Paruit conſilio per duos menſes, atque immunis ab afflictione vixit: Tandem negotiorum cauſa Friburgenſem dictionem appulit, atque in via ſacrificulum quendam, Magicarum artium ſuſpectum adiit, cujus conſilio uſus, in reditu lecto ſe commiſit; me advocato veniam deprecatur quod alterius ope uſus eſſet, ſed malum adeo violenter recruduit, ut intra triduum devictus occubuerit.

Affines apertionem cadaveris petieruut, quam antequam Chirurgus aggrederetur, aſſerui ventriculum omnis labis expertem deprehenſum iri, fomitem autem mali in Liene latitare, in quo Cancroſa adſit diſpoſitio. Fidem fecit diſſectio, Nam ventriculus integer repertus, manipulum nucleorum ceraſorum pridie ingeſtorum continens, Lien autem nigricans & lividus, ſumma parte truncatus, quaſi mordicus amputatus eſſet. Vir alias hilaris, conſortiis & computationibus gaudens; maculis nigris conſpurcata illi facies per ſanitatem erat. Obiit anno 1660. menſe Junio.

T*Erebri perforantis ſpeciem referebant*) Cauſæ iſtos dolores efficientes ab externis præcipue innoteſcunt: Sed & colligitur diagnoſis humoris dolorem committentis ex tempore invaſionis, incrementi aut ceſſationis doloris: Quibuſdam enim ante cibum dolor exacerbatur, & hoc bilis dominium ſignificat, quæ jejunii tempore exagitatur & in ventriculum attrahitur, aut magis intenditur & acrior evadit. Aliis ſtatim ab aſſumpto cibo dolor commovetur, quia humores crudi & mordaces, qui antea quieti erant & ventriculi tunicis infixi, ab abſumpto cibo commoventur; vel qui in fundo ventriculi hærebant surſum attolluntur & orificium ventriculi afficiunt, Aliis dum cibus concoquitur dolor exacerbatur, quia vapores acres & mordaces elevantur ex materia morbifica, à calore aucto in ventriculo tempore concoctionis: Alii quatuor aut quinque horis à paſtu, quia ex coctione depravata cibi & corrumpuntur, & corrupti ventriculum vellicant. Quibuſdam denique poſt ſomnum dolor exacerbatur, & ille fit à catarrho, fluente humore à cerebro per ſomnum, qui majori copia cumulatus, dolorem in vigilia producit. Sedatur vero interdum dolor à cibo, quia ciborum benignitate humoris acrimonia demulcetur. *Riverius Pract. lib. ix. cap. x.* Dolor qui ſub quartam pomeridianam repetit, indicat meſaræi venas obſtructas, & ſpeciem quandam melancholiæ hypochondriacæ conſtituit. Hinc annotavit *Fernelius* cap. de ventriculi ſymptomatis, ſæpe jecoris, lienis & meſenterii vitia ſympathia, integre ſani ventriculi concoctionem perturbare: Ergo dum chylus aliquà ratione mitificatus rapitur à venis meſenterii, pars tenior à calido jecore refugitur: cum craſſiori parte phlegma illud mixtum ſubiens anguſta viarum, & elaborationem vix recipiens, dolores excitat, *Ballonius conſ. 26. lib. 1.*

Vomitum bilis atra, &c.) An fuit Morbus Niger, de quo *Hipp. 2. de Morbis*, textu 16. quem ſic deſcribit, Nigrum vomit velut fæcem, quandoq; cruentum quandoque velut vinum ſecundarium, &c. poſtquam vomuit, paululum melius ſe habere putat, & neque ſine cibo eſſe, neque ampliorem cibum ferre poteſt, verum ubi ſine cibo manet, viſcera ſugunt & ſalivæ acidæ ſunt: cum vero cibum accepit, gravitas in viſceribus eſt, & pectus ac dorſum velut ſtilis pungi videtur, & dolor tenet latera, & febris debilis eſt, & caput dolet, & oculis non videt, & crura gravantur, & color niger eſt, & conſumitur, *Hactenus Hipp.* Revera quædam ex iis adfuerunt, punctorius præſertim dorſi & pectoris dolor; jejunii intolerantia, oculorum caligo, vultus diſcoloratio, crebris ecchymomatis, lentium magnitudine, fœdatus, &c.

Observatio XXIII.

Ventriculi dolor ab atro ſucco in ejus fundo, qui velut contuſus repertus eſt.

QUidam Germanus xviii. annorum uſus antea beria, in Galliam venit, ubi crapulæ indulgens cœpit vertigine laborare, revomere quæ ſumebat, Dolore ad ventriculum; adhibito remedio ceſſavit vomitus & vertigo, melius habuit, ſed poſt quartum aut quintum diem rediit malum, languit levi febricula, invaſit leve delirium, unde facile redibat ad ſe, pulſus languidus: xiv. ſudor multus, perturbatio, pulſus concidens, xv. In eo ſudore mortuus.

Aperto inventum Epiploon putrefactum, hepar ſiccius; ventriculus inferior ad finem quaſi contuſus, *nigro ſucco* ex dimidio plenus. *Hollerius Libello obſerv. propriarum obſerv. 21.*

N*Igro ſucco*] Qui à Liene non deducendus cum Medicis antiquis, oſtendit enim autopſia in ſectionibus vivorum animalium nihil à liene ad ventriculum, ſed continuè ſanguinem à ventriculo ad ramum ſplenicum defluere, quippe ligatura vaſi venoſo brevi injecta, mox apparet intumeſcentia inter ventriculum & ligaturam, Detumeſcentia vero inter ligaturam & ramum ſplenicum, quod certum indicium eſt ſanguinem à ventriculi nutritione reſiduum verſus hepar deferri, eumque vix unquam pervenire ad lienem (ingreſſus enim vaſis venoſi in ramum ſplenicum plerumque nonnihil diſtat à liene) neque ingredi lienem, ſed in ramum ſplenicum effundi, per

Observatio XXVIII.

Ventriculi dolor à materia nigra, lutulenta incluſa.

DMaſſe auriſaber Caſtrenſis multos annos cum facie valde macilenta tranſegit: vox ejus rauca, dolor circa ſtomachi regionem, tuſſis frequens & febris lenta aderant, tandem anno circiter 50. obiit.

Vidi cadaveris diſſectionem, & obſervavi in ventriculo materiam nigram lutulentam, ſanguinis nigri corrupti colorem æmulantem, copioſe cumulatam, Quæ certe cauſa & morbi & ſymptomatum ejus fuerat; Erat enim abſceſſus in ventriculo: Abſceſſuum autem materiæ, nunc mel, nunc lutum, nunc ova, nunc alia innumera referunt: Sic quidam ab hydrocele mortuus ſcrotum quaſi ſepo plenum: Et alius in femoris ulcere quaſi caſeum habuerunt. *P. Borellus cent. 1. obſerv. liv.*

ORificium ventriculi apoſtematibus & exulcerationibus obnoxium eſſe teſtatur *Caecilius Folius* apud *Th. Bartholinum* cent. 1. Epiſt. 62. Carnoſas, *ait*, & glanduloſas partes quam maxime apoſtematibus atq; exulcerationibus eſſe ſubjectas nemo ſanæ mentis negabit. Ideo nec mirum ſi plures orificia ventriculi ſimilibus teneantur morbis, quibus ita miſerrimi ægri cruciantur, ut tandem poſt diutinos ſævóſque dolores ſæpiſſime vitam cum morte commutent.

Observatio XXIX.

§. 1. *Ventriculi dolor à lapidibus in cavitate ejus contentis.*

NOnnulla congelantur in ventriculo & lapidis formam induunt: & duo meo tempore exciſi ſunt quorum ventriculis inerat lapis, ovi ferme gallinæ magnitudine, quorum alterum vidi, defunctum tamen, ac cum divideretur: Hi ambo intolerabilibus ventriculi doloribus mortem obierant: *Cardanus contrad. 9. lib. 2. tract. 5.*

§. 2. Cæſari Tabernæ, cum diu cruciatus ventriculi doloribus diſſectus fuiſſet, poſt mortem inventus lapis in ventricula ovi magnitudine. *Idem lib. 2. de ſubtilitate.*

§. 3. Vidua Tanneri ſemper conqueſta eſt de dolore ſtomachi, & multa tentata, ſed fruſtra, tandem obiit:

Secto cadavere, inveni in ventriculo novem lapides, craſſiſſimæ pituitæ immerſos, æquantes pondus ℥iv. ß. ut Chirurgus mihi dixit: Cum ego viderem, habebant pondus unc. iij. & ʒij. Maximus habebat figuram trigonam; reliqui erant rotundi, accedentes ad figuram ovalem. *Ex obſerv. Ioh. Heßi.*

§. 4. Marcus Albertus Gretenſis, 50. annos natus, olim miles ſtrenuus tandem ad ſummam pauperiem adactus, incidit in crudeliſſimum ventriculi dolorem, ita ut nullo modo comedere, nec tantillum alimenti admittere potuerit, nam ubi aliquid alimenti in ventriculo habebat, quietem nullam habere poterat, ſed magnis comprehenſionibus perinde erat affectus, ac ſi ſuffocari vellet, ita ut ſolo vini potu per biennium fere integrum ſuſtentatus fuerit, incredibiles ſuſtinens dolores.

Eo defuncto cadaver aperui, ventriculum valde parvum, rugoſum, extrinſecus plicis refertum atque veluti contractum diſſecui, in quo lapidem inſtar ovi reperi, non rotundum, aliquomodo aſperum, duriſſimum tamen & cinerei coloris, ponderis unc. iv. *Ex obſerv. Georgi Garnerii.*

§. 5. Vocatus ut præeſſem apertioni Anatomicæ mulieris, ad explorandam incognitam diuturni morbi & mortis cauſam: Conquerebatur illa, annor. 40. de continuo ventriculi dolore, tumore, nauſea, inappetentia: Fuit à nonnullis pro Tympanitica curata, alii exiſtimantes ipſam gravidam, à medicamentis omnino abſtinuerunt:

Aperto abdomine & ventriculo, in fundo ejuſdem lapilli ſunt inventi, nullo cohærentes vinculo, ſed granorum pomi granati inſtar ſeſe mutuo amplectentes, tam copioſi ut binas volæ manus implerent: horum aliquot aſſervari, ſed temporis ſucceſſu facti ſunt friabiles, & tandem in ſalem luteum reſoluti: Hinc facile erat colligere ex bile concreta, Tartareum quid æmulante, ortos eſſe calculos, ſiquidem bilem in veſicula, tanquam proprio receptaculo, in calculos concretam eſſe ſæpius compertum eſt. *Hæferus Herculis med. lib. 3. cap. 1.*

§. 6. Habeo ex certa relatione viri fide digni, quod in tractu quodam Poloniæ noverit virum quendam nonagenarium, in pago habitantem, qui affirmabat ſe à 30. vitæ anno uſq; ad ſeram ætatem, ſingulis diebus, horis matutinis, hauſtum aquæ frigidæ ſcaturientis ebibiſſe, nullaque notabili ægritudine ab illo tempore unquam fuiſſe infeſtatum, certoque ſibi perſuaſiſſe potum iſtius aquæ ipſius tum ſanitatis, tum vitæ longævitatis cauſam haud mi-

nimam extitiſſe, donec tandem paucis ante mortem diebus acerbum dolorem circa ventriculi regionem percepiſſet; In cujus poſt obitum diſſecti fundo calculus, nucis avellanæ magnitudinis repertus eſt, reliquis viſceribus omnibus optime conſtitutis. *Simon Schulzius in miſcellan. curioſis anni 1673. obſerv. 86.*

L. *Aur. Schalzius*, cum Patavii degeret, audivit ab Excell. *Comaſco* mancipium in triremi per vomitum ejeciſſe lapidem magnum, duriſſimum, oblongum, Et ob id ab omnibus, quibus antea cruciebatur, ſtomachi doloribus fuiſſe liberatum.

Observatio XXX.

Ventriculi dolor à ſiccitate aut tumore ejus membranarum.

§. 1. DUm ventriculi ſubſtantia adeo eſt arcta à ſiccitate aut Tumore membranarum, non poteſt ſatis dilatari ad ſuſcipiendos cibos, ideoque ab aſſumpto cibo, licet pauco, dolitat: *Riolanus Encheir l. 2. c. 23.*

§. 2. Quod ſcirrhoſi tumores fiant in ventriculo, nos vidimus indiſſectus, ut Florentiæ in muliere è domo Puccino. *Leonardus Iacchinus In 9. Rhaſis cap. 46. part. 2.*

VEntriculus ſecundum ſuas tunicas, ſive internam ſive externam, pati poteſt tumores p. n. ex ſupervacuæ materiæ affluxu: Si ſanguis ſit, oritur phlegmone, Ex aliis humoribus alii Tumores fieri poſſunt: Cur ergo auctores ſolius phlegmones meminere? R. ſub ea eryſipelas comprehendis Schirroſos tumores vidimus in diſſectis: alii raro accidunt, quia in membranas duras non facile confluere poteſt craſſus & viſcidus humor, præſertim in internam, nam aliquando in externa conſtitere duri & ſine dolore: *Idem Iacchinus.*

Observatio XXXI.

Ventriculi dolor à materia cruda incluſa cum lapide accreto, Hepatis duritie.

ILl. Domina obnoxia fuit Lienis uterique obſtructionibus, una cum continuis ventriculi doloribus: Ventriculus erat ſiccitate contractus, magnitudine ovi anſerini, plenus materia cruda, quaſi ovi putridi: Interius accreverat lapis durus, griſeus, craſſus pollicem: Hepar magnum, durum, denſum. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

*VTeri obſtructionibus) Qui fit ut eæ mulieres quibus mēſis ſopprimitur, de dolore (quem vocant ſtomachi) querantur, dicantque ſe habere manifeſtum cujuſdam ponderis ibi incumbentis ſenſum? An circum os ventriculi ſanguis colligitur? nequaquam: Sed id fit propter hepatis ſimus quæ ſanguine oppleræ ſunt, & ita hepar quodammodo gravius redditur, & ob ſanguinis conculcationem & ſpeciem quandam ἐμφράξεως non habent ſuum motū & impetus naturales τῶν ἐνορμώντων: quæ cauſa: eſt meo judicio cur ponderis gravitatiſque ſenſus tantus in ea parte ſit: Sed cur non in partibus reliquis id contingit? quoniam poſitis paribus cauſis doloris in ea maxime aut dolor aut ſenſus gravitatis adeſt quæ exquiſitioris ſenſus eſt: Accedit quod cum per uterum, porro aut vitiatum, aut obſtructum non liber ſit exitus, ſurſum ſit refluxus, ut teſtantur vomitiones cruentæ, mulieribus non menſtruis conſuetæ; mirum itaque non ſit ſi hujus maximæ ſuppreſſionis primus notas & damna os ventriculi habeat ac ferat: Imo initio febrium, cum maxima eſt cacochymia, circa ventriculum dolores ſunt maximi, quod circum eam partem primum tumultus fiant, Hippocrates refert ad ipſius hepatis, & vicinarum partium quandam intumeſcentiam & elevationem *Ballonius Ep. & Eph. p. 96.*

Observatio XXXII.

Dolor circa Cartilaginem xiphoidem, à calculis in ventriculo & veſica fellea.

REligioſus ſeptem vel circiter annos per intervalla miris modis conflictatur cum morbis &c. præter cæteros vero ſæpius de dolore circa regionem cartilaginis enſiformis conquerebatur:

Hic tandem naturæ debitum ſolvens poſt mortem apertus fuit, ubi pectore aperto, Pulmones maculis nigris lividiſque hinc inde diſperſis, inter ſpermatis ranarum offendimus, quibus diſſectis, ſanguis ſpumoſus & fœtidus emanavit: Cor parvum atque flaccidum, ut & hepar, ſine omni tamen læſione, ſeſe oſtenderant: Poſtmodum, ubi ad ventriculum deveni, ſcil. ad illum ipſum locum, de quo tam grandes, ac ſi telum ipſi inflictum fuiſſet, fuderat querelas, ex quo diſſecto plus quam triginta calculos, nunc majores, nunc minores, fundo ac ſubſtantiæ ventriculi pertinaciſſime adhærentes extraxi: In Hepato & in Renibus veſiculas nonnullas aqua plenas oſtendimus, quibus diſruptis aqua profluxit fuſca, foveam poſt ſe relinquens, cauſticam dixiſſes. *Ioh. Bilgerus apud Gr. Horſtium Tom. 1. p. m. 142.*

OBS.

Observatio XXXIII.

A Calculis in veſica fellea contentis.

NAdoleſcens in Italiam ſtudiorum cauſa proficiſcitur: Indeque domum reverſus queri ſenſim de ſtomachi & hypochondrii dextri torſionibus, necnon de nauſeæ moleſtia cœpit: Erat enim ἄσιτος & alvo ſemper adſtrictiore: quæ ſymptomata ſomno ipſum privabant, unde & membrorum corporis laſſitudinem, & mœrorem & melancholicas affectiones, tabem quoque ſequi neceſſe fuit: quibus malis miſer tantiſper infeſtabatur, donec & dolore & mœſtitia leniter emarceſceret: multa remedia fruſtra adhibita, quod ægritudinis rationem recte videret nemo: Multi φίλτρον hauſiſſe arbitrabantur: Tandem multitudine malorum fractus anno æt. 29. obiit.

Corpus defuncti ſectum, membris intus ſalvis atque integris, corde ſaltem modice tabido fuit: ubi vero fellis veſica aperta, intus 22. calculi, quaſi ſubluteí, magnitudine diſpares reperti fuere, quorum minimi piſis minutis, maximi modicis fabis reſponderent: Omnes quinque, ſeptem, octo aut plurium etiam angulorum. *Kentmannus lib. de Calculis.*

Observatio XXXIV.

Ventriculi dolor ob Hepar illi adnatum, & materiam nigram in illo contentum.

SArtor ventriculi dolore laborabat, maxime à ſumpto cibo: Hepatis majoris lobi dextri, forte ſexta pars, in ipſo erat ventriculo, ita ut ſuperior & exterior ventriculi pars Hepati eſſet extrinſecus adnata. In ipſo autem ventriculo continebatur ad menſuram nnam materia nigerrima, pultis inſtar. *Vide tit. de vomitu.*

Observatio XXXV.

Stomachi dolor ob maſſam pilularum in ventriculo relictam.

§. 1. EQuiti Torquato de imbecillitate ſtomachi conquerenti, & quod tenebricoſum quid oculis objiceretur, homini ſcil. occupato publicis muniis, conſuluerunt ut quotidie pilulam ex aloë ante paſtum deglutiret: A dolore ſtomachi interiit.

Ferunt repertam in alvo integram maſſam pilularum, nam & frequentiam medicamenti natura eluſit, & forte cum pilulam caperet genio indulſit, ut medicamentum impotens fuerit. *Bellonius Paradigmate* 110.

VAlent. *Andreas Mellenbroecius* in miſcell. curioſis anno 1671. obſervat. 92. refert quendam Erfurtenſem civem, Pilulas ante annom ſumptas, auro adhoc obductas vomitu rejeciſſe: Forte ob debilios ventriculi fermentum qood eas diſſolvere non potuit: Aliaa Erodi iſſimos *Walæus* in ſua m. m. p. 51. ut Pilulæ diſſolvantur cibum ſubſequi jubet, qui quod diutius in ventriculo moretur, poto aptior eſt, citius egrediente: Suſpectæ eſſe queunt Pilulæ quæ lacrymas continent, ſagapenum, ammoniacum, ob lentorem, cujos ratione aliquando adhærent nec poſſunt repelli: Qua de cauſa clyſteribus indi vetat *Rondeletius*, narrans hiſtoriam Gubernatorie Monſpelienſis, qoi obiit ab injecto clyſtere quem illæ ingrediebantur.

* §. 2. Craſſa medicamenti materia, quæ vi ignis ſeparari debuiſſet, cum in corpus ſumitur, quandoque in ventriculo diu hærens, illi moleſta eſt, quod teſtatur hiſtoria Nobilis cujuſdam viri a Brandis, qui poſt multa medicamenta devorata cum vitam cum morte commutaſſet, apertumque ipſius corpus eſſet, inventa eſt maſſa Pilularum concreta diutiſſime in ventriculo: Hujuſmodi autem non contingunt cum medicamentorum formæ puræ uſurpantur, quare imperite quidam earum extructionem vituperant: *Ioh. Albertus Vuimpinaus Tract. de concordia Hippocraticorum & Paracelſ. in Appendice p.* 2.

MEdicamenta ut operentur debent actuaria ventriculi, calore, cujus parietes ſi craſſo & vileido phlegmate obducantur, ut concoctio non peragitur, ita nec medicamenta poſſunt diſſolvi, præſertim qoæ ſolida forma donata ſunt, cojuſmodi Pilulæ, unde non mirum ſi aliquando integræ deturbentor, vel in maſſam coeant in ventriculo, Nob. matronæ, cui veutriculus multa ſcater pituita, noper præſcripſi Pilulas, quæ tertia demum die operationem perfecerunt, tanto enim tempore illis opus fuit antequam diſſolverentur, opem ferente uſo oxymelitis & mellis roſati colati; ſed maxime lecti tepore; Eadẽ enim matrona ſi quodvis purgans ingerat, & deambulatione oti velit, incaſſum id adſumptum eſt & nullo ſucceſſu.

Observatio XXXVI.

Ventriculi dolor à lacertis & ſerpentibus inibi hoſpitantibus.

ANno 1551. pervenit ad nos hiſtoria Viennæ impreſſa hujuſmodi: Hac æſtate circa diem D. Margaritæ, in Hungaria prope pagum Zicſam, juxta Theyſam fluvium,

accidit ut in multorum hominum corporibus ſerpentes & lacertæ naturalibus ſimiles naſcerentur; Unde ſæviſſimi dolores oborti tandem eos enecarunt, ita ut circiter tria hominum millia periiſſe ferantur: Quibuſdam humi ad ſolem jacentibus ſerpentes & lacertæ per os aliquatenus emerſerunt, ſed mox ſe iterum abdiderunt in ventrem: Nobili cuidam puellæ diris cruciatibus mortuæ, cum venter incideretur, ſerpentes duo prodierunt *Geſnerus hiſtor. animal. lib. 2. cap. de Lacertis.*

Observatio XXXVII.

Ventriculi dolor à Zinziberis libra una in ventriculo reſtitante.

PRinceps quidam Eccleſiaſticus, cum aquam quandam, in ſua ditione ſcaturientem, cui plurimum in variis affectibus ſanandis vulgus tribuebat, diu bibiſſet, atque ventriculum ſic refrigerando, imbecillitatem inde contraxiſſet, ut eam emendaret zinziber conditum ſæpe affatim comedit.

Sed invaleſcente morbo, cum moreretur, atque corpus illius aperiretur, in ventriculo, ejus zinziberis libram unam invenerunt medici, qui hoc mihi narrarunt. *Platerus obſerv. lib. 2. p. m. 435.*

ALias z. z. eodem teſte, imbecillitatem ventriculi emendavit, præſcribente Eraſto, in quodam, qui ea laborans, poſt triennem quartanam, ſingulis matutinis, per 30. annos, duas radices magnas z. z. leviter maſticatas deglutivit.

Observatio XXXVIII.

Ventriculi dolor à veſiculis pediculis plenis illi affixis.

BRugelius Profeſſor Lovanienſis in humano ſecto cadavere, poſtquam aperuiſſet ventriculum, veſiculas ei affixas deprehendit pediculorum plenas. *I. Heurnius de morbis capitis cap. 7.*

Observatio XXXIX.

Ventriculi dolor & pondus à lapide in Jejuno inteſtino contento.

ORificio ſtomachi, ut dentibus bolare tartarum, rubricæ fabrili ſimile adhæret, à quo tartaro ventriculi concoquens vis perditur, atque ſtomachus male apertus concoquit, fœtenſque dolet; adeo ut tartarum ſæpiſſime in ſtomacho coaguletur, ceu in anatomia lapides repertos vidi, à quibus ſtomacho inſolentes morbi à *diſpepſia* ſcil. & *dolore*, una cum *vomitu* & *lienteria* accidunt; ex quibus frigidæ putredini, ardenti, quotidianæ febri, alvique obſtructioni cauſa præbetur: Tale egomet ipſe in Fabro aliquo ferrario, longo qui tempore juxta Rhenum laboraverat, ægrotante comperi: Is enim lapidis molaris inſtar in ſtomacho ſuo jacere eundemque premere, querebatur, cui multiplicia conſilia medicorum, ac ſupervacaneorum medicamentorum receptio nihil profuerant, multo minus *genuinas ſuas ſedes habere* potuit:

Eundem tandem defunctum, morbi cauſam comperiendi ſciendique cupidine, Chirurgum diſſecare juſſi, ac in Inteſtino Jejuno magnum candeſcentem lapidem reperi, qui inteſtinum juxta orificium ſtomachi totum obſtruxerat, ut nihil permeare potuerit, qui lapis in hodiernum uſque diem præſens mihi reſervatur, Eumque quem miſer ægrotus in corpore ac ſtomacho habuit, Medicorum nemo ſcivit, nedum intellexit, quare tanto minus curare ii potuerunt. *Schneiderus l. 3. de catarrhis c. 7. ex Johanne Henen.*

CAlculorum ventriculi & inteſtinorum multi meminerunt: *Aſſuerus* narrat apud Seren. Pomeraniæ Principem lapidem aſſerveri magnitudine ovi gallinacei magni, ſuperficie glabri, colore bezoarticum æmulante, à muliere rejectum, in cujus inteſtino concreverat: D. *Deſgrand-Prés* apud *Rueruum*, novit viſum Nob. qui quoties alvum exonerat, calculos inæquales, faſtigiatos, cineritios, cum excrementis dejicit jam à pluri mis annis: *Vincentius Alſarius Crucius* obſervavit exeuntem ex ano lapidem, qui ob duritiem in exeundo ſcaphium fregit: Lapideſcit materia illa in inteſtinis, quemadmodum in abſceſſibus, ex *Galeno* lib. 13. meth. & 2. ad Glauc. Aut ſicut in articulis, ex ejuſdem *Galeni* ſententia, quia eſt craſſa & terrea, ex 4. de ſimpl. medic. Facult. Cumque requiratur iſta craſſities ad hoc ut generetur lapis, ex lib. de Renum. affect. ob ſiccitatem & frigiditatem conſtans, ita ſimul requiritur mucus ut coaleſcat in unum, quemadmodum in lapide veſicæ videmus: Si arridet opinio, ſuſcipe, ſecus, & meo judicio, verius ſentit D. D. *Bartholinus*: Mulier ſeptuagenaria tres per ſeceſſum excrevit molle avellanæ calculos, quales obſervantur in veſica bilaria, leviores, forma triangulari, Obſervante D. *Chriſt. Tinctorio* Med. Profeſſore, qui

qui recte ſuſpicatur per ductum cholidochum ad inteſtina veniſſe facta eroſione: nam mulier multum conqueſta fuit de dextri lateris dolore protenſo ad inteſtina: Eroſionis vero id indicium habet, quod cum calculis excreverit materiam eruentam & purulentam: quanquam & ſola ductus cholidochi dilatatione, quod alias vidi, protrudi poſſint. *Schneiderus ib. ubi plura.*

Observatio XL.

Circa Ventriculi regionem dolor pertinax, à ferreis inſtrumentis in eo contentis.

NOricus quidam D. Montano retulit, ægrum quendam intolerabiles dolores circa ventriculi regionem ad mortem uſque paſſum eſſe: poſtquam vero diem ſuum obiit, ac corpus apertum fuit, omnis generis inſtrumenta in ipſa ventriculi capacitate reperta fuiſſe: *Ex obſerv. Laur. Scholtzii.*

PRæſtigia Dæmonum hæc ſapere haud dubium eſt, nec enim qua via ventriculum ſubierint demonſtratur: Similia per os excludi, quæ tamen in ventriculo non præextiterint, opinio eſt, Cacodæmonis arte imponi ſpectatoribus, ut credant talia revera ventre recondita fuiſſe: *Ab Heers* tamen obſervat. Medicat. 8. refert puellam, aciculam ore rejeciſſe, ligulas, quas ante excluſionem apprehenſis manu faucibus, tactu in aſcenſu deprehenderit, vi erep[illegible]as, quanquam arctiſſime cohibere conatus fuerit.

Observatio XLI.

Ventriculi æſtus & dolor à nimio uſu ſpiritus vini, poſt obitum flammæ ſpecie erumpenti.

§. 1. FLammam in ventriculo ex nimio ſpiritus vini hauſtu excitari, nec à ratione nec experientia alienum: Lugduni ad confluentem Araris & Rhodani, quum mulieris cujuſdam cadaver, cauſam mortis inveſtigaturi medici reſeraſſent, ingens ex ventriculo prorupit flamma univerſum ventriculi ambitum occupans, mox tamen extincta. Ad *Ren. Moræum* Scholæ Pariſienſis decus ſcripta fuit hæc hiſtoria: Cauſa flammæ credebatur ſpiritus vini largius à muliere iſta ſorptus: vel calidior Theriaces aqua, quam Medicis ſuadentibus ægra ſumpſerat.

§. 2. Polonum Equitem ſumptis duobus ardentis vini cyathis flammam evomuiſſe, exindeque combuſtum Adolphus Vorſtius mihi narravit. Similem caſum Senatui Academico Hafnienſi propoſitum meminimus. *Th. Bartholinus hiſt. 70. centur. 1.*

Observatio XLII.

Ventriculi dolor à pure ex apoſtemate Pleuræ in eum illabente, ejuſque tunicas & inteſtinorum corrumpente.

EMpyematici cadaver diſſecui qui lateris apertionem recuſavit: Pus ab apoſtemate in pleura & muſculis intercoſtalibus excitato, intusque diſrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem ſphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro ejus latere facto, in viſcera imi ventris deſcenderat, ibidemque toto ductu ventriculi & inteſtinorum tunicæ exteriores, in quas materia purulenta deciderat, corroſæ & diſcolores apparebant, Huic ventriculi moleſtia continua & crebra ſubverſio adfuit. *VVillis Pharm. rat. p. 2. ſect. 1. cap. 9.*

Observatio XLIII.

Cardialgia à bile è cyſti &c. tranſmiſſa; 1. 2. A ventriculi ſubſtantia exeſa. 3. Ulcere in orificio ventriculi. 4. Vomica in Hepate 5.

§. 1. NObilis mulier febre putrida & hectica prehenſa fuit cum Cardialgia: Veſicula fellis bile inſtar picis ſplendente plena erat: Lien ſanguine nigro oblitus: Vaſa meſaraica atro ſanguine turgebant, venæ inde ad ventriculum miſſæ varicoſæ. *Vide l. 4. tit. de Febribus.*

§. 2. In ventriculo nutricis bilioſa quædam erat ſuperfluitas, quæ orificium acrimonia vellicaverat, unde querelæ de roſione cordis. *Vide tit. de Partu difficili.*

§. 3. Quædam continuo Cardiagmo, cum vomitu vexata, fuit: Subſtantia ventriculi circa medium exeſa inventa eſt ad latitudinem majoris lilii, cum ſignis gangrænæ. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Juvenis (*de quo tit. de cap. dolore*) cum convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore

ſtomachi correptus fuit, quem ſequutus maximus cruciatus oris ventriculi &c. In ventriculi orificio ſuperiori, ulcus erat magnum ac fœtidum, in vacuum uſque ventriculi penetrans, ubi ramus 6. conjugationis inſeritur &c.

§. 5. Cuidam aderat febris, dyſpnœa, vomitus bilioſus cum Cardialgia: Vomica aderat in hepate cum maxima puris coacervatione. *Vide lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

Observatio XLIV.

Pulſatio circa ventriculum, ab aneuriſmate cœliacæ arteriæ.

ANnæ N. cum febre Pulſatio vehemens ſupra ventriculum acciderat: Cœliaca arteria ſeſe obtulit ita dilatata ut compreſſum pugnum admitteret. *Vide l. 4. tit. de Febr.*

Observatio XLV.

Cardialgia ob acumen cordis maximi, à cibo ſumpto os ventriculi comprimentis.

ILluſtr. Colonellus annorum 54. temperamenti ſanguinei, hydrope aſcite detentus, cum graviſſimo ori ventriculi dolore paulo ab aſſumpto cibo, & reſpirandi difficultate: poſt curam 14. menſium morbo victus naturæ debitum perſolvit: Latuere in abdomine 16. menſuræ citrinæ aquæ, in thorace quatuor: cauſa fuit hepar durum atque ſcirrhoſum: Doloris vero ventriculi à cibo, per annum perdurantis, origo fuit acumen cordis, quod à cibo ſumpto comprimebat os ventriculi, unaque impedito diaphragmatis motu, difficultas anhelitus ingruebat: Cor namque bovino majus fuit, totam thoracis capacitatem replens, atque extenuatos flaccidoſque compreſſione reddens Pulmones: Num cor à nativitate magnum nactus fuerit, an vero in morbo excreverit, dignam otioſis relinquo ſpeculationem, ſiquidem ante morbum nec dolore, nec difficultate anhelitus, nec deliquiis fuit laceſſitus, In ſiniſtro cordis ventriculo inventi ſunt duo Polypi duri, carnoſi atque lati, ad quorum motum verſus arteriam magnam ſequebatur pulſus interceptio, graviaque cordis ſymptomata. *Antonius de Pozzis obſerv. 31. miſcell. cur. anni 4.*

Observatio XLVI.

Stomachi oppreſſio producta ab hydrope pectoris.

VIdua N. hydrope pulmonis laborabat, quo interiit: Cum dyſpnœa de oppreſſione ſtomachi conquerebatur, Sed id tantum per conſenſum fiebat, omnes membranæ putruerant. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

Observatio XLVII.

Epigaſtrii dolor, Rugitus ob Inteſtini Duodeni laxitatem & amplitudinem præternaturalem.

VEslingius refert, & Anatomicæ ſectiones quotidianæ docent, inteſtinum Duodenum nonnunquam laxitate & amplitudine inſigni præditum reperiri, atque tunc majori ventriculo quaſi minorem adjunctum videri, quæ Laxitas ipſi contingit à ſuccis fermentaceis acrioribus & vitioſis in illud delabentibus, hincque validis inductis fermentaceis effervescentiis, à quibus non ſolummodo ipſum valde diſtenditur, verum etiam moleſti rugitus, magni dolores, lancinationes, ſummæque anxietates in viventibus oriuntur. *De Diemerbræk Anatom. lib. 1. cap. 7.*

Observatio XLVIII.

Ventriculi dolor ab humoribus acribus & flatibus in eo contentis, pro verme habitis, Pyloro exulcerato, connexione cum Hepate. &c.

VIr dealbator, ſexagenario major, macer & pallidus, à quatuor annis circa hypochondrium dextrum varios ſenſit dolores, paſſus quoque vomitus, ſingultus, ructus: non potuit ſolidos aſſumere cibos, ſed juſculis ſaltem contentus fuit: aromata acriora, ut & dulcia omnia valde lædebant eum, acida vero, modo grata, modo moleſta erant: Variorum hominum imploravit opem, & primo quidem, ut ſolent plebeii, agyrtarum, circumforaneorum &c. tandem etiam Medicorum: A pleriſque præter purgantia valida nihil accipiebat, hinc malum in dies magis magiſque ingraveſcebat, Imprimis conquerebatur de

de verme vivo in ventriculo hoſpitante, & per intervalla per œſophagum ungulbus uncis & cauda mobili ſurſum reptante, cum ſumma cordis anxietate, ſæpe ſuperveniente leipothymia: dicebat tamen ſe poſſe aſcenſum vermis interdum impedire, ſi ſcil. manibus pectus comprimeret: tunc enim decideret iterum in ventriculum: Imprimebat ſibi vermem iſtum ſub idea Lacertæ bicipitis, cum corpore ovali & cauda tortuoſa, ejuſque figuram tribus ante mortem diebus in charta rudi carbone delineabat, petens ſimul atque obſecrans ut corpus in commodum aliorum poſt mortem aperiretur. Die 12. April. 1671. ultimum obiit diem:

Altero die me confero, invenio ibi non cadaver ſed ſceleton: aperto abdomine & thorace, primo ingenio Hepar aſpectu quidem ſanum, ſed concava ſui parte cum ventriculo in regione pylori, ad latitudinem duorum digitorum arctiſſime connexum atque concretum, quod non potui à ventriculo ſeparare quin ejus læſa fuiſſet ſubſtantia: facto itaque in ventriculo foramine, cum ſtrepitu & ſibilo fœtidiſſimi prorumpebant flatus: Porro injectis tam ſupra ventriculi ſiniſtrum, quam infra dextrum orificium ligaturis, totum excindo, & facta in ejus dorſo, ſeu parte ſuperna à pyloro ad ſiniſtrum orificium transverſa ſectione, nihil in ejus cavitate vivi invenio, ſed ſaltem liquamen ſubcruentum & ſumme fœtidum: Præterea ille durior circulus, quibuſdam *ſphincter pylori dictus, totus erat exulceratus*, & variis excreſcentiis atris, lividis, glanduloſis, & maxime fœtidis obſeſſus, quæ omnem præcluſerant exitum alimentis è ventriculo ad inteſtina: vix enim tenuis ſtylus penetrabat ad duodenum: Veſicula fellis ſolito erat major, turgebatque bile: Pancreas erat ſiccum & duriuſculum: Inteſtina omnia inflata & inania, imprimis tamen illa conduplicatio inteſtini coli, lienem intra & renem ſiniſtrum, maximopere flatibus erant diſtenta, ut & inteſtinum cœcum ad pugni magnitudinem: Lien nigricabat, ejuſque vaſa erant varicoſa: Pulmones quoties acie cultelli vulnerabantur, fundebant *liquorem lacti ſimillimum*, ſuccedente paulò poſt ſanguine ſatis rubicundo: Omnis aberat exulceratio: Pericardium aqua copioſa ſatis diſtentum: In renibus & veſica nihil obſervavi. Quæritur: Quidnam ſub idea Lacertæ feſellerit ægrum? Nos conjicimus flatus fuiſſe. *L. Auguſtinus Hermannus Med. Erfurtenſis in Miſcellan. Curioſis anni 1671. obſerv. 173.*

S*phincter pylori exulceratus*] Diaphragma præterlapſi nervi à ſexta conjugatione, tam ſiniſter quam dexter, inſeruntur in os ventriculi ſiniſtrum: Sed hoc non contenti ſpatio, ſe conferunt etiam ad orificium dextrum, pylorum dictum, idemque non minori artificio, reticulato coronant plexu: Hinc pylori etiam dolores acuti crebri, ab acribus corruptiſque vel cibis, vel excrementis exorti, moleſtias ingentes pariunt, quæ tamen communis vi conſuetudinis ſiniſtro ſolent adſcribi orificio: facit orificiorum vicinitas ut unius pro alterius haberi queant affectus: Dolorum ſimilitudo, ut hi mentiri queant illos: Nervorum utrobique æqualis multitudo orificiorum ipſorum ἰσοτιμίαν, parem dignitatem. *Rolfinkius Diſſertationum Anatom. lib. 4. cap. 38.*

Observatio XLVIII.

Ventriculi dolentis anatome qui perforatus repertus eſt.

ANno 1654. in aperto ad exenterationem pro ſepultura cadavere Dom. Land. Commendatoris ab Elckerhauſen &c. quamprimum inteſtina, illis & omnibus viſceribus adhuc omnino integris, & à cultro ſectorio intactis, ſunt detecta & denudata, illorum ſuperficiei externæ, cum liquidiori quadam amurca innatabant, & ſe in conſpectum dabant pelliculæ crebriores, quaſi exuſtæ, prunorum coctorum, quæ pridie ſub noctem comederat moribundus: Id quod mihi non immerito anſam penitus indagandi, undenam putamina hæc hic conſpici poſſent, ventriculo & inteſtinis adhuc ſolidis & illæſis, Et en rimanti, magnitudine nucis avellanæ, & cui facile pollicis extremum intrudi poterat, fœtidiſſima ſcatens amurca, foramen ipſius ventriculi, in ſede elatiori, ſub ſterno ipſo, nimirum eo loco ubi memini hunc Dominum, cætera omnino adhuc bene valentem, ſemper conqueri me audiviſſe, de continuò, non quidem adeo magno, ſed tamen ſatis moleſto aliquo dolore, à bene multis retro annis ſe affligente. *D. Georgius Abrahamus Merolin Med. Noribergenſis in Miſcellaneis curioſis anni 1671. obſerv. 229.*

ARgutantibus naſutulis nonnullis quod impoſſibile eſſet hominem cum foramine in ventriculo vivere potuiſſe: necnon me cavillantibus qui hoc aſſerere non erubeſcerem, reſpondi hoc ipſum illud eſſe unde præter cætera obierit æger, nec opus eſſe credere illum cum hoc foramine diu ſuperviſſe, Sed ſimul ulcus iſtud ſeu apoſtema; forſan longo tempore ibi, cum tot annorum moleſtia hærens, & à dicta amurca tum demum eroſum, in foramen hoc dehiſceret, ſimul ægrum exſpiraſſe: Quam opinionem poſtmodum etiam confirmavit *Helmont*, dum in illius *Ignoto hoſpite morb.* forte fortuna evoluto, inter alia hujus argumenti plura ſcriptum inveni, *Partium internarum mortificationem obitus diem non multis paſſibus anticipare. Idem ibidem.*

Observatio XLIX.

Ventriculi dolor compreſſibus à Pancreate ſcirrhoſo, cum Renis ſiniſtri omnimoda purulentia.

§. 1. ORnatiſſimam matronam, Claramundam Sermentiam, uxorem Viri Rever. & Clariſſ. Dom. Petri Muſſardi, Paſtoris Eccleſiæ Reformatæ Lugdunenſis Gallorum, per plures annos vehementes ventris & lumborum dolores reciproci male habuerunt ſiniſtro latere: 11. Maij anni 1670. Ædes D. *Romano* ſacras lintre vecta dum peteret, ingenti Ventriculi dolore ſubito correpta fuit, quem ingens conſequuta eſt nauſea & inſignis per os humorum ſaburræ excluſio, moleſta tum in reditu, tum poſtquam domum redux facta eſt: huic ſucceſſere illico febris, ciborum faſtidium, anxietas, pertinaces vigiliæ, ſine dolorum levamine, non eadem vehementia urgentium: 23. die, præmiſſis aliquot enematibus, potionibus lenientibus & mediocri ſanguinis emiſſione, diſceſſit febris reſurgentibus utcunque proſtratis viribus, adeo ut die 27. in publicum prodierit amicam intimam inviſura; Ea autem ipſa die ſub veſperam denuo adoriuntur ventriculi dolores, vomituſque iterum acriter urgent: hinc exhibendi poſtridie cathartici omiſſa ſententia, cujus vicem ſupplevit injectus clyſter, exiguo ſubſequente levamine: 28. Maij ſopita, ſed vehementior reſurgit febris, cum doloris circa regionem ventriculi duplo incremento, ſiti inexhauſta, anxietudine, tuſſicula ſicca ac creberrimis animi defectionibus: quæ ſymptomatum congeries ad novam: horis matutinis, ſanguinis eductionem impulit; qui ad uncias circiter, octo magno impetu erupit: Vacuationem hanc ſolatium, ſed fugax & momentaneum excepit: nam circa horam tertiam veſpertinam ejuſdem diei, regionis epigaſtricæ dolor ſubito & magna vehementia erumpit, accedente dyſpnœa, hinc ſtertore, aphonia, & ad quartam veſpertinam, morte, irritis omnibus remediis, accurata licet ſedulitate exhibitis & adhibitis.

Repentinum illud nec expectatum fatum, ad cauſæ explorationem per cadaveris apertionem nos impulit, quæ poſtridie peracta eſt à *Mag. Maſſonneau* Chirurgo Lugdunenſi peritiſſimo, coram Clariſſimis Dom. D. *Carolo Sponio*, Facultatis Vice-Decano & *Bernardino Juvadellio*, ac Mag. *Iacobo Regnaud* ſagaciſſimo Pharmacopœo: Diſſectio autem ſtatim exhibuit Epiploon integrum, probe conſtitutum, maximæ amplitudinis, inteſtina omnia obvolvens, ad os uſque pubis protenſum, ventriculi fundo, ſecundum coli inteſtini longitudinem, firmiter connexum: Jecur bene conſtitutum, quanquam ad pallorem vergeret: Ventriculus exhauſtus erat & inanis, nec non cyſtis choledochos: Splen integer decentis magnitudinis & formæ: Pancreas autem molem naturalem multo ſuperabat, durum & undique ſcirrhoſum: Ren dexter, qui naturæ lege ſiniſtro inferior eſſe debuerat, ſuperiorem obtinuit ſedem, labis tamen omnino expers, intus & foris: Siniſter autem in colliquamentum abierat, parenchymate plane deſtitutus, ſuperſtitibus ſolum aliquot fragmentis, acinis malorum granatorum ſimilibus; Veſica urinaria omnino vacua, puris tamen aliquid circa orificium aſperſi habens: adeo autem erat contracta, & uteri corpori adnata, ut ab invicem divellere vix licuerit: Salvi erant pulmones undique, à quavis cum partibus vicinis connexione liberi: Capiti pepercimus: Atque hæc maxime notatu digna in ea anatome nobis conſpicua fuere.

Hinc colligere licet duos affectus complicatos ægram exercuiſſe, Priorem quidem, præternaturalem illam Pancreatis conſtitutionem; Poſteriorem, abſolutam propriæ renis ſiniſtri ſubſtantiæ deſtructionem & corruptionem; qui conjuncti cæteris ſymptomatis originem præbuerunt: Porro, etſi Renis illius functio omnino abolita eſſet, mictio tamen naturaliter proceſſit, quod alter officio fungeretur, alterius vicem ſupplens: Ultimam vero morbi cataſtrophen quod attinet, adſcribenda illa videtur tetris & cadaveris indolem ſapientibus vaporibus, ad ſuperiora elatis, partes nobiles infeſtantibus, ſubſidio Pancreatis ſolito præterea deſtitutis: Vapores, inquam, è rene putrido & corrupto manantes, calorem nativum omnino peſſundederunt ac extinxerunt; vimque nectari vivifico partium, quarum dominatu regitur natura, intulerunt; *Dabam Lugduni pridie calendas Iunii anno* 1670.
Car. Sponius Vice-Decanus Facultatis Medicæ Lugdunenſis.

V*Omitus, apoſitia, anxietas &c.*) Ventriculi affecti ſymptomata, Reni ſiniſtro conſentientia: *Renes inquit Mœbius Fundam. Med. Phyſiol. p.* 358. laborantes in conſenſum trahunt ventriculum, vomitum, nauſeam, anorexiam & apoſitiam excitantes: Conſenſus autem Ventriculi cum renibus beneficio nervorum accidit: Renes enim utrinque à ſexti paris ramo ſtomachico, qui partim in membranam eorum propriam diſſeminantur, partim cavum ſubeunt ac ſubſtantiam perreptant nervos accipiunt.

Ventriculi dolores) A duplici cauſa excitati; eo ſcil. in anguſtias coacto & compreſſo à ſcirrhoſi Pancreatis mole, illius fundo poſteriore parte ſubſtrati: unde facilis [illegible]: concurrentibus maleficis vaporibus è rene ſuſcitatis, junctiſque operis illi vim inferentibus.

Fe-

Febre inſigni) Cui anſam dedit phlegmone obſeſſus Ren ſiniſter, hinc abſceſſus & ſuppuratum ſucceſſit.

Siniſter colliquatus omnino) Abſceſſus & ulcera in renibus non tantum fiunt in parte externa ſed & interna, ſæpius enim, *ait Riolanus*, intra membranam adipoſam colligitur materia quæ generat abſceſſus, tanquam ſteatomata in ipſo adipe creata, quæ comprimunt Renes: Ex intemperia autem calida naſcitur inflammatio, inde abſceſſus, tandem ulcus partis ſubſtantiam depaſcens.

Circa orificium veſicæ nonnihil puris) De conditione urinarum hic ſilentium, quæ proculdubio ſub exitum fuere purulentæ, quandoquidem puris aliqoid circa oſtium veſicæ hæſit: Abſceſſus enim partem renis internam obtinebat, adeo ut aliorſum deflectera non potuerit: Si partem exteriorem habuiſſet inter duas peritonæi tunicas, Renes concludentes, effuſum fuiſſet.

Incolumes fuere Pulmones) Hinc colliga dyſpnœam prægreſſam Pulmonum affectui imputandam non eſſe, ſed Renibus ut ſupra dictum, vel tumido pancreati.

Renis ſocii defectum ſupplens) *Beverovicius*, eumque ſequutus *Loſelius*, tradunt uno Rana obſtructo alterum quoque feriari, nullamque expurgari urinam: Conſentit *Riolanus*, aitque hoc fieri propter fraternitatem & conſortium ex affluxu malignæ aoræ ab uno ad alterum tranſeuntis, vel refluxu ſaniei: Hoc quidem interdum avenire ſolet, ſed non ſemper, ut ex præſenti caſu apparet: Quando enim alter Ren, vel grandiore calculo obſtructus, vel ex ulcere plane conſumptus eſt, nihilominus urina per alterum profluit: Simile videmus in aliis partibus geminis, ut in oculis, læſo enim uno, alter nihilominus videt: Sic & altero Pulmonum lobo corrupto alter reſpirationem adhuc promovet. Per conſenſum tamen facile alter ab altero læditur.

Importunis Vigiliis) Vigiliæ febris & doloris individui fere comites ſunt; Sed & aas, Pancreate affecto, citra alterius cujuſdam partis affectum, per ſemeſtre pertinaces fuiſſe conſtat exemplo, lib. 1. Tit. de Vigiliis allato.

Ingentes dolores modo ventris modo Lumborum] Unde conſtituitur Colica Nephritica dicta: Renes lumbis contigui ſunt & adhærentes per ſuam membranoſam adipoſam: quare iis laborantibus hi coafficiuntur: Dolore autem differuntur Renes, & quidem interdum tam vehementi, ut exitialiter hominem torqueant, vel (ut habet *Foreſtus*) malæ habitudinis cauſa, aut ictu, vel lapſu, vel vulnere, aut incluſo ſpiritu, aut innato calculo, vel arenis aggregatis, aut abſceſſu, ut in caſu præſenti: *Galenus* addit ex ſuperfluentibus quandoque fieri humoribus, oppilando, ſive calidis, ſive frigidis: Quia vero Ren ſiniſter colo nonnihil adhæret, hinc fit ut dolores nephritici ex flatuum & excrementorum copia in colo reſtagnante exacerbentur, & vel colon per conſenſum ſimul doleat, vel dolor colicus non ſemper accuratè à dolore nephritico diſtingui queat.

Accedente dyſpnœa) Ab affectu renum calculo laborantium ortam dyſpnœam annotatum eſt lib. 2. Tit. de Raſpiratione læſa: Quæ & aſſignari poteſt compreſſo diaphragmati à pancreate tumidiore & indurato.

Epiploon maximæ amplitudinis) In nonnullis ad umbilicum deſinit, in aliis ſæpe ad ombilicum protenditur, & aliquando uſque ad os pubis ubi inſeritur: Et quando intercedit fundum veſicæ & uteri, os uteri comprimi & mulieribus ſterilitas afferri putatur: *Clar. Bartholin. Anat. Reform. lib.* 1. *cap.* 8. Scilicet in iis quæ ſupra modum habitæ ſunt & quibus omentum pinguedine infarctum: Clar. autem Matronæ huc uſque quidem demiſſum ſed abſque ſuperfluo adipe; ut ori uteri nulla injuria allata ſit; prolem enim habuit:

Pancreas durum &c.) *Fr. Sylvius de le Boë* Practic. lib. 1. cap. ſ. 4. & 5. exiſtimat vel raro vel nunqoam in univerſum deficere Succi Pancreatici motum per ſuos doctus ad renue inteſtinum, quod aveniet duntaxat, (ſi eveniat) ex Ductus maximi, mediique obſtructione à pituita glutinoſiſſima circa ipſius orificium hærente, ibidemque coagulata & impacta: quæ vix permanebit aliquandiu ibidem, quin à ſucco perpetuo accedente mox iterum ſolvatur, aut in præſens vitæ periculum conjiciatur æger: Cui annon inda mors inexpectata ſuperveniat ſubinde, quis prudens negabit, aut obſervationa accurata in mortuorum cadavere, hocqua Ductu in anteceſſum facta temere aſſeverabit? Memini certe viſam mihi aliquando glutinoſam copioſamqoe in hoc ductu hærentem adhærentemque pituitam, nec facile inde cedentem ac removendam: *Hactenus Sylvius.* Quæ optime huc quadraot: Duritics enim illa Pancreatis per totum parenchyma ſcirrhoſi, pertinaciæ & magnitudini obſtructionis ab ejuſmodi pituita adſcribenda.

Splen integer, Pancreas durum] Pancreas Lienè affecto, *Highmoro* judice, vix aut nunquam integrum evadit, plerumque enim ſimul obſtruuntur vel ſcirrho afficiuntur: *Riolanus* Anthropog. l. 2. c. 16. Ideo Pancreas, quum morbis lienis ſimiles affectus incurrat, Lienem vicarium appellat: An Lienis affectus in Pancreas commeant, non viciſſim?

§. 2. Sæviſſimos dolores a ſcirrhoſo pancreate, graviter premente ventriculum cibo diſtentum excitari obſervavi, ab illius compreſſa, nominatim in Canonico; qui quatuor ante mortem annis de his doloribus fuit apud me ſemper conqueſtus, id quod ſatis conſtitit ex diſſectione corporis *C. Piſo de morbis à ſero p. m.* 594.

Observatio L.

Ventriculi dolor ab hujus connexione, anterius cum epigaſtrio; poſterius cum pancreate, Repleto eodem materia nigra, Inteſtinorum à flatibus diſtenſione & inflammatione &c.

IN vetulæ demortuæ corpore conſiderabilia fuere ſequentia 1. Omentum undique non ſolum oſſi pubis adhærebat, ſed & Ilium, adeo ut nonniſi violentia ſeparari potuerit, putridum omnino. 2. ventriculus anterius firmiter corpore craſſo, albo durioreque intercedente, adhærebat epigaſtrio, ad palmæ ſpatium: poſterius Pancreati, adeo quidem ut

nullibi

nullibi ſeparari ſine diſſectione potuerit: 3. Idem plurimum continebat materiæ nigræ ſanguineæ, liquidæ concretæve, ſimiliter ac inteſtinum ipſum: 4. Inteſtina omnia flatu ſumme diſtenta, valde rubicunda, & ex inflammatione gangrænata: *Gerardus Blaſius obſ. medic. 2. parte 4.*

Observatio LI.

Ventriculi dolor genitus à variis Hepatis, Cyſtis felleæ, Pancreatis &c. affectibus.

§. 1. Catharina N. ſubinde dolores circa ventriculi regionem patiebatur, cum duritie & pondere dextri lateris: Hepar ſolito grandius maximam partem ventriculi premebat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 2. Matronæ Jecur erat mole admodum magnum ac ponderoſum, qua ſtomachum cooperiit & depreſſit ad dolorem, & ut cibi multum ferre non poſſet. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. Vir Nob. dolore hypochondrii dextri diu afflictus fuit, cum ventriculi ac diaphragmatis compreſſione, Hepar magnum erat, cum multis abſceſſibus, infarctum: Pancreas ingentis molis: *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

§. 4. In cadavere puellæ Ictericæ veſica fellea, ejuſque meatus in duodenum, bona meſenterii pars fuit plane oſſea: hinc recedente in ventriculum bile, aſſumpto cibo dolor vehemens, materiæ commotione cruciabat. *Rhodius cent. 3. obſ. 3.*

§ 5. Vir quidam quotidianæ vomitioni bilioſæ obnoxius, hac repente ſuppreſſa, ventriculi vehemens dolor prehendit, Poſt obitum deprehenſa eſt bilis ſincera, eaque praſſina circum jecoris cava, libræ pondo, membranis coercita. *Vide lib. 1. tit. de Paralyſi.*

V*Entriculi vehemens dolor &c.*) De ventriculi dolore à coërcita circa hepar bile commemorabilis eſt locus apud *Hippocr. 4. de morbis v. 7. Poſtquã comedit & bibit homo aliquid amari, quodque bilioſũ ac leve eſt, copioſior etiam fit bilis in hepate, & ſtatim dolet hepar, quod pueri cor vocant.* Non pueros modo, ſed etiam Medicos noſtri temporis, *ait Martianus,* nomine inſignes in hoc eodem deceptos novi, qui hepatis dolores ex bile provenientes, quales ſunt de quibus hic tractatur, tanquam ad ventriculum ſpectantes, calidis curare uſque ad ægri interitum non deſiſtunt: Erroris autem occaſionem præbet ſitus, qui (quoniam hepar ſecundum lobum ſuperiorem ventriculo ſuperpoſitum eſt) utriuſque viſceris unus & idem eſt, ita ut partis affectæ cognitio ex loci inſpectione haberi non poſſit: Probabile tamen eſt dolores ad ventriculi regionem ſub coſtis affligentes, ſi in anteriori tantum parte conſiſtunt, ad hepar potius quam ad ventriculum pertinere, quandoquidem dolores ventriculi, modo anteriores partes, modo poſteriores, modo latera utrinque, & aliquando cinguli inſtar prædictas omnes partes infeſtare ſolent, Idque ſæpius in praxi ipſemet obſervavi: Et ratio eſt, quia ventriculi capacitas late ad partes præfatas ſe extendit, ita ut humores in ea contenti, modo has modo illas partes invadant. *Vide hiſtoriam Dom. de Bourgeon, Sect. 8. hujus libri obſervat. 37.*

§. 6. Illuſtr. *Thuanus (vide hiſtor. Tit. de ventris doloribus)* conquerebatur de dolore colico cum ſenſu ponderis ad regionem ſtomachi, dum ſtaret erectus vel ambularet; hypochondria vero ei nec tumebant, nec dolebant, etiam duriter attrectata vel percuſſa:

Aperto cadavere deprehenſum Jecur induratum, rotundum inſtar ſphæræ, farctum & transfixum gypſea pituita ſevum referente: Pancreas vero amplitudine ſua & pondere ipſum Hepar æquabat, totum ſcirrhoſum, multis globulis ſpecie ovi columbini differtum, &c. *Riolanus Anthopogr. lib. 2. cap. 16.*

H*Ypochondria nec tumebant nec dolebant*] Cum Pancreas à ventriculo tegatur, Tumores illius difficillime tactu deprehendi poſſunt, Et hæc cauſa eſt cur eorum mentio à Practicis nulla fiat: Et qui eos obſervarunt, poſt obitum tantum & diſſectis cadaveribus deprehenderint; Non exigua tamen eorum conjectura haberi poteſt ex iis quæ in Illuſtr. *Thuano* annotata, Si nempe ponderis & gravitatis ſenſus in regione ventriculi percipiatur, & nullus tumor nullaque durities in hypochondriis appareant; alia tamen obſtructionum latentium indicia adſint, qualia in Hepatis, Lienis, ac Meſenterii obſtructionibus proponuntur: Quibus etiam ſignis addi poſſunt dolor & alia ſymptomata ventriculi propter viciniam patientis; reſpiratio difficilis ob diaphragmatis compreſſionem: Quibus ſignis alias conjecimus D. *Audeyerium*, in Senat. Gratianopolitano Præſidem, ſcirrhum habere in Pancreate, eumque etiamnum tactu deprehendere potuimus, manu ad latera ventriculi verſus medium adacta, cum eſſet valde macilentus, & duritiem in ea parte animadvertimus quæ digitis compreſſa dolorem ipſi non mediocrem inferebat. *Riverius Praxeos l. 13. c. 14.* Vide hiſtor. dicti *D. Audeyerii cent. 3. obſer. 81.*

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Stomachi dolor ob utrumque orificium quaſi corroſum & ſideratum, vitium Hepatis, Pancreatis, veſiculam felleam lapillis plenam &c.

NOb. N. per aliquot annos *dolore ſtomachi, difficultate reſpirandi,* Obſtructione hepatis & venarum meſaraicarum, *Syncope, Icteritia nigra,* per vices laborans, denique tumore crurum

ſtratum & œdemate affectus anno 1672. ætatis verò LVI. moriebatur.

. Diſſecto cadavere apparuerunt orificium ventriculi quodam modo corroſum & ſideratum, ventriculus verò ipſe adhuc in naturali ſtatu, Hepar marcidum & putreſcens; in veſica fellea, lapilli centum quinquaginta unus, ſubflavi & prædurì, quorum quidam avelanæ, alii piſi majoris, alii piſi minoris, cæteri lentis magnitudine fuêre: inteſtina omnia, itemque Pancreatis viſcus, cum meſenterio & omento totaliter ſiderata: Lien valdè parvus, naturalis tamen, itemque Renes ambo, Crura ambo œdematoſa, ac ab emanante ſero ſalſo exulcerata, non ſine metu ad properantis *Gangrænæ*, cor inſigniter magnum & vegetum. *Ioh. Helvvigius Obſerv.* 100.

Lienem in Hypochondriaco affectu omni ſemper culpa carere licet haud ſit dicendum cujus ſanè innocentiam Cl. Hœc ſtettarus feliciter Decade V. Obſervat. caſ. 1. propugnaverat: Ubi rectè actionem Splenis prius cognoſci debuiſſe quam læſam pronunriari, ſubjunxit unde etiam illorum miratur ingenia qui partis alicujus delicta & errores tam perſpectè deſignare poſſunt cum de officio & uſu, illius nihil conſtet: Lienem affectuum melancholicorum reum actum eſſe potius quàm peractum, neque ſententiam illam nuperis experimentis eſſe conſentaneam, plurimos enim iſtiuſmodi affectibus obnoxios, & poſt obitum exanteratos, lienem ab omni tali culpa abſolviſſe refert Gliſſonius Anat. Hep. cap. 45. In hoc ſanè caſu hypochondriaco anatome Lienem naturalem exhibuit, reliquis viſceribus magna ex parte corruptis. Videatur *Sylvius de le Boë*, Diſput. med. 5. §. 7.

Observatio II.

Ventriculi dolor intollerabilis, à Schirro Pancreatis, Meſenterii & inteſtini jejuni portionis.

Civis noſtræ Civitatis à tribus menſibus de dolore circa regionem ventriculi acerbiſſimo & continuo affligente queritur, ita ut præ dolore & continuis vigiliis ad ultimam maciem perductus ſit, & maraſmo confectus interiit.

Interioribus inſpectis, ſcirrhus ingens totum pancreas & meſenterii partem occupabat, qui & janitorem ac jejuni principium ambiebat; materia eſculenta plenus repertus ventriculus, ejuſque orificium dextrum tam arctè concluſum, ut vix aliquid excerni potuerit.

Pancreas ab obſtructione ſcirrhoſum, ventriculi orificium dextrum ita compreſſit, ut ingeſta vix excerni potuerint: hinc cibi acor, ex acore corroſio & dolor maximus. Atque ſic ob inediam, ſuccique alibilis penuriam exſpiravit. *Stephan. Blancardus in Anatomia Practica.*

Observatio III.

Poſt dolores ventriculi lethales, pars illa perforata reperta eſt. &c.

§. 1. Iuvenis quædam Matrona diros ſtomachi dolores ab ipſa infantia perpeſſa, tandem è febre continua occubuit. Cùm eviſceraretur cadaver, ventriculuſque ad examen revocaretur, in ejus parte ſuperiori, ad anteriora reperiebatur foramen ovale pollicem unum cum dimidio longum, cujus circumferentia callo, non abſimili limbo ſerico panni marginibus aſſuto, cingebatur. Foramen illud omninò obturabatur à parvo hepatis lobo qui ſupra ventriculum ad lienis exporrigitur regionem; lobique hujus membrana tam tenaciter foramini adglutinata erat, ut inde non ſine magna divelleretur vi; illàque in parte membrana hæc eundem colorem ac faciem cum membrana ventriculum intus veſtiente nacta fuerat. Arbitrabantur quidam foramen illud ex ipſo naturæ in ſubjecti formatione errore prognatum fuiſſe: verùm ipſorum ſententiæ ſubſcribere ego nequii, quin potius opinatus ſum, ab ipſis doloribus matronæ primam infantiam infeſtantibus originem traxiſſe, quo ſcilicet tempore membranæ & molliores & tenuiores exſtant. Tum enim, ſi me conjectura non fallit, acrior materia, aut etiam corpus aliquod extraneum, inibi ulcus excitavit, quod à ſtomachi liquore; in infantibus præprimis, valdè deterſivo, & tamen mihi, mundificatum, ad vicinias non longè evagatum eſt, ſed intra certos coercitum fuit limites. Sic ſaliva canina, prædicto liquori non multum abſimilis, vulnera & ulcera deterget, viqueſuâ balſamicâ ſanat; quin etiam exempla eorum qui cùm propria vulnera lamberent curati ſunt, non ita habentur in frequentia, ut de aſſertione noſtrâ circa ſalivæ vires dubitari queat. Verùm hic ulterius obſervandum venit, quod partes ab hoc ulcere ſemel ſolutæ, uniri rurſus nequiverint, quia ſcilicet cum ventriculus omni tempore quo Matrona noſtra comedebat dilataretur, ſic ulceris labia ab invicem disjungebantur. Fateor equidem ex iiſdem labiis ſuccum continuò exudaſſe, unde eorundem agglutinatio perfacilis fuiſſet, ſi in uno ſemper perſtitiſſent ſitu, nec à variis ventriculi motibus opus interturbatum fuiſſet,

ac propterea è prædicto ſucco marginum ulceris callus procreatum potius eſſet; ab eodem præterea ſucco viſcidiori hepatis adjacentis membrana ventriculo fuit colligata, indeque foramen obturatum; id eò mihi probabilius videtur, quòd cùm aliquando cadaver aperirem, inveniebam in inteſtino jejuno foramen tres digitos tranſverſos longum, & obſervabam epiploum ibidem adhærens prorſus calloſum redditum. *Ex Epiſtola à Domino Courtial Medico Tholoſate ad Autorem Ephemeridum Gallicarum conſcriptâ.*

*Siquidem, an hic caſus, quod ſit rariſſimus, ſidem apud nonnullos inventurus ſit, dubito, ſimiles quoſdam ex aliis adducam.

Philip Salmuth. centur. 1. obſerv. 43. fol. 28. mentionem facit morbi cujuſdam ventriculi illi, de quo egimus, valde ſimilis quo afficiebatur quiſquam, in cujus cadavere, foramen ventriculi verus, quemadmodum è lateribus nigris, cruſtoſis, & inveteratis patebat, conſpiciebatur, cui & fiſtuloſum junctum erat ulcus.

Georg. Abrah. Merclinus Miſcell. Med. Phyſ. Germ. decu. 1. an. 2. obſerv. 229. fol. 332. Exemplum foraminis cujuſdam dat in ipſa ſede ventriculi elatiore ſubſterno fœtidiſſimâ ſcatentis amurcâ, de qua patiens ante annos aliquot conqueſtus brevi poſt aperturam moriebatur.

Iacobus Hollerius Schol. ad cap. 43. de morb. intern. fol. mihi 453. de quo narrat, qui febre, cardialgia, vomitu, torminibus ventris, dejectionibusque pici, & nigro ſanguini ſimilibus diu vexatus, tandem obierit, in cujus ſecto corpore inventum ulcus uſtulatum in ambitu tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis in pylorum eſt, exeſis.

Memorat & *P. Foreſtus libr. 18. obſerv. 33. fol. mihi 178.* de ſtomachi affectibus ex ulceratione ventriculi in 15. annorum puella.

Ioh. Scultetus Armament. Chirurg. obſ. 80. fol. 296. ſe aperuiſſe cadaver monachi Patavini, qui doloribus colicis obiiſſe ferebatur, & in cauſſam morbi inveſtigantem non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, verum etiam ad mediam uſque tunicam corroſum reperiiſſe ait.

De erroſione ventriculi ab uvis immodicè aſſumptis in puello narrat *Ioh. Rodius cent. 2. obſ. 53. fol. 94.* ſcilicet eſu illo immodico trium horarum ſpatio extinguebatur; poſt mortem verò, abundè in ventriculo reperiebatur ichor viridis: quem idem bilem fuiſſe dicit æruginoſam.

Remb. Dodonaus obſ. med. cap. 25. fol. mihi 61. exulceravi ventriculum, non minus quam alias corporis partes, à ratione haud alienum eſſe ait, probatque illud exemplo cujuſdam honeſtæ Matronæ annos plus minus 60. natæ, quæ ex ore ſpiritum fœtentem multis emiſerat annis: quæque poſt dolorem circa ventriculi regionem aſſiduum, longo morbo confecta è vita diſceſſerat; ac cujus ventriculus, cadavere aperto, ſuperficie tenus exulceratus reperiebatur.

De excoriato ventriculo ſcribit *Georg. Blaſius obſerv. fol. 72. & 76. I. Fabric. Hildanus cont. 3. obſ. 20. fol. mihi 400.* de magno fœtente ulcere in ſuperiore ventriculi orificio reperto, ac putridis, fœtidis nigriſque humoribus repleto ait.

P. Borellus cont. 1. obſ. 54. fol. mihi 55. mentionem facit abſceſſus cujuſdam in ventriculo in quo copioſa materia nigra, lutulenta, ſanguinis corrupti colorem æmulans reperiebatur.

Similis exempli meminerunt *Guil. Ballonius lib. 1. conſ. 43. fol. 197. Horat. Augenius lib. 5. epiſt. 1. cap. 11. Dominic. Panarol. Pentec. 1. pag. 200. Ioh. Bauhin. obſ. 1. Ioh. Schenckius lib. 3. fol. 382. 388. Thom. Barth. act. Hafn. tom. 4. obſ. 36. pag. 115. 119. & tom. 3. pag. 59. 62.*

Hoc vitium merito haberi poteſt *ἐγκαυσις* h. e. *ardor ventriculi Galeni*, cujus 8. *compoſit. ſec. loc. cap. 3.* mentionem facit idem, à bile tunicis ventriculi infixa, ardoreque horrendo infeſta oriri dicens. Quâ de re vide *Thom. Barthol. Epiſt. med. cent. 3. fol. 157. epiſt. 42. alioſque ibid.* Hodierni etiam Scriptores iſtius phænomeni cauſam acri cuidam, acidoque olim cum ſanguine commixto, poſteaque ex arteriis ventriculi in eundem depoſito tribuunt humori: conferatur obſervatio præcedens *obſer. 16. & ſequent. 48.*

Huic autem ventriculi ardori tollendo, humorique acido corroſivo temperando inſerviet creta cum aq. roſ. aliquoties lota, oculi cancr. abſque acido præp. corall. perlæ præp., conchæ, bolus arm. vera terra ſigillata, qua *Adrian Spigelius*, tali caſu nihil eſſe præſtantius ait: acidum enim abſorbet tantùm, verùm & pinguedine quadam tunicis ventriculi adhæret, acremque humorem ibidem ſtabulantem obtundit.

Obſervavi ego, inquit Spigelius, in magnam mei admirationem ejuſmodi ventriculi ardorem nullis aliis, ſive externis ſive internis æque ac terra ſigillatâ cum ſyrupo conſolidæ: mitigari & auferri poſſe remediis. *Cornel. Stalpart. vander Wiel Obſervation. Rarior. Cent. ij.*

Observatio IV.

Dolor à tumore ſcirrhoſo ventriculi fundo adhærente lethalis.

NOn eſſe in medico ſemper relevetur ut æger, varia nobis quotidie confirmant exempla, inter quæ ſcirrhus ventriculi tumor haud infimum obtinet locum: Vir quidam in flore ætatis diu de ventriculi læſione & dolore conqueſtus eſt, demum tale mali ſui ſenſit incrementum, ut præ dolore aſſiduo, diutius aurâ veſci haud potuerit, præterea vomitus continui & animi deliquia ipſum non deſererent, donec ultimum obiret diem. Cadaver aperiendi copiam mihi ſuppetebant conſanguinei, cupiditate rapti quidnam illum tam diu vexaſſet. Hoſtis infeſtiſſimus in cadaveris apertione non diu ſe ſe abſcondere potuit, ſed ſtatim in conſpectum venit fundus enim ventriculi ingenti erat obſeſſus tumore ſcirrhoſo pugni fere magnitudine, materia tenaci & atrâ referto, qualem materiam

quoque

quoque paucis horis ante mortem vomitionibus rejecerat. *Frederic. Ruyſch. Obſervation. Anatomico. Chirurgic. Centuriâ.*

Observatio V.

Verruca ventriculi lethalis.

THomas *Ruth*, miles, diu queſtus de inſigni ventriculi gravitate appetitu collapſo, febri lenta, per intervalla ingraveſcente, tabe totius corporis; ſubſequente tandem maſſâ, in glandis magnitudine, cum multo ſanguine... rejectâ. Ab illa hora perpetuò ferè fuit hæmopotoicus. In cadavere ejus ventriculus circa ſiniſtrum orificium utrinque exhibuit verrucam cum radice ſua firmiter annatam, alteram magnitudine minoris pomi Borſdorfiani, alteram grandioris alicujus avellanæ fortè plures eſſent repertæ, ni tumultuaria apertio tempus invidiſſet. Ita Salmuth. c. 1. Obſ. 6. in inteſtinis infinitas verrucas in cachectica virgine poſt obitum invenit. *Chriſtian. Franciſ. Paulini in appendice Ephemeridum Germanicarum ann. vi. decur. II.*

Observatio VI.

Glandulæ ventriculi ſcirrhoſæ cum Pylori & Pancreatis ſcirrho inſigni, poſt dolores vomitus lethales in cadavere reperta.

ANno 1686. imminente brumâ, conſilia à nobis petiit Ruſtica quinquagenaria major ſ ex ditione Baſilienſi: graviſſimis conſiliâ conflictabatur doloribus circa præcordia, cum toto penè vitæ decurſu, incommoda prius non tulerit, juxtaque numeroſæ prolis mater eſſet: urgebant vomitus crebri, in primum ubi tantillum cibi ingeſſit: ventriculi regio ac epigaſtrium admodum fuit diſtenta, unde nec contectum leviorem ferre potuit, circa hujus fundum contingentibus obtulit ſe corpus durum, quod à ſiniſtris dextrorſum & abhinc ſiniſtrorſum ſenſim protruſimus: In dextris tumor renitens pariter ſeſe nobis obtulit; qui autem ad attactum digitis comprimentibus, quamvis non ſine atroci dolore ructibusque ceſſit. Rogata à nobis ecqui malum incurrerit iſtud aliud non reſpondit, quàm quod quinque abhinc annis ægrotans, catameniiſque ſubitò privari ceperit, tumore hinc ſenſim incrementum capeſſente: Præſcriptis medicamentis blandis internis,& externè fotibus ac linimentis, ægræ diætam exactam imperavimus: Eluſit verò medicamentoſum vim, atque abdomine quaquaverſum intumeſcente, poſt crebras vomitiones, cruciatuſque enormes miſera occubuit. Profectoris partes commiſimus Clariſſ. Dn. D. Jac. Mejero Scafuſ. quas etiam dextrè implevit, præſentib. viris Clariſſ. Dn. D. Zuingero Philoſoph. Prof. & Dn. D. Jo. Jac. Oſvvaldo itid. Scafuſ. reſectis enim ventris integumentis, ſerum ſubflavum prorupit, cujus tres circiter menſuræ in abdomine continebantur: omentum erat diſruptum & penè conſumptum omnis pinguedinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice ſauciatum nullum ſanguinem ſtillabat: Folliculus fellis ſubflavâ eaque tenaci turgebat maximè, Lien ſanus erat, totius meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ erant omnes: At paulò accuratius inquirenti, inſignis iſte tumor occurrebat, & certè erat pancreas undique ſcirrhoſum & tumidum, ut & Pylorus inſigniter tumens in extima ſuperficie, vomicis aliquot albente purè refertis conſpicuus. Aperto ventriculo, pylori circulum valvulæ ſimilem ſcirrhoſum quoque deprehendit. Interna ventriculi facies undique ſcatebat glandulis indurantis albicantibus; quæ tamen numeroſiores erant circa Pylorum. Inter dictas glandulas ſcirrhoſas aliquot intercedebat diſcrimen: etenim aliæ aliis erant latiores & magis depreſſæ, aliæ minores & eminentes. His perluſtratis conſanguiniorum pertinaciâ (verba ſunt ſupra laudati Mejeri) à ſectione prohibiti, eidem finem imponere neceſſe habuimus, quantumvis & cætera, tum imi tum reliquorum ventrium viſcera perſcrutari propoſuerimus. *D. Ioh. Iacob. Harderi Miſcell. Cur. Dec. II. Ann. vi.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII.
SECTIO VIII.
DE VOMITV ET NAVSEA.

Obſervatio I.

Vomitus & Nauſea frequens excitatur cum ſeroſus humor, aut abſceſſus, aut bilis conſtans ſuffuſio Tunicam ventriculi extimam laceſſit.

SI ſetoſus humot, aut abſceſſus, aut bilis conſtans ſuffuſio in partibus vicinis aut contiguis accidat, in quantum hæc Tunica (extima, quæ prorſus nervea eſt) propterea multum ac crebro irritatur, in ſtomacho nauſea fere continua, Inappetentia & frequens Vomitio excitatur, prout in pluribus poſt obitum diſſectis obſervavi. *VVillis Pharmac. Ration. cap. 1.*

IN *quantum hæc Tunica &c.*) Ventriculus tribus conſtat Tunieis, una communi à diſphragmate orta, & duabue propriis, externa internaque: Hæe interiora tota nervoſa eſt, interiorem ventriculi eavitatem conſtituens: Fibræ ejus potiſſimum ad ſenſationem, & forſan quadantenue etism ad motum faeiunt: At etſi contractiones ſpontancas ei prorſus denegemus, attamen ſatis manifeſtè liquet eam frequenter diſtendi, inflari, intumeſcere, inque majorem capacitatem ampliari: Proxima Tunica, quæ propria, & per totum carnoſa, fibris omnino carneis conſtat, tantum motibus, iisque ſolum contractibus obeundis inſervire videtur: Revera totum ventriculi corpus membrana ſive panniculo carnoſo hoe, qui ipſum diverſimode pro variis, quæ occurrunt, oſibus & officiis contrahat & componat, integitur: Quandoquidem enim ſtomachus circa chylificationis opus, & medicamentorum operationes in varios geſtus alterari & modificari debet, id propter hæc tunica multiplices fibrarum motricium ordines, nunquam ſatis admirandos continet: Hujus fibræ ab uno orificio ad alterum excurrentes, ſtomachi fundum ac latera in tota earum longitudine circumdant, & juxta varium protenſionis ambitum, breviores aut longiores, necnon magis rectæ vel obliquæ exiſtunt: Porro in quibuſdam locis, vid. prope orificis, & circa ſtomachi fundum & fines, multo craſſiores ſunt quam in medio, revera ut ibidem quadantenus carneæ & motrices videantur Membranæ hujus fibræ nerveæ (pariter ac in pleriſque muſculis obſervare licet) fibrae carneas immediate ſubſtratae ad rectos angulos ſecant, utpotè quas non tantum obtegere, ſed viere ac intra ordines ſuos ſingularim, ne diſſiliant, continere debent: Itaque hæe Tunica ſeparata & amota, ſubtus ad rectos angulos jacet fibrarum carnearum ſeries, quæ ventriculi fundum & latera quoad profunditatem cingentes in plano ſuperiori, quod orificiorum interſtitium eſt, inque ipſis orificiis terminantur: Proculdubio harum munus eſt, dum contrahuntur, ventriculi fundum & latera ſurſum ducere, & proinde cavitatem ejus plurimum arctare, adeo ut contenta ſuperius lata, per hoc aut illud orificium eliminari poſſint: ut verò iſtius motus excretorius verſus hoc vel illud orificium determinate fiat, & materies ſtomacho incluſa, per vomitū aut ſeceſſum amandanda foras convehatur, altera fibrarum ſerie opus eſt, quæ reſpectu priorum tranſverſæ, ſtomachi extremitatum unam, ſcil. lævam vel dextram, verſus alteram ducant: adeo ut dum utriuſque generis fibræ coagunt, ſtomachus, quoad omnes dimenſiones ſuas contractus, & ſurſum latus, contenta ſua per orificium, ad quod pro data occaſione inclinatur, ejiciat: Tunica Nervea penitus ablata, carneæ ſive mediæ ſuperficiee interior fibroſa in conſpectum venit, in qua fibrarum carnearum ramificationis ordo notabilis eſt, quæ pone os ventriculi oriri, & ſiniſtram ejus oram cingere viſæ, antrorſum verſus ſtomachi regionem dextram feruntur: Harum manipulus inſignis in ventriculi jugo ſive ſummitate utrinque lineis rectis procedens, Pylorum antrum ingreditur, ejuſque cavitatis longitudinem ſparſim obducens, in ipſo orificio terminatur: reliquæ autem hujus ordinis fibræ, utrinque per ſtomachi latera oblique, & prorſum verſus fundum ejus tendunt, ibidemque conveniunt: Priorum munus videtur orificium alterutrum verſus alterum pro egeſtione per inferiora, & ſuperiora reſpective faciendа adducere; nam eædem fibræ, juxta quod ſpaſmus ab hoc vel illo ipſarū fine incipit, ad dextram vel lævam trahunt, prout in Tractatu de motu muſculorum oſtendimus: Siquando contractio juxta Pylorum incipit, dum illic ventriculi fundus & latera per fibras alias, tum interiores tum exteriores colliguntur, etiam os ejus per has rectas verſus Pylorum inclinatur, propterea & ſtomachi contenta quæq; ad inteſtina tranſmittantur: Sin verò contractio ab alteris fibrarum iſtarum finibus juxta os ventriculi inchoetur, dum illuc fundus, & latera ejus, per fibrae alias contrahuntur, etiā Pylorus pro vomitu accidendo verſus ipſū ſimul adducitur: Quod ad reliquas hujus ordinis fibras obliquas ſpectat, dum à ſpaſmo à dextris

ipſarum

ipſarum finibus incipiente, deorſum illæ & obliqoe cootrahuntur, motu ſoo ventriculi cameram ſiniſtram, verſos fundum & pylorum pro cibis, dum coquuntur, ſtrictius comprimendis, atque illuc devolvendis inclinant: E cootrario item, ſpaſmo à finibus ſiniſtris inchoato, illæ ſurſom & oblique contractæ, ventriculi ſondom & cameram dextram verſus os ejus pro vomitu excitando corripi faciuot: Iuxta otraſqoe harum contractiones, fibræ carneæ exteriores, Tonicæ mediæ ſuperficiem convexam conſtituentes, in actiooe conſpirant, adeoque ventriculi cavitatem plus coarctant, & pro evacuatiooe ſuperne vel inſerne molienda aptius componunt: Quapropter ſecundom quod irritatione hic aut illic facta, contractio juxta pylorom vel os ventriculi iocipit, tota xentriculi capacitas ſimul collecta, ſurſum lata, atqoe huc vel illuc inelinata, egeſtionem ſupernam vel infernam mollitur: Utraſque hujus tunicæ ſuperficies, in iiſque diſtinctas fibtarum motrıcıum ſeries, vide io Tabulis: Motuom contractıvorum qoos hæc veotriculi Tunica Carnoſa peragit, ſpecies ſingulas recenſere hujus loci noo eſt. Interim anno:amus motuom, quos ea obire ſolet, inſtinctus ſive impulſus diverſimode commonicari, videl. imprimis ac poiiſſime à cunicea nervea ſubſtrata, quæ prout à ventticuli contentis varie afficitur, mox illam, retentionis aot expuiſionis gratia, in hujua aut iſtiusmodi contractiones ciet: Cæterum Nervi huic tunicæ carnoſæ inſerti, ei varios motuum inſtinctus, ab ἐγκεφάλῳ partibus vicinis aut remotis, ſupernis aut infernis deferunt: hinc à phantaſia, appetitu, imò à pleriſquè, ſive animæ ſive quarumlibet corporis pattium, affectibua, ventriculus ſæpè perturbatur & diverſimode commovetur.

3. Tunica Ventriculi extima, ei cum Oeſophago commonis, cujuſmodi ſubſtantiæ ac texturæ fuerit modo innoimus, Quoad oſum ſpectat, hæc totius ventriculi integumentum exiſtens, Tunicæ ſobſtratæ fibras carneas inveſtit; easque fibris ſuis viet, ac velut viminibus ſimul colligat: Membranæ hojus fibræ in qoibuſdam locis craſſiores ſunt, ot quando ventriculus ſupra modum ſaginatur, plurimum diſtendi poſſint: Hæ parum motui, ſenſioni tamen qoadantenus inſervire videntur, quanquam & hujus perexiguus tantom uſus fuerit, utpotè quia nihil exterius objectum, aut ore aſſumptom huic occurrere poteſt: Quod ſi ſeroſus homor &c. (vide Textum) Tunicæ hujus uſus præcipuus eſt, qood totius ventriculi integomentum exiſtens, membranæ ſubſtratæ carneas fibras inveſtit, vaſorum ramificationes ſuſtencat, quinimo ad ventriculi robur ejuſque calorem converſandum inſervit: Porro non improbabile eſt in quibuſdam locis hujus fibras nerveas, reſpectu fibrarum carnearum ſubjacentium, loco tendinum eſſe. *Idem ibidem.*

Observatio II.

Vomitus ab ulcerato ſuperiore ore ventriculi.

§. 1. IUvenis cum convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore ſtomachi correptus fuit, cum vomitu omnium ingeſtorum: In ventriculi orificio ſuperiore ulcus erat magnum: Ventriculus humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat: *Vide lib. 1. tit. de cap. dolore.*

§. 2. Juvenis ſorbens juſculum, dolore ventriculi fuit affectus, quem comitatus eſt Vomitus: Creditum id à veneno fuiſſe, ſed perperam: Veriſimilis enim eſt oſſiculum aliquod acutiſſimum rugæ alicui oris ventriculi inhæſiſſe, quod apparuit poſt obitum, Aperto enim cadavere ulcus in ore ventriculi repertum fuit. *Hild. cent. 5. obſerv. 36.*

V*Lcus erat magnum*) Excitatur olcus in ventricolo vel à cauſis internis, homoribus acribus, poſt apoſtemata: vel ab externis, medicamentis, venenis, volneribus &c. Locum quod attinet, ſi exterior ventriculi tunica afficiatur, multò difficilior eſt curatio qoam ſi intima, quia à medicameotis noo attingitur: demum qoando abſceſſum ſeqoitur, qoiaeo diſrupto ſanies effunditur in capacitatem abdominis, obi aqoa hydropicorum colligitur, qoia non patet exitus, Rorſum, qood obiidet os ventricoli, deterius eſt, quia hæc pars eſt eximii ſenſus, qoæque in ſe non retinet medicamenta quæ diffluunt, nec hærent.

Observatio III.

Vomitus tenuis & craſſi humoris diuturnus, à Fiſtula ſtomachi excitatus.

ILluſtriſs. Perſona ſæpius à cibis, à prandio æque ac cœna, noctu quoque, nunc tenuiorem nunc craſſiorem humorem evomere conſueverat: Caput dolebat ac erat grave: Plurimis viſum erat tantam vim pituitæ de cerebro venire: Varia igitur remedia diligenter parata fuerant, noviſſime etiam ſetaceum, At fruſtra.

Defuncto corpore inciſo, fiſtula ſtomachi, Aulicis miniſtris inſpectantibus, adinveniebatur. *C. V. Schneiderus lib. de Catarrhis ſpecial. p. 439.*

T*Antam vim pituitæ de cerebro venire*] An detur vomitos vel diarrhœa cerebralis, vide infra Tit. de Diarrhœa, ex eodem. & fuſius capite de Catarrho ſtomachi, quem à maſſa ſanguinea deducit.

Etiam ſetaceum] Cauterio verticem etiam quidam iourunt: qood præſidium quam triſte eſt remediom, tam eſt ſupervacaneum, quæcunque diarrhœa [aut vomitus] hominem exerceat: eo non curantur ægri ſed macerantur, & qoidem communi inveteratoque errore illius opinionis: Cerebrum quotidie liquore pituitæ ſe complere iſtumqoe aliqoando in ſtomachum evomere Atque ſi cerebri humores hac via defluerent, eum corſum cauteria bregmatis inhibere haud poſſent: nam talem humorem (ut

vulgaris fert opinio) emittunt venæ cerebri intimæ, quas ea cauteria haud tangunt, nec exinanire queunt nec ſtringere: Sed quidam, *inquis*, eo remedii genere perſanati fuerunt, præſto ſunt teſtes? adverſus hoc tibi reſpondeo, non teſtes ſunt ſed aſſertores plane inanes: Illi ægri diarrhœam quidem paſſi fuerunt, minimè illam cognomento cerebralem: atque hi reliquis remediis ad diarrhœam aptis curati fuerunt, cauteriis vero vexati: &c.

Nunc tenuiorem nunc craſſiorem] Ab emetico fortiori exhibito, quando ſtomachus evomere incipit 1. ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat, dein quicquid viſcoſi phlegmatis villis ejus adhæret, aut in plicis reconditur: Si vellicatio perſeveret, ſeroſi humores arteriolarum & nervorum oſculorum exprimuntur: Dein ſpaſmo duodeno ejuſque ductibus communicato, bilis & ſuccus pancreaticus, è meatibus extorti, inque ventriculum ſuffuſi egrediuntur: hinc bilioſa plerumque ultimo rejiciuntur; & tunc non rarò mera bilis copioſe evomitur: quod ſi ita contingat, qualibet excretionis vice, tormina paulò infra ventriculum, in latere dextro excitata, surſum perreptant, quæ proculdubio ſunt à bile in duodenum expulſa, & iſtinc ob motum inteſtini convulſivum ac inverſum intra pylorum ſuffuſa: Si irritatio needum ceſſat, arteriæ (oſculis ipſarum ſumme irritatis) humores è tota maſſa ſanguinea vomitu excernendos profundunt. *Willis Pharmacop. rat. ſect. 2. cap. 1.*

Observatio IV.

Vomitus ob interiorem ventriculi tunicam exroſam.

CAmillus Facinus temperamento bilioſo præditus, annot. 59. Tertiana febre laboravit, qua extincta, male coloratus cum manifeſto lienis tumore, atque hepatis obſtructione remanſit, & ita valetudinarius, inordinato vitæ regimine uſus, rurſus in febrem incidit, ad malum habitum corporis deductus in cujus invaſione paroxyſmi evomere cœpit; Sicque tertia die poſt cibi aſſumptionem, per horas tres vel quatuor, cibum & potum maxima pituitæ copia permixtum evomuit, quod & ſingula quaque die fecit donec occubuit: nec minus ad trium librarum pondus pituitæ evomebat qualiber vice; multoties ad quinque aſcendebat librarum pondus; quo tempore nunquam per inferiora quicquam excrevit, etſi clyſteres acres, & mites quoque injecti fuerint, ac per ſuperiora medicamenta ſolventia ſumpſerit, quæ tamen evomuit: Interim de dolore circa fundum ventriculi conquerebatur, ſicque ad quartum uſque diem bis quotidie evomendo perſeverans vitam cum morte commutavit.

Cadaver à nobis diſſectum, in ima ventriculi regione, juxa os infernum, pyloron dicunt, tunicam interiorem exeſam animadvertimus, quod mali cauſam fuiſſe non dubitavimus. *Marcellus Donatus hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 3.*

CUm in iſto ægro plurima pituita in univerſi corporis venis reperiretur, cumque corpus ex cibis ingeſtis nutriri nequiret, factum puto quod natura, quæ ſemper de animalis ſalute ſollicita eſt, hujus pituitæ partem ſingulis diebus à venis ad hepar ipſum & ventriculum derivarit, uti probe concocta & in ſanguinem converſa alimentum animali ſuppeditaret; quod fieri cum nequiret, una cum cibo tanquam onus aggravans extrudebatur cum cibariis per vomitum: quod verò ita ſe res habuerit, mira brevi tempore corporeæ molis conſumptio arguit: Abraſionem verò illam in ventriculo repertam ex veneno propinato proveniſſe filius contendebat, id argumentis etiam non levibus externis conjiciens: Nos ab humoribus erodentibus & acribus factam fuiſſe credebamus, memineramus enim apud *Galenum* legiſſe *lib. de atra bile cap. 3.* quibus corpotia partibus pura impermixtaque adhæſerit atra bilis, eas prorſus exedendo ulcerare, quod & ſalſam acremque pituitam efficere poſſe teſtatur idem *Galenus 6. Epidem. comm. 3. part.* 18. Quod pariter ex bile provenire poſſe teſtis eſt *Hippocr. 3. Epid. 3. comm.* 3. Quinimo humores iſtos omnes mala qualitate venenata atque maligna præditos, ad partem aliquam delatos, non ſolum exedere & ulcerare, ſed etiam breviſſimo tempore mortificare poſſe, ſuadet ratio & experimenta plurima commonſtrant. *Idem.*

Observatio V.

Vomitus ob eroſionem ventriculi fundi, ab aſſumpto Arſenico, parietibus ejus affixo.

CAptivus quidam ſubito per noctem Vomitu *tentatur duodecies* vel circiter; decies quoque per alvum excrevit; Jubeor mane ipſum inviſere, ſtertentem offendo & animam agentem. Sacerdote igitur potius quam medico opus eſſe ſignifico quidem, at intra quadrantem horæ expirabat: A meridie cadaver rurſus inſpicere jubeor, quod à tergo lividum plane erat, imprimiſque pudenda nigra prorſus: Aſtantes apoplexia extinctum clamabant, quibus tamen demonſtrabam colorem iſtum lividum non ſufficere ad apoplexiam demonſtrandam, neque vomitus aut dejectiones tam frequentes ſymptomata eſſe apoplexiæ.

Aperitur itaque poſtridie, & in ventriculo reperiuntur arſenici albi fruſtula circiter duodecim, quæ ipſis ventriculi tunicis tam arctè inhærebant, ut vix evelli poſſent. Eroſio quoque fundi ventriculi aderat, ſed non penetrans, cum inflammatione: ita ut venæ ſanguine inflammato turgentes valde eſſent conſpicuæ: Hujus ventriculi tunicæ tam erant exiles, ſive vi veneni, ſive aliam ob cauſam, ut viderentur æquare folia papaveris. *Phil. Salmuth. cent. 1. obſervat. x.*

V*omitu tentatur duodecies vel circiter.*) Ab emetico fortiori exhibito, ait *Willis Pharmac. ration. Sect. 2. cap. 1.* quando Stomachus evomere incipit, primo ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat: dein quicquid viſcoſi phlegmatis villis ejus adhæret, aut in plicis reconditur: Si vellicatio perſeveret, ſeroſi humores arteriolarum & nervorum oſculis exprimuntur: dein ſpaſmo duodeni, ejuſque ductibus, communicato, bilis & ſuccus pancreaticus è meatibus exturti, inque ventriculum ſuffuſi egeruntur: hinc bilioſa plerumque ultimo rejiciuntur, & tunc non raro mera bilis copioſe evomitur: quod ſi ita contingat, qualibet excretionis vice tormina paulò infra umbilicum, in latere dextro excitata ſurſum perreptant: quæ proculdubio ſunt à bile in duodenum expulſa, & iſthinc ob motum inteſtini convulſivum ac inverſum, intra pylorum ſuffuſa: Si iritatio necdum ceſſat, arteriæ (oſculis ipſarum ſumme irritatis) humores è tota maſſa ſanguinea excernendos profundunt; Ex hac vomitionis hiſtoria conjicere licebit quomodo & qua ratione pharmacum Emeticum operetur.

Ipſis ventriculi tunicis inhærebant) Emeticum ventriculo immerſum, cumque humore iſthic contento ſeſe immiſcens, ſuique tincturam imprimens, à cruſta villoſa ſuperficiem internam obducente paulatim ſuſcipitur. Inde fibræ nerveæ tunicam interiorem contexentes, & hanc cruſtam ſuſtinentes, tincturam iſtam virulentam ſenſim imbibunt, qua cum aliquatenus ſaturantur, ob ſucci incongruitatem, corrugari & multú inquietari incipiunt; hinc fibræ carneæ ſuperſtratæ, propter moleſtiam à nervis conceptam irritatæ, ſpaſmos, primo leviores hic illic ſparſim ineunt, unde nauſea & ſtomachi perturbatio; mox verò earum ordinis utriuſque interioris omnium, ſpiritus incolæ ſumme excandeſcunt, & ſimul exploſi contractiones validiſſimas & emeticas, quo moleſtum id fibris nerveis excuſſum vomitu ejiciatur, peragunt. Cumquè hoc ritu fibræ iſtæ ſucco medicamentoſo, quem imbiberant, liberantur, paululum ceſſat vomendi nixus, donec tincturæ virulentæ, quam ſubinde à cruſta villoſa hauriunt, novo pene rurſus imbutæ in parem moleſtiam & irritationem Emeticam urgeantur: Atque ita aliquoties repetit vomendi impetus, uſque dum tincturæ veneneæ materies, etiam à cruſta villoſa abſtergatur, & demum tota foras ejiciatur, proinde ut tunicæ interioris fibræ nerveæ virus illius non amplius imbibant. At verò non ideo ſemper vomitionem finiri contingit, quin pharmaco licet penitus rejecto, nulloque ejus contagio ſuperſtite, ſæpe tamen ſpiritus iſti ſtomachici, nimis laceſſiti, furorem ſuum ægre dimittunt, adeo ut e ſucco quocunque alio (quem fibræ nerveæ imbiberint) irritentur, inque ſpaſmos Emeticos agantur, quin & crebra interdum vice eos repetant: Quare tunc, ut Vomitio ceſſet, nihil omnino potus, ſive alimentoſi ſive cardiaci ventriculo ingeratur: atqui fotu calido externe adhibito, ſomno indulgeatur. *Idem.*

Ita ut venæ ſanguine inflammato turgentes) Eo allectu à vi & calore veneni ac crebris ventriculi ſuccuſſationibus; Porro nonnunquam humores alii è vaſis expreſſi, ac præſertim bilis è meatu choledocho in ventriculum ſuffuſa, non tantum vomitorio vires addunt, ſed operatione ejus finita ſtomachum ultra laceſſere & in contractiones excretorias urgere perſtant: quinimo fibræ hujus nerveæ, flavum iſtud virus tinctura emetica haud minus moleſtum imbibentes, ſpaſmos excitant, & ſupra pharmaci vires crebros vomendi impetus propter moleſti iſtius excluſionem continuant: Ob hanc rationem, quando bilis exundat, ſi quidem à levi occaſione illa in ſtomachum accerſitur, ſæpiſſimè à pharmaco mitiori vomitio immanis, cum horrendis ſymptomatibus excitatur, cujus interdum ſedendæ gratia enema leniens, quo bilis turgeſcens verſus inferiora ſollicitetur, exhibere convenit. *Idem.*

Observatio VI.

Anatome fœminæ ex uſu hellebori albi, cum enormi Vomitu mortuæ, Cujus ventriculus aqua turgens repertus, Intus corroſus & maculoſus, inteſtina flatibus diſtenta. &c.

ANte aliquod tempus, Senatus conſulto juſſus, aperui cadaver Barbaræ Tannemannæ, cui à rizotoma quadam, Elizabetha Knechthl, propinatum radicum Ellebori albi infuſum: vix hauſerat venenum iſtud miſella, cum toto illo die creberrime Vomuerat, tandemque horrendis agitata convulſionibus occumberet.

Defunctæ ventriculus aqua plurima turgebat, Inteſtina flatibus omnia diſtendebantur, uti hydropicorum, interne corroſio in ventriculo & in ſignis macula nigricans apparuit: Omentum corruptum erat & lacerum. Thorax aqua repletus. Pulmones turgidi, ſpumei, nigricantes: cætera bene ſe habuerunt. *Ex literis Ioh. de Muralto Medici & Chirurgi Tigur. & communicatione Nobil. D. Ioh. Conradi Peyer, Med. Scaphuſani.*

Vix hauſerat venenum) Nonnulli helleborum album è numero medicamentorum relegandum cenſent: Author. lib. 1. de Plantis cap. 3. hominibus venenum eſſe ait. Averroes inter venena refert, *Alex. Aphrodiſæus* veratro coturnices, homini veneno, veſci ait. *Galen.* 6. Epid. comm. 5. t. 35. ſcribit plurimos in Doride & Theſſalia, ex eſu coturnicum, quæ elleboro ibi veſcerentur, nervorum diſtenſionibus correptos fuiſſe. Contra illud certum *Hippocr.* & antiquis uſitatiſſimum fuiſſe, & *Plinius* pleroſque ſtudiorum gratia, ad pervidenda acrius quæ commentabantur, ſæpius ſumpſiſſe tradit. Sic vero compone diſſidium, dicendo cum *Galeno* 6. Epid. 6. t. 5. venena alia eſſe ſimpliciter talia, ſemper noxia; quædam Medicæ artis ope utilia evadere, quo in genere eſſe helleborum.

Creberrime vomuerat, agitata convulſionibus, &c.) Elleborus vel non præparatus, vel largius ſumptus violentam ſupra & infra excretionem, ingenteſquè ventriculi & inteſtinorum cruciatus ac tormina, ſingultumquè excitat: præfocationem, reſpirationis difficultatem, mentis turbationem, ſubitam virium proſtrationem, cordis palpitationem, leipothymiam, corporiſquè totius tremorem infert, ægrique tandem vel ſuffocati vel convulſi moriuntur, *Sennertus.*

Toto die creberrimè vomuerat] Vomitio à pharmacò illata vehementior evadit, ac diutius perſiſtit, quia ſpiritus animales ſupramodum excitati & excandeſcentes, inordinationes ſuas haud facile aut ſtatim remittunt, quin illi crebra vice exploſi, ſpaſmos emeticos vehementes cient & ſæpius repetunt: Porro impetus iſte exploſivus in ventriculo inceptus, non raro in ſpiritus partium viciniarum incolas, & exinde in alios, & demum aliquando in totam eorum ſyſtaſin propagatur, in tantum ut vomitioni tormina & ſpaſmi in viſceribus, poſtea in præcordiis, & denique in toto corpore cum manifeſto vitæ diſcrimine ſuccedant. *Willis Pharmac. rat. ſect. 2. cap. 3. ubi immodica à pharmaco excitata vomitionis ratio curatrix traditur.*

OBSERVATIO VII.

Puellæ Anatome ob vomitum enormem extinctæ à propinato veneno, ventriculo ſtigmata inurente, & bilem ad duodenum alliciente.

HAud ita pridem Rumlingæ, præſente utroque Poliatro noſtro, D. D. Schüchzero, & M. Abrahamo Hegio, Puellam diſſecui, immani cum vomitu intra triduum commortuam: Illi antea prorſus ſanæ & pulchræ, ſed pauperculæ, ac gregem vaccarum paſcenti, obviam factus non infimæ ſortis vir juvenis, datâ arrhâ matrimonium è veſtigio promiſerat: Quare puella ſic repente fato ſublata, ſuſpicio in hominem iſtum illati ſtupri, atque propinati inde veneni nata, Adeo ut defunctæ cadaver, juſſu Superiorum, intus & in cute perluſtrari curaretur.

Corpus omne elegans erat extrinſecus, rite conformatum, citra maculam ullam aut livorem: Abdomen neque tumidum, neque diſtentum, Interiora omnia ſana, præterquam ventriculus, in quo copioſiſſima è duodeno ſuffuſa bilis, aqua aut ſero multo diluta, abſque ullo cibo, redundavit: Etiamſi prius integro triduo ejuſdem plurimum colluviei vomitu rejeciſſet. Hæc vaſculo mundo excepta, pulviſculum in fundo arenoſum depoſuit, quo media circiter cochlearis pars impleri potuiſſet: Juxta orificium ſiniſtrum, atra quinque ſtigmata oblonga videbantur inuſta, Partes genitales deprehendimus illibatas, In hepatis autem veſicula magnum luxuriantis ac efferæ bilis proventum. Reſerato pectore, cor omnino integrum videbatur, cujus tamen ventriculo dextro maſſa coagulati ſive chyli, ſive ſanguinis inerat. Pulmo ſanus erat, ſed alicubi coſtis adnatus. *Ex litteris D. Ioh. de Muralto M. D. Tigurini ad Nobil. Ioh. Iacobum Peyer Schafuſanum Med.*

OBSERVATIO VIII.

Vomitus lethalis ſuccedens Gillæ aſſumptioni, à qua perforatus ventriculus.

VIx mihi lacrymis tempero, cum cogito quendam mihi amicum Chymiæ, &c. peritum, ut ſtomachum halecibus ſalſis ac cereviſia tenui ſaburratum depleret, Gillam à ſe præparatam ſumpſiſſe, eodem die animam cum Vomitu inſano exſpuiſſe.

Cum ſectioni cadaveris præeſſem, ventriculum tribus locis tantum non perforatum, ad latitudinem taleri Philippici inveni: Reſtabat tenuiſſima exterior tunica, cui Gilla adhærebat, & ipſum exeſura, niſi egreſſa anima calor naturalis miſerum deſtituiſſet: Totum ventriculi corpus aduſtum purpureo colore omnium in ſe oculos avertebat, animoſquè à Gilla aliiſquè id genus peſtibus avertebat. Res accidit anno 1608. *H. ab Heers de Acidulis Spadanis c. iv.*

GIlla] Vitriolum ſuppeditat duo celeberrima Emetica Gillam, *Paracelſi* nuncupatam, & Sal, quæ tota habentur dummodo ritè præparata. De præparatione & uſu utriuſque *Vide Wil. In Pharmacop. Ration. ſect. 2. cap. 2.*

Observatio IX.

Vomitus lethalis poſt ſumptum purgans, nullo noxæ veſtigio in corpore deprehenſo.

Lithotomus ſibi nimium quid tribuens,&ultra profeſſionem confidens,ſacculum purgantem ex foliis ſennæ, agarico,&c. confecit, vinumque affudit, quod ipſe biberet cum aliis duobus purgandi cauſa: facta noctis maceratione, in aurora ipſe primus Infuſi dicitur tres hauſtus bibiſſe in publico diverſorio, moxquè incepiſſe vomere, & ſuperveniente ſingultu expiraſſe dimidia hora à ſumptione: Reliqui duo viſo eventu potionem damnarunt.

A morte nil viſum eſt maculatum in corpore, aut quod venenum poſſet arguere, & fuit tamen in homine alias ſano, qui vellet purgationem phlebotomiæ præmittere. *Andreas Libavius in Ciſta medica Hornungi Epiſt. 76.*

Mors forte contigi à nimia vellicatione nervorum qoi in vaſa choiedocha, duodenum & pylorum deflectuot: De horum nervorum munere audiendus *Willis* c. 27. Anat. cerebri, E nervorum turma Hepar eunte, quidam in pancreas, alii in vaſa choledocha, duodenom & pyiorum deflectunt, iiſdemqoe denſas propaginom ſeries inſeront. Horum munus videtor eſſe partium iſtarum ductus excretorios convellere, & propter humorum turgeſcentiom evacuationes per occaſionem faciendae ſuccutere. Porro his fibris furſum elatis, cum piutee aliæ ab utroque nervo ſtomachico dimiſſæ uniontor, ratio patet cur à vellicationa circa ventriculum facta, bilis flava è cyſti fellea in doodenum emulgetur, quæ propter ejuſdem inteſtini ſpamom exinde in ventriculum ſublata, vomitu rejicitur: quippe nervi ſtomachici, ſive à pharmeco, ſive ab alia re moieſta ad evacuationem ſuperius faciendam irritari proindeqoè ſurſum retracti, una nervos ad hepar & vaſa choledocha pertinentee, utpotè ipſis alligatos, addocunt, ac in ſpaſmi ſuperiorie conſenſum trahunt: hioc accidit quod non tantùm ſtomachus primo laceſſitus ſpaſmo ſuo bilem ad ſe trahat, ac in propriom ſinom proliciat, verum & bilis ſponte turgeſcens, adeoque in doodenom ſuffuſa, quatenus inteſtini hujue nervos irritat, ac deinde eorom conſenſu ventriculi vaſa nervea irritando, vomitionem cholericam non raro inducit.

Et ſuperveniente Singultu, &c.) Coovolſi ventriculi indice. Quomodo Vomitoria ventriculum afficiant, tradit *Idem Pharmac. Rat. ſect. 2. cap. 1.* Emetica ſtibiata, aliaquè fortiora ſtomacho ingeſta haod ſtatim (niſi in nauſeabundis) irritare, aot moleſtiæ ſenſum inferre ſolent postea verò naoſea & pertorbatio quædam ſeotitur, dein ſtomachi contractio & aſcenſue, cum orificii ejos apertura & oeſophagi verſus gottor exilitione ſoccedunt, vomito mox ſubſequente: Vomitionis initio ventriculus tantum ſurſum contrahi & non immaniter laceſſi videtur: poſtea hojus ſpaſmi vehementiores fiunt & ſe latioe explicant; adeo ot duodenum motu inverſo contractionee ſuas ſurſum dirigat, & contenta quæque in ſtomachom (qoibus irritatio Emetica intenditur) ſuffundat: Si irritatio adhoc amplius intendatur, oon tantum Spaſmi, at ſæpè diſtenſiones & intumeſcentiæ, ac imprimie periculoſior ventriculi coovulſio, ſcil. *Singultus* ſoccedit: quinimò ob ſpiritus animalee in tota ſyſtaſi perturbatos, & quandoque diſſipatos nimie excitatæ, leipothymiæ crebræ ſudores frigidi, & non raro membrorum, aut totius corporis ſpaſmi lethales eveniuor.

Observatio X.

Vomitus, Nauſea, ab aſſumpto Veneno corrodente, inflammationem in ventriculo & duodeno, hinc ſyderationem excitante, &c.

Nos ſubſignati D. Medicus & Magiſtri Chirurgi, jubente Prætore Urbano, viſitavimus defunctum Dominum Franciſcum Flammerdingium Francofurtenſem, tam per morbi decurſum quam ab ipſius obitu: Ratum ergo facimus nos die Lunæ, V. menſis Auguſti 1672. reperiſſe dictum Dominum inquietudinibus mitis vexatum, motibus convulſivis affectum, cum Vomitibus, nauſea, reſpirandi & deglutiendi difficultate, ac gutturis dolore; ad quæ ſymptomata ſequuta eſt mors, die Martis ſubſequente circa V. veſpertinam.

Unde commoti conſanguinei & affines, cadaver aperiri deſiderarunt, quod jubente eodem Prætore præſtitum, Ac 1. reperta ventriculi tunica interna omni ex parte livida & ſyderata, inſignibus maculis comperſa quibuſdam in locis, à præcedente inflammatione, quæ diffuſa erat ad duodenum, in quo illius manifeſtiſſimæ notæ, ac ad reliqua etiamnum inteſtina: 2. In Pulmonibus deprehenſa inflammatio ad livorem tendens. Cæteræ partes ritè conſtitutæ apparuerunt.

Colligimus ergo, tum ex magnitudine & vehementia ſymptomatum, veneni indolem referentium; tum ex morte ſubita; tum ex ſyderatione & livore, tam ventriculi, inteſtinorum, quam Pulmonum, abſente febre, mortis cauſam referendam ad venenum hauſtum, idque è genere corrodentium, cujus ſubſtantia in ventriculum admiſſa eſt, non

vapor

vapor ſolum, aut aliter: Signavimus Genevæ 7. Auguſti 1672. *Ioannes Bonetus D. Medicus, Ludovicus Noel Senior Chirurgus. F. Sabourin Mag. Chirurgus, Benjamin Noel M. Chirurg. & Viſitator mortuorum.*

R*Eperta ventriculi tunica interna, &c.*) Mancum fuit examen, Ventriculus enim eximi debuit, diſſecari & explicari ad apertam lucem: Procul enim dubio deprehenſæ fuiſſent ſupradictæ maculæ foraminibus perviæ, à veneni vehemantia inductis, quod uſu avenire ſolet ab abſumpto corrodandi vi prædito veneno.

Livore tam ventriculi, &c.) Notat *Riolanus* Anthrop. lib. 2. cap. 15. fundum ventriculi potiſſimum parte ſiniſtra foris & intus nigreſcere, quod venæ à ſplene derivatæ inter duas proprias ventriculi tunicas ſanguinem ſuum effundant, unde in multis ſubito extinctis falſa veneni ſuſpicio orta ſit.

Observatio XI.

Vomitus ob Ventriculi Gangranam & Syderationem.

IAcobus Gallus annos 50. natus, melancholici temperamenti, cum olim bilioſus fuiſſet, conquerirur de dolore ad umbilicum: ſolennis illi erat excretio cujuſdam materiæ purulentæ per anum, quod in recti inteſtini extremo penè ulcuſculum ibi conceptum putaretur: Duodecim penè annos poſt illatam vim recto inteſtino, eo fluore recrearus eſt aliquantum: reſtitit ille, at non eodem modo perſeverabat: Doloris illius ad umbilicum deſidentis cauſam referre poteramus ad illam ſuppreſſionem: clyſteribus medicamentiſquè eſt allevatus, Non ita paulo poſt dejecta appetentia, Vomitiones, languor, partium extimarum quædam levis prefrigeratio, tamen incedebat, Et liquida & eſculenta Vomiru rejiclebat: veneno infectum putabant: ac revera, præterquam quod manifeſta leipothymia non prehenſus eſt, aſſumpti veneni argumenta erant pleraque: tamen eum ea ſuſpitione liberavimus, quod nullam deforis occaſionem præceſſiſſe videremus: Per dies xl. penè perſeveravit vomitio illa, quod nimirum fuit, nec ulla ratione allevari potuit: digito indicabat ſedem affectam, nempè ſuperius orificium venrriculi & pylori regionem, ſenſum quendam ponderis habebat: In horas marceſſebat, facies concidebat, & totus venter collapſus eſt, præſertim qua parte ſubjacet ventriculus: Quidam, ut aliquid afferre viderentur, Jecur & lienem putruiſſe dicebant, alii ad meſenterium obſtructionibus plenum confugiebant, Et illud commune Medicorum aſylum eſt, ſine quo vix rem lucrumvè facere poſſint, ſed id non ſine magna ægrotantium clade & Medicorum opprobrio: quaſi verò in illis duabus partibus ſolum omnium morborum cauſa exiſtat: ad ſyrupum de cichorio ſolennem confugirum eſt, ſed omnia fruſtra. Tamen qui paulo accuratius rem inſpirent, cum viderent tamdiu perſeverare vomirionem, dolorem ad venrriculum non admodum urgentem, nihil profici fotu, litu, delectu ciborum, balneo quoque ipſo, neceſſario pylori vias obſtructas collegere: Satis apte quidem, ſed unde obſtructio? an à ſcirrho an ab inflammatione? ſi ab inflammatione, cur febris non erat acuta, & cur non perimebat intra paucos dies?

Interiit tandem plane emaciatus, ac ſi ſphacelatum corpus eſſet. Aperto cadavere, illud utrumque viſcus, Lien & Epar, quod fomitem malorum falſo judicabant, ſatis erat integrum; quanquam forte intemperie quadam, malaque diatheſi utrumque affectum erat, non ita tamen ut inde mortis occaſio naſceretur. Ventriculi facies extima erat vermicula, pylorus ralis & pene reſtrictus: facies interna corrupta & putris, & ſtatim laceratus eſt ventriculus, adeo (quod mirum fuit) in tota ſua natura erat putris & cadaveroſus, humor qui in eo erat nigricabat: gangræna & ſideratio erat ventriculi, quod nunquam fere contigit. *G. Ballonius conſ. xliii. lib. 1.*

MIrum cum tam male affectus eſſet ventriculus, & ejus vis deperdita, quomodo tamen ejus vis expultrix in ciendo Vomitu vigerat. Vomitio illa plana erat contra naturam, non à facultata axcretrice vegeta, ſad à retanttice daperdita, agente ſupetiore orificio ventriculi, obturata pylori via, hinc reſidua vi quantalacunque in aa parte, ſtatim remeabat id quod in ventriculum injectum erat. Quæſtio eſſe poteſt, unde illa ſyderatio ventriculi? an ab inflammatione, an à veneno, an ab alia qualitate? ſi ab inflammatione, febrem adeſſe oportuit, quod præſertim ea pars inflammatetur quæ locum maximom in corpore obtineret. Ille eum genio indulſiſſet & viois generoſiſſimis uſus eſſet, credibile ventriculum tandem vitium aliquod concepiſſe, ſive per ſe, ſive per refluxum materiæ ab hepate, aut occaſione ſuppraſſæ illius materiæ quæ ſolemni evacuatione avacuabatur; ita enim ventriculus, ut & alia pars, poteſt in tota ſua ſubſtantia affici & corrumpi, ut & partes aliæ. Accedit quod phlogoſis quædam potuit oriri in pyloro, & ejus contagiona affici ventriculus, citra tamen febrem continuam ardentem: quod contingit in melancholia hypochondriaca laborantibus, in quibus Pylorus phlogoſi detinetur citra manifeſtam febrem. quod eſt notandum. Quod autem veriſimile ſit in ventriculo, & partibus ei vicinis, illam phlogoſin conceptam fuiſſe, ſatis indicavit refrigeratio partium extimarum, quæ xxv. dies perſeveravit, & quinqua diebus antequam è vivis excederet febris apparuit in omnibus partibus. *Idem.*

Obser-

Observatio XII.

Vomitus ab anguſtia & contractione ventriculi cum Hepatis duritie, Superſtite aſſumpto croco metallorum.

PVellæ v. annorum, cum à Paracelſiſta exhibitus fuiſſet crocus metallorum, paulò poſt ſymptomatibus graviſſimis correpta fuit, Vomitu nimirum vehementiſſimo, cum alvi dejectione & concuſſionibus fortiſſimis totius corporis, tandemquè mors quoque ſequuta eſt.

Aperto cadavere ventriculus adeo anguſtus, & in ſe contractus fuit, ut magnitudinem ovi vix excedere repertus fuerit. Hepar, veluti ſi in aquæ ferventiſſima maceratum fuiſſet, induratum, & veſica fellea præter modum tumida, ſanguine citrino repleta erat, Inteſtina à croco iſto [qui in ventriculo ita contracto adhuc latitabat] tincta & infecta fuerunt. *Fab. Hildanus cent 4. Obſerv. 51.*

C*Roco metallorum*] Medicamentis Chymicis, ex Mercurio & Antimonio paratis, cauta utendum monet inter cæteros *Fab. Hildanus* Epiſt. ad Mich. Doringium, Neque indifferenter, ut faciunt Empirici, omnibus & in omnibus morbis exhibenda eſſe; deinde diligentiſſima ac fideliter, ab expertiſſimo & fideliſſimo artifice præparari jubet ne in exhibitione quicquam peccetur. Infeliciter exhibiti Antimonii exemplum huic affine affert ibidem, D. *Perialdus, ait* præter Medicorum conſilium bolum ex Antimonio ſumpſit, hinc parum abfuit quin animam eadem die una cum excrementis evomeret, tam vehemens & impetuoſa per ſuperiora ſimul & inferiora ſequuta aſt operatio. Sequenti nocte doloribus maximis & brachiorum & crurum, ſimul & convulſionibus &c. correptus fuit, paucisque poſt diebus animam Deo reddidit: Vide plura infelicis ſucceſſus loco citato.

Observatio XIII.

A frequentia Vomitus, & Purgantibus crebro exhibitis, ventriculi inflatio reperta eſt.

ILluſt. Dominæ, ſpaſmodicis affectibus obnoxiæ, ventriculus vomitu continuo laceſſitus, nec alimenta nec medicamenta retinebat, &c. Illi Inteſtina & ventriculus ſatis ſana, Integra enim & bene colorata apparebant, erant tamen inanita & quaſi Inflata, utpote quæ in perpetuas fere evacuationes, ſupra aut Infra habitas ſollicitata fuerint. Ventriculus valde inflatus erat, ejuſque *tunica interior abſque plicis* aut rugis plana evaſerat, quod certe acciderat ob crebros vomitus, viſcere hoc ſpaſmis continuis fore affecto. *Vide hiſtor. lib. 1. Tit. de ſpaſmodicis affectibus*, ex Williſio.

T*Unica interior*) Ventriculus tribus conſtat tunicis, una communi à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaquè. Hæc tota nervoſa eſt, ac in ſuperficie interna ſubſtantia villoſa, ſeu filamentis rectis, tunicæ ipſi perpendiculariter inſertis) prout in panno ſerico qui velutus dicitur) ubique obducitur: Velum hoc, per ſe tunica ſatis firma & ab aliis diſtincta apparet. Hac amota occurrit ipſa Tunica Nervea, fibris varii generis & diverſimode intextis conſtans, per cujus telam raram vaſa ſanguifera innumera & ramificatione denſiſſima producuntur; Hæc tunica interiorem ventriculi cavitatem conſtituit, cujus fibræ potiſſimè ad ſenſationem, & forſan quadantenus etiam ad motum faciunt: In has medicamenta quæque imprimis agunt, & juxta impreſſionem ſenſibilem iis inflictam, operatio hujus aut illiuſmodi ſuccedit.

Ventriculus valde inflatus erat, &c] Quoad Tunicæ hujus motum, etſi contractiones ſpontaneas ei protſus denegemus, attamen ſatis manifeſto liquet eam frequenter diſtendi, inflari, intumeſcere, inque majorem capacitatem ampliari: quod ita fieri contingit, non ſolum à flatibus intra ſtomachi cavitatem genitis, ſed longe ſæpius à ſpiritibus fibrarum ipſarum incolis, qui ſi valde irritati, inque impetum exploſivum adacti, iſtas ſimul omnes dum tumultuoſe & ἀθρόως incurrunt, ſumme inflant & diſtendunt proinde totam membranam, quaſi veſicam inflatam intumefaciunt: Nam ſi fibræ illæ nerveæ omnes eſſent cavæ & tubulatæ, iiſque ventus ſubito inſufflaretur, neceſſe foret vas quod contexunt illico diſtendi & dilatari: Pariter habet quando ſpiritus, velut oeſtro perciti, in eas impetuoſius irruunt. Propter hujuſmodi cauſam conjunctam, & efficiendi rationem, Ventriculus in paroxyſmis hyſtericis, & colicis, & non raro in affectione hypochondriaca, intumeſcere ſolet: Hinc etiam Singultus oritur, ejuſque reciprocationes ob ventriculum per has fibras modo inflatum, & per diaphragmatis ſyſtolen, modo depulſum, contingunt. Denique pharmaca deleteria & venena, quatenus ſpiritus valde ſtimulant, inque has fibras furioſe concitant, ventriculi aliorumque viſcerum diſtanſiones, & inducunt, atque ob ſimilem fere rationem Tympanidem oriri ſtatuimus. *Willis Pharm. Ration. ſect. 1. cap. 2.*

Tunica abſque plicis aut rugis, &c.] Interior hæc tunica in corporibus ſanis multas habet rugas ſive plicas, in ventriculi ſuperficie concava eminentes, quæ videntur eſſe quaſi totidem ſepimenta, ſive ſulci, quibus chyli portiones hic illic tenuiter diſperſæ, melius coctionis ergo ab Invicem detineantur, ne ſimul in maſſam ſpiſſiorem confluerent. Plicæ iſtæ formantur, quatenus hæc tunica exteriori carnea multò amplior eſt, quare ut ab ea contineatur, neceſſe habet in plicas, ſive rugas iſtas colligi. In bibonibus verò & guloſis, quibus à crebra & nimia ventriculi impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interior illi coextenſa, rugas ſuas omnes amittentes, plana & tenuis inſtar veſicæ inflatæ evadit. *De cæteris Tunicis. Vide Ibid.*

Observatio XIV.

Vomitus à ventriculo perforato.

NOb. Joh. Gaſpar à Miltiz,&c. cum ſputo ſanguinis ſine phthiſi & hectica laboraſſet, atque in patriam remiſſus eſſet, ſummo labore curatur. Sed in morbum relapſus eundem, variis ſymptomatibus conflictatur, & inter alia Vomitu quoque continuo: Licet verò varia ad illum compeſcendum exhiberentur, morbo tamen ſuccumbit.

Cadavere aperto, abdomen quoque aqua repletum, & ventriculus circa orificium perforatus deprehenſus fuit: An huic rei cauſam præbuit Tuſſis illa ferina qua dies & noctes moleſtâbatur? An ratione pulmonis corrupti evenit? *Ph. Salmuth cent. i. obſ. 2.*

Observatio XV.

Vomitus ab abſceſſu circa fundum ventriculi.

QUidam annos natus xl. obſtructione alvi ſæpe laboravit, cui per os medicamenta exhibita parum proferunt, clyſteres verò contulerunt. Indies tamen & alvus minus ſatisfecit officio, ac Vomitus nutrimenti ſemicocti in maxima copia aucti ſunt, donec tandem atrophia corpus omninò contabeſceret: melius verò ſemper ſe habuit quando ſolio aquæ dulcis tepido inſedit.

Poſt mortem repertus ingens abſceſſus, ex eo genere qui ſteatomatici dicuntur, ad magnitudinem anſerini ovi, qui ſatis durus fuit redditus. *Ex obſervat. Ioachimi Camerarii Medici Noribergenſis.*

Observatio XVI.

Vomitus à gemino ventriculi ſteatomate.

IOb. *Prevotius* in cadavere quodam vidit ſteatoma parti internæ orificii ſuperioris ventriculi, magnitudine ovi adnatum, quo propendente Vomitus continue infeſtabat. Alterum digiti longitudine, ad ſiniſtrum quoque orificium, ejuſdem mali cauſam. *Ioh. Rhodius obſervat. 63. centur. ij.*

Observatio XVII.

Vomitus ob Pylorum occaleſcentem, cartilaginoſum redditum.

§. 1. ANtonius Brunus, cum emanducatum cibum breviore quam par erat temporis ſpatio contineret, & ita ut erat incoctum rejiceret, omnibus medicamentis, quæ ſtomachi vitiis adhiberi poſſunt, diligentiſſime fotus eſt: Verum cum ea nihil omninò proficerent, & corpore ob inopiam alimenti jam abſumpto vix pellis & oſſa ſupereſſent, gradatim tandem ad mortem deductus eſt.

Quare defuncti cadavere publicæ utilitatis cauſa inciſo, inventum eſt hominis ventriculum ita junctis oris ad imam ejus partem occaluiſſe, ut cum nihil inde ad inferiora tranſmittere potuerit, neceſſario mors ſubſequuta ſit. *Benivenius cap. 36. de abditis.*

§. 2. Romæ quendam aperuit *Petrus Servius*, Eruditus Medicus, qui Vomitu continuo vexatus fuerat, ut quævis aſſumpta ſtatim rejecerit.

In diſſecto cadavere Pylorus callum viſus eſt obduxiſſe. *Thomas Bartholinus centur. 6. obſerv. 47. Et ſpicilegio 1. de vaſis lymphat. cap. 5.*

§. 3. In ventriculo hominis anno integro aſſidua Vomitione vexari obſervavit *Hyginus Thalaſſius*, Auctor fictus, in Reſponſione contra *Riolanum* cap. 4. ita coaluiſſe & occaluiſſe pylorum, cartilageneus videretur, & vix novacula divideretur.

HInc nihil in ſtatu communi chyloſi ſucci per poros ventriculi, ſed omne per pylorum ad inteſtina elabi, illorum atrophia demonſtrat quibus pylorus obſtructus fuit: Vide exempla ex *Riverio* cent. 1. obſerv. 90. *Benivenio* obſerv. 36. *Hippol. Boſco* Lect. 1. de Facult. Anat. p. 211. & alia.

§. 4. Sibi, & aliis Medicis Delphenſibus, viſam hiſtoriam nobis narravit *Ioh. Vander Meer*, Medicus Delphenſis, de muliere quadam quæ Delphis circiter per ſemi annum malo habebat, & alimenta aſſumpta poſt aliquot horas, primo bene cocta, poſtea valde fœtentia evomebat, cui alvi dejectiones paulatim magis magiſquè imminuebantur, ita ut primis ſeptimanis bis terve, poſtea ſemel in ſemel in ſeptimana, tandem vix quatuor ſeptimanarum ſpatio ſemel alvum dejiceret, & ſatis pauca excerneret, atque hinc vires paulatim

latim magis magiſque imminuebantur, totumque corpus ad extremam maciem deducebatur; uſque dum tandem mors morbum finiret.

In cujus aperto cadavere Pylorus cartilaginoſus inventus eſt, adeoquè anguſtus ut majorem duntaxat aciculam tranſmitteret. *De Diemerbrœck Anatom. lib. 1. cap. 5.*

INde conſtat pylorum non ſubito nec diu totum obſtructum, ſed paulatim anguſtatum, ſicque chyli tranſitum paulatim imminutum, hincque defectu ſufficientis alimenti vires paulatim dejectas & paulatim corpus emaciatum; cum etiam ex raris alvi dejectionibus, & ex eo quod pylorus tranſitum aciculæ majoris permitteret, liquet dictæ ægræ nunquam penitus occluſum fuiſſe pylorum. *Idem.*

Observatio XVIII.

Vomitus à Pylori ſcirrho.

SEcabatur quidam Lutetiæ cui durities erat circa pyloron: Et ego quoque ſecui quendam, qui cum continuis affligeretur Vomitibus, & cibos aſſumptos rejicere ſtatim cogeretur, & idcirco tanquam hypochondriacus curaretur, Secto cadavere pyloron ſcirrhoſum omnino reperiebam, ut tranſitum chylo intercluſum fuiſſe facile conſtaret.

His admonitus, Nob. à Bilan hypochondriaco, graviterque eodem ſymptomate conflictato, periculum prædixi, quemadmodum etiam intra tres ſeptimanas fuit extinctus: Revomebant verò ſemper cibum ingeſtum, & prætereà quiddam ſubnigrum, quod pro melancholico ſucco, ad ventriculum pro appetitu excitando mitti conſueto habebam: Qui poſtmodum per pyloron ad inteſtina, ſicuti & cibus, tranſire non potuit. Diocles certe affectionis hypochondriacæ ſubjectum, pyloron potius ſtatuit quam venas Meſaræi. *Ph. Salmuth obſerv. xx. cent. 1.*

Observatio XIX.

Vomitus excitatus ob Pylorum materia Steatomatica oppletum.

RUſticum novit *Ioh. Theod. Schenckius* Exercit. 7. l. 1. ſect. 2. c. 33. cui venter binis à paſtu horis ſubito in magnam molem extendebatur, neque aliud ſibi quam ſuccedens tandem cum nauſea vomitus pro remedio erat.

Atrophia verò mortuus, oſtendit Pylorum in materia ſteatomatoſa oppletum, exili in medio relicto foramine, per quod vix ceditu poſſibile conjiciebatur vel liquida tranſire potuiſſe.

Observatio XX.

Vomitus continuus ob Pylorum tuberculis ſcirrhoſis obſeſſum.

IUvenis Illuſtris diu Cachecticus, ac vomitu crebro, & dein per plures menſes quotidiano & fere continuo laborans, demum viribus ſumme attritis mortem obiit.

Cadavere aperto, deprehendi Pylorum Tuberculis ſcirrhoſis, valde teneris & ſenſibilibus circumcirca obſitum, quæ hiatum ejus pene occludebant, adeo ut Chylus nodorum interſtitiis impactus ſumme putreſceret, totumquè proinde viſcus ſenſu moleſtiſſimo, & ſpaſmo fere continuo afficeretur.

VOmitu crebro &c.] Si quando quiſpiam vomitu afficiatur, in ſe perſentit fundum ventriculi ſurſum contrahi, atque orificium ſuperius aperiri, Pyloro interim (uti videtur) occluſo aut introrſum deducto, ſimulquè totum Oeſophagi ductum motu inverſo, ſcil. ab imo ad ſummum, velut cochleatione quadam committi, ut contenta quæque uſque ſuperiùs protruſa demum per os egerantur: Hujuſmodi partium iſtarum motus proculdubio perficiuntur per fibras carneas mediam ventriculi tunicam, pertexentes. Nam advertimus in hac binos diſtinctos fibrarum carnearum ſive motricum ordines: quæ ſtomachum quoad dimenſiones ſuas omnes cingunt, atque ſimul contractæ fundum & latera ejus una colligunt, ſurſum ducunt, & verſus hoc vel illud orificium inclinant, propterea ut contenta quæque modo hoc modo illuc ejiciantur: Quoad fibras interiores, quæ cæterarum omnium contractiones ad hanc vel iſtam evacuationem determinant, ſi irritatione leviori circa ſtomachi fundum aut latera alicubi facta, ſpaſmus juxta pylorum incipiat, atque fibræ motrices internæ in finibus ſuis dextris prius ac potius contrahantur, tota ventriculi compages illuc contracta, ſaburram ſuam ad inteſtina ſuffundit: Sin verò irritatio vehemens & valde laceſſens in quavis ſtomachi parte excitata, facile compeſci aut verſus inteſtina transferri nequeat, ſpaſmus juxta fibrarum interiorum fines ſiniſtros incipiens, & verſus os ventriculi ducens, illuc totam ſtomachi capacitatem ſumme coarctatam,

corripi facit; adeo ut Pyloro intus deducto, vel occluſo, atque ventriculo aperto, contenta quæque ſuperius ejiciantur: Eædem fibræ carneæ, prout ſpiritus animales varie protitati, ex his vel illis tendinibus, prius in illarum fines, dextros aut ſiniſtros, proſiliunt, ibidemque ſpaſmos inchoant, reſpective ad ſeceſſum aut vomitum moliendum determinantur: Porro, dum ad egeſtionem ſupernam ventriculus prædicto modo diſponitur, etiam Oeſophagus propter eadem contenta ejus ſurſum efferenda in actione conſpirat: Quippe cum in tunica hujus carnea fibrarum motricium binos ordines duplicatos, quarum aliæ obliqua aſcendentes aliæque deſcendentes ſeſe omnes mutuo decuſſant, notaverimus, priorum munus eſſe videtur, ut illæ in nixu vomitivo ſeriatim contractæ, gulam pone ſaburram egerendam uſque occludant, eamque adeo in oris hiatum propelli faciant.

Totum viſcus ſpaſmo fere continuo &c.) Vomitio igitur, ſiquidem ſtomachi motus violantus, & ſæpiſſime involuntarius fuerit, haud immerito *Convulſivus* dicitur, quem inſuper à ſpirituum animalium, qui iſtas fibras carneas poſſident, exploſione, ſive magna quadam expanſione procedere ſtatuimus, (juxta ſpaſmologiam noſtram.) Enimvero ſpiritus iſti ſumme irritati, & proinde ſtatim elaſtici, primo è tendinibus prope orificium ſiniſtrum conſitis, & deinde mox ex illis in fibras carneas impetuoſe irruunt, eaſque ſummè inflant ac abbreviant, adeo ut Tunicæ iſtius partibus omnibus ad ſe invicem propius adductis, tota ſtomachi cavitas coarctata, & ſimul complicata, adeòque ſurſum verſus ſiniſtrum orificium contracta, contenta quæque, velut emboli impulſu, ſuperius per vomitum excernenda propellat; In pleriſque aliis ſpaſmorum generibus motus convulſivus verſus eundem terminum ac naturalis peragi ſolet. Vomitio autem videtur affectio ſtomachi actioni ordinariæ & naturali contraria aut ſaltem oppoſita; Hujus enim ſolennis & ſere conſtans geſtus eſt, quoad totum, aut partes ejus, deorſum aut verſus pylorum contrahi, tali namque motu & tendentia ejus opus eſt, quo alimenta deglutiri, & ventriculi fundum deſcendere, ibidemque arctius comprimi, de latere in latus devolvi, in chylum digeri, ac demum ad inteſtina tranſmitti queant: Itaque propter hos uſus fibræ motrices utriuſque ordinis, blandis ſpirituum incurſibus inflatæ, ventriculum ad eum modum, quem naturæ inſtinctus ſuggerit, facile componunt: Quinimo ſi irritatio quæpiam ſtomachi fibris nerveis acciderit, donec noxa levior & facile mobilis fuerit, contractio expulſiva verſus pylorum potius quam gulam inſtituetur: In vomitu autem fibrarum motricium ſpaſmus ab alteris eorum finibus, vid. ſiniſtris incipiens, & ſtatim violentius & impetuoſior factus, totam ſtomachi cavitatem ſimul collectam, & valde coarctatam, verſus ſiniſtrum orificium corripi & illac evacuari cogit: Cujus ratio eſt, quoniam ſi quid valde incongruum, ac naturæ infeſtum ſtomacho inſederit, illud non ordinaria via per longas inteſtinorum ambages, ut tandem per anum expellatur, circumferri, verum exitu propiore rejici, & è veſtigio, ac mora ſua labem incurabilem afferat, excerni debet: Porro, cum aliis partibus à ventriculo diſſitis, moleſtia magna infertur, ne dum natura circa eas occupatur, ſtomachus (ubi primus vitæ fomes eſt) noxium aliquod ſuſcipiat, in majorem ejus tutelam ſæpenumero vomitus per conſenſum excitatur: Adeo ſumma Divini conditoris providentia cautum eſt, ut pro certiore corporis humani, tanquam arcis cuſtodia, quoties hoſtis externus ingruet, aut inter proprias accolas ſeditio exorietur, illico extra primos aditus, ſcil. ventriculi porticum, hoſpites quicunque tanquam perſonæ ſuſpectæ ejiciantur: itaque vomitionis cauſa proxima, ſive conjuncta eſt, Spirituum animalium, Ventriculi tunicæ carneæ inſitorum, ſubita & vehemens exploſio, qua quidem illi plurimum irritari, proindeque expanſi & rarefacti, cum è fibris tendinoſis omnibus, tum prius & precipue ex illis quæ prope os ventriculi conſitæ ſunt, in fibras carneas impetuoſe proſiliunt, eaquè adeo repente inflant ac abbreviant, propterea ut ſtomachi latera & fundus ad ſe invicem propius adducta, ſimulque verſus orificium ſiniſtrum ſurſum correpta, contenta quæque in Oſophagi ductum ejiciant, unde [cum & hujus contractio ab imo ad ſummum è veſtigio ſuccedat] per oris hiatum egeruntur.

Spiritus iſti ejuſmodi exploſiones emeticas ineunt, quia ſumme irritantur: qua ratione id fiat in tractatu de Affectibus convulſivis oſtendimus; nimirum illi, cum natura valde elaſtica præditi ſunt, à quolibet [illegible], imo interdum ſua ſponte ob copulam heterogeneam exiliunt, & ſeſe quaquaverſus impetuoſe proripiunt: Porro, cum noxa ſtomachi fibris carneis infligitur, ſpáſmus excitatus, in his verſus os ventriculi promptius fertur, proindequè aut vomitio aut purgatio ſuccedit.

Adeo ut chylus impactus ſumme putreſceret &c.] Quod ad vomitionis cauſas remotiores ſpectat, hujus cenſus erunt quæcunque ſpiritus ſtomachi fibris carneis inſitos, multum aut graviter irritant: quod ſi quidem pluribus modis fieri contingit, eos ad certa quædam capita reducemus: Atque imprimis huc referri debent objecta improportionata, ventriculi tunicæ alteri, interiori ac nerveæ, ſeu potius ſpiritibus ejus incolis, admota: hæc enim vellicata, ſæpè alteram ſuperſtratam in ſpaſmos emeticos ciet: Irritamenta iſta ſunt vel ore ingeſta, ſcil. Alimenta incongrua, Pharmaca, aut Toxica, vel materies in ventriculo genita, vel denique è longinquo per arterias aut nervos illuc delata: Aut 2. Spiritus fibrarum ſtomachi carnearum incolæ irritantur, propter moleſtiam quandam ſpiritibus aliis, hic illic procul diſſitis inflictam, & inde per fibrarum aut nervorum ductus ventriculo communicatam: Vomitio priori modo excitata dicitur propria ventriculi affectio, atque hæc poſterior, per conſenſum fieri: Horum omnium inſtantias quaſdam notabimus: afferemus. 1. Igitur irritatio ventriculi tunicæ interiori facta, præ alia quacunque cauſa vomitionem ciet: Etenim hæc pars nervea & valde ſenſilis, ab omnibus ventriculi contentis impreſſiones ſuſcipit; & juxta quod hæ jucundæ aut moleſtæ fuerint tunica carnea ſuperſtrata ad complexionis vel excretionis motus ſtimulatur; & quoad poſteriores hoſce, prout objectum improportionatum plus aut minus naturæ moleſtum eſt, aut Vomitio aut Purgatio accietur: Porro in hac ſtomachi tunica peculiare quoddam Senſorium, Sive tactus ſive guſtus, à quovis alio in toto corpore diſtinctum collocari videtur: Quippe cum pharmaca, aut alimenta

menta quædam, uti Stibium, Mercurius vitæ, flores Antimonii, ova piſcis Barbi, cum multis aliis ore maſticata, nullam ſenſui exhibent moleſtiam, illa ſtomacho immerſa tunicam hanc quam immaniter irritant & brevi ſpaſmos graviſſimos cient: Porro ſi quis alimenti per antipathiam incongrui portiunculam, vel inſcius ingluvierit, illud quam minimum licet, aliiſque cibis obvolutum, & velut larva objectum, à ſtomacho dignoſcitur, & tanquam eſſet hoſtis clandeſtino ingreſſus, impetu protinus concitato foras projicitur: Irritamenta emetica ore ingeſta ſunt vel Pharmaca, vel Venena; poſteriora effectum producunt, quatenus naturæ plurimum infeſtæ ſpiritus ſtomachicos primo contactu percellunt, & velut in furorem adigunt: Vel 3. Alimenta, de quibus ſatis vulgo notum eſt ea ſi in qualitate manifeſta aut occulta, vel quantitate vel aſſumendi modo delinquant, ſtomacho improportionata evadere, proindequè non raro vomitum ciere. Secundo, Materies Emetica nonnunquam in ventriculo generatur, nempe cum aſſumptorum nulla ſit culpa, quandoque chylus, aut ventriculi ſuccus fermentativus in humorem acidum, auſterum aut amarum, aut alias infeſtum, proindeque irritativum degenerat, prout in cholericis & hypochondriacis paſſim evenire ſolet. 3. Nec minus frequenter humor irritativus in ventriculum aliunde ſuffunditur, præterquam enim quod Bilis ac (uti nonnulli opinantur) ſuccus Pancreaticus, modo ſingulatim, modo ſimul congreſſa & mutuo effervescentia in ventriculum exantlata, fibras ejus in ſpaſmos vomitivos cient, Inſuper materies heterogenea per arterias huc translata, vomitus ſæpe immanes concitat: ita in paroxyſmis & criſibus febrium, & præſertim in peſte & variolis ſæpiſſime contingit: Interdum maſſa ſanguinea turgeſcens recrementa ſua, ſi quæ etiam per *διαπνοὴν* expellere nequit, per arterias cœliacæ ramos ventriculi & inteſtinorum cavitatibus ingerit, adeo ut horum tunicæ inſigniter vellicatæ vomitiones horrendas ſimulquè affectus dyſentericos patiantur. Nec tantum per arterias, ſed quandoque etiam per nervos materies vomitiva deſcendere videtur, Hinc colicam ſæpe oriri clariſſime oſtendimus: Quinimo in multis (qui pathematis ſpaſmodicis obnoxii fuerunt) obſervavi, poſt cephalalgiam cum torpore & vertigine, diatheſin vomitivam ſucceſſivè ut abſque notabili ſtomachi impuritate, quotidie ingeſta vomitu redderent: Materia ita per arterias vel nervos ſtomachi tunicæ ſuffuſa, modo laxa & facile diſſipabilis, brevi rurſus excutitur; adeo ut aſſe[…] citò pertranſeat: modo fixior iiſque pertinaciùs adhæreſcens, imo nonnunquam in *Tumores tartari generis* concreſcens, diatheſin vomitivam diuturnam & non facile curabilem inducit.

Hæc de vomitu, cujus cauſa materialis, ſive irritativa alicubi circa ſtomachi ſuperficiem internam conſita, & nudo contactu fibras nerveas afficiens, ſpiritus fibrarum carnearum incolas in Exploſiones emeticas ciet, Reſtant plures aliæ vomitionum ſpecies, in quibus irritatio fit in aliis locis, & mox ſtomachus per conſenſum in ſpaſmos concitatur; Quippe inter hoc viſcus & pleraſque alias partes, cum tanta ſit neceſſitudo & mutua dependentia, frequenter accidit ob ſpiritus quoſdam animales alicubi valde perturbatos, mox ſpiritus alios ventriculi hoſpites, aut fibrarum continuitate aut nervorum commeatu, pariter affici, inque exploſiones vomitivas adigi. Hujuſmodi vomitionis ſympathicæ loci ſunt vel propinquiora, ſc. utraque ſtomachi orificia, cum duodeno & oeſophago: vel remotiora, ſcil. *ἐγκέφαλον* & meninges, nec non Lien, Renes, Ureteres, Meſenterium, Uterus, forſan & alia abdominis viſcera, in quorum uno vel ſimul pluribus, ſpaſmos excitatus, & exinde per nervorum ductus ſtomacho communicatus, fibras ejus carneas in contractiones emeticas ciet: Pariter in capite, cum ſpiritus animales valde perturbentur, horum inordinatio mox alios ventriculi hoſpites per conſenſum afficit, inque ſimiles *ἀταξίας* concitat.

Deprehendi Pylorum &c.] Utraque ſtomachi orificia, ſive oſtia, cum ob multiplices nervorum inſertiones valde ſenſilia ſint, facile irritantur: proindequè modo introrſum, modo extrorſum deducta, varieque expanſa vel occluſa, ſpaſmos excretorios in toto ventriculo, aut ſurſum aut deorſum tendentes excitant: Nullus ferè in ſeipſo quin perſentiat humores aut acidos aut amaros in ſtomacho fluctuantes, & orificium ſiniſtrū mordicantes, nauſeam & vomitionem ciere: Nec minus à bile in Pylorum regurgitante idem affectus producitur: In Pyloro autem *Helmontius* ſtatuit appetitus aliorumq; pathematum mere naturalium officinam eſſe. Porro ab hujus indignatione & obſtinata occluſione Vomitiones horrendas procedere: Quanquam huic minimè aſſentiamur, attamen propter hæc oſtia nimis obſervata Vomitum aliaſque ſtomachi affectiones malas oriri hiſtoria citata & alia docent. *Willis Pharmac. Ration. ſect. 2, cap. 1.*

Observatio XXI.

Vomitus ab occluſo per nummum argenteum deglutitum Pyloro

FAta ſæpe vitam invenire, quia hominem enecent, minime præviſam mortalibus, docuit Amſtelodami infortunium puellæ quinque annorum; Ea inter ludendum anno 1667. nummum argenteum exiguum, aſſem, ſive ſtuferum, ut vocant, valentem, qui ſeptem colligatas in faſcem ſagittas, provinciarum Belli unitarum Inſigne præ ſe fert, deglutierat, inde altero tertioque die nullum ſentiebat incommodum, quarto de dolore ventris cœpit queri, locumque doloris manu deſignabat in ſiniſtro latere, circa inferiorem partem ventriculi: augeſcente in dies dolore appetitus perit, & quicquid ciborum ſumit, rurſus ejicitur, vires intra paucos dies collabuntur: Ego xx. die menſis Decembris advocatus [xiii. nummus fuit deglutitus] catharticum medicamentum exhibui: quod ſtatim per vomitum reddidit: itaque nec inferne nec ſuperne ſe prodente nummulo, id quod

erat ſuſpicatus, eum in pylori hærere orificio, fatalem pronuntiavi parentibus ſententiam, & quo certius ſententiæ meæ veritatem explorarent, author fui ut vita functam puellam mihi ſecandam permitterent; addleunt, & 23. die iſtius menſis circa veſperam miſera extinguitur, ſatis præter opinionem meam placido fato.

Altero die cauſam mortis oſtenſurus parentibus, eam diſſeco, & ecce nummus circulo iſti, qui pylorum undique cingens coarctat, non ſecus ac operculum ollæ incumbens, omnem alimento ad inteſtina tranſitum prohibebat; Reperiri ergo inteſtina vacua omnino, cæterum ſana: nummumque ex parte interiore ventriculi, jam accreſcente illic pinguiore quadam materia firmatum, ex parte inteſtinorum obſeſſum quibuſdam, qui facile diluebantur, vaporibus. *Th. Kerckringius obſervat. Anatom.* 1.

Observatio XXII.

Vomitus puerorum à nimia lactis copia, Pylori anguſtiam nativam non pertranſeunte.

SCitur & ridetur ab omnibus ſimiæ, animalis aliàs ſagacis, ſtoliditas, quæ catulos ſuos præ nimio affectu tam arctè pectori ſuo apprimit, ut exprimat animam: Haud multo ſapientiores pleræque matres, quæ filios ſuos nutriendo necant & lactando mactant: Anatome illas, ſi ſapere vellent, doceret quam facto in uno, dum piæ eſſe volunt, ſceleratæ exiſtant: Obiati enim mihi ſæpiſſime ſunt ex iis quibus lac nimia copia fuerat exhibitum, febri continua brevi tempore extincti, quorum dum mortis immaturæ cauſam indagabam, omnes ita obeſos & pinguedine obſeſſos inveni, ut vix ſcirem quo cultrum anatomicum adigerem: qui pueri dum ſugentes perpetuo vomerent, lætabantur ſtolidæ matres, vulgatum illud ſuum identidem occinentes, *Pueri qui vomunt, creſcunt*, verè illud quidem, lac enim ut alimenti maximi eſt, ita facile, quando majori copia ſuppeditatur, quam ut calor nativus illud convertere poſſit in perfectam carnis ſubſtantiam, in pinguedinem abit; quæ non minus periculoſum infantibus dat ſtatum, quàm adultis athletica corporis habitudo, quæ dum eadem quotidie gravatur copia, neceſſario in eadem incidunt incommoda pueri, in quæ ex nimia crapula adulti: Quis vitæ diuturnitatem promitteret ei qui ita ſe ingurgitaret quotidie, ut ter quatervè ſingulis diebus remetiretur vomitu quæ aſſumpſiſſet? Quid, an in tenera iſta ætate crapula hæc non eſt multò peſtilentior? nec enim calor iſti tam copioſo alimento digerendo ſufficiens eſt: nec retentrix facultas ſatis valida, nec expultrix accommoda: Nam ut hoc etiam ex anatomica curioſitate addam, Puerorum pylorus tam arcto ſigillo à natura munitur, ut ſi inſles, eum ſiccare poſſis, quamvis inferne non occludas: quæ naturæ diſpoſitio non videtur apta ad tantùm lactis per eum dimittendum, Idenquè regurgitat & infantem enecat. *Th. Kerckringius obſerv. Anat. xl.*

Observatio XXIII.

Vomitus nigricantium humorum ob Pylorum exactè clauſum.

PRopter *Pylori* pertinacem *clauſuram* humor alimentarius fit æruginoſus, unde Vomitus periculoſus ſequitur, imo lethalis: quippe *Helmontio* narrante, Sectum quoddam cadaver alicujus Vomiturienſis nigricantia, præter pylorum exactè clauſum, nullum aliud vitium repertum eſt. *Oſvv. Grembs Arb. r. & int. lib. ij. cap.* 1. §. 3.

P*Ylori clauſuram*) Pylori occluſioni aliquando aſſignatur cauſa vomitus quæ à duodeni compreſſione contingit, obſervante *Riolano* Encheir. cap. 17. lib. 2. Hujus obſcura eſt, *ait*, detectio, nam verſus ſpinam inveſtigandum cum principio jejuni, cum diaphragmate. Iſthæc poſitio & intextura diligenter notanda, quia ſæpe obſtructionis & vomitus alimenti cauſa eſt ſine vitio pylori, atque bilis fluens per meatum cholidochum exitu prohibita, regurgitat in ventriculum.

Observatio XXIV.

Vomitus bilis coercitus Tertianam febrem, hinc paralyſin, poſt mortem invehit, ob illius in cavo Iecoris retentionem.

QUidam quotidie *bilem vomebat*: hæc ceſſat vomitio, poſt tertiana corripitur: hac ſoluta reſolvuntur partes omnes ſub capite; Aperto mortui cadavere bilis praſſina reperitur in cavo jecoris &c. *Fernelius cap. x. lib. de Febrib.*

Bilem tamen hoc ævo nonnulli pro excremento omnino inutili non habent, imo inſignes iiis dotes aſſignant: Inter cæteros audiendus *D. Ioh. Georgius Volcamer, Medicus Noribergenſis, qui in Miſcellaneis curioſis anni 1671. obſerv.* 224. de hujus uſu hæc habet: Quidam annorum xxxi. poſt quandam excandeſcentiam faſtidium ciborum, ita ut ne intueri quidem eas potuerit, incurrit, limpidæ prius aquæ, dein ciborum etiam omnium ſubſequuto vomitu: Medicus calculum ſubeſſe ratus, ordinato balneo efficere nihil potuit, niſi quod potius, cum virium omnium proſtratione, brachiorum pedumquè extrema purpurei coloris tinctura fecit deformari: Vomitui continuo ſe aſſociavit crebra narium hæmorrhagia, quæ neque venæ ſectione neque aliis tolli potuit: & quamvis interea redeunti aliquali ciborum quorumvis, exceptis carnibus, appetitu, vomitus ceſſaretur, poſt triduum omnia aſſumpta alimenta immutata, retenta ſingulorum forma denuo per vomitum regurgitarunt: quando diuturno tempore vomuit æger; nocturno profluvium ventris expertus eſt, & aquoſa dejecit: hinc fame quaſi canina torquebatur, uſque dum quaſcunque frueretur cibo, unde ſedata fame obdormivit: Menſibus aliquot tali cum cruciatu peractis, cum vomitu per nares ad 24. horas uberrimum ſanguinem reddidit, nihil proficientibus vel venæ ſectione, vel omnis generis topicis, unde nimis conſequuta virium jactura; Quæ deinde cum vomitu revertebantur narium profluvia, non fuêre ſanguinis, ſed ſeri cum cruore miſti: Ad nos portato ægro, exercitatus licet Medicus alius conſuleus, cùm per ſudorem motum hunc non naturalem compeſcere conaretur, nullis diaphoreticis, nullius ope balnei elicere illum potuit: Accedebant horripilationes de die, noctu verò totius corporis æſtus increvit, ſupervenientibus etiam deliriis, acribuſque articulorum doloribus: Tandem ego ad curam accitus cum acetoſa ſaltem, non amarulenta evomi animadverterem, obſervatis & aliis circumſtantiis, inferius ventriculi orificium frequenti vomitione nimis fuiſſe debilitatum aſſerui, per quod omnis illa bilis ex poro choledocho in duodenum ſubinde ſcaturiens (quæ alias cum acido ſalino, quod Pancreas per ductum eructat, pro fermento maſſæ alimentari ex Pyloro paulatim egredienti inſervit) crebro vomitu fuerit penitus ejecta, nihilque ejus ſuperſit: Jam verò per vomitum acidum illud ſalſum quod reſtat donec & illud cum vitæ termino deſineret, evomeretur; Quicquid proinde pro roborando ſtomacho, quicquid pro bile denuo reficienda ſuſcepimus laboris, natura licet interdum conatibus noſtris per unum vel alterum diem nonnihil eblandiente, nihilominus præternaturalis iſtius motus vehementia in illo lethali vomitu omnes noſtros illuſit conatus, uſque dum injuriæ impetuoſi hujus affectus, in dies incrementa capientis, non amplius ferendæ ſufficiens æger, animam tandem Deo reddiderit.

Hinc, qui bilem pro excremento prorſus inutili habent, naturam imprudentiæ mihi arguere videntur, utpote quæ illam ad inteſtinorum & chylificationis principium ordinarit, & propinquiora ad eam removendam ex corpore loca habuiſſet, ut ne recto per porum cholidochum tramite alimentari ex ventriculo agredienti maſſæ ſe jungeret: Anne autem dicam apud Helmontianos merebitur ille qui bilem pro Alcali, ſuccum verò Pancreaticum acido ſalinum, pro acido ſubſtituet? Hæc duo ſicut in oleo Tartari, aceto ex deſtillatione remanenti affuſo videmus, fermentum conſtituunt: Talem verò aſſumptæ alimentaris maſſæ in ventriculo efferveſcentiam contingere, ubi potius quiete iſti digeſtioni neceſſaria opus eſt, non eſt veroſimile: Annon magis in longis inteſtinorum anfractibus eam commodiorem habitura locum, & opportunam magis occaſionem, ubi flatibus exinde prodeuntibus liber à pyloro tranſitus denegatur, credendum eſt? Ibi enim ſeparatus per fermentationem chylus à vaſis, quæ tenuibus adhærent inteſtinis, lacteis abſorbetur, & ad Receptaculum in lumbis deliteſcens transfertur: Quod ſi autem per inferius ventriculi orificium flatuoſi quid tranſierit, eructabitur: Ructus hic, ſive fuerit nidoroſus, ſive acidus, abundantiam bilis vel ſucci pancreatici arguet: alterutrius verò corruptio, vel in quantitate aut qualitate exceſſus qualiſcunque, unde fermentatio proba impeditur, quid poſſit in morbis excitandis, indaganti non impervium futurum eſt.

Quæ autem in Obſervatione de infelici Bilis per vomitum rejectione audentius pronuntiavi [*ait idem Clar. Volcamer Ann. ad dictam obſervationem*] dum bilem non ſaltem excrementum corporis eſſe, ſed magis neceſſariam rot uſibus in facultate naturali promovandis, namo mihi vitio vertet. hactenus enim vidare non potui unde in ventriculo fermentum ſuum ducat origioem; pars enim prorſus membranacea, nil niſi craſſitie à veſica diſcrepans; interius inſuper aliquo lentore obducitur, ut aſſumptam alimentaré maſſam promptius exprimere poſſit, quam viſciditatem acor fermenti ſubinde in eo geniti abſumeret: Hanc toties abradi obſervamus vi acriore purgantium, manifeſto periculo ipſi ſtomacho inſidiantium: Accedit, ſi cibus fermentationem in ventriculo admitteret, ardor ſtomachi exoriretur, quod uſu frequentiſſimum apud illos qui varietate nimia cibi potuſque delectari ſolent: Quin ipſe ſtomachus pro promocondo naturæ inſervit, ut paulatim maſſam aliquamdiu digeſtam exprimat, ne continuo cibum appetere cogeretur animal: Sic & ipſe ventriculus vulnere non lethaliter afficitur, & quamvis venulæ quædam lacteæ ipſi adhæreant, non tam pro deferendo quam adferendo ipſi chylo inſervirent: Bilis verò ſummam, quæ eſt in fermentatione neceſſitatem quis non videt? Sedem paulo ante pylori egreſſum ſub Hepate habet, ut in promovendis jam digeſtis alimentis ai ancilletur, ut ſucco pancreatico per porum cholidochum juncta fermentum contribuat; ut ope efferveſcentiæ illius purum illud, chyloſum quod eſt, ſeparetur ab impuro, fæcibus ſcil. ſenſim ad inteſtina craſſa prolabentibus: In longis hiſce tenuium inteſtinorum anfractibus, quibus venæ lacteæ annectuntur, fermentatio locum commodiorem invenit, quæ tribus quaſi clauſtris coërcita *ſuperne*, ne flatibus inde emergentibus liberior exitus pateat: in *Gula*, orificio ventriculi ſuperiore, & *inferiore*, ne continuis ructibus anſam porrigeret: Hæc quoque inteſtina poſt interitum animalis ſemper inflata à fermento quodam inibi relicto obſervantur, collapſo licet & compreſſo ſtomacho. Longæ eorundem ambages in diuturniorem fermentationis

morum & circulationem faciunt, unde conveniens maſſæ ſeparatio: Hæc in inteſtinis ſeparatio ſi fuerit abolita, quod in pleriſque febribus ardentibus præcipuè uſu venire ſolet, boli iſti ex ſtomacho ſubinde expreſſi nullam ſubeunt alterationem, ſed paulatim exſiccantur & prodeunt rotundiformia excrementa, σκύβαλα dicta, alvus continuo adſtricta fœcibus tranſitum denegat: redeunte paulatim fermentatione, flatus oriri ſolent, qui deinceps prodromi cenſentur fœcum prope diem ſubſequentium: Si depravatur, acidum biliofo correſpondebit, inde diarrhœa; vel ſi bilis aut ſuccus acidus corrumpitur, dyſenteria, icterus, & alii morbi inde ſuum ortum ducent: Sed hæc omnia interea pro paradoxis haberi poterunt &c.

Bilem vomebat) Etſi materia Vomitu rejecta mera ſit bilis, exiſtimat tamen Excell. *Willis* Pharm. Ration p. m. 47. eam vomitionis cauſam primariam non eſſe, ſed eam à vaſis choledochis, propter ſpaſmum prius inductum exantlari. Sic ſi octavi paris truncus ejuſque propagines & rami inferiores, in abdominis peculiaria viſcera diſtributi, in ſpaſmos irritantur, alias haud infrequenter propagines, quantumlibet intactas, pariles concipere anomalias, & aliis ipſas viſceribus, ac imprimis ventriculo motus convulſivos impertire. Hoc manifeſtum eſſe *ait*, de vomitu qui in paroxyſmis nephriticis, affectibus colicis, & hyſtericis ita dictis, paſſim excitatur.

Observatio XXV.

Vomitus vitio anadoſeos inductus in affectione hypochondriaca laborantibus, ob Pylori anguſtiam.

Quidam vomitum patiebatur cum ventris tormine. Sed totum id de quo agitur hypochondriacum eſt: Accuſatur ſemper ventriculus licet innocens & viciniæ lege patiens: Dioclea pylori phlogoſis intelligitur, chylus aduritur, talis ſanguis, at natura aduſtionem abhorret, elixationem admittit; hinc mæror, ſqualor, tabes: Nuper octo vidi ægrotantes ſimili morbo afflictos; alimento ſumpto gravis erat ventriculus, coctio talis qualis, in anadoſi dolor; corpus differebatur (verbo Terentiano) dolore, noctu quies & induciæ, die ſequenti redundatio ſtomachi: aſſumptorum Vomitus alios per menſes tres, alios per quatuor exercuere: pars ægrorum emarcuit, tabuit, collapſus aqualiculus, mors: Pars, at cujus minore virium diſpendio morbus productus erat afflicta quidem & lecto & morbo, Vomitus periodicus ut in cœliacis; Ventriculus quidem facit officium, Pylorus obſtructus & meſaræon, aut oppilativa, aut attenuativa obſtructione (ut loquuntur veteres Practici) per collapſum vaſorum & viarum, & hæc fatalis filum vitæ præcidit; Id fit in opticis nervis, unde perfecta cæcitas illæſo oculo: In apertis cadaveribus eorum quos ſua ſors peremerat, alias inventa Pylori inflammatio, obſtructionis & anguſtiæ cauſa: In aliis glandularum meſenterii duities, impendio magis & quaſi callus meſenterii, aut quidam ſphacelus: ut mirum non fuerit ſi ventriculus alimentum appetiverit, quoad potuerit coxerit res ingeſtas, ſed vitio anadoſeos, & ob vitium labemque meſenterii omnia rejectantur vomitu, licet chylus naturæ gratiam receperit. *Ballonius conſilio lxxiv. lib. iij.*

Observatio XXVI.

Vomitus creber in quodam qui ventriculum duplicem habebat.

In diſſecto cadavere 35. annorum, crebertimis Vomitibus diu vexato, invenimus ventriculum duplicem, ita ut *Prior*, qui oeſophago continuus, ab altero, qui inteſtinis, manifeſte diſtingueretur: *Ille*, minor altero, aſt craſſioris ſubſtantiæ, infinitis plicis, iiſque inſignibus, interius exaſperatus, *Hic* verò iis omninò deſtituebatur, tenuis valde conditionis: In *illo* fibræ carnoſæ plurimæ occurebant varii generis: In *hoc* vix ullæ, ſaltem haud adeo obſervabiles: Locus ille ubi duæ hæ cavitates à ſe invicem ſeparabantur interius valde anguſtus erat, ſic ut vix digitum minimum reciperet: ſubſtantia ipſa hic craſſa, duraquè admodum, mollioris quaſi cartilaginis ſpeciem referens: Et hanc anguſtiam frequentioris vomitus in hoc ægrotante cauſam fuiſſe conjicio. *Gerardus Blaſius p. 4. Obſervat. med. ix.*

Observatio XXVII.

Vomitus ob ventriculum in cavitatem thoracis depulſum.

Henricus Buſcherhoylus Livonus, cum melancholia tentationibuſque variis vexaretur, proprio gladio ſe confodit, infra 4. coſtam in thoracem adacto, & ſub nona coſta in tergo exeunte; quod vulnus tamen intra duos menſes ſanatum eſt: verum accidit ut poſt menſes aliquod iterum de abſurdis cogitationibus conquereretur, & poſtea primo aquam

aquam & quicquid cibi aſſumpſiſſet, poſt viridia, tandem nigra quater, eaquè magna copia rejiceret vomitu, cum ſudoribus frigidis & leipothymia, ac deinde poſt ultimum vomitum exſpiraret.

Corpus apertum eſt, deprehenſumque vulnus per Pulmones & diaphragma penetraſſe, & quidem diaphragma transfoſſum fuiſſe in nerveo circulo: Pulmonis nihil fere repertum eſt in ſiniſtro latere confoſſo, cum procul dubio cum purè exierit, exigua portiuncula aderat coſtis adnata: ventriculus totus aſcenderat in ſiniſtrum thoracis latus, & cor cum capſula de ſede ſua depulerat in dextrum latus, ubi & vivus ille jubebat obſervari cordis pulſum: cor arefactum erat, copioſa aqua citrina in capſula: omentum & pancreas totum etiam fere circa ventriculum computruerat. *Sennertus Inſtit. lib. 2. part. 2. capite 13.*

§. 2. Filius D. N. 24. annos natus temperamento melancholicus, febre tertiana diuturna, nunc ſimplici, nunc duplici per totam fere æſtatem laboraverat: In menſe verò Septembri, licet à paroxyſmis febribus liberatus eſſet, non ſatis tamen proſpera valitudine frueretur, ab Empirico quodam antimonium ſumpſit, forte male præparatum, à quo vehementiſſimi vomendi conatus excitati ſunt, abſque ullo effectu, ita ut conatus ille irritus continuo affligens eum intra ſeptem vel octo horas ad extrema redegerit, & circa veſperam de medio ſuſtulerit.

Aperto cadavere, inventus eſt ventriculus in parte thoracis dextra, variis humoribus repletus: qui quidem ſitus præternaturalis, effecit proculdubio ut ſeſe ſufficienter dilatare ac ſubvertere nequiverit ad vomitum efficiendum, coſtarum ambitu oppreſſus.

Hunc ſitum ab ortu contractum fuiſſe teſtatur pulmonis carentia in illa thoracis parte, cum unicus illius lobus in ſiniſtra appareret: Mirum autem eſt hunc juvenem in toto vitæ decurſu ſpirandi difficultate non fuiſſe oppreſſum, & omnes corporis functiones ante morbum prædictum commode exercuiſſe, militiam enim exercuerat, & febres prædictas in bello contraxerat. *Lazar. Riverius cent. 4. obſ. 67.*

§. 3. Studioſus ante decendium obſtructiones quaſdam ſenſerat, ex quibus ſumma ventriculi debilitas, ob denegatam excrementorum ejectionem & varia ſymptomata, graves ſingultus & infiniti propemodum Vomitus exorti, quibus ita viribus fuit fractus ut in lectum conjiceretur: Remedia effectu caruerunt, quod nihil contineret ventriculus: Nocte tandem proximum diem Solis antecedente Vomitus ſic afflixerunt, ut per os & nares materia cruenta certatim eruperit, ipſumquè præcluſo penitus exitu, ſuffocaverit.

Abdomine aperto, quum moles pinguedinis tres transverſos digitos ei inſtratæ, impedimento eſſet, quo minus ad conſuetam ventriculi ſedem, quæ eſt ſub diaphragmate inter hepar & lienem, pervenire liceret, placuit prius aperire thoracem: vix remotum erat ſternum, ubi in ſiniſtro latere corpus quoddam glanduloſum ſe nobis in conſpectum daret, quod primo quidem intuitu pro pulmone depravato habebatur, ſed mox omentum eſſe, ac ſub eo latitare ventriculum, cunctis obtupeſcentibus deprehenſum eſt: Ad pleniorem hujus præternaturalis ventriculi ſitus cognitionem, ſejungebantur inteſtina à meſenterio, cum quibus ita comparatum erat, Duodenum cum portiuncula ſubſtrati pancreatis è thorace proveniens, per peculiare foramen (in ſiniſtro itidem latere, amplum & nerveo circulo circumſcriptum) diaphragma perreptabat, cumque reliquis inteſtinis continuatum erat uſque ad colon, quod ex abdomine per dictum foramen in thoracem tranſiens, ibidem cum omento, cui firmiter erat annexum, ventriculi fundum in duas quaſi partes dividebat, ac rurſus miro anfractu deorſum tendens, atque eadem via, ex eodem diaphragmatis rediens foramine, inteſtinum rectum, longum ſatis ac gracile, & conſpicuis rectis tranſverſiſque præditum fibris conſtituebat: Hepar inſolitæ craſſitiei ac magnitudinis, ut ſcil. ſpatium deficiente ventriculo expleret, diaphragmati erat annatum; Ipſe autem ventriculus in thorace; cætera liber, inferiori parte ligamentis aliquot membranoſis diaphragmati & pleuræ circa coſtas ſpurias adhærebat, ſuperiori claviculas fere attingebat, ſiniſtrumque latus plane occupaverat, ita ut vix minimæ ſiniſtri pulmonis particulæ locus ſupereſſet: Cor verò de ſede ſua in dextrum latus depulerat, & dexter Pulmo cordi cedens, ſub eodem ſpinæ dorſi adjacebat: Oeſophagus ad diaphragma progrediens os ventriculi nonnihil deprimebat, ut non longè à pyloro deſideret: Ex ſecto demum ventriculo cum annexis partibus, Lienem, qui principio nullibi apparebat, in propria capſula, quam duplicatura diaphragmatis in ſiniſtro latere formaverat, invenimus, ſanum alias ſed lividum & exilem, ac per vas breve ventriculo connexum, Diaphragma totum erat carnoſum; poſtremo etiam liberum materiæ ex ventriculo patere exitum, eandemque ex inteſtinis, ob hiatum relaxati pylori pleno impetu temeare poſſe advertimus, qui cum inciderentur, ingens vis ſcaturientis materiæ exinde profluxit, unde ab opere deſiſtendum fuit. *Th. Bartholinus cent. vj. obſerv. lv.*

Observatio XXVIII.

Vomitus ob ſurſum compulſum ventriculum ab immani Renis ſiniſtri tumore.

HOneſta muller abſceſſum in rene ſiniſtro per plures annos geſtavit, tam immanem ut totam abdominis capacitatem impleret coæquaretquè, ſurſum viſceribus ventriculo & inteſtinis revulſis & coarctatis in pectus, ita ut nihil fere cibi continere poſſet. Pendebat autem ille abſceſſus libras xiv. *Carolus Piſo de morbis à ſero ſect. 2. part. 2. cap. 7.*

Observatio XXIX.

Vomitus ob compreſſum ventriculum ab inteſtinis flatibus & fæcibus diſtentis.

TOnſor quidam ex dextro hypochondrio efferri ſibi quiddam conquerebatur, quod in *ſiniſtro conquieſceret*, quo ſuper ventriculi fundo tranſeunte, cibi potuſque portio regurgitans, ſubito per os exiliebat, veluti lagena aliqua coriacea compreſſa, ejus quod in ea continetur cum impetu pars quædam rejicitur: multorum imperitorum Medicorum opera uſus, vehementia medicamenta, ac violentiſſimas purgationes ſuſtinuerat, ſed cum hujuſcemodi remediis malum non cederet, tandem defecit.

Hujus inteſtinum colon, à dextro in ſiniſtrum, & qua parte ventriculi fundo incumbit, flatu omnino diſtentum erat, & ab omnibus excrementis vacuum, reliqua inteſtina plena fœcibus: ex quorum ſuperioribus dum fæces deſcenderent, impetu quodam violento per colum diſtentum ferebatur, ventriculi fundo compreſſo, unde factum eſt ut cibi potuſquè portio ad os ſubito regurgitaret. *Dodonæus obſerv. cap. 57.*

Observatio XXX.

Vomitus ab Ileo inteſtino juxta Cæcum contracto.

N. Lapſus ex equo ſupra ſaxum, exinde conqueſtus eſt de tolerabili quidem Inguinis dextri dolore, nec non Vomitu omnium aſſumptorum quartano: hunc dolorem & vomitum per trimeſtre parvi fecit, & lanii officio functurus frequenter equitavit: At conſumptione corporis, quod antea valdè carnoſum & pingue, obſervata, adiit Empiricum, qui dedit pulverem per inferiora valde purgantem: æger tamen poſt omne triduum materiam acidam, & mixturæ cinerum ac cremoris hordei ſimilem evomuit, alterniſque diebus ſolida & cineritii coloris excrementa per alvum reddidit: Ob totius marcorem & virium debilitatem lecto affixus meum petiit conſilium: Huic cum alvus alternis diebus reſponderet, præſcripſi ſaltem medicamenta ventriculum interne & externe roborantia. His nihil conferentibus, Vomitus continuans ſuſpicionem movit Inteſtinum ileum morbo quodam organico affectum fore.

Poſt obitum patientis diligenter in locum affectum inquirens, partem Inteſtini, quæ cæco inteſtino proxima eſt, inveni adeo contractam, ut cavitate ſua vix digitum pueri auricularem admitteret: Dicta Ilei pars, ob ſolam contractionem anguſtior, longitudinem decem digitorum tranſverſorum adæquavit, reliquum verò inteſtini bene compoſitum aut ſatis dilatatum comparuit. *Ioh. Scultetus Obſervat. lxi. Armament. Chirurgici.*

DUplex hic orta quæſtio, quæ nimirum hujus contractionis cauſa extiterit? Et an patiens remediis per alvum infuſis ab hoc contractionis malo præſervari & liberari potuerit? Reſpondi, Inteſtinum ſaxo contuſum, citra inflammationem, intumiſſe primo, vomitumquè excitaſſe, Et reſoluto tumore demum fibras ſuas (cum jam natura motui periſtaltico eſſet aſſueta) contraxiſſe; non aliter ac ventriculus pauciſſima aſſumens, veſica calculo irritata, & uterus fœtu excluſo paulatim contrahi ſolet: Infuſis à principio diſcutientibus à contractura inteſtini ægér bene quidem præſervari potuiſſe, non tamen à facta dilatantibus liberari; quia injecta enemata, ob coli valvulam, ad locum dilatandum non perveniſſent.

Observatio XXXI.

Vomitus materia chyloſa, à cohæſione reduplicati inteſtini Ilei, bubonocelen ſequuta.

MUlier ſexagenaria, cujus domicilium in vico *du Boule*, Genevæ, gibboſa in lumbis, diſſecta fuit à mag. Bailly, Chirurgo Genevenſi peritiſſimo anno 1676. 14. menſis Novembris: præſentibus DD. Theop. Boneto, Pompeio Diodati, Clerico & du Commun:

Biennio

Biennio ante obitum eductus illi fuerat è veſica per lithotomiam, ab eodem Chirurgo, lapis ovi anſerini magnitudinem æquans: Bubonocele in dextro inguine illi ex intervallis moleſta erat, quam manibus ipſa repellebat, Tandem ſex ante mortem hebdomadis nullavi ne ipſa induſtria Chirurgi reponi potuit, unde Vomitus ad interitum uſque durans, materiæ chyloſæ, pituitoſæ & alimentorum, cum alvi inſigni adſtrictione: Injectis clyſteribus *[illegible]* tantum dejiciebantur. Falſæ pleuritidi ſæpe obnoxia erat & pectoris doloribus: Reſpiratio difficilis erat & aliquot ante exceſſum hebdomadis, ſtertoroſa & anxia: Tandem marcore confecta obiit, nam ſceleton erat pelle obductum.

Ante diſſectionem conſideranda fuêre exteriora: Abdominis ſpatium à mucronata cartilagine vix erat ſemipedale: Oſſa ilium, iſchium & pubis ultra abdomen ad duodecim tranſverſorum digitorum altitudinem aſſurgebant: Gibboſitas erat inſignis ad lumbos, latere dextro, ſive *[illegible]*; quam præceſſerat caſus: Unguibus pollicis utriuſque pedis adnata erant cornicula nigra, inflexa, ad longitudinem minimi digiti, arietinis ſimilia, quæ nulla fere vi abceſſerunt; Aperto dein abdomine 1. Peritonæum lacerum apparuit, cujus particulæ ileo inteſtino arcte cohærebant, ut citra divulſionem ſeparari non potuerint: 2. Hepar intra coſtas omnino latitabat, adeo ut hæ illud excederent, ad hypochondrium uſque ſiniſtrum exporrectum, Per membranoſos nexus diaphragmati ubique fere cohærebat. 3. Ventriculus omnia inteſtina cooperiebat, ad pubem uſque devolutus, laxus, albicans, ſimilis membranæ pergamenæ madidæ, extenſus abſque ullis rugis intus & foras apparuit, cujus vaſa turgebant; aderat & macula nigra in ſuperficie exteriori, denarii magnitudine; intus continebat materiam chyloſam, corruptam & fœtidiſſimam, inibi coercitam, à quo tempore hernia retrocedere non potuit, unde vomitus continuus, ſua autem copia, quæ decem libras civiles excedebat, & pondere ventriculum uſque ad ima abdominis depreſſerat: 4. Pancreas ſcirrhoſum, ſemicorruptum. 5. Meſenterium, in ſumma viſcerum corruptela, nec non & 6. Lien, ſat integra: 7. Cyſtis felica magna, ſemiplena: 8. Jejunium inteſtinum, ad trium digitorum latitudinem complicatum erat & cohærens, quod diſſectum ſtercus durum exhibuit, cavitatem omnino opplens, ut nequicquam elabi vel illabi poſſet, & hinc repetenda cauſa Vomitus, adſtrictæ alvi & dolorum ventris aciter urgentium. 9. Inteſtinum cœcum abſceſſum præcedentem crepuerat, unde ſcybala in cavum abdominis egreſſa erant, prope ſpinam dorſi, è regione illius reperta: 10. Cavitas Spigelii ampliſſima erat, in quam intruſa manu facile erat explorare cuniculos & anfractus, colluviei vitioſorum humorum latebras, de qua vide *Riolanum in Anthropogr.* 11. Ren dexter naturalis erat, cavitas tamen in ureterem hians, ampla, ut quæ digitum medium exciperet: 12. Siniſter pene conſumptus, vix nucem juglandem æquans, cujus ſuperſtes ſola membrana, ſed ſat craſſa, à quo cuticula levi digitorum attactu abſcedebat. hinc veriſimile eſt præceſſiſſe abſceſſum, ob quem parenchyma in ſaniem effuſum fuerit; Cavitas autem cui inſeritur ureter, adeo ampla, ut duos digitos conjunctos admitteret: atque in eo originem habuit calculus inſignis, è veſica eductus: 13. veſica erat parva, nihil urinæ continens, inanis tamen: 14. Uterus contractus, parvus, quamvis periiſſet; cartilagineæ duritiei, quam novacula ſine hebetudine dividere non potuit; cavitas vix piſi capax. 15. Pelvis excipiens concava, profunda: 16. Spina dorſi mire inflexa, contorta, ad interiora compulſa; cujus ultima vertebra à prima lumborum, citra tamen medullæ læſionem, notabiliter diſceſſerat: In medio ventre, 17. Pulmones exterius nigricantes, tuberoſi & maculati erant, colubri pellem referentes, exſucci & ſcirrhis refetti; in extima tamen ſuperficie ab impreſſo digito foveam retinentes. Diaphragmati undique per fibras denſas erant adnati: lobus dexter coſtis adhærebat: 18 Ad extremum lobi ſiniſtri appenſa erat veſica flatu turgida, magnitudine nucis juglandis, ſed oblongiuſculæ, tenuis, piſcium veſicis omnino ſimilis: 19. Mediaſtini cavitas ampla erat, mire diducta, proculdubio à flatibus expanſa, unde pectoris doloribus crebro tentabatur. 20. Multa quoque ſpatia inania inter coſtas & pleuram deprehendebantur, flatum inibi concluſorum ſoboles, hinc pleuritidi ſpuriæ obnoxia erat. 21. In pericardio pauciſſimus humor, cujus apex ſepto affixum erat: 22. Cor non multum ſtrigoſum & corrugatum, quanquam cauſæ inanientes adeſſent efficaces: 23 Pauciſſimus cruor in vaſis tam imi quam medii ventris: 24. Quia collum extraordinarie tumebat, aperiri juſſi, in quo deprehenſa bronchocele, quæ diſſecta oſtendit glandulam oblongam, primo intuitu muſculoſam carnem referentem, ſed admotis propius oculis granulata erat, humoris omnino expers, ovi anſerini magnitudine, ſed longiuſculi, in latere dextro, ſed minor in ſiniſtro.

OBSERVATIO XXXII.

Vomitus à relaxata valvula Ilei inteſtini extremo inſerta.

IN muliere hydropica, præ nimio madore, uti reliqua extra, ſic quoque acquiſierat valvula inteſtinalis tantam mollitiem, ut vix potuerit manibus tractari, nedum illud officium corpori facere cui ipſam deſtinaverat ſollicita ac provida natura. *N. Tulpius l. 3. obſ. med cap. 21.*

EſT hæc Valvula non tantum [ut videtur indicare exterior apparatus] annulus villoſus, abſolvens integrum circulum, qui animatus inſtar orificii ventriculi, urgente neceſſitate ſeſe aperit vel claudit: Sed talis potius circulus, ex quo dependet membrana lata duos digitos, & ita conformata ut præter animæ vim, cuicunque viventi parti inſitam, etiam figuræ beneficio apta ſit occludere Ilei inteſtini ingreſſum, ante quem pendet inſtar cortinæ vel veli alicujus laxioris: cujus ſimilitudinis ergo vocatur propterea, haud inconcinne, à Varolio Ilei operculum, quaſi tegens & operiens ipſius orificium, Anat. l. 3 c. 3. Si quid enim excrementorum ab Ileo affluit, attollit ſe concedens illis liberum tranſitum, at ceſſante affluxu concidit illico, impediens expreſſe ne quid revertatur iterum à colo aut cœco ad ileum: plane ad inſtar oſtratium cataractarum, quarum repagula ſponte non minus aperiuntur quam clauduntur: quarumque bipatentes januæ ita conformantur ut tantum pateant refluxui cedendo, quantum renituntur fluxui obluctando: Imo quo quid validius hanc valvulam premit, eo reprimit ipſa potentius, jam arcte ſubinde occluſa ut ne tenuiſſimum quidem tranſmiſerit ſpiritum: niſi forte robor ac ſtabilem ipſius, vel à morbo vel ab humida aliqua intemperie flacceſcat, velut id à nobis obſervatum in prædicta hydropies: Inferior valvulæ bujus pars [vide integram & accuratam deſcriptionem capite citato] influctuat libere, quo ſe expeditius cum attollat, tum deprimat, in quo conſiſtit totum officium quod corpori humano præſtat volubilis hæc pars: cujus adducto fræno niſi coerceretur quotidiana ſtercoris regurgitatio, erumperet neceſſario quolibet momento per os abominanda ventris cloaca, conſpurcata indeſinenter illa parte, qua divinitatis ſuæ ſemina aliis communicat anima rationalis: quippe ita à natura comparatum eſt, ut licet a ſuperioribus partibus oriantur inteſtina tenuia, deſcendant tamen propterea non recta deorſum, ſed expellant excrementa ſua ſurſum ob ſinuoſa inteſtinorum volumina, præcipue verò circa locum hujus valvulæ, ſine cujus impedimento reverteretur ſtercus facile ad os; gravia namque natura ſua feruntur deorſum, maximè in via lubrica ac declivi. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXIII.

Vomitus excitatus à vitioſa conformatione Pori cholidochi, Ventriculo ab Epiploo non recooperto.

PUellæ ventriculi fundus tranſverſum palmum infra coſtas ſpurias demerſus erat, nullo omenti fotu gaudens, unde ad Vomitum concitabatur: Meatus Choledochus in plures ramulos diviſus multum bilis ob anguſtiam regurgitare fecerat. *Vide tit. de Cholera.*

*MUltum bili, (*ob anguſtiam regurgitare fecerat*) Nauſea & vomitus a bile ſæpe cientur. *Nauſea* quidem præſertim à bile volatiliore ad ventriculum quavis forma & modo aſſurgente, ipſumque ad vomendum inſtante: *Vomitus* autem tum ab eadem bile volatiliore, tum præſertim ab ipſa aeriore ad ventriculum deducta, eundemque ubique mordicante, quin ad motus periſtaltici inverſionem cogente: Quoties namque humores acres ad tenue inteſtinum propelluntur, ſive ex fellis folliculo, ſive ex ipſo pancreate, atque ab ipſis ſolis aut vitroſe effervеſcentibus, acrimoniamque ſuam ſubinde ſervantibus, ſubinde auctam habentibus, roduntur mordentur, acriterque ad ſui contractionem magnam coguntur inteſtina tenuia, ubi contingit humorum iſtorum effluxus confluxuſvè, toties arctè ſe conſtringunt ibi tenuia inteſtina, h. a. quatuor circiter ſub pyloro digitorum tranſverſorum diſtantia: qua conſtrictione permanente nullus conceditur *per locum illum conſtrictum*, adeoque anguſtatum tranſitus contentis in ventriculo deorſum, quin potius à conſtrictionis hujus violentæ loco, quidquid à ventriculo eo pergit, id omne denuo eo ſurſum verſus ventriculum repellitur, inverſo ſcilicet propter notatam tenuis inteſtini conſtrictionem vitioſam motu inteſtinorum periſtaltico deorſum, unde non amplius deorſum, ſed ſurſum propellitur tum humorum in tenue inteſtinum confluentium pars, tum quicquid deorſum è ventriculo deſcendere fatagit: qui motus inteſtini & ventriculi periſtalticus p. n. inverſus ac perverſus facile omnia ſupra dictam inteſtini tenuis conſtrictionem notatam contenta vomitu excludit; moleſtumque vomitus ſymptoma parit. *Sylvius de le Boë. Append. Tract. 9. §. d. 71.*

OBSERVATIO XXXIV.

Vomitus excitatus à vitioſa Pori choledochi inſertione.

SEcando Comitem Auſimondianum, offendimus Porum choledochum, alias in ecphyſin ſe exonerantem, proximè pylorum egreſſum habuiſſe, ita ut non minus ventriculo quam inteſtinis bilem tranſmitteret: Quæ cauſa illi fuit quod ſæpius nauſearet vomeretque. *Barth. Cabrollius Obſervat. Anatom. 6.*

C*Ur ſæpius nauſearet vomeretque.* Quia nempe πικρόχολος ἄνω: Triplices ſunt πικρόχολοι, ἄνω, κάτω & ἔξω: Ἄνω quibus bilis in fundum ventriculi influit: Κάτω, in inteſtina, Ἔξω, quibus in habitum, ut in Ictericis.

Observatio XXXV.

Vomitus bilis à ruptione Veſicæ fellis.

ACcidit aliquando ruptio veſicæ fellis, ut obſervatum eſt hoc ſæculo in Nobili quodam, qui diuturno bilis vomitu vexatus eſt, Cauſaque, nempe ruptio veſicæ fellis, poſt obitum, ſectione ſatis patuit. *G. Bertinus Med. lib. 12. cap. 14.*

Observatio XXXVI.

Vomitus ciborum à calculis in veſica fellea & meatu cholidocho.

§. 1. BOnoniæ Praxeos Medicinæ ordinarius Profeſſor quidam, nomine Beatus, habuit matrem Sexagenariam, quæ cum diutiſſime regio morbo laboraſſet, & continuo ciborum Vomitu excruciata fuiſſet, tandem mortua eſt.

In ejus veſica fellea multi reperti ſunt calculi, Et in meatu à veſica bilis ad duodenum, magnus, qui eum meatum undequaque obſtruxerat.

VNde hac via obturata, natura bilem in ventriculum exoneravit; ventriculus perpetua acrimonia ſtimulatus, omnis per vomitum rejecit: Fuerunt Medici qui voluerunt πικρόχολον fuiſſe, At eum nonniſi in hoc tantum morbo vomitu infeſtata fuerit, exiſtimo proprium meatum minime à veſica fellea in ventriculum immiſſum; ſed potius per inſcrutabiles vias (ut in his qui hepatis veſicæque fellis magna laborant obſtructione) quotidie bilem flavam in ventriculum profundi. *Volcherus Coiter ſibello obſervat. Anat. & Chirurg.*

§. 2. Conjux cujuſdam Illuſtriſſimi viri cum ſtuderet variis remediis conſulere ſterilitati, nihil effecit, ſed potiùs valetudinem gravius afflixit, atque in Vomitum biliosum qui illi fuit permoleſtus & quaſi continuus incidit: Tandem in magnis frigoribus longinquum iter ſuſcipere coacta, pleuritide correpta obiit.

Aperto corpore, reperta veſicula fellis intus extenſa, plane obſtructa, propter lapides, numero decem, ſatis grandes, referentes exacte figuram glandis faginæ: Apparet bilem in ventriculum regurgitaſſe, ac iſtius vomitus cauſam fuiſſe. *Ex obſervat. Ioachimi Camerarii.*

Observatio XXXVII.

Vomitus ab Hepatis partem concavam abſceſſu tentatam, Putredine in convexa.

ANno 1660. Generoſus Dom. de Bourgeou, Nobilis in Valle Equeſtrium, ſub Ditione Bernenſium, Vomitu pertinaci diu fuit vexatus: Affectus fuit oppugnatus remediis calidis & roborantibus, quaſi cauſa eſſet intemperies frigida & humida, cum appertio cadaveris aliam ſubeſſe cauſam docuerit.

Nam Hepar parte convexa tumidum putredineque ſicca affectum inventum eſt, omnino ſimile fimo equino radiis ſolis diu expoſito, friabile & ad manuum contactum in minimas particulas diſſiliens: In parte concava repertus abſceſſus, pugni magnitudine pure refertus, unde tanta ventriculi anguſtia excitabatur, ut quævis ingeſta, quamvis pauciſſima, protinus remearent.

Observatio XXXVIII.

Vomitus ab adhæſu Iecoris putridi cum diaphragmate.

DOminus Vigneron per ſex hebdomadas laboravit, & de ſtomacho tantum conquerebatur: Sentiebat pondus quoddam & vomebat ſæpe.

Aperto cadavere, Hepar ſuperiore parte adhærebat diaphragmati, Et id ipſum hepar putre erat. *Ballonius conſil. 43. lib 1. in Annotat.*

EXcell. Thomas Bartholinus in Dubiis de Lacteis Thoracicis capite xv. Vomitum illum contigiſſe exiſtimat, quia omnis chylo præcluſa erat via ad thoracicas venas.

Obſer-

Observatio XXXIX.

Vomitus lactis in infante, ab Hepatis ulcere excitatus.

HEpati infantis bimuli, fervidioris craſis, innaſcitur ulcus ex acriorum ἀναβρώσει oriundum, quod ichorem in ventriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit, Infans verò qui lac maternum & vaccinum ante erodentis liquoris acceſſum optime concoxerat, poſtmodum ejuſdem coagulum, ad magnitudinem piſorum conglobatum, & ad duritiem ferè tophorum percoctum, per ſeceſſum depoſuit; butyroſam ejus ſubſtantiam puri commixtam per ſuperiora repurgatam conſpexi. *Bennettus Theatri Tabidorum Exerc. 26.*

Observatio XL.

Vomitus puris ab Hepatis abſceſſu manantis.

VIr quidam Lutetiæ anno 1587. cum hepatis abſceſſu diu laboraſſet, & puris magnam copiam Vomitu rejeciſſet, tandem extinctus.

Cujus corpore aperto repertæ fuêre venæ uſque ad tibiam pure refertæ, & ſiniſter teſticulus putridus. *Ex obſervat. Gaſpari Bauhini.*

V*Enæ pure refertæ*) Ab hepatis abſceſſu illuc traducto; Obſervatum & vulneribus capitis abſceſſum hepatis ſuccedere, & puris in eo collectionem, quod à capite derivari & manare volunt: Vide *Marchetti* Obſervat.

Observatio XLI.

Vomitus ab extraordinaria hepatis & ventriculi mole.

SEreniſſimus Erneſtus Archidux Auſtriæ, variis affectibus tentatus, inter cæteros Vomitu, nauſea, dolore ad ureteres, cum mictu laborioſo & ſtrangurioſo: judicatus fuit nephritide laborare, cujus non obſcura ſigna aderant: quare propinatum eſt à Medicis oxymel cum contemperante ſyrupo, quo hauſto per aliquot dies, excluſus calculus, à quo dolor abfuit & meiendi difficultas, ſed non vomitus, qui ad fatum perſtitit.

Defuncti corpus cum diſſecaretur: in conſpectum venere pulmo, cor, pleura ac ſeptum tranſverſum vi retracta, ac in anguſtum coacta hepatis mole, & ventriculi ſeptum quaſi ſuperantia, &c. *Vide tit. de Dyſuria.*

Observatio XLII.

Vomitus ob Hepatis gangrænam.

NObilis quidam Romanus cœpit primò maximam ſanguinis quantitatem ſine tuſſi, cum multa pituita per os rejicere (exercebat autem artem diſtillatoriam & continue igni aſſiſtebat) Hanc ſanguinis rejectionem ſubſequutus eſt cibi & potus appetitus valde inſignis (erat autem ſtomacho valde ſenſili) cibum tamen crudum, cum multa pituita vitrea poſt octo horas ab aſſumptione, aliquando per os, aliquando per alvum rejecit: urina toto morbi tempore, & tribus adhuc ante mortem horis, laudatiſſima: Medici in conſilium adhibiti, quia ſanguinis rejectio ſtatim eo die ceſſaverat, de ea non multum ſolliciti, curam ad ventriculum converterunt, exiſtimantes ejuſdem frigiditatem hanc appetentiam cauſare, quare eum roborarunt, & medicamenta calida ſimulquè adſtringentia præſcripſerunt, à quibus omnino nihil adjutus fuit, Tandem miſere ſpiritum trahens obiit.

Secto cadavere, Jecur gangræna penitus corruptum & putrefactum repertum: ſuſpicabantur nonnulli calore venam in Hepate diſruptam, quod frequenter igni adſtitiſſet: admirabantur tamen, quomodo jecore tam inſigniter læſo urinæ bonæ apparuiſſent. *Ieremias Martius obſervat. vij.*

M*Aximam ſanguinis quantitatem*) Imo Hepatis ſubſtantiam vomitu rejectam vidiſſe ſe adſerit *Phil. Salmuth* centur. 1. obſervat. 67. poſt illius inflammationem: Aderat hypochondrii dextri tenſio & durities, cum febre ardente, aliiſque ſignis pathognomonicis viſceris iſtius inflammationem demonſtrantibus: Cumquè vias urinarias vacuare animus eſſet (quia in gibba parte affectus ſubſiſtere videbatur) oxymel diureticum exhibuit, ad cujus uſum frequentiorem rumpebatur

batur abſceſſus; undè vomitus oborti materiæ purulentæ, fœtidæ, ſanguine admiſto; imo ipſa hepatis ſubſtantia, itémque vaſis ad ſenſum patentibus, rejiciebat, ſequente poſtridie morte: Obſtitit iiii quidam Medicus, negans ægrum inflammatione hepatis laboraſſe, quod circa locum illum non valde doluiſſet: Sed erroneè, cùm Hepar pauciſſimis, & ferè nullis nervis donatum obtuſè ſentiat, ac ferè tantum ratione diſtenſionis tunicarum.

Jecore tam inſigniter læſo urina bona) Hoc mirum non videbitur iis qui cordi ſanguificandi munus adſcribunt, Hepati id officii denegantes.

Observatio XLIII.

Vomitus varias Hepatis læſiones ſequutus, cum aliis aliarum partium affectibus.

§. 1. DOm. N. de ſtomacho querebatur & vomebat ſæpè, Hepar ſuperiore parte (quod putre) adhærebat diaphragmati. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 2. Vetula extenuata obiit, cujus Hepar omninò putridum: Scirrhus inteſtino colo & fundo ventriculi tenaciter adhærebat: Hæc frequenter vomebat. *Vide tit. de Hypocondriorum tumore.*

§. 3. Catharina N. de doloribus dextri lateris conqueſta, quoties noctu ſupina dormiret, toties largiſſimas ſanguinis eruptiones è faucibus experiebatur: Hepar ſolito grandius in ſima parte habebat maculam albam, duram, totum parenchyma penetrans: Diſſecti per medium vaſa cuncta hiabant. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 4. Duobus jecur vulneratum, qui quotidie bilem evomebant, ut poſt eorum mortem videre licuit. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 5. Andreas N. in dextro hypochondrio punctim vulneratur, hinc vomitus bilioſus: Non tantùm Hepatis ſubſtantia, Sed & cavæ truncus erat vulneratus. *Vide ibidem.*

§. 6. Civis N. paulatim in Cachexiam incidit, ac paulò poſt Nauſea continua Vomitúque bilioſo correptus eſt: Hepar ferè totum erat corruptum, vacua fellis veſica, choledochus præter modum laxus & apertus: Inteſtina croceo colore tincta. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Clerico vomitiones aſſiduæ rerum variarum, ventris dolor: Ad regionem hepatis reperta ſanies purulenta, Colon erat velut nigrefactum, Epiploon totum putre *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Vir melancholicus, ſcorbuticus, ſubito ſanguinem vomuit, cum dejectionibus nigris. Ventriculus & inteſtina inflata, nigricantia, interius atramento quaſi ſutorio oblinita: Jecur ſcirrhoſum, per totum tuberoſum. *Vide tit. de Scorbuto.*

§. 9. Virgo Cachectica diarrhœa unáque frequenti materiæ porraceæ vomitu laborabat: Jecur fuit male coloratum; veſicula fellea liquore nigricante & fruſtulis ſabuloſis referta. Ductus hepaticus liquorem ex livido flaveſcentem exſpuebat. *Vide tit. de cachexia.*

§. 10. Memini Clar. Medicum Franc. Poirotium phlegmones eryſipelatodes hepatis, decimo tandem menſe vehementia fractum, morte jam inſtante evomuiſſe non ſine ſummis cruciatibus, & intolerabili cardiogmo, meræ bilis porraceæ libras iij. aut iv. Et in ejus cadavere, hepar ſcirrhoſum, atroque virore totum lividum fuiſſe repertum. *Carolus Piſo de morbis à Sero, ſect. iv. cap. i.*

Observatio XLIV.

Vomitus ob Hepar ventriculo adnatum, & materiam nigram in hoc contentam.

SArtor quidam annor. circiter 30. cum anno ætatis 12. fere valetudinarius fuiſſet, per intervalla certa Vomitionibus bilioſis divexatus, torminibus (ita ut colicum dolorem non ſolum ego ſed & alii exiſtimarent) conſtipatione alvi ſumma, dolore ventriculi, præſertim poſt ſumptum cibum, (valde enim vorax erat) corpore macilento, facie ut plurimum flaveſcente, plurimorum conſilio uſus, meo etiam per annos tres, qui me monente anno 83 ad thermas Plumbarias ſe contulit, poſt quarum uſum pene annum commode habuit. Menſibus tribus ante mortem ſanguinem purum copioſiſſimum per vomitum rejecit. Dein rurſus conſuetis torminibus correptus, accedente vomitu materiæ nigræ, ut qui per multos dies rejecit ſingulo mane ad dimidiam menſuram, & tantundem veſperi aquæ nigerrimæ: Iſchuria etiam poſtremo morbo laboravit, Alvus cum pertenter eſſet conſtipata, clyſteriis ipſum uti volui, qui ſimilem materiam eduxere, frequentibus etiam leipothymiis divexabatur: Vomitu remittente, ſenſim venter intumeſcere cæpit, plus minus dies octo ante mortem.

Poſt mortem apertus à me fuit, In abdominis capacitate copioſa aqua nigra reperta

ſimilis ei quæ per vomitum fuerat rejecta. Hepatis majoris lobi dextri, forte ſexta pars, in ipſo erat ventriculo, ita ut ſuperior & exterior ventriculi pars hepati eſſet extrinſecus adnata, ſic etiam inferior & poſterior ventriculi pars, quæ dorſum ſpectat, ipſi Hepati accreverat; ita ut Hepatis ea pars ad latitudinem duorum circiter digitorum in ipſo ventriculo eſſet, & à duabus ventriculi partibus contineretur: Superior tamen ventriculi pars à ſtatu naturali non receſſerat, nec adeo firmiter hepati adhærebat, ſed inferior ab ipſo hepatis parenchymate, abſque hepatis dilaceratione ſeparari non potuit. Hepatis verò pars ea quæ à ventriculo continebatur, foveam quandam acquiſiverat, ita ut ſubſtantia ea hepatis cartilaginis inſtar dura fuerit; in ipſo autem ventriculo continebatur, ad menſuram unam, materia nigerrima pultis inſtar: Hepatis reliqua pars ſatis commode habebat, ſplen item, reliquaquè viſcera in abdomine contenta, ſana erant. In thorace ipſius magnam aquæ rubentis copiam reperi: Credo ego naturalem fuiſſe illam accretionem & in utero materno acquiſitam: Mater enim ipſius dum utero geſtaret corpore ſemper inclinato ſedit, nutricis munere fungens. *Obſervatio Gaſpar. Bauhini.*

Observatio XLV.

Vomitus ob ventriculum parte ſuperiore ſcirrhoſum, lividum in fundo, Epiploon ſcirrhoſum, craſſum, &c.

Die 15. Octobr. 1638, Dom. Enguarran, temperamento melancholico & aduſto præditus, incidit in vomitum contumaciſſimum ſine cauſa manifeſta, quo multa pituitoſa, viſcida, & mucilaginoſa excernebat cum multo conatu: flatus etiam multos eructabat ab aſſumpto juſculo: Ab aliis Medicis multa incaſſum uſurpata fuêre remedia per duos menſes; Et lac exhibitum, quia ſuſpicio erat ulceris ventriculi: Theriaca etiam frequenter, ob veneni aſſumpti metum: Ego vocatus invenio hypochondria valde tenſa, præcipue ſiniſtrum, pulſum ſatis firmum, licet æger admodum eſſet debilis quoad vires animales. Conjeci humores fluere ab hypochondriis, & vomitum illum eſſe ſpeciem affectionis hypochondriacæ: veſperi ipſi exhibentur laudani gr. ij. & tota nocte non vomuit, ſed placide quievit. Sequenti die miſſus ſanguis ad ℥vi. valde aduſtus, vomuit bis aut ter ea die: præſcriptus fuit fotus emolliens & aperiens pro hypochondriis; 3. die datus pulvis ex rheo, myrobal. citr. ſpodio & maſtiche, quem revomuit, nec poſtmodum uti voluit remediis.

Poſt menſem interiit, & aperto cadavere inventum eſt Epiploon craſſum, rubrum, ſcirrhoſum & contractum, ut hepar prima fronte referret, ejuſque craſſitiem adæquaret: ventriculus lividus in fundo, tenuis; parte verò ſuperiori ſcirrhoſus, inteſtina livida; lien bene ſe habebat. Humores melancholici in omento acervabantur & inde in ventriculum refluebant. *Laz. Riverius cent. ij. obſerv. xlviii.*

Observatio XLVI.

Vomitus à flacciditate & extenuatione orificii ventriculi, cum Lienis ſcirrho Hepate vitiato, &c.

In Anatomia Sereniſſ. Principis Apoplectici 4. Aprilis 1652. obſervata ſunt ſequentia, Cutis per univerſum corpus ab humoribus ſeroſis diſtenta: Epidermis ſeparatu facilis, veſicis multis prægnans & turgida, muſculi lividi & nigricantes, Abdomen totum flatibus tumidum: Ventriculus laxatus, extenuatus & extenſus in tantum, ut nullum extiterit fibrarum veſtigium, tunicarumvè diſcrimen: Orificium ſuperius flaccidum plane, ob quas cauſas tantam nauſeam & Vomitus paſſus eſt, Hepar coloris plumbei totumque ichoroſum: Veſicula bilis grandior, unciis duabus bilis referta: Lien atro carbone nigrior & durus plus juſto: Cor minus atque coloris fuſci. Arteria venoſa & aorta nigro humore, (qualem Princeps in lingua & faucibus per aliquot tempus magna cum difficultate habuerat) repleta; Pulmones flaccidi & purulenti: Cerebrum magnum & grande, ſero & pituita pluſquam refertum, maximè in ventriculis.

De nigra illa materia, atramento non abſimili ſutorio, quæritur unde oriunda: Ego Lienis fœces judico, à quibus non raro vomitus atros expertus ſum. *I. Daniel Horſtius Obſerv, Anatom. iij.*

Affectus ad eum accedit de quo *Hippocr.* lib. 2. de morbis, ſub finem tituli ſecundi *Nigri morbi, ſubfulvo aut. [Æger] eſt colore, gracilis, & oculis ex virore palleſcentibus evadit, tenuis eſt cute, & debilis exiſtit, quòque diutius hic morbus detinet, eo magis affligit, & quovis tempore velut ſtillam medicam vomit, ad duo parva pocula, cibumque frequenter, & cum cibo bilem atque pituitam: Poſt vomitum totum corpus dolet, interdumque etiam priuſquam vomat, homines levis febris detinet, à ſumptiſque dulcibus, & denſius præcipue vomit.*

Observatio XLVII

Vomitus pituitæ, bilis & melancholiæ, à tenuitate membranarum ventriculi, pori choledochi, vaſis brevis obſtructione & Hepatis, Pancreatis duritie, &c. choledochi pori in ventriculum inſertione.

FAtalis morbi qno *Ferdinandus* IIj. Romanorum Imperator, &c. 2. Aprilis anni 1651. eſt extinctus *Relatio.* Ferdinandus III. Græcii anno 1608. die 13. Julii natus, quamvis ingenii vires ſumme Principe dignas, attamen infirmam nactus eſt corporis, præſertim pedum, conſtiturionem, pleriſque Auſtriæ Archiducibus familiarem; Quoquidem factum eſt nt crebris artuum doloribus, h. e. chiragra & podagra à quinquennio adeo enervatus, ac tandem uſu pedum omnlno privatus, vitam ſedenrariam ducere cogeretur, & quidem tendines urrumque genu Inveſtientes penitus contracti fuerint, nec rectos ullo modo in rectum extendere, vel iiſdem inſiſtere potuerit: hoc ipſo Inſuper citra omnem corporis motum, qno calor ventilaris, ciborum concoctiones promoveri, humores ſuperflni liquefieri: & phlegma ad ventriculi fundum demirri debuiſſent, magnam cruditatum colluviem contraxit, quæ ſubinde ventriculum irritans, Vomitu fuit rejecta, vel ad ſecundæ coctionis viſcera præcipitata, contumaces, jecoris præſerrim, lienis & meſenterii obſtructiones induxit: Et cum virium primæ coctionls non emendetur in ſecunda, copioſa humorum collectione calor viſcerum obrutus, adeoquè his devincendis impar, flatus, borborygmos & abdominis murmura ſuſcitavit, qui non ſolum deorſum, ſed etiam ſurſum violenter erumpentes, crebros cauſarunt ructus. Fruſtrara hoc modo urraque concoctione, ſanguis corpori aleudo admodum ineptus fuit genitos, cujus fæx craſſior, propter ſplenici & meſeoterici rami opilationem, per vas breve in lienem ingredi prohibita, partim deorſum ad venas hæmorrhoidales profluens, in illarum exitu hyperſarcoſes, & fiſtulam perpetua ſanie madentem produxit, parrim per ſupernum venrriculi orificium in illius caviratem protruſa, fel inſuper ob cholidochi obſtructionem ad inteſtina delabi prohibitum, in ventriculum regurgitavit, vel ſubtillori ſui parte in habitum corporis diffuſa, faciem poriſſimum pallido & colore ſubfuſco infecit. His omnibus corporis indiſpoſitionibus acceſſerunt aſſiduæ & graviſſimæ animi curæ, quæ modicum ſanguinem ad cor attrahebant & ſpiritus inſitos diſſipabanr, caloremque nativum ſenſim exringuebant: Ea de cauſa jam à rribus annis non fuimus auſi venam apetire, ne ſubito omni humido, vitæque theſauro evacuato, appropinquantem viræ termlnum abbreviaremus: Obſervavlmus enim, & potiſſimum in reditu è Bohemia in Auſtriam, etiam oprima victus ratione, è cibis optimi ſucci & facillimæ coctionis inſtituta, paulatim non tam corporis quàm ingenii vires magis magiſque debilitari, ſomnolentum & feſſum reddi, ut niſi ſumma urgeret Conſiliarios interpellantes audieodi neceſſitas, interdiu præ torius corporis laſſitudine, lecto decumbere cogeretur: Caloris denique exiguitatem demonſtrabant nobis urinæ tenues, aſſumpro potu duplo aut triplo copioſiores aliquot etiam ſeptimanis lacteſcenres & penitus inodoræ, omni ſalſedine ſeri carentes; poſtea ſubito ob filii oativitarem, à gaudio concepto, reſiduo nimirum calore reſuſcitato, melius coloratæ, ſed abſque omni enæoremate vel ſedimento, ut pote quibus nihil humorum, coctione & ſeparatione nondum inchoara, nec ſalſum ſanguinis excrementum urinæ permiſcebatur. Tandem cum 8. Martii à venatione demum rediiſſet, pejus habere cœpit, ac x. ejuſdem menſis humoris melancholici fæcem, copioſo phlegmati permiſtam (uti præteritis annis aliquoties) vomitu rejecit, ſimulque hæmorrhoidum fluxus, ut & ibidem fiſtula, ſaniem profundere ceſſavit & exaruit, Vomitus item nullis, antea ſæpius experris remediis, potuit inhiberi. Acceſſit ad humorum anacarharſin etiam bilis in ventriculum effuſio, quæ acrimonia ſua ardorem in ſtomacho cauſabat, & ſuperius orificium rodendo ad vomitum cogebat, quem ſuo mote digitis in fauces immiſſis procurabat, è cujus evacnatione per breve temporis ſpatium ſe melius habere referebat, donec nova bilis & humoris melancholici (non tamen atræ bilis) in venrriculum fieret regurgitatio, quæ membranas vellicando Singultum quaſi continuum excitabat, & ardore ſuo ad novum vomitum nrgebat: & licet remedia alias ſibi efficaciſſima, promptiſſimè intus & foris admitteret, eorundemquè uſu per horam unam aur alteram vires recipere videretur, nihilominus paulò poſt ob nativi caloris decrementum, ſenſibus externis paulatim deficientibus, in deterius relabitur: Ultimo igitur Martii, poſt copioſum humorum vomitum, ſe ad imminenrem vitæ terminum diſpoſuit, & Exemologeſi explatus, Viatico ſalutis etiam ritè ſuſcepro, Paſchatis Dominicam inter continuas preces quietam tranſegit: Saero demum oleo unctus, die 2. April. anno ſcil. climaterico, quem aliquoties ſibi fatalem prænuntiabat, omnis febris ac doloris expers, poſt quartam

horam matutinam, caloris nativi defectu, ſub ipſa ante lectum ſacrificantis Præsbyteri benedictione, placidiſſime animam Deo reddens exſpiravit.

Sequenti aurora corpus exanime, balſamicis linimentis condiendum, adſtantibus aliquot pientiſſimè defuncti Cæſaris Conſiliariis, fuit eviſceratum. In quo cerebrum, cæterum penitus ſalvum, præter humorem aquoſum, qui duri meningi copioſius infuſus ſomnolentiam ultimis menſibus ei cauſavit. Dextrum genu diſciſſum calcis tophos, ſiniſter talus acre ſerum in ſe continebat, utriuſque pedis motum impedientes. Tendines adeo contracti & rigidi ut in rectum extendi non potuerint: De reliquo, ſuræ quaſi excarnes, prout etiam brachia, nutrimento deſtituta, fuerunt ad maciem extenuata: Ventriculus, tametſi pridie mortis fæx bilioſi & melancholici humoris libras vomitu rejecerat, attamen ejuſdem excrementi (puta corrupti & ad ventriculum ſanguinis affluentis, unde in venis nullus ſanguis reliquus) libras duas in ſe continebat, cujus acrimonia fuit tanta, ut caſu aliquot guttulæ in argenteam pelvim decidua, acrimonia ſua, non ſecus ac aqua vitriolata, metalli nitorem alieno colore maculatit: Cæterum ventriculi tunicæ, tam circa pylorum quàm orificium ſuperius, & per totam ſtomachi membranam, inſtar ſubtilioris chartæ erant extenuatæ: Vas breve ante lienis ingreſſum ſua fæce obſtructum. Lien admodum parvus, & per totum intus & extra rubicundus. Pancreas nigerrimum & quaſi induratum. Hepar in dextro lobo jam ſcirrhoſum. In cyſti fellea nec una quidem fellis guttula, quamvis diligenter inſpecta: Choledochus ad inteſtina directus induratus & obſtructus: alter ventriculo inſertus, ut & vas breve peramplus. Pulmo totus utriuſque humoris melancholici & bilioſi tinctura denigratus, dextra parte membranæ coſtas ſuccingenti agglutinatus, muſculis intercoſtalibus jam corruptis ac digito prementi pervius, Cor verò & reliqua nullo vitio laborabant. Unum eſt notabile, quod omnes demirati ſunt, Tametſi nulla præceſſerit per triennium venæ ſectio vel alia ſanguinis evacuatio (præter eam cruoris partem quam hæmorrhoides ſtillabant) quantumvis Portæ & cavæ venarum truncus ſtudioſe diſſecari juſſerimus, intus tamen & in vaſis, & ipſius cordis ſinubus, ne quidem libram dimidiam ſanguinis potuimus exhaurire. Adeo ut omnium Heroum memoria digniſſimus Imperator, ex defectu convenientis chyli, & caloris innati paupertate, congruam ſanguinis nutrimento corpori & vitæ ſuſtentandæ quantitatem conficere non potuerit, ideoquè horum defectu præmature nimium obire debuerit. *Hæferus Herculis Medici lib. iij. cap. iij.*

Pancreas quaſi induratum] A Pancreate per compreſſionem obſtrui poteſt duodenum, inde vomitus alimenti per duas aut tres horas concoctionis, quia interciuſus eſt commeatus. *Riolanus Enchir. lib. 2. cap. 17.*

Observatio XLVIII.

Vomitus excitatus ob Vas breve ſingularis conformationis.

Vir ſiniſtri lateris dolore diu cruciatus, Vas breve varium habebat, nam quatuor venæ amplæ, ex ramo ſplenico tumido prope lienem productæ in ipſo ventriculo longius productæ ſanguine ſcatebant, hinc Vomitus nigræ materiæ. *Vide tit. de Hypoch. dolore.*

Observatio XLIX.

Vomitus à bile atra è cyſti, venis meſaraicis & liene ad ventriculum miſſa.

Vidua febre putrida & hectica prehenſa eſt, cum Vomitu poſt cibum ſumptum fere continuo: Veſica fellis bile atra erat plena: Lien putris ſanguine nigerrimo oblitus, Venæ meſaraicæ ſanguine atro turgentes, venæ ex illis ventriculum implicantes latæ & varicoſæ erant. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio L.

Nauſea, Vomitus à bile ſincera circa Iecoris cava latente.

Vir quidam (*Tit. de Paralyſi lib. 1.*) quotidianæ Vomitioni bilioſæ fuerat obnoxius, &c. Deprehenſa eſt poſt obitum bilis ſincera, eaque praſſina, circum jecoris cava, libræ pondo membranis coercita. Ea vomitione ſuppreſſa, ventriculi dolor prehendit cum Nauſea, &c.

Observatio LI.

Vomitus, cum aſſidua nauſea, à colluvie materiæ purulentæ inter meſenterii tunicas.

§. 1. QUidam intemperantiſſimus Nauſea continua laborabat, & crebro Vomitu, Inventa in cadavere collectio materiæ purulentæ ac fœtidæ inter duas meſenterii tunicas. *Vide lib. 1. tit. de melancholia.*

TAnta plerumq; ſupervacuorum eſt humorum colluvies, ut deſtinatis à natura receptaculis eo excipi haud poſſit: Ac tum non parva ſuperfluentis portio in vicinas quoque ſedes illabitur, maximè quidem in pancreas & in meſentarium, quæ totius corporis veluti ſentina ſunt. Quibus ergo aſſidua ingluvie magnus fit utriuſque bilis & pituitæ proventus, eas tempeſtivè non expurgatas natura valens ac robuſta plerumque in pancreas & in meſenterium, ignobiles ſedes, deponit, idque fere è jecore & liene, per eos venæ portæ ramos qui non in inteſtina, ſed in ipſum meſenterium & pancreas deſinunt & obliterantur, &c. (aut potius per ramos arteriæ cœliacæ & meſentericæ) Ego hoc affirmo & profiteor choleræ melancholiæ, diarrhœæ, dyſenteriæ (*adde vomitus*) cachexiæ, atrophiæ, &c. latentium denique morborum cauſas me in his plerumque ſedibus animadvertiſſe. *Fernelius Patholog. lib. vi. cap. 6.*

§. 2. Uxor Dom. D. N. (*Vide hiſtor. lib. 4. tit. de Febribus*) diuturno Vomitu, & nauſea vexata fuit, tandem rabida interiit: Mortua & diſſecta meſenterium diſſolutum & pene conſumptum apparuit ab inſigni abſceſſu, quo diſrupto inſignis collectio materiæ purulentæ in abdomine deprehenſa.

Observatio LII.

Vomitus ob Tumorem circa radicem Meſenterii exortum.

BEnjamin N. ex lapſu ab equo circa regionem lumborum contuſionem paſſus eſt, hinc frequens vomitus: Circa meſenterii exortum ingens apparuit Tumor, qui inteſtina in latus dextrum detruſerat. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

Observatio LIII.

§. 1. *Vomitus ob Pancreas ſcirrhoſum.*

PAncreas aliquando in ſcirrhum & cartilagineam duritiem faceſſit, ut Mantuæ in filio Marchionis cujuſdam. *Ab eo ſi comprimitur*, vas breve, humor melancholicus in ventriculum & inteſtina remeat: Hinc Vomitus & dejectio nigra. Ex eo quoque gangræna, ut in famulo menſarii Bononienſis. *Joh. Rhodius cent. ij. Obſerv. 97.*

AB eo ſi comprimitur, &c.] Obſervabis etiam ut Pancreas venam Portam intra ſe comprehendit, utque ſuperſtratum eſt duodeno inteſtino, quod non datur intueri niſi remoto ac digitis evulſo Pancreate. Inde cognoſces cauſam Vomitionis alimenti indigeſti, vel perfectè cocti, quod inteſtinum arctum, ac veluti conſtrictum, ſubire ac permeare non poteſt. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 14.*

§. 2. Vetula quædam Vomitum quotidianum poſt prandium & cœnam patiens, in atrophiam incidens, tandem mortua eſt.

Secto cadavere Pancreas ita durum inventum fuit ut lapidem æmularetur. Ob hanc cauſam vomitus oboriebatur: cum enim Pancreas ſit ventriculi pulvinar, ventriculus concoctionem ob ipſius duritiem celebrare non poterat, ſed indignatum omne quod accipiebat, rejiciebat. *Dom. Panarolus Obſerv. 44.*

Observatio LIV.

Vomitus à corruptione & ſphacelo Pancreatis.

SArtor quidam nihil retinebat aſſumptorum alimentorum potuumvè: Evomebat verò continuo pituitam vel lympham quandam craſſam: uſus ſum propter affectus violentiam, urgentemquè neceſſitatem, omnis generis medicamentis, tam internis quam externis, ſed evanido eventu, brevi enim periit.

Aperto cadavere reperi Pancreas totum corruptum, imo ſphacelatum. *P. Barbette Prax. lib. iv. cap. 2.*

VOmitus in priori exemplo cauſa fuit ventriculi compreſſio à duritie Pancreatis, Hic vitioſus ſuccus ab eo in ventriculum transfuſus, ad excretionem irritans.

OBSERVATIO LV.

Vomitus à Pancreate cancro affecto excitatus, Renes corrumpente.

CHirurgus (de quo tit. de Lumborum dolore) renum & dorſi doloribus afflictus fuit cum vomitu graviſſimo, hinc calculoſus ab omnibus judicatus. Pancreas putridum erat, corruptum, cancro affectum, qui ulterius ſerpendo am. os quoque renes corrupit. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

OBSERVATIO LVI.

Vomitus à variis ventriculi affectus productus.

§. 1 JUvenis ſub imam ſterni ſedem gladio perfoditur, hinc Vomitus eorum quæ in ventriculo erant, ſed cruenti nihil, Gibbum cavumque hepatis, & ventriculus, juxta pylorum perforata erant. *Vide lib. 4. de Vulneribus.*

§. 2. III. N. Vomitum habuit per triduum, Stomachus interna ſuperficie repertus putridus & inflammatus: ventriculus ubi hepate & liene tegitur, non aliter ac ſi combuſtus eſſet, tinctus. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 3. Quidam in hypochondrio dextro gladio lato vulneratur: multa cruenta vomuit & per alvum dejecit. Vulnus in ventriculi fundo maximum erat. *Vide lib. 4 tit. de vulner.*

§. 4. Secui ſenem potui nimio vini & cereviſiæ aſſuetum, à ſtomachi ſphacelo cum vomitu quotidiano extinctum. *Vide tit. de palpit. cordis lib. 2.*

§. 5. Domicella continuo cardiogmo cum vomitu vexata fuit, Subſtantia ventriculi circa medium exeſa inventa eſt, ad latitudinem majoris lilii. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Cuidam faſtidia ciborum & vomitiones aſſiduæ: Fundus ventriculi & pylorus ſyderatus, Totus ventriculus putris & lacerus. *Vide ibidem.*

§. 7. Uxor N. Vomituriebat, Ructus emittebat: Deprehenſus ventriculus ad fundum perforatus, à prægreſſa Inflammatione. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 8. Illuſtri N. in ventriculo tuberculum diſruptum eſt. Habuit hæc ſymptomata, exolutionem, vomitionem, &c. *Vide lib. 2. tit. de Syncope.*

§. 9. Gravidæ tuberculum durum, ingens, os ventriculi ita obturabat ut ſtatim remearet quicquid indebatur. *Vide tit. de Deglutione laſa.*

§. 10 Faber lignarius à vomitione moleſta liberari non potuit: Aperto cadavere ſemilacer erat ventriculus & putredine corruptus. *Ballonius Paradigm.* 174.

§. 11. Mulier cum liquidi quid in ventriculum immitteret, vomitu ſtatim excludebatur: Inventus ad ventriculi orificium ſcirrhus pugni magnitudine. *Vide tit. de Deglutione laſa.*

§. 12. Narravit mihi Chirurgus ſe ut vomitus cauſam in peſte cognoſceret, aliquando cadaver Peſte enectum, cum vomitu emortuum diſſecuiſſe, & in ventriculo inveniſſe locum qui nigricabat inſtar carbunculi. *Vide tit. de Febribus.*

§. 13. Vidi abſceſſus prægrandes in parte inferiore ventriculi uſque ad pylorum, qui induratus inſtar cartilaginis pugni, ſeu manus complicatæ molem æquabat, per duos menſes continuo vomitu uſque ad mortem ægros fatigarunt. *Riolanus lib. 2. Antrop. c.* 20.

§. 14. Quidam diu conqueſtus eſt de cibi faſtidio & vomitu, Aderat corrugatio quædam ſcirrhodes membranarum ventriculi: foramen quoque in eo vetus conſpiciebatur, cum ulcere fiſtuloſo, Ejus quoque capacitas admodum exigua, &c. *Vide tit de Inappetentia.*

§. 15. Vir quidam quotidie mane & veſperi, poſt prandium & cœnam, vomitum patiebatur, in atrophiam tandem tranſiens poſt ſex menſes occubuit.

Secto corpore in ſtomacho, interne circa Pylorum, herpetem inveni, unde quotidianus vomitus, poſtmodum atrophiæ & mortis cauſa oriebatur. *Dominicus Panarolus Pentecoſte* 3. *Obſervat.* 43.

§. 16. Per febrem ardentem quidam omnia removebat: in ventriculo puſtulæ plurimæ conſpiciebantur. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 17. Rever. N. Doloribus ingentibus ſupra umbilicum torquetur, cum continuo & inani vomendi deſiderio: ventriculus viſus eroſus, &c. *Vide tit. de Ventriculi dolore.*

Observatio LVII.

Vomitus à complicatis ventriculi & partium vicinarum affectibus excitatus.

§. 1. ANatome eorum qui febre maligna extincti ſunt, docet ventriculum cum viſceribus inflammari, unde ingens ſitis, vomitus. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 2. Mulier in febrem malignam incidit cum vomitu bilioſo, Hepar parum erat inflammatum: ventriculi tunica inferior inflammata, Inteſtinum Ileum in medio gangrænoſum, &c. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Vir paſſus eſt dolorem circa hypochondrium dextrum & vomitum. Hepar cava ſui parte cum ventriculo ex parte coaluerat, In hujus cavo liquamen putre, &c. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 4. Quidam crapulæ indulgens vertigine laboravit & vomitu aſſumptorum. Epiploon habuit putreſactum, ventriculus inferior ad finem quaſi contuſus, nigro ſucco ex dimidio plenus. *Vide lib. 3. tit. de ventriculi dolore.*

§. 5. Scotus nauſea, & vomitu bilis affligebatur, cum doloribus ventris, &c. Hepatis lobus orificio ventriculi poſteriori erat affixus & diaphragmati, à præcedente Inflammatione: cum pyloro induruerunt pancreas & abdomen, &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Puellus 4. ætatis die vomitu cum alvi fluore correptus eſt. In gibbo hepatis inſignis erat inflammatio, & ſtomacho undique humor atrabilaris adhærebat. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Dom. N. Vomitibus per aliquot menſes fuit afflictus: Epiploon erat corruptum & meſaræum, Putris Lien, Caua Epatis pars inflammata, Pulmo qua coſtas attingit, Inflammatione tentatus, Pancreas putre, ventriculus pure plenus, & in fundo pituita craſſa ac viſcida, unde pertinacia vomitus: Interna tunica leviter ulcerata. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Ill. Vomebat in copia flavam bilem, in ſtomacho duo ulcera reperta fuere, Hepar durum, quaſi coctum, Splen putris. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 9. In cadavere fœminino à Clar. D. Schact, non ita pridem diſſecto, hæc obſervata meoque penicillo depicta. 1. Peritonæum inteſtinis ubique fere adhæreſcens; parte qua adhæſit innumeris ſcatens tuberculis, qualia in detracto pernæ corio apparent. 2. Omenti nullum veſtigium. 3. Inteſtina ipſa invicem coalita, ut à manu Proſectoris ægre vi divellerentur, coloris ſubfuſci, quaſi ſemel cocta, innumeris tuberculis minoribus hinc inde ſparſa: 4. Tubercula majora, magnitudine nucis avellanæ, in inteſtinis omnibus, præcipue Recto, conſpicua, tumoribus hæmorrhoidum, qui in extremitate ani ſolent protuberare, non diſſimilia: 5. Inteſtina Ilea inflammata: 6. Corpus ventriculo incumbens, altera parte ſanum, altera putridum, fœdoque ulcere, juxta orificium inferius ventriculum excavans, cui adhæſit firmiter, quemadmodum & peritonæo; Hinc forſan miſera hæc muliercula, dum vixit, omnia ore aſſumpta mox rejecit, quod in ventriculo à mole incumbente compreſſa hoſpitari nequiverint. 7. Hydrops pectoris. 8. Hydrops abdominis, in cujus cavitate tres fere pintæ. 9. Lien parte inferiore putridus. 10. Hepar ſcirrhoſum, diaphragmati adnatum. 11. Calculi in folliculo fellis. 12. Ren dexter naturali major, ſiniſter naturali multo minor. *Obſervatio Olígeri Iacobæi, in Actis med. Excell. Th. Bartholini ann. 1674. 75. 76. p. 105.*

Observatio LVIII.

Vomitus variarum & plurium partium affectus ſequutus.

§. 1. IArminius variis affectibus implicitus, incidit quoque in anorexiam cum crebro vomitu, Jecore indurato &c. Invenerunt omentum putridum, Jecur magnum pituita plurima refertum: Lien, ventriculus, veſica fellea parvitatis inſolitæ: Calculus erat in rene dextro. *Vide lib. 2. tit. de Palpit. cordis.*

§. 2. Matrona (*vide tit. de ventriculi dolore*) ventriculi dolore correpta fuit cum vehementibus in vomitum conatibus: Ventriculus inanis erat: Pancreas magnitudinem naturalem excedebat, per totum ſcirrhoſus: Ren ſiniſter colliquatus omnino erat.

§. 3. Domicella novennio cruciatibus ventris torta eſt, & ſub finem vomitibus acidis, nigris. Stomachus totum abdomen implebat, in cujus fundo materiæ putidæ ingens copia: Lienis nullum veſtigium, in cujus loco multa ramenta & fæces: Ren ſiniſter calculis plenus. *Vide tit. 4. de ventris dolore.*

§. 4. Puella (*Vide lib. 2. Tit. de Tabe*) cibum nullum appetebat, crebro vomebat &c. Illi

pancreas induratum erat omni ex parte & plane ſcirrhoſum: Glandulæ meſenterii hinc inde ſcirrhoſæ &c.

Observatio LIX.

Vomitus ſequutus varios inteſtinorum affectus.

§. 1. Puellus dyſenteria correptus, ultimo die quæcunque aſſumebat, Revomebat, craſſa inteſtina tumebant, atque ac ſi inflammata fuiſſent livebant. *Vide tit. de Dyſenteria.*

§. 2. Fœmina evomebat ſæpe viridia variaque cum nauſea: aſſumpta mox revomebat: Inteſtinum duodenum omni pituita privatum erat, cujus abſentia continui vomitus cauſa fuit, cum minimam acrimoniam è veſtigio potuerit ſentire. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. Inteſtini tenuis, parte quavis coarctati ingreſſus in partem proximam, alvinis fœcibus tranſitum intercludit, & aſcenſum ad ventriculum promovet. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Puerum vidi fœces alvinas per os reddentem, cujus inteſtina volvulo erant impedita & invicem implicata. *Th. Bartholinus centur. 4. hiſtor. 47.*

De Vomitu volvulo laborantium, vide Titulo de ventris dolore.

§. 5. Tonſor cibi potusque portionem per os rejiciebat: Hujus colon à dextro in ſiniſtrum, qua parte ventriculo incumbit, flatu erat diſtentum: reliqua inteſtina fæcibus plena. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Homo tres ſeptimanas afflictus complicatis morbis, hepatici fluxus, lienteriæ, diarrhœæ, cum acuta febre & vomitu omnium ingeſtorum. Ileon comperiebatur converſum à capite ad calcem; infra nodum illum, inteſtina omnia erant livida: Pancreas ſumme durum, &c. *Vide tit. de Diarrhœa.*

§. 7. Doctor N. vidit Duodenum inteſtinum undique repletum ſtercore: ſi quid æger ſumeret, ſtatim vomebat. *Vide tit. de Alvo adſtricta.*

§. 8. Puellus octo dierum excrementa ſubinde per os rejiciebat: Inteſtinum rectum intus coaluerat, exteriori foramine libero. *Vide tit. de Alvo adſtricta.*

Observatio LX.

Vomitus cauſam habens in Renibus calculo, arenulis &c. obſeſſis.

§. 1. Johannes N. ſibi Vomitum moleſtum eſſe conqueritur, cum gravitate in lumbis & quartiduana iſchuria: Renis dextri cavitas ſabulo conſperſa erat: Ureteris pelvi calculus inſertus erat *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 2. Vir crebris dolorum, Vomitus, cruentæ mictionis paroxyſmis obnoxius vixit. Viſcera omnia, exceptis renibus, maximè ſana apparebant: Renes calculis, ſabulo obſtructi, &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 3. Generoſus N. nephriticus, crebris Vomitibus infeſtabatur: Ventriculus, qui tot vomitibus ludibrium debuerat, mediocriter habebat, ſub renis ſiniſtri membrana calculus aderat ovi gallinacei magnitudine; In utroque plures minores. *Vide tit. de Lumborum dolore, & ibidem plura alia exempla.*

§. 4. Filiola Damiſellæ du Buy 11. febris die interiit, repertus lapis in Renibus, vomebat frequenter.

Cum vomunt ſæpe & contorquent corpus pueri, ioco non conſiſtentes, de Nephritide conjectura eſſe debet? Et fomenta ad renes applicabis: Quod notandum, ut prudentia Medici infantium imbecillitati & infantiæ, ut ita dicam, humaniter ſuccurrat, *Ballonius lib. 2. pag. 246.*

§. 5. Vir Rever. dolores frequentes in ilio ſiniſtro paſſus, cum excretione arenularum & vomitu pituitæ à cibo: In rene calculus aderat longitudinis pollicis: Tota renis ſubſtantia abſumpta. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 6. Vir Nob. nephriticus erat cum vomitione crebra, fuerunt inventi renes conſumpti. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. *Clar. Sperling* cum lumborum dolore vomitu defatigabatur: In renibus aderant calculi inſolentis figuræ & molis. *Vide ibid.*

§. 8. D. Bucrerium nauſea & dolor circa renum regionem afflixit: Ventriculus & inteſtina flatu turgida: in dextro rene calculus inſignis magnitudinis, in ſiniſtro veſica aqua limpida plena, &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

Sympathiam

SYmpathiem Renum cum ventriculo deducit *Riolanus Antropogr.* lib. 2. cap. e6. à vitio nervorum quos Renee à ſtumachico eecipiunt: In ſuperiore, *a'a*, parte Renis megnem Glandulam, eb *Euſtachio* primum deſcriptem invenies; quam epoſitam puto ed firmandum diviſionem retiformis plexus netvorum, qui à coſtali, & portione ſtumachici inter duos renes efformetur, Inde ſympethia Renum cum ventriculo, ite ot laborentibus Renibus Vomitus frequentius accidat quam aliis pertibus effectis, quæ nervos, ut Renes à ſtomachico eecipiunt: Iiſque preva diethesi effectis, vel corruptelem petientibus, *ἀνατολία* æque fatiget ventriculum ae ſi hepar ipſum eſſet in vieio, retione ſui parenchymetis carnei, in quo reſidet fecultas naturalis, cujus pars præcipua eſt appetentia.

Observatio LXI.

Vomitus per conſenſum à cerebro madido excitatus.

PUella tuſſi infeſtate fuit, poſtea motibus convulſivis: dum hi urgerent, Vomitione crebra afficiebatur.

Defunctæ viſcera omnia ventris inferioris ſatis ſana & ſarta inveni: Ventriculus licet inani vomitione crebro laceſſitus, nihil præter liquorem nuper ore ingeſtum continebat: At cerebri ſubſtantia prorſus madida, & humore aquoſo ſupra modum irrigata videbatur &c. *Vide lib. 1. Tit. de Spaſmodicis affectibus ex Williſio.*

PRæter cauſas in quibus irritatio in ipſo ventriculo, aut in eppendice ejus hebetur, quandoque eccidit ſtomachom, ex ſe ſatie ſanum & inſontem, pertium eliatum longe diſſitarum culpas luete, quod non fibretum continuitate, ſed nervorum commeatu & commercio peragitur: Quippe horum ductu, cum ſpiritus animales io uno loco perturbantur, alii procul degentes ſimilem *ἀταξίαν* concipiunt atque ſpaſmos ineont: hinc à vulnere aut plega graviore capiti inflicta, quatenus ſpiritus intre *ἐγκέφαλον* perturbeti, nervorum peris octavi commeetu, elios ventriculi hoſpites in pares *ἀταξίας* concitent, vomitio frequenter ſucecdit; propter eendem retionem nonnulli in nevigio aut curru vecti, vomito immani tentantur: Cojus ſymptometis cauſa haudquaquam eſt (ui quidam aſſerunt) humorum egitatio, et vero ſpiritus animales eerebrum incolentes, in motos inordinatos coacti, nervorum principia tumultuoſe ſubeunt, eoromque ductu contractiones viſcerum emeticas cient. *Idem Pharmac. Ration. ſect. 2. cap. 1.*

Observatio LXII.

Vomitus vitio cerebri excitatus, in quo abſceſſus ſeroſus.

PUella 12. annos nata, maximo dolore fixo verticis laboravit per quatuor menſes: Erat ſine febre, ſed omnia alimenta rejiciebat; Dum rete mirabile demonſtrare vellet Chirurgus, digitis abſceſſum rupit, netibus & infundibulo cerebri inhærentem, ex quo ſtatim aqua clariſſima ad libras duas exivit.

Observatio LXIII.

Anatome viri fumo Tabaci abutentis, indeque Vomitu continuo fatigati, cujus caput & ventriculus ſine labe inventa ſunt.

SErenifs. Dux Bavariæ cujuſdam Conſiliarii ſui Tabaco abutentis, & Vomitu continuo tandem extincti caput per anatomiam explorari mandavit, quod una cum cerebro & membranis ſartum tectum, ſine omni noxa inventum eſt: Nihilominus pro cauſa *continui vomitus* & mortis, ſtatui potuit abuſus Tabaci, vi cujus nimium pituitæ ad ventriculum tranſir, quæ vel copia & frigiditate *eum tandem* enervavit, vel malam qualitatem & corruptelam per moram inducens, vicina membra, & ipſum adeo ventriculum in commune malum traxit. *Wolf. Hæferus Herculis med. lib. 1. cap. 5.*

VEntriculum tandem enervavit] Vomitionis crebræ & habitualis, ſæpenumero cauſe eſt non tam materies ventriculum irritans, quam fibrerum ejus nervearum debilites & nimia in irritationes propenſio, in quantum ſcil. illæ teneræ admodum, eut infirmæ. neque ingeſta concoquere, nec eorum onus ſive grevemen ſufferre valent, quia à quolibet iis incumbente mox irritantur, & proinde quod moleſtum eſt expellendi gratia, fibras carneas in ſpaſmos emeticos cient.

Hujuſmodi effectionis duo ſunt præcipui caſus, videlicet aut ſtomachi debilitas fibris ipſis inſita à paſſionibus inordinetis, uti crapula, potationibus aſſiduis ee immodicis, vinorum eut equarum ardentium ingeſtione crebre (*crebro pituita aut ſaliva decubitu, ut Tabaci è cerebro ellicita & glandulis vicinis*) eliiſque in victu erroribus contrahitur: quetenus nempe fibræ iſtæ ſupra modum diſtentæ, aut nimis excalfactæ, ee velut eſſatæ, ſpiritus animales in ſatis uberi copia edmittere aut continere nequeene: Vel 2 Fibræ iſtæ, quenquam per ſe ritè habentes, tamen propter nervos alicubi obſtructos,

obſtructos, debito ſpirituum affluxu deſtituuntur, proindeque languidæ & flaccefcentes, ingeſta quæque haod tolerant, quin ſtatim aggravatæ per vomitum ejici cogunt: Ita novi plures, ſine ulla ventriculi impuritate, aut languore ab inordinationibus contracto, viſceris iſtius quadam quaſi paralyſi affectos appetito caruiſſe, atque vomitioni aſſiduæ obnoxios fuiſſe:

In priori affectu ejuſmodi remedia indicantur, quæ fibras nimis diſtentas & tenues ſtypticitate ſua corrugari, ac in ſpatium brevius contrahi faciant, necnon quæ mulcimine ſuo pergrato ſpiritus illuc copioſius allectent & languidos refocillent. 2. In poſteriori, ventriculi ſcilicet debilitate ſive reſolutione propter nervos alicubi obſtructos excitata, remedia antiparalytica cum ſtomachicis adjunctis præcipui erunt uſus. *Willis Pharmacop. Ration. ſect. 2. cap. 3.*

Observatio LXIV.

Vomitus à Pulmonis ſiniſtri corruptione concitatus, & Oeſophago in vicinia perforato.

VIr maximis in dorſo doloribus diu multumque divexatus, tandem nigra vomit: de 3. vel 4. die vomitus repetens, interdum tres menſuras id quod exiit adæquabat &c.

Cadavere aperto, infima corporis regio omni labe carebat: At ſiniſter Pulmo totus corruptus erat: Lobus ille ſpinæ dorſi firmiter adhæſit, atque per Oeſophagum ruptum liquorem illum nigricantem in ventriculum congeſſit: &c. *Vide lib. 2. tit. de Dorſi dolore, ex Volkamero in miſcell. curioſis anni 1671.*

PER *Oeſophagum ruptum*] Non minus frequenter ob irritamentum ſupra orificium ſiniſtrum, ac infra Pylorum in vicinia habita, ſpaſmus excitatus, & fibrarum continuitate in ventriculum propagetur contractiones ibidē emeticas ciet; Cum inter deglutiendum alimenta in Oeſophagi ductu ob paralyſin vel obſtructionem hærent, & fibras nerveas ſtimulant, mox carneæ ſurſum contractæ etiam ventriculum in ſpaſmi conſenſum rapiunt: Similis effectus à Palato aut Uvula irritato paſſim ſuccedit: Hinc à cibo potuvè ingratis, fere tantum ore libatis, etiam à pluma gutturi indita, ſæpe vomeni nixus aut vomitio cietur.

Pulmo totus corruptus erat &c.] Propter eandem etiam rationem in phthiſi tuſſim vehementem quandoque vomitus comitatur aut ſequitur, ſcil. ob vellicationem ſive concuſſionem ejuſdem tunicæ, quæ pariter Gulam & ſummitatem Tracheæ obducit: *Willis Pharmac. Ration. ſect. 2. cap. 1.*

Observatio LXV.

Vomitus ortus ob ingentem vomicam in Pulmone.

STertor ſuppuratum Pulmonem cum multitudine puris non ſemper ſequitur: Vidimus mulierem Arelate, quæ quibuſdam ante mortem annis Vomitu ſolebat per intervalla rejicere magnam puris copiam, cum defectione animi, vocis privatione & gravibus aliis ſymptomatis, quibus levabatur à vomitu.

Mortua & diſſecta, vomica ingens in Pulmone reperta eſt, cum tamen ſtertor non apparuiſſet, non enim fit, niſi in bronchiis, aëris receptaculis, materia ferveat. *Iacotius comment. c. ad aphor. 18. lib. I. Coacor Hippocr.*

Observatio LXVI.

Vomitus ab Eryſipelate Pulmonum excitatus, & Hepatis.

MElchior N. febre corripitur continua cum tuſſi inani, Vomitionibus frequentibus &c. Aperto cadavere, una pars pulmonis veluti ſtipula ardente deflagraverat: Hepar quoque veluti deflagraverat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio LXVII.

Vomitus puris & pituitæ à viſcerum omnium corruptione.

CEreviſiæ coctor ulcere ventriculi viſus fuit laborare &c. mox pituitam crudam copioſe pure permixtam vomuit: 3. menſe, ex quo pus vomuiſſet, è vita migravit:

Hujus omnia viſcera corruptiſſima fuere, multo pone conſiſtente pure &c. *Vide hiſtor. Tit. de Inappetentia.*

Observatio LXVIII.

In canis, Nauſea & mictione cruenta laborantis, veſica orificio & interiore cavitate glandula reperta: In Liene tubercula, & Renibus puſtula.

CAnis erat ejus habitus, qualis ad capiendo lepores adſueſcit, ſed multò minoris ut ideo in gynæceo aleretur, Is ſæpiſſimè & ad quemvis motum vomituriebat, ſed nihil niſi mucum

mucum quandoque exſpuebat: crebroque cruenta mingebat, collo inſuper tumefacto & ſtrumoſo apparente.

Faſtidia hæcce cum fetre amplius tæderet, imo & in cauſas iſtorum ſymptomatum inquirere luberet, animal vivum diſſecabatur, ubi poſtice arteriæ aſperæ utrinque duæ glandulæ, ovi gallinacei minoris magnitudine adnatæ comparebant: In veſicæ autem orificio, ipſaque interiore cavitate, tales quoque glandulæ accreverant, quæ omnes cruento & fæculento quodam ſucco refertæ erant, quod profecto nemo vivente adhuc animali conjeciſſet: Lien quoque tuberculis quibuſdam cruentis intus aſperſus erat, & renes paucis puſtulis, unde nutritionis ettoremptæſumo. *Johannes Dolæus in miſcellan. cur. ann.* 1674. 75. *&* 76. *p.* 94.

APPENDIX.

De Calculis vomitu rejectis & materia arenoſa.

Vomitu Calculos rejectos fuiſſe teſtis olim fuit *Braſſavolus*: Sæviſſima nephritide D. *Deſgranprés* apud *Riverium*, in obſervat. communic. per quadriennium laboravit, at vix calculos arenaſque emingere ceſſaverat, cum in cruciatus crudeliſſimos incidit lateris ſiniſtri, ſub coſtis circa lienem, dolor brevi ſpatio circumſcriptus ad ventrem & umbilicum non porrigebatur, Ren tantum ſiniſter alternatim compatiebatur, ventriculus maximè ſiniſtrorſum, præcipuè cum vomitus inſtaret; &c. Acceſſit vomitus frequens, qui cum & laborioſus inter cætera ſymptomata maxime infeſtaret, quem angor & gravis cardialgia præcedebat, venit in animum explorare cujus conditionis eſſet materia illa quæ tam abunde etiam jejuno ventriculo rejectabatur; Erat certe quoad colorem è rubro nigricans, pultis conſiſtentia craſſa tenaxque, in qua dum bacillo agitatur multi calculi cinericii & ſubflavi quales per urinam primo excreverat, inventi ſunt, non ſemel tantum, ſed quoties vomeret multo conatu & labore, vel quoties talis dolor repeteret; Anno poſtremo 1645. dolores mitiores ſenſim facti fuere, Ren parum doluit, ſed magis lien & ventriculus, ſeu pars ſiniſtra, de more ſolito at longiori intervallo.

Ex quibus agnovit mineram calculorum primo & ultimo in Liene & ejus vaſis delituiſſe, & per vas breve (quod ex uſu aquarum acidularum, deinde per vomitus patentius factum eſt) in ventriculum cum humoris atrabiliarii magna copia, ſui portionem amandaſſe, quæ primo ad renes tantummodo propellebatur: Sed rectius *Bartholinus* & *Gliſſonius* judicant, nam credunt de veſica fellis materiam ſabuloſam ad ventriculum venire, quæ concreſcens adaugeri poſſe videtur: Aut arteriæ materiam calculi in renes moverunt, & eam in maſſam ſanguineam revexerunt venæ, ac mox de ea arteriæ in Lienem intulerunt: Aut Arteriæ ſponte in illud viſcus, non in renes effuderunt. *Schneiderus lib.* 3. *de Catarrh. c.* 7. *De generatione Arenularum in vaſis & maſſa ſanguinea, vide l.* 4. *tin de Febr. ex eodem.*

Observatio LXIX.

Nauſea à ſemine corrupto, in cavitate vaſis in penem id deferentis coercito.

Quidam coitui addictiſſimus, tandem ſibi caſtitatem rigide ſervandam propoſuit: Poſt menſes ſex Nauſea corripitur, tandem epileſia extinguitur. Nullum vitium in ſtomacho, cerebro &c. inventum, præterquam in cavitate vaſis ſemen in penem deferentis, quæ ſemine in virorem mutato oppleta viſa eſt. (*Tit. de Epilepſia lib.* 1.)

Observatio LXX.

Vomitus ſanguinis ob Hepar ſcirrhis ex parte obſeſſum, Cyſtim felleam bile turgidam, hinc vaſa majora ſanguine exhauſta.

Cum D. Andreas Herrenſchmid Gymnaſii Ulm. Metaphyſices Profeſſor, naturæ ſanguineo melancholicæ quoſdam balneantes in Thermis Daiſingenſibus viſitaſſet, & vini largiore hauſtu ſe exhilarans & veſperi tardius domum repetens celeri gradu, ne clauſis portis urbe excluderetur, eò, contendens, inſigni aëris æſtu, vini copioſiore potu, & corporis validiore motu maſſa ſanguinea incaleſcente, in Sanguinis vomitum exundantem incidit ad mortem uſque perſeverantem.

Ipſo vita functo, cadavere reſerato interiora viſcera ita deprehenſa diſpoſita: Hepar in gibboſa parte paſſim ſcirrhis obſeſſum, coloris lividioris repertum: Veſicula fellea ſubjecta grandior ſolito, & copioſo humore bilioſo conferta apparuit: Lien ſat magnus coloris ſanguinei, ſine ulla labe conſpicuus: Illud autem unice mihi erat admirationi, In tota vena

cava

cava & arteria magna, in lumbis recumbentibus, nequicquam ſanguinis repertum; in aliis etiam vaſis nihil, præter quaſdam mucilagines rantillo cruore imbutas obſervatum: Ni ego *αὐτόπτης* vix mihi perſuaderi paſſus fuiſſem id poſſibile, naturam ad eam extremitatem redactam ut totalem maſſam ſanguineam, velut ſuum theſaurum, dimittat, ea penitus privata ac diſpoliata; & ita tam ex venoſo quam arterioſo genere ſanguis evacuatus ut nihil reliqui manſerit: è venis craſſior & nigrior, per inteſtina ac ſeceſſum exitum quæſivit, ex arteriis autem rubicundior ac floridus, ceu levior, ſurſum contendens, ad ventriculi regionem delatus, per Vas Breve arterioſum vomitu redditus: Etſi vena coronaria in ventriculo nonnihil turgidior viſa, ut exin ſanguinem regurgitaſſe conjectura captanda.

SCHOLIA.

Cum non modo venoſus, ſed & arterioſus ſanguis vomitu rejectus, id rationi haud abſonum: quin potius cum quintuplo plures arteriæ à ſplenico ramo (prout *Adr. Spigelius* tradit) prodeuntes, inprimis gaſtrica & vas breve arterioſum, & ad ventriculum pertingentes, comperiantur, plauſibilius videtur exin tantam ſanguinis rubidi ac floridi copiam in ægro illo promanaſſe: Haud abſonum rem illuſtrare exemplo de Cardinali Cibone, (de quo obſerv. 75.) cujus ventriculo compreſſo Lien turgeſcebat; è contrario hoc compreſſo copioſius ſanguis ad illum confluxit & per vas breve effuſus: cum illi ægro obtigerit Hepar ſcirrhodes, proin ineptum ad ſanguinis laudabilis generationem; etſi Lien colore ſanguineo præditus ut vicarius in ſanguine elaborando valeat, nec is inculpatus genitus, quin ſeroſior, fortaſſis etiam bilioſior ſeu acrior, tum ſua tenuitate fluxilis redditus, tum acredine ſtimulans naturam (accedentibus externis cauſis) ab ea moleſtia ſe liberandam, nec deſinens laceſſere, dum totalis excretio facta, concurrente etiam imbecillitate retentricis, omnia temere diffluere permittentis, & fuga vacui. *Auguſtinus Thonerus lib. 3. obſerv. p. m. 140.*

Læſo ex contuſione aliqua Hepate ſequi poſſe, per vomitum aut alvum, ſanguinis ejectionem, quod nimirum Porus Bilarius (magno ægri commodo) partem aliquam ſanguinis, hepar opprimentis, in ſe recipiat & ad inteſtina deducat, unde, vel motu periſtaltico inverſo, ſurſum, vel eodem regulariter ſe habente, deorſum feratur exiſtimat *Gliſſon. Anatom. Hepatis.*

OBSERVATIO LXXI.

Vomitus ſanguinis à Liene corrupto, in ventriculum fæculentias extrudente excitatus.

ANno C. 1677. 18. Maij menſis, cultro Anatomico expoſitum eſt cadaver D. N. annos nati 25. poſt invaletudinem 27. menſium denati: Initium fuit enormis ſanguinis Vomitus, cujus una vice unoque impetu libras circiter ſex & ultra effudit; hinc quanquam robuſtus & ætate florens pene ad exitium deductus: Cardiacis recreato exinde puncturæ hypochondrii ſiniſtri moleſtæ fuêre, quibus acceſſêre ingentes & immanes pectoris laterisque ſiniſtri, ad dorſum uſque diffuſi dolores, quos nulla arte mitigare licuit: Exacto bimeſtri recurrit vomitus, æqualiſque ſanguinis copiæ excretio, à qua vires penè attritæ: Curæ commiſſus fuit *Titii*, qui Lienem in culpa eſſe recte ſuſpicatus, eo ſcopos & remedia direxit: interim morbo hic prehenditur, cujus ſuccedaneus fuit *Sempronius*, qui Lienem vitio omni abſolvit, Renemque ſiniſtrum ſymptomatum omnium authorem accuſat, ureterem, juxta inſertionem, à calculo obſtructum aſſerens: ex prægreſſo vomitu, & urinis tartaream fæculentiam in fundo exhibentibus, indicia & indicationes ſumens, diuretica præſcribit, lithontriptica, ſemicupia, litus, & quæcumque obſtructas vias urinarias reſerare valebant, ſed irrito ſucceſſu, imo ægri damno & imminente majoris mali periculo, vomitus ſcil. ſanguinis revocandi: nulla tamen adfuit urinæ interceptio, familiaris unico etiam reni obſtructo. Interim *Titius* ſanitati reſtituitur, cujus curam expetit æger, Ille propoſiti tenax prioribus ſcopis inhæret, Lienemque iterum oppugnat, quod ejus affecti conſtarent indicia, nihil eorum quæ obſtructionibus aperiendis, eidemque roborando conducunt prætermittens: chalybeata præſertim in uſum ducens, ex quibus maximum auxilium expertus fuerat æger, imo reſtitutionis valetudinis ſpem conceperat: Hinc, neſcio cujus inſtinctu, Acidulas Brevenatenſes in Ditione Neocomenſi, Burgundiæ Comitatui finitimas adiit, quarum potus parum contulit, ob viſceri labem altius impreſſam ut ab illis elui poſſet, atque ab illarum reditu paulo poſt fatis conceſſit.

Poſt obitum, quia circa partem affectam & morbi indolem in diverſa abierant Medici dum *Sempronius* Renem ſiniſtrum, *Titius* Lienem morbi ſedem fuiſſe contendit, cadaveris apertionem optant & urgent conſanguinei, quæ paucis poſt horis inſtituta eſt: Adhibita ergo abdomini novacula, Iecur ſe obtulit inſignis molis, quod diſciſſum ſeri flavi libras duas & amplius emiſit, cujus tamen expers omnino fuit ventris cavitas: Ad Lienem ubi perventum, Vafer Chirurgus Renem ſiniſtrum manibus continere ſe dixit, (Medici enim à Lazaro fœtente ſeceſſerant) Tum *Titius*, qui à partibus Lienis ſtabat

plurima dixit
In lævum converſus, at illi dextra jacebat
Bellua,

Interim

Interim ſuppoſitum Renem, (Lienem) diſſecat Chirurgus, qui externa facie integritatis notas præ ſe ferebat, interius autem nihil niſi putrilaginem exhibuit, ad minimum digitorum contactum in particulas diſſiliens: Hinc *Sempronius* de reportata victoria triumphum agit, dolum non animadvertens, atque rem ſe acu tetigiſſe exclamat, oculatiorem ſe in rimandis occultis morborum cauſis non dari, ſagacitatem innatam hac in re non defuiſſe, diaphanum ſibi fuiſſe ægri corpus, ac viſcera quaſi in propatulo, multaque alia jactabundus effutit, donec Chirurgus continendi riſus impotens, & in cachinnum erumpens, Splenem ſe diſſecuiſſe faſſus ſit; Poſt erumpens, qui ante vapulaverat *Titius*, mutuis quoque verberibus adverſarium perſtringit.

Cædimus inque vicem præbemus terga ſagittis.

Effugium tamen *Sempronio* an defuit, quanquam Chirurgo cæteriſque adſtantibus ludibrium merito deberet?

Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem,
Hæremus, dic ipſe

Subjecta Lieni Coli pars, ab illius vicinia & contactu, livorem contraxerat, quem conſpicatus *Sempronius* litem dirimit, neutri litigantium victoriam concedi voluit; Ibi morbi ſedem & mineram quærendam aſſeruit: At quo jure videant eruditi, cum exinde neque ratio vomitus ſanguinis, neque cæterorum ſymptomatum elici ulla vi queat: Ad cæteras verò partes regreſſu facto, Ren ſiniſter, totius tragœdiæ parens, (ſi *Sempronio* fides) nihil præternaturale exhibuit: ureteres in exortu & progreſſu omnis obſtructionis & impedimenti immunes: Thorace aperto, cavitas ejus ſero referta viſa eſt: Pulmones omnino putridi, quanquam libera toto morbi decurſu fuerit reſpiratio: Humor pericardio innatus omnino deerat: Pectoris & ſiniſtri lateris doloris, diu ægro moleſti, cauſa à ſeri acrimonia, partibus ſenſu eximio præditis moleſti, accerſenda videtur; Aut à pure è pulmonibus putridis exudante: quanquam & in partes venire queat ſanies tenuis, à liene corrupto deciſa, pectoris clauſtra invadens; Hinc hypochondriaci, quibus Lien plurimum injurius eſt, de ſimilibus doloribus querului ſunt.

Observatio LXXII.

Vomitus ſanguinis à putri Liene manantis, ſanguini concreto ſimili.

VIro cuidam qui à frequenti Vomitu ſanguinis Aſciticus factus eſt, Lien ſanguini concreto ſimilis repertus eſt, ſubſtantiæ ſoliditatem haud retinens, facile in partes ſolvebatur. *Dodonaus cap. 26. obſervat.*

GAlenus 5. 5. de loc. aff. ſanguinem è Jecore aut Liene quandoque per vomitum è ventriculo rejici teſtatur: contingit autem non modo Jecore aut Liene male affectis, ſed & menſibus ſuppreſſis ſæpenumero hoc modo expurgari: A quocunque autem viſcere, ſive qua parte in ventriculum influat, ſemper cum moleſtia, violentia, magna virium proſtratione ac λειποθυμίᾳ evacuatur, ſic ut nulla ſanguinis detrahendi, quod nonnulli præcipiunt, occaſio relinquatur: Diverſiones, veluti brachiorum ac crurum frictiones adhiberi poſſunt, ſed unice laborandum ut vires conſerventur & lapſæ reparentur, nam frequenter in ipſa vomitione, & citiſſime quidem æger deficit, præſertim ſi ex jecinore efferatur; Veluti cuidam accidit, qui poſtquam longo tempore ex jecinore male habuiſſet, ſanguinis violenta ſuperveniente vomitione mox ſublevatus eſt: Quibus vero ex Liene ſanguis funditur, raro in prima vomitione deficiunt, ſed vel recurrente ac ſubinde ſæpius vomitione, vel ex aſcite pereunt: ab hac autem neminem ſervatum novimus: Multos autem ex liene ſanguinem vomitione rejicientes, pallentes hi fuere, & ſæpenumero in ſiniſtro horũ hypochondrio tumidus ſplen manifeſta ſentiebatur, ſed ante vomitionem: nam à vomitione, exonerato jam ſplene, ſubſederat tumor nec deprehendi poterat: Plerique horum 3. aut 4. vomitione, vel etiam frequentiore (multis inter ſingulas menſibus ut plurimum intermediis) perierunt: alii poſt crebras vomitiones in aſciten lapſi, tandem & mortui ſunt: Unum aut alterum noſtro conſilio poſt unicam vomitionem ſervatum novimus, & quidem frequenti abſynthii quoquomodo uſu. *Idem ibidem*: Vide hiſtoriam Tabellionis, Scholiis ad obſervat.

Observatio LXXIII.

Vomitus ſanguinis à Vaſe Brevi eximiæ amplitudinis in ventriculum hiante.

§. 1. IN quodam Nobil. Senatore, qui rejectione ſanguinis per ſuperiora & inferiora à Liene prodeuntis interiit, deprehendi Vas Breve minimi digiti magnitudine latum, & in ventriculum adapertum, *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 15.*

V*As Breve*] Hoc vas dari negat *Æmilius Pariſanus* lib. 4. de ſubtil. microcoſm. exercit. 2. Adſtruunt *Varolus, Riolanus, Rolfinkius* & alii, per hoc commercium inter Lienem & Ventriculum ſtatuentes: *Richardus Lower Anglus*, Tractatu de corde cap. 5. vaſa utrique communia accurate ſcrutatus, de illis ſic ſtatuit, A Veteribus pleriſque, *ait*, & quibuſdam etiam Neotericis, apud quos ſacra in omnibus veterum eſt authoritas, paſſim ſtatuitur per Vas breve commercium quoddam dari inter Lienem & Ventriculum, atque ab illo viſcere ventriculum menſtruum acidum mutuari, quod facultatem ejus concoctricem conſtituat: Cui opinioni licet circulatio ſanguinis ſatis aperte reclamet, cum tamen ex ipſa fabrica, & conformatione vaſorum quæ lieni cum ventriculo communia ſunt, magis eluceſcat, & quo nemo ignarus hac in re amplius moleſtus ſit, eorum hic deſcriptionem plene abſolvam. Vaſa itaque ad Lienem & Ventriculum, præter nervos & lymphæductus, nulla niſi venæ & arteriæ pertingunt. Et 1. quod ad Arteriam Cœliacam ſpectat, illa ex Aorta paulo ſupra arteriam meſentericam exoritur, unico trunco, qui mox dividitur in plures ramos, quorum 1. Hepati, pancreati & inteſtino duodeno totus impenditur. 2. ubique per totam ventriculi ſuperiorem regionem diſſeminatur. 3. vero, omnium maximus, in duas propagines dividitur, quarum prior verſus ſiniſtram Lienis partem procedit, ſed ubi lieni appropinquat, diffiſſa quaſi in bivium, ſurculum unum in ventriculi fundum exporrigit, alium in Lienem reflectit: Secunda vero hujus rami propago, paulo ulterius provecta prope alteram Lienis partem, ſimul in quatuor ſurculos dividitur, quorum duo in Lienem, reliqui in ventriculum huc illuc quaquaverſum explicantur: Si autem alterutri horum ramo majori attramentum, vel lac è ſiphone injiciatur, clare videbitur poſtquam liquor ad commune iſtud bivium vel quadrivium pervenerit, in Lienem & Ventriculum ſimul & ſemel deferri: adeo ut ſi circulatio ſanguinis idipſum non ſuaderet, clare tamen pateat nihil per has arterias à Liene in ventriculum, aut vice verſa deferri poſſe, cum ſanguis aliunde ſimul in utrumque projicitur. Venas autem ſplenicas hoc non poſſe præſtare circulatio ſanguinis multo magis probat, verum ut hoc quoque clarius adhuc ex ipſorum conformatione appareat, Venas Lienares, earumque divaricationes, quæ liquorem ſuum cum venis à ventriculo redeuntibus communicant, breviter explicabimus.

Uti igitur omnes arteriæ, quæ ſanguinem in hepar, pancreas, duodenum, ventriculum totum, lienem & omentum deferunt, unico trunco ex aorta oriuntur, ita pariter venæ omnes quæ ab omnibus iſtis partibus proveniunt, & ſanguinem ab illis reducunt, in unum truncum coeuntes in venam Portam terminantur: Venæ itaque illæ quæ inter ventriculum & lienem brevibus ſurculis ſibi invicem cito occurrunt, & ideo *Vas Breve* appellantur, nihil aliud ſunt quam rami venarum à ventriculi fundo deſcendentes, quibus in medio fere ſpatio alii à Liene provenientes obvii fiunt, & melioris conductus gratia ſimul juncti in unum truncum coeunt, qui ſanguinem ab utroque redeuntem, & jam commixtum, verſus Portam convehit, adeo ut ſanguis à ventriculo reductus, alteri à Liene obviam factus, & in unum truncum exceptus, fit quaſi duo rivuli minores in unum fluvium confluentes, & verſus communem utrinque oceani gremium ſimul properantes: Eodem modo fit in aliis venis quæ inter dextram ſive anticam lienis partem, & ventriculi fundum dextrum commercium quoddam facere videntur: Nimirum duæ venæ utrinque prodeuntes in medio inter utrumque ſpatio, quaſi plateæ plures in communem aream excurrentes, & poſtea in unicum truncum coaleſcentes in venam Portam terminantur: Quod autem nihil per *Vas breve*, ſive venas iſtas à Liene in ventriculum deponitur, præter circulationem ſanguinis, valvularum etiam ſtructura ſatis probat; Quippe in iſto venarum à liene & ventriculo provenientium congreſſu valvulæ adſunt, quæ refluxum ſanguinis in ventriculum aut lienem utrinque impediunt: nam ſi truncus rami ſplenici infra congreſſum iſtum ligetur, & ſanguinem à venis ſplenicis in venas hypogaſtricas urgere tentaveris, ſtatim venæ citra valvulas intumeſcent, & diſrumpentur potius quam aliquid ſanguinis tranſmittant, prout cuilibet promptum & facile erit in animali majora experiri, quo vaſa hæc ampliora exiſtunt.

§. 2. Cardinali Cibo vena quæ à liene ad os ventriculi tendit, inſignis erat magnitudinis; quæ cum primum ob anaſtomoſin vel fracturam reſerata eſt, illico ventriculus ſanguine repletus fuit, Et non modo ventriculus, ſed inteſtina omnia: licet dum adhuc viveret in morbo ipſo libras aliquot tum per vomitum rejeciſſet, tum per ſeceſſum dejeciſſet: Quam ſectionem dum ego ſumma diligentia peragerem, ob ſubjecti dignitatem, & ob morbi raritatem, aderat A. Muſa Braſſavolus &c. *Columbus lib.* 15. *Anat. Ioan. Valverdus l.* 6. *Anat. c.* 5.

S*Ecto* cadavere ſtatim unde defluxiſſet ſanguis viſum fuit, quia dum comprimebatur ſplenis regio, ad orificium ventriculi ſanguis reſtagnabat: quare admoniti Medici à ſplene ad ventriculum mitti propagines venarum, irrigantes tum ſupernam tum infernam partem, invenerunt à ſplene læſo ſanguinem fuiſſe perfuſum: *Sanctorius Meth. vit. Error. lib.* 3. *cap.* 13.

Hinc facile fuit invenire vomitus illius vehementiſſimi cauſam propriam; Tum etiam quomodo ſanguis potuiſſet revelli in contrarium, ſcil. per hæmorrhoidas, non per cubitum, ut rudiores Medici affecto ſplene facere ſolent, ſecando ſalvatellam, perinde quaſi ea à ſplene penderet. *Idem.*

Per vomitum rejeciſſet] Tabellio quidem in oppido Boudri, Ditionis Neocomenſis in Helvetia, annorum 45. ſanguinem concretum & nigricantem uno impetu vomitu excluſit, ad libras circiter quatuor: Poſtridie (15. Iunii 1660.) acitus, ὀρθοστάδην invenio, de dolore circa ventriculi regionem conquerentem, nauſea & cardialgia comitibus: ſplenis dolori & gravitati per intervalla fuerat obnoxius: Ventriculum ſanguine, à liene tranſmiſſo, repletum judicavi, & poſcam tepidam illico exhibui, à qua totidem libræ ſanguinis, partim liquidi partim concreti rejectæ: Corroborante exhibito ad refocillationem virium, & præſcripto clyſtere, ad eductionem ſanguinis in inteſtinis contenti, poſtridie

bolum

bolum ex conſerva roſarum & rheo pulverato præſcribo, qui copiam adhuc ſanguinis concreti nigri aduxit; Ad prophylaxin admotionem hirudinum venis podicis ſuadeo, lenes ex rhabarbaro purgationes, & chalybeatorum uſum: quibus remediis per triennium uſus, immunis à vomito vixit: neglectis per ſemeſtre, eo redeunte extinctus eſt.

§. 3. Notum ex Anatome maximum ramum venæ portæ in lienem demitti, à quo venæ multæ ad ſuperiorem ventriculi regionem deducuntur, & ad inferiorem, fundum videlicet ſed majores & latiores multo: Per has naturaliter melancholia in ventriculum eructat, & propter flatus & ſanguinis copiam ita diſtenduntur eæ venæ, ut ad digiti medii craſſitudinem perveniant, quod in aliquibus poſt mortem viſum eſt: Sunt hæ multo majores venis inteſtinorum. *Rondeletius apud Scholtzium conſ.* 123.

SCHOLIA.

Lien eſt velut officina ſanguinis, vel ſaltem receptaculum ſanguinis atri à natura inſtitutum: Majorem conſenſum habet cum ventriculo quam hepar per vaſa dicta: Hinc ſanguis qui ab hepate fluit, frequentius per partem inferiorem elabitur quam per vomitionem: contra qui è ſplene fluit, per partem ſuperiorem & vomitionem frequentius quam per inteſtina purgatur: Venæ ſiquidem à ſplene ad ventriculum ſunt breviores non minus latæ. Quantum ad curationem & prognoſticum attinet, parum differunt cum fluit vel ab hepate vel à ſplene: Ægre morbus curatur & frequentat recrudeſcit: tendem vel mors vel hydrops ſuccedit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LXXIV.

Sanguinis & Puris Vomitus ex Pancreate ut plurimum procedit.

Aliquando ſanguinis vi ſurſum effunditur ab Inteſtinis per Vomitum, quem ſuſpicor Ego, ſi non ſemper, ſaltem ex Pancreate prodire, propter vas aliquod in ipſo à ſucco acriore apertum: atque ipſum, concurrente tunc ſimul efferveſcentia cum bile vitioſa, ſurſum propelli ad ventriculum, ut evomatur, dum plerumque pars aliqua deſcendit ad inferiora, ut per alvum excernatur: Curavi ante annos circiter 20. Nautæ viduam, ex ſummo animi mœrore contracto, in dolorem lumborum gravem ac diuturnum, hinc & puris Vomitum ac dejectionem ſpontaneam prolapſam, & à vocatis Medicis pro incurabili relictam, vini tamen ſaccharati, calefactique per vices aſſumpti ope paulatim reſtitutam: Poſt ſeptennium vero itidem ex mœrore animi grandi in dolorem lumborum ſimilem ac vehementem deductam: Conjectans proinde ex ſuperioris affectus narratione latere in loco affecto Pus, ex prævia inflammatione productum ac collectum, bis exhibui ei Vomitorium Antimoniale, & quidem, ſi recte memini, Sapam vomitoriam: Cujus ope excrevit primo die per vomitum puris ſatis bene cocti plus quam Pintam, ſive uncias viginti: per alvum vero ejus bonam quantitatem: uno autem alterove die interpoſito, iterati vomitorii beneficio, denuo puris aliquam, minorem tamen quam prius partem ſurſum deorſumque evacuavit, atque paucis exhibitis cardiacis, & putredini reſiſtentibus medicamentis, brevi perfectæ ſanitati eſt reſtituta: Ex Pancreate Pus illud idcirco prodiiſſe putavi, quod illius ſitui reſponderet locus affectus, Quodque non ſemel poſt mortem in Pancreate offenderim pus majore minoreve copia collectum, nunquam vero in ulla alia parte, à qua via pateret ad inteſtina: Eadem vero ratio facit, ut ſanguinis vomitum non à Liene, non ab Hepate, non à Meſenterio, ſed à ſolo Pancreate, ſalvis tamen aliorum judiciis vel obſervationibus, conjectem ac cenſeam deducendum. *Fr. Sylvius Prax. med. cap.* 15. §. 11. 12. 13. & 14.

APPENDIX.

Vomitus aqueus ex arteriarum capillamentis in cavum ventriculi hiantibus & ſerum infundentibus procedit.

Jacobus Spœrlin (cujus vide hiſtoriam lib. 1. tit. de Apopl.) crebro mane jejuno ſtomacho aquea, quandoque meram bilem non ſine violentia evomuit: Ejuſmodi vomitus matutinus aqueus, non fuit ſuperſtes quippiam ex heſterna cœna, potulenta enim citiſſime diſtribuuntur, & quæ evomuit non potulenta ſapiebant: Ergo potius ſoboles ſeri redundantis in maſſa ſanguinea fuit: An vero aqueum hoc ex capite per vias occultas, aut ex membranis pituitoſis anterioribus aut poſterioribus: Num vero ex oſculis ductuum ſalivalium effuſum, ad fauces delapſum, & hinc per gulam ad ventriculum defluxerit? dubito, cum non meminerim ullum unquam conqueſtum fuiſſe de catarrhis fauces petentibus, atque ad crebram deglutionem ſtimulantibus, ſine qua nihil ad ventriculum, vel omnino

nino quantitate paucum pervenit; Veriſimilius videtur à copioſo ſeri penu ſanguini admixto, ex arteriarum capillamentis, in cavum ventriculi hiantibus, largius liquorem effuſum fuiſſe: nam omnibus ſe naturaliter habentibus, continuo liquorem aliquem in cavum ventriculi exſtillare ſæpius experimento didici; Si enim vel centies linteo ſicco ventriculi cavum deterſi, protinus leviter aliam ob cauſam verſus, atque duriuſcule attrectatus, intus rurſus ventriculus maduit, aqua, non ex vaſis lymphaticis, quibus quoque dotatus eſt, cum à ventriculo contenta ſua avehant, ſed ex arteriis quæ advehunt, exſudante: Nervos liquorem adportare nunc amplius dubito, poſtquam cognovi illos etiam in ventriculo, omni caniculorum forma amiſſa in membranas expandi, vel fibris denſis uniri. *I. Iac. Wepferus Diſſertat. de Apopl. p. 382.*

Observatio LXXV.

Vomitus ſanguinis à Pulmonibus.

§. 1. Vidi nuper quendam Virum qui copioſe ſanguinem evomuit, tandem obiit: Aperto in corpore deprehendimus exſuccos pulmones, ita luridos ac ſi corium exſiccatum viderer: *Ioh. Heurnius comm. ad aphor. 37. ſect. 7.*

Scholia.

Vomitus propriè eſt ſymptoma ventriculi excludentis per os quæ ejus in capacitate continentur: Iterdum tamen ſumitur pro eo quod ἀθρόως ejicitur ſurſum, ſive ex ventriculo, ſive ex thorace aut pulmonibus effluat, ut conſtat ex variis *Hippoc.* locis; Sic in Coacis prænot. cap. 17. coaca 1. *Qui ſanguinem vomunt ſpumantem, omnique dolore carent ſub diaphragmate, à Pulmone vomunt.* id eſt, interprete *Dureto*, plena, quod ajunt, profundunt manu.

§. 2. Dom. *Fr. Sylvius* aperuit fœminam quæ cum vomitu ſanguineo animam effuderat: ab 18. menſibus menſtra purgatione caruerat: Ex dextro lobo aperto ſanguis profluebat copioſus, ſtagnans ibidem propter obſtructiones; hæc cauſa aſthmatis & vomitus ſanguinei. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Vomitus omnium ingeſtorum pertinax ob pylorum gypſea materia intus & extra obductum.

Dom. *de Iay*, in Curia Pariſienſi Advocatus, primis anni 1678. menſibus, præ aſſidua nimis & attentiore negotiorum tractatione, temperiei cum eſſet melancholicæ, inſignis obtigit humorum conturbatio, cui ſe non modo anorexia adjunxit, ſed & prææterea nauſea frequens, toto fere trimeſtri moleſta, irritis omnibus quæ ad eorum accedentium ſedationem adhibita fuere remediis, affectus pertinacia ægrum ad vitæ extremum languorem deduxit, cum quo exactis quatuor aut quinque menſibus, quotcumque alimenta aliave ingeſſit, ea vomitu excluſit præter pauculum liquorem, eadem copia qua aſſumptus erat non excluſum: menſe autem circiter lugubri illo in ſtatu tranſacto, obiit annum agens circiter XXXV.

Cadaver diſſectum à *D. Amyens*, qui reperit univerſum pylori ambitum exteriorem, materia dura, gypſea, digiti tranſverſi craſſitiem excedente, ad medium uſque fere duodenum protenſa, cortici duriori non abſimili incruſtatum: Aperta demum illa pars, interius ſimili materia obducta & infracta apparuit, cavitatem ejus adeo occupante, vix ut ſtylo tenui pervia eſſet, ad fundum ventriculi porro perveniens, in quo ejuſdem materiæ, minus autem duræ & craſſæ, portio quædam deprehenſa. *Nic. de Blegni, Zodiaci med. Gallici panni. 1679. p. 46.*

Observatio II.

Nauſea frequens ob abſceſſum cordi & ventriculi orificio proximum.

Diſſecando cadaver Coriarii circiter quadragenarii, coram *D. Auberto & Bineto* Medicis quorum cura febri continua laborans, quam hydrops aſcites ſubſequutus eſt (commiſſus fuerat) intra cavitatem thoracis obviam habui abſceſſum, intervallum quod cordi & ventriculi orificio ſuperiori ſubeſt, occupantem, verſus latus ſiniſtrum leviter declinantem, tunica peculiari donatum, in quo circiter ℔. puris concluſa erat, cum materia lapidea alba, in corpuſcula quædam ſeparata diſtincta, duarum ad minimum librarum ponderis:

qua

qua de cauſa eo gravior fuit abſceſſus toleratuque difficilior, quod perpetuò verſus inferiora cunctæ partes thoracis detraherentur, undè compreſſo ventriculo ægro ſæpè moleſtæ erant *Nauſeæ*, citra tamen ſyncopen, febrem, ſpaſmos, quæcumque tandem accidentia invehere ſolent vapores maligni, concluſum enim pus tetrum nullum de ſe fundebat fœtorem. *D. Caronius in Zodiaco Medico Gall. p.* 128.

Observatio III.

Vomitus cibi continuus ob membranarum ventriculi incraſſationem.

Cibum *quidam* evomit non confertim, ſed ubi cœpit eum paulatim tota die & nocte per eructationes emittit, nuper crudum penitus & minimè mutatum, nunc verò aliquid mutationis referentem, &c. Quibus morbis id fiat videamus, certe cruditas ventriculi ferè ab intemperie frigida eſt, neque nos hic aliud ſignum videmus, calida namque magis cibos corrumperet, citiusque permutaret, hanc intemperiem cum materia craſſa eſſe durities intellecta in inferiori ventriculi parte ſignificat, & tenſio illa ac tumentia quanquam non dura admodum, quæ ab imis dextris coſtis ad umbilicum vergit, quaſi duodeni inteſtini curſum teneat, quod non ſolum materiam, ſed locum quem ea occupat nobis declarat, nam dextram ventriculi partem tenet, quæ cum inferiori porta & duodeno continetur: infarctas ergo eas eſſe membranas, atque etiam nutritas male ab aliquo craſſo humore putandum eſt; & eodem quidem frigido, non tamen penitus humidô, quoniam ſpatio etiam pituita exſiccatur, illudque alimentum ſenſim areſit, vidi ego veſicas urinæ hoc pacto craſſas & duras factas, quarum membranæ malo alimento gravatæ occalluerunt, quod genus tumoris refert *Celſus* lib. 7. cap. 18. Vidi ventriculos, & ob id ſua munera obire non poſſe: poſſumus hoc pacto dicere partes, ſeu membranas intumuiſſe quia craſſiores factæ ſunt, tumores tamen habere collectos & circumſcriptos nequaquam, illi enim quaſi apoſtemata ſunt, hoc tumentiæ genus minimè: eo autem frigida intemperies devenit hoc frigido alimento & recremento pituitoſo, quod multum cum vomitibus videmus hac ſpirituum vacuitate, qui duritatem & obſtructiones non poſſunt permeare, ut cibus parum admodum ſpatio mutetur, & leviſſimi generis; qua tanta intemperie non ſolum concoctrix facultas, ſed aliæ quoque omnes, ob magnum ventriculi à ſui natura receſſum, ferè exſolutæ ſunt, ſic nec cibum continet, neque valenter expellit, neque infra deponit, quoniam contracta porta eſt partium illarum duritie. *Guarinonius conſultat.* 43.

Observatio IV.

Vomitus continuus ab Abceſſu ulcerato in Pyloro.

Nuntiatus nobis eſt obitus Collegæ noſtri, Dom. Perrotii, quem abſtulit Abſceſſus ulceratus in Pyloro, undè vomitus perpetuus concitatus. *Guido Patinus Epiſtola xliv.*

Observatio V.

Anatome Ancillæ Altemburgenſis quæ bufones vomuerat.

Anno 1662. Menſe Februari in Xenodochio Altenburgenſi mortua eſt Catharina illa Geiletin, quæ annis retrò quaſi viginti bufones non paucos, ſimiliſque ſaburræ plurimam colluviem vomitu rejecerat, quemadmodum pluribus videre eſt in ſtupenda hiſtoria, quam vix comparandus noſtræ ætatis Medicus & Anatomicus Dom. Dom. Bartholinus Centuriis ſuis Hiſtoriarum rariorum Anatomicarum inſeruit.

Cum verò allegata hiſtoria, quæ dictæ Catharinæ ab anno 1647. uſque ad annum 1658. contigerunt, tantum referat, hic reliquum Vitæ ſuæ ſtatum morboſum, fatum & Anatomiam enarrare operæ pretium exiſtimamus.

Permanſerat Ancilla ab illo tempore quaſi ſemper in eodem ſtatu, ſcilicet, affligebatur continuo pedum inſigni tumore, undè non raro cutis findebatur ac ſerum extillabat, macie reliquum corpus occupante. Subinde atrociſſimos dolores circa ſtomachi regionem perpetiebatur, ut credere ſe ibi loci à vivo animali veluti accutiſſimis unguibus lancinari, nullum tamen hactenus unquam ſive animal ſive vermem, aut particulam horum vel vomitu vel ſeceſſu rejecit.

Vinum aliquandiu bibebat cum juramento, nam juſſu Sereniſſimæ Principis Altenburgicæ id ipſi certa menſura porrigebatur, tandem averſabatur, quemadmodum & jam pridem omnem cereviſiam; &, ex cibis, carnes, melius potum cereviſiæ ſecundariæ, optimè lactis

& aquæ ferebat. De doloribus, duritie & pondere dextri lateris ferè ſemper conquerebatur; quoties noctu ſupina dormiret, toties largiſſimas eruptiones Sanguinis è faucibus experiebatur, aliquando citra ſenſum, ut hinc periculum ſuffocationis immineret, (Habeo hæc ex ore ipſius ægræ, quam curioſitatis cauſa anno 1659. menſe Iulio inviſebam;) atque hiſce præcipuè ærumnis vexabatur, donec tandem ſupervenientibus vomitibus, quæ cum fœtore moleſtiſſimo nonnullas feces inteſtinales explodebant, diem ſuum miſerrimè obiret.

Accidit ut eo ipſo tempore apud Exc. Dn. D. Chriſtophorum Ausfeld, Archiatrum & Phyſicum Altemburgenſem, Medicum & Chymicum, Ipſa teſte Invidia, ob exquiſitum Ingenium ac judicium raræ Prudentiæ, Præceptorem paulò ante meum & deinde Fautorem dum vivam venerandum, diverterer; Cum itaque Ancillæ mors indicaretur eidem prælaudato Dno. Hoſpiti, Auctor is mihi fuit, ut cadaver ſecarem, ejuſque viſcera, quoad liceret, ſcrutarer, quanquam Ipſe, propter alia negotia apud Sereniſſimam tunc ſine mora obeunda, ſectioni intereſſe minimè poſſet. Equidem lubentiſſimè negotium in me ſuſcipiens, ad ſectionem propero, dies enim jam agebatur tertia, ex quo vitam finierat ancilla, &, ne ſocio deſtituerer, adſciſco Sereniſſimæ Principis Chirurgum, Ioh. Hilſcher, virum induſtrium ac curioſum, nec artis ſuæ vulgariter gnarum. Uterque mox in Xenodochium recepti, ad ſectionem, quantum loci commoditas non ſatis commoda permittebat, diſponimus cadaver, immò vero ſceleton ſola cute indutum, ubi protinus duo apparent Tumores mediocrem nucem juglandem vix æquantes, quorum alter in ſiniſtro latere in infimis lumbis, alter pubetenus eruperat, hic vero paulò ante obitum ſponte ſua crepans in ulcus degeneraverat. Aperto jam Abdomine ventriculus & inteſtina primo luſtrabantur. Ille quaſi omnino vacuus erat, ac ſaltim duo circiter cochlearia liquoris limpidi continebat; Hæc, dum à Meſenterio omni pinguedine deſtituto ſepararentur, in Ileo ipſos tres Nodos, ſingulos dimidii digiti longitudinem æquantes, & nulla intercapedine à ſe diſtantes, exhibebant, qui accuratiùs perluſtrati, erant Duplicaturæ inteſtini in ſe retracti, quæ licet levi tractu tenſæ, non difficulter ex ſe recedebant, nihilominus, quantum fieri potuit, diligenter cavebatur, ne duplicaturæ illæ in ſeparatione à Meſenterio diſſolverentur, ſed potius in ſuo poſitu conſervarentur, donec experiri liceret, an aliquid per haſce ſtructuras tranſire poſſet. Infuſa ergo deinceps eſt Aqua, & deprehenſum illam quidem non penitus præcludi, veruntamen veluti guttatim ſaltem tranſmitti. Poſt hæc hi Nodi evaginabantur, & inteſtina omnia aquâ eluebantur, cum qua perpauca, parva & dura excrementa, & quatuor Lumbrici perexiles exturbabantur. Iam Epati manus injiciebantur, quod ſolito nonnihil grandius maximam partem ventriculi premebat; in ejus media ſima parte conſpiciebatur macula alba, circumferentia Thalerum æquans, adſpectu adipi, Cordi adnaſci ſolitæ, tactu cartilagini molliori ſimilis, quæ totum parenchyma penetrabat, & in cava parte amplius ſpatium occupabat. Hanc ſtipabant plures aliæ minores maculæ in utraque ſuperficie, quarum internæ crebriores & latiores externis exiſtebant. Diſſectum per medium Viſcus, intrinſecus quaſi totum, per ſui latitudinem, album & durum apparebat, vaſa cuncta hiabant, ſed veluti in crucis formam conformata, preſſa manu liquorem album craſſum & veluti ſanioſum reddebant; Albedo verò illa verſus utramvis extremitatem ſenſim remittebat, rubore naturali ibi conſervato. Ipſum Parenchyma ad minimum 4. libras civiles (nam juſtum pondus ad manus non erat, quo exactè trutinare poſſet) pendebat. Cætera accuratiùs perquirere incommoditas loci & temporis, immò & fœtor cadaveris minimè permiſit.

Scolion) Sub initium hujus Anni 1670 Epiſtolarum Medico Philologicarum D. Thom. Reineſii, farrago poſthuma, ſemicenturiam non valde excedens, edita eſt, in quarum 39. p. 20. ſupra nominatæ Catharinæ hiſtoriam laudatus modo Medicus Criticus, recenſet, ſed paulò aliter quam illa olim Excellent. Dom. D. Bartholino communica fuit. Minimè ergo tædioſum fore L.B. puto, ſi inde quædam carptim, hoc eſt, quoad hæc ab illa relatione diſcrepare videtur, vel hæc illius defectum ſupplere poteſt, huc tranſcripſero, ſedulo præcavendo animum ullius fidem quoquo modo ſubleſtam reddere volentem.

Apud Bartholin. c.4. obſ. 19. p. 255. refertur, Ancillam fuiſſe temperamento Cholerico & ſanguineo.

B p 256. Menſes interea ſuppreſſi:

Reineſius p. 70 Corpulentam Ægram & Colore florido dicit.

R p 71. Feras ſe enixas eſſe ferebat, ſed delusam arguit hoc quod ſemper (ad 12 Julii anni 1647.) juſta muliebria proceſſerint, id quod ex ipſa, primo ad eam ingreſſu, quæſiveram &c. & p. 72. ex abſentia ſymptomatum ſignorumque male affecti (uteri) & menſtruis ſemper (uſque ad 11. April. anni 1648.) ritè fluentibus, uti ad me fatebatur, progreſſis colligere. potui. &c.

B p. 256. poſt biennium. R p. 70 Poſtquam vere anni præteriti varios in abdomine dolores lancinatorios, inſolentes in eodem motus & inflationes ſenſiſſe, (eadem ſymptomata, uti & faſtidium quorumcunque potulentorum, inſanum verò appetitum aquarum & lactis à quinquennio

quennio Vernis Menſibus ſe experiri, & vomitibus vehementiſſimis affligi, refert ipſa) &c.

B. p. 256. 25. Iun. ſuaſu Chirurgi ad ſudorem ſe compoſitura in Aqua Fumariæ parum Mithridatii ſumpſit, unde poſt bihorium graviſſimas anxietates &c. Bufonem magnum duoſque parvos, cum duobus lacertis viridibus per os rejecit &c.

R. p. 70. 23. Iunii Anni 1647. neſcio cujus conſilio adſumpta Theriaca balneum ingreſſa, nocte inſequente ingraveſcentibus doloribus poſt jectigationem multam, ſudores frigidos, amputationem vocis, & alia ſuffocatis ex utero, vel alioqui Ventriculo graviter laborantibus familiaria, evomuit 26. Iun. bufones duos majores (*die grofste hat ein un ein halb Quintlein gevvogen*) quatuor minimos magnitudine Fuci majoris, & lacertas duas exiguas, auricularis digiti longitudine, craſſitudine ſcriptorii calami, vivas omnes, &c. Præmiſſo Clyſtere exhibui Pilulas (ibi deſcriptas,) dici vix poteſt quanta ſordium viſu & odore peregrinarum, viridium, luridarum, maculoſarum, viſcidarum copia ex intervallo ſeceſſerit. Ægrota interim ad omnia bene habere, reverti appetitus &c.

B. p. 257. die 12. Iulii unus prægrandis, & duo parvi bufones mortui expulſi eſſent.

R. p. 70. die 12. Iulii ſentire ſe hypochondrio pondus quaſi quoddam ajebat, accedebant tormina & motiones impetuoſæ cum ſumma anxietate & inquietudine, donec admictum urgeretur, quo conatu ſeceſſit bufo minor & poſt bihorium major; comite minimo quodam, mortuus. Haſce feras ipſa è pudendis prodiiſſe & enixa ſe eſſe ferebat. (*die grofste hat 3. Loth vvenige 1. Quentl gevvogen*) ſed deluſam, &c.

B. p. 257. D. Thomas Reineſius cum Claudero tentavit neceſſaria remediorum genera, ſed tota iſta ætate nullum amplius inſectum obſervarunt, &c.

R. ibid. ex præſcripto juſſi pergere uti cœperat 18. Iulii ingruere vomitus aquarum lutulentarum, craſſarum, lentarum, citrinarum, ſummè fœtentium; urinæ etiam ſimiles mingebantur cum ſedimento farinaceo copioſiſſimo, ipſa viribus admodum dejectis; nihilominus perrexi adhibitis etiam ſubinde analepticis ægram refeci.

XXVIII. Iulii poſt noctem prægreſſam graviſſimam, cum conſuetis ſordibus (quæ interea ad menſuras 30. ſeceſſerant) maſſam albam è luteo, fibroſam, corruptam, fœtidam puncticulis lucentibus, velut oculis, interſtinctam dejecit; ſimiliemque ad uſum extracti Alhand. & Theriac. per quatriduum (exhibiti) 9. Auguſti. Ab eo tempore paulatim convaluit, conſuetos cibos poſt uſque adpetiit, lacte tamen & aquis ſemper delectata eſt, & nunquam uſa, autumnum hiememque ſine notabili offenſa peregit.

B. p. 258. Anno 1648. menſe Martio denuo quaſi ſurſum repentia animalia ſenſit &c.

R. die 24. Martii (Anni puta 1648) proxime de familiaribus in abdomine torſionibus & turbis, ventris duritie, & inflatione, appetitu dejecto, corporis inuſitata gravedine, pigritie & & ad motum citatiorem ineptitudine, cum inſomniis turbulentis & dyſpnœa moleſta ad me ventitans querebatur: ſuſpicatus quod erat ſine cunctatione, exhibui ei mane ſumendam maſſam Pilularum è Marocoſtin. Mindereri ſucco abſintii imprægn. extr. Panchymag. & tr. alhand. veſpere verò bolum è pulv. Dictamn. Cret. Contrayerva excepto theriaca formatum; Dejicit ſordes inſtar gelatinæ conſiſtentes, virides, viſcidas, cum aquis viridibus fœtidiſſimis, & uſu harum per quatriduum continuaſſet, 29. Martii poſt tormina atrocia excrevit ranam muco plurimo involutam, cum tribus lacertulis & quarto dimidiato, vivam, ſubinde in aquis ſuis coaxantem & effuſis aquis in tina ſaltantem: ea in ſextum diem in aquis ſuis vixit. Die Jovis ægrota ſatis hilaris erat: juſſi igitur pergere. Die Mercurii, 4. Aprilis, evomuit ranas virides majores duas, vivas, & 11. Aprilis bufonem grandem, turgidum, cum acutiſſimis ungulculis, mortuum, alvo excluſit. Referebat ſoror per horas ſex enixu conatam fuiſſe feram excludere, ſed non voluiſſe, donec ipſa manum admoveret & extraheret. Nihil poſt hanc excretionem, vivorum animalium, cum copioſiſſimæ per dies plurimos, prioribus ſimiles, contingerent evacuationes, ſeceſſit præterea, etſi per menſis ferè ſpatium aloëticis cum ſumma εὐφορίᾳ uteretur, & biberet aquam Salviæ acero ſcillitico temperatam. Vivit autem hodie valetque, ne minimum quidem morboſi indicium præ ſe ferens; &c.

Hactenus Dn. D. Reineſius curæ ſolum præfuiſſe videtur, quæ verò deinceps ab anno 1649. ad annum uſque 1655. ægrotæ acciderint ex ſupra toties laudatiſſimi Dn. D. Bartholini Relatione petere licet.

Denique de generatione horum animalium in corpore hujus ancillæ pauca habet Reineſius, quæ his abſolvit: Ego non dubitem adſerere proximo ab hauſtu ſeminibus animalium fœtæ aquæ verè per vomitum, quem ſingulis annis vernis menſibus pati ſolebat, excluſas fuiſſe feras: Sed aquas nec ipſa quidem, utpote quæ vel in cloacas, vel in fimeta evomere conſueverat, obſervaſſe; Senſiſſe interim multa craſſa & corpulenta ore ſuo extrudi paroxyſmis vomituum creberrimorum. *Henricus VVallgnadius.*

Thomæ Reineſii Epiſtola ad Thom. Bartholinum de Ancilla Altenburgenſi ranas &c. evomente.

Catharina *Geilerin*, ancilla ruſticana è pago *Kursdorff* diſtrictus Waldenburgici, annos circiter 30. nata, quæ per annos mulros operis ſervilibus in oppido noſtro vitam toleravit, corpulenta colore florido, poſtquam vere anni præteriti varios in abdomine dolores lancinatorios, inſolentes in eodem motus & inflationes ſenſiſſet (eadem ſymptomata, uti & faſtidium quorumcunqne potulentorum, inſanum verò appetitum aquarum & lactis à quinquennio vernis menſibus ſe experiri & vomitibus vehementiſſimis adfligi conſueviſſe refert ipſa) 23. Junii An. 1647. neſcio cujus conſilio adſumpta theriacâ balneas ingreſſa, nocte inſequente ingraveſcentibus dolnribus, poſt jectigationem multam, ſudores frigidos, amputationem vocis, & alia ſuffocatis ex utero vel alioquin graviter ventriculo laborantibus familiaria, evomuit 26. Iunii bufones duos majores, quatuor minimos, magnitudine fuci majoris, & lacertos duos exiguos auricularis digiti longitudine, craſſitudine calami ſcriptorii, vivos omnes. Territi hac inuſitata ferarum excretione domeſtici me vocarunt. Reperi adhuc de doloribus roſivis, ſenſu moleſto volutantium in inteſtinis glomerum & nauſea querentem; præmiſſo igitur clyſtere è lacte, cui aliquid Philonii, olei verò plurimum addideram, exhibui pilularum ex aloë ſucco citri imprægnata & extr. tr. alhandal ſeu diacolocynth. quod deſcribit Libavius in Apocal. Hermetica, & oleo citri paratam maſſam, ventriculo verò roborando mixturam ex aq. theriacali, ſtomach. Man. cum rhab. ſyrup. acetoſ. citri & momento aceti ſcillitic. præſcripſi: Dici vix poteſt, quanta ſordium viſu & odore peregrinarum, viridium, luridarum, maculoſarum, viſcidarum, copia ex intervallo ad uſum duplicis iſtius medicamenti ſeceſſerit; ægrota interim bene ad omnia habere, reverti appetitus, cereviſia etiam ſine faſtidio ab ea ſumi, tumultu interaneorum etiam aliquatenus ſedato 12. Iulii ſentire ſe in hypogaſtrio pondus q. quoddam ajebat; accedebant tormina & motiones impetuoſæ cum ſumma anxietate & inquietudine; donec ad mictum urgeretur, quo conatu ſeceſſit bufo minor vivus, & poſt bihorium major, comite minimo quodam, mortuus. Haſce feras ipſa è pudendis prodiiſſe, & enixam ſe eſſe ferebat; ſed deluſam arguit hoc, quod ſemper juſta muliebria rectè proceſſerint, quod ex ipſa primo ad eam ingreſſu quæſiveram, per alvum igitur excretæ fuêre. Nihil autem novavi, ſed ex præſcripto juſſi pergere uti cœperat. 18. Iulii ingruere vomitus aquarum lutulentarum, craſſarum, lentarum, citrinarum ſummè fœtentium, urinæ etiam ſimiles mingebantur cum ſedimento farinaceo copioſiſſimo, ipſa viribus admodum dejectis, nihilominus perrexi, exhibitis etiam ſubinde analepticis ægram refeci. 28. Iulii poſt noctem prægreſſam graviſſimam cum conſuetis ſordibus (quæ interea ad menſuras 30. ſeceſſerant) maſſam albam è luteo, fibroſam, corruptam, fœtidam lucentibus velut oculis interſtinctam dejecit: ſimilemque ad uſum Extr. tr. alh & theriacæ è quibus formari bolos & per quatriduum exhiberi juſſeram 9. Auguſti: ab eo tempore paulatim convaluit, conſuetos cibos potuſque adpetiit; lacte tamen & aquis ſemper delectata & nonnunquam uſa, autumnum hyememque ſine offenſa notabili exegit. Die 24. Mart. proxime de familiaribus in abdomine roſionibus & turbis ventris duritie & inflatione, appetitu dejecto, corporis inſſitata gravedine, pigritie & ad motum citatiorem ineptitudine, cum inſomniis turbulentis & dyſpnœa moleſta ad me ventitans querebatur; ſuſpicatus quod erat, ſine cunctatione exhibui mane ſumendam maſſam pilularum è marocoſt. Mindereri, & ſucco abſynth. imprægn. extr. panchym. & tr. alhand. veſpere bolum è pulv. dict. Cret. contrayervæ excepto theriaca, formatum; dejecit ſordes inſtar gelatinæ conſiſtentes virides, viſcidas cum aquis viridibus, fœtidiſſimis, & cum uſum horum per quatriduum continuaſſet 29. Mart. poſt tormina atrocia excrevit ranam muco plurimo involutam cum tribus lacertulis & quarto dimidiato, vivam, ſubinde in aquis ſuis coaxantem, & effuſis aquis in tina ſaltantem: ea in ſextum diem in aquis ſuis vixit. Die Iovis ægrota ſatis erat hilaris; juſſi igitur pergere. 4. Aprilis evomuit ranas virides majores duas vivas, & 11. Aprilis bufonem grandem, turgidum cum acutiſſimis unguiculis, mortuum alvo excluſit. Referebat ſoror per horas ſex enixu conatam fuiſſe excludere feram, ſed non valuiſſe, donec ipſa manum admoveret & extraheret. Nihil poſt hanc excretionem vivorum animalium, cum copioſiſſimæ prioribus ſimiles per dies plurimos contingerent evacuationes, ſeceſſit præterea; etſi per menſis fere ſpatium aloëticis cum ſumma εὐφορίᾳ uteretur & biberet aquam ſalviæ acetoſcillit. temperatam. Vivit autem hodie valetque, ne minimum quidem habitûs monſtroſi indicium præ ſe ferens; non deſinam tamen proximo, ſi Deus vitam conceſſerit, vere, qnid eum ipſa futurum tandem accuratè obſervare. Variè quidem jactavit, ut ſolet, vulgus è natura excluſas fuiſſe iſtas feras; idemque de bufone illo grandi mihi perſuadere volebat ſoror; ſed minime omnium veroſimile eſt in utero naturaliter conſtituto (qualem noſtri ſubjecti eſſe ex abſentia ſymptomatum ſignorumque male affecti & menſtruis ritè ſemper, uti ad me fatebatur, progreſſu colligere potuit)

geſtatum

geſtatum, fotum, alitumque fuiſſe. Non ignotæ ſunt hiſtoriæ enixarum ſerpentes, mures, ranas & ſimilia monſtroſa; quas collegit Schenkius Obſerv. l. 4. c. de molis, duas etiam miras recenſet hujus generis Zacut. l. 2. Prax. Med. Adm. Obſerv. 140. & ſimilem de Fœmina Monſpel. Riverius Centur. 2. Obſerv. Med. ult. ſed diverſiſſimus eſt caſus noſter ab ea quæ dixi. Quæſtionem & dubitationem omnem de generatione diverſorum in corpore iſto animalium nim. è ſeminario eorum hauſto cum aquis corruptis, & ſic ab errore externo factam, tollit narratio ipſius ægrotæ. Refert enim ie, cum ante ſexennium & quod excurrit peſtilenti contagio infecta putaretur, domo hîc ab hero extruſam ad matrem ſe contuliſſe; villanos autem, quod Altenburgo, ubi peſtis graſſari diceretur & quidem ægra veniſſet, ſe in ædes maternas admitti noluiſſe: unde coacta fuerit ſe in caſam quandam tumultuarie pro recondendo fœno in prato vicino extructam abdere; ex eo gurguſtio ſubinde, impellente ſiti, ſe obviis lacunis & ſtagnis impleviſſe, & manu hauſiſſe, quod ſitim compeſceret, liquidum; ab eo tempore cum utcunque convaluiſſet, ſenſim ventrem intumuiſſe, & ſymptomata ſupra recenſita ſe adflixiſſe. Ego non dubitem adſerere, proximo ab hauſta ſeminibus animalium fœta aqua vere per vomitum, quem ſingulis annis vernis menſibus pati ſolebat, excluſas fuiſſe feras; ſed quas ne ipſa quidem, utpote quæ vel in cloacas in fimeta evomere conſueverat, obſervaſſet; ſenſiſſet interim multa craſſa & corpulenta ore ſuo extrudi paroxyſmo vomituum creberrimorum. Scripſi Altenburgi 20. Iun. A. 1648.

Reineſius.

Vixit adhuc, dum hæc ſcribo, ancilla iſta, vitamque conſuetis operis tolerat, ſatis vegeta & ſana, cum nullis cachexiæ vel alterius chronici morbi ſignis; ſaltem languet nonnihil, & reſpiratu non adeo libero, præſertim ad motum, fruitur. Victitat autem lacte utplurimum, cum intrito panis; potum alium omnem præterquam aquas abhorret, uti & carnes: quas ſi qua ingeſſerit, graviter adfligitur, & circa ventriculum inſolentes turbas perpetitur. Scripſi finiente Maio, Ann. 1661. Altenb. *Reineſius.*

Observatio VI.

In Anatome fœminæ crebro Vomitu obnoxæ, ventriculus à corpore ipſi incumbente excavatus, &c.

IN cadavere fœminino à clariſſimo Domino *Schact* non ita pridem diſſecto hæc obſervata.

1. Peritonæum inteſtinis ubique fere adhæreſcens, parte, qua adhæſit, innumeris ſcatens tuberculis, qualia in detracto pernæ corio apparent.
2. Omenti nullum veſtigium.
3. Inteſtina ipſa invicem coalita ut à manu Proſectoris ægrè divellerentur, coloris ſubfuſci, quaſi ſemel cocta, innumeris tuberculis minoribus hinc inde ſparſa.
4. Tubercula majora, magnitudine nucis avellanæ, in inteſtinis omnibus, præcipue recto, conſpicua, Tumoribus hæmorrhoidum, qui in extremitate ani ſolent protuberare, non diſſimilia.
5. Inteſtinum Ileum inflammatum.
6. Corpus ventriculo incumbens, altera parte ſanum, altera putridum, fœdoque ulcere, juxta orificium inferius, ventriculum excavans, cui adhæſit firmiter, quemadmodum & Peritonæo. Hinc forſan miſera hæc muliercula, dum vixit, omnia ore aſſumpta mox rejecit, quod in ventriculo à mole incumbente compreſſo hoſpitari nequiverit.
7. Hydrops pectoris.
8. Hydrops abdominis, in cujus cavitate iii. ſeri pintæ.
9. Lien parte inferiore putridus.
10 Ren dexter naturali major, ſiniſter naturali multò minor.
11. Hepar ſcirroſum, diaphragmati adnatum.
12. Calculi in folliculo fellis. *Oligeri Iacobai.*

Observatio VII.

Vomitus ſanguinis à vaſculis interioris ventriculi tunica hiantibus.

REtulit mihi Clariſſ. D. Wharton ſe aperuiſſe puellulam, quæ, aſperioribus pharmacis ab empirico medicata, in vomitum ſanguinis incidebat, viribuſque ſubitò exolutis obibat. Aperto ventriculo, vas nullum ſive exeſum ſive ruptum deprehenditur; ſed interior tunica, niſi in locis pituita oblitis, cruenta invenitur; & nuda tunica, dorſo cultelli leviter deterſa, numera ſanguinis minutula puncta exſpuit. *Franciſcus Gliſſonius Tractatu de ventriculo & inteſtinis.*

Obser-

Observatio VIII.

Vomitus funeſtus à pylori ſcirrhoſitate.

OPtatiſſimæ tuæ ſub dato diei 17. 27. Martii aliquid reſponſiunculæ abs me omnino exigunt, etiamſi tuis illis ἀντάξια, vix in mentem modo venirent uiis. Pylori σκιῤῥώσεις tibi nondum frequenter viſas, facile crediderο, quas nec pleriſque aliorum Practicorum innotuiſſe credibile eſt, cùm de ipſis pauca plane ſuis in lucubrationibus delibent: Attamen hanc quoque partem, aliarum inſtar, talibus affectionibus, variiſque ſive tumoribus, ſive etiam ulceribus patere, minime dubitandum tecú cenſeo. De hujuſmodi verò morbo video Cl. Ioan. Riolan. noſtrum appoſitè meminiſſe l. 2. Ench. Anat. c. 23 Vomitus accidit, inquit ille, velpropter orificium ſuperius ventriculi obſtructum, vel orificiú inferius. Si ſuperius alimentú cæſpitat in orificio ſuperiore, moxq; rejicitur, ſi in pyloro vitium eſt, alimentum aliquanto tempore retentum excernitur. Porrò præter Veſalium nuper defunctum, quo de in prioribus meis duorū aliorum, ſimili affectu extinctorum, hiſtoriæ commodum mihi nunc ſubeunt, quas heic libenter tibi communico: A. 1675. Menſe Martio, in cadavere adaperto D. Charaveij Negotiatoris Seplaſiarii hujus urbis Lugdun. vomitu perpetuo per menſem ante obitum conflictati, qui ſucceſſerat colico cruciatui, quo per tres quatuorve menſes antegreſſos vexatus fuerat, Pylorus deprehenſus fuit prædurus ac quadantenus cartilaginoſus, ſuo in orificio valdè coarctatus, & extra prædicti orificii fines tumor apparebat formâ oſſis hyoidis, mole ovi gallinacei, ſubjacebat pyloro pancreas durum ac ſcirrhoſum, comprimens pylorum cui adhærebat ita ut nihil ex ventriculo egredi poſſet. Ventriculo ſuper incubabat magna jecinoris portio ſub cujus fornice glutinata viſebatur illac peragrantis coli lacinia, quæ ſcalpello ab hepate ſeparanda fuit. Præterea colo illâ parte veſicula fellis bile nigrâ turgida inequitabat, quæ humoris iſtius ſulphurei contenti portionem, inter duas coli membranas eructando, colicum pathus, quo tamdiu afflictus vixit, excitârat. Eodem anno menſ. Aprili, Dom. Vulpianus Civis Viennenſis, vomitu perenni menſe uno & amplius detentus, tandem occubuit, die 7. prædicti menſis, cujus corpore adaperto Pylorus repertus fuit, tumore ſcirrhoſo obſeſſus, ferè in cartilaginis naturam induratus, molis ter amplioris, quàm naturaliter eſſe ſolet, unde meatus ipſius adeò ſtrangulabatur, ut nihil illac pervadere poſſet, atque ita aſſumpta quælibet per vomitum rejectabantur neceſſariò. Præterea ductus cholidochus obſtructus erat, unde cyſtis fellea hic extumuerat ad ovi gallinacei magnitudinem felle corrupto ac fœtente diſtenta, ad nigrum potiùs, quàm ad fulvum colorem tendente: quod ipſum fel in fundum ventriculi latenter effundebatur, quâ ratione laborans, picrocholus ἄν validius evadebat. Reliquis in partibus, ſive naturalibus ſive vitalibus nihil deſideratum niſi quod præ atrophia impendio emarcuerant, ac impalluerant, ut par eſt, univerſæ. *Iohan. Iacob. Harderus in Obſervationibus Anatomico-Practicis: ex literis Clar. Sponii Medici Lugdun.*

Observatio IX.

Vomitus Sanguinei cauſa extraordinaria in cadavere reperta.

SEptima hujus Menſis, Iulij ſc. Anni 1689. advocabar ad virginem annos decem & ſeptem natam, cui menſtruus fluxus jam à tribus ſuppreſſus erat Lunis, quæque à duobus tantùm diebus decumbebat. Dixit illa menſes eo ſibi adveniſſe momento, ac propterea jam meliùs habere. Cùm ipſius morbus pravum aliquod ſymptoma eumliem non haberet, diſceſſi ego ſine ulla remedii præſcriptione. At ſubſequenti die matutinis horis cùm mihi renunciaretur, illam poſt largam per partes genitales hæmorrhagiam, vomituſque ſanguinis enormes, obiiſſe, cadaveris apertionem inſtituebam, ac reperiebam renem dextrum, qui in ſtatu naturali lumborum itidem regioni dextræ insternitur, hic infimæ, eorumdem lumborum primæque ac ſecundæ oſſis ſacri vertebræ, medio accubuiſſe, aortæque & venæ cavæ truncos non parum comprimere.

Cùm ex ea compreſſione ſanguinis circulatio retardaretur, ac quaſi ſupprimeretur, illi cauſæ imputabam vomitum ſanguinis & largam per inferiora hæmorrhagiam quibus juvenculæ mors debebatur.

Subſtantia hujus renis erat prorſus cartilaginea, cùmque illum aperuiſſem octo in eodem cellulas inveniebam quæ calculos figuræ irregularis ac variæ magnitudinis complectebantur, alii etenim ova columbina, alii mororum fructus, alii faſeolos æquabant. Ren ille ultra libram unam cum dimidia pendebat. Arteriæ ac venæ emulgentis nec non ipſius ureteris vix veſtigium aliquod conſpiciebatur; ac tantùm in renis ſuperficie arteriolas aliquot advertebam. Uterus à parte dextra, ligamentum itidem latum, ovarium, tuba Fallopiana ipſiuſque corpus fimbriatum prædicto alligabantur reni. Ren ſiniſter in naturali collocabatur ſitu, at longitudinem ac craſſitiem præternaturalem nactus erat, longus enim dimidium pe-

dam

dem, & quinque pollices latus viſebatur; quod à duplici profluebat cauſa. Primò, quod cum ren ille utriuſque functiones ſuſtineret, eâ ſeri quantitate quæ per duos tranſmitti debuiſſet, complebatur ad ingentem turgeſcentiam. Secundò, quod cùm ren dexter à genuino ſuo aberraſſet ſitu ureteremque à ſiniſtro productum comprimeret, ſic urinæ per eum in veſicam deportandæ fluxus non parum cohibebatur, unde in rene moras longiores trahebat ipſumque ulterius diſtendebat. Ac revera magnam lotii quantitatem in variis renis pelviculis, pelvique præcipue majori, ſic immenſum ſane dilatato, reperii. *E literis à D. Dronin ad Dom. Regis datis, & in Ephemeridibus gallicis allatis.*

Observatio X.

Vomitus ſanguineo carnoſus rariſſimus, lethalis.

Generoſus à Waldau inter Sereniſſ. Saxoniæ Electoris milites locum tenens, per 6 aut 7. annos laborabat totius abdominis ferè, infra umbilicum uſque, duritie tam valida ac inſolita, ut digitis, ne minime quidem, comprimi potuerit. Procul dubio igitur totum meſenterium, unà cum hepate ac liene obſtructionibus validiſſimis, radicatis, ſcirrhoſis, affectum; nihilominus appetitus ſemper bonus fuit, comporationibus præcipue vini, liberaliſſime indulſit, ad miraculum uſque ſæpiſſime: vox & loquela per aliquot annos continuos, nunc rauca, nunc difficilis, nunc gracilis, nunc gravior. Pro curatione hujus affectus internè ac externè, multa, à multis etiam excellentiſſimis medicis adhibuit, pauco tamen emolumento. Ante aliquot Menſes, poſt continuatum medicamentorum uſum, totus venter, excepta lienis regione, emolitus; Tumor verò quidem cachecticus totum corpus occupavit, de dolore quoque hypochondrii ſiniſtri, verſus ventriculum, difficultate quadam reſpirandi, voce rauca & depravata manente, conqueſtus. Tandem die 2. Novembr 1685. inopinatò, nullo prægreſſo, violento motu, circa noctis initium in Diarrhœam incidit ſeroſam, cruentam, ſine omni tamen dolore, ſed adeò vehementem, ut illa nocte 16. aut 20., ſedes, primò nigricantes ſummè fœtidas, poſtea ſinceras habuerit; in ſequenti primo mane ſedili inſidens, abſente omni vehementi commotione vel doloris cujuſdam ſenſu, patitur vomitum ſanguineo carnoſum, magno impetu per fauces erumpentem, unà cum ſanguine ſincero multa copia, unam libram excedente, carnis parenchymaticæ membranis tenuibus præditæ in fruſtula nunc minora, nunc majora, quorum aliqua ferè 1. 2. digitorum longitudinis, ac craſſitiei, concerptæ, Lienem, Hepar, vel pulmonum corruptum & laceratum, ſine omni tamen putredinoſo ac corruptibili odore, accuratè repræſentantis. Facta hac evacuatione, viribus totaliter proſtratis, pulſu extremè debili & vix perceptibili, ipſe ſemi mortuus quaſi jacuit. Salva tamen ſemper manente ratione ac ſuo modo reſpiratione. Circa hujus diei veſperam adhuc unum vomitum ac ſeceſſum talem, alteroque in ſequenti mane tertium denique, quamvis in minori quantitate, paſſus eſt: Poſt hæc neque ſanguinem, neque carnoſam ſubſtantiam excrevit, niſi per aliquot vices, dejectiones ſeroſas, nigricantes, aliquoties ſummè fœtidas, injecto prius clyſtere abſtergente, conſolidante.

Sub prognoſi medicamenta confortantia, traumatica, balſamica, conſolidantia, ordinavi, quorum uſu melius quoque ſe habebat, vireſque paulatim recolligebat. Sed verebar ſemper, ne anguis ſub herba lateret, ſiquidem poſt vomitiones, ſummos adhuc dolores in latere perſentiebat, qui tamen ſucceſſive magna ex parte ſopi videbantur. Ventriculus tamen cibum rurſus appetit, ac digerit, quod fecum naturales excretiones indicant, licet diætam, diligenter quamvis admonitus, non, ut debet obſervet.

Quod metuerim, ſub herba anguem latitare, jamjam retuli, nec metus fuit vanus: Poſtquam enim generoſus æger, à graviſſimo & lethali morbo liberatus, priſtinæque ſanitati in tantùm reſtitui videbatur, neceſſitate urgente, ac jubente officio publico, iter per plures dies ſummè moleſtum, aëre maximè injurioſo, alternatim pluvioſo, ventoſo frigidiſſimoque, coincidenteque ſimul ſolſtitio hyberno ſubire tenetur. Quo jamjam peracto, in regreſſu in febrem continuam incidit, à cujus invaſione, tertia tandem die huc redit, curamque diligenter ſuſcipit, verum natura à graviſſimo prægreſſo morbo ſumme debilitata, viribuſque denuò proſtratis, morbique vehementia aucta, die hujus ſeptimo beate obiit, ſcil. die 30 Decemb. 1685. Cujus cadavere aperto, ſequentia notata fuere, & primo quidem circa viſcera, eorumque conſtitutiones.

I. *Infimi ventris.* Diſſecta abdominis cute, muſculis & Peritonæo, copioſa effluebat aqua flaveſcens? In hepate & abdomine portiunculæ quædam albæ ramentorum ad inſtar pinguiuſculorum, ab omento divulſorum, ſemiputridorumque hinc inde diſperſæ jacebant

cebant. 3. Hepar ipſum ingentis & vix credibilis magnitudinis, adeò ut dimidiam ferè totius abdominis partem ſolum occuparet, ventriculum totum obtegeret parte ſuâ ſiniſtrâ ad umbilicum uſque, dextra verò ad oſſis ilei cavitatem pertingeret latuſque dextrum ita totum repleret, & in hoc plurimis in locis membranis firmiter coſtarum adnatum. Ejus ſubſtantia non quidem ſcirrhoſa, interim tamen adeo duræ conſiſtentiæ, ut digitis fortiter etiam tangentibus vix ac ne vix quidem cederet, & ab Hepatis alias naturaliter conſtituti Parenchymate (quod facilè friabile rubicundum) planè diverſæ ac aliæ indolis, in parte ſaltem ſiniſtra circa ventriculum in extremitate ſua aliquatenus mollior & vegetioris coloris erat; diſſectum internè, coloris erat fuſci. Parte ejus poſtica dextra, qua coſtas ſtatim ſub diaphragmate contingeret trium digitorum latitudine jamjam corruptionis labem contraxerat, coloriſque erat lutidi ac faeile friabilis, membranamque coſtas cingentem corruptionis veſtigio teτroq; colore tinxerat. 4. Veſicula fellis magna humore bilioſo, atro ac craſſo plena. 5. Lien, humano, in ſtatu naturali, latitudine & craſſitie, triplo vel quadruplo major, lapidis ad inſtar, quantus erat induratus, color externus obſcure flavus, ac ochræus; in hujus medio, externe ſcirrhus, magnitudine Imperialis, qui tamen in ſubſtantiam altius non penetrabat, conſpicuus, quo mediante ſatis firmo ligamento membranoſo coſtæ membranæ firmiſſime adnatus; color internus plumbeo-fuſcus. 6. Pancreas ex diverſis glandulis, ex albo flaveſcentibus, maxime induratis, adeò ut digitis etiam vix comprimi poſſent, conſtabat. 7. In meſenterio quoque aliquot glandulæ induratæ, ſcirrhoſæ, coloris ex albo & nigricante mixti, non adeo magnæ quidem repetiebantur. 8. Ventriculus non parvus, humore nigricante, tenui, cui partes chyloſæ perfuſæ innatabant, ſemiplenus, cujuſmodi humor, in inteſtinis tenuibus quoque præſens. Alias benè ſanus, tunicaque ejus interior optimè rugoſa & naturaliter conſtituta videbatur. 9. Inteſtina omnia benè comparata, interim gracilia, viſceribus, inprimis Hepate, illis ſe magis explicandi, locum & ſpacium præcludentibus, ut judico.

Medii ventris. 1. Remoto Sterno & aperto Mediaſtino, nulla effluebat aqua flaveſcens. 2. Pulmo dextri lateris prætumidus, turgidus ſimulque durus, ut digitis difficile quoque comprimendus, ſicque, procul dubio ad omnem motum naturalem plane ineptus, plurimis in locis inſuper membranis ad mediaſtinum coſtas, pleuram firmiter annexus; imò infima ſua parte diaphragmati, arctiſſime cohærebat. Externè coloris luridi & flaveſcentis interne cinerei, mukiſque ex nigro ruffeſcentibus maculis obſitus, ac per totam ſubſtantiam tenui ac ſanioſo ichore manabat, inferiorique verſus diaphragma parte purulenta, craſſa ac flaveſcente materia repletus; hæcce Pulmonis pars per medium diſſecta, levi etiam facta compreſſione, multam materiam ſpumoſam, cum ſibilo & ſonitu quodam evomebat, in minore ſaltem, ſuperiore ejus parte, circa inſertionem venæ arterioſæ, mollioris erat nonnihil, nec adeò diſcoloris ſubſtantiæ. Siniſtri lateris lobus, dextro magnitudine multò cedebat, minorque erat, interim liberior, ad latera non ita adnatus. Ejus externus color obſcure rubeus, ad nigrorem tendens, quam faciem interna quoque ſubſtantia referebat. Mollioris denique ac flaccidæ ſubſtantiæ totus erat, quæ, ut videbatur, jamjam ad corruptionem prona. 3. Cor inſolitæ magnitudinis erat & turgidum, cujus auriculâ & ventriculo dextro diſſecto, non ſine magno ſtupore obſervabatur totum repletum materia tali, qualem ante paucas ſeptimanas per os vomitu rejecerat, rubicundâ, nimitum, grumis haud abſimilis, parenchymatica tamen, tenerrimiſque membranulis intertexta & cincta; tum quoque materiâ ſebaceâ, molliuſculâ, albicante, ad ſuavem flavedinem nonnihil vergente Steatomatoſâ quaſi. Et hæc duo colore magis, quam ſubſtantiâ diverſa terenta, partim diſtincte ac ſeparatim, eâ formâ quam à ſinuoſâ ac fibroſâ ventriculi cordis interna facie, cujus fibris ac foveis impacta quaſi firmiter inhærebat, nacta, partim ſuaviter invicem mixta, unumque corpus ex parte rubrum, altera parte album conſtituentia, nunc minore, nunc majore quantitate (horum aliqua nucem juglandem æquarent) alia oblonga, alia teretia conſpiciebantur. Vid. *Thom. Barthol. Anat. corp. hum. p. m.* 263 *ſeqq.* præter naturam multa in ventriculis, cordis ſcilicet reperiuntur. *Bauhinus*, fruſtula adipoſa; & *VVormius* noſter experientiſſimus ex utroque ventriculo carunculas quaſdam, interius albicantes, exterius rutilo colore emergentes; quod & nos Patavii pridem & Hafniæ in diſſectionibus noſtris invenimus hominum juxta ac brutorum. Eraſtus concretionem pituitoſam flaveſcentis inſtar medullæ quæ in boum coctis oſſibus reperitur. *Veſalius*, glanduloſæ nigricantiſque carnis libras duas. *Benivenius* fruſtulum carnis inſtar meſpili.

Eodem plane modo jam dicta & deſcripta materia ſiniſter quoque cordis ventriculus unà cum ejus auricula refertiſſimus; etiam portiunculæ quædam tum in vena arterioſa

rioſa, tum pulmonibus, ipſorumque bronchiis, ipſa arteria magna cor egrediente, & in adſcendentem & deſcendentem truncum ſeſe dividente reperiebatur. Dicta hæc materia cordis ſinubus extracta, collecta, non pauca, ſed tàm copioſa, ut duplicatam manus volam totam repleret, at ab omni corruptione & putredine erat libera, cujus nec minimum etiam veſtigium, odore vel viſu percipiendum exhibebat, non ſine ſumma admiratione. Inſuper ſanguis poſt mortem naturaliter congrumatus & coagulatus in cordis ſinubus videbatur, qui tamen à jam dicta materia colore & conſiſtentia facillimè & apprimè diſcerni poterat, undiquaque quaſi circa hanc diffuſus. Ipſa denique cordis ſubſtantia ex optimè ſana, denſa, ac dura carne conſtabat, hâc ſaltim differentiâ, quod tenuioris ac minoris craſſitiei ac in ſtatu naturali aliàs eſſe ſoleat. Ventriculi econtra amplitudine & capacitate ſtatum naturalem longè excedebant. In ejus ſepto nullus tranſitus, meatus vel foramen (ex mente *Folij*) oculis uſurpandum, tale verò vivo adhuc & maximè perſpirabili corpore adfuiſſe, rationi haud abſurdum videtur, facillimèque crèdiderim. 1. Hiſce luce meridianâ clarius nuperum vomitum ſanguineo carnoſum, ab ipſo corde per pulmones, mediante venâ arterioſâ, anaſtomoſin cum pulmonum bronchiis habente factum. Quamvis mirandum, nec ſatis demirandum, quomodo talis copioſa in viſceribus vitalibus primo collectio, deinde violenta ac enormis excretio, ſine momentaneo vitæ diſcrimine fieri potuerit? 2. Diſquirendum unde materia hæc albicans & parenchymatica? Putarem, chylum ex parte in corde à ſingulari hujus viſceris idioſyncraſia, in hanc albicantem primum, dein ſucceſſivè in parenchymaticam ſubſtantiam, accedente excellenti calore & fermento cordis ſpecifico degeneratam; ſiquidem in nupero enormi vomitu ſanguineo carnoſo, pauciſſima & in minoribus ſaltem portiunculis materia albicans rejecta, reliquum totum ſanguineo-carnoſum videbatur. Ergo concludo, copioſam repertam albicantem materiam, in auriculis ac ventriculis cordis, vaſiſque ejus propinquioribus nondum ſatis digeſtam, excoctam & in parenchymaticam ſubſtantiam concretam fuiſſe, deficiente ſcilicet ad hoc opus ſufficiente temporis morâ. 3. Poſito nunc, dictum vomitum ex corde ortum, per pulmones & aſperam arteriam factum; Quærendum per quas vias factæ eodem tempore tam copioſæ alvi dejectiones ſanguineæ, una cum aliquot fruſtulis carnoſis, parenchymaticis. Putarem has particulas inſtituto à Natura ſponte ſua (poſtquam copia nimis laceſſita) motu hoc quaſi critico, & violento vomitionis actu, facili negotio per œſophagum ad ventriculum & inteſtina deſcendere. Sanguinem verò & ſeroſos humores breviori & magis convenienti nobis quamvis incognita, naturæ tamen haud impoſſibili viâ *v. g.* per venam quandam vel ramum phrenicum, vel alium per anaſtomoſin, ad inteſtina ablegari potuiſſe, quoniam planè nulla inteſtinorum & ventriculi læſio obſervanda, hæcque actione chylificandi, & excrementa alvina ſequeſtrandi, officio ſuo ſemper bene functa fuère. 4. Hæmorrhagiam narium difficillimè & nullis ferè remediis ſiſtendam die vigeſima Novembris obortam, puto, ab acrimonia ſanguinis billioſa acri, adjuvante ſufflaminata ſanguinis in corde ejuſque vaſis circulatione, facultateque retentrici, ſimul valde debilitatâ. 5. Totius abdominis ab hinc elapſis annis, ſummè indurati, ante aliquot menſes facta emollitio non revera, ſed tantùm apparenter ea fuit talis, & provenit à tumore cachectico, & ſero intra peritonæum, viſceribus, inprimis Lieni & Hepati, quod induratâ ſuâ mole, abdomen ultra dimidium replebat, innatante, tactumque hoc modo illudente. *D. Chriſtiani Erneſti Clauderi. Miſcell. Cur. Decur. II. Ann. 4.*

Observatio XI.

Vomitus cruentus lethalis.

Nicolaus Dauner auriga aulicus Stutgardienſis, emeritus, annorum nempe ſexaginta octo habitu procero & macilento, crapulæ adſuetus, ab Autumno uſque anni 1682. queſtus de doloribus in ſiniſtro ventriculi latere, ſentit duritiem ibi cum torminibus, revomit plerumque quod manducavit poſt dolores. Quæ ſymptomata à tumore quodam oris ventriculi, aut conſtrictione venire ſuſpicatus ſum. Itaque

cum alvus per octo dies concluſa fuerit, mannatam potionem dedi, hinc clyſterem quibus bene fuit evacuatus: mox ſuccum naſturtii aquatici cum ſero lactis, cui incocta rad. bryoniæ, impoſito inſuper empl. malactico. Fine Decembris, factis iſtis, per dies quatuor, mollior videbatur eſſe tumor, nondum fert cibos, decoctum verò quamvis ingratum, non tamen rejicit. Clyſteres poſtea per vices repetiti, & rad. lil. albor. in lacte coctæ alvum ſolverunt, datæ ſcil. ad emolliendum tumorem. Anno 1685. Ianuarii initio atra copioſa vomit, hinc nono die cruentis miſta & fœtida. Nihil ſumpſit cibi, ſolo vini vitro contentus & reſtauratus; tredecimo, cùm per multos dies alimentis abſtinuiſſet, totus conſumptus, matutinâ ſextâ moritur.

Apertu abdomine, omentum ſiniſtrorſum ſponte reclinatum erat, dextrorſum inteſtinis nudis manentibus. Pancreas durum glandulis magis quàm naturaliter rotundis, conſtans, affixum ad fundum ſtomachi, nullum enim aliud apparuit pancreatis ſignum, ut ut, multæ ſatis grandes glandulæ, & ad ſpinam dorſi & in meſenterio in conſpectum venerint. Stomachus ipſe venas valdè tumentes oſtendit extra Pylorus externo tactu durus, & citra hunc dura quædam linea quales infra ſtomachum glandulæ fuerunt inventæ, tales quoque ſupra ſtomachum, ita ut inter has anguſtatus fuerit dimidius, reliqua ſiniſtrâ parte tanto ampliore facta & aſſurgente ad epar repreſſum, pluribus tamen hic, ſed minoribus & inſtar cannabis grana, ſparſis glandulis. In cavitate ubi venæ quoque valdè tumebant, materia cruenta, ſubnigra, fluida, acidum olens, qualem excrevit demum pridie mortis, & antea copioſiſſimè ad menſuras multas. Membranoſa quoque puls & viſcida erat admiſta, credebaturque membranam illam ventriculi tunicis adhæſiſſe, quia aſperæ fuerunt alicubi. Hepar ſanum & boni coloris Lien pallidus. Mediaſtinum tenue & quaſi ſimplex. Pulmonum dexter lobus inferiùs parùm Sterno affixus. Muſculi omnes conſumpti. Hic in dextro cubitu ichoroſum olim fluxum habuit, qui tandem juxta alis medicamenta, fonticulo inuſto, paucis menſibus ante mortem ſiccatus & repreſſus fuit.

Quæritur nunc: an ille ſanguis copioſus vomitu rejectus in cavitate latuerit, an in veſicula ſingulari, quæ tandem rupta fuit, veluti in Nattas Dein unde affluxerit, an ex liene, qui pallidus, & quaſi exanguis videbatur, & vaſa ad ventriculum tendentia valde diſtenta, an aliunde? cum nota nulla aperti alicujus vel eroſi vaſis fuerit, non facilè licuit conjicere: neque propter feſtinatam ſectionem vacavit inquirere. *D. Salomonis Reiſelii Miſcell. Cur. Dec. II, Ann. 4.*

Observatio XII.

Vomitus, quadraginta librarum muci corrupti, ac pici liquidæ ſimilis, lethalis, aliaque rariſſima in diſſecto corpore obſervata.

Offero curioſitati tuæ benevole Lector, caſum, qui non heri aut nudius tertius, ſed 28. ab hinc annis Lipſiæ, dum ibidem ſub favonio magni *D. Iohan. Michaelis* praxin medicam initiabar, accidebat; mihi autem certè promitto, illum antiquitatem ſuam raritate fore compenſaturum. Quid interiùs æger monſtri aluerit, ſummè meritus *Thomas Bartholinus cent. 6. Hiſtor. Medic.* de Stomacho in Thorace ſito meminit; ſed breviter ſaltem. Integra autem morbi hiſtoria, ac reliqua notata digna erant talia: Juvenis viginti quatuor annorum habitûs athletici ac corpulenti, ſago indutus Palladis fuit miles, ſub exercitu Suecico Vexilliferi munere aliquot annis fungens, rebus ſuis magis conſultum judicat, ut denuò in toga per tempus ipſius legibus ſeſe ſubjiciat, ac pro ſcopo ſuo obtinendo, celeberrimam ſibi eligit Academiam Lipſienſem; Finito ibi triennio bellica caſtra repetiturus, in Prædio Amicis ultimum dicit vale. Epoto hilaritatis, quod vocant, poculo, Hectores iſti Bacchici Cereviſiarium dolium è cella curant inferri hypocauſto illud benè agitant, & ſic, quod ſucceſſivo labore cauta ars ſeparaverat, purum ab impuro, illi incauti & temerarii, rurſus conjungunt. Circa tertiæ diei finem exhauriunt nectar illud; ſuccedit huic renovato belli candidato uno alteroquè ſtatim die laſſitudo, anorexia, cardialgia, ſingultus, quibus accedunt vomitus frequentiſſimi; excernebatur materia aduſta, picea, ac fœtens, admixto pituitæ viſcidæ albæ pauculo. Cum rejectorum color niger ac piceus, illorumque fœtor cum ſubitanea, eaque vehementi virium proſtratione monſtrarent, ob potum cereviſiæ fæcibus ſuis denuò impregnatæ & deturpatæ largiorem, cruditates in corporis craſſi Stomacho inteſtinis, meſenterio, totaque maſſa ſanguinea contentas fermentatione præternaturali eſſe commotas, cor-

ruptas; ac ob œconomiam Microcoſmi violentè turbatam in ſtomachum regurgitatas, ac revocatas eſſe, malignitate aliqua Archæo ſimul inſidias ſtruentes, adhibebantur ſtatim alexipharmaca, præcipitantia è c. c. uſto, ebore uſto, terra ſigillata, ſpiritus maſtichis, balſamica item è ſulphure, mumiâ miſcebantur; theriaca internè & externè applicabatur; nec omittebatur opium, & clyſteres acres revellentes, addito Elect. Hier. picr. cum agarico & nitro. Sed truculentia cauſæ eludebat opem ac operam omnem, donec circa diei tertii finem accedente plenaria eaque celerrima vitium proſtratione, atomis putridis balſamum vitæ extinguentibus, ſub copioſiſſima dictæ materiæ piceæ, per os, nares & alvum, quâ datâ portâ, proruptione ſuffocatus ad plures abierit, inter togam & ſagum medius. Novimus illum cum collegis thyrſigeris potatum in rus abiiſſe; neſciebamus autem, quod fœces denuò cereviſiæ conjugatas biberint; proinde obſtupeſcebamus, ſubitam illam & lethalem fermentativam corruptionem, ſuſpicabamur, quaſi venenum. Hinc juſſu *Domini D. Michaelis* inſtituebamus cadaveris ſectionem. Primatiam & primam vomituum horum miraculoſorum cauſam alibi, quàm in ſtomacho primum quærere non poteramus. Diſſectis & ſeparatis ab luminis viſcera continentibus partibus externis, hic nullibi apparebat. Inde quaſi occæcati manuductionem implorabamus Duodeni, utpote ventriculo aliàs connexi; illud tranſibat diaphragma in thoracem per foramen à Natura factum, non verò aliqua violentia, quale exemplum reliquit magnus *Dan. Sennertus in medic. practica, tractatu de vulneribus.* Aperto igitur Thorace, inveniebamus faſtuoſum noſtrum ſtomachum, altioribus inhiantem, in ſiniſtro ejus latere latentem ſub omenti portione, cui firmiter erat adnexus; Inciſus hic tres adhuc libras materiæ iſtius nigro viſcidæ contentæ ſpectatoribus monſtrabat; Pylori ſphincter adeò erat relaxatus, ut ex inteſtinis mucus iſte pleno impetu in ſtomachum redire non difficulter potuerit. Hic, cætera liber, inferiore ſui parte ligamentis aliquot membranoſis, iiſque fortiſſimis diaphragmati & pleuræ circa coſtas ſpurias alligabatur; nunquam tamen de aſthmate ille conquerebatur, niſi de ſubitaneo ac quaſi ſuffocante, mox tamen iterum evaneſcente, poſtquam unam alteramque potûs libram præcipitata ingurgitatione deglutiverat, qui modus, hauſtices bibere, in potatoria palæſtra Bacchi diſcipulis audit. Libera ſemper in hoc homine reſpiratio eò magis erat admiranda, cum ſtomachi moles mirum-quantum magna ſuperiore ſui parte claviculas fere attingebat, ſiniſtrumque latus plane occupabat, adeò, ut vix minimæ ſiniſtri pulmonis particulæ (in favorem ſtomachi parce ibi à Natura provida creatæ;) locus ſupereſſet neceſſarius; Ingratus iſte inſuper & ſuperciliofus Thoracis hoſpes cor quoque (quod mediante pericardio pleuræ erat copulatum) de ſua in dextrum latus depellebat ſede; ita ut dexter pulmo cordi cedens dorſi adhæreret ſpinæ. Sed nondum ceſſant ſtomachica iſta ludibria; ſitum enim obtinuit à Natura opifice inverſum; Oeſophagus enim deſcendens prope diaphragma ipſi inſerebatur, (unde in morbo præſente de ſolito cardialgiæ loco affecto conqueri poterat.) Econtra Pylorus duodeno annexus altius, ferè uſque ad claviculas erat ſituatus, ſuperjacebatque ſuperiori, quod dicunt, ventriculi orificio. Diaphragma totum erat carnoſum; Hepar magnitudinis inſolitæ ac tantæ, ut locum ſtomachi infra deficientis ordinarium impleret, Diaphragmati quoque erat adnatum. Abdomen ita ingreſſi non immeritò volebamus oculorum holocauſtum inferre lieni; verùm & hic nullibi adparebat; Veluti autem antea ſtomachi latibula per connexum duodenum licebat expiſcari; ita & hic non minus per vas breve ſtomacho conjunctum, alia vaſa viis ordinariis ad hunc tendentia reperiebamus, ſanum quidem, ſed exilem in peculiari capſula, quam Diaphragmatis duplicatura ipſi in ſiniſtro latere compoſuerat, nidulantem. Supereſſent alia addenda rata; ſed crena ſtupefacta amplius non obedit.

Ex adductis pateſcit, quantæ accidant in corporibus humanis contentorum variationes, (licet in aliis ſubjectis non tam copioſæ ſemper & rariſſimæ,) quæ ſæpius eludant in cognoſcendo morbo etiam cautiſſima medicorum experientiſſimorum ingenia; ideoque modeſtiùs agere, & cenſoria indicia ſuſpendere, vel ad minimum ſine aculeis proponere ea deceret Medico-Maſtiches contra practicos innoxios, cauſas morbificas tàm acuratè divinare neutiquam valentes.

EAdem hæc ventriculi in thorace reperti hiſtoria, proni eam Anno 1661. Nobiliſſimus D. Autor Paravio ad D. Marcum Ruyſch, medicum Amſtelodamenſem perſcripſit, recenſetur in Excell. *D. Laurent. Strauſſii tr. de fœtu Muſſipont. pag.* 196. cujus etiam pag. 15. nec non in *D. Thom. Bartholini cent. 6. hiſt. anatom.* 55. ex edito Lipſienſi programmate mentio facta; dignæ ſane quæ ob raritatem has quoque Ephemerides exornet. Cæterum etiam ventriculus in thorace repertus legitur in *Laz. Riverii cent. 4. Obſervat.* 67. ubi nempe is dextri pulmonis deficientis locum, in juvena per naturam occupaverat. *D. Gabrielis Clauderi Miſcell. cur. Dec.* II. *Ann.* 5.

Observatio XIII.

Vomitus Sanguinis.

VIr trigintà aliquot annorum, temperamenti ſeroſioris, phlegmatico-cholerici, pallidæ ſemper faciei, de dolore gravativo ac æſtu quodam in hypochondriis, tranſitorio tamen, reſpitatione difficiliori, Menſe Decembris Anno 1688. conqueſtus, adhibitis clyſteribus, venæ ſectione, aliiſque, brevi meliùs ſe habuit: unde prædictis ſymptomatibus levatus, biduo poſt exiit, & ecce, nullo alio errore commiſſo, horripilatione animadverſa, domum reverſus, elapſis aliquot horis, deſubitò per os ſanguinem purum, grumoſum tamen ſimul excernit ad aliqnas menſuras, nullâ prægreſſâ tuſſi, quin potiùs urgente ventriculi motu, quaſi ſinguituoſo convulſivo, flatum eructante, cum pulſu debili, frequenti, animi deliquiis, frigore extremorum, ſiti immodica. Periculoſiſſimus hic vomitus venæ ſectione, clyſtere pulveribus ſtyptico-reſolventibus, opiatis, mixturâ Sylvii, Analepticis variis ab Excell. D. Raygero, compatre meo honoratiſſimo, ad aliquot horas fuit quidem cohibitus: brevi tamen poſt, prægreſſis doloribus gravativis lateris ſiniſtri, vehementius rediit, cum frequentibus lipothymiis, atque iniſtitit, quoad æger, iteratis licet vicibus, excretis laticis purpurei, in corpore exiſtentis, humorum quoque cruoris ſpeciem aſſumentium, libris circiter viginti quatuor & ultra exanguis penitus placidiſſimè animam ſimul egerit. De parte mandante, in primis viis, per quas fuit ſanguis in ventriculum delatus, ſoliciti, ad ocularem inſpectionem devenimus, inquirentes: num vas breve, cum celeberrimis Viris, Boneto, Höffero, Valverda, Thonero, Bartholino, Michaële, Wedelio, quorum bini poſteriores experientiâ Anatomicâ moti, in ſubjectis, vomitu cruento denatis, vas breve, calamum ſcriptorium majorem æquans, in ventriculum aliquot ramis terminatum, quorum unus ſtylum in ventriculum admiſit, invenerunt, accuſandum? an cum Blancardo, Theodoro Craanen, viris ingenioſiſſimis, vaſa gaſtrica ventriculo implantata? An cum Franciſco Sylvio, Ettmüllero, Viris incomparabilibus, Pancreas? An cum Warthono, Gliſſonio, Anatomicis ſolertiſſimis, deterſâ ventriculi pituitâ & quaſi cutis deraſâ cuticula, innumera ſanguinis punctula, in ventriculi cavitatem ſanguinem extillantia, inſimulanda? Aperto igitur cadavere, invenimus omentum per medium diſruptum, unde inteſtina illis in locis denudata, ſiniſtrorſum & retrorſum inclinatum: quæ ruptura dubio procul nimio ac violento corporis motui, à vomitu excitato, adſcribenda: Lienem longe majorem ſolito, ac Hepar ſanum optimique coloris, firmiſſimo tamen nexu hæc duo parenchymata invicem annexa, ut vix cultello eorum membranæ, utpote ſolidiſſime adnatæ, ſeparari potuerint. Pancreas pallido-albicans humoribuſque penitus fuit exhauſtum, ut ductus, aliàs facile reperibilis, nunc ob defectum humorum & glandulas quaſi induratas, à nobis vix obſervari potuerit. Totum corpus & vaſa ſanguifera, exceptis vaſis emulgentibus ac ſplenicis, exiguum ſanguinis coagulati continentibus, ſanguine penitus fuére vacua. Vas breve in hoc ſubjecto reperimus nimis exile, vix ſubtiliſſimam admittens feſtucam, in ventriculi tunicam exteriorem, minus verò interiorem, multis propaginibus terminatum. Diſſecto enim ventriculo, nullibi, licet illud exquiſitè perſpeximus, hujus vaſis inſertionem, multò minus tranſitum patulum in ventriculum, invenire potuimus; quin potiùs ventriculi fundum continuiſſe humorem rubro-nigricantem, pylorum verò cum inteſtino duodeno, grumo ſanguinis, longitudine ſpithamam ſuperante, latitudine autem ac profunditate, cavitatem duodeni inflati æquante, infarctum; in inteſtino ileo ſimiliter grumos ſanguinis nigri-

nigricantis, ſed parvos; in partibus quibuſdam inteſtini colli ſcybala, verſus rectum tamen tendens, vacuum; tectum autem flatibus valde diſtentum; reliqua viſcera, renes, veſica fellea, imprimis thoracis, pulmones, cor, &c. ſaniſſima, ac ne minimâ quidem labe inſecta reperimus. Ex quibus innoteſcit, neque vas breve, utpote exile nimis, ventriculi cavitatem, ob denegatum ductum pervium, ſubintrans: ut taceamus, nihil per vas breve ſecundùm naturam ferri ad ventriculum; ſed potius ſanguinem ſuperfluum revehi à ventriculo, conſentientibus oculatiſſimis, & plus quam lynceis Anatomicis, Diemerbroëckio, Bohnio, Bartholino, Lovvero, Blancardo, aliiſque. Neque vaſa gaſtrica, ob grumos ſanguinis, in Pyloro & duodeno inventos: Neque Pancreas, cujus ductus ferè concidit: Neque ſanguinis punctula (non enim ventriculi interioris tunicæ ſuperficies fuit deraſa, ſed ſalva ac integra reperta) in hoc caſu accuſanda: quin potius in vaſa Meſaraica, ad inteſtina decurrentia, cum celeberrimis viris, Horſtio, Blancardo, Stalpart *van der VViel*, culpa transferenda. Maximus enim hîc vaſorum ſanguiferorum eſt proventus, quorum ſurculi innumeri extimæ inteſtinorum tunicæ inſeruntur, parum tamen ſanguinis huic, tanquam exangui ferè corpori, impendunt. Majores autem rami ferè omnes mox intus immerſi ad tunicam interiorem remeant, ibique propagines infinitas ac muniriſſimas, ſuperficiem ejus denſiſſimam, teſte Blancardo Anat. pag. 29. part. 2. obducentes, mittunt ubique ad inteſtinorum glandulas fermè innumeras, quæ baſibus ſuis intimæ, vel nonnunquam mediæ inteſtinorum tunicæ inhærent, apicibus verò ſuis, tanquam exiguis papillis inter cruſtæ villos, in ipſam inteſtini cavitatem proſpiciunt, ut eò promptiùs ſuccum inteſtinalem ex arterioſo ſanguine abſorbere, & in inteſtinorum cavitatem vehere queant. Sanguis quoque particulis acribus, ſalinis, volatilibus, alcalinis, heterogeneis, ac quaſi cauſticis, in ſtatu præternaturali nimium fœtus, orgaſmo concepto, in vaſis ſuis ex facili rareſit, exundatiónem affectando oſcula vaſorum dilatat, reſerat, ſeque in glandulas ἀϑρόως exonerat. Facillimè hinc, tanquam ſub ſpatio, à natura ſibi conceſſo, minùs contentus, inteſtinalium glandularum poros nimium deducit, relaxat, earumque craſin & texturam pervertit, ut ſanguis ab initio attenuatus ac valde fuſus, per earum papillas delabatur ſine mora, ac prius in cavitatem deſcendat, quàm ſerum ab iiſdem ſecerni queat. Datâ igitur hâc porta atque repagulo reſerato, imprimis cruſta viloſa, & plexibus glandularum abraſis, extremitatibus quoque vaſorum ſanguiferorum abruptis ac apertis, nullo negotio ſanguis in inteſtina confertim prolabitur, qui extravaſatus jam, accedente acido, ſufficienter hic loci repertibili, mox abit in grumos, quibus ſurſum elatis, arterioſus alius majore jam fervore ſimulque activitate præditus ad hiantes vias necdum occluſas appellit, priori ſuccedit, idemque fatum ſuſtinet, quoad nullus amplius in corpore neque arterioſus, neque venoſus ſanguis remaneat. Hic in inteſtinis ſtagnans, moleſtiamque procreans fibrarum continuitate motuque periſtaltico inverſo, ab alcali quodam volatili mixto cum acido inducto, ſurſum tendit & in ventriculum regurgitat. Grumoſus tandem hic hoſpes qualitatibus ſuis acribus hoſtilibus fibras ventriculi nerveas, vellicando, aggravando, ad rejectionem ſollicitat. Unde iis maximè ſenſibilibus jam in ſpaſmodicos motus agitatis, ventriculus motu periſtaltico naturali inverſo, quæcunque obvia vomitu frequenti, citra tuſſim excludit, & abortum quaſi facit. Quare impoſſibile fuit meatu pylori ac duodeni grumoſo ſanguine obſtructo, atque ſecundum omnes dimenſiones infarcto, medicamenta exoptatas vires edere potuiſſe: contra verò neceſſum ſanguine per vaſa meſaraica in inteſtina effuſo, ſpiritibus quoque ultra euphoriam reſolutis, imò exhauſtis penitus, lipothymias illas frequentes mortem ipſam excipere debuiſſe. *D. Andrea Low. Miſcell. cur. Dec. II. An.* 8.

Observatio XIV.

Quædam diu vomuit; aperto cadavere cochleæ Putamen in rene inventum eſt.

Mulier quædam nobilis, annis circiter 28. obeſa valde ac corpulenta, conflictata per multum tempus frequenti & violento quandoque vomitu, incidit tandem in febrē, initio quidem non admodum pravis ſymptomatis comitatam; ipſa tamen intra paucos dies deceſſit, idq; derepente. Ad inſtantiam ejus propinquorum cadavere aperto, ac examinata prius inferiore regione, mox reperi id, quod cauſa fuiſſe dici poſſet longorum ejus vomituum, (ac forte etiam febris & mortis inſecutæ,) ulcus videlicet in pancreate, quod ſphacelatam reddiderat partem ſtomachi ac inteſtinorum quæ proximè adjacebat. Quandoquidem verò defuncta varia adhibuerat contra calculum directa, (cum plures medici, æque ac alii,

vomitus ejusiſti affectui Imputaſſent,) videre ſtatui, quoniam in ſtatu renes ipſius eſſent. Obtecti hi erant prodigioſa adipis quanritate; quam cum manu removiſſem, ac unum è renibus prehenderem, acuti quid offendere digitum meum perſenſi in inferiore renis parre, qua ureter inſeritur. Id credens calculum eſſe mox arripui, ac via mihi dein ope cuirelli eo aperta, exemi (circumdatum abundanti materia mucoſa & ſanguinolenta) ac ſepoſui. Apertis renibus, nec ſabulum quidem ibi, nedum calculum inveni in utroque. Examinata verò ulteriùs materia prædicta quam pro calculo habueram. Abluto nempe muco ipſam ſtipante, deprehendi eam eſſe exiguam cochleæ teſtam pulchrè admodum elaboratam, in cujus cavo erat materia mucoſa & viſcida quantum ad conſiſtentiam non multum abſimilis ipſi cochieæ cujuſdam ſubſtantiæ, coloris tamen ſanguinei. *D. Peierce, in Tranſaction. Angl. allatum in Act. Lipſ. Tom. V.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO IX.

DE CHOLERA MORBO.

Observatio I.

Anatome puellæ à Cholera morbo extinctæ, in qua vitioſus ventriculi ſitus, Omento non cooperti, cum vitioſa Coli conformatione, & Pori bilarii, necnon Lienis.

PUELLA 20. annorum Cholera obiit: cadaver ab *Adr. Falkoburgo* ſectum: Vaſa mammaria diligentius inquirenti nuſquam apparuere: In abdomine multa immutata: Ventriculi fundus transverſum palmum infra coſtas ſpurias demerſus, nullo omenti fotu gaudebat, unde ventriculus imbecillis tanta vehementia viventem puellam ad vomitum concitavit, ut revocaro omni ad capur ſanguine, poſt mortem rubeus faciei color perſtiterit: qua etiam vehementia ruptis viſcerum vinculis venrriculus cum inteſtinis fuir depreſſus: Omentum infra ventriculum ad os iſchii protendebatur; Inteſtinum colon profundius, multis alias gyris & circumvolutionibus diſtinctum, hic levi inflexione ſerræ dentes æmulabatur: In inteſtinis verò vermiculus rubicundus latitans, corpus vere cacochymicum notabat: Lien dupla magnitudine tumidus, à ſolita figura in globum oblongum mutatus videbatur: Meatus cholidochus in plurimos ramulos diviſus multum bilis, ob anguſtiam, regurgitare fecerat; unde moleſtus ille & lethalis bilioſarum humiditatum vomitus concitatus. *Th. Bartholinus cent. 2. hiſtor.* 81.

* CNidii Magiſtri, referente *Galeno*, 2. Meth. 2. Choleram derivabant *ἀπὸ τῆς χολῆς*, à bile; hoc regarduit *Trallianus*, quod bilis non ſemper expellatur, ideoque non ab excretia, ſed particula laborante nomen deducit, *ἀπὸ τῶν χολάδων*, ab inteſtinis: Hinc *Celſus* lib. 4. c. 11. *Cholera inter inteſtina ſtomachumq; verſatur, ita ut cujus potiſſimum partes ſit non facile dici queat*; Dividitur in *ſiccam* & *humidam*. *Sicca* eſt aerium flatuum doiorifica eruptio. per quam, ut ait Hypocr. 4. de v. acut. t. 104. *venter inflatur & murmurat, latera ac lumbi dolent*, alvuſque adſtricta nihil dejicit: Dolor ad latera porrigitur à flatuoſo ſpiritu eo locorum perreptante; ſed maxime ad lumbos pertingit, ubi anguſta coli, & male pervium cæcum eſt, nexuſque membranei, quibus ea inteſtina renibus ac lumbis colligantur. Nihil infra ſecedere ait Hippocr. ſcil. liquidi non vero flatulenti: alia porro levior eſt flatuum è materia miti, incocta ac pituitoſa, à languido calore ſuſcitatorum ſoboles, alia acerbior, cujus flatus non modo ut illi tenſivum ſua copia cient dolorem, ſed acredine inſuper partes ſenſibiles mordicant, fiuntque ut ab alimentis in ejuſmodi flatus ſuopte ingenio abeuntibus, ut ſunt ova frixa, cæpe &c. vel à flammea ventriculi diſpoſitione, cibos etiam laudabiles in flatus mordaces acnidoroſos permutante: vel à ventriculi caudicatibus quæ adjacentium viſcerum, puta jecoris, lienis, meſenterii *Καυματι πνευματοῦται*: *Quemadmodum*, inquit Hippocr. lib. de Flatibus, igne lebetibus ſubdito, *copioſus vapor ab aqua ebulliente evellitur, ſic corpore concalefacto ſpiritus inſtar turbinis convolutus, & vi quadam ſurſum latus per os erumpit*: Nec edulia tantum atque cruditates, ſed fer-

vidi quoque humores acrium flatuum materiam ſuggerunt: ipſam enim bilem in flatuoſam ἔγχωσιν attolli monſtrant biliofæ dejectiones quibus flos ſpumeus innatat: Præterea cum melancholicorum alii frigidi ſint, alii aduſti & atrabilarii, utrique ſunt φυσώδεις, priores quidem non propter frigiditatem, nec poſteriores ſimpliciter ob caliditatis exuperantiam, verum ob humoris melancholici acidi, vel ſalſi, cum certis humiditatibus permiſtionem, non ſecus ac ſi calci vivæ aqua, aut cretæ acetum, aut ſali tartari ſpiritus vitrioli affundatur, ab hoſtili contrariorum congreſſu, vel, ut aliis placet, à ſubito motu ſimilium ad ſe invicem fit ebullitio, & quandoque tanta ut vaſa diſrumpantur: caliditas quidem comes eſt iſtius fermentationis, ſed non eſt cauſa, quin potius velut effectus, pendens ab agitatione materiæ ebullientis, ſicut concedimus vim acidorum ζυμώδη ope externi caloris exſuſcitari ad celerius potentiusque operandum.

Cholera humida: Paulo immodica eſt ventriculi perturbatio inferne ac per vomitiones facta, neque enim unus eſt impetus materiæ, ſed humores ἀντίσταντες utrumque ventriculi orificium pertaprantes contrarios iſtos laborioſoſque motus provocant: Dividitur in veram & ſpuriam, *Illa* fit à bilioſo humore qui furibundus ſupra infraque erumpit, nec minus labem arguit viſceris unde manat quam partibus ipſis qua fertur calamitoſus eſt, etſi propter celeberrimum ejus tranſitum non fit ξυσινὸν, deeſt enim dyſenterioſa conditio, videlicet tenacitas, ut adhæſu ſuo inteſtina exulceret, Bilis illa morſu ſtimuliſque ſæviſſima vel in ipſomet ventriculo progignitur; vel aliunde allabitur, puta à cavis hepatis, ubi cyſteus folliculus ſuam habet ſedem, perſæpè etiam cholerica illuvies ad meſenterium paulatim affluens ibi ceu in promptuario congeritur, indeque in inteſtina impetuosè ac inopinato tandem exundat: ita ut triplex locus affectus conſtituendus ſit, γεννητικὸς, in quo producitur materia morbifica, συναθροιστικὸς, in quem illa reconditur, & ἐκκριτικὸς per quem effunditur foras imo altius, interdum humor ſuum ordiitur curſum, & ex univerſo ſcil. corpore, qui proinde non illuc ex alvo, ſed illac per alvum refunditur: Non eſt itaque quod vulgus tantopere miretur ubinam partium hoſpitaverit ſtupenda illa bilis πλεονεξία, præſertim cum humora fœdi probos ſuccos quibus commiſcentur facile contaminant, ut patet ex venenis aſſumptis, item ex mochlicis catharticis, qui non modo ventriculum laceſſendo, humorumque colluviem violenter alliciendo, ſed probos, quoque ſuccos corrumpendo, pluſque ſuperflui addendo quam demendo, choleram infeſtuat; Inde quoque ratio peti debet procacis choleræ recurſus, nempe male avulſa è viſceribus primigeniæ cacochymiæ ſeges, & velut oblitum fermentum puriores humores poſtmodum inquinans: *Spuria cholera* ſcilicet remiſſior & quaſi modificata, ortum ducit ab eſculentis aut in ventriculo, ob cauſas internas externaſve per accidens vitiatis; aut ex ſe vitioſis, qualia ſunt pinguia, oleoſa, mellita, ut libs, quæ prompte in bilem tranſmutantur. 2. Coctu difficia. 3. Nitroſa, ut ervum, porrum, braſſica. 4. Corruptioni obnoxia, ut fructus fugaces; demũ exurentia, ut aromata, vinum vinoſum atque generoſum &c. *Menjotius Diſſert. de cholera.*

Observatio II.

In cholera extinctis Iecur aridum inventum, turgens veſicula, porus bilarius dilatatus &c.

Vidi in iis qui cholera morbo intra 4. dies extincti ſunt, bile totius corporis ſurſque deque vacuata, aridum & exſuccum jecur, atque in ejus cavo *turgentem valde veſiculam*, qua compreſſa non ſtillabat nec fluebat bilis: At verò canalis ab Hepate ad Inteſtinum recta productus, latitudine minimi digiti dilatatus erat: Inde cognovi bilem ab Hepate recta ferri in inteſtinum, & bilis collectionem, ad vitam neceſſariam, uſque ad ultimum vitæ ſpiritum conſervari: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 20. p. 212.*

T*Urgentem valde veſiculam*] Veſiculam felleam, ſupra naturam & integra ſanitate, ſemper moderate plenam adſtruit *Gliſſon* Anat. Hepat. cap. 20. propoſ. 1. Repletionis iſtius perpetuæ cauſas refert 1. in anulum fibroſum cervicem ejus adeo coarctantem ut nihil effluere poſſit, 2. in ejus tunicas, quæ tanti conſtrictioni faciendæ, qua latera earum ſeſe contingant invicem, impares ſunt: Vacuam tamen eam, ac omnino bile exhauſtam reperi concedit, at à cauſa omnino præternaturali, ſcil. vel à compreſſione aliqua violenta; vel ob inſignem anuli illius laxitatem: Totalem illam bilis effuſionem repentinam mortem ſubſequi credit.

Inde cognovi bilem recta ferri ab hepate in inteſtinum) Medicorum fuit placitum bilem, peracta ſanguinis elaboratione in hepate, in proprium emunctorium cyſtim ſcilicet, amandari: *Iac. de Back.* demonſtraturus nequaquam hepatis excrementum eſſe, nec naturæ inimicum per arterias cyſtin, medio membraneo corpore, ejuſque textum in cyſtim deferri & deponi velut in promptuarium docuit, à qua expreſſa per proprios ductus ſanguini in jecore ſuperaddatur & affundatur ad faciliorem hæmatoſin: ſic bilis diſcuſſa excrementi natura coctionis condimentum peculiareque fermentum ſtatuitur; ad edendam enim perfecte coctionem, ſaltem eam quæ in inteſtinis perficitur, ejus neceſſitatem ſufficienter probant obſervationes eorum quibus obſtructo vehementer hepate, vel ejus poro, ventris turbationes, cruditates, & inde totius corporis maraſmus cum interitu ſuccedunt: Idem placitum magis illuſtravit celeberrimus *Franc. Sylvius.* Nonnulla autem experimenta, contrarium evincentia opponit Malpighius l. de viſcerum: Tract. de Hepate cap. 7. & *Diemerbroeck* Anat. lib 1. capite 4. vide *ſs* 14. obſervat. 41 Sect. 21.

Et Bilis collectionem ad vitam neceſſariam) Bilis eſt ſuccus fermentaceus ex ſanguine venoſo & ſucco ſplenico ſpecifica coctione in Hepate præparatus. Generatur enim tum ex ſanguinis venoſi particulis ſulphureis ſeu ſuboleoſis, tum ex ſubacidi liquoris ex liene venientis particulis ſubſalſis ſubacidiſve, una cum illis per portam influentibus, in Hepate ſimul ſpecifico modo miſtis, excoctis ac præparatis: nam ſulphureus ſuccus etſi per ſe

fit ſobdulcis, diutius tamen cum ſubſalſo fermanto excoctus amareſcit, & colorem mutat, quod autem hæc ſint materia è qua Bilis conſtat, oſtendit ars chymica, utpotè qua parum quidem ſalis fixi & aquæ, ſed multum ſalis volatilis & olei è folliculi bile ſecundum naturam diſpoſita educi poteſt: Hæc Bilis in Hepate excocta aliqua ſui parte tenuiſſima ſanguinis Immiſta manens ad cavam fertur, in eaqua ſanguini ad cor aunti fermentativam qualitatem tribuit; reliqua verò parte maxima amara & magis fermentacea, partim per porum bilarium mitior effluit ad inteſtina, partim in folliculum fellis propulſa à proprietate iſtius loci, & ſucci ei inhærentis amarior & actior fit, ac validiorem fermentativam qualitatem conqoirit: Loci autem proprietas partim dependet ab ipſius folliculi interiore tunica, peculiari fermentacea qualitate perfuſa ac donata; partim à bile in eofollieulo ſubſiſtente, quæ longiore mora illic fermentans, atque effervеſcens acrior & amarior fit, aliamque novam mitiorem bilem, ax hepate in follicalum influentem ſimiliter fermentat, & aeriorem reddit, atque ſic continuatione quadam acrior bilis effervеſcens è folliculo effluit, & mitior in eum influens, in eoque ſubſiſtans acrior fit; majorem tamen aut minorem acrimoniam bilis ibi acquirit, prout plures vel paociores, iique aatiores vel mitiores ſucci ſubacidi ſeu ſobſalſi è liene ad hepar defluxerint, in eoque cum ſulphureo ſucco permiſti, & magis minuſve excocti fuerint: Si enim nimis paucus, aut minus acris ſuccus à liena per ramum ſplenicum effundatur fit bilis minos acris & minus valida ad fermentativam effervеſcentiam inducandam, quæ ſæpe magnam viſciditatem in hepatis vaſis bilariis & in folliculo acquirit (qois per debilem iſtam effervеſcentiam non ſatis attenuatur) & Icteri multarumque obſtructionum cauſa evadit: At ſi nimis acris liquor è liene effluat, tunc Bilis nimiam acrimoniam in vaſis bilariis hepatis è folliculo acqoirit, qua in fermentationa ſeu effervеſcentia nimis corrodendo & irritando graves dolores, cholerae, dyſenterias, aliaque ſimilia mala producit, imprimis ſi etiam ſuccus panareaticus acer in inteſtina influat. *De Diemerbroeck Anat. lib. 1, cap. 14.*

Observatio III.

Copioſa bilis in folliculo reperitur eorum quos cholera interficit, pauca vel nulla in ventriculo.

§. 1. ILla bilis quæ in Cholera, & infantium multorum diarrhœis copioſa ejicitur, eſt acris & plerumque æruginoſa, ſeu viridis, eamque talem in apertis hujuſmodi ægrorum cadaveribus ſemper admodum copioſa à me inventa fuit in folliculo fellis, & pauciſſima vel nulla In ventriculo; Qiod certum indicium eſt eam effervеſcentem ex folliculo erumpere In inteſtina & ventriculum, non vero in hoc generari: *De Diemerbroëck Anat. lib. 1. cap. 5.*

BIlem Choleræ caoſam, in ventriculo generari quidam contendunt, at longiſſime abſunt à vero: Nam in morboſo ſtatu poſſunt quidem io ventriculo homores variis modis corrumpi, multique pravi colligi, nonquam tamen bilis in eo generari, & quæ in Cholera motbo ſurſum deorſumqoa copioſa erumpit, illa non eſt genita in ventriculo, ſed in hepate, & collecta ſeu coacervata in folliculo fellis, poro bilario aliiſqoe vicinis locis, è quibus tandem acriter fermantans & effervеſcens, aum inſigni impetu erumpi in duodenum inteſtinum, ex eoque mox, partim ſurſum per ventriculum, partim deorſum per reliqoa inteſtina protrudatur: Hoc ex eo ſatis liqoet, quia Cholera plerumque ex improviſo invadit, nollis præcedentibus ventriculi male affecti, aut bilis in eo generatæ aut collectæ ſignis: ſæpe bane cœnantibus, nec ullum incommodum in appetitu aut coctione perſentientiboa, media nocta in ſomno, aliis da die repenta oboritur, nullo præcedeote ſui præſagio: quod certe non poſſet non præcedere ſi In ventriculo tam copioſa bilis, tanti mali cauſa generaretur, vel genita & collecta fuiſſet: Neque etiam ratio ſuadet credere naturam ad unum eundemque officium (ut ad bilis generationem) peragendum, varia ac divarſa organa conſtruxiſſe; utitur enim illa ad quemlibet finem obtinandum unius generis medio, atqoe ſic ſolus ventriculus chylificat, ſolum cor ſanguificat &c. Non valet hic effugium quod infertur, Bilis in ventriaulo genita non eſt bilis naturalis, ſed præternaturalis, Reſpondeo illam bilem qoæ in Cholera (quam bilem in ventriculo generari traduot) & infantium multorum diarrhœis copioſa ejicitur, eſſe acrem, & plerumqoe æruginoſam ſeu viridem, eamqua talem in apertis hojuſmodi ægrotum cadaveribus ſemper reperi, (*Vide Textum*) In infantibus tali diarrhœa bilioſa viridi mortuis, ſæpe follicolum fellis viridiſſima bila repletom, ad ovi gallinacei majoris magnitudinam intumuiſſe deprehendi: Ita ut in qoa parte naturalem, in ea etiam præternaturalem bilem gigni certum ſit, ſcilicet in hepata: At dicat quis, impoſſibile eſt tantam bilis viridis copiam in hepate tam ſubito generari, aut alibi in eo colligi poſſe, quanta ſolet in cholera paucis horis ſurſum deorſumque excerni (interdum enim ſpatio 24. horarum multæ libræ exturbaotor, lisque aliquot matolæ replentur) ac proinde neceſſarium eſt ventriculom bilem generare: Reſpondeo, hæc bilis ad omnimodam folliculi fellis repletionem collecta, pleromqua extreme viridis & maxime acris eſt, cumque hæc fermentans erumpit in Intaſtina & vantriculom, tunc partes illas moleſtiſſime vellicat, & inſtar madicamenti purgantis, ſeroſos alioſque homores undeqoaque ad inteſtina profluere facit, qui omnes a pauca bile viridi ioteſtinis & vantriculo infuſa, viridi colore ringuntur, & ſic virides exturbantor; quæ affluentium homorum copia cum nonnonquam admodum magna ſit, ex iſto viridi colore judicant imperitiores non niſi meram bilem tanta copia expelli, com ſiot alii humores bile tincti: Quod autem viridis illa bilis tantam tincturam faciat, hoc ſcio ab experientia, nam cum illius ax folliculo adductæ ſemicochleati, integram libram aqoæ, multis ſpectautibus viridi colore tinxi. *Idem ibidem.*

§. 2.

§ 2. Ejuſmodi cyſtis biliariæ intumeſcentiam à bile viridi, ſaturati coloris, vidi anno 1677. Menſe Auguſto in puero decenni, Filio Dom. Bruyere Mercatoris Lugdunenſis, quem extinxit Febris leipyria ab inflammatione hepatis, cujus extremi lobi omnino nigricabant, præcedente cholera morbo: Cyſtis fellea ovum gallinaceum magnitudine exæquabat, bile viridi, coloris olivaris, turgida, eadem diſtenti pori choledochi; qua etiamnum oblita erat tota pars hepatis cava, præ viſciditate & lentore ibi ſubſiſtens.

R*iolanus* Encheir. Anat. lib. 2. cap. 23. choleræ humidæ cauſam phlogoſi ventriculi adſcribit, ſedandæ refrigerantibus & adſtringentibus ramedijs, tam ſumptis quam admotis; imo parca venæ ſectione, etiam deficiente pulſu, ad avertendum periculum gangrænæ ex ſuffocato calore ventriculi: Ille vero in eodem errore verſatur, bilem in ventriculo generari exiſtimans, phlogoſi æſtuante, quæ in hepate potius quærenda, illiuſque parte ſima, à qua ventriculus viciniæ lege compatitur, cujus læſionis adſunt ſymptomata, ſed tantum ſympatethica, ob exceptam bilem ab æſtuante jecore tranſmiſſam.

Observatio IV.

Excretio ſuſque deque commota à ſumpto Arſenico.

QUidam ſubito vomitu tentatur, & decies per alvum excrevit: In ventriculo reperiuntur Arſenici albi fruſtula, ejus tunicis impacta. *Vide tit. de vomitu.*

Observatio V.

Cholera ſubito funeſta, ob inſertionem pori choledochi proximè pylorum.

SEcando Comitem Auſumondianum, offendimus porum cholidochum, alias in ecphyſin ſe exonerantem, proxime pylorum egreſſum habuiſſe, ita ut non minus ventriculo quam inteſtinis bilem tranſmitteret; Hinc cauſa cum ſæpius nauſearet, vomeretque & alvo eſſet duriori, Natura enim navito ſuo clyſmate orba, cum nihil expultricem irritaret, deſidebat, unde ſubito cholera diem finiit. *Barthol. Cabrollius obſervat. Anat. 6.*

In ecphyſin ſe exonerantem) Nonnunquam, ſed raro, ductus communis (qui in inteſtini jejuni principium, vel circa duodeni finem inſeritur) abit in fundum ventriculi, eo bilem effundens; unde bilis vomitus, iique homines dicuntur πικρόχολοι ἄνω: ſi vero ad jejuni finem meatus inſeritur, dejectiones ſemper bilioſæ apparent, & ii dicuntur πικρόχολοι κάτω; qualis eſſe debuit ille cui in colon implantabatur choledochus à M. Aur. Severino diſſectus: quia enim colon inteſtinum ſæpiſſime tangit veſiculam, ab eaque quoque tingitur ſimili colore, & inde fluida alvus reddi poteſt judice Riolano: *Bartholinus Anat. lib. 1. cap. 15.* Prædictum ductum inter duodenum & orificium inferius ventriculi bis vel ter ſe obſervaſſe ait Marcheſti Anatomes cap. 4. de *Diemerbroeck* lib. 1. c. 14. Anat. præter ductum choledochum ordinarium, alium adhuc inſolitum ex medio felliſ folliculo recta in coli inteſtini partem ei accumbentem extenſum ſe deprehendiſſe ait: Et nonnunquam dictum aliquem ex veſicula in pylorum produci obſervatum eſſe.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO X.
DE ALVI PROFLVVIIS INCRVENTIS.

Observatio I.

Lienteria, Boulimia comes, ob meſenterii vitium

SÆPE in Indiis ſine manifeſta cauſa ægri tabeſcunt, febri nulla vel ſaltem lentiſſima ſe huic malo jungente, ſine magno ſenſu doloris; gravitas tantum, quædam ſentitur circa umbilicum ac hypochondria: Hoc malum præter obſtructionem viſcerum ſæpe *cauſam latentem habet in venis meſaraicis*, vel in ipſa meſenterii ſubſtantia, quæ ſæpe inſignem abſceſſum patitur, *quod in diſſectis cadaveribus non ſemel obſervavi*: Imo reperi aliquando totum meſenterium abſumptum, attamen inteſtina cohærebant; ac potius inter ſe confundebantur, at nullo ordine, tenuibus pelliculis ſeu membra-

membranulis adnatis: Notabile in hoc melo eſt plerumque adeſſe *βύλιμον* ac appetentiam caninam, cui ſe *Lienteria*, ſeu lævitas inteſtinorum conjungit, unde *cibi nihil aut parum immutati & incocti per alvum ejiciuntur*: *Bontius Medic. Indorum l. 3. cap. 12.*

L*ienteria*] *Fernelio* judice Patholog. libro 6. capite 10. potius Cœliaca affectio eſt. Ejus *ait*, cauſa non cruditas eſt, non imbecilla ventriculi concoctio, ſed chyli imperfecta malaque diſtributio, quam meſenterii, lienis, aut jecoris obſtructio, vel trahentis facultatis imbecillitas, vel alimentorum maximeque fructuum fugacium & potus immoderata copia peperit: hæc enim diſtribui tota nequit, ſed maxima ex parte in abdomine ſubſiſtit. Ab his cauſis multa congeritur illuvies, quæ ſenſim in tenuioribus inteſtinis aucta, vel in ventriculo, vel in meſenterio, vel circum viſcera tempore corrumpitur.

Cibi nihil aut parum immutati] Ex iis quæ exeunt Profluviorum differentiæ ſtatui debent: Quum ab alvo continenter cruda defluunt, aquoſa nempe diluta, humentia, colore ſubalbida vel cinerea, graveolentia, idque ſolo ventris rugitu vel murmure, nullo manifeſto torminum dolorisve ſenſu, aut Lienteria aut Cœliaca, eſt affectio: Si enim lævia & æqualia ſuique ſimilia, & quaſi chyli aut cremoris ſpecie profluunt, Cœliaca, ſin verò inæqualia & diſſimilia, in quibus cibi nec obtriti, nec confecti ſubſtantia aperte cognoſcitur, Lienteris eſt. *Idem ibidem.*

Cibi incocti] Nullum unquam purum putum Chylum egeſtum fuiſſe in fluxu Cœliaco cenſet Excell. *Wepferus*; Sic ille in *Thoma Burnet* Theſauro, Tomo 1. pag. 307. Affectum hunc dico fluxum cœliacum, quia longo tempore & quotidie aliquot vicibus alvum exonerare æger cogitur, fæces quandoque cineritiæ ſunt, habitus emaciatus & vires aliquomodo labaſcunt: Quævis alia diarrhœa, ſive ſeroſa ſive bilioſa non tam diu duraſſet, aut graviorem noxam intuliſſet. Nec obſtat ſententiæ meæ quod nunquam purus putus chylus egeſtus fuerit; Exiſtimo enim id quoque nunquam ab ullo Practico in fluxu cœliaco obſervatum fuiſſe, quicquid alii dicant, qui ex libris ſolummodo Medici ſunt: nam quando chylus v.g. in jejuno aut portione ilei non promptè abripitur, fæcibus immixtus manet, unde nequaquam vero chyli colore viſui occurrit, imo ſordibus confuſus aliquandiu permanens, à ſua integritate degenerat, corrumpitur, acrior redditur, unde non mirum ſi bilem alliciat, ſimulque ſuccum pancreaticum, unde quoque fæces varium colorem induunt, nec tamen Lientericus fluxus nuncupandus, cum crudorum ciborum nulla ſit egeſtio.

Sæpe cauſam habet in venis meſaraicis] Laudatiſſimus *Wepferus* ibidem Fluxus Cœliaci ſaburram in meſenterii venis latere negat: In venis enim ſanguiferis, *ait*, humores ſtagnare adverſatur ſanguinis motui perpetuo; quod citra inflammationem, aut ſubſequentem gangrænã fieri non poſſit, & ab illis ad inteſtina humorum refluxum prohibeant valvulæ: Et cum abunde chylus in diſtributione impeditus ſufficiat ad profluvii hujus & copiam & frequentiam, non opus eſt ut humorem ex arteriis accerſamus.

Gravitas tantum quædam] Cœliacæ affectionis hæc affert ſigna *Fernelius* l. c. Quum prædicta illuvies ſua copia gravis eſſe cœperit, vel ſponte infra, interdumque ſupra prorumpit, vel à natura laceſſita propellitur, nonnunquam leviſſimo clyſteris medicamentive irritamento exit: Pulſus frequens & celer exiſtit, tanquam febris affligeret, & dejectutis leviuſculæ animi defectiones obrepunt: Ante eruptionem abdomen diſtenditur, venterque prominet, hiſque ſuccedens ſpontanea perturbatio Cœliaca eſt affectio: Vacuato humore omni ſupervacuo profluvium ſponte conquieſcit, interdum eodem quo cœperat die, interdum poſtero aut tertio: Signa, cauſas, prognoſin & indicationes curativas exemplo eleganter perſtringit *Ballonius* Epid. & Ephem. lib. 2. p. 218. Serva Stephani Colot *ait*, Cœliaca mihi viſa eſt ex iis ſignis quæ proponit *Fernelius*; Et hic locus ſicce non eſt prætereundus, quoniam in controverſiam venit ſæpe, Et Medici fruſtra nituntur ſupprimere: falſa opinione febris ducuntur & ad phlebotomiam veniunt: Denique non ſatis accurate diſtinguunt *τὸ κοιλιακὸν ϰ λειεντερικὸν*, Iſta autem ſerva ita erat affecta, primum dolor inſignis ad os ventriculi: putabant illam ea in parte percuſſam, ſed fruſtra, Jactatio erat aſſidua, dormiendi impotentia: quotidie excernebatur copia ingens materiei albicantis, veluti pulticulam referentis: Non Leienteria erat, ſed erat excretio Cœliaca Etenim ventriculus ſuo ſatisfecerat officio, ſed *ἀνάδοσις* erat impedita, Et in hoc jacet diſcrimen inter leienteriam & cœliacam affectionem. Febris repente adoritur, tum ob vigilias perpetuas & labores, tum ob motum materiei tam fœtentis, cujus vapor cor feriens non poteſt non febriculam quandam excitare. Et in hoc affectu, ſi maximè alias, oportet cunctari, & vires ſuſtinere, ut tanto morbo ſufficiant. Talis affectio ſæpe obſervatur, ac ſæpe Medici quid facto opus ſit ignorant.

Per alvum ejiciuntur] Multis minima occaſione alvus ſolvitur & talia excernunt qualia aſſumpſerunt, unde ventriculi frigiditatem & debilitatem arguunt. Affectus tamen is Leienteria non eſt, qui 2. acut. *ὀπατίη* dicitur ab *Hippocr*. Oriturque à lactium & meſenterii venarum anguſtia: Nam cum multis ſeſe obruant cibis, aut ſine ordine, aut liquidioribus, facile effluunt, & ob lævitatem inteſtinorum, feri copiam, meſaraicorum conniventiam, facile alvus aſſumpta reddit: præterea horariorum fructuum uſus & acetariorum ad id plurimum facit: Adde quod cum abundent maxima ex parte calore acri, major alimenti pars corrumpitur; cum enim coctio elixationi ſimilis ſit, ea non ſit à calore ſicco & ſquallido, ſed à temperato ait Galenus. *Gul. Ballonius Epid. & Ephem. l. 2. pag. 133.*

Observatio II.

Poſt Dyſenterias graves cicatrix ſæpe in inteſtinis relinquitur chyli diſtributionem impediens, unde Leienteria vel Diarrhœa chyloſa.

CHylus à fæcibus alvinis ſecretus motu inteſtinorum periſtaltico non tantum propellitur deorſum, verum exprimitur quoque, percolaturque via eadem per cruſtam ipſorum carneam & ſpongioſam in lacteas venas: Læditur hæc chyli percolatio, & plus minus impeditur aut minuitur In fluxu alvi chyloſo, quando vel 1. obducta ſunt obturatave panni hujus car-

nei

nei orificia humore pituitoſo, viſcido, Vel 2. Abraſa eſt hinc inde eadem cruſta carnea, & illi ſubjecta inteſtini pars cicatrice obducta; occluſis ſimul ad lacteas venas tendentibus potis; *Quemadmodum id nonnunquam evenit poſt alvi fluxus Dyſentericos graves, in tenui inteſtino excitatos imprimis, Sicuti non ſemel poſt mortem in cadaverum ſectione obſervavi.* Solet autem hoc malum conſequi aliqualis, & aliquando notabilis corporis marcor & macies ad vitæ finem perdurans, nec obæſis quoque ventribus parcens. *Fr. Sylvius Praxeos lib. 1. cap. 16.*

APPENDIX.

A dyſenteria gravi Diarrhæa ſuperſtes ob eroſos villos quibus retentrix fulcitur.

Inteſtinorum tormina, quod Græci Dyſenteriam vocant, exulcerare inteſtina intus conſueverunt, indéque deſcendunt cruenta & mucoſa excrementa: Cúmque id malum diutius inveteraſcit, aut hominem tollit, aut, quod forſitan deterius eſt, nuſquam ſaneſcit, Nam & nos Julianum quendam novimus, qui cum poſt 40. dies, quibus hoc morbo vexatus eſt, ſublatis jam doloribus, ac dejiciendi cupiditate ejus alvus impendio liquidior permanſiſſet, & ſæpius quam par fuerat ferretur, nullis unquam auxiliis curari potuit, quin ſemper quoad vixit & impetum ventris cohibere nequiret, & ubicunque dejiciendi cupiditas hominem urgeret, ibidem excrementa deponeret, croſis ſcilicet ex præcedentibus torminibus atque conſumptis villis, quibus vis ipſa retinendi fulcitur. *Benevenius de abditis cap. xcv.*

Observatio III.

Leienteria ſæpe ſequitur ingentem abdominis abſceſſum, aut pulmonem vomicam, aut pectoris renúmque ſuppurationem.

Aliarum partium conſenſu Lienteria fit, quum ab illis vitium aliquod in ventriculum incidit. Sic pituita è cerebro procumbens, quia refrigerat & emollit, & *bilis è jecore profuſa* ventriculum proritans crudos cibos necdum plane coctos in alvum præcipitat, Sic ſæpe animadvertimus ingentem abdominis abſceſſum, & Pulmonum vomicam, & pectoris renumque ſuppurationem, tetro malignó que nidore in cor & in ventriculum effuſo, gravem periculoſamque Lienteriam peperiſſe, qualem in iis quoque cernimus qui diuturno morbo confecti jam morti ſunt proximi. *Fernelius Pathol l. 6. c. 10.*

L*ienteria* dicitur inteſtinorum lævitae, qua quæ per alvum defluunt, alimentis tum ſubſtantia tum colore finitima ſunt; Cauſam habet non diſtributionis impedimentum, ſed concoctionis primæ imbecillitatem, ob quam cibus crudus, nihilque mutatus delabitor: ſive qood imbecillior ventriculus eum non conficit, ſive qood laxior illa non arcte continet dum integre coquatur, Ventriculus autem imbecillior redditur proprio robore diſſoluto, idque bifariam, vel ſuo vel extero, ſeu aliarum partium vitio eique ſympathia. Propria illius vitia hæe ſunt, refrigeratio, cujuſmodi eſt ab immoderato frigidæ poto, præſertim quum corpue exæſtuat. Laxitas ſeu emollitio, qualem indocunt aquæ repidæ, olei, butyri, adipis, prunorum, malvæ atque ſimilium oſus immoderatior. Aliena qualitas inuſta, qualem fungorum, cucumerum, melonum & fructuom maligna quelitete putreſcentium intempeſtivus eſus, multoque efficacius hauſtum venenum induait, qoemadmodum & perverſa cœli conſtirurio quæ popularem ſæpe lienteriam promovit. Aliarum partium conſenſu fit, quum ab illis vitium aliquod in ventriculum incidit. *Idem.*

Jam meæ curæ commiſſam hebeo Clariſſ. Matronem, Dom. Saladin, Anglem, viduem Domini Fleurnois, ſeaagenariam, raræ texturæ & conſtitutionis debilis, diarrhoeæ à multis annis obnoaiam, hinc ob ῥευματικὴν in eſtinorum διάθεσιν in Leienteriam meote Auguſto anni 1678. anni tempeſtate ferventiſſima incidit. Aſſumpta quævis quaſi per infundibulom præcipiti lapſu excludebantur, hinc celer Maraſmus, qui eam ad fauces orci intra triduum dedoxit: Facies illi fuit Hippocratica, marmoreum, cum livore extremorum frigus, integumentorum tamen impatientium, comite ſiti, (ab exhauſtu deducende, non ab incendio eut phlogoſi interiorum partium) pulſus vix conſpicuus, interdum aſphyxia, paocis, omnino deplorata: Cardiacorum tamen uſu, opiatarum roborentium, cataplaſmatum ex mica panis toſta, vino rubro auſtero infuſa, cydoniorum condit. pulpa, ſorborum, pulv. menthæ, &c. ſuccorum tortivorum carnium, gelatinarum cornu cervi, Eboris. ad ſe redit, ut jam ealur micet. pulſua digitoa menifeſtè feriat, bene ad oblata ſe habeat, ea contineat, orinas effundere incipiat, ſpemque convaleſcentiæ præbeat; Atque in eam qoedret quod ait de muliere quadam Hippocr. in Epidemiis, *Quiequiet mortua eſt.*

Bilis è jecore profuſa] Cauſæ lienteriæ & cœliacæ affectionis ad tria capita reduci poſſunt, Frigidam ventriculi & inteſtinorum intemperiem; Retentricia debilitatem, gravis morbi prolem, Earumdémque partium ab acribus humoribus morſum & vellicationem, qui ad excretionem præmaturem ſollicitant: Sic veſica urinaria à lotii acrimonia vellicata, frequenti micturitione laborat, unde ſtrangaria. *Galenus 6. ſect.* aph. 1. ab acribus illis humoribus fieri in ventriculo eir ulceroſem diſpoſitionem, eo modo qoo aphthæ in ore puerorum oriuntur. Acres illi humores proles ſunt vitii & κακοπραγίας viſcerum βλαστήματα ἐχόντων: Huc pertinet Leienteriarum deſcriptio de quibus *Hippocr.* lib. 2. Prorrhet. verſu 196.

Levitates inteſtinorum aſſidua quidem & multo tempore perſeverantes, ac omnibus horis & cum ſtrepitu & ſine hoc exturbata, & ſimiliter noctu & interdiu affligentes ſi quod excernitur valde crudum eſt, aut nigram & lave ac mali oderis, ea quidem omnes mala ſunt, nam & ſitim exhibent, neque potionem per urinam reddunt, quod in veſicam non deſcendat, os exulcerant & elatum faciei ruborem, ejuſque cutis vitia omni colo-

rum

rum genere diſtincta (Ephelidas vocant) excitant, ſimulque ventrem quaſi fermentatum ſordidum, ac rugoſum efficiunt, ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt. Morbus hic ſeniores graviſſime infeſtat, quia & viros vehementer affligit, cateras vero ætates multo minus: ac qui eas ætates, quas ab hoc morbo male affici diximus, non attingit, & pauciſſima ſigna habet quæ mala eſſe ſcripta ſunt, is ſecuriſſime conſtitutus eſt.

Ex his quidem excretionum diverſitatibus, ait *Martianus* pag. m. 411. quæ in hoc affectu referuntur, patet Lienteriæ eſſentiam in eiborum omoimoda impermutatione non conſiſtere, ita ut crudi penitus, nulla in iis permutatione facta dejiciantur, quandoquidem aliquando nigra & graveolencia rejiciuntur, quæ ſitim induennt, os exulcerant, & ruborem in facie elevant: Ex quo conjicere licet ſæpe Lienteriam in ciborum corruptione conſiſtere, propter quam aſſumpti cibi deſcendunt priuſquam convenientem coctionem ſubeant, eo quod per eam acriores facti naturam incitant ad eorum expulſionem. Quapropter eſſentia hujus affectionis in eo conſiſtit quod cibi inconcocti deſcendunt, quatenus in ipſis excretis ciborum aſſumptorum veſtigia apparent, ſive modo ob caloris ventriculi exceſſum cum humiditate non concoquantur, Sive à calore immodico, aliáve cauſa corrumpantur antequam naturalem permutationem ad coctionem acquirant: quoquo enim modo prædicta eveniant, ſemper Lienteria dicenda eſt: Ex his vero quæ in textu referuntur, patet Lienteriam ex corruptione longe deteriorem eſſe ea quæ ob caloris defectum avenit.

Observatio IV.

§. 1. *Fluxus Cœliacus excitatus à Pancreatis, Lienis vitio, Glandulis meſenterii tumidis, duriuſculis, & aliis ejuſdem vitiis.*

Miles Scotus in India Orientali, atque imprimis in longo maritimo itinere huc redux, diu pravis cibis uſus fuerat, atque hinc tandem morbo languens, & Cœliaco fluxu cum ventris torminibus, appetitu tamen ciborum mediocriter conſtante, laborans anno 1657. menſe Auguſto ad Noſocomium noſtrum delatus eſt, In quo cum per tres quatuorve menſes commoratus fuiſſet, ac in Cœliaco fluxu curando omnia fruſtra tentata eſſent, tandem totus emaciatus obiit.

Cadavere aperto, ſeſe obtulit Lien nimis magnus, durus & ater, ut & Pancreas nimis tumidum, durum cinereique coloris. Invenimus item Meſenterii innumeras glandulas, quæ in ſanis vix videri poſſunt, mirum in modum turgidas & duriuſculas eſſe ita ut multæ quidem fabæ magnitudinem, ſed plurimæ ad magnitudinem avellanæ, pauciores ad nucis moſchatæ magnitudinem accederent: In iis autem diſſectis nihil aliud quam candida quædam crema, in caſeoſam ſubſtantiam indurata, repertum fuit. *De Diemerbroek Anat. l. 1. cap. 8.*

§. 2. Puella paupercula undecim annorum, poſtquam ſimili etiam alvi fluxu, cum ventris dolore & extrema emaciatione obiiſſet, ex petitione Parentum (qui ipſam faſcino aut diabolicis artibus occiſam eſſe, atque ex murmuribus & ſibilis antea in ejus abdomine inauditis, ſerpentes, bufones, aliave ſimilia fœda animalia in ventre ejus latere ſibi certo perſuaſerant) coram pluribus demortuæ cadaver aperui, Menſe Novembri 1656.

In hoc, ut in priore ſubjecto, innumeras meſenterii glandulas admodum tumidas & diuruſculas invenimus, quarum multæ habebant avellanæ magnitudinem, aliquæ paulo majorem. Color externus alius erat albicans, alius variegatus inſtar marmoris ex albo nigricantis. Intus in iis continebatur chylus lacteus albiſſimus, in caſei formam ac duritiem concretus, Lien & Pancreas juſtam magnitudinem nonnihil excedebant. *Idem.*

§. 3. Nobiliſſ. puellus Danus, Nicolaus Rets nominatus, ætatis ſeptem octove annorum, qui *magna atrophia* cum *ventris torminibus* multis menſibus confectus, tandem totus emaciatus vitam finivit Menſe Junio annis 1662. Ego imploratus ut in demortuo cauſam mortis, patentibus tranſcribendam inquirerem, cadaver aperui, in eoque hepar, lienem, cor, pulmones, renes, ventriculum & inteſtina bene conſtituta demonſtravi, ſolo Pancreate nonnihil tumido ac male colorato exiſtente: ſed in Meſenterio certa mortis cauſa à nobis inventa fuit, quippe innumeræ meſenterii glandulæ mirum in modum intumuerant, cum ſingulari duritie, plurimæ ad avellanæ, aliæ ad paulo majorem, multæ ad fabæ magnitudinem, omnes candidi coloris erant, in iiſque continebatur crema candida, in caſei ſiccioris duritiem concreta, quæ chyli lactei tranſitum impediens, dictæ atrophiæ atque hinc mortis cauſa fuerat. *Idem.*

Ex quibus ſatis patet frequenter Cœliacum fluxum & atrophiam ab harum Glandularum obſtructione produci: Adhæc non eſſe illarum eum uſum quē ipſis Anatomici communiter adſcribunt, ſcil. fulcire venas & arterias per meſenterium delatas, ſed in iis, ut in omnibus glandulis, gigni aliquid ſubaciduli fermentacei liquoris, chylo lacteo admiſcendi, & ſic illas inſervire vaſis lacteis; atque hinc propter earum obſtructionem, aliamve pravam conſtitutionem (qualis plerumque à vitioſo fermento, quod chylo in inteſtino duodeno, admiſcetur, inducitur) ſæpe magnam pravorum humorum colluviem, lentarum febrium, variorumque contumacium ac diuturnarum affectuum cauſam, inter meſenterii membranas coacervari. *Idem.*

Meſenterii Glandulæ, &c.] Glandulae habet meſen-

meſenterium plurimas exiguas & molles, membranis interjectas, in earumque medio unam magnam, quas omnes ad chyli attenuationem majoremque perfectionem plurimum conferre, manifeſte conſtat. Per illas quippe decurrunt vaſa Lactea innumera, & chylum (ad majorem perfectionem glandulosi liquoris levi aliqua ſubacidula qualitate imbuendum) in eas affundunt, quæ vaſa ex iis tandem in media magna Glandula, (quam hodie *Meſenterii Pancreas* vocant) pleraque concurrunt, indeque recto ac brevi ductu feruntur ad Receptaculum chyli, in quod ſuccum lacteum deponunt. Rem ita ſe habere docent experientia & autopſia. Nam ſi hæ glandulæ aliqua de cauſa vel obſtruantur, vel liquor in iis genitus, & lacteo ſucco neceſſario admiſcendus, nimis acidam acredinem quacunque de cauſa conquiſiverit, tunc lacteus chylus in iis ſubſiſtens coagulatur in caſei formam, ab ejuſque copioſo influxu multum intumeſcunt, atque ſic chylo ſubſequenti tranſitus omnino præcluditur, unde tales homines, quibus hoc contingit, *cœliaco fluxu*, (propter impeditam chyli diſtributionem) & ventris dolore torquentur, atque ob denegatum alimenti tranſitum atrophia conſumuntur, & paulatim uſque ad mortem emaciantur. Quod tria allata exempla demonſtrant. *Idem.*

Glandulis meſenterii tumidis] Diarrhœæ, Lienteriæ, Cœliacæ paſſionis, in Glandularum plexibus Inteſtinalibus cauſam ſtatuit Nobiliſſ. Dom. *Joh. Conradus Peyer*, Tractatu eruditiſſimo de iis edito. Diarrhœæ, *ait cap.* 8. ex iiſdem Glandularum plexibus, tanquam fontibus præcipue ſcaturire videntur: Cum videlicet maſſa ſanguinea ſero, ſive ſenſim ſive cum æſtu adgeſto, turgens, aut incendio febrili colliquata ac effervefcens, ſaginam ſuam (ob particularum craſſitiem aut viſciditatem per glandulas ſubcutaneas diſſlari ineptam) in Plexus inteſtinales deponit, atque per glanduloſas eorum papillas, ceu tubulos & canales, confertim exonerat: qua oneris mole excuſſa valetudinam antea preſſam ſæpe contingit, ἀθρόως emergere. Cum vero ſanguinis fermentatio vitalis, aut repenta injectis veluti compedibus ſuffiminatur, aut lento chronicorum morborum fato ita ſenſim refrigerata torpeſcit, ut eruoris maſſa, labefactato mixtionis vinculo in principia ſua aut elementa analyſi ſpontanea ſecedat, hinc evenit ut ſanguinis ſerum, per glandularum iſtarum papillas ſine obſtaculo, ac velut ſua ſponte deſtillans, *Diarrhœas* quoque, ſed imminentis plerumque lethi nuncias procreet. Atque hujuſmodi alvi fluxus phthiſicis emaciatis, & febre maligna correptis raro non eſſe ſolet exitio:

Nonnunquam etiam memoratas Plexuum inteſtinorum Glandulas, ſeri nimis viſcidi, aut abacido ſucco [vitio culpa in inteſtinis genito] coagulati infarctu obſtrui, vel aliis modis in tumoras & ſcirrhos verti, contingere poreſt. Hincque ſuos ex patria natales ducere videtur *Cœliaca affectio*; quando videlicet chylificatione ob defectum liquoris fermentalis è Glandulis inteſtinorum ſubminiſtrandi proſtrata, alimentorum liquamen nondum ad chyli perfectionem uſque elaboratum excernitur. Haud ſecus ac in *Lienteria* fit ciborum, prout aſſumpti fuerunt dejectio, quando ventriculi glandulis eodem modo obſtructis aut induratis, fontes liquoris menſtrui ad alimentorum ſolutionem requiſiti, occluduntur, ut nulla planeinſtituatur digeſtio. Atque Pathologiæ hujus veritatem confirmare videtur ipſa horum affectuum Θεραπεία, quippe quæ feliciſſime procedit exhibitis alkalibus, ut vocant, acidum illud coagulum abſorbendo, *Glandulas* obſtructione liberantibus. Cujus generis ſunt tum volatilia, ut ſpiritus ſalis Armoniaci, C. C. &c. tum fixiora, ut varia ex Tartaro & Marte combinata medicamenta, ac imprimis etiam Antimonium diaphoreticum, nec non Decocta ex radicibus & herbis traumaticis concinnata. Quæ etiam a veteribus eodem interdum ſanationis eventu, at diſpari plane ratione ac propoſito in uſum vocata legimus. Hi námque Cœliacam paſſionem ab Inteſtinorum laxitate, & facultatis retenticis imbecillitate ortum ducere rati, ſumpto ab adſtringentibus & roborantibus, ut pote contrariis, auxilio, curationem ſtrictim adgreſſi ſunt: Quam adſtringendi intentionem aut poteſtatem in illis ſi nos quoque conciperemus medicamentis, verendum eſſet maxime ne obſtructionis obex è Glandulis inteſtinorum removendus, adſtringentium ictu altius impingeretur: Certe purgantia, quæ a pluſimis in hoc affectu commendantur, ne ſtatim in principiis, ſero nondum in caſeoſas moleculas compacto exhibeantur, ut è Glandularum papillis adhuc emulgeta poſſit, morbum magis pertinacem quam ſanabilem reddere ſolent: quia nempe irritationis ſtimulo ſerum in dictas Glandulas intempeſtive allicitur, quod, via exitus denegata, in majorem ſtagnando molem ſcirrhos procudere natum eſt, unde Inteſtinorum obſtructiones, tormina aliáque mala oriri poſſunt.

Harum autem Glandularum Inteſtinalium hanc dat ὑφήγησιν N. biliſſim. Juvenis, loco citato cap. 1. Tenuia perfectiorum animalium inteſtina accuratius perluſtranti, crebra hinc inde variis intervallis *Corpuſculorum Glanduloſorum agmina* ſive *plexus* ſe produnt, diverſæ magnitudinis atque figuræ: 1. enim ex gui in inteſtinorum principio, dein grandiores in ipſorum progreſſu; demum maximi in eorundem exitu conſpiciuntur. Eſt & ubi ingens inteſtini tractus, hujuſmodi Plexu glanduloſo denſa ac velut racematim conſitus adparet. Idque circa Ilei extremitatem fere perpetuum eſt, cui Glandulæ hæ adeo videntur domeſticæ ac neceſſariæ, ut quamvis cætera ſubinde inteſtina, tamen hoc iis nunquam deſtituatur. Imo ſicubi in Duodeno atque Jejuno deſint, in Ileo defectus ille ſuppletur. Harum vero Plexuum facies modo in orbem concinnata, modo in ovi aut olivæ oblongam, aliámve angulosam ac magis anomalam diſpoſita figuram cernitur. Intra ſingulorum autem Plexuum ſphæram ſive ambitum, glandulæ nunc plures nunc pauciores ſubſiſtunt. Aliquando decem tantum manipulatim, ſæpe xx. xl. aut plures catervatim junguntur, interdum multitudine pene innumerabili, in quendam quaſi exercitum concurrunt, atque inſignem Inteſtini tractum obſident.

Ipſarum porro Glandularum ea eſt ſtructuræ & poſitus ratio, ut baſibus ſuis intimæ, vel interdum mediæ inteſtini tunicæ inſiſtentes, non raro per exteriorem forinſecus transpareant, ſicque citra diſſectionem inteſtinorum, oculo iiſdem propius admoto conſpici queant. Apicibus autem ſuis, tanquam exiguis papillis, inter cruſtæ villos, in ipſam inteſtini cavitatem proſpiciunt: Apices iſti, poruli ſive puſillis foraminulis inſigniti, dum ſuppoſito digito premuntur humorem, plerumque viſcidum, exſudant. Quoad vero ſubſtantiæ compagem, Glandulæ hæ in quibuſdam molles & velut pulpoſæ ſunt, proinde ut muco inteſtinali incautius deterſo, ipſarum ſæpe glandularum veſtigia apicesque deleantur. In aliis ſyſtaſis

paulo compactior notatur, vel iteratæ deterſionis vim impune ſuſtinens, Magnitudo quoque Glandularum pro animalium mole ac ætate variat, plerumque milii aut raphani ſemen æquant: Color tam plexuum quam Glandularum iis contentarum nunc pallidus, nunc aliquantum rubicundus adparet, interdum plane candicans, Et liquor glandularum papillis expreſſus etiam albore quodam imbutus cernitur: Vaſa denique ſanguifera, nempe arteriarum venarúmque capillamenta, hiſce Glandularum Plexibus copioſe intexuntur, quibus neceſſarios in uſus dubium non eſt: nervulorum filamenta ſociari, quamlibet viſum præ exilitate fere ſubterfugiant, &c.

Plexus iſtos in duorum virorum cadaveribus evidentiſſime conſpeximus, Eorum alterum Aſcites, alterum quoddam ventriculi & Inteſtinorum malum extinxerat: Et quidem diſſectis inteſtinis, prima plexuum veſtigia ſtatim in Duodeno apparuerunt: nimirum quinque aut ſeptem glandulæ miliares, junctim una poſitæ, quendam veluti racemum, totidem aciuis conſtantem, exprimere videbantur. Per Jejuni diſtrictum nullus integer Plexus occurrit, ſed in ſpatioſo Ilei ſinu plures continebantur, quorum ultra xv numeravimus, extremáque Ilei portio, palmam unam & dimidiam longa, meris Glandulis in plexum ingentem junctis, conſtare videbatur. Hos & Plexus in Puella octenni, agmine numeroſo, & magnitudine conſpicua demonſtravi, quanquam alicubi glandularum papillæ; ex inteſtinorum morbo, vim paſſæ viderentur.

Quis vero Glandulis iſtis uſus aſſignandus? Noſtra fert ſententia, Ab iiſdem liquorem chylificationi inſervientem, intra cavitatem inteſtinorum exſtillari: quod 1. confirmare videntur glanduloſæ plexuum iſtorum papillæ, quæ præterquam quod foraminulis excretoriis perviæ ſint, etiam nonnihil protuberantes conſpiciuntur, hácque ſua phaſi fidem faciunt aliquid potius ex illis in cavum inteſtinorum emulgeri, quam ut ipſæ quippiam ab Inteſtinis auferant. 2. Experimento conſtat papillarum iſtarum apices, linteo molli blande deſiccatos, & ſuppoſito digito nonnihil compreſſos, denuo guttulis, velut roſcidis permadeſcere: Præterea obſervare eſt animalia craſſo & duro pabulo victitantia (ad cujus elaborationem fortiore & copioſiore liquore fermentativo opus eſt) plexibus iſtiuſmodi pluribus, & numeroſiori glandularum caterva ſtipatis inſtructa eſſe, haud levi argumento aliquid inde ſuppeditari, quod ſolidiorum ciborum maſſæ penitius diſſolvendæ conferat.

Cujnam vero materiæ liquor iſte natales ſuos debet? Non videtur hujus liquoris materia aliunde ſuppeditari quam ab Arteriis & Nervis, præter iſthæc enim nulla alia vaſa aut commeatus viæ ſuperſunt: nec chyli lymphæque ductus huc quicquam conferre valent: quemadmodum ergo duæ ſunt commeatus viæ, ita ex duplici liquorem hunc materia conflari veroſimile eſt, una nempe ab arteriis, altera è nervis ſuggeſta. Quoad arterias, videntur illæ pro ſymbolo ſuo ſerum quoddam ſubviſcidum & glutinoſum conferre: è Nervulis autem ſpiritum nitro aëreum, juxta ſententiam Clariſſ. D. D. Majovv. deponi arbitror; cujus cum ea ſit indoles ut ocyus Euro cuncta pervadat, nimia ejus mobilitas optime ſeroſi iſtius laticis viſciditate involvi, providéque hoc pacto ad chyli elaborationem determinari videtur: Ex hoc itáque *ſpiritus nitro aerei cum latice ſeroſo connubio, probabile eſt dictarum glandularum liquorem emergere.* Qui cùm particulis nitro aëreis, uſque ad ſummam puritatem evectis impræghatus ſit, jure *Fermentativus* audire poteſt. Atque ita hæc ſe habere indiciis haud obſcuris me demonſtraturum confido: Etenim obſervare eſt homines ſubinde ſtatim à paſtu levi quoddam horrore percuti, ac interdum etiam quoad extrema frigeſcere, inſuper ad actiones quaſvis aut meditationes arduas ineptos eſſe Quorum ſymptomatum aliam vix erit in promptu rationem aſſignare, quam quod tunc temporis natura, de ſumpti cibi digeſtione ſollicita, omnem fere ſanguinis arterioſi impetum, & ſpirituum animalium copias, neglectis partibus exterioribus, in arterias cœliacas & meſentericas, plexus item nervorum ſtomachicos meſentericóſque diſponat: Unde fit ut ſanguine & ſpiritibus non amplius tanta copia per univerſum diffuſis, extrema frigeſcant, ac corporis ambitus, tantillæ moleſtiæ ſenſu, leviter inhorreſcat: Pariter obvium eſt illos qui mox à paſtu die multúmque ſive rerum arduarum meditationi, ſive literis incumbunt, de gravitate ventriculi, [illegible] & inteſtinorum difficultate conqueri: In quantum ſcil. ſpiritus animales, animæ corporeæ inſtinctu, ad ventriculum & inteſtinorum glandulas determinati, ex iſtis partibus in cerebrum animæ ſuperioris juſſu revocantur: hinc iſtius erroris pœna univerſum ſæpe corpus mulctatur. Quare ex his omnino concludere licet Spiritus animales nitro aëreos, & ſanguinem arterioſum, in ventriculum & inteſtina, cibis recenter ingeſtis farcta copioſius quam dum inania ſunt fluere: idque haud alio fine quam ut glandulis iſtis liquor fermentativus, ad chylificationem in inteſtinis perficiendam requiſitus, qua par eſt copia ſubminiſtretur.

Quod vero ad hujus Liquoris δυνάμεις attinet, etſi difficile ſit explicatu quo Liquor iſte fermamentivus [ex ſero arterioſo & ſpiritu nervorum nitro aëreo combinatus] ſapore gaudeat, quoniam ſeorſim colligi, ac coram tribunali guſtus examinari nequit: inſuper in defunctis ſpiritus ille nitro-aëreus, à quo vis præcipua pendet, jam avolarit, Tamen ſi quid conjectura aſſequi datum eſt, nullam in eo inſignem acrimoniam, nedum aciditatem ſtygiam, adeo nonnullis decantatam, concipere poſſumus, ut pote quam inteſtina ſine labe atque doloris ſenſu tunicæ ipſorum nerveæ infligendo, haud perferre poſſent. Quare potius arbitrari fas ſit liquorem iſtum, ratione incluſi ſpiritus nitro aërei, mobiliſſimi & penetrantiſſimi, quam ſalium acidorum corroſivorumque vi efficacem eſſe: Enimvero ea eſt particularum nitro aërearum indoles, ut maſſæ ciborum, etiam compactiorum, affatim ingeſtæ, cumpagem eorum prompte pervadere, atque perrupto vinculo ſulphureo ſalino, totam maſſam in chylum redigere valeant.

Pro duplici autem materiæ, è qua liquor dictarum Glandularum conflatur, reſpectu, etiam geminus poriſſimum uſus aſſignandus eſſe videtur, quorum qui partem nitro aëream ſive ſpirituoſam concernit, efficaciſſimus eſt & jure princeps habetur, Serum enim arterioſum ei tantum vehiculi

ſimul-

ſimúlque vinculi loco aſſociatum, officio viliori deſtinatur: nempe de munere utriuſque ita ſtatuendum breviter arbitror: Quamprimum inteſtina ciborum in ventriculo diſſolutorum maſſa implentur, protinus glandularum iſtarum papillæ, liquore fermentativo tunc plurimum turgentes, & motu inteſtinorum periſtaltico compreſſæ, humorem, quem continent, per foraminula excretoria copioſe profundunt: quo facto, ſpiritus nitro aëreus è vehiculo ſuo & compedibus erumpens, alimenti maſſam pervadit, particuláſque in ea ſulphureo ſalinas adoritur, hinc bello veluti indicto, quodam fermentationis motu tamdiu invicem pugnatur, donec craſſæ portiones quoad minima comminutæ, & nonnihil etiam volatiliſatæ, chylum abſolutiſſimum, ipſóque vitalitatis charactere imprægnatum conſtituunt. Interim videtur vehiculum ſubviſcidum, inteſtinorum parietibus adhæreſcendo, muniminis aut propugnaculi vicem explere; cavendo ſcil. ne ſalium & ſulphurum, cum ſpiritu nitro aëreo debellantium ſpiculis, nerveæ inteſtinorum fibræ compunctæ aut vellicatæ doleant: Atque ita hæc ſe habere inde fit vero ſimile, quoniam ſemper muci inteſtinalis copia circa plexus glanduloſos invenitur, imo in Ilei extremo contenta, jam aliqualem ſæcum conſiſtentiam nacta, hujuſmodi muco ſubviſcido penitus obducta ac incruſtata vidimus. *Vide plura Lo-*

Observatio V.

Diarrhœa Chyloſa, cum atrophia, ob Lactearum meſentericarum obſtructionem, Hepatis & Lienis ſcirrhum, &c.

Filiolus Dom. Caroli à Pilug, annum nactus cum dimidio, febri inordinata, nimia appetentia, ſecretione per alvum ſuperflua, *cum materia alba permixtione*, & ſubſequenti macie inſigni, diu & per aliquot menſes vexatus, ita ut, omni diligentia licet adhibita, æger vix oſſibus hæreret, vix præter animam reſidui quicquam haberet, vivæ mortis imago eſſet, & delicatam adhuc animam ob morbi vehementiam tandem efflaret. Parentes cùm nutricem certas ob cauſas mutaſſent, ſemper ſuſpicati ſunt (licet Medici fundamentalibus rationibus illis aliud perſuadere conarentur) morbum infantis per faſcinum introductum eſſe.

Ut igitur ancipiti cura amplius non diſtraherentur, extinctus filius aciei cultri anatomici ſubjiciebatur. Diſſecto cadaveris abdomine, ecce monſtruoſa illico Hepatis, pro ætatis ratione, apparuit magnitudo, quæ vix in adulto oſtenditur. Totam enim abdominis cavitatem occupabat, & ſubſtantia ejus præterea ſcirrhoſa reperiebatur: Veſicula fellea erat inſignis, indicis longitudinem æquans: Lienis ſimilis ut Hepatis erit conſtitutio, puncticulis enim tartareis perduris undique erat refertum. Glandulæ per totum meſenterium diſperſæ ſcirrhoſæ inveniebatur, cauſæque mortis manifeſtè conſpiciebantur. *G. Theophilus Bierlingius Miſcellan. Curioſ. ann. 1671. Obſerv. 152.*

Licet in ſpecie & proprie Diarrhœa illum ventris fluxum deſignet quo humores ſinceriores defluunt, ſine ſanguine & chylo: hic tamen illam vocem cum M. *Sebitzio* in ſpeculo Medic. part. 4. ſect. 2. c. 15. generaliter ſuminius, ita ut in genere denotat quodvis alvi profluvium, à quacunque materia proveniat, à quocunque loco, & quocunque etiam modo illud fiat: Diverſi humores in diarrhœa evacuari ſolent, unde etiam diverſis nominibus ſalutatur: dicitur enim diarrhœa bilioſa, melancholica, pituitoſa, ſeroſa, ſanguinea, colliquativa; puerorum dentientium, verminantium, ut & Chyloſa, quæ licet ad Cœliacam affectionem ſoleat referri, quia tamen plerumque, & præprimis hoc in caſu, non merus & purus chylus, ſed axcrementis mixtus evacuatur, non immerito Diarrhœæ Chyloſæ titulus ipſi poteſt imponi. Hujus Cœliacæ affectionis, ſive potius Diarrhœæ chyloſæ cauſam *Fernelius* aliique venarum Meſaraicarum, Lienis aut Hepatis obſtructioni adſcribunt: Pecquetus rectius Lactearum meſaraicarum (quas detexit Aſellius) quin & Thoracici illius ductus, à ſe primo inventi, ſtatuit obturationem, Verba ejus ita ſonant in nova de Thoracicis Lacteis diſſert. Anat. experim. 1. p. 109. *Chyloſa diarrhœa, qua ſcilicet mixtus cum recrementis excernitur chylus, oriri poteſt (ſicut Riolanus pater in peculiari medendi methodo cap. 48. ſapienter indicat) ex obſtructo meſenterio: nam licet ſaniſſimum Hepar congruentiſſimum accendat ad optimam chyloſin, aut chymoſin potius, calorem ventriculo, ſi tamen vel obſtructum fuerit meſenterium, vel humoris viſcoſitas, intimam inteſtinorum tunicam lubricans, obturaverit lactearum infundibula, certum eſt prohibitum ingredi chylum, pariter ſecretum iri cum ciborum fæcibus, id ipſum neceſſe eſt obſtructo Thoracicis lacteis, contingere,* Et paulo poſt, *Quod ſi multiplex fuerit Lactearum obſtructio, & adverſus aperientium remediorum vim pertinax, atrophiam ſequi neceſſe eſt, interdicta alimenti penuria unde nec reparantur ſanguinis impenſa, nec corporis tabeſcentis ſubſtantia reparatur.* Prædictas obſtructiones ob lactis potiſſimum impuritates & viſcoſitatem ortas fuiſſe arbitror, quæ in exilibus illis canalibus lacteis ad caſeoſam duritiem & quaſi coagulationem tetendit, hincque ex obturatione horum vaſorum chylus ad receptaculum, & ſic deinceps conſequenter ad maſſam ſanguineam interceptus fuit, tam maciem quam chyli neceſſario per alvum una cum recrementis fluxum excitans: ſymptomata, fames nimirum, ſine dubio ob defectum nutritionis in partibus, quæ ſui reſtaurationem deſiderarunt, nec propter obſtructionem receperunt, oriebatur: Putamus enim, ſalvo aliorum judicio, naturalem appetitum excitari à bono ventriculi temperamento & anima, omnium actionum noſtri corporis gubernatrice, quæ defectum materiæ nutritivæ percipit, & ita per appetitum illam poſtulat: Ab experientia omnium rerum magiſtra informati ſumus, poſt morbos majorem plerumque percipi appetitum, ob virium debilitatem, quas natura recreare iterum tentat. Illi qui exercitiis gaudent, & laboribus mechanicis axercentur, majori ſame & appetitu vexantur quē qui otio & quieti dediti ſunt, eandem ob cauſam: Vermes in inteſtinis ſtabulantes abſumunt chylū, hinc nulla vel pauca partium nutritio, & per conſequens major appetitus: Igitur cum Fardiu, Rode-

rico p.64. axclamamus *Famos certiſſima indigentia & abſoluta coctionis prius ingeſti cibi certiſſimum ſignum*: Spiritus acidi & acies appetitum quidem excitát; ſi autem quanritata peccent: deſtruunt appetitum, cum ventriculi temperamentum evertant: in juſta autem doſi aſſumpti, vel ante vel cum cibia, appetitum adaugent; ratio, quia ante cibos aſſumpti reliquias in ventriculo contentas diſſolvunt, ut defectus eò meliùs percipiatur: cum cibis autem ingeſti, pars concoctionis exiſtunt, cibos citius diſſolvunt, concoctionem, augendo fermentum, accelerant, & ita per accidens appetitus & ſenſus abſumptionis cauſa exiſtunt. Diſtinguendum igitur inter cauſam coctionis & cauſam appetitus, quam animam ſalutamus. *Febris inordinata* alterum ſymptoma, à viſcerum & vaſorum obſtructione, ot & tartari copia iſtas obſtructiones generantis, inequaliter effumátis quaſi & ebullientis, calidóſque vapores in totum corpus mittentis, originem trahebat. *Idem ibidem.*

Glandula per totum meſenterium ſcirrhoſa) Quamquam vitium fuerit Hepatis & Lienis, rectè tamē cauſa mortis in meſenterium obſtructum rejicitur, quod ſæpe longorum latentiumque morborum ſedes eſt, ut fruſtra quandoque ad lienem aut hepar mali prima labes & origo raferatur. Et nacui mirum videatur ſi ad meſenterium recurrendum ſit, quod non ſit credibile ab uno Hepate tam multam colluviem provenire, habemus nobis ſuffragantem *Galenum*, qui cap. ult. lib. 3. de loc. agnoſci. quaſdam meſenterii affectiones, a quibus qui ægrotarent, Meſaraici appellarentur. Quidam veterum cùm perfectè confectum in ventriculo cremorem animadverterent, & talem fare dejici, nec à meſaraicis ſuctum devectúmque, ut fieri ſolet, falſo mali cauſam meſenterio attribuentes, ſic laborantes meſaraicos vocabant, ſed male, & ideo hoc *Galenus* redarguit; Nam cum attractrix Hepatis languet, nil per meſaraicas attrahitur ab Hepate, ideo accuſari non debet meſenterium ſed Hepar ipſum: Contra tamen afferri poteſt, Cùm chylus miſſificatus axcernitur, nec ad Hepar devehitur, an ideo attracticis Hepatis id vitio fit? Nunquid ſæpe fluorem alvi videntur obſtructo meſaræo, facultatibus Hepatis etiamnum integris? Non ſequitur ergo ideo convinci poſſe Hepar laborare cùm chyloſa dejiciuntur, verùm quidem illud eùm facultas attrahendi Hepatis ægra eſt, attractionem par maſaraicas, tanquam per manus officiales non fieri, non obſtructæ viæ rationa, ſed partis principis, meſaræi miniſtratio utentis vitio: Et veteres, qui meſaraicos appellabant illos, nòn abs re fecerunt; Sic & *Galenus* & veteres illi culpa non vacant: ſi quidem & chyloſa dajici poſſunt, ſolo vitio maſaræi non deducentis: aliqoando ipſius Hepatis vitio, cùm meſaræum incolume ſit: Præterea meſaræum pars eſt naturalis: omni parti naturali ſuæ actionis vis eſt, & per protopathiam laborat: hinc fieri poteſt ut etiam laborante Hepate meſaræon ſuum officium faciat, Et contra incolume poteſt eſſe Hepar, læſo meſaræo: Nec eſt quod quis parum intereſſe dicat ſit ne affectum meſaræum an Hepar, cùm chyloſa dejiciuntur, nam magna partium eſt affinitas, & unius affectio facile in aliam redundat: Nos autem contra ſentimus, ſi quidem ſi in meſenterio aut tumor & obſtructio ſit, cujus occaſione chylus ad portas non devehatur, alia ratione curandum erit, quàm ſi Hepatis ſola attracticis infirmitas in cauſa ſit; Et nos vidimus chyloſas dejectiones non affecto Hepate aliquo inſigni vitio, ſed ſublatis multis quæ meſaræon occupabāt obſtructionibus, tandem ceſſavit chyloſa dejectio: Sic non ſequitur, Chyloſa dajectio eſt, neceſſario itaque vitium Hepatis convincitur, Sic in uno ſenſu vera opinio *Galeni*; in altero veterum opinio excipienda: Porro ſi velis diſcernere an inflammatio & eryſipelas meſaræon occupet, ſciendum tunc non ſolum excarni talia, qualia in Hepatis imbecillitate; cùm ad ſe cibum non trahit axcernontur, ſed præterea ſanioſum quid: Sic cùm Hepar non inflammatum eſt, & ſi cum chyloſis excrementis ſanioſum quid excernitur, ad meſenterium hoc referendum: Cæterum incredibile dictu eſt qualia excernantur dum meſenterium per inteſtina congeſtam in ſe colluviem deponit. *Ballonius conſ. 53. l. 1.*

Cum materia alba permixtione) Quam chyloſam indicat *Burlingius*: Sed notandum aliquando in excrementis per alvum ſecedentibus mucaginem quandam excerni, puri ſimilem, quæ tamen verum pus non eſt; qualis ſæpe cum urinis axcernitur, puriforme ſedimentum referens: quæ excretio contingit iis quibus longæ & maximæ fuerunt meſenterii obſtructiones, & longus morbus: nam humores qui pepaſmum admittere non potuerūt, tandem in mucorem verſi ſunt, qui pus referat: Quod & obſervavimus, in nutrice quadam, quæ ex longo morbo incidit in fluxum alvi pereonem, cruentum, miſtum: tandem ſecedebat alvus reddens aliquid puri ſimile, cùm præcederent dolores alvi in colicis ſimiles crudeliſſimi, cùm inappetentia eſſet, ſummus marcor, præterea acerbiſſimus dolor ad regionem ventriculi & totius abdominis, & qui minimo blandiſſimóque digitorum preſſu exaſperarentur: Quod notat Hipp. in Coacis, Hepar dolentes, os ventriculi dolentes, ſoporoſi, rigorem habentes, alvum turbatam, tenues, cibum averſantes, purulenta per alvum excernunt. *Ballonius lib. 1. conſil. 25.*

Observatio VI.

Diarrhœa, Lienteria, Hepaticus fluxus cum febre vehementi, ab omnimoda converſione Ilei inteſtini, gangrana cum aliis infecti, Pancreatis duritie, Splenis & Hepatis vitio &c.

HOmo tres ſeptimanas afflictus complicatis morbis, Hepatici fluxus, Lienteriæ & Diarrhœæ biliosæ, comitatis acutiſſima febre, curæ commiſſus fuit quatuor Medicorum, quorum conſilio phlebotomiam, catharſin & clyſterem ſuſtinuit, quantum ei conducere judicabant, ſed tandem ita in pejus morbus ejus degenerabat, ut motu, ſermone & ſenſu æger privaretur, & evomeret quæcunque ore hauſerat, quare deſperantes, idque declarantes coram pluribus viris celebribus, conſentiebant in *Experimentum Transfuſionis*, à neceſſariis ægroti propoſitum, tanquam ultimum refugium, omnino nolentibus refugere rem probabilem quæ à morte redimeret Virum morti proximum: Dom. *Dionyſius & Emmerey* rogabantur ut hujus operationis curam gererent: Illi vero conſiderantes ægri ſtatum deploratum, omnino renuebant tentamen illud aggredi, allegantes

Transfu-

Transfuſionem non poſſe reſtaurare partes ſolidas, vel mederi gangrænæ, qua veriſimile erat inteſtina ejus eſſe affecta, debuiſſe eam adhiberi citius, eóque ipſo tempore quando Æger paſſus fuerat ingentes ſanguinis evacuationes: Sed iis omnibus nihil obſtantibus, obnixe rogabantur ut deſiderio ipſorum ſatisfacerent & non ſinerent amicum eorum mori antequam adhibita remedia quævis poſſibilia: Illi itaque hac inſtantia ſolliciti, honore & ſaluto ſua aſſerta per declarationem ſupra memoratam Medicorum, & conſenſum eorum in tentamen hujus experimenti, transfundebant in venas ejus exiguam quantitatem ſanguinis Vitulini, idque tempore matutino, quo facto, licet æger jam pateretur lethargiam & convulſiones, & debili depreſſóque admodum pulſu gauderet, ecce tamen inexſpectatum eventum; Pulſus ejus in momento elevabatur & vegetior fiebat, convulſiones ejus deſinebant, vivide ipſe contemplabatur adſtantes, colloquebatur apposite in diverſis linguis cum iis qui ipſum alloquebantur, & profundo placidóque ſomno obruebatur: Experrectus poſt tres quadrantes horæ, hauriebat aliquot juſcula in diei iſtius partem reliquam, nihil evomens, nec ventrem exonerans, cum tamen per tres priores dies nihil potuerit ore aſſumere, neque refectus fuerit vel minima intermiſſione profluvii ventris ſui ab initio morbi ipſo: Cum hæc conditio ægri perſeveraſſet xxiv. horas, robur ejus denuo diminuebatur, pulſus intermittebatur & profluvium ventris redibat; Tum amici illius Transfuſionis reiterationem urgebant, qua tandem proximo mane peracta, æger revera recuperabat nonnihil vigoris, ſed haud diuturni, nam etiamſi tunc optime juſculum ſuum aſſumpſerat, ſine vomitu, profluvium tamen ventris perſiſtebat, & circa meridiem magis in pejus declinabat, donec circa quintam horam veſpertinam moreretur ſine ulla convulſionum obſervatione.

Cadavere ejus diſſecto, Ileon ejus comperiebatur converſum à capite ad caudam, & infra nodum illum ad Anum inteſtina omnia erant livida, gangræna corrupta & extreme fœtida: Pancreas ejus ſumme durum erat, & ita obſtructum ut *ſucco Pancreatico non fuerit liber tranſitus qua ſe diffunderet in inteſtina*: Splen ejus admodum craſſus erat, & Hepar grande & alicubi lividum: Cor valde ſiccum & quaſi roſtum: aperta vena, qua Transfuſio fuerat facta, à ſectione in brachio uſque ad cor, nihil penitus ſanguinis offendebatur, uti nec in aliis venis, nec in ventriculis cordis, quandoquidem exiguum illud ſanguinis infuſi fuerat imbibitum à carne ejus inflammata & arida.

E*xperimentum Transfuſionis &c.*) Chirurgia aliter Infuſoris vocatur: Experimentum autem id licet fuerit conceptum in aliis regionibus, notorium tamen eſt primo omnium fuiſſe editum in lucem in Anglia, ubi quidam viri ingenioſi Regiæ Societatis, primum illud emiſerunt abhinc aliquot annis (ut apparet ex eorum ephemeridibus) & Anatomicus ille peritiſſimus Dom. *Lowerus* in praxin deduxit, tum inventione methodi Operationis, tum felici exſequutione ejuſdem: qua in re mox eum conſequuta ſunt varia fauſta Tentamina, factu manu periti Doctoris *Edmundi King* & aliorum.

Ab illis ſequenti modo peractum fuit, Præparata agni arteria carotida, inſeruimus tubulum argenteum in calamos, qua ſanguis profluerer in patinam, ſic ſpatio fere unius minuti, 12. circiter unciæ ſanguinis agnini profluebant in patinam, quo inſtrueremur aliqua ratione in quantitate ſanguinis mox transfundendi in hominem, Quo facto, cum aggrederemur præparationem venæ in viri brachio, vena videbatur ratione illius tubuli, quem inſerere propoſueramus, juſto tenuior, adeoque alio uſi ſumus tertia circiter parte tenuiore, ab extremitate tenui: Deinde venam incidimus, methodo ante edita num. 28. (vide infra) quam methodum obſervavimus ſine ulla alteratione, Et ſecta vena in brachio viri, non minori facilitate quam qua communis modus venæ ſectionis perficitur, inde emiſimus ſex ſeptémve uncias ſanguinis; deinde infiximus tubulum noſtrum argenteum in dictam inciſionem, & inſeruimus calamos inter duos tubulos, ad derivandum ſanguinem arterialem ex agno in venam viri: Sed ſanguis ille unius fere minuti ſpatium in tubulis & calamis moratus fuerat antequam in brachium irrumperet, deinde libere manabat in viri venam, ſpatio minimum duorum minutorum, ita ut ſentiremus tactu pulſum in dicta vena juxta extremitatem tubuli argentei, quanquam patiens dicebat ſe non ſentire calorem ſanguinis (quem patiens alius in Gallia ſenſiſſe fertur) quod optimo jure imputetur longitudini tubulorum, per quos ſanguis manabat, eo ipſo tantum à calore ſuo remittens, ut ejus temperamentum ſanguini venali quam optima reſponderet, &c. Vir ille peracta hac operatione non minus quam durante illa bene ſe habuit, & exhibuit Relationem ſua manu ſubſcriptam, magis extollens beneficii illius magnitudinem, quod ſe per Experimentum illud recepiſſe autumat, quam nobis hactenus æſtimare licet: Poſt tres quatuorve dies hujus Experimenti repetitionem inſtantiſſime petiit; verum nos rectius judicavimus operationem illam longius paulo differre.

Methodus vero præparandæ venæ in homine hæc eſt, à Domino D. Edmundo King propoſita: Inſtrumenta ſunt tantum *Fiſtula argentea & Obturamentum argenteum*, cujus una extremitas obtuſa, & altera plana, ut eo melius tractari queat, & jam adhibita ſunt cum felici ſucceſſu in Brutis: Methodus breviter deſcripta hæc eſt. Poſtquam arteria eſt præparata in Agno, capra &c. fiat Ligatura in brachio &c. hominis, (ſatis valida, quæ turgidam reddat venam) eo in loco ubi intendis inſerere minorem extremitatẽ Fiſtulæ argenteæ, quæ ita eſt adaptanda ut Obturamentum argenteum, intruſum in fiſtulam, vergat nonnihil extremitate obtuſa ultra alteram extremitatem Fiſtulæ illius: Hoc facto, divide cutem partis eo modo quo ſolet fieri in ſectione Tranſitus, exacte è regione venæ ſecandæ: Tum ſeca venam ſubtili ſcalpro Chirurgico, aut, ſi vena appareat egregie elevata (imprimis ſi tenuis ſit cutis) poteris utramque ſecare, ſi volueris, ſecundũ modum phlebotomiæ uſitatum: Quo facto, pulſet aſſiſtens digito ſuo, aut aliter venam, paulo infra orificium, ne ſanguis aſcendat: Hoc poſitu ſervato, inſere ob-

tuſam extremitatem fiſtulæ furſum in venam, inſartam tene cum cute arcte inter digitum tuum & pollicem, deinde extrahe ex fiſtula obturamentum, & inſere Tubum, per quem ſanguis arteriæ eſt transfundendus ex animali emittente, cætera fac ſecundum methodum hujus Experimenti notiſſimam.

Multa contra hanc Transfuſionem objiciuntur, Sed hoc non minimi eſt ponderis; Quidam ſcilicet autumant magnam eſſe differentiam inter carnem qua veſcimur, & ſanguinem transfuſum immediate in venas: *Illam* magnam ſubita alterationem *hunc* minime, Author replicat Trium primariarum digeſtionum alimenti, Primam confectam in ſtomacho non eſſe magni momenti aliarum reſpectu, confectarum ex chylo & ſanguine, in corde, hepate omnibuſque partibus nutrimenti capacibus: Quam rem illuſtrat dicens, ſicut concoctio quæ fit ex ſuccis terræ, in radice & corde ſtipitis arboris, non tantum confert ad productionem hujus illiuſve fructus, quantum ultima filtratio quæ conficitur ex illis ſuccis in tenuibus fibris ſurculorum: Ita etiam omnes illas digeſtiones crediras fieri in ſtomacho & corda, vel hepare animalium, non tantum conferre ad conciliandum particulis alimenti illas figuras, quas requirunt ad converſionem in ſubſtantiam humanam, quantum diverſitatem *Pororum* qui eas ultimo omnium cribrant & diſpergunt in oſſa, cartilagines carnem aliáſque partes, in quibus antiqui ob hanc rationem admittebant, tot differentes Aſſimilantes facultates: Nunc, *inquit*, licet ſanguis recens infuſus non ſubeat primam concoctionem, confectam in ſtomacho, ſubiet tamen duas alias compluſes circulationes cum nativo ſanguine perficiendo, adeóque nihil abſurdi obſtare quominus transformetur in ſubſtantiam humanam, &c.

Neque ſolum ſanguis transfunditur in venas hominum, ſed & alii liquores, Alterationis & Purgationis gratia; Affert Experimenta Doctor Fabritius in Epiſtola Gedano miſſa, in qua civitate Medicinam facit: Quandoquidem magno deſiderio tenebamur experiendi quales effectus ſecum ferret Chirurgia infuſionis liquorum in venas humanas, tribus idoneis ſubjectis ſeſe in Xenudochio noſtro offerentibus, commodum duximus in iſtis tentamina iſtius rei inſtituere; Sed conſiderato medicamenta Alterantia ſpem exiguam præbere manifeſtæ operationis, convenientius & magis conſpicuum Experimentum in Laxativis fore exiſtimavimus: quare infudimus per ſyphonem duas circiter drachmas ejuſmodi medicinæ in venam medianam brachii dextri: Inter patientes erat miles validus & robuſtus, periculoſe infectus *morbo Gallico*, & ſufferens horrendas exoſtoſes oſſium in brachiis ſuis: Ille liquore cathartico infuſo conquerebatur de ingentibus doloribus in cubitis ſuis, valvulæque brachii ejus adeo ſenſibiliter tumebant ut cogeremur leni compreſſione digiti ſtringere tumorem illum verſus humeros ægri: Quatuor circiter poſt horas medicina operari incipiebat, non cum grandi moleſtia, & in operatione perſiſtebat proxima die ſequente, adeo ut quinque ſedes poſt infuſionem habuerit, eaſque non leves: Sine ullis aliis remediis adhibitis exoſtoſes illæ abibant, neque morbi ſupra memorati ulla reliqua ſunt veſtigia. Alia duo Tentamina inſtituta fuerunt in altero ſexu: mulier xxxv. & ancilla virgo xx. annorum horrendum in modum affligebantur *Epilepſia*, ut parum boni de cura illarum ſperare daretur: Ambæ illæ ſubibant hanc operationem, qua in venas earum infundimus laxativum medicamentum, diſſolutum in ſpiritu AntiEpileptico: Prima harum aliquot horis poſt Injectionem lenes habebat ſedes, & poſtridie illius diei Epilepticæ convulſiones ſubinde redibant, ſed multo leniores, tandem omnino evanuere: Altera autem, nempe ancilla, eo die quatuor habuit ſedes, & aliquot poſtridie, ſed aëri ſe committens, & ſaigue contrahens, nec obſervans diætam, ſemetipſam perdidit. Notatu dignum eſt omnibus commune fuiſſe, vomere mox poſt infuſionem, idque violenter & frequenter. *Ex actis Philoſophicis Anglica Societat. Regia anni 1667. pag. 246. 257. 264 & 269. ubi Plura.*

D. Fabritius [Medicus Dantiſcanus] conceſſa venia tentandi Experimentum in quibuſdam extreme infectis lue Venerea, venam ſecuit & ſanguini infudit quædam medicamenta, quo experimento in duobus tentato, alter convaleſcebat, alter moriebatur: Idem menſe ſequenti repetiit Experimentum infundendo medicamenta alterantia in venas dextrorum brachiorum, trium ægrorum, quorum unus erat *Arthritide* contortus membriſq; fractus, Secundus extreme *Apoplecticus*, Tertius *Plica Polonica* ad extremum invaleſcente laborabat: Hujus experimenti ſucceſſus talis fuit, *Arthritide* æger poſtridie ſatis bene habuit, & brevi poſt operi accingebatur, profitens ſe curatum: *Apoplecticus* nullum exinde ſenſit paroxyſmum, Et plurima ulcera ex *Plica* exorta ſanata ſunt, & hi ambo potuerunt opera ſua exercere: Hæc experimenta facta in Noſodochio Dantiſcano anno 1668. *Ibidem pag. 279.* Ejus uſum transfert & Excell. *I. Daniel Major* (qui amplo volumine de ea ſcripſit, cuiq; Inventionis gloria adſcribitur) ad virium reſtaurationem, ubi cætera præſidia incaſſum adhibita ſunt; Sic in Prodromo §. 11. Deliberavi mecum, *ait*, annon medicationis ſcopo in Chirurgia, adhiberet talem aliquam Fiſtulam conveniat, qua patientibus quibuſdam ægris, morti quandoque proximis, atque cum reliqua auxilia pleraque, quamvis canonica, imprimis Pharmaceutica, incaſſum ſunt adhibita, Aperitivus aliquis liquor, exquiſitæ ſubtilitatis, & balſamicæ virtutis, in venam prius ſectam, unde modicum ſanguinis eductum ſit, inſufflari per tubulum aureum vel argenteum poſſit, ſpiritu oris adhibito, vel intrudi in eandem & adigi, ope manus comprimentis, tanquam in clyſtera veſiculam, medicamine liquido repletam, & latiori fiſtulæ parti affabre connexam. Quicumque, *addit* §. 18. neceſſariam interdum intelligit, penes agonizantes, intercepti ſudoris reſtitutionem, per præſidia communia deſperatam, Invento meo neceſſitudinem omnem non derogabit.

Conditiones autem & Requiſita ad Adminiſtrationem hæc requirit, (1.) ut Medicus in qualemcumque eventum authoritate publica præmuniatur. (2.) ut remedia quædam Canonica fruſtraneo ſucceſſu adhibita fuerint: (3.) Ut brachium vel Pes ante phlebotomen linteis calidis confricetur, vel vino calido, aut aqua ſambuci, cum ſpiritu vini camphorato foveatur. (4.) Ut Ligatura brachii à Chirurgo duplex fiat, ſed ſucceſſivè. (5.) Ut venæ ſectæ foramen digito ſtatim comprimatur, & ſic aliquamdiu clauſum conſtet, donec Inſtrumentum Infuſorium applicatum ſit, ne interim multum ſanguinis exſtillet: Aut [6.] ſi forte pluſculum ejus profluat, ne tamen ultra ʒij. aut ℥ß. emanet: Nam (7.) tantundem liquoris fere in veſicam inſufflandum fuerit. (8.) Ut trajectio liquoris non unico dextræ impetu, veſiculam exprimentis, ſed moderate fiat: (9.) Ut tranſitus illiuſdem adjuvetur utcunque, ſucceſſiva compreſſione brachii à loco ſectionis furſum uſque ad axillam: Nec

non

non (10.) at partibus oppoſitis ventoſæ quædam applicentur, quarum utilitas alioquin in revellendis variarum partium hæmorrhagiis nimiis non ſatis prædicanda eſt. (11.) Ut æger admittendæ v.ſ. non admodum inaſſuetus ſit. Imprimis (12.) ut puiſus utcunque adhuc conſtet.

Hinc §.13. in variolis, morbillis, febribus malignis aliis & Exanthematicis, ac in illo Peſtium genere quo ſanguis à venenoſo miaſmate non tam liquatus quam congelatus mortem infert, Chirurgiam Infuſoriam poſſe ſuſcipi, ægrumque ſic eripi ex manibus Parcarum exiſtimat.

Ad illuſtrationem huc afferenda quæ de Chirurgia Infuſoria habet Scientiſſimus, G. *Schottus* lib. xi. mirab. miſcell. c. 21. p. 791. Non ita pridem, *ait*, à magno quodam Principe intellexi experientia deprehenſum in Anglia: Hominum aliorúmque animalium corpora purgari poſſe pharmaco purgativo, per apertam phlebotomica lanceola venam infuſo in hunc modum: Veſicam vel utrem implent purgativo liquore; collo ejus fiſtulam ſubtilem ita accommodant ut per eam expreſſus è veſica liquor tranſire queat: Venam in brachio, aut crure, aut quovis alio membro aperiunt: Fiſtulam in apertam venam intrudunt, veſicam comprimunt, & per fiſtulam contentum liquorem venæ infundunt, venā tandem diligenter claudunt: Poſt horas aliquot per ſeceſſum emittuntur Sordes non ſecus ac ſi per os in ſtomachum purgatio fuiſſet ſuſcepta: Experientiam fieri curavit paucis ab hinc annis Princeps, quem dixi, in cane, certiſſimo ſucceſſu: Alteri cani eadem arte intra venas curavit infundi vinum Hiſpanicum, quo infuſo canis primum in ſaltus & tripudia effundebatur, tum ebriorum more titubabat, demum procumbens in ſomnum ſolvebatur donec crapulam edormiiſſet.

De Eadem ad Clar. J. D. *Majorem* ſcribit Clar. J. Jac. *Sachs*. Quid Circulatio ſanguinis, *inquit*, momenti habeat apprime docet Experimentalis Collegii in Anglia ſolertiſſima induſtria & Experientia, quæ invenit purgantia, abſque ulla oris admotione, beneficio ſanguinis circulati vires ſuas exſerere: Id experimentum oculatus teſtis, Generoſſ. quidam Comes mihi narravit oretenus, qui illud coram Principe Palatino, Ruperto, exerceri conſpexerat: Modum talem aperuit: Paratur ex oſſiculis femorum alaudarum, canalis aut fiſtula, ad modum fiſtularum quæ in injiciendis clyſteribus veſicæ bovinæ adaptantur: Liquor purgans, aut, pro libitu, alio modo alterans, veſicæ parvæ, præcipue ex carpione piſce, inditur; hinc vena in manu aut brachio, aut crure cum parvo foramine inciditur: E fiſtula dicta, veſicaque, foramini intruſa liquor infunditur, veſicam ne ſanguis exiliat comprimendo: Injecto liquore foramen clauditur & ligatur: ſic intra horam ſanguis, liquore purgante impregnatur, cordi ope circulationis vires communicat, & Purgatio feliciter inſtituitur.

Transfuſionis Experimentum, emiſſo ſanguine ex cane ſcabioſo in ſanum.

Hoc fuit effectum per *M. Thomam Coxe*: Acquiſivit canem villaticum hybridem, vetulum, totum ſcabioſum, mediocris ſtaturæ, & poſtquam eum cibavit aliquot horas ramentis caſei & lacte, præparavit venam Jugularem, quemadmodum ſolet præparari arteria carotis Animalis emittentis, non in alium ſane finem quam ut experimento definiret infectionem ſanguinis Recipientis: Tum obduxit collo canis ligaturam in tantum firmiter cōtractam, quantum ipſi permittabat timor ipſum lædendi, quo ſanguis Venalis, qui tardius movetur & effluit quam Arterialis, majore cum impetu effunderetur: Hoc facto accepit juvenem Canem ſagacem coturnicum, atque præparavit ejus venam jugularem ut præparatur in animali recipiente, ſic ut pars venæ ad cor vergens reciperet ſanguinem canis ſcabioſi, Et pars ejus ad caput tendens emitteret proprium ſanguinem in patinam: Utriſque ſic præparatis & collatis ita, laxavit nodos ductiles, & frequenti compreſſione colli [præter ligaturam quam fecerat] ob lentum curſum ſanguinis Venalis ex animali emittente, transfudit circiter 14. vel 16. ſanguinis animalis infecti uncias, in venas canis ſani, quantum conjicere licebat per quantitatem ſanguinis effuſi in patinam ex animali Recipiente: ſupponendo animal recipiens emittere circiter tantum ſanguinis quantum ſuppleat animal emittens: Experimentum hoc nulla omnino conſequebatur alteratio in Cane ſano, Sed ſcabioſus ſpatio decem vel 14. dierum elapſo perfectè ſanitati reſtituebatur: Qui effectus non ſine ratione probabili expectari poterat ex notabili illa evacuatione ſanguinis: quem emittebat, Et forſan Experimentum illud citiſſimum & præſentiſſimum, ſeu remedium certiſſimum fuerit contra ejus generis morbum quo canis ille infectus erat, tam in hominibus quam brutis. *D. Edmund. King, in Actis Regiæ Societatis Anglicæ anno* 1667. *pag.* 75.

Relatio quorundam Experimentorum Infuſionis Liquorum in venas Animalium, factorum per D. Fracaſſatum *Doctorem in Academia Piſana.*

Facta infuſione Aquæ fortis dilutæ in Jugularem & cruralem venam Canis, Animal extemplo moriebatur: Eóque ſecto omnia ſanguis in vaſis erat fixus, ſed haud ita in inteſtinis: Obſervabatur etiam magna vaſa crepuiſſe, forte molimine naturæ. *ut in plerisque omnibus Apoplexia mortuis vaſa Pulmonum rupta inveniuntur.* Circa quod Experimentum Author has ſuas prodit animadverſiones. 1. Apoplexiam, cum ſæpe originem trahat ex ſimili coagulatione ſanguinis (prout compertum fuit ex ſectione perſonarum illo morbo mortuarum) forſitan curari poſſe opportuna infuſione Diſſolventis alicujus in venas. 2. Probabile eſſe illud ſecretum, quo Dom. de Bils diſſecuit animalia ſine ulla effuſione ſanguinis, conſiſtere in tali quadam Infuſione.

2. Poſtea infuſus fuit in alium Canem Spiritus Vitrioli, quod experimentum non tam cito prodebat effectum ſuum, Animal enim lamentabatur aliquandiu & ſpumabat more Epilepticorum, vehementique & citata reſpiratione aërem trahebat; Obſervantique pectus ejus, facile liquere poterat Canem multum pati; quo tandem mortuo, reperimus ſanguinem ejus fixum in venis, & grumoſum inſtar fuliginis.

3. Tum infuſum fuit in alium canem Oleum ſulphuris, Ille vero non moriebatur, quanquam Infuſio illa iterum diverſis vicibus fuerit reiterata, Et vulnere clauſo, canis dimiſſus, per ſingulos cellæ angulos diſcurrens quærebat quod ederet, cúmque quædam oſſa inveniſſet, mira aviditate cœpit occupata rodere, quaſi liquor ei excitaſſet grandem appetitum.

4. Alius Canis, in cujus venas infuſum fuit oleum Tartari, non tam felicem paſſus eſt ſucceſſum: Poſt multas enim lamentationes, ſimul totus turgidus moriebatur: Cum ſectus eſſet, Spectatores mirabantur ſanguinem ejus non eſſe coagulatum, ſed è contrario ſolito fluidiorem & floridiorem: Quo ipſo videtur innui nimiam ſanguinis Fluiditatem,

non minus quam coagulationem mortem inferre.

Confirmatio memoratorum Experimentorum per Clar. Robertum Boyle, Medicum Anglum.

Mentionam faciam Experimenti miri facti ex inſtituto in ſanguine adhue calido, recens ex animali emiſſo, ſcil. Injecta peuca *Aqua forti*, vel *Oleo Vitrioli*, ſeu *Spiritu Salis* [uſitatiſſimis manſtruis acidis] in ſanguinem, Illum non tantum ſtarim perdere purum ſuum colorem, & nanciſci *luteum*, ſed & in momento coagulari, cum tamen ſubtiiis ſpiritus urinæ, abundans ſale volatili, cujus generie eſt Spiritus Salis Armoniaci, commixtus calido ſanguini, eum non tantum non coagulet, ſed nec ejus colorem corrumpat, quin potius floridiorem ſolito efficiat, fluidum conſervat & à putrefactione diu arceat: Ex hoc Experimento oſtenditur amicitia volatilium ſpirituum cum ſanguine.

Methodus obſervata in Transfuſione ſanguinis ex uno animali in aliud, quam primus D.D. Louverus Oxonii in praxim deduxit.

Primo acipienda eſt Arteria Carotis canis, vel cujuſcunque alterius animalis, cujus ſanguis in alterius vel ejuſdem ſpeciei animalis corpus tranafundendus eſt; Illa à *nervo octava Iunctura* ſeparande & ad unum circiter digitum nuda eaponenda: Deinde in ſuperiori Arteriæ parte firma iigatura faciẽda, quæ minime iaxanda ſit ad digitum unum inferius, nempe verſus cor: alia adhuc ligatura opos eſt eum nodo ductili, quæ & conſtringi & lexari poſſit prout opus fuerit: His duobus nodis confectis, ſub Arteria inter utramq; ligaturam duo fila trajicienda, & arteria ſecanda, eique exigua penna immittenda, & Arteria ſupra caulem, obturamento exiguo claudendum, duobus illis filis firmiſſime liganda; poſtea ad ſeſqui digiti longitudinem alterius canis vena Juguleris detegenda, & nodi ductiles in utraque extremitate faciendi, inter quos duos digitos infra venam duo fila, eo modo quo in erteria factum, trajiciantur: Hoc facto fiat venæ incifio, & ſimol duo caules inſerendi, alter in pertem inferiorem, ad recipiendum ſanguinem alterius canis eúmque ad cor derivandum, elter in partẽ ſuperiorem venæ Jugularis, à capite procedẽtem, per quá ſanguis ſecundi canis emanare poſſit, & promanare in patinas: Hi duo caules hac retione cõſtituti obturentur eliquo obturamento, donec eos aperiendi opportunites adſit: His omnibus ita præparatis, canes, alter quidem ad alterius ietus convenienter ſunt alligandi, ita ut immitti poſſint caules in ſingulos alios: Quoniam colle canum tam prope admoveri nequeũt qoin duo treſve elii caules prioribus duobus inſerendi ſint, quo ſanguis unius ad alium deferri queat; poſtea caulis ille qui in venam Jugulatem primi canis deſcendit, aperiendus eſt, & alter etiam qui ex ſecundi canis arteria procedit, atqua ita duobus tribuſve caulibus invicem inſertis, prout opus fuerit, caulca illi inſerendi: Hoc facto nodi ductiles laxentur, & illico ſanguis cum impetu transfundetur per caules, perinde ac per arteriam aliquam; & eodem tempore quo ſanguis in canem defluit, reſerandus quoque eſt alter caulis, qui à parte ſuperiori venæ ejus jugularis deſcendit, (facta prius ligatura circa collum, aut ſaltem digitis altera vena Jugulari compreſſa) eodẽmque tempore ſanguis in patinas emittendus (non quidem continue, ſed prout vires id parmittere poſſe judicabuntur) donec alter canis clamitare, infirmari, convulſiones pati incipiat, & denique lateri incumbens moriatur: Tum vero duo caules venæ Jugularis ex cane eximendi, & nodo ductili arcte conſtricto, abſcindatur vena (id quod bene fieri poterit abſque ullo malo cani inferendo, quoniam venarum Jugularium una ſufficit deferendo ſanguini ax capite partibuſque ſuperioribus, propter latam anaſtomoſin, in qua duæ illæ venæ Jugulares verſus laryngem cocunt) Quo facto pellis rurſus conſuenda & canis dimittendus, qui de menſa proſiliet, ſe ſucutiet, & quaſi nihil mali perpeſſus fuerit, aufugiet. *Ibidem in Actis 1666. pag. 382. D. Egmundus King*, faciliorem & tutioram modum inveoit, ſcil. per venas, ita ut neutrius vena ſecetur: *Vide Acta anni* 1667. *pag.* 72.

Anno 1667. Maij 8. Bononiæ habitum fuit hoc Experimentum, Aperta fuit arteria carotis Agni, & ſanguis fuit permiſſus emanare quamdiu potuit in dextrum ramum Jugularis venæ alterius agni, ex quo ante exhauſtum fuerat tantum ſanguinis quantum indicabatur poſſe ſuppleri ex agno ejuſdem magnitudinis, cujus ſanguis uſque ad mortem emittendus fuerat: Poſtea duæ ligaturæ fuere factæ proxime invicem, in vene Agni qui receperat ſanguinem, & hæc vene inter duas ligaturas totaliter ſecta fuit, ut videretur quid inde eccideret: Hoc facto agnus ſolutus fuit, qui ſine ullo indicio Infirmitatis circumambulabat & ſequebatur eos qui fecerant operationem: Poſt id diu vixit, & vulnare ſanato crevit inſtar aliorum agnorum: Sed 5. Janv. 1668. mortuus eſt, & ſtomachus ejus repertus fuit plenus corrupto alimento: Colio diſſecto, ut videretur qui evaſiſſet ex vena totaliter perſecta, inventum fuit eam ſemet junxiſſe proximo muſculo per quaſdam fibras, & ſuperiorem partem iſtius venæ communicare cum inferiore ope ramuſculi, qui eliqua retione ſuppleret defectum totius trunci.

Aliud experimentum factum fuit 20. die Maij, tranafundendo ſanguinem Agni in venas canis Hiſpenioli, mediocris quantitatis inter alios ejuſdem generis, ætatis 13. annorum, qui ſupra tres annos penitus ſurdus fuerat, ita ut ad maximum quemqua ſonitum nullum præberet indicium auditus: Parum obambulabat, & adeo debilis erat ut non poſſet pedes ſuos erigere, & nonniſi traheret corpus ſuum entrorſum: Poſt Transfuſionem in eo exercitam remanſit ad ſpatium unius horæ in menſe ubi adhuc erat alligatus, ſed poſtea deſiliens ebiit quæſitum ſuos heros: poſt duos dies foras abibat, perque plateas vagabatur, nec amplius trahebat pedem ſuum, ut ante fecerat: Appetitus quoque ad cibum rediit & plus evidiuſque edit: ſed quod magis mirum, ab eo tempore præbebat indicie auditus ſui, rediens aliquando ad vocem ſuorum herorum: Die 13. Junii fuit ferme penitus liberatus à ſua ſurditete, & apparuit infinities magis jucundus, quem ante operationem, Tandem 20. die ejuſdem menſis prorſus recuperevit auditum ſuum, attamen ita ut vocatus retro iret, quaſi vocans procul abſtitiſſet: Sed id non ſemper evenit, interea ſemper vocatus audiebet. *Ex Italicis Ephemeribus Eruditorum.*

Ut Succo Pancreatico non fuerit liber tranſitus) Juxta Clar. *Franc. Sylvij Doctrinam*, Vix in univerſum ſucci Pancreatici motus ad tenue inteſtinum inhibetur (quod contingit à ductus ejus maximè mediique inſigni obſtructione, à pituita glutinoſiſſima circa ipſius orificium hærente, ibidémque coagulata & impacta) quin à ſucco perpetuo accedentis mox iterum ſolvatur, aut in præſens vitæ periculum conjiciatur æger, Cui an non inde mors

inex-

inexpectata ſuperveniet ſubinde, quis prudens negabit, aut obſervatione accurata in mortuorum cadavera, hócque ductu in anteceſſum facta temere aſſeverabit? Memini certe (addit vir Clar.) viſam mihi aliquando glutinoſam copioſamque in hoc Ductu hærentem adhærentémque pituitam, nec facile inde cedentem ac removendam: *Vide cap.* 40. §. 61. *& ſeq.*

Quaſi diffunderet in inteſtina) Succus Pancreaticus facilius & ocyus movetur, ubi ſolito aquoſior erit & fluidior, cujus cauſa erit multus potus aqueus & diureticus, qualem præbent ſalia volatilia & acidulæ multæ: unde deducendi forſan inter alios effectus ipſarum mirabiles: Alvi quoque fluxus tam frequens, ut plurimum Ægris conveniens, raro noxius; quatatus properant non tantum per renes ad veſicam, verum per Pancreas quoque tantum inteſtinum: Nec tantum fluidiorem præſtant ſuccum Pancreaticum, ſed ipſum reddunt quoque minus acidum vel auſterum, frequentiſſimam ſegnioris & adſtrictæ alvi cauſam, quocirca & diluuntur facile alvi excrementa, ad deſcenſum præcipitatur magis ſolito ipſa bilis *Idem cap.* 54. §. 8.

Observatio VII.

Fluxus ventris æruginoſus, à vitioſa Hepatis & Lienis conſtitutione &c.

ANno 1629. Septembris v. diſſecuimus cadaver militis cujuſdam Germani, qui ferme per annum Integrum languerat *fluxu ventris æruginoſo*, tuſſi ſicca & inſigni dyſpnœa &c.

Mortuo eo *Omentum*, ac *meſenterium* fuit repertum *ferme aſſumptum*, ita ut inteſtina ſibi invicem adnata, vel potius nullo ordine Inter ſe confuſa eſſent, parvulis villis hinc inde enatis; Lien erat contractus in minimam pilæ magnitudinem, ita ut renes ſubjecti longe majores eſſent: *Iecur tam varii* erat *coloris*, luridi, pallidi flavi ac viridis, ut miraculo ſpectantibus nobis eſſet: *Cyſtis* fellis longe major ſolito repleta ac *diſtenta* erat *bile æruginoſa*: *Ventriculus ac inteſtina croſa*, inſignem quoque hujus humoris copiam retinuerant: Præterea è vitalibus dexter lobus pulmonis coſtis & diaphragmati erat adnatus, ut invicem continui viderentur.

VIde ut Lectores num mirum ſit difficiles hic eſſe curationes, cum tot ſimul mala concurrant, quod non uno hoc in ſubjecto ſed plurimis reperi: Et hoc præſtat nimius potus maledicti Arac, ex Oryza & olothuriis confecti: Et quoniam dicunt ſcriptores phyſici leporem marinum (qui, ut & Sepiæ, de holothuriorum ſunt genere) venenoſa ac peculiari qualitate pulmonem erodere, lubens in ſententiam deſcendo omnes iſtas immunditiei eandem rabificam vim habere. *Iacobus Bontius Medicina Indor. libro tertio, obſervat.* 7.

Fluxu ventris æruginoſo) Præter irritationem ab alimenti fecibus, inteſtinis inductam, qua fibræ carneæ, tunicam mediam contexentes, in Vermiculationes crebras & fere continuas acciëntur, inſuper accedunt ſtimuli quidam alii, & varia incitamenta, quæ pro data occaſione contractiones excretorias intendunt aut accelerant, & non raro in convulſivas adigunt, ita ut Alvus contenta ſua confeſtim & impetuoſa, & quaſi à cathartico proritata ejicere cogatur: Sunt autem intrinſeca hæc alvi irritamenta, imprimis Alimenta incongrua aut immodica, Chyli degeneris corruptelæ. Sanguinis & Succi Nervei recrementa, copioſa, vel acria è glandulis aliiſque viſcerum emunctoriis, & præcipue è cyſti fellea atque ductu Pancreatis exſudantia: quinimo ſeroſitates aut ſuperflui humores, vel incongrui è cruore & Nervoſo genere, vel habitu corporis intus reſtagnantes: De præcipuis horum ſpeciatim dicamus: Alimenta, ſi quando intra coquendum pervertuntur aut ſubigi nequeunt, non raro Diarrhœam excitant, uti in crapula, victu inordinato, ab incongruis comeſtis aliiſque in diæta erroribus, aut fermenti ſtomachici depravationibus frequenter accidit: Quinimo ob apepſiam, quandoque item propter obſtructiones in meſenterio, aut ductu inteſtinali, à viſcoſitate nimia Tunicæ glanduloſæ aut vaſorum oſculis impacta, ſucci nutritii diſtributio impeditur, proindéque ingeſtorum materies fere tota in primis viis cohibita, dejectiones crebriores & uberiores producit: 2. Recrementa ſanguinis & ſucci Nervoſi in viſcerum glandulis, Cyſti fellea, Ductu pancreatico, aliiſq; forſan receptaculis congeſta, ſi quando ob plenitudinem aut irritationem exundantia, in cavitates inteſtinorum affatim deponuntur, in quantum fibras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis ſuccis effervaſcunt, ſæpenumero Diarrhœam producunt: Videtur flava Bilis quoddam quaſi catharticum naturale, quod è vaſis choledochis ubertim effluens, purgationem ſpontaneam movet. 3. Materies ἐκκοπρωτική à regione adhuc remotiora, nempe aut a maſſa ſanguinea, aut è liquore Nerveo ejuſque emunctoriis, vel à toto corporis habitu, interdum ad inteſtina tranſmiſſa fibras eorum carneas irritat, proindeque nerveas in ſpaſmos excretorios ciet: In prædictis enim partibus ac locis, ac imprimis in maſſa ſanguinea, humores degeneres aut ſuperflui turgeſcentes, cum per diaphoreſin aut diureſin, nec facile nec ſatis amandari queant, ſæpe metaſtaſi introrſum facta, vaſorum inteſtinalium oſculis ubique confertiſſime dehiſcentibus exudant, dejectiones crebras & aquoſas inducentes: Quinimo ipſe interdum cruor in craſi vitiatus & ad coagulandum aptus, cum per minuta iſtæc vaſa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia erumpit & Dyſenteriam parit: *Willis Pharmac Rat. ſect.* 3. *cap.* 1.

Cyſtis diſtenta bile æruginoſa) Vulgo Bilem conſtituunt triplicem, *Alimentoſam*, quæ excrementum non eſt, ſed maſſæ ſanguineæ in corde genitæ pars calidior & ſiccior, quæ dulcis eſt & ſanguini mixta ſimul per totum corpus circulatur pro partium calidiorum nutrimento: *Naturalem*, quæ & flava appellatur, generaturque ex naturæ lege in Hepate, è partibus recrementoſis bilis alimentaris: Tenuior ejus pars cyſtide colligitur, craſſior per Porum choledochum communem ſtatim ad inteſtina relegatur: *Præternaturalem*, quæ non ſecundum naturæ legem, ſed errore in corpore noſtro, vel è cibis in ventriculo, vel è bile aliiſque humoribus corruptis In vaſis & viſceribus generatur: Ejus ſpecies ſunt: *Vitellina* à vitellis ovorum quorum colorem emulatur, calidior eſt; creditur à bile flava aduſta

aduſta generari, unde & retorrida appellatur: *Porracea* quod porri foliorum viriditatem æmuletur, qualis ſæpe in infantibus per alvum excernitur: Eſt calida & valde mordax, generaturque à cibis calidis, ſalſis & corruptis. *Æruginoſa*, ad æruginis colorem accedens, à vehementiore calore generatur: *Iſatodes* fit ea æruginoſa magis aduſta, ſeu humore melancholico biliari mixto. *Atram bilem* alii quidem huc non referunt, commode tamen eam ad hunc humorum præternaturalium cenſum trahimus: Nihil aliud hæc videtur eſſe quam excrementum ſanguinis craſſum nigricans, (melancholicus humor aliis dictus), mixtum cum parte bilis præternaturalis ulterius, Atra bilis corrupta, prout eſt admixta copioſior habemus vel porraceam, vel æruginoſam, vel iſatodem: Salia nitroſa, vitriolata, aluminoſa, vel alia volatilia adjuncta, non parum ad colorum diverſitatem facere videntur: Si in viſceribus & vaſis bilis cujuſdam ſpecies generatur, bilis alimentaris corruptæ materiam ſimul exhibebit: In febribus ardentibus malignis cruor emiſſus ſæpe præternaturalis bilis ſpecies diverſas oculis objicit. *Mœbius Fundam. Phyſiologic. cap. 16. §. 9.*

Omentum, Meſenterium ferme abſumptum) Avi acerrima æruginoſi humoris depaſcentis & corrodentis partes in quibus moratur & quas pertranſit. De hac, & affinibus ſic *Fernelius*, Gignuntur nonnunquam in venis atque jecinore, idque per morbos graves & ardentiſſimos, qui vehementi caloris incendio bilem vitellinam exurunt & in hæc genera deducunt, prorſus pernitioſa quidem & exitialia.

Ventriculus ac inteſtina eroſa) *Gal.* cap. 4. lib. 1. de loc. Fluorum alvi cauſam unam agnoſcit, quandam ῥευματικὴν διάθεσιν inteſtinorum, ut vocat, ab ipſo in quodam animadverſam, qui excernebat cum ſenſu mordacitatis in ſuperioribus inteſtinis (quod colligebat ea eo quod poſt mordicationem paulo longiora tempore deſideret) idque ob læſum à pravo medicamento inteſtinum: Ac conjecit læſum eſſe ab eo medicamento inteſtinum, jamque in ῥευματικὴν διάθεσιν perveniſſe, ideoque facile excrementa Iecoris recipere, eaqua corrumpere: Hic locus plurimum conferet ad intelligendum qui fiat ut tandiu profluvium perſeveret: Eſt illa διάθεσις in cauſa, i. e. inteſtina vitiata ſunt, imbecilliorave reddita, ut humorum aliunde influentium impetum facile recipiant, & humores à jecore manantes corrumpant, quod notandum, Nam aliquis quærat, Si à jecore excrementa manant, corrumpantur necne, nil intereſt, quod intrepidè negandum, Nam quæ à Iecore fluunt refluuntque, ea cum excrementa tantùm ſint, ſed nihil mali præterea habeant, inteſtinum vicinum vitiatum, & jam in ῥευματικῇ διαθέσει deveniens, corrumpit & propterea citatior alvus redditur: nam quæ in inteſtinis continentur, niſi acrimoniam quandam aliquomodo nacta fuerint, ea diutius in iis reſtitant, & alvo ſtimulum calcarque ad ſolvendum non addunt: *Ballonius conſil. 53. lib. 1.* Hoc in ægro quanquam dubitatio eſſe poteſt quæ potiſſimum pars accuſanda, Cùm ventriculus & inteſtina eroſa reperta ſint, veriſimile tamen eſt primam mali labem à jecore fuiſſe deducendam, inde in ventriculum & inteſtina tranſmiſſam, quæ ab acrimonia humoris in eo geniti eroſa ſint, impreſſaque hinc ῥευματικὴ διάθεσις fuerit: Unde Hepar generando mittendoque, & inteſtinum corrumpendo ob malam diſpoſitionem, mutuas tradiderunt operas ad fluoris diuturnitatem.

Jecur tam varii coloris &c.] Etſi teſte *Riolano* Anthrop. l. 2. c. 21. Viſi ſint tabidi poſt mortem diſſecti, quibus omnes carnes fuerant conſumptæ, integro Jecore, quod multi credebant eliquatum & colliquatum ex diuturno alvi profluvio; Sæpe tamen Diarrhœæ illud cauſam eſſe ex hoc exemplo & aliis manifeſtum eſt: Laborat autem aut intemperie, aut ſolutione continui, aut tota ſubſtantia affectum eſt: Poteſt enim, ſicut & reliquæ partes, affici nullo interim manifeſto indicio affectionis, cum nec inæqualitas, nec tumor, nec renitens quid tactu deprehendatur: ideoque cum hæc abſunt, ſalvum Jecur non eſt pronuntiandum, ac ejus affectuum alia arte venanda eſt cognitio. Sic *Galen. cap. 7. lib. 5.* de loc. declarat quomodo ſuperficies corporis ſæpe colore auriginoſo infecta deturpataque ſit, cùm nulla exiſtat obſtructio aut inflammatio, aut ſcirrhus in hepate, ſed, *ait*, ſecundum ſubſtantiam temperiei ipſius partis mutatur, ut ſit temperamenti quædam alienatio, hinc κακοπραγία viſceris.

Observatio VIII.

Diarrhœa à vitio Ventriculi, Hepatis, Cyſtis fellis &c.

NOb. puella anni unius cum febre Diarrhœa correpta fuit: Ventriculus erat in ſiniſtra parte nigricans & quaſi putrefactus, viridi humore refertus, Hepar ſcirrhoſum, veſicula bilis grandior, Inteſtinum rectum quaſi nigricans. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio IX.

Alvi fluxus æruginoſus à bile ſimili in cyſti fellea contenta.

IN ſectionibus cadaverum in noſocomio noſtro mortuorum, ſæpe bilem viridiſſimam, æruginoſam & nigricantem, in ipſo fellis folliculo, ante ſucci Pancreatici admiſtionem demonſtravimus: Imo in Filiola Domini Vych, alvi fluxu æruginoſo mortua, & poſt mortem coram pluribus Medicis à me aperta, folliculum felleum circiter ad ovi gallinacei magnitudinem tumidum, & æruginoſa bile infarctum invenimus: Quod ipſum etiam in aliis quibuſdam Infantibus ſimul Diarrhœa extinctis obſervavimus, quibus Cholera morbus vitæ finem impoſuerat. *De Diemerbrœk Anat. lib. 1. cap. 3.*

B*ilem viridiſſimam*] Naturalis Color bilis flavus eſt, ſapor amarus, ac ſubacris, ſubſtantia fluida; Variis tamen de cauſis hæc tria in ſtatu morboſo mutantur, prout ſcil. ſanguis bene vel male conſtitutus eſt, Et ſuccus ſplenicus ad hepar delatus magis minuſve ſalſus, acidus aut acris eſt, hinc enim variæ præternaturales bilis qualitates exurgunt, & febres, choleræ, dyſenteriæ, colici dolores, aliique varii morbi oriuntur, quos quidam à ſolius ſucci pancreatici vitiis oriri ſtatuunt, ſed repugnante experientia, nam ſectiones cadaverum, talibus morbis extinctorum, ſæpe docue-

docuerunt integro Pancreate cauſam morbi & mortis in folliculo fellis, aliiſque bilariis vaſis latuiſſe, quamvis interdum etiam vitio Pancreatis eos morbos oriri poſſe negare nolimus: Hinc etiam coloris bilis variæ fiunt mutationes, ut modo pallida, modo crocea, modo rubicunda, modo æruginoſa, modo nigricans evadat: *Regnerus de Graaf*. Succi ſplenici defluxum ad hepar non conſiderans, de his coloribus præternaturalibus aliam concepit opinionem, quippe putat illam colorum varietatem bili conferri, non in folliculo aliiſque vaſis bilariis, ſed in inteſtino duodeno, idque per admiſtionem ſucci pancreatici, acidi & acris (hoc nonnunquam ita fieri poſſe negare nolumus, cum per acidorum admiſtionem ſciamus bilem colorem mutare) haud aliter ac ſi in folliculo ipſo nunquam alium quam naturalem flavum colorem obtineret, Verum contrarium apparet ex hiſtoria allata:

Quod autem variis à corpore geniti humores bili admiſti, pro qualitatum diverſitate magnam colorum varietatem introducant, liquet ex his experimentis quæ nuper ſumpſimus in bile Bovis: hæc miſta cum rebus acidis, ut oleo vitrioli vel tartari, aut aceto nonnunquam efferveſcebat, moxque multum incraſſeſcens ſubviridem colorem acquirebat; Sed cum iſtis acidis in lagena concuſſa & agitata, ſubalbicantem colorem recipiebat: Mixta vero cum aqua cinnamomi ſimplici, tenuior magisque flava ac fluida fiebat: Cum ſpiritu vini mixta, mox ab eo rurſus ſeparabatur & inferius ſubſidebat: Aquæ ſimplici admiſta, pauxillum bilis multùm aquæ croceo colore tingebat. *Idem.*

Bilem ante ſucci Pancreatici admiſtionem) Dum fibræ nerveæ & carneæ tunicarum ventriculi, ob ſpiritus à tinctura cathartica irritatos adeo in ſenſiones moleſtas aciuntur, etiam porus bilarius & pancreaticus vellicati & ſuccuſſi, humores ſuos profundunt, ac in cavitates inteſtinorum velut exſpuunt: à quibus utriſque, & præſertim à *Bile* copioſius ſuffuſa, membranæ haud minus quam ab ipſo pharmaco irritatæ, in excretiones majores crebrioreſque urgentur: cumque adeo dejectiones humoris iſtius flavedine tingantur, dicitur vulgo, (licet falſo) bilem flavam à medicamento elici & peculiariter educi: Quod ſi humores è ductibus iſtis ſuffuſi mutuo efferveſcunt, ac, uti quidam opinantur, (*Sylvius de le Boe*) cum inſigni orgaſmo invicem colluctantur, propterea intra cavitates inteſtinorum perturbatio adhuc major, cum humorum & flatuum turgeſcentia concitabitur. *Willis Pharmac. rat. ſect. 3. cap. 1.*

Observatio X.

Diarrhœa aqueo bilioſorum humorum à vitio Iecoris externe flaccidi, intus duri & retorridi.

ILl. Baro Ferdinandus ab Henauſen, cum Inflammatorio Hepatis affectu, *febréque continua*, tertiùm & intra annum recrudeſcente teneretur, toto morbi decurſu aquea bilioſa profuſe reddidit:

In cadavere ejus inter alia cacopragiæ viſcerum indicia, Iecur immani tumore extuberans repertum: Cujus ſuperficies quidem tota duos circiter transverſos digitos vieta' proſus flaccidaque, & mollis prementi manui apparuit: Interius autem corpus ligni inſtar durum & retorridum prorſus. *Carolus Piſo de morbis à Sero ſect. 4. cap. 1.*

IN febribus fervente ſive in toto, ſive præcipue circa Hepar, ſanguine, maxima portio ſeroſi humoris longe lateque efferveſcens, poroſque habitus occluſos offendens, & maxime ſi ab ambiente repellatur, facile præ vernacula tenuitate deſpumat per portas viſcerum in meſentericos ramos, indeque in inteſtina, cum ſanguis reliquus fervore concepto attenuatus, in poros parenchymatum viſcerum ſubeat ſponte ſua, vel etiam attractus: Ejuſque ichoroſa portione cum ſero diffluente, craſſamentum terrenum reſtitans, viſcus reddat ſcirrhoſum & indomabilem duritiem relinquat. *Idem ibidem.*

Febreque continua] Cur alvus liquida fit in cauſo, præſertim ſi focus in ventre ſit, non autem ſi in Pulmone, quæritur: primum Ita *Galenus*, In febribus alvus liquida eſſe poteſt, tum ob ventris phlegmonem, tum ob colliquantem febrem: Hinc patet ob phlegmonem alvum liquidam eſſe poſſe: Item ad partem 17. 4. Acut. Quibus venter afficitur, & focus febris eſt, his corrupto cibo dejectiones liquidæ ſunt: quibus Pulmo focus febris, contingit ut adſtringatur interdum alvus: Si Jecur cauſi fomes eſt, aliquando alvus liquida, aliquando ſpyratodea excernit: Si ſolum phlegmonen patitur, alvus dura eſt; ſi cum phlegmone eſt imbecillitas, liquida dejiciuntur, viſcere ad ſe alimentum nequeunte allicere: Sed ejuſmodi dejectiones ab iis quæ ventre affecto eveniunt, diſtinguuntur τῷ κεχυλῶσθαι *Ballonius conſ. 21. lib. 2.*

* *Aqueo bilioſa*) Cum in Diarrhœa bilioſa humores bilioſi & aquoſi ſive ſeroſi effunduntur, tunc Bilem ſalis ſui ratione acriorem fluidioremque, Pituitam vero ſalivarem, ſuccumque Pancreaticum aquoſiorem, ac itidem fluidiorem eſſe tam ex ipſis excretis quam ſiti comite patet. Diarrhœa Pituitoſa pro cauſa primaria agnoſcit alimenta viſcida, multumque pituitæ viſcidæ promentia; pro ſecundaria aërem frigidum & aſperum, pituitam in ſanguine tum augentem, tum coagulantem, tum in cerebro cerebrive glandulis p.n. ſecernentem, unde catarrhorum pituitoſorum ortus (*an detur Diarrhœa à cerebro vide pag.* 850.) à quibus ad fauces delabentibus ac deglutitis hæc Diarrhœa ſæpius oritur: Facit quoq; ad pituitam in corpore cumulandam ſomnus multus, aër pluvioſus &c: Diarrhœa ſeroſa debetur frequentius ſucco Pancreatico ſeroſo, ſubinde ſimili Salivæ; rarius humoribus ſeroſis, & aqueis à cerebro verſus fauces diſtillantibus ac deglutitis: Succus Pancreaticus, ipſaque Saliva, redduntur aquoſiores & blandi ob copiam Potus aquei aſſumpti, accedente ſubinde aëre humido, aut deficiente urina, ſudoriſve conſueti excretione: Iidem fiunt ſeroſi & acres, ſive ſalini, ex uſu copioſo tum aqueorum, tum ſalinorum à quibus non tantum tenuiores ac fluidiores, verum acriores quoque & ſalini exiſtunt. *Fr. Sylvius Prax. lib. 1. cap. 13. §. 1. &c.*

Obs.

Observatio XI.

Diarrhœa ab Hepate vomicis obſito & meſenterio ſyderato ex parte.

QUidam fluxu alvi laboravit, ſexto poſt anno interiit, Multis vomicis obſeſſum erat Hepar, & pars Meſenterii ſyderata erat. *Hollerius cap. de alvi fluxibus.*

Observatio XII.

Diarrhœa ab Atheromate in parte gibba Hepatis.

THomas Wilſon, annos 30. natus, diarrhœa laboravit: Hujus cadaver dum ſecamus, hepatiſque ſeparationem à diaphragmate (cui late adnaſcebatur) molimur, nondum aperto eo Tumor amplus, Atheroma dictus, comparuit: Situs erat in gibba hepatis parte, proxime poſticam diaphragmatis regionem, juxta venam cavam, figuræ erat rotundæ, & pugno propemodum æqualis, à reliquo hepatis parenchymate liberatus: Pependit uncias quinque; drachmas ſex & grana tredecim: tunica ejus curi veræ craſſitie erat comparabilis, materiæ duo genera in ſe complectebatur, utrumque craſſum valde & minime fluidum: alterum gelatinæ inſtar tranſlucidum: alterum vero cremori ſpiſſo aut albæ pulticulæ perſimile. Dicebatur homo *Diarrhœa* laboraſſe:

DIarrhœa iis frequens malum eſt quibus Hepar obſtruitur: Certum profecto erat venam Portæ haud ex, edite adeo, atque oportuit, ſanguinem per Hepar traduxiſſe: quippe non modo Hepar ipſum plenius majuſque ſolito apparebat, ſed & pleræque venæ meſenterieæ, inteſtinorum ventriculi, & præſertim lienis, magnopere intumeſcebant, paſſimque ceu varicoſæ conſpiciebantur: Quibus abunde conſtitit ſanguinem nonniſi difficulter è vena Portæ in Cavam rediiſſe: idque eo magis veriſimile videbatur, quod non conſtaret hominem alio aliquo morbo laboraſſe, nihilque aliud incommodi ſeſe offerret: licet ejus inquirendi gratia omnia hepatis vaſa ab ipſo parenchymate liberaverim: quapropter certum mihi videbatur tumorem hunc vix aliter Hepar offendiſſe quam quod præ magnitudine ſui idem comprimeret, cyſti enim propria atque ampla continebatur cui cùm partes Hepatis proximæ neceſſario locum cederent, ab iiſdem pariter vicinæ aliæ arctabantur: unde neceſſario factum eſt ut tranſcurſus ſanguinis per hepar plurimum impediretur, adeoque non ſolum hepar ipſum, ſed & omnes venæ portæ rami copioſo ſanguine diſtenderentur, quemadmodum in jam dicto corpore apparuit: Intercluſo itaque hoc pacto libero ſanguinis commeatu; neceſſe eſt humores in inteſtina regurgitent: Cui rei ſi ſegnem lymphæ per obſtructum Hepar tranſitionem addas, facile Diarrhœæ jam memoratæ cauſam inveneris: eandemque ſi quis arte aliqua compeſcuiſſet, deteriora proculdubio ſymptomata induxiſſet *Fr. Gliſſon. Anatomia Hepatis cap. 9.* Vide *Velſchium ad Epiſagm. pag. 30.*

Observatio XIII.

Anatome infantis Diarrhœa extincti, cujus cyſtis fellea humorem continebat nigro viridem, Hepar durum fuit, albicans &c.

§. 1. BImulus Princeps, Sereniſſimæ cujuſdam in Germania familiæ, Diarrhœa, atrophia, aliiſque ſymptomatibus defunctus 26. Iulii 1676. exenteratus: Hepar valde durum inventum, albicans, inuſitatæ magnitudinis, pondere 17. & medio unciarum: Inter hoc & inteſtinum duodenum; prope meſenterium, ſanguis nigricans infarctus: Veſicula fellis quoque major juſto, hepatis ſubſtantiæ ubique ita firmiter accreta, ut ſine ſubſtantiæ hepatis læſione eximi non poſſet: In ipſa veſicula bilaria non flavus humor, ſed materia quædam ex nigro viridis obſervata, qualis ſubinde copioſius per alvum ſecernebatur: Præterea hepar undique anguſtum, & arcte coſtis ſpuriis & diaphragmati accretum, hinc facile colligi poterat qua ratione hepar in functione ſanguinis vel depurandi vel diſtribuendi impediri potuerit: Ventriculus autem & inteſtina ſplendida, omnibus excrementis vacua, ſed flatibus nonnihil diſtenta:

CUm frater Seren. Princ. defuncti eodem affectu iiſdemque ſymptomatibus detineretur, ut præcaveretur fatum imminens, juſſu ſuperiorum medici quidam Hafnienſes hoc conſilium conſcripſerunt; Mandato Clementiſſimo obſequuturi, relationem nobis miſſam de S. P. & morbo & aperti corporis conſtitutione qua decuit diligentia expendimus, & exinde intelleximus Beati Principis bimuli morbum, primario dependere ex humida frigidaque temperie Hepatis, cerebri (in quo plura cochlearia aquæ cruentæ invenra) & circumjacentium viſcerum nativa indiſpoſitione, unde reliqua adducta ſymptomata fluxerunt: Et cum junior Princeps alter ſimili morbo teneretur, & veroſimili ſuſpicione ſimilem viſcerum interiorum conſtitutionem habeat; in hanc ſententiam conſpiramus, ut ante omnia curandi ſcopus dirigatur ad hepatis indiſpoſitionem, quæ impedit ne bilis & lympha ſeparetur, & quidem leniter aperientibus, hincque partem roborantibus, tam aſſumptis quam admotis, pertinaciter inſiſtendum; quibus rite peractis ſpe non dubia animamur ſymptomata

mata ſenſim evanitura, quæ ſumma eſt votorum noſtrorum. *In Actis Medicis Thomæ Bartholini Ann. 1674. 75. & 76.*

§. 2. In infantibus Diarrhœa biliosâ viridi mortuis, ſæpe folliculum fellis viridiſſimâ bile repletum, ad ovi gallinacei majoris magnitudinem intumuiſſe deprehendi, *De Diemerbræk Anatom. lib. 1. cap. 5.*

Observatio XIV.

Diarrhœa pertinax à Iecore Tuberculis & Abſceſſibus obſeſſo, aliiſque ejuſdem vitiis.

§. 1. Quum ingens eſt inflammatio Iecoris, manifeſtæ & vehementes omnes notæ apparent, quum vero exigua, obſcuræ & exiles: Sæpe enim Iecur animadvertimus Tuberculis & Abſceſſibus inſtar furunculorum obſideri, nullo hypochondrii dolore, nullo tumore, nullo decubitu difficili: Febris ſolum inerat non admodum ardens, cum ſiti, cibi faſtidio, cumque Alvi bilioſo profluvio, in menſes interdum multos perſeverante, ut idcirco difficile id mali, quemadmodum & ſubſtantiæ corruptela ab intemperie calida, aut ab obſtructione internoſceretur. *Fernelius Patholog. lib. 6 cap. 14.*

§. 2. Affligebat Nob. Scotum tertiana duplex, comite Diarrhœa billioſa: Pars hepatis ſima cærulea plane, qui color in ipſam ſubſtantiam alte penetraverat: Ut conjicere hinc liceat bilem initio morbi fuiſſe valde æruginoſam, adeoque vicina omnia fœdo colore tinxiſſe: &c. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 3. Famula febre lenta, ſiti continua & Fluxu colliquativo afflicta fuit. Tota ſubſtantia Hepatis corrupta & purulenta erat, membrana illæſa. *Vide tit. de Febribus.*

§ 4. Adoleſcens peripneumonicus Diarrhœa ſuperveniente obiit: Præter pulmones Hepar etiam erat inflammatum, *Rumlerus obſerv 21.*

§. 5. Clar. Adr. Spigelius febre prehenſus cum Bubone ſub axilla ſiniſtra & dolore hypochondrii dextri, cui ſucceſſit Diarrhœa primo bilioſa, mox & ſanioſa. Repertus abſceſſus in concava Jecoris parte. *Vide tit. de Febribus.*

§. 6. Quidam laborabat dolore acerbo ſupra regionem Hepatis, cum vomitu, cardialgia, bilioſa Diarrhœa, Vomica in hepate reperta eſt, cum maxima puris coacervatione. *Vide lib. 2. tit. de Laterum dolore.*

§. 7. Dom. N. Alvus diu fluxit cum doloribus ad ventriculi regionem: Inventum eſt Hepar plane albicans & ſemiputre. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 8. Virgo cachectica per tres menſes ante vomitum diarrhœa laboravit. Iecur erat male coloratum, Veſica fellis liquore nigricante & fruſtulis ſabuloſis referta: Ductus hepaticus liquorem ex livido flaveſcentem exſpuebat. *Vide tit. de Cachexia.*

Anatome poſt Diarrhœam mortui, in quo repertus Tumor inſignis muſculis lumbaribus annexus.

IUriſconſultus Diarrhœa diuturna affectus, tabidus interiit: Repertus eſt Tumor pendulus, grandis, annexus lateris dextri muſculis lumbaribus &c. *Vide lib. 2 tit. de Phthiſi.*

* T*Umor grandis*) Fran. Sylvius Append. Tr. x. meminit cujuſdam affectus epidemii in quo varii Tumores ſubnaſcerentur, qui lethales evaderent niſi ſuccederet diarrhœa: Supervenit, *inquit*, Diarrhœa notatis tumoribus, quoties, illorum cauſa, ſerum vel pituita, tranſlata eſt à corporis habitu ad inteſtinorum cavitatem, quatenus admiſſa ſunt in venas, & una cum ſanguine refluunt ad cor, atque inde per arterias delata ad Pancreas, & inde una cum ſucco pancreatico in cavitatem inteſtini tenuis: Nec improbabile illi videtur aliquid hujus ſeri ac pituitæ tranſlatum tum ad glandulas ſalivares, & una cum ſaliva in oris cavitatem, mox in ventriculum & inteſtina; quo & refert muci glandulas: Idem quoque cenſet ſerum præſertim, & pituitam quoque aliqua ſui parte una cum bile ſecerni potuiſſe in hepate, atque cum ipſa propelli ad tenue Inteſtinum: Aliam viam ad inteſtina, præter prædictas tres agnoſcens: Serum autem, ut & pituita, idcirco videntur illi à corporis habitu tranſlata in venas, quod & humor uterque factus ſit mora quodammodo acrior & fluidior, paraveritque ſibi ex habitus canalibus, inter arterias & venas ſitis, viam in venas prius anguſtiores, nunc patentiores; anguſtiores, ob pituitam anguſtantem: patentiores redditas ab utroque illo humore acriore facto atque pituitam dictam fluidam reddente; accedente forte quapiam externa cauſa. A prædicto Tumore muſculis lumbaribus adnexo, veriſimile eſt ideo productam eſſe diarrhœam, quod & diaduſis chylo per inteſtina inhibita fuerit, & ſanguinis per vaſa majora, ab illo compreſſa, liber commeatus; unde Tabis ſucceſſio.

Observatio XV.

Tabidorum quorundam à diuturno alvi profluvio, Iecur integrum repertum.

HEpar propter teneritudinem & ſanguineitatem, διὰ τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν ἐναιμότητα, abſque doloribus eſſe non poteſt, & propter has cauſas dolores acutiſſimi & frequentiſſimi

tiſſimi circa eum locum contingunt, ſuppurationesque ac tubercula plurima: Vidi tamen in Tabidis poſt mortem diſſectis, quibus omnes carnes conſumptæ fuerunt, Iecur integrum perſtitiſſe, quod multi credebant eliquatum & exhauſtum ex diuturno alvi profluvio: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap 22.*

OBSERVATIO XVI.

Lues ovibus & juvencis infeſta à verminoſo Hepate, Diarrhœam comitem aliquando habens.

ANnis 63. & 64. quibus mactatarum ovium, vitulorum & juvencarum Hepar, reliquis visceribus nullam p. nat. conſtitutionis faciem oſtendentibus, vermes Proſectoribus obtuliſſe, fidem fecit experientia, adeo ut nullius Hepar ſanum laniatio ſe obtulerit. Vulgus hoc malum Hepar verminoſum, alias hirudinoſum appellavit, quod vermis hirudinem prima facie referre videatur: In gregibus hoc in Ducatu ovlariis præcipuis quatuor, 3000. oves cum olim fuerant numeratæ, vix 40. tandem ſuperfuiſſe relatum. Vitulorum quorundam, non omnium, Hepar fuit vitioſum; Anniculorum autem & biennium, ſaccus fuit vermium, & è quibuſdam innumeri vermes prodierunt: Armenta autem & boves annoſi rariſſime laborarunt, tum quia durior & ſiccior eorum conſtitutio putredinis jugum excuſſit, tum quia fœnum ſiccum toto anno devorant: Subjectum fuit Hepar, quod in nonnullis in inſignem excreverat molem, idque ſolum; Raro cum Hepate Pulmo, in ovibus & juvencis fœturam illam concepit: Hepar ſubjectum fuit tum ratione parenchymaticæ ſubſtantiæ, tum ratione vaſorum, venæ cavæ & portæ: quandoque & veſica fellea vermes habuit: Raro alias homines & bruta proſectoribus vermes in hepate genitos exhibent: Inde *Diarrhœa* ſeu *Cholera* in brutis enata.

MAteria proxima ut omnium vermium accidentaria lege in animalibus genitorum, unanimi Phyſicorum ſuffragio, ita & horum fuit ſubſtantia corrupta, putrida, ſive ſanguis ſit, ſive hepatis portio corrupta ſordidaque, omne autem putridum ex ſe & ſua natura vermes generat, quod *Athan. Kircherus* experimentis irrefragabilibus comprobat *ſcrut. de Peſte ſect. 1. cap. 7.* Cauſa autem quæ putridam reddidit ſubſtantiam, vel Remote eſt, quæ cum malum ſit commune, cõmunem quoque eſſe cenſendum eſt: communes vero cauſæ præter aërem cibum & potum, aliæ poſſunt eſſe nullæ: *Aër* quidem ratione (non ſubſtantiæ, quæ quia ſimplex eſt & tenuiſſima, mutari neſcit) accidentium variis exhalationum è terra, aqua & rebus putridis effluviis & vermiculis infectus, corpus noſtrum alterare & immutare poteſt, ſed pulmonum ſubſtantiam, quam totam ſubit, cordiſque regiam citius quam hepar invadit: Plurimorum autem brutorum Pulmones vitio tunc caruerunt omni: *Aqua* accidentium variorum ratione ſpectata, cum varias in corpore diſtribuat partes alluat, nocivis imprægnata qualitatibus ad ruinam diſponere videtur partiũ cõpagem facilius: Aquam vaſe concluſam Soliq; expoſitã mox in vermes animari docet experientia: Sed ad *victũ cõmunẽ*, ſive pabulum, idq; adulteratũ tum pluviarũ frequentia, tũ rubiginum vehementiæ confugere malo: frequentiſſimi anno 63. pluviarum recurſus ante facti, quam ſuam ruticolæ in ſegetem immitterent falcem, humidius brutis, ſub dio commorantibus, dederunt nutrimentum: Qualis autem ratione qualitatum cibus, talis ſanguis; qualis ſanguis, talis partium conſtitutio: Humiditas vero excedens latam putredini ſternit viam, cui auxiliarem manus altus inſignis, pluvioſum tempus excipiens tulit: Acceſſit frequens ſiderum ſaliva, ut loquitur *Plinius*, h. e. roris noxii illapſus: Virgilius 1. Georg. Rubiginem appellat,

Mox & frumentis labor additus, ut mala fruges eſſet Rubigo:

ſcilicet ut ferrum rubigo, ita ros ille noxius lædit vegetantia: Noxio hoc rore juvencæ & oves largius inêſcatæ, eam ſine dubio hepatis labem contraxerunt: materiam illam multi dixerunt ſulphuream, ſed rectius forſan arſenicalem, & præter hanc ſal cauſticam & edurens, ac mercurius reliqua principia uniens & nectens, ut habet *P. J. Faber* Panchym. l. 4. c. 45. Adeo pabulo inquinato ſi bruta veſcantur, conceptæ virulentiæ truculentiam non poſſunt non incurrere: depravatum enim alimentum depravat ſanguinem, & hic viſcera ad patiendum apta, pravitatisque ideam recipiendum prona: Sed cur hepar præprimis, non alia viſcera malignæ putredinis labem concipiunt? Id ſubſtantiæ rationi imputandum cenſemus, Ex *Gal.* 4. de uſu Part. 12. ſanguis eſt mediocriter condenſatus, mollis, Inſignis magnitudinis, dulcis, cal. & hum. temperamenti, atque hinc ex alimento humido & pravo, & ex hoc genito ſanguine, quem omnium abundantius ſuſcipit, facilius quam viſcera reliqua *aliquis* laborare & ad putredinem diſponi poteſt: *Amiæ fructus eſt Profluvium, quod bilioſum reddit cauſtica & urens rubiginis facultas, ſua qualitatis characterem humoribus imprimens, inde Diarrhœa bilioſa ſeu cholera in brutis naſcitur*: Sed ſi nulla fermentationis lege humorum pravorum fiat ſeparatio & excretio, majorem hepar ſufferre tenetur mulctam: *Ventriculus*, cum malignitas alimenti involucris craſſioribus concluſa lateat, Illam cum alimento à ſe expellit, adeoque ita effici nequit: *Cor* quidem communicatum ab inferioribus chylum infectum admittit, ſed impreſſo ſanguinis charactere cito in arterias illum tranſmittit, omnemque à malignitate totam injuriam calidi, quo abundat, ſpirituumque ope amolitur: *Lien*, arteriarum numeroſa ſobole inſtructus, ſpirituum vitalium miniſterio pariter maligni hoſtis atrocitatem eludit: Hepar vero arteriis & ſpiritibus vitalibus non ita munitum, latum ingredienti & diutius hic concedit campum, qui fractas jam ante ab intemperie humida vires magis frangit, ut nec feliciter fungi munere, nec ſanguinis per venas ad cor circulationem debito ſibi modo undequeque promovere valeat: Subſiſtens ergo alicubi materia prava, putredinemque concipiens, ipſam deinceps hepatis ſubſtantiam inficit, & *cauſa*, putredinem hepati inferens *proxima* audit:

Sic

Sic affectum materiam vermium generationi uberem & aptam, locumque caloris ſuavitate ſpuriæ ſobolis excluſioni incongruum ſubminiſtrat: Quid ſi ingreſſum cum alimento venenum, ſoli hepati ſpecifica qualitate contrarium fuerit? Non enim omnia venena cordi, ſed alia viſceri huic vel illi infeſta ſunt: Etſi vero ovium quarundam pulmones heterogeneam illam vermium prolem exhibuerint, per conſenſum tamen rapto ad pulmones circulationis lege, ſive ſanguine verminoſo, ſive ſeminii apparatu, ex hepate id fuiſſe ſubortum dixerim: Vermes, qui ſunt ſui multiplicativi, multiplicati dulcem hepatis & pulmonum ſubſtantiam depaſcuntur. *Ioh. Chriſtianus Fromannus in miſcellan. cur. ann. 6. & 7. p. 250.*

Vermes &c.) In hepate humano vermes etiamnum deprehenſi ſunt: *Galenus Wierus* vidit in hydropica; *Æmilius Campolongus* in puero varioliſ extincto: Vide ſuo loco.

Observatio XVII.

Diarrhæa ab Hepatis incendio inducta, quod friabile inventum eſt.

APerto cadavere filiolæ Dom. Scaronii Conſulis, quæ duos menſes integros laboraverat & febricitaverat, Inventum Hepar incanduiſſe præ calore, ut eſſe friabile:
Et cum nata parente utroque ſit valde billoſo, cyſtis fellis amplior omni opinione erat,
pro rata ſingularum partium portione: Pulmones aliquantulum adhærebant, cæterum
erant integri, quod mirum, cùm humidiſſimo eſſet cerebro & multum tuſſiviſſet: at credo
tuſſiendi inane hoc deſiderium à fervore Hepatis fuiſſe: quod notandum, alioqui vix incolumes eſſe potuiſſent: Uterque ren lapidoſus erat, trianguli erant lapides & inſerti in ſubſtantiam renis: Alvus variis excrementis toto tempore fluxerat & δυσεντερικῶς. Incuria
mulierum, quæ accerſere Medicos nolentes, in trivialibus ſuis remediis ſpem poſuere, tacite & clam totum inteſtinum rectum ſideratum erat: In cerebro, pote humidiore, inventa eſt aqua multa. In hoc peccaſſe videntur Medici, quod ætatula impediti venam
non ſecuerint: Nunc ſcire oportet in pueris, etiam ſi aſſiduitas febris adſit, ſi de interno
fervore conſtat, & caloris corrumpentis dominatu, tuto venam aperiri. *Guiliel. Ballonius Epid. lib. 2. p. 140.*

Observatio XVIII.

Diarrhæa ab ulcerato ventriculi fundo.

VXor D. Pouſſepin Conſiliarii Regii, hora 10. matutina conqueritur de importuno alvi fluore: ſuadeo ut decumbat, quia motus auget fluorem, & dejectiones reſervet: Erant
autem ſimiles aquæ albæ, chyloſæ quidem ſed liquidæ: implebat magnam pelvim quoties
dejiciebat: Territus hoc ſymptomate, poſtulavi ut ſeniores in conſilium vocarentur: præſcripti ſunt ſitus adſtringentes, ſacculi, julepi, expreſſum rhei pro die ſequenti: dejectione frequenti & copioſa vires paulatim collabuntur: Ante mediam noctem interit, cum illa nihil minus quam de morte cogitaret.

Ut explorarem cauſam mortis tam ſubitæ & inopinatæ, impetravi ut corpus diſſecaretur:
Inveni ventriculum in ſuo fundo ulceratum. *I. Riolanus part. meth. med. ſect. 3. tract. 1.*

Observatio XIX.

Diarrhæa à Callo inter venas meſaraicas nato.

PEtrus Aldimarius filium habuit, qui cum octavum jam ageret annum, in corruptum incidit appetitum, quo calculos ruderaque comedens, in lentam tandem febriculam incidit, indeque procedente tempore, & ventriculus non continere, & venter fluere cœpit: Adeoque duobus his malis vexatus eſt puer, ut paucis etiam diebus è vita exceſſerit:
Hujus nos cum emortuum corpus incidiſſemus, repertus callus inter venas meſaraicas,
à quo cum venæ ipſæ obſtruerentur omnes, ut ferri inde ſanguis ultra non poſſet, neceſſe
fuit puerum è vita migrare. *Benivenius de abditis cap. 37.*

Observatio XX.

Diarrhæa ab Meſenterii glandulas tumidas, Hepar tabidum &c.

CAthatina Matheligs, fæmina Leodienſis, 15. annos nata, poſt hecticam Diarrhœæ vehementia ſublata, ad interiorum examen anſam dedit. Viſcera omnia flaccida,
præcipue cor & pulmo: In dextro pulmonis lobo vomica: Intra pericardium verò, ubi
membranæ mediaſtini cordis baſi annectuntur, glandula Thymi nucis juglandis magnitudine

dine ſolida denſaque latebat: Reliquæ in meſenterio gland[illegible] majores ſolitò, aliæ atheromatum materia plenæ, aliæ pure concreto, tam cand[illegible]te quam ad nigrorem vergente: Plurima aqua pericardio inerat, cordi paucus ſanguis: P[illegible]nes flaccidi, ureteris utriuſque extra renem exortus amplior, nihil tamen ſabuloſi in renibus aut veſica deprehendebatur: Omentum omni pinguedine expoliabatur, Hepar rabidum: Uterus minimus & durus: uterque teſticulus gracilis: vaſa colli & fundi tenuia, quia necdum menſium fluxum paſſa fuerat. *Bartholinus cent. 3. obſerv. 99.*

Observatio XXI.

Diarrhœa à Pancreate ſcirrhoſo, Meſenterii vitio.

§. 1. Marcellus Saccherti (*de quo lib. 1. tit. de Phthiſi. obſervat.* 88.) inter alia ſymptomata, Diarrhœa laboravit: quæ omnia partim invexere gracile meſenterium atque omentum, partim ſcirrhodes pancreas &c. *Severinus de abſceſ. pag.* 273.

Joh. *Riolanus* Anthropograph. cap. 15. lib. 2. ait Pancreas multo humore inebriatum & ſcirrhodes factum, truncum portæ conſtringere affluxumque & anadoſin chyli interrumpere: quippe chylus in meſaraicis ſanguinis rudimentum adeptus, cum non poſſit ad Hepar permeare, rubefactus refluit ad inteſtina, unde corpus contabeſcit genio ſuo defraudatum. *Fernelius* pathol. lib. 6. c. 7. Ex hoc fonte choleræ, diarrhϾ, dyſenteriæ &c. originem deducit.

§. 2. Puella [*de qua lib. 2. tit. de Phthiſi*] crebro vomebat & Diarrhœa gravi laborabat & cui illi pancreas induratum erat, omni ex parte & plane ſcirrhoſum: Glandulæ meſenterii hinc inde ſcirrhoſæ.

Observatio XXII.

In viri Diarrhœa, fluxu ſanguineo &c. affecti ductu Pancreatico calculi reperti.

Nobilis xxx. circiter annorum, *melancholicus*, *catarrhis* admodum obnoxius, vini ac fructuum horariorum intemperanti uſu, incidit in *vomitum* & Diarrhœam, quibus per intervalla ſubſequebatur *fluxus ſanguineus*, unde viribus ejus magis magiſque deficientibus 10. die valetudinariam vitam cum morte commutavit.

Diſſecto cadavere in Pancreate, circa exitum ductus pancreatici in inteſtina, ſeptem vel octo calculos, majoris ciceris magnitudinem habentes reperi, anno 1667. *Regnerus de Graaf Tract. de ſucco Pancreatico, cap. 7. Ex communicat. D. Gaien. Chirurgi Pariſienſis.*

Diarrhœam ſeroſam fuiſſe veroſimile eſt, ob vini & fructuum horariorum intempeſtivum uſum: Ejuſmodi autem frequenter oriri à ſucco Pancreatico ſeroſo, ſubinde ſalivæ ſimili, ſtatuit *Sylvius de le Boe* Prax. lib. 1. cap. 13. §. 16. Fluxum ſanguineum idem adſcribit copioſo ſero ſanguini admiſto vaſa ſimul relaxante: Seroſum autem fieri ſanguinem ait tum a potu nimio aqueorum, tum ipſius vini ejuſque ſpiritus, à quo tandem partium omnium firmitas infirmatur, & tonus penitus tollitur.

Calculi reperti] Unde illorum origo dubium. ſi fides *Lindano* Medic. Phyſiolog. cap. de arteriis, habenda, Ductus Pancreatis arteria eſt, quanquam incertum cujus ſit propago, aortæ ipſius an cœliacæ ante emiſſam ſplenicam: Ab hac in illud viſcus viſi ſunt aliquando plurimi ſurculi perrexiſſe: Hoc ſtatuto, ſi arteriæ & venæ ſanguinem arenoſum, ſeu tartareum vehunt, quod omnibus in confeſſo, & *Hippocrati* ipſi, qui manſium arenoſorum meminit, quid vetat ad arterias per ſanguinem delatas arenas in Pancreate coaluiſſe in Calculos? legens nephriticus dolor, *ait Excell. Rolfinkius Diſſert. Anatom. lib. 6. cap.* 25. alvo ceſſabat libera, & viginti dejectionibus ſe exonerante: mox recrudeſcebat illa ſubſiſtente, ſabulo cum urina excreto in tanta copia, ut decem renes illud una vice continere non potuerint: Sine dubio, *addit*, per arterias ad renes tartarum arenoſum corrivatum, poſt ad inteſtina per meſentericas delatum fuit: Calculos autem in omnibus corporis glandulis generari credit idem de *Graaf*, etiam in glandula Pineali, quos inibi obſervavit: In eodem ductu Pancreatico, ad ejus oſtium, quatuor inſignes inveni lapides, quadratos, nigros, teſſeræ luſoriæ figura & magnitudine, ad ſplendorem uſque læves, in cadavere Nobil. Dom. *Alexandri de Harÿ*; è quibus duo mihi ſuperſunt, reliquis à geſtatione attritis.

Melancholicus] *Riolanus* anthrop. lib. 2. cap. 16. ſcribit ſe in multis natura ſua & corporis habitu melancholicis, obſervaſſe Pancreas Hepatis molem æquaſſe, ut in Ill. *Thuano*.

Vomitum) Ob motum inteſtinorum periſtalticum inverſum & in ſui conſenſum ventriculum trahentem: Incipit frequenter hæc motus inverſio à loco inſertionis utriuſque ductus, Pancreatici & Bilarii, ob potentem ac violentam humorum actionum in corpore exiſtentiam, aut à nuper aſſumptis corruptorum atque irritatorum efferveſcentiam: Exiſtentes in corpore humores acres, ſunt bilis & ſuccus Pancreaticus à naturali ſtatu recedantes &c. aſſumpta præfatos humores corrumpentia ſunt fructus horæi &c. *Sylvius de le Boe Prax, cap. 15. §. 4. &c.*

Melancholicus] Violentæ animi aut corporis paſſiones Diarrhœam frequenter inducunt, videlicet in quantum ſpiritus intra ἐγκέφαλον, aut principes quaſdam appendicis nervoſæ partes conſtiti inſignius perturbati, protinus per nervorum aut propaginum nervearum ductus, inordinationem ſuam ſpiritibus inteſtinorum incolis tradentes, eos in ſpaſmos ἐπιλεπτικοὺς cient. *Willis.*

Obs.

Observatio XXIII.

Diarrhœa abſceſſum in ventre ſequuta.

PEr frequentes anatomes in xenodochio ſum aſſecutus, naſci interdum abſceſſus, nobis reconditos, quorum materies diutiſſime velut incluſa membranulis teneretur, quos ipſa humorum copia vel edax malignitas ſibi efformat, inter diploides pleuræ, peritonæi, cujuſcunque meningis alterius, ut evidenti exemplo paruit in cadavere D. N. cui ex percuſſione, dum juvenis eſſet, equinæ calcis in ventrem, locus factus eſt imbecillior ſenectutis tempore fluxio nata, in diuturni abſceſſus ſpeciem tranſiit, ac ſuppurata demum eroſis membranulis, à peritonæo in cavitatem abdominis decidit, unde paulatim putrefactis inteſtinis ac diarrhœa ſuperveniente, deceſſit. *Gemma in caſu mirabili de puella Lovanienſi.*

A*Bſceſſus nobis reconditos*] Vel præcedente inflammatione, vel abſque ea: plerumque enim à vitioſis humoribus in peritonæo, omento, meſenterio præſertim, congeſtis ac putreſcentibus fiunt abſceſſus, qui ſenſim ſine febre oriuntur, aut gravi aliquo ſymptomate: Quibus diſruptis, evacuatoque pure ulcus remanet, è quo pus manans putredinem inteſtinis inducit, hinc diarrhœam &c.

Observatio XXIV.

In quodam poſt diarrhœam extincto obſtructa à calculis cyſtis fellea inventa.

VIdi in Epiſcopo Mutleacenſi, qui Diarrhœa bilioſiſſima per tres ſeptimanas perſeverante ſublatus eſt, intra veſiculam felleam arefactam tres lapillos duriſſimos: quum tamen ad ultimum vitæ ſpiritum frequenti dejectione bilioſiſſima vexatus fuerit: Nec aliunde fluebat bilioſum excrementum quam per canalem bilarium ab hepate in inteſtinum directe protenſum. *Riolanus Antrop. lib. 2. cap. 20. p. 215.*

Observatio XXV.

In Diarrhœa bilioſa Pancreaticus ductus bile plenus inventus.

BIle plenum Pancreatis canalem in Diarrhœa bilioſa Venetiis vidit *I. Van Horne, Blaſius ad cap. 4. Anatom Veslingii.*

V*Eslingius* uſum hujus canalis, quandoquidem liquorem quendam, ſeliqque non diſſimilem ſuccum exhibet, ait excrementum tale, per coctionem ulteriorem à chylo ſeparatum, allicere intra ſe, atque in duodenum inteſtinum expurgare: *Regnerus de Graef* Tractatu de ſucco Pancreatico c. 2. §. 145. Omnem bilem atram & æruginoſam ab eo ſucco Pancreatico deducit, quia nonnunquam vel acidum ſpirat, vel pelvi æneæ infuſa ipſam corrodit atque manifeſtam effervefcentiam excitat, quam nonniſi ab acido contingere poſſe cenſet, Eorumq; elapſum arguit qui omnem bilem atram, vomitu alvivè dejectione prodeuntem, è folliculo fellis prodiiſſe cenſent. Quod probat ſequenti adducto experimento. In canis vivi ſectione, &c. aperto inteſtino tenui, reperi ex atro-viriſcentem liquorem; cujus rationem ut aſſequerer, bilem in veſicula examinavi, & ordinario, adeoque ex viridi flaveſcente colore præditam offendi eam in folliculo ſuo: ſuccum pancreaticum autem ſalſo acidum reperi, ut & limpidum: alimenta vero tunc in ventriculo tantum contenta adhuc ſatis cruda, & colorem ex albo cineritium habentia notavi: Ut proinde de vera humoris ex atro viriſcentis origine fierem certior, bili ex vaſicula ſua eductæ ſpiritum vitrioli affudi, & ſimul illa duo in Solis æſtu collocavi, unde ſimilem colorem ex atro viriſcentem conſequuta eſt: Hinc concluſi humorem prædictum, in tenui inteſtino repertum, ortum habuiſſe à bile eo effuſa, & à ſucci Pancreatici, tunc ſalſo acidi occurſu colorem ejus ita mutante.

Observatio XXVI.

Poſt Diarrhœam malignam ventriculi fundus maculis obſitus repertus, & Fiſtulæ tres in inteſtino recto

QUidam cùm longo tempore Diarrhœa vexatus eſſet, nec quicquam aliud quàm aquam bibere auderet, is tum melius valere viſus eſt: Si vero vel vinum vel cereviſiam biberet, ſtatim alvus largiter ſolvebatur: Interim & vitro antimonii à Chirurgis exhibito ſæpe uſus fuerat: Variis tentatis remediis, præſertim ſyrupis, ſtatim pejus ſe habuit, imo poſtea à levi cauſa, vel cibo aliquo minus ſalubri, vehementer afflictus fuit: Is cùm me conveniſſet, & conſilium petiiſſet, ſpiritum ex Vitr. Mart. deſtillatum aliquoties exhibui, qui illi non parvam opem attuliſſe videbatur: Interim Pharmacopola illum acceſſit, & perſuaſit ut duas uncias mannæ ebiberet, forè ut ſtatim ſublevaretur, quod & me inſcio fecit; E pota ea pluſquam quinquageſies alvus ſoluta hominem eadem die ſuſtulit.

Cadavere aperto, viſcera omnia ſalva reperta ſunt: Pulmonum tamen lobus dexter lividior: ventriculus autem in fundo pluſquam ducentas & amplius maculas rubicundas diſcretas, inſtar petechiarum macularum habuit: In Inteſtino recto fiſtulæ tres, de quibus ille jam per annum fere conqueſtus fuit, vanam operam Chirurgorum & Medicorum implorans. Suſpicio annon maculæ illæ malignæ fuerint? nam inteſtina ita elota fuere, ut nec

excrementi quicquam apparuerit, nec in ventriculo quicquam niſi duo vel tria cochlearia cereviſiæ cum pane, quam ante dimidiam horam quam moreretur, acceperat, repertum, & plane omnino naturaliter ſe habebant: An maculæ illæ in cauſa fuerint ut tam ſubito vel potus vel cibus contrarius ingeſtus in fermentationem ageretur, & natura ſtimularetur ad excluſionem? Nam quantum memini, nec cibum, nec cocta, nec chylum reddidit, ſed acriores humores & liquida multa ejicere ſolitus erat. *J. Paterſon Hain in miſcellan. curioſis anni 1671. obſerv.* 115.

Observatio XXVII.

A Diarrhœa mortui anatome, cujus ventriculi fundus ſideratus repertus, Colon varie affectum &c.

VLtra annum Nobil. Vir de Rens, aulæ Archipincerna, male habuit, per ſex tamen ultimos menſes lecto affixus fuit: Initium morbus ſumpſit ex prolapſu in lumbos, namque ab eo tempore dolores in regione lumbari ſentire cœpit, ut tandem claudicaret: Exterius nullum contuſionis veſtigium notari poterat, dolor tamen quotidie increſcebat: Accedebant tandem horrores febriles: Verum cum à medicamentorum uſu abhorreret, moleſtias haſce vel deambulationibus, vel compotationibus, inprimis bono hauſtu vini Rhonani pellebat, Olim aliquoties iſchiatico morbo laborabat, hinc conſueta & experta ſibi remedia adhibebat, à quibus aliquantulum, ſed parum levabatur: Tandem accedebat Diarrhœa vehementiſſima, abſque ullis tamen torminibus: excernebat multum ſanguinis grumoſi: Cum morbus invaleſceret D. *Hermannum Conerdingium*, Archiatrum Guelficum, conſulebat, qui remediis ex arte adminiſtratis id præſtitit ut ſanguinis effuſio minor fieret: Sed mortuo Conerdingio dolores in inteſtino recto accedebant, quos cum explicaret, hæmorrhoidas internas affici nemo non judicabat: Huic fini hirudines ano applicatæ, unde etiam aliquod levamen: manebat interim Diarrhœa, nec ſiſti ſe patiebatur: Recrudeſcentibus vero poſtmodum doloribus, cum Chirurgus ſpeculo dilatatum anum accuratius inſpiceret, cognitum eſt totum inteſtinum rectum hinc inde carunculis inſtar glandularum obſideri, quæ attactæ ſanguinem cum intenſiſſimo dolore fundebant. Et licet aliquando remediis ex arte adhibitis tollerentur, nihilominus intra 24. horarum ſpatium regenerabantur: continua Diarrhœa non parum etiam curationem morabatur, nec tamen ſiſti poterat: Si ſiſtebatur, inſignes cordis anguſtiæ accedebant, ut neceſſe eſſet enemate immiſſo anum iterum ſtimulare, quo adhibito horror per bihorium durans ſequebatur, redeunde poſtmodum Diarrhœa conſueta: Tandem veniebat febris lenta & continua, cum dejectione virium & appetitus: Per tuſſim purulenta ejiciebantur, fæces præter voluntatem prodibant; Urina cum difficultate excernebatur, ejuſdemque ſedimentum album erat inſtar cretæ: Ultimo, in dextra lumborum regione apoſtema generabatur, quo aperto materia prodibat inconcocta & fœtidiſſima, ut nemo adſtantium illam ferendo eſſet: Tumor etiam crurum, & inflatio abdominis inſignis, mortem præcedebant.

Sub finem anni 1669. diſſectum eſt Nobil. viri cadaver: Cùm aperiretur, ingens copia flatuum prorumpebat, cæterum quæ ſequuntur obſervata fuerunt. 1. Omentum, ſanum licet & optimum, non tegebat omnia inteſtina, ſed inter ventriculum & colon convolutum erat: 2. Inteſtina, præſertim craſſa, ſummopere à flatibus diſtenta, pellucida erant inſtar vitri: 3. In colo pauciſſimæ cellulæ obſervabantur. 4. Ventriculus in dextro latere ſitus erat: In fundo ejus gangræna obſervabatur; Subſtantia ejus tenaciſſima, tria quoque in ipſo foramina obſervabantur exigua, ac ſi acu facta fuiſſent: 5. In fine coli itidem aderat gangræna, & ibi loci latuerat ulcus, quod paulò ante obitum ruptum, uti ex rejecta materia obſervari poterat. 6. Hepatis color à naturali multum differebat: veſicula tamen fellis optime colorati copia referta erat. 7. In Liene initium ſcirrhi; 8. Pulmones muco tenaci & albi coloris plane erant obducti, in ſiniſtro latere plane purulenti: In dextro latere inflammati erant, ſicut eſſe ſolent in iis qui pleuripneumonia correpti moriuntur. 9. Cor magnum erat & adipoſum, fibræ tamen carneæ aderant, ut nondum deſineret eſſe muſculoſum. *Alardus Hermannus Cummenus in miſcellan. curioſis anni 1673. obſerv.* 118.

Observatio XXVIII.

Diarrhœa ob corruptionem Coli & Tenuium inteſtinorum, inflammationem ſequutam, Eadem omento non cooperta, Tumorem huic adnatum, &c.

ANno 1663. die 9. Julii Clar. *Sylvius* ſecuit Apolloniam Simons vetulam; quæ continuo alvi Fluxu per ſeptem hebdomadas laboraverat, in ſectione ſequentia notabantur; Vena umbilicalis coaluerat cum peritonæo: Linea alba cartilaginea erat: In ſiniſtro latere ſub ventriculo Tumor magnus & rotundus, ovi anſerini magnitudine reperiebatur, omento adna-

adnatus, qui diſſectus continebat materiam variam, maxima quidem parte viſcidam inſtar concretæ pinguedinis, aliqua gypſeam, minima autem mellis inſtar fluidam & luteam: Omentum ſurſum erat retractum, ut inteſtina nuda conſpicerentur: In inteſtino Colo nigredo apparebat, forte corruptionis ſignum, inteſtina tenuia valde flaccida erant & coloris obſcurioris, aliquibus in partibus magis rubebant, ubi forte fuit inflammatio: Inteſtinum tenue per fibrillas quaſdam connatum erat inteſtino craſſo, quod ſibi nunquam obſervatum ajebat: Conjunctum quoque erat & craſſum & tenue inteſtinum cum rene dextro: Inteſtinum tenue, quod ſub meſenterio ſiniſtrorſum ferebatur, profunde admodum ſitum erat, & uſque ad ſiniſtrum renem penetraverat; Folliculus fellis bile ſatis plenus erat ſed pallidiore; Quicquid in inteſtinis tenuibus continebatur, à bile erat tinctum: Ductus Pancreatici in inteſtinum duplex erat inſertio, altera communis cum inſertione ductus bilarii, altera tribus circiter digitis à priore diſtans: Uterus verſus partem ſiniſtram magis propendebat & dextra tuba longior erat: Minor erat uterus, nec major quam in puellis eſſe ſolet & ſatis mollis: Membranulis quaſi quibuſdam intertexta erat uteri ſubſtantia ſatis flaccida, per quam ductus quidam ferebantur hiantes, & ſtylum admittentes in ipſas tubas: Inflato vaſe in parte interna uteri, tota ſubſtantia tubarum attollebatur: Internum uteri orificium valde rubicundum erat & pituita viſcida refertum: Lien pallidior erat: præſertim in parte poſtica, & ſatis grandis; cætera ſanus, Pulmo quoque bene ſe habebat; ſed per fibras variis in locis dextro lateri adhærebat; in ſiniſtro liber erat: Hepar etiam laudabile erat: Tantillum aquæ ſubflavæ continebatur in ſiniſtra thoracis cavitate: Pericardium flatu diſtentum & turgidum erat, quod ſibi nunquam obſervatum ajebat: In ejus cavitate liquor ſpumoſus continebatur ſatis copioſus; ſapore ſubſalſo & ſubacido: Inter œſophagum & arteriam magnam, in ſiniſtra parte, quærebat & inveniebat Ductum thoracicum ad latus venæ ἀζύγυ, prope ipſas vertebras, qui ſatis grandis & elegans erat, color contentorum ſubrufus erat: Immiſſo tubulo in ductum thoracicum, & inflato, dexter ventriculus cordis manifeſte intumeſcebat, & ſanguis ex vaſis erumpebat, & tota auricula dextra mire inde tumeſcebat: Valvula in ipſo ductu reperiebatur, quæ impediebat quo minus verſus inferiora inflari poſſet ductus: Ubi ad regionem Lumborum deveniebat, ductus quaſi contorquebatur in ſemicirculum: Ductus quidam minores ex muſculis venientes, inſerebantur in ductum majorem, Dum perſequeretur ductum, videbat plurima vaſa è ductu deferri uſque in Hepar, & minores aliquot ramos ad inteſtina. *Obſervatio Iohan. Henr. Brechtfeld. Medici Dani, in Actis Medic. Bartholini anni 1673. obſervat. 17.*

IN *inteſtino colo &c.*] Galenus primus meo judicio Fluorum alvi cauſam unam agnoſcit, 4. de loc. cap 4. quandam φλεγμαινούσῃ διαθέσει inteſtinorum, ut vocat, quam in quodam animadvertit qui excernebat cum ſenſu mordacitatis in ſuperioribus inteſtinis (quod colligebat ex eo quod poſt mordicationem paulo longiore tempore deſideret) idque ob læſum a pravo medicamento inteſtinum: Ac conjecit læſum eſſe ab eo medicamento inteſtinum, ac jam in φλεγμαινούσῃ διαθέσει perveniſſe, propterea que facile jecoris excrementa recipere, eaque corrumpere: Hic locus plurimum confert ad intelligendum, qui fiat ut tam diu profluvium perſeveret, Eſt illa διαθέσεις φλεγμαίνει in cauſa, id eſt, inteſtina viciata ſunt, imbecilliorave reddita, ut humorũ aliunde influentium impetum facile recipiant, & humores à Jecore manantes corrumpant, quod notandum, Nam aliquis quærat, Si à jecore excrementa manant, corrumpantur necne, nil intereſt quod negandum eſt intrepide. Nam quæ à Jecore fluunt refluuntque, ea cum excrementa tantum ſint, ſed nil mali præterea habeant, inteſtinum vicinum vitiatum, & jam in φλεγμαινούσῃ διαθέσει deveniens, corrumpit, ideoque etatior alvus redditur: nam quæ in inteſtinis continentur, niſi acrimoniam quandam aliquomodo nacta fuerint, ea diutius in iis reſtitant, & alvo ſtimulum ea, atque ad ſolvendum non addunt. *Ballonius conſil. lib. 1. conſ. 53.*

APPENDIX.

De Diarrhœa cauſis, & de Diarrhœa Cerebrali, aut Catarrhali, an detur?

§. 1. NUllus eſt Catarrhus ſtomachicus, nulla eſt Diarrhœa Cerebralis aut Catarrhalis: Cum vero adverſus hanc Medici parent excogitentque remedia, hiſce adjudicatis nunc noſtra ſuper hoc cenſio forte deſiderabitur: oppido multæ fateor, & perquam variæ exiſtunt Diarrhœæ, Ex tamen ad unam omnes, etiam pituitoſæ, ac illæ, ſi Diis placet, Cerebrales, naſci poſſunt cerebro humorem haud exhibente: Dn. D. *Franc. de le Boë Sylvium* audite neceſſe eſt.

Simili plane modo fermentatorum in ventriculo alimentorum partem puriorem, fluidiorem, ſanguinique producendo magis utilem, Chyli nomine notum opinamur ſecerni in inteſtinis ab eorundem parte impuriore, viſcidiore, hominique minus utili in alvinas fæces faceſſente, Ut autem cui hoc muneris adſcribendum ſit pateat, notandum, inſtituto accurato omnium, tam in brutis quam in hominibus, per anatomen obſervabilium examine, hactenus duos duntaxat animadverſos loco huic uſui convenienti ad inteſtina delatos liquores, Bilem & Succum Pancreaticum, quorum alterutri, vel utriſque, hanc chyli

ab alvinis fæcibus ſecretionem omnino acceptam putamus referendam: Effunditur enim ut plurimum per communem ductum, ſive exitum, uterque liquor præfatus in cavitatem inteſtinorum, & quidem quatuor circiter transverſorum digitorum ſpatio ſub Pyloro, unde commodiſſime præterlabentibus alimentis fermentalis admiſceri poteſt ac debet uterque liquor: Pancreaticus ſuccus, cum in peculiari veſica vel cavitate non aſſervetur, nec in ſuo Ductu à nobis aut aliis, quod ſciamus, bene diſpoſitis & ſanis omnibus fuerit repertus unquam, non dubitamus aſſeverare ipſum continuo per ductum ſuum deferri ad inteſtina, mutuato à Pancreate, in quo præparatur, Pancreatici, nomine: Bilis autem, utpote veſicula propria, hepatis cavo inſita, concluſa, nec niſi in ægris effuſa tota, innotuit jampridem omnibus: Hæc quoniam non è corpore, ſed in corpus exoneratur, neceſſariam utilemque ſui productionem & coacervationem oſtendit: Effundi autem ad inteſtina in ſano homine bilem ſuſpicamur, quoties alimenta debite fermentata, è ventriculo propelluntur in ac per inteſtina, & quidem motu ipſorum periſtaltico, in brutorum viventium ſectionibus ſemel oculis à nobis & aliis uſurpato, tracto ſcil. in conſenſum folliculo bilario, utpote ab eadem cauſa, mota: Pancreaticum ſuccum naturalem nihil, vel parum, à ſaliva differre putamus: Bilem autem, ſiquis terminis deſcriptam cupiat chymicis, & analyſi chymicæ reſpondentibus, arbitramur ad ejus conſtitutionem concurrere multum ſalis lixivioſi retorridi, atque adeo ſubpinguis, accedente inſuper pauco oleo, pauco ſpiritu volatili, paucaque aqua: Retorridum vocamus ſalem lixivioſum, qualem calcinatio aut reverberatio exhibet diutina: Salis autem lixivioſi in bile dominantis, ope fermentatorum alimentorum, comes viſciditas ab oleo copioſiore, cum acido ſpiritu pauco, terraque pauca permiſto pendens, immutatur & frangitur, unde partes eorundem chyloſæ à cæteris ſecedentes, ab allabente perpetuo ſucco pancreatico amplius diluuntur, dum bilis pars bona cum alvinis fæcibus permanet, illasque & ſuo inficit colore, & nitroſo impraegnat ſale: Eandem viſciditatem deſtruit ſpiritus acidus copioſior, aqua præſertim dilutus, & olei vim frangens ac obliterans: Secretus hic ab alvinis fæcibus chylus, per carneam & ſpongioſam inteſtinorum cruſtam, veluti per pannum laneum, tranſcolatur quaſi exprimiturque in venas lacteas, memorato inteſtinorum motu periſtaltico, *Et rurſus*, continetur naturaliter, & quidem ſemper, in inteſtinis tenuibus, ad quæ defertur bilis, humor pituitoſus, quantum conjicere valemus, partim ex continuo deglutitæ ſalivæ, partim ex aſſumptorum, partim ex ſucci Pancreatici reliquiis, poſt bilis aduſtionem ortus: *Hactenus Sylvius.*

Non ſum opinionis ambiguus, ſanguinem capitis cerebrique venis jugularibus internis ac externis ad cor reportari: Verum is, æque ac ille qui ab imo corpore manat, in cor evomitur, confunditur inibi, ac mox in pulmones miſſitatur, ac rurſus in cor, quo is ubi digreditur, ejus portio altera ſurſum pellitur; altera deorſum, micante Aorta: Hujus trunci deſcendentis ramis ille ſanguis in hepar, in lienem, in meſenterii venas, denique in inteſtina ferri poteſt: Si vero hic pituitam ſecum vehit, ac eam in inteſtina indit, non eam capitis aut cerebri pituitam poſſumus judicare: Eſt potius humor maſſæ ſanguineæ, ac ſi qua ſpuma notatur, eſt ſpuma maſſæ ſanguineæ, aut quidvis potius quam ſpuma cerebri: Ea quoque ab aëris hauſti multitudine oriri poteſt: Arteriæ inteſtinis ex maſſa ſanguinea invehunt victum, ejus reliquias in eandem reducunt venæ: Iſtas vero arterias præter liquorem alimoniæ miniſtratæ, etiam vitioſos humores in ſpatium inteſtinorum effundere jamdudum palam fecit *Spigelius*: Evenire autem poteſt ut Ductus Salivales plus humoris reddant, adhærente ad ſumma faucium pituita, ceu bolo: Quare & homo eum autumat de cerebro venire: Hunc vero in ſtomachum detrudere cupiens ſæpius glutit: quo fit ut redundans illa ſaliva ſimul devoretur, unde Diarrhœa poteſt increſcere: Maximæ autem viæ humorum, unde naſcuntur Diarrhœæ, ſunt Ductus Choledochus, meatus Pancreaticus, & inteſtinorum ſtomachique arteriæ, quibus omnes omnium Diarrhœarum humores inferri queunt: Quemadmodum enim ductus choledochus plus bilis quam oportet: plus illius mitioris humoris, quam convenit naturaliter, ille meatus Pancreaticus reddit, ita quævis humorum genera in inteſtina interdum effundere queunt Arteriæ: Si igitur alvus cita humorem album & ſpumoſum excludit, haud cerebroſa, haud capitalis ſeu cephalica, haud Catarrhalis, ſed maſſæ ſanguineæ Diarrhœa eſt exiſtimanda; Quanquam eam & humor Pancreaticus augere poterit: Hæ ſunt veræ viæ Diarrhœæ pituitoſæ, veluti & Bilioſæ, vitiato maxime Ductu choledocho: Nec paucus eſt humor quem Ductus ſalivales reddunt: Hic non cerebri eſt, ſed maſſæ ſanguineæ: Anicula ex lino ducit filum & ſaliva deficitur, petit potum, non queritur de ſicco cerebro, cuncta maſſa ſanguinea eſt minuta. *C. Victor Schneiderus lib. de Catarrhis ſpecialiſſ. p. 358 & 360.*

§. 2. Intrinſeca alvi irritamenta, ſunt imprimis Alimenta incongrua aut immodica: Chyli degeneris corruptelæ: Sanguinis & ſucci nervei recrementa copioſa, vel acria è Glandulis, aliiſque viſcerum emunctoriis, & præcipue è Cyſti fellea, atque Ductu Pancreatis exudantia: Quinimo Seroſitates, aut humores ſuperflui, vel incongrui è Cruore & Nervoſo genere, vel habitu corporis intus reſtagnantes: 1. Alimenta, ſi quando inter

coquen-

coquendum pervertuntur, aut ſubigi nequeunt, non raro Diarrhœam excitant, uti in crapula, victu inordinato, ab incongruis comeſtis, aliiſque in diæta erroribus, aut fermenti ſtomachici depravationibus frequenter accidit: Quinimo propter apepſiam, quandoque item propter obſtructiones in meſenterio, aut ductu inteſtinali, à viſcoſitate nimia Tunicæ glanduloſæ, aut vaſorum oſculis impacta, ſucci nutritii diſtributio impeditur, proindeque ingeſtorum materies fere tota in primis viis cohibita, dejectiones crebriores & uberiores producit: 2. *Recrementa ſanguinis & Succi Nervoſi* in viſcerum glandulis, cyſti felleæ, ductu Pancreatis, aliiſque forſan receptaculis congeſta, ſi quando ob plenitudinem aut irritationem exundantia in cavitates inteſtinorum aſtatim deponuntur, in quantum fibras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis ſuccis efferveſcunt, ſæpenumero Diarrhœam producunt: Videtur flava bilis quoddam quaſi catharticum naturale, quod è vaſis choledochis ubertim effluens purgationem ſpontaneam movet: 3. *Materies* ἐκκρεμένη a regione adhuc remotiore, nempe aut à maſſa ſanguinea, aut è liquore Nerveo, ejuſque Emunctoriis, vel à toto corporis habitu, interdum ad inteſtina tranſmiſſa, fibras eorum nerveas irritat, proindeque carneas in ſpaſmos excretorios ciet: In prædictis enim partibus ac locis, Imprimis in maſſa ſanguinea, humores degeneres aut ſuperflui turgeſcentes, cum per diaphoreſin aut diureſin nec facile nec ſatis amandari queant, ſæpe metaſtaſi introrſum facta, vaſorum inteſtinalium oſculis, ubique confertiſſime dehiſcentibus, exudant, dejectiones crebras & aquoſas inducentes: Quinimo ipſe interdum cruor in craſi vitiatus, & ad coagulandum aptus, cum per minuta iſthæc vaſa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia erumpit & Dyſenteriam parit. Cæterum obſervare licet, quando pori exteriores a frigore ſuſcepto conſtringuntur; aut tumores cutanei ſubito evaneſcunt, alvi fluorem ſuccedere: Novi plures ventris conſtipationi obnoxios, hoc tantum remedii genere curatos fuiſſe, nempe ut diluculo, & hora prius aſſueta citius lecto aſſurgerent: quantum enim διαπνοῆς ſolitæ adimitur, tantundem ad alvum lubricandam additur. *VVillis Pharmacop. Ration. ſect. 3. cap. 1.*

Observatio XXIX.

Peditus frequens à laxata coli valvula.

Cum anno 1655. generoſum & validum Equum, Iovem nomine deartuatem atque exoſſarem ad ſtructuram ſceleti equini; Ecce ex abdomine illius, machinis tormentariis ſuſpenſi & moribundi decuſſatim diſſecto, ſponte prorumpit inteſtinum ſtupendæ magnitudinis (æquabat enim craſſitie ſua truncum aut candicem imum pyri aut mali ramoſæ arboris, longitudine ſuperabat ulnam integram cum dimidia noſtratis Seelandicæ) quod cum luſtro ac tracto accuratius, obſervo id cœcum eſſe inteſtinum: Idem cùm eſſet diſſectum, paucula ex eo excrementa liquida, tetram ſævamque mephitim exhalantia emanabant, maxime vero tumidum id flatibus, & iis adeo diſtentum erat, æque ac recens bubula veſica flatu diſtenta eſſe aſſolet: Coli vero valvula laxata ſemper pedebat, ut ſtabularii teſtabantur: *Simon Pauli Quadripart. Botan. Claſſe 2. pag. m. 89. Titulo Nardus Cydonia.*

Cum valvula coli omnino occluditur, Alvi excrementa ad coli valvulam diutius hærentia & ſpiſſeſcentia, illi multimoda incommodant, illam vel omnimode occludendo: quale quid qui patiuntur, iliaca paſſione intercidunt: vel ne ſponte ſua occludatur prohibendo; quale quid qui patiuntur, pleno excrementis alvo cœco inſtrumento, coli valvula p. n. laxatâ ſemper pedunt, Nec tum flatus naturales, in coctione ventriculi & inteſtinorum geniti magis in cœco reſervari poſſunt, quam flatus in pila illa prægrandi pneumaticâ (Gallis *un Balon*) quando valvula ſcortea, non exquiſitiſſime operculatur, foramenque illud per quod intruſo tubulo inflatur.

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Diarrhœa lethalis ob bilem in veſicula fellis in lapideam naturam concretam.

Dum Monſpeſſuli ſtudiis incumberem, me præſente diſſecta fuit mulier cui Diarrhœa per annos xiv. moleſta fuerat; ante obitum adeo urgens, ut ſeptem menſibus priuſquam accideret intra quartam unius horæ partem tricies deſidere cogeretur.

Dom. *Ginſelius*, a quo diſſectum cadaver, nullam aliam cauſam obitus obviam habuit præter bilem petrificatam, ex qua in cyſti fellea formatus fuerit lapis durus & inæqualis, totam illius cavitatem occupans, à quo præterea admodum & ultra dimenſionem naturalem diſtenta erat. *D. Creterus Zod. med. Gall. Anno 113. p. 29.*

Vix concipi poteſt quomodo bili in veſicula fellis lapidaſcenti lethalis diarrhæa imputanda veniat; ac potiùs concludendum fuerit eadem illa ſalia quæ ultimis vitæ momentis in lapideam duritiem fixabantur, priùs cum bile, iis imprægnatâ, in inteſtina longô depluiſſa ſtillicidiô, propterea que ſuâ acrimonia partem irritaſſe, alvique fluxum mortiferum procreaſſe.

Observatio II.

Diarrhæâ extinctorum, inteſtina phlegmone obſeſſa & foraminulenta reperta ſunt.

EGo vidi cadavera diſſecta eorum qui fluore alvi interiiſſe dicti ſunt, quorum inteſtina craſſa admodum & ſanguine tumida eſſent foràmibusq; pertuſa ac ſi mellis favi fuiſſent: quorum curatio multam partem in ſanguinis miſſione habuiſſet, atque in purgatione per vomitum procuranda. *Guarinonius conſultat. 4.*

Observatio III.

Diarrhœa lethalis ab inflammatione ventriculi, inteſtinorum & meſenterii.

DIe v. Maij menſis 1683. Genevam appulit, ſuperatis Alpibus, (quô in itinere à loci infamia, ſudavit & alſit) Iuvenis Anglus Nobilis, & qui Theologiæ ſtudio ſe addixerat; febre prehenſus duplicis Tertianæ utcunque formam referente aliquando febre omnino liber videbatur, aliquando continuæ ſpecie teneri: Cùm vix coctionis notæ adparuere, à Medico extorſit uſum Quinquinæ, cujus levis infuſio conceſſa in aquis diſtillatis papav. errat. endiviæ, & iis quæ ſiccitatem medicamenti retundere valerent: Poſtmodum medico valedixit quaſi valetudinem adeptus; At ille ex plurimis indiciis procul illam non abeſſe colligebat, præſertim ex melancholicis pathematis ipſi familiaribus: xij. à decubitu die alium Medicum convocat, qui febrim continuam deprehendit, comite ſiti vehementiſſima, dejectione alvinâ & aſitia totali vires omnino proſternente: unde ſolo potu ſe ſuſtinens, decima ſexta à decubitu die occubuit: Cum mirum quibusdam videretur Febrem Tertianam lethalem fuiſse (diarrhœæ nequaquam attendentibus) quâ tempeſtate ſalubres omnino erant, apertioni cadaveris conſenſus datus eſt, in quo hæc maxime notabilia deprehenſa.

1. Dorſi & Lumborum regio inſigni Ecchymoſi erat fœdata, à propagata forſan inflammatione meſenterii & meſocoli, originis Lumbos perreptantis.

2. Epiploon, carnoſum mere erat, non glanduloſum, præſertim circa hypogaſtrium, ubi loci validiſſime adnectebatur partibus vicinis: Inflammatum & putridum ab umbilicali regione ad Pubem, quouſque ſe extendebat.

3. Muſculi Pectoris & Abdominis aridi erant, exſucci, quaſi fumo indurati.

4. Remoto Epiploo, diffuſa inflammatio & putredo in omnibus ſubjectis partibus deprehenſa eſt, cum gangrænæ initiis.

5. Ventriculus in mali conſortium pertractus; qui evacuato humore nigricante in eo reperto, reliquiis ſcilicet Iuleporum & potus ante obitum exhibitorum, phlegmone obſeſsus adparuit parte interna, præſertim ſuperiore; unde arceſsenda cauſa ſitis nullô potu ſedandæ:

6. Inteſtinorum pars maxima, (in his univerſum Ileum), inflammatione & necroſi correpta adparuit, ſicuti & meſenterium adnexum; imo foraminibus aliquot pertuſum erat Ileum, Tubercula quoque nonnulla, glandularum naturam non referentia, exteriorem partem obſidebant; in ulcera vergentia, quæ materiam puri; non exiguâ copiâ in imô hypogaſtriô deprehenſo, ex parte ſubminiſtraſse veriſimile eſt.

7. Colon inteſtinum major corruptio invaſerat, ulcuſculis fœdatum; parte externa excreſcentiis carneis donatum, putridis, ad Rectum uſque inteſtinum perductis, Atque ex his ulcuſculis pus manaſſe etiam credibile eſt.

8. Lien magnitudinem excedebat naturalem, colore paulo lividiori qua parte coſtas vicinas ſpectabat, ab anguſtia loci, lobulis ſex diſtinctiſſimis præditus erat; imâ parte introrſum conglobatus.

9. Iecur, Renes, Pancreas vitiô carebant.

10. Reſerato Pectore, Pulmones utrinque validiſſimis membraneis ligamentis lateribus cohærebant, aliàs integri.

11. Pericardium cordi ubique & undique adcretum erat cohæſione naturali adeo, ut nonniſi ſumma vi hoc ab illo liberari potuerit.

Ex qua conſtitutione viſcerum deducenda ratio obitus Nobil. Iuvenis, qui Tertianæ febris ſpecie occupatus, immedicabilis affectus, (qui aliis indiciis prodere ſe debuit) cauſas intus alebat: Immedicabilis quippe Diarrhœa, quæ phlegmonem ventriculi, Inteſtinorum, Lactium, cauſam agnoſcebat. Pericardii cum corde concretio Palpitationi cordis defuncto dum viveret, familiari, proculdubio anſam præbuit: cùm nullum ſerum id allueret: In reifidem ſubſcripſimus xxi. Maij 1683. Genevæ, *Ioh. Bonetus Decanus, Theoph. Bonetus, Fr. Meſtrezatius.*

ANATO-

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XI.

DE DYSENTERIÀ.

Observatio I.

Dyſenteria à bile viridi è Cyſti manante, unde Ilei & Coli corruptio.

ERAT fœmina 40. annorum, pinguis & optimi corporis habitus; quæ anno 20. Auguſti Dyſenterica obiit Amſtelodami: Hæc ante tres ſeptimanas inciderat in fluxum dyſentericum, qui tum temporis epidemicus erat; quæ rejiciebat in principio morbi erant nigra, ſubſequente tempore rubeſcere incipiebant, aliquâ tamen intermiſta albedine: dolebat ventrem, diverſo tamen modo; nam vel dolor ad umbilicum hærebat, túncque deprimebatur venter: vel ſi hic attolleretur, cinguli inſtar circa umbilicum movebatur: Sitis ipſam urgebat intolerabilis, quam quocunque volebat potu ſedabat, ſpiritus vini & aquæ vitæ uſu nunquam intermiſſo: Medicamentorum nihil ſumere volebat præter decoctum aliquod alterans, & pilulas de Laudano Amſtelodamenſium, ex quorum aſſumptione dolor ſedabatur, & ſomnus, qui alias aberat, obrepebat: Cùm dejiceret ſentiebat dolorem circa anum inſignem: Purgata fuit aliquoties tempore morbi, partim pulvere Rhabarbari ſolo, à quo nihil aut parum, ſine levamine movebatur: partim cum rad. Jalappæ miſto, à quo multum cum euphoria dejiciebat: Clyſter etiam injectus eſt, à quo peſſime habuit, neque etiam ferre poterat inunctiones, unde poſtmodum horum uſus intermiſſus eſt: Tempore morbi ter ſedatus fuit fluxus cum optima ſpe, ſed cum peſſimo uteretur victus regimine, recidivam paſſa tandem fatis conceſſit.

Cadaver apertum hæcce debat obſervanda 1. Omentum juſtæ quidem erat magnitudinis, ſed ſphacelatum, colore atrolividum. 2. Inteſtinum Duodenum & Jejunum *repletiſſima erant bile*, unde Sitis intolerabilis cauſa derivari poterat. 3. Ileon, quo ad Cœcum tendit, cubiti unius longitudine corruptum & ſphacelatum erat: 4. Colon quatuor tranſverſos digitos à Cœco ſanum erat, poſt ad 8. digitos corruptum. 5. Folliculus fellis maximus erat & bile repletiſſimus: Bilis quæ in eo reperiebatur, viridis erat ſicut gramen: Cætera optime erant conſtituta: In Inteſtino Recto nihil notari poterat, nec in aliis viſceribus: Hepar, Lien, Pancreas ſaniſſima erant, *Alardus Hermannus Cummenus in Miſcellaneis curioſis anni* 1673. *Obſervat.* 116.

* QUi tunc temporis epidemicus erit) Obſervat *Reudeletius cap. 6. de dign. morb.* quo anno frequentiora ſunt pyra, cotonea, meſpila, nuces & adſtringentia alia fieri dyſent. multas, & alios fluxus ventris & febres, Eò quòd iis qui talibus ſæpe utuntur, alvus eſt adſtricta, & meatus interni, quibus excrementa ad inteſtina ſolent expurgari, ſont obſtructi, hincque excrementa per aliquod tempus retinentur in corpore multaque aſſervantur, & acrimoniam acquirunt, vel putreſcunt, qui poſtea magno impetu fluentia diarrhœam & dyſenteriam efficiant, cum putreſcunt varias & difficiles febres exeitant.

Repletiſſima erant bile] Dubium non leve proponitur ab Authoribus, quomodo bilis flava, interdum brevi temporis ſpatio dyſenteriam faciat, cum tamen non raro bilis porracea & æruginoſa ſimplicem faciat diarrhœam, ad longum tempus perdurantem, quæ tamen nunquam in dyſenteriam degeneret, cum tamen non tarò bilis porracea ex flava generetur ulteriori aduſtione, & proinde majorem habeat acrimoniá: Reſpondet *Mercatus*, cum humorum acrimonia requiri lentorem & viſciditatem, cujus ratione diutius morentur in inteſtinis, eáque magis corrodant: Et ita ſi flava bilis lentorem habeat, dyſenteriam efficiet; contra verò ſi porracea & æruginoſa fluxior ſit, & minorem in inteſtinis moram faciat, ſimplicem producat diarrhœam. *Sennertus*, hanc reſponſionem probabilem eſſe dicit, eam tamen omnino dubium non ſolvere exiſtimat, qood ſæpe alvi fluxus dentur, in quibus viſciditas & lentor cum acrimonia reperitur, & tamen Dyſenteria non excitatur: contra vero viſciditas & lentor ſæpe non adeſt, in bilioſis humoribus dyſenteriam excitantibus, ideo cenſet humores qui Dyſenteriam pariunt; peculiarẽ & occultam quandam

dam qualitatem habere, ob quam peculiariter inteſtinis infenſi ſunt, eáque exulcerant, ſicut lepus marinus pulmonem, & cantharides veſicam exulcerant, non autem alias partes, illam vero qualitatem malignam, & inteſtinis ut plurimum infenſam, probat ex eo quod dyſenteria plerumque contagioſa eſt, ita ut miaſmata ex dejectionibus dyſentericorum exhalantia ſola inteſtina afficiant, in iis qui contagium recipiunt, non autem alias partes: Idem contingit in aliis morbis epidemicis & contagioſis, in quibus venenum graſſatur parti cuidam peculiari infenſum: Sic dantur pleuritides, peripnaumoniæ & anginæ peſtilentes: Sic venenum canis rabidi ſoli cerebro infeſtum eſt: Id apertius in medicamentis purgantibus, quæ peculiarem vim obtinent humores in corpore commovendi, & ad intaſtina propellendi: cum enim illa non ſolum ore ſumpta, ſed etiam umbilico admota, imo vapore ipſorum naribus admoto (*addi & iis per Chirurgiam infuſoriam in venas inductis*) alvum movere & purgare ſoleant, veriſimile eſt illa per poros cutis, & vaſorum extremitates in venas & arterias penetrantia, agitationem quandam & fermentationem in humoribus excitare, qua vitioſi humores à bonis ſeparantur, & ii deinceps naturam ſtimulantes ad inteſtina propelluntur; vi medicamenti ad ea loca expulſionem dirigente: Pari ratione, ſed modo diverſo, ſudorifica ad cutem, & diuretica ad veſicam, inſita vi humores propellunt: Ex quibus licet colligere contagium Dyſentericum quocunque modo & loco intra corpus admiſſum, fermentationem quandam in humoribus excitare, & ſibi ſimilem diſpoſitionem imprimere, quæ inteſtinis inimica, ad ea curſum humorum promovet, eaque labefactat atque ulcerat; & illa demum tali diſpoſitione infecta, humores & alimenta inficiunt, unde vera & proprie dicta Dyſenteria emergit. *Riverius pract. lib. 10. cap. 6.*

Tum temporis epidemius) Dyſenteriarum aliæ ſunt populares, aliæ non. Populares aut ſequuntur vim cœli, i. e. aëris, & Efficientis vim ſequuntur, Aut vim ipſius corporis, tanquam ſuſcipientis cauſæ: Quæ non ſunt Populares, peculiare tantùm vitium ſequuntur, & peculiaris excramenti ſuppreſſionem, aut vernaculam inteſtinorum imbecillitatem: Quæ ſunt Populares, aut ſequuntur, ut dictum, vim cauſæ efficientis, aut ſuſcipientis, aut utrumque: Ex eo autem Populares & Epidemicæ colliguntur, quod ſub eadem ſpecie morbi multi aut intereant aut graviter laborent: Cæterum, aut ſunt Inteſtinales & meſentericæ, aut hepaticæ: Abſurdum enim eſt omnem Dyſenteriam attribuere Inteſtinis, ex eo quod τῆς δυσεντερίας nomen ἀπὸ τῶν ἐντέρων derivetur: Inteſtinales & meſentericæ fiunt ex eo quod illæſo hepate, & in inteſtinis & in meſenterio prima mali labes, ſive cœlitus impreſſa, ſive à vitio ipſius excrementi manet: Hepaticæ, aut ſunt criticæ, aut fiunt κατὰ τὴν λύσιν, aut κατὰ τὸν ἐκπιεσμόν: Si ſunt criticæ, prohibendæ non ſunt, ſed humorum curſus frænandus eſt & moderandus: Si fiunt κατὰ τὴν λύσιν, fatiſcentis facultatis ſunt ſignum, & hæ ſunt lethales niſi legitima remedia adhibeantur: Cùm vero fiunt κατὰ τὸν ἐκπιεσμόν, i. e. per expreſſionem quandam & excuſſionem, id eo modo contingit: Cava Hepatis ſæpe abundant multo humore, eóque ὑπερχυγεῖ, & dum natura id nititur excutere, fiunt vomitiones, nauſeæ, ἀλυσμοὶ, ἐκλυσμοὶ ἄσαι, febres, & cacochymia communicatur venis & partibus aliis: Ergo ſicut ſunt morborum ideæ, ita & morborum remedia varia ſunt; prout variæ ſunt Dyſentatiæ, ita variare remedia oportet: *Ballonius lib. 2. conſil. 23.*

Obſervatto II.

Anatome Dyſenterici, cujus inteſtina, ab initio coli ad finem recti, ulceribus & apoſtematibus obſeſſa erat.

POteſt Dyſenteria emanare à tumoribus p. n. in inteſtinis procreatis: Periit Filius meus Honoratus, novem annos natus, Dyſenteria ab ulceribus orta, ex tumoribus inteſtinorum: Cum ejus locus nobis eſſet ambiguus, & ſymptomatum cauſæ penitus ignotæ, demortui corpus ſecandum curavimus.

Chirurgus invenit à principio coli ad finem uſque recti, pluſquam ducenta ulcera rotunda, mixta cum apoſtematibus: quorum ulcerum aliqua corroſerant totum inteſtinum: Illis ulceribus interjacebant partes aliquæ inteſtinorum ſanæ & integræ. *Iacobus Fontanus practica lib. 3. cap. 23.*

Obſervatio III.

Dyſenterici inteſtina ſphacelata, eroſa & perforata reperta.

§. 1. FIlius viduæ N. aſſuetus bibere ſpiritum vini, patiebatur *Dyſenteriam ſummo cum dolore*: rejiciebat ſanguinem concretum pulcherrimi coloris, i.e. arterioſum, eúmque ſæpe ad librarum duarum pondus.

Aperto cadavere reperi inteſtina tenuia hac illac ſphacelata, tunicas eroſas & quatuor in locis perforatas. *P. Barbette prax. lib. 4. cap. 5.*

D*yſenteriam ſummo cum dolore*) Etſi contradictionem involvat diceta Dyſenteriam ἄπονον ſive indolentem. Ejus tamen meminit *Hippocr.* 2. Epid. comm. 6. & 25. ubi volvulum ſcribit febrem ſolvere, ἢ δυσεντερίαν ἄνευ ὀδύνης: Qui locus difficilis; *Valleſius* vitium in codice ſuſpicabatur: *Lindenius* in ſelectis Dyſenteriæ vocem late accipiendam jubet, ut per eam h. l. intelligatur diarrhœa, aliudve alvi profluvium doloris expers: Nihilominus dari Dyſentariis indolentes in pluribus ægris ſpectãdas exhibuit Dyſenteria Epidemica anno 1669. viciniam noſtram exercens: Ægri aliquot pueri, viri, mulieres, ab ipſo invaſionis momento ne de minimo quidẽ dolore conquerebantur; ſanguinolenta tamen confeſtim egerantes; mirati ſumus cum adſtantibus novitatem rei, ægris aliis torminibus

maximis afflictis, hos ne micam doloris præ ſe ferre: Et licet viderentur mitius ægrotare citiùſque evaſuri, omnes tamen moriebantur, utut generoſis juvati bezoarticis & ſpecificis: hinc inquirentes cauſam, illam adſcribendam viſum fuit 1. malignitati majori, quæ in Dyſenteria non ſinit dolorem ſemper obtinere primas, ut quæ pleno paſſu ad corruptionem incluiat: 2. Gangrænoſæ inteſtinorum conſtitutioni: fingat enim quis, ſi illud dari non ſtatuit, cancrum indolens, quod ob agendi energiam ſenſu omni partem cui applicatur exuit, pari ratione corroſivi humores in tantum quandoque pollere poſſunt, ut omnem ſenſum triſtem excludant, inteſtinis ſtatim quaſi ſphacelatis. 3. Mentem ſimul laborare interdum, & doloris lancinantis faces non ſentiri in phrenitide alibique conſpicuum eſt: Jungi hæc poteſt cauſa; ſed quæ non omne exhaurit punctum: *Joh. G. Wolf. Wedels Miſcellan. Curioſ. anni 1671. obſervat. 43.*

§. Dyſenteria per plures annos graſſata, imprimis poſt æſtates impenſe calidas, immenſum ægrorum numerum neci obtulit, inter alios Filiam, ſeptem aut octo annos natam, Illuſtr. Marchionis de Lucinge, ex dyſenteria mortuam, in oppido ſex aut ſeptem leucas Geneva diſtante, *Rumilli* dicto, quo cum acceſſiſſem, ſolúſque prognoſtico locus eſſet, duobus poſt diebus mortuam aperiri viſum fuit: Inteſtina nigriora apparebant, cum quibuſdam ulcuſculis, & interior tunica lacera villoſum ſericum nigrum repræſentabat, qua crpciatim velut diſſecta, in pilos ſurgens horrebat: D. *Puerarius in Obſervat. ad Thomæ Burnet Theſaurum lib. 4. pag 405.*

Observatio IV.

Anatome Dyſenterici, cujus inteſtina purulentis tuberculis ſcatentia deprehenſa ſunt.

PUrulentis his tuberculis ſcatebant Inteſtina mulieris Hafnienſis primariæ, Dyſenteria extinctæ: cui ne clyſter quidem ob puris contranitentis copiam intrudi poterat. *Bartholinus cent. vj. hiſt. 2.*

P*Urulentis tuberculis*) Quid ſint hæc Tubercula, & de generatione Dyſenteriæ ex eorum ortu in inteſtinis Conſulendus Eruditiſſimus, *J. Conradus Peyer*, Elegantiſſimos de *Glandulis inteſtinorum* libello cap. 9. Quoad dolorifica *aut*, Inteſtinorum pathemata, qualia ſunt Dyſenteria, Paſſio Iliaca & Colica, Teneſmus, ac id genus alia iſtorum viſcerum tormina, Quamvis eorum cauſas & ſedes primarias, nec ſemper nec præciſe in *Glandulofis inteſtinorum plexibus* conſtituendas, aut inde extorquendas eſſe contendamus, poſſunt tamen meo judicio, imo ſolent perſæpe in iis velut minera quadam, ſeri pauca quidem guttulæ, aſt irritativo ſalium aut ſulphurum heterogeneorum impetu potentiſſimæ, aut ſponte ſuccreſcere, aut per traducem è maſſa ſanguinea ſenſim vel influxu repentino cumulari: Quibus ad turgeſcentiam adgeſtis, atque cum ſpiritu nervorum nitro aëreo fervide decertantibus, varij generis cruciatus, ſæpe ad cruoris profuſionem uſque Inteſtinis infliguntur: Et revera Dyſenterias, præſertim epidemicas, haud alia ratione naſci veriſimile eſt, quam quatenus μίασμα τι (indolis arſenicalis ac efferæ) communi aliquo vitio in maſſam ſanguineam traductum, aut in ea genitum, ejuſque ſero viſcidiori tanquam aptiſſimo domicilio inhærens, inde in *Glandulas inteſtinorum* per arterias expellitur; Ubi ſui juris factum tyrannide immani, tum irritando, tum corrodendo, in glandulas & nervorum fibras ſævire incipit: unde ſpiritibus nitro aëreis per nervos & ſanguine ſulphureo ſalino per arterias eo rapide allectis, ac invicem vehementiſſime excandeſcentibus, ignei plane torminum cruciatus, dejectionibus crebris ſtipatis oriuntur, donec tandem (ni mature ſuccurratur) inflammationis lerna diutius graſſante, fatalem tragœdiæ finem gangræna imponat: Sæpe quin etiam durante illo conflictu, inteſtinorum cruſtam, una cum *plexibus glandulofis* abſcedere contingit, unde patefactis arteriolarum finibus, ipſe cruor cum Plexibus illis ac reliquis inteſtinorum contentis excernitur: Atque in hujus etiam affectus Therapeia utramque paginam abſolvunt alcalia diaphoreticis & alexipharmacis commixta: quibus partim acido corroſiva ſeri illius ſalia in glandulis infringuntur, partim venenati miaſmatis reliquiæ, in maſſa ſanguinea adhuc fluctuantes, cum ſero pariter infecto ad glandulas ſubcutaneas (ut pote locum minus principem, nec adeo ſenſilem) eliminantur: quibus medicamentis ſi unum aut alterum laudani opiati granum ſubinde adjicere non reformidaveris, ut ſpirituum animalium ad inteſtina jugiter provenientium rabie nonnihil ſedata, inflammationi augmentum prohibeatur, ſanationis haud infeliciter procedet negotium: Dyſenteriæ vero per contagium ſuſceptæ ratio eſſe poteſt, quod volatiles miaſmatis venenati exhalationes, ſive per os, quod frequenter fieri ſolet, ſive anum exceptæ, ſeſe immediatius inteſtinorum tam tenuium quam etiam craſſorum Glandulis, atque tunicæ nerveæ objiciant: ubi mox virulentiæ ſuæ telis in ſanguinem, eo per arterias adpellentem, & fibras nervorum evibratis, illum inſigniter corrumpendo, hâſque potenter ſtimulando, ſymptomata dyſenterica, modo ſupra jam commemorato pariunt.

Observatio V.

Dyſenterici corpus inteſtinorum vitiatum repertum eſt.

Hieremias N. febre aſſidua laboravit; XI. die dyſenteria à prava bile, XXIV. interiit: Huic inteſtinorum corpus erat vitiatum: *Ballonius Epidem. lib. 2. pag. 245.*

Observatio VI.

Dyſenterici inteſtina inflata, cum interioris tunicæ abraſione reperta ſunt &c.

Anno 1624. aperui aliquot cadavera ex Dyſenteria mortuorum; inter quæ corpus militis cujuſdam è diuturna dyſenteria vita functi: Et invenimus inteſtina vehementer inflata, ac *eorum interiorem tunicam plane abraſam*: Tum folliculus fellis, quod maxime in eo erat mirum, repletus ac diſtentus erat humore lento ac viſcido albo, ipſtar pultis ex amylo, Bilis autem ne veſtigium relictum erat. *Bontius Medic. Indorum lib. 3. obſervat. 3.*

I*Nteriorem tunicam planè abraſam*) Dyſenterici ab inteſtinis expellunt modo cruorem mucoſis permixtum, modo pinguia, modo ramenta tunicæ interioris, modo quædam carnoſa: *Tulpius* cap. 17. lib. 3. obſerv. integram inteſtini recti membranam, ægro ſuperſtite, excretam ſe vidiſſe aſſerit. In primo Dyſenteriæ gradu pinguedinem vacuari, qua interior inteſtinorum tunica oblinatur, multi aſſerunt, quod tamen eſſe abſurdum oſtendit Anatome, cum nulla inteſtinorum cavitatem obinveſtiat pinguedo, ſed extra ipſis ſaltem obducatur: Quod ad ramenta attinet, illa in ſecundo Dyſenteriæ gradu excerni dicuntur, eàque ſatis magna: An ea abraſio ſit cruſtæ illius, quæ tunicam inteſtinorum internam obducit, dubium eſt, quia ſic quatuor inteſtinorum tunicæ eſſent ſtatuendæ, cum tres tantum ab Anatomicis, illis aſſignentur: At Oculatiſſimus *Willis* cruſtam eam Villoſam, quæ tunicæ nerveæ tantùm epiphyſis habetur, membranam per ſe ſatis craſſam & peculiarem exiſtere aſſerit, atque propter innumeras, quibus ſuperficies ejus exterior ſcatet, glandulas, proprie tunicam Glanduloſam ſtatuit: Hæc ergo abraſa, ramenta efficere poteſt, potius quam ipſa interna inteſtinorum tunica, à qua ramenta decidi probabile non eſt; Si enim aliarum partium ulcera contemplemur, ſaniem & pus ex iis excerni videmus, in quod partis ſubſtantia abit, non integram ſubſtantiam: Revera quidem in muſculoſis partibus, poſt magnos abſceſſus, membranoſæ quædam partes, putredini diutius reſiſtentes, à Chirurgis quandoque extrahuntur, at inteſtinorum alia eſt conditio, quæ eam partium diverſitatem non obtinent & tam molli carne prædita non ſunt, ſed ipſæ tunicæ eorum ſubſtantiam conſtituunt, unde non liquet cur una earum pars in pus abire & putreſcere, alia ſalva relinqui, & inde longæ partes tunicarum ſecerni & à reliqua ſubſtantia abſcedere queant: *Sennertus* pituitoſos & viſcidos humores diu in inteſtinis coacervatos, iſtorum formam æmulari, & tandem excerni, ex pluribus Medicorum obſervationibus oſtendit, inter quas illuſtris quæ in vita *J. Heurnij* habetur, Vide plura apud eundem quæſt. 3. lib. 3. part. 2. ſect. 2. c. 7. & *Fernelium Patholog. l. 6. c. 9.*

Observatio VII.

Pus in involucris inteſtinorum Dyſenterici coercitum repertum eſt.

§. 1. SI ſurſum & deorſum obſeratur inteſtinum, in involucris eorum acervatur magna puris quantitas, quæ tandem interficit: Quod nos cujuſdam corpore diſſecto obſervavimus.

IN hujus morbi curatione duobus ſæpius modis peccatur vulgo, celerius ſupreſſa alvo & adſtringentium uſu, impacto pure in involucris inteſtinorum: Suppreſſa intempeſtivè dyſenteria vidi inſanum factum: mulierem quoque cui in perpetuam vitam ita conſtricta alvus, ut ſeptimo quoque die tantùm exerneret, & inde ore & naribus graviter oleret: *Galenus* de V. S. contra *Eraſiſtratum*, non paucos vidiſſe ſcribit qui dyſenteria, varicibus, hæmorrhoidibus ſuppreſſis, in inſaniam, apoplexiam, atram bilem, nephritidem, pleuritidem &c. inciderint: Nobilis quidam pictor in ſcabiem fœdam: corpore enim pleno materia fervida ſurſum fertur: alioqui ita reſiccatur inteſtinum ut maneat perpetua alvi adſtrictio. *Hollerius Scholio ad caput 45. lib. 1.*

§. 2. Libram unam vel alteram materiæ purulentæ in recto inteſtino cadaveris puellæ Lugdunenſis inveni. *Ioh. de Lamoniere de fluxu Dyſenterico cap. 7.*

Observatio VIII.

Dyſenterici pueri inteſtina craſſa tumida, inflammata animadverſa ſunt.

§. 1. PUellus annorum IV dyſenteria correptus, quæ tunc popularis erat, excrementa excernebat per ſedem cruenta, flava, tandem etiam nigra, quibus *mucus pellucidus, copioſus*

ſus adhærebat: ultimo die, 7. morbi, deficientibus viribus, quæcunque aſſumebat removebat magno conatu & clamore, idque interpolatis vicibus: circa medium noctis, cum in agone eſſet, ſimilia excrementa flava & nigra, qualia per alvum dejecerat, evomens, mox exſpiravit.

Corpuſculum aperuimus, craſſa inteſtina tumebant, atque, ac ſi inflammata fuiſſent, livebant, uti loca inflammata in viventibus rubra poſt mortem livere ſolent: Ea intrinſecus ob ſummum fœtorem non licuit inſpicere. *Platerus obſervat. lib. iij. pag. 875.*

M*Ucus pellucidus, copioſus*) Quæritur apud authores quidnam ſit illud mucoſum & album, quod magna copia plerumque in Dyſenteria excernitur, cum ſanguine, alii quæ humoribus permixtum? Quidam putant eſſe pinguedinem inteſtinorum abraſam; alii mucum quo inteſtina obducuntur, ad faciliorem tranſitum excrementorum: alii pituitam à cerebro aliiſque partibus defluentem; alii pus ex ulceribus manans: Nos vero ſtatuimus hanc mucoſam ſubſtantiam nihil aliud eſſe quam inteſtinorum excrementum præternaturale: Inteſtina ſi quidem labefactata, & à naturali conſtitutione dejecta, propriam alimentum rite convertere nequeunt in ſuam ſubſtantiam, ſed illud imperfecte aſſimilando, in mucoſam illam ſubſtantiam commutant, quæ cum nutritioni illarum partium inepta ſit, expellitur foras, pars demum nutritionis indiga novum attrahit alimentum, quod denuo cum perfecte tranſmutari non poſſit ob vitium partis, in ſubſtantiam illam heterogeneam & mucoſam convertitur: cujus magnus eſt proventus, quoniam pars ad ſui nutritionem continuo ſanguinem attrahit à venis, qui in mucoſam ſubſtantiam convertitur, atque adeo pars ſuo genio fraudata novum iterum attrahit ſanguinem ad ſui nutritionem, quam perpetuo intendit, qui cum propter depravatam homoioſin in prædictam ſubſtantiam commutetur, magnus fit illius mucoſi excrementi proventus: Idem in quamplurimis aliis partibus contingit, & præſertim in iis quæ magna & profunda ulcerata, cum ob pravam diathesin probe nutriri nequeat, ſanguinem continuo attrahit à venis, in purulentam ſubſtantiam commutatur, unde totum corpus atrophia exhauritur, & tandem contabeſcit: Neque ſolum partibus ulceratis hoc vitium contingit, ſed etiam aliis nullo ulcere aut abſceſſu affectis: ita ut licet excrementum prædictum puris naturam æmuletur, non ſit tamen verum pus, quod nonniſi ex ulcere vel abſceſſu procedit: Id præcipue apparet in ophthalmia, in qua oculus ſimplici inflammatione affectus, copioſum excrementum puri ſimile continuo emittit, quod ex ſola partis intemperie & depravata homoioſi procedit: Idem contingit ſæpe aſthmaticis, & aliis qui pulmonum affectibus laborant, eorum enim pulmones male affecti propr. iam alimentum male concoquunt, & in excrementum pituitoſum, atque interdum puri ſimile convertunt, quod per anacatharſin expellitur: In iis tamen nullum ulcus eſt in pulmone, quod multi Medici, etiam periti, ſtatim pronuntiant, conſpecta illa materia puris ſpeciem referente: *Riverius practica lib. 10. cap. 6. ex Sennerto.* De cauſis hujus mucoris Vide infra Obſerv. xxvij. de Teneſmo.

Nota ex *Fernelio* 6. Pathol. cap. 10. interdum mucoſam quandam ſordem ſubalbidam, & veluti limum fæceſque ſanguinis melancholici, podicis venas exſpuere, atque multo interdum tempore eructare, poſt diuturnos fere morbos melancholicos, duramque & laborioſam equitationem, quæ tamen pus non ſit, nec ab inteſtinorum ulcere proveniat, multos tamen puris ſpecie feſellerit. *Vide Sennertum lib. 3. part. 2. ſect. 2. cap. 7.*

§. 2. Aliquoties obſervavi in Dyſenteria lethali apud adultos, per duos dies, imo tres, artus, naſum & aures gelidas habuiſſe; non tamen auſim dicere illos abſque magna inflammatione hoc ſymptoma paſſos fuiſſe, cum illius veſtigia non obſcura in cadaveribus reperierim. *Wepferus Tract. de Cicuta aqu. pag. 47.*

Observatio IX.

Dyſenterici inteſtina gangræna affecta fuere.

NObilis quidam ſexagenarius dyſentericus, cum quinta die morbi obiiſſet, & venter ipſius à D. Claudio Chapuis Chirurgo aperiretur, inteſtina undique gangrænoſa reperta fuere, procuIdubio propter ingentem inflammationem. *Fabricius Hildanus lib. de Gangræna cap. iv.*

P*Ropter ingentem inflammationem*) Dyſenteriæ ab inflammatione ortæ curationem vide apud *Riverium* centur. iij. obſervat. ij. Quam agnovit ex febre & dolore qui ad levem ventris contactum excitabatur: Curationis momentum ponit in ſedatione inflammationis illius, ad quam ſequi ait, gangrænam, quæ ex aſſiduo pravorum humorum illuvie, in partes inflammatas & ulceratas confluente facile inducitur.

Observatio X.

Inteſtini ulcerati latera in dyſenterio coaluere.

Dyſenteria laboranti, mutuo utriuſque lateris ulcerati contactu inteſtina coaluere: *Vide tit. de Alvo adſtricta.*

Observatio XI.

Dyſenteria & variolis affecti inteſtina puſtuloſa erant.

ILl. quidam Comes juvenis, Variolis correptus, ob febris & Dyſenteriæ vehementiam, ſeptimo die morbi mortuus eſt: Diſſecto Jecur, Lien, Pulmones & inteſtina; haud ſecus atque ipſa cutis, papulis manantibus ſcatebant. *I. Daniel Horſtius Obſervat. Anat. ix.*

Dyſenteria eruptioni variolarum ſuccedens peſſimum cenſetur ſignum, ut & urina ſanguinea, quæ humorum malignorum recurſum ad interiora ſignificant, imo & partes interiores, non ſecus ac habitum corporis, puſtulis detineri.

Observatio XII.

Scrobiculi & cavitates in inteſtino recto, veſtigia dyſenteriæ & reliquiæ.

JUvenis (*de quo Tract. de Soporoſis Affect. lib. 1.*) ab obitu apertus, in Recto inteſtino plurimos ſcrobiculos ſuperficiarios, dimidiati piſi capaces exhibuit, ac ſi non ita pridem dyſenteriam paſſus eſſet, quæ tunc militibus epidemia fuit: Certe diarrhœæ veſtigia in indumentis inventa; cujus quoque indices fuerunt fœces inteſtina implentes: *I. Iacobus VVepferus Exercit. de Apoplexia p. 427.*

Observatio XIII.

Dyſentericorum non inteſtina ſolum, ſed alia partes quandoque exulcerantur.

§. 1. VIdimus quendam qui cum torminibus diutius vexatus fuiſſet, ex iiſdem denique in erodentia ipſorum inteſtinorum ulceratum in tabem, poſt in mortem incidens. eroſa intus viſcera oſtendebat: è quibus dum ita affectus ſupervixit, ut triennium non exceſſerit, continuo ſanies effundebatur. *Benivenius cap 96. de Abditis.*

§. 2. Sæpe latius quam ad inteſtina pervagatur affectio: adoleſcens annos natus xij, *bilioſo profluvio cum febre* correptus, dejiciebat frequenter ſimilia dyſentericis, nigrum ſanguinem: ſitis, manus frigidæ; vigilia, *vini magna appetentia*: nihil adjutus remediis, obiit die ix. Apertus, Oeſophago interiore ad os ventriculi ſuperius & ad medium thoracem, nigro corrupto; Epiploo ſimiliter corrupto, Pulmonibus alteratis, Recto inteſtino exulcerato: Dolor fuerat in ſiniſtro latere, imo ventre & ſtomacho. *Hollerius ad c. 1. de morbis.*

B*ilioſo profluvio cum febre*) Dyſenteria eſt affectus in febribus continuis adeo frequens, ut quibuſdam annis epidemius evadat, & peſte non mitior, plures interimat: In cauſa eſſe ſolet, non humor aliquis intus in viſceribus productus, qui acrimonia ſua inteſtina corrodit, ut nonnulli aſſerunt, ſed miaſma quoddam ſanguini impreſſum, adeoque intime ipſi confuſum, ut ſub vaporis ſinceri forma, à cruore divelli nequeat: quare inteſtina verſus propulſum, arteriarum oſcula reſerat, ulcuſcula & ſanguinis exudationes illic facit, veluti cum à ſanguine febrili cutem verſus effloreſcente puſtulæ & phlegmones exterius erumpunt &c. *Willis lib. de Febribus cap. x.*

Sitis, vigilia, vini magna appetentia &c.) Inter ſymptomata dyſenteriæ conſectaria, familiaris eſt inappetentia, quam in vetuſta malam pronuntiat *Hipp.* aph. 3. l. 6. At dioriſmo adhibito accipiendus Apoſitia dyſenteriæ accidens, aut morbi initio aut in progreſſu contingit: Si initio, non adeo verenda, quippe quæ contingat ob ichores ab hepate tranſmiſſos ad os ventriculi, ubi fluitantes inappetentiam afferre ſolent; At cum morbo affecto contingit, [illegible], mortificationem ventriculo per ſympathiam adveniſſe indicio eſt eoque ſenſu aphor. accipit *Galenus* in comm.

Observatio XIV.

Dyſenteria ab inteſtinis apoſtematibus obſeſſis, ut & meſenterio.

ACcuratiſſimus Falcoburgius Leidæ hominem eviſceravit, quem Dyſenteria abſtulerat: In inteſtinis, colo præſertim & recto, apoſtemata hinc inde conſpiciebantur, quorum quædam

quædam rupta erant, & eo loci lacera inteſtina patebant: In meſenterio glandulæ quamplures tumidæ maturo pomo ſimiles, quibus apertis tale pus fœtidum exſpuebatur, quale, in Dyſenteria adhuc ſuperſtite effluxerat. *Bartholinus cent. vj. hiſtor. ij.*

Observatio XV.

Dyſentericorum quorundam inteſtina tantum craſſa ſanguinem continere obſervata ſunt.

IN ſectione quamplurimorum Dyſentericorum, ſanguis in Inteſtinis tantum craſſis obſervatus fuit, non in tenuibus. Ratio eſt quod humor corrodens in ſuperioribus inteſtinis facillime fluit, unde non poteſt fieri excoriatio & corroſio, ut accidit in craſſis, præcipuequè in Colo, ubi ob anfractus & concamerationes maximopere ſtagnans, morbificus humor ſupra modum corrodit tunicas, unde mucus & ſanguis effluit: Ideo clyſteres abſtergentes, aquaſque thermales optimas exiſtimarem, ſicut optimas inveni, habita tamen cauſæ morbificæ ratione. *Domin. Panarolus pentecoſte* 1. *Obſerv.* 9.

H*Umor corrodens*) In Dyſenteria exulcerantur exeduntutque inteſtina, fitque tum ſanguinis tum maximè puris excretio copioſa, unde à tali cauſa producetur quæ inteſtina exedere atque ulcus excitare apta nata eſt: Eſt autem vel Bilis abundantior vel acrior, vel ſuccus Pancreaticus acidior, ex ſententia *Franc. Sylvii Append.* Tract. 10. Eos enim cenſet errare qui a ſola Bile quoquomodo per ſe corrupta & acriore facta Dyſenteriam deducunt, poſtquam ſal bilis lixivum acerrimum factum gangrænam quidem tum alibi, tum in inteſtino tenui excitabit, nunquam ulcus, Eſt enim, illo judice, ulcus acidi non lixivi effectus, unde niſi acidus, & quidem acris humor jungatur bili, nunquam afficietur ab ipſa Dyſenteria quam ſolus humor valde acidus & acer, ad tenue inteſtinum delatus producet.

Observatio XVI.

Gravem dyſenteriam, abſterſa cruſta inteſtinorum carnea, ſequitur cicatrix chyli diſtributionem impediens.

CHylus à fæcibus alvinis ſecretus, percolatur per cruſtam Inteſtinorum carneam & ſpongioſam in lacteas venas. Læditur hæc percolatio quando abraſa eſt hinc inde ea cruſta, & illi ſubjecta Inteſtini pars cicatrice obducta, occluſis ſimul ad lacteas venas tendentibus poris, quemadmodum id nonnunquam evenit poſt alvi fluxus dyſentericos graves, ſicuti non ſemel poſt mortem in cadaverum ſectione obſervavi. *Sylvius de le Boë Praxeos lib.* 1. *cap. xvj.*

NOn raro Dyſenteria poſt ſe fluxum alvi Cœliaco non abſimilem relinquere ſolet, cujus ratio eſſe videtur, quod *Plexibus* Ilei *glanduloſis*, dyſenteriei miaſmatis acrimonia delaſis, fermenti ad chylificationem neceſſarii proventus parcior evadat; quare pars cibi in chylum haud converſi profluit donec Glandulis illis, unà cum cruſtæ villoſæ fragmento renatis, fermentativi liquoris fontis redintegrentur. *Ioh. Conradus Peyer Tractatu de Glandulis, inteſtin.* De his Glandulis vide Obſervat. 4. Sect. 10. & ſupra.

Observatio XVII.

Dyſentericus ulceratum habuit ventriculum.

ALteri febris, vomitio, ventris dolor, *Dejectiones pici & nigro ſanguini ſimiles*: xx. die mors. Secto corpore inventum ulcus ulſulatum; in ambitu exeſis tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis eſt ad pylorum. Huic procidit anus toto fere morbo. *Hollerius ad cap.* 43. *lib.* 1. *de morbis int.*

D*Ejectiones nigro ſanguini ſimiles*) An atrabilariæ? Dyſenteria autem quæ ab atra bile initium ducit funeſta, ex *Hippocr.* aphor. 4. 24. Ideo vero funeſta quod atræ bili tanta ſit erodendi via ut in tranſitu exulceret inteſtina, imo ipſum afficiat ventriculum.

Procidit anus toto fere morbo] Præ conatu & irritationis vehementia, cum anus adeo propellitur ut partem inteſtini recti ſecum trahat, eamque à membrana meſenterii, quæ inteſtina ſuſpenſa retinet, nonnihil avellat. Etſi enim anus muſculis donetur oppoſitis, exertum retrahentibus, ii tamen officio ſunt impares ſi nimis procidat.

Observatio XVIII.

In Dyſenterico Hepar ſphacelatum inventum & Epiploon, pylorus & tenuia inteſtina inflammata.

§. 1. Duorum cadavera curioſius inſpicere placuit, eorumque apertio ſubjecit oculis quod mens antea conceperat, & Doctores actuoſæ Medicinæ non contemnendi nobis reliquerant, in uno repertum eſt Hepar ſphacelatum, pariter & Epiploon cum inflammatione inſigni pylori & tenuium inteſtinorum, propagata ad rectum uſque gangræna correptum. 7. die hic æger triginta annorum, gracilis, & acrium humorum incineratione melancholicus, interiit Auguſti fini: Ipſum viſitavimus. 3. morbi die, reperimus cum febri continua, ſingulis diebus poſt meridiem ferociente, dejectiones ſinceræ, mox nigræ cum ſummo dolore & calore fluebant, Sanguis paucus, modo permixtus modo impermixtus aderat, qui duobus diebus ante mortem omnino ſuppreſſus eſt: lingua ſcabra, glaciale extremorum frigus, & alia graviora ſymptomata biduo fere eandem præceſſerunt. *Ioh. de Lamoniere de Fluxu Dyſenterico cap. 1.*

§. 2. Conſtat per anatomen & ægrotantium querelas in dyſenteria ac teneſmo inteſtina inflammari. *Ioh. Conr. Peierus Diſſert. Anat. & med. xiij.*

Observatio XIX.

In Dyſenterico Hepar ſiccum pallidumve fuit, cum abſceſſu prope cyſtin fellis, alio in meſenterio.

Ruſticus Delphinas 40. annorum, poſt dyſenteriam imprudenter ruri ſuppreſſam, doloribus ventris per ſeptem hebdomadas continuis, & per breviora intervalla continuo intenſius exacerbatis, interiit menſis Decembris initio: Plurium cadavera juſtis rationibus moti noluimus aperire.

In illo Hepar ſiccum pallidumve conſpicuum fuit, ſimul & abſceſſus cyſtidis felleis pugni magnitudinem æquantis, prope jecinoris cava pus eructans. Alius viſus eſt etiam in meſenterio. *De Lamoniere de Fluxu Dyſenterico cap. 1.*

Observatio XX.

A longis Dyſenteriis Diarrhœiſque obſervata inteſtina ad ſummam tenuitatem redacta & reſiccata.

Ioh. *Matthæum Fabrum*, amicum meum integerrimum, apud te, Vir de me meritiſſime, commendare non deſiſtam: Is inter varias & doctas obſervationes, notatu hanc dignam aſſeruit, in longis diarrhœis, dyſenteriiſque, inteſtina inſtar aranearum tenuia reddita eſſe; quapropter in cura ejuſmodi ſymptomatum tempus diligenter attendendum eſſe: in principio enim purgationem per rhabarbarum inſtitui poſſe exiſtimat; Si autem fluxio diu duraverit, à ſiccis ejuſmodi purgantibus abſtinendum exiſtimat. Sed ſi forte Medicus indicatione illâ innixus curam ſic velit abſolvere, tamarindos, ſyrupum roſaceum laxativum in id ſufficientem eſſe ajebat: alias ſiccitarem illam ulterius augeri, morbumque morbo addi cum vitæ periculo & diſpendio. *Ex benevola Excelliſſ. & Nobiliſſ. Dom. Stoffelii communicatione, Illuſtriſſ. Principum VVittebergenſium Ephori:* Anno 1670. in Ducatu Wittebergenſi, Epidemia fuit ejuſmodi Dyſenteria & Diarrhœa, In cadaveribus eorum qui ea lue ſunt extincti, reperta inteſtina omnino ſicca, illis omnino ſimilia quæ lacunari appenduntur ad lucanicas conficiendas. *Idem.*

Observatio XXI.

Dyſenteria à vermibus excitata.

Anno 1608, menſe Auguſto, nata eſt Dyſenteria in puero Dom. Conſiliarii du Periet, quæ per intervalla excitabatur, quam ſuſpicabar à punctura vermium naſci, quorum quantitas admiranda fuit inventa in inteſtinis poſt diſſectum ejus cadaver: Nec mirum cum viderim inteſtina reduplicata à vermibus. *Iacobus Fontanus practica lib. 3. cap. 21.*

Observatio XXII.

Dyſentericorum ulcera ab uſu Opiatorum magis putrida & ſordidiora evadunt.

Thomas *Minadous*, Medicus Italus & Profeſſor, ſe obſervaſſe aſſerit omnes Dyſentericos, quibus ex conſilio Medicorum Laudanum Opiatum oblatum, defunctos; poſt eorum

uſum

uſum ulcera magis putrida & ſordidiora reddita, ex longiori mora materiæ purulentæ noxiorum humorum: Iſtud admonitum maneat alta mente repoſtum pro cautela. *Auguſt. Thonerus lib. 3. obſerv. 10.*

Observatio XXIII.

Dyſenteria à vomica in Hepate producta.

Quidam cum febre dolore ſupra regionem hepatis, diarrhœa biliosa, poſtmodum Dyſenteria extinctus eſt. Vomica in Hepate cum maxima puris coacervatione inventa eſt. *Vide lib. 2. tit. de lateris dolore.*

Observatio XXIV.

Dyſenteria vitio Lienis duri, infarcti, &c. excitata.

Æger hæmorrhagiæ narium obnoxius, dyſentericus fit, &c. Totus Lien illi durus erat plumbei coloris magnus, craſſus in quo materia copioſa, fæci vini rubri ſimilis concludebatur. *Vide tit. de Hypochondr. tumore.*

De Dyſenteria Lienoſis ſuperveniente *Hippocr.* aph. 45. lib. 6. *Qui lienoſi a difficultate inteſtinorum capiuntur, iis ſuperveniente longa dyſenteria, hydrops aut lienteria ſupervenit & moriuntur.* Ubi notanda verborum Hippocr. proprietas. Quid enim ſibi hoc vult, Qui lienoſi à dyſent. capiuntur, iis ſuperveniente longa dyſenteria? nam non poteſt ſupervenire ſi jam adſit, debuitque dicere potius, Quibus Lienoſis ſupervenit Dyſent. eaque productior ſit: Ita excuſari Hippocr. poteſt ut verbum *ἐπιγίνεσθαι* non ſit hoc proprie uſurpatum. Vel quoniam laudatur Dyſenteria quæ ſupervenit Lienoſo, ſi brevis ſit, ut in Coacis animadvertit Hippocr. Cum producitur debitumque tempus præterit, non jam amplius dyſenteria ſplenica vocanda eſt, ſed per propriam inteſtinorum affectionem fit, humoribus cuniculos agentibus & ultra progredientibus: proptereaque nova quodammodo dyſenteria dici poteſt. *Balonius conſ. 53. lib. 1.*

Observatio XXIV.

Viri à Dyſenteria in decem diebus extincti Pericardium aqua expers repertum.

Cor motu continuo, & propria natura calidiſſimum, aquam obtinuit ut in ea aſſiduè, veluti balneo temperatum madeſceret, quo floridum & vegetum conſervaretur: Unde quibus per ardentes febres, vel inedias, vigilias, & ingentes mœrores exhauſta eſt, Tabidi pereunt. Vidit *Ieſſenius à Ieſſen*, in febre ardenti aquam Pericardii conſumptam. Vidi in cadavere Illuſtr. Cancellarii *Dom de Sillery*, poſt obitum ad pollincturam exenterato, pericardium ſiccum, aqua illa per morbum dyſenteria cum decem dierum exhauſta, nec tamen cor torrefactum exaruerat, ſed erat mollius & flaccidius quam par erat. *Riolanus Anthropog. lib. 3. cap. 7.*

Observatio XXV.

Anatome Fluore hepatico laborantis in quo hepatis apoſtema, ejuſque diſſolutio reperta eſt.

§. 1. Miles Anglus *inflammationem Hepatis* primum paſſus eſſet, & *fruſtra tentaſſemus ea quibus opus erat*, dolor ſe remiſit quidem, ſed *deſiit malum in fluxum hepaticum, tumore qui ante erat in hypochondrio*, plane evaneſcente. Cum hoc modo per ſex ferme menſes languiſſet, tandem ad extremam maciem ita perductus eſt, ut ipſiſſimam, qualis pingitur, mortem dixiſſes & ſic miſerrimam vitam cum morte permutavit.

Aperto corpore, invenimus loco Hepatis ſolam membranam ipſum inveſtientem, ſatis craſſam inſtar ſacci, cui adhuc portio ſaniei, loturæ carnium ſimilis inerat, qualem tam longo tempore excreverat. *Bontius Medic. Indorum lib. 3. Obſerv. 9.*

I*Nflammationem Hepatis*] Indi obſtructionem hepatis facillime incurrunt, cui adeſt tenſiva in hypochondrio dextro gravitas, dolorque obtuſus, ac quaſi pondere premens: difficilis quoque adeſt reſpiratio, propter gravitatem viſceris, diaphragma deorſum trahentis, cui, mediante ligamento ſuſpenſorio, annectitur: hæc infarctio ſi perſeverat humor hepar obſtruens, dum non ventilatur, facillime putreſcit, unde febris etiam oritur, ac ipſius hepatis inflammatio, cum dolore acuto ac pungente, febriſque augeſcens in ardorem tranſit, cum ſiti intollerabili, faciei rubedine, ac difficili, ob prædictas in obſtructione cauſas, reſpiratione.

Fruſtra tentaſſemus ea quibus opus erat] Horum

duorum affectuum cum quaſi invicem concatenati ſint. & unus ex altero ferme naſcatur, curam conjungam, incipiendo ab obſtructiona, In qua primo obſervendum ne nimium calidis medicamentis in principio utamur, na minutæ iſtæ hepatis venæ, & capillares, ab exſiccaeta calore magis obſtruantur: Ergo temperate calidia, & per conſequens laniter deobſtruentibus, ac materiam peccantem incidentibus opue eſt, quæ familiaritatem quandam cum natura noſtra habeent. Præparata jam morbi materia, eam medicamento non ſemel nec ſimul, ſed iterato ſtudebimus educere, Ejuſmodi ſunt temarindi, caſſiæ pulpa, adjecto pulvere terebinthinæ coctæ, ſ.a. mirum enim quam blande bæc ſimul per alvum ac veſicam morbificum ſuccum ejiciant: ſi paulo fortius deſiderce, adda rhabarb. ℥j. miſce cum ſupradictis in formam boli. Inflammationem porro in procinctu eſſe cum compererit ex febris augmento, & dolora vehementiore & magis pungente, ſtatim venam ſecato copioſe, pro viribus ægri. Interim cibl & conſervæ refrigerantes exhibendæ. Denique hypochondria præſertim dextrum, inungendum eſt unguento quod hic conficiunt Indæ mulieres ex radice curcumæ, Santalii omnibus ſpeciebus, addita caphura, & oleo roſaceo: Si (quod ſæpe fieri ſolet) quis dolor in hepate & ligementis ſit intolerabilis, cauſa tantiſper omiſſa, huic ſymptomati occurremus, quod fiet per extractum aureum croci, quo vel ſolo (auſim effirmare) ægros plurimos curavi, natura per quietem ad ſe redeunte, & virus per alvum, urinae ac ſudores ejiciente.

Quod ſi Hepatis inflammetio non bene ſanetur, vel pertinaciue curæ reſiſtat, conſequitur admodum affectus miſerabilis, Hepatis apoſteme, quo ſi parenchyma, ſeu ſubſtantia ipſa jecoris occupetur, jam incurabila eſt malum: Sed ſi pus hæreat inter membrenam ſuccingentem hoc viſcus, & ipſius carnem (quod perſæpe hoc ſit) unica ſalutis ſpes eſt in epoſtematis apertione, quæ hoc modo fieri debet. Primum in regione hepatis applicetur cauterium potentiale, ita ut eſchera tantum penetret abdominis muſculos nec inficiatur peritonæum: Deinde parvo foramina per ſcalpellum in ipſo ſecto. per id immittatur inſtrumentum argenteum concevum, quali utuntur in ſectionibus lithotomi, dein ſatis late vulnue dilatandum: Et tunc ſtatim in conſpectum ſe dabit membrana jecur ambiene, vehementer tumeſcens ab amurca intus latente. Ee pertuſa ſanioſus humor, carnium loturæ ſimilia effluet, qui quo minus fœtet, eo mejor de cura ſpes eſt, Poſt hæc vulnus detergendum modice ſiccantibus, mundantibus, &c. Porro debili, ut fere ſemper exiſtente ægro, lapidi Becoar non eſt parcendum. *Idem lib. 2. c. 7. & 8.*

In fluxum Hepaticum malum deſiit] Quæcumqua eecretio per alvum ſenguinis fit, Dyſenterica vulgo appellatur, idque præſertim cum dolor ventriſqua torſio aliqua percipitur; quæ tamen cum ulcere eſt, propriè dyſenteria dicitur. Aliæ autem ſunt excretiones cruentæ, ut cum limus ſanguinis excernitur, aut velut ſanguinis fæx, aut cum ſincerus planc; (adde, cum ipſa ſubſtantia Hepatis diſſolvitur, ut in exemplo allato) eeque excretio affectum Hepar declarat Galeno; Nam ut tenue & ſanioſum, & recens mactatarum carnium loturę ſimile evacuatur, id hepaticum eſt, id eſt, declarat imbecillitatem jecoris ſanguinem probum generare nequeuntis, cum autem fæci ſimilis excretio ſanguinie fit, quodammodo exeſſentis jecoris argumentum aſt: Et notandum eſt illud quod ſcribit Gelenus & quod nos experientia ſæpe deprehendimus, aliquando liquidam tenuemque ſanguinis aſſe excretionem, quam melancholica poſtea, fæculenta, nigra & atra conſequatur: An atra, nigraque & aduſta quodammodo intemperie ſrigida affecto Hepete excernitur? Nequaquam, Sed cum alioqui præceſſit frigida intamparies, temporis progreſſu putreſcit in imbecillo Hepate humor, à putredine febris lenta oritur, hinc aduſtio recoctioque humoris, quod notandum: nam ſæpe hæc febris negligitur, hinc dejecta eppetentia, provantus pravorum humorum: E. cum vident medicl dejectam appetentiam, non moventur, quod male fits id enim notum eſſe debet, ſi perſeveraret intemperies illa frigida, quæ initio fuit, non ita dejici appetentiam, imo cibi augeri deſiderium: quia autem ita deperditur appetentia, calidioris intemperici, quæ ſucceſſerit, debet eſſe argumentum, nam calidaa intemperies nunquam comitatur ciborum apperitus, potius cibi faſtidium, &c. Itaque non falſa debet eſſe opinio prioris intemperiei frigidæ, ſed ſignis venanda cognitio ſuccedentis alterius intemperiei. *Ballonius conſ. 53. lib. 1.*

Tumore qui erat in Hypochondrio, &c.] Inflammati Hepatis ſigna diligenter perſequitur *Sennertus* cap. 4. ſect. 1. p. 6. lib. 3. Id vero cavendum monet ne fallamur, & Hepar non inflammatum putemus ſi tumor in medio ventra apparet, quod quibuſdam Hepar ad medium ventrem extendatur: Hepatis ſitum naturalem diſce ab Anatomicis, *Gliſſonio* præſertim cap. 20. ejua Anatom. morboſi vero & tumidi has illa notas tradit, Morboſum, *air*, Hepar univerſim intumeſcens interdum infra umbilicum pertingit: In tumoribus verò haud adeo magnis (modo toti hepati aliquomodo communes fuerint) durities aliqua & intumeſcentia infra nothas coſtas ad ventriculi ſcrobiculũ, atque ultra ſæpe ad ſpurias lateris ſiniſtri coſtae facilè perſentiſcitur: Id autẽ omnibus ejuſmodi tumoribue commune eſt, ut digitie compraſſi jecoris figuram aliquomodo præſeferant, eoq; nomine à quibuſdam appellantur Tumores circumſcripti. Tumores quoque particuleres in convexa hepatis perte, præſertim anteriore, digitorum attrectatione dignoſci queunt, ſi modo hi inter loca tumentis, & ſterni epicem coſtaſve nothes dextri laterie molliter inſerantur. Tumor ejuſmodi in ſiniſtra hepatis crepidine ſæpe ad coſtarum extima protenditur, minuſque cautis fecile pro lienis intumeſcentie imponit, Rem ipſam vero penitue advertens, haud difficulter tumores iſtos internóverit; qui enim ad hepar pertinet, elatior eſt, ventriculique regioni vicinior & eidem magis incumbene quam lienia tumor queat, niſi hic prægrandis fuerit, quo caſu ipſemet ſua ſponte innoteſcit, vel mole inſolenti, vel diſtenſione & pondere in latere ſiniſtro, vel quod ſiniſtrorſum inferius deſcendat quem poſſit hepar: Tumores in concava poſticaque hepatis parte tactu, haud diſtincte deprehenduntur, in iſtis tamen plenitudo aliqua hypochondrii dextri, digitorumque ibidem ſub coſtis nothis impreſſioni renitentia quædam major ſolito occurrunt.

§. 2. Conſul Pariſienſis Hepatico profluvio bilioſo ſex annos vexatus eſt, & nullis reme-

diis

diis allevatus eſt. Eo mortuo inventus eſt tantum Hepatis lobulus & membranæ, illius parenchymate conſumpto & colliquefacto. *Ballonius lib.* 1. *conſil.* 53.

§. 3. Cuidam ex dyſenteria febris tertio die oborta, acceſſit Fluxus hepaticus: cum abſque intermiſſione *purum impermixtúmque ſanguinem*, interdum *loturæ carnium non abſimilem* excerneret, febriſque intenderetur. 7. morbi die interiit.

Sectio oſtendit Jecur univerſum prope diſſolutum. *Iordanus cap.* 19 *de Peſtis phænomenis.*

I*Nterdum loturæ carnium non abſimilem*, &c.) Fluxus Hepaticus alius eſt exquiſitus, in quo ſeroſi & ſanguinei humores, loturæ carnium ſimiles excernuntur: Cujus cauſa eſt imbecillitas Hepatis & calidi innati in eo defectus, à cauſis diſſipantibus vel ſuffocantibus: Alius ſpurius, à ſimplici intemperie ortum ducens, ſine humidi primogenii vitio, à qua intemperie facultas non læditur, ſed impeditur ab objecto improportionato, unde opus corrumpitur; ita ut loco puri ſanguinis, impurus & corruptus gignatur, vel bonus in pravum degeneret: quod contingit vel ex permixtione bilis flavæ aut atræ, aut alterius materiæ impuræ; vel à longiori in hepate loci ſive vicinis mora, ob quam craſſior redditur, aut aduritur, aut interdum putreſcit; poteſt & id vitio lienis; fæculentum ſanguinem ad ſe non trahentis. Et in hoc fluxu variegata exeunt, ſanguis interdum craſſus, interdum niger, aliàs variis coloribus infectus: Præſenti in caſu fluxum ab utraque cauſa manaſſe veriſimile eſt, Exquiſitum quidem adfuiſſe, quia πλείονος ἐξέρυθρον prodiit, Spurium, quia purus impermixtúſque ſanguis excretus eſt, ac Jecur univerſum prope diſſolutum apparuit, colliquatum ſcilicet à vitioſis illis humoribus, corruptionem & acredinem à putredine, vel aliunde nactis.

Jecur univerſum) Quanquam ſanguis loturæ carnium ſimilis excretus ſanguificatricis Jecoris læſæ argumentum videatur, *Th. Bartholinus* tamen in Dubiis de lacteis cap. 5. ex fluxu ſimili negat Hepati ſanguificationis munus adſcribendum eſſe, ſed Cordi: cujus fluxus cauſam eſſe ait, quod Hepate frigido, extinctóque ejus calore neceſſario (quo indiget non tam ad ſanguinis generationem, quam temperationem) non poſſit aut privatæ nutritioni ſufficere, aut publicæ ſanguinis tranſcolationi. Præterea, quum ex excretis maxime æſtiment loci affecti certitudinem, nihil, meo judicio, pro Hepate efficient; in legitimo fluxu ſanguis ſeroſus, crudus & ſemicoctus excernitur, at ille ex corde per arterias huc expurgatur, non ex Hepate: Et quanquam ex Hepate venæ meſaraicæ ad meſenterium deferrent ſanguinem, ut falſo veteres opinati ſunt, poſſet in hepate vitiari ſanguis ex obſtructione vaſorum lymphaticorum, ſeu impedita ſeri à ſanguine ſeparatione: vel ſalvo Hepate, Meſaraicus ſanguis nimia ſeri mora inficitur. In ſpurio fluxu Hepar inculpat nemo, ſed ſi cauſas exponamus, non excludendum: ſanguis enim, ſi illis credimus, acrimoniam & mordacitatem acquirit ob bilem adjunctam, vel moram in hepate: utrumque obſtructioni hepatis imputandum, unde nulla bilis à ſanguine ſeparatio: Ex invento, *ait*, noſtro commodiſſima affectus hujus petitur enodatio. Nec tamen immutanda methodus, calidum enim innatum reficiendum, cujus primaria in corde ſedes: hepar conſervandum, quod ad ſanguinis puritatem ſeri ſegregationem poteſt plurimum.

Purum impermixtumque ſanguinem) Non quoties ſanguis per inferiora educitur Dyſenteriam adeſſe ſuſpicandum, Nam & mutilis ob copiam ſanguinis fit excretio per alvum, quæ dyſenterica impropriè vocatur. Vocant autem αἱματηρὰν: Item quibus ſanguis habet admiſtam bilem, aliquando aperit roditque oſcilla vaſorum, unde fluit ſanguis. Hæc autem impropriè quoque Dyſenteria vocatur, nullúmque nomen reperit, niſi ſub τῆς κυρίως αἱματηρᾶς nomine comprehendas. Quanquam hoc nomen ad eam evacuationem, quæ ob quantitatem contingit, accommodetur. *Galenus* autem indicare videtur & hanc & illam αἱματηρὰν appellari poſſe, hoc diſcriminis ſtatuto, quod una dicatur αἱματηρὰ ob ſanguinis copiam, altera ob qualitatem. Quod autem ea quæ ob qualitatem fit αἱματηρὰ quoque dici poſſit, colligi poteſt ex comment. in aph. 65. 5. Nam dum *Hippocrates* narrat ea ſymptomata quæ contingunt iis quibus circum ulcera tumores fiunt, & derepente evaneſcunt, meminit dyſenteriæ non propriè dictæ, ſed quæ αἱματηρὰ vocatur. Nam ulcera aut partes anticas corporis aut poſticas occupant, tumoréſque iis aſſident aut evaneſcunt. Si in poſticis, convulſiones fiunt tumore diſparente, aut tetani. Si in anticis, inſania, dolor lateris acutus, ſuppuratum, difficultas inteſtinorum: Horum hæc demonſtratio, quia poſteriora nervoſa, anteriora vero venoſa ac arterioſa, idcóque alio loco dictum erat, *Mulieribus rigores ex lumbis magis & ad dorſum*, &c. aphor. 65. 5. Quod contingit & quia pars illa nervoſa & frigida, & facile compaſſionis modo ad principium nervorum affectio fertur, & quia ſubſtantiæ mollioris eſt, facile alterationem ſuſcipit. At partes interiores calidiorem habent temperaturam, ait *Galenus*: Si itaque tumores, præſertim ſi ἐξέρυθροι ſint, evaneſcant in partibus anterioribus, dolores lateris & dyſenteria fiunt αἱματηρὰ, id fit per μετάστασιν, cujus maxime habenda ratio in morbis, an eam dyſenteriam probabile eſt fieri à ſanguinis tantum copia, an vero à ſanguine multo, ſed jam mala qualitate prædito? Si enim nondum contraxiſſet malam qualitatem, non triſtia illa ſymptomata afferret: Ergo credibile eſt illam dyſenteriam à qualitate & quantitate ſanguinis contigiſſe. Sic ex eo loco patet dyſenteriam, à qualitate ſanguinis factam, nullo in inteſtinis concepto ulcere, αἱματηρὰν dici poſſe, non eam quæ à ſanguinis quantitate fit. Utitur enim *Galenus* voce τῆς αἱματηρᾶς δυσεντερίας: Præterea ſæpe hepatici excernunt ſanguinem nullo inteſtinorum ulcerato, tamen non dyſenteria propria, ſed hepatica dicitur dyſenteria, & illa eſt de qua ante dictum, quàm *Hippocr.* 1. Prorrhet. vocat πλείονος ἐξέρυθρον. *Ballonius conſ.* 53. *lib.* 1.

Observatio XXVI.

Sanguinis dejectio ob cavam gibbámque Hepatis partes cum ventriculo juxta pylorum gladio transfixas.

§. 1. IUvenis ſub imam ſterni ſedem gladio perfoditur, hinc vomitus eorum quæ in ventriculo erant, cruenti vero nihil evomuit, licet diebus ſeptem ſuperviveret, ſed per ſedem

dein ingentem concreti ſanguinis copiam cum fæcibus excrevit. Gibbum cavúmque hepatis, & ventriculus juxta pylorum perforata erant. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 2. Andreas N. in dextro hypochondrio punctim vulneratus eſt, hinc vomitus & Dejectiones cruentæ: Non tantum hepatis ſubſtantia, ſed & venæ cavæ truncus erat vulneratus. *Vide lib. 4. de Vulneribus.*

Observatio XXVIII.

Hepaticus fluxus à vitio Iecoris, Pancreatis, Cordis, &c.

Homo tres ſeptimanas afflictus complicatis morbis, Hepatici fluxus, lienteriæ, diarrhœæ, Pancreas ſumme durum erat, Splen admodum craſſus, Hepar grande & alicubi lividum, Cor quaſi toſtum. *Vide tit. de Diarrhœa.*

Observatio XXIX.

Teneſmus citra vitium recti inteſtini aut uteri, ortus à vitio tenuium inteſtinorum.

Puellam (*de qua tit. de Hyſtericis aff.*) Teneſmus ad frequentiſſimas ſedes, cum ſummo dolore, & irritas compellebat. Tenuia Inteſtina rubicunda erant, velut eryſipelate quodam affecta. Uterus, Inteſtinum rectum nihil vitii præ ſe ferebant.

Teneſmus eſt cum aſſidua deſidendi cupiditas ſollicitat, citra alias, ſecus ac in dyſenteria, torſiones, ſed nihil præter mucoſum quiddam, & ſubcruentum aut purulentum egeritur. Provenit ab ulcere inteſtini recti, quod cauſas habet eaſdem quas dyſenteria, & quæcunque rectum inteſtinum irritare & exulcerare poſſunt. Mucum autem illum viſcidum deducit Nobiliſſ. Dom. D. *Peyer*, tenacem, ſubcruentum, ac aliquando purulentum à *Glandulis Inteſtini recti lenticularibus*, quatenus illæ à ſero acri (quale alias ulcera generare ſolet) in ipſas tranſlato, aut ibidem producto, primo in tumorem attolluntur, mox vero corruptæ in ſaniem abeunt, quæ denudatas inteſtini fibras aſſidue rodendo, atque ſpiritus è nervis ad anum copioſe provitando, crebrum pruriginoſúmque dejiciendi conatum efficit: Unde ſaniei iſtius momentum, ſanguinis (è venulis arterioliſque arroſis elapſi) ſtriis cruentatum, cum muco inteſtinali, è reliquis glandulis integris ſuppeditato excernitur. Cui moleſtiæ optime anodynis atque traumaticis, alkali ſcatentibus ſuccurritur.

Observatio XXX.

Perpetuus dejiciendi conatus, ab affectibus vicinarum inteſtino recto partium.

§. 1 Illuſtri Caſaubono pectinis dolor fuit, ac grave ano incumbens pondus, ac inter mejendum exonerandæ alvi cupiditas: Veſicæ corpus adjunctam habebat ἔκφυσιν, illa majorem, urina plenam. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. M. H. diu minxit urinam aquæ fontis ſimilem, cum continuo egerendi conatu: E veſicæ fundo extractus lapis unciarum quinque & dimidiæ ponderis. *Vide tit. de mictione difficili.*

Egerendi conatu) Inter ſigna latentis in veſica lapidis reponitur Teneſmus ac frequens deſidendi cupiditas, ob conſenſum utriuſque ſphincteris. Uno enim irritato alter in conſenſum trahitur, quandoquidem ramos ab uno eodemque recipiunt nervo.

§. 3. Nob. fœmina gravitatem circa pubem habuit & deſidendi deſiderium: In veſicæ collo magnus & durus aderat lapis: Uterus ſolito grandior impletus erat alba, dura & compacta materia. *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

§. 4. Mercator (*de quo tit. de Vrina alieno loco excreta*) affligebatur lumborum dolore, urinæ acrimonia, perpetuo dejiciendi conatu: Sordidum carcinoma ambiebat meatum deſcendentem à veſica in rectum inteſtinum, &c.

Recenſitis cauſis addit *Rondeletius* Pituitam ſalſam, vel lentam retentam circa ſedem. Frigus externum partem illam conſtringens, Inflammationem adenarum, paraſtatatarum: nam cum materia acris eſt & mordax, & rectum inteſtinum & pectem ſimul afficit. Vermes inteſtini recti: Bilem acrem & mordacem circa illam partem retentam. Fit & à tumore uteri, ut in gravidis, hæmorrhoidibus: conſequitur etiam fæcum invitam & diuturnam retentionem, ab iis enim excretis, inſignis ſupereſt ſedis dolor, cum irrito deſidendi deſiderio, à diuturno, in cohibendis excrementis ſphincteris conatu.

* *Urinæ acrimonia, perpetuo deſidendi conatu*) In quodam Viro ſexagenario ſtranguria maxime doloroſa Dyſenteriæ exquiſitæ ſupervenit: Cauſam adſcribit Clar. D D. *Ioh. Jac. Harderus Exercit. Med. Anat.* 13. ſexti paris fibris nerveis quæ veſicæ cervicem ornant, ab heterogeneo, irritatis: quod tale ſit μίασμα dyſentericum, quod aliquos vitæ etiam diſpendio affecit, & in præfato ſene teneſmum ſatis notabilem peperit; qui medicamentorum demulcentium convenienti uſu paulatim ceſſavit: Ex hinc, quanta ſit, *addit*, nervoſi generis invicem ſympathia patet, quam nephritici vomiturientes non ſine dolore experiuntur; nec minus evidens eſt ſpirituûm mutua conſpiratio, & materiæ impetuoſa in partes nerveas membraneas actio. Utrum inteſtini recti diſtenſio, per veſicæ ſuperjacentem compreſſionem malo iſti adjumento eſſe potuerit alii judicent.

Circa hunc caſum ſic ratiocinatur *Clar. D. D. Ioh. Conr. Peterus* l. c. Quæ ſexagenarij viri Dyſenteriæ exquiſitæ ſupervenit Stranguria, manifeſto indicio cauſæ Dyſenteriam parientis genium & naturam mihi prodere videtur, ſitam in tenui & acerrimo ſale; In ægro autem iſto Dyſenteriæ cauſa dici poteſt vel cantharidum acritudinem induiſſe, quarum ſubtili acutoque ſali tanta eſt penetrandi ac rodendi vis, ut in emplaſtris extrinſecus & remotiſſimis locis admotæ ſæpe veſicam urinariam afficiant, atque oborto pruritu & ardore ſtranguriam excitent, uti id cum ipſi accidiſſe vidimus, tum ab aliis adnotatum legimus: Deinde conſtat etiam per anatomen, & ægrorum querelas, in dyſenteria ac Teneſmo inteſtina inflammari. Quod ſi ſenis iſtius inteſtinum rectum ſimiliter affectum ſubſumamus, facile patebit veſicam urinariam inde quoque potuiſſe affligi, propter viciniam & fibras ad cervicem ejus protenſas: atque ſane altera ſtranguriæ cauſa eſſe potuit. Sed & admirabilis ſpirituum animalium nervorumque conſenſus in his caſibus plurimum valet, ita ut ſpaſmi unius partis corripiant identidem vicinas partes nervoſas alias.

ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

In Dyſenterica cyſtide fellea reperti lapides.

D. *Gendrots* Chirurgus, nuperrime mihi tranſmiſit lapides duos, repertos in cyſtide fellea Illuſtriſſ. Matronæ Ducis Wirtembergicæ, fluxu dyſenterico extinctæ: Lapides hi membrana propria involuti erant, duri, longi, rotundi, inæquales, magnitudine & figura digitale, quo in ſuendo mulierculæ utuntur, referentes, mutuo extremitatibus ſe contingentes, adeo ut conjunctim cum cyſtide efformarent corpus longitudinis pollicaris, quod cum tranſverſum in veſicula fellis ſitum obtineret, hujus in latitudine extenſionem inſolitam effecerat; unde deducenda cauſa continuæ ex veſica in inteſtina bilis eructationis, hinc morbi qui Illuſtr. Matronæ exitium intulit. *Zodiaci med. Gall. p.* 95.

OBSERVATIO II.

Dyſenterici inteſtina ſphacelata, vaſaque ſanguine vacua reperta ſunt &c.

§. 1. AD Illuſtrem invenem annorum xxviij. vocatus ſui, febre aſſidua & dyſenteriâ acerbiſſima laborantem, vocatus fui: Jam à menſe decumbebat, nec miſſus fuerat ſanguis: procedente vero ſemper malo in pejus, mihique ſanguinis miſſionem proponenti, eum pertinaciùs quàm eruditius alii medici obſiſterent, ob vires langueſcentes, & ſententiam *Galeni*, qui fluente alvo ſanguinem detrahere vetat, ipſe non amplius redeo, trahitque vitam æger adhuc per menſem: Biduum poſt illius interitum unus duorum Medicorum mihi occurrens, Obſecro *Botalle*, inquit, quid cenſeres inventum fuiſſe in cadavere ægrotantis, ad quem veneras tale in domicilium, jam menſis agitur?

Ego ſaltem inteſtinorum eroſionem inſignem, ille, idipſum, & amplius, nempe fere omnia inteſtina ſphacelo demortua; præterea vix gutta ſanguinis viſa eſt toto corpore, præterquam in vena magna, & adhuc in ea non multum; adeo ut oſtenderet, quam importune ſanguis fuiſſet miſſus, qui ſuſtinuit adhuc moribundum in multos dies: Cui ego, Non nego mitti potuiſſe maturius, ſed & etiam dum appuli, licuit potius id anceps auxilium experiri quam omitti: At inventum fuiſſe cadaver exangue; id commune eſt omnibus his qui marcore conſumuntur, etiam ſine ullo alvi fluore &c.

§. 2. In altero qui tantum dies xx. ægrotaverat, inteſtina exeſa & corrupta ſimiliter fuerent inventa, Quæ exeſio & corruptio neceſſario omnes graves Dyſenterias ſequi ſolent; quas qui non videt fieri ab inflammationibus, & eas pro curatione non minus deſiderare ſanguinis miſſionem quam pleuritidem (ſed non tam large & confertim) ſciat ſe artis medicæ parum eruditum fore, parumque perſpicacem in exquirendis morborum cauſis: Nam ſicut pleuritis & peripneumonia interficiunt ex corruptione pulmonum, & partium thoracis, ita hæc ex corruptione inteſtinorum, hinc jecoris, & cordis, ut patet

ex febre & aliis ſymptomatis. *Leonardus Botallus l. de curat. per ſ.m. cap. 4.*

Observatio III.

Dyſenterici Inteſtinum Ileon ulcuſculis innumeris refertum cum coli ſorditie & putredine & locô veſica fellea vicina bile ſuffuſa reperta ſunt &c.

QUidam anno 1667. annorum circiter xxx. proceræ ac gracilis ſtaturæ, facie macra, fuſci ac plumbei coloris, temperamenti bilioſi, iracundus & crapulæ ac inprimis nocturnis potationibus (animi, ut pote ægrimonia afflictioneque varia frequentius obruti, uti putabat, relaxandi cauſa) aſſuetus, hiſce accidentibus jam ordine enumerandis, diu multumque ſucceſſive exercebatur: 11. Iulij propter *Appetitum proſtratum*, *nauſeam ac vomitum*, ventriculum à ſuperfluis cruditatibus, per inferiora, cum ad vomendum pronus non eſſet Potiuncula purgandum eſſe cenſui, qua aliquoties dejecit, appetituſque rediit: 30. hujus menſis cum jam à longo tempore *Cardialgia*, aliiſque ventriculi doloribus continue conflictaretur, quolibet horum invaſionis tempore, hocce Anodynum uno hauſtu ſumendum, præcipue vero ante ſomnum præſcripſi, ℞. *olei amygd. d. rec. unc. j. ſyr. violac. acetoſ. citr. ana. ℥vj. ſyr. anodyni (papav. albi forte) ℥ß. raſ. ebor. boli Armeni ana ℈ß. cretæ raſ. gr. iij. m.* Cum hæc omnia ab *imbecillitate ventriculi*, ex immoderata victus ratione acquiſita provenire videbantur, de qua etiam ipſe ntet, uti & perpetua *compreſſione ſtomachi* ſæpius conquerebatur, interdicta prius vini nimia ac intempeſtiva ingurgitatione, diætaque convenienti præſcripta, corroborationis gratia ordinavi ℞ *El. Prop. Parac. Eſſent. zedoar. imperat. ana ℈j. eſſentia abſinth. croci, ana. ℈ß. m. capiat à 5. ad 6. guttulas in primo hauſtu, ſemper in prima menſa.* Emplaſtrum quoque regioni ventriculi applicatum geſtavit. Dein ad primæ corporis regionis ſaburram, qua onuſtam varia adhuc arguebant ſymptomata educendam vinum ſtomach. purgans parari juſſi: Hiſce non obſtantibus ſæviſſima ſemper *cardialgia*, cum aliis inſuper affectibus, haud levioris momenti, nunc hoc nunc alio implicita, abſque ulla infeſtabatur intermiſſione, atque ideo in ſtatu detenebatur valetudinario, ut licet uno interdum vel alio curato, ab omnibus tamen unquam toto fere anni ſpatio plane liberum, nec ab uno vel altero horum nunquam non crudeliter afflictum fuiſſe fateri non potuerit; ipſeque cognoverim, Quippe nunc *dolore punctorio circa diaphragma, ac lateris*, imo ſemel *pleuritide vera*, quam non ſine diſcrimine vitæ ſuſtinuit, nunc *capitis gravativo*, ac adeo vertiginoſo, ut nonnunquam ſine collapſu ac lipothymia ne momentum quidem extra lectum manere potuerit; nunc diuturno *Singultu ventriculique* doloribus tam atrocibus, ut quater vel quinquies convulſiones ſupervenerint, ſæpius verò inſultibus febrilibus, ſeu per paroxyſmos aliquot ordinatos, ſeu inordinatos, cum horrore ſitique moleſta recurrentibus per vices miſere afflictabatur, donec 26. Febr. anni 1668. *pectoris anguſtia ſumma* quaſi ſuffocante, ad extremum interea corporis *marcorem* redactus cum febre *ſiti*, ac *tuſſi* moleſtiſſima prehenſus fuit, ſequuta poſtmodum exſcreatione ſordida, purulentaque: Tuſſi hac interea aliquantiſper durante (remediorum præſcriptorum uſu ſenſim defecerit) ac *corporis conſumptione* in dies ingraveſcente, *de Phthiſico affectu*, & quidem hæreditario, (phthiſis enim matrem ſuſtulit) jam non amplius dubitavi: Quibus remediis etiam in hoc affectu, mea quidem opinione aliquod tempus inſuper perſeveranti, non exiguum levamen aliquoties percepiſſe, Imo ab eo demum fere liberatum fuiſſe mecum ægrotus ipſe indubitanter perſuaſus fuit: Quo tamen vix dum ceſſante, iterum novum accidens *Singultu*, atque diris *ventris torminibus*, cum tenebricoſa *vertigine*, aliquot dies præeuntibus, nimirum *Cholera* ſupervenit, cum tanta bilis per ſuperiora & inferiora effuſione, atque ſanguinis tota efferveſcentia, ut brevi temporis ſpatio in ſummam corporis debilitatem, cum levi delirio ſæpius recurrentem inciderit: In qua adhibitis licet quæ hanc bilis ferocitatem & acrimoniam reſtinguere retundereque videbantur, cum aliis expurgantibus, adſtringentibus; narcoticis atque corroborantibus variis, præcaveri nihilominus minime potuit quin *diarrhæa biliosa* cum atrociſſimis ſemper ventris cruciatibus, aliiſque incommodis comitata relicta fuerit, ad medium uſque menſis octobris durans, ac tandem in *Dyſenteriam* converſa, ubi frequentiſſimis dejectionibus aliquot dierum ſpatio cruenta purulentaque cæteris excrementis liquidis permixta, inteſtinorum item excrevit ramenta, uſque dum convulſionibus biduo ante mortem reverſis, harum violentia 27. Octobris obiit.

Hujus corpus Filius meus *Franciſcus* comite Chirurgo diſſecuit, ac primum Hepatis parenchyma naturali fere duplo majus, cætera ſanum, Veſiculam vero felleam plane vacuam reperit: In hac regione omnia ſuperficie tenus vitellino colore tincta. Intus autem,

præſertim ventriculus ac inteſtina, duodenum ad Ileum uſque, undique bile perfuſa erant, Omentum diſruptum ac putridum, Ileon vero, quod ſumme mirabar, toto ſuo ductu ad colon uſque, intrinſecus, innumeris ulcuſculis, nonniſi trium digitorum latitudine quaquaverſum ab invicem diſtantia, plurimiſque Inteſtini ſubſtantiam prorſus pervadentibus, confitum, ac adeo corruptum ut ipſum levi negotio ubique diſcerpere potuerit, ac Colon interne fœdiriſſimis, cruentis purulentiſque ſordibus ubivis oblitum: Pulmones vero ab omni infectione plane illibatos, per omnia Sanorum ſimiles fuiſſe reſtatus eſt.

Hanc autem Dyſenteriam maligna quadam labe porro depravatam fuiſſe exinde patet, quod Filio meo manibus inter ſordes haſce infectas diutius verſanti licet eas ſectione peracta abſtergentibus ſuperflue mundaverit conſuetis, proxima nocte in manus inverſa ſiniſtræ parte intolerabilem dolorem ſentienti, ſequenti craſtino mane, ibidem quinque peſtilentialibus diverſis in locis exorti fuerint carbunculi, puſtulæ ſubnigræ; quarum curationi ultra duos menſes inhæſit, abſque alio tamen reliqui corporis detrimento, Et quod inſuper hoc in media tunc temporis Baſileæ graſſante acciderit peſte. *Mantiſſa obſerv. Plateri pag. 25. &c.*

Observatio IV.

In Dyſentericô exta, omasô exceptô, ſiderata reperta. Item de Fluxu Cæliacô quadam.

Torſiones, ſi nullis aut brevibus induciis ſint interciſæ; vel ſi derepente altum ſilent, nec repungunt, nihil boni portendunt. Sic medicinam quadragenario rabioſe torminoſo aliquando faciebam, cujus rabioſa tormenta continuò ſiluere, cùmque ſingularem in Dyſenteriâ progenoſin ſuper hoc phænomenô fundaram, nec à mutis nec à vocalibus hactenus doctus eſſem præceptoribus, triumphum cecini, ſed ante victoriam: effluxô enim triduô detriumphavi, ut cum Tertullianô dicam, æger quippe doloribus ſolutus beatas in ſedes evolavit.

Apertô cadavere, exta, omasô exceptô, nuſquam extantia, ſed contracta depreſſaque nec non liventia, & uſque adeò ſiderata, ut contrectatione vel leviori, tota in lamellas abierint, ſuaque graveolentiâ cunctos abegerint.

Vidi præterea in cadaveribus eorum quibus diarrhœæ diuturnæ ſucceſſerat fluxus cæliacus, quòd non tantùm inteſtinorum fiſtulæ flatibus multis foret diſtenta ac attenuata, imò tunica villoſa conſumpta; ſed etiam quòd oſcula lactearum, lymphâ quâ humectari deberent, magnâ ex parte exhauſta corrugarentur, atque collaberentur, ita ut ſeſe, ad chylum advenientem excipiendum, elevare nequirent; unde chylus, introitu per oſcula denegatô, ulteriùs meare cogitur, ſcilicet ad Colon & Rectum, ubi cum fæcibus extrà eliminatur. *Clariſſ. Carolus Drelincurtius, in Theſibus, ſub nomine Diſcipulorum ſuorum vulgatis.*

Observatio V.

Dyſenterici inteſtina corrupta ac glandulis reſperſa.

Occubuit in Noſotrophiô Adoleſcens ruſticus 20. circiter annorum, qui à febri malignâ, quâ laboravit ante, liberatus, ceu ex pulſu aliorumve ſymptomatum omnimodâ ceſſatione colligere fas fuit, ob errorem in diætâ commiſſum, in dyſenteriam funeſtam incurrit. Hujus ſectioni nos accinximus, cultrum adminiſtrante D. Gchiſſrerô Auguſtanô: Apertô abdomine, hepar cum liene & pancreate ſalva apparuerunt: Inteſtina, verò extus, præprimis tenuia, liveſcebant, intus à gangrænoſi prorſus non immunia: Pariter etiam glandulæ meſenterii, inteſtinorum eorundem tractum ſtipantes livore omnino erant corruptæ: Duodenum ſcalpellô apertum corpuſculorum, ſeu mavis apicularum, ad aſpectum glanduloſarum, numerum elegantem oculis ſtitit, præprimis ſub pylorô, poſt medium enim, & ſub finem duodeni ſenſim diſpareſcunt. In ventriculô, maximè circa orificium inferius glandulæ copioſæ identidem erant palpabiles. Thorace reſeratô, pulmo uterque pari cum inteſtinis livedine erat defædatus. In cavâ dextrum cordis ventriculum ingrediente, & pulmonali arteriâ eodem egrediente, polypi duo inſignes hæſerunt, ſibi invicem contigui, & columnis ventriculi firmiter impacti: mirumque fortè, hinc pulſum, qui dum continuâ laboravit aliquando intermiſit ſumméque inæqualis fuit, eadem depulſi plenariè rediiſſe. *D. Ioh. Iac. Harderus Miſcell. Curioſ. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio VI.

De cruentô & purulentô alvi fluxu diuturnô lethali ex inteſtini coli eroſione & ſphacelatione.

FLuxus alvi cruentos ratiùs culpâ hepatis, ſed ex innumeris aliàs cauſis, quæcunque vaſorum ſanguineorum in inteſtinis apertionem efficere quôcunque modô poſſunt, fieri præter alia ex ſequenti quoque ſectione didici. Vir 34. circiter annorum, temperamenti optimi & ſanguinei, lapſu è curru inverſô graviter contuſus, ſimulque fracturam claviculæ ſiniſtræ paſſus, à Chirurgô curatus nihil ab hinc incommodi ſenſit, niſi quòd appetitu ſenſim deficiente, doloribuſque abdominis vagis per vices intercidentibus, victu parciori & tenuiori vivere cogeretur. Annô verò à lapſu iſtô circiter quartô torminibus atrocioribus, & paulò poſt vomitu & alvi fluxu cruentô corripitur, quæ tamen ſingula ſecta vena aliiſque adhibitis remediis diſparent, perdurante quidem anorexia, & doloribus colicis multoties recurrentibus. Unde etiam quoties malum priſtinum imminere ſentiebat, in remediis ſuetis ſalutem quærit, & quotannis venam ſibi ſecare jubet: Nihilo ſecius tandem æſtate proximè elapſô, dolores atrociſſimi & diarrhæa cruenta & purulenta ad miraculum enormes & nimij ita invaluerunt, ut remediis licet omnibus adhibitis, ultra quatuor menſes miſerè excruciatus & defatigatus, mortem inter leypothymias ſubiret. In ejus cadavere, quod ipſe æger aperiri efflagitabat, nihil notabilis obſervavimus, niſi quòd inteſtinum colon non ſolùm valdè contortum, & veluti inverſum, ſed etiam totum corruptum, nigrum & ſphacelatum videremus, quod jam tum putridam materiam transſudaſſe adparebat, indeque leviſſimô attritu, in fruſtula diſcerpi poterat. Ex quibus proinde collegi, lapſu iſtô, licèt tot annos terminum fatalem antecedente; ſitum inteſtinorum, in primis coli & vaſorum adeò fuiſſe mutatum & diſtortum, ut ſanguinis ab illô circulus per portæ ramos promptè ſatis peragi non potuerit, quouſque magis magiſque impeditus exitum tandem in colô invenit, ſed reſtitando ſimul, ejuſdem inflammationem, corruptionem & mortem induxit. *Dom. D. Chriſtian. Vaterus Miſcell. Curioſor. Decur. iii. Ann. ii.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XII.

De Excrementis alvi præter naturam & Eorum per aliena loca & Involuntario exitu.

Observatio I.

Variegatorum excrementorum dejectio ut plurimum viſceris alicujus vitium ſequitur.

FIunt nonnunquam Fluxiones vitio alicujus Viſceris, ut inflammatione Hepatis, tumore Lienis, &c. Memini me fluxum quendam diuturnum in multis obſervaſſe, in quo varia, opima, nigra, cœrulea, viridia, ſatis corpulenta excernebantur. Ex quo alios evaſiſſe, ut *Advocatum de la Vergne* & alios vidimus; alios interiiſſe ut *Malicorniam*, Peditatûs ducem, Fabrum argentarium & alios. *Omnibus fere vitium in viſceribus* & ulcus in poſtremo inteſtino. *D. Daticby*, poſt ſextum annum quo eo morbo laboraverat, interiit, Obſeſſo hepate multis vomicis, ſyderata parte meſenterij. His qui convaluerunt, intervallis idem morbus rediit, vel dyſenterica excrementa. *Hollerius ad cap. 41. lib. 1. de morbis internis.*

Omnibus

O*Mnibus fere vitium in viſceribus*] *Hippocr.* lib. de Humoribus verſ. 31. ſigna tradit quibus excrementa ab inferna alvo excreta, diſtinguuntur ab iis quæ aliunde in ipſam confluunt, & primo tormen adduxit, quod inferiore alvo patiente tardum eſt & molle, ſuperiore vero affecto acutum eſt & vehemens. Demum de iis quæ in alvum non confluunt verba faciens, inquit talia eſſe non ſpumoſa, natura cruda, frigida, ſicca, humida. Dixit q; non ſpumoſa quia ſpumoſæ dejectiones non ab alvi affectione aliqua producuntur, ſed à deſtillatione à capite in ventrem, juxta aphor. 7.3. Reliqua vero excrementorum genera in alvo generari poſſe ita notum eſt, ut in hoc confirmando tempus conterendum non ſit: Hæc tamen ita alvi affectæ propria non ſunt, quia aliunde etiam confluere poſſunt. Hæc vero protulit *Hippocr.* ut indicaretur quotieſcunque diverſa à prædictis dejiciuntur, aliunde ad alvum confluxiſſe, v.g. biliosa, hæc enim alvi male affectæ non ſunt excretiones, ſed ab hepate in alvum confluunt: Ut vero præfatorum excrementorum excretionem ex alvo male habente diſtingueret ab ea quæ fit à confluxu eorundem ad ventrem, uſus eſt *Hippocr.* hoc verbo *ῥέπω* ſatis proprie, quaſi declino, quæ enim generantur in alvo, per modum inclinationis exeunt: quæ vero aliunde, non item, quando ad eorum excretionem vis major concurrit. *Martianus comment. in l. c.*

Ad illuſtrationem hujus hiſtoriæ adducendum eſt conſilium Excell. *Ballonii* ſimillimi caſu datum, quod extat lib. 2. conſil. 53. Quidam, *ait*, annos jam decem nunquam excrevit quicquam ab alvo niſi cum dolore circum umbilicum, aut paulo ſupra infráve, & quæ ſecedunt corrupta ſunt ſanguinolentáque, diverſi coloris, nec morbus remediis cedit: Decem ante annis dyſenteriam, ut tunc Medicis viſum eſt, paſſus eſt: ab eo tempore, niſi brevibus aliquot intervallis, dolores & excretiones, ut ſic dicam *ἐργώδεις* & *πονώδεις* non conquieverunt: Viſo homine, nemo tam parum in arte verſatus qui non colligat temperamento bilioſo eſſe: emaciatus eſt, hepar illi ad calidiorem temperiem inclinans, totus venter ambuſtus (ut vocant) denique *θερμὸς* eſt; Sed ſit ita, & fateamur ejuſmodi temperiem ad alendum morbum conferre, propterea tamē non conſtat de ſede ac ſpecie morbi, quia ſit, unde, qui tandiu manente ægro perſeveret: an vitium lienis, an hepatis, an cerebri, an meſenterii; & ſi meſenterii, an ulcus ut, an intemperies. Si ulcus, aut quid ſimile; quomodo tamdiu ſuperfuit, Cur non illa pars ſiderata vitiatáque temporis progreſſo: Denique mirum eſt qui fiat illa liquida latia excretio *αἱματηρά*. graveolens, tam multiplex (nam ſimul & cruenta, & ſtercoracea, & viridis, & flava excernuntur, quæ nunquam in bene affectis excernuntur) tamdiu poſſit perſeverare. Notum enim eſt illud *Galeni* ad aphor. 21.4. *Cum excernuntur varia, ſi prava fuerint, deterius ægrum eſſe quā ſi uniuſmodi.* Et ſi varia ſint ac prava, vel *αὐτομάτως* & *συμπτωματικῶς* excernuntur, vel vi medicamenti purgantis. Cū *αὐτομάτως* excernuntur, & excernendi finis non fit, ſed lente ac pigro greſſu, ſignificatur varietas diſpoſitionum malarum in variis partibus: Ac quo plures afficiuntur, eò res ægrorum deteriores ſunt: ut autem lentorem tarditatem que greſſus explicet *Hippocr.* uſus eſt participio *τὰ ἰόντα*, quod non ſemel factā excretionem, & *ἀθρόως* occiarat, ſed ſenſim ac ſenſim fieri: Sed cum arbitrio Medici, ad imitationem naturæ comparato, excretio fit talis materiæ pravæ ac multiplicis, tametſi hoc per ſe malum, ex eventu tamen bonum eſt, nam non perennem generationem, ſed congeriem tantum accumulationemque deſignat, quod in omnibus morbis diligenter notandum.

Ac cum tandiu prava iſta materia excernatur, ſive nova generetur, ut neceſſe eſt, ſive è ſedibus partium intimis, illa, aut pars illius ſecedat, mirum quomodo id fiat, Hepaticum non eſt profluvium, ſive rubrum intelligatur ſive non, quod tanti momenti pars decem annos non poſſit ita laborare, non quod afficiatur tandem hepar, Cephalicum eſſe aliquis ſuſpicetur, non ita tamen ut tota natura profluvii in deictu pituitæ à cerebro conſiſtat, nec enim dolores illi ad umbilicum conſiſterent, nec propterea cruentum excerneretur, nec tam varia ac putria, Sed ea ratione cephalicum eſſe poteſt, quatenus enim jam partes inferiores affectæ eſſent: ad diuturnitatem ſuvendam acceſſit capitis opera, mucoſum humorem aut phlegma ſalſum excernentis in alvum, Huc facit quod de nocte potius ad excernendum æger excitetur, Ac veteres practici diſtinxerunt profluvium ſtomachicum ab hepatico & cerebrali, quod illud interdiu fatigat, hoc, i. e. à cerebro hepatéque, de nocte potius ſævire conſueſcat.

Id autem obiter annotare non eſt alienum, an neceſſe ſit ſpumantes eſſe dejectiones ſi à capite occaſio excretionis pendeat, juxta aphor. 3. lib. 7. qui falſus videtur in pleriſque: nam in doloribus colicis excernuntur ſpumantia, & bubulo excremento ſimilia, natantiáque p[illegible] contento ſpiritu in aqua, non propterea tamen colligere licet caput hoc ſuppeditare: Sic viſum eſt recentioribus recte quidem in dyſenteriis materia cōmota, calore æſtuante agitata, ſpumantia dejici: Sed aliis ſignis colligendum caput male habere, ſi grave, ſalivatio, ac præſertim mane & veſperi, maxime ſi eam moleſtiam ſentiant in ventriculo. Quanquam caput per ſe conſtituitur pituitæ ſedes, quæ in ventriculum illabens profluvia longiora reddit. In ſpumātibus itaq; dejectionibus falli non oportet. Etſi autem caput magnū habet momentū ad producenda profluvia, non eſt tamen temere incuſandum nec medicamentis agitandum: *Galenus* autem primus fluorum alvi cauſam unam agnoſcit, *ῥευματικὴν διάθεσιν* Inteſtinorum (*de qua vide ſcholia ad obſ. 28. tit. de Diarrhæa*) quod plurimum confert ad intelligendum id de quo laboramus, qui fiat ut tamdiu profluvium perſeveret; Non itaque dubitatio fuit de illo ægro, quænam potiſſimum pars eſſet incuſanda, Omnes ad Hepar recurrebant, At illud aut intemperie, aut ſolutione continui, aut tota ſubſtantia eſt affectum, Non abs re autem *τῇ ὅλῃ οὐσίᾳ* dico, non autem *ποιᾷ κράσει* quoniam pars illa, ſicut & reliquæ partes afficiuntur, nullo interim indicio manifeſto affectionis, ut ſit temperamenti quædam alienatio: Sed ſit ita, aliqua obſtructione aut tumore laboret hepar, an propterea tactus fidem faciet? at affectus hepatis cognitionem alia arte venandam eſſe tradit *Galenus*: Æger autem nec inflammationem hepatis paſſus erat, nec tumor ullus, tametſi recumbentes muſculi pene exangues eſſent, percipiebatur. Sed calor qui in eo magnus eſt & acer, plurimum illum fluorem juvit, diſpoſitis male jam inteſtinis, humores corrumpendo, & iis ſaltem acrimoniam attribuendo: Probabilius vero eſt accuſare inteſtina, in quibus ineſt *ῥευματικὴ διάθεσις* illa juvante hepate, nimirum ſeroſos acresque humores generante: qui ſi inteſtinum integrum eſſet, non ita citarent alvum. Sed hepar generando mittendóque, inteſtinum & corrumpendo, ob malam diſpoſitionem, mutuas tradunt operas ad alium fluorem perpetuandum: Si vitium in illo abſolute fuiſſet, vix tandiu homo ſuperfuiſſet. Quanquam audivimus de Conſule Pariſienſi, qui hepatis profluvio bilioſo ſex annos vexatus eſt, & nullis remediis allevatus eſt. Quod autem huic noſtro ægro inteſtinum male affectum ſit, colligere poſſumus ex antecedentibus, nam aliquando dyſenteria vera laboravit, & enim medicorum judicio ea

male curata eſſet, ab eo tempore ſuperfuit reſtititque illud quodammodo dyſentericũ profluvium. Quanquam ad Meſaræon poteſt ſæpe longi fluoris occaſio referri. Nos enim ſex menſium ſpatio fluorem patientes vidimus, qui non hepatica cephalicáque excernebant, ſed meſenterica, ut ſic loquebamur. *Ballon. l.1.conſ.53.* De fluore meſenterico *vide plura ex eodem ſcholiis ad Obſervationem 5. ſection.x. de Diarrhæa.*

Opima] Pinguia, viſcida, lenta: *Hippocr.* 4. Epidem. à Famula dyſenterica electro ſimilia, ſubviſcoſa excreta eſſe ait. Erat, *explicante Valleſio*, ſeceſſus lentus, craſſus, albus, particeps cujuſdam exigui palloris, tale enim eſt Electrum ſeu Succinum.

Opima) *Rolfinkius* conſult. iij. lib. viij. pro hypochondriaco, refert ab eo excerni pinguem materiam inſtar ſevi, vel ſebaceam. Unde illa, *ait*, diſquirendũ, Nonnulli alimentis pinguibus aſſumptis, & in inteſtinis, inprimis in colo conglobatis, & appulſu acris materiæ abſterſis ea adſcribunt. Verum nec frequens, nec copioſa, nec diuturna, nec cum moleſtia juncta eſt hęc excretio: Nonnulli ex glãdulis meſenterii excerni putabant, quæ nonnunquam intumeſcunt in ſteatomata. Sed licet verum ſit meſenterium eſſe ſentinam totius corporis, variáque excrementa ibi coacervari queant, non liquet tamen quomodo in cavum inteſtinorum perveniant. Probabilis eſt ea ſententia fuiſſe colliquatorum ichorum illic coacervatorum concretionem. *Hactenus Rolfinkius.* Probabilius eſt, quandoquidem conſtat Lympham, quæ primo ortu tenuis eſt, limpida & fluida, poſtmodum craſſeſcit extravaſata, & in gelatinam concreſcit, tandem dura ſteatomica fit, quod *Paulus Barbette* in practica animadvertit, lib. 2. cap. 4. materiam iſtam ſebaceam à Lympha ortum duxiſſe. Ipſum etiam ſanguinis ſerum, patinæ impoſitum, ſuppoſito igne leni craſſeſcit, qua de cauſa *Barbatus* aliique alendi vim illi aſſignant. In coryza humor qui tenuiſſimus è naribus initio effluit, maturatione craſſitiem adipiſcitur, Quod è naſo hyeme limpidum ſtillat, æſtate in cruſtam abiit, interioribus naribus adhærentem; Ac ulcera ichores tenues fundunt, cruſtæ iiſdem ex velanti materiam ſuppeditantes.

Varia] Variis & monſtroſis per alvum excretis accenſendi *Globuli membrana obducti*, de quibus *Oethæus* apud *Schenckium*: Cum natus eſſet, *inquit* mihi Filius, iſque ultra tres menſes non fuiſſet progreſſus, Incidit hic in graviſſimos, eóſq; continuos dolores, quibus ita conficiebatur ut fere de ſalute eſſet deſperatum. Huic cum tribus diebus continuis caſſiam cum betonicæ ſyrupo miſtam præbuiſſem, tandem excrevit globulos plurimos, intus putrida & ſanioſa materia refertos, exterius vero membrana quadam obductos, ac ſic præter opinionem, Dei benignitate conatum noſtrum juvante, ſanitati reſtitutus eſt: *Hæc Oethæus. Veſicas* quoque & *cyſtides* invicem connexas, humorem, qualem atheromata continentes, magnitudine varias, quaſdam ovo columbino æquales, majores minores, tanto numero ut capacem patinam implere collectæ potuiſſent, excretas ſcio ab Atomatopola Genevenſi *Domino Savonrain*, anno 1662. Non per alvum, ſed per os ſimillimos globulos longo tempore excluſit Sartor Genevenſis, natione Germanus, cui nomen *Hem* anno 1670. qui ab aſſumpto generoſo emetico, ab Italo Medicaſtro exhibito paucis poſt horis interiit, Horum globulorum & cyſtidum originem Excell. *Th. Bartholinus* Epiſtola 88. cent. 4. à meſenterio repetit. Quem autem locum *ait*, in meſenterio occuparint ſacculi illi, vel quomodo abrumpi & excerni potuerint, Oedipo non Davo opus erit: Oedipus erit hoc in negotio Vir Nobiliſſ. & Eruditiſſ. Dom. *Joh. Conradus Peyer* lib. de *Glandulis Inteſtinorum*, quarum hiſtoriam vide Sectione x. Obſervat. 4. hujus libri. Ad extremum *ait* coronidis loco, ut plenius quæ de Glandulis inteſtinorum toto hoc commentario prodita ſunt, illuſtrentur, illáſque res vera dari, & multis interdum variiſque malis affici deinceps nemo ſit qui ambigat, hiſtoriam unam aut alterum *Caruncularum* alvo excretarum ſubjicaemus, A viro Excell. D. D. *Joh. Rodolpho Burkardo*, Medic. profeſſore in Acad. Baſileenſi Clariſſ. accepi, Puero cuidam ſemeſtrinam ſeciſſa, qui prævijs alvi torminibus carunculam ſubtubentem, & vaſis ſanguiferis inſtructam, figura phaſeoli, & magnitudine nucis moſchatæ per anum excreverit, ſicque integram ſanitatem recuperaverit. Quid hæc *Caruncula* erat quam ejuſmodi Glandula, ob ſerum in ea coagulatum, atque temporis tractu in carneam aliquam maſſam compactum, præternaturali magnitudine affecta? Hæc enim mole ſua in cavitatem inteſtini protuberans, cum viæ remoram non parvam interponeret, factum ut ab excrementis vi pertranſeuntibus ſenſim, velut ex arbore pomum, decuteretur, à qua vellicatione tormina inprimis nata videntur: Tandem vero Glandula iſta Torminum procreatrice penitus avulſa ac excreta, puellus integre convaluit: Huic genuinam habent obſervationem *Ephemerides Naturæ curioſorum in Germania* anno II. p.346. à Dn. *Ehrenfrid Hagendorn* profectam, de juvene, febre ἐπιδημικῇ tunc graſſante cum hæmorrhagia narium, dyſpnœa, leipothymia, &c. correpto, cui datum poſt bezoartica laxativum, ex alvo diu obſtructa *Glandulas duodecim* inſtar nucis myriſticæ, catenatim ſibi connexas deturbavit, ægro valetudini poſt paulo integræ reſtituto: Hic quoq; ratiocinium non eſt longius petendum: ut enim in puelli prioris inteſtinis, unica tantum glandula tumore fuit corrupta, atque tormina non prius ceſſatura quam Glandula excerneretur, peperit, Ita probabile eſt in iſto juvene integrum plexum è duodecim Glandulis invicem cohærentibus compoſitum, augmenta præter naturam ſumſiſſe: Quapropter caruncularum iſtarum, ceu totidem obicum interpoſitione, alvus tamdiu occluſa fuit, donec eadem repagulis iſtis, vi pharmacorum & contentorum impetu ſolutis ac amotis, cum ægri ſalute recluderetur: Utrum vero Glandulæ hæ tumefactæ febri priores fuerint, atque ſymptomatibus ex ea natis anſam dederint. An demum à ſeri portione, prævio incendio febrili corrupta, plexibuſque inteſtinorum glanduloſis impacta, ac in iis veluti coagulati, in id magnitudinis auctæ fuerint? id hoc loco determinare non eſt opus

Observatio II.

Dejectio variegata à corruptione omnium viſcerum.

Cuidam utrumque hypochondrium contentum, plurima per alvum dejiciebat fœtentia, porracea, nigra, &c. Omnia viſcera marcore confecta & abſceſſu putria inventa ſunt. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

P*lurima, porracea, nigra, &c.*] Quæ Dejectiones deteriores ſunt, variæ an ſimplices? Videntur deteriores eſſe variæ, quia multiplicium excrementorum redundantiam ſignificant. Certa non poteſt hoc ſine diſtinctione dici, Neutræ enim ſunt ſimpliciter meliores. Sed dejectiones ſinceræ ſunt, quædam quiа non habent manifeſtam alterius generis permiſtionem, aut tantum biloſæ: quædam, quia à ſuo etiam ſero ſunt depuratæ, ut quæ dicuntur biloſæ ſinceræ, ut vitellinæ & æruginoſæ: Variæ ſunt, aut ex tantum

malia

malis, ut ea ſimpliciter crudis & biliosa; aut expeſſimis, ut ſunt opima, nigra, fœtida & cruenta: Quæ variæ & peſſimæ ſunt, omnium ſane peſſimæ, ut dicitur in Prognoſtico; & aphos. 21.4. Quæ variæ ex tantum malis aut crudis, pej[illegible] es ſu[illegible] a [illegible] ſincera non omnino pura, quia multitud[illegible] excrement[illegible] rum ſignificant; ſed minus malæ quæ in unica ſincera ſecundo modo, quia talis admodum mala eſt, & vituperatur aphor. 7.7. ubi dicitur *meraca alvi egeſtiones mala, Valleſius 2. Epid. ſect. 2. p. 114.*

Plurima dejiciebat porracea, nigra, &c.] Hippoc. citato loco excrementorum *mutationes prodeſſe ait, niſi in pejora mutentur, velut accidit in vomitibus qui ſumpto in febribus medicamento fiunt, & in meraciora deſinunt, quia putrefactionem ſignificant*: ut autem in aphor. 14. 2. dicitur, In alvi fluxionibus mutationes dejectionum juvant, niſi ad prava mutatio fiat. Id cum in ſpontioir fluxionibus verum ſit, tum multo magis in iis quæ pharmaco accepto fiunt. Nam ſi quam ſignificationem malam præſtare poteſt dejectionum varietas, multorum & diverſorum excrementorum, hanc minuit pharmacum. Nam ne pravæ quidem & variæ excretiones, quæ accepto pharmaco fiunt adeo malæ ſunt ut aphor. 21.4. dicitur. Si ergo varietas in peſſ[illegible]is, quæ ſponte facta, mala eſt, facta cum pharmaco eſt minus mala: varietas in[illegible] tinus malis, quæ ut cauſa prodeſt, & ut ſignum mala eſt, quam unica admodum ſincera perſeverans, cum p[illegible]rmaco prodeſt multo magis quam ſine i[illegible]lo, juxta aph. 7. 7. ubi dicitur *meraca alvi egeſtiones mala*, In quam etiam ſententiam, cauſam ſimul [illegible] ddens, ſupra dicit mutationes excrementorum finiri in unam ſpe[illegible]em meracioris excrementi, grave eſt, quia ſignifica[illegible] utrefactionem, id eſt, magnam excrementoru[illegible] [illegible]ruptionem & magnam vim & fortitudinem cauſæ corrumpentis: Nam [illegible] quacunque actione naturali, cum omnes materiæ partes in unam ſpeciem trahuntur, magna effectricis cauſæ potentia ſignificatur. Nam cum ea eſt minor, diverſa gignuntur ſecundum condi[illegible]nem materiæ. Igitur unicam talem dejectionem perſeverare, deterius ſignum eſt quam mutationes fieri & non ita juvat, quia non tam fit natura corpus perpurgante quam ob [illegible]utrefactionem, quod Dexippo (& huic) contingit. *Valleſius ibid.*

Notandum autem quod monet *Walæus* in ſua med. meth. colores excrementorum non naturæ eſſe in humoribus, ſed illos à medicamentis provenire; quemadmodum etiam ab aſſumpto ſul[illegible] hutc mag[illegible]s & præter morem excrementa fœtent. Hinc explicatio aphos. 21.4. peti poteſt, quia variegatorum ſpurtina dejectio plures partes in vitio eſſe ſignificat, & plures affectiones contra naturam in corpore.

Fœtentia] Excrementa alvi fœtida ob putredinem talis fieri notum eſt, idque duplici ratione, tum quia portio putridi humoris à v[illegible]r ad alvum tranſmiſſi, ipſis excrementis admiſcetur, indeque fœtorem contrahunt; Et propter hanc cauſam in malignis febribus, quæ ab humorum putredine veta ortum ducunt, alvi excretiones fœtent, tum quia ipſamet excrementa in alvo putreſcunt: *Hippocr.* vero lib. 1. *Humoribus verſ.* 33. ſigna tradit quibus fœtor excrementorum in alvo putrefactorum diſtinguatur ab eo qui aliunde provenit, hoc eſt, à putredine humorum in venis ſtabulantium, Ubi primo loco proponit Sitim quæ antea non adfuerit, ſed in ipſo eorum egreſſu compareat, nullaq; præceſſerit cauſa quæ Sitim excitare potuerit, ſive æſtus, ſive alia: cujus quidem ſigni ratio à cauſa fœtoris dependet, quoties à corruptione, ſeu putrefactione pendet ingeſtorum in alvo, hanc à calore circa ventrem adaucto oriri neceſſe, quo poſito ſitim ſubſequi neceſſe eſt quæ ante putrefactionem non aderat: Si vero fœtor à putredine maligna venoſum genus occupante oriatur, aut nulla adeſt ſitis, aut ratione febris aderat prius quam putredo induceretur: per putredinem enim humores majorem æſtum non acquirunt, ut [illegible]is ſupervenolat quæ antea non adfuerit: quando oppoſitum obſervatur quotidie, videmus enim ſimplices febres, ſummum incendium præ ſe ferentes, putredine accedente, propter quam malignæ evadunt, ſtatim mitiores fieri, ſitim ſedari, æſtumque & alia omnia accidentia, remi[illegible], quæ à calore dependent: unde *Galenus* 5. *Simpl.* hujuſmodi febres calore non admodum urentes eſſe adnotavit: Quoniam vero febres raro à principio putredinem hanc adjunctam habent ſed [illegible] ant[illegible]mmodo morbi progreſſu, quando humores a t[illegible] [illegible]lore corrupti: propriis ſpiritibus privantur, naturæque imp[illegible] deſtituti putreſcunt, eorum inſtar qui è proprio [illegible] ptac [illegible]lo eximuntur, inde fit ut in febribus S[illegible]tis urgeat, [illegible]e ſimque antequam fœtor excrementorum ap[illegible]pareat, qui malignæ putredinis ſit ſubo es. *Neque æſtus*, ſubjungit Hippocr. *neque alia cauſa adſit qua potuerit ſitim inducere*: ita enim Sitis erit ſignum fœtorem excrementorum ad inferiorem ventrem referendum eſſe, non ad malignam putredinem aut aliam cauſam. Huic ſigno aliud addidit, quo dictorum excrementorum fœtoris cauſa diſtingui poterit, videlicet urina, qualis ſecundum naturam eſſe ſolet, hæc quippe in excretione fœtidorum à maligna putredine immutatur: in alvi putredine nequaquam. *Proſper, Martianus comm. in citatum locum.* Allatis autem cauſis, quæ fœtorem excrementis conciliant, aliam efficaciſſimam adjunge, ipſorum ſcil. viſcerum putredinem, eorumque ſubſtantiæ corruptionem.

Porracea, nigra] Dejectiones nigræ, cujuſmodi eſt ſanguis niger, quæ ultro diffluunt, tum ſi cum febr[illegible]e tum ſi ſine febre calamitoſæ, Et quo plures dejectionum c[illegible]lores deteriores fuerint, eo calamitoſius. *Hippocr.* aph. 21.4. Nigræ, hoc eſt, in[illegible] p[illegible]e *Heurnio*, dejection[illegible]s quibus hu[illegible]or me[illegible]ncholicus, niger & fæculentus dejicitur. Qui quoniam propriæ ſubſtantiæ corruptione in vitio eſt, nunquam concreſcit extra propria conceptacula effuſus. Calamitoſa autem eſt dejectio, quod ſudumut humoris ſpeciem, & partium ſingulare vitium præ ſe ferant, & fractas naturæ vires arguant, ac retentricis facultatis ignaviam oſtendant, vi[illegible]ceris illius unde dimanant: ac pravam viſcere qualitatem conceptam: Adeo ut tollas licet humorem vitioſum, viſceris tamen generantis illud malum elui nequit, unde perennis generatio illius humoris, unde toto fere morbi tempore prodeunt. Et quo plures dejectionum colores, virides, lividi, cinerei, & dejectiones rufæ, vitellinæ, eo res ægri pejore ſunt loco, nam plures partes in vitio ſunt ac plurium affectionum, quæ contra naturam ſunt in corpore, ſymptomata ſunt, partium unde manant calamitatem arguunt, & partibus, per quas feruntur calamitoſæ ſunt.

Observatio III.

Dejectiones biliosæ, liquidæ ab inflammatione Iecoris in gangrænam deſinente.

FAmulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur cum febre, alvo modo adſtricta, modo admodum liquida, & plurima biliosa, liquationis inſtar egerens Hepar erat durum, magnum, albicans circa ventriculum; gibba parte prope coſtas nothas nigrum, plumbeum, &c. *Vide lib. de Febribus.*

L*Iquida plurima biliosa*) Qui juxta Medoſadæ viceum decumbebat, tenuia nulla bile tincta, aquoſa, multa dejiciebat, hypochondrium habebat tactui cedens & gibbum: *Hippocr.* lib. 4. Epidem. *Valleſius* in commen. hunc haud dubie laboraſſe morbo acuto ex pituitoſis & aquoſis, hiſque ſatis ſinceris: Omnia enim ſigna talium humorum ſemper fuiſſe, (ut hinc conſtet non omnes acutos morbos eſſe ex bile, ſed frigidæ etiam ſubjecto materiæ poſſe etiam celerem alterationem accedere) nam habebat multam dejectionem per totum morbum (quod multitudinis eſt) tenuium: Quoniam vero duplicia excrementa ſunt in nobis, bilioſa & ſeroſa addit ἄχολα, id eſt, minime bilioſa, ſed ὑδατώδεα, id eſt aquoſa: Hypochondrium autem quod illi erat tactui cedens & gibbum, i.e. molle & diſtentum quod aquoſæ (cum flatuoſa forte) materiæ redundantiam ſignificabat) huic durum fuit, ob Jecoris inflammationem, à quo multa genita bilis ſero permixta. Quales dejectiones ab Hippocrate ibidem annotatæ, *Dejectiones*, ait, *aquoſa cum ſub dio expoſita eſſent, ſuperne leves & tenues, valde ſimiles bili iſatodi, inferne vere ſubſidentiam habuerunt*, Significabat *ait Valleſius in comm.* hoc tenue & leve, iſatidi ſimile, bilem cum aqua deſcendere; nimirum ut in urinis repoſitis ſeparatur interne ſubſidenti, & ſuperne quiddam tenuiſſimæ telæ arenearum ſimile, læve & tenue, ita in pleriſque dejectionibus aquoſis. Refert vero id quod ſeparabatur id quod in iis latitabat.

Observatio IV.

Dejectiones cineritia, fætida, à meſenterio omnino ſcirrhoſo orta.

NOb. Vir pondus in ſtomachi ſentiebat fundo, ructus habebat fœtidos, flatus vagos murmurantes, Dejectiones cineritias, fœtidas, & ſæpius diarrhœas æmulantes. Illius meſenterium totum ſcirrhoſum & lapidoſum quaſi, In cujus venulis ſanguis ater, ſeroſus videbatur, &c. *Vide lib. 1. tit. de melancholia.*

Observatio V.

Chiloſa dejectiò à meſenterio ſcirrhoſis tumoribus referto, &c.

PUella 14. ann. penitus extabefacta obiit, Excrementa quotidie bis terve liquida & chylo miſta excernebat: Reperi meſenterium undique refertum tumoribus duris, atque ſteatomatibus, præcipue circa vaſa & venas quæ ad portam protendunt: hinc chylus per meſenterium & portam ad Hepar pervenire & per reliquum corpus diſtribui non potuit. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

Observatio VI.

Fluxus varius Meſenterii abſceſſum ſequutus.

ANno 1626. Julii 25. Franciſcus Caſtellus, Patavinus Chirurgus dexterrimus, ad ſenium vergens, temperamenti bilioſi, anno ſuperiore menſes decem Fluxu hepatico implicitus, continuo ſucci cichorii & abſynthii uſu, cum maſticho & rhabarbaro reſtitutus, nunc initio ſanioſa, deinde bilioſa & pituitoſa cum dolore viriúmque debilitate reddidit: Fæces, præter eas quæ clyſteribus evocatæ, nihil puris habebant: urinæ conſtitutio naturalis: *Pompeius Caimus* putabat eſſe Jecoris *ἀτονίαν* ſive infirmitatem, ex qua chylus ita crudus ad inteſtina remearet: *Ioannes Prevotius* credidit meſenterii abſceſſum eſſe: Nec abſonum eo rupto, loco nempe interiore, nullam perſenſiſſe febrem, à qua, ut & à torminibus, plane immunis erat: Recte divinaſſe docuit eventus, quum paulo poſt is medio exceſſiſſet. *Ioh. Rhodius cent. 3. obſervat. 95.*

M*Enſes decem fluxu Hepatico*) *Benedicto Silvatico* oblata eſt mulier à decennio paſſa tumorem in dextro hypochondrio, progreſſu temporis ſuppuratum, cum excretione materiæ ſanioſæ, fœtidæ, copioſæ, fere ſemper per alvum, quandóque etiam vomitum Tumorem, illum præteritum cenſuit non potuiſſe eſſe hepatis, quia viſcus princeps, ſanguificationi deſtinatum, tandiu tumorem illum abſque inſigni labefactione calidi innati tolerare non potuiſſet. Addit quod febrem habuiſſet continuam, cum macie totius & menſtruorum ſuppreſſione: Ideóque cenſet tumorem illum in meſenterio genitum fuiſſe, quod ſæpius ſit ſentina multorum excrementorum, atque obtuſi ſenſus cum ſit, diutinas tolerat affectiones, & in quo non raro ſuboriuntur apoſtemata ſuppurantia, qualia frequentiſſime ab eo fuerunt obſervata, quæ tandem ſubſidebant per dejectiones purulentas, iterúmque ſtatutis temporibus recurrebant, & obliteſcebant denuo per ſimiles dejectiones: non raro cruentas, ita ut impoſuerint quibuſdam, illas pro dyſentericis habentibus: *Vide conſult. 87. cent. 2.*

Observatio VII.

Alvi profluvium albicans à vitio jecoris excitatum.

§. 1. PUer Ictericus alvi profluvio albicante laboravit: vitioſum erat Hepar & velut [illegible] *Vide tit. de Ictero.*

§. 2. Fœ-

§. 2. Fœmina ſi quando fæces deponeret, albidæ illæ erant: Hepar erat durum & folliculum fellis exhibebat in ſeſe collapſum & fere totum conſumptum. *Vide Tit. de alvo adſtricta.*

FÆces [illegible]lbæ, ſi [illegible]mul al[illegible] adſtricta, obſtructionem cyſt[illegible] felleæ, [illegible] meatuum oſtendunt, ex bilis de[illegible] quæ fæ[illegible]s colore flavo vel rufo tingere ſolet, ac fa[illegible]tatem [illegible]xpul[illegible]icem inteſtinorum laceſſere: Notandum autem obſtructionem illam aut meatuum occluſionem, obſidere poſſe non modo ductus qui ad inteſtina tendunt, ſed & eos qui in jecore ad cyſtin & meatus choledochos: Poteſt & fieri ut hepar debile vel non generet bilem, vel genitam non excernat.

Observatio VIII.

Tenuium & aqueorum Dejectio ob infarctum coli inteſtini.

IOh. N. nihil niſi liquida aſſumebat, cum ventris dolore: quæ alvo excernebat aquea erant & velut filtrata, Colon fartum erat & omnino repletum nucleis ceraſorum & prunorum. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio IX.

Dejectio purulenta à pulmonibus & meſenterio.

REx Chriſtianiſſ: Ludovicus XIII. fluxu purulento tabeſcens obiit. In eo deprehenſus pulmo in purulentiam abjiſſe, hepar exſuccum, meſenterium & colon pure diffluens. *Lyonnettus de morbis hæreditariis p. 79.*

AFfectus [illegible]tum in abdomine fuit, at obſcurum quomodo illius vitia ad pulmones fuerint traducta: Communes viæ notæ, de alia *[illegible]* an ſit cogitandum neſcire cogor: *Merletus* veſter puris in tuſſientibus exſcreatum ex inferioribus deducit, ſed vias ignorat: In avibus res expedita, in quibus pervius commeatus inter thoracem & ventrem infimum patet. *Th. Bartholinus cent. 4. Epiſt. 99.*

Fluxu tabeſcens obiit) Pulmonum & thoracis affectionibus alvi dejectiones utiliter ac nonnunquam exitiales ſuccedunt: Tenuia ſcil. tranſcolantur in ventrem, craſſa intra thoracem hærent, [illegible] facultate ſoluta morbo non ſolu[illegible] mors accedit: Quia à thorace in ventrem expedita via non eſt, & ea pars debilitatem omnium minime poteſt ſuſtinere, quia indiget motu vehementi, & ob alterum non purgatur, ob alterum facultate cito deſtituitur. *Valleſius 5. Epidem. p. m. 582.*

* *Meſenterium & colon pure diffluens*] Notat *Riolanus Encheir. l. 2. c. 17.* Solum colon præ cæteris inteſtinis obnoxium eſſe exulcerationi quæ pus producit, quod multi manare putant à meſenterio ulcerato, & infeliciter utuntur purgantibus & clyſmatis, quæ magis irritant, foventque malum & adaugent: Quia ejus extremitas, juncta inteſtino recto carnoſ[illegible] eſt, ibi abſceſſus dolorifici generantur, qu[illegible] pure excreto ocyus ſanantur quàm ſi à meſenterio prodeant.

Observatio X.

Dejectio purulenta à meſenteriis abſceſſibus producta.

LOngæ moleſtæque ægritudinis in Nobiliſſimo Viro, nuper defuncto compendium faciam. Abſceſſibus ſcatebat meſenterium à longo viſcerum vitio, nativa diſpoſitione, continuatis ſtudiis, & obſtructis hæmorrhoidibus: Continuo per alvum purulentam materiam excrevit, ſubinde eandem per lotium, ut jurares renes eſſe offenſos: ſemper tamen fæces alvinæ pure prodiere, unde extra inteſtinum rectum, cujus ſphincter dolebat, & exiguo foramine tuberculi patebat, ſedem affectam ſuſpicabamur. Nempe glandulæ meſenterii apoſtemata congeſſerant, quibus maturis ruptiſque pus eructabatur: remittebant ſubinde dolores expurgato copioſe pure, ſed coacervata materia & ad ſuppurationem maturante, dolores & febris in dies ſingulos oriebantur, ex Coï præſagio, túmque pure ad librarum pondus prodeunte, levabatur, donec idem malum quaſi per circulum rediret: Tormina circa umbilicum, & ruptio quaſi veſiculæ in abdomine ante ſentiebantur quàm pus efflueret: Dolorum, puris, patientiæ ægri conſtantis nullus modus. Omnium remediorum ſucceſſum pertinax malum & locus abſtruſior fruſtrabatur, oneratis vexatiſque ita interioribus, natura tandem copia preſſa puris exitum moliebatur. Inter os ſacrum & coxendicis, in muſculis femoris, tuberculum ortum, quo aperto pus copioſum effluxit: hine pertingebant dolores ad ſcapulam ejuſdem lateris ſiniſtram, forſan per lacteum thoracicum ex abdomine ad axillas protenſum, &c. Puris effluvium demum cum vita ceſſarunt. *Th. Bartholinus centur. iv. hiſtor. 96.*

Observatio XI.

Dejectiones purulentæ à putri Meſaræo manantes.

DOmina N. poſt excretionem bilioſorum ſequuta ſunt purulenta, quæ à putri meſaræo manarunt. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

P*Vtri Meſaræo*] A prægreſſa vomica pus ſi erumpat in alvum, meliori loco ſunt res ægri: Pus alio ſi eructetur, neque meatum aliquem excretioni idoneum reperiat, hypochondriacus, aut colicæ ſimilis affectus non raro oboritur: Sin vero in abdominis capacitatem, ſeu intermedium membranarum Meſenterii ſpatium eruperit, tunc fomitem putredinis exemplo concipit, membra vicina virore inficit, vel acredine erodit, nihil non corruptela ſua polluit, & malorum graviſſimorum, cumprimis vero ſphaceli author eſt. *Iacotius comm. ad aph. 9. Hippocr. lib. 3. coacar.* Purulenta autem in prædicto Dom. quanquam viam per alvum nacta ſint, putre tamen Meſaræum fidem facit partem purulentiæ in cavitatem abdominis decubuiſſe: Sanies verò Meſenterii, juxta *Avicennam lib. 3. fen. 14. tract. 3. cap. 11.* diſcernitur ab illa quæ ab hepate defluit, eo quod hanc ad rubedinem vergere, ſanguinemque corruptum indidem adnuxtum habere conſtat: Illam autem ad albedinem, vel citrinum inclinare colorem ſenſus arguat.

A Meſaræo manarunt] Pus per alvum interdum dejicitur, idque ex partibus vicinis, ex cavo hepatis, vel abſceſſu aliquo in meſenterio latente facile fieri poteſt. Hoc vero admiratione dignum eſt quod etiam à partibus remotis, ut artubus, materia per alvum evacuatur. Id quod Comiti *Mansfeldiano*, tormento manuali ad ſiniſtri cubiti articulum vulnerato accidiſſe refert *Parens lib. 10. cap. 12.* Ægro enim diarrhœa ſupervenit, qua purulentam & fœtidam ſaniem, à brachio & vulnere manantem reddebat; Idem etiam aliis duobus accidiſſe teſtatur *lib. 16. cap. 49.* Neque hoc impoſſibile eſt: Si enim in febribus natura ſponte ſæpe, tum etiam medicamentis irritata, in aliis membris vitioſos humores, in vena cava paſſim latitantes, à bonis humoribus ſeparare, cóſque per ventrem evacuare poteſt, cur non etiam ſaniem à magnis vulneribus in proximas venas ſeſe inſinuantem per alvum expellere poſſit? *Scaenrt. pract. lib. 3. part. 2. ſect. 2. cap. 7.* Humorum autem transfuſio, ſeu μεταχώρησις *Galeno* ignota non eſt, quum lib. de *Plenitudine cap. 11.* craſſis & glutinoſis humoribus intra venas collectis non facilem eſſe ait: Puri autem, tenuitatis & nobilitatis ratione liber eſt excurſus in partes etiam diſſitiſſimas: Eam autem transfuſionem non à venis ſolùm in arterias & viciſſim fieri ſtatuit ſed ab iis in nervos, ut ab his in illas. 6. enim aphor. 26. (ait) *In febre ardente tranſlatio, ſic in omni alia febre poteſt fieri, & omnino ex arteriis & venis ad nervos transfluxus humorum, ſicut rurſus ex nervis ad has.* Quod ſi ex nervis, etiam ab artubus, in loco remoto, mediante ſanguinis circulatione, quæ ad habitum uſque corporis pertingit, cui ſunt arteriæ & venæ, harum autem (*venarum*) munus eſt alimentum cutis & ſubjacentium partium, ſuperfluum à nutritione, ad cavæ ramos majores, truncúmque ipſum revehere; ac ſimul pus obvium, quod à natura ſecretum ad excretionum loca amandatur. *De puris excretione per alvum ex ulcere brachii vide Salvaticum cent. 2. conſul. 89.* De purulentis per alvum dejectionibus conſule *Schaerrum lib. 3. p. 2. ſect. 2. c. 7.*

Observatio XII.

Purulenta Dejectio ab abſceſſu Pleuræ.

EMpyematicus lateris apertionem recuſavit: Pus ab apoſtemate in pleura & muſculis intercoſtalibus, diaphragma corroſit, hinc inteſtinum rectum perforans, ventriculi & inteſtinorum tunicarum exteriorum ductum ſequutum, unà cum excrementis foras prodibat. *Vide lib. 2. tit. de dyſpnœa.*

Observatio XIII.

Puris dejectio à vomica in Hepate.

QUidam febris, dolor ſupra regionem hepatis, diarrhœa, dyſenteria, tandem Puris graveolentis copioſa per alvum dejectio. Vomica in hepate, cum maxima puris coacervatione reperta eſt. *Vide lib. 2. tit. de Laterum dolore.*

Observatio XIV.

Puris per anum & vulvam excretio, ob fiſtulam in collo uteri ad anum pervenientem.

VXor N. pus per anum & collum matricis quandoque excrevit. Aperto collo matricis, comperi fiſtulas duas ad anum vergentes, ita ut excrementa tenuiora poſſent ad collum uteri pervenire. *Vide tit. de ventris tumore.*

Observatio XV.

Nigrorum dejectio à quadam facta cui Pancreas ſcirrhoſum repertum eſt.

PAncreas aliquando in ſcirrhum abit: ab eo ſi comprimitur vas breve: humor melancholicus in ventriculum & inteſtina remeat: hinc Dejectio nigra, quod vidi ex filio N. *Vide tit. de Vomitu.*

Om-

OMnem atram & æruginoſam bilem à ſucco Pancreatico acidiore deduci *Regn. de Graaf Tractatu de* [illegible] *ſucco, cap.* 8. Qui [illegible] nonnunquam *ac*, el acidum ſpirant, vel pel[illegible] æ[illegible]æ, aut ma[illegible]tiæ flamneæ ſtatuta ipſam [illegible] [illegible] mani-feſtam effervescentiam excitant [illegible] quam [illegible] niſi ab acid[illegible] contingere poſſe nemo non novit, qui Chy[illegible] m[illegible] tantummodo limine [illegible]: Unde ſuum cog[illegible]ntur tarem errorem qui omnem Bilem atram vomitu, aut alvi deje[illegible] prodeuntem è fellis fol-liculo [illegible] iene p[illegible]odiſſe affirmarunt. Hæc omnia non parum [illegible]ufirmantur [illegible] experimento ali-quando à nobis in cane [illegible]. In cuj[illegible]s viviſectio-ne, aperto inteſtino duodeno, reperimus ex atro vi-reſcentem liquorem, qualem nobis veteres atram bilem deſcripſerunt, cujus intimam cognitionem [illegible]aſſequeremur, omnes vias per quas aliquid ad inteſtinum illud transferri poſſet ſedulo examinavi-mus, Et cum præter Ductum bilarium, Pancrea-ticum & Ventriculum, nulla unquam viu percepti-bilis via aſſignata ſit, per quam notabilis humorum quantitas inteſtinis ſuppeditatur, judicavimus in una ex [illegible]ls ejus mineram delitescere, quapropter ſingulas illas vi[illegible]s examinavimus, Et in prima inve-ni Bilem naturaliter conſtitutam, hoc eſt ex viridi flaveſcentem: In ſecunda obſervavimus ſuccum Pancreaticum inſtar aquæ ſtillatitiæ limpidiſſimum: In tertia alimenta ſemicruda, & colorem ex albo ci-nericium habentia notavimus: Cum itaque nec He-par, nec Pancreas neque etiam Ventriculus Atram illam Bilem ad inteſtinum hoc demandaſſet, ſuſ-picari cœpimus annon ex duorum vel trium illorum humorum ſibi invicem promixtorum unione Atra bilis illa emergeret: De qua te ut certiores evaderemus, Bili è veſicula ſua edu-ctæ ſpiritum vitrioli affudimus, atque ſimul jun-cta in Solis æſtu collocavimus, unde talis fere ex atro vireſcens liquor excitatus eſt, qualem primo in tenui inteſtino inveneramus: Hinc concluſimus prædictum humorem, Atram bilem appellatum, non ex hac aut illa parte promanaſſe, ſed in duodeno inteſtino genitum fuiſſe: quatenus ſcil. bilis color naturalis ab acidioris ſucci Pancreatici concurſu in atrum ad viridem flecten-tem immutatus fuit.

Pancreas aliquando in ſcirrhum abit, ab eo ſi com-primatur. Scirrhoſam ſubſtantiam, lapidibus refer-tam, & ingentem molem ſi acquiſiverit Pancreas, lo-co quo vaſa ſanguinea, ut quidam volunt, ne à verte-bris vel aliis partibus lædantur, defendet, ipſa gra-viter comprimendo afficiet, & impediet ſanguinis motum circularem, unde variæ oriuntur inflamma-tiones, diſtenſiones, obſtructiones, & alia quæ communem viſcerum uſum impedire apta nata ſunt: Præterea mole ſua etiam ventriculum compri-mendo, ab officio ſuo non parum impediret; Quan-do vero inflammatum aut apoſtematum eſt, eadem fere cauſabit incommoda ac reliqua viſcera eodem modo infecta. *Idem de Graaf de Succo Pancreati-co cap.* 8.

Observatio XVI.

Nigrorum, vel ſanguinis dejectio, ab Hepate vel Liene tranſmiſſorum &c.

§. 1. HErmannus N. ſenſit circa Hepar vehementes dolores, perpetuo Nigra dejecit. Hepar circa lobos extremos valde nigricans videbatur, Iridem & Ren dexter, Splen quoque vehementer ea parte qua alligatur, nigricabat, Inteſtina prorſus livida, prop-ter contenta ſimilia excretis. *Vide tit. de Singultu.*

§. 2. Quidam conqueſtus de doloribus ſiniſtri hypochondrii, poſt excrevit cum alvi fæ-cibus, & ſine iis, ſanguinis atri copiam & fruſta carniformia: Repertus eſt Lien extus inte-ger, intus inſtar amurcæ. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§ 3. In quodam qui rejectione ſanguinis per ſuperiora & inferiora, à Liene prodeuntis interiit, deprehendi vas Breve minimi digiti magnitudine latum & in ventriculum adaper-tum. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 4. Vir melancholicus, Scorbuticus, ſubito ſanguinem vomuit, cum dejectionibus nigris, picis inſtar. Ventriculus & Inteſtina atramento quaſi ſutorio oblinita, Jecur ſcir-rhoſum per totum tuberoſum. *Vide tit. de Scorbuto.*

ACcidit ut plane nigra per alvum dejiciantur. *Petrus Salius Diverſus* tamen monet Medicos ne ſemper ejuſmodi dejectiones timeant, quod quæ-dam abſque periculo fiant: Quibus vero notis diſtin-guantur, has tradit. Si iſtæ excretiones contin-gant in morbis acutis, & materia educta non ſit atra bilis, ſed vere melancholicus humor, qui eſt fæx ſanguinis, quandocunque eveniunt, omni ca-rent diſcrimine, & ad bonum terminantur exo-nerata per has à gravi materia natura ipſa. Si enim ſplen præter naturam ſeſe habeat, limoſa hæc ma-teria plurima accumulatur circa viſcera, in venisque illis communibus; & ſi abundantior colligitur, etiam in meſenterio & circa pancreas, quæ totius corporis veluti altera ſentina eſt, aggregatur: quæ tandem cum gravis admodum fuerit, inſurgente vi expultrice, natura ejus expulſionem tentat, hinc-que dejectiones fiunt nigerrimæ, quibus aliquan-do & ſimul connectitur ejuſdem ſuperfluitatis vo-mitus, ita ut ſpecies choleræ videatur: Sin vitium accedat viſcerum, ipſaque eorum ſubſtantia labe-factata ſit, nec ſolum συναθροισμὸς humorum, per-nicioſæ ſunt ejuſmodi dejectiones.

Observatio XVII.

Nigrorum dejectio à vena Porta diſruptione in cavo Jecoris.

PRinceps poſt ventriculi dolores nigra dejecit: Ventriculus ſanguine concreto erat ſemi-plenus, Et in cavo Jecoris venæ Portæ diſruptio reperta. *Vide tit. de Ventriculi dolore.*

N*igra dejecit*] Sanguinis ſcil. concreti partem qui in ventriculo repertus eſt: Nec enim à Jecore deducendus, ſi ex Harvéana circulatione Venæ Portæ & arteriæ ad hepar ſanguinem perducunt: Ex hepate enim ad meſenterium pervenit nihil, niſi per novos ductus lymphaticos, vel per porum cholodochum: Quicquid igitur excrementis alvi miſcetur, niſi vel biles ſit vel aqua, ex arteriis meſentericis expurgatur, quæ à corde dependent; Effuſio ſanguinis è Portæ diſruptione, alibi quàm in cavum abdominis fieri non potuit.

Nigra] Nigræ dejectiones (*Juxta Sennertum Pract. lib. 3. part. 2. ſect. 2. cap. 7.*) ſunt triplices, prima eſt ex ſanguine, qui è venis excidens in grumos concreſcit aterque fit, quem *Hippocr.* *μέλαν αἷμα* vocat: 2. eſt ex humore melancholico naturali, ſeu fœce illa ſanguinis quæ circa lienem colligitur, & fuſa liquatáque manat, nec in grumos concreſcit: 3. eſt ex bile atra, quæ colore nigra eſt, ſplendens atque acris: Primi generis dejectio non ita periculoſa eſt, niſi forſan ſanguis putreſcat, atque veneni naturam induat, cauſa ſit magna, unde illa ſanguinis collectio provenit, (qualis in Principe cui venæ Portæ diſruptio facta eſt) 2. equidem ſæpe fit cum ægri commodo, lienis tamen & vaſorum ſplenicorum debilitatem arguit: Ideóque videndum an talis evacuatio fiat per criſin & à naturæ robore, an verò ſymptomaticè: 3. peſſima eſt, utpote quæ acidit ab humore peſſimo.

Observatio XVIII.

Sanguinis dejectio à corde & ſupernis partibus ad inteſtina transfuſi.

PUella colico dolore atroci afflicta, per biduum ante mortem copiam ſanguinis nigerrimi dejecit: In venis & cordis ventriculis nullus ſanguis inventus eſt, quia natura extremo conatu totum ad inteſtina detruſerat. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XIX.

Excretio ſtercoris ex abdomine per fiſtulam, vulnus ſequutam.

CApitaneus quidam in ventre vulneratus, ſtercus per fiſtulam, quæ ſanato vulnere illic remanſerat, multos annos incolumis alioquin & ſuperſtes excrevit: cujus cauſam inveſtigans ex anatomicis obſervationibus, certis argumentis collegi inteſtinorum vulnera, ſi illis in locis ubi carneæ muſculorum abdominis portiones exiſtunt, ventrem penetrent, agglutinatis tunc mutuo utrinque & inteſtinorum & muſculoſæ carnis vulnerum in ambitu labiis, viam fieri poſſe per quam ſtercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur; eáque vulnera licet conſolidari nequeant: minime tamen eſſe lethalia: quod etſi rarum ſit, tamen & in aliis partibus, ut veſica, accidere notum eſt. *Platerus obſervationum p. m. 880.*

Observatio XX.

Fæcum involuntarius exitus & ani prolapſus, à nimio cerebri & ſpinæ dorſalis madore.

JOhannes N. (*Vide tit. de Phthiſi lib. 2.*) incontinentia fæcum laboravit, cum inteſtini recti prolapſu: Caput erat illi naturali majus, adeo ut cranium p. n. extenſum eſſet: Spinam dorſi, & nervos inde prodeuntes madidos adeo, ut & ipſa oſſa flexilia eſſent &c.

Observatio XXI.

Fæces per vulvam excreta.

INterdum inteſtinum rectum p. n. clauſo ano in veſicam terminatur, & ſimul cum urina fæces alvi per penem (quod ſemel in puerulo recens nato vidimus) vel per vulvam (quod itidem in puellula ſemeſtri conſpeximus) excernuntur. *Gothofredus Moebius Fundam. Medic. Phyſiolog. cap. xix.*

Observatio XXII.

Tumor circa umbilicum diſruptus, è quo ſtercora purulenta exierunt, ob vitium inteſtinorum tenuium corroſorum.

VXor N. dolebat circa umbilicum, ubi excitatus Tumor, è quo rupto egreſſum eſt pus cum ſtercoribus: Tenuia inteſtina inventa ſunt à putredine corroſa. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XXIII.

Alvi excrementa cum urina reddita, ob laceratam veſicam à carnoſitate putri in recto inteſtino, è regione veſicæ.

SEcto cadavere Petri de Schardes, re Medica illuſtris, præter lapides renum prodigioſos repertos, etiam in recto inteſtino, è regione colli veſicæ, inventa eſt carno-

ſitas

ſitas putris, quæ ſua putrilagine veſicam ita laceraverat, ut inteſtinorum excrementa ante obitum unà cum urina redderet ad miraculum uſque. *Ferrandus Senior libello de Nephritide.*

Observatio XXIV.

Alvi fæces cum urina emiſſa ob rectum inteſtinum veſicæ implantatum.

§. 1. LApicidæ cujuſdam Schaphuſiani filius clauſo ano natus eſt, qui diebus aliquot paucis, quibus ſupervixit, una cum urina ſtercus per penem excernebat.

Puelli cadavere diſſecto, deprehenſum fuit rectum inteſtinum, non ad nates ferri, ſed veſicæ implantatum; quæ cauſa fuit cur cum urina alvi fæces excerneret. *Ex obſervation. Coſmæ Holſtzachii Poliatri Schaphuſiani.*

§. 2. Matrona Geneventis filium peperit qui clauſo ano excrementa per ductum urinarium ſimul & urinam excernebat: Acceſſito itaque Medicorum & Chirurgorum Collegio, nullus in ea fuit opinione ut de ani inciſione quicquam tentaretur: Tandem quum excrementa indureſcerent, nec per ductum illum anguſtum amplius permeare poſſent, inflatus eſt venter, exorta eſt febris aliaque ſymptomata, ita ut xvij. ætatis die è vita diſceſſerit.

Aperto cadavere inventum eſt inteſtinum rectum adnatum fundo veſicæ. *Fabritius Hild. centur. 1. obſervat. lxxv.*

D*E ani inciſione &c.*) Quæ plane inutilis fuiſſet, & noxia, quandoquidem via inſolita & alieno canali fæces expellebat natura. De ani non perforati apertione conſulantur inter recentiores: *Scultetus* Tabul. 14. figuris 20. & 21. *I. Van Horne*, Microtechn. §. 15. & 31.

§. 3. Puellus alvi excrementa per lotium tranſmiſit: Extremitas recti inteſtini corpori veſicæ inſtar Ureterum inſerta erat. *Vide tit. de Alvo ſuppreſſa.*

Observatio XXV.

Fæcum per umbilicum exitus poſt ruptum Tumorem muſculorum abdominis, ab ulcere Coli inteſtini.

ADoleſcens 12. annos natus, cacochymicus, tumore inſigni duro & dolorifico muſculorum rectorum abdominis ab umbilicum laborabat: Rupto tumore, excrementa hanc viam iniere, ut per hebdomadas quatuor aut quinque, nihil per alvum egeſtum ſit.

Ego ventrem diſſecui, & 1. Inventa ſunt excrementa in vacuo ventris ſanguine ſuffuſa, 2. In colo verſus hypochondria ſiniſtra ulcus oblongum & calloſum &c. *Vide hiſtoriam integram cap. De Tumoribus ventris ex Fabritio Hild. centur. 1. Obſerv. 51.*

Observatio XXVI.

Fæces per umbilicum excreta ab inteſtinis diverſis locis perforatis.

VIr quidam per umbilicum fæces reddebat, partem tamen etiam per alvum excernens: poſt alterum circiter menſem obiit. Chirurgus pulverem adſtringentem inſperſerat foramini, ratus hoc pacto inteſtinum perforatum conſtrictum iri.

Sed aperto cadavere tota ventris capacitas ſtercoribus repleta viſa eſt: & inteſtina diverſis locis perforata, apparuerunt, unde excrementa prodibant: Peritonæum quoque inteſtinis arcte alligatum, ſeu potius adnatum conſpiciebatur. *G. H. Velſchius obſerv. xlv.*

I*Nteſtina diverſis locis perforata*] Meliore eventu cuidam inteſtina eroſa, ita ut per foramina ſtercora exirent: jam prope deſperato coaluerunt decocto eupatorii cannabini cum vino parato, & poto & olcetibus inſperſo: *Idem ibidem*, Et nos anno 1658. coaluiſſe ſcimus uſu decocti traumatici mulieri pagi, Travers dicti, in ditione Neocomenſi, cui lumbrici aliquot per inguen dextrum exierant: Quomodo autem fæces alvi per fiſtulam, à vulnere abdominis relictam, abſque valetudinis diſpendio expellantur, docet *Platerus* in Obſervationibus, Capitaneus, *inquit*, quidam in ventre vulneratus ſtercus per fiſtulam, quæ ſanato vulnere illic remanſerat, multis annis incolumis alioquin & ſuperſtes excrevit: Cujus cauſam inveſtigando, ex anatomicis obſervationibus certis argumentis colligo inteſtinorum vulnera, ſi illis, in locis ubi carneæ muſculorum abdominis portiones exiſtunt, ventrem penetrent, agglutinatis tunc mutuo utrinque & inteſtinorum & muſculoſæ carnis vulnerum in ambitum labiis, viam fieri poſſe per quam ſtercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur: eâque vulnera, licet conſolidari nequeant, minimè tamen eſſe lethalia; quod licet rarum ſit, tamen & in aliis partibus, ut veſica, accidere ſuo loco dictum eſt.

ANA-

ANATOMIÆ PRACTICÆ LIBRI TERTII,

SECTIO XIII.

DE ADSTRICTIONE ALVI

Observatio I.

Alvus adſtricta ob multiplex inteſtinorum vitium 1. Eorum ariditatem & concidentiam 2. Calculos in iis incluſos. 3. Carneas excreſcentias in craſſis. 4. Sphacelum cum inflatione; Excretricem eorum ablatam. 6. & 7. Conſtrictionem à callo. 8. Spaſmodicum eorum affectum. 9.

§. 1. ADOLESCENS per hebdomadas 4. aut 5. nihil per alvum egeſſit, ventre diſſecto inventa excrementa in vacuo ventris inteſtinis ſuffuſa; Inteſtina præter naturam ſita, mire intertexta, In colo verſus hypochondrium ſiniſtrum, ulcus oblongum & calloſum, Colon etiam mire diſtentum &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 2. Cuidam inteſtina ab uſu decocti columbini cum ſaſſafras concidere. *I. Rhodius cent. 2. Obſerv.* 83.

A Simili caſu obſtinatam alvum deprehendiſſe ſe Excell. *Bartholinus* cent. 4. hiſt. 40. Monachum, *ait*, novi, quoties alvum exonerat adeo delaſſari ut cibo reſtauratore indigeat ſtatim, nam extrema omnia inſtar morientis frigent, & artus vacillant: Olim hypochondriacus fuerat, & frequenti calidarum ſulphureaiumque aquarum uſu vitium illod contraxerat, ut exſiccatas fibras corrugatáve credam inteſtina, & motum periſtalticum impeditum, & anguſtiam meatus inductam.

§. 3. Craſſior pituita in Cœci aut Coli inteſtini cellulis diutius coercita, nonnunquam concreſcit in calculos & alvum cohibet: Quales ſæpe vidimus inſtar nucis juglandis. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

§. 4. Vir Illuſtris variis ſpaſmis tentatus phthiſicus obiit, Alvum continuo adſtrictam habuit, Inteſtinis majoribus excreſcentiæ quædam carneæ, inſtar auricularum muris adnaſcebuntur; plurimæ ex utroque inteſtinorum, Coli & Recti latere &c. *Vide lib. 1. ſect. 13. obſerv.* 1.

* *Excreſcentiæ quædam carneæ*) Alvi obſtructionis pertinacis à ſimili cauſa meminit G. Chr. *Wincle*r*us* obſerv. 97. Miſcell. Curioſ. ann. 6. & 7, Puellus, *inquit*, duorum annorum ab initio vitæ ſemper obſtructionibus erat obnoxius, omnibus conſuetis abſque emolumento adhibitis, Tandem ex improviſo per ſeceſſum excrevit maſſam carneam inſtar renis vervecini, in cujus medio erat locus ubi inteſtinis adhæſit; Obſtructionibus vero alvi amplius non infeſtabatur, quod manifeſtum reddebat hanc excreſcentiam carneam tantummodo illis cauſam præbuiſſe.

§. 5. In hypochondriaco adfuerunt obſtructiones alvi: Inteſtina illi in latere dextro livida, nigricantia, ſphacelata; Coli pars ſuperior inflata, Inferior ſanguine concreto fæculento plena. *Vide tit. de Inappetentia.*

§. 6. Quidam ſutor per menſem aut ultra fæces alvi non excreverat, & multis clyſteribus ac purgantibus fruſtra uſurpatis tandem interiit.

Aperto cadavere, omnia inteſtina inventa ſunt fæcibus, aut alimentis, vel potulentis omnino repleta, inſtar ſanguiculorum, vulgo *Boudins*, quod judicatum fuit à facultate inteſtinorum expultrice abolita proveniſſe. *Riverius ex communic. Sam. Formii. Obſ.* 18.

§. 7. P. Blanc tenſione dolorifica ventris cum febre afflictus, nihil per ſeceſſum rejiciens &c. Inventa ſunt inteſtina craſſa livida & ſemicorrupta, unumque ex iis perforatum, in abdomine vero multi humores fœtidiſſimi &c. *Vide tit. de ventris doloribus.*

§. 8. Religioſa mulier inteſtinorum doloribus multis jam menſibus urgebatur, & Alvus nil niſi ægre & durum, idque decimo tantum quoque die reddebat.

Mortuæ corpore inciſo, inventa ſunt inteſtina altiore callo conſtricta, adeóque iter anguſtum relinquebatur ut dejectiones ægre tranſmitti poſſent. *Benevenius de Abditis c.* 30

§. 9. *Iuvenis* fractus acerbitate partim dolorum abdominis, partim vehementia convulſionum, tandem paralyticus obiit: Inteſtina, quanquam cruciatu per plures dies afflicta atque immedicabili fere ſegnitie laboraſſent, tamen integra & inculpata fuerunt, Sed

ubi

ubi ad caput ventum, ſerum multum inter cranium & meninges diffuſum repertum, circa principium ſpinalis medullæ &c. *Vide tit. de Convulſione lib. I.*

Observatio II.

Alvus cohibita ob ſiccitatem viſcerum & inteſtinorum, è quibus Duodenum ſtercore infarctum erat.

IO. Preſſius, Medicus Romanus, ſe in cadavere Capucini vidiſſe aſſerit Duodenum intectum undique repletum ſtercore, coloris atri, levi & duriſſimo; quod in plures partes diviſum tubera ad unguem æmulabatur, ſine tamen magno fœtore; quod à calditate maxima ortum habuiſſe credibile eſt: Pater ille cum prius juris, alteriuſque rei cochlear ſumeret, ſtatim vomebat, & cum vomitu magnam pituitæ vitreæ quantitatem excernebat, abſque eo quod ullus tumor, ulluſve ſtomachi vicinarumque partium dolor adeſſet.

ID à quo evenist conjectura aſſequi poſſumus: nam cum Pater prius fere quotidie quintam roriſmarini eſſentiam ſumeret, ſi quis diceret ex hoc ortum ſumpſiſſe; forte veram morbi cauſam indicaret: medicamenta enim Chymica ſicut aliquando mirabiles producunt effectus, ita ſæpe abſque modo & menſura adhibita ſunt tanquam gladius in manu pueri: Facile illa quinta eſſentia ſicut hepar excalfacere, ita qualitate ignea humidum ventriculi abſumere potuit. *Dom. Panarol. Pentec. 2 obſ. 29.*

Quod à calditate maxima) Quæ diaphoreſin nimiam inducit: Ab hac autem alvum adſtringi obſervat *Willis*, adeo ut multis quibus vix officio fungebatur ea de cauſa, id conſilii dederit ut mature de lecto ſurgerent, quod tepore diaphoreſin liberiorem procurat: In meo etipſo id experiri licuit, cui ſponte alvus horis matutinis commovetur; at ſi forte ob negotiorum urgentiam naturæ debitum non exſolvam, atque vel ad horulam cohibeatur, vix deinceps tota die ſtimulum perſentio, ſcybala & induratas fæces ægre dejiciens, quæ matutinis horis, & ſolitis, debita conſiſtentia exeunt: Ab exercitio ſcilicet liquidior excrementorum pars abſorbetur, reſtibili craſſiori & terreſtri.

Observatio III.

Alvus immorigera ob vitium ventriculi & inteſtinorum inflatorum, nigricantium. 1. Ob Steatome in fundo ventriculi. 2. Abſceſſum circa hujus fundum. 3. Situm ejus & coli p. nat. 4.

§. 1. VIr melancholicus alvum habebat adſtrictiorem: Ventriculus illi & inteſtina inflata nec non nigricantia, interius atramento quaſi ſutorio oblinita. *Vide tit. de Scorbuto.*

* *Vir melancholicus*) In quo temperamento dominatur Succus Pancreaticus auſterior, ab auſtero autem ſucco excrementa non tantum incraſſantur, & ad motum ineptiora redduntur, verum ipſa inteſtina quoque corrugantur, & ad perficiendum motum periſtalticum ſegniora evadunt.

Ventriculus & inteſtina inflata) Flatus à viſcoſa præſertim pituita, & quidem ſimiles producuntur, à quibus alvi excrementa indurantur, & ſic ad ſui motum ineptiora fiunt: quin ab iiſdem non raro inteſtina ita diſtenduntur, ut ad ſui contractionem contentorumque expulſionem inepta fiant: Uberem quoque flatibus materiam præbet ſuccus melancholicus.

§. 2. Quidam xl. annorum obſtructione alvi ſæpe laboravit, poſt mortem repertus ingens abſceſſus circa fundum ventriculi, ex eo genere qui Steatomatici dicuntur, ad magnitudinem anſerini ovi, qui ſatis durus fuit redditus. *Ex Ioach. Camerarii. Obſerv.*

§. 3. Quidam obſtructione alvi ſæpe laboravit: Poſt mortem repertus ingens abſceſſus ſteatomaticus circa fundum ventriculi. *Vide tit. de vomitu.*

§. 4. Studioſus ventriculi debilitatem paſſus eſt ob denegatam excrementorum ejectionem: Ventriculus in ſiniſtro thoracis latere latitabat, cum parte coli &c. *Vide tit. de Vomitu.*

Observatio IV.

Alvi adſtrictio ob Pylorum cartilaginoſum redditum.

MUlier (*de qua tit. de vomitu.*) per ſemannum alimenta aſſumpta evomebat, atque alvi dejectiones paulatim magis magiſque imminuebantur, itaut tandem vix quatuor ſeptimanarum ſpatio ſemel alvum dejiceret, In illa Pylorus cartilaginoſus inventus eſt, adeóque anguſtus ut majorem aciculam duntaxat tranſmitteret.

P*ylorus cartilaginoſus*) *Bened. Silvatico* propoſitus fuit caſus virginis veſtalis, cui alvi adſtrictio adeo gravis, ut biennium cum dimidio nihil alvus dejecerit, cum vomitu chyli rudiret confecti: Cujus affectus cauſam cenſet Pylori anguſtiam, ſicque ratiocinatur conſult. 98. cent. 2. Supponam (*inquit*) tanquam certiſſimum, fæces non carcini per alvum quia non generantur; Non generari vero, quia chylus non recipitur in inteſtinis tenuibus, ubi facta purioris ejus partis ſuctione per venas meſaraicas, quod ſupereſt excrementum craſſum & terreſtre ſtatutis temporibus per alvum excernitur: ac proinde quotieſcunque chylus deſcendere non poteſt, nec fæcum generationi ſuppetit materia: Hujus quoque rei cauſa, me judice, eſt anguſtia Pylori, natura ſua valde anguſti, nunc vero potiſſimum ob decubitum humoris melancholici, criſis ritu in declinatione febris ad illam partem à natura tranſmiſſi, forte quia pituredo obſidebat prima vias, prout fere ſemper in intermittentibus accidit: Ideoque dictum fuit ab *Hippocr. quod à ventre ſuperiore rigor, & ab inferiore febris*: Quod autem illuc confluxerit, com-

pertum eſſe poteſt ex dolore pungitivo perſiſtente, inflatione circa illam partem, & ex doloris intenſione ad manu factam compreſſionem, & ex fiſſuris oblongis in ſuperficie nigricantibus, in infima parte rubidis, ex quibus ſanguis niger emanare videtur, quæ aliquando ſanantur, aliquando recurrunt: Hæc enim omnia in regione orificii inferni apparentia, luce clarius produnt humorem melancholicum craſſum ad illud confluxiſſe, ibique tumorem ſcirrhoſum, vel ſaltem perfectam obſtructionem produxiſſe, ac proinde ita coarctaſſe meatum illum, ut chylum tranſmittere non poſſit, qui propterea ventriculum gravans, irritata expultrice, per vomitum ſtatutis temporibus egeritur: Quod ſi quærat quiſpiam, quomodo nutriri poſſit patiens, impedita ſanguificatione ob penuriam chyli per meſaraicas ad jecur non permeantis? Dicendum quod portio aliqua tenuioris & magis halituoſi chyli tranſmittatur per vias anguſtiores. Verum qui halituoſa illa materia tam diu nutrire poſſit, ac tantam ſanguinis copiam ſubminiſtrare, quæ menſium profluvio annum cum dimidio ſufficiat? Equidem crediderim per venam gaſtricam majorem, & coronariæ ejus ramum, cui cum pylorica conſenſus eſt, aliquantum poſſe chyli laudabilioris, quod per meſaraicas jecori ſubminiſtratum ſufficiat cum nutritioni tum periodico menſium fluxui: *Hactenus ſylvaticus*. At vero cum ex Anatome conſtet vaſa ſanguifera quam plurima ad ventriculum pertingere, partim ventriculi ſummitati, partim fundo ejus inſerta; Porro conſtet à comeſtis refectionem citiſſimam conſequi, quæ per longas inteſtinorum, & vaſorum chyliferorum ambages fieri nequit, Quid veriſimilius eſt quam venas intra ventriculi cavitatem confertiſſime dehiſcentes, ſubtiliorem quandam chyli portionem excipere, & protinus cruori infundere? *Wilh.*

Observatio V.

Alvus adſtricta ab anguſtia Ilei inteſtini cartilaginei.

CUidam ante annos 50. aut 60. ita alvus pigra erat, ut non ſolveretur niſi clyſmate aut alia arte: Hujus rei cauſas varias machinabantur, ſed cadaveris apertio rem aliter habere demonſtravit, Nam inteſtinum jejunum ita anguſtum & cartilagineum eſt deprehenſum, ut vix per illud chylus deflueret, itaque diu morabatur in eo, tum propter anguſtiam, tum propter impeditum motum periſtalticum. *Ballonius Epid. lib. 1. pag. 58.*

I*Mpeditum motum periſtalticum*.] Silentio prætereundum non eſt quod de motu inteſtinorum Periſtaltico concepit Eruditiſſimus *Joh. Conradus Peyer* libello de *Glandulis inteſtinorum* cap. 4. nempe Ipſi videntur contractiones fibrarum periſtalticæ, non tantum à parte ſuperiore verſus inferiorem conſtanti ſerie progredi, ſed in ſtatu quoque naturali (quoad inteſtina ſaltem tenuia) motu reciproco nunc ſurſum nunc deorſum blande ferri, idque eum in finem, ut cum liquores fermentativi, agitatione hac ciborum colliquamento penitius immiſceantur, tum ut chyli in vaſa lactea διάδοσις expeditior ſuccedat: Huncque de motu inteſtinorum conceptum Ipſi probabilis ratio, ac deinceps ocularis ſuggeſſit inſpectio, Etenim ut ciborum liquamen è ventriculo tenuibus inteſtinis infuſum chyli naturam induat, mora aliqua ſive manſione unius alteriuſque horæ opus eſt; Perinde ac Chimicorum filii rem quampiam digeſtioni expoſitam aliquandiu relinquant oportet: Moram vero hanc plane quietam eſſe, neque chyli genius, qui torpendo mox vitium contrahit, neque inteſtinorum fert patientia: Proinde neceſſe eſt fibrarum carnearum corrugationes ultro citroque fieri, ut una eademque pars maſſæ modo ſurſum modo deorſum conjiciatur: Continuato enim impetu à ſummo ad imum ſi vergeret inteſtinorum contractio, quam quælo proclivis eſſet nectaris chyloſi cum ſtercoribus confuſa excretio? Aut quotuſquiſque immunitatem ſibi ab affectione cœliaca vel ad unicam horam polliceri poſſet? Quibus face conſpectiore illuſtrandis, confert exemplum mulieris ab Excell. D. D. *Wepfero* Ipſi exhibitum: Illa miſella, quam & præſens vidit, ex abdominis latere ſiniſtro, paulo ſupra inguinis regionem, propendentem geſtat magnam inteſtini portionem, duas, & quod excurrit, ſpithamas longam, quæ denudata tempore concoctionis, ope fibrarum circularium, modo ſuperius, modo inferius ſeſe conſtringere, atque materiam intus fluctuantem deorſum ſurſumque conjicere, manu admota, abſque ægrotantis dolore vel torminibus explorabatur, Sed & in diverſi generis brutorum viviſectionibus (à Clariſs. Viro variorum experimentorum gratia crebro adminiſtratis, notavit inteſtina abdomine diſſecto in apricum expoſita, corrugationes ſuas vermiculares, loco modo inferiore, modo ſuperiore inchoatas, variis motibus reciprocare.

Observatio VI.

Alvus difficilis ob nodos in inteſtino Ileo. 1. Ejus prolapſum. 2. Partem ejus gangrana affectam. 3. Ejus diſtenſionem à ſtercore. 4. Apoſtema tenuium inteſtinorum. 5.

§. 1. NUper ex dentitione difficili convulſa fatis ceſſit N. filiola, alias ab ortus ſui veſtibulo ſana, præterquam quod in excernendis fæcibus, etſi liquidis, ſummam pateretur difficultatem, & talem quidem ut ex conatu nimio & reſpiratione retenta tota facies nigreſceret.

Exenterationi traditum corpuſculum, Inventa viſcera omnia ſana, præter Inteſtinum Ileum, in quo tres nodi una ferè ſpithama inter ſe diſtincti viſendi erant; in horum quolibet magna portio hujus inteſtini, ipſi meſenterio non adhærens, abſcondita latitabat: *Ex obſervation. D. Matth. Franc. Hertodi Medici Moravi in miſcell. curioſ. anni* 1670.

DIfficilis hujus excretionis dubio procul unica cauſa, ob motum nimirum periſtalticum inteſtinorum, ex varia eorundem fibrarum flexione quodammodo impeditum, qui alias ad excretionem neceſſa-

neceſſario requirimus: Nec enim credibile hanc inteſtinorum actionem læſam à convulſione ortam eſſe, cum à uteſenterio rupta inteſtina, & à meſaraicis vaſis extravaſatus ſanguis nullatenus appareret; neque ipſa inteſtina una cum meſenterio in nodis illis viſis ſeſe abſcondiderint: Statuendum ergo potius ab ipſa ſtatim conformatione hoc malum eveniſſe; & forte idipſum in alvo difficili frequentius cernere contingeret ſi in cadavera humana debacchari liceret.

§. 2. Jacobus Berthier in colicum dolorem incidit, Suppreſſa omnino alvus; Imus venter quaſi ſyderatus apparuit, Prolapſum ileum. *Tit. de ventris dolore.*

§. 3. Mulier nihil excrevit per alvum ſpatio novem dierum: Illi pars ilei inferior tota coaluit, ut nihil pertranſire potuerit, gangrænoſa enim erat & putrida. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 4. Cuidam tumor inerat durus ſub liene: aperto cadavere tumor viſus eſt procedere uſque ad fundum inteſtini Ilei; quo aperto fæces induratæ exiere. *Vide lib 4. tit de Tumoribus.*

§. 5. Uxor Dom. N. conquerebatur de dolore in umbilico cum alvi adſtrictione, &c. Tenuia inteſtina inventa putredine corroſa. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio VII.

Alvus adſtricta ob Cæcum inteſtinum cydoniato obturatum 1. Colon fæcibus obſtructum. 2.

§. 1. SEptennis puella diarrhœa corripitur: à mulierculis large cydoniatum illi exhibetur: alvus inde omnino reſtitit: hinc tormina, dolor ventris, mors:

Aperto cadavere, cœcum inteſtinum adeo cydoniato obturatum deprehenditur, ut illac nihil pertranſire poſſet. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 9. Juſtus Laigneau lib. de ſanguinis miſſione pag. 255. Ubi hiſtoria fuſius deſcribitur.*

SÆpe in inteſtino Cæco tanta excrementorum ſarcina excipitur, quæ cum concoqui nequeat, multum immoratur, & tumorem magnum infra umbilicum cum ſenſu moleſto efficit, in abſceſſus ſimilitudinem, qui aliquando peritos medicos ſefellit, cum exiſtimarent ipſum eſſe frigidum apoſtema, vel in mulieribus molam: *Sebaſtianus Naſius meth. med. parte 2. pag. 299.*

§. 2. Mulier in Colicam incidit, cum alvi difficultate, dolore ilii ſiniſtri gravi, quaſi ineſſet plumbi maſſa: Colon juxta ventriculum flatibus expanſum erat; reliquis in locis ad craſſum uſque inteſtinum anguſtum, fæcibus duris & craſſis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralyſi.*

Observatio VIII.

Alvus obſtructa ob colon pituita infarctum.

CUidam gravis affectus Alvum prorſus cohibuit, qui tandem ventre ſupra modum intumeſcente deceſſit è vivis, Inventumque eſt colon uſque adeo pituita infarctum ut ſolidũ prorſus cenſeretur, nihilque omnino fæcis in alvum delabi fineret *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

INterdum craſſa, lenta vereque gypſea pituita, quæ ſenſim copioſius collecta, ſit rauſque inteſtinis adhæreſcens, omnem eorum capacitatem replet: Supervacanea quidem pituita in cerebro, in ventriculo & in inteſtinis gigni conſuevit, ſed in cerebro tenuis & aquoſa, in his vero craſſa atque lenta; hæc enim peculiare eſt ventriculi & inteſtinorum excrementum eſt commune. Etenim quum illorum ſubſtantia frigida ſit atque membranoſa, craſſum certe ac viſcoſum de ſe excrementum profeter, quale eſt pituita lenta. Hæc igitur ſecundum naturam gignitur concreſcitque in inteſtinis: è quibus cernitur alias ſponte fæcibus circumjecta deſcendere, alias clyſtere manifeſte deduci, alias dyſenteriæ vi extrahi: Quum autem parcius ea vacuatur, ſenſim aucta caloris vi ſit tandem craſſeſcit, ut penitus inteſtina obſtruens quaſi infarciat, ſitque latentium difficiliumque morborum cauſa: Caroli Quinti Imperatoris Legatus quidam dolore torquebatur, necnon tumore à dextro hypochondrio per ima ventriculi in ſiniſtrum exporrecto: Huic quum ſexennio toto remedii genus omne tanquam emolliendo ſcirrho adhibitum fuiſſet, injecto tandem acriori clyſtere, durum ac firmum quippiam, medio ductu petroſum, pedis longitudine detractum eſt, quod ille inteſtini portionem eſſe metuebat, Sed quum repente levatus eſſe videretur, adhibito conſilio, iterum ac tertio clyſtere prolutus eſt, rurſuſque ſimili evulſa materia, continuo priſtinæ valetudini eſt reſtitutus. *Idem ibidem.*

Colon pituita infarctum] Ob contentorum vitium quomodo alvus adſtringatur, oſtendit *Franc. Sylvius* Prax. lib. 1. cap. 2. Ad Alvum, *ait*, adſtrictiorem revocamus, tam *ſegniorem contentorum propulſionem*, quam *rariorem & parciorem* ipſorum per anum *expulſionem*: Segnius procedit contentorum propulſio, hinc & tardius eorundem expulſio per inteſtina, quando 2. 3. 4. demum die tardiuſve adhuc deponuntur alvi excrementa, quæ quotidie ſemel talem excerni oportuerent: Evenit autem id, quoniam ſunt (*contenta* & propulſa viſcidiora, vel magis indurata exſiccatave: Viſciditatem ſuam debent contenta rebus non naturalibus (Alimentis ſimilibus, piſcibus, marinis præſertim Aëri humido nebuloſo & uliginoſo; Vitæ deſidi ac ſine curis, accedente ſomno multo: Corporis quieti ac ſegnitiei; Animo meticuloſo & ignavo, Tardæ plerumque excrementorum excretioni:) Duritiem autem, tum alimentis ſimilibus, oſſeis & cartilaginoſis, tum Flatibus auſteris, conſiſtentiam contentis firmiorem conciliantibus: *Siccitatem* habent contenta, propter chylum copioſius elicitum, & quandoque propter potum paucitatem, cum pane multo uſurpatum: Parcius prodeunt Alvi excrementa, quia eorum pars aliqua ſecreta eſt, ac in lacteas venas propulſa, una cum chylo, vel alia & indecenti via excluduntur, tam in vomitu præternaturali ab inteſtinis ortum habente, quam in vulnere aut ulcere inteſtinorum notabili. Huic ultimæ cauſarum ſeriei à *Sylvio* allatæ accenſenda eſt *ciborum parcitas*, aut paſtuum intercapedo, de qua *Ballonius* Epidem. & Ephem. lib. 1. pag. 128. Ita memini Virum illuſtrem, Dom. *Jacobum Anjorrantium*, Genevæ Primarium Conſulem, *Henrico IV.* Galliarum Regi acceptiſſimum, Medicos aliquando convocaſſe ob adſtrictiorem alvum, quæ exacto triduo aut quatriduo demum ſolveretur: Ex iis unum ab Amanuenſi clam accepiſſe Dominum ſuum pauciſſimo cibo contentum eſſe, vixque frugaliorem tota vi-

ta notum fuiſſe: Quamobrem ab ulteriori diſquiſitione deſtitum, cum ea cauſa ſatis efficax eſſet; à pauco ſcil. cibo pauca ſupereſt fæx, Ex *Galeni* autem ſententia expultricem hæc tria ſollicitant, βάρος, δῆξις, ὄγκος:

A Continentium ſcil. Inteſtinorum, ſeu fibrarum eorundem, tam rectarum quam circularium vitio quomodo alvus inobediens fiat, oſtendit *Willis* Pharmacop. ration. ſect. 1. c. 2. Quoad uſus, *inquit*, (tum interioris nervoſæ tunicæ, tum ſecundæ, ſive mediæ, penitus carnoſæ) earum ſpectat, cum inteſtinorum munus ſit chylum & fæces à parte in partem promovere, adeoque prorſum urgendo, demum per totos ipſorum ductus trajicere: Inſuper dum ipſa contracta & abbreviata, quoad cavitates coarctantur, ſubtiliorem chyli partem in vaſa lactea & venas meſaraicas exprimere obvium eſt concipere quomodo prædictę fibrę utrumque hoc penſum exequantur: quippe dum fibræ circulares ſucceſſivè ſive ſeriatim contractæ, inteſtini profunditatem coarctant, eodemque tempore longitudines inflatæ & intumefactæ ipſum amplius anguſtant, ſimulque decurtant, neceſſe erit viscerum horum contenta pone compreſſa uſque prorſum urgeri. Inteſtina autem craſſa tunicas eaſdem ac gracilia obtinent, cumque in colo fæces recta aſcendant, fibris carnoſis robuſtioribus, quæ contractionis motum fortiorem efficiant, opus eſt: Hinc ſi inflammatio aut ſphacelus circa coli initium contigerit, adeo ut fibræ carnoſæ læſæ, contractiones pro fæcibus ſurſum elevandis obire nequeant, illæ verſus Ileon reſtagnantes Paſſionem iliacam incurabilem efficiunt, Porro in hoc inteſtino involucra iſta concamerata, ſive cavernæ adduntur, ut fæcibus alvi diutius detentis crebrius deſidendi moleſtia tollatur.

In quibuſdam vero coli tunica interior adeo valde tenera & ſenſibilis eſt, ut ab enemate; licet anodyno, injecto, ſpiritus ſtatim excandeſcentes, ac intra fibras nerveas exploſi, membranas ſumme inflent ac diſtendant, adeoque in toto abdomine maximas moleſtias excitent. Hactenus *Willis*: Unde collige, quæcunque fibrarum illarum innum vitiare poteſt; aut ſi eædem natura minus ſenſiles ſint, hinc alvi dejectionem aboleri aut tardiorem eſſe poſſe.

Benedictus Sylvaticus conſil. 97. cent. 2. pro Juvene cui alvus erat adſtricta, cauſas ſic rimatur, Affectus, *ait*, hic eſt ſymptoma in excretis p.n. retentis, dependens quidem *immediate* ab illo ſymptomate, actione ſcil. læſa, & inteſtinorum expultrice labefactata, cum excretio ſit expultricis inteſtinorum, craſſorum potiſſimum, munus: *mediate* tamen à morboſa corporis diſpoſitione dependet, omnia enim ſymptomata ſequuntur morbos, ut umbra corpus: Poſſet quidem provenire ab externis, cibis ſcil. copia vel qualitate, vel ordine aſſumendorum peccantibus, verum cum morbus octo annorum non fiat ab externis erroribus, ideo videndum eſt quales ſint morboſæ corporis diſpoſitiones: Quæ cum poſſint eſſe in mala compoſitione, vel intemperie: in mala quidem compoſitione, qualis eſt obſtructio ipſorum inteſtinorum, vel pori fellei, per quem bilis ad inteſtina permeat ad irritandam expultricem, Vel compreſſio & anguſtia à tumoribus, aut ſchirroſis, aut alterius generis partium inteſtinis incumbentium, Nullius iſtorum indicium ſe prodit: ſi enim eſſet obſtructio in inteſtinis, non adeo levi negotio ſubducerentur fæces: Si vero in poro felleo ictericus fieret patiens, fæces eſſent albicantes, quæ tamen quando egeruntur tenues ſunt & flavi coloris, licet non ſemper: quando enim duræ ſunt, nigricant. Alii vero tumores, vel cum materia, vel flatulenti, tenſionem inducerent, duritiem & renixum, cum aliquo pondere in partibus inferioris ventris, quæ non obſervantur: Ut propterea omne vitium ſit ad intemperiem referendum, quæ tamen vel eſt ventriculi, vel jecoris, vel inteſtinorum: in ventriculo quidem calida erit, cujus ratione pauca alimenta aſſumuntur, & aſſumpta aſſantur, & ſunt cauſa adſtrictionis: Verum crediderim quod patiens laboret potius intemperie frigidiore: appetit enim, non ſitit, manifeſto frigiditatis indicio, cum pituitæ proventu, quod ex fæcibus patet, quę ſunt viſcida pituita veluti viſcatæ: Igitur vel Jecoris vel inteſtinorum fuerit: Qualis autem ſit Jecoris intemperies, ſiccitatis alvi cauſa, exiſtimo eſſe utcunque frigidam cum ſiccitate, quatenus ſcil. hujus ratione non generatur ea bilis copia, quæ ad inteſtina tranſmiſſa per porum felleum expultricem irritare poſſit, atque adeo facultatis inteſtinorum vitium provenire ab errore externo, defectu nempe ſtimuli expultricem irritantis: Quod autem Jecur hujus ægri vergat potius ad frigidum, patet ex frigiditate totius corporis & ſiccitate, frigiditate extremorum, ſitis defectu, nulla oris amaritudine, venarum anguſtia & glabritie inferioris ventris: Non tamen adeo inſignis eſt obſtructio illa, quæ omnem intercipiat bilis in inteſtina tranſmiſſionem, ut propterea fæces ſint flavi coloris, quando ſunt humidæ, cum vero ſunt ſiccæ, nigricantis: Non ergo hæc fuerit ſola cauſa hujus adſtrictionis alvi, quam cenſuerim potius eſſe inteſtinorum intemperiem; ita ut afficiatur facultas, non per errorem externum ſolum, ſed per morboſam partis, cui inhæret, affectionem, cum imprimis ſint affectus diuturni, qui licet in principio poſſint eſſe per conſenſum, progreſſu tamen temporis fiunt eſſentialiter: Cujus autem generis ſit hæc intemperies ſi quæratur, non aliam dixerim quam illi contrariam quæ juvat expultricem, quod fit ab humida intemperie, cum caliditate præſertim: Ergo læditur ab intemperie ſicca inteſtinorum, cum frigiditate, præpollente tamen ſiccitate, & remiſſa frigiditate: Quod autem ſiccitas obtundat vim expultricis, palam eſt: quæcunque enim retentricis vim intendunt, expultricis remittunt, unius enim robur quod alterius eſt infringit: ut hoc nomine imbecillitas retentricis oris ſuperioris ventriculi ſit cauſa vomitus, quia ſcil. tunc validius agit expultrix, licet non valde irritata, quia non obnititur facultas retentrix: quare cum intendatur vis retentricis à ſiccitate, noxam ab ipſa capiet expultrix, hinc fit quod ſtyptica, frigida & ſicca ſunt adſtringentia, quia vim retentricis augent: Quod ſi ſiccitati jungatur frigiditas, augetur etiam magis vitium expultricis, quia tunc quoque hebetatur ſenſus actus inteſtinorum ratione potiſſimum frigiditatis, quæ torporem quendam inducit in ſenſum, quem & tollit omnino ſi valde excedat: idcirco cum inteſtina patientis noſtri ſint frigida & ſicca, nil mirum ſi alvum etiam habeat adſtrictam, cum ob imbecillitatem expultricis, tum ob imminutum ſenſum irritamenti à fæcibus, quod fit ab intemperie frigida inteſtinorum, ob paucam bilem, & pituitam obtundentem ſenſum partis & acrimoniam bilis: Intemperies itaque iſta, bilis defectus, & pituitæ proventus, ſunt cauſa ſiccitatis alvi in patiente noſtro: Quod autem poſſint inteſtina hac intemperie laborare, patet ex præteritis erroribus, atque à juvantibus & lædentibus, refert enim ſe in hunc affectum incidiſſe poſt ſudorem ſuperfluum in balneo: ſic enim exſiccavit magis inteſtina quam alias partes, quia cum ſint membranoſa, ſunt etiam ex ſe ſicca: Addit ſe juvari ab humectantibus, non autem ab aromatibus, quæ cum alias conferre deberent irritando, lædunt tamen dum augent ſiccitatem, quinimo juvamentum præſens ſuſcepit ab injectis clyſteribus ex oleis calidis, adeo ut ab ipſorum uſu alvus lubrica ipſi fuerit octo & pluribus diebus, abſque aliis præſidiis, non aliam ſane ob cauſam, quam quia ab ipſis corrigitur intemperies excedens inteſtinorum, cum frigida tum ſicca: Quæri

tamen

tamen poteſt, qua ratione cum ſiccitate adeſſe poſſit pituitæ copia? nec ad rem eſt quod hujus non ſit tanta copia quæ humectet omnia inteſtina. Non enim eſt tenuis & fluida, ſed viſcida & craſſa, quæ propterea non ſufficit iis humectandis: Si porro objicias, quod frigiditate durentur fæces, Reſponſum in promptu eſt, id fieri ob longiorem in his moram, cujus ratione utcunque partes ſint frigidæ, ob viciniam tamen partium calidiorum abſumuntur partes magis liquidæ, atque ita exſiccantur fæces: Faceſſit poſtremo negotium, cur uſu leviorum humectantium, cum alvus facile ſubducatur, & ſine moleſtia, à caſſia tamen id ſuccedat cum torminibus, cum ſyrupus roſar. ſolut. eam vel nihil vel leviter cieat? Hoc enim fit quia caſſia eſt flatulenta, neque humiditate actuali pollet, nec ita facile diſſolvit duritiem fæcum, ut ipſas ſine moleſtia & dolore educat, cum ſyrupus roſar ſol. non hæreat in inteſtinis; ac proinde licet actualis ſit ipſi humiditas, agat tamen in fæces duratas, ſed ſtatim à natura deturbetur, antequam ſubducantur fæces, ut fit ab alimentis humidis, quia hæc permiſta cum cibis ad inteſtina decumbunt, quæ propterea dum diutius ibi hærent, magis etiam humectant, atque alvum lubricam efficiunt.

Observatio IX.

Alvus adſtricta ob craſſi inteſtini partem annulo conſtrictam. 1. Coli putredinem. 2. Gangranam. Calculum adhærentem. 4. Sphacelatum & Diſruptum. 5. Scirrhum, Dilatationem 6. & 7. Malam conformationem. 8. Putrefactionem. 9. & 10. Contorſionem & Dilatationem. 11. Scirrhum. 12.

§. 1. Mirum quod cuidam per totam pene vitam contingit. Alvus nil pene reddebat niſi liquidum aut ſollicitata pharmacis: neſciebatur quo id eſſet referendum.

Aperto cadavere, repertum eſt in medio unius craſſi inteſtini annulus craſſus & durus, qui mediam pene inteſtini partem occupabat: Sic craſſiora excrementa non poterant transmitti: *Ballonius Paradigm.* 30.

§. 2. Uxor N. incidit in dolorem in latere dextro, ſub regione Hepatis, cum alvi adſtrictione &c. Inventa in eo loco pars inteſtini Coli putrida & denigrata. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3. Cuidam dolor ad imum ventrem implacabilis, venter perpetuo ſiccus: Colon repertum velut nigrefactum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4 Juvenis ex intervallis ſolum fæcalia excrementa deponebat, ſicca, exuſta, citra noxam ullam: Acceſſere ventris tormina cum ſtercoris ſuppreſſione. Inventus eſt calculus caſtaneæ magnitudine & forma, Colo inteſtino tenaciter adhærens. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Matrona ſeptem diebus nihil dejecerat: Inteſtinum colon, non procul a recto, Sphacelatum. tunicaſque diſruptas vidi: *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Obſervatum in Dom. Zolin Medico & Advocato Gillot, cui Colon, qua parte vicinum eſt reni ſiniſtro, collecta veluti cartilagine dura in ſcirrhum induruerat, interiore cavitate eo tumore intercepta ut nihil tranſcurreret: Parte dextra colon ad inſtar veſicæ dilatatum & extenſum. *Vide tit de ventris dolore.*

§. 7. Mulier 1°. tertiana notha, deinde colica, poſt paralyſi fuit afflicta, cum alvi ſiccitate & dolore ilii ſiniſtri tenſivo &c. Inventum colon p. n. conformatum, nam ubi monoculus ſitus eſt, & ubi colon ventriculo annexum, colon fuit valde laxum flatibus expanſum; reliquis in locis ad craſſum inteſtinum uſque, anguſtum, fæcibus duris infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralyſi.*

§. 8. Uxor N. partui vicina, poſt comeſtionem fructuum horariorum & lactis, ſuperhauſto magno hauſtu cereviſiæ frigidæ, ſtatim incidit in dolorem in latere ſiniſtro ſub regione Hepatis cum alvi adſtrictione:

Secto corpore 5°. poſt die mortuæ, inventa eſt in loco pars inteſtini coli putrida & denigrata. *Obſervatio D. D. I. Heſſi.*

§. 9. Alius cum intemperantius cœnaſſet, incidit in dolorem ventris circa pubem acerrimum, cum ſenſu caloris & adſtrictione alvi.

Secto mortui corpore, invenimus colon circa illum locum plane putrefactum, ita ut etiam ad levem contactum plane rumperetur. *Idem ibidem.*

§. 10. Fœmina quædam uterum gerens, per omne tempus geſtationis, neque minus ultimo menſe, totas dies indeſinenter à ſummo mane in multam noctem acu nebat, perpetuo ſedens, in ſeſe quaſi contracta & incurvata, prono capite, ut ſolent acui intentæ: hinc in ventris tantam conſtipationem incidit, ut totis 10, 15, 20. etiam diebus, ne ſemel quidem alvum dejiceret, Id quod illa parvi faciens neglexit, pergens quouſque poterat tum ſedendo tum nendo; donec præ incredibili ventris tumore & dolore (quorum utrunque ex alvi fæcibus retentis contractum erat) ſedere ulterius ac nere non poſſet: Decumbit tandem miſera, tormina ventris ejuſdemque tumor, *indeque orta anxietas*, creſcunt in dies, ac in tantum augentur, ut res in extremo periculo videretur eſſe omnibus quotquot illam adibant: Suppoſitoriis & clyſteribus ad alvum ciendam vel dolorem leniendum ut

profi.iebatur quidem tantillum: Clyſter enim qualiſcunque, vel quantuſcunque injiceretur, in recto nonnihil tantum inhærebat, (ut res tandem patuit) inteſtino, paulo poſt regreſſu, nihil prorſus ſecum educebat; Partus inſuper labor, durantibus his ventris torminibus, illam occupat; accerſitaque obſtetrice fœtus, etſi immaturior, vivus tamen editur ſic rectè: At etiamſi fœtus egreſſus eſſet, ne tantillum quidem detumuit venter, ſed idem, ne dicam major, & tumor atque renitentia & dolor permanebant, ut res aſpectu etiam terribilis eſſet adſtantibus, exiſtimantibus fore ut jam præ nimia tenſione rumperetur venter: Quid multa? diem ſuum ægra obit, ipſamet rogans ut ſibi mortuæ aperiretur & inſpiceretur venter, factum.

Ibi vero colon inventum (ſecto peritonæo & ſublato omento) primum omnium è ſede ſuo emotum ſeſe oculis offerebat, totum gangrænoſum; color ex cœruleo rubricans, qui color etiam per abdominis muſculos, & cutim, nimia extenſione extenuatam quidem illam, tranſparebat: Ea verò inteſtinum illud apparebat magnitudine, diſtantum ſcil. mero ſtercore, ut amplioris canthari, cui pueri etiam caput inſeri poſſet, capacitatem referret: Reliqua verò inteſtina ſuperiora omnia flatibus maxime turgebant, ſupra modum: hinc colon, ea parte qua in ſiniſtro latere à rene deſcendit (urgentibus inde flatibus inteſtina elevantibus, hinc vero ſtercoris copia, extenſione inteſtini ſecundùm craſſitiem ſeu profunditatem, illud brevius reddente, quaſique contrahente illud ſecundùm longitudinem) è loco ſuo diſceſſerat uſque ad umbilici regionem; ſub eo namque intra ductum rectorum muſculorum abdominis ſitum conſpiciebatur, à ventriculo recta in medio deſcendens: Hinc abſque dubio ipſius coli inferius, qua parte recto inteſtino continuatur, contorſione facta, tota via fæcibus & flatibus exituris; clyſteribus vero intraturis in univerſum præcluſa eſt: Tanta vero ex perforato colo fœtidiſſimarum fœcum illuvies effluebat, ac ſi jumentum aliquod mactaſſes Atque hinc manifeſtum eſt quid gravidis conferat multa vita ſedentaria neglectaque alvi dejectio, maxime vero ad ultimum uſque geſtationis menſem producta. *Ex obſervationibus Franc. Tidicæi Medic. Thorunienſis Boruſſi.*

I*Ndeque orta anxietas*) Fæces prope jecur & ventriculum in clariore & ampliore coli parte coacervantur, cumque corpus ſit perſpirabile, ſi quando pigra fuerit alvus, ſtercoris tetro odore & opaca mephiti languet ventriculus, appetitus proſternitur, corpſum effœminatur & cerebrum oppletur & opprimitur. *Riolanus.*

§. 12. Vetula extenuata obiit: Scirrhus inteſtino colo & fundo ventriculi tenaciſſime adhærebat, hinc Egerendi difficultas. *Tit. de Hypochondriorum dolore.*

Observatio X.

Alvus adſtricta ob Omenti eximiam craſſitiem, inteſtina conglutinantis.

VIrgini cachecticæ per tres dies ante mortem alvus adſtricta fuit &c. Omentum erat incraſſatum & fere coriaceum cernebatur, quod omnia prope viſcera ſua latitudine adeo arcte complectebatur, ut inteſtina quaſi conglutinata a ſe invicē ægre ſeparari poſſent. *Vide Tit. de Cachexia.*

O*Mentum ſua latitudine &c.*] Quouſque ſe demittat omentum in vivo corpore diſceptatur: *Blaſius* cap. 3. in Anat. *Veſlingius*, ait in omni ſubjecto cujus diſſectioni interfuit, deprehendiſſe ſe omentum tantæ longitudinis ut manibus facile extendi deorſum uſque ad oſſa pubis poſſit. 2. In pluribus per ſe, ſua natura, ſponte fuiſſe extenſum ad fundum uſque imi ventris: Sua natura dicit, quod ſitus talis omnino naturalis ipſi ſit, cum omnia inteſtina, tum inferiora tum ſuperiora tegere debeat: *J. van Horne* in anatome anno 1656. facta, omentum ad pubem arcte alligatum peritonæo oſtendit, adeo ut cultro ſeparare cogeretur, Aliquando utero arcto nexu unitur, quod vidit *Severinus*, ut & fundo uteri *Bartholinus*: Et quando intercedit fundum veſicæ & uteri, os uteri comprimi & mulieribus ſterilitas afferri putatur. Aphor. 46. 5.

Omentum erat incraſſatum] Omentum plane carnoſum ſe vidiſſe ait *Bartholinus Anatom. Reformat. lib. 1. cap. 8.*

Observatio XI.

Alvi adſtrictio ob coalitum laterum inteſtinorum. 1. Inteſtini recti. 2. 4. 9. Ilei 3. Ani occluſionem per membranam. 5. 14. Inſertionem recti inteſtini in veſicam 6. 12. Anum imperforatum. 7. 10. 11. 13. Rectum inteſtinum implicatum cum veſica & ejus collo. 8. Ob coalitum recti inteſtini ſupra anum apertum. 15. 16. Ob defectum recti inteſtini & podicis. 17. Ob ulcus recti inteſtini. 18. Ob idem conſtrictum à membraneo vinculo ac reduplicatum. 19.

§. 1. MIliti cuidam dyſenteria laboranti mutuo utriuſque lateris ulcerati contactu inteſtina coaluere: venter ſuppreſſus tandem mortem accivit. *I. Rhodius cent. 2. obſervat. 82.*

§. 2. No

§. 2. Nobil. N. jam in ſenio conſtitutus, alvi ſuppreſſionem incurrit, quam arcere tentarunt Medici medicamentis & clyſteriis, quæ nihil per inferius educebant: exhibitum quoque oleum amygd. ad ℥vj. pondus, quod tamen nec ipſum quicquam eduxit per Inferius: Ultimo loco ceream candelam per anum indicere, cujus portio ad cubitalem longitudinem intromiſſa, nitida, nulliſque fæcibus deturpata extracta fuit, nulla tamen nec proinde excretione ſequuta: Aquæ thermales quoque ex aquario propinatæ, quæ & ipſæ ad intra corpus detentæ nihil profecerunt: Quare ab 11. decubitus die extinctus, cùm *febris valida* & indeficiens ſupervenisſet.

Cadavere aperto, Inteſtinum Rectum, in parte ſuperiori, ita per digiti tranſverſi longitudinem coaluiſſe ac coiviſſe repertum, ut vix tenuioris funiculi craſſitudinem æquaret; utrinque in confinio inteſtini partibus in tumorem quendam velut glanduloſum elevatis: Ex quo factum quo minus fæces in ſuperioribus inteſtinis genitæ, per conſuetam familiaremque regionem naturæ detruderentur: quinimo nec thermalis aqua coanguſtatam partem potuit pertranſire, ſed in monoculo congregata reperta.

INteſtina quidem non ſolum ex flatuum repletione, ſed etiam ex acrium humorum, frigidæque ac vitreæ pituitæ redundantia; atque etiam ex intemperie ſola dolere poſſe omnibus compertum eſt, quinimo & ulcera frequenter patiuntur, & apoſtemate corripiuntur; atque etiam ſuppurantur, ut docet *Gal.* cap. 8. lib. 7. de loc. aff. At quod aliqua in parte ita areſcant ut tranſitus per illa intercipiatur, rarum admodum eſt, nec antiqui ſcriptores, quod meminerim, docuerunt, Sicuti itaque animalium inteſtina arte intorqueri ſcimus, fidibus parandis in lyræ, teſtitudinis aliorumque inſtrumentorum muſicorum uſum, ita & aliquando ex ignea humoris alicujus caliditate ita areſieri in corpore humano inteſtinum contingit, ut in chordæ ſeu funiculi formam redigatur, ut nec ſpiritus quidem tranſitum admittat: Quod vero in corpore humores ignei generari poſſint & adurentes, nulla probatione indiget, qui in inteſtinum aliquod prolabentes illud areſacere poſſunt ut ex igne loram & membraneam paginam areſieri, atque ad minimum redigi conſpicimus, Quod in prænarrato factum cenſeo, qui cum ex ætate ad venereos congreſſus minus aptus eſſet, frequenter ad excitandum veneris ſtimulum pharmacis quibuſdam calidiſſimis utebatur. Quod vero in toto ægritudinis tractu nullus vomitus excitatus fuerit, cauſa fuit quod non inteſtina tenuia & ſuperiora laborabant, ſed duntaxat inferiora craſſioraque, unde quæ per os ingerebantur, liberum è ventriculo ad inteſtina, ad eam uſque affectam partem tranſitum habebant, ita ut meſaraicarum venarum medio, ad Hepar delatum alimentum corporis nutritioni diſtributum inſervire poſſet: fæces vero ex valida calida intemperie multum exſiccabantur atque in variis inteſtinorum anfractibus collocabantur, in quibus non ſolum per dies, ſed & per menſem, nulla inſigni noxa ſuboriente retineri poſſe non ſemel obſervatum eſt. *Marc. Donatus hiſt. mirab. l. 4. c. 10.*

Cum febris valida ſupervenisſet) Febriculæ ad quamvis alvi dejectionem ſubſequentis; alvo ſuppreſſa deſinentis, meminit *Excell. Th. Bartholinus* cent. 4. hiſtor. 40. Mulier *ait* ægra querebatur quoties alvum deponeret, in febrem incidiſſe: quoties vero per dies duos eſſet conſtricta, ſanam ſe & incolumem vivere, materiam vero excretam nigram eſſe inſtar terebinthi: Clyſteribus educi jubebam materiam aduſtam, inteſtinorum valvulis arctius impactam, quam dum conſtrictis omnibus muſculis, ſummoque niſu excernere ſatagebat, tum hinc corpore impuro, febricula facile ſequebatur: Niſi forſan ab hæmorrhoidibus cæcis. vel condylomatibus ani ita ſphincter conſtrictus fuerit, ut duris excrementis tranſeuntibus excoriatio ſit oborta. doloreſque ingentes, quod non ita pridem in alio ægro obſervavi

§. 3. Mulier robuſta, ſexagenaria, nihil excrevit per alvum ſpatio novem dierum: Aperto cadavere, inventa pars Ilei tota inferior coaluiſſe, ut nihil hac via pertranſire potuerit. *Bartholinus centur 6 obſervat* 38.

§. 4. Filiolo Conſulis cujuſdam Thorunenſis clauſus podex, ſed ſine ullo indicio, apertus eſt, nullis excrementis ſed aliquot ſanguinis guttis ſubſequutis puelloque poſtridie mortuo.

In cujus abdomine aperto inventum eſt inteſtinum rectum, longitudine novem digitorum tranſverſorum, ad podicem uſque firmiſſime & arctiſſime, ad funis modum quaſi contortum, nullo plane meatu, aut hiatu conſpicuo, reliquis viſceribus ſecundum naturam conſtitutis. *Simon Schultzius obſerv. 2. miſcell. curioſ. anni* 1672.

QUanquam *Paraus* l. 16. c. 33. pueros ano imperforato natos natura minime vivaces, neque multos dies ejuſmodi ſectioni ſuperſtites eſſe poſſe ſtatuat, refragantur tamen è veteribus Ægineta, Nicolaus Florent. Albucaſis, Haliabbas, Inter recentiores Mercurialis, *Cardanus*, *Hildanus*, qui pueri clauſo ano nati curationem proponit (vide §. 1.) cujus vita ad 8. annum uſque protracta eſt. Et nos teſtamur quod anno 1662. Thorunium advenerit Nobilis quidam Polonus cum filiolo 4. dierum, ſano & optime formato, præterquam quod ob podicem clauſum excrementa egerere haud potuit, quia orificium ani carne & cute obductum fuit: Cui ſectio à Chirurgo acuto ſcalpello forma crucis inſtituta eſt, exeunte mox magna copia excrementorum nigrorum & fœdiſſimi odoris, foramini impoſito canaliculo argenteo, linimento anodyno inuncto, adhibitis poſtea ſecundum artem medicamentis deſiccantibus, & ſic cicatrice facta curatio per D. G. optime ſucceſſit: Infans hic per aliquot annos ſupervixit, neque quod *Hildanus* citato loco obſervavit, unquam de ſiccitate alvi conqueſtus eſt: Meminit quidem *Scultetus* Armam. obſervat. 77. alterius cujuſdam operationis, ſi natura jam aliquale veſtigium monſtrant, poſſe illud cum ratione geminæ magis dilatari, ſed curatio hæc dolorifica eſt & diutius protrahitur. *Idem.*

Inteſtini recti perfectæ & profundæ coaleſcentiæ, feliciter curatæ exemplum tradit Clar. *Daniel Ludovicus* in miſcell. curioſis anni ejuſdem obſerv. 257. Pellionis, *inquit*, filiolus, altero poſt partum die imperforato ano deprehenditur, inſtituta proin inſpectione, & collecta hinc intima coaleſcentia pro deplorato habitus eſt: Cordatus tamen Chirurgus, facto prognoſtico, lancetta apertionem aggreſſus eſt, loco tigulæ non tam oculis quàm conjectura qualicunque concepto, puello interim quietiſſimo, imo conatum fere quendam egerendi adverſus Chirurgi manum oſtendente: Poſtquam ad articuli pene longitudinem lente ſurſum pergendo pervenerat, nil vero exiret deſtinimus, donec elapſis aliquot horis, rogantibus denuo parentibus, inſertaque iterato lancetta (exigua ſemper cruentatione) ſenſim ac ſenſim ad finem coalitus, qui longitudine ſua duos auricularis digiti articulos, in mediocri viro, facile æquavit, pervenitur, & excrementa nuper natis conſueta cuſpidi occurrerent, ſatis liquida: Unde inſerta turunda prælonga meatus amplius dilatatus, indeque circumcirca uſualibus medicamentis cicatriſatus eſt: infante bene ingerente, egerente &c.

§. 5. Vidimus duos pueros ab utero matris natos naturalibus clauſis: horum alteri caro quædam in ano altius increverat; adeo ut inteſtini exitus percipi nullo modo poſſet, quo factum ut paucis diebus vitam finierit: Alteri vero membrana quædam ipſius tantùm ani ori apponebatur, ſed ea acutiore ſcalpro præciſa, ſtatim ſanatus eſt puer. *Benevenius cap. de Abditis.*

PAulus lib. 6. cap. 30. Imperforatos curandi modum tradit: Ani clauſi exemplum & curationem etiam deſcribit *Fabritius Hildanus* cent. 1. obſerv. 43. Infantulus ait, natus eſt clauſo ano, qui cum talis uſque ad ſextum ætatis diem maneret, maximo angore & torminibus vexabatur, cum vitæ periculo: Venter enim inflatus intentuſque erat, leipothymiæ & ſudores frigidi aderant, anus obductus erat membrana prædura, in qua nullum fere indicium aut veſtigium ani, præterquam macula nonnihil livida apparebat: Illic facta parva inciſione, ne ſphincter læderetur, novacula linteis juxta aciem involuta, deinde immiſſo ſpeculo ani, & quod reliquum dilatato, ſtatim educta eſt excrementorum colluvies: hinc venter confeſtim ſubſedit, reliquaque ſymptomata remiſerunt: in anum demum immiſſa eſt, per aliquot dies, fiſtula plumbea, inuncta unguento quodam deſiccante: hic facta cicatrice pleniſſime convaluit: Ad hanc operationem inſtrumentum peculiare tradit *J. van Horne microtechn.* §. 31. *pag.* 175.

§. 6. Uxor noſtratis cujuſdam lapicidæ puellum eſt enixa, qui alvi excrementa per lotium tranſmiſit, in ſatis magna copia, quod & color exeuntium & fœtor clarè teſtabantur: Inſpecta regione ani, deprehendimus eo puerum carere: Tonſor quidam temerarius contendens tenuiſſima tantum membrana anum contegi, locum incidit, quo facto ſanguis ſatis copioſe effluxit; ſed poſtridie miſellus puer obiit.

Facta diſſectione abdominis, cum ad veſicam, ex qua prodire ſtercus conſtabat, perventum, evidenter conſpeximus extremitatem recti inteſtini, qua conſtare debuiſſet anus, corpori veſicæ inſtar ureterum, inſertam, non autem per obliquum, uti ureteres, ſed recta. *Ex obſervationibus Coſmæ Holtzachii.*

§. 7. Anno 1580. abortivum puerum ſecuimus, cui colon & rectum inteſtinum fæcibus erat repletum, ano non perforato: *Ex obſervat. Caſparis Bauhini.*

§ 8. Anno 1577. Clodiæ natus puerulus cui natura anum ita denegavit ut nullum foris appareret veſtigium: cumque jam per 10. dies vixiſſet, nihilque excerneret, neque per anum neque per virgam, haberetque abdomen valde inflatum ac tenſum, perinde ac ſi brevi circa medium rupturam minaretur: tandem 12. hujus nativitatis die vocatus, cum ageret fere animam, ratus pelliculam & cutim ſupernatam eſſe, cauſticum & ferrum, ſed fruſtra admovi; nam ſequenti die per os omnia quæ aſſumpſerat alimenta, multaque excrementa corrupta & fœtida excrevit, & ſuffocatus ſic obiit:

Facta diſſectione, reperi inteſtina omnia fuiſſe integra, nullum finem eorum reperiens, ſed ita cum veſica ejuſque collo confuſa & annexa, ut vix divelli & ſeparari ab invicem potuerint: Muſculus interea recti inteſtini totam implebat cavitatem, collum veſicæ comprimens & contundens, quod valde calloſum reperi, ita ut nihil mingere potuerit. *Ex obſervat. Georgii Garnerii Polsatri Enſishemenſis.*

§. 9. Vocatus ad natæ ante triduum puellæ alvum obſtructam ciendam, nil præter fæcum ſiccitatem ſubeſſe autumans, lenientem ac ſtimulantem injicere nodulum molior: impulſui ſolidi quid reſiſtere ſentio, mox ſtylum lenticularem, aridarum fæcum extractioni aptum, indo, impello vehementius, & ecce ſphincter, cui rectum inſeritur, & vicina natium cutis connivet, extractus ſtylus, nec odoris nec excrementi quicquam ſecum evehit. Mox aſtantes de membrana aut grumo inteſtinum interſepiente, aut laterum concretione, reddo certiores: Hinc dubium potius quam nullum experiri ſtatuo auxilium; & cum ſolvendum continuum, ſecante num, an urente rectius id fiat ferro delibero (potentiale in omnibus horreo) ſtat tandem, Diſtentis quouſque licet natibus, ferro teliformi rem aggredior, ſuccèdit, ſolidiorem membranam abſque hæmorrhagia transverbero, mox clyſterem injicio, cujus pars major regurgitans, plura ibi latitare ſimilia ſepta argumento

erat;

erat; unde factum tertio à ſectionis die ſupervenit.

Aperto epigaſtrio, totum grandius, totum pallidum hepar ſcirrho vicinum, cyſti deſtitutum reperi: Ventriculus flaccidus coacti lactis momentum continebat: Inteſtina inania prorſus, flatibus tantum turgida, vulnerata ſubſedere; Quod excrementa vehit rectum, bis latetibus concreverat, bis orbiculari interſepiebatur membrana: Quo in caſu natura formatrix non extreme arguenda mihi videtur; ut enim aliquandiu ſaltem ſervaret, flatibus, qui tum ſoli alimenti fuere materies, tot parietibus exitum prohibuit, qui ut exturbarentur, bilis irritatione optime caruere. *Ex obſervat. Ioh. Ieſſenii à Ieſſen Medici Vratislavienſis.*

§. 10. Quarto Decembris 1602. natus fuit puerulus, qui 8. ejuſdem obiit: Is poſt partum, aliorum infantium more, bene & comedebat & ſugebat, interim tamen nihil nec per alvum nec per veſicam exerevit.

Hunc poſt mortem aperui, abdomen admodum turgebat, quo aperto, inteſtina omnia flatibus admodum diſtenta erant, præſertim rectum, quod præter flatus excrementis etiam liquidis plenum erat, & ſacculi inſtar valde diſtentum: Hujus autem fæcum retentionis cauſa erat occluſio extremitatis inteſtini, ita arcta ut ne veſtigium quidem tranſitus appareret: foris quidem podex apparebat, abſque tamen ad rectum inteſtinum via, *I. R. Saltzmannus, obſerv. pag.* 20.

§. 11. Aperui corpuſculum cujuſdam puelli, qui 8. poſt partum die obiit; Erat autem imperforatus quo ad alvum, unde etiam excrementa nulla dejecit: perpartum etiam minxit & aliquot ſaltem guttulas, Primò autem ante apertionem abdomen admodum apparebat tumidum, & flatibus utris in modum diſtentum:

Dein aperto abdomine, omnia inteſtina ex rubore nigricabant, præter medium coli inteſtini, quod ſiniſtro reni & toti lateri arcte alligatum erat, flavitie tinctum videbatur: intenſe autem rubere videbantur ob inflammationem, quam patiebantur ex nimia diſtenſione, admodum enim flatibus turgebant & ſanguine ſuffuſa erant: Inteſtinum rectum, pugni inſtar amplum, flatibus & materia ſanguinolenta nigricante, qualis in nuper natis primo excernitur, repletum, prope podicem occluſum erat, & ita quidem ut ne veſtigium quidem tranſitum appareret: In hoc corpuſculo demonſtravi quomodo citra inſigne periculum alvus aperiri potuiſſet, uti conſulueram. *Idem pag.* 62.

§. 12. Ancilla quædam ex illicito concubitu 1670. Viennæ fœtum maſculum enixa eſt, vivum quidem, ſed quod diutius in muliebris ſinus latebris latuiſſet, paulò poſt expirantem; Quem cum aliis examino, Anum deſidero, loco cujus eminentia quædam calloſa ad lineam uſque ſerotum dirimentem, protenſa erat, contrectatisque à me digitis iis partibus, meconium per penem prodiit, unde ſtatim conjectatum naturam viam pro alvinis excrementis per membrum affectaſſe: quæ ut melius pateret, abdomen aperio, &c. In jejuno & ileo nihil p. n. obſervatum, cœcum verò licet protenſius, contractum tamen & vacuum: colon ab initio ſatis tenue, ſed in progreſſu dilatatum, nec multis cellulis excavatum, verſus rectum copioſiſſimo meconio turgeſcebat, ac tandem in rectum terminabatur, quod etiam eò loci, ubi alias etiam veſica locari ſolet, in appendicem veſicæ æmulam (hæc enim etiam in hoc fœtu deficiebat) dilatabatur, ac tandem non per anum, ſed antrorſum membrum virile penduium, præputio ſuo munitum referens, extra corpus finiebatur: *D. Laur. Wolſſtrigel in miſcell. curioſis anni* 1671 *obſerv.* 22.

§. 13. Nupertime Uxor D. de Cugy, Præfecti munimentorum Armamentarii Pariſienſis edidit puellam cui anus occluſus erat: Nutrici ruſticæ commiſſa fuit, ac 7. vel 8 dies tranſegit ſine alvi excluſione, qua de cauſa venter mirum in modum intumuit, ideoque in urbem revectà eſt: Vocatus *Rabigoſius*, induſtrius Chirurgus, inquirens cauſam intumeſcentiæ venrris, quæſiit à nutrice num alvus puellæ eſſet libera? Cui reſpondit à nativitate nequaquam illam exoneraſſe, Ideoque ſtatim anum examinavit, quem occluſum reperit, ac parentibus ſignificavit inciſa membrana occludeute aperiendum eſſe; illi autem rem in craſtinum differri voluerunt, Cùm vero res eſſet in præcipiti, puella non diu poſt obiit.

Aperto cadavere à dicto *Rabigoſio*, reperta ſunt inteſtina omnia repleta humore illo quem Meconium vocant, aliis fæcibus commixto. *Iacobus Guillemeau Tract. de Educatione Infantium cap.* 40.

§. 14. Infans maſculus carebat podice in lucem editus, nihilque illic præter lineam, ſeu rugam & notam aliquam rotundam, ubi anus ſe aperire debuerat, apparebat: Præterea præputium illius omnino coaluerat, ita ut nec urinam reddere poſſet: Quod cum non animadvertiſſent quæ puerperæ miniſtrabant, infantem in alterum uſque diem, quo jam animam agere incipiebat, non prius inſpectum reliquerunt: Vocatus cum Chirurgo, cum prior advenïſſem, cauſamque quod nil excerneret deprehendiſſem, arrepta forfice præputium leviter ſcidi, effluxitque pauca urina quæ vix teſticulos illius madefaciat: Poſtea ſuperveniens

niens Chirurgus ſectionem ubi nota podicis apparebat, fecit, verum cum nulla via ibi pateret, paulo humilius cutem ſcidit denuo, ſed ne tunc quidem ano ſe aperiente, cum in agone mortis eſſet infans, eum reliquimus, qui hora una aut altera poſtea extinctus eſt:

Sequenti die viam illam ſectione inveſtigans, ſecto in longum interfœmineo, nihil apparuit, donec profunde duos digitos per ſpongioſam carnem & adipem novacula adacta, membrana tranſverſa ſe oſtenderet, quam cum podici illic obductam cognoſcerem, ſcalpello diſſecui, moxque atra materia, qualem infantes modo nati cacare ſolent, copioſiſſime effluxit, una cum flatibus crepitibuſque &c. *Platerus obſervat. lib. 3. pag. 601.*

§. 15. Rectum inteſtinum aliquando fœtui in utero, (res mira) prorſus occludi contingit, cujus ego duo vidi exempla: Alterum apud Illuſtrem Comitem Ortenburgicum, qui in muſæo ſuo ſuſpenſum habebat hoc inteſtinum inſtar veſicæ inflatum, Nepotis nimirum ſui: Vixerat autem infans ille miſellus (maſculus enim fuerat) dies plus minus octo, & ventris excrementa ſubinde per os rejecerat; neſcientibus tum aliis, tum ipſis etiam Medicis quænam eſſet hujus ſymptomatis cauſa: Intus enim inteſtinum illud coaluerat, exteriori foramine libero ſatis & naturaliter ſe habente: fruſtra etiam clyſteres & ſuppoſitoriola fuere adhibita, Nam ne flatibus quidem erat pervium, tantùm abeſt ut inde aliquid egredi, aut quicquam in illud injici potuerit.

§. 16. Alterum exemplum vidi Heidelbergæ in præcipui cujuſdam viri filiolo, cujus jam mortui corpuſculum rogatus aperui, & inteſtinum rectum eodem plane modo, uti prius illud, affectum reperi. Idem etiam inflatum, & parte ſuperiori colligatum aſſervari juſſimus: Puerulus iſte ultra quinque vel 6 dies puto non fuit ſuperſtes *Iohannes Poſthius in Obſervation. in Columbi Anatomen.*

Hujus miraculi cauſam cùm ex me quæreret Generoſus D. *Comes*, equidem diu multumque meditando invenire quæ mihi ſatisfaceret, nullam potui, Tandem in eam veni ſententiam, ut illud ex Comitiſſæ prægnantis ſumma animi conſternatione occaſionem habuiſſe omnino exiſtimarem, Quum enim illa una cum Marito Viennam verſus navi prægnans veheretur, contingit ut Gener. D. acutiſſimo morbo ſubito correptus intra paucas horas in cariſſ. conjugis amplexu exſpiraret: Contigerat etiam ut alterius infantis mater prægnans deſcendendo per ſcalas caderet, & clunibus nudis per aliquot gradus delaberetur, ex quo caſu, & magno animi terrore, illam inteſtini recti ſymphiſin fuiſſe ortam mihi perſuadeo:

In talibus autem cura aliqua tentari fortaſſis poſſet, nimirum ſi per fiſtulam argenteam podici impoſitam, ſtylus ferreus ignitus immitteretur ad impedimentum illud perforandum &c. Hoc obiter adjicere volui ut ulterius cogitandi occaſionem aliis præberem. *Idem.*

§. 17. Puer ex pago Eſtuppe ad me die à nativitate ſecundo eſt delatus, in fletus fere continuos erumpens, qui unito ad coccygem perinæo ne veſtigium quidem podicis habebat, unde procul omni dubio à meconio vel nigra materia, qualem modo nati infantes excernere ſolent, ſuppreſſa, inſignes dolores excitabantur: Juſſi præſentem Chirurgum novacula profundius adacta aperire locum ubi conſtitutus podex eſſe debuiſſet, ſed irrito ſucceſſu, die enim ſequenti mortuus eſt.

Cadaver ubi aperuiſſem, inveni non podicem ſolùm, ſed totum inteſtinum rectum deficere: Colon enim in extremitate omnino conſtrictum quaſi fune circumligatum erat, cui membranoſum fruſtulum breviſſimum cis ligaturam appendebat, ab heſterno vulnere longe diſſitum, ita ut fatali neceſſitate, nulla juvandus arte mori debuerit infantulus *Ioh. Nicolaus Binningerus centur. 2. obſervat. 81.*

§. 18 Anno 1672. obiit Genevæ quidam nomine la Grange, qui per 5. dies alvum non depoſuit &c. Inteſtinum rectum inſtar literæ S. reduplicatum inventum, & membraneo quodam vinculo ibidem conſtrictum, à proceſſu peritonæi in ſcrotum deſcendente orto. *Vide ſis de ventris doloribus.*

§. 19. Vir Nobil. 27. annorum, malo hypochondriaco, & obſtructionibus venarum meſaraicarum jamdudum obnoxius, interius in inteſtino recto mali moris ulcus habuit, idque fiſtuloſum, alvi excrementis omnino tranſitum denegans, Varia incaſſum tentata, tandem ex quorundam Medicorum conſilio globulum deglutit ex regulo antimonii, ſed & hunc fruſtra, nam ſubſequebatur tympanites & tandem mors, In cujus limine alvus ſponte ſua reddebat excrementa puri admixta, quod arte adjuta tandem recuſaverat. *D. Georgius Chriſtoph. Petri in miſcell. curioſis anni 1671. obſervat. 77.*

Observatio XII.

Alvi adſtrictio ob iecur durum & Cyſtis felleæ vitium. 1. Ob bilis defectum & lapidem in Cyſti 2 7. 8. Ob plures calculos in cyſti. 3 9. Ob glandulas meatum Cyſticum prementes. 4. Ob veſicam obturatam. 5 Ob meatum bilarium obſtructum. 6. 10. Ob vitioſam porí bilarii inſertionem. 10. Ob exhauſtam bile Cyſtin. 11.

§. 1. Fœ

§. 1. **F**Oemina quædam, per ſeptem vel octo annos, vix unquam ſine medicamento fæces depoſuerat: vel ſi quando ſponte ſua, poſt ingentes conatus deponeret, *albida illa erant*: quibus vero medicina tulerat auxilium, iiſdem & coloris ſui tincturam & ſuſpicionem dabat non ſatis bilem à ſanguine ſeparari; augebant hanc puſtulæ rubræ per totum corpus, ſed maxime circa regionem Hepatis, cũ inſigni dolore diffuſæ: Durities etiã hepatis ſe extrinſecus tactui objiciebat: Tandem tabes cum febre hectica miſerrimum tot miſeriarum finẽ attulit.

Avebam ego tot morborum cauſam penitius ſcrutari, ſed nihil impetrare potui quàm ut obiter Hepar inſpicerem, quod contenderem ibi latere totius mali originem, & latebat: Nam ipſum erat durum, & folliculum fellis exhibebat *in ſeſe collapſum* & fere totum conſumptum: haud dubie cauſam tam difficilium initio ſeceſſuum, poſtea, ex permiſtione bilis cum ſanguine, dolorificarum puſtularum originem. Interim concludendum nobis reliquit, quandoquidem permiſtio humorum importuna tantum corporibus creet incommodi, diligentem Medicis adhibendam curam, ut commoda ſemper fiat ſeparatio, maxime bilis, cui ſeparandæ, præter folliculum fellis, tot fabricata eſt natura ſagax alia inſtrumenta. *Theod. Kerckringius obſerv. Anatom.* 82.

F*Olliculum fellis in ſeſe collapſum & fere conſumptum*) *Riolanus* quoque in Encheiridio Anatomico & Patholog. obſervavit hunc folliculum bilarium ſæpe bile evacuata exareſcere, ſuperſtite duntaxat epatico ductu: Vaſorum autem choledochorum obſtructio ſi diutius duret, ipſum Hepar afficitur, durum incurrens tumorem; hinc à refluxu bilis in ſanguineam maſſam, hæc conſpurcat, & puſtulæ per totum obortæ ſunt & tandem tabes ægrum confecit.

Si deponeret albida illa erant] Ex diverſis ductibus felleis poteſt dari ratio quare interdum alvi dejectiones albicent, interdum ſimul cum urina flaveſcant: Nimirum quandoque porus choledochus ad inteſtina tendens obſtruitur, hinc fæces alvi albicant; Interdum aperto iſto meatu, felleus hepaticus eſt clauſus, & excrementa ſimul flavent. In iſta fœmina vitium in utroque meatu & ipſa Cyſtide fuit, quæ præ ſiccitate collapſa & victa, bilem non excipiebant.

§. 2. Matrona per triennium aſthmate periodico detenta, per aliquod tempus nunquam niſi clyſteriis aut aquis laxativis ſollicitata illi alvus ſuum fecit officium, ad omnia autem purgantia melius ſe habuit: Illius veſica fellea magna, aperta nihil continuit bilis, ſed lapidem incluſum habuit magnum, inæqualem, pondere 4. drachmarum officinalium: Hinc concluſimus alvi conſtipationem ortam procuidubio fuiſſe à defectu bilis: *Carolus Raygerus in miſcellan. curioſ. anni 4. obſerv.* 11.

§. 3. Adoleſcens conquerebatur de ſtomachi & hypochondrii dextri torſionibus cum Alvi adſtrictione. In veſica fellis 22. calculi quaſi ſubluteï reperti fuere. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 4. M. Fedier ann. 25. glandulæ repertæ circa veſicæ felleæ ductum ad inteſtina tendentem, eum comprimentes, ut mirum non ſit alvum illi ſegniorem fuiſſe. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 5. Infans variolis inficitur quibus ſuffocatus interiit, Illi veſica biliaria verſus inteſtinum duodenum obturata, cauſam aperiebat obſtinatæ alvi quam paſſus fuerat. *Vide lib. 4. Tit. de Febribus.*

§. 6. Sectus à D. Sylvio febricitans & Ictericus, in quo fellis folliculus grandis, diſtentus bile, hinc ægro obductus bilarii obſtructionem diuturna fuit alvi conſtipatio. *Vide tit. de Ictero.*

§. 7. Illuſtr. & Rever. N. aliquibus ab annis difficultate excretionis fæcum laborabat &c. Huic lapis in veſica fellea ingens totam replens fuit repertus. Illi rubor maximus in genis &c. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

I*Lli rubor maximus in genis*] Familiaris illis qui Pulmonum inflammatione detinentur, quia interiit illuſtris ille: Sed & notat *Hippocr.* in Coäcis coloris bonitatem *veteris ſtercoris* ſubſiſtentis ſignum eſſe.

§. 8. In Cyſti fellea Sereniſſ. Ferdinandi Medices Magni Hetruriæ Ducis, ſex adinventi fuere lapilli, forma rotundi & colore nigri: Cùm præter mala alia ex ventris ſuppreſſione, & affectu ſimili volvulo obierit Glorioſiſs. Princeps, non abs're erit ſi primariam cauſam tam ſævi ſymptomatis referamus in prohibitum ex cyſtis obſtructione à calculis facta, biliosi humoris ad inteſtina tranſitum. *Crucius de Quaſitis centur. 3. pag.* 211.

§. 9. Adoleſcens diu alvo fuit adſtrictiore, Quo poſt obitum ſecto, fellis veſica aperta, intus 22. calculi, magnitudine diſpares reperti fuere. *Kentmannus libello de Calculis.*

§. 10. Secando Comitem Auſumondianum, duo raritate commendabilia offendimus: 1. Porum choledochum, alias in ecphyſin ſe exonerantem, proxime pylorum exitum habuiſſe, Ita ut non minus ventriculo quam inteſtinis bilem tranſmitteret: Quæ cauſa illi fuit cur ſæpius nauſearet vomeretque, & (quod ſequitur) Alvo eſſet duriore: Natura enim nativo ſuo clyſmate, ceu rhabarbaro, orba, cum nihil expultricem irritaret, deſidebat

bat unde ſubito cholera diem finiit. 2. &c. *Barthol. Cabrollius obſerv. 6.*

§. 11. In quodam qui ex ventris dolore obiit, cum alvo continuo conſtipata, reperta veſica fellis omnino vacua, cholidochus præter modum laxus & apertus: Inteſtina, & præſertim tenuiora, undique tam flava ac ſi croco eſſent infecta &c. *Vide tit. de ventris doloribus.*

I*Nteſtina flava &c.*] Si bilis ad inteſtina confluit, ut ſit illis quaſi clyſter naturalis qui excretricem ſollicitet, quomodo conſtipata fuit alvus, quæ potius laxa eſſe debuit? An ob vomitum continuum præcedentem, à quo motus periſtalticus ad inferiora perverſus fuit? An quia bilis ſubſtantiam ipſam inteſtinorum ſubiit, non cavo illorum continebatur, unde doloris pertinacia? An quia ventris dolores, à quorum diuturnitate interiit, erant ſpaſmodici, unde expultrix ab officio ceſſarit? Vide *Willis* & *Piſonem* de ejuſmodi doloribus.

Observatio XIII.

Alvi adſtrictio ob glandulas meſenterii & imi ventris induratas. 1. Ob Iecur ſcirrhoſum; vaſorum meſaraicorum obſtructionem. 2. Ob meſenterium ſcirrhoſum inteſtina premens. 3. Ob glanduloſos meſenterii tumores. 4.

§. 1. MErcator inæqualem tumorem totius imi ventris habuit, cum Alvo ſubinde adſtricta: Omnes glandulæ imi ventris, externæ & meſenterii induruerant Cellulæ coli ſcybalis fruſtriſque caſeorum infarctæ: *Vide tit. de ventris tumore.*

O*Mnes Glandulæ imi ventris*] Quomodo à vitio *Glandularum Inteſtinalium* pertinax fiat alvus, oſtendit Eruditiſs. *J. Conradus Peyer*, libello eleganti de illis Glandulis cap. 10. Hactenus *ait*, oſtenſum eſt quomodo in variis alvi profluviis ſerum à Glandulis inteſtinorum, ceu fontibus, partim nimis copioſè ut in Diarrhœa (*vide ſect. 10. obſerv. 4.*) partim vehementer inquinatum, ut in Dyſenteria, Cœliaca paſſione & Teneſmo, (*vide ſect. 11. obſer. 4.* ſcaturiat: Noſtrum dehinc erit, quod iiſdem fontibus penuria ſeri laborantibus aut exareſcentibus, incommodi oriatur, recenſere: Quemadmodum itaque in ſtatu ſanitatis omnibus ſe rite habentibus moderatum ſeri ſubviſcidi in plexibus glanduloſis proventum, neceſſaris quædam tributa, tam ad chyli elaborationem quam, naturalem alvi lævorem conferre evidens eſt, Sic eodem vel penitus deficiente, vel parcius ſuggeſto, utrumque deſiderari beneficium noſtra fert ſententia: Et revera obſervare eſt homines temperie admodum calida & ſicca præditos, neque alimenta aſſumpta rite concoquere, *neque ſemper alvum ex votis lubricam habere*: Quorum quidem ſymptomatum rationes vix aliunde commodius quam à ſeri iſtius paucitate derivare licebit: Quippe ſpiritus nitro-aërei, per nervos ſtomachicos meſentericoſque confertim advecti, atque ob vehiculi ſeroſi in Glandulis defectum alimentorum maſſæ immediatius infuſi (quatenus cum ejus ſulphureis atque ſalinis particulis ſubtilioribus impenſe mox efflagarunt) ſæpe ciborum liquamen in nidorem adurunt: Hinc eſt quod tali temperie præditi rebus liquidis tantum, ac iis fere quibus parum inſit ſulphuris aut ſalis volatilis, delectentur: ab aromatum enim aliorumque id genus volatalium uſu noxam ſentiunt, in quantum ſpiritibus nitro aëreis, cum aromatum ſale & ſulphure ſubtili exardeſcentibus, fervor primum intenſus in ventriculo ac inteſtinis, poſtea & in maſſa ſanguinea cietur: Adde quod à Glandulis inteſtinalibus parum aut nihil ſeri tunc expromitur, atque à venis lacteis quicquid madidi ciborum maſſæ ineſt, exacte abſorbetur: hinc fæcibus valde induratis alvum evadere difficiliorem quid mirum? Pariter quotidiano experientiæ teſtimonio patet, in febribus ardentibus cibos ſolidiores, coctione perverſa, morbo fomitem potius quam corpori alimentum præbere: Cujus ratio probabilis omnino hæc eſt, quod ex alimentis, imprimis autem carnibus aſſumptis, & cum ſpiritu nitro aëreo torrentis inſtar per nervos in ventriculum & inteſtina ruente efferveſcentibus, chylus admodum fervidus generatur, cujus acceſſu febrile ſanguinis incendium, velut ab admoto ſtramine, flamma fovetur ac multiplicatur: Contra vero potulentis aquoſis & frigidis affatim ingurgitatis, levamen ſentitur, quia hæc nihil vel parum ſulphuris ac ſalis continent, quo eum ſpiritus nitro-aëreus debellare poſſit: dein aquoſus latex in maſſam ſanguineam ubertim traductus, particulas ejus ſalino ſulphureas interventu ſuo magis ab invicem diſgregat, ut poſt hæc ità prompte in fervorem ſe mutuo excuere non poſſint: Quia vero ſanguinis maſſa humore aqueo recenter perfuſa, aliquotam ſeri partem in glandulas inteſtinorum, ad ὄχημα ſtercoris (ut *Joh. Heurnius* lib. 2. meth. ad praxin non incongrue id appellat) conſtituendum, diſtribuit, fit ut fervore nonnihil adtemperato alvi juvamen ſequatur: Cæterum eorum qui *alvum à puero duriorem obtinent*, craſſis inteſtinis Glandulas admodum paucas ineſſe probabile eſt; proinde deficiente ejuſmodi muco, inteſtinorum parietes quaſi exareſcentes, excrementa deſcenſu prohibent, eaque indurari faciunt. *De Glandulis inteſtinorum vide ſect. 10. obſerv. 4.*

§. 2. Vir Nob. ictero laborans quotidianis alvi ſuppreſſionibus fuit vexatus: Huic Jecur ſcirrhoſum induratum, venæ meſaraicæ obſtructæ &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

I*Ecur ſcirrhoſum &c.*] Quandoque ob Jecoris vitia adſtringitur alvus, quandoque lubrica evadit: Caliditas ejus nimia, abſorbens humiditates ſuperfluas, ſiccitatem infert, cum frigidas contrariam ob cauſam inducat lubricitatem; At vero eadem caliditas, dum bilis copiam gignit, irritat expultricem, antequam humiditas abſumatur, ut ait *Galenus* ad aphor. 20. 2. Frigiditas vero, bilis generationi contraria, prohibet irritamentum, atque ita cauſa ſiccitatis: Ita ut caliditas poſſit eſſe cauſa cum ſiccitatis tum humiditatis alvi, ut & frigiditas: Ut res paucis decernatur, dic utramque qualitatem,

ubi

ubi valde excedit, cauſam eſſe lubricitatis: caliditatem quidem, ob copioſæ bilis generationem: frigiditatem vero, dum omnino prohibet exſiccationem: Utramque vero remiſſam, vel moderatam potius, eſſe cauſam ſiccitatis: caliditatem quidem, ratione attractionis, nam attractio fit à jecore temperato, ex *Galeno* in citato comment. qui cum bilem non generet, non fit irritamentum: à levi item frigiditate, quæ licet minus attrahat, minorem tamen etiam bilis copiam generat.

§. 3. In muliere meſenterium totum, atque in hoc pancreas, tumore miro turgens animadvertimus: hinc inteſtinis incumbens alvum pigriorem effecit. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 4. In Anatome meſenterium propius intuentes, deprehendimus in eo tumores glanduloſos, nucis magnitudine, hinc inde in diverſis locis inteſtinorum mediæ ſedi adeo connatos, ut inteſtina inde induruiſſe viderentur, &c. unde alvus illi conſtipatur &c. *Vide tit. de Ventris doloribus.*

Observatio XIV.

Alvi adſtrictio ob inſignem Uteri tumorem. 1. Ob uterum materia extranea infarctum. 2. Ob Tumorem inter alvum ac vulvam latentem. 3. Ob lapidem inter inteſtinum & collum veſicæ jacentem. 4. Ob duos calculos in veſica urinaria, Et filamenta membranoſa recti inteſtini cavitatem intertexentia. 5. Ob veſicam magnæ molis muſculis adnatam. 6. Ob eandem lotio diſtentam. 7.

§. 1. Viduæ venter intumuit ut in prægnante, & Alvus ſemper ſegnis: Exemptus uterus ad libras lxxxvij. ponderavit. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 2. Excretio fæcum impeditur potiſſimum in fœmellis ex utero laborantibus, quia ille tumidus inteſtinum rectum premit & intercludit: Apertum hac ſeptimana cujuſdam mortuæ abdomen vidi, in quo uterus tanta magnitudine intumuerat, ut inteſtina omnia ſupra ad diaphragma detruſa eſſent, & uterus omnibus partibus adnatus: continebat vero urnas tres cum dimidia humoris. *Ioh. VValæus meth. med. pag.* 161.

§. 3. Sutoris uxori exercevit lx. ætatis anno ingens tumor inter alvum ac vulvam, ſed loco penitiore quam ut eo vel penetrarent medicamenta pus moventia, vel ferrum abſceſſum aperiens: Unde factum ut in dies latius ſeſe extendens, pervenerit tandem ad eam magnitudinem ut ſuppreſſerit ipſi juxta alvum ac veſicam: quarum partium cum non potuerit carere uſu, carendum fuit vita.

Periculoſa uti ſunt duriora tubera, inter gulam ac aſperam arteriam ſe inſinuantia, ſic neque ſine evidenti diſcrimine eſt ille tumor qui hæret maribus inter veſicam & inteſtinum rectum; Et fœminis inter eaſdem partes ac vulvam intermediam: præſertim ſi adultus nec matureſcat mature, nec effundat tempeſtive pus in ſe contentum: intercludit quippe ſua mole exitum excrementis illac erupturis, impediendo rigide ne deſcendat alvus, profluat vulva vel lotium deponat veſica, quæ impedimenta occidunt infallibiliter hominem. *Nic. Tulpius Obſervat. lib.* 10. *lib.* 3.

§. 4. Vidi quendam Antuerpienſem in quo poſt diſſectionem factam, inventus fuit magnus calculus inter rectum inteſtinum & collum veſicæ. *Gerhardus Bergenſis lib. de calculo & arthritide p.* 90.

§. 5. Juveni à duobus calculis in veſica deprimebatur eo uſque rectum inteſtinum, ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipſius fiſtulam, ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere. *Nic. Tulpius obſ. l.* 3. *c.* 2.

§. 6. Filius N. febre affectus fuit cum urinæ retentione & fœcum: Veſicam invenimus maximæ molis muſculis adnatam, urina aliiſque excrementis planam. *Vide l.* 4. *tit. de Febribus.*

§. 7. Æger à ſeptem diebus non excreverat, & pariter ſex diebus urinam non reddiderat &c. Veſica erat urina diſtenta ut ex inciſa pluſquam libræ iv. effluxerint: Judicatum facultatem excretricem ita ſopitam fuiſſe ut clyſterum quantumvis acrium vim non perſenſerit &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Alvi ſuppreſſio à coalitu inteſtini recti.

* DN. *Ioh. Richter* Pharmacopæus Aulicus Eichſtettenſis ex alvi conſtipatione ventriſque torminibus acerrimis, fruſtrà tentatis omnibus remediis, poſt tres ſeptimanas obiit. Apertô ventre, ſphincter ani connivebat, ejuſque totalis coalitus viſus; interni longanonis parietes contraxerant putredinem: inteſtina ſphacelata: ſtomachus aridus: veſicula fellis bile nigerrimâ ſcatens, præter alias minùs enormes læſiones. *Dom. Roſinus Lentilius Miſcell. Curioſ. Decur. ij. Ann. vij.*

MInùs forſan accuratè in hujus obſervationis titulô effertur, quòd alvus fuerit ſuppreſſa ex inteſtini recti coalitu, cùm nihil tale in ipſa obſervatione reperiatur. Legimus quidem ſphincterem ani conniventem inventum, rectique parietes interiores putredinem contraxiſſe, ſed de coaſitu hujus aut illius partis ne quidem verbum. Præſtiterit itaque noſtrâ ſententiâ dixiſſe, ſuppreſſionem alvi hic ſymptomaticùm quid fuiſſe, ex inteſtini ſcil. recti inflammatione enatum, cùm enim tumidum & doloroſum hâc ratione inteſtinum commodè excrementa, præ calore totius abdominis forſitan indurata, non tranſmitteret, immò præ dolore ab eorundem attactu concitatô rectô fibrarum ſuarum niſu, progreſſum impediret, reſtirabant illa, nec vomitu rejiciebantur, quia aut nimis craſſa, aut nimis impacta, ut per totam fiſtulæ inteſtinalis longitudinem in ventriculum, indeque per œſophagum in os remeare quirent, quod in Ileô accidit.

Observatio II.

Alvus ſuppreſſa in infantulô recens natô à Colô occluſô.

ANno 1691. die 19. Octobr. honeſta matrona, mercatoris pij uxor, pulcherrimum filiolum enixa erat. Poſt ſacrum lavacrum familiares mirantur nil meconii à quo in lucem editus egeſtum quare clyſterem adhibere ſatagunt, aſt fruſtrà. Chirurgus conſultus qui ſtylô explorans, coalitionem advertit; adeſſe rogatus, reiteramus ſcrutinium, inani operâ: de inciſione deliberamus, quum corpus jam liveſcere, vires proſterni: Verùm quòd ad duorum articulorum longitudinem coalitio in inteſtino recto obtegeretur, dum hæremus, fatum irritas curas, die 22. Octobr. veſperi abrupit. Exemtum inteſtinum conſpiciendum oblatum; atque *colon* amplitudo arguebat, meconio liquido turgebat; extus adhærebant fæculæ parvæ induratæ, unde mihi ſuſpicio rupturæ, quocunque prægnantis infortunio; erat autem ovali cacumine hæc pars coli occluſa, atque cacumen pinguedo laxa & mollis circumcirca obſepſerat. Separata pinguedine nullum ullius ductus obliterati indicium; præterquàm autem quòd pinguedine obvolutum erat iſtud cacumen, craſſæ & pingui alii tunicæ, quam inteſtini recti inverſam credo, erat immerſum. In colo circulus diſtinctam illam tunicam manifeſtabat. *Dom. Philipp. Iacob. Hartmannus Miſcellan. Carioſ. Decur. ij. Ann. x.*

Observatio III.

Alvus ſuppreſſa ſine ullâ cauſa ſua indicio.

BAjulus per quinque fermè hebdomadas fæces alvinas non deponens, quamvis catharticis ſupernè & infernè præſcriptis, tandem obiit. A fato ſectus, inteſtina ei quorumvis ingeſtorum, farciminis ad inſtar repleta. Tecmarſis in Medicina multi uſus. Haud ſemper novimus quæ intus latent. Curandi methodus fuit optima; aſt ſi ſciviſſent Medici inteſtina, aut paralyſi laborare, vel nihil feciſſent, vel alio modo Medicinam applicaſſent. Ex ſpaſmo, aut paralyſi inteſtinorum, contenta non multùm protrìtantur, exinde ab ingeſtis repleta farcimen repræſentant. Cathartica ſpaſmum potius augent quàm diminuunt. Hic potuiſſet uſurpari balneum calidum, & lac cum rore marino, vel veneto ſapone coctum calidè propinari. *Stephan. Blancard. Anat. pract. obſerv. 30.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XIV.

De Ventris Dolore, Colico, Iliaco &c.

Observatio I.

Colicus dolor à Flatibus inteſtina omnia diſtendentibus, cum humore pituitoſo & bilioſo iis adhærente.

1. A Flatibus cum involutione & ſubingreſſu inteſtinorum. 2. A Flatibus retentis. 3. A Flatibus in Colo, fæcibus in reliquis inteſtinis. 4. A Flatibus cum Pyloro vix pervio, Duodeno & Recto quibuſdam locis annexis. 5. A Flatibus colon ampliatum. 6. 7. 11. 12. Flatuum vi inteſtina diſrupta. 13. 14. 16. A Flatibus ventriculum una diſtendentibus. 15. A Flatibus cum inteſtinorum corruptione. 17. A Flatibus & fæcibus in colo 18.

§ 1. ANNO 1603. 26. Junij natus eſt mihi filiolus, In quo mox poſtquam in lucem editus eſt appetentia multo vehementior deprehenſa quam pro ætate conveniebat, Ita ut lac matris, quanquam abundans, non ſufficeret: Cauſam exiſtimo quod novem menſes in utero non compleverit: 31. die correptus fuit immodico urinæ fluore, ita quidem ut ſingulis diebus linteamina quater & quinquies mutare neceſſe fuerit: Et quamvis continuo fere ejularet, & exclamationes vehementes,

nec pueris conſuetas (quæ dolorem aliquem Internorum viſcerum ſubeſſe arguebant) effunderet, aviditate interim magna lac ſugebat, nutriebatur quin etiam & creſcebat, xiv. verò ætatis die vehementiſſimo dolore Colico, cum vomitu frequenti & (quod multo rarius) aliquo fluore correptus eſt: Excrementa prima die ſemiviridia, poſtea tamen crocea, bilioſa & ſpumoſa conſpecta ſunt: xv. die urina plane retenta fuit, ita ut ne guttulam quidem emitteret: Atque iis in doloribus continuiſque clamoribus xvij. die è vita exceſſit, Fruſtra omnia remedia facta, flatus enim adeo tenaciter inhærebant inteſtinis, ut per totum tempus morbi ne ſemel quidem flatum crepitúmve ventris emitteret.

Aperto cadavere, conſpecta ſunt 1. inteſtina omnia (cœcum excipio) flatibus diſtenta, non ſecus ac lanii inteſtina quadrupedum, cùm illa conſervare ſtudent, inflare ſolent: nulla tamen aderat obſtructio, aut retentio excrementorum in inteſtinis. 2. *Inteſtinis undique humor* partim pituitoſus & viſcidus, partim bilioſus adhærebat. 3. In gibbo hepatis, ubi vena cava exoritur, inſignis inflammatio cum nigredine inventa eſt: nunquid hæc cauſa retentionis urinæ eſſe potuit? Renes enim, ureteres & veſica (quæ omnino vacua) ſecundum naturam ſe habebant. 4. In inferiore parte ſplenis inflammatio quoque erat non exigua. 5. Stomacho undique humor atrabilaris adhærebat: Nonne ille appetentiæ p. n. cauſa fuit? *Fabritius Hildanus cent. iij. obſerv. lxxiv.*

A*ppetentia multo vehementior*] Lactis ſugendi aviditas à vehementia Sitis potius repetenda videtur, quàm à famis magnitudine, Inflammatio enim cavæ partis hepatis, & inferioris partis lienis æſtum induxit, (quo conferre potuit humor atrabilarius ventriculo adhærens,) à quo liquidi deſiderium immenſum ortum, unde diabeticum quid ſucceſſit.

Inteſtinis undique humor] Quæ humoris internam inteſtinorum faciem inveſtientis origo ſit, tradit Nobiliſſ. Dom. *Joh. Conradus Peyer*, Tractatu de Glandulis Inteſtinalibus (*de quibus ſectio. obſ. 4.*) cap. 5. Quarum, *ait*, ad Glandulas inteſtinorum craſſorum uncorum, ias (in cæco, colo & recto hominis inteſtino obvias, quarum numerus eſt innumerus, formâ lenticulari) quamvis quoad ipſarum uſum in ea fuerim ſententia Illas excipiendis, ac velut imbibendis chyli in maſſa fæculenta reliquiis deſtinatas eſſe, ea potiſſimum fat one motus, quoniam ad earum radicem perſæpe *Humorem ſubalbidum* cuidam velut capſæ incluſum reperieram; Quia tamen hactenus nulla conſpicari licuit vaſa, per quæ chylus ab iiſdem exceptus in Receptaculum commune traduceretur (vaſa enim lactea in has glandulas non pertingunt) contrà verò magna ſemper *muci ſubviſcidi*, omnium coſi cellulatum interiora conclavia, atque ipſum quoque Recti parietes oblinentis copia præſto ſit, magis tandem mihi probabile viſum eſt, Glandulas iſtas, ceu fontes ac ſcaturigines, mucagini huic expromendæ dicatas eſſe; Quamvis enim harum Glandularum papillæ prima vice compreſſæ, humorem, quem in receſſu continent, ægre dimittant, vi tamen contrectationis paulo fortioris ac iteratæ, eundem largiter profundere non detrectabunt: Proinde ut hic præcipuus earum uſus eſſe videatur, Humorem ſubviſcidum ſuppeditare, cujus ope cum inteſtina contra fæcum duritiem, & acria atque ſylveſtria ſalium & ſulphurum impuriorum ſpicula, velut lorica quadam, muniantur: tum ipſæ fæcum particulæ, hoc quaſi glutine coagmentatæ, ſibi mutuo in debitam conſiſtentiæ molem aptius adglomerentur. Quod verò *ſpirituum nitro aereum* concernit, videntur ejus quoque ſuppetiæ quædam, licet non tanta copia, quanta plexibus tenuium inteſtinorum ſuggeri; quorum munus ſit, nutritias alimenti particulas (ſi quæ forte ruderibus fæcum in Colo immerſæ lateant) ab excrementitiis evolvendo, evolutiſque lactearum oſculis propinando, extremam chylificationis operi manum imponere: Quod ſi nihil amplius chyloſi excrementorum maſſæ ineſt, ipſe Spiritus fæcibus confuſus excernitur, adeo ut recta poſſit conſiſtere talo *Hippocr.* effatum etiam *Excrementis ſpiritum eſſe.*

Inteſtina flatibus diſtenta] De hoc *ſpiritu* inſuper notare jubet, *Flatuum* (quibus una alterave coli cellula nunquam non impletur) proventum vix aliunde manifeſtius quàm à *ſpiritu nitro aëreo* derivari poſſe: nempe quatenus ipſe vi expanſiva inſigni præditus, tum excrementorum particulis ſulphureo ſalinis, impurioribus ac efferis coeundo, illas tamdiu exagitat, donec quoad minima contritæ ac reſolutæ, in exhalationum volumina commigrent, quæ inde per alvum ſubinde prorueentia, ob particularum ſulphurearum & nitro-aërearum, quodam velut torrente erumpentium agmen, inſtar pulveris *pyrii* admota flamma celerrime deflagrant.

§. 2. Puer triennis, qui xxv. dies decubuerat, ac ex lumbricis ægrotaſſe putabatur, diſſectus fuit, Adaperto peritonæo Hepar (ſicut ex tactu ante ſectionem prædixeram) ſcirrhoſum, majuſque quam pro ætate, & ſanguine nigricante plenum: Lien vero exilis ac quodammodo contractus: Inteſtina cuncta flatu turgida & lucida: Unam tenuis inteſtini partem intra ſe contractam ac convolutam, quaſi in ſe infarctam, ut duritiem quandam, tanquam tumoris ſpeciem, repræſentare, vidimus: nam quod ſeſquipollicem longitudine æquabat, dum involutum eſſet, id leniter evolutum duos ferè palmos implebat: Extra inteſtina aqua in peritonæi cavitate includebatur: Omentum penè abſumptum: Ventriculus exiguus & veluti contractus: Veſicula fellea albeſcebat, Lumbrici nulli. *Henricus Smetius Miſcellan. lib. x. pag.* 579.

* *Inteſtina flatu turgida*] Illuſtr. *Wepferus* Tract. de Cicuta aqu. pag. 199, anatomen inſtituens canis animadvertit Inteſtina omnia, etiam rectum, motu periſtaltico ſurſum deorſumque mota fuiſſe; hunc inteſtinorum & ventriculi motum diu, *ait*, continuantem vidimus, pridem emortuo corde & ſanguine prope omni effuſo, quamdiu ſcilicet hæ partes calebant: Dum inteſtina movebantur, obſervavimus contenta motu periſtaltico propelli ulterius: alicubi portio inteſtini inter duas conſtrictiones *Flatus* pertinaciter retinuit, ut nec vi ſurſum deorſumve adigi poſſit, quod forte in colica & affectu hyſterico crebro frequenter fieri ſolet.

§. 3. Anno

§. Anno 1591. aperui puerum circiter x. annorum: hic aliquot ante obitum annis continuo de dolore in ſiniſtra abdominis parte, univerſóque ventre conqueſtus fuerat, variúſque Medicus, hic Hepar, ille Lienem, tertius Renes in vitio eſſe dicebat: Reperi ventriculum admodum exiguum, adeo ut nullum ex omnibus inteſtinis eſſet quod non mole eum excederet; naturale autem hoc erat vitium primæ conformationis: *Inteſtina* autem omnia mirum in modum diſtenta, & *velut inflata*, quod ventriculus nunquam ritè concoquens, ſemiconcocta ad inteſtina tranſmitteret, quæ in flatus ibi converſa, continuis ferme colicis doloribus infeſtatum teſtabantur: Pancreatis corpus glanduloſum reperi adeo durum & exſiccatum, ut primo tangens, ingentem me percipere calculum exiſtimarem: Rem ſiniſter huic plane & omnino pute conſumptus erat: totus námque abſceſſibus ſcatebat, ita quidem ut ſimul ac vel digitis durius premerem, rupto abſceſſu purulenta emanaret ſubſtantia: eo autem diſſecto; magna ſemicocti puris (nihil incruenti habens) copia effluxit. Præterea & ingentem inæqualem, in eodem rene, album deprehendi calculum, ex illuvie illa purulenta proculdubio natum: Oppoſitus Ren adeo exiguus erat, ut vix reperiri poſſet, nec figuram obtinebat naturalem, nac ſubſtantiam, fungoſus námque & flaccidus admodum tangenti occurrebat. *P. Pavius obſerv.*

I*Nteſtina velut inflata*] Filia N. ventris tormina queſta eſt, vomitiones aſſiduæ, dolor nulli ceſſit remedio, dolore victa mortua eſt: Stylo abdomini immiſſo, admodum exiguo foramine flatus erupit & totum abdomen reſedit, An non viventi, metû repentinæ mortis, iſta punctio fieri debuit & potuit? Audendum hercle deſperatis in Rebus. *Ballonius Paradigmate* 33.

§. 4. Tonſor quidam in dextro hypochondrio efferri ſibi quiddam conquerebatur, quod in ſiniſtro conquieſceret, quo ſuper ventriculi fundo tranſeunte, cibi potuſque portio regurgitans, ſubito per os exiliebat, veluti lagena aliqua coriacea compreſſa, ejus quod in ea continetur cum impetu pars quædam rejicitur: Multorum imperitorum Medicorum opera uſus, vehementia medicamenta, ac vehementiſſimas purgationes ſuſtinuerat, ſed cum hujuſcemodi remediis malum non cederet, tandem defecit.

Hujus inteſtinum Colon, à dextro in ſiniſtrum, & qua parte ventriculi fundo incumbit, flatu omnino diſtentum erat & ab omnibus excrementis vacuum: reliqua inteſtina fæcibus plena, ex quorum ſuperioribus dum fæces deſcenderent, impetu quodam violento per diſtentum Colon ferebatur, ventriculi fundo compreſſo, unde factum eſt ut cibi potuſque portio ad os ſubito regurgitaret. *Dodonaus cap. 37. Obſerv. Medic.*

§. 5. Pueri nuper à me diſſecti Inteſtina (quia ingentibus ejus tormentis obierat) omnia occurrerunt vacua, & ita vento diſtenta, tanquam ſi vi quapiam externa exſiccarentur, inflata fuiſſent: atque acquiſita per diſtenſionem hanc mola & duritie, ita compreſſerant hepar, ut manifeſta eorum ſibi impreſſa gereret veſtigia, ipſa autem viciſſim tincta eſſent aurea flavedine, ex bile quam hepar coarctando è folliculo expreſſerant: Pylorus tam exiguo foramine erat pervius, ut flatum vix tranſmitteret; utrobique in duodeno & in recto loca quædam trium tranſverſorum digitorum magnitudine vento vacua, ita conciderant, ut parietes inteſtinorum ſibi agglutinati viderentur, nec flatum tranſmitterent: *Th. Kerckringius obſerv. Anat. L.*

§. 6. Flatus in colo inteſtino plurimus gigni cumulárique ſolet, in quo ſæpius rugire vel murmurare obauditur, neque enim aliud natura condidit excipiendi flatus receptaculum, quem tamen prima ventriculi concoctio maxime progenuit: Itaque flatus in hoc inteſtino copioſior congeſtus, ſi propter obſtructionem à duris reſiccatíſque fæcibus, aliíſve de cauſis erumpere nequit, inteſtinum vi diſtendit atque divellit, magno certe & immani cruciatu, magnóque ſenſu doloris: Cohibendi flatus conſuetudine non paucos diſſectione animadvertimus, quibus dilatatum Colon inteſtinum brachii amplitudinem adæquabat. *Fernelius Pathol. lib. vj. cap. x.*

N*On aliud flatus receptaculum*] Cœcum inteſtinum flatuum proprium receptaculum ſtatuit *Simon Pauli* vide inferius.

§. 7. Nos etiam pluries vidimus, ſed aliquando hanc magnitudinem in juvene, in quo vincula, ſeu faſciæ ipſius inteſtini relaxatæ, ad immenſam molem colon creſcere reliquerunt. *Panarolus Pentecoſte iv. obſerv. xxvj.*

§. 8. Quidni materia pituitoſa in halitus converſa, flatúſque inteſtina diſtendentes accuſari poterit, maxime cum tales inteſtinorum diſtenſiones obſerventur in illorum cadaveribus qui graviſſimos illos dolores experti fuerant, ut fidem ſuperent; Sic in honeſta Matrona *Dom. Bocard*, ex Iliaca paſſione Aquiani in Sabaudia defuncta, mirum tumida, diſtenta & dilatata ut cætera inteſtina, ſit potiſſimum Colon obſervavimus, ut totum brachium facile capere potuerit.

§. 9. Sic

§. 9. Sic in Nobiliſſima virgine Filia Illuſtr. Comitis *de Saleneuve*, ex plurimis pulmonum abſceſſibus & vomicis defuncta, quæ dolores graviſſimos, vere Colicos paſſa fuerat, ita turgida inteſtina totum abdomen extendebant, ut vix in abdomine contineri potuerint, ſed ſecto cadaveris peritonæo ſponte & vi quadam foras eruperint, & præ tenſione non ſolum turgida, ſed etiam pellucida, ut in illis quæ à flatibus diſtenduntur conſpecta ſint: *D. Puerarius in Obſerv. Selectis ad Thoma Burnet Theſaurum p. 314.*

§. 10. Obſervatum in apertis cadaveribus dolores colicos intenſiſſimos lethales, flatu inteſtinum diſtendente ſolo ſubortos: In quodam cum octiduano dolore immaniſſimo, vita defuncto, ſedem affectam inveſtigarem, circa jejuni principium & membraneum oſtiarium circulum pluribus fœcibus obſitum deprehendi, Indéque ut plurium dolores colicos, tum in me ipſo tum in aliis oriri judicavi: *Rolfinccius Diſſertationum Anatomic. lib. 1. cap. 13.*

§. 11. Sereniſſimus N. colicis doloribus erat obnoxius: Inteſtina omnia, craſſa & tenuia, flatibus diſtenta reperta ſunt: *Vide lib. 4. tit. de Flatibus.*

§. 12. Mulier diu colico dolore excruciata fuit: Colon ejus diſſectum craſſis flatibus diſtentum repertum eſt. *Vide tit. de Fame p. n.*

§. 13. Corpulenta quædam mulier cum modo ſupra, modo infra umbilicum intolerabili premeretur dolore, nec ullus hinc inde ſpiritus erumperet, adeo agitata eſt, ut ſciſſo tandem inteſtino vitam finierit, quod niſi inciſa pluribus non innotuiſſet: *Benevenius de Abditis cap. 76.*

§. 14. Sed & ruſticum novimus, qui cum poſt longiores torſiones, & ventris diuturnas inflationes diem obiiſſet, Et mortui incideretur cadaver, longior in inteſtino fiſſura eſt inventa, ex qua etiam recentes uvas, quas paulo ante comederat, prorupiſſe conſpeximus. *Idem*

§. 15. Anno 1655. Nob. cujuſdam conjux cum filiolo unius anni, à colicis doloribus & flatibus per aliquot dies miſere afflicto, Thorunium venit, conſiliúmque petiit à DD. G. Mochingero, Sed puellus ille paucarum horarum elapſo ſpatio mortuus eſt: Tum præfatus D. Mochingerus D. Meiſnerum & me, ut ſectioni una cum illo intereſſemus rogavit.

Mirum ſane dictu quantum Ventriculus diſtentus erat, in quo nihil præter flatus & aliquid viſcidi humoris conſpiciebatur: Inteſtina autem omnia tam pellucida tranſparebant, ut etiam multis in locis compuncta ſtatim conciderent; ne guttula quidem alicujus humoris in illis apparente, reliquis viſceribus bene ſe habentibus. *Simile exemplum habet Benevenius cap. 81. Simon Scholtzius in miſcellan. curioſis anni 1671. obſ. 86.*

§. 16. N. Dyſpnœæ obnoxius, Coli dolore ſubito extinguitur, Inteſtina adeo flatibus intumuere, ut ventre aperto in adſtantes proſilirent. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

§. 17. Ill. Comes vulneratus in nate ſiniſtra, dolores paſſus eſt ingentes, ut ventri pronus ſæpicule incumberet: Inteſtina inflata putredine, livore, fœtore infecta, partéſque ad pubem eadem labe notatæ. *Vide l. 4. tit. de vulneribus.*

§. 18. Iuvenis mulier poſt tertianam notham incidit in Colicam paſſionem: Illius Colon p. n. conformatum erat, Si quidem ubi cœcum ſitum eſt, & ubi colon ventriculo annexum eſt, colon fuit valde laxum flatibuſque diſtentum: Reliquis in locis, ad craſſum inteſtinum uſque, anguſtum, fæcibus craſſis duriſque, in globulos concretis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralyſi.*

POſt *tertianam notham*] *Fernelius* pathol. lib. 6. cap. 10. meminit Colici doloris, diuturnis febribus aliiſque morbis bilioſis ſuccedentis: ubi natura criſin noxiique humoris depulſionem in alvum molita, quum nuſpiam vacuandi viam promptam & expeditam nanciſcatur, illam à venis & viſceribus in membranas ſæpe avertit, ubi dolores exurgunt priore morbo graviores: Hujus colicæ curationem ſolus tradidit *Palmarius*, quem vide in Encheiridio Medico practico p. m. 247. Quæ in caſu propoſito affertur, aliam agnoſcit cauſam, eámque indigenam.

Observatio II.

Colicus dolor à Fæcibus inteſtina omnia replentibus 1. 2. 3. A colo fæcibus infarcto, & glandulis meſenterii induratis 4.

§. 1. QUoſdam novi octavo demum aut decimo die alvum exonerantes, quorum excrementa dura & ſicca ſunt in ſtar caprarum ſtercorum: ii dolori colico capitiſque valde obnoxii ſunt, ob vapores ad cerebrum elatos, imo quandoque mors inde conſequitur: Olim diſſecui cadaver duodecennis pueri, cujus univerſa inteſtina fæcibus erant oppleta, admodum duris & ſiccis, quas ante obitum vomitu profundebat, quæ cauſa fuit mortis quod auxilio tempeſtivo deſtitutus fuiſſet. *A. Paræus operum lib. 7. cap. 65.*

QUibus duris fœcibus colon inteſtinum turget, & dura ſunt alvo, capitis doloribus ſunt opportuni: Non tamen hi excitantur (quæ vulgo affertur ratio) à fœtidis vaporibus ad caput exhalantibus (nam quo duriora ſunt ea excrementa, eo vaporis fœtorisque magis expertia) ſed quod preſſa à colo

veſica fellea, & immemor ſui officii reddita, bilioſum recrementum ex hepatis vaſis in ſanguinis generatione non elicit purgátque; unde retentum in venis, & digeſtum per corpus, quamcunque partem imbecilliorem invenerit, (ſolet autem ut plurimum eſſe caput) eam afficit & labefactat: *Spigelius Anatom. lib. 8. cap. 13.*

§. 2. Diuturnior fæcum in inteſtinis mora, ſeu proprio ægri calidioris & ſiccioris, ſeu diætæ vitio contigerit, i. e. ciborum ſicciorum, exercitiorum & laborum Sole ſub ardenti, ſeu negotiorum magnitudine alio verſa mente. Colicam invehit affectionem, cum capitis dolore, ex vaporum ſurſum elatorum copia; Memini olim à me diſſectum cadaver pueri xij. annos nati, cui inteſtina multis velut cohibitarum duriorum & ſicciorum ſæcum nexibus erant implicita, cum ipſas paulo ante mortem redderet, quæ interitus cauſa extitit, cum remediis opportune exhibitis prævíſum non fuiſſet. *Paraus operum l. 16. c. 38.*

§. 3. Filius D. de Villes (*Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*) pridie ante obitum Colico dolore vehementi afflictus fuit: Illius Colon fæcibus admodum aduſtis refertum repertum eſt.

§. 4. Mercator de dolore in regione lumbari gravativo, ſiniſtri hypochondrii obtuſo, ac vinculo ſub ventriculo tranſverſali conqueſtus eſt: Omnes glandulæ imi ventris, internæ meſenterii, & externæ abdominis erant induratæ, imprimis quæ copioſe regioni lumbari incumbunt: Cellulæ coli per tranſverſum corporis ſcybalis infarctæ erant. *Tit. de ventris tumore.*

Observatio III.

Ventris dolor à pituita vitrea externa inteſtinorum tunicæ affixa.

Puella quædam annos nata xiv. laborabat Colico dolore atrociſſimo, cum ventris inflatione, qui neque clyſteribus neque potionibus purgantibus, vel lumbricos enecantibus ſedari poterat, ſed tantum balneo tepido ſopiebatur, ſed egreſſæ recurrebat, donec intra xx. dies ægram de medio ſuſtulerit: Per biduum ante mortem magnam ſanguinis nigerrimi copiam per alvum excrevit.

Diſſecto cadavere inventa eſt multa pituita vitrea, externæ inteſtinorum tunicæ adhærens, & per totam eorum longitudinem fruſtillatim diſperſa; magnitudine varia, ut quædam fruſtula fabæ, alia avellanæ magnitudinem æquarent: In venis autem & cordis ventriculis nullus ſanguis inventus eſt, quia natura extremo conatu totum ad inteſtina detruſerat, qui in iis nigreſcens, ut omni extravaſato ſanguini contingit, ante obitum excluſus fuit: Ubi notanda eſt ſedes materiæ colicum dolorem efficientis, ab authoribus non expreſſa, nempe externa inteſtinorum ſuperficies. *Franc. Chomel. obſerv. 6. Riverio communicata.*

Quæ doloris cauſa fuerit proxima dubium, an pituitæ frigus; quale inducere vitrea apta nata eſt: an compreſſio & coarctatio eorum ab eadem extus adhærente, hinc libero flatuum, fæcum & chyli commeatu negato: A quacunque demum cauſa ortus ſit dolor, opem tulit balnei tepidus calor, flatuum diſcuſſione, meatuum reſeratione, humoris frigidi temperatione, & fuſione, membranarum inteſtinorum relaxatione. Dubium vero majus quomodo illuc pervenerit pituita, quæ in ventriculo & inteſtinis generationem habere ſtatuitur.

* *Multa pituita vitrea &c.*) De pituita vitrea *Galenus* variis in locis agit quam dicit conſiſtentia referre vitrum fornacis calore fuſum, frigidiſſimam tamen, & adeo infeſtam ut in inteſtinis concluſa dolores acerbiſſimos pariat: certe vix credibile videtur à frigore actuali pituitæ ſævos adeo dolores poſſe concitari: etenim quantumvis poteſtate ſit frigida, in loco actu calido neceſſario debet ita ejus frigiditas temperari ut nullum poſſit inferre dolorem, & ſi quæ ab ea pituita moleſtia excitatur, ejus proculdubio cauſa eſt ſuccus quidam acidus, qui cum alio concreſcibili permiſtus tantam confert, conſiſtentiam pituitæ. *Bayle Tract. de Apopl. p. 97.*

Observatio IV.

Colicus dolor à pituita totum Coli ductum obſidente.

Retulit mihi D. *Peucerus* in Italo quodam Colica conſumpto diſſecto, totum Colon fuiſſe pituita obductum, relicto ſaltem foramine digiti craſſitie pro fæcibus tranſmittendis. *Phil. Salmuth. cent. 1. obſerv. 78.*

Observatio V.

Colicus dolor à Bile intra membranas Ilei concluſa 1. 2. A Bile circa Colon effuſa, cum abſceſſu meſenterii. 3. A Bile cum lapide in cyſti fellea lacera. 4. A Bile in Ileo & Colo. 5. A Bile ab hepate manante.

§. 1 Ex bilioſis & acribus humoribus Colicam originem habere, ſi nimirum non in cavitatem ſed per tunicas inteſtinorum movetur ſcribit *Sennertus*, Et ſi alio convertantur,

tantur, & icterum & febres ac convulſiones cauſare: Vidi in Infantis cadavere tenue Inteſtinum Ileum croceo colore tinctum per ejus longitudinem: quæ tinctura fuit ab humore bilioſo tunicis impacto & per longitudinem fuſo, unde ingentes dolores illi fuere diuturni, & ſæpius recurrentes, quos ejulatu, inquietudine corporis, & torſione pedum ſignificavit, qui nullo fotu abiere, & aucti veram colicam calidam, ſeu ex bile, fecerunt, & à quibus convulſiones diræ ac mors. *Hechſtetterus Decade viij. caſu iv.*

* *Si alio convertantur & Icterum &c.*] In caſu ſimili hæc proponebat con ult. 529. *Guarinonius*: Cum dolor à fundo ventriculi (*inquit*) in omnia inteſtina diffundatur, cum urinæ quaſi icterici ſint, ego videor videre materiam doloris cauſam à ſima jecoris parte ad fel, atque ad omnia inteſtina, præſertim jejuna & ſuperiora deſcendere, unde & ſi ſi impeditur bilis in venam cavam, ad urinam, & venis mediis inteſtini materiam recipientibus, præſertim ſuperioribus, neque eam capere valentibus, illa neceſſario in corpus tunicarum inteſtini jejuni imprimitur, & dolorem facit, cujus quidem modo tenuiores & fumoſæ partes tunicam teneant, mox ſeroſæ detentæ ſint, & tandem etiam craſſiores, unde inflammatio ſit metuenda: Frequens eſt ictericus morbus in hujuſmodi doloribus, ut qui icterici ſunt in hos dolores crebro incidant, & qui iis doloribus valentius vexantur ſæpe icterici fiant.

Ileon croceo colore tinctum) Alia ratio eſt ſi ſuperficie tenus maculæ ejuſmodi inteſtina inficiant, quas innoxias eſſe deprehendit Celeb. *Wepferus Tract. de cicuta aquat. pag.* 129. Maculas, *ait*, flavas colo, ileo aliiſque vicinis partibus, à veſica bilaria impreſſas, non pauci neſcio quorum ſymptomatum authores cauſantur, cum tamen *in ancilla, ob infanticidium decollata*, inteſtini coli portio, ut & ilei, flavedine à veſica bilaria late tingeretur, nec tamen unquam antea ægrotarit, munia ſua bene obierit, adeo ut eam domeſtici gravidam eſſe non animadverterint: Cum quoque in ictero, non ſolum toto habitu, ſed etiam omnibus viſceribus, foris & intus à bile flaviſſimis, diu nulla deterioris notæ ſymptomata obſerventur.

§. 2. Præter inteſtinorum phlegmonem illis aliquando accidentem, phlogoſis alia ſeu fervor in illis non infrequenter oboritur, maxime tenuioribus, unde Iliacus quoque dolor potius quam colicus (licet eum etiam ſæpe communiter appellent) ſævus diúque durans, gravia quoque inferens ſymptomata, oboritur: Quando nimirum, (ſicut longa obſervatione cognovimus, ſigniſque certis deprehenditur) bilis non in inteſtinis retenta (ſicut in illorum obſtructionibus, unde quoque dolores hoſce quandóque naſci diximus) ſed in inteſtinorum ſubſtantiam ſe iuſerens, atque illa amplo ſæpe ſpatio imbuens inficienſque, vellicat, rodit, uritque: Sicuti in ventriculo ardores illos diuturnos ſimili modo interdum evenire, atque ex macula lutea poſt mortem ſectione facta inventa nos deprehendiſſe illic docuimus, & hoc idem in inteſtinis accidere eadem experientia cognovimus: hinc pendet diuturnitas & pertinacia doloris. *Platerus pract. l. 2. c. 13.*

§. 3. Mulierem prægnantem, quam ob continuantem dolorem crediderat obſtetrix gemellos parituram, vidimus poſt obitum *in meſenterio habuiſſe abſceſſum*, diſruptum à violentia partus: Et ex ejus diffuſo pure inteſtina fuiſſe non tantum eroſa ſed vere ſiderata Colon autem tam libere bili flavæ innatans, ut licuiſſet cochleari eam eximere. *Tulpius lib. ij. Obſervat. 37.*

EAm bilis affluentiam frequentius hic loci quum animadvertunt Anatomici, veriſimile eſt eam tranſſudare paulatim per tunicas folliculi fellis, huic inteſtino quam aliis viciniores: quare male ſibi conſulunt illi, qui præ nimio ſtudio validius comprimunt Jecur: exprimit quippe prone hæc flexi corporis incurvatio bilem: quæ ut interdum pungit ac vellicat exiſtimatur, ſic infirmet ſeſe nonnunquam inter utramque ipſius tunicam; excarnificans tam miſere ægrum hac ratione obſeſſum, ut millies exoptet mori antequam eo felicitatis pervenerit: quam triſtiſſimam cataſtrophen equidem aliquando memini uſu veniſſe juveni miſerum in modum ab hac leniena oppreſſo: Noli itaque, O Medice, accedere inconſideratè illorum ſententiæ, qui ſolis cathiſe medentur cuique Colico dolori: neceſſe eſt inſpiter interdum ipſos hallucinari: reſpice attente ad oblati morbi cauſam, & tolle potius quam augeas inflammationem, ob effuſa bile inteſtinis communicatam. *Idem.*

In meſenterio habuiſſe abſceſſum] Quemvis meſenterii abſceſſus frequenter occurrant, Cavendum tamen ne imponat Chyli recepteculum quod pleriſque pro abſceſſu habitum fuit, ut monet *Cl. C. Theop. Berling.* in miſcell. curioſ. anni 1671. *Obſervat.* 552, his verbis, Intermittere nequeo quin animi ſenſum aperiam, & cauſam explicem quæ per tot ſæcula tot authores decepit, nimirum ob imperfectam Anatomes adhuc cognitionem, & præcipue magnæ illius in centro meſenterii contentæ glandulæ, cujus uſus & finis antequam à *Cl. Pecqueto* conſignaretur, multos authores latuit, dum hi receptaculum & diſſectum, plerumque abſceſſum meſenterii fecere: Vix enim obſervationes reperies in quibus non aliquoties tales meſenterii abſceſſus recenſentur: Non quidem mihi mens eſt meſenterii abſceſſus totaliter in dubium revocare, ſed ſolummodo mihi perſuaſi multories receptaculum chyli pro abſceſſu meſenterii habitum fuiſſe.

§. 4. *Ferrandus* anno Dom. 1564. ſecare fecit Illuſtr. de Montleon, Illuſtr. Joh. Chatagner, Dom. de Rupepoſeril conjugem, & in folliculo fellis compertus eſt lapis niger, aſper, magnitudinis unius nucis, cum ſuis nucamentis, qui ſuo pondere folliculum laceraverat, ut fel in capſam inteſtinorum manaret, unde omnes partes adjacentes erant maculatæ, una cum inteſtinorum externa ſuperficie. *Lib. de Nephritide & Lithiaſi* § 30.

§. 5. Fœminæ dyſentericæ venter dolebat diverſomodo: Inteſtinum duodenum & jejunum repletiſſima erant bile: Ileon, cubiti unius longitudine corruptum, Colon ad octo digitos. *Vide tit. de Dyſenteria.*

I*Leon, Colon &c.*]Quæritur an dolor in ſuperioribus tenuibuſque inteſtinis ſit major aut minor quam qui in craſſioribus conſedit? Primum ex anatome diſci debet tenuium inteſtinorum tunicas tam ac tenui ſubſtantia conſtare, & inteſtina illa, quæ membranoſa ſunt, exquiſitioris eſſe ſenſus quam ſunt craſſa, quippe quæ carnoſa ſint magis: Si exquiſitior in illis quam in his ſit ſenſus, dolor qui in tactu ſenſatione conſiſtit, major erit ac manifeſtior in tenuibus quam in craſſis: Ac propterea *Gallenus* cap. 2. de loc. aff. vehementiſſimos dolores in tenuibus inteſtinis perſentiri dixit: contra tamen & rationem Anatomes, & communem ſenſum. & ſententiam *Galeni*, locus alius ſtabit ab eodem *Galeno* ſcriptus, cap. 1. hæc verba, [Ex doloribus ii qui vehementiſſimi ſunt, haud abs re in craſſis erunt inteſtinis: qui verò mitiores ſunt, horum duorum alterum neceſſe eſt, aut quod à manſuetiore minoreque cauſa ſunt, aut quod non in craſſis ſed in tenuibus ſunt inteſtinis:] Sed notandum inſtitutum eſt *Galeni* de colicis doloribus à materia craſſa, frigida lentáque diſputare: cum enim cumulandæ craſſæ crudæque materiæ locus ſit opportunus Colon inteſtinum, ideo & ratione loci, qui amplius eſt, diſtenditur valde, & materiæ, quæ in eo congeri ſolet, cum in eo vehementiſſimi ſint dolores, conjicimus in colo eſſe: Si manſuetiores, aut in tenuibus ſunt, utpote in quibus non ſoleat illa pituita cumulari, Aut in colo ſunt, ſed à minore cauſa: Sed dicet aliquis: Si in tenui & craſſo inteſtino eadem craſſa materia ponatur, è qua dolor, an non crudelior dolor in tenui quàm in craſſo? Verum quidem eſſe videtur, ſed in tenuibus inteſtinis non illa congeritur materia; huic accommodatè *Galenus* 2. de loc. cap. 6. [Omnes, *ait*, & Medici & populares vehementiſſimos dolores ad colon referunt, & colicum vocant, veriſimile videtur, nam non ut in ureteribus lapide, quo impacto dolores oboriuntur, ita in tenuibus inteſtinis frigidi ſpiritus & humores retenti graviſſimos dolores excitent: nam cum tenuium inteſtinorum tunica ſit rara, diu hujuſmodi cauſas, i. e. craſſos humores continere non poſſunt: probabilius ergo eum craſſum humorem in craſſo inteſtino genitum, egredi nequeuntem, dolores hos movere, vehementes quidem, ob intemperantiam & corporum craſſorum tenſionem; longos quia difficulter vacuatur,]Hoc ex loco *Galeni* patet, ſuperiorum ſententiam de gravitate doloris in craſſis inteſtinis, intelligi de materia frigida, quæ & generationem peculiariter hic habet & manſionem: At tenuia inteſtina, quia à bile tanquam clyſtere naturali eluuntur, non generant, & ſi habeant, non diu retinent, ut placet *Galeno*: Non enim negare oportet quin ſi acres mordaceſque humores in tenuibus inteſtinis retineantur, aut crudeliores dolores, aut ſaltem pares excitarentur ac ſi eadem materia in craſſis retineretur, ſed peculiariter & craſſæ materiæ craſſa inteſtina ſunt promptuarium: Ideo, ut annotat *Gal.* in tenuibus inteſtinis acerbiſſimi dolores ſunt, (ut in Ileo) aut cum inflammatio eſt, quæ abſtruit inteſtinum ut nihil tranſeat, aut reſiccatum omnino ſtercus: Quanquam contra id quod dicimus, in tenuibus inteſtinis non poſſe eam phlegmonem generari quæ inteſtini capacitatem ullatenus impediat, afferri poteſt locus in quo *Gal.* docens aſperæ arteriæ phlegmonem poſſe quidem ſpirandi difficultatem afferre, ſed ſtrangulationem non poſſe inducere, ſcribit in aph. 34. 4. [Impoſſibile eſt: corporis multum tenuis inflammationem ſpatium effatu dignum replere] Tenuia inteſtina, per eundem *Galen.* 6. de inc. tunicam habent raram admodum: Ergo quamvis in ea concipiatur phlegmone, non poteſt viam obſtruere. *Ballonius conſ. 53. lib. 1.*

§. 6. Civis quidam Aventicenſis, cum quadam die propter violentum corporis motum in itinere ſupra modum incaluiſſet, & hauſtum frigidæ bibiſſet, febri correptus fuit; Cum autem Medicum nullum adhibuiſſet rationalem, paulatim in cachexiem incidit, ac paulo poſt nauſea quadam continua & vomitu bilioſo correptus fuit, ita quidem ut continuo cibum indigeſtum evomeret, Non diu poſt dolor ventris quoque exortus eſt, qui cum de die in diem accreſceret, vomitus paulatim imminutus eſt, tandémque remiſit, aucto tamen & vehementiore facto cruciatu Inteſtinorum: Excruciavit ægrum dolor ventris per menſes aliquot, adeóque vehemens fuit, ut dies noctéſque ejulare coactus eſſet & alimenta reſpueret. Hinc vires paulatim mirum in modum proſtratæ fuere: Ad inſtar ſceleti fere extenuatus evaſit, febricula continua aderat, alvúmque continuo conſtipatam habebat.

Cadaver cum aperuiſſem, Hepar fere totum putrefactum reperi. Veſicula fellis omnino erat vacua, & cholidochus præter modum laxus & apertus: Inteſtina, & imprimis tenuiora, undique tam flava erant ac ſi croco infecta fuiſſent: Renes ſimiliter, & præſertim inferiores apices, eodem colore erant tincti. Eorum vero parenchyma ita erat lividum ut initium gangrenæ adfuiſſe argueret.

M*Ateriam quandam bilioſam, imprimis acrem & vellicantem, ex hepate graviſſime affecto per cholidochum amplum & relaxatum continuo ad inteſtina defluxiſſe, ibique dolorem iſtum graviſſimum excitaſſe veriſimile eſt: Teſtis eſt color ille flavus: Et quia inteſtinorum expultrix ex præcedente vomitu partim turbata partim quoque labefactata fuerat, ſequuta eſt alvi conſtipatio & doloris vehementia, propter retentam ſcilicet materiam acrem & vellicantem. Fabritius Hild. cent. iv. Obſerv. xlv.

Inteſtina flava, &c.] Diviſionem Colicæ in bilioſam, pituitoſam aut atrabilariam catenus admiſerit Excell. *Willis* quatenus juxta corporis affecti diſpoſitiones ſymptomata variari faciunt dicti humores, non quod colicam per ſe excitent.

§. 7. Admirabilis eſt hiſtoria cujuſdam Bordier, qui jam annum unum conqueritur de dolore quodam ad ventriculum torminoſo: aliquando miteſcit, aliquando maxime ſævit, nec eum dormire ſinit: nullis remediis levatus eſt: metuimus ne aliquando in hydropem ſiccum incidat, aut plane tabeſcat. *Ballonius Epidem. lib. ij. pag.* 216. Superius annotavimus de

quodam

quodam nomine Bordier, cui colicus dolor per duos annos perſeveravit. Hepar albicantium deprehenſum eſt, Sic ſerum neſcio quod tetrum naſcitur, quod iſtos excitat dolores. *Idem ibidem pag 253.*

Observatio VI.

Ventris dolor Colicus, corruptionem viſcerum prope omnium naturalium ſequutus, à Bile ortus.

MAtthæus Rumplerus, conſtitutionis calidæ & ſiccæ, doloribus vagis in abdomine ſæpe corripiebatur, quos tamen ſibi familiari enemate diſſipare conſueverat: Idem hoc anno 1671. quem ætatis ſuæ 70. numeraverat, poſtquam per aliquot dies de doloribus infimi ventris, non tamen adeo gravibus ut decumberet, conqueſtus eſt: tandem die 27. Aprilis ex horto ſuo domum rediens, circa veſperam hora poſt quintam media, tam enormes paſſus eſt dolores, ut lecto ſuo committere ſe coactus fuerit: Adhibuit mox in ſubſidium enema conſuetum, quod cum nihil levaminis ei attuliſſet, iterare juſſit. Dum vero Pharmacopœus ejus præparationem molitur, urgentibus doloribus, iiſque atrociſſimis, me ad ſe invitat: Adſum, & ægrum, cujus extremitates omnino frigebant, & qui totus copioſo ſudore frigido diffluebat, de infixis in hypogaſtrio doloribus miſere conquerentem audio, ſimul quoque arteriæ motum juſto celeriorem deprehendo: reperitur enema, quod plurima ſcybala educens aliquale levamen afferre videbatur: ſed redeuntibus graviſſimis doloribus, tertium enema, ex anodynis imprimis paratum, injici jubeo: ſimul quoque varia interna atque externa adhibeo. Siquidem interdum per aliquot intervalla remittere videbantur dolores qui tamen poſtea atrociores rediere: Et licet tandem ad ipſa quoque narcotica deſcenderim, eáque in deſperato hoc malo ſatis copioſe exhibuerim, ſimul quoque quartum enema applicare juſſerim, ne tantilli tamen temporis inducias obtinere licuit: unde viribus plane proſtratis, poſtquam ultima ante mortem hora, primum quidem ſubviridia, mox atra vomitu rejecit, tandem die 28. Aprilis, circa horam quartam matutinam plane obdormivit.

Quamvis autem Colica bilioſa eum extinctum fuiſſe pronuntiaverim, attamen quia mox poſt mortem *abdomen*, alias attenuatum, *in immenſum crevit*, ſuſpicio apud conſanguineos de veneno aſſumpto fuit orta, quæ nobis licentiam viſcera ſcrutandi ultro conceſſit: Vocatur igitur Chirurgus, qui ubi primum cœpit incidere abdomen, gravis erumpens fœtor magnam adeſſe corruptionem indicavit, Et merito, nam peritonæum cum omento adeo erant corrupta; ut ad leviſſimum contactum rumperentur: Inteſtina, præſertim tenuia, cum colo, nigerrima apparebant: quorum iſtud flatibus, illa materia quadam ſiblutea, eáque craſſioris conſiſtentiæ repleta erant. Pancreas totum ulceribus nigrioribus obſitum fuit. Hepatis ſima pars nigricans, gibba pallida viſa; quarum iſta ſteatoma, ſeſquipugni magnitudinem excedens continebat: Veſica bilaria liquore flavo turgebat. Lien pallidus, qua parte omento annectitur, plurima fovebat ulcera nigricantia: Ventriculus cum Veſica urinaria & ureteribus vacua & ſanis ſimilia obſervata: Renes ſani nihil monſtri alebant: Reliquas partes fœtor moleſtiſſimus luſtrare prohibuit. *Georgius Segerus in Miſcell. curioſis anni 1673. Obſervat. lxxxij.*

A*Bdomen in immenſum crevit*] Cauſam deducit Clar. *Willis*, ab humorum putredine & extrema mixtionis diſſolutione, in qua particulæ activæ omnes manumiſſæ ab invicem diſcedunt, & avolantes quaque verſus exitum quærunt, & obſtacula quæque, ac imprimis cavitatum parietes immaniter diſtendunt; quapropter uti cadavera non omnia ex æquo putreſcunt, ita illorum ventres citius aut tardius, magis aut minus extumeſcunt; Attamen vita durante nulla fit in corpore animato putredo, aut particularum diſſolutio, intumeſcentiam ſplachnicam illatura. *Vide Operis poſthum.* pag. m. 146.

De infixis in hypogaſtrio doloribus] De diſcrimine dolorum qui partes imi ventris afficiunt, hæc habet *Sebaſtianus Naſius meth. parte* 2. p. 299. Sæpe accidit in Doloribus, quod qui inteſtinis tribuuntur, in illis non ſint, ſed in ſubditis partibus, nimirum in Pancreate, Omento, Meſenterio, & aliquando etiam in Peritonæo, quorum affectus ex excretis cognoſci nequeunt, excepta inflammatione: ſed ex dolore, duritie, vel tumore: quæ ſigna cum implicita ſint cum ſignis affectuum inteſtinorum ideo ſolum cum ſignis negativis conjuncta vim ſignificandi habent, & maxime ſigna affectuum pancreatis & omenti, meſenteriiq; in parte ſuperiori, quæ ad hepatis & ventriculi regionem contendit. Peritonæum vero, quia eſt externum tegumentum ſuper poſitum, facile tactui occurrit, & ſi quæ læſio in illo eſt, illico percipitur, i. enim tactu durities, ſi quæ eſt, vel tenſio percipitur, dolorque exacuitur, quæ omnia, ſi manus profundius comprimat, potius mitteſcunt quam augeantur. Præterea affectus iſte ſuper totum ventrem ſuperficialiter extenditur, etiam ſuper regionem hepatis, ventriculi & lienis, abſque notis affectuum harum partium; Et quia peritonæum pectori & diaphragmati alligatur, tuſſim excitat, ex qua ejus dolor exacuitur, & aliquando reſpirationem aliqualiter lædit: cum vero partes magis intimæ læduntur, nullum horum accidit niſi per accidens, cum ſcil. ex elevatione vaporum anguſtia & difficilis reſpiratio ſequitur: quare cum dolor, vel durities, vel tumor in profundo reconditur, nec ullæ ſunt notæ affecti Hepatis, Lienis, Ventriculi, aut Inteſtinorum, quia munia exequuntur, hæc ſi accidant circa regionem hepatis, affectus meſenterii indicant; ſicut ſi ab umbilico ad imum ventrem circa ventriculum tale quid in profundo ejus ſentiatur; Si vero circa

lienem

lienem & ventriculum, Pancreas affici ſuſpicandum eſt, ex quo etiam difficultas reſpirandi ſequitur, ob conſenſum diaphragmatis: At ſi adſit in regione inferiori ventriculi circa umbilicum, à quo etiam toſſis ſicca excitetur, Omentum affectum eſſe indicatur, qui effectus licet profundus ſit, late tamen diffuſus conſpicitur, ad differentiam affectus inteſtinorum, qui in ambitum anguſta margine protenditur.

Ut autem hujuſmodi affectus tactu deprehendantur, debet cutis ventris cum adipe plena manu excipi, & inde digitis intime tangendum eſt, Et ſi tumor, vel durities, aut ſenſus moleſtus in profundo ſentiantur, quæ ſecundum longitudinem verſus pubem diſpoſita ſint, in meſenterio & pancreate eſſe judica: Si ſecundum latitudinem æqualiter diſpoſita, in Omento: Si vero in gyrum circumvolvuntur, in inteſtinis: *Sub his partibus ſæpe in hypochondriacis tumores ſcirrhoſi adeo duri concreſcunt, ut oſſei videantur, Et maxime in parte meſenterii, quæ ſpinæ adhæret:* Si vero utrinque ubi è ſpina elabitur, tumores ejuſmodi in eodem meſenterio producantur, ſentiuntur magis tenſi quam duri, & ſecundum longitudinem diſpoſiti, qui ab imo pectore uſque ad pubem excurrunt: ſed ad umbilico ſurſum profundiores ſunt: Hi cum corpus rectum ſtat, non ſentiuntur à tangente, quia in poſteriora retrahuntur: cum jacet, ſentiuntur duobus digitis vel tribus, diſtantes à medio: Et ſi medio comprimuntur, ſtabiles conſpiciuntur: cum vero ad latera tanguntur, manum fugiunt, & ad oppoſitam refugiunt partem. Ideo accidit ſi corpus in latus volvatur, quia decumbentibus inteſtinis, & meſenterii parte anteriori, poſterior tenſa prope ſpinam ſubſidet, unde tumor ille videtur aſcendere in parte oppoſita, & qui erat in ſiniſtra, tangitur in dextera: aliquando vero extenditur etiam ad partes anteriores meſenterii, & tunc tumor latus & durus fere univerſum ventrem inferiorem occupat, ita ut prægnantis tumor videatur: Cùm tumor adeſt in ſiniſtra parte ventris ſuperioris, pulſatio circa ventriculum, uſque ad umbilicum, arteriæ magnæ percipitur: Ex hujuſmodi tumoribus ſæpe ob contractionem percipitur dolor, ſeu potius attractio in imo ventre, circa os ſacrum & pubem, necnon in imo pectore, & maxime verſus ſpinam, & in mulieribus ob convulſionem ligamentorum uteri, dolores in ventre & circa renes, velut parturientium accidunt. *Hactenus Niſius*, qui in eo falli videtur quod affectus Pancreatis, &c. ex excretis cognoſci neget, cum per patentem ductum, illi ignotum, ſe in inteſtinum exoneret, unde ſúſque déque humor illi proprius effunditur. Sic & meſenterium per vaſa ſua humores excernens, propriarum affectionum, nec ſolum phlegmones, indicia dat.

Observatio VII.

Colicus dolor à coli inflammatione, cum flatuum multitudine, 1. 2. 3. 4. *Ab inflammatis inteſtinis, ventriculo, meſenterio, ſenſim, conjunctim*, 5. *Ab inflammatione tenuium inteſtinorum, ventriculi, ilei parte corrupta.* 6. *A viſcerum & inteſtinorum inflammatione & putredine.* 7. *Ab inflammatis inteſtinis, ventriculo, meſenterio, omento, liene, &c.* 8. *A peritonæi & inteſtinorum plegmone*, 9. *Ab inflammatione coli & meſenterii in abſceſſum deſinente.* 10.

§. 1. HOmini cuidam, qui ex Colico diuturno, i. e. xx. dierum, dolore afflictus, & omni remediorum genere nihil adjutus, deceſſerat:

Mox exſecto ſic ample turgens inventum eſt inteſtinum, ut ocreas itinerarias magnitudine ſuperaſſet: qua meſenterii complexus eſt, inflammatum totum, cætera parte cyaneum & pæne ad gangrænæ modum emortuum. Diſtentum quidem mire fæcibus, ſed maxime flatibus, quibus & omnes item inteſtinorum ductus extuneſcebant, quamobrem fortaſſe ſuppreſſa lotia poſtremis vitæ diebus: Ad hæc iliorum vacuitas & mollitudo, contage viſcerum nigreſcentia utrinque & flaccida: Venter antequam inſecaretur, hydropis in modum tumidus, qui ex ſubito flatus exſultu fragorem edidit, adminiſtro pungenti terrificum. Sed hepar flaccidum ſubnigrúmque; aqua ſub liene crocea multa, ſúbque inteſtinis ſanies craſſa putidáque, qui putor etiam undequaque multus. *Severinus de Abſceſſibus lib. 4. cap. 36. p. 276.*

§ 2. *Matthias Ortelius*, Mercator Antverpienſis, hydrope extinctus, ſine Hepate & Liene inventus, At illi ſubſtantia omnium inteſtinorum carnoſa prorſus erat & multo ſolidior quam ipſa muſculorum caro, ut ſoliditate cordis carni fere reſponderet; Hæc ſane cauſa fuit quod toties inflammatione & abſceſſu inteſtinorum laborarit, facilius enim quod carnoſum quam quod membranoſum eſt inflammatur & ab abſceſſibus torquetur: nam carnoſæ partis plus, membranoſæ vero minus ſanguinis & humores participant.

§. 3. Anno 1623. Adr. Spigelius monuit Senibus quandoque coſtam ſpuriam incurveſcere, eáque Colon Inteſtinum pungente inflammationem ac mortem ſequutam, *Ioh. Rhodius cent. 2. obſervat. 78.*

§. 4. Cum plurium à Coli inflammatione defunctorum cadavera aperui, reperi in omnibus cuncta inteſtina ad ſummum diſtenta & quaſi à vento inflata. *Willis pharmac. Ration. ſect. 3. cap. 1.*

A *Vento inflata*) Quod proculdubio accidit, non quia flatus primo genitus viſcera iſta diſtenderat, ſed cum membranæ à ſpiritibus valde irritatis, ac intra fibras ipſorum exploſis plurimum diſtenderentur, idcirco ad vacuum implendum flatus iſti ſecundario & per conſequens progignebantur. Propter hanc cauſam Tympanitim oriri credimus: Quod itaque in Nephritide, Paſſionibus Colica, Hypochondriaca, & Hyſterica flatuum proventus uberrimus eſſe ſolet, id non, uti vulgo fertur, morborum iſtorum cauſæ, ſed tantum effectus ſunt, nempe dum iſtorum paroxyſmus membrana-

tum

rum affectiones *εἰωθότως* ſuperveniunt, atque viſcera cava à ſpiritibus violenter exploſis intumeſcunt, hinc ſtatim ut ſpatium inane occupetur, humiditas quædam incluſa in vapores, à quibus flatus emergunt, reſolvitur: Quamobrem eum partis affectæ diſtenſio relaxatur, flatus ita ex tempore productus à membranis concidentibus aliò propellitur. *Idem.*

Inteſtina flatibus diſtenta] Præter Ventriculi & Inteſtinorum contenta liquida, aliud quoddam ex his reſultat, ſcil. Flatus, qui cum intra eorum cavitates pluſquam in alia totius corporis parte quavis aggeri ſolent, ad hunc modum produci videntur: Dum alimenta in viſceribus ſubacta, & digeſta, à fermentis & calore ipſorum diſſolvuntur, effluvia quam plurima decedunt, quæ ſi ſpatium liberum & apertum obtinerent, in auras migratura evaderent; verum ex membrana concluſa, & ſimul aggeſta, vaporum congeriem, quaſi ventum conſtituunt, qui inteſtina ſæpe inflat ac diſtendit, & qua data via ruens, fæcum excretiones promovet: concluſus vero tormina, & non raro ventris inflationem creat: Flatus in viſceribus ab alimentorum diſſolutione emergentes, ſimili ritu gignuntur ac cum margaritæ, coralia aut alia concreta matracio impoſita, à menſtruis ſuis diſſolvuntur à ſolutionibus enim factis, Vapores quam plurimi dimanant, qui ſi ſtrictius coerceantur, vas continens diffindi ac diſſilire cogunt: pariter ab alimenti intra primas vias ſive diſſolutione ſive coctione, aut fermẽtatione effluvia copioſa decedunt, quæ ſimul aggeſta, ac intra membranas concluſa flatum efficiunt; cujus inſuper proventui uberiori causæ quædam aliæ contribuunt: Huc etenim inſigniter præſtat iucorum non rite miſcibilium colluctatio & effervescentia: quippe dum humores adventitii, aut ingeſta heterogenea, ac imprimis medicamenta, cum aliis inteſtinorum contentis fermenteſcunt, à mutua particularum refractione, corpuſcula quamplurima decedentia in vaporem aggeruntur: Porro ab ipſo ſanguine ebulliente, cum halitus copioſi ubique decedunt, eorum pars quædam ex arteriis in viſcerum cavitates erumpens, flatuum aggeriem ibi productam auget: Cæterum ad uberiores flatuum proventus faciunt viſcerum extenſiones & intumeſcentiæ convulſivæ. Quippe dum membranæ, ob majores ſpirituum diſploſiones, & excurſus inordinatos plurimum diſtenduntur, cavitas interna ſicut veſica inflata multum amplistur, proinde ut humoris incluſi portio, intra vacuum iſtud ſpatium, velut cucurbitam poſt flammam extinctam, in flatum rareſiat, qui poſtea quando membranæ tetanus remittit, cum impetu erumpit, aut proximos ſubinde inteſtinorum anfractus tumultuoſe pervadit: Propter hanc rationem, quando inteſtini pars aliqua ex phlogoſi, aut humorum acrium decubitu, extenſionibus convulſivis obnoxia fuerit, etiam flatus continuo producti moleſti admodum evadunt. *Idem.*

§. 5. In omnibus quotquot unquam aperire potui, veram inflammationem conſpeximus, quæ modo Ileum, vel Jejuni inteſtini partem aliquam, modo vero Colon tantum occupavit: Vidi etiam quibus omnia Inteſtina & ventriculus erant inflammata cum levi tenuiorum inteſtinorum inflammatione. *Adrianus Spigelius lib. iv. de Febre Semitertiana c. 13.*

Cum natura humores vitioſos ad hanc corporis quaſi ſentinam à partibus nobilioribus depellere ſoleat, iidem, nunc ſenſim cũ fæcibus alvi excernuntur, nunc varii alvi fluxus excitantur. Si vero via iſta ad inteſtina præcludatur, ut in ea vitioſi humores effundi non poſſint, hærent in menſenterio & vaſis meſaraicis, unde meſenterium, & plerumque etiam inteſtina, nunc hæc nunc illa, prout per hunc vel illum ramum meſentericum humores affluunt, inflammantur. Huc pertinet aphor. 27. 7. Ex diuturno partium quæ ad ventrem attinent dolore, ſuppuratio: hæc autem ad inflammationem ſequi ſolet. Ex eodem autem *Spigelio*, inteſtina ſimul cum meſenterio inflammari ſpeciatim oſtendit febris hemitritæus, quam obſervavit inde originem trahere.

§. 6. Mag. Petrus Comparet, Genevenſis, Piſtor dulciarius, doloribus ventris per multos menſes afflictus fuit, tandem eorum atrocitate confectus obiit: Quod cauſa obſcura eſſet, & de veneno exhibito ſuſpicio apud parentes, poſtridie inſtituta ſectio, Cujus hæc eſt relatio.

Nos Subſignati D. Medicus & Magiſtri Chirurgi, facta diſſectione cadaveris Magiſt. P. Comparet, hæc in ejus abdomine ſingularia deprehendiſſe fidem facimus 1. Tunicam ventriculi cruſtoſam omnino inflammatam & ſideratam: 2. tenuia inteſtina omnia nigra & livore affecta, craſſa autem tumida & flatibus turgida, nequaquam immutato colore naturali, Ilei autem partem ad digiti longitudinem corruptam. 4. Aquas abdominis cavo concluſas, incipientis hydropis indicium: 5. Inflammationis initium juxta cervicem veſicæ. 6. Renem dextrum conſumptum, ſolo illius involucro ſuperſtite, vitiata figura naturali & magnitudine ejus imminuta. *Actum Genevæ 27. Iulii anno 1673. Ioh. Bonetus, D. M. Benjamin Noël, Chirurgus & cadaverum Viſitator Iuratus. Petrus Sabourin Chirurgus.*

§. 7. Hieronymus Germanus Colicum dolorem pati putabatur, 4. die interiit, extimis ante frigentibus, languente pulſu, ſanguineis ſpectris ob oculos obverſantibus.

Huic interna in viſceribus & inteſtinis inflammatio & putrilago eſt deprehenſa. *Gul. Ballonius Parad. 84.*

§. 8. Plurimis dolores in ventre immanes, continui vel intermittentes afflixerunt à facto abſceſſu in ventriculo, inteſtinis, meſenterio, omento, liene, &c. prægreſſa earum partium inflammatione. *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. In Aſcitico facta paracenteſis: nocte quæ tertium præceſſit diem, de ingentibus inteſtinorum doloribus conqueſtus eſt; Peritonæum apparuit valde inflammatum ac rubeſcens. Inteſtina inflammatione ingenti correpta. *Vide tit. de ventris Tumore.*

§. 10. Illuſtrem juvenem temperationis bilioſæ & ſanguineæ, poſt luculentum peponum

uſum

uſum, & vini meracioris immoderationem, in menſe Auguſto dolore fixo in hypochondrio ſiniſtro, in regione coli, cum ardore, ſiti, vigiliis & febricula aſſidua, quem calida auxilia non ſolvunt ſed adaugent, eſculentiſque & potulentis calidioribus adaugetur, ex diro dolore laborare qui ab affecta parte Colicus nuncupatur, ex inflammatione à ſanguine bilioſo genita; Indicio ſunt dolor fixus, febris aſſidua, ſitis, & juvantia ac lædentia: Ampla enim & laxa cum ſit inteſtini Coli caro, anfractibúſque multis ſinuoſa, varias ſane excipit materias, quarum exuperantia diſtorquetur dolorque fit: Hæ autem materiæ utplurimum ſunt flatus, craſſior humor aut lentus, aut pituitoſus; interdum acer & bilioſus, qui inflammationem ſuccendit, ut in præſenti caſu: Ea autem parte afficitur quæ ventriculi fundo inſternitur, hinc ad ſiniſtrum hypochondrium contendens, lieni aſſiſtit.

Nobiliſſima autem juvenis calidiſſimis medicamentis ab initio tractata, atque victus ratione calefaciente, cum ſemper in dies ſingulos in deterius laberetur, fuit etiam vena ſecta, neque ad refrigerantia auxilia unquam ventum eſt, aut ad aliam ſanguinis vacuationem, prævalente ſenis opinione, ut ex flatibus dolor ſuboriretur, denique xxvii. die, dum ſenex locum affectum manibus contrectaret, maximo dolore concitato, ſtatim interiit.

Secto cadavere, inventus eſt abſceſſus in Meſenterio & Colo, ea potiſſimum parte quæ fundo ventriculi ſubſternitur. *Lælius à Fonte Conſultatione xxxiv.*

D*olore fixo in hypochondrio ſiniſtro*,] Colon inteſtinum circa lienem ſiniſtrum anguſtius eſt, ne lienem comprimat; quam quibus ſplen tumet, flatus vix erumpunt, niſi ſplen prematur: Et hæc cauſa eſt cur hoc loco Colici cruciatus ſint graviſſimi; ubi abſceſſus genitos, & per cutem maturatos ac curatos vidit. *Bauhinus, Th. Anat. lib. 1. cap. 18.*

Observatio VIII.

Colicus dolor à Coli putredine 1. 2. *A ſcirrho in Colo, ejuſque dilatatione* 3. *Ob colon poſt vulnus in thoracem compulſum* 4. 8. *Ob vulnus Coli.* 5. *Ob Colon in ſcrotum devolutum.* 6. *Ob Colon cancro affectum.* 7. *Ob Colon à rene lapide prægnante compreſſum.* 9. *Ob Colon poſt vulnus diaphragmati annexum.* 10. *Ob globulos plurimos colo affixos.* 11.

§. 1. VXor N. gravida & jam partui vicina, cum intemperantius vixiſſet, in villa comedendo fructus hortarios, & lac, rediit domum, & magnum hauſtum cereviſiæ frigidæ bibit, & ſtatim incidit in dolorem in latere dextro, ſub regione hepatis, cum alvi adſtrictione: adhibita ſunt clyſteria & varia fomenta, nihilominus quinto die periit.

Secto corpore, invenimus in eo loco partem inteſtini coli putridam & denigratam. *Ex I. Heſſi Medici Norici Obſervationibus.*

§. 2. *Meichnerus* etiam, cum intemperius cœnaſſet, incidit in dolorem ventris circa pubem acerrimum, cum ſenſu caloris & adſtrictione alvi: præſcripta ſunt varia clyſteria & fomenta, ſed fruſtra, quarto enim die periit.

Secto ejus corpore, invenimus colon circa illum locum plane putridum, ita ut etiam ad tactum levem rumperetur. *Idem.*

§. 3. Obſervatum eſt à nobis in D. Zolin Medico, & Advocato Gillot, cui Colon, qua parte vicinum eſt reni ſiniſtro, collecta veluti cartagine dura, in ſcirrhum obduruerat, interiore cavitate eo tumore intercepta, ut nihil tranſcurreret. Itaque neque clyſteribus, neque medicamentis juvabatur etiam fortibus. Parte dextra Colon ad inſtar magnæ veſicæ dilatatum & extenſum, medicamentis datis & potionibus plenum. Superjecti vicinique muſculi abdominis & peritonæum ſanioſa. Poſt longa & multorum annorum tormina, è quibus tamen non decumbebat, ſexto à quo decubuit die mortuus eſt, ſine febre. Eodem die obiit N. interna inflammatione & putrilagine, Colico morbum ſimilem inferente, extremis ante obitum die, qui fuit quartus, frigeſcentibus, langueſcente pulſu & ſanguineis ſpectris ob oculos obverſantibus. *Scholiagr. ad cap. 41. lib. 1. Hollerii de morbis inter Ballonius Parad.* 83.

§. 4. Franciſco N. glans plumbea per ſterni fines diaphragmatis partem carneam transfodit. Succeſſit inteſtinorum dolor colico ſimilis, Magna inteſtini coli pars, flatu turgida, per vulnus diaphragmatis in thoracem irrepſerat. *Vide lib. 4. tit. de vulnere.*

§. 5. Quidam vulneratus in hypochondrio dextro, de vehementi abdominis dolore conqueritur. Inteſtinum Colon per tranſverſum diſſectum ſphacelatúmque repertum eſt. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 6. Colon pluſquam pugni magnitudine in ſcroti parte dextra conſtrictum conſpexi Pariſiis, cum Domino *Bienayſio* Chirurgo Pariſienſi, anno 1671. in Leonardo Drovino Limbolario. *Ioh. Henricus Lavaterus in Theſibus inauguralibus* §. v.

§. 7. Anno 1622. aperui cadaver Nob. cujuſdam Galli, qui atrociſſimis inteſtini Coli doloribus conſumptus obiit, & inveni inteſtinum Colum Cancro occulto affectum, cujus cauſa,

ſa, meo judicio, fuit obſtructio pori bilarii; hic enim ea parte, qua duodeno inſeritur, lapillo piſum magnum adæquante adeo obſtructus fuit, ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit; hanc tamen bilis copiam natura, non ad univerſum corporis habitum, ut plerumque ſolet, ſed ad colon depoſuit, &c. *Vide Tit. de Ictero, §. ex Ioh. Sculteti Armam. Chirurg. part. 2. obſerv. xlvii.*

§. 8. In obſidione Rupellæ cuidam Nobili globulo ſclopetario transfoditur pectus à coſtis mammæ ſiniſtræ ſubjectis ad infimas nothas coſtas lateris dextri, præſertim qua parte ſita eſt cartilago Xiphoïdes, hoc tamen vulnus curabile fuit. At anno poſt obortus dolor eſt intolerabilis Colico ſimillimus, qui nulli ceſſit remedio.

Eo extincto apertum cadaver, inventum eſt diaphragma parte ſua carnoſa perforatum ſuperiore ictu: atque foramen illud aliqua ex parte obductum erat caruncula quæ circumaccreverat: Tamen per reliquam rimulam Colon inteſtinum ſenſim ſubiverat thoracis regionem, deinde per attractionem quandam majore ſui parte ingreſſum fuit: Idémque contigit quod tenui vulpeculæ apud *Horatium*, cum enim intumuit, egredi non potuit: Denique, ut fit Enterocele in Scroto, ita Enterocele facta eſt in Pulmonis capacitate. *Ballonius Paradigmate xi.*

§. 9. Novi quandam Matronam quam plures Medici Colico dolore laborare confirmabant. Ego autem prima viſitatione (quia pes ſtupebat & alia ſigna calculi aderant) calculum eſſe judicavi: quod tamen alii multis argumentis falſum eſſe dicebant: atque ita ego ablegatus fui, ipſi verò in curatione permanſerunt, continuéque calida & ſicca adminiſtrarunt, donec vitam cum morte permutaret.

Diſſecto corpore magnus lapis in rene inventus, atque ego meo honori reſtitutus. *Gerardus Bergenſis lib. de artic. & renum morbis.*

PEriti artificis eſt nephriticum dolorem à colico diſtinguere, cum colon renibus affectis non viciniæ ſolum lege condoleſcat, ſed & ob plexum nervorum renalem, cui alius à nervo intercoſtali, ſeu potius eo mediante, à ſpinali medulla accipit: In quantum ille plexus, ait *Willis*, Anat. cerebri c. 27. cum meſenterii maximo communicat, affectio colica & nephritica multum affines exiſtunt, ut ſæpe ſit difficile eorum paroxyſmos ab invicem diſtinguere. Colicus enim dolor interdum vagus eſt, late diffuſus, modo hac modo illa parte gravius urgens, nunc hepatis nunc lienis, nunc ventriculi, nunc renum ſedem occupans, alias ſupra, alias infra umbilicum torquens, ſæpe latere ſiniſtro maxime moleſtus, ratione anguſtiæ, ea in ſede, primum à *Bauhino* notatæ. Si enim excrementa ſuprema ac maxime capaci coli parte conglomerata & indurata, à flatibus per vim illuc impellantur, contingit ea nonniſi cum dolore permeare, hinc confuſa diagnoſis utriuſque affectus. Sequentia tamen ſigna, ſi accurate ad examen revocentur, ab invicem eos diſcriminant 1. Colicus dolor fere vagus eſt, cinguli inſtar medium ventrem affligens, Nephriticus fixus eſt in rene, ſecundum ureteris ductum ad teſtem expanſus: 2. Ingeſtus cibus Colicum auget, ventriculi plenitudine colon opprimente: Nephriticus inde miteſcit, ſucci alimentarii parte ad renes delata, unde doloris mulcebra: 3. In colico vomitus magis urget, alvuſque adſtrictior eſt, ob viciniam fundi ventriculi & coli, & inteſtina offenſa ſeſe conſtringunt quo à moleſtia ſe liberent: Id autem cæteris paribus intelligendum, intenſus enim nepthriticus dolor, majorem vomitum levi colico movebit. 4. In colico ab excretis ſurſum deorſúmve majus ſolatium accedit quam in nephritico. 5. Diſcrimen dant urinæ, quæ craſſiores initio in colico tenues autem primo & limpidæ, in ſucceſſu hypoſtaſin exhibent, ſi nephritis adſit.

§. 10. Dom. de la Grange, Vir Ill. & ſtrenuus æt. 47. in obſidione Crollana globulo ſclopetico, abdomen paulo ſupra umbilicum penetrante, ictus, poſt menſem ſanatus eſt integre, expugnato vero Buſcodoco, colica paſſione diem obiit.

Cadavere à D. Rumphio aperto, inteſtina tanquam folle inflata apparent, partem vero coli ſuperiorem ventriculo proximam, ſpithamæ longitudinem æquantem, ex violentia præcedentis ictus in diaphragmate, ſupra illud hæſiſſe, atque conſolidatum fuiſſe repertum eſt: Mirum hominem toto biennio nullam ex hoc vulnere in naturalibus & vitalibus functionibus obeundis ſenſiſſe læſionem. *Obſervatio Samuelis Cloſſæi Med. Metenſis.*

§. 11. Singularis eſt obſervatio Clar. D. D. *Ioh. Fabri*, qua colicam graviſſimam & diuturnam, 233. mediocris magnitudinis ſolidiſſimorum calculorum excretione per alvum, finitam ac ſopitam fuiſſe teſtatur. Huic hiſtoriæ per epiſtolas communicatæ ſubjicit Clar. *B. Stieberus* Med. Rotemburgenſis, quod in Nobiliſſimo ſene ſeptuagenario, doloribus inteſtinorum annuis exquiſitis tandem jugulato, poſt mortem globulos ovum gallinaceum æquantes, quamplurimos, colo affixos, diſtinctos & plane inſpiſſatos, per anatomiam invenerit, in calculos procul dubio, ſi diutius vixiſſet, abituros. Hinc ergo verum eſſe didici quod *Holler*. lib. 1. cap. 48. dicit, mulierem ex ano quinque lapides reddidiſſe, quod ipſi veriſimile, quia pituita ſæpe lentiſſima inteſtino adhæret, quæ dum ſatis non detergitur, concreſcere poſſit. *Greg. Horſtius Tom. 2. lib. 4. Obſerv. 47.*

CAlculorum excretione per alvum) Lapidum & Tophorum per alvum excretorum exempla congeſſit *Schenckius*. An vero localem in inteſtinis ſemper habeant generationem in dubium revocari poteſt. E veſica vero biliaria & poro cholodocho frequenter in inteſtina tranſmitti probabiliter credit

Gliſſonius Anat. Hepatis c. 7. *Plerumque* ait, *In ramulis pori bilarii parte aliqua, occurrit lapidea quædam ſubſtantia perforata, interiora vaſis, in quo moratur, fiſtulæ inſtar effarcit: Tempore circiter quadrageſimæ aut Paſchatis, imò antea, in jecinoribus bovinis ſæpe mihi viſi ſunt hujuſmodi tubuli, tantæ longitudinis, ut, (ſi modò integri eximi potuiſſent) plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea ſerie (coralli inſtar) retulerint; vaſis autem tam firmiter agglutinantur, ut citra rupturam eorum, aut lapidis (ſunt enim ambo friabiles admodum) ſeparari inde ægre queant. Sunt hi lapides iis qui in veſicula fellea reperiuntur, plane congeneres & figura ſolum diſcrepant. Novi complures qui lapideum hujuſmodi fragmina ingenti quantitate per alvum eliſerint: quorum locum genitalem haud alium fuiſſe exiſtimem quam vaſa bilaria, in quibus tubulus ejuſmodi lapideus, forte natus, & fruſtillatim comminutus, per porum bilarium in inteſtina delabi, indéque per alvum excerni potuerit. In quam ſententiam accedo libentius quod videam boves hyberno tempore (quando fœno aut ſtramine paſcuntur) lapideam hujuſmodi materiam plurimum congerere, adeo ut hepar eadem plane confertum reperiatur: verna autem tempeſtate, quam primum novo gramine paſcuntur, eandem rarius inveniri, ſolvuntur nempe & exturbantur hi lapides à recentis graminis ſucco, quod niſi per alvum fieri nullo modo poteſt.*

Observatio IX.

Ventris dolor à Callo in inteſtinis oborto.

IN cœnobio D. Donati, Religioſa mulier, quæ inteſtinorum doloribus multis jam menſibus urgebatur, & alvus nil niſi ægre & durum, idque decimo tantum quoque die reddebat, cúmque nullis conferentibus auxiliis diu multúmque hoc malo vexata tandem naturæ conceſſerit.

Mortuæ ſunt inventa inteſtina altiore Callo conſtricta, adeóque iter anguſtum reddebatur ut dejectiones ægre tranſmitti poſſent. Hoc tamen nos malum, propterea quod alvum prementi neſcio quod durum renitebatur, etiam ea vivente præſenſeramus. *Benivenius de Abditis cap. 34.*

Observatio X.

Ventris dolor ab Ilei & Coli inteſtinorum coarctatione, & Ventriculi corroſione ac inflammatione levi.

CElſiſſima Æmilia à Naſſau, conjugio Luſitanica Princeps, anno 1628. menſis Dec. 4. ex animi mœrore in corporis languorem incidit: conquerebatur præterea de dolore ad fundum ventriculi, ad coli regionem, renum & lumborum, de flatibus in hypochondriis & ventriculo, anorexia, δυσπεψία, vigiliis moleſtis, pulſus citatione circa horam noctis ſecundam ſæpius recurrente, cum lipopſychiis frequentibus, nec non indubia febricula; lotia erant cruda, craſſa, ventriculi imbecillitatem & cacochymiæ in primis viis copiam aperte denotantia, cum diuturniore alvi pigritie. Enematis uſu noctem ſequentem quietiorem habuit die ſequenti aliud enema injectum, unde ſomnus trium horarum ei obtigit abſque lipopſychiis prioribus; mane ſine ſolitis torminibus reperta eſt, non tamen deſierant dolor ille & lumborum cruciatus, licet mitiores eſſent. Poſt dierum aliquot inducias, recrudeſcentibus ſymptomatis, ad minuendam ſaburram humorum in primis viis contentorum, potionem levem catharticam exhibui, quam cum duabus poſt horis evomuiſſet, non inde effatu digna dejectio eſt inſequuta, nec magna ſymptomatum imminutio: febrile friguſculum, lingua arida, ſine ſiti tamen, dolores opprimentes, defectiunculæ adhuc aderant: Diebus inſequentibus dolores illi varii vario modo, ac non certo tempore invadebant & remittebant, & febricula illa quæ certum typum non ſervabat: Ægra levata eſt interdum enematibus aliquibus injectis, in quorum rejectione materia quædam longa & lenta, quæ vermis lati exuvias æmulabatur, deprehenſa eſt, unde vermium excitata ſuſpicione, intus & extra contra eos pugnatum, hinc vermes aliquot ſubrubros dejecit, & materias aliquas viſcidas, & aliquot lumbricorum mortuorum ac fere abſumptorum glomos, ex quo manifeſte levata eſt: Rurſus tamen bellum à vermibus, qui denuo ope clyſmatum, &c. excludebantur, unde novum levamen & induciæ aliquæ: Redierunt tamen inteſtinorum dolores, qui prius enemate placabantur, quos ſequuta virium quædam diſſolutio: Sub Januarii 20. anni 1629. vires manifeſtè decidebant, doloréſque adhuc vexabant, quibus mitigandis Laudani opiati mitiſſimi grana iij. ſine ſucceſſu exhibita. Perſtabat quoque febricula, ac tandem in ipſo febrilis paroxyſmi vigore, ætatis ſuæ anno 60. Martii 16. obiit.

Corpus ſqualidum & extenuatum (ſi crura & femora œdematoſa excipias) apertum, oſtendit nobis Iecur exſangue & decolor; Lienem prætumidum; Meſenterium ſcirrhoſis & glanduloſis tumoribus refertum, Inteſtina, Ileon & Colon mire coarctata, Pulmones inflammatos, Ventriculum non ſine aliquibus corroſionis & inflammationis notis, Quod ultimum nonnullorum oculatis plus juſto veneni exhibiti ſuſpicionem aliquam injecit. *Alexander Deodati Valetudinarii obſerv. 1.*

Observatio XI.

Ventris dolor, circa umbilicum; ſuccedente tumore & ulcere, ab apoſtemate tenuium inteſtinorum.

ANno 1564. uxor Dom. N. cachectica & mirum in modum à remediis abhorrens, cœpit per aliquot ſeptimanas conqueri de dolore in umbilico, qui ſenſim crevit *ut tandem eſſet acerrimus* cum adſtrictione alvi: mulieres exiſtimarunt eſſe ſuffocationem uteri, & varia applicaverunt. Vocatus *Wolfſius* idem credens, fomentum pro utero præſcripſit, & cucurbitulam umbilico impoſuit aliquoties, tandem etiam ventrem clyſtere lenitivo aperiens ex lacte caprino, quod tamen nihil aut parum eſt operatum. Sequenti die cum videretur augeri dolor umbilici, apparuit tumor circa umbilicum, ita ut umbilicus videretur egredi, & manifeſta ſigna ſuppurationis: Cumque vocaretur Chirurgus qui contrectabat locum, & emplaſtrum maturativum volebat imponere, ſponte ſua ruptum eſt apoſtema, & egreſſæ ſunt tres libræ puri mixti cum ſtercoribus, cum maximo fœtore, & ita miſera mortua eſt.

Secto corpore, tenuia inteſtina inventa fuerunt à putredine corroſa. *Ex obſerv. Ioh. Heſſi Medici Norici.*

Observatio XII.

Ventris dolor à vermibus in inteſtinis.

§. 1. DUas Virgines filias Notarii vidimus, quarum altera annum ſeptimum, altera nonum non excedebat, quæ intra ſemeſtre ſpatium dolore acerbiſſimo ventris totius obiere, qui nullis remediorum generibus miteſcere poterat, nempe injectis clyſteribus, potionibus pituitam vacuantibus, flatus diſcutientibus, denique vermes necantibus.

Itaque provectiore defuncta, cum cadaveris diſſectio fieret, ut nobis abdita cauſa mortem accerſens innoteſceret, ſunt inventi in inferiore ventre lumbrici, qui inteſtina, & præſertim colon perforaverunt. Exactis ab hinc ſex menſibus, cum ſimilibus coloribus altera interfecta fuiſſet, diſſectione facta, non ſolum inteſtina exeſa & vermibus transfixa vidimus, ſed etiam cor & hepar ab iis corroſum & alte excavatum:

Quæ res non parvum ſtuporem adſtantibus incuſſit, quærentibus, qui ab inteſtinis, quáque via ad Cor & Hepar pervenerint? Cum in illis locis vix alimentum ibi familiare, neque materiam vermium generationi idoneam; quanquam ex putredine quadam ibi nata quiſpiam eos genitos exiſtimaverit: Adde nec viam paratam, ſed tot anfractibus ac circumvolutionibus impeditam habuerint: Quare nihil aliud quam naturæ opera mirari, cauſam ſcire non valentes, præſcripti que tum pulveribus ex ſcordio & dictamno albo, & unguentis vermes fugantibus necantibuſque, reliquis quæ adhuc ſuperſtites erant puellis, horum generationem in poſterum prohibuimus. *Laz. Riverius Obſerv.* IV.

VErminum dignotionem aliquando difficilem eſſe oſtendit hoc exemplum, & aliatum a *Salmutho* cent. 1. obſerv. 26. de filiis *Bonaventuræ Typographi*, quorum plerique diem obiere cum magno ejulatu morbum trahentes. Inter alios puella tantis cruciatibus affecta fuerat, ut quantum vicinarum partium ore apprehendere poſſet, præ dolore arroderet: In varias cauſas ſymptoma iſtud fuit rejectum, Extinctæ vero illa poſtridie in ſandapila lumbrici reperiuntur ingentes, ore egreſſi, unde de morbo & ſymptomatis cauſis abunde conſtitit: Non immerito igitur magni quidam nominis Medici, monent in morbis puerorum vermes ſuſpectos eſſe debere, cum ætati illi varias ob cauſas ſoleant eſſe familiares.

§. 2. Chriſtianus Sudi, Gallus, palleſcebat & de ventris doloribus conquerebatur: cui præſcribo quæ lumbricos excludant, quod ex pallore, ex nubilis ſub utroque oculo ductibus, frictione narium, tenſo abdomine conjicerem verminare puellum: Et quidem eo ſucceſſu propinata ea pharmaca, ut prodirent tandem Lumbrici longi, tum per os tum per ſeceſſum. Nihilo tamen confirmatior ſanitate puer, nam non ita multos poſt dies ex ægritudine decedit, me non parum ſollicito cur ejecto hoſte periiſſet; Nam mox ſuſpicio non excluſos lumbricos omnes, ſed reſidere adhuc ferociſſimum, eúmque fortaſſis inteſtinorum alicubi perforaviſſe, hinc labem & mortem ſequutam.

Aperto corpore, plures adhuc vivi lumbrici in colo notati, Sed cauſa mortis in corde apparuit. *Vide hiſtoriam lib. 4. Tit. de caſibus, ictibus, &c.*

§ 3. Anatomia Illuſtr. Principis puellæ 26 menſium Iunii 17. 1641. defunctæ, hæc fuit, Ventriculus & Inteſtina muco & vermibus ſcatebant, Hepar magnum & floridum unius libræ: Splen bene habebat, Pulmo cavernulis penitus quaſi cavatus: Cor nigro ſanguine repletum, Cerebrum autem copioſiſſimo ſero. *Circa os ethmoides* vero aderant vermiculi & mucus.

C*Irca os Ethmoides vermiculi*] Patet hinc falli *Seb. Scarabicium* in hiſt. Igois ſe c. ſ. p. 511. dum in viventibus negat vermes generari poſſe, niſi in inteſtinis ſolis: E naribus prodeuntes viderunt inter alios *Benivenius & Crucius*, &c. *I. D. Horſtius obſerv. Anat.* 3.

Observatio XIII.

Ventris dolor ſummus circa umbilicalia à Coli inteſtini Tumore vario.

VIr 50. circiter annorum, jam à 26. annis & amplius, de dolore ſummo circa umbilicalia conqueſtus, ultimis quæcunque aſſumebat vomitu reddebat: diebus aliquot ante obitum etiam fœces ipſius. Sæpius ita retrahi ad interiora obſervabatur umbilicus, ut etiam ovum cavitas relicta reciperet.

Inveniebamus Omentum conſumptum; Cœcum cum principio coli in latere ſiniſtro: Colon à ſiniſtro oſſe Ilei oblique ſe extendebat verſus hepar: hinc facto flexu ad os idem iterum deſcendebat. In hoc deſcenſu aſcenſúve duæ hæ partes ita erant coalitæ, ut nonniſi cultro ſeparari potuerint: Hic Colon ita erat extenſum, ut ventriculi amplitudinem repræſentaret: Imo amplum admodum à dicto oſſe procedebat verſus vertebras lumbales, quibus arcte adhærebat, ſumme coarctatum, & ita anguſtatum oblique progrediebatur verſus hepar, ubi priorem amplitudinem recipiebat, extendens ſe verſus lienem, renem ſiniſtrum, ipſumque tandem anum, parce hic fœces aderant, ope variorum clyſterum ex tabaco aliiſque paratorum jam ante obitum eductæ, Coarctata ipſa coli portio, ſpithamæ & majorem longitudinem habens, vix digitum minimum recipiebat, interius non ſolum locis variis inflammata, ſed & omnino gangrænata: menſe Nov. 1674. inſtitura hæc diſſectio: *Conſtat adeoque Iliaci affectus* cauſam Inteſtini Ilei haud adeo quam coli inflammationem coarctationémve exiſtere: imo in Ileo unquam Volvulum locum habere haud probabile. *Ger. Blaſius Obſerv. medic. V.*

Observatio XIV.

Colicus dolor à Calculis in inteſtinis.

§. 1. LIcet *Galenus* 6. de loc. aff. Colicum dolorem à Calculo non obſervavit, oculata tamen fide teſtari poſſum ipſos etiam in inteſtinis generari poſſe. *Be. Silvatic. cent. vij. cent. vij.*

C*Onſultatio de ea doloris ſpecie adducenda, ut cauſa, ſigna & curandi ratio patent*, Nob. Matrona annor. xxx. temperamenti ſanguinei cum bilis ſubdominio, mediocriter carnoſa, 16. abhinc diebus conqueri cœpit de dolore in ilio ſiniſtro, ſatis intenſo gravativo & fixo, cum adſtrictione ventris, & vomitu materiæ crudæ & pituitoſæ, urinis variis: Medicis præſidiis ſanata tandem aiv. poſt excretionem pituitæ viſcidæ ejectæ, uſu clyſteris excrevit per alvum duos calculos tophaceos, inæquales, magnitudinis ovi columbini, retulitque ſe ante biennium Bergoni cum eſſet alium ſimilem ejeciſſe: Cum morbum oſtendat ſanatio, non eſt difficile determinare quænam ſit pars affecta, qualis affectus, & quæ cauſa: Licet enim in regione Ilii poſitus ſit ren ſiniſter, & inteſtinum colon, doloreſque renales, & de quo jam agitur, convenire poſſint, nihilominus cum urinæ non ſint crudæ, ut in nephriticis, nec adſit vomitus heterogeneæ materiæ, qualis comitatur nephritidem: atque cum alvus ſit adſtricta, quod in nephritide non adeo contingit, Calculique per alvum ſint excreti, compertiſſimum eſt dolorem hunc Colicum fuiſſe, cúmque à calculo in inteſtino genito, ubicunque enim adeſt materia diſpoſita & agens, poteſt & debet fieri actio. Illa autem ut plurimum eſt pituitoſa & viſcida, Agens vero calor exſiccans, & eandem in calculoſam ac tophaceam convertens: qua cum abundent potiſſimum inteſtina craſſa, non raro per clyſteres excreta, atque in iiſdem calor non deſideretur, licet non æſtuoſus, cum ſint partes exſangues & membranoſæ, hic tamen diutius agens in prædictam materiam, inteſtinorum anfractibus concluſam, poteſt ipſam exſiccare ut in calculo, coaleſcat: Si enim concreſcunt in cerebro natura frigido & humido, in quo eos vidit *Braſſavolus* 3. aphor. 26, & *Gemma* lib. 1. coſmoc. In articulis item, uti in doloribus articularibus tophaceis, quid prohibet quominus generari poſſint etiam in inteſtinis, ut & in aliis plurimis partibus, pulmonibus, veſica fellea, utero, præter renes & veſicam quarum ſunt proprii morbi? Quod oculata fide teſtatus eſt *A. Gainerius* tract. de calcul. paſſ. cap. 1. *Benivenius* 9. de Abd. *Braſſavola* 4. 59. qui refert ſe Ferrariæ mulierem Gallam vidiſſe quæ calculos quinque anno excrevit, & *Scaliger* l. de ſubtil. Exer. 108. n. 3. Deſperata, *ait*, ab omnibus valetudine ſenem, ſummo dolore inteſtinorum divexatum, cum videremus carere febre, atque tumorem extare quempiam, quotidianis dejectionibus alvum exonerare, *pondus in ipſis ſentire inteſtinis, fatali quadam conjectura lapidem ſubeſſe rati, enemata ex bdellio & oleo noſtro Telino, croceo malagmate, butyro & quodam decocto infundi juſſimus, tertio clyſmate magna vis lapidum educta eſt.* Ex quibus conſtat calculos dolorem inteſtinalem producere, quem non neceſſario comitetur alvi adſtrictio, & pro quorum curatione clyſteribus ſit opus. Cum itaque calculus ſit jam eductus, dolórque ſublatus, de præſervatione agendum: Tria ergo peragenda 1. Inteſtina detergenda & à viſcida pituita emundanda. 2. divertenda materia ad inteſtina fluens. 3. roborandus ventriculus, in quo hujuſmodi materiæ proventus, &c.

Eos lapides generationem non in inteſtinis, ſed in vaſis bilariis habere, cenſet *Gliſſon Anat.* [*Hepatis* c. 7. eo argumento inductus, quod viderit boves hyberno tempore, quando fœno aut ſtramine paſcuntur, lapides hujuſmodi materiæ plurimum coogerere, adeo ut hepar eadem plane conſertum reperiatur. Vide plura Titulo do Ictero.

§. 2. Hos omnes ſuperat tum rei magnitudine, tum fide probatiſſima Lapis, qui apud nos eſt anſerini ovi magnitudine & forma: Hunc in colo demortui cujuſdam hominis diſſecti Romæ in Valetudinario D. Jacobi Incurabilium reperit Nicolaus Larcheus. *Severinus de Abſceſſibus lib. 3. cap. 29.*

LApis magnitudo oſtendit localem in inteſtinis habuiſſe generationem, non in vaſis bilariis quorum capacitatem plurimum excedebat. Nec refert ſi dixeris inde primordia duxiſſe, augmentum autem inte-

inteſtinis habuiſſe, cum eadem accretioni & generationis principia ſint; eademque ratio ortus & incrementi videatur; Qua ratione convellitur ſententia de veſicæ calculis, quorũ rudimenta à renibus deducit.

§. 3. Sexagenarius quidam exquiſitis cruciatibus inteſtinorum, omnia interna & externa præſidia eludentibus, miſere per integrum annum conflictatur, tandémque dolorum atrocitate jugulatus eſt.

Hujus demortui inteſtina exempta, cum diligentius ſcrutarer, globulos, ovum gallinaceum adæquantes, colo affixos, plurimos & diſtinctos plane inſpiſſatos, ſed nondum in calculum verſos deprehendi, in calculos veros, proculdubio, ſi vita longius producta fuiſſet abituros. *Greg. Horſtius lib. 4. obſerv. xlvij.*

§. 4. In Dom. du Peron erat lapis in inteſtinis perforatus, ut liquidiori materiæ via pateret. Aër ſeſe in vacuum locum inſinuavit: dolores implacabiles oriuntur & antecedentibus ſæviores. *Ballonius conſ. 24. lib. 2.*

§. 5. Juvenis excarnis, calidiſſimi temperamenti, gulæ deditus, ex intervallis ſolum fæcalia excrementa deponebat, ſicca, exuſta, citra noxam ullam: Poſt longum temporis ſpatium quum dejiciebat, in imo ventris dolorem experiebatur immanem: uno die cum authorem doloris lumbricum ſuſpicaretur, alvinas fæces aqua diluens, invenit quinque lapillos duriſſimos, quorum duo lentis, tres ciceris magnitudinem ſuperabant, ad albicantem colorem declinantes: Ceſſantibus torminibus, poſt tres dies, iterum de ilium & ventris dolore queri cœpit, qui iterum excretis ſex calculis ex toto eſt mitigatus: Sed cum nullum præter dolorem ſentiret incommodum, de ſalute parum ſollicitus, eadem regimine biennio uſus, cum excrementis commixtos calculos excernens, At uno die aucta affectione, ſæviore oppreſſus ventris dolore, cohibita alvo, auxilia quærit, & clyſtere injecto, ingenti cum ilium dolore, per ſedem expulit calculos tres rotundos, avellanarum inſtar, valde compactos, cineritii coloris, mucóque tenaci, unde concreverant, reſperſos: Convocatis tribus Medicis, multa intra trium menſium exequitur, at citra levamen ullum, nam hic carnifex morbus nullis ceſſit remediis, ex quo accidit ut malo exaſperato in ventris dira tormina, cum ſtercoris ſuppreſſione incurrerit, qui cum in horas exacerbaretur magis, & pluribus auxiliis, nec clyſteribus emollientibus & vacuantibus ſuccumberet, factum eſt ut ferocius ſæviente dolor æger exanimis occubuerit.

Diſſecto cadavere, inventus eſt calculus caſtaneæ magnitudine & forma, Colo inteſtino tenaciter adhærens, qui anteactam tragœdiam excitaverat. *Zacutus Praxis admir. lib. iij. cap. cxxxiij.*

Observatio XV.

Ventris dolori obnoxiis inteſtina loca moventur, nec omentum omnia tegit.

CLar. Sylvius in Nuſocomio Leydenſi fœminam aperuit ex mœrore mortuam, anno 1664. in qua notavit Omentum non omnia inteſtina, quæ nonnihil loco mota erant, tegebat. Unde colligebat fœminam, dum in vivis fuit, ſæpiſſime torminibus ventris, colicíſque doloribus laboraſſe, &c. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

Observatio XVI.

Colicus dolor ob anguſtiam inteſtinorum ex nimia pinguedine. 1. A connexione tenuium inteſtinorum. 2. Ob inteſtina invicem conglutinata. 3 4. A cæci cum colo adhaſione. 5. A tumore fungoſo Cæco adnato 6.

§. 1. QUidam ſæpius reiterata colica divexabatur: ultimo in eam incidens deliquia patitur, & irritis remediis moritur. Omentum erat mera pinguedo ſcirrhoſa Pinguedo inteſtinorum majorem occupabat locum quam ipſamet inteſtina cum excrementis infarcta. Pancreas erat plane ſphacelatum, quod contagio infecit vicinas partes. In veſicula fellis erant quatuor lapilli majores, &c. *Vide lib. 2. tit. de morte repentina.*

§ 2 Uxor N. ingentibus doloribus ventris victa occubuit: Inteſtina tenuia, protuberantia omnia, arctiſſime connexa inter ſe, membranis & pinguedine cooperta reperta ſunt. *Vide tit. de ventris Tumore.*

§. 3. Nobilis Paravinus, inteſtinis à dyſenteria conglutinatis, ſæviſſimis coli doloribus excruciatus tanti mali cauſam ab interitu detexit. *Iohannes Rhodius cent 2. Obſer. 78.*

§. 4. Cantharina Sandra, uxoris *Randeletii* ſoror, ægrotarat lenior jam per multos menſes, & tota contabuerat Colicis diſcruciata doloribus.

Cadaver ſectum ut cruciatuum cauſa certior deprehenderetur, Obſervavimus inteſtina multis in locis mutuo connexa, ſpatio fere duorum digitorum, ex tranſverſo: *Ioubertus in vita Rondeletii.*

§. 5. Auriga ſubito in curru expiravit. Longo tempore conqueſtus fuerat de abdominis dolo-

dolotibus ad jugulum aſcendentibus, &c. Omentum invenimus putridum cum ingenti fœtore: Hepar ingentis molis, ut utrumque hypochondrium fere impleverit, duriuſculum: In abdomine inter membranas pletaſque, hinc inde veſiculæ a flatu excitatæ: cœcum inteſtinum in ſiniſtro hypochondrio colo adhærebat. *Vide lib. 2. tit. de morte ſubita.*

§. 6. Ante annos circiter xv. Ancilla Domini Peliſſarii, Tribuni plebis Genevenſis, boni habitus, vegeta & lepida, incidit in Iliacum dolorem atrociſſimum, qui bidui ſpatio eam necavit. Aperto cadavere inventus Tumor fungoſus, pugni magnitudine, cœco inteſtino adnatus, omnino putris, tanti fœtoris ut ulterius in inquiſitione progredi non licuerit: Graviditatis vero ſuſpicio remota, virginitatis notis præſentibus. *Ex communicatione Magiſtri Benjamin Noël Chirurgi & cadaverum viſitatoris Iurati.*

Observatio XVII.

Ventris dolor, cum murmure & inteſtinorum agitationibus, à ceraſorum & prunorum nucleis in inteſtino colo retentis.

Ioh. Veton, Textor ex pago Courſelle prope Montbelg. annorum circiter xl. dies 25. Iulii 1656. Montbelgardi deceſſit. Is autem à tribus annis nil niſi potulenta & liquida aſſumere valens, de dolore abdominis continuo querebatur, cujus cauſam ſerpentes & alia ibidem concluſa veneficio animalia, communi etiam opinione firmatus dicebat eſſe: mitandas enim inteſtinorum agitationes, & circumvolutiones frequentes cum murmure & ſibilis ſentiebat, imprimis cum vel tenue juſculum ſumeret vel biberet. Quæ alvo excernebat aquea utique & velut filtrata erant toto triennio: Antequam cadaver paulo poſt mortem ſecaretur, Tumorem durum renitentem in hypogaſtrio licuit mihi obſervare.

Aperto abdomine, nuclei ceraſorum ex colo inteſtino rupto, ſphacelo exeunt, ita diſtento ut inſtar chartæ duplicatæ duplicatum illud eſſet: Fartum autem erat, & omnino repletum ceraſorum & prunorum nucleis in ſeſe valde compreſſis, & triumplus minúſve librarum pondus æquantibus, qui alvinæ regionis excrementis, niſi tenuiſſimis & percolari aptis, meatum prorſus denegabant: Unde proculdubio murmur & ſonora fluctuatio in inquietis inteſtinis marcidis, à deſcendentibus & reſilientibus aſſumptis, nutritionis vitio in plurimos flatus etiam converrendis, animalium concluſorum vocis ſpeciem ſe dabat, Superdictis nucleis ad quadraginta plumbeos bombardarum portatilium globos, neſcio quo conſilio deglutitos (nec enim ſub cura unquam fuerat mea) invenimus: Numeravimus enim & colligimus 35. fructu pruni ſylveſtris non multo minores, quoſdam æquales (quos omnes ipſe vidi, numeravi & tetigi) quinque ad minimum in ſubjectum ſtramen delapſis: Ex prunorum nucleis quidam à ſphaceloſo inteſtino denigrati erant, aliis minime alteratis: Interrogata vidua, inventam mortis cauſam manifeſtam ignorans, annon recordaretur quo tempore maritus inſignem ceraſorum & prunorum copiam comediſſet? Triennium inde elapſum eſſe reſpondit, An ab ilio ſputari nucleos vidiſſet? non vidiſſe illos. Sic ex diſſectione defuncti, præ macie ſceleton fere referentis, apparuit quam male in veneficos & innocentes mortis cauſa referretur, *I. Nicol. Binningerus Centur. ij. obſerv. 20.*

Observatio XVIII.

Ventris dolor à deglutitis ferramentis, &c. intra inteſtina ſubſiſtentibus.

Rudolphus Durt fuit civis Baſileenſis ſatis dives in Suburbio Sancti Albani, ubi vidua cum tribus filiis adhuc degit, natura & temperamento melancholicus, habitu macilentus, viribus potens, quem ante quatuor annos mille paſſus vidi portare aquæductum ligneum nondum terebratum, olim maniacus: Vixit annos 56. Devoravit lignum, corium, ferrum, chalybem, anno ante obitum 50. clavos ferreos equinos: item cultros, oſſa, ſilices, omnis generis inſecta, lacertas, bufones. De illis dixit dulcedine palato ſapere, de his propter amaritudinem eſſe ingratos: Porro amphisbænas, ſerpentes, araneas & quævis obvia quantumvis abſurda, venenata & dura, horúmque quædam integra, quædam prius in ore contrita & maſticata, Et inde lucrum quæſivit & obtinuit, & ideo notiſſimus fuit tum civibus tum extraneis. Anno 1669. ſub finem Novembris cœpit ægrotare, & atrociſſimos dolores internos pati: Quatuor ſeptimanis poſt ad ipſum vocatus, reperi Pleuritico ſimillimum, ex ſanguine à faucibus cultro deglutito vulneratis delapſo & putreſcente, cum dolore lateris punctorio, tuſſi, difficili reſpiratione & febri continua: Adjunctus fuit etiam alius dolor æque ſeverus Inteſtini coli, cum tumore molli in inguine dextro, quem credebat herniam eſſe ab onere: Tandem ſuborta diarrhœa bilioſa, qua materiam, ovi vitello non abſimilem copioſe dejecit, viribus proſtratis, poſtquam ſic inordinati & monſtroſi appetitus

petitus & malitioſi pœnas luit, 3. Ianuarii 1670. vitam finivit.

Cum aliquando mecum cœnaret, petiit ut poſt mortem ſuum corpus aperiretur & inſpiceretur: Commonefeci tempore mortis, cum quadam prudentia, annuit ſtatim, & uxori ut hoc permitteret graviter interminatus eſt ſicque omnibus volentibus poſt obitum fuit ſectus: Sectionem adminiſtravit Clar. D.D. *Henricus Glaſerus* Anatom. & Botan. Profeſſor. Statim ab initio pus effluxit, mox interanea abdominis conſpeximus omnia pure obducta delabente ex pectore & agglutinata: Pulmones toti erant putridi, purulenti & fœtidi: In inguine dextro, in principio inteſtini coli, ingens fuit cumulus puris qui illum tumorem elevavit, collectus partim ex eo quod deſcendit, partim quod recens procreatum eſt & immediate à cultro hic infixo & hærente: Hoc enim pure abſconditus erat culter, quem pure diffuſo invenimus: Paulo inferius in ano repertus fuit alter culter cuſpide acutiore & longiore: Docuit nos cadaveris apertio hominem neque Magum fuiſſe, neque ferrum concoqui poſſe. *Iacobus Rothius in Miſcell. curioſis anni 1671. obſerv. 179.*

Eadem Obſervatio ſuccinctius conſcripta.

Vir lv. circiter annos natus, macilentus, colore faciei ex fuſco flaveſcente, ante paucos annos maniacus, inde quanquam affectus hic mitior evaſerit, nunquam tamen perfectæ ſanitati reſtitutus, non ſolum cultros dentibus confractos, ſed & araneas & lacertas, & bufones eadem temeritate maſticavit ac devoravit: Tandem febre continua & cruciatu ventris ac diarrhœa correptus obiit.

In cadavere ejus Baſileæ anno 1670. diſſecto, reperta fuere duo cultri fruſta, quæ juncta integrum perficiebant; alterum quidem in inteſtino cœco, alterum in ano: utrumque tamen integrum minime digeſtum: Tenuia inteſtina, pariter cum craſſis, bile ſaturate flavo admodum fœtente ſcatebant, Cœcum præterea pure refertum erat.

Hic non tam mirari ſubit ferrum devoratum & non concoctum eſſe, quam venenata animalia frequenter aliquot annorum ſerie innoxie, aut ſaltem ſine evidenti damno, deglutita: Cauſa videtur peculiari fermento ventriculi & viſcerum adſcribendi, orto ex occulta craſi humoris atrabilarii: Notum quippe eſt quam mirabiles formas humor iſte induat. *I. Rudolphus Burkardus ibidem obſerv.* 178. *Eandem habet I. N. Binningerus cent. 5. obſ. 7.*

* *Cauſa videtur &c.*]Cauſam refert Celeb. *Wepferus* Tr. de Cicuta aquat. cap. 8. pag. 55. in conſtitutionem tunicæ muſcoſæ. ſive cruſtaceæ ventriculi, Hæc tunica, *inquit*, neutiquam ſenſum abolet, aut plane impedit, quamvis illum moderetur, atque efficiat ne quibusvis injuriis obnoxius ſit ventriculus, non ſecus ac cuticula cutim contra has munit: Fateor quidem tunicam hanc non ſolum pro diverſitate animalium aliter atque aliter ſe habere, atque in quibuſdam admodum craſſam, denſam & tenacem eſſe, indeque fieri quod quædam aliis venenum aliis alimentum exiſtant, verum etiam in eadem ſpecie animalium, E. g. in homine variare, unde quidam facile cujuſcunque generis fercula optime tolerant, alii facile à dulcibus, acidis & acribus, etiam in parva quantitate ingeſtis læduntur: Novi quoſdam qui juſcula fervidiſſima ſine moleſtia ingluvierunt: forte anus Attica, apud *Galenum*, & fœmina Batava, de qua *Nic. Fontanus*, cicutam ſine noxa devorarunt, denſiore quoque cruſtacea præditæ erant: Forte etiam talem nactus eſt cultrivorus Baſileenſis qui abſurda devoravit; Ipſam cuticulam ita denſari & craſſeſcere ruſtici, fabri ferrarii, aliique duriores peragentes docent, ut præ aliis qui mollicule cuticulam curant, vaſa calidiora impune attingere aut apprehendere audeant. Vidi Blombergæ metallurgos Leodienſes maſſas ferreas ignitas plantis pedum calcaſſe, imo rivo ferri fluidi ex furno emananti digitorum appices immerſiſſe, ac prope manipulum hujus in vicinum parietem circulaſſe; qui in minutiſſimus globulos, plumbeis ſimiles, quibus aviculæ ſclopetis petuntur, ſecedebat: Inſpectis & expectoratis tactu digitorum pulpis, deprehendi cuticulam ibidem, prope in corneam duritiem immutatam & vere impenetrabilem poſt tot aduſtiones fuiſſe redditam: nullæ veſicæ, nullæ cruſtæ novæ à candente ferramento excitabantur, nec plus doloris aut afflictionis alicujus percipiebant, quam propemodum lapis aliudve omni ſenſu deſtitutum.

Peculiari fermento ventriculi) De eo actum ſect. 7. obſerv. 1. hujus libri, & De hoc cap. 8. ejuſdem Tract. idem *Wepferus*, Liquorem ventriculi, (quo ſemper hoc in omnibus hominibus madet) quem Fermentum ejus exiſtimo, ſi non glandulæ (quas quidem jam invenerunt, ſed ſolitarias ſimileſque inteſtinorum) ſaltem extrema capillamenta arteriarum fundunt, idque forma liquoris, qui mora in ventriculo à calore lentorem acquirit, ac mucoſius evadit non ſecus ac ſerum ſanguinis & lympha: quotieſcumque enim ventriculos tum ruminantium, tum aliorum animalium, etiam hominum perluſtravi, deterſis omnibus contentis, omnique humido iteratis vicibus exſiccato, dum ventriculum, fibras & nervorum diſperſionem inquirendo, varie verſabam, ſæpiſſime rurſus intus maduit, & ſæpe ſatis largiter: Imprimis id mihi evenit in examine ventriculorum hominis, ſuum, ovium, &c. & quamvis præcipue in ruminantibus, ob copiam liquoris ſæpius regurgitantem, ſperarim apiculos, imprimis in κοιλία μεγάλη, perforatos fore, tamen nullo ingenio, nec oculo catoptro armato conſpicere potui, licet in ſingulos apices deſinat papillula, ſeu linula mollicula, humidiuſcula.

Observatio XIX.

Ileus inflammationem inteſtinorum ut plurimum ſequitur. 1. 9. *Inflammatio circa coli initium præſertim contingit.* 2. 5. *Inflammationem inteſtini ejus fiſſura ſequuta.* 4. *Ab inflammatione cum ulceribus inteſtinorum.* 5. *Ad eam ſequitur ſphacelus inteſtinorum & omenti.* 6. 7. 8.

§. 1. Quod ſpectat ad ſanguinis aut ſeri intra inteſtinorum tunicas ſuffuſiones, à quibus phlogoſis, aut tumores dolorifici excitantur, revera ita fieri interdum concedimus, imo *αὐτόψει* novimus, exinde verò paſſionem non Colicam ſed Iliacam excitatam fuiſſe obſervavimus: Quippe cum plures ab Ileo defunctos aperuerim, Inteſtini cujuſdam inflammationem, ac ſphacelum fere in omnibus, & morbi & mortis cauſam fuiſſe deprehendi, neque mirum hoc, quoniam in membrana tenera & maxime ſenſili, magna ſolutio continui ſpaſmos & corrugationes dolorificas ita continuas & atroces ciebat, propterea ut inteſtini affecti motus periſtalticus, quo fæces alvi verſus anum protruduntur, inhibeatur ac prorſus invertatur. *Willis Tract. de Anima Brut. part. 2. cap.* 15

§. 2. Inteſtina craſſa tunicas eaſdem ac gracilia obtinent cúmque in Colo fæces recta aſcendant, fibris carnoſis robuſtioribus, quæ contractionis motum fortiorem efficiant, opus eſt: Hinc ſi inflammatio, aut ſphacelus (uti ſæpius novi) circa coli initium contigerit, adeo ut fibræ carnoſæ læſæ contractiones pro fæcibus ſurſum elevandis obire nequeant, illæ verſus Ileon reſtagnantes paſſionem Iliacam incurabilem inducunt: *Idem Pharmac. ration. ſect. 1. cap. 2.*

§. 3. Mulier quædam dolorem Iliacum pati videbatur cum matricali commixtum, tandem quinquagenaria facta, æſtivo tempore in hunc incidit dolorem, & trium dierum ſpatio in volvulum deſiit affectum, unde in quarta mortua eſt: huic erat ſcirrhoſus tumor in confinio inteſtini coli, qui erat repletus oſſiculis multum acutis, & veluti inteſtinum pungentibus atque vellicantibus; quapropter obſervatione (obſtructione) in inteſtino facta, & inflammatione suborta, flatibus repleta, dolore admodum inſigni cum fœcum rejectione correpta interiit. *Hippolitus Boſcus de Facultate Anat. Lect. 2. p. 24.*

§. 4. Ruſticum novimus, qui cum poſt longiores torſiones, & ventris diuturnas inflammationes diem obiiſſet, & demortui incideretur corpus, longior in inteſtino fiſſura inventa eſt; ex qua etiam recentes uvas, quas paulo ante comederat, prorupiſſe conſpeximus. *Benevenius cap. 76. de Abditis.*

§. 5. Anno 1668. Amſtelodami vir quadragenarius moritur, hic ab aliquot jam annis, quaſi tabe conficeretur, marcebat, & inter dubia vitæ mortiſque vota miſeram trahebat animam: Tandem febri correptus fuit 14. ante fatalem ſibi diem: poſt x. nihil excrementorum per inferiora dejecit, tertio *fæces per os* fœdum in modum ejecit, quas triduo poſt anima ſequebatur: Laborabat is omnium opinione volvulo, & revera is erat morbus, cui peritiores Medici, vel quod æger victus doloribus ſe convolvat ſæpius, vel quod flatus in ventre quaſi volvantur, etiam hoc nomen indi non abnuerunt; Nondum mihi hominem, vere miſerando hoc morbo extinctum, ſecandi fuerat oblata occaſio: hanc igitur non negligendam ratus, apud propinquos eam mihi impetravi veniam.

Ego inter ſecandum convolutionem inteſtinorum nullam, ſed ea circa coli principium arctius compreſſa atque inflammata reperi: & ubi cauta lenique inciſione ea aperueram, ulcus inveni, quod tranſitum ad inferiora fæcibus negabat, & hinc quæ deorſum vergebant, vacua, quæ ſurſum, excrementis plena; quin ipſe ventriculus iis infectus, fœdum viſu, grave odoratu ſpectaculum erat: Poſt inventam morbi cauſam, dum cauſæ cauſam indago, ecce tibi Pancreas ſe offert, quod ordinariam longitudinem media ſui parte: latitudinem tribus tranſverſis digitis, craſſitudinem incredibili modo, pondus xiv. unciis excedebat: pendebat enim uncias xix. cùm hominis quinque, equi xi. plerumque pendeat; Omni ex parte plenum erat ſcirrhoſis glandulis, ovum columbinum magnitudine exæquantibus: Hac Pancreatis mole compreſſum Ileum, primo inflammatum, deinde exulceratum negaverat excrementis tranſitum. *Th. Kerckringius obſerv. Anatom. xlij.*

Venio ad Imaginariam, quæ vulgo obtinet, de convolutione Ilei opinionem, quæ ſi fieret, fieret neceſſario cum Ilei à meſenterio dilaceratione, ea autem quæ hinc ſequeretur in corpore cataſtrophe, ob ſanguinis, per cava ventris ruptis majoribus vaſis effuſionem, cum à nemine obſervetur, fit ut dubitem an ſatis magna attentione ſcrutatus ſit *Riverius cent.* 3. obſ. 86. & alii, qui dicunt anatomiam iſti convolutioni patrocinari: neque enim detecta eſt unquam, ut credo, cultro anatomico iſta convoluta inteſtinorum contorſio: Quam opinionem meam, ne temerariam aut injurioſam quiſpiam credat, audi quomodo *Riverius* errorem excuſem: *Aperto cadavere inventum eſt inteſtinum Ileon tribus complicationibus convolutum, & quaſi compactum in unam maſſam circa finem illius: tota illa inteſtini portio complicata gangræna affecta erat, cum portione meſenterii ſibi adjuncta: Aperto cadavere*, A Chirurgo ſcil. aliquo, quantùm arbitror, his enim vulgo datur id à Medicis negotii, *Inventum eſt &c.* non addit, à ſe vel viſum, vel accuratius examinatum: ſector

tor

tor & cætera ſatis prohibebant hac curioſitate: Ergo *inventum eſt*, referente puta Chirurgo, obiter hæc inſpiciente, *Ileon tribus convolutionibus convolutum & quaſi compactum in unam maſſam circa finem illius:* Compactum in unam maſſam apparuiſſe ex inflammatione, gangræna & ulcere facile imaginor, inde Chirurgus, vulgari præjudicio imbutus, hanc convolutionem eſſe pronuntiavit. Adeo ut nihil hic aliud viſum fuiſſe exiſtimem, quantùm quidem ad convolutionem attinet, quàm id quod nos in ſubjecto noſtro, magna pertinacia contra teteros qui aſſlabantur ſpiritus depugnantes, invenimus: Meminiſti verò Lector *Riolanum* lib. 2. Anthrop, cap. 16. dicere ſe dum aperiret Ill. *Thuani* corpus, ſe in eo Pancreas undique ſcirrhoſum inveniſſe, quod magnitudine hepar adæquaret; confera.ut cum eo noſtrum, & quemadmodum videbis hoc illo multo admirabilius, ita fateberis latere ſæpenumero in corpore morborum cauſas, quæ & ipſæ morbi ſunt, quas ne ſuſpicari quidem Medicus poteſt: frequentes autem ab Anatomicis qui eas invenerunt, obſervationes in lucem datæ id afferent generi humano commodi, ut dum medicamenta ordinaria ad ſperatam ſanitatem parum conferent, Medicus mentem advertat ad hæc, ludibria dicam potius quàm ludos naturæ, quæ dum ſic ludit, nobis illudit. *Idem.*

Fæces per os tertio die dejecit] *Galenus* XIII. 17. obſervavit, quamvis cauſam ignoravit, clyſteres per ſedem infuſos ad jejunum uſque inteſtinum aſcendere nunquam poſſe: quod tamen ipſum de ſanis tantùm, iiſque quibus ſecundum naturam ſe habet valvula intelligendum, cùm ſæpenumerò in diſſectionibus à me obſervatum ſit, valvulam Coli laxiorem quibuſdam à morbo fuiſſe, ita ut aqua vel aër inflatus per Colon in Ileo pertranſierint: Rarius tamen id contingit, nec niſi p. n. in iis qui Ileo & Colicis doloribus vexantur, quibus interdum clyſteres ad ventriculum uſque, una cum excrementis, ſic aſcendunt ut vomitu reddantur. Et hujuſmodi caſibus valvulam hanc ruptam, aut maleaffectam fuiſſe credibile eſt, vel muco pituitaque craſſa ita oblitam (quod facilius mihi perſuaſerim) ut cæco ac colo quaſi agglutinata aperiri haud quaquam potuerit? Atque hoc eſt quod idem *Galenus* de ſymptomatum cauſis notavit, aliquibus clyſteres injecto ſic aſcendiſſe ut vomitu rejecti fuerint, non ſecus ac fæces, quæ per lethales volvulos nonnunquam evomuntur. *Spigelius Anatom. lib. 8. cap. 19.*

Joh. Daniel Major Inſtitutæ Anatomes cap. 3. §. 8. in ſubjecto virili decollato, Coli valvulam exhibens, flatum per follem in inteſtinum rectum adegit, ut videret an dicta valvula obſtaret, & tranſitum clyſterum ad inteſtina teneriora occludi doceret in corpore vivente. Sed liber patebat auræ inflammatæ per inteſtina à recto uſque ad duodenum tranſitus.

§. 6. Aperui olim corpora ex Iliaca paſſione defunctorum in quibus Omentum & Inteſtina tota Sphacelo tenebantur: Ex his fœtor graviſſimus vetuit penitius morbi cauſam indagare. *Fabritius Hildanus lib. de Gangræna cap. 4.*

§. 7. Clericus annos 22. natus horruit & incaluit: Nox implacida, Vomitiones aſſiduæ rerum variarum, deinde velut cineritiæ ac nigricantes: Dolor ad totum ventrem implacabilis: hypochondria ἀνέλκυσμα & diſtenta: neutrum in latus decumbere potuit: febris aſſidua, jactationes; ferre potuit phlebotomias, nec adjutus eſt: venter perpetuo ſiccus non ſolvebatur: Volvuli magna erat ſuſpicio, 5 die repente interiit: Vomendi finis non fuit: Incendium intus magnum: Mortuus valde è maligno intumuit.

Aperto cadavere, Colon erat velut *nigrefactum*, Epiploon totum putre, ad regionem Hepatis ſanies purulenta fœtebant adeo omnia ut viſcera dimovere impoſſibile fuerit. Audio halitum illi fœtentem fuiſſe. *Ballonius lib ij Epidem & Ephemer. pag. 193.*

§. 8. Novi ebrioſum Iureconſultum, qui cum temperamento bilioſiſſimus eſſet, idcoque bile mota, quam clyſterem naturalem vocat Avicenna, bis, ter in dies alvum deponeret; demum ut docet *Hippocr.* aph. 52. ſect. 2. cum ſeneſcenti adſtringeretur, pituita nimirum bilem ſuperante, & ætatis & quotidianæ ebrietatis vitio, erat enim ſexagenario proximus, nec alvum tenſam ulla arte poſſet deponere, naturæ penſum perſolvit, inteſtinis immane quantum tumentibus, adeo ut viderem craſſitie brachium adſtantis, quod duabus vix capiebam ſpitamis, ſuperaſſe.

Dum mortui fieret anatome, ſtatim muſculis abdominis & peritonæo ſecto, *inteſtina ſponte crepuerunt*, anatomicumque & viciniores, tanta alvinarum fæcum mole obruerunt, ut veſtes illorum nemo adſtantium internoſceret: Itaque omnibus fœtorem fugientibus, nihil ulterius obſervari potuit: Hoc rarum quod Colon inflammatum, & immane quantum tenſum; loco ſuo motum à Medicis judicabatur, adeo enim cætera premebat inteſtina, ut alvo omnimode ſuppreſſa, decimo demum die Ileoſus factus fato ſuo fungeretur.

Cum ad conſilium biduo ante mortem vocaret, ſuaſi dari patienti argentum vivum, crebro per corlum tranſitu perpurgatum, quod ſæpe vidi ſine noxa, momento citius, eductis ſecum obviis fæcibus, per inteſtina tranſiiſſe: A cujus uſu, ne frigore interanea læderet, ſtatim clyſterem ex puro Cretico vino injiciebam, ſicque aliquot coli nimia tenſione morituros, cui Dei gratia ſervavi: Sed alius Medicus Chymicus maluit hominem in certa morte relinquere, quam remedium, quod judicabat periculi pleniſſimum, tentare: *Pilas alii* in hoc caſu *aureas*, argenteas, aut etiam, ſi illæ deſint, plumbeas præſcribunt, ſed argentum vivum pilis omnibus expeditius, velocius inteſtina percurrit perpurgatque. *Henr. ab Heers obſerv. Medic. ij.*

F*Ebris aſſidua, ferre potuit phlebotomias*] Indicis phlegmonea inteſtinorum: Sic notat *Riolanus* phlegmonem & gangrænam in parte aliqua Ilei produxiſſe volvulum. Imo ſolam Clariſſ. *Guido Patinus*, facultatis Medicæ Pariſienſis Decanus, inflammatoriam diſpoſitionem Ilei cauſam agnoſcit: *Platerus* quoque hinc

Con-

Convolvuli magis frequentem cauſam edſtruit, in quo tumor extrinſecus cum veſtigio aliquo lividitatis, quod obſervavit, deprehenditur: Hujus inflammationis cauſa eſt, *ait*, ſanguis venarum mesaraicarum, extra venas in inteſtinorum ſubſtantiam effuſus, ob copiam vel tenuitatem eo defluens, frequentius ob dolorem inſignem, qui præceſſit, eo impulſus, aut ex alia inteſtinorum læſione concitatus: Præter jam dictam (*addit idem*) phlogoſis alia, ſeu fervor illis non infrequenter accidit maxime tenuioribus, unde Iliacus quoque dolor, potius quam Colicus (licet eum etiam ſic communiter appellent) ſævus diuque durans, gravia quoque inferens ſymptomata, oritur; quandoque nimirum (ſicut longa obſervatione cognovimus, ſignisque certis deprehenditur) bilis, non in inteſtinis retenta, (ſicuti in illorum obſtructionibus) ſed in inteſtinorum ſubſtantiam ſe inſerens inficiensque, vellicat, rodit, urit que; Sicut in ventriculo ardores illos diuturnos ſimili modo interdum evenire, atque ea macula lutea poſt mortem ſectione facta invenerit nos deprehendimus; Et hoc idem in inteſtinis accidere eadem experientia cognovimus: Quæ & cauſa eſt cum hoc fit, quod hærente illis bile diutius, vel continuo de novo affluente, dolores adeo pertinaces, diuturni, & qui, licet mitigentur, mox tamen redeant, accidant. *Praxeos lib. 1. cap. 13. de ventris dolore.*

Nigrefactum] Binas hujus mali cauſas obſervavit in demortuorum ſectione *Franc. de le Boe Sylvius*, alteram quidem inteſtini Gangrænam, ipſamque comitantem inteſtini corrupti corrugationem & coarctationem tantam, ut fæcibus tranſitus deorſum omnis denegaretur, quin eædem ad regreſſum ſurſum, adeoque per vomitum egreſſum moliendum cogerentur.

Colon Nigrefactum] Subjectum, ſive pars affecta, plerunque ſunt inteſtina tenuia, ex quibus tamen præcipue hoc in morbo inteſtinum Ileon laborat ac patitur: Interdum tamen & Colon ſubjectum eſſe poſſe, oſtendit author Definitionum *Galeno* adſcript. *Volvulus eſt inflammatio inteſtinorum, qua neque flatus, neque excrementa pertranſire ſinit, quin tormina valida doloresque exceſſivos excitat.* Colon autem in cenſu inteſtinorum habendum eſſe adeo certum eſt, ut *Hippocrates* ἐντερον ſimpliciter id vocet 6. Epid. 4. 3. Huic etiam accidere inflammationem expreſſim docent quæ habet lib. de Affect. text. 22. *Volvulus fit quando conſertum ſtercus torretur, Et inteſtinum quippe hic conſerto indurato inflammatur.*

Inteſtina ſponte crepuerunt] Exemplum lugubre anno 1662. in Viro Reverendo D. Jac. Puri, Paſtore Eccleſiæ Neocomenſis in Helvetia: Omphalocele ante aliquot annos laborabat, et remedium à me morbo quærit: negavi quicquam in malo inveterato tentandum, palliativæ curæ tantum locum eſſe & prophylacticæ, ne affectus ulterius ſerperet: Paucis poſt diebus Agyrta quidam Occitanus, nomine Chaumeras, ſe obtulit, integram ſalutem pollicitus; Fidem adhibet Paſtor, eóque lubentius, quod in ſolorum Herniarum curationem incumbens, nullique alii Chirurgiæ addictus, in ea numeris omnibus abſolutum crederet: Parat ille cavum ex ferro albo inſtrumentum, inſtar ſcutellæ, quod vix dolenti loco admotum, phlegmonem in eo excitat, Vocatus poſtridie, ſublividum quid ſub cute animadverto, et gangrænæ initia ad ſtantibus prænuntio, deſperataque ſalutis eſſe ægrum: Paucis poſt horis dum locum ungue ſcalpit Chirurgus, aperitur cutis, hac atque tenue inteſtinum, ex quo protinus effatim chylus exilit: Chirurgus, cui in parato erat acus filo tranſfixa, ſuere ſatagit, ſed putri inteſtinô ſuturam non admittente, utrumque illius extremum bilo conſtringit: Mors quarto poſt die conſequitur, etſi vir integer & robuſtiſſimus de unione extremorum non deſperaret.

Pilas alii aureas, &c.] Quidam ex regulo antimonii conflatas exhibent, quibus præter pondus ineſt quoque vis laxans: Sed cavendum ne jam deglutito globulo aureo, eóque non ſecedente, accedat exhibitio hydrargyri, hoc enim ab auro detinetur, ita ut neutrum permeet: quod contigit anno 1670. Pharmacopeo Genevenſi D. Du Puis, cui Ileo laboranti, cum exhibitus eſſet ſine ſucceſſu aureus globulus, ad Mercurium quoque ventum, ita ut utrumque reſiſteret, magno imminente ab hydrargyro periculo: Tandem inſufflato in anum Tabaci fumo, magna vis fæcum alicata, pauloque poſt & hydrargyrum & aurum prodiere.

§ 9. Clariſſ. *Guido Patinus* inflammatoriam diſpoſitionem Ilei inteſtini ſemper hunc producere morbum cenſet, adeóque plurimos evadere per Venæ ſectionem, fotus tepidos, ſemicupium ex aqua tepida & enemata emollientia: Idem ante annos triginta in auriga cujuſdam Archiepiſcopi, ex volvulo demortuo totum hoc inteſtinum corruptum, nigrum & gangræna conſperſum fuiſſe litteris mihi indicavit. *Blaſius in Veſlingii Anatom. c. 3. p. m. 46.*

Observatio XX.

Ileus à mutuo inteſtinorum ſubingreſſu, ſeu Intuſſuſceptione.

§. 1. ANimadverti inteſtinorum tenuium mutuum ingreſſum ſpatio ampliore quam ſit digiti longitudo, præſertim in nonnullis quos dolor Iliacus enecaverat. *Columbus lib. 5. Anatom.*

§. 2. Aliquando inteſtinum in cavitatem inteſtini deſcendit, unde obſtructio fæcis & corruptio illius cum morte oritur, ſicut in ſectione Anatomica obſervavi, Iuvenis enim quidam hoc morbo affectus ſine ullo hydrargyri juvamine mortuus eſt: quod cum permeare non potuiſſet, prope obſtructionem à me inventum fuit. *Dom. Panarolus Pentec. 1. obſerv. ultima.*

§. 3. Altera hujus mali cauſa poſt mortem à me deprehenſa fuit, Inteſtini tenuis parte quavis coarctati ingreſſus in partem proximam, ſed flatu ſolito magis expanſam: Unde alvinis fæcibus tranſitus omnis ad alvum præcludebatur, conſequente mox earundem regreſſu & aſcenſu ad ventriculum, cum miſerabili ipſarum evomitione.

IUdicavi modo dicto illum contigiſſe inteſtini tenuis in partem proximam ingreſſum, Et quidem nunc partis ſuperioris in proximam inferiorem, nunc inferioris in ſuperiorem, quoniam obſervaverim ſæpius,

pius 1. Inteſtinum tenue variis in locis flatu diſtentum, atque in partibus proximis, tam ſuperioribus quam inferioribus, ad notabilem longitudinem arctiſſime contractum; 2. Ægros eoſdem torminibus preſſos corpus ſuum mire agitaſſe ac non raro ſubito infleriſſe: Iſta vero inflexione ſæpius repetita contingere potuit ut ſubinde ob relaxatum in alterutro extremo inteſtinum, ulterius preſſus flatus locum concederet oppoſito inteſtini adhuc coarctati extremo ſeſe in ſatis ſufficienter expanſi inteſtini cavitatem inſinuandi, ſuccedente mox ejuſdem inteſtini à propulſo flatu liberati coarctatione ſatis violenta circa partem proximam inſinuatam: Quoties autem pars inteſtini inferioris ſubit ſuperiorem, toties aut ſponte per aſſumpta alimenta, aut arte per pilulas plumbeas, aureaſve deglutitas, curationis ſpes ſupereſt: Non item, quando pars inteſtini ſuperior ingreditur inferiorem, quoniam ſenſim ulterius pergit pars concluſa, unde augetur magis magiſque anguſtia, omniſque præcluditur contentis deſcenſus, quocirca neceſſario certóque inde venit expectanda mors. *Franciſcus de le Boë Sylvius Pract. l. 1. c. 15.*

§. Diſſecui quandam volvulo denatam, cujus ſuperior inteſtini pars in inferiorem inſerebatur. *Plempius fundam. Medicinæ cap. de meſenterio.*

§. 5. Inteſtini tenuis coarctati parti cujuivis ingreſſus in partem proximam, contingit; juxta *Franc. Sylvium* Praxeos p. 183. quod inteſtinum tenue variis in locis flatibus diſtentum, atque in partibus proximis, tam ſuperioribus, quam inferioribus, ad notabilem longitudinem arctiſſime contractum ſit: Quod vidi in Noſocomio Leydenſi in cadavere viri, ut & in fœmina xl. annorum ab eodem diſſecta: unde ſi ad dolorem levandum, vel aliam ob cauſam, abdomen prorſus vel comprimatur, vel antrorſum inflectatur, facillime hic ingreſſus continget, idque vel partis inferioris in ſuperiorem, vel ſuperioris in inferiorem. Inflammatio autem contingit ob ſanguinis in inteſtina effuſionem, præſertim acrioris &c. Sic vidi vaſcula ſanguinea ita tumeſcentia à ſanguine in iis hærente, ut ſupra tenuium inteſtinorum tunicam diſtenta egregie obſervarentur in diſſectione illius fœminæ: Inflammationis vero illius cauſam fuiſſe judicabantur carbones ſuppoſiti, quatenus immediate ſupra eum locum, trium ſcilicet digitorum tranſverſorum ſpatio ſub umbilico, in cute abdominis obſervatæ fuerant quamplurimæ maculæ nigricantes: Quod autem à carbonibus ſuppoſitis ortum cenſebatur, ratio hæc eſt, quatenus è numero mendicarum erat, quæ hyeme ſemper multum ignis ſecum circumferunt, atque ſupponunt, moxque iterum auferunt, partéſque omnes corporis aëri frigido exponunt: unde puto primò à nimio calore humiditatem ſanguinis affluentis in tam exiguis vaſculis aliquomodo diſſipari, ſic minus fluxilem reddi: Secundo à ſubito frigore ſtagnari atque incraſſari: vaſcula quoque ab intenſo illo igne aliquomodo corrugari poſſe credo. *Ioh. Von de Flammerdinge Diſputat. de Iliaco dolore.*

§. 6. Interdum revolvitur inteſtinum inſtar digiti cheirotecæ reduplicati, quod omnino obſtruit viam inteſtini, inde vomitus inteſtinorum per partes ſuperiores: Reduplicationem hanc omnino fictitiam dicit nominatus *Patinus*, quam nunquam videre potuit; At bis tèrvo eam in cadaveribus diſſectis cum Clariſſ. Ioh. Walæo videre contigit: *Blaſius comm. in cap. 3. Anat. Veslingii cap. 3. p. 46.*

§. 7. Sub ipſa præteriti nuper anni 1676. auſpicia, mulierem ex pago Vallis Leporinæ, Faito, advenam, cui eadem exitus ex hac vita quæ adventus in hanc urbem (Schafuſam) hora contingerat, in Xenodnchio noſtro diſſeculmus, diros ante obitum ventris cruciatus cordis anxietates, *dejectiones cruentas*, tandemque *vomitus* perpeſſam.

Patefacto abdomine Ileon alicubi plane conſtrictum, ac velut injecto laqueo ſtrangulatum vidimus: Nimirum ejus portio, quatuor tranſverſos digitos longa, plurimum contracta & anguſtata, intra proxime ſuperioris cavitatem abſcondita prorſus latebat, hacque ſua φύσιν veram ejuſmodi *intro-ſuſceptionem*, qualis à Clar. *de le Boë Sylvio Idea Prax. Med. lib. 1. cap. 15.* deſcribitur repreſentare viſa eſt. Intus vero non Inteſtina duntaxat, imprimis Ileon, ſed & ventriculus multis quaſi ſtigmatis inflammatus erat.

§. 8. Poſt inde ac nuperius diſſecui Puellam octennem, cujus Ileon tres ejuſmodi Introſuſceptiones diſtinctis intervallis ſpectandas exhibuit, una cum lumbricis alicubi velut conglomeratis, & mucagine intus contenta valde biliosa & crocea, interiora quoque ventriculi incruſtante: Unde judicatu omnino proclive fuit Puellam ſine torminibus, & præcordiorum anxietate vitam non finiviſſe; quod & aſſertione eorum qui curam ægræ habuerunt confirmatum. *Ioh. Conradus Peyer Tractatu de Glandulis inteſtinorum.*

De Ileo plane conſtat horrendam eam & commiſeratione vere dignam affectionem, à vehementi ſpirituum animalium, fibras ſplanchnicas incolentium, excandeſcentiâ oriri: ob quam illi contenta inteſtinorum deorſum pellere non valentes, eadem magno cum impetu & via præpoſtera ſurſum projiciunt: Quemadmodum autem remoræ deſcenſu contenta prohibentes variæ eſſe poſſunt, ita non prorſus alienum à ratione eſſe arbitror aſſerere, Serum in plexibus glandulosis aliquando, craſi ejus viciata, indolem auſteram, ſtypticam, atque tincturæ gallarum æmulam ſortiri, proinde ut manipulus circularium inteſtini fibrarum, ejuſmodi tinctura imbutus, facta pertinaci conſtrictione, neque excrementitiæ ciborum parti, neque flatibus tranſitum largiatur. Unde his in molem illic aggeſtis, ac perpetuo ſtimu-

lo

lo ad excretionem ſtimulantibus, fæcum ciborumque excretio per ſuperiora, extremo naturæ conatu tentatur; Sæpe tamen in ilei conſtrictione minus arcta nec diuturna, exhibitis quatuor pluribuſve globulis ex Electro metall. antihectico Poterii, (quos Clar. D. D. Sennerto in opere de Febre caſtrenſi commendat] ſanatio mature inſtituta feliciter ſuccedit, in quantum inſigni eorum penetrandi vi tranſitus via patentior redditur: Ubi vero eadem inteſtini conſtrictio pertinax valde, aut inveterata fuerit, proinde ut ſpiritibus animalibus cum ſanguine arterioſo tumultuoſe exardeſcentibus, inflammatio, febris, ac tandem gangræna oboriatur, ſpes ſalutis inde admodum in arcto relinquitur. *Idem Peyer.*

Ventriculus multis quaſi ſtigmatis &c.] Proinde ut hinc promptum fuerit Tincturam aliquam acerrimam inteſtini fibras in pertinaces corrugationes adigentem, atque tandem maculas inurentem, concipere. *Idem.*

* *Introſuſceptionem*] Torminum geneſim atque Introſuſceptionis conceptionem, anni ſuperioris æſtate *Rana* jucundo admodum & utili experimento oculis noſtris exhibuerunt: Etenim inteſtina vivente amphibio laceſſita diverſis in locis pertinaciſſime mox ſe conſtringebant, contentis violenter ſurſum deorſumque [qua data porta] protruſis atque hinc inde in cumulos quaſi congeſtis: unde quædam inteſtini portiones valde impletæ ac turgidæ, quædam prorſus inanes & arctiſſime clauſæ perſtiterunt, donec ſoluta fibrarum ſtructura, meatus liberior redderetur: Inteſtinis autem hinc inde ſe conſtringentibus, & ſive chylum ſive fæces ſurſum deorſumve projicientibus, factum ut illæ alicubi in molem adgeſtæ, parietes inteſtini plus debito ampliarent; quod in ſacci morem dilatatum, inter ſe recipit conſtrictam inferioris inteſtini portionem, eamque ſinu ſuo abſconditam aliquamdiu detinuit, donec fibris ſe denuo exporrigentibus, inteſtinum è latibulo alterius, velut è domuncula cochlea, in apricum priſtinamque ſedem rediret. *Idem.*

§. 9. Saltatoribus, mimis, aliquando tenuia inteſtina intorquentur: Filiolus Dom. Petrei, Medici celeberrimi, volvulo interiit, In diſſecto Ileum ita replicatum inveni, ut ſic chirothecæ digitus contraheretur. *Ioh. Riolanus Pract. p.m.*156.

§. 10. Quam rarum ſit Ductuum dari intuſſuſceptionem, nulli non cadavera hominum curioſius diſſecanti notum: In cyſtico bilario ſe eam inveniſſe in obſervatis tradit *Ioh. à Mekeren*: In infante non uno, poſtquam Iliaci interierint, me eam in Ileo inteſtino obſervaſſe ſcias velim; imo etiam in puero 14. annorum eam notare licuit, & quidem duplicem, ſi uno loco pars inteſtini inferior ſe inſeruerit in ſuperiorem, altero pars ſuperior in inferiorem. *G. Blaſius Obſerv. Med. p.*3. *obſ.*3.

§. 11. Inteſtina, lumbricorum inſtar varie ſe moventia, Intuſſuſceptionem quandam incurrunt, imprimis ubi dolore atroci afficiuntur, & hoc modo excrementis tranſitus ad anum denegatur, hinc Ileos; Mediis ordinariis nihil efficientibus, cucurbitula magna ſine ſcarificatione ſæpius parti dolenti apponi poteſt, atque iterum auferri: Annon etiam præſtaret facta diſſectione muſculorum & peritonæi, digitis ſuſceptum inteſtinum extrahere quam certæ morti ægrum committere? *Paulus Barbette Anatom. Pract. lib.*4. *cap.*1.

AN *non præſtaret &c.*) illuſtr. Baroniſſa à Lanti, prope Caſtilionem ad Saquanam in Burgundiæ Ducatu, iliaco affectu laborans pro deplorata habebatur: Offert ſe juvenis Chirurgus, diu caſtra ſecutus, qui ſalutem certam pollicetur, modo Nob. ægra ſectioni in abdomine faciendæ ſe ſubmittat; Conceſſam aggreditur Chirurgus, multiſque adductis & evolutis inteſtinis, antequam convolutio & contortuplicatio appareret, eam nactus explicat, & nodos diſſolvit, poſtmodum ſedi reſtituit; Hinc gaſtroraphia facta, vulnus feliciſſimo ſucceſſu conſolidavit, integræque valetudini Nobilem reſtituit: Quæ ſoſpitali ſuo ſtipendium annuum conſtituit, cujus uſura per triennium tantum frui licuit, ſupervixit enim Matrona. *Ex communicatione Viri Reverendi Dom. Pinault, Paſtoris Eccleſiæ Genevenſis, qui cum dicta Baroniſſa familiaritate junctus fuit.*

§. 12. Theodori Roulen puerum aliquoties inviſi, qui dolore fixo & continuo ſub regione Hepatis per annos aliquot laboraverat, Eo tandem ex graviſſima Iliaca paſſione mortuo, vocatus ſum ut cauſam præcedentis doloris inquirerem.

Aperto corpore, inveni inteſtinum Cœcum contractum, in Inteſtinum Ileum ſe inſinuaſſe, idque oppleviſſe, *adeo ut nihil ex ſuperioribus inteſtinis* ad Colum permeare poſſet, inde iliaca: Deinque fiſſo Ileo, & *exempto Cœco, id ubique inflammatum & tumens* inveni: Præterea ſcirrhus exulceratus, aut potius cancer exulceratus in ipſius Cœci inteſtini fundo conſpiciebatur.

§. 13. Diverſæ conſtituuntur cauſæ Iliacæ paſſionis: Præcipua autem eſt Ilei conſtrictio & coarctatio: Itaque hujus rei indagandæ cauſa cadavera inſpexi; & quamvis ut plurimum fœtor adeo teter erat, ut vix poſſent exquiſite omnia conſiderari, id tamen in omnibus hactenus obſervavi, principium & originem hujus morbi fuiſſe circa inteſtinum Cœcum: h. e. ſacculum, qui in fine Ilei & coli principio conſpicitur. Quare exiſtimo valvulam (quam Clar. *Bohinus* in Initio coli invenit) primum ex inteſtini Cœci inflammatione adeo contrahi & conſtringi, ut plane nihil excrementorum permeare poſſit, ſicque ſe accreſcere inflammationem, ut eandem totum inteſtinum Ileum, imo & circumjacentes partes gangræna & ſphacelo corripiantur: ut obſervavi in omnibus quos præter prædictum puerum hactenus diſſecui. *Fabritius Hildanus centur.* 1. *obſervat. lxi.*

A*deo ut nihil ex ſuperioribus inteſtinis &c.*] Vulgatam ſententiam, Ileon oriri à magna inteſtinorum obſtructione vel coarctatione (tanquam proxima cauſa & immediata) ob quam eorum occluſa via, nihil infra permeare poſſit, Impugnat *Sennertus* hac ratione; Quod ſi inteſti-

ni

na tenuia plane occluſa & coarctata eſſent (etenim in inteſtinis tenuibus ut plurimum Ilei cauſa conſiſtit) reddi ratio non poſſet quomodo fæces & ſtercora, quæ in craſſis congeruntur, illinc impelli poſſent & vomitu excludi. Nec item quomodo clyſteres, & glandes vomitu expellerentur ſi inteſtinorum via plane præcluſa eſſet: Nota eſt hiſtoria à *Matthæo de Gradi* citata de puella, quæ Ileo laborans, cum omnimoda alvi adſtrictione, fæces primo, hinc clyſteres injectos, vomitu rejecit: Imo triduo poſt indutum longum ſuppoſitorium per inteſtina breviſſimo tempore, ad os irrepſit: atque etiam ſimiliter ſecundum, quanquam filo femori alligatum, Et tertium quatuor filis fortibus conſtrictum. Et nos anno 1666. vidimus quendam Cotiarium, nomine Leſſire, annorum 40. virum robuſtiſſimum, cui Iliaca paſſio contigit ab inflammatione tenuium inteſtinorum, (quam pepererat bilis commota, quod in carceres paucis ante diebus conjectus fuiſſet) tertio affectus die clyſteres duos, ex decocto herbarum virentium paratos, & pridie injectos, vomitu excluſiſſe; morbi tamen vehementiam, incomparabili tolerantia & animi robore ſuſtinuiſſe, poſtridie morte ſuccedente quæ morbi fuit quarta. Ex quibus liquet in Ileo viam inteſtinorum non ſemper ita occluſam eſſe, ut vulgò ſtatuitur, ſed aliam cauſam ſubeſſe, quam innuit *Galenus* 2. de ſympt. cauſis cap. 3. ut mirum ſit Practicorum aciem ſubterfugiſſe, motum ſcil. facultatis expultricis inteſtinorum inverſum & præpoſterum, cum quæ per inferiora dejici debent, ad ventriculum repunt ac vomitu pelluntur: Inteſtinis ſcil. motus ineſt naturalis, quo chylus & fæces ad inferiora ſenſim pelluntur, periſtalticus dictus, qui per fibras orbiculares & tranſverſas inteſtina contrahentes peragitur, ſimilis lumbricorum motui, qui partes corporis ſucceſſive movent: Pervertitur autem aliquando motus hic à cauſis p. n. ut inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus motum debent ordiri verſus inferiora, præpoſtere ad ſuperiora contrahantur, ita ut quæ in inteſtinorum cavitate continentur, non ad alvum ſed ventriculum tendant, unde emergit affectio Iliaca: Non abſimile quid in vomitu evenit, Cum œſophagi fibræ à ſupernis verſus ventriculum ſe contrahunt, deglutitio fit: cum inverſo hoc ordine a parte inferiore ad ſuperiorem motum inchoant, vomitus contingit: Læditur autem motus hic periſtalticus naturalis, expultrice inteſtinorum vehementer laceſſita, ubi contenta p. n. ad alvum inferiorem trudere nequit, tunc motu præpoſtero ſuperiora affectat: Irritantes autem cauſæ plures ſunt, quarum frequentiores & præcipuæ ad obſtructionem ſeu anguſtiam referuntur: Hujuſce cauſæ cognitio non parvi ad curationem momenti eſt, cum laxatis fibris (quod obſervavit de *Gradibus* in puella memorata, quam curavit juſculis pinguibus, quæ virtutem attractricem laxant, exhibitis) motus hic remittat, per adſtringentia & roborantia augeatur.

§. 14. Puer triennis, qui 25. dies decubuerat, ac ex lumbricis ægrotaſſe putabatur, diſſectus fuit: Huic inteſtina cuncta flatu turgida & lucida, unam tenuis inteſtini partem intra ſe contractam ac convolutam, quaſi in ſe infarctam, ut duritiem quandam, tanquam tumoris ſpeciem repræſentaret, vidimus: nam quod ſeſquipollicem longitudine æquabat dum involutum eſſet, id leniter evolutum, duos fere palmos implebat. *H. Smetius miſcellan. lib.* 10. *pag.* 579.

§. 15. Puella 10. circiter annorum febre, tuſſi convulſiva aliiſque affectibus afflicta, (*vide lib.* 4. *tit. de Febr.*) & enecata, à me diſſecta fuit: Ejus ventrem inferiorem aperiens; Inteſtina tenuia pluribus in locis mutuo involvebantur: nempe partis unius ſuperficies convexa in alterius concavam, tanquam in vaginam fuit intruſa & alte recondita; Quod quidem à viſcerum motibus convulſivis omnino contigiſſe arbitror: Dum enim ob ſpaſmum vehementem, ab origine nervoſa excitatum, fibræ oppoſitæ ſimul convulſæ, idem inteſtinum una in motus contrarios agerent, facile evenit ut inteſtini ilei pars una ſurſum iata alterius deorſum raptæ cavitatem incurreret. *Thom. Willis Pathol. cerebri cap.* 8.

Observatio XXI.

Ileus ab implexis, involutis, intortis inteſtinis. 1. *A connexis & convolutis inſtar funis.* 2. *Ab Ileo contortuplicato.* 3. *Ab Ileo tribus complicationibus complicato.* 4. *Ab Ileo diverſis in locis convoluto.* 6. *Ab Ileo tribus nodis conſtricto.* 7. *Ab ejuſdem conſtrictione.* 8.

§. 1. Puer XVII. annos natus, hydropicus, cum 14. dierum ſpatio excrementa alvi per os evomeret, nec per ſeceſſum quicquam egereret, exſpiravit: In hoc cum poſt mortem rugitus ventris, & illius quædam palpitatio ſentiretur, eoque nomine de ſepeliendo ambigeretur, acceſſitus, cum ventrem aperirem, flatus tandem erumpebant: Verum inteſtina tantopere diſtenta erant, ut femoris craſſitiem certis in locis adæquare viderentur, atque ex compreſſione diſrumperentur, ſtercuſque magno cum impetu profunderetur: Aliis verò locis adeo convoluta, intorta & implexa, ut nulla illic nec excrementis nec flatibus deorſum pateret via: Sed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta erant, qui rurſum aliis minoribus referti, inæquales illos motus effecerant. Præter hæc Hepar corruptum, arenulis, lapidibus infarctum, Lienem imminutum, Pulmones vitiatos coſtiſque affixos oſtendebat, *Platerus obſervat. lib.* 3. *p.* 657.

§. 2. Inteſtina aliquando aliquomodo connectuntur, ut obſervavi, tanquam in fune madefacto, qui poſtmodum convolvitur: Et in hoc caſu mirum in modum pila rum plumbea, tum argenti vivi potio prodeſt. *D. Panarolus Pentec.* 1 *obſerv. ult.*

§. 3. Per Iliacam paſſionem εἰλεῶδες convolvi videntur inteſtina, Teſtiſque mihi fuit D. *Tilemannus*, ſe vidiſſe aliquando in ſectione anatomica ab Ileo mortui, Inteſtinum *Ileum*

contortuplicatum, uti pannus à lotricibus convolutus. *Dietericus Iatrei pag.* 40.

§. 4. Die 29. Januarii 1644. D. Patris laborare cœpit colico dolore vehementi ex Intenſo frigore concepto: vocatus Pharmacopæus injecit ſtatim clyſterem emollientem, carminantem & laxantem, quo fæces multas excrevit: dolore perſeverante iteratus fuit idem clyſter, adjectis oleis carminantibus, quem non rejecit, Dolore adhuc ſæviente, tertius poſtmodum injectus eſt, quem etiam retinuit: plurimis immiſſis ſuppoſitoriis, clyſterum portionem excrevit ſine ulla materia fæculenta: Die 2. morbi vocatus, præſcribo ſotum emollientem & anodynum toti ventri admovendum, & clyſterem ex fotus decocto paratum, quem etiam diu retinuit, & exiguam illius portionem rejecit ſine ulla materia: Nullus dolor aderat, neque ulla febris, vomitus autem per intervalla infeſtabat: Hinc conjicere licuit ægrum Iliaca affectione laborare, ſed à qua cauſa fieret, valde dubitatum eſt in conſultationibus pro tanto affectu convocatis: Inflammationem enim teſtari videbatur ſebris, quæ tertio die ſupervenit, ſitis & linguæ ariditas: Sed quomodo inflammatio inteſtinorum adeſſe poſſet citra dolorem concipere non poteram: Videbatur potius fieri à fæcibus induratis, vel contorſione alicujus inteſtini: Multa remedia uſurpata ſuere, venæ ſectio ter repetita, bis in brachio & ſemel in pede: julepi refrigerantes exhibiti, clyſteres ex decocto inteſtinorum vervecis omni hora injecti, fotus emolliens continuo admotus toti ventri: uſque ad ſeptimum diem vomitus perſeveravit, quo juſcula & potulenta excernebat eum materia bilioſa, pituitoſa & ſtercoroſa, nihil vero per alvum effluebat: circa finem ſeptimæ diei alvus fluere cœpit, & fæces multas exerevit per intervalla, ceſſante prorſus vomitu: alvi fluxus continuavit per quinque dies, manente tamen febre & virium imbecillitate, liquida in fine dejiciebat, qualia ante vomere conſueverat: die 13. morbi gravibus inquietudinibus affectus eſt, cum virium languore, quibus ſenſim deficientibus è medio ſublatus eſt.

Aperto cadavere, inventum eſt inteſtinum Ileon *tribus complicationibus convolutum* & quaſi compactum in unam maſſam circa finem illius: Tota autem illa inteſtini portio complicata, gangræna affecta erat, cum portione meſenterii ſibi adjuncta: Inteſtina reliqua ampliſſima apparebant, ut brachii magnitudinem æquarent: Præterea inteſtinum gangræna affectum, perforatum erat ſupra complicationem: exiſtimo à pondere materiæ contentæ in ſuperioribus inteſtinis fuiſſe diſruptum, poſtquam ſphacelo affectum eſt: Per illud foramen tota excrementorum illuvies in abdomen effluxerat, & mora ſua partem ani interiorem corruperat, in qua etiam foramen aliud apparuit, per quod excrementa effluebant per alvum, & *obſtructionis inteſtinorum apertionem* mentiebantur: *Vnde patet alvi fluxum Ileo ſupervenientem poſſe interdum Medico imponere. Lazarus Riverius centur.* 3. *obſervat.* 26.

O*bſtructionis inteſtinorum apertionem*] Ilei characteriſtica ſunt, vomitus & alvi adſtrictio: Animadvertendum tamen quod ſi nihil per alvum dejiciatur, id contingere ubi affecta ſunt craſſiora inteſtina, quia tunc excrementis citius & validius via præcluditur quam ſi tenuia, cum infra locum affectum ſubſideant fæces, quæ ſponte aut arte educi poſſunt: Nihil ergo per inferiora dejici in Ileo, intelligendum de excrementis quæ locum ſuperiorem, ubi ineſt anguſtia, occupant.

§. 5. Secui puellam quadrimam verminoſam, quæ poſt Epilepſiam Ileoſa facta, per os & vermes & alvina excrementa depoſuit: Quærens cauſam, tandem in fine Ilei, quinque inteſtini complicationes inveni maximas, ita ut ad longitudinem mei digiti, in qualibet complicationum Ileum convolutum invenirem: quodque peſſimum erat, hic inferne ſurſum repebat, alibi ſuperne deorſum implicabatur: atque ita ſupernam ac infernam medicationem eluſerat: Hujus ſine dubio, putri vapori, atque à vermibus elevato, originem ſuam debebat. *H. ab Heers obſerv.* 24.

§. 6. Pauperrimus quidam Walo morbo hoc: miſerere mei dicto, ſummo cum dolore periit: Aperto cadavere, ſeptem diverſis in locis inteſtinum Ileon vidimus ita convolutum, ut cibis, potui, fæcibus omnem neceſſe fuerit denegari tranſitum. *P. Barbette Praxeos lib.* 4. *cap.* 7.

I*Nteſtinum Ileum ita convolutum ut cibis & facibus negaretur tranſitus*) An hæc convolutio poſſibilis vide ſupra ad obſervat. ex *Kerckringio*: In tenuibus autem inteſtinis excrementis tranſitus præcluditur, ob meatum illum anguſtiorem, maxime quo ſe in fine, juxta renem dextrum, in craſſo inteſtino aperit: Si præſertim accedat nativa illius meatus anguſtia, vel adſcititia ætate, calidiorum continuo uſu, unde inteſtina aridiora fiunt & contrahuntur, aliiſve cauſis.

§. 7. Catharinæ N. ſupervenerunt vomitus, qui cum fœtore nonnullas fæces inteſtinales explodebant: In Ileo tres nodi, ſinguli dimidii digiti longitudinem æquantes, exhibebantur, qui erant duplicaturâ inteſtini in ſe retracti &c. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 8. Ilei quædam ſpecies eſt, quando Ileon, ut aſpexi, ita arctatur quaſi farcimen, (quod vulgo lucanica dicitur) cum inter unam & alteram lucanicam circumducitur filus:

lus: Hoc ad unguem inveni: Inteſtinum enim tam ſtrictum erat ut non ſecus quam filo vinctum coerceretur; Humor enim bilioſus ob acrimoniam morbum hunc pepererat. *Panarolus Pentecoſte 1. obſervat. ult.*

Observatio XXII.

Ileus à compreſſione Iejuni inteſtini in hypochondrio dextro.

IEjunum inteſtinum ſæpe comprimitur, id quod primum ad longitudinem quatuor digitorum tranſverſorum latitudinem ſub coſtis ſpuriis in hypochondrio dextro compreſſum vidi Tiguri cum Dom. Parente anno 1667. in Joſia Binaſchedlero de Hottingen: *Ioh. Henric. Lavaterus Theſium Inaugur. V.*

EN ἐντεροκήλης differentias quatuor potiſſimum agnoſco, 1. à ſubjecto, 2. à morbo, 3. ab efficientibus 4. ab accidentibus pero: A ſubjecto, aliam inteſtinorum tenuium, aliam craſſiorum ſtatuo: Tenuiora chylum perficientia, quia mobilia, duodeno excepto, facile comprimuntur: Duodenum rarius, & nonniſi à vulneribus abdomini inflictis, Jejunum ſæpe, Ilium ſæpius, & indifferenter in partibus abdominis omnibus, ſuperioribus, inferioribus & lateralibus, ob circumvolutionem, longitudinem ac commotionem variam: Craſſa, fæces colligentia, quia immobilia difficile conſtringuntur: Cæcum in latere, in quo ſitum eſt, dextro, idque potius in infantibus quam in junioribus, in quibus jam in proceſſum vermicularem, longitudine vix quatuor digitorum tranſverſorum latitudinem: Colon, in partibus abdominis variis, ob ſitum illius, Rectum quoque, non tamen à peritonæo, ut cætera, tam ob ejus ſitum rectum quam connexionem cum partibus adjacentibus firmam, ſed à phlegmone ut plurimum comprimitur: Quæ inteſtini recti compreſſio, vel eſt totalis, qua totum à relaxatione ani muſculorum levatorum, à tuberoſitate iſchii oriundorum, in teſtinum prolapſum premitur: vel partialis, qua tunica tantum interna, à muci depravati, vel humoris alterius corrupti copia propulſa comprimitur, phlegmonem gangræna ſubſequente, quam tunicam internam ſphacelatam, cum ſalute ægri, vidi abſciſſam Lugduni anno 1669. A morbo ἐντεροκήλη alia ſimplex, qua inteſtina ſola implicantur, alia compoſita: ſic *frequenter* omentum, rarius meſenterium, quod vidit *Sala*, teſte *Bartholino* cent. 2. hiſt. 95. Ligamentum uteri latum quoad extremum, reperit D. *Beſſier* Chirurgus Pariſienſis? Ab efficientibus ἐντεροκήλη alia eſt à cauſa externa fortuita; alia ab interna antecedente. Ab accidentibus varie diſtribuitur, 1. à quantitate, eſt parva, mediocris, magna; 2. à figura, alia eſt æqualis: 3. loco, alia umbilici, alia inguinis &c. *Idem ibidem.*

Observatio XXIII.

Ileus à Cæco Inteſtino obſtructo & coangustato à devorato cydoniato.

SEptennis puella Diarrhœa correpta, quum per dies complures ſubalbidam ac putrem ſolidamque materiam indolenter alvo redderet, diuturnitatis fluoris ejuſmodi pertæſa, ejus avia conſilium de cohibendo cum aliis mulierculis cœpit: In eam rem cydoniato larga manu exhibito, ſic eſt ejus ubi alvus repreſſa, ut eo die & ſequente nocte *nil omnino redderit*; ſed excitaris *ſæviſſimis ventris doloribus* & torſionibus, uſque eo intumuerit; ut hydropica derepente evaſiſſe putaretur: Accitus Medicus, qui rei eſſet ſuſpicatus, clyſmatis primum lenibus, deinde etiam acrioribus identidem injectis: hærentem alvo materiam noxiam foras evocare, foru dolores lenire tentat, ſed id fruſtra: invaleſcentibus quippe doloribus immanib: s, cum crebris animi deliquiis, *tandem liquidioris ſtercoris* vomitione intra biduum miſerabiliter extincta eſt.

Aperto corpore, *Cæcum inteſtinum coanguſtatum* conſtrictumque, adeo obhæreſcente, & interiorem que ductum obturante cydoniato, deprehenſum eſt, ut illac nullo modo prorſus quicquam poſſet pervadere: unde accidit ut acris illa & corrupta materia meatu prohibita, objectaque mora reſtagnans, inſiſtatam ſibi viam in abdominis ſpatium patefecerit, paulo ſupra obſtructum locum pereſo perforatoque inteſtino, quo velut emiſſario & cuniculo acto excidens, abdominis totam capacitatem repleverat: Hinc acerbiſſimi dolorum morſus, hinc diſtenſio, hinc animi defectiones, obortoque fœdo vomitu crudeliſſima mors brevi conſequuta: Hæc hiſtoria ad eos valebit, qui redundantem nocentemque humorem, undecunque is profluat, intempeſtive ſiſtere atque coercere properant, maximo ægrotantium malo. *Fernelius Pathologia lib. 5. cap. 9.*

C*Oecum inteſtinum coanguſtatum.*] Cœci inteſtini uſus hactenus obſcurus: *Jeſſenius a Jeſſen* ingenue ſe illius uſum ignorare fatetur: *Hofmannus* ſequutus *Veſalium* notæ gratia homini datum credit: Cur autem illa apophyſis, præſertim in ſue, ſit maxime conſpicua, meo arbitratu id uſu venir quia voraciſſimum eſt animans, glandibus quercis, nucleis faginis, avellanis, nucibus, piſis, hordeo, omnibus flatulentia natura veſci ſolet: hinc cum concoctio quæ in abdomine, & in eo contentis viſceribus mediante fermentatione abſolvi debet, in illo animali voraciſſimo vix ſine flatibus perfici poteſt; Natura, quæ nihil fruſtra facit, id ſtuduit unice ut concoctio infimi ventris abſolveretur accuratiſſime, appendiculam flatuum capacem, mediæ inteſtinorum ſeriei, ſeu fini tenuium, & initio craſſorum aſſuendo, quo locus eſſet flatibus aut halitibus exhalantibus, etiam dum naturali modo concoctio peragitur: Sic Chymici diſtillantes ſpiritum ligni Guajaci, oppido penetrantem, &, ut ſic dicam, flatulentum, cavent ne Recipiens diſſiliat, inſerto utrinque ea parte, qua luto Retortæ id aptatur, tubulo, quo urgente neceſſitate dempto epiſtomio, ſpiritus portio ceu per per angiportum emitti, & tenues, ſalvo recipiente, evaneſcere in auras poſſit: Hi ergo halitus tenuium inteſtinorum ubi in Cœcum inteſtinum, ceu ſacculum recipiuntur, uſque dum concoctio perfecta eſt, credibile eſt haud facile quenquam colica paſſione correptum iri, quæ nobis magis in dextra corporis parte quam in ſiniſtra, cum ob ſitum cœci, tum ob valvulam coli inteſtini moleſta eſſe ſolet: Cur autem voraciſſimo

ciſſima Ibis (quam ſubdubito an ad Gruum ſpeciem referre poſſis, in quarum uno diſſecto duplex cæcum inteſtinum reperi, excrementis utrumque craſſum, flatibus pauculis ex parte diſtentum, unum quoque longitudinem quadrantis ulnæ noſtratis Seelandicæ cum dimidio ſuperans; quem avariter veſci hordeo natura flatulento certo novimus) & quæ fœdiſſimis cibis veſcitur, Nili aqua alvum ſibi proluit ? dubio procul hoc facit quod ob pravam coctionem *ἀδηφαγίας* ſubinde torminibus ventris torqueatur: Sane poſt *Galenum* & *Archangelum* ita ratiocinor, Nonne ſi quis caſtaneis, piſis, fabis ſimilibuſque ſolito frequentius veſcatur, ille pedere teneatur, advertitque per intervalla rugitum & murmur, crepitum & peditum ventris præcedere? quod fieri arbitror ubi ex cœco inteſtino motu naturali & inteſtinis proprio, periſtaltico dicto, in coli cellulas propellantur flatus, geniti ex cibis maxime vero flatulentis, aliquandiu in cœco, ſeu ſacco reſervati: Salvis ergo aliorum punctis, concludo flatuum inter concoctionem, & præſertim ex flatulentis cibis genitorum, Cœcum inteſtinum naturale & neceſſarium eſſe receptaculum: Et ſi inteſtina mihi comparare liceat, certo reſpectu ad cor nobiliſſimum quantum ſunt viſcerum, ſcilicet eundem cœcum inteſtinum præſtare uſum fini ilei aut initio coli, quem auriculæ cordis cordi: Quæ ne quis mera figmenta rationis putet, ideo quia in cadaveribus Cœcum inteſtinum plerumque vacuum, imo etiam flatibus vix ac ne vix quidem naturaliter diſtentum reperiatur, Reſpondeo vivo corpore permeabili & ita aſpirabili ex *Hippocr.* decreto, omnia ſe aliter habere ac in cadavere: Nam ut longe craſſiora ſunt in vivo corpore omnia inteſtina, ſic quoque hæc appendicula carnoſior, ex vivis adhuc canibus protracta, viſa eſt à Filio meo J. Henrico Pauli: Interim non inſolens eſt, læve quid, lubricum, madens, mucoſum, parte ſui interna Cœcum inteſtinum continere, aut in eo paucul as guttulas ſui generis excrementi, anonymi adhuc apud Anatomicos, reperiri; quod ſtatuo ex halitu, tenuia inteſtina, illorumque gyros permeantis chyli naturaliter procreatum eſſe, ut id loco convenienti, craſſis inteſtinis colo & recto, vel in iis contentis excrementis, ceu ſtimolo, aut novo quaſi fermento ſit, elanguentibus jam bilis veſiculæ felleæ viribus, & quicquid per pancreatis ductum excrementitiorum, (utilium licet) humorum limpidorum ac acidulorum in duodenum eructatur, quo fermentatio quaſi nova ad valvulam coli ideo inſtituatur, ne ad eam diutius hærentia alvi excrementa ſpiſſeſcant, illique multimode incommodent, valvulam coli vel omnimode occludendo, quale quid qui patiuntur iliaca paſſione intercidunt: vel ne ſponte ſua occludatur prohibendo; quale quid qui patiuntur, pleno excrementis alvi cœco inteſtino, coli valvula p. n. laxata ſemper pedunt: Atque prioris cauſæ aut morbi unicum illud, ſed manifeſtum & inſigne exemplum *Fernelius* nobis ſuppeditat &c. *Simon Pauli Quadripart. Botan. claſſ. 2 p. 89.*

Cæcum inteſtinum] Locus eſt apud *Hippocrat.* lib. 1. Epidem. quem quidam intelligunt de cœci inteſtini interceptione circum umbilicum, ob ruptionem peritonæi; *Pectinum, ait, ruptiones, quæ circa pubem fiunt, ut plurimum ſtatim innoxiæ*: quæ vero paulum ſupra umbilicum, in dextra parte ſunt, hæ ſunt doloroſæ, anxioſæ & *κοπρεμέτοι* i. e. ſtercoris vomitum inducentes: Tumor eſt quidem exiguus, ſed exitialis.

Tandem liquidioris ſtercoris] Etſi magna ſit Colicæ & Volvuli cognatio, tamen etiam non parum differunt, colicæ enim natura præcipue in dolore conſiſtit, & ad colicam ſatis eſt inſignis inteſtinorum dolor, etſi alia ſymptomata non adſint: ilei vero imprimis in defectu expulſionis per inferiora, & inverſo naturæ ac facultatis expultricis in inteſtinis motu: Licet etiam vomitus in colica accidat, tamen non ita violentus eſt in Colica ut in ileo, neq; omnia alimenta, multo minus excrementa, per os rejiciuntur, id quod Ileo accidit, in quo etiam clyſteres & glandes ano immiſſi ſuperiora verſus trahuntur & per os rejiciuntur. *Sennertus.*

Cæcum inteſtinum] An in tenuibus an vero in craſſis inteſtinis cauſa Ilei conſiſtat, alii aliter ſentiunt, Verior eſt ſententia plerumque in tenuibus conſiſtere, quæ ob venarum copiam & ſanguinis abundantiam facilius inflammantur, & natura ſua anguſtiora ſunt: Quandoque tamen etiam craſſis affectis hoc malum generari poteſt, cum cauſæ omnes quæ ileum producunt etiam in craſſis reperiri poſſint: De qua re prolixe agit *P. Salius Diverſus* de affectibus particul. cap. 11. *Idem.*

Nil omnino reddiderit] *Galenus* commentar. aphor. 10. ſect. 7. aſſerit proprium & inſeparabile hujus affectus ſignum eſſe nihil per inferiora deſcendere: *Hippocrates* tamen contrarium aſſerere videtur 5. Epidem. ſect. 2. tit. 7. in hiſtoria mulieris volvuloſæ, quæ apud Tiſamenum habitabat, dicens, *Dejectiones tenues, cruda, pauca.* Cui difficultati reſpondendum eſt, dejectiones quaſdam emitti poſſe in principio morbi, ex fæcibus contentis infra inteſtinum affectum, quæ à natura vel arte excludi poſſunt per inferiora, antequam omnia inteſtina in conſenſum trahantur, & propriam naturalemque facultatem amittant: Poſtquam vero morbus confirmatus eſt, & motus omnium inteſtinorum periſtalticos omnino inverſus, nihil amplius per inferiora emittitur. *Riverius.* Vide *Petrum Salium Diverſum* l. c.

Sæviſſimis ventris doloribus] Propria & peculiaria paſſioni Iliacæ ſunt, dolor acutiſſimus, & ſæviſſimus, inflatio & diſtenſio vehemens, tumor in epigaſtrio eminens & durus, omnimoda alvi ſuppreſſio, ut nihil per inferiora deſcendat, Progrediente malo vomitus accedit enormis, primum bilis, pituitæ, & chyloſæ materiæ, ac denique ſtercoria, vel potius materiæ ſtercori ſimilis, cibalis nempe, corruptæ ac fœtidæ, rariſſime enim fæces projiciuntur: Brevi morituris, ſudor frigidus copioſus, extremorum refrigeratio, cordis tremor & animi deliquium, *Riverius.*

Observatio XXIV.

Ileus à coalitu & gangræna Ilei. 1. A flatu in eo cohibito, hinc fiſſo. 2. A gangræna in vicinia cæci, ob ligaturam in Herniotomia. 3. A materia lapidea obturante inteſtina juxta Cæcum. 4. A colo cancro affecto. 5. A colo prope Rectum ſphacelato & diſrupto. 6. A Colo exulcerato cum ſtercore retento. 7. A Tumore veſicali Recto inteſtino annexo. 8. A Recto inteſtino conſtricto & replicato. 9. Ab abſceſſu in inteſtinis. 10.

§. 1. IN ſchedis ſuis annotavit *Caſpar Bartholinus* mulierem Germanam Patavii, robuſtam & corpulentam, nonnihil pinguem, ſexagenariam, nihil excreviſſe per alvum ſpatio novem dierum, nec tamen clyſterem admittere voluiſſe: Incidiſſe tandem in febrem malignam cum vomitu bilioſo, & tranſacto biduo obiiſſe:

Aperto

Apeꝛto cadavere, Pulmones fere putridos, Hepar parum ſcirrhoſum & inflammatum: Ventriculi tunicam interiorem inflammatam: Inteſtinum Ileum in medio gangræna obſeſſum & putridum, ut inopinato contactu diſruptum ſit: univerſam partem ſupra Ilei gangrænam, interiore tunica inflammatam, ut ſupra modum venæ meſaraicæ eſſent turgidæ; partem vero Ilei inferiorem totam coaluiſſe, ut nihil hac via pertranſire potuerit: *Th. Bartholinus centur. 6. obſervat. 38.*

§. 2. Tenuioris inteſtini morbo, quem Græci εἰλεὸν vocant, urgeri commune eſt, ſed urgeri ſicut vitam tollat, inauditum: Corpulenta quædam mulier, cum modo ſupra modo infra umbilicum intolerabili premeretur dolore, nec ullus hinc inde erumperet ſpiritus, adeo agitata eſt, ut ſciſſo tandem inteſtino vitam finierit. Quod niſi inciſa mortua pluribus innotuiſſet, neſcio an citra mendacii ſuſpicionem à me ſcribi potuiſſet. *Benivenius de abditis cap. 76.*

Sic ut vitam tollat] Etſi Ileus alius alio periculoſior ſit, exitialem tamen ut plurimum eſſe experientia conſtat, præſertim ſi ei accedit vomitus materiæ fæculentæ, & ex his nullum ſalvari aſſerit *Galenus* 6. de loc. cap. 2. Qui periculum effugiunt, his vel cauſa fuit fæcum retentio, vel enterocele, vel flatus, ſi exitum ſupra vel infra inveniat.

§. 3. Gallus agyrta Leodium venit lithotomum profeſſus herniarumque curam, filo aureo certiſſimam pollicitus: Huic cum plurimi ſe crederent, rogatus à patre adſtarem vincturo epiploon filioli ſui, in ſcrotum delabens, Adſto, filum, non jam aureum, ſed ferreum, mercurio crudo oblitum, in inguem pueruli trimi agenti: Video, inquam, altius & juſto & ſolito mihi adigere, Quæ tua ſunt, inquit, cura, ego quæ mea ſunt rite exſequar: interim filum, ejulante multum pueto, valide torquet: ſed quod commiſeratione digniſſimum inteſtinum Ileum, in vicinia Cœci, una comprehendit, itaque vincit, ut negato per inferiora fæcibus exitu, per os ejectis ſtercoribus, Ileoſus factus puer, periſtaltico inteſtinorum motu mutato, animulam inter mille tormenta, cum fœtore & cruciatu ejecerit, die a ligatione quinta: Mortui cadaver apertens, inveni inteſtinum, qua parte ligatum fuerat, unoque ſupra infraque ligaturam digito, omnino gangræna infectum & jam putre: Hunc poſtea Turnoni ſimilium ſcelerum pretium crucem tuliſſe accepimus. *Henricus ab Heers obſervat. med. 22. p. m. 191.*

§ 4. Orphanus ex Iliaca paſſione expiravit: Inſpecto corpore nullas vidi plicas nec volvulum, ſed circa cœcum Inteſtinum vidimus materiam induratam, lapidoſam, inteſtina extendentem, & ita arcte adhærentem ut Cheirurgo impoſſibile videretur extrahere. *Nic. Fontanus Reſponſ. & curat. pag. 84.*

§ 5. Cancer etiam hoc idem cauſare poteſt, cujuſcemodi vidi in Fabro ferrario, qui cum in colo per plures menſes cancrum paſſus fuiſſet, ex quo in tranſitu fæcum quotidie vehementi cruciabatur dolore, maximas perſentiens punctiones, perinde ac ſi acubus perforaretur, tandem aucto cancro, ab eodemque obſtructis inteſtinis, factus Iliacus, præcedentibus ſtercoris vomitibus, miſere vita functus eſt *P. Salius Diverſus de aff. partic. cap. 11.*

Signa cancri præceſſere, ſc. punctiones, ad compreſſionem durities & inæqualitas ad tactum: dolor fere continuus qui in tranſitu fæcum maxime excerbabatur. diuturna fuit affectio, quæ tandem inteſtinum intercluſit. *Idem.*

§. 6 Matrona ſanguinea 5 annor. 7. integris diebus nihil dejecerat, purgans exhibitum vomitu rejectum, nihil quod effecit enema, 7. die, & ſubſequentibus varia aſſumpſit purgantia fortia: ſed triſti eventu: morbi 21. die dicebat inteſtinum aliquod crepaſſe: 22. fatis ceſſit.

Diſſecto cadavere nil quicquam vel circa ventriculum, vel in inteſtinis tenuibus poteram reperire quod morbi cauſam indicaret: Cum obſtetricis præſentis ergo uterum explorarem, vide inteſtinum Colon, non procul à Recto ſphacelatum, tunicaſque diſruptas. *P. Barbette Praxeos lib. 4. cap. 7.*

§. 7. Non multos poſt annos quandam ſecavi mulierem, quæ ſemper ſana fuit tempore ſuæ vitæ: Sexagenaria tandem colico dolore affecta in volvulum incidit, ſive in morbum *miſerere mei* dictum:

Huic colon inteſtinum in ſuis anfractibus erat affatim ſtercore repletum, ita ut lapideſcere videretur. Et ab hoc ſtercore anfractus inteſtini Coli videbantur exulcerati: vixit hoc pacto octo dies, per os ſtercus excernendo. *Hippolit. Boſc. de Facult. Anatom. lect. 2. pag. 24.*

§. 8. Ut quid inteſtinis obſervavi dicam, anno 1580. in quadam muliere quinquagenaria defuncta, quæ per triginta annos paſſa fuerat dolorem, quaſi diceres matricalem, reperi Tumorem veluti veſicam, non dico magnitudine tantum ſed tunica, in qua erant pinguedo ſepoſa, & oſſa veluti diceres mandibulæ, in quibus erant duo alveoli cum dentibus duobus, alter erat caninus, & alter maſſeterum, & videbantur ita lenia, ut diceres per multum temporis ſpatium ex uſu in ore humano fuiſſe: circumquaque hæc oſſa

oſſa capilli multi oblongi, ad longitudinem magni palmi circumducebantur, involuti omnes ab hoc ſæpoſo humore; & quia tumor iſte annexus erat recto inteſtino, ob id monialis hæc, poſt multos dies quibus paſſa fuit dolorem quo aliquoties vexabatur, per dies novem volvulo fuit correpta, à quo vitam cum morte commutavit. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anat. Lect. 2. p. 23.*

§. 9. Anno 1672. menſe Septembri, quidam, vocatus *la Grange*, Genevæ obiit, cui alvus totos 15. dies adſtricta fuit, hinc dolores ventris vehementes, ſuccedente ſub finem *κοπρεμεσία*.

Aperto cadavere inteſtina omnia, tam tenuia quam craſſa, fæcibus turgentia reperta ſunt: Inteſtinum vero Rectum reduplicatum inventum, præterea membraneus annulus arcte id conſtringebat, enatus è proximo peritonæi proceſſu, in ſcrotum abeunte, hinc adſtrictionis alvi cauſa & remeantium ſurſum fæcum.

Mirum cur *Galenus* comm. in aphor. 44. lib. 6. dicat volvulum eſſe affectum tantum tenuium inteſtinorum, cum obſervatum ſit rectum inteſtinum volvuli aliquando cauſam eſſe, aut ſaltem malum in eo eſſe: unde hiſtoria 9. ſect. 12. lib. 3. Epidem. meminit craſſorum inteſtinorum etiam volvulum eſſe affectum. *Jac. Thevart. Annot. 4. in conſ. 31. lib. 1. Conſil. Ballonii.*

§. 10. D. *Maignam* Medicus & Profeſſor Regius in Mathematicis, volvulo interiit, impetu magno *pituita multa* in Inteſtina prolapſa, ibique collecta & putrefacta unde abſceſſus factus, hinc morbus. *Jac. Thevart. Annotat. 2. in conſ. 31. G. Ballonii lib. 1.*

Pituita multa &c.] Nunquid à craſſis & frigidis humoribus Iliaca paſſio naſci poteſt? Non videtur *Galeno*, ideo non vult admittere illum aphor. *Hippocr.* germanum eſſe, Quibus ex ſtillicidio urinæ Ileos ſupervenerit, ſeptem diebus pereunt, niſi febre ſuperveniente multa urina profluxerit: Nam ſi quæ materia committit Stranguriam, eadem Ileon committit, cogetur fateri Iliacam paſſionem à pituita ſalſa aut cruda naſci poſſe, quæ eadem & ad renes tranſlata committat ſtranguriam, & revocata in inteſtinum, Iliacam paſſionem: &c. Fieri maxime poteſt ut ſtillicidium urinæ contingat à raptu pituitæ ſalſæ acidæve ad Renes; quæ ſi forte, ut fere fit in morborum ſucceſſionibus, in inteſtina regeratur, aut in iiſdem reſtitet, paulo vegetiore calore in flatus converſa, dolores vix tolerabiles excitabit: hinc in gyrum inteſtinum convolvitur, diſſolvitur, intumeſcit, & ab acerbitate doloris ileos, rejectio omnium humorum per obvitiatum motu periſtaltico: At quoniam febris, ſi modo ſit analogos, materiam mitificat, paralyſes tetanoſque ſolvit, poteſt quoque materiam in inteſtinis contentam coquere, mitificare, hinc Ilei levatio: Ac ex iis colligere licet in Iliacis paſſionibus aliquando frigida maxime ex uſu eſſe, & balnea, aliquando obeſſe plurimum, prodeſſe vero calida; Nam cùm inflammatio eſt, non eſt dubium quin illa conveniant: Si humores frigidi, lenti, pituitoſi, calida conveniunt, Et ſi febris immineat, non eſt prohibenda. *Ballonius ibidem.*

Observatio XXV.

Ileus à Colo pituita infarcto.

§. 1. Caroli V. Imper. Legatus dolore torquebatur, necnon tumore à dextro hypochondrio per ima ventriculi in ſiniſtrum exporrecto: huic cum ſexennio toto remedii genus omne, tanquam emolliendo ſcirrho adhibitum fuiſſet, injecto tandem acriore clyſtere, durum ac firmum quippiam, medio ductu pertuſum, pedis longitudine detractum eſt, quod ille inteſtini portionem eſſe mutuebatur, ſed quum repente levatus videretur, adhibito conſilio iterum ac tertio clyſtere prolutus eſt, rurſuſque ſimili evulſa materia continuo eſt priſtinæ valetudini reſtitutus: Alteri cuidam ſimili, ſed gravior affectus alvum prorſus cohibuit: qui tandem ventre ſupra modum intumeſcente deceſſit è vivis: Inventumque eſt Colon inteſtinum uſque adeo infarctum pituita concreta, ut ſolidum prorſus cenſeret, nihilque omnino fæcis in alvum dilabi fineret. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

Ex hoc exemplo *P. Salius Diverſus* de affect. partic. cap. 11. deducit Ileon & in tenuibus & in craſſis inteſtinis fieri poſſe. An autem à pituita induci poſſit dubius eſt *Galenus* tertio comm. in aph. 44. ſect. 6. quanquam ſub finem eandem cauſam adſtruat: Eam tamen veram eſſe teſtatur experientia: Cujus ſigna ſunt febris abſentia, ſaltem morbi ratione: dolorum vehementia, tum ratione intemperiei, tum ratione materiei genitæ: qui cum admodum urgeant, cito deducunt partes ſuperiores in conſenſum, hincque cito ſuperveniunt vomitus bilioſi & pituitoſi: Quod ſi non cedat morbus, etiam his ſtercoris vomitus ſuccedunt, tentantibus inteſtinis hoc à ſe expellere, nec potentibus hoc ad inferiores partes ob viam occluſam detrudere: unde tandem motu contra naturam concitato, ad ſuperiora ſtercus ipſum violenter tranſmittitur: In his ſemper corpus friget, nec admotis calefacientibus facile incaleſcit, & à dolore vexati Colico ſtare nequeunt: murmurant partes ſuperiores, adſunt rugitus & flatus aſcendentes, qui tamen dolorem leviorem non faciunt: In his præceſſere quæ pituitam aggregare & crudos humores cumulare potuerunt, ſed præcipue ab externo frigore paſſi ſunt: hæcque ſolet eſſe potentiſſima occaſio, qua, & pituita in uno & eodem loco aggregatur, & qua inteſtina adſtringuntur & magis conniveor, frigidi enim eſt conſtipare.

§. 2. Si aliquando in Ileo, ut communis eſt omnium ſententia, inteſtina tenuia ſunt affecta, non eſt quod craſſa etiam non afficiantur: nam ultra ea quæ nos vidimus & notavimus, adſtipulatur hiſtoria à Iohanne Famelio, enarrata de eo cui inteſtina ex copia pituitæ obſtructa Ileon & omnimodam fæcum retentionem induxerunt, Hoc enim ſecto inventum eſt Colon ipſum non inteſtina tenuia, hac materia oppletum & obſtructum. *P. Salius Diverſus de Affect. particul. cap. 11.*

N*On eſt quod craſſa etiam &c.*) Etſi Galenus Ileon in aphor. 44. & 6. de loc. aff. ſemper tribuit inteſtinis tenuibus, hoc non ex propria ſed antiquorum ſententia & opinione ut optime conſideranti patere poteſt affirmavit, quam poſtea *lib. 3. Epid. ſect. 2. comment. 7.* non acceptavit, clare aſſerens Ileum etiam in craſſis fieri inteſtinis: Quare concludo in Ileo poſſe & tenuia & craſſa inteſtina affici, præcipue ex tenuioribus Ileon, ex craſſis Colon Vulvulum cauſare aſſero. *Idem.* Vide Van der Linden in Selectis medicis, *ſect. viij. §. 8. & ſequ.*

Colon ipſum non inteſtina tenuia) Quibus ſignis ad invicem hi duo affectus diſtinguantur, docet Galenus loc. cit. dicens hoc ex vomitionum aſſiduitate & vehementia, & quod potum continere non poſſunt, ſed reddant, dicernı: nam ubi inteſtina tenuia affliĉtantur vomitus crebriores & vehementiores ſunt, & potum continere non poſſunt, quoniam ab his facillime ventriculus in conſenſum traducitur, citoque materia ad locum affectum permeat, quem peringens & moleſtans violento motu p. n. concitato à virtute expultrice ſtatim ad partes ſuperiores tetruditur: Cum autem craſſa inteſtina magis à ventriculo diſtent, longioreque ductu aſſumpta ad locum affectum permeare, & ab eo remeare debeant, hinc vomitus in his nec ſunt ita aſſidui & frequentes, nec ita vehementes, & potum aliquo modo continere poſſunt. *Idem* Si tamen ea portio coli quæ ventriculo immediate ſubjacet, affecta fuerit, protinus in conſenſum abripietur ventriculus, hinc colico dolori tam frequenter aſſidet vomitus, fundo illius compreſſo à tumido colo.

Observatio XXVI.

Ileus à prolapſu inteſtinorum in ſcrotum.

IOh. le Charron Volvuloſus factus à prolapſu inteſtinorum in ſcrotum: *Manus adhibita, Repoſita inteſtina*, reſtitutus: Sed poſtea excreta eſt à medicamento innumera *humorum colluvies, prius mota ſed non promota.* Iſte evaſit quidem tunc; exactis aliquot poſt annis alio morbo interiit:

Aperto cadavere, obſervatum eſt mediam quandam partem inteſtinorum & meſenterii, rupto peritonæo, in ſcrotum ampliſſimum, & omni fide majus, prolapſam, ut etiam inde retrahi nequiret; Et iſta prolapſio erat illi naturalis, inteſtinaque tanquam in loco nativo & augebantur in ſcroto, & nutriebantur. *G. Ballonius conſil. medic. lib. 2. conſilio 24.*

H*Umorum colluvies mota ſed non promota*] Id in volvuloſis notandum eſt, licet periculum præſeos vitatum ſit, metuendum niſi ſequatur multa excretio, & revocetur omnino motus humorum deorſum, qui ſurſum ferebantur, motu periſtaltico inteſtinorum vitiato aut impedito: maxime vero dandum rhabarbarum, ut os ventriculi prius læſum ac infectum roboretur *Muſans* obſervavit multa ſymptomata comitari ſolita eos qui à volvulo liberati ſunt, qui tamen à futuris malis omnino liberi non ſunt: Et quia totus venter inferior commotus eſt, non prius ſecuritas conciliata erit quam ſequatur alvi profluvium, aut ſponte aut arte procuratum: Nec enim in iſto morbo cani debet triumphus ante victoriam, unde mortui ſunt incuria iſta, de quibus medicus ſecurus erat: Ne ſeſe exponat aeri, neve in victu peccet, Et in locum vacuum, poſt vomitiones chyloſas & ſtercoraceas, ſubit ambiens torminum magnorum author: Volvulo defunctos & jam convaleſcentes, tanquam puerperas curabis, poſt vitarum præſens periculum. *Idem ibidem.*

Manus adhibita] Reponendi inteſtinum modum proponit *Samuel Formius* apud *Riverium* obſerv. 15. multos curavi, *ait*, tum viros tum fœminas Enterocele laborantes, quorum nonnullis à 3. aut 4. diebus inteſtinum extra peritonæum exierat, ita ut etiam ad Iliacam paſſionem pervenerunt: Menſam vel aſſerem ſatis latum juxta lectum ita diſpono, ut una illius extremitas pavimentum attingat, altera vero lecto innitatur: deinde ægrum ſupra aſſerem, ſubjectis pulvinaribus, tali ſitu colloco, ut caput ad pavimentum, crura vero ad lectum vergant: mox linteis quadruplicatis, in aqua frigida macaratis, diu partem foveo, eam interim digitis leniter contrectando, & fotu per mediam horam continuato, linteam multiplex ad triangularem formam effingo, & aqua frigida imbutum applico, ſuperinducta ligatura contentiva & ſic intra paucas horas, ut plurimum, inteſtinum ſponte reponitur: Quod ſi poſt primum fotum & ſequentem lintei applicationem inteſtinum non reponatur, eandem operationem repeto bis in die, & 2. aut 3. applicatione affectus curatur. In quibuſdam autem ſerius vocatus, cum inteſtinum eſſet inflammatum, ut præ tumore anguſtum ruptionis peritonæi foramen denuo ingredi non poſſet, dilatato illo foramine per inciſionem, tres ægros à proxima morte liberavi: 1. Ægrum colloco, ut dictum ſupra, alligatis probe artubus, ne in operatione ſe commoveat. 2. lineam transverſalem duco cum atramento, ſupra lineam ſtrangulationis inteſtini, ubi eſt ruptura peritonæi: deinde alteram lineam duco perpendiculariter ſupra dictam ſecantem, juxta ipſum locum ſtrangulationis & in medio ipſius: poſtmodum cutem duobus digitis utrioque adduco, ſecundum lineam tranſverſalem, eamque novacula incido ſecundum perpendicularem, ita ut inciſio ſua longitudine duorum tranſverſorum digitorum latitudinem æquet: poſtmodum muſculi, rupturam tegantes, hamulis ſenſim elevantur, & ſcalpello ſeparantur, donec productio peritonæi detegatur: Eaque detecta hamulo elevatur, eodemque ſcalpello inciditur, & hoc modo inteſtinum reponitur: Quod ſi inteſtinum ab inflammatione aut flatibus ita intumuerit ut in abdomen

protrudi nequeat, aperto jam facta amplificari poterit, immiſſo in vulvam cathetere cannulato, ſupra quod lithotomia fieri ſolet, & ſupra ipſum, abdomine forcipibus inciſo in parte ſuperiori, ſaut inferiori, prout à Chirurgo melius viſum fuerit: In hac operatione, hoc notatu digniſſimum in muliere quadã obſervavi, quam prædicta operatione curavi, quod nimirum aperto abdomine inteſtinum, quod tredecim annis extra peritoneum exierat, & in inguine perpetuum tumorem, efficiebat, carnea veluti faſcia contectum apparuit, quæ dictum inteſtinum ambiebat, & à parte inferiori juxta rupturam continuo accreſcens, tandem inteſtinum in ea parte adeo coarctaverat, ut excrementa præterlabi non poſſent, unde mulier in iliacam paſſionem inciderat, quæ operationi locum dedit,

Repoſita inteſtina] In quo curationis cardo vertitur, irritus alias omnis labor: Sed hic deſideratur ægri confeſſio, qui ſi præ pudore morbum non detexerit, ipſe ſibi propriæ necis author erit: Fidei meæ ſe commiſit Vir Illuſtris Dom. *Boulenger*, Sereniſſimo Duci Longavillæ &c. *Henrico ab Aurelia* à Secretis anno 1663. qui Enterocele completa jampridem laborans, & ex pago, duabus horis Neocomo in Helvetia diſſito, equo ſuccuſſorio vectus rediens; laxato perizomate, hinc via facta inteſtino, id in ſcrotum devolutum eſt, ubi à compreſſione inflammationem concepit, quam ſequuta febricula, temperamento Viri & ætatis analoga; comite nauſea perpetua inanique vomendi deſiderio, ac ventris dolore, cum anxietate, alvo adſtricta, demum paucis poſt diebus totius κατέψυξε, ut marmoreus videretur: Pulſu ad ſummum exili, tandem morte: Internam phlegmonem, ſphacelum accerſentem, ex morbi decurſu ſuſpicatus, quam provocaſſet hernia latens, clam & cuſtode remoto, à Viro Illuſtri percunctatus ſum, num quid ſimile ſubeſſet, totum curationis cardinem in confeſſione conſiſtere? Sexagenarius Ille, nuptias ea ætate meditatus, qui hactenus cælebs vixerat, veritus ne Puellæ annos 16. natæ tercentum milliaribus diſſitæ (cujus per nuntios erat procus,) infirmitas innoteſceret, pertinaciter negavit quopiam vitio partes illas, quibus ſe viſum credebat, laborare; At triduo à funere morbus innotuit, dum quidam e domeſticis venale per urbem circumfert perizoma Recentius proſtat exemplum: Anno 1672. Aprilis calendis, ad uxorem Turnarii, dicti à *Furno*, in Suburbio San Gervaſiano, acceſſor, puſillæ ſtaturæ ſed vegetam & induſtriam: Alvus illi toto quatriduo adſtricta fuerat, hinc ventris tormina, quæ lecto ſe tradere eam cogunt: multa ad alvum laxandam molior, topicis laxantibus, ſemicupiis, ſuppoſitoriis, clyſteribus, qui præter ſcybala nihil excluſerunt: Urgente crebro vomitu, primo bilioſorum humorum, poſtea fœtidorum, marito præſente ab illa quæſivi num in inguinum alterutro tumor aliquis, etiam minimus ſubeſſet? At illa firmiter inficiata eſt, ne forte bubonis venerei ſuſpicio incideret, (ab ejus nota caſtitate aliena) ideoque unicus ſupererat ſcopus, ut libertas alvo reſtituetur, fæcum induratarum pertinaci emollitione, viarumque relaxatione, quod præſidiis iteratis fruſtra fuit tentatum: Tandem clinica mulier, cujus inter cætera clyſteres ſubdere munus erat, tumorem in inguine deprehendit, ovum columbinum magnitudine æquantem, ſed ſerius, collapſarum enim virium, imo proſtratarum multa erant indicia; quanquam ſucceſſio & reductio inteſtini paulò ante obitum contigerit, neque diu poſtquam tumor animadverſus: Adeo verum quod ait, *Hippocrates*, non ſolum Medicum, quod ſuarum eſt partium exequi debere, ſed & Ægrum, parendo & fideliter referendo, quæ duo ejus officia, inquit commentator *Heurnius*.

Observatio XXVI.

Iliaca paſſio à prolapſo inteſtino in inguine, cum imi ventris quaſi ſyderatione.

IAc. Berthier poſt longas corporis agitationes & conatus, & uſum rerum flatulentarum, in colicum dolorem, ut putabant, incidit, ſed Iliaca paſſio erat: aut ſaltem à torminibus cruciatibuſque conturbata convolutaque ſurſum deorſum inteſtina, tandem id mali intulerunt: *Circa inguen apparuit tumor*, inteſtini prolapſus erat: ſemel tantum eum prolapſum fuerat paſſus: tamen principio non putabat inteſtinum eſſe provolutum, ſed tumorem teſticuli: Quod ne cui mirum videatur, ſciendum in eo conformando naturam ſui oblitam fuiſſe: nam teſticulus neuter in ſcroto erat, ſed uterque intus concluſus erat: unus quidem apparebat tactui ſoli, & circa pectinem locatus erat, alter deliteſcebat plane: ſic tumorem tantum teſticuli circum pectinem ſuſpicabantur: At aliter res erat, & frequentes vomitiones, & ſuppreſſa omnino alvus prolapſionem inteſtini indicabant: dolor erat magnus circa umbilicum, qua ſitum eſt Ileon: Pars fomentis & ſemicupiis non eſt remollita, ſed eorum uſu an contigerit, neſcio, intra triduum totus pecten inflammatus eſt, & aliquid acuminatum apparuit, ex quo pus ſanioſum & fœdiſſimum excretum eſt: dubitabant an id ab inteſtino rupto naſceretur, Et magna rupti inteſtini erat ſuſpicio: quicquid ſit devolutum erat inteſtinum è ſede ſua, quod tumor ad pectinem indicabat: *clyſteribus tentata alvus* nil reddidit, longioribus balanis ſollicitata, reddidit; Quæ mater a rupto exiguo tumore excreta eſt, ea graveolebat admodum, *hinc faculenta materia magna fuit ſuſpicio*: tamen ſpeculo res explorata eſt, nec inciſum inteſtinum compertum eſt, febris perſeveravit, dolores frequentes, ſputiones, *vomitus*, ſed non ita frequentes ut in aliis obſervavimus, ſudores, *defectiones animi*: 6. die totus pecten inflammatus magis, eryſipelatodes, *mors* denique *nono die*:

Aperto cadavere, imus venter *quaſi ſideratus* apparuit, prolapſum Ileon: *G. Ballonius conſil. 31. lib. 1.*

C*Lyſteribus tentata alvus &c.*] *Meſuaus* cap. de inteſt. morb. vult Colicam ac Iliacam paſſionem ſæpe eodem modo fieri, dum ſcil. materia collecta eſt in monoculo: ac dum agitatur, nec excernitur, augeri dolores, hinc Colicam aut Iliacam paſſionem: imo, *ait*, clyſter quia non pervenit ſecundum ſubſtantiam ad ſuperiora inteſtina, ſed ſecundum vim tantum, agitat tantum materiam in ſuperioribus inteſtinis contentam,

tam, ſed non excernit, unde grandi conatu naturæ, quia per inferiora materia ſecedere non poteſt, & ſtercus & clyſter per os rejicitur: *Idem ibidem.*

Clyſteribus] Lib. de affectionibus *Hippoc.* locus eſt valdè notandus de cura Volvuli: nam cum non admittuntur clyſteres, vult fiſtulam ad utriculi extremitatem applicari, & ita inteſtina inflari, poſt dari clyſteres: Quod forte non negligendum in tam periculoſo morbo. *Jac. Thevart Annot. 5. in id conſ.*

Feculenta materia &c. Qui fieri poteſt ut in Iliaca paſſione ſtercus meracum excernatur, quod *Galenus* tantùm morituris contingere ait? Nam ſi Volvulus paſſio eſt inteſtinorum ſuperiorum, non ſitu, ſed generatione & ortu, & in illis tantùm chylus ac cremor fit, ſecretio autem in cæco demum fit, præpedita via in inteſtinis ſuperioribus, quomodo ab inferioribus craſſioribus inteſtinis ſtercus aſcendit, ac præſertim morituris, cùm jam vires fatiſcunt? Quæſtio hæc ardua eſt: *Ballonius ibidem.* Cauſam refert *Sennertus* in inteſtinorum motum naturalem periſtalticum præpoſterum & inverſum, cùm facultas inteſtinorum à causâ aliqua præternaturali laceſſita, diu enixa eſt fæces & alias ſuperfluitates per ſolitam viam expellere, ſive fruſtrata, & expulſionis neceſſitati ſatisfacere ſatagens, aliam viam ingreditur, motumque præpoſterum inchoat.

Vomitus] Quidam ſunt in ea opinione ut exiſtiment nullum Volvulum, in quo frequentes ſunt vomitiones, ſanabilem eſſe, ſed errant: nam primo quoque tempore vitiatur motus inteſtinorum periſtalticus, quo vitiato vomitus & ſubverſiones ſtomachi contingunt. *Ballonius ibidem.* Et nos anno 1657. vidimus mulierem Neocomi quinquagenariam nomine Poncier, quæ bis Ileo evaſit, quanquam merum ſtercus ore excluderet.

Mors nono die] Inſanabilis erat morbus: Iliaca paſſione laborantes alii celerius, alii tardius moriuntur: Quibus ab inflammatione malum ortum, intra quatuor dies moriuntur, ut Dominæ de Mandoſſe contigit, quæ intra quatuor dies periit. *Idem.*

Circa inguen apparuit tumor] Cum quis Iliaca paſſione torquetur prolapſi ilei inteſtini ſuſpicio oriri debet, quod in mulieribus & viris æque contingit: At in mulieribus circumſpectione magna opus eſt; id enim quod foras in illis eminet adeo ſæpe eſt exiguum ut aliquando negligatur: hinc in illis quàm in viris enterocele periculoſior eſt, & ab ea ſæpe intereunt, quanquam tumor ſæpe avellanæ magnitudinem non ſuperet: at in viris ſæpe capitis magnitudinem refert & non ita periculoſe laborant: An quod in mulieribus vere cæcum inteſtinum deſcendit & obſtruitur, in viris autem alia inteſtina & præſertim Ileos? Vidi Matronam annor. 70. Neocomi Helvetiorum anno 1659. Iliaca paſſione laborantem, à deſcenſu inteſtini in inguen: tumor vix fabæ magnitudinem æquabat, circumſitæ partes inflammatæ erant, nullo molimine tumor intro repelli potuit; ſævis cum torminibus interiit.

Defectiones animi] Cum leipothymiæ frequentes adſunt, arguunt quidam malum ab inflammatione eſſe, quàm ſtatim gangræna conſequatur; at non eſt neceſſe inde inferre à gangræna id conſequi, ſi quidem facile communicatur id vitii ventriculo ob viciniam: Et teter vapor eorum quæ excernuntur facile leipothymiam adducere poteſt; *Idem ibidem.* Cum autem prolapſum eſt inteſtinum, tametſi vires admodum debiles videantur ob infectos ſpiritus, oportet blandis medicamentis alvum ſolvere: Nobilis mulier id declaravit, quàm repurgavimus poſtquam repoſitum inteſtinum fuit, tametſi omnes infimæ partes frigeſcerent: fruſtra enim ad cardiaca confugitur. *Idem Epidem. lib. 1. p. 25.*

Observatio XXVII.

Ileus à meſenterii ſcirrho genitus.

OBſervavi Ileum ex ſcirrho meſenterii compreſſis inteſtinis. *Iohan. Riolanus medendi meth. ſect. 3. tract. 1. cap. de Ileo.*

Observatio XXVIII.

Ventris dolor ab apoſtemate in ore ventriculi inferiore & duodeno. 1. A materia putrida in fundo ventri dilatati. 2. A phlegmone ejus & corroſione. 3. 4. A ſyderatione fundi. 5. Ab ejus corroſione & materia putrida in peritonæo. 6.

§ 1. VXor N. dolebat circa regionem ventriculi & ventrem: Apoſtema in orificio inferiori ventriculi & duodeno inventum: Partes circumjacentes induratæ erant. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 2. Anno 1626. obiit Domicella quæ toto novennio horrendis abdominis cruciatibus torta, cum ſenſu ardoris acerrimi, & ſub finem vomitibus acidis, nigris, ſummaque inappetentia: Primo morbi ſemeſtri cum tractaretur à ſolo *Nollens*, ab eo ad conſilium vocor, Vocavi te, inquit, cauſam ſciſcitaturus cur hæc matrona æque à calidis, puta vino Hiſpano, atque à frigidis, h. e. priſana lædatur? Reſpondi ventriculum pituita turgere, ideoq; calida tenuiorem ejus partem in flatum ſolventia, diaphragmate, cum non exirent (nec enim ructabat) ſurſum elevato, moleſtiam afferre; frigida vero ſtatim in pituitam, cui accedebant, tranſire, ſicque aucto pondere ægram pejus habere: præparata, vomituque educta pituita; meliùs à calidis habituram: Ille verò, me peregrè profectô, ſolus ſuô arbitriô ægram rexit: cujus, cum fatis conceſſiſſet, ſectô cadavere, pulmones inventi ægri, in parte tamen ſiniſtrâ flaccidi; Cor parvum, ſed labe carens; Stomachus tam longus & latus ut totum abdomen impleret, ideò ingeſtô potu torquebatur; Jecur integrum; Lienis ne tenue quidem veſtigium: Materiæ putridæ copia ingens, tum in fundô ventriculi, tum in lienis locô, ubi multa ramenta fæceſque lienis ſubſtantiam redolentia: Renum ſiniſter calculis plenus magnis & longis, veſicâ & uterô bene ſe habentibus. *H. ab Heers, obſervat. 25.*

§. 3. Anno 1622. aperui cadaver Monachi Patavini (qui doloribus colicis obiiſſe fere

batur) Et in cauſam mortis inveſtigans, reperi non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, ſed etiam ad mediam uſque tunicam corroſum.

IN tali curanda & eroſione & inflammatione ventriculi, dixit Exc. *Spigelius*, quod nihil præſtantius fuiſſet terra ſigilata ore ſæpius ſumpta, ut pote quæ ob viſciditatem ſuam, eroſis ventriculi tunicis tenaciter (non aliter ac ceratum diachalcitheos, inflammato pedi applicitum) adhæreat, eaſque exſiccet; Hujus effati dignitatem poſtea ſumma cum admiratione bis expertus ſum in enormibus ventriculi ex eroſione doloribus, qui neque aſſumptis neque applicitis ullis remediis ſedari potuerunt, niſi terra ſigillata, ſyrupo conſolidæ majoris attemperata. *Scultetus Armam. Chirurgici part. 2. obſ. 59.*

Qui colicis doloribus &c.] Ventriculi dolorem à Colico diſtinguere ſic docent practici: illius dolor ſupra umbilicum ſemper conſiſtit, & non raro ad ſpinam quoque inter ſcapulas pertingit, cùm ad nonam vertebram ventriculus ſpinæ alligetur: a. per os aſſumptis lenitur facile, quod in colico non accidit: Non tamen hoc in caſu adeo facilis fuit diſtinctio, quia ventriculi fundum afficeretur, quod colo ſuperjacet: Aliis ergo conjecturis ventriculi læſio venanda fuit, nam colicus dolor ut plurimum mobilis eſt, vagus & magis diffuſus, ob amplitudinem inteſtini; Ventriculi anguſtiore ſpatio coercetur, magiſque fixus eſt, demum ex duratione affectus, expreſſionibuſque affecti ventriculi ooris, nam ex apperito læſo quam concoctione deſumendis: accedere debuit ſanguinea aliqua exſpuitio & ulceroſi doloris ſenſus.

§. 4. Cuidam febris, vomitio, ventris dolor, dejectiones pici & nigro ſanguini ſimiles, 20 die mors, Inventum eſt ulcus uſtulatum in ambitu, exeſis omnibus tunicis ventriculi, qua parte in pylorum declivis eſt: *Hollerius cap. de Dyſenteria.*

§. 5. Fabro lignario à male curatis hæmorrhoidibus & vi ſedi illata, rectum inteſtinum imbecillum redditur; cuidam rheumaticæ diſpoſitioni obnoxius eſt, i. e. ex quibuſdam intervallis *ſanies olida & putris* illac manabat, Gulæ & abdomini ſerviebat, generoſioris vini amantiſſimus, habitu macet, ſqualiidus: cœpit non ita fluere iſta proluvies, hinc dolores ad imum ventrem, jactationes, carentia ſomni, inappetentia, tum faſtidia ciborum & vomitiones perpetuæ, tamen à medicamentis lenius habebat, & natura vim potius ferebat medicamenti quam alimentorum gratiam: cum quid ederat biberatvè, ponderis ſenſionem habebat in ventriculo, & veluti de obice objecto querebatur: Nulla arte vomitiones ceſſarunt, febris lenta: Tandem conſumptio corporis, imo venter collapſus, partium extimarum perfrigeratio, mors:

Aperto cadavere gibbus livebat, fundus ventriculi & pylorus ſyderati: totus ventriculus putris & laceratus eſt, minimo fere digitorum contactu. *Ballonius Parad. 51.*

S*Anies olida & putris*] Notat *Fernelius* Pathol. l. 6. c. 10. interdum è podice ſine dolore & ſine ſanguine prodire mucoſas quaſdam & ſubalbidas ſordes, quas falſo nonnulli pro pure habent; ille veluti limum fæcemque ſanguinis melancholici eſſe putat, quam podicis venæ eructent interdum multo tempore, poſt diuturnos fere morbos melancholicos, duramque & laburioſam equitationem: *Platerus* eandem ejuſmodi materiæ generationem aſſignat quam albo fluori uterino, nam ſicut mulieribus per venas menſtruas, ſic per hæmorrhoidales natura ab alba illa materia ſe liberat, quæ pus non eſt, ſed impurus ſanguis, talem iis in locis formam induens, cujus ad ſuperiora recurſus, vel ad originem, exitioſus eſſe poteſt, nedum noxius:

§. 6. Quidam doctus Iuriſperitus pluribus annis conqueſtus fuit de doloribus circa umbilicum lancinantibus: conſulti tum Medici, in colo vitium putantes ipſi medicinam faciebant: Tandem continuo cardiogmo, vomituque ad novem vel decem dies tortus, naturæ penſum perſolvit.

Cadaver ſecantibus, ſubſtantia ventriculi circa medium exeſa inventa eſt, ad latitudinem majoris lilii, cum ſignis circumcirca labia gangrænæ, nullo tamen tumore conſpicuo præſente: Inteſtinis, jecori, pulmoni, cordi nihil deerat: lien tamen in vitio eſſe videbatur, quia ad Chirurgi tactum ſanioſi quid emittebat: Veriſimile eſt ulceris initia à multis annis jacta, ſive innatum tuberculum, ſive acrior catarrhus, ſive ſpinæ aut oſſiculi deglutitio occaſionem ei dederint, ſeu, quod magis credo, euphorbium ante multos menſes, ab Empirico *Helmontio* ipſi propinatum, extimam ſtomachi tunicam, &pene ſecundam eroſit, unde ſudatiunculæ, vel alio modo chyli bona pars, & ſi quæ liquidiora ventriculo inerant, in peritonæum devolvebatur: hujus enim putris materiæ pluſquam duodecim libræ inventæ; cæterum nonniſi paucis ante mortem diebus diapeſin illam contigiſſe putandum, cum omentum, quo nihil in corruptionem proclivius, colorem nullomodo mutaverit. *Heer Spadanarum obſerv. 26.*

Observatio XXVIII.

Colicus dolor ob inteſtina ad latus dextrum detruſa, à tumore vertebris lumborum affixo.

NOb. Vallenger ex lapſu ab equo circa regionem lumborum contuſionem paſſus eſt: Poſt biennium per vices circa locum contuſum multum doluit, variaque ſequuta ſunt ſymptomata, nempe Dolor Colicus ſæpe recurrens &c. Mortui inteſtina ſatis ſana, niſi quod

paruit

hæc flatibus diſtenta, & in latus dextrum propulſa: Circa meſenterii exortum ingens apparuit tumor, vertebris lumborum fibroſa connexione firmiter adhærebat, qui inteſtina in latus dextrum detruſerat. *Warthon Adenogr. cap.* 11.

Observatio XXIX.

Ventris dolor ab acri ichore per membranas imi ventris ſparſo. 1. *A veſiculis inter cutem & peritonæum concluſis.* 2. *A ſero acri peritonæum circa umbilicum erodente* 3.

§. 1. NObiliſs. & ſtrenuus Eques, Johannes Vitus, Mareſchalius à Pappenhein, &c. ægrotans morbo chronico per aliquot annos, ex ingentibus doloribus in abdomine, maxime in ſiniſtro hypochondrio, morte jugulatur apud nos Auguſtæ, cum biduo ante modo rheda ad nos veniſſet: Cujus morbi initium à vomitu ſanguinis fœculenti, eructati è venis meſaraicis, ut Cneuſinus noſter voluit, cum lipothymiis & corporis ſumma debilitate: Recidivam ante octo menſes paſſus eſt vehementem, (crudelior enim ſemper poſterior hoſtis eſt impreſſio) cum virium caſu: ventriculi languor, inappetentia, rugitus, murmura, dolor hypochondriorum, atrophia, diſcoloratio, ac *malus habitus aderant*; quæ mala in conſuetudinem abeuntia tolerantiam malorum cauſarunt, & imminens periculum occultarunt: Tandem poſt aliquot menſes Auguſtam venit, ſibi belle vivere viſus, donararium D. Virginis ex voto dicatum ut ſolveret, in ſacello prati Lyci quo veneratur. At prima nocte qua S. Stephani conventum intravit, dolor ſiniſtrum hypochondrium poſt primum ſomnum, circa regionem lienis, inquietavit vehementior, imo acerbiſſimus, qui mox totum abdomen occupavit, ac ad ſcrotum & jugulum ſiniſtra pererravit: Erant dolores vagi & diſcurrentes per latera, modo dextrum modo ſiniſtrum affligentes: Nauſea: medicamentorum nihil admiſit: Externa anodyna inducias, pacem firmam dabant nullam: Sequenti die ſomnus levis, à prandio doloris acerbitas, veſpera præſcriptus anodynus clyſter, qui altero mane demum duplicatus, circa meridiem deplevit corpus, & materiam craſſam, pituitoſam ac bilioſam egeſſit, Veſperi mitiora videbantur omnia, ſolus pulſus ſua debilitate, ſudor frigidus & membra algida hoc negabant: Animus etiam nobilis conſtans & erectus erat, qui ut conſueta hæc neglexit accidentia: ſermo appoſitus, mens firma, diſcurſus non inutilis adfuit per horam ad ſeptimam uſque veſpertinam, prælibavit vinum, cœnatus eſt & ſomnum exoptavit, quo octava acquiſito, ab ipſo fratri traditur, & in Domino placide obdormivit, qui excitabit ad vitam æternam; factum hoc 27. Junii anno 1628.

Poſtero cadaver diſſectum, & in cauſas tot malorum inquiſitum: In cavo Thoracis aqua ichoroſa, ſeu ſerum corruptum, bilioſum ac fœtidum, non quidem copioſum fluitavit, ſed quæ reſpirationem difficilem cauſare poſſet: Pulmonum corpus magnum & flaccidum, conſpurcatum hinc inde lituris & maculis nigris ad extra, ſignum certiſſimum gangrænæ; lobi magni ſatis, qui inciſi putredinem ſparſim eructabant, numero quatuor: Ex vaſis effluxit ſanguis ater: Cor magnum & integrum, quæ cauſa malorum tolerantiæ tantorum. Hepar magnum, coloris pallidi, cujus extrema mucida: Cyſtis fellis ipſi adnexa, oblonga, referens pyrum illud quod à virgine nomen habet, plena bilis, coloris obſcuri, non crocei, quæ effluens ad nigredinem declinavit, filamentis quaſi continuata: Ventriculus exiguus, inanis, corrugatus: Lien marcidus, ex levi attactu manus ruptus, parvus, rotundus: Renes magni & ſani ſine malo hoſpite: Inteſtina flatibus turgida, Meſenterium in ſiniſtra parte luridis venarum ductibus maculatum, ejus humidum mucoſum, referens pus fœditum, nec mirum, tota abdominis cavitas ichore purulento, fœtido, ſanioſo ac vere viroſo repleta fuit: Omentum putridum: Sanguis in magnis vaſis pauciſſimus, craſſus, ater: reliquum corporis emaciatum, caro muſculorum & abdominis tabida & flaccida; pinguedo cutis pauca & juſto ſiccior: Quæ in hujus ſtrenui Comitis cadavere obſervavi.

CAchexiam hanc humido radicali obfuiſſe docuit ſectio, atrophia enim omnes partes laborabant: Nulla pars labe aliqua caruit, officialis dicta: Ventriculi exiguitas & contractio initia atrophiæ jecit, quia alimentum parcius aſſumendum fuit ob loci anguſtiam, & liquida facilius quam craſſa digeſta ſunt: Potulentorum ſiquidem citior & facilior quam eſculentorum eſt diſtributio: Hepatis color ater ſignum caloris, à quo ſanguis acrior & bilioſior, quod & copia in cyſti fellis, iracundia & proſtratus appetitus docuere: Cum itaque ob horum vitium nutritio bona non fuerit, diſcoloratio ſecuta eſt: Dolorum ingentium, vehementium, lancinantium & vagantium, cauſa eſt bilioſus ichor in abdomine concluſus, putridus, & fœtidus: In thorace ichor innatans pulmonibus obfuit tum in reſpirando tum in corrumpendo, hinc illa putredo & gangrænoſæ lituræ: Phthiſis & hydrops thoracis non plane aberant, Lienis parvitas auxit mala omnia: Animam in ſuo ergaſtulo calor proſtratus, ſuffocatus ac putredine abſumptus à doloribus acerbiſſimis, à ſanioſorum ac putridorum humorum inquinatione, diſſipante & corrumpente calido, retinere nequivit: Cachexiæ hujus cauſa fuit vita inordinata, ingurgitatio vini fortiſſimi, ut in aula Principum honorantur hoſpites novi; quam potationem ſtatim ſequutus eſt vomitus ſanguinis ac omnis morbus, ut cum gemitu conqueſtus: Tonus itaque omnium

viice-

viſcerum ſic ſublatus, putredines plurimæ, ac atrophia ſequuta. *Hachſtetterus Decade* 10. *caſu* 8.

Malus habens aderant, In cavo thoracis aqua ichoroſa] Cachexia originem ducit, partim ab atonia hepatis in coctione deficientis: partim ab aliqua Lymphaticorum obſtructione, qua aqua ad alias partes non ablegatur, ſed ſanguini permiſta, ubi ad partes pervenit vitioſæ nutritionis cauſa eſt. *Fred. Lepnerus Introd. in medic. pag.* 76.

§. 2. Fœminæ venter intumuit, cum doloribus gravativis, tenſivis & lancinativis: Abdomen à cute ad peritonæum, nulla muſculorum carnea ſubſtantia interpoſita, veſiculis crebris aqua refertis ſcatebat. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. In conſilium vocatus fui ad puellam quandam ſeptem annorum, quæ & *conſumpta* & dolores patiebatur circa umbilicum: quam mulierculæ à lumbrico cui nomen indigitant, rodi exiſtimabant, eapropter fundulos tribus vicibus applicuerant, quos à lumbrico conſumptos putabant: Cum vero rem penitius conſiderarem, putrefactos potius, ob fœtorem ingratum, vidi quam à lumbrico voratos:

Tertio die puellæ defunctæ cadaver fuit apertum: ſecta cute peritonæum eodem in loco, quo dolores patiebatur vivens, à ſero acri & billoſo eroſum fuit conſpectum, qui à lumbrico excitati putabantur. *Obſervatio Lucæ Byleri, Medici Auguſtani, apud Hachſtetterum Decade* 6. *caſu* 6.

P*Eritonæum erodente*] Mineram Colicam à peritonæo rejicit *Willis*, hoc fundamento nixus quod membrana hæc tenuis, ac vaſis paucioribus & tantum exilibus donata ſit; nec magnæ ſit humorum affluxionis capax, neque ipſa ut convellatur, viſcera ſubſtrata comprimendo aut contrahendo, in dolores urgere poſſe videtur: Quia tamen denſa, admiſſos humores cohibere poteſt, maxime in ſua duplicitate: Ob nervos, quos accipit ab iis qui abdominis muſculis porriguntur, ſenſu præditum eſt, ac acrimoniam humorum, in illud confluentium à vaſis vicinis diaphragmaticis, mammariis & epigaſtricis, perſentiſcit.

§. 4. Quemadmodum in Scorbuto, ex humoribus vitioſis undecunque in cavitatem inteſtinorum affatim effuſis alvi profluvia ortum ducunt, ita & ab iiſdem, ſeu in interiores abdominis membranas, ſeu inter ipſas tunicas inteſtinorum irruentibus, illic hærentibus, parteſque iſtas tam exquiſito ſenſu præditas acrimonia ſua vellicantibus, velutique dilacerantibus graviſſima excitantur ventris tormina, Quæ dolores colicos nunc quidem æmulantur, nunc autem atrocitate eo uſque ſuperant, ut fuerint qui hinc in Peritonæi rupturam inciderint. *Gu. Charleton. lib. de Scorbuto p.* 228.

E*X humoribus vitioſis &c.*) De cauſis horum dolorum varii varia comminiſcuntur, Alii deducunt ab effuſione materiæ (*Scorbuticæ*) per venas meſaraicas, quæ in inteſtinis non hiant, inter duas inteſtinorum tunicas, quas inde diſtendi volunt & vellicari uſque ad acerbiſſimi doloris illationem (*vide* §. 1. *&* 2. *Obſervat.* 5. *hujus ſect.*) cæterum huic conjecturæ plane refragatur ſanguinis in orbem perpetuo moti doctrina, unde conſtat venarum meſentericarum uſum eſſe ſanguinem ex inteſtinis in ramum meſentericum, indeque in venam Portæ deferre: Aliis viſum eſt ad hoſtilem ſalium quorundam, in meſenterii plexibus nervoſis, & nonnunquam etiam inter inteſtinorum tunicas congredientium luctam & efferveſcentiam confugere: ut clarius eloquar, Supponunt ſucci nervoſi recrementa quædam acetoſa, ſtagmatis vitriolici æmula circa dictos meſenterii plexus, aliaſve in vicinia partes nerveas copioſe congeſta; quibus mox à ſanguine arterioſo effervescente, ſeroſa colluvies, ſalis fixi, & velut lixivialis, particulis abunde referta advenit, cumque iis, ob mutuam hoſtilitatem turgeſcens, dolores quaſi lancinantes producit. Sicut obſervamus ſpiritum vitrioli ſali cuivis volatili, non tamen oleoſo affuſum, effervescentiam notabilem excitare; At vero hujuſmodi colluctatio & effervescentia ſales inter acidos & lixiviales, ut ut magna, nonniſi momentanea tamen eſſe ſolet, perraro ultra horulæ ſemi quadrantem durans: his autem doloribus ſolenne eſt ad plures uſque dies ſine intermiſſione excruciare; quamobrem licet minime negaverim ex tali cauſa effervescentiam, vix tamen credibile videtur eam ad tam diuturnos cruciatus ſufficere, niſi ſimul ſupponatur novum ſingulis fere momentis affluere ſalium ſupplementum, unde certamen identidem renovetur. Talem vero novæ materiæ affluxum anguſtiæ locorum affectorum vix admittent, citra ingentis tumoris, inde excreturi diſcrimen: Ad hæc, quid opus eſt ut plures, & diſſidentium ratione ſalium inter ſe repugnantes humores, Acidum ſcil. & ſalſum, hic ſimul in ſcenam adducamus, poſtquam manifeſto deprehenſum eſt alterutrum ex iis, dummodo inſignis fuerit acrimoniæ particeps, per ſe & poſſe, & ſolere acutiſſimos ac diu durantes in dictis locis dolores excitare? Fieri Pſeudocolicam à bilis acrimonia ſalina, fieri ab aciditate melancholiæ, & interdum etiam ab aſperitate fixi ſalis in ſero contenti, quis neſcit? Nos igitur ad ſimilitudinem veritatis propius accedere arbitramur ſi colicam iſtam, vel *bilioſo humori*, acrimonia ſalina peccanti, eoque rodenti; vel laceranti & propemodum corroſivæ *melancholicæ* aciditati, ſeu in tunicas inteſtinorum, ſeu in plexus nervorum meſentericos ſævienti utplurimum deberi: Eſt tamen & tempus ubi *ſerum lixiviale* ſuas quoque in hac tragœdia partes, ſeu diſtendendo ſeu convellendo agit. Eſt quoque quando hi humores per ſyndromen affligunt, id quod tormentorum differentias obſervanti innoteſcit. *Idem.*

Dolores colicos æmulantur) A colica vulgari per hujuſmodi diagnoſtica diſtingues, Dolor ventris, Scorbuti comes, non continuo, ſed per intervallæ infe-

infeſtat, cum pulſu & urinæ qualis ſcorbuto affectis familiares eſſe ſolent. 2. duras interdum ad x 1. uſque diem. 3. Non coli ductu circumſcribitur, ſed univerſum fere abdomen pervagando occupat, 4. & quidem cum ventris depreſſione, ut cum umbilico introrſum revellatur, & hic lumbis quaſi annexus videatur. 5. potius ſecundum inteſtini longitudinem quam latitudinem percipitur 6. cum inteſtinis rectis ſurſum revulſione, ut nihil prodeat 7. & cum gravioribus ſymptomatis quam quæ colico vulgari ſupervenire ſolent. 8. nec ſoluta etiam alvo & exeuntibus flatibus miteſcit. 9. haud raro tranſit in paralyſin. *Idem.*

Observatio XXX.

Ventris dolor ab ichore bilioſo peritonæum & meſenterium rodente. 1. A meſenterio hydatidibus referto. 2. 3. A meſenterii tumore affecto, inteſtina premente. 4. Ab eodem computreſcente. 7. 8. Ab ejus glandulis tumidis. 9. Ab eo pure ſcatente 10. 14. 15. A Glanduloſis tumoribus. 11. A Tumoribus tunicatis. 12. 13. Poſt diuturnos dolores glandula areſacta 16. Ab inſigni meſenterij incremento 17.

§. 1. PAupercula triennio multis doloribus in abdomine vexata eſt: Peritonæum repertum lacerum & eroſum ab ichore bilioſo: Duæ moles globoſæ repertæ adhærentes meſenterio, cum puſtuloſis veſicis ſero plenis. *Vide tit. de ventris tumore.*

* PEritonæum ubique duplex eſt, quia duabus membranis ſibi mutuo annexis & incumbentibus conflatur. Ratione illius duplicaturæ notabis humores ſeroſos, acerrimos, bilioſos, ſeſe inſinuare in ea ſpatia, & dolores acutiſſimos excitare, qui dolorem colicum nothum conſtituunt, qui non habet fundamentum intra inteſtina, ſed intra membranas peritonæi & inteſtinorum, unde acerbitas & diuturnitas morbi. *Riolanus Enchirr. lib. 2. c. 13 Vide Fernelium Pathol. lib. cap.... De his doloribus plura infer. m.*

§. 2. 3. Uxor N. altero poſt nuptias anno torquetur variis doloribus in imo ventre & hypochondriis; Loco glandularum meſenterij, veſicæ hinc inde illi adnatæ aqua plenæ reperiuntur: *Vide tit. de ventris tumore*

§. 4. Benjamin N. ex lapſu ab equo circa regionem lumborum contuſionem paſſus eſt, inde dolor Colicus ſæpè recurrens: in mortuo ventriculus & inteſtina ſatis ſana, niſi quod hæc flatibus diſtenta & in latus dextrum propulſa: circa meſenterij autem exortum ingens apparuit tumor qui inteſtina detruſerat. *Vide lib. 2. Tit. de Phthiſi.*

§. 5. Auguſta imperatrix doloribus ventris per plures dies torquebatur: Inteſtina naturaliter ſe habebant, ſed meſenterium fere totum computreſcens viſebatur. *Tit. de ventris tumore.*

§. 6. Aperui corpus cujuſdam juvenis 16. annorum, ubi primum aperto abdomine, in dextro latere, reperta fuit materia quædam, quæ vitella ovorum cocta & indurata aliqua ratione æmulabatur, cui aliquot grana pyrorum mixta erant; quod cum mirarer, & ulterius unde eo deveniſſet indagarem, inveni inteſtinum Ileum eo loci ruptum, ac per hanc rupturam hanc materiam exiviſſe & collectam fuiſſe: Cum autem ulterius indagarem, inveni meſenterium omnino ſcirrhoſum, & lapidis inſtar durum: Fuit autem juvenis ille diuturno morbo conſumptus, & ſæviſſimis interdum doloribus ventris vexatus: Putabat autem hæc ſibi accidiſſe ob minas à venefica quadam ipſi factas: Ea nocte cum cubitum iret & induſium exueret, ignis prosiliit, idque non ſemel ſed ſæpius, in præſentia ſui heri & aliorum, à quo tempore nunquam recte habuit, ſed ſemper & in menſem uſque quintum ægrotavit. *Saltzmanus Obſ. Anatom. pag. 67.*

§. 7. Julianus quidam juvenis, alvi torminibus vexabatur, inque dies magis magiſque dolor vim capiebat, tantumque aberat ut hujuſcemodi *doloris cauſa abdita* comprehendi poſſent, ut nunquam ullis præſidiis tolli aut ſaltem levari hoc malum potuerit: Omnia enim viſcera ſana videbantur, jecur, lien & inteſtina omnia nullam doloris notam oſtendebant ſed urgente indies dolore tandem è vita diſceſſit.

Mortui corpore inciſo, & ſanis omnibus inventis viſceribus, jubeo inteſtina amoveri, quæ dum gladio diſcindit miniſter, in abſceſſum magnum incurrit: quo præciſo, materia multa nigrior fœtenſque profluxit, encauſto ſutorio ſimilis: ex quo manifeſtam ejus mortis cauſam deprehendimus, atra enim bilis eo confluens hujuſmodi abſceſſum paulatim effecerat *Benivenius de Abditis cap. xxxiij.*

DOloris cauſa abdita] Meſenterii abſceſſuum cognitio facilis videtur ſi ejus præceſſit inflammatio, cujus comes febris lenta, diuturnitas autem ſignum eſt abſceſſus ſuccedentis: Difficilis eſt cognitio ſi ij profunde jacent, ut contrectantium manus effugiant: Ut & ſi, à pravis humoribus diu in meſenterio latentibus, ibique putredinem concipientibus ortum ducant; Ii autem poſt mortem tantum innoteſcunt: Ejus generis fuit abſceſſus *Juliani*, qui inteſtinis demum remotis in conſpectum venit; ab atra bile ortus, cujus acrimonia membraneas meſenterij partes & inteſtinorum vellicans, ventris tormina peperit: Adnotandum tamen quoſdam abſceſſus meſenterij indolentes fuiſſe.

§. 8. Puer. x. ann. 3. Maij 1672. Atrophia extinctus: à longo tempore ventris laboraverat dolore, miſere educatus: venter totus ſcropuloſus, adeo ut nec inteſtina, nec renes, imo nullam partem aliam diſcernere liceret, ita glandulæ omnes quotquot in meſenterio, circa inguina, lociſque aliis naturaliter obſervantur, & incrementum præternaturale, & indurationem indebitam aſſumpſerunt: Scrophularum harum variæ inſignis admodum magnitudinis, Imprimis quæ veſicæ urinariæ vicinæ inteſtinorumque medio interjectæ: Harum opera inteſtina ita coalita, ut nullo artificio ſeparari à ſe invicem, vel etiam à glandulis dictis potuerint: Imo omnes unam quaſi magnam glandulam referebant, quæ ab umbilico verſus ſpinam diſſecta, palmæ tranſverſæ profunditatem habebat: Materiam continebant diſſectæ variam, purulentam, fluxilem, ant pinguem conſiſtentem, albam, cineream nigricantem, imo quædam carnis ſpeciem exhibebant, quædam cartilaginoſæ omnino: Nec tantum glandulæ ventris infimi præternaturalem ejuſmodi conſtitutionem induerant, vernm & quotquot In thorace, circa collum, aut alias partes corporis notare licet, quæ nempe Conglobatarum ex numero haberi ſolent. *Gerardus Blaſius Obſervat. med. xij.*

§. 9. Vir quadragenario major jam per x annos conquerebatur de doloribus circa regionem ventris, qui quotidie magis magiſque ingraveſcentes, tandem hominem emarcidum, & quaſi tabe confectum unà cum vita deſeruerunt.

Ego ad inquirendum incogniti morbi originem admiſſus, inveni binas meſenterii glandulas (jam glandes dici poterant, in tantam enim increverant magnitudinem ut xv. penderent uncias) decuſſatim ſibi mutuo incumbentes, quæ renem ſiniſtrum ita compreſſerant, ut penes totus in pus eſſet converſus, Glandnlæ autem in ſubſtantia nullum contraxerant vitium, ſola magnitudine peccantes: aſſervantur illæ curioſis oculis ſpectandæ inter Anatomiæ noſtræ raritates. *Th. Kerekringius Obſervat. Anatom. xviij.*

§. 10. Honeſta virgo peregre profecta, in dolores Colicis ſimiles ac pro talibus habitos incidit, contra qnos, cum nullum remedij genus valeret, miſella febre quotidie cum rigore inſigni repetente, doloribus jam dictis aſſociata, poſt paucos menſes maraſmo conſumpta eſt.

Diſſecto ventre, ingens copia *puris*, *quo* tum *meſenterium refertum* ac quaſi turgidum erat, erupit, Hoc natura per rênes vacuare fruſtra tentaverat, urinis valde purulentis profluentibus; cum renes interim integri, omnique labe carentes conſpicerentur, quos nonnulli ulceratos ſuſpicabantur, idque non Immerito, cum puris mictus diuturnus, (teſte Galeno aph. 4. 75. renum aut veſicæ exulcerationem ſignificet: verum doloris circa regionem renum abſentia ſuſpicioni huic non atteſtabatur. *Ex Obſervat. Thomæ Mermanni Archiatri Bavarici.*

§. 11. In Anatome meſenterium propius intuenti, deprehendimus in eo tumores glanduloſos, albos, duros, nncis magnitudine, hinc inde in diverſis locis inteſtinorum, mediæ ſedi adeo connatos, ut inteſtina eo in loco ſic intumuiſſe viderentur, atque indurata, quam duritiem in ventre, dum vivebat adhuc æger, prominentem tactui deprehendere potuit, præſertim quando excrementa dura & ſcybala in ea ſede, ubi tumores hi anguſtiam in inteſtinis pariebant, diutius ſubſiſtebant, atque inteſtina amplius in tumorem elevabant, unde alvus illi conſtipabatur, Colicique dolores illum excruciabant, quibus tandem evictus occubuit. *Felix Platerus Obſervat. lib. 3. p. 697.*

§. 12. Nicolaus Dolmetſch Chirurgus, tempore hyberno iter faciens, & domum feſtinans, tranſit flumen gelidiſſimum, & abhinc conqueri cœpit primo de debilitate & tremore pedum, poſt de torius corporis conſumptione, vehementiſſimis iſchij & abdominis doloribus correpto, ad mitigandos infimi ventris eruciatus, præſcripſi enemata lenientia & anodyna, quorum uſu dolores abdominis aliquantulum remiſerunt, Sed poſt iis quotidie increſcentibus, pariens cum lumbricum longum & teretem excreviſſet, varioſqne tumores circa umbilicum compreſſa manu percepiſſet, de vermibus ſuſpicatus varia ſumpſit remedia, ſine ſucceſſu: In conſilium igitur vocavit repetitis vicibus Medicum Sturgardiæ, qui tamen præſtantiſſimis remediis ægro nullam tulit opem. Re ita habente miſerrimus homo, (quia ſibi propoſuit nulla uti Medicina) quotidie quaterve duas lactis bubuli calidè hauſit, eoque ſolo dolores uſque ad mortem pauliſper mitigare viſus eſt, Inteſtina lacte turgida tumores in regione umbilicali tactu perceptibiles occultarunt, Ante obitum macilentiſſimus inſtanter perit ut ſe defuncto in cauſam atrociſſimi doloris, quatuor jam menſes infeſtanti, inquireretur.

Aperto cruciatim mortui abdomine, nil niſi meſenterium ſex tumoribus tunicatis, & pugnum adæquantibus valde conſpicnum vidi: inteſtina enim fere omnia ſubſidentia in lateribus latitarunt: Separatis à meſenterio inteſtinis, & tumoribus ſigillatim ſcalpello inciſis, profluxit ex omnibus materia cineritij coloris, fœtida & adeo actis, ut omnes lumborum vertebras multum corroderet, integro exiſtente meſenterio.

Lumborum vertebris.] Quæritur quæ ſit ratio quod pus duras potius quàm molles partes exaſperatit? materia tumorum acris (qui lactis quotidie hauſti beneficio ad ſuppurationem feſtinarunt) diu concluſa, ob ſupinum ægri decubitum, partem tu[ul]cæ lumborum vertebris proximam, & vertebras ipſas multo facilius quam partem ſolliculi, meſenterio, multis glandulis & meatibus referto, ſubſtratam & arctè connexam corrodere potuit. *Scultetus Armam. Chirurg. Obſerv. 62.*

§. 13. Tormina abdominis non à flatu tantum, calculis, humoribuſque inibi contentis oboriri eſt dicendum, ſed ſæpe ac ſæpius à glandularum meſenterii, pancreatiſque abſceſſibus & apoſtematibus, quarum ſævitie, poſt vehementiſſimos cruciatus infeliciſſimi patientes ad commiſerandam mortem vehuntur *Cæcilius Folius ad Th. Bartholinum in hujus Epiſt. cent. 1. Epiſt. 62.*

De hujuſmodi Glandularum meſenterii tumoribus & affectibus lege *Wartboni* Adenographiam c. XI.

§. 14. Cadaver cujuſdam Colica enecti ante 20. annos ſecui: totum abdomen pure impletum erat, toto Meſenterio abſceſſu quaſi exiſtente: Culpam mali adſcripſi fomentis emollientibus & caleſacientibus, purgantibuſque fortioribus, *I. Iac. Wepferus Miſcell. cur. anni 1571. Obſerv. 39. in fine,*

Spigelius de Hemitritæo, Meſenterii Inflammationem in cadaveribus reperit, quam à præpoſtera ſæpe curandi methodo excitari nullus dubito: Clariora omnia evaderent ſi per ſuperſtitionem cadavera ſecare crebrius liceret *Idem ibid.*

§. 15. In demortuis ſæpe in meſenterio ulcera ſordida & abſceſſus deprehenſi ſunt, è quibus inteſtinis ſalvis, ventris tormina intolerabilia, & tandem mors; nunc dolores Colicis ſimiles originem habuerunt. *Sennertus. Pract. lib. 3. p. v. ſect. ij. cap. ij.*

§. 16. Dominus Mareſcotius hiſtoriam commemoravit cujuſdam, qui poſt multos & longos dolores tandem in hydropem ſiccum lapſus eſt.

Illius aperto cadavere *glandulæ* illæ multæ ſunt quæ in meſenterio plane *aruerant* & tabuerant, unde nullum plane ex alimento fructum capere poterat. *Ballonius Epid. & Ephem. lib. 2. p. 216.*

Tandem in hydropem ſiccum] Juxta aphoriſmum XLIV. *Quibuſcunque tormina, & circum umbilicum cruciatus, lumborumque dolor adeſt, qui non diſſolvitur nec purgatione nec aliter, in hydropem ſiccum firmatur.*

Glandulæ in meſenterio aruerant] Clar. *Wartbon* Adenographiæ, cap. 12. inter varia meſenterii pathemata recenſet infirmam illius *Tenacitatem* vel *Mollitiem* & *Laxitatem* vitioſas, Vel in interiori vaſorum ejus ſuperficie nimiam *Aſperitatem* aut *Lævitatem*, *Tenacitatem* in chronicis præſertim morbis contingere ait, Cachexia, Hydrope, ſcorbuto, morbo Venereo: *Mollitiem* ac *Laxitatem* in hernis inteſtinali: Nimiam autem *Aſperitatem* atque *Lævitatem* frequenter contingere cenſet, quæ quam non facile cognoſcuntur: Credibile eſt, *inquit*, ubi aſperitas ac ſqualor aliis partibus evenit, conſimilem aſperitatem atque ſqualorem vaſis quoque meſenterii (adde & glandulis) evenire: Porro conjectat de aſperitate vel lævitate horum Vaſorum ex aſſumptis excretis, Si enim alimenta in dies aſſumpta lubrica atque lævia fuerint, quoniam meſenterium pertranſeunt, veriſimile fit ea conſimilem quoque lenitatem ejus vaſis imprimere: Similiter ſi diæta maximam partem ex cibis aſperis, amaris, acribus, ſuccique agreſtis conſtiterit, fieri vix poteſt quin dictis vaſis conſimilem qualitatem impertiatur: Ad eundem modum ſi excrementa alvi diutius retineantur & tamen liquida excernantur, magnum judicium nimiæ aſperitatis præbent: Etenim facultatem retentricem potenter roborat aſperitas: Contra ubi ſolida excrementa facile lubriceque excernantur, argumentum eſt conſimili lubricitate ac lævitate inteſtina ac meſenterium affici. Signa quoque ex urina de his affectibus petit, quæ ſi æqualis ſubſtantiæ appareat, ſine atomis fluitantibus, cum hypoſtaſi æquali, levitatem vaſorum inde arguit, Contra ſi ſubſtantiæ inæqualis ſit, cum bullis magnis & permanentibus, ac hypoſtaſi divulſa, nimiam iis in locis aſperitatem deſignari vult.

§. 17. Sabellæ Roland venter intumuerat cum dolore, Meſenterium totum, atque in eo Pancreas, tumore miro turgebat, cum infinitis tumoribus. *Vide tit. de ventris tumore.*

Observatio XXXI.

Colici dolores habituales ſedem habent in meſenterii plexibus nerveis: & ſpaſmodici ſunt ob materiem morbificam à cerebro in illos plexus tranſmiſſam.

Domina Ill. per multos annos *affectibus ſpaſmodicis obnoxia*, circa nonam graviditatis hebdomadam dolores acutos per plures dies *in lumbis & juxta hypogaſtrium* perſenſit, *qui mihi Colici viſi, &c.* Abdomine aperto inteſtina & ventriculus integra apparebant, uterus inſons, *In meſenterio* circa medium ejus, *ubi dorſo affigitur, atque majores nervorum plexus continet*, ſubſtantia laxior, & quaſi pluribus veſiculis inflata videbatur: hoc meſenterii loco, quia tumidior fuit, humorem aliquem doloris cauſam hoſpitari putaveram, aperiens vero deprehendi tantum membranas fuiſſe ab invicem ſolutas, nihil præter flatum continentes, qualis membranarum divulſio proculdubio inducta fuerat à crebris ſpaſmis, &c. *Vide l. 1. Titulo de convulſionibus.*

ſuffuſio efferveſcens, nervorum propagines fibraſque nerveas, quibus meſenterium innumeris ſcatet, corrugationibus valde moleſtis & dolorificis torquebit, cujuſmodi illorum affectio haud plane ceſſit, donec materies efferveſcens aut diſcuſſa, aut in cavitates inteſtinorum expreſſa, aut demum ſubacta fuerit.

Atque majores nervorum plexus continet] Porro, in quantum è meſenterio, ejuſque *Plexibus*, propagines fibræque nerveæ in ventriculi fundum, veſicam felleam, ductus choledochos, inteſtina omnia, & quaquaverſus in cuncta fere totius abdominis viſcera, denſiſſime protenduntur, idcirco dum materies colica in mineris ſuis efferveſcens, tormina & cruciatus ſæpe acerrimos ibidem ciet, una in partibus pleriſque aliis membranoſis ſpaſmi & contractiones convulſivæ aut dolorificæ ubique excitantur. Hic ob meſenterium primario affectum ſub umbilico dolor acerbus, quaſi pali affixi, aut terebræ perforantis ſpeciem præ ſe ferens, dein circumcirca in toto fere abdomine, propter inteſtina ſimul in diverſis locis varie diducta aut retracta, dolores vagi huc illuc excurrunt, atque ob fibrarum motus, tum in his tum in vaſis urinariis per turbatos, aut inverſos, alvus fere ſemper adſtricta eſt, & urinæ interdum ſuppreſſio aut paucitas ſuccedit, Quinetiam, duodeno, veſicâ felleâ, cum ductibus ejus atque ventriculi fundo, ſpaſmo affectis, eorumque fibris ſurſum tractis, vomitio crebra, cum bilis flavæ aut praſinæ rejectione copioſa, durante paroxyſmo ſubinde infeſtat.

In meſenterio, ubi dolor affigitur] In paroxyſmo Colico, doloribus ventris *Lumbares* atrociſſimi, in imo dorſo ſævientes ſæpenumero adjunguntur, qui certo à nullius inteſtini irritatione oriri poſſunt; Attamen facile erit concipere eos à cauſa morbifica in meſenterio conſita excitari, in quantum ſcil. nervi quidam inſignes lumbares meſenterii plexum nerveum maximum ingrediuntur; hinc ut non tantum ſpaſmi dolorifici per conſenſum ab una parte in alteram trahantur, ſed probabile inſuper ſit etiam Dorſi & Lumborum recrementa quædam hoc tranſitu in meſenterium derivari, atque aliquatenus ob hanc rationem Scorbuticos ventris torminibus & fluori ita plurimum obnoxios fieri: materies ergo morbifica, à capite per nervos in ventrem lapſa, nidos maxime idoneos in meſenterio reperiet; In quo ſcil. nervi plurimi & magni, eorumque plexus & diſtributiones valde inſignes habentur: Quare cum hæc pars valde ſenſilis, & humorum nervoſi generis affluxionibus plurimum obnoxia fuerit, Morbi colici ſedes merito ſtatuitur.

Affectibus ſpaſmodicis qui mihi Colici viſi] Motuum quorundam in abdomine convulſivorum, qui vulgo Hyſterici dicuntur, cauſas ſæpenumero in plexibus meſentericis latere olim oſtendimus. Porro, in iiſdem locis dolores Colicos interdum nidos ſuos habere tunc aſſeruimus, & ex obſervatione Anatomica ſatis ratum fecimus: Attamen non eadem, ſed nonnihil diverſa materies eſt quæ utroſq; ita diſpares affectus ſub eodem lare excitare ſolet, In paſſionibus dictis Hyſtericis, ſpiritus animales copula elaſtica onuſtos, ab invicem elidi, ſeu velut explodi, proindéque corpora continentia in motus irregulares ſeu præternaturales invita rapere alibi declaravimus: In doloribus autem Colicis, iidem ſpiritus propter materiem iis infeſtam & improportionatam irritari, proindeque ab invicem divulſi & diſtracti, fibras ſenſiles in corrugationes valde moleſtas agunt: quo ritu in doloribus Colicis hoc fiat paulo ſupra oſtenſum. *Willis Tractatu de Anima Brutor. parte 2. cap. 15.*

Membranas ab invicem ſolutas] Nam intra hoſce plexus nerveos pro mineris morbificis ſpatia ſatis idonea conceduntur, ut materies illic ſenſim deponi poſſit & manere, donec ad plenitudinem congeratur: deinde vero quia ſpirituum copias ingentes, ſupra quam in aliis quibuſcunque cellulis illic hoſpitari credimus, copula heterogenea iis accreſcens, in expanſiones graviores quaſi fomitem ſtruit, adeo ut ſpiritus intra hæc corpora exploſi, ea non modo inflent & dilatent, verum de ſitu elevent & attollant (velut cum ædificium à pulvere pyrio ſubvertitur) quare partes ſuprajacentes ſubito in tumorem efferuntur, atque appenſæ violenter huc illuc attolluntur: Ad hunc modum atrociores circa præcordia & viſcera convulſionum paroxyſmos ſæpenumero excitari, præter argumenta ex ratione petita, αὐτοψία prætere a comprobat. *Idem Pathol. cerebri cap. x.*

Observatio XXXII.

Ventris dolor in pareſin deſinens, ſalvis inteſtinis, ab acri ſero è cerebro manante, ea inſpaſmos ciente.

§. 1. IAcobus Spoerlin, (cujus hiſtoria extat lib. 2. de Paralyſi) ſeptuagenarius, alvo ſuppreſſa protinus colica torquebatur, quam bis intra novem circiter annos Pareſis brachiorum ſequuta eſt, ob quam minimi & auriculares in manibus digiti incurvi permanſerunt, &c.

Remota cranii olla, ac diſciſſa dura meninge plurimum ſeri ſubpallidi effluxit, quod in ſpatio inter utramque meningem continebatur: Hujus quoque plurimum in omnibus promanavit.

Bile dum vivebat ſenex iſte quoque abundabat, eam frequenter os ipſi amarie bat, atque aliquoties diarrhœa bilioſa magnam ejus copiam egeſſerat; quam primum alvus ſupprimebatur Colica affligebatur, quod quoque bili tribuebat; An ante bilis in cavum inteſtinorum effuſa tormentorum colicorum cauſa ſit præcipua, jam multis annis dubitavi, an bilis acrimonia ſua villos inteſtinorum inſtar medicamenti purgantis vellicans potius ad dejectionem irritet; Novi plures quibus eſt difficilior, qui quam primum bilis effluvium conſtipationi accedit quod nonnullis 5. aliis 7. die evenit, profitus, ſcybala copioſa, mox liquida, bilioſa, ſpumea, tandem mucoſa largiſſime egerunt, citra tormina moleſtiora: Colica verò hæc à purgantibus etiam mitioribus exaſperatur, curatu difficilior redditur, pareſis, convulſiones & apoplexia accelerantur, & non raro ægri præpropere enecantur: Quidam non infimi nominis Practicus, croci metallorum aliquot grana in petia ligata, decocto pro clyſtere infudit, quo injecto colicus terribili epilepſia correptus ſibi fruſtulum linguæ morſu præcidit, dinque

rigidus omni ſenſu & reſpiratione privatus jacuit: ab alio autem clyſtere, ex mero lacte cum pauxillo butyri, ad mentem rediit ac ſenſim convaluit. Soluta pertinaciſſima, huic morbo nimium familiari alvi ſuppreſſione, fæces excernuntur ſæpiſſime luteſæ, cineritiæ, & quæ bilioſæ ſint, nullo tamen cruore aut tamentis mucoſis inquinatæ, quod neceſſario fieret ſi ab humore acri, diu intra cavitatem inteſtinorum contento originem traheret, prout quotidie in dyſenteria evenire obſervamus, quamvis plerumque humoribus non tanta mora concedatur, quin potius crebris dejectionibus magno niſu continuo propellantur. Animadverti in aliquot monaſteriis plures, temperamentis prorſus diverſos, & quoſdam minime bilioſos, à colica iſta crudeliter affectos fuiſſe, quæ merito adſcribebatur vino, vel nimis auſtero, vel fumo ex tænia, ſulphure, biſmuto aliiſque concinnatis & accenſis imbuto: nam propinato vino ſalubriore, nulliſque inquinamentis propemodum venenatis adulterato, ſaniores vivebant, rariuſque cruciatus iſtos poſtea perpetiebantur: Quoſdam Colica bilioſa dicta affectos, nunc in dextro nunc in ſiniſtro, nunc in hypogaſtrio plurica tetigi tumores rotundos & obliquos inſtar farciminum, nullam certam & fixam ſedem obtinentes, quos itidem à flatibus intra portionem inteſtini coercitis ortum ducere merito credidi: In pluribus umbilicus, dorſum verſus retrahebatur. Iam tunc convulſivi quippiam inteſtina in hoc affectu pati, ac cauſam doloris extra inteſtina quærendam exiſtimavi: qua in re me poſtea amplius confirmavit, Exc. D. Willis in Pathol. nova cerebri: ipſa Pareſis colicæ ſuperveniens genus nervoſum valde affligi indigitat: Præ cæteris colicos iſtos juvant quæ convulſa laxant & ſpaſmi cauſam diſſipant: Novi quendam aliquot annos ſæviſſima tormina cum pareſi ſuſtinente, ſolo decocti ſaſſafras potu per tres menſes continuato, abſtinendo à vino, & ejurando omnia medicamenta, imprimis purgantia, à quibus ſemper pejus habuit, integram valetudinem recuperaſſe, qua adhuc fruetur. Vietor equidem bile abundabat, verum quoque humoribus ſeroſis acribus ſcatebat, qui plexus nervoſos meſenterii alluentes, profundiuſque ſe inſinuentes, vellicando ſpaſmo inteſtina affecerunt, & alvo pertinaciter occluſa, retentis flatibus & bile, atrociſſima tormina excitarunt, quoniam quoque ob dolores die noctuque excruciantes, vigiliaſque continuas ſimul aditus aquoſo latici ad medulloſam ſubſtantiam, in cervice ſuprimis, paratus fuit, Pareſis brachiorum poſt aliquandiu exantlata ſymptomata ſequuta fuit: In ultima ſenectute ratius Colicam experiebatur, quamvis colluvies ſeroſa non exhauſta eſſet, nam occipienti conſtipationi mature medebatur oleo amygdal. dulcium, aut butyro aſſumpto, & clyſtere anodyno infuſo. *Ioann. Iacob. Wepferus diſſertat. de Apopl. p. 386.*

§. 2. Puellus Illuſtri familia natus Pleuriticus, ultimis vitæ diebus ſæviſſima tormina patiebatur, quæ ſupervenientibus convulſionibus lethifera erant.

In cadavere vidi aliquot portiones inteſtini, Ilei præcipue, ſuperne & inferne rectiſſime conſtrictas parteſq; intermedias flatibus diſtentas, quas vix ulla vi vel ſurſum vel deorſum pellere valui. *I. Iacobus Wepferus Diſſert. de Apopl. p. 386.*

* *Sylvius de le Boe.*) Append. Tract. 8. §. 108. meminit contorſionis inteſtinorum & ventriculi hypochondriaca affectione laborantibus quandoque accedentibus, quam ait fieri à bilis in pituita viſcida hærentis acrimonia, quæ partes quibus pituita adhæret & agglutinatur mordicans moleſtiam illam, ac ſi contorquerentur, in ipſis excitat.

§. 3. Claudius Iuvenis fractus tandem partim acerbitate dolorum abdominis, xl. dies totos urgentium, nec ullam quietem concedentium: partim vehementia motuum convulſivorum, qui iis langueſcentibus ſucceſſere, animam cum reddidiſſet cœlo, Cadaver ejus apertum, deprehendimuſque inteſtina, quanquam cruciatu per tot dies acerbiſſimo fuiſſent afflicta, tamen integra & inculpata fuiſſe, nullamque cauſam tot dolorum fomitem in iis repertam, ſed *ubi ad caput ventum*, &c. *Vide hiſtoriam integram lib. 1. ſection. 8. obſervat. 13 ex C. Piſone.*

NOſtra ſententia eſt dolores pro colicis aut nephriticis habitos, convulſionem veluti quandam ſequi inteſtinorum, partiumque omnium quas inferior venter ambitu ſuo complectitur, inæqualiter facta & conſertim, ſed quæ ſequatur divulſionem ſeu contractionem peritonæi, ſive nervorum ſexti paris, vel in exortu proximo conterminoque iis partibus, vel in mediato & remoto, in principio ſcilicet, ſive capite ipſo. Nam mihi annotatum dolores eos pro colicis habitos, modo quidem tertianarum febrium declinationi ſuccedere, modo continentibus ſeſe immiſceri complicarique febribus, certe ita quarum aliquæ exacerbationes, ſed obſcuræ admodum, nec niſi valde attentis notabiles, eæque tardæ, per ſeptenarios quippe, & quandoque quaternarios, ut jure illæ continentium & homotonarum numero accenſendæ viderentur: Sedulo porro obſervavi ejuſmodi dolores in iis, quæ ſalubriter terminantur febribus, ſuperveniente vel ſudore largo & in pleriſque, ſed juvenibus, vel hæmorrhagia liberali quandoque, vel denique commutatione cum paralyſi ſolutos fuiſſe, aut etiam averſos prorſus. In aliis vero medicamentorum caput expurgantur frequenti uſu contra autem in febribus lethalibus obſervavi commutatos, partim cum epilepſia, partim cum lethargo, denique cum delirio, paralyſi & epilepſia ſuccedente verno tempore. Atqui non eſt omittendum ſæpe tertianas febres commutari cum continuis, licet obſcuris, quas fere comitantur ejuſmodi dolores valde pervicaces, qui permutantur pariter in commemoratos capitis affectus, quod obſervavi in Claudio Juvene, de quo ſupra in hiſtoriis. Poſtremo cum colicus facile commutetur cum memoratis illis capitis gravibus affectibus, tum omnium frequentiſſime cum paralyſi, Imo vero quartanarios obſervavimus hoc anno 1617. iiſdem doloribus ventri graviter exercitos. Quanquam autem eam doloris colici ſpeciem à flatibus inductam ſatis frequentem eſſe ultro fatear, tamen quos ante deſcripſimus dolores abdominis frequentiſſimos, & cum febre conjunctos, ac pro colicis paſſim habitos, etſi prima ſpecie iiſdem affines, longè tamen diverſos eſſe, aliamque à flatibus aut pituita vitrea, aut etiam Boreæ flatu cauſam habere, ſi attente penſitateque naturam conditioneſque doloris, concomitantia ſigna conſideramus, profecto reperiemus. Licet

namque

namque conveniunt omnes dolores cum vero Colico in extenſione & acerbitate doloris, partiumque diverſarum adjacentium ſympathia, in ſegnitie alvi nullis cedente medicamentis, in ructibus, in vomitu quoque, tamen non ſola ſumma inteſtini pars coli, ſitu proprio circumſcripta & ventriculo contigua dolet, ſed modo hæc, modo illa duntaxat abdominis pars, modo, & ut plurimum univerſum abdomen quantum quantum eſt, & diverſis temporibus hæc vel illa regio dolere primum incipit, ſive ima, ſive media, umbilico aut lumbis reſpondens, ſive denique lateralis: Nec vero venter univerſus diſtendi attollique & intumeſcere, ac carare ſuper coſtas, ilia & pubem, ſed contra potius percipitur deprimi, ſubſidere in ſe, unaque cum umbilico introrſum retrorſumque revelli, vel umbilicus lumbis videatur eſſe quaſi aſſutus, ut in ægro veluti exterebrato efformetur inſignis cavitas, haud abſimilis equino præſepio, eaque circumſcripta terminis prædictis. Denique, dolor, non tam diſtenſivus ſecundum epigaſtrii latitudinem, quam lacerativus, ſecundum potius ventris longitudinem ac profunditatem, & quandoque perforans ſentitur, ac ſi terebra pertunderetur pars dolens, quæ potiſſimum eſt umbilicus, etſi in quibuſdam doloribus citra febrem, latus perterebrari ſentiatur. Diſtenſionem porro ſecundum longitudinem potius inteſtinorum fieri, quàm latitudinem, ut fit in colico dolore à flatu, hinc intelligere eſt, quod longanon ſecundum longitudinem ita ſurſum revellitur & diſtenditur, ut non ſolum exitu fæces intercludat & flatus, ſed aditu glandem vel ſyphonem clyſteris prohibeat, ut niſi magna vi intus adigi poſſint. Ridiculæ enim operæ Pharmacopæorum, dum fruſtra immittere tentant clyſterem, cauſantur magnam vim flatuum ſyphonem ingreſſu interdicentium. Et magis ridiculi Medici qui iis credunt, cum per revulſionem potius ſurſum ſubſideat connivearque cavitas longanonis, non per diſtenſionem à flatibus: Confirmat id autem ructus familiaris hiſce doloribus, qui ſatis docet motum periſtalticum inteſtinorum, & flatus inclinationem ſurſum, ob interclusam penitus viam deorſum tendentem: facile enim eſt intelligere longanone ſecundum longitudinem diſtento, ſurſumque revolſo, parietes ejus in ſe conſidere, atque adeo cavitatem internam connivere. Itaque dolores hos pro Colicis habitos, non tam diſtenſionem inteſtinorum ſecundum latitudinem, ab obſtruente aliquo corpore & implente ventrem, præque copia divellente, quam convulſionem quandam ſeu diſtractionem ſecundum longitudinem conſequi veroſimile eſt: Nimirum cum dolor vehementiſſimus atque ſubitus, non tam intemperiei ſimplici undæque tribui poſſit, ut ſolutio etiam ſubita ſatis innuat, quam ſenſibili alicui ſolutionis continui ſpeciei, cum præſertim nulla cauſa inſigniter calefaciens aut refrigerans accuſari poſſit, ſive externa ſive interna: Alia autem ex parte ſolutio continui inteſtinis ſuperveniens, ſit vel exeſio eroſióve, vel vulnus ſeu diviſio, vel ſpaſma divulſióve: eroſionis porro, aut vulneris cum his doloribus conjuncti, nulla juſta ſuſpicio eſſe poteſt, cum & cauſæ ejuſmodi nullæ præſentes ſint, & ex excrementis, etiam ſoluto dolore, nihil tale conjici poſſit, Supereſt certe ut uni Divulſioni, tanquam cauſæ, dolores propoſiti referri debeant accepti, eique ſecundum longitudinem factæ, ut ex aditu inferne occluſo intelligere eſt: Nam qui ſenſus veluti perforationis percipitur, is ſane meo judicio non eſt à cauſa perforante illatus, ſed potius ab inæquali partium convulſione ſeu diſtractione, nam quia una magis quam alia divellitur introrſum ac retrahitur, atque major dolor obſcurat minorem, inde certe quæ maxime convellitur, illa quaſi perterebrari videtur, quod divulſio adjacentium minor quodammodo obſcuretur. Sed enim diſtendi poſſunt inteſtina vel per ſe, vel per ſympathiam, & ratione connexionis partium ſibi adjacentium, aut certe adnatarum; & quævis diſtenſio fieri poteſt, vel ſecundum totum inteſtinorum contextum, facta ſcil. per extremorum, ſeu finium diſtractionem, vel ſecundum partes: ex quibus priorem evidenter anguſtia totius ventris ferre nequit, longe impar inteſtinorum longitudini, corporis magnitudinem toties ſepties adæquanti. Itaque non diſtenduntur inteſtina ſecundum longitudinem totam & per extrema, ita ut involutio contextus eorum diſſolvatur, ſed fit ſecundum partes, ita ut ſuperiores quidem deorſum, anteriores autem retrorſum, inferioréſque ſurſum revellantur & ſæpe inæqualiter. Quoniam porro credibile vix eſt cauſam convellentem inteſtina ipſa univerſa afficere, & vero dolor fere lumbis inſtat urgetque maxime; atque alia ex parte non ſolum inteſtina afficiuntur, ſed partes omnes toto ventre inferiore contentæ evidenter eo afficiuntur (Nam ventriculus & veſica fellis manifeſte convelluntur, ut ex ructu fere aſſiduo & vomitu bilis colligere eſt: tum etiam veſica urinaria & uterus ipſe, ut dolor ad pubem manifeſte docet) Veroſimile eſt dolores prædictos ſequi affectus ſeu divulſionem, non tam inteſtinorum propriam, quam partis alicujus communis Inteſtinis cum cæteris omnibus membris Inferiore alvo contentis, cui conſentiunt ratione connexionis inteſtinorum tunicæ propriæ, una ſurſum introrſumque revelluntur. Et forte etiam non improbabile dictu eſt viſcera ipſa quodammodo convelli per convulſionem illius partis communis: nam id difficultas in ſpirando, comes memoratorum dolorum, per revulſionem quandam viſcerum ſurſum diaphragma prementium facta inſinuare videtur. Atqui certe peritonæum propagatum in meſenterium, ex anatomia omnium omnino viſcerum, & partium inferiore alvo contentarum eſt commune vinculum, imo communis membrana, ſi quidem eas omnes inveſtit involvítque, & cingit undequaque, ipſa ſcil. è lumbis exoriens, ſed propagata & diffuſa ad omnes omnino eas partes: Præterea nervi ſextæ conjugationis, è thorace egreſſi, omnibus omnino partibus inferioris ventris ſeſe communicant, & ad omnes propagines aliquot emittunt: Per ſympathiam itaque, ſive propaginum nervi ſexti paris, ſive peritonæi, convulſio omnium partium ventre inferiore concluſarum ſequi poteſt: facile enim eſt intelligere contractis in ſe præter naturam, vel ramis ſexti paris, vel peritonæo, adnatas iis partes neceſſario quoque convelli contrahique in ſe. Hæc porro convulſio, ſive nervorum, ſive peritonæi, ſine dubio fieri poteſt, vel in ipſo exortu nervorum quidem è thorace, peritonæi autem è lumbis: vel in ipſa radice, ſeu principio primo, h. e. capite ipſo, à quo ſcil. primam originem repetunt. Interim tamen ultro fateor dolores hujus generis, non ſolum contractionem communis partis ſeu vinculi, membranæ ſcilicet ac nervi prædicti, ſequi poſſe, ſed aliquas in ventre eſſe partes quæ eam contractionem violentam ſubire poſſunt, quæ trahat in ſui conſenſum reliquas toto abdomine contentas partes: nimirum experientia me docuit, ureteres, meatus quippe anguſtos quidem, ſed tunica forti admodum conſtantes, quoties in enitendo excludendoque lapillo valde laborant, contrahere ſe ſponte naturæ ita vehementer, ut univerſum, quantum quantum eſt, peritonæum, cæteraſque ei colligatas partes divellant contrahantque, non ſine atroci dolore: cujus violentæ contractionis conſequentis divulſionem utatum cum dolor totius abdominis ſit evidens argumentum, tum vero eam retractionem vehementem & violentam

violentam declarat manifeſte teſticuli reſpondentis uteri retractio tenta; ut in abdomine recondi totus videatur. Atque cum convulſio ille primo à nobis repetita ſit à nervis ſexti ſeptimive parium, vel à membrenis exortis è lumbis, & diſſeminatis in meſenterium atque peritonæum, haud dubium eſt certe eas partes ab humoribus è capite decumbentibus ſuique copia implentibus diſtendi convellique poſſe violenter, ſed maxime nervoſum genus: Etenim dolores propoſiti abdominis, partim febribus ſuperveniunt, quarum focus in viſcerum partiumque vicinarum vaſis hæret, quæque febres mutationes tempeſtatum ſequuntur, per quas ſerum in maſſa ſangvinis fervorem concipere poteſt; non aliter atque aquea pars vini leviter ebullire, & alias hæ febres ſudore copioſo, vel profuſa hæmorrhagia ſolvuntur, aut commutantur cum affectibus capitis graviſſimis, paralyſi, epilepſia, apoplexia, vel ſimplicibus vel mixtis & complicatis ejus generis affectibus: quorum affectuum capitis cauſam frequentem eſſe ſeroſam in eo colluviem multis obſervationibus demonſtramus: Partim autem iidem dolores ſequuntur ſubitas & inſignes temporum mutationes, ſed eas quibus ſerum ex habitu introrſum & conſertim detrudi conſueverit, cujuſmodi ſunt equilonia auſtrinis ſuccedentes; Et verò hos dolores urinæ copioſæ quidem, ſed tenues & aqueæ prorſus ſive præcedunt ſive comitantur, Ex quibus veroſimile eſt profecto, dolores quidem qui cum febre ſunt conjuncti, ſuboriri, quia quod ſerum vi caloris febrilis, aut vitalis, ſed ab ambiente, per mutationem conſtitutionis ejus commoti ſuſcitatique ebulliens, ſub ſudoris forma, vel urinæ affatim eruptuſum erat, id in caput elatum per vaſa ſoporaria, ex eorum finibus extremis exundat & efferveſcit, partim quidem extrorſum, partim introrſum: Ac extrorſum quidem ſecundum membranas, aut inter eas effuſum irruit impetitque vel principium nervorum ſpinalis medullæ, vel principium ſexti ſeptimive parium, atque alterutrum implet diſtenditque copia & fervore, & ſecum tum nervos appendicia, tum vero membranas pariter adnatas, Aut fervore depoſito deſcendens & decurrens ſiſtitur in lumbis, atque nervos inferioris alvi, & maxime originem meſenterii & peritonæi opplens, corrugat contrahitque, & ſecum revellit diſtrahitque quæ finibus adnaſcuntur membra, i. e. in quibus tandem terminantur & implantantur, inteſtina ſcilicet & reliqua in alvo contenta, eáque violenta contractione dolorem iis inurit: Introrſum autem & ad enimem vergens, ut loquitur Hippocr. h. e. in ventriculos cerebri irrepens ſerum, longe graviora ſoporiſeráque inducit ſymptomata & convulſiones univerſales, cum quibus dolores propoſiti ſolent commutari. Porro cum conſtitutum à nobis ſit convulſorios ejuſmodi inteſtinorum dolores cum febre conjunctos, ſero vel etiam muco in capite ſtagnanti & deſidi, vel jam defluxo in lumbos eſſe tribuendos, certè affectus graves, Epilepſis & alii, qui colluviei ſeroſæ, non diluviei ſunt effectus, inſinuant dolores prægreſſus abdominis, non depluvio ſeri in lumbos, ſed colluviei potius ejus adhuc ſtagnantis in capite referri debere: Quod & confirmat reſolutio brachiorum, quanquam decubitum ſeri ſequitur, quippe hæc cum dolores ventris ſedet, tum non aliter ſit quam humore à capite ipſo in nervos irruente, Eſt enim inopinabile ſerum nervorum in cavitatem gliſcere, niſi principium cavitatis capiti conjunctum ſubeat, cum per tranſverſa corpora membranoſa ſolidáque in cavitatem ipſam ingredi non poſſit, quanquam madeſcere extrinſecus poteſt quiſque nervus particularis ab humore inter membranas decurrente, propriam ſcilicet nervi & eam quam à particulari quoque membro accepit, ſed tum reſolutio perfecta non ſequitur. Quoniam igitur dolores abdominis ſedantur paralyſi ſuperveniente, Et paralyſis ab humore occupante cerebrum tantum fieri poteſt, (perfectam intelligo paralyſin) certe dolores abdominis non tam ab humore, qui decurrerit in lumbos, quam ab eo qui ante deliquerit probabile eſt fieri. Non negaverim tamen interim fieri poſſe ut dolores iidem iterum poſt paralyſin recurrant, ſed id fieri adſtruo duntaxat febre antea curata, iterum poſt unum aut alterum annum recurrente, Non inficias etiam iverim hujuſmodi paralyſin non ſemper perfectam ſuccedere, & fieri cavitate nervorum impleta, ſed duntaxat ſero duas inter membranas depluente, quod ſane ſenſus ſuperſtes indicat ſatis ablato motu, quod obſervare mihi contigit. Atqui quanquam ſerum adhucdum nervorum principia obſidens, per eorum corrugationem poteſt longe diſſitas, ſed tamen adnatas convellere partes, quæ tamen dolor vehemens ſæpe lumbos urget, verumque eſt illud, ubi dolor ibi morbus, haud dubium ſane eſſe poteſt partem ſerè capite in lumbos ſecundum ſpinam depluere, atquè convulſionem dolorémque membranoſo generis è lumbis exorto ad totum ventrem attinentis inferre: Ut ut ſit tamen de hac re, ad curationem parum refert, quia ſemper fontis ſeri ratio potiſſimum eſt habenda. Sed quæret aliquis 1. Si principium diſtendatur nervorum ſeu membranarum, cur poſticum, in quo illud latet, caput, alioqui acerrimi ſenſus, non dolet, una cum abdomine, perpetuo & quamdiu ſerum fervet, cum ſenſus integri vigeant, nec humor ſeniorium commune, ut in vehementi epilepſia invaſerit? 2. Si impletur à ſero fervente nervorum ſexti paris principium, quomodo ſenſus viget in ſuis propaginibus implantatis partibus abdomine concluſis, cum ſenſu in principio intercepto ramos eo deſtitui neceſſe ſit? An igitur quis ab aſſueta non ſit paſſio, nervorum initium à perpetuo aquæ, alias humoris lenis, contubernio, quanquam ab eo diſtenditur, non dolet? nam cum aqua à cerebro, metropoli humidi, ſcaturiens continenter alluens nervorum initium, hoc certe nullo negotio & ſine dolore diſtendi aut contrahi per aſſuetudinem poteſt, quippe & præſertim cum ejus ſenſus ab aquæ ſive frigore ſive humiditate neceſſario hebeſcat & prope obtundatur: Cujus ſigna ſunt, & quod in inferna & poſtica parte cerebri, quanquam ſecundum eam decurrant omnes fluxiones, tamen nullus unquam ſentitur dolor, & hemicraniæ poſticæ infrequentes ſunt, niſi quando ab aque magna vi collecta & fervente univerſales inſtant convulſiones, ut in hyſtericis vulgò habitis. Contra autem dolor in fine nervi, tam ob contractionem propriam, quam ob divulſionem ſubſtantiæ, cui nervus implantatur, quæ quia minime aſſueta eſt, ea certe dolorifica omnino eſſe debet, aut certe membranæ externæ, quam à quaque parte nervi ipſi repetunt, quæ alioqui non ſola aqua allui, ut interna nervi ſubſtantiæ & principio conjuncta. Ad alterum dubium, Non eſt forte inopinabile animalem ſpiritum, ſentientis animæ vectorem, per aquam in principio nervorum ferventem trajici, trajectúmque illuſtrare omnes nervi appendices, ad extremam uſque fibram parti inſertam doleat: Sed melius etiam reſponderi poteſt, Partes circa ventrem dolentes ſpiritum animalem per nervos, qui ab ipſa ſpinali medulla & lumbis exoriuntur, admittere & excipere, diverſos ſcil. à propaginibus ſexti ſeptimive parium, quorum affecta ſunt principia. *Carolus Piſo loco citato.*

Sed ubi ad caput ventum, &c.] Ut Colicam ex humoris cerebrum & partes nervoſas irrigantis vitio oboriri concedatur, attamen haud iſto modo quem *Clar.* Piſo deſignavit, pathemata iſthæc dolorifica

excitari

excitari putamus. Quippe nec in Peritonæo morbi ſedem, nec intra ἐγκέφαλον cauſam ejus primariam ſubſiſtere putamus: Nam quoad hunc, etſi materiea morbifica in capite, juxta nervorum origines aggeſta, quandóque in partibus longe diſſitis motus convulſivos, ſpaſmos & ſtupores producat, attamen in dolore (qualis ſolet eſſe Colicus) valde atroci multo ſecus habet: Quippe ad hunc, qui ſemper à ſolutione continui procedit, excitandum requiritur ut cauſa dolorifica, ſive objectum improportionatum ipſi membro affecto, aut ſaltem ejus parti, aut portioni cuidam infigatur, Nec enim ſufficit dicere Convulſionem à cauſa remota, ac inde dolorem à convulſione procedere: Quippe licet dolor ſæpe motus convulſivos, attamen hi iſtum per ſe ſaltem permagnum & diu perſeverantem minime producunt: Quapropter in dolore Colico materies fibras ſenſiles diſtrahens, & ab invicem divellens, proindéque in corrugationes dolorificas irritans, haud uſque in cerebro commorari, verum exinde per ductus nerveos verſus inteſtina deſcendens, alicubi in eorum vicinia, juxta partes dolentes congeri, & ſubinde, vel ob plenitudinem ſponte turgeſcens, vel cum alio humore effervescens, morbi iſtius paroxyſmos inferre videtur. Mineram vero Colicam à Peritonæo rejicimus, quia membrana hæc cum admodum tenuis, ac vaſis paucioribus & tantum exilibus donata ſit, nec magnæ humorum affluxionis capax, neque ipſa, ut convellatur, viſcera ſubſtrata comprimendo aut contrahendo in dolores urgere poſſe videtur: Materies autem morbifica à capite, per nervos in ventrem lapſa, nidos maxime idoneos in Meſenterio reperiet, in quo ſcilicet nervi plurimi & magni, eorúmque plexus & diſtributiones valde ſenſiles habentur. Quare cum pars hæc valde ſenſilis, & humorum nervoſi generis affluxionibus plurimum obnoxia fuerit, Morbi colici ſedes merito ſtatuatur.

* Quod ſpectat ad *Car. Piſo*'s obſervationem, qua probare nititur *Colici doloris* cauſam omnino in cerebro hærere, eo quod ſeroſa colluvies in capite cujuſdam ab eo morbo defuncti reperta fuerit; Dico ſerum illud in ἐγκέφαλον aggeſtum illius morbi cauſam remotam, & antecedentem, ac minime conjunctam fuiſſe; Enimvero probabile eſt ab ipſa prima ſcaturigine ſeri ſuperflui, & acris portionem quandam ductu nervoſo, in Abdominis plexus nerveos deſcendiſſe, ibidemque affectionis colicæ mineras conſtituiſſe: Porro, licet materies morbifica illic prolapſa, præ tenuitate partium, & exiguitate nidorum raro oculis conſpiciatur, attamen talem hujus morbi inveterati, & atrocioris facti mineram, non ita pridem fœminæ Illuſtris cadaver aperiens (*Obſerv.* 31) in meſenterio plane vidi & palpavi. *Willis parte 2. tract. de Anim. Brut. cap.* 15.

Poſt febrem tertianam] Diſpoſitio Colica febribus intermittentibus diuturnis, & continuis male judicatis frequenter ſuccedit, in quantum ſcilicet nerveus liquor inſigniter vitiatus recrementa plura congerit, quæ in abdominis plexus, quaſi receptacula magis patentia, altius deponuntur: Ob hanc rationem febris epidemica aliquando increbuit, cui Colica velut ſymptoma pathognomonicum adjungebatur: Hinc Scorbutus diuturnus ac ingraveſcens, quatenus liquorem nerveum pervertit, etiam colicam acceſſit. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIII.

Ventris dolor & ardor à cauſa in thorace latente.

ANnus 1589. fatalis fuit *Hieronymo Capivaccio*, *cujus inferioribus* apertis ventribus, quos ipſe phlegmone laborare crediderat (ſolo contra naturam thorace conſtituto) naturaliter ſe habebant, Diaphragma enim ad latitudinem pollicis elatum, Venæ aterrimo conſpicuæ ſanguine: dexter Pulmo lividus Pericardium uſitato craſſius, Cor ipſum tumentius.

Ubi varie de cauſis controvertentibus, illius placuit ſententia quæ, Hipp. & Galeno præſidibus, hæmorrhoides à morbis præſervare, ſupervenientes ab iiſdem liberare, impeditas contrarium facere decidebat. Per annos enim aliquot ſuppreſſas mariſcas non excitarat, unde qui continuo motu calet thorax imbecillior, in ſui ut perniciem melancholicam attraheret humorem effectum eſt. *Ex obſervationibus Ieſſenis à Ieſſen.*

I*Nferioribus apertis ventribus quos phlegmone laborare crediderat*) An ergo verum illud, *Ubi dolor ibi morbus*; Ubi Calor ibi morbus? Salva res erit ſi dixeris ſanguinem qui κατ' ἔξοχήν ad hæmorrhoidales venas ferebatur, in vaſis hypochondriorum & abdominis concluſum, aliquandiu citra concretionem latuiſſe, ibi phlogoſin concepiſſe ac ardoris ſenſum intuliſſe. Eundem anadrome facta in vitalem regionem, vaſa pulmonum, pericardij, diaphragmatis & cordis impleviſſe, ubi diſſecto cadavere deprehenſus eſt. Omnino enim, *inquit Sennert Pract. lib.* 3. *pag.* 3. *cap.* 2. pectoris cum hæmorrhoidali arteria magnus conſenſus eſt, quod truncus ex quo arteria oritur à corde deſcendens, in primo ſtatim exortu intercoſtales ramos propagat; hinc hypochondriaci de pectoris doloribus conqueruntur, materia per dictos ductus in muſculos thoracis effuſa.

Observatio XXXIV.

Ventris dolor à vitio in peritonæo, omento, meſenterio, inteſtinis, cyſtifellea &c. 1. *A ſcirrho in pancreate, ſteatomatis in meſenterio* 2. *Ab omento ſemi-corrupto, Inteſtinorum diſtenſione.* 3. *A Steatomatis venis pancreatis & meſenterij adnatis.* 4. *A Pancreate duro & ſcirrhoſo.*

§. 1. Puellus ſeptennis doloribus inteſtinorum diu obnoxius fuit, & lumbricis laborare credebatur. Peritonæum erat nigricans, putridum, Omentum & Meſenterium ſine pinguedine, Inteſtina flatibus diſtenta, Ileon flavebat: cyſtis felle tumida, &c. *Vide tit. de Febribus.*

§.2.

Pancreas affectum graviſſima ſymptomata, ceu Lienem, proferre ſolere, ut vigilias contumaces, leipothymiam, convulſionem, Epilepſiam, & in fœminis paſſionem hyſtericam, qualia exempla notavit *Highmorus* capite de Pancreate.

§. 2. Nuper in cadavere Heroinæ mulieris, Principis Luxemburgicæ, annos lxij. natæ, offendi Pancreas ſcirrhoſum & induratum inſtar cartilaginis, proptereaque Liene carebat, cujus veſtigium unguis latitudine, ſiniſtro latere ventriculi oppreſſum erat *Idem. ibid.*

§. 3. Cadaver monachi me præſente apertum, de quo ſuſpicio inter Fratres oborta erat, à corrivalibus oblati veneni, quippe clyſtere communi injecto, ſtatim de dolore Coli & partium vicinarum conqueſtus, ardorem acutiſſimum ad extremum uſque ſpiritum ſuſtinuit.

Sed in aperto cadavere nullum veneni comparuit veſtigium, Hepar vero inflammatum viſebatur gangrænaque correptum, quæ labes & vicina inteſtina infecerat, & dextrum hypochondrium nigerrimo colore totum occupatat: ventriculus ſanus, niſi ea parte qua epar reſpiciebat, ibi eodem modo nigricabat: Verus igitur Monacho malum videbatur, quod per clyſterem injectum inflammatis inteſtinis irritatum citam mortem attulit. *Th. Bartholinus obſ. xcvj. centur. iij.*

Uxor N. intolerabili ventris cruciatu per intervalla exacerbari ſolito diu affligebatur, cujus nec cauſam ſatis aſſequi poterant exercitatiſſimi Medici, nec vehementiam ulla medicamenta mitigabant: unde iis fere contenta quæ cordis vires reficiunt, unicum levamentum fortiſſima compreſſione abdominis, qua Hepatis regio eſt, percipiebat, cujus gratia faſciis initio utebatur: has tamen ſiniſtro latere, quanquam ſuppoſitis culcitris, diu perferre non poterat, quod eas, ſi juvare debuiſſent, arctiſſime conſtringi oporteret: Tam vero immanis illam interdum paroxyſmus invadebat, ut quamvis eſſet modeſtiſſima matrona, doloris tamen crudelitate victa, in pavimento corpus volutaret, quo etiam vires quotidie imminutæ, & ipſa maele confecta tandem expiravit.

Cadavere diſſecto, dictu mirum, nulla viſcerum labes oculis obſervata, ſed Hepatis cavo tumor adnatus conſpiciebatur, ovum anſerinum magnitudine æquans, qui proprio folliculo materiam adipi concretæ, ſeu glandulæ molliori ſimilem continebat: verum ſcilicet Steatoma, quale in meſenterio & pancreate ſæpius naſci ſolet, in viſcere autem ſanguineo, abſceſſibus ex inflammatione cæteroquin frequentius obnoxia, rarius obſervatur. *G. H. Velſchius Epiſagm. Obſ. lxv.*

QUæ doloris in abdomine acutiſſimi cauſa? Nam multitudinem nervorum per tunicas hepatis diſperſam, quam ſuo exemplo produxit *Ebnzaar* l. 1. l. 2. t3. c. 4. anatome redarguit: duos tantum exiguos à ſexto pari derivatos oſtendens, quorum cauſa nec Jecur extra ponderis moleſtiam quandam multum ſentire creditur, nec in tuberculis illius & abſceſſibus dolorem ullum animadverſum *Fernelius* memorat lib. 6. parth. cap. 4. Nos bilem conjicimus, tumore vias obſtruente aut comprimente, diutius veſicula retentam, ipſaque mora acriorem & malignam redditam, ingentes illos cruciatus genuiſſe, ſi quando copioſior ex intervallis in inteſtina effunderetur: Nec enim alia fortiſſimæ compreſſionis ratio videtur in abdomine fuiſſe, quam quod eruptionem illam nonnihil cohibere conſueviſſet. *Idem ibidem. Riolanus* tamen hæreditatem nervorum amplificavit, ulteriúſque quam par erat (ſcilicet in ipſum Hepatis parenchyma) illorum fines produxit eóque nomine Galeno litem intendit, *Scribit*, inquit, *Galenus 4. de uſ. part. cap. 13. exiguum ſenſum epati attributum fuiſſe ſimilem plantis, ut diſcerneret utile ab inutili, Et alibi (3. de loc. cap. 3. & 4.) nervulum ullum ne quidem in parenchyma Hepatis demergi, ſed in membranam diſpergi, ideoque ſolo gravitatis ſenſu frui, Attamen nervulos duos inſignes venam Portam comitari vidi, & ſubire ſubſtantiam ipſam Epatis, cujus dolores ſunt acutiſſimi, non tantum ex ſenſu membranæ, ſed etiam ipſius parenchymatis.* Quibus conſtat velle eum nervos in Hepar, una cum porta ingredi: oportet itaque ſimul in communem capſulam recipiantur: Id autem ſententiæ illius, qua vel nervorum eorum in parenchyma diſtributionem aſſerit, vel Galenum (quod Epar obtuſi ſolum ſenſus particeps eſſe voluerit) erroris inſimulat, male admodum patrocinatur. Ego ſane frequenti ſectionum excarnatione edoctus, id vere teſtari, poſſum nullum extare nervuli cujuſpiam extra capſulam communem in hepatis parenchymate veſtigium: Eóſque qui illam ingreſſi ſunt, nuſpiam foras in parenchyma prorepere, verum omnes, vel in capſulæ ipſius ſubſtantiam vel, in pori bilarii tunicam, terminari: ideoq; Riolanum deſerens in Galeni ſententiam plane abeo, fieri enim non poteſt ut pars merè ſimilaris, nervísque omnib. deſtituta, ſenſu acerrimo fruatur. At enim dolores Epatis, inquit ille, ſunt acutiſſimi: Dictum verò oportuit quibus indiciis ipſi conſtiterit dolores ejuſmodi ad hepar, non autem ad partes vicinas pertinuiſſe: vel ſaltem certiores nos feciſſet quoſnam morbos præcipue dolores illi comitarentur, ut inde palam fieret num Epati ineſſent necne: Dum autem indefinite rem exprimit, ſuſpicio facile ſuboritur eum rei hujus minime gnarum in generalibus verſari maluiſſe. In hepatis quidem inflammatione adeſt dolor quidam gravativus in dextro latere: acutum autem dolorem in hoc morbo contingere, medicinam facientibus nondum compertum: Et ſi forte aliquando dolores ſolito crebriores perſentiantur, poſſunt ſane veriſimiliter partibus vicinis condolentibus attribui, nimirum hepatis ligamentis, aut diaphragmatis parti illi cui hepar mediante ſuſpenſorio lato) arcte annectitur, aut peritonæo nothas coſtas in dextro hypochondrio inveſtienti, aut denique ipſi tunicæ & vaſis Epatis: quanquam haud parum dubito num dolor acutus adeo poſſit tunicæ vaſiſque Epatis obvenire. Sæpe quidem comperi dolorem Colico non abſimilem Ictero præcedaneum eſſe atque eum interdum ſubſequi: Differt à Colica vulgari, quod ultra cartilaginem enſiformem, ad ipſius ſterni fere medium, protendatur, imo vero ad ipſas claviculas nonnunquam pertingat, diffunditur etiam ad hypo-

hypochondria, aliaſque compiures abdominis partes omnibuſque fere iis in locis dolor hic mordax ac lancinans perſecuitur: adeſt inquam dolor exquiſitus nulla febre comitatus, & ad enicæ morem corpus arctè conſtringit. Licet autem obſtructio Hepatis poſſit eſſe quadantenus dolorum horum acerrima cauſa, Hepar tamen eorum ſedes eſſe non poteſt, quoniam ad loca ab eo longe diſſita exporrigontur: fortaſſis & colon interdum doloris hujus nonnihil particeps fuerit: Ventriculus autem præ cæteris partibus omnibus ægre eſt, uti & peritonæo, qui nothas coſtas obtegit, unde etiam crediderim membranas ſubtus ſternum poſitas invadere: Sæpe mihi moleſtus fuit hic dolor, præſertim ab uſo opii, imo vero aliquando epotis duabus ſolum diacodii drachmis, iiſdem malis dilaniabar: attamen vini albi frigidi amplius frequenſque hauſtus opem mihi præſentaneam attulit: medelam etiam huic ægritudini afferunt Enemata aliaque medicamenta Ictero convenientia: Num doloris hujus para aliqua ipſi epati inhæreat, ego quidem ambigo ſin autem ita fuerit, mihi tamen certum eſt eam tunicæ ejus aut vaſis, quæ nervis prædita ſunt, acceptam referendam eſſe, non autem parenchymati, quod iiſdem deſtituitur. Nervi iſti in Epate ſimiliter atque arteria epatica diſtribuuntur, Spargunt nempe exiles fibrulas in capſulam communem, obviaſque pori biliarii radices: planeque ad capſulæ communis normam dividuntur, ut toto ductu prædictis jam vaſis ſerviant. *Gliſſon Anat. Epatis cap. xxx. unde hæc afferre libuit ad illuſtrandam tecmarſin dolorum horum: De Nervis autem Epaticis vide oculatiſſimum Th. VVillis Anatom. cerebri cap. xxvij. p.m.281.*

§. 5. Scotus quidam Nobilis, juvenis robuſtus, annos agens 35. poſt labores militares atque equitationes diuturnas, caſuſque aliquos ex equo, modo in ſpinam dorſi, modo ſupra abdomen, frigora etiam perpeſſus, diu & multum de valetudine conqueſtus, citra decubitum tamen, donec tandem doloribus victus ſeſe lectulo committere coactus, per ſex menſes miſere afflictus eſt: Doloris ſedes erat in hypochondriis, lumbis & toto abdomine, poſtea etiam in coxis, cum totius corporis proſtratione & laſſitudine: Nauſea perpetua, vomitus frequens flavæ bilis, poſtea etiam atræ, illarumque per alvum ſubinde excretio, febris quoque urgebat aſſidua, Pulſus durus, vibrans, urinæ bilioſæ, ſitis inexhauſta, proſtratus appetitus, vigiliæ aſſiduæ: Supervenit poſtmodum tumor circa nothas coſtas ſiniſtri lateris verſus os xiphoides uſque prominens: quo paulatim & cum acerbiſſimo & punctorio dolore excreſcente tandem illa durities longe lateque ad totum ſtomachi fundum fuit diffuſa, atque ita miſerum excercuit ut dorſo ſemper incumbere cogeretur, cum alioquin in neutrum latus poſſet corpus flectere: Sicque miſere excarnificatus, tandem frequenter ſyncope prehenſus fato conceſſit.

Diſſecto cadavere, primum ſe obtulit Epatis lobus orificio ventriculi poſteriori ita affixus, uti & diaphragmati nothiſq; illic coſtis, ut nonniſi fruſtulatim inde evelli, ſecarique potuerit portio hæc illius nigricans, ex inflammatione forte quæ præceſſerat, cum reliquum Hepatis parenchyma rectè & bene ſe habuerit: Deinde cum pyloro induruerant rotum pancreas & meſenterium inque molem ſupra modum latam, longam & craſſam excreverant, multumque ponderantem, unde chyli tranſitus ad Hepar penitus erat interceptus, viaque hæc occluſa. Ex quo & credebamus factum ut diſſecto cadavere nullus omnino ſanguis è venis effluxerit, etiam majoribus, ne arterioſus quidem, & qui in illis adhuc continebatur, erat paucus, niger, torridus, & nonniſi per grumos oblongos veluti concretus, ita ut ab iiſdem vaſis, atque etiam ex ipſo corde digitis extrahi potuerit: In idem corpus ſcirrhoſum concreverat (quod pene fidem ſuperat) venæ cavæ truncus, nulla ejus cavitate conſpicua, toto eo ſpatio quo à ſima jecoris parte ad ejus divaricationem, circa os ſacrum deſcendit: uti quoque alii adenes & ipſe adeps, qui fulciendis magnis vaſis ſubſternuntur, à media regione thoracis, ſecundum ſpinam dorſi, in tophos induruerant, omnibus iis partibus in unicum idemque corpus ita coagmentatis ut unicus ſcirrhoſus tumor concretus videretur: Durities autem erat albo flaveſcens, ex qua, cum contrectabatur, purulenta materia nunc craſſior, uti ex ſteatomate; nunc tenuior, velut ex meliceride: nunc ichoris inſtar profluebat, atque in hanc materiam durities hæc hinc inde convertebatur: Præter has inevitabilis mortis cauſas, accedebat pulmonum vitium, qui quaquaverſum multo purulento ichore repleti & diſtenti erant, illiſque diſſectis inde copioſe diffluebat, adeo tunc flacida & collapſa reliqua eſſet Pulmonum ſubſtantia. *Platerus Obſervat. lib. 2. p. 471.*

§. 6. Narrabo morbi unius hiſtoriam, ut ſitis deinceps cauti alieno exemplo: Adoleſcens quidam dolore ſimili colico cruciatur: Medici primæ notæ clyſteribus, litu carminante ſumpto & dato mithridatio illum percurant; Decimo die vocatus cum jam pacatiora viderentur omnia, in iiſdem remediis perſiſto, jam per cubiculum deambulantem relinquebam, cum me diſcedentem clinica revocat, reverſus inveni mortuum, os illi erat plenum pure, unde facile colligi, præter meam & Seniorum Medicorum opinionem, repente fuiſſe ruptum abſceſſum.

Diſſecto cadavere, inveni circa cava Jecoris incredibilem puris quantitatem, tam putridi ut nemo aſſiſtentium fœtorem potuerit tolerare.

C*irca cava Jecoris.*] Inflammatio partis cavæ mentitur colicum dolorem, ut gibbæ pleuritidem: Diſtinguitur vero phlegmone partis cavæ à dolore colico, 1. quod hic raro febrem habeat conjunctam

ctam; 2. quod perpetuo & vehementer ſinguitiant, Quibus enim Jecur parte cava eſt inflammatum, urgeat inappetentia, ſitis inexhauſta, vomitus ſinceræ bilis. 3. Quod ſub dolore colico alvus ſit adſtricta, diarrhœa vero ſolet conſequi inflammationem partis cavæ, eáque ut plurimum lethalis. 4. quod clyſtere carminante dolor colicus ut plurimum demulceatur, qui intenditur inflammata jecoris parte cava *I. Riolanus pract. ſect. 3. Tract. 2.*

§. 8. Cadaver ſectum, quòd hepar uſque adeo magnum habebat, ut infra umbilicum deſcenderet, totam anteriorem hypogaſtrii partem occupans. Dolebat æger anteriore ventris parte. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

Observatio XXXVI.

Ventris dolor à Pororum choledochorum ſiccitate. 1. A meatus cyſtici coalitu, ac bilis in cyſti cohibitione. 2. Ob cyſtin lapillis refertam & hepatis vitium. 3. Ob calculum cyſti impactum, in fœmina quæ ſerpentem ventre geſtare credebat. 4.

§. 1. Pororum choledochorum ſiccitas, qua inſtar chordæ corrugantur ſolidæ, bilis evacuationem in inteſtina impedit, inde ſæpe colici dolores. Exemplum habet Argenterius lib. 4. aph. 62. *Vide tit. de Ictero.*

§. 2. Aprilis 18. 1669. diſſecui puerum 8. menſium, qui primo partus tempore ejulatu horrendo, ſemper, dies noctéſque durante, valde moleſtus omnibus, imprimis parentibus, fuerat: Adfuere ſæpius Epileptici motus leviores. Tuſſis aderat continua, gravis, Excretiones alvi frequentes, erant materiæ ſpumoſæ, nigricantes, vomitus aſſumptorum continuus.

Venter apertus, bilis liquidioris quantitatem magnam adeo exhibebat, ut etiam repleri ea dicere licuerit: veſica fellea excedentis erat magnitudinis, & hinc ex diſtenſione ea præternaturali poroſa admodum, adeo quidem ut etiam tranſſudationem bilis, per poros tunicarum in cavum ventris, manifeſto obſervare poſſemus, cui & cumulatio bilis in cavo eodem & color ille flavus, quo non tantum membranæ vaſáque veſicæ huic adſita, ſed etiam inteſtina ipſa ſupra modum imbuta conſpiciebantur, originem debent. *In ductu bilarii cyſticocoalitio* ſatis evidens occurrebat, propter quam & bilis deſcendere, & ſtylus per foramen, in duodeno notabile, intromiſſus aſcendere prohibebatur. *G. Blaſius obſervat. Med. part. 2. obſerv. 4.*

Doloris vehementia ventriculo putnit adſcribi turgida enim cyſtis contactu ſuo eum adeo calefacit, ut interdum exurat, dum ibi bilis accenditur. *Riolanus Ench. Anat. l. 2. c. 25.*

§. 3. Socrus D. Paſſart frequenter colico dolore tenebatur, eóque valde crudeli: Ad hepar illum referebant; ea *mæſta* perpetuo videbatur, tandem incidit in febrem continuam: dolor totam partem dextram occupabat: A jecore id omnino eſſe autumabant: Nulla re juvari potuit, nono icterus κατοχὴς.

Aperto cadavere cyſtis fellis lapillis plena eſt reperta, Hepar albicans. *Ballonius Paradig. 197. Epidem. lib. 2. p. 253.*

§. 4. Mulier quædam ætatis 61. ann. uxor ſutoris cujuſdam Uracenſis, & multis annis de atrociſſimis, quos per intervalla ſentiebat in abdomine, doloribus conqueſta, cum quodam die maritum comitem habens, negotiorum cauſa proximum pagum peteret, inter eundum iiſdem correpta doloribus, alvi exonerandæ gratia ad arborem multis virgultis circumſeptam, non procul ripa fluvii ſtantem, conſidere coacta fuit, Interea maritum viam proſequentem, ſubito magno clamore vocat, ſéque viperam per alvum rejeciſſe conſtanter affirmat, qui accurrens, facto ſtrepitu inter virgulta, viperámque (quæ proculdubio ibidem loci delituerat, prout exitus hiſtoriæ docebit) in fluvium ſeſe immergentem videns, mulieri poſtmodum majorem fidem habuit, præſertim cum jurato omnibus rem ita ſe habere affirmaret. Cum autem ventris tormina etiam poſt excluſam, uti opinabatur, viperam non remitterent, ſed per intervalla iiſdem ut antea paſſionibus recurrerent, aliam adhuc vivam viperæ prolem in ventre domicilium habere firmiter ſibi perſuaſum habebat; hancque farciminis inſtar ſæpe per inteſtinorum contubernium circumgyrari ajebat, quam licet interdum manibus apprehenderet, ſtatim tamen rurſus iiſdem ſe ſubduceret, & evaneſceret, nec ullis rationibus, ut contrarium ſtatueret, flecti potuit: Affectus iſte cum miſeram (quod aliquoties vidi & obſervavi) invaderet, ambabus manibus ventrem comprimendo, pedibúſque tremendo tanto clamore & ejulatu ædes replebat, ut etiam extra eaſdem in vicinia longe exaudiri potuerit: firmiter credendo dolorem hunc immaniſſimum, & lancinationem inteſtinorum à vipera veneno emiſſo excitari, fidémque adſtantibus hoc ipſo conciliabat majorem, dum diceret ſe ſæpius vexari his tormentis cum eſſet jejuna, quamprimum autem lac tepidum hauriret, vel juſculum ſorbillaret, aut panis

fruſtulum comederet, venenatam in ipſius ventre hoſpitantem beſtiam placari, doloremque exinde mitigari, præſertim cum ſedato illo munia domeſtica rurſus obire poſſet. Multi ſuper hac re variis opinionibus diſtracti; quidam Uteri ſymptomata, alii Lienis affectum; nonnulli Colicam bilioſam accuſare ſolebant, Reliqui neſcio quid morboſi apparatus in abdomine deliteſcere arbitrati, ſinguli ſuo, tam Medici (à quibus paſſim conſilia & auxilia emendicata & efflagitata fuere) quam Empirici, ut & alii in conſilium adhibiti, viventes judicio, non excluſis, ut ſæpe fieri ſolet, ex hoc medicantium conſortio aniculis, quæ malum Dæmoni & ſagis adſcribebant, Aliæ certo viperam adeſſe, quam ſibilare & cantillare audirent, hariolabantur. Durante vero per xxx. annorum curriculum hoc atrociſſimo affectu, multa, (quamvis etiam interdum inepta) à multis pro exturbando hoc peregrino, uti opinio ferebat, hoſpite, adhibita fuere remedia: ſed tot aſſumptorum, quibus ferme enecta, pertæſa (cum etiam omni argentario deſtitueretur præſidio ægrota) rem totam Deo & naturæ commiſit, nil quicquam medicaminis porro aſſumendo: Tandem ſub finem vitæ *Hydrope* correpta fuit, unde dolorem priſtinum jam in totum ſopitum eſſe, nec quicquam viperæ motu ſe amplius perſentire ajebat. Cum autem affectum Hydropicum naturalem, & interdum etiam curabilem ex fœmina quadam (& me à Chirurgo per paracenteſin in umbilico factam, eductiſque duodecim circiter in hujus abdomine reſtagnantis laticis menſuris feliciter curata adhuc ſoſpite) intelligeret, me rurſus in conſilium vocavit, ventriſque apertionem urſit: Renui propter virium imbecillitatem, & quod umbilicus ipſius non, uti præfatæ mulieris, aqua plenus tumeret; Iraque medicamentis hydrogogis, & veſicatoriis pedibus applicandis, nec non aliis rem moliendam & expediendam eſſe prædixi: Ultro citróque habito ſic ſermone, opinionémque confirmante Chirurgo, rem omnem meo arbitrio commiſit: Hinc curationem medicamentis, affectum hunc proprie reſpicientibus, aggreſſus, ventrem ſucceſſive omni aqua exoneravi, detumeſcentibus etiam, veſicatoriorum ope, pedibus; ſed brevi ægrotæ gaudio, quæ jam perfecte ſe curatam putabat & prædicabat: Recrudeſcente enim malo, abdominéque aquarum copia aucto, tandem exantlatis tot annis, incredibilibus dictu doloribus mortalitatem exuere coacta.

Facto ſic dolorum vehementium & calamitatum ingentium fine, amicis & cognatis de certitudine hujus affectus ſollicitis, ut cadaver aperirem obnixe rogarunt, quod etiam pie defuncta, adhuc in vivis, me monendo ne intermitterem urſit: quorum precibus ne deeſſe viderer, cum & ipſe ſummo deſiderio cauſam tam diuturni & chronici affectus reſcire teneret, rem ſtatim miniſtrantibus duobus Chirurgis expedivi: Et cum venter aqua plenus tumeſceret, eandem per canalem ad ſex menſurarum complementum eduximus.

Poſtmodum aperto decenter cadavere, inſpectiſque viſceribus, omnium primo *Pulmones utrinque coſtis adhærentes, totos purulentos & plenos tuberculis nigris & cæruleis invenimus. Hepar grande* & multis in locis *durum* apparebat. Veſicula fellis autem (hic latebat anguis in herba) hoc quem depictum vide *calculo*, infarcta erat, in cujus ſuperiore ductu verſus Hepar, ſupra dictum calculum, reliqui minores, tanquam proles matris alvo excluſa quieſcebant. Etenim grandior calculus tam arcte & tenaciter veſiculæ bilis adhærebat, ut vix digitorum meorum ope ſeparari & detrahi potuerit. Perluſtrato deinceps *Meſenterio*, hoc plane ab acrimonia bilis *eroſum*, & ejuſmodi *calculoſa materia* (cauſa proculdubio hydropis) refertum vidimus. Reliquis viſceribus naturalis erat conſtitutio, neque in inteſtinorum contubernio vipera inventa, quamvis maxima pars adſtantium hanc ibidem contentam crederet.

ITaque calculo hoc è cyſtide fellea à me exempto ad oculum demonſtrare adſtantibus & amicis cauſam dolorum & mortis, non viperæ, ſed primario huic, ſcil. calculo, adſcribendum ac imputandum eſſe; neque ullam aliam me agnoſcere poſſe nec velle: hoc permotus fundamento, quia fellis veſicula obſtructa à novo iſto poſſeſſore, bilem nec recipere nec emittere potuit: hinc natura aliam quærendo viam hanc in meſenterii ſubſtantiam depoſuit, unde ingentes illos dolores & cruciatus ſubortos eſſe nullus dubito. Id quod etiam apparebat in muliere iſta adhuc vivente (poſtquam dolores aliquando duraverunt) ſi per vomitum ſeſe expurgaret, brevi ſublevata eſt, dolore omni penitus remittente, donec nova bilis generatio, eadem inferens ſymptomata, eundem quæreret exitum. Similes ferme duas hiſtorias ex eadem cauſa, præter immaniſſimos Dolores cancroſam etiam partibus diſpoſitionem, vide in *Sculteti* Armam. Obſer. 48. *Joh. Fridéric Heldedreichius in Miſc. cur. ann.* 6.7. 322.

Observatio XXXVII.

Anatome virginis diuturno Ventris Dolore vexatæ, cujus inteſtina & meſenterium corrupta reperta ſunt, Lien ad imum uſque hypogaſtrium devolutus.

VIrgo Nobilis jam multis nubilis annis, quippe quadragenaria, à prima pubertate pathematis melancholicis tentata fuit, eo per nativum temperamentum prona, fuſcus enim

enim illi vultus color, *μελανοτεῖξ*, &c. cauſam deducebant parentes à veſpertilionis morſu, qui per patentes feneſtras noctu irrepſerat: Deinceps nunquam mentis compos fuit, ſive conceptum morſus phantaſma animam conturbarit, ſive revera à veſpertilione impetita fuerit, ſed ædibus concluſa remanſit: Duobus autem ante obitum annis, (qui contigit anno 1672. menſe Junio deſinente) Vidui cujuſdam Nobilis amore perculſa, demum in publicum prodit, quanquam crebris ventris doloribus torqueretur, præ quorum vehementia, cum interno ardoris ſenſu, prona & incurva incedebat; Ab exhibito ſibi veneno ortos eſſe pertinaciter aſſerebat, qua de cauſa crebro & affatim à Parentibus exhibita therlaca & antidotus Orvietana: Mephitin illa perpetuo non ore ſolum ſed & toto corpore exhalabat, purulenta extuſſiebat, de perpetuo cordis dolore & hypochondriorum, præſertim ſiniſtri gravitate querula, quæ mentis errori adſcripta ſunt, quamobrem de congruis auxiliis cogitatio non incidit: interim mero indulgebat, & plurimos cibos ingerebat, hinc poſt paſtus deliriorum intenſio, ad verbera uſque procedentium, domeſticos enim pugnis impetebat, calcibus, &c. Tandem poſt cœnam ſolitam fortior ingruit cardialgia, vertigo, virium proſtratio; & paucis poſt horis mors, tota antem die domum pervagata erat. Anxii Parentes præ ſubito & improviſo interitu, cadaver aperiri jubent, quod circa horam noctis IX. à peritis Chirurgis Sabourin & Laroon, me præſente præſtitum.

Diſſecto abdomine, Omenti nulla apparuere veſtigia, peritonæum ad ſuperiora retractum erat putridum lacerum, Meſenterium ſimiliter affectum, Inteſtina omnia à Pyloro ad Rectum, tabe & putrilagine inquinata, ſphacelata: craſſiſſimum pus illi Ilei inteſtini parti quæ umbilico ſubjacet, adhærebat. Lien nigricans illico ſe obtulit, latus & explicatus infra umbilicum, laxatis ejus vinculis, ad medium hypogaſtrium devolutus. Renes ſani, ſed pinguedine deſtituti, Teſtes omnino corrupti, dexter præſertim, ſiniſtro minor. Jecur erat nigricans, in extremis lobis putridum, diſciſſum mediocre vitium oſtendens: Aqua multa abdomine concluſa, etſi non multum tumeret, bimeſtri autem ante obitum tumor tibiarum imarum animadverſus. Cuti abdominis & pectoris pinguedo alba ad pollicis craſſitiem inhærebat, quanquam depreſſus thorax mammillarum veſtigia nulla exhiberet: Pulmones nigricantes pure intus & extra ſcatebant. Cor & pericardium ſalva. Cerebrum, quod mirum, integerrimum, quanquam mentis inveterata vitia ejus domicilium male conſtitutum perſuaderent. Accuratius anatomen perſequi immenſus fœtor prohibuit.

Observatio XXXVIII.

Ventris dolor vitio hepatis, cyſtis fellea excitatus, cum abſceſſu meſenterii. 1. *Ob Iecur inflammatum, Bilem in inteſtinis, Atram in ventriculo & liene, Pancreas vitiatum* 2. *A Liene miræ formæ & molis, in quo atra bilis, Lapidibus in Pancreatis canali, Vitio meſenterii, cyſtis felleæ, hepatis.* 3. *A Liene inteſtina premente.* 4. *Ob Renes per peritonæum utero connexos.* 5.

§. 1. Ruſticus à ſuppreſſa intempeſtive dyſenteria, ventris doloribus per ſeptem hebdomadas vexatus fuit: Hepar ſiccum & pallidum erat; aderat abſceſſus cyſtidis fellis pugni magnitudinem æquans: alius in meſenterio. *Vide tit. de Dyſenteria.*

§. 2. Juvenis ſi decumbere conaretur, acerbos perſentiebat Dolores tum in Ventre tum in Lumbis, &c. Jecur habuit inflammatum, Bilem vitellinam in Inteſtinis, Atram bilem in ventriculo, Omenti & Lienis venis; Pancreas turgidum pure & pituita. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Nob. N. aſciticus (*Vide tit. de ventris tumore*) ventris crebra tormina paſſus eſt. Nullæ omenti reliquiæ: Lien inſolitæ figuræ & molis, intus atra bile infarctus: In extremitate ductus Pancreatis quatuor calculi. Hepatis membrana corroſa: Meſenterium ex parte lacerum; Cyſtis fellea atro ſanguine turgens, &c.

§. 4. Quidam Hepar dolere viſus eſt, cui acceſſit inſignis inteſtinorum dolor: Lien intumuerat copia potulentorum diſtentus & Inteſtina premebat. *Vide tit. de Deglutitione læſa.*

§. 5. Matronæ (*de qua tit. de Gravidatione falſa*) dolores erant totius ventris continui, imprimis, vero lateris dextri, atque è regione renis ſiniſtri, vehementes. Uterus in magnitudinem ingentem extenſus, peritonæo à linea alba uſque ad coſtas ſpurias & renem dextrum tenaciter adhærebat, hinc dolor dextri lateris, Ren ſiniſter putris.

Observatio XXXIX.

Ventris & lumborum dolor ob coalitum orificii cervicis uteri, ſanguinis menſtrui effluxum cohibentem.

Nob. mulier in primo anni matrimonio gravida facta, cum inſtaret partus tempus, & conatus pariendi ſentiret, mox illis denuo ceſſantibus, poſt dies XIV. primum, cum

magno labore & difficultate, infantem maturum grandem maſculum, ſed mortuum enixa eſt, & poſtea maximos cruciatus circa orificium cervicis uteri perſenſit, nec poſt puerpeſium mariti congreſſum ferre amplius potuit, ſed ſtatim, ſi quid ille tentare vellet, ſanguinem profundebat, nec menſtrua amplius poſtea habuit, atque ab eo tempore diverſis accidentibus divexata fuit totum biennium, licet nihilominus circumiret, cibum caperet & bene colorata eſſet. Tandem vero doloribus evicta, corporéque admodum extenuata, medicorum operam undique perquirebat. Symptomata hæc erant, ut ad veſperam, circa horam tertiam à meridie, alias paulo ſerius, dolores intolerabiles ventris & lumborum ſentiebat, ventret rugitum edebat: Uterus durus & tumens tunc ex contactu deprehendebatur: Ipſa corpus mirum in modum torquendo, & hinc inde jaciendo, ſpinam ventre ſurſum elevaro curvando, & clamoribus, convulſionibus laborare viſa eſt, quæ ad medium noctis uſque perſeverabant: tandem obdormiens, manéque turſum excitata, cibum capiens, nihil mali ad conſuetam paroxyſmi horam uſque ſentiebat: Multis remediis fruſtra tentatis accerſitus Medicus, cathetere immiſſo in veſicam an calculo laboraret voluit explorare, ſed cum nihil inveniret, eam reliquit; Tandem ad me Baſileam advecta eſt, & cum illa unicè continuo peteret ſe ſecari, non patere aditum ad uterum: idque ego, quia peſſaria obſtetrix intrudere non potuerat, ſuſpicater carnoſitatem aliquam forte illic natam, cervicis uteri orificium inſpiciens, obſervavi illic penitus coaluiſſe, cùm omnibus locis pertentatis nullibi ſtylum intrudere potuerim: Cauſam itaque manifeſtam deprehendens totius mali, eam mox expoſui: nec mirum eſſe retento ſanguine & ſemine, tam ſæva accidentia ſuperveniſſe, nec ſanationis ſpem eſſe, niſi uteri hoc orificium, quod integrum erat, rurſum aperiretur, docui. Et cum adhibito Lithotomo & Chirurgo, de ſectione eſſet quæſtio, illa eam nolebat admittere: Quamobrem cauterio indolente meo eſcharam induxi, qua ſublata ductus aliquouſque patebat, nondum tamen in cervicem uteri pertingebat. Itaque adhibita turunda ex radice Gentianæ viam dilatare tentabamus, Verùm dum hæc aguntur, illa cruciatibus conſuetis continuo divexata, accedente febre gravi, exſpiravit.

Et cùm aperirem totum abdomen, aqua cruenta nigra fœtidiſſima repletum, ſanguinis corrupti inſtar inveni, qui & inteſtinis adhærens, ac ſi cocto ſanguine certis locis ea obducta eſſent, apparebant: Cervix uteri ſpiſſima ac veluti cartilaginoſa, quæ tranſverſi digiti craſſitie coaluerat. Uterus alioquin integer, ſed maximus, totúſque, uti & cervix, ſanguine putrido & fœtido refertus. *Platerus lib. 1. obſerv. p. 260.*

Observatio XL.

Ventris dolor ab Apoſtemate Pancreas occupante.

Abſceſſus latitant nonnunquam in imis corporis partibus, ob partis craſſitiem incomperti, vel ob puris craſſitiem. Vidi plurimos à fato ſectos, qui perennibus querelis miſere vixerant, quibus ingens apoſtema, ſaxea fere duritie, Pancreas occupaverat. *Heurnius comment. in aphor. 41. ſect. 6.*

Observatio XLI.

In Nobilifœmina, quæ annos retro plures convulſionibus, epilepſia, & paſſione hyſterica, laborabat, & tandem poſt dolores & cruciatus exquiſitos vitam cum morte commutavit. Emortuæ aperto corpore, ſolum Pancreas male affectum & exulceratum inveniebatur. *Highmorus Diſquiſit. Anatom. lib. 1. parte 2.*

A*poſtema Pancreas occupaverat*] A ſucco Pancreatico valde acido & acri inteſtinorum doloris ſpeciei cujuſdam cauſam dedocit Clar. *Franc. Sylvius* in Praxi, Qui quia de ejuſmodi doloribus, juxta varias cauſas & ſadem affectam, accuratiſſime agit, caput integrum huc afferre viſum eſt utile: Diſtinguuntur *aut*, hi dolores omnes 1. ratione inteſtinorum affectorum, dum alias Tenuia, alias urgentur Craſſa: 2. ratione Modi, alii enim cum Ardoris, alii cum Frigoris ſenſu, Alii in eodem loco Fixi ſunt, partem affectam quaſi Perterebrantes. Alii Vagi & cum Lancinationibus per intervalla ut plurimum repetentibus, Pungentes, ſive Eandem tunc partem identidem afficiant, ſive Diverſas petant: Alii Diſtendentes ſunt & Sola Inteſtina vel Abdomen ſimul Expandentes: Alii Rodentes ſunt aut Urentes: Alii cum Lacerationis, vel Contorſionis, vel Contuſionis, vel Gravitatis, vel Pulſationis, vel alio quovis moleſto ſenſu ægros angunt. Quoties Inteſtini tenuis pars ſuperior ac ventriculo proxima, dextræ lumborum regioni ſuperſtrata, Meſenterióque ſubſtrata dolorem patitur, toties à loco affecto Lumbaris nominatur: In eodem autem loco fere omnes dolorum ſpecies pati ſolent ægri, nunc ardentem, nunc algentem, &c. Inteſtini tenuis pars huic proxime, & in hypochondrio ſiniſtro à lumbris menſenterióque liberius exurgens & aſſurgens, Lancinationibus frequenter ac diſtenſionibus, cum notabili ac permanente quandoque Duritie affligitur, quamvis tunc Lieni fere, licet perperam adſcribatur, contra quotidianam & manifeſtam ex variorum cadaverum ſectione petitam experientiam: Qui reliquam inteſtini Tenuis partem occupat dolor, Iliacus ab inteſtino Ileo dici ſolet, obſervaturque itidem varius. In Craſſi Inteſtini parte poſtrema (Recti) excitatur ſatis frequenter dolor, ob hæmorrhoides cæcas & inflammatas, Ardens, Pulſans

ſans, quandoque Lancinans; aut Rodens in Teneſmo. In reliqua parte, Colicus dicitur; Diſtinguuntur ab invicem Colicus & Iliacus imprimis ſecundum inteſtini utriuſque ſitum. Hinc in abdominis ambitu ac circumferentia exortus dolor vere colicus dicendus, quamvis nonnulli eum tantum hoc beant nomine, qui partem abdominis ſuperiorem anteriorémque cinguli modo angit ac torquet, inſcii quam ſæpe ad umbilicum uſque & quandoque uſque ad veſicam inſigni anfractu per medium abdomen vulvatur Colon: Afficiuntur autem in omni dolore, vel in tunicis internis, ſecundum cavitatem, vel in externis ſecundum ſuperficiem, &c. Ut ſingulis ſpeciebus cauſas aſſignemus, exiſtimamus 1. Dolorem ardentem habere ut plurimum ortum à Bile pinguiore cum Succo Pancreatico Acidiore, vitioſe ac potenter effervescente, ſicut notum Spiritum vitrioli, oleo terebinthinæ affuſum, effervescentiam excitare cum ingenti calore & ardore conjunctam. Aliquando eundem Ardentem dolorem produci putamus, Sanguine aut in vaſis inteſtinorum capillaribus ſtagnante, aut iiſdem poſt diſtenſionem ſummam ruptis Effuſo & Inflammationem patiente, accedente tunc manifeſta circa partem affectam Pulſatione, cujus ratione diſtinguitur à præcedenti ſpecie. 2. Algentem dolorem, frigoreve gravi moleſtum, deducimus à ſucco Pancreatico valde Acido & Acri, cum Bile minus pingui, vel pauca, vel pituitoſis humoribus ſimul obruta Effervescente, Sicut obſervamus ſpiritum vitrioli Sali volatili cuivis, non tamen Oleoſo affuſum, effervescentiam excitare cum notabili algore ac frigore copulatam. Spiritus Acidi operationem in frigore producendo multum a pituita promoveri docet Experientia. Æſtus quidem à prædicta Effervescentia vitioſa pendens, imprimis ac fere tantum in regione Lumbari ſentitur, ubi confluxus eſt Bilis & Succi Pancreatici: Frigus autem non raro in loco inde remotiore, vel primario urget, quando nempe multa pituita; eáque viſcida obducta eſt pars inteſtini ſuperior, quæ motus quidem contra moleſti frigoris ſenſum partem quam tegit, non frangit autem aut impedit actionem Succi Pancreatici per ſe frigus parientis: enervat vero & obtundit oleoſitatem & acrimoniam bilis, cui tanquam primariæ cauſæ Calor debetur, quoties pituita hæc ad exitum bilis occurrit copioſa vel viſcida. Prout igitur inteſtinum tenue magis vel minus copioſa viſcidave pituita eſt obductum, ita in loco prædictorum humorum, bilis ſucique pancreatici, confluxu, remotiore aut propiore, calor frigúſve ea ipſorum Effervescentia vitioſa obortum ſentiunt. 3. Dolorem quaſi partem Perterebrantem ac Fixum adſcribo Succo Pancreatico multum acri, viſcidæque pituitæ immiſto, & vitreæ pituitæ nomine tunc noto. Perterebrationem autem Acrimoniæ Acidæ, Fixitatem vero viſciditati commiſſ aſſigno. 4. Ubi non tantum Aciditatem acerrimam habet ſuccus Pancreaticus, verum Auſteritatem quoque, tunc mirus accedit Contorſionis ſenſus in parte affecta, qualis non raro in colico urget ac torquet. 5. A copioſa viſcidaque pituita præ cæteris humoribus peccante, Dolor cum gravitatis ſenſu excitari ſolet. 6. Ab eadem pituita viſcida in Flatus rarefacta, & inteſtina ſola, vel una, cum abdomine diſtendente, Dolor Diſtendens oritur. Flatuum materialis quidem cauſa eſt pituita viſcida, Efficiens autem Bilis, tum acrimonia Salina, cum oleoſitate volatili peccans: quod præter alia probant quævis olea aromatica, ex ſeminibus præſertim elicita, guttis aliquot aſſumpta, & pituitam viſcidam in ventriculo vel inteſtinis repertam mox in flatus ſolventia, eoſdémque porro etiam diſcutientia: 7. A Succo Pancreatico Acidiore, in vitioſa ſui cum bile effervescentia dominium habente, excitari halitus Acres, atque inteſtina hinc inde pungentes, in iiſdem Dolores producunt Lancinantes & Vagos. 8. A Bile acrimonia Salina peccante, atque cum Succo Pancreatico Humorem ſalſum rodentem conſtituente, Dolorem obſcure Urentem ac Rodentem gigni autumo: quod vel coryza confirmat, in qua humor acido ſalſus à cerebro per nares diſtillans ſimilem dolorem Rodentem cauſari ſolet. 9. Contundens dolor videtur mihi ortum ducere à Pituita multa cum Succo Acido pauco juncta. 10. Lacerans, & partem affectam ſine dolore Rodens dolor, debetur ſucco Acido puriori, nec à Bile aut Pituita temperato vel fracto.

Observatio XLII.

Ventris dolor productus ab humore ex ulcere Renis ſuccenturiati manante, à quo Coli tunica quaſi ſphacelata evaſit.

NObilis xlv. annorum, temperamenti ſanguineo bilioſi, poſt diuturnam Colicam, eámque contumaciſſimam, generoſiſſimáque remedia reſpuentem, mortuus à me apertus, ubi inteſtini Coli exteriorem tunicam abſumptam & quaſi ſphacelatam inveni, ex illa parte qua Reni ſiniſtro adjacebat: Ren vero ſiniſter tantus erat ut figuram Lienis deſtruxerit, qui multis tunicis & membranis involutus erat, quibus reſectis Ren verus in debita figura & ſitu inventus fuit: Ren vero ſuccenturiatus tantus erat, ut totam quaſi illam regionem à diaphragmate (quod una cum liene ex illa parte elevaverat altius) uſque ad muſculum pſoas deorſum occupaverit: In hoc Rene ſuccenturiato erat ulcus, ita quidem apertum, ut integro pugno tranſitus pateret: materia ex hoc ulcere rupto effluxa, erat aqua rubra, ac ſi bolo Armena tincta fuiſſet, ad ℔. xij. quaſi, intus vero adhuc hærens erat denſa & glutinoſa valde, fuliginémque redolebat ad inſtar carbonum terræ, cum ſumma nauſea & horrore: Hæc maſſa ſine materia, jamdum effluxa, & particula abrupta, ponderabat libras duas & uncias tres. Notandum prætérea eſt quod Nobilis huic jam duo filij eodem putatitio Colico morbo mortui fuerint. *Ex obſervationibus I. Georgii Greiſelii Medic. Viennenſis, in Miſcell. Curioſis anno* 1670.

RENES Succenturiati.] Uſus eorum hactenus admodum obſcurus. De his ſic ſentit *Fridericus Lepuerus Introduct. ad Medic. pag. 97. Renes Succenturiati, qui ab aliis dicuntur id officii genus habere ut atram bilem contineant, mihi quidem non alium in finem videntur conditi, quam ut ſint diverticula ſanguinis, ne nimia ejuſdem copia obruantur renes: Hunc uſum eaſdem obtinere demonſtrant, & propinquitas loci, & vaſa ex iiſdem venis & arteriis emulgentibus, eo tendentia.* Mirum Renis illius ſuccenturiati

ſtati incrementum, ejuſmodi uſum comprobare videtur, qui deſtinatum ſiniſtro reni alimentum redundans abſorbere non valuit, quia ren dictus exceſſive quoque intumuit.

Observatio XLIII.

Ventris dolor & lumborum à monſtroſa Vteri magnitudine.

Mulier maxime conquerebatur de Ventris dolore & lumborum. Ingens aderat tumor rotundus, cum copioſa aqua, cavitatem implens: Uterum eſſe cognovi ex adhærentibus illi teſticulis, tubis, &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

Observatio XLIV.

Ventris dolor diuturnus à Fœtu in Tuba uteri concepto.

Decem ſunt anni jam elapſi quod Chirurgus Pariſiis, in mortua muliere diſſecta, puſillum fœtum optime conformatum in cornu dextro uteri invenit. Sed recens habemus exemplum de Lotrice linteorum cubiculi Reginæ, ab aliquot annis, in ejus corpore inventus Fœtus, pollicis longitudine & craſſitie, bene conformatus, intra uteri cornua locatus, qui dolores adeo crudeles per quatuor menſes excitavit, ut tandem vitam cum morte commutarit, menſe graviditatis ſeptimo: Id reſcivi ab eruditiſſimis Doctoribus Pariſienſibus, qui apertioni cadaveris interfuere, D D. *Petro Seguino*, Scholæ noſtræ ſeniore, primario Reginæ Medico & P. *Yvelin* Medico ordinario Regis & Reginæ. Dum hæc excuderentur, rogatus D. *Yvelin* hiſtoriam à ſe deſcriptam mihi dedit, & fœtum quem adhuc ſervat, oſtendit. Anno ſalutis 1638. die 8. menſis Maij. Iſta lotrix diluculo violentis convulſionibus tentatur & diſtorquetur: accerſitus D. *Yvelin* acceſſit, imperátque venæ ſectionem, ne ex illa violenta diſtenſione vas aliquod rumperetur in iſto corpore plethorico, Venæ ſectio dilata fuit in adventum primarii Medici *Seguini*, inter moras exſpiravit.

Apertum fuit cadaver juſſu D. *Yvelin*: diſciſſo abdomine ſtatim affluxit magna copia ſanguinis effuſi in capacitatem, per ſpongiam exhauſto ſanguine, perquirit partes genitales. In conſpectum venit Tuba uteri ſupra modum tumefacta in ſiniſtro latere, eáque aperta deprehenſus fœtus bene conformatus, pluſquam bimeſtris, involucro carneo obvolutus, quod ſecundinam referebat. Iſtud prodigium Reginæ, totique aulæ Regiæ demonſtravit. *I. Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 35.*

Observatio XLV.

Ventris dolor à ſanguinis effuſione in peritonæi ſpatium. 1. Ab effuſo ſanguine in abdomen poſt glaciei eſum. 2. Poſt vulnus hypochondrii dextri. 3. A muſculis abdominis ſanguine ſuffuſis. 4. A pure totum abdomen implente. 5. Ab effuſione humorum ex inteſtino perforato & putrido. 9. Ab urina per abdomen effuſa ex rupta veſica 7.

§. 1. Vxor N. poſtquam in ſumptuoſo epulo genio prius, deinde, remotis menſis, tripudio indulſiſſet, oborto mox animi deliquio abunde vomuit, doloréſque intra abdomen acerbiſſimi ſunt ſubſequuti, ut paulo poſt exſpiraret.

Diſſecto cadaveris ventre: peritonæi cavitas cruoris plena diſruptam venam eſſe teſtabatur. *Henr. Smetius miſcellan. lib. 10. pag. 525.*

§. 2. Vocatus olim fui ad matronam, cujus vultum cadaveris pallore fœdatum animadverti: hæc extremo languore affecta narravit mihi mane inſignem diarrhœam excitatam eſſe, in reditu autem è latrinis Dolorem in Ventre ſe percepiſſe non ſecus ac ſi quid interius diſruptum fuiſſet, ſuccedente ingenti æſtu: ob inſequutam debilitatem lecto ſe tradidiſſe, iterúmque ad excretionem ſollicitatam fuiſſe, at præ impotentia fæces ne effluerent continere non potuiſſe. Ab ancilla autem reſcivi Dominam cœna præcedente, glaciei fruſtum, duorum pugnorum mole voraſſe: Manu carpo admota, (etſi artis pulſuum exploratricis parum perita ſim) mortem præ foribus eſſe judicavi, pulſus enim aliquando ſe ſubducebat, aliquando, ſed exilis reſurgebat, non ſecus ac candela lumen ultimum vibrans: Dum Medicus, Chirurgus & Sacerdos accerſuntur, vinum præbeo. Idea mali erat ignota. A duobus Medicis non infimæ notæ, quicquid è re erat præſcribitur, ſed ſyncope ſuccedente revocare eam non licuit. Sanguinis miſſio quidem tentata, ſed ex pertuſa vena, non ſecus ac ſi ictus fuiſſet pannus laneus, ne guttula prodiit, quanquam bis feriiſſet Chirurgus. Mors circa meridiem contigit, à diarrhœa horis ſex, à vorata glacie duodecim, ſexta matutina.

Dominus *Marchand* cadaver aperuit, ac totum ſanguinem in abdomen confluxiſſe animadvertit, inter epiploon & inteſtina, quo remoto vas unde exierat inquirit; Id autem

fuit

fuit craſſiuſcula vena, ligulæ acuico ſimilis, quatuor digitis infra majorem lobum hepatis, ad quatuor digitorum tranſverſorum digitorum longitudinem abrupta & lacera, quod glaciei frigus præſtitit, extenſione vaſis fracta. Nullus in toto cruor conſpicuus, confluxerat enim omnino in abdomen, Molam prætereà utero geſtabat, ſeu membranam ſanguine deſtitutam. *Lodoica Borgheſia, ſeu Obſtetrix Gallica. Obſerv. Tomo V. cap. 48.*

§. 3. Quidam in hypochondrio dextro gladio lato vulneratur, hinc Dolores Ventris vehementes: Vulnus in ventriculi fundo maximum erat, E cujus vaſis penitus diſciſſis ingens ſanguinis copia effluxit, cujus pars in ſpatio abdominis collecta dolores vehementes conci-tavit. *lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 4. Generoſus N. vulneratus in nate ſiniſtra, in Abdomine temporibus incertis miram quandam & quam exprimere nequiit, moleſtiam perſenſit, quæ nec proprium ferebat contactum. In muſculis obſervabantur ecchymomata, tot & tanta ut majores muſculi plerique putridi fuerint, maxime oblique aſcendentes & tranſverſi. Vaſa meſenterica craſſa biliosâ materia turgebant, &c. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 5. Suſanna xi. annos nata, à ſeptennio ventris & hypochondriorum doloribus aſſiduis eſt vexata: Tandem acuta ſuperveniente febre, Ventris diris torminibus correpta, 5. die obiit.

Diſſecto cadavere inventa eſt tota ventris cavitas fœtidiſſimo & ſeroſo pure referta; Omentum totum erat corruptum & pene abſumptum hinc acerbi illi cruciatus. *Zacutus Med. Pr. lib. 2. obſerv. 18. ex D. Lud. Nonio Medico Antverpienſi. p. 377.*

§. 6. Die 15. Iunii 1656. Petrus Blanc diuturno alvi fluxu laboraverat, unde valde debilis & macilentus evaſerat, tandem 15. Iulii murmur ingens percepit in abdomine, ex quo vomitus conſecutus eſt, ac deinde tenſio dolorifica cum febre eum valde afflixit: nihil per vomitum aut ſeceſſum omnino rejiciebat, & clyſteres puros ſine ullo excremento reddebat: Iuſſu imperiti Chirurgi ſumpſit purgans, ex quo nihil dejecit, ſed tenſio & Dolor inde maxima ſumpſere incrementa. Vocatus ego 5. die morbi, invenio hominem valde debilem, facie Hippocratica, & extremorum frigiditate, mortem imminentem indicantibus, Valde anxius fui in hujus morbi diagnoſi, & nihil aliud potui excogitare quàm ingentem inflammationem, quæ tumore inſigni inteſtina comprimeret & excrementorum tranſitum impediret.

Aperto cadavere, inventa ſunt inteſtina craſſa livida & ſemicorrupta, unúmque ex iis perforatum: in abdomine verò multi humores fœtidiſſimi: Ex quibus apparuit humores excrementitios, qui ad inteſtina confluere jamdiu ſolebant, & alvi fluxum effecere, tandem diutius moratos, ob facultatem expultricem debilitatam, inteſtina corrupiſſe, ac tandem pondere ſuo eam partem, in qua humores dicti morabantur, magis putrefactam aperuiſſe & impetu in abdomen irrupiſſe: hinc alimenta & clyſterum partem per illud foramen ad cavum abdominis fuiſſe tranſlata. *Laz. Riverius cent. ij. obſerv. xvij.*

Observatio XLVI.

Ventris Dolor ab urina per abdomen effuſa, ob ruptam à calculis veſicam.

IUvenis quidam miſerandum in modum excarnificatus à duobus calculis, in veſica urinaria clanculum latitantibus: quippe ita abſorpſerat illos frequens veſicæ mucus, ut nequidē digitis eas explorare, nedum ferro convenienter exſcindere lithotomi poſſent: unde factum ut continuo ſuo attritu, non modo abraſerint, verum integre conſumpſerint membraneas veſicæ tunicas, illæſo ſolummodo, vel potius aliquatenus ſuperſtite muſculoſo ipſius collo, quod cum non foret continendo lotio, diffudit ſe illud neceſſario per vicina inteſtina: excitans illic ut dolorem acrem, ſic continuam meiendi difficultatem, & exitialem nervorum contractionem, ſive ob exquiſitum inteſtinorum ſenſum ſive inſignem retentæ urinæ acrimoniam, quæ certè tam acerbe pupugit laceras ulceratæ veſicæ oras, & accenſas vicinarum partium tunicas, uti quoque inmborum nervos, ut præ inſuperabili doloris cruciatu contraxerit non tantùm extremam maciem, ſed oppetierit quoque miſerrimam mortem: Qua tamen priuſquam defungeretur, coactus fuit integrum annum ſedendo tranſigere, & non heri atque hodie, ſed continenter caput ita ſublime habere, ut nunquam id licuerit ipſi in pulvinar inclinare, quin dictum ac factum diſtraherentur vel omnes, vel certe illi nervi, qui aut caput verſus ſcapulas trahunt, aut rectam & immobilem reddunt cervicem: quam priorem ſpeciem ut ὀπισθότονον, ſic inſequentem τέτανον ſive Rigorem vocant Medici: Quorum ſane ſæviſſimorum tormentorum crudelitatem tam impenſe perhorruit, ut fugerit cane pejus & angue qualecunque decumbendi genus, maluerítque perpetim confligere cum ineluctabili dormiendi neceſſitate, quam tam acrem perpeti dolorem, & tanti moleſtiis redimere tam irrequietam fatiſcentium membrorum quietem, quorum tamen ſecuritati tandem

conſuluit mors; In cujus lucta contigit quidem ſuccumbere, ſed non decumbere, quod tamen fuit bis conatus, ſed bis utique repulſus, cum ob indefatigabilem dolorem, tum ob atroces nervorum contractiones: quæ certe intervenere tam frequenter, ut neceſſe habuerit parere inevitabili neceſſitati, & inviſam vitam finire, ſi non ſedendo ſaltem cedendo.

Inſpectis poſt obitum cadaveris extis, vidimus duos inſignes in veſica calculos, ſed muco ac puri penitius immerſos, quam ut ipſorum durities potuerit à lithotomi digitis attingi, in quo tamen maximum illius artis momentum: Ipſa vero veſica adeo à calculis fuit attrita, & à pure tam fœde conſumpta, ut urina deſtituta proprio receptaculo fluctuaverit libere per univerſa inteſtina: quorum ſinuoſi anfractus acrius ubi vellicarentur: communicabant illico malum ſuum nervis à ſpinali medulla oriundis, & illi viciſſim ipſi cerebro: cujus præternaturalis contractio incurvavit non ſemel tam vehementer hujus dorſi ſpinam, ut univerſum corpus videretur inſtar alicujus globi retrorſum conglomerari: deprimentibus interim duobus hiſce calculis uſque eo rectum inteſtinum, ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arctè interiorem ipſius fiſtulam, ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere: plane eadem ratione qua ſimilia filamenta vidimus obſtruxiſſe gulam à carcinomate obſeſſam. *Tulpius lib. 3. cap. 2.*

Observatio XLVII.

Ventris dolor poſt vehementem abdominis in terram alliſionem, unde ſequuta Ilei & Coli perforatio, & Meſenterii fiſſura.

CUm anno 1659. Sereniſſ. Principes Alterburgenſes in Sylvis Hilpethuſiis venatione cervorum delectarentur, accidit ut Servum venatorium Cervus de improviſo impeteret, qui eum à tergo cornibus petens primo arbori (ad quam ſe receperat) impetuoſe ac abdomine tenus illiſit, mox cornibus ſubiatum per aliquod ſpatium deportavit, donec tandem miſerum ſibique gravitate moleſtum onus ſuper terga in terram projiceret: Luſtrato undique corpore nullius noxæ inveſtigare licuit iudicium, niſi quod ſiniſtra narium cornu cervini apice ad mediocris pollicis profunditatem adacta, vulnerata eſſet; unde conjectura facta eſt periculum enormius haud latere, modo ex terrore deficiens animus recrearetur & ad ſe rediret, quo fine vini hauſtus exhibitus, vulnus vero quoad licuit apte deligatum eſt: Interea quamprimum Coburgum defertur, ubi omnia quibus videbatur opus eſſe adminiſtrata: Imprimis vero poſt deligatum denuo vulnus Emplaſtrum ſupra totum abdomen, quod inſigniter, & maxime circa umbilici confinia dolere continuis ejulatibus pronuntiabat, applicatum eſt, adhibitis ſimul internè quæ reſolvendo ſanguini eſſent idonea & cor reficerent, nam adhuc iterum iterumque animo linquebatur, ſudoribus faciem largiter irrorantibus, & ſiti ardentiſſima præcordia angente: Hæc rerum facies, utut gravius quidem malum latere facile minabatur, tam brevem tamen vitæ moram reſtare vix quiſquam adſtantium ſibi perſuadere poterat, qui magis moram ægroto puſillanimitatem exprobrare quam ipſius miſericordia teneri videbantur: Verum paucis abhinc horis, dum media nocte deliquia increbeſcerent, vita hominem reliquit.

Cadaver diſſectioni deſtinatum eſt, ad quam ſe accingentes extrinſecus ſingulas corporis partes bene iterum perluſtrarunt, nullius tamen læſionis indicium extitit, ſed præter ſupra memoratum vulnus, dorſum ſolummodo, qua os ſacrum vergit ad ſcrotum uſque & aliquam pubis partem, extravaſatus & intra cutem coagulatus ſanguis diverſo ſolitóque liquore tinxerat: Iam abdomine tegumentis exuto peritonæum removendum erat, quod ubi prima inciſione perforaretur, ſtatim inde aqua cruenta, velut è ſyringa propulſa, profiliit altiſſime, cujus deinde tantas quantitas deprehenſa eſt, ut totam cavitatem abdominis undiquaque inundaverit: hæc ſpongiis exhauſta, inteſtina accuratius inſpicere licuit, in quorum Ileo & Colo, quinque foramina rotunda groſſum argenteum Miſnicum capientia; necnon in meſenterio, proxime ad inteſtinum rectum, fiſſura inventa eſt; alibi vero in eodem aliquor maculæ lividæ & ſemicorruptæ, pariter groſſo non minores, conſpectæ ſunt: Reliqua viſcera omnia ſarta tecta: Quod vero inteſtina, præcipue Colon, quod tamen adeo craſſum eſt, rumpi tam facile potuerint, non adeo mirum videri debet, modo cognitum reddatur quod homo dictus, tota nocte quæ ſatum præceſſerat, & ſequenti die dum feræ in ſtationem cogerentur, ſub ardentioris Solis radiis verſaretur, nimis multam quantitatem cereviſiæ ingurgitaverat, adeóque Inteſtina ſummè repleverat & diſtenderat. *Ex obſervat. D. Henrici Vollgnad med. Vratiſlavienſis.*

Observatio XLVII.

Ventris rugitus & murmur ab humoribus & flatibus in duplicatura Omenti vagantibus.

Recipit vitioſos humores Omentum, & cavitas illa in ſiniſtro hypochondrio ſub diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexu orta & exitum non habens, ſed ita concluſa, ut aquam quoque & flatus continere poſſit, ab *Aquapendente* in ſtructura Omenti deſcripta, nec *Hipp.* ignota, qui 7. aph. 54. Si inter ventriculum & ſeptum tranſverſum pituita concluditur, & dolorem affert, in alterutrum ventrem viam non habens, iis per venas in veſicam verſa pituita morbi fit ſolutio: Cavitate illa natura interdum ſimul utitur ad recipiendos ſuperfluos humores, pituitoſos, craſſos, limoſos, ſeroſos & aquoſos, melancholicos, atros, flatúſque etiam, Et quidem ex tribus membris in illam cavitatem excrementa iſta tranſmittuntur, Ex liene, hepate, ventriculo, *Ac ſæpe in Anatomia obſervatum Marſupium & hanc omenti cavitatem, nunc aquoſo nunc atro humore refertam fuiſſe* Flatus etiam in ea contineri extra dubium eſt, ob quos, cum abdomen comprimitur, aut venter attollitur vel deprimitur, ſonus manifeſtus percipitur, Novíque ſtudioſum qui quoties manu ſiniſtrum hypochondrium comprimit, manifeſtus ſonus etiam ab adſtantibus percipitur. *Sennertus Pract. lib. 3. p. 5. ſect. 2. cap 2.*

Sæpe in Anatomia obſervatum &c.] Ad lobum parvum Hepatis affixum eſt Omentum, imo lobus iſte totus duplicato includitur Omento, atque circa eum locum ab Omento magna cavitas verſus inferiorem Hepatis ſedem efformatur, quæ reliceret utrem, ubi poſſunt humores magna copia coacervari; Forſan ibi ſacculus conſtituendus, ab Anatomicis juxta Hepar deprehenſus in multis morbo pereuntibus, & poſt obitum diſſectis: In iſta regione cava & concamerata ipſius Hepatis, exempto vel diſtracto Epiploo, ſupra parvum lobum intra Hepar, magna deprehenditur *cavitas, profunda* inſtar cavernæ, quæ fere pertingit ad apicem jecoris, In hanc cavitatem intruſa manu canales quamplures, hac & illac diſperſos invenies, qui digitum poſſunt admittere: Haud dubie in hac cavitate magnus humorum acervus colligi poteſt; Inde contumaces obſtructiones procreantur, ſi canalibus iſtis impactus & inclusus fuerit humor: vel interdum Abſceſſus, ſi ad ſuppuratum pervenia: : Ideóque veteres Medici, cum de cavis Jecoris partibus loquuntur, proculdubio iſtas cavitates intellexere: *Riolanus Anthrop. lib. 2. cap. 21.*

Sonus manifeſtus percipitur] Hominem quampluri-mi abdomen viciſſim attollendo & comprimendo motum, imo ſtrepitum effatu dignum excitant, qui non aliunde procedit quam ex flatibus intra duplicaturas Omenti concluſis, qui exſufflatione eliſi obſtrepunt, & circum clauſtra fremunt: ſic in equis ſuccuſſatis, & illis ducentibus, aut ſaltu progredientibus, ventrem reſonare exaudimus, ob flatus intra abdomen concluſos & obſtrepentes: Nec aliunde cauſa ἐγγαστρίμυθων repetenda, quam ex flatibus intra Omentum incluſis, artificioſo ventris motu colliſis: Vidimus quibuſdam virginibus, & mulieribus quibuſdam ſpleniticis, & jejunis & ſaturis, ventrem importune reſonare & obſtrepere: Inde manant fluctuationes & rugitus ventris, compreſſis & ſublatis hypochondriis, *Hippocr.* 5. Epid. partic. 58. mentionem facit Polemarchi uxoris anginoſæ, cui circa cor videbatur ipſi aliquid colligi, & reſpirabat velut ii qui ſubmerſi fuerunt reſpirant, & ex pectore ſubſtrepebat velut ἐγγαστρίμυθοι. Sunt qui clauſo ore loquuntur ex ventre, ac ſi loquerentur ex ore; ut ἐγγαστρίμυθοι dicuntur qui è pectore loquuntur: Quod accidit ratione cavitatis inſignis, quæ major eſt in amplo pectore, intra duplicaturam mediaſtini: In eo ſpatio Epiploi vidi interdum flatus tanta copia increpuiſſe in laborioſo partu, ex vehementi & longa contentione enitendi & emittendi fœtum (ſæpius cohibito ſpiritu) ut abdomen per aliquot dies à partu remanſerit mirabili modo diſtentum & elevatum, cum manifeſta circumſcriptione tranſverſali juxta umbilicum; iſque meteoriſmus abdominis, etiam rite fluentibus lochiis, atque ſuperveniente fluore alvi, parum fuit imminutus, ſed fotibus duntaxat chalaſticis & reſolventibus diſcuti potuit. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap 13.*

Observatio XLVIII.

Ventris dolor pulſativus, ob Arteriæ magnæ extraordinariam dilatationem, Ventriculum & inteſtina flatu turgida.

Dom. *Bucretium* ægrotantem ſymptomata ſequentia præcipue afflixerunt, 1. Nauſea. 2. Dolor ſubtus ventriculum & juxta umbilicum, pulſationes: 3. *Dolor & ardor intolerabilis circa regionem renum.* 4. Ardor quandoque in univerſo corpore, quandoque in plantis pedum moleſtiſſimus, 5. Vigiliæ, 6. Circa Lunæ φάσεις, præſertim poſtremo decubitus menſe, inſultus Epilepsiæ, quos ipſe è tremore crurum præſentiebat: 7. Summus virium languor.

In cadavere hæc nobis viſa ſunt, 1. Abdomen ſola cute & excarnibus prope muſculis tectum. 2. Omentum omni pinguedine deſtitutum. 3. Ventriculus & Inteſtina flatu turgida, atque inſtar veſicæ inflatæ tranſparentia, inter quæ tenuiora nonnullis maculis liveſcentibus interſtincta. 4. Lien pro corporis magnitudine exiguus, forma ovali, ſed depreſſa & in lobos quaſi quatuor dextra ſui parte diſſectus: 5. Folliculus felleus magnus. 6. Hepar grandiuſculum & ſatis coloratum, 7. Ren uterque quoad ſubſtantiam ipſam inculpabilis, ſeens quam ipſemet etiam *Bucretius* p. m. ſuſpicabatur, dexter tamen ipſi infundibulo calculum, magnitudine radicem zinziberis fere æquantem, acutum & uni atque alteri interiori renis meatui peculiaribus protuberantiis tam firmiter impactum, (ſcrupulos iv. ſi recte memini, pependit) continebat, ut nonniſi cum violentia & ſonitu extraheretur: Siniſter verò externa & ſuperna ſui parte, veſicam inſtar nucis juglandis grandioris, aqua limpidiſſima diſtentam, & dimidia parte renis ſubſtantiæ inhærentem; vetere quoque juxta infundibulum non parum

ſabuli nobis repræſentabat, 8. Vaſa, venam intelligo cavam & arteriam magnam, erant prope tota exſanguia. 9. Arteria magna ſpinæ incumbens, tantæ amplitudinis erat ut pollicem ſine ulla difficultate admitteret. Hæc ſine dubio in cauſa fuit ut quandoque doloribus nephriticis nimis furentibus, & ſpiritibus ſanguinéque ad locum affectum impetuoſius confluentibus, manu abdomini juxta umbilicum admota, pulſatio exquiſitiſſime ſentiretur, præſertim (cum ex ante dictis patet) tam abdominis muſculi quam ſubjacentes partes adeo fuerint extenuatæ 10. Pulmones maculoſi. 11. Cor grandiuſculum, & tam copioſa pinguedine obſitum, quantam, mea opinione, è toto corpore per coctionem non prolecturus fuiſſes: Huic adſcribo quod ſufferendis tam diuturnis & exquiſitis doloribus, parciſſimo aliàs cibo ac potu utens, par fuit: Cor enim perpetuo quaſi ab ea humectatum, & ſpiritus refocillati ſunt, ut pulſus ad extremum prope, ſatis rectè aliorum corporum reſpectu, conſtaret; Miraberis fortaſſis, idque non immeritò, pinguedinis circa Cor copiam, corpore alias tam emaciato, & tam pectore quam abdomine hirſuto, quæ omnia caloris ſunt indicia: hoc etiam ſingulare habuit, quod cum pauciſſimi eſſet ſomni, lacrymas tamen facillimè, vel poſt riſum etiam profunderet, & nares ſero ut plurimum ſtillantes circumferret: Cranium apertum non fuit. *Michael Doringius ad Sennertum, cent. 1. Epiſt. xxv.*

A*Rdor intolerabilis circa regionem renum*] Qui fit quod in calculi motu calor intolerabilis percipiatur? Cum calculus non tantum bili, ſed & craſſiori ſero egreſſum intercludat, atque inſuper membranoſas partes lancinando graves & immanes nonnunquam dolores excitet, & ſanguinem atque ſpiritus ad locum affectum accurrere faciat, adeò que totam maſſam ſanguineam inſigniter perturbet, quin ex æſtuantibus ſpecies ex.. itatur, fieri vix poteſt, *Idem. ib.*

Observatio XLIX.

Ventris ſaltus & palpitationes à vermibus excitata.

NOn vulgare ſymptoma excitant quandoque vermes, Et ſunt ventris inferioris & ventriculi ſaltus & palpitationes involuntariæ: quod bis in duobus nobiliſſimis infantibus obſervavimus: quorum alter diem ultimum obiit; alter vero nonniſi magna difficultate evaſit; Hujus quoque ſymptomatis meminit *Duretus in ſcholiis Hollerii*, tradens ruſticæ cuidam mulieri plures prodiiſſe, cum antea incredibili palpitatione & fluctuatione ventris laboraſſet. *Marc. Donatus hiſtor. mir. lib. 4. cap. 26.*

Observatio L.

Ventris pulſatio circa umbilicum, à compreſſa arteria magna.

ANno 1629. apertum fuit corpus cujuſdam Batavienſis, qui per tres annos languerat miro ac incognito affectu: Nam ſi ſuper umbilicum, aut circiter, quis manum impoſuiſſet, pulſus qualis cordis ac arteriarum, tam vehemens ſentiebatur, inſtar ſalientis infantis in matris utero, quæ jam partui vicina eſt, ita ut manum elevando repelleret; Æqualem fuiſſe hunc pulſum cum arteriarum & cordis hoc modo deprehendi: Siniſtram umbilico ægri impoſui, dextra arteriam circa carpum tetigi, invenique in ſyſtoles & diaſtoles intervallo plane convenire: unde ego ſtatim conjeci arteriam magnam laborare, quod & poſt mortem invenimus.

Nam vena cava repleta erat, loco ſanguinis, adipoſa materia, ac medullæ ſpinali admodum ſimili: quæ pondere ſuo arteriæ magnæ incumbens, dum illa è contra iſtud onus à ſe rejicere conaretur, hunc pulſum excitabat: Arteria magna duplo ſolito laxior erat, ac repleta ſanguine nigro ac ſeroſo: Cor etiam ſolito majus inventum eſt ac flaccidius, & ſpongiarum modo comprimebatur, tum uterque ejus ventriculus amplior ac etiam ſanguine iſto nigro repletus: Quis rogo non obſtupeſcat taliter effectum tamdiu vitam potuiſſe ducere? Jecur erat vividi coloris ac conſiſtentiæ, niſi quod communem menſuram ferme duplo excederet: Cyſtis, qua bilis continetur, etiam bovinam magnitudine æquabat, erátque intus reperta cholera ex nigra viridi, lenta ac tenaci, craſſitudine ſyrupi craſſioris aut potius extracti. *Bontius Medic. Indorum obſerv. viii.*

R*iolanus* Anthrop. lib. 2. cap. 35. Palpitationem quæ circa Xiphoidem in ventre percipitur, non ab arteria cœliaca, paulo infra micante, proficiſci ait, ſed à corde diaphragmatis centrum nerveum percutiente.

Observatio LI.

Arteria magnæ pulſatio manibus in abdomine deprehenſa, & vertebrarum ipſarum corpus, ob retracta verſus hypochondria inteſtina.

IN Cardinali Campegio Inteſtina omnia ad hypochondria redacta erant, propterea cavitas inferior abdominis inteſtinis deſtituta erat & ſpina detecta: Quamobrem Medico licebat abdomen attrectanti magnæ arteriæ motum perſentire, & unà cum illa duritiem perſentiebatur: Illa vero duritiem nihil aliud erat quam vertebrarum corpora. *Columbus lib. xv. Anatom.*

Observatio LII.

Ventris Pulſatio ab aneuriſmate in abdomine.

IN vetulæ cadavere aperto inventum eſt aneuriſma in abdomine, in quod pugnum immittere potui & immiſi: Notanda hic eſt ſumma naturæ providentia, quæ arteriæ diſruptionem præcavens ex nimia dilatatione, tunicam illius adeo induraverat ut oſſea appareret. *Fallopius lib. de Tumor. p. n. cap. 14.*

IN hypochondriaca paſſione affectis pulſatio in ſiniſtro hypochondrio nonnunquam percipitur, ab exagitatis humoribus fervidis iis locis, onde ſuſcitati vapores arteriarum ſyſtolen & diaſtolen augent, quæ pulſatio ab adſtantibus, nedum ab ægris, impoſita abdomini manu interdum percipitur: tum temporis præſertim manifeſta, ſi cauſa aliqua procatarctica accedat, ira, terror, meri potus & ſimiles; Accidit ejuſmodi palpitatio in arteria cœliaca, quippe quæ inſignior eſt: Quæ aliquando iodeſinens eſt, ſi morbus alias egit radices, unde curationis impoſſibilitas arguitur: ſubſequiturque interdum Aneuriſma, cum ea arteria cœliaca, ſut altera inſignior, impenſe à ſanguine fervidiori contento dilatatur.

Observatio LIII.

Ventris dolor interimens, nullis in interaneis labis relictis argumentis, à Cinnabari incautè per os ingreſſa.

PIctor quidam Andegavenſis annos natus xxx. firma ac laudabili corporis conſtitutione, anno 1557. manuum digitos graviores ſolito, torpidiores ægréque mobiles percipiens, paucis poſt diebus contrahi illos convellique ſenſit, atque ſenſim in dies magis ac magis aucta affectio eſt, dum incurvi illi pene inflexibiles manerent: Quin & carpum & brachia pervaſit affectio, dum nervis tendonibuſque infrigidatis, humoréque craſſo imbutis, admodum torpida, convulſa graviáque redderentur: Haud multo poſt idem pedes vitium ſenſere, ſublata incedendi potentia: in his tamen, ut neque in brachiis, neque in manibus, non admodum vehemens dolor affligebat; Miſellus hic tot malis credo divexatus, aliud ſymptoma longe graviſſimum ac crudeliſſimum incurrit: Dolor enim acerbiſſimus atque atrociſſimus ventriculum atque hypochondrium utrumque occupare cœpit, ſed *qui ad totum ventrem pertineret*, cui cum nec noctu nec interdiu intermittebat, clyſteribus, fotibus, balneis, ac aliis quibuſdam remediorum generibus, ſed fruſtra, levatio quæſita eſt: Unicum tantùm in acceſſione inventum eſt ſolatium, tres quatuorve robuſtos homines ventri ſuperpoſitos ſuſtinere: compreſſo ſiquidem ventre paulo mitior cruciatus erat: Ubi ſex octóve dies, nonnunquam & xij. miſer ille adeo fuerat diſcruciatus, ſenſim abeunte dolore, languidus quidem ac pene moribundus cernebatur, ſed qui ſtatim reſtituta appetentia vires aliquas reciperet, dum alia rurſus ſimili acceſſione correptus diſtineretur: xx. enim non amplius dies intermittebat: atque in acceſſionibus alvus ne validis quidem proritata medicamentis *quiddam demittere poterat*, quod ſi quando contingeret, nigrum omnino ac lividum ſtercus erat: Sed & in intermiſſionibus quæcunque purgantium medicatorum vj detrahebantur, atrabilaria omnia ac ſplenis purgamenta judicari poterant: Adhibiti ad tanti mali expugnationem celeberrimi quique Medici, brachiorum & pedum reſolutionem ad Cinabrium, quo pictores non raro utuntur, referendum putaverunt: Cùm enim penicillum ille ſæpe digitis extergeret, iis inhærens cinnabrium, ex hydrargyrio factitium, partium continuatione vim ſuam in cerebrum, cui, ut nervis, & tendonibus & membranis omnibus imprimis inimicum eſt, tranſmiſit, in quo frigefacto pituita multa tandem collecta eſt, quæ poſtea in tota brachia & pedes influens: eorum tendonibus & nervis ſymptomata, iis non diſſimilia quæ unguento ex hydrargyro perunctis accidunt, excitavit, Et hæc ſana fuit, me judice, ſententia.

In

In diſſecto hujus corpore ſingula ad cauſæ inveſtigationem inſpicientes, Jecur, Lienem, Ventriculum & Renes naturalem conſtitutionem præ ſe ferre vidimus: Nulla in cyſti fellis obſtructio, nulla in meſenterio humoris vitioſi congeſtio; nihil denique in ulla alia parte notari potuit quod tantorum fuiſſet malorum cauſa. *Fernelius de luis Venereæ curat. c. 7.*

IN Doloris illius atrocis perveſtiganda cauſa diu laboratum eſt, multæ habitæ concertationes, varia fuerunt Medicorum judicia: Alius frigidam vitreamque pituitam inteſtinis firmius inhæreſcentem quam ut facile poſſet detergeri, in flatus reſolvi, dolorémque colicum excitare contendebat: Alius bilem acrem, quam natura in inteſtina expurgare debuerat, inter abdominis membranas effuſam, illicque coërcitam, certis cruciatibus invaleſcere, intumeſcere & quoquoverſum furibunde moveri judicabat; atque in ipſo motus impetu, cum diſtenſione tum compunctione, membranarum crudelem illum dolorem excitare: Alii denique alias cauſas adſtruebant: Etſi autem unuſquiſque poſitæ à ſe, & probabilibus conjecturis inventæ cauſæ remedia appoſuit conſentanea, nullus tamen potuit dolorem non dico tollere, ſed ne aliqua ex parte quidem minuere, vel acceſſiones ejus breviores aut tardiores efficere: Imo vero annos tres crudeliter excarnificatus, exſanguis tandem ac plane tabidus, vitam cum morte commutavit: omnes autem longè aberamus à ſcopo, & tota, quod aiunt, via errabamus: Cum enim penicillum non digitis modo extergeret, ſed etiam imprudens & incautus ore exſugeret, veriſimile eſt ut è manuum digitis, partium continuatione cerebro totique generi nervoſo, communicata fuit cinnabaris, ita ore acceptam ventriculum, inteſtina, membranáſque omnes interiores non humectaſſe ſolum aut frigefeciſſe, ſed inexplicabili vitio & maligna quadam qualitate, quæ oculorum refugit obtutum, infeciſſe, quæ tantorum dolorum cauſa occulta fuerit: cui non tam purgantibus quam contraria erat antidoto ſuccurrendum: Sicuti dolores bis non diſſimiles pulveris plumbei uſu concitatos, (vide hiſtoriam ibidem) cum nullis purgationibus cedere viderentur, balneorum & lactis aſinini uſu curavimus: Ratum igitur ſit argentum vivum, & plumbum, incomprehenſa ſua qualitate venenata, inexplicabilia vitia partibus internis inurere, unde vix unquam expediri queat, nec intra corpus unquam ſumi debere. *Idem ibidem.*

Dolor qui ad totum ventrem pertineret &c.: [ejuſmodi dolorem, qui à parte primario affecta, velut à radice incipiens, in partes adjacentes ſeſe expandit, vocat *Gal.* lib. 2. de loc. aff. c. 7. πόνον διαίροντα; ſic ſæpe in lienis hepatiſque inflammatione dolor ad jugulum pertingit: *Hippocr.* in Prorrhet. γεφυρώμενον ἄλγημα, cui ſimile eſt εἰλύμενον: De hac voce γεφυρώμενον vide *Ballonium* in Definitionibus Medicis. De cauſis vero ejuſmodi dolorum conſule *G. Piſonem* lib. de morbis ab illuvie ſeroſa & *Willis* lib. de morbis convulſivis.

Alvum nil demittere poterat) Convulſorii quippe illi ſunt dolores, à quibus facultas inteſtinorum περισταλτικὴ in officio perturbatur, unde ſubſiſtentes fæces indurantur, exſiccantur, & excluſioni ineptæ fiunt.

APPENDIX.

De Ventris Doloribus Scorbuticis, eorumque cauſa, quæ partim eſt Liquor Nerveus, partim Sanguineæ maſſæ recrementa.

DOlor ventris Scorbuto familiaris eſt, nonnullos, in mitiori licet gradu, fere continuo affligens: Cauſam autem haud probabile eſt oriri ab acri materia intra cavitates inteſtinorum depoſita; nec etiam ab humore quopiam ſimplici, ut ut tetro; illorum tunicis impacto, hic etenim brevi diſcutiatur aut in abſceſſu tranſeat: porro iſte enematum aut purgantium uſu facile exterminetur: Revera atrocia iſthæc ventris tormina, non ob aliam cauſam quam à ſalium (qui diverſæ ſunt indolis) ſimul congredientium mutua lucta & effervеſcentia, qua quidem fibræ nerveæ ab invicem divellantur, & quaſi dilacerentur, provenire poſſunt: Enim vero ſupponere licet, *Succi nervoſi* recrementa quædam acetoſa, ſtagmatis vitriolici æmula, circa meſenterii plexus, aliáſve iſtius regionis partes nerveas copioſe aggeſta, quibus dein à ſanguine arterioſo efferveſcente, colluvies ſeroſa, ſalis fixi & velut lixivialis particulis abunde referta, advenit, cúmque iis turgeſcens dolores velut lancinantes producit: Seminij morbidi prioris mineram, è capite nervorum ductu in imum ventrem deſcendere hinc arguere licet, in quantum Cephalalgiæ immanes, necnon vertigo & ſcotomia ejuſmodi colicam ſæpiſſime procedunt, eique non raro ſuccedunt: Porro è maſſa ſanguinea particulas ſalis fixi, quaſi deliquium paſſas, abunde ſuppeditari hinc conſtat, quoniam urgente hujus morbi paroxyſmo, ægrorum urinæ coloris ſaturati, & ſale plurimum refertæ, quaſi lixiviales apparent, earumque ſuperficies ſæpenumero inſtar caudæ pavonis diverſis coloribus variegatur: quamprimum vero morbus declinare incipit, urina melius habet, atque hinc convaleſcentiæ ſpes & ſigna deſumi ſolent, Quod autem ventris affectio ſæpe in Lumbos propagetur ratio eſt, quoniam Nervi lumbares & meſenterici intime communicant, ac pluribus in locis mutuo inoſculantur: quare cum materies morbifica in horum ductibus ſuperabundat, in vicinos illorum proceſſus facile tranſit &c. *Willis Tract. de Scorbuto cap. iv.*

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Contractio inteſtinorum inſignis obſervata in defunctis à colica.

C*Ontractio iſta fibrarum* ſæpe pertinaciſſima, firmiſſimaque æque ſolubilis eſt: Obſervavi in inteſtinis colica defunctorum, & animalium quibus purgantia, aut corroſiva intrudi, tam pertinaciter ſe conſtrinxiſſe, ut flatus aut contenta inter duas contractiones intermedia, vix ulterius propellere potuerim. *Wepferus de cicuta aqu. pag* 51.

C*Ontractio fibrarum* Quarum beneficio motum obtinet ventriculus, Hunc autem prævio & imperante ac inſtigante ſenſu moveri plurima ſunt quæ ſuaderent, *inquit idem ibid* pag. 86. Cum utrumque orificium pari altitudine locatum ſit, imo in aliquibus pylorus prope altior ſtomacho ſit, neceſſario movendi vi donatum eſſe oportet, non enim ſua ſponte aut pendere ventriculum, ceu canalem aſſumpta permearent, ſed immota in fundo cum animalis pernicie reſtarent: naturaliter igitur ventriculus illa amplectitur, potulenta citius, quam vulgo putatur exprimuntur, craſſiora vero poſtquam aliquo modo ſubacta fuerunt, ſenſim eliminantur, ac in duodenum per pylorum protruduntur; id fit ſine magno ipſius labore aut afflictione aliqua, quia expulſio peragitur blande & lentè: Præter naturam & inverſo motu periſtaltico, in vomitu & motibus plerumque, non ſine anxietate ac violentia perficiuntur. Et quamvis in lienteria & fluxu cœliaco naturali affinis ſit, non tamen omnis moleſtiæ expers eſt, non raro cardialgiam quandam conjunctam habet: motum ventriculi oculis obſervare licet in vivarum beſtiarum anatome, & non ſemel vidi illum conſtringi lente verſus ſtomachum ſubſequente vomitu, aut verſus pylorum contentis in duodenum exploſis; nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, ſubſequente rurſus nova coarctatione, quæ vel verſus pylorum vel ſtomachum progrediebatur: motus iſtos peragit fibrarum beneficio; quarum maxime conſpicuæ ſunt exteriores rectæ, internæ & his ſubjacentes circulares. Non poſſum non hic duo paradoxa inſerere, primum eſt fibras ventriculi & inteſtinorum, addo etiam cordis & omnium muſculorum, nihil niſi nervos eſſe, aut proxime ad illorum naturam accedere: certe ſi quis perſequatur cum ſolertia quadam nervos muſculos ſubeuntes, obſervabit nerveas fibrillas arctiſſime uniri & in verum corpus coaleſcere, & licet nervus muſculum tranſiens non omnis in fibras illius impendatur, id tamen in vicinis muſculis fit, atque eo uſque progrediuntur donec tandem in membranas, adæquatum tactus organum, abſumantur, hacque ratione terminantur. Non hoc propterea cuipiam abſurdum videatur, quod nervi corpora mollia minuſque tenacia ſint, prætereaque minuta, ut hanc ob cauſam ſit impoſſibile tot fibras in tota corporis fabrica conſtituere: molles eſſe nervos intra ſpinalem medullam, ut cæteros quatuor ſenſibus inſervientes prætereàm, contentos indeque elabentes aliquouſque, ultro fateor, at ulterius paulo progreſſi non ſolum tenaciores, ſed & craſſiores evadunt, alicubique ganglia pro majori robore, indultu beneficæ naturæ adſciſcunt, qui dubitat, perſequatur ſolummodo nervos crurales ab exitu ex oſſe ſacro & lumbarium vertebrarum oſtiis ultra coxas, inveniet infra coxam nervorum faſciculum majorem, craſſiorem, multis vicibus quam circa ortum erat: Dum hæc ſcribo faſciculum hunc examinavi, & in fibras, ventriculi & inteſtinorum fibris tenacitate & firmitudine nihil porſus cedentes, dirimere potui, atque ut in ventriculo, inteſtinis, corde & muſculis aliis tranſverſis fibrillis connectebantur, quælibet quoque fibrarum iſtarum nervearum, more aliarum fibrarum in minutiſſima filamenta diſcerpi poterat, videbaturque major moles & robur nervis accreſcere, quo magis à ſua origine diſcedunt: Alterum paradoxum eſt *Fibras inteſtinorum & Ventriculi*, imo etiam cordis, aliquandiu vim movendi ſe, retinere emortuo animali: vidi ſæpe in ovibus mactatis, inciſo à lanionibus abdomine, viſceribus adhuc calidis diu inteſtina motu periſtaltico ſurſum deorſumque moveri ac chylum exprimi: Aliquoties catellos projectos vivos, ad motum ventriculi, inteſtinorum & chyli, obſervanda aperui, vidi ſæpius omni ſenſu & motu abolito imo detruncato capite, cordis motum, ſyſtole & diaſtole rite alternantibus, plurimis horis integrum perſtitiſſe: Forte talis vita fibris uteri permanſit ſuperſtes in fœminis, quæ poſt obitum fœtus aut vivos embryones excluſerunt, niſi enim fœtus impulſus fuiſſet non conſtaret modus quo fœtus, vel embryo, clauſtra hæc perrumpere potuiſſet. Non autem hæc eo dicta velim ac ſi ventriculus, inteſtina, cor & uterus ſibi proprium motum vindicent, nec à cerebro & cerebello pendeant, nam certum eſt denegato influxu à cerebro & cerebello, harum quoque partium motum aboleri, id quod docent apoplexia, violentæ præciſiones medullæ ſpinalis, earumque ligaturæ, ſolum hoc innuere volui in fibris harum partium ſenſus alicujus & motus inſtrumentum pertinacis inhærere, nec tam cito, ut alibi evaneſcere. Fibrarum iſtarum actio, ſeu motus, eſt contractio, in qua in ſe coeunt, & breviores ſimulque graciliores fiunt, nimirum nulla fibra eſt, utcumque ſimplex appareat, quæ non in hac contractione antea laxior, mollior & plenior, fiat rotundior, gracilior, durior, denſior & brevior: *Quomodo iſta fibrarum contractio peragatur, vide l.c. pag. 92. 93. & ſeqq.*

Observatio II.

Colicus dolor aliquando pendet ab Inteſtinorum conſtrictione convulſiva.

INteſtinorum occluſionis cauſa eſt interdum illorum aliquot in locis conſtrictio arctiſſima; quam in inteſtinis evenire poſſe nemo negabit qui motum illorum vere animalem, & fibrarum & nervorum beneficio contingentem noverit, quique omnes nervos fibroſaſque partes ſpaſmo & convulſionibus obnoxias eſſe ſciverit. Et alias conſtrictionem in Ileo & colo pertinaciſſimæ occluſionis & torminum cauſam fuiſſe in cadaveribus aliquoties repertum fuit, illis anatome reſeratis, cæteris cauſis omnibus tunc abſentibus. Cauſam à conſtrictione eſſe inde manifeſtum eſt quod torminibus atrocibus ſævientibus, nec ſuppoſitoria, nec fiſtula pro clyſtere ea facilitate ac ante graviorem dolorem intrudi poſſunt; ſcilicet hac inteſtinorum conſtrictione ad extremum inteſtini recti jam vergente; Imo in N. animadverſum cum jam motus aliquis periſtalticus inceperat, butiro hac inteſtini portione emollita, avide ſuppoſitorium arreptum fuiſſe, ac ſi à manu intus valide traheretur, *Ioan. Iac. Wepferus conſilio de Colica M.S.*

Observatio III.

In Colico dolore à Valida Inteſtinorum conſtrictione hac interdum diſrupta fuere.

IN hac Inteſtinorum conſtrictione ſæpe fit ut illa in duobus locis coarctentur, & flatus excitentur, bilis &c. nec ſurſum nec deorſum vergere valeant, unde atrociſſimi dolores exoriuntur, Imo viſum fuit Inteſtina diſrupta, ac ſordes omnes in cavum effuſas fuiſſe cum repentina ægrorum interemptione *Wepferus ibidem.*

Observatio IV.

Ventris dolor ab omenti parte circa ventris medium conglobata.

NOnnullis mulieribus poſt partum circa ventris medium collectum remanet omentum, ita ut non leves ſæpe dolores præferant mulieres. *Bauhinus Th. Anat. lib. 1.c.12.*

Observatio V.

Ventris dolor ab hepate abſceſſibus tentato, infarcto, Pancreate magno, Rene luxato.

VIr Nob. hypochondrij dextri dolore diu vexatur, tandem abdominis dolore ita divexatus ut ipſe diſrumpi ſibi videretur. Hepar erat magnum, multis abſceſſibus tentatum, cum materia quadam indurata: Pancreas magnum, Ren luxatus & deorſum propulſus à Pancreate *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

Observatio VI.

Ileus ab introſuſceptione.

COnvolutionem Inteſtinorum, ab omnibus fere authoribus præſcriptam, nunquam nobis videre licuit; Sed quid jam dicendum credendumque nobis eſt, qui invenimus in eodem effectu diverſam inteſtinorum formam, in qua non Volvulum, ſed ſubſidentiam unius inteſtini in alterum deprehendimus? Rejiciemuſne Veterum ſententias quia Involutionem iſtam nunquam vidimus? minime gentium, quandoquidem illi ſuo tempore involutionem hanc potuere poſt mortem, ſecto cadavere, invenire, quam nos, hoc noſtro, & ſcybalas induratas & ſubſidentiam præſcriptam.

§. Ut hominibus, ſic & animalibus idem malum contingere nemo ibit inficias, præcipue ſi in naturæ arcanis inveſtigandis induſtriam æqualem poſuerit, cum id quod hominibus, etiam & brutis animantibus eveniat, Uti nobis in Catto zibetto datum fuit ſpectare, qui cum per dies quinque Vomitu continuo vexatus erat, accedente inedia, multiſque torminibus tandem expirabat.

Secto cadavere, comperimus veſicam fellis exhauſtam ab humore bilioſo, & Inteſtinum Jejunum ſubſediſſe in Ileum. Conati ſumus flatu follis unum dimovere ab altero, ſed prohibente valvula flatus non potuit eo penetrare: Rurſum ſupra valvulam idem tentavimus optimo ſucceſſu. Hic caſus docet quanta in curando volvulo ſit difficultas. *Mic. Fontanus Epitomes Veſalii pag. 29.*

Obser-

Observatio VII.

Dolor Ventris Iliacus à diſrupto peritonæo in inguine, per cujus hiatum Inteſtino Ileo portio irrepſit.

QUam variæ Iliaci affectus cauſæ numerari ſoleant, notum eſt; Commode tamen ad duo genera juxta *Galenum* 6. de luc aff. cap. 2. reduci poſſunt. Inflammationem ſcilicet, & Obſtructionem vario modo ſe habentem; Utramque tamen hanc uno eodemque in ſubiecto concurrere quandoque poſſe non eſt dubium, cujus rei exemplum producere hic adlubeſcit: Hoc ipſo anno civis quidam noſter ſexaginta circiter annorum, ingentibus *ventris doloribus* uno cum vomitu corruptus, & de Hernia à medico, qui primus vocabatur, mox interrogatus, celare eam magno ſuo malo maluit; quam tamen ſtercoreo jam inſequente vomitu, & virium proſtratione ſumma obortus, ſerius tandem, imo pluribus jam retro annis ſeſe eandem perpeſſum fuiſſe, & noviter nunc recurriſſe confeſſus paucis poſt horis expiravit: Quamvis igitur Iliacum hic adfuiſſe morbum mortis cauſam, medicos haud latuerit, Amicis & conſanguineis tamen certitudinem ex ipſa ventris apertione cognoſcere placuit, id quod nec medicis diſplicuit.

Decem itaque poſt obitum elapſis horis, ſectionis factum eſt initium ab Abdomine, in cujus parte ſiniſtra inguinali tumor Hernioſus, nucem juglandem magnitudine æquans comparebat, calido exiſtente, ex cujus etiam cavitate, cum aperiretur, vapor tepidus, abſque tamen fœtore, exhalabat, ſalvis reliquis viſceribus, ſolum inteſtinum Ileum à ſtatu naturali receſſiſſe viſum, cum particula ejuſdem, duarum fere unciarum magnitudine, per diruptam interiorem peritonæi tunicam penetraverit, tam arcte in facta ſibi cavitate hærens & conſtricta, ut extrahi vix abſque dilaceratione potuerit, licet nullum durius in eo fuerit ſcybalum: cæterum tota gangrænoſa & livore horrida: quæ gangræna etiam in eodem inteſtino, ſpithamæ fere altitudine, verſus ſuperiorem ejus partem ſeſe extenderat: parte vero ab hac labe libera, flatibus adeo turgente ut ipſum colon amplitudine ſuperaret: Ipſa autem rotundi æmula peritonæi ruptura tam arcta & exigua, ut vix minimi digiti ingreſſum permitteret, imprimis quia circumferentiam ejus durior callus, ſignum inveteratæ rupturæ obſidebat.

VNde ſuperne quæ deſcendebant craſſiora inteſtinalia excrementa, ob arctum illud ſpatium, & compreſſas Ileo tunicas, progredi ulterius cum non poſſunt, regurgitantia per os rejici neceſſe fuit, ſuperveniente præcipue inſigni inflammatione, cum gangræna & atroci dolore, ſive magna continui ſolutione, quæ in inteſtini membranis tenera & maximè ſenſili, ut (cum Clariſſ. *Williſio*, qui fere in omnibus ab Ileo defunctis inteſtini cujuſdam inflammationem & ſphacelum, morbi & mortis cauſam deprehendit, è cap. 15. partic. 2. de Anima Brutor. loquar) *ſpaſmos & corrugationes dolorificas, ita continuas & atroces ciebat, ut propterea inteſtini aſfecti motus periſtalticus, quo fæces alvi verſus alvum protrahuntur, inhibetur ac prorſus inverſus fuerit.* Digna etiam ſunt quæ huc adducuntur Hippocr. verba lib. 3. de morbis expreſſa: *Reſiccatur inteſtinum, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut neque flatus neque cibi pertranſeant, ſed venter durus fit, & quandoque vomat pituitoſa, deinde bilioſa, poſtremo ſtercus*: Quam inflammationem in caſu noſtro ab incuneatione inteſtini in inguine ortum duxiſſe veriſimile eſt, confluente nimirum & ſtagnante in compreſſo Ileo ſanguine, cujus ibidem, ob magnorum vaſorum ſanguiſluorum numerum non exigua quantitas adeſſe potuit, inflammatione poſtea ulterius in vicinam quoque partem ſe diffundente: Et hinc non mirum lethalem ſequutum fuiſſe morbi exitum, cum medicorum decreto, qui ob inflammatione ortus Ileus pro deſperato habeatur, & in hoc caſu nec Inteſtini repoſitio, nec globulorum plumbeorum deglutitio aliave remedia ortum habere amplius potuerint: Hinc Cous noſter 3. de morb. vulgar. mulieris apud Tiſamenum decumbentis moleſtum volvulum deſcribens, tandem addit, *Nec erat remedio locus, defuncta eſt*, ubi *Galenus* in comm. ab inflammatione magna eundem ortum fuiſſe docens, acutiſſimum malum vocat, ideoque remedio locum non fuiſſe admonet. *Lucas Schrockius L. Filius miſcellan. curioſ. anni* IX. *Obſervat.* xciij.

Observatio IX.

Ventris tormina à flatibus capacitate abdominis incluſis, omenti putredine & cum vicinis partibus cohæſione: Inteſtinis involutis & ſibi invicem adnatis, Eorundem gangræna, Hepate apoſtematoſo, Pure intra membranas omenti concluſo, Pancreate ſcirrhoſo &c.

PUer quatuordecennis, patre natus non uſquequaque bene habito: hic cum ante annum male habere inciperet noſtram implorans opem maxime tum conqueſtus de *macie totius* corporis, *tuſſi* ſicca, & *ventris tumore* qualicumque flatulento, cum *torminibus*, & per vices ingente *diarrhœa*, *faciem* juxta obſervavimus *palleſcere*, pulſumque crebrum & frequentem: Quib. corrigendis & tollendis medicamentis viſcera roborantibus, & ventriculi & inteſtinorũ fermenta reſtaurantib. pugnatũ fuit, hiſq; non acrib. vel fortioribus, ſed blãdioribus:

Incaſſum tamen fuere omnia adhibita, morbo naturam & medicamenta vincente, ægrumque die xx. febr. 1675. occidente.

Cadaver fuit apertum; Vix dum cultrum profundius adegeramus quum flatus cum ichore flavo erupêre copioſi, quod ingens ventris tumor renitens primo injuſte ſpoponderat, hinc ulterius pergentes, remotis integumentis communibus, quæ ſatis emaciata erant, Omentum ſeſe obiecit putridum mireque adhærens: Inteſtina admodum involuta, ſibique invicem adnata. Glandulæ in hiſce micabant majuſculæ & duriuſculæ nigricantes, ut vel hinc convincere poſſimus qui harum exiſtentiam dubiam faciunt, Inteſtinorum tunica extima (quæ ſua ſponte fere ſeparabatur) ablata media, quæ gangrænata erat, in conſpectum ſe dedit. Hinc ad latus dextrum tranſeuntes, hepar apoſtematoſum, & tantum non plane purulentum deprehendimus: In Epiploo, quod itidem plurimis glandulis inſigne fuit, intra binas ejus tunicas ſimiliter abſceſſus recondebatur, multáque materies purulentæ copia. Pancreas ventriculo ſubjacens ſcirrhoſum plane: Renes flaccidi & corrupti: In capacitate ventris, vermes deprehendimus plures, teretes, longos; An ex inteſtinis eroſis prodierint incertum eſt, cum nulla licuerit animadvertere foraminula: In hypogaſtria, & in ſpecie in pelvi, copia purulentæ materies haud exigua ſtabulabatur, medius venter Pulmones exhibuit putridos, citra tamen aquarum copiam: Veſiculas ſeminales, prope proſtatas, liberas plane notavimus &c. *Ioan. Iacobus Harderus Prodromi Phyſiologici cap. 7. pag.* 104.

Observatio X.

Anatome Fœminæ Paſſione Iliaca defunctæ.

FOEmina 40. circiter annorum, aliquot liberorum mater, plures annos ante hernia inguinali detenta, ex manifeſta notaque cauſa externa in Paſſionem iliacam incidit, eaque, fruſtra adhibitis omnibus remediis, obiit. Poſt mortem facta corporis Anatome, ut genuinam morbi cauſam inveniremus, vidimus inteſtina tenuia pene omnia inflammata ac ſphacelata, unde dolor ille ventris continuus & intolerabilis cum intemperie calida & ſiti inexplebili ortum duxit: omento non ſupra inteſtina expanſo, ſed plane detracto, & in hypogaſtrio prope inguen dextrum complicato: Inteſtini vero Ilei portio digiti articulum longitudine vix ſuperans cum particula omenti in proceſſum peritonæi dextrum delapſa externum illum in inguine dextro conſpicuum tumorem excitavit, quem jam non, ut quidem alias facile fieri poterat, in corpus, adhibitis licet omnis generis emollientibus, ac inflammationem arcere ſolitis, cum internis, tum externis remediis, retundere atque reprimere licebat, quia non minus illam in proceſſum peritonæi dextrum delapſam inteſtini atque omenti portionem inflammatio & ſphacelus in tumorem interea attulit, maxime proceſſu illo peritonæi ante nimium ampliato, interea vero iterum coarctato: quo etiam evenit, ut non ſolum excrementa nulla per alvum ſecederent, ſed & redundarent, & per ſuperius guttur egererentur, quin & per os aſſumpta quæcunque in hac nempe inteſtini portione, quæ proceſſum peritonæi ſubiit, ſufflaminata, ultra tranſire nequirent; quo propterea in caſu mercurij etiam Clyſterumque omnium uſum plane fruſtraneum deputamus. *Dom. Georg. Abrah. Merlin. Miſcell. Curioſor. Dec. ij. Ann.* 3.

Observatio XI.

Ileos lethalis à vermibus.

ANna Veltin, Speculatij Arnſtadenſis conjux melancholica, annorum triginta, poſt intolerabiles infimi ventris cruciatus, evomuit cum fæce liquidâ ſedecim lumbricos teretes robuſtiſſimos, & animam efflavit in ſudore frigido. Cadavere apertô, in medio Ilei inteſtini membranas cuculli ad inſtar extenſas, & foramen ibi magnitudine groſſi extrinſecùs tenuiſſimâ membranulâ clauſum, utrinque verò inteſtinum unius digiti longitudine; meſenterium duorum tranſverſorum latitudine nigrum & gangrænâ corruptum deprehendi. *Dom. Iacob. Auguſtin. Hünervvolffius Miſcellan. Curioſor. Decur. ij. Ann.* 5.

Observatio XII.

Ileos pernicialis, à calculo, vermibus, flatibus,

CIvis & ſartoris Arnſtadenſis, Iohan. Henrich Dreſlers filiolus ſeptannis, ultra annum conqueſtus eſt de dolore circa regionem pubis, urina ejus prodiit interdum alba, craſſa, interdum ſtillavit ſubcruenta, & alvi excreta

fuere

fuere mucoſa. In dies autem pubis dolore, & ventris torminibus adauctis, tandem in totum vires, ipſamque vitam perdidit miſerabilis puer. Cauſam mortis in cadavere inveſtigans, ventriculum inflatum, & alia à reſtagnante fetô vitia præterij, & tantùm ob temporis anguſtiam inteſtina, & veſicam urinariam perſecutus ſum cultro. Quibus extricatis, in ileô ſepties diſtinctis in locis ingreſſum partis ſuperioris inteſtini partem ejus inferiorem obſervavi; qood à ſubitâ & frequenti inflexione & compreſſione corporis, ob dolores à calculô veſicæ, aliquot lumbricis adhuc ſuperſtiribus, & flatibus, eô modô quem Clariſſ. Sylvius in Ideâ Prax. Medic. cap. 15. deſcribit, factum fuiſſe judico. Stercoreos vomitus non ſuſtinuit puer, quia pancis, & magis liquidis alimentis ſuſtentabatur uſque ad finem, quæ per angiporta difficulter preſſa, culmi ſtraminei craſſitie egerebantur mutata, cum ani procidentiâ. In veſicæ urinariæ collô hæbebat calculus mucô ſubcruentô involutus, ovi columbini magnitudine, pondere ℨß. gr. x. gryſeus, durus & ſcaber, qui manuali operâ potuiſſet eximi, ſi parentes in tempore id permiſiſſent, ſalvô puerô. *Idem, Anno* 8. *Decur.* 15.

Observatio XIII.

Ileos ex profundô inteſtini recti côalitu.

SPhincterem ani conniventem, ejuſque totalem coalitum, pharmacopæo exitioſum annotavit D. Lentilius noſter. Cui adjicio ſequens non abſimile: D. Johan. Keiſner Chartarius Arnſtadienſis, ipſe medens obſtructioni ventris, abutitur pilulis Francofurtenſibus aloëticis minoribus, & inde occluſâ portâ inferiori penitùs retinetur colluvies ſtercorea. Hinc venter ut ſolvatur, omnis locatur opera; ſed fruſtrà. Bibitur, & ſingultus cum vomitu excrementorum ſequitur, ventre in dies creſcente majorem in modum. Pharmaca continuantur vigili curâ; ſed ea reſpuit omnino, & ejulantem ægrotum interficit ileus. Diſſectô ventre tumidô, ſtercorei halitus fugabant. Ventriculus & Inteſtina flatibus & excrementis fluidis extremè reperiebantur diſtenta, gangrænoſa, nonnullis in locis exeſa. Rectum fibris quaſi tot filij decuſſatim erat conſtrictum, ut neque ſurſum, neque deorſum quicquam tranſire potuerit. Quis verò mali iſtius potuit eſſe præſagus? Lynceus hic taceat vis clandeſtina peremit. *Idem ibidem.*

Observatio XIV.

De puellâ recens natâ paſſione iliacâ à conſtrictis inteſtinis craſſis laborante.

MIſera hominis eſt conditio, ſimul ac enim in lucem ſuſcipitur varia, imò nonnunquam lethalia expetitur incommoda, quod etſi ſatis notum & pervulgatum ſit, videre tamen mihi hic Berolini, menſe Febr. ann. 1694. contigit, in filiolâ Bibliopolæ cuidam Gallico nuperrimè natâ quæ uti parentibus grata & accepta erat, ita etiam brevi poſt triſtitiæ & mæroris anſam dabat, vix enim ſpiritum ducere inceperat, cùm jam meconium evomeret, poſteaq; lac, quod avidè ſugebat, & pultem, quâ alebatur; cum fætore, uti etiam fæces, alvinas, vomitu redderet, per anum verò nihil egereret licèt ſuppoſitoria & clyſteres varij adhiberentur. Parentes hoc triſti ſpectaculo perterriti, Chirurgum quemdam Gallicum conſulebant, illique tumorem parvi pugni magnitudine quem infans in ventre, eô locô quô umbilicus eſſe ſolet, habebat, perluſtrandum offerebant. Chirurgus, neque conſilij locum habebat, neque auxilij copiam, alios Chirurgos Gallicos advocabat, qui tumorem ex umbilicô provenire ſatis deprehendebant, atque ſarcoma quoddam, quod neceſſariò eſſe exſcindendum concludebant; dictum, factum, operatio ſine procraſtinatione inſtituitur, atque ſarcoma illud quemadmodum illi putabant, novaculâ abſcinditur, ſine ullâ notabili hæmorrhagiâ, vulnuſque optimè ligatur. Infans verò per 36. horas poſt operationem valde debilis erat, & omnia integra, more ſuô, vomitu reddebat, poſtea convulſionibus correpta, mortem cum vita commutabat; unde Chirurgi perterriti de operatione diſceptabant, dum alij tumorem abſciſſum ſarcoma quoddam, alij verò partem inteſtinorum fuiſſe ſuſtinebant: Lites hæ ut dirimerentur ad Nocoſomij Gallici Medicum D. Rouſſel omnes confugiebát, ipſique rem

peractam narrabant, qui mortuam infantem aperiendam ſuadebat, Dominumque Doctorem Pancovvium Sereniſſ. Elector. Brandemb. Aulæ Medicum, Collegam meum honoratiſſimum, & me apertioni cadaveris ut adeſſemus, humaniſſimè invitabat. Diſſectò itaque abdomine, magna copia congrumati ſanguinis adſpectui noſtro ſe offerebat, inteſtinaque tenuia, integra & ſatis ampla, ita ut duos digitos facillimo negotio caperent, & fœtidâ amurcâ repletâ, reperiebantur; nulla verò aderant inteſtina craſſa, exceptò rectô, nam inteſtina, cæcum & colon per umbilici anguſtum foramen in conformatione fœtus exierant, atque tumorem ſarcomati non abſimilem formaverant, & à Chirurgis reſecta erant: quia verò foramen valde anguſtum erat, ideò inteſtinum ileon, eò locò ubi craſſa incipiunt, ob anguſtiam foraminis & compreſſionem, adeò coalitum erat, ut nihil liquoris in craſſis inteſtinis deſcendere potuerit, quæ cauſa fuit iliacæ paſſionis. Inteſtinum rectum autem, à quô colon abſciſſum erat, adeò parvum reperiebatur, ut vix magnitudinem calami anſerini referret. Admiratione certe, poſt apertionem cadaveris obſtupefactus fui, nec animô comprehendere potui, quomodo infans per 36. horas adhuc vivere potuerit, cùm non ſolùm inteſtina cæcum & colon reſecta, ſed etiam magna hæmorrhagia ex abſciſſis vaſis ſubſequuta fuerit. *Dom. Ioh. Chriſtian. Mentzelius Miſcellan. Curioſor. Decur. iij. Ann. 2.*

Observatio XV.

Virginis cujuſdam ileo laborantis, & bufones vomentis diſſectio.

VIrgo per annos 20. plurimos bufones evomuit. Laborabat pedum tumore, imo cutis ipſa ſæpe findebatur, ac humor tenuis extillabat. Erat admodum emaciata. Circa ſtomachi regionem dolore atroci vexabatur, eodem ritu ac ſi unguibus ventriculi parietes lancinarentur. Potus & cibi aſitia. De dolore, duritie, & pondere in dextro hypochondrio ſemper fere querebatur. Inter dormiendum multum ſanguinis evomebat. Tandem, poſt vomitus immanes, cum excrementis inteſtinorum fœtentibus, interiit.

Duos tumores habebat, magnitudine ferme nucis juglandis mediocris, alter in ſiniſtro latere circa infimos lumbos, alter vero pube tenus eruperat; hic paulo ante obitum ſponte ſua erumpens in ulcus degeneravit.

Aperto abdomine, illon tribus in locis involutum erat, nodi, ſeu involutiones, digiti longitudinem æquabant, & aliqua intercapedine ab invicem diſtabant. Inteſtinum illud, hac involutione, ſeu duplicatura tam arcte anguſtatum fuit, ut liquor ſiphone injectus non niſi guttatim pertranſiret. Injecto liquore, & involutiones evaginatæ ſunt, & perpauca, dura & parva excrementa cum quatuor lumbricis perexiguis exturbabantur.

Hepar ſolito grandius, quatuor libras pendebat. In media parte concava erat macula alba ducatum aureum adæquans, adipis inſtar, tactu mollior, cartilagini perſimilis, quæ totam jecoris ſubſtantiam penetrabat. Huic & aliæ minores comites erant. Hepar intrinſecus album & durum apparuit pure & ſanie refertum. Cadaver admodum fœtebat.

VArias de bufonum vomitu habemus obſervationes, anne fuerint bufones, an analogum quid, certè hæreo. Sum in ea opinione nihil animale produci niſi ex ſemine, non dicam ex virili & fœminino, cùm, expertus loquor, menſe Martio araneam vitro incluſerim quæ ova pepererit, & poſtquam exſiccata fuerint, alia ruſus pepererit, ex quibus, quod mirandum eſt, novæ araneæ excluſæ ſunt, idque obturato ſemper vitro, ita ut certus ſim araneam maſculam non adfuiſſe. Per ſe ex putredine ranas, bufones, aut lumbricos generari nego. Quid de lumbricis in corpore genitis ſentio, poſtea dicam.

Crediderim facilè ægram hanc non vomuiſſe bufones, ſed ſimile quid: fieri potuit illam ejeciſſe caſeoſum quid; imò quibus menſtrua deficiunt, ſæpe vomitus cruentos incurrunt. Quid ſi ſanguis coagulatus eſſet ejectus, qui viſcidis ac bilioſis humoribus erat involutus, non abſimilis bufonibus ſemieroſis fuiſſet?

Vehementi hoc vomitionis motu, inteſtina ita invicem illata & vaginata fuerunt, adeo ut tota fiſtulæ inteſtinalis cavitas maxima ex parte eſſet occluſa. Non mirum igitur eam dolore atroci circa ventriculi regionem fuiſſe vexatam; cum iſtæ inteſtinorum convolutiones (quæ convulſione & ſpaſmo excitantur) admodum dolorificæ ſint, imò ab hac occluſione factum eſt, illam aſitia laboraſſe, nam quidquid potus aut cibi aſſumpſerat, emovere iterum coacta fuit.

Hunc morbum ab acido in ſanguine & chylo abundante, originem habere non dubito: ſerum illud acidum glandulis inteſtinorum extillans, cum tam acre fuerit, ut ventriculum & inteſtina erodere potuerit, dolores intolerabiles excitati ſunt, hinc convulſiones, quibus inteſtina invicem volvebantur. Ex humoribus lentis, ibique ſtagnantibus, lumbrici producti ſunt. Corrodente acido vaſcula ſanguinea erodente, ſanguis effluebat, qui inſcia ægra vomitu nocturno tempore exturbabatur. Ex hac ſaburræ ſtagnatione etiam fœtor oris habuit.

De dolore, duritie & gravitate ſub dextris coſtis, etiam à ſanguine acido & lentis humoribus inquinato, hepatis vaſcula obſtruente

certe originem ſumit. Fecit obſtructio ut plus humoris admitteretur, quàm in venas reducentes amandari poterat, hinc moles auctum fuit. Interna interim ſubſtantia ab humoribus obſtruentibus, qui & corrupebantur, eroſa fuit, unde dolor. Durities veniebat, quia partim ſphacelatum, partim ab humoribus contentis diſtendebatur.

Ulcera externa etiam ab obſtructionibus in muſculis aut glandulis ortum ducunt. *Stephanus Blancardus ex Academ Practic. rationali.*

Observatio XVI.

Poſt dolorem ſiccum in dextro hypochondrio & paſſionem iliacam cadaveris inſpectio; ubi ea cum in ileon inſinuatum &c.

Filius alicujus mercatoris à longo tempore continuo dolore fixo in dextro hypochondrio vexatur. Tandem iliacam paſſionem paſſus, moritur.

Aperto abdomine, cœcum inteſtinum erat contractum, & in ilium inſinuatum, adeo ut nihil ex ilio in colon deſcendere potuerit. Cœcum extractum non tantum inflammatum & prætumidum erat, ſed etiam cancroſum.

Iliacis paſſionibus cauſa ſæpe eſt inflammatio, à fœcibus obſtructio, flatus, aut hernia, exinde inteſtina diſtenduntur, & ſucci nervoſi curſus pervertitur. Hinc quoque inteſtini partis paralyſis, & contractio, adeo ut inteſtinum arcte cuntractum facilè in diſtentum incidat. Cancri in inteſtinis fieri poſſunt, cum eorum glandulæ obſtruantur. Cancer enim eſt mortificatio glandularum, quæ in carne ſphacelus & in oſſibus caries dicitur. *Idem ibidem.*

Observatio XVII.

Ilei affectus vera cauſa per varia exempla anatomica demonſtrata.

Qualis ſit affectus ileos (quem vulgo etiam miſerere mei vocant) quæque proprie ejuſdem cauſa, haud ſatis convenit inter Medicos. Nonnulli credidere in eo inteſtini tenuioris fieri circumvolutionem, ſeu contorſionem. Alii è contra pernegant, inteſtina poſſe in nodum circumvolvi quandiu meſenterio ſunt annexa. Putrefacto vero meſenterio (quale ſemel atque iterum me vidiſſe memini) idem utique evenire poſſe arbitrantur. Quod ſi vero attendamus ad ea quæ poſt mortem obſervare nobis contigit, oportet ut ſtatuamus ileon atoniam eſſe inteſtinorum, & præcipue tenuium, concomitantibus vomitionibus frequentiſſimis, alvi adſtrictione, & non raro quoque doloribus valde atrocibus, imo morte repentina. Hæc inteſtinorum, ſi non in totum ſaltem ex parte obſtructionis unde oriantur inteſtina & præſertim tenuia, imo motu periſtaltico naturali deſtituuntur, utpote ſpiritibus animalibus deficientibus. Secundo, eadem oritur ab obſtructione inteſtinorum, quam vel excrementa indurata, vel deglutita oſſa ſimiliaque ſolida alia inferunt. Tertio, ſuſceptio, ſeu ingreſſus inteſtini ſubinde affectum iſtum gignit, ſive ingreſſus iſte ortum ducat à motu periſtaltico, præpoſtero, ſive à motibus convulſivis, imo à nimia dilatatione particulæ inteſtini, aut ab ejuſdem nimia conſtrictione; unde pars magis ampla, partem arctiorem in ſe ſe recipere apta redditur, in hoc vel illo inteſtinorum motu. Quarto, hujus mali cauſam invenio contractionem & coarctationem eſſe inteſtini, quod aliquoties adeo contractum reperi, ut vix minimum digitum admitteret, neque deglutita, nec flatus penetrare ſineret. Quintò, ab hernia inteſtinali idem affectus ſæpiſſime provenit. Et demum ſexto, inflammationem quoque inteſtinorum ad cauſarum ſeriem referre oportet. A nervis inteſtinorum obſtructis ortum habuiſſe hunc affectum in uxore cujuſdam Viri Docti, (quæ nuper in totalem alvi adſtrictionem & vomitum continuum ſine notabili dolore, ſine febri, inciderat, unde mors ſubito ſequebatur) nullus dubito. Quod inteſtina à functione ſua quoque deſiſtant, ſimulac, vel ab excrementis induratis, vel deglutitis oſſibus aliiſque ſimilibus ſolidis intus obturata ſunt, in cadaveribus me bis animadvertiſſe memini. Tertio, hoc malum à ſuſceptione, ſeu ingreſſu inteſtini unius in aliud provenire, non eſt dubitandum, imo bis publice idem demonſtravi in inteſtinis filii cujuſdam piſtoris, ut & aliis cujuſdam hoſpitis, à me exemptis & diſſectis, qui, dum viverent, multis malis fuerant correpti, ſed præſertim ventris doloribus, idque horâ unâ atque alterâ poſt paſtum. Tertium exemplum hujus affectus conſpexi in cadavere a me diſſecto, præſente Ioachimo Schardero Chirurgo ſatis perito. Dixi quoque hujus mali cauſam eſſe inteſtinorum coarctationem. In cadaverum nempe apertione aliquoties obſervavi inteſtina ita coarctata, ut ne minimum quidem digitum admitterent. Si igitur in hoc caſu excrementa paululum indurentur, aut ſi flatibus tranſitus denegetur, quid mirum, homines ſubito ex intolerabili dolore & inflammatione interire? *Frederic. Ruyſch. in Obſervation. Anatomico-Chirurgicis.*

Observatio XVIII.

Ex enterocele & gladii ictu ileos funeſtus.

ANno 1675. cùm Pariſiis verſaremur in Noſotrophium, *la Charité* dictum, miles advectus fuit, ictu gladii profundiore & in abdominis cavum penetrante, vulneratus: Periţiſſimus Dn. Morellus Partem omenti prominulam, manu illicò prehendit & filo quod per acum trajecerat, partem ejus incolumem ligavit, abſcindendo portionem aeri diutius expoſitam, reliquamque blande reponendo, medicamentis neceſſariis non neglectis: Biduo poſt æger malo iliaco miſere vexatus interiit. Cadavere aperto inteſtina tenuia, ileon præprimis inflatum gangrænatumque deprehendimus: In alio quopiam, cujus interanea idem Vir Exercitatiſſ. luſtravit, triplici in loco portionem hujus inteſtini intra alterius cavum rediiſſe, ſive intro ſuſceptam vel inferiorem in ſuperiorem ejuſdem partem intorram fuiſſe notavimus cum tamen non conſtiterit affectu iſthoc ægrotum laboraſſe. Eundem mali exitum vidimus An. 1681. in Viro ſexagenario majore, qui ſubligaculum ex linteis malè confectum, aliquandiu geſtarat, ſucceſſu non æquè felici, cum inteſtinorum prolapſum illud ſemper prohibere non valuerit: Unde de commodiore omnino proſpicere ſibi debuiſſet, ni intempeſtiva verecundia malum clam haberi voluiſſet, inteſtinorumque optata in abdomen quandoque regreſſione, ſibi meliora pollicitus eſſet, quibus tamen ſe fruſtratum vidit, dum munis publicis functurus decem circiter ante obitum diebus, inteſtina ſubito prolabi denuo expertus eſt, non ſine multa animi conſternatione, inprimis cum emollientibus medicamentis, aliiſve convenientibus adhibitis, interne & externe, priſtinum locum illa repetere nollent, quin imo elapſis diebus aliquot, nauſeam vomitumque cierent, quo tandem cum aſſumptis fæculenta ejecit, ſubſequentique febri & delirio, viribus proſtratis, ad Creatorem, cujus intuitione perpetim frui ardenter deſiderabat, emigravit.

De variis nobis heic dicendi anſa ſubnaſcitur, ac præprimis de vomitu iliacorum: Illuſtris Williſius vel de hoc potiſſimum ſollicitus fuit, ut qui Medicamenta per os aſſumi ſolita operationes ſuas peragant, tandem inveniret, hancque ob finem ventriculum, inteſtina, cor & arterias ſub cultrum ſtudiosè vocavit, quo de ipſorum effectibus ac ratione formali eo certior eſſet: Equidem in ventriculo, ſi quis alius aſſectus, vomitus frequenter accidit, in quo fundum ventriculi, orificium ſuperius verſus ſe recipere, & quidquid intus contentum habet, per illud dejicere, jam Vett. ſtatuerunt, modo autem laudatus Vir, in media ventriculi tunica fibras carneas detexit, varii generis, circulares præprimis, harumque binos ac diſtinctos ordines, ſtomachum, quoad omnem ſui dimenſionem cingentes: ſuntque iſtæ ſatis conſpicuæ, ubi ventriculum tantiſper elixaveris: & ſane motus ventriculi in animalium vivorum ſectionibus demonſtrabilis eſt, ſuadeturque à ſana ratione, enimvero ingeſta quibus ille ſecundum peripheriam ſuam diſtendi videtur, cedentibus tantiſper fibris, inſtar lapidum illic hærerent, ni motus iſte ſuperveniret, docuitque nos ventriculorum caninorum poſt paſtum examen, uti & ruminantium, dictas fibras ingeſto alimento quaſi disjunctas contrahi, & magis conguſtati & ad ſe invicem redita, hocque ipſo retentricis facultatis robur, ſi non & concoctricis Veterum abſolvi, ſiquidem actione iſta è glandulis ſtomachum menſtruum ſpirituoſum aſtillet, quod maſſam undique compactam, promptiſſimeque pervadit: in vomitu illud notavimus, quod unuſquiſque vel in ſe experiri poteſt, adduci ad ſe invicem latera ventriculi dictarum fibrarum ope, juxta tamen has ita corrugari, ut valide reniti ventriculus ad attactum fundi ratione deprehendatur, eodem quo ibi lami cardiaci modo, fibris ipſarum ad ſanguinis quem ſuſceperunt expulſionem ſe accingentibus. Eſt hic motus ventriculi periſtalticus in homine inverſus, quem in vivarum beſtiarum anatome ſæpius quoque vidit Celeberrimus Wepferus: ceu conſtat ex Hiſtor. & not. Cicut. pag. 87. verba ipſa, utpote Williſii ſententiæ, noſtræque robur ac lucem addentia paucis heic ſubdemus: ventriculum non ſemel vidi conſtringi lente verſus ſtomachum ſubſequente vomitu, aut verſus pylorum contentis in duodenum exploſis: nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, ſubſequente rurſus nova coarctatione, quæ vel verſus pylorum vel ſtomachum progrediebatur Motus iſtos peragit fibrarum beneficio, quarum maxime conſpicuæ ſunt exteriores rectæ, à quibus ſe contrahentibus undiquaque ventriculus brevior & gracilior evadere videtur, & internæ his ſubjacentes circulares, à quarum motu periſtaltico, undiquaque latera ſibimet accedunt & contenta propelluntur, præter tranſverſas, quarum beneficio utræque coonectuntur: Ut vero motus iſti ſubſequantur, neceſſario requiritur ſtimulans aliquod nunc blandum & amicum, nunc inimicum, unde irritati Spiritus illos crebrius & vehementius iterant, fibriſque quaquaverſum contortis, vomitui enormi ortum præbent: In ſtatu naturali ita comparatum eſt, ut ſingulari Dei providentia, conſtituriſque legibus, quamprimum maſſa alimentorum in ventriculo ſoluta in inteſtina tenuia appellit, motus periſtalticus ſuccedat, quamvis forte irritamen non adſit: nempe, ſi nil aliud, parietes ſaltem inteſtinorum, iſta ſenſim adaucta, ſibi modo contiguos diducere valet, ſicque fibris optimo inſtituto contra nitendi motumque hunc continuandi anſam tradere, quamdiu alimenti nondum ſubacti & à fæcibus ſecreti, portio notabilis adeſt, ut ipſius maſſæ particulas & ſuccos hoc ipſo motu ſtrictis ductuum vicinorum fibrilis accedentes, jam ſilentio præteremus, quorum acrimonia non attemperata, intempeſtivæ dejectiones ſæpius ſubſequuntur. Inde fibris nerveæ præeunt, imo junctæ nitque intertextæ ſunt, ut ad ſpiculorum noxiorum eliminationem, junctis viribus uſque inſurgerent, nec opus eſt nerveam coronam ventriculi, hujuſque in nervas per ſubſtantiam ejus propagines, tunicam nerveam, pariter ut in inteſtinis conſtituentes, heic moliris adducere, quarum ſenſilitatem, dolores ventriculi & inteſtinorum atrociſſimi, indeque nati motus ſpaſmodici ſatis evincunt, merenturque legi quæ harum

ratione

ratione Excellentiſſ. Wepferus p. 13. Cicut. aquat. ſcripta reliquit.: nos quoque ſuperius plura de his diximus. Quandoque autem vellicans materia in ventriculo immediate non contenta eſt, ſed vel circa octavi nervorum paria propagines ſubſiſtit eaſque aggreditur, ceu in affectibus nephriticis, colicis ac hyſtericis palam eſt; enim vero ſtrictæ illic ab irritante fibrillæ, ſpirituque in motum impetuoſum acto, paſſio eadem fibrillis confinibus inducitur, indeque fibris carneis una in ſubſidium vocatis, motus ejuſmodi periſtaltici ſubſequuntur, quandoque vani & inanes, uti in nauſea ac vomiturítione: In herniosis, ni inteſtinum prompte reponatur, labes facile ſuccedit, enim vero compreſſis inteſtini parietibus, & fibrarum motus impeditur, & ſanguis in vaſculis capillaribus non raro ſtagnat, gangrænamque hinc, acquiſita corruptela inducit, quorum utrumque violentæ fibrarum irritationi, & funeſto exitui non raro occaſionem ſuggerit. Accedit ſæpenumero iterata inteſtini procidentia, unde labes vel non vel levior primis vicibus inducta, ſenſim natales & augmentum capeſſit, inprimis ſi manuum contrectatio frequens vel imprudens, qua inteſtinum reponi conſuevit, ſupervenerit, hinc enim vaſcula ſanguifera ſimul comprimuntur, irritanturque haud parum inteſtinales fibræ, inteſtinis nihilominus non ſemper regredientibus, quod procidentia vel major eſt, inteſtinaque conſtricta admodum ob fibras non parum irritatas, vel etiam portio ſuperior à fibris proceſſus peritonæi; itidem ſeſe ſtringentibus, arctius comprimitur & coarctatur: interdum autem inteſtinum ſecundum unam alteramve ſui portionem in ſe ipſum redit, idemque fibrarum motui, maſſæque iſthoc ſubigendæ & à fæculentiis liberandæ obſtaculum: In adoleſcente, qui ope chirurgica ab enterocele liberatus fuit, non putamus gravem labem inteſtino illatam fuiſſe quod vomitus frequentior fuiſſet, motusque ſpaſmodici de quibus æger verſus umbilicum aſcendens, teſtatur, vehementiores, ſitque interdum, ut à materia acri ad inteſtinum ileon delata leviter irritante, ob fibras ad talem motum ex prægreſſo ſymptomate diſpoſitas vomitus in talibus mox ſubſequatur: quinimo potuit in coli anguſtiis illic loci notabilibus, colligi & hærere vellicans pituita, motuque pari per fibrillarum nervearum ſeriem, ob dictam octavi nervorum paris ramificationem, ventriculus affici: & ſane vomitus ultimus à materiæ ſaburra in hujus plicas collectæ profectus videtur, præceſſit enim capitis dolor, junctus cum oris amarore, compreſſione circa præcordia; in milite gangræna inteſtini manifeſta fuit, dubiumque non eſt, quin in ſexagenario inflammatum fuerit idem, febri, deliriis & vomitu materiæ fæculentæ, fidem huic facientibus: noſtrum cum peteretur à conſanguineis conſilium, ſuaſimus ne multis inteſtini regreſſum manu moliremur, ſi fotibus aliiſque medicamentis ex artis præſcripto uſurpatis obtemperare nollet, ſed ad cultrum tempeſtive deveniret: antequam noxam funeſtam acciperet. Fuerunt autem, qui contra ſenſerunt, operationem, ni repoſitum fuerit inteſtinum, inſtitui non poſſe, contra quam cum ipſi Pariſiis celebratam vidimus, tum etiam Pigræus Chirurgus peritiſſimus epitome de præcept. Chir. & Medicin. gallice edita docet, cap. 41. lib. 2. Et s'il advient, que le boyau ſoit tourné, la matiere étant enfermée dans lui même, lors ni la main, ni les medicaments, ni la ſituation, ne peuvent plus ſervir, tellement qu'il faut venir à l'extreme remede, qui eſt l'inciſion du peritoine &c. Quandoque inteſtinum prolapſum multo cum ſudore & labore introrſum recedit, parvo tamen ægroti cum ſolatio, exitiali labe prolapſu & mora ipſi inuſta mox ſubſequente: qua de re notabile eſt exemplum, ſuper quo aliquando nobiſcum contulit, beatæ memoriæ Sponſus Pater. Hac ipſa (inquit in literis An. 1675. ad nos exaratis) die memorabile quid in hac urbe contigit: inſignis Juriſperitus enterocele à pluribus annis obnoxius, præcautionis ergo ſubligaculum geſtare conſueverat: cum vero pronuper per aliquot dies illud abdicaſſet; ecce repente in bubonocelem gravem incidit: acceſſitus Chirurgus ſatis ſolers, inteſtinum omni ope reponere ſatagit, verum fruſtra, quin imo ſupervenit poſtridie ileus cum frequenti vomitu: Alii Chirurgi in reductione ejuſdem inteſtini ſuam etiam induſtriam exercent, ſed irrito conatu; Interim tuſa vena: Enemata ſubdita, hydrargyrum nec non globulos aureos & argenteos devorantur, ſicut & oleum amygdalinum ſuebendum datur: Tandem conſilium cogitur Medicorum & Chirurgorum: Decernunt ſectione artificioſa partis facta, inteſtinum in abdominis capacitatem reponere: dum ſua arma hunc in finem propere quærit & expedit Chirurgus, ſuadet quidam ſotū ſupra patrem denuo adhibuo, ægrum pedibus ſuſpendere: rem ergo moliuntur, moxque inteſtinum quo optabant, regreditur; Quod ubi factum vident, gratulantur certatim aſſidentes, ac ſi res eſſet in vado: Verum ab eo tempore, ſymptomata eadem quæ prius perſeverant, vomitus, ſingultus, dolor ad inguen ſine tumore, enemata citra ullam excrementorum alvinorum admiſtionem rejecta, unde magna inceſſit ſuſpicio, inteſtinum præ nimiis compreſſionibus ecchymoſes paſſum, in gangrænoſin, niſi jam de facto concepta ſit, devergere, quod etiam ſectio, ægroto mortuo inſtituta confirmavit: Ita enim d. 15. 9bris An. ejuſdem præfatus Vir ulterius: Enterocelicus ille tandem fato functus eſt (uti recte conjeceras) & quidem trigeſima morbi die: Aperto poſt mortem corpore, inteſtini ilei portio deprehenſa fuit, præter omnium opinionem tenaciſſime adhuc inhærens ac agglutinata ovali annulo: Inteſtina omnia gangrænoſi occupata apparebant, nunquam diſchoremata ulla demiſit, ſemper ingeſta revomuit, ſicque tandem miſere è fatis exceſſit. Omenti cujus portionem prudenter reſcidit D. Morellus ratione, auream potiſſimum Hippocrat. aphor. ſect. 17. heic adſcribimus: ἢν ἐπίπλοον ἐκπέσῃ ἀνάγκη ἀποσαπῆναι. ubi omentum exciderit, illud putreſcere neceſſe eſt, judicamuſve ulteriori malo cultri adhibitione commodum ſubveniri poſſe. *Joh. Jac. Harderus in Apiario ſive Obſervat. Anatomico Practicis.*

Observatio XIX.

In Ileo Inteſtini Ilei & glandularum ejus gangrænoſis, cum abſceſſibus variis in imo ventre latentibus, &c.

PUer 13. circiter annorum, à Parentibus bene habitus, Vino generoſiori aſſuetus, cum aliquando pomorũ quandam copiam furtim ſibi paraſſet, eamque una veſpera devoraſſet, ſub noctem male habere, de multa anxietate conqueri, & nunc è lecto proſilire, nunc in eundem recurrere cepit, cum vehementi quem ſentiebat, cordis ardore, donec tandem vomitus ſubſecutus fuit, quo ſemidigeſta, cruda, odoris ſummè fermentacei ejecit, dicto nihilominus ardore perſiſtente: hinc ab imo ventre aduſque genua intumeſcere cœpit, qui tumor autem

con-

convenientibus adhibitis, ſenſim ceſſavit, alvus ab hoc tempore per 13. dies ſubſtitit: Per os excrevit fœtida, fæculenta, viridia, nigra, verminoſa, hinc alvo ſoluta præſentiſcere cœpit murmura, rugitus in ventre inſignes, cum aquæ fluctuantis undulatione, quæ ad 15. paſſus uſque ab adſtantibus audiri poterant, ranas in corpore coaxante dixiſſes cum multis: fluctuantes hi rugitus in ſiniſtro inguine incipiendo, aſcendebant adusque ventriculi fundum, ubi paulum ſubſiſtentes, mox cum ſibilo verſus dextrum inguen prorumpebant, quibus non raro acceſſit dolor inſignis: Remedia convenientia in uſum fuere vocata, eaque compluríma, quæ qua glandularum obſtructionibus, qua materiæ morbificæ, qua etiam, ventriculo & inteſtinis præ- primis proſpicerent, ſed in caſſum, neque certi quid de murmuratione & fluctuatione cum ſibilo conjuncta, augurari licebat: Tandem rebus ita in pejus ruentibus, venter & artus inferiores, ut ſcrotum inſigniter intumeſcere cœperunt, ægerque non ſine partium internarum motibus convulſivis, præcedente maximo doloris ſenſu, à Creatore ſuo cœleſti requie donatus fuit.

Cadaver primo intuitu tumidum & liveſcens conſpeximus: Abdomine inciſo aduſque menſuras duas, materiæ ſeroſæ, purulentæ, ſummi fœtoris evacuavimus: inteſtina flatibus inſigniter diſtenta, inprimis autem inteſtinum ileon gangrænoſin paſſum fuit, per cujus membranam extimam videre licuit glandulas inteſtinales, & præ cæteris plexum unum protuberantem gangrænatum; qui inciſione facta, nigricantem exhibuit faciem: Abſceſſus in hypogaſtrio, ut intra epiploon bini, hepar lividum plane, corruptum, ſcirrhoſum, & inſtar ligni exſiccati aridum. Veſicula fellis bile viſcida diſtenta, ductus autem choledochus præ lympha viſcida quaſi tranſparuit: Pancreas lividum omnino, & cujus glandulæ, præ putredine facile conteri poterant: Lien itidem corruptus: In Meſenterio autem glandulas admodum induratas, ac gelatinoſas non deprehendimus: nihil quoque præternaturalis in renibus obſervare licuit: De pulmonibus putridis non fuit dubitatum. *Idem ibidem.*

Observatio XX.

In alio Ileô Inteſtini Ilei gangrænoſis & perforatio &c. cum polypis in corde, vaſisque huic appenſis maximis.

D. 6. Julii 1681. in pago Benkhelm ditionis noſtræ, Virginem ſecuimus 18. circiter annor. in conſortium electis Viris Nobiliſſ. & Doctiſſ. Martino Joan. Haesbaert, Med. D. Clivenſ. D. M. Rudino, D. M. Zaeslino noſtrat. & D. Andrea Kohlio Cur. Rhæto. Hæc aliquot ſeptimanis ante obitum, quantum quidem ex relatione Paſtoris illius loci, cui defunctæ conſanguinei adſtipulabantur omnes, indicibilibus ventris cruciatibus & torminibus ſpaſmodicis vexata fuit, cum conatu evomendi multo, nulla tamen materia fæculenta ſubſequente: Quatrimeſtre circiter ante, cum Ægrorum aliorum curæ ibi vacaremus, noſtram imploravit opem, conqueſta præcipue de alvi fluxu & ſanguinis ſputo, quod præcedente hyeme copioſius, eum dolore lateris pungitivo paſſa erat: pulſus celer fuit & frequens, corpuſque macie conſumi incipiebat, ſuaſimus uſum lact. cum pulv. antihect. Miſella autem, ſingulis in pejus ruentibus ob rem anguſtiſſimam domi, ſibi ulterius conſulere neſcia, poſt d. cruciatus exantlatos, à Redemptore ſuo feliciter liberata fuit.

Muſculis abdominis reſectis, ingens fœtor: nares ſtatim feriit: Epiploon ſatis bene habebat, aſt circa hypochondria & in pelvi, materia fæculenta, chyloſa, & purulenta ſtabulabatur, Inteſtinorum flacciditas cum fœtoris gravitate, de perforatione unius vel alterius illorum haud obſcurum indicium præbuit, imo confirmavit gangrænoſis inteſtini ilei maxima, in quo ad ſeptem uſque foramina obiter quærentibus notare licuit, à quibus materia dicta in cavum ventris abiit, pone hoc meſenterii ſcirrhum, circa glandulam Meſenterii magnam inſignem animadvertimus, longitudinalem, & ipſum, forte à contactu ilei rubicundum: Hepar fere exuccum & pallidum. Veſicula fellis, loco non naturali in lobo nempe hepatis infimo ſita, & ab hujus extima ſuperficie exorta, circa finem pylori cum initio duodeni arcte cohærebat: Ventriculus admodum Inflatus ſiniſtrum hypochondrium fere totus occupabat quaſi è ſua ſede receſſiſſet: Pancreas duriuſculum: Lien autem & Renes naturaliter habebant: Venter medius pulmones exhibuit putridos, & ex ſiniſtra parte adnatos: Cordis auricula dextra lata & ampla; ſiniſtra vero parva & anguſta: in illa delituit polypus figura dimidii thaleri, ʒß. circiter pendens cujuſmodi alius oblongus ℥iv. in arteria magna hæſit & alius ʒiiß. longitudine, venam pulmonalem occupavit: fibræ, ventriculi dextri, præ flacciditate collabaſcebant: Pericardium ichore turbido plenum, & glandula thymus dura & ſubarra: Pulmones v. inciſione facta præter materiam ſubpurulentam & ſpumoſam nihil oſtenderunt. *Idem ibidem.*

Observatio XXI.

De Ileo ſponte ſphacelato & Miſerere mei lethifico.

PVero ætat. 14. per aliquot hebdomadas præfui, Torminibus excruciabatur diris, ſurſum & deorſum aſſumta fœceſque regerebat. Convellebatur univerſe, præſertim in ſuris, dentibus ſtridebat, & dum brachia fortiter contenderet, manibus contractis, abdomen ipſi hinc inde globoſum fiebat, à muſculis valide contractis, & ventre ſuo tot monticulos formantibus.

In conſilium fortiſſimi quique Medicinæ Atlantes adhibiti, cauſam morbi refundebant in bilem porraceam & æruginoſam, ſed ipſorum præſidiis nihil juvantibus puer indies dolentior, debilior & macrior, convulſus tandem enormiter, abreptus eſt. Cadaver mihi ceſſit, extremum ileon (qua parte in colon aſcendit, & valvula munitum eſt prægrandi, ne fœces in cœcum aſſurgentes relabantur,) univerſe attextum, putrido rabo, muſculo iliaco, quem arroſerat, adeo ut nihil niſi liquidiſſimi prætereflueret, idque dolenter admodum & convulſifice imo ab ipſo craſſioribus tranſitum negante, inteſtinorum motus periſtalticus invertebatur, vomituque refundebantur aſſumpta, plurimo glutine atque bile, modo cava, modo virideſcente perfuſa.

Observatio XXII,

Ileus idem fœmineus.

PUerperæ æt. 30. per menſes aliquot adfui, ſub initio dolebat modicè ad ileum dextrum; carminantibus nullis vel aſſumptis, vel admotis adjuta fuit. Dolor vero pedetentim ita increvit, ut ægram in ejulatus impulerit, imo in vomitus enormes, arte nulla compeſcendos & exinde ita debilis evaſit, ut exanimis videretur, ſed vitellis ovorum vel vino, vel ſpir. vini dilutis recreabatur.

Millies me rogavit ut medium ipſi recluderem abdomen aculei dolentiſſimi extrahendi cauſa Convulſionibus tandem & febre nobis eſt erepta, atque muto corpore ſuo fideliter nos docuit tot ſymptomatum originem eſſe ilei extremi & valvulæ ejus univerſæ ſphacelum obfirmatum, nullis Pœoniis herbis medicabilem. *E Collegiis Clariſſ. Dom. Car. Drelincurtii.*

Observatio XXIII.

Colica à materiis viſcidis coagulatis.

VIrgo quatuordecim annorum, colico dolore atroci laborans cum ventris intumeſcentia. Dolor iſte intra viginti dies eam de medio tollit. Per biduum ante mortem, multum ſanguinis nigerrimi per anum depoſuit.

Inteſtina multo humore viſcido erant exterius perfuſa, in eoque fruſtula caſei inſtar ac varia magnitudine diſperſa. Inteſtina quoque ſanguine nigro turgebant. In venis & corde nullus ſanguis.

Ex humoribus acribus ac viſcidis, diu in inteſtinis hærentibus, ſæpe oritur dolor vehemens, qui ab inteſtino colo, nomen derivat, vocaturque dolor colicus. Si humores, ex glandulis inteſtinalibus manantes, nimiam viſciditatem & acrimoniam ſibi ex ſanguine adſciſcant, iſtas glandulas obſtruunt, liquoreſque exſtillantes acorem contrahunt, inteſtinorumque membranas vellicant, doloremque inferunt, & hinc illæ lachrymæ.

CRedo vaſa lactea rupiſſe, candidumque lac per inteſtina erupiſſe, ibique ex diutina mora in coagulum mutaſſe, unde fruſtula Caſei. Serum interim à coagulo ſegregatum aciditatem induit, qua inteſtina magnopere lædebantur: Hinc non tantùm mucus, ſed & convulſiones, quæ omnia viſcera, totumque abdomen intendebant, ut in tympanitide fit. Imò ob vehementes convulſiones, vaſa ſanguinea, ad rupturam uſque ita convellebantur, ut ipſe ſanguis per ea liberè currere haud potuerit, unde ſanguinis turgeſcentia, & ob eruptionem, ejuſdem antè obitum excretio. *Steph. Blancard. in Anat. Pract.*

Observatio XXIV.

Colica à bile non uno modo degenere ac corrupta.

NIhil certe verius Fernelii doctrina de febribus intermittentibus quæ degenerant in colicam ad febris typum periodice recurrentem. Imò ſtupore quodam me percutit immanis ille cruciatus ſponte converſus in omnium artuum paralyſin indolentem, & hanc aliquoties

ties aquarum Borbonienſium potu & embroche miratus ſum vegete ſanatam.

Verum unus ex iis ſebrientibus colicæ tormento exenteratus eſt, & morte mihi ſubductus, prævia paralyſi nulla; & tunc certe laudatiſſimus mihi fuit Citeſius de Colica puerorum. Ejus quippe ductu inteſtina reperi hic & illic per areas quaſdam bile ſuffuſa, & per modum tincturæ ſparſim vel flaventia, vel viridantia, vel atrata, prout ſcilicet bilis multiplicis aculei ſeſe tunicis intimius infixerant. Bilem enim inteſtinis impactam ſedulus obſervavi, hic vitellinam, hic vero porraceam, hic demum atram, & ab ipſa ſpiculis hamata, dolores illi ſuſcitaſibantur rabidi, ne quidem vel Homerico Nepenthe; vel ipſius Phœbi paregoricis ullis placabiles. *E Clariſſimi ac Celeberrimi Viri D. Caroli Drelincurtij, Dictatu.*

Observatio XXV.

Colica Convulſiva in prægnante lethali.

Lectiſſima Matrona, laudabilis temperamenti, annos circiter 28. nata, quattóque prægnans, totum geſtationis ſuæ ſpatium moleſtum habuit; ſiquidem febri prope continua, eaque noctu exacerbationes faciente, afflicta vixit, imo fluxiones & ad dentes & ad alias corporis partes eaſque atroces dolores parientes, ſubinde paſſa eſt, permanente interim ad cibum appetentia. Cùm demum nonum geſtationis menſem attigiſſet dentium dolor pro tempore aliquatenus ſopitus, non tantùm recruduit, ſed etiam rabidus factus eſt, tumoremque totius genæ cum gingivarum eroſione produxit, nec ex parte quidem cohiberi potuit quin prius accerſitus Chirurgus unum è dentibus eduxiſſet. Verùm non diu fruebatur inducta ſic aliqua tranquillitate, nam biduo ad ſummum poſt dentem evulſum ſubitò furioſo dolore, ſub ilio ſiniſtro prehenſa eſt, qui ab ipſa totam diem clamores, & ut ita dicam ululatus expreſſerit. Horis pomeridianis, poſt longum ægræ laborem advocatus inhæſitanter ſanguinis è brachio eductionem ſuaſi, cochleariaque aliquot julapij carminantis & anodyni propinavi; Sic dolor circa mediam noctem inducias dare coactus eſt, quæ ad horam ſecundam pomeridianam ejuſdam diei producebantur. At quaſi novas ſic vires acquiſiiſſet morbus, cùm exſuſcitabatur, non tantum in regione iliaca ſiniſtra, ſed etiam in dextra, imo toto abdomine dirum in modum ægram fatigabat, ipſiuſque viſcera quaſi lacerabat, cum freqnentibus animi deliquiis. Eodem tempore fœtum utero contentum de ſede excidiſſe, caput exitui præſentaſſe creditum eſt ab obſtetrice adſtante, imo aquarum ſtilla quædam è matrice emanavit, cùm interim nulla in orificio ſeu collo ejus interno dilatatio, aut aliquod ſignum, unde de partu proximo conſtaret, obſervaretur. Dolores colicos ſubſequebantur motus convulſivi univerſales cum oculorum globi inverſione prorſus horrida, viſuſque totali deperditione, ac abdominis monſtroſa tenſione. Injecti ſunt de novo clyſteres, exhibiti pulveres ac julapij antepileptici & anodyni, imo tandem ad venæſectionem in malleolo deventum; quâ momento ſane liberatum eſt cerebrum, reſtituta viſio, ejuſque organum ſpaſmodicè retrahi deſiit, & evacuationes per alvum, prius duas dies cohibitæ, ac remediis interim minime ſollicitabiles, clyſterio etiam benigniſſimo tum faciles fuere. Itaque ſic adparebat res in melius abire: at circa quartam veſpertinam poſt multam materiam fœculentiorem, glutinoſiorem ac fœtidiorem per inferiora redditam, pulſus debilitatus eſt, imo prorſus ſuppreſſus, repetiere convulſiones, dimanavit è toto corpore frigidus ſudor, extrema quaſi conglaciata refriguere, morſque præcipitanter adveniens tot malis finem impoſuit.

In cadavere totum abdomen maximè tumefactum vidimus; etiamſi multæ evacuationes per ſedem factæ fuiſſent. Interius Omenti vaſa ſanguinea prorſus varicoſa reperta fuere. Ventriculus vaſtior ac flatibus diſtentus, ut & Inteſtina, interque ea præcipuè Colon, aliis cæteroquin materiis vacua; Cæcum cum apophyſi ſua vermiculari omnino flaccidum; Iecur, Lien, Renes, Pancreas, Meſenterium cum ſuis glandulis, intemerata omnia, bene colorata, ac juſtæ magnitudinis. Uterus vaſtior, de ſe ad primam, illamque levem punctionem, ſeri flaveſcentis particulis nigrioribus variegati, odoriſque paululum ingrati libras circiter octo premebat. Fœtus, qui maſculini erat ſexus, cubabat ſuper latere ſiniſtro, caputque ſuum in orificium matricis, aliquatenus tum dilaratum profundius jam intruſerat, ab omnibuſque ſuis involucris liber, utero tamen non tantum per placentam, ſed etiam quod rarius eſt per magnam chorij partem firmius adhærebat.

Ex enarratis ſatis manifeſtum eſt dolores colicos in noſtra ægra lethales, diſpoſitionis alicujus inflammatoriæ, vel uteri, vel inteſtinorum, productionem minime fuiſſe; de qua ſane, imo etiam de gangrænoſi ſubſequente apud nos nulla ſuſpicio erat. Verùm totum morbum potius convulſivum fuiſſe, & in nervis, fibris nervoſis, ſpiritibuſque ac eorumdem vehiculo has partes irradiantibus irritatis, & in furorem actis originem ſuam habuiſſe. Hocque eo probabilius eſt quod præterquam nihil in cadaveris abdomine repertum quo contrarium indicaretur, Ægra noſtra toto ſuæ geſtationis tempore iis obnoxia fuit ſympto-

ſymptomatibus quæ ſerum ſubtilius ac maximè ſalſuginoſum denotare valent, nempe doloribus dentium, aliarumque corporis partium membranoſarum affligebatur. Quidni itaque prædictum ſerum tandem à nervi qui par vagum conſtituit fibris laxioribus, viaſque magis patentes propria natura præbentibus, imbibitum, per eas ad meſentericos plexus deductum eſt, ubi cùm primo malignam ſuam acrimoniam in plexu renali ſiniſtro explicuiſſet, inde demum latè evagata eſt vis morbi alioſque omnes plexus, ac per eos totum meſenterium, ventriculum, inteſtina ac uterum miſerè excruciavit. Sic concuſſus uterus oneris factus eſt impatiens, fœtumque ante maturitatem de ſe excutere ſategit, ſed fruſtrà, quandoquidem præterquam quod mors præcipitantiùs advenit quàm ut intervallum neceſſarium daret parti ad orificii ſui dilatationem, placenta tota, ac ex parte chorium, firmius parietibus ſuis implantabantur, quam ut ſine laceratione divelli poſſent.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XV.

DE HÆMORRHOIDIBUS.

Observatio I.

Hæmorrhoidum fluori obnoxius ramum Portæ, ſub recto inteſtino decurrentem, pollicis craßitiem ſuperantem habuit.

RAMUM venæ Portæ, quem ſub recto inteſtino declivem ac meſenterio ſuffultum porrigi ſcripſimus, nonnunquam ad fæculenti ſanguinis per ani venulas, ſanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror: Quandoquidem dum, aut ob lienis obſtructionem, aut aliud quodcunque ipſius vitium, fæculentus ſanguis non univerſus, vel nullus plane in lienem abſumitur, vel lien eundem ad ventriculum eructare nequit, hujus rami beneficio, certis quibuſdam intervallis, uti mulierum menſtruæ purgationes ſolent, per anum excerni credo: Rarius enim ex univerſo corpore, hæmorrhoidum vitio laborantibus, ad venæ cavæ ramulos in ſedem pertinentes, lutoſum ejuſmodi ſanguinem regurgitare veriſimile nobis videtur, dum veram venæ portæ diſtributionem perſpectam habemus: Quippe ex hac conjectatu eſt promptiſſimum, quì is ſanguis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admiſſus, unde fluebat rurſus regurgiret, atque ſua gravitate per ramum ad inteſtinum rectum pertinentem, deorſum procumbat, ibique tantiſper reſervetur colligatúrque, donec nimium turgentes venæ, oſculis reſeratis, per anum manare illum ſinant: Huic meæ ſententiæ magnum robur adjecit is, quem hoc ſanguinis defluxu per intervalla laborantem, non ita pridem reſecuimus: Huic enim minor, ſed durior lien fuit, & vena ſub recto inteſtino excurrens pollicis quaſi craſſitiem ſuperavit, eóque modo ſanguine turgebat, quo jam parturientium animalium venas uterum amplexantes, inſigniter amplas diſtentáſque cernimus. *Veſalius lib. 3. cap. 5. de Fabr. corp. hum.*

* L*Utoſum ejuſmodi ſanguinem*) Mucoſa aliquando excrementa per hæmorrhoidas effunduntur, quorum generationem refert Clar. *Bayle* Tract. de Apoplexia, in ſuccum quendam acidum, qui cum alio concreſcibili permiſtus tantam affert conſiſtentiam pituitæ: obſervavi, *au l. c. p.* 98. aliquando ægrum dejicere fruſtula nucis juglandis magnitudine, materiæ albæ, viſcidæ, craſſæ, fibroſæ, quæ prope anum hærens in inteſtino recto moleſtiam aliquam exhibebat, à qua pendere putabat æger dejiciendi difficultatem & alvi pigritiem qua laborabat: Hanc materiam putabam maximam partem ab hæmorrhoidibus effundi, quæ quia in ductuum exitu ſtatim concreſcebat, in fibras efformabatur: Validam illam concretionem & dejectionem difficilem, fuiſſe effectus ſucci melancholici acidioris nullus dubito, quia in ægro multa apparebant melancholiæ dominantis indicia, & quia ab iis à quibus acida obtunduntur levabatur: Meam ſententiam confirmat obſervatio *Joh. Georgii Greiſſel*, in viro quinquagenario, qui apertis hæmorrhoidibus materiæ viſcidæ inſtar ſpermatis ranarum ingentem copiam profudit, ſcil. ad libras decem.

Lutoſum ſanguinem] Non prætereundum quod *Fernelius* 6. de part. morbis 10. annotavit, atque ego etiam aliquoties obſervavi, interdum è podice ſine dolore & ſine ſanguine prodire mucoſas quaſdam & lubabidas ſordes, quas falſo nonnulli pro pure habent; quas ille veluti limum fæcemque ſanguinis melancholici eſſe putat, quem podicis venæ interdum eructent multo tempore, poſt diuturnos fere morbos melancholicos, duramque & laborioſam equitationem: *Platerus* vero fieri hoc eadem ratione ſcribit ut in albis uterinis fluoribus, ut ſicut in illis

per venas menſtruas, ſic hic per hęmorrhoidales natura ab alba illa materia, menſtruis albis tenacibus non abſimili ſe repurgat, Et omnino non pus eſt illa materia alba, cum in iis etiam pus prodeat qui nullo ulcere eo loci laborant, ſed ſanguis quidam craſſior in materiam talem albam & viſcoſam albumini ovi non abſimilem mutatus: *Sennertus pract. lib. 3. part. 2. ſect. 2. cap. 13.* Sanguinem in vaſis ſuppurari oſtenſum Scholiis ad obſervat. 55. ſect. 1. lib. 1.

Ramum venæ Portæ &c.] Hæmorrhoidalis vena interna, tenore veteris doctrinæ, recti inteſtini oram extremam craſſo ſanguine ſibi idoneo nutrit. Ea tamen natura non raro abutitur ad melancholici ſanguinis expurgationem, & ſuppreſſa multorum malorum cauſa exiſtit, ut monuit *Galen.* 6. aph. 12. Hæc omnia venæ hæmorrhoidali aſſignata officia, Harveus derivat in arterias vicinas: illi autem ſanguini, à nutritione reſiduo, revehendi officium deſtinat. Sed vocatne in dubium hoc officium, quod vena hæc careat comite arteria? Non videtur, licet non communicet cum arteria συζύγῳ circa originem, communicat tamen cum aliis arteriis in inteſtini recti ora, ab arteria hypogaſtrica oriundis: ab his delatum ſanguinem ſuperfluum revehit per jecur ad cor. a. Non habet comitem arteriam in exortu ſtatim, ſed poſt medium meſenterica ſe ipſi ſociat arteria, quacum ad oram inteſtini vadit. *Rolfinccius Differtat. Anatom. lib. v. cap. xx.*

Feculenti ſanguinis per ani venulas.] Hæmorrhoidali arteria aperta ſolet ſæpe natura ſanguinem fæculentum deponere, quaſi aliqua purgatione facta, quæ interdum viris enim menſtrua, & ſi inhibeatur multorum malorum cauſa eſt, ut teſtatur *Gal.* aph. 25. Non verò neceſſe eſt ut quemadmodum omnis affluxus humorum excrementitiorum per arterias celebratur, ita etiam effluxus contingat: Veriſimile eſt, ait *Conringius* de ſanguinis gener. & motu cap. 38. Eos qui ſecundum naturam ſunt effluxus, apertis venarum orificiis, fieri, eo quod ſolæ venæ videantur ad extrema partium hiare, arteriarum finibus per venas conjunctis: Confirmat ſententiam à modo effluendi, non enim effluxio fit per ſaltum, quemadmodum effluit ſanguis ex arteria vulnerata: *Highmorus* etiam has evacuationes per venas, mutato, aut ſaltem perturbato ſanguinis curſu, fieri poſſe judicat lib. 1. part. 2. cap. 6. & quidem à locis vicinis, hepate, liene, pancreate, in magnis naturæ luctibus, medicamento irritante. Et quamvis contra motum ſanguinis fiat naturalem, non tamen ideo hæc via ſtatim excludenda: ſæpiuſque & alii motus naturæ neceſſitati, cedunt, ut vomitu: *Idem lib. 6. cap. 27.*

Per ani venulas] Hæmorrhoïdes nihil aliud ſunt quam Varices venarum ani: Varix vero eſt vena aperta, vel potius immodice dilatata: Dilatatur vena, vel quia ſanguis eſt præter modum craſſus, vel ob vim illatam venis: quod fit ex clyſteribus, ſuppoſitoriis ſæpius adhibitis: A ſanguine craſſo fit Varix in ano, quia ſanguis ibi diſperſus non bene circulari poteſt, unde à novo affluente ſanguine propellitur, & ſic venam dilatat: Quod autem in aliis partibus non ſæpe contingat, eſt quia venæ Hæmorrhoidales omnium venarum pauciſſimas habeant anaſtomoſes, unde longo ductu vehi debet antequam poſſit circulari: A vi illata, ut ſphincteri ani, vel ex calo fit, unde humores illuc quaſi trahuntur: Hæmorrhoides ſunt internæ vel externæ: Internæ in ani capacitate, ubi cum ab humore affluente inflammatio fit, atque ita ulcus fit fiſtula oritur. *Walæus Medic. Pract. cap. 18.*

Feculenti ſanguinis per ani venulas) Sennertus à ſanguine aduſto hęmorrh. generari ſtatuit, At vero difficile eſt captu quomodo fiat hæc aduſtio ſanguinis, nam talem aduſtionem reſpuit, cum partes aliæ aliis crudiores, & minus calidę contemperationem & ab aduſtione prę̄ſervationem concilient: Dein locus iſtius aduſtionis vel erit intra venas, quod fieri nequit, cum is ſit locus natalis ſanguinis, vel extra, id quod quoque fieri non poteſt, cum ibi materia purulenta conficiatur: Neceſſe ergo extra ſanguinem cauſam quęrere, atque hanc Bile ſuo modo corrupta inveniri exiſtimo; hęc enim internum habet ardoris principium: Hinc petenda explicatio Aphor. 12. ſect. 6. *A diuturnis hæmorrhoidibus curata, niſi una quæpiam ſervatur periculum aqua intercutem vel tabis impendet,* Nimirum quamdiu hepar Bile flava corrupta, in ſuis vaſis detenta ſe per interpolatum hęmorrhoidum fluxum exonerat, tamdiu per vias ejus publicas humorum ſpirituumque confluxio & conſpiratio libera conſervatur, ut nec humores reſtagnent, nec ſpiritus in obeundis ſuis functionibus impediantur: contra vero conſueto Hęmorrhoidum fluxu occluſo neceſſarium erit primo venas meſaraicas, tandem etiam ipſa Hepatis vaſa obrui, & naturale humorum ſpirituumque commercium inhiberi: Quod ſi vero retenta Bilis illa (viis aliis præcluſis) in tenerem pulmonum ſubſtantiam mandata fuerit, tunc ejus acrimonia eroſionem inducit, *Greulichius Tractatu de Bile & Hydrope.*

At vero Clar. Greulichio prior Hippocr. initio libri de Hæmorrh. hæmorrhoidum morbum fieri teſtatur cum Bilis aut pituita ad venas inteſtini recti decubuerit, Sanguinemque qui in venis eſt calefacit: quem ſequutus eſt Adrianus Spigelius lib. 5. de h.c.f. cap. 5. Commode vero explicat *Sennertus* quid per ſanguinem aduſtum intelligat, Cum ſcil. in venis meſaraicis imprimis humores bilioſi cumulantur, qui aduſtionem in iis contrahunt & ſanguineæ maſſæ remiſcentur ac febris intermittentes excitare ſolent: Pituitam autem, ſeu φλέγματος nomine, non ſolum humorem frigidum intelligendum vult, ſed & calidum (quæ genuina ejus ſignificatio) & Hippocrati ſæpe pro humore calido & retorrido, qualis inſaniam inducit accipitur. Vide Fœſii Oeconomiam.

Cum ex nigro arquato jecoriſque duritia &c.) Poteſt quis in dubium vocare, quanam ratione duo contraria idem inſequatur effectus, ſeu Quomodo Hæmorrhoidum fluxus nimius, ac Earundem fluxus omnino reſtrictus hydropem pariter invehere dicantur? Galenus cenſet fluxum hunc nimium ægros ad extremam frigiditatem deducere, atque ſic Hydropem efficere: Indico potius quod ſtimulus ad tam frequentes excretiones impellens ſignificet, non modo corruptæ Bilis copiam, ſed etiam ejuſdem qualitatem admodum vitioſam: quæ ambo tam ſeorſim quam conjunctim hydropi generando ſufficiunt; quatenus vel copia vias publicas intercipit; vel qualitas immedicabilem eroſione noxam affert. *Greulichius ibidem.*

Observatio II.

Hæmorrhoidum inflammatio ob meſaraum Gangræna vitiatum.

Obiit uxor Rondeletii intra paucos dies ex hæmorrhoidum inflammatione, quam maritum celare voluit: Dum affecta ſedes inveſtigatur, extrema Meſaræi pars à gangræna occupata occurrit. *Joubertus in Vita Rondeletii.*

Extre-

*EXtrema Meſaraei pars) Quæ meſocolon dicitur: Hæmorrhois autem interna ex vena Porta ortus & ſecundum coli finem ſub tecto inteſtino deſcendit, cujus terminum, ſeu anum, aliquot propaginibus exiguis orbiculatim amplectitur Phlegmone ergo obſeſſa illa meſaraei parte, proclivis fuit materiæ morbificæ illuc uſque tranſitus & affectus communicatio.

OBSERVATIO III.

Hæmorrhoidalis fluor, & innoxius & copioſus, ab hæmorrhoidali ramo è medio Liene progrediente.

IUveni (*vide lib. 4. tit. de Vulner.*) duo Lienes erant belliſſimi, ſingulis ſuæ arteriæ venæque, Et quidem hæmorrhoidalis maxima, è medio liene progrediens: hinc quicquid erat humoris melancholici excernebatur, nec unquam per omnem vitam triſtitiæ ſe multum dare viſus, Iovis non Saturni pullus. *Cabrollius obſerv. Anatom. XV.*

QUicquid erat humoris melancholici excernebatur] Ex ſententia Clar. *Walai* l. c. inutiliter aperiuntur venæ hæmorrhoidales ut per eas melancholia evacuetur, quia per eas melancholicus humor non excernitur: nam quamvis primo n e ancholicus aliquis exit, tamen ſtatim bonus arterioſus tantum ſequitur, & proinde nihil magis proficit ac ſi alia vena ſecetur: Adde quod apertæ hæ venæ non facile claudantur.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XVI.

De Hypochondriorum Tumore.

OBSERVATIO I.

Hypochondrii dextri Tumor à Iecoris magnitudine præternaturali.

IN Rachitide, morbo puerili, Anglis familiari (*de qua lib. 2. tit. de Gibboſitate*) dextrum hypochondrium intumeſcit totum tumore æquali, magno ac renitente, ſic ut digitos ſub nothas coſtas adigere non poſſis: Origo eſt à Iecore, perſæpe non vitiato, ſed ſupra modum adaucto: ſicut cum in ventre ſatis non inveniat ſpatii, verſus ſuperiora aſſurgat. *Gliſſon lib. de Rachitide.*

P*Laterus* tumoris horum viſcerum, Imo & ſcirrhorum, cauſam materiam eſſe cenſet Succum quo hæc viſcera aluntur, craſſiorem quam par erat redditum: quod illi ob chylum & ſanguinem, ex quibus generatur, vel permiſtionem craſſioris alterius partis fæci accidit, ut ſimilem ſubſtantiam reponendo, tumores hoſce in viſceribus gignat: Neque enim ex pituita, vel bile, aut alio humore, viſceris ſubſtantiam ſic indurari, ſed vaſa ipſorum ſolum, uti in obſtructionibus fit, obſtrui poſſe.

Iecore ſupra modum adaucto) Magnitudo hepatis raro à morbo imminuitur, ſed ſæpe grandeſcit magis: quippe aliorum parenchymatum more, quaſi congeſtione quadam nutritur: & materia nutricatus eodem continuo ſuppeditatur, facilliméque obſtructionibus obnoxium redditur: Notanda enim magna ſanguinis (ejuſque haud adeo puri) hepar pertranſeuntis quantitas: Nam ſanguis omnis à tribus magnis arteriis, (nempe à cœliaca, à meſenterica ſuperiore atque item inferiore) protruſus ad ventriculum, inteſtina lienem, pancreas, & meſenterium reducitur, mediante vena portæ in hepar, & per illud in venam cavam deducitur, adeo ut nutrimento deſtitui vix poſſit, ſed obſtructionibus potius obnoxium ſit, quæ partem aliquam nunquam imminuunt, ſed eundem potius majorem ac pleniorem reddunt: Valeant itaque ſtolidi illi Uromantes, qui ex ſola urinarum inſpectione hepar ſæpe ad fabæ parvitatem abſumptum prædicant. *Gliſſon Anatom. hepatis cap. 7.*

OBSERVATIO II.

Hypochondrii dextri tumor, à parte gibba Hepatis p. n. conformata.

MAtronæ abdomen erat inæquali tumore ſublatum, dextra ſiniſtris tumidiora: Gibba pars Hepatis videbatur quaſi fimæ ſuperſtrata, & tanquam novum aliquot corpus ſeu ſubſtantia ſcirrhoſa &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

HEpar in dextro hypochondrio ſitum eſt, concava ſui parte ventriculum, convexa vero diaphragma tangens: Hoc in medio fiſſuram habet, in quam vena umbilicalis inſeritur, à qua in duas partes (lobos) dirimitur: Earum dextra dextrum hypochondrium totum occupat, ad renem ejuſdem lateris pertingens, cui ſæpe etiam incumbit: Siniſtra brevior eſt, ad mucronatam cartilaginem extenſa, quæ anteriorem ventriculi partem ac pylorum ambit; Situs hic, qui Hepatis naturalis eſt, non raro mutatur, ſic tamen ut nullam quandoque ipſius, aut vicinorum viſcerum actioni noxam inferat, interdum vero ut graviter lædat. Illum Nonnaturalem ſitum vocabimus hunc Præternaturam: Nonnaturalis ergo ſitus quadruplici potiſſimum occaſione contingit, dum vel Decumbimus, aut Sedemus, Ambulamus, aut Reſpiramus: In *Decubitu*, ſi quidem Supini iaceamus, intra præcordia ſe recondit, & diaphragma premit, unde fit ut obæſi difficilius reſpirent decumbentes, cum ſeptum tranſverſum magna Hepatis mole nimium afficiatur: at ſi in alterutrum latus volvantur, à ventriculo vel abſcedit, vel eidem circumvolvitur: abſcedit quidem, ſi dextro innitantur: at amplectitur undique ſi ſiniſtro: Hinc cauſam licet petere, quam propter in jecoris inflammatione ægri de Dolore in dextro hypochondrio conquerantur decumbentes in latere lævo: contra minus doleant jacentes in dextro: Trahitur enim tum ligamentum hepatis pendentis quaſi, quod & ipſum cum ſit inflammatum non poteſt non graves dolores excitare: Patet autem ex his eos qui cubitum ituri primum in ſiniſtro latere dormiunt, multo rectius ciborum concoctioni conſulere, quam faciunt ii qui in dextro recumbunt: Hepar enim ventriculum undique ambiens mirum in modum chylificationem adjuvat, propriumque ſtomachi calorem fovet ac tuetur: In *Sedentibus* aut *Ambulantibus* ad umbilicum magis vergit: In *Reſpiratione* autem, quemadmodum & cætera infimi ventris viſcera, dum diaphragma contrahitur & inſpiratio contingit, ſuperiora petit: Ex quo fit ut in cadaveribus jecur ſub ſpuriis cartilaginibus, & in præcordiis reconditum ſemper inveniatur cum exſpirando moriamur, & propterea ſimul cum diaphragmate aſcendat: Præter-naturalem quoque Situm Hepar interdum occupat, quod evenit ubi prægrande eſt & magnitudine laborat: Solet enim quibuſdam in maximam molem accreſcere ut utrumque hypochondrium impleat, quod plerumque nimium obæſis obtigiſſe vidimus: Obſervatum autem à me eſt hujuſmodi voraces fuiſſe, quod propterea eveniſſe crediderim, quod eorum ventriculus plurimo calore ſic circumdatus plus digerat concoquatque: Nonnunquam ab inſigni inflammatione ſic tumet, ut noverim naturali loco non contentum, & ventriculum & magnam tenuium inteſtinorum partem cooperuiſſe: Quod ſi umbilicalis venæ laxetur rumpaturve, Jecur ad diaphragma ſurſum trahitur, cujus motus cum impediatur ob compreſſionem, fit ut una cum reſpiratione vita tollatur. *Adrianus Spigelius Anat. lib. 8. cap. 5.*

Observatio III.

Hypochondrii dextri Tumor, cum dolore, ob Hepar in inſignem molem adauctum, ab occluſo ulcere ab axilla dextra excitato, Et maſſam meſenterium occupantem.

VXor Joh. Keppleri, Textoris Vincenſis, ætatis 45. annor. temperamenti bilioſi, per aliquot menſium ſpatium ſub dextra axilla, facta à natura quaſi fontanella, ulcus aluit, ex quo materia quædam alba, cum flavedine permixta interdum copioſe fluebat & ruebat: Hoc cum à Chirurgo (quod hujus pertæſa amplius ipſi exitum concedere nollet) imprudenter nimis meo judicio, conſolidatum eſſet, paulo poſt dolorem circa Hepatis regionem ſentire cœpit gravativum, cum *ciborum faſtidio*, *vomitu* interdum bilioſo, necnon *ſiti* qua premebatur: intenſa, cum inſigni tumore, quem digitis tangere licebat, dextri hypochondrii, ea potiſſimum parte qua Hepar ventriculum ambit: Ego in conſilium vocatus, poſtquam prognoſtico ancipitis & exiguæ ſpei me præmunivissem, artis præſidia arripui, remediiſque tam internis quam externis curationem auſpicatus ſum, ſed ſine fructu & exiguo cum levamine: Nam ſymptomata in dies cùm graviora fierent, dolores non remitterent, præprimis autem Tumor à topicis nec emolliri nec diſcuti poſſet, *Ictervſque* totum corpus ſubito invaderet & occuparet, medicamentorum porro uſum ſibi ſalutarem fore dubitabat, proinde ab iiſdem plane abſtinuit, ſola aqua confortativa, qua per vices ex cochleari utebatur, contenta: Interim in ſella dextro latere verſus terram declinato (à pondere & mole tumoris iſtius hanc miſeram retrahente & ferme opprimente) dies noctéſque ſedens, crebris & reiteratis gemitibus blandam animę à corpore ἀνάλυσιν à Deo exoptavit, quam etiam ab Ipſo impetravit.

In Tumoris hujus ad aſpectum & tactum protuberantis, cauſam cum inquirere animus eſſet, apertionem cadaveris à marito & amicis, precibus & perſuaſionibus tandem extorſi. Cum itaque opus aggrederer, & circa parenchyma Hepatis, tumoris indagandi gratia occuparer, illud cum ſtupore & admiratione tam vaſtum ac mole ponderoſum videns adſtantibus monſtro, qui perterriti vix oculis fidem habebant. De pondere autem certior fieri volens, monebam Chirurgum ut extraheret, & totum ſcirrhoſum repertum, pendebat libras xiv. civiles: Cæterum in meſenterio adhuc carnoſa Excreſcentia, magnitudine caput Infantis ęquans, conſpecta & detecta fuit: Reliqua viſcera à nativa bonitate nihil defecerunt. *Joh. Frider. Huldenreichius in miſcell. cur. ann. 6. & 7. p. 321.*

Observatio IV.

Hypochondrii utriuſque, præſertim dextri, Tumor ab Hepate tumido induratoque.

CAnonicus inſignem in Hypochondrio utroque, ſed præſertim dextro, tumorem, febri vehementi conjunctum patiebatur. In diſſecto cadavere, lx. die à recurſu febris, præter tumidum Hepar, induratum retorridúmque, & pumicis inſtar hiulculum, ac poris diſtinctum, univerſus thorax aqua pura plenus inventus. *Car. Piſo de morbis à feroſa illuvie cap. 7. ſect. 3.*

Observatio V.

Tumor & Durities hypochondrii dextri ab inſolita Hepatis magnitudine, Calculis involutis cyſti referti &c.

ANno 1662. Illuſtriſſ Baroniſſa à longo tempore de Tumore & duritie dextri hypochondrii conquerebatur, unde variis adhibitis remediis, nihilque proficientibus, tandem Ictero correpta, intra aliquot dies fato ceſſit.

Aperto cadavere, Hepar repertum eſt magnitudinis inſolitæ, pondere æquantis circiter libras xij. quod diſciſſum durum, flavum, & hinc inde calculis flavis reſperſum oculis pateſcebat; Dum ad veſicam fellis perventum eſſet, eadem humore bilioſo vacua, ſed loco ejus flavis arenulis referta deprehenſa eſt: inter quas eminebant calculi duo rotundi, flavi, ſcabroſi, glandem ſclopeti fere æquantes: præter hos paulo minoris rotunditatis calculus, meatum hepaticum ad veſicam felleam tam arctè & ſcabroſè obſidebat, ut diſciſſo meatu, difficulter erui poſſet. *Ex obſervat. Ioh. Iac. BobrZenski Medici Pragenſis.*

EX hac obſervatione colligitur 1. veſicam felleam eſſe receptaculum humoris bilioſi. 2. Hepar continere materiam aptam pro humore bilioſo deponendo in veſiculam. 3. Si eandem deponere non poteſt ob obſtructionem veſiculæ felleæ, eandem collocare in hepatis parenchyma, tamdiu quamdiu illud eſt capax; eandem iterum in maſſam ſanguinis remittere & in habitum corporis propellere, ut ex hoc caſu patet. Sequitur igitur ex his Bilem ineſſe prius ſanguini quam in veſiculam felleam deponatur. *Idem.*

Observatio VI.

Iecoris extimas partes tumor aliquando obſidet, nullam ejus figuram ſervans aut circumſcriptionem.

IN Jecoris ſumma extimáque parte, atque etiam ambiente membrana Tumores enaſcuntur, quos non ſemel tantum mihi cadavera diſſecanti videre contigit, qui nullam Jecoris figuram æmulabantur aut circumſcriptionem. *Zecchius conſult. xi.*

ZEcchio oblatus eſt caſus de Tumore hypochondrium dextrum à duobus annis premente, cujus ſedes erat ambigua, quam loco citato inquirit: Tumoris, *ait*, hypochondrii dextri Ill. virum duobus ab hinc annis prementis, ſedem in Jecore minime ſtatuendam eſſe octo argumentis magnoopere urgentibus colligis, quæ etiam id ipſum mihi quoque cumulatiſſime indicare videntur: Cæterum quoniam nonnulla occurrunt quæ opinionem hanc remutari poſſent, indagandæ veritatis gratia, hæc commemoranda eſſe operæ pretium duxi: Quod ſic Tumor non ſolum tactui ſed oculis etiam obvius pateat, Hepatis affecti ſuſpicionem excludere non videtur, quoniam ſcribente *Galeno* 5. de locis cap. 6. phlegmones quæ in gibba hepatis parte conſiſtunt, maxime ſi magnæ ſuerint, facile à nobis vel ſolo tactu dignoſci poſſunt: quæ vero in cavis partibus fiunt, per ea quæ ſequuntur ſymptomata magis quam per tactum cognoſcuntur: Quare eo facilius hac in parte ſcirroſi tumores eo evidentius percipi ſolo tactu poterunt, quo ſua duritie magis retinentur, tactúmque, quod dolore vacant, facilius ſuſtineant, atque in corpore præſertim gracili: *Secundum* argumentum, Tumorem hunc in hepate non conſiſtere, ea eo quod ventriculi regionem obſidere videatur, non admodum convincit, ſi quidem & Jecur ipſum ventriculum magna ex parte complectitur: Ratio *tertia*, à tumoris figura fere quadrangula, petita profecto ſatis urget, verum non vacat ambiguitate, nam licet jecur lunæ figuram proxime æmuletur, ideóque ſecundum Arabum placita hujus viſceris tumores eandem circumſcribunt fere figuram, ubi cumulatim æqualitérque hæc pars in tumorem attollatur, cauſa tamen morbifica quàm materiam appellant, inæqualiter huic parti firmiter hærens tumorem varie figuratum, pro partium quas occupat varietate, ſuſcitare poteſt. Quod animum meum non parum torquet, *quartum* eſt à te adductum argumentum, videlicet, ſi hepar ejus facultatis quæ ſanguinem gignit inſtrumentum eſt, conſequens eſt ut hoc viſcere vitiato actio quoque ejus vitietur, inde atrophia, cachexia, depravatus totius color & alia exirent, quæ hic non obſervantur, atque præſertim urina admodum vitiata deprehenderetur: Quibus argumentis illud reſponſum volo, nempe quod hepatis partem ſimam, vel etiam gibbam, ſed penitiorem, ſcirrhi confirmati occupantes, commemorata utique mala tandem afferunt, ut & *Galenus* ipſe loco jam citato ſcriptum reliquit, Verum enimvero, ſi in ſumma tantû gibbæ partis ſuperficie conſiſtant tumores nondum confirmati, neque in ſcirrhum exquiſitum commutati, tot malis non ſollicitatur laborans: propterea in hoc patiente horum etiam malorum rudi-

mente quædam, ut ex colore mutato, & ex quadam non illi naturali macie conſtat, ſatis deprehenduntur: Spirandi autem difficultas, cujus prudenter *ſexto* loco meminiſti, tumentis hepatis ſymptoma, non neceſſario quoſcunque hepatis tumores conſequitur, quemadmodum nec tuſſis, ſed inſignes tantum, eoſque etiam qui cauſam, & ſuperiorem hujus viſceris partem altius opprimunt, Adde quod & Patiens in motu vehementiori obeundo aliquam etiam ſpirandi difficultatem experitur: Tumoris hujoſce elevatio interdum, & major prominentia cum murmure quodam, *ſeptimo* loco adducta, hepatis illæſi, pandere poteſt ex flatuum copia, ex intervallis in eadem parte in qua tumor conſiſtit ſuſcitatorum: *Tandem* quod prudenter affirmas ſcirrhoſos hepatis tumores aliquandiu latere, poſtea nonniſi temporis intervallo manifeſtiores evadere: hic autem de quo agimus, ſtatim à principio tactui, levi etiam preſſo, obvius erat, in hunc modum poſſe explicari puto, veram duntaxat eſſe inſtantiam adductam de ſcirrhoſis tumoribus, in cavis jecoris partibus conſtitutis, ut docet *Galenus* lib. 4. de totius morbi tempor. cap. 4. Amplius dubium ſatis eſſe poteſt, num ſtatim atque Tumor hic, tum ægroti tum Medici ſenſui innoteſcere cœpit, eo tempore erumpere cœperit, cum inter initia tales tumores præ ſui interdum exiguitate vix deprehendantur: His accedit quod duplex eſt modus quo gignitur in viſceribus, tum in aliis partibus poteſt ſcirrhus, videlicet vel ex pituitoſorum aut melancholicorum humorum fluxione, ſtatim inter initia tumorem efficiente; qui poſtea perſeverante fluxione ipſe quoque augetur, vel ex tumoris alterius calidi aut frigidi in ſcirrhum commorationes. Porro ut meam de ſede affectus afferam ſententiam, Tumorem hunc, vel in medio ſpatio eorum muſculorum qui per tranſverſum incedunt, atque illorum qui oblique ab inferiis ſurſum tendunt conſiſtere non denegarem; vel quod veriſimilius, in Jecoris ſummas extima que, atque etiam ambientes membranas &c. *Vide Textum.*

Observatio VII.

Hypochondrii dextri tumor ob Hepar veſicis purulentis obſitum.

Juvenis quidam ad me venit cum tumore è directo regionis Hepatis, quem cum ad ſuppurationem tenderet, ſcalpello aperui: Celebrata ſectione, mirum dictu, multæ veſicæ, gallinarum ova, ſeu, ut melius dicam, internos piſelum globulos repræſentantes apparuerunt, quæ aquoſo humore repletæ, & integræ & fractæ quotidie cum pure modico egrediebantur, ita ut intra xv. dies & amplius, fere mille veſiculæ ſint egreſſæ: Sed cum æger in deterius laberetur, mortuus eſt.

Secto corpore, Hepar in convexa parte totum veſiculis, tam parvis quam magnis refertum erat: Reliqua vero viſcera, ut in aliis, ſine labe reperta fuere. *Dom. Panarolus Pentec. v. Obſervat.* 16.

Multa veſica] Ex doctrina *Marcelli Malpighij* Jecoris omnis ſubſtantia lobulis contexta eſt, qui racemorum congeriem exhibent: quod ut pateat, à cocto jecore unguium ope exterior membrana leviter abradatur: Vaſa autem in Jecore, medio involucro communi, à *Gliſſonio* obſervato, ita in ramos hinc inde diſperguntur, ea proportionali via quam in pulmonibus intuemur. Ad ſingulas autem vaſorum propagines, licet etiam exiles, lobuli appenduntur, conicam ut plurimum ſervantes figuram, non abſimilem à deſcriptis in pulmonum diviſione, Conſimilem etiam paſſim in pancreate, cæteriſque conglobatis glandulis obſervamus: Lobuli hi propria circumambiente membrana veſtiuntur, & continuatis per tranſverſum membranoſis nexibus firmantur, ita ut intermedia ſpatia & rimulæ, minimæ tamen, inter lobulorum latera emergant: Non autem in omnium animalium jecoribus ſimilis eſt lobulorum figura, in piſcibus trifolium refert: In aliis animalibus piſum: in fele ſex, aliquando plura latera obſervantur: in homine idem ad amuſſim aperiri ait Clar. *Malpighius*, unde *Marbius* in humano hepate lapides teſſelarum figuram æmulantes vidit: qui procul dubio erant hepatis lobuli, concluſo & concreto tartaro petrificati. Veſicæ autem in prædicto juvene nihil proculdubio fuerunt quam lobuli aquoſo & purulento humore referti, quales & in pulmonibus reperiuntur, & ab iis excluduntur.

Observatio VIII.

Hypochondrii dextri tumor & dolor, ab hepatis inflammatione in abſceſſum deſinente. 1.
Ab apoſtemate hepatis 2.

§. 1. Famulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur, ſequuta febre, &c. Hepar repertum durum, magnum, albicans circa ſtomachum. In gibba parte, prope coſtas nothas nigrum, exuſtum ac plumbeum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Miles tumorem paſſus eſt in hypochondrio, qui evanuit, dolore uſu remediorum deſinente: Inveni loco Hepatis ſolam membranam ipſum inveſtientem. *Vide tit. de Dyſenteria.*

Observatio IX.

Hypochondrii utriuſque Tumor ob Lienem inſignis magnitudinis, hepar ad anguſtias redigentem.

Dom. N. hypochondrium utrumque diu tumidum habuit antequam hydropem incurreret: Lien illi inſignis molis, quadratus, &c. Hepar in dextrum hypochondrium com-

compellebat, & ad anguſtias redigebat, quamvis hoc naturalis eſſet magnitudinis. *Vide tit. de ventris Tumore.*

Observatio X.

Hypochondrii utriuſque tumor à Iecoris & Lienis magnitudine extraordinaria.

PAgana quædam jam pridem morbo detenta, ſibi perſuadebat fœtum mortuum poſt partum alterius (qui rum poſt triduum mortuus) per menſes xɩv. in utero remanſiſſet Quod ipſam in ea opinione confirmaverat, erat in latere ſiniſtro durities manifeſta, oblonga, ac ex inferiori parte rotunda, caput infantis repreſentans, quæ ad Ilia uſque ſeſe extendebat, comprehendens ſimul regionem umbilici, una cum lateris dextri nothis coſtis.

Hoc cadavere inciſo, *tanta magnitudinis Hepar* inveni, ut lobus ſtomachum verſus, ſub coſtis ſiniſtri lateris ſpurias transgrederetur: Splen quoque immenſæ magnitudinis, durus, & *in inferiori parte verſus ilium*, rotundus, ſanguine aduſto plenus, hepatis lobo adnatus: venæ ejus cum arteriis mediocris pollicis magnitudinem excedebant; vas vero breve exiguum & obſtructum erat. *Fabritius Hildanus Cent. 2. Obſerv. xlv.*

T*Antæ magnitudinis Hepar*]Eſt quidem Hepatis Tumor qui ſimplex & ὄγκος ἁπλῶς σκίῤῥος dicitur, à ſcirrho non parum differens, Hic brevi tempore naſcitur, minus renititur, & fere tantum ambientem membranam Hepatis occupat, plerumque & totum hypochondrium dextrum replet, nulla hepatis circumſcripta figura apparente, & digiti manus extrema coſtarum infigi nequeunt: Oritur Tumor hic ſimplex interdum à flatu, interdum à cruditate tenui, quam vel immoderatus frigidæ potus, vel intempeſtivus fructuum uſus, vel crapula ſatietáſque nimia peperit, & ſenſum infert non gravitatis ſed tenſionis. Interdum à craſſo & viſcido eſt humore, quem hepar validum à ſe excludens, in membranam ſuam depoſuit, quod ſæpe poſt febres diuturnas accidit. *I. Langius* lib. 1. Epiſt. accidere ait ſi alterantibus frigidis citra evacuationem æger uſus fuerit, quæ materiam incraſſant: Curatur autem medicamentis aperientibus & humores craſſos incidentibus, purgantibus & flatus diſcutientibus, & fere ut ſcirrhus incipiens. *Sennertus Pract. lib. 3. p. 6 ſect. v. cap. 5.*

In inferiori parte verſus Ilium] Illuc uſque aliquando devolvitur Lien, relaxatis ligamentis tenuibus quibus diaphragmati alligatus eſt ſitq; *κατωφέρεια* hoc quum accidit pedes & genua calent; nates & aures frigent, authore *Hippocr.* At in bene habito & florenti corpore, infra ultimam coſtam non deſcendit.

Observatio XI.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor ob Lienem eximiæ magnitudinis & Renem Siniſtrum maximum.

CAſparus Schepſius D. Schepſii apud Suidnicenſes olim Medici, filius anno ætatis 25. anno 1621. denatus, ſtatura procerus, habitu corporis macilentus, *colore ſubfuſcus*, ad Iram pronus, porationum ſtudioſiſſimus, ex ejus lapſu ante plures annos graviſſime concuſſus, & febribus cum Tertianis, tum Quartanis ſemel atque iterum infeſtatus, Tumore Lienis inſigni & renis ſiniſtri exulceratione ab aliquot annis correptus fuit; Ex itinere Gallico ante biennium quaſi redux, cum ex Liene potiſſimum ventriculóque male haberet, conſilium meum expoſcere cœpit. Poſtquam igitur de morbis prægreſſis, & vitæ genere anteacto certior fiebam, fratrémque natu majorem ante quinquennium è ſcorbuto periculoſiſſimo decubuiſſe alias noſſem, curam omnem eò imprimis direxi ut membra nutritioni inſervientia roborarem; Lienis inveteratum affectum demulcerem; corpus ab excrementia humorum colluvie repurgarem; ſanguinem deſæcarem, viſcerum intemperies corrigerem, Nec tamen Renis ulcus interim negligerem; Etſi verò iſta curandi ratio, viribus Interpolatis, ſucceſſu non caruit, genio tamen indulgendo mala poſtliminio revocavit, Urinæ purulentæ magnum inter emittendum ardorem excitarunt; Acceſſit cibi faſtidium & crebri de mane bilis vomitus: noctes ut plurimum tranſactæ inſomnes, corpus indies magis magíſque emaciatum; Annus brevi complebitur quando ad teſtes, præcipue ſiniſtrum, defluxio ſclrrhoſa decumbebat, quæ nullis emollientibus diſcutientibúſque tolli poterat: Semeſtre propemodum eſt cùm perinæum obſedit tumor durus, dolorificus, latus, oblongus, reſolutu & ſuppuratu eo uſque contumax, donec poſt alia incaſſum adhibita, ab uſu emplaſtri de Rhabarbaro cutis primum excoriaretur, mox etiam tota perrumperetur; ac pus in eo contentum, quale in ſteatomatibus reperiri ſolet, in conſpectum prodiret: Ulcus iſtud, tametſi mundificantibus prope tractaretur, ſordibus tamen novis quotidie obductum fuit: bimeſtre abiit quod urinæ inclaruerunt, nec pus ſecum amplius deduxerunt: una atque altera hebdomade poſt, circa renem ſiniſtrum graves initio dolores perſentire, poſtea vero illic intumeſcere viſus eſt: Tumor iſte in tantum crevit, ut magnitudine panem, quales nunc groſſo argenteo vix redimitur, æquaret. Is foris nullum nec ſuppurationis nec rupturæ indicium exhibebat. Fruſtra plurima adhibita,

bita, Interea vires vehementer detritæ: Abdomen quandoque à flatibus ita diſtentum ut Tympanitidis metum incuteret, ſputationes & exſcreationes multiplicatæ, alvus etiam alias ſegnior per pluſculos dies ſponte reddita fluidior: vigiliæ & inquietudines nocturnæ amplificatæ: Breviter, omnia in pejus ruebant. Tandem triduo ante obitum, cùm decubiturus alvum prius exonerare vellet, quæ triduo non reſponderat, in ſella, capite aperto, & reliquo corpore contra externum frigus non ſatis communito, paulo diutius commoratus, ſecuta nocte graviſſimo catarrho prehenſus fuit, periturus ex eo niſi cum tuſſi, tum ſcreatu copioſiſſimum viſcidiſſimúmque phlegma rejeciſſet: Succeſſit dolor pectoris ad pulmonem dextrum, & reſpirationis clangoſæ ſumma difficultas, genæ rubore perfuſæ, & ſudoribus diaphoreticis vires reſiduæ ita tandem exhauſtæ ſunt, ut Dominico die proximo, poſt horam tertiam matutinam placide ex hac vita diſcederet.

Aperto abdomine, primo omnium notavimus inteſtina, quæ excepto ventriculo & colo, qua circa renem ſiniſtrum inflectitur, & in rectum deſinit, partim flatibus fuere diſtentiſſima, partim maculis liveſcentibus hinc inde interſtincta: Colon ipſi reni ſiniſtro per communem tunicam fuit adnatum, ut nonniſi inciſione liberari potuerit; dextra parte idem inteſtinis cum rene commune fuit: *Omento*, maxime ſiniſtram verſus, *adhæſerant excreſcentia quædam* globoſæ, magnitudine nucis juglandis mediocris, renum quidem externo aſpectu, lienis vero ſubſtantiæ per medium diſſectæ intus quam ſimillimæ: Lien autem, uti & Hepar, inſignis fuere magnitudinis, qualia hactenus in nullo alio cadavere viſa. Ille quidem quâ hypochondrio incubuit, craſſior: quâ ad ventriculum deflexit, exilior, oblongus alias, & eo qui è Dom. Bucretii cadavere (*vide cap.* §.) exemptus ſextuplo ad minimum major, ſubſtantiæ cum incideretur diffluentis, putredinis non obſcuri indicis. Hoc vero extrinſecus ſtriatum, enim exactiſſimè in modum qualis ſcorbuticorum plerorumque ſanguis ſuperficie tenus poſt concretionem conſpicitur: intrinſecus in vaſis ſanguine atro coagulato plenum, ſuperne ipſi diaphragmati agglutinatum: Remotis partibus modo recenſitis, Renes contemplati ſumus: dexter totus quidem extra integer, juſto tamen quam decebat major: ſiniſter admirandæ apparuit magnitudinis, ſubſtantia ſevo ſimillimus: diſſectus totus inventus eſt purulentus, cortice duos fere tranſverſos digitos craſſo exterius conſtans, interius copioſiſſimo pure ſubviridi, fluxili & impenſe fœtente oppletus. Ad Thoracem ubi perventum, Ecce ibi pulmo dexter latebat exiguus, ſiniſtrum vix dimidio, quoad magnitudinem, æquans, colore nigricans, *ad jugulum retractus*, & pleuræ ad claviculam connexus. Siniſter duplo erat grandior, ſubpallidus, & in ſuperioris loci apice inferiore, tuberculis quibuſdam conſpicuus, quæ diſſecta tophaceam materiam commonſtrabant. Pericardium admodum erat firmum, denſum & amplum, Cor depreſſum & laxum: Accuratiorem anatomiam fœtor deteſtandus non admittebat, *Michael Doringius ad D. Sennertum Epiſt. xxx.*

P*Ulmo ad jugulum retractus, &c.*] Idem à Jacotio in pulmonico obſervatum, *Vide lib.2.tit.de Reſpiratione læſa.*

Colore ſubfuſcus] Non omnibus Lienoſis fœdus ineſt faciei color; quibuſdam enim Lien valde durus eſt & magnus, nec tamen vultus decolor: tales extra periculum conſtituti ſunt, quod exiguum ſit vitium in parte non adeo nobili. Si verò accedit vitioſus color, indicio eſt redundare excrementa, quæ in reliqua viſcera & totum corpus deferantur; unde gravioris morbi metus imminet, quem deobſtruentibus & purgantibus antevertere neceſſe eſt, antequam Lien, multitudinis non capax, in nobiliores partes ſe exoneret, aut in totum, unde ſebrium proventus, ſic Anaxenor, (7. Epidem.) ſplenicus & pravi coloris erat, contigit illi tumor circa ſiniſtrum femur, evaneſcens, hinc ſucceſſit tumor circa illius regimen, febris & mors.

Omento adhæſerant excreſcentia quædam, &c.] *De Omenti ſtructura & uſu nova prodidere Viri Clar. Fracaſſatus & Malpighius.* Epiploon inſpectum beneficio microſcopii apparet ſimile magno ſacco, multis aliis ſaccis minoribus, adipis congeriem continentibus, referto, Sunt ibi plura vaſa quæ poſſint appellari Adipoſa, quæque ex membrana illa exeunt, & per totum corpus expanſa adipem eo deferunt, quemadmodum arteriæ per totum Sanguinem devehunt: Ubicunque *Adeps* vel *Pinguedo* adeſt, adeſt ſimul copia ſacculorum illorum, quibus pinguedo illa eſt incluſa: Inde fit ut in macilentis corporibus Adipis loco nihil præter appareat.

Sacculorum illorum, vaſorúmque adipoſorum ſtructura ſatis commonſtrat Adipem non fieri per accidens ex craſſis vaporibus ſanguinis, ut vulgata eſt ſententia, Neque *uſus* ejus præcipuus eſt fovere calorem naturalem, ſed videtur potius conducere ad edulcandam Salium acrimoniam, quæ ſunt in ſanguine & ſero: Et revera homines macilenti, & quibus abſciſſum eſt Epiploon, plus ſunt obnoxii Rheumatiſmis, Lienteriis, aliíſque ſimilibus morbis ex humorum acrimonia productis: Pingues autem non adeo morbis illis ſunt ſub jecti, quando ſeri acrimonia emendatur per mixturam pinguedinis, quemadmodum lixivium acerrimum vires ſuas perdit quando oleum illi fuerit commixtum. *Obſervatio Fracaſſati & Malpighii Medic. Italor. In Actis Philoſophicis Anglicæ ſocietatis anni 1667. pag. 246.*

Observ.

Observatio XII.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor à Liene, intra ſanitatis limites, magno.

ANte aliquot annos quendam magno Liene defunctum aperui, in quo, dum vivebat, eadem Tumoris ratio erat, Poſt mortem vero exſectus Lien, plane mollis erat inſtar ſpongiæ madidæ: Ingrediebatur illum inſignis magnitudinis arteria ſplenica, egrediebatur major vena, tunica admodum denſa cooperiebatur. Parenchyma abſolvebant fibræ mire inter ſe contextæ, & ſanguis valde ſeroſus cavernulas, ex mira fibrarum contextura enata adimpiens: Sanguinem hunc penitus non ſolum in hoc, ſed hactenus in pluribus Lienibus, non magno labore detracta tunica elui poſſe didici: fibrarum iſte contextus expreſſa aqua admodum contrahitur, & e.g. reſpectu ſplenis bubuli minima ejus portio apparet, aquæ verò immerſa protinus mire ſecundum omnes dimenſiones dilatatur, inſtar ſpongiæ aqua prægnantis. Similem fibrarum contextum in hepate uterino humano, in uteri ſubſtantia partui vicinarum, & in reti mirabili bovino video; An ſanguinem qualitate aliqua imbuat? an vero ſolum curſum ejus remoretur, vel aliud beneficium conferat? non definio. *I. Iac. VVepferus ad Thom. Bartholinum in hujus Ep. cent. iv. Ep. 13.*

Observatio XIII.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor à Liene impenſe magno.

ILluſtriſſ. Comitiſſa Fuſtenberg, circa xxx. ætatis annum anno 1655. Viennæ poſt largiorem melonum uſum, inſuper epoto vino glaciato, cui tamen aſſueverat, incidit in febrem intermittentem, nullos certos typos obſervantem. Poſt aliquot ſeptimanarum decurſum febris evanuit, at remanſit tumor in hypochondrio ſiniſtro, indolens locóque mobilis: Judicabatur ejus generis tumor qualis poſt febres, imprimis anomalas, in hypochondrio dextro ab epota largius frigida deprehenditur, quem quibuſdam in locis hepatis placentam vocant: atque hoc nomine tumor iſte non magni fiebat, neque ab Ill. ægra, neque à Medicis, imo penitus negligebatur. Biennio, à febre depulſa elapſo, denuo concepit, nam aliquot prolium mater eſt: circa medium geſtationis tempus diu maximo labore, ſingulis mane pituitoſa copioſè evomuit, quin etiam tum temporis menſes impetuoſe ſatis erumperant, ut omni ingenio ſupprimendi, fœtuſque conſervandus fuerit. Dum fœtus in utero crevit, tumor ſurſum coſtas verſus adauctus fuit, non ſine dolore, qui ſæpe tantus erat ut ictum petere cogeretur, quam primum recubuit, dolor protinus evanuit: Stato partus tempore, promptius ac unquam, puellam enixa eſt: Excluſo fœtu ac ſecundinis, tamen iſte cum impetu quodam deorſum pubem verſus ruebat, ut Illuſtr. Dom. vel uterum prolapſum, vel peritonæi proceſſibus laxatis, herniam inteſtinalem ſibi obtigiſſe vereretur, Verùm illa in ictum collocata, nihil tale, nec tunc nec hactenus animadverſum fuit: Lochia ritè fluxerunt. Poſt puerperium aliquandiu menſes inordinate & cum fœtore emanarunt: Anno 1660. poſt dies caniculares thermas Helveticas adiit: Earum uſu finito, menſium fluxus debitus rediit ac paulo poſt iterum concepit: verum nondum finito quarto menſe, ob caſum abortum paſſa eſt, Ab illo tempore ſentiit tumorem creſcere, citra notabilem actionum læſionem, aut manifeſtum aliquod deterioris valetudinis indicium: Anno 1661. æſtate acidulas Riplifavienſes bibit, cùm, ex Celſi ſententia, ferrata Lienem imminuant, Earum potum commodè pertulit, indéque ſpem integræ valetudinis concipiebat: verum nondum finito potandi tempore, cùm gelidam fontanam æſtuante corpore avidius bibiſſet, in colicam incidit, quæ tamen congruis adhibitis, utcunque ſæviſſima fuerit, brevi ſublata fuit: Ab illo tempore ad hanc uſque diem ſat bene ſe habuit, nullum vitium in actionibus notatu dignum obſervatur, habitus corporis eſt obæſus, facies roſea, cætera cutis candida, ſtatura mediocris: Pridem crebro ſanguinem tenuem ex utraque nare & fere quotidie exſtillavit: Poſt uſum ſpleneticorum hæmorrhagia rarior & parcior eſt: utinam copioſius & potum quantitate ſuperantem, ſed pallidiorem nunc emingit: Tumor quoque horum uſu aliquantulum decreſcit. Ejus facies, dum hæc ſcribo, talis eſt, ſub coſtis nothis in ſiniſtro latere incipit, deſinit prope os pubis: Si ſupina jaceat, lineam albam non tranſcendit, ſed tamen proxime fere attingit, vacuum ſpatium inter coſtas & ſpinam ilii implet: Si dextrorſum corpus volutet, illuc prolabitur, imo manu facili labore eouſque adigi poteſt, ejus terminos circa lineam albam, ſimiles linguæ bubulæ, non ſemel tactu explorare potui: Ego tumorem hunc ſemper Lienem magnum credidi, ejus ſcil. affectum à ſcirrho penitus diverſum, ut mecum *Dodonæus* ſentit, tumor enim attactui mollis & quaſi fungoſus tangenti manui occurrit: Eoque lubentius id exiſtimo, quia ante aliquot annos vidi, &c. (*vide* §. In Illuſtri

Illuſtri igitur Domina, Spleneticas fibrarum cavernas admodum ſeroſo ſanguine impletas exiſtimo: fibras vero arbitror tonum ſuum & robur, ob annuam p. n. expanſionem tantùm non perdidiſſe, atque ob hanc cauſam tanto tempore molem Lienis eandem permanere. Exc. T. ſummopere rogatum velim quid de hoc affectu ſentiat? Certus ſum magnos Lienes Exc. T. notiſſimos, cùm in oris illis vivat ubi frequentiores ſunt quàm in his regionibus, Humorem melancholicum multi accuſant, at penes Ill. Dom. nulli hujus humoris effectus apparent, ſi molem ſplenis excipiam, quæ tamen æque ab aqua accidere poteſt: Deinde ex te quæro, quid de diureticis in hoc morbo ſentias, &c. *I. Iaq. VVepferus in Epiſt. T. Bartholini cent. 4. Epiſt. 13. In miſcellaneis vero curioſis ann. 1670. morbi hiſtoriam perſequitur, obitum & Anatomen tradit.*

Illuſtr. Comitiſſa Franc. Elizabetha de Furſtenberg, Splenis ingentis mole jamdiu divexata, anno 1668. menſe Aprili, purgans aſſumpſit annuum ex Magiſt. Jalapæ, à quo ſepties alvus alias cum euphoria commota, hac vice ad 4. dies infinitis vicibus corpus diſcruciatum (iræ ſanguinem commoventi cauſa adſcripta) alvo ex parte tranquilla reddita, venæ ſectio inſtituta: à V. S. conſtipatio nata. Illuſtriſſima verò cum ſcybala cum violentia ejicere conaretur, ruptionem in cerebro factam eſſe, & apoplexiam imminere fruſtra imaginata eſt, nam nullum motu defraudatum fuit membrum, copioſe bibit aquam apoplecticam: ſequitur vomitus per triduum durans, cum ſumma virium debilitate & perpetuo narium ſtillicidio: cui paucis poſt diebus ſuccedit vertigo, Adſtantes dum Illuſtr. per cubiculum ducere conantur, ſyncope accedit, ut inter greſſum exſpiraret.

Abdomine recluſo, ingens Lienis moles oculos incurrit, longitudine æquavit quinque palmas tranſverſas, latitudine quatuor, craſſitie unam cum dimidia; pondere vj. libras civiles valuit: figura Lienis ſecundum naturam oblonga eſt inſtar linguæ bovinæ, hic eminentiam palma largiorem inferius adnatam habuit, ſemicirculum referentem, & infra umbilicum dextrorſum progredientem. Interior ejus ſubſtantia picem ſaturato nigrore referebat: exterius ob craſſiorem tunicam minus nigreſcebat, tactu, ob craſſam hanc tunicam, durus videbatur, ea excoriata, fungoſus & mollior, fœtor fere abfuit omnis: Stomachum ubi attigit, interna ſuperficie, putridus & inflammatus; Eloto piceo ſanguine, ſæpe repetita aquæ affuſione, fibræ albæ & robuſtæ remanſere: ventriculus in utroque latere, ubi hepate & liene tegitur; non aliter ac ſi combuſtus eſſet tinctus. Intus exulcerationem patiebatur; A levi inflatione ventriculus diſruptus ad illam regionem quam Lien tegebat, ubi diſruptionem examinavi, tenuem valde & levi tractu diſſilientem ventriculum vidi, alibi à fortiore diſruptione non volui disjungere: cerebrum ab omni labe erat immune: Acidulis Rippelſauvenſibus uſa per aliquot annos, vidit abdominis tumorem indies imminui.

Vitium Illuſtr. Dominæ quod ſignaſti, aliud eſſe non credo quàm Lienis magnitudinem excedentem, ſive nativam ſive adſcititiam. Nativam quum dico, nolo ea magnitudine natum Lienem, quia hiſtoriæ tuæ id repugnat, ſed quod juſto laxius ejus parenchyma fuerit prima origine, adeóq; aptius ad imbibendas humiditates, quas vel morbus præcedens per μετάστασιν depoſuit, vel ſanguis arterioſus, quo lien abundat, plus æquo fluidior, vel denique lymphatica vaſa ſubminiſtrare potuerunt: His modis magni Lienes fiunt, & ſine magno incommodo à plurimis geruntur. M. *Donatus* lib. 6. Hiſt. mir. c. 3. quandam mulierem ſcribit lienem adeo ingentem habuiſſe, ut univerſum abdominis ſpatium occuparet, quo tamen non obſtante plures filios peperiſſe optime formatos. Vidi ego non pauca exempla, Uxor mea poſt quartanam magnum lienem recepit, qui etiam tactu deprehenſus eſt ſiniſtram abdominis partem univerſam occupare: angebar animo, & ſupervenienté ictero omnia conclamata credidi, ſed præter ſpem largis evacuationibus bilioſi ſeri per vomitum, alvum & urinam ſuccedentibus, brevi convaluit, ut nec vola nec veſtigium lienis exinde ſuperfuerit: Fratri quoque non ſemel Lien intumuit, ſed per vomitum largiſſimum cruenti ſeri detumuit: Quod ſi vero nimia mora fibræ lienis laxentur, ut collectum in ſpongioſo parenchymate ſerum exprimi non poſſit, ſ[illegible]tibus incurabilis oritur, tunica externa etiam ita condenſata ut corium bubulum craſſitie æquet, quod in ſplenitico hic à me ſecto obſervavi. In alio Romæ vidi, à compreſſione tumidi Lienis conſtrictis inteſtinis, deglutiendi ſublatam facultatem: Ita obſtructum lienem ex vetula exemit *Fioravantus*, poſſeque Lienem innoxiè exſcindi in homine vulnerato narrat *Ballonius* lib. 2. Ephem. & hic in canibus nos experti ſumus. Humidi copioſi proventum hic recte cum *Hippocr.* incuſa, qui in hujuſmodi hominibus ſputo ſe prodit & hæmorrhagia: Revera ſerum ibidem p. n. cumulari deprehendit *Coiter* Obſerv. Anat. in ſuſpenſo, veſicæ enim duorum pugnorum magnitudine aqua plena lieni adhærebat: Quod deinde Lienoſi nonnunquam ſicco ſint ore, nec ſuperfluo humore multum turgeant, hæc ratio eſt, quia ſerum à liene intercipitur & cumulatur, unde nec ad ductus ſalivales confluere poteſt, nec ad reliquas corporis partes, etſi frequentius eveniat ut ſputatores inſignes ſint ſcorbutici, & reliquo corpore ſudore diffluant. Ill. Dom. veſtræ lienem ſimili ſero diſtendi indubie credo, & quia ab utero compreſſus ſorſum aſcenderet, deſcenderátque tumor ejus, ſpero prolapſum non eſſe aut utero annatum, quod obſervavit *Riol.* 2. Anthr. c. 23. De diureticis porro & emplaſtris quod ſcribis, non poſſum non in illorum delectu Tuum judicium laudare: Per lotium hujuſmodi ſerum in liene congeſtum commode poſſe evacuari, natura monſtrante viam didicimus: Apud *Heller.* c. 49. Religioſus lienis tumore & gravitate hypochondrii affectus, urinis nigricantibus, atramento nigro ſimillimis, per 5. vel. 6. dies erumpentibus, priſtinam incolumitatem adeptus eſt; Medicus naturæ eſt imitator & tuto illam ſequitur ſi aſſequi poſſit: laboramus enim defectu diureticorum, ſine nauſea, promptè & certò operantium: variis ſalibus, lixiviis, decoctis, aquis, pulveribus hydropicorum aquas per vias urinæ aliquoties tentavi educere ſed nonniſi ſemel in juvencula ſucceſſit: Non ſemel

vero

vero per ſudorem, ſive Laconico, ſive unicornu noſtro provocatum feliciter ægros reſtitui, in quem proniores quoque ſunt ſcorbutici: ſed hic & ubiq; naturæ via pertentanda, ut illi inſiſtamus quam elegerit. Empl. ex cicuta Hildani magnifacio, & ejus continuatum uſum diſſuadere non poſſum. *Barthol. cent. 4. Epiſt. 14.*

Observatio XIV.

Hypochondrii ſiniſtri tumor à Liene indurato.

Mulieris vi morbi profligatæ diſſectioni interfui, ſublata vero fuerat diuturna viſcerum obſtructione: Lienem in cadavere defunctæ invenimus tantæ eſſe duritiei, ut vix cultro cederet, niſi magna vi intruſo: Inter ſecandum non diſſimilis audiebatur ſonitus, quem in lignis ſpongioſis diſciſſis animadvertimus, & ſi clarius loqui licet, & colore & duritie carnem fumo diutino induratam lien referebat, ſive quod interceptis obſtructiſque vaſis ſpleneticis exaruerit, ſive quod atro ſucco repletus nutritúſque fuerit induratus. *T. Bartholinus cent. IV. obſerv. 60.*

INſontabiles illi lienes ſpem Medicorum ægrorumque fallunt; ſubinde extremus tumor & durities ſumma ad tactum offertur, Siquidem vero congeſtus in ſplene ſanguis tenuior eſt, patentq; venæ, curationem admittunt, ſic ſudorificis & laconico duritiem contumacem lienis emolliri vidi, & Ictero ſuccedente imminutum: de hæmorrhoidibus notum: nonnunquam per vas breve expurgatur largo ſanguinis vomitu: Sed memoria dignus eſt quidam, qui ſplenis duritiem ſæpe & moleſte experitur: ubi maxime intumuit, vomitu ſanguinis liberatur, indiciáſque habet donec recollecto ſanguine fluido ruſus turgeat: ſenſerat nuperrime ſiniſtri hypochondrii tenſionem & duritiem, ſubſequebatur poſt paulo vomitus ſanguinis, ſecundo tertióque die recurrens, ut tridui ſpatio libras pluſquam ſexdecim rejecerit, animáque purpurea in labiis hæreret: Exinde quanquam pro mortuo habitus ſit, ſublevata hypochondria & tardæ vires rediere. An purus putúſque ſanguis fuerit non auſim affirmare, cum in emaciato corpore vix ſedecim in univerſum ſanguinis libræ contineantur: mixti fuere ichores, pituita & alia ventriculi lieniſque liquida excrementa, cæterum maximam partem cruor conficiebat.

Observatio XV.

Hypochondrii ſiniſtri tumor à Liene indurato, male formato, & Reni ſiniſtro annato.

Puellus tumore ſiniſtri hypochondrii laborabat, Eo extincto & aperto, Lien monſtroſe tribus appendicibus inſtructus, nigri coloris & induratus repertus, ſiniſtro reni arctiſſime annatus, ut ſine ſectione digitis avelli non poſſet. *I. D. Horſtius Obſerv. Anat. x.* Vide tit. de Ventris Tumore.

Observatio XVI.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor à Liene inſignis magnitudinis.

ANno 1657. proſecui cadaver in quo Lienem invenimus quadratum ac durum, æquantem capitis humani magnitudinem. *De Diemerbroeck Anat. lib. 1. cap. 15.*

MAgnitudo Lienis in homine diverſa eſt pro corporum & conſtitutionum diverſitate: pleſumque longitudinem habet fere ſex digitorum tranſverſorum, latitudinem trium, craſſitiem pollicis. In morboſis corporibus interdum enormem acquirit magnitudinem, ita ut ejus protuberantia extra coſtas ſentiri & videri poſſit. Sic qui humidas regiones incolunt, & aquas paludoſas bibunt, magnos Lienes habere ſolent: *Lindanus* refert Friſiorum vulgus, quod pro potu quotidiano utitur lacte ebutyrato acido, plerumque magnos habere Lienes. *Aetius* lib. 7. ſcribit hoc viſcus in Lienoſis nonnunquam ſua longitudine uſque ad inguen pervenire, & latitudine Jecur contingere: Interim quo viſcus hoc majus eſt, eo pejus degit homo, ejuſque corpus magis extenuatur, quia ab eo non ſuppeditatur materia congrua ad fermentum conveniens, in hepate conficiendum, quo deſtitutus ſanguis debito modo non attenuatur, ſed acris, acidus, craſſus, alióve modo ad partium nutritionem inutilis relinquitur, atque hinc etiam Stomacen, ſeu Scorbutum enaſci primus tradidit Hippocr. 2. Prorrh. *Gingiva vitiata, & ora graveolentia ſunt quibus ſplenes magni: quibus vero ſplenes magnos habentibus ſanguis prorumpit, non os olet, horum tibia prava ulcera habent & cicatrices nigras. Spigelius* obſervavit eos qui amplas habent venas habere lienes majores, atque ideo macilentos facilius quam pingues in tumidos lienes incidere. *Idem.*

Observatio XVII.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor ob Lienem durum, magnum, interius putridum, & materia faci vini ſimili repletum.

XXVI. Auguſti 1670. deduxit me Clar. DD. *Drelincurtius* ad Ægrum xxx. circiter annos natum, qui artem textoriam exercuerat, & plurimo lacte & caſeo uſus fuerat; laboraverat

verat ille æger ultra annum febre 1. quidem tertiana, eáque nunc ſimplici nunc duplici poſt modum quartana, demum erratica; quibus tot febrilibus inſultibus ita attenuatus erat, ut faciem Hippocraticam vere nobis exhibuerit: Venter valde tumidus & durus erat, ſentiebatúrque durities in latere ſiniſtro, à coſtis nothis ad latus dextrum tendens, àc infra umbilicum uſque deſcendens: Contrectando vero hypochondrium ſiniſtrum, ad latitudinem duorum triúmve digitorum tranſverſorum ab umbilico, Tumor longe durior percipiebatur: Sæpius hæmorrhagiam narium patiebatur, raro tamen ſanguis è nare dextra emanabat, at ferme ſemper è ſiniſtra: Quatriduo autem poſt, Id eſt xxx. Auguſti, venter detumuerat, eadem tamen aderat durities: laborabat autem dyſenteria, & quotidie duodecies circiter alvum exonerabat, & ab eo tempore dolores diminuti fuerunt, excrementa vero fœtidiſſima erant atque cruenta, & admiſta quædam inteſtinorum ramenta præ ſe ferebant. Dolor in extremitate oſſis ſacri infeſtabat: In dies augebatur debilitas, & præſertim maxime debilitabatur à Dyſenteria, quare præſcriptus fuit clyſter ex lacte & vitellis ovorum, quo ſæpius injecto dolor & dyſenteria ceſſarunt, & excrementa naturalia ad finem uſque vitæ ſuæ depoſuit.

Nono Septembris animam exhalavit, ac ſequenti die à Clar. *Drelincurtio* cadaver ejus apertum fuit, me ſolo præſente: In illo autem ſequentia notatu digna vidimus: Lien nonniſi mediante membranula quadam diaphragmati alligabatur, *nec ſuo capite attingebat diaphragmati*, neque ullibi alligatus erat; cauda autem ejus duos digitos tranſverſos ultra coſtas nothas deſcendebat: *Totus* porro *Lien durus erat* atque plumbei coloris, magnus atque craſſus, ponderis ℥xliiij. *intus* denique *materia* copioſiſſima, *inſtar facis vini rubri* concludebatur: Duplex polypus in corde, utriuſque ſubſtantia mollis: qui in ventriculo dextro continebatur, longe craſſior erat, uti aſſolet: Sanguis in arteriis contentus, plane ſeroſus & fluidus: qui vero in venis, nigricans ac inſpiſſatus erat. *I. Von de Flammerdinge Diſputatione de Tumoribus Lienis* Θ. *xiv.*

L*ien ſuo capite non attingebat diaphragma*] Lien capite ſuo ſummo diaphragmati quandoque annexus eſt, quandoque vero non: quod utrumque mihi ipſi aliquoties videre contigit: licet viri egregii & celeberrimi ea de re inter ſe diceptent, quibuſdam aſſerentibus lienem ſemper diaphragmati capite ſuo connecti, aliì vero contrarium profitentibus: *Idem ibidem.*

Totus Lien durus erat &c. Intus materia inſtar facis vini rubri] Cauſa tam efficiens quam materialis Lienem vel putridum & fæculentum, vel durum & ſcirrhoſum reddens, gradu tantum differt: Cauſa enim efficiens mihi Acidum eſt, idque nunc debilius nunc fortius; nunc minori nunc majori copia, præcipue in acinis Lienis, ſive glandulis lienalibus ſubſiſtens: Cauſa materialis, partes ſanguinis, eæque nunc minus nunc magis concretæ induratæque: Cauſæ vero cur talis Aciditas in glandulis lienalibus reperiatur, ſequentes mihi eſſe videntur, 1. Sanguinis craſſities, terreſtreitas aut viſcoſitas 2. Spirituum defectus: Sanguinis craſſities, terreſtreitas aut viſcoſitas, efficiunt ut minus libere per acinos illos traſcolctur ſanguis, qui copioſus ad illos affluit, & partes quædam ſiſtantur intra acinos, quæ ſtagnatione aceſcunt: Ob ſpirituum defectum ſanguis minus fluidis, craſſior minuſque temperatus exiſtit, Et cum ſpiritus ubique ſanguini permiſceri debeant, & illud maxime in liene requiratur, ad quem multus ſanguis defertur, & quo proinde naturæ artifex multos nervos deduxit, ut copioſos ſpiritus advehant, non mirum ſi illis parciori copia accedentibus, ſanguis adhuc craſſior evadat, & partes ſubſiſtentes aceſcant, & cum quotidie acidiores evadant, ſanguinem qui percolandus eſſet, univerſum incraſſent, qui poros acinorum, ſive glandularum offerciens ac diſtendens, partem tantum fluxilem magis transfluere permittit, ac ſtagnatione diuturniore intra lienem in materiam putrem, & fæci vini rubri haud abſimilem abit; quod ſi verò diutius malum perſeveret, ſanguis terreſtrior fit, & acidum fortius exiſtat, febris accendatur fortior & corpus exſiccetur, induratur lien & ſcirrhoſus evadet, conſumpta tandem humiditate ſanguinis, & impedito novo ejus ad Lienem affluxu propter obſtructionem: Acida autem ſanguinem coagulare, id primum me docuerunt experimenta, quæ jam olim celebres Medici fecerunt in Anglia, quibus conſtat liquorem acidum, in brutorum viventium vaſa ſanguiduca injectum, necem brutis inferre, eamque vel citiorem vel tardiorem, prout acidum vel efficacius vel inefficacius exiſtit: In illorum quippe cadaveribus, dum adhuc tepent, ſeu, ut rectius dicam, ſtatim atque ſpiritum duxerunt ultimum, cauſam mortis rimantes, nihil aliud deteximus quam ſanguinem concretum coagulatumque in vena cava cùm aſcendente tum deſcendente, & in ventriculis cordis, potiſſimum autem in dextro, prout hiſce meis, cum oculis tum manibus, non ſemel vidi contractavique: Quibus certe experimentis, Clar. meus Promotor *Drelincurtius* lucem atque fidem plurimam nobis fecit, dum brutorum animantium ſanguinem non unice coagulavit, ſed & humanum, cujuſvis fuerit ille & indolis & ſexus & ætatis, concreſcere fecit: Quoniam autem ipſum defecerunt occaſiones, quas olim Eraſiſtratus atque Herophilus Romæ nacti ſunt circa homines morti addictos, ut experimenta ſua faceret in viventium corpore, illa fecit nihilo ſecius bene multa in eorundem ſanguine, ſed extra corpus educto, quæ profeſſus eſt nequaquam fallacia fuiſſe, ſed indubitatæ fidei: Nullum ſi quidem repetit hactenus ſanguinem, è quovis vivente miſſum, ſive ſano ſive morboſo, ſive tenero ſive adultiori, ſive conſiſtente, ſive declinante, maſculo vel fœmineo, qui acidorum mixtura non fuerit alteratus in colore atque conſiſtentia ſuis: 1. Itaque ut certior fieret de rerum eventu circa ſanguinem virilem è ſano extractum, aliquid alias omphacii, alias aceti, alias limonum ſucci, alias aceti deſtillati, alias ſpiritus vitrioli, alias olei vitrioli, alias ſpiritus ſalis, alias ſpiritus nitri vaſculo, quo ſanguis excipiendus erat, indidit, pro majori hujus vel illius copia & acredine ſemper obſervavit, nec unquam fefellit ipſum rerum exitus, ſanguinem eaíude

exinde evadere vel fuſcum, vel nigricantem, vel nigerrimum; nec colore duntaxat à nativo longe declinantem, ſed & conſiſtentia maxime varium fuiſſe, ſedulus illum notavit, fluidum quidem primò ſed valde inſpiſſatum & incraſſatum, nam navalis picis liquidæ, aut fæcis vinaceæ fuſcioris æmulus erat, atque ubivis ſuperficie plana & lævi, vel fluidum adhuc iridem, ſed per grumos & globulos concretum, uti eſt oleum non omnino frigore ducatum: vel demum univerſe compactum atque coagulatum, uti caſeus eſt firmior, idque ſemper citra ſeri ullius guttulam, fortioribus enim acidis ſerum omne una cum ſanguine coit concreſcitque: At mitioribus non item, ſed confuſum permixtumque manet cum ſanguine nigrefacto inſpiſſatoque: Adhæc autem illorum ſanguine uſus eſt qui plethoræ demendæ cauſa, anno vernante, venam ſibi tundi curant, & prout in hoc vel illud Chirurgorum vaſculum, quo ſanguis excipitur, hoc vel illud acidum, hac vel illa proportione injecit, ita etiam varios nigredinis & cohærentiæ gradus, animadvertit: Idem rurſus ut in ægris comprobaret, conſimili methodo varios gradatim liquores acidos, vel ad cochlearia, vel guttulas aliquot, in vaſcula conjecit, quibus ſanguis, è corpore febrili aliterve morboſo proſiliens ſectione, exceptus eſt, & antequam ægrotantis de cubiculo pedem referret, rudimenta non levia duplicis alterationis præfatæ conſtitutus eſt: Imo ſciendi deſiderium compulit ipſum in arterioſo ſanguine idem ut exploraret; Illius autem excipiendi copia fuit Lutetiæ non denegata, eo quippe loci haud infrequentes reperire eſt Chirurgos induſtrios, qui temporariam arteriam, exterioris carotica ſurculum, gnaviter & dextre ſecant, cum in cephalæa; tum in ophthalmia & oculi protuberantia & ejectione, vel dolore aſperioribus, vel diuturnitate contumacioribus, Qualicunque enim de cauſa ſanguis arterioſus ille fuit eductus, eandem prorſus atque venoſus in vaſculo alterationem unam & alteram ſubivit, Ne autem fucum nobis facere videretur, id reapſe nobis comprobavit, 1. namque mihi experiri dedit, ſanguinem virginis non menſtruatæ exceptum vaſculis tribus, quorum prius omphacio delibutum erat, alterum irroratum aceto, 3. tandem puriſſimum erat, unde contigit ut prioris ſanguis nigricans & fæcutinua apparuerit, ſed citra ſerum ſecretum à maſſa, Alterius ſanguis nigrior, ſpiſſior & fæculentior erat, necnon grumis ſeu granulis ſanguineis nigris totus ſcatebat, apprimeque mihi exhibuit ſapam aliquam nigram granulatamque, ſed citra ſerum innatans ullum: Tertij demum ſanguis concreverat in offulam, quæ plurimo virideſcente ſero innundabatur, uti ſæpeſæpius obtingit: Inſuper his, toti Collegio ſuo Anatomico Vitulum mactavit, dum axillaris arteriæ utriuſque truncum incidit, & ſanguinem arteriæ ab utraque rivuloſe proſilientem multiplici vaſculo excepit, in quorum unumquodque varia acida infuderat, quæ jucundo nobis ſpectaculo varietatem illam præ oculis poſuerunt quam collegiis in Practicis nos docuerat: Cum primis autem mirari ſubiit tantam illius ſanguinis compactionem, quanta inerat illi ſanguini quem ſpiritu nitri conſperſo vaſe, ab arteria ſalientem exceperat; Tantis experimentis fultus, nullus veritus ſum Clar. Viri ſententiam amplecti, qua ſum edoctus limoſum, fæcinum atque lutoſum lienalem evadere ſanguinem, unaque craſſum, fuſcum, nigricantem, nigrum, grumoſumque acidi ſeri cellulas intra lienales occurſu, ubi hac ſua limoſitate, fæcis craſſioris æmula, meatus & itinerula, naturæ alias pervia, opplet & obturat, ſicque obſtructionum fit primum author, ſubinde vero tumoris durioris atque durioris, prout partes illæ terrenæ atque fœcatæ magis magiſque inſpiſſantur indurantur que, vel occurſu novi acidi fortioris quod illas potentius figit denſatque, vel ſeceſſu tenuioris aquoſiorisque partis, quæ terreſtreitatem illam prius diluebat fluxilemque conſervabat, In illam porro mentem eo lubentius deſcendi, quod animadverterim fæcinum illum ſanguinem atrum, in vaſculis arte factum, penitus analogum eſſe alteri illi, quem propriis itidem hiſce oculis meis obſervavi è lienibus educi morboſis, tumidis nempe, putridis, cœnoſis atque lutulentis: Eo rurſus gratiori mente id arripui dogma, quod mihi lucidiſſimam facem prætulerit in perquirenda veterum melancholia atra, ſive humore lienali atro atque morbifico, quem eo pacto non ſolum vidi, ſed & palpavi: Hinc itidem animum meum dubiis liberavi circa Chloroſeos naturam, in virginibus potiſſimum illis, quas Monſpelij vidi bene multas, ab eſu limonum & acetariorum nimio in tanta incidiiſſe ſymptomata: Acidum enim nimium ſanguinem inſpiſſat, & illum per conſequens, qui menſtrualis foret, ineptum reddit periodice ut effluat &c. *idem Ibidem*.

Quo clarius dicta percipiantur, quædam de Lieni ſtructura addenda ex Viro Clariſs. Lien *inquit*, capite ſuo ſummo diaphragmati quandoque annexus eſt, quandoque non: Arteriam ſortitur ab arteriæ deſcendentis trunco; Venam à vena porta, Nervulos à ſexti paris ramo coſtali, Vaſa item Lymphatica multiplici propagine feruntur: Totus porro Lien ex membranarum congerie in cellulas variæ magnitudinis atque figuræ varie diſtincta componitur: Glandulæ innumeræ, uvæ botrum æmulantes, ſubſtantiæ membranaceæ & cavitatem habentes, in ſpatiis vacuis locatæ conſpiciuntur, in quibus arteriarum nervorumque extremitates inſeruntur. Plura vide apud *Malpighium*.

Observatio XVIII.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor ob ſubditum Lienem magnum, Sanguine ſeroſo diſtentum.

Ante aliquot annos quendam Magno Liene defunctum aperuit doctrina conſpicuus Clar. D. D. *Iohan. Iac. Wepferus*, Medicus Schafhuſanus, In quo Lien plane mollis erat inſtar ſpongiæ madidæ: Ingrediebatur illum inſignis magnitudinis arteria ſplenica, egrediebatur major vena: tunica admodum denſa cooperiebatur; parenchyma abſolvebant fibræ mire inter ſe contextæ, & ſanguis valde ſeroſus cavernulas, ex mira fibrarum textura enatas, adimplens: Sanguinem iſtum penitus, non ſolum in hoc, ſed antea in pluribus lienibus, exiguo labore, detracta tunica elui poſſe didicit Vir idem eruditus, & fibrarum contextum expreſſa aqua valde contrahi, ut reſpectu ſplenis v. g. bovini, minima ejus portio adpareat: aquæ vero immerſam protinus mire ſecundum omnes dimenſiones dilatari, ſpongiæ inſtar: Similemque fibrarum contextum in Hepate uterino hu-

mano, & in tete mirabili bovino ſe vidiſſe fidem facit Vir. Clariſs. Idem erit & Hepatis veri fatum, niſi fallunt me auguria: quod eapropter longa maceratione excluſo cruore candicat, & levi opera, concreto ibidem ſanguine excuſſo, vaſorum ſuorum nudam texturam revelabit, ut ſciat tandem ſe ſuo pede metiri, nec Cordis, ſolita carne præditi, invadat imperium, ut ſola ſeparatione vel miſcela ſanguinis contentum quoque vivat. *Bartholinus Tract. de Hepatis exequiis pag. 28. de conſtitutione Hepatis. Vide Marc. Malphigij Tract. de Hepate.*

Observatio XIX.

Hypochondrij ſiniſtri Tumor à Lienis magnitudine & duritie.

Latus ſiniſtrum deciduo ex loco ſuperiore lapſu afflixerat Th. Joannis, ex iis fabris qui ligneam ædificiis adaptant materiam: Hinc adhibitis quibuſdam unctionibus & fomentis cùm dolorem graviorem non perciperet, livorque qui in cute apparuerat, diſparuiſſet, ab uſu medicamentorum quidem abſtinuit, ſed palliatæ ſanationis effectus poſtmodum ſenſit & incuriam in eo morte ſua luit: Surrexit enim quaſi ex inſidiis hectica febris, quæ diutius latentem ſui cauſam celare non potuit, dum paulatim latus extrinſecus illæſum in tumorem aſſurgit, & duriori intus latenti, ſeſeque paulatim dilatanti lienis amplius dat ſpatium, per quod ſuam, quot diebus majorem extenderet duritiem; Accedebat anhelandi difficultas, quam quidam rebantur alterius morbi ſobolem:

Extinctus itaque & anatomice examinatus, oſtendit unicam tot malorum, quibus quindecim menſibus exagitatus miſeram traxerat animam, cauſam fuiſſe læſum iſto lapſu lienem, qui præter modum induruerat, & magnitudine diaphragma premens, anhelandi difficultatem induxerat: Reliqua viſcera cuncta viſebantur & integra, niſi quod inteſtinisölioſa quædam circumfundebatur materia. An ſatius hic fuiſſet heroico Fioravantij uti remedio? &c. *Th. Kerckringius obſervat. Anatom. 33.*

Fioravanti uti remedio &c.) De Lienis ex ſectione vide Clariſs. *Bartholinum* centur. 4. hiſtor. 51. ubi hiſtoria exciſi feliciter à *Fioravanti*.

Observatio XX.

Hypochondrij ſiniſtri tenſio ob Lienem ſcirrhoſum, ſede emotum.

In ruſtico renitentiam in ſiniſtro hypochondrio, fere ad oſſis Ilij ſpinam, deprehendo; Lien ſcirrhoſus arcto coalitu ſub membranam adipoſam adhærebat Reni ſiniſtro. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Observatio XXI.

Lien ſcirrhoſus evadit ut plurimum quoad tunicam abdominis muſculos ſpectantem, potius quam intra parenchyma.

Unum circa ſcirrhoſum Lienis affectum habeo, quod in multis cadaveribus obſervavi, & eſt quod ſuperior tunica Lienis, verſus abdominis muſculos vergens, ita dura redditur, & colore livido donatur, ut ſcirrhus intra Lienis ſubſtantiam videatur, quod falſum eſſe manifeſte patet, & multis Medicis præſentibus ſæpe obſervavi in Anatome molienda. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anat. Lect. 2. p. 13.*

Observatio XXII.

Hypochondrii ſiniſtri Tumor ob Renem ſeri copia repletum. 1. Ob renem inſignis molis. 2. Ob fœtus oſſa in utero licentia. 3. Ob molam oſſis Ilij ſuperiori extremitati connatam. 4. Ob abſceſſum ſteatomaticum ſiniſtra abdominis regionis. 5.

§. 1. Ante ſex circiter ſeptimanas acceſſit me Chirurgus, indicans monſtroſum fœtum pridie natum eſſe, &c. Cum corpuſculum deregerem, vidi ingentem tumorem in abdominis regione ſub hypochondrio ſiniſtro, & facta diſſecandi copia, adſumpſit mihi comitem Clariſſ. Dom. *Borrichium*, à quo rogatus cujuſnam partis tumorem illum eſſe crederem? accuſavi Lienem: Ille vero hepatis hoc vitium eſſe indicavit.

Aperto abdomine cum magna circumſpectione, invenimus Hepar mole ſua naturalem quan-

quantitatem non excedere, ut nec ventriculum nec lienem: cumque inteſtina tenuia non ſtatim apparerent, credebamus primo intuitu naturam involucro membranoſo eadem obvolviſſe, & à reliquis abdominis viſceribus ſeparaſſe, ſed cum eadem reperiremus detruſa verſus os Ilium dextrum, in alias incidimus cogitationes: nam venis magnis per ſuperficiem ſparſis præditus erat tumor, & in ejus parte ſuperiore, aliquid rubicundi, inſtar placentæ uterinæ apparebat: unde quanquam maſculus eſſet fœtus, ſperabamus uterum hic nos inventuros, & in eo fortaſſe fœtum; eoque magis quod in fine cerneremus particulam, qualis eſt ala veſpertilionum cum tuba & teſte in mulieribus: ſed aperto tumore invenimus eum repletum fuiſſe copia ſeri ingenti: venas examinando, deprehendimus eas è trunco cavæ ſtatim ſub hepate originem trahere, Tandemque deprehendimus renem dextrum in ejuſmodi molem excreviſſe, & tumorem illum efformaſſe, qui tamen Ren & à figura ſua naturali, & à ſubſtantia plurimum diſcrepabat, cum craſſiſſimæ membranæ erat admodum ſimilis, Ureter quoque dexter plane erat impervius. *Ioan. van Horne in Epiſt. Barthol. cent. 3. Epiſt..81.*

§. 2. Viduæ N. nephriticæ ſiniſtrum hypochondrium multum tumebat, quidam ſplenem intumuiſſe dicebant: Ren ſiniſter in magnam molem undique increverat: *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 3. Catharina N. gravida facta ſine ſuſpicione, Fœtus partes molliores putrefactæ per inferiora ejiciebantur, quæ pro ſanie ex uteri ulcere manante habitæ: oſſa, quæ remanſerunt, lienis ſcirrhus. *Vide tit. de uteri morbis.*

§. 4. Virgo hic Coburgi fuit, florentis & ætatis & conſtitutionis, pinguioris naturæ, quæ ſub onere in aquam de ponte decidit, & ut ego conjicio, casu caſum ſibi funeſtum ſic acceleravit; Accreſcentis Lienis ſpecie primum Chirurgo impoſuit Tumor levis regionem Lienis occupans, cui majus in dies incrementum capienti remedia ille adhibuit, ſed ſucceſſus & ægram & medentem deſtituit; Affectus poſt ſemeſtre mihi à matre dijudicandus domi meæ committitur, ſed quia ſuetum ille naturæ ordinem nimium quantum ſuperare mihi videbatur, ægræ præſentiam meam, quam expetere illa non fuerat auſa (ob ſuſpicionem graviditatis, ſponſa enim erat, & ideo à ſponſo in eandem ſuſpicionem præter meritum rapta) ultro commodavi: Acceſſi, & circumſtantiis omnibus bene expenſis, in abdomine excreſcentiam quandam, qualis etiam illa ſit, ſive molam quandam, non in utero, ſed extra hunc latitare dixi, nullumque illi medicinæ fore locum prædixi: menſes interim ordinis ſui fuerunt tenaces: præter appetitum proſtratum, virium imbecillitatem, & circa dorſi medium dolorem, ſymptomata notatu digna nulla infeſtarunt ægram, jam ſedentem, jam decumbentem: viribus ita abdominis increſcentis mole tandem prorſus detritis, debitum naturæ ægra ſolvit.

Aperto cadavere, pinguem quandam molem, in ſiniſtro præcipue latere latitantem, & inteſtinis incubantem inveni ſed oſſis Ilij ſuperiori extremitati, à qua reſecabatur, connatam; Bilanci impoſita 10. libras pondo civiles illa æquavit: Originem veram non deprehendi, quam tamen non in dicto oſſe, ſed in elatiori ſede fuiſſe, tuberculum ibi extus primo notatum indicavit: Tota maſſa fuit pinguedo, alienique nihil diſſecta exhibuit: Circa meſenterij principium alia quædam pinguis portio (hinc ille in dorſo dolor quondam) duarum præter propter librarum reperta, pinguem quandam materiam, puri conſiſtentiæ ratione ſimilem, nondumque compactam continuit, Ita ſine dubio data per caſum alicubi è vena quadam diſrupta, materia, natura ſolers & nunquam otioſa, maſſam illam elaboravit, ad quam pinguior ſanguinis pars, quæ partibus reliquis fuiſſet diſtribuenda, confluxit. *I. Chriſtianus Fromannus Med. Coburgenſis in miſcellaneis curioſis anni 1671. obſerv. 17.*

GEnerationis modum ejuſmodi Tumorum, qui ab impetu in aliquam partem, citra aliam læſionem, oriuntur, explicat *Platerus* Praxeos lib. 3. cap. de Extuberantia: Succus, *ait*, nutriens ſingulis corporis partibus nutriendis idoneus, ex ſanguine qui illis diſtribuitur, & apponitur aſſimilaturque genitus, ſicuti ſi modicus & laudatus eſt partium ſubſtantiam alendo, eam in ſua mediocritate conſervat, ita ſi quantitate vel qualitate peccet, pro horum ratione nunc generalem aliquam extumeſcentiam, nunc particulares aliquos tumores producit, quod dupliciter fit, vel genita alia veluti in partibus ſubſtantia, vel ea ſaltem adaucta, Genita veluti nova & ſuperflua in partibus ſubſtantia, quæ illis vel innaſcitur, vel adnaſcitur, vel adhæreſcit; Tumores diverſos ſuccus ille qui partes nutrit, producit, Idque quia vel luxuriat, & quantitate potius quàm qualitate peccat; tunc enim præterquam quod partium ſubſtantiam conſervat, ſuperfluam quoque ſimul in iis gignit, parti quam alit nonnihil ſimilem, & pro illius ratione, nunc mollem, nunc duram, vel etiam craſſiorem &c. In carnoſis partibus ſuccus nutriens, carneos tumores intus foriſvè producit, vel ob copiam quando exudat, vel alioquin abundat: Exudans è carne ſuccus, ob cutis tunicarumque, quibus obvolvitur, quibus ſuccus coërcetur, & venarum ſuccum hunc deferentium oſcula obliterantur, defectum accidit, ut ſi ſuccus carni accreſcat, novamque veluti carnem illi adhærentem, & ab ea protuberantem gignat, varia ſarcomata producantur, veluti in ulceribus carne impletis, necdum cicatrice obductis, ſucco ex ea expullulante, excreſcentia carnis gignitur: Sic tunica narium, in illarum eroſionibus, ulceribus, polypum; Si gingivæ eodem mo-

do afficiuntur, Epulidem producit: Intrinſecus quoque tunicis carnoſarum partium divulſis, ſucco extra ipſas ſe diffundente, Sarcomata gigni poſſunt: Sicuti ex contuſione, per quam tantum illæ divelluntur, oſculaque venarum nonnulli patefiunt, necdum gravior læſio fit, aut ſuppuratio vel exulceratio ſequitur, ſenſim quandoque carnoſitates ejuſmodi excreſcunt relinquuntur que: Abundantia hujus ſucci ſi accedat enarratæ cauſæ, eo citius ejuſmodi ſarcomata prodibunt; cui vel plethora occaſionem dat, vel ſanguinis ad partem aliquam ſæpe repetita attractio à variis cauſis promota: Inter quas & impetus alij in partem aliquam, citra læſionem facti, ſuccum tunc in partem allicientes, hoc poſſunt efficere: Quod ut in hac aliave parte fiat, partium diſpoſitio apta ad recipiendum, pluſimum adjuvat.

§. 5. Mercatoris Antverpienſis famulus 26. circiter annorum, duritie ſplenis affigi putabatur, & ramice ſimul carnoſo teſtis ſiniſtri: in quo curando omnis medicantium induſtria conſumebatur:

Quo mortuo, & cadavere aperto, animadverti vaſtiſſimum abſceſſum, qui totam abdominis regionem ſiniſtram, ab ipſo diaphragmate ad inguen uſque deorſum, adeoque ad umbilicum ipſum latè extenſus adimpleverat: imo cujus haud exigua portio per inguen in ſcrotum deſcenderat,& Sarcoceles ſpecie Medicos deluſerat: Hujus abſceſſus vaſtitati omnia ventris,illa in parte, viſcera ceſſerant: inteſtina univerſa in dextram regionem compulſa jacebant: Diſſecto autem tumoris monſtroſi utriculo, deprehenditur materia ſubſtantiæ cerebri ſimillima, tunica firma & peculiari veſtita, abſque fœtore ullo, tantæ copiæ ut ampliſſimam paropſidem adimpleret: Poſſet non male ad ſteatomata referri. *Smetius miſcellan. lib. 10. p. 523.*

APPENDIX.

De Tumore hypochondrij ſiniſtri, Lieni adſcripto, à pituita viſcida inteſtino colo concluſa orto.

VIro quinquaginta circiter annos nato, & Tumorem in ſiniſtro hypochondrio prægrandem, inæqualem durumque, brachiumque æquantem, ac dextrorſum ſecundum frequentiſſimum coli ſitum protenſum, atque Lieni ab aliis Medicis adſcriptum, habenti, una cum aliis hypochondriacæ affectionis ſymptomatibus, ante annos 20. Amſtelodami, ſequens linimentum ac empl. toti ſuperiori abdominis regioni applicandum præſcripſi, præter pilulas ex Gummi paratas: quorum ope paulatim emollitus ac maxima ex parte ſublatus Tumor. ℞ *ungu. alth. com. ol. cappar. aa.* ℥j. *philoſoph.* ʒij. *miſc. f.* Linimentum. ℞ *G. Galbani, bdellij. ammoniac. aa.* ℥ß. *thuris maſc. myrrh. aa.* ʒij. *Opij Thebaic.* ʒj. *diſſolvantur in aceto ſcyllit. iterumque inſpiſſatis adde cera citr. colophon. aa.* ʒiij. *Balſam. Peruvian. ol. Philoſ. aa.* ʒj. *ol. Terra* ʒß. *carvi ſtillat. ſcrupul.* ß. *Terebinth. ven. q. ſ. miſc. f. ſ. a.* Emplaſtrum extendendum ſuper alutam; eamque formatam prius ſecundum Tumoris amplitudinem,& figuram charta ei impoſita & diſſecta obſervandam: Eo Empl. fœliciter uſus ſum, non ſemel enim ipſum in Flatuum & Tumorum inde ortorum diſcuſſione efficax comperi: ℞. *G. Galbani aceto ſquill. ppti ſcrupul.* ij. *vitrioli martis ad albedinem igne blando lente calcinati, maſtich. elect. aa. ſcrup.* j. *caſtor. opt. myrrh. rub. aa gr.* 15. *croc. orient. ſcrup.* ß *Trochiſ. alhandal.* ʒj. *Reſin. Gialapp. ſcammon. aa. ſcrup.* j. *ol. cortic. gtt.* 6. *miſc. f. pil. n.* 50. *inauranda*: Harum Pilularum tres pluresvè aſſumantur poſt cœnam in introitu lecti, aut mane ſtomacho vacuo quinque aut tot quot deſiderabuntur: Pituitam vitream, ante correctam, blande educunt. *Franc. de le Boë Sylvius Prax. med. l. 1. c. 14.*

OBSERVATIO XXIII.

Hypochondrij dextri durities à Scirrho in fundo ventriculi & colo inteſtino.

VEtula illa quam aliquoties hic mecum inviſiſti plane extenuata obiit; Cadaver apertum; Inventum eſt Hepar omnino putridum, adeoque fœtidum, ut nullus fœtorem ſufferre potuerit: Durities quam ipſemet non raro mecum in hypochondrio dextro palpaſti, ſcirrhus erat, qui inteſtino colo & fundo ventriculi tenaciſſime adhærebat: Hinc vomitus continuus & egerendi difficultas. *Fabritius Hildanus, obſerv. 86. cent. 2.*

OBSERVATIO XXIV.

Hypochondrij dextri Tumor ab Utero eo delato, cum dolore.

INſignem tumorem in anu noſtri gerontotrophij, juxta mecum videre Medici quampluri: Elevabat is latus dextrum, illo ipſo loco quem Jecinori deſtinavit natura, cum tubere manifeſto, & dolore ſatis vehementi: Imo cum tanta partis gravitate ac diſtenſione, ut multi crediderint ipſum Iecinoris viſcus in eam excreviſſe molem.

Sed

Sed ſcalpellum poſt mortem cadaveri adhibitum, docuit luce clarius tumorem hunc non jecinori ſed vulvæ adſcribendum: relaxatis namque ligamentis, attraxerat illa *tantum bilis vitellinæ* in ſe, ut inde diſtenta adæquaret caput pueri, vel bimi, vel trimi, innatans etiam eidem bili, quam inſtar alicujus gelatinæ per inteſtina vidimus uberrim effuſam, *Tulpius lib.3.cap.31.*

APpoſite *Aretæus lib. Acut. 2. cap. 40. In mediis iliibus mulierum vulva poſita eſt, muliebre viſcus, animalis ferme naturam adeptum*: Movetur quippe per ſe, vel verſus ilia ac jecur, vel thoracem aut alia viſcera; in quibus excitat ſæpenumero infinita incommoda, defatigantia nonnunquam ingenia etiam acutiſſima: Sed prout variant ipſius morbi ac ſymptomata, pro eo etiam diſcrepat frequenter ipſius ſitus: modo uni loco rigide adſtrictus, modo vero vagus: quæ diſcrimina producuntur à ligamentis ipſius vel intenſis vel remiſſis: quorum ope cum adligetur vel iliibus vel inguinibus, ſequitur neceſſario ad illorum motum, vel ſurſum, vel deorſum, vel oblique trahi vagum ac errans hocce viſcus: Vultis evidens fluctuantis hujus motus exemplum? conſiderate attente formidabiles uteri ſuffocationes, ſed potiſſimum inſignem illum tumorem ſupra adductum.

Tantum bilis vitellinæ &c.] A cujus congelatæ maſſæ lentore ut originem traxit morbus, duodecim annos ægram infeſtans, ſic veriſimile eſt, continuum ipſius dolorem fuiſſe ex acri eroſione bilis; quæ etiam plurimum damni dederat reliquis extis, ſed imprimis meſenterio cujus membranas impenſe inflammaverat, orl quoque & veſicam pure repletam.

OBSERVATIO XXV.

Hypochondrij ſiniſtri Tumor & murmur, ab humoribus & flatibus in ea Omenti cavitate concluſis quæ ibi ſita eſt.

CUm Omentum venas à Porta capiat, & quidem ſuperior membrana utramque gaſtro epiploiden dextram & ſiniſtram, inferior epiploidem dextram & poſticam, arterias, totidem à cœliaco & meſenterio ramo, facile humores vitioſi omnis generis in id confluere poſſunt; Et cum Omentum iis tantum partibus adhæreſcat ad quas rami ſplenici ſurculi perveniunt, facile etiam à liene humores vitioſos & fæculentos ſuſcipere poteſt, & præcipue ea in parte Omenti humores vitioſi multi ſæpe cumulantur, quæ eſt inter lienem, ſeptum & ventriculum, & inprimis in cavitate illa Omenti in ſiniſtro hypochondrio ſub diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexu orta & exitum non habens, ſed ita concluſa ut aquam continere poſſit quam D. *Salomon Albertus* de Scorbuto ⊖. 72. ſtagnare aqua vidit & poſtea etiam diligenter ſcripſit. *Hier. Fabritius* in hiſtoria Omenti: de qua accipiendus aphor. 54. 7. *Quibus inter ventriculum & ſeptum tranſverſum phlegma clauditur & dolorem affert, in alterutrum ventrem viam non habens, iis per renes in veſicam verſo phlegmate morbi fit ſolutio*: Et non raro accidit ut humoribus, imo & flatibus in hiſce locis cumulatis Lien fruſtra accuſetur, materia in Omento conſiſtente, & ſæpe abdomen in ſiniſtra parte verſus umbilicum in Tumorem attollente: Accidit etiam nonnullis ut dum ventrem comprimunt vel attollunt, aut moventur, ſonum & ſtrepitum quendam in ventre audiant, quod evenit ob humores & flatus in hac omenti cavitate concluſos, hoſque nonnulli ἐγγαστριμύθους appellant. *Sennertus Pract. l.3.p.3.cap.8.* Atque accidit ſæpe ut Lien vel Colon vicinum eo nomine incuſetur, cum tamen iis ſalvis in ea cavitate humores vitioſi hæreant: ac pertinaciſſime in hac cavitate humores ſæpe hærent, & fruſtra purgationibus tentantur, ac nonniſi fortioribus vomitoriis, vel thermarum ac acidularum uſu evacuantur. *Idem ibidem parte 5 ſect.1.cap.2.*

ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Hypochondrij ſiniſtri tenſio inſignior, ob lienem tunica cartilaginea donatum.

SCriniarium quendam aperui, cui cum ὀρθοστάδιος eſſet *ſiniſtrum hypochondrium* ſemper erat *tenſiſſimum*: In eo Lien ex media ſui parte ſubſtantia quadam cartilaginea incruſtatum erat; quam quoniam à Liene nullo negotio ſeparari potuit, adhuc adſervo, Ulterius cadaver perſequi non licuit. *Ex Schedis Greg. Quecci, Iohan. Helwiſius Obſerv.57.*

SImilis cartilaginea ſubſtantia ab aliis obſervata eſt à Cl. *Gaſp. Bauhino* viſcus hoc tunica aliquando inſtar cartilaginis colore & craſſitie ac duritie inrectum eſſe lib.1. Theat. Anatom. cap.43. ſcribitur, qualem ab Andernaco notatam, à ſe quoque in cadavere hydropico obſervatam ſubjungit. Imo ſæpius eum ita incraſſari tradit Riolan. Encheir. p. m 141. Talem conſtitutionem adfuiſſe judicaverat Tulpius lib. 2. Obſervat. cap. 28. (ubi quoque exemplum cartilagineę cujuſmodi cruſtæ in eunucho proponit,) cum coſtas pulſantem deprehendiſſet lienem. Se vero tale quid ſæpe obſervaſſe notat Riolanus in appendice ad locum cit. Inflammationi potius ſplenis pulſationem illam adſcribens à qua tam valide coſtæ colliſæ fuerint ut ictus perciperentur: Videtur nempe à ſero craſſiore, fibrillis membranæ Lienem incingentis ſeſe inſinuante eaſque emolliente ac diſtendente, tandemq; ulterior mora magis & magis condenſato originem trahere cruſta illa cartilaginea. Hinc in magnis illis Lienibus quos viri maximi. Ant. de Pozzis, Th. Bartholinus &

DD. Wepferi deſcripſerunt, craſſas ubique adfuiſſe tunicas memoratur, quas forte longior ætas in ſimilem cartilagineam ſubſtantiam transformaſſet *Lucas Schroeckius Junior Scholio in dictam Obſervat.*

Observatio II.

Hypochondrij dextri Tumor ab Epiploo illuc devoluto.

APerto cadavere D. *Fayeti*, quem hydropis pectoris extinxit, Epiploon totum in hypochondrio dextro repertum, inter diaphragma & jecur detruſum, præter modum pingue, trium librarum pondus excedens; unde manifeſtum fit partem illam ad varias imi ventris partes deferri poſſe, inibique inducere tumores, de quibus dubium ſemper judicium ferendum, eo quod illorum materia præciſe dignoſci nequeat. *m. Caronius in Zod. med. Gall. Februar. Obſ. 4.*

I*Llorum materia*) Ex Hippocr. 7. aph. 53. 14. de morbis, & 1. morb. mul. impuritatem & illuviem hepatis, ſed præſertim lienis excipit, Idem à *Riolano*, *Roſſeto*, aliiſque obſervatum.

Hydrops Pectoris) An forte ex hac omenti conſtitutione illius cauſa deducenda? Ex quorundam Anatomicorum obſervatione, ductus quidam adſunt à ventriculo ad Omentum, potum citiſſime tranſvehentes, hinc ad renes; Id ut fiat Epiploon conſtitutionem & raritatem naturalem obtinere debet; Craſſiore illo reddito & obeſiore, meatus illos occludi neceſſe eſt, ingeſtoſque liquores alio deferri, qui ſi ad pectus, hinc hydropis origo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XVII.
DE HYPOCHONDRIORUM DOLORE.

Observatio I.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis phlegmone in Peripneumoniam deſinente.

N. GEMMINGER incidit in dolores capitis, inquietudinem, calores febriles, exiſtimans eſſe reliquias vini fumantis, negligit opem medicam, indifferenter vino utens: Increſcente morbo, nono die conſuluerunt me: vena ſecanda erat, ſed ob vires debilitatas alvi fluxu multorum dierum, cucurbitulas imperavi, delirabat, ſubſtiterat alvus, 14°. moritur: Dum viveret, taciturnus erat, frequentia hominum colloquia non affectabat, melancholicus, & per intervalla vertiginem mane jejunus patiebatur.

Aperto cadavere, *inveni quod prædixi*, Inflammationem Hepatis, cui peripneumonia ſupervenit: Hepar ſubrubens, interius flaveſcens, totum hypochondrium dextrum occupans, amplum ad ſtuporem, innatans bili, quæ cauſa fuit Doloris dextri lateris, paululum ſupra nothas coſtas, & inde lividitas ab aure dextra ad infimas coſtas per medium dorſum exterius, in ſiniſtro nullo comparente, animadverſa eſt: cordis adhærebat dextro (*ventriculo*) veſicula juſtæ magnitudinis, continens in ſe ſanguinem atrum: Pulmones parvi, nigri & ſemiputridi: Meo judicio, ſi natura morbum protraxiſſet, vel repentina ſuffocatio, vel ex ſcirrhoſo Hepate hydrops illi contigiſſet. *Ex obſervat. I. Frid. Traffelmannij.*

I*Nveni quod prædixi &c.*) Sæpe in diagnoſi Hepatis inflammationis errare contingit, ſed hæc præcipua ſigna ſunt 1. gravitas in dextro hypochondrio, quæ à repletione & diſtenſione Hepatis oritur, viſcus enim amplum & compactum, ſi humore multo turgeat, grave evadit, cum moleſtia dum corpus à latere in latus devolvitur. 2. Dolor in uno, duobus, vel tribus locis perceptus; gravativus in Hepatis regione, Si inflammatio ſuſpenſoria ligamenta obſidet, tenſivus eſt circa nothas coſtas, imò ad jugolum uſque pertingens per communicationem membranarum: Febris, magis vel minus acuta pro natura humoris peccantis, fere noctu ingraveſcens 4. Dyſpnœa, ob viciniam Hepatis & diaphragmatis, & hoc infra à gravitate illius depreſſo, & in motu impedito ab intumeſcentia: Hæc ſigna pathognomonica, Æquivoca ſunt Tuſſis ſicca & moleſta, pulſus durities, inæqualitas, cibi faſtidium, ſitis intenſa, linguæ color primo ruber, deinde niger; Ictericus totius color; urina rubra flamma, acris, difficilis in latera decubitus, alvus adſtricta.

Inflammationem hepatis) Hepar vaſa habet, arterias, venas, nervos, lymphæductus, venas lacteas: Arterias exiles à cœliaca, eaſque innumeras: Venas, ut *venæ cavæ* radices, in duos vel tres inſignes ramos albicantes, in parte gibba coeuntes, &

Porta ſurculos, triplo fere plures: Venæ hæ alias in interiore perenchymatis parte ſunt valde tenues, ad obſtructiones proclives: Sanguis in hiſce vaſis obſtructis ſubſiſtens, & in motu ſuo verſus cor turbatus, facile inflammationem parit. Ea de re notabilis eſt hiſtoria apud *Hildanum*, ubi Chirurgus narium hæmorrhagia magna laboranti, cucurbitulas magnas ad regionem hepatis affixit, ſed ſucceſſu infelici, hepatis enim inflammatio ſequuta: Ideo *Hildanus* dicto exemplo permotus (quanquam *Galenus* 5. meth. ad narium hæmorrhagiam eas affigi ſuadeat,) topica potius quam eas adhibet.

Observatio II.

Hypochondrii dextri dolor ab Abſceſſibus in Iecore, Vomicis, Suppuratione,

§. 1. Conquerebatur quidam aliquot abhinc annis Patavii de febricula nullis remediis cedente: *dolor* tandem ſucceſſit *in hypochondrio dextro*, tumorque jecoris cum difficili reſpiratione; Exiſtimabat nonnemo eſſe inflammationem jecoris, contra *Sala* noſter eſſe jecoris abſceſſum divinabat, qui ſe per venam in thoracem expurgaret, unde difficilis reſpiratio & copia puris: Poſt paulo æger morti ceſſit.

In aperto cadavere ingens Abſceſſus in jecore inventus, *unde prorſus computruerat*, & totus venæ cavæ ramus ſuperior illo pure repletus cernebatur, toraxque humiditate iſta abundabat: *Bartholinus cent. 4. obſerv.* 18.

P*Rorſus computruerat*] Mirum in viventibus tam facile Hepar computreſcere, cum in mortuis & elixatum diutiſſime aſſervetur: Hinc *Plinius* lib. 11. cap. 37. Jecur, *ait*, in mortuis vetuſtatis patiens, centum durare annos obſidionum exempla prodidere: Firmat *Riolanus* Anthropogr. lib. 3. cap. 19. qui vidiſſe ſe ait jecur humanum ab annis elixatum, quod ſub ſcamnia ſcholæ medicæ aſſervatum fuerat, nullo modo corruptum, & rancidum, eum odorem redolentem qui eſt in recens elixato: Facilius corruptionis in viventibus cauſam affert *Hippocrat.* lib. de veteri medic. Hepar propter teneritudinem & ſanguineitatem abſque doloribus eſſe non poteſt. & propter has cauſa dolores acutiſſimi & frequentiſſimi circa eum locum contingunt, ſuppurationesque ac tubercula plurima.

§. 2. Vir Sexagenarius ex vitæ incommodis, aëre pluvio & victus inopia, in cacochymicam totius conſtitutionem ſuperiore autumno inciderat: inde obſtructiones viſcerum febresque, quibuſcum colluctatus, circa initium Februarii anno 1640. in noſodochium delatus eſt, ſed jam in tantum increverat malum ut omnia quæ præſcribebantur irrita eſſent: Sed præcipue de ſummo Dolore ad hypochondrium dextrum querelus ſemper erat ab affecto hepate, ut tum etiam facile conjicere erat, quia venter, & præcipue pedes, œdematoſo tumore inflabantur: obiit in hoc ſtatu 18. Februarii.

Aperto cadavere ſtatim mortis cauſa apparuit, Hepar enim concluſum in ſe habebat fœdiſſimum abſceſſum, pure viridi, teterrimique odoris refertum, quod partim in abdominis capacitatem evacuatum erat, ſed majore tamen ſui portione adhuc intra cavitatem continebatur: Ejuſdem puris teterrimi pars omento & meſenterio innatabat & utrumque nigro colore tinxerat: In abdomine alia ſatis bene erant conſtituta, niſi quod exteriores omnium partium membranæ eodem colore infectæ eſſent. *O. Heurnius obſ.* 22.

§. 3. Non ita pridem in Collega noſtro, qui abſceſſu in ſimo hepatis concepto febre lenta extabuit, id obſervavimus: Nam cum ſimum hepatis abſceſſu detineretur, dolores etiamnum ſentiebat circum membranas hypochondrio dextro obtentas, unde hoc? Per cæcos ductus reſudabat ichor acer à ſimo hepatis in gibbum, & ab hoc in vicinas membranas & in diaphragma ipſum, ibi dolores acerrimos concitans. *Bellonius lib. de convulſionibus.*

§. 4. Illuſtris Theodori de Mayerne, Britanniæ Regis Medici, uxor, hypochondrii dextri dolore cum febre ſubito correpta eſt: Octavo die ab invaſione morbi obiit: Nephriticis doloribus toto octennio vexata fuerat.

Exenterato cadavere, exploratoque jecore, diſciſſum id ingentem puris copiam oſtendit, Ambo autem renes vitiati: Dextri nihil præter membranam ſuperſtes erat, abſumpto omnino parenchymate: Intra eam continebatur lapis unciæ pondere, caniculam referens, capite enim pedibuſque quatuor cum trunco donatus erat: Eum ambiebant 60. calculi. *Ex communicatione D. D. Gedeonis Chabrei Medici Genev.*

§. 5. Uxor Dom. *Miége* Typographi Genevenſis, annos nata 20. tertio à partu die, Menſe Januario anno 1670. Pleuritide ſiniſtri lateris corripitur; · Toto graviditatis tempore de Hypochondrii dextri dolore conqueſta fuerat: Ob doloris urgentiam, aperta fuit ſalvatella manus dextræ, admotis ſimul ac ſemel internis femoribus cucurbitulis, ne retraherentur lochia; Sanguis è vena eductus in thrombum carniformem coiit, quem diſſolvere non potuit aqua calens; unde difficilis morbi argumentum depromptum eſt, ac concretionis indiſſolubilis ſanguinis qui in latus confluxerat: Obiit autem nona à partu die.

Diſſecto me preſente mortuæ abdomine, puris copia in eo reperta eſt, ab abſceſſu circa gibbum hepatis diſrupto eo delati; Veſica fellis materia purulenta referta erat: In thoracis

tacis parte, quam fatigaverat dolor, diſrupti quoque abſceſſus notæ erant: Uterus inflammationis quoque reliquias oſtendebat & gangrænæ imminentis notas, à violentiori ſecundinarum reſtitantium evulſione.

§. 6. Bononiæ ſecui quendam diuturno morbo undique abſumptum, cujus Jecur ita putridum ac purulentum fuit, ut integræ hepatis ſubſtantiæ vix quadrans reſtiterit: Lien ſolito major erat; forſan in jecoris tanta corruptela conſummationeque *Jecoris vicem geſſit*, Et totum corpus, quod ex cutis colore, aliiſque humoris melancholici ſignis conjicere licuit, melancholico ſanguine nutritum fuit.

Adjiciam hic hiſtoriam huic ſimilem, notatu utilem, Apoſtematum Jecoris cognoſcendorum gratia: Anno 1570. Noribergenſis quidam natus annos 42. totus cholericus, levi tuſſi correptus, de moleſto quopiam *Hypochondrii dextri dolore*, edendi appetitus amiſſione, Totius corporis languore, æſtu affatim & plerunque faciem manuumque palmas, pedumque poſt cibum plantas invadente, ac oris ariditate conqueri cœpit; Vi morbi creſcente, viribus decreſcentibus, corpore extenuato, totius anni ſpatio poſt fuit coactus decumbere ac medicorum opem implorare: Uſus eſt multis Medicis, meque tandem accerſiti juſſit: Invenimus inter cætera febrim erraticam quandam, atque tumorem durum tenſivumque in Hepatis regione, ad medium ventris & umbilicum uſque protenſum; febris minime erat intenſa & periodica, ſed hecticæ ſimilis, quæ incerto tempore ſubinde per totum corpus diffundebat æſtum ſolito majorem, qui interdum prius, interdum tardius remiſit: Magis potus quam cibi deſiderio tenebatur, ut fere ſemper hominibus qui ſimilibus affectibus, vel etiam Hepatis magnis obſtructionibus, aut ſcirrhis, quibus calida intemperies accedit, uſu venire ſolet: Tumor erat durus cum magna tenſione & vehementi punctione, doloreque ulceroſo conjunctus, quamvis neutri lateri incumbere potuerit, tamen facilius dextro, atque ſiniſtro, ad quod quid ponderoſi in corporis commotione perlabi ſenſit. Alvus erat difficilis, & cum clyſteriis vel lenientibus pharmacis commovebatur, exibant fæces pituitoſæ & bilioſæ corruptæque: Urina fuit ſubflava tenuis, cum pauco ſedimento eoque divulſo: Punctio, quæ ægro omnium moleſtiſſima erat, nullis unctionibus, emplaſtris, &c. remiſit: Tandem Barbitonſor quidam, doloris mitigationem pollicitus, impoſuit cataplaſma anodynum, emolliens & ſuppurans, unde tumor crevit, efferebaturque magis ad umbilicum, & dilatabatur ita, ut quidam ſuſpicati ſint hunc morbum in hydropem terminaturum: Aliquot diebus poſt in illo dextro in conſpectum venit tuber, quod barbitonſor exiſtimavit ab apoſtemate inter muſculos abdominis genito prodiiſſe, quare apertionem ſuaſit: Ego cùm nec undationem, nec alia ſuppurationis ſigna manifeſta deprehenderem, conatui barbitonſoris reſtiti: Æger morbi moleſtiæ ac diuturnitatis pertæſus, permiſit ſibi à barbitonſore lapidem cauſticum (ab inciſione enim abhorrebat) apponi: Hic lapis triduo, maximo ægri dolore ac cruciatu, abdominis muſculos ad peritonæum fere uſque perroſit, & antequam abdomen penetraret, pus in folliculo collectum intus, folliculum rupit, atque per abdominis cavitatem, inter peritonæum & inteſtina diſperſum eſt; Tumor deſiit, durities evanuit: eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit.

Aperto corpore, invenimus vomicam ſimæ parti hepatis (cujus non parum putrefecerat,) connatam, eamque ſatis magnam atque apertam: reliqua fuere ſatis ſana. *Coiter libello obſervat. Anat. Chirurgic.*

J*Ecoris vicem geſſit*] Lienem ſanguinem conficere multis rationibus conficiunt *Varolius, Poſthius, Jeſſenius, Platerus, Bauhinus, Sennertus, Gaſpar Bartholinus*, & alii: Sed condonandum iſti ſæculo, quia ignoravit quæ poſteris jam innotuerunt, venæ enim lacteæ docent, detectæ ab Aſellio, nullum chylum, ſeu craſſum, ſeu tenuem, à meſaraicis venis trahi, aut uſquam deferri, ſed per lacteas tantùm ad Hepar, non Lienem, Adhæc ligatura in vivis monſtrat nihil per meſaraicas ad Lienem deduci, ſed contra à Liene ad meſaraicas: Rationibus adductis id ea parte damus, fieri ſanguinis quandam in Liene generationem, non ex chylo, cujus hic nullæ viæ, ſed ex ſanguine arterioſo à corde tranſmiſſo. *Th. Bartholinus Anatom. reformat. lib. 1. cap. 16.*

§. 7. Iuvenem publice diſſecui qui ex Iecoris ſuppuratione obierat: Huic ſimæ jecoris partis ea portio quæ in dextro eſt hypochondrio, incumbens reni dextro, ſphacelo correpta erat, tota livida, ad nigredinem accedens apparebat illa portio; intuſque tanta puris albi & concocti continebatur copia, ut 20. libras pus effluens æquaret: Huic ren dexter quoque totus purulentus erat & plane conſumptus, nihil præter membranam externam ſuperſtite: Eidem diaphragma, qua parte in ſiniſtro latere Iecoris accumbit, magno foramine exeſum erat, adeo capaci ut duos pugnos admitteret *P. Pavvius obſ. 7.*

§. 8. Anno 1598. Danus ſtudioſus apertus ex inflammatione Iecoris qui obierat:

Gibba Iecoris pars duobus locis ulcus oſtendebat, penetrans ad Iecoris interiora, Iecoris parenchyma conglomeratum velut cernebatur, ac avulſum à membrana cingente,

ita

ita ut cavitas conſpicua in jecore cerneretur, è qua dimidia urna puris fœtidi ſe effundebat. *Idem obſerv.* 27.

§. 9. Miles Anglus inflammationem Hepatis paſſus, cum fruſtra tentata eſſent remedia dolor remiſit, ſed deſiit malum in fluxum hepaticum:

Aperto cadavere, invenimus loco Hepatis ſolam membranam ipſum veſtientem, ſatis craſſam, inſtar ſacci, cui adhuc portio ſaniei, loturæ carnium ſimilis inerat, qualem longo tempore excreverat. *Bontius obſervat.* 9.

§. 10. Matrona hydropica ſæpius de lateris dextri dolore conqueſta fuerat, nec in illud latus decumbere potuit: Illi ab obitu, in dextra parte, ad Hepatis regionem, membranæ adnatus erat abſceſſus magnus, pure fœtidiſſimo repletus: *Bartholinus centur.* 4. *hiſtoria* 25.

§. 11. Dom. de Lozieres, dolore hypochondrii dextri per plures annos conflictatus fuit: Aperto ejus cadavere, Hepar magnum, multis abſceſſibus refertum inventum eſt, & materia quadam indurata, vitellos ovorum colore referente repletum. *Cattierus obſervat.* 9.

§. 12. Æger temperamento bilioſo, dolore acerbo circa regionem hepatis laborabat, pro pleuritico curatus; Cujus ſecto cadavere vomica in hepate, cum maxima puris coacervatione inventa fuit *Panarolus Pentecoſte* 1. *obſerv.* 37.

§. 13. Ego viſitavi Scipionem Olliverem, cujus Jecur inflammatum & purulentum ſtatim judicavi: Alii vero febre maligna vexari crediderunt, ideo bezoarticis illum tractarunt quæ in hoc caſu omnino irrita fuerunt: Ego putabam *ſecandum eſſe locum è regione* ut pus egredi poſſet, quod remedium cum fuerit deriſum, 17. obiit.

Poſt obitum juſſi ut aperiretur cadaver, quem miſer vivens digito oſtendebat, ſumma torqueri afflictione: Invenimus Jecoris tunicam à parenchymate ſeparatam, & inter illud ſpatium, quinque libras puris albi, ſicuti prædixi. *Sanctorius comm. in partem* 4. *cap.* 94. *Artis parvæ Galeni.*

H*ippocr.* 7. aphor. 46. ait Quibus purulentum jecur eduritur, ſi parum pus effluat & album, ſalvos fieri: ſi ſubcruentum & fœtidum ac fœculentum, perire: Noſtrates omnes jecore purulentos deploratos judicant: Curatio autem non adeo eſt difficilis ut non poſſit cum aliqua ſalutis ſpe tentari, ſed ægri & adſtantes eam non permittunt: Præterea Medici timentes ne pus ſubcruentum & fœtidum inveniatur (quo caſu certo pereunt) verentur ne mortis culpa ipſis adſcribatur; quod revera vel ſæpiſſime mirificas medicorum operationes impedire ſolet. *Idem ibidem.*

Secundum eſſe locum è regione] Patavii quidam deplorato Jecoris ulcere laboravit, homo robuſtus aliàs & nauticis laboribus addictus: Huic Medicus Venetus clariſſimus H. S. præter reliquorum Medicorum conſilia curavit abdominis partem in regione jecoris novacula aperiri, ut plurimum puris per vulnus efflueret. Unde poſtmodum bene curato vulnere homo ſuperſtes manſit, & triennio poſt ſaltavit ac laboravit, nihil ſentiens incommodi: *Capivaccius Pract. lib.* 3. *cap.* 23. Phlegmonem Jecoris feliciter curatam vidi anno 1668. in pediſſequa Nobiliſſimæ Matronæ Dom. de *Rozet*, Gratianopolitana, cui poſt febrem continuam, ictericam, apoſitiam inſignem, hypochondrii dextri dolorem, cum gravitate, emerſit tumor in regione Jecoris, cui pyroticum admoveri juſſi, triduo poſt adacto in eſcharam ſcalpello, pus copioſum album, erupit; hinc decocto traumatico &c. ſanata: Chirurgus, aliàs peritus, nomine *Sabourin* in muſculis abſceſſum eſſe contendebat, quod omnem jecoris abſceſſum lethalem eſſe cenſeret; ſed tumoris circumſcriptio, atque enarrata ſymptomata aliud mihi perſuadebant.

§. 14. Vidi Piſtorem quendam, qui cum in itinere ſe fatigaſſet, ac in gramine dormiviſſet, querebatur de aliquo, at non valido dolore Hepatis: febricitabat non ardenter, interdum leipothymia tentabatur:

Cum obiiſſet, hepatis parenchyma, intacta ac integra membrana, in pus merum degeneraverat. *Heurnius comment. in aphor.* 45. *ſect.* 7.

§. 15. Ioh. Taſſinus dolorem lateris querebatur & ad regionem Hepatis, iis locis pungentem ſe dolorem & lancinantem percipere ac ſentire narrabat, 7. die interiit: *Præter thoracica vitia* magna quoque puris materia transfluxerat in hepatis regionem, & ibi concluſa erat. *Ballonius lib.* 2. *conſ.* 6.

§. 16. Vir 30. circiter annorum, ante triennium Tumore corripiebatur in inguine dextro, hic cultro Chirurgico apertus purulentam exhibebat materiam, cujus effluxus in hoc tempus durabat: Clariſſ. Medicus *Dortmond* (cujus curæ jam à longo tempore ſubjectus) quoties dum viveret æger latus dextrum imi ventris manu premebat, toties dolore afficiebatur graviſſimo, imprimis ubi Hypochondrium attingebat, unde Hepatis abſceſſum adeſſe ſuſpicari cœpit, imo in ultimum vitæ terminum conſtanter aſſerere haud dubitavit: Ex nullo levamen majus unquam percepiſſe ægrum Medicus idem referebat, quam ex Decocti Diuretici in Noſocomio uſualis uſu.

Decembris 26. 1671. defuncti cadaver examinavimus, & exhibuit ſe triplici loco collectio purulenta, materia omnino exiſtente diverſa: Primo enim offerebatur loco eo quo in inguine, circa marginem oſſis Ilii exitum dicto tempore habuiſſe purulentum humorem

rem diximus, materia granuloſa, ſubrubra, notabili ſatis copia: occupabat hæc non ſolum ſpatium illud quod eſt inter peritonæum & partes ipſi impoſitas, quæ etiam ipſæ valde hic corruptæ, verum extendebat ſe hic factus ſinus pure repletus, ad poſtica lumborum, terminum, uti explorare dabatur, in ipſo oſſe ſacro aſſumens: Loco huic continuus, exigua licet apertione, alter ſimiliter pure, aſt aquoſo magis, repletus, occupabat hic inania abdominis, ejus magnitudinis quam palma manus tegere vix licebat: Variæ hic notabantur perforationes ad imi ventris cavitatem penetrantes, per quas liquori purulento concedebatur diſtillatio in cavum dictum: apertiones has, quandoquidem valde exiles, nonniſi tenuior materia tranſire potuit, copioſa hæc valde univerſam fere cavitatem replens: Colon inteſtinum arctiſſime huic purulentæ parti cohærebat, ſic ut nonniſi cum puris effluxu notabili ſeparari potuerint: Hiſce ſic notatis, Hepatis examen aggreſſi ſumus, inveniebatur hoc maxima parte, ea nempe quæ dextro detinebatur hypochondrio, purulentum, adeo quidem ut parenchymatis bene conſtituti vix particula aliqua occurreret, niſi circa partem inferiorem acuminatam; ſuppuratio hæc in tantum ſe extenderat, ut loco eo, ubi diaphragmati jungebatur, Hepatis (arcta hæc connexio erat) ſola tunica integra ſupereſſet, parenchymate omni in pus mutato: Eo loco ubi coſtarum ſpuriarum cartilaginibus vicinum Hepar, nexus firmiſſimus obſervabatur, quo ſolo pus bonæ notæ, valde conſiſtens, largiter effluebat: Pars Hepatis ſiniſtra, ultra ligamentum ſuſpenſorium umbilicale, bene ſatis ſe habebat: In viſceribus aliis vix aliquid vitii occurrebat niſi quod Pulmo ſiniſter arcte cohærebat lateri: Cordis ventriculus uterque corpus continebat album, lentum, craſſum, quale ſolet eſſe quod Polypus cordis dici ſolet: Rarius, ſiunquam, notatis annumerari meretur, quod in utroque latere à ſubclaviis vaſis,ad coſtam octavam deſcendens, venæ atque arteriæ inventæ fuerint, per coſtarum medium,loco ſeptem aut octo digitorum tranſverſorum latitudine à vertebrarum corpore, diſtante, curſu anfractuoſo, variis hinc inde ramulis excurrentibus incedebant, ſimiliter ac aliis locis ubique ſibi viciniſſimæ. *Gerardus Blaſius obſervat.med.*10.

§. 17. Dominus N. moleſtiam & pondus ſentiebat in dextro hypochondrio: Jecur putridum habebat, infra quod abſceſſus pure refertus. *Vide tit. de Palpitatione cordis lib.* 2.

§. 18. Cuidam aderat febris, dyſpnœa, dolor acerbus ſupra regionem hepatis: Vomica in hepate, cum maxima puris coacervatione inventa eſt. *Vide lib.* 2. *tit.de Pectoris dolore.*

§. 19. Clariſſ. *Adrianus Spigelius* prehenſus eſt febre, cum tenſione & dolore Hypochondrii ad claviculam uſque: Aderat abſceſſus in concava Iecoris parte. *Vide lib.* 4. *tit. de Febribus.*

§. 20. Matronæ ad Hepatis regionem membranæ adnatus erat abſceſſus magnus, unde de dextri lateris dolore ſæpe fuerat conqueſta. *Vide tit.de ventris dolore.*

Observatio III.

Hypochondrii dextri dolor ulcere in gibba ejus parte excitato.

Mulier dolore gravi in dextro hypochondrio torquebatur,color ejus quaſi Icterol botrantis: corpus extenuabatur,tumor pedum aut ventris ſucceſſit nullus, urina rubicunda Iecoris phlegmonem præſe ferebat, nec deerat febris. Cum dolor nullis remediis cedeſet,vitæ finem fecit.

In Iecoris convexa parte, magnum amplum & *profundum ulcus* in conſpectum venit, quod veriſimiliter inflammationi ſucceſſit. Fuere ipſi viſcera, atque ipſum Iecur, ſenſu prædita, contra plane quam illi cui citra dolorem viſcera computruerant. *Dodonæus c.* 28.

M*Agnum ulcus &c.*] Ulcus Hepatis inflammationi potiſſimum ſuccedit, ſi illa ad ſuppurationem perducatur, pure ſcil. ſubſtantiam ejus exedente: Sed & ab alio ſucco acri & erodente excitari ſolet, præſertim bilioſo per hepar diffuſo,qui ſenſim putreſcens: malignus & virulentus redditus, parenchyma illius corrumpit: Talis ſuccus parvus & erodens, alimentorum vitio contrahi poteſt, quando illa corrupta ſunt,aut erodente vi pollent: Sæpe ex hac venerea talis virulenta materia in hepate colligitur: Deprehenſum etiam ulcus hepatis eo malignitatis proceſſiſſe ut in gangrænam abiret, unde diſrupta membrana puris magna copia in abdominis capacitatem effuſum fuit, valde fœtens, quo & omentum & peritonæum, ſæpe etiam inteſtina corrupta fuere.

Dolore gravi torquebatur &c.] Difficillima eſt diagnoſis ulceris inflammationi non ſuccedentis: præcipua vero ſigna ſunt, 1. Dolor quidam ulceroſus in hypochondrio dextro perceptus: 2. lenta tabes ægrum conficit. 3. dejectiones purulentæ ſi ulcus cavum occupat: 4. cruenta interdum excretio, cum dolore inteſtinorum, dyſenteriæ affini, ab humorum acrimonia; à qua tamen gravitatis & punctionis ſenſu circa hepatis regionem diſtinguitur. 5. urina πυώδης ſi ulcus ſit in parte gibba, abſentibus ſignis affectorum renum ex veſicæ: 6. febris lenta in morbi progreſſu, typi expers in hecticam tranſiens: 7. color faciei citrinus, quandoque comitibus phlyctænis, ab humorum aduſtione: 8. cibi faſtidium & præſertim carnis: 6. fœtor animæ. 10. leipoſychia frequens.

Obser-

Observatio IV.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepate obſtructo, duro, tuberoſo &c.

Virgo 35. annorum ſenſit punctiones & dolores in regione Hepatis; evomebat bilem corruptam praſſinam &c. Mortuam ſecui, atque primo occurrit vena umbilicalis (quæ in omnibus adultis munus ligamenti obtinet) ſanguinis copia turgida atque extenſa, in quibuſdam locis inſtar varicum tuberoſa. Hepar juſtam habuit magnitudinem, *ſed erat album, tuberoſum, inæquale, durum & exangue &c. Coiter obſervat. Anatom. & Chir. libello.*

Observatio V.

Ab Hepatis maraſmo & cancroſa affectione.

Quidam cum diu laboraviſſet, & omnium judicio Hepar in cauſa eſſet & morbi fomes; tandem circa regionem Hepatis tumor apparuit, cujus in apertione ſpem nonnullam collocaverunt: coëgerunt Medicos, qui tandem putaverunt è re fore ſi ea parte pyroticum applicaretur: non quod ſpes certa eſſet, ſed quod certa deſperatione incertum remedium multo ſatius foret: Aperta pars, ſanies fluxit, melius habere viſus eſt, Tandem interiit.

Hepar erat maraſmo & cancri modo affectum. *Ballonius conſil 38. lib. 2.*

Nos in conſilium adhibiti ita ambiguo diſputabamus: quærebamus an inflammatio eſſet, an phlogoſis? ſi inflammatio, par erat pulſum duriuſculum, ſerrantem & vibrantem eſſe: niſi quis objiciat id non eſſe neceſſe niſi membranæ, aut venæ, aut arteriæ afficiantur: pulſus enim tunc talis eſt: Si inflammatur parenchyma, idque leviter, pulſus talis non eſt: ut inflammatio ſtomacho, aut ubi cruditas eſt; etiam præſente inflammatione, durus pulſus & vibrans non eſt: Generaliter omnes qui febre diuturna laborant, ut jam marceſcant, pulſum habent parvum, æqualem, frequentem, celerem ut idiotis febrire non videantur quod arteria pulpam non feriat: Et in Hepatis ſuppuratio, non eſt pulſus idem qui in aliarum partium ſuppuratione cernitur, quia hepar arteriis penè caret: Scirrhoſum fit Hepar ſæpiſſime ex contumaci & inveterata partium obſtructione: raro, vel nunquam, ex inflammatione, quod in viſcere calido & humido omnis inflammatio in pernicioſum abſceſſum degeneret: Hac eſt in opinione *Fernelius*, quæ an vera ſit, vide: Singultiebat ſæpe, quærebatur an hic ſingultus à preſſu eſſet aut reſudatione? Cauſa apoſtematis Hepatis per affectionem propriam eſt: mala temperies ipſius Hepatis, quæ humores priores reddit attrahitque, ut tamen non bene à natura partis regantur, Sic fit abſceſſus. *Idem.*

Observatio VI.

Hypochondrii dextri dolor, durities & pondus, ab Hepate juſto majori, ſcirrhoſo, maculato &c.

Anno 1662. in Xenodochio Altenburgenſi mortua eſt Catharina illa Geileria, quæ annis retro quaſi viginti Bufones non paucos, ſimilisque his ſaburræ plurimam colluviem vomitu rejecerat, quemadmodum pluribus videre eſt in ſtupenda hiſtoria quam D. D. *Bartholinus* centur. 4. hiſtor 19. inſeruit. Cum vero allegata hiſtoria, quæ illi ab anno 1647. uſque ad annum 1648. contigerunt tantum referat, hic reliquum vitæ ſtatum morboſum, fatum & anatomiam enarrare operæ pretium eſt: Permanſerat ab illo tempore quaſi ſemper in eodem ſtatu, ſcilicet affligebatur continue pedum inſigni tumore, unde non raro cutis findebatur ac ſerum exſtillabat, macie reliquum corpus occupante, ſubinde atrociſſimos dolores circa ſtomachi regionem perpetiebatur, ut crederet ſe ibi loci à vivo animali, veluti acutiſſimis unguibus lancinari; nullum tamen hactenus anguem, ſive animal, ſive vermem, aut particulam horum vel vomitu vel ſeceſſu rejecit. *De doloribus, duritie & pondere dextri lateris* fere ſemper conquerebatur: quoties noctu ſupina dormiret, toties largiſſimas eruptiones ſanguinis è faucibus experiebatur, aliquando citra ſenſum, ut hinc periculum ſuffocationis immineret: atque hiſce præcipue ærumnis vexabatur, donec tandem ſupervenientibus vomitibus, qui cum fœtore moleſtiſſimo nonnullas fæces inteſtinales explodebant, diem ſuum miſere obiret.

Ad ſectionem diſponimus cadaver, imo vero ſceletum, ſola cute indutum, ubi protinus duo apparent Tumores mediocrem nucem juglandem vix æquantes, quorum alter in ſiniſtro latere in infimis lumbis, alter puberenus eruperat, hic vero paulo ante obitum ſponte ſua crepans in ulcus degeneraverat: Aperto jam abdomine ventriculus & inteſtina primo luſtrabantur: Ille quaſi omnino vacuus erat, ac ſaltem duo cochlearia humoris limpidi continebat: Hæc dum à meſenterio omni pinguedine deſtituto ſepararentur, in Ileo ipſo tres nodos ſingulos dimidii digiti longitudinem æquantes, & nonnulla intercapedine à ſe diſtantes, exhibebant, qui accuratius perluſtrati, erant duplicaturæ inteſtini in ſe retracti, quæ licet

levi

leri tractu tenſæ, non difficulrer ex ſe recedebant; nihilominns quantum fieri potuit diligenter cavebatur ne duplicaturæ illæ, in ſeparatione à meſenterio diſſolverentur, ſed potius in ſuo poſitu conſervarentur, donec experiri liceret an aliquid per has ſtricturas tranſire poſſet: infuſa ergo deinceps eſt aqua, & deprehenſum illam quidem non penitus præcludi, verumtamen veluti guttatim ſaltem tranſmitti: Poſt hæc hi Nodi evaginabantur, & inteſtina omnia aqua eluebantur, cum qua perpauca, parva & dura excrementa, & quatuor lumbrici perexiles exturbabantur: Iam Hepati manus injiciebantur, quod ſolito nonnihil grandius maximam partem ventriculi premebat; In ejus media ſima parte conſpiciebatur macula alba, circumferentia Thalerum æquans, aſpectu adipis cordi adnaſci ſolitæ, ractu cartilagini molliori ſimilis, quæ totum parenchyma penetrabat, & in cava parte amplius ſpatium occupabat; Hanc ſtipabant plures aliæ minores maculæ in utraque ſuperficie, quarum internæ crebriores & latiores externis exiſtebant; Diſſectum per medium viſcus, intrinſecus quaſi totum per ſui latitudinem album & durum apparebat: vaſa cuncta hiabant, ſed veluti in crucis formam conformata: preſſa manu, liquorem album, craſſum & veluti ſanioſum reddebant: Albedo vero illa verſus utramvis extremitatem ſenſim remittebat, robore naturali ita conſervato: Ipſum parenchyma ad minimum 4. libras civiles pendebat: Cætera inquirere fœtor prohibuit. *D. Henrici Wolgnad Medici Vratislavienſis.*

OBSERVATIO XVII.

Hypochondrii dextri dolor à fiſſuris Iecori accidentibus, ob cauſas internas vel externas.

VIdi aliquando in gibba quorundam Iecinorum parte rimas & hiatus majuſculos, qui forte à partium extremarum violentiore complicatione ortum duxerant: quemadmodum & panis fruſtum nimia incurvatione diffringitur: Rimis iſtis ſive fiſſuris (quo tempore eas mihi videre contigit) natura medelam attulerat: non quidem facta agglutinatione, aut cicatrice, ſed tenuis pelliculæ ſuper inductione, qua utramque fiſſuræ latus obduxerat, manentibus tamen labris ſeiunctis, licet illæ ſeſe mutuo attingerent. *Gliſſon Anat. Hepatis cap. XI.*

PArtium Hepatis divulſio à cauſis externis vix contingere poteſt citra abdominis penetrationem niſi magna vis illata fuerit, atque hoc pacto vulneris nomen meretur: Fortaſſe vis aliqua externa, modo ingens fuerit, parenchyma hepatis (ob illius friabilitatem) lacerare ac diſrumpere queat, illæſis interea (ob naturam illarum lentam ac ſequacem) partibus exterioribus. Poteſt etiam divulſio partium parenchymatis ab inflatione, eaque interna proficiſci, quamvis id raro contingat, (ſi aliquando evenerit) humorum in cavitatem illam influxio ſubito conſequatur. Sunt hujuſmodi Inflationis cauſæ præcipuæ, ſanguis flatuoſus & præpedita tranſpiratio: Obſtructiones etiam cum materiæ affluxu divulſionem interdum produxerint, ſi magnæ fuerint ſubitoque invaſerint, facile continuitatis ſolutionem in eodem parenchymate induxerint: Nam ſi ingens obſtructio adfuerit, neceſſe eſt prohibito vel impedito ſanguinis tranſcurſu tumorem naſci, atque cum plerumq; in majora obſtructione majorem: cumq; pars hæc friabilis admodum ſit atque extenſioni inepta, facile fit ut partibus à tumore plus ſolito diſtentis parenchyma rimis dehiſcat: Quemadmodum enim diſruptio aliqua foris advenien partes ab invicem divellit, ita pariter diſtenſio à cauſa interna, (modo partes ultra quam extendi aptæ natæ ſunt, vehementer diſtrahat) idem effeceit: Facta autem ſemel in parenchymate Hepatis vel minima rimula, materiæ novæ affluxus eandem facile in ampliorem hiatum dilataverit: Quod ſi obſtructioni quoque inflammatio acceſſerit, idem malum multo potentius ingruet, ſi quidem materia cum impetu majore affluit: Hoc pacto Apoſtemata ab initio fiunt, augentur, ac denique rumpuntur. Obſtructio nimirum humori affluenti remoram facit, qui propterea in tumorem excreſcit; & hic tandem, facta circumquaq; diſtenſione, cavitatem aut rupturam efficit; quæ accedente nova materia perpetuo augetur, donec aperto abſceſſu plus effluat: Subita quoque obſtructio, (licet tumorem alias forte haud ita magnum excitaverit) ſolutionem continuitatis in hoc parenchymate effecerit: Nam ſi rem quampiam pedetentim extenderis (accedente præſertim interea fotu aliquo) ulterius multo dilatabitur quam, ſi vim ei ſubito intuleris: Quoniam igitur repentina obſtructio ſubito Tumorem efficit, parſque confeſtim diſtenditur ſi ſubitaneus tumor inceſſerit, rapida hujuſmodi diſtenſio, vel eo nomine continuitatis ſolutionem induxerit, quam diſtenſio major, ſed & tardior non queat: Etenim ſi diſtenſio lenta fuerit, & cunctanter invaſerit, ſanguis inibi impactus fotu ſuo partem reddit dilatabilem, ut citra rupturæ periculum eadem fuſius extendi poſſit: Quæ forte cauſa fuerit, cur Hepar ſæpe abſque inſigni aliqua continuitatis ſolutione in immenſam molem excreſcat. *Idem ibidem.*

Violentiore complicatione] Apud *Hippocrat.* 6. Epidem ſect. 8. cuidam apex hepatis complicatus erat, qui ab eo concuſſu repente dolore liberatus: Eſt mirabilis certe caſus, *ait in comment. Valleſius*, doluiſſe hepar complicato apice, & concuſſione explicatum ac dolore liberatum eſſe: Vellem autem diceret notas quibus complicatum apicem agnovit, & hepatis ita mutari poſitus ſymptomata: Non arbitror fuiſſe alia quam dolendi modum & ipſam ægroti phantaſiam.

OBSER-

Observatio VIII.

Hypochondrii dextri pondus cum dolore, ob maſſam carneam vices hepatis ſupplentem.

VIrgo tympanitica ex menſium reſtrictione diuturna, viſcerumque hac de cauſa tumoribus ſcirrhoſis exclratis, oppreſſa, ita male habuit ut præ dextri hypochondrii pondere, ingenti duritie ac tumore fatigata vix ambulare poſſet, quare vitio in vitium mutato, ut ſæpe in hos contumaci morbo evenire ſolet, reſolutis viribus è vita diſceſſit.

Diſſecto corpore, inventa eſt maſſa carnea in regione hepatis, uſque ad umbilicum extenſa, quæ extracta xxxvi. libras ponderabat: Hepar nullo modo inventum: In ſubſtantia interna maſſæ, duo magni abſceſſus reperti. *Zacutus Praxis admir. lib. 2. Obſervat. 45.*

TUmoribus ſcirrhoſis] Tumorum hepatis quarumcunque communes cauſæ ſunt Affluxio materiæ & Obſtructio: Affluxionis cauſæ communes ſunt 1. Nimia materiæ mobilitas. 2. Partis Mittentis validior impulſio. 3. Recipientis expulſio tardior. Obſtructionum cauſæ admodum variæ ſunt, quas ad 3. genera reduximus, 1. eſt ineptior Partis permeabilitas. 2, Materiæ ad permeandum ineptitudo: 3. Eſt partis à plenitudine oppreſſio: Inepta partis alie ejus permeabilitas oritur à frigore, ab adſtringentibus, à nervorum vigore & tenſitate aliquomodo nimiis, à compreſſione, à ligatura, à contuſione: luxatione: Materia ad penetrandum inepta redditur ob ejus duritiem, copiam aut figuram: à frigore etiam & ſtupore ſive qualitate narcotica, denique à craſſitie & viſciditate: Oppreſſio ob plenitudinem, evenit à victu pleniore, ab intermiſſis exercitiis, ab evacuationum quarumdam ſuppreſſione, ſive iſtæ à natura, ſive à conſuetudine oriantur, ſive aliter etiam proficuæ fuerint: Nempè cauſæ tumorum evidentes ad horum generum aliquod referri poſſunt, antequam Effectui alieni producendo idoneæ fuerint. *Gliſſon Anatom. Hepatis cap. 7.*

Observatio IX.

Hypochondrii dextri dolor ob Hepar diaphragmati adnatum, &c.

§. 1. DE Hepatis dolore Angius quidam conquerebatur: In cadavere poſt mortem diſſecto, *Hepar* maximum *diaphragmati* arctiſſime connexum apoſtemate laborabat: Sed in diaphragmatis carnoſa parte, qua hepati committebatur, os accreverat duriuſculum externa cartilagine tectum. *Bartholinus cent. ij. Obſervat. 85.*

§. 2. Secui cadaver hominis qui perpetuo de inſigni calore dextri hypochondrii queri ſolitus erat: Illi Hepar ipſum tota ſua convexa ſuperficie adnatum diaphragmati conſpiciebatur, interveniente membrana quadam craſſiſſima & firmiſſima, nata forte ex calore æſtuante, in ejuſmodi quaſi cruſtam, externam ſuperficiem hepatis. *Jac. Camenicenus, in Epiſtolis Matthioli.*

DIaphragmati arctiſſime connexum.] Eſt morbus Hepati peculiaris, qui motui ejus haud parum obeſt, conſiſtitque in connexionibus illius cum nothis coſtis dicitur autem *Adnaſcentia Hepatis:* Hujuſmodi adhæſio, non ſolum reſpirationem incommodat, ſed & exercitia motuſque Hepatis privatos imminuit, quibus ad varios humores ſecernendos, eoſdamque invicina loca deturbandos excitatur, quibuſque fit ut obſtructionibus, humorum pravorum congeſtionibus, accretionique nimiæ minus ſit obnoxium: Quippe motus, ut cuilibet notum eſt, attenuat, excretionem ſtimulat, humorumque concretionem atque congeriem prohibet. *Franc. Gliſſon Anatom. Hepatis cap. 1.* Adhæſio illa cum coſtis nothis, adhærentiam cum diaphragmate ſecum quoque importat, quandoquidem hoc omnibus nothis coſtis, & duabus veris alligatũ eſt.

Observatio X.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis duritie & Veſicæ felleæ ruptura.

PUer xij annor. à Præceptore iracundiore tractatur durius ob ſumma vitia, violentoque impetu in ſcamnum ab illo rejectus eſt: Cumque de hypochondrio dextro admodum quereretur, præſente manifeſta Hepatis duritie, curatur à Medicis ac ſi ex illius inflammatione laboraret: Verum intra quatriduum poſtquam extinctus eſſet, jubeor à Ludi Rectore cadaver aperire.

Inciſo itaque peritonæo, non tantum inteſtina ſed & alia omnia felle tincta apparebant: Hepar præterea inſtar ſilicis durum & exſangue prorſus, ut & vix ſtylum admitteret, & ne una quidem ſanguinis gutta emanaret: Cavum ergo illius perſcrutando, veſiculam fellis violentia illa ruptam invenio. *Phil. Salmuth. cent. 1. Obſervat. iij.*

INciſo peritonæo] Hoc affecto hypochondriacos dolores poſſe cieri certum eſt, Id enim cum toti ventri ante & retro coextenſum ſit, maximeque ejus amplitudinis pars ſub hypochondriis latera dorſumque occupet, ſi id diſtentum tractumque ſupra modum à partibus quorum tunicis cohæret velut avellitur, dolor inde in hiſce locis punctorius ſi uno in loco tantum hoc fiat, vel veluti lacerans aut lancinans, gignitur, ſi amplior illius pars ſic divellatur.

Observatio XI.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis duritie, ſiccitate productus 1. Magnitudine inſigni. 2. Scirrhoſo cum magnitudine cyſtis fellea. 3. A tuberoſo, duro. 4. Nigricante circa lobos extremos. 5. Inſigni magnitudine ventriculum infra deprimente. 6. Cava parte ventriculo annexo. 7. Ob pus in hepar è thorace defluxum. 8. A vitio Iecoris & ſubdita veſica. 9.

§. 1. MUlieri in dextro hypochondrio Dolor & tumor: Hepar illi durum, ſiccum, tota ſubſtantia vitium fecerat. *Tit. de ventris dolore.*

§. 2. Filia Sexennis doloribus Hypochondriorum afflicta, fractis tandem viribus obiit. Illi Hepar univerſum fere occupabat abdomen. *Lib. 2. tit. de Phthiſ.*

§. 3. Puellæ unius anni durities erat in dextro hypochondrio: Hepar inventum ſcirrhoſum, decem unciarum: veſicula bilis grandior & nigra bile inflata *Lib. 4 tit. de Febribus.*

§. 4. Virgo 35. ann. ſentiebat punctiones & dolores in regione Hepatis, &c. Hepar erat album, tuberoſum, durum, exangue, Ex gibbo nihil exiit ſanguinis, ex Cavo parum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 5. Hermanus N. circa hepar ſenſit dolores vehementes; Hepar circa lobos extremos valde nigricans videbatur. *Vide tit. de Singultu.*

§. 6. Filia Sexennis poſt lentam tabem doloribus hypochondriorum & inappetentia viribus fracta expiravit.

In diſſectæ cadavere, *Hepar fere univerſum occupabat* abdomen ventriculumque adeo ad inferiora depreſſerat, ut quaſi ab œſophago videretur ſeparatus. *Th. Bartholinus hiſtor. lxxj. cent. iv.*

INappetentia) Pondere Hepatis increſcentis ob impeditam circulationem depreſſus ventriculus cibos vitæ neceſſarios reſpuit. *Idem.*

§. 7. Vir circa hypochondrium dextrum varios ſenſit dolores: Hepar aſpectu erat ſanum, ſed concava ſui parte cum ventriculo arcte connexum. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 8. I. Taſſinus cum febre aſſidua dolorem lateris querebatur & ad regionem Hepatis: Circa gibbum diaphragmatis pars pulmonis tota in pus abierat, cujus pars transfluxerat in Hepatis regionem. *Vide lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

§. 9. Puer conqueſtus erat de dolore hypochondrii dextri, poſtea fit aſciticus: Iecur erat maximum, decolor, intus & extra durum: Cyſtis fellea atro turgebat ſanguine. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XII.

Hypochondrii dextri dolor cum duritie, ab Hepatis purulentia vulnus capitis ſequuta.

GAllus quidam in capite graviter cum oſſis depreſſione luculenta vulneratus, cum non ſine vitæ periculo evaſiſſet, poſt menſes aliquot in morbum incidit: Vocatus ad eum, de affectus eſſentia ac ſymptomatis à Medico, qui curam ejus habebat, ac tum forte aberat nihil intellexi: Aſſiſtentes vero referebant Medicum capitis vulneri dudum perſanato malum omne adſcribere: Ego hominem Ictericum, cum lenta febre, delirio & totius corporis atrophia conſpiciens, alibi morbi cauſam latere ſuſpicatus, ac Iecoris regionem manu tractans duritiem cum dolore deprehendi, eamque ſedem male affectam, cerebrum vero illæſum eſſe pronuntiavi. Obiit vero ille eadem die.

In diſſecto capite, nullum prorſus vitium apparuit: abdomine aperto, Hepatis ſubſtantia fore tota abſumpta, ipſiuſque loco putrilago ac purulentia tanquam in ſacco incluſa inventa eſt: urina hominis, pro ratione lethalis morbi, uſque adeo vitioſa non erat: Quæ hiſtoria quam fallax ſit conjectura ex ſolis urinis facta declarat. *Ex obſervat. Th. Mermanni Archiatri Bavarici.*

MEdicum capitis vulneri] Utrique error adſcribi poteſt, Priori quidem, quod ſecundarii morbi rationem non habuerit: Poſteriori quod ignorarit abſceſſus Hepatis vulneribus capitis ſæpe ſuccedere Ea autem metaſtaſis à pluribus jampridem fuit animadverſa: Pigræus lib. 4. chirurg. cap. 9. minima capitis vulnera interdum lethifera animadvertit, ſed fere ſemper abſceſſu in jecore reperto. *Ballonius* libello de convulſionibus, obſervatum ait in pleriſq; eorum qui à vulnere capitis inſigni perierunt, abſceſſum in concava Jecoris parte habuiſſe. *P. M. Slegelius* notavit quoque omnes illos qui ex vulneribus capitis mortui ſunt, conqueſtos ante obitum de dolore lienis aut hepatis: atque in cadaveribus illorum ſemper invenit abſceſſum hepatis, quem per tranſumptionem fieri arbitrabatur, quia tunc temporis vulnus plane ſiccum conſpiciatur, & inter lethalia ſigna certiſſimum puterut, *Pet. de Marchettis* obſerv. Chirurg. XV. ait ſe ſæpiſſime obſervaſſe quod quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potiſſimum poſtica & laterali, tunc materiam putrientam delabi ad thoracis & abdominis cavitatem, quæ longiori

mora

mota tum Pulmones, tum pleuram, aliquas nempe ipſorum partes erodit, ex quibus multa ſanies emanat, quæ poſtmodum ad abdomen defluit, cum jecoris & lienis labe, in quibus varias puſtulas excitat, quibus diſruptis, perinde ac ex pulmonibus & pleura, ita & ex his materia purulenta effluit: quanquam hujus obſervationis ignari exiſtiment abſceſſus obortos in his partibus, quorum ratione patientes moriuntur, non ex capitis vulnere, quod ex capite copioſum pus poſſe ad inferna viſcera delabi non ſibi perſuadeant. At ipſe in pleriſque ſe obſervaſſe ait mediam thoracis & abdominis cavitatem pure fuiſſe refertam. Huc quadrat quod annotavit *Lacuna* comm. ad Coacas Hipp. p. 349. Dolores ſuræ intolerabiles in febre nullis remediis cedentes, obſervatos fuiſſe produiſſe ab Hepate putri & vomicoſo, pus illuc tranſmittente, Vide *lib. 4. tit. de vulneribus.*

Observatio XIII.

Hypochondrii dextri dolor à lapillis & lapidibus in Hepate congeſtis.

§. 1. Mulier dolore exorto circa Jecinoris partes, cum diu multumque angeretur, ideo plures Medicos conſuluiſſet, effugere tamen malum nullo præſidio potuit, Quare opem noſtram una cum aliis experiri placuit, verum ut contingere in rebus dubiis ſolet, ſententia non convenimus, cum pars Iecoris abſceſſum, pars malum habitum judicaſſet: Nos vero vitium in membrana contegente ineſſe credebamus: at illa cum invaleſcente morbo paucis poſt diebus è vita migraſſet, mortuæ corpus incidendum curavimus.

Et inventa ſunt in Iecinoris membranulæ parte decliviore congeſti *lapilli*, figura & colore diverſi: alii enim rotundi, alii angulares, quadrati alii, prout poſitura & caſus effecerat, maculis etiam rubeis, cœrulæis albiſque diſtincti: hi ſui gravitate ex tunica facculum longitudine palmi, latitudine vero duorum digitorum effecerant: *Benivenius cap. 5. de abditis.*

Lapilli &c.] In Hepate arenulas copioſas & calculos tophoſque, non ſolum in hominibus ſed & beſtiis reliquis præſertim cornutis, atque iis quæ ſale admodum delectantur, ſæpenumero naſci & ſectio & quotidiana docet experientia: præter enim arenulas, nunc exacte rubras, nunc cinereas, nunc flavas, calculos varie coloratos & effigiatos, tophum coralloidem ramoſum, album, cavum intrinſecus, & ſanguine atro refertum, ex Hepatis ſubſtantia ſecui. Quæ documento nobis ſunt multis Epatis obſtructiones duritieſque, quas cachexia hydropique ſequuntur, non ſolum ab humoribus, ſed & hujuſmodi corporibus, quorum practici tamen non meminerunt, frequenter quoque proficiſci: quæ tamen in molem aliquam adaucta, cum è corporibus viventibus nec extendi ſponte, nec eximi ulla arte poſſint, abſtruſa incognitaque nobis manent, una cum ægris ſepeliuntur, cauſaque ſic ignoratur. *Ex Plater. Obſervationibus & pract. lib. 2. cap. 12.*

Dolore exorto circa jecinoris partes, &c.] Notat *Schenckius* ex *Laur. Scholzio* Vratiſlaviæ fabrum ferrarium, per integrum fere annum dolore gravativo circa regionem Hepatis ac icteritia laborantem, lapillum per anum excreviſſe, qui ſi humectaretur, chartas & linteola flavo colore inficeret, quod indicium erat ipſum ex bile aduſta genitum eſſe: Cumque forma veſicam ipſam fellis repræſentaret, inquiſitione dignum per quaſnam vias in inteſtina pervenerit.

Sententia non convenimus] Cognoſcuntur calculi in hepate difficulter, & raro perfecte niſi poſt mortem in ſectione cadaverum, ſuntque fere ſigna cum ſcirrho hepatis communia. Dolor tamen major eſt ſi calculus verſus membranam tendat, eamque premat & vellicet, iſque diuturnus.

Invaleſcente morbo] Curatu etiam difficilis eſt calculus in hepate, Et ſi quæ curationis ſpes ſupereſt, ea medicamenta quæ in ſcirrho hepatis & calculo renum uſurpantur, exhiberi poſſunt *Sennertus.*

§. 2. Tali Tartareo morbo Doctor M. Bolfacius affligebatur, ut totum à Tartaro Hepar obduratum eſſet, ubi malam concoctionem, atque male ſufflatum faciei colorem, crebraſque preſſiones ac punctiones dextri lateris, ſub nothis coſtis ſenſit, brevique leproſus factus eſſet niſi conſiliis obtemperaſſet, ut illi, ſine arrogantia hoc dictum voco, duas fere manus arena ac lapidibus plenas per urinam depuli, & quotidie, ſi mea medicamenta contra calculum uſurpat, expurgantur Tales morbos prædictos (*Vide lib. 2. tit. de Tabe de lapillis meſenterii venas obſtruentibus*) ut male ſufflatum colorem, dyſenteriam, punctiones, febrem cum inſolentibus miriſque accidentibus, quæ omnia adſcribere moleſtum eſt, multos in Pomerania, quoſdam in Boruſſia & Marchia offendi. Sæpe enim tanti lapides in hepate coagulati reperiuntur, ut vix credatur. *Iohannes Henen lib. de morbis Tartareis.*

§. 3. Ut à Peucero accipio, tres lapides reperti fuerunt in Hepate Hier. Scribæ: Eorum unus præcipuæ magnitudinis, dimidiatum fere columbæ ovum adæquavit, totus anguloſus, colore livido, ex phlegmate & humore melancholico conglutinatus: Ita vero Epatis carni adhæſerunt, ut panniculo Iecur tegenti contigui eſſent, omnes modice ſolidi. *Kentmannus lib. de Calculos.*

§. 4. In Iecore & aliorum olim, & poſtremo Senatoris, inventos lapides atros vidimus, qui in aquam injecti intumuere: In regalis Hepate unum duriſſimum carnei caloris diluti. *Scaliger Exercit.* 180. *num.* 3.

§. 5. Lapidem, amygdalæ nucis quantitate, in jecore Pandulphi Tyranni conjugis ſenis repertum ſcio, in quem interitus illius cauſam rejiciebant medici: *Matthiolus Epiſt. ad Iat. Camenicenum.*

§. 6. Anno 1559. Fallopius in jecore ſuſpenſi quinque lapides, parum inter ſe diſtantes, magnitudinem ciceris æquantes reperit *Domin. Leonus Art. medendi lib. 5. cap. 6.*

§. 7. In quibuſdam cadaveribus reperiebamus interdum lapideas quaſdam duritìes in Jecinoris ſubſtantia conceretas. *V. Trincavella cap. 6. l. 10. de rat. curandi.*

§. 8. Cuidam Pariſiis extincto meminimus grandem, cum eviſceraretur, lapidem è Iecinore exciſum, quem ex phlegmatis aliqua, & aliqua melancholici humoris parte coagulatum fuiſſe lividus color indicabat. *Gaſpar. Peucerus de Præſtigiis medic. p. 310.*

§. 9. Dec. 10. 1647. in Noſocomio Lugduni Bat. obſervare licuit in Hepare humano Calculum nigricantem, duriſſimum ſilicis inſtar, cochleæ figuram habentem: inhærebat purulentæ materiæ ex inflammatione pregreſſa hic productæ: Reliquum Epatis ſcirrhoſum omnino, imo variis locis cartilaginoſum quaſi. *Gerardus Blaſius obſervatio. medic. 19. pag. 6.*

§. 10. In quadam repertus calculus lobo Iecoris adnatus, ovi columbini magnitudine, Nec tamen viva de illo latere querebatur *Heer. obſerv. 1. p. 9.*

§. 11. Dom. quædam annor. 33. temperamenti ſanguinei, gravida jamdum menſe IX. catarrho ſuffocativo repente extinguitur: & cum tempus partus jamdum imminebat, fœtum excidi, extracto fœtu matricem iterum componebam, matriſque cadaver conſuere incipiebam, cum muſculi abdominis extracto fœtu conſcederant, tetigi maſſam quandam oblongam unius ſpithamæ, duram aliquo modo in dextro hypochondrio, quam cum etiam tangendam darem aſtantibus, omnes clamarunt eſſe alium fœtum, putantes ſe pedem infantis tetigiſſe: Ego vero aliquid aliud eſſe prædicens, aperui ſactam ſuturam, inciſionemque feci, & inveni in inferiori parte lobi Hepatis accretam cyſtidem longam unius palmi, duriuſculam, parumper plenam & bene infarctam, quam à ſubſtantia Hepatis modeſte liberavi, & abſque ulla venula, aut alio canali intrante reperto, ad tabulam extraxi: Hujus membrana ita denſa & fortis erat, ut forfice eam ſcindere vix potuerim, cultro vero minime, aut certe cum ſumma difficultate: cujus concavitas erat repleta humore aliquo glutinoſiſſimo ex nigro ſplendente, & rubricante inſtar viſci nigri quo capiuntur aves, qui humor tam glutinoſus fuit, ut cum vix à cultro, à manu plane non, niſi ea ſevo inuncta, uti fit cum terebinthina, abradere potuerim: In hujus humoris meditullio repertus fuit lapis paulo minor ovo gallinæ, qui per medium ſecuri confractus reſplendeſcebat ac ſi nitro plenus fuiſſet: cortex erat durior meditullio, alias inſipidus & nullius odoris: Mirum eſt quod in illa parte nunquam ullum dolorem aut ſaltem gravitatem perſenſerit, licet de *Calore Hepatis* Domina hæc ſemper conqueſta fuerit. Ex obſervat. *D. I. Georgii Greſelii Medici Viennenſi.*

Observatio XIV.

Hypochondrii dextri dolor à calculis in veſica fellea contentis.

§. 1. Virgo Veſtalis continuis ſub dextro *hypochondrio torminibus* vexabatur, mors, omnia illæſa inteſtina, Ab Hepate pendebat folliculus fellis, ob pondus incluſi lapidis, in ſubſtratum inteſtinum incumbens: ac illud inteſtinum, inoffenſo fellis folliculo, lapis ille attriverat. *Ballonius Parad 114. ex Longio Epiſtola 57. Tom. ij. Foreſtus lib. 19. obſerv. 17.*

§. 2. Adoleſcens queri ſenſim cœpit de ſtomachi & *hypochondrii dextri doloribus*: Magnitudine dolorum fractus deceſſit: Fellis veſica aperta, intus 22. calculi reperti. *Kentmanus lib. de Calculis.*

§. 3. Languidi certe ſolatii eſt pro matrona N. doloris gravativi, circa regionem Hepatis pro uſurpata comperentia medicamenta durantis, & in tumorem notabilem abeuntis, cauſam in calculos veſicæ felleæ occultos convertere, propterea quod ſimile quid non ita pridem in Barone quodam, de conſimili dolore in vita conquerente, poſt mortem fuerit inventum. *Bernardus Stieberus ad Gregorium Horſtium Obſerv. 47. lib. 4.*

Utrum dolor talis lapillorum iſtorum pathognomonicum ſignum cenſeri debeat, merito apud me dubium: Enim vero jam diu eſt cum Nobil. N. lenta tabe extinctum ſecarem: In hujus veſica fellea lapilli pluſquam ducenti reperti ſunt, Jecoriſque ſubſtantia plane exeſa, de dolore vero gravativo dextri lateris nihil unquam conqueſtus eſt, *Idem ibidem.*

§. 4. Comes quidam ſeptuagenarius, à multis annis quoties in lecto ſe convolveret, pondus magnum, moleſtum, & ex una in alteram partem delabens è regione Hepatis percipere poterat.

Huic poſt obitum lapides duo ingentis magnitudinis in veſica fellis reperti ſunt. *Fabritius Hild. cent. 4. Obſerv. 44.*

§. 5 Multi

§. 5. Multi rerum Medicinalium hiſtorici, etiam ad ſatietatem uſque, lapidorum in veſica fellea inventorum fecerunt mentionem: propterea & meum eſſet acquieſcere, niſi admodum rarus caſus ad enarrandum me adegiſſet. Fuit magni nominis Vir Theologus Poſnaniæ, qui per bene longum tempus ſenſit graves lateris dextri dolores, poſt ſiti immodica preſſus, & potu oppletus nimio, factus eſt hydropicus: Medicus *Boroonſqui* ludibrium hocce Medicorum pro parte ſua averruncandum præſumpſit, & quidem non parvo ſucceſſu, dum aqua intercutem ea fere omnis per urinaria vaſa deviabatur, & detumefactis abdomine & pedibus, ſpes, ſed vana, reſtituendi patientis, floreſcebat. Infixa namque hujus mali ſpina localem iſtum dolorem non poterat mentiri, quin de novo pedes & abdomen longe majori tumore extenſi, mortis celeriori gradu accelerantis, & ita miſere anhelantem & ſuffocatum patientem cultro Medico exponendi, expirante anno 1671. cauſa fuiſſent.

Facta cadaveris apertione, nihil magis ſpectatores in admirationem rapuit, quam quod fere nullum membrum index tanti mali apparuerit: Tandem ſorex ſe prodit, Veſica fellea parum bilis, ſed ejus in loco orbicularem, ex novem aliis figuræ triangularis, ſibi invicem incumbentibus, facilique manu ſeparabilibus lapillis, conſtantem lapidem, mole quam pondere grandiorem, ſubnigricantis, ſubviridantis & ſplendentis coloris exhibuit: *Andreas Cnoffelius in miſcellan. curioſis anni* 1672. *Obſervat.* 206.

§. 6. Iac. Spoerlin (*vide hiſtor. lib.* 1. *Tit. de Paralyſi*) fere perpetuo dolore quodam compreſſivo & tenſivo præcordiorum conquerebatur.

Aperto imo ventre, Bilis in ductibus cholidochis vitellina redundavit, preſſoque parenchymate Hepatis copioſe profluxit: Veſicula foris albicans ſimili bile flava implebatur, ſimulque continuit calculum magnitudine nucis moſchatæ, qui cauſa erat doloris à longo tempore circa præcordia gravantis & tenſivi: *I. Jacobus VVepferus Exerc. de Apopl p.* 372. *&c.*

V*Eſicula bile flava implebatur*] Bilis propria cyſti (inquit *Fernelius* Path. lib. 6. c. 5.) nonnunquam tantopere exuperat, ut hanc in ingentem diſtendat magnitudinem: Ac tum ſane infeſta eſt gravitatis pondere, preſſu, dolore ac ſuffocatione, rictu, ardore, ſiti, iracundia, & ſi quando computreſcat, febribus intermittentibus.

Observatio XV.

Hypochondrii ſiniſtri dolor ab inflammatione Lienis, purulenti facti 1. *Tenſio ab illius & Hepatis inflammatione.* 2.

PHiligpus Heiſſ. Chirurgus Auguſtanus (à calculo veſicæ enectus, *Vide Tit. de hypogaſtrii doloribus*) triennio ante obitum febre affectus fuit, cum dolore in hypochondriis per ſeptimanas duas, à quo ſemper pondus in eo loco ſenſit,

Illi Lien ab extra compactus inventus, qui diſſectus multum puris fudit, quod amplam cavitatem exederat: An vero tamdiu in tali viſcere latere poſſit purulenta materia non diſputo, *Hachſtetterus Caſu v. Decade x.*

A *Quo ſemper pondus in eo loco ſenſit*] Nervum obtinuit Lien ut membrana ſenſum habeat & quia non ingreditur parenchyma, hinc fit ut obtuſo admodum ſenſu ſit præditus: Neque enim dolet ipſe cum ægri de ejus doloribus conqueruntur, ſed partes ſunt adjacentes quæ lege conſortii ab ipſo afficiuntur, *Spigelius Anat. lib.* 8. *cap.* 14.

§. 2. Filius N. in febrem incidit cum ſumma hypochondriorum tenſione: Splenis & dextri Hepatis lobi inflammatio aderat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio XVI.

Hypochondrii ſiniſtri pulſatio à Liene denſa cruſta & cartilaginea incruſtato.

VIdimus in Eunucho quodam Lienem tam denſa ac dura cartilagine incruſtatum, ut inde adimeretur inſtar craſſioris alicujus corticis: Qualem cartilaginoſi Lienis conditionem delineavit nobis vir ſagaciſſimus *Realdus Columbus lib. xv. Tulpius obſerv. med. l.* 2. *cap* 28.

§. 4. Similem membranæ Lienis conſtitutionem obſervavimus In Viro Nobili & Clariſſ. D. Alexandro de Harſy, cui à pueris Lien moleſtias multas intulit (*Vide hiſtoriam tit. de ventris tumore*) Ille enim, vaſtæ molis, tam denſa tunica inveſtiebatur, ut novaculæ aciem eluderet, coronati argentei craſſitiem duplo ſuperante, mere cartilaginea, omnino ſimili ventriculo galli Indici, Ad pulſationes & puncturas ab eo viſcere illatas retundendas, cum admotum eſſet celebre illud Empl. de cicuta, alias efficaciſſimum, nedum inde

ſolatium percepit, ut deterior affectus evaſerit, imo delirium ſucceſſerit: à membranæ ſcilicet denſitate vaporum difflatio cohibita, fermentatio atræ bilis ibi reconditæ aucta, ac vaporum mentem percellentium ad cerebrum elevatio facta.

T *Ulpius* l.c. ſub titulo, *Lienis verberantis*, meminit cujuſdam Nic. *Fabri*, ab atra bile vehementius affli cti, cujus hiſtoriam adducere è re eſt, quod ad illuſtrationem obſervationum allatarum conferat: Nihil in arte *ait*, notius quam lienem iubinde pulſare, ſeu potius concitatas ipſius arterias: ſed ipſum hoc viſcus coſtas tam valide ferire, ut vapulantium ſonitus è longinquo audiatur, id certe novum: N. *Fabro*, ab atra bile vehementius afflicto, fecit nonnunquam induratus Lien tam vehementem impetum in coſtas circumpoſitas, ut ex urgentiore illo alliſu non modo audiret ipſe, verum verberum ſonitum perſpicue exaudirent ab ipſo remoti, & quidem tam diſtincte, ut numeraverint non ſemel diſtincta verbera, & admota etiam coram tetigerint quoſcunque ferientis lienis ictus: quorum reciprocum ſonitum memini ſatis diſtincte audiviſſe ultra xxx. pedes: Sed prout vel uberius vel parcius redundaret bilis atra, pro eo etiam vel intendebatur vel remittebat horum ictuum vehementia: adeo ut evacuato convenienter corpore nonnunquam integre ceſſarint hæc verbara, ſed eo rurſus impuro increvere identidem uſque eo, ut cogeretur aliquoties implorans opem medicam, antequam liberaretur à vitio alias ineluctabili: cujus naturam libenter inquiſiviſſem niſi cadaver negaſſet defuncti vidua: cogens, quo non licuit oculi, ad ſaltem ingenii penetrare acie: excitati itaque fuere hi ictus, cum à motu atræ bilis, tum à ſpiritu ſanguini arterioſe incluſo: quæ duo acquiſivere tantum virium, ob prohibitam tranſpirationem, & adſtrictum arteriarum ſplenicarum obſtructionem, ut potuerunt non modo elevare, ſed movere ſatis commode grave ac induratum lienis corpus, Virtus quippe unita multum poteſt, exemplo ſint tonitru, tormenta bellica, caſtaneæ carbonibus impoſitæ, in quibus apparet quid valeat ſpiritus incluſus, & quam vim producat materia à calore rarefacta: calor namque generat motum, eumque tanto potentiorem quanto ipſe coercetur anguſtius, ſicut id videre eſt in flamma quæ ob calorem perpetim movetur: Neque minus in liquore fervente arcte alicubi incluſo, à cujus motu contremiſcit evidenter lebes in quo ebullit: At verò ut caloris eſt materiam in quam agit ita attenuare, ut requirat ampliorem locum, niſi impediatur, ſic dilatat in nobis omnia ſpiritus, niſi obſtiterit circumpoſiti corporis denſitas: à qua repercuſſus ſpiritus, ubi ſe non diffundit latius, reſilit neceſſario, uti prohibita flamma conſpicuum, & excitans motum reciprocum, concutit valido iſto occurſu quidquid admititur prohibere naturalem ipſius expanſionem: quali certe motus genere credibile eſt concitatum fuiſſe hujus ægri lienem: viſcus alias in homine ſuapte natura immobile ac quietum: Sed unde reciprocus ictuum ordo? annon à motu cordis? cujus ſyſtole ac diaſtole ut corpori univerſo, ſic communicantur potiſſimum illis arteriis quæ circa lienem adeo ſunt frequentes, quadruplo illic plures quam venæ: Sed quid produxit ſonum? nonne dura Lienis compages? durum namque renititur, dum mollia, ut duæ ſpongiæ, nullum edunt ſonitum: Si quidem itaque ſonorus fuerit lien, induruit neceſſario extima ipſius ſuperficies, ejuſque denſitate coegit ſpiritum in arctum, & per reciprocum ipſius motum fuit proculdubio elevatus, ac coſtis alliſus cartilaginoſius lienis ambitus, excitans agitatione hac illum ſonum, quem juxta mecum audivere plurimi.

Ad pulſationes & punctiuras] Pro fomenti Lienoſi confectione & diſpenſatione idonea, præter *arterias* quæ materiam adducunt, & venas quæ ejuſdem fermentatæ portionem quandam continuo reſorbent, etiam multis nervis opus eſſe videtur, qui ſcilicet tum fibrarum Lienis texturam convellendo, fæcem atram in eo conquaſſare, ipſamque adeo à putredine & coagulatione vindicatam natura acida & fermentativa imbui faciunt: tum etiam quod Nervi iſti vaſa ſanguifera modo contrahant & conſtringant, modo aperiant & dilatent, ut pro data occaſione ſanguinis fæculentiæ modo uberius, modo parcius, ex arteriis in Lienem deponatur, etiam ut fermenti in Liene confecti plus aut minus, juxta paſſionum aut inſtinctus naturalis exigentias, cruori ſuffundatur. Nemo *hypochondriacus* quin abunde ſentit nervos ſplenicos quoſdam motus perficere. Nam magnæ perturbationes iſtæ quæ in latere ſiniſtro excitari ſolent, uti cum modo inflationes, modo partium interiorum conſtrictiones, ac interdum ſuccuſſiones variæ, cum dolore vago hac illac excurrente percipiuntur, ſunt tantum *ſpaſmi & corrugationes* quibus *nervi ſplenici* paſſim afficiuntur: Nec tantum in Lienis procinctu Nervis ejus ſpaſmo correpti tumultus cient, at longe ulterius ſæpe in ipſum cor, imo id totum corpus inordinationum ſuarum effectus tranſferunt. Novi *hypocondriacum*, cui ſtatim à Liene perturbato, præcordia deorſum attracta immaniter comprimi & conſtringi viderentur, adeo ut ipſe valde triſtis ac animo dejectus, etiam de ſumma pectoris anguſtia & conſtrictione conqueſtus, ſeſe uſque moribundum putaverit: Cujuſmodi affectionis cauſa proculdubio fuerit, quod cum fibræ plures, à *plexu lienari* exeuntes, fibris ab ultima Paris vagi extremitate dimiſſis uniuntur, facile accidit ut priores ſpaſmo affectu conjuges ſuas, & per conſequens ipſum Paris vagi truncum, à quo Nervi in præcordia mittuntur, una contrahunt convellantque: Certe prædictorum utriuſque generis nervorum, ſcilicet quorum hi lienem, illi præcordia reſpiciunt συμπλοκῇ efficitur, ut cordis tremor, oppreſſio, aliique graves affectus Lienoſis iſta paſſim obveniant: porro in quantum ſanguinis fermentatio à Liene dependet, juxta hujus influentiam, iſte circuitum ſuum, modo placidè, modo perturbate agit: Dum Lieni nulla perturbatione agitato conquieſcere & vacare licet, ſanguis etiam in hypochondriacis ſatis tranquille movetur: Sin autem commoveatur idem & excitetur (uti aſſolet in paſſione quavis, corporis motu violento, aut à pharmacia) ſtatim Nervi ejus ſpaſmo affecti iteratis contractionibus ipſum magis concutiunt: adeo ut fæculentiæ fermentativæ, ſinu ejus excuſſæ, in ſanguinem uberius refluant, quæ laticem ejus mox turbidum & quaſi limo inquinatum reddunt: ipſum tante denique acrimonia & mordacitate aſperant, ut cerebrum & cor veluti aculeis pungat uratve: unde Splenicis præterquam quod ratio obſcuratur, etiam animi affectus, præſertim triſtitia, odium ac ira plurimum intenduntur. De *Nervis ſplenicis* adhuc alia conjectura adducimur, ut credamus iſtos, præter facultatis motivæ exercitia, tum proprium humorem Lieni inſtillare qui, iſtius viſceris virtutem fermentativam promoveret: tum etiam (quia Nervi, prout oſtenſum, utraque via, ſcilicet prorſum & retrorſum ſpiritus ac interdum humores convehunt) eoſdem Lieni implantatos, ab eo humorem acetoſum, & quaſi vitriolicum ſæpe imbibere, à cujus acrimonia, ac inſigni vellicatione in ſpaſmos aguntur. *Willis Anat. cerebri cap. 27.*

Oasar-

Observatio XVII.

Hypochondrii ſiniſtri dolor & Tumor ab inſolenti Lienis magnitudine.

VIr Cælebs, rufus, 30. ætatis annum ſupergreſſus, Siniſtri lateris dolore & tumore multorum annorum decurſu emaciatus, Ictetico haud videbatur abſimilis, ciborum erat appetens, ſed urinæ laborabat difficultate: conſilio plebeiorum amicorum potu liberaliori ægritudinem moleſtam depulſurus, ſex cerevisiæ potras uno ſpiritu eduxit, unde nigræ materiæ ſupervenit vomitus, quem æquo excipiebat animo & fidenti, tatus cognita hinc morbi cauſa, facilem Medicis patere viam ad curandi methodum: ſed ſenſim triennio elapſo mortalitatem exuit: Ante fatalem halitum, ob ſphincteris reſolutionem, urina ante parca copioſe & ſine difficultate effluxit.

Poſtridie mortis cadaver aperui, in quo vidi 1. Omentum exile, meſenterium pingue ſatis: Inteſtina tenuia flavo colore tincta omnia: Hepar à rubore naturali parum deflectens. 2. Veſica bilaria pallida, tunica craſſiori: In aperta ſerum crudum, nulla bilis tinctura: plena quoque granis nigricantibus, lapilliſque piſorum magnitudine, qui viam obſtruxerant quominus bilis hac expurgaretur, adeoque in corpus univerſum repulerunt. 3. Lien inſolitæ molis, longitudine duarum ſpithamarum, ſupra renem ſiniſtrum, ad os uſque Iſchii ejuſque cavitatem extenſus: pondus quatuor libras æquabat civiles: color varius: albicabat qua parte coſtas attingebat, tunica craſſiſſima candida, corio bovino ſimilis, ut levi opera manu ſeparari à parenchymate potuerit & exſiccari: Exſiccata autem tunica, quam muſæo aſſervo, gluten ſiccum per omnia refert: at illa parte quæ corpori obverſa erat, membrana ſubtilior nigricabat: In ipſa ſubſtantia ſteatoma erat infarctum, adipoſa materia conſtans, nucis magnitudine parenchyma reliquum ſatis ſanum. *Columbus lib. XV.* Anat. quoque vidit lienes XX. libr. pondere, quos cartilago exterius obvolvebat. 4. Adhærebat lien firmiſſime diaphragmati, ut difficulter ſeparari potuerit: unde ſpirandi difficultas, quam ambulaturus fuerat expertus. 5. Vas breve varium, nam quatuor venæ amplæ ex ramo ſplenico tumido, prope lienem productæ, in ipſo ventriculo longius protenſæ, ſanguine ſcatebant: hinc vomitus ille niger pleriſque ſpleneticis & huic homini familiaris. 6. Pancreas ſanum: vicina huic erat glandula parenchymati Lienis ſimilis, quam lacteam in ſano fuiſſe credo. 7. In abdominis cavo ſeri cruenti portio quædam. 8. Renes utrinque nigricantes, intus nihil monſtri alebant, dexter hepati per peritonæum adnatus, ſiniſter lieni eodem modo ſubjectus, In pelvi ſiniſtri parum hærebat puris. 9. Reclinatis inteſtinis & retractis, inveſtigaturi in alveo veſicam urinariam, prima fronte vidimus nullam, at ſeparata peritonæi duplicatura, prodiit poſt cataracta latens. 10. In thorace & pericardio moderata ſeri cruenti copia, Cor totum quaſi adipe obſitum molliuſculo, ſerum bilioſum continente, Pulmones liberi quidem à coſtis, ſed candicantes & exſucci. *Bartholinus cent. 1. hiſtor. lxxx.*

Observatio XVIII.

Hypochondrii ſiniſtri dolor à Liene, in cava parte fiſſo ob ictum inflictum.

QUam incertus Medicis verus Lienis uſus, tam certum ipſius vulnerati periculum, maxime ſi acies penetret ad majores arterias: Sed quis vidit unquam molle hocce Lienis viſcus medium diffindi ab ictu foris illato? videtur certe ſimile quid literis conſignaſſe Aquapendens, de Empirico quodam percutiente malleo tam vehementer indurati lienis ſcirrhum, ut ipſe rimas, & æger vapulans ageret animam: *Oper. Chirurg. cap. 52.* Sed loquitur de Liene indurato, cum noſtra exempla, in medium adducenda, ſint Lienes vere molles: quanto autem fragilius durum molli, tanto utique rarius erit obſervare Fiſſuram in Liene leni quam duro. Inter ludicra puerilia ictus fuit ſcipione, in regione Lienis, juvenis 14. annorum, cum *inſigni dolore* ac tam frequenti animi deliquio, ut poſtridie ejus diei vitam cum morte commutaverit, licet foris nullum conſpiceretur vulnus: quo etiam caruit Textor ille, quem à ſimili ictu inopinate vidit occiſum Oudekerka, pagus mille paſſuum ab Amſtelredamo diſtans.

Vidimus autem in utroque cadavere Lienem ut mollem, ſic in gibba parte, in qua tamen ictum exceperat illæſum: ut in cava contra evidenter fiſſum: vel potius ampla rima tantum dilaceratum, ut in illa facile duos occultaſſes digitos: Mirabantur certe quam plurimi cur rimas egerit, & non potius ceſſerit ictui molle ac pendulum hoc viſcus. Sed quid non læderet penetrans baculi vis? imo quid reſiſteret perniciſſimo impetui? quem tam valide adegit verberans manus, ut ne ipſe quidem aer innoxie ſuſtinuiſſet tam ſubitam ipſius vehementiam. *Nic. Tulpius lib. 2. obſervat. xxix.*

M*Ajores arterias*] Quarum ratione ſubinde pulſat, adeóque aliquando vehementer ut coſtas feriens, vapaluntium ſonitus è longinquo auditus ſit: quod memorabili hiſtoria confirmat idem *Tulpius* cap. 28. ejuſdem libri. Nicolao Fabro, *ait*, viro induſtrio, ſed ab atrabile frequentius afflicto, fecit nonnunquam induratus lien tam vehementem impetum in coſtas circumpoſitas, ut ex urgentiore illo alliſu non modo doleret ipſe, verum verberum ſonitum perſpicue audirent etiam longiſſime ab ipſo remoti: Et quidem tam diſtincte, ut numeraverint non ſemel ſingula verbera, & admota manu etiam coram tetigerint quoſcunque ferientis Lienis ictus: quorum reciprocum ſonitum memini ſatis diſtincte audiviſſe, licet id temporis ab ipſo receſſiſſem ultra triginta pedes: Sed prout uberius vel parcius redundaret bilis atra, pro eo etiam vel intendebatur vel remittebat horum ictuum vehementis: adeo ut evacuato, convenienter corpore nonnunquam integre ceſſarent hæc verbera, ſed eo rurſus impuro, increvere identidem uſque eo ut cogeretur aliquoties implorare opem Medicam, antequam liberaretur à vitio alias ineluctabili: In cujus naturam libenter inquiſiviſſem niſi cadaver denegaſſet defuncti vidua: Excitati itaque fuere hi ictus, cum à motu atræ bilis, tum à ſpiritu ſanguine arterioſo incluſo: quæ duo acquiſivere tantum vitium ob prohibitam tranſpirationem, & adſtrictam arteriarum ſpleneticarum obſtructionem ut potuerit non modo elevare, ſed movere ſatis commode grave ac induratum lienis corpus. Sed unde reciprocus ictuum ordo? annon à motu cordis? cujus ſyſtole ut univerſo corpori, ſic communicantur potiſſimum illis arteriis quæ circa lienem adeo ſunt frequentes, ut *Spigelius* illic quadruplo plures eſſe quam venas dixerit. Sed quid produxit ſonum? nonne dura lienis compages? durum namque renititur dum mollis, ut duæ ſpongiæ nullum ad edunt ſonitum: ſiquidem itaque ſonorus fuerit lien, induruit neceſſario extima ipſius ſuperficies, ejuſque denſitate coegit ſpiritum in arctum; & per reciprocum ipſius motum fuit proculdubio elevatus ac coſtis alliſus cartilaginoſus lienis ambitus: Extimum autem Lienis licet nequaquam hic licuerit videre, induratum vidimus tamen id haud diupoſt in eunucho quodam, tam denſa ac dura cartilagine incruſtatum, ut inde adimeretur inſtar craſſioris alicujus corticis: Talem cartilaginei Lienis conditionem vidit *Columbus* lib. X V. Anat.

Percutiens malleo] Hanc ſcirrhoſi Lienis diverberationem, ſuperſtitioſe pronunciavit *Cardanus* l. 8. de var. rerum c. 44. Ridendam & deteſtandam *Maſſaria* l. 3. pract. c. 17. Periculoſam monuit *Riolanus* lib. 2. Enchir. Anat. c. 26. ob ſuppurationis metum: Celebravit licet *H. Saxonia* prælect. pract. p. 2. c. 28. Eam tamen Eques quidam Melitenſis paſſus eſt, hoc modo inſtitutam, Extenſo ægro in menſa, chartaque munda lieni appoſita, ſecuris apiatur ſubtiliſſima acie prædita, quæ totis viribus bis terve percutitur: ab ictu dolor maximus percipitur, & charta illæſa permanente, ſcirrhus in duas partes diffiſſus tactu ſentitur, cujus hoc pacto incrementum putatur impediri.

Observatio XIX.

Hypochondrii ſiniſtri dolor à Liene ſemiputrido & Hepate, ventriculo annexis.

APerui corpus I. Agers Chirurgi, qui diù conqueſtus fuit de imbecillitate totius corporis, præſertim vero de dolore hypochondrii ſiniſtri, cum dejecta appetentia & ſiti continua: Uſus autem ſæpe erat mercurio fixo, ſive vitæ, qui cum antimonio præparatur.

Aperto abdomine, inveni Hepatis colorem omnino mutatum, erat autem color ejus luteus vel lutulentus, ſubſtantia molli, laxa & putrida, in venis autem ejus ſanguis erat nigricans, tenuis tamen, veſicula fellis turgida & plena ac ſatis magna. Lien etiam pallidus erat, & fere ejuſdem cum Hepate coloris: ſubſtantia ſimilis I. e. ſemiputrida cum aliquot inciſuris: Utrumque hoc viſcus proxime arcto ventriculo alligatum fuit, ita ut vix ſeparari potuerit; ita ut etiam dum lienem ſeparare conarer, prius rumperetur quam à ventriculo ſepararetur, cum vero ad ſeparationem Hepatis deveniſſem, & parum & leniter proceſſiſſem, mox & citra violentiam ventriculus ruptus erat & epati arcte connexus, ubi ſumma cum admiratione interiorem ventriculi tunicam omnino corroſam, ac ſi ſepticum ſumpſiſſet, reperi, & ita quidem ut quaſi in lacera veſte fruſta plurima dependerent, nigricantia, atque ita putridus erat ventriculus ut leviſſimo negotio diſrumperetur, cum tamen alias tunicæ ejus ſint robuſtiſſimæ, atque etiam ſumma violentia vix rumpantur, præterea omnia turgebant flatibus. In pericardio humor erat ſat copioſus, at non ſanguinolentus, verum clarus & inſtar aquæ pellucidus: In cordis baſi, ab anteriori parte adhærebat corpuſculum mucoſum: Hanc ventriculi corroſionem ex uſu dicti mercurii proveniſſe puto, quare cavendum ab ejuſmodi medicamentis, crebriore præſertim uſu. *I. R. Salzmannus Obſervat. Anat. pag. 59.*

Observatio XX.

Hypochondrii ſiniſtri dolor à lapide in Liene incluſo.

LApidem in liene Nobilis fœminæ reperi, caſtaneæ magnitudine, ſubalbidum, alabaſtri mollitie, pondere unciarum duarum & ſemis & drachmæ unius, laminis ovorum putaminibus invicem cruſtatim involutis, ſimilibus concretum, erat hæc fœmina juvenis, formoſa, quæ ſubinde plenilunii tempore graviſſime ex ſiniſtro latere ad triduum uſque affligebatur, quo exacto dolor eo uſque remittebat, donec novum plenilunii punctum inſtaret. *Turnebiſerus in Examine urinarum.*

OBSERVATIO XXI.

Hypochondrii ſiniſtri dolor à Liene intus putrido, exterius integro & inculpato.

VIr quidam conſultiſſimus quinquagenarius, aliquot ſeptimanis conqueſtus eſt de appetitu cibi & potus plane proſtrato, & doloribus ſiniſtri hypochondrii: cui cum clyſter emolliens eſſet injectus, excrevit primo cum excrementis, poſtea etiam ſine iis, magnam ſanguinis atri copiam, & multa fruſta carniformia ſolida, caſtaneæ vel juglandis magnitudine, nulla aqua ſolubilia: & tam multa, ut tres vel quatuor lienes ex iis potuerint componi: Duravit ea excretio tota ea die, ſecunda & tertia plane ea ſubſtitit: quarta iterum clyſter emolliens & leniter abſtergens applicatus, à quo iterum ter fæculentum ſanguinem & aduſtos humores dejecit, ſequentibus diebus excrementa plane naturalia fuerunt. Mortuus eſt XV. morbi die.

Corpore aperto, repertus eſt lien prima facie integer & ſalvus, diſſecta autem ipſius membrana, quæ integra erat, tota lienis ſubſtantia effluxit inſtar amurcæ & fæcis ſanguineæ, paululum fœtens, & adeo totaliter corrupta, ut ne fibræ quidem viſceris apparerent: Præter hæc ſub liene conſpiciebatur corpus quoddam glanduloſum, inſtar farciminis tenuioris, oblongum, lieni, ventriculo & duodeno annatum, quaſi videas pancreas dilatatum & extenſum, pluribus vaſis & ductibus donatum, durum, ſolidum & molle. Ipſum vero Pancreas nihilominus aderat, dorſo firmiter annexum & vaſis magnis ſubſtratum, ut ſolet. *Sennertus.*

L*ien prima facie integer*] Notatu dignum quod habet Clar. *Von Flammerdinge* Diſputatione de Tumoribus Lienis, habita ſub] præſidio Clariſſ. *Drelincurtii*, Exiſtimari Lienes ſimpliciter obſtructos & tumidos, qui ſæpe putridi ſunt & cœnoſi, quanquam eorum rara apud authores ſit mentio: *Bellonius* tamen duo exempla ſuppeditat: *Plantius* in vita *Fernelii*, hæc verba de cauſa mortis Viri eximii habet, *Cauſam interius ex anatome perveſtigantes, e lienis inflammatione perniciem manaſſe indicavimus, quem & valde tumidum & prorſus lividum ac vireſcens id viſcus eſſet, & ſcalpello diſſectū magnam ſaniei, inſtar picis nigerrimæ copiam profuderit.* Retulit Vir. Clar. D. *Drelincurtius*, Pariſiis à Medicis, ut & ſe ipſo ſæpius, in diligenti cadaverum diſſectione, viſos fuiſſe lienes omnino putridos & cœnoſos, materiam fæci vini rubri prorſus ſimilem continentes.

OBSERVATIO XXII.

Hypochondrii ſiniſtri dolor à Liene putri, magno 1. Magno, nigra ſaburra diſtento. 2. Putrido. 3.

§. 1. JOh. N. dolor fuit fixus ad hypochondrium ſiniſtrum: Putris & ſemilacer inventus Lien, & in magnam molem excreverat. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Viro potationibus nimiis indulgenti, dolores hypochondriorum, maxime ſiniſtri ſupervenerunt. Lien quadruplo auctior, durior, nigra amurca diſtentus. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnoea.*

§. 3. Illuſtr. N. variis affectibus implicitus Dolorem quoque Lienis percipiebat, Totus ille poſt obitum putridus repertus eſt. *Vide tit. de Iſchuria.*

OBSERVATIO XXIII.

Inteſtini tenuis dolores falſo Lieni adſcribi oſtendit Anatome.

QUoties inteſtini tenuis pars ſuperior ac ventriculo proxima dextræ lumborum regioni ſuperſtrata, meſenterioque ſubſtrata, dolorem patitur, toties à loco affecto Lumbaris nominatur, inteſtini tenuis pars huic proxima, & in hypochondrio ſiniſtro à lumbis meſenterioque liberius exſurgens & aſſurgens, lancinationibus frequenter & diſtenſionibus, cum notabili ac permanente quandoque duritie affligitur: quamvis tunc Lieni ferè, licet perperam, illud malum & dolor vulgo adſcribatur, & à Medicis nonnullis, præjudicio inveterato, contra manifeſtam ex cadaverum ſectione multiplici peritam experientiam: Dolorem iſtum appellarem ego à loco affecto *hypochondriacum*: *Fr. Sylvius Pract. lib. 1. cap. 14.*

L*icet perperam*] Jacet quidem Hepar ſub hypochondrio dextro, Lien in ſiniſtro, ſed notanda nimia quædam Medicorum licentia, dum qualemcunque morbum, in alterutro latere perceptum, continuo tranſcribunt ad alterutrum horum viſcerum, Cum tamen Medicos iſtiuſmodi Hepaticos ac Spleneticos noſſe conveniret, magni ſæpe aut diuturni morbi aiunt defixum latere in partibus abdominis minimis; quales ſunt obſtructio unius aut alterius rami vaſorum meſenterii à calculis, à ſubſidente fæculentia chyli in ſuo ad cor tranſitu, aut aliis re: ſcorbutica item interaneorum diſpoſitio, ſcirrhi aut alii tumores glandularum, gangrænæ partium occultæ, &c. *I. Daniel Major hiſtor. Anatomes*, &c. pag. 9.

Vulgo

Vulgo adſcribatur Lieni, &c.] inquantum *plexus nervens* Lienem reſpiciens (*Vide Scholia ad obſervat.* 16.) cum ventriculo, meſenterio, hepate ac rene propinquius, cumque præcordiis, aliiſque partibus longe diſſitis, remotius communicat. Hinc cauſa patet, quare non modo ſingula iſthæc viſcera & partes propter Lienis delicta plectuntur, verum & vice verſa, cur Lien indiſpoſitus à morbo quovis, aut moleſtia, in qualibet, iſtarum partium excitata, perturbari ſolet: Adeo non prorſus de nihilo eſt, quod ſymptomata ubivis infeſtantia, cum illorum cauſa ignoratur, *paſſim Lieni adſcribuntur*: ſiquidem ipſe non tantum proprias inordinationes aliis partibus affigat, verum inſuper peculiares illarum noxas luit: Quod tamen perperam vaporibus hinc inde tranſmiſſis adſcribitur, cum ejuſmodi cujuſque affectus ratio formalis in communicatione per novos facta plerumque conſiſtit. *Willis Anatom. cerebri cap.* 27.

Observatio XXIV.

Hypochondrii utriuſque dolor, maxime ſiniſtri, à putri Liene & putri ſanguine in ſiniſtro hypoch.

IO. Formager dolores ad utrumque hypochondrium, ac præſertim ad ſiniſtrum: ſolo manus appulſu dolebar: manifeſtus erat pulſus in Liene: nos aneuriſma eſſe ſuſpicabamur: Eodem die quo ſecta eſt vena exolutus eſt, diffuſo affatim ſanguine.

Putruerat Lieni, & grumoſi ſanguinis ſiniſtro in hypochondrio magna copia reperta eſt, *Ballonius Paradigm.* 14.

Diffuſo affatim ſanguine] Qui ſi per venam à Liene in ventriculum tendentem, aut per alvum fluxiſſet, niſi ſervari (quia petruerat Lien) ſaltem vita diutius protrahi potuiſſet. De hoc verum quod ait *Hippocr. in coacis*, *Quibus præcordiorum dolores, oris ventriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi ſanguine per alvum egeſto ſervantur, non egeſto moriuntur.*

Præſertim ad ſiniſtrum] Punctorius quidam dolor, ſanis alioquin, ſubito in latere plerumque ſiniſtro ſoboritur, quem Germani Lienis punctionem, cum à Liene illum prodire vulgus credat, vocant: Accidit præſertim poſt cibum ſumptum, ſi tunc corpus validius equitatione vel motu violentiori agitetur, apparente interdum tumore qualis in ſpaſmo flatulento apparere ſolet, admodum pungens & lancinans, præſertim reſpiratione ducta, miteſcens ſi venter ſtringatur, ſponteque tandem remittens: qui peritonæi affecti cauſa evenit, cum illud ventri undique ante retroque expanſum ſit: Cauſa flatus ſæpenumero exiſtit, qui in intervalla peritonæi (quando illud diſtentum tractumque ſupra modum, à partibus quarum tunicis pertinaciter hæret, veluti avellitur) cum muſculis ipſis connexis, & ſpatia muſculorum irrumpens ab invicem divellendo, eos parit; eodem fere modo uti in pectore in pleuritide falſa, dolor punctorius ſuccingentis tunicæ cauſa: confert autem plurimum valida muſculorum abdominis attractio, per motus max à cibo factos, & præſertim qui per equitationem fiunt, dum in ephippio ſedentes, pedibus in ſtapedes innixi, conatu quodam cum ſpiritus retentione muſculos abdominis ſtringunt: eadem ratione ſicuti ſpaſmum flatulentum in aliis corporis partibus accidere oſtendimus: Ob quam & cauſam muſculi in loco dolente elevati tumorem aliquem quandoque, qui tunc illic apparet, procreant, & ſi ſtringantur cingulo latera, ut in ſpaſmo, ſi contrario nixu muſculi retrahantur, dolor ceſſat vel mitigatur. Adeo ut hic dolor ſpaſmi flatulenti ſpecies aliqua exiſtat, nec alio quam ad effectum muſculorum abdominis, & peritonæi ab invicem divulſorum, referri poſſit: Frequentius autem in latere ſiniſtro quam dextro accidit, ventriculi cauſa in eo ſede latentis, & quod in eo hypochondrio plures flatus colligantur. *Platerus Pract. lib.* 2. *cap.* 12.

Observatio XXV.

Hypochondriorum dolor ab inflammatione ventriculi ad ſuppurationem deducta.

D. N. Uxor (*de qua Tit. de ventris Tumore*) conquerebatur de hypochondriorum dolore, maxime de ſiniſtro. Ea mortua apertus venter, ex quo ingens copia flatus erupit: inter inteſtina & peritonæum multus humor aderat; circa latus ſiniſtrum apparuit pinguedo innatans, quæ ſuſpicionem præbuit eſſe vel ex enematis vel ex juſculis: Rem inquiſivimus, invenimus foramen circa mediam ventriculi partem ad fundum, hinc concluſum fuiſſe inflammationem ventriculi quæ ſuppurata eſſet, &c. *Ex Obſervat. D. Ioh. Bauhini.*

Observatio XXVI.

Hypochondrii dolor à ferramentis in ventriculo contentis &c.

IN pago Fungenſtal Sichſtetenſis Epiſcopatus ditionis agricola, quum crudelibus dolorum tormentis in altero hypochondriorum latere conficeretur, ſubito clavum ferreum ſub illæſa cute manu apprehendit; quem Chirurgus novacula exſcidebat nec tamen dolores ceſſarunt, ſed in dies magis recrudeſcebant, Quare cum nec aliud doloris fore remedium miſer quam mortem ſuſpicaretur, arrepto cultello ſibi guttur abſcidit.

Qui demortui ventriculum inciderunt, in eo lignum teres & oblongum, quatuor ex chalybe cultros, partim inſtar ſerræ dentatos, ac duo ferramenta aſpera reperta fuerunt, quorum ſingula ſpithamæ longitudinem excedebant: aderat & capillorum inſtar globi involucrum: Certè non alia arte quam Dæmonis hæc ingeſta &c. *Langius lib.* I. *Epiſt.* 38.

A Cacodæmone obſeſſos mira vomitu ejeciſſe conſtat, quæ non è corpore educi quidam credunt, ſed à cacodæmone illudente oculis, tanquam ex imo manarent, ori admoveri: Hos refellit citatum exemplum ab *H. ab Heers* obſervat. 8. p. m. 90.

Observatio XXVII.

Ilii ſiniſtri dolor gravativus à Colo duris fæcibus obſtructo. 1. *A coli inflammatione.* 2. *A colo putrefacto.* 3.

§. 1. Mulier in colicam paſſionem incidit: Conquerebatur de alvi difficultate, dolore Ilii ſiniſtri tenſivo gravique: Sentire enim dicebat ſe ibi pondus aliquod grave tanquam plumbi maſſam: Inveni Colon, juxta ventriculum, flatibus expanſum: Reliquis in locis, ad craſſum inteſtinum uſque anguſtum, fæcibus craſſis duriſque in globulos concretis infarctum. *Vide lib.* 1. *tit. de Paralyſi.*

§. 2. Iuveni dolor fixus in hypochondrio ſiniſtro, in regione coli, cum ardore, ſiti &c. Inventus eſt abſceſſus in meſenterio & colo, ea potiſſimum parte quæ fundo ventriculi ſubternitur. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3. Matrona à conceptionis periodo, menſe quinto, male cœpit habere & octavo menſe periit: conquerebatur de magno ſub Hepatis regione ardore: Inventum eſt Colon inteſtinum hac in parte denigratum & putrefactum: Idem hoc malum in duobus vel tribus aliis eodem modo afflictis deprehenſum fuit. *Coiter in Obſervat. Anatom. & Chirurgicis.*

Observatio XXVIII.

Hypochondrii dextri dolor à contuſione & inflammatione inteſtinorum, omenti, meſenterii circa originem, & muſculorum pſoadum &c.

Duo famuli joco digladiantes, & ſegmentis aſſerum longioribus armorum loco uſi, unus aromatarius alteri piſtori in hypochondrii dextri lateris infimam ſedem, coxendici proximam, ſegmen adeo violenter impegit, ut ſtatim dolorem illic ſentiret, qui adauctus in dies, in crus dextrum, quod ob id ægre movebat, quoque deſcendebat, ſicque afflictus, febricitans, aliiſque accedentibus ſymptomatibus extinctus eſt. Nullum ſignum lethale extrinſecus apparebat, nec in latere affecto, nec capite, ubi quoque, ſed levius percuſſus erat.

Abdomine ſectione aperto, thoraciſque ſede huic proxima, ut rectius omnia in conſpectum venirent, primo intuitu inteſtina in latere læſo, maculis quibuſdam lividis & ſubflavis notata vidimus, omentumque inteſtinis inſtratum, ſimili colore vitiatum; uti & veſiculam fellis pene inanitam, coloreque felleo flavo portionem inteſtini, quæ illi proxime incumbit, admodum lata macula tinctam, uti & ſepti tranſverſi ſedem dextram, valde quoque flavam & lividam: Ex quibus tamen nihil certi, an hoc ex ictu in eo latere facto prodierit, aut morti occaſionem præbuerit, conjicere potuimus, donec convolutis inteſtinis, & depreſſis è dextro abdominis ſinu in ſiniſtrum, hepateque ſurſum elevato, meſenterii vaſa, circa illius originem, ubi dorſo adhæret, & in ambitu illius, & adhærente illi inteſtino penitus cruenta & veluti contuſa, pſoaſque muſculos, illi lateri ſuccumbentes, ſimili modo affectos deprehendimus. *F. Platerus obſerv. lib.* 2 *p.* 473.

Ex quibus inflammationem in corporibus mortuis nec rubore nec tumore, ut in vivis, ſed ex dictis indiciis ſe manifeſtantem, in hac abdominis ſede, & contuſionem aliquam enarratorum vaſorum, & partium, ex ictu illo factam fuiſſe (modo non & eryſipelas, illic ubi bilis effuſa tingebat partes, fuerit) occaſionemque huic dolori, in latere dextro, & in crure quoque, propter muſculos pſoas dictos, ad femur deſcendentes, illudque moventes, ſeſe offerentibus, mortique tandem, cum nullis remediis coercita fuerit, forteque in abditis illis locis non potuiſſet occaſionem præbuiſſe conjecimus. *Idem.*

Observatio XXIX.

Hypochondrii dextri dolor ab abſceſſu intra muſculos abdominis & peritonæum contento.

Quidam 33. annos natus à rotis rhedæ bene onuſtæ circumrotatis ſuper hypochondrio dextro fuit vehementer conquaſſatus, ſine tamen coſtarum notharum fractura: diarrhœa & vigiliis ob cruciatus atque dolores comitantibus: Methodica curatione ab initio neglecta, febri ſymptomatica ſuperveniente, tandem viribus collapſis, vitam cum morte commutavit: Ratione ſitus ſuſpicio aderat partem affectam fuiſſe jecur: at vero poſt obitum longe aliter obſervatum fuit, nam ante corporis diſſectionem retegi hypochondrium, quod non erat durum ſed admodum molle: ergo Hepar non fuiſſe primario læſum, inflammatum aut induratum conjectura aſſequi licuit.

Primo

Primo itaque inciſis in forma crucis abdominis muſculis, ſtatim ex dextro latere materia purulenta copioſe effluxit ad libram ſemis, ſine ullo abſceſſu in jecore apparente: apoſtema enim intra abdominis muſculos & peritonæum continebatur. 2. pars Omenti erat abſceſſui adnata, ita ut novacula illud ſeparare neceſſum fuerit: 3. *Hepar vero ſitum obtinebat* ſub meditullio diaphragmatis, ad ſiniſtrum hypochondrium inclinans, & ſterni coſtis nothis undiquaque beneficio membranarum annexum, quod digitis fuit ſeparatum. 4. Magnitudo abſceſſus tanta erat ut pugnus grandior in eo abſcondi potuerit, ſitu jecoris aliorſum translato. 5. Ventriculus ſatis magnus ſitum obtinebat ad ſiniſtrum latus magis urgentem, ob abſceſſus grandioris præſentiam. *B. Langwedelius apud. Barthol. cent. ij. obſervat. xlv.*

H*Epar ſitum obtinebat &c.*] Ligamenta, quorum opera Hepar locum ſitumque debitum ſervat, ſunt tria præcipuè, primum id diaphragmati alligat, diciturque ſuſpenſorium, quod ejus poſſiſſimum ope grave Hepatis pondus ſuſtineatur ne deorſum ruat: Id non ſolùm externæ ejus membranæ affigitur, ſed etiam parenchyma ejus penetrat: Secundum firmamentum hepatis eſt vena umbilicalis, in ligamentum mutata, & priori directè opponitur: 3. eſt quo cartilagini enſiformi adhæret, tenue, flaccidum, robuſtum tamen & latum: Sunt alia ejus firmamenta potius connexiones ſive continuationes cum aliis partibus & vaſis, quam ligamenta dicenda: Tam variis connexionibus ſtabilitum hepar, haud facile ſua ſede deturbatur, eſtq; totalis ejus diſlocatio morbus fortaſſe inauditus: Nec ſatis video quomodo eadem (cum tot antique momenti vaſa neceſſario laceranda venirent) citra certam necem contingere poſſit: Prædicta tamen vincula haud adeo arcta ſunt quin aliquam motus libertatem hepati concedant, 1. enim in diverſis corporis poſitura, Hepar quoque varium manifeſtè ſitum acquirit: 2. Eſt exiguus motus quo in expiratione & inſpiratione ſurſum deorſumque ad diaphragmatis motum fertur. 3. Ventriculus flatu diſtentus Hepar ſæpe ſurſum in diaphragma impellit, adeo ut reſpirationis libertatem impediat: 4. Idem cibo potuque repletus ſitum hepatis aliquatenus variat, idemque ſurſum & in latus dextrum impingit, ut & Coli reliquorumve inteſtinorum inflatio anteriorem Jecoris partem attollit, ſimulque poſticas ejuſdem partes in ſpinam illidit. *Gliſſon Anat. Hepatis cap. 2.* Adde his abſceſſus & tumores vicinos alio impellentes, ut in præſenti caſu: *Barbette* in Anat. Practica ait ligamenta Hepatis ſuſpenſoria in tantum ſæpe relaxari ut id ad umbilici regionem deſcendat.

Observatio XXX.

Hypochondri dextri dolor ab enormi Renum magnitudine, Hepatis & Lienis. 1. Ab Hepate inflammato. Pancreate obſtructo. 2. Ab Hepate infarcto, Pancreate magno. 3. Ab Hepate ventriculo affixo, Pancreate, Meſenterio induratis. 4. A Meſenterii abſceſſibus. 5. Præcordiorum æſtus à tumore plegmonoſo circa umbilicum. 6. Præcordiorum collabentium ſenſus ob renes Iecori affixos. 7. Præcordiorum dolor à renum vitiis. 8. Siniſtri dolor ob Renem in ſedem lienis depulſum. 9. Dextri dolor à peritonæo & muſculis vicinis à feri acrimonia commorſis. 10. A Pericardii & Cordis ſiniſtra regione oſſeis redditis. 11. Dextri dolor à pure intra thoracis cavitatem concluſo. 12.

§. 1 IN Noſodochio curavi aperiendum corpus puellæ, quæ per multos dies conqueſta erat in Hypochondrio dextro: Rejecerat tæniæ vermis longas partes ſæpius purgata, additis vermes expellentibus, unde partes rejectæ fuerant.

In Thorace pulmonis ſiniſtra pars extenuata, thoraci adhærens: In Abdomine copioſum ſerum, Renes ampliſſimi, magnitudine admodum excedentes: Hepar amplum: Lien nimis magnus & mali coloris: In inteſtinis copia vermis Tæniæ. *Ex obſervat. Ioh. Bauhini.*

§. 2. Juvenis habuit inflammatum, Pancreas tumidum & extuberans, pure ac pituita infarctum, cujus contumax obſtructio ſummas præcordiorum anguſtias in ſingulis febris acceſſionibus excitavit. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Vir Nob. dolore hypochondrii dextri diu afflictus fuit, cum ventriculi & diaphragmatis compreſſione: Hepar magnum, multis abſceſſibus refertum repertum eſt, Pancreas admodum ingens &c. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnæa.*

§. 4. Nob. dolor erat in hypochondriis, lumbis &c. Hepatis lobus orificio ventriculi poſteriori erat affixus, à præcedente inflammatione: Cum pyloro induruerant pancreas & meſenterium &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. In Indiis ægri ſæpe tabeſcunt, gravitatem tantum ſentientes circa umbilicum & hypochondria: In iis meſenterii ſubſtantia ſæpe inſignem abſceſſum patitur. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 6. Iac. N. quum acutiſſimo enſe venter eſſet perforatus, paulo poſt extrema friguere, Præcordia vero immenſe incaluere: Inteſtina omnia erant confoſſa, Et ingens circa umbilicum tumor phlegmonoſus. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 7. Quidam in magno æſtu ſitiens, mox ab hauſto vino frigidiore ſenſit præcordia quaſi ſibi collabi, In mortuo renes ambos jecori affixos vidi, & manu abſtraxi mea. *Vide lib. 2. tit. de phthiſi.*

§. 8. Diſſecui ſeptuagenarium qui xx. amplius ante obitum annis de intolerabili laterum dolo-

dolore, infra coſtas nothas conqueſtus fuerat, ac mucoſam ſubſtantiam una cum urina reddiderat. Huic ſiniſtri renis ſubſtantia carnea intus plane abſumpta erat, in eóque hærebat calculus, duas habens radices: Dexter à calculo immunis, ſubſtantiam habens fluidam coloremque ſubfuſcum. *Vide tit. de Vrinis non naturalibus.*

§. 9. Mercatori Bourlon dolores implacabiles ad regionem Lienis, & fere infra umbilicum pene: Tumor quidam percipiebatur, tandem interiit. Non credebant dolorem eſſe nephriticum & tamen erat, At ſitus doloris & partis decipiebat.

Aperto cadavere, inventus eſt Ren inſignis loco dimotus, & ad regionem lienis, aut nativa, aut alia aliqua vi (ſi credere fas ſit) detruſus. Sic impoſuit valde Medicis.

Idem contigit Cardinali à Guiſia, curabant eum ſplenicum pro nephritico: Ren quadruplo major erat quam à natura eſſe deberet. *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. pag. 220.*

R*En loco dimotus*] Quamvis Renes adipis glutine videantur tenaciter affixi lumbis, interdum tamen luxantur & antrorſum procumbunt: interdum in hypogaſtrium delabuntur, non ſine vitæ detrimento: Hoc ita verum eſt ut nullomodo ſit dubitandum: Id potiſſimum accidit, non tantum liquata pinguedine, qua ſunt obvoluti, ſed etiam ex pondere, ubi tam grandes ſunt, ex tumore vel calculo in cavitate concluſo, ut ſuis retinaculis in ſua ſede contineri nequeant, tamqua ibi aliquandiu ſubſiſtunt: ſed tandem putreſcunt & abſceſſum patiuntur. *Riolanus Enchir. Anat. lib. 2. cap. 28.*

Curabant eum Splenicum pro nephrotico] Viſcerum cæterorum ſub hypochondriis latentium, Hepatis ſcil dextrum latus occupantis & ad anteriora uſque protenſi, Lienis in ſiniſtro ventriculo ſubſtrati, Renum utrinque ſub iſtis duobus viſceribus una cum ureteribus, qui ab illis in lateribus obliqua deorſum verſus anteriora vergunt poſitorum, morbi aliqui dolores procreant, qui in ejuſmodi locis; ubi hæc viſcera ſedem obtinent, latere dextro vel ſiniſtro, ut in doloribus illis dictum, ſeſe patefaciunt: Renisque dextri affectus ab Hepatis affectu hoc pacto in ſitu diſtinguitur, quod Hepate affecto dolor in latere magis dextro verſus anteriora, ubi major eſt Hepatis portio, vel etiam juxta regionem foveæ cordis, ubi ventriculo incumbit, ſentitur: Renis vero dextri dolor circa poſteriora paulo humilius in dorſo, eodem in loco fixus remanet: Siniſtri vero Renis, qui elatior eſt dextro, affectus, à Lienis affectu, ex doloris ſitu non tam facile ſecernitur, cùm Lien poſteriorem magis ſedem, Reni ſiniſtro proximam, ſecus quam communis eſt opinio; qui in latere ſiniſtro verſus anteriora magis Lienis ſitum quærunt, occupet, Ita ut aliis indiciis quam ex doloris ſitu harum partium affectus ſint diſtinguendi. *F. Platerus Prax. lib. 2. cap. 12.*

§. 10. Fœmina hydrope pectoris atque aſcite periit: Dolor adfuit circa jecoris regionem fixior: ibi nil præter levem exeſionem citra phlegmonem adfuit: Sed peritonæum & abdominis muſculi, interiora verſus, fuere ex parte inflammati, exeſi, venulis ſat conſpicuis, ab acrimonia ſeri in abdomine bullientis, unde color ille circa Hepatis peripheriam. *Vide tit. de Ventris Tumore.*

§. 11. Illuſtr. Schombergius à longo tempore dyſpnœa laborabat, ad quam per intervalla accedebat acutiſſimus circa præcordia dolor, quo cum corripiebatur, ſudore per totum diffluebat: Illi membrana, & carnea omnis pars quæ ſiniſtram cordis regionem tegit, tota oſſea reperta eſt. *Vide lib. 2. tit. de Suffocatione.*

§. 12. Quendam ex Hepatis tumore laborare exiſtimabam, cúmque dolor quotidie augeretur, & duraret longius, Hepar ipſum in pus converſum eſſe arbitrabar.

Poſt cadaveris autem apertionem, inveni hepar pene illæſum, Totam vero thoracis cavitatem pure pleniſſimam, ita ut de pulmonibus vix exigua portiuncula conſpiceretur: Ex quo ſymptomatum utriuſque affectionis tantam cognationem fuiſſe ſatis mirari non potui, *Obſervatio Abrah. VVerneri Medici VVitebergenſis.*

T*Antam cognationem*] Cauſam doloris alibi deliteſcere quam ubi dolor animadvertitur ſæpe contingit: Sic calculo veſica laborante pruritus glandis moleſtus eſt: Hepari inflammato accedit juguli dolor: Utero affecto interior coxarum para dolet: In *Capivaccio* cauſa doloris ventris in thorace reperta eſt, (Vide ſect. obſervat.) In allato exemplo doloris cauſam reperire arduum eſt, cum nullum pus à thorace in jecur defluxerit, ut in *Toſſino* de quo ſupra: Veriſimiliter conſenſus cauſa eſt in communione membranarum, pleuræ ſcilicet & peritonæi, quarum quædam eſt continuatio, ut in cute univerſum corpus amiciente.

Observatio ultima.

Ilii dextro dolor ab oſſe femoris eroſo & carioſo.

VRgebatur Rogèria, Corbinelli filia, in ilibus dextris dolore fere perpetuo: quare multis diverſo tempore vocatis Medicis, cum unuſquiſque pro ingenio ſuo puellam curaſſet, & præſidia omnino nihil profeciſſent, è medio tandem ſublata eſt.

Quare conſilium fuit incidere corpus mortuæ, & inventum eſt os femoris eroſum, maximámque oſſis partem in pulverem redactam. *Beneyenius cap. 79. de Abditis.*

ADDITAMENTA.

Obſervatio I.

Hypochondrii dextri dolor ab utre maximo inibi juxta ventriculi ſito.

*COmes *Iohan. Baptiſta Iuſtus* Febre maligna (tunc epidemia) correptus eſt: Febrem autem hanc malignam eſſe conſtitutum eſt; quoniam quanquam mitis eſt, vires tamen protinus dejecit, naturales quidem, ſi alvum, & urinas ſpectemus, vitales autem, ſi pulſum exiguum & invalidum ſentiamus: urina ab initio turbulentiam habuit, etſi ſine colore, quem inde paulatim in dies accepit, præſertim hodierno, qui quartus eſt, cujus ſerum in ſummo valde plumbeum eſt, paulo infra ſummum colore variat, non tamen valde ad flavum vergit; Pulſus parvi, duriores & tenſi ſentiuntur: Adeſt calor vehemens in Hypochondrio dextro, multa corporis conflictatio, Lingua mollis & humida: Hypochondrium dextrum vix appoſitos digitos fert, nedum comprimentes, ne poſſimus interſtinguere an ſolus ren affectus ſit, membranæ namque & ligamenta jam tenſa & plena ſunt quæ tenſio cum febre eſt, & ita ab humore febrem movente fiat, certæque ſuſpicionem inflammationis faciat.

Hic decima ſeptima die incipiente extinctus eſt, corpore penitus conſumpto, prius quod ipſe morbo tacito contabuerat, viribus anomalibus & moventibus ſeſe ſuſtentantibus mirabiliter, ſenſibus tam internis quam externis: urinæ fuerant variæ, dolor hypochondrii dextri rediit, & tumor inde ad inguen longus ſpectans, neque tamen durus.

Diſſecto corpore, in dextro hypochondrio erat uter magnus, ſua amplitudine ventriculum tumentem flatu ſuperans, eundem ventriculum calore imitans, pure & flatu plenus: Hunc Renem eſſe contendebant, quod ego probabam difficillime, nam neque pus minxerat, neque vivo homini ille locus tam tumens fuit, quanquam doluit, ut vix tangi pateretur, Et lingua in tanta inflammatione nunquam ſicca, quanquam renes non ita ventriculum & linguam afficiant ut Iecur. *Chriſtoph. Guarinonius conſult.* 200.

APPENDIX.

De Hypochondriorum Gravitate aut Tenſione, Affectionis Hypochondriacæ perpetuis comitibus.

AFfectio Hypochondriaca eſt Gravitas aut Tenſio in dextro aut ſiniſtro Hypochondrio; cum melancholia, anxietate animi, ſalivatione, appetitu aucto aut proſtrato: Gravitas aut Tenſio hæc, eſt cauſa reliquorum malorum: oriunturque à cauſa aliqua implente dextrum aut ſiniſtrum hypochondrium: Repletio illa illic loci contingit vel in viſceribus, vel in cavitatibus: Viſcera ſunt hepar & lien, aut ambo ſimul; replenturque à craſſo humore, pituita ſcil. aut melancholia: Si vero à ſero in liene, aut à bile in hepate, non fit per ſe ſed per accidens, dum tantum ab obſtructionibus harum partium humores illic reſtagnant, nec bene expurgari poſſunt: Cavitas in ſiniſtro hypochondrio valde conſpicua in Anatomia, ſitaque inter lienem, ventriculum, diaphragma & omentum, In dextro non ita conſpicua *D. VValæus* tamen (quod ægræ quidam nonnunquam conquerantur de gravitate aut tenſione paulo infra hepar) conjicit & in dextro hypochondrio cavitatem eſſe inter hepar, renem dextrum, & colon: Cavitates hæ ſaltem ſiniſtræ, (ut quidam putant) à natura ibi ſunt factæ, non tantum ut excrementa reciperent, ſed etiam ut viſcera ſibi invicem cedere poſſint, dum moventur. *VValæus medic. Pract. p.* 183.

Obſervatio II.

Hypochondriacæ mulieris Lien ea parte qua Arteria ingreditur cruſta cartilaginea inveſtitus.

MEmini anno 1665. in anatome fœminæ hypochondriacæ, ea Lienis parte qua arteria ingreditur, & plurima deinde ejus ſuperficie, cruſtam fuiſſe abnatam, non cartilagineam adeo, quod aliquando compertum, ſed lapidoſam valde, & ferro uſque renitentem, ut & cum crepitu reſiliret: craſſities duratæ membranæ, qua maxima erat, ſcutatum nummum facile ſuperabat: penitius inſpecta ex lamellis coaluiſſe videbatur, partim exhauſto nutritio rore, partim petrifico ſpiritu immiſſo.

Mem-

MEmbranas aut cartilaginem, ſive ligamenta in os obrigeſcere, circa baſin præſertim cordis, in vetulis ſiccisque animalibus, & ſeneſcentium avium tendinibus, tum aliis tum Cl. Stenoni non ſemel viſum eſt, ac tophi induere naturam paulo rarius: Vidi tamen etiam certa occaſione, monſtrante Clar. Car. Drelincurtio, Arteriam deſcendentem, potiſſimum Iliacam, variis in locis totam in lapidem induruiſſe, mediis arteriarum ſpatiis quaſi jurato exceptis, & cavitate ſalva, mirabili plane oſtento: rara enim vis ſit oportet quæ ſeſe in tam diverſa atque incerta ſpargat, hic membranæ, illic tophi induat naturam, crediderim in plurimis ſolidorum gradualem eſſe mutationem, & quemadmodum ex cartilagine aut tendine os ſit, ita ex oſſe tandem, compactis arctius particulis, oleoſaque humiditate emuncta, toſum aut ſilicem naſci, ibi flexilibus magis, hamoſiſque particulis, hic pauco rigidioribus, & per puncta cohæreſcentibus. *Ioh. Nicol. Pechlinus Miscell. curioſ. anni 1680. Obſerv. 31.*

APPENDIX.

Lapides in veſica fellea ſæpe innoxie, & ſine dolore in hypochondriis geſtari oſtendit Anatome.

§. 1. CUm anno 1632. Monſpelii verſabar Dom. Georgius Scharpius, Profeſſor publicæ narravit ſe aliquando Monſpelii diſſecto corpore Lictoris cujuſdam, in cyſtide fellea triginta lapillos, carbunculi inſtar pellucidos inveniſſe.

§. 2. Cum Eminent. Cardinalis Fr. Guilielmi, ex familia Comitum de Wattenberg anno 1661. demortui cadaver ſecaretur, cæteris corporis partibus ac viſceribus ſanis, in veſica fellea, cum pauca bile, lapilli 67. forma partim triangulari, partim quinquangulari, in medio plani, coloris praſini, quorum novem avellanæ parvæ magnitudinem, reliqui piſa adæquabant, reperti ſunt. *Ioh. Helwigius Obſervat. Med.* 81.

§. 3. Anno 1628. in apertione cadaveris cujuſdam Senatoris, reperti in veſica fellea 27. calculi, quorum quatuor figuræ quadrangularis magnitudinem nucis moſchatæ æquabant, reliquorum magnitudo paulatim imminuebatur ad piſi majoris, ſed inæqualiter rotunditatem: Nullum ab illis vivente homine hepati aut ejus, quod mireris, officio damnum inferebatur: Veſicæ alterius ulcus illum extinxerat. *Idem ex ſchedis D. Gregor. Queccij.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XVIII.

DE ICTERO.

OBSERVATIO I.

Icteri cauſa conſiſtit plerumque citra veſicam felleam, aut circa ipſam verſus Hepar.

ICTERICA affectio, ex communi plurimorum conſenſu, exoriri ſtatuitur in quantum flava bilis, è venæ portæ finibus, in pori bilarii ductus non omnino, aut non ſatis excepta, in maſſam ſanguineam reſtagnat, eamque virore ſuo (unde etiam cutis inficitur) inquinat; Obſtructio iſta multis modis & variis in locis contingere ſolet: Quandoque enim fit juxta extremos utriuſque generis vaſorum, ſcilicet venæ portæ & pori bilarii fines: quorum intercapedines, ob hepatis parenchyma intumefactum, aut alias vitiatum, nonnunquam comprimi & obturari accidit, quapropter humor felleus è portæ vaſis ſecretoriis, in vaſa altera excretoria minime traductus, in ſanguinem regurgitat: 2. Humoris fellei tranſitus interdum in mediis pori bilarii ductibus intercipitur, in quantum ſcil. horum cavitates materia, aut viſcoſa, aut ſabuloſa, & nonnunquam lapidea implentur; uti paſſim cernitur in jecinoribus jumentorum hyberno tempore dum fœno ac ſtramine veſcuntur. 3. Ex obſervatione etiam Anatomica conſtat, Obſtructionem Icteri cauſam nonnunquam in ipſa veſica fellea, aut in meatu cyſtico fieri, ſi quando enim illa lapidibus impleta bilem non recipit, aut hic obturatus aut coaleſcens, bilis verſus inteſtina deſcenſum inhibet, humor iſte, quamvis à ſanguine bene ſecretus, in maſſam ejus refluere cogitur, adeóque morbum regium parit.

COntra receptiſſimam hanc opinionem, qua ſtatuitur Icteri cauſam plerumque citra veſicam felleam, aut circa ipſam verſus Hepar conſiſtere, Clar. *Sylvius* (*vide caput ſequens*) omnino ultra hanc, vid. in meatu cyſtico aut ductu communi eam collocat: Propoſitum noſtrum non eſt determinare (poſtquam tot egregia recentiorum ingenia res fatigavit) utrum bilis revera conficiatur in cyſti fellea, vel an non à ſanguine intra Hepar, (magnum ſecretionis organum) duntaxat ſeparetur: fateor poſteriorem hanc ſententiam mihi potius arridere: Et quidem hæc ſerio perpendenti, opinari ducor Icteri cauſam in eo potiſſimum conſiſtere, quod bilis in Hepate ſecreta, ob vias obſtructas non omnino, aut non ſatis ad veſicam felleam transferatur, quin neceſſe habeat in maſſam ſanguineam regurgitare, interea tamen haud inficias imus affectum hunc (et ſi rarius) à meatu cyſtico, aut ductu communi obſtructis interdum exoriri poſſe: Cæterum in morbificæ cauſæ partem, & forſan aliquando totum, etiam ſanguinis vitium accedere putamus, quando nimium ob particulas ejus ſulphureas, & ſalino fixas ſupra modum exaltatas, bilis in cruoris maſſa uberius ac ocyus progignitur, quam per ordinarias ſecerni, aut foris amandari queat: quare hæc à ſanguine cum ſero ubique decedens, partibus ſolidis affigitur, iiſque tincturam ſuam imprimit: Et proculdubio ob hanc rationem eſt quod venena quædam, & imprimis viperarum morſus, atque potus generoſior diutius uſurpatus, in corpore prius ſano morbum Arquatum inducit, pro cujus therapeia interdum phlebotomia, & medicamina ſanguinem ad rectam craſin reducentia, pluſquam deobſtruentia prodeſſe ſolent: Porro ob hanc cauſam eſſe videtur, quod febris tertiana intermittens, ita frequentes in icterum terminatur: quippe haud ſuſpicari licet, poſtquam in ſingulis paroxyſmis tanta ſanguinis & humorum agitatio, per frigus & æſtum, eorúmque tanta per ſudorem aut vomitum agitatio contigerit, ductus Hepaticos quoquomodo obſtrui poſſe: ac vero, ſicuti paroxyſmi febriles accenduntur in quantum ſanguinis pars ſulphurea nimis evecta, ſuccum nutritium primo in materiam morbificam pervertit, & dein accenſa eandem abſumit & exterminat; ita poſtea cum ſal fixus demum in ſanguine una cum ſulphure exaltatur, ideóque bilis pura puta copioſe progignitur, propter ſalis fixi vim reſtrictivam ſanguinis accenſio febrilis ceſſat, ejuſque loco dyſcraſis Icterica ſuccedit: Quemadmodum autem ſanguis ad dyſcraſiam ſulphureo ſalinam nimis evectus, Icterum quibuſvis, utut minime prædiſpoſitis accerſit, ita in aliis quotcumvis prædiſpoſitis, viaſque bilarias obſtructas habentibus, cruoris ſulphur nimis depreſſum morbi iſtius immunitatem parit: Enimvero cognovi plures cachecticos & phlegmaticos, tametſi hepatis quoad plurimos ejus ductus obſtructione & induratione laborarint, ictero caruiſſe. *Willis Pharm. rat, pag. 20, ſect. 2. cap. 1.*

Observatio II.

In Ictericis non ſemper obſervatur Ductus aut Inteſtinalis aut Cyſticus: In iiſdem ſolito acidior evadit ſanguis.

OBſervavi in diſſectione Ictericorum non ſemper obſtructum eſſe Ductum aut Inteſtinalem aut Cyſticum. *Fr. Sylvius Pract. lib. 1. cap. xlvj. §. 7.*

In cujuſdam Icterici mortui ſectione memini me aliquando obſervare ſanguinem ſolito acidiorem. *Idem Ibidem. §. 6i.*

AB obſtructione Ductus inteſtinalis docent vulgo Bilem in deſcenſu ſuo naturali plane impeditam aſcendere vi ad Hepar, ſicque ferri ad ſanguinem, mox cum ipſo transferri ad corporis habitum & ſuperficiem, ibidemque parere icterum: Quamvis autem exiſtimem poſſe aliquando ab obſtructione dicta excitari Icterum, non puto tamen ſufficere iſtam obſtructionem ad illum producendum, niſi novam mutationem ſubeat in ſuo præſertim Folliculo tunc ſubſiſtens Bilis: Id ut ſentiam plurima me movent experimenta tum Anatomica tum Practica: Obſervavi autem 1. in Diſſectione Ictericorum non ſemper obſtructum eſſe Ductum aut inteſtinalem aut cyſticum: 2. Non ſemper in ictero pallere alvi excrementa, licet ſolito eſſent minus tincta, 3: Non tantùm à veneno peculiari, verum ab animi mœrore gravi & inexpectato, ſæpe citius productum Icterum quam ut quis aut aliis perſuadere poſſit productam tam ſubito, à quacunque demum cauſa, tunc præſente atque agente in ductibus bilariis, obſtructionem. 4. Curati, & quidem ſat cito, à medicamentis quorum ope ſolutam, vel tam cito ſolutam obſtructionem vix aliquis credat, niſi præjudicio præoccupatus. In hunc cenſum refero cum cannabis ſemine decoctum lac bubulum; cujus unius beneficio plures curavi: Saponem cum olivarum vel raparum oleo, vel balænarum pinguedine paratum, lacte ſolutum & aſſumptum: Obſervavi 5. infantes multos naſci cum Ictero, aut mox poſt partum ipſis erumpere Icterum: Ex his obſervationibus cum pareat icterum poſſe produci abſque ductus bilarii obſtructione, quæritur merito quænam vera ſit, aut eſſe poſſit ejus cauſa? Hæc ut felicius & facilius eruatur, præmittam ſymptomata Icterum inſtantem aut præſentem indicantia: Solet igitur Icterum frequentius præcedere, ac initio etiam comitari Compreſſivus cordis dolor dictus, & circa ventriculi regionem inferiorem maxime moleſtus, concurrentibus anxietatibus, atque obſcuris in dextro hypochondrio, ubi & bilis folliculus & ejus ductus exiſtit, lancinationibus: Alvi excrementa fere albent, ſuntque coloris cineritii, nec à bile, ut aliàs diverſimode tincta, quin ſegnius ad dejiciendum ægri ſollicitantur: Mox urinæ prodeunt obſcure rubentes, atque immiſſa lintea colore croceo inficientes: Tandem in facie ac collo, & magis evidenter in adnata oculorum tunica hinc per univerſam corporis cutim, color citrinus & flavus, quin aliquando ad viriditatem obſcuram vergens exſurgit, unde nunc flavus nunc niger vocatur Icterus: Ubi inclinat, nonnunquam pruritus magnus ſentitur in tota corporis ſuperficie: Inter cauſas externas, non raro vidi ex ſpiritus vini, aliorumque potuum generoſiorum abuſu productum icterum, & huic ſuccedentem Aſcitem, ut plurimum lethalem: Quibus omnibus rite expenſis, cenſeo, ſive locum habeat cujuſvis ductus bilarii obſtructio, ſive talis obſtructio fingi nequeat, Bilem tunc ſubire mutationem notabilem, propter quam moveatur & feratur impetuoſius & copioſius verſus ſanguinem, cui tamen ſolito minus permiſceatur, ſed ipſi duntaxat confundatur, ideòque facilius ab eodem recedat, & non tantum cuti partibuſque externis, verum muſculis quoque atque viſceribus ſe jungat, & illa colore ſuo infi-

cias

ciet & tingat: Bilis enim naturaliter ſe habens, tum in tenui inteſtino, tum etiam cordis ventriculo dextro haud laxe tantum, ſed intime admiſcetur ac permiſcetur occurrentibus humoribus, & ita quidem ut ab illis amplius ſeparari nequeat: quæ unio fit ob ipſius effervescentiam in loco memorato utroque cum confluente Acido junctam: Quoniam igitur deſiderari videtur in Ictero, iſta Bilis cum cæteris humoribus intima conjunctio, et ſecundum aliquas ſui partes commiſtio, ut & laudata illa effervescentia, ſi non in totum, ex parte ſaltem impedita, videndum quo utriuſque hujus effectus, quin & Icteri quoque cauſa innoteſcat, quid requiratur in bile ad effervescentiam utramque perficiendam, quidnamque illi advenire poſſit ut ipſam minuat vel tollat: Jam vero notum Effervescentiam omnem contingere inter Acidum & Salem lixivum, quodve de Sale lixivo participat, & in quantum de ipſo participat: Quiſquis autem Bilem examinaverit, & tam cum acidis liquoribus quam cum Salibus lixivis qualibuſcunque confuderit, facile capiet Bilem concurrere ad excitandam effervescentiam ratione Salis lixivi, ſed multis modis in ipſa multum temperati, ne fiat in corpore potens ac vehemens, adeoque nocens, quin blanda potius & naturæ amica Effervescentia: Quod ſi Salis lixivi rationem habeat in Effervescentia excitanda Bilis, ulterius pergendum, et videndum qui affici queat ejus Sal, ut minus ſit ad effervescendum aptus: Notum enim per experientiam, itemum Salem lixivum puriſſimum, adeóque acerrimum, eſſe ad effervescendum aptiſſimum: eundem contra quomodocunque obtuſum, ad effervescendum reddi plus minuſve ineptum: Obtundunt verò Salis lixivi acrimoniam plura & 1. quidem omne Oleoſum & pingue, quod teſtatur Sepo quivis: 2. Omne ſpirituoſum volatile, quod teſtatur Tartari Sal, cum ſpiritu vini rectificatiſſimo volatile factum. 3. Omne terrenum, quod teſtantur corallia, margaritæ, oculi cancri, creta & alia plura: Salis lixivi effervescentiam promovet, facilitàtque aqua ſi pauca ipſi jungatur: eandemque infringit & offuſcat, ſi multa ei affundatur: Solus ignis ejuſdem lixivi Salis acrimoniam acuit & auget: unde quo diutius illud urgetur Ignis vi & flamma, eo redditur idem acrius, & ad potenter ac vehementer effervescendum convenientius: Hæc omnia ut præſenti negotio accommodamus, atque doctrinæ de Ictero lucem optatam afferamus: Quiſquis attento Bilem conſideraverit, agnoſcet facile non parum oleoſi & pinguis ei ſecundum naturam eſſe admiſtum: propter quod, utpote potentiſſimum ac efficaciſſimum, adeóque primarium acrimoniæ Salinæ retundens, nunquam & magna, durante ſanitate, obſervatur bilis aut in corde inteſtino effervescentia: Eidem Bili admiſtum eſſe Salis volatilis aliquid, dignoſcet quiſquis non tantum nervos ſatis grandes viderit ad Hepar deductos, ſed inſuper ipſam cognoverit rebus quibuſvis facile admiſceri: quod non fieret niſi ei permiſtus eſſet notabili quantitate ſpiritus volatilis: nam ob communem oleoſitatem volatilem difficilius admiſcetur rebus omnibus Sal lixivus, cui quoties junctus volatilis, toties aptior fit ad illam cum ſingulis commiſtionem abſolvendam: Sed eo ipſo redditur inſuper Sal bilis temperatius, unde hactenus quoque blandior exiſtit ejuſdem in ſtatu naturali effervescentia: In Bile aliquid reperitur Terræ; non tamen tantum ac multi male putant, alias minus eſſet mobilis & fluida, minuſve aliis ſe inſinuans, quin etiam mobilis præſtans, ſicut id peculiariter patet in colorum materie quæ à bile admiſta redditur fluidior & ad pingendum aptior: ab admiſta vero terra, etiam pauca, infringitur Bilis effervescentia, ne in ſtatu ſanitatis contingat potens actriſque; Ignis vero in humano corpore talis tantuſque fingi nequit, à quo uti acriorque, fieri queat Bilis Sal lixivus, ne quidem in ſtatu recedente maxime à naturali: cum ſi quis rem rite examinaverit, primaria caloris intenſioris in ſtatu naturali, aut præternaturali, cauſa in corpore ipſo exiſtens ſit è bile petenda deducendaque: Errant enim qui ſolum ignem eſſe agens, & quidem univerſale putant, quod rebus omnibus naturalibus omnem afferat mutationem: Experimenta enim Chymica oſtendunt infinitas mutationes occurrere quæ ab igne deduci nequeant, & non paucas quæ Igni adverſantur: Dixi autem caloris cauſam primariam in corpore exiſtentem, ſive Internam; quo diſtinguam ipſam ab Externa quavis, quam nil impedit poſſe aut ignem, quovis pabulo ſuſtentatum eſſe, aut Solem, à quibus humores omnes, et præcipue bilem, acriores fieri nulli non notum: Quoties proinde acrior redditur in humano corpore bilis, & quidem acrimonie propria, & in Sale lixivo conſiſtente, toties acrimonia illa quærenda deducendaque ab externo igne nunc Salis, nunc Foci: Dixi acrimonie propria, quo diſtinguatur ab accidentali, quæ ipſi ex admiſto acido acri contingit, quod bilem producit nunc æruginoſam, nunc atram, prout nimirum magis vel minus acre acidum bili admiſcetur, & compoſitum humorem conſtituit, uno licet Bilis nomine notum: Cum proinde inter ea quæ in corpore inveniuntur, atque inter cauſas internas referri poſſunt ac debent, nil occurrat quod Bilem poſſit reddere acriorem præter ſuccum acidum, facile quoque patet cui adſcribi debeat bilis incendium; His ita præmiſſis, quærendum porro, cuinam præſertim debeat ſuam in Ictero ſe humoribus cæteris permiſcendi ac intime uniendi ineptitudinem Bilis? Hoc ut pateat, conſiderandum ſæpenumero Icterum brevi temporis ſpatio excitari à Viperæ morſu: cujus venenum, quoniam celeriter opus ſuum abſolvere ſolet, valde mobile, adeóque ſubtile, quin naturæ volatilis & ſpirituoſæ omnino cenſendum: A ſpiritu valde volatili copioſius bili admiſto, ipſamque ſpirituoſiorem faciente, Icterum produci poſſe, confirmare videtur Icterus, ſat ſæpe vini generoſioris, ac præſertim ejus ſpiritus, potatoribus, propter neglecta ſimul alia alimenta ſolidiora ſuperveniens, ac imprimis quando aliquis animi mœror præceſſit permanétque. Adeo ut non videatur mihi improbabile Bilem ad Icterum producendum reddi, nunc à veneno viperæ penetrantiſſimo & ſpirituoſiſſimo brevi tempore, nunc à potu generoſiore diutius uſurpato; ſed longiori tempore, nimium ſpirituoſam, & ad convenienter cum acidis effervescendum, hinc & humoribus cæteris ſe integre jungendum minus aptam. Sed dicat aliquis rei attentus, Si à veneno Viperæ, à potu generoſiore ita immutari poteſt bilis, ut abſque obſtructione in ductibus bilariis exiſtente, produci queat Icterus, non deſinet ſaltem ad tenue inteſtinum deduci bilis, à qua licet minor ac debilior contingat ibidem cum ſucco Pancreatico effervescentia, quidni ab eadem ſaltem tinguntur alvi excrementa, ut alias fieri ſolet? Reſpondeo 1. in omni Ictero haud æque albicantia, ideóque minus flavo bilis colore tinctas occurrere fæces: unde judico aliis plus, aliis minus bilis admiſceri quoque in Ictero alvi excrementis, à quibus plus vel minus tinguntur. 2. In omni Ictero haud æque male affectam eſſe bilem: unde hactenus quoque magis vel minus ipſa excrementis alvi admiſceri poteſt eademque tingere. 3. ut à bile rite tingantur alvi excrementa, deſiderari præviam & ſufficientem ejuſdem cum ſucco Pancreatico effervescentiam, ob quam ejus partes diverſæ ab invicem ſecedunt, ac tincturam habentes excrementis junguntur: 4. Si durante Ictero ſpirituoſior & volatilior, ideoque fluidior & mobilior exiſtet bilis, poterit eadem facilius penetrare ex hepatis glanduloſis acinis per minimos ſuos ductus ad ve-

næ cavæ radices, atque cum ſanguine ad cor: maxime ſi ab eadem bile ſpirituoſiore irritatus arctius contrahatur, aut etiam aliquando obſtruatur ductus bilarius inteſtinalis, quã ob rem facto ad hepar impetu, in eodem perſiſtat bilis, neglecta ordinaria ſua, licet ampla, verſus inteſtinum tenue via: Poteſt nàmque fieri ut ſi non obſtruatur in totum, anguſtetur ſaltem ductus bilarius inteſtinalis à pituita, imprimis poſt mœrorem gravem viſcoſiore facta, ipſum quovis modo obducente: vel à bile ſpirituoſiore facta, ideòque turgente, ac è ſuo ſolliculo effuſa, irritetur idem Ductus ad ſui contractionem arctiorem, propter quam ipſi tranſitus denegetur liber ad inteſtinum, atque adeo ipſa ſurſum ad Hepar feratur pene tota per Ductum Hepaticum, mox cum ſanguine ad dextrum cordis ventriculum delata, cum deſcendente ac lymphatico ſanguine ſolito minus effervеſcat, ideoque ſanguinis maſſa toti magis confundatur quam permiſceatur, mox ubique à ſanguine recedens, partes quaſvis colore ſuo inficiat & ad nutritionem naturalem minus aptas reddat, quocirca ſenſim ſuccedat Ictero vel atrophia vel hydrops, ni brevi curetur: Quamvis enim non putem requiri neceſſario ad Icterum producendum Bilarii ductus obſtructionem, non video tamen cur non poſſit aliquando ipſa præbere cauſam Ictero, dum ſiſtendo Bilem naturali ſuo effluxu in tenue inteſtinum, cauſa eſt quod bilis ibidem moram nectens alteratur, & ſi ita loqui fas eſt, ſpiritoaſcat, tum acceſſu majore ſpirituos animalis, tum exaltatione atque attenuatione ulteriore partium ipſam conſtituentium: Hoc vel inde patere videtur quod multis, antequam Icterum patiantur, ſolet ſummis in dextro hypochondrio, ubi obſervatur inteſtinalis Ductus inſertio in tenue inteſtinum, ſentiri anxietas, præcedente nonnunquam mœrore gravi, alimentorùmve pituitoſorum abuſu: A mœrore autem ſolent humores omnes reddi glutinoſi ac viſcoſi, maxime in tenui inteſtino, & quidem ob ſuccum pancreaticum idcirco factum auſteriorem: undeque autem pituita exiſtat glutinoſa & viſcoſa, eadem apta eſt nata in tenui inteſtino Ductus bilarii orificium obducere atque obſtruere, ſicque bilis deſcenſum exitúmque impedire, quapropter anguſtia excitabitur ibi loci à bile in notatam pituitam vim ſuam exerente, atque flatus, ea ipſa producente, dum pars reliqua in ſemetipſam agens attenuator, ſpirituaſcit & tandem Icterum excitat. Ex his videor mihi non improbabilem Icteri, abſque bilarii Ductus obſtructione neceſſaria, generandi modum & rationem inveniſſe, Auctam ſcilicet bilis tenuitatem & ſpirituoſitatem, ideòque ad ritè & ſatis effervеſcendum ineptitudinem: quam idcirco in Bile notavi, quoniam obſervatur ipſa tunc ſanguini non tam permiſceri quam confundi. Videndum porro an ſymptomata Ictero familiaria, & ſuperius notata, deduci queant à modo aſſignata ejus cauſa: denique an nota ejuſdem curatio eidem quadret? Compreſſivi cordis doloris eadem cauſa eſt quam dixi paulo ante, eſſe Anxietatem circa ventriculi regionem inferiorem, in tenui inteſtino excitatarum. Pituita glutinoſa ibidem coacervata, & in flatus ea parte deducta, continentéſque partes diducens, angens ac premens: Lancinationes in dextro hypochondrio adſcribendæ humori acido & pancreatico, à bile parcius accedente minus fracto, adeòque pariori, noxámque ſuam potentius exerenti, parteſque ſenſiles pungenti & lancinanti: Alvi excrementa ſolita ſunt minus tincta, tum ob bilem parcius accedentem, tum ob eandem minus effervеſcentem ideòque partes ſuas tingentes minus ad ipſa inficienda deferentem. Segnius ad dejiciendum ſollicitantur ægri ob cauſam eandem, minùſque acrem bilem: Urinæ obſcure rubent, ob bilem copioſam & tinctura multa prægnantem ipſis admiſtam. In cute tota, ſed inprimis magis tenera, qualis eſt faciei, colli, manuum, quin carne univerſa, exoritur diverſus color flavus ab eadem bile, ob auctam ſuam ſpirituoſitatem, partiúmque ſuarum unionem intimiorem, minus quoque in corde effervеſcente, minus proinde ſanguini ſe permiſcente, quin potius ipſi duntaxat confuſa, ideòque notatis partibus ubique, dum transfluit cum ipſo, adhærente, atque colore ſuo flavo, nunc palliore, nunc obſcuriore, atque ad viriditatem quandoque vergente, ipſas inficiente: Inclinante Ictero ſentitur in corporis ſuperficie pruritus, propter effervеſcentiam ubique ſeſe ſuſcitatam, & halitus ſubacres inde erumpentes, atque partes ſenſiles blande mordicantes. Fieri enim nequit, quin poſtquam uſu medicamentorum convenientium correcta eſt, non tantum in ſuo folliculo, in quo multa eſt collecta, verum in univerſa quoque ſanguinis maſſa, cui eſt confuſa, quin partibus continentibus & ſolidis omnibus, quibus adhæret, bilis ubique ad occurſum ſucci pancreatis & lymphæ, imo ipſius ſanguinis ſolito acidioris (quod in cujuſdam Icterici mortui ſectione memini obſervare) excitetur quam prius potentior effervеſcentia, ex qua proinde halitus attollantur ſubacres, qui ad ſenſilea partes, ac præſertim cutim delati, pruritum ibi pariant: Quæ modo dixi confirmabuntur amplius ex Icteri curatione, quæ in eo conſiſtet ut 1. Remotiores cauſæ, animi mœror, alimentorum viſcoſorum, potuſve generoſioris abuſus tollantur. 2. Mediæ cauſæ, pituita glutinoſa, ductum bilarium obducens aut obſtruens, quoties locum habet, aut venenum qualecunque bilem immutans & vitians, corrigantur ac emoveantur. 3. Cauſæ proximæ, Bilis corrupta & vitiata, nimium ſcil. ſpirituoſa, & ad rite effervеſcendum ineptior facta emendetur, & ad inteſtinum iterum deducatur. 4. Color cutis fœdus ſeparetur & naturalis reſtituatur, &c. *Idem ibidem.*

Observatio III.

Icterici ſectio à Clar. Sylvio *anno* 1664. *adminiſtrata, In quo folliculus fellis ſolito major, ac bile turgens deprehenſus, Hepar coloris ex flavo obſcure vireſcentis, &c.*

DE querelis Martini Hanskenii, ex obſervationibus meis practicis, in Noſocomio notatis, hæc præmittenda duxi VIII, *Maii* conqueritur de doloribus utriuſq; hypochondrii, qui à motu ita augentur ut fere intolerabiles ſint, quos etiam tranſverſim in ventre cinguli inſtar ſentit, Decumbens paulo melius habèt: Per duos jam annos laboravit hoc affectu, ſed initio adhuc ambulare potuit; Iam vero per ſeptem hebdomadas in Noſocomio, & per 8. domi fere ſemper decubuit, conflictatur jam per annos 4. vel 5. cum variis morbis, tandem fit Ictericus. Præſcripta illi ſunt à Medico ordinario varia, à quibus nullum levamen ſenſit. Inter cætera & oleum juniperinum & Philonium, à quibus ſemper pejus habuit, ab aſſumpto alimento moleſtias majores ſentit, 5. horis circiter poſt alimenta aſſumpta, hora 6. veſpertina

tina cœnat, & deinde per mediam fere noctem ſe hinc inde jactat, nec dormire poteſt, deinde obdormiſcit, ſed vix per ſemihoram continuam: Non aſſumit niſi juſcula. Totus fere oſſeus, Alvus morigera eſt: quotidie dejicit, excrementa albicant. Vires animales quoad motum ſunt valde debiles. Appetitus integer, etiam ſapor, digeſtio male habet. Reſpiratio quandoque difficilior, imprimis à ſumpto cibo: conqueritur de frigore præſertim in pedibus. NB. 1. *Ictero raro febris conjuncta eſt.* 2. *Non tantum ſuperficies cutis, ſed etiam ipſa caro Ictericorum flavet, quod ex cadaveribus diſſectis patet.* D. *Sylvius* judicat acidum in eo nimis acre, propter dolores graves, appetitum integrum: Pituitam item viſcidam abundare, propter diuturnitatem morbi & ſenſum doloris gravativi, quare ſequentia præſcripta. ℞. *aq. cochl. menth. aa.* ℥j *theriac. ſ.* ʒß. *laud. op. gr. ij. ſyr. cochl.* ℥. *m. 9. Maii.* non eſt ſine animi mœrore æger, propter uxorem & liberos: Heri non aſſumpſit, ſed hodie aliquot cochlearia miſturæ, unde id commodi habet quod dolor in hypochondriis non eſt tantus. Iteretur itaque miſtura 10. *Maii* die præcedente nocte melius ſolito dormivit, & ille dolor qui inſtar cinguli abdomen afficiebat, magis ad interiora tendere videtur, dejicit commode: Fæces paulo magis tinctæ ac antea fuerant. 12. *Maii* in pejus ruit ob defectum medicamentorum: Iteretur miſtura die 8. præſcripta, 15. *Maii* conqueritur de dolore magis interius quam exterius urgenti: Senſit humorem in ſiniſtro crure à genu ad pedem uſque: Forſan in hydropem incidet, quod facile fieri poteſt, & ſæpe fit. Senſit frigus & humorem per totum corpus diſtribui ab aſſumpto potu, *quia potus cum parte pituitæ ſoluta* per venas lacteas in corpus diſtribuitur. Iteretur miſtura die 8. præſcripta. NB. *Qui in hydropem incidentes multum bibunt, in iis plerumque hydrops ſe primum in abdomine manifeſtat, Qui vero ſobrii ſunt in potu, in iis plerumque in pedibus ſe primum manifeſtat.* 16. *Maii* non adfuimus Noſocomio. 17. levamen ſentit, perget uti præſcripto: 19. *Maii* proficit in melius; 20. *die* habuit paroxyſmum febrilem & quidem frigus circa 10. matutinam initium fecit. Conqueritur de debilitate genuum: Obſervat in ipſa febre quoſdam dolores, præcipue circa articulos, qui ſimul ac in ſomnum incidit, caput petunt, & tunc quaſi delirium ſentit, *Die* 21. per totum corpus dolorem moleſtum ſentit & debilis eſt, habet quod ſumat: 22. Dolor per totum corpus auctus: Surrexerat circa meridiem, & frigus tunc ſenſit, nunc aliquem calorem habet, pulſus eſt frequentior. Appetitus proſtratus, fauces ſiccæ ℞. *rad. petroſ. fœnic. apii aa.* ℥j. *coq. in aq. pura, in colat.* ℥xxv. *diſſolve ſyr. de 5. rad.* ℥ij. *ſal. prunell.* ʒj. m. 23. *Die* pulſus paulo melius habet, febricula levior: Præſcripto uti perget. 28. *die* conqueritur de ſapore ſalſo, quem in decocto deprehendit; Lingua flava eſt quaſi fiſſa; Æſtus, degiutitio & reſpiratio difficilis, Emaciatio. ℞. *aq. petroſel. fœnic. aa.* ℥j. *ſyr. de 5. rad.* ʒvi. *occul. cancr.* ʒß. *acet. Hillat.* ℥ß. m. 29. *die* paulo melius habet: Utetur præſcripta heri miſtura. 30. *die* iteretur miſtura 28. *Maii* præſcripta: 2. *Iunii* iteretur miſtura 20. *Maii* præſcripta. ℞. *Sacch. alth.* ℥ij. 6. *die* paulo melius habet, Pulſus robuſtior, dejicit ſponte, appetit varia, ſed ſimul ac quædam ex iſtis quæ tantopere expetiverat comedit, nauſeat eadem: De degiutitionis difficultate conqueritur: videntur prope gulam quædam puſtulæ albicantes inſtar aphtharum. ℞. *aq. pluv. q. ſ. adde paulum aceti & ſacch. utetur tepide pro gargariſmo:* Iteretur miſtura 28. *Maii* præſcripta. 9. *die* degiutitio adhuc difficilis: pulſus paulo robuſtior: habet quod ſumat. 10. *die* pejus habet ac heri: pulſus paulo frequentior: in robore ac magnitudine vix judicatur: Reſpiratio difficilior, Sitis urget. Per 8. jam dies amarum in ore ſentit ſaporem, imprimis vero hodie. ℞. *aq. cichor. fœnic. aa.* ℥j. *ſyr. de 5. radic.* ℥j. *ſpir. ſal. dulcis* ℈j. m. *N. Syr. V. radic.* vim habet incidendi, ſolvendi pituitam viſcidam *Spirit. Salis dulcis* ad appetitum. 11. *die* de vigiliis conqueritur. Alimenta commodius appetit & conſumit, alios in eodem ſtatu. Habet medicamenta. 12. *die* Iteretur miſtura. 10. *Iunii* præſcripta: adde laud. op. gr. ij. ob vigilias. Aſſumat veſperi dormiturus: 13. *die* commodius jam ſomnum ſumit: habet medicamenta. 13. *Iun.* appetitus reſtituitur, Somnus mediocris, vires dejiciuntur: 17. *die* eodem modo ſe habet. ℞. *Sapon. ven. nuc. moſch. magnitudine, diſſolve in lacte dulci, capiet quandoque cochleare* ꝯ. 15. *die* iteretur miſtura 10. *Iunii* præſcripta: 20. *die* appetitus indies reſtituitur magis magiſque aſſumpta alimenta minus ſolito gravant: viſus ante biennium obſcurari cœpit, & nunc in dies magis obſcuratur. *die* 22. *Iun.* conqueritur adhuc de ſumma crurum debilitate: Appetitus permanet integer poſtquam ſpir. Salis dulci eſt uſus, Somnus impeditus & vigiliæ fere continuæ, De viſu obſcurato valde conqueritur, videt tamen ſingula debito colore ℞. *aq. euphr.* ℥jß. *fœnic.* ℥j. *ſyr. cochl. fœnic. aa.* ℥ß. *spirit. ſalis dulc.* ℈j. *laud Op. gr. ij.* in cochleatim ſumat, 25 *die* calor ſemper moleſtus. Videtur aliquanto clarius videre adſtantes: putat felicius ſeſe habiturum ab aſſumpta minori miſturæ quantitate, cum à majori alvus ſemper adſtrictior fit. Appetitus omnino reſtitutus, alimenta etiam recte ſapiunt, carnes tamen non generantur. ℞. *Sem. cannabis, decoque in lacte dulci*, capiat una vice ejus decocti ʒij. 27. die melius ſe habet: heri male habuit à decocto cannabis ſem. ob nimiam ejus aſſumptam copiam, cum loco ʒij. dimidiam pintam hauſerit: habet adhuc quod ſumat, 30. *die* ſtatus mediocris; non in pejus ruit, nec multum etiam proficit: Sedens vel decumbens ægre ſurgit: Habuit aliquot abhinc annis dolores in ſiniſtra ſcapula & toto illo latere, ad inferiora

uſque qui nunc ceſſant. Iteretur miſtura 23. *Iun.* præſcripta. *Die* 1. *Iulii* in dies magis magíſque proficit, color faciei non amplius tam flavus, clarius etiam quam prius videre poteſt: habet medicamenta: *die* 2. *Iul.* in dies melius habet ab aſſumpto decocto cum ſemine cannabis. 3. *Iul.* in eodem eſt ſtatu: *die* 4. proficit: Iteretur miſtura 23. *Iun.* præſcripta. *die* 7. proficit in omnibus, excepto motu corporis; iteretur miſt. *Die* 8. in eodem ſtatu, adde miſturæ die 23. *Iun.* præſcriptæ *Ol. mac. ſtill. gutt. iii. die* 9. *Iul.* iteretur miſtur. 23. *Iun.* præſcripta, *adde ol. ol. mac. ſtill. gtt. iii die* 14. iteretur miſtura 23 *Iunii* præſcripta *adde ol. mac. ſtill. gtt. iii.* ad diſcutiendo flatus: *die* 15. in eodem ſtatu, *ut & 16. Die* 17. urina valde tincta, alias in eodem ſtatu: *die* 18. excrementa albicantia ſunt minúſque mollia, Iteretur miſtura 23. *Iun.* præſcripta, *adde ol. mac. ſtill gtt. iii. die* 20. in eodem ſtatu, habet medicamenta: *die* 22. iteretur miſtura 23. præſcripta, cum *gtt. iii. ol. macer. Die* 23. in eodem ſtatu: Ad tumorem pedum utetur decocto furfurum cum ſale, pro lavacro pedum: *die* 28. in pleriſque levamen ſentit, ſolæ vires debiles, excrementa alvi adhuc albicant: pergit uti decocto cannabis cum lacte: Iteretur miſtura 23. *Iun.* præſcr. cum *ol. mac. gtt. iii. Die* 29. habet medicamenta: *Die* 1. *Aug.* iteretur miſtura 23. Iun. cum *gtt. ol. mac.* Die 4. iteretur duplo miſt. 23. Iun. præſcripta, cum *ol. mac. gtt.* 6. utetur porro decocto ſem. cann. cum lacte: Anno 1664. die 10. Nov. frequentante iterum Noſocomium Cl. *Sylvio*, invenimus eundem quod ad omnia ſymptomata iterum in ſtatu pejore: omiſit uſum decocti ſemin. cannabis: Præterito menſe cum exiret aliquando in publicum, capitis dolorem vertiginémque expertus eſt, & deinde etiam capillorum defluvium, Sanguis etiam præterito menſis tempore copioſus è naribus effluxit, ſputúmque ſanguinolentum dejecit, quod ſine dubio fluentis ſanguinis parte in fauces decidente ita tinctum eſt: Somnus paucus, interceptus, alvi dejectio multa, Excrementa albicantia. Per tres dies levem habuit alvi fluxum cum torminibus: Parum ſitit, appetitus cibi integer, bene aſſumit, ſed gravatur ab aſſumptis, neque nutritur ſed ſenſim fit macilentior: Tumor levis in pedibus, hydropis initia, ventris tamen tumor adhuc nullus eſt: Lancinationes in articulis inferioribus, ut in flexura genuum, &c. Sitis nulla. ℞. *rad. galanga, enul. camp. aa.* ℥ß. *ſem. aniſ. fænic. aa.* ʒj. *ſummit. abſinth. abrotoni, aa. man.* ß. conciſa & craſſe contuſa indantur ſacculo, ſuſpendantúrque in pinta vini, De liquore bibet mane. Inſerviet medicamentum, ut ejus ope defectus bilis ad inteſtina non defluentis reſtituatur, ſitque loco bilis ibidem: *Die* 12. *Nov.* queritur de ſummo dolore lancinante, in dextro hypochondrio. *imprimis*, quoties corpus dextrorſum intorquet: Plus dejecit quam ante, parum quidem ſingulis vicibus, detur ſæpius: Affundetur iterum præſcriptis ſpaciebus vinum, continuabítque in uſus ejus. *Die* 13. excrementa adhuc ſubalbida: hodie mane alacrior fuit quam nunc eſt, Hypochondrii dextri dolores adhuc ſentit: Subinde quoque aquas circa ventriculum quaſi fluitantes, unde metus eſt leipothymiæ, hodie non tam frequenter dejecit: *Die* 14. habe medica: *die* 17. *Nov.* capitis doloribus continuo infeſtatur, lancinationibúſque in dextro hypochondrio, unde reſpiratio quoque impeditur: Parum quieſcit. Quotieſcunque aſſumit vinum præſcriptum, levi vertigine corripitur: Videtur medicamentum illud bilem nimis acrem reddere, abſtinebit proinde per diem ab uſu illius: *Die* 19. ante tres dies incidit in gravedinem & tuſſim: Excrementa nondum tincta: Subinde cardialgiam patitur, Capitis dolor ante gravior quam nunc: Quater dejecit: In hypochondriis adhuc malum perdurat; ſuperiori anno gravedinem ſimilem paſſus eſt. ℞. *aq. beton. petroſel. fænic. aa.* ℥j. *theriac. ſ.* ʒvj. *laud. op. gr. iy. ſyr. de* 5. *radic.* ℥j. *m. Die* 20. aſſidens foco paroxyſmum febrilem ſenſit, A miſtura præſcripta melius paulo habet *Die* 21. melius habet: perget uti medicamento, quod iteretur. *Die* 15. ſenſim magis debilitatur: Non poteſt jam tandiu extra lectum ſe ſuſtentare. Heri veſperi iterum febrilem paroxyſmum paſſus eſt, cum levi frigore per univerſum corpus, unde ſomnus magis interruptus fuit. Videtur Quartana, cum die ♃ etiam ſenſerit paroxyſmum: Copioſe hodie dejecit, retulítque excrementa jam magis tincta fuiſſe: Servabit cras illa: *Die* 25. *Nov.* ſenſim magis labefactatur: gravedine & tuſſi moleſta jam ab octo diebus laborat, quæ augetur ab humoribus à capite in pectus deſcendentibus: Dolores in hypochondriis jam remiſſiores: Non habet medicamenta: Iteretur miſtio 19. præſcripta. Excrementa ſimilia heſternis, & adhuc albicantia. *Die* 26. hac nocte quater liquida dejecit, nullo purgante ſumpto: Color excrementorum manet cœruleus; Gravedo & tuſſis perſtant: *die* 27. æger debilis eſt, pulſus ſimul; hac nocte & interdiu quinquies dejecit & liquida: *die* 28. habet aliquantulum melius, bis tantum dejecit, obiit 1. Decembris.

In ſectione hæc occurrebant, Cutis univerſa flaveſcens, Aperto abdomine membranæ, & pinguedines imprimis, flavo colore infectæ, carnes non item, quæ ſolito magis tantum pallebant & flaccidæ erant. Penis glans tamen flaveſcebat, In abdom. inſignis quantitas aquoſi humoris, quæ in magna quantitate ſpectata rubra, in parva vero flava videbatur, eodem plane modo ac ſi croco tincta fuiſſet. Quæ in fundo erat aqua rubicundior erat, & ad ſanguinis colorem magis accedebat. Intra tunicas Omenti cruoris aliquantulum inveniebatur,

batur,

batur, qui copioſior in abdominis fundo occurrebat firmiter, & in longum inſtar Polypi concretus & cum liene cohærens: Omentum variis quaſi glandulis interſperſum, quas pinguedinem corruptam Cl. *Sylvius* judicabat. Lienis membrana tenerrima erat, ut & tota ejus ſubſtantia, quæ plane ſanguinis concreti conſiſtentiam habebat, fibræ tamen ſatis firmæ. In una ejus parte membrana ad notabilem latitudinem rupta erat, ita ut vaſa ejus apparerent. Ex illa ſine dubio ſanguis profluxerat qui aquam illam in abdomine contentam adeo tinxit, quem mirum eſt non magis concretum & coagulatum fuiſſe.

Ventriculus cum inteſtinis flavens tuménſque; Color hepatis ex flavo obſcure viteſcebat: Pulmones lividi & cæteris inteſtinis flaviores. Coſtæ valde teneræ & nullo labore frangibiles & ſciſſiles. Cl. *Sylvius* eaſdem aliquando ejuſdem duritiei in aliquo qui aneuriſmate obierat, deprehendit: Folliculus fellis ſolito major ac bile turgens, colorísque albi, cum plerumque ſubviridi, videatur. Dexter ren valde exilis. Separatis ductibus biliariis, epatico nempe, cyſtico & inteſtinali factaque proxime ſubligatura, in ſuperiore epatici parte inſtituta, foramine, immiſſus ope tubuli leniter flatus ad inteſtina ſine impedimento penetravit, uti & immiſſus humor cœruleus. Immiſſus deinde ab inteſtino verſus epar flatus etiam facile in folliculum fellis penetravit, nullo tamen modo potuit inde iterum exprimi: quod Cl. *Sylvius* jam antea notaverat: Diſſecto per longitudinem Inteſtinali ductu, apparuit in illo materia viſcida. Ductus cyſticus magis hians, ſive inflexus verſus epaticum quam verſus inteſtinalem. Bilis in folliculo contenta juſto viſcidior, colorísque diluti, ita ut immiſſum linteum non magis tingat quam urina ictericorum. Immiſſus in ductum Hepaticum flavus, obſervatus penetrare in ipſum etiam folliculum, ubi is epati annexus: Inteſtinum tenue non ita intertius obductum pituita viſcida erat, uti ſolet alias: Pericardium cum ſua pinguedine flavebat impenſe. Liquor contentus paucus, flavus, ſubſalſus & parumper amaricans. Cranii exterior ſuperficies flavens: Oſſis frontis interior ſuperficies colore flavo infecta, cæterorum non item. Dura meninx flaveſcens, ut & liquor ſub ea conſpicuus cujus ſapor non erat notabilis. Tenuis meninx minus flava: Cerebri ſubſtantia ſatis alba: In ventriculis liquor ſatis copioſus, limpidus, ſubſalſus: Plexus choroides valde glanduloſus: ſubſtantia infundibuli extrema in quam deſinit, ſubrubra, quodammodo carni ſimile, quod ſæpius obſervatur. *Matthias Paiſenius in Miſcell. cur. ann. 4. & 5. obſerv. 194.*

Observatio IV.

Icterus à Iecore indurato, lapillis referto.

MEminiego nonnullorum, qui ab Ictero in Aſciten delapſi erant, Iecinora vidiſſe adeo dura, & lapillis adeo plena, ut novacula præſcindi non potuerint. *Dodonæus ad cap. 3. Benivenii de abditis.*

A Simili cauſa productum fuiſſe Icterum judicavit *Plater* in Nobili quodam Icterico & cachectico, qui dolorem in regione Hepatis in compreſſione ſentiens, urináſque effundens copioſis arenulis adeo rubicundis & cruentis refertas, ut ex contactu linteа tingerent, ab iis malis ejuſmodi excretione liberatus eſt.

Observatio V.

Icterus ab Hepate vitiato & ſubviridi.

REligioſus toto corpore ſubviridis referebat colorem qui Gallis *feuille morte.*
In cadavere defuncti nulla obſtructio aliáve reperta fuit ejus cauſa, præter parenchyma Jecinoris concolor. *Ioh. Rhodius Centur. 3. obſerv. 21.*

HUjus forſan commetis urina viridis de qua *Actuarius* cap. 8. quam pravæ cujuſdam corruptæque bilis exuſtionem ſignificare tradit idem meth. med. cap. 13. Aeruginem *Theophilus de urinis* cap. 6. viſcerum tumorem doloremque cum aliquo periculo, aut certe corpus integrum non eſſe.

Observatio VI.

Icterus ab Hepatis vitio quod ὑπόχλωρον erat.

COmitis Chaulnei filius Ictericus factus eſt & mortis appetens: is annos natus 14. olim venuſtulus, lepidulus & bonæ indolis, facilis, poſtea vero illepidulus, moroſus & ſubtriſtis, cervicoſus. Ictericus factus derepente: febricula, *alvi profluvium albicans*, fœtens & corruptum, ita perſeveravit per dies 15. medicamenta obſtinato abhorruit: Cùm nil tale

cogi-

cogitaretur, ſtridebat dentibus, ad interrogata non reſpondebat, mane vox querula & horribilis: tota die ἄφωνος, convellebatur nocte, velut exſtaticus erat: vox inarticulata & ejulatus magnus, convulſiones, mors; Exſpirando è naribus excrevit neſcio quid ſubnigrum & ſubviride: Dubitabamus an id à cerebro eſſet, an recurſus liquoris medicamenti quod datum erat ad os, & ab ore ad nares.

In cerebro nihil commemorabile deprehenſum eſt quod mortis cauſa fuiſſet. Pulmo vitium inſigne contraxerat: vitioſius erat *Epar, & velut ὑπόχλωρον: anno ſuperiore ante mortem exanthematis fœdiſſimis laboraverat*, & ab eo tempore non belle habuerat. *Galenus* ſimile quid annotavit in hiſtoria de eo qui repente phreniticus factus paulo poſt interiit: Non interiit, *inquit*, vi phrenitidis, ſed ob dominatum humorum virulentorum qui ſua malignitate vires veneni adæquant. *Ballonius Epid. & Ephem. lib. 2. p. 244.*

IN *Cerebro nihil commemorabile deprehenſum*] Dentium ſtridor, vox querula & horribilis, aphonia convulſiones, &c. læſi cerebri argumenta erant, Notandum vero (cum ea omnia ſymptomata ſpaſmodica ſint) ex *Willis*, in convulſione locum affectum, ſeu materiæ irritativæ ſedem, non ſolum eſſe ſyſtematis nervoſi initium, ſed aliquando ejus extremitates, aliquando medios nervorum proceſſus, ac præcipue eorum plexus: Videantur quæ ea ejus pathologia cerebri adducta ſunt *tit. de Convulſione lib.* 1.

Alvi profluvium albicans] Cur aliquando excrementa in Ictero albicent, aliquando croceo colore tingantur, explicat *Riolanus* Encheirid. Anatom. lib. 2. cap. 25. Cum video, *inquit*, in Ictero flaviſſimo totam cutim ſuffuſam bile, urinas tingere flavo colore lintea, dejectiones albicantes: in alio vero Ictero urinas flavas & dejectiones conſimiles, Id confirmat duplicem eſſe bilem, & diverſos meatus ad ejus expurgationem: In Ictero flaviſſimo, cum dejectionibus albicantibus, meatus bilarius Hepaticus eſt obſtructus in cavis Hepatis: Quando in alio Ictero dejectiones ſunt flavæ, vel quantitatem bilis denotant, ruentis per inteſtina & urinas, atque non eſt tanta obſtructio, nec adeo pervicax ut in Ictero flaviſſimo, ideóque ſpes curationis brevior expectanda.

Hepar velut ὑπόχλωρον] Bilis omnino majorem in Hepate proventum eſſe quàm hactenus credebant, feliciſſimo invento *Fr. Gliſſonii* innotuit: quotquot enim rami venæ portæ per epar diſperguntur, tot ramuſculos ductuum biliferorum ipſi accumbere libro de Hepate docuit, ipſique ſenſu id probant. Si itaque liberior bilis excretio per ductum & poros cholidochos impediatur, regurgitat illa in cavam, ſanguini permiſcetur, ac ſero diluta minutiſſimos quoſque meatus tranſit, ut Icterus comprobat, in quo urina crocea evadit, ſudores non raro flavedine lintea tingentes emergunt, ac albuginea oculorum tunica, alias denſiſſima flaveſcit, ac proinde nullum dubium eſt Interiora cerebri & cerebelli permeare, unde Ictericis ſpontanea laſſitudo, capitis dolor & vertigo quandoque obvenit. *Wepferus Exercit. de Apoplexia p. 274.*

Exanthematis fœdiſſimis laboraverat] Cum excretio illa non eſt ἀξιόλογος reſtibilia virulentus humor in varios & pernicioſos affectus fœcundus eſt, Pulmonibus præſertim bellum indicit. Anno 1673. menſibus Februario, Martio & Aprili, vagati ſunt morbilli, ſine ſævis ſymptomatis & impune, ut videbatur, erumpentes; multi tamen, qui rectè videbantur defuncti, graviſſime laborarunt, peripneumonia præſertim & catarrhi ain pulmones affecti ſunt: hos inter filiola mea menſes xv. nata 12. poſt morbillorum diſſipationem die repente interiit, nulla morbi manifeſti præſente nota; ab interitu livebat dorſum, ob conceptam ea parte pulmonum phlegmonem hincque gangrænam: Quibus vel debilis fuit natura, vel materia non obſequens aut prona in peripheriam, ii lethaliter in pulmonea decubuit.

Observatio VII.

Icterici inteſtina tumefacta apparuerunt & coloris citrini: Pericardium humore deſtitutum, Sanguis in cordis ventriculis concretus, & ipſius cordis ſubſtantia pravi coloris, &c.

CUm N. N. Tonſor ſanus degeret, cum amico affluentius pranſus eſſet, A comeſtione nonnullis elapſis diebus ſenſim in Icteritiam incidit, ac procedente tempore totum illius corpus virore defœdatum eſt, hinc nulla cura adhibita in fatuitatem & dementiam lapſus, ac tandem vitam cum morte commutavit.

Cadavere aperto, Inteſtina tumefacta apparuerunt & coloris citrini, pericardium omni humore deſtitutum. Sanguis in cordis ventriculis congelatus, & ipſius cordis ſubſtantia pravi coloris, caput tumefactum: labia admodum groſſa, Pulmones coloris citrini & ſecundum alas nigricantes, ac mediaſtino & pleuræ adhærentes. Lien mollis ac diffluens, & alia nonnulla ſigna atteſtantia veneni propinationem. *Zacchias Quæſt. Medico Legalium lib. 9. conſ. 15.*

QUæſitum an ex propinato veneno, vel ex ingenito & intrinſeco aliquo morbo occubuiſſet? Ex quibus venenum videtur, cum nulla ſigna ex antecedentibus, comitantibus aut ſubſequentibus hic deeſſe videantur? Et primo urgentiſſima videtur præſumptio quæ ex antecedentibus deſumitur, ac præſertim ex ſtatu defuncti præcedente, cum immediate ante præſumptam veneni acceptionem optima ſanitate frueretur, viribúſque conſtaret: Vide *Galenum* locum 6. de loc. aff. cap. 5. Comitantia ſymptomata id ſuadent, quæ primo fuerunt pernicioſiſſima, terribilia & exitialia, naturam illico proſtrantia ac ſuperantia, quæ non veriſimile eſt accidere potuiſſe ex Icteritia ab interna cauſa procedente, in qua præter immutatum colorem, non ſolent adeſſe talia. 2. Si modum eventus ſymptomatum ſpectemus, ea non ſenſim & ordine quodam, ut in morbis ab interno veneno provenientibus evenire ſolet, apparuerunt, ſed cum impetu & confertim, abſque ordine, quod in exhibito veneno evenire

ſolet

ſolet, ut docet *Cardanus* lib. 2. de venenis cap. 2. Denique ſeries ſymptomatum id docet: quia in veneno ingenito hæc ſymptomata nunquam ſunt ſine febre, Contra in veneno exhibito, ut in caſu noſtro, in quo febris adeſſe non ſolet. His adde ſigna ex cadavere deſumpta, quæ vix occurrunt in corpore naturali morbo extincto, quæ propinato veneno ſunt familiaria. In contrariam partem afferri poteſt, quod ſi exhibitum eſſet venenum, illud fuit aut Corrodens, aut Putreſaciens, aut Inflammans, aut Congelans, aut Tabefaciens, ad quas ſpecies omnis venena reduci poſſunt. Non fuit Corrodens, nam neque ante, neque poſt, neque in ipſa aſſumptione quippiam apparuit quod pro ſigno talis veneni deſumi poſſit. Non Putrefaciens, quia tali maximè patitur primo ſtomachus & jecur, quæ illæſa apparuerunt. Non Inflammans, quia non modo nullus calor adfuit, ſed & à febre fuit immunis æger: Congelantis nulla fuere ſigna, ut nec Tabefacientis. 2. Omnia Venena aut Præſentanea ſunt, quæ ſubito, cum violentia aut paucorum dierum ſpatio operantur: aut Temporanea, quæ lentè, ſenſim & longo poſt tempore. Præſentaneum non fuit exhibitum, per plures enim dies, nempe per dies xxi, nullum evidens ſymptoma, præter mutationem coloris paſſus eſt: deinceps ſymptomata ſenſim apparuerunt: Temporaneum non fuit 1. quia mors nimis propere videretur ſequuta: at tale ad longum tempus opus ſuum retardat, & lentum eſt in operando: 2. quia ejuſmodi omnia ex Tabefacientium numero ſunt. 3. Cum poſita cauſa præſente & patiente prædiſpoſito, neceſſario ſequatur naturalis effectus, ſi ſupponatur exhibitum venenum, cauſa in agendo maxime efficax, ſupponatur etiam patiens, quod careat impedimento ad reſiſtendum, debuit neceſſario ſequi veneni effectus, nempe aut naturæ ſuccumbentia, aut illius pugna cum veneno, quorum neutrum fuit ſequutum, nam patiens ab aſſumptione præſumpti veneni per plures dies incolumis fuit: ab interna ergo cauſa morbus ortus eſt. 4. nulla adfuere ſigna adeſſe ſolita in potionatis, notant enim D.D. omnes venena omnia eſſe mali odoris, aut ſaporis: in aſſumptione nauſeam, vomitum, gulæ ardorem, ſtomachi morſum excitantia, at de talibus à paſtu ſumpto numquam æger conqueſtus. 5. Accidentia veneno præbito ſupervenientia, cum impetu & vehementia ut plurimum irruunt, non tolerante natura vim improviſam veneni, ſed repellere conante ac ſuperare. Contra verò ſi ab ingenito veneno eveniat, nam ut plurimum ſenſim paulatimque, & ordine quodam ſervato ſucceduntur, juxta aphor. 30. 2. Circa principia omnia debiliora; quia natura interno veneno ob moram in corpore veluti aſſueſcit, hoc autem maxime oſtendit venenum fuiſſe ingenitum: quod in hoc caſu verificatur, nam Patiens ſenſim paulatimque flaveſcere cœpit, nullo alio notabili apparente ſymptomate; in progreſſu, nullaque cura adhibita, alia ſymptomata ſequuta, quæ tandem exacerbata mortem intulerunt: Cum tamen ſi icteritia ab externo veneno veniſſet, contra evenire debuiſſet, ut primo alia ſymptomata notatu digna, ut vomitus indeſinens, anxietates, dolores inſignes, ſyncope, &c. dehinc Icteritia, & ratio eſt, quia ad effuſionem bilis allevatur natura, humore noxio liberata: ideo poteſt repente, nec prægreſſis aliis ſymptomatis ingruere: at in propinato veneno nequaquam, quia primo & ante epar neceſſe eſt laedi ſtomachum & cor, hinc præcedere debent accidentia & cordis. Cùm ergo conſtet à propinato veneno non fuiſſe extinctum, à quo morbo interierit inde gaudum. Illum exprimit Hippocr. 3. de morb. num. 12. *Hujuſcemodi morbus Regius acutus eſt, & citò necat: color totius mali eorum refert, ex viridi palleſcens, & quales lacerti virides, ſimileque fere corpus eſt. In urina quod ſubſidet velut ervum fulvum eſt, & febris & horror levis detinet, quandoque etiam veſtes ferre non ſuſtinet, ſed ab iis mordicatur & pungitur, Jejuno mane viſcera plerumque lacerantur, & ſi quis eum excitet aut alloquatur, non patitur: hic fere intra dies 14. moritur, quos ſi effugerit, convaleſcit.* Eadem fere habet l. de int. affect. num. 38. ubi aliam ſpeciem hujus lethalis morbi, ſed longioris deſcribit; quorum morborum ſigna ſi cum morbo quo extinctus eſt N. N. comparentur ſimilitudo deprehendetur: Hæc ergo cauſa fuit ſymptomatum. Ex effuſione bilis ad totum corpus, partes omnes externæ fœdum colorem contraxere, qui varius eſſe poteſt pro natura bilis inficientis, cujus variæ ſunt ſpecies. Ex effuſione vero bilis ad exteriora, cerebrum humeſcere ac refrigerari dictum, unde debile in omnibus operationibus redditur, præſertim retentrix: *Mala eſt ex morbo Regio fatuitas*, ait *Hippocr.* 1. Prorr. n. 4. & in Coacis. Debili reddita retentrice, pituita ad inferiores partes, per venas, nervos & arterias lapſa, varios tumores in variis partibus excitavit, ut aliis in his qui jam morbi proximi ſunt evenire ſolet: Cætera quæ de puncturis & anxietudine in univerſo corpore habentur, & alia recenſita, ab ipſa bilis effuſione facta fuiſſe notiſſimum eſt, &c.

Observatio VIII.

Icterus à lapidibus in veſica fellea & calculis.

§. 1. Doctor Rumoldus Van der Borcht. Leopoldi Roman. Imperatoris Prothomedicus, ætatis ann. 64. Poſtquam annis quamplurimis atrociſſimo iſchiadico dolore cruciatus, aſthmate ac orthopnœa, ut nonniſi recta cervice ſpirare poſſet, defatigatus, auriginoſo corripitur morbo: quorum morborum diverſorúmque ſymptomatum vehementia natura devicta, tandem fatis ceſſit.

Cadavere exenterato, præter bina in pulmonibus tubercula, 72. lapilli coloris flavo ſubnigri, fabarum minorum ac piſorum magnitudinem adæquantes in veſica fellea ac poris cholidochis reperti fuerunt. *Obſ. Nicol. Gul. Beckers Medici Vienenſis in Miſcell. curioſ. anni* 1670.

§. 2. Calculus in cyſti fellis plerumque concreſcit niger, ſed tamen levis, & qui aquæ immerſus innatat, neque, ut qui è renibus aut veſicis evellitur, ſubſidet in imo: Origo illi eſt à flava bile, quæ proprio receptaculo diutius coërcita, nec tempeſtive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdureſcit: Id autem imprimis accidit cum uterque cyſtis ductus obſtruitur. Hujus quidem neque manifeſtæ ſunt notæ, neque gravia ſymptomata, quibus certo ac facile detegi poſſit: At ſuſpectus iis eſſe debet quibus

gravis

gravis & diuturnus fuit Icterus. Decrepitus quidam ſenex, in iram mirè propenſus, poſt deceſſum ſine felle ac ſine cyſti inventus eſt in cujus ſede ingens calculus concreverat. Quinetiam poſt diuturnum Icterum, oborto alvi profluvio, hujus naturæ innumeros calculos, inſtar piſi aut hordei, in pleriſque exturbari deprehendimus. *Fernelius pathol. lib. 6. cap. 5.*

§. 3. Alias ſecui famulam ſenio & morbis confectam. Inveni in fellea veſica duos inſignes lapides cœruleos quorum alter quaſi ovi columbini magnitudinem æquabat: laborarat diu regio morbo, ac ultimo febri correpta occubuit. *Coiter libello obſerv. Anatom. & Chirurg.*

§. 4. Marcellum diſſecui, qui multis annis Regio morbo laboraverat, ac ſubita morte interierat. Ejus Veſica innumeris lapillis plena reperta eſt, &c. *Vide hiſtor. lib. 2. Sect. 11. de morte ſubita?* §. 36.

§. 5. Bononiæ profeſſor quidam nomine Beatus, habuit matrem ſexagenariam, quæ cum diutiſſime Regio morbo laboraſſet, & continuo ciborum vomitu, tandem mortua eſt. In ejus veſica fellea multi reperti ſunt calculi, &c. *Vide hiſtoriam tit. de vomitu.*

§. 6. Brigida N. Uxor, nulla remediorum adjuta ope, Icteritia interiit. Huic diſſectæ in veſica fellis inventi ſunt lapides cœrulei, ſplendidi, plurimi, anguloſi, quorum ſuperficies ita inter ſe cohærebant & conglobabantur, ut unicus primum lapis viſentibus judicatus fuerit: veſicam fellis ii adeo oppletam ac extenſam detinebant, ut bilis nec recipi in ea nec permeare poſſet.

Similes, xviij. numero, nucis Ponticæ magnitudine in *Conſtantia Acciarolia & Elizabetha Capponia* reperti, neutram tamen arquatus morbus infecerat. *Ex obſervat. Nerei Neretii Med. Florentini.*

NEutram tamen arquatus morbus infecerat,] *Sculsetus* Armamentarii Chirurg. Obſervat. 48. ait ſe aperuiſſe cadaver cujuſdam Galli, qui atrociſſimis inteſtini coli doloribus conſumptus obiit, cui Colon cancro occulto affectum erat, ab obſtructione pori bilarii, qua duodeno inſeritur, à lapillo piſum magnum æquante, ut hinc ne tantillum bilis expurgari potuerit, ſed ad colon depoſita fuerit, Item in cadavere Venetæ, quam Cancer uteri exulceratus è medio ſuſtulit, reperiſſe ſe veſiculam felleam calculo inſtar cryſtalli pellucido repletam & diſtentam, ut nihil quicquam bilis recipere apta fuerit. Ex quibus hiſtoriis infert quod ad obſtructum porum bilarium & cyſticum, non ſemper ſequatur Icteritia, ſed bilis quandoque expellatur vel ad inteſtina, vel uterum, vel aliam partem nobilem.

Sic anno 1672. menſe Januario, Aurifabri (nomine Rival) uxor Peripneumonia extincta eſt, in cujus veſica fellea reperti 44. lapilli, quorum maximus fabam æquabat, reliqui piſi & lentis erant magnitudine: Vultus tamen Ictero nequaquam fœdatus fuit, tranſmiſſa nempe bile non ad habitum ſed ad Pulmones.

§. 7. D. Luques Chirurgus mihi retulit ſe lapidem amygdalæ magnitudinis, è cyſtide fellea Ictero laborantis detraxiſſe: bilis autem loco ſuo, à lapide occupato, per totum corpus regurgitarat. *P. Borellus obſerv. iv. centur. 1.*

§ 8. Anno 1612. Coloniæ à D. D. Jo. Fabritio & H. Strapedio, lapides duo ingentis magnitudinis mihi exhibiti fuere, qui ex veſica fellis Comitis cujuſdam ſeptuagenarii extracti ſunt: unus oblongus, alter fere rotundus eſt, pro magnitudine tamen non adeo uſque ponderoſi ſunt: major enim (qui ex una tantum parte excavatus eſt, ut tertiam fere partem minoris excipere poſſit, cúmque à continua fricatione unius contra alterum ita excavatum fuiſſe certum eſt) drachmas xiv. minor verò drachmas quatuor & ſemis ſolummodo pendet, quandoquidem ſpongioſi ſunt & per laminas concreti: ſed ab initio multo ponderoſiores, neque adeo duros fuiſſe aſſerebat D. *Fabritius*. In majori rimæ hinc & inde (ut ſolent eſſe in limo cum à Sole exſiccatur) conſpiciuntur. Color aliquibus in locis croceus, aliis vero in locis ad nigredinem vergit.

Prædictum Comitem, per totam vitam robuſtum, neque morbis uſque adeo obnoxium (niſi quod aliquando Icteritia laboraverat) tandémque circa annum lxx. febre continua maligna obiiſſe referebat idem *Fabritius*. A multis annis quoties in lecto ſeſe convolveret ex una parte in aliam, pondus magnum, moleſtum, & ex una in alteram partem delabens è regione Hepatis percipere poterat. *Fabritius Hildanus cent. iv. obſervat. xliv.*

§. 9. Pater *Sanctorius Franciſcanus* ſæpius rebelli, immani, importuna & frequenter renaſcente Icteritia corripiebatur: mortuo ſecto, lapides flavi, magni, in cyſti fellea reperti fuere. *Dom. Panarolus Pentec. 5 obſerv. xxii.*

§. 10. Matrona prius ὤχρος, jam ἄχρους, quin & κακόχροα χλωρότητα in toto habitu præferre cœpit, qui color bilem prædominantem, & inde productum Icterum prodidit, cujus humoris quæ fuerit δριμύτης hinc colligi poteſt, quod præter κνησμώδεα κόνιν, poſt punctiunculas moleſtas cutim paſſim in tubercula piſi magnitudinis elevaret, velut ab apiculæ ſpiculo infixo compunctis contingit, quæ ἐμφυσήματα evaneſcentia ſubinde ſedem mutabant, & cum inquiete maxima ægræ huc illuc vagabantur.

Variis

Variis præſcriptis præſidiis nihil proficientibus, morbo tam diro ſuccumbere coacta eſt: In aperto cadavere, viſcera parum à ſtatu naturali recedentia reperta ſunt, excepto Hepate, quod decolor & durius fuit: Sed in veſiculæ fellea tres lapides caſtaneam æquantes, triquetra figura & nigri, gagatem referentes, cum pluribus aliis minoribus, & arenulis ambos ductus cholidochos diſtendentibus, de tãtorum affectuum cauſa antecedenti nobis omnem dubitationem exemerunt. *Alex. Deodati valetudinarii pagina* 248.

§. 11. Illuſtris Baro doloribus arthriticis diu multúmque affectus in Icteritiam incidit: adhibita varia ſine ſucceſſu: ſupervenit tandem & hydrops Aſcites aliáque ſymptomata, quibus cum ultra ſemeſtre colluctatus, leniter exſpiravit.

In defuncti cadavere inveni 1. Calculum in veſica fellis ejus magnitudinis ut totam fere cyſtin repleret: unde liquido conſtat obſtructionem illam à calculo veram Icteritiæ cauſam fuiſſe, nulliſque remediis expugnari potuiſſe. 2. Hepar maxima quidem ex parte ſalvum, ſed croceo colore tinctum conſpiciebatur. 3. Cor, Pulmones, Lien, ventriculus, meſenterium & omentum naturaliter fuere conſtituta, 4. Inteſtina maculis nigris & liveſcentibus hinc inde diſtincta. 5. Renes flaccidi &, quod notabile, adeo parvi ut magnitudinem nucis juglandis vis æquarent. *Balthazar Timæus lib. 3. obſerv.* 28.

§. 12. Secui cadaver hominis qui diuturno morbo laboraverat & hydropicus poſtremo effectus erat. In eo reperi Hepar grande, colore nigricante & fere tali qualem in ſplene alias conſpeximus, folliculus fellis pleniſſimus erat bile: *Hepatis venæ* in parte ejus cava, priuſquam in communem illum caudicem Portæ deſinant, omnes *obſtructæ erant lapillis* eas diſtendentibus, foris nigris intus flaventibus, Porro & ille meatus qui ex folliculo fellis in inteſtinum deſinebat, lapide ejuſmodi obſtructus erat. Hunc cum exemiſſemus, nihilominus tamen bilis effluxit, coaluerat enim foramen illud deſuetudine bilem ad inteſtina mittendi.

Hanc iſtius meatus obſtructionem ego cauſam fuiſſe video Icteritiæ, qua hic homo ante hydropem longo tempore conflictatus fuerat, regurgitante ad totum ambitum venarum bile, quæ purgari per inteſtinum debuiſſet: nam meatus ille qui ex folliculo fellis in Hepar eſt, liberrimus erat. *Iacobus Camenicenus Epiſt. ad Matthiolum.*

H*Epatis venæ obſtructa lapillis.*] De lapillis iis in venis repertis, quæ ex jacinoris cavitate interiore, in venæ Portæ caudicem deſinunt, nulla mihi ſeſe offert ratio quæ non conſentiat id fieri in jecore poſſe facile, quemadmodum in renibus, veſica & articulis: nam tametſi id non dixerit Galenus, hoc tamen nihil obſtat quo minus etiam in Jecore, ut in renibus, oriri calculi poſſint, quique cum in Jecore eadem ſit materia craſſa glutinoſave, calculis gignendis idonea, nec ibi calor deficiat, cujus vi lapideſcat, nihil prohibet quin calculi ibi etiam fieri poſſint: Dicebat enim *Gal.* lib. de renum affect. dignotione, Lapidem in homine à calore generari, eóque vel vehementi vel tepido, Si craſſa materia eſt (ut ille inquit) ſufficere poteſt tepida & moderata caliditas, & quæ naturalis eſt ad firmandam & indurandam terræ modo hanc materiam, eſt enim craſſities ad generandum lapidem ſingulariter accommodata. Sin tenuior eſt vehementiori, tunc plane indigebit caliditate naturali, ſive p. n. qua dureſcat in terram, Si quidem calor tenues materiæ partes diſſolvit, atque ita ubi valuerit lapidem conformat, *Hæc ille*: Quibus palam eſt non eſſe p. n. ſi in jecore lapilli gignantur, cum ibi non deſit materialis cauſa, nec efficiens, nec inſtrumentalis, quibus ii in eo generari poſſint, cum eo generari poſſint, cum eo obſtructo quandoque craſſa, quandoque glutinoſa, quandoque ambo ſimul ibi hæreant excrementa, calor non deficiat, nec vaſorum cavitas in qua calculi gignantur: nam ſi craſſus glutinoſuſve ſuccus, qui in renibus lapideſcit, ex jecinore per venam cavam fertur in renes, nihil ſane prohibet quominus in eo lapideſcere poſſit ubi hæſerit diutius. His itaque rationibus fretus crediderim ego lapides in jecore, ut in renibus frequentiſſime gigni: ſed quoniam propter viſceris inſenſibilitatem non excitant dolores, nec expelluntur extra corpus, nec videri poſſunt, nec tangi, ut qui in renibus & veſica fiunt, ſed in occulto delitescunt, in Medicorum conſiderationem non veniunt. Quo fit ut his ignoratis quandoque mirentur Medici, cur in iis morbis qui ex Jecoris infarctus veniunt, nihil penitus curare valeant ullo medicamentorum genere. Lapidem amygdalæ nucis quantitate in Aureliæ Petruccię jecinore, Pandulphi Tyranni conjugi repertum eſſe ſcio, in quem interitus illius cauſam rejiciebant Medici.

Hydropicus poſtremo effectus erat] Hoc morbo cum hydropicus ille tuus diutius admodum laboraſſet, nec medicamentis expugnari potuiſſet morbus, nil mirum ſi lapillus in ejus felle fuerit inventus, qui ductum illum occluderet quo bilis in inteſtina deferri ſolet, quinetiam ſi poſt hæc coaluerit ductus ubi ducendi munus ceſſavit. *Matthiolus Epiſtola Reſponſ.*

§. 13. Nobilis Conradus à Reinberg, pituitoſus & cacochymicus, obſtructionibus viſcerum, *Vlcere maligno* ad genu ſiniſtrum, interdum etiam Icteritia annis aliquot laboravit, ac tandem obiit ex febre.

In veſica fellis invenimus lapidem duriſſimum, ad nucis juglandis magnitudinem, anterius atrum, poſterius croceum. *Fabritius Hildanus cent.* 1. *obſerv.* 60.

V*Lcere maligno ad genu*] *Scultetus* Armam. obſ. 48. ait ſe obſervaſſe obſtructionem Lienis in quadam muliere incurabilem, quæ dum viveret per aliquot annos paſſa eſt ulcus in pede dolorificum, quod quotieſcunque ſanabatur, toties febrem quartanam induxit: donec humor, cujus collectio prohiberi non potuit, per inuſtum femori fonticulum quotidie evacuaretur, atque hac ratione febris quar-

Observatio XIII.

Icterus ortus ob obturatum meatum Veſicæ à carnea excreſcentia.

IN meatus veſicæ fellis oritur carnea excreſcentia, quæ illum obturando inſanabilis Icteritiæ eſt cauſa. *Nicolus ſect. 5. cap. 2. artic. 3.*

IN *meatu veſicæ*] Porus choledochus non ſolum è veſicula bilem hoſpitio excipit, ſed è meatu hepatico peculiari, qui in principio circa inſertionem in porum communem ſæpe digiti minoris magnitudinem æquat, valvula oblongiore donatus ne bilis regurgitata queat: Exinde inter venes portæ, per omnes hepatis partes abit in ramos & ſurculos minimos, junctos anaſtomoſibus cum omnibus venarum portæ ſurculis, ut bilem alimentalem undiquaque exſugere, & in veram bilem mutare queat. Ex hiſce diverſis ductibus felleis potaſt dari ratio, quare interdum in Ictero alvi dejectiones ſiat albicantes, interdum cum urina ſimul flaveſcentes: Nimirum interdum Porus choledochus ad inteſtina tendens aſt obſtructus, & tum albeſcunt excrementa: Interdum aperto iſto meatus felleus hepaticus aſt claus us, & excrementa ſimul flavent. *Moebius Fundament. Phyſiolog. cap. xvj.*

Observatio XIV.

Icterus à Pori choledochi vitioſa figura.

IN Firmino Chaudone, Icteritia extincto, reperimus Porum choledochum immani magnitudine ad Hepar, ad inteſtinum vero meatu capillari: hinc excrementum præcluſo tranſitu jecur repetebat, ac inde per cavam in univerſum ſe corpus effundebat, quæ res flavitiei *frigoſitatiſque* cauſam dabat, etſi corpore omnibus aliis eſſet procerior. *Barthol. Cabrollius obſerv. x.*

Observatio XV.

Icterus ab obſtructione Bilis meatuum per hepatis ſubſtantiam ſparſorum.

SEgregatio bilis in venis meſaraicis, eum in hepate fiat, illicque è venæ portæ ramis in pori cholidochi ramos transferatur, indéque illi adnatam veſiculam, ab obſtructione horum bilis meatuum, per hepatis ſubſtantiam diſperſorum ſi non fiat, cum ſero & ſanguine in venam cavam tranſlata, & per corpus diſtributa, illud tingit & diſcolorat: Quæ obſtructio à chylo fieri poteſt, ſanguine, ſero vel pituita, ſi hæc, dum bilis fit in poros hoſce diſtributio, ſimul illis ſe ingerant, illicque retenta craſſeſcant, vel in arenulas tophóſque convertantur, Cujuſmodi quoque materia ſectione in iis invenitur. *Platerus Practicæ lib. 3. cap. 2.*

Observatio XVI.

Icterus ab oſſea conſtitutione Veſicæ felleæ ejuſque meatus, cum parte meſenterii.

PUella quædam ſatis boni habitus, Ictero fœdata diuturno, tandem poſt initum aperientium aliorúmque præſidiorum uſum, vitam ipſam defecit.

In cadavere, præter veſicam felleam, ejuſque meatum in duodenum inteſtinum, bona meſenterii pars fuit plane oſſea: Itaque recedente in ventriculum bile, aſſumpto cibo dolor vehemens materiæ commotione cruciabat. *Joh. Rhodius cent. 2. obſervat. 96. & cent. ij. obſervat. 3.*

R*Ecedente ad ventriculum bile*] In Ictericis dolores colicos aliquando contingere, quos ventriculi quidam eſſe cenſent, notat *Silvaticus Cent. 3. conſult. 4.* Si ſcil. dolor eſt in parte dextra, quæ ſola aſt doloris colici ſedes ex *Mercato*, & cum ſit extenſio hypochondrii dextri, quæ ſi in ſiniſtro ſe proferat, ventriculi, eſt cenſenda, quod ejus fundus ad ſiniſtra vargat: Licet vero interdum ſuccedat flatuum ſupra infráque eruptio, ac ſuperveniat vomitus materiæ biliosæ & pituitoſæ, quæ doloris ventriculi indicia aſſe poſſunt, facilius tamen conſequuntur dolorem coli in illa parte affecti, ubi deſinunt inteſtina tenuia & incipiunt craſſa, colon imprimis, cujus ortus eſt in epigaſtrio dextro, unde ſub fundum ventriculi ad ſiniſtram partem diffunditur.

Observatio XVII.

Icterus à Pororum choledochorum ſiccitate.

COmpreſſio pororum à vicinarum partium tumoribus, *coli à flatibus diſtenſione*, bilis evacuationem in inteſtina impedit: Inde ſæpe *colicis doloribus* infeſtantibus icteri de

improviſo ingruunt, iis feriantibus recedunt. Pororum horum ſiccitas, qua inſtar chordæ corrugantur ſolidæ, impedire tranſitum bilis poteſt. Meminit talis exempli Argenterius lib. 4. aphor. 62. *Rolfinkius Epitomes cur. lib. 3. cap.* 8.

C*Oli à flatibus diſtenſione*] Et tamen ex *Hippocr.* ſententia 5. aphor. 65. *Icterici non ſunt admodum flatulenti*, Interprete enim *Galeno*, flatus ex pituitoſa materia generantur, Ex ἀναθυμιάσει à frigido & pituitoſo humore, auriginoſi, qui bilioſi, ſunt contrarii. Dic Auriginem fieri vel ex copia bilis in Jecore genitæ, ab ipſius fervore: vel ex anguſtia pori fellei, ipſam tranſmittentis ad inteſtina. Si icterici ſiunt à copia bilis, non poſſunt eſſe flatulenti ex pituitæ copia in flatus faceſſente, At ſi Icterus oriatur ex ſola meatus fellei anguſtia, Icterici poſſunt eſſe etiam flatulenti.

Coli] A Duodeni inteſtini extenſione flatulenta, occluſo orificio pori fellei, hincque bilis facta regurgitatione in jecur, & effuſione in totum corpus (tunc præſertim evaneſcente cum pharmacorum ope evacuatur materia in inteſtinis contenta) Icterum oboriri ſæpius, idque in colicis doloribus obſervavit *Silvaticus* cent. 3. conſult. 4.

Colicis doloribus infeſtantibus, *&c.*] Colico dolore cruciabatur D. N. cui mitigando ſudoriferum ſumpſit, quò bile ad exteriora provocato Icterum ſibi advocavit inſcius, Sedato ita inteſtinorum dolore, per bilioſorum humorum ad externa metaſtaſin fœdum cutis colorem blandis cholagogis facile delevi & extorſi, Subinde & ſponte, naturæ critico motu bilis, colici doloris cauſa, ad externam cutem protruditur abſceſſu univerſali, cujus non pauca exempla memini, De viis legendus *Caſtrenſis* liber, Quæ ex quibus, Adfui juvenculæ, cui inſtantibus menſibus, ſed non prodeuntibus, Icterus toto corpore erupit *Bartholinus cent. 5. hiſt. 62.*

OBSERVATIO XVIII.

Icterus exortus ob veſicam copia bilis turgentem.

SEctus à D. *Sylvio* febricitans & Ictericus, in quo folliculus fellis grandis, diſtentus bile, hinc ægro ob ductus bilarii obſtructionem diuturna fuerit alvi conſtipatio. *Bartholinus Epiſt. 97. cent. 3.*

EAndem cauſam agnoſcit *Platerus*, bilem ſcil. tenaciorem factam & valde incraſſatam, qualem ex auribus interdum expurgari videmus: cui ſimilem in veſica fellis ſectione invenit: hæc, *ait*, ſi in anguſtias hujus veſiculæ perveniat, poróque inhæreat, bilis deſcenſum & expurgationem impedit.

OBSERVATIO XIX.

Icterus à cava Hepatis parte ſcirrhoſa & inflammata. Pancreate putrefacto, &c.

DOm. N. vomitu, ſiti &c. in febre maligna affectus, ſexta die fit Auriginoſus: Cava Hepatis pars ſcirrhoſa & inflammata erat, Pancreas putrefactum. *Vide tit. de Febribus.*

P*Ancreas Putrefactum*] Ad Icteri generationem Pancreas concurrere oſtendit *Warthon* Adenographiæ cap. 21. Quibus, *ait*, hic humor pro more non excernitur, illi craſſas flaváſque urinas reddunt, quæ tamen meatus, per quos tranſeunt, minime vellicant aut erodunt: In Ictero flavo tales urinæ redduntur, quas veriſimile eſt à ſola bile in venoſum genus regurgitante oriri non poſſe: Neque enim ſincera bilis tantopere flavet: imo ſi meraca eſſet, nec leni humori commixta, ſine meatuum dolore atque eroſione excerni non poſſet: Exiſtimamus ergo iſtiuſmodi urinas ex miſtis humoribus conſtare, & ex ipſa miſtura intenſam illam flavedinem contrahere, Videmus enim inteſtina, partes ſpermaticas, natura ſua albas & pituitoſas, ubi veſica biliaria eas immediate tangit ſaturatione flavedine tingi quam ipſam veſicam bileſcam aut humorem in ea contentum, unde patet flavedinem illam, non ſoli bili, ſed alii remixto humori, ex parte ſaltem deberi, Nam credibile eſt bilem non omnem liquorem pari flavedine inficere: Verum cum peculiari Pancreatis humore commixtam, protinus ſaturatam flavedinem inducere. Si vero ſinceram bilem cum urina miſcueris, neutiquam exhibet: Argumento evidenti ictericam flavedinem à ſola bilis redundantia non provenire, ſed partim ab humoris hujus pancreatici commixtione: Notum eſt tincturam gallarum, ſi vitriolum injeceris, nigro colore inſici, qui color in neutro earum ante commixtionem reperiebatur: Similiter quamvis humor pancreatis palleat, humórque bilis non intenſe flaveat cum tamen commiſcentur ſaturatam flavedinem producunt: Hoc evidenter cernimus in iis quæ per alvum excernuntur: Etenim in ſanis, quamdiu ductus tum communis, tum pancreaticus aperti ſunt, ſuiſque officiis funguntur, excrementa alvi crocea flavedina tinguntur.: Ubi vero horum humorum *alter* in inteſtina non deponitur, excrementa alvi albeſcunt, aut argillaceo colore inficiuntur: Nam ſi bilis deſcenſus ſupprimatur, alvus excrementa lubrica citra dolorem aut acrimoniam deponit: Sin vero bilis libere deſcendat, ſed pancreatis humor retineatur, excrementa ſive liquida ſive ſolida fuerint, non ſine acrimoniæ ſenſu eliminantur: Si vero uterque meatus obſtructus fuerit, Icterus flavus mox præ foribus eſt, citiúſque quam in duobus prioribus caſibus, per totum corpus diffunditur, rúmque alvi excrementa ut plurimum ſupprimuntur, aut ægre prodeunt: niſi forte lienteria quoque acceſſerit, quæ facile ictero conjungitur, quod uterque affectus ab obſtructionibus originem ducat.

Pancreas] Quis ſit uſus ſucci Pancreatici multi diſquirunt: *Fred. Lepnerus* Introduct. in Medecinam pag. 40. illum bili commiſtum chyli depurationi ac partium impurarum à puris ſecretioni deſtinatum eſſe cenſet. Inteſtinum duodenum *ait*, in fine Pori bilarii & ſimul Ductus pancreatici inſertionem admittit, quorum uterque aliquando in unum canalum deſinit: Ille bilem advehit, Hic vero pituitoſum, &, ſecundum quoſdam, acidum humorem, non ſine utili naturæ intentione; Confectus enim in ventriculo chy-

lus

ſus, & craſſioribus adhuc fæcibus parſuſus, in inteſtinis erat ab iiſdem liberandus atque perficiendus: at hoc ipſum non commodiori ratione fieri poterat, quam concurrentibus contrariarum qualitatum humoribus, quorum concurſu pugna excitatur, & terreſtrioris craſſiorisque ſubſtantiæ fit deturbatio atque ſeparatio: Quod ipſum in commiſtis contrariis humoribus manifeſtum, Sic aquæ abſynthii, in qua ſal abſynthii eſt ſolutum, ſi affundas ſpiritum vitrioli, videbis excitata qualitatum pugna craſſiorem ſubſtantiam in fundum præcipitari: Idem quoque evenit in natura, vina enim dum fermentantur, nonniſi qualitatum contrariarum pugna craſſiorem ſubſtantiam ſeparant: Contrarias qualitates in vino adeſſe non negabis, dulce enim & acidum tempore fermentationis geſtu in iiſdem percipies.

Sexta die fit aurigineſus] Juxta aphor. 62. 4. *Quibus in febribus morbus regius ante diem 7. accidit malum:* opponitur authoritas ejuſdem *Hippocr.* Ratio & Experientia: *Hippocr.* enim 4. de vict. Acut. *In febre ait, biliosa morbus regius ante 7. diem natus, cum rigore morbum ſolvit, Sine rigore peſtiferum:* Conſentit Ratio, Si enim die 3. 4. 5. contingant criſes ſalutares, quidni icterus criticus illis diebus continget? Atteſtatur Experientia, cum ſæpe Icteri ſalutares ante 7. viſi: Sic ergo audiendus *Hippocr.* ut per diem ſeptimum quivis criticus intelligatur, qui κατ' ἐξοχὴν criticus nominatur: ut vere criticus cenſendus ſit, quem materiæ concoctio præceſſit. Peſſimus autem eſt Icterus qui inflammationem aut ſcirrhum jecoris ſequitur, ut in allato caſu; illum enim plerumque abſceſſus ſequitur hydrops.

Observatio XX.

Icterus à Iecore magno, duro, viridi, Et molli ingentique Liene.

PRoſper Marcellus cum multis annis Regio morbo laboraſſet, & ſubitò ex bilis in ventriculum miro confluxu expiraſſet.

Iecur inventum magnum, durum & viride, cum molli ingentique Liene. *Veſalius l. 5. c. 9. de hum. corp. fabr.*

I*Ecur magnum, cum ingenti Liene*] Quanquam à multiplici cauſa Bilis per corpus diffundatur, in præſenti caſu aliunde non provenit quam ab impedimento viarum quæ per Duodenum bilem tranſmittunt ad inteſtina, & expurgant per alvum: Quod quidem impedimentum duplex eſſe poteſt, Obſtructio ſcil. pori fellei, Et ejuſdem compreſſio à *Iecoris intumeſcentia*, Quod ex tactu colligo, qui in utroque hypochondrio duritiem prodit maxime conſpicuam &c. Intumuerunt autem Jecur & Lien, ex humoribus craſſis cum pituitoſis tum bilioſis copia genitis &c. *Selvaticus cent. 3. conſult. 26.*

Observatio XXI.

[*Icterus Niger non ſemper fit à Lienis obſtructione, quod in his affectibus Lien ſæpe ſaniſſimus reperiatur.*

ICterus niger (de cujus natura valde controvertitur) fit vel à melanch. vel à bile magis adhuc aſſata: raro tamen hæc obſervatur, cum autem à Bile, magis viridis apparet: melancholia hæc non eſt naturalis, ſed p. n. à prava ventriculi aut inteſtinorum concoctione. Sic videmus quoſdam excrementa nigra deponere, prava concoctione aut inquinatione: *Non vero oritur à Lienis obſtructione, quod in his affectibus ſæpe Lien ſaniſſimus reperiatur.* Ex hac melanch. oritur Arquatus niger, dum per alvum non excernitur, unde per venas lacteas totumque corpus transfertur. *VValæus medic. Pract. cap. 18.*

Observatio XXII.

Icteritia à vitio hepatis ſubalbidi, abſceſſu tentati: Lienis maximi, Lapidibus referti.

JUvenis Anaſarca diu cum laboraſſet, ſubito incidit in Icteritiam, deinde in hæmorrhagiam narium, poſtea vero in ſubitam mortem.

In hujus corpore apparuit Hepar ſubalbidum, cum in parenchymate magno abſceſſu: Lien ſupra modum magnus, lapidibus plenus albiſſimis. *Nic. Fontanus Reſp. & curat. pag. 90*

HYdrops ſoli eſt is affectus, in quo cum hepar ſcirrhoſum ſit, & canalis fellis obſtructus, bilis ad folliculum tranſire nequit, ſed diffunditur per totum corpus, & morbus Regius repullulat; Et cùm in hydrope viſcera ſint oblæſa, facultates velut emortuæ, hepar ſanguinem retinere nequit, & hoc modo hic ſeroſus per nares emittitur, qui vacuatus, effuſis ſpiritibus corpori affert interitum: Audi *Fernelium* lib. 2. de venæ ſectione cap. 4. Neque imperitorum more, ſi vel nares ſtillant ſanguine, vel urinæ rubicundæ ſeſe offerunt, protinus imperanda Venæ ſectio; etenim ſanguis facile prorumpit, non ex plenitudine ſolum, quodque eam vacuationem moliatur natura, ſed compluribus ex cauſis: quibus enim exeſa ſunt venarum oſcula, quibus etiam viſcera, præſertimque Jecor imbecillum vel ſcirroſum evaſit, iis ſanguis ſæpe fluit è naribus haud ſecus atque hydropicis. *Idem ibidem.*

Observatio XXIII.

Icterus ab abſceſſu iecoris, Liene lapidibus pleno.

JUvenis Anaſarca laborans ſubito incidit in Icterum, dein in hæmorrhagiam narium poſtea verò in ſubitam mortem: Hepar habuit ſubpallidum cum abſceſſu: Lienem ſupra modum magnum lapidibus albiſſimis plenum. *Nic. Fontanus Reſp. pag. 90.*

VTroque viſcere laborante, hepate ſcil. & liene, tertia Icteri ſpecies, de qua *Argentorum* comm. in aph. 62. 4. exſurgit, Liene nimium atrum humorum ſuppeditante, qui cum bilioſo, hepatis vitio non ſeparato, mixtus, mixtam ex utroque conſtituit Icteri ſpeciem, quæ ob cognationem hepati cum liene intercedentem, frequentius Nigra eſſe ſolet.

Observatio XXIV.

Icterici Anatome, in quo Iecur Scirrhoſum &c. Cyſtis ſine felle, Lien & Pancreas ſcirrhoſa &c.

NE vacuæ ad Te redirent literæ D. *Bonete*, placuit Obſervationem addere, in progreſſu operis Tui forſan profuturam. Ictero ab obſtructis viſceribus Vir quidam in urbe noſtra, *Fackius*, defœdatus diu anxiam vitam inter mortem & inediam traxit: Ventriculo enim debilitato omnia aſſumpta reſpuebat, vomitu ſtatim rejecta, & quoties lacticinia ingerebantur, toties in caſeum concreta meabant ea via qua acceſſerant.

Cadaver defuncti xx. Februar. 1675. apertum à *Philippo Haquart* Chirurgo Regio, præſentibus mecum Exercitatiſſimis Medicis D. *Henrico à Moinichen* & D. *Olao Borrichio*, Interiora viſcera muſculoſque ab effuſa bile flaventes oſtendebat: Hepar ingens ſcirrhoſum, ea parte qua renum regioni vicinius erat, rubens & quaſi ſphacelo correptum, quo loco quoque de doloribus conqueſtus fuerat: Veſicula fellis ſine felle, ſed amurca quadam plena & quaſi argilla repleta, quæ in ſolidum corpus concreverat, forma & magnitudine nuclei majoris dactyli, quod ſine dubio, ſi diutius vita ſuperfuiſſet, in calculum calore degeneraſſet: Ventriculi cavitas univerſa rubicunda, venis diſtentis, unde & vomitus continuus, & nonnunquam cruoris ſputum: Neque enim ex Liene vel Hepate alius ductus patens apparuit: Lien & Pancreas ſcirrhoſum. Cor grumis ſanguinis plenum: Pulmones flaccidi & putridi, ſuperiori parte coſtis adnati, præſertim in latere dextro: *Obſervatio mihi dicata ab Excell. Thoma Bartholino, in Actis Medicis annor.* 1674. 1675. *&* 1676.

V*itam inter mortem & inediam traxit &c.*) Ab Amico communicat. Obſervatio (in amicitiam enim pellicit, mutuamque affert Vis illuſtris) Amici nuperæ factæ jacturæ memoriam refricat, à ſimili morbo, iiſdemque prope ſtipato accidentibus intercepti, ſomno præſertim, toto invaletudinis decurſu (qui ſex ſeptimanarum fuit) annexa, inediam pene omnimodam accerſente: Parentare ex officio debeo Viro de me optime merito, & Patrono ſingulari: Fuit is Nobiliſſimus & Excellentiſſ. *Marcus Roſet* Genevenſis Conſul, qui à Senatu, exeunte anno 1676. ad Potentiſſimum & Invictiſſimũ Galliarum Regem Luteriam Legatus (Cui ut & Magnatibus acceptiſſimus fuit) Munere digniſſime functus, fœdiſſimo Ictero correptus eſt: illi ſe protinus vigiliæ perennes & apoſitia comites junxere: Non is pedetentim ſed momento invaſit, gravibus animi curis, aëris & diætæ mutationi adſcriptus; tamen cauſa altius me judice deducenda eſt: Vir Illuſtris, optimæ alias conſtitutionis, quadratus & toroſus, Picropolitæ diutius indulſit, vinum nive refrigeratum à menſis Maii initio ad exitum Novembris, bibens: Unde bilis, cujus ferax erat illius jecur, craſſitiem adepta eſt, nec ritè excluſa eſt denſatique meatus eam excludentes: Singulis demum fere annis ulcera herpetica cruta afficiebant, quorum exſiccationi totus erat intentus, de cauſa generante nequaquam ſollicitus, quam in viſceribus, morboſum germen habentibus, quærebam: hinc fonticulorum in tibiis excitationem crebro urgebam, quo tenuis bilis, continuo genita, καθαρσίμως fieret, nec in viſceribus moraretur: Neglectum conſilium Viro Illuſtri procul dubio exitio fuit; Cum tatione tatus ſum, ſi cadaver apertum fuiſſet, concavam Hepatis partem abſceſſo tentatam repertum iri, aut inſignem bilis συναθροισμὸν in cyſti, quæ iui præſentia ventriculi tonum omnino perverterat, facultatemque cibi appetitricem deſtruxerat, Nec enim ſola χοληδόχων meatuum obſtructio adeo præceps exitium afferre valuit, quod non expectantibus Medicis, alias ſagaciſſimis & experientiſſimis accidit.

Observatio XXV.

Icterus ab Hepatis inflammatione, quam ſequuta gangrana. 1. Ab ipſius ſuppuratione. 2. Ab ulcere in gibba parte. 3. A calculo in veſica fellea. 4. A calculis in cyſti, Hepate grandi, duro flavo, calculoſo. 5. A vitio Pancreatis, Hepatis, Vaſis choledochis &c. 6. A calculis in cyſti & meatu choledocho. 7. A cyſti obſtructa, Liene magno. 8. Ab Hepate ſcirrhoſo, arenoſo. 9.

§. 1. FAmulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur, facies & tota citrina evaſit: Hepar repertum durum magnum, albicans circa ventriculum, circa

coſtas

coſtas nothas nigrum, exuſtum ac plumbeum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Ego ictericum cum lenta febre &c. conſpiciens, & regionem hepatis tractans, duritiem cum dolore deprehendi. Hepatis ſubſtantia fere tota abſumpta, ipſiuſque loco purulenta animadverſa. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 3. Mulier dolore gravi in dextro hypochondrio torquebatur, Colo quaſi Ictero laborantis: In Jecoris convexa parte magnum, amplum & profundum ulcus, quod inflammationi ſucceſſit. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 4. Ill. Baro arthriticus in Icteritiam incidit, cui ſupervenit hydrops: Inventus calculus in veſica fellis Icteritiæ cauſa. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§. 5. Illuſtr. N. diu de tumore hypochondrii dextri conqueſta, Icterica obiit: Hepar fuit magnitudinis inſolitæ, durum, flavum, hinc inde calculis flavis reſperſum: Cyſtis fellea vacua bile, ſed in ea calculi duo rotundi &c. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 6. Mulier ſexagenaria diu Regio morbo laboravit: In veſica fellea multi reperti lapilli, Et in meatu qui tendit ad duodenum, magnus eum undequaque obſtruens, *Vide tit. de Vomitu.*

§. 7. Ferdinandus Imper. faciem habuit pallido & ſubfuſco colore infectum, Vas breve ante lienis ingreſſum, ſua fæce obſtructum erat: Lien parvus, Pancreas nigerrimum, durum: Hepatis lobus dexter ſcirrhoſus: Cyſtis fellea vacua: Choledochus ad inteſtina directus induratus, obſtructus: alter ventriculo inſertus, amplus. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 8. Vir cælebs icterico haud videbatur abſimilis, Hepar à rubore naturali parum deflectebat, Veſica biliaria pallida, In aperta ſerum crudum, nulla bilis tinctura, plena grumis nigricantibus & lapillis &c. Lien inſolitæ molis. *Vide tit. de Hypoch. dolore.*

§. 9. Amedeus N. Ictericus fuit cum viſcerum obſtructionibus: In Hepate ſcirrhoſo apoſtemata exigua multa, Lien totus corruptus multos continebat calculos. *Vide tit. de Cachexia.*

Observatio XXVI.

Anatome Icterici, in quo Meſenterii venæ cruore flavo ac ſtercoreo ſcatentes repertæ ſunt.

HElmontius lib. de Schol. Humoriſt. paſſiva deceptione, Felle, famoſo Icteri patratore, profligato, novum in theatrum producit, Virus nimirum excrementoſum, ſeu cruorem flavum & ſtercoreum, ſive ſtercus liquidum flavum, ſecundæ digeſtionis prolem, ſurſum p. n. raptum in venas & totum corpus diſperſum: Quod in duobus cadaveribus diſſectis, Ictero extinctis, manifeſte ſe deprehendiſſe affirmat, in quibus nulla præſente folliculi fellis obſtructione, Meſenterii venæ cruore hocce flavo ac ſtercoreo ſcatuiſſent, qui autem urinæ & alvi ſordibus permiſtus nullam affricaſſet amaritiem, quum & ipſe ea deſtituatur.

Observatio XXVII.

Icterus à vitio Lienis & vaſorum ad eum tendentium anguſtia.

MIchael N. quartana laborans in atrophiam incidit & Icterum: Lien triplo major erat, flaccidus, ſanguine nigro inſuccatus: Circa ejus arterias Glandulæ erant multæ, quæ comprimendo ductus auguſtabant. *Vide tit. de Febribus.*

ICteri nigri origo (de quo *Hippocr.* 2. de morbis) communiter Lieni adſcribitur, quod hic officio ſuo non ſatisfaciat, repurgando ſcil. ſanguinem à craſſo, atro & melancholico humore, unde ſanguis impurus ad partes deveniens, eaſdem tetro ſuo colore fœdat: Huic tamen perſuaſiſſimæ opinioni non aſſentitur *F. Platerus* 1. quia nulla veſicula, ſeu ſinus, bili atræ naturaliter in Liene recipiendæ dicatus reperitur: 2. quod nulla humoris hujus ad venam cavam fieri queat tranſmiſſio; aſſerens in Liene atram bilem non perquirendam, ſed in portæ ramis cum humorem congeſtum primo ad hepar, hinc in cavam tranſmitti: Rationes has amplectitur *Sennertus*, quia cum in nullo amplo receptaculo humor ater contineatur, ſed ſenſim ut generatur evacuetur, non poterit æque ut flavus ſic niger Icterus ſubito hominem invadere. Non tamen propter dictas *Plateri* rationes immunis ab hoc vitio cenſendus eſt Lien: quamvis enim tantum humoris contineri in Liene nequeat, quantum ad hunc affectum ſubito producendum ſufficit (quod ipſum continuus & circularis ſanguinis motus prohibet) attamen vitio Lienis, ob imbecillitatem humorem ſibi tranſmiſſum non bene coquentis, crudus ille, aquoſus & melancholicus humor ſanguini communicatus, ſtatoque tempore ad cutim propelli poterit: Ejuſmodi tetri coloris cauſam, morboſum & aquoſum Lienis ſanguinem eſſe diſces è *Philoſopho* ſect. 9. prob. 5. Indicio quoque ſunt culpa Lienis Icterum nigrum genitum, mala ſplenitiſcis familiaria hunc affectum præcedentia: Imo in iis qui Lienis vitiis obnoxii ſunt, talem nigricantem colorem, qualis in Ictericorum cute apparet, ipſum parenchyma Lienis referre videbis: Poſſe autem ejuſmodi aquoſum humorem, partes terreſtriores admixtas habentem, per aliquod tem-

poris ſpatium in ſanguine hoſpitari, donec irritata natura, vel à copia vel à qualitate humoris, evacuatio vel propulſio ad exteriora ejuſdem fiat, commonſtrant humores alii, cum ſeroſi tum pituitoſi in ſanguine è vena miſſo, magna ſatis copia apparentes: Minus negotium faceſſit ſecunda *Plateri* ratio, qua humorem atrum à Liene venæ cavæ communicari poſſe negat, quia nulla huic operi commoda ſunt vaſa: Cognitus enim in viventibus ſanguinis motus, per ramum ſplenicum venæ portæ naturali ductu humorem a Liene, æque ac è meſaraïcis venis hepati, & hinc venæ cavæ communicari poſſe demonſtrat. *Fred. Lapuerus. Introduct. in med. p.* 88.

Observatio XXVIII.

Icterus niger ſequutus Iecoris inſignem duritiem.

Quidam ordinatis vicibus, ut mulieres, ſanguinis fluxum ex hæmorrhoidibus patiebatur, qui ex Arquato nigro & jecoris mira duritie periit. *Vide tit. de Hæmorrhoidum fluxu.*

V*T mulieres ſanguinis fluxum ex hæmorrhoidibus patiebatur*] Ut truncus venæ cavæ, arteriaque magnæ, ſicut & aliarum venarum tunicæ ramulos quoſdam venarum à partibus adjacentibus accipiunt, ita & porus choledochus à venis cyſticis ramos accipit: Nil igitur miri ſi ſuppreſſis hæmorrhoidibus Icterus aliquoties naſcatur: Quanquam & ideo oriri poſſit, quod iis ſubſiſtentibus ſanguis bile utraque remixtus in corpore reſtagnare, atque per circulationem ſanguinis in habitum uſque deferri queat: *Th. Bartholinus cent. 5. hiſtor.* 63. adfuiſſe te *ait*, juvenculæ, cui inſtantibus menſibus, ſed non prodeuntibus, Icterus toto corpore erupit.

Iecoris mira duritie] Vaſorum choledochorum obſtructio ſi diutius duret, ipſum hepar afficitur, durum incurrens tumorem, Ex mente autem *Hippocratis*, *Regio morbo laborantibus jecur durum fieri malum* 6. aphor. 41. Icteri autem cauſa non eſt ſola veſicula obſtructa, *Triplex eſt Icterus*, (ait *Zacutus*.) *felleus*, *hepaticus & criticus*: *Felleus ex vitio veſiculæ*, *Hepaticus ex vitio hepatis*, *Criticus*, *in morbis judicans*, *& non judicans ex vitio totius*: Item quando veſicula & rami bilarii obſtructi non attrahunt bilem: Hepar inflammatum, aut tumore alio laborans facile in conſenſum trahit veſiculam, comprimit meatus evacuationemque bilis impedit: *Moebius Fundament. Phyſiologic. cap.* 16.

Observatio XXIX.

Icterus niger ab Hepate ſcirrhoſo, Veſicula fellis vacua, Omento putrido.

Anno 1657. Senator Erfurtenſis cum per quinque menſes Ictero nigro laboraſſet, & medicamentis nihil proficientibus, ſenſim viribus conſumptis obiiſſet.

In ejus aperto cadavere inventi *Hepar ſcirrhoſum*, lignique inſtar durum, ac tartareis aſſatiſque quaſi humoribus infarctum: Veſiculam fellεam plane vacuam, Omentumque omnino putrefactum. *Ex obſerv. D. Valent. Andreæ Mollenbroccii Medici Halæ Saxonum in Miſcell. curioſis anni* 1670.

Observatio XXX.

Icterus niger à Lienis abſentia prognatus.

Uxoris cujuſdam Nobilis viri curis, atro colore tota ita fuit tincta atque fœdata, ut ſolummodo ejus aſpectus omnibus horrorem incuteret: Hæc abſque febri mœſta perpetuo, nam univerſa corporis ſuperficies Æthiopis colore erat conſpurcata: Medici cauſam judicarunt contumacem Lienis & meſenterii obſtructionem (licet nulla, aut ſaltem ſenſui conſpicua reperiretur partium tenſio ac durities) à remediis deobſtruentibus & nigrum humorem vacuantibus pejus habebat; Tandem accedente aſſidua leipothymia, & ſequuta continua febri obiit.

Cadaver diſſectum ſine Liene inventum eſt, qui cum ſit receptaculum melancholici ſucci, nihil mirum ſi eo deficiente corpus totum redderetur nigrum 1. quia humore atro non attracto, hujuſmodi humor per venas cum ſanguine ferebatur; ex quo maſſa ſanguinis infecta, corpus nigro colore fœdavit. *Zacutus Praxis admir. lib.* 3. *obſerv.* 137. *Ex communic. D. Gaſparis à Coſta Med. Rothomagenſis.*

Observatio XXXI.

Icterus à parvitate Lienis, grandiore Veſica fellea, & obſtructa.

H. Fab. Aquapendens Patavii diſſecuit cadaver fœminæ Ictero nigro extinctæ, cujus jecur, ut & reliqua viſcera, nil conſideratu dignum offerebat: *ſola cyſtis uſitato grandior*, aſpectu tetrior è cinere concretos continebat globulos: quibus & vena quæ à cyſti ad jejunum proficiſcitur, infarcta, parvo & exiguo protſus conſpecto liene.

QUi in theatro aderant Doctores de præſenti caſo philoſophabantur; dicebat tandem ſententiam argutiſſimus Anatomicus, Jecur, Liene cunctante, ſanguinis fæcem per vas venoſum Portæ trahere: utrumque excrementum vicinum ſeceſſum amandaſſe, qui cum per ordinatas ecphyſes exonerare ſeſe non poſſet, quod erat terreum Jecoris incubi calore unitum, ac in lapillos coactum reliquum à veſicula non captum, cum ſanguine ad venas & corporis habitum latum cutem fœdaſſe.

Sola cyſtis uſitato grandior &c.] Veſiculam fellis varia & prodigioſa continere, hincque varias morborum ſpecies exſurgere oſtendit *Veſalius* in examine obſervationum *Fallopii*: Longum ſane eſſet, *ait*, ea quæ in quibuſdam Tertiana & Quartana laborantibus, & dein ſuſpendio aut capite plexis, in furiis & Mania obſeſſis, & Melancholia morbo obſeſſis: Ex variis Febrium (quæ continuæ fuerant, & rigorum & ſudorum inordinatos circuitus faciebant) generibus extinctis: fœdo Ictero aquâ vario vexatis, malo Habitu Diu preſſis & Dyſenteria cruciatis, ſubinde reperi modo commemorare, ſive ſcil. hic inſignem bilis, nunc flavæ, nunc atramenti quo ſcribimus in modum atræ, ſive albicantis propemodum colorem (qui ferè conterminas partes afficit) ſive fluidam, aut unguenti cujuſdam ex farinis, melle & terebinthina apparati, ritu conſiſtentis, ſubſtantiam, ſive calculorum effigies varias, ſive bilis veſicæ molem inſtar duorum pugnorum, ob contenta, tumidam, ſive omnis bilis defectum recenſerem, quæ omnia me de hujus veſiculæ natura adhuc magis quam antea habent ſollicitum.

Observatio XXXII.

Diſcoloratio à Vermium copia in inteſtinis.

VErmibus inteſtina ſcatere frequenter, non tantùm in ægris, verum etiam in ſanis ſuppilelo aff ctis ſæpius deprehendi: Inter quos mendicus quidam, qui tamen dum viveret diſcoloratus erat, capite mulctatus, ſectus ſupra viginti lumbricos inteſtinis incluſos gerebat. *Platerus obſervat. lib. 3 pag. 883.*

Observatio XXXIII.

Icterici anatome, cujus interiora omnia membra, imprimis Hepar & Inteſtina, bile ſuffuſa deprehenſa ſunt.

IN Ictericorum cadaveribus diſſectis, quia ſeparari bilis non potuit, bilis colore omnia fœdantur. In *Sfortia* Cardinale Romano, Icteritia defuncto, eum cadavere reſecto, inquiſitio interiorum membrorum facta, omnia, Imprimis hepar & inteſtina, croceo colore totaliter infecta deprehenſa. *Chriſtoph. Guarinonius Conſil. 215.*

AUguſtinus Thonerus Obſerv. 1. lib. 3. qui hanc hiſtoriam adducit, refert Civem Ulmenſem Ictero nigro in toto obſeſſum, cum ardore in ventriculo moleſto & oris amarore, humore bilioſo per anadromen eo tranſlato, ob pravam hepatis conſtitutionem genito, ex conſilio Medici vino medicato uſum eſſe, cui inter laxativa ℥vj rad. hellebori nigri commixtæ erant; à cujus uſu i. gentia tormina excitata, per ſeceſſum quidem haud nulla excretione ſuccedente, ſed per vomitum copioſo ſanguine, cum ramentis ventriculi rejecto, exinde in aſciten lethalem incidiſſe: Cum tam fortis ſolutiva, *addit Thonerus*, non tantum vitioſos humores evacuent, ſed & nutritios ſuccos ac humidum radicale adoriantur, colliquando & vires atterando Naturam adeo debilitant, ut pro morbo debellando haud ſuffi iat: Etſi magno conatu illa vitioſos humores ἀνωμάτῳ rejicit, tamen ob reſiduam κακοχυμίας viſcerum, concoctioni inſervitium, ſubinde nova regeneratur materia quæ recurrentis morbi cauſa eſt: Exin nihil miri Icterum illum fuiſſe lethalem, cum omnia aſſumpta & alimenta ingeſta inquinata & verſa in excrementa, rationi conſonum & illius ægri viſcera conſimiliter diſpoſita, ut nulla evacuantia proficua, quin in dies nova pullularit materia, morbo fomentum ſubminiſtrans & operam medicam ludificans: Vix credibile Icterum tam rebellem, ex ſola obſtructione vaſorum, bilem ad inteſtina deferentium, concitatum, quin magis rationabile ex hepatis & lienis prava conſtitutione, vitioſos illos humores genitos, in copia & corruptos, poſt maſſæ ſanguineæ commixtos, per totum corporis habitum diſperſos, concurrente ſimul imbecillitate cyſtidis ſelleæ, illos non attrahentis & obſtructione cholidochi, tranſitum per inteſtina intercipientis. Tales vehementer purgans, quid aliud eſt quam naturam ad occum amandare?

Observatio XXXIV.

Mater Ictero laborans, puellum enititur eodem infectum, cujus ſanguis totus erat flavus.

MAter Ictero laborans, octavo gravidationis menſe peperit mortuum fœtum puerum quidem, ſed ita flavum ut è cera confectus puer non partus humanus videretur: Eum poteſtatis meæ factum ſeco, pro ſanguine humorem fellis inſtar flavum reperio, eumque diligenter lagena exceptum ſervo: Ad oſſa ubi perventum, ea ſic erant humore eodem, eodem colore flavo imbuta, ut ſi non ipſe ſecuiſſem corpuſculum, illudi mihi atque arte tincta fuiſſe putaſſem. *Th. Kerckringius obſervat. Anat. 57.*

ADDI-

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Icterus citra febrem vitio Iecoris genitus cujus pars convexa omnino viridis, Concava pure referta; veſica fellea craſſiori bile turgentis, Pulmonis ſanie obſiti & purulenti.

ANno 1645. die Maij ultima ſepultus eſt quidam nomine Franciſcus Cocquetus, Domus Reginæ ſpeculator deſignatus, Canus omnino erat annos tantum xliv. natus: Inſigniorem helluonem non alebat Lutetia, magiſque ſtrenuum potorem, ſed delicati palati: Febribus & Rheumatiſmis crebrius afflictus fuit: Tandem Ictero prehenſus eſt, qui ipſum citra febrem neci dedit, nullo juvante præſidio, etſi præſtantiſſimorum Medicorum curæ commiſſus eſſet: Cum à Dogmaticis nihil ſolatii referret, ter Antimonium ab Agyrtis oblatum hauſit: quod neque ſuſque neque deque movit; venenum verò iſtud commeatum obtinere non potuit ratione incendii viſcera depopulantis: Obiit tandem mentis plane compos, vitæ ante actæ pœnitentia ſeria confectus.

Aperto cadavere, pars iecoris convexa prati inſtar virideſcens ſe obtulit concava autem pure referta, ad duarum librarum pondus: Fellis veſicula craſſiori bile turgens, Pulmo ſanioſus & purulentus.

Cuncta hæc meracioris vini potus erant ſoboles: Hippocrates morbificam hanc cauſam vocat οἰνοφλυγίαν, vini ingurgitationem, l. de morbis int. *Fernelius* graphice hunc morbum depingit ſuæ Pathol l. 6. c. 4.

Guido Patin. Epiſt. Gallice edit. IV.

Observatio II.

Icterus à lapide pellucido in cyſtide fellea.

DGendrots Chirurgus Pariſienſis reperit diſſecando cadaver mulieris, quæ multis retro annis *Ictero* fœdata fuerat cum tenſione ventris extraordinaria, lapidem pellucidum in cyſtide fellea, utcunque friabilem, avellanæ magnitudine. *Zodiaci Med. Gallici p.* 95.

Observatio III.

Ictero nigro laborantis Lien male conſtitutus deprehenſus.

IN cive Patavino, qui annis tribus carcere detentus, tandem *nigro Arquato* defunctus ſectioni publicæ admotus fuit, Lienem præter cætera minus craſſum, latumque & exiguum omnino reperimus, Et gibba ejus parte adipem ad natum, inſtar candidiſſimi duriſſimique lapidis concretum. *Veſalius fabr. corp. hum. l. 5. cap. 9.*

Observatio IV.

Icterus non fit niſi Ductus communis obſtruatur.

IN Aquilæ anatome, manifeſte vidi in hepatis cavo ductum bilarium hepaticum ſupra veſiculam bilarium incedere, & ſeorſim juxta pancreatis portionem ſurſum ad inteſtinum repere, Aliumque manifeſte fundo veſiculæ bilariæ, ex cavo hepatis emergentem inſeri. Inflata veſicula non quidem intumeſcebar, at ductu hoc vulnerato & inflato, ſtatim veſicula bilaria inflabatur: Hic Ductus bilarius hepaticus veſiculæ bilariæ inſertus, viam monſtrat per quam bilis ad veſiculam bilariam feratur: Similem ductum veſiculæ inſertum prope collum in hepate bubulo caſu juveni, dum vermis, quibus hepatici refertiſſimi erant, caput per ejus oſculum in veſiculam exſeruit: Quia minuti ſunt, eorumque inſertio obliqua eſt, non mirum paucis ejuſmodi ductulos innotuiſſe: Inde quoque patet obturato collo veſiculæ bilariæ non *ſequi Icterum, niſi ductus communis quoque obſtruatur*: Sic aliquando lapidem inſignis magnitudinis in fœmina, in alia plures inveni in veſicula bilaria, quarum neutra Icterica erat. *VVepferus de Cicuta aqu. cap.* 10. *p.* 173. *&* 176.

Observatio V.

Icterus à Bile omnia viſcera ſuffundente.

QUæ ſunt in Illuſtriſſ. Cardinalis Sforzia partim conſtantiſſima & aperta cernuntur, partim obſcura & dubia latent, Et partim antiqua partim nova: Vetuſta illa conſtitere Ictericus color, corporis languor tantus ut incedere non poſſet aut ſeſe ſuſtinere, & id cum membrorum tremore, oris ariditas, linguæ nigredo, ſitis, hypochondrij dextri tenſio, excrementa omnia bilioſa, pulſus crebri modo in contractionem, modo indilatationem intenti, jactatio incredibilis totius corporis, præſertim à cibo, & ad frigidius ſemper pedum delatio & frigoris quæritatio, extremarum partium frigus

frigus, ventriculi maxima gravitas poſt cibum & frequens animi deliquium in aſſurgendo, Somni quandoque prolixiores; hæc vetuſta ſunt: Nova, vigiliæ, poſt eas levis deſipientia, primum in imaginum perturbatione, deinde in infirmitate rerum copulandarum verſata, & virium pene omnium infirmitas: Tandem ex febre continua illa ſua, quam eſſe febrem Medici non noverant, poſtquam acrior facta fuiſſet, & decem dies ea occupatus laboraſſet cum nigrore linguæ, ſiti, tenſione dextri hypochondrii, colore aureo manente, jactatione ſumma corporis, Ipſe die decima ab ea febris mutatione, ſubito rubore ſuffuſus eſt, & facie tota incaluit, ac capite; die vero xiij. ſubito Epilepſiæ motu fuit bis exagitatus, duabuſque horis ſub iis caſibus detentus: Febris cum antea infinitam jactationem afferret, intus ureret, extra autem frigore premeret, & lipothymiam ſæpe pareret, nunc exteriora etiam calefacit, nihilque lipothymiæ minatur, tamen continua eſt, & tantam excrementorum copiam affert ut mirum videatur.

Is à febre conſumptus eſt liii. ab ortus Icteri die, tribuſque diebus ante mortem convulſiones varias incurrit, leniter vero conſumptus eſt, Diſſectus omnia mirabiliter lutea, præter unam carnem quæ nigra admodum eſſet, maxima pinguedinis copia lutea, carne exigua nigra, inteſtinis luteis, Jecore in eundem colorem luteum, præter lineus quaſdam nigriores inclinato, quæ lineæ venis nigro ſanguine plenis hærent: vena cava inani, exiguo alicubi ſanguine, nigro aquoſo, ita affecta ut cærulea videretur: ubi ſanguis recentior ibi flavus erat Fel pleniſſimum, Lien magis ſuum colorem retinebat, pulmones erant quales in iis qui diu inter moriendum ſpiritus difficultate cruciati ſunt: cor pinguedine lutea onuſtum, quod ſere ſuum colorem intra habebat, In dextro ventriculo tamen ad ſtibii colorem accedebat. Nihil in ſumma ſanguinis concreti & boni uſquam viſum eſt, qui in reliquis emortuis obſervari poteſt, niger quidem ſed concretus, neque ita niger ut in hoc cerni contigit, in quo niger admodum, liquidus, eſſet ichore penitus flavo, quo cum nigredine mixto viriditas alicubi maxime fiebat: *Guarinonius conſultat. 94. & 95.*

HUjus Cardinalis *Sforſia* affectio fuit ex Jecoris vitio calido, ſibi etiam obſtructionem conſciente, ac febrem, quæ etiam obſtructionibus per medicamenta ſublatis permanſit, ob jecoris calorem ſupra modum inſignem, & craſſum ſanguinem ab eo calore factum & putreſcentem; bile interim in totum diffuſa & minime putrefacta, à quo ſanguine craſſo fervente fumi in caput attollerentur, & ibi refrigerati memoriam auferrent, tremorem facerent, & calidiores manentes cogitationis perturbationes, & inde convulſiones.

Ictericus color &c.) Color Ictericus ſignificat, tenſio hypochondrii dextri cauſam in jecore ſubeſſe indicat: alvi fæces coloratæ porum fellis minime impeditum: Totius corporis gravitas, & in omnes motiones difficultas, cum ab onere humorum intra vaſa contentorum fieri non ſoleat, potius pravam ex malo humorum genere nutritionem ſignificat, qua non ſolum carnibus adjecta alienis generis pars oneri eſt, ſed nervis quoque, non ſolum quod aliena, ſed quod impedimentum eſt ſpirituum commeatus, unde Tremor. Ex eodem humoris genere nempe bilioſo, Sitis, ex Jecoris vero ipſius vitio, cum ventriculo communicato, tum hæc tum linguæ nigror naſcitur. Ac mœror, cum ex omnium horum affectuum moleſtia, tum ex exuſto humoris genere proficiſcitur.

Tandem ex febre &c.) Etiam febris initio latenter excruciavit, nam cum eo quod tantarum obſtructionum vis facilis cauſa illius eſſe poteſt, tanta etiam ſitis ejus ſuſpicionem facit, inquietudo, linguæ nigror, pulſuumque crebritas velocitati conjuncta, & maxime quod ii contractionem dilatatione intenſiorem habeant, cum duritie, quam non refero in febrem, quoniam in bilis abundantiam hic ſunt referendi; tales vero ea hora ſunt præcipue qua quotidie nauſea & agitatio major, & totius corporis ſenſus ille inæquabilis fit, qua hora pulſuum compreſſio etiam accedit, poſt quam compreſſionem pulſus fiunt elatiores, propter vaporum in cor conjectorum moleſtiam, quos natura dum expellere conatur, valentius arterias contrahit, qui neceſſario febrem cordi afferunt, hec vero attolli tanti nonniſi à putredine poſſunt, à qua nonnulli acriter calidi ſunt, calorem acrem cordi inferunt ac febrem.

Excrementa omnia bilioſa &c.) Effuſio bilis fit non ſolum in univerſum corpus, ſed per urinas, ac etiam quandoque per alvi fæces, quandoque enim ipſæ quoque coloratiores ſunt, quoniam non obſtructæ omnino fellis viæ ſunt, quin aliqua vi natura ſibi viam faciat: Obſtructæ itaque ſunt viæ bilem expurgantes, non tamen arctiſſime: ita bilis copia magna ex parte in calidam jecoris intemperiem eſt referenda, materia obſtruens ipſa ſibi perſpiratum prohibens, putreſcere coacta eſt, quæ cujus generis ſit modus febris indicat, quæ levis & obſcura, & ſomnum afferens, cenſenda eſt omnino pituitoſa: quare materia alia obſtruens, alia corpus inficiens deprehenditur: quæ obſtruit & putreſcit, pituitoſa eſt; quæ corpus inficit, bilioſa; quæ meo quidem animo non admodum acris facta eſt, quia quamvis dolorem artuum & dorſi afferat, non tamen eum admodum ferientem aut ulceroſum. *Idem ibidem.*

Observatio VI.

Icterus in Aſciten deſinens ab Hepate ſcirrhoſo, & lapillis cum bile craſſa in veſicula fellis.

GEner. Dom. *Ottho Henricus de Schoenau &c.* poſt Icterum flavum contumacem, appetitum proſtratum, in regione *hepatis duritiem* manifeſtam, *aſthma moleſtiſſimum*, & abdomen

domen

domen à flatuum aquarumque copia expanſum, fatis conceſſit. *De morbi hiſtoria vide plura in Scholiis promiſcue tradita.*

Aperto cadavere ultra xxx. libras aquæ in abdomine continebantur; *Hepar* ſcirrhoſum flavum exſangue, *Veſica bilaria* cum lapillo & bile craſſa ac viſcida impleta: Pulmones male diſpoſiti inventi, cum *vomica. Bern. Verzaſcha Obſerv. med. 79. Qui imminens diſcrimen obſervans in conſilium adſcivit* D.D. *VVepferum à quo ſequentia reſponſa tulit.*

G*En. Dom. de Schœnavo affectus nuper ſuperficiarie delineatus fuit, & cum ex ſola urina hariolandus propoſitus, Nunc alia facie Ictorus ſpectandus exhibetur: Quoniam excrementa ſubflava egeruntur beneficio decocti laxantis, nec illa cinericia apparent, ductum bilarium, ubi duodeno inſeritur non oppilatum opinor, nec collum veſiculæ biliariæ obſtructum exiſtimo, quia de cardialgia, ſeu dolore tenſivo, qui aſſe tegeretur, juxta cartilaginem enſiformem, altum eſt ſilentium. Potius crediderim aliquot pori bilarii ramos, per univerſum hepar diſperſos obſtructos eſſe; plurimi enim ſunt, & tot quot portæ rami, ut Gliſſon. lib. de Anat. hepatis primus indicavit: aliquot ramis obſtructis ſanguis bile inſici & nihilominus aliqua ejus portio ad inteſtina tranſmitti poteſt, maxime ſi à medicamento irritentur: quia autem urina ex atro adeo flaveſcens eſt, & admodum fæculenta exiſtit, faciesque intenſo flava, ut adſtantes Icterum nigrum ſuſpicati ſint, vereor præter nudam obſtructionem, deteriorem labem non ſolum in hepate, ſed & in meſenterio latere, quam innuunt totius epigaſtrii & ventriculi inflatio, imo totius abdominis tenſio, & amplius urina paucitas, ſorte nonnunquam potui proportione reſpondens: Scirrhoſi quidpiam extimeſco, victus ratio prægreſſa id videtur confirmare, ut pridem audivi, D. Æger potavit, nec vini ſiccandi vim cibo pari proportione reſpondente mitigavit, imprimis poſtquam animus tantum non mœrere poſt obitum D. Uxoris conficiebatur: quantopere enim ſolus vini abuſus glandulas meſenterii & hepar (quod ipſum corpus eſt ex multis glandulis conglomeratum, ut nunc mecum Malpighius de ſtruct. viſcerum fatetur) exſiccet & induret, frequentia hydropicorum funera his erroribus accerſita teſtantur, prout non ſemel ſectione comperii: Inſuper mihi ardor tonnicum inteſtinorum ſuſpectus eſt; non puto illum à bile inteſtinorum cavum ſubeunte, ſed foris incumbente, at cum ſanguine in vaſis meſaraicis ſtagnante, & vaſa quaſi varicoſa reddente oriri, nam ſi intus bilis hæreret, diarrhœam non ſine torminibus efficeret: Nam ſi ſemel comperi in Ictero, diuturno & pertinaci, vaſorum iſtorum oſcula in cavum inteſtinorum hiaſſe, & poſt ingentem hæmorrhagiam ægros enecaſſe, cruore vel mero, vel inſtar picis nigerrima copioſiſſime profuſo: Chyloſin non rite fieri inflationes ventriculi & inteſtinorum indigitant; his enim ſedibus adhuc incluſos credam, necdum cava abdominis occupaſſe flatus: Indicationes igitur erunt, Obſtructa in hepate & meſenterio reſeranda, æſtuantia attemperanda, indurata & exſiccata emollienda, Bilem ad legitimum excretionis locum blande invitandam & Chyloſin juvandam eſſe: An vero his omnibus indicationibus ſatisfieri poſſit non pauca ſunt quæ me dubium reddunt, cum non pauca ſint quæ hydropem imminentem minitentur, ut alia taceam, Dyſpnœam ſc. illam ſemper mihi ſuſpectam: Non tamen omnem ſpem abjiciendam arbitror; cum Gen. Dom. nondum ſit provectæ ætatis, præceptis medicis* obtemperet, morbuſque nondum inveteratus ſit; Aliquomodo his indicationibus ſatisfacere annixus ſum nuper tranſmiſſis: Potus laxativus ſimilis fere illi eſt quem E. V. proponit in *Riverii contra'le* l. 11. cap. 4. niſi quod temperatior ſit, nam addidi radicem Scorzoneræ cichor. h. fragar. capill. vener. agrimon. flor. cordial. inſuper tamarindos, paſſul. maj. ſal. fraxini & tamariſci: Pulvis ſecre ſimilis illi quem tradit cap. 5. eſt enim ex Pulv. ſtomach. *Birckmanni, Cachectico Querceti.* ſpec. diarrhod. Abb. & tartaro vitriol. compoſitus: addidi aliquid lumbric. terreſtr. peculiariter paratorum quos in glandularum obſtructionibus peculiari virtute præditos comperio: Si forte nimium ſiccaret, id vitii emendaret Juſculum petroſelino alteratum, vel potius ex decocto acetoſæ, fragar. liquir. raſæ, c. c. uſto paratum, *aut Emulſio amygdal. & ſemin. 4. frigid. maj. Liquor tranſmiſſus eſt Elixir vitriolatum* Minſicthi, *quod propter appetitum tantopere proſtratum ſuaſi nec E. V. improbabis admodum, cum vitriolata l. c. commendentur. Pilulæ confectæ ſunt ex maſſa Pilul. Mylleri, quæ martioceſtinis ſimiles, ſed longe temperatiores: addidi extr. rhabarb. cum aqua cichor. paratum, ad methodum* Ang. Salæ *pari quantitate: quia vero aliquid de inteſtinorum ardore jam intellige, omnia aloetica proſcriberem: tutiores ſunt Potus magiſtrales laxativi ex rad. gramin. acetoſ. h. fragar. epat. nobil. agrimon. capillor. ven. cuſcuta, endiv. flor.* cordial. Senna, rhabarb. agat. tamarind. crem. tart. addito ſale geniſtæ & fraxini: *Si Dom. valeret obambulare, chalybeata prudenter uſurpata multum præſtant, Ego tali vino utor.* ℞. limatur. chalyb. ℥ß. [hæc enim mihi præ croco mart. placet, cum aduſtione ſpiritus penetrantiſſimus & acidulatum mater fere pereat) rad. gramin. taτax. cichor ana. ℥iii. h. endiv. fragar. capill. ven. agrimon. fol. tamar. flor. geniſtæ, bugl. ana. pug. j. ſemin. agni caſti ʒß. aniſi ʒj. ſpec. triumſant. diarrhod. abb. ana. ℈ij. caryophyll. (*ceu præcipuum martis corrigens*) ʒiß. ſalis geniſtæ, fraxini, abſinth. ana. ʒj. ſacchari, (*ad frangendam martis aſperitatem*) ℥iij. vel iiij. *Indantur vaſi admodum capaci, ſcil. duarum vel trium menſurarum, alias à ſpiritu martis rumperetur: affunde* aquæ cichor. endiv. ana. ℔p. vini albi vel ℔ij. *ſtent in digeſtione in loco tepido horis xl. poſtea colentur,* de colatura ℥j. vel ij. *ſumantur mane, obambulet æger per horas ii. poſtea tragæam ex prædictis ſpeciebus paratam uſurpet; tertio quoque die alvus ſubducantur decocto lenitivo, interea diætam accurate obſerves* &c. Joh. Jacobus Wepferus.

Prædicta remedia Aeger exacte uſurpavit, quæ cum magnam virtutem non exſererent, iterum ſollicitatus vir Clariſſ. hæc ad me reſcripſit.

Prateriti die Lunæ hoc appuli, Gen. Dom. plane Aſciticum inveni, nec dum aperte & plane reſerato ductu choledocho, nam Icterus cum urina impenſe crocea perdurat, quamvis artus imi ventris imprimis, nonnunquam ſuſfuſi albeſcere incipiant; manè faces aliquantum flavedine tinguntur, poſt prandium & cœnam liquidas excernunt, videntur chylo diluti, nam albicantes potius quam cinerea apparent, adeo ut tot malis nova calamitas ſcil. fluxus cœliacus accedat: venter ſupra modum prominet, lumbi, femora crura œdemate tument, & ad regionem diaphragmatis & renum uſque veſtigia digitorum impreſſorum ſervans: Totam corpus ponderoſum, & ad inceſſum admodum grave eſt: Reſpiratio anheloſa eſt & ſæpe admodum laborioſa, maxime ab hora 6. veſpertina ad xij. noctis; niſi decubitus interdiu: *humilior concederetur; nunquam envum pelleris etiam ſubjiſſe dicerem: appetit mediocriter, non admodum ſitit, & conſueta copia haud ægre multum devorabit: at urina excreta quantitas vix tertiam potulentorum*

rum

rum aquat, poſt mediam noctem dormit, & quamvis dormiturıat, reſpiratio tamen difficilior non independere finit. Ex his Exc. V. facile intelliget quo in ſtatu valetudo Nob. D. verſetur: Aqua lixivioſa in cavo abdominis ſtagnans protinus evacuanda eſſet, ne viſcera in illo contenta à mora iſta eluxentur quaſi & mire depraventur; Paracenteſis id prompte præſtat, ut & ſcroti inciſio, aut ſcarificatio crurum vel ſurarum, quam quoque Franc. Sylvius & Fienus *maturandam ſuadent, cum fere alia hydragoga & hydrotica fruſtranea ſint: at quis illam in tali κακοχυμίᾳ auderet? Ictertus enim pertinaciſſimus & diuturnus, nullique medicamento cedens, hepatis in primis peſſimam diſpoſitionem indigitat, & vita progreſſa ſcilicet largiores compotationes meſenterij glandulas haud obſcure induratas innuunt: Ab apertione vel gangræna vel convulſiones extimeſcendæ, & citò propterea mors timenda foret, quam ut morbus afferat melius eſt, quam ut generoſum tale remedium profanetur, aut nos occiſorum ignominiam ſubeamus: Cum D. N. conſultum putavi hydragogis & hidroticis, quantum licet, aquam exturbandam eſſe, vireſque ſtrenue reſocillandas: fortiora natura jam fere ſuccumbens non amplius perferet, mitiora elegimus, quæ partitis vicibus propinabuntur: Flatuum non magnam redundantiam animadverto, nam quotidie alvus aperta eſt, ad minimum ter ſua ſponte, atque uno altero ve flatu eliſo moles ventris permanet; eadem gravior atque autroſior eſt quam ut flatibus adſcribenda ſit: abdominis enim tumor in tympaniticis, ut Authores monent, ipſeque obſervavi, levior portatu eſt: Ob fluxum cœliacum & ictericum, quæ venas lacteas & ductum bilarium referunt, non negligenda, ne vires collabantur, & partes nutrimento ſuo defraudentur, quod fieri pridem occœpit & humerorum macies teſtatur &c.* Johan. Jac. Wepferus.

S.P. Novam calamitatem, fluxum nempe cœliacum accedere nullus dubito, Pancreas enim venarum lactearum, & chyli Receptaculum obſtructum eſſe, cum primo accederem ſtatim obſervavi, mirum igitur non eſt chylum ad inteſtina relabi, & fæces eodem dilutas albicantes apparere &c. *Bernardus Verzaſcha.*

S. P. Qui cadaver aperuerunt &c. Quæ *enim ita fuerint, non mirum eſt in tantopere depravata viſcerum conſtitutione omnem laborem noſtrum irritum fuiſſe; equidem illam ante abitum meum præviderem: cum enim poſt ultimas ad Exc. V. datas diſceſſus etiam, Orthopnœa graviſſima Æger obruebatur cum tuſſi inani, mane ſyrupum expectorantem paravi vix tantillo ejus deglutito, Vomica pulmonum rupta fuit, puſque album bene coctum tuſſi rejecit, quod ad ultimum halitum continuavit; Nova hæc calamitas, quam mihi antehac vomica latens ne in mentem quidem venerit, me admodum perterruit: Ob liberiorem reſpirationem per vices conceſſam D. Æger melius ſpirare cœpit: Ego vero animum penitus deſpondebam, cum quatuor morbos haud obſcure in hoc ſubjecto obſervarem, quorum quilibet ad mortem afferendam ſuffeciſſet: ſuſpecta quidem fuerant læſiones etiam a leviſſimis purgantibus, quæ latentibus abſceſſibus frequenter accedunt, ut de vomica unquam cogitabam,* cum dyſpnœa, *tuſſis inanis, febriſque lenta, alias aſciticis, aut aſcitico tympaniticis, ſalvis pulmonibus plerumque adſint; Vomicam hanc folliculo obvolutam ex puris conditione diu intra pulmones latuiſſe conjeci, quod etiam Fernelius lib. 5. cap. 10. monet, qui latens & abditum vitium nuncupat, exiguum quidem vocat Tuberculum,* at ego ovi magnitudine, & majus quoque ovo Paravij vidi. &c.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XIX.

DE SCORBUTO.

Observatio I.

Scorbutus non ſemper vitio Lienis oritur.

§.1. SCORBUTUM non ſemper aut *tantummodo Lienis vitio oriri*, ex obſervatione hac liquido patet: Nempe olim vir Nobilis affectione Scorbutica, *ſymptomatis quamplurimis* & maxime horrendis ſtipata per plures annos laborabat: hunc Medici dum curabant, Lienis vitio ægritudinem contraxiſſe, & *iſtius viſceris cauſa* mala graviſſima pati pronuntiabant: Supra decennium *doloribus fere continuis*, nec-non *Paralyſi* & *convulſionibus* miſerrime afflictus, *tandem contabeſcens Phthiſi* interibat.

Defuncti cadavere aperto, ſenſui conſtabat Lienem, utut peſſiſſime defamatum, omni culpa immunem fuiſſe, namque viſcus hoc in figura, magnitudine, ſubſtantia & colore laudabiliter habens, tumore quovis aut obſtructione carebat; inſuper vaſa ſanguifera aperta & infarctione libera, fibræ nerveæ ſatis firmæ, atque ſanguis intra lienis poros contentus, putredinis expers apparebant. *Willis Tract. de Scorbuto cap. 2. & lib. de morbis convulſ. cap. 9.*

T*Antummodo Lienis vitio oriri.*] Laudatus author plures occaſiones, *προκαταρκτικὰς*, citato loco adducit à quibus Scorbutus originem ducere videretur, 1. *aer*, Quibuſdā locis endemius exiſtit, ut propter malignam aëris & vaporum, quibus ſtipatur, influentiam, una cum ſpiritu vitali, miaſma morbificum hauriatur. 2. ſæpenumero morbus iſte febribus diuturnis, aliiſque morbis chronicis ſuccedit, illorumque effectus ſive productum merito cenſetur. 3. Nonnunquam hæreditarius & à parentibus ſcorbuticis per traducem propagatur. 4. Interdum mero contagio ſuſcipitur. Quæ cauſæ maſſam ſanguineam immediatius reſpiciunt, & morbum à latice ejus, ſine magno primarum viarum vitio incipere oſtendunt, ſed & 5. Scorbuti rudimenta etiam intra coctionis viſcera interdum concipi, atque illinc in ſanguinem traduci oſtendit, Vir Clariſſ. Si quando enim à longo tempore accidit è chylo vitiato ſuccum nutritium nonniſi incongruum, atque ſalium & ſulphurum enormium particulis refertum maſſæ ſanguineæ ſuppeditari, neceſſe erit hujus craſin tandem mutari, & juxta materiæ, unde conſtat & quotidie ſuppletur, indolem perverti: Quare obſervare eſt qui cibis ſale conditis fumoque induratis maxime veſcuntur, atque vinum & aquas ardentes copioſe bibunt, è quibus particulæ ſalinæ & ſulphureæ in ſanguinem rapiuntur, ſcorbuto plurimum obnoxios reperiri: Porro qui carne porcina, aut etiam piſcium, licet recentium, ac imprimis teſtaceorum carnibus plurimum aluntur, ſi quidem hæc alimenta ſulphuris & ſalis rancidorum (uti colligere eſt ex putreſcentium inſigni fœtore) copiam præbent, facile in ſcorbutum, & quod majus eſt, quandoque in lepram proclives habentur: E contra in hunc morbum non ita prompte incidunt: qui lacticinia, fructus crudos & immaturos, caſeum recentem &c. comedentes, magnam pituitæ ſaburram in ventriculo congerunt: Nec tantum è cibis pravis & dyſpeptis ſuccus ſcorbutum fovens producitur, ſed interdum alimenta ſatis idonea, viſcerum culpa in materiam morbificam faceſſunt, Quod non ſemper *Hepatis* aut *Lienis* vitio, prout nonnulli arbitrantur, accidit; his enim cum chylo nihil negotij eſt, verum ipſe *ſtomachus* fermento extraneo præditus, ingeſta quævis pervertit, ſuque pultem modo acetoſam, modo ſalſam aut vitriolicam mutat; Veriſimile eſt etiam à Pancreate, aut ductu choledocho ſuccum incongruum chylo permiſceri, ipſumque tinctura heterogenea imbuere: Nec vero inficias imus quin *Lien* & *Hepar* Scorbuti productioni non raro contribuant; licet eorum culpas non chylus ſed ipſe ſanguis immediatius luit: Quando *Hepar* obſtruitur, ut ſanguinis recrementa adulta minus ſecernat, propterea hujus maſſa fæculentior, atque ſalis & ſulphuris particulis ſimul incoctis, nimis luxuriat, Quod ſpectat ad *Lienem* haud prorſus immerito eſt quod circa Scorbuti productionem tot querelæ in ipſum proferuntur: Cùm enim hujus viſceris munus in his conſiſtat, tum ut ſanguinis fæculentias atrabilarias, quæ ſale fixo & terra conſtant, ſecernat & excipiat, tum ut eaſdem ulteriori coctione in fermentum ſanguini remiſcendum digerat; ſi quando *Lien* hiſce muniis ſuis non recte defungitur, duplici reſpectu maſſa ſanguinea inquinari ſolet, nempe, vel quia fæculentiæ atrabilariæ à Liene obſtructo aut debilitato non omnino excipiuntur: vel quoniam exceptæ ibidem in fermentum inidoneum, & ſanguinis corruptivum pervertuntur: maſſa ſanguinea vel hoc vel iſto modo interdum male diſponitur, & non raro propter hanc occaſionem ſolitariam, aut aliarum cauſarum acceſſum in diatheſin ſcorbuticam degenerat.

Symptomatis quamplurimis &c.) Maxima ſymptomatum farrago, affectus multiplices & diverſi generis, quique interdum naturæ ſunt oppoſitæ aut contrariæ Scorbuto accenſuntur, quorum receuſio cum partium corporis diſtributione optime perficitur: Materialis vero hujus morbi cauſa haud in privato quodam loco, aut ſingulari minera continetur, ſed cum per totum corpus, & ſingulas ejus partes tum intus tum extus diffundatur, colligere eſt miaſma Scorbuticum vel in *Sanguine*, vel in ſucco *nervoſo*, aut ſimul in *utriſque* fundari: Revera ſanguini labem affigi, effervescentiæ ejus inordinatæ, macularum aut tuberculorum eruptiones, urina rubicunda & velut elixivioſa plane teſtantur, quibus pari indicio conſpirat diverſimoda hujus morbi productio, quæ ut plurimum *maſſæ ſanguineæ* depravationi ſuccedit: Nec minus *Liquori Nervoſo* vitium hærere declarat moleſtiſſimi dolores, tum intus in membranis, tum extus in muſculoſo genere excitati, membrorum debilitates aut reſolutiones, ſpaſmi, vertigo & crebra ſpirituum animalium deliquia: Cum itaque humores ambo generales in vitio deprehendantur, videndum quis prior aut potior in culpa ſit, *De utriuſque vitiis conſule Viri Eruditiſſimi Tractatum c.1.*

Doloribus fere continuis) A fæculentiis Scorbuticis in nervorum corpora delapſis, etiam *Dolores*, qui frequentiſſimum hujus morbi ſymptomata habentur, aliquatenus procedunt · Attamen cum varii ſint generis, propter alias etiam cauſas oriuntur: Enimvero dolores ſcorbutici ſunt, vel leviores, incerti ac cito tranſeuntes, qui interdum à flatu membranas diſtendente, quandoque etiam à materia ſalſa vel acri, modo à ſanguine, modo etiam à liquore nervoſo in partes nerveas ſuffuſo dependent: Cujuſmodi materies quatenus fibris nerveis improportionata, eas vellicat ac in corrugationes incitat, dolorifica evadit: In quantum vel à ſero affluente cito eluitur, vel à calore diſſipatur, ſenſatio moleſta à tali cauſa illata facilius dimovetur: Vel 2. Dolores Scorbutici graviores ſunt plurimum acuti, difficulter mobiles: Cujuſmodi item vel ſunt fixi & determinati ad particularem quendam locum, aut vagi, moleſtiam, utut graviſſimam, ab uno loco ſubinde in alium transferentes, prout cernitur in arthritide vaga, ſcorbutica & rheumatiſmo: Interim dolores fixi & diu permanentes, in variis partibus, præcipue vero in ventre, lumbis, cruribus, ſterno & capite excitari ſolent, *Willis capite 4. De doloribus ventris; vide proxime.*

Nec non Paralyſi) Affectus Paralytici, Item ſtupor & formicationis ſenſus ſcorbuto ingraveſcenti crebro ſuperveniunt: cujuſmodi tamen ſymptomata ut plurimum non ſunt valde fixa & permanentia, verum modo ceſſant aut remittunt, mox repetunt aut intenduntur; Scorbutica Paralyſis potiſſimum ob tria cauſarum genera excitari ſolet, quæ ſcilicet modo conjunctim modo diviſim hunc morbum producunt: 1. Etenim membri debilitas aut reſolutio contingit, quia ſucco nervoſo depauperato, ſpirituum animalium, quibus membra quævis actuantur, penus ſive copia ſufficiens deſideratur: Hinc valetudinariis, tanquam ſenio confectis, circa crura & pedes, aliaſque interdum partes extremas, ad quas ſpirituum influxus haud ſatis ubertim pertingit, facultas locomotiva vacillat, poſtea forſan cum major ſpirituum affluxus membro affecto confertur, ac interim alibi deficit, morbus ceſſat aut alio transfertur. 2. Interdum Spiritus animales etſi copioſe ſatis partes ſuppeditantur, tamen particulis heterogeneis, & quaſi narcoticis, cum ſucco nervoſo illatis inficiuntur, ita ut quaſi ligati & ſemiobruti nixus exploſivos vegete ſatis inire nequeant: hinc non ſolum impotentia facultatis motivæ, verum & ſenſitivæ depravatio quædam, ſcilicet ſtupor & formicationis ſenſus oriuntur, quippe dum ſpiritus animales copula incongrua aggravantur, eorum irradiatio, haud aliter quam ſolis radiorum nebuloſum aërem pertranſeuntium,

nonniſi

nonniſi refracte & impedite perficitur: 3. Licet Spiritus animales uberi ſatis copia diſpenſentur, ſintque narcoſi quadam immunes & liberi, ſæpe tamen illorum viæ obſtruuntur, ut intra membra quædam commercia ſpirituum influentium & inſitorum commode peragi nequeant, namque interdum accidit particulas craſſiores & terreſtres nervorum corpora cum ſucco irriguo ſubire, quæ dein alicubi circa plexus nerveos, alioſque infractus penitius aggeſtæ, ductus in tantum infarciunt, ut ſpirituum in hoc aut illud membrum irradiatio protius inhibeatur: Ita novi in aliquibus manum aut pedem, quin & brachium aut femur, reliquo corpore valente, penitus reſoluta evaſiſſe. *Willis ibidem.*

Et Convulſionibus] Convulſiones præterea ſæpe totius corporis, aut potius Convulſivi motus, & Epilepſia huic malo accidunt, vaporoſa aut ſeroſa materia, quæ ab humore maligno, ac peculiari modo & ſpecifice corrupto attollitur, ad caput elevata: quæ diſcuſſa ſæpe quaſdam inducias concedit, paulò poſt tamen iterum collecta & in caput levata idem malum excitat: Et hi convulſivi motus plerumque cum febre conjuncti ſunt, & eadem facilitate qua prehendunt remittunt, iterumque recurrunt: Et ſolent iſtas convulſiones præcedere, vel totius corporis concuſſio, vel paralyſis, vel brachia & manus obrigeſcunt quaſi, ſed brevi tempore; & ſæpe præter omnem rationem ſubito in alium morbum, cataphoram, paralyſin, modo evaneſcentem, modo præter expeditionem rejeuntem tranſeunt: Quæ ſigna, imprimis vero urinæ turbidæ & craſſæ, huic malo propriæ, hanc convulſionem a convulſione ab antiquis deſcripta diſcernunt. *Engalenus de Scorbuto obſervat. 50.54.63.69.*

Tandem contabeſcens Phthiſi interibat] Qui hoc morbo diutius laborarunt, abſque notabili pulmonum labe, aut phthiſeos ſuſpicione, ſæpe in maraſmum incidunt, ita ut carnes prorſus decidant, ac cutis valde flacceſcens vix oſſibus cohæreat: Cujus cauſa non tantum ſanguinis a recta craſi degeneris culpæ attribui debet, namque hic utut depravatus, aliqualem ſucci nutritii portionem plerumque aſſimilat, partibuſque enutriendis apponit: At vero ſi quidem *Liquor nervoſus* eam male habet, facultas nutritiva omnino inhibetur, quia hujus defectu aut vitio, nutrimentum à ſanguine elaboratum prorſus infœcundum ac inutile exiſtit: Quo munere, circa nutritionem, uterque liquor, ſcilicet *Sanguineus* & *Nervoſus* defunguntur, ut alibi oſtenſum; Ex hypotheſi illa, quam rationes ſatis probabiles adſtruere videntur, facile ſequitur Atrophiam ſcorbuto familiarem à conjunctis utriuſque facultatis nutritivæ anomaliis pendere: Quatenus enim ſanguis alimentum nonniſi vitioſum ſuppeditat, atque Liquor nervoſus in eo actuando aſſimilandoque delinquit, neceſſe erit partes ſolidas victu ſuo, continuo fraudatas emaceſcere. *Willis ibidem cap. 5.*

§. 2. Vir Nob. nephriticus Scorbuto affectus fuit: In Pancreate nil anomali annotatum, nec in Hepate, Lien brevior ac rotundior ſolito cæteroquin optime conſtitutus. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 3. Anatomica cadaveris Scorbuto extincti inſpectio, Lienem hunc in finem ſtudioſe inveſtigatum, ſanum, integrum, & nulla vel obſtructione, vel alia diſpoſitione prava corruptum oſtendit *Brenggerus Diſputatione de Scorbuto Theſi 3.*

§. 4. Nobilis Bavarus annorum 36. corpulentus, *laſſitudine ſpontanea, maculis lividis*, nigreſcentibus, in *ulcera degenerantibus*, in cruribus ac brachiis affectus, quæ omnia longe ante gingivarum ſanguinolentia & exulceratio præceſſerat, ita ut non dubitandum quin Scorbuto confirmato laboraret; In quo poſt mortem Lien ſat inculpatæ conſtitutionis viſcus ſanguinem referens, inventus fuit. *Gr. Horſtius Tomo 2. lib. 9. obſerv. 4.*

L*Aſſitudine ſpontanea*] Primum Scorbuti ſignum, quo ſæpe morbi incipientis ſuſpicio præbetur, Laſſitudo ſpontanea eſt, cui accedunt impotentia ad motum, item crurum debilitas & velut gravitatis ſenſus: Hæc ſymptomata circa morbi initia oriri ſolita, à ſanguinis potius quam *Liquoris nervoſi* (qui vix adhuc inquinatur) vitio derivantur: Hoc autem duplici reſpectu fieri poteſt, ſc. primo quatenus ſanguis impurior factus, fæculentias ſeroſas inter circulandum exuit eaſque muſculorum poris & meatibus inſinuat, quibus infarciuntur illi & aggravantur, proinde ut ſpiritus impediti ac interſepti, explosiones ſuas loco motivas haud libere ſatis ac vegete ineant; inſuper partes, velut ſarcina quadam onuſtæ, non uti prius facile & expedite moveantur. 2. A ſanguine vitioſo ſpiritus animalis copula explosiva nonniſi degener ac imbecillis accedit; propterea illi neq; motus locales prompte ineunt, nec vegete perficiunt: In Scorbuto inveterato impotentiam ad motum, etiam à ſucci nervoſi depravatione, & ſpirituum inopia oriri credimus. *Th. Willis Tract. de Scorbuto cap. 3.*

Maculis lividis] Maculæ in cruribus, aliiſque partibus corporis erumpentes, Scorbuti ſignum pathognomonicum habentur, hæ quandoque latiores, diverſicolores, modo citrinæ, modo obfuſcæ, purpureæ, lividæ aut nigræ apparent: Porro quibuſdam *Exanthemata* varia extumeſcentia, ſcil. modo lævia, modo cum cute aſpera, & quaſi cruſta aut ſquamis obducta, in his aut illis membris, vel in toto corpore erumpunt: Inter *Maculas* & *Exanthemata*, ſive *tumida* & *æqualia*, ſive *aſpera* fuerint, hoc diſcrimen in genere annotetur nempe quod hæc materiam ſanguini minus congruam continent, quare à maſſa ejus in circuitu ſecreta in cute deſiguntur, nec tamen eadem prorſus à ſanguine derelinquuntur, quin ſanguis pertranſiens particulas ſubinde alias novaſque apponit: quo fit ut materia extravaſata à continuo ſanguinis appulſu vel denuo reſorbeatur, vel ſubtiliata foras exhalet (licet interdum partim hæc, partim illa res agatur,) vel denique materies iſta ſuppurata in abſceſſus tranſit: Porro *Exanthemata* cujuſque fere generis, non tantum in Scorbuto, ſed in pleriſque aliis affectibus, imo ſi quando ſanguis propter occaſiones aliquas immodicè ebullit, paſſim eveniunt: At vero *Maculæ* ſunt portiones à ſanguine ſecretæ & ab eodem prorſus derelictæ, adeo ut nihil illis cum ſanguine circulato deinceps commercii fuerit, quare nec in molem accreſcunt, nec ſuppurantur, nec facile evaporant: Maculæ citrinæ, aut obfuſcæ, videntur eſſe bilis flavæ aut atræ portiones quædam è ſanguine in cutim ſuffuſæ: Quoad ſtigmata vero nigra aut purpurea, advertere eſt eadem in nullis præterea affectibus, niſi in *febre peſtilentiali, lue venerea*, & *Scorbuto* excitari: In peſte & febribus malignis videntur eſſe ſanguinis ſyderati, & velut γαγγραινωσ affecti, partes quædam rejectæ, quibus ſemper malignitas & contagium adjunguntur:

In lue venerea & ſcorbuto, etſi non tanta malignitas reperiatur, ut ſpiritus ſanguinis valde mortificentur, ejuſque liquor ſyderationes majores ineat, tamen ſuſpicari fas ſit quod in utroque morbo ingraveſcente, ſanguis aliquatenus corrumpi & coagulari aptus, in grumos minores concreſcat, Cujuſmodi ſanguinis concretiones, arteriarum oſculis excluſæ, in cute defiguntur, & juxta quod portiones illæ majores aut minores fuerint, & cruoris plus aut minus corrupti participant, etiam maculæ quoad magnitudinem & colorem inſigniuntur: *Idem ibidem.*

In ulcera degenerantibus] Quandoque non ſolum *Maculæ* in cruribus & brachiis apparent, ſed & ulcera in iis excitantur, ſicca fere, & neque pus neq; ſaniem ex ſe fundentia: Ulcera autem hæc eos magis infeſtant qui temperamento bilioſo ſunt, De quo *Hippocrates* lib. de int. affect. *Quicunque, inquit, ſplenem habens magnum, ſi quidem bilioſi ſunt, hi mali coloris ſunt & malis ulceribus ſcatent*; Ulcera hæc, Telephia quibuſdam appellata, maligna ſunt & curatu difficilia, ob humorem malignum & pravum, qui, quicunque ſit, contumax eſt neque curationi facile cedit, & in Scorbuto peculiarem corruptionem ac pravitatem ſortitus eſt: *Sennertus Tract. de Scorbuto cap. 4.*

Observatio II.

Scorbutici Iecur ſcirrhoſum deprehenſum & tuberoſum, Lien maximus. Vaſa meſenterica obliterata.

Vir conſiſtentis ætatis, *conſtitutione* corporis *melancholicus*, adeoque habitu corporis ſqualido ſtrigoſoque, *alvum habens adſtrictiorem*, *urinasque mingens bilioſas*, saturate more febrientium *rubentes*, frequenterque corruptionis putredinalis notas exhibentes, *ructibus ventriculi, ſputatione cruenta, ſanguinolentia gingivarum* per annos aliquot afficitur, interim aliquoties *alvi fluxu ſanguinolento, ſemel* etiam *febre continua, praeunte tumore in inguine*, tandemque anno ſuperiori *intumeſcentia ventris* atque pedum *hydropica* ſuperveniente prehenditur. Quanquam autem convenientibus mediis, imprimisque curatione ad ſcorbutum appropriata, dicta ſymptomata lenirentur, ita ut per præcedentem æſtatem optime ſibi valere videretur, *nihilominus* brumali tempore appropinquante, *recidiva ſigna ſeſe oſtendebant*, donec ſub finem anni 1627. ſubito vomitus ſanguineus, *cum dejectionibus nigris*, picis inſtar, invaderet, quo ſymptomate per triduum continuante, viribus pedetentim conſumptis, 19. Dec. naturæ debitum perſolvit.

Abdomine aperto, mox ventriculus & inteſtina inflata, nec non nigricantia ſeſe offerebant, interius atramento quaſi ſutorio oblinita: Renes & pulmones naturaliter ſeſe habebant: Jecur totum ſcirrhoſum ac tuberoſum interius atque exterius erat, nec quicquam vaſorum vel ſanguinis exhibebat: Lien vero triplo major quam ſ. n. eſſe ſolet, optime ſanus conſpiciebatur: parenchyma Jecoris colore ſaturate rubeo, nec non ſubſtantia carnoſa referens: Meſenterium ſatis glanduloſum atque tuberoſum & craſſum occurrebat, vaſis meſaraicis, ob ſanguinis ad partes ventriculi atque inteſtinorum effuſionem, obliteratis. *G. Horſtius Tomo 2. lib. 9. obſerv. 4.*

Vir conſiſtentis ætatis, 30. ætatis annum ſuperans conſtitutione corporis melancholicus, cui *corporis habitus ſqualidus atque ſtrigoſus*; E propter accidit, quod nutritiva facultas alimento convenienti deſtituatur, utpote cum tota maſſa ſanguinea qualitatem atrabilarem induat in talibus, unde ſequitur *alvus adſtrictior*, quod bilis, excretionis ſtimulus, ſanguenta jecore non juſto modo ſeparetur ad inteſtina, ſed potius in ſanguine relinquatur & aduratur: *Urina bilioſa*, dictam ob cauſam, *ſaturate more febrientium rubens*, non propter calorem febrilem, ſed jecoris imbecillitate reddita, rubra ſane una cum ſanguine emiſſa: *frequenter putredinis notas exhibens*, abſque tamen ſiti, eo quod ſcorbuticа ſanguinis infectio concurreret, cujus proprium hoc eſt ut interdum inſignes putredinis notas in urinis exhibeat, abſque tamen ſiti: *Ructus* aderant, ſc. inanes, hypochondriacis familiares eo tempore quo digeſtio ventriculi ſolet abſolvi: *Sputatio cruenta*, tam propter ſeroſi ſanguinis è gingivarum carne ſpongioſa ſeparationem, quod maſſæ ſanguineæ ſerum cruentum, ob imbecillitatem jecoris ad ventriculum effunderetur, ac poſtea pedetentim ad fauces communicaretur: ſic *Hippocr.* in Coacis multum ſputum cruentum hepaticis ſtatim lethale pronunciat; quod contingere ait *Iacotius* à venarum infirmitate, ſanguinis prava qualitate & plenitudine ad vires: Interim aliquoties *alvi fluxus cruentus* dyſenteriam repræſentans invadit, qui fiebat ſanguine craſſo fœculentoque copioſe per venarum extremitates in inteſtinorum cavitates effuſo: qua de cauſa non cum excrementis, ſed ſeparatim & abſque torminibus reddebatur, in quo talis fluxus ſanguinolentus ſcorbuticorum ab aliis diſtinguitur: Semel etiam *febre continua prehenditur*, quod maſſa ſanguinea, quoad majora vaſa quoque corruptionem indueret, unde ſanguis venæ ſectione emiſſus lividus, ad virorem inclinans, multoque ſero livido dilutus conſpiciebatur: *praeunte tumore in inguine*, tanquam in emunctorii loco peccante materia craſſiori collecta, vi naturæ verſus exteriora ſuperfluis propulſis, Tandemque *ventris intumeſcentia atque inflammatione pedum* affligitur, ea videlicet hydropis ſpecie quæ ex parte Tympanitidem, ex parte Anaſarcam referre videbatur: Subito *vomitus ſanguineus* ſucceſſit, facta recidiva, quem lethalem pronunciat *Hippocr.* ſect. 3. lib. 3. coacar. aph. 3. cum vitio hepatis vel venoſi generis fiat: qua ratione 5. Epid. 37. Qui ad Dromum habitabat, nocte ſanguinem multum vomens ſuffocatus fuit: *Jacotius* in coacis lib. 6. ſ. 2. aph. 1. ſanguinem qui vomitione redditur, tum ab hepate tum à liene, tum ab utero eſſe poſſe ſtatuit, quod ex his locis ſanguis *ἀναρρεῖ* in venas, quæ in ventriculi membranis inſeruntur, plerumque redundet: Gravior affectus redditur ubi cum ſanguinis vomitu *dejectiones piceæ nigræ* junguntur, hinc *Hippoc.* in Coacis, Ab hæmorrhagia nigrorum dejectio, malum, quia Lien non probe expurgat Jecur & ſanguinem, unde cœnoſa illa materia diu retenta in hepate aut meſenterio, aliquando corrumpitur mora & fit

exquiſite

tartareaque atra bilis. Mirum vero quod aperto cadavere *Renes omnino ſani* deprehenderentur, cum tamen æger per multos annos de dolore dorſi conquereretur? An quod aduſta materia atrabiliaria in meſenterio & lienis venis pedetentim colligeretur, & malignitate ſua nervoſas partes, quibus ſpinæ dorſi medullam annectitur, afficeret? 2. Mirum cum *Jecur penitus ſcirrhoſum* eſſet, quomodo tamdiu æger ſupereſſe potuerit? An quia Lien fuit triplo major ſolito ſubſtantiæque laudabilis, viſcus ſanguificationis referens, cujus ratione ſanguificatio facta fuit à Liene loco Jecoris? hinc ergo non mirum ſanguinem productum fuiſſe minus laudabilem, quatenus alias Lien & veſicula fellea ſanguificationem Jecoris, ſeparando heterogenea, laudabiliorem faciunt: At ubi Lien ſolus ſanguificat, idipſum non accidit, unde ſanguis producitur impurus. 3. Mirum *cum veriſimile ſit Jecur longo temporis tractu ſcirrhoſam iſtam* naturam obtinuiſſe, quod ſanguineus vomitus cum dejectionibus nigris citius non prehenderit? An quia per ſemeſtrales ordinarias evacuationes, & venæ ſectiones, tum etiam aliis intermediis, urgentibus ſymptomatis, medicationibus maſſa ſanguinea taliter qualiter fuit depurata, potiſſimum adhibita ſcorbuti cura appropriata? 4. Mirum quod *Lienis conſiſtentia ſanguinea, magnitudine communem conformationem excedens, inventa fuerit in eo, qui Scorbuto confirmato tot annis affectus fuerat, cum tamen Lien communiter ſubjectum ſcorbuti ſtatuatur*? An quod Scorbutus interdum quoque ſalvo Liene fieri ſolet, cujus rei exemplum habet *Foreſtus* de quodam, cui Jecur potius quam Lien affectum fuerit, in quo Liene ſalvo omentum totum fere putridum inventum fuerit? An vero quod Lien officio ſuo defuerit à ſanguificatione (quæ jecori ſcirrhoſo denegabatur) peccantem materiam non ſecernendo, ſed potius naturæ inſtitutum, ob defectum jecoris, chyli partes laudabiliores attrahendo, ſanguinemque ſalſum ac tartareum relinquendo, quod ejus magnitudo, ſanguineaque conſtitutio ſatis innuebant, cujus beneficio ſanguis quidem genitus, ſed ab excrementitia bile tenui craſſaque rite depuratus non fuit, unde tota maſſa ſanguinea ſalſa tartareaque reddebatur: Non ſemper ergo locum habet theſis de Lienis in ſcorbuticis operatione depravata, cujus rei fidem facit exemplum obſerv. 4. adductū. *Id.*

Conſtitutione corporis melancholicus] Inter Scorbuti cauſas triſtitiam ponimus, nam paſſim obſervare eſt homines propter occaſionem aliquam luctu ingenti perculſos, & deinceps diu mœſtos Scorbuticos fieri: Quia ingens mœſtitia Animam inferiorem immediate afficiens, binas ejus partes, nempe ſenſitivam & vitalem intus compellit, earum ſyſtaſes à ſolitis expanſionibus inhibens coarctat, ac in minus ſpatium contrahit, hinc ſpiritus animales à debita expanſione præpediti, œconomiam ſuam remittunt, quare & ſanguis minori ambitu circuitus ſuos repetens, circa cordis ſinus agglomerari, ibidemque ſtagnare aptus eſt: hinc ſpiritus utriuſque regiminis, ſc. tum animalis tum vitalis præſides deprimuntur, & *ſanguis & ſuccus nervoſus* ſecundum craſes ſuas alterari incipiunt, & uterque vigorem ſuum ſenſim amittens à liquore generoſo verſus acetoſum & effœtum vergit: Inſuper coctionis viſcera, ſolito ſpirituum influxu denegato, munia ſua perperam obeunt, hinc à chylo minus recte concocto, aut inter coquendum depravato, ſuccus nutritius nonniſi vitioſus, & fæculentiis refertus maſſæ ſanguineæ infunditur, unde craſis ejus magis pervertitur inque diatheſin ſcorbuticam facile tranſit. *Willis Tract.*

Urinas mingens bilioſas, ſaturate rubentes &c.] In Scorbuto certiori quàm in aliis affectibus diagnoſi, matulam conſulimus: Nam ſi abſque Febre in Ictero urina intenſe rubicunda & quaſi lixivialis apparet, illius morbi hoc ſignum indubitatum pronuntiamus; enim vero dum ſanguis ſeroſus cum ſale & ſulphure ſolutis aliquandiu circulatur, particulæ ſalinæ & ſulphureæ eidem incoctæ, tincturam valde ſaturatam & velut lixivialem impertiunt, quod etiam talis urina contentis, quæ in lotio refrigerato ad fundum præcipitantur, plurimum abundat, particulis ſucci nutritii degeneris cum ſero abreptis, omnino debetur: Sed tamen urinæ Scorbuticorum ſæpe variant, aliquando namque illæ citrini coloris, cum cremore innatante, aut vitri parietibus affixo apparent; unde ſumitur indicium ſanguinem particulis ſalinis pluſquam ſulphureis abundare: Equidem ſi talis urina ad ignem exhalet, reſidentia ſalina in ſubdupla liquoris quantitate remanebit. *Idem cap. 3.*

Ructibus ventriculi] Ructus, crebri vomitus, rugitus, nauſeæ & cardialgiæ Scorbuticos æque ac hypochondriacos fatigant: quæ quidem ſymptomata frequenter in hoc morbo accidunt, partim quia ſtomachi tonus labefactatur: ejuſque fermentum vitiatur, quo fit ut chyli male concocti reliquiæ in partem auſteram, ſalſam, vitriolicam, aut alias degenerem faceſſat: Præterea tamen ſtomachus male habet, quoniam & ſanguinis recrementa interius reſtagnantia in ſinū ejus ſuffunduntur. *Id. c. 3.*

Sputatio cruenta, Sanguinolentia gingivarum] Morbo ingraveſcenti ſupervenit ſputatio copioſa, & plerumque Gingivarum ſanguinolentia, dein earum flacciditas, ac tandem putrefactio, quam dentium eroſio, vacillatio aut caſus, cum oris fœtore comitari ſolent; Quorum ratio ut melius conſtet, advertendum eſt circa partes oris peculiares quoſdam ductus, nempe *Salivales*, quibus ſeroſi humores copioſe excernuntur, conſtitui: Illi à variis glandulis, nempe parotidibus, maxillaribus & ſublingualibus exorti, maxima ex parte circa gingivas, aut prope ipſas terminantur: horum munus conſtans & ordinarium eſt ſalivam propter uſus quoſdam neceſſarios in cavitatem oris deponere: Præterea tamen obſervare eſt humores ſuperfluos, quia & vitioſos, craſſiores forſan quam ut per ſudores, urinam aliasvé vias à ſanguine ſecernantur, hac via foras amandari: Argentum vivum ſalibus ſubactum, & deinde intus aſſumptum, aut corpori illitum, à ſalinis corporis noſtri particulis minutiſſime diſſolvitur, iiſque involutum penitiſſime immiſcetur: hujuſmodi ſalium & mercurii concretiones per omnes humores, in quas omnes totius corporis partes diffuſus, cum natura, ſi quidem moleſtiam pariunt, expellere nititur, illarum excretionem per hæc oris emunctoria optime, & quidem faciliſſime molitur: Etenim ſanguis, & forſan aliquatenus liquor nervoſus, recrementis iſtis mercurio-ſalinis onuſti, eadem omnino excutere ſatagunt, quæ tamen cum craſſiora fixioraque ſunt quam ut per diaphoreſin exhalent exſudentque, aut à renum fermento præcipitata per urinam amandentur, illa interdum arteriarum oſcula inteſtinis inſerta perrumpentia aliquatenus per alvum excluduntur: attamen iſtius pharmaci particulæ ſero obvolutæ, promptiſſime in prædictis glandulis, aliiſque ad os & gulam ſpectantibus depoſitæ, per ſalivationem uberius excitatam effluunt: quo effluxu gingivas aliaſque oris partes ulcerari, atque dentes cum fœtore oris vacillare contingit: Cæterum hujuſmodi Salivatio interdum ſine mercurio, in febrium male judicatarum declinatione, criſeos loco ſponte ſuccedit: atque humor excernendus non tantum apertioribus ductuum ſalivalium foraminibus, ſed & arteriarum oſculis ubique conſitis exſudans, cruſta albicante oris cavitatem oblinit: Par equidem ratio ſymptomatum ejuſmodi in Scorbuto accidentium reddi debet, quandoquidem enim in ſanguine depravato ſalis ac ſulphuris enormium recrementa plura & craſ-

ſiora congeruntur, quam ut diaphoreſi, vel per urinam aut ſedem ſatis excerni poſſint, ad oris emunctoria, quibus ſalſiora ſanguinis purgamenta excerni ſolent, deferuntur: ſalſa enim iſta ſero diluta, non ſolum è vaſis ſalivalibus exundantia, ſputationem copioſam creant, ſed etiam per arterias advecta, molles & ſpongioſas gingivarum carnes ſubeunt, quæ primo potius eorum ſanguine ichoroſo oppletis intumeſcunt, poſtea tamen ichore ſalſo à ſanguine abſcedente & continuo excreto, gingivarum caro, propter laudabilis ſanguinis defectum, flacceſcit, dentes pene nudatos relinquens: Porro à diuturno materiæ plane corroſivæ affluxu gingivarum caro corrumpitur, ut dentes ſtabilire nequeat, quia hi, alveolis diſſolutis, laxantur, aut decidunt, atque ob particulas ſalino ſulphureas, partim humoris excreti, partimque gingivarum putreſcentium continuo exſpiratas, fœtor oris graveolens excitatur.

Vomitus ſanguineus, cum dejectionibus nigris &c.] Nonnunquam affectus Dyſenterici, item crebræ hæmorrhagiæ è naribus venis ſedalibus, renibus, thorace, gingivis, aliiſque locis ſcorbuto inveterato laborantibus ſuccedunt. Cujuſmodi ſymptomatum cauſa eſt, quod ſanguis ſalſior factus, proptereaque effervеſcere aptus, vaſorum oſculis facile erumpit: præcipue vero, quia cum partium ſolidarum tonus debilitetur, atque fibræ ſint valde laxæ, vaſorum ora fiunt patentiora & diſcontinua, ita ut arteriarum extremitatibus in venarum oſcula tranſitus non recta ducet, quin ſanguis inter vaſorum aperturas interceptus, ibidemque ſtagnare & diffluere aptus, qua data via facile erumpit & ſe foras ejicit. *Idem ibidem.*

Semel Febre continua] Non raro Febres Scorbuto conjunguntur, ſicut & quandoque in Scorbutum degenerant: plurimæ enim febres quæ hic ægros infeſtant, omnes notas febrium à Græcis & Arabibus deſcriptas non obtinent, & proinde ſuſpicionem non levem de latente ſcorbuto ſæpe præbent: Sunt autem febres eæ varii generis, quandoque lentæ & continuæ, quandoque intermittentes, ſed quæ ſignis & notis intermittentium ab antiquis deſcriptarum deſtituuntur, niſi quod typum quendam referunt, quandoque nullum obſervant, & interdum bis de die, aliquando ter quaterve invadunt &c. *Sennertus Tract. de Scorbuto c.4. ubi plura de ejuſmodi febrib.*

Praegnante Tumore in inguine] Ruſticis & Nautis, ac qui ſimili iis victus ratione utuntur, tubercula dura in toto corpore erumpunt: nonnunquam & tumores magni & profundi, cum in Inguine & glanduloſis corporis partibus, tum alibi & in mediis muſculorum ſpatiis, doloris quidem, dum ægri quieſcunt, aut crus ſuper ſcamno vel pulvinari reponunt, expertia, Inter eundum vero & cruribus pendentibus, graviter ægros excruciantia, tumores veneteos æmulantia, quæ à materia melancholica & tartarea, ut Chymici appellant, in ambitum corporis & natura detruſa, & iis in locis hærente & indurata proveniunt: Ortum enim habent hi Tumores ex humoribus Scorbuticis corruptis, dum tenuior pars humorum, à natura ad ambitum corporis depulſorum diſcutitur, vel à calore febrili abſumitur, craſſa vero relinquitur: Diſcernuntur autem à venereis tumoribus, quod in his apertis materia pinguis, lardo ſimilis, reperitur, quale nihil in tumoribus Scorbuticis apparet: Præterea Tumores Scorbutici ſequuntur vitam triſtem & calamitoſam, venerei luxurioſam, ut ſcribit *Engalenus. Sennertus ib.*

Intumeſcentia ventris hydropica atque pedum] Interdum non ſolum crura, ſed & morbus prorrhærent, venter intumeſcit, ubi ſimul Hepar & Lien (*ut in prædicto caſu*) humoribus craſſis ita infarciuntur, ut tumor manifeſtus & tenſio in iis appareat: Id quod non mirum, nam cum colluvies humoris Scorbutici præcipue circa Lien & Hepar hæreat, cum à ſubſtantia, tum à vaporibus ejus facultas horum viſcerum debilitatur, & prava inde in iis diſpoſitio contrahitur quam iterum alimentis elaborandis imprimunt: Unde vitioſorum humorum, præcipue ſeroſorum colluvies cumulatur, & tandem ad crura deſcendit: Si materia ſit copioſior, ut tota ab iis recipi non poſſit, quod reliquum eſt intra viſcera hæret, & tum naturæ robore in abdomen protruditur, tum pondere ſuo eo ruit & ventrem in Tumorem extollit, *Id. ib. quem conſule.*

Alvum habens adſtrictiorem] Nonnunquam diarrhœa Scorbuticos infeſtat: Cujus cauſe plerumque eſt debilitas hepatis & venarum, quæ alimentum, uti debet, non attrahunt, quod in primis viis relictum corrumpitur, & cum aliis humoribus miſcetur, atque ita per alvum excernitur: Ipſe Lien ſæpe cauſa hujus fluxus, ob humoris qui ab inteſtinis ad lienem ivit, ad inteſtina refluxum, (ut loquitur *Ariſtot. 3. de part. anim. c. 7:*) quibuſdam alvus humida eſt: Cum enim Lien plurimum aquæ attrahat, eandem ad alvum quandoque remittit, unde fit alvus fluidior? Quod docet *Hippocr. 6.* aphor. 43. 48. Poteſt etiam hoc facere ſeroſi humoris copia, ſi accedat aliqua cauſa externa eum commovens: Alvus contra in Scorbuticis ſæpe adſtringitur, ut etiam in aliis melancholicis & hypochondriacis fieri ſolet, qui plerumque ſunt alvi ſicciſſimæ: Cauſa eſt quod aquea illa humiditas; quibus fæces dilui debent, alio, ad lienem ſcil. & renes, transfertur, & melancholici illi ac Scorbutici, quibus alvus ſiccior eſt, aut plurimum mingunt, aut plurimum ſudant: Quandoque tamen alvi illam pertinacem adſtrictionem, provenire putemus ab inteſtinorum revulſione & retractione ſurſum facta: Quod vel ea eo patet, quod nullum præſentius hujus doloris & alvi adſtrictæ eſt remedium, quam divulſionem & retractionem membranoſi generis relaxare & potenter humectare. *Idem ibidem.*

Cum dejectionibus nigris) Sæpe fluxus alvi ſanguinolenti accedunt, dyſenteriam æmulantes, qui accidunt cum ſanguis craſſus & fæculentus, in venis abundans, per extremitates earum in inteſtina deſinentes, inea effunditur, & hinc per alvum, non excrementis permixtus, ſed ab his ſeparatus, & fere plerumque ſine omni dolore ac torminibus excernitur; qua ratione à dyſenteria differt, & alia etiam Scorbuti ſigna conjuncta habet. *Idem ibidem, ubi exemplum ejuſmodi fluxus curati habetur.*

Nihilominus recidiva ſigna ſeſe oſtendebant) Malum hoc in principio fere curatu facile eſt, & idoneis medicamentis facile cedit, cum vitium ſaltem in humoribus conſiſtat, nec prava aliqua diſpoſitio viſceribus communicata ſit, & ſæpe ſola diæta, ac præcipue aëris mutatio ad curationem ſufficiat: Si vero radices agat, diuturnum malum eſt, & quod multa curatione indiget & vix unquam radicitus tollitur: Nam & humor melancholicus, è quo hic morbus ortum habet, natura ſua contumax eſt ac tarde movetur, & morbos pertinaces ac diuturnos parit: & poſtquam humor Scorbuticus ſemel ſimilem Hepati & Lieni diſpoſitionem impreſſit, vix ea plane extirpari poteſt; atque ob eam vel ſingulis annis, vel longiore intervallo, pro victus ratione & aliis circunſtantiis malum recurrit &c. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO III.

In Scorbuticorum & Hypochondriorum penitioribus Lienis meatibus, & lateribus arteriæ ſplenicæ & cœliacæ, materia multa tartarea & ſabuloſa adhæreſcens reperitur.

MAteria ſabuloſa, cui ſerum vehiculi vices obit, in penitiores lienis meatus illapſa, & exinde arteriæ ſplenicæ ac cœliacæ infuſa, earundem lateribus, tartari more adhæreſcit

& agglutinatur: Uti obſervationibus, per anatomicas Scorbuticorum & hypochondriacorum ſectiones factas, compertum ſæpenumero habuimus. *Gualterus Charleton Diatriba de Lithiaſi. cap. 4. ſect. 2.*

HAc ratione commotus Vir. Clar. colligit Calculos, tum renum tum aliarum partium, primordia ſua Lienis vitio ſæpenumero debere; fæculentum & ichoroſum, quem naturæ inſtituto allicit, chylum male conficientis, juxta *Ariſtot.* mentem qui Lienem γόθον ἧπαρ nominat, & ſecundarium ſanguificationis organum ſtatuit: Hujus ergo *ait*, officium eſt Hepati craſſiorem chyli partem (comparativè ad illam quæ Hepati communicatur) poſulenta materia magis dilutam allicere: Ubi autem quapiam de cauſa in opere deficit, accidit ut neque ſaliis, fixis ac ichoroſis ſuis impuritatibus ſpolietur chylus, ſed tartareo excremento prægnans jecori importetur, nec melancholici recrementi reſiduum foris relegetur, ſed intus ſubſiſtens obſtructionem importunam ramo ſplenico, vaſi brevi, ut & arteriæ cœliacæ invehat, eaque tartaro deluret: Itaque Lien muneris neſcius, in cauſa eſt ut primum in venis ſplenicis & meſaraicis, deinceps etiam in jecore, cæteriſque membris ſanguificationi famulantibus, chyli recrementa ſalſuginoſis, vitriolatis, aluminoſis qualitatibus referta redundent: Horum portionem dum expurgare tentat Lien, quod maxime terreum eſt, cum in ventriculi fundum mediante vaſe brevi refundit, tum hæmorrhoidalibus portæ ramis inſpuit; Quod aqueum & inſtar lixivii ſalſum eſt, in arterias à ramo cœliaco implantatas exprimit & amandat, hinc aortæ truncum, mox in arterias emulgentes, inde in renum alveolos infunditur: Nec enim cum antiquis credit ſerum à liene per ramum ſplenicum in Portæ ſurculos, & in his ad cavæ radices deinceps ad emulgentes deferri: probat ex eo quod qui vinū affatim hauriunt, vel acidulas, nullo fere intervallo emingūt. 2. Quod in lienis affectibus urinæ ſæpe nigræ conſpiciantur, & tandem ex materia ſabuloſa penitioribus lienis meatibus inhærente &c. Cum itaque ſerum mucilaginoſis, ſalſis & tartareis excrementis prægnans, è liene, mediantibus arteriis cœliacis, & aortæ trunco, renum ſinubus ac parenchymati continuo ferme illabatur, & ibidem aliquandiu ſubſiſtat, & ratione ſalis, cujus abunde eſt particeps, coagulationis ſit capax, vitiatam fæculenti chymi elaborationem in Liene ad calculi generationem facere cenſet: Argumento ſit identitas ſucci ejus, qui in lienis fungoſa ſubſtantia induratus, tumorem ſcirrhoſum, duritiei fere lapideæ excitat, & ejus ex quo calculi concreſcunt: Satis namque conſtat utrumque vi inſipida, & natura tartarea tendere ad indurationem: Hinc eſt quod calculi quandoque in Liene reperiantur, ratione interni ac nativi coagulationis principii geniti: Adde melancholicorum pleroſque lithiaſi eſſe obnoxios, Et vix calculoſum reperiri qui de quopiam lienis vitio non conqueratur.

Observatio IV.

Scorbuticus hepar vitiatum habuit.

RAro fit quin Lien maxime afficiatur, quanquam in Domino Aſſendelphio, Hollandiæ Præſide (ut nos conſpeximus) hepar maxime affectum fuit: nam in dextro crure etiam plures maculas magiſque variegatas habebat: *Foreſtus lib. 20. obſerv. 11.*

S *Ennertus* Epiſt. 69. cent. 1. neque lienem neque hepar primario ſemper affici ſtatuit; ſed materiam Scorbuticam generari & cumulari in primis viis exiſtimat: Ut & nos obſervationes ſatis evincant lienem ſalvum fuiſſe dubitat, quod impreſſiones ab occultis qualitatibus factæ, & malignæ *Dubitans* oculis in cadaveribus ſemper obviæ non ſint.

Observatio V.

In ſcorbutico deprehenſum Omentum putridum, Meſenterium nigris varicibus obſitum, Pancreas induratis glandulis refertum, Hepar nigrum, ſcirrhoſum, Lien longus, durior ſolito &c.

CElſs. Princeps duobus annis ante mortem cœpit ab ore infigniter fœtere, cum excoriatione gingivarum & dentium notabili mobilitate: Aperto abdomine primo ſeſe obtulit Omentum fœtidiſſimum & putridum: Meſenterium nigris varicibus circumſeptum, cum Pancreate induratis multis glandulis impervio: Hepar parvum, nigrum, ſcirrhoſum, Ventriculus atro humore plenus: Lien longus durior ſolito &c. (*Vide lib. 1. tit. de melancholia.*)

Observatio VI.

Scorbuticorum Omentum ſæpe vitium contrahit, ut & Meſenterium.

§. IN Scorbuticis admodum friabile & nonnunquam lacerum evadit Omentum. M. Beale, generoſus hypochondriacus & ſcorbuticus, ab aquis Tunbringenſibus; quas incaſſum hauſerat, rediens ſubito diem ſuum clauſit.

Cadavere aperto, Omentum nigricans, laceratum, friabile & fere putridum, & pinguedine deſtitutum inveniebam, plurimis quoque in locis infra umbilicum peritonæo adhærebat, veniſque nigris & turgentibus, certis obſtructionis indiciis, ſcatebat. *VVarthon Adenographia cap. 2.*

§. 2. In illis qui ex Scorbuto obierunt, meſenteria ut plurimum friabilia maleque cohærentia deprehendimus, ita ut leviſſimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Idem ibidem.*

§. 3. Ipſe in cadavere ſcorbuto extincti aperto, Omentum quidem totum fere putridum & corruptum: in Lieno vero nihil quod, quantum ad ſenſum culpari poſſet, deprehendi. *Sennertus Tract. de Scorbuto cap. 2. & l. 3. p. 3. c. 8. Pract.*

FOntem colluviei Scorbuticæ quod attinet, hanc niſi è contagio contrahatur, meſenterium & primas corporis vias, ſeu venæ Portæ ramos qui illas pererrant, ſedes eſſe ſtatuimus: etſi enim raro accidat ut ſine lienis actione læſa Scorbutus excitetur, & plerumque humorum vicinorum pravorum & corruptorum contactu & ipſe afficiatur & labem contrahat, tamen quandoque ſalvus eſt: Sic in quodam Hollandiæ Præſide Scorbuto laborante, magis Hepar quam Lienem affectum fuiſſe *Foreſtus* lib. 20. obſ. 11. obſervavit: Etenim licet Lien ſanus ac ſalvus ſit, tamen ſi chylus fæculentus, ſalſis ac tartareis excrementis & ſuperfluitatibus ſcateat, Lien omnes illas nec attrahere nec elaborare poteſt, atque ita in agendo fine ſuo fruſtratur ob errorem externum: Si tamen Lien ipſe debilis, vel obſtructus, vel quocunque modo male conſtitutus ſit, multo magis in agendo officio non ſatisfacit: poteſtque utrumque fieri, ſcilicet vel ut primo à craſſis humoribus Lien obſtruatur, eoque ob id officium non faciente, in meſenterio & primis viis humores melancholici cumulentur: vel ut primo in venæ portæ ramis, ob alimentorum vitium, talis humores cumulentur, & deinde Lienem obſtruant vel debilitent, qui obſtructus vel debilitatus, ad copiam eorum in dictis locis augendam facit, & ut humores vitioſi longè copioſius quam antea cumulentur in cauſa eſt: ut ita ſedes & fons primus colluviei Scorbuticæ ex victu contractæ, ſit in meſenterio, omento & primis viis, locisque inter ventriculum, Hepar & Lienem mediis, & utrique viſceri vicinis. Etſi vero hiſce locis primam originem debeat colluvies ſcorbutica, & in recenti morbo etiam his fere contineatur: tamen ſi malum jam diu duraverit, & materia iſta vitioſa copioſior ſit, non ſolum hiſce locis coercetur, ſed per venas & arterias in totum corpus diffunditur: unde totum venoſum genus, tam venæ portæ quam cavæ complectens, ſedes colluviei ſcorbuticæ dici poteſt &c. *Idem ibidem.*

§. 4. In demortuis ſæpe (cum in viventibus cauſa mali ſatis deprehendi non potuerit) In *meſenterio* ulcera ſordida & abſceſſus deprehenſi ſunt, E quibus nunc febres acutæ, cum ſanguinis nigerrimi vomitu & per alvum excretione copioſa, cum animi deliquiis; nunc hepate, liene & inteſtinis ſalvis, *ventris tormina* intolerabilia & tandem mors: nunc nauſea, vomitus, melancholia, cachexia, atrophia; nunc dolores colicis ſimiles, urinæ putulentæ; nunc perpetuæ vigiliæ, leipothymiæ, ſudores frigidi, & alia mala originem habuerunt. *Sennertus ibidem cap. 2.*

E *Quibus nunc febres &c.*] Cum enim ſentina iſta corporis plena eſt, pars vitioſorum humorum non pauca venæ cavæ & arteriæ magnæ communicatur, per quarum ramos poſtea in totum corpus diſtribuitur, & prout conſtituta ac diſpoſita eſt, ac in hanc vel illam partem à natura protruditur, nunc hoc nunc illud mali ac morbi genus excitat. *Idem ibidem.*

In Meſenterio] A Pancreate humore craſſo & melancholico referto Scorbuti quoque cauſam, & comitis difficilis reſpirationis atque anguſtiæ pectoris deducit *Riverius* Prax. lib. 12. cap. 6. & lib. 13. cap. 4. Exemplum affert cent. 3. obſerv. 85.

Febres] Erraticas febres, necnon ſubitaneas caloris ac frigoris in variis corporis partibus ſuffuſiones Scorbuto inveterato ſupervenire tradit *Willis* cap. 3. Febres quidem, eo quod materia extranea ſæpe cum ſucco nutritio ſanguini illata, quin etiam ſuccus alibilis, degener factus, quatenus non rite cum ſanguine miſcibilis, effervescentias ejus extemporaneas concitant, interea febris typum regularem obſervans, iſtam ob cauſam excitari ſolita Scorbuticis raro contingit, quia ſanguis ſalſugineus, licet incendio febrili correptus, haud diu neque multum, ſaltem non æquabiliter deflagrat. Non tantum autem Febres Scorbuto accedere, ſed & febres diuturnas Scorbuto anſam dare oſtendit. Idem cap. 2. Etenim, *ait Vir Clar.* juxta hypotheſin noſtram à crebra nimiaque ſanguinis deflagratione, ſpiritus plurimum abſumantur, ut liquor pauperior & effœtus evadat, quin & ſulphuris purioris ingens copia deflagrando evaporat: interea quod hujus reliquum eſt, ſibi ſalem adſciſcens, ipſumque evehens, ſanguinis craſin morbidam & plane ſcorbuticam inferre ſolet: Obſervare eſt, *adeo*, à longiori febre, propter ſpiritum & ſulphur nimis exhalantia, atque plurimum ſalis cum ſulphure reſiduo diutius concoctum, ſanguinem valde ſalſum & quaſi lixivialem evadere, ita quidem ut deinceps ægre, & vix circulationi peragendæ ſatis in corde accendatur: Cujuſmodi ſanguinis diſpoſitio nonniſi longo tempore reſtauratur, & difficulter admodum à ſcorbuto ineundo vindicatur.

Ventris Tormina] Dolor ventris Scorbuto adeo familiaris eſt, juxta idioma Germanicum, ut exinde nomen acceperit: Hoc ſymptoma nonnullos affectos, in mitiori licet gradu, fere continuo affligit, cui alvus modo ſoluta, modo ſumme adſtricta adjungi ſolet; quorum ratio eſſe videtur, quod cum & ſanguis & ſuccus impuritatibus ſcatent, tum arteriæ tum nervi materiæ excrementitiæ copiam verſus alvi cloacam deferunt, quæ circa meſenterii aut inteſtinorum tunicas defixa, fibras nerveas perpetuo vellicando, dolores conſtantes ciet. *Willis Ibidem. De ejuſmodi doloribus vide fuse Tit. de ventris doloribus.*

Observatio VII.

Scorbuticorum, urinas rubras fundentium, hepar aut cyſtis fellea varie in vitio fuere.

CUm plurium è Scorbuto defunctorum cadavera diſſecui, quibus urina rubicunda extiterat, obſervavi hepar aut cyſtin felleam in culpa fuiſſe: In nonnullis fuit hepar prorſus exſangue & exſuccum inſtar uberis vaccini: In aliis veſica bilaria erat vacua & inanis: In aliis lapidibus obtita: In aliis amurca minime amareſcente repleta, In omnibus viſcera hæc taliter affecta ut ſecretio bilis impediretur. *Th. Willis Tract. de urinis cap. 4.* De cauſis ejuſmodi urinarum vide tit. de urinis p. n.

*Varias fundunt urinas Scorbutici, In Belgio obſervavit *Franc. Sylvius* cœruleo colore præditam & araneatum telis ſimilem ac tenuiſſimam illis innatare pinguedinem, quam pro morbi illius ſigno fere ſtatuit: rarius conſumptionis & tabis, quamvis nihil obſtet utriuſque ſignum eſſe poſſe illam pinguedinem: Toto autem cœlo errare cenſet qui pinguedinem illam deducunt ab adipe renibus circumjecto, liquato & urinis communicato, cum in Tabe tantus non ſit in renibus calor qui liquare poſſit ipſorum adipem: ac inſuper impoſſibile liquatam illam pinguedinem, penetrare membranam denſam renes inveſtientem, hinc & parenchyma eorum crallum, quo tandem urinæ jungatur.

Observatio VIII.

Scorbutici laqueo ſuffocati conſtitutio corporis interna & externa.

IN Theatrum noſtrum Anatomicum, 19. Febr. illatum eſt cadaver Infanticidæ: Cadaver Scorbuticum videbatur, melancholicum & atrophiæ proximum: In carcere quoque male tractatum: Pedum enim digiti pernionibus pleni, & pollex ſiniſtri pedis gangræna affectus, quam ſuæ ſpontis natura à ſana parte cœpit ſeparare: Glandulæ in inguinibus duræ tumebant, bubonum inſtar, Et in diſſectorum thoracis muſculorum ſpatiis ſerum fluebat copioſum: Crura maculis liveſcentibus ſcorbuticis ſcatebant, quales in pulmonibus quoque nobis apparebant: Alloquin Pulmones ſpongioſi & flaccidi, marmoriſque in morem variegati: pinguedo aut parca aut nulla in abdomine; Omentum putridum: Atrabilaria capſula ſiniſtra digiti longitudine cavitatem habuit, quæ vel 12. piſa caperet, in aperto cranio, ſupra duram matrem, prope falcem, adnata erat excreſcentia piſo major, cartilaginea, quæ in cranio veſtigium ſui impreſſerat: Inter duram matrem & piam, in vertice, lacuna ſpectabatur rotunda, digiti capacitate, ſero plena: Ventriculi cerebri ſani quidem ſed ſero ſcatentes. *Thom. Bartholinus hiſtor. Anat.* 53. *cent.* 1.

P*Ollex ſiniſtri pedis Gangræna affectus*] Non ſolum ulcera ſcorbuticos corripiunt, ſed & graviſſimum malum quandoque accedit, mortificatio ſcil. & Gangræna vel unius vel plurium corporis partium, præcipue digitorum pedum: Incipit hoc malum plerumque circa pedis extremum cum nigris & purpureis maculis, & lituris quaſi, & hinc paulo poſt ulcus cruſtoſum & gangrænoſum, ſiccum neque ſaniem, neque pus reddens apparet, digituſque unus vel alter pedis emori incipit, & lineæ rubræ ac purpureæ lituræ ſupra juncturam pedis, ſecundum tibiæ longitudinem apparent: Eſt vero hujus Gangrænæ & Sphaceli, à Gangræna & Sphacelo vulgo deſcriptus magna differentia: Etſi enim in utraque Gangræna pars emoriatur ac ſenſum omnem amittat, ac malum in dies latius ſerpat, tamen non paucis diſcrepant: Gangræna enim illa vulgo nota, fere ex cauſis manifeſtis & notis ortum habet, & in membro tali ſphacelo emortuo fœtidus ac aquoſus humor effluit, membrum molle ac putridum redditur, & gravem ac cadaveroſum de ſe fœtorem emittit, multumque brevi tempore ſerpit & plerumque hominem cito jugulat: Gangræna vero Scorbutica, fere ſine cauſa manifeſta invadit, & lente ac tarde ſerpit, ac omniſi longo tempore hominem jugulat: pars plane ſicca eſt, nihilque effluit, & cum corrupta ferro aufertur, licet caro rubra offatatur, color tamen ille ruber paulò nigrior eſt, & ſequenti die & ipſa plane emortua deprehenditur, nullus quoque fœtor percipitur: Præterea ubi primo malum unum ſaltem pedem apprehendit, poſtea abſque omni cauſa manifeſta, in altero etiam crure & pede maculæ ac lituræ rubræ vel purpureæ apparere incipiunt, & paulò etiam poſt illius pedis digitus unus vel alter lividus redditur & plane emoritur, tandemque homo plerumque Apoplexia vel Epilepſia accedente moritur. *Sennertus Tractatu de Scorbuto cap.* 3.

*ADDITAMENTA.

Observatio I.

Scorbuticorum & Hypochondriacorum Lien ſæpe exterius inculpatus eſt qui intus vitii notas exhibet ſua mollitie & flacciditate.

SUbſtantia in ſano Liene duriuſcula eſt & firma, ac quemlibet contrectationem ſine læſione perpetitur, at in morboſo ſæpe mollior evadit & facile diſſolvitur: Sic in Scorbuticis & hypochondriacis eum multoties adeo mollem poſt mortem inveni, ut ab impoſito leviter digito totus facillime perforaretur, & ab aëre externo facile liqueſceret, quamvis alioqui primo intuitu foris in magnitudine & colore nihil alieni præ ſe ferre videretur. Furem quendam Scorbuticum ſuſpendio ſtrangulatum menſe Martio anni 1651. publice proſecui, cui ſubſtantia Lienis (non tamen præter modum magni aut male colorati) valde mollis erat, & eo tempore, ſatis tunc frigido, intra bidui ſpatium ab aëre externo ſponte in ſpumoſum liquorem obſcure rubrum (inſtar fæcis vini rubri) diſſolvebatur, adeoque liqueſcebat, ut præter multas fibrillas & tenuia vaſcula fere nihil ſolidi intra membranam ejus contineri videretur. *De Diemerbroeck Anatom. l.* 1. *c.* 16.

EX quo liquet multorum error, qui in Scorbuto, hypochondriaca affectione, febre quartana, aliiſve è liene oriundis morbis, ſemper culpant hujus viſceris obſtructionem, duritiem aut tumorem, cum tamen nullum plerumque hujuſmodi vitium (etſi interdum etiam adeſſe poſſit) in his affectibus conſpiciatur, ſed ſola ſpecifica dyſcraſia, ſeu ſubſtantiæ peculiaris diſpoſitio; à naturali recedens (cujus ratione fermentatam materiam nimis acrem, crudam, acidam, debilem aut fixam, aliove modo male diſpoſitam conficit) dictorum affectuum cauſa ſit. *Idem*,

Observatio II.

Scorbutum non ſemper oriri à Lympha Glandulas lacteas obſtruente, oſtendunt cadavera eorum in quibus Meſenterii Glandulæ illæſa deprehenduntur.

P *Barbette* Praxeos lib. 4. c. 3. docet omnia quotquot ſunt Scorbuti ſymptomata provenire ab unica cauſa, *Lympha nimirum vel pituita craſſa, Glandulas lacteas ita obſtruente, ut chylus non poſſit niſi feroſiore ſui parte per eas tranſire*, At ſi in omni Scorbuto Glandulæ meſentericæ obſtructæ eſſent, tum neceſſario conſequeretur ut *Scorbutici* omnes grandioribus in meſenterio tumoribus, fluxuque alvi chyloſo & atrophia univerſali corriperentur: laudabiliore chyli parte ſic in primo ſui itineris ſtadio intercepta, indeque mox regurgitante in inteſtina: pari neceſſitate etiam ſequeretur, ut omnes in manifeſtum hydropis diſcrimen ex diluvio ſeroſo brevi incurrerent: Atqui longe certiorem experientiæ fidem habemus. Scorbuticorum dari quamplurimos, qui neque de diarrhœa chyloſa, neque de nutritionis defectu, neque etiam de ullis colluviei ſeroſæ effectibus conqueſti ſunt: Et *Anatomici* quidam teſtatum reliquere, *haud paucos ſe hoc morbo extinctos aperuiſſe, in quibus meſenterii glandulas omni culpa vacuas reperiebant.* Obſtrui nonnunquam has, ut & alias glandulas libenter concedimus, at conſtanter pernegamus id ſemper fieri: *Gu. Charleton Tract. de Scorbuto cap.* 8.

Observatio III.

In Scorbuto Lien male ſæpius culpatur.

LIeni injuriam facerem ſi ipſum toties ad Prætorem raperem quoties Scorbutus occurrit, quem meliori jure à ſanguinis μόλυνσιν quam aliunde deducendum puto; maxime cum indubitata extiſpicii fide conſtat quamplurima Scorbuto extinctorum cadavera, cultro Anatomico à morte confeſtim expoſita, Lienem utut graviſſimis antea oneratum criminibus, omni tamen culpa vacuum demonſtraſſe: Medicorum vulgo quidem nil ſolennius eſt quam Lienem contumeliis afficere, quaſi omnium prope malorum eſſet Panerene, extra autem à fato conſulentibus rarius nihil quam vitii quicquam in eo detexiſſe. *Charleton Tract. de Scorbuto cap.* 6. §. 11.

A *Sanguinis μόλυνσιν*) Mihi ab effectibus inter ſe manifeſto diſcrimine differentibus de cauſarum diverſitate conjecturam deſumenti, tria *Scorbuti* genera præcipua videntur conſtituenda, Unum ſcilicet cui pro cauſa proxima & continente eſt ea ſanguinis intemperies & impuritas, in qua *Sulphurea* ipſius particulæ, inita cum paucioribus ex *Salinarum* cenſu conſpiratione, cæteris omnibus præſunt: *Aliud* ubi ſuppreſſo velutique jugum ſerviliter miſſo ſulphure putiori, *part. rea*: ſeu *ſalino terreſtres* principatum in ſanguine tenent, ejuſque [illegible] impediunt: *Tertium*, quod ortum ſuum juxta ac fomentum debet eximio ſanguinis *Acori*; quando ad fluorem jam tum adſpirantes, ibique communi miſtionis vinculo aſſociatas cæteras ſua libertate multantes particulæ *Salina*, univerſam ſanguinis maſſam inſenſiſſime imbuerunt *aciditate*. Si chimicorum elementa reſpuis, dic *primi* generis Scorbutum poſſe ad eſſeræ *bilis* exuperantiam: *Secundi* ad *ſal* igne *ſi* præpollentiam phlegmatis, & *tertium* ad immanitatem *melancholiæ* haud incommode referri.

Quoad *primam* Scorbuti ſpeciem, quam ad *Sulphuris* in ſanguine luxuriantis, & cum *ſalis* nonnihil conjuncti dominium, tanquam ad proximum efficiens retulimus, obſervandum eſt haud raro contingere ut ſanguinis maſſa particulis ſulphureis ad exceſſum uſque abundantibus, & dominationem in cætera alimenta exercentibus imprægnata in naturali ſua temperie degeneret, inque liquorem tranſmigret, impurum, præfervidum, bilioſum, variiſque tumultibus ac effervescentiis obnoxium: Illud ubi contingit tanta ſævientis in omnia Sulphuris poteſtas eſt, ut ſibi in ſocietatem adſcitis aliquot ex numero Salinarum (eis ſcil. quæ ad ſtatum fluxilitatis jam tum propius acceſſerunt) ſuppreſſiſque ſimul ſpiritibus generoſis ſanguini univerſo noxiam quandam brevi inducant *rancidditatem*, Qua is inſigniter diſtemperatus, non ſolum inutilis ad nobiliſſimum illum uſum, cui ex naturæ inſtituto deſtinabatur, evadit, verum etiam pleriſque partium, quas circuitione luſtrat, gravis & infeſtus, In has enim recrementa quædam, ſeu coagmentatas ex *Sulphureo ſaleque* moleculas paſſim diſpergit, quæ illas pro peculiari cujuſque contextura diverſimode affligunt: Quippe in *habitum* corporis extruſæ *maculis* eum, *exanthematis, puſtulis, tuberculis, exulcerationibus* fœde deturbant; Interaneis vero affixæ *cardiogmos* pariunt, *vomitiones, diarrhœas, dyſenterias* & ejuſdem commatis alia ſymptomata, quæ vulgo ſolent mordenti ventriculũ & inteſtina efferatæ *bilis* acrimoniæ adſcribi, quæque Scorbutum ſæpe & comitantur & indicant. interim experientia compertum habeo vix generando ifthanc Scorbuto ſufficere *rancidiatem*, niſi diuturna fuerit & habitualis: recens enim, nec

novo

novo in dies ſota pabulo, aut cæteris vigore Naturæ quæ ea ſulphure ac ſale concreverant moleculis, paucoloa intra dies extinguitur, aut febrem ſynocham accendit, ſanguinem inflammando: Et id certum eſt eidem maxime obnoxios eſſe illos quibus in deliciis ſunt vina fortiora, aquæ ardentes, caro porcina, piſces teſtacei, allio aut pipere condita, &c. Ex his enim ſanguini exſurgit ubertimus ſulphutis & ſalis rancidiorum proventus, ſicut haud obſcure colligatur ex eo, quod pleraque eorum dum putreſcunt graviſſime fœtent.

Quoad ſecundam ſpeciem, cui pro cauſa continente dedimus *Tartareas* impuritates, una cum chylo in ſanguinem invectas, ejuſque πνευματώσει repugnantes, cuilibet notum plurimum facere ad Scorbutum ſanguinis μελάνωσιν ſive *cruditatem*, quæ vix aliunde quam à *ſalino-terreis* cruditatibus, ſeu fæculentiis ſanguini copioſe admixtis oriri videtur. Talium enim de natura eſt, ut cæteras omnes ſanguinis partes fovendo detineant in ſtatu cruditatis, unde fit ut univerſa illius maſſa in ſalſum gari æmulum liquorem brevi degeneret: Quum ſanguinis eſſentiæ neceſſaria ſit *meteoriſatio*, inde liquet quod ipſe modus ſanguificationis aliud nihil eſſe videtur quam advecti noviter in ſanguinem chyli à cruditatis ſeu fixitatis ſtatu, ad ſtatum fuſionis ſeu volatiliſationis proceſſus, quo ſpiritus ejus, qui antea fixi & depreſſi jacebant, jam exaltantur, & ad ſummum expanſionis gradum promoventur: luterverſo igitur illhoc proceſſu, neceſſum eſt ut non tam verus ſanguis, quam liquor quidam impurus cruduſque, & ſcorbuticæ indoli proximus fiat: cruditatem hanc quadamtenus exprimunt muſtum, cereviſia novella, hydromel, aliique liquores ex heterogeneis particulis conſtantes: hi enim ante debitam fermentationem nihil ſpirituum elargiuntur, nec ulla eum ſuis recrementis pugna inita, prorſus inſalubres manent: haud diſparis immaturitatis ſanguinem in hoc caſu eſſe puto; non quod iſtos liquores amuſſidem ſanguinis velim, ſt ſimilitudinem aliquam illinc traho: At vero utcunque ſe demum habeat hujuſmodi Cruditatis analogia, ad illam quam in dictis liquoribus, nondum fermentatione defæcatis obſervari diximus, certum interim eſt Scorbutum hunc non ex omni ſanguinis cruditate oriri, aſt unice ab ea, in qua uni *Sali* patere coguntur omnia, Eſt enim alia ſanguini per μελάνωσιν inducta intemperies, unde cachexia potiſſimum hydropica emergit: alia cui in virginibus ortum debet chloroſis & malacia; alia ad producendam affectionem hypochondriacam pronior; alia quam leucophlegmatia ſæpius excipit: Peculiarem igitur ſibi in crudo ſanguine diſpoſitionem hic quoque expoſcit *Scorbutus* ut inde naſcatur, talem nempe quæ in *copioſo*, & in *fixitatis ſtatu adhuc manentis ſalis prapotentia exſurgit*. Pro *Salis* quaſi deſpotica tyrannide fidem ſuam interponunt ipſa ſymptomata, quibus hæc ſcorbuti ſpecies à reliquis diſtinguitur; quorum præcipua cenſentur univerſi corporis *torpor*, *anguſtia pectoris*, *cordis tremor*, *& viſcerum obſtructiones*; ſcil. ſanguinem præ ſalis contumacia deficiens πνευματώσεως, hancq; neceſſario excipiens ſpirituum paucitas, totpida reddit membra, unde *laſſitudo ſpontanea*: In Pulmonibus pariter à ſale incraſſatus ſanguis, ægre itque reditque per eorum licet laxiſſimam ſubſtantiam, hinc reſpiratio admodum *difficilis* & anheloſa: *Cordis* item anxiam *palpitationem* pati juxta retuleris, ad eundem crudum, ac ſale fixativo copioſe impregnatum ſanguinem, cujus craſſiores particulæ, ſtyptica inſames aſpredine, dum nervoſas ventriculorum cordis fibrillas in tranſitu acriter pungunt, id ad ſe conſueto violentius agitandum, undique vibrandum, & quaſi contorquendum, quo ab illa quamprimum injuria vindicetur, irritant atque extimulant: Et quantum ad *Obſtructiones* attinet, nil utique ſolemnius eſt quam ut craſſus, & lixivium ſalſugine æmulans ſanguis, dum pertranſit viſcerum anguſtias, his nonnihil de tartareis ſuis impuritatibus affixum relinquat Porro hujuſmodi *Scorbuto* affectis ea duntaxat medicamenta proſunt quæ ſale volatili abundant: argumento ſane validiſſimo eundem non aliunde quam à fixo ſale ortum trahere: At unde illhæc tanta, tamque pernicioſa excepti in ſanguinem ſalis fixatio? Medicorum pars maxima in eo conſentiunt conditum Lienem fuiſſe ut *invectum in penitiores ſui parenchymatis receſſus ſanguinem in ſumme activi* Fermenti *naturam exaltet & promoveat*, *talemque refundat in venas*; Nobis autem haud paucos Lienes mox ab ſeſectione guſtu examinantibus nullus unquam *acor* obſervatus; quin & illud pro comperto habemus Lienis ſive recentis ſive exſiccati fruſtula Lac neutiquam cogere, etiamſi totam noctem immaceraveris, haud obſcuro indicio eidem nihil aut perexiguum *aciditatis* naturaliter ineſſe, Cæterum ſi ineſſet meo quidem judicio, ad ſanguinis non tam meteoriſationem faceret quam ad coagulationem, *Acida* enim ſanguini admiſta eum in thrombos grumeſcere compellunt: Cum itaq; neque in crudo, neq; etiam in chimicè diſſoluto Liene ulla hactenus, compatuerint ſuppoſiti hujus *Fermenti* veſtigia, quidem ſolitum illud Romano Senatus verbum ſubſcribo, *Non liquet* Detecta ergo iniquitate eorum, qui ignorato Lienis munere ipſum tamen Scorbuti, ex ſanguinis cruditate generandi accuſarunt, ſupereſt ut aliam adducamus cauſam cui maleficij culpa adſcribatur, quam *Cacotrophiam* dico, Exiſtimo enim nihil magis facere ad ſanguinis μελάνωσιν, quam diuturnum uſum ciborum & potuum, *ſale fixativo* abundantium, (liquidem qualè alimentū, talis & chylus, qualis chylus, talis item ſanguis; cujus conſtitutio ſemper mutabilis eſt, pro varia materiæ unde conſtat, & quotidie inſtaurator conditione, unde illud *Hippocr.* in proverbium venit τὸ ποικίλον διαίτης, ποικίλα νοσήματα parit: alimenta quidem licet varias in ore, ventriculo &c. mutationes ſubeant, nihilominus nunquam ita de integro immutantur quin eorum ἄκρητον καὶ ἰσχυρὸν remaneant in ſanguine ſemper immutata: Hinc perpaucis unquam impune fuit victus tario φαυλὴ καὶ φαύλως Hippocr. dicta, maxime ubi ſale ac fumo indurata, craſſa, viſcida, terreſtria, diu in cibum & potum veniunt, talia enim laudabilis tributi loco illata in ſanguinis ærarium, non ſolum ſpiritualeſcere nequeunt, aut volatilia reddi, verum etiam in penitiores viſcerum receſſus vi circulationis penetrantia, congeſtis obſtructionibus, ſuam cuivis imprimunt labem, unde cordi, cerebro, reliquis ſumma ſpirituum pauperies, & functionum omnium dejectio ſubnaſcitur, velut immaturis fructibus acerbitas inhæret ingrataque auſteritas, per maturationem autem ſpiritus φλογιστοὶ innaſcuntur; ſic confectus ex ſalis ac terreſtribus ſanguis crudior, fixiorque in univerſo remanet, nec meteoriſationem, quam ad ejus perfectionem requirit *Hippocr.* admittit.

Venio ad tertiam *Scorbuti* ſpeciem, ab exſuperante *ſanguinis acore* deducendam; Innaſci in ſanguine τὸ ὀξὺ ipſe indicat *Hippocr.* 1. de Priſca med. & exinde ſanciri poteſt quod ſanorum etiam extravaſatus ſanguis confeſtim grumeſcit; id enim admiſto præſertim *acido* adſcriptum volunt omnes quotquot in ſacris medicinæ caſtris ſub auſpiciis Philoſophiæ ſaniotis militant: vix enim animo concipere licet, unde alias tam ſubitanea recens effuſo cruori obveniat grumoſitas, niſi coagulum emergere

gere cogatur ex *acido* inhoſpitante, nunc à volatilibus ſpiritibus libero, ſuamque proximus energiam exſerente; Frigori hunc effectum tribuere abſurdum, quia in aëre etiam calidiſſimo ſanguis æque cito cogitur, imo & intra ſui receptacula nonnunquam ut in febre peſtilentiali & pſeudopolypos cordis contigiſſe obſervatum eſt: *Acidus* autem hic *succus* (melancholiæ nomine inſignitus) quamdiu modum tenet imperceptibilis eſt, & ſub purpureo ſanguinis velamento cuncta corporis innuxie pervadit, quin & utilis eſt ad conſervandam ſanguinis craſin ac ſulphurearum ejuſdem particularum fugam aliquantiſper remorandam: cæterum dulcioribus, quibus implicitus fuerat, diſſipatis, repreſſiſque amarulentis, quibus contemperatus, mox ſævum redit ad ingenium, turgentique acore moleſtus eſſe incipit, imo interdum eo malignitatis procedit ut in haud paucis vel è graviſſimorum cenſu affectibus totam tragœdiam impleat, id quod indicare videtur *Hippocr.* ſub finem lib. de Priſca med. *Ergo acidus humor reliquos præcellens, maxime incommodus fuerit; quando ſcilicet ſecretus fuerit*: Ita in ulceribus quibuſdam cacoethicis oſſium corroſionem parit, In lotio abundans ſtranguriam acceſſit: in articulis arthritim, in inteſtinis tormina & cruentas dejectiones, convulſiones in nervis &c. Et unde tanta tamque efferata humorum in ſtatu p.n. aciditas, niſi remiſſior ea ſupponatur in naturali præextitiſſe? quo jure quis contenderit morbificum quodvis infundi, nihil autem in corpore præexiſtens à naturæ ſuæ congruitate in pravi indolem degenerare? certe omnis acrimonia modum excedens è remiſſiore excrevit: Hujuſmodi ergo Succus acidus alimentis ineſſe concedendus eſt, nec ſanguini proinde denegandus, cæteriſque humoribus, ſed debilis, ſed contemperatus; idem autem juſta exutus temperie, ſibique imperium ſuperbe uſurpans in ſocios, de quieto hoſpite hoſtis fit: Talis enim chimicorum ſalibus in fluorem adactis feritate quadrat, talem in cancro, carcinomate, herpete, ulceribus ſarcophagis, concipere fas eſt: Talis infuiſſe videtur in orinis & ſudoribus eorum à quibus corrodebantur linteamina: Sed ne huic ſingularem adſcribas κακοπραγίαν, eadem eſt ſalſorum eadem amarorum, omnium quotquot ad Hippocr. δυνάμεις καὶ ἀκρότητας ſpectant, natura; dum contrariis temperantur ac demulcentur, tranquille agunt, ſecreta autem, ſuoque genio reddita, noxias vires prodeunt, ſocioſque paulatim trahunt in rebellionem; at ſi ſævitiam ſpectes, primatum tenet *succus acidus*, ut qui in vulgo adſcriptis *melancholicis* affectibus omnium facile choream ducat: Cæterum *quonam à fonte* poſſit *succi* hujus tam infauſta ſanguini, ac univerſo deinde corpori exuberantia ſcaturire? Aliis viſum eſt in ſcenam adducere *Lienem*, exceptas à ſanguine ſæculentias atrabilarias convertentem in activum nimis & incongruum, ſanguiniſque tandem corruptivum fermentum; quæ ſententia nullo alio nititur fundamento, præter *fermenti lienaris* hypotheſin; quæ incertæ fidei eſt; Et petere exorbitantis in ſanguine acoris ſcaturiginem, à nondum ſatis intellecto Lienis male conſtituti fermento ſupra modum exaltato, quod nihil aliud eſt quam ignotum magis ignoto ſuffulcire, aut dubia multiplicare. Alij vindicata Lienis innocentia crimen in obſtructum Pancreas ſumma cum fiducia transferunt; quam ſententiam ſi abjecto authoritatis præjudicio ad ſtateram exegeris, nihil certi nihil definiti ſtatui poterit: Supponunt enim Autores Pancreatis uſum in eo conſiſtere, ut exceptum ab arteriis ſanguinem, ſpirituſque animales per nervos, à cerebro immiſſos in penitiores glandularum ſuarum receſſus (ex his enim maximam partem coagmentatur) ita commiſceat, ut inde *succus Pancreaticus* dictus exurgat: 2. ſupponunt Succum hunc chyli ab alvinis fæcibus ſecretioni & per lacteas venas vectioni ſervire; 3o. Succum eundem ex diutina in glandulis pancreaticis, harumque ductu excretorio ſtagnatione, aceſcere ac acriorem reddi, qui acer demum ſanguini & ſucco nerveo communicetur, in utriuſque corruptelam, & temporis progreſſu, in Scorbuti etiam miaſmatis apparatum. At cum hypotheſin hanc multa manifeſti incertitudinis arguant: Noſtra autem ſententia, ultra diætæ errores in immoderato *Acidorum* uſu commiſſos non inquirens, viſcerumque nullo in maleficij partem adſcripto, cauſam transfert in *chyli aciditatem*, ſanguini ſuccoque nervoſo & lymphæ communicatam, iiſque conſtanter adhærentem, Et hæc à vero non videtur aliena, num. 1. ex Hippocr. ſancitum, ex omnibus alimentorum partibus ἀκρήτοις καὶ ἰσχυροῖς, quæ inter coquendum à calore noſtro immutari nequeant, nullas eſſe quæ τὸν ὀξὺν χυμὸν ſeu contumacia ſeu pravitate ſuperent: ubi igitur hujuſmodi eſculenta, quibus τὸ ὀξὺ copioſe id eſt, diu admiſſa ſunt, nec benigniorum aut volatilium uſu correcta, vix fieri poteſt quin chylus primo, hinc ſanguis, cæterique humores concepto illinc acore contaminati, labem ſibi ſcorbuticam contrahant. 2. Experientia compertum: Deinde experientia compertum homines acidis vinis deditos eſſe *doloribus erraticis, rheumatiſmo, arthritidi vaga* ſcorbuticæ, ſpaſmis, atrophiæ, ulceribus *telephiis* & aliis ejuſmodi omnium maxime obnoxios, idque etiamſi alias ἰσχυάλγοι ſint, item qui oxyporia condimentis appetitum quotidie ſollicitant, cibi que affatim ſuperaffundunt vina acida & auſtera. Adhæc acido hujuſmodi Scorbuto affectis nullum certius remedium quam lactis, emulſionum ex amygdalis dulcibus, chinæ decocti & id genus aliorum antiacidorum & analepticorum uſus continuatus; argumento tantum non apodictico, ejuſdem productioni ciborum potuumque immoderato acore infamium ingluviem, ſuas unice κακοπραγίᾳ ſufficere poſſe, interim ne uno quidem ex viſceribus de ſuo quid ad infauſtum opus conferente, Horſum peropportune retuleris quod à *Cotesio* citatum de monachis quibuſdam Pictavienſibus, quos crudeliſſima ventris tormina (Scorbutica indubie) exercuerant, à potu vini albi, acerbiſſimi: alias generoſis aſſuetis? qui mutato cœlo & potus genere confeſtim priſtinæ ſanitati ſunt reſtituti. Ibi ad vivum uſque expreſſam noſtri Scorbuti ex *acido* oriundi effigiem habes, licet ſub uſurpata *Colica biliosa* larva: En ejuſdem primordia, præſertim à vino auſtero deducta, inculpatis interea viſceribus: monemus tamen eſſe ex *Visceribus* aliqua quæ nonnunquam & ſuas etiam partes agant in hac ſcena, cum vel inveteratis obſtructionibus referta, vel debito exuta tenore, aut alio quovis modo in functionibus impedita fuerint, ut ſuccum alimentis etiam optimis extractum corrumpendo, ei inſignem & noxiam *aciditatem* imprimant: &c. *Idem cap. 6 & 7. vide plura ibid.*

ANA-

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XX.
DE CACHEXIA, ANASARCHA, LEUCOPHLEGMATIA.

Observatio I.

Cachexia genita ob Iecoris vaſa à ſanguine retorrido obſtructo. 1. Ob ejus vaſa arenulis infarcta. 2. Ob ejus vitium hydatidibus ſe prodens. 3. Ab ejus duritie, tuberoſitate &c. 4.

§. I. A Sanguine exſiccato & veluti aſſo obſtructiones Cachexiæ cauſa fiunt quem vaſis in Hepate inſertum induratumque & veluti incineratum vidimus, *Platerus Pract. lib. 3.*

Obſtructio & infarctus Hepatis venarum præcipuarum portæ & cavæ, quia proventui vitioſorum humorum, bilioſorumque maxime, occaſionem præbet, ob impeditum illorum à ſanguine in ſecunda concoctione exactam ſeparationem, Cachexiæ cauſa fieri poteſt: In qua ſi ſanguis impurus in corpus diſtribuatur, color potius fœdus quàm albidus apparet: Si ab obſtructione enarrata hepatis ſimul ſequatur imbecillitas, tunc quia diminuta fit ſanguinis elaboratio, Cachexia à crudo ſanguine genita prodibit, in qua crudus ſuccus corpus alens tumidum reddit: Si vero obſtructio tanta ſit, ut per eam & ſanguinis ſeu crudi ſeu cocti diſtributio in venam cavam non ſufficienter perficiatur, aut ſanguis adeo vitioſus gignatur, ut corpus minus quam oportebat alere poſſit, id potius decreſcet: Hujus autem obſtructionis cauſa eſt, vel chylus craſſior ac viſcoſior, illic ſe affigens, ductibuſque quibuſdam hærens magis magiſque condenſatus, loca hæc obturans: vel idem crudus ob calorem, motum validiorem, balneum &c. in venas citius raptus & retentus: Quod etiam à ſanguine exſiccato & veluti aſſo ſimiliter accidere poteſt, quem ejuſmodi vaſis in Hepate inſertum induratumque & veluti incineratum, obſtructiones tales peperiſſe, & hepatum animalium inter epulandum penitiori inſpectione aliquando ſic evenire deprehendimus. A pituita quoque obſtructiones has præcipue gigni plerique ſtatuunt. *Idem Ibidem.*

§. 2. A ſeroſo humore eaſdem obſtructiones in hepate fieri poſſe eædem obſervationes, in homine & animalibus factæ, nos docuerunt, qui arenulas quam plurimas exactè rubras, quas prius diu & frequenter per urinas aliqui excreverant, vaſa hepatis certis in locis oppleviſſe aliquando invenimus, alias etiam in calculum vel tophum friabilem vel ſolidum concretas, quæ per vaſa hæc aliquouſque diſperſa corallum album, nunc alias ſtirias tophaceas referebant: Quæ à ſeri terreſtreitate, hiſce vaſorum anguſtiis & finibus ſe affigente adhærenteque, ortum ducunt: *Idem ibidem.*

§. 3. Veſicas tenuiſſimas, pellucidas, aqua diſtentas, pomi magnitudinem nonnunquam æquantes, Hepatis ſubſtantiæ accreviſſe in Cachecticis ſæpe inveni. *Ex Ejuſdem Obſerv.*

§. 4. Virgo 35. annorum integro biennio ante mortem laboravit copioſiſſima narium hæmorrhagia, quæ nonniſi venæ ſectione ſiſti potuit: paulò poſt incidit in Cachexiam & hydropis initium, tumeſcentibus pedibus & ventre inferiore, remanente cachexia: Menſes fuere inordinati, aliquando non fluebant penitus, aliquando nimis erant copioſi, perduravit tamen hæmorrhagia, quæ alternis diebus increſcebat; Senſit dolores & punctiones in regione Hepatis, Evomebat bilem corruptam, praſſinam &c.

Mortuam ſecuij &c. Hepar juſtam habuit magnitudinem, ſed erat album, tuberoſum, inæquale, durum & exangue, ut vix ſanguinis guttula ex diſſecto Hepate exierit, ex gibbo nihil, ex ſima parte parum, &c. *Vide hiſtor. integram cap. de febre maligna. Coiter libello obſervat. Anatom.*

Hic diſcuſſione dignum, Poſtquam Hepar, ſanguinis officina & primarium ſanguificandi inſtrumentum, tam exangue extiterit, cum tantis obſtructionibus, ſcirrhis tuberibuſque, quomodo contigerit tanta hæmorrhagia, tam longo tempore, atque ea quantitate venæ poſt mortem repletæ inventæ ſint? Plauſibilis eſt *Galeni* ſententia 4. de uſu part. cap. 17. & alibi, ubi docet, uti inteſtinis χυλῶσεως à ventriculo, arteriis pulſandi vim à corde, ſic & venarum generi ab Hepate αἱματώσεως facultatem impertiri, horum partibus ſuis fontibus vicinioribus majorem, remotioribus vim minorem communicari: Hinc dico venæ Portæ ramos modicam quandam generandi ſanguinis facultatem habere, non ſecus quam inteſtinis ſuperioribus ineſt ciborum quædam facultas concoctrix, 2. Obſcurum quomodo ſanguis in tanta Hepatis obſtructione duritieque potuerit ad venam cavam, & urina ad renes veſicamque pervenire? 3. Hic obſervandam in gubernandis ac conſervandis noſtris corporibus inſignem naturæ ſagacitatem, quæ conſuetis purgationum meatibus obſtructis, alios nobis minime perſcrutabiles parare novit: In præſenti tamen caſu opinor Hepar minime ad tam exquiſitam obſtructionem, ut ſanguinem tenuem tranſmittere nequierit, perveniſſe; imo frequentes hæmorrhagiæ narium (ut in omnibus quaſi qui hepatis magna laborant obſtructione, præcipue qui ex hac in hydropem incidunt contingit) demonſtrant tenuem ac tantum crudum ſanguinem per hepar, ac ſolidarum partium inutilem (parum enim vel nihil nutriuntur) tranſſudare: etenim ſanguinis tenuitas atque acrimonia à ſero & bile acquiſita hanc haud dubie narium hæmorrhagiam excitat: unde fruſtra Medici multi, hepatis obſtructione relicta ac debilitate, per incraſſationem ſanguinis hæmorrhagiam auferre conantur. *Idem.*

Observatio II.

Cachexia vitio Hepatis quaſi excocti inducta, cum ſiniſtri pulmonis inflammatione & ſemiputredine. 1. Ab Hepate magno, ex parte corrupto, cum Pulmonum omnimoda putredine 2. A vitio Hepatis, Pulmonum, Cyſtis meatu obſtructo. 3. A multiplici vitio partium vitalium & naturalium. 4. 5. 6. 7. 8. Ab Hepate & liene ſcirrhoſis, cum calculo in dextro cordis ventriculo. 9. A mala conſtitutione Iecoris, Cyſtis fellea, cum Omenti extraordinaria craſſitie. 10. Ab Hepate fere putrido, Renum vitio.

§. 1. D. Treati cadaver apertum fuit, qui diuturno morbo Cachectico ad hydropem vergere videbatur: De eo contulerant conſilia *Ioan. Dom. Sala & Benedictus Silvaticus*, quorum hic abſceſſum in Hepate, ille in Corde divinabat, quia plerumque in lentis ejuſmodi morbis, ad Cachexiam vergentibus, Cordis aliquis ſolet eſſe abſceſſus, & Pulſus in hoc erat interreptus: Cor tamen is aperto cadavere nihil noxæ contraxerat, *Hepar pallidum*, quaſi coctum, Lien vero rubicundus ſani Hepatis inſtar: Pulmonum ſiniſter inflammatus & fere putridus. *Th. Bartholinus obſerv. 67. centr. 3.*

Hepar pallidum quaſi coctum] Hepatis ſubſtantia ſecundum naturam mollis eſt, nuper concreto ſanguini ſimillima, colore rubra; præter naturam conſtitutum alium colorem induit: Illius pallor & durities in hoc ſubjecto, corde ſalvo, veterem opinionem de vi ſanguificatrice Jecoris fulcire videntur, quæ revera merito illi videtur adempta, cordi adſcribenda, non nova ſed vetuſtiſſima opinione *Hippocr.* ſcilicet & *Ariſt.* recepta: Etenim ſi nullus chylus ad Hepar feratur, quod oſtendunt *Horne. Pecquetus* &c. nullam quoque ibi eſſe ſanguificationem cenſendum eſt: Genuini autem, juxta Clar. *Mobium* Hepatis hi ſunt uſus, 1. Sanguinem ulterius coquit, & bilis alimentaris partem ita diſponit ut in bilem naturalem veram mutari queat: Chylus quidem in corde fuit mutatus in ſanguinem, qui licet jam ad nutriendum ſit aptus, quaſdam tamen, ob parvam in corde moram, adhuc obtinet particulas, quæ in ipſo per venas, arterias, nec non alia viſcera tranſcurſu ulterius elaborari, & demum crebro per cor curſu perfici gaudent: Non parum hanc coctionem ad ſanguinis perfectionem conferre Hepatis oſtendunt morbi: Cor licet optime ſit conſtitutum, ſuoque rite fungatur munere, Cachexia tamen, Anaſarca, febres, inflammationes, eryſipelata, aliique ſanguinem cacochymicum arguentes affectus hominem affligunt Hepar ſi ſuo non fungatur officio, p. n. affectum: Vulgus antiqua experientia notum habet quod Hepar in brutis bene coloratum carnis bonitatem deſignet: Imo loci ſalubritatem è brutorum Jecoribus bene conſtitutis veteres judicaſſe teſtis eſt *Vitruvius*: Hinc non immerito *Philoſophus*, licet cor pro ſanguinis fonte agnoſcat, hepar tamen inſimul ad coctionem facere luculenter atteſtatur: *Vaſa Lymphatica* ad Hepar, ex obſervatione Excell. *Bartholini*, aſcendentia ſubinnuere videntur quod in hac ulteriori ſanguinis coctione & depuratione ſimul ſerum coquatur, & ad eam, quam habere debebat, perfectionem deducatur: In ſero ſero ſal volatile miræ efficaciæ latet, quod natura ſingulari artificio è ſpiritibus acidis acribuſque, in cibo & potu latitantibus, conficit, hepatis opera forſan ad iſtud non parum conferente, Ab Hepate male affecto ſæpe ſequitur Aſcites, ut creberrime hoc atteſtantur authorum obſervationes: At quomodo morbus à ſeri vitio dependens Hepatis exibit officina, niſi & ei peculiaris in ſero coquendo cura eſſet demandata? Si Hepar ſolum bilis eſſet cribrum, nonniſi Icterus febreſque bilioſæ, partiumque inflammationes, non autem ſeroſæ affectiones ex eo prodire deberent: Hepar itaque prurivit ſat diu ambitione ad ſanguificandi principatum, ſed jam regio throno eſt depulſum: Jam ut omnium rerum ſunt vices, tanti honoris facta fuit mutatio, Jecurque Cordis majeſtatem, ut ſpiritus vireſque pro miniſterio in ſanguinis depuratione, biliſque generatione eo felicius expediendo accipere queat, ſubmiſſe veneratur: Non autem plane damnatum eſt capitis, nec ei exſequias parare neceſſe habemus, officii ſolum demandati emortualis eſt dies, aliudque offertur, quod licet non ſit nobiliſſimum, non parum tamen momenti habet in valetudine promovenda conſervandaque: Cor licet in ſanguificando omnem moveat lapidem, non tamen id ad ſanitatem ſufficit, niſi & Hepar ſuam rite exornet Spartam: Ab eo enim male affecto, quot hypochondriorum totiuſque corporis calamitates? In

morbo

morborum cauſis non pauca jam ſunt immutanda; *Pecqueto* interim immortales debentur gratiæ quod novis inventis Lacteis anſam ad genuinum Hepatis officium indagandum dederit &c. *Mœbius Fundam. Phyſiolog.p.295.&c.*

Ille in corde divinabat &c.] Quod ſanguificationis organum primarium à plurimis ſtatuitur: Quoad *Galeni* & aſſeclarum opinionem de Hepati aſſignato officio duplici ratione deſtructum imus, eaque urgente, Namque 1. Chylus ad Hepar; ut vult *Galenus*, non defertur; Vaſa ſiquidem lactea, per meſenterium ſparſa, in Receptaculum Pancreati *Aſellii* ſubjacens, omnem ſuum liquorem effundunt, è quo immediate in Ductum thoracicum, ut ocularis docet inſpectio, materia chyli tendit, nullis omnino ductibus, qui chylum ad hepar vehont, vel per microſcopium apparentibus: Vaſa Lymphatica ab hepate ſecundum latera venæ Portæ ad Pancreas tendentia, ab Highmoro pro venis lacteis habita ſunt, quæ tamen humorem à chylo diverſum, inſtar aquæ limpidum vehunt; itaut nunquam lacte turgidas has venas videre alicui contigerit: Motus humoris in iiſdem, non quemadmodum *Aſellius* & alii exiſtimarunt, ad hepate eſt. 2. Nulla dantur vaſa per quæ chylus in ſanguinem mutatus partibus diſtribui queat, venæ ſi quidem Portæ, & ramus Arteriæ cœliacæ, ſanguinem in hepar, non ex hepate ad partes nutriendas deferunt: truncus vero cavæ ex hepate aſcendens ſanguinem ſuum non partibus diſtribuit, ſed in dextrum cordis ventriculum infert: quod abunde circulatio ſanguinis, oculari itidem circulatione firmata, comprobat: Cum itaque neque chylus ad hepar tendat, neque commoda ejuſdem in alimentum elaborati fieri queat diſtributio, manifeſtum maxime hepar non eſſe primum ſanguificationis organum: Neque tamen omne in ſanguinis elaboratione munus illi denegandum, vel ſola ſanguinis vitia in cachexia, hydrope, ictero & aliis affectibus probant: Confert igitur aliquid, ſive ſuccurrit in coquendo hepar, ita tamen ut primum locum in ſanguificatione relinquatur cordi: Qua autem ratione conferat aliquid patebit ſi tum materiam coquendam, Tum ea quæ in coctione hac ſeparantur excrementa, conſideramus: Materia alia eſſe nequit quam ſanguis per ramos venæ Portæ refluus, qui partibus alimentoſis magiſque elaboratis in membrorum nutritione abſumptis, crudioribus relictis, hepar ingreditur, ibidemque à calore ejuſdem iteratam ſuſtinet coctionem quo elaboratior cordi afferatur, idque aliqua oneris parte ſublevetur: Cum vero in ſanguinis, ut purior reddatur, coctione, utile ab inutili ſeparari neceſſum ſit, idem in hepatica coctione non potuit non evenire: Eſtque illud quod ſecernitur excrementitium duplex, Calidum alterum & bilioſum, Alterum frigidum & aquoſum: Illud partim in veſicula fellis colligitur, partim per porum bilarium ad inteſtina ducitur: Hoc per vaſa Lymphatica ad Pancreas ablegatur: atque ita Hepar ſanguinem depurando, & ab excrementitiis partibus liberando, revera, ut ait Philoſophus, cordi βοηθεῖ πρὸς τὴν πέψιν τῆς τροφῆς, ſive ſuccurrit ad coctionem alimenti. *Frid. Lepnerus Introduct. ad medicin. p. 75.*

§. 2. Puellula ſexennis, *cum ante facie tumida*, alba inflataque ſuſpectæ fuiſſet valetudinis, tandem decumbere vere cœpit 5. Novembr. 1626. *concurrentibus* ſiti, colore, laterisque dextri ſub coſtis veris dolore, itemque pedum intumeſcentia: urina turbida, cum hypoſtaſi, excremento gallinarum ſimili: Die 6. Novembris, tametſi tumor ventris nondum eſſet conſpicuus, ex facie tamen leucophlegmatica, pedibusque tumentibus, Hepatis labefactationem, ipſumque hydropem ante partes eſſe prædixi: Die 9. Novembr. urgebant inquietudo, tuſſis, compreſſio & dolor pectoris circa coſtas: Die 17. Novembris urina paulo rubicundior, citrina ſed ſabuloſa, craſſa; Venter tumidus & valde tranſparens ac lucidus: Regio Lienis dolens inuncta ol. de cappar. venter vero aqua vitæ cum ſpiritu juniperino: Die 18. Novembris inquietudo magna, ventris tumor auctus, Die 19. ex aſſellatione iterata detumefactus eſt? Sitis & potus cupiditas ingens, febris lenta & comes: Die 21. debilitas magna, *latus ſiniſtrum*, imo manus pesque *tumida*: *dextrum* vero *extenuatum*: Rejecit bis ſcreatu ſaniem cruentam & retorridam, quæ ex pulmonibus eſſe videbatur: Omnibus in pejus vergentibus, circa medium noctis exſpiravit.

Die 22. Novembris ad petitionem parentum, quibus Puellam hydrope obiiſſe perſuaderi haud poterat, corpuſculum apertum, prognoſtico à me præmiſſo, fidem fecit, Itaque à mucronata cartilagine ſacta ad pubem uſque, & lateraliter inciſione tranſverſa, ſtatim comparuit. 1. Hepar valde magnum, idq; ex parte corruptum, maculisq; infectum, è quo, tanquam è fonte, promanarat Hydropiſis: 2. Abdomen ſcatebat materia ſeroſa multa, colore coeruleo viridique infecta, quæ effundebatur cum fœtore. 3. Lien integre, præter opinionem ſanus. 4. Ejuſdem integritatis Ren uterque. 5. Inteſtina lucida, aquoſaque humiditate repleta. *Aperto Thorace*, 6. Cor integre ſanum. 7. Pulmones vero intus extraque corrupti, fœtidique atque purulenti, unde Tuſſis, Febricula, Hectica Laterisq; dolor punctorius. Siquidem ergo Pulmonibus atque Hepate lethaliter affectis cauſa morbi mortiſque pateret, caput apertum non fuit. *I. Petr. Lotichius lib.4.cap.3.obſervat.4.*

C*Um ante facie tumida*] Qualitate peccans corporis nutritio & poteſt & ſolet *Cachexia* vocari; in qua nativus cutis, & imprimis Faciei color langueſcit, mutaturque in pallidum, & aliquando in flavum vel lividum & luridum; ſicut in nonnullis in rubidum vel rubicundum, exurgentibus tunc fere ſimul in naſo geniſque varii generis puſtulis: *Sylvius de le Boë Prax. lib.1.cap.39.*

Concurrentibus ſiti, colore &c.] Concurrit in pleriſque Cachexiæ ſpeciebus *Dyſpnœa*, quæ angetur magis quoties corpus movetur, imprimis concitatius & in aſcenſu: Quin tunc ſæpius *cordis palpitatio*, arteriarumque circa jugulum temporaque pulſatio, viſui quoque manifeſta producitur: Accedit frequenter *univerſi corporis*, & *crurum* præſertim *Laſſitudo*: Urget quoque non raro *preſſans* & *angens cordis dolor*, qui

poſt aſſumpta alimenta ſolet intendi: Quin adeſt ut plurimum *Febris lenta*, eaque vel continua vel intermittens, vel ex utraque compoſita: *Urina* ſæpius crudæ aqueæve prodeunt, rarius craſſæ turbidæve, ni ab affectu alio comita, aut catarua causa turbantur acmutentur: Tandem *macreſcit & contabeſcit* nonnullis corpus univerſum, ſicut idem aliis ſenſim *turget* ac *tumet*, ſitque à *seroſa* quidam humore *Anaſarca*, ut à *pituitoſa* magisque viſcoſo *Leucophlegmatia*: Et ab utroque, pr'ote ſaltam, quando abdomen cum cruribus tantum occupatur. *Aſcites*. Cachexia omnis cauſa eſt ſanguis qualitate vitioſa præditus, ob quam, licet aliquantum & aliquandiu nutriantor corporis partes, non nutriuntur tamen uti oportebat, ſed pro qualitatis peccantis varietata modis variis læditur ipſarum nutritio, unda plures quoque obſervantur *Cachexiæ differentiæ*, tum ſecundum *caloris* mutati, tum præſertim ſecundum ſymptomatum conjunctorum diverſitatam diſtinguendæ: *Vitiatur ſanguinis qualitas*, & ab humoribus naturalibus, ad ſanguinis conſtitutionam in corde concurrentibus, ſed qualitate vitioſa præditis, Et à Rebus non naturalibus dictis, aliquem ex notatis humoribus, ipſumque ſanguinem viciantibus, & ita corrumpentibus ut prava ſaquatur corporis Nutritio: *Humores Naturales* ſanguini confundi ſoliti, & hactenus noti, ſont *Bilis* & Glandularum conglobaratum, cæterarumque corporis partium *Lympha*, ut & *ſaliva*, *Succuſque Pancreaticus*, ona cum bile in tenui inteſtino juncti, atque *Liquorem* ſingularem lymphæ admiſcendum componentes: Ipſique adeo *Spiritus animales* quovis modo ſanguini redditi: quos omnes qualitate vitioſa tum affici, tum eandem ſangoini communicare poſſe certum eſt: Quemadmodum vero varia Humorum vitia nonnunquam ſenſim ac ſine ſenſu producuntur in corpora, ita eadem quandoqua ſubito ac ſenſibilitar giguntur à Rebus non naturalibus, aliisvé venenorum nomine notandis, notabili exceſſu peccantibus, omniaque in corpore valide turbantibus ant corrumpentibus: Vitia iſta frequentiſſima & manifeſtiſſima ſont *acrimonia* tum *acida*, tum *ſalſa muriatica*, tum aliquando *ſalſa lixiva*, & *viſcoſitas* vel *fluiditas* nimia: *Memoratorum ſymptomatum* ratio facila patebit unicuique, cogitanti expendentique quoties ſanguis undecunque tandem fuit factus vitioſus, & cachexiam producit, toties humores nominatos omnes, cum ex ſangoine ortum habeant gigni quoq; vitioſos, unde non tantum *alimentorum appetitus* utcrque ſimiliter vitiatur, ſed ipſorum præterea *fermentatio*, quapropter *Anxietates* circa præcordia, *cordiſque dolor preſſans* ſequuntur, iam ante quam poſt ipſorum aſſumptionem: Dum vero perparam fermentatorum alimentorum pars, vel maſſa tota per inteſtinum tenue propellitur, ſi confunduntor ipſi Succus Pancreaticus & Bilis pariter vitioſi, non tantum expectatam utilium inutiliumque partium ſecretionem corrumpunt, verum contingit quoque vitioſa hormmeé humorum efferveſcentia, quin non raro halitus flatusvé multifarii, ex illa vitioſa miſcella excitari, non tantum deſcriptam modo *Anxietatem* angant, verum ad cor delati ajuſdem *Palpitationem* producunt: atque ad pulmones tranſlatæ *Dyſpnœam* efficiunt, & quaquaverſum propulſi *Laſſitudinem* patiunt notatam: Ex eodem humorum omnium vitio pendet *continua lentaque febris*, quatenus vitioſa in dextro cordis ventriculo efferveſcentes, intar alia ſymptomata plura *Pulſum* quoq; creant ſolito *frequentiorem*, adeoq; præter naturalam: Cum autem propter inquietudinem ſuam corpus ſtragulis tectum ſæpius denudant ægri, facile contingit ut per Pancreatis vaſa pituita delata ibidem coaguletur obſtructionemque patiat, propter quam ſuccus ſtagnans *Intermittentis* febris multifaria cauſa exiſtit: Illud autem fiet citius faciliusque ſi corpus ſudore diffluat, potique cutis pateant, vel aër occurrat frigidior & aſperior: *Cruda minusque tincta, craſſave* prodeunt *urina*, propter humores dictos acriores, intimius cum ſanguine concreſcentes, aqueoſevé abundantes, ac deſideratam efferveſcentiam minuentes, adeo ut non ſequatur requiſita & utilis partium excrementitiarum, unaque cum urinis excernandarum Secretio, multoq; minus Excretio: Quemadmodum autem partes omnes tunc male nutriuntur, ita *cutis faciei* aëri & viſui præ aliis omnibus expoſita, noxæ ſuæ ſigna promit, per colorem pro humorum maxime peccantium varietate varium: Quoties autem Acrimonia humorum concurrit, toties illa interne *Doloribus*, aut externe *puſtulis* manifeſtatur: Quoties redundant ſimul copia humores vitioſi, toties variæ *Hydropis* ſpecies tandem ſuccedunt; ſin minus tandem *contabeſcit* paulatim univerſum corpus: Quæ in ſpecie ſolet ob menſtrua minus commode aut tempeſtivé fluentia, accedere *Cachexia* illius ratio patebit Praxeos lib. 3. cap. 3. *Sylvius de le Boë Praxeos lib.* 1. *cap.* 39.

Tandem decumbere.] Si alibi certe in curatione obſervandum accurate antaum illud *Principiis obſta, ſera medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras.* Niſi enim ſuccurratur in tempore Cachexiæ non raro ea ſenſim tam pertinax rebelliſq; fit ut ſero tantum vel nunquam curari poſſit: Monendi proinde à Medic a ægri, ipſorumque parentes, quamprimum incipientis Cachexiæ ſigna ſe manifeſtant in colore faciei mutato, ne malum hoc, ſicut eſt in proverbio, negligatur in herba, poſtquam & altas & eradicatu difficiles mox agere ſolet radices, quas poſtmodum non niſi Herculeo labore ſuperare licet. *Idem.*

Facie tumida, pedum intumeſcentia &c.] Quod ad Tumores iſtos œdematoſos attinet, dicimus eos trifariam contingere, aut *in morbis longis*, unde ægrotos inſufflatos dicimus, infirmitate caloris naturalis: & hoc tantum ex eventu fit; aut tanquam *Morbus* eſt, aut tanquam *ſymptoma*: Symptoma, ut in hydrope, idque bifariam; aut affecto hepate primario, ſecundariòve, unde verus naſcitor hydrops; aut per colliquationem quandam carnium, & velut putrefactionem, hinc *Hippocr.* l. de affect. aut de morbis, *ait* Hydropem, impropria dictum, fieri cum in morbis longis diu ægri impurgati manant, hinc corruptio carnis & tumores œdemoſi: *Morbus* autem *Tumor* eſt, cum alius conſequens non eſt, ſed per ſe & primo actionem lædit; *Ballonius conſil.* 70. *lib.* 1.

Latus ſiniſtrum tumidum dextrum extenuatum] Cacopragia hepatis & tumoris author eſt & extenuationis: *Tumoris*, ſi in defectu ſanguificationis conſiſtat res, Extenuationis autem, ſi vitium in humore ſit Quanquam *Hippocr.* 2. Prorher. obſervat. in morbis funeſtiſſimis contingere quandam Leucophlegmatiæ ſpeciem, ob malignam qualitatem & flatulentiam quod in phthiſico quodam a nobis viſum eſt, cui totum corpus moribundo intumuit ac facile diſparuit. Sic & à pulmonibus, & ab hepate, & à liene extenuatio & tumor poteſt contingere: Quod de Liene annotavit *Hippocr. lib. de locis in Hom.* Quibus corpus extenuatur, Lien effloreſcit & contra: Sed in hujuſmodi tumoribus ſolum humorem agnoſcere, non autem flatum quoque admiſtum, repugnat ſenſui: unde enim fluxus & refluxus tam ſubiti in hydrope, ut modo intumeant pedes, ventre deturgente, aut contra, niſi comes ſit flatus earum mutationum author? Sic aut inopia erit caloris naturalis, flatum diſcutere nequeuntis; aut dominatus caloris p. n. materiam phlegmaticam in ventum facile convertentis. *Idem ibidem.*

§. 3. Nob. N. Tuſſi correptus, hinc tumore infra cartilaginem xiphoidem: Supervenit Cachexia &c. Hepar erat grandius & colore livido: In ſuperiore parte, verſus diaphragmatis abſceſſus veſicis plenus: In pulmonibus adhuc major abſceſſus: Meatus felleus obſtructus. *Vide lib. 4. tit. de Tumoribus.*

H*epar erat grandius*] Hepar, ſi quidem colatorii, & juxta nonnullos, viſceris mixtorii munus obit, raro aut nunquam atrophiæ, aut extenuationi obnoxium reperitur, quin è contra, plures ob cauſas & occaſiones, quoad molem augeri, & diverſimodis ingeſtis, & concretionibus infarciri ac intumeſcere periclitatur: Hinc ſanitatis ratio haud levis in hoc conſiſtit, ut Jecor rite conformatum, ſanguinem uſque libere abſque tributo, ſeu vectigali nimio ſibi arrepto trajiciat; Profecto multa huic viſceri, uti & Lieni, & quidem haud prorſus immerito vitia imputantur, ſed præcipue & 1. quod Succum nutritium, aliis partibus deſtinatum, intercipiens, proprio impertit uſui: Hoc paſſim cernitur in pueris Rachitide affectis, & multis aliis vitam deſidem & otioſam agentibus 2. Quod ſanguinis depravati fæculentias, & recrementa quæque oblata in receſſus ſuos intimos facile nimia ſuſcipit, eaque retinendo, non modo grandeſcit, ſed quoad ductus ſuos obſtruitur, unde ſæpenumero Icterus, Cachexia, aut hydrops; quin etiam tumores & concretiones varii generis contrahit. *Willis Pharmac. rat. p. 2. ſect. 2. cap. 2.*

§. 4. Jac. Cobler poſt morbum acutum thoracis in Cachexiam incidit: Pulmo dextri lateris pleuræ adnatus fœde conſumptus erat: Siniſter aliquantulum corruptus: Cor exangue & pericardio firmiter annexum, viſcera naturalia flaccida, pallida: *Lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 5. H. Pomblehumi cubare coactus, hinc Cachecticus Cacochymus &c. Pulmones erant adnati pleuræ, mediaſtino, pericardio: Parenchyma lobi ſiniſtri, integra cute totum in pus reſolutum. Cor flaccidius: Hepar magnum exangue, pallidum; Lien parvus, exſuccus, Renum parenchyma exangue. &c. *Tit. de Phthiſi lib 2.*

§. 6. Filia D. N. Cachexia fere conſumpta obiit: Lien & Hepar ſcirrho laborabant: In capſula cordis humor putridus: Cor duplò majus: circa valvulas dextri ventriculi calculus extartaro. *Lib. 2. tit de Syncope.*

I*N capſula cordis humor putridus &c.*] *Frid. Lepnerus* Introduct. in Medicinam, p. 65. primas in opere ſanguificationis partes cor tenere ſtatuit, eo quod chylus univerſus ad id confluat, Tendunt, *ait* vaſa Lactea à peripheriis meſenterii ad glandulam ejuſdem majorem, Pancreas Aſellii vocatam; ibidemque collecta lacteum ſuum latcem in ſubjectum glandolæ receptaculum, quod in brutis membranoſum, in homine vero glanduloſum, teſte *Bartholino* transfundunt: Id ita ſe habere facto experimento deprehendes: Preſſo namque meſenterio, chyloque verſus glandulam confluente, lactei canaliculo chylum ulterius in receptaculum devehentes, tibi in conſpectum venient: Atque ſi ulterius chyli ductum inveſtigaveris, eundem non in Portæ truncum, vel hepar ipſum, ſed per doctum thoracicum ad venam axillarem, & hinc in cordis dextrum ventriculum ferri videbis; miſſis ſimul in itinere ramulis ad venam ſtocpati, quæ, inſito in receptaculum tubulo, ſine difficultate aërem inflatum admittit, ut & omnis humor ex ea verſus cor migret, certo indicio primas in opere ſanguificationis partes tenere cor.

§. 7. Nob. N. diſcoloratio, atrophia ac malus habitus aderant: In thorace aderat ſerum corruptum Pulmones magni flaccidi: Hepar pallidum, cujus extrema mucida: Cyſtis plena bile obſcura: Lien marcidus, fracidus, meſenterium ſemiputre. *Vide tit. de Ventris dolore.*

§. 8. Uxori N. abdomen prætumidum: reliquum corpus totum Cachecticum &c. Hepar ſixo durius erat, Pancreas cum glandulis meſenterii extenuatum: Pulmones ſubmucidi; Cor exutum pinguedine, flaccidum. Pericardium ichoroſo humore refertum. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§. 9. Mercatoris filia frequenter hæmorrhagiæ obnoxia, ac proinde Cachexia fere conſumpta in febrim benignam continuam incidit &c. Poſt mortem aperitur: Abdomen ichore fœtido repletum: Omentum putrefactum, Lien atque Hepar ſcirrho laborabant, Cor duplo majus, bubulum referens, inveniuntur: Et circa valvulas dextri ventriculi Calculus ex tartaro concretus, inſtar minoris caſtaneæ compreſſioris &c. *Greg. Horſtius l. 4. obſerv. 48.*

§. 10. Ego vidi Omentum Carnoſum, ſeu potius glanduloſum ſemipollicari craſſitie, à D. Wybard ad me allatum, è virgine cachectica, 19. annos nata exſectum: Illa per tres menſes ante obitum diarrhœa lenta per vices recurrente, unaque frequenti materiæ porraceæ vomitu laborabat: Pulſus languidus erat, urina pauca & incenſa: abdomen circa regionem umbilicalem duriuſculum & ſubtumidum apparebat: decubitum in latus ſiniſtrum moleſte ferebat: paulò poſt tuſſicula, ſpirandi difficultate, febricula cum linguæ ariditate infeſtabatur; medicamentis deoppilativis exhibitis levamen aliquoties ſentiebat: Sed omiſſis remediis & morbo ſubinde recrudeſcente, viribuſque ſenſim fractis, macie demum confecta fatis conceſſit: verum per dies tres ante mortem alvus adſtricta, & urina per diem integram ſuppreſſa erat.

Aperto cadavere, Jecur male coloratum, & Veſicula fellea liquore nigricante & fruſtulis ſabuloſis referta deprehendebatur: Ductus quoque Hepaticus liquorem ex livido flaveſcentem

veſcentem exſpuebat,& plurimis[aliis partibus prҫter naturaliter ſe habentibus, *Ommentum* ut ſupradixi, *incraſſatum* & fere coriaceum cernebatur, quod omnia prope viſcera ſua latitudine adeo arcte complectebatur, ut inteſt.na quaſi conglutinata à ſe invicem ægte ſeparari poſſent. *Warthon Adenographia cap.*12.

APparet ex hiſtoria hac, omnia hujus puellæ viſcera obſtructionibus pertinacibus obnoxia fuiſſe, Omentum vero ipſum prope occalluiſſe, ſimulque carnibus glandulosis loco pinguedinis fuiſſe infarctum: Utrum vero hæc Omenti vitia cæteris ſymptomatibus primam dederint anſam, an potius primo menſium ſuppreſſioni adſcribenda fuerint, vixdum ſatis conſtat: illud certum eſt eam ante obitum febre lenta correptam fuiſſe, quæ tum extenuationis tum ipſius mortis proxima cauſa fuit. *Idem ibi*

Omentum incraſſatum &c.] Difficulter humores vitioſi in Omenti venas & ſubſtantiam eff.ſi evacuantur: Neque enim venarum illarum orificia in locum evacuationi convenientem dehiſcunt, ut venæ meſaraicæ: Et ſi vacuari debent, neceſſe eſt ut regurgitent ad loca per quæ ſunt illapſa, quod raro fi, cum expultrix hujus partis ſit valde debilis: Ideoque non tolluntur humores ex Omento, niſi continuato thermarum vel acidularum potu. *Sennertus Pract. lib.* 3. *cap.*8.

§. 11. Civis N. Paulatim in Cachexiam incidit, Hepar fere totum putrefactum habuit: Veſica fellis vacua, Cholidochus præter modum laxus & apertus: Renes flavo colore tincti, parenchyma eorum lividum. *Vide tit.de Ventris dolore.*

OBSERVATIO III.

Cachexia à parvitate & duritie Lienis inducta.

MAgnitudo Lienis, quamvis raro minor fiat quàm ſecundum naturam requiritur, unde ejus actio manifeſte offendatur, poteſt tamen aliquando id accidere, præſertim ubi univerſum corpus contabeſcat, ſed neque tunc ferè Lienis parvitas attenditur, ſive quod ita exiguus à natura fuerit Lien effictus, quemadmodum olim nos Barcinonæ obſervavimus in Iac. Antonellio, admodum Cachectico, quem cum repente Syncope rapuiſſet, ejuſque cadaver diſſecaretur, obſervavimus ejus Lienem columbacei ovi magnitudinem non excedere, ſed adeo eſſe durum ac compactum, ut fere lapidis duritiem æmularetur: cujuſmodi viſcus credidimus nos nimis exiguum, vel in prima corporis conſtitutione à natura fuiſſe effictum, & ex materia admodum denſa & inepta ad extenſionem, ac procedente tempore à calore naturali eandem materiam paulatim fuiſſe exſiccatam & quaſi in lapideam naturam converſam. *Vidus Vidius Junior de curat.membratim lib.*10.*cap.*10.

OBSERVATIO IV.

Cachexia à renum calculoſorum vitio producta.

DOm. de Claigni, Canonicus Pariſienſis, velut Leucophlegmaticus erat, lapidoſus mortuus eſt: An lapidoſi ita fieri poſſunt, Ita, nam *Fernelius* cap. 12 lib. 6. Pathol. annotavit ſuppreſſionem & regurgitationem cujuſdam materiei purulentæ à renibus ad venoſum genus id genus ſymptomatis inducere potuiſſe. *Ballonius Epid. & Ephem.* 2 *p.*24 5. Revehunt venæ Emulgentes ſanguinem à nutricatu renum, quem arteriæ important, reſiduum in cavam: Hinc proculdubio in renum ulceribus, ſi quando obſtructo vreteris capite pus cohibeatur, ut per urinas evacuari nequeat, id ſenſim una cum ſero per venam emulgentem in cavam redundans, ſanguinem totum, habitumque corporis inquinat. *Highmorus in Anat.*

IDem aſſerit *Sennertus* Pract.l.3.p.5.ſect.c. 2. obſervatione ait, dignum eſt Cachexiam etiam originem habuiſſe ex renum ulcere in calcoloſis, quando purulenta materia, propter ureterum obſtructionum in renes regurgitans, & ſanguinem inficiens totum corporis habitum inquinavit: hinc ad Cachexiam inducendam faciunt omnia quæcunque, hepar imprimis, & habitum corporis refrigerare & humectare poſſunt, Et in cauſa ſunt, ut pro ſanguine probo frigidus, impurus & multis excrementis, præcipue ſero abundans generetur, ſive ex cauſæ internæ ſint ſive externæ.

OBSERVATIO V.

Cachexia ab Hydrope Pulmonum inducta.

FUit Ingolſtadii vir Doctus qui, quod incautior eſſet in victu, ſenſim in Cachexiam inciderat, quæ Hypoſarcam in propinquo eſſe denuntiabat.

Cujus demortui thoracem Medici cum aperuiſſent illum aqua ſanguinolenta omnino plenum repererunt. *Obſervatio Iacobi Oethai, Præſidis Aiſchteitenſis Medici.*

Idem

IDem à *Marc. Donato* obſervatum Hiſtor. mirab. lib. 3 cap. 9. in duobus hydrope thoracis laborantibus, qui cum hinc inde ſe commoverent, aqua commota ſonitum edebat, qualis in utre agitata excitatur: quæ in dies ſenſim & ſenſim per univerſum corpus diſſeminata eſt, ita ut primo abdomen & facies, mox coxæ & crura in magnam molem excreverint.

Observatio VI.

Cachecticorum meſenterium vitiatum ut plurimum deprehenditur. 1. Materia purulenta inter duas ejus tunicas collecta reperta.

§. 1. IN illis qui cachexia, hydrope &c. obierunt, meſenteria ut plurimum friabilia maleque cohærentia deprehendimus, ita ut leviſſimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Wharthon Adenogr. cap.* 11.

QUia, ex quorundam, ſententia, quaſi corporis ſentina eſt, ad quam tota hujus colluvies confluit: Unde *Fernelius* ſe choleræ melancholiæ diarrhœæ, dyſenteriæ, *Cachexiæ* &c. cauſas ut plurimum in hiſce ſedibus inveniſſe ſcribit: Revera partes hæ erroribus maxime obnoxiæ ſunt, & inſalubris diætæ, frequentiſque intemperantiæ pœnas luunt: Quin & à numeroſis arteriis veniſque, per tunicas earum diſtributis, frequenter male mulctantur: Præſertim cum hepar quoquo modo obſtructũ, aut aliter male ſe habens, non ſatis expedite ſanguinem per venam Portæ affluentem tranſmittit in Cavam, unde fit ut in venas meſaraicas regurgitet, eaſque facile reddat varicoſas, aut etiam intra tunicas meſenterii ſanguine effuſo abſceſſus occaſionem miniſtret &c. *Idem.*

§. 2. Quidam intemperantiſſimus in affectionem hypochondriacæ non diſſimilem incidit; tandem redditus eſt cacochymus & Cachecticus: In eo inventa collectio materiæ purulentæ ac fœtidæ inter duas meſenterii tunicas, & Hepar ſua putredine infecerat. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

Observatio VII.

In Cachectico vitium Pancreatis deprehenſum, Hepatis, Lienis, Vaſorum meſaraicorum obſtructio, Pericardii, Pulmonum læſio.

PUellus Cachexia totius corporis correptus eſt, In defuncto nullum Pancreatis ſupererat veſtigium: Meſaraïcæ venæ glutinoſa materia refertæ: Lien monſtroſe tribus appendicibus inſtructus, niger, durus, Reni ſiniſtro annatus: Hepar cocto ſimilis: In eo & Liene foveæ aqua plenæ: Pericardium aqua fœtida refertum, Pulmones ex parte una purulenti. *Vide tit. de Ventris tumore.*

* NUllum pancreatis ſupererat veſtigium) An ea illius dignitas quam ſtatuit *Sylvius de le Boe* DD. *Ioh. Conradus Brunnerus*, referente *Wepfero* Tract. de cicuta aquat. p. 202. §. 3. cani mediocris magnitudinis vulnus in dextro epigaſtrio oblongum, in cavum abdominis penetrans inflixit, duodenum cum pancreate & portione omenti extra vulnus protraxit, filum ſericeum cum acu prope inſertionem ductus pancreatici traduxit, fortiter conſtrinxit, ac trans vinculum pancreatis ductum penitus cum ejus & omenti portione abſcidit, vulnus conſuit, quod citra traumatica coaluit, cane frequenti linctu præcipuam opem præſtante: canis paucis diebus elapſis edit, cucurrit, ſaniſſimi inſtar ſe habuit atque à die 1. Novembris 1677. ad Janu. diem x. 1678. ſoſpes & incolumis vixit, nec in illo vel minimum vitium in actionibus naturalibus, vitalibus, animalibus animadverſum fuit, Idem ne experimenti certitudo periret deductu Pancreatico abſciſſo, novaculæ expoſitus eſt, atque compertum ne vel minimam guttulam ſucci pancreatici poſt abſciſſionem in cavum inteſtinorum ſtillaſſe. Inferiorem ductum vacuum fuiſſe, ſuperiorem mul um ſucci adhuc continuiſſe, ſaporis non acidi ſed ſubſalſi, qualis ſero ſanguinis ineſt.

Foveæ aqua plenæ &c.) Ab effectu vaſorum feroſorum, ex ſententia *Ola Rudbeck*. Vaſis hiſce feroſis affectis, *ait cap. 9. Exercit. de Ductibus hepatis aquoſis*; p. n. humor aqueus in thoracem, abdomen & viſcera affundi poteſt, aut Veſiculas elevare propter horum vaſorum vel ſubſidentiam, compreſſionem, obſtructionem ab humore craſſo, calculo, vermibus, pure factam; vel per anaſtomoſin, diæreſin, diapedeſin. Conſentit *Clar. Charleton Exercit. Pathol* 9 §. 16. Quando, *ait*, vel à ſucco Nutritio, cui vehiculi vicem præſtat, in glandulis eo ad deſtinatis non rite ſeparatur; vel etſi ſeparatus, ſanguini tamen non refunditur; tum in artubus & habitu corporis, quaſi aggeribus factis redundans, Anaſarcam feroſamve Cachexiam neceſſario inducit: Quum autem obſtructis Lymphæ ductibus, alicubi tantam in molem fuerit congeſtus, ut tenuiſſimas earum tunicas violentius diſtendendo forte diſrumpat, in partes vicinas quaſi ex olla guttatim ſtillans inundabit &c. Quod ſi Lymphæ ductuum membranulæ tenaciores fuerint, ita ut diſtenſionem inſignem abſque dilaceratione ferant, tunc in veſiculas quaſdam aqua turgidulas attollantur: Ex autem inter binas vaſorum Lymphaticorum valvulas efformantur.

Observatio VIII.

Cachectici cadaver exhibuit Lienem male conſtitutum, & Glandulas magnas comprimentes verum Porta ejuſque ramos, cum Pulmonum læſione.

MIchaeli Fedler annorum 23. poſt quartanam xvj. menſium, aliquot diebus ante mortem, à corrupto viſcerum tono pedes & crura tumeſcere cœperunt: Lien illi præter

ſolitum triplo major erat, flaccidus & ſanguine nigro ultra quam ducet inſuccatus. Circa autem ejus arterias, earumque ramos ad ventriculum, & ad Portæ venam tendentes, glandulæ erant multæ, quæ comprimendo ductus anguſtabant, & omnium medicamentorum vires illudebant: Ejuſmodi quoque aliquę glandulæ erat circa felleæ veſicæ, ductum ad inteſtina tendentem: Aderat & vitium in pulmonibus &c. *Vide hiſtor. lib. 4. tit. de Febribus.*

Observatio IX.

Cachexia à Tumore ſcirrhoſo, ſuppurato, orto ab inferiore parte Pancreatis; Hepate, Liene, Pulmonibus, Renibus &c. vitiatis.

AMedeus Feaber lignarius. 40 annos natus, biennio variis per intervalla morbis, Dolore capitis, ictero; viſcerum obſtructionibus, imo etiam Cachexia, poſtremum etiam dolore iſchiadico laboravit, tandemque aucta ſebri cum paraphrenitide extinctus eſt.

In cadavere hæc fuere obſervatione digna. 1. Omentum inflatum & corruptum. 2. Inteſtinum *Colon* præter conſuetudinem *arctum circa Ilia ſiniſtra*. 3. Inter collum veſicæ & inteſtinum rectum, tuberculum ſcirrhoſum, unde ſæpe dyſuria & iſchuria. 4. Sub muſculo pſoa ſiniſtro, cui Ren incumbit, quique in cruris interiorem partem fertur, Ingens atheroma, ultra duas libras puris craſſioris continens: ibidemque tres aut quatuor lumborum vertebræ, ita carie affectæ ut earum fruſtula coram adſtantibus extraxerim digitis & attriverim. 5. Inteſtina vermibus ſcatentia. 6. *Tumor ſcirrhoſus*, ſuppuratus, & inſtar ſteatomatis, magnitudine duorum pugnorum, ortus ub inferiore parte pancreatis, inteſtinum duodenum circumdederat, ſic ut peritonæo tectus iterum quaſi ventriculum mentiretur, Materia per ramos venæ portæ in ipſum pancreas deſinentes, affluebat 7. In Hepate ſcirrhoſo apoſtemata exigua multa. 8 Lien totus corruptus multos continebat calculos. 9. Pulmo inflammatus multis refertus glandulis 10 In ſuperficie ſterni, ad clavicularum conjunctionem, atheroma ovi magnitudine: 11. Apoſtema ſub alâ dextrâ, inter pleuram & coſtas, maximi pugni magnitudine, & graveolens, cujus purulenta materia, 4 5. & 6. coſtam exederat: atque adeo non modo divulſæ erant coſtæ à vertebris, ſed & ſumma parte, qua vertebris junguntur, uſque adeo carie corruptæ ut facile eximi digitiſque friari poſſent. 12. In cranio dura mater inflammata. 13. Inter meningas & cerebrum ichor multus. 14. Plexus choroides inflammatus: 15. Circa cerebri baſin & cerebellum ſemilibra ſanguinis & amplius è jugularibus internis affluxerat. *Fabricius Hildanus cent 1 Obſervatione 71.*

COlon *arctum circa Ilia ſiniſtra*) Inteſtini coli anguſtiam inter ilem in ſiniſtra parte D. G. *Baubinus* annotavit: hujus cauſa dolores colici in ea parte ſæpiſſimum & oriuntur & exacerbantur: quippe anguſtia illa facile obſtruitur ab excrementis, quæ in colo propter copiam filamentis obliquis (ut D. *Rondeletius* diligenter annotavit) diu retinentur, ideoque induteſcunt. *Idem ibidem.*

Tumor ſcirrhoſus &c.) Credibile eſt retentis nervoſum excrementis materiam per ramos arte iæ cœliacæ, in ipſum pancreas deſinentes affluxiſſe: Venis vero non eandem ſatis expedire redeuntibus, tumorem illum ingentem conſequutum eſſe. *Wartbon Adenographia cap. 12.*

Observatio X.

Cachexia à ſero per totum diffuſo, ob Glandulas Pancreatis & Meſenterii induratas, Iecur pallidius, & corporibus pituitoſis in cordis ventriculis &c.

IAcob Spoerlin ſeptuagenarius, Victor, in laboribus aſſiduus, ante plures annos ad carceres perpetuos condemnatus fuit, in quibus ultra 12. annos vixit, tandem libertati reſtitutus. In Noſodochium receptus, totus cachecticus erat, facies & labia pallebant, pedes œdemate tumebant, omnes artus languebant.

Aperto mortui cadavere, Pancreas & Meſenterii glandulæ duriuſculæ, ſed non tumidiores erant; Ductus pancreatis vacuus: Hepar fuit legitimæ magnitudinis, debito mollius, pallidum & tantum non cruoris expers, In cerebro plurimum ſerum, In cordis ventriculis corpora pituitoſa parva. *Vide hiſtoriam lib 2. tit. de Paralyſi.*

SErum ceu vehiculum neceſſario ſanguini, etiam in ſanguinis permiſcetur, cui accedit lympha ab Exc. D. Th. *Bartholino* primum detecta, ex artubus membranoſis reſtua, quam vaſa ipſi peculiariter conceſſa non ſolum in receptaculum chyli, ſed etiam in venas axillares, & forte in alias quoque exonerant: Vaſa enim in brutis lymphatica vaſa ab uteri cornibus, tenuibus exordiis in ductus inſignes excreſcentia, liquorum ſuum in venas majores hypogaſtricas, per ligamentum uteri membranoſum diffuſas aliquot in locis facile depoſuiſſe, quem fruſtra digitis verſus cornua repellere conabar, ob oſtiis nodulis ob valvulas liquoris regreſſum remorantes: A liquore aqueo irrorari ſuperficiem oſſium, membranarum, ligamentorum, cartilaginum, etiam interſtitia muſculorum in animalibus recenter mactatis manifeſte

nifeſte videtur, imo ſemper ventres omnes madidi aperiuntur, idque non ſine providentia naturæ, niſi enim partium harum ſuperficies udæ aliquantulum forent, ad actiones & uſus deſtinatus ineptæ forent: Serum & Limpha copia & qualitatibus peccantis graviſſi norum morborum cauſæ ſiunt: Apud *Spoerlinum* ſerum & lympha redundarunt, non quod potulenta largius ingurgitaſſet, nam temperanter vixit: Neque etiam Renum culpa, quos quidam in ſeroſa colluvie nimium & ſæpe ſatis temere culpantur, etiam tunc quando ægri copioſe mingunt, neſcio quam ſalſuginoſi emulſionem impeditam cauſantes, quamvis urina ſalſuginem ſpiret, atque ſeri percolatio ſolo appulſu citra attractionem fiat, ob peculiarem partis conformationé, qua ſanguis retinetur, urinoſum vero extruditur; Renes apud *Spoerlinum* ideo innoxios fuiſſe credo, quia optime conformati & molles undiquaque erant, unica caruncula papillari excepta, cui lapilli fragmentum inhæſerat, quod ob molem exiguam, cæteris ſalvis, non magnopere ſeri excretionem impedire valuit: Accumulationi ſeri primam anſam carcerem dediſſe arbitror, conſueverat enim à puero calorem exercitiis validioribus excitare, quo lympha & ſerum attenuabantur, atque ad feliciorem excretionum parabantur: Poſtquam otio obtorpuit, Lympha ſegnior facta intra glandulas per plurea annos ſtagnavit, ac primum Cachexiam peperit, & quamvis poſtea libertate donatus ad ſolitos labores rediret, malumque ſeroſi felicites expelleretur, nihilominus tamen in glandulis vitioſa diſpoſitio, tenuibus particulis propulſis, craſſis alte poroſis infixis, permanſit, quæ, cum malum annoſum & inveteratum eſſet, invaleſcente ſenio inemendabilis perſtitit, & progreſſu temporis factum ut glandulæ conglomeratæ, quales ſunt ſubcutaneæ, pancreaticæ aliæve, per ductus ſuos parum vel nihil excernerent, & proinde ſerum cumularetur, vel ſerum in ventrem effuſum non reſorberent, ut intra illos neceſſario redundarit, nam manifeſte in imo ventre pancreatis & meſenterii glandulæ duriores, & ductus Pancreaticus liquore vacui erant: In cerebro quoque glandulæ plexus chroidei veluti cœnoſæ & duræ fuerunt: præter aquam quæ in medio & ſupremo ventre fluctuabat, in imo ventre quoque redundabat. *I. Iac. Wepferus Exercit. de Apopl. p. 382.*

In cordis ventriculis corpora pituitoſa &c.] Corpora pituitoſa in ventriculis cordis reperta, non erant mucus demum poſt obitum concretus, qualis in ſuperficie ſanguinis v. s. emiſſi apud Cachecticos & febricitantes, poſtquam refriguit, alias videtur, qui ſæpe craſſus & fere membranæ inſtar tenaciſſimus eſt, non enim ſanguinis ſuperficiem corpora hæc operiebant, inſuper radicibus ſuis firmiter ventriculorum anfractibus connata & immerſa erant; Generata fuerunt propter cordis debilitatem, ob quam fibris ſe non arcte conſtringentibus, nec omnem ſanguinem exprimentibus, quod alias corde robuſto & ſano exacte fiet: Debilitas cordis defectui ſpirituum vitalium & animalium deferenda erit, nam à febri lenta plurimum ſanguinis & ſpirituum conſumptum, ob inappetentiam deficiens non reſtaurabatur, nec cerebro ſufficiens materia ſpirituum ſuppeditata fuit: Non memini unquam *Spoerlinum* de cordis palpitatione conqueſtum fuiſſe, quam tamen corpora pituitoſa excitare ſolent, qui à longo tempore decubuit, & ob quietem ſanguis placidius cor tranſiit. *Idem ibidem. p. 390.*

Glandula duriuſcula &c.] Materiam aquæ præbuit abunde ſeroſa colluvies maſſæ ſanguineæ: Cumulabatur procuildubio ob glandulas induratas aquoſum non amplius reſorbentes: Vix enim pancreatis, meſenterii, plexuſque choroidei glandulis duriuſculis, pericardii glandulæ ab hoc vitio immunes eſſe potuerunt, ob quod in pericardio plurimum aquæ ſtagnavit. *Idem ibidem.*

Observatio XI.

In Cachectica mulieris veſicula fellea, aquoſus humor ſero lacti per ſimilis, copioſus repertus eſt.

ERat apud nos mulier Cachectica, in cujus veſica fellea deprehendimus humorem ſeroſum pallidumque minime amareſcentem, ſed inſipidum potius dulcique proximum. *Gliſſons Anat. Hepatis cap. 39.*

CRedibile ſane eſt calorem vitalem in ea pauperiorem fuiſſe quam ut aduſtionem efficeret: adeóque excrementum illud citra amaritudinem expurgatum eſſe: Utcunque indicio eſt ſerum neceſſario ad humoris fellei ſtructuram conferre, ac vaſa fellea nonnunquam alium humorem, imo & ſanguinem, ſi forte obvenerit, præter bilem in inteſtina deferre. *Idem.*

Dulci proximum] *Galenus VViërus*, referente *Hildano* cent. 1. obſervat. 60. narrat ſe inveniſſe vermes in cyſti fellea: Si ſemper amarum humorem intra ſe contineret, quomodo hoſpitium vermibus præbere potuiſſet, quandoque felle nihil amarius, cum & hominibus, & brutis, ipſis etiam plantis, teſte *Galeno*, amara omnia adverſiſſima ſint, & ad nutritionem inepta.

Observatio XII.

Cachexia laborantis thorax aqua plenus repertus.

VIr annos 42. ab ineunte ætate parum firmæ valetudinis, decolor, capitis in pulmonem defluxionibus, ſed iis nec ſalſis ſed acribus, vehementer obnoxius, quum ad nativam corporis imbecillitatem accederet ratio victus negligentior & vita ſedentaria, ſtudiis occupata, menſe Septembri anni 1560. primum *in cachexiam cum œdemate pedum & difficili reſpiratione* incidit: urinæ, quas prætenues, pallidas, & copioſiſſimas prius reddere ſolitus erat, paulatim imminutæ ſunt: Difficultas ſpiritus, cum ſenſu ponderis, utrinque ad latera thoracis, ſupra coſtas ſpurias, ſic paulatim (præcipue ſi altior duceretur anhelitus) augeſcebat, & ſub finem Decembris jam decumbere neque ſupinus neque in latera poſſet: Si in lecto ſe converteret, humoris aliquid in thorace fluctuare percipiebatur:

tur: ac propius admota aure, vel cujuſpiam leviter bullientis ceu ſtridor aliquis obaudiebatur, qui nec ægrum ipſum latebat; eo plane modo ut Hippocr. de Hydrope Pulmonis prodidit. Itaque dies & noctes tantum non reſidere ſurrecto thorace cogebatur: Tum ſenſim venter quoque in tumorem aſſurgebat, & tuſſis aſpera, eaque ſine ſtereore, & prorſus ſicca, ſive tenuantia ſive inſpiſſantia remedia tentarentur, infeſtabat: Porro ad quemvis corporis motum mire anhelitus creſcebat anguſtia, ut æger protinus ſuffocari atque animo linqui videretur: Sub his pulſus, præſertim veſperi, lentam quandam febriculam, Tum urinæ ſedimen pulvereum albicans oſtendebant: neque appetentia cibi omnino dejecta erat, neque ſitis magna: A medicamentis purgantibus plus viſus eſt lædi quam juvari; Sectionem thoracis, in qua ſpes aliqua collocanda erat, magis fere quam mortem ipſam formidabat: Menſe Martio, poſtremis aliquot morbi diebus, cœpit cruenta quædam extuſſire.

Cæterum inciſo corpore, nullum in pulmonibus ulcus deprehenſum eſt: thorax vero univerſus *aqua cruenta*, quam quis haud inepte loturæ carnium aſſimilaſſet, repletus fuit: venter inferior (ut aſciticis ſolet) aqua flaveſcente ſuffundebatur: In dextro pulmone tres cernebantur lobi teretes, faſtigiati, craſſitie & longitudine digitum ſuperantes: Hepar albicabat & durluſculum erat; reliqua viſcera nihil ad oculum vitii oſtendebant. *Schenckius ex Menxelii obſervationibus.*

IN *cachexiam cum œdemate pedum & difficili reſpiratione incidit*] Aſthma aliquando induci à refluxu ſeri ex viſceribus imi ventris in thoracem oſtenſum *titulo de Dyſpnæa.*

Aqua cruenta] αἱματώδης ἐξέρυθρα, læſæ ſanguificatricis facultatis opus: At hic veriſimilius eſt aquam talem colorem naetam eſſe à ſanguine per διαίρεσιν vel διάβρωσιν effuſo, & illi commiſto, cum cruenta quædam ante obitum æger extuſſierit. Alias ſi à vitio αἱματώσεως eam tincturam habuiſſet, eandem & in abdomine induiſſet, quæ flaveſcens deprehenſa eſt.

Observatio XIII.

Anatome Cachectici pituitoſi, in cujus Pericardio humor turbulentus, ad libras duas repertus.

ANno 1651. in cadavere Angli cujuſdam, pravis alimentis diu nutriti, atque in Cachexiam pituitoſam delapſi, & ſic tandem mortui, liquoris turbulenti, aquei coloris, ad minimum duas libras, in diſtento plurimumque laxato pericardio contentas, ſpectatoribus oſtendimus.

A*Quei caloris*] In morboſis corporibus hujus humoris colorem magis aqueum, interdum urinæ, interdum aquæ turbulentæ omnino ſimilem, copiam quoque multo majorem invenimus.

Ad minimum libras duas) In noſocomio noſtro multa occurrerunt ſubjecta, in quibus iſtius liquoris ſemilibra, imo varia in quibus libra integra à me reperta: Hinc autem ſemper comperi pauciorem magiſque rubicundum eſſe in hominibus calidi temperamenti, in quibus vapores è corde exhalantes ſunt tenues, paucique in pericardio condenſantur, & qui condenſantur, illi à valido cordis calore citius attenuantur, ac per pericardii poros facilius exhalent: Contra vero eundem copioſiorem, magiſque aquoſam ac pallentem, ſemper obſervavi in naturis frigidioribus, in quibus à pravo victu, morboſa conſtitutione, aliiſve cauſis calor debilis evaſerat, unde craſſiores è cordis ſubſtantia propulſi vapores, in pericardio majore copia condenſati ac collecti, & defectu ſufficientis caloris minus diſcuſſi fuerant: Hinc etiam ſcribit *Veſalius* eum in mulieribus copioſiorem eſſe quam viris; *Riolanus* in ſenibus uberiorem obſervavit quam in juvenibus.

Tandem mortui) Hic liquor extrinſecus cor humectans & lubricum faciens, illius motum reddit faciliorem, nimiámque ſiccitatem prohibet: ejus vero diuturnior defectus, ſiccitatem & tabem non ſemel induxit. Deficit autem per pericardii vulnus, exulcerationem aliámve continui ſolutionem, cordis ille ſudor in eo condenſatus effluit, nec in eo detinetur, Obſervatum tamen à Practicis, eum per vulnus pericardii elapſum, poſtea occluſo vulnere fuiſſe regeneratum, & ægros ſanitati reſtitutos, Vide *Galenum*, *Cardanum*, *Benivenium*, *Salium*, &c. *De Diemerbroeck Anat. lib. 2. cap. 5.*

Observatio XIV.

Varia in Anaſarca & Cachexia affectorum corporibus reperta, Abſceſſus in corde 1. Corpora fibroſa in majoribus vaſis. 2. Abſceſſus ſteatomatici. 3. Vaſa emulgentia muco obſita 4.

§. 1. PLerumque in lentis morbis ad Cachexiam vergentibus, Cordis ſolet eſſe abſceſſus aliquis. *Th. Bartholinus obſerv. 97. cent. 3.*

§. 2. Corpora ſive pituitoſa, ſive fibroſa ſæpius in cadaveribus Cachecticorum, diúque & frequenter ex morbis decubuorum inveni. Baſileæ anno 1644. cum Clar. D. D. *Felice Platero*, fœminam aſcite & Anaſarca diu ægrotantem, tandémque fatis concedentem aperui. Invenimus cordis ſiniſtrum ventriculum, & aortam arteriam, in quibus corpora hæc contenta erant, tantum non duplo fuiſſe majores naturalibus. *Ioh. Iac. Wepferus Exercit. de Apoplexia p. 196. & 200.*

De

DE his corporibus juxta Clar. *Viri* mentem actum lib.4.tit. de Apoplexia, Obſervat.36. in Scholiis, Enormis autem illa dilatatio aortæ & ventriculi ſiniſtri cordis, cauſa eſt, ut licet æqualiter per arterias, imprimis majores, hæc corpora diſpergantur, non æque tamen damnoſa ſint, nam quoſdam diutius cum iis vixiſſe obſervatum eſt.

§. 3. Memini me in bovillo adipe offendiſſe ſæpe abſceſſum cum cyſti, glandis minoris magnitudine, in quo ſubſtantia quædam ſebacea, vel caruncula quædam pallida, quaſi teſtium caro corrupta: Per eam lapilli plurimi ſparſim conjecti; In medio autem iſtorum amplior, mox gracileſcens, findebatur in ſurculos, quorum vacuitatem complebat dicta caruncula. Simile porro vitium in hominibus alias vidimus ex Cachexiæ mortuis. *Severinus Zootomia Democr. parte 2. cap. 15.*

§. 4. In omni Anaſarca, ab excrementorum copia nata, deprehenſum ſemper fuiſſe in venis emulgentibus, ad renes uſque, mucum, ſeu pituitam vitream Anatomicis obſervationibus nixus aſſerit Vir fide dignus, Poliater Heilbrunnenſis, Dominus Schwartzius amicus p. m. deſideratiſſimus. *Ex communicatione Excell. & Nobil. Dn. Stoffelii.*

OBSERVATIO XV.

Anaſarca ab abſceſſu Iecoris genita, & Liene maximo lapidibus referto.

JUvenis Anaſarca diu cum laboraſſet, ſubito incidit in Ictericiam, deinde in hæmorrhagiam narium, poſt in ſubitam mortem. In hujus cadavere apparuit Hepar ſubalbidum, cum magno abſceſſu in parenchymate, Lien ſupra modum maximus, lapidibus albiſſimis plenus. *Nic. Fontanus Reſponſ. & curat. pag. 90.*

OBSERVATIO XVI.

Leucophlegmatia producta ab exiguo Liene, Iecore utcunque morbido, Vaſorum quæ ad portam feruntur parvitate; Calculis in veſicula fellis, Renibus male conſtitutis, &c. Pulmonibus pleuræ adnatis, Humore viſcido in corde, Aqua in thorace.

SExagenarius qui mendicando vitam ſuſtentaverat, poſtea valetudinarius in Noſocomium delatus eſt, ubi per tres ſeptimanas commoratus obiit. Ante ſex circiter menſes ex victu pravo in Leucophlegmatiam inciderat, quæ paulatim in hydropem Aſciten & hydrocelen Scroti inſignem degeneraverat; aderat inſignis pedum tumor, appetitus dejectus cum perpetuo alvi profluvio, ex dejecto viſcerum tono.

Cadavere aperto, hæc p. n. erant præcipua. In abdomine aqua reperta mediocri copia, multum enim natura aut per ſeceſſum aut per diadoſin exoneraverat: *Hepar à naturali ſtatu non multum aberat*, niſi quod paulo pallidius: Sed *Lien tam exiguus* ut dimidiam magnitudinem, quæ reni naturali eſt, vix haberet; ſimiliter flaccidus valde & pallidus erat. Ipſiúſque vaſa, quæ ad Portæ truncum & ventriculi fundum feruntur, vix præ tenuitate conſpicua: In folliculo fellis, (qui tamen mediocrem bilis quantitatem tenebat) tres erant calculi miræ conſtitutionis, unuſquiſque enim eorum mori fere figuram repræſentabat, niſi quod altius inciſi erant, & partes ita ſibi cohærebant ut uvæ rariores in uno racemo, cæterum leves, nigræ & friabiles, carbonis tenerioris inſtar. Renes à naturali magnitudine & ſitu ut non aberant, ſic colore multum à naturali receſſerant, nam lactis fere inſtar albicabant: In thoracis cavitate ſiniſtra aquæ nonnihil inventum, quæ & in pericardio debito plus abundabat. Dextri autem lateris Pulmo paſſim partibus continentibus erat adnatus, totúſque fœdo ichore ſcatebat, cujus vitia etiam in ſiniſtro apparebant, Cordis autem cavitas, ut & magna ejus vaſa, *humore viſcido, albo* & tenaciſſimo infarcta erant, adeo ut credibile talem & ſanguinem in ipſo fuiſſe. *O. Heurnius obſerv. xix.*

H*Epar à naturali ſtatu*, &c.] Anaſarcæ cauſa vulgo refertur in Hepatis & venarum refrigerationem, ob quam Sanguis pituitoſius & crudus gignitur: Clar. *Willis* cauſam efficientem conſtituit Sanguinis vitium, cui αἱματώσεως officium juxta cum aliis aſſignat, non Hepati, Lieni, Cordi, atque hujus morbi hanc pathologiam tradit. Anaſarca, *inquit*, totius corporis potius quam imi ventris affectus (etſi ad hydropis ſpecies referatur) ſic deſcribi poteſt quod ſit *Totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium, tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compreſſione relinquens, ab humore aquoſo extravaſato, atque tum intra muſculorum interſtitia, tum intra carnium, cutis, imo glandularum & membranarum poros aggeſto procedens.* Differt ab Aſcite quoad formam externam & apparentiam, minime tamen quoad materiam morbificam, quæ in utroque affectu eadem: quatenus intra cavitates majores aggeritur, morbi appellationem diverſam ſortitur. Humor aquoſus Anaſarcam conſtituens, omnino aut magna ex parte à Sanguine procedit: iſte nimirum hæmatoſeos defectu & vitio intra maſſam ſanguineam jugi productus, ex arteriarum finibus in majori copia profunditur, quam ut per venas & lymphæ ductus excipi & reduci, aut per renes & poros cutis aliáque ſeroſi laticis emiſſaria amandari queat. Ex his ſequitur morbi hujus cauſam *materia-*

lem

lem eſſe humorem aquoſum, & *Efficientem* aſſe Sanguinem, qui ſcil. aquas progignit inque locis affectis deponit. Utriuſque iſtorum rationes, atque fiendi & efficiendi modos perpendemus, Et 2. de Anaſarcæ cauſa Efficiente dicemus, 1. Sangoiois diathesis, ſeu potius fœtura hydropica, in his duobus conſiſtit, ſcil. primo quod ob hæmatoſeos defectum aut vitium, ſuccum nutritium maſſæ ſuæ jugiter infuſum non recte aſſimilat, ſed in humorem aquoſum degenerare ſinit: dein 2. quod propter mixtionem ejus nimis laxam, humorem iſtum ita degenerem, intra compagem ſuam haud tam diu retinet donec per emonctoria aut emiſſaria idonea ablegari poſſit, quin ubique juxta arteriarum fines eum in vaſorum intercapedines eait, ibidemque relinquit: Utraque hæc ſanguinis vitia paulo amplius perpendemus. Primo quoad prius, Sanguinem ipſum, & non cor aut hepar ſanguificare, nuper ex quo partium iſtarum munia plane intelliguntur, fere apud omnes in confeſſo eſt: attamen quo ritu ſanguis chylum ſibi infuſum aſſimilet, inque ſanguinem recentem, in uſus plures ac diverſimodos impendendum convertit, non ita facile patet. Quod autem nonnulli aſſerunt, hoc tantum exacta particularum comminutione & commixtione fieri, proindéque utriuſque generis particulas ſimul confuſas, intra anguſtiores hepatis & pulmonum ductus, velut cum piſtillis ſubigi & pinſitari autumant, nobis certe minus veriſimile videtur; quin è contra putem viſcera hæc ſecretionum potius quam miſtionis organa conſtitui: Hæmatoſeos vero rationem omnino in hoc conſiſtere, quod ſanguinis veteris particulæ activæ, nempe ſalinæ & ſulphureæ; cum ſpirituoſis in vigore poſitæ illico in ſymbolas chymi infuſi particulas, in ſtatu adhuc inferiori exiſtentes agunt, eáſque eaſuſcitant adeo fermentant, ut exinde ſtatim hæ craſſiorum involucris extricatæ, inque parem cum prioribus exaltationis aut perfectionis gradum evehantur, ipſiſque demum aſſociatæ, ac inſimul homogeneæ & ſimiles factæ, eandem ſanguinis naturam induant, particulis interim craſſioribus & heterogeneis, à quibus eauntur & emergunt illinc alio ablegatis: Enim vero ſanguificatio, quemadmodum muſti in vinum aut cereviſiam mutatio, omnino fermentatione peragitur, verum diſcriminis ratio eſt, quod vinum doliolo incluſum uſque in eadem maſſa integre permanens, quoad totam ejus compagem lente fermentatur, & nonniſi longo tempore perficitur: ſanguis autem in perpetuo fluxu, & partium quarundam impendio, aliáſrumque reparatione conſtitutus, per partes uſque recentes fermentatur, & de novo generatur. Profecto ſanguis vetus erga chymum recentem, fere idem præſtat ac fermentum è cereviſiæ veteris flore, aut fæce, cereviſiæ nonnullæ adjectus, attamen modo quaſi inverſo, quia maſſa ſanguinis ingens prius fermentata, chymi portiones exiguas continue infuſas ſubito fermentat alterátque: in cereviſia vero liquor fermentans in quantitate perexigua, & alterius maſſæ ingenti fermentandæ imponitur, quam nonniſi longo tempore ad maturitatem perducit: Poſt ſanguinis rudimenta, ita per fermentationem jacta, complementum ejus & perfecta in ſanguinem Aſſimilatio, per Accenſionem acquiritur (quem revera accendi αυτοπτικῶς oſtendi.) Dum itaque tota ſanguinea maſſa, ex cruore & chylo ſimul confectis conſtans, inter circolandum fermentatur; eadem inſuper in portiones minutiſſimas diviſa, per totos pulmones explicatur, ut ab aëre nitroſo inſpirato, ſecundum omnes ſuas partes ſucceſſive accendatur, ita námque & flamma vitalis perenoatur, porro & ſanguinis particulæ omnes, velut ignem paſſæ, defæcationes, ac inter ſe magis congruæ evadunt: quin etiam inter efflagrandum adeo diſponuntur, ut dum aliæ in ſpirituum, ſucci nervei, & partium ſolidarum nutrimenta abeunt, aliæque minus utiles in viſcerum fermenta, aut recrementa ſecedunt, aliæ interim fixiores in maſſa ſanguinea diutius permanent, ejuſque compagem ſuſtentant, & nutritium fermentendo ſanguinem uſque novum generant, donec ipſæ demum effœtæ amandantur, & aliis dein adultis locum cedunt.

Oſtenſo ad hunc modum, quo ritu Hæmatoſis per ſanguinis tum fermentationem, tum accenſionem, perfici debeat, facile erit concipere in quibus vitium ejus, diatheſin hydropicam producens, conſiſtit: videl. hæc oriri ſolet, ſi quando alterutra, aut ſimul utraque ex his conditio, ad ſanguificationem requiſita, aut deficiat aut pervertatur. Primo igitur hoc crebrius & potius contingit, quia ſanguis in craſi ſua depravatus, ſuccum nutritium ſibimet infuſum non rite fermentat, ut in ſanguinem laudabilem mutetur: Si quando enim in maſſa ſanguinea, ſale ac ſulphure cum ſpiritu depreſſis, particulæ aquoſæ cum terreſtribus præpollent, uti functiones omnes tum vitalium animales exinde langueot & vacillant, ita imprimis ipſa hæmatoſis deficit ac pervertitur. Etenim chyli ſuccus ſanguine commixtus, cum ab hujus particulis diſſolvi ac fermentari nequit (liquorum aliorum ritu, quoties ſimul mixta ζυμώσει carent) in humorem aqueum forte acidum, aut pendulum, aut alias vitioſum abit, qui poſtea in dies coacervatus, & demum ad plenitudinem aſſurgens, ſanguinem aggravat, ejúſque calorem fare tantum non obruit, proinde ut neceſſe ſit eum quoquomodo, & qua data via protinus amandari, deinde vero quia ſecretionum officinæ (ſpirituum animalium pene propter diminutum influxum ſanguinei ributum languente) in functionibus ſuis deficiunt, ſerum exuberans ex arteriolarum oſculis ubique in poros & vacuitates *proximas*, ſive minores, ſive majores deponitur, à *cujus* aggeſtione magna & diuturna, poſtquam pori omnes implentur, oritur ſic totius corporis externi, aut quorundam ejus membrorum, habitus velut paludoſus *Anaſarca* dictus.

Secundo, nec tantum fermentationis, verum & Accenſionis ſanguineæ defectus aut vitium, maſſæ interdum ejus diatheſin hydropicam inducit, quod plane cernitur in quantum nonnulli, loca paluſtria aut maritima incolentes, ſine ulla præterea cauſa aut occaſione, niſi quod auram craſſiorem halitibus incongruis, à quibus nitrum abigitur aut obſcuratur, præditam hauriunt, in hydropem incidunt: propterea námque ſanguis, ſiquidem intra præcordia rite accendi, & efflagrando perfici nequit, degener factus, & quoad craſin vitiatus, chyli ſuccum non rite diſſolvit ac aſſimilat, ſed in laticem aquoſum perverti ſinit: Quanquam autem ſanguis etiam hac ratione primo depravatus ſubinde vim ſuam fermentativam amittit, ac ideo potius & immediatus hydropem accerſit, attamen primum ejus vitium, ab aëre inſalubri inſpirato, & ſanguinem non rite accendente ortum habuiſſe, inde conſtat, quia tales hydropici habitationem ſuam in loca aprica & montana transferentes, abſque alia medecina convaleſcunt.

Hæc de Anarcæ cauſis proximis, ipſique morbo conjunctis, quæ nimirum ſunt maſſæ ſanguineæ, potiſſimum quoad fermentationem, & aliquatenus quoad fermentationem, & aliquatenus quoad accenſionem ejus, depravatio, aut defectus, quæ poſterior vix effectiva eſſe ſolet, niſi quando priorem ſuperinducit. Quod vero ſpectat ad morbi hujus cauſas remotiores & procatarcticas, à quibus nempe affectio ejus αζυμώδης (ut nihil amplius dicam de accenſionis ejus defectu aut depravatione) oritur, dico has adeo multiplices & diverſimodas exiſtere, ut via poſſibile exi-

exiſtimem eſſe omnes particulatim recenſere; plurimæ tamen, aut ſaltem præcipuæ, ad tria hæc capita reduci poſſunt: Nempe quandoquidem dyſcraſia ſanguinis ὑδατώδης exoritur, quatenus principia ejus activa, videl. ſal, ſpiritus & ſulphur vim, ſive virtutem ſuam ἀζυμώδης h.e. ſanguificam minime exerunt, dico hoc fieri, vel 1. quoniam particulæ iſtæ propter magna impendia nimis abſumuntur: vel 2. quia per refectiones idoneas & proportionatas non ſatis reparantur; vel 3. quoniam a particulis aliis hebetioribus, aut heterogeneis, in maſſa ſanguinea nimium aggeſtis, obruuntur aut obſcurantur: Cujuſque horum rationes & fiendi modos paululum expendamus, Primo, prius horum evidentiſſime cernitur in crebris aut immodicis hæmorrhagiis, & quibus ſæpiſſime, pluſquam ab alio quovis accidente aut occaſione, plerique homines, quantumvis robuſti, & conſtitutionis prius firmæ, illico ad hydropem inclinantur: Cujus ratio eſt, quod ſanguis, particulis ejus nobilioribus in copia ingenti profuſis depauperatur adeo, ut poſtea ſuccum chyli allatum, nec rite fermentare nec accendere poſſit: Porro idem interdum affectus, tardiori licet paſſu, à febribus, aliiſque diuturnis ægritudinibus, vel languoribus, ſuccedit, quatenus nempe ſanguis longa depreſſione laborans, extenuatur adeo & diſpoliatur demum ut aquoſus & ἀζυμώδης evadat. Secundo ſanguis nonnunquam ab indole genuina deſciſcens, in hydropicam vergit, quia propter alimentum, aut debito tenuius ei ſuppeditatum, particulæ activæ & ſanguificæ intra maſſam ejus non ſatis reparantur: ita namque advertere eſt quoſdam vino & potui lautiori aſſuetos, poſtea ad aquæ aut cerevisiæ tenuioris potum, & edulia tantum famelica redactos, ſubito in hydropem incidiſſe: Communis obſervatio eſt, & ſæpenumero ſatis vera, licet mali ominis, bibulos & potatores aſſiduos, ſi forſan more hoc veſano relicto, tandem ſobrii ac abſtemii evadunt, multum periclitari, ne propter ſolitam ſanguinis ζύμωσιν depreſſam morbo iſti obnoxii fiant. Cæterum tertia cauſa, ſive occaſio ad morbum iſtum diſponens, communiſſima & maxime notabilis in eo conſiſtit, quod particulæ ſanguinis activæ, aliis hebetioribus aut heterogeneis obvolutæ, vel ab invicem diſſipatæ, vim ſuam ζυμωτικὴν amittunt vel exerere nequeunt: Talis vero earum affectio cum à variis cauſis accidentibus, ita potiſſimum ab his tribus, modo ſolitariis, modo ſimul unitis excitari ſolet, videl. 1. à non naturalibus immodice ingeſtis, 2. à naturalibus indebite retentis; vel 3. à præternaturalibus in corpore perperam genitis. Ad primam ex his claſſem errata in victu (à quibus uberrima ſemper iſtius morbi ſeges eſt) merito referimus. Etenim vulgaris hæc eſt prognoſis,guloſos quoſvis & valde bibaces demum ab hydrope interimi, ad quem inſuper inclinant, non modo crapulæ & compotationes immodicæ ac aſſiduæ, verum & comeſſationes nimis crebræ ac intempeſtivæ, quin & alimentorum abſurdorum, aut dyſpeptorum frequens ingeſtio. Quippe à victus ratione cujuſque generis mala diutius uſurpata, ſi quidem chyli ſuccus nonniſi crudus ſæpe, incongruus, & plerumque ſupra modum copioſus, maſſæ ſanguineæ infunditur, neceſſe erit primo eam aggravari, dein compage ejus laxata, particulas nobiliores ab invicem divulſas, ab aliis heterogeneis ita obvolvi, aut retundi, ut à virtute ſua fermentativa ſive ſanguifica impedita deſiſtat; proinde ut viſcerum læſionibus etiam brevi in acceſſum datis cachexia, & propediem hydrops (cujus ſemper illa prodroma eſt) inſequuntur. Secundo in loco ponantur Evacuationes omnes aſſuetæ, aut ſolennes ſuppreſſæ: Satis notum eſt à fluxu menſtruo, aut hæmorrhoidali diminuto, aut nullo, haud minus quam à nimio (propter ſanguinis ζύμωσιν à particu-

rum heterogeneitate impeditam) cachexiam non raro hydropicam excitari: Porro idem ſæpe effectus, & ob parum rationem à fontanellis occluſis, vel eruptionibus cutaneis ſubito repercuſſis exoriri ſolet: Denique urina ſuppreſſa, & diaphoreſis multum impedita, affectione immediata & neceſſaria ſanguinem aquoſiorem reddunt ac ad hydropem inclinant. Satis frequens etiam de iis obſervatio eſt, qui aliquandiu lecto abſtinere coguntur, eorum pedes intumeſcere. Tertio præternaturalia intus in corpore genita, præſertim vero Tumores ac Humores, ſanguinem ſæpe in motu præpediunt, aut in craſi pervertunt, eique adeo diatheſin hydropicam inducunt. Tumores alicubi circa viſcera excitati, quatenus ſanguinis circulum obſtruunt aut anguſtant, ſerum ejus illic extravaſari & profundi faciunt, à cujus intra cavitatem aliquam aggeſtione, primo Aſcites, & poſtea demum Anaſarca, iſtius conſequens, acciuntur: Porro *Humores* diverſimodi variis in locis intus geniti, atque in ſanguinem traducti maſſam, ejus primo inquinant, & particulis heterogeneis inficiunt, à quibus ea demum infirmatur adeo, & in craſi læditur, ut chyli ſuccum infuſum (cum amplius fermentare & aſſimilare nequeat) in laticem hydropicum pervertat: Propter hanc rationem nihil uſitatius eſt quam phthiſicos, item ulceribus ſtrumoſis, cancroſis, imo quibuſvis intra renes, meſenterium, inteſtina, aliaque imi ventris viſcera excitatis laborantes, poſtquam diu contabuerunt, tandem hydropicos interire. Hæc de morbi hujus cauſa efficiente, proxima, item de remotioribus præcipuis, tum procatarcticis, tum evidentibus: Quod vero ad cauſam materialem ſpectat, ſatis patet hanc meram eſſe lympham, intra cutis aliarúmque partium poros aggeſtam, quæ quidem à ſanguine illic depoſita (partim ejus latex ſeroſus, partimque ſuccus chyloſus eſt) ſed ab hæmatoſi & corporis nutritione, quibus deſtinabatur, deficiens, recrementi inſtar, in ſpatia quævis vacua vaſis interjecta rejicitur: Quod autem materies hydropica, à ſanguine & chylo procedens, nec cruenta, nec lactea, ſed limpida exiſtit, nihil mirum videatur, quoniam urina vel ſanorum, poſt potum pleniorem, cruda pariter & aquoſa redditur, at proinde conſtat eam nihil à ſanguine mutuari, verum quicquid coloris, aut conſiſtentiæ craſſioris ad maſſam ejus attulit, ibidem relinquere, Et quamvis in utriuſque caſus aitiologiam referri poſſit, urinam, quatenus per renes, & materiam hydropicam, quatenus per ſolidarum partium poros percolatur, ita humidam & aquoſam evadere, attamen obſervatione conſtat chyli partem aquoſam, etiam dum ſanguini confunditur, cum ipſo non intime miſceri, ſed colore & conſiſtentia ſpoliatam, ſub forma lymphæ intra ſanguinis poros manere: cujus certe indicium eſt quod ſanguis à quocunque animali per phlebotomiam detractus, poſtquam infrigidatus in partes ſeceſſit, laticem aquoſum (qui ſero & ſucco nutritio conſtat) plane limpidum, & à reliquo cruore ſeparatum exhibet. *Pharmacop. rat. part. 2. ſect. 2. cap. 5.*

Lien tam exiguus, &c.] Lien minor, ſi alias ſ. n. conſtitutus ſit, ſemper majori melior eſt; Laniis id notum, qui ex viſcerum, præcipue hepatis & lienis parvitate carnis bonitatem dijudicant: *Salmuth* cent. 1. Obſ. 21. fœminam ſecuit, cui hepar maximum & lien tam parvus ut vix pollicem majorem æquaret, optima ſanitate in vita fruentem: *Ariſtot.* 3. de part. Anim. rationem reddit, Idcirco *ait*, in nonnullis à magnitudine deficit, quia parum excrementi gignitur, perexiguus eſt quaſi notæ gratia. In ſexagenario vero prædicto Lien flaccidus & decolor vitio non caruit, quamobrem officio ſanguificationis vel defæcationis non fungebatur, ideóque in partes cauſæ leucophlegmatiæ veniſſe cenſendus, Imo Hepar (quod paulo pallidius)

in conſenſum abiit læſionis Lienis, Id enim, aſſerente Clar. *Mœbio* Fundam. Phyſiol. p. 343. plurimas calamitates acceptas ferre poteſt Lieni, hujuſque vitio gravioris ejus obſtructiones, intemperiem aliáſque ſymptomata incurrit, ſanguine craſſiore nec ſatis ab eo coctu ſuppeditato: Imo raro Liene afflicto Hepar ob vicinitatem manet immune.

Renes lactis fere inſtar albicabant] Secundum naturam Renes colore obſcure rubri ſunt, raro intenſe rubent. Ren dexter albus fuit deprehenſus à *Joh. Heſſe* referente *Schenckio*, Renes, *ait Laudenius*, ſunt aquæductus ad aquas a tota domo defluentes colligendum ac demittendum in veſicam velut in ciſternam. Hoc munere ſi non funguntur, tellus illæ aquæ totum domicilium inficiunt. Aberrant vero in opere præſertim ob intemperiem frigidam, quam hic adfuiſſe indicat color candicans.

In Thoracis cavitate ſiniſtra, &c.] Obſervat. 12.

extat exemplum Cachexiæ hypoſarcam minantis à pectoris hydrope ortæ. Hic ſi ſola Cachexiam inducere potuit, quid mirum tot concurrentibus cauſis Leucophlegmatiam fuiſſe productam?

Pulmo adnatus ichore ſcatebat, &c.] Quidam apud *Rhodium* Anaſarca defunctus, Pulmones coſtis adhærentes habuit, nullo alio præſente vitio. Vide obſ. ſeq. Clar. *Sylvius de le Boë* Prax. lib. 1. cap. 24. §. 15. depravatæ Pulmonum nutritionis ſigna ſumit partim ex læſa reſpiratione, partim ex corporis reliqui cachexia. Fœdus vero ichor quo ſcatebant Pulmones vitiatæ concoctionis indicia dabat.

Cordis vaſa humore viſcido, &c.] Ejuſmodi corpora, ſive pituitoſa ſive fibroſa, ſæpius ſe in cadaveribus cachecticorum, diúque & frequenter ex morbis decubuorum inveniſſe ſe ait *Excell. Wepferus* Exercit. de Apoplexia pag. 396. de quibus pluribus in locis.

OBSERVATIO XVII.

Anaſarca defuncti ſoli Pulmones in vitio fuere.

ANno 1625. Religioſi cujuſdam Anaſarca defuncti cadavere aperto Pulmones utrinq; coſtis arcte adhærebant, Cætera omnia vitii expertia: *Iohan. Rhodius Mantiſſa obſervat. x.*

P*Ulmones coſtis adhærebant, &c.*) An à ſolo Pulmonum vitio hydrops induci poteſt: Ita certe, ſi fides *Marcello Malpighio*, qui Pulmones à natura fabrefactos eſſe cenſet ad ſanguinariæ molis miſcellam, ſanguinis, ſcil. chyli, lymphæ, quæ perfectior fiat propter innumeras illas veſiculas ex quibus conſtant, ut ita Pulmones ſint cordis percolatorium inſtrumentum: qua percolatione male peracta, regurgitet lympha & ſerum in habitum corporis, præſertim ob occluſas anaſtomoſes vaſorum pulmonariorum per ambientem eos membranam excurrentes: quod contingere neceſſe eſt ob adhæſum illius membranæ cum pleura.

Cætera vitii expertia) An vitium eſſe potuit in ipſo corporis habitu, affluens pro ſui nutritione alimentum corrumpente: quod in ſuo fonte & origine probum quidem, ſed vitio ipſius habitus inquinatum? *Galenus* enim 1. de locis aff. Habitum actionum ſuarum vim propriam habere, ab hepate aut aliunde non mutuatitiam aut emendicatam author eſt. Si ſuam naturam propriam poſſidet, ſuum genium, ſuas facultates, ſuam ſanitatem, quidni & ſuos morbos? Ex eodem tamen *Galeno* partes corporis extimæ à naturæ imbecillæ factæ ſunt, quæ pro interioribus pœnas luant, quarum depoſitarix ſunt, tranſmiſſum onus excipientes. Minus quidem roboris obtinent, minúſque vegetas facultates, habent tamen & quibus ſe tueantur à natura conceſſas, vel eo nomine neceſſarias quod externis pateant injuriis & internis.

Anaſarca defuncti) *Barbette* Anat. Practicæ lib. 2. part. 3. cap. 15. non omnem Anaſarcam a vitio partium nobilium pendere exiſtimat, ſed vaſorum tantum lymphaticorum, & medicamentis ſanabilem aſſerit: Sæpiſſime, *ait*, evenit corpus humanum tumidum, turgidum & languidum evadere, & tunc Medici meticuloſitas, nullis rationibus innitens, nonnunquam mala quædam prædicit: verum ſudoriferis interne & externe adhibitis brevi temporis ſpatio commodiſſime curari poſſunt. Cauſa hujus mali originem non habet ex intemperie & debilitate illarum partium, quas veteres Nobiles appellarunt. Diſtingui etiam facillime ab hydrope poſſunt, quem partes dictæ inducant, licet enim ægrotantes valde tardi & laſſi ſint, nulla tamen cordis anxietate premuntur, liberrime & ex amplo pectore reſpirant, & abdomen non admodum intumeſcit. In facie & artubus materia aquea imprimis colligitur, & quod ſi digito comprimantur partes tumidæ, experientia docebit partes tantopere non eſſe repletas quam in vero hydrope: unde etiam inflationem hanc flatibus, veram cauſam ignorantes, adſcribere ſolent: Vaſa lymphatica compreſſa, rupta aut alio modo obſtructa, ſic ut naturalis lymphæ motus impediatur, malum hoc inducunt: *Hactenus Barbette*: Revera à ſimili cauſa induci poſſe Leucophlegmatiam, aut ab eorundem vaſorum repletione & *rupturo*, fidem facit hoc exemplum. Anno 1666. menſe Junio, conſilium a me petit Arcularius quidam nomine Bozon, vino deditiſſimus: Hic derepente totius capitis & artuū leucophlegmatico tumore corripitur, abdomine naturaliter conſtituto; egeſtati conſulens, præſcribo ſad. Gialapæ ʒj. cum cinam. ℈ß. ex vino ſumendam. Poſt ſudorificum ex pulvere fol. cardui bened, cum vino quoque hauriendo, Intra triduum exhauſto multo ſero ſanus factus eſt & ad officinam redut.

OBSERVATIO XVIII.

Leucophlegmatia ab Hydrope pectoris cum Pulmonum vitio orta.

NOn immerito *Hippocrates* 2. Epid. Sect. 1. *Occaſiones conſiderare jubet ex quibus laborare quis incipit, ſive ex capitis, ſive auris, ſive lateris dolore.* Etiam autem *Galenus* non uno loco aſſerat antecedentem cauſam neutiquam morbum gignere, niſi adſit præcedens diſpoſitio, Id tamen certum eſt eam eſſe quarundam cauſarum externarum efficaciam, ut vel corporibus optime conſtitutis effectum imprimant citra apparatum morbificum. Exemplum nuperrimum ſuppeditavit exiens September anni 1678. Pueri duo, ſpectatæ familiæ, laudabilis conſtitutionis, unus decennis, alter quatuor annos natus, puerili affectu capitis ſcil: ſcabie, leviter infecti, à vetula inunguntur butyro, (ut aſſeruit) cocto & ſalito alteri rei impermiſto vix exacto biduo major natu leucophlegmaticus evadit toto corpore, accedit difficilis reſpiratio & ſitis intenſa citra tuſſim: Porrigitur illi ptiſana ex radice fœnic. & iridis recentis confecta, ex muliercularum conſilio, ad alvum ſimúlque lotium cienda, unde intendebatur ſitis, Triduo, horis matutinis, ante obitum acceſſor: In parato erat Potio purgans, cujus exhibitioni annuo, ad ſeroſi humoris eductionem, quam puer

effu-

effudit, vomitu ſe hauſtam excluſiſſe dicens: Ob affectus urgentiam mannam in juſculo diſſolutam cum tartari cremore & pulvere mechoacannæ præſcribo, cujus hauſtum vomitus illico ſequutus, vix enim continebat ventriculus, in anguſtias redactus à ſubditorum viſcerum tumore; abdomen quippe (ſicut in hydropico) admodum erat diſtentum. Exhibitum tandem Morſulum ex Mechoacanna non reſpuit ventriculus, à quo plures & numeroſæ dejectiones, quanquam venter ne hilum detumuerit. Paulo poſt ſuffocationis metus ingruit, reſpiratio fit μετέωρος, atque ut equus curſu fatigatus ilia ducit Puer: Injecti clyſteres (cui ſoli præſidio poſtmodum locus fuit, ob collapſas vires) ne momento morabantur, quanquam humorum copia & flatuum ſuccederet. Alimentum, ne anguſtia major evaderet, exiguum & ex cochleari tantum dabatur, ſuccus ſcil. ex coxa vervecina expreſſus, addito ovi vitello. Reſpiratione tandem difficiliori facta, aucto tumore ventris & totius habitus, præſertim labii ſuperioris, exacto tertio, à quo mihi commiſſus fuit, die interiit: Exenterationem conceſſere Parentes, quod frater ejus natu minor, toto corpore eſſet tumidus, quanquam ὑδεριώδης, iiſdémque premeretur ſymptomatis, inter quæ impeditus in dorſum & latus ſiniſtrum decubitus, cum ἀσφυξία, quod deliteſceret arteria, nec ſe explicare illi liceret, obrutæ à madore carnium.

Reſerato abdomine vaſtum Jecur ſe obtulit, Lienem altero extremo contingens, ſed citra labem: Ventriculus exhibitum paulo ante obitum ſuccum carnis continebat, cui lumbricus ſemivivus innatabat. Inteſtina flatibus, fæcibus & lumbricis turgebant: Lien naturalis erat, quanquam in plures lobulos diſcretus: Veſica lotio ſemiplena, quod pauciſſimum toto morbi decurſu emiſit: Renes fuere inculpati: Meſenterium glandulis deſtitutum videbatur, quanquam anſam tumori illarum, ob ἀδδηφαγίαν, dediſſet puer voraciſſimus. In Pectore mortis & affectus cauſa ſe exhibuit; quod hydrope laborabat, ſero enim cruento, latere præſertim dextro, erat refertum: Pulmones ſiniſtri coſtis verſus dorſum arcte affixi erant: Utrique vitiati, colore vario, viridi, nigro: diſſecti ubi candicabant, purulentam materiam effundebant. Cor erat magnum quale adulti hominis: Aqua copioſa in Pericardio, Caput apertum non fuit quod cauſa mortis manifeſta videretur.

Dubitatum fuit, nec immerito, num pectoris hydrops, pulmonúmque inſigne vitium adſcribenda eſſet, capitis inunctioni, An alterius cauſæ eſſent ſoboles, hinc enim & inde erant argumenta; Puer æſtate præcedente fervida, aquam ſingulis momenti hauriebat, fructibus horæis ſeſe explebat, famelicus enim erat, ſic ſeri congeſtioni in pectore occaſionem præbuit, In quod demerſi pulmones labem & corruptionem conceperunt. Sed quomodo tam ſubito emerſit affectus? puer enim ante decubitum, & morbi invaſionem, cujus decurſus octo dierum fuit, vegetus & hilaris erat: Seri quidem vaſis incluſi in pectoris cavitatem & corporis habitum prompta potuit eſſe effuſio, accedente autumni inæqualitate: Sed fratris paulo poſt conſequutum exitium, eodem tempore, eodem affectu, iiſdemque plane ſtipato ſymptomatibus abrepti, ut communem cauſam, eamque efficaci vi præditam agnoſcamus evincit, maxime cum nec ὑδροποσία præceſſerit, nec fructuum abuſus, ut in defuncto, qui ea forſan ratione citius interemptus: Inunctum quippe utrique eodem tempore caput, pœnas biduo poſt natu majoris interitum luente minore. An vero vetulæ fides habenda, quæ ſolo butyro ſalito, eóque impermixto, unguen ſe eſſe conſtanter aſſeruit? Certe prohibitæ excrementorum, præſertim capitis, diffiationis magna vis eſt ad ciendos morbos, maxime in pueris, quorum natura non tenuia tantum ſed & craſſiores ſordes exſpuit, adeo ut *Hippocr.* lib. de morbo ſacro, pueros qui achoribus infeſtantur, ab eo immunes eſſe ferat: quare eorum cohibitio, atq; inde retro facta repulſio, lethales affectus, nedum noxam, inferre poteſt, Sola enim pororum cutis obſtructione, ac, ob miſturam ſalis, capitis cutis roboratione, nocere potuit litus. An vero adeo præcipitis fati ſolitaria cauſa eſſe potuerit, merito in dubium revocatum eſt quin acceſſiſſe hydrargyrum, mulierculis noſtratibus contra ſcabiem nimiopere familiare, creditum eſt: vetula enim ab ancillis butyrum expopoſcit, ipſamet adminiſtra eſſe voluit, ut veriſimile ſit clam Mercurium, vel aliquod ipſius præparatum indidiſſe, aliis ſat illi fuiſſet uſum butyri præcepiſſe: An vero mercurio hydropis Pectoris, Pulmonum corruptelæ & Leucophlegmatiæ generatio adſcribenda? Sic certe, ut enim πολύμορφος ille & verſipellis, quanquam artificio ſubactus, ac per varias tranſmutationes aliam induiſſe formam videatur, primævæ tamen memor huic protinus redditur: ſic quoad effectus admodum varius eſt. Conſtat, *ut Matthiolus comment. in Præfat. lib. 6. Dioſcoridis*, reperiri venena tanta humiditate exuberantia, ut homines interimere poſſint, ut pote quæ membra putrida efficiunt, ſicut ἀργυρ... vum, quod ſua humiditate modum excedente inſitum cordi natura humidum ſæpe corrumpit, ut ſæpe videmus in iis qui eo unguentis excepto ſe inungunt, ad luem veneream extinguendam: In quibus præterquam quod ſemper gingivas, dentes, palatum, aliáſque vicinas partes putredine afficit, ſæpe etiam ubi ubertius quam par ſit inunctum fuerit, eos in perniciem ducit, quippe quod univerſo ſanguini putredinem inferat. Idque extrinſecus duntaxat adhibitum, quanquam & id intus aſſumptum occidit, ſi modum quendam excesſerit, &c. Si quidem præ nimia ſui frigiditate vitales ſpiritus cordiique ſubſtantiam congelat, quod cuidam ſeplaſiario, qui illud imprudenter hauſerat, eveniſſe narrat *Conciliator*, Hactenus *Matthiolus*. Ut hinc conſtet inde deduci poſſe cladem Pueris illatam: Nam ſi juxta Hippocr. doctrinam, cerebrum, quod frigidi & humidi metropolis eſt, ſolita, ob conſtipationem pororum, exſpuere non potuit excrementa (accedente hydrargyri vi, cui vis fundendi & colliquandi eximia) an ἄνωθεν inde deducere aquarum in pectoris cavitate & habitu corporis congeriem, cùm hydropis originem à cerebro plerique repetant: Ut aſſentiamur facit abſentia aquarum in abdomine, à quo arceſſendus non eſt aquarum in pectus confluxus.

Leucophlegmaticus. Pectus hydrope laborabat) Sublata Anaſarcæ generatio in dictis Pueris non ſanguificatricis facultatis erroris progenies eſſe videtur; lente

enim & pelletentim ab ea cauſa profecta ſe prodiit, Veriſimilius adſcribenda videtur lymphaticorum vaſorum, quorum inſignis numerus eſt in extremis partibus, præſertim artubus, apertioni: Sicut & Hydrops pectoris ab eorundem vaſorum vitio ortum trahere videtur, quandoquidem illorum ingens ſatellitium per pulmones exteriores diſpoſitum eſt, adeo ut eadem cauſa hic & illic ea reſeraric, & ad effuſionem impulerit, Cujus effectus Mercurius author eſſe potuit.

Observatio XVIII.

Leucophlegmatia plerumque ſequitur excedentem jecoris humiditatem. 1. Genita à Jecoris tumore ſatis magno. 2.

§.1. NUnquam Jecur molle udúmque reperi, niſi in Hydrope Leucophlegmatia. *Chriſt. Guarinonius Conſil. 378.*

§. 2. Quendam ſecui dyſpnœa affectum ob cruda ab initio tubercula, Jecoris tumorem ſatis magnum habebat, ex quo Hydrops Leucophlegmatia. * *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

Observatio XIX.

Anaſarca defuncti cerebrum aquatiore humore erat imbutum.

QUidam Aquæ intercutis morbo, cui nomen eſt Anaſarca, moriebatur: huic nares ſanguine ſereſcente ſæpius fluebant: Inciſo capite cerebrum non cruento ſed aquatiore humore erat prolutum. *C. V. Schneiderus lib. 3. de Catarrhis cap. 1.*

Observatio XX.

Anaſarca, Aſciti juncta, ab Hepate ſcrofulis obſito, ut & Peritonæo, Omento & Inteſtinis cũ inflãmatione.

IN cadavere fœminæ Anaſarca laborantis, ſequentia notanda erant: Ex abdomine aqua effluxit ſubflavi coloris in mediocri copia, odoris admodum fœtidi. Peritonæum, Omentum & inteſtina parvis Scrophulis durioribus inquinata, valdéque inflammata, muco undique obſita: Hepar per totam ſubſtantiam Scrophulis ſcatuit diverſæ magnitudinis, quarum majores imperialem excedebant: hæ per inciſionem apertæ & extractæ materiam continebant albicantem & quaſi tophaceam. Lien parvus & ſubrotundus, colore tamen naturali. Pulmones lividi, lobuſque dexter inflammatus, ex quo inciſo ſanguis ſtillabat nigricans. *Carolus Rayger. in Miſc. cur. anni 4. obſerv. 3.*

*H*epar per totam ſubſtantiam Scrophulis*) Scrophulæ Glandularum affectus ſunt: Ex obſervatione autem M. Malpighii. Jecoris ſubſtantia in homine ex lobulis contexta eſt, iique ex glanduloſis acinis compoſiti, qui racemorum congeriem exhibent, & propria circum ambiente membrana inveſtiuntur: Adeo ut iiſdem affectibus obnoxiæ eſſe illæ queant quibus cæterarum partium glandulæ.

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Cachexia & Hydrops in puero, cujus viſcera pleraque tranſpoſita reperta ſunt, cum plurimis vitiis viſcerum naturalium & vitalium.

§.1. FIlius Nobilis cujuſdam noſtratis ab ipſis nativitatis primordiis infeliciſſimæ conſtitutionis notas præbuit; colore enim erat citrino, capite præter naturę leges magnos donatus: Reſpiratio illi anhela, vultus cum toto corporis habitu ſubtumidus: obiit menſes natus xviij.

Cadavere aperto ſequentia notare licuit, ac 1. ventre infimo aperto via facta eſt inſigni *ſeri copiæ*, fœtoris expertis, è viſceribus manantis. 2. *Epiploi* id quod ſuperſtes erat corruptum adparuit: 3. *Ventriculus* illico conſpicuus, nulla parte à Jecore contectus. 4. Illo ad lævam compulſo quo Iecur in conſpectum veniret, quod in parte dextra quæſitum iveramus, ejus loco magnus Lien, coloris plane naturalis nobis occurrit, quamobrem curioſi quid in ſiniſtro latere adeſſet Inveſtigavimus, in quo ingens Iecur à nobis deprehenſum, in lobos nequaquam diviſum, totum fere ſub ventriculo jacens, colore nihilominus & conſiſtentia à naturali non multum recedens: 5. Cæteræ partes quæ in abdomine tranſpoſitæ occurrere, fuere majora vaſa, Vena enim cava lateri ſiniſtro inſerebatur, Aorta autem lateri dextro diaphragmatis: Ac præterea ventriculi ambo orificia, cujus ſuperius latus dextrum occupabat, inferius ſiniſtrum, unde ſimilis inteſtinorum tranſpoſitio neceſſario conſequuta eſt: Cętera omnia ſitum naturalem obſervaverant, imo conſtitutionem naturalem, excepto meſenterio, per quod diſperſæ erant pluſrimæ exiles glandulæ refertæ materia flava & friabili, Et *Renibus*, qui molem æquabant decénis pueri *renum*, etſi pelves admodum anguſtę forent: Hinc progreſſus factus ad medium ventrem: illico, *cor* maximum ſe obtulit, cujus minima pars à lobis pulmonum cooperiebatur: Eorum apex ad latus dextrum magis vergebat, cum naturaliter ſiniſtrum ſpectet; ventriculi illius admodum exigui, ſimiliter tranſpoſiti: Pulmonis lobus ſiniſter tantillum coſtis adhærebat;

bat; dexter vero omnino lateri adnexus erat; etſi neque in colore neq; in conſiſtentia vitium. Ventrem ſuperiorem quod ſpectat, nihil p.n. ſe exhibuit, ſi magnitudinem excipias: Ex his demonſtrari poteſt quod ſtatuit *Carteſius*, tractatu de Fœtu, veriſimile eſſe à ſola cordis tranſpoſitione deducendam aliarum partium diſlocationem. *D. Baux Med. Nemauſenſis, anno 2. Zodiac. med. Gall. obſ. 9.*

§. 2. In Filio cujuſdam le Roux Tabellario, eadē ætate denato, ſicuti in priori ventriculi cordis, orificium ventriculi, hepar, ſplen, vena portæ, cava, & aorta tranſpoſita erant; quædam latus obtinentia dextrum, alia ſiniſtrum, cum oppoſitum obſervari debuiſſet; Utriſque præterea id commune fuit ut toto vitæ decurſu languidi fuerint; Epiploon etiam vitiatum deprehenſum ſit, Renes adultorum magnitudinem habuerint; in capite nihil vitii deprehenſum ſit. *D. Caronius zodiac. med Gall. ann. ii. p. 191.*

Observatio II.

Vitio Pulmonum producta Leucophlegmatia.

Duo eſſe qui in medicina facienda negotium præcipue ſibi fecerint, morbos mulierum & Puerorum; ait *Epiphanius Ferdinandus*. Revera his mederi arduum, tum quod in notitiā affectuum illos prementium penetrare vix liceat, cum pleraque illorum indicia ex declaratione innoteſcant, quos nec verbo nec geſtu efferre queunt, Tum quod remedia pene omnia reſpuant, adeo ut ſine medela illos derelinquere neceſſe ſit; manifeſtum id eſt ex exemplo hic memorando. Puella ſeptennis, filia Nob. Dom. *Roberti Du Pan*, Plebis Tribuni Genevenſis, obſtructionum in imo ventre plurima dedit indicia, tum ex hujus intumeſcentia cum duritie, tum ex urinarum tenuitate; Tandem circa initium Decembris anni 1680. decumbere coacta fuit accedente febricula, dolore capitis cum faciei intumeſcentia & pallore, ſuccedentibus catarrho in pulmones decumbente, vomitu ſeroſo, manuum tumore, urinis nigricantibus & craſſis, ſupervenientibuſque convulſionibus, in paroxyſmis, circa veſperam ingraveſcentibus, ut.... ejuſdem menſis occubuit.

Defunctæ mater, quod graviſſimis capitis affectibus ante annum conflictata fuiſſet, ac defunctę frater natu minor, in eoſdem affectus, ex pallore vultus vergere videretur, cadaver aperiri optavit; Idque inſtantibus exequiis, celeri cultro peractum eſt; In abdomine ſerum multum continebatur, cui innatabant inteſtina: Ventriculus & Inteſtina flatibus tumebant; Jecur maximum erat, ſed omnino naturale in colore & conſtitutione, Lien bene ſe habebat: Renes naturalibus triplo majores, interius vitii expertes, extra membrana adipoſa omnino exuti, coloris varii: Quum ex his cauſa mortis non innoteſceret, Thorax quoque reſeratus fuit, in quo hydrops quoque deprehenſus, Aqua enim multa ejus capacitate continebatur, necnon in mediaſtino: Pulmones vitium inſigne præ ſe ferebant, qui ſcirrhoſi parte ſuperna ubi dextri, & inferna ſiniſtri: Cor naturalem magnitudinem excedebat: Pericardium copioſiorem juſto aquam includebat; In ventriculo cordis dextro ſanguis concretus niger, vermis formam referens: Caput aperiendi negata facultas ob temporis anguſtiam; In illo tamen veriſimile eſt aquas congeſtas fuiſſe.

Observatio III.

In muliere quæ ex Anaſarcâ obierat, abſceſſus pus fœtidiſſimum fundens in proprio lienis ſitu repertus.

Nobilis fœmina vidua, per multos annos pedem graviter ulceratum & fontanellam etiā in altero pede habuit. Horum diuturna moleſtia defeſſa per Chirurgum conſolidari curavit, quo facto, ſtatim ſpirandi difficultas occupat, appetitu edendi non ejecto, imò, ipſa dicente, jam vegetiore reddito, ita ut deſiderio indulgere, ob aſthma, nunquam auſa fuerit. Tandem totum corpus intumuit, & aſthmate aucto, viribuſque diuturnitate fractis & attritis, vitam reddidit.

In hujus poſt mortem latere ſiniſtro, ad lienis ſitum, abſceſſus, quem omnium cum admiratione occultum habuerat, apertus inventus eſt, ex quo, defuncta jam ipſa, magna fœdiſſimæ ſaniei copia effluxit.

Sunt perplurimi, & nomine & ſuperficie naſuti Medici, qui cauſam hujus aſthmatis & ulceris occulti, fontanellæ aut ulceris conſolidationi imputarent: quod reverà non eſt, ſi quis ſuummodo conſideret, fontanellam, eſſe aliud nihil, quam ulcus artificioſum, cujus puris evomitus, non ab omni parte corporis corrodatur, ſed in ipſo hoc ulcere produci, à ſucco nempe chyloſo, ex vaſculis in ulcere ruptis, emanante, & ob acoris contractionem, coagulante, Sunt certè cœci & talpis terram roſtro evertentibus ſimiles, qui hoc non animadvertunt. Unde ejus ulcus in altero pede ortum duxit? niſi ab humoribus eodem in loco reſtagnantibus, unde inflammatio & ulcus: vaſcula interim lymphatica, continuo lympham reddentia, ulcuſne ad conſolidationem duceretur, perpetuum produxerunt. Eandem ob reſtagnationem, ulcus in latere ſiniſtro, productum, eademque cauſa pulmones reddidit obſtructos, aërique ſpirandu minus permeabiles, unde reſpirandi difficultas & aſthma. *Stephan. Blancard. in anatom. practic. rational.*

Observatio IV.

In Anaſarca ſuccus bilioſus quaſi lacteus inventus eſt.

Judicis ſecundarii Nemauſenſis, Anaſarcâ defuncti, cadaver tumultuariâ anatome diſſectum & exenteratum, ſerò diffluebat. Viſcera inculpata. Veſicam felleam lacteus humor diſtendebat. *Ex communicatione Clariſſ. D. Rivalier Medic. Nemauſenſ.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXI.

De Ventris Tumore, Hydrope.

Observatio I.

Hydropis Aſcitis cauſa ſæpe aliunde quam ab affectu Jecoris aut Lienis pendet, quæ ſæpe in cadaveribus illæſa deprehenduntur.

§. I. ASCITES, quoad materiem & rationem ejus formalem, vel ſenſuum ſimul plurium indicio manifeſte dignoſcitur, videl. Abdominis tumor eſt ab humore aquoſo intra cavitatem ejus concluſo: Aqua tumorem hunc efficiens interdum ad diluvium ingens, & quantitatem vix credibilem excreſcit: *Semel vidi doliolum xv. congiorum capax aquis fœmina ab hydrope defuncta ab abdomine exemtis impletum. Aqua* autem *proventum quidam opinati ſunt ab Hepate*, alii à *Liene* male affectis in abdominis cavitatem deſcendere, adeóque vitiatum ſemper Aſcitis cauſam eſſe: Verumtamen ſecus habere plurium ab hoc morbo defunctorum Anatomiæ manifeſto declarant: cum poſt ventrem inundatum Hepar & Lien ſæpe inculpata reperiuntur: Et quidem hæc viſcera haud quaquam illuviei cujuſvis ſcatebræ videntur, utpote nollis, quibus aquæ congerantur, cavitatibus donata: quapropter Aſcitis, tanquam ſtagni aut lacus, originem ab humoris cujuſdam rivo, aut ſaltem depluvio derivare oportebit.

HUmores intra ductus, aut vaſa velut rivos ſcatentes, ſunt inprimis hi tres, vid. *ſanguis*; *humor lacteus*, *& lympheus*. Aquæ depluvium aut ſtillicidium fieri ne poſſit à *Liquore* nerveo, qui interdum è fibris & membranis lente & ſenſim exſudat: atque à *Vaporibus* intra corporis ſpecum aut cavitatem aliquam condenſatis. Utrum ex his modis Aſcites potius ſe ſæpius oriatur, diſquirendum. Et primo ad ſanguinem quod ſpectat, extra dubium habetur ſerum è maſſa ejus diſſoluta nimis, deciduum, uti fluxiones & catarrhos varii generis, ita nonnunquam majores aquarum illuvies, ſcil. hydropicas excitare: quare cum Anaſarca ab hac cauſa omnino procedat, eaque iſti morbo haud ſtatim ſanatu ſæpenumero Aſcites ſuperveniat, inferre licebit utrumq; affectum ab humore aquoſo, arteriarum oſcolis ubique effuſo induci. Porro non multum improbabile eſt ſanguinis diſſoluti ſerum, ex arteriæ cœliacæ & meſentericæ finibus quibuſdam apertis, in abdominis cavitatem primo & ſolitarie exudare, adeóque Aſciten abſque Anaſarca prævia inferre: ac ita præſertim ſi forſan accidat, tumores ſcirrhoſos, ganglia, tubercula, aut aliuſmodi concretiones præternaturales circa meſenterium, lienem, epar, uterum, aut alia quævis imi ventris viſcera prius excitari, nam quandoquidem in iſtis locis ſanguinis circulatio præpeditur, ut cruor per arterias evectus quoquomodo reduci nequeat, pars ſeroſa è conſortio ejus extruſa, in cavitatem decidit: Enimvero ita fieri, experimento hoc à nobis facto evidentiſſime liquet, videl *ſi in vivo animali venis jugularibus filo exceptis & ligatis, ſanguinis reductio inhibetur, tota capitis regio aqua intercute & plane hydropica brevi intumeſcet.* Et quidem ſæpius obſervavi, tumoribus privatis & circumſcriptis alicubi in imo ventre excitatis, Aſciten ſuperveniſſe, quod certe ob rationem prædictã contigit: Quando ſanguinis curſu præpedito pars ejus aquoſa brevi extravaſatur, humor iſte non mere ſeroſus eſt, ſed inſuper nutritius, ſolidis quibuſque partibus alendis deſtinatus, in ventrem profundiror, quare dum hæc regio intumeſcit, membra extenuantur, & lympha aſcite exempta, inſtar ovi albuminis à colore inſpiſſatus & albeſcit.

a. Veriſimile eſt etiam vaſa lactea diſrupta, humorem ſuum in abdominis cavitatem effundere. Profecto Clariſſ. *Sylvius* à tali cauſa morbum hunc ſæpiſſime progigni autumavit: Et quidem ex vaſis lacteis, vel lymphicis, ſcil. aut alteri, aut ſimul utriſque, diviſis aut apertis, aquę aut chyli illuviem ventris imi viſcera nonnunquam inundare, prout ſuſpicari fas eſt, ita ſequens obſervatio id ipſum confirmare videtur: Nuper quidem Ictericus, ac interea temperatus, ac à potu (ad quem ſiti minime premebatur) abſtinens, aſciten in immenſum brevi adauctum contraxit: Poſt medicamina incaſſum adhibita, paracenteſis juxta *Sylvii* modum cum actu perforata tentatur: E foramine aqua non icterica, ſed limpida & tenuis copioſe effluxit: unde liceat inferre humorem iſtum hydropicum non è maſſa ſanguinea profluxiſſe, tunc enim coloratus fuiſſet, ſed è vaſis lymphaticis, aut lacteis in abdominis cavitatem exſtillaſſe. Vaſorum lacteorum & lymphicorum rationes, circa Aſciten progignendum, ut pote affines conjunximus, quia ſcilicet utraq; vaſa chylum, aut quod ei analogum eſt, ad commune receptaculum deferunt, & plurimi utriuſque generis rami, ſive ductus, circa viſcera imi ventris diſtribuuntur: interim non improbabile eſt vaſis alterutrius vitium ſolitarium quandóque Aſciten producere.

Quoad alios Aſcitis generandi modos ab initio propoſitos, vix opinari ducor tale ventris diluvium ab humoris nervei ſtillicidio, aut propter vapores illic condanſatos facile exoriri poſſe, quanquam in Tympanitide forſan, ubi abdominis cavitas ampliatur, & tranſpiratio præpeditur, effluvia exhalare ſolita intus coercita, in lympham vertantur, quapropter morbo iſti Aſcites fere ſemper conjunctum reperitur.

Aqua tumorem hunc efficiens, &c.) Deſignatis ad hunc modum Aſcitis cauſis immediatis, ſive conjunctis, quę nimirum videntur eſſe, vel humor aquoſus à vaſis ſanguiferis, vel lympha aut chylus è propriis utriuſque ductibus effuſus: Inquirendum jam, circa morbi hujus cauſas remotiores, ob quas πεφάνεως & quo ritu vaſa cujuſque generis affecta ſarcinas ſuas in ventris cavitatem deponant. 1. Igitur quod ſanguinis pars aquoſa in aqualiculum exudat, aut ipſe cruor, aut vaſa continentia, aut ſimul utraq; in culpa reperiuntur: Sanguinis vitium eſt, qui in craſi depravatus partes conſtitutivas intra compagem ſuã haud rite continet, quin ad diſſolvendum aptus ſeroſitates ſuos à mixtione paſſim rejicit; quas vel foras per ſudores aut urinam ablegat, vel intus reſidere permittens, in carnium poros, aut in viſcerum cavitates detrudit: Vaſa ſanguifera ſub ſecunda ratione peccant, quod nempe illorum fines, ſive oſcula, aut nimis laxa, aut protſus occluſa exiſtunt: In priori ſtatu circulationis ſanguineæ filum haud integre & firma continuatur, ſed cruoris pars tenuior & crudior abſcedere apta, juxta arteriarum & venarum intercapedines, aut inoſculationes effluere ſinitur. Pariter è contra, cum vaſorum quorundam oſculis propter tumorem aut obſtructionem penitus occluſis, ſanguinis curſus præpeditur, huic ita coarctato ut tranſitus quoquomodo pateſiat, quod tenue & aquoſum eſt extravaſatur, inque loca vicina amandatur, prout ſupra oſtendimus.

2. 3. At vero Aſcites ſolitarie incipiens, non raro ob vaſa lactea aut lymphatica vitiata exoritur: quare cũ morbi iſtius, hujuſmodi cauſam ſæpenumero conjunctam exiſtere ſupponimus, inquirandum erit quot modis, & ob quas occaſiones hæc vaſa adeo aperiri aut diſrumpi ſolent, ut liquorẽ ſuum in ventris cavitatem effundant: Primò igitur Lymphę ductus quod ſpectat, vaſa hæc diverſimode in culpa eſſe poſſunt, potiſſimum vero, aut quod juxta origines ſuas obſtructa, aut compreſſa, humorem non accipiant; aut circa medietates vel fines diſrupta sũ in aqualiculum profundant. Cujuſq; horum plures ſunt cauſæ & efficiendi rationes: fieri enim poteſt ut materies viſcoſa principia eorum obſtruat, tumores glanduloſi, ſcirrhoſi, aliiq; prçternaturales eos comprimant, nec non lymphæ exundantis diluvium ingens, quinetiam vehementes corporis motus, aut animi paſſiones eos diſrumpant. 2. Vaſa lactea, haud minus quam lymphatica, diſcindi, adeóque liquorem ſuum in ventris cavitatem effundendo, hydropem aſcitem excitare periclitantur: & quidem pari ratione lædi ſolent, quatenus eorum ductus intermedii, aut fines, vel à chylo viſcidiore iis impacto, aut pituita inteſtinali obſtruuntur, vel à tumoribus in meſenterio adnatis comprimuntur: nam proinde chylus vaſorum initia ſubiens, & tranſitum non inveniens, imprimis ea plurimum diſtendit & poſtea diſrumpit: Plures ſunt cauſæ & occaſiones propter quas humores craſſiores & oppilativi in vaſa lactea propelluntur; nam præter diętam irregularem, & plerumque ex cibis dyſpeptis, malum hoc ſæpe incurritur à potu nimio, aut exercitiis immoderatis ſtatim à paſtu habitis. Etiam à potu frigido, dum viſcera ſumme æſtuant: ita nempe vaſorum ductus prius hiſcentes ſubito conſtringuntur, & poſtea arctius conniventes, propterea ut chylus intra rivos ſuos coarctatos hęrens, eos brevi penitus oppleat & obturet. *Willis Pharmac. Rat. part. 2. ſect. 2. cap. 2.*

Aqua proventum quidam opinati ſunt ab hepate] Quis *Carolus Piſo*, quem *Severinus* ſequutus eſt, in veras hydropis cauſas, deſerto *Galeno*, altius inquiſivit, Illius ſententia adducenda eſt: Statuit Aſciten generari ex materia ſeroſa in potu & cibis humidioribus contenta quę ab aliqua cauſa præternaturali in venis Portę & Cavæ diutius retenta, & in totum corpus nõ diſtributa (ut in ſtatu naturali fieri conſuavit) in abdominis capacitatem effunditur: Retinetur autem humor ille ſeroſus in venis, & ad totum corpus non diſtribuitur, ex læſa vel impedita facultate attractrice partium ad quas deferri ſolet, vel ob errorem externum. Partes autem pręcipuę, quæ primum ſeroſam materiam attrahere ſolent, ſunt hepar & lien. Illa enim viſcera chyloſam materiam ad ſe trahunt, in qua ſubſtantia humida & aquoſa ciborum & potuum continetur: Tum etiam Lien potulentam materiam ad ſe trahit puram & impermixtam, ut docuit *Hippocr.* Et teſtatur experientia eos qui potui maxime indulgent, illius portionem effatu dignam emittere per urinas ſtatim à paſtu, quod fieri dicunt authores periciſſimi, à Liene aquoſam illam materiam attrahente, ante quam ciborum concoctio in ſtomacho ſit peracta. Læditur autem hepatis & lienis attractio à variis cauſis, præcipue ex defectu ſeu imbecillitate caloris innati: debilitatur autem hic à frigida vel calida intemperie, & à ſuffocatione. Frigida intemperies à nimio alimentorum refrigerantium uſu, larga ſanguinis evacuatione ſpiritus confeſtim exhauriente, vel quavis alia cauſa excitata, cum per ſe calori adverſa ſit, etiam hepatis & lienis calorem obtundit, ejuſque actiones lædit: Calida vero intemperies nativum calorem diſſipat, unde ille debilior factus, actiones hepatis & lienis minus feliciter exercet: Inducitur autem illa à febribus ardentibus, vini meracioris largo potu, ciborum calidorum & medicamentorum uſu nimio. Denique debilitatur calor nativus per ſoffocationem, quando ſanguis nimia copia redundat in venis, præcipue impurus, qualis cumulari ſolet in menſium vel hæmorrhoidum ſuppreſſione: per illas ſi quidem evacuationes corporis impuritates expurgari ſolebant, quæ iiſdem ſuppreſſis retentæ totam ſanguinis maſſam inficiunt. Læditur etiam, vel impeditur prædictorum viſcerum attractio ab obſtructionibus, quæ liberũ materiæ ſeroſæ tranſitum intercipiunt: Sic ſcirrhum hepatis & lienis hydrops ſequitur, non tantum quod illæ partes debilitatæ ſanguinem laudabilem generare queant, ſed præcipue quod totam illam materiam, quæ potu aſſumitur, attrahere non valeant, & ad alias partes tranſmittere. Poſt hepar & lienem ſeroſam materiam ad venam cavam tranſlatam attrahunt renes, & totum corpus à ſuperflua illius copia liberant, ita ut ſi functio illorum ceſſaverit, maxima ſeri copia in venis retineatur; quæ in abdomen effuſa hydropem aſciten brevi producit. Denique ob errorem externum ſeri diſtributio impeditur, quando magna copia aquæ frigidæ hauritur, quæ non poſſit regi à natura & in venas ſufficienter diſtribui.

§. 2. Docuit anatomica hydropicorum inſpectio, hepar aut apoſtemate occupatum, aut inflammatione, aut ſcirrho, aut aliis laboraſſe: Obſervati tamen ſunt hydropici ſalvo hepate, vitio aliarum partium, &c. Oculatam, fidem in his affero, certius pathologiæ fundamentum, ut appareat in his affectibus lædi ſubinde hepar, ſubinde alias partes. *Th. Bartholinus in dubiis de Lacteis thoracicis cap. ultimo.*

Salvo hepate] Sanguificationis actionem læſam morborum matrem, hepati aſſignarunt uno ore Medici, quia coquendi ſanguinis crediderunt officinam, illique chylum omnem infundi, ſive per meſentericas venas ſive per lacteas: Hæc ſuppoſitio ruit per noſtros ductus novos, corruit quoque quod fuit ſuperſtructũ: Signa ipſa diagnoſtica, quibus actionem vitiatam in hepate diſcernunt, tam ſunt generalia, ut toti venoſo ge-

neri ipſique cordi poſſint eſſe propria, 1. ex *alvi excrementis* deſumit *Galenus* lib. 5. loc. Aff. cap. 7. ſi ſcut carnis loturæ habeant ſimilitudinem, aut ſanguineæ ſint, Hujuſmodi autem excrementa quum ab Hepate non procedant, quo modo male affectum hepar indicabunt? Ex hepate ad meſenterium pervenit nihil, niſi per novos ductus Lymphaticos, vel per porum cholidochum: Venæ portæ & arteriæ ad hepar ſanguinem perducunt ex Harveana circulatione, Quicquid igitur excrementis alvi miſcetur, niſi vel bilis ſit, vel aqua, ex arteriis meſenterici expurgatur, quæ à corde dependent, cujus idcirco vitia univerſū inficiūt corpus. Cor enim chylū vel attrahit, vel per lacteas miſſum recipit, hepar nihil, quia ductus nulli ad illud pertingunt per quos trahat. Taceo ſi vitium externū, ſive à ventriculo, ſive aliæ cauſa eludat ſanguificationem, tam cordis quam hepatis damno fieri. Alterum ab *urina* ſignum in pari pono diſcrimine, Serum enim in renibus percolatum, cum arterioſo ſanguine per arterias ex corde fluxit, quippe emulgentes venæ ex renibus ſuperfluum ſanguinem ad cor referentes, nec vel guttulam renes ab hepate accipiunt: Tertium ſignum à *coloris* in toto mutatione, cordis potius affecti præbet indicium, ex quo per arterias nutritius ſanguis ad totum corpus diſtribuitur: Denique ex *cauſis*, quod divinant, ſedem in corde manifeſtius prodit: hoc enim calidi nativi focus, hic accenduntur febres, huc calida frigidáque largius ſumpta per thoracicas celeriter & via breviſſima perveniunt. Igitur nullo iudicio ſatis valido læſam in hepate ſanguificationem aſſequuntur: Unde nec ab illius vitio tot effectus deducent, hydropes, cachexias, atrophias, diarrhœas, &c. nempe quod ſanguificationis in eo ſpectat læſionem: Concedo & plane ſtatuo hepar in hujuſmodi affectibus ſæpiſſime laborare, ſed non quod ab hepate ſanguificationis opus primario dependeat, aut ejus læſio: Sæpe vitio corripitur hepar in cordis paſſionibus: *Ballonius 2. Epid.* p. 140. refert aperto cadavere puellæ, quæ duos menſes integros febricitaverat, inventum eſſe hepar incanduiſſe præ calore, ut eſſet friabilis: Sunt hydropes multi aliarum partium, capitis, thoracis, uteri, &c. quos ex hepate advocare non eſt neceſſe. Solus hydrops abdominis ad hepar refertur, nec is omnis, ſed alius à liene, alius à renibus, alius à meſenterio. Quantum conjecturæ aſſequor, hepar ideo in hydrope veteres invocarunt, quod putaverunt ſanguine hepatico omnes partes nutriri: At falſa jam illa ſuppoſitio, quia ſolus arterioſus ad partes nutriendas ex corde propellitur. Igitur quando hepar in hydrope laborat, nequaquam culpa referenda in fruſtratam illius ſanguificationem, qua caret, ſed in vitium ſanguinis per arteriam cœliacam & venam portæ illati, quod in corde vel alibi contraxit, vel in obſtructionem hepatis, inflammationem aliosque affectus, quibus hepar occupatum non poteſt ſatis ex voto temperare ſanguinem per dictas venas receptum. *Idem ibidem.*

Observatio II.

Hydrops Aſcites à ſeroſo humore ſubflavo citra vitium Epatis & Lienis, cum Peritonæi & inteſtinorum inflammatione.

IN Aſcitico quodam, ultra decem menſes, inſtitutam vidi paracenteſin Lutetiæ Pariſiorum, in Noſodochlo *l'Hoſtel Dieu* vocato, ab illius Chirurgo jurato, *Monſieur Petit*, ſequenti modo & ſucceſſu; Facta in umbilico inciſione, & immiſſo canali ferreo, binis tranſverſis digitis longo, aquam extraxit prima vice ad libram unam, canaliculum immiſſo epiſtomio rite clauſit: Ita primo die bis, altera ter, aqua in convenienti copia detracta: Nocte quæ tertium præceſſit diem, de ingentibus inteſtinorum doloribus conqueſtus, & inquietus dormiens, recluſo epiſtomio ſibi ipſi aquam educere cœpit, quod cum rite loco ſuo reponere nequiret, fluxit aqua ad auroram uſque & adventum Chirurgi, unde peſſime ſe habuit, & unius vel alterius horæ interjecta mora vitam cum morte commutavit, juxta *Hippocr.* ſect. 6. aphor. 27.

Apertum ejus cadaver talia exhibuit: Abdomen ante ſectionem ita erat tumidum ac diſtentum ac ſi ne gutta humoris emiſſa fuiſſet, quo inciſione recta aperto, ſeroſus humor ſubflavi coloris in magna quantitate effluxit, hac educta, & ſectione ulterius continuata, inter peritonæum & muſculos abdominis aqua apparebat nulla: peritonæum autem infra umbilicum conſpiciebatur valde inflammatum ac rubeſcens, Supra vero, & circa ſitum hepatis, quaſi gangrænoſum, mucoſa quadam viſcidáque materia alba circumcirca obductum, cui inſuper ſanguis nigricans in grumos concretus adhæſit: *Inteſtina inflammatione ingenti*, quaſi eryſipelate erant correpta (unde forte iſti cruciatus de quibus conquerebatur) ſimilémque materiam mucoſam adjunctam habebant: Hepar genuino præditum colore ac duritie, nec niſi circa veſicam felleam albicantius conſpiciebatur. Lien à ſtatu naturali non receſſerat, niſi quod vicinam habuerat veſicam aqua plenam, quamvis tunc ruptam: Pulmones boni erant & naturales: veſica urinaria admodum parva, contracta omnique urina deſtituta. *Carolus Rayger obſerv. 3. Miſcell. curioſ. ann. 4.*

LIcet Paracenteſin omnes fere Medici commendent, mihi tamen ſalvo aliorum judicio videtur vel inutilis, vel non neceſſaria; Inutilis, ſi interna adſit prava viſcerum conſtitutio, ſi jam hydrops nimium invaluit, ſi in fine adhibeatur, ut plerumque fieri ſolet debili jam exiſtente ægroto, tum non raro vita cum aqua effluit: Non neceſſaria, ſi interna rite ſe habeant, & natura per ſe ſatis valida, vel medicamentis adjuta, ſaburram aquoſam per loca convenientia expellere poſſit. *Idem.* Vide Walæum m. m. p. m. 107.

* *Mucoſa quadam viſcidaque materia*] Obſtructionem potiſſimam & frequentiſſimam Hydropis cauſam exiſtimat *Sylvius de le Boë* Append Tract. 6. quam conſequatur Lymphæ vel Chyli, & potius præſertim in vaſis ſuis ſtagnatio hinc vaſis diſtenſio, mox ruptio, & tandem contenti fuſio & collectio in loco ad illam apto: Non effundi cenſet ex venis vel arteriis illū humorē, quia in illis ſanguis continetur, non ſolū ſerū, unde ipſo effuſo non hydrops ſed inflāmatio & ſuppuratio ſolēt conſequi, ac empyema; ſed per vaſa Lymphatica,

phatica,

phatica & Lactea per Lymphatica quidē liquorē ſecundum diſpoſitionis cujuſvis diverſitatem, nunc tenuiorem nunc craſſiorem & pituitoſiorem. Per vaſa vero Lactea tum chylum, tum præſertim Potum affatim hauſtum, qui deſerunt, ſi eadem rumpi contingat, in abdominis cavitatem, atque Aſcitem ſubito contingentem producere ſolere: Rumpi vero dicta vaſa tum à re dura ſive rigida illas pungente aut ſecante, atque ipſa euſque magis magiſque diſtendente ut tandem rumpantur, unde contentus & continue adhuc affluēs liquor in locum vicinum qualemcunque effundatur, atque ibidem colligitur, aut aliò transfertur: Stagnare in prædictis vaſis perfluentem liquorem ob ipſorum qualemcumque anguſtiam, ſed frequentiſſime Obſtructionem, Hunc fieri in dictis vaſis ab *humore viſcido* in Ipſis coagulato à frigore externo vel forinſecus corporis ſuperficiem feriente, vel cum potu in partes interiores admiſſo, aut à cauſa quavis humores per illa vaſa delatos coagulare apta, tum interna tum externa, fomentis puta &c coagulandi vi præditis, Humorem viſcidum ad vaſa Lactea deferri ex inteſtinis, & quidem tum ab aere æſtuante, tum à vehementi corporis exercitio, tum ab alimentis ſpirituoſis & aromaticis, tum à potu multo calide aſſumpto, tum ab ira vehementi, vigiliis &c. ſolutum & fluidiorem factum: Eundem humorem viſcidum transferri in vaſa lymphatica ob eaſdem fere cauſas humorem talem in ſanguinis maſſa redundantem aut per glandulas conglobatus, aut ex quavis forſan parte eo propellentes: Dico ex quavi, forſan parte, quoniam etiam nunc ignoramus accuratam Lymphæ originem &c.

Inteſtina inflammatione ingenti, &c.) Alibi adnotatum Paracelſi inutiliter celebratæ, ſuccedere partium interiorum phlegmonem aut eryſipelas. Item ex *Rolfinccio*, Nullum hydropem curabilem eſſe quum febris eſt adjuncta, quod ut plurimum in hydropicis diſſectis inflammatio inteſtinorum deprehendatur.

Hepar genuino præditum colore) Cenſuit *Galenus* (quem ſequuta Medicorum cohors) omnem Hydropem fieri ab Hepate frigidiore & hæmatoſin non exacte perficiente, ita ut pro laudabili ſanguine, multam aquam, pituitam aut ſerum generet. Quæ ſententia ut de Anaſarca veriſſima eſt, & omnium conſenſu receptiſſima, ſic de Aſcite & Tympanite à recentioribus non paucis controvertitur: ideo quod in multorum hydropicorum diſſectionibus hepar incolume & illæſum deprehenſum ſit: Præterea *Hippocrat.* 2. prorrher. diſerte aſſerit hydropem fieri vel ab hepate, vel à parte inani: per partem vero inanem intelligit totum illud ſpatium quod à coſtis ad ilia extenditur, & partes in eo contentas: Idem *Hippocrat.* 4. de morbis, & 3. de morbis mul. hydropem ex Liene deſcribit: Quibus authoritatibus vulgo reſpondere ſolet, hepar perpetuo affici, primario vel ſecundario, ita ut nunquam hydrops contingat quin hæmatoſis vitietur, & loco ſanguinis laudabilis aquoſus generetur: Verum duæ rationes hanc doctrinam acriter urgent, prima deſumpta eſt ab experientia ſupra propoſita, quod uinim um ſi neceſſarium eſſet hepar perpetuo affici, in diſſectione cadaverum nunquam illæſum reperiretur, 2. Quod ſi hepar ſanguinem aquoſum generaret, ille in totum corpus diſtribueretur, quemadmodum in anaſarca ſanguis pituitoſus in omnes partes transfertur: neque ſufficiens ratio reddi poteſt cur humor ſeroſus in hepate genitus in ſolum abdomen non in alias partes deferatur *Riverius.* Qui præterea alii reponant videatur infra.

Inteſtina inflammatione correpta) Hæmorrhoidibus internis non fluentibus interdum hydrops naſcitur, materia quæ qualitate & copia peccat, reſtagnante ad Colon, quo inflammato dolor ac ſitis, hinc aqua liberalius hauſta, læſâ prima coctione, quæ ſecunda non emendatur, perturbatio ac hydrops.

Observatio III.

Aſcites Cordis vitio genitus polypis duobus obſeſſi. 1.2.13.24. *Exeſi cum diſtenſione & magnitudine pericardii.* 3.4. *Extenuati.* 5. *Extraordinarie magni, cum ſanguine concreto in ventriculis, præter nat. conſtitutis.* 6. *A calculo in corde, cum hepatis & lienis ſcirrho.* 7.9. *A vitio Cordis in quo ſubſtantia pituitoſa, cum jecoris, lienis & renum vitio.* 8.11. *Ob vitium Cordis pericardio deſtituti, cum aliis læſionibus, & hepatis corruptione.* 10. *Vitio Cordis, lienis, hepatis, pancreatis, vaſorum meſaraicorum obſtructione.* 1[2]. *Vitio Cordis & Pulmonum.* 14. *Cordis, hepatis, lienis, renum.* 15.16. *A polypis in Corde, hepate cirrhoſo* 17. *A folliculo in Corde, pinguedine in dextro ventriculo.* 18. *A ſubſtantia pituitoſa in dextro ventriculo.* 19. *Ab Excreſcentia ramoſa in utroque ventriculo.* 20. *A corporibus fibroſis in ſiniſtro ventriculo & aorta ſumme dilatatis.* 21. *A calculo venæ arterialis principio adhærente.* 22. *Aſcites & pectoris hydrops à polypis in Corde.* 23.

§.1. Nicolaus Sveiger, adoleſcens XVI. annor., Baſileæ probis natus parentibus, ſed pauperculis, atque adeo *viliori* à teneris *victus* & laboribus aſſuetus, *timidus*, ac eo temperamento quod veteres ſanguineo pituitoſum appellarent, præditus, *ſpiritum à puero difficiliorem trahebat*, præſertim curſu exercitatus: Igitur anno ætatis XV. ingraveſcente ſpiritus difficultate inguinum dolorem ſentit, tenſivum pungentémque, inceſſu exaſperatum: Una & altera ſeptimana poſt ſequutus abdominis tumor, initio parvus & neglectus, in dies vero altius aſſurgens: *Scrotum* etiam ipſum jam *intumeſcere, imo & femora* quoque & pedes: quorum tumor cuti concolor impreſſa digitorum veſtigia aliquandiu ſervarat: In ſummo quinetiam femore, prope ſcrotum, ſerum ex ipſis cutis poris largiter ſtillare: Succeſſu temporis *brachium* itidem *ſiniſtrum intumeſcere* viſum eſt, iterúmque ſponte detumeſcere abſque manifeſta evacuatione: *Venæ abdominis* cutaneæ ac epigaſtricæ, plurimo ſanguine diſtentæ perpetuo *turgebant*, jámque inſignes & valde conſpicuæ evadebant: *Umbilicus antea reconditus*, nunc ad tranſverſi altitudinem pollicis extruſus *prominere* ac pellucere. Denique ultimo menſe aqua ex ſcroto, factis ſuapte cuniculis, effluere, ſed nihil imminuto hinc ventris tumore: Qui tantus quadrimeſtri ſpatio evaſerat, ut præ immani ejus diſtenſione æger nihil magis quam diſruptionem metuerit. Toto morbi decurſu *Pulſus debilis* & parvus erat, tremulus aliquando, ultimiſque duobus menſibus

inter-

intermittens,uſque ad extremum plane myurus & formicans. *Reſpiratio* ſemper *difficillima*, cū *maxima pectoris anxietate & inani tuſſi*, negotii plurimum uſque faceſſebat; *Appetitus fere dejectus* erat, *Lotium nunc parcius*, nunc reddebatur copioſius, flaveſcens, turbidum quandóque cum multo ſedimento, aliquando lixivii inſtar filtrati pellucidum: Mingebat autem plerumque cum dolore & moleſtia, Nam genitale membrum ſimul tumebat, ac ſtringente frænulo intorquebatur: *Senſuum omnium*, *& mentis* etiam *functiones*, ad vitæ finem uſque illibatæ manſerunt, moveri tamen corpus, propter immenſum ſarcinæ pondus, difficulter potuit, inceſſu jam inde à tribus menſibus plane abolito: Pleraque medicamenta incaſſum adhibebantur: Topicis autem imminens ſcroto & inguinibus gangræna ſummota fuit, Tandem vero tot tantiſque miſeriis fractus victúſque adoleſcens, die 14. Maii 1674. expiravit.

Noctu cadaver ab Excell. *Henrico Glaſero*, Anatomes tunc Profeſſore, τῷ νῦν ἐν ἁγίοις diſſecabatur, me præſente & auxiliatrices ſubinde manus præbente. Detracta primum abdominis cute, ſerum hanc inter & muſculos obſervabatur, potiſſimum autem verſus lumbos, ubi & frequentes aderant hydatides, ſeu membranacei aqua ſcatentes folliculi: Serum etiam inter pubis cutem & muſculorum abdominis tendines, nec non inter ſcrotum & propria teſtium involucra ſtagnabat: alicubi crebris membranulis interceptum, inque ſubſtantiam gelatinæ haud abſimilem ſic quodammodo denſatum: Intra elitroydem erytroidémque tunicas nihil ejus inventum: Muſculi abdominis à peritonæo facile ſeparabantur, intercurrentibus aquis. Jam *patefacto abdomine*, *maxima ſeri vis* tanquam è fonte prorupit, quo non menſuræ duntaxat aliquot, ſed etiamnum integra amphora impleta: urinam colore referebat, quamvis deguſtatum neque tam acre, neque ſalſum ſentiretur: Exhauſtis aquis, infimi ventris viſcera, præter omnem expectationem, haud multum corrupta vel vitiata deprehendimus, Epiploon equidem labem, ſed fere unice contraxerat: nam & omni ſpoliatum pinguedine ac inſuper putridum erat, verſus dorſum præcipue atque ventriculum: Peritonæi quoque interna ſuperficies aſperiuſcula, poroſa tamen, crebertimiſque ſanguineis vaſis diſtincta & rubens apparuit: Hepar forinſecus atrorubicundum, intus *ex pallido flaveſcebat*, abſque ſcirrhis tamen aliove vitio: Lien & Renes aliquantum flaccidi, cætera ſani ac illæſi: Ventriculus & Inteſtina cum Pancreate, omnium calculo integra ac illibata judicabantur, excepto *meſenterio*, *cujus glandulæ* alicubi putrefactæ in amurcam, levi digitorum attritu convertebantur: Thoraci potiſſimum inerat lerna malorum: Amoto enim ſterno, *Pulmo dextri lateris pertinaciter* & pleuræ, & diaphragmati, & pericardio *adhæſit*, ut inde nec manibus avelli, nec integre cultro ſeparari potuerit: in ſiniſtro latere liber à pleura erat, ſed pericardio tamen ac ſepto tranſverſo affixus: Hunc inundavit *aqua* ſuberuenta in *ſiniſtro thoracis cavo*, ad uncias octo ſtagnans, Nullum in pulmonibus pus, ſed crebri cruoris grumi, in ipſorum vaſis contenti: *Pericardium* valde craſſum penituſque carnoſum apparuit, extrinſecus diaphragmati, uti ſolet, ſed & pulmonibus, inſueto nexu, adnatum; Intrinſecus autem ſuperficiei Cordis undique adeo arcte adaptatum adglutinatumve, ut multo demum negotio inde avelli ſepararique potuerit, Spatium itaque nullum pericardium & cor inter relinquebatur, in quo ſeſe hoc libere motitaret, *Cor* ipſum *pallidum & flaccidum*, multoque cruore diſtentum erat, & *Polypo gemino*, quorum major ſiniſtrum, minor dextrum ventriculum occupavit, Subſtantia utrique compacta, *alba, inque filamenta ductilis*; Pedes, ſive proceſſus eorum, ſeſe tam in aortam quam in venam cavam & pulmonum vaſa extendebant, Carunculæ denique & columnæ, quibus thalami cordis, & auriculæ intrinſecus cancellatæ, ac veluti fornicatæ alias eſſe ſolent, hic fere penitus detritæ atque obliteratæ evanuerant, ut nonniſi pauca earum veſtigia ſupereſſent, A cerebri examine nos temporis anguſtia excluſit, in quo tamen parum aut nihil adfuiſſe labis, conſtans ſenſuum & rationis integritas fidem facit.[1] *Iohannes Conradus Peyer Methodi hiſtoriar. Anatomico Medic. cap.6.*

V*ivo cor tu*) Hominem veteres Univerſi compendium dixerunt, nec extra oleas, cum plurimum omnino analogiæ ſeu affinitatis interſit: Ut autem ſidera quoque adeſſent Cor microcoſmi Phœbum, ſive Solem nuncuparunt: Siquidem ex hoc veluti fonte manantes ſpirituum ſanguiniſve rivi totum corpus irradient, foveant, conſervent; Quemadmodum vero Sol in Macrocoſmo nonnunquam ſive adglomeratis circa eum maculis turbatus, ſive nubium cortici involutus, ſive aliis denique modis offuſcatus noſtro è conſpectu eripitur, ita cor hominis ſuos quandoque manes, ac veluti eclipſes pati ex recitata hiſtoria apparet: Enimvero adoleſcentis iſtius vitalia ac ſpiritalia organa, omnium prima, imo forte ſtatim ab utero laboraſſe veriſimile eſt, utpote in quibus præcipua maximaque labes fuit inventa: Quin difficilis etiam à puero ſpiritus de nativo quodam pulmonum impedimento coram reſtatur: Non equidem tamen adducor, ut credam, inde ab infantia eam cordis extitiſſe conformationem, qualem poſt mortem invenimus: ſecus ad xv. annos uſque vita produci haud potuiſſet: eſt enim huc neceſſaria cordis libertas, unde & veterum plerique hominem affecto corde diu non poſſe eſſe ſuperſtitem bene tradiderunt: Erraſſe vero iſtos in eo quod à morbis organicis cor, propter ſubſtantiæ robur, protius immune crediderunt, vel hac conficitur hiſtoria: Eſt quidem, fateor, cordi, tanquam munitæ arci, validóve muſculo, quoddam roboris præſidium, Verum fortiſſima quoque mœnia ſæpe vinci ab hoſtibus, quis neſcit? Neque igitur vibrationum conſtantia, neque ſpirituum & ſanguinis concentrata vis aut efficacia, neque compactarum denique fibrarum poteſtas, propulſandis omnibus à corde injuriis ſufficiunt: ſuæ quippe ſunt cordi venæ ac arteriæ, per quas,

æque

æque ac alias in partes, pravi humores interdum adducuntur: & quanto cordis moles eſt compactior, tanto ſemel immiſſi puroum anguſtiis illi pertinacius hærent: Idem & aliorum hujus ſæculi obſervationes confirmant: quas inter notatu digna eſt *Harvei*, de carne fungoſa cordis 52. *Lowerus* etiam hiſtoriam de Pericardio fortiter cordi adhærente in Tract. de corde cap. 2. recenſet: Et Illuſtris *VVepferus*, ſe duos ſecuiſſe juvenes ſcribit, quorum utriq; pericardium arctiſſime cordi accretum fuerit: In hiſtoriis Anatomicis *Th. Bartholini* affectorum itidem cordium paſſim aliquot exſtant: Ex quibus jam ſatis, ut opinor, manifeſto liquet, haud uſq; adeo raras & frequentes cordis affectiones eſſe: Sed & eadem opera hinc eluceſcit in hydrope ſæpenumero Cor, ſalvo hepate ac Liene, primario atq; unice laborare, omnibus diluvii undis ex hoc fonte manantibus: Et ſane in adoleſcente noſtro haud video, cui ma u e ſ ceri aſcitis ortus adſcribi poſſit aut debeat, præterquam cordi, nam in eo maxima labes fuit inventa.

Vultu vivido & ſpecioſo, timidus, ſpiritum à puero difficiliorem trahebat.) Ergo omnino etiam ſtatuimus Atrui Cordis deſtructionem, huic pulmonum corruptelam præiviſſe: Ex pulmonibus quidem pravam ab ortu diatheſin, & præpoſteros adhæſiſſe nexus certum eſt: quibus creſcente ætate auctis, reſpiratio uſque difficilior reddebatur: Quippe ſtringentia pulmonem dextri lateris vincula, efflorescenteo cum ætate ſanguinem, anguſtatis viis, plurimum cohibuerunt: Unde is circa præcordia retentus: nec pleno gurgite inde ſeſe proripere aut expelli valens, difficilem ſpiritum, ac *timidum*, præter morem, adoleſcentem fecit: Nam *audacia* à diffuſo cum impetu ſanguine in cerebrum & extimas corporis oras pendet. Huc jam impurus craſſiorque victus, qualis eorum eſſe ſolet quibus res anguſta domi accedit: Ex eo namque ſuggeſtus chylus, ſanguinem ponderoſum tortuoſumque reddendo, iter ejus & motum teſtudine tardiorem effecit: Quare &c.

Pulmo dextri lateris pertus cetter &c.] Quare oppreſſos tardigradi ſanguinis mole pulmones, veriſimile eſt parvas in extremitate rimas egiſſe hinc inde; è quibus tranſſudans viſcidum ſerum, aut etiam lympha, injectis veluti laqueis viſcoſis vicinam pleuram, contiguumq; pericardium cum diaphragmate irretivit, atque ceu glutine ſenſim adunavit: Quod eo quidem adhuc accidere facilius potuit, quo farctus ſanguine pulmo uſq; preſſius diaphragmati, pleuræ & pericardio accumbens, unionem maturavit: Id vero ſiniſtro in latere quo minus evenerit, ratio forſitan eſt majus illic pulmonis robur: Nihil enim verius quam uni laterum imprimi poſſe nævos altero incolumi: Quibus minus bene conſideratis, pulmonum cum pleura unionem plurimis naturalem eſſe, nec mali quicquam portendere, perperam in Anatome ſua aſſeruit *Diemerbrækius*: Sunt enim nativa aliquando illa vincula, non tamen vitii aut nævi naturam exuunt: Quippe ex hoc veluti ſeminio, aut malo ovo, ſæpiſſime phthiſis (niſi quia fatalis alius morbus intercurrat) excludatur.

Pericardium &c.) De Pericardio noſtra fert ſententia, liquorem ejus inde prodire ſuam unde denominationem ab antiquo habuit; Ex ipſo videlicet Pericardio, nam alias hucuſque vias indagare, etiam poſt inquiſitionem diligentiſſimam; non potuimus: Ex denſatis autem vaporibus illum conflari, uſque nobis fuit ſuſpectum, quia ſæpenumero turbidum, craſſum, tamque copioſum invenimus, ut fieri nequeat à vaporibus talem ſuppeditari: Qua in re conſentientem *Loweru͂* exactum cordis ſcrutatorem, habemus. Exploratum quin etiam, optimum ignis ope inſpiſſatum pericardii humorem coire ac denſari, quod compoſiti è vapore minime contingit: Id vero crebra quoq; experientia nobis innotuit, eſſe pericardii internam ſuperficiem, ad inſtar foliorum hyperici vulgaris, innumeris foraminulis perviam: ſed tunc demum conſpicuis, quando ſuppoſito, forinſecus digito preſſa, minutulis paſſim aquæ guttulis ſudant: Quæ cum ita ſint, facile jam colligimus craſſum in noſtro adoleſcente ſanguinis ſerum anguſtos hos poros tranſire, ad reſtaurandum pericardii humorem, amplius nequiviſſe: quare hærens in anguſtiis illud, & ſtagnando corruptum, puſtulas primum excitaſſe videtur, analogas illis quæ alias in cute ſæpius ex acri ſanguine efflorescunt: quibus demum in ulcuſcula converſis, manante illinc ſanie ſeu ichore, pericardium cum corde coaluit, eum prope in modum quo exulceratas nonnunquam palpebras oculi bulbo accreſcere recidit: Et illud quidem tanto facilius fieri potuit, quanto turgidi ſemper pulmones capſulam cordi preſſius apprimunt, poſtea vero arroſa jam, vi ſaniei, ipſa quoque cordis ſuperficie, mixtus nutrimento ſanguis profuſus eſt, quo in fibras abeunte, pericardii moles inſigniter aucta crevit, ut in unam veluti maſſam cum corde tandem converteretur: Quibus amplius illuſtrandis ac confirmandis, appoſitum, bruti quamvis, exemplum confert; nimirum immolatæ ſeris in corde vaccæ, ſartoriam acum, unciam unam cum ſemiſſe lõgam, invenimus dextro ventriculo tranſverſim infixam, penetrante in ejus interiora cuſpide: erat autem acus nigra prorſus, multaque ferrugine incruſtata, ut certum ſit diu illam vivente adhuc vacca iſthic hæſiſſe: Pericardium vero undiquaq; cum corde intime nexu coaluerat, quod à ſanguine & ſucco nutritio, è compuncti cordis & pericardii vulnere ſtillante factum fuiſſe evidentiſſimum arbitramur: De Pericardio iterum id tetigiſſe ſufficiat, quod alii quidem ante me etiam notarunt, Erinacio terreſtri pericardium non eſſe, Cujus tamen ſubſidium tam neceſſarium putavit *Lowerus*, ut illud in omnibus, vel minimis animalculis nunquam deeſſe crediderit: Sed & ſine capſula cor in hominibus *Columbus*, atq; *Bradbekius*, uti ex *Bartholini* cent. 4. hiſtor. 50. apparet, obſervarunt: Quanquam opinari fas ſit pericardium aut pulmonibus, aut ipſi cordi potius, ita tunc adnatum p. n. hæſiſſe, ut diſtinctum videri non potuerit: Nam & in noſtri adoleſcentis cadavere, cor primo intuitu expers involucri putabatur, quod poſtmodum diligentior inquiſitio adnatum detexit: Utut verò in brutis, anguilla, raja &c. ſuas ob rationes diverſimode ſe habeant, homini tamen ad bene valendum neceſſaria, aſt cordis capſula, ſed ab omni nexu, præterquam cum diaphragmate, & ſuperna cum vaſis, libera, nec uſpiam cordi continua: ſecus devincto ſic & mancipato corde, mala omnia, ipſamq; mortem naſci, funeſtus hic docet eventus: quia enim cor pericardio, iſtud pulmonibus, hi diaphragmati, & in dextro latere pleuræ vehementer adhæſerant, oppido hinc palam fit, quantopere cum in motu ſuo cor, tum in reſpiratione pulmones detrimenti ceperint: adeo ut jam unum alteri impedimento exiſtens, in diverſa, tanquam os à duobus canibus, diſtraheretur, qua quidem inani contentione non potuit non malum augeri: Etenim vellicatis hac ratione, modo pulmonibus, modo pericardio & corde, ſerum & ſanguis inde, tanquam ex refricato vulnere, ſemper denuo emanans, inque fibras concretum, copulam uſque majorem pertinacioremque reddidit. Præterea &c.

Cor pallidum & flaccidum &c.] Præterea ex hac jugi cordis ſe extricare ſatagentis lucta, fractis fibrarum viribus, flacciditatem cum auriculis ejus contraxere ventriculi; adeo ut eminentes intrinſecus

eas columnæ & monticuli carnei, ſuperſtitibus duntaxat paucis veſtigiis, ferme penitus evanuerint: Cujuſmodi oblitterationem in quodam phthiſico, ſed ad hydropem vergente, alias obſervavi, cui cor adeo fuit extenuatum, ut ſiniſter ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero ſimplicem tunicam, parietum craſſitie æquaret: Ita nimirũ ſolers domicilii ſui conſervatrix natura, tam quampiam ſentiens moleſtã, vel ſuis in actionibus interturbata, ad impedimentum è medio tollendũ fibras omnes & nervos, quo poteſt uſque conſtanter intendit.

Pulſu, debili &c.] Rebus itaque ſic ſtantibus pulſus in corde alius cieri quam initio debilis & parvus, poſtea tremulus ac inæqualis, denique mutus nequivit: Parva enim duntaxat, negato dilatandi ſpatio, fiebat diaſtole; in ſyſtole autem, renitente pulmone ac diaphragmate, tremor ex ancipiti lucta: hic autem, qui cordis dilatationem à rarefacto ſanguine, non fibrarum facultate proficiſci exiſtimant, pervelim mihi tantiſper explicent, quomodo in hoc adoleſcente fieri potuerit diaſtole, cujus & ſanguis torpidus ac ſegnis, & cor tot tantiſque vinculis obrutum conſtrictumque fuit, nullum ſane, victas dent manus, erit effugium. &c.

Polypo gemino) Pulſum etiam debilitandi magna polyporum in corde fuit poteſtas, è concretis ſanguinis fibris aliquandiu ante mortem genitorum: Hos unquam in viventibus dari negat contra *Tulpium* ac *Thom. Bartholinum Kerkringius* in ſpicil. Anatom. Obſervat. 73. exiſtimatque illos demum poſt mortem ex concreto ſanguine ſortito naſci; fretus experimento injecti in venam canis vivi ſpiritus vitrioli: Verum enimvero quamvis certum ſit ſanguinem, ablata anima, in corde & vaſis ſæpenumero concretum grumeſcere, inque canibus affuſo vitrioli ſpiritu coire: nondum tamen hinc evincitur in viventibus nunquam id contingere: Nam magnum eſt inter grumos & polypum diſcrimen: illi enim fibris paucis, ac laxe confuſeque unitis inſtructi rubent; hic candicat, inſtar fere adipis, denſata atque ordinata fibrarum ſerie ac robore pollens; Neque Polypi in omnibus defunctorum cordibus reperiuntur, etiamſi ſanguis & grumi adſint: Porro illi ipſi polypi, in canibus viventibus excitati, repentinæ mortis cauſa potius quam effectus eſſe videntur: Qua etiam ratione humanus ſanguis, quovis modo in acorem verſus cordis oppreſſionem inferre poteſt: Et ſane ea ingenti terrore, ſubitanea mentis conſternatio ideo quoſdam è medio tollit, quia ſanguine in polypos abeunte, cor ita mox intricatur infarciturve, ut expedire ſe non valens à motu jam ceſſet, Nec varices, ex multorum ſententia, ſunt aliud quam venarum polypi: De his autem plura diſſerendi amplior forſan alibi campus dabitur: In noſtro generari adoleſcente eo facilius polypi potuere, quo impedita cordis ſyſtole, reſtitante in ejus thalamis perpetuo ſanguine, magis magiſque elanguit.

Maxima pectoris anxietate & mali tuſſi) Alter comes difficili reſpirationi individuus, præcordiorum fuit anxietas & tuſſis, tam ex anguſtia quam ligati diaphragmatis impedimento nata: Nam & alibi magna dyſpnœa confecti adoleſcentis pulmones undiquaque pleuræ, diaphragmati, ſterno & pericardio annexos obſervavimus: Simili quoque anxietate juvenis, teſte Excell. *VVepfero* premebatur, qui nunquam niſi pronus in genua provolutus, & cubitis ſuffultus, dormire, imo reſpirare valuit: Eſt enim ad vitam prorſus neceſſaria uti cordis, ita pulmonum quoque libertas.

Patefacto abdomine maxima ſeri vis) Ultimus denique & fatalis morbus Aſcites extitit, læſæ reſpirationis, & motus in corde ac ſanguine languentis fœtus: Neque enim certius ex ovo pullus, quam iſtis è principiis hydrops, excluditur. Quoniam igitur ſanguinis maſſa, utique tantum in pulmonibus, præcordiis & majoribus vaſis adglomerata hærens, in ambitum corporis & emunctoria ſua tardius emicuit, eliminando inſenſibiliter, per cutaneas glandulas, ſero retento vel reſtagnante, hydropis ſtamen, ſive diatheſis jacta eſt, quam pituitoſus ſanguis natura facile admiſſam conſtanter retinuit: Quin chylus etiam, cum in corde & pulmonibus ſubigi ad debitam uſque perfectionem nequiret, in pituitam abiit, non verum ſanguinem; quo cum laxe tantum unita illa, ex hujus ſinu iterum elabi facile potuit: Ergo aqua ſic in majorem in dies molem aggeſta, nec vaſis ſanguineis amplius coercenda, quia per habitum corporis iter non patuit, in cavum abdominis ſeceſſit: Ubi data jam viâ, brevi temporis ſpatio in immenſum congeſta eſt; excitato primum inguinum dolore, ob peritonæi & muſculorum abdominis illic adhærentium diſtenſionem, mox totius imi ventris tumore: De viis per quas ſerum confluxit, ambigui hæremus, utrum lymphica vaſa an alia fuerint: Expeditiſſimum quidem à ruptis lymphæ vaſis colluvium derivare, Veruntamen rarius hunc aperiri fontem nobis multa perſuadent, de quibus, Volente Deo, alibi: Id ſolummodo nunc advertimus aquam iſtam in abdomine plurimum & ſapore & colore à lympha diſcrepaſſe, ac ruptorum hujus vaſorum nulla uſpiam veſtigia apparuiſſe: Cæterum experimento alibi didicimus, aquam ex hydropici viri abdomine ten eductam, quantumvis ſpicei coloris eſſet, evaporante ſuper prunas in ſcutella tenuiore ejus parte, reliquam in glutinoſum quoddam craſſamentum tandem abiviſſe: Verum hoc nondum ſufficiens arbitror pro lympha extravaſata argumentum: Eſt enim evaporatione exhalantis multo major, quam concreſcentis in gelatinam humoris copia, & color à lympha alienus: quanquam negari non poſſit hanc animalibus nonnullis circa hepar flaveſcere: Interea ne nihil dicamus, aquam ſi non omnem, at magnam certe ejus partem è peritonæo deſtillaſſe arbitramur. Si quidem hoc poroſum plurimiſque ſanguineis vaſis diſtinctum fuerũ; Quæ natura dilataſſe ac multiplicaſſe videtur, ut hic redundans ſerum commode exinclaret: Ita ſæpenumero cor magna aquarum vi obrutum vidimus, ex ipſo pericardio profectarum: Et qui inter utramque cerebri meningem liquor aliquando reperitur, noſtro judicio ex dura matre eſt: Cæterum quia Omentum adoleſcenti noſtro, uti aliis omnibus hydropicis, quos hucuſque diſſecare nobis contigit, extenuatum putridumque fuit, non utique de nihilo eſſe videtur quod *Hippocrates* de aquis hydropicorum illinc ſcaturientibus pridem diſſeruit: Plura tamen experimenta prius faciendâ nobis reſtant, quam de his certi quid publice determinemus.

Reſpiratio difficillima) Quantum autem reſpirationi, ante jam valde laborioſæ, obſtacula nova hæc ſarcina dederit, facile quiſquiſque intelliget, quem modo diaphragmatis ſtructura & motus non fugit: Qua de re potiſſimum *Caſparus Bartholinus* Th. filius, legi meretur: Adhæc tranſverſi, facilitandæ reſpirationi inſervientes abdominis muſculi, ab officio ſuo diſtenti ceſſarunt: Quare diaphragmatis, atque coſtarum motu in totum ſere ſic abolito, ſpiritus ſive aër, exiguis portionibus tantum, ſed crebertimo niſu, per ſolam aſperam arteriam agebatur, conſtringentem ſeſe ac viciſſim dilatantem, ope fibrarum motricium, quas *Caſpar Bartolinus* de diaphragmatis ſtructura, cap. 2. ſect. 2. addito iconiſmo, itemq; *Th. VVillis* expoſuit: Imo aquæ pondus, compreſſis fortiter thoracis viſceribus, iſtorũ coaleſcẽtiam multũ oppido firmavit & auxit, ut tot diſtricto cumulatoq; malis adoleſcenti neceſſario pereundũ fuerit.

Aqua ſuberuenta in ſiniſtro thoracis cavo) Aquam in ſiniſtra thoracis cavitate poſſemus equidem è laceratis ſuperficiariis, pulmonum diaphragmatiſq, lymphæ vaſis derivare, quam admixta una alteraque ſanguinis gutta cruentam reddidit: Verum quia etiam è pleuræ poris manare eam potuiſſe haud inaniter ſuſpicamur;

donec

donec certius quid innoteſcat, hæc in medio nunc relinquimus.

Scrotum intumeſcere, imo & femora] Scroti, femorum, & extremorum pedum tumor à ſero partim ſub cute, partim in muſculorum interſtitiis hærente, ac alibi in hydatidas congeſto originem traxit: Qui enim ſanguis ex arteriis in venas reducendus, diuturniorem in partibus moram nectens, lentiſſime promovebatur, ipſoque nimio ſero imbutus ad nutritionem inidoneus erat, ſarcinæ portio exundans in declivis hæc loca decubuit: In quibus reſtitans, atque membranulis intercepta, plenas liquore veſiculas, & alicubi gelatinæ haud diſſimiles effecit: Cujuſmodi plurimas in adoleſcentis phthiſico hydropici anatome, univerſum ad inteſtinorum cellulas uſque meſenterium occupantes atque illius glandulas, & vaſa omnia abſcondentes, ut detegi difficulter potuerint, ſe vidiſſe *Ioh. Iacob. Harder* ad me ſcripſit.

Harum veſicularum generationem artificialis in bruto hydrops ad oculum commonſtrat: Nam ligatis vivo cani jugularibus, ut deorſum ſanguis pleno ferri gurgite nequiret, & ſic aliquandiu dimiſſo, multas paſſim ſub cute capitis, in membranas adipoſas, atque muſculorum intercapedinibus congeſtas aquas, poſt *Lowerum* ac *Williſium* etiam nos obſervavimus: Eſt & aliud hujus rei experimentum, quod norunt omnes qui circa viſcerum dealbationes, ventriculi præprimis ac inteſtinorum, & liquorum, vel ceræ, in vaſa injectiones, crebro verſantur, nam vel maximè invitis ſæpe accidit, ut adactum ſiphonis impetu in arterias fluidum, quia eadem celeritate capillares ſubire venas nequit, vel harum trunci ligati ſunt, intra membranarum anfractus duplicaturamve profundatur, ubi reſtagnans ſubſtantiam gelatinæ haud abſimilem mentitur: In ſcrotum aqua, non ex abdomine per peritonæi proceſſus, ut putaor, profluxit, ſed ipſis ſanguineis vaſis t patuit hoc imprimis inde, quia exonerante ſe per cuniculos ſcroto, nihil imminutum abdomen eſt.

Umbilicus antea reconditus] Umbilicus extumuit, vi aquarum protruſus: Doleo nos exactius tunc, feſtinante cultro, haud animadvertiſſe utrum aqua umbilicum diſtendens, eo per ruptum dilaratumve peritonæum immediate exundarit, an per urachum, quem ab experientia nobis conſtat in fœtibus urinam vehere, & hydropicis nonnunquam denuo aperiri: Sæpe quin etiam loquentem audivi Celeberrimum *Wepferum* noſtrum de viro, quem ſe noſſe, & etiamnum vivere dicebat, pro lubitu ex umbilico ad diſtans atque cum ſaltu mingente.

Venæ abdominis turgebant] Propter ſtagnantem in illis ſanguinem ſegnius promotum.

Appetitus fere dejectus] Appetitus eſſe nullus potuit, quia nulla diaphoreſis nec ingeſtorum diſſipatio: Adhæc principia ſanguinis activa adeo aqueis diluebantur, ut digerendis fuiſſent cibis imparia, hydropi fomitem potius quam corpori alimoniam præbituris, unde & ſuperiores artus atrophia correpti emarcuerunt.

Brachium ſiniſtrum intumeſcere] Quod autem ſiniſtrum brachium aliquando intumuerit, à ſeroſo ſanguine fiebat non ſtatim per ſubclavias, propter anguſtatum iter refluente: poſtea vero relaxata nonnihil via motoque ſanguine, iterum detumuit.

Lotium nunc parcius &c.] Urinæ mutationes à varia ſanguinis conſtitutione pendent, Etenim fiente aſcite turbide minxit cum multo ſedimento, quippe tunc omnia in ſanguine turbata atque confuſa erant, ſalinum ſulphureumque principium nimio ſero diluente: At vero depoſitis aquis, & Aſcite jam conſummato, ſanguis (elabente mox benigniore ſero acrior factus ac incenſus urinem paucam, aſt atram & lixivii inſtar coloratam reddidit.

Senſuum omnium & mentis functiones] Mirum in adoleſcente noſtro, œconomia vitali uſque adeo deſtructa, & ſanguine depravato, nihilominus animales ſpiritus bonos, atque ad ſenſuum internorum externorumque munia aptos, vel ad ultimum uſque halitum generari potuiſſe: Siquidem inter cor cerebrumque tantam officii neceſſitudinem ponat *Lowerus*, ut neutrum ſine altero ſupereſſe poſſe exiſtimet: Hæc autem abſit ideo à me dici credantur, quaſi iſtam commercii legem in dubium revocem, experimentis fortiter nixam, ſed tantummodo ut oſtendam admiratione non omnino carere, ſummum illum motus in corpore languorem nulla animo deliquia peperiſſe.

Hepar ex pallido flaveſcebat] Pallor in hepate cæteriſque viſceribus, à tincturæ purpureæ defectu eſt, Siquidem ipſe ſanguis nimio ſero dilutus, nec in pulmonibus, ob interceptam nitro aëream ſymboliam rite efflorescens expalluerit: Cui accedit, quod ſupervenieute hydrope, & ſanguine in aquam colliquato tinctura omnis è viſcerum receſſibus eluta fuerit: Quemadmodum aqua, ſiphonis ope per arterias & venas aliquoties injecta, id facili experimento imitari licet, quo vel rubicundiſſimum jecur aut lien nigerrimus, maxime ſcilicet melancholici albeſcit.

Meſenterio cujus Glandula &c.] Glandulas meſenterii atque Omenti ab illuvie demum, integra ſemet iſ in aquiſiculo ſubſiſtente, corruptio invaſit: Enimvero inficias neutiquam imus, ſæpenumero ab harum glandularum præternaturali tumore hydropem primarium exoriri, cujus rei evidentiſſime in aliis noſtris de Hydrope hiſtoriis Anatomico Medicis exempla, ſi quidem ita Deo viſum fuerit, publice aliquando proponemus: Ex diſſectione illas in adoleſcente noſtro ita fuiſſe corruptas patet, ut in amurcam levi digitorum attritu diffluerent: quod ſubſtantiæ iſtarum glandularum flacciditatem duntaxat arguit, inductam à circumfuſa colluvie: Per illas tamen chylum nihilominus uſque tranſiviſſe, fidem medicamenta faciunt, ſuas in ſanguine vires, licet inceſſum exſerentia: Neque enim *Swammerdamio* & venas lacteas, & nutritii chyli ex inteſtinis per eas ad commune receptaculum iter in dubium vocanti, hactenus adſtipulari poſſumus. *Idem cap. 6.*

§. 2. Virginem aliquando Baſileæ, robuſtam prius & bene valentem, oborto repente Aſcite inopinato mortuam, diſſecuimus, in cujus ſolummodo corde, intaminatis reliquis viſceribus, vitium latuerat. *Vide tit. de Morte ſubita.*

§. 3. Non poſſum ſilentio involvere inſignem illam ab *Olao Borrichio*, in Actor. Med. Hafnienſium *Th. Bartolini* Tomo I. Obſerv. 89. traditam de *Valentino Boccatio*, centurione triplici hydrope confecto, cujus pericardium ita ampliatum diſtentumque fuit, ut tres libras, & quod ſuperat, acris turbidique liquoris, ſinu ſuo complecteretur: Ipſum autem Cor non modo membrana propria ſpoliatum, acrimonia humoris eam abſumente, ſed & ita profunde exeſum, ut exterior ipſius ſubſtantia in lacinias & villos carneos putreſcentes abierit, reliqua interiore contracta, flaccida & marceſcente.

§. 4. Quam quidem hiſtoriam ideo etiam adducere placuit, quoniam illi haud abſimi-

lem anno 1673. Baſileæ, in adoleſcente phthiſico hydropico, cui nomen erat *Nicolaus Soller*, ab *Henrico Glaſero* b.m. diſſecto, Pericardium illi triplo, imo quadruplo craſſius quam pro naturæ norma, & aqua farctum, loturæ carnium ſimili, Cor autem permagnum & inæquali ſuperficie horridum: nam carnei velut lemniſci plurimi illud externe cingebant, in aqua pericardij natitantes, & branchias piſcium quodammodo mentientes: quin & rubicundi erant, & à baſi latiuſcula in acutum apicem faſtigiati, ſerie multiplici: Propriam cordis tunicam alicubi quidem corroſam, ſoluta fibrarum compage vidimus, ſed alibi caruncul læ iſtæ, tanquam excreſcentiæ, integræ ſuperficiei adnatæ hærebant, aliquando ſemi-unciam altæ, totumque adeo cor fungi ſpeciem exprimens viſum eſt, quem cavernoſum appellant, menſis multorum, etiam principum, expetitum. *Idem ibidem.*

§. 5. Obliterationem eminentium intrinſecus in cordis ventriculis columnarum & monticulorum carneorum, ſuperſtitibus duntaxat paucis veſtigiis, adeo ut penitus fermo evanuerint, in quodam phthiſico, ſed ad hydropem vergente, ante hac etiam obſervavi: Cui cor adeo fuit extenuatum, ut ſiniſter ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero ſimplicem tunicam parietum craſſitie æquaret. *Idem ibidem.*

§. 6. Anno 1673. 26. Octobris, publice diſſecta eſt Baſileæ à D. D. *Glaſero*, Anatomiæ Profeſſore, Virgo hydropica, in qua non adeo magna viſcerum atonia erat; ſolum enim Hepar pituitoſis obſtructionibus tentabatur: reliqua ventris imi viſcera ſatis naturalia: Cor miræ magnitudinis erat, ferme duplo majus quam pro proportione totius eſſe deberet; In cujus cavitatibus maxima copia *ſanguinis coagulati*: in ſiniſtro ventriculo valvulæ mitrales cartilagineæ erant, ut vix inflecti poſſent, quæ foramen in medio pro tranſitu ſanguinis, vix indicis tranſeuntis magnitudinem relinquerent; unde maxima mortis cauſa petitur.

SI quidem tota maſſa ſanguinis non potuit brevi tempore circulari per anguſtum illud foramen; nam miſera illa (tanta copia ſanguinis per dextrum ventriculum, per pulmonem deinde in ſiniſtrum ventriculum tranſmiſſa) ob anguſtiam nimiam corde ſuffocato, neceſſario obiit. Unde etiam pulmones toti erant rubri, & ſanguine nigreſcente coagulato perfuſi ſanguis enim ante excalefactus & commotus eſt in conſcenſu ad currum, dum voluit tranſvehi ex pago Baſileam: Capſula præterea cordis tam arcte adnata erat diaphragmati, ut integer circulus albus, nerveus debuerit divelli: Prope jugulum, ſecundum latera aſperæ arteriæ, exterius multæ glandulæ p. n. nigro rubræ, hinc inde diſperſæ inventæ ſunt. *Ex communicatione D. D. Mangolt. Medici Baſilienſis.*

In cujus cavitatibus maxima copia ſanguinis coagulati) Fontem & originem ſanguinis Cor eſſe œconomia animalis adulti probat: Quamvis autem de chyli motu ad hepar opinio firmas egerit radices, eradicandam tamen eam eſſe experimenta hujus ſeculi jubent; Obſervatum enim eſt chylum non in hepar, ſed per ductum thoracicum in venam ſubclaviam, & hinc per venam cavam in dextrum cordis ventriculum tendere ibidemque in ſanguinem coqui; viciſſimque egredi per arteriam pulmonalem, & medios pulmones permeando, à venæ pulmonalis ramulis, recipi & in ſiniſtrum cordis ventriculum deferri, in quo ultimam ſuſcipit perfectionem: Huic immediato chyli in cor ingreſſui, quidam Ductus thoraci anguſtiam opponunt, exiſtimantes per vaſa quædam chylifera partem chyli ad hepar tendere, ita ut partitam operam ſuſtineant hepar & cor: neque enim omnem chylum poſſe per tantillum ductum ad cor deferri: Verum ſi hi homines experientiam conſuluiſſent, vidiſſent proculdubio vaſa illa ad hepar tendentia non vehere chylum, ſed alium prorſus humorem, lymphaticum ſcil. à *Bartholino* vocatum; & præterea motum humoris in illis vaſis non eſſe ad hepar, ſed ab hepate verſus Receptaculum, Conſideraſſent etiam chyli motum fieri ſucceſſive & celeriter ſatis, ut chylus omnia commode per eundem Ductum ferri queat: Sed & adeo provida fuit natura in hoc negotio, ut ne copia permeantis chyli læderetur tenuior hic Ductus, mox à Receptaculo ramulos quoſdam chyliferos ad venam ſine pari deſtinaverit qui chyli partem majorem, cum ampli ſatis capacitatis, facillime cordi tranſmittat: ut taceam teſtimonium *Highmori*, qui chylum in vena ſine pari vidit, ſanguini nondum plane commixtum: Quivis ductum noſtrum ſequi, & inflare aërem per tubulum in chyli receptaculum poterit, Videbit tunc aërem inflatum mox ſubire venam ſine pari, eandemque, propulſo verſus cor ſanguine, turgeſcere aëre inflato. *Fred. Lipperus Introduct. in Medic. p. 137.*

§. 7. Filia N. frequenter hæmorrhagiæ obnoxia, hinc cachectica, tandem Hydrops accedit: Abdomen ichore fœtido erat repletum, hepar & lien ſcirrho laborabant: In capſula Cordis humor putridus: circa valvulas dextri ventriculi calculus &c. *Vide tit. de Syncope.*

§. 8. Anno 1591. ſecui fœminam octogenariam hydropicam: Huic mirum in modum turgebat abdomen. Exiſtimabantque è vulgo non pauci eam faſcino laboraſſe: Simul ac cutis ſeparata eſſet, copioſa ſeroſa materia in latere dextro emanavit, quæ præ nimia copia à natura ea depoſita fuerat: Pertuſis abdominis muſculis protinus copioſa erupit aqua, quæ univerſum repleverat abdominis ſpatium: Quin & in thorace omnia vitalia viſcera aquoſæ materiæ largiter innatabant, Ablata quoque calvaria ventriculi aqua repleti erant, affatimque cerebrum aquam profundebat. Peritonæum huic cum Omento prorſus abſumptum cernere erat, nam ſimul ac muſculi abdominis diſſecti erant, cernere erat in inferna abdominis capacitate copioſa filamenta nervea, eodem fere modo uti in ventriculis cordis, aſt copioſiora, hæc erant, & hinc inde veſiculas fecerant, quibus pertuſis aqua effluebat: hæc corpora nil niſi reliquias peritonæi & omenti notabant: Omnia huic fere viſcera non naturali erant ſtatu, Veſica reperiebatur nuſquam: Inteſtina

omnia

omnia in unum conglomerata & veluti in globum acta, qui globus exterius undiquaque peculiari eaque ſatis craſſa cingebatur membrana, uti videbatur ex excrementis aquoſæ ſubſtantiæ nata. Jecur ſolito multo durius, nihil tamen lapidei intus continebat, nec ei color naturalis, aſt albidus ſeu pallidus. Lien durus admodum, & ſolito multo major ponderoſuſque figuram mutarat ſuam, dum & in longitudine & latitudine accreverat. Renes ſolito multo flaccidiores, tum & verſus dorſi vertebras plus ſolito retracti. In Cordis dextro ventriculo ſubſtantiam quandam pituitoſam viſcidamque reperi, vitellum ovi colore & ſubſtantia referentem, ex pituita lenta & viſcida ibi concretam. Aqua quæ effluxit vix duabus urnis capi poterat. *P. Pawius Obſervat. Anat. v.*

§. 9. Filius Parci Typographi adoleſcens, Aſciticus factus eſt. Cum mortuum aperirem; Præter reliqua Hepatis, Lienis, Renumque vitia, Aſciticis conſueta, etiam in medio Cordis diſſecto, os tribus articulis conſtans, cavumque & arenoſa quadam materia repletum invenit. *Felix Platerus obſerv. lib. 3 pag. 636.*

H*Epatis, Lienis, Renumque vitia conſueta*] Quæ enumerat Prax. lib. 3. cap. 3. Seroſus humor aſcitem gignens. Si madore ſuo interiora viſcera, hepar, lienem, renes, ventriculum, inteſtina nimium humectando, debilitet; vel ſalſedine, acrimonia, quá ex commiſtione aliorum humorum, vel putredine aut corruptione, pluribus menſibus ſæpe retenta concipit, adeo ut nauſeoſum vel cadaveroſum, aut alioquin fœtidum odorem ſpiret, illa potius exſiccet, ſicuti talia eſſe fere deprehenduntur: atque meſenterium, omentum, renumque involucrum, veluti areſacta, contracta, adidemque inſtar glebarum illis adhærentem, in quodam invenimus: Vel ſi eaſdem partes certis in locis aqua illa erodat, exulceret, vel etiam putredinem in illis inducat, aut corrumpat contaminetque, ſicuti omentum pletumque flavum, putre & fœtens in pleriſque; præterquam quod retractum, uti diximus fuerat: & meſenterium quoque quibuſdam in locis ejuſmodi fuiſſe, in anatome hydropicorum invenimus: Quod ſi accidat, uti & ſi alia viſcera ſimili modo ab hac aqua læduntur, graviora in partium naturalium functionum læſionibus ſymptomata ſupervenient.

§. 10. & 11. Fœmina quædam cum impregnationis ſuſpicione intumeſceret, ſpe deluſa in hydropem incidit, quo etiam juvencula adhuc laboravit, variis interea ſymptomatis exagitata, poſt triennii decubitum vitam finivit.

Suſcepta ſectione, apparuerunt ſequentia notatu digna. 1. Exhauſta colluvie aquarum denudata fuere inteſtina & viſcera infimi ventris omnia, exceptis renibus teſtibuſque, *Sevaceo adipe, ſteatomatis inſtar incruſtata*, ut viſum effugerent, 2. Ex adipis craſſitie inteſtinorum cavitates, angiportus in morem, coarctatę erant. 3. Stomachus cataphracta eadem veſtitus ſe coarctare nequit. 4. Hepar diaphragmati mediante ſevo illo arcte adhærebat parenchyma exangue, ſemiputridum, contractum ac ſubnigrum apparebat. 5. Thorax apertus, omni aqua deſtitutus erat. Pulmones vero undique coſtis ac diaphragmati adnati, & per ſuperficiem externam grandinibus albis atque ſevaceis, tanquam margaritis, conſiti, plus tamen hic ſanguinis quam in Jecore aut liene inventum. 6. Cor pericardio plane denudatum, quod & ſemel *Columbo* obſervatum. Dextra auricula, circa venæ arterioſæ orificium, aneuriſmatis modo, ultra juglandis magnitudinem erat, diſtenta. Siniſter thalamus durior, craſſior tumentiorque ſanguinem grumoſum, ſubnigrum ac paucum continebat, ſecus quam in dextro, qui adhuc purpureus erat: fruſtulum quoque adipoſum, ſubluteum, molle ac lentum in duos ramos, tanquam digitos longiuſculos abiens, inque truncorum cavitatem ſe inſinuans, ipſis arterię venoſæ aortæque oſtiis arcte adhærebat, eaque occludendo ſanguinis affluxum vel omnino impediverat vel plurimum retardaverat, hinc. 7. Arteriæ grumefactum eumque pauciſſimum ſanguinem continebant. 8. Venæ ſucco pleniores, præcipue vena arterioſa & arteria venoſa: venę etiam cordis coronarię ac ſuperficiariæ ſanguine adhuc turgebant. *Th. Bartholinus cent. iv. hiſtor. xx.*

§. 12. Nepos Georgii Illuſtriſſ. Haſſiæ Principis hydrope anno 1655. vix annum natus deceſſit. In examine viſcerum Cl. *Horſtius* ſequentia notavit. 1. Cutis circa regionem ventriculi, umbilici & inguinum, maculis atro-purpureis, inſtar ecchymomatum picta erat. Ex abdomine, per ſectionem umbilici leniter factam, humores ſeroſi, biliosi, luteſcentes & fœtidi, inſtar aquæ per canaliculum ductæ ad libras medic. xx. proſiliebant. Quibus ſubductis, & aperto abdomine, Omentum penitus putrefactum notabatur. Inteſtina cum ventriculo aliquomodo inflata. Pancreas vero ita conſumptum, ut ejus nullum fere veſtigium animadvertere liceret: *Vena meſaraica glutinoſa materia referta.* Lien monſtroſus tribus appendicibus inſtructus, ſiniſtroque reni arctiſſime annatus, ut ſine ſectione digitis avelli non poſſet. Renes ipſi ſatis grandes: Hepar ſanguineo colore ſuo amiſſo, cineritium fere & qualis in cocto alias notatur, habebat, inciſumque copioſum ſerum & copioſius quam Lien ſtillabat: In Hepate autem & Liene foveæ aqua plenæ apparebant: Bilis veſicula aureo colore coruſcabat: Pericardium ejuſdem coloris & fœtoris aqua diſtentum erat, cui Cor innatabat; Ipſum Cor plane exſuccum & ne guttulam quidem ſanguinis intra ſe continebat, quod in aliis etiam viſceribus obſervabatur: nuſquam enim ſanguis no-

tari poterat, etiam in venæ cavæ & arteriæ magnæ inciſione, ſed tantum aqua loturæ carnis non abſimilis: Pulmones flaccidi & ex una parte purulenti. *Bartholinus cent.3.obſerv.81.*

VEna meſaraïca glutinoſa materia referta.] Dubitat apud *Horſtium* obſerv. lib.4. obſerv.47. *Bilgerus* an revera obſtructiones venarum Meſaraïcarum, ut Hepatis, de quibus ſomniant Medici, ab ullo Anatomicorum unquam ſint repertæ ac obſervatę? A ſe obſtructiones nullas viſas ſenſibiles ac notabiles: Reſpondet *Horſtius*, Etſi frequentiſſime Meſenterii obſtructionibus plurima ſymptomata communiter adſcribantur, quæ tamen ſæpius originem aliam habere poſſunt, Non tamen eas penitus negandas eſſe, quamvis in hoc vel illo ſubjecto non occurrant: Nota eſt hiſtoria ad me perſcripta per Clar. *Bauhinum*, *ait*, qui meſenterii glandulas intumeſcentes, totalem obſtructionem inducentes, phthiſeos cauſam fuiſſe refert. Imprimis, vero memorabilis eſt, *inquit*: hiſtoria notabiliſſ. cujuſdam, qui ictero diuturno, tandemque hydrope laborans, tantas habuit meſenterii obſtructiones, ut poſt mortem meſenterii vaſa glutine quaſi repleta viderentur.

§.13. Neque in Anatome nova ſunt hæc, Sed & mihi plus ſemel inventa in ventriculis Cordis vaginæ prælongæ productio: Teſtes mihi Rev. Neapolitani Patres N. qui à me diſſecto in corde P. *Menenini*, ex Hydrope mortui, viderunt *vaginula ſubflavæ concrementum*, quantum tota aſcendens cava reciperet. *M. Aur. Severinus de Abſceſſibus pag.m.277.*

VAginulæ ſubflavæ concrementum] Licet ut plurimum Polypus elongatis multiplicibus & oblongis pedibus cordis ventriculos, & adjacentium vaſorum cavitatem quaſi repleat, varium tamen ſitum naniſcitur, & rudem etiam configurationem, interdum enim placentulę inſtar ventriculorum medietatem occupat, & elongatis ramoſis productionibus per venas & arterias, hinc inde excurrenti ſanguini præbet ſpatium: Interdum tamen ut in cadavere juvenis obſervavi ita circa cordis columnas & carnoſos lacertos hæret, & quaſi radicibus implantatur, ut alterum ventriculum intra cordis clauſtra efformatum dicas: Talem habet denſitatem, & continuitatem, ut intra ſe receptum per foramen ab auricula ſanguinem, vi circumſtantis cordis ipſum immediate urgentis foras protrudat, quo caſu etiam productæ per vaſa Polypi appendices ita perforantur, ut vaſorum lateribus hærentes, ſanguinis commeatum intra ſe admittant, quod etiam in cordis auriculis ſæpe obſervatur.

In ventriculis cordis] Hæc Polypi moles in dextro præcipue ventriculo amplior eſt ac in ſiniſtro, ut multoties obſervavi: Et *Bartoletus* in dextra auricula idem accidiſſe recitat: quod *Riolanus* confirmat: Vide cauſas tit. de *Morte ſubita*.

Subflava] Quin & color etiam non raro diverſus obſervatur, nam ut plurimum Polypi in dextro cordis thalamo excitati color ſubalbidus eſt, lardi inſtar, ſeu concreti ſucci quem vulgo pituitam appellamus, & interdum rubra quædam, vel ſubnigra ſtigmata conſperſa habet: In ſiniſtro autem genitus colorem ut plurimum atrum & denſiorem obtinet ſubſtantiam.

Concrementum] Morboſa hæc excreſcentia ſuam quoque ſtructuram habere videtur, etenim præ ſe fert congeriem ſuperpoſitarum extenſarumque pelliculaꝛum, quæ ſubſtantię modo nervoſum corpus, cum aliquali tamen mucoſitate taſcunt, & ſi eadem laceretur, ſolvi videtur in oblonga & ſolida filamenta: hæc manifeſtiora redduntur in ejus appendicibus, quæ faſciculi inſtar in fibras quaſi nerveas reſolvuntur. *Vide plura §.23.*

§.14. S. Ionam juvenem defatigatum ex pedeſtri itinere corripuit acutiſſimus lateris dolor, cum ſpiritu difficili & ſumma cordis palpitatione, ſequuta febre hectica & Hydrope abdomen diſtendente: Inventum Cor flaccidum ac juſto majus, aqua pericardij exuberans: Pulmo totus vitiatus cordique accretus, venæ ubique tumidæ, uti venter tumidus aqua citrina repletus. *Tulpius obſervat. lib.4. cap.19.*

§.15. Filius N. poſt cordis palpitationem Aſciticus factus eſt: Cor relaxatis involucris circa ſeptum tranſverſum deſcenderat: præter reliqua hepatis, lienis, renumque vitia aſciticis conſueta, etiam os in corde gerebat. *Vide lib.2. tit. de Palpit. cordis.*

§.16. Vicentius (*Vide tit. de Phthiſi lib.2. ſect.7. obſervat.50.*) hydrope pedum non abdominis laborabat: Cordis auricula dextra ſanguine admodum diſtenta; qui niger, craſſus, grumoſus: Pulmones lividi, ſine ſanguine: Serum copioſum in thoracis cavitate: Iecur lividum, ſcirrhoſum: Lien magnus, flaccidus: In rene dextro magnus calculus cum aliis minutis.

§.17. Illuſtr. N. hydrope aſcite detentus obiit: latuere in abdomine 16. menſuræ citrinæ aquæ, In thorace quatuor, cauſa fuit Hepar durum atque ſcirrhoſum: In ſiniſtro cordis ventriculo inventi duo Polypi. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§.18. Anno 1627. Ioh. Veſlingius Rever. N. ſolliculum dextra cordis auricula eduxit, venulis ei ad nutritionem annexis, in quo nihil puris, licet id initio morbi excreviſſet: dextro cordis ventriculo circa initium pinguedo adhærebat: *Iecur nulla infectum labe*: Itaque virum ſuſtulit à ſolo Cordis vitio hydrops, quod ad ſanguinis quidem generationem facit, etiamſi de primaria ipſius officina cathedrarii contendant: *Ariſtotelis* vero partis primatum *Cæſar Cremoninus* nervoſe vindicavit.

Pinguedinem quoque candelę ſebaceę ſimilem in ſiniſtro cordis ventriculo vidit *Hippol. Boſcus* lect.1. de Facult. Anat. *Rhodius cent.3. obſerv.4.*

IEcur nulla infectum labe] Nec tamen negandum ad ejus labem nunquam ſubſequi hydropem; id enim ſæpiſſime affectum in diſſectis apparuit, & externus hypochondrii dextri tumor teſtatur: In hujuſmodi vero hydrope ejus vices in ſanguinis confectione ſupplet Cor, quod quia ſolum præſtare nequit, Hepatis auxilio carens; tandem & deficit in opere, unde homini exitium.

§. 19. Anno 1592. aperui gravidæ uterum quæ ſemeſtrem fœtum utero gerebat: huic abdomen mirum in modum turgebat, quod tamen ab utero non erat, verum omnia inteſtina & ventriculus mirum in modum flatibus diſtenta erant, adeo ut ſimul ac leviter ſolummodo tam ventriculum quam inteſtina pertudiſſem, magna vis flatuum exiret, ipſaque confeſtim ſubſiderent. Quod ſi huic injectus fuiſſet clyſter, proculdubio vitam ſervaſſet.

Aperto thorace; in Cordis gravidæ dextro ventriculo ſubſtantiam quandam pituitoſam viſcidamque reperi, vitellum ovi colore & ſubſtantia referentem, ex pituita lenta & viſcida ibi concretam repiri. Cutis in abdomine mirum in modum rugoſa erat, innumeriſque plicis prædita. *Pet. Pavvius obſervat.6.*

§. 20. Si dabitur ſectio Hydropici vel Phthiſici, diligenter Cordis ventriculos inſpicias, aliquoties enim excreſcentiam reperi ramoſam per vaſa in pulmones delatam. Curavi cum reperiſſem in utroque cordis ventriculo, delineari: altera in venam arterioſam, altera in magnam arteriam ferebat. *Caſpar Bauhinus apud Gr. Horſtium Oper. tomo 1 p.m.*141.

§. 21. Anno 1644. fœminam Aſcite & Anaſarca diu ægrotantem, tandemque fatis concedentem aperui. Invenimus Cordis ſiniſtrum ventriculum & arteriam aortam, in quibus corpora fibroſa ſeu pituitoſa contenta erant, tantum non duplo fuiſſe majores naturalibus. *J. J. Wepferus Diſſert. de Apoplexia pag.*200.

§ 22. *Petrus Marchettis* in fœmina hydrope defuncta, calculum offendit, venæ arterialis principio inhærentem: hujus proculdubio rudimentum arena, quam cum ſanguine miſſam tradidit *Zacutus* Prax. admir. l.5. obſerv.53. *Rhodius cent.3. obſerv* 4.

§. 23. Polyporum generatio quibuſdam in morbis contingit, ut iis in quibus glandulæ, & præcipue conglobatæ, ita duritie laborant, ut animalis œconomia harum miniſterio privetur: ut in virgine noviſſime deprehendi, cui cum perpetuo defuiſſent menſtruæ purgationes: ejus Pancreas, cæteræque minores per abdomen & thoracem diſperſæ glandulæ, ex turgente concretaque materia inſignes & duriores redditæ fuerant. In hujus Corde Polypi & *aqua in cavitatibus medii & infimi ventris copioſe ſtagnabat.*

Hic quoque exarabo mirabilem *Polypi* ſtructuram & magnitudinem, Florentiæ in ſene ſexageſimum quartum annum agente inopinate defuncto obſervatam, & à doctiſſimo Viro *Joh. Alphonſo Borellio* mihi communicatam. In aorta prope cor, quæ in tumorem excreverat ad menſuram duorum pugnorum, Polypus conſimilis magnitudinis repertus eſt, abſque appendicibus & caudis: Ejus autem moles membranoſis tunicis ad invicem ſuperpoſitis abſque continuitate conſurgebat, quæ craſſitie non ſuperabant vulgarem chartam hœdinam ſuper his producebantur filamenta quædam alba, quæ foliorum fibras, ſeu vaſa æmulabantur, quæ omnia ab albidiori trunco dependebant: Tunicarum Polypum efformantium color cinereus erat, cum rubicundis quibuſdam maculis, ita ut tota hæc ſtructura braſſicam capitatam æmularetur, *Marcellus Malpighius lib. de ſtructura viſcerum cap. de Polypo cordis.* Huc adducta eſt hæc hiſtoria, ad titulum de morte repentina pertinens, priori connexa, ut Polyporum generatio & ortus, qui pluribus morbis accidit innoteſceret, quia ſerius dictus *Malpighii* tractatus ad manus pervenit.

EJus moles membranoſis tunicis &c.] A quanam materia excitetur Polypus obſcurú adhuc video: Pluribus pinguedinis fruſtulum eſſe arriſit: alii autem pituitam in corde concretam credidere: alii crudum humorem à jecore cordi ſoppeditatū, qui declinante cordis calore, abſumptis tenuibus partibus ſoliditatem acquirat: His cum non integre acquieſcerem, ſollicite inquirendam duxi Polypi materiam: quamplurima mente revolventi occurrere, inter quæ vi ignis concreta ſanguinei ſeri ſubſtantia: quoniam tamen Polypi materia, ut ſæpius ſum expertus, calore non tota concreſcit in conſiſtentem ſubſtantiam, eandem molem retinentem, ſed cavitatis bullis ſero, & tandē flatu turgidis impenſe gracileſcit, & elixata admodum tenuis redditur, quod concreſcibili ſero non accidit, aliena quærenda, è ſanguine prognata domi, & tandem pellea cruſta, in ſuprema extracti & refrigerati ſanguinis parte concreſcens, ultimo ſeſe obtulit, ex cujus indagine (cum perſimilia ſint in utriſque phænomena) Polypi forte minera & productionis modus emerget: Scio varia de hac ſanguinis cruſta prolata fuiſſe, pro chyli enim portione apud plures eſt habita, mox pro nerveo ſucco: puriorem ſanguinis partem credidere nonnulli, quæ dum ſanguis ſuperaſſatur, ex rubra & tenera ejus parte in albam & tenacem excoquatur ſubſtantiam: Hæc non impugnabo, ſed quæ mihi occurrere, licet levia, probabiliter enunciabo: Video Clar. Viris, quibus pro Polypi generatione, vel chylus vel nerveus ſuccus arridet, hoc præcipue perſuadere quia in utriſque eſt communis ſubſtantiæ modus, color conſimilis, aſſignatæ inſuper materiæ, venis quibus continetur admittuntur: quare ſi philoſophandi hæc temerita mihi calcāda ſit, copioſior & ſimiliter forte occurret materia è ſanguinis maſſa pro excitanda hac cruſta, tota ſcil. concreti ſanguinis moles, quæ rubra ſanguinis portio, ſeu melancholia appellatur, hæc enim licet alula purpura lippiētes noſtros fallat, ſi multiplicibus tamen lotionibus aqua communi facta, rubicundæ iſtæ implicitæ particolæ deturbentur, totus concretus ſanguis, qui impenſe rubeſcebat, vel nigreſcebat, tractu temporis albeſcet rubefacta aqua, quæ ſecum inſicientes particolas rapit: Et ſi pulcherrimum exoptas ſpectaculum, microſcopio hunc perluſtra ſanguinem, contexturam nāque fibroſam, & quaſi nervea fibria compaginatam tete videbis, in cujus exiguis excavatis ſpatiis & finibus, veluti cellulis rubicundus ſtagnat Ichor, qui aqua deterſus, reticularē hanc implicationē relinquit, quæ nudis oculis mucoſæ membranæ ſpeciem exhibet: Hanc vero reticularem ſanguinis portionem, cum innatante cruſta eandē ſortiri materiam, quin & naturam, probabiliter tibi indicabit diligens ſanguineæ cruſtæ exploratio; etenim ſi concretus ſanguis, cui copioſe cruſta alba & dēſa innatat, quæ tamen cōcreſcibili ſero non turgeat, ſed quaſi pellea, mollis & complicabilis ſit, per longum ſciſſatur, & per iteratas vices

abluatur, in ſuperiori ejus parte ſubalbidis pelliculis contextam cruſtam meatibus, & fere veſiculis perviam obſervabis, quæ diaphano, & minus gravi ſucco implentur, & ſi ulterius hujus ſubſtantiæ proſequaris productionem, mox ubi concreta ſanguinis moles rubeſcere incipit, in fibrulas diviſam & laciniatam deorſum elongari reperies, & harum eleganti implicatione meatulos & ſinus excitari iterum videbis, qui coercitis rubris atomis turgent & inficiuntur, & in quibuſdam etiam grandioribus ſpatiis ſubflavum ſerum coercetur, vel cum rubro confunditur ichore; quare ſenſus iſte nobis indicare videtur ſanguineum hunc album & reticularem plenum totum concreti cruoris corpus firmare, & potiori ipſum donare corporatura, eamque diſcriminis radicem, quæ tantopere diverſarum rerum imaginibus nos ludit, dependere à contento in minimis ſinibus diverſo inficiente ichore: in ſuperiori namque ſuperficie, ubi approximatis, intimeque unitis albis illis ſanguineis ſtaminibus minima vix ſunt intercepta ſpatia, excitatæ externæ cruſtæ color ſubalbidus, maximeque coacta conſurgit tunica, ubi autem laxatis ſenſim poculis lævioris feri ſubflavi portionem, vel quid ſimile admittit, laxior, facileque ſolutioni cedens ſubſequitur ſtructura: tandem ampliores reddi meatus dum rubra ſubſtantia turgent, illico cruſtæ illa larva obliteratur, ſubſequente fibroſi ſanguinis elongata deorſum implicatione, quæ dum circa fundum vi ſuperioris molis compreſſas rubras illas atomos continet, novum ſubſtantiæ modum & colorem exhibet, nam flacciditas ex laciniatis fibrarum ultimis productionibus ſubſequitur, & color ater addenſatis contentis particulis excitatur, quæ melancholiæ ſpecie plures decipiunt, cum tamen mutato ſitu veluti purpurea redduntur: Exquo unum hoc monendum duxi, in cruſtæ interſtitiis, quin & in toto fibroſi ſanguinis ambitu; interdum in quibuſdam ægritudinibus concreſcibile ſerum ibidem detentum inſpiſſari, hincque cinereum & pallidum emergere colorem, eamque mucoſitatem, & ſubſtantiæ modum, qualem in concreto ſero & ovi albumine obſervamus. Non raro elongatas quaſdam appendices per totum ſanguinem promi, quibus hinc inde minores ſtriæ, reticulatim productæ appenduntur, quas interdum abſque microſcopio licet intueri: Dilutus autem hujuſmodi ſanguis multis aquæ aſperſionibus, excuſſo ſemiconcreto ſero, conſpicuum rete illud efformante, canaliculos fibroſa albaque ſanguinis portione excavatos exhibet, quod in minimis ſuperius expoſitis fibroſis implicationibus non accidit, etiamſi longo tempore abluantur, cum novi plexus majorque perpetuo ſubſequatur albedo.

Tunicarum Polypum efformantium color &c.) Ut dictorum veritas eluceſcat, & proximius rem ipſam attingamus, Polypum in ſiniſtro cordis ventriculo concretum, qui rubra ut plurimum habet ſtigmata, vel ſubnigro pollet colore, multa aqua ablue, emergentibus enim exiguis ſpatiolis, ſpeciem ſanguinis omnimodam præ ſe fert, interdum etiam exiguus cordis Polypus, ampliore ſui parte cruſtam ſanguinis albam æmulatur, reliquisque exareſcentiis impenſe rubet; aliquando exteriores Polypi portiones albeſcunt, veluti extenſa membrana, reliquum vero ita rubet, ut videatur ſanguinis portio, quæ circum ambiente ventriculo vel vaſis, veluti cyatho detenta concreverit, ita ut dubitari etiam poſſit nonnunquam Polypum a portione totius ſanguineæ maſſæ ſuſcitari: ex continuo tamen pertranſeuntis ſanguinis impetu, veluti affuſa aqua, relictis obſtantibus albis fibris, rubras particulas rapi: In horum dilucidationem alia licebit in utrioſque ſimilia experiri: Sanguineæ igitur fibræ aqua dilutæ, vel dum ſanguis exit è vena, in calente aqua receptæ, dum elixantur, graciliſcunt, & ſi ſuperaſſentur, in tenuem evadunt membranam, quod ad amuſſim in Polypo accidit: hæc item omnia oleo ſulphuris affuſo colorem rubiginoſum acquirunt.

In aorta prope cor) Concreſcunt Polypi, & in ampliorem e jam molem extuberant, ut plurimū facilius in dextro cordis ventriculo, ac in ſiniſtro cæterisq; venoſis pulmonum & capitis vaſculis, ubi non raro producuntur, fortaſſe quia redux ſanguinis maſſa halitnoſis & tenuibus, quales ſunt præcipue ſulphureæ illæ rubicundæ particulę, ex perenni partium nutritione & tranſpiratione jam depauperatur; & dum chylo, aliiſque à natura ſanguinis adhuc alienis noviſſime confunditur, filamentoſæ albæ ejus particulæ à diſſimilium contiguitate præcipitatæ, in amplis dextri ventriculi vel auriculæ ſinubus, qui proximi occurrunt, ex ipſorum ſcabritie ex rimulis irretiuntur, unde præterfluentibus ſimilibus aſſociatæ, in ulteriorem molem extendi poſſunt, ut contingit in calculorum generatione in pelvi, vel in tartarorum in aquæ ductibus concretione; ex affluente enim aqua alioquin clara, tartareæ quędam particulę tubulorum aſperitate, vel ſuperficierum ſimili & mutuo contactu detentæ, cognatas præterlabentes ita detinent, ut novus circum ductus tubus extendatur: unde nil mirum ſi pulmones & caput etiam pervadere poſſint excitati Polypi; Sunt enim veluti novum circumductum vas, quod ideo excavatur quia ex ſanguinis motu æquali conſervatur patulus, ut in aquæ ductibus accidit, & in *bilaris ipſo poro* non raro obſervavi, cujus interioribus celluloſis latebris tartarea affunditur cruſta, quæ in fiſtulam degenerat, aditumque pertranſeunti bili permittit, & ſicuti in lapidis bezohar, & conſimilium concretione accidit, ut ex multis ſuperpoſitis veluti laminis, tractu temporis coagmentatio ſubſequatur, ita Polyporum generationem contingere probabile eſt: nam extenſis multiplicibus conſtare videntur pelliculis, inter quas ichor, & alia ſanguinis portio quandoque mediat, & ex mutuo fibrarum contactu, & excurrentis ſanguinis preſſione, & ictu, ita ad invicem approximentur, ut in ſolidum corpus compingantur.

Membranoſis tunicis ad invicem ſuperpoſitis) Ex allata hiſtoria patere poteſt Polypi productio ex ſuperpoſitis membranis, quam interſtitia, ſi ſanguis ſuo motu patula reddat, ſejunctæ, foliorum inſtar permanent; Si autem unico canali per medium aperto recta pertranſeat ſanguis, vel exteriora Polypi ſuo impetu urgeat cōcreſcit veluti lapis: Scio quorundam placitum eſſe per Polypi tunicas interdū ſanguinea propagari vaſa, quod licet huc uſque mihi videre non cōtingerit, adhuc tamē impoſſibile non cenſeo, nam ea ſeſe inſinuantibus ſanguinis particulis, dū hinc inde fibrarū concretione coercentur, tubuli efformari poſſunt, ut ita colliquamēto cæterisq; carneis exareſcentiis accidit: in aorta, exterius tamē, adeſt vena conſpicua quæ ipſius tunicas minimis ramulis penetrat, quæ in bove prope cor præcipue paret: Ex hac inſuper obſervatione, (ni dicere velimus plantam in nobis interdum oriri & vegetare, ut quibuſdam accidit animalibus, non deficientibus in ſanguine plurium rerum conſopitis ſeminibus) ſatius credendū albas fibras, à cōmuni trunco ortas, fuiſſe prima Polypi ſtamina, cum Polyporum crudæ, quas obſervare potui, ſciſſæ referant nervearum fibrarū faſciculum, his enim ab invicem ſejunctis, quia pertranſeuntis ſanguinis fibroſæ particulæ agglomerari & hærere poſſunt, ideo foliis ſimilimæ extenduntur tunicæ, quæ ex pertranſeunte ſanguine, & circumſtante arteriæ aortæ continente tunica, talem configurationem & adaptationem ſortitæ ſunt: Nec levia hæc mirabitur, qui in aſſidua animalium ſectione, naturæ induſtriam in morboſis *Tumoribus*, æque ac in partium ducendis ſtaminibus deprehendit, cum fere eadem incedat methodo: Ita memini ferream acum, extra gallinæ carnoſum ventriculum erumpentem, bino membranoſo, hocque valido involucro, indocta etiam pinguedine, munitam vidiſſe: & dubitare inſuper poſſumus ſola materiæ

neceſ-

neceſſitate & motu hæc omnia contingere, nullo in animalis uſum dirigente motore: ita in quibuſdam tumoribus, in pulmonibus, hepate & alibi excitatis, circumvolutiones, ſeu multiplices veſicæ, quarum amplior minorem continet, & ita ſucceſſive coagmentantur, conſimilium tumorum conglobatio ad polyposam naturam reduci poteſt, cum eadem probabiliter materia, & productionis ratio in utriſque conſimilis ſit, nam ex filamentorum implicatione, ex conſueta naturæ lege, multiplices tunicæ efformari poſſunt, inter quas ſi mediet non concreſcibilis, ſed aquoſus ichor, qualis in hujuſmodi tumoribus abundat, ſolutæ undequaque tunicæ permanere valent: Probabile enim eſt erumpentem extra meatus, & vaſcula propria ſanguineam portionem, quia illico non eadem celeritate per novam viam motum proſequitur, ſtagnare, & una cum ſubſequentibus novis particulis aliqualiter fixari, & ex impetu & obſtantium partium paſſione conglobari; interim tamen tenuiores & ſpirituoſiores viam ſibi facientes ulterius progrediuntur, albæque remanent fibroſæ particulæ, excurrentibus rubris aliiſque minus implicationi ſubjectis: & quoniam meatus iſte de novo patulus ſanguinem in venarum ſurculos non tanta felicitate exonerat, ut irruentem ſanguinem ex circulari motu admittat, ideo nova fit congeſtio circa primum globulum, in qua fibræ pari ratione ex quiete implicitæ tunicam efformant, & quo magis intime ſibi uniuntur, ſerum exprimitur, ejuſque portio verſus interiora proſilit, & ita ſubſequente ſanguinis affluxu novæ iterum circumvolutiones fiunt, detentis albis fibrillis à conſimilibus jam in tunicis contextis: Hoc totum firmari poteſt ſanguinis excreti & condenſati indagine, etenim tota moles illa referre videtur reticularium tunicarum conglobationem, inſtar cæpe ſeſe invicem continentium, quæ eo magis coarctatis reticularibus illis ſpatiis, rubris atomis, ſeroſaque ſanguinis portione refertis, ſolidior redditur textura, ichor autem extra exprimitur, & ita temporis tractu conglobata fibroſi ſanguinis moles durior & compactior redditur, cum membranarum inſtar denſa ſubſequatur implicatio.

Polyporum generatio quibuſdam in morbis ...] In tentatis enim lue Venerea frequenter ſubortos Polypos cadaverum ſectionibus edoctus teſtatur *Severinus*: Eoſdem inſignes in præcordiis eorum quos improviſus concuſſit Timor, in Apoplexia pariter in vaſis tum majoribus tum minoribus per cerebri meninges: in cardiaca Syncope, cujus ſymptomata apoplecticæ ſimilia ſunt: Pleuriticorum cadavera, non in præcordiis tantum, ſed in hepate & venoſo genere hujuſmodi copioſe continent, quod & Tabidis & quibuſdam Aſthmaticis familiare eſt: Sileo febres, peſtem, alioſque ſæviſſimos morbos ex aëris & ſoli miaſmate orto, in quibus Polypi concreſcunt; ut hujuſmodi defunctorum cadavera teſtantur.

Polyporum generatio] Ex his & ſimilibus conjectari fore licet, Polypos excitari quotieſcunque ſanguinis maſſa non in totum debito gaudet fluore & compage, ſed præcipitatis quibuſdam albis ſcilicet particulis, quæ præ cæteris fortaſſe graviores ſunt, vel ſaltem conglobatione & aggregatione tales reddi poſſunt, contexturæ quædam ſubſequuntur, quæ continentium partium, & reliqui ſanguinis viribus, figuram & molem ſortiuntur, quas Polypos appellare placuit: etenim probabile eſt inſignes haſce fibras ſenſibus obvias minimis capillamentis excitari, ut paſſim in diverſarum rerum, & præcipue ſalium concretione obſervamus, quorum minoribus & minimis moleculis eadem omnino ineſt figura, ut microſcopij uſu deprehenditur, quæ in conſpicua mole ipſarum aggregatione excitata nudis oculis attingatur. Vide plura l. c.

§. 24. Illuſtriſs. Princeps Fridericus Tertius, Elector Palatinus ad Rhenum, quamvis obeſo admodum corpore, vergenteque eſſet ætate, puta ſexagenario major, rariſſime tamen ægrotabat, præterquam bis aut ter in anno ex *Catarrho tenui ad pectus fluente, & orthopnœam cum ſuffocationis periculo* ad breve tempus generante, quod poſt pauculos dies ceſſabat: Nonnunquam & cordis palpitatione vexabatur, rarius tamen, & quam contemnebat, utpote vetus vitium nec adeo moleſtum: Tandem 5. Octobris 1576. à venatione reverſus domum, adſtmate ſuo corripiebatur, & hæmorrhoidum fluxu, ichore quodam inſtar loturæ carnis recens mactatæ ſuccedente: 8°. ejuſdem, *utrumque crus ab œdemate invadebatur*, tenſo & ſubduro, quod ad femora aſcendebat: accedebat, & Tumor planus aſſeris inſtar, durus in imo ventre, inter umbilicum & pubem, cum pulſu inæquali, inordinato & intermittente, tumeſcebat ſenſim totum abdomen: 12. die; ex male feriatorum quorundam conſilio, acidulam Birkfeldianam, ut hydropem pelleret, Princeps ſenex, autumno jam adulto, tempeſtate frigida, morboque rigido gravatus, aquæ frigidæ minime aſſuetus, ſed vinis generoſſimis, moderate tamen ſemper, nunquam ad ebrietatem utens: acidulam, inquam, & quidem in otio, domi quietus, modiceque tantum (cum largiſſime illam adjunctoque exercitio, quo citius in venas & per corpus diſtribuatur, perque urinas & ſudores evacuetur, ingurgitari moris & neceſſe ſit) bibere occœpit, & ad 20. uſque menſis diem continuabat: Quam cum nec ſudores, nec urinas, nec alvum ciere videret, puta propter doſim nimis modicam, & quidem in otio cubiculari, idcirco à 20. per dies aliquot, affatim largiterque illam hauriebat, perſuaſus ab illis aquæ potioribus hac via rem felicius ſucceſſuram, adeoque eryſipelati profuturam, quod cruri dextro 20. menſis acciderat ac exulcerari cœperat, verum longe aliter accidit: Nam 24. die ab hora 2. pomeridiana ad 5. veſpertinam, Principem frigus horridum occupabat, calore febrili ſubſequente, qui in ſudorem noctu ſolvebatur, cum ſumma virium proſtratione: cum qua febri poſtridie pedis cruriſque Eryſipelas vehementer accrevit in noctem, totoque 15. die Sopore detinebatur: 26. Continuabat in Electore *Sopor & ſomnolentia*, ut eodem illo veſperi, paulò ante 4. horam, ex hac vita placidiſſime, dormienti ſimilis, ſed tamen ad interrogata annuens, decederet, anno ætatis 62. Notandum quod per totum hunc annum dum filius ejus Dux Io. Caſimirus in Gallia belligeraretur, per varios de rebus Gallicis rumores; Paternus animus infinitis curis moleſtiis & anxietatibus excruciatus fuerit.

Poſtridie obitus, diſſecto ad exenterationem cadavere, abdominis cavitas aqua plena, Inteſtina flatu turgida apparent: Interior ventriculi tunica, circa ſtomachum, verſus dorſum ſubnigrans. Hepar, Lien, Renes, nihil mali habebant: In thorace, omnes Pulmonum lobi, intus atque extra, nigricabant, Sanguine quoque nigro turgebant, ſubſtantia viſceris æquabili, dextro tamen lobo pleuræ adnato: Cor in utroque ſuo ſinu, ſubſtantiam quandam continebat, oblongam, teretem, mollem, ex albo flaveſcentem, lentam, medullæ oſſium calefactæ perſimilem, ſed appendicibus aliquot præditam: in dextro quidem longam digitos ſeptem, in ſiniſtro tamen ſinu minorem multo, craſſitie digitali: Subſtantiam hanc talibus locis contentam, veroſimile eſt inæqualium, inordinatorum, intermittentium pulſunm, fortaſſis etiam palpitationis cordis, qua ſæpe laborabat, ſicut in mercatore illo de quo alibi dictum, cauſam fuiſſe: Urinæ per totum morbi decurſum concreſcebant, craſſiuſculæ quoque, attamen perſpicuæ erant: Admiratione dignum eſt vultum examinati hujus corporis, quod inſepultum totos dies 16. ſervabant; non flaccidum, non pallidum aut luridum, quales mortuorum facies eſſe ſolent, ſed plenum atque roſeum fuiſſe & permanſiſſe, qualis decumbenti & morienti fuerat. *Smetius miſcell. lib. 10. p. 576.*

C*atarrho tenui ad pectus fluente & orthopnœam cum ſuffocationis periculo &c.*] Catarrhi hujus generatio referri poteſt ad ſubſtantiam illam concretam in ſinubus cordis repertam, ſi fides habenda *Segero* apud *Thomam Bartholinum* centur. 2 Epiſt. 86. Ille refert D. *Kirſtenium* plures obſervaſſe Polypos cordis, à quibus catarrhos ſuffocativos ideo orti imprimis judicaſſe, quia omnes illi, in quibus polypos hos obſervavit, catarrho hocce extincti ſint: Credidit ſcilicet ejuſmodi concreſcentias inhibere ac plane ſiſtere fluxum purpuræ alimentalis.

Utrumque crus ab Oedemate invadebatur] Læſa αἱματοποιήσεως à cordis vitio, cui primarias eo in opere tribuunt, potius quam Hepati, quod ſalvum fuit, ut & Renes & Lien:

Sopor & Somnolentia] De Apoplexia ſuccedente uſui acidulatum vide lib. 1. ſect. 2. obſ. 48. Et de Sopore poſt thermatum uſum ſect. 3. §. 13.

Observatio IV.

Hydrops Aſcites vitio Iecoris aridi exortus. 1. 6. Obſtructi & nigricantis. 2. Maximi & duri. 3. Indurati, calloſi, tuberculis obſiti. 4. Indurati & lapillis referti. 5. Scirrhoſi, bile infecti. 7. Scirrhoſi, lapillis referti, Glandularum meſenterij induratarum &c. 8. Enormis in magnitudine, ſcirrhoſi, cui duo ſaxei tumores appenſi, cum lapide in utero 9. Exſucci, retorridi, faculenta amurca pleni. 19. Pituita obſtructi, cum hydatidibus in ſubſtantia. 11. Pallidi, undique abdomini annexi. 12. Scirrhoſi, magni, pallidi 13. Flaveſcentis, cum inſolita meatuum felleorum conſtitutione. 4. Tuberoſi, ſcirrhoſi, cum peritonæ & omenti putredine & hydrope pectoris. 15. Cancroſi & tumore affecti. 16. Abſceſſu affecti. 17. Ab inſigni ejus tumore cum abſceſſu in muſculis abdominis. 18. Vitio jecoris exuſti cum anaſarca. 19. Exuſti, ſcirrhoſi. 20. Duri ſubpallidi, interius granuloſi. 21. Magni, ex parte corrupti. 22. Scirrhoſi, tuberoſi. 23. Lapidibus obſtructi. 24. 25. Corrupti, arenoſi. cum inteſtinorum dilatatione. 26. Flaccidi. 27. Scirrhoſi. 28. Arenis referti. 29. Vermis in hepate & in poro choledocho, bilis aquea in cyſti 30. Indurati & vitiati, cum Rene unico. 31. Corrupti, cum adnata Utero verruca. 32. Ingentis ponderis poſt ſuppreſſionem menſium. 33.

§. 1. MAgiſter Philibertus Michaud Catapultarius, annos natus 35. circa finem Iulij anni 1641. dum Cabilone rediret ſiti inexplebili, itinere longo & æſtu magno fatigatus, lacum inveniens, totum corpus demerſit in ipſo, hauſto Germanico & ſitim, & æſtum, & itineris moleſtias per aliquod tempus tantum ſedavit; ab ex hauſtu aquæ ſtagnantis immoderato iterum Siti primaria preſſus, hoſpitio receptus meri libras tres iterum hauſit, & paulò poſt viam pergens in altero hoſpitio totidem meri ſumpſit: Domum reverſus febre corripitur eaque continua, Siti primaria comitata: Dolor lateris ſiniſtri ſub mamma urget, triduum perſeverans: Cubiti ſiniſtri vena baſilica tunditur ad ℥ viij; à celebrata phlebotomia Tumor totius ventris & inflatio apparuit: febris in pulſu non agnoſcebatur, urinæ toto morbi decurſu rubræ & igneæ apparuerunt; Tunc temporis tantum accitus ad ægrum ut rebus conſulerem, & ipſi medicinam facerem, utrumque hypochondrium durum & tenſum deprehendi, ſed dextrum potiſſimum: per octiduum remedia ſumenda morbo contraria alternis tantum diebus, bene ſe habuit, ita ut ipſi vale non ultimum dixerim: nam genio indulgens & mero, iterum in hydropem incidit, eumque Aſcitem, pro quo curando vocatus fuit nebulo quidam Pharmacopæus imperitus & Imaginatus ſpecificum remedium, ægrum torſit ſudorificis, exiſtimans à ſilice ſudorem prolicere, hecticus enim erat, umbilico tenus: Iterum accitus ut ægri malis rebus conſulerem, & errores graviſſimos nebulonis corrigerem, deploratum hominem inveni, Venter enim in immenſum creverat; ſcrotum aqua plenum, crura & tibiæ tumore œdematoſo tentabantur, ſitis non exigua, lingua nigricans & aſpera cernebatur, utrumque viſcus palpari non poterat: appetitus edulliorum omnium pravus, meri avidus tantum. His autem ita examinatis, & in conſilium vocatis duobus aliis Medicis, & Chirurgo familiari,

Jacobo

Jacobo Pilerino, artis perito; denuntiato ægro, uxori & amicis prognoſtico, anceps & extremum propoſitum fuit remedium, Paracenteſis ſcilicet, quam quidem in umbilico faciendam cenſui, propter vitiatum utrumque viſcus: quæ quidem me præſente & præſidente cito, tuto & jucunde facta eſt, circa 9. matutinam: primo quoque impetu hauſimus aquas ad uncias 25. quæ non limpidæ erant, ſed naturam aquæ primo hauſtæ ſtagnantis redolebant: Nonnihil levaminis æger perſenſit: Iterum ſub veſperam tantundem aquæ hauſimus; ejuſdem furfuris & farinæ, & ſic ad ſeptimum uſque ad bis in die aquas evacuavimus: Venter ſenſim detumeſcebat, noctes non erant juges nec inſomnes, ſpes ſalutis non exigua affulgebat: Tibiarum, crurum & ſcroti tumor & aquæ evanuerunt; nox ad ſeptimum gravis: circa finem ſeptimi, interiit: Suppuratione facta intra ſex dies, bis ſcilicet in die, hauſimus 168. uncias aquæ, naturam primæ hauſtæ redolentis:

Aperto cadavere venter medius ſatis laudabilis, tum in temperie, tum in ſitu, tum in conformatione apparuit: Hepar in imo ventre ita induratum erat, ut ligni naturam imitaretur: In Liene nonnihil immutatum apparebat: Syderatio omnia occupabat inteſtina: nihil novi in renibus: In capacitate ventris inferioris tantum aquæ repertum eſt quantum xviij. cyathi mediocres continerent: Hoc notatu dignum, vij. ab operatione die, 7. Lunæ die; 7. menſis die interiit, ætatis 35. Matiſconi degebat: *Obſervatio D. Pollet Medici Matiſconenſis.*

HEpar ita induratum &c.] *Pecquetus* qui plane nullas hepati, (alienus à *Galeno*) in ſanguificationis opere conceſſit partes, quia venas lacteas invenit nullas ad Hepar vergentes, ab hujus vitiis hydropis cauſas deducere non poteſt: Illuſtris *Th. Bartholinus*, qui venas lacteas in ipſum hepar inſeri obſervavit in ſanguificationis opere operas inter ſe partiri cor & hepar cenſet:

Ardua *inquit, cap. 1. de Lacteis Thoracicis*, reſtat controverſia, An omnis chylus per novos ductus thoracicos ad cor tendat: ita quidem credit *Pecquetus* & alij, quia venas lacteas invenerint nullas ad Hepar vergentes, adeoque deceptos hactenus omnes qui hepati cum *Galeno* ſanguificationis opus conceſſerunt, quum *Ariſtoteles* potius verus ſit, Cor ſolum ſanguificare: Sed illi cum aliis Anatomicis & nobis ipſis ſunt conciliandi, ſi fieri ullo modo poteſt, nec Hepati, tot ſæculis opere ſanguificationis glorioſe defuncto, plane eamus exequias, meo judicio inventa nova ambabus ulnis ſunt excipienda, ſed quantum veritas & natura permiſerit, antiqua placita ſine prægnanti ratione, nunquam ſunt damnanda:

Si aliquid placata conjectura aſſequor, exiſtimo operas inter ſe partiri Hepar & Cor, ut vel promiſcuos humores alimentarios admittat uterque, vel diviſo munere, hoc tenuem, illud craſſum: Quicquid veritati naturæque magis videbitur conſonum quivis eligat, quia certum eſt ſolas thoracicas pares non eſſe omni chylo vehendo, mihi ſuſpiciones non leves videntur perſuadere hepar chyli partem, quæ tardius in ventriculo concoquitur, & diuturniori coctione ad ſanguinem indiget, ad ſe vel attrahere vel admittere pulſam: Cor vero per Pecquetianas venas ſubtiliorem & tenuiorem chylum, ante totius in ventriculo perfectionem ſorbere, ut cita mutatione ad ſui corporiſque reſtaurationem tranſformet: Sunt tamen quæ teſtentur ab utroque viſcere & tenuem chylum & craſſiorem, ſive ſimul ſive ſucceſſive & per vices, ſive ſponte ſua, ſive urgente neceſſitate abſorberi: Primo videmus ex hac claſſe Hepar non eſſe excludendum, quia

1. Venas lacteas meſenterij per pancreas, ſeu glandulam majorem, per portæ latera in ipſum hepar inſeri αὐτοψίᾳ plurimi obſervarunt, quibus deneganda fides quam *Pecqueto*: *Falopius* obſerv. 3. de venis, quanquam lactearum venarum notitiam ſæculi vitio non habuerit, invenit tamen in ſim. hepatis parte meatus quoſdam minimos, qui deſinunt & terminantur in Pancreas, & in glandulas illi proximas, qui ſuccum quendam oleaginoſum, album deferunt: *Aſelius*, primus lactearum detector, inſertionem poſtea earundem invenit in hepar: Poſt eum omnes qui ſectionibus operam ſuam accommodarunt, idem obſervarunt, *Joh. Walæus, Joh van Horne, Highmorus, Wormius, Sperlingius, S. Pauli, Fuirenus*: Nemo autem hactenus inſertionem in homine invenit, quanquam de illa dubitaret nemo: Nos tamen demonſtravimus candicantes fibrillas ſimili ſucco ichoroſo, cum porta hepatis concavum reptantes: quæ fibrillæ membranarum eſſe nequeunt, quia 1. cavæ ſunt. 2. humorem profundunt. 3. candidiori colore ſe quam fibræ membranarum manifeſtius produnt.

2. Hepate affecto in Hydrope, ſcirrho, aliiſque morbis, læditur ſanguificatio: Ergo aliquid chyli in ſano ſtatu aſſumet concoquendi: Quanquam hydropes increſcant non raro illæſo hepate, tamen ſæpiſſime hepar affectum in diſſectis apparuit, & externus dextri hypochondrij tumor teſtatur, (Teſtatur & exemplum ſupra allatum, & alia huc adducenda) Et rectè *C. Piſo* monet in demortuorum hydropicorum diſſectionibus, tumorem aliquem viſceris alterutrius, ſere unam eſſe Aſcitis parentem: In hujuſmodi vero hydrope ſuperſtitem vitam & ſanguinis munia ſupplet cor, ſed quia ſolum nequit hepatis auxilio deſtitutum, perit homo: Nec valet *Pecqueti* tranſcolatorium hepatis munus ſolum, quia ſuccederet illud in morbis calidis, qui generantur ex ſanguine calido, non ſegregatabiles; haudquaquam, in frigidis morbis, quales ut plurimum ſunt aqua inter cutem, ſcirrhi &c.

3. Impedita hepatis ſanguificatione, ſine chyli aliqualis commeatu, quia univerſus chylus ad thoracem per novos ductus irruit, ſuffocatio ſæpe oritur & orthopnœa: Et ſæpe quia omnis chylo præcluditur ad thoracicas via, ſuperfluum revomunt: ſic apud *Ballonium* l. 1. conſ. 41. D. Vigneron de ſtomacho querebatur, ſentiebatque pondus quoddam, & vomebat ſæpe, cui hepar ſuperiore parte adhærebat diaphragmati, & id putre erat.

4. Hepar ſanum ſanguinem conficere debet, ubi Cor patitur, & venæ thoracicæ nihil deferunt chyli, ſive vitio viarum obſtructarum aut compreſſarum, ſive vitio recipientis cordis, ſive denique moventium pulmonum, diaphragmatis, muſculorum aliarumque partium: Ita in homine vidimus, & canibus plurimis, hepar ſine omni noxa, at pulmones vitiatos, unde quidem in abdomine lactearum uberrimus proventus, ſed flaccidæ thoracicæ ſine manifeſto ſucco lacteo. Hic igitur cordis vices ſupplevit hepar, quemadmodum ſæpe cor hepati ſegri ſuppedias male affecto, ſed niſi utrumque

viſcus

viſcus ſanum ſit, nunquam perfecta ſit nutritio: Vidi hydropicas virgineſque, duro & tumido hypochondrio dextro, laudabilem tamen menſtrui ſanguinis ſatis copioſi habuiſſe ex arteriis fluxum: Ita omento & meſeoreio abſumpto miles apud *Bontium* obſerv. Ind. 7. per annum integrum vixit, in quo certe per hepar nulla chyli diſtributio forſan per receptaculum, vel lacteas thoracicas œſophago & cavæ inſertas.

5. Proportio eſſe debet vaſorum lacteorum ad vaſa chylum recipientia, ſive hepar ſive cor, At nulla eſt ductuum lacteorum Pancreatis & Thoracicorum ad cor vel hepar proportio, ſi vel ſoli hi, vel illi chylum deferunt: Lactei meatus in thorace ſic ſatis ſunt exiles, & foraminula ad axillares quoque nimis exigua quam pro copia chyli tranſvehẽdi, & lactearum in abdomine: Pari pacto minores ſunt lacteæ communes meſentericæ, quæ ex pancreate ad hepar ſerpunt, quam fuit in meſenterio toto: Igitur nec hac nec illac omnis chylus poteſt amandari, ſed partim hac partim illac; pars enim chyli ad cor per Receptaculum *Pecqueti*, & lacteos thoracicos labitur: pars ad hepar, vel immediate per lacteas *Aſellii* ex Pancreate, vel mediate per portam cavam, emulgentes.

6. Receptaculum in brutis unicum plerumque eſt & parvum, quum glandulæ lacteæ ſint copioſiſſimæ: In homine glandulæ lacteæ novæ mole exiles & cavitate vix conſpicuæ.

7. Naturæ id familiare, & corporis noſtri œconomiæ minime adverſum, ejuſdem generis humiditatea per diverſas vias derivare: Ita tenuiorem ſanguinem per ſeptum cordis ad ſiniſtrum ad dextro ventriculo tranſcolat, craſſiorem & copioſiorem per pulmones circulat:

8. Ariſtoteles ipſe, cordi addictiſſimus. 3. de part. animal. cap 12. fatetur hepar poſt cor omnium viſcerum eſſe *αἱματικώτατον*.

§. 2. Secui cadaver hominis qui diuturno morbo laboraverat, Is autem & hydropicus poſtremo effectus erat: Reſecto autem ventre, cum tranſiiſſemus muſculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, *intra peritonæum & inteſtina:* Mox inde reſpeximus ad Hepar, tanquam in eo cauſam morbi manifeſtam viſuri: Id reperimus *grande, colore nigricante,* & fere tali, quale in Splene alias conſpeximus &c. *Vide ſequelam tit. de Ictero, Iac. Camenicenus in Epiſtolis Matthioli.*

I*Ntra peritonæum & inteſtina &c.*] Colligitur plurimum in Aſcite hydropicorum aquam inter peritonæum & inteſtina, ut *Galenus* fatetur, cum libro *Medicus* inſcripto, tum 5. de loc. aff. mirum non eſt, ſed magis mirum quod quidam hac de re dubitaverint; nam cùm id manifeſtè aſſerat *Galenus*, ac etiam *Avicenna*, cur dubitare debuerint ſane non video, ſed eorum jam ceſſabit dubitatio ubi abs te audient ſub peritonæo aquam eſſe repertam:

Hepar grande, colore nigricante &c.] De Jecoris magnitudine & nigredine nihil mirandum eſt: Intumeſcit enim hoc viſcus ab obſtructionibus accedentibus: quippe obſtruens humor, tenuiora viſceris vaſa primùm implet & infarcit, auctus deinde in omnem ejus ſubſtantiam ſe diffundit, & eam poſthac perinde ac vaſa obſtruit: Quod ſi rurſum adhuc plenior multò cumuletur, in amplam molem jecur totum diſtendit & tumidum admodum reddit: Tumori ſi poſtea nigredo accedat, nil etiam mirum videri debet, cùm ex infarctu craſſeſcat ſanguis, & viſceria facultates omnes robur amittant: reddita enim imbecilli expultrice facultate, atra illa ſanguinis excrementa, quæ ad lienem tranſmitti poſtulabant, in ipſo hærent jecinore, & ejus non ſolum permutant colorem, ſed etiam ſubſtantiam: *Matthiolus Epiſtola reſponſ.*

§. 3. Helluo qui quotidie inter potationes & comeſſationes vitam degebat, hydropicus periit, mirandum dictu, Hepar in tantam molem excreverat ut univerſam fere diaphragmatis cavitatem repleret, tam in dextra quam ſiniſtra parte, totus durus & in magnitudine monſtroſus. *Dom. Panarolus Pentec. 4. obſerv. 24.*

§ 4. Aperui corpus cujuſdam Nob. Galli hydrope mortui, in quo omnia præter Hepar ſana erant, quod induratum admodum & quaſi calloſum, plurimiſque tuberculis, ceu glandulis undiquaque refertum erat: Lien quidem ſanus, triplo tamen major quam alias eſſe ſolet: *I. R. Saltzmannus obſervat. Anatom. pag. 37.*

§. 5. In veſica fellis ſubinde lapides reperiri contingit: verum laxiorem reddi membranam Iecoris, atque in ea calculos dependere ex rariſſimis eſt: Iecur autem, vel unam ejus partem indurari frequentius accidit; Memini ego nonnullorum, qui ab Ictero in Aſcitem delapſi erant, Iecinora vidiſſe adeo dura, & lapillis undequaque plena, ut novacula præſcindi non potuerit. *Dodonæus Annot. ad cap 3. Benivenii. de Abditis.*

A*B Ictero in Aſcitem &c.*] Totum Hepatis viſcus, quod ex glanduloſis acinis excitatur, ad hoc unõ eſt fabrefactum ut bilem ſeparet, eamque in Inteſtina medio biliario poro eliminet, Et licet aliqualis ejus portio in veſicam derivetur, ipſius tamen ſemita eſt ab hac in inteſtina: Bilis autem uſus tantus eſt, ut ejus abſentia ex Jecoris tumore, vel contumaci obſtructione, ut in ſcirrho, Icteritia accidit, prima videtur coctio in cavitate inteſtinorum peracta, iodeque totius corporis œconomia labefactatur, & tandem Interitus ſubſequitur: Succedit inter alios morbos ut plurimum Aſcites, quem antecedere ſolet Icteritia; ut firmat famoſa illa Dodonæi obſervatio, qui jecinora eorum, qui ab Ictero in *Aſcitem* delapſi erant, dura, lapilliſque ubique plena, ut novacula præſcindi non poſſent, reperit: Excitatur autem in his plurimum hydrops, eo quia vitiata ſanguinis compoſitione & compage, hepatis glanduloſum corpus eodem tempore tartaro, vel conſimili ſucco primo infarcitur, dum hydrops deinde manifeſtatur, eodem ſanguinis vitio, veluti communi cauſa excitatus: Vel ſatius dubitare poſſumus aliquando bilis à jecore tranſmiſſione, particulas chyli, quæ mox Aſelliana vaſa ſubituræ ſunt, non defæcari, attenuari, novaque adaptatione variari, ita ut hæc materia, debita amiſſa forma, crudiorem, minus fermentabilem & ad motum vegetum reddat ſanguinem, Et inde etiam cribratam lympham minus efficacem; Quare vitiata particularum ſanguinis figura, probabile eſt ſeroſum ſanguinis laticem novas ſibi vias parare, veteres diſrumpere, & tandem occurſantibus capacitatibus recolligi: ut paſſim ex

diverſo,

diverſis,incongruiſque immiſſis liquoribus in pulmonum & viſcerum vaſa videmus:Et in hujus confirmationem referre poſſem iectiones hydropicorum, in quibus recollecta in abdomine & aliis capacitatibus aqua,eandem omnino cum ſero ſanguinis naturam habet & igni appoſita, dum penes ſupremam partem concreſcit, vi naturam redolet, reliqua autem ſalſiuſ & aquuſæ ſubſtantiæ proventum exhibet: In his etiam ut plurimum hepar ſcirrho vel contumaci obſtructione inſigniter laborat: Unde ex his omnibus ſuſpicari poſſumus, bile à jecore tranſmiſſa in naturæ ſtatu,non tantum præcipitari in opportunas particulas, ſed motu novas excitari, recenti ſolutione,adaptione; cum ſit plurium obſervatio diverſos ſucceſſive gigni in chylo ſapores·Probabile enim eſt triturato jam cibo,ab hepatis glandulis, & inſuper à pancreatis diſſimiles affundi ſuccos,non diverſa inquam ratione ac in ciborum conditura accidit, cùm ex acidis, dulcibus ſalſiſque ammixtis ſubſtantiæ modus novuſque ſapor emergat: *Marcellus Malpighius de Structura viſcerum, cap. ultim. Tract. de Hepate.*

§. 6. Vir Nobiliſs. per triennium circiter Ictero laborans, quotidianis alvi ſuppreſſionibus, bile ſtimulante per habitum corporis diſperſa, vexatus, ætatis ann. 26. medicam implorat opem:Quibuſdam remediis per menſtruum ſpatium uſurpatis,affectus Ictericus antiquum obtinebat, qua de cauſa naturæ negotium aliquandiu fuit commiſſum, donec autumnali tempore ſuſpicionem haberet de malignitate quadam in exteris regionibus, tempore peregrinationis contracta,quam ſuſpicionem augebant tubercula, verrucarum inſtar,in genubus, in extremitate ulnarum, & circa regionem oſſis ſacri in dorſo copioſe germinantia; quorum color ex albo flaveſcens, ſuperficies lævis & conſiſtentia dura percipiebatur: Cum autem ob induratum Iecur, quod tactus confirmabat, non tantum tenuis, (quam veſica bilaria ſeparat,) ſed etiam craſſa bilis, quæ alias immediate per porum biliarium a l inteſtinum duodenum ablegatur,in ſanguine remaneret, idque tanto temporis ſpatio, pro inus ſtatui tuberculorum iſtorum materiam eſſe bilem craſſiorem,cum ſanguine tenaciori, quem partes tendinoſe pro nutrimento trahant, conjunctam; Hinc de ligni decocto cogitare cœpimus, utpote cujus beneficio meſenterij & Iecoris contumaces obſtructiones,incidendo,attenuando detergendo, & evacuando: procedente tempore corriguntur, non ſine viſcerum corroboratione,quam adſtringens,amica qualitas,in cortice plurimum abundans, præſtat: Uſu decocti, remittentibus Hypochondriorum doloribus, color Ictericus etiam eo uſque diſcuſſus fuit,ut exuberantiæ circa genua & alias partes emollirentur, & plurimum minuerentur: ita ut ſpes reſtitutionis affulgeret: Sed circa finem Novembris reſcribit æger de novo colorem Ictericum totum corpus invaſiſſe, qui balnei ſudoriferi uſu magis auctus eſt, invadente ſimul calore p.n.affligente,Protinus ſtatuimus non à reliquiis in habitu corporis remanentibus, ſed ex nova bilis effuſione recidivam vehementem adeſſe, præſertim cum inſuper etiam certiores fieremus ægrum genio per ſeptimanas aliquot indulſiſſe: quocirca ad intemperiem calidam alterandam nos convertimus:At quanquam uſurpatis remediis calor & ſitis ad Martium uſque ſequentem perſeverarent: forte quod ſanguis penitus à bile viciſſim copioſe genita, non per vias ordinarias ſecreta, fervens fieret, unde circa 1. Martij vehemens hæmorrhagia narium patientem prehendit,ſanguine copioſe,maximam partem bilioſo, per intervalla non admodum magna uſque in tertium diem profluente: Cum autem partim acrimonia ſanguinis,partim retentricis imbecillitate ſymptoma hoc fieret, hoc emiſi prognoſticum,vel viribus reſolutis ægrum brevi periturum, vel Hydropem ſubſequuturum: Revera parum vel nihil remediis adjuvantibus, Hydrops ſucceſſit,pedetentim ichoribus bilioſis, in cavitate ventris infimi collectis: Malumque radicatum in meſenterio & vicinis partibus antiquum obtinebat, ita ut nec enemara, nec fortia purgantia quicquam educerent, niſi tantum ea quæ circa primas vias per congeſtionem quotidie ex prima concoctione redundabant: hinc non mirum quod diuretica etiam efficacia nihil quicquam efficerent, interclufis ſcilicet viis intermediis: Hinc ſemper omnia in pejus vergebant, non tantum abdomine, ſed ipſo quoque ſcroto pedibuſque plurimum intumeſcentibus:Scroti tamen apertionem ſuaſimus, etſi reſtitutionem in integrum,ob viſcerum corruptelam, impoſſibilem fururam crederemus: Ea igitur parte inferiore,in dextro latere,per ſcalpellum inſtituta, ſubſequutus eſt fluxus aquæ, inſtar loturæ carnis,ad menſuras duas:hinc flatus ingentes,dolor tenſivus immanis & alia accidentia mox remittebant, ut æger orci faucibus ereptus ſibi videretur: Quanquam vero ventris tumor hydropicus non remitteret, nihilominus vires aliquomodo viciſſim colligebantur; appetitus ad cibum conſtans permanebat, cibos varij generis, laudabiles, illaudabiles, copioſe æger ingerebat, necnon ſerum lactis caprini ad ſatietatem bibebat, & hoc modo laborans per Iulium, Auguſtum, Septembrem, Octobrem, Novembrem & maximam partem Decembris vivebat, donec tandem ſub finem anni 1626. ſubito vitam cum morte permutaret:

Ejus aperto abdomine, ſeroſi humoris bilioſi menſuræ Virtembergicæ decem extractæ fuerunt, ubi poſtea Iecur ſcirrhoſum & induratum in conſpectum venit, necnon ex ſuccum, inſtar ligni putredine conſumpti: Lien verò mollior fuit, cujus beneficio ſanguificationem, loco Iecoris, qualemcunque adhuc per iſtud temporis ſpatium factam fuiſſe reor, adeo ut

hæc lienis conſtitutio, non p. n. talis inventa fuerit. Venæ meſaraicæ quaſi glutinoſa materia repletæ, circa quas thrombi ſanguinis concreti, quos ad ulnam unam & dimidiam extrahere licuit. *Greg. Horſtius obſerv. 3. lib. 9.*

EX dictis dubia quædam oriuntur, 1. Mirum quod purgantia fortiora parum ſæpius operatione ſua præſtiterint? An quod nihil aliud quam primarum viarum contenta tantum adorirentur, viis intermediis, à coagulata viſcida tartarea materia penitus infarctis. 2. Mirum quod optata operatione, poſt adhibitam ligni curam, ſuccedente, brevi temporis ſpatio recidiva gravior, ex nova bilis effuſione ſubſequuta fuerit? An quod Jecur ſcirrhoſum erat, adeoque Lien ſanguinem multa bile ſcatentem producebat? 3. Mirum quod diuturna & copioſa hæmorrhagia toties recurrens levamen aliquod attulerit? An quia tota maſſa ſanguinea deonerabatur hac ratione copioſiſſimæ bilis copia ſibi permiſtæ? 4. Mirum quomodo materia ſanguinis, meſenterio penitus obſtructo, nec etiam Jecore attrahente pervenerit ad Lienem ſanguificantem? An quod, per vias proximiores, venas ſcilicet ſplenicas, fundo ventriculi inſertas tranſſumeretur? 5. Mirum quomodo cordis vires tamdiu conſervatæ fuerint, ipſa ſanguificatione illaudabili exiſtente? An quia chylificatio quoque vaporoſa ſua exhalatione cor recreat, utpote quæ reſpectu ſubjecti laborantis valida ſatis fuerit. 6. Mirum quod ſcroti ſectio minus periculoſa ſit quam abdominis? An quia remotior eſt hæc ſolutio continui à principio vitali: nec etiam immediate ex abdominis cavitate, ſed tranſſudatione quaſi, per muſculorum abdominis carnoſam atque membranoſam ſubſtantiam ſerum ſuperfluum hic tranſcolatur. 7. Mirum quod generoſa medicamenta toties iterata nihil quicquam præſtiterint? An ea propter quod confirmatus jecoris ſcirrhus, ejuſdemque totalis induratio, cum infarctis omnino meſenterij vaſis poſt mortem deprehenderetur? *Idem.*

§. 7. Anno 1601. aperui Ch. Raphelengium: Aperto abdomine reperimus magnam ſe effundentis ac corruptæ flavæ aquæ copiam: Omentum, abſumptum, Jecur ſcirrhoſum ac induratum valde, & cujus parenchyma plane croceum: Veſicula bilis turgida, qua diſſecta, ater ac cœnoſus effluxit craſſus fæculentuſque ſanguis. Inteſtina, meſenterium, livido, ac aduſto colore tincta: Venæ meſaraicæ craſſa obductæ membrana, adeo ut earum nulla conſpici poſſet. *Pavius obſerv. 28.*

§. 8. Mulier gravida, etiam Hydrope laborans, paupercula, tumore ſcirrhoſo Hepatis præcedente, ad me venit conſulrandi cauſa, cum diu hoc malo laboraſſet, quare curationem irritam fore judicabam, quamvis ad ſolamen quædam remedia paratu facilia, ſed fruſtra præſcripſerim, quæ tamen, cùm pariendi tempus adeſſet, feliciter peperit prolem, at 14. die à partu obiit, Ventre autem matris poſt partum non decrueſcente, licet à partu utrunque purgaretur, tamen illam morituram prædiximus, & ita 14. die à partu è vita migravit.

Mortuæ autem corpus incidendum curavimus, eo quod obſtetrix certo affirmabat ſecundum adhuc partum ob ventris molem, in utero hærere, cùm ego eandem ex ſcirrho Hepatis, quem hydrops ſubſequutus fuiſſet, mortem incurriſſe pronuntiabam, quod & inciſio mox indicaret, Inciſione itaque peracta, præſente obſtetrice, integra cupa, qua mulieres pannum lavant, aquæ citrinæ è ventre fluxit, plus quam 20. heminas effluxiſſe conjectabam: Omentum vero plane erat abſumptum & glandulæ Meſenterij induratæ: Hepar verò non ſolùm in ſcirrhum mutatum, ſed in *lapideam quaſi duritiem* converſum, nam ſparſim in ipſa ſubſtantia hepatis fabæ inſtar lapilli concreverant; Uterus bene ſe habebat, unde divino quodam miraculo, & Dei providentia fœtus in utero ad maturitatem juſto tempore pariendi eſt ſervatus, neque ſecundus inventus fœtus. *P. Foreſtus obſerv. 14. lib. 19.*

L*Apideam quaſi duritiem*] Hinc *Car. Piſo* ſect. 4. lib. de morbis à ſero cap. 3. Quiſquis, *ait*, ſerio diſſectioni hydropicorum attenderit fatebitur ona mecum ultro Tumorem aliquem viſceris alterutrius ferè unam eſſe, certe frequentiſſimam, aſcitis parentem: Quomodo autem ejuſmodi duri tumores viſcerum hydropem inducant, oſtendit *Plater* in Prax. l. 3. cap. 3. A Tumore, *inquit*, duro, qualis eſt durities horum viſcerum, qua ipſorum ſubſtantia vel tota interdum, vel major illius pars, vel aliqua ſaltem, induratur: vel tumor in ea collectus durus, in cava ſimavè Hepatis vel Lienis ſede generatur, ſcirrhus dictus: vel alius durus tumor, qui in abſceſſum abire ſolet, ejuſmodi fiſſuræ in illis, vel aliæ aperturæ, per quas ſerum in abdomen exſtillat, frequenter prodeunt, cùm ex duritie hac tunica horum viſcerum facile crepet & findatur; & ſi tumor durus in abſceſſum convertatur, indeque in ulcus, viam hac ratione illi patefaciat, Quæ & cauſa eſt, quare durities illa, vel ſcirrhus, vel tumor durus in abſceſſum deſinens, hepatis vel lienis hydropem inducat; cùm ſi citra hanc fiſſuram aut diviſionem apertam, durities illa, aut ſcirrhus, aut tumor ſe offerant, obſtruendo & arctando ſolùm, icterum, vel cachexiam, aut atrophiam potiùs pariant, nec dum hydropem, donec tandem hæc læſio viſcerum inde procedat, tumque Hydrops priores affectus ſequitur, vel ſi ſtatim hoc fiat, mox comitatur: unde & aliæ horum viſcerum obſtructiones, cùm ſubſtantiam ipſorum extrinſecus minime dividant, hydropis aſcitis, ſi ſolæ ſint, cauſæ minimè fiunt: *Hactenus Platerus*: Expeditior eſt via per vaſa lymphatica, quæ ex Hepate quinque vel ſeptem, ut plurimum, ramulis, in portæ amplexibus exeunt, quibus obſtructis, quando liquor tenuis à partibus non ſeparatur, oritur Anaſarca vel Leucophlegmatia: vel quandó impedito ad has tranſitu ad venas ire cogitur, Aſcitidem excitant: Vel cum ob tenuitatem tunicæ, à copia, vel liquoris acrimoniá, vel incumbentibus gravioribus rumpuntur corrumpunturque, in cavitates vicinas, ſeu abdomen ſeu thoracem effluit aqua.

§. 9. Matrona Martini Bietvvolffi Senatoris uxor, ſemper conqueſta de difficili reſpiratione, abdominis mole, ſuppreſſis uteri purgamentis ante decennium, fit Aſcitica: nil

profue-

profuerunt medicamenta, moritur. Mortua exenteratur; 15. ſtoſſæ aquarum detrahuntur, inventumque Hepar 23. libras pendens, ſcirrhoſum: Præterea duos tumores ſaxeos dependentes à ſuſpenſorio hepatis, alter librabat 16. alter 12. pondo: in utero lapidem 6. librarum multis eminentiis lapideis, coloris fuſci deprehendit diſſector. *Th. Bartholinus cent. 4. hiſtor.* 64.

IN *utero lapidem*) Apud *Hippocr.* lib. 5. Epidem. Latiſſæ, famula Dyſeridis lapidem utero geſtavit, ab alia muliere manu eductum: Mihi quidem hoc non contigit videre, ait *Valleſius* in commentatio, certior tamen factus ſum non multis ante annis idem duabus mulieribus accidiſſe: altera erat virgo monialis; altera vidua: quæ quia venere non utebantur, (ut famula Dyſeridis, quo temporis vehementi circumcirca dolore afficiebatur, à nixu facultatis expultricis ad extrudendum lapidem) habebant antea ſolum dolorem gravativum, ut ex lapide in renibus.

§. 10. In cadavere cujuſdam mulieris invenimus Jecur aridum, atrum, exſuccum, & inſtar corrugati corii ita in ſe contractum, ut vix æquaret geminum pugnum: Quo novacula inciſo, excernebatur indo aduſta ac fæculenta amurca, ſimilior atramento nigerrimo quam rubicundo ſanguini: at loca finitima tingebantur flava bile (laboraverat quippe hydrope cum morbo regio) Sed cutis & muſculi, imo omnia abdominis viſcera fuere uſque eò à bilis colore, & aquæ madore immutata, ut nihil ſani in ipſis appareret. Quæſivimus quidem in deformi ac torrefacto hoc Jecinore ſatis curioſe rimas illas, quas *Fernelius* credidit nonnunquam apparere in hydropicorum Hepate: Sed quæſitas nequaquam invenimus: licet viſcus hoc tam fuerit ſiccum, ut ſi ullibi, hic ſaltem in conſpectum ſe dediſſent: *Tulpius obſerv. lib. 2. cap.* 36.

SEd quid dicemus de illis qui ſomnem aquam intercutem imputant infrigidato Jecori, ſive frigus illud ſit poſitivum ſive privativum, ſequens intemperiem calidam, quæ conſumendo neceſſarium calidi innati pabulum efficit jecur frigidum? Quale certe frigoris genus difficulter imaginari eſt in Jecinore ita exuſto, à retorrido calore, ut etiam poſt mortem manſerint ipſo evidentiſſima ardentis incendii veſtigia, ſanguis videlicet ignitus, & ab uſtione ita niger ut nihil differeparet ab atramento: poſſent hic certe plures rationes in medium afferri, ſed quid verbis opus eſt ubi tam infallibilia ſenſuum teſtimonia? Qui niſi ſint veri ratio quoque falſa ſit omnis. *Idem ibid.* Etſi vulgata ſit ſententia hydropem oriri ab intemperie Hepatis frigida, non omnes tamen aſſentiuntur: *Trallianus* hydropicos quoſdam à refrigerantibus adjutos eſſe ait lib. 9. cap. 3. *Montanus* conſil. 263. hydropico cuidam ſyr. acetoſum præſcribit & humectantia cum reſerantibus obſtructiones: *Avic.* lib. 3. fet. 14. tr. 4. c. 13. ait Experientia ſibi conſtare curatum eſſe hydropem ab intemperie calida refrigerantibus: *Cardanus* in aph. 12. ſect. 1. hydropem aſciten & tympanitem oriri ſtatuit ea intemperie hepatis calida & ſicca; probatque à ſiti, quæ indicium eſt caliditatis & ſiccitatis: A juvantibus, uſu ſc. refrigerantium & humectantium: & nocentibus, cum ab aromatibus omnes lædantur: 3. quod refrigeratio hepatis magna fluxum urinæ inducat, inappetentiam, cachexiam, alios morbos frigidos: 4. quod magnas ſanguinis effuſiones in vulneribus non ſequatur hydrops ſed potius ad fluxum hæmorrhoidum & menſium, ob corruptionem ſanguinis: *Platerus* caliditatem jecoris arguit ex ſiti & urinarum rubore, & cauſis prægreſſis quæ plerumque ſunt calidorum & aromatum uſus, febres ardentes &c. Vide *Silvaticum* cent. 3. conſ 33.

§. 11. Anno 1673. 25. Maji à D. D. *Glaſero* Anatomes Profeſſore, Puer 12. annorum, mediocris ſtaturæ, pilis flavis, colore faciei albicante, diſſectus fuit, In imo ventre magnam aquarum copiam deprehendimus, ut fit in hydropicis: meſenterium, renes, lien, epiploon, pancreas, veſica nil vitii habebant; præter quod emaciata eſſent: Hepar obſtructum, pituita alba in venis concreta, hydatides in profundo obſervabantur: Veſiculæ fellis tunica mire craſſa erat, ut plane albicaret, habebat enim tergi cultri craſſitiem, bilis naturalis: In ſcroto magna copia aquarum erat, inter teſtem & tunicam elitroidem: pauca vero inter ſcrotum & tunicam dictam; Medium ventre aquis plenum deprehendimus, ut plus aquæ quam in imo reperiremus: Pulmo ſemiputridus multis aquis impletus, interdum pituita tenui, non adnatus, Capſula cordis omnino aqua plena, ut cor moveri amplius non poſſet Cor extra tunicam propriam prominentias fibro-carneas rubras, ad capſulam ſparſas, capſulæ annexas, inſtar fungorum, habebat; Ejus ſubſtantia flaccida admodum. Igitur ægrotabat diſpoſitione ad phthiſin, hydrope, hydrocele: Capſula præterea cordis tam arcte adnata erat diaphragmati, ut integer circulus, albus, nerveas deberet divelli. Prope jugulum, ſecundam latera aſperæ arteriæ, exterius, multæ glandulæ p. n. nigro rubræ hinc inde diſperſæ inventæ ſunt. *Ex communicat. D. D. Mangolt, Medici Baſilienſis. Clar.*

§. 12. Anno 1666: 10. Maij Noſocomio Leidenſi inſerebatur fœmina, quæ pepererat ante biennium, & ab eo tempore non paſſa erat fluxum menſtruum: Sentiebat dolores in omnibus corporis partibus jam per bimiſtre ſubſiſtentes: Evomebat ſæpe viridia, variaque per alvum excernebat, liquida: nauſea infeſtabatur & ſiti, potus tamen omnis diſplicebat: In ſomnum proclivis erat, hunc tamen non capiebat integrum, aſſumpta vomitu mox rejiciebat: Hæc mala omnia ex animi mœrore & indignatione ortum habebant, etenim ſpe matrimonii facta, ſtuprata eſt à juvene ante triennium, qui ipſam poſtmodum deſeruit: Acido, quodhic prima-

rio peccabat, temperando, Dom. *Sylvius* ſequentem deſcribebat miſturam cochleatim aſſumendam ℞. *aq. pulegii, fœnic. aa.* ℥j. *aq. theriacal. ſimpl.* ℥ß. *laud. opiati gr. ij. Syr. artem.* ʒß. *Spir vitr.* ℈j. *miſc.* 11. Maij vomitus non urgebat amplius, in ſomnum erat proclivis & ſumme debilis: Alia præſcribebatur miſtura itidem cochleatim ſumenda ℞. *aq. menthæ, fœnic. aa.* ℥j. *aq. cinnamom.* ʒij. *ſyr. menth.* ℥ß. *miſce:* Verum hoc die hora 8. moriebatur.

Cadaver apertum hæc dabat 1. Ante apertionem plurimæ circa pectus maculæ purpureæ notabantur. 2. In ventre rugæ conſpiciebantur, partus prægreſſi ſigna. 3. Cutis non craſſior erat cuticula: 4. Peritonæi membrana quocunque in loco apprehendebatur, abſcedebat & digitis adhærebat, cujus cauſam exiſtimabat Dn. *Sylvius* acrimoniam humorum in abdomine: 5. Aperto abdomine aqua ad ℔. 20. effluebat ſapore ſubſalſo, colore, mirum, rubicundiore, loturam carnium ſuperante. 6. Miræ membranarum ſub muſculis abdominis cernebantur convolutiones, ſine dubio Omenti, cujus nulla ſupererant veſtigia, reliquiæ. 7. Inteſtina verſus diaphragma propulſa & mire convoluta erant, ut vix quidpiam diſcerni poſſet. 8. Hiſce ſuperatis Hepar conſpiciebatur colore pallido, undique abdomini annexum. 9. Ventriculus bene ſe habebat, rugæ quoque bene erant conſtitutæ: 10. Inteſtinum duodenum omni pituita privatum erat, cujus abſentiam continuam iſtius vomitus cauſam fuiſſe Clar. D. *Sylvius* ſentiebat, cum minimam acrimoniam è veſtigio potuerit ſentire: 11. Inteſtina cruſta quadam exterius erant circumdata, dorſi cultri craſſitie, cujus cauſa videbatur D. *Sylvio* materia quædam alimentaria per eroſa vaſa cum ſanguine effluens. 12. Figura Uteri bene erat conſtituta, magnitudine tamen parvus erat & deorſum propulſus: Hoc factum exiſtimabat Dn. *Sylvius* ab obſtetrice vi fœtum extrahente: Simile ſe vidiſſe addebat in fœmina Amſtelodamenſi, in qua uterus obſtetricis culpa fuit inverſus, hæc per 4 annos miſere vixit. *Alardus Hermannus Cummenus in miſcell. curioſis anni* 1673. *obſ.* 130.

§. 13. Cadaver Matronæ Jan. 3. 1634. diſſectum fuit, & in cauſam cachexiæ hydropicæ inquiſitum, maxime ob tumorem ad tactum renitentem, aliquo modo oblongum, circa foveam illam, quàm cordis vulgo, alii rectius ſtomachi vocant, ad cartilaginem xiphoidem, in corporis interno, protuberantem ad latus ſiniſtri hypochondrii, quem omnes Medici ſcirrhoſum vocavimus; at cujus partis ſit nemo noſtrum affirmare auſus: Abdomen erat inæquali tumore ſublatum, dextra ſiniſtris tumidiora, non renitente ſed ſubmolli, quia veſtigia digitorum impreſſa remanſerunt, pedes œdematoſi, thorax tumens, aquæ ſonus in cavo; quam, vulnuſculo abdomini inflicto ad umbilicum, emittere placuit, cujus quantitas æſtimata plurium librarum: Color ſeri urinæ ſimilis, i. e. citrinus, quod omnia inundabat & replebat, omentum, meſenterium, viſcera, imo cutim ipſam à carne ſeparabat, puſtuloſis tuberculis quaſi concluſum:

Remotis itaque omnibus obſtaculis, venit in noſtrum conſpectum Iecur mole admodum magnum ac ponderoſum, qua ſtomachum cooperiit & depreſſit ad dolorem, & ut cibi multum ferre non poſſet: Parte ſiniſtra (quæ naturaliter alias attenuata, & quaſi in acutum formata, angulum, & parte anteriore in ambitu tenuis) excreta in tumorem durum, craſſum, rotundum, albidum: Totius viſceris magnitudo inſueta fuit, ponderans libras 7 quartas 3.: Gibbæ color non fuit vere ruber, ſed ſubpallidus, ſimæ plane albidus, intra tunicam veſtientem & parenchyma glandulæ aliquæ obſervabantur, non quidem tartareæ, ſed ex ſymptomatum genere: Parenchyma tota ſua natura degeneravit à priſtino ſuo tenore, ſima enim & cava pars p. n. dura, retinens, ſolida, colore albido, ſeu, ut uno & congruo nomine edam, ſcirrhoſa moles, ſeu tumor ſcirrhoſus, & acuto ferro dividendus eſſet, qui diviſus non ſanguinem, ſed cruorem fudit: Gibba pars aliquid habuit de colore Hepatis, & videbatur ſima quaſi ſubſtrata gibbæ tanquam novum aliquod corpus, ſeu ſubſtantia ſcirrhoſa, dura & alba, à qua dependebat tumor oblongus inſtar pyri, qui diſſectus glanduloſam ſubſtantiam repræſentavit: *ventriculus* parvus, paucum humorem putridum habens: *Inteſtina* ſpiritu turgida, humido vacua; *Lien* ſanus & plenus ſanguine, quaſi officina ſolus ſanguinis fuiſſet: *Renes* ambo ſine vitio; In Thoracis cavo copia ſeri, *Pulmones* innatantes ei, corpore magni & aqua turgidi, lobi nonnulli maculis lividis conſperſi ob affluxum ſeri, intus ſani, niſi quod ex diſſectis ſanguis arterioſus & ſerum ſeparata fluxerint: Cordis magnitudo decens, pinguedine multa, capſula vacua; Vertebras dorſi obſervavimus in cavo flexas, ſex ita incurvatas ut Græcorum ς. aut Latinorum s. minus referrent.

TUmorem, aut intumeſcentiam corporis hepatis, durities, renitentia, amplitudo & firmitas, color albus ſcirrhoſum dicunt: qualis tumor non brevi tempore accreſcit, maxime non præcedente morbo calido: Corpus itaque Hepatis oppletum fuit ſenſim craſſo, viſcido ſanguine, vel potius ſucco nutriente duriora corpora, acquiſivitque eam naturam quam habuit adpoſitum, i. e. duram & ſcirrhoſam, excrevitque in molem magnam per totum corpus parenchymatis, quia illud quod adpoſitum eſt, non ſtatim copioſum fuit, ſed etiam per totum Hepar diſtributum: Nemo vero non novit quod ea quæ appoſitione augentur longius auctionis tempus requirant: Malo cum *Platero* ſentire, quam cum aliis accuſare melancholici humoris ubertatem, obſtructiones & infarctus viſceris: An medicamenta ſiccantia quid cauſarint, nolo affirmare, quia nil

de

de illis certi: Totum parenchyma Hepatis à ſua prima diſpoſitione plane degeneravit, ut niſi gibba exigua parte aliquid de carne parenchymatis monſtraret: longo igitur tempore accreviſſe hepar in hanc molem, & ejus ſubſtantiam mutatam pronuntio, nec tam cito potuiſſe interimere, ob alvi beneficium perpetuum, ut *Sennertus* ex *Galeno* docet ad Glauc. 5. A ſcirrboſo itaque Hepate cachexia, vividi coloris in facie perditi, hydrops aſcites: Lienis tamen ſanitas ſanguificationis functionem adminiſtravit, ſed morbum fecit chronicum: Sanie ambobus viſceribus rubicundiſſimo colore ſacies tincta fuit: De *Gibboſitate* vide lib. 8. *Hochſtetterus Decade* 10, *caſu* 10.

§. 14. Notanda Felleorum vaſorum rariſſima quædam conſtitutio, quam menſe Dec. 1668. vidimus in proſectione corporis mulieris circiter 30. annorum, quæ Hydrope non gravi, partim Anaſarca partim Aſcite, longo tempore detenta tandem obierat: In hoc ſubjecto repertum fuit Hepar, non rubicundum, ſed leviter flaveſvens, in reliquis viſceribus vix aliqua flavedo obſervabilis erat: ſeroſus humor nimia quantitate abdominis cavitatem replebat: Folliculus fellis omnino candidus intus foriſque conſpiciebatur, ut & ejus ductus verſus ductum communem cholidochum excurrens, hicque tantam habebat amplitudinem, ut fere minimum digitum admitteret: In folliculo autem & ejus ductu nulla omnino bilis, ſed candidus quidam ſuccus, aliquantum viſcidus, non magna copia continebatur; in communi tamen ductu cholidocho (qui eſt porus bilarius, uſque ad inteſtina protenſus) in inteſtinum duodenum exituriente, flava bilis modica quantitate continebatur, quam etiam in inteſtinum duodenum effluxiſſe, aperto inteſtino, mox flavus color repertus intus indicavit.

Hinc magnum argumentum deſumere licet contra eos, qui ſtatuunt ex hepate per porum bilarium nullam omnino bilem verſus inteſtina defluere, ſed partem bilis ex folliculo defluentis in duodenum inteſtinum eructari; partem per porum bilarium aſcendere & ingredi hepar: quod ſic non fieri ex dicta hiſtoria patet: Cum enim nulla bilis contineretur in folliculo ejuſque ductu, & interim bilis deferebatur ad inteſtinum duodenum, illa ex nulla alia parte, quam ex ipſo hepate per porum bilarium, ductumque communem cholidochum (in quibus bilis quoque inventa fuit) eo deferri potuit. *De Diemerbræck Anatom. lib.* 1. *cap.* 13.

§. 15. Anno Dom. 1668. die 31. Martii diſſectum fuit circa horam 7. matutinam à Chirurgo Maſſonneau, præſentibus Dom. D. Petro Garnier, Collegii Medici Decano, Carolo & Iacobi Sponiis, Doctor. Medicis, cadaver honeſtiſſimæ Matronæ Mariæ Peyra, viduæ peritiſſimi quondam Pharmacopæi, hujusce civitatis, Mag. Ioh. Moze, paucis poſt obitum horis, utpote qui contingerat pridie, hora 11. ante mediam noctem: Qua in diſſectione varia obſervatu digna oculis manibusque ſe oggeſſerunt, quæ memoriæ cauſa hic conſignare volui. 1. Cadaveris (abdominis præſertim) habitus excarnis admodum & ἀπίμελος 2. Peritonæum adeo molle ac putridum ut nullo fere negotio manibus, inſtar chartæ madidæ, lacerari potuerit: 3. Aquæ citrinæ plusquam 40. libræ, in qua fluctuabant partes omnes in abdomine contentæ, in pelvim appoſitam defluxere: 4. *Epiploon ampliſſimum erat*, ab uno hypochondrio ad alterum pertinens, Lieni, fundo ventriculi ac Iecinoris cavo pertinaciter adnexum, cæterum putridum ac velut à ſoricibus arroſum. 5. Ventriculus admodum amplus ac turgidus, *figuram utriculi muſici*, ἀσκαυλῆ quibusdam dicti, perbelle imitans. 6. Hepar inſignis molis, atque adeo ponderis, totum colore ex viridi cineritio præditum, exſuccum, durum, ac ſcirrhoſum, inæqualibus velut tuberculis totam ſuperficiem aſperantibus ac criſpantibus. 7. Cyſtis fellis pene tota obliterata. 8. Renes inculpati. 9. Lien prælongus, quoad partem internam ſatis bene conſtitutus, cæterum externa facie adipe obductus, atque ad hepar uſque exporrectus. 10. In dextra thoracis cavitate plurimæ aquæ cruentæ mucilaginoſę, quæ cochleari ferreo hauſtæ magnam pelvim implevit; eaque aqua exhauſta, ſolum pulmonis caput ſupereſſe viſum, ſub clavicula conditum, reliquis ejusdem viſceris partibus abſumptis, aut in ſaniem verſis: Diaphragma, qua jecori ſuptaſtat, putridum ac gangrænoſi affectum. 11. Cordis capſula ſeri omnis expers: Cordis autem univerſa ſuperficies pinguedine ſeboſa obducta. 12. In ſiniſtra pectoris cavitate Pulmo probe conſtitutus apparebat. *Ex communicatione Excell. & Clariſſ. D. Dom. Caroli Sponis, Medici Regii, Vice Decani Facultatis Medicæ Lugdun.*

Epiploon ampliſſimum erat] In Omenti amplitudine quatuor partes ſitu, figura, textura & uſu differentes, quamvis inter ſe continuas obſervat, & appellationibus novis diſtinguit *Riolanus* Anthrop. l. 2. c. 14. quarum cognitio & diſcretio ad curationem morborum valde neceſſaria exiſtit: 1. eſt *Inteſtinalis* dicta, pendula infra colon, inteſtinis ſupernatans, quæ diſtenta atque dilatata figuram marſupii aucuparii refert: pluribus venis intertexta eſt, adipe multo circumdatis, qui non eſt mediis venarum ſpatiis confuſe & glomeratim interfuſus, ſed reticulatim diſpoſitus ſupra venas ad robur venarum & membranarum; Illuviem Hepatis ſimulque Lienis excipit, dum regurgitat & ad eam partem amandatur: 2. *Omenti* portio & major, *Lienalis* dicta, jacet & conſiſtit inter Lienem & ventriculum conglobata, adipe glomeratim appoſito, nec ita artificioſe diſpoſito ut in portione pendula Omenti: Sordes Lienis excipit, ſi plenitudinem hypochondrii ſiniſtri percipias, ſine aſpectabili & contrectabili tumore Lienis plenitudo illa non à Liene, ſed ab iſta parte tumefacta dependet quod in praxi diligenter notandum 3. *Portio Epatica* nominatur, ſeſe

inſinuat in cavitatem Hepatis, & inter ſe incloditur parvum Hepatis lobum, ſimulque comprehendit venæ Portæ troncum, parvo lobo inſtratum: Hæc portio pauco adipe conſtat & utris formę refert, impuritates Hepatis excipit, & aquam ab Hepate tranſmittit in portionem Omenti pendulam: de ſecunda portione Omenti intelligendus eſt aphor. 55. lib. 7. De tertia, portione ſequens aphoriſmus. 4. *Portio Meſenterica* dicta, Colo & ventriculo ſubtenſe, inferne deſcendens ut ornatur meſenterio, conſimilis eſt ipſi meſenterio, à quo videtur emanare, niſi quod glandulis careat, aut ſaltem paucas & exiles habeat: Cum meſenterio illuviem primæ regionis excipit, & ab aliis partibus Omenti derivatas ſordes tradacit in verum meſenterium & inteſtina craſſa quibus adhæreſcit: Sed quo fine portionis hujus pendulæ Omenti ſaccolus, veluti marſupium, productus fuit? An ut inſtar utris exteſſem Lienis illuviem excipiat, quæ in illas omenti venas transferetur, ſi quando redundet: Nec mirum ſi Omentum venis amplis & evidentibus conſperſum fuerit, quum nullas aut raras, eaſque exiles venulas in alio adipe vix queas deprehendere: Quare exiſtimo impuritatem & illuviem Lienis in Omentum duplicatum, multis venis ſcatens, derivari & coacervari: *Vtriculus aqua plenus in hydrope Lienis* obſervatus, nihil erat aliud quam Omenti duplicatura, ſeroſo ſanguine diſtenta: *Membrana ſub ventriculo & Liene exporrecta*, lo morbis diuturnioribus, & in vetuſtatem incidentibus, humore differta, à *Cuneo* deprehenſa in mortuis, ipſum erat Omentum duplicatum: Quin etiam *Salomoni Alberto*, in Exercit. Anatomicis, & lib. de ſcorbuto, triquetrum ſpatium, quod verſus ſpinam inter ventriculum & Lienem, & Colon inane interjacet, humoribus ſtagnare olim viſum eſt, ſive ſeroſior & aquoſior ichor eo exſudarit, ſeu tranſpirans halitus conditione loci ed ingenium illic poſtea redierit, erat Omenti portio glomerata, jam dicta: Ideo aphor. 54. 7. pertinet ad eam partem Omenti, quæ jacet & conſiſtit inter Septum, Lienem & Ventriculum, ubi pituita multa cumulari poteſt, quod in multis morbis præbet occaſionem Lienem effectum ſuſpicandi & fruſtra accuſandi: Inde plerumque dependent contumaces hypochondrii ſiniſtri obſtructiones, quæ poſt frequentes purgationes, aquarum Thermalium uſu percurentur: Ideo citatus Aphor. magni eſt in Medicina momenti, Quibus inter ventriculum & Septum tranſverſum pituita conditur & dolorem affert, ad alterutrum ventrem exitum non habens iis per venas ad veſicam verſa pituite, morbi fit ſolutio.

Figuram utriculi muſici) Qui ex ventriculo porcino conficitur, humano non diſſimili, ideo comparatio inſtituenda ventriculi porcini cum humano.

§. 16. Vidua P. Auberti per multos menſes decubuit aſſidua febre affecta: Percipiebatur Tumor in abdomine, verſus umbilicum, ad dextram partem inclinans, iſque durus, ita ut ſcirrhoſus putaretur, & in muſculis epigaſtrii ſitus, quia ſub cute ſtatim tangebatur: Non erat dolorificus niſi cum premeretur, aliquando *dolores acres humerum dextrum occupabant, & latus ipſum*, ut pleuritidem mentirentur: Exiſtimabamus dolores iſtos provenire à materia ſeroſa accerrima, quę in hepate fervidiſſimo generaretur: ſanguis qui detrahebatur, erat ferventiſſimus & lividus: nullum levamen percepit unquam niſi a laudano, cujus ope dolores leniebantur: Cum dolore in coxa gravi ſimul laboraret, & tumor in parte appareret, pars cauſtico & ſcalpello aperta, ſed nullum pus effluxit. Poſt 15. dies ab apertione, venter antea tumidus magis intumuit, & hydropica facta eſt, ac tandem ſuffocata interiit.

Aperto cadavere inventum eſt Hepar *tumoribus* ſcirrhoſis & magna ex parte ſuppuratis refertum, In cujus extremo adnati erant duo tumores cancroſi, uſque ad umbilicum prominentes, & pugni magnitudinem æquantes, qui cum eſſent fere contigui, tumorem illum abdominis jam dictum repreſentabant: neque in Hepate eſſe putabantur, quia non erant in loco Hepatis naturali, imo Hepar ſeorſim ab illis tumoribus tangebatur: ſed durum & dolorificum, quia dicti tumores erant magis prominentes, quam reliqua Hepatis ſubſtantia: Totum illud Hepar pendebat viginti libras & amplius. *Laz. Riverius centur. ii. obſerv. Liii.*

§. 17. Qua parte recti muſculi ad ſternum pertinent, puero cum abſceſſu in ventre tumor manifeſtus digito cedens obtigit, vocati fere omnes judicarunt abſceſſum in rectis muſculis, alii in ventre, quia attenuato vehementer puero, & conſumptis muſculis, facile emineret tumor. Pauciſſimi in Hepate, quod quibuſdam Hepar totum ventrem ad partes ſiniſtras prætendat: Aperto loco exiit pus viroſum & graviter fœtens, corrupto peritonæo: Abſceſſus ſedes in parte Hepatis, quæ illuc perveniebat. Quod magis apparuit mortuo & diſſecto puero. *Hollerius lib. proprio obſerv. xxx.*

§. 18. A 1635. 16. Februar. vocatus ſum ad filiam annos 14. natam, quam ante duos annos curaveram ab hydrope incipiente, à quo tempore valetudinariam vitam agebat: nunc vero à tribus ſeptimanis decumbebat: invenio eam laborantem febre aſſidua cum alvi fluxu moderato, quo multa pituitoſa & cruda reiciebat: Refert præterea ventrem ſibi iterum intumuiſſe, in eoque per vices dolorem quemdam punctorium percipere, tum etiam tibiæ per vices œdematoſæ apparent: De redeunte hydrope ſtatim cogitabam, quod ut exactius explorarem, manum ventri admoveo, quem dum aliquantulum comprimere intenderem, illa ſtatim obſtitit, de dolore conquerens qui comprimendo ipſi inferebatur; Ego vero ratus in hydrope dolores hujuſmodi non apparere, ventrem denudari jubeo, admota lucerna, ut rem attentius indagarem: ventrem igitur inſpicio colore naturali præditum, ſed elevatum & tumentem: dum utraque manu contrecto blande, invenio tumoris circumferentiam in ambitu umbilici, quinque digitorum latitudine, extra quam circumferentiam ægra contractum indolenter ferebat: In tumore vero etiam leviter compreſſa, plurimum dolebat, præcipue in ſiniſtro latere duobus digitis ab umbilico, ubi ab initio morbi dolorem punctorium per vices percipiebat:

piebat: præterea in ipſo tumore fluctuationem quandam animadvertebam; ex quibus pronuntio abſceſſum latere inter peritonæum & muſculos abdominis & jam factam eſſe ſuppurationem, ac ſtatim Chirurgum advocari jubeo, qui ejuſdem protinus fuit ſententiæ: Itaque quam primum aperiendum eſſe abſceſſum ſtatuimus, ne ſi in cavitatem abdominis rumperetur, mortem præcipitem afferret: Admovetur ergo causticum ei parti in qua dolorem pungitivum ab initio percipiebat, & tribus horis elapſis facta eſchara immittitur ferrum ad latitudinem duorum digitorum, nullum tamen pus effluxit: at non auſus eſt Chirurgus ulterius phlebotomum immittere, ne forte peritonæum confoderetur, ſicque materia ad cavitatem abdominis efflueret, immiſit ergo turundam in foramen, & poſt quinque horas extracta turunda tantillum puris effluxit: poſtridie mane extracta iterum turunda magna puris copia emiſſa eſt, pus autem erat pravi coloris & odoris: nihilominus ægra in pejus ruebat, ita ut V. ab apertione die interierit.

Aperto cadavere, *inventi ſunt muſculi abdominis* in loco tumoris putredine affecti circa partem ſiniſtram umbilicalem: in parte vero dextra hypogaſtrica inteſtina peritonæo adhærebant, & partes hujus loci etiam putrefactæ erant: Hepar colore flaviſſimo præditum adhærebat peritonæo undique, & mole ſua mediam thoracis partem replebat, ut ipſi cordi eſſet omnino vicinum: Pure & putrilagine omnia erant referta ac teterrimum odorem ſpirabant: ſumma præterea aderat macies in toto corpore, quod maraſmo confectum videbatur, idque ob defectum Hepatis ſanguinem non generantis. *Laz. Riverius centur. 1. Obſervat. 92.*

NOn ſolum abſceſſus abdominis ex chronico morbo, in corpore male affecto, lethales ſunt, ſed etiam ut plurimum ii qui febribus ſive continuis ſive intermittentibus ſuccedunt, quos damnavit *Hipp.* in Coacis: Et vidit D. *Papequus*, Medicus Lunellenſis, juvenem tertiana laborantem, cui ceſſarunt paroxiſmi poſt ſeptimam acceſſionem, factus tamen abſceſſus circa inguen, & apertus emiſit pus laudabile in principio, ſequentibus vero diebus prava ſucceſſerunt ſymptomata, pus deterius apparuit, & æger interiit 20. die Quem tamen abſceſſum ab initio lethalem judicare potuit, quod eo apparente ſæva ſymptomata etiam apparuerunt: at ſalutares abceſſus allevationem ſymptomatum afferre debent: ſi contrarium fiat, decubitum materiæ in illam partem ſignificat, non criticam expulſionem. *Idem ibidem.*

Hepar peritonæo adhærebat undique) Obſervavit *Platerus* Cap. de Extuberantia, ab aqua jam prius in hydropicis in abdomine collecta putreſcente, ſi bonorum viſcerum tunica erodatur, vel ulterius ipſorum ſubſtantia lædatur, ſero tunc inde quoq; tranſſudante, aquæ illius copiam in ventre augeri. Item ab eadem aqua, & hepatis & lienis tunicis, uti & peritonæo, eo in loco ubi illa huic adiacent, exeſis, ita concreviſſe, ut nec Lien à regione illa ſepti cui adnata erant, citra dilacerationem tunicarum avelli potuiſſe, unde forte quoque ſerum in cavitatem exudare potuit.

Inventi muſculi abdominis, &c.) Inflammationem muſculorum abdominis ab inflammatione Meſenterii & Diaphragmatis ſic diſtinguit *Riverius* Pract. l. 13. c. 2. Muſculis abdominis inflammatis, tumor ac dolor ſecundum eorum ductum, figuram ac ductum protenditur: plerumque illi oblongi ſunt, aut per totum ventrem diffuſi, & partes externas magis occupantes, ut levi contactu ſtatim percipiantur, & inſignem dolorem ac febrem inferant Meſenterii inflammationis ſigna ſunt febris languida, occulta, lenta, abſque ſiti & gravioribus ſymptomatis: anorexia, tenſionis & gravitatis ſenſus ſubter ventriculum, citra magnam duritiem, & quæ non niſi preſſu dignoſcitur, citra dolorem etiam, ſaltem eſſatu dignum, quia pars obtuſo ſenſu donata eſt, egeſtiones chyloſæ, quas plerumq; ichor tenuis conſequitur, ſine ullo doloris ſenſu, modo, ſeorſim ac ſincerus, modo fæcibus permixtus: Si ſimul Hepar, aut Lien, aut Inteſtina afficiantur, graviora ſunt ſymptomata, cum peculiaribus ſignis partium affectarum: Speciatim inteſtina ſimul obſideri oſtendit febris hemitritæus, quam obſervavit *Spigelius* ab harum partium inflammatione oriri. *A Diaphragmatis tumoribus*; qui pauciſſimis hactenus medicis innotuerunt, In illis perpetuo inſignis eſt reſpirandi difficultas, hypochondriis revulſa, pulſus durus ac parvus, extra omnem tumoris in hypochondriis ſenſationem: Si ſit à materia calidiore, febris acuta, dolor intenſus, deliria & convulſiones ſequuntur: Exemplum diaphragmatis vide apud *Platerum* in obſervat. p. 170.

§. 20. Obiit Genevæ anno 1640. juvenis Ulmenſis nomine Wolffgangus, qui quod mero nimium indulgeret, in Icterum primo, mox in Aſcitem delapſus eſt: hypochondrium autem dextrum tumidum lapidis inſtar manui obnitebatur.

In diſſecto cadavere, præter ingentem in abdomine aquarum colluviem, Iecur duriſſimum, ſcirrhoſum & flavedine tinctum repertum eſt.

§. 21. Mulierem quandam Aſcite laborantem Herbipoli mea manu vivam aperui, quæ educta paulatim magna aquæ copia, ſe plurimum ſentiebat relevatam: Sed quia morbus jam ad ſummum pervenerat, & vires erant plane proſtratæ, interjectis paucis diebus vitam cum morte placide commutavit.

Eam mortuam cum diſſecarem, Hepar inveni (ut in pluribus aliis qui eodem morbi genere perierant) omnino durum & colore ſubpallido, perinde ac ſi coctum fuiſſet: Ipſa vero hepatis ſubſtantia (quod admiratione dignum videtur) interius tota erat granuloſa, granis nimirum quantitate piſorum ubique apparentibus. *Obſervatio Ioh Poſthii.*

§. 22. Puella cachectica Hepar habuit valde magnum, idque ex parte corruptum, maculiſque infectum, è quo, tanquam è fonte, promanarat Hydropiſis: Abdomen enim ſcatebat materia ſeroſa multa, fœtida. *Vide tit. de cachexia.*

§. 23. Vir melancholicus, ſcorbuticus, Intumeſcentia ventris & pedum hydropica prehenditur. Iecur totum erat ſcirrhoſum, ac tuberoſum, interius & exterius. *Vide tit. de ſcorbuto.*

§.24. Quidam diuturno morbo laboravit & tandem Hydropicus factus eſt: Hepar erat grande, colore nigricante, Venæ in parte cava, priuſquam in communem caudicem Portæ deſinant, obſtructæ erant lapillis. *Vide tit. de Ictero.*

§.25. Nonnullorum, qui ab Ictero in Aſciten delapſi erant, Iecora fuere adeo dura, & lapillis adeo plena, ut novacula præſcindi non potuerint. *Dodonaus.*

§.26. Puer xvii. annos natus Hydropicus obiit: Inteſtina adeo diſtenta erant ut femoris craſſitiẽ certis in locis adæquarent: Epar corruptum, arenulis infarctum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§.27. Feria 4 Paſchatos ann. 1660. ad Hydropicæ ſectionem vocatus, deprehendi hujus abdomen ad xiij. pedum peripheriam extenſum: longitudo x. pedes æquabat, profunditatem numerantes, ſenos cum dimidio animadvertimus pedes, Hepate flaccido, quinque librarum menſuram ſuperante, Liene parvo & optime ſe habente, corde vero & pulmonibus omnino flaccidis. *Ioh. Scultetus in Miſcell. cur. anni iv. Obſerv.* 148.

§ 28. Puer frequenti ficuum cibo ſcirrhum contraxit Hepatis: Illius exta in fœtida natabant aqua. *Vide tit. de Febribus.*

F*Requenti ficuum cibo*] Quas tamen obſtructiones jecoris tollere fama eſt, cum abſtergentia ſint facultatis, Dubium ergo eſt quomodo dulcia obſtruere poſſint, quod experientia conſtat & in omnium ore eſt: attamen *Galenus* 5. de ſimp. med. facult. cap. 26. ait dulcia rarefacere & abſtergere: Dicunt aliqui quod dulcia moderata, ut ſunt pinguia, oppilent, non tamen immoderata, ut ſunt ſaccharum, mel & ſimilia, quia hæc habent virtutem abſterſivam, Verum hæc reſponſio non ſatisfacit, quia dubium eſt de manifeſta & immoderata dulcedine quæ in ficubus, in melle & ſimilibus invenitur: Reſpondet, *Avicenna* l. 1. Fen. 3. doct. 2. cap. 7. Dulcia omnia oppilare, quia rapiuntur à natura ante concoctionem: quare quamvis abſtergant, contingit ut hæc quoque dulcia immoderate, per accidens inflent & oppilent. *Sanctorius meth. vit. Error. lib. 7. cap. 3.* Scirrhum autem Obſtructiones ſequi notum eſt.

§.29. Hepar viri ex Hydrope mortui aperui, & illud arena copioſa refertum inveni. *Ex Obſerv. Cyriaci Lucii Medici Ingolſtadienſis.*

HEpar, quod ex glandulis plurimis conſtare tradit M. *Malphighius*, communia cum iis morbos patitur: vaſa enim, quæ glandularum miniſterio inſervire ſolent, in hepate inſignia ſunt, venæ, arteriæ nervi, propriumque vas excretorium, porus videlicet biliarius: Enati ergo morbi utrique videntur communes & penitus ſimiles, In glandulis enim ex concretis ſuccis, ex tartarea, gypſea, & quandoque aquea excitari ſolent materia, ut paſſim in parotidibus, colli glandulis & aliis obſervamus, quod in hepate contingere docent plurium obſervationes. *Malpighius l. c. p.* 23. De lapidibus & tartarea materia in Jecore reperta vide *Schenckium.*

§ 30. In puella quadam hydrope mortua Monſpelii, duo vermes fuerunt inventi, quorum unus adhuc adhærebat poro choledocho declivi, at alter penetrarat in Hepar: quos ego non in veſicula felliis genitos, ſed ex inteſtinis per meatum illum expurgandæ bili deſtinatum aſcendiſſe exiſtimo: Cyſtis felliis aquea bile, vel aquoſo potius humore quam felle referta in corpore hydropico, hinc etiam alterum vermem penuria alimenti ad hepar penetraſſe veriſimile eſt. *I. VVierus de præſtig. Dæmonum l.4 cap.16. & Gal. VVierus Epiſt. ad Hildanum cent.1. obſ.54.*

E*X defectu credo alimenti*] Localem in hepatis lobulis vermes habere generationem credit *Marcellus Malphigius* lib. de ſtructura viſcerum Tit. de Hepate cap. 3. qui id plurimis glandulis coagmentatum dicit, Vermes autem in glandulis frequenter generari, præcipue canum conglobatis aſſerit: Vermes in hepate traduot *Bauhinus, Mentuns, Schenckius.*

§.31. Mulier quædam hydropica interiit: ſenſim aqua in abdomine collecta eſt, ſenſim tumuit abdomen, menſes ſuppreſſi erant, Suppreſſionis cauſa, partim ad dolorem animi ob obitum liberorum conceptum referebatur, Sed gravida erat, febris aſſidua, urina pauca, ſed craſſa & turbata, qualis in febribus putridis apparet, Dolor in dextro hypochondrio tumorque percipiebatur, & durities in regione Hepatis: Lumbos & renes dolebat: urina non percolabatur, ſed major feri pars in abdomen refundebatur, hinc hydrops.

Aperto cadavere hæc reperiuntur, pene xij. aquæ libræ in abdomine contentæ, hæc aqua urinam colore, & conſiſtentia referebat: Hepar durum, ſiccum, infinitis coloribus variegatum; Color erat cineritius multis locis, denique tota ſubſtantia vitium fecerat: Ren unus erat, ſed magnitudine ſuperabat duplo renem naturalem: Siniſter erat, dexter nullus, ſed ſpecies quædam involucri: credo quod nunquam fuerat, Mirum, ſæpe nephriticos dolores paſſa lapides excreverat: nullus tamen vel in rene vel in veſica lapis inventus eſt: Sicci pulmones, febris erat aſſidua: tandem per duos dies ἄφωνος reddita, interiit: duodecies purgata fuerat, incolumi tamen fœtu, i. e. vi medicamenti non excluſo. *Ballonius Epher. & Epid. lib. 2. pag.* 264.

§. 32. Anno 1597. abdomen fœminæ aperui hydropicæ, quæ gravida credebatur: huic magna aquæ flavæ ac fœtidæ effluxit copia: Iecur corruptum: hujus utero exterius, circa fundum, adnata cernebatur excreſcentia candida, magnitudine verrucæ, quæ diſſecta nihil intus continebat, ſed ſolida omni ex parte erat. *Pet. Pavvius Obſervat. xxiv.*

§. 33. Ce-

§. 33. Celeſtinus Celeſtini in muliere quadragenaria, quæ ſæpius pepererat, modo ob ſuppreſſionem menſium gravida fruſtra habita, Hepar nuper invenit xl. librarum pondere. *Th. Bartholinus Epiſt. 1. cent. 3. ex Henrico à Moinichen.*

Observatio V.

Hydropici cyſtis fellea exhauſta, lapillis referta, Inteſtina nigra quaſi torrefacta. 1. Cyſtis muco & capillis referta. 2. Lapilli nigri in cyſti. 3. 4. 5.

Docente Heurnio, p. 552. aqua in hypochondriis cohibita à motu prohibita, putreſcit & corrumpitur, hinc calida & ſicca redditur: Omnis enim putrefactio, in qua nulla fit partium ſecretio, neceſſario naturam igneam acquirit, ac proinde aſcendentes vapores ſitim invehunt, humiditatem roridam abſumunt, præſertim oris ventriculi: Demum humor vaſis conceptus ineptus eſt qui deinceps in aliam humiditatem roridam abeat. Aqua quidem innatantia inteſtina madefacit, nequaquam autem humectat: Aquæ enim ſitulas duas, quæ aquę libras pluſquam lx. continent, ab hydropica & ſimul quartana detenta muliere eduxi, menſe Junio 1634. per umbilicum ſtylo pertuſum, unde ſitula tepleta; Aperto vero abdomine altera ſitula impleta fuit eadem aqua, magno cochleari exempta, inter viſcera collecta; inteſtinorum autem ſuperficies omnino nigricabat, quæ quaſi torrefacta erant, ante enim aliquot menſes intenſum calorem in viſceribus perſenſerat, quem illico *Eryſipelatis* nomine donavi, & remedia illi accommodata præſcripſi: de qua Eryſipelatis ſpecie *Hippocr.* aphor. 25. 6. In corpore vero ne gutta ſanguinis reperta, imo ne in corde & venis, ut nec fel in cyſti, ſed tantum pauca aqua limpida cum tribus lapillis, friabilibus, rutiantibus, moro non abſimilibus, avellanæ magnitudine cum cortice, quorum unum medium cultro, malleo percuſſo, diviſi, qui ſcintillans & fulvus fuit, partibus diſſectis, ſaliva humectatis, facile coaleſcentibus, &c. Huic prius hydropem prædixeram ob venæ ſectionis abuſum, à qua jecur refrigeratum & debile redditum eſt. *David Laignean de Sanguinis miſſione p. m.* 411.

Eryſipelatis nomine,] *Sanctorius* cauſas inquirens cur à paracenteſi hydropicorum citra mora ſuccedat: cauſam eſſe air quod ab aquarum effluxu eryſipelas in viſceribus & inteſtinis oriatur. *Balloniu*s Epid. lib. 1. p. 203. à viris fida dignis audiſſe ſe ait, qui id remedii uſurparunt, periculum ex eo non ſequi quod fiat ſectio, necquod evacuetur aqua ſanioſa, aut quod rurſus ſuccreſcat novus humor, ſed quod qua parte ſectio facta eſt, Eryſipelas facile & frequenter conſequatur oboriaturque. deinde è veſtigio ſequatur gangræna & ſphacelus: Cur ita hoc malum gliſcat & adhæreſcat, nequeunt rationem reddere, niſi quod loco vacuatæ aquæ flatus neſcio quis malignus ſurgat, & quod occurſu frigidi inteſtina, veteri colluvie delectari ſolita, facile nigreſcant.

§. 2. Anno 1625. Statæ ætatis fœminæ hydrope ſublatæ, ductus veſiculæ felleus in duodenum ferebatur; Ipſa vero muco repleta, quatuor condebat lapillos angulares, virides & nigricantes. *Rhodius mantiſſa Obſerv.* 28.

§. 3. Hydropicæ cujuſdam Monſpeſſuli ex monumento ereptæ cadaver aperui, & lapillos nigros in folliculo fellis reperii. *Ex obſervat. Ioh. Bauchini.*

§. 5. In folliculo fellis, per inflammationes proximorum viſcerum, aut obſtructiones diuturnas, lapides coaluiſſe deprehendimus: erant hi fere anguloſi, exterius nigri, intus ſubflavi, fuſci, ac ſæpe coloris varii; Exemi ab uno hydropico ſolius fellis calculos 32. quorum minimus piſi communis magnitudini reſpondebat, maximus nucis avellanæ. *C. Gemma lib. 1. cap. 16. Coſmocrit.*

§. 5. Quidam diu ſenſit graves dextri lateris dolores, poſt ſiti preſſus Hydropicus evaſit. Sola veſica fellis in vitio fuit, quæ ſine bile novem calculos continebat *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

Observatio VI.

Ventris tumor Aſciticus vitio Iecoris duri, puſtulis ubique referti. Lienis craſſi, conglobati. 1. Iecoris & Lienis tumoribus ſcirrhoſis affectorum, Glandularum meſenterii tumidarum in Leana 2. Hepatis & Lienis durorum ſiccorum. 3. Hepatis fungum adnatum habentis, Lienis intus vitiati. 4. Hepatis & Lienis pituita alba obductorum. 5. Ob ſcirrhum in vicinia utriuſque 6. Vitio Lienis monſtroſe conformati, Hepatis vitiati. 7. Hepatis duri, tumidi, Lienis pallidi, mollioris. 8. Hepatis & Lienis corruptorum. 9. Hydrops ſæpe conſequitur corruptionem & putredinem utriuſque. 10. Aſciticus & Tympaniticus tumor ob utriuſque viſceris ſcirrhum. 11. Aſcites cum graviditate à Iecore ſcirrhoſo, Liene quaſi lapidoſo. 12.

§. 1. Conjux Ant. Leicht. cum ex valde inordinata victus ratione jam per ſeptem hebdomadas hydrope laboraſſet, & variis remediis ſine ullo ordine exhibitis uſa fuiſſet, in majorem tamen ſubinde molem venter exerevit cum tibiis & femoribus, ita ut majorem non viderim: Illa medicamentorum pertæſa nullo uti voluit: Cui 12. Aug.

crura ſcarificari curavi, & aliquot vulnuſcula fuerunt inflicta, ex quibus egreſſus fuit primo ſanguis ſeroſus, deinde lucida & pura aqua ſatis copioſe: Et quia etiam circa umbilicum veſicæ apparebant, ob id eas quoque aperiri curavi, ex quibus pariter aqua fluxit, qua evacuata vulnuſcula ſubſederunt, necquicquam ulterius prodiit: Inde cum veſica ſatis lucida, inſtar fabæ majoris in ipſo umbilico appareret, cum phlebotomo illam aperiri curavi, ex qua mox aqua flava exiiit, non ſecus ac ſi vena aperta fuiſſet, quæ fuit ſalſiſſima: Prima itaque vice menſuram dimidiam Wirtembergicam tantum eduxi: Poſt clauſum vulnuſculum de ardore intenſo conqueſta fuit, ſic conſequenter ſingulis diebus per quatuor vices fuit aqua educta, ad minimum dimidiæ menſuræ quantitate: xvij. Aug. aqua non amplius effluxit, pedes tamen & abdomen admodum gracilia reddita fuerunt: facies vero cum toto corpore extenuata ſunt: Cumque Chirurgus vulnus ampliare vellet, nihil præter pauxillum ſeroſi ſanguinis eduxit, inſignem tamen rotunditatem abdomen obtinuit, cum venis ſatis inflatis & conſpicuis, & per triduum *nullam amplius motionem fœtus in corpore ſenſit*, unde pro ejiciendo fœtu potionem præſcripſi. ℞. fol. rutæ, pulegij, ſalviæ, artemiſiæ p. j. ficus ſiccas num. iv. ſem. aniſi ʒj. cinnam ℥ß. m. Per inferiora probatur ſequens Peſſarium. ℞. Ammon opopan. rad. elleb. n. ſaxifrag. ariſtol. long & rot. colocynth. ana q. S. f. Peſſ. medii digiti longitudine, Terantur omnia, præter ammoniacum, quod cum aqua ſecundùm artem, diſſolvatur, cum quo aggregentur cæters, ex quibus poſtea cum ſucco rutæ, vel decocto colocynth. fiat Peſſar. cum filo, ſomni tempore injiciendum in uterum: Cum potionem hanc bibere recuſaſſet, poſt biduum denuo vocatus fui, & inveni ventrem rurſus inſigniter intumuiſſe, & fœtum putreſcere, indéque oriri gangrænam, quæ totum abdomen cum inſigni ardore infeſtabat; unde iratus quod conſilio parere noluiſſet, nihil agere volui, cum tamen ſummopere rogaret, lac virginis præſcripſi: xxiij. Aug. cum fœtus per integrum diem in oſtio uteri conſtitutus eſſet, nequaquam tamen in lucem prodire poſſet, illaque vehementiſſimis doloribus afficeretur, qui tamen ſtatim recedebant, exhibui præſcriptam potionem, à cujus uſu intra mediam horam fœtum exiguum peperit; Paulo poſt correpta fuit inſignibus torminibus matricis, cum motu ejuſdem ad ſuperiora, adeo ut exiſtimaverit alium adeſſe fœtum, vel aliud quid p. n. Eandem ergo potionem recepit cum peſſario, quod tamen licet ſæpius fuerit injectū in matrice permanere noluit, ſed ſemper exiliit: Ab illa hora non amplius conſultus: Illa vero cum ſemper deterius haberet, nec quicquam ſolidi per plures dies, præter brodia, pruna viridia, lac & alia quibus delectabatur, admiſiſſet, diſſipato vitali robore, 27. Aug. ſub noctem obiit, cum ultra ſeptem ſeptimanas hydrope laboraſſet.

Sequenti mane cadaver per tonſorem aperiri curavi, ubi primum ex abdomine effluxit copia maxima aquæ flavæ, fœtidiſſimæ ultra decem menſuras: Deinde prodierunt partes omenti putrefactæ &anioſæ, fœtidiſſimæ: Muſculi omnes abdominis erant abſumpti una cum peritonæo: Inteſtina fuerunt valde inflammata: Ventriculus, poſtquam apertus fuit, præter aquam fœtidam nihil in ſe continuit, cujus interna tunica erat ſphacelata & nigerrima, unde factum eſt ut mortificato ſenſu ventriculi prorſus nihil comedere potuerit: Iecur vero erat admodum durum & papulis refertum, variolis non abſimilibus, & puſtulis quas *Hipp.* ἰονθώδεας vocat: Tale erat per totam ejus ſubſtantiam: Veſicula fellis bilem vitellinam, craſſam & fœtidam continebat: Lien erat admodum conglobatus & craſſus: Uterus nonnihil contractus & pomum aurantium vix ſuperabat, feréque urinale referebat per omnia, in quo Medici urinas dijudicare ſolent, In quo nihil aliud p. n. invenimus quam ſanguinem nigrum, craſſum & conglobatum: Pulmones erant paulo nigriores, nec admodum male affecti, Cor vero non erat male conſtitutum, expers omnis pinguedinis in cujus ventriculo ſanguinem quoque craſſiorem invenimus: ob cujus robur factum eſſe potuerit: Moribunda uſque ad extremum vitæ ſpiritum ſatis bene omnia percepit quæ dicebantur, etiam ablata loquela, ita ut nutibus ſigna daret ſe omnia probe animadvertere. *VVolfgangus Gabelchoverus cent. 3. curat. 36.*

C*irca umbilicum veſica apparebant*) Interdum cum in hydrope venter amplius diſtendi nequit, umbilicus foras erumpit, & in tumorem attollitur diſtentus aquoſo humore, quod Græci ὑδρόμφαλον appellant: Et tunc quidem per hūc laneo filo tranſmiſſo, vel etiam eo ſcalpello aperto humor effluit, nullo ſubſequente fructu alio, quam quod æger à diſtenſione ventris pauco tempore liberetur: Prinſquam enim umbilicus erumpit, jam interna viſcera corrupta & putrida ſunt, proinde ſanitas nec expectari nec ſperari poteſt, Nā ex *Hippoc. 2. Prognoſt.* Is qui hydrope correptus eſt, & ſuperſtes eſſe volet, bonis viſceribus præditus eſſe debet: Id quod ex colore & vivaci & bono, corporéque ſucculento cognoſci poteſt, Salutem quoq; haud parvam promittit ægrum facile reſpirata, neq; diaphragma opprimi ab aliquo tumore, vel thoracem jam occupare aquam: Hinc *Hippocr.* dicit, Hydropem qui levatus remediis integer renaſcatur, deſperatum eſſe, cauſa eſt, quia ex perenni materiæ generatione pendet, nec ægri firmis viſceribus præditi ſunt: Unde *Gordonius* ſcribit, Quando circa hydropicum ſiunt remedia convenientia, & evacuantia & alterantia, & patiens ſentit ſe alleviatum per tres dies, & iterum morbus revertitur, & ita frequenter contingit quod aliquoties alleviatur, & poſtea redit infra duos vel tres, talis nunquam curabitur: Ut autem convaleſcant ægri, detumeſcenti alvo fidendum non eſt, Teſtatur enim *Jacotius* ſe vidiſſe cui ſub mortem, multis urinis prodeuntibus, & aqua in partes ſpiri-

tales regurgitante, venter ſubitu detumuerit, unde paulo poſt æger præfocatus interierit. Niſi ergo ægri *δυσανάλγητοι* ſint, neq; uſtio neque ſectio proderit, niſi quia aliquandiu ſymptomati occurrendo vitam producere poſſunt: Quod ſi viſcera adhue non admodum vitiata ſint, ſectiu abdominia, mea opinione, commodiſſime per medium umbilicum ſuſcipi poteſt, Ad cujus rei illuſtrationem obſervationes quaſdam & rationes proferam: Narrat *Benivenius* hydropicum temerariam ſibi & fortuitam libertatem comparaſſe, liberaliore aquæ hauſtu, unde derepente umbilici unitas ſoluta eſt, ac tanto impetu aquæ effluxerunt, ut venter omnino detumuerit. A *Paurentius* vidit hydropicam mulierem, cui ſponte ſolutus eſt umbilicus, & maxima effluxit aquarum copia, onde vires pene exolotæ quibus tamen recollectis D.G convaluit. *Lud. Villanovanus* ea umbilici compunctione ruſticum perfecte ſanatum vidit: Tuto igitur ſectionem eam adminiſtrari poſſe experientia teſtatur; neque id diſſuadet ratio, nam quo natura vergit, eo ducere oportet, at ſæpe per umbilicum vacuationem tam molitur natura: Præterea hæc umbilici compunctio citra multarum partium ſolutionem fit: coeunt enim circa umbilicum quatuor vaſa umbilicalia, quæ ſi dehiſcunt, ut in hydropicis ſolent aquarum eo confluentium vi & impetu, ſola cutis ſecanda erit, Hanc tamen aquam non confeſtim vacuare oportet, teſte *Hippocr.* ſed ſenſim paulatimque æger reficiendus cibis, potuque odorato, conſulendo interim robori jecoris per interna & externa, Inter quæ confectio cyphoides, diolacca, diacurcuma, hepar lupi abyſinthium, troch. de rhabarb. magno cum ſucceſſu exhibentur. *Idem ibid.*

§. 2. Anatomia Leœnæ junioris patefecit nobis morbum quo detinebatur, Hecticam ſcil. cum Hydrope, eo quod ſub apertione infimi ventris magna copia flaveſcentis ſeri tum effluxerit, tum etiam adhuc in concavitate ventris Imi remanſerit: ex colore præterea & ſubſtantia Hepatis, (quod quidem cum cæteris viſceribus canum extis admodum erat ſimile, uti vere ab Ariſtotele annotatum,) depromi poterat ejus intemperies, cui adjungebantur tumores ſchirroſi, ſeu tubercula hinc inde conſpicua, qualibus & quidem majoribus nec Lien deſtituebatur, qui longitudinem ſpithamæ æquabat, colore ex livido nigricans. *In meſenterio glandulæ omnes intumefactæ* ac ſtrumoſæ conſpiciebantur, mole tamen ac duritie præpollebat Pancreas Aſellianum, ſeu media meſenterii glandula: Uterus & Renes cum veſica naturaliter, in figura autem uti in canibus ſe habebant. In medio ventre Cor pericardio involutum & copioſo ſero innatans, ſubſtantia flaccidum, & magnitudine etiam bovinum longe ſuperans, hydatide præterea ad magnitudinem avellanæ verſus dextram auriculam affectum ſpectabatur. In Pulmonibus nihil p. n. obſervatum; In Capite omnia naturaliter ſe habebant, cranii tamen ſubſtantia adeo mollis ut cultro facile dividi poſſet: Collum afficiebatur ſtruma, arterioſo vaſe ſingulari ſat conſpicuo dotata, quod ex animadverſione Authorum ſignum ſtrumarum internarum erat, quales etiam in meſenterio comparebant: Caro muſculoſa itidem flaccida atque putredini obnoxia, exinde magis comprobatur, quod hujus portione cani juniori famelico porrecta (alii enim eam faſtidiebant) devoranda, is ſequenti die vomitu & ſeceſſu meros vermes exereverit: Nec minor putredinoſa ac morbida diſpoſitio in oſſibus colligenda, quæ pro parando ſcelero cocturę commiſſa, vix ignis calorem experta, ſtatim in mucaginem reſolvebantur, *I. Iacobus Greiſelius Obſervat. v. miſcellan. curioſorum anni* 1671.

P*Atefacit morbum, &c.*) Cauſa morboſæ hujus diſpoſitionis licet in propatulo ſit, aër nimirum quis hiſce feris in hac regione naturalis non eſt (meridionales enim regiones potiſſimum inhabitare ſolent) attamen non parum quoq; hic facit victus ratio uberior ex carnibus crudis: Et licet quidem hic victus ratio naturalis ipſis ſit, has tamen carnes venatu partas, & naturali adhuc ſuo calore conſtantes, una cum ſanguine tepentes in naturalibus ſuis locis vorant, hic loci vero incluſæ, & in umbra quaſi ſemper degentes, intermiſſo omni exercitio quotidie ad ſacietatem inſarctæ (ſamem enim per biduum aut triduum ferre poſſe teſtatur teſtatur *Ariſtoteles* h. an. lib. 8. c. 5.) cibos non exacte concoquunt, inde magna crudorum humorum ſaburra, quæ in venis meſenterii, portæ ac ſplenis ſtabulans, obſtructiones, ac inde viſcerum eventilationem prohibitam inducit, ex qua eorundem calida intemperies, quæ non tantum in tono temperamentum ſubſtantificum pervertit, ac calorem hecticum producit, ſed etiam craſſiores ac tartareas humorum partes in viſceribus ſubſiſtentes exſiccat, ac tuberculis ſcirrhoſis occaſionem præbet: Ob eorundem intemperiem ſitis etiam major excitatur, quam copioſo potu allevare ſtudent, per quem maſſa ſanguinea copioſo ſero diluitur, & cum hoc propter obſtructiones per vias ſolitas evacuari non poſſit, in lymphaticas circa hepar turgeſcens, eademque vaſa ob ſubtilitatem diſrumpens, in ventris cavitatem effluit, ibidemque tumorem ejuſdem efficit, qualis in hydrope cernitur: Cordis ac carnis muſculoſæ flacciditas, tum & oſſium mollities, ex eadem cauſa oriri videntur, quod nempe maſſa ſanguinea ſeroſior, ſeroſum & aquoſum ipſi ſuppeditaverit alimentum, tum quod calidum innatum à calore hectico debilitatum, minus ſuperfluitates diſſipaverit muniaq; ſua obierit, ad hæc omnia accedit quies continua & aër incluſus, ambo ad debilitandum calorem naturalem putredinémq; cauſandam quam aptiſſima. *I. Georgius Greiſelius M. Viennenſis l. c.*

Signum ſtrumarum internarum, &c.) *Vide lib. 4. Tit. de Tumor. præter naturam.*

§. 2. Anno 1640. apertum eſt cadaver Iuvenis 28. annor. quem ſuſtulerat hydrops Aſcites, enatus à frigore Hepatis poſitivo, quod ei impreſſerat *ἀνοίας*, deſtructo temperamento & tono naturali: Erat Hepar inſignis magnitudinis, in parenchymate denſum & exſugue: Parvus ejus lobus, qui in ſima regione conſiſtit, juſto major erat; Tenuiſſima autem membrana qua tegitur, per ſubſtantię ſuę poroſitatem, opportunitatem præbuerat effuſionis aquę in cavitatem abdominis: nam Hepar hydropicorum prægravatum, utplurimum

mum per eam viam evacuationem inchoat: concurrente etiam diapedeſi omnium venarum intra abdomen contentarum: Unde magna aquæ copia abdominis cavitati innatabat, & thoracis etiam cavitatem impleverat, Et habitus corporis totumque genus muſculoſum etiam aqua erat prægravatum, Lien durus & ſiccus erat, majorque quam naturaliter oportebat: Vas breve, ex ſima ejus parte ventriculo inſertum, manifeſtius ſpectabatur: Et ex ramo ſplenico, ubi Lien inſeritur, minor ramus procedebat, qui implantabatur capſulæ atrebilariæ, ei redundantem melancholiam importans, cum aliorſum à liene extrudi non poteſt: Evidenter etiam conſpiciebatur ex vaſe emulgente renis ſiniſtri (quod hic valde erat amplum) vena producta, quæ eidem capſulæ atrabilariæ inſerebatur: nam & per eam ſæpe in hanc glandoſam capſulam, veluti emunctorium renis, ſanguis atrabilarius reponitur; Cum autem diutius ibi hæret atra bilis maligna, interdum ulcus cancroſum producit, quod vicina depaſcens, & foras etiam proſerpens, miſerabilem quandoque mortem infert, quod commemorat Levonclavius in Annalibus Turcicis contigiſſe Selimo I. Turcarum Imperatori. *O. Heurnius Hiſtoria. xxv.*

C*Apſula atrabilarria*) Sic vocatæ ob uſum à *Caſp. Bartholino*, qui confirmari videtur ab inſertione rami ſupradicti à Liene derivati, & ulcere cancroſo inducto ab humore atrabilario inibi coercito: quanquam aſſignatus uſus in dubium vocetur à Clariſſ. *Warthono* Adenogr. cap. XIV. ſtatuente materiam plane excrementitiam has non continere, ſed utilem, eo quod in venas ea perpetuo recipiatur: Inutilis autem & excrementitia materia ſemper tranſmitteretur ad aliqua emunctoria, ut foras è corpore eliminetur, *Vide citatum authorem.*

§. 4. In ancilla nubili hydropica cum eam aperirem, deprehendi Hepar una parte male affectum, fungum veluti adnatum habens, in quo inſtar concreti quid inerat, Lien quoq; intrinſecus vitioſus: Abdomen & venæ ſero impletæ. *Platerus Obſervat. lib. iij. pag. 34.*

§. 5. In ſectione aliquorum ex hydrope mortuorum, aperto abdomine, & maxima aquæ quantitate egreſſa, vidimus primo intuitu Hepar & Lienem candidiſſimum in ſuperficie, quoniam pituita alba incraſſata, albumen ovi coctum repreſentans, undequaque hæc duo viſcera cingebat, intacto pancreate, renibus, inteſtinis, & aliis omnibus partibus in imo ventre contentis. *Dominicus Panarolus Pentec. iv. Obſervat. xx.*

§ 6. Anno 1596. cadaver cujusdam quadragenarii, aſcite extincti diſſecui, in quo hæc annotatione digna fuere. 1. Partes muſculoſæ abdominis ſeroſis humoribus refertæ erant. 2. Vacuum ventris aqua fœtida adeo repletum fuit, ut inteſtina piane ei innatarent. 3. Inteſtinis omnibus, à pyloro uſque ad rectum, undique, corpuſcula alba, calloſa & pingula magnitudinem piſi non excedentia, mediante tenuiſſimis fibrillis appendebant. 4. In meſenterio neque vena neque arteria ulla apparuit. 5. *Hepar durum inflatum* & colore pallido erat, parumque in ſe continebat ſanguinis: renes ejusdem erant coloris. 6. Lien valde exiguus externuatusque erat, idque illam ob cauſam quod ſcirrhus magnus circa vaſa, cum illa quæ lienem ingrediuntur, tum quoque quę ex illo prodeunt, intumuerat: Scirrhus autem ille obſtaculo fuerat quod lien craſſiorem & fęculentiorem partem ſanguinis ad ſe ex venis meſaraicis non attraxerat. 7. Quia octiduo ante ipſius obitum, è regione lumborum, ruptus fuerat abſceſſus, multumque emanaverat purulentę ac fœtidæ materię, viſum fuit inſpicere partem illam: inciſa itaque cute, ſubjecta caro ad vertebras & homoplatas uſque ſphacelata & putrida reperta eſt: Interim tamen color in extrema parte cutis vix mutatus. *Fabr. Hildanus centur. iij. obſervat. Lij.*

§. 7. Puelius euſarcus, partu autem difficili in lucem editus, patre natus hypochondriorum malis non ſemel tentato, die nativitatis x. ventris inflatione, alvi obſtructione, cordis palpitationibus, crebris anhelationibus, tumoreque ſiniſtri hypochondrii afficitur: Poſt bimeſtre melius habuit, præterquam quod excrementa numquam naturalia, ſemper viridia, tenacia & viſcida rejecta, venterque inflatus manſit: Circa æquinoctium æſtivum nephriticos dolores patitur cum excretione arenularum. Menſe Decembri diarrhœa non levis vitium dejectionem & atrophiam cauſabatur: Dejectiones erant viſcidæ, nigræ, virides, Lien durus, venter inflatus & hypochondria tenſa: Februario ſequenti venter denuo magis magiſque intumeſcebat, lienis tumor creſcebat atque flatus augebantur: Poſt enemata tumor ventris auctus eſt, non obſtante quod dejecta fuerit magna copia peccantis materiæ: In Aprili autem non tantum tumor abdominis in dies auctus eſt, ſed & cachexia totius atque inflatio pedum, manuum & faciei non leviter apparuit, quibus malis averruncandis adhibita varia ſed fruſtra, & adeo quidem ut Aſcites ingens cum Tympanitide puellum occuparet, ut xxi. Junii naturę debitum ſolverit.

In examine viſcerum defuncti ſequentia notata ſunt, 1. Cutis circa regionem ventriculi, umbilici & inguinum maculis atro purpureis, inſtar ecchymomatum picta erat. 2. Ex abdomine, per ſectionem umbilici leviter factam, humores bilioſi, ſeroſi, luteſcentes & fœtidi, inſtar aquæ per canaliculum ductæ, ad tres menſuras proſiliebant. 3. Quibus ſubductis

& aperto abdomine, Omentum penitus putrefactum notabatur. 4. Inteſtina cum ventriculo aliquomodo inflata. 5. Pancreas ita conſumptum ut ejus nullum fere veſtigium animadvertere liceret. 6. Venæ meſaraicæ glutinoſa materia refertæ. 7. Lien monſtroſus, tribus appendicibus inſtructus, nigri coloris & induratus, ſiniſtroque reni arctiſſime annatus, ut ſine ſectione digitis avelli non poſſet. 8. Renes ipſi ſatis grandes 9. Hepar ſanguineo ſuo colore amiſſo, cinericium fere, & qualis in cocto alias obſervatur, habebat, inciſumque copioſum etiam ſerum & copioſius quam Lien ſtillabat, 10. In Hepate & Liene foveæ aqua plenæ apparebant, 11. Bilis in veſicula aureo colore coruſcabat 12. Pericardium aqua ejuſdem cum ſupradicta coloris & fœtoris diſtentum erat, cui cor innatabat. Ipſum Cor plane exſucum ne guttulam quidem ſanguinis intra ſe continebat, quod in aliis etiam viſceribus obſervabatur: nullibi enim ſanguis notari poterat, etiam in venæ Cavæ & arteriæ magnæ inciſione, ſed tantum aqua loturæ carnis non abſimilis: 14. Pulmones flaccidi & ex parte una erant purulenti.

VNde aquarum hæc colluvies in tenella hac ætate primam ſcaturiginem ſumpſerit, multos habuit ſollicitos. Aſt illam facile inveniet, qui internorum viſcerum ſive œconomiæ naturalis ſtructuram & faciem examinat: meo quidem judicio collectionis hujus culpa ſi non omnis, certe potiſſima in Lienis à primo ortu vitioſam diſpoſitionem redundat, Lien enim ſanguinis partem melancholicam à corde per cœliacam recipit, innata vi fermentat & defæcat: hoc ubi præſtitit, ſanguinem depuratum, quantum ad ſui nutritionem requirit, apponit, & quod relinquitur ſanguinis purioris, mediante ramo ſplenico, in portam & jecur, indeque per venarum anaſtomoſes in cavam, tandemque in Cor reducit, ut ſpiritu & calore denuo inſtructus, omnibuſque excrementis exutus, in aortam pro partium nutritione propellatur: Excrementa vero nunc ad meſaraicas, nunc ad hæmorrhoidas per alvum, nunc ad renes per urinam, nunc ad alias naturæ lege ordinatas vias promovet. Quando officio male, ut in hoc caſu, fungitur, humor ille à ſanguine negligenter ſecretus, in corpore cumulatur & malorū lernam introducit. Et quidem in propria Lienis ſubſtantia reſtagnans, obſtructiones parit, tumores, nec raro, partibus tenuioribus abſumptis, ſcirrhum: Quod ſi inſuper ſuo non contentus hoſpitio, per ramum ſplenicum una cum ſanguine revertente, ad epar ruat, malum malo cumulat, hepatis craſin frangit, calorem debilitat, unde lienis tandem culpa & hepar vapulat, obſtructionem & intemperiem vicini negligentia contrahit, ſuoque ſatis officio facere nequit circa ſanguificationem, ſive ſanguinem ulterius non ſatis excoquendo, ſive excrementa debito modo & menſura non ſeparando, ſive lympham vaſis obſtructis in venas cogente: aquoſus itaque ſeroſus, frigidus ſanguis cuditur, cui ferendo cum hepar non ſit, in cavitatem deſtillat, vel viſcera diſrumpendo aut erodendo, vel per membranarum poros tranſſudando, ita extravaſatus putreſcit & fœtorem induit: reliquus etiam ſanguis aqua adulteratus, in partium nutrimentum non omnis cedere poteſt: aquoſus enim non nutrit, hinc quod boni reſtat ſanguinisq; quotidie, imo momentanee exſugunt partes, eo gaudent vigentque: at ubi bono jam abſumpto, crudus, aquoſus ſuccedit, ceſſat nutritio, partes decreſcunt, contabeſcunt, hocq; eo citius fit quando lienteria ſe aſſociat, & cibus crudus via aſſumptus ſtatim per alvum redditur: quæ præſenti ægro contigiſſe vidimus, non ſolum ob retentricem debilem ſed & ob meſaraicarum obſtructionem, quæ vicinis lacteis compreſſis, viam tranſituro chylo intercludebent ubi tamen ipſas etiam lacteas ab omni obſtructione non penitus abſolverim, Aquæ foveæ in Epate & Liene apparebant, in illo tamen copioſiores, forte quod à Liene expeditius & facilius ſeroſus humor, mediante rene annexo (uterque enim ren ſatis grandis ad ultimum vitæ uſque halitum officium ſuum debite faciebat, urina quotidie ad votum fluente) ſubducebatur Hepatis color pallidus, cineritius ſanguinis defectum accuſabat: Inflatio ventriculi & inteſtinorum cruditatem coctionis ſequebantur: Pancreas ad putridinem natura facile, non potuit non corrumpi, putridæ paludi innatans, ut & omentum. Pericardium inventum, quod in diſſectis phthiſicorum cadaveribus non infrequens, ad tres ſæpe uncias: Nec ipſi Pulmones ſatis ſibi vigilare potuerunt, quin à tranſmiſſis acribus fœtidis humoribus labem & corruptionem tandem contraxerit: Sed in hac totius corporis œconomiæ perfractione, aqua pro ſanguine, excrementum pro nutrimento ſurrogatum eſt, quod admirationem vix meretur; corde autem exſucco & ſine ſanguine exiſtente, qui vita ſupereſſe potuerit miratu dignius eſt: Si conjecturæ locus eſt, credimus poſtremis diebus Cor ex vaporibus, partim à chylo, partim medicamentis confortantibus, tum per lacteos ductus thoracicos, tum per peculiarem meatū oeſophago implantatum communicatis, refectionem percepiſſe: talis autem refectio cum perpetua eſſe non poſſet, æger tandem hic velut leipothymia (qua durante morbo ſæpe tentabatur) ſine ulla graviori commotione, nutrimento partium ſubtracto, inſtar lampadis trepidantis, expiravit, *I. Dan. Horſtius obſervat. Anatom. x.*

§. 8. xvi. Nov. 1675 In puero 7. annorum, Hydrope extincto, Hepar inveniebam ſumme durum tumidumque. Lien itidem juſtam magnitudinem excedebat, pallidioris coloris, molliorque debito. Vena ipſi duplex erat, quarum utraque principium ducebat ex venæ Portæ tranco, evidenti ſatis diſtantia: Lienem accedentes variis ramulis eum intrabant, ventriculo etiam proſpicientes. *G. Blaſius p. 4. obſerv. med. xiii.*

§. 9. Anna *Iacobi Ribes* uxor, ventris inferioris tumore inſigni, ac pene incredibili, totis ac integris fere ſeptem annis, ſine ullo tamen domeſticorum officiorum, ac rei familiaris ſuæ impedimento laborans, tandem eo ipſo anno quo obiit, mente capta, puerulum pervelegantem ac perfectum vitalemque peperit, permanente nihilominus inſigni illo ventris tumore: Magna fuit inter Medicos diſſenſio, aliis molam, aliis hydropem, aliis aliud quid utero geſtari indicantibus: Eo ipſo autem anno quo obiit, diebus circiter xiv. ante obitum, menti priſtinæ reſtituta, tandem interiit.

Aperto à me poſt obitum ipſius ventre, tantam copiam aquæ putidiſſimæ & fœtidæ, in ipſa capacitate abdominis inveni, ut integras duas omas noſtratis menſuræ facile adæquare, ſi non

ſi non ſuperare potuiſſet: Conſideratis itaque ſummo cum ſtudio ac diligentia interni corporis viſceribus, nihil aliud obſervare potui, quam Hepatis gibbam partem livido plane & nigro quodam calore infectam: Lienis viſcus per medium diſſectum, grumoſi ac putrefacti ſanguinis inſtar comparuit, ſolidiore ipſius ſubſtantia quaſi colliquefacta: Cum enim ipſum leviter & molliter quidem cultro tractarem, adeo totus diffluxit ac ſi ſolummodo congelatus ſanguis fuiſſet; & niſi membranula ipſum circumcingens illæſa ac integra permanſiſſet, procul dubio totus per ſe ipſum defluxiſſet. Hujus ægræ mater ſimili fere tumore ventris laboraverat, liberata copioſo alvi fluxu, comeſtis æſtate ceraſis ad nauſeam. *Ex obſervationibus Melchioris Sebitzii.*

Hydrops à corruptione & putredine Hepatis & Lienis ſæpe inducitur.

§. 10. Corruptio ac putredo horum viſcerum, vel ex parte, vel omnimoda, qualem in hydropicis ſæpiſſime vidimus, cauſa Hydropis non infrequens exiſtit, quæ tumores, vel eroſiones & ulcerationes, *aut alias læſiones* horum viſcerum ſequitur. *Platerus prax. lib. 3. c. 3. p. 216.*

A*Ut alias læſiones, &c.*] A læſa illorum viſcerum circa ſuperficiem ſubſtantia, ſerum in abdomen ſtillare variis de cauſis oſtendit idem ibidem, 1. & potiſſimum, *aut* iis ulceratis, adeo ut ad ſuperficiem ipſorum uſque ulcus penetret, ut contingit in cæteris ulceribus quæ ſemper madent. qualia ulcera poſt inflammationes ſuppuratas, aliòſve tumores in abſceſſus deſinentes, oborta relictaque, diu ſæpe purulentas dejectiones moventia, tandem hydropem acceſſunt: Aliæ vero læſiones alias, & præſertim contuſiones ab externis injuriis factas ſequuntur: Sicuti duos ab equo dejectos & in latus dextrum lapſos, prægreſſis aliquando hepatis læſi ſymptomatibus quibuſdam, tandem hydrope correptos eòque extinctos fuiſſe novimus: A vulnere extrinſecus ad viſcera hæc uſque adacto ulcus relictum idem poteſt efficere: Sic & corruptio ac putredo horum viſcerum, &c. Verum & ab aqua jam prius in hydropicis in abdomine collecta putreſcente, ſi horum tunica erodatur, vel ulterius ipſorum ſubſtantia lædatur, ſero tunc inde quoque tranſſudante, aquæ illius copia in ventre augebitur: Obſervavimus quin etiam ab eadem aqua, & hepatis & lienis tunicis, uti & peritonæo eo in loco ubi illa huic adjacent, exeſis ita concreviſſe, ut nec hepar nec lien à regione illa ſepti cui adnata erant, citra dilacerationem tunicarum avelli potuerint, unde forte quoque ſerum in cavitatem exſudare potuit.

§. 11. Fœminæ xl. annor. abdomen ſtupendum in modum ex Aſcite tympanitica intumuit: convenientia remedia in *River. contr.* l. xi. cap. vi. propoſita (quorum ope plures ab hoc morbo liberavi) diligenter uſurpavit, ſed malum ceſſare noluit: hinc ob metum ſuffocationis me aliquoties per omnia ſacra rogavit, ut tumorem umbilici, veſiculæ ad inſtar pellucidum, compunctione curare vellem, Reſpondi nec hanc medendi methodum me magnifacere, illamque incaſſum eſſe ſi viſcera corrupta ſint: Tandem precibus adſtantium urgentiſſimis victus, cultello acuto veſicam aperui, & ſpatio xij. dierum, xviij. menſuras aquæ ſenſim eduxi: at xiij. die cum acceſſiſſem, ſubitanea leipothymia ægrotam è medio ſuſtulit, poſteaquam obſervatim abdomen ex emiſſione ſeri non multum detumuiſſe.

Hinc illud præſente Matre & Sorore aperui: mox ſerum in tanta copia effluxit, ut xxx. menſuras ſuperaret: inſuper etiam inteſtina corrupta, Hepar & Lienem ſcirrhoſum reperi. *Bernardus Verzaſcha Obſervat. medic. iv.*

§. 12. Mulier Alcmariana ex Hydrope decumbebat, Sed hæc ipſa gravida ſimul, poſtquam peperiſſet, paucis deinde diebus à partu mortua eſt, ventre æque diſtento permanente: Hinc ſuborta opinio eorum qui artis Medicæ gnari non ſunt, arborem in corpore adhuc permanſiſſe. Alii vero, ut & obſtetrix, ſecundum partum adhuc in corpore ſubeſſe conſtanter pronuntiabant. Aliæ vero mulierculæ molam eſſe ſuſpicabantur: aderat & Sacrificulus Empiricus qui veſiculas hepati adhærere ſomniabat, ex quibus aqua in ventrem deſtillabat. Ego vero cum ſuſtinerem neque ſecundum partum eſſe, neque molam, ſed ventrem diſtentum eſſe hydrope, & cum precibus quibuſdam divitis matronæ Vir eo perductus eſt, ut in uxore mortua fieret inciſio, quam cum admiſiſſet, effluxit è ventre tanta aquæ copia, ut octo congios Hollandicos pluresve vas cadaveri ſuppoſitum receperit.

Erant autem interna viſcera, præſertim inteſtina fere omnia, præter uterum ac renes, corrupta & livida, neque mola reperta: Peritonæum vero undique diſruptum erat, ex aquæ mole ut arbitror: Omentum plane conſumptum, ut ejus partes putridæ & diſruptæ cernerentur: Hepar vero in ſcirrhum erat mutatum, ac Lienem quaſi lapidoſum conſpeximus, *Foreſtus lib. 2. de Incert. urin. jud. p. 199.*

Observatio VII.

Hydrops ſint vitio hepatis à Liene Putri. 1. Albido & exiguo. 2. 3. Tumido & indurato. 4. Monſtroſæ magnitudinis & formæ, intus putri. 5. Aſcites Lienis tumorem vel vitium plerumque conſequitur. 6. A flaccido Liene, concreto ſanguini ſimile quid continente 7. Scirrhis obſeſſo 8. Apoſtemate infecto 9.

§. 1. ANno 1625. B. *Silvatico Iac. Zabarella* præſentibus, in cadavere Capucini Anaſarca extincti, Iecur ſine omni labe inventum, ſed admodum ingens. Lien erat ſemiputris

ac

ac velut in ſaniem converſus: Sanguis craſſus & aduſtus: laboravit igitur intemperie, *non mutato colore ſubſtantiæ*, qui ipſi naturalis erat. Cujus generis hydropem ſpurium, Jecore non primum affecto, ſed ventriculo, in matrona anno 1626. obſervare licuit, quæ priſtinæ valetudini reſtituta. *I. Rhodius centur. iij. Obſervat. iv.*

NOn mutato colore Subſtantiæ] Galeno tam certum eſt Hepar ſanguificationis inſtrumentum, ut cum ejus læſæ ſigna adſunt, nullo apparente in ejus regione tumoris, doloris aut moleſtiæ ſenſu, in eo ſtatuat κακοχυμίαν ἄνευ ὄγκου, aberrare ſcilicet ſtatuit id in officiu, quanquam cauſa nullis indiciis deprehendatur.

§. 2. Galli ſacerdotis Bononiæ, aqua intercutem mortui, lienem albidum, ſed exiguum adinveni, perinde ac Auguſtæ in muliere textrice. *Veſalius lib. 5. c. 9. Anat.*

§. 3. Ruſticus xxx. annorum à tribus menſibus hydrope laborans, in xenodochium adductus anno 1644. ac poſt aliquot dies vitam cum morte commutavit.

Diſſecto cadavere ingens aquarum copia fluxit, Jecur optime conſtitutum & naturali temperie præditum invenimus. Lienem vero corruptum, & totam fere ipſius ſubſtantiam pici liquatæ ſimilem, Vnde patet *non omnem hydropis ſpeciem ex ſumma Hepatis imbecillitate* aut intemperie perpetuo generari. *Riverius obſerv. commun. à Sim. Iacoz. vj.*

§. 4. Anno 1595. Virum publice ſecui in Noſodochio Amſterodamenſi. Lien huic adeo intumuerat ac induratus erat, ut tres libras lance libratus penderet. Pulmo ferme centum locis coſtis ac pleuræ arctiſſime annexus hærebat. Hydropicus obierat, fluctuabant namque ac aquæ innatabant omnia quæ in abdomine erant, Erat aqua flavi coloris, fœtoris peſſimi. *Pet. Pauvius Obſerv. xiij.*

HInc fontem hydropis extra Jecur multi quærunt, in Liene plurimi: *Dodonæo* 6. praxeos med. 66. Lienem frequens hydropis aſcitis faber eſt, ut nullius aſcitici corpus ſe apertum vidiſſe aſſerat, cujus Lien non fuerit tumidus & magnus, Hydropis ex Liene ortus deſcribitur ab *Hippocr.* 1. de morb. mul. ſect. 3. v. 43. ubi concludit Lienem aquoſum fieri ab humiditate in proximum ventriculum attracta, qua poſtquam repletus eſt, diſtribuit per venas corpori, & maxime in omentum, & locos circa ventrem & crura, unde hydrops. Quem caſum ſe vidiſſe in muliere notat *Martianus* ad aph. 55. 7. quæ ex ſolo lienis tumore doloroſo hydropica facta brevi tempore interierit: Inde patet (addit ibidem) in quanto errore verſentur qui hydropem fieri non poſſe contendunt non compatiente Hepate: ut itaque non ſit quod ad ſympathiam Hepatis ſemper confugias, quum etiam *Timellus* teſtetur hydropem ſe vidiſſe vitio lienis genitum, ſalvo plane & illæſo hepate, conſ. medic. 2. p. 17. Et dari hydropem abſque ægritudine Hepatis contendunt *Collado* Tom. 2. adverſar. p. 181. & ſeq. *Guarinonius* conſultat. medic. 236. p. 267. *Cordæus* comm. 5. in lib. 1. de muliebr. p. 219. *Platerus* 3. Prax. 2. p. 89. *Helmontius* in Phyl. inaud. p. 51n. *Sennertus* de conſ. chymic. H. Saxonia 3. Panthei Medic. 32. *Lipſius* de Hydrope p. 15. *Bauhinus* l. Theatr. Anat. 43. *Iob Bilgerus* apud *Horſtium* tom. 2. lib. 4. obſ. 47. *Sennertus*, iterum lib. 3. pract. ubi ratione & exemplis, & ipſa denique autopſia hoc probat, quod in diſputatione publica Viennæ habita anno 1635. negatum, Atque ex autopſia, nullum hepatis vitium demonſtrans exculaſſetur, oculi aciem eouſque progredi non poſſe vitium deprehenderet aſſertum eſt.

Non omnem hydropis ſpeciem, &c.] Principale ſubjectum Jecur olim habitum, utcum unici alimentarii ſanguinis inſtrumentum, ea prærogativa nobilitatum à *Galeno* 5. de loc. aff. c. 7. & 2. progn. c. 1. ubi etiam docet non eſſe neceſſarium ut initio ſemper afficiatur per eſſentiam principio affectionis in ipſo conſiſtente, verum etiam poſſe per conſenſum aliarum partium affici: Imo nullum hydropem abſque Jecoris vitio, conſenſu & conſpiratione oriri poſſe judicat. *Cous* non ſolum Jecur, ſed & alias nominavit partes, Ita 2. progn. locipiunt, *inquit* plerique hydropes, vel ab Ilibus ſeu inanibus locis, vel ab Hepate, τὰς ὀσφύας nomine intelligit venas, per τὰς κενεῶνας, lienem, meſenterium, uterum. Idem 4. de morbis, agnoſcit hydropem quando lien aliquantulum ægrotans potum ex ventriculo trahit. Recentiores non ſemper Hepar in hydrope primario, αὐτοψίᾳ in cadaveribus innixi, affici teſtati ſunt: Nullo ſæpe in Jecore vitio hydrops obſervatur: Sæpe renes, meſenterium, abſceſſu, tumore laborare viſa, jecore florido, Nunquam pallidius quidem, utpote aquis immerſum, obſervatum, aëris autem contactu ſtatim refloruit. Non inviti nos à Galenica recedimus ſententia, Cordi ut in αἱματώσεως opere ἡγεμονίαν & παμβασίλειαν magiſtralem, ſupereminentiam & poteſtatem regiam adſcribimus pleniſſimam, ita & illud aſſici in læſo hoc opere inficias ire non poſſumus, Imprimis tamen viſcerum miniſteria, quæ cordi famulantur accuſamus, Tale eſt præprimis Jecur, colatorium & cribrum, bilisque ſeparatorium: Lien frigidarum & ſiccarum atomorum: Renes ſeroſorum atomorum ſecretorium, Hæ partes dum debiles officio non ſatisfaciunt acervatæque per renes & aquoſitates veſicam non effluunt; in cavo abdominis reſiſtentes, vel in habitum corporis transfuſæ, vel in flatus reſolutæ, hydropem ejusque ſpecies conſtituunt. Cauſa immediata eſt partium chylificationi & ſanguificationi deſtinatarum tum principum tum miniſtrantium, imbecillitas ſeu ἀτονία: Chilificatio præcipue ventriculi & inteſtinorum, ſi ob facultatem læſam à quacunq; intemperie, conformationis aut communi vitio, Et defectum fermenti ſalſi & acria, vel ob errorem externum læditur: Si ἐξαιματώσεις, Cordis & arteriarum non ſuccedat ad votum, ſeroſæ aquæ à lymphaticis Bartholinianis non ſeparentur, aque renibus & ureteribus attrahantur, reſtirant in corpore, & in Aſcite in cavum deponuntur abdominis: Viæ ſunt, non ſolum venæ Portæ, quæque eam comitantur arteriæ per omentum meſenteriumque diſperſæ propagines, ſed & ipſa lymphatica vaſa; onctis enim perruſa aquas expellunt, ſponte ſua exitum illum affectantes: Expellunt autem per ἀναστόμωσιν, διαίρεσιν vel διαπήδησιν: Aditum etiam præbet membranæ hepatis in ὑδατίδας ſæpe ſatiſcentis raritas: Ruptio aquæ ex lobo hepatis minimo, circa portas Jecoris, ubi tenuiſſima membrana, ab *Aquapendente*, *Spigelio*, *Hofmanno* adſerta, reprobata à *Riolano*. Renum & veſicæ, ureterum exulceratio & eroſio, Digoæ ſunt omnes hydropis nomine, *Guern. Rolfinkius Epitomes meth. cogn. & cur. lib. 3. cap. 9. addit Bartholinus ſpecilegio de vaſis Lymphaticis* 2. c. 5. §. 10. Si rumpantur tunicæ ob fragilitatem, aquam in cavitatem thoracis aut abdominis eſſpui: Sin tenaciores ſint & robuſtiores, in veſiculas aqua turgidas attolli, hydatides vocatas: *Et cap. 7. hiſtor. de vaſ. lymphat.* Iis obſtructis quando liquor tenuis a partibus non ſeparatur, oritur Anaſarca vel Leucophlegmatia: vel quando impedito per has tranſitu, ad venas ire cogitur, Aſcitidem excitant,

§. 5. Anno 1673. execunte æſtate, ad ęquinoxium uſque autumnale aſſidultate imbrium moleſta, febrium tertianarum, maxime duplicium, & erraticarum proventus fuit. Ex nonniſi exacta xl. die ſolutionem habuerunt: quæ breviori termino circumſcriptę ſunt nonniſi poſt iteratas ὑποστροφὰς deſierunt, Illarum ſævitiem primus cum uxore, uno eodemq; impetu, (febre duplici tertiana,) expertus ſum, nec meliori quam cæteri fato accurantibus licet ſagaciſſimis & experientiſſimis Medicis D.D. *le Clerc*, Senatore integerrimo, & *Alexandro Diodati*, Facultatis Med. Genevenſis Decano. Hac Dei Gratia, illorumque cura defunctus, amicorum integerrimum eadem ſpecie febris aggreditur Nob. & Clariſſ. Dom. *Alexandrum de Harſy*, Juriſconſultum Clariſſ. ob eximias animi dotes plurimis, imo principibus acceptiſsimum. Ætas illi ann. xlij, temperies calida & ſicca, imo fervida, ſqualidas vultus qualis lienoſorum & ὑπόχλωρος, laborum patientiſſimus, in obſequium præſertim amicorum, quibus magis quam ſibi natus: xv. ante invaſionem febrilem diebus Genevam Lutetia magnis itineribus appulerat: Multas ęrumnas clam concoxerat, & intentatam litem acriter defenderat: Dies integras ſine alimento tranſigebat, prandii diſpendium cœna compenſabat, cibos non ingerens ſed ingurgitans, quos immenſos excipiebat hians ventriculus, unde cruditatum uber proventus: Adſtrictior illi ſemper alvus, nonniſi πρὸς ἀνάγκην deiiciens & σπυραθώδη. Familiares illi à prima adoleſcentia de Liene querelæ, moleſta & ſæpe colica ventriculi, ab atro humore illinc derivato. Lienentibus aſſumptis & admotis miteſcebat, maxime ab excluſione lotii, atramento colore & conſiſtentia non abſimilis. Auguſti 17. Tertiana duplex illum invaſit, cui ſtatim ſocium ſe addidit capitis dolor cum vigiliis, alias ipſi ingenitis. Siquis obrepetet ſomnus, qui brevis ſed manifeſtus, ſtertore ſe prodens, pertinaciter ſe dormiſſe inficiabatur. Vrinæ toto morbi decurſu rubicundę fuerunt, rutilæ, flammeæ, ignei caloris teſtes, vel paſſeæ, fuſcæ, lividæ, atratę, hypoſtaſi tartarea, cinnabaris æmula, ſaturatæ. Multa ſatagente ſimul altero Medico, molitus ſum ad febris depulſionem, varias à prima ſeptimana ideas induentis, typique tunc expertis. Ægreſcebat medendo Vir Clariſſ. ac morbus à remediis exacerbabatur, nedum miteſcebat. Lien qui recte morbi focus judicatus eſt, ab admotis uſque adeo efferabatur, ut à quibuſcunque etiam mitiſſimis abſtinere neceſſe fuerit, Celebre emplaſtrum de Cicuta, alias efficaciſſimum, per bihorii moram tantos excivit tumultus, tam grave delirium tantamq; virium proſtrationem induxit, ut fato proximus judicatus ſit. Ac deinceps cum Liene tanquam Noli me tangere, tranſigendum fuit, ſuique juris ut eſſet concedendum. Hinc ſuſpicio oborta cancroſam in eo ſubeſſe diſpoſitionem, nec fefellit conjectura. Pulſus toto morbi decurſu febrilis fuit, neque enim unquam integra apparuit ἀπυρεξία: ideo lentæ febris, quam foveret partis alicujus διαφθορᾷ, ſubiit opinatio, nec temeraria. Pro vario tamen febris & virium tenore, modo languidior modo celerior fuit: diſſimilis per naturam in carpo dextro à ſiniſtro, in hoc enim arteria fortius imo duplo micabat: nam dextri dirempta erat, cujus exilior ramus ſolitam inibat viam, major inter carpum & dorſum manus verſus pollicem excurrebat, In ſingulis vero paroxyſmis, dum is contrectabatur, συνολκαὶ ac contractiunculæ manifeſtæ erant, quod ſibi innatum eſſe aſſerebat. Crebra ventris tormina adfuere, ab æſtu & ζυμώσει atræ bilis à liene in inteſtina effuſæ. Juxta mucronatam cartilaginem, latere ſiniſtro, eminebat tumor indolens, proximis partibus concolor, dimidii pomi mediocris ſub cute deliteſcentis formam exhibens, ab ęgro ante aliquot annos animadverſus. Hypochondrium utrumque æque durum & tumens ſed ſine dolore. Cum jam febris, quæ modo tertiana, modo duplex tertiana fuit, indole tamen quartana, acutorum morborum terminum exceſſiſſet, hydrops eminere cœpit, quem æger ſibi jamptidem imminere prænuntiabat, ſed tympanitem. Pluribus præſidiis illius adventus oppugnatus fuit, quem arcere non licuit, quod firmiore ſtaret talo, cauſaſque haberet alte defixas: quas ęger in ſolius potus ingeſti, nec permeantis copiam reiiciebat, quanquam vis diuretica perpetuo illi fuerit conciliata; de viſcerum enim integritate nullum ipſi unquam dubium, licet vitii & κακώσεως organorum, lienis præſertim, clara adeſſent Indicia. Quinquies illi, ſed avara manu miſſus ſanguis, cujus detractioni pertinaciæ morbi maximam partem acceptam ferebat, at falſo, cum & venæ ſectioni aſſuetus eſſet, & morbi vis tale præſidium expoſceret, phrenitis præſertim imminens, Semper rubens ille & floridus prodiit, ſive ex brachio ſive ex ano educeretur: verum enimvero rubedo probitatis ſanguinis non ſemper index eſt, acrimonia enim & ſalſedo, aliudve vitium latens, illi colori aſſociari poteſt Ab admotis ani margini ſanguiſugis ſemel ater & ſanioſus eductus, quanquam non ſucceſſerit ἐπαγωγὴ: Exhibita ἀφεψία copioſum ſemper ſerum excluſerunt: Inter hæc ſyrupus de rhamno ad unciam unam ante cibum exhibitus, inſignis fuit efficaciæ, qui xl. & plures dejectiones ſine detrimento commovit: hinc hypochondriis tenus detumuit abdomen, ſed brevi intervallo iterum ſe extulit: Idem ſyrupus drachmatum ſeptem pondere, exacto quatriduo exhibitus, ne ſemel quidem alvum excitavit: Reliqua cathartica hydragogis remixta, bilem utramque, copioſamque pituitam eduxerunt, ſed nec remittebat

bat febris nec ſubſidebat venter: Paracenteſin anxie expoſtulabat, quam à me non conceſſam ab aliis Medicis, nullo annuente, extorquere anniſus eſt: Apertionem ſcroti, ſeraceique intruſionem, quia id intumuerat inſinuavi; à ſemel admoto cataplaſmate reſolvente, brevi detumuit: Malleolorum ſcarificationem, imo abdominis, nec non veſicatoriorum admotionem utilem judicavi, imo & fonticulum tibiæ ſiniſtræ inuſtum, quod ante morbum fluida ulcera diutius utiliter circumtuliſſet, Sed alterius Medici, clam ſe inſinuantis, obſtitit ſuaſio: quo auctore, ubi pertundi ſolet abdomen, admotum pyroticum, ſed adeo infelici eventu, ut uſtionem ſequuta ſit illico febris intenſior ἀγρυπνία, anxietas ſumma, & quarta poſt die mors: Altius enim ferrum impreſſum fuit: teſtis eſt aqua xij. ante obitum horis ſponte exiliens per diapedeſin: Eſchara aſſis magnitudinem pene æquabat, qua decidua lata quartam horæ partem tota aquarum colluvies, cum certa & cita ægri pernicie exitum habuiſſet. Tandem exacto à morbi initio menſe quinto, præeunte crurum & pedum tumore, excarnibus & exſuccis manentibus tibiis, exortoque in metatarſo eryſipelate, delirio accedente, ſtertore & convulſionibus, fatis conceſſit amicus integerrimus, meliori & diuturniori vita dignus, in perpetuum deſideratiſſimus.

Mirum porro in tanta interiorum ariditate, Sitim, ſi paroxyſmorum tempora excipias, intenſiorem non fuiſſe, vel maxime quod hydrops mature ſui adventus indicia dederit: Mirum quoque ad interitum uſque fat facilem fuiſſe reſpirationem, cum & pulmonum vitium adfuerit, hypochondriorum meteoriſmus à tumentibus viſceribus, & inſignis aquarum in imo ventre colluvies. Appetitum etiam fuiſſe vegetum, cui contra Medicorum vota, indulgebat aſſumptis cibis noxiis æque ac innoxiis, imo ſitim accendentibus, farciminibus ex ſanguine porcino frixiis, ſtribilitis, artocreatis, aliiſque piſtoriis operibus. Alvi excrementa ſponte prodeuntia à naturalibus non multum aberant: quæ ſi tantillum in alvo cæſpitarent, σπυράθια erant, caprillis ſimilia, qualia toto vitæ decurſu dejecit. Inſtante fato, & ex ruina triplicis œconomiæ ſe prodente, cum nec videret, nec audiret, atque in moribundorum ſtatu ab *Hippocr.* aph. deſcripto conſtitutus eſſet, admotum ori panem dulciarium vino inſuccatum, manu arripuit, deglutiit, reliquias gingivis & dentibus adhærentes digitis abſterſit. Oblatum inſuper vinum avide ſuperingeſſit, quod tamen in ventriculum penetrare non potuit, convulſivo mortui affecto œſophago, unde ſuperne remeabat cum ſuffocationis periculo.

Mortui priuſquam exenteraretur cadaver, lateri dextro, qua parte inſtitui ſolet paracenteſis, adactus ſcalpellus, unde protinus effluxit limpidiſſima lympha, Rhenani vini colore, inodora, ad menſuras noſtrates quatuor, ſeu libras medicinales xxiv. Hinc reſerato abdomine, 1. nullæ Omenti reliquiæ deprehenſæ, quod frequens in illis quos morbus diuturnus confecit, lacerum ſaltem & corruptum tunc ſe exhibet. 2. Lien protinus, ſed miranda plane facie ſe obtulit, cunctos in ſui admirationem pertrahens; à naturali quippe omnino abibat, ſive figuram, ſive ſubſtantiam, ſive magnitudinem, ſitum aut connexionem ſpectes, forma enim ad quadrilateram, ſeu rhomboidem accedebat; ſummæ parti, angulorum ſuperiori, proxime ad cartilaginem xiphoidem, epiphyſis, vel lobulus aderat, ovum gallinaceum mole æquans; tumorem, de quo ſupra, conſtituens: Duorum pollicum ubique erat craſſitie, librarum quinq; civilium, cum aliquot unciis, pondere: Partibus vicinis undique, ante, retro, & lateralibus, robuſtis fibris cohærebat, nonniſi forficibus divellendis: Partem ejus convexam tunica denſiſſima, & cartilaginea inveſtiebat, coronati argentei craſſitiem excedens, novaculæ aciem eludens, concavam autem nigricans membrana inveſtiebat: Diſſectum viſcus putrilaginem meram, atramque bilem concretam exhibuit: Mole autem ſua hepar in anguſtias redigebat, quod compreſſum & conglobatum, tumentis ſpecie imponebat; quanquam à naturali magnitudine non deſciſceret: quanquam 3. colore lurido, friabilitate, cujus parenchyma ex ſanguine farcimina referens, vitii notas prodens, membrana ubique deſtitutum, in ſuperficie quaſi à vermibus atroſum, parte præſertim concava. 4. Extremum Canalis Pancreatis tubulum occupabant quatuor lapides, teſſerarum magnitudine & figura, exagoni, à mutua attritione lævigati & ſplendidi, gagati lapidi ſimillimi, nigerrimi, primo obtutu carbonum ſpecie illudentes: ex his duos ſuperſtites aſſervo: priores levi compreſſione attriti: hos inter jacebat vermiculus vivus. 5. Cyſtis fellea atro ſucco ſcatebat. 6. Meſenterium, qua ſuperiora ſpectat, lacerum erat & corruptum, cætera incolume, in quo conſpicua quædam vaſa lactea. 7. Colon inteſtinum flatibus turgidum, acu compunctum ſtatim ſubſidit, 8. Inteſtina gracilia juxta renem dextrum liventia ad ſphacelum vergentia. 9. Renes adipe omnino exuti, dexter ſiniſtro media parte minor: ima parte uterque nigricabat. 10. Prope Renem dextrum reperta glandula, caſtaneæ magnitudine; ſolida, nigricans, intus & extra: Renem ſuccenturiatum credidiſſem niſi à connexione undique fuiſſet libera, nullis apparentibus fibrarum aut vaſorum veſtigiis: *Aperto Pectore* 1. Pulmones quibuſdam in locis candicantes, in aliis lividi apparuerunt: humore & ſanie referti cum corruptione ipſius ſubſtantiæ: 11. Vaſa autem omnia, tum

Cava, cum Porta & Aorta, eorumque propagines, ſanguine carebant, atrum tantum cruorem effundentia: Cordis ventriculi exhauſti, in auriculis ater humor. 13. Cor parvum, compactum, quale generoſis aſſignatur, etſi à longitudine morbi marcidum eſſe debuiſſet: Tertium ventrem, ſcil. caput, attingere vetuerunt Vidua & conſanguinei.

Relatio Anatomica diſſectionis cadaveris Nobil. & Clariſſ. viri Alexandri de Haeſy *inſtituta 17. Ianuarii 1674. Facta à Nobiliſſ. & Excell.* Domino Stoffelio.

1. HAbitus corporis ad ſummum erat extenuatus, vultus ex pallido nigricans & ſubflavus, *Hippocraticus:* Thoracis muſculi pene conſumpti erant, coſtarum interſtitia non replentes: hypogaſtrium & hypochondrium ſiniſtrum in tumorem elata erant, quem tympaniticum multi judicabant, mollem tamen & candicantem: Umbilicus à naturali non recedebat; hypogaſtrium non adeo tumebat; femora, tibię & pedes fere excarnia, paulo ante obitum intumuere, ac tumores eryſipelatoſi in anteriori tibiarum parte ac in pedio, prope majorem digitum, ad coronati magnitudinem apparuerunt.

2. Foramine per ſcalpellum in muſculo recto facto, quatuor digitis ad latera, & totidem infra umbilicum, exiliit aqua ſubpallida, limpida, viſciditatis & fœtoris expers ad quatuor menſuras Genevenſes, ſeu libras civiles xxiv.

3. Ducta linea recta à ſterno, ſecundum lineam albam, ad os uſque pubis, eodem ſcalpello, nullus ſe obtulit adeps, ſic facilis fuit apertio per forcipes: Omenti nullum adfuit veſtigium Omnis aqua intra peritonęum & inteſtina continebatur: aquæ reſiduum per ſyphum vitreum exhauſtum fuit, duas iterum menſuras explens aut libras xij.

4. Abdominis muſculis tranſverſim inciſis, eo facilius in conſpectum venit ſplen ſcirrhoſus hyppochondriis alligatus per fibras infinitas, venulas & arteriolas; ſubſtantia illius nigricabat, corrupta, unguibus facile cedens: Figura piſcem Rhombum æmulabatur, quadrata, in latitudine & longitudine æqualis, ſi ab illo detraxiſſes lobum ſtomacho proximum, latitudinis duorum digitorum, trium longitudinis: Diameter ſemipedalis propemodum erat: Totam convexam faciem obtegebat cartilago aut membrana, craſſitie dorſi cultri, dura, parenchymati firmiter affixa: Ejus concavitas convexa parte latiore erat.

5. Lobo pertinaciter adeo duodeno cohærebat, ut nonniſi cultro aut forfice inde divelleretur, hinc enim & inde fibræ accreverant.

6. Proxime locum in quem Veſica Felis & Pancreatis canalis VVirſungianus, ſuccum proprium eructant, quatuor deprehenſi calculi, quorum maximus avellanam æquabat, tam nigrum & levem ut nemo non carbonem crediderit. Friabiles omnes erant, ac poſtridie intus fuſcum colorem exhibuerunt: maximo adhærebat vermiculus albus & vivus, minimi digiti longitudine, craſſitie fili contorti.

7. Cyſtis fellis forficibus diſciſſa atram bilem, ſed paucam effudit.

8. Portæ venæ ſanguis, atramentum nigrore referebat, vix unciarum duarũ pondus æquans.

9. Exhauſta ergo omnino lympha, & ſanguine abdomine contentis, exhibuit ſe variegatum Iecur, quibuſdam in locis candicans, in aliis nigricans, tuberoſum & quaſi aquæ calidæ immerſum, tunica omnino exutum, digitis contrectatum in particulas diſſiliens. Ex pluribus parvis lobis conflatum dixiſſes. Lieni magnitudine cedebat.

10. Inteſtinorum aquis innatantium, à naturali ſtatu non magnus erat receſſus, ut nec ventriculi, cujus ſtomachus & pylorus adipe aliquo donabantur. Vacuus erat ventriculus quanquam pridiè tres panes biſcoctos comediſſet. Venæ lacteæ eminebant, quarum una, reni proxima, anſerinæ pennæ craſſitie ſimilis erat. Turgebat flatibus colon, cujus inferior tunica, quà parte ventriculo ſubſternitur, rubebat, corruptioni proxima. Meſenterium parte ſuperna à corruptela viſum effugiebat. Circa renem dextrũ deprehenſa glandula, nucis juglandis mole, ſubſtantia renibus ſimilis, rotunda. Livebant cætera inteſtina: Reni dextro vicinum gangræna attigerat ad 5. aut 6. digitorum tranſverſorum longitudinem, contrectatu in partes diſſiliens.

11. Renes pinguedine plane ſpoliati, cæterum ſubſtantia à naturali non multum diſſimili, hoc uno excepto quod dexter ſiniſtrum magnitudine multum ſuperaret, ac parte inferiore inteſtinum ſpectante ad gangrænam vergeret: Nulla obſtructio eorum pelvim, neque emulgentia vaſa, neque ureteres obſidebat, neque veſicam, ſtatu omnino naturali donatam.

12. Reſerato per novaculam Thorace, ducta à ſummo ad imum linea, & duabus obliquis ad cartilagines quæ latera ſterno connectunt, Deprehenſi pulmones partim candicãtes, quaſi abſceſſu terati: partim nigri, gangræna affecti & corrupti, phlegmate & aterrimo sãguine infarcti.

13. Cor minimũ fuit, cujus ventriculos ſanguis pene omnino deſtituerat, qui paucus ſuperſtes fuit nequaquam concreverat: Ventriculi dextri paries tenuiſſimus erat, ut ſiniſtri craſſiſſimus.

14. Cavæ & aortę ſanguis ater quoque fuit & pauciſſimus.

Et hæc in magnis illis duabus cavitatibus conſpicua fuerunt; Tertia intacta fuit, prohibentibus

bentibus Vidua & affinibus, quibus ſatis fuit morbi & mortis cauſam, de qua multi varia, in apertum veniſſe: Penuria quippe probi ſanguinis obitus obtigit, à corruptela Splenis & Jecoris: Contigiſſe forte reor, ut in juventute à caſu aliquo labes illi fuerit inuſta, ac caloris nativi robuſti ope, natura, vitium correctura, concretum ſanguinem in fibras abire permiſerit, quæ hypochondriis affixæ fuerunt: Vel ſplen tumore aliquo obſeſſus, qui in abſceſſum abierit, circa hypochondrium, quod in poteſtate fuerit, præſtiterit, Teſtis eſt ejus membrana candida & dura: Lobo exteriore Omentum irritabat, inflammationem in eo peperit; & intenſos eodem tempore dolores: Vaſa ſua lymphatica deplevit, unde abdominis cavitas lympha omnino referta fuit, à qua in tumorem elatum fuit: hinc quoque vicinæ partes in corruptelam abierunt. Sanguis per circulationem in pulmones illapſus, inde in cor, phlogoſin induxit, hinc duplicis Tertianæ origo. Hinc deficiente ad alimoniam ſanguine, tabes totius obtigit; quod procuidobio incaluit itinere Lutetia per æſtatis æſtum inſtituto: ſuperveniente animi excandeſcentia æſtus ſanguinis ſubſequutus & febris. Epiploon & inteſtina ab aquis labem paſſa ſunt. Quoad Renem dextrum, vicinumq; illi inteſtinum, præter itineris moleſtias, decubitus ad inflammationis ortum plurimum contulit & gangrænæ. Neque hæc omnia febris ſobolem eſſe, illud mihi indicio eſt, quod urina à morbi primordiis ad exitum uſque ſimilis ſemper fuerit, craſſa nempe, turbida, rubicunda, ſedimento tartareo, aut bolari, cinnabari ſimili, donata: Hæc circa mortis cauſas ſentio, cujus cauſam nemo expugnare potuit: nullum quippe remedium ſplenis virium in naturalem diſpoſitionem traducere ſatis validum erat: Veriſimile quoque ſi quatriduo ante obitum paracenteſis fuiſſet inſtituta, lethum inter manus Chirurgorum pro foribus futurum fuiſſe. Limpida enim ea aqua balſamo quodam, aut facultate quodam erat prædita, à qua viſcerum corruptorum tonus quodammodo fovebatur, calorque ac ſiccitas temperabatur: qua per apertionem educta, dominium obtinuiſſet atrabiliarius ſanguis, pici nigrore & craſſitie non abſimilis, unde ſpirituum vitalium in corde defectus protinus contigiſſet: Sed hæc judicio D. *Boneti* committo, cujus ſententiam expecto &c. Genevæ 18. Januar. 1674.

F*Ebre prehenſus fuit*] Erraticarum & Quartanarum febrium uni eademque ſtatuitur origo (cum illarum in has facilis ſit *μετάπτωσις*) humor ſcil. melancholicus, à quo deducenda febris qua prehenſus Vir. Nobil. cujus dominatus, etiam per ſanitatem, plurima extitere indicia, ac ſpeciatim ex intervallis recurrens humoris atri per urinas excretio præcedentibus doloribus, imi ventris: Sed & mores, & temperamentum, & vultus & alia annuebant: Ac niſi vis animi rectrix *τῷ ἐπιθυμητικῷ* ſuperior fuiſſet, quæ hanc ſub jugum redigebat, maniaci affectus apparuiſſent, cum cauſæ præſto eſſent, cancroſa ſcil. lienis *διάθεσις* adulti illius humoris progenitrix: Quæ vero poſtmodum ſucceſſit febris, adulto ſcil. & provecto jam hydrope, typi omnino expers, rigoribus aliquando interciſa, aliam me judice habuit originem; atque ſymptomaticam credo, ab inflammatione variarum imi ventris partium, in quibus non gangrænæ rudimenta ſolum ſed veſtigia apparuerũt, quæ phlegmones ut plurimum ſoboles eſt: Ac manu ducentes Exc. *Spigelio*, qui ſemitertianarum cauſam quærit in meſenterii inflammatione, cenſeo hinc repetendam cauſam, & inteſtinorum gracilium prope renem dextrum necroſeos manifeſtæ, & meſenſenterii partis ſuperioris corruptionis; nec-non Renum ima parte livoris, item pulmonum putredinis, quas anteceſſit inflammatio, qua vigente febis ſlea infuſcus apparuerunt, ut quoties paroxyſmus febrilis jam oborto hydrope advenerit, toties plegmone aliquam dictarum partium invaſerit: Imo adnotat Claſſiſſ. *Rolfinccius* in Conſult. Med. ubi hydropis comes fuit febris, toties inteſtinorum corruptionem deprehenſam.

Dormiiſſe ſe negabat] Humoris melancholici (calidi & ſicci, ideoque ad ſomni generationem inepti) ea eſt indoles ut quę inde proveniunt inſomnia, evigilantibus pro reapſe contingentibus habeantur, adeo expreſſa ſunt, & alte, etiam ſoluto ſomno, memoriæ infixa: Teſtantur ſagarum inſomnia, quæ omnes prope melancholicæ ſunt, ac mira & impoſſibilia narrant ſibi contigiſſe, quanquam obſervatum & conſtet eas alto ſomno oppreſſas fuiſſe quo tempore peregrinationes mentiuntur.

Urina rubicunda &c.] Non ſolum ab admiſto plurimo ſale & tartaro, ſed & ab aduſto & imperfecto ſanguine cum ſero è corpore elabente, hinc tabes totius quanquam alimentum plurimum aſſumeret æger: Revera diſcrepabant ab urinis cruentis, quales profundunt quibus vas aliquod quomodocunque recluſum; in quibus ſanguis ſub propria forma ſubſidet: præſenti vero in caſu æſtus viſcerum, hepatis præſertim & ſplenis ſanguinis materiam, priuſquam formam indueret, retorrebat & in cineres redigebat, unde urinis nonnulla præcipitabatur.

Lien ab admotis efferebatur] Cauſa pendet & à natura humoris in ipſo contenti, & peculiari ejus ſtructura: Humor erat vere atrabilarius, qualis cancroſas affectiones inducit, quas attingere vetat *Hippocr.* aph. 38. ſect. 6. Ad excandeſcentiam vero excitandã, concurrebat ſingularis illa lienis tunica externa, denſiſſima & cartilaginea, quam penetrabat vis admotorum, ſufficiens ad tumultũ ciendum, excitata *ζυμώσει* & meteoriſmo humoris, non item ad illius ſedationem, temperationemque ac vaporum inde excitatorum excluſionem & diſcuſſionem, *ἀδιαπνευστίαν* patiente illa tunica: Adde quod cũ in omnibus propemodum vaſis, ſimilis humor deliteſceret, initio in ſpleniticis vaſis fermentationis ducto, propagatio in toto ſequuta ſit, non per ſolam vaporum hinc inde diffuſionem, ſed & per totius maſſæ ebullitionem.

Crebra ventris tormina] A dicti humoris atrabilarii effuſione tum in inteſtina, tum meſenterii & omenti membranas, partes eas percellente, lancinante, diſtendente: nam præter inſignem acrimoniam, flatibus quoque uberem materiam ſuggerit; teſtis hydrops tympanites ad *Sennerti* mentem, ab humore atrabilario ortum ducens, & hypochondriaca affectio *φυσώδης κατ' ἐξοχὴν* dicta.

Sanguis ſemper rubens & floridus prodiit &c.] Mirum videri poſſit quod redundante in vaſis interna atro & exuſto ſanguine, floridus & ruber vena aperta eductus ſit: At vero conſtat ſæpe diſſimilem contineri ſanguinem in corpore, ut alium in interioribus, alium in habitu; imo alium educi tuſa cephalica, alium baſilica.

Hypochondria tumida remanſerunt] De liene obſcura non eſt ratio, qui non modo ſiniſtrum hypochondrium totum occupabat, ſed & ad ventriculi regionem ſe porrigebat: De hepate vero, cum illo minor eſſet, quomodo tumorem hypochon-

drii dextri produxerit, cauſam aſſignare difficile eſſet, niſi lienis moles perpenderetur, qui ad regionem jecoris uſque delatus, illud in anguſtias cogebat & premebat, ut inde præcordium dextrum tumeret.

Pituitam copioſam eduxerunt] Cujus nullę reliquiæ nec veſtigia neque in ventriculo neque in inteſtinis deprehenſa: Adde quod ægri temperamentum ejus generationi & collectioni plane repugnare videbatur: Sed obſervatione dignum quod ſtatuit Clar: *Hofmannus* Inſti. Anatom. lib. 3. cap. 28. Ventriculum, quacunque demum intemperie laboret, ſive calida ſive frigida, pituitam, ſeu phlegma ſemper gignere: faventque illi ſententię experientia; Atque exemplum pronuper ſuppeditavit Vir Excell. & Nobiliſſ. D. m. de M ... molin, Sereniſſimi Ducis Longavillæ Cancellarius, cujus frater Nobil. ejuſdem Principis in Ditione Neocomenſi Quæſtor, colicis doloribus per aliquot fatigatus fuit menſes, eorum autem origo à plurimis Medicis pituitæ adſcripta fuit, quod illam copioſe vomitoriis medicamentorum ope excerneret: forte tunc temporis Neocomi degebat N. b. *Akakia* pronepos Celebr. Doct. *Akakia* Medici & Profeſſoris Pariſienſis, cujus commentaria egregia extant in plurimos *Galeni* lib. os: ille perſpecta ægri temperie & corporis habitu, qui macilentus erat & ſtrigoſus, alterum viæ inſiſtendum indicavit, ac affectum refrigerantibus ſuperandum, quod caloris & ſiccitatis proles eſſet: in id uſum juſculorum carnis vitulinæ & pullorum gallinaceorum uſu, temperatique vinum ad medias & amplius: Paruit æger, ac qui prius vix duorum dierum intervallo à doloribus liber erat, jam omnino ab iis immunis fit, nullam excernens pituitam, ac poſtmodum affectu pertinaci omnino expers vivit.

Effluxit limpida lympha] Hoc vero extra ordinarium fuit quod aquæ tum per paracenteſin e cadavere eductæ, tum è cavo abdominis exhauſtæ, ab urinis quas æger fundebat adeo diſſimiles eſſent: hæ enim, ut in hiſtoria narratum, rubræ erant ad nigredinem vergentes, tartarea materia plurima ſaburratæ: hæ limpidæ, vinum Rhenanum colore referentes & conſiſtentia: Quare veriſimile eſt hydropem non ab humorum ſero, quod lotio materiam ſuggerit, ac potui proportione aliquando reſpondebat, natum fuiſſe, ſed à vaſis lymphaticis reſeratis, ruptis & apertis, illis præſertim quæ venam portam, in aditu hepatis, comitantur, cum convexa illius pars maxime aſpera & quaſi à vermibus arroſa appareret, tunica omnino deſtituta: unde ratio petenda cur paracenteſis ut plurimum infrugifera, imo calamitoſa ſit, quod perennis ſcaturigo ſit aquarum ab hiantibus illis vaſis.

Quatuor deprehenſi lapides &c.] Quorum prima coagmentatio fuit ex ea tartarea illa materia quæ per urinas ſecedebat, fulveſcebat enim meditullium, qui acceſſit cortex atræ bilis ubique exſuperantis naturam ſapiebat, cui cum gluteo deficeret, facilis ſolutio ob friabilitatem ſucceſſit.

Pulmones candicantes &c.] Nulla toto morbi decurſu reſpirationis læſio apparuit; levis tantum præ mole aquarum pectoris oppreſſio: Sed quod viſcera cuncta exſucca eſſent, arida, omniſque adeps præ morbi diuturnitate abſumptus eſſet, amplum lymphæ nactæ locum, liberum diaphragmati ad motum ſpatium conceſſerunt: alias dyſpnϾæ aderat cauſa, Pulmonum ſcil. læſio & dicta ſepti oppreſſio: Illorum cauſa reſpiratio difficilis non fuit, quod ſaniei modica eſſet copia, bronchia nec replens nec premens: Pulmonum vero labes non à cerebro arceſſenda, quod, ut exiſtimo, pumice ſiccius erat, ſed à vitiato in toto cruore, qui ad illorum tranſmiſſus ſubſtantiam, in corruptelam pertraxit: Raucedo ſevera per biduum ægra, quatuor circiter ante obitum ſeptimanis moleſta fuit, ſed nec illa catarrhi ſoboles fuit, at potius tranſmiſſionis corrupti illius ſanguinis ad pulmones, cum primum corruptela illis induci cœpit.

Iecur membrana ubique deſtitutum] Unde ſuſpicio à diſruptis veſiculis ortum fuiſſe hydropem; quæ cum crebræ & multiplices fuerint, nondum propria tunica omnino remanſit.

Partem convexam cartilaginea tunica & denſa inveſtiebat] Simili cartilagine obductos ſe vidiſſe Lienes aſſerit *Columbus* Anat. libro decimo quinto, *Riolanus* quoque lienem exactè quadratum, trium palmorum latitudine & æquali longitudine, craſſitie quatuor digitos æquantem, undiquaque cartilaginoſa cruſta incruſtatum teſtatur ſe vidiſſe: *Tulpius* Lienem in eunucho quodam, tam denſa ac dura cartilagine contectum vidit, ut inde adimeretur inſtar craſſioris alicujus corticis: Celeberr. *Drelincurtius* Lienem diſcidit cui durities inerat paſſim, & quaſi per areas, quarum una quæque ducatum minorem æquabat, duriſſima & pellucida, quas proinde corneas vocitabat, quod durit e & colore legitimum cornu hinc inde incuneatum referrent, interiore interim ſubſtantia omnino putri, quod leviſſimo contactu diſſiliat, quę materiam fæci vini ſimilem continebat.

§ 6 Lienem vitioſum in hydrope vidit *Veſalius*, hepate plane ſalvo. Hinc *Dodonæus* ſe nullius corpus Aſcitici vidiſſe affirmat, cujus lien non fuerit tumidus & magnus: Hac de cauſa putat ſolum tumorem Lienis ad Aſcitis generationem quandoque ſufficere. Idem fere *C. Piſo* atteſtatur. Quiſquis, *inquit*, attenderit ſerio hydropicorum diſſectioni, fatebitur una mecum ultro tumorem aliquem viſceris alterutrius fere unicam eſſe ac frequentiſſimam Aſcitis parentem. Quibus Dæmonium illud Hippocraticum *Duretus* aſſentitur, Hydropem nullum ſine conſenſu & conſpiratione Lienis accidere: fuit enim illud præceptoris, Omnem Aſciten naſci præcedente, ut ita dicam, Liene. Ipſe Ego anno 1651. & 1652. In Antenoreo Lyceo cum agerem, hyemali tempore ſectionibus Anatomicis totum me mancipando, tria hydropicorum aſciticorum cadavera ſecui ac inſpexi, Lienemque prætumidum hujus mali cauſam deprehendi, quorum unus xv. libras civiles æquaverat. *Iohannes Scultetus* in *Miſcell. curioſis anni iv. obſerv.* 148.

§. 7. Viro cuidam, qui a frequenti Vomitu ſanguinis Aſciticus factus fuerat, per prominentem umbilicum laneo filo, ſive lycio tranſmiſſo, aquoſus humor ſenſim effluxerat, ſed nihilominus non diu poſt mortuus eſt.

Lien ſanguini concreto ſimilis repertus, ſubſtantiæ ſoliditatem haud retinens, ſed facile in partes ſolvebatur. *Dodonæus cap.* 26. *obſervat.*

QUando venter amplius diſtendi nequit, umbilicus foras erumpit & in tumorem attollitur aquoſo diſtentus ac repletus humore, quod Græci ἐξόμφαλον appellant, Et tunc quidem per hunc la-

neo

neo filo tranſmiſſo; vel etiam eodem ſcalpello aperto humor effluit, nullo ſubſequente fructu alio quam quod æger à diſtenſione ventris pauco tempore liberetur: Prius enim quam umbilicus erumpat, jam interna viſcera corrupta ac putrida ſunt, proinde ſanitas nec expectari nec ſperari debet. *Idem.*

Lien ſanguinis concreto ſimilis] *Hoſmannus* & alij parenchymatoſam Lienis carnem appellarunt, ſola laxitate & mollitie ab hepate diſſimilem: hanc doctiſſimus *Highmorus* concreto inter fibras ſanguine excitari putavit, ita ut unicus videatur inter Anatomicos conſenſus, Lienis ſubſtantiam concretum quoddam corpus eſſe ſanguineum, anchoram fidamque fundum vaſis inibi exiſtentibus præbens, communionem quandam habens cum cæteris viſceribus: Evidentius tamen mihi innotuit, longa & laborioſa indagine, Eſſe totum Lienis corpus membranarum congeriem in cellulas & concamerationes efformatam ſeu diſtinctam; Et licet diſſecta ſplenis ſubſtantia concretum ſanguinem præ ſe ferat, & levi attritione in fluorem ſolvatur, attamen non diſſipari ratione ac in pulmonibus accidit, ſpecie carnis nobis imponit, diluto ſcilicet colore & ſubſtantiæ laxitate &c. *Marcellus Malphigius De ſtructura viſcerum Tractatus de Liene cap.* 4.

§. 8. Qninquagenarius poſt Quartanam Hydropicus fit: Lien multis occupatus erat ſcirrhis. *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. In Nobiliſſima quadam matrona Hydropica, Lienem apoſtemate inſectum, preſſumque putis copiam effudiſſe obſervavit.

Observatio VIII.

Aſcites vitio Renum flaccidorum & exilium procreatus. 1. *Vlceratorum & perforatorum.* 2. 3. *Siniſtri corrupti.* 4. 5. *Renis dextri obſtructi à calculis, ſiniſtri purulenti.* 6. *Vtriuſque muco obſtructi.* 7. *Sabulo.* 8. *Siniſtri valde conſumpti, Dextri veteris obſtructione.* 9. *Hydropici Renes multo adipe obſiti, Lien parvus.* 10. *a Renibus flaccidioribus, cum vitio hepatis & lapide inſigni in cyſti.* 11.

§. 1. Illuſtr. Baro D. Steno Stielke, doloribus arthriticis diu multumque affectus, in Ictericiam incidit. Adhibita à præſentibus Medicis remediorum variorum genera, ſed ſine ſucceſſu: ſupervenit tandem & hydrops Aſcites, aliaque ſymptomata, quibus cum ultra ſemeſtre colluctatus, leniter & quaſi per ſomnum exſpiravit.

Defuncti corpus aperui, ubi præter alia notatu digna inveni. 1. Calculum in veſica fellis, Ictericiæ cauſam &c. 2. Hepar maxima quidem ex parte ſalvum, ſed croceo colore tinctum conſpiciebatur. 3. Cor, Pulmones, Lien, Ventriculus, Meſenterium & Omentum naturaliter fuere conſtituta. 4. Inteſtina maculis nigris & liveſcentibus hinc inde diſtincta. 5. *Renes flaccidi, &*, quod notabile, *adeo parvi* ut magnitudinem nucis juglandis vix æquarent. *Balt. Timæus conſil. lib. 3. caſu* 28.

Renes *flaccidi & adeo parvi &c.*] Hinc conjicio Arthritidis juxta & Aſcitæ cauſam in renibus potiſſimum fuiſſe, quatenus ob vitioſam conſtitutionem ſeroſum humorem minus ſufficienter attrahere, ſecernere, & excernere valuerunt; urinas enim reddebat pauciſſimas, etſi quandoque largius biberet, magnamque cereviſiæ & vini copiam ingurgitaret: Obſervatumque eſt ſæpe à x. vel xj. meridiei ad primam uſque noctis ſtrenue potantem, ne ſemel quidem à menſa ſurrexiſſe: Reſtitans autem in ſanguine ſerum facile per venas & arterias in partes circa articulos protrudi & arthritidem parere: in abdominis autem cavitate collectum aſcitem producere potuit. *Idem.*

§. 2. Nobilis ſumptuoſe & lautiſſime vivens, vina generoſa bibere ſolitus, morbis quibuſdam infeſtabatur, nunc colicis, nunc nephriticis, nunc arthriticis; unde ſæpe graviter affectus, ingruente ſenectute manus contractas digitoſque aſtrictos reliquo vitæ tempore habuit: quotannis fere ad thermas aliquas profectus, non ſolum lavans, ſed etiam bibens, imprimis acidulas, quas ſibi eo nomine conducere credebat, quod ardorem & calorem Hepatis, ex vini generoſi continuo & ferculorum aromatizatorum quotidiano uſu conceptum, non nihil reſtringuerent: Tandem annum ætatis agens ſeptuageſimum cœpit illi Venter ſubitò quandoque intumeſcere, cum ſumma dyſpnœa, quæ tamen poſtea iterum remiſerunt. Anno ſequenti 1603. circa finem Aprilis, ætatis ſuperans lxxj. à convivio domum bene potus, ſub noctis medium; Cœlo ſero, leviter veſtitus rheda reverſus, pectoris anguſtia cœpit angi, tuſſiſque vehementiſſima eum invaſit, per quam licet copioſa excrearit, nihilo tamen melius habuit: Vocatus illico Medicus, defluxionem à capite ſupra pectus factam judicans, varia præſcripſit, quibus uſus ad 7. Maij uſque, nihil interim remittente tuſſi & dyſpnœa; vocatus frater meus, communicatis mecum conſiliis, ſequentia illi adminiſtravit remedia; cum craſſa & tenacia difficulter expueret, utebatur oxymelite ex hydrom. malvatico, acetoſo reddito, miſcendo ſyr. de liquir. de jujubis, & tantillum ſpiritus vini: lavit quoque pedes lotione divertente ex herbis capitalibus, pectus inunctum fuit Reſumpt. Paulo quietiorem noctem quam priores tranſegit, at hora 2. poſt mediam noctem, difficultas ſpirandi illum invaſit denuo, ut ſedendo reliquum noctis tranſigere coactus fuerit, quod prioribus noctibus ſibi accidiſſe

narrabat, De quo monitus, cœpi ſtatim de Hydropis initio ſuſpicari, cujus hæc nocturna dyſpnœa prænuntia eſſe ſolet: Verum cum tunc & ſtertor & excreatio pulmones quoque infarctos denuntiarent, factum eſt ut aſthmatis potius quam hydropis ab initio ratio habita ſit, donec ventris & pedum ſenſim increſcente tumore de Hydrope certi, eſſemus: Antequam autem illud omnino innoteſceret, pleraque remedia non ſolum ad præcautionem hydropis, ſed & pectoris anguſtiam fuerunt accommodata: Circa finem Junij tuſſis & ſtertor remiſerant; hydropiſque jam manifeſta aderant indicia, tumor nempe tibiarum & ventris, ac dyſpnœa nocturna, ipſe, cujuſdam conſilio, ſemper aciduiarum potu delectatus, Griesbaehum proficiſci cogitat: 1. ergo Iulij iter ingreſſus, quarto die eo non ſine difficultate pervenit, & ſequenti die chiragra correptus eſt, quam ſequuta eſt podagra: nihilominus interim acidulas ad pocula duo quotidie bibenti, omoplatæque ſimul dolorem paſſo, ſtatim ſcrotum cum pene intumeſcere cœpit, acidulas ad xj. uſque Auguſti bibit: Supervenerunt illi hæmorrhoides, quæ tamen non diu durarunt: Dyſpnœa & imbecillitate mire augebatur, Et quia urina pauca tantum fluebat, ſignum erat aquarum illarum acidularum magnam partem in abdomine retineri: Cum itaque earum potu morbus factus fuiſſet deterior, ad alia remedia tranſiir: Menſe Septembri conſultatum fuit an Paracenteſis, quod ſolum reſtabat tentandum remedium, facienda? Aliis in ventre eam fieri poſſe, aliis in cruribus levem ſcarificationem faciendam cenſentibus: Eam ob cauſam pedes inſpecturi, ſtatim ſponte veſiculas exaltatas & diſruptas ſerum profundentes vidimus, per quas fluxit ſucceſſive ad dies aliquot magna aquæ copia, adeo ut venter nonnihil ſubſideret, liberiuſque ſpirare & decumbere diutius poſſet, Ab eo tempore quo ichor è cruribus juxta malleolum fluere incipiebat, ad præcavendam inflammationem & gangrænam, quam plerumque ſequi prædixeram, potiſſima cura dirigebatur, quam tamen vitare non potuit: Interea viribus omnibus labaſcentibus ſenſim, & ſupervenienæte febricula, poſtremo diarrhœa, die ultimo Octobris placide exſpiravit.

Corpore diſſecto ſequentia deprehenſa fuerunt: 1. Cor erat magnum, illæſum ſed flaccidum & collapſum. 2. Hepar, Lien, forma & magnitudine decenti ſalváque: 3. Bilis veſicula ampla admodum, diſtenta, cum ſua cervice, & turgens bile & aqua: 4. Aqua in ſpatio abdominis retenta, magno impetu, fontis ſalientis inſtar, vulnere primum in abdomine inflicto, erumpebat limpida, ſed cadaveroſo odore prædita, lx. libras circiter ponderans, cujus non minor quantitas per pedes, longo illo ſeptem ſeptimanarum ſpatio prius effluxerat: 5. *Ren uterque eroſus & ulceratus erat*, ulceribus multis ab interioribus illorum ſubſtantiam ad exteriora uſque perforantibus, & ſe extrinſecus aperientibus, è quibus ſerum vel urinam in abdomen diſtillaſſe hoc oſtendebat, quod adhuc veſicæ aqua plenæ aliquæ renum corpori adnatæ eſſent: quibus diſſectis aqua profluebat, foraminaque patebant, ſine dubio illius aquæ in abdomine collectæ cauſa fuere, Uti & Hepatis Lieniſque ejuſmodi ſubſtantiæ diviſionem ſe veſicaſque illis, affigentes, diſruptas poſt, aquamque profundentes in abdomen, cauſam frequentiorem hydropis aſcitis eſſe annotavi, *Fernelinſque* idem aſſeruit. 6. Meſenterium, Omentum, Renum pinguis tunica, omnia veluti arefacta, contracta & convoluta erant, adipe adhærente, veluti in globulos toto inteſtinorum ductu, uti & circa rectum inteſtinum, conglomerato, ab aqua quæ continuo has ſedes alluebat: 7. Inteſtina inania, uti & ventriculus erant. 8. Pulmones inæqualiter colorati & ex parte otioſi apparebant, integri tamen, è quibus ſectis cruor ater & pituita prodibant, qui fibris coſtis, ſiniſtro præſertim latere, adnexi erant. 9. Thoracis cavo aqua quoque inerat.

EX quibus & præſertim Renum illa læſione, ſerum effundentium, aquam illam in abdomine collectam fuiſſe, & hydropem aſcitem natum certo cognovimus, & dein quoque in aliis idem eveniſſe obſervavimus: Ex eóque intelligere potuimus cauſam doloris nephritici, de quo, ſed non adeo magno, continuo conquerebatur, fuiſſe Renum exulcerationem, & quod minori quantitate, quam oportebat, jam diu urinam reddiderit, non minimam cauſam hujus renum exulcerationis fuiſſe: præſertim vero immoderatum illum & annorum plurimorum ſpatio continuatum vini generoſi potum, ac longas illas in conviviis ſeſſiones, quibus urinam acrem retinebat, morbum hunc cauſaviſſe. *Platerus Obſerv. lib. 3. p. 640. Pract. lib. 3. cap. 3.*

Ren uterque eroſus & ulceratus] *Quomodo a ſoluta Renum continuitate Hydrops excitetur oſtendit Platerus ibid. p. m. 216.* In Renum corpore, *aut*. cùm & illud, ut & alia viſcera (Jecur & Splen) parenchymate conſtet, ſi illius continuitas eo modo ſicut de cæteris dictum, ſolvatur, hoc idem fieri poſſe, aſciremque inde proinde & rationibus atque experientia moti aſſerimus, Cum enim ad eos ſerum non ſolum per emulgentes venas continuo cum ſanguine deferatur, ſed & ibi ab illis ſecretum continuo coacervetur, ſi ſubſtantia renum ad eas ſedes uſque vel diviſa aut aperta ſit, ſerum ex iis æque atque è cæteris viſceribus, vel exudans, & veſicas prius excitans, vel ſtatim penetrans, copioſius ac citius quàm ab aliis viſceribus in abdomen profluet, aſcitémque qui diu perſeverare poteſt, cum Renum læſiones, præſertim ſi unus tantùm afficiatur, hominem non ſubito perimant, ſed diuturnum morbum procreent, unóque penitus conſumpto, alter queat adhuc diu ſufficere, procreabit. In quo caſu, præter cætera accidentia ab aquæ hac collectione in abdomine provenientia, in urinis interdum aliquid purulenti, ſi ulcus adſit, deprehenditur, mictioque adhuc longe quàm in cæteris parcior, & ſæpe pauciſſima, ſi uterque præſertim Ren ſimul affectus ſit, cùm urinæ non minima portio in abdomen continuo deferatur,

feratur, nec uti decebat ad veſicam perveniat: Harum autem læſionum cauſæ in Renibus eadem quæ & cæterorum viſcerum eſſe poſſunt: ut nimia illorum ariditas, ſicuti hanc renibus quoque accidere, ſiccitatemque illorum calculi ſimul cauſam fieri oſtendimus, quam non ſolum ætas, morbi calidi, ſed & urina calidiſſima, ex ciborum calidorum, & vini præſertim potentiſſimi, uſu accenſa, renibus tandem infert.

§. 3. Ulcera renibus admodum peculiaria, ſi non ſolum interiores ipſorum ſedes occupent, ſed & ad exteriora vergentia, ſubſtantia ipſorum, nunc uno nunc pluribus ulcuſculis perforent, cauſam hydropi præbere poſſunt, Uti & Renum omnimoda, qualem ſæpe vidimus, corruptio, remanente tantum illius involucro veluti marſupio. *Idem ibidem.*

§. 4. In Harlemenſi viro, poſt mortem nuper ſecto, deprehenſum Renem ſiniſtrum totum in putrilaginem abiiſſe, & per veſicam fuiſſe excretum, dextrum ureterem calculo fuiſſe obſtructum; hinc miſero primum obortam urinæ ſuppreſſionem, inde Hydropem, urina (cum in veſicam via negaretur) in abdomen ſe effundente. *Ol. Borrichius ad Thom. Bartholinum Epiſt. xvij. cent. iv.*

§. 5. Dom. Charon, cum antea de Renibus non conquereretur, febricula, infirmitas virium; inclinante ad exitum morbo, Venter utrinque Inflatus, dolens obtigit: urina duos ante mortem dies ſupprimitur.

Diſſecto cadavere, Ren ſiniſter totus abſumptus repertus eſt, vomica plenus, quæ cruentam ſaniem reddidit, Dexter vero ren calculo ureterem obſtruente obſeſſus. *Hollerius ad cap. 39. lib. 1. de morbis.*

§. 6. Clar. *Voetij*, Theologiæ in nova Ultrajectinorum Academia Profeſſoris Frater, octo annos Hydropicus nupertime obiit. In cadavere nullum vitium nec in hepate nec in liene repertum, ſed omne in Renibus, Dexter quatuor in ſinu exiguos continebat calculos, majuſculum in ingreſſu ureteris, omnem ſeri ingreſſum impedientem, Siniſter totus purulentus: Abdomen aqua citrina diſtentum: Quod egregie confirmat meam de uſu Renum ſententiam, Renes ſcilicet non ſecernendo tantum ſero à ſanguine, ut vulgo ſentiunt, ſed & generando ſanguini, ut hepar & lienem, conditos eſſe, quam ſtatui in libello meo de calculo. *Beverovicius Spicileg. de calculo p. 204.*

RENES generando ſanguini] *Beverovicij* mentem rejicit *Lindanus*, & fuſius ei reſpondet *Bartholinus*; Fieri tamen aliqualem ibi coctionem ac ſeparationem ſeri à ſanguine admittit *Lindanus*, quam nos etiam concedimus, ut & ſerum ſale nutritum in renibus ſolum ſeparari, non concurrente nova coctione: At mens noſtra non eſt concurrere talem coctionem novam, in qua ſalia & tartarus denuo generetur, levem autem coctionem ad ſeparationem neceſſariam, non excludimus. Imo concurrere aliqualem coctionem perſuadent morbi renum: iſti enim quando laborant ulcere, vel calculo grandiore, non recte ſeparant ſerum à ſanguine, ſed vel aquoſas & paucas exhibent urinas, vel plane nullas, & exinde hydrops, ſero regurgitante & in abdomen ſtillante: Imo interdum ob laxitatem & imbecillitatem, ſi renes in actione ſua fruſtrentur, ſanguis non ſeparatur à ſero, ſed ſimul exit, & urinæ ſunt inſtar fortis lixivij, modo nigræ, modo ſeroſæ cum ſanguine permixtæ & perturbatæ, quale exemplum habet *Foreſtus* l. 24. Obſerv. 5. Hoc inſuper notatu dignum quod ſerum & materia potulenta ſeparata in renibus, peculiari fœtore impregnentur, indice peculiari peractæ coctionis: Et quælibet animalia peculiarem urinæ fœtorem offerre videmus. Hydrops hanc noſtram aſſertionem roborare poterit, Sic quum interdum fiat à læſa renum actione, ſerum & aqua in vaſis ſubſiſtunt, & ſtillant in abdomen, obtinent autem nec urinæ odorem nec colorem, Urinæ autem natales, dogmata Harvei & Pecqueti ſequuti, hos aſſignamus, nimirum 1. Sanguinis ſeroſi per arterias emulgentes, & chyli ſeroſi per venas lacteas è pancreate abductionem. 2. horum in renum parenchymate aliqualem coctionem. 3. Seri in pelvim ſtillantis à ſanguine ſeparationem, & 4. ſeri per ureteres expulſionem. *Moebius Fundam. Phyſiolog. cap. 18.* Si per coctionem intelligat *Beverovicius* ſolam illam elaborationem qua excrementum ſeroſum à ſanguine ſeparatur, tolerabilis erit ejus ſententia: Sin vero talem qua ipſe ſanguis in ſeſe ſpirituoſior & perfectior fit, tunc rejicienda erit, cum nullum viſcus ſanguinem ad majorem perfectionem perducat quam cor, à quo quanto longius recedit, tanto imperfectior evadit, nec ab ulla alia parte, ut neque à renibus, deperditæ perfectionis quicquam ei reſtitui poteſt, hácque de cauſa neceſſe habet per venas redire ad cor, ut ibi priſtino vigori reſtituatur. *Diemerbroeck Anat. lib. 1. cap. 19.*

§. 7. Cuidam ex caſu ab alto urinæ retentio accidit: Hepar ejuſque tota regio quaſi inundata reperta eſt: Renes muco erant referti & adeo obſtructi ut nil potuerit præterlabi, Veſica exſiccata cum Ureteribus. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 8. Sexagenarius diu nephriticis doloribus laboravit, hinc iſchuria, Ventris tumor. Uterque ren ſabulo refertus deprehenſus. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 9. Iuveni urinæ ſuppreſſio accidit, hinc hydrops abdominis: Ren ſiniſter valde conſumptus erat, Dexter Ureter in parte ſuperiori obſtructus erat à calculo: *Vide tit. de Iſchuria.*

NOtandum ſæpiſſime, ſine vitio hepatis, ex imbecillitate Renum non attrahentium ſerum, hydropem produci. Nec ullis diureticis, etiam generoſis, vias illas aperiri poſſe: Ideoque expurgandis illis partibus & vicinis imprimis elaborandum, atque etiam fomentis facultatem deperditam reſtituere conandum; An ſerum acutiſſimum ad Renum aliquem adigendum, ut via detur ſero ſtagnanti intra venas majores, ſi nequeas per cathartica hydragoga exhaurire; *Riolanus Enchirid. lib. 2. c. 28.*

effatu dignum eſt experta. Menſes diutius cunctantes variis (ſponſa etenim nondum nubilibus annis) ſollicitati fuere remediis: comparuere tandem, & quoniam ſanguis ejus ſeroſior, ſenſim crebriores & copioſiores evaſere: In matrimonio per 29. annos vixit duodecim peperit liberos, ut plurimum debiles, quorum ſex adhuc ſuperſunt, tres valentes, tres cachectici: Bis vel ter abortiit: Quovis puerperio lochia mox à partu copioſe adeo profluxere, ut huic adſtantes mortem ſæpius metuerint, ac ope meam ad enormem illum fluxum compeſcendum anxiè implorarint: Hyſterica ſenſim evaſit, ita ut vel leviſſima de cauſa irritata matrix dira moverit ſymptomata, quæ & ipſam lectum petere coegerunt: Paſſa fuit frequentes capitis dolores & deſtillationes ad dentes, ut pote corroſos, putridos, nigricantes; Ultimis vitæ ſuæ annis ſubinde correpta fuit puſtulis copioſis in lingua, ore, gingivis, ac genis internis, erumpentibus ex ſero acri per ductus ſalivares, critico quaſi motu uberius affluente: Menſes nihilominus ordinati, imo anticipantes & copioſi: Serum per purgantia imminutum, quoties per imprægnationem vel lactationem licuit, Ad idem ſerum à ſanguine ſecernendum, mitigandum, tertio ante obitum anno domi acidulas, aliis Matronis ſociis bibit, &, ut retulit, cum ἀδείᾳ Æſtate anni 1670. Goppingenſes ſitiens acidulas, me reſtagante, fontem ipſa adiit non purgata (quoniam ipſe peregre tum temporis aberam) eas bibitum ac in iis lavatura. Utrumque peregit ἀλόγως καὶ ἀμεθόδως: Domum redux abdomen notavit tumidius, ponderoſius, in regione præcipue hypogaſtrica, cum laſſitudine corporis, appetitus imminutione, reſpiratione difficiliori, tuſſi, ſicca potius, acri, rodente: color faciei naturalis perſtitit: Me abſente alij in auxilium vocati Medici, Celeberrimus nimirum noſter Archiater D. J. *Iac. VVepferus* & Clar. *D. Emanuel Hurterus*: Ipſe tandem 20. Septembris adveniens, percepi cum Clariſſ. Iſtis viris Dominam iſtam viduam per bimeſtre conqueſtam fuiſſe de Abdominis Intumeſcentia; Tacto ventre, deprehendimus in regione umbilicali corpus ſcirrhoſum, incipiens à latere dextro, paulo ſupra umbilicum, extendens ſeſe ad regionem hypogaſtricam, palmæ latitudine & longitudine majus, in profundo ſitum, globoſum quadantenus, duriſſimum, indolens, cum motu aquæ reſonantis ex abdominis impulſione ac concuſſione corporis ſequentis: Aquam pectus quoque opplere oſtendit tuſſis ſumme ferina, inanis, acerrima, diu noctúque ipſam fatigans, cum dolore, aſthmate, ſputo copioſo, difficili, cruento, vigiliis, inappetentia, ſebricula, decumbendi impotentia, imprimis tempore anadoſis cibi, quo vel decubitum mutare, vel è lecto plane ſurgere cogebatur; à vino lædirnr, deliris agitatur in ſomniis: Hoc tempore ipſi menſes jam per tres ſeptimanas copioſe fluxere, antea vero ordinati, ac copioſi ſemper extiterunt: Hinc perſuaſi diximus corpus prædictum ſcirrhoſum à glandulis potius meſenterij, vel teſticulis uterinis, quam ipſo uteri corpore dependere: Tuſſi, febri, vigiliis, aſthmati, inappetentiæ, omni ingenio occurrimus, purgantia, rebus ſic ſtantibus, vix tuta reputantes. 8. Octobris melius habere videtur, alacrius comedit, liberius reſpirat, incedit rurſus, color faciei floridior, abdomen imminuitur, &c. At Tuber circa umbilicum & hypogaſtrium, durum adhucdum & magnum, imo majus quam pridem perſentitur. Ad id diſſolvendum, & viſcera roboranda varia in uſum ducta remedia: XIX. Octobris venter denuo intumeſcit, urina imminuitur: tuber item majus & durius videtur eſſe in teſticulo dextro, necdum dolet. Tuſſis iterum exaſperatur & aſthma, alvus eſt durior, menſes ſingulis fere 14. diebus redeunt copioſi, aquoſi. Sudor frequens circa collum & caput XXII. Novembris quoniam abdomen & tumor augeſcunt, ad purgantia acceſſimus, à mitioribus ad fortiora aſcendendo, interpolatim ea exhibendo, per epicraſin potius quam ἀθρόως aquas educere volentes, quæ primo proficua, dein moleſta, tandem noxia animadvertimus: XX. Decembris ſub veſperam graviſſimo fuit obruta aſthmate, ac ſi jamjam ſuffocatura eſſet: Revellentibus & thoracicis incidentibus è mortis erepta periculo, abdomen monſtravit tumidius, tenſius, gravius: Procedente ſputo copioſo, ac ſuborta diarrhœa mitius habuit: Bechica, quibus gummi Ammon. additum continuantur cum fructu: Regio lienis & abdomen valde tument ac dolent: Subinde à ſumpta veſperi conſerva roſarum cum theriaca, verſus diluculum ſudavit. A g. Ammoniaco alvus fluidior evadit. Interpoſuit uſum diureticorum, conſortantibus mixtorum: Immenſi abdominis dolores leniuntur ab inunctione oleis anodynis: Menſe Ianuar. copioſa licet excernatur urina, abdomen tamen durum, magis tenſum & plenum tangitur, cum dolore in bypochondriis & circa umbilicum: Tubera ſilent, ardor ſtomachi moleſtus, chalybeata communi conſilio, cum corrigentibus ac conſortantibus in uſum ducta, ad vaſa & glandulas obſtructas induratas reſerandas, emolliendas, quo ſerum reſorbere queant. 5. Ianuar. pleuritis notha ſuperveniens curam ad ſe traxit. Dolor demum circa hepatis regionem fixior fomento ex pomis fraoidis, ſucco ſenecionis, & clyſteribus evacuato colo inteſtino diſparuit: Abdomen intenditur, purgantibus identidem parva dozi repetitis, relaxatur; non admodum imminuitur: Urina pauca, craſſa, lixivioſa; repetita diuretica: conqueritur inprimis de dolore ardente ſub diaphragmate, ex ſero acri, ut rebatur,

rodente

rodente inteſtinum colon, eo loci ſitum: qui dolor videbatur minitari tandem funeſtam hæmorrhagiam, ſicuti ſex ante menſes accidiſſe memini Celſiſſ. *Principiſſæ de Areſchott*, Abrogatis, vel frigide ſaltem continuatis hydragogis, omnia in deterius ruere viſa ſunt, vitioſa magis urina ac pauciore amiſſo vivido faciei colore: Suaſu tandem quorundam (nobis de valetudine deſperantibus) aliorum conſilia & remedia experiri voluit: quibus per alvum licet & veſicam multum fuerit inanita, auctum nihilominus abdomen & pedes, haud ita pridem naturales, ſumme intumuere. Abjecto appetitu, aucta ſiti, aridis faucibus, aduſtis, lurido labiorum colore, fractis viribus, ad extremam reducta maciem 12. Martis obiit.

In cadaveris nocturna ac privata eviſceratione, ſequentia comparuere ἀξιομνημόνευτα oculis obſervata fidelibus, Paracenteſeos in modum pertuſis abdominis involucris, protinus menſuras plus minus viginti aquæ flaveſcentis ac lixivioſæ eduxi; qua evacuata aperui abdomen, crucis in formam diſciſſis communibus integumentis, & feſtinanti manu ac intentis oculis inquirens in tuber toties à me atque prænominatis Clariſſ. Viris obſervatum, Inveni tuber magnum, obviam quaſi mihi proſiliens, inſtar renis fere efformatum, pendens lance libratum libras decem civiles, ortum ſumens ex dextro uteri teſticulo, carnoſum extrinſecus, intus pure cru nto refertum, non admodum fœtido, ſotinſecus cute craſſa obductum, venis reſperſa copioſiſſimis, cui ſuberat caro ſolidiuſcula: Tuber hoc abdomen verſus fuit durius, at verſus inteſtina mollius, duobus tribúſve locis exeſum, unde pus, at parva quantitate effudit in cavum abdominis, Tuber fuit liberum, nulli parti annexum, excepto teſticulo dextro (qui totus fuit extenſus, cavus, pure repletus, adeo vix ut agnoſci amplius potuerit) Tuba *Fallopij*, & veſpertilionum ala ejuſdem lateris dextri, quæ omnia tuber ingreſſa ſunt, non recto ſed intorto ductu, ac ſi tuber in magno vel violento corporis motu, circa principium hoc ſtudio fuiſſet in gyrum actum, ſuperſtite etiamnum illa involutione: Tuber iſtud magnitudine caput humanum ſuperavit: viventi nullos excitavit dolores, excepto pondere quo fuit moleſtum, imo ne à purgantibus irritatum: Durante morbo increvit potius quam decrevit, etiamſi chalybeatis diminuere de reverimus ſæpe. Quando inceperit, & quamdiu creverit Tuber, nec ipſa ægra effati ſcivit: Nullas unquam de eo movit querelas, vel coram aliis, vel me, per 20. annos ejus Medico ordinario. Tuber aliud & ſecundum deprehendo in medio meſenterij, remoto omento & inteſtino primo, pugni majoris magnitudine, albiſſimum; (reputavi magnam eſſe glandulam Meſenterij) tenui pellicula veſtitum: leviter ſauciatum materiam profudit albo flaveſcentem, mediocris conſiſtentiæ, ac ſi chylus eſſet, quam tamen pus, ſubcruentum quadantenus, ac ſine fœtore, accuratius perpendens animadverti. Juxta ſpinam dorſi duo alia notavi tubera in Meſenterio, alterum pugni, alterum ovi magnitudine, ut & alia adhuc tria minora, unumquodque juglandis magnitudine, unum quinetiam ad latus dextrum veſicæ urinariæ, pugnum minorem adæquans. Imprimis vero verſus dextrum renem, inter utrumque videlicet renem, immediate fere ſupra ſpinam, eò ipſo loci ubi glandula, quæ chyli receptaculi vicem ſuſtinet, alias reperitur, alium offendi abſceſſum, ſeu Tuber, ad duorum ſimul junctorum pugnorum magnitudinem accedens, ſupra muſculos pſoas, copioſo pure fœtido infarctum, ex quo ductus tendebat ad ramum iliacum dextrum, ex membranis vicinis coagmentatus, pure itidem plenus: atque ita novem nominavi Tubera. Ventriculus fuit admodum tumidus, flatibus turgidus, ac carnoſus: Inteſtina ſolito craſſiora, in proprias tunicas, imprimis cruſtam lacteam, copioſe tranſumpto ſero, coarctata angiportus in morem, parva, quibus appenſi propendebant globuli oblongi, ex parte rugoſi inſtar papillarum, ex pinguedine indurata, in quam vaſa lymphatica terminantur, ex quibus, qui veluti rimis dehiſcebant, mihi veroſimile aquam exſtillaſſe in cavam abdominis ſpatium. Venæ & arteriæ ad inteſtina excurrentes admodum fuere conſpicuæ velut inflammatæ: Rami venæ Portæ cœliaci & meſenterici ſolito dilatati magis videbantur ob impeditum circularem ſanguinis motum: In reliquis meſenterij glandulis nihil p.n. occurrit: Hæcce viſcera exigua vel nulla fuere incruſtata pinguedine: Hepar fuit quidem flavius naturali, at molle non durum, non exangue, nec vaſa ejus apparuerunt oppilata, à diaphragmate ſat liberum: Circa Hepatis regionem, ubi vivens conqueſta ſemper fuit de acri, pungenti, urente dolore, nil præter levem exeſionem phlegmonoden vidi muſculos abdominis hujus loci invadentem, prægreſſæ forſan Inflammationis indicem: Veſicula fellis magna, exterius albicans, intus parum continuit bilis: egregie enim ultimis ante obitum ſeptimanis purgantibus, ac urinas vi pellentibus fuit exagitata Lien naturalis colore, conſiſtentia & magnitudine: Pancreas duriſſimum, ac ſi ex granis ficeis eſſet conflatum, flavidius, ejus ductus plane vacuus. Renes ſatis quidem magni, at flaccidiores, molles, debiles, ea propter pauxillum, ni valido ac vehementi irritati medicamento, traxerunt ſeri, meatus ipſorum & ureteres ſat patuli: Veſica ſat naturalis, excepto tuberculo glanduloſo, quod lateri, ut dictum, affixum habuit: Uterus in dextro teſticulo produxit, ut innui, Tuber magnum: Siniſter vero Teſticulus naturalis, excepto quod ipſi accreverit veſicula aqua plena, avellanæ majoris magnitudine: Corpus uteri non fuit ſolito majus, licet duode-

cies

cies peperit, at ejus cavitatem majorem quàm in aliis obſervavi: Omentum majori ex parte fuit corruptum & conſumptum, ex parte inflammatum, ſeſe firmiter agglutinans peritonæo & muſculis, verſus hepatis regionem peritonæum & abdominis muſculi, interiora verſus, fuere ex parte quoque inflammati, exeſi, venulis ſat conſpicuis, ab acrimonia ſeri in abdomine bullientis, unde dirus ille dolor circa hepatis peripheriam, cujus quotidianæ querelæ: In utroque pectoris latere magna vis aquæ, inprimis ſiniſtro, tres forſitan menſuras, ſeu ℔. ix. exceſſit: Pulmones fuere cineritii coloris, plurimis conſperſi maculis, nigris, parvis, ſpumoſo repleti ſanguine: inferiores lobi ex inflammatione fuſci rubebant: Cor ipſum nativam molem excedebat, ac flaccidum! Vena cava & dexter cordis thalamus foverunt corpus pituitoſum, ſubluteum, ſpithama longius, ipſis arctè adhærens, ſanguinis motum vel impediens vel retardans: venæ etenim ſanguine pleniores, arteriæ vero eo magis vacuæ apparuerunt: Pericardii aqua conſuetam quantitatem vix exceſſit, Et caput aperuiſſem ni adſtantes prohibuiſſent. *Chriſtophorus Harderus in Miſcell. Curioſis anni 1672. obſervat. clxxx.*

EX recenſita, & aliis quæ tum penes Viros Clariſſ. tum penes me ſuperſunt, per hydropicorum eviſcerationes, collectis Obſervationibus, cuique concludere integrum fortean erit, Hydropen generari ſubinde poſſe ſine labe, ſaltem effatu digna, vel primaria Hepatis & Lienis. Imprimis dempto hiſce viſceribus ſanguificandi munere, quod Cordi omnino deferendum. Imo raro, forſan nunquam, eam adeſſe Hepatis ſiccitatem, qua, ſecundum *Fernelium*, ejus ſubſtantia fiſſuris dehiſcat, ut quaſi ex olla fiſſa lympha in cavum abdominis ſtillet: Hydatides vero hepatis aliarûmque partium anatome ſæpius detexit, tum in beſtiis, quas à cauſis ſeu internis ſeu externis diſruptas ſerum in ventrē effundere poſſe, nemo opinor in dubium vocabit. Nec inertia & debilitas renum, ab Helmontio aſſerta, quorum indignabundus Archeus, ſerū vel non alliciat, vel retineat, vel ſurſum repellat, perpetua hydropis cauſa cenſeri poteſt, ut complures nos docuerunt & docebunt cadaverum diſſectiones: Quod in præſenti factum ægra, in plurimis, niſi omnibus, accidiſſe notatum, hydropem ſcilicet in pectore primo ſeſe prodidiſſe, hicque initium ſumpſiſſe: An prænominati tumores exordia habuerint jampridem, & an ægra diu illos, ante acidularum uſum in ſinu foverit, haud facile definiendum, (cum olim nullas de iiſdem moverit querelas, nec eos ipſa unquam animadverterit) veritati tamen magis conſonum, cum plura & majora comparuerint Tubera, ea pullulare cœpiſſe longe ante ultimum acidularum potum, forſan in & à primo ante triennium aquarum mineralium hauſtu: imo crediderim pluſculos ante annos prima illorum jacta fuiſſe fundamenta. Binæ etenim meleoterij glandes apud Clar. *Kirkringium* Obſerv. 18. per decennium crevere, quæ tamen noſtris fuere minores: Nec non ex ejuſdem Obſervatione 56. corpus glandulosum à fœmina κάτω rejectum, tres palmas longitudine, latitudine binos adæquans digitos, quod ſeptem pendebat uncias, per integrum quinquennium increvit: Maximum illud Tuber teſticulo uterino appenſum, an fuerit ipſe teſticulus in molem hanc excretus, vel an ex ovario fuerit deductum, vel radices ſaltem in teſticulo habuerit, quoniam pure, lympha craſſiore inſtar gelatinæ, & carne corroſa, hinc inde diductis membranis, nodulis & ligamentis, omnes viæ & meatus adeo fuere obliteratæ; vix ſuppetit ut certi quidppiam aſſerere auſim: Potiopars reliquorum Tumorum in Meſenterio detectorum, ut & ſupra Pſoas muſculos, potius glandulas tumefactas, quàm tumores anomalos ſui generis (omnes licet morbos per anomaliam generari in confeſſo ſit) indigitare viſa fuit, Tuber ad latus veſicæ ſi exceperim: Tumores iſti an imaginationis vi, uti Franciſco illi apud *Kerkringium* Obſ. 3 fuerint producti, vero minime ſimile videtur: Cauſas phyſicas invenire hic, & in lympha, chylo forſan & in ſemine retento ac corrupto, monſtrare atque aſſignare in promptu cùm ſit. Acidulas in diſpoſitis hydropem accelerare poſſe credi par eſt, lympham augendo, acriorem violenter movendo, vaſa lymphatica replendo, dilatando, rumpendo, exedendo, viſcera enervando, ſubinde, impulſa acriore ſanie, corrumpendo & aliis, ſi qui ſunt modis. Papillas ab inteſtinis dependentes, glandulas ſibi parvas habere immixtas, quæ induratæ, exſiccatæ, fiſſæ, ſerum non reſorbent, nec in & per proprios canales reducunt, verum in ventris cavum exturbant, & hydropis non minimam eſſe cauſam, ex hac & aliis obſervationibus innotuit, ac porro innoteſcet. Hiſtoria hæc Practicos admonebit, ne violenter hujuſmodi morbos adoriantur, alias necem maturaturos: quoniam à violentis remediis, præcipue ἄνω ϗ κάτω moventibus, lympha totius corporis (quæ æque ac ſanguis, unumquodque ſuis in vaſis circumgyratur) impenſè agitatur, agitata vaſa dilatat, diſrumpit, hincque in ſpatia inania, tum pectoris tum abdominis abundantius impellitur: commota aqua acrior, utpote à natura minus ſubacta, & aſperior redditur, viſcera inſigniter labefactat, incendit, calorem nativum peſſundat, ut exaſperata febri, aucta ſiti, deperdito appetitu, inductis vigiliis exſolutis viribus, tragicus brevi ſubſequatur eventus. *Idem ibidem.*

§. 3. Anno 1651. 6. Aprilis videre mihi contigit Ovem, cujus glandulæ in abdomine, circa crurales venas ſitæ, pugni fere excedebant magnitudinem, exterius molles & aqua tumidæ, intus prędurę, quarum vaſa ſeroſa, ad diviſionem venæ cavę & arteriæ aortæ in ramos crurales, à tumore duro compreſſa erant, atque inter glandulas ac tumorem illum calami ſcriptorii craſſitiem æmulabantur: ſupra autem, verſus veſiculam chyli, ne veſtigia aliqua reliquerunt, In abdomine ſex libras ſucci aquoſi reperi, in quo inteſtina quaſi fluctuabant. Poſtmodum cultello ductus ſeroſos abſcindebam, quo facto, humor illis atque glandulis contentus confeſtim evanuit: glandulas deinde comprimebam, donec evacuato omni ſero, fabæ magnitudinem non æquarent: *Olaus Rudbeck de vaſis Glandularum Seroſis cap. 9.*

INde conjiciebam aquam abdominis cavitatem occupantem reſtagnaſſe propter horum vaſorū obſtructionem, quæ non ſinebat illam à glandulis excipi, atq; illorum beneficio in veſiculam traduci: Sic opinor omnes glandulas, quæ hiſce vaſis prædiræ ſunt, hydropem aquoſum cauſare poſſe. quod affirmare videtur *Rondeletius* cap. 35. Pract. *Id annotatione dignum eſt, quod ex frequenti corporum diſſectione ob-*

ſervavi, omnes hydropicos glandulas meſenterii induratas habere.& pancreas ſimiliter. Cum ſcil. vaſa, glandulas illas perreptantia, humore aliquo viſcido, craſſu vel mucilaginoſu obſtructa ſunt: dum enim occluduntur, humor ſeruſus qui à glandulis, vel aliunde horum vaſuium gratis in veſiculam chyli ferri cōſuevit, retrorſum ire cogitur, ac reverberatus glandulas, vel partes, unde veniebat, intumeſcere facit: Illæ de die indiem in altitudinem elevātur, quouſq; gravitatem hanc ferre poſſunt, tandem ruptæ, ſeruſum humorem in abdomen ſive pectus effundunt, quod mihi in Ove prædicta videre contigit. *Idem ib.*

Ductus ſeroſes.&c.) Anno 1652. mihi in ove, cum venarum & arteriarum ſpermaticarum anaſtomoſes perveſtigarē, perplurima vaſa limpidiſſima, nodoſa ſeróq; extumeſcentia occurrebant, quæ glandularū aliquot ad venas crurales ſedē obtinentium ſuperficiem tegebant, atq; veſiculam chyluſam aggrediebantur. Ann. item 1653. Inſertionem ductus chyliferi in axilarē venā oſtendens, fortuitu præ oculis parvę glandolæ, ſitum ſub ſterno ad claviculas, inter mā. marias venas occupantes, veniebant, quæ duos ramulos ſero tumentes lecticis thoracicis tradebant. Hos canales Vaſa glandularum ſeruſa numinandos exiſtimavi, 1. Vaſa, ob conformationem, figuram & oſom. 2. Glandularum, quod pleriq; illorū unde ſuam trahant originē. 3. Seruſa, ob ſuccum quo abundāt. *Idem Vide Tractatum de hiſce vaſis laudati O. Rudbeck.*

Ovem.&c.) Huc pertinet: Lues Ovium ſeruſa, de qua Fr. *Gliſſon* Anat. Hepatis cap. 7. Eſt Tumor, *inquit*, peculiaris, qui ovium Lue ſeroſa affectarum jecinoribus crebro contingit, videturque ad Hepatis parenchyma ſpectare: In medio hoc tumore cavitas quædam aqua plena reperitur, in qua vermiculi lati hoſpitantur figura quidem rhombi piſcis, ſed minore multo, ſcilicet vix pollicaris longitudinis.

§. 4. Cuidam mulieri quinquagenariæ obortus in Ventre Tumor hydropis opinionem faciebat: ante morbo gravi afflicta fuerat, victa ars malo grave ſymptoma non arcuit. Has tumentis aqualiculi moleſtias menſes aliquot tulit, donec in hydropem confirmarentur: fœditas coloris, carnis ac molis collapſus, marcor & eminens abdominis tumor aſciten ſignificabant: afflicta annos aliquot morbo ac ſymptomate victa, exceſſit.

Apertum cadaver, aqua intercus copioſe erupit, lien ac jecur vitium fecerat: inteſtina velut tabo infecta conſpiciuntur: nec alia occultior diuturnæ calamitatis & mortis occaſio quæſita eſt, donec in larrocinantis, & penitius ſcrutantis Chirurgi, conſpectum ſe Meſenterium dedit: occurrit aliquid inſolens, cujus novitas non tam admirationem peperit, quam admiratio expectationem ſuperavit, omnibus ſtupor fuit, Inventum eſt Meſenterium ab inteſtinis ſeparatum & abſolutum: pondere, qualitate, abſceſſuum inſolentium, tanquam latentium ſcaturiginum ubertate, ſupra quam credi poteſt, fuit prodigioſum; dena pondo pependit, denſum, corpulentum, ſucculentum plus juſto, longius, latius & altius quam natura ferret: Sed abſceſſuum perennitas majori admirationi fuit, nam & meliceris & ſteatomata pullularant: Tumores ex iis quidam adeo increverant & ſatiati fuerant, ut exigua punctione ingens humoris mellei copia æſtu quodam exundaret: Multiplices tumores & lacunas humoris varietate, aut prudens aut inconſulta natura quaſi cellulis diſtinxerat: alias coacta ac conglobata materies atheroma potius exprimebat: alias ob ſolutum, ſed aliquantulum viſcoſum, quem continebat humorem, in melliceridum familiam tumor erat potius natus coaptari. Chœrades non apparebat, ſed hic humor in naturam ſtrumoſam forte degeneraturus erat, ſic omnia monſtroſa. Digladiabantur etiam anatomes gnari, & ancipites erant an eſſet Meſenterium id quod apparebat, an aliquid aliud. Stupore quodam, nutu, renutu, hæſitatione potius rem definiebant ac dijudicabant (aut ſe fingebant dijudicare) quam gravi aliqua ratione. Ex mutuo ore alii mutuo pudibundi ac dubitabundi pendebant. Ita hercle hæc pars tanquam deformata, & in aliam naturam μεταπλαττῖσα naturam propriam ac formam exuerat. *Ballonius paradigm. iv.*

§. 5. Inter affectus mulierum non raro occurrunt Tumores ventris, qui primis menſibus imprægnationem mentiuntur, & vel molæ, vel flatibus, vel colluviei ſanguineæ aut aquoſæ in utero contentæ adſcribi ſolent. Materiam autem ventrem diſtendentem, interdum etiam extra uterum, peculiaribus membranis incluſam contineri, ſequens facit palam hiſtoria. Uxor juvencula, altero poſt nuptias anno, cœpit variis torqueri doloribus in imo ventre & hypochondriis, qui interdum omnino delituerunt, interdum ad leipothymias uſque ſævierunt, facies pallore ſuffundebatur, venter in tumorem ſurgebat, ſed inæqualem, qui quidem ab ineunte ætate paulo turgidior fuerat, menſes tamen juſto fluebant tempore: Conſilio uſa eſt primum Empiricorum, quorum unus rem totam veneficio adſcripſit: cum autem dolores urgerent, nec ineptiis illorum juvaretur, etiam me in conſilium adhibuit, Præter univerſalia, tum temporis oleum quoddam carminativum ei adhibuimus, ex cujus uſu dolores circa matricem adeo intenſos, parturientium inſtar, ſenſit, ut obſtetrix vel molam, vel ſimile quid in utero proditurum expectaret, ſed præter aquea quædam effluvia nil apparuit, & dolores paulatim omnino remiſerunt: quoniam autem interpoſitis aliquot diebus & Tumor ventris & dolores iterum aucti ſunt, vocatus etiam fuit D. *Vlianus*, qui purgantibus denuo rem aggreſſus eſt, dein cataplaſmate & inſeſſionibus dolores lenire ſtuduit, nec ſine fructu, nam non ſolum Tumor inſigniter inde fuit diminutus, ſed & dolores ita ſublati videbantur, ut in ædibus munia domeſtica rurſus perficere inciperet, infelici tamen omine; cum enim ſub dio frigidiore lanio ſuem mactanti adſtaret, ſubito Epileptica concidit, & ea ipſa die obiit.

Cadaver altera die apertum fuit, in quo Ventriculus, Hepar, Lien & Inteſtina naturaliter

ſe habentia: Matrix etiam integra, ſana & loco naturali reperta. Loco vero glandulæ Meſenterii, Veſicæ venulis ejuſdem implicitæ & tectæ, uti & toti Meſenterio hinc inde adnatæ, ultra xx. veſicæ, diverſæ magnitudinis, aqua limpidiſſima turgentes apparuerunt: quarum una omnium maxima (capitis infantis alicujus mole) mox in diſſectione conſpiciendam ſe præbuit, & totam matricem conſpexit, ut Chirurgus hydropem matricis adeſſe primo intuitu pronuntiaverit. Re vero penitius perſpecta, Uterus ſubtus latuit. Ab hac maxima, ſex adhuc paulo minores pugnum æquabant, reliquæ ova gallinacea & columbina, quæ omnes inter ſe connexæ, ova gallinacea, partim ad maturitatem perducta, partim adhuc varia magnitudine ſuccreſcentia egregie repræſentabant. Ex quibus apparet nos fruſtra purgantibus laboraſſe, cum materia peccans ſuis membranis vel veſiculis, nullibi perviis, incluſa; medicamentorum vim facile eluſerit. Quin ob diuturnam moram, malignitatem forte concipiens, venenatos ad cerebrum vapores emiſerit, unde Epilepſia & mors conſequi potuerunt. *Gr. Horſtius lib. v. obſerv. xxxiii.*

§. 6. Filio Calandrini excrevit abdomen, intra biennium, in eam molem ut crederetur firmiter laborare aqua intercutem: ſed ſectio cadaveris deinceps adhibita invenit tamen illic nihil liquoris, verum ingens ſolummodo ſteatoma, quod ex meſenterii glandulis excreſcens devenerat in eam magnitudinem, ut bilanci impoſitum ponderaret ultra libras xviij. Jecinore interim, liene ac ventriculo integris ac illæſis: ſed Pancreas erat pingue ac ponderoſum, & alterutrum latus rene ſuo deſtitutum; cujus vicem cum gereret Meſenterium, effuſum fuit illuc tantum liquoris, ut glandulæ ipſius à redundante illo ſero plus æquo intumeſcentes, repleverint tandem ventrem univerſum, ſed ſine ullis collectæ aquæ notis. *Tulpius lib. ii. cap. xxxii.*

AQuam intercutem imprimis quidem Jecinori acceptum ferunt Medici, ſed deinceps non minus & illis partibus à quibus tantopere læditur nobilis hæc ſanguinis officina, ut loco alimentalis ſucci nihil proferat præter iners ac inutile ſerum: quam ſane labem potiſſimum illi aſpergunt Pulmo, Splen, Meſenterium, Vulvæ, Teſtes muliebres, aliaque viſcera, præſertim ulceribus affecta: Equidem ut alia ſilentio nunc involvam, memini à ſolo Meſenterii ulcere jam quinquies hunc morbum mihi viſum. Sed fit interdum quoque ab ejuſdem partis ſteatomate, ſine ulcere, ex ſola luxuriantium glandularum protuberantia, plerumque cum aqua, ſed interdum quoque, licet rariſſime ſine illa. *Idem ibidem.*

§. 7. Similem propemodum rerum faciem exhibuit utique aliquando nobis abdomen cujuſdam virginis diſtentum gemino tumore: quem rudes ac inſcitæ obſtetrices cum attribuerent vulvæ, accuſarunt inſontem impudicitiæ, confiſæ gemellos ab ipſa geſtari: ſed calumniam hanc diſſipavit anatome poſt inſtituta, ut pote quæ nec fœtum nec gemellos in utero, ſed in meſenterio duo duntaxat invenerit ſteatomata: quorum alterum erat imputre, alterum vero ita pure vitiatum, ut effuderit non tantum plurimum ſaniei & aquæ in abdominis vacuum, ſed exeſerit præterea uſque eo uteri fundum ut non fuiſſet recipiendo fœtui. *Idem ibidem cap. xxxiii.*

§. 8. 9. Meſenterij aquoſas puſtulas elegantiſſime licet deſcripſerit *Aretæus* lib. 2. de ſigni diut. morb. cap. 1. fatetur tamen ingenue *ſe ignorare genuinam* earundem vel originem vel cauſam: Filia N. diſſecta poſt obitum, ob aquam intercutem, oſtendit in Meſenterio ſuo inſignem tumorem ponderantem libras xx. tectum quidem extrinſecus membraneo involucro, ſed intus refertum pluribus veſiculis limpida aqua diſtentis. Increvit autem hæc moles tam lente ut moverit ſuſpicionem prægnationis: ſed elapſo partus tempore, conflixit deinceps integrum triennium cum miſerrima hydropis ſpecie, adeo ut vix unquam ſpiritum libere traxerit, ſive ob copiam aquæ, ſive ob Iecur diaphragmati non ſolum oneroſum ſed & firmiter accretum. Plurima quidem ſum molitus, verum ut Gubernator non ſemper ſuperat quamcunque tempeſtatis vim, ita neque Medicus morbum immedicabilem: Quem in numerum ſane aliquis non immerito retulerit hanc Aquam intercutem, ruptis quippe nonnullis hydatidibus, manent tamen plurimæ illæſæ: quibus utique à ſcalpello ventrem perforante pertuſis, latitant nihilominus & aliæ, foturæ continenter perennem inextricabilis hydropis cauſam. *Idem lib. 2. cap. 34.*

SE *ignorare genuinam, &c.*] Quam eleganter tradit Clar. *Wartbon* Adenograph. cap. xi. Si contingat, *inquit*, Lymphæ ductus in meſenterio obſtrui, quia valde fragiles ſunt, facile rumpuntur, & aquas ſuas in abdominis cavitatem exſpuunt, unde hydrops Aſcites certiſſime conſequitur. Sin vero vaſorum horum membranulæ tenaciores fuerint, ita ut diſtenſionem notabilem abſque laceratione ferant, in Veſiculas quaſdam aqua turgidulas attolluntur, quas Hydatides vocant, & peculiarem Aſcitidis ſpeciem conſtituunt; Quælibet autem veſicula inter binas dictorum vaſorum valvulas quam proximas efformari contingit; quia vero aqua nec prorſum, propter obſtructionem; nec retrorſum fluere poteſt, ob valvularum interceptionem, interſtitia intumeſcunt in figuram orbicularem, utpote capaciſſimam, quæ figura in hydatidibus vulgo cernitur; quæ haud longe diverſæ videntur ab iis quas per meatus urinarios, & eum quoque excerni aliquando obſervavimus.

§. 10. Cuidam ex plebe paupercul æ, triennio multis doloribus in abdomine vexatæ, hoc anno in molem venter aſſurrexit, qui diſtinctas extuberantias ſeu tumores monſtravit: mulieres plures in utero latitare, fœtus imaginabantur ſibi, maxime cum mater motum infantis in utero ſentiret. Partui vicinæ exacerbati ſunt in abdomine dolores, qui poſt enixum infantem debilem, paulo poſt exſpirantem, non deſiere: medium tamen abdominis in ſe concidit, inæquali remanente ventre, cum latera turgida, & in tumorem ſublata extuberarent: A partu lochia nulla, dolor ventris ingens adhuc, tumor minime decreſcens, ſed accreſcens in dies. Neſcio quæ ipſi medicamenta oblata ſunt ad molam ejiciendam, at defecit miſera tandem, cedente anima doloribus & extincto calore, privato ſuo humido, tota ut pote emaciata: Singultibus crebris efflagitavit ſuis corporis apertionem, ut cauſa ſuæ acerbitatis in apricum veniret latens.

Mos geritur, ſecatur cadaveris abdomen, nec difficile erat, quum muſculorum caro contabuerit exſiccata: Aperta itaque cute cum peritonæo, quod lacerum & eroſum ab ichore bilioſo apparuit, ſerum effluxit bile tinctum, & duæ moles globoſæ in conſpectum veniebant, quæ peculiari inveſtiebantur tunica, adhærentes meſenterio, à quo mutuarunt cingentem membranam, quæ ſubdura erat, & hinc inde puſtuloſis veſicis luxuriabat, plenis ſero: Diſciſſis his molibus, ſerum effluxit primo multum, quo diſtentæ fuerunt duplices membranæ & farctæ, ut in tantas moles aſſurgerent: deinde glandulæ apparebant multæ ac copioſo cum adipe, materiæ ſteatomatis non abſimilis: Cavitates quas in ventre hæ moles non replevere, eas ſerum occupavit: Madebant eo omnia quaſi in ventre contenta inferiori, quæ etiam ita corrupit, ut fœtor diligentiorem inhiberet indagationem. Exiguus Uterus, Hepar flaccidum lutidum, ejus Cyſtis turgida & infarcta craſſiore felle, Lien exiguus. Pulmones ſicci & lituris gangrænoſis maculati. Sanguis paucus & nonniſi in magnis circa cor vaſis ater prodiit: Cadaver totum exangue videbatur, & caro muſculorum omnium conſumpta, contabuit enim miſera, & cutis oſſa & nervoſas partes tegebat. Glandularum extuberantias facile erat ſectione à meſenterio removere, ideóque eas ſeparatim ſecuimus. *Hacsbietterus Caſu vj. Centur. vj.*

Meſenterium multorum morborum focum eſſe alibi oſtendi, hæc hiſtoria ejus monſtruoſam fœturam expoſuit: C. *Bauhinus* glandulas meſenterii ſcirrhoſas fieri ſcribit, illas ſequi corporis abſumptionem. Fuit tumor hujus emortuæ non ſcirrhus, verum glandulis ſupercrevit quædam pinguedo, aut adeps, qualem in ſteatomate obſervavi, quibus ſerum copioſum & commixtum erat, quod diſtendit membranas inveſtientes & in veſicas quaſdam ſuſtulit, ex quibus & transſudavit in cavitates: Moles vero una altera major erat; ſiniſtræ partis minor, dextræ ponderis aliquot librarum, magnitudinis capitis infantis circiter, Scribit Cl. *Platerus* ſe in meſenterio porcorum veſicas aqua plenas adnatas vidiſſet *Aretæus* lib. 1. c. 1. hydropis quandam deſcribit ſpeciem, ubi ex veſicis aqua plenis abdomen intumuerit, Moles, ſeu extuberantiæ noſtræ ægræ, ex genere tumorum illorum erant, quibus plura inſunt corpora, acceſſit tamen quamproxime ad ſteomatis ſpeciem: conſiſtebant ii in meſenterio, cujus duplex membrana ſero impleta & infarcta erat, ut in tantam molem diſtenderetur, qua ſecta, & ſero emiſſo, glandulæ & copioſus adeps conſpiciebatur. An vero hæ excreſcentiæ hydropem aſcitem cauſarint in Ægra noſtra, non decido; A malo habitu omnes ſpecies hydropis procedere teſtis eſt Aretæus: Et ſane paupercula hæc malum habitum, imo hecticum habuit, in quo nulla viſcera carebant labe: Excreſcentiarum harum cauſas fateor me ignorare, ut qui viventem non videram unquam: Illas puto renſivos dolores, ichorem acrem lancinantes, cauſaſſe. *Id. ib.*

§. 11. Meſenterium ſere innumeralibus glandulis refertum repuri in Nob. Dominæ cadavere, hinc in hydropis, qua obiit, cauſam inquiſivi. *Vide tit. de Tumoribus lib. 4.*

§. 12. Quidam poſt longos dolores in hydropem ſiccum lapſus eſt. Glandulæ Meſenterii plane aruerant & tabuerant. *Vide tit. de Ventris dolore.*

Glandulæ aruerant, &c.) Intemperies Meſenterio ejuſque partibus rariſſime primario accidit. In hypochondriacis vero calida atque ſicca intemperies, ſive à ventriculo ſive ab inteſtinis facile ad has partes derivatur, nimirum qua in iis ventriculus ac inteſtina phlogoſi ut plurimum afficiuntur; unde fit ut ſanguis ab illis per venas verſus hepar recurrens, partim per Meſenterium, partimque per vicinas ſedes tranſiens, eidem Meſenterio ſuam intemperiem communicet; Alioquin cum Meſenterium ſolo lacteo humore, tanquam ſibi proprio, alluatur, fieri vix poteſt ut morbo ſicco & calido primario afficiatur. Siquidem lacteus hic ſuccus contrarii plane temperamenti eſt, nimirum humidi & frigidi, vel humidi, & moderate ſaltem calidi. *Warthon Adenogr. cap. xi.*

§. 13. Studiis Medicis operam dans Monſpelii, accidit ut ancilla quædam ſponſa, antequam nuptias contraheret, in morbum incideret, venterque ſenſim in molem hydropicam intumeſceret, ideóque gravida ab omnibus judicabatur: pertinaciter illa negabat, virginitatem illibatam acriter defendens: Ideoque à Medicis tanquam hydropica curatur, ſed irritis remediis.

Aperto cadaveris ventre inferiore, ſtrumæ per totum ſe offerunt, quibus Meſenterium adeo infarctum erat ut fere ab illis oblitteratum eſſet, vix conſpicuum. *Ex communicatione D. D. Franc. Caillet Medici Genevenſis.*

§. 14. In

§. 14. In cachexia & hydrope mortuis, Meſenteria plurimum friabilia maléque cohærentia deprehendimus, ita ut leviſſimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Wartbon Adenograph. cap. xi.*

§. 15. Anno 1666. Mercator Gedanenſis à multis annis ingluviei deditus, variiſque modis in victus ratione peccans, incidit in varios corporis affectus, qui quidem curati, numquam tamen in totum ſublati ſunt, quia æger præceptis Medicis parum obediens fuerat, Tandem totius inferioris ventris Inæqualem tumorem percipiens, hincque ſenſim languore corporis univerſali afflictus, de dolore in regione lumbari gravativo, eóque ſiniſtri hypochondrii obtuſo, ac vinculo ſub ventriculo tranſverſali conqueſtus eſt. Vocatus, deprehendi ex ſignis pertinaces latere in corpore obſtructiones, quare omnem movi lapidem ut ipſi priſtinam reſtituerem ſanitatem. Cum alvus ſubinde adſtrictior eſſet, exhibui blando evacuantia, quibus tantum profecimus ut videretur ſibi æger aliquoties ab illorum uſu fere reſtiturus, quoniam ſçybala excernebat grandia ſumméque dura, adeo ut in excretione ad pelvim ſonum ederent, lapidum inſtar ab alto delapſorum. Quod cum forte indicaſſet, juſſi ut adſtantes excrementa mihi monſtrarent, in quibus aliquot fruſtula caſeorum induratorum, ſicut illa, uti ipſius æger faſſus eſt, ante aliquot ſeptimanaris ruri tum degens pro jentaculo, pravo ſuo more deglutierat, Invenimus: Talia quamvis ſæpius eum ſucceſſu educerentur, tamen longitudine morbi contabuit & naturæ ſatisfecit.

Aperto cadavere, obſervavi omnes glandulas infimi ventris, tam internas Meſenterii, quam externas abdominis induratas, imprimis illas copioſiſſime regioni lumbari incumbentes, unde dolorem lumborum deduxi gravativum: Luſtratis inteſtinis, reperi cellulas inteſtini coli per tranſverſum corporis ſub ventriculo ſiti, ſcybalis fruſtiſque caſeorum ingeſtorum fere omnes infarctas: hinc excretiones præmemoratas ortum ſuum deduxiſſe indicavi: reliqua inteſtina erant omnino vacua: Remotis iis examinavi Hepar, quod mirum dignum, omnibus ſui partibus inveni ſanum, etiamſi æger dum viveret crapulæ nimium indulſiſſet: Ultimo perquiſivi Lienem, & dum illum circumcirca vellem blande liberare, animadverti duritiem haud levem: quare novitate rei perculſus, totum lienem excidi, eúmque dimidia fere ſui parte oſſea cartilagine incruſtatum vidi, adeo dura, ut acutiſſimo quamvis cultro vix diſcindi, ſinéque læſione parenchymatis ſeparari potuerit: Exinde haud difficulter dolor ſiniſtri hypochondrii obtuſus patere potuit. *Chriſtianus Rudnicius in Miſcell. curioſis anno 1673. obſervat. 159.*

§. 16. Memini à ſolo meſenterii ulcere jam quinquies hunc morbum miſſi viſum. *Tulpius Obſervat. lib. 5. cap. 32.*

Observatio XI.

Anatome Aſcitici cujus viſcera omnia naturalia affecta. 1. Aſciticus à vitio glandularum Meſenterii, Hepatis abſceſſibus tentati, Lienis duri, Renum putridorum. 2. A vitio Hepatis indurati, Lienis parvi, albicantis, Renum male conſtitutorum 3. Ab Hepate fiſſo, veſiculis obſito, Renibus pertuſis. 4 A Iecoris, Ventriculi, Pancreatis ſcirrhoſi vitio, Meſenterii glandulis tumidis. 5. A Iecore pituita referto, Pancreate duro, Rene dextro calculoſo. 6. A Meſenterio ſteatomatis referto, Pancreatis ſcirrho, Hepatis duritie, Pulmonibus ſcirrhoſis. 7. Ab Hepatis abſceſſibus, Renis ſiniſtri & Uteri. 8. Ab Hepatis duritie, vitiis, Renum, Meſenterii. 9 Ob Lienem calculoſum, Renem dextrum lapide occupatum, Uterum cartilagineum. 10. Ventris tumor hydropicus à copia ichoroſa & purulenta materia, ob viſcerum omnium corruptelam. 11. A vitio Iecoris, Renum, Cyſtis fellea, Pulmonum. 12. Ab abſceſſibus juxta Hepar, Liene apoſtemate infecto. 13. A ſcirrho Iecoris, Lienis, Renum vitio, Pancreatis, &c 14.

§ 1. NOb. Andreas Eſtken ann. 46. cum uſque extra civitatem, utut opulentus, cœlebs, admodum parce & frugaliter vivens, ex vitio diætæ primum ventriculi dolorem cum ſiti, dein hypochondriorum intumeſcentiam percepit, quæ tandem Hydrops aſcites ſequebatur. Hic anno 1660. in autumno Thorunium venit, morbúmque ſuum mihi expoſuit, Cujus ſigna erant urina tincta & rubicunda, ſitis magna; appetitus cibi nullus, conſtipatio alvina, urinæ retentio frequens, noctes inſomnes, tumor totius infimi ventris & hypochondriorum intenſus, atrophia artuum ſuperiorum & inferiorum, viriúmque maxima debilitas. Inſtitutæ fuerunt purgationes per epicraſin, adhibita tam externa quam interna alterantia & corroborantia, ſed ſine ullo fructu. Tum anno 1661. adjuncto mihi D. D. *Meiſnero*, inſtituta eſt paracenteſis ſub ipſo umbilico verſus partem ſiniſtram, natura ipſa per veſiculam umbilicalem viam commonſtrante, per Antonium Stattlender Chirurgum. Talem paracenteſin *Galen.* 14. meth. 13. & comm. ad aph 27. 8 hydropicis & hernioſis adhiberi ſuadet. *Paulus* autem non omnibus aquæ intercutis generibus, ſed aſcitæ tantum convenire ſcripſit, ejuſque tres in univerſum differentias ſtatuit: unam ſectione ſacta

directe ſeu umbilico, tribus digitis interpoſitis, ſi ab inteſtinis origo fuerit: Aliam etiam facta à ſiniſteriore umbilici parte, ſi primario Jecoris affectui malum feratur acceptum. tertiam autem à dextra ejuſdem parte, ſi à Liene vitium originem duxerit, ſcalpello ejuſmodi ſectio fieri debet, aut aculeo intra peritonæum adacto, deinde in foramen immiſſa ænea fiſtula, per eam humor ſenſim effundendus, pro cujuſque virium ratione, cavendo ubique ſubitam cumulatámque vacuationem: *Hæc Paulus*: Idem nos quoque hac in parte obſervavimus, facta inciſione, impoſitóque canaliculo argenteo, eduximus aquam in abdomine ſtagnantem pedetentim, à ſemilibra incipiendo, tum ad libram devenimus, quotidie bis aliquando etiam ter, pro re nata, ad multarum uſque librarum quantitatem: Aqua educta fuit citrini coloris, odoriſque fœtidi, videbaturque patiens aliquantum ſibi vegetior: Verum omnia in priſtino ſtatu permanebant, indicantia ſcil. dyſcraſiam & corruptionem viſcerum imi ventris, quam anatome corporis extincti poſtea aperuit. Quare vires in dies debiliores, ægrotum ut animæ curam adhiberet admonuerent, quæ cum peracta, ille ultimis Januarii diebus, placide animam Salvatori ſuo reddidit: Inſtituta autem paracenteſis altera à Circumciſione Chriſti Salvatoris die.

A morte cadavere aperto, nullum viſcus ſanum & integrum repertum eſt. Peritonæum, Meſenterium, Pancreas, ſingula conſumpta, Inteſtina livida, Hepatis & Lienis aliquot fruſtula tantum veluti lacerata dependebant. Renes vix conſpicui, uno verbo, & ante mortem pie defunctus vivum cadaver erat, apud quem poſt mortem adſtantes præ fœtore maximo non diu ſubſiſtere potuerunt. *Simon Schultzius in miſcell. curioſis ann.* 1674. 1675. *&* 76. *p.* 229.

§. 2. Juvenis Vir Religioſæ familiæ incidit in hydropem Aſcitem, à medicaſtro pluribus clam agitatus remediis, ex urbe in qua degebat, cùm remotior locus foret, hicque illius familiæ ordo vigeret, huc deportatur, quem ubi acceſſi, malum incurabile Superioribus detexi, partibus internis jam ſideratis: Præſto nihilominus adfuit qui vultu ſuperciliosо & faſtu, velut fere fit, pluſquam ampulloſo auſus fuerit curam per brevem polliceri, & promiſſis vere intra pauculos dies ſtetit. Domum forte ingredior, febri tertiana laborantem viſurus, ad hunc hydropicum à ſanitatis præfecto deducor, cui de neceſſariis moribundo nulla data mora providendum urgeo.

Ipſe ut fatis mox ceſſit, accitum ego operationi peritum lithotomum ad paracenteſim celebrandam, ut aquis daretur exitus, applico: Inde ulterius progredior, ut prognoſtici veritas innoteſceret, pateréque ignari medicaſtri judicium: Omentum telæ ad inſtar tenuis ſe offerebat: Inteſtina livida primo tactui conſumpta diffluebant. Glandulæ Meſenterii omnes purulentæ. In parenchymate Hepatis 18, apoſtemata viſebantur ſua cyſti incluſa; Pulmonum bronchia membrana livida ſpiſſa teſerebat, Renes putridi, Lien induratus ſcatebat, craſſa gypſi ad inſtar materia, nec ultra caſtaneæ magnitudinem reſtabat intacta: Unicum Cordis parenchyma ſanum erat: Ex quibus patet impoſtoris temeritas, & in judicando ignorantia, in una admiret vires in juvene, partibus adeo corruptis tamdiu in vivis perſtitiſſe. *Alardus Hermannus Cummenus in Miſcell. curioſis anni* 1673. *obſerv.* 186.

§. 3. Victor Schœffer febribus tertianis & continuis, atque eryſipelatibus ſæpe obnoxius, extremo quinquennio difficultate anhelitus, orthopnoea, diarrhœa, ac diuturna ſtranguria divexatus, tandem Tumore Ventris in tantam molem excreſcente correptus eſt, ut etiam umbilicum rumperet, ſalva tamen externa cuticula, nullo effluente humore.

Ex aperto cadavere extractæ fuerunt menſuræ noſtrates 18. aquæ pallidioris, citrinæ, urinam referentis: Hepar inventum album durum, Renes parvi, pallidi, nulla pinguedine muniti, Veſica anguſta, Pulmones ampli, Cor magnum, Lien parvus & albus. Mirum fuit tantum in brevis ſtaturæ homine aquæ latere poſſe copiam. *Ex Traſelmanni Medici obſerv.*

§. 4. Generoſa quædam Comitiſſa, cui crura inflata ſummopere, ſeróque repleta erant, poſt mortem ſectione aperta, præter calculos in folliculo fellis innumeros deprehenſos, aliáque vitia, Renes habebat nigricantes, & quibuſdam locis adeo pertuſos & foraminibus patentes, ut citra ſubſtantiæ ipſorum diviſionem digiti in cavum intendi poſſent. *Hepar* præterea *hinc inde fiſſum*, veſiculæ multæ ſero citrino plenæ & turgentes illi adnatæ erant: Lien quoque vitiatus erat. *Platerus obſerv. lib.* 3. *p.* 648.

HEpar hinc inde fiſſum] Rimas Jecoris accidere quanquam neget *Tulpius* lib. 2. cap. xxxvi. Obſervationum, atque *Fernelii* figmentum eſſe credat, eas tamen frequenter evenire aſſerit *Platerus* praxeos lib 3. cap. de Extuberantia, quod per ſectionem deprehendit: Cauſam agnoſcit tantam parenchymatis, Hepatis & Lienis, ſiccitatem & ariditatem, ut non ſolum decreſcat & imminuatur, ſed & tandem nimis dehiſcens findatur, ob intemperiem potius calidam quam frigidam. *Vide l. c. p. m.* 213.

§. 5. Juvenis ann. 18. rem murariam exercens, in arce Schumburgenſi jamdiu ſiti prægrandi, imbecillitatéque ventriculi laborans Aſcite corripiebatur, Alvi fluxu ſuperveniente ad plures abiit.

In cadavere à me exenterato menſe Febru. 1675. Magnam aquæ limpidæ, nec non cro-

cco

ceo colore tinctæ qnantitatem reperi: Sic & inteſtinum Rectum corroſum, Glandulas meſenterii valde turgidas & lapideam naturam induentes, Jecur flavo tinctum colore, Bilem in folliculo ſuo nigerrimam ſpiſſámque, amurcæ ſimilem, Ventriculum quoque pituita tenaciſſima repletum, Pancreáſque induratum offendi: Reliqua perſcrutari nec fœtor nec tempus permittebat. *Ioh. Dolaus in Miſcell. curioſis anno 1674. 75. & 76. p. 94.*

§. 6. J. Arminius poſt varios affectus incidit in anorexiam, vomitum cum Jecore indurato, abdomine intento, cruribus tumidis. Iecur erat magnum, pituita plurima refertum, in Pancreate omnia dura. In Rene dextro plures calculi. *Vide lib. 2. tit. de Cordis Palpit.*

§. 7. Uxor N. morbo admodum intricato correpta eſt ſuccedente Hydrope. Abdomen ſeroſi humoris plenum erat Meſenterium ſteatomatis refertum; In ipſo Pancreate ingens ſcirrhus, Hepar durnm, pallidum. In Pulmonibus ſcirrhi, lapides. *Vide lib. 2 tit. de Phtiſi.*

§. 8. Marronæ venter de die in diem accreſcebat: Aperto defunctæ abdomine, plurimum aquæ carnis loturæ ſimilis effluxit. Uterus mire extenſus erat, &c. Ren ſiniſter plane putrefactus. Hepar undique abſceſſibus putridis ſcatebat, hinc aqua quæ in cavo ventris continebatur. In Utero aqua putulenta, cum mola. *Vide tit. de Graviditate falſa.*

§. 9. Ill. Domina N. Hectica laborabat & ſimul Hydrope graviſſimo. Abdomen plenum erat aqua, Hepar magnnm durum & denſum, Lien parvus, contractus, ſicut & Renes, omnia informia, Venæ Meſentericæ obſtructæ omnes. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 10. Anno 1662. Vidua annorum 44. gravi dolore dorſi, & ingenti ſiti vexata, urinæ ſuppreſſione præcedente fit Hydropica: Natura ſpretis omnibus medicamentis debitum ſuum perſolvens, viduam hanc cultro decernit Anatomico.

Adſtante Dom *Heckero*, Medico civitatis Mariæburgenſis, facta per Chirurgum ſectione ingens copia aquæ effunditur, & Lien quaſi convolutus, calculis plenus conſpicitur: Perventum eſt ad Renes, in quorum dextro, & quidem circa infundibulum, invenimus quadrangularem lapidem, qui totam cavitatem pelvis implebat; Proceſſimus ad Uterum, qui cum magna admiratione primo totus lapidoſus à nobis putabatur, quantitate qnidem parvus, ſed nimis durus. Tandem vi diſſectus, totus Uterus cum orificio interiori erat cartilagineus, relicta cavitate interna ad amplitudinem nucis juglandis, & Ureteres aliquomodo extenſi ſcatebant arena copioſa, alias tamen in naturali conſtitutione obſervabantur. *Andreas Cnoefſelius in miſcell. curioſis anni iv. obſerv. 57.*

§. 11. Annam Barbaram Hornvaſcherin, Hydrope aſcite laborantem, anno ætatis 72. denatam anno 1673. ſecui. Quantitas ichoroſæ & purulentæ humiditatis triginta quinque menſuras attingebat. Ventriculus, inteſtina omnia, hepar, lien, renes, uterus, veſica, uredine & ſitu corrupta, quin & cor pulmonéſque flaccidi, deprehendebantur; Aqueæ illuviei innatabat utriculus parvus, nigricans, liber ab omni vaſe, liber ab omni ligamento (*parvi teraſi magnitudine*,) cui terni appendices nullo exitu patentibus; Neque ſubniger utriculus iſto meatum pervium exhibuit. *I. Sculterus in miſc. cur. ann. 4. & 5 p. 179.*

§. 12. Cum pronuper aliquot ab obitu horis cadaver *Innocentii* decimi, Pontificis Romani exenteraretur, ut pro more balſamo & aromatibus condiretur, in Veſicula fellis duo calculi juglandis magnitudine reperti ſnnt, Viſcera ipſa in aqna natabant. Pulmo nigris maculis diſtinctus. Jecur vitiatum, Renum alter ſemi uſtus; Cerebrum multa aqua repletum. *Ioh Daniel Horſtius obſervat. 7.*

§. 13. Marrona diu graviterque Tumidum ventrem geſtaverat, qui nullis remediis ceſſit. Mortuæ cadaver aperuit D. P. Moth, reperitque ſingularem interiorum conſtitutionem: Levi vulnere in hypochondrio dextro inflicto, copioſiſſima aqua effluxit velut ex fonte; quæ mediam noſtram tonnam facile impleviſſet: poſtea ampliato vulnere & per medium diſciſſo abdomine, reliquum evacuatum ſpongiis inter peritonæum & inteſtina, quæ curioſius inveſtigarutus, nulla invenit, ſed membranam denſiorem, protenſam ab oſſe Xiphoide ad inguina uſque, univerſum ventrem inferiorem tegentem, venis copioſis & amplis refertam, ut placentam uterinam referret, vaſorum copia æmulam. Ex quibus copioſus ichor ad hydropem exſudarat: unde toto curationis decurſu nunquam tentata diuretica, alias proficua, quicquam ſeri eduxerunt aut morbum levatunt: Hæc membrana reſecta, demum in conſpectum prodierunt inteſtina, & reliqua deſiderata abdominis viſcera, ſed in dextra parte, ad Hepatis regionem membranæ adnatus erat abſceſſus, magnus, pure fœtido repletus, unde de dextri lateris dolore ægra ſæpius conqueſta fuerat, nec in illud latus decumbere potuit: Tres alii abſceſſus, ſeu veſiculæ minores, inferiorem membranæ partem occuparant prope inguina, ſed necdum ad maturitatem perductæ, diſciſſæ enim aquam continebant: Lien quoque apoſtemate infectus, preſſuſque puris copiam effundebat. *Bartholinus cent. 4. obſerv. 25.*

§. 15. Puero ſeptenni, filio Nobil. Dom. Gallatin, Exconſulis Genevenſis, caſibus frequenter per ſanitatem obnoxio, etſi alias vegeto, tumor in dorſo enatus eſt, ſteatomatis

formam referens, cui ad ſuppurationem tandem perducto ſucceſſit fiſtula, per menſes aliquot pure ſtillans: Hac ſponte occluſa, altera in parte poſtica femoris dextri emerſit, anno ætatis x. multo pure ſcatens, Vocatus fui Februarii menſis 21. anno 1672. à Patre, qui conſolidationem fiſtulæ exoptabat: Quod conqueſtus eſſet de dolore hypochondrii dextri aliquot ante menſibus, ſcrotumque aqua turgidum eſſet, negavi occluſioni fiſtulæ incumbendum eſſe, ejus originem in viſceribus latere edico, infidam fore ſanationem, ad quam gravior affectus ſubſequututus eſſet: Abdomini, ab aquis jam intumeſcenti, emiſſarium parandum per ſcroti apertionem; cui poſtridie infixus funiculus ſetaceus; mediocrem ſeri copiam eduxit: At ſuccedente inflammatione, (cum metu gangrænæ) hinc abſceſſu, protinus detractus funiculus, convenientibuſque admotis medicamentis, & ſubſidebat tumor, & mundificabatur ulcus atque ad conſolidationem properabat; Interea femur, phlegmonoſo tumore mire intumuit, ubi ſuppuratio facta, quæ tribus in locis cuniculis actis ſponte ſe aperuit parte interna; Cum autem in parte externa multum ſubeſſe puris indicia eſſent, via illi per phlebotomum facta, quod album, riteque coctum proceſſit; amurcæ autem ſimile & inſtar [illegible] ſanguinis, duobus ante obitum diebus: fiſtula porro ſicca pene permanſit, ad alias ſcilicet vias traducto pure: interim incrementa ſumebat abdominis tumor, qui ad ile dextrum maxime vergebat, ubi cutis adeo rarefacta, & tenuis reddita, ut ruptionem minaretur: Demum per aliquot dies copioſas & turbidas effundebat urinas, quæ poſt duas horas limpidæ, aureæ & naturales evadebant, pus copioſum ad fundum deponentes; unde inferre licuit à ſuperioribus renibus locis pus illud manare: quod deinde alia inſtituta via per alvum, aliquot dierum ſpatio excluſum, ſed prægreſſa leipothymia, pulſuque intermittente & formicante facto, unde extrema illi imminere creditum; ab ejus autem effuſione vires paulatim rediere, cum appetitu, qui ineunte morbo nimium, in perniciem, vegetus, cum mali ſucci cibos & affatim ingereret, unde cœliacus fluxus ſæpius per morbi decurſum apparuit. Octo ante obitum diebus ſubſidebat venter, crura quoque minus œdemate tumebant, non remediorum efficacia; cathartica enim etiam vehementia nihil educebant, à tranſlato ad pectus ſero; hinc parentibus falſa & inanis valetudinis affulgebat ſpes: Duobus ante obitum diebus vultus quoque œdematoſo tumore intumuit, ea parte magis turgida apparente in quam provolvebatur corpus: deficientibuſque lenſim viribus 4. Aprilis è vivis diſceſſit.

Cadavere eadem die à perito Chirurgo Lamont aperto, Omenti & Peritonæi nulla veſtigia deprehenſa ſunt: hinc Jecur ſe obtulit maximum, decolor, intus & extra durum: Cyſtis fellea atro turgida erat ſanguine: Lien magnus, conglobatus, totus ſcirrhoſus: Pancreas ſemiputre: Ventriculus & craſſa Inteſtina mire flatibus turgida: Aqua plurima in abdomine: Renes maximi, pallidi, conglobati: In lumbis & pſoa muſculo ulceris & abſceſſus veſtigia, unde ducebat initium femoris fiſtula: Multa aqua thoracis capacitate concindebatur; hinc corruptionis initium pulmonum extremi lobi duxerant: Cor erat integrum.

Observatio XII.

Ventris tumor hydropicus ab aqua inſigni copia extra peritonæum ſubſiſtente, ſalvo jecore & liene. 1. 8. *A ſero Omenti cavitate concluſo & ejus glandulis tumidis, iiſdem viſceribus ſalvis.* 2. *Ab aqua in peritonæo collecta, eo per tubas uteri delata.* 3. *A lutulento humore inter muſculos abdominis & peritonæum congeſto, ob ſuppreſſos menſes.* 4. *Ab aquis inter muſculos abdominis & peritonæum contentis.* 5. 6. *A ſero ſanguineo, cum parvo Liene.* 7. *A ſero inter duas peritonæi tunicas.* 8.

§. ANno 1660. obiit Margaretha N. civis Noribergenſis uxor, annos nata 44. quæ ad nonum uſque annum abdomine ultra modum & metam elato, cæteris membris tabe quaſi conſumptis ægerrime vixit, illo ipſo novenario annorum decurſu trium liberorum puerpera facta, cum decenti ſemper evacuatione, abdomen nullo modo detumuit, ipſo Paraſceves feſto ad ſectionem vocatus, peripheriam partium inferiorum deprehendi pedum Geometricorum quinarium numerum ſuperantem: faſtidium umbilici ad coxæ vertebras menſurantes, ad viceſimum digitum (Geometra dicit 20. 30.) elevatum vidi: Viſcera, Hepar nempe ac Lien, integre & naturaliter ſe habebant: Ventriculus inanis nil quicquam rubiginis ſeu corruptionis ſenſit: Extra peritonæum vero ichoroſæ humiditatis menſuræ 54. ſubſidebant: Cauſam hujus mali in efferatum maritum mecum *Georgius Ruboldus* Chirurgus tranſtulit. *Ioh. Scultetus in Miſcell. cur. anni 4. Obſerv.* 148.

C*Auſam hujus mali*) Definitur hydrops Aſcites, Quod ſit Tumor p. n. à collectione aquoſi, ſeroſi & ſalſi humoris, cum vitio partium ſanguinem depurantium, eundemque perfecte elaborantium; puta Cordis, Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meſenterii, vel Renum ſubinde exortus, atque in cavitatem abdominis, jam per venarum & arteriarum ductus manifeſtos, ipſaque vaſa lymphatica, quam ductus plane cœcos & inſ-

& inaſpectabiles, intra peritonæum, omentum, tunicas, inteſtina, cum ſcroti & crurum quandoque diſtenſione effuſus.

Deſcriptionem excipit loci affecti conſideratio, ſed cum de eo ipſo ſatis ambiguæ circumferantur ſententiæ, proponam quædam quæ circa Hepar refrigeratum, ex *Galenicorum* ſententia, acriter decertuntur: Iiſque adſtipulandum cenſeo quibus veritatis certiſſimus index αὐτοψία arridet, & ſentiunt, In omni Hydrope læſam eſſe ſanguificationem: fracta tamen hac non ſtatim lædi Hepar ratio ſuadet: hinc qui contrariantur nobis, nullatenus extricare ſe poſſunt, quando ſectis hydropicorum cadaveribus hepar ſæpe ſæpe ſalvum deprehenderunt, dein ceu θαῦμα θαυμάτων obſervationibus ſuis addunt; At qui oculata experientia, firmatoque hinc probe judicio edocti ſunt, Hepati colatorium potius officium, quam abſolutam hæmatoſin adjudicant, cum ſæpe ſæpius Hepate & Liene ſalvo, vel uno horum tantum affecto, Hydropis periculum timendum ſit: Cauſa hæc fuit quod, præter *Avicennam & Galenum*, Viri non ſpernendi in aliam de loco affecto in hydrope, abire ſententiam coacti fuerint, aut de eo, ſaltem cetpitando, ſentire: Quod ſi ipſi etiam de ſanguificio Hepatis negatio certi fuiſſent, ſane accuratiori indicio ſedem hydropis definiſſent, & forte tali modo in dubium vocaſſent, Si iſtud organum, cui vera & exquiſita vis ſanguificationis accenſetur, & cui hydropici originatio præternaturalis debetur, merito pro ſede hydropis habendum, ſequitur non Hepati ſolum, ſed his in quibus depuratio, & ipſius ſanguinis vera abſolutaque elaboratio debetur, Sed verum prius: Majoris ratio eſt non tam *Galeni & Avic*, quam vulgatiſſimæ Scholæ Medicæ: Minoris probatio talis erit: Cui deeſt cauſa efficiens proxima ac præcipua, deeſt quoque effectus iſtius cauſa: Atqui Hepati deeſt cauſa efficiens proxima ac præcipua perfectioris & abſolutiſſimæ elaborationis ſanguinis, Ergo deeſt etiam illi effectus iſtius cauſæ: Et cui deeſt effectus ſanguificationis, quomodo de eo poteſt negatio, ſive privatio & error hujus effectus dici: Jam vero cauſa efficiens Hydropem proxima & præcipua eſt ſanguificationis veræ & perfectæ negatio, ſive, ut tectius dicam, læſio: Verum cum de hoc parenchymate, quod vere ac perfecte ſanguinem elaboret, nullatenus dicitur, ſiquidem nomine tantum chylus per lacteas hepaticas in portam & cavam jecoris delatus, ab excremento bilioſo depuratus ibidem, in ſanguinem quidem tranſit, ineptus tamen adhuc eſt corpori noſtro alendo, ſiquidem tum demum per ſurculos quoſdam venæ cavæ in cavam abit, & una cum ſanguine profluente ad cordis dextrum ventriculum, ſive ἀρχὴν τῆς θερμῆς καὶ τῆς ζωῆς deducitur: hinc denique in arteriam pulmonis, quæ cum vena ejuſdem per anaſtomoſes unita, in illam refrigeratum & contemperatum ſanguinem deponit: tandem in ſiniſtrum cordis ventriculum mittitur, ibique ultimam perfectionem ſuam conſequitur laudabilem, dehinc in arteriam magnam imprimitur, in cujus orificio, ad oſtium ventriculi, tres aſtantes valvulæ tricuſpides, omnem ſanguinem retrogradientem impediunt: hinc tanquam ex architriclinio, omnis alimenti diſpenſatio ac erogatio, ad univerſi corporis noſtri partes ſingulas meat, hinc per arterias nectar illud vitale totum hoc noſtrum vivificat: Chyli pars ſubtilior in inteſtinis è craſſiori & excrementitia ſeparata ope lactearum à modo dictis inteſtinis ad pancreas tranſitum maturat, ubi dum reſidet, deperditionis nullum est periculum, niſi excrementi, quod ibidem deponi debet, atque per ductum Wirſungianum in duodenum rejici: hinc longius à pancreate ad hepar inſumit tranſlationis tempus, nec tanto vaſorum numero eget, ac obtinuit tranſitus ille ab inteſtinis in pancreas modo dictum, in quo viſcoſum excrementum per modo laudatum ductum abit: aquoſum vero recipiunt glandulæ vicinæ, & ad renes immediate, mox ureteres ad veſicam urinariam emittendum deferunt: Humores autem excrementitii, quos pancreas à liene cum ſanguine revertentes recipit, per rami ſplenici ſurculos, pancreati oblatos, hic deponi, parique facilitate arterioſi ſanguinis excrementa, priuſquam ramus ſplenicus ad lienem progrediatur, per ſurculos arteriæ cœliacæ excerni poſſunt: Imo per hunc totam pene melancholiæ ſentinam (præterquam quod ab emulgentibus arteriis intercipiatur) accumulatam evacuari poſſe *Highmorus* credidit: Affectus enim utriſque ſunt communes, ſcirrhi & obſtructiones hunc & illum affligunt: Imo Liene affecto vix aut nunquam immune evaſit Pancreas: Si itaque aliquomodo contingat ut ductus hic obſtruatur, ut humores in pancreate affatim accumulentur, abſceſſus, ſcirrhi vel hydropes inde oriri poſſunt, reliquis viſceribus omnibus ſalvis & integris: Videa jam quis et animum in noſtra locum affectus ſtatuendus: Sed pergendum: Arteriæ ſplenicæ, quæ multæ ſunt, nec ſolum ad ſanguinem ducendum ad ejus nutritionem, ſed & ad excrementi evacuationem inſerviunt, à cœliaca, ortæ, ſanguinis partem melancholicam, poſtquam ultimam in corde concoctionem ſuſtinuit, ad lienem deferunt, ac inde in ſubſtantiam ejus infundunt, ſicut emulgentes ſeroſam in renes ducunt, quam lien fermentat ac ſeparat, ſanguinem vero ſeparatum, quantum ad ſui nutritionem ſolet vir, apponit, & quod relinquitur ſanguinis purioris, & ab excremento melancholico defœcati, per ſubſtantiam ejus tranſcolatur, & cum ramo ſplenico communicatur, à quo in portam & jecur, atque inde per venarum anaſtomoſes in cavam, inde ad cor iterum deducitur, ut calorem & ſpiritus de novo acquirat, atque purus ab omni excremento, inde in aortam pro partium nutritione omnimoda propellatur: Tenuior pars ſanguinis Serum dicitur, cujus exceſſum præter naturam hic accuſamus: idem naturaliter ſe habens, ut ad renes binos (quorum actio eſt ſeri attractio, ejuſdemque debita ſeparatio excretio) perveniat, cum ſanguine per cordis dextrum ſinum & ſiniſtrum in aorta duci neceſſe eſt, inde per emulgentes arterias à renibus virtute ſpecifica attrahitur, ad quos, ubi per arterias illorum minutiſſimas pervenit, in ſingulas ſubſtantiæ partes diffunditur cum aliqua ſanguinis parte, & per illorum parenchyma (ubi odorem urinæ fermentalem concepit) ſervato ſanguine pro ipſorum nutritione, in cavitatem, pelvim dictam, cui inſeritur ureter, qui illud ſtatim ad veſicam defert, amandatur. Sanguis vero qui extra venas effluxerit cum ſero, ſi bene ſe habeant renes, retinetur, ſin minus, ſi parenchyma illorum ſit laxum, & debilis eorum facultas, cum ſero ejicitur & urinæ fiunt cruentæ: Sanguis vero qui cum ſero per arterias in renes introducitur, cum in illorum nutritione totus abſumi nequeat, venis quibus per anaſtomoſes junguntur arteriæ, amandatur, atque hinc in venas emulgentes, & exinde in cavam: Excrementum autem, quod à digeſtione hac per circulationem debitam, frequentem cohobationem, accuratam rectificationem ac abſolutam ſubtiliſationem, ſeparatur, eſt materia alba vel rubra, flava vel nigra, vel cujuſcunque coloris in urinis contenta, à practicis Hypoſtaſeos & Enæorematis nomine ornatum: Dixi in præcedentibus Renum eſſe ſerum attrahere, neque Ductuum Hepaticorum, ſive Aquoſorum, oblitum eſſe, quorum originem Hepati accenſent, Viri in Anatomis noſtro ſeculo verſatiſſimi, *Bartholinus, Bilſius, Rudbequius, Schenckius, Rolfincius, Riolanus, Gliſſonius* aliique, quibus novi hujus Oceani undam limpidiſſimam favor numinis rimari atque penitus introſpicere conceſſit: quorum ortus ab

ab hepate vel veſica fellea veriſimilis eſt, ceu cujus poſum ſequi in propatulo eſt, ſanguinis transfiltrandi gratia in hepate facti, ut ſcil. in eo, ceu venoſiſſimo noſtri corporis parenchymate, adveniens ſanguis ab oneroſiore ſuo diluvulo quodammodo levetur. Hujus itaque Lymphæ exceſſum præter naturam Hydropis eſſentiam conſtituere quis negabit? Patet hinc, niſi fæx, ſive amurca illa ſanguinis à balſamo illo divino, & nectare vitali legitime ſeparetur, partes abinde ſuum recipientes nutrimentum, facile una cum propriis actionibus lædi, atque dyſcraſiam nonnunquam ſatis deplorandam iis introduci teſtatur experientia: Talis eſt cachexia totius corporis, partiumque ſpermaticarum omnium indiſpoſitio, cum ipſis tum ſanguificationi, tum ſeparationi ſive percolationi definitis viſceribus, ubi ne ventriculus quidem ab omni culpa abſolvi poteſt, cum ipſe ſæpiuſcula externum errorem exhibitorum ægerrime ferat: Sæpiſſime enim accidit ut partes quaſdam cibus in ſe contineat, particulis corporis non ſolum non cognatas, ſed & inimicas, adeo ut à natura nullo modo domari ac concoqui poſſint, ſed quocunque vagentur, & plurimas licet concoctiones ſubeant, nequaquam tamen mutantur, ſed naturam ſuam perpetuo integram conſervant: Quibus ſubſtratis, obvium jam erit laudatos veteres haud minus appoſite læſam ſanguificationem incuſaſſe, licet τὸ ὅτι, ob temporis infelicitatem, ipſos latuerit, attamen τὸ διότι bene perſpectum quod habuerint, comprobant illorum volumina: Omnem itaq; Aſciten ab impuro ſanguine, excrementis ſerioſibus referto, vel à quadam qualitate peregrina corpori noſtro inimica, aut partium viventium ſolutione continui profluxiſſe animadvertimus: Non enim nos movet quod in ejuſdem argumenti exemplo *N. Fontanus* lib. 5. Reſponſ. & Cur. Med. ſ. m. 94. dicet, Dari hydropem jecore ſalvo nunquam vidi: ſi forſan alii, rarum id dico, niſi loquuti fuerint de hydrope particulari, ſoli hepati locum affectum tribuendo, Siquidem experientia edocti ſumus *Tulpium* obſervaſſe eundem à ſola meſenterii exulceratione, Alium ab ejuſdem hydatidibus innumeris: *Benivenium* à ſolo Renum vitio: *Platerum* à Renum exulceratione: *Benivenium* iterum à veſica percuſſa excitatum, vel quis viſceribus omnibus ſanis & ſalvis advertiſſe: Sic Lienem vitioſum in hydrope vidit *Veſalius* hepate plane ſalvo: Hinc *Dodonæus*, *Car. Piſo*, *Duretus* hydropem nullum ſine conſenſu Lienis accidere volunt, Aſciten interdum cauſam agnoſcere obſtructionem lævium arteriarum *P. Salius Diverſus* auctor fuit: Proinde videmus quocunque tandem modo ab aliis etiam partibus proveniat Hydrops, ſemper tamen læſam ſanguificationis actionem, vel qua inceptio, vel, qua perfectionem ſuam in corde, vel depurationem in colatoriis viſceribus, vel diſtributionem in arteriis fuerit aſſequutus, poſſe referri: Enimvero tota corporis humani œconomia, juncta ratione, atque ipſa experientia atteſtante, ſanguinis pabulo indiget, nulla equidem abjectiſſima pars in toto microcoſmo alio humore niſi ſanguine, quatenus ultimam perfectionis manum adhibuerit natura, nutritur: quinimo nec ipſi cordi ſui alimentum aliunde mutuari integrum, niſi maſſa ſanguinea perfecte jam elaborata, & ſpiritibus vitalibus maritata, illud per coronariam, pro ſui pabulo recipiat, & in omne ejus parenchyma diſtribuat. *Idem.*

§. 2. Anno 1628. Julii 28. mortua eſt Virgo annorum 25. proſapia Nobilis, ægra apud nos aliquot menſibus, domi diutius decubuit, abdomen extenſum, turgidum, tuberoſum & ad admirationem uſque protenſum, renitens, durumque inſtar tympani, cujus latera *repleta* & renitentia, pedes & brachia atrophia tenuia: Cadaver, ut famæ bonæ teſtimonium daret contra malignas linguas, diſſectum; Morbus ac cauſa mortis inventa eſt: Abdominis tumor altitudine ulnam ſuperabat, circumferentia ulnas duas ſemis, cum parte octava Umbilicus expanſus, & plane dilatatus, à morte maxime renitebat, nec ſonum dabat, ut die ſequenti, quo ſectio inſtituta, ſubſederat enim ea nocte tumor & ſeroſæ illuviei concluſæ ſignum dedit, Nos paracenteſin ſequentes, ſerum per vulnus primum è corpore eduximus, quod infra umbilicum, inſtrumento Lancetta dicto, fecimus; Effluxit materia craſſa, fœtida coloris ſubfuſci, qualis eſt cereviſiæ non nimium nigræ, ad menſuras noſtrates 35. quam vaſculis excepimus, reliquæ vaſculis non exceptæ incerta eſt menſura: Tumore ſic aliquomodo depleto, cutem abdominis flaccidam & craſſam incidimus, & cum forte altius ferrum intruſum eſſet impegimus in abſceſſum concluſum, ex quo pus fœtidum: Abdomine ſic aperto, & cavitate exſiccata ſpongia, puráque aqua elota, membranoſum corpus expanſum conſpicimus, quo omnia viſcera & inteſtina tegebantur, refertum plurimis glandulis majoribus, circa quas pinguedo muſcoſa, fœtida ac purulenta: Ex quibus majores quatuor ovum anſerinum magnitudine ſuperabant, reliquæ quinque minores: In diſſectis albida, viſcoſa, tenax, putrida, & nonnihil putrida materia concluſa erat, quæ in filamenta pilos referentia diduci poterant: Quod Omentum fuit, quia ſub ventriculi fundo à peritonæo prodiit, omnia inteſtina ac viſcera obtegit ac occultavit: Quo à peritonæo relaxato, hepar ſuperius deſiit veſtire, cujus ſubſtantia ſalva oculis objecta fuit; pars ejus gibba tamen neſcio qualis veſtigium vulneris per tranſverſum facti & jam ſanati oſtendit: Lineam ſiquidem tranſverſa, per gibbum hepatis ſiccata, cavitate ac communi tunica hepatis inveſtita, referebat vulneris ſpeciem, longitudinis digiti minimi: Viſcus ipſum decentis magnitudinis & coloris, fuit flaccidum, ut in mortuis. Cyſtis fellis ſatis ampla, felle plena: Lien nec colore nec ſubſtantia, nec retentis accuſandus, magnitudo decens, exſanguis: Flaccidum Pulmonis corpus conſperſum lividis maculis: Cordis in dextro ſinu ſanguis concretus, paucus in ſiniſtro nullus: Sanguinis in toto corpore ſumma paucitas: Venæ omnes vacuæ, & quod effluxum erat, una ſpongia abſumptum eſt, In abdomine quidem ichoroſus & corruptus, non tamen copioſus fuit, & talis etiam vomitu, paulo ante mortem, ad aliquot menſes, rejectus fuit.

Diſtenſio

Diſtenſio abdominis, & renitentia vel turgeſcentia, ab aquæ ſeu ſeri copia in ſacco ex duobus membranoſis corporibus, peritonæo & omento conſtante incluſa, fuit cauſa hujus diſſecti cadaveris: In hoc quidem cavo tariſſime aquam colligi vult *Lipſius* Medicus libro proprio de Hydrope: *Heurnius* è contra ſæpius accidere ex *Hippocr.* aph.5ᵃ.l.7. & *Sennertus* pract. lib.3. Sæpe enim ſcribit in Anatomia obſervatum marſupium, & hanc omenti cavitatem, nunc aquoſo nunc atro humore refertum fuiſſe &c. deſtillat enim ſeroſa materia ex venis portæ quæ omentum pertexunt, & ſiniſtræ parti, ſeu regioni lienis vicinæ ſunt, nempe per diapedeſin vel anaſtomoſin, & ſi copioſa eſt, replet ac diſtendit: Cùm enim in operibus naturæ illud frequens ſit, ut moderata omnibus cum emolumento inſerviant, immoderata vero noceant, ſic etiam in hoc opere, quo ſerum tranſſudando omnia abdominis contenta reficit madore, ſi natura aberrat, & ſerum vel effluendo copioſius in abdominis cavum mittit, damnum facit: Videatur *Platerus* Tr.2.p.m.262. & C. *Piſo* p.198. Quod in noſtra virgine accidiſſe demonſtravit inſpectio: At quæ hujus origo, & quare venis depoſitum ſit, paucis inquiram.

Ex potulentis & eſculentis humidioribus generari in humano corpore ſerum tota ſchola Aſclepiadea ſtatuit, quum hæc corpora apta ſint ut ex eis aquoſiores in noſtro corpore generentur humores: Quis neſcit ſerum ſua primordia in ventriculo ſumere & augmentari in ſanguificationis organis? Cui utilitas ſeri incognita? Omnia humectat in toto corpore motos humorum juvat omnes, hoc facit decens hujus præſentia, nocet immoderata: In noſtra ægra cauſa ſeri abundantiæ latet: novi ipſam ab incunabilis multorum morborum fuiſſe diverſorium quaſi, & paucos numeraſſe dies ſanitatis: Viſcera elaborantia chylum & ſanguinem vaſa horum diſtribuentia, an hujus ſeri cauſas obſtetricea? Hepar ne ſuum tonum amiſit? at videbatur integrum: E venis ergo depoſitum quicquid ſeri genitum fuerit: portæ circa omentum, quæ epiploicæ & epigaſtricæ dicuntur, deſtillando in cavum illud in quo concluſum erat; copioſius enim ſerum fuit quam ut diſtribui in corpus poſſet, quin glandulæ adnatæ diſtributionem impedivere. Has vero venas depoſuiſſe ſerum nemo dubitat, qui ſcit vaſa eſſe omenti: deinde quia talis ſeroſa colluvies vomitu rejecta fuit paululum ante mortem ad aliquot libras: Vomitu vero nihil rejicitur, niſi quod in ventriculo eſt, aut in illum receptum, nihil porro recipitur niſi per vaſa dicta: Succrevit venter paulatim, ob quod male audierat, alias pudica virgo: Medicamenta adhibita varia, thermæ calidiores, abſque fructu: Cauſa cachexiæ hujus hydropicæ ſunt viſcera abſque manifeſta labe, ut tumore & ſcirrho quidem libera, à ſuo tono tamen naturali ac bonitate longius receſſis & imbecilla: Rima illa ſeu veſtigium vulnuſculi, ut nullius morbi ſignum, ſed ut putat mater, imaginationis opus, quod in hepate vidimus, nihil effecit.

Dolores in ſiniſtro latere, ſenſibilibus membranis ſiniſtri hypochondrii adſcribendi, non Lieni, cujus ſenſus eſt obtuſus, præcipua ei cavitati quæ in ſiniſtra parte connexu ventriculi, omenti, coli & viſcerum orta eſt, exituque caret; quam cloacam omnium partium vocat *Sennertus* lib. de Scorbuto, in quam deponant ſuas ſaburras, quæ in flatus abeant, ac dolores tenſivos, lancinantes & pungentes cauſant.

Glandulas omenti intumuiſſe ipſa autopſia docuit; quod pinguedine ac innumeris glandulis refertum. Fuit vero hæc pinguedo cæroſa & fæculenta, quæ facile putreſcit, unde tot putrilagines in hac membrana obſervavimus: Imbibunt & abſorbent hæ glandulæ fæculentum quod à partibus circa omentum ſecedit, à quibus excreverunt in eam magnitudinem quam vidimus in cadavere, ex quibus purulentia fœda effluxit: hoc eſſe munus in corpore ſano earum docet *Bauhinus* Theatri Anat. lib. 1. c. 18. Quomodo vero hi tumores obfuerint, nihil pronuntiare licet, Quid a cachexia ſperandum? quid à cacochymico corpore? omnis morbus ex his reſurgit: forte etiam glandularum tumor, & non malus habitus à glandulis umentibus fuit.

Omenti operatio in corpore aut nulla eſt, aut ignobilis, ad commodius vivendum à natura; non ad vitam datum eſt: Etſi obfuerunt glandulæ omenti, forte diſtributionem impedire, & qualem? vix ſanguinis, cùm per eas venas non fiat diſtributio principalis nutriens totum corpus: ſed forte ſi affirmare vellem chyli, de qua tamen diſtributione nondum omnibus convenit Medicis.

Coronidis loco quæritur, cur à Medicis Tympanitica dicta fuerit virgo hæc nobilis? forte quia venter erat turgidus, extenſus, renitens, durus, utpote magna moles, quæ ſonitum dedit pulſa, tympani inſtar; nec fluctuatio aquæ unquam ſenſita fuit, nec hydragoga profuere, nec pedes intumere: At aquæ copia in peculiari cavitate concluſa aliud docuit, ac aſcitiden fuiſſe pronuntiavit. *Hachſtetterus Decads x. caſu vij.*

§. 3. Menſtrua ad menſes aliquot ſuppreſſa Hydrops ſępius ſequitur: aquam hanc collectam in cadaveribus apertis recto ductu per tubas in peritonæi duplicaturam defluere obſervavimus. *Paulus Barbette Anat. Pract. parte 4. cap. 2.*

A Buteri cornibus in brutis lymphatica vaſa liquorem ſuum in venas majore hypogaſtricas depoſuiſſe vidit *I. Jac. Wepferus Diſſert. de Apoplexia p.383.*

§. 4. Raræ ęęque variæ hydropis ſpecies ab authoribus recenſentur; ſed tamen apud ullum haud legi: Mulier ex oppido Muratenſi circiter quadragenaria, abdomen turgidum octo annos ſine inſigni moleſtia circumtulit, omnem culpam in menſtrua ſuppreſſa conjiciens: Tandem cum ſub onere fatiſceret, operam Medicam ipſi impendit D. *VVilhelmi*, uti & ego poſt ipſum, ſed quævis remedia blandiſſima non ſolum corpus, verum etiam ipſam animam affligebant: Interea cum nobis aqua inter conſilia hęret, ſuffocatur tanta mole abdominis, quamque defunctam extemplo incidimus.

Vix cute pertuſa, aquæ fœtidæ copia ad libras xx. medicas proſiliit: Hęc intra muſculorum abdominis tunicam & peritonęum continebatur, quod ex venis epigaſtricis internis periodi lunaris deſtillaſſet. Iſtarum venarum extremitates tubercula ſimilia nuci avellanę habebant, ac ſi papillę forent, etiam ſciſſa: Unanimes uterum incuſavimus & ejus attractricem, quod alias nullum caſum, vulnus, puerperium &c. per quę aliqua continui ſolutio potuiſſet accidere, paſſa ſit. *M. Bogdanus Obſervat. xi.*

IN *menſtrua ſuppreſſa*) A menſium ſuppreſſione oriri etiam hydropem uterinum *ait Aetius* Tetrabib. 4. Serm. 4. cap. 79. qua in utero veſicæ fellis ſimilia corpoſcula aquæ referta comperta ſunt: Oriri *ait*, cum menſes longo tempore fuerint ſuppreſſi & impregnatio impedita, hinc ſæpe fieri copiæ humorum in uterum confluxum, & ejuſmodi corpuſculorum in quibus humor colligitur: Sequi affectionem hanc tumorem circa imum ventrem amplum, laxum, flatoſum, murmura velut in inteſtinis, in ambulando gravitatem & ſpirandi difficultatem, alvi recrementa graveolentia, menſium & conceptus impedimentum, quæ prodeunt nullo ordine deferri: Ubi vero violenter excernuntur, rupta aliquando parvis illis corpuſculis, quæ veſicis ſimilia diximus, viſcoſa quædam & aquoſa erumpere: Curationem vide ibidem: De iis veſicis egit *Maur. Cordaus* comm. 5. lib. 1. *Hippocr.* de morb. mul. *Chriſtoph. à Vega* lib. 3. ſect. 10. cap. 13. Art. med. Exemplum affert *Valleriola* lib. 2. obſerv. 10. *Geſnerus, Platerus* apud *Schenkium &c.*

§. 5, Variis in partibus, cavitatibuſque aquoſitatem colligi quotidie videmus: rarum valde, frequentius tamen quod ſibi perſuadent multi, contingere cenſemus intra peritonæum & muſculos imi ventris, aut etiam intra duplicaturam peritonæi eam congregari: Contigit hoc in virgine viginti annorum ex hydrope defuncta: exhibebat hujus apertus venter aquæ libras xxix. quæ tamen haud detinebatur in imi ventris cavo, ſed vero intra muſculos abdominis & peritonæum ſubjectum. *Gerardus Blaſius obſervat. med. xviij.*

§. 6. Hydropem ſpurium inter abdomen proprie dictum & muſculos, qui introrſum quaſi incurvantur, Olmuntii anno 1614. in fœmina obſervavit *Adr. Spigelius. Ioh. Rhodius cent. 3. obſerv. 6.*

OLaus Rudbeck Tract. de vaſis Glandularum ſeroſis c. 9. exiſtimat ſi vaſa ſeroſa, quæ inter muſculos abdominis & peritonæum repunt, aliquo obſtaculo occludantur, veſiculas eo loci generari poſſe, Et eundem in modum ruptas tumorem hydropicum inter cutem, muſculos & peritonæum facili negotio procreare.

§. 7. Mulieris hydropicæ abdomen in tantum excrevit, ut ulnæ noſtratis cum quadrante altitudinem æquarit, maxime ad ſiniſtrum latus vergente tumore, Ex aperto poſt mortem abdomine ſanguineum ſerum fœtens mediam Tonnam implevit, quam cadaveri ſubjeceramus, quo exhauſto detumuit; Omentum & peritonæum putridum fruſtillatim excerpebantur: Inteſtina omnia ad dextrum hypochondrium erant detruſa, ut initio inteſtinis caruiſſe apparuerit, ſiniſtrum vero aqua ubertim repletum: Hepar à nativa bonitate nihil defecit, at Lien minor. Chirurgus paracenteſin inſtituerat, ſed abdominis muſculos non pertranſiit vulnus: *Bartholinus cent. 1. Obſervat. ij*

OBSERVATIO XIII

Ventris Tumor hydropicus ab aqua in vena umbilicali retenta, Et hinc in abdomen exſtillante.

IN *vena* umbilicali, ubi Hepati inſerta, atque extra illud peritonæo adnata erat, *dilatata admodum*, cùm alias in adultis ligamentum potius quam vas cavum referre, aquam quoque ſatis copioſam in hydropico ſecto deprehendimus: Alias vero non ſolum illic retentam, ſed & inde per idem vas ad umbilicum uſque, in quem deſinit, penetraſſe, & ſub cute collectam tumorem inſtar veſicæ aqua plenæ illic peperiſſe, atque inde quoque in abdomen defluxiſſe, eáque diſrupta è corpore emanaſſe, vel alioquin illic viam ſibi aperuiſſe, & per eam è corpore effluxiſſe, adeo ſæpe copioſe ut totum ventrem exinaniret, aliquando obſervavimus. *Platerus lib. 3. prax. cap. de Extuberantia p. m. 222.*

IN *vena &c.*] E venis ventris inferioris, & potiſſimum venæ portæ propaginibus, ab inteſtinis & ventriculo per meſenterii & omenti membranas deductis, atque in duos truncos collectis, dextroq; Hepati, ſiniſtroque Lieni inſertis, per diapedeſin, tunicis ipſarum rarefactis, aut anaſtomoſin, oſculis illarum & præſertim venarum à truncis illis majoribus in omentum & meſenterium diſperſis, illicq; ſinientibus reſeratis, ſi ſerum copioſius quam alioquin ad partium humectationem, ne areſcant natu, liter etiam exudat, emanet & in ventre cogerantur hydrops aſcites quoq; poteſt produci: Hoc autem eo modo fieri, ſerumq; per poros cæcos vel oſcula, citra ſolutionem continui è dictis venis promanare poſſe, idque citra cruoris permiſtionem, aut ſeri à ſanguine tincturam, comprobant quod ſicuti in aliis quoque ſedibus è venis hoc pacto, tum in corpore variis à ſero obortis defluxionibus, tum extra illud per ſudores, lacrymas, aliaſve è corpore, per uterum, aliaſve ſedes factas fluxiones, ſubito interdum magnaque copia erumpit: ita & ex venis meſaraicis, non ſolum naturaliter ſemper aliquid in abdomen tranſſudare, ſicuti ſemper in eo mador aliquis ejuſmodi deprehenditur: ſed & præternaturaliter majori copia abdomen implere poſſit, eoque facilius quam in aliis venis ſerum à potulentis & eſculentis progreſſum, & cum chylo continuo attractum maxime redundet. Et ſicuti in diarrhœis ſpontaneis, vel catharticorum uſu concitatis, illud per oſcula earundem venarum, per quæ eas ſubierat, rurſum incrementum effluit, ita & per interiora oſcula, quibus rami ipſarum in partes diſperſi, circa finem occluduntur patefacta, nullo cruore tinctum in ſpatium abdominis influere poteſt: Eadem ratione & ſerum à ſanguine in renibus ſeceratum in veſicam delabitur: E quibus omnibus, uti ob enarratam cauſam Aſcitem fieri poſſe, quod aliquibus videtur impoſſibile, colligimus, ita

in

in hydropicorum quorundam ſectione, cum nullam manifeſtam in viſceribus continui ſolutionem, ſed magnam in venis, uti & in ventre ſeri redondantiam deprehenderemus, inde illud eo, quo diximus modo, in abdomen perveniſſe conjicientes, liberius rem ita habere ſe affirmare auſi fuimus, eoque magis cum in hydrocele ab eadem cauſa plerunque in abdomen, indeque in ſcrotum idem ſerum diſtilet &c. *Ibidem pag.* 218.

Dilatata admodum] Idem obſervatum à *Riolano*, In hydropicis licet, fœtu excluſo, ligamentum ſit, à continua tamen aquæ alluvione emolliri & reſerari, ut hiet, & tum ſerum ab Hepate exuperans per umbilicum excerni: Anthropogr. lib. 2. cap. 10. *ait*, ſe in quadam muliere hydropica eam inveniſſe fiſtuloſam, & per eam aquam inter peritonæum & abdominis muſculos effuſam fuiſſe: *Hildanus* cent. 1. obſerv. 47. hydropem per umbilici prominentia rupturam ſponte ſua curatum vidit: *Gu. Rolfinccius* diſſertat. Anat. l. 5. c. 21. vidit hydropicam, in qua aqua loturæ carnium ſimilis ad aliquot libras per umbilicum, ſponte ſua ruptum effundebatur: aqua per venam umbilicalem emanante: intromiſſus catheter argenteus oblique ſub muſculorum rectorum linea albe ſurſum ad jecur ferebatur, argumento evidentiſſimo ſeroſum illud aquoſum ex venis Jecoris per umbilicale hoc ligamentum emanare.

Observatio XIV.

Hydropici (cujus aqua per umbilicum evacuata) inventa vena umbilicalis extreme dilatata.

PEtrus Kiekup quadragenarius ex febre tertiana, eaque diuturna, curatus, in Aſcitem incidit: Ego advocatus, ventrem in monſtroſam fere magnitudinem elevatum invenio: Umbilicus ad ovi anserini magnitudinem aqua plenus propendebat, quem ut phlebotomo aperirem obnixe rogabat: Quum vero in tam gravi morbo temere & abſque conſilio nihil tentare vellem, atque de Medico accerſendo, ut de umbilici inciſione conſultaremus, cogitarem, umbilicus ſua ſponte ruptus eſt: Inde per trimeſtre magna copia ſeroſi humoris effluxit: Is autem humor ut paulatim flueret operam dedi, impoſito ipſi umbilico lineamine reduplicato & faſcia involuto, ne ex intempeſtiva evacuatione aquæ vires ægri, jam ob morbi vehementiam invalidæ, labefactarentur & plane proſternerentur: Sic Divino favore venter paulatim ſubſedit, ut tandem pleniſſime convaluerit, & per annos aliquot ſanus vixerit: Demum vero Pleureſi correptus, ac nullis adhibitis remediis, obiit.

Poſt mortem, quum cadaver ipſius aperirem, inveni venam umbilicalem, quæ in adultis in ligamentum ſolebat coaleſcere, adeo dilatatam ut facillime pennam anſeris per eam immitterem. *Fabritius Hildanus cent.* 1. *obſerv.* 47.

EX his perſpicuum fit, non ſolum aquam ex vacuo ventris, verum etiam viſcoſos humores, qui antea in ipſo Hepate incluſi fuerant, per ruptionem hanc umbilici evacuatos fuiſſe: Utinam igitur in hydropicis, arte & induſtria aliqua apertio hæc umbilici fieri poſſet: Nam ſi umbilicus paulatim naturæ beneficio in tumorem elevatur, & tandem erumpit aut inciditur, commodiſſimam eſſe viam expurgandi humorem ſeroſum hydropicorum, ac ſæpiſſime ægrotos ipſos hoc beneficio à morbo liberatos fuiſſe viri docti obſervarunt. *Idem.*

Observatio XV.

Hydropicus infans in utero à collectis tum in abdomine tum pectore aquis.

REm exponam nulli hominum ad hoc tempus aut viſam aut auditam, quæ anno 1631. Neapoli viſenda obtigit: Quis opinetur acerba hydropis illuvie vix dum vitam, nedum non lucem expertum puellum, non plenum adhuc uteri geſtamen, in ipſo non tam mortalis matris quam foventis & educantis naturæ ſinu correptum? quomodo enim integro jam & vivido, & late ſe diffundente calore naturali, ubertimque vigente ſpiritu æthereo & vitali, ſolidiſſimis & firmiſſimis formationis noſtræ principiis & fundamentis mirum munitum & cuſtoditum agalma novum, invida morbi vis attigerit & inſolens Intercus penetrarit? Profecto non debuerant infeſtæ aquæ tantum virium & facultatis habuiſſe ut congenito viſceribus igni prævaluerint: Sed tamen ita demum evenit ut plus molitus, pluſque potentiæ nactus morbus naturam vicerit ac ſymptoma produxerit, quod eſt hydrops: Itaque quod difficile viſum eſt, id plane neceſſarium & verum apparet: nimirum ut præſidia corporis, & ad hæc ſpectans omnis apparatus labefactati prius fuerint, quam ſcil. incredibilis ille morbi languor acceſſerit: Fœtura fuerat abortiva octimeſtris, diſtento ſic abdomine, ut magnitudine reliquum corpus exuperari facile dixiſſes: qui venter diſciſſus è veſtigio fluentem affatim reddidit aquam, qua patinæ argenteæ quam ampliſſimæ vacuitas repleta eſt, Sed totum pectus eodem humore perfuſum erat, ex abdominis (quod *Fernelius* lib. 5. pathol. cap. 11. credidit) cæcis ductibus profecto illud. Quod autem oppido mirum fuit, Hepati nulla labes aut vitium, niſi quod ſciſſuræ omnis expers, ac pendulis lobis nullis, ſed globoſum & obtuſe non prærupte rupi ſimiles, qualem huic ſpeciei fides anatomica refert eſſe.

AN res evenit toto habitu & ipſa craſi uteri complectentis everſa? An malc habitus utrorumque principiorum, ſeu quidem efficientium, ſeu ſubſtratorum generationi circumſtantiis? præcipue, quando telatum eſt ternas aut quaternas abortiones exactis annis tenuem aliqui fœminam commiſiſſe: An denique ante actæ vitæ victuſque ratio & hoc lege potus plurimus omni tempore, qualis quantuſque ſolennis mulieri dicitur fuiſſe, hoc mali peperit? *Severinus de Abceſſibus pag. m. 266.*

Observati XVI.

Embrio hydropicus, cui meatus amplus à veſica fundo in venam cavam producebatur.

EMbryonem maſculum immaturum, per abortum quarto vel quinto menſe ejectum, Hydropicum in utero matris jam factum eſſe deprehendi: Hujus cum interiora examinarem, totius corporis cutis, & capitis quoque piloſa pars, aqua ſubterreutem tumebat: Atque è veſicæ ipſius fundo meatus amplus, urachi inſtar in cavam venam, ſub renibus univerſam ſeroſo ſanguine refertam, deſinebat: *F. Platerus obſerv. lib. 3. p. m. 748.*

ABortivum fœtum maſculum quinque vel ſex menſium, ſacro fonte ante obitum ablutum, vidi anno 1678. 24. Augusti, excluſum ab uxore Piſtoris cui nomen *Reviere*; Hæc ventriculi & hypochondriorum gravitate laborans, incredibilem colluviei copiam humorum pituitoſorum & bilioſorum ejecit: Convaleſcentiæ proxima Pharmacopæo medicaſtro ſe committit, qui neſcio quibus præſcriptis remediis, & iterata ſanguinis miſſione (per quam cacochymia ſuperſtes à prima regione in ſecundam irrepſit) eam in febrem lentam deduxit, cujus comes fuit perpetua & inſignis in regione ventriculi dolor, nullis remediis cedens: Paulò ante obitum fœtum excluſit, cujus abdomen inſigni hydrope aſcite diſtentum erat, pellucidum: ſcrotum aquis tumebat, nec non funis umbilicalis, candicans, ſine nodis.

Observatio XVII.

Aſcites, citra viſcerum læſionem, à ſola vaſorum lymphaticorum diſruptione ortus. 1.2. Ventris tumor ab aquis pellucidis illum replentibus. 3. A lympha varia conſiſtentia. 4. 5.

§. 1. ANno 1658. diſſecuimus in noſtro noſocomio juvenculam 24. annorum, quæ per 16. annos Aſcite detenta, indeque tandem mortua fuerat, in qua nullius viſceris manifeſtum vitium invenire potuimus, ſola aliqua vaſcula lymphatica diſrupta mali diuturni cauſa fuiſſe videbantur: crudeliter enim à parentibus in pueritia fuerat tractata, & ictibus pedum manuumque ſæpiſſime excepta, à quibus proculdubio aliqua vaſa lymphatica dudum diſrupta fuerant: Hanc ſuſpicionem humores ipſi in abdomine collecti non parum confirmabant, nam in cadavere jam refrigerato aliquantum coagulati apparebant, ſicut lympha per frigus coagulari ſolet: etſi ad tantam gelatinæ conſiſtentiam non perveniſſent, quantam conſequitur lympha ex ipſis vaſis lymphaticis in cochleari collecta: Vitam autem per tot annos produxerat miſella, propter viſcerum integritatem, atque etiam quia per juvenilem corporis calorem quotidie multum ſeroſæ humiditatis in abdominis cavitatem ſenſim influentis diſſipatum fuit. *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 12.*

§. 2. Ante ſex menſes mortua hic hydropica, aperta dedit aquæ menſuras 30. nullo hepatis vitio apparente, nec lienis: Quid ſi à ruptione vaſorum lymphaticorum hoc factum? *Hoeferus Herculis med. lib. 3. cap. 2.*

§. 3. Quinquagenariæ matronæ 1660. œdematoſus tumor in hydrope pedes inflarat ut ambulandi eſſet difficultas: Mox copioſis hydatidibus ſeu veſiculis ſiniſter pes ſplendebat, & copioſa aqua nocte dieque madebat, unde nonnihil tumor ventris ſubſedit & liberior reſpiratio rediit: In pedibus vero copioſa aqua diffluentibus, id ſingulare obſervavimus, quod veſiculæ aquoſæ, ubi in hac vel illa parte ſatis fluxerant, ſubſiderent, & adipoſa ſubſtantia flaveſcens remaneret, quæ cutem deturpabat; Abradebatur eadem levi conatu à Chirurgo, ſed non ſine ægræ dolore, propter ſubjectam cutem patulam & veſiculis jam denudatam: Ut à vero non abludant Proſectorum recentiorum conjecturæ, in Lympha noſtra aliquid ampliùs latere quam ſplendida fronte præ ſe ferat: Id notandum præterea ultra ulnam noſtram abdomen matronæ hujus conſtrictum, quamdiu pedes ubertim ſerum profuderunt, At ſolſtitio hyberno, accedente mœrore ex Filiæ obitu, proſtratis viribus ſponte ſuppreſſus ſiniſtri pedis fluxus, quanquam in dextro quoque eruperit, auctis tamen in abdomine aquis, brevi poſt piacide frequentibus leipothymiis præcedentibus, copia aquarum pectus quoque anguſtantium exſpiravit:

Ex aparto abdomine 24. menſuræ noſtræ aquarum pellucidarum extractæ, haud male olentium. *Th. Bartholinus cent. 6. hiſtoria 84.*

§. 4. Hydrops eſt collectio præternaturalis Lymphæ ſeroſioris: Pars affecta eſt abdomen, & ſæpe totum corpus, omneſque ejus partes: Cauſa proxima eſt Lympha ſeroſior, quæ tenellula ſua vaſa erodens, & ſic extravaſata graviſſimum hunc morbum ægris infert:

Pau-

Pauperrimæ cujuſdam fœminæ, pluſquam quinquagenariæ, cadaver bydropicum diſſecui: Jucundum mihi erat in abdomine videre *primo Lympham tenuem & fluidam*, deinde gelatinam, 3. concretam, tandem duram & ſteatomaticam: Licebat enim certius mihi judicare de Hydropis vera cauſa: Oinopola hydropicus, ultimum tentare voluit remedium, nempe paracenteſin: Inſtituimus illam noſtro modo, & per multos dies inde levatus ſe fere putabat ſanum, ſed nihilominus obiit: Non licuit nobis abdomen aperire, quod dolebam: proculdubio enim craſſior lymphæ pars ibi relicta mortis ejus fuit cauſa. Multi curari poſſent ſi citius paracenteſin admitterent. *P. Barbette Prax. lib. 3. cap. 4.*

I*Nſtituimus paracenteſin noſtro modo*] Quam eundem cenſeo cum eo quem proponit *Franc. de le Boe Sylvius* Pract. lib. 1. cap. 17. §. 18. Feſtinandum eſt, *inquit*, ad paracenteſin, non quidem illam vulgarem, periculo plenam, verum novam & tutiſſimam per acum argenteam, ſed cavam, & blande quatuor circiter tranſverſis infra umbilicum digitis, totidemque ad ejus latera in abdomen immiſſam, & poſt ſufficientem aquæ effuſionem iterum extractam, ſimiliterq; alio tempore, aut die, in idem foramen intruſam: niſi conſultum videatur novum alibi excitare foramen: Periculo vacat hæc operatio Chirurgica, quia adacta acu nihil amplius effluet liquoris, quam applicato emplaſtro vel diapalmæ, vel albo cocto, vel alio ſimili, non tantum contra omnes aëris externi injurias munitur locus perforatus, ſed ipſius conſolidatio promovetur: : Feſtinandum vero ad iſtam paracenteſin, ne dum nimium differtur, acrimoniam noxiam comparet humor in abdomine collectus, atque paulatim contentarum partium omnium membranas, hinc & ſubſtantiam corrodat & corrumpat, ſicque affectum incurabilem faciat. *Inſtrumenti delineationem atque ἐγχείρησιν Vide in Chirurgia Barbettiana cap. 14.*

Primo lympham tenuem & fluidam &c.] Ejuſmodi Lymphæ primo fluxilis, poſtea concretæ, demum induratæ, ſed glandulis & veſicis concluſæ, exemplum mirandum affert *Joh. Phil. Ingraſſias* de Tumor p. n. tract. 1. cap. 1. Nigrus ſervus ob furta ſuſpenſus, qui ſaniſſimus vixerat, in meſenterio ſtrumas circiter 70. exhibuit in glandulis exiſtentes; præter eas, totidem fere externæ inteſtinorum, præcipuæque craſſorum tunicæ adhærentes tumores, propria ſingulos membranula, cujuſdam veſicæ inſtar contentos; hos poſtremos, quia in glandulis non erant, ſtrumas non vocavit: Utriuſque autem generis tumores, varia quantitate, & magni & parvi erant, atque inter extremos, qui ad ovi gallinacei magnitudinem perveniebant, & minimi ciceris parvitatem, quamplurimi intermediæ quantitatis gradatim viſi ſunt, non ſecus ac in fertilis gallinæ utero ovorum gradata multitudo invenitur: Singulis tumoribus diſſectis nonnulli lapideum gypſum, alii glutinoſam mucoſamque, & interea quandam liquidam ſubſtantiam ſub ea membranula continebant, nonnulli per gradus quoque intermediam comprehendebant, ut poſtremo genitum tumorem liquidior, antiquiorem verò ſolidior ſubſtantia præ ſe ferebat: Ex mediis unus & alter tumor ſumptus, ſiccatus in pollinem abiit, quo arenæ ad ſiccandas literas, ne delerentur, uſus eſt: In reliquis corporis partibus ſaluberrimum corpus videbatur, ut veriſimile ſit naturam ad eas partes univerſi corporis excrementa tranſmittendo, ſic ipſum expurgaſſe, ut in reliquis maximeque naturalibus viſceribus ſanitatem conſervaret.

§. 5. In abdomine nervos & plexus nervoſos, non ſolùm ſero copioſo inundatos vidi, ſed etiam illos ipſos aqua, tenui membrana coercita, veluti gelatina incruſtari: In pedibus vero, à planta ad coxam ipſoſque lumbos œdematoſis, vidi cutim, pinguedinem, membranas, imo ipſos muſculos inſtar ſpongiæ aqua turgidiſſimæ maduiſſe, quæ largiſſime vulnere facto exſtillavit. *I. Iac. VVepferus Diſſert. de Apoplexia p. 382.*

APPENDIX.

Hydropis Aſcitis & Anaſarcæ generatio oſtenſa per experimentum in cane factum, venam cavam illius, ſectione in thorace facta, ſtringendo filo, unde mox intumeſcit abdomen vel habitus corporis, à ſero ex ea exſudante.

PErforato dextro latere thoracis canis; infra ſeptimam & octavam coſtam, paulò infra regionem cordis, & immiſſo digito venæ cavæ ſitus palpandus eſt; deinde pectoris latus illud ad venam quam prope compellendum eſt, quo filum ei facilius obducatur, atque in iſto pectoris ſitu arctè ſtringendum eſt vinculum, dein pectore relaxato vulnus conſuendum eſt: Peracto autem experimento canis mox oblanguet valde, & intra paucas horas exſpirat: In diſſecti autem abdomine magna ſeri quantitas innatare conſpicietur, non aliter quam ſi aſcite diu laboraſſet, quod ab impedito ſanguinis ab arteriis in vena circuitu ſecerni prius expertus fueram: Haud pridem enim venas jugulares, ſubducto iis filo, in carne arcte ligaveram, & poſt aliquot horas, partes omnes ſupra ligaturam mire intumeſcebant, & intra duos dies canis quaſi angina ſuffocatus interiit: Toto hoc tempore non ſolum lacrymæ copioſius fluebant, ſed & plurima ſaliva ex ore profluxit, non aliter quam ſi mercurio aſſumpto fluxus ille concitaretur.

Poſt obitum cutem ejus à partibus tumefactis ſeparavi, atque expectavi ut partes tumefactæ ſanguine extravaſato turgerent, ſed aliter omnino evenit, ſiquidem nullum veſtigium aut colorem fere ſanguinis obſervare potui, ſed muſculi omnes & glandulæ ſero limpido maxime diſtentæ & admodum pellucidæ apparebant: Quod clare arguit ex conſtrictione venarum, cum ſanguis ab arteriis in venas tranſire nequit, ſerum utcunque

ſecerni; utpote velut in filtro meatus apertiores & poros configuratos & aptiores habens in quos fluat: Craſſior autem ſanguinis pars propter meatuum diſproportionem non omnino in illos recipitur, & propterea intra vaſa ſua ſtagnare cogitur. Quantum hæc ad Aſcitis & Anaſarcæ cauſas inveſtigandas conducant aliis judicandum relinquo. *Richardus Louver Tract. de Corde cap. 2. p. 123.*

VTi venarum alicubi dilatatio ſanguinis ſupplementum & influxum debitum divertendo, cordis motum valde diminuit, Ita ubi venæ in anguſtum adeo ambitum compinguntur, ut ſanguini commeatum ſatis liberum non concedant, idem omnino incommodum cordi advenit, Quippe in valde obeſis animalibus, propter venas à nimia pinguedinis mole & incremento compreſſas, quia ſanguis pro motu Cordis continuando debite ſuppeditari non poteſt, proinde in vaſis ſuis & corde ſtagnare & concreſcere aptus eſt, adeoque morti repentinæ, (præſertim quibus à natura cor vegetum & robuſtum datum non eſt) obnoxios reddit: Ut autem venæ cujuſpiam, minoris licet, compreſſio ſanguinis motum inhibendo aliquantulum alterat, ita quo plura & majora eorum vaſa obſtructa aut contricta fuerint, eo præſentius cordi periculum impendit: Et ſicuti aortæ paulò ſupra diaphragma compreſſio, ſanguinem corpori debitum, & omnibus ſimul vaſis quantitate proportionatum in partes ſolum ſuperiores congerendo, caput ipſum obruit & perfundat; ita ſi vena cava paulò ſupra diaphragma in dextro pectoris latere, ubi trunco ab omnibus partibus diſtincto & diſcontinuo verſus cor incedit, adeo arctè ligetur ut ſanguinis per illam affluxus prorſus ſupprimatur, dici vix poteſt quanto animalis detrimento hoc fiat: quippe licet ab injecta venæ ligatura nullum doloris aut cruciatus ſenſus corporis contorſione aut ejulatu fatetur, mox tamen adeo oblanguere & fatiſcere incipit, ut pedibus vix ſtare poſſit, quin & non tam procumbere quam in terram ruere & concidere ſemel vidi ferociorem moloſſum, non aliter quam ſi vita omnino deſtitutus eſſet: Ratio autem quare tanto diſcrimine & tam tranquille venam Cavam ligari, Aortam vero adeo anxie comprimi ſuſtulerint, alia eſſe non videtur, quam quod vena inibi ligata ſanguis toti corpori debitus, interiori ſolum parti ejus plurimum impenditur, adeoque caput vitali ejus influxu valde orbatum, ſpiritus pro cordis motu ſuſtentando impertire adeo potens non eſt, ut utramque vacillare & deficere multum neceſſe fuerit, quod nullo utriuſq; dolore perficitur: Compreſſa autem Aorta ſupra diaphragma, ſanguis qui maxima ex parte inferiori corpori & viſceribus ventris debetur, totus ſuperiori & minori parti ſuffunditur, quem cum excipere omnino incapax ſit, nimia ejus copia prorſus opprimi & ſuffocari debet: atq; ideo cum mox cerebro & cordi ipſi tantam moleſtiam afferat, ad primam compreſſionem animal rem tam iniq; patitur & ſummo conatu amoliri nititur: Experimentum autem, non uno reſpectu obſervatu dignum, adminiſtrandi methodus ſupra in hiſtoria tradita eſt. *Idem ibidem.*

Ad Aſcitis & Anaſarca cauſas indagandas &c.] Revera ex hoc Experimento cauſarum hydropis eximia dilucidatio affertur, Si enim omnium ſpecialis diſquiſitio inſtituitur, pleraſque eo concurrere manifeſtum fiet ut venarum conſtrictionem aut anguſtiam inducant vel majorum, quarum libertas impedita celerem hydropis ſtatum accerſit; vel plurium minorum, unde tarda ſuccreſcit: Sic Jecur vel Lien ſcirrhis aliiſve tumorum generibus obſeſſa, aut obſtructa, tuberculoſa, arenulis referta &c. hydropem inducunt, excurſu ſanguinis præpedito, quo ſubſiſtente & conculcato, ſeri è venis contingit exſudatio & expreſſio: Idem contigiſſe à corde ejuſq; vaſis obſtructis animadverſum: Coalitus venæ cavæ deſcendentis, indeq; hydrops ortus viſus eſt: Meſenterium itidem obſtructionibus multifariis infarctum, glandulosis tumoribus obſitum, ſteatomaticis &c. hydropi anſam ſæpiſſime præbuit, inducta vaſorum anguſtia: Renes eadem præpediti hydropis frequentiſſima cauſa fuere: A cæteris imi ventris partibus, ventriculo, colo, utero, pancreate &c, iiſdem vitiis impeditis principium ortumque ſæpe nactus eſt: Hinc notavit *Rondeletius* in pleriſque quos jugulavit Hydrops glandulas meſenterii cum pancreate induratas.

Observatio XVIII.

Hydrops quanquam à lymphaticis vaſis aliquando oriatur, Iisdem tamen integris obortum fuiſſe experientia conſtat.

HOc advertere oportet Aſciten non ex ruptis Lymphaticis ſemper, ſi omnino unquam, provenire; Quippe plurimas oves hydrope pectoris atque abdominis defunctas diſſecui, in quibus vaſa lymphatica ita turgida & repleta ubique inveni ut nuſquam magis: Adeo ut ſi quis venarum lymphaticarum hiſtoriam plene abſolvere in animo habeat, nulla corpora ad votum ejus & propoſitum magis ceſſerint. *Richardus Lower Tractatu de Corde cap. 2. p. 125.*

QUando Hydrops Aſcites à venarum potius recluſis, per quos exſudat ſerum, producatur, quando à ruptis Lymphaticis, oſtendunt aquæ ex abdomine eductæ: A priori cauſa natus, ſerum modo ſincerum, modo aliis humoribus commiſtum, urinæ colorem referens, exhibet: Lymphaticorum vaſorum reſeratio-nem oſtendit aqua limpida, coloris expers aut leviculè tincta, qualem immenſa copia congeſtam vidi in abdomine Clar. Dom. de Harſy, affinitate & intima amicitia conjuncti, vini Rhenani colore, conſiſtentia, limpiditate æmulam, Cujus urinæ lixivium obſcuriſſimum, plurimo tartaro nigro potius quam nigricante ſaburratæ erant, ut ille hydrops à lympha effuſa omnino eſſet deducendus.

Observatio XIX.

Hydrops Aſcites non contingit abſque aliqua interiorem partium abdominis ſolutione continui, unde Veſicarum & Hydatidum origo.

RUptis vaſis Lymphaticis interdum contingit lymphaticum liquorem non effundi in abdominis cavitatem, ſed inter vicinas membranas effluere, atque tunc inde veſicu-

læ producuntur, Hydatides appellatæ, quibus hepar interdum intus, ſed frequentius foris; nonnunquam etiam meſenterium, aliæque in abdomine partes ſcatere deprehenduntur: Hujuſmodi veſicas plurimas (alias ovi columbini, alias fere gallinacei, multas minoris magnitudinis) in ſuſpenſi furis cava hepatis parte demonſtravit anno 1647. *Gul. Stratenus*, Nos in meſenterio aliquoties in Noſocomio Medicinæ ſtudioſis exhibuimus: Ibidemque etiam hepate extrinſecus veſiculis aqua limpida repletis ſcatentia invenimus, è quorum numero variæ dudum antea diſruptæ, ſeroſum liquorem in abdominis cavitatem diſtillaverant, ſicque Aſciten induxerant.

H*inc poſtmodum concluſi*] Aſciten nunquam generari ſine aliqua internarum partium abdominis ſolutione continui, à quacunque cauſa inducta, Et eorum ſententiam rejiciendam cenſui qui docent hunc affectum generari per vaporum, è vaſis interiorum partium exhalantium, in abdomine condenſationem in aquam: cum illa exhalatio in quibuslibet hominibus continue procedat, & interim Aſcites in pauciſſimis contingat: Ruptionis autem horum vaſorum variæ poſſunt eſſe cauſæ, ſed præter violentas extrinſecus irruentes, maxime frequens cauſa eſt, vel eroſio ab acribus humoribus, vel eorum obſtructio aut compreſſio: Et hanc ob cauſam ſæpe, contingit Aſcites magnis belluonibus ac potatoribus, quos crapula quotidiana infarcit, qui à cruditatibus hinc genitis, aut multos acres humores in corpore accumulant, aut viſcerū debilitatem & obſtructiones incurrunt, unde vaſcula hæc vero eroduntur, vel ita comprimuntur & anguſtantur, ut lymphaticum liquorem ſolito modo deferre & exonerare nequeant, qui proinde è ruptis vaſculis effluens, aut veſiculas inter membranas efficit; aut ruptis penitus membranis integentibus in abdominis cavitatem delabitur. *Isbrandus de Diemerbrœk. Anat. lib. 1. cap. 15.* Non multum abſimilem generationem Aſcitis tradit *Fridericus Lepnerus* Introduct. in medicam p. 79.

In Aſcite magna eſt hepatis imbecillitas, major quoq; obſtructio vaſorum lymphaticorum quā in Anaſarca: ob quam humoris aquoſi, tam à Liene quam à reliquis partibus cum ſanguine revertentis, maxima copia in hepate cumulatur; qui humor amplius intra hepar retineri nequit, exitum ſibi quærit, maxime circa latera venæ Portæ, quo loco vaſa ſunt Lymphatica, & vel in omentum eo loco duplicatum, vel ſuper illud in cavitatem abdominis effunditur, à quo venter ſenſim intumeſcit & turgeſcit: Tandem vero ubi ab humore effuſo & putreſcente reliqua quoq; vaſa Lymphatica intra abdomen in conſenſum quoque trahuntur, eroſa eorum tenui tunica copia humoris adaugetur, venterq; maximā mole acquirit: *Frid. Lepnerus Introd. in medic. p. 79*

Observatio. XX.

Ventris tumor ob magnam aquarum congeriem, & tumorem inſignem in eo incluſum. 1. *A ſeri copiâ cum craſſo muco hypochondria loco carnis replente.* 2. *Aſcites in muliere gravida ex ſuperfœtatione judicata.* 3. *Ab aqua cruenta in abdomine, Et maſſa carnea ventriculo aliiſque partibus annexa.* 4. *Ab aqua nigra in abdomine, materia nigra in ventriculo.* 5. *A pure aquoſo abdomen implente.* 6 *A pure ſacculo incluſo ex propendentia diaphragmatis efformato.* 7. *Ab urina effuſa è diſrupta veſica.* 8. *Ab aqua cruenta cum corruptione inteſtinorum.* 9. *A fecibus exulceratis inteſtinis in abdomen effuſis.* 10. *A pure id replente.* 11. 12. *A pure ex thorace in abdomen effuſo* 13. 17. *A ſanguine in id effuſo.* 14. *Ab aqua copia, muco inter inteſtina & meſenterium, ac glanduloſis corporibus inter inteſtina & meſenterium.* 16.

§. 1. CONjunx Pellionis per multos annos extreme turgidum geſtans ventrem, cum conſumptione totius corporis, fato cedens fuit ſecta.

In abdomine ultra amphoram menſuræ noſtratis, aqua continebatur, qua exempta inventus eſt Tumor inſignis & latus, cute valida circumdatus, & eminentiis pluribus præditus: Hæ ſectæ & apertæ pinguedinis ſubſtantiam ementiebantur: dextra pars referta erat humore inſtar glutinis albi; Siniſtra vero cruore lento, ſubnigro, fœtido: Hepar viſum exiguum, bene quoad colorem diſpoſitum alioquin, ſicuti & Pulmones, Cor & Lien, verum laudabilis ſanguinis ne gutta quidem. *Obſervatio Georgii Palmæ Medici Norici.*

§. 2. Ex me quæris qui Leucophlegmatiam ab Anaſarca diſtinguam, An diverſæ ſint, & ſic 4. ſpecies hydropis numerandi? Nego, ſi enim quæ vel cauſis, vel materia, vel alia ratione differunt, novas ſpecies conſtituent, jam infinitæ pene hydropis ſpecies erunt: Leucophlegmatia mihi ſaltem morbi materiam indicare videtur, & Anaſarca locum, quæ tamen una eademque ſpecies jure cenſenda ſit, unde & alias Cataſarca, & Hypoſarca, imo & Cachexia dicitur: Vidi aliquando, neque adeo diu, ſectum hydropicum, qui hypochondria (ubi plerumque hydropici in augmento valde dolent) adeo craſſo muco loco carnis, ſub cute referta, habebat, colore albeſcente ut quis laridum eſſe juraſſet, tam exactè concreta pituita, undique cohærens loco carnis erat: Idem etiam, de quo loquor, in ſiniſtro cordis ventriculo pituitam habebat concretam, peculiari tunica concluſam, digiti craſſitie; quæ cum tunica me ſpectante & jubente extracta, & poſtmodum diviſa eſt, ut ſatis admirationi fuerit: Ætas ejus erat 26. annorum. *Leonardus Doldius in Ciſta medica Hornungi Epiſt.* 242.

§. 3. Edidit anno 1657. non procul ab urbe Lipſ. mulier cujuſdam ruſtici, filium, &, (ut poſtea colligere licebat ex eventu) in hoc ipſo puerperio reddita fuit hydropica, forte ob ſuppreſſas purgationes puerperii, nec ipſa nec marito animadvertente: Quid fit? elapſo

trimeſtri abdomen hujus paganæ in faſtigiatum attollitur tumorem, non ſecus atque ſolet fieri in ingravidatione; quo tumore conſpecto ab obſtetrice, manu leviter abdomen comprimit, & ex obſcuro aquarum hydropicarum motu decepta, exclamabat reſtare adhuc fœtum in utero, ſuperfœtatione conceptum, & ſtatim Medicum cum Chirurgis accerſi jubet, interim moritur hydropica mulier: Ne autem putatitius fœtus vitæ periculum aliquod pateretur, os gravidæ, ceu putabatur, impoſita clavi apertum tenuerunt;

Simulac vero corpus hydropicæ diſſectum, ſtatim poſt primam diſſectionem tam fœtida humorum colluvies proſiliit, ut adſtantes abire coacti fuerint: Tam certum ſignum eſt rei cujuſdam in abdomine motus, vel pro ingravidatione vel ſuperfœtatione concludenda: Siquidem tumor iſte abdominis, non ab expanſione uteri, ſed à collectione ſeri hydropici proveniebat, qui ante ſectionem obſtetrici tantopere impoſuit. *D. Paulus Ammannus, Med. Lipſienſis in miſcellan. curioſis anni* 1671. *obſervat.* 186.

Hinc contra *Hippocr.* l. de ſeptim. Partu concludo. 1. mulieribus fidem de partu vel ſuperfœtatione omnino eſſe denegandam, 2. contra communem, Signa ingravidationis certa nobis nondum conſtare: Si enim motus in dubium vocatur, quid certitudinis amplius reſtabit? 3. Falſum & aniculare eſſe os gravidæ apertum tenere clavi impoſita, ne fœtus in utero ſuffocetur. *Idem ibidem.*

§. 4. Decembris 30. anni 1675. offerebatur nobis cadaver mulieris 24. annorum; In aperto corpore Dom. *Gerardus* de *Penſin*, Medicus, & Dom. *Petrus Adriani* Chirurgus, nobiſcum obſervarunt ſequentia, 1. Occurrebat venter imus inſigniter diſtentus, uno loco mollis, altero durus atque renitens, quamprimum integumentis externis lenta manu leviter diſſectis, ad ejus interiora pervenire concedebatur, aquæ ſanguinolentæ magna effluebat quantitas, quam non tantum ventris cavitates replere inveniebamus, ſed & ad externorum extenſionem plurimum contuliſſe: lenta ſatis erat, illa imprimis quæ circa lumbos & in pelvi detinebatur, fœtoris non levis particeps: Hac vaſculo ſpongiiſque ablata, reclinatis integumentis dictis, ad conſiderandorum exactius examen profundius juſto diſſectis, Tumor enormis in hypogaſtrio, atque umbilicalis regionis parte ſuperiore hærens, animum, oculos, imo manus ipſas ſui ad conſiderationem commovebat: Variæ hic figuræ duritieique, quandiu beneficio omenti (cujus vix reliquiæ aderant) diverſæ partes ſibi hic jungebantur, hoc enim leviter locis variis ſoluto, ventriculi magnam partem, inteſtini aliquam portionem, ipſamque excreſcentiam præternaturalem ad conſtitutionem ejus concurrere obſervabatur: Ventriculus ab aſſumptis ſatis turgidus, ſimiliter ac inteſtinum chylo repletum: licet mollitie ſingulari, materiaque contentæ, quoties premeretur, mobilitate, non parum ſe manifeſtarent: quale tamen inteſtinum hoc haberi debeat dubii valde hærebamus, eo quod an & ubi ventriculus ei jungeretur notare haud liceret; duodenum autem id pronuntiare, ſublimis valde ſitus, atque omnino præternaturalis contrariaretur: quod enim juſto naturæ ordine inteſtinis aliis ſuo modo ſuccumbit, lumborum vertebras oblique accedens, adeoque in occulto latens, hic ſe primum oculis noſtris manibuſque offerebat; Anceps hæc res certior evaſit, poſtquam per foramen in inteſtino dicto, circa renem dextrum factum immiſſus flatus, & ſurſum ad ventriculum, & oblique deorſum, vel tranſverſo potius ductu ad inteſtina reliqua excurrens, & continuationem ventriculi cum inteſtino excreſcentiæ dictæ inhærente, imo hujus cum inteſtinis aliis, & quale hoc inteſtinum haberi debeat, patefaceret: Excreſcentia ipſa, quæ præcipuam molis hujus partem conſtituebat, inſignis adeo magnitudinis erat, ut etiam extra corpus librarum quinque pondus exhiberet: firmiter hæc undique vicinis partibus cohærebat, hepati imprimis, ventriculo, inteſtino duodeno, ipſique continuato jejuno, ex latere dextro ad ſiniſtrum ſe extendente, imo & lateralibus abdominis partibus mollibus, quæ inania dici ſolent, necnon ipſi colo inteſtino tranſverſo ductu eidem accumbenti, ut nonniſi violentia, cultri maxime ope, ſeparari debuerint: Omnium autem arctiſſima unio eo loco obſervabatur, ubi meſenterii principium conſtitui ſolet, circa lumborum vertebras ſuperiores hac parte, quaſi collo diſſecta, ſeparatis connexis aliis modo indicatis, maſſam totam cum annexo pancreate è corpore auferre licebat: Partibus dictis quamdiu adhuc unita maſſa hæc, curioſum valde, qualiter veſica bilaria ſe exoneraret, notare, quandoquidem ea in dies augmentum ſumens; antrorſum verſus umbilicum ſe extendens & inteſtinum duodenum, & cum eo ductum bilarium è loco ſuo naturali deturbaverat: non tantum inteſtinum, ſed & ductum in majorem longitudinem extendi neceſſarium omnino fuit, obſervabamuſque adeoque flatu in veſicæ fundum, poſtquam bilis per foramen factum expreſſa, immiſſo, bilarium hunc porum mire longitudinis, imo & capacitatis: Extendebat ſe anfractuoſo quodammodo ductu ab hepatis parte concava ad ſiniſtram maſſæ partem, ubi Pancreas maſſæ ipſi uniebatur extremo eo quod in ſtatu naturali inteſtino unitum, ubique firmo nexu eidem cohærens, hinc oblique ad inteſtinum jejunum

quod

quod maſſæ parti anteriori, aſt ſimul inferiori connexum diximus, properare videbatur, quod licet oculis noſtris ſe haud ſubjiceret, ob diſſectum ductum eo loco ubi Pancreas maſſæ jungebatur, maxima tamen ea copia bilis, quam in aperto inteſtini jejuni principio maſſæ connexo reperiebamus, imo & ductus ipſius, eo loco ubi abſciſſus, capacitas ea quæ vel digiti minimi apicem exciperet, id demonſtrare videbatur; alba ſcil. & ſatis dura, quaſi ex plurimis variæ figuræ corpuſculis concretis compoſita, ſic ut pro ſteatomate vero, aſt ſcirrhoſo magis, omnibus habita fuerit: Durus licet hic abſceſſus, pars tamen ejus dextra mollis ſatis, adipis veram formam ubique fere referens: fere dicimus, cum non uno loco puris notæ ſe proderent; vaſa ſanguinea haud quidem in eo notabilia, ſatis tamen ſanguinis fluxus, maſſa ubi diſſecabatur, obſervabilis, ea adeſſe indicabat:

Abſceſſui huic ſimiles illi qui in Hepate ipſo occurrebant, ſi non mole, ſaltem ſubſtantiæ conditione, haud notabilis hic proturberantia, licet aqua, parenchyma ipſum in alienam ejuſmodi ſubſtantiam locis variis degeneratum videbatur: Abſceſſus ſe exhibebat ſimplex, aſt ſatis magnus, in parte Hepatis dextra, à convexo ſe extendens ad ſimum, duplex in parte ſiniſtra, ſic ut unus in gibbo, alter in cavo: Lien in hoc ſubjecto exiguus admodum, parenchymate bono præditus, tunica vero ejus, ea parte qua ſpectabat latus, cui etiam arcte cohærebat, inſignem craſſitiem adſumpſerat, imo calloſitatem, ſic ut conſiſtentia, æque ac calore, arteriæ aortę truncum in bove referre videretur: Ren dexter bene ſe habebat, aſt in ſinu ſiniſtri, valde parvi, pręter arenularum copiam inſignem, occurrebat calculus durus admodum, ſatis magnus, extremo uno obtuſo, ureteris pelvi: quatuor aliis acuminatis, totidem fere tubulis infixus: Teſticulus uterque exiguus valde, rubicundus admodum, ac ſi inflammatione gravi correptus: In vaginæ uterinæ principio, parte ea qua inteſtino incumbit, Excreſcentia aderat, eo loco ubi utero cohærebat, fibroſa, alias gangrænata, condyloma verum merito habebatur: Jam à 14. annis male ſe habuerat mulier hæc, conqueſta ſemper de præcordium dolore & ſumma gravitate, imprimis ab abſumpto cibo potuvè. *Gerardus Blaſius obſerv. medic.* 11.

§. 5. Sartori vomitu remittente venter ſenſim intumeſcere cœpit, In abdominis capacitate copioſa aqua nigra reperta fuit: In ventriculo continebatur ad menſuram unam materia nigerrima pultis inſtar. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 6. Aperui corpus mulieris cujuſdam in noſodochio, quæ gravidam ſe eſſe dicebat, verum longe aliter ſe rem habere in ipſa apertione viſum fuit: unica enim punctura cultello prope lumbos facta, prodire cœpit aqua purulenta, atque in tantum fœtida ut nemo adſtantium fœtorem ferre poſſe: quopropter aquoſo evacuato, & abdomine in formam crucis aperto, tota abdominis capacitas, omnia etiam ibidem contenta, copioſiſſimo pure tanquam membranis obducta atque inveſtita fuere; ita ut alterum ab altero ſecernere & dijudicare vix licuerit: Inteſtina ita erant ad ſuperiora retracta, ut vix mediam abdominis capacitatem implerent: Hepar erat omnino putridum, Ventriculus ut inteſtina contractus ac anguſtatus: Uterus in loco naturali ſitus, vix nucem juglandem magnitudine æquabat: ulterius ob nimium fœtorem indigare non licuit, Ita omnia erant gangrænata, vel potius ſphacelata. *I. Rud. Saltzmannus obſerv. Anat. pag.* 31.

§. 7. Puello trimo, dyſpnœa affecto, tuſſi ſicca, tandem abdomen mire increvit: In ſiniſtra parte abdominis propendentia inſtar ſacci obviabat, purulentia refertа. *Vide tit. de Febribus.* In abdomine aqua nulla.

§. 8. E veſica diſrupta, urina in totum abdomen effuſa, ventrem ante mortem intumuiſſe in quodam vidimus, indeque Tumorem illum profectum poſt obitum ſecto corpore deprehendimus: quod ei bene poti humique ſtrati ventrem alius quidam inſiliens veſicam ex ebrietate diſtentam eo impetu ruperat. *Platerus Praxeos lib. 3. cap. 3.*

Ex uteribus diſruptis, aut quomodocunque apertis, ſeroque inde prodeunte idem accidere poſſe, hydropemque ab ea cauſa induci temporis ſpatio veriſimile eſt.

§. 9. Hoſpiti Leonis argentei, in vico D. Jacobi, inventa ſunt ſyderata inteſtina & omnino corrupta, quaſi ſuggillata, humor plurimus cruentus & loturæ carnium ſaturatæ ſanguine ſimilis: *Hollerius ad cap. 39. lib. 1. de morb.*

§. 10. Urinam veſica perforata in ventris cavitatem profluere aliquando à me annotatum: Sed & alvi excrementa vulneratis inteſtinis eo quoque deferri poſſunt. Vxor fuit Medici formoſa & vivido colore prædita, carnoſa & ſatis pinguis; hæc concepit, peperit, ſed fœtum nec plene geſtatum, nec vitalem: Poſt partum venter non modo non ſubſedit, ſed & paulo poſt auctior factus eſt, ampliuſque quam prius intumuit: Suſpicio nata eſt collectos eſſe in ventre aquoſos humores, tametſi faciei color non mutatus ſanitatem viſcerum præ ſe ferret, nec pedes, quod ſæpe hydropicis accidit, tumerent, & urinæ ſanorum ſimiles: Exhibita quandoque initio hydragoga, verum ab his nulla aquoſi

humoris ſucceſſit purgatio, ſed torſiones admodum moleſtæ. In hac miſeria duos annos vixit, ventre interea in tantam molem & altitudinem diſtento, ut vix partes genitales manu contingeret: Mirabantur omnes ventris tantum tumorem facie optime colorata & nullis morbi notis in urina apparentibus: Acceſſit ſucceſſu temporis reſpirandi difficultas, quæ in dies increſcens, ac moleſtior facta, tandem vitæ impoſuit finem.

Diſſecto ventre: non aquoſus humor, ſed ſordes nigræ, quales in cloacis, effluxerunt, craſſæ, fœtidæ, quibus fruſtillatim omentum permiſtum, quod ſolum à tantis ſordibus computruerat: Sordium autem tanta fuit quantitas, ut quatuor urnas vel amplius implere potuiſſent, quarum ſingulæ 40. libras menſurales continent: Diſtenſio autem ventris tam quoque magna, ut peritonæum, cum amplius diſtendi non potuerit, aliquot locis à ſuperioribus partibus ad inferiores uſque fiſſum fuerit, & jecur cum liene ac ventriculo, relicta propria ſede, cedente ſepto transverſo, intra pectoris ſpatium aſcenderit, pulmone cum corde ſurſum collum verſus in anguſtias coacto: quæ viſcera integra, nec ulla parte vitiata fuere: Non licuit in tantis ſordibus inteſtina eximere, & diligentius perquirere, ſed dubium non eſt ſordes iſtas *non aliunde quam ex inteſtinis* vulneratis ac læſis profluxiſſe: nec enim alia via aut modo in hunc locum pervenire potuerint: *Dodonæus cap. 35. obſervat. medicin.*

N*On aliunde quam ex inteſtinis*) Ex inteſtinis, ſi illa perforentur, & homo non ſtatim moriatur, ſed humor aquoſus in abdominis cavitatem ex iis exſtillet, & ventrem in tumorem attollat, originem ducere Aſciten poſſe nonnulli exiſtimant: *Sennertus Pract. lib. 3. p. 6. ſect. 2. cap. 5.*

Facie optime colorata) Hippocrates in Coacis notat coloris bonitatem aliquando vetuſti ſtercoris ſuppreſſionem denotare; quanquam veteris ſtercoris nomine ſolennem vacuationem ſuppreſſam intelligunt quidam.

§. 11. Juvenis quidam robuſtus, annorum 24. cum meſſis tempore ſub Sole ferventiſſimo meſſorem egiſſet pluribus diebus, & quadam die propter ſitis vehementiam aqua frigida derepente ſeſe ingurgitaſſet, febre continua correptus fuit, ex qua male curatus, in cachexiam incidit; itaque nunc tertiana nunc quartana laboravit: Poſt menſes octo quum ex morbo iſto diuturno vires plane proſtratæ eſſent, omnesque partes corporis (ventrem excipio, qui admodum inflatus erat) imo & ipſa crura ſupra modum extenuata eſſent, è vita diſceſſit:

Inciſo cadavere, in vacuo ventris pus album bene digeſtum & minime fœtidum, (quale ex abſceſſibus emanare conſuevit) inveni, ultra libras 11. medicinales: Viſcera omnia ea qua fieri potuit diligentia inſpexi, Ubi vero genita fuerit iſta materia purulenta inveſtigare non licuit: ulcus enim nullum, neque ſinus aut ſimile quid repertum eſt: Splen tamen & Hepar ſcirrhoſum conſpiciebantur, reliqua interiora ſecundum naturam ſe habebant. *Fabritius Hildanus cent. 2. obſerv. 59.*

H*ippocr.* 1. de morbis de ſuppurationibus imi ventris agens, inter varias cauſas ſpaſmata venarum recenſet, ad quæ earum ruptio ſequitur, hinc ſanguinis effuſio: Aquam autem frigidam, æſtuante corpore hauſtam, tale quid efficere poſſe, omnibus notum eſt, exemplo ſint pleuritides ab ea cauſa productæ: Porro cum hic nulli abſceſſus, ulceris aut ſinus deprehenſa fuerint veſtigia, veroſimile eſt aquæ frigore inductam fuiſſe venæ ruptoram, atque cruoris in cavum abdominis effuſionem, hinc ejuſdem in pus converſionem; quod ibi diutius innoxie quam in thorace latere potuit, ob minorem præſtantiam partium naturalium quàm vitalium.

§. 12. Alter diuturno morbo è medio ſublatus, cujus venter in immenſum excreverat, cum aperiretur, pure aliquot pelves æneas implevit, quibus Chirurgi utuntur; in quo pulmones unius lateris in pus erant converſi, Nulla autem corruptio in viſceribus imi ventris deprehenſa. *Platerus in obſervat.*

§. 13. Ventriculum in puero quodam phthiſico, tribus foraminibus exeſum, ſeptumque illius foramine amplo perforatum à puris copia atque acrimonia, quod ex thorace in abdomen defluens, has partes & muſculos quoque abdominis ad ſuperficiem uſque cutis eroſerat, ubi veſica ſublivida circa umbilicum, ea regione qua pus ſibi viam ad exitum facere nitebatur, apparebat, deprehendimus: Quam rem admiratione dignam magis ſtupendam reddebat, quod puer ante obitum non contabuerit, ſed bene habitus adhuc exiſtens, nulla alia affectuum indicia externa quam quod ventre erat inflato & ſublivido, in quo veſica ſubnigricans; circa umbilicum, ea regione qua pus ſibi viam ad exitum facere videbatur, eminebat oſtenderit. *Iam lib. 2. obſervat. pag. 436.*

§. 14. Hydrops trifariam dividitur, in tympanitidem, anaſarcam & aſciten: quartam ſpeciem addit *Saxonia*, ex ſanguine recens in ventrem effuſo: Exemplum dat cujuſdam hernioſi, qui ex repentino hoc tumore emortuus, nullam oſtendit ejus cauſam præter 10. vel 14. ſanguinis libras in ventre concluſas ſine omni aqua: Pract. lib. 3. c. 32. Eandem cauſam proculdubio vidiſſemus in duobus ægris à ſimili tumore interemptis, niſi cadavera denegaſſent propinqui, horum alterum compreſſerant duæ naves inter ſe violenter colli-

ſæ

ſæ: alterius vero ventrem elevaverat tam impenſe pronus in terram caſus, ut videretur aſcite correptus: Veriſimile eſt hos repentinos ventris tumores fuiſſe, vel à ſanguine ex diſruptis venis effuſo, vel ex ſpiritu diſruptorum inteſtinorum. Simile quid *vide apud Benivenium cap. 76. Tulpius l. 2. cap. 40.*

§. 15. Hydropicæ fœminæ in umbilico ſuppunctæ, non aqua pellucida ſed dilutus ſanguis erupit; Cum autem quidam inconſulte retuliſſent in ſcalpri vim, & in ſanguinem è ſecta cute cum aqua hydropica commixta, evicit hos falſitas, quod ejuſdem poſtmodum demortuæ cadavere diſſecto, toto circum abdomine viſus eſt exundans idem albidus cruor. *Severinus de Abſceſſibus p. m. 279.*

§. 16. Fœmina quędam in hydropem incidit, à quo tamen Dei beneficio & mea opera, (ut quæ ab omnibus vicina partui putabatur) ſpatio quatuor ſeptimanarum convenientibus medicamentis fuit liberata, ita ut in publicum viciſſim prodire potuerit, ſola duntaxat infimi ventris exigua duritie, inſtar ſaxi duriſſimi, remanente; verum haud longo interjecto tempore, ob craſſam victus rationem, menſiumque inordinate fluentium ſuppreſſionem, recidivam experta eſt, à qua tamen ob virium debilitatem & cachexiam denuo contractam (utpote quum recidivæ ut plurimum ſoleant deteriores eſſe prioribus morbis) liberari non potuit, ſic vitam cum morte commutavit, Cum infimum ventrem inſtar ſaxi ad tactum duriſſimum haberet, in hanc deveni ſuſpicionem in utero forſan aut aquam collectam aut aliud quippiam p. n. latitare, quod poſtremam curam vel difficilem nonnihil reddiderit, vel fomentum ſubminiſtrarit.

Cadavere diſſecto aqua ſtatim profluit ubertim, & ſane, quod non caret admiratione, univerſa inteſtina quaquaverſum, & ambo latera, circa diaphragma, multis millibus granulis, inſtar ſuum grandinoſorum, referta viſebantur: inſuper etiam ſpatium illud quod inter inteſtina & meſenterium, cui annexa hærent, interjacet, muco quodam viſcido, gelatinæ colorem ac ſubſtantiam referente, repletum ſcatebat: Reliqua viſcera, (excepto ſolo pulmone, qui in locis quibuſdam quoque granulis infectus conſpiciebatur,) omni labe ſenſibili carebant: Cæterum diſſecta veſica ſellea, lapillum magnitudine nucis juglandis reperi; Ad uterum deveniens, nihil eorum de quibus ſuſpicio erat, ſed parvum ac flaccidum, craſſumque ſanguinem menſtruum in venis reſtitantem reperi. *Horſtius Tom. 2. lib. 4. obſerv. 47. ex Bilgero.*

I*Nteſtina multis millibus granulis*) *Willis* Pathol. cerebri, cap. 9. ait in Phthiſici cadavere vidiſſe ſe inteſtinis majoribus excreſcentias quaſdam carneas, inſtar auricularum muris adnatas: atque in alio rabido ſimile quid ſe obſervaſſe: Rationem reddit, quod in Phthiſicis nutritio, licet circa partes ſolidiores & exteriores deficiat, aliquando tamen interius, prope ſucci nutritii fontem plus debito perficiatur, proinde ut epiphyſes non naturales ſuperfluæ excreſcant: De Glandulis naturalibus & præter naturam. Vide *J. Conradum Peyer* Tract. de Glandulis Inteſtinorum *Horſtius* l. c. ejuſmodi granula per depravatam concoctionem facta fuiſſe: ubi partes craſſiores indigeſtæ per adustionem huic malo occaſionem præbuerunt, tenuiori ſero interim intermediis ſpatiis abdominis collecto.

In veſica fellea lapidum.) *Schenkius* ex *Kentmanno, Fernelio* & aliis, de calculis cyſtis felleæ multa exempla profert, ubi tamen hydropicæ affectionis mentio non fit, quam ob cauſam productionem hujus calculi ſeparatam ab hydropis origine dicerem. *Horſtius ibid.*

§. 17. Cuidam à diuturno morbo venter in immenſum excrevit, quo poſt obitum aperto pus copioſum exiliit, quod ex thorace manaſſe illud indicavit, quod nulla viſcerum corruptio in ventre inferiore reperta, Pulmones autem unius lateris penitus abſumpti.

Observatio XXI.

Hydrops à veſiculis membrana adipoſa adnatis, lumborum regioni adnatis circa jecoris vitium. 1. *Ab aqueis veſiculis multis concluſis intra omenti ſubſtantiam.* 2. *A binis veſicis inter peritonæum & inteſtina latentibus.* 3. *A pluribus veſicis inter peritonæum & inteſtina.* 4. *Ab veſicis variæ magnitudinis circa meſenterium.* 5. *A veſicis viſcera omnia imi ventris obſidentibus.* 6. *A multis veſiculis propria tunica concluſis.* 7. *A veſicis meſenterio, peritonæo, inteſtinis, omnibusque viſceribus adnatis.* 17. 8. *A veſicis variis abdominis locis diſperſis.* 9. 10. *A vitio jecoris veſiculis obſiti.* 11. 12. 13. *A lympha veſicis concluſa.* 14. *A crebris veſicis invicem cohærentibus, inter peritonæum & cutem abdominis.* 15. *A veſiculis inter abdomen & peritonæum aggregatis.* 16.

§. 1. INter cadavera, quæ hactenus pro more in Academica noſtra recepto, hyeme quotannis mihi diſſecanda incubuerunt, Anno 1672. menſe Januario unum mihi obtigit mulieris cujuſdam ſexagenaria majoris, macilentæ, fuſcæ, quæ aſcite extincta fuerat; in cujus apertione ſequentia notatu digna ſe obtulere. Removendo imi ventris integumenta communia, cuticulam paſſim à ſubjecta cute ſeparatam, perque hujus poros ſerum transſudans

dans deprehendi. Quin & membrana pinguedini ſubſtrata hic illic Hydatidibus ſcatebat; præ cæteris verò partibus frequentes in lumborum regione conſpiciebantur, ubi ſeroſus humor diuturniore mora condenſatus, gelatinam ſpecie referebat, cute circumquaque livida, corrupta, ſerum tenuius copioſè tranſmittente. Diſſecto Peritonæo, hepar quidem & pancreas ſua quodque magnitudine, figura, ſubſtantia atque colore, pro ætatis hujus ratione, ſatis naturali præditum reperi. Lien quoque quoad hæc omnia naturaliter habere viſus eſt, una excepta magnitudine, qua fabam majuſculam non excedebat: Sed & membranæ, illum inveſtientis, partem circiter ſextam, putre ſerum exederat. Contra foramen in jejuni inteſtini principio, quod hic ductui pancreatico pariter & poro bilario commune erat, tanta repertum fuit amplitudine, ut digiti auricularis liceret immittere apicem. Denique Venarum, Arteriarum, Nervorumque divaricationes huic viſceri inſertæ, breviores eſſe videbantur quàm pro naturæ lege.

Quemadmodum in muſti fermentatione fæces craſſiores ſecernuntur, & ad dolii fundum deturbantur; ſic dum chylus in corde, hepate & liene coquitur atque fermenteſcit, feculentus humor, melancholicus vulgo dictus, neceſſitate inevitabili generatur. Hunc viſcera non protinus ut genitus eſt extra corpus eliminant; ſed crebris per ea circuitibus, calore ſuo copioſo magis magiſque attenuant & perficiunt, perfectumq; cum aquoſa ſanguinis parte miſcendo in ſerum convertunt, quod deinceps ad glandulas conglomeratas, ſalivales & pancreaticas per arterias delatū, in ſalivā ſuccumq; pancreaticum; ad glandulas vero conglobatas, eorumdē ope vaſorum appellans, in lymphā faceſſit. In illo quidem munere obeundo lieni primæ partes tribuendæ videntur; quippe in cujus cellulis fæx hæc ſubſidit, tamq; diu hac ſede moratur, donec ſufficienter attenuata & aquoſæ ſanguinis parti permixta, quoad ſubtiliores ſui partes in vaſa lymphatica è liene emergentia diſtribui; quoad paulò craſſiores autem una cum ſanguine in venas remeare poſſit. His ita ſuppoſitis, (quæ ſufficientibus rationum momentis facilè cōfirmarem, ſi tēporis & inſtituti ratio pateretur) manifeſtum eſt in hac fœmina lienem mole minimum, toti melancholicæ feci recipiendę & attenuandę fuiſſe imparem, hincque adeo factum, ut ſerum totius maſſæ ſanguineæ ſalſum nimis ac tartareum evaſerit, quod cū à glandulis pancreatis in ſuccum juſtæ conſiſtentiæ converti non potuerit, ductum pancreaticum, prima ætate adhuc tenerū, continuo trāſitu dilatavit & amplificavit.

Cæterum Aſcitem, & quæ inde pullularunt ſymptomata, iis, quas nunc ſubjiciam, cauſis, adſcribenda eſſe puto, Nempe cùm præfatorum viſcerum robore non ſolum craſſa attenuari, ſed & inutilia expelli per loca convenientia deberent; accidit, ut calor eorum ingraveſcente ætate maximam partem abſumptus, & hinc ſuccreſcente in dies majore feculentorum humorum copia pene ſuffocatus, tandem oneri ſuccumberet, ſicque ſerum hoc præternaturale in maſſa ſanguinea retentum in abdominis cavitate, nec non pedibus, femoribus ac lumbis ſtagnarat. Id autē duobus maximè modis contigiſſe veroſimile eſt; immediatè inquam, & mediate. Immediatè quidem ſalſum ſtatim à ſanguine ſecedens eò redundavit; cùm enim Arteriæ languidiùs in hoc corpore effœto pulſarint, ſanguis quidem ſpirituoſior per poros partium in venas propelli potuit; ſerum autem frigidius in media via hæſit; aut ſi in venas tranſſumtum fuit, illic ob lentum ſanguinis motū nimiam moram agens, venarum tenues tunicas diſtendendo, per διαπήδησιν tranſſudavit. Mediantibus verò vaſis lymphaticis idem accidere potuit, quatenus lympha, ex ſero hoc ſalſo nimis & acri, acrior genita, tenuiſſimā vaſorum lymphaticorum tunicam corroſit; & in vacua abdominis ſpatia viam ſibi patefecit. In pedibus autem Aſciticorum tumor ferè incipere ſolet, quod hæ partes frigidiſſimæ ſunt; utpote à Corde, ceu fonte caloris procul remotæ, quare cum ſanguis motu admodū lento eas transfluat, ſerū hic maximè frigidum, & ſpiritu ferè omni deſtitutum, dictam ob cauſam, ſtagnare neceſſe eſt. Sed & peculiari de cauſa tumores ejuſmodi in pedibus frequentiores fiunt; quia ſcil. ſerum tartareū innata quidem gravitate facilè deſcendit, difficulter verò aſcendit: Lumbos potiſſimum infeſtavit, quòd, propter decubitum, in eam partem majore impetu ſeroſus ſanguis affluxit. An verò & per cœcos occultoſq; meatus ſerum ex abdomine eò penetrarit, iis æſtimandum relinquo, qui non ignorant nonnunquam in tibiæ fracturâ ſaniem ex profundo uſque adeo ad ſuperficiem propelli, ut faſcias cruri fracto circumvolutas inficiat: Ὑδατίδες in membrana adipoſa abundæ ſunt, ſero pelliculas à ſubjecta pinguedine divellente, quod ſi diutius immoratur, tandem ſubtilioribus partibus à calore diſſipatis, in gelatinam concreſcit, ut in multis cadaverum diſſectionibus in Noſocomio noſtro, una mecum ſtudioſi, quos eo nomine illuc deducere ſoleo, ſæpe obſervarunt. Idem ſerum cuticulam à cute diverſis locis ſeparavit. Lumborum autem cutis livorem & putredinem contraxit, quia calor nativus, ob decubitum in eam partem, & majorem ſeroſi humoris affluxum, ſuffocatus fuit. *Ex communicatione Clariſſimi & Excellent. D.D. Glaſeri Anatomes Profeſſoris Baſileenſis.*

§. 2. Circa hanc membranam Omentum dictam, in cadavere cujuſdam mulieris hydropicæ anno 1580. obſervavi multas veſiculas intra particularem pelliculam per ſe aquam continentes, erant per ſubſtantiam omenti diſperſæ.

Vidi etiam eodem anno proximo ſupra citato quandam cui Vomicam aperui in umbilici regione, quæ cum per aliquot dies diſrupta permaneret, per illam omenti portio exiit, cum veſiculis multis aqua repletis, & amoto omento curata fuit, manente in illo loco fiſtulari ulcere, & poſt hæc tres filios peperit. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anatom. Lect. 2. p. 17.*

Warthon *Adenogr. cap.* 11. veſicas has ſic formari tradit, *Si contingat lymphaductum in meſenterio obſtrui, quia valde fragiles ſunt, facile rumpuntur, & aquas ſuas in abdominis cavitatem exſpuunt, unde hydrops aſcites certiſſime conſequitur: Sin vero vaſorum horum membra nulla tenaciores fuerint, ita ut diſtenſionem notabilem abſque laceratione ferant, in veſiculas quaſdam aqua turgidas attolluntur, quas hydatides vocant, & peculiarem aſcitidis ſpeciem conſtituunt: quamlibet autem veſiculam inter binas dictorum vaſorum valvulas quamproximas efformari contingit: quia vero aqua nec prorſum, propter obſtructionem, nec retrorſum fluere poteſt, ob valvularum interceptionem, interſtitia intumeſcunt in figuram orbicularem, utpote capaciſſimam,*

qua

quæ figura in hydatidibus vulgo cernitur: Hydatides iſtæ haud longe diverſa videntur ab iis, quas per meatus urinarios & anum quoque externi aliquando obſervavimus: Hæ veſicæ ſi extrorſum ferantur, & in abdomine hydropicorum compareant, ex his apertis, duarum vel trium horarum ſpatio non raro plus aqua exſudat, quam potens hydroticum per integram noctem exhaurire valeret: Exemplum affert Riverius *obſervat. excerptarum ultima*, Ruſticus, ait, *quidam hydropicus factus, abſceſſum paſſus eſt in dextra parte abdominis, eoque aperto, infinitus propemodum, veſicularum aqua repletarum numerus egreſſus eſt, ut ducentarum numerum excederet, idque per plurium dierum ſpatium, & ſic omnino curatus eſt: Porro quia lymphatica vaſa fere ubique ſeſe diffundunt, hinc eſt quod ejuſmodi veſicæ in omnibus pene partibus naſcuntur, meſenterio, peritonæo, inteſtinis &c.* De his veſicis vide Scholia ad obſervat. 1. ſectionis 13. de Excrementis alvi p. n. Si ſeroſæ illæ aquæ (inquit, *Rolfinkius* lib. 3. Epit. meth. cur. & cognoſc. cap. 9.) à lymphaticis vaſis non ſeparentur, áque renibus & ureteribus attrahantur, reſtitant in corpore, & in Aſcite in cavitatem deponuntur abdominis.

§. 3. Vixerat fœmina quædam pauper pluribus annis de tumore ventris queribunda, quouſque ad immenſam molem, cum ſumma corporis tabitudine & gracilitate diſtentus eſt venter: hæc menſibus omnino ſuppreſſis erronea diæta ſemper uſa eſt: quare ob virium jacturam exanimis moritur:

Secto cadavere parva aquæ copia educta eſt: Jecur lapidoſum inventum: Pulmones, ob aquam quæ diaphragma penetrarat, dimidia ex parte corruptos vidimus: Reſecto ventre ad muſculos abdominis, inter peritonæum & inteſtina, binas veſicas invenimus, quarum una bovinæ veſicæ urinariæ prægnandis magnitudinem ſuperabat: Iis diſruptis, tanta fœtidæ lividæque aquæ copia mucoſo humori permixta effluxit, ut vas 30. librarum capax adimpleret, quo copioſo humore innatus ignis obrutus eſt extinctus. *Zacut. Prax. lib. 2. obſervat. 52.*

§. 4. Laboraverat Illuſtr. N. conjux quinquagenaria hydrope Aſcite ſeptennio, qui ex ſuppreſſis hæmorrhoidibus ortum duxerat: Omnia remedia fruſtra fuere; nam malum adeo increvit cum ſiti clamoſa, nimiaque ventris mole conjunctum, ut tabefacto corpore & innato calore ſuffocato à copia multa, plura deinceps celebrata præſidia temnens, eam ad mortem deduceret.

Secto cadavere, *Iecur putridum inventum*, ita ut ſolum digitis impoſitis diffluerct: Aperto ventre, inter peritonæum & inteſtina invenimus numeroſam veſicarum ſtiuem, quæ bullæ aquatilis inſtar molies & lucidæ, erant inter ſe conjunctæ: Et his curioſe ſeparatis (quæ 52. numero erant, & ovi magnitudinem non excedebant) & diſruptis emanavit limpidæ aquæ ac ſalſiſſimæ copia tanta, ut 12. libras adimpleret: ex hujus humoris onere calor innatus eſt obrutus. *Idem Medicin. Princ. lib. 2. cap. 123. obſerv. 24.*

§. 5. Ego obſervavi hydropicorum aquas circa meſenterium veſiculis variæ magnitudinis incluſas detineri, & propterea hominem diu ſervari ſuperſtitem, donec veſiculæ vel tenuitate ſua, vel acrimoniam induente ſero intus contento, rumpantur, & illud ſerum deinde in cavitatem ventris defluat, putreſcat, reliquorum viſcerum corruptelam & tandem hominis interitum cauſet. *Hæferus Herculis med. lib. 3. cap. 2.*

§. 6. Occurrit mihi caſus quem vidi in matrona: hæc ex ſuppreſſis menſibus anno 1612. incidit in hydropem: Vacuus & cavus alias erat totus venter & abdomen; conſumpta omnia: pinguedo in meſenterio nulla: ſubſidit ventriculus penitus, ſed in omnibus intus viſceribus ſtabulatur ingens aquæ copia, ultra menſuras ſexaginta: ipſaque viſcera plena erant veſicis duplicatis, veluti in carpionibus eximuntur: è quibus materia viſcoſa & aquoſa ſectis erumpebat: Ejuſmodi veſicis pendulis (numerus exceſſiſſet nongentas) ſcatebant renes, uterus, ventriculus, inteſtina, cor, pericardium, hepar & lien: mirabantur omnes cur in tam longa inedia integrum fere annum perſeverare potuerit; antequam exſpiraret. *Ex obſerv. Phil. Perſii Medici Auſtriaci.*

§. 7. Obſervavi anno 1580. in cadavere mulieris hydropicæ, intra propriam tunicam, multas veſiculas per ſe aquam continentes, per omenti ſubſtantiam diſperſas:

Eodemque anno mulieri cuidam, aperta in umbilici regione vomica, excidiſſe vidi partem omenti ejuſmodi veſiculis referti. *Hippolitus Boſcus lect. 1. de facultat. Anatom. pag. 17.*

§. 8. In Phthiſici & Hydropici cadavere Bononiæ inveni in inferiore ventre viſcera abſumpta, atque omni ſucco exhauſta, nihilque aquæ in ventris capacitate, at ubique meſenterio, peritonæo, inteſtinis, hepati, lieni, denique omnibus viſceribus veſiculas inæquali magnitudine, eaſque aqua limpida plenas, adhærentes. *Volcherus Coiter obſervat. Anatom. pag. 117.*

HUjus hydropis, ab aqua veſicis comprehenſa, primus meminit *Aretæus* lib. 4. cap. 1. de ſignis & cauſis diuturn. morbor. *Hydropies, ait, morbi ſpecies talis agnoſcitur: In ea veſicula quædam puſilla, crebra, humoris plena, in loco ubi aſcites fieri ſolet excitantur; ceterum quod humore multo referta ſint, illud indicio eſt, ſi abdomine perforato parum admodum humoris effundes, ab interiori namque parte veſica occluſit: at ſi alterius inſtrumentum impuleris, iterum ſuccus emanabit: Hæc utique aquæ intercutem ſpecies haud levis eſt: Unde enim id genus veſiculæ eruperint, via haud facile reperitur &c.*

§. 9. Vi-

§. 9. Vidua Nobil. N. ad ſecundas acceſſit nuptias, & mox à complexu conjugali, menſes, (qui ſtatis temporibus à morte primi mariti, ad alterum uſque conjugium copioſe ſatis fluxerant) ad 16. & plures hebdomades jam deſiiſſe ſentiens, gravidam ſe firmiter credidit; Sed poſtea novus menſium fluxus, parcus tamen, eſt exortus, qui ſic conſtitutis temporibus, ut ne dies quidem deficeret, ſuum obſervavit circuitum: Dubitantem itaque ægrotam gravida-ne eſſet annon? (nam fluentibus menſibus abdomen in dies increverat) fœminarum quarundam aſſertio, quæ ſe ſimilia geſtationis expertas fuiſſe tempore affirmabant, in concepta graviditatis opinione detinuit: finitis verò menſibus ſeptem, cum nullum infantis in utero motum perciperet, abdomen tamen in dies magis accreſceret, non gravidam ſe amplius, ſed aut molam in utero portare, aut hydrope ſe affectam credidit: quare variorum expetiit conſilia, qui fruſtra hydropem expugnare tentavere: Quare ſe Hafniam contulit, ubi D. D. *Simon Pauli* fuit vocatus, & huic poſt fui adjunctus collega; Nos hiſtoria morbi præſentis cognita, & inſpecto abdomine, adeo tumidum illud invenimus & inflatum, ut mulieris gemellos geſtantis abdomen, ſua magnitudine non ſolum æquaret, ſed etiam longe ſuperaret; Ideo conſenſimus ut aſcitim tympanitidem morbum appellaremus: non ſolum enim abdomen tumebat, ſed & femora atque crura adeo erant inflata, ut ad digitorum levem impreſſionem relinquerent ſovearum veſtigia: Ad has igitur morborum ſpecies directa fuere remedia, & mitioribus catharticis ultra 20. potæ aquæ puræ, ſine ullo Nobil. ægræ incommodo brevi fuerunt eductæ, exceptis excrementis, quæ ſeroſam ſæpe materiam exigua comitabantur quantitate: quæ tamen aquarum educta copia, non ſolum non levavit ægram, ſed ne abdomen quidem potuit detumeſcere, in dies majora excipiens incrementa: quam ob cauſam relictis tum catharticis tum flatus diſcutientibus, urinæ propter paucitatem, cujus horarum 24. ſpatio vix ℥viij. reddebantur, diuretica variis ſub formulis præſcripſimus, ſed ſine fructu, majorem enim ſolito urinæ copiam non excrevit: ferreum itaque cùm hunc morbum non ſolùm medicamine non mitigari, ſed magis abdomen, femora, crura, pedeſque magis quotidie tumeſcere cerneremus, ne quod remedii genus à nobis intermiſſum videretur, tres Lanceola profundas ſatis, & aliquantum ab invicem diſtantes ſcarificationes, ſupra malleolum pedis dextri adminiſtrari curavimus, Ex quibus ſerum magna copia per aliquot effluens hebdomades, ut tali remedio & femora & crura pedeſque detumeſcerent, non exiguam nobis præbuit ſalutis ſpem: Verum gaudium non erat diuturnum, nam ad inferiores partes ex abdomine ſerum ulterius deſcendere, inde vulnuſcula facta, una cum novo, quod in pedis ſuperficie erat inflictum, fluere ſponte deſierunt, brevique cicatrice fuere obducta: omnibus hiſce evacuationibus abdomen nihil minuebatur, ſed quotidie accreſcebat: Ideoque internis per os onerare ægram amplius noluimus, ſed clyſmatum commodiorum uſu frequenti, ſatis bono cum ſucceſſu, continuavimus curam: In abſentia poſtea D. Collegæ, cum continuo à me ægra nova remedia efflagitaret, balneum ipſi ſiccum ex ſabulo marino calido commendavi, ex quo cum maxime levaretur, exque abdomine, lumbis eruribuſque calore ſabuli, magna ſeri extraheretur copia, illud tandiu, ſpe reſtitutionis, continuavit, donec vires quotidie magis deficientes, ulteriorem ipſi ejus uſum denegarent: ab hoc igitur etiam abſtinui, Atque ægræ duo remedia generoſa, *Paracenteſin abdominis*, è regione umbilici, & Perſorationem paulum ſub umbilico propoſui, Ex quibus perforationem illa ſe melius laturam putans: illam elegit, quam Chirurgus feliciter expedivit; Sed ex intruſa, fere ſine dolore in abdomen cannula, quod ne gutta quidem prodiret aquæ mirum nobis eſt viſum, quamvis Chirurgus oris primo ſuctu, deinde ſyphone eam extrahere tentaret: quare, re quaſi infecta, cannulam iterum extraxit, ſtatimque adeo arcte iſtud foraminulum in abdomine ſactum, clauſit, ut ejus poſtea veſtigium nec cognoſci, nec profluens humiditas à nobis poſſet obſervari: nec ægra de ullo facti foraminis dolore conquereretur: Cannula extracta erat quadam repleta materia, quam immiſſo cannulæ ſtylo adaptato, albam & glutinoſam, ſed in parva quantitate, inde expulimus, factoque experimento num in lympham caloris poſſet reſolvi beneficio, in cochleari ſuper lenti caloris ignem, tanta adepta eſt ſpiſſitatem, ut glutinum verum albo colore dixiſſes & fragile, quæ glutinoſa ſubſtantia, aquæ frigidæ affuſione reſoluta, ad priorem rediit viſciditatem: Hæc jam poſtquam extrema remedia, ſine ullo fructu adhibita, cum cerneret ægra, ulteriorem Deo curam commendavit totam, clyſteribus interim, quoties urgebat neceſſitas, proritans alvum ad excernendum, & tanta geſtavit facilitate abdominis pondus, ut poſt occluſam ejus puncturam, carpento extra urbem vehi ſe aliquoties ſit paſſa: Cum vero ad eam inviſendam circa nonarum Auguſti octavam matutinam adeſſem, nocte præcedenti bene quieviſſe ſe & (appetitus enim toto morbi tempore non fuerat dejectus, neque ſitim patiebatur) jentaculum more ſumpſiſſe ſolito mihi retulit, reliqua etiam omnia mediocriter habere cognovi: circa vero ſextam, ejuſdem diei veſpertinam

iterum

iterum advocatus, adeo immutata vidi omnia, ut jam nihil, niſi mox parturientis ex ægra clamores exaudirentur, retulit etiam mihi, remiſſa plane & pene deficiente voce, ſe majores circa uterum, pudenda, vicinaſque partes, jam parturiendi perferre cruciatus quam antea unquam: Et quoniam hoſce dolores, *dixit*, meas ſuperare vires longe ſentio, aut abdomen jamjam rupturum, aut me fatis hoc momento conceſſuram credo, hique dolores toto noctis fere intervallo perſiſtebant, nec ullum mitigandis illis aptum remedium potuit applicari, donec tandem poſt matutinam ſextam ultima ad Deum transferret ſuſpiria.

Quoniam vero Nobil. hæc, tenerrimæ alias conformationis, abdomen p. n. modumque habebat maximum, Maritus, metu rupturę, poſtulavit ut lanceola facta pertuſione levi, quædam copioſæ in abdomine contentæ materiæ porrio educeretur, quod factum: Verum non ut in hydropicis conſuevit, magno impetu proſiliit aquæ profluvium, ſed ejus loco materia talis viſcoſa & craſſa, qualem ex vivente ſyphone extraxeramus, hoc tamen diſcrimine, quod hæc priori minus albicans ad puniceum vergeret colorem: Tum, quod largior hujus materiæ copia per puncturam factam egredi non poſſet, illam Chirurgus paulum fecit majorem: Tum materiæ dictæ quinque ad minimum pottæ noſtræ menſuræ cum impetu effluxere, & una hac fruſtum aliquod peculiare materiæ glutinoſæ, quod mirabili magnitudine & figura, uvam racemiferam, aut conum pineum referebat, colore ex albo flaveſcente, quod à materiæ glutinoſæ reliqua ſaburra facillimo ſeparabatur negotio, ſed baſi ſua uteri rupti parti interiori per venulas & membranarum fibrillas adeo adhętebat arcte, ut propter raram extenſionem, ſine ejuſdem læſione ab utero non ſepararetur: Illud vero in materiæ glutinoſæ fruſto dignum admiratione fuit, quod unicuique venulæ, ex interiore rupti uteri parte prodeunti, materia quędam glutinoſa, diſtincta, rotundam exhibens figuram, firmiter adhæreret: Venæ itaque iſtæ, earumque variæ ramificationes, quibus ſingulis pro magnitudine talis glutinoſa figura erat ſuperpoſita, admirabile hoc glutinoſum corpus efficiebant: Exempto tandem cum materia hac racemifera, ſimul & ipſo utero (quem in fundo & ad latera nimia ipſius ſuperat extenſio & raritas) in ejus latere dextro, corpus membranoſum, rotundum, capitis virilis æquans magnitudinem, fibris partim & membranis robuſtioribus uteri parti inferiori, partim ilio oſſi firmiter annectebatur, exceptis his ligamentis partem reliquam liberum: quod cum & Chirurgus aperiret, nihil in eo aliud præter ſimilem in abdomine contentam materiam, ſed albidiorem aliquanto invenimus: Tum ad reliquas abdominis partes facta digreſſione, abſconditas illas tegumento quodam membranoſo, craſſo ſatis, & robuſto, ſuperius utriuſque lateris coſtis ſpuriis, in medio toto tractu peritonæo, inferius pubis oſſi, inter uterum & rectum inteſtinum adeo firmiter annexo reperimus, ut divelli inde facile non poſſet: Et inter hanc & peritonæum, omnis ſupra toties nominata materia craſſa & glutinoſa, ſimul cum rupto utero, & corpore rotundo membranoſo cum ſua materia continebatur: quæ materia collecta omnis 28. menſuræ noſtrę pottas æquavit: Poſtea membranam illam robuſtam diſſecuit Chirurgus, & Hepar, Lien, reliquæque in abdomine contentæ partes oculis ſe noſtris prodidere, quas ſanas omnes, præter cœcum & rectum deprehendimus: Inteſtinum illud infantis trium annorum brachium ſupra cubitum æquans craſſitie, & opertum materia glutinoſa, reliqua abdominis multum candidiore, ſcatens: hoc, tumorem palma circiter ab ano diſtantem, ovi magnitudine ferens, quem fœtoris metu Chirurgus non aperuit, Conjectura tamen elicere potuimus abſceſſum ibi latuiſſe, & ex hoc purulentam illam effluxiſſe materiam, quę quoties ſuppoſitorio ex melle tantum & ſaccharo, Nob. fœmina adhuc vivens ſollicitabat alvum, cum reliquo ſoquebatur profluvio, quod tum temporis in curatione (licet puris redditi cauſa daretur nulla) ſæpiſſime obſervavimus. *Paulus Moth in Actis Medicis Th. Bartholini ann. 1671. & 1672. Obſ. 8.*

P*aracenteſin abdominis*) Profuiſſe paracenteſin obſervavimus in ætate florenti & morbi initio, integriſque viſceribus: Eſt tamen caſus quo fruſtra tentamus hanc evacuationis viam etiamſi & ætas & morbi infantia faveat & cætera omnia, Quando ſcil. aqua in veſiculis colligitur, vario abdominis loco diſpertis, aperta enim una veſica, reliquas non evacuat, quanquã cohæreant racemorum in morem. *Th. Barthol. ibid.*

§. 10. Hydrops à veſicis aqua plenis matronam confecit Hafniæ, in cujus diſſecto cadavere, poſt longa curationis tædia, inventi globuli aquarum, veſiculæque conglomeratæ, quæ nulla arte vel præſciri vel depleri potuerunt. *Th. Bartholinus ibidem.*

§. 11. Veſicas tenuiſſimas, pellucidas, aqua diſtentas, pomi magnitudinem nonnunquam æquantes, majores interdum, interdum minores, Hepatis ſubſtantiæ accreviſſe, in cachecticis diſpoſitis ad hydropem, & hydrope Aſcite mortuis, ſæpe inveni. Sed & ſimiles ex Hepate & Liene Simiæ quamplurimas citra ſectionem expreſſi, integraſque manibus excepi, ſetoſo humore ſubrubro refertas, aliaſque citrina aqua turgentes è bilis veſicula exemi: Quales quoque, ſed limpidiſſima aqua plenas, meſenteriis porcorum adnaſci lanii aliquoties mihi oſtenderunt, idque ſępius ſe obſervaſſe prędicarunt: Quòd & hominibus accidere poſſe, cum homo omnibus

omnibus morbis, quibus & beſtiæ, longeque pluribus obnoxius ſit, mihi cogitandi primum, mox etiam occaſionem indagandi præbuit. *Platerus obſerv. lib. 3. pag. 635.*

§. 12. Vidimus ſæpe Iecur non in nobis tantum, ſed & in animalibus occiſis, plenum aqua, quoniam in membrana ipſum obvolvente continetur, plures efficiens veſicas, Hæ quoque rumpuntur, & aqua defluit intra peritonæum, cui omentum eſt adjunctum: Hac ratione aqua intercutem, quæ Aſcites dicitur, generatur. *Chriſt. à Vega comm. ad aph. 55. lib. 7.*

§. 13. Hydrops non eſt uniuſmodi ſemper, ſed diſſimilis, id quod ex ſectione anatomica conſtat: Patavii vidi hydropicum diſſectum, cujus Hepar quam plurimis veſicis aqua plenis à cunctis conſpiciebatur *I. Bilgerus, ad Greg. Horſtium obſerv. 47. lib. iv.*

CUjus *Hepar quamplurimis veſicis*] In cauſam veſicularum inquirendam diligentiſſimi fuere *Adr. Spigelius & Tho. Bartholinus*: ille cap. 12. lib. 8. Hepar, *ut*, connectitur meſenterio, venæ portæ, coſtis, cavæ ac omento, lobo illo exiguo per quem aquam à jecore in omentum transfundi ſupra ſtatuimus, *Et paulo poſt.* Tegitur ſcil parenchyma membrana tenuiſſima & ſimplici à ligamentis hepatis enata, quæ arctiſſime parenchymati jungitur: Quod ſi ſeparetur alicubi, excidente è vaſis aquoſa materia, & collecta inter ipſam & carnem, *ὑδατίδες* Græcis dictæ generantur, quibus ruptis, effuſaque in abdominis cavitatem aqua, Hydrops Aſcites naſcitur: *Th. Bartholinus* in Anat. Reform. l. 1. cap. 14. in hac ſcil. membrana, *inquit*, hepatis, veſiculæ attolluntur aqueæ, à quibus Hydrops, teſte *Platero*: Eaſdem in capra vidi albicantes numero multas, quæ fractæ intra folliculum, ſeu tunicam ſingularem, ſerum cum pituita, ceu mucilagine recondebant, aliamque flavam ſubſtantiam, ſive vitio naturæ, ſive quod cicuratum eſſet animal. At *Viri doctiſſimi* Ductus Hepaticos ignoraverunt, quibus obſtructis tota hepar cingens membrana variis in locis ab humoribus elevatur, qui niſi obſtructione impedirentur, veſiculam chyli aggrederentur, quod in ſectione felis animadvertebam, cujus omnes fere Ductus hepatici, præſertim inferiores venæ portam ſubſtrati, ſucco craſſiſſimo ſpongioſo infarcti erant, atque hepar veſiculis humore ex albo flaveſcente plenis intumeſcebat, quæ fractæ ejuſdem coloris humorem effundebant: Itaque hoc in uno conveniunt quidem Medici, quod & veſiculæ in jecore generentur, & fractæ Aſcitem procreent, ſed plures neque modum, neque cauſam earundem generationis adpoſuerunt: qui vero apparentem aliquam cauſam afferre auſi, ita ſententiis diſcrepant ut æque dubium lectorem relinquant: Veritati proinde maxime conſentaneum, præeunte magiſtra experientia, affirmaverim humorem hunc regurgitantem in hepar, obſtructis primo ductibus iſtas veſiculas producere. *Olaus Rudbeck Tractatu de Ductibus Hepaticis aquoſis cap. 4.*

§. 14. Anno Domini 1567. quum forte fortuna mulier quædam de hydrope apud Medicum quemdam quereretur, ei hypercatharſin ipſe procuravit, correcti ſtibii certo granorum numero, unde quum fructum mulier non tuliſſet, ad alium nullis melioribus auſpiciis profecta, tandem è vivis diſceſſit.

Hujus eviſcerato cadavere, nulla capacitas, hic nihil cavum in eo deprehenſum fuit in quo veſica non penderet, ſecundum Geometricam omnium dimenſionem loco coæqualis, ac conformis ei qui ſuo ambitu eam contineret, Locos cavos dicimus, non veſicam tantum, renes, & uterum, ſed & ventriculum inteſtinaque, cor, pericardium & id genus reliqua, è quibus prout tam intus quam foris nativum cuique ſolum contigiſſet, cyſtes pendulæ conſpiciebantur aqua citrina oppletæ, & ſine omni fœtore etiam poſt xx. diem: Nullas partes ſupernas excipimus, etiam ad jugulum uſque inferiores quoque nullas, ne quidem proximum ſedi locum, quæ haſce ſuo cavo non caperent veſiculas: Hepar quoque intelligi volumus, tectumque hiſce oppreſſumque foris, adeoque Lienem totum: Si quaſque vel minutulas in numerum quiſpiam retuliſſet, octingentas numerus ſuperaſſet facile: Calathos piſcarios is novit qui Lutetiæ diverſatur ex conſuetudine, Ex his ne quidem duo majores veſicas continuiſſent: ad me bajulus quidam tot ſane detulit rogatus, Harum porro fabrica fuit hujuſmodi ut binæ eas membranæ conficerent: valde candicans interior, altera fuit tunicæ ventriculi ſimillima, tenuior aliquanto tamen: ſed ei quidem concolor. *Mauritius Cordæus comm. 5. ad lib. 1. Hippocr. de morb. mul.*

§. 15. Anno 1581. fœmina quædam plebeja, annor. circiter xl. humiliorem domus partem inhabitans, æſtate & autumno priore, venter tumere cœpit, abſque moleſtia, ut gravidam ſe crederet, nupſerat enim ante biennium: Hyeme ingruente, dolores eam gravativi invaſerunt, tenſivi & lancinativi, noctu vehementius, increſcente ſimul ventre, abſque reliqui corporis inflatione ulla, imo demacratione potius: Tum impregnationis ſpe in metum hydropis mutata, perquiſivit & admiſit undiquaque auxilia, ſed fruſtra, quin dolores una cum ventre ſubinde magis aucti fuere, ut noctu neque in lecto, neque extra quieſcere potuerit, ſed in ſummo gelu extra domum obambularit ejulabunda, donec tandem dolorum magnitudine exanimata vitæ conceſſit.

Facta ventris ſectione ab umbilico xiphoidem verſus ad cavitatem uſque, aqua nulla comperta neque intra ventrem collecta animadverſa, ut nec flatus ullus, ſed inteſtina, una cum reliquis viſceribus, anguſto ſpatio contenta apparebant, Ipſum vero abdomen, à cute ad peritonæum, quaſi alba pinguedine duntaxat contextum videbatur, nulla muſculorum carnea ſubſtantia interpoſita, ſed veſiculis crebris majoribus minoribuſque, aqua limpida refertis, invicem cohærentibus: idque grandius ac tenſius multo erat ab umbilico infra, pubem verſus

ſus

ſus, ut tota ventris perturbatio, viſu & contrectatione verum hydropem referret: Cætera à naturali conſtitutione haud multum variabant: Omentum tamen perexiguum vix inteſtina contegebat, Hepar albicans forinſecus, magnitudine, forma & mollitie competenti, Ventriculus cum lieoe pariter & renes: Sic uterus & veſica nihil vitii præferebant, *Ex Obſervat. Ioh. Aicholtzii Medici Viennenſis.*

§. 16. Pragæ initio Februar. anno 1581. ſecta fuit fœmina Hydropica, uxor curſoris cujuſdam Imperatricis, ætate conſiſtente, cui circa anni ſpatium ante menſes deſierant, cum ventris intumeſcentia: unde utero ſe gerere exiſtimans ab omni medicatione ſedulo cavit: habitavit humi, loco anguſto, fœtido, temperantiſſima in victu & parca ob inopiam, viliore uſa potius quam bono: Porro exacto geſtationis tempore, ventreque ſubinde accreſcente abſque fœtus vel partus indiciis, dubitans de ſpe concepta, Medicos conſuluit ſerſus, ut incaſſum Medicinæ tum adhibitæ fuerint: venter enim magis magiſque protuberabat, cum dolore continuo, nocturno graviore, ut ſine quiete inambulaverit totas noctes ejulabunda, extra domum ſuam plus ſatis arctam, etiam hyeme, magna vicinorum commiſeratione: Sic tandem cruciatu & inquietudine confecta obiit, maritum obteſtata prius mortuæ ventrem introſpici curaret quo ejus affectu recte agnito aliis ſimiliter ægrotantibus ſubveniri melius poſſet.

Quo circa præſentibus Clariſſimis Dom. Phyſicis & Chirurgis Cæſareis, aperuit ventrem Aulæ Chirurgus, me deſignante, circa umbilicum duorum vel trium digitorum altitudine & amplitudine: Effluxit aqua purpurea inſtar lixivii, ſatis obſcura penes cutim, non premendo ventrem adſurgebat altius: Cum vero ſegnius efflueret, novacula profundius adacta ſubſiliens aqua illa obſcura ſpithamæ altitudine abſque compreſſione, quaſi cavitate propria reſerata, demum largiſſime profluxit, totaque ſic evacuata fuit citiſſime ingenti copia: Continuata deinde fuit inciſio ad utrumque Ilium, nec non pubem uſque: Mirum hic omnibus apparuit, nulli noſtrum viſum vel auditum: Abdominis muſculi quaſi nulli conſpecti, ſed tota eorum facies interior in veſicularum quoddam corpus continuum, majorum & minorum, partim aqua limpida, partim mucore, partim materia glanduloſa refertarum converſa fuit, vel quod credibilius, abdominis muſculi extreme attenuati, una cum peritonæo à membrana carnoſa abceſſerunt, aqua ibidem fluctuante, tum forte natura id veſicularum corpus membranæ carnoſæ munimenti ergo provide addidit, ne amplius diſtenta rumperetur: Erat enim cœlum turbidum, pluvioſum; locus cœnoſus, fœtidus ac fœtens, quo minus exquiſite ſatis inveſtigari cuncta potuerint, prout certe fieri debebat in caſu raro: Quin tale veſicularum corpus circa rectos muſculos latam manum craſſitie æquabat: Quod majus eſt, nondum inteſtina ulla apparebant aquæ conceptaculo toto detecto: Nec Hepar cum ventriculo, ſed membrana ſola à pube deorſum verſus depreſſa, indeque rurſum elevata umbilico & hypochondriis attenſa, diaphragma quodammodo referens: Ea vero inciſa comparuerunt & illa, aquæ limpidæ haud adeo multæ innatantia, Atque hæc membrana peritonæum erat, ab abdomine aqua inter labente divulſum, alias vix ſeparabile magna induſtria, vel ex poſteriori conjectura, peritonæum una cum abdomine adeo attenuato, ut ſimplex membrana obiter aſpicientibus apparuerit, craſſior non nihil: Ad Intra peritonæum nihil rarum niſi ventriculus admodum contractus, ficur & inteſtina, hepar cineritium magis, ſplen exiguus, renes naturales: Uterus cum veſica pinguedine multa glanduloſa obvolutus: Spiritualia decenti modo ſe habebant.

Rara ſane & monſtroſa hydropis forma, aquam adeo multam inter abdomen & peritonæum aggregari, ſive inter abdomen & cutis pinguedinem, quæ membrana carnoſa denominatur, cum iſta veſicularum excreſcentia denſa ab interna abdominis ſuperficie. *Ioh. Acholzius apud Scholtzium conſil. cccxxvix.* Eadem eſt hiſtoria quæ ex *Schenckio* proxime adducta eſt.

P*Artim aqua limpida, partim mucore. &c.*] Affine exemplum, de varia humoris conſiſtentia habet P. Barbette in praxi p.m. 169. Jucundum mihi erat videre in abdomine, primo lympham tenuem & fluidam, deinde gelatinam, tertio concretam, tandem duram & ſteatomaticam.

§. 17. Mirum quod obſervatum in aperto cadavere cujuſdam virginis, ea cum per menſes aliquot laboraviſſet, & jam de Hydrope merus eſſet, vi morbi interiit.

Internum corpus obſitum erat exiguis admodum abſceſſibus, quorum infinitus erat numerus: Sebum contentum in iis videbatur; Speciem internarum chæradum putabant. *Ballonius Paradigmate 9.*

Observatio XXII.

Tympanitidis cauſa obſcura.

POſt obitum inſpectio Anatomica vix quicquam magis in cadaveribus à Tympania quam ab Aſcite defunctorum detegere ſolet. *VVilliſ.*

AFfectus hic prout curatu ſic etiam cognitu difficilimus exiſtit, nam licet exterior ejus ſpecies, ſcil. ventris ſubdurus tumor, renitens, & à pulſatione inſtar tympani ſonum edens, ſenſuum una plurimorum indicio evidentiſſime percipiatur, attamen quæ ſit materies morbifica tumorem iſtum inducens, quomodo in ventre aut progignitus, aut aliunde illic advenit, plane neſcitur: ideo Tympanitici quaſi vento revera gravidi, conceptus ſui γαστρὶ, & modum & tempus ignorant: Profecto morbi hujus naturam & cauſas idcirco latere arbitror, quia cum prima ejus initia non advertantur, ſubito in immenſum pene incurabiles fiunt: Dein Tympania, ſtatu ejus peracto in Aſciten degenerans, ſeu potius hanc ſibi conſciſcens, naturam ſuam amittere videtur. *Et quidem poſt obitum, inſpectio anatomica vix quicquam magis in cadaveribus à Tympania quam ab Aſcite defunctorum detegere ſolet*: Quod autem plerique Authores Medici effectum hunc à flatibus intra abdominis cavitatem concluſis excitari facile pronunciant, animo veritatis avido minime ſatisfacit, quoniam omnino improbabile videtur flatus eo in loco tam ſubito, & copia tam ingenti produci, aut ſi producerentur, tumorem adeo durum, immobilem & conſtantem excitare: Porro inter ipſos de morbi ſede, ubi flatus concludi ſupponitur, non facile convenit, ſtatuunt enim nonnulli locum hunc in Peritonæi concavo, atque ab inteſtinorum, aliorumque imi ventris viſcerum ſuperficie convexa determinari: quomodo autem tanta agges ventorum ibi colligatur, nulla ut opinor ratione, exemplo, aut parallela inſtantia declarari poteſt: Præterea, ſi ita res haberet multo facilius punctura quam aſcites paracenteſi ſanari poteſt, quod tamen nunquam audivi factum: Refert *Helmontius* à paracenteſi in quodam hydropico habito flatum putidum editum, repente abdomen ſediſſe, & virum quam primum interiiſſe: Verum *Platerus & Smetius*, authores fide digni, ſe deprehendiſſe aſſerunt *In Quibuſdam*, &c. (*vide inferius*) At vero neque hæc obſervatio mihi argumento eſt morbi (de quo agimus) cauſam intra cavitates inteſtinorum ſubſiſtere, atque flatus ibidem aggeſtos, ſæpius aut potiſſime ventris intumeſcentiam Tympaniticam excitare: præterquam enim quod affectus à tali προφάσει oriundos, non ita immobiles & frequenter incurabiles foret, inſuper opinari ducor non tam inteſtina à flatibus concluſis immaniter dilatari & extendi: verum illa ſæpe ſponte extumeſcentis, flatibus quo ſpatia ampliata implerentur, conſequenter & ſecundario producendis occaſionem præbere, prout mox planius oſtendemus: Quod autem ab aliis aſſeritur, flatus qui Tympanitis cauſa ſunt, inter meſenterii & inteſtinorum tunicas progigni, multo adhuc improbabilius videtur, quia cum nulla ibi præexiſtat cavitas, quomodo flatus eas partes ita divellet, & ab invicem ſeparabit, proinde ut à ſpecubus ita efformatis, ventorum cumulis illuc reconditis tota ventris regio in molem ingentem accreſcat? certe tot tamque continui ſolutiones abſque torminibus continuis, & cruciatibus acerrimis fieri nequeunt: Quamobrem his opinionibus circa Tympanitem poſthabitis, ad pathologiam ejus paulo certius inveſtigandam alia procedamus via, perpendendo ſcilicet quot modis, & quibus de cauſis evidentibus abdomen intumeſcere ſolet: Itaque advertimus quatuor eſſe contentorum genera, à quibus ventris imi ὄγκος, in viventibus procedit, (cur in defunctis abdomen intumeſcit, ratio inferius explicabitur) ſunt autem iſta *Solida, Humida, Flatus & Spiritus*, Primo ſatis obvium eſt Tumores viſcerum internos, ſcil. Scirrhoſos, Strumoſos, Cancroſos, Glanduloſos, & quoſdam forſan alius generis, quando ad molem notabilem aſſurgunt, totum ventrem intumefacere: interea tamē donec ſimplices & recentes exiſtunt, tactu percipi & circumſcribi poſſunt: poſtea tamen inveteraſcentes in viciniam ſuam, imo in totam abdominis regionem mala alia accerſunt: profecto hi interdum Aſcitis, uti & Tympanitis ab initio ſunt cauſa procatarctica, quibus deinde in utriuſq; morbi complementum cauſa alia conjūcta, ſcil. aquarum illuvies aut ſpirituum inordinatio accedit. Secundo, *Humor aquoſus* intra abdominis cavitatem aggeſtus, aut partibus ejus membraneis, vel glanduloſis impactus, non raro Aſciten producit, cujus rationes & fiendi modos dedimus: Tertio *Flatus* intra coctionis viſcera à cruditate, dyſpepſia, aut humorum diſſimilium fermentatione excitati, non raro inteſtinorum cavitates inflant, atque ventris ὄγκον, plerumque tamen brevem & tranſitorium producunt: Quippe ſuccorum ζυμώσει ceſſante, atque flatuum eruptione procurata, ſubinde ſtatim ventris detumeſcentia ſuccedit: Huic cauſæ & colica & tympanites non tantum vulgo, ſed etiam à multis magnæ notæ Medicis imputantur, verum noſtra fert ſententia eam ſolitariam neutrum ex iis affectibus producere: Quarto reſtat adhuc alia ſubita, & quidem immanis ventris intumeſcentia, quam ſpiritus animales, (nō de nihilo ab *Hippocr.* ὁρμῶντες dicti) acciere videntur: Si quando enim hi fibras nerveas, ad viſcera imi ventris pertinentes, ἀθρόως & inordinate irruent, illico partes quas hæ contexunt, plurimum inflari, diſtendi, & quaquaverſus extumeſcere faciunt: Enim vero ab hac cauſa ſubitaneum totius abdominis ὄγκον & inflationem velut Tympaniticam, in paroxyſmis tum colicis tum hyſtericis vulgo dictis, crebro accidere oſtendimus: Et quidem hi affectus Tympanitidi in tantum affines ſunt, ut in ipſum non raro deſinant: nam frequenter obſervavi paſſim colicæ aut hyſtericæ diu ac graviter obnoxios, niſi curarentur demum Tympaniticos fieri: Et tunc maxima diſcriminis ratio erit, quod affectio iſta, ſcil. ventris intumeſcentia, quia prius ſymptoma erat vagum & cito pertranſiens, demum *Morbus* fixus & permanens evaſerit: quapropter ex re fore videtur pathematum iſtorum aitiologias, à morbis alibi traditas, ad præſentis morbi naturam & cauſas explicandas accommodare: Suppoſito ergo membranarum & viſcerum concavorum extenſiones φυσώδεις, ſeu velut inflationes, à ſpirituum in fibras nerveas (è quibus contexuntur illi) incurſibus impetuoſis exoriri, ſatis obvium erit concipere Tympaniten à tali cauſa, ſed fixiori, & in actu diutius aut perpetim exiſtente produci, in cujus diſcriminis rationem inquiremus, Interim opinari ducor Tympanitem non à flatibus intra vel extra Inteſtinorum cavitates concluſis excitari, (talis enim iis in locis flatuum aggeſtio hujus morbi affectus ſed non cauſa eſt) verum exoriri quatenus in imo ventre ſpiritus animales, ad viſcera membranacea ſpectantes, ab incongruo quodam in ἀταξίαν adacti, fibras ubique nerveas tumultuarie irruunt inflantque, nec ſtatim denuo ab iis recedunt: hinc peritonæum extumeſcit, inteſtina extenſa & ampliata velut inflantur: Meſenterium, aliaque viſcera membranacea, ſpiritu impetuoſo turgida, velut in molem attolluntur: Porro dum hæc fiunt, ut vacuitates à viſcerum cunctorum extumeſcentiis factæ impleantur, humoris ſtatim cujuſvis intus contenti portio in vapores rarefacta, illico in flatus, ſpatia iſthæc inania oberrantes, cedit: Profecto ſpiritus animales inordinatione ſua partes membranaceas inflare, adeoque effectus quaſi φυσώδεις producere alibi oſtendimus: Porro idem ex obſervatione anatomica per viviſectionem facta apertiſſime demonſtratur, in quantum ſcil. truncus nervorum octavi paris per cervicem utrinque deſcendens, ſi excipiatur & filo ligatur, totus illico ventriculus, tanquam à vento inflatus extumeſcit: quod certe à nulla præterea cauſa procedere poteſt, quam quod ſpiritus fibrarum iſtius viſceris inſiti, aliique per ductus nerveos influxi (quatenus à fonte ſuo præciſi in-

ſi in confuſionem aguntur) partes illas tumultuarie ſubeunt inflantque: Inſuper his ad hypotheſin hanc amplius illuſtrandum, liber hic hiſtoriam à Clar. *Smetio* citatam referre, de Tympanite (uti appellat) univerſali in juvene quodam, qui cum in conflictu ſubter axilla dextra vulnus punctim factum, in pectoris cavitatem penetrans accepiſſet, poſtridie toto corpore, poſt unicam noctem, mane turgidus apparebat, non ſolum pectore ſed & dorſo, ventre, lumbis, imo ſcroto quoque, præterea & brachiis, humeris, collo vultuque, ut ne palpebras quidem deducere poſſet, quin etiam in vertice ipſo, cute ubique diſtenta & tumefacta, tumor ubique erat tenſus & cum dolore non pauco, Affectionem hanc admirandum Author appellat Tympaniten univerſalē: Caſum ſimilem affert *Sennertus*: attamen ſymptomatis hujus ratio à *Smetio* aſſignata, & à *Sennerto* approbata, mihi haud quanquam arridet: quippe adſcribunt illi generalis iſtius Tympanitis cauſam *inſufflationem pectoris per vulnus axillare ſubter cute tota illa nocte factum, quomodo veſicam recentem & flaccidam, inſerto calamo a pueris inflari videmus*, quod equidem non ſolum improbabile videtur, ſed etiam vix poſſibile cenſemus, ut ventus è thoracis vulnere exufflādus, propter foramen una nocte obturatum, cutem ſubeat, indeque totum corpus permeans ubique intercus fiat: Præterquam enim quod illinc in partes omnes ventus, etſi per calamum ex ore ſubtercutem inſufflaretur, tam ſubito tranſire nequiret, inſuper dum vulneris foramen obturatur, nullus omnino à cavitate pectoris ventus exſufflari poteſt, quia nullus interea poteſt ingredi. At vero ſtupendi iſtius affectus (unde etiam Tympanitis ratio formalis illuſtratur) cauſa procul dubiu hæc eſt, In pectore prope axillas magni & perquam Inſignes (prout in Nevrologia noſtra deſcripſimus) extant nervorum plexus, per quos nervi ſpinæ dorſi, per ramos & propagines hinc inde miſſas conveniunt: Quapropter plexu iſthoc nerveo, per gladii puncturam forte transfixo, primo ſpiritus ibidem hoſpitantes irritati *ἀταξίας* ineant, dein conſenſu per nervos tot eximios ſtatim facto, & quaquaverſus huc illuc tranſmiſſo, ſpiritus alii, & ſubinde alii pares inordinationes ſubeunt, atque membranas fibraſque nerveas (quas ubique tumultuarie ſubeunt) inflantes, totius corporis affectionem quaſi Tympaniticam inducunt: Propter ſimilem furorem, ſive oeſtrum virulentum ſpiritibus alicubi impreſſum, & inde mox longe lateque diffuſum, toxica quædam epota, telorum aut ferarum ictus, vel morſus venenoſus, ſæpenumero partium una plurium, aut totius corporis intumeſcentiam inducunt: Cujuſmodi ſpirituum affectio Typhodes ab *Helmontio* dicitur *indignatio archei*: Complures alii ſubſunt caſus & inſtantiæ, quibus evincitur Spiritus animales irritatos, & in excandeſcentias actos, quatenus fibras nerveas impetuoſius ſubeunt, partes, imprimis membranaceas intumefacere, & multas ex iis paſſiones excitare, quæ vulgo, ſed perperam, flatibus adſcribi ſolent reveraut Tympanitis nulla alia cauſa veriſimilior aſſignari poſſit: Quod ſi obiicitur defunctorum abdomina, poſt aliquod tēpus, à flatu in molem attolli & quaſi tympanitide intumeſcere, dico hoc omnino ab humorū putredine, & extrema mixtionis diſſolutione, in qua particulæ activæ omnes manumiſſæ ab invicem diſcedunt, & avolantes quaquaverſus exitum quærunt, & obſtacula quæque, ac imprimis cavitatum parietes immaniter diſtendunt (quod minime in viventibus cōtingit) procedere: quapropter uti cadavera non omnia ex æquo putreſcunt, ita illorū ventres citius aut tardius, magis aut minus extumeſcūt: attamen durante vita nulla fit in corpore animato putredo, aut particularum diſſolutio, *ζύμωσις*, ſive intumeſcentiam ſplachnicam illatura: Interea non inficias imus flatus intra pepticos, hæmatoſeos & ſecretionum organa, imo intra ſingulos quoſque corporis noſtri ſpecus & receſſus generari: attamen è ſingulis iſtis, (donec ſpiritus fibras tum nerveas tum motrices rite influunt actuantque, ut viſcerum parietes haud diſtenti ac rigidi teneantur) flatibus ubicunque genitis æque facilis pateſcit exitus: Atque in Tympanite revera flatu iis ſpatia vacua implere concedimus, verum ſpiritus ipſi, quatenus inordinatione ſua viſcera extendunt, vacuitates iſtas (in quibus flatus ſecundario & conſequenter progignuntur) primo efficiunt, & illi quatenus viſcera eadem uſque rigida & diſtenta ſervant) ne flatus illi ablegentur impediunt. Hinc conſtare ſatis arbitror Spiritus animales potius quam flatus ejuſmodi ventris intumeſcentias, ſaltem breves & tranſitorias: quales in paroxyſmis colicis & hyſtericis contingunt, excitare: Attamen magna difficultas reſtat quomodo abdominis *ὄγκος* tympaniticus, qui fixus & permanens, imo plerumque immobilis eſt, à tali cauſa procedit: præſertim quia ſpiritus animales, ex ſua natura irrequieti & valde mobiles, fere ſemper lationem affectant, ut niſi defeſſi, aut defuncti, vix unquam reſideant: Ut nodum hunc ſolvam, conſiderare oportet, una cum ſpirituum animalium hypoſtaſi, *Succum nerveum* qui iſtis ubique pro vehiculo, ſimulque pro retinaculo eſt: namque ſpiritus hujus fluento ſubtiliſſimo potiti, libere expatiantur, & ne ab invicem diſſipati avolent, in ſerie integra continentur: Si quando igitur latex iſte quoad craſin aut mixtum ſuum peccat, exinde ſtatim ſpiritus animales in functionum ſuarum exercitiis varie delinquunt aut pervertuntur: Et ut iſthæc paucis contraham, imprimis advertere licet imi ventris contenta (demptis ſolum hepate, liene ac renibus) viſceribus membranaceis (quæ fibræ nerveæ magna ex parte contexunt) plurimis inſtrui: unde ſequitur ſuccum nerveum (cujus in his partibus major ambitus ſimulque anguſtior tranſitus eſt) remora hic plures offendere quod etiam ab effectu comprobatur, in quantum inſultus ſpaſmodici, in paſſionibus hypochondriacis, colicis, nephriticis & hyſtericis paſſim excitati, abdomen ita gravier infeſtant. Si quando igitur latex iſte fibras harum partium nerveas irrigans, vel ex ſeroſa & viſcidus fuerit, vel iiſdem fæculentias plures impingat, propterea quidem accidet Spiritus animales, ſi quando in has fibras quadantenus obſtructas impetuoſe adigantur; exinde non omnes facile redire, cumque ita ſæpius priorum eorum incurſus, & parcior reditus fiat, tandem eveniet magnas ſpirituum copias in fibras iſtas magis in dies magiſque impactas manere, eaſque diſtentas uſque & plurimum inflatas tenere, demumque propter ituum & redituum in fibras iſtis vias occluſas: ibidem prorſus immobiles fieri; atque partes continentes ſemper extenſas & rigidas ſervare: interea quoniam hi ſpiritus ibidem intra ductus nerveos impacti, ac denſim ſtipati, cum aliis ad illorum antra influis commercium habent idcirco pars affecta, quamvis rigida, & fere immobilis, uſque tamen ſenſu potiens: Pathologia iſthæc, ut ut paradoxa, aſſenſum tamen merebitur, ſi perpendatur eos potiſſimum qui affectibus hypochondriacis, colicis, aliiſque imi ventris ſpaſmodicis diu obnoxii fuerunt, demum Tympaniticos fieri: Ex dictis Morbi hujus definitionem hanc tradere licebit, quod ſit, *Tumor abdominis fixus & conſtans, æquabilis, durus, renitens, & a pulſatione ſonitum edens, à partium & viſcerum membranaceorum inflatione tenſiuſculo ortus, propter ſpiritus animales in fibras iſtas copia nimia adactos, ibidemque ſucci nervei obſtruentis vitio, à receſſu impeditos cui affectioni conſequenter flatuum in locis vacuis aggeſtio velut complementum accedit. Willis Pharmacop. rat. part. 2. ſect. 2. cap. 4.*

Observatio XXII.

Ventris Tumor Tympaniticus à flatibus Inteſtina diſtendentibus.

§. 1. Ancilla quædam ex herili filio gravida, promiſſo matrimonio fruſtrata, pepererat, & præ ægritudine animi, in Tympaniam hydropem lapſa moritur.

Cadavere diſſecto univerſa inteſtina, adeoque ventriculus ipſe flatu diſtenta inventa ſunt, & fere excrementorum prorſus vacua, abſque ullo flatu aut humore (ſecundum *Hipp.* lib. 4. aph. 11.) in cavitate peritonæi extra inteſtina conſiſtente, ut merito & vere hydrops ſiccus diceretur. *Smetius miſcellaneorum lib. x p. 524. & lib. 7. Epiſt. 4.*

§. 2. Puellæ abdomen in modum tympani extenſum fuerat, idque propter flatuum in inteſtinis retentorum copiam, qui illis adeo tenaciter inhærebant, ut ſuperiori æſtate cum aliquoties ipſam purgarem, purgationi ne quidem cederent, Et poſt mortem acie ſcalpelli perfoſſis inteſtinis vix efflarent, Nec ſolum inteſtina flatu extenſa erant, ſed & ipſe quoque ventriculus. *Fabritius Hildanus centur. vj. obſervat. 74.*

§. 3. Tympanites ſpurius datur in quo omnino inteſtina flatu extenduntur, nihil humoris continentia præter vermium copiam qui ſurripiunt alimentum: Hunc hydropem obſervavi in Nobili Patavino x. annorum, qui ſtatim mortuus eſt cum tumore ventris Tympanitidem æmulante, Et ſecto corpore omnia inteſtina flatu erant plena, citra ulla excrementa. In ventriculo autem 33. vermes conſpecti ſunt, & multi ſeſquipedales. *Ercole Saxonia Prælect. Pract. part. 2. cap. 24.*

§. 4. Puer xvij. annos natus, hydropicus, cum xiv. dierum ſpatio *excrementa alvi per os evomeret*, nec per ſeceſſum quicquam egereret, in hoſpitali anno 1569. exſpiravit: In hoc cum poſt mortem rugitus ventris, & illius quædam palpitatio ſentirentur, eoque nomine de ſepeliendo corpore ambigeretur, accerſitus cum ventrem aperirem, flatus tandem erumpebant: Verum inteſtina tantopere diſtenta erant, ut femoris craſſitiem certis in locis adæquare viderentur, atque ex compreſſione diſrumperentur, ſtercuſque magno impetu profunderent: aliis vero locis adeo convoluta, intorta & implexa, ut nulla illic nec excrementis nec flatibus deorſum pateret via: Sed & *vermibus vivis*, oblongis quamplurimis referta erant, qui rurſum aliis minoribus repleti inæquales illos motus effecerant: Præter hæc, hepar corruptum, arenullis, lapidibus infarctum lienem imminutum, pulmones vitiatos coſtiſque affixos (ut in aliis multis ſæpe accidere dixi) oſtendebat. *Platerus Obſervat. pag. 656.*

§. 5. In inteſtinis & ventriculo retenti flatus, nec dum in ſpatium abdominis procidentes, non ſolum colicos cruciatus pariunt, ſed ſi adeo incluſi ſint, ut nullo patente exitu ea in immenſum adeo attollant, ut totus venter inde diſtentus appareat, Tympanitidis quoddam genus, & forte frequentius quam aliud quod illis in ventrem erumpentibus fieri communiter docent, procreare poſſunt: Sicuti in illis quos Tympaniticos eſſe putabant, deprehendimus, flatum nullum in ſectis poſt mortem è ventris cavo erupiſſe, nec ventrem ſubſediſſe, ſed inteſtina, tenuiora præſertim, adeo flatibus diſtenta & convoluta prodiiſſe, ut in eundem ventrem reponi amplius nequirent, mirumque fuerit quo pacto in ventre prius clauſo adhuc contineri potuerint: Quæ & in quodam adeo attenuata ex ſumma illa dilatatione reperimus, ut non ſolum tenuiſſimæ veſicæ inſtar, vento inflatæ & dilatatæ pellucida eſſent, ſed & compreſſione aliqua diſrupta, ſtercora cum flatibus procul effunderent: Cujus Tympanitis cauſa non alia ab ea quæ & alterius exiſtit, flatuum ſcil. proventus, atque inteſtinorum convolutio, vel inſignis obſtructio: Unde & in hac ſpecie nec flatum, nec quicquam per alvum longo ſæpe tempore egerunt. *Idem practica lib. 3. cap. de Extuberantiis.*

In int ſtinu & ven riculo] *Fridericus Lepuerus* Introductionis in Medicinam pag. 81. Tympanitidis cauſam materialem in ventriculo & inteſtinis quærit, quam Chylum eſſe ſtatuit, qui Flatibus generationem præbeat, Hydropis, *ait* Tympanitis cauſa communiter dicitur eſſe Flatus intra peritonæum concluſus, cujus naturam non incongrue deſcribit *Aëtius*, *Tympanites flatus aëre repl tus ac ſuperflui plurimam collectionem in iiſdem ventre incumbentibus locu facit, ut in principio ſola inflatio eſſe videatur: poſtea tamen flatus inſpiſſatur, & veluti nubilus redditur, atque ita una cum flatu nebuloſus quaſi humor conſiſtit & congregatur*: Ex his cõmode materialem flatuum cauſam perſpicere licet, cum enim flatus dicatur eſſe nebuloſus & inſpiſſatus, certum eſt eundem à materia, lympha vel aqua craſſiori eſſe elevatum, Eadem vero materia craſſior, vel erat ſanguis vel alterius conditionis: Sanguinem non eſſe vel ſolus ſenſus in apertis hydropicis nos docere valet: imo vero ſimile eſt crudum magis ſanguine humorem flatibus materiam ſoppeditaſſe: Cum igitur neque ſanguis neque lympha cauſa ſint, reliquum eſt Chylum crudiorẽ, in ſpatia abdominis è vaſis lacteis effuſum, & circum jacentium partium calore in flatus nubilos & craſſiores elevatum, materialem eorum cauſam eſſe: Confirmant hoc ipſum in Tympanite affectis, læſa ventriculi inteſtinorumque, ob debilem calorem concoctio, à qua in iiſdem viis maxima flatuum copia producitur, certo indicio chylum crudiorem flatibus generandis materiam eſſe aptiſſimam: Huc accedit viæ commoditas, ab inteſtinis enim ductu naturali per vaſa lactea chylus flatulentus ulterius tendens, iis ruptis facile in abdomen penetrat: Rupta vero vel læſa eſſe vaſa lactea indicant lumborum dolores, & diuturna circa umbilicum tormina hunc effectum præcedentia, læſumque meſenterium ſignificantia, quo ſpectat aphor. 4. 11.

Liquet hinc quid ſentiendum circa quæſtionem,

utrum

utrum Tympanites vel Aſcites periculoſior ſit affectus, *Aetius* illum periculoſiorem eſſe dicit, *Jacchinus* Aſciten, quia in Tympanite minor caloris defectus, humida enim ſubſtantia ſine calore in flatum non vertitur, 2. quia malum à ventre ortum ducit, at in Aſcite pars princeps laborat, Sed quamvis minorem in Tympanite caloris defectum eſſe concedamus, attamen ob vaſa Lactea, Lymphaticis præſtantiora, in Tympanite affecta, vel utriſque ob vicinitatem loci ſimul læſis, unde Aſcitæ cum Tympanite conjunctio, 2. materiam magis pertinacem & ſolutu difficilem, cum Ætio, omnium hydropis ſpecierum periculoſiſſimam Tympaniten eſſe ſtatuimus.

§. 6. Octobris 3. die anni 1676. diſſectum fuit cadaver Genevæ virginis xxx. circiter annos natæ, nomine *Legis*: Per ſeptennium & amplius chloroſi laboraverat, Vultum *ειδωλοειδῆ χλωρὸν* defœdabat, ſex ante obitum menſibus diris ventris torminibus, ad lumbos pertingentibus vexabatur, tandem Tympanitica obiit.

Diſſecto cadavere, 1. occurrunt inteſtina immenſum à flatibus turgida, è quibus compunctis flatus cum ſibilo & impetu erumpebant. 2. Lien maxime exilis, In quem ægritudinis cauſa præſertim fuit conjecta, quia cum præ parvitate, defæcandæ à ſucco melancholico maſſæ ſanguineæ eſſet impar, hinc illius diffuſio facta per totum corpus & coloris inquinatio: 3. In centro meſenterij, ſeu Pancreate Aſellij, aderat calculoſæ materiæ, tophum conſiſtentiâ, colore & poris, ſeu foraminibus, omnino referentis inſignis copia, in fruſta diviſa, quorum alia nucis moſchatæ magnitudinem æquabant, alia avellanas referebant, quædam fabas, piſa, lentes, &c. fœtor inſignis diſquiſitionem ulteriorem prohibuit: Ægra ſectionem & apertionem corporis petiit ante obitum. Excluſerat ab aliquot menſibus nucleos ceraſorum anno præcedente deglutinorum, quos penes ſe ſervat Dn. D. *Cramerus*. 5. Uterus admodum exilis, ſiccus, in quo obſervabatur ſcirrhoſa durities amygdali forma & magnitudine. 6. Cœcum inteſtinum omnino obliteratum, vermiformis appendix aberat. 7. Omentum omnino diſſipatum, 8. Ventriculus maxime turgidus à flatibus, cujus rugæ obliteratæ.

OBSERVATIO XXIII.

Tympanites à flatibus intra cavitatem Abdominis.

§. 1. Vidimus ex aperto cadavere nihil aquæ exire, ſed craſſo flatu expirante totum repente ventrem detumeſcere. *Valleſius comm. in lib. 4. de vict. acut. p. 284. Collado Adverſarior. lib. 2. cap. 60. §. 22.*

§. 2. Puellæ febris continua, elatum abdomen in tumorem: Mirum quomodo *tam ſubito hic tumor* natus: Præ dolore interiit: Acu abdomen mortuæ apertum, magno edito ſono venter totus ſubſedit. *Ballonius Paradigm. 141.*

QUomodo tam ſubito hic tumor*] Galenus libro 3. de ſymptomatum cauſis, *ait* aliquando ardoris vehementia colliquari ſuccos in venis exiſtentes, qui ſi non per renes ad veſicam transferantur, ſed ad ventrem, vel totum corpus tranſmittantur, ſubitaneos hydropum flatus inducere: Ab eadem cauſa, vehementi ſcilicet calore, poſſunt iidem in flatus ſolvi, ſubitaneumque abdominis tumorem inferre, Qualem nychthemeri ſpatio exortum vidi anno 1669. in Nobiliſſimo *D. Marco Cavalerio Domino D. Fernex*, cui ob *ἀκρατῶς* viſcera incanduerant tertio die funeſtum.

Præ dolore interiit] Ob diſtenſionem membranarum ſubjectarum, Horum flatuum in abdomen irrumpentium mineram in ventriculo & inteſtinis ſtatuit *Platerus* Prax. lib. 3. cap. 3. cum alia non ſint viſcera in ventre inferiore in quibus flatus tam copioſè congeri poſſint: Cæterum per quam viam fiat hoc, dubium, Nam per cæcos meatus ventriculi vel inteſtinorum eos erumpere, cum etiam tenuiſſimis membranis facile coerceantur, & humor tenuis facilius tranſudet quam flatus erumpat, vix fieri poſſe videtur: Nec per ſolutionem aliquam continui manifeſtam in illis viſceribus, alias excrementa alia ſimul elaberentur, Itaque in oſcula venarum meſaraicarum, ſi ab inteſtinis vel ventriculo flatus in abdomen ferantur, eos primum ſe inſinuare, atque ex venis meſaraicis rurſum eodem modo, ſicuti ſeroſum humorem inde quoque elabi dictum, in ventris ſpatium procidere magis veriſimile exiſtit, quod & aqua cum flatibus in tympanite plerumque permiſta, hæc ſimul per eandem viam perveniſſe aliquo pacto comprobat: Poſſunt quoque flatus per inteſtinorum tunicam interiorem in exteriorem penetrando, illic meſenterium, ubi illi connaſcitur, ſe ingerere, atque inter duas illius tunicas coerciti, eas tandem permeantes abdomini inſeri: Sed maxima flatuum copia ſupponenda, à qua diſtendantur adeo inteſtina, ut attenuata ad extremum uſque eos tranſmittere poſſint. Vide proxime Lepneri Sẽtentiam.

OBSERVATIO XXIV.

Hydropicorum abdomen non aquis ſolum, ſed & flatibus diſtentibus turget.

VIdi illud quoties in diſſectionibus hydropicorum, videlicet præter humorem ſeroſum, flatum quoque in abdomine fuiſſe collectum.

RAro flatus Tympanitis efficiens ſolus in abdomine continetur, ſed plerumque aquæ permixtus: quemadmodum etiam in aſcite non aqua ſola, ſed flatus etiam in abdomine continetur, & uterque à prædominante nomen mutuatur. *Riverius.*

Observatio XXV.

Ventris Tumor flatulentus & aquoſus, à ventriculo poſt inflammationem perforato.

D. Saivatoris Medici uxor 18.annorum, cui nunquam menſtrua effluxerant, quæ multis menſibus antea laborarat quartana, ſplenemque magnum babebat, Illi venter nonnihil intumeſcebat, licet nulla de re conquereretur, ita ut dubium eſſet an prægnans: die 25. Octobr. incidit in dolorem ingentem ſcapulæ lateris ſiniſtri, vix poterat corpus movere, febricitabat, conquerebatur de hypochondriorum dolore, maxime de ſiniſtro, vomituriebat, & ructus emittebat, venter admodum intumuit, & ſubito difficulter ſpirabat, dentibus interdum ſtridebat, dolebant lumbi, potum appetebat quem raro rejiciebat: Vires ſtatim proſtratæ, 29. mane, circa 2. aut 3. obiit, ſemper mente conſtans.

Ex aperto ventre ingens copia flatus erupit, fœtidi admodum, Inter inteſtina & peritonæum multus humor aderat, circa latus ſiniſtrum apparuit pinguedo innatans, quæ ſuſpicionem præbuit eſſe vel ex enematis vel ex juſculis, Rem inquiſivimus, invenimus foramen circa mediam ventriculi partem, ad fundum, ubi jungitur epiploon, ventriculi tunica tertia, hepatis tunica, & ligamentum ſuſpendens, omnia erant putrida: ventriculus adhuc bene habebat: Intus continebantur multa nigricantia, ita ut videretur humor melancholicus: Pridie ſupremi diei ſanguinem concreti longitudine dodrantali excreverat, præter eum grumum nullum, Splen detumuerat.

QUum quæſtio eſſet orta quis morbus eſſet, concluſimus fuiſſe inflammationem ventriculi quæ ſuppurata eſſet: Cauſam ſuſpirabamur forte fuiſſe excretum, ſanguinem vel regurgitantem à ſplene qui circa ventriculi tunicas impact⸗s inflammationem pe⸗periſſet: Sanguinem autem excretum credidi fuiſſe ab aliqua venula aperta dum tumor rumperetur. *Ex obſervat. Joh. Bauhini.*

Observatio XXVI.

Ventris Tumor Tympaniticus, ob venenum inductus, à quo vitiatum hepar.

§.1. PUellulæ annuæ, veneno interemptæ, Abdomen admodum intumuerat: Jecur pallidum, imo albicans ex valida intemperie frigida: Inteſtina omnia, Colon præſertim, flatibus turgebant. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio XXVII.

Ventris Tumor Tympaniticus à Liene maximo, pluribus membranis (inter quas aqua continebatur) involuto, &c.

SÆpe natura informanda una corporis parte deficit, luxuriando in altera: Ita accidit cuidam Illuſtriſſimæ Baroniſſæ, hydrope tympanitide ſuccumbenti: ambo enim Pulmonis lobi, ſcilicet ſuperior atque inferior ſiniſtri lateris defuerunt, non ex ulcere conſumpti, quia cicatrices adfuiſſent; ſed quia natura defecit in eorum productione, alio diſtribuendo: Ventriculus magnus adfuit, cui à Liene vas breve amplum, ſine valvulis communicabatur, per quod potus frigidus quam primum Lienem ſubivit: Lien erat ponderis ℔ vj ß. novem contextus denſis membranis, inter quas aquę limpidiſſimę portio aſſervabatur, baſis vero ejuſdem fuit caro rubicundiſſimi coloris, ſolidæque ſubſtantiæ ad ℔ j. Locum præ pondere mutavit, hypogaſtrium occupans ſpatio 24. annorum, nihilo tamen minus tres proles utero geſſit: inteſtina tantum tria apparuerunt, Jejunum, Colon amplum, ſolitoque craſſius, & Rectum: horum longitudo, non quatuordecim uinarum Patavinarum, ſecundum *Spilegium*, ſed tantum trium viſebatur: Natura ergo cum defecit in producendis medio pulmone, parvo hepate & brevibus inteſtinis, ſupplevit defectum in Liene. *Antonius de Pozzis, obſerv. xxx. Miſcell. cur. anni* 1974.

Observatio XXVIII.

Ventris Tumor Tympaniticus à venis meſenterij arefactis.

QUidam Tympanite interiit, Glandulæ meſenterij aruerant plane, ui Sicci hydropis cauſa inde accerſenda foret. *Ballonius Epidem. lib. 2. p. 221.*

DE cauſa efficiente flatuum diſcrepant inter ſe authores, aliis frigidam intemperiem accuſantibus, aliis calidam: At certe agnoſcendum eſt cum doctiſſimis authoribus, materiam Tympaniti generandæ magis idoneam, eſſe humorem melancholicum aduſtum & atrabilarium, qui à calore viſcerum torrefaciente generatur: qui quidem calor, eandem materiam exagitat, & ex ea flatus craſſos ac difficile reſolubiles educit: *Riverius.* Hinc hypochondriaci Hydropem facile incurrunt ob calidam

& ſic-

& ſicam intemperiem ventriculi & inteſtinorum, quæ facile ad meſenterium derivatur, unde nidus illi conciliatur & glandulis.

Hinc notat *Varthon* Adenographiæ cap. xi. obſervaſſe ſe in illis qui cachexia, hydrope, ſcorbuto, morbo venereo obierant, meſenteria ut plurimum friabilia, maleque cohærentia, ita ut leviſſimo negotio pars à parte divelli potuerit.

OBSERVATIO XXIX.

Ventris Tumor Aſciticus & Tympaniticus à Iecore retorrido, indurato Liene, Rene putrido, Inteſtinis ſyderatis.

CReber ſpiritus cum aqua ubi diſtenderent abdomen Matthæi Antonii, Τυμπανίτης vocatur Græcis, ſategit ipſe pro virili parte corrigere alliati illam intemperiem, vel potius imbecillitatem quæ ponitur mali cauſa; quæ accendit illis utique eò Lienem obſtructum, utique *bilem atram* (*qua redundabat*) per ſe ſatis turgidam, ut per reſeratas ventriculi ac Lienis venas, erumperit ipſi ſupra infraque tam frequens cruor, ut peſſum iviſſet niſi impetum illius illico frænaſſent, cum ſanguis mature miſſus, tum pulvis corallorum, aliaque inſpiſſantia actutum potui data: Quorum ope ſuperavit quidem tempeſtatem ab allio improvide excitatam, ſed nequaquam imbecillitatem viſcerum nedum ſpiritum vel aquam, *cujus Tympanites nunquam eſt expers*.

Facta autem poſt mortem ſecandi copia, vidimus perſpicue quam inconſideratè dentur ſæpenumero hydropicis alliata aliave potentiora vina: Intumuerat quippe Lien: Hepar retorridum exaruerat: Inteſtina erant ſyderata: Ren putridus, & in ventre ultra xxx. libræ aquæ: Memini aliquando in ſimili hydrope, ob continuum uſum vini malvatici ab Empirico præſcripti, adeo inflammata fuiſſe viſcera, ut os non modo repleretur aphthis, ſed ignoraret æger præ ſiccitate quo ſe verteret, donec miſeriæ finem invenerit magis mors quam Medicus. *Nic. Tulpius obſerv. lib. 2. cap 35.*

B*ilem atram, &c*] Tympanitidis cauſam intemperiem frigidam multi ſtatuunt, quod ex *Galeno* flatus à debili calore generentur: Sed allatum exemplum clare oſtendit materiæ indoli cauſam potius adſcribendam, calorique interiori ac præternaturali: Revera materia Tympanitis generando omnium aptiſſima eſt humor melancholicus retorridus & atrabilarius, ab æſtu viſcerum genitus: Conſtat eos quibus atra bilis ventriculo ſubſtrata eſt flatibus redundare, ructuſque plurimos edere. Vide *Chriſt. Guarinonius* conſ. 563. *Sennert* lib. 3. p. 6. 4. quæſt. 1.

OBSERVATIO XXX.

Tumor ventris Aſciticus & Tympaniticus, ſalvo Iecore genitus & aliis viſceribus.

VIr fere ſexagenarius, ſatis alioquin corpulentus, tota ætate largius & avidius comedens, aliquot menſibus antequam ipſi per aquæ accumulationem in manifeſtum tumorem attolleretur venter, quotieſcunque aſſidens menſæ cibum ſumpturus & jam mandere cibum aggrederetur, tanta corripiebatur *anhelandi difficultate*, ut præ ſpiritus denſitate ſuffocationis periculum præ ſe ferret: ex eo ſemimanſum ex ore reiicere ſubinde cogeretur: Item hoc ſymptoma incurrebat quoties *ad ſomnum ſe componens jam obdormiſcere inciperet*, qua anhelandi crebritate & difficultate è ſomno ſe rurſus corripere ac ſtatim erigere cogebatur: neq; tamen ſemper neque æque graviter moleſtabatur: Ipſe vero affirmabat ſe eo tempore percipere circa hypochondria palpitationem quandam, atque omnino tale quid ac ſi præcordiis aliquid vivi animalis ſubeſſet, cujus palpitatione hoc ſibi ſymptoma excitaretur.

Hic vir tandem Aſcite periit, cujus hepar, cum aperiretur illi abdomen, quod ad externam ejus faciem attinet, imo diſſectum, *nihil fere à ſani Hepatis conſtitutione differre videbatur*,: neque quicquam in eo vitii, ſicut nec in ullo alio viſcere oculis notari poterat: Frater hujus hydropici duobus vel tribus annis poſt, ejuſdem & ætatis & corpulentiæ cum fratre, itidem aſciticus factus, idem prorſus patiebatur, anhelationem dictam quod attinet, idque non tam inter comedendum quam per ſomnum, vel dum obdormiſcere conaretur: *Ex obſervationibus Franciſci Tidicæi Medici Thorunenſis Boruſſi.*

A*Nhelandi difficultate*] Hujus rarioris, ut arbitror, adeoque rari ſymptomatis cauſam neſcio an alio quam ad flatuum circa diaphragma concluſorum exagitationem, per calorem intro ſe colligentem in paſtu & ſomno, referre debeam: quæ exagitatio alteri ſedata eſt pomi, utpote frigidiuſculum quod ſit, comeſtione: Duobus his tale quid eo facilius accidere potuit, propter angoſtiora præcordia ex carnoſæ molis & pinguedinis copia, unde flatus in anguſtum acti, exciti tamen, palpitationis hujuſmodi cauſæ extiterunt. *Idem.*

Nil fere à ſani hepatis. &c.] Quia conſtat ſine hepatis læſione hydropem eſſe non poſſe, ſive jam primo, ſive ſecundario, & per conſenſum noxam contraxerit, ſequitur partis alicujus nativam temperiem, adeoque Hepatis virtutem, ſanguinis procreatricem, eſſe labefactatam ac penitus deſtructam, etiamſi nihil vitii ſenſui ſe offerebat: ſicut ſæpe aroma quoddam integrum videtur, in quo tamen ſenſum odoratus & guſtus ſi conſulas, vis omnis exoleta eſt. *Idem*

Ad ſomnum ſe componens jam obdormiſcere &c.] Cum *Tidicæus* apertionis tantum abdominis meminerit, cujus integra omnia fuerint viſcera, jure quis ſuſpicari poſſet ambos illos fratres hydrope pectoris (qui tandem in abdominis hydropem deſinit) laboraſſe

ſaſſe

raſſe, cujus affectus hoc affertur pathognomonicum ſignum, & quo ſolo à cæteris dyſpnϾæ ſpeciebus diſtinguitur, nimirum ſpirandi difficultas primo quoque ſomni tempore invadens eumque intercipiens, Quæ quod contigerit cibum ſumpturis, cauſa eſſe potuit ventriculi & diaphtagmatis vicinia, cui aquæ pectore concluſæ incumbuut:a cibo præterea compreſſum ingeſto fuit ſeptum.

Observatio XXXI.

Tumor ventris Tympaniticus & Aſciticus cum epigeneſi in Paralyſin.

Simon Seidel, civis & lanio Thorunenſis; vir robuſtus & plethoricus, ann.59. cum jam à pluribus annis de magna ventriculi & abdominis flatulentia conquereretur, ea quotidie magis ingraveſcens, tandem in hydropem tympanitico aſciten erupit, cui ego an.1674 13 *maj.* Januarij in conſilium vocatus ſequentem potionem purgantem exhibui ♃ *Spec. decocti aperit. m.jß. flor. chamæm. m ß rad. fœn.* ʒvj. *Coq ſ.a. in ſ. aqu. chamam. colat. fortiter expr.* ℥jß. *Adde Elect. lax. extr. fol Senn. noſtr.* ℥ß. *reſin. ſcamm. Ialap ana gr iij. crem. Tart.* ℈j. *aq. cinnam. cord* ʒij. *m.f. Hauſtus.* A cujus uſu, poſt dejectiones copioſas, cum euphoria ſolutus bene habuit: Sed 1. Februarij rurſum male ſe habens me vocavit, ubi tum ab obſtructione alvina, & diſtenſione ventris à flatibus valde angebatur: urina erat tincta, pulſus parvus, ſitis maxima, Præſcripſi ei iſta die ſequens laxativum. ♃ *aq. laxat. noſtra* ʒiiß. *pulv lax.* ʒß *Iulep. roſ q.ſ. ad gratam dulcedinem, m pro una dozi*, indéque blandas habuit dejectiones, Cum vero conſtipatio alvi ipſi valde eſſet moleſta, ordinavi ſequens Electuar. alternis diebus ſumendum, quantitate juglandis ♃. *Elect. lax. extr. fol Sennæ noſtr.* ℥ij *admiſcendo reſin. ſcamm gialapp. ana gr iij. Tart.* ℈ß. *m. exactiſſime.* Hoc fere quotidie cum ſucceſſu utebatur: Diebus ab Elect. liberis, nonnunquam circa veſperam etiam iſtas Rotulas aſſumebat. ♃. *Spec. diarr. abb. aromat. roſ. aa.* ʒiß *Ebor. ppti* ʒj. *olei ſtill. fœnic. carvi. aa. gtt. v. ſacch. canar. alb in ſuff q. aq. cinam. cord. diſſol* ℥iv. *f.l a Rot. ſumantur* 13. *vel* 15. *una vice.* Sed reſpiratio in dies difficilior reddebatur, vires autem debiliores: quare 3. Februarij hunc Pulverem ordinavimus. ♃. *Ol. deſtill. carv j. cimin. aniſi, fœnic. aa gtt. ij. ſacch. canar. alb* ℈iv. *me f. Pulvis*, Poſt cujus uſum etiam melius habuit; Dein iſtud Linim. pro inunctione totius abdominis. ♃. *Ungu de arthan. deoppilat. aa* ℥ß *ol rutac.* ʒvj. *ol. deſtill. carvi, fœnic. carmin. aniſ. aa* ℈ß *me.* Sed die 4. Februar. virium roborandarum gratia talem Iulepum exhibuimus, ♃. *Conſ flor. anthos borrag bugl. violar. aa.* ʒj. *cum aq hyſſop. cap. ven. aa* ℥ivß. ebulliant in diplomate clauſo: Colat. fortiter expreſſæ admiſce. *aq. roſar fragr.* ʒx. *aq. cinnam. cordial* ʒvj. *me.* Cum interea lotium nonniſi difficillime & in pauca quantitate redderet, aſſumpta ſequenti miſtura, illud copioſius effluebat, quæ talis fuit. ♃ *Elixir. Propr. Parac. Eſſentia abſinth. aa* ʒj *ſpir. ſal. dulcis ol. deſtillat. carvi, cymin, aniſ. fœnic. aa. gtt. v. m. dozis gtt.* 9. ad 15. Die 9. Februar. mane adhuc omnia iu optimo ſtatu perſiſtebant, quá etiam à meridie paracenteſin circa umbilicum ad aquam educendam inſtituere volebamus, ſed hora 3. pomeridiana, Paralyſi totius lateris ſiniſtri tactus eſt, motu & ſenſu tam brachij quam pedis ablatis, ſed loquela & ſenſibus uſque ad mortem integris permanentibus, & quamvis naturam in depellendo affectu iſto juvaremus, ut ♃ *Conſerv flor anthos. ſalviæ, lavend. beton bilior. conv. aa* ʒij. *cum aq. beton. ceraſ. nigr flor. tiliæ, paon. card. ben.* ℥j. ebulliant in diplomate clauſo, colar. fortiter expr. adde *aq. cinnam. cord* ʒx. *apopl. Langej* ℥ij. *m.* pro Julepo cochleatim ſumendo, Item ♃ *Pulv. marchion.* ʒß. *ſpec dianth. diamoſch d. aa.* ʒß m.f. Pulvis pro una dozi, Item ♃ *mell. ad denſitatem cocti q.ſ. ſpecier hiera cum Agar.* ʒj. *trochiſc. de Agar.* ℈ß. *ſalis* ℈ß *ſalis gemm* ℈j. Fiat ſ.a. Suppoſitorium, fruſtra tamen omnia adhibita ſunt, nam die 12. Febr. hora XI. nocturna placide in Chriſto obdormivit.

Cadavere poſt mortem aperto, humor paucus, ſed flatus in magna copia reperiebatur, quod mirum, cum ſtatim poſt uſum miſturæ ſuperius deſcriptæ cum urina ſerum dies noctesque flueret.

Atque hæc eſt vera epigeneſis, cujus diverſa genera deſcribentem vide *Steph Rod. a Caſtro, in Opuſc. Quæ ex Quibus* lib.1. cap.11. uſque ad 17. Præſertim confer cum præſertim caſu cap.3. de epigeneſi in morbum toto genere diverſum: Adde etiam cap. 25. ejuſdem libri de Hydropis epigenom. Quibus majoris elucidationis gratia, operæ pretium videtur ſubjungere dignam Car. Piſonis obſervationem de morbis à ſero p.m.33. Fluxiones, *ait*, omnis generis, & affectus p. n quorum cauſa materialis eſt ſerum, invadunt affligunt:que præſertim ſiniſtras partes, ex quo quia natura in his rectitudinem pro more ſervat cum viſcere, quòd eſt fons ſeroſi numoris hunc eſſe Lienem, quippe ſiniſtrum hypochondrium occupantem, arguere eſt. *Simon Schultzius in miſcell. cur. ann.* 1674-75. & *p.*183.

Observatio XXXII.

Ventris tumor Tympaniticus ob ventriculum & inteſtina flatibus tumida, ab Hepatis, Pancreatis, meſenterij vitio, & Languore calidi innati.

Vrſulæ Eberlin (*vide hiſtoriam lib.* 1. *Tract. de Paralyſi*) poſt annuam ægritudinem, hyeme adventante, tum ob frigidiorum abuſum, tum ob vitam ſedentariam, tum denique

ob

ob medicamentorum neglectum, ſenſim pedes œdematoſi facti fuerunt ac intumuit abdomen: abſente catarrho bibere reſpiravit, commodeque decubuit, humilius certe quam reliqui hydropici: Hydrops in dies incrementa ſumpſit, abdomine prætumido & œdemato etiam lumbos occupante.

lino mortuæ ventre aperto, aqua citrina effluxit, ſed præter expectationem quantitate minor: Ventriculus & inteſtina, tum tenuia, tum craſſa, flatibus turgidiſſima erant: Hepatis ſuperficies livida, inæqualis, ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit, molle, vaſtum: Glandulas Meſenterij & Pancreatis admodum duras comperij.

HYeme adventante Hydrops ſenſim emerſit, atque in Aſciten deſiit, nam abdomen prætumidum evaſit, & œdema pedes ad lumbos uſque occupavit: Ventre quidem poſt obitum aperto aqua citrina quantitate minor quam expectaveram, effluxit: nam ante ſectionem ſerum imminuebatur, illoque ex poris quibuſdam in locis exſudante abdomen ſubſidebat: Tympanites ſocia fuit, ventriculus enim atque inteſtina tenuia & craſſa flatibus turgidiſſima erant: Verum ultimis tantummodo diebus illam acceſſiſſe exiſtimo, quia nunquam de ventris torminibus conquerebatur, & quoniam craſſa excrementis vacua erant, à calido nativo jam ſuccumbente potulenta, quæ ſola fere ultimo aſſumpſit, in meros flatus reſoluta fuiſſe credibile eſt: Colluviei aquoſæ materiam abunde ſubminiſtravit abuſus frigidiorum diu continuatus: detinebatur propter otium & neglectum medicamentorum, nam ante hac ſi quem errorem commiſerat, illum improbo labore emendebat, quos quoniam ob hemiplegiam non amplius peragere poterat, vices ejus medicamenta hydragoga, & imprimis diuretica & diaphoretica præſtitiſſent, nam robuſta & carnoſa, menſibus uſque ad Jan. citè fluentibus, erat, & viſceribus bene valebat, hepatiſque inæqualitas, ac pancreatis & meſenterij glandularum durities demum effectus hydropis potius quam cauſa facta fuerunt, neque enim unquam toto ægritudinis tempore calidis & glandulas indurantibus, cum vel à ſolo vino læderetur, uſa eſt: Jam ſæpius experimento didici hepar, aliaſque glandulas conglomeratas, elixando indureſcere, quod itidem ſerum abdomini incluſum, perpetim ad ultimum habitum caleſcens, hepati circumfluum, ebullientis aquæ inſtar, pariter efficere valuit: Colluvies ſeroſa primum in abdomen exundavit, facile enim reſpiravit, & decubitu humilis erat, niſi catarrho obrueretur, & dyſpnœam & tuſſim, qua aliquoties ſanguinem concretum fabæ magnitudine ejecit, excitaverat. *Wepferus de Apoplexia.*

Ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum, &c.] Hepar me corpus ex plurimis glandulis conglomeratum obſervaſſe 1664. ad Exc. Dom. Jac. Henricum Paulli ſcripſi, antequam Cl. *Malpighii* liber de ſtructura viſcerum publici juris factus eſſet: Epiſtola ejuſdem Clar. D. *Paulli Anatomiæ Bilſianæ Anatome* annexa *Argentorati* 1665. excuſa fuit. *Vide Ideam med. Pract. Franc. Sylvij de le Boe lib. 1.*

Observatio XXXIII.

Ventris tumor aſciten mentitus à monſtroſo Omenti tumore. 1. Ab Omento totam epigaſtrij regionem occupante. 2. Ob Omentum ubique ſanie refertum. 3. Ob ejus glandulas magnitudinis inſignis. 4. Ob illius inſolitam craſſitiem. 5. A tribus glandulis Omenti maximis, ſcirrhoſis. 6.

§. 1. FIguli uxor vivebat nobiſcum anno 1608. ſed ſatis miſere, cum ejuſmodi ventris tumore ut aſciten ingentem quantitate mentiretur: Molem hanc ventris per annos aliquot foverat, & pedetentim auxerat, fruſtra præſcriptis & adhibitis variis remediis ad reſolutionem & diſſipationem tumoris à pluribus ordinatis, eo uſque ut ponderis illius extenſione non ſolum doloribus variarum partium conſumeretur, ſed inſuper compreſſione pectoris ac diaphragmatis, ob depravatam ſanguificationem ἀτροφία reliqui corporis præcedente, tandem extingueretur: Hæc paucis ante mortem ſeptimanis anxiè petiit ut tumor aperiretur.

Poſt cutis & muſculorum abdominis inciſionem, 1. inteſtina juxta dextrum latus aſcendentia occurrebant, quibus remotis, loco ſecundo, Tumor ingens, propria tunica ſatis craſſa, totam capacitatem infimi ventris complens, in conſpectum veniebat, qui parte inferiori, ut & in lateribus facili negotio, ſine reliquarum partium læſione, ſeparabatur: At ſuperius à fundo ventriculi, partibuſque circumjacentibus, non ſine laceratione divellebatur. Exemptus hic tumor tantæ magnitudinis erat, ut libras lvj. penderet cum omnium admiratione, Exterius undique ſatis craſſa robuſtaque membrana conſtabat, qua diſſecta, primum adipoſa ſubſtantia, poſtea ſcirrhoſus & glanduloſus tumor obſervabatur, donec in medio cavitas fœtida ſordidaque ſanie repleta ſe offerret. *Gregorius Horſtius Problem x. Decade vj. obſerv. lib. x. obſer. 4.*

HAnc partem corporis tumore p. n. affici poſſe facillime patet, quando perpendimus copioſa vaſorum ſerie corpus illud membranoſum præditum eſſe, at mirum non ſit materiam p. n. ad hanc partem deponi poſſe, præſertim cum alias apud omnes in confeſſo ſit nobiliores partes, id quod noxium eſt, ad ignobiliores ablegare: quod ex ipſo *Hipp.* colligitur lib. de Glandulis, dum *inquit*, copioſiorem humiditatem ab inteſtinis ad glandulas proprias ἀθρόως influentem, in omento, velut æſtuario conſervari, Omentum ex humoribus affluentibus intumeſcere, non tantum ratio, ſed etiam obſervatio teſtatur; ſicuti videre licet apud *Veſalium*, qui Omentum quinque librarum pondus æquaſſe vidit, cum naturaliter ſeſe habens vix ſemilibræ pondus excedat: *Riolanus* Anthropogr. lib. 2. cap. 11. mentionem facit Omenti glanduloſi, quod totam illuviem infimi ventris ſuſceperit, liene, cum meſenterio & pancreate, putredine fere conſumptis: An autem hic vel ſimilis tumor curabilis ſit, valde dubium eſt, præſertim cum tales excreſcentiæ non aliter quam ferro curari velint; at quomodo in ejuſmodi tumore interno ſine vitæ periculo hoc fieri poſſit, non video: Si quis tamen ſagaci conjectura principium tumoris obſervabit, non dubitandum quin uſu continuo, diſcutientium & reſolventium fortiorum aliquid præſtare poſſit: *Difficulter* enim, inquit *Sennertus* lib. 3. pract. p. 3. cap. 8. humores vitioſi in Omenti venas & ſubſtantiam effuſi vacuantur, quia venarum illarum orificia in locum evacuationi aptum non dehiſcunt,

hiſcunt, ut venæ meſaraicæ: Et ſi evacuari debent, neceſſe eſt ut regurgitent ad loca per quæ ſunt illapſi, quod veriſimile non eſt fieri poſſe, cum expultrix hujus partis valde debilis eſſe videatur: Cauſam autem generationis hujus tumoris, eandem ſtatuimus cum aliis excreſcentiis diverſarum partium corporis, ubi plus alimenti colligitur in aliqua parte quam pro nutritione convenienti requiritur: Potuit ergo craſſioribus exiſtentibus membranis Omenti, vaſis apertis, materia craſſior, & ad generationem ſcirrhoſi tumoris conveniens ſenſim colligi, quod per annos quamplurimos forte factum fuit. Nec mirum vitæ functionibus integris tam diuturno tempore partem illam in ejuſmodi molem excreſcere potuiſſe, cum Omentum ſit pars ignobilior, primariæ cuidam functioni non deſtinata.

§. 2. Nos vidimus Omentum ſcirrhoſum, totam epigaſtrij regionem occupans, & quatuor digitorum tranſverſorum craſſitudinem æquans; *Ille autem Tumor* lienis colorem referebat &c. *Vide hiſtor. lib. 1. tit. de Melancholia.*

OMentum pars mollis eſt & adipoſa, & recipiendis humoribus aliunde confluentibus, propter laxitatem maxime idonea, Venas enim à porta capit, & quidem ſuperior membrana utramque gaſtro-epiploidem dextram & ſiniſtram: inferior epiploidem dextram & poſticam: arterias totidem à cœliaco & meſenterico ramo, ideo facile humores vitioſi omnis generis in id confluere poſſunt: Et cum omentum iis tantum partibus adhæreſcat, ad quos rami ſplenici ſurculi perveniunt, facile etiam à liene humores vitioſos & fæculentos ſuſcipere poteſt: *Sennertus pract. l. 3. p. 1. c. 8.* Ea autem de cauſa Omentum in prædicto cadavere Lienis colorem referebat, à ſuſcepto inde tumore melancholico.

Ille autem Tumor] Cum Omenti tumores à meſenterij tumoribus nulla arte diſtingui valeat, ideo certa illorum diagnoſis ſtatui non poteſt: Verum quidem eſt tumores Omenti primo contractu faciliùs percipi, cum peritonæo immediate ſubjectum ſit, meſenterium vero profundiorem obtineat ſitum: Sed tumores meſenterij grandiores ad peritonæum aſcendunt, imo vero eum eo & muſculis epigaſtrij ita interdum uniuntur, ut ſuppuratione facta per umbilicum aut partes alias externas expurgentur: Hæc tamen diagnoſis difficultas curationi non efficit: quandoquidem omnibus tumoribus ejuſdem ſpeciei ventris inferioris partes occupantibus, eadem adhibetur medela; quæ tamen in omento infelicius ſuccedit, quandoquidem non habet vias ita idoneas, quemadmodum reliquæ partes, per quas expurgari valeat. *Riverius l. c.*

§. 3. Virgo per ſex annos ex ingenti corporis intumeſcentia ulnas duas & quartam unam in circumferentia ſuperante ſuffocata obiit. Abſdomine aperto menſuræ xlvj. humoris effluebant: Omentum duplicatum omni ex parte ranioſum, aliis officinæ naturalis viſceribus optime conſtitutis. *Vide lib. 2. tit. de Suffocatione.*

§. 4. Forte dum ægræ Hydropicæ medicabar, diſſectus ab Exc. D. D. *Stenonio* Rangifer, qui ex hydrope obierat, itidem oſtendit nonnullas Glandulas Omenti ſcirrhoſas, & non nullas pure viridi refertas, quod iterum nos confirmavit de Glandulis Omenti fœminei ſimiliter propemodum affectis: Quanquam fortaſſe nec meſenterij glandulæ in hac matrona immunes fuerint. *Obſervatio Olai Borrichij in Actis Med. Bartholini anni 1675. Obſervatio lxxxiv.*

§. 5. Virgo Cachectica abdomen habebat circa regionem umbilicalem duriuſculum & ſubtumidum: Omentum illi erat incraſſatum & fere coriaceum. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 6. Ruſtica credebat ſe ranas tres viventes in ventre geſtare, tandem Aſcitica facta obiit: Inciſo peritonæo, aqua qualis hydropicorum effluxit: apparuerunt autem tres excreſcentiæ, quas capita ranarum putabat, at Glandulas Omenti ſcirrhoſas deprehendimus, Adnatus tandem tumor Omenti ſcirrhoſus totus videbatur. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

APPENDIX.

ANna Lambertia 40. annorum fœmina, cæteroquin laudabilis temperamenti, ſentit paulatim ex moleſtiis itinerum & diætæ vitiis ſibi diſtendi ventrem: non æquali quidem tumore, ſed nodis hinc inde duris, ſcirrhoſis & doloris ſenſu deſtitutis mollitiem diſtinguentibus, quos conſpicari exterius non licebat, ſed tactu profundiori, ut erat macilenta, facile ſentire: hos inter unus capite infantis major verſus lienem magis declinabat, ſed inconſtanter, alio enim motu corporis in dextrum latus nonnihil vergebat, digitis etiam prementibus non difficulter cedens, quieſcentibus ſubter inteſtinis, ut Omenti male affecti virium facile intelligeretur: Conatus erat omnia Medicus ordinarius, & ex arte præbuerat cathartica, incidentia, chalybeata, alia, fructu quidem, quæ erat mali pertinacia & invicta ſcirrhoſum duritiei, non magno, ſed ſpe, ſi perſeveraretur conſtanter, majori: Verum illa in medio curſu pertæſa pharmacorum, naturæ aliquandiu omnia commiſit: Interea pedetentim flacceſcere ſuperiora, creſcere venter, imminui profluxus urinæ, & malum in verum hydropem degenerare: Quo viſo turbatior Hafniam tranſlata eſt, & arbitrio D. D. *Sim. Pauli*, *Frid. Hammerici* & meo permiſſu totis ſex hebdomatibus medicamentis convenientibus uſurpandis morigeram ſeſe declaravit, jamque detumeſcere manifeſte venter cœperat, & urina largius profluere, cum iterum palpandum ſe nobis offerret inſolitus ille Omenti ſcirrhus (diu enim contrectationem prohibuerat tenſum duriſſime abdomen) ſed ille obfirmatæ adeo duritiei, ut ab arte Medica integram promittere ſanitatem tuto non liceret: Inſtandum tamen ſuaſimus, vinci quandoque longo patienti-

que

quæ medicamentorum uſu ea quæ æſtimantur inſanabilia, ſed illa ingruente hyeme de curis domeſticis ſollicita, ſpondenſque ex præſcripto noſtro ſe poſt domi victuram, ad ſuos diſceſſit: ibique in uſurpandi ſegnitiem paulatim relapſa, & ſubinde Agyrtarum vocibus auſcultans, in antiquum abdominis tumorem incidit, hoc uno felicior quod largius adhuc profluat urina & ciborum appetitus conſtet, adeoque par rebus domeſticis gerendis etiamnum deprehendatur, cum antea totos fere dies lectulo affixa detineretur: interea cum noſtræ adhuc fidei permiſſa, pharmacis ſeroſam colluviem expurgantibus alternis fere diebus uteretur, multum ſemper ſeri excluſit ſed nigerrimi & atramenti propemodum æmuli, ut non leviter admiraremur infauſtum copioſiſſimi illus liquoris colorem, cum neque adhuc nos chalybem adhibuiſſemus; nec totis ſex menſibus, ut Medicus ordinarius aſſeruerat, quicquam chalybeati deguſtaſſet: chalybeata autem jam ante dimidium annum propinata tamdiu in viſceribus latere potuiſſe, ut tingerent poſtea liquores, difficile pronuntiatu: Ex liene vel vaſis, vel parenchymate tantum profluxiſſe iterum difficile, præſertim cum nec ſit melancholici genii, nec lienis majuſculi & acidorum abſtinentiſſima. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIV.

Ventris tumor pro hydrope habitus, à ſplene immenſa magnitudinis & Iecore magno. 1. A Liene totum abdomen occupante. 2. 3. Ob Lienem molis extraordinariæ, ligamentis ſolutum. 4. 5. Ob Lienem monſtroſum alieno loco hærentem. 6. Ob Hepatis inſignem magnitudinem. 7

§. 1. DOminicus Penſo 39. annos natus, natura inſignis, ſed qui multa in diæta errata commiſit, quorum occaſione jam abhinc xij. annis magno abdominis tumore, & crurum pedumque inflatione, ſimul cum anhelitus difficultate laborare cœpit, adeo ut pro vero hydropico & perperam curatus fuerit: at ne tantillum quidem profuere tot tamque fortia medicamenta, quin ærumnoſo cruciatu finierit vitam.

Facta abdominis apertione, inter notatu digniſſima, ablatis abdominis muſculis, diſſectoque peritonæo, ecce ſtatim procedit Lien maximus, latiſſimus, ita ut totum impleret abdomen, ſuppreſſis & ventriculo & inteſtinis, qui ab omnibus partibus liberatus, bona fide 21. libras boni ponderis libravit: moxque in modum crucis diviſus, ejus ſubſtantia ſanorum viſceris ſubſtantiæ omnino reſpondebat, nihil quoad colorem mutatus, niſi quod ſanguis in eo contentus non ita ater fuerit, prout eſſe ſolet: ſed ob copioſiſſimum potum quo nutriebatur, ſubalbidus erat & valde denſus: παρέγχυμα ſimillimum habebat Iecoris, quod valde durum, obſtructum, & ſatis magnum reperi, nam librarum pendebat xi. libras, ventriculus vero tam parvus erat, ut vix veſiculæ effigiem referret. Reliqua naturaliter erant conſtituta. *Ex obſervat. Georgii Garneri Medici.*

* De magnis Lienibus, intra naturæ limites, vide ſect. xvj. Obſervat. xii, & xiii, hujus libri.

§. 2. Vidi anno 1593. in quadam virgine juvene totum abdomen à Liene occupatum, ipſumque ita extuberantem, ut videtur hæc virgo Hydrope laborare: Imo quod graviſſimi Medici in aſpectu cadaveris iſtius mulieris diſſecti, ſe deceptos fuiſſe faſſi ſunt: Erat molli abdomine, & ſuffocata, quemadmodum Hydrope laborantibus accidit, de vita diſceſſit. *Hippolitus Boſcus de Facultate Anat. Lect. 2. p. 14.*

§. 3. Duplicem Lienem in muliere quadam publice diſſecta in Scholis anno 1569. Excell. Pater meus reperit, Et aliam mulierem ſe ſecaſſe fatetur habentem ſcirrhum Lienis, appenſum inteſtino Colon dicto, & in tantam molem excretum ut totum fere abdomen repleret ita ut abſumpti viderentur Renes, Heparque ſuam amiſiſſe formam, & pendebat libras triginta tres, & mulier tali affectu laboravit per decem & ſeptem annos, ſuaſque obibat operationes, & fuit hoc actum anno 1570. *Hipp. Boſcus de Facultate Anat. Lect. 2. pag. 14.*

§. 4. Secundo Comitem Auſumondianum, offendimus Lienem qua mole qua pondere viſendum: amplis enim quinque libras pependit: Inſuper omnibus quibus adnecti debuit ligamentis, ſolutum: Ideo natantem per totam ventris capacitatem. *Cabrolius Obſervat. Anatom. 6.*

§. 5. Situs Lienis interdum mutatur, dum laxatis ſuis ligamentis pondere ſuo deorſum propendet, vel ruptis procumbit in hypogaſtrium, quod mihi quater viſum. *Riolanus Encheir. lib. 2. cap. 26.*

§. 6. Mulier 48. anni. macilenta, melancholica, miſero aliquot annos traduxerat, tandem incepit Abdominis ſiniſtro latere obſervare tumorem, qui in principio graviditatis ſuſpicionem omnibus inferebat, aſt menſibus aliquot effluxis, imo anno integro prœterlapſo vanam eam repetierunt: Illa interim opem meam implorare coacta, quod prœterquam quod gingivarum, imo totius oris corruptione, dolorifica corporis laſſitudine, alvi

dit. Erant enim albi, rubri & opaci. Ex ſubſtantia caſeoſa & ſebacea, cum aquâ limpidâ albus; ex liquore lactis ſero ſimili, turbidus ſeu obſcurus; ex ſubſtantia mellaginea, rubicundus color. Notandum ultima hac materia non tam impletam veſicam, cui inerat, ſed incruſtatam tantummodo intrinſecus, reliquum cavitatis aquâ adimplente. E duabus corpora hæc heterogenea membranis componebantur, externa lævi, tenuiore & minus robuſta, internâ duriore & alicubi inæquali, ob excreſcentias complures verrucoſas, quibus adhæſit ſubſtantia meliceridum, nunc rubra, nunc viſcida & alba. In hac & rubra potius, quam in altera materia atheromatiſque ſimili, oviformes globuli nidulari viſi. Hi quippe inventi piſo aut capitello æneo non multo majores, qui recens geniti videbantur, & caſui vicini. Fuit etiam, ubi plures noduli ſeparatim protuberantes, uvarum racemum acinis onuſtum finxerunt. Tandem, ne nihil deeſſet monſtri, corpora etiam inventa ex rubro & albo diverſimodè variegata. Deſtituebantur verò omnino & vaſe & fibra, qua nutrimentum vehi potuiſſet, erantque contigua tantum, non continua: etenim perrupto involucro quovis eadem facilitate mox evaſerunt, quo poma aut ceraſa è ſportula. Humor pleriſque fuit limpidus, tenuis & pellucidus, aquæ inſtar puriſſimæ, neque conſiſtentiam neque colorem mutans. In elixato ad ſeptimum uſque diem nulla contigit alteratio. Poſtea flavus viſciduſque reddi & fœtere cœpit. Recenti aliquot ſpiritus vitrioli injectæ guttæ, citato atomorum motu, membranacea quædam fruſtula humori innatantia mox cogebant, aut etiam de novo producebant. Inde nata ſuſpicio non eſſe expertem ſalis aquam, quam & guſtus probavit inſtar olei tartari per deliquium ſalſam. Ab eadem etiam cœruleus violarum ſyrupus in viridem commutatus. Intricatis tumori viſceribus nihil aliâs detrimenti acciderat, præterquam teſticulo ſiniſtro, dextræ uteri tubæ & ſiniſtro reni. Tuba vehementer erat dilatata, ac ab extremitate fimbriata uſque ad ſui medium lata. Teſticulus ſiniſter foramen habuit, non à cultro. Siniſtri renis ſubſtantia pallida, mollis, bovinæ inſtar linguæ, quam & figurâ imitabatur. Ren quippe longus erat decem pollices, latus tres, & duos craſſus; nullæ in eo caruncul æ, ſed pelvis ampliſſima. *Obſervatio D. de Houppeville, Gallice edita, Latine reddita à Nobil. Dom. Conrado Peyer,* mihi amice communicata.

Observatio XXXVI.

Ventris tumor, pro hydropico habitus, ab ingenti maſſa, pinguedinem referente, totum fere Meſenterii ſpatium occupante. 1. *A Steatomate ingenti Pancreati Aſellii innato.* 2.

Cum anno ſuperiore 1669. Rigæ Livonorum, ubi inter præſidiarios milites Medici ac Chirurgi æ inſpectoris munere fungor, Chirurgorum aliquis me acceſſiſſet, atque ægroti cujuſdam hydrope laborantis expoſuiſſet hiſtoriam, non dubitavi priuſquam ipſum ægrum adirem, accurare etiam curę modum quo tractaſſet hactenus afflictum inquirere: deſideranti rem omnem aperuit mihi, ſe laboranti jam ſæpius cathartica ex Gummi Gotti 36. ad ℈ij. ſine ſucceſſu propinaſſe, ſe applicuiſſe etiam cruribus jam tumefactis fonticulos. Extemplo ægrum adeo, qui ſtatura brevis erat, & annos circiter xi. agebat: Ibi emaciatum quoad cætera miſere, ac carnem vix oſſibus hærentem, abdominis autem pondere immenſo oneratum, ac tibiis pallidis impreſſi digiti veſtigia ſervantibus, (qualis fere in omnibus cachexia laborantibus) tumentem obſtupui: Querebatur de ſpirandi difficultate, & cum aliquali cordis inquietudine virium jactura, cæterum appetitu ſe ſtimulari continuo, fere canino, imo aſſumptorum copiam vix ſufficere deſiderio eſurientis: Exortum ſibi eſſe id malum ipſe ægrotus ante biennium affirmabat, cum molas truſatiles, ſeu manuarias fere ſine intermiſſione verſare cogeretur: Cogitanti mihi hac de re, nihil certius ancipiti conſilio obvenit, neque enim hydropem credere poteram, quod & fame magis quam ſiti urgeretur æger, & tumor in ventre non mollis, ſed quaſi carnoſus & minime, ut in aſcitide accidit, cum murmure fluctuans eſſet, quodque præterea porus aſſumpti paucitas non reſponderet augmento quotidiano tumoris: Nihilominus tamen pedum ac ventris tumor, cum difficultate ſpirandi, è contrario hydropis ſuſpicionem faciebat: Maxime autem me torquebat, quod ex totaſſumptis, nec excrementa multa, nutrimentum autem corporis & virium robur ſatis exiguum deprehenderem, omnibus quæ ſpem meliorem facere ſolent de die in diem in deterius ruentibus: Tandem cum ad cognitionem hujus affectus accuratam penetrare non poſſem, in dubia re aliquid experiri decrevi, quam certæ morti hominem ſine ſolatio committere: Diureticis itaque, ac ſubinde catharticis tentavi curam, ſed naturam penitus inexorabilem nec allicere benignis nec cogere fortioribus potui: Demum poſt aliquot ſeptimanas in altiori loco occupatus æger, forte decidit, ac infelici mortis genere, vitæque ac morbo colophonem impoſuit.

Cadaver ſtatim ſequenti die in multorum præſentia aperiri curavi: Poſtquam aquam, ne cultro arctius inquirenti impedimento eſſet, depleri juſſiſſem, vix unam aut alteram

ram libram deprehendere licuit; Miratus in tanta cavitate non plus aquæ contineri, ulterius abdomen aperui, ubi, ſtatim detracto peritonæo, & omento, quod tenue erat inſtar telæ aranei, ingentis corporis moles, in ſuperficie pinguedinem referens ſe exhibuit conſpiciendam: Totum fere meſenterii ſpatium occupaverat monſtroſa hæc excreſcentia, adeoque arcte inteſtinis, à duodeno uſque ad medietatem Ilei annectebatur, ut quaſi partes hæ coiviſſent duæ in unum, citra ruptionem ab altero alterum avelli non potuit: Tres autem lobi ſeu tumores figura ſubrotunda, & nonnihil depreſſa mole diverſi ſe ſpectantibus exhibebant, qui ad ſtateram examinati, pondus quinquaginta quinque librarum Suecicarum æquabant, imo etiam excedebant: Horum loborum duo majores diſſecti, præter ſubſtantiam peculiarem (illi quæ circa ſternum boum pinguium ea parte eſt, qua inter crura incurvatur à palearibus ad pectus ſimilem) amplam cavitatem prodidere. Earum fere quævis ſex librarum fuit capax. Liquor, ſeu potius materia, quam continebat, fluida ingrati erat coloris, ex obſcuro viridi flaveſcentis, ſtercoris vaccini inſtar multa aqua diluti, ſed fœtoris notabilis fere expers. Tertii illius, ſeu minoris lobi (qui caput infantis annui magnitudine æquabat) cavitas parva ſaburra fuſci coloris erat impleta. Venæ plures cum arteriis latiores in ſuperficie, ſed valde pallidæ ac fere inanes explicabantur, nonnullis lacteis etiam veſtigia ſua ſervantibus: Reliqua viſcera corrupta erant, præter pulmonis ſiniſtrum lobum quodammodo lividum, ac pericardium omni deſtitutum lympha, cordique pertinaciſſime adhærens, nil notabile exhibebant.

RAriſſimi hujus affectus cauſam occaſionalem non ineptè ægrum dum ſpiraret adhuc, divinaſſe ſtatim comprobabo; Cum enim glandulas meſenterii hic obſtructas atque corruptas fuiſſe poſt ſectionem factam oculorum teſtimonium declararit, non adeo difficulter reliquam morbi rationem ex ipſius ſententia deduci poſſe vero videtur ſimillimum. Atq; ſic molendinarum verſandarum moleſtiſſimum negotium omnem dediſſe anſa apparet: Calefacto enim corpore motu continuo & violento, non potuit fieri quin totius corporis pori, atque inter eos illi qui ex lacteis ad inteſtina tendunt, aperirentur: Jam vero ejuſmodi hominum, ad laborem & negotia natorum, victus non modo ex vili pane & aqua, quibuſdam leguminibus, ipſis, ſebris aut braſſica, ſine apparatu coctis, conſtare, verum etiam pro lucrando tempora, ut plurimum medios inter labores & aſſumi & via digeri regionis illius incolis notiſſimum eſt, ut labore & appetitu famelico, indeque fermento fortiori excitante, & concoctio citius abſolvitur, & avidæ hiantes lacteæ nota factam ſecretionem boni maliq; chyli, quam motus nimius illam in tenui inteſtino effervescentiam impedit, promptius imprægnantur, frigidaque hauſta loco ſolatii miſeris funeſtum malum in lacteis vaſa, vel etiam glandulis ipſis coagulationem producente, vel etiam chylo ipſo cum fæcibus adhuc miſtis ad ſtagnationem in vaſis anguſtis admodum apta exiſtante, collecta illic copia chyli, partim qualitate ſua, ut deatri, partim etiam quantitate cavitatem viarum potiſſimum, ſcil. in glandulis, obſtruxit, ruptiſque jam vaſis cavitates illas ſibi formavit. Quibus repletis dictam in molem eas extendere apta fuit, imperfecto interim ſucco imperfectum glandulis nutrimentum ac incrementum monſtroſum largiente: Quod illis non videtur abſurdum, qui ex *Hippocr.* lib. de Glandulis notant glandulas in inteſtinis paſci humiditate quam ex inteſtinis hauriunt: quique porro vulnerum excreſcentias ſcirrhum, atque putris aliquando in tale aliquid abeuntis naturam, per experientiam & ſtudium exploravere; Neque hic objici poſſe videtur datam morbi cauſam, ſeu glandularum obſtructionem, per biennium, ut hoc acciderat ſuperſtite ægroto, durare potuiſſe, cum glandulas non ad unam omnes ac eodem tempore, ſed ſucceſſive fuiſſe obſtructas credendum ſit: Cujus rei argumentum etiam ipſa molis concretæ figura exhibet: Tres enim lobi tres glandulas, atque hac unam poſt alteram fuiſſe affectam, tam ex quantitate, quam ex liquore contento diſſimilante concludendum eſt. Quod autem liquor ille ſubflavus ac non adeo fœtens fuerit, id factum videtur eſſe ex bile, quam ſimul multa copia tranſiiſſe, atque tum colorem addidiſſe, tum præſervaſſe quodammodo à putredine, à veritate non eſt alienum. Interea Lactearum paucitas, quæ ad partem Ilei inferioris reliqua inteſtina vergebant, aliquid chyli, quantum fuerit abſorpſiſſe, atque in vitæ miſerum ſubſidium ad cor derivaſſe probabile eſt. Pharmaca autem quod nihil evacuare potuerint, viis interclusis conjicere in promptu erit; Auctum vero illum appetitum quod ſpectat, tum ex pancreatis ductibus procoldubio obſtructis, tum etiam humore illo in cavitatibus glandularum retento atque aceſcente, & acidiores vapores tranſmittente ad ventriculum, non improbabiliter deduci poſſe mihi videtur. Cæterum languor ille aliqualis virium atque inquietudo, neceſſarii fuere hujus obſtructionis comites, cum nec haberet depauperatus ſanguis unde ſibi ipſi ad continuandum ignem vitalem, multo minus partium reliquarum nutrimento proſpiceret: Ultimo tumorem pedum, atque emiſſam è cadavere ſectionis principio aquam, ex lymphaticis, tum caſu illo ex alto in ventre ruptis, tum ob molem excreſcentiæ reditum lymphæ ab inferioribus partibus prohibente, indeque ruptionem ibidem producente, traxiſſe originem perſuaſus ſum. Atque hæc pro ætiologia expoſiti affectus ſufficiant, qui quamquam inveteratus abſolutè fuerit incurabilis, non parum tamen ſpero Medico prudenti allaturum lucis, cujus beneficio, poſſit & affectum hunc jam recens natum deprehendere, & quoad fieri poterit, in tempore ipſi mederi. *E. Hiarne in Miſcell. cur anni iv. Obſerv. 166.*

§. 2. Pancreas eſt corpus illud glanduloſum in medio Meſenterio ſitum, quod natura quatuor vaſis, venæ, arteriæ, nervis & veſicæ bilis in orbem ſubſtravit. Exinde enaſcuntur variæ plurimæque excreſcentiæ glanduloſæ, pingueſque ac ſteatomata: Omnes hoc laborantes viri, perperam ſæpe Hydrope laborare à Medicis putantur.

Sic Viduam quandam viſitavi Amſtelodami, quæ cum interiit, ſecta à nobis, in ipſius abdomine, molem prægrandem glanduloſorum ſteatomatum conſpicati ſumus, quam ex-

Observatio XXV.

Ventris Tumor flatulentus & aquoſus, à ventriculo poſt inflammationem perforato.

D. Salvatoris Medici uxor 18. annorum, cui nunquam menſtrua effluxerant, quæ multis menſibus antea laborarat quartana, ſplenemque magnum habebat, illi venter nonnihil intumeſcebat, licet nulla de re conquereretur, ita ut dubium eſſet an prægnans: die 25. Octobr. incidit in dolorem ingentem ſcapulæ lateris ſiniſtri, vix poterat corpus movere, febricitabat, conquerebatur de hypochondriorum dolore, maxime de ſiniſtro, vomituriebat, & ructus emittebat, venter admodum intumuit, & ſubito difficulter ſpirabat, dentibus interdum ſtridebat, dolebant lumbi, potum appetebat quem raro rejiciebat: Vires ſtatim proſtratæ, 29. mane, circa 2. aut 3. obiit, ſemper mente conſtans.

Ex aperto ventre ingens copia flatus erupit, fœtidi admodum, Inter inteſtina & peritonæum multus humor aderat, circa latus ſiniſtrum apparuit pinguedo innatans, quæ ſuſpicionem præbuit eſſe vel ex enemaris vel ex juſculis, Rem inquiſivimus, invenimus foramen circa mediam ventriculi partem, ad fundum, ubi jungitur epiploon, ventriculi tunica tertia, hepatis tunica, & ligamentum ſuſpendens, omnia erant putrida: ventriculus adhuc bene habebat: Intus continebantur multa nigricantia, ita ut videretur humor melancholicus: Pridie ſupremi diei ſanguinem concreti longitudine dodrantali excreverat, præter eum grumum nullum, Splen detumuerat.

Quum quæſtio eſſet orta quis morbus eſſet, conclusimus fuiſſe inflammationem ventriculi quæ ſuppurata eſſet: Cauſam ſuſpirabamur forte fuiſſe excretum, ſanguinem vel regurgitantem à ſplene qui circa ventriculi tunicas impact⸗s Inflammationem peſtilet: Sanguinem autem excretum credidi fuiſſe ab aliqua venula aperta dum tumor rumperetur. *Ex obſervat. Joh. Bauhini.*

Observatio XXVI.

Ventris Tumor Tympaniticus, ob venenum inductus, à quo vitiatum hepar.

§. 1. Puellulæ annuæ, veneno interemptæ, Abdomen admodum intumuerat: Jecur pallidum, imo albicans ex valida intemperie frigida: Inteſtina omnia, Colon præſertim, flatibus turgebant. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio XXVII.

Ventris Tumor Tympaniticus à Liene maximo, pluribus membranis (inter quas aqua continebatur) involuto, &c.

Sæpe natura informanda una corporis parte deficit, luxuriando in altera: Ita accidit cuidam Illuſtriſſimæ Baroniſſæ, hydrope tympanitide ſuccumbenti: ambo enim Pulmonis lobi, ſcilicet ſuperior atque inferior ſiniſtri lateris defuerunt, non ex ulcere conſumpti, quia cicatrices adfuiſſent; ſed quia natura defecit in eorum productione, alio diſtribuendo: Ventriculus magnus adfuit, cui à Liene vas breve amplum, ſine valvulis communicabatur, per quod porus frigidus quam primum Lienem ſubivit: Lien erat ponderis ℔ vj. ß. novem contextus denſis membranis, inter quas aquæ limpidiſſimæ portio aſſervabatur, baſis vero ejuſdem fuit caro rubicundiſſimi coloris, ſolidæque ſubſtantiæ ad ℔ j. Locum præ pondere mutavit, hypogaſtrium occupans ſpatio 24. annorum, nihilo tamen minus tres proles utero geſſit: Inteſtina tantum tria apparuerunt, Jejunum, Colon amplum, ſolitoque craſſius, & Rectum: horum longitudo, non quatuordecim ulnarum Patavinarum, ſecundum *Spilegium*, ſed tantum trium viſebatur: Natura ergo cum defecit in producendis medio pulmone, parvo hepate & brevibus inteſtinis, ſupplevit defectum in Liene. *Antonius de Pozzis, obſerv. xxx. Miſcell. cur. anni* 1674.

Observatio XXVIII.

Ventris Tumor Tympaniticus à venis meſenterij areſactis.

Quidam Tympanite interiit, Glandulæ meſenterij aruerant plane, ui Sicci hydropis cauſa inde accerſenda foret. *Ballonius Epidem. lib. 2. p. 221.*

De cauſa efficiente flatuum diſcrepant inter ſe authores, aliis frigidam intemperiem accuſantibus, aliis calidam: At certe agnoſcendum eſt cum doctiſſimis authoribus, materiam Tympaniti generandæ magis idoneam, eſſe humorem melancholicum aduſtum & atrabilarium, qui à calore viſcerum torrefaciente generatur: qui quidem calor, eandem materiam exagitat, & ex ea flatus craſſos ac difficile reſolubiles educit: *Riverius.* Hinc hypochondriaci Hydropem facile incurrunt ob calidam & ſic-

& ſicam intemperiem ventriculi & inteſtinorum, quæ facile ad meſenterium derivatur, unde ariditas illi conciliatur & glandulis.

Hinc notat *Varthon* Adenographiæ cap. xi. obſervaſſe ſe in illis qui cachexia, hydrope, ſcorbuto, morbo venereo obierant, meſenteria ut plurimum friabilia, malèque cohærentia, ita ut leviſſimo negotio paſſa à parte divelli potuerit.

Observatio XXIX.

Ventris Tumor Aſciticus & Tympaniticus à Iecore retorrido, indurato Liene, Rene putrido, Inteſtinis ſyderatis.

CRebet ſpiritus cum aqua ubi diſtenderent abdomen Matthæi Antonii, Τυμπανίτης vocatur Græcis, ſategit ipſe pro virili pa[illegible] corrigere alliati, illam intemperiem, vel potius imbecillitatem quæ ponitur mali cauſa, [illegible] accendit illis [illegible] Lienem obſtructum, utique *bilem atram* (*qua redundabat*) per ſe ſatis turgidam, ut per reſeratas ventriculi ac Lienis venas, erupetit ipſi ſupra infraque tam frequens cruor, ut peſſum iviſſet niſi impetum illius illico frænaſſent, cum ſanguis mature miſſus, tum pulvis corallorum, aliaque inſpiſſantia actutum potui data: Quorum ope ſuperavit quidem tempeſtatem ab allio improvide excitatam, ſed nequaquam imbecillitatem viſcerum nedum ſpiritum vel aquam, *cujus Tympanites nunquam eſt expers.*

Facta autem poſt mortem ſecandi copia, vidimus perſpicue quam inconſideratè dentur ſæpenumero hydropicis alliata aliave potentiora vina: Intumuerat quippe Lien: Hepar retorridum exaruerat: Inteſtina erant ſyderata: Ren putridus, & in ventre ultra xxx. libræ aquæ: Memini aliquando in ſimili hydrope, ob continuum uſum vini malvatici ab Empirico præſcripti, adeo inflammata fuiſſe viſcera, ut os non modo repleretur aphthis, ſed ignoraret ægra præ ſiccitate quo ſe verteret, donec miſeriç finem invenerit magis mors quam Medicus. *Nic. Tulpius obſerv. lib. 2. cap 35.*

B*ilem atram, &c.*] Tympanitidis cauſam intemperiem frigidam multi ſtatuunt, quod ex *Galeno* flatus à debili calore generentur: Sed allatum exemplum clare oſtendit materiæ indoli cauſam potius adſcribendam, calorique inferiori ac præternaturali: Revera materia Tympanitis generando omnium aptiſſima eſt humor melancholicus retorridus & atrabilarius, ab æſtu viſcerum genitus: Conſtat eos quibus atra bilis ventriculo ſubſtrata eſt flatibus redundare, ructuſque plurimos edere. Vide *Chriſt. Guarinonius* conſ. 563. *Sennert.* lib. 3. p. 6. 4. quæſt. 1.

Observatio XXX.

Tumor ventris Aſciticus & Tympaniticus, ſalvo Iecore genitus & aliis viſceribus.

VIr fere ſexagenarius, ſatis alioquin corpulentus, tota ætate largius & avidius comedens, aliquot menſibus antequam ipſi per aquæ accumulationem in manifeſtum tumorem attolleretur venter, quotieſcunque aſſidens menſæ cibum ſumpturus & jam mandere cibum aggrederetur, tanta corripiebatur *anhelandi difficultate*, ut præ ſpiritus denſitate ſuffocationis periculum præ ſe ferret: ex eo ſemimanſum ex ore reiiciere ſubinde cogeretur: Item hoc ſymptoma incurrebat quoties *ad ſomnum ſe componens jam obdormiſcere inciperet*, qua anhelandi crebritate & difficultate è ſomno ſe rurſus corripere ac ſtatim erigere cogebatur: neq; tamen ſemper neque æque graviter moleſtabatur: Ipſe vero affirmabat ſe eo tempore percipere circa hypochondria palpitationem quandam, atque omnino tale quid ac ſi præcordiis aliquid vivi animalis ſubeſſet, cujus palpitatione hoc ſibi ſymptoma excitaretur.

Hic vir tandem Aſcite periit, cujus hepar, cum aperiretur illi abdomen, quod ad externam ejus faciem attinet, imo diſſectum, *nihil fere à ſani Hepatis conſtitutione differre videbatur*,: neque quicquam in eo vitii, ſicut nec in ullo alio viſcere oculis notari poterat: Frater hujus hydropici duobus vel tribus annis poſt, ejuſdem & ætatis & corpulentiæ cum fratre, itidem aſciticus factus, idem prorſus patiebatur, anhelationem dictam quod attinet, idque non tam inter comedendum quam per ſomnum, vel dum obdormiſcere conaretur: *Ex obſervationibus Franciſci Tidicæi Medici Thorunenſis Boruſſi.*

A*Nhelandi difficultate*] Hujus rarioris, ut arbitror, adeoque rari ſymptomatis cauſam neſcio an alio quam ad flatuum circa diaphragma concluſorum exagitationem, per calorem intro ſe colligentem in paſtu & ſomno, referre debeam: quæ exagitatio alteri ſedata eſt pomi, utpote frigidiuſculum quod ſit, comeſtione: Duobus his tale quid eo facilius accidere potuit, propter anguſtiora præcordia ex carnoſæ molis & pinguedinis copia, unde flatus in anguſtum acti, exciti tamen, palpitationis hujuſmodi cauſæ extiterunt. *Idem.*

Nil fere à ſani hepatis. &c.] Quia conſtat ſine hepatis læſione hydropem eſſe non poſſe, ſive jam primo, ſive ſecundario, & per conſenſum noxam contraxerit, ſequitur partis alicujus nativam temperiem, adeoque Hepatis vigorem, ſanguinis procreatricem, eſſe labefactatam ac penitus deſtructam, etiamſi nihil vitii ſenſui ſe offerebat: ſicut ſæpe aroma quoddam integrum videtur, in quo tamen ſenſum odoratus & guſtus ſi conſulas, vis omnis exoleta eſt. *Idem*

Ad ſomnum ſe componens jam obdormiſcere &c.] Cum *Tidicæus* apertionis tantum abdominis meminerit, cujus integra omnia fuerint viſcera, jure quis ſuſpicari poſſet ambos illos fratres hydrope pectoris (qui tandem in abdominis hydropem deſinit) laboraſſe

raſſe, cujus affectus hoc affertur pathognomonicum ſignum, & quo ſolo à cæteris dyſpnϾæ ſpeciebus diſtinguitur, nimium ſpirandi difficultas primo quoque ſomni tempore invadens eumque intercipiens, Quæ quod contigerit cibum ſumpturis, cauſa eſſe potuit ventriculi & diaphragmatis vicinia, cui aquæ pectore concluſæ incumbunt: a cibo præterea compreſſum ingeſto fuit ſeptum.

Observatio XXXI.

Tumor ventris Tympaniticus & Aſciticus cum epigeneſi in Paralyſin.

SImon Seidel, civis & lanio Thorunenſis; vir robuſtus & plethoricus, ann. 59. cum jam à pluribus annis de magna ventriculi & abdominis flatulentia conquereretur, ea quotidie magis ingraveſcens, tandem in hydropem tympanitico aſciten erupit, cui ego an. 1674 13 maj. Januarij in conſilium vocatus ſequentem potionem purgantem exhibui ℞ *Spec. decocti aperit. m. jß. flor. chamam. m ß rad. fœn. ℥vj. Coq ſ.a. in ſ. aqu. chamam. colat. fortiter expr. ℥ijß. Adde Elect. lax. extr. fol. Senn. noſtr. ℥ß. reſin. ſcamm. Ialap. ana gr. iij. crem. Tart. ℈ j. aq. cinnam. cord ℥ij. m. f. Hauſtus.* A cujus uſu, poſt dejectiones copioſas, cum euphoria ſolutus bene habuit: Sed 1. Februarij rurſum male ſe habens me vocavit, ubi tum ab obſtructione alvina, & diſtenſione ventris à flatibus valde angebatur: urina erat tincta, pulſus parvus, ſitis maxima, Præſcripſi ei iſta die ſequens laxativum. ℞ *aq. laxat. noſtra ℥iiß. pulv lax. ʒß Iulep. roſ q. ſ. ad gratam dulcedinem, m pro una dozi*, indéque olandas habuit dejectiones, Cum vero conſtipatio alvi ipſi valde eſſet moleſta, ordinavi ſequens Electuar. alternis diebus ſumendum, quantitate juglandis ℞. *Elect. lax. extr. fol Sennæ noſtr. ℥ij admiſcendo reſin. ſcamm gialapp. ana gr iij. Tart. ℈ß. m. exactiſſime.* Hoc fere quotidie cum ſucceſſu utebatur: Diebus ab Elect. liberis, nonnunquam circa veſperam etiam iſtas Rotulas aſſumebat. ℞. *Spec. diarr abb. aromat. roſ. aa. ʒiß. Ebor. ppti ʒj. olei ſtill. fœnic. carvi. aa. gtt. v. ſacch. canar. alb. in ſuff. q. aq. cinam. cord. diſſol ℥iv. f. l. a. Rot. ſumantur 13. vel 15. una vice.* Sed reſpiratio in dies difficilior reddebatur, vires autem debiliores: quare 3. Februarij hunc Pulverem ordinavimus. ℞ *Ol. deſtill. carv j. cimin. aniſi, fœnic. aa. gtt. ij. ſacch. canar. alb ℈iv. me f. Pulvis*, Poſt cujus uſum etiam melius habuit; Dein iſtud Linim. pro inunctione totius abdominis; ℞. *Ungu de arthan. deoppilat aa ℥ß ol rutac. ʒvj. ol. deſtill. carvi, fœnic. carmin. aniſ. aa ℈ß me.* Sed die 4. Februar. virium roborandarum gratia talem Iulepum exhibuimus, ℞. *Conſ flor. anthos borrag. bugl. violar. aa. ʒij. cum aq hyſſop. cap. ven. aa ℥ivß.* ebulliant in diplomate clauſo: Colat. fortiter expreſſæ admiſce. *aq. roſar fragr. ʒ x. aq. cinnam. cordial ʒ vj. me.* Cum interea lotium nonniſi difficillime & in pauca quantitate redderet, aſſumpta ſequenti miſtura, illud copioſius effluebat, quæ talis fuit. ℞ *Elixir. Propr. Parac. Eſſentiæ abſinth. aa ʒ j ſpir. ſal. dulcis ol. deſtillat. carvi, cymin, aniſ. fœnic. aa. gtt. v. m. dozis gtt. 9.* ad 15. Die 9. Februar. mane adhuc omnia in optimo ſtatu perſiſtebant, quâ etiam à meridie paracenteſin circa umbilicum ad aquam educendam inſtituere volebamus, ſed hora 3. pomeridiana, Paralyſi totius lateris ſiniſtri tactus eſt, motu & ſenſu tam brachij quam pedis ablatis, ſed loquela & ſenſibus uſque ad mortem integris permanentibus, & quamvis naturam in depellendo affectu iſto juvaremus, ut ℞ *Conſerv flor anthos. ſalviæ, lavend. beton bilior. conv. aa ʒ ij. cum aq. beton. ceraſ. nigr flor. tiliæ, pæon. card. ben. ℥ j.* ebulliant in diplomate clauſo, colat. fortiter expr. adde *aq. cinnam. cord ʒ x. apopl. Langij ℥ ij. m.* pro Julepo cochleatim ſumendo, Item ℞ *Pulv. marchion. ʒß, ſpec. dianth. diamoſch d. aa. ʒß* m. f. Pulvis pro una dozi, Item ℞ *mell. ad denſitatem cocti q. ſ. ſpecier hieræ cum Agar. ʒ j. trochiſc. de Agar. ℈ß. ſalis ℈ ß ſalis gemm ℈j.* Fiat ſ.a. Suppoſitorium, fruſtra tamen omnia adhibita ſunt, nam die 12. Febr. hora XI. nocturna placide in Chriſto obdormivit.

Cadavere poſt mortem aperto, humor paucus, ſed flatus in magna copia reperiebatur, quod mirum, cum ſtatim poſt uſum miſturæ ſuperius deſcriptæ cum urina ſerum dies noctesque flueret.

ATque hæc eſt vera epigeneſis, cujus diverſa genera deſcribentem vide *Steph. Rod. a Caſtro, in Opuſc. Quæ ex Quibus* lib. 1. cap. 11. uſque ad 17. Præſertim confer cum præſertim caſu cap. 3. de epigeneſi in morbum toto genere diverſum: Adde etiam cap. 25. ejuſdem libri de Hydropis epigenom. Quibus majoris elucidationis gratia, operæ pretium videtur ſubjungere dignam Car. Piſonis obſervationem de morbis à ſero p. m. 33. Fluxiones, *ait*, omnis generis, & affectus p. n. quorum cauſa materialis eſt ſerum, invadunt affliguntque præſertim ſiniſtras partes, ex quo quia natura in his rectitudinem pro more ſervat cum viſcere, quòd eſt fons ſeroſi humoris hunc eſſe Lienem, quippe ſiniſtrum hypochondrium occupantem, arguere eſt. *Simon Schultz in miſcell. cur. ann. 1674. 75. & p. 185.*

Observatio XXXII.

Ventris tumor Tympaniticus ob ventriculum & inteſtina flatibus tumida, ab Hepatis, Pancreatis, meſenterij vitio, & Languore calidi innati.

VRſulæ Eberlin (*vide hiſtoriam lib. 1. Tract. de Paralyſi*) poſt annuam ægritudinem, hyeme adventante, tum ob frigidiorum abuſum, tum ob vitam ſedentariam, tum denique

ob

ob medicamentorum neglectum, ſenſim pedes œdematoſi facti fuerunt ac intumuit abdomen: abſente catarrho bibere reſpiravit, commodeque decubuit, humilius certe quam reliqui hydropici: Hydrops in dies incrementa ſumpſit, abdomine prætumido & œdemate etiam lumbos occupante.

Imo mortuæ ventre aperto, aqua citrina effluxit, ſed præter expectationem quantitate minor: Ventriculus & inteſtina, tum tenuia, tum craſſa, flatibus turgidiſſima erant: Hepatis ſuperficies livida, inæqualis, ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit, molle, vaſtum: Glandulas Meſenterij & Pancreatis admodum duras comperij.

HYeme adventante Hydrops ſenſim emerſit, atque in Aſciten deſiit, nam abdomen prætumidum evaſit, & œdema pedes ad lumbos uſque occupavit: Ventre quidem poſt obitum aperto aqua citrina quantitate minor quam expectaveram, effluxit: nam ante ſectionem ſerum imminuebatur, illoque ex poris quibuſdam in locis exſudante abdomen ſubſidebat: Tympanites ſocia fuit, ventriculus enim atque inteſtina tenuia & craſſa flatibus turgidiſſima erant: Verum ultimis tantummodo diebus illam acceſſiſſe exiſtimo, quia nunquam de ventris torminibus conquerebatur, & quoniam craſſa excrementis vacua erant, à calido nativo jam ſuccumbente potulenta, quæ ſola fere ultimo aſſumpſit, in meros flatus reſoluta fuiſſe credibile eſt: Colluviei aquoſæ materiam abunde ſubminiſtravit abuſus frigidiorum diu continuatus: detinebatur propter otium & neglectum medicamentorum, nam ante hac ſi quem errorem commiſerat, illum improbo labore emendebat, quos quoniam ob hemiplegiam non amplius peragere poterat, vices ejus medicamenta hydragoga, & imprimis diuretica & diaphoretica præſtitiſſent, nam robuſta & carnoſa, menſibus uſque ad Janitè fluentibus, erat, & viſceribus bene valebat, hepatiſque inæqualitas, ac pancreatis & meſenterij glandularum durities demum effectus hydropis potius quam cauſa facta fuerunt, neque enim unquam toto ægritudinis tempore calidis & glandulas indurantibus, cum vel à ſolo vino læderetur, uſa eſt: Jam ſæpius experimento didici hepar, aliaſque glandulas conglomeratas, elixando indureſcere, quod itidem ſerum abdomini incluſum, perpetim ad ultimum habitum caleſcens, hepati circumfluum, ebullientis aquæ inſtar, pariter efficere valuit: Colluvies ſeroſa primum in abdomen exundavit, facile enim reſpiravit, & decubitus humilis erat, niſi catarrho obrueretur, & dyſpnœam & tuſſim, qua aliquoties ſanguinem concretum fabæ magnitudine ejecit, excitaverat. *Wepferus de Apoplexia.*

Ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum, &c.] Hepar me corpus ex plurimis glandulis conglomeratum obſervaſſe 1664. ad Exc. Dom. Jac. Henricum Paulli ſcripſi, antequam Cl. *Malpighij* liber de ſtructura viſcerum publici juris factus eſſet: Epiſtola ejuſdem Clar. D. *Paulli Anatomiæ Bilſianæ Anatome* annexa *Argentorati* 1665. excuſa fuit. *Vide Ideam med. Pract. Franc. Sylvij de le Boe lib.* 1.

Observatio XXXIII.

Ventris tumor aſciten mentitus à monſtroſo Omenti tumore. 1. Ab Omento totam epigaſtrij regionem occupante. 2. Ob Omentum ubique ſanie refertum. 3. Ob ejus glandulas magnitudinis inſignis. 4. Ob illius inſolitam craſſitiem. 5. A tribus glandulis Omenti maximis, ſcirrhoſis. 6.

§. 1. FIguli uxor vivebat nobiſcum anno 1608. ſed ſatis miſere, cum ejuſmodi ventris tumore ut aſciten ingentem quantitate mentiretur: Molem hanc ventris per annos aliquot foverat, & pedetentim auxerat, fruſtra præſcriptis & adhibitis variis remediis ad reſolutionem & diſſipationem tumoris à pluribus ordinatis, eo uſque ut ponderis illius extenſione non ſolum doloribus variarum partium conſumeretur, ſed inſuper compreſſione pectoris ac diaphragmatis, ob depravatam ſanguificationem ἀτροφία reliqui corporis præcedente, tandem extingueretur: Hæc paucis ante mortem ſeptimanis anxiè petiit ut tumor aperiretur.

Poſt cutis & muſculorum abdominis inciſionem, 1. inteſtina juxta dextrum latus aſcendentia occurrebant, quibus remotis, loco ſecundo, Tumor ingens, propria tunica ſatis craſſa, totam capacitatem infimi ventris complens, in conſpectum veniebat, qui parte inferiori, ut & in lateribus facili negotio, ſine reliquarum partium læſione, ſeparabatur: At ſuperius à fundo ventriculi, partibuſque circumjacentibus, non ſine laceratione divellebatur. Exemptus hic tumor tantæ magnitudinis erat, ut libras ivj. penderet cum omnium admiratione, Exterius undique ſatis craſſa robuſtaque membrana conſtabat, qua diſſecta, primum adipoſa ſubſtantia, poſtea ſcirrhoſus & glanduloſus tumor obſervabatur, donec in medio cavitas fœtida ſordidaque ſanie repleta ſe offerret. *Gregorius Horſtius Problem x. Decade vj. obſerv. lib. x. obſer.* 4.

HAnc partem corporis tumore p. n. affici poſſe facillime patet, quando perpendimus copioſa vaſorum ſerie corpus illud membranoſum præditum eſſe, at mirum non ſit materiam p. n. ad hanc partem deponi poſſe, præſertim cum alias apud omnes in confeſſo ſit nobiliores partes, id quod noxium eſt, ad ignobiliores ablegare: quod ex ipſo *Hipp.* colligitur lib. de Glandulis, dum *inquit*, copioſiorem humiditatem ab inteſtinis ad glandulas proprias ἀθρόως influentem, in omento, velut æſtuario conſervari, Omentum ex humoribus affluentibus intumeſcere, non tantum ratio, ſed etiam obſervatio teſtatur; ſicuti videre licet apud *Veſalium*, qui Omentum quinque librarum pondus æquaſſe vidit, cum naturaliter ſeſe habens vix ſemilibræ pondus excedat: *Rolanus* Authopogr. lib. 2. cap. 11. mentionem facit Omenti glanduloſi, quod totam illuviem infimi ventris ſuſceperit, liene, cum meſenterio & pancreate, putredine fere conſumptis: An autem hic vel ſimilis tumor curabilis ſit, valde dubium eſt, præſertim cum tales excreſcentiæ non aliter quam ferro curari velint; at quomodo in ejuſmodi tumore interno ſine vitæ periculo hoc fieri poſſit, non video: Si quis tamen ſagaci conjectura principium tumoris obſervabit, non dubitandum quin uſu continuo, diſcutientium & reſolventium fortiorum aliquid præſtare poſſit: *Difficultor* enim, inquit *Sennertus* lib. 3. pract. p. 3. cap. 8. humores vitioſi in Omenti venas & ſubſtantiam effuſi vacuantur, quia venarum illarum orificia in locum evacuationi aptum non dehiſcunt,

hiſcunt, ut venæ meſaraïcæ: Et ſi evacuari debent, neceſſe eſt ut regurgitent ad loca per quæ ſunt illapſi, quod veriſimile non eſt fieri poſſe, cum expultrix hujus partis valde debilis eſſe videatur: Cauſam autem generationis hujus tumoris, eandem ſtatuimus cum aliis excreſcentiis diverſarum partium corporis, ubi plus alimenti colligitur in aliqua parte quam pro nutritione convenienti requiritur: Potuit ergo craſſioribus exiſtentibus membranis Omenti, vaſis apertis, materia craſſior, & ad generationem ſcirrhoſi tumoris conveniens ſenſim colligi, quod per annos quamplurimos forte factum fuit. Nec mirum vitæ functionibus integris tam diuturno tempore partem illam in ejuſmodi molem excreſcere potuiſſe, cum Omentum ſit pars ignobilior, primariæ cuidam functioni non deſtinata.

§. 2. Nos vidimus Omentum ſcirrhoſum, totam epigaſtrij regionem occupans, & quatuor digitorum tranſverſorum craſſitudinem æquans; *Ille autem Tumor* lienis colorem referebat &c. *Vide hiſtor. lib. 1. tit. de Melancholia.*

OMentum pars mollis eſt & adipoſa, & recipiendis humoribus aliunde confluentibus, propter laxitatem maxime idonea, Venas enim à porta capit, & quidem ſuperior membrana utramque gaſtro-epiploidem dextram & ſiniſtram: inferior epiploidem dextram & poſticam: arterias totidem à cœliaco & meſenterico ramo, ideo facile humores vitioſi omnis generis in id confluere poſſunt: Et cum omentum iis tantum partibus adhæreſcat, ad quos rami ſplenici ſurculi perveniunt, facile etiam à liene humores vitioſos & fæculentos ſuſcipere poteſt: *Sennertus pract. l. 3. p. 2. c. 8.* Ea autem de cauſa Omentum in prædicto cadavere Lienis colorem referebat, à ſuſcepto inde tumore melancholico.

Ille autem Tumor] Cum Omenti tumores à meſenterij tumoribus nulla arte diſtingui valeat: ideo certa illorum diagnoſis ſtatui non poteſt: Verum quidem eſt tumores Omenti primo contractu facilius percipi, cum peritonæo immediate ſubjectum ſit, meſenterium vero profundiorem obtineat ſitum: Sed tumores meſenterij grandiores ad peritonæum aſcendunt, imo vero eum eo & muſculis epigaſtrij ita interdum uniuntur, ut ſuppuratione facta per umbilicum aut partes alias externas expurgentur: Hæc tamen diagnoſis difficultas curationi non efficit: quandoquidem omnibus tumoribus ejuſdem ſpeciei ventris inferioris partes occupantibus, eadem adhibentur medela; quæ tamen in omento infelicius ſuccedit, quandoquidem non habet vias ita idoneas, quemadmodum reliquæ partes, per quas expurgari valeat. *Riverius l. c.*

§. 3. Virgo per ſex annos ex ingenti corporis intumeſcentia ulnas duas & quartam unam in circumferentia ſuperante ſuffocata obiit. Abdomine aperto menſuræ xivj. humoris effluebant: Omentum duplicatum omni ex parte ſanioſum, aliis officinæ naturalis viſceribus optime conſtitutis. *Vide lib. 2. tit. de Suffocatione.*

§. 4. Forte dum ægræ Hydropicæ medicabar, diſſectus ab Exc. D. D. *Stenonio* Rangifer, qui ex hydrope obierat, iridem oſtendit nonnullas Glandulas Omenti ſcirrhoſas, & nonnullas pure viridi refertas, quod iterum nos confirmavit de Glandulis Omenti fœminei ſimiliter propemodum affectis: Quanquam fortaſſe nec meſenterij glandulæ in hac matrona immunes fuerint. *Obſervatio Olai Borrichij in Actis Med. Bartholini anni 1673. Obſervatio lxxxiv.*

§. 5. Virgo Cachectica abdomen habebat circa regionem umbilicalem duriuſculum & ſubtumidum: Omentum illi erat Incraſſatum & fere coriaceum. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 6. Ruſtica credebat ſe ranas tres viventes in vente geſtare, tandem Aſcitica facta obiit: Inciſo peritonæo, aqua qualis hydropicorum effluxit: apparuerunt autem tres excreſcentiæ, quas capita ranarum putabat, at Glandulas Omenti ſcirrhoſas deprehendimus, Adnatus tandem tumor Omenti ſcirrhoſus totus videbatur. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

APPENDIX.

ANna Lambertia 40. annorum fœmina, cæteroquin laudabilis temperamenti, ſenſit paulatim ex moleſtiis itinerum & diætæ vitiis ſibi diſtendi ventrem: non æquali quidem tumore, ſed nodis hinc inde duris, ſcirrhoſis & doloris ſenſu deſtitutis mollitiem diſtinguentibus, quos conſpicari exterius non licebat, ſed tactu profundiori, ut erat macilenta, facile ſentire: hos inter unus capite infantis major verſus lienem magis declinabat, ſed inconſtanter, alio enim motu corporis in dextrum latus nonnihil vergebat, digitis etiam prementibus non difficulter cedens, quieſcentibus ſubter inteſtinis, ut Omenti male affecti vitium facile intelligeretur: Conatus erat omnia Medicus ordinarius, & ex arte præbuerat cathartica, incidentia, chalybeata, alia, fructu quidem, quæ erat mali pertinacia & invicta ſcirrhoſum durities, non magno, ſed ſpe, ſi perſeveraretur conſtanter, majori: Verum illa in medio curſu pertæſa pharmacorum, naturæ aliquandiu omnia commiſit: Interea pedetentim flacceſcere ſuperiora, creſcere venter, imminui profluxus urinæ, & malum in verum hydropem degenerare: Quo viſo turbarior Hafniam tranſlata eſt, & arbitrio D. D. *Sim. Pauli*, *Frid. Hammerici* & meo permiſſu totis ſex hebdomatibus medicamentis convenientibus uſurpandis morigeram ſeſe declaravit, jamque detumeſcere manifeſte venter cœperat, & urina largius profluere, cum iterum palpandum ſe nobis offerret inſolitus ille Omenti ſcirrhus (diu enim contrectationem prohibuerat tenſum duriſſime abdomen) ſed ille obfirmatæ adeo duritiei, ut ab arte Medica integram promittere ſanitatem tuto non liceret: Inſtandum tamen ſuaſimus, vinci quandoque longo patientique

quæ medicamentorum uſu ea quæ æſtimantur inſanabilia, ſed illa ingruente hyeme de curis domeſticis ſollicita, ſpondenſque ex præſcripto noſtro ſe poſt domi victuram, ad ſuos diſceſſit: ibique in uſurpandi ſegnitiem paulatim relapſa, & ſubinde Agyrtarum vocibus auſcultans, in antiquum abdominis tumorem incidit, hoc uno felicior quod largius adhuc profluat urina & ciborum appetitus conſtet, adeoque par rebus domeſticis gerendis etiamnum deprehendatur, cum antea totos fere dies lectulo affixa detineretur: Interea cum noſtræ adhuc fidei permiſſa, pharmacis ſeroſam colluviem expurgantibus alternis fere diebus uteretur, multum ſemper ſeri excluſit ſed nigerrimi & attamenti propemodum æmuli, ut non leviter admiraremur infauſtum copioſiſſimi illus liquoris colorem, cum neque adhuc nos chalybem adhibuiſſemus; nec totis ſex menſibus, ut Medicus ordinarius aſſeruerat, quicquam chalybeati deguſtaſſet: chalybeata autem jam ante dimidium annum propinata tamdiu in viſceribus latere potuiſſe, ut tingerent poſtea liquores, difficile pronuntiatu: Ex liene vel vaſis, vel parenchymate tantum profluxiſſe iterum difficile, præſertim cum nec ſit melancholici genii, nec lienis majuſculi & acidorum abſtinentiſſima. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXIV.

Ventris tumor pro hydrope habitus, à ſplene immenſa magnitudinis & Iecore magno. 1. A Liene totum abdomen occupante. 2. 3. Ob Lienem molis extraordinariæ, ligamentis ſolutum. 4. 5. Ob Lienem monſtroſum alieno loco hærentem. 6. Ob Hepatis inſignem magnitudinem. 7

§. 1. Dominicus Penſo 39. annos natus, natura inſignis, ſed qui multa in diæta erratà commiſit, quotum occaſione jam abhinc xij. annis magno abdominis tumore, & crurum pedumque inflatione, ſimul cum anhelitus difficultate laborare cœpit, adeo ut pro vero hydropico & perperam curatus fuerit: at ne tantillum quidem profuere tot tamque fortia medicamenta, quin ærumnoſo cruciatu finierit vitam.

Facta abdominis apertione, inter notatu digniſſima, ablatis abdominis muſculis, diſſectoque peritonæo, ecce ſtatim procedit Lien maximus, latiſſimus, ita ut totum impleret abdomen, ſuppreſſis & ventriculo & inteſtinis, qui ab omnibus partibus liberatus, bona fide 21. libras boni ponderis libravit: moxque in modum crucis diviſus, ejus ſubſtantia ſanorum viſceris ſubſtantiæ omnino reſpondebat, nihil quoad colorem mutatus, niſi quod ſanguis in eo contentus non ita ater fuerit, prout eſſe ſolet: ſed ob copioſiſſimum potum quo nutriebatur, ſubalbidus erat & valde denſus: παρέγχυμα ſimillimum habebat Iecoris, quod valde durum, obſtructum, & ſatis magnum reperi, nam librarum pendebat xi. libras, ventriculus vero tam parvus erat, ut vix veſiculæ effigiem referret. Reliqua naturaliter erant conſtituta. *Ex obſervat. Georgii Garneri Medici.*

De magnis Lienibus, intra naturæ limites, vide ſect. xvj. Obſervat. xii, & xiii, hujus Libri.

§. 2. Vidi anno 1593. in quadam virgine juvene totum abdomen à Liene occupatum, ipſumque ita extuberantem, ut videtur hæc virgo Hydrope laborare: Imo quod graviſſimi Medici in aſpectu cadaveris iſtius mulieris diſſecti, ſe deceptos fuiſſe faſſi ſunt: Erat molli abdomine, & ſuffocata, quemadmodum Hydrope laborantibus accidit, de vita diſceſſit. *Hippolitus Boſcus de Facultate Anat. Lect. 2. p. 14.*

§. 3. Duplicem Lienem in muliere quadam publice diſſecta in Scholis anno 1569. Excell. Pater meus reperit, Et aliam mulierem ſe ſecaſſe fatetur habentem ſcirthum Lienis, appenſum inteſtino Colon dicto, & in tantam molem excretum ut totum ſereabdomen repleret ita ut abſumpti viderentur Renes, Heparque ſuam amiſiſſe formam, & pendebat libras triginta tres, & mulier tali affectu laboravit per decem & ſeptem annos, ſuaſque obibat operationes, & fuit hoc actum anno 1570. *Hipp. Boſcus de Facultate Anat. Lect. 2. pag. 14.*

§. 4. Secundo Comitem Auſumondianum, offendimus Lienem qua mole qua pondere viſendum: amplis enim quinque libras pependit: Inſuper omnibus quibus adnecti debuit ligamentis, ſolutum: Ideo natantem per totam ventris capacitatem. *Cabrolius Obſervat. Anatom. 6.*

§. 5. Situs Lienis interdum mutatur, dum laxatis ſuis ligamentis pondere ſuo deorſum propendet, vel ruptis procumbit in hypogaſtrium, quod mihi quater viſum. *Riolanus Encheir. lib. 2. cap. 26.*

§. 6. Mulier 48. ann. macilenta, melancholica, miſere aliquot annos traduxerat, tandem incepit Abdominis ſiniſtro latere obſervare tumorem, qui in principio graviditatis ſuſpicionem omnibus inferebat, aſt menſibus aliquot effluxis, imo anno integro prætérlapſo vanam eam repetierunt: Illa interim opem meam implorare coacta, quod præterquam quod gingivarum, imo totius oris corruptione, doloriſica corporis laſſitudine, alvi

dutitie, variiſque aliis ſymptomatibus affligeretur, in dies tumor hic augmentum ſumere obſervaretur, cum gravitate mobilitateque ſingulari, adeo quidem ut quoties corpus in hoc illudve latus inclinaret, vel etiam in dorſum decumberet, corpus aliquod durum in ventris cavo de loco in locum moveri manifeſte ſentiret: Ego rei novitatem admiror, certi nihil hic concludere auſus; Lienis tumorem adeſſe quam probabile primis temporibus, tam hiſce, quibus me accedebar, dubium; illis etenim hypochondrium ſiniſtrum, cum aliqua parte epigaſtrii, occupabat: his vero hypogaſtrium magis: molam aliquam hic adeſſe & ipſi, & mihi perſuadere conabantur varii, quibus quod contradicerem nihil fundamenti habebam: Animaculum ventrem pererrare credebat; Remediis variis intus extuſve fruſtra omnino adhibitis, tandem menſe Janu. anni 1670. lente extincta eſt, poſtquam jam ultra tres annos & dimidium ſarcina hac, in dies aucta, onuſta.

Die 24. dicti menſis, in cadavere à Clariſſ. *Ruyſchio* aperto, repertus Lien inſignis admodum magnitudinis, & latus ſiniſtrum, & hypogaſtrium totum occupans, inteſtinis incumbens, quibus etiam ſinuoſa parte ſe accommodat, ſimiliter ac gibboſus omnino, qua parte abdomini vicinus: Pendulus hærebat, adeo ut pro varia corporis agitatione varie etiam facile moveri potuerit: vaſis ſplenicis mirum in modum & longitudine & capacitate auctis: Extra corpus ponderis libr. iv. repertus. *Gerardus Blaſius Obſerv. Med. xiv.*

§. 7. Anno 1672. menſe Octob. nata G. W. Civis Thorunenſis filiola egregia, optimæq; ut videbatur, conſtitutionis, quam etiam per medium annum integram ſervaverat: Aſt hoc elapſo varia infantem affligere cœperunt accidentia, quæ tamen, quia levia, facile ſuperabantur uſque dum ſub menſem Iulium anni 1673. ingraveſcentibus malis in ſubſidium me vocavit Parens Apparebat tumor totius abdominis durus, qui in hypogaſtrio tantus erat, tamque dolorificus ac plumbens, ut ibidem magnum latitare ulcus nemo ambigere potuerit, Et quia puella omnem medicamentorum uſum cum ſummo averſabatur horrore, pro deplorata habebatur ab omnibus. Pugnatum interim eſt inunctionibus atque cataplaſ. emollientibus, digerentibuſque, quibus id tandem D. B. obtentum ut ſub Auguſti incrementum magna puris copia per aliquot dies cum lotio ejecta melius ſe habere cœperit puella & abdomen detumuerit: unde omni adhibito aſtu, id tandem obtinuimus ut ſyr. de tribus infuſ. cochleare unum abſumpſerit illa: Cæterum vix elapſis aliquot ſeptimanis redire priſtinæ infirmitates, quæ tamen, ubi maculæ quædam, ad inſtar Scorbuticorum in pedibus imprimis & collo, eruperunt, denuo remiſerunt, ita ut rurſum reſtituta crederetur puella: Idem poſt tres ſeptimanas iterum accidit: Et licet poſtmodum quædam medicamenta aſſumpſerit, accedente tamen diarrhœa, viribuſque proſtratis, die 28. Octobris naturæ debitum ſolvit, erumpentibus denuo in pedibus dictis maculis.

Poſt mortem aperto corpuſculo, omentum cum meſenterii magna parte putredine conſumptum apparebat: Hepar vero inſolitæ magnitudinis pallidique coloris totam fere abdominis cavitatem repleverat: Quod exciſſum, pondere ſuo ſeſquilibram civilem fere æquabat: Veſicula fellis ſatis magna bile ſubpallida ſcatebat: Lien nigricans, quadratus, ſcirrhoſus, vix triuncialis erat magnitudinis: Ventriculus, cum veſica urinaria, nihil peculiare fovebant, Pancreas putridum erat: Inteſtina flatibus diſtenta videbantur: Ren uterque eam magnitudinem, quæ in adultis occurrit, obtinebat: Horum dexter ſatis naturaliter erat conſtitutus, ſiniſter vero diſciſſus copioſam fundebat ſaniem, in quam tota Renis ſubſtantia ita mutata erat, ut diffluente pure ſola vaſorum concurrentium interſtiria, quæ apum loculamentis haud abſurde comparat *Highmorus*, remanſerunt: Pulmones flaccidi & ſubnigricantes, inque plurimos lobos diviſi, Cor juſto exiguum & pallidum ſtipabant: Plura ſcrutari non licui: Hocquoque addo, Infantem hunc per totum vitæ ſuæ curriculum nunquam ſudaſſe etiam aſſumpto ſudorifero. *Georgius Segerus in Miſcell. cur. anni iv. Obſervat.* 142.

Observatio XXXV.

Ventris tumor à corpore extraneo, craſſitiei pedis unius & ſemis, ſub muſculis abdominis: Alio virilem mentulam referente, inter uterum & veſicam urinariam ſito.

FOemina mediocri ſtaturâ, bono & nonnihil carnoſo corporis habitu, hilaris admodum, inito tempeſtive matrimonio ad quadrageſimum quintum ætatis annum ſterilis vixit, quo demum nata graviditatis opinio, ex ſubſiſtentibus menſtruis, quorum ſuppreſſionem multa ſanguinis diſpendia biennio præceſſerant. Venter novem menſium incremento tumuit: quibus ſine puerperio effluentibus, ſpes prolis in hydropem mutata. Adhibentur quæ obſunt malo, ſed fruſtra: nam aucto indies abdomine, ſpirandi & mingendi difficultas ſimul ingruere quarum poſteriori perita Chirurgi *Aveaux* manu ſubventum. Cæterum valebat mediocriter, & levibus ſuis negotiis ferè ut ſana intererat. Creſcente vero abdominis pondere, tandem & ſtandi & decumbendi facultas adempta, ortaque ſimul repente lotii ſuppreſſione, ægra ob doloris vehementiam lectum petens, intra bihorium quaſi

ſuffocata

ſuffocata obiit die xviij. Januarii anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo quinto, ætatis ſuę circiter ſexageſimo.

Chirurgus mali cauſam exploraturus, abdominis muſculos auferendo quiddam obniti ſentit; plurimas nempe fibras, quæ muſculos abdominis membranaceo cuidam corpori ingenti alligabant. Amputatis fibris muſculiſque ablatis, corporis heterogenei ambitum ab oſſe pubis uſque ad diaphragma detexit, omento ſurſum convoluto, ut oculis cuncta paterent. Motus ſpectaculi novitate Chirurgus, primarios Poliatros *Pigny* & *Duperray* in auxilium advocat, Qui ſternum auferre jubentes, membranacei corporis mole compulſum altè intra thoracem diaphragma notarunt, mediis immixtum pulmonibus. Craſſitie pedem unum cum ſemiſſe æquavit heterogeneum illud corpus, in regione uteri alibi pedem duntaxat. Poſtea quæſitum, qua ratione magnum hoc pondus inteſtinis & viſceribus incumbere citra impedimentum potuerit. Præter fibras itaque & vincula, quæ abdominis muſculis & lumbis illud junxêre, aliud corpus durum & ſolidum invenerunt, priori tanquam baſis ſubſtratum, cui innitebatur. Hoc ſede ſua cum impetu excidens Chirurgi manus inopinatò feriit. Mentiebatur autem corpus iſtud virilem mentulam, ſumptaque origine ab oſſe ſacro ſuperato inteſtino recto, inter uteri & veſicæ urinariæ fundum emerſit. Subſtantia ejus membranea fortis erat, externè lęvis & teneriore alia ceu epidermide amicta: intus inæqualis, ob plurimos globulos membranaceos ibidem affixos. Adfuit etiam aqua limpidiſſima: infarctu ſuo mentulę rigiditatem concilians. Huic figura teres, oblonga, æqualis, Longitudo magni pedis, Latitudo quatuor pollicum tranſverſorum, & duorum craſſities. Deſiit in glandi ſimile quid, formatæ è ligamento duobus digitis tranſverſis retro extremitatem, quadam veluti paraphimoſeos ſpecie. Glandi foramen ineſſe viſum, juxta quod membranaceum corpus rotundum, magnitudine fructus ceraſi, glandis extremo annexum. Imò, quod ad lepidæ comparationis perfectionem attinet, ad mentulæ radicem ovalia duo corpora, teſtibus ſimilia, conſpiciebantur aquâ plena. Emergens ab uteri & veſicæ fundo mentula incurvabatur, glande in ventrem converſa: unde alterius corporis molem dorſo ſuo tanquam in fornice ſuſtinuit. His perluſtratis, heterogeneo corpori vulnus infligitur ut pateant contenta. Mox veſicæ & globuli membranacei plurimi erumpunt, cum magna vi aquarum. Inſtante autem funeris hora, cùm inveſtigatione diuturniore prohiberemur, abdominis viſcera ſimul exempta curavit aſportari Chirurgus, operam navans, ut quo ante fuerant ſitu tabulæ ſingula denuo examinanda imponerentur. Apparuerunt itaque tria membranacea corpora, Primum in dextro latere; alterum in ſiniſtro; tertium in media ſede. Dextro implicitum hepar admodum pallebat, ductibus ejus biliariis & veſicula exili. Venæ cavæ & portæ, nec-non arteriis ſua erat naturalis magnitudo. Tumoris pars ultra hepar tam fortiter hęſit diaphragmati, ut ab eo ſeparari nequiret, permutata quaſi in unam utriuſque ſubſtantia. Vi tumoris altè quoque adactum in thoracem diaphragma ſeceſſerat, pulmonibus intricatum, ut horum lobi vix amplius diſtingui potuerint. In ſummo thorace, juxta tumoris extremum, novum dedit miraculum muliebris ſinûs imago, è duobus candidis globis, mammarum inſtar, totidemque in medio papillis efficta. Globi membranei erant, aquâ pleni: nec diverſa papillarum ſubſtantia, fibris multis devinctarum. Secundum corpus involvebat lienem, hinc in medium uſque thoracem, & inde ultra ſiniſtrum renem ſeſe extendens. Tertium, inter peritonæum ac inteſtina, univerſum ab oſſe pubis uſque ad diaphragma ventrem implevit. Maſſę hæ informes erant, maximè quæ in hypochondriis, media enim ad placentæ figuram rotunditate ſua quodammodo acceſſit. Subſtantia omnium è duabus membranis, quarum interna mollior, durior externa, ut alicubi cartilaginea, aut oſſea, imò etiam lapidea putaretur. Color illis albus ad flavum vergens. Connectebantur inter ſe & cum partibus aliis miniſterio fibrarum & ligamentorum, nec-non ſubſtantiæ cujuſdam viſcidę inſtar glutinis, quo latera adunabantur. Maſſæ pondus quadraginta quinque librarum fuit, non computatis globulis amiſſis, & aquâ tranſlatis de loco in locum tumoribus profusâ. Jacturam æſtimavere librarum quindecim. Cognita exteriori corporum & heterogeneorum ſuperficie, ſcrutanda manent interiora. Latebant in iis nonniſi veſicæ aut involucra, & in his iterum minora: quorum alia humore farcta limpido, alia ſubſtantia ſevo caſeove ſimili, pleraque membranarum glomere. Sed neque in his eadem erat ubique diſpoſitio. Quædam enim involucra ſeptem duntaxat, vel octo, veſicas prodebant, rotundas & duras inſtar pilarum vento turgidarum. Quibus diſſectis minorum globulorum membranaceorum ſtupenda caterva emerſit, aquâ plenorum & ſimilium ovis ſine teſta. Alia involucra incredibilem veſicarum multitudinem continuêre, variæ magnitudinis, promiſcuè ac turmatim erumpentium, nec ut priores gravidarum. Quædam ſtipabantur alba & craſſa ſubſtantia, qualis abſceſſuum, qui atheromata vel ſteatomata vocantur: aliis propè meliceridum fuit materies. Contentorum varietas diverſam etiam veſicis globuliſque tincturam indi-

dit. Erant enim albi, rubri & opaci. Ex ſubſtantia caſeoſa & ſebacea, cum aquâ limpidâ albus; ex liquore lactis ſero ſimili, turbidus ſeu obſcurus; ex ſubſtantia mellaginea, rubicundus color. Notandum ultima hac materia non tam impletam veſicam, cui inerat, ſed incruſtatam tantummodo intrinſecus, reliquum cavitatis aquâ adimplente. E duabus corpora hæc heterogenea membranis componebantur, externa lævi, tenuiore & minus robuſta, internâ duriore & alicubi inæquali, ob excreſcentias complures verrucoſas, quibus adhæſit ſubſtantia melleceridum, nunc rubra, nunc viſcida & alba. In hac & rubra potius, quam in altera materia atheromatiſque ſimili, oviformes globuli nidulari viſi. Hi quippe inventi piſo aut capitello acus non multo majores, qui recens geniti videbantur, & caſui vicini. Fuit etiam, ubi plures noduli ſeparatim protuberantes, uvarum racemum acinis onuſtum finxerunt. Tandem, ne nihil deeſſet monſtri, corpora etiam inventa ex rubro & albo diverſimodè variegata. Deſtituebantur verò omnino & vaſe & fibra, qua nutrimentum vehi potuiſſet, erantque contigua tantum, non continua: etenim perrupto involucro quovis eadem facilitate mox evaſerunt, quo poma aut ceraſa è ſportula. Humor pleriſque fuit limpidus, tenuis & pellucidus, aquæ inſtar puriſſimæ, neque conſiſtentiam neque colorem mutans. In elixato ad ſeptimum uſque diem nulla contigit alteratio. Poſtea flavus viſcidusque reddi & fœtere cœpit. Recenti aliquot ſpiritus vitrioli injectæ guttæ, citato atomorum motu, membranacea quædam fruſtula humori innatantia mox cogebant, aut etiam de novo producebant. Inde nata ſuſpicio non eſſe expertem ſalis aquam, quam & guſtus probavit inſtar olei tartari per deliquium ſalſam. Ab eadem etiam cœruleus violarum ſyrupus in viridem commutatus. Intricatis tumori viſceribus nihil aliâs detrimenti acciderat, præterquam teſticulo ſiniſtro, dextræ uteri tubæ & ſiniſtro reni. Tuba vehementer erat dilatata, ac ab extremitate fimbriata uſque ad ſui medium lata. Teſticulus ſiniſter foramen habuit, non à cultro. Siniſtri renis ſubſtantia pallida, mollis, bovinæ inſtar linguæ, quam & figurâ imitabatur. Ren quippe longus erat decem pollices, latus tres, & duos craſſus; nullæ in eo caruncula, ſed pelvis ampliſſima. *Obſervatio D. de Houppeville, Gallice edita, Latine reddita à Nobil. Dom. Conrado Peyer*, mihi amice communicata.

Observatio XXXVI.

Ventris tumor, pro hydropico habitus, ab ingenti maſſa, pinguedinem referente, totum fere Meſenterii ſpatium occupante. 1. *A Steatomate ingenti Pancreati Aſelli innato.* 2.

CUm anno ſuperiore 1669. Rigæ Livonorum, ubi inter præſidiarios milites Medici ac Chirurgiæ inſpectoris munere fungor, Chirurgorum aliquis me acceſſiſſet, atque ægroti cujuſdam hydrope laborantis expoſuiſſet hiſtoriam, non dubitavi priuſquam ipſum ægrum adirem, accurate etiam curæ modum quo tractaſſet hactenus afflictum inquirere: deſideranti rem omnem aperuit mihi, ſe laboranti jam ſæpius catharticа ex Gummi Gotti 36. ad ℈ij. ſine ſucceſſu propinaſſe, ſe applicuiſſe etiam cruribus jam tumefactis fonticulos: Extemplo ægrum adeo, qui ſtatura brevis erat, & annos circiter xl. agebat: Ibi emaciatum quoad cætera miſere, ac carnem vix oſſibus hærentem, abdominis autem pondere immenſo oneratum, ac tibiis pallidis impreſſi digiti veſtigia ſervantibus, (qualis fere in omnibus cachexia laborantibus) tumentem obſtupui: Querebatur de ſpirandi difficultate, & cum aliquali cordis inquietudine virium jactura, cæterum appetitu ſe ſtimulari continuo, fere canino, imo aſſumptorum copiam vix ſufficere deſiderio eſurientis: Exortum ſibi eſſe id malum ipſe ægrotus ante biennium affirmabat, cum molas truſatiles, ſeu manuarias fere ſine intermiſſione verſare cogeretur: Cogitanti mihi hac de re, nihil certius ancipiti conſilio obvenit, neque enim hydropem credere poteram, quod & fame magis quam ſiti urgeretur æger, & tumor in ventre non mollis, ſed quaſi carnoſus & minime, ut in aſcitide accidit, cum murmure fluctuans eſſet, quodque præterea potus aſſumpti paucitas non reſponderet augmento quotidiano tumoris: Nihilominus tamen pedum ac ventris tumor, eum difficultate ſpirandi, è contrario hydropis ſuſpicionem faciebat: Maxime autem me torquebat, quod ex totaliſ ſumptis, nec excrementa multa, nutrimentum autem corporis & virium robur ſatis exiguum deprehenderem, omnibus quæ ſpem meliorem facere ſolent de die in diem in deterius ruentibus: Tandem eum ad cognitionem hujus affectus accuratam penetrare non poſſem, in dubia re aliquid experiri decrevi, quam certæ morti hominem ſine ſolatio committere: Diureticis itaque, ac ſubinde catharticis tentavi curam, ſed naturam penitus inexorabilem nec allicere benignis nec cogere fortioribus potui: Demum poſt aliquot ſeptimanas in alteriori loco occupatus æger, forte decidit, ac infelici mortis genere, vitæque ac morbo colophonem impoſuit.

Cadaver ſtatim ſequenti die in multorum præſentia aperiri curavi: Poſtquam aquam, ne cultro arctius inquirenti impedimento eſſet, depleti juſſiſſem, vix unam aut alte-

tam

ram libram deprehendere licuit; Miratus in tanta cavitate non plus aquæ contineri, ulterius abdomen aperui, ubi, ſtatim detracto peritonæo, & omento, quod tenue erat inſtar telæ aranei, ingentis corporis moles, in ſuperficie pinguedinem referens ſe exhibuit conſpiciendam: Totum fere meſenterii ſpatium occupaverat monſtroſa hæc excreſcentia, adeoque arcte inteſtinis, à duodeno uſque ad medietatem Ilei annectebatur, ut quaſi partes hæ coiviſſent duæ in unum, citra ruptionem ab altero alterum avelli non potuit: Tres autem lobi ſeu tumores figura ſubrotunda, & nonnihil depreſſa mole diverſiſſe ſpectantibus exhibebant, qui ad ſtateram examinati, pondus quinquaginta quinque librarum Suecicarum æquabant, imo etiam excedebant: Horum loborum duo majores diſſecti, præter ſubſtantiam peculiarem (illi quæ circa ſternum boum pinguium ea parte eſt, qua inter crura incurvatur à palearibus ad pecten ſimilem) amplam cavitatem prodidere. Earum fere quævis ſex librarum fuit capax. Liquor, ſeu potius materia, quam continebat, fluida ingrati erat coloris, ex obſcuro viridi flaveſcentis, ſtercoris vaccini inſtar multa aqua diluti, ſed fœtoris notabilis fere expers. Tertii illius, ſeu minoris lobi (qui caput infantis annui magnitudine æquabat) cavitas parva ſaburra fuſci coloris erat impleta. Venæ plures cum arteriis latiores in ſuperficie, ſed valde pallidæ ac fere inanes explicabantur, nonnullis lacteis etiam veſtigia ſua ſervantibus: Reliqua viſcera corrupta erant, præter pulmonis ſiniſtrum lobum quodammodo lividum, ac pericardium omni deſtitutum lympha, cordique pertinaciſſime adhærens, nil notabile exhibebant.

Rariſſimi hujus affectus cauſam occaſionalem nunc inepte ægrum dum ſpiraret adhuc, divinaſſe ſtatim comprobabo; Cum enim glandulas meſenterii hic obſtructas atque corruptas fuiſſe poſt ſectionem factam oculorum teſtimonium declaraverit, non adeo difficulter reliquam morbi rationem ex ipſius ſententia deduci poſſe vero videtur ſimillimum. Atq; ſic molendinarum verſandarum moleſtiſſimum negotium omnem dediſſe anſam apparet: Calefacto enim corpore motu continuo & violento, non potuit fieri quin totius corporis pori, atque inter eos illi qui ex lacteis ad inteſtina tendunt, aperirentur: Jam vero ejuſmodi hominum, ad laborem & negotia natorum, victus non modo ex vili pane & aqua, quibusdam leguminibus, ipſis, febris aut braſſica, ſine apparatu coctis, conſtare, verum etiam pro lucrando tempore, ut plurimum medios inter labores & aſſumi & via digeri regionis illius incolis notiſſimum eſt, ut labore & ſpiritu famelico, indéque fermento fortiori exiſtente, & concoctio citius abſolvitur, & avidæ hiantes lacteæ ante factam ſecretionem boni maliq; chyli, quam motus nimius illam in tenui Inteſtino effervescentiam impedit, promptius impregnantur, frigidaque hauſta loco ſolatii miſeris funeſtum malum in lacteis vaſis, vel etiam glandulis ipſis coagulationem producente, vel etiam chylo ipſo cum fæcibus adhuc miſtis ad ſtagnationem in vaſis anguſtis admodum apta exiſtente, collecta illic copia chyli, partim qualitate ſua, ut decet, partim etiam quantitate cavitatem viarum potiùmque, ſcil. in glandulis, obſtruxit, ruptiſque jam vaſis cavitates illas ſibi formavit. Quibus repletis dictam in molem eas extendere apta fuit, imperfecto interim ſucco imperfectum glandulis nutrimentum ac incrementum monſtroſum largiente: Quod illis non videtur abſurdum, qui ex *Hippocr.* lib. de Glandulis notant glandulas in inteſtinis paſci humiditate quam ex inteſtinis hauriunt: quique porro vulnerum excreſcentias ſcirrhum, atque puris aliquando in tale aliquid abeuntis naturam, per experientiam & ſtudium exploravere: Neque hic obiici poſſe videtur datam morbi cauſam, ſeu glandularum obſtructionem, per biennium, ut hoc acciderat ſuperſtite ægroto, durare potuiſſe, cum glandulas non ad unam omnes ac eodem tempore, ſed ſucceſſive fuiſſe obſtructas credendum ſit: Cujus rei argumentum etiam ipſa molis concretæ figura exhibet: Tres enim lobi tres glandulas, atque hinc unam poſt alteram fuiſſe affectam, tam ea quantitate, quam ea liquore contento differente concludendum eſt. Quod autem liquor ille ſubflavus ac non adeo fœtens fuerit, id factum videtur eſſe ex bile, quam ſimul multa copia tranſiiſſe, atque tum colorem addidiſſe, tum præſervaſſe quodammodo à putredine, à veritate non eſt alienum. Interea Lactearum paucitas, quæ ad partem Ilei inferioris reliqua inteſtina vergebant, aliquid chyli, quantum fuerit abſorpſiſſe, atque in vitæ miſerum ſubſidium ad cor derivaſſe probabile eſt. Pharmaca autem quod nihil evacuare potuerint, viis intercluſis conjicere in promptu erit; Auctum vero illum appetitum quod ſpectat, tum ex pancreatis ductibus procul dubio obſtructis, tum etiam humore illo in cavitatibus glandularum retento atque aceſcente, & acidiores vapores tranſmittente ad ventriculum, non improbabiliter deduci poſſe mihi videtur. Cæterum languor ille aliqualis virium atque inquietudo, neceſſarii fuere hujus obſtructionis comites, cum nec haberet depauperatus ſanguis unde ſibi ipſi ad continuandum ignem vitalem, multo minus partium reliquarum nutrimento proſpiceret: Ultimo tumorem pedum, atque emiſſam è cadavere ſectionis principio aquam, ex lymphaticis, tum caſu illo ex alto in ventre ruptis, tum ob molem excreſcentiæ reditum lymphæ ab inferioribus partibus prohibente, indeque ruptionem ibidem producente, traxiſſe originem perſuaſus ſum. Atque hæc pro ætiologia expoſiti affectus ſufficiant, qui quamquam inveteratus abſolutè fuerit incurabilis, non parum tamen ſpero Medico prudenti allaturum lucis, cujus beneficio, poſſit & affectum hunc jam recens natum deprehendere, & quoad fieri poterit, in tempore ipſi mederi. *E. Hearne in Miſcell. cur. anni iv. Obſerv. 166.*

§. 2. Pancreas eſt corpus illud glanduloſum in medio Meſenterio ſitum, quod natura quatuor vaſis, venæ, arteriæ, nervis & veſicæ bilis in orbem ſubſtravit. Exinde enaſcuntur variæ plurimæque excreſcentiæ glanduloſæ, pingueſque ac ſteatomata: Omnes hoc laborantes vitio, perperam ſæpe Hydrope laborare à Medicis putantur.

Sic Viduam quandam viſitavi Amſtelodami, quæ cum interiit, ſecta à nobis, in ipſius abdomine, molem prægrandem glanduloſorum ſteatomatum conſpicati ſumus, quam ex-

emptam à Pancreate, cui cum cervice adhæreſcebat, ſtateræque impoſitam, viginti & ſex librarum eſſe deprehendimus. *Nic. Fontanus Epiſt. Veſalis pag. 22.*

Observatio XXXVII.

Ventris tumor à portentoſa Abſceſſuum magnitudine repertorum in Meſenterio.

Filiola D. N. XIII. menſes nata, inſigni ventris tumore & tenſione vexabatur, de quo admodum variæ fuerunt opiniones. Quidam enim aſciten ajebant, alii abſceſſum, idque diverſo modo: etiam nonnulli in ſubſtantia Hepatis eum eſſe credebant, alii in Pancreate: hi vero inter epigaſtrii muſculos; Ego vero morbi ſitum, tumorémque cum quadam circumſcriptione, quam inter palpandum deprehendebam, animadvertens, abſceſſus quoque eſſe illico judicavi: Sed eos in viſceribus, hepate & liene eſſe arbitrabar. Omnes tamen pronuntiavimus eam diu morbo non ſuperfuturam, nec ultra diem 8. vivere poſſe, fore tamen per 5. menſes, quamvis ægerrime, vixit adhuc.

Cum primum defuncta fuit, ad eam ſecandam vocatus ſum. In ea ſectione res prorſus admiratione dignæ viſæ ſunt. A ſiniſtro enim latere immenſæ molis Abſceſſus, duplici cyſti præditus, repertus eſt, qui quidem ab apophyſibus tranſverſis vertebrarum lumborum ortum ducebat, deinde ſub liene tranſiens, totum id latus occupabat. Cyſtis vero pluribus varicoſis venis intertexta erat; abſceſſus avulſus libras x. pependit, Sed quod magis ſuſpiciendum venit, in eo tres alii abſceſſus ponderis libr. iij. continebantur, ſinguli cyſti ſua ſimilibus venarum ramis, eadémque materia donati, quę materia pulmentum, ova cocta, ficus, carnem, & alia ejuſmodi p. n. omnino referebat. A dextro latere duo itidem immenſi abſceſſus tanquam gemelli, prope vertebras originem trahentes, cum ſimili cyſti & venarum ramis ſeſe oculis noſtris obtulerunt; uniuſcujuſque pondus erat ℔ iiij. quorum unus cavam jecoris partem adimplebat, alter vero ad os pubis deſcendebat, eadémque qua alii materia referti erant, Num hoc plane portentoſum videtur, adeo parvam puellam, cum tanta copia talis materiæ tam diu perdurare potuiſſe? Abſceſſus illi ita ſurſum ad claviculas diaphragma impulerant, ut duorum digitorum ſpatium pulmonibus non eſſet reliquum ad motum, quod maxime cauſa fuit quod veluti ſuffocata animam efflarit. Sic hujus morbi tam difficilis erat cognitio quam curatio impoſſibilis: Nec illius cauſa ſemini, primævæque conformationi accepta ullomodo erat referenda, ſiquidem parentes optimo erant habitu & temperamento. *Barth. Cabrallius Obſerv. XXXIII. & XXXV.*

Q*Va materia Pulmentum &c.*] Nobis minores abſceſſus videre licuit, minores inquam mole, ſed partium affectatum dignitate haud ſecundos fortaſſe, Siquidem cadavera diſſecantibus, & Hepatis & Pulmonis & Renum & Teſtium, & Uteri exteriore habitu ſæpenumero meliceridea & atheromata viſenda ſe obtulerunt. Atheromatis quidem ſub Pulmonis corpore viſus eſt meminiſſe *Hippocrates* l. de oſſium nat. §. 19. per nomen *πῶρος* quod Interpreti verſa eſt calloſa durities, H. vero Mercuriali creditum eſt tuberculum: ut cunque autem ea quæ pulmonibus innaſcuntur dura Tubercula diſſecta præ ſe ferunt atheromatis ſpeciem: Steatomatum autem non memini ullum unquam obtigeriti, utpote quod difficillimum hiſce locis ortum nanciſcitur, tum quod benigniorem hujus materiam partim emendare, partim ad ſe rapere viſcera calore munitiſſima poſſunt, tum quod ſudiorem & majorem ejus globulum oporteret intimius recondi, quod ne pati quidem natura videtur. Dixi jam in humani generis extis creati hæcce tubercula, ſed & in beſtiis brutiſque omnibus ſanguineis multo frequentiſſima ſunt eadem à me reperta, &c. *Severinus de Abſceſſibus p. m. 278.*

Observatio XXXVIII.

Ventris tumor à Meſenterio prodigioſe turgente, ſcirrhoſo, cum infinitis abſceſſibus, & ſcirrhoſo Iecore abſceſſibus referto.

ISabella Roland ſexagenaria obiit, Octavus jam agebatur annus ex quo tumor inceperat ſenſim ac ſine ſenſu & dolore ad magnam magnitudinem progredi, quod Meſenterium ipſum fere *ſit doloris expers*: ægræ interim ipſi perinde fere ac ſanæ licebat naturæ, animæ ac vitæ munia obire, niſi quod duobus antequam moreretur menſibus, coacta fuit lecto ſe tradere, quod febris continua, quæ ipſi ad extremum uſque vitæ diem perpetua fuit, ſupervenisſet.

Diſſectum eſt ejus cadever, diſſectioni præerat *Milotius* D. Medicus. In ſuas ædes avulſum Meſentorium totum deferri juſſit, ut ibi per otium lethiferi morbi cauſam, quam ſemper in Meſenterio deliteſcere ſuſpicatus erat, rimari liceret. Ergo Meſenterium totum, atque in Meſenterio Pancreas, tumore miro, propéque incredibili turgens animadvertimus, adeout libras x. & dimidiam penderet, ſcirrhoſum omnino extrinſecus, ſoliſque poſtica parte lumborum vertebris adhæreſcens, antica autem péritonæo, ſcirrhoſo pariter ac penitus cartilaginoſo; *Suberant infiniti* in eodem meſenterio *abſceſſus*, ſua quique cyſti incluſi, alii quidem oleoſo, alii melleo, alii ſebaceo, alii albugineo, alii aquoſo humore & liquore referti erant, quorum concluſa materia pulticulæ ſimilis eſſet: denique quot ferme abſceſ-

ſus

ſus eſſent, tot erant materiarum contentarum ſpecies & ideæ: Præ tumoris pondere meſenterium ſuis velut radicibus & ſedibus divulſum fluctuans, moleſtum *ventris & doloris ſenſum* inferebat, quod ſolis lumbaribus vertebris ac peritonæo adhæreret, nullatenus autem inteſtinis & aliis partibus, quibus velut connatum alligatur: Itaque ſua id mole & corpore veſicam premens & coarctans, *difficilem miſtionem faciebat*: Inteſtinis vero incumbens, *ut alvus pigrior eſſet*, in cauſa erat; adeo ut niſi devorato laxante aut purgante medicamento, fęces non deſcenderent: nam quod ad clyſteres ſpectat, ſubire illi in inteſtina, tumoris vias coarctantis magnitudine prohibebantur: intruſę vero glandes nihil proficiebant. Reſpiratio ob diaphragmatis à tumore compreſſionem difficilis erat. Non deerant qui Molam ſubeſſe ſuſpicabantur, Alii ab hydrope eum excitari tumorem: certe malum id hydropis conſequutionem attulit, nec obſcura cauſa eſt, fruſtrata functione hepatica, per interceptam tumoris occaſione chyli anadoſin: Sed & proprio vitio Hepar tenebatur, ſcirrho ſempe & abſceſſibus crebris, per intimam extimámque ejus ſubſtantiam varie ſparſis: A putredinis labe Lien haud immunis erat, denique ventre inferiore nihil erat integrum. *Pareus Operum lib.23.cap.26.*

M*Eſenterium fere ſit doloris*] De ſenſu meſenterii *Van der Linden Med. phyſiol.* ac nervis in id diſtributis differens, Facit eorum multitudo, *ait*, oculis obvia, ut dubitari non poſſit de ſenſu Meſenterii: Facit eorum exiguitas, ut hic ipſe multiplicior ſit quam exactior, niſi cum plurimi ſimul dolent: *Fernelius* id ſine dolore inflammari, ſolummodo gravitatis habere docuit ſenſum: Admodum tamen ſenſibile arguit dolor colicus nothus, & origo ejus à peritonæo, cujus dolor acer eſt.

Ut alvus pigrior eſſet] Hæc eſt cauſa particularis: Aliàs oritur quod hum dæ omnes potus cibíque partes in cavitatem ventris, aut in venas arteriáſque tranſſumantur, unde fæces areſcunt, quæ difficultas ſupervenient malum ſignum eſt, ut contra alvi profluvium, aqua è venis in ventrem confluente, ſolutionem affert; 14. aphor. 6.

Observatio XXXIX.

Ventris tumor ab inſigni viſcerum magnitudine naturali, copioſe adipe obſitorum, Aſcites creditus.

§. 1. DOminus *Vitalis Stadler*. Illuſtris Comitis J. *Fuggeri* Quęſtor, plurimis annis ex veneficio, ut putabar, non ſine ſymptomatibus melancholicis, & quidem illis de quibus Gal. Naſi enim ſui metuebat caſum, & ſudabat ſemper, nec conſumebatur, quin corporis moles videbatur augeri craſſus & corpulentus, abdomine tubero, cum vomitu pituitę, quod anno 1617. obſervavi, comes in acidulas Ebenhuſanas, ſic ſuadentibus Medicis. Audivi tunc hujus mali cauſam hanc: Sibi, dum apud ruſticanos pręfectos paſſim in exigendis rationibus occupatus eſſet nomine Generoſi, oblatum fuiſſe poculum vino plenum ab uxore cujuſdam Pręfecti, cum precibus, ut antequam properaret in urbem, hoc ſibi ſoli reſervatum poculum exhauriret: Medium non traxit ex cyatho, fœminę reddit; quę ulterius urget, at neſcio quis horror nauſeoſum fecerat: Eques igitur dum eſt in itinere Auguſtam, ſentit alterationem totius cum metu is quadam conſternatione ac melancholicis cogitationibus. Domi molem ſui corporis accuſat ac vaſtitatem cum aliis imaginationibus, quas conticuit dicere, aut ob pudorem, aut non reminiſcentiam: Primo vere hoc accidit, itaque afflictus ſic demum in autumno, me comite à Medico domeſtico adjuncto in acidulas profectus eſt: Maximus metus erat ne decideret naſus, manus, digitus, aut articulus aliquis. In fonte eructationes, inflationes ventris ac hypochondriaca obſervavi: Tractaverunt hunc morbum D. *Rumlerus* & Paulus *Jeniſchius*. Poſt illius mortem Dn. *Cneulinus*; qui 1626. cacochymicum & hydropicum pronuncians, ob abdominis & pedum tumores, multis evacuationibus purgando & ſudando curavit. Sequenti anno, die Iovis, Aprilis 8. exſpiravit ſymptomatibus Apoplecticis.

Ejus cadaver ſectum fuit pręſentibus Medicis Curæ, à Chirurgis Anatomiæ parum gnaris: Obſervavi ego ſequentia, Viſcerum omnium ea fuit cum vicinis partibus communio, connexio ac quaſi conglutinatio, ac ſi vinculis alligata, annexa ac juncta eſſent, ut vi avellenda & diſſecanda eſſent: Pulmones magni, flaccidi, lobis indiſtincti, colore lividi, jaſpidis inſtar variegati & quaſi gangrænoſi, diaphragmati arctiſſime connexi & adnati, ut acutie ferri ſeparandi eſſent, ſic & pleuræ, quę cauſa Dyſpnœæ. Cor magnum, prout totum corpus erat. Hæc in thorace. In Abdomine hæc obſervavimus, Cyſtis fellis ſubſtantia fuit craſſa & denſa, cavitatis amplæ; cum pauca pinguedine, in qua lapilli duo atri coloris, major capitulum rutæ quadrangulare referebat, cujus radix triangularis, qualis eſt dentis molaris forma, magnitudinis capituli rutæ; alter triangularis forma glandis, coloris ſubcinerítii: Tunica veſtiens Hepar pinguis, Corpus Hepatis magnum, duriuſculum, coloris pallidioris parte ſua gibba, diaphragmati annexum & quaſi alligatum: Sima ſeu cava ventriculo ſuccumbens, ac multa pinguedine & tunicis cohęrens, ſeu ei agglutinata: Ventriculus medius inter Hepar & Lienem, quibus adeo ſtricte cohęrebat ut ferro ſeparandus eſſe non ſine dilaceratione; obſitus pinguedine; exiguus & inanis: Corpus Lienis plane latitabat

ſub pinguedine, ut præ ea videri non potuerit, grande ſeu magnum & craſſum, figuræ oblongæ, nec inſtar linguæ bubulæ, ſed aliquomodo globoſum, coloris diverſi, in cujus medio, digiti latitudine, atra linea, ſubſtantia compacta, denſa ut hepatis, In cujus convexo venæ varicoſo craſſo ſanguine farctæ inimo, cellulas coli, vel potius pilulas conglomerans, ſic vocante D. *Cnenlino*, referentes, varices non magnæ erant, alligatum ventriculo: Meſenterii corpus craſſum, pingue, adipoſum ubi Colo ac Ileo jungitur, cum pauciſſimis glandulis arcte vinciens inteſtina, veteri ſtercore turgida, quæ & cultro ſeparanda fuerunt Renes carebant vitio, copioſo adipe tecti; veſica urinaria lotio turgida: Pinguedo & adeps ſua copia veſtiebant omnia, occultabant & viſcera, ob quod pondus *Stadlero* ſpiritus impeditus fuit. Sic ventriculi exiguitas non admittebat multum cibi. Caput intactum reliquimus.

DE veneficio non parva fuit ſuſpicio, quam ſectio eo nomine iſtituta non manifeſtavit. Mortuus eſt æger ætatis lviii. affectu ſoporifero: A veneficio dato erat jam xx. Admirabilis hæc viſcerum magnitudo & connexio ſeu annexus, an à poculo ſuſpecto, à cujus hauſtu de immanitate ac vaſtitate ſui corporis conqueſtus: an à formatrice vi non diſputo: Scio duplo majora formata fuiſſe viſcera quam ad proportionem ſtaturæ natura feciſſet: Signa hydropis pedes oedematoſos, tuberum ventrem impoſuiſſe doctiſſimis Medicis videmus, ut pro hydropico curarent eum, in cujus ventris cavitate pinguedo erat copioſa & vix ſerum neceſſarium. *Hachſtetterus caſu vi. Decad. x.*

§. 2. Simile licuit videre in mercatoris vidua obeſa, tumida, in cujus cadavere non ſeri cyathus inventus, ſed aliquot libræ pinguedinis: Et hæc ut Hydropica ob molem abdominis & pedes oedematoſos curata fuit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XL.

Ventris tumor & durities ob Hepar cartilaginea tunica conſtans, Peritonæum duriſſimum, Veſicam & Uterum ſubſtantia lapidea.

ADmirandum die 25. Ianvar. 1595. nobis accidit in ſectione cujuſdam mulieris 37. annor. cujus uterum lapideum invenimus, ponderis ſeptem librarum: Hepar uno lobo tunica cartilaginea conſtans: Lienem ſphæricum lapideam, Peritonæum duriſſimum quod vix cultro dividi poterat: Quæ omnia nos in admirationem traxerunt, qua via ſpiritus deferrentur per univerſum corpus, & quomodo hæc tandiu vixerit ſine ulla manifeſta ægritudine: Uterum curavi dividi, in cujus apertione ſperabant fœtum lapideum invenire, quod contigit Medico Senonenſi, Verum ſpe fraudatus. *Obſervatio Petri Quentzii Medic. Friburgenſis Helvet.*

OBSERVATIO XLI.

Ventris tumor, gravidationis ſpecie imponens, à Copia ſanguinis in abdomine, Hepatis magnitudine inſigni, Inteſtinorum tenuium protuberantia.

UXor Eliæ Tabellarii prægnans ab obſtetrice judicabatur, ob ventris tumorem & duritiem: remittebat tamen illa & interdum per vices augebatur: pedes ſubinde tumidi, interdum ſine ſenſibili evacuatione detumeſcebant: Cætera toto corpore eleganter carnoſa florentis ætatis fœmina: Cœperunt hæc ſymptomata invaleſcere à tempore quadrageſimali 1655 ad Iunium menſem, quo ingentibus doloribus auctis vivere deſiit.

Ex aperto defunctæ abdomine ingens copia ſeroſi ſanguinis effluxit, quæ cavitatem quoque thoracis occupabat, implebátque menſuras noſtras ſex. Sive is ſanguis ex rupto vaſe ſic effuſus, ſive per diapedeſin expreſſus, inanitæ vacuæque omnes venæ in utroque ventre cernebantur; Omentum nullum ſed putredine abſumptum: Inteſtina tenuia protuberantia omnia arctiſſime inter ſe connexa, & membranis & pinguedine cooperta: Cohęrebant eodem vinculo inter ſe ventriculus Hepar, lien & cętera huc ſpectantia: Remotis tenuibus & à membranis pinguedinéque ſeparatis, membrana adipoſa & prępinguis à ventriculo protendebatur per univerſum abdomen ad coxas, qua diſciſſa ſubtus deliteſcebant craſſa inteſtina libera: circa inteſtinum rectum maxima pinguedinis copia adnata, ut prima fronte magnę glandulę ſpecie dubios nos reddiderit: Uterus ſanus juſtęque magnitudinis ſine ullo conceptu: Ventriculus denſus, cartilaginis duritie, eminentiam acutam ſupra pylorum, uropygii inſtar habebat, forſan ubi omentum abruptum fuerat, cętera vacuus ſola pituita glutinoſa ſuperſtite: Hepar grandius utrumque hypochondrium implens, ſcirrhoſum, firmiter ſupra infráque omnibus vicinis cohærens, membrana prope coſtas variegata, rubriſque maculis diſtincta, quæ facile ſeparabatur: Lien arctiſſime intra ventriculum pinguedini immerſus, Pugni magnitudine, colore ſano: In thorace aperto dextra cavitas plena ſanguine illo ſeroſo, grumoſo & lento. Dexter pulmo exiguus vix pomum magnitudine æquans: Pulmo ſiniſter præter ſolitum amplus coſtiſque adnatus, nullam

tamen

tamen ægra ſuperſtes reſpirandi paſſa eſt difficultatem: Pericardium pinguedine abundans, ſed ſine feroſa humiditate, quæ cum ſanguine diffluxerat: Cor elegans & puſillum, adipe fere tectum: In ventriculis ne guttula ſanguinis comparuit, ut mirum non ſit tribus ante obitum diebus pulſum ceſſaſſe. Tantorum ſymptomatum, & miræ hujus conſtitutionis cauſa credebatur venenum per errorem fortaſſis oblatum, quum enim prædicta accidentia illam invaderent, vomitus inſequutus, diarrhoea ingens & ſanguinis ex naturalibus eruptio. Inde invaluerunt ſymptomata, tumor ventris, dolores incredibiles, ut ſecundum methodum fruſtra adhibitis remediis, ipſa ſibi ventrem aperire ſæpius dolorum impatientia optaverit. *Th. Bartholinus centur. iij obſerv. vj.*

Observatio XLII.

Tumor ventris, ſuſpicionem ingerens graviditatis, ab inſigni ventriculi tumore, & Liene inter illum & Hepar ſito.

FOeminam ob tumidum abdomen pro gravida habitam, è ſepulchro effoderunt ſtudioſi ac in theatrum deduxerunt, cujus abdomen cum diſſecuiſſem, ventriculus inſigni tumore diſtentus in conſpectum prodiit, totam abdominis regionem occupans, ipſaq; inteſtina cooperiens; Infra ventriculum nullum omenti veſtigium, quod tamen paucum admodum verſus pylorum inter diaphr. & ventric. delituit, Urgentibus circumſtantibus ventriculum diſſecui, ex quo fœtidus erupit flatus, unde minor factus præter acetaria & atrum humorem ſat copioſum nihil continuit: Reliquorum in abdomine viſcerum faciem exploraturus, Lienem, inter Hepar & ventriculum latitantem, in ſiniſtro latere gratis quæſivi, nullis fibrulis diaphragmati aut ventriculo adhærentem. Intorta, ac ſimplici gyro circumvoluta, vaſa ſplenica vidimus, unde à tumente ventriculo eo detruſum colligo: Ipſum Hepar altius quoque retruſum, cætera ſanum. Sic primum conceptam, ob turgentiam abdominis, graviditatis ſpem, ſeponere coacti, ipſum inveſtigamus uterum, quem figura pomum, magnitudine pugnum adæquantem lubenter offendimus: hunc debita diligentia præparatum ſequenti die aperuit Exc. *Molinettus* ac in eo *embryonem* marem invenit, omnibus numeris abſolutum, amygdalum magnitudine exprimentem. *Obſerv. Henr. à Moinichen.*

IN *eo Embrionem moram*] Notebilis eſt hiſtoria Avenzoaris, quo pateat quam incertum ſit & anceps de Graviditate judicium, ut quæ prægnantes ſunt tales non credantur, Et quæ non ſunt, utero gerere exiſtimentur. Volo, *inquit*, dicere quid mihi ſucceſſerit, cum eſſem in carceribus de Haly, Uxor mea erat prægnans, & hoc ignorabam, & ipſa fuit infirmata tali paſſione, quod mihi neceſſe fuit dare ei medicinem laxativam, quæ fuit talis quod nullus poſſit æſtimare quod aliqua prægnans, etiam ex aſſumptione modice quantitatis, fœtus in ea poſſit remanere, & ipſa recipit eam abſq; læſione ſui & fœtus, & poſtea declarata fuit impregnatio ejus, & me pœnituit valde de errore quem feceram, quere miſericordiam quæſivi ab Altiſſimo Creatore, de eodem, & peperit filium quem hodie mecum habeo: *Rhodius* cent. 3. Obſerv. 55. refert mulierem ætatis provectæ, anaſarca & aſcite correptam judicatam, puellum enixam eſſe vegetum, quum validis medicamentis tertium fuiſſet vacuata.

Embryonem amygdalum magnitudine æquantem] Pollicaris longitudinis & craſſitiei embryonem, optima conformatum, adeo ut & ungues, & radices capillorum, & genitalia maſculini ſexus conſpicua eſſent, excuſſit chariſſima uxor anno 1646. Abortus, vel *inexpirati*, cauſa fuerat conatus maximus in evellenda è terra radice, hinc rhedæ, cui ſe commiſit, ſuccuſſatio, paucis poſt horis domum redux, Ingentibus lumborum doloribus torquetur, quos præ vehementia verbis exprimere nequit, modo hinc inde diſcurſitans, modo ſedens: Forte filius meus primogenitus, tunc menſes quatuordecim natus, candicans quippiam pavimento inſtratum conſpicatus, illuc nutricem deducit, quæ mali cauſam latentem detexit, embryonem ſcilicet jacentem, quo aut pedibus conculcato aut cane vel fele deglutito, in diſcrimen uxoris ſalus adduci potuiſſet, Subſtitiſſent enim ſecundinæ: quarum pellendarum cauſa multa molitus ſum, ſed fœliciter excuſſit pulvis ptarmicus ex lilior. convallium pulvere, cujus vi ad diſtans eliſæ, compreſſis digito naribus cum ſternutatio in procinctu fuit. Hoc iterum minorem Embryonem, atque illi omnino ſimilem quem depingit *Severinus Pinæus* lib. de virgin. notis, apis ſcilicet magnitudine, omnibus numeris abſolutum, ut Phidiae accuratius ſculpere non potuiſſet, vidi ejectum ab uxore Pellionis Genevenſis nomine *Girod*, anno 1668. Ea imminentem abortum præſagiens meam opem imploravit, ſed ſerius, illum enim ſtatim ab adventu meo excuſſit.

Observatio XLIII.

Ventris tumor à Sanguinis nigerrimi copia inter Muſculos abdominis & peritonæum contenta: Aqua multa inter peritonæum & inteſtina, Tuba dextra uteri tumida, &c.

VEſtalis Virgo, annorum 33. plethorica, poſtquam eidem ceſſarent menſtrua, cœpit ſentire dolorem in inguine dextro, à quo tandem abdomen in ingentem tumorem elevatum, ſpretis omnibus methodicis remediis ſuccubuit.

Aperto cadavere, inter muſculos abdominis, & inter peritonæum inventæ ſunt ſanguinis nigerrimi libræ octoginta: inter peritonæum vero & inteſtina, quadraginta aquæ limpidiſſimæ; Tuba uteri in latere ſiniſtro elevata in ingentem tumorem continebat ℔ iß. viſcidi cujuſdam humoris, cum ſeminis albicantis magna quantitate: Teſtis illius lateris

ris major, Diaphregma adeo compreſſum ab aqua & ſanguine, ut vix non ad jugulum pertingeret, Pulmones nigricantes & compreſſi. *Antonius de Pazzis Miſcell. curioſ. anni IV. Obſervat. 42.*

Observatio XLIV

Abdominis Tumor immenſus à Maſſa crinita, & aqua ingenti copia intra peritonæum concluſa, à vitio Iecoris genita.

SUb manu & cultro anatomico erat uxor Lucæ Schnitzeri Chalcographi Noribergenſis in cujus cadaver omnium oculi quam avidiſſime converſi, diutini & incurabilis affectus cauſam maxima cum expectatione indagare conati ſunt: Hujus, inquam, cadaver abdomine prætumido, aqua putri fœtidáque pleno reperiebatur, utpote quæ viva adhuc diu multumque querebatur de vehementiore impetu, ſibi ab ebrio quodam in ſiniſtro hypochondrio illato, quem primis diebus parum habebat, neque ingenui forte pudoris ratione ducta quicquam de facto propalare voluit; poſtquam vero malum increbuit, de continuo eóque intolerabili ſiniſtri lateris dolore conqueſta, ſæpius partem læſam viſui exhibuit in dies in majorem protuberantiam inſurgentem, quæ primis ſeptimanis pugnum æquaverat; dehinc dolor umbilicum verſus noctu dieque miſeram miſere excruciavit, quem tamquam individuus comes gravitas & tenſio ſequebatur ipſorum hypochondriorum, adeo ut præ pondere exuperante gradum facere difficulter poſſet, partim ob dictam ponderis gravitatem, partim propter dificilem anhelitum, quæ ambo à nimia diaphragmatis, partiumque vicinarum tenſione & diſtractione originem & incrementum ſuum habuerunt: Elati abdominis prætumida moles quoſdam doctiſſimos inani ingravidationis ſpe lactavit, quos depletionis mora, & inde ſubſequens partus nullius deriſit: ſi quidem poſt aliquot menſium decurſum ἔκκρυσιν per aliquot intervalla denuo paſſa, ἐκτρωσμὸν vero nunquam, unde à priori venter aliquando parum, imo nihil detumuit: accurate tamen in ſingulis Lunæ motibus obſervando, quod moles mox cum prima Lunæ facie majus incrementum ſumpſerit, mox ſeneſcente Luna & ipſa nonnihil detumuerit, adeo ut per vices varias ſemper turgidior manſerit, ex in ventre magis magiſque expanſo, motus hic quoſdam in eam, ac ſi utero gereret ſuſpicionem adduxit, Excrevit vero per varias, eáſque plurimas vices, tota moles abdominis in tantam magnitudinem ut ultimis annis pedem domo afferre amplius vix auſa fuerit. Ita gravitate & mole abdominis nimia, doloréve ad latus ſiniſtrum primitus pungitivo, mox tenſivo eóque acerrimo agitata, præter difficilem reſpirationem, nullam fere aliorum ſymptomatum urgentium mentionem fecit. In tantam autem magnitudinem elatum erat abdomen, ut à vertebris ad ſummum umbilicum, (cujus γάγγαμον ſeu cavum omnino obliteratum, adeo ut vix γεγία, rugoſa ejus pellicula ſic dicta, veſtigio minus conſpicuo deprehenderetur) ſeſqui pedalem menſuram aliquatenus ſuperaret: ſi quidem & longitudo à pectore, ipſiuſque ſterni cartilagine xiphoide ad pubem, tribus pedibus quiniſve digitis emetiebatur; Peripheriam vix quinque definivere pedes. Reliquum corpus totum cachecticum, fœdique coloris: facies pallida, cum ſubjacente pectore, ita extenuata viſebatur, & quaſi tabe conſumpta, ut facilius ſceleton pelle obductum quam corpus humanum dixiſſes: moti inde alii in tympanitidis ſuſpicionem abierunt, variis locum affectum, ſaxo duriorem, tentantes & internis & externis medicamentis, conatu pariter irrito, unde inanem operam recuſarunt. Elapſo igitur integro octennio, cum gravius decumberet, dèque vita miſella deſperaret, proprio rogatu quo cauſa tanti ponderis inveſtigaretur, inſpiciendum juſſit abdomen, quo conſtaret hujus mali cauſa & ortus, quod tamen marcor omnimodus inhibuit. Annus agebatur 1655. ejuſque menſis Aprilis, qui noſtræ ultimum vitæ dedit, poſt octennem dolorem miſerandum.

Poſtquam fato functa eſſet, juxta cum aliis accerſitus, & ego acceſſi, ubi exterior cutis adeo extenſa deprehendebatur, vix ut veſtigium umbilici viſui ſupereſſet: Remotis externis Integumentis, epidermide, cute pinguedine (quæ uti exigua alibi ſatis, ita aliquibus in locis nulla apparuit) & membrana carnoſa, ipſiſque muſculis abdominis decem detectis, peritonæum adhuc turgidum ſqualore ſuo patebat aperiendum: Eo per medium inciſo, libræ XXIV aquæ, illius humiditatis, ex eadem inferiore corporis regione, antea in vita duriſſima, nunc molli undique & flaccida, fœda hac putrilagine turgente & ſqualente evacuabantur: Innatabat quaſi modo dictæ putridæ aquæ in dextro hypochondrio, & ad muſculum ejus rectum paulo ſupra umbilicum Folliculus crinitus, cujus peripheria, ſeu pars convexa, innumeris pilorum tricis & cincinnis obvoluta erat, quam integer pes, ejuſdemque novem digiti definiebant. Poſtica parte plana cincinnum hunc gorgoneum, & indiſſolubilem capillorum nexum & contextum exhibebat, eadem cum antica parte menſura circumſcriptum: ibi etenim pili ita contorti videbantur, ut viſco potius aut glutine junctos & inviſcatos crediſſet, ad modum Plicæ Polonicæ: Longitudo folliculi cum ejuſdem latitudine dimicare videbatur ex eo quod illa hanc vix dimidio digito ſuperaret, ſi quidem ſex ubique fere digiti metiebantur: Antica pars binis diſtinguebatur cruribus, quæ teſticulis equinis haud diſſimilia, quorum

rum dextrum ſiniſtro multo majori mole apparebat, ut pote cujus profunditas quatuor cum dimidio digitos æquaret, alterius vero profunditas ne tres quidem digitos ſuperaret. Piloſi hujus folliculi caput liberum ab omni crinium complicatione, ore patente quatuor digitos integros hiatu ſuo definiebat. Pars concava oſtendebat contenta putrilaginoſa, quæ circa mediam ejus carnem, modo putredine & marcore abſumptam, rubeo liventem tamen adhuc oſtendebat, ſpongiæ in modum aquas imbibentis. Dictus folliculus crinitus ex varia cadaveris de loco in locum motione paulo, ut dictum, ſupra umbilicum deductus, à multiplici capillorum nigerrimorum eorúmque craſſorum intricatu conglomeratus, liber ab omni vaſe, ab omni ligamento (quia iſta omnia putredine abſumpta erant) parte ſuperiori erat patulus. Continebant hæ triæ gorgoneæ materiam putridam, quæ facie averſa planæ, antrorſum vero ſimiles binis teſtibus equinis conſpiciebantur: Tota interea hujus folliculi ſubſtantia, jam per putredinem omnimode reſoluta fere apparuit, in medio tamen parenchymatis portio quædam ex rubeo livebat, carnium ad inſtar modo marcore corruptarum lotæ: Ita binis cruribus ſatis diſtinctis, folliculus diviſus putrem illam ſubſtantiam continebat, quæ quia craſſior adhuc molam præferebat carneam, flaccidam & vi putredinis tractu temporis tot annorum omnimode corruptam, & in minutiſſimas particulas & capillamenta converſam, colore lividiore, quam compactam adhuc tenebat folliculus ille cincinnatus, ad inſtar naſſularum binarum: adeo enim pili ſubnigri & craſſiores, arctiſſime in ſe invicem contorti & involuti videbantur, ac ſi ſummo ſtudio ita implicati fuiſſent, imo quaſi glutine inviſcati: Interea cum de folliculi piloſi generatione, nutritione & accretione, déque mole abdominis, ipſis denique viis nutricatum deferentibus ſolliciti eſſemus, Sector præter inſtitutum noſtrum Omentum & Inteſtima, quæ valde inania, cum appenſo ventriculo vacuo, cæteriſve rite ſe habentibus ſecuit. Ad vaſa ſpermatica, uterum, teſtes, veſicam & meatus urinarios properantes, appenſos ſibi renes naturalem magnitudinem ſuperaſſe vidimus: Aſcendéndo in dextro latere ad Hepar, id ſaxo durius excreviſſe animadvertimus, Liene naturaliter ſe habente: vicinum tamen Pancreas, cum glandulis meſenterii extenuatum valde & quaſi tabe conſumptum: ſi quidem & vaſa ibidem loci, aut valde inania, aut ichoroſo ſanguine, loturæ carnium marcidarum ſimiliore, cernere licuit: Remoto ſterno, ſub pectore Pulmones ſubmucidi, fuſcis quibuſdam maculis, iiſque majoribus undiquaque conſperſis delitеſcebant, tabe quoque nonnihil abſumpti. Cordi nulla ſupererat adipoſa alimonia pro ejus refectione, quæ alias huic viſceri propria. Pericardium, quod rariſſimum alias & effatu dignum, plurimo ichoroſo humore refertum, ipſo Corde flaccido, invenimus ſi quidem pauciſſimæ alioquin huic involucro innatant guttulæ, Cordi à calore & motu perpetuo reficiendo factæ. *Ioh. Scultetus in Trichiaſi admiranda.*

Observatio XLV.

Ventris tumor ob maſſam propria membrana involutam, nigricante & fœtidiſſima aqua plenam

IN defuncta muliere quæ multis annis hydropica credebatur, maſſam proprio involucro, ſacci inſtar inveſtitam, obſervavi. Aperto quippe corpore, nihil in abdomine reperi quam duriſſimam maſſam, qua aperta aliquot nigricantis & fœdiſſimæ aquæ amphoras: magnam item craſſorum humorum & concretam ſanguinis copiam inveni, ſalvis cæteris abdominis partibus, jecore, utero. *Fabr. Hildanus centur. iv. obſerv. lviii.*

Observatio XLVI.

Ventris Tumor ab infinito numero abſceſſuum ſteatomaticorum

MIrum quod obſervatum in aperto cadavere cujuſdam virginis. Ea cum per menſes aliquot laboraviſſet, & jam de hydrope metus eſſet, vi morbi interiit.

Internum corpus obſitum erat exiguis admodum abſceſſibus, quorum infinitus erat numerus, ſebum contentum in iis videbatur. Speciem internarum chæradum putabant. *Ballonius Parad. ix.*

Observatio XLVII.

Ventris tumor à tumore duro & dolorifico muſculorum abdominis, cum multiplici interiorum viſcerum vitio.

ADoleſcens xii. annos natus, cacochymicus, tumore inſigni duro & dolorifico muſculorum rectorum abdominis ad umbilicum laborabat, rupto tumore excrementa hanc viam iniere, ut per hebdomadas 4. aut 5. nihil per alvum egeſtum ſit.

Ventre diſſecto, inventa ſunt excrementa in vacuo ventris inteſtinis ſuffuſa. 2. Inteſtina, præter naturam ſita, miro quodam modo intertexta. 3. In colo, verſus hypochondria

ſiniſtra

ſiniſtra, ulcus oblongum & calloſum. 4. Colon in maximam capacitatem diſtentum, ut ventriculum potius quam inteſtinum judicaſſes. 5. In fine meſenterii tumor inſignis & prædurus, inteſtinum tectum adeo comprimens ut exinde nihil excerni poſſet. 6. Quod reliquum fuit excrementorum in inteſtinis, adeo induratum ut lapides potius quam fæces viderentur. 7. Totum meſenterium, pancreas, inteſtina, vena portæ, tumoribus ſcirrhoſis ſcatentia. 8. In imo ventriculo ulcus. 9. Tubercula glanduloſa pylori in ſcirrhum maximum aucta. 10. Lien firmiſſime coſtis adhærens. 11. circa vaſa ſplenis, venam portam & cavam, ſteatomata & ſcirrhi non pauci. 12. Hepar exangue & ſcirrhoſum. 13. Diaphragma undique tumoribus ſcirrhoſis & ſteatomatis ſcatens. 14. In pectore & pulmonis ſubſtantia, item circa cordis vaſa, oeſophagum & aſperam arteriam, ſcirrhi plurimi & ſteatomata innumera. 15. In pericardio ichoris magna copia, 16. In cordis acumine tuberculum album, ad nucis avellanæ magnitudinem. *Fabr. Hildanus obſerv.51.cent.1.*

Observatio XLVIII.

Ventris tumor ab Hydrope ventriculi productus.

ANno D.1620. mulier ſtatura grandiori, 48. agens annum, in utero ſe habere credidit, increſcente ſenſim abdominis tumore: at cum tempus geſtationis cognoſceret elapſum, Medicum conſuluit, qui eam illico hydropiſin contraxiſſe pronunciavit: remediis fruſtra tentatis, tumor triennio perſeverans, in tantam molem excrevit, licet interim ægra conſueta munia obiret, ut tanto ferendo oneri vix ſufficeret: Tandem in febrem continuam incidit cum difficultate ſpirandi, ſiti implacabili, inquietudinũ turma: Intra ſeptimum diem obiit.

Cujus cadaver, cum feretro includi non poſſet, ob inſignem totius ventris undequaque diſtenſionem, ventrem ſecuimus, & tam ingens ſeroſæ humiditatis factum eſt effluvium, ut xc. librarum pondus excederet, Ultimo manante ſero obſcuro & parum turbido, utpote ſua hypoſtaſi vel fæce non deſtituto: his peractis, & penicillis intra vulnera, per quæ aqua educta fuerat, relictis, ad apertionem abdominis devenimus & cum peritonæum quæreremus diſſecandum, mirum, hæc membrana partes naturales inveſtiens, ventriculo tam firmiter adhærebat, ut niſi vi diſcerpta atque diſſecta avelli potuerit, imo vero invenimus penicillum in vulnere relictum, in cavitatem ventriculi fuiſſe demerſum; Ante cujus anatomen ejuſdem inſolitam magnitudinem ſumus contemplati, duóque ejuſdem orificia, ſtomachum ſcil. & pylorum, eundem ſitum prope obtinentia, ſeſéque invicem tangentia, epiploo regionem ſuperiorem obtinente, Hepate ſatis ſano, quod tamen ventriculus tumidus efferebat deſuper: Cor mediante diaphragmate, eidem graviter incumbens, turbinatam ſuam figuram parti gibbæ ejuſdem inſtar ceræ impreſſerat (nec mirum ſi æger tam valida ſpirandi difficultate per biennium ſaltem premeretur) reliquis viſceribus, liene, renibus, inteſtinis, meſenterio, cyſtide fellea, veſica & utero integris & parum calore febrili alteratis: His notatis, prægrandem illum ventriculum cum œſophago duodenóque extraximus, qui per medium diſſectus ulnam Pariſienſem ſuperabat, in cujus *decliviori parte illuvie ſeroſa* notabatur, hypoſtaſeos prædicti ſeri reſiduum, fibris omnibus, quæ interiorem membranam contexebant, à ſe invicem late diſſitis, orificio utroque nulla vitii nota impedito, niſi quod in medio pylori ipſiuſque limine cyſtis pendebat, longitudinis medii digiti, pollice paulo craſſior, aqua pellucida plena, cavitatémque duodeni ſubintrans, Cæterum membranam illam interiorem ventriculi multis hydaridibus, partim integris, partim exeſis conſperſam vidimus, Et hæc poſt homines natos (ni mea me fallit opinio) nondum fuere notata, ſaltem à nobis perlecta vel audita. *Obſervatio Antonii Iodon, Laz. Riverio communicata.*

CAuſam tam rari affectus, hydropiæ ſcil. ventriculi, rejicimus in ventriculi intemperiem frigidam humidam hecticámque, ob quam ſanguinem in ſeroſum excrementum, ad inſtar hydropis hepatis convertebat: aquas autem illas per ductus patentes non rejiciebat, eo quod fibræ illius reſolutæ erant à copioſa humiditate. *Idem ibidem.*

In cujus decliviori parte illuvies ſeroſa] Cur glandularum lactearum, peritonæo immerſarum, opera citius in tumorem aqueum ſumpto potu elevetur abdomen, hæc cauſa eſt, quod antequam ex ventriculo & inteſtinis ad venas lacteas, ex illis ad organum ſanguificationis, exinde ad arterias, & ex his ad peritonæum, & ex peritonæi arteriolis diſtillet in cavitatem, mora longior requiratur? Ex ſola vero ventriculi & inteſtinorum inflatione Aſcites non oritur, quem, ex mea obſervatione, in amico potus cereviſiæ Roſtochienſis provocavit; Nec in omni hydrope ſemper ventriculi adeſt imbecillitas, quum hydrops ventriculi non ſit affectio, ſed tandem in mali commercium trahatur, quod vel comprimatur inferiorum viſcerum diſtenſione, ut continere non poſſit alimenta propter anguſtiam, vel oneretur ab aſſumptis, quæ ob inferiorum obſtructionem diſtribui nequeunt, vel in diuturno hydrope ab acri ſero coacervato corrumpatur, quod in *Friderico Palatino* obſervavit *Smetius* lib.x. miſcellan. fibræque exinde laxentur, ſicut notavit in hydropica ſuperiori *Jodonus*: Et quanquam ventriculi vitio aqua increſcat, quod in hydropica Patavina ulcere ventriculi affecta notavit *Rhodius* cent.3. Obſerv.4. hydrops tamen dici non meretur antequam cum ventriculo univerſum abdomen impleatur, quod noſtrorum vaſorum compendio faciliùs aſſequimur quam veſtro, Alter particularis hydrops ad hanc lineam non ſpectat, quo vel ſolus ventriculus ob pylori vitium, vel aliæ partes ſolæ inflantur, niſi in tali af-

ſectu ventriculi vaſa lymphatica hauſtum liquorem extrahant, & ad veſiculam chyloſam ſeu Receptaculum deferant: Iſta vero in ventriculo accurate depinxit *Rudbeckius* Tab. 5. Edit. Heidelb. *Thom. Bartholinus Cent. 3. Epiſt. 78.*

Observatio XLVIII.

Ventris tumor à ventriculo & inteſtinis flatibus diſtentis. 1. Ab inteſtinis omnibus flatibus tumidis. 2. Ob eadem inflammata & flatibus repleta. 3. Ob colon fæcibus & pituita infarctum. 4. Ob ejus abſceſſum. 5. Ob idem pituita infarctum. 6. Ob illius contorſionem & inſignem dilatationem. 7. Ob excrementum, meconium dictum, cohibitum in infante. 8.

IOhannæ N. (*Vide lib. 2. tit. de Phthiſi*) à quatuor annis abdomen in modum tympani extenſum fuerat, à flatuum in inteſtinis retentorum copia, qui illis adeo tenaciter adhærebant, ut purgationi nequaquam cederent. Et poſt mortem acie ſcalpelli perfoſſis inteſtinis vix efflarent. Ventriculus quoque flatibus diſtentus erat.

§. 2. Puelli abdomen admodum turgebat: Inteſtina omnia flatibus admodum diſtenta erant, præſertim rectum, quod excrementis etiam liquidis plenum erat. *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 3. Puellus 8. die obiit, cujus abdomen admodum erat tumidum. Inteſtina omnia rubebant ob inflammationem, à nimia diſtenſione facta à flatibus. *Vide Tit. de Alvo adſtricta.*

§. 4. Cuidam gravis affectus, cum ventre tumido, alvum prorſus cohibuit: Inventum Colon pituita infarctum, adeo ut fæcis in alvum nihil delaberetur. *Vide tit. de Alvo adſtricta.*

§. 5. Ex inteſtini Coli abſceſſu in febre Semitertiana hydropem deprehendit *Adrianus Spigelius. I. Rhodius Cent. 3. obſerv. 7.*

ADrianus Spigelius] Qui omnem Semitertianam deduci ab aliquo viſcerum imi ventris inflammato, inteſtinis præſertim: hanc autem abſceſſus plerumque ſequitur.

§. 6. Quidam ventre ſupra modum intumeſcente deceſſit è vivis, Inventúmque eſt Colon inteſtinum uſque adeo infarctum pituita concreta ut ſolidum prorſus cenſeretur. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

§. 7. Fœmina per plures dies ne ſemel alvum dejecit, donec præ incredibili ventris tumore & dolore decumbere cogitur. Colon inventum à ſede ſua emotum, diſtentum mero ſtercore, Inteſtina ſuperiora flatibus turgebant. *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 8. Infans 7. vel octo dies tranſegit ſine alvi excluſione. Aperto cadavere tumido reperta ſunt inteſtina plena eo humore quem meconium vocant, *Vide tit. de alvo adſtricta.*

Observatio L.

Hydropici Pulmones pene conſumpti. 1. 2. Purulenti ſine vitio viſcerum naturalium. 3.

§. 1. MEminimus cujuſdam phthiſici aperto cadavere, Pulmones tum conſumi cœptos, tum copioſa, feroſa, fœtida aqua repletos, diſtentóſque deprehendiſſe. Eidem venter quoque & pedes nonnihil inflari cœperant, cum in univerſalem hydropem particularis degenerare ſit ſolitus. *Iacobus Zwingerus apud Hildanum cent. 2. obſerv. 56.*

AD lævem Pulmonis arteriarum obſtructionem hydropem ſequi notum eſt. *Salius* D. de aff. partic. cap. 21. cauſam refert in languorem calidi innati Pulmonum, quem Hepatis debilitas ſequatur, *Sennertus* Pract. lib. 2. cenſet primam mali cauſam in Hepate hærere, quod cum ſit debile, ſanguinem pituitoſum & frigidum generat, hic cùm neceſſario ad dextrum ventriculum cordis mittitur, porro etiam ad Pulmones pervenit, & hujus mali cauſa eſt.

§. 2. Quidam purulenta extuſſiens tandem Aſcitide obiit: Aperto cadavere parenchyma ſiniſtri pulmonis fere totum conſumptum: In abdomine & thorace ſeri meraci & citrini multæ menſuræ latuere, &c. *Vide lib. 2. Tit. de Phthiſi.*

§. 3. Sutor apertus fuit, qui hydrope ratione aſthmatis cauſato obiit. Abdomine aperto, quatuor vaſa ænea tonſorum aqua repleta citrina effluxere: Viſcera omnia in abdomine contenta ſatis commode habebant, ſolo omento excepto: Thorace aperto purulentæ materiæ vaſa tria ænea repleta effluxere ex latere dextro, cujus Pulmo totus in pus abierat. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnœa.*

Observatio LI.

Ventris tumor hydropicus, illæſo Iecore & Liene ab Abſceſſu in Omento & Peritonæo.

DE abſceſſibus quid attinet dicere? inter reliquos ſæpe ſimillima materia refertiſſimum abſceſſum in Omento & Peritonæo cujuſdam mulieris extraxi, quæ ob harum partium abſceſſum in hydropem inciderat: Et mihi mirum viſum fuit, cum ejuſdem Iecur & Lien neque in colore neque in ſubſtantia præter naturam affecta eſſe viderentur, In illius tamen abdomine aquæ copiam incredibilem adfuiſſe. *Columbus Anat. lib. xv.*

*DE *Abſceſſibus &c.*] *Guarinonius* conſult 563. pro hydropico, cui in ventre tumor enatus, hæc habet, Fiunt *inquit* totius Tumores omnium generum, ut in ſumma cute etiam videmus, quod *Galenus* ſæpiſſima aſſerebat, & facile extra viſcera in membranis laxioribus conſiſtunt, ut in iis quæ circum renes, quæ circum uterum ad ejus cornua, quæ in omento, & apud inteſtina ſunt; quemadmodum ſæpe deprehendimus in ſectione corporum, qui Tumores habent materiam variam adeo, ut viderimus nos veriſſimos crines equorum, ac ſi tunc recentes modo detonſi fuiſſent, præter multa alia &c.

Observatio LII.

Ventris tumor hydropicus, ob Abſceſſum juxta Lienem genitum.

NOb. Vidua ulcus in pede diuturnum conſolidari curavit, hinc diſpnoea & hydrops: in latere ſiniſtro, ad lienis ſitum, abſceſſus occultus inventus eſt. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnoea.*

Observatio LIII.

Ventris Tumor & Durities ab ejus exterioribus cartilagineis & cancroſis.

MUlier 35. annorum, tabe confecta, áque mola, ut credebatur, extincta, per triennium ventris intumeſcentia ſenſim aucta laboraverat, durum valde abdomen, ſic ut lapideam conſtitutionem exterius referret ubi manu attingebatur.

Hujus diſſectionem more conſueto aggreſſi, nec pinguedinis, nec membranarum, imo nec muſculorum quidem veſtigia obſervare potuimus: quin omnia hic in alienam ſubſtantiam reperiebantur commutata; imo in eam magnitudinem aucta, ut etiam ulnæ dimidiæ longitudinem craſſities excreſcentiæ hujus ſuperaret, facta nempe dimenſione ab umbilico ad interiora ventris. Erat autem ſubſtantia hæc circa exteriora corporis cartilaginea omnino: at vero verſus interiora, magis cancroſa; quod durities & foveæ (quaſi venæ abſciſſæ adeſſent) in primis demonſtrabant: Radix mali hujus ad ſpinam & os pectoris ſiniſtro in latere: ortum autem duxerat ex Tuberculo minori duplici, quibus reliqua pars inſignis adnata & quaſi incumbebat: Quodvis autem horum Tuberculorum cyſti propriæ includebatur, reliquum erat liberum, inſtar globi terreſtris.

Lymphæ collectioni degenerationique malum hoc ut adſcribamus, vel ideo facilius inducimur, quod in *cancroſis mammis*, aliiſque abſceſſibus, ejus ſæpius congelatæ copiam obſervemus. *Ger. Blaſius Obſerv. Medic. vj.*

IN *cancroſis mammis, &c.*] Interrogatus *Hildanus* cent.6. Obſervat.39. foretne verus Cancer è mamma exciſus, qui in medullio tumoris materiam ſevo ſimilem continebat? Reſpondet verum fuiſſe cancrum, idque à ſe id alias obſervatum, atque ejuſmodi cancri nucleum duriſſimum eſſe, quia ſubtiliores materiæ partes, ratione doloris in loco affecto coacervatæ, & per ulcus effluentis, craſſiores remanent inque ſcirrhum concreſcunt. Quod ſi dolor fuerit vehemens, continuus & diuturnus, uti plerumque fit in Cancro exulcerato, humores indifferenter ad partem affectam confluunt, ex quibus bilioſi facile evacuantur per ulcus, uti & ſanguis ipſe, (quotidie enim fere ſanguinem ex carnoſis ulceribus exſtillare videmus) atrabilaris vero in ſcirrhum, & pituita in ſevum concreſcit, quæ tamen tractu temporis propter malignam diſpoſitionem humoris atrabilarii, & intemperiem calidam partis affectæ paulatim in ſcirrhum quoque concreſcit & naturam cancri induit.

Observatio LIV.

Fungi in hydropici abdomine reperti.

ANno 1624. in ſacris incurabilium ædibus, ſecti hydropici abdomine parte interiore pallidi, quaſi fungi boletti, ubertim repertim. *Severinus de abſceſſibus lib. iv. p.m.277.*

HUc referenda videtur hiſtoria hydropis noduſi quam habet *Bartholinus* Epiſt.lvi, ij. cent. iv. Matrona, *ait*, hydropica noſtræ curæ commiſſa tandem tumidum abdomen ſudore frequenti, quem ſumpto unicorno noſtro ſuaſimus, ſuparavit; ſed diu hac ſanitate gaviſa non eſt, Senſim enim unius alteriuſve anni decurſu noduli in abdomine ſuborti, qui primo exiles moleſti non erant, at ſumpto incremento animum ægræ non parum commovebant: Mobiles erant hinc inde per abdominis regionem diſperſi, velut in campis tumuli, doloris expertes, nullo colore à reliqua cute diverſi. Conſultus iterum de hoc affectu, judicavi ſeroſam colluviem glandulis omenti abſorberi, háſque in tumorem elevatas cutem abdominis inæqualem reddere; ut omentum lenſarem facile mobilitas tumorum perſuaſit, nec aliam partem ibi divinare potui, vel mobilem vel glandulis refertam: Et glandulæ, quia vaſa lymphatica recipiunt, ſerum poſſunt coacervare, & nodulos tales efformare: ut ſuſpicarer fecit *Hippol.Boſcus* hiſtoria ſupra §. allata: Hi noduli tandem increverunt, & ad tactum doloris præ ſe ferre ſenſum, unde quanquam auxilio noſtro non defuerimus, male ominari nos metus imminentis tandem ſcirrhi, huicque ſuccedens cancer coëgit, quæ tamen mala catarrhus prævenit, quo ſuffocata obiit.

OBSER-

Observatio LV.

Ventris tumor ab utriculo Vteri *ſuperiori parti adnato, aquam copioſam continente. 1. A monſtroſa* Vteri *magnitudine, & aqua copia in abdomine. 2. Ab* Vtero *duplici, cum gemino fœtu, Effuſoque in abdominis capacitatem ſanguine. 3. Ab* Vtero *materia adipoſa infarcto inſignis ponderis. 4. A variis & monſtroſis in* Vteri *ſubſtantia contentis. 5. Ab* Vteri *ſubſtantia in ſcirrhum indurata 6. ab* Vtero *& abdomine ſcirrhoſis. 7. Ab* Vteri *enormi extenſione, cum aquarum congeſtione. 8. A variis* Vteri *vitiis & inſigni ejus hydrope. 9. ab* Vteri *inſigni hydrope, Et dextri teſtis glandulis admodum tumidis. 10. Ab* Vteri *inſigni amplitudine, aliiſque vitiis, cum maſſa carnea in ejus cavo. 11. Ab hydrope in cornubus* Vteri, *innumeras veſicas continentibus. 12. Ab hydrope Teſticulorum muliebrium, cum aqua copia in abdomine. 13. Ab hydrope* Vterino *14. Ab enormi* Vteri *incremento. 15 Ab hydrope Teſticuli fœminæ. 16. Ab inſigni* Vteri *magnitudine. Et humoris putridi abdomine in copia. 17. A carnea mole ex* Vteri *ſuperficie externa exorta, hydropem mentiente aſcitem. 18. Ab hydrope* Vteri, *& veſiculis Purulenta materia refertis, cum aqua copioſa in abdomine. 19. Ab* Vtero *aqua pleno. 20. Ab hydatide teſticuli ſiniſtri muliebris vicem occupante. 21. Ab* Vteri *putrefactione cum hepatis vitio. 22. Ab* Vtero *& veſica urinaria exulceratis. 23. A ligamento* Vteri *ſiniſtro aqua repleto, abdomen diſtendente. 24.*

§. 1. FOemina Pragæ erat anno 1581. nupta virgo ante ſexennium miniſtro aulico, quæ integrum ſexennium ventrem tumidum geſſit inſtar prægnantis, abſque alia moleſtia & impedimento in ſuis functionibus animalibus & naturalibus, eundo & laborando, dormiendo & edendo: non menſtruabat autem, licet commode marito convixerit, corpore bene habituata & muſculoſa, ſanguinea, facie rubicunda, hilari plerumque animo, ſtatura humiliori, ætatis xxx. annorum: ventris moles alias non premebat, niſi ſcalas vel colles altiores conſcendendo; Varias ſumpſit medicinas, quæ etiam eduxerunt eum modo, ventre nihilominus etiam magis intumeſcente: Paucis ea hebdomadis ſupervixit, atque obiit præfocata brevi temporis ſpatio, mole incluſa itineris concuſſione (Pragam enim redierat) plus ſatis diſtenta & diaphragma premente, uti reor,

Aperto ventre à ſummo ad imum uſque, aqua nulla profluxit, nec flatus animadverſus; ſed inteſtina colo infra tecta & preſſa erant, utriculo quodam præternaturali ventri capacitatem explente. Is exortum ab uteri fundo extimo ſumpſerat, peritonæo firmiter adhærens, ut digitis avellendus fuerit: conſtabat tunica veluti lardea aut ſebacea, culter craſſitie: apertus effudit aquam lixivii colore & conſiſtentia copioſam, nec quicquam aliud, principium duxit à baſi uteri ac ſurſum tendit, peritonæo contiguus & adnatus ſuperficie exteriore, interiore inteſtinis incubuit, nulli cohærens: uterus ipſe exiguus erat & arctus quaſi puellæ 10. aut 12 annorum, quo nec ſperma nec menſtruum unquam conceptum fuerat: orificium proprium arctiſſimum & durum, cervix recte habuit: Hepar cum reliquis viſceribus & inteſtinis optime conformata erant, forma & colore debito: Sic & reliqua externa membra decenter conſtructa fuerunt abſque ulla labe: Hic hydrops aſcites quidem eſt, ſed utero potius quàm ventri attribuendus, eo quod utriculus ſeu ſaccus ille aquam continens, ab utero pronatus erat. *Ex obſerv. Ioh. Nicholtii.*

§. 2. Anno 1669 Delphis viſi mulierem morbo graviſſimo detentam, quæ tunc temporis maximo conquerebatur de dolore ventris, lumborum & anxietatibus circa præcordia; quæ omnia ita augebantur dum capite demiſſiore decumberet, ut ſemi erecta continuo in lecto quieſcere teneretur, idque propter ventrem qui in horrendam molem excreverat, cujus primordia jam ante 15. annos perſentire cœperat, cauſam vero omnino ignorabat; quam ego antequam examen, ut par erat, inſtituiſſem, in hydrope quærendam & inveniendam opinabar, ſed poſtquam ab ægra intellexiſſem quod nullas in ventre, cum ſeſe verteret, fluctuationes unquam perſentiret, atque ventrem cum inæquali duritie in latere ſiniſtro, parum infra umbilicum, multo magis quam alibi intumefactum viderem, judicabam potius tumorem illum, cum nec Hepatis nec Lienis regioni correſponderet, atque à corpore quodam indurato & intumefacto originem duceret, à meſenterio ejuſque glandulis tumefactis provenire, eoque facilius quod talem ventris tumorem à Meſenterii tumore ortum in demortuo quodam viderim. Quare prognoſi juxta morbi magnitudinem inſtituta, cum pleraque medicamenta reſpueret, nonniſi enemata ac mixturam ad roborandum & dolorem ſedandum præſcripſi, quibus per 4. circiter menſes doloris ferociam quodammodo lenivi, donec 20. Julii, anno ætatis ſuæ 40. vitam cum morte commutaret.

Aperto cadavere, reliquis viſceribus bene ſeſe habentibus, in abdominis cavitate quatuor circiter inveni pintas liquoris admodum putridi, Et præterea ingentem Tumorem rotundum, qui reliquam abdominis cavitatem adimplebat: Hunc tumorem ex adhærentibus illi Teſticulis, Tubis, &c. Uterum eſſe cognovi, qui meo & adſtantium judicio, ad mini-

mum 40. libras pendebat: Dum uterus naturaliter conſtitus raro duarum unciarum pondus excedit; Monſtroſo hoc utero cruciali inciſione diſſecto, vidi illius ſubſtantiam in anteriore ſua parte ſolummodo pollicis tranſverſi craſſitiem habere; In lateribus vero & poſteriore parte, ea videlicet quæ lumbis adjacet, xij. digitos tranſverſos adæquare: quæ uteri ſubſtantia partim ſcirrhoſa, partim quaſi glanduloſa, ſive ex globulis rotundis, non adeo diſſimilibus compoſita cernebatur: Uteri vero medium, ſive cavitatem internam, materiâ quædam inſtar pugni majoris craſſa, maxime putrida & nigricans adimplebat quam ſtatim a fœtu, mola, aut placenta non edita, ſed in utero putrefacta originem ſumpſiſſe judicabam quod ultimum confirmabatur iis quæ maritus poſtmodum mihi retulit, ſcilicet uxorem ſuam ante 25. annos, 2. vel 3. ingravidationis menſe, veſiculam quandam aqua repletam, per muliebria abſque placenta excreviſſe, ſubſequente maximo lochiorum fluxu per 6. vel 7. menſes durante: eoque ceſſante uxoris ventrem ſenſim magis magiſque intumuiſſe, accedentibus ſymptomatibus ſuperius deſcriptis: Hanc obſervationem praxim medicam exercentibus maxime utilem eſſe poſtmodum abunde cognovi, qui ab illo tempore quartam vel quintam abortionem patientes, per placentarum expulſionem feliciſſimo cum ſucceſſu, duorum vel trium dierum ſpatio priſtinæ ſanitati reſtitui. *Ex Obſervat. Regneri de Graaf Medici Delphenſis.*

§. 3. Benedictus Vaſſallis Chirurgus Pariſienſis, aperuit 6. Ianuar. 1669. cadaver mulieris 32. annos natæ temperamento ſanguineo & habitu corporis ſatis maſculo præditæ: Repertæ fuere duæ matrices ſingulari connexione, à natura tam bene diſpoſitæ, ut vera undecies, jam concepiſſet, ſeptem nimirum filios & quatuor filias, juſto omnes tempore & debita compoſitione; at quæ fraterculum habebat embryonem, conceptum in Adjutorio ſive Admiraculo genuini uteri, & quidem loco ad diſtenſionem tam inepto, ut fœtus grandeſcens 17. ſeptimanis matrem funeſtis ſymptomatis exagitaret: tandem trium menſium fœtus factus, carcere effracto, tumulum ſibi ipſum in ipſa matre paravit, excitando ingens ſanguinis profluvium in univerſam abdominis cavitatem, id quod tribus ultimis diebus vehementiſſimi motus convulſivi & denique mors ſequuta fuit. *Miſcellan. Curioſ. anni* 1670. *Obſervat.* 110.

§. 4. Vidua quædam honeſta, 50. circiter annorum, mola laborans, ante annum naturæ debitum perſolvit: Huic venter intumuit ut in prægnante, urina coloris ac ſubſtantiæ mediocritatem ſervavit; functiones naturales, vitales & animales fere ſine noxa: alvus tamen ſegnior fere ſemper, quippe molis pondere compreſſa; Pedes ac tibiæ longe poſt in tumorem ſublatæ durum, renitentem, qui preſſus nullas foveas œdematoſas recipiebat, nec ſcarificatus aquas exudabat: Carminantia, incidentia, purgantia, balnea nihil proderant; uſa fuit mali ſucci victu, refrigerante, præſertim braſſica muriatica: Venter prædurus erat, ſenſim à pondere dolor, imprimis hypochondria affligebat; Si vero antrorſum propenſa ventrem ſcamno imponens ſuffulciret, majorem quam ex cubatione aut alio ſitu levationem ſentiebat: Plus quadriennio duravit affectus iſte.

Hujus aperto cadavere, Hepar & Lien ſine noxa, Pulmo vero ſemiputridus repertus eſt: Separatus & exemptus Uterus ad libras octoginta & ſeptem mercatorias ponderavit, Et partim ichore quodam flavo, partim quoque materia adipoſa & oleaginoſa infarctus erat; ſed quod admiratione non vacat, in medio ipſius uteri crines, (aut veluti lana flaveſcens, & adipoſa illa materia involuta) reperti fuerunt: *Fabritius Hildanus centur. 5. Obſervat. 49. Ex comm. D. Schmid. De horum pilorum origine vide Horſtium Tomo 2. Obſervat. 53. lib. 4.*

§. 5. Mulierem ante aliquot annos ægram tractavi, In cujus uteri carnoſa ſubſtantia (non in cavitate, neque ſuperficie gibboſitateve externa) collectionem adeo admirabilem tam humorum quam carnoſarum excreſcentiarum, membranarum, tendinum, oſſiculorum, item inſtar gummatum, lupias aliaque corpora diverſæ ſubſtantiæ, coloris, odoris aliarumque qualitatum habebat, ut pondus omnium eſſet librarum mercatoriarum quadraginta; Et tamen ab annis tribus, & longiore etiam tempore, quo temporis ſpatio materia eo loci erat contenta, nullum dolorem qui alicujus eſſet momenti perſenſerat; ac licet tantæ ſordes, tantaque moles in utero continerentur, tamen toto illo tempore naturales, vitales & animales functiones perfectas & integras habuit. *Franc. Rouſſetus de partu Cæſareo ſect. 5. cap. 4.*

§. 6. Propriæ uteri ſubſtantiæ ſcirrhus à mola diſtinguendus eſt: extiterunt enim mulieres quarum cadaveribus diſſectis viſus eſt uterus ſcirrhoſo tumore, caput humanum æquante obſceſſus, in quibus curandis omnem Medici luſerant operam, quod non uteri corpore ſubeſſet vitium, ſed in uteri capacitate concluſam latere molam perſuaſum haberent: *Paraus lib. 23. cap. 36.*

§ 7. Anno 1648. uxor operarii cujuſdam Leydenſis per aliquod temporis ſpatium maximo abdominis tumore afficiebatur, donec tandem eo quotidie incrementum ſumente

& magis indureſcente, reliquis vero corporis partibus & viribus deficientibus naturæ debitum ſolveret.

Cadavere præſente D. D. Job. Walço aperto, uterus cum abdomine totus ſcirrhoſus repertus eſt: nullo viſcere, quod mirum, in abdomine conſpicuo: Hic autem tumor ita durus erat, ut cultro quamvis acutiſſimo nonniſi vi diſcindi potuerit. *Simon Schelzius in miſcell. curioſis anni 1671. Obſervat. lx.*

§. 8. Fœmina quædam ante quatuor annos, à partu fœtus vivi retinuit ventris tumorem ita magnum, ut putaretur alium adhuc fœtum utero continere: qui tumor, cum & lochia male prodirent, quotidie ita increvit ut venter in magnam diſtenderetur molem: Ipſa nihilominus vixit ſine magnis quereliis, & exacto uno vel altero anno, rurſus concepit ac peperit: Ab ultimo partu, biennio ante mortem; venter paulatim in tantam amplitudinem excrevit, ut tres ulnas Bavaricas in ambitu excederet: Variæ de hoc morbo fuerunt opiniones.

Mortua hac miſella, ſectio ventris à Chirurgo inſtituta fuit explotata, ubi ſtatim ſub muſculis abdominis occurrit uterus, in tantam molem extenſus, ut totum inferiorem ventrem ſolus occuparet, & omnia expleret abdominis ſpatia, inteſtinis ad muſculos abdominis, verſus ſiniſtram corporis regionem protruſis, ibi agnatis vel agglutinatis: Omentum enim, ut & reliquæ peritonæi membranæ computruerant, & reliqua omnia viſcera, renes, hepar, ſplen, ventriculus & inteſtina ipſa plane emaciata, gracilia, & in anguſtum redacta locum apparuere. Diſſecto utero deinceps integro ſecundum ſuam ſubſtantiam, neque ulla affecto putredine, ſatiſque craſſo pro tanta diſtenſione, incredibilis aquæ copia effluxit purpureæ & quaſi cruentaræ: Cavitas enim uteri tantæ capacitatis fuit judicata, ut puer 10. annorum facile in ea potuerit deliteſcere: Quo minus vero ab utero exitum habere talis aqua potuerit, arcte ibi concluſa, in cauſa fuit mirabilis quidam tumor in interna parte orificii uteri, qua ſe in cervicem recludit, in orbem adnatus, glanduloſus & rotundus, ſed per zonas diſtinctus, ſimilis plane fructui qui malum aureum ſeu Tumatla Indorum appellatur, qui occluſit ita arcte os uteri, ne qua pateret aquæ effluxus: Apertus novacula ille tumor, evomuit materiam albam, tenacem & glutinis inſtar concretam, ex ſpermate forte eo loci attracto coagulatoque genitus.

Fuit hic hydrops uterinus à mola aquoſa uteri paulatim factus: arbitror enim à principio, cum à partu diſtento eſſet utero, molam inibi fuiſſe aquoſam propria membrana concluſam, quæ cauſa fuit cur rurſus concipere & uterum geſtare potuerit, reliqua uteri ſubſtantia illæſa, & ab aquæ conſortio immuni exiſtente, progreſſu vero temporis eroſa & putrefacta videtur, ſupra propria molæ membrana, ac nimis refrigerata reliqua uteri ſubſtantia, degeneravit affectus in verum uteri hydropem: Ex quo etiam tamdiu & fere citra inſignem vitium jacturam aut querelas vivere potuit, quod putrida hæc aquæ colluvies loco denſo, qualis eſt uterus, & membro conſervationi individui non ita neceſſario coërcita fuerit, unde pauca evaporatio cordi & reliquis viſceribus potuit eſſe moleſta. *Ex obſervat. Hier. Fabri Bavariæ Ducis Medici.*

§. 9. Helena Lobin, mulier annor. 50. anno 1550. temperamento utcunque calido & ſicco, ſanitatis tempore nec concepit unquam nec utero geſtavit, fluxu tamen menſium conſuetis temporibus non deſtituebatur; Singulis enim menſibus profluebant uſque ad annum 49. nec niſi anno uno ante obitum deficiebant: Incurrit primum tumorem ventris Aſciti vel Tympaniti, vel ex utriſque compoſito ſimilem, ex quo per diuretica & alia remedia inter initia ita ſublevata erat ut prorſus ſubſideret tumor: deinde rurſus in hydropem uteri incidit, ut ex ſectione liquido apparuit: cùm enim incideretur, reliqua membra intra peritonæum contenta erant illæſa, Uterus ſolus in tantam molem excreviſſe & dilatatus eſſe videbatur, ut omnem illam aquam, quæ inaliis hyſtericis inter inteſtina & peritonæum continetur, caviiate ſua includeret: & quod magis erat admirandum, uterus, qui alias liber eſſe ſolet circa fundum, ut tempore conceptionis extendi, & in omnes dimenſiones ampliari poſſet, ita peritonæo coaluit, ut divelli non poſſet niſi magna difficultate: ſegregatæ tamen ſunt invicem, & tota illa moles, ſeu capacitas uteri, à reliquis membranis & peritonæo ſeparata, è corpore hoc exempta eſt: cujus toto ambitu & membrana exteriore, magis tamen in ſiniſtra parte, veſiculæ erant majores quædam, aliæ minores, humore viſcido, pituitoſo & albicante plenæ, qui vitrum liquefactum præ ſe ferebat: In membrana utero deſerviente, non procul ab uteri collo, erat glanduloſa quædam ſubſtantia inſignis duritiei, velut lapis, & magnitudinis ovi anſerini, hanc primo intuitu uterum arbitrabamur: poſtea ſingula diligentius contemplantibus, adnatum aliquid nobis videbatur: Reliqua membra interna ſatis bene ſe habebant, nullum inteſtinum erat læſum, ventriculus bonus; Hepar parum vitiatum erat, Splen durus & quaſi arenulis refertus ſub-niger, Teſtis ſiniſter extenuatus erat ſupra modum & quaſi maraſmo conſumptus, dexter ſolito major: Sed uterus adeo in immenſum excreverat, ut totum abdomen æquaret & univerſo peritonæo ſubſtratus eſſe videretur: Pulmones erant inte-

gri, in dextra parte aliquantulum viriati. In eadem thoracis cavitate aqua erat copioſa, quę potuit cauſa eſſe ſuffocationis: nam licet quatuor annis integris hanc corporis molem ſuſtineret, & interea corporis functiones mediocriter obiret, brevi tamen ſpatio temporis exceſſit è vivis, & per ſuffocationem aquoſæ materiæ non paulatinam reſolutionem virium, mortuam puto: Hæc poſtquam inciderețur, effluxerunt aquæ circiter libræ lxx. aut plures: aqua primo effluens pallida erat, ſeu citrina, tenuis; poſtea ſenſim craſſeſcere cœpit: ad extremum veluti amurca profluxit, materia, craſſa, terreſtris, ſubnigra, fœtida; Iſta aqua omnis uteri cavitate continebatur, non in aliis membris, ſed in ſinu ipſius tantum, neque etiam reliquorum membrorum vitio ortum putamus hunc affectum, veluti ratione jecoris aut lienis male affecti, ſed in ipſo utero originem traxiſſe arbitramur. *Ex obſervationibus Aldophi Occonis Auguſtani Medici.*

§. 10. Auguſtæ in muliere textrice, in cujus utero ſeroſæ aquæ ſupra lx. Auguſtanas menſuras, quæ ſingulæ tres pendent libras, poſt mortem reperi: nullibi interim circa inteſtina præſente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam viſcerum aliquo vitio: Præterquam quod magnus ille uterus, cujus fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori ſua ſede peritonæo erat connatus: & dextri teſtis glandulæ miris modis non ſecus excreverant, quam ſi novem decemve anſerum, aut ſtruthiocamelorum potius ova ubi ineſſent membranæ, ſingula humore ovorum albo non abſimili, aut paulo craſſiore oppleta. *Veſalius lib.5.cap.9. de Hom.corp.Fabr.*

§. 11. Mulier paupercula ſe utero geſtare opinabatur, venter intumuerat valde: exacti ſunt perfecti fœtus menſes, nil producitur, tumor perſeverat: alii molam geſtare dicunt: poſteriorum opinionem eventus meliorem detexit, nam cum annos 16. has tumoris moleſtias tuliſſet, emaciata interiit.

Aperto cadavere apparuit uterus undiquaque diſtentus, magnam cucurbitam & profunditate & denſitate & amplitudine referebat, adeo intumuerat ut appiimi digiti non poſſent craſſities digitorum pene quinque erat, pendebat pondere lib.ix. cum dimidia; In capacitate interna maſſa quædam carnea concreverat, quæ pertinaciter interno corpori uterorum adhæſerat, imo in ejus naturam pene coaluerat. Molam eſſe putabant, quæ fluxu temporis diuturnioris ita uteris ipſis magno adhæſu & pertinaci conjuncta, in ſimilem naturam una ſui parte coiverat: in collo uteri abſceſſus erat ſteatomatis naturam referens: cornua manifeſto apparebant, teſticulus tantum unus erat: Miraculo mulris diſſecta hæc pars exhibita eſt ad ſpectandum. *Gul.Ballonius paradigm.vj.*

§. 12. In cornubus ac uteri tuba ut fœtum non ſemel animadvertit. J. *Riolanus* Anthr. l. 2. cap.34. Sic nobis contigit videre in eadem parte aquam hydropicorum, utero interim ipſo plane vacuo, ac nullo omnino humore imbuto. *Catharina Bonevallia*, adverſa valetudine ob ſuppreſſa menſtrua aliquandiu uſæ, induruit tandem abdomen, increſcendo paulatim in eam molem, ut præ pondere aquarum novem annis moleſtiſſime vixerit, antequam aut laborum aut vitæ inveniit finem; quem tamen adepta fecit Medicis copiam inſpiciendi miſerrimum ſuum cadaver.

In quo, præter omentum putridum, iecur pallidum, Lienem parvum, ac inteſtinum Colon lobo ſuo dimotum, videre fuit utrumque uteri cornu continuiſſe novem circiter aquæ puriſque libras, incluſas innumeris veſicis; quarum aliquas etiam oſtendebat extima uteri tunica, licet in vacuo ipſius ne minima quidem occurreret guttula: Quam eandem rerum faciem *Riolanus* etiam ſimiliter aſſerit obſervatam in illis uteris, quorum cornua produxere quos commemoravit fœtus. *Nic.Tulpius obſervat.libro quarto,cap.xliv.*

§. 13. Anno 1588. Uxor Nobil. N fato functa, poſtquam 16. annis graviſſimis morbis fuiſſet conflictata, præſertim hemicrania quæ ſingulo die 7. moleſtabat, convulſionibus, febribus tertianis, perpetuo de lateris dextri dolore conquerens & defluxionem exiſtimans, Ego vero renem corruptum cenſebam, eo quod urinas cruentas aliquando ſe habuiſſe referret: quin etiam pus per anum & per collum matricis nonnunquam excreverat, ſic & in urinis pus interdum & arenas craſſiores conſpexi: A venere multis annis abhorruit & propter dolorem abſtinuit. Et à triennio cœpit omnino ſupra dorſum decumbere: à biennio nec ſtare nec ambulare poterat, dolores ingentes perferens: Tumores magni in latere dextro: fluor puris & ſanguinis copioſus per alvum: aiebat ſe rejicere arenas per alvum: à multis menſibus condyloma magnum in ano, quod multos dolores pariebet, & enematum injectionem, quibus tamen ſublevabatur, impediebat: Intumuit venter non parum in dextro latere aliquot ante mortem ſeptimanis: quin etiam tibiæ valde intumuerant, præſertim dextra: tumebat etiam labium dextrum pudendi: Pridie mortis dyſpnœam cum raucedine perſenſit: hora una aut altera antequam exſpiraret, mortem perſenſit, ut etiam pridie ſe ſuffocatam iri dicebat: mens ſana remanſit.

Sequenti die ab obitu ſectionem inſtitui: Tumorem paracenteſis modo aperui, ex quo

quo ſeroſi humoris menſuræ duæ aut tres Baſileenſes, h.e. ad novem libras effluxere: Educto humore, decuſſatim abdomen aperui: Eo aperto comperi tumorem adhuc inſignem in latere dextro, hærebam nonnihil dubius qualis eſſet tumor & qua in parte, quem non aperui donec omnes partes diligenter inveſtigarim, incipiens ab inteſtino recto: Inteſtina & ventriculum ſalva reperi: Omentum non habebat: in meſenterio nullus ſcirrhus aut tumor: perveſtigavi vaſa ſpermatica, utramque arteriam reperi & utramque venam valde amplam. Perquiſivi teſticulos matricis, quorum dexter vix apparuit, quia ex eo prodibat tumor ingens, ex quo eduxeram per paracenteſin copiam ſeri prædictam: Tumor ille conſtabat ex tunica craſſa, quæ externe adhærebat quibuſdam locis parti dextræ peritonæi: intus rugoſa erat, nullibi pervia: adhærebat ei verſus internam partem alter inſignis, interne etiam rugoſa tunica ſine exitu, circumcirca multi parvi tumores, ſive hydatides: vas ejaculatorium valde tenue: In latere ſiniſtro Teſticulus erat fere mali cotonei magnitudine, ſumme inæqualis, qui ſcatebat multis hydatidibus, magnis & prolabebatur in capacitatem oſſis ſacri: relaxatiſque omnibus tunicis, videbatur comprimere & veſicam & inteſtinum rectum: fortaſſis ex eo erat dolor tantus quem perſentiebat circa pubem: Vas ejaculatorium extenuatum apparebat; circa matricem & inteſtinum rectum nullus alius tumor. Tandem aperto oſſe pubis, veſicam aperui, in qua nihil intus & exterius contra naturam reperi, præter ruborem circa orificium veſicæ, & in ea paucas arenas rubras craſſiores: Tandem intromiſi digitum in collum matricis, ad tactum nihil extranei ſenſi: eo aperto comperi fiſtulas duas (non calloſas) ad anum vergentes, ita ut excrementa tenuiora poſſent ad collum uteri pervenire, & in iis aliquid purulentum apparebat: In ſinubus matricis nihil p.n. Uterque Ren cum ureteribus optime habebant; ſine lapidibus, arenis aut corruptione: Splen parvus, ſanus, non adhærens peritonæo; circa ejus vaſa duo veluti lapilli, vel potius duæ cochleæ, calloſæ: Hepar maximum, albicans, non ſcirrhoſum, nec putrefactum, adhærens quibuſdam locis diaphragmati: Folliculus fellis parvus, totus repletus gypſea materia, dura, alba, ſine felle, porus ab hepate ad duodenum ampliſſimus, ſine ulla obſtructione: Pulmones quoque conſideravi, ſiniſter ſanus, in cujus latere parvum lapillum reperi, qui aliquid inflammationis habere videbatur: Dexter quibuſdam in locis adhærebat ſuccingenti tunicæ & diaphragmati, non tamen multum tumebat & inflammationem patiebatur, nulla putrefactio: In utroque thoracis latere multum ſeri: Verebamur in apertione abdominis fœtorem & copiam puris, verum nullum perſenſimus, nec pus reperimus. *Caſpar Bauhinus, appendice ad Rouſſetum de partu Cæſareo.*

§. 14. Anno 1672. Primipara ab obſtetrice in difficili partu tam dure tractata, ut cervix uteri inflammata, ſtatim, fœtu mortuo laborioſe tandem excluſo, arcte coaluerit, lochiorumque profluvio viam præpedierit: hinc inferiore abdominis parte tumida permanente, obſtetrix, & cum ea fœminæ aliæ, plus nimis prudentiæ ultra captum ſibi tribuentes, alium adhuc in utero latere fœtum inconſiderate pronunciarunt: Ego vero poſt elapſum integrum à partu octiduum, quo temporis ſpatio obſtetrix, abſque implorata Medici ope, puerperam ſola curandam ſuſceperat, hujuſque ſive opitulandi inſcitia, ſive incuria, uteri vagina gangrænam (ad ſimilitudinem caſus ab *Hildano* cent. 6. obſervat. 67. recenſiti) interea conceperat: Accerſitus, conſideratis probe indiciis, hydropem uteri adeſſe, nec non, rupto peritonæo, in omphalocelen incidiſſe pronunciavi, Et quamvis varia una mecum, *Herniotomus* ac Chirurgus adhibuiſſemus remedia, è mortis tamen faucibus eripere juvenculam nequivimus.

Poſt obitum ſententiæ meæ veritatem oſtenſurus, à viduo cadaveris apertionem impetravi: Sectione inſtituta, muliebris ſinus gangræna corruptus, umbilicus ruptus, ac Uterus aqua cruenta, putredinem redolente repletus comparuerunt: *Ex gratiſſima communicatione Excellentiſſ. & Clariſſ. D. D. Lucæ Scrotkii Senioris, Phyſici Auguſtani.*

§. 15. Menſe Dec. 1674. examini meo ſubjectus uterus, ex cadavere virginis 70. annor. extractus, totus hic pinguedinem quaſi cartilagineam referebat, naturali figura deſtitutus, imo & magnitudine: Librarum xviij. erat; Anno ætatis nono Virgini huic menſtrualis fluxus ſupervenit, qui ad 50. duravit, imo fluxu huic variis temporibus ſanguinis vomitus gravis acceſſit; Nec tantum ordinaria obſervavit menſtrua, ſed & ſæpius copioſiora diutiuſque debito ſe exhibentia: Vomitus quoque non raro tam ſanguinis exhibuit quantitatem quæ vel pintam mediam repleret: Pluſquam xx. vicibus venam ipſi ſectam referebat D. *Lantzweerde*, Medicus ipſius ordinarius: Circa annum x. ætatis ventris intumeſcentia ſe primo oſtendere cœpit: Cauſam ideo incrementi dicti, ſanguinis copiam, copioſioremque ad uterum affluxum cur non conſtituamus, non video quid impediat? *Gerardus Blaſius Obſervat. Med. vij.*

§. 16. *Bauhinus* lib. 1. Anatom. cap. 39. meminit Hydropis Teſtium, in muliere tali hydrope extincta, è cujus Dextri teſtis tumore, novem ſeri libras extraxit; Siniſtro magni-

tudinem mali cydonii excedente, multis magniſque hydatidibus ſcatente.

§. 17. Anno 1669. 25. Martij Delphis rogavit nos J. Ametis, ut conjugem graviſſimo morbo detentam viſeremus, quæ tum temporis maxime conquerebatur de *dolore ventris, lumborum* & anxietatibus circa præcordia, quæ omnia ita augebantur, dum *capite demiſſiore decumberet*, ut ſemi erecta continuo in lecto quieſcere teneretur, idque propter ventrem qui in horrendam molem excreverat, cujus primordia jam ante 25. annos perſentire cœperat; cauſam vero omnino ignorabat: quam nos, antequam examen inſtituiſſemus, in hydrope quærendam & inveniendam opinabamur; ſed poſtquam ab ægra intellexiſſemus quod nullas in ventre, dum ſeſe verteret, fluctuationes unquam perſentiret, atque ventrem cum inæquali duritie in latere ſiniſtro parum infra umbilicum, multo magis quam alibi intumefactum videremus, judicabamus potius Tumorem ilium, cum nec hepatis, nec lienis regioni correſponderet, atque à corpore quodam indurato & intumefacto originem duceret, à meſenterio ejuſque glandulis intumefactis provenire, eoque facilius, cum in memoriam revocaremus nos cum Clar. Profeſſore Dom. *Diemerbrokio* in Noſocomio Ultrajectino talem ventris tumorem, à meſenterii tumore ortum in demortuo quodam vidiſſe: Quapropter tali prognoſi, qualem morbi magnitudo deſiderabat, inſtituta, quandoquidem pleraque medicamenta reſpueret, nonniſi enemata in anum injicienda, ac mixturas ad corroborandum ac dolorem ſedandum cochleatim ſumendas præſcripſimus, quibus medicamentis per quatuor circiter menſes doloris ferociam quodammodo lenivimus, donec 24. Julii, anno ætatis quinquageſimo, vitam cum morte commutaret.

Aperto cadavere, reliquis viſceribus bene diſpoſitis in abdominis cavitate, quatuor circiter pintas invenimus liquoris admodum putridi, & præterea ingentem Tumorem rotundum, qui reliquam abdominis cavitatem adimplebat: Hunc tumorem ex adhærentibus illi tubis, teſticulis &c. Uterum eſſe cognovimus, qui noſtro & adſtantium judicio, ad minimum 40. libras pendebat, cum uterus naturaliter conſtitutus raro duarum unciarum pondus excedat: Monſtroſo hoc utero cruciali inciſione diſſecto, vidimus illius ſubſtantiam in anteriori parte ſolummodo tranſverſi pollicis craſſitiem habere, in lateribus vero ac poſteriori parte, ea videlicet quæ lumbis adjacet, duodecim tranſverſos digitos adæquare: quæ uteri ſubſtantia partim ſcirrhoſa, partim quaſi glanduloſa, ſive ex globulis rotundis, indurato vitello non abſimilibus compoſita cernebatur: Vteri vero medium ſive cavitatem internam, materia quædam majorem pugnum craſſa, nigricans & putris occupabat, quam ſtatim à fœtu, mola vel placenta in utero putrefacta originem ſumpſiſſe judicabamus; quod ultimum mariti relatione confirmabatur, retulit enim nobis uxorem ſuam ante 25. annos 2. vel 3. ingravidationis menſe, veſiculam quandam aqua plenam per muliebria, abſque placenta excreviſſe, ſubſequente maximo lochiorum fluxu, per 6. vel 7. menſes durante, eoque ceſſante uxoris ſuæ ventrem lenſim magis magiſque intumuiſſe, accedentibus ſymptomatis ſuperius enarratis. *Reg. de Graaf de mulierum organis cap.* 8.

§. 18. Virgini xx. annorum in noſtro Procodochio, cum ex ſuppreſſis menſibus venter intumeſceret, hydropis ſuſpicio fuit oborta, & ad hunc depellendum, variis incaſſum uſa:

Tandem cum per quadriennium indies ventris moles augeretur, ita ut vix ferendo oneri par eſſet, nihilominus faciei color vividus & labia rubicunda apparebant: Poſt paracenteſin adminiſtratam, unde parum quiddam aquæ effluxit, ex longo cruciatu pie deceſſit.

Ventre aperto, Jecur optime conſtitutum ſeſe obtulit, reperta vero rotunda carnea moles in interiore parte ubera vaccina quoad ſubſtantiam referens, glandulis & pinguedine referta, ex uteri externa ſuperficie, duobus craſſis proceſſibus enata, pendens libras civiles xxxiv. *Obſervatio Georgii Palma Medici.*

F*aciei color vividus*] Integritatis viſcerum ſanguificationi deſtinatorum index: Anno 1663. acceſſitus fui ad Nobil. Dom. Rudolphum Camerarium Principis à Longueville Quæſtorem Generalem in Comitatu Neocomenſi: Podagricus erat ab anno ætatis 23. atque ex conſilio Medici cujuſdam Pariſienſis, lacte vacino uſus fuerat ad propulſandam podagram ſingulis fere menſibus recurrentem; Sive in uſu deliquiſſet, ſive ipſius conſtitutioni male conveniret, intra ſeptimanarum duarum ſpatium adeo intumuit abdomen, ut hydropicum ſe eſſe certò crederet: De uſu lactis conſcius & vultus perpendens floridum colorem, negavi congeriem eſſe aquarum aut flatuum, ſed lactis in tubulis meſenterii concreti: Fidem fecit eventus, nam creberrimis purgantibus exhibitis, quæ lac concretum excluſerunt, ſeu potius caſeum, ſubſedit abdomen, rediitque integra ſanitas.

APPENDIX.

De ſimili Tumore ex cute Pudendi enato, feliciter per ſectionem extirpato.

IN Xenodochio noſtro ruſticæ Virgini adempta fuit carnea moles, in interiore parte præcedenti ſimilis enata ex cute pudendi, ita ut vulvæ os ad latus fuerit retractum dextrum.

trum: Baſis hujus molis vix quatuor vel quinque tranſverſos digitos æquavit prope pudendum, ſed inde ſenſim initium ſumens, inter crura lata admodum circumferentia propendit: Hæc pependit libras civiles xviij. Poſtquam ſectione fuit ablata & curata bene valuit. *Ejuſdem G. Palmæ Obſervatio.*

§. 19. Vidua quædam paupercula, appetentibus menſtruis per xlj. annos, motibus afflicta eſt convulſivis, atque hyſterica dicta ſymptomata paſſa eſt: tandem phlegmone uteri cum febre acuta ſupervenit, quæ in empyema degeneravit.

In demortuæ cadavere uterum plurima aqua turgentem & veſiculis quibuſdam purulenta materia prægnantibus diſtinctum reperimus, pariterque abdomen multa aqua diſtentum. *Car. Piſo de morbis à ſero ſect. 4. c. 5.*

SCilicet cum febre hectica laboraſſet per triennium, ratione abſceſſus uterini, & ratione ſitis perpetuæ largius aquam epotaſſet, ſerum in vaſis toto corpore redundans exundavit partim in abdomen, partim in uterum, cum ad eum vaſa inſignis magnitudinis perveniant, Et in tabidis corporibus ſeroſus admodum ſanguis reſtagnare in vaſis ſoleat. *Idem.*

§. 20. Sæpe accidere ut ſigna morborum ita ambigua ſint, ut difficile ſit finitimos morbos diſtinguere ex hac hiſtoria cernitur: Cum fœmina quædam leproſa tumorem in ventre haberet, qui prægnationem oſtendere videretur, ac accederet facies minime decolorata, ac motus interior ventris talis qualis in vera impregnatione adeſſe ſolet, embryone in utero ſeſe primo movente, judicatum fuit gravidam eſſe hanc: Tandem vero cum tempus partus præteriret, neque venter detumeſceret, adhibita quidem ſunt remedia, ſed fructu exiguo; itaque tandem aliis ſymptomatibus accedentibus, ea fœmina diem ſuum obiit.

In demortuæ cadavere animadverti Hepar & vicina membra integra, ſed Uterus aqua plenus vehementer intumuit: quo diſſecto, aqua citrina & putrida copioſe effluxit, multorum admiratione, qui de uteri hydrope nihil ſe audiviſſe dicerent. *Ex obſervat. Iac. Oethæi Aiſchtettenſis Archiatri.*

§. 21 In puella quæ xx. ætatis annum non longe prætervecta videbatur, hydatidem inveni teſticuli ſiniſtri locum occupantem, is enim aberat, quæ magnitudine ovum anſerinum longe ſuperabat.

Annon impoſuerint hydatides iſtæ Medicis, qui nobis hydropem uterinum decantaverunt: Videſis obſervationem Clar. *Tulpii* 44. lib. 4. Sed bene quod licet hydropem cornuum uteri appellitet, vir tamen prudens aquam hanc puculentam non dicat intra cavitatem cornuum contentam fuiſſe; ſed hoc morbi genus ad hydatides referat, cum addit has aquas incluſas fuiſſe innumeris veſicis, quarum aliquas etiam oſtendebat extima uteri tunica &c. Imo dixit olim *Hippocr.* lib. de Int. affect. *Fit hydrops ſi tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta: Quod autem fiat etiam à tuberculis hydrops teſtimonium habeo & in bove, & in cane, & in ſue.* Audiſne ex hydatibus fieri hydropem, & tunc fieri quando rumpuntur; cognatum ergo hydropi ſunt malum, imo & ſæpe ejus cauſæ hydatides, ſed hydrops non ſunt: Confirmat ſententiam quod hydatides variis in locis reperirem, ſemel in ſex menſium puella, ad dextrum teſticulum, magnitudine ovi columbini; In plexu choroide parva item aliquot ſemel: ad venas in parenchymate Hepatis ſæpe: ad arterias raro: quas tamen non lubet appellare hydropes iſtarum partium, quamvis aqua in iis purulenta veſiculis ſuis incluſa reperiatur: Attamen nolo de nomine contendere, modo de re conſtet, & ſciatur hanc aquam non ea ratione qua hydrops ſanatur, eſſe curandam. *Th. Kerckringius obſerv. Anat.* 10.

HYdatides] Earum generationem vaſis lymphaticis obſtructis vel occluſis aſſignat *Olaus Rudbeck* Tractatu de vaſis Glandularum ſeroſis, p. 31. Lymphatica autem vaſa in brutis vidiſſe ſe ait Excell. *Wepferus* Diſſertat. de Apoplexia p. 113. in brutis ab uteri cornibus; tenuibus exordiis, in ductus inſignes excreſcentia, liquorem ſuum in venas majores hypogaſtricas, per ligamentum uteri membranoſum diffuſas, aliquot in locis facile depoſuiſſe, quem fruſtra digitis verſus cornua repellere conabatur, obortis nodulis ob valvulas liquoris regreſſum remorantes.

§. 22. Herbipoli mulierem hydropicam quadragenaria majorem aperui, quæ ab eo morbo plane liberata per urbem (omnibus qui eam plane hydropicam viderant, mirantibus) ſæpe obambulabat. Verum ex prava victus ratione poſt aliquot menſes denuo hydropica facta, ſummis à me precibus contendebat ut ſeſe tertius aperirem: ibi tum me renuente & vitæ producendæ ſpem eſſe nullam affirmante, nihilominus ipſa in propoſito perſeverabat, fore ſperans ut aqua iterum educta, ſi non diu vivere, cito tamen & magis placide poſſet mori, quod ſane etiam evenit: Nam poſt alteram ſectionem, ultra ſex, ut opinor, dies non vixit: Voti tamen ſui compos facta, placide inſtar lucernæ, & deficiente oleo, eſt extincta.

In ea Hepar quidem, ut in cæteris hydropicis, uterum vero plane putrefactum inveni: *Ex T. Poſthii obſervationibus.*

§. 23. Aſci-

aſſurgit, quæque illi vulgo peperit nomen molæ, acervatio quædam eſt phyſica ſed informis, vivit enim & creſcit more tuberum, non autem ſtirpium, ſuis partibus convenienter cujuſque naturæ diſcretis abſolutarum; *Duretus comm. ad coacas p. 478.*

§. 2. Molas totos ſeptemdecim annos utero circumtulit uxor *Gulielmi Rogerii* vaſorum ſtannceorum figuli, in S. Victoris vico; quam quinquagenariam & mortuam cum diſſecuiſſem; uteri corpus comperi fere ſolutum, & nequaquam his quibus ſolet vinculis adſtrictum, tantum cervice ſua vinctum, & præterea proximo ſuo omento ſubhærentem; unico teſticulo dextro præditum, eoque latiore, & laxiore: cornua nequaquam, niſi parte illa forte conſpicua erant, vaſa ſola cervice admittebat, eaque manifeſta & tumentia: caput humanum amplum totus æquabat: Hunc à reliquo corpore revulſum in ædes meas detuli, ut per otium quid concluſus totus jam ſeptemdecim annos contineret, oculis, manibus & mente conſequerer: Plurimis igitur Medicis præſentibus uterum diſſecuí, repetique toto corpore ſuopropriaque tunica (altera quæ ipſi à peritonæo adeſt, integra & ſana) ſcitihoſum durumque adeo, ut in ipſum ferri validis viribus adacti acumen vix ſubire poſſet: trium digitorum ſpiſſitudinem ejus corpus habebat: In media capacitate carnea moles inventa, eſt, manus ambas in pugnum contractas craſſitie æquans, mammæ vaccinæ ſimilis, uteri parietibus non niſi certis locis adhærens, denſa valde & inæquali grumoſaque ſubſtantia, corporibus multis, qualia in atheromatibus reperiri ſolent, cartilaginibus præterea & tanquam oſſibus conſperſa: Una omnium ſententia fuit, ejuſmodi molem initio molam fuiſſe, quæ temporis ſucceſſu in ſcirrhoſum corpus una cum propria uteri ſubſtantia degeneraſſet: In media inſuper uteri cervice, tumorem notavimus craſſitie & rotunditate meleagridis ovo ſimilem, ſubſtantia durum, cartilaginoſum & oſſeum, totam cervicem occupantem, præſertim vero uteri interius orificium, quod Gallorum vulgus coronamentum nominat, adeo ut hac nihil in uterum ingredi aut egredi poſſet: Pendebat omnis illa moles libras novem & uncias duas, quam ego, quod monſtri aliquid habere videatur, propter rei novitatem & raritatem in conclavi meo & armamentario reponendam & aſſervandam duxi. *Pareus lib. 23. cap. 34.*

* §. 3. Mulier poſt tertium graviditatis menſem abortum edidit facili partu: Tertiò poſt abortum die, cùm totò triduò alvus eſſet ſuppreſſa, à ſuppoſitoriò ſoluta eſt, eodemque conatu fruſtulum carnis ſolidæ per uterum excrevit, quod Hepar Uterinum credidi: re verò accuratiùs perpenſâ, molam eſſe deprehendi. Primâ fronte cordis figuram exactè referebat ſuô pericardiô incluſi, baſi & conô conſpicuam. Duplici involvebatur, triplicique membranâ tenui: inter intimam tunicam & extimam cavitas in alterô latere erat, ventriculi inſtar, quam efformabat tunica à baſi latiore molæ producta, ubi quoque craſſior, ſicuti tota baſis ſolidior duriorque veluti adipe infarcta. Ipſam ſubſtantiam cùm cultrô dividerem, conſtare eam vidi ex fibrillis infinitis, varie invicem connexis & ſanguine inter fibrillas concretô. Subtraxerat hæc mola fœtus nutrimenti partem magnam, unde ante præfinitum tempus excluſus fœtus. *Thom. Bartholin. Hiſtor. 3. Centur. }.* c. r.

§. 4. Rarum eſt apud Practicos, molas ſi ſolæ ſint, ſæpe non ſolum plurimis menſibus, ſed & pluribus annis in utero hærere, quibuſdam & conſeneſcere, imo commoti, ſemper tamen vitam abſcindere, ut mulieres iis laborantes, citius quam ſi abſque iis fuiſſent, factum eſſet, interirent: Hujus rei veritatem confirmat mulier gregaria, Norton nomine, Dorcheſtriæ habitans, quadragenaria, quæ molam abdomine utriſoni, hydropicorum inſtar in utero geſtavit, ſex plus minus annis, ſine ullo incommodo aut periculo, præter moleſtiam ex pondere perceptam: Hæc circa vitæ finem me vocari juſſit, rogavitque ut ſe à morte, quam in dies ſe expectare dicebat, ſeſe aperiendam curarem, quo tantæ molis cauſa innoteſceret, cum venter in majorem tumorem, quam gravidis ſolet, elevatus eſſet.

Mox à morte ſectionem ſuſcepi: Aperto cadavere, nihil culpa dignum inventum, præter ingentem Mulam rotundam, ex pluribus veſicis, juglandis magnitudine compoſitam, quæ admodum erant craſſæ & tenaces, aqua repletæ, obductæ & intertextæ multis fibroſis ligamentis: Adnata vero erat utero, ut cultello minime ſeparari potuerit, 15. fere libras ponderans: Recte itaque *Hippocr. 1. de morb. mul.* Si mola una caro fiat, *inquit*, perit mulier: Quod ſi enim in univerſum in ſe coacta integra maneat, eum natura eam ob molem propellere nequeat, fieri nequit ut ſervetur ægra. *Frid. Loſſius obſervat 16. lib. 4.*

Observatio LVIII.

Ventris tumor graviditatis ſuſpicionem exhibens, à ſeri copia abdomen replentis, Utero valde magno, pleno humore craſſo, &c.

Auguſtiſſ. Imperatrix M *omnia ſigna vera geſtationis* tribus fere annis ante obitum habuit, ita ut omnes doctiſſimos Medicos, & expertiſſimas mulieres deceperint uſque ad

ad nonum menſem, cum motus non ita fortis, ut par eſſe videbatur, deſideraretur, & lac in mammillis, quibus de cauſis poſt decimum exactum menſem, licet optima ſi qua alias frueretur valetudine, ad ſanguinis miſſionem (ipſa quidem inviciſſima, cum omnino crederet ſe geſtare) & ad alia oportuna remedia deventum ſit, ſicut & reliquo tempore cum doloribus ventris per plures dies torqueretur, & aliis ſymptomatibus, quibus pro neceſſitate varia medicamenta fuerunt præſcripta uſque fere ad ſecundum annum, quo tempore à plurimis communicatis conſiliis, ad fortiora medicamenta pro mali expulſione properavimus: Demum Sereniſſ. Auguſta, jam ab anno ante obitum ſatis manifeſtam corporis maciem, excepto ventre, percepit, cum alias eſſet ſatis pinguis: Poſt iſtam corporis maciem, & pulchettimæ formæ jacturam, frequentibus leipothymiis laboravit, ventris doloribus, uteri affectibus, gravitate circa pubem, menſium ſuppreſſione, ſtomachi torſionibus & cardialgia, convulſionibus plerumque & aliis ſymptomatibus fuit ſæpe correpta, una cum vomitu frequentiore materiæ phlegmaticæ & bilioſæ, & hujus per unum aut alterum menſem ante obitum, poſt magna animi deliquia, poſt magnum ſtomachi ardorem & inexplebilem ſitim, per vomitum ad libras fere 15. pluribus vicibus fuiſſe rejectas referunt: menſium ſuppreſſionem paſſa diu fuit:

Hujus defunctæ aperto thorace, Pulmones reperti flaccidi & ſemiputridi, ac ſanguine atro referti: In cordis ventriculo dextro repertum fuit corpus glanduloſum ſeparatum omnino à circumſtante ſubſtantia cordis, oblongum ad ovi columbini longioris craſſitiem, foris obductum pinguedine, intus vero continebatur ſua membrana glanduloſa ſubſtantia alba ſatis & mollis: reliquam capacitatem ventriculorum occupabat ſanguis ater concretus ad uncias quatuor: Septum tranſverſum ſublividum erat & quaſi totum corroſum: Felliis veſicula ſatis magna erat, cum multa bile & duobus lapillis duræ ac tartareæ ſubſtantiæ, qui caſu confracti ſplendebant; unus ſuperabat magnitudinem ciceris, alter æquabat: Hepar erat ſatis magnum, coloris ſubrubri, aut potius liveſcentis: Lien erat ſatis magnus, ſed ſubſtantia naturalis erat: per ejus vero longitudinem ſubſternebatur veſicula plena humore flavo, craſſo: Inteſtina naturaliter ſe habebant, ſed meſenterium fere totum computreſcens viſebatur, Et quaſi ſacculus cum longo collo utero incumbens, oppletus magna copia phlegmatis craſſiſſimi, lividi, non valde fœtentis, quod etiam totam regionem hepatis & latus dextrum offatciebat: Cavitas autem abdominis erat etiam oppleta humore ichoroſo, flavo, qui una cum ſupradicto phlegmate aſcendit ad lib. 24. Uterus vero erat valde magnus, plenus humore craſſiſſimo, albo: circa ejus latera & corpus, *ſubſtantiæ ejus adhærebant quinque corpora* ſatis magna, ex ſubſtantia quadam mucoſa, nervaceam materiam referente, valde concreta & ſatis ſolida, ita ut complicationes nervorum viderentur habere: In uteri vero capacitate, inter dictam materiam & humorem craſſiſſimum innatabat, ut ita dicam, quædam ſubſtantia alba nerveam materiam albam referens & ſimilis ſupra dictis quinque corporibus. Superabat autem valde magnitudinem ovi anſerini licet magni: Infra umbilicum pinguedo aderat ſatis conveniens, ſed in reliquo abdomine nulla fere, & macies ſatis inſignis apparebat in brachiis & reliquis partibus ſuperioribus, licet femora & ſubjectæ partes eſſent carnoſæ: *Crucius de Quæſitis cent. 1. p. 25.*

EX præmiſſa hiſtoria, aut obſervatione eorum quæ intra corpus reperta ſunt, non difficulter colligi poteſt ſpecies morbi de quo ambigitur, ita ut dicendum ſit, S. A. hydrope Aſcite & diu laboraſſe, & denique obiiſſe: imo præter communem & viris & fœminis hydropem, abdominis regionem & cava ventris loca occupantem, non abs re etiam erit de uterino ſuſpicari: Tumor ſi quidem adeo inſignis totius ventris, & uteri etiam digna magnitudo in muliere quæ nunquam concepit aut peperit, cum tamen aliæ corporis partes ſuperiores emaciatæ admodum forent, Et ichoroſa ac pituitoſa excrementa illia in partibus abunde adeo adinventa, tam prout ſe habuerit manifeſta ſignificant: Quibus quidem morbis occaſionem dediſſe arbitrandum eſt menſium ſuppreſſionem, quam paſſa diu fuit, & maliorum variorumque ciborum uſum immoderatum, à quibus crudorum ſuccorum proventus & cumulus, cum in utero tum in epigaſtrio toto, & præſertim in epiploo, ſeu duplicato illo peritonæo coacervari facile potuit, quemadmodum & in venoſo genere conſtactu Jecore, unde tractu temporis ſpirituum una & calorem vitalem labefactavit ac extinxit: Ita namque dicebat *Galenus* 4. de præſag. ex pulſ. 9. ſolitas expurgationes cohibitas aquam intercutem parere: Et *Aëtius* inter ea quæ utero hydropem excitare poſſunt, diuturnam menſium ſuppreſſionem, impeditamque prægnationem principem locum habere teſtatur; Et prior *Hippocr.* 1. de morbor. mul. Hic morbus, *inquit*, ex aborto fit, ſed etiam ex aliis cauſis, cùm menſes fuerint occultati:

Hepar coloris ſubrubri] Quæri poteſt cum Hepar ejus coloris viſum ſit, & in ſubſtantia ſanum apparuerit, an hydrope laborare potuerit ac ex eo interire? Quia dum ſtatuitur ex colore & ſubſtantia jecur undequaque ſanum fuiſſe adinventum, & ex altera parte ex abundantia ichoroſæ materiæ, quæ inter inteſtins & peritonæum ſtabulatur, hydropicam illam fuiſſe, confirmatur opinio aſſerentium citra Hepatis læſionem interdum hydropem generari: Reſp. Dictum fuiſſe Hepar fuiſſe coloris ſobrubri aut potius liveſcentis, quod videtur hydropis originem ex refrigerato Jecore magis magiſque confirmare: Lividus enim color frigoris ſoboles eſt authore *Gal.* 3. de criſib. 12. juxta quam rationem idem 3. de ſympt. cauſ. 2. ſcripſit ſanguinem nigreſcere à frigiditate, quod ad partes quoque redigi poſſe nemo dubitabit: Sed quomodo à frigiditate colores lividus & niger? An quia partes diaphanæ & luminoſæ quæ in aëreis igneiſvé ſpiritibus

ſtitibus infuſor, ut frigoris exprimuntur, ut inde emergat opacitas? unde ſumma cum ratione dicitur Jecur S.A. cum ad lividum vergeret colorem, frigidi non calidi fuiſſe temperamenti, cum præſertim dicatur in hiſtoria anatomica à copioſo phlegmate frigido offarctum fuiſſe, dum ſc. ſacculus ille oppletus magna copia phlegmatis craſſiſſimi dextrum latus occuparet. In ſolo quidem uteri hydrope, qui nimirum ex propria ipſius uteri intemperie frigida ſit genitus, quique adhuc vim ſuam in Jecur transfundere minime inceperit, neque ego negaverim & Jecur ipſum & reliqua viſcera omnia ab omni labe intacta poſſe inveniri, quoniam & hoc proditum à *Veſalio* lib. 5. cap. 9. & *Columbo* lib. 15. Cum igitur in S. A. præter uterinum hydropem, ut ego exiſtimo, abdominis quoque hydrops adeſſet, veriſimile ſit Jecur in ea fuiſſe ex frigida dyſcraſia ita labefactatum, ut livido etiam potuerit inde præditum eſſe colore, quippe cujus nativus calor, ad quem ſpectat hæmatoſis, jam quaſi foret extinctus. Dum autem magnum notatur fuiſſe Jecur ejus, excludi videtur ſuſpicio generationis hydropis ab illa cauſa quam ponit *Avicenna*, quæ Jecoris parvitas eſt: quæ etiam pro vera ſuppoſita, ratio hæc poſſet excogitari, quia ſcil. in parvo Jecore alimentum inculcatur & ægre conficitur, ut hinc tandem nativus ejus calor refrigeretur & extinguatur.

Omnia ſigna veræ geſtationis.] Quæſitum an quod utero gereret temere a quibuſdam crederetur? Aderant inter Cæſareæ aulæ Medicos qui non de morbo aliquo cogitarent, ſed de prægnatione libere & conſtanter pronuntiarent. Profecto aliqua ratione permovebantur qui de vera conceptione aliquandiu crediderant, ſc. ex menſium ſuppreſſione, tumore abdominis, qui non ita facile ab uteri tumore diſcernitur, & habitu corporis alioquin ab initio valde probo ac ſano apparente; facilis enim eſt ad hanc illuſionem tranſitus ob accidentium analogiam: Ideo ſcriptores multum laborant in ſignis, per quæ legitimum fœtum à concepta aqua diſtinguere valeant, nec raro aberrare hic contingit tum medicos tum mulieres. Aliquando enim quædam putantur gravidæ, quæ tempore procedente vel flatus, vel aquam, vel quid ſimile concepiſſe deprehenduntur: Et è contra viſæ ſunt haud unæ mulieres, quæ minime gravidæ, ſed aliquo uteri morbo laborare judicabantur, quæ tamen verum, naturalem ac vitalem fœtum ediderunt. Hic non ſilebo quæ Venetiis vidi in Clar. Muliere D. Helena de Mocenicis, quam quotidie inviſebant Medici *Fr. Stabilis*, & *Ben. Flanginus*, in illa urbe magni nominis, eamq; tanquam Tympanitide correptam curabant: Dum enim poſt alia incaſſum tentata præſidia, jamq; ſeptimus ageretur menſis, derepente ſuborti ſunt dolores, noctuque fœmellam peperit: Mane vero redeuntibus Medicis, dum lecto proxime accedunt, Mater ſindone remota, Ecce, inquit, hydrops. Ecce flatus mei ventris pro quibus me quaſi interfeciſtis. Sed quid mirum in tam ambigua ancipitique materia aberraſſe Medicos, cum ſcribat *Hippocr.* Epid. 4. Uxorem Antigenis ignoraſſe an prægnans eſſet, velut Himenen ſororem quæ ex ſuppreſſis menſibus intenta habebat hypochondria? Ita in propriis uxoribus decepti magnus ille Avenzoar & Doct. M. de Gradibus.

Subſtantiæ uteri adhærebant quinque corpora] Non mirum ſi in S.A. utero male affecto, frigidis & mucoſis humoribus referto, neſcio quæ corpora alba fuerint reperta, quæ quidem crediderim ego ſobolem eſſe pituitoſæ lentæque materiæ ibidem concretæ: cujus fortaſſe naturæ erat etiam corpus illud glanduloſum vocatum, in ſinu cordis adinventum. *Thomas Mingonius*, Medicus Cæſareus, corpora illa molas eſſe arbitrabatur, per coagulationem è frigido factas: In quibus non deſiderari formam carnis perfectæ probabat ex *Lemnio* l. 1. c. 8. de Nat. miraculis, aſſerente molam eſſe rudem informemque maſſam atque inelaboratam.

OBSERVATIO LIX.

Ventris tumor & durities, ſcirrhum mentita, ob fœtum utero conceptum.

LUdovica Pouppard, cum ob quartanam menſtrua ſuppreſſa eſſe (quod ſæpe uſu venire ſolet) crederet, tamen conceperat. Verum cum ſe gravidam non ſuſpicaretur, uſa medicamentis, venæ ſectione & topicis, quibus tam in febre quartana, quàm in hepatis & ſplenis duritie (hujus morbi ſymptomatis) Medici uti conſuevere: Durities autem hæc licet eſſet ob fœtum in utero contentum (quod non agnoſcebatur), tamen ſcirrhus cenſebatur, aut alia colluvies quæ ex putata ſymptomatica menſtruorum ſuppreſſione eſſet orta: Tandem fœtu mortuo, mollioribuſque ipſius partibus putrefactis, nec ullis ipſius partus ſignis conſpicuis, oſſa tractu temporis denudata fuere, & uterum poſteriora verſus circa regionem recti inteſtini perforarunt, ita ut ſenſim per alvum, una cum excrementis oſſa fuerint excreta, & inter cætera os tibiæ integrum fuit rejectum: Cùm ita diu cùm morbo fuiſſet conflictata, interiit.

Hujus corpus apertum fuit per H. *Philippum* & *Mich. Pichardum*, à quibus nil niſi oſſa putrida, & præcipue capitis oſſa fuere inventa, idque magna cum admiratione, quomodo in hoc cœno uteri putrefacti ſubſiſtere potuerint: Videtur ſane mulierem, quoad hunc affectum, gaſtrotomia curari potuiſſe, ſi tempeſtive malum cognitum fuiſſet, hocque auxilium foret uſurpatum & cum judicio adhibitum. *Franc. Rouſſetus de Partu Cæſareo ſect. 4. cap. 2.*

De partu Cæſareo an tentandus, vide inter plurimos *I. van Horne Microtech. Sect. 2. part. 1.* §. 30.

OBSERVATIO LX.

Ventris tumor Aſciticus, cum Teſticuli dextri, (in muliere) pilis infarcti miro incremento.

§. 1. HYdropicam hic in Xenodochio aliquoties inviſi, cujus venter poſt puerperium in tantam magnitudinem excreverat, ut an unquam ſimilis viſus ſit, dubitem; Circumferentia enim, ducto per medium umbilici filo, continebat pedes Geometricos quinque: Miſeram aliquandiu in hoc ſtatu vixit vitam; Tandem triduo ante obitum rupto umbilico, ultra 18. Baſilienſes menſuras aquæ effluxit.

Cum debitum naturæ perſolviſſet, & cadaver apertum fuiſſet, iterum aquæ ultra men-

utas 20. effluxit: Prætetea dexter Teſticulus ad ovi anſerini magnitudinem adauctus, pilis (materiæ cuidam purulentæ, oleaginoſæ & albæ commixtis) infarctus fuit repertus, major autem pars pilorum confuſa, & quaſi in globum acta, prædictæ materiæ erat immerſa: Multi quoque interiori membranæ tenaciter inhærebant. *Fabritius Hildanus cent. 5. obſerv. 48. Gregor. Horſtius Tom. 2. lib. 4. obſervat. 53.*

§. 2. Vaſa ſpermatica in fœminis graviter aliquando obſtruuntur: ut una cum Teſtibus ad pugni magnitudinem intumeſcant. *P. Barbette Anat. Pract. p. 4. c. 2.*

Observatio LXI.

Ventris Tumor à ligamento uteri ſuperiori tumido ſero.

FOEmina ruſtica ingenti abdominis tumore corripiebatur, propenſo aqualiculus ſeſquipede extabat in ingentem molem: Munia familiaria obibat, licet ægre: Appetitus integer, menſes triennii integri decurſu ſubſtiterant: Re tota naturæ commiſſa providentiæ, tandem ſubito extincta.

Juſſu & in præſentia illuſtrium perſonarum aperto cadavere, ligamentum ſiniſtrum ſuperius ſero tumidum totam occupabat cavitatem: Ventriculus, Iecur, Lien bene habere videbantur, Uterus exilis: Aperto tumore, aqueum liquamen maxima in copia effluebat: *Rolfinckius cap. 20. de organis Generationis.* Vide §. 24. obſerv. 55.

Observatio LXII.

Ventris Tumor à mole inſigni, Omento adnata & vaſis ſpermaticis, ac Uteri tuba dextra ex multifariis partibus contexta.

ANno 1675. 18. Dec. cadaver Puellæ 14. circiter annorum, cui nomen Magd. Croeſen, cultro noſtro expoſuit Vir Celeb. D. *Viſcherus*: Ante menſes 18. incepit laborare ventris intumeſcentia, ſenſim in initio, aſt ultimis menſibus ſubito augmentata: Decubuerat ante annos decem periculoſe, ad ſeptimanas 13. per aliquot dies vocem nullam edens:

Aperto ventre offerebat ſe omentum, ante undique moli cuidam inſigni totum ventrem occupanti, ſuperius connatum, vaſis inſignibus mire ſcatens: Omento hoc diſſecto, molem illam, mobilem omnino à corpore auferre annitebamur, aſt obſtitit arctiſſima ejus copula parte inferiore cum vaſis ſpermaticis, uterique Tuba dextra: His vero diſſectis eam integram tabulæ imponere licebat; Tuba hæc loco illo toto qui inter fundum uteri & molem hanc interjectus, octo ad minimum digitorum tranſverſorum longitudinem habens, exilis valde, vix ſtaminis craſſitiem habens, anguſtior multo ſiniſtra, cui Teſticulus adſitus bonæ notæ, qui in hoc latere affecto deſiderabatur: Molem hanc diſſectam ex plurimis colore, figura, conſiſtentia, toto genere diverſis particulis, majoribus minoribus compoſitam inveniebamus: *Veſiculæ* hic aderant multæ, quarum quædam materiam continebant aqueam, claram, tenuem, aliæ ſubrubram, viſcidam, glutinoſam, Concretæ variæ quaſi parenchymaticæ, quarum tamen plurimis cartilagineæ aliæ permixtæ: Cavitates aderant innumeræ ſubſtantiæ cartilaginoſæ inſculptæ, quæ apertæ pinguem, quandoque medullarem, cerebro ſimillimam materiam exhibebant: Nonnullæ lacti coagulato, modo conſiſtenti, modo granuloſo admodum, modo inſtar ſtercoris gallinacei albidioris, fluxili omnino: At quod omnium admirationem movebat, ſumma erat variis locis durities, non cartilaginea, ſed omnino oſſea, adeo ut ne cultro quidem dividi potuerit: Nec tantum ſubſtantia hæc per totam maſſam diſperſa, ſicut variis locis particula talis ſe exhiberet, verum continuata occurrebat non uno loco, inprimis circa poſteriorem molis partem, imo offerebant ſe particulæ variæ, in quibus diverſis locis pilorum, ſæpius ſat longorum, notabilis copia: Vaſa totam maſſam curioſo ſpectaculo perreptabant, partim ab Omenti vaſis, partim ab iis quæ Teſtis ſunt, procedentia, Hepar ubique lateri dorſoque filamentorum ope adhærebat, inferiore ſui parte tumefactum ac ſuppuratum: Lien, Ventriculus, Renes, Veſica bene ſe habebant.

AD quod morbi genus moles hæc reduci debeat, non ſcio quis determinare audeat: Abſceſſum eam haberi poſſe, & quidem talem quales Atheromata appellari conſtat, mihi perſuadeu: Varietas ſubſtantiæ ſumma magnum ad hoc argumentum: Totalis hic dextri teſticuli in alienam ſubſtantiam degeneratio, cum incremento aucto: Forſan morbi illius graviſſimi, quo ante decennium laboravit virgo hæc, critica potuit adfuiſſe materiæ peccantis ad Teſtem hanc tranſlatio, vel debilitas quædam alia, à violentia externa, aut ſanguinis ipſius affluxu, viriatæ ejuſmodi diſpoſitioni occaſionem præbuit, illo maxime tempore, quo & ſeminalis materiæ productionem, & menſtrui evacuationem ſuppreſſam virginibus gravem afferre alterationem reperimus: Imo quid impedit quominus dicamus corruptæ ſubſtantiæ teſticuli, à cauſa nobis ignota, ſanguinem per ſpermatica æque ac epiploica vaſa copioſius juſto accedentem, argumentum ſucceſſu temporis attuliſſe, ſimiliter ac in abſceſſibus ejus conſtitutionis aliis in habitu corpo-

ris

tis quandoque ſe exhibentibus, haud raro notamus nonniſi per unicum ſæpius vas ſanguineum, inſigniter, & nonnunquam valde celeriter eos augmentum ſumere? Quod autem miræ hic ſeſe exhibeant formæ, noſtrum haud eſt exponere, Philoſophis hæc committimus: Varias, imo diverſiſſimas in ſanguinea maſſa contineri particulas, Chymia, inter alia, ſatis demonſtrat; ex quibus diverſimode à colore proportionato commotis, ſeparatis, unitis, diverſa produci poſſe corpora probabile valde: In naturali hoc obtinet univerſi corporis nutritione auctioneve, obtinet & in præternaturali? Et quod in teſticulis variis corporis partibus producendis materiam accommodatam hærere, ideoque & in hoc noſtro vitiato hæſiſſe diceremus: annon quid in tuba uterina & fœtus & molas reperiunt Anatomici? Mola ex Teſtis materia, ovum ſive dixeris ſive ſemen: quod ſi in Tuba generari queat, cur non etiam extra eam, modo acceſſu quodam extraordinario cauſæ cujuſdam eam varie diſponere valentis, qualis vel ſanguis ipſe extraordinariam mutationem ſubire cogatur? *Gerardus Blaſius obſervat. med. 9.*

Observatio LXIII.

Hydrops à defectu caloris nativi inductus.

Diſſecabatur in Noſocomio Leydenſi corpus vetulæ annos 70. natæ, quam Aqua intercutem jugulaverat: Magna copia aquæ flaveſcentis ex abdomine intra peritonæum ejecta eſt: Hepar non tam putridum, ſicut alias notatum, neque ſcirrhoſum; ſed parenchymate flaccido: Lien à naturali quoque non multum receſſerat, minor tamen, forſan ætate contractus: Omentum fere conſumptum: Exiſtimabat ſector Chirurgus, præſentibus D. *Screvelio* nobiſque, hydropem iſtum ob defectum potius nativi caloris in corpore, ſenili inductum, quam à læſione vel Hepatis vel Lienis, vel aliorum viſcerum. *Bartholinus hiſtor. 83. cent. 3.* Vide obſervat. 32.

Observatio LXIV.

Hydropicus ventris tumor à nimio potu inductus.

In cadavere mulieris anno 1625. in valetudinario mortuæ, nullius viſceris aderat vitium: Solus humor ſeroſus à nimio potu mali cauſa deprehendebatur, quem largius ingreſſerat ob inſignem æſtum ab ulcere ventriculi, cujus fundus tumore ſuo erat exulceratus. *I. Rhodius cent. 3. obſervat. 4.*

A *Nimio potu*] Patet nobis jam oculatioribus cur Hydrope interdum hauſto potu ſtatim diſtendatur venter: quod in amico meo immo non ita pridem obſervavi, nempe ob peritonæi tunicam, cui glandulæ lacteæ immerſæ latent, impletam: Nec difficile explicatu eſt quomodo per diuretica Hydrope ſæpe terminetur, perque urines ſolvatur. *Thomas Bartholinus de Lacteis Thoracicis cap. 9 § 7.*

Nullius viſceris vitium] Ab errore ſeiunxerim; Ex cum matre equis exitus parator, antequam ex earum mora & corruptione labem viſcera concipiant: Vix inter Medicos aliquem reperies (*ait Pariſienſis quidam Doctor*) cui non contigerit hydropicorum aliquod cadaver eviſceratum: Integrum eſt in multis hepar ex omni parte, quibus eſt exortus hydrops ex aquoſo beneſal in principio pathematis hujus generationis; At temporis progreſſu ſucceſſit: id quidem, marceſcitque, & attenuatur fluctuatione & inundatione aquarum: *hac ratione*: En hydrops lethalis, inveniuntur in morbis integrum Hepar, nec non Lien, in aliis læſum quidem ſed ab hydrope; ut hepatis vitium effectus fuerit, non cauſa hydropis.

Observatio LXV.

Peritonæi tunicæ in Hydropicis mire aliquando craſſeſcunt & indurantur.

In Hydropicis peritonæi tunicæ valde incraſſeſcunt, imo ſucceſſu temporis cartilagineam duritiem acquirunt, quod in paracenteſin abdominis ſcire neceſſarium eſt. *P. Barbette lib. 4. Anat. pract. lib. 4. part. 3. cap. 7.*

Observatio LXVI.

Hydropici ventriculus admodum anguſtus, quia jamdiu non comederat.

Ante octiduum, in pago Saſſen, cadaver Hydropicæ ſeptuagenariæ, juſſu PræNob. D. noſtri Præfecti, à Chirurgo, me præſente, fuit apertum, Illa vivens credebat Serpentem, aut aliud quoddam animal in ſe latere, ſed præter ingentem aquæ copiam, tam in abdomine quam thorace contentam, & viſcera qualia hydropici habere ſolent: ventriculus tamen huic contractus ſeu coarctatus, ut magnitudo ejus magnitudinem renum non excederet: Nullam fere habuit cavitatem, & ſubſtantia ejus fuit admodum craſſa, ſed diu nihil comederat: *Ioh. Butzius in miſc. cur. ann. 6. & 7. p. 518.*

Observatio. LXVII.

In Hydropicis quibuſdam pericardium cordi adhærens inventum.

Adhæſio pericardii corpori ipſius cordis, hujus palpitationem induxit, quod in duobus hydropicis obſervatum. *Ballonius Tomo 1. Conſil. 109.*

Observatio LXVIII.

Anatome Hydropica mulieris, in qua principium venæ cavæ deſcendentis arcte coaluerat.

ANno 1625. in cadavere mulieris hydropicæ, principium venæ cavæ deſcendentis arctiſſime coaluerat, ut ne ſpecillum quidem admitteret: haud dubie ab exulceratione à vermibus in ramo Iliaco repertis excitata. *Ioh. Rhodius Mantiſſa obſerv. 21.*

Observatio LXIX.

Hydropici cadaver ſine Hepate & Liene inventum.

ANno 1594. 11. Septembris obiit D. *Matthias Ortelius* Mercator Antuerpienſis: Aliquot annis antea hydrope laboraverat, qui morbus affectus Hepatis vel primario, vel ſecundario neceſſario conſequitur: Cumque ſub ſepto tranſverſo Hepar & Lienem quærere-mus, ne veſtigium quidem illarum partium invenimus: Caſus profecto inauditus & admirabilis: At ſubſtantia omnium inteſtinorum carnoſa prorſus erat, multo ſolidior quam ipſa muſculorum caro, ut ſoliditate cordis carni fere reſponderet: Et vena cava ex ipſis inteſtinis ſuam originem ſumebat, Eo fere modo quo vena Porta in ipſis Inteſtinis ſolet implantari. *Caſpar Bauhinus in appendice ad tractatum Franc. Roſeti de Partu caſareo.*

VUlgata *Ortelii* ſectio, quæ multorum torſit ingenia, pluribusque impoſuit, ſi ad trutinam eſſet revocanda, vel ſaltem levibus conjecturis daretur locus, utique pateret non defuiſſe jecur, & hoc in opportuniori forte ſitu locatum extitiſſe, ut ſecreta bilis in inteſtinum derivaretur in hoc enim inteſtina carnoſa obſervata fuere, ita forte dicta ab obſervatore ob ſubſtantiæ modum conſimilem carni, & rubrum colorem, cum etiam ſolidiora & compactiora muſculorũ carne deprehenſa ſint: Oblongæ itaq; glandulæ, circa inteſtina accubantis, rudem nobis exhibet ſpeciem, nec vaſorum inde enata propago conjecturam deſtruit: Cava enim vena à carnoſis hujuſmodi inteſtinis emergebat. *M. Malpig. Sect. 1. de ſtruct. viſcerum c. 8.*

Observatio LXX.

Anatome hydropica ſine Iecore, Liene, Renibus inventa, cum mola inſigni in Vtero.

ANno 1601. mulierem aperui, cui abdomen ita intumuerat ut tres haberet in ambitu ulnas: Aperto abdomine effuderunt ſe 56. aquæ pintæ: Omentum totum conſumptum: Jecoris, Lienis, Renum (dictu mirum, verum tamen) ne veſtigia quidem: Diaphragma multis locis exeſum ac conſumptum: Vterus in eam molem elatus conſpiciebatur ut in ambitu ſeſqui ulnam haberet: Apertus, conſpiciebatur intus mola, ex multis duris, ſcirrhoſis condylomatibus conſtans, quæ multis locis in pus mutata erant: Color molæ erat albus, adenoſam ſubſtantiam in ſcirrhum verſam dixiſſes: *P. Pawius obſ. 39.*

Observatio LXXI.

Hydropici Iecur totum conſumptum, Lien, Renes, &c.

ANno 1602. hydropicæ fœminæ ventrem aperui, è quo aquæ craſſæ & amurcæ ſimilis pintę ſe effuderunt 36. Jecur huic totum conſumptum, venoſis ſolummodo ductibus iiſque perpaucis ſuperſtitibus: Conſumptus Lien, Renes; Ventriculus praſſino, viridi bile plenus: Diaphragma aliquot locis ſphacelo correptum: Vterus molam intus habebat, quę in materiam melli ſimilem converſa erat, effundebatque ſe ſimul ac uterus pertunderetur: fœmina 34. annorum hęc erat. *P. Pawius obſerv. 31.*

Observatio LXXII.

Ventris tumor ab aqua ingenti copia, viſcera adeo compellente, ut nec Cordis nec Pulmonum appareret veſtigium.

§. 1. SEcui aliquando hydropicum, cujus venter continebat plusquam triginta libras aquæ: Secto corpore, neque Cordis neque Pulmonum ulla apparebant veſtigia: nam aquæ copia ipſum diaphragma cum pulmonibus compreſſerat ad jugulum: Ventriculus quoq; ipſe mirandum in modum compreſſus & anguſtatus reperiebatur *H. Saxonia Panthei lib. 4. cap. 27.*

§. 2. Pro copia aquæ illic collectæ venter plus minus tumet, & aliquando adeo impletur ut in vaſtam molem attollatur; in quo libras 60. & plures pendentem aquæ copiam adhuc reſiduam, etſi multum per pedes fluxiſſet, ſectione in mortuis deprehendimus: Quæ

aqua

aqua non ſolum pondere gravat, ſed & ſeptum premens, illique incumbens, & motum liberum impediens, dyſpnœam eam parit adeo moleſtam, ac maxime cum decumbunt augentem; quod aqua tunc verſus ſeptum magis tendens, magis illud gravet, unde liberius erecto corpore aqua tunc deorſum ab eo prolabente, ſpirant. *Platerus Prax. lib. 3. cap. 3 p. 212.*

Observatio LXXIII.

Anatome canis toto corpore tumidi poſt infuſum in venas oleum Tartari, In cujus venis ſanguis ſolito fluidior repertus eſt.

Infuſum fuit in Canis venas oleum ſulphuris, eo incolumi, etſi ſæpius facta infuſio: Vulnere occluſo & cane dimiſſo, cubiculi angulos percurrit, repertisque oſſibus, avidiſſime illa erodebat, quaſi ab eo liquore appetitus excitatus fuiſſet: Abſimili eventu oleum Tartari in alterius canis venas inditum fuit: nam prægreſſa inſigni & diuturna anxietate, antequam expiraret toto corpore admodum tumidus factus eſt.

Eo diſſecto, ſanguis, quod mirum, non concreverat, quin potius fluxilior & rubicundior ſolito apparuit, Unde conſtat ſanguinis fluxilitatem nimiam, æque ac ejus concretionem mortem inducere poſſe. *Ex Ephemer. Gallicis anni 1667. menſ. Auguſti 28. Obſervatio Dom. Fracaſſati.*

Observatio LXXIV.

Borborygmi & coaxantium ranarum ſpecies, ab impedito libero flatuum per inteſtina excurſu, Et Ventris Tumor à mirabili ejus pinguedine.

Petrus Scharff, poſt exantlatos cruciatuum labores varios diem obiit fatalem: Defuncti corpus calendis Martii anno 1659. aperitur: Ad ſectionem invitatus ego, abdomen in inſignem magnitudinem elevatum vidi: hydropem primo aſpectu mentiri videbatur, ſed duricies inſolita, ante & poſt fata ultima, opinionem deiere juſſit: Exſucca omnia totius præter abdomen membrana, ſuccum ad id depoſuiſſe videbantur omnem, tantus obſederat partes illas & faciem, quam Hippocraticam jure dixiſſes, marcor & atrophia: Umbilicus ad duorum tranſverſorum digitorum latitudinem elevatus, thaleri circumferentiam habebat, cuticula, quam exſudans ſemper in vivente pars ſeroſior depaſcere & viſa eſt, deſtitutus: Secta abdominis cute, pinguedo ſub ea occurrit, quatuor in umbilicali regione tranſverſorum digitorum latitudinem æquans: trium illa fuit qua Lien obvolvebatur, inæqualiter tamen, ut media portio digito uno tranſverſo minor fuerit: Renes, ut ſolent, copioſæ pinguedini pariter erant immerſi, ſed quod aſpectum merebatur, omnia inteſtina particulis pinguibus, hinc inde multis, piſorum ac lentium magnitudinem jam majorem, jam minorem referentibus, conſperſa videbantur: In dextro cordis ventriculo particula adipoſa magnitudinem articuli unius digiti exprimens reperiebatur, qualem *Bauhinus* etiam ſæpe inibi ſe obſervaſſe l. 2. anat. c. 20. ſcribit: Diaphragma ſolito durius fuit & craſſius: Pulmo in latere pleuræ, Hepar coſtis nothis, & inteſtina oſſibus illum erant affixa: Hinc Pulmo libertate in exſpirando deſtitutus, ſpirandi quadam difficultate fuerat preſſus: Flatus vero in inteſtinis debitum excurrendi ſpatium non invenientes, ſonum, modo tonitrui, modo ranarum coaxantium clamori ſimilem, per integrum luſtrum ediderant, ut non modo foſſor ipſe, ſed & adſtantes latitantium intus ranarum ſuſpicionem conceperint, cujus ſolius gratia magnus ſectione cadaveris numerus incolarum circumſtetit occupatus. *Ioh. Michael Febr. obſerv. 28. miſcell. cur. anni 14.*

Inquirenti mihi in diætam qua defunctus olim fuerat uſus, lac potiſſimum maritum comediſſe & bibiſſe, vinum & cereviſiam non curaſſe, reſpondit vidua: lactis ſolius eſu & uſu ſe refocillari diæta; Luxuriantis & errantis hoc eſt naturæ exemplum, qua pinguiorem alimenti partem ſoli abdomini concredidit, reliquis vero partibus denegavit: Neq; largiori lactis uſui id erit ſimpliciter attribuendum, cum nutritiam in lacte vim inclytus Medicorum Senatus, noſtro præſertim tempore commodet, & non tantum ſingulares homines, ſed multos populos γαλακτοφάγους eſſe cõſtet: Sed in noſtro ſubjecto natura partium externarum, & ſic ſui quaſi oblita, in toto abdomine nutritiam lactis virtutem ſibi appropriavit: *Idem.*

Observatio LXXV.

Ren unicus obſervatus in iis quibus venter prominulus & vitiatus coſtarum ductus.

Mirum eſt quod *Veſalius* lib. 5. cap. 10. ſcribit ſe obſervaſſe in habentibus ventrem impenſe prominulum, & vitiatum coſtarum ductum, unicum interdum Renem in medio poſitum inveniri. *Blaſius appendices ad Bellini Tractatum de Renibus p. m. 124.*

Observatio LXXVI.

Ventris inferioris gracilitas, cum intumeſcentia ſuperioris, ob delatam, poſt vulnus, ventriculi partem & inteſtinorum in thoracem.

Militi gladius paululum infra cartilaginem xiphoidem intruditur, ſuccedunt ſyncope, dyſpnœa, ſingultus, Inferior venter circa pubem gracileſcit: ſupra umbilicum & circa thoracem intumeſcunt partes: Ventriculi orificium & pars ſiniſtra ejus, cum portione duodeni & coli, ad thoracem per vulnus delatum: *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Abdominis tumor ab immani Uteri expanſione, cum infarctu & corruptione illius.

Aperiendo cadaver puellæ, jubente & præſente magiſtratu, deprehenſus Uterus ad eo expanſus ut fere univerſam abdominis cavitatem adimpleret, unde tam valide compreſſæ ſunt partes vicinæ ut in anguſtiſſimum ſpatium coactæ eſſent. Uterus præterea omnino infarctus erat materia quadam rubicunda, carni minutim diſſectæ non abſimili, quæ maligna qualitate propriam partis ſubſtantiam conſumpſerat, adeo ut quibuſdam in locis ad chartę tenuitatem deducta eſſet, etſi nondum effluxiſſet totus annus ab initio morbi. *Deslandens Baugrandius, Zodiac. med. Gall. anno ij. Obſ. v. Iulii.*

Observatio II.

Ventris tumor à pure in eo parte ſiniſtra congeſto, præſertim circa Lienem, cui immerſus cum vicinis partibus latebat.

Eodem fere modo ac in Thoracis cavo puris collectio, quæ Empyema dicitur, & pleuræ inflammationi, in abſceſſum degeneratæ originem fere debet, In *Ianetie Iochems*, in Noſocomio noſtro decumbente, ex inflammatione Peritonæi purulentæ materiæ collectio in cavitate infimi ventris: mulier hæc gravida, infantem pepererat nulla pręſente obſtetrice: poſt partum laborioſum de dolore ſiniſtri lateris graviſſimo valde ſemper conqueſta: Venter inſignem in molem intumeſcere cœpit, tandem poſt varia adhibita medicamenta circa umbilicum protuberantia quædam occurrit, quam illico cultro apto aperuimus (pus enim ſubeſſe conſtabat, hoc tamen peritonæo incumbere putabamus) & pluſquam pinta integra puris fœtidiſſimi effluxit: Aliquot dierum ſpatio finito quo puris evacuatio per vulnus factum continuabat, inſtrumento cereo exploravimus quonam loco purulenta hæc illuvies copioſe adeo die noctequc effluens hæreret, & candelam hanc recto ductu per peritonęum in ventris cavitatem penetrare deprehendimus ad ipſa uſque inteſtina, quod anatome demortuæ poſtea plenius detexit; materię purulentę per vulnus effluenti, non raro portiones omenti miſcebantur, ac corrupti omnino: primis diebus evacuatio puris aliquid levaminis videbatur afferre ægrę, at ſequentibus, foramine in dies ex ulcere augmentum capiente, ęgręque viribus, ob copioſum puris effluxum, adeo ut etiam ſępius ei quaſi innataret, magiſque deſtructis vitam finire coacta eſt, quarta enim ſeptimana ab eo tempore quo pus ejicere venter cœpit, interiit.

Poſt mortem cadaveris abdomen diſſecuimus, quo qualis viſcerum conſtitutio conſtaret, non obſtante intolerabili fœtore, Obſervare hic licuit pus loca omnia, quæ Lieni vicina, ſub peritonæo occupaſſe, adeo ut partes omnes latere ventris ſiniſtro collocatæ, Lien imprimis, puri immerſę laterent: Partium dictarum quænam purulentę collectioni originem dederint, certo determinare arduum, cum Peritonæum, eo loco ubi pus detinebatur, corruptum inflammatumque facile quænam pars accuſari hic debeat, colligere licet. Uterus, (quem læſum ægra conjecerat) bene ſe habebat, debitoque loco detinebatur, Omenti pars magna putredine conſumpta; Inteſtinorum itidem quorundem tunica exteriora pure corroſivo non uno loco lacerata; Nec tamen (quod plerumque contingere ſolet) pus hic collectum, inteſtina tegens ad inguina ipſa devolutum erat, quod experientiam quorundam infringit: *Ioh. Meckeren Obſervat. chirurg. xxvi.* Vide hiſtoriam *Petri Bourge* apud Fabr. Hildanum, huic adfinem.

Observatio III.

Hydrops Aſcites vitio Hepatis inſignis magnitudinis geniti, duri, variis in loci putridi.

NUper cadaver Puerperæ 14. dierum ſecui, in quo præter occultum Hydropem, Hepar tam immenſæ magnitudinis animadvertimus, ut hominum fidem fere ſuperaret: latitudini ejus comprehendæ utraque manus mea minime ſufficiebat, multo minus longitudini ejuſdem; dimidiam ventriculi partem exacte, occupabat & ultra renis dextri regionem protendebatur; Durum fuit inſuper, variiſque in partibus putruit. *I. Iac. Harderus Exerc. Anat. med. xv.*

HYdropem dictum Aſciten fuiſſe reputo, Thoracem enim & ejus viſcera ſilentio prætereo, abdominis, ceu loco principaliter affecto, inhærent; Vaſtæ molis hepar corruptum illi producendo fuit aptiſſimum: An vero cor & pulmones ſine omni vitio extiterint addubito, Docet namque uſus & experientia hepatis ſolius affectione minus frequenter hydropem naſci quam pulmonum & cordis labe conjuncta. *Ioh. Conradus Peyerus ib. Exerc. xvj.*

Observatio IV.

Hydrops Aſcites à Scirrhis Iecur, meſenterium, Pancreas, aliaſque partes infeſtantibus.

NUper puellam ſecui hydropicam, e cujus abdomine, inciſis ex altero latere muſculis abdominis menſuras duas ichoris flavi & ſubfœtidi, vacuavimus; dicique nequit quam inſignes ſcirrhos variis in locis hoc in cadavere deprehenderim; quorum unus caro hepatis arcte connectebatur, à parte inferiori pancreatis enatus; alter vero in medio circiter meſenterii hærebat, pugnum majorem magnitudine adæquans; e quo inciſione facta prodiit ſubſtantia albicans instar ſibi concreti; Porro ejuſcemodi glandolæ ſcirrhoſæ, & ex parte nigricantes, ſecundum œſophagi & ſpinæ longitudinem locatæ plurimæ fuerunt, majuſculæ & minuſculæ, quas ſcrophulas internas, ſi vis, nominare licet: ſufficit ad ichoris ſupra nominati congeſtionem iſtarum glandularum ſcirrhoſitatem plurimum contribuiſſe *Ioh. Iac. Harderus Exerc. Anat. med. xlvij.*

Observatio V.

Hydropici cadaver exhibuit Renem dextrum materia calci ſimili infarctum. Siniſtrum vaſis diſtentum exterius, cum hydatide &c.

IN cadavere Hydropici, quem eis paucos dies ſecui, obvius mihi fuit Ren dexter, materia calci ſimili, (memoratu digna) ſummopere infarctus; Rene ſiniſtro ab eadem vacuo quidem exiſtente, ſed tamen vaſis maxime diſtentis ſuperbiente extus, (quorum ſub inſertionem Hypatis inſignis erat conſpicua,) & papillis urinariis, oſculis ſuis mirum quantum hiantibus, intus horrido. *Ioh. Iacobus Harderus Exerc. An. med. xxiv.*

M*Ateria calci ſimilis*) Obſcurum quomodo materia calci ſimilis in rene dextro congeri potuit; Puto etiam Renibus fibras quaſdam eſſe motui aptas, quibus languentibus aut impeditis, neque ſerum facile propellitur, nec craſſior materies, ſed ſtagnans coit & accreſcit, *I. Conr. Peyerus Exerc. med. Anat. 45.*

Observatio VI.

Hydrops à Liene, Abſceſſu ſeroſo & purulento obſeſſo, qui ante obitum materiam ad latus dextrum eructabat.

CHriſtianus Friderici Holſatus, 2. Octob. 1659. Apoſtemate laborabat ſiniſtro abdominis latere, trium digitorum tranſverſorum diſtantia ab oſſe ilium, dolorifico, valde: ad externum attactum materia purulenta hic extra peritonæum collecta videbatur: Cauterium primo applicavimus potentiale, hinc cultello acutiore apertionem inſtituimus & effluxit materiæ bene coctæ haud fœtentis, quantitas ℥ij. aut iij. ſequenti die materia effluens & parcior fuit, & ſanguinolenta magis: placuit itaque quo materiæ dictæ commodior exitus concederetur cultello, linteo maxima parte armato, cujus deſcriptio habetur apud *Scultetum* Armam. chir. Tab. ij. f. 7. Inciſione ſecundum longitudinem tumoris facta tumorem magis aperire: Die 3. 4. & 5. materia ſe obtulit impura fœtidaque; 6. ſtylo noſtro explorare placuit quouſque quaquaverſum apoſtema hoc ſe extenderet: At quamprimum eum inſerere aggreſſi ſumus, inſcii paracenteſin inſtituimus, illico enim aqua effluxit clara, alba, nullius fœto-

fœtoris, ad quantitatem mediæ pintæ, quem ſubitaneum effluxum ventris detumeſcentia inſperata ſequebatur. Die ſequenti ad foramen factum membrana ſe conſpiciendam dabat craſſa complicata, quam inteſtinum eſſe conjiciebamus: At cum vaſa in ea nulla occurrerent forcipe eam apprehendere auſus fui, imò lenta manu extrahere: Inſtar corńu politi erat, vaſis nullis prædita. Ea extracta, aquæ iterum limpidæ aliqua quantitas effluxit, hinc nil niſi materia fœtida: Quod educta membrana ſinum hic aliquem (uti videbatur) reliquiſſe conſultum viſum fuit injectione hac eam mundificare ♃ *fol. ſcord. rut. abſinth roſ. aa m ß. hordei* ℥ ß *flor. hyper. centaur.* ʒ j. *coq. in vino rub. In colat.* ℔ *. diſſolv mell. apii* ℥ ij. *aloes, myrrh. aa.* ℈ ß utilitatis aliquid afferre videbatur, quod materia magis concocta ſe exhibet. Interim & etiam medicamenta ea laxtes ſumenda præſcribebantur quæ & ars morbusque exigerent. Die 15. membranæ prædictæ major longe portio ſe obtulit, ſacci formam habens, cujus ablationem ſequebatur materiæ putridæ fœtidæque ea quantitas, quam etiam ſatis capaci receptaculo excipere haud licebat, & quidem ſummo cum impetu: tandem ſanguinis, particularum duriorum, materiæ terreſtris evacuatio, & ſic fractis viribus interiit.

IV. Novembris Diſſectioni noſtræ ſubjectum cadaver, in quo, facta à mucronata pectoris cartilagine ad oſſa pubis apertione, materia primo occurrebat glutinoſa, flava fœtida omento, hinc etiam inteſtinis ſubjectis, incumbens, hujus adeo hic incruſtata conglutinataque ut etiam diſcernere ea vix concederetur. Lien nec inſignis erat magnitudinis, in lobos duos diviſus, ad inguina devolutus, in eo ſinus notatus rotundus, qui aquam claram membranamque exhibuerat; Tabulæ enim impoſitus abſceſſum rotundum, tunicæ propriæ incluſum exhibebat, in quo diſſecto non ſolum aqua reperiebatur clara alba, ſed & membrana craſſa, pellucida, iis quæ jam ante extractæ perſimilis.

Atque ex his colligere licet naturam ad apertum locum materiam p. n. in liene contentam deduxiſſe: conſiderandum hic inſuper locum lienis non ſemper eſſe ad ventris poſtica, ſed & anteriora ſæpius, imo inferiora, quod in infantibus variis ventris tenſione laborantibus notamus. *Ioh. Meekrem. obſerv. Anat. chirurg. Poſth. cap. 6.*

Observatio VII.

Ventris Tumor ab aqua in peritonæi duplicatura peculiari contenta, ſaccum efformante extra quem viſcera conſtituta.

Menſe Janu. anni 1651. aperuimus cadaver *Dinæ Nicolai Thervelings*, quæ à jam primis annis ventris laboraverat, cum tenſione gravi, intumeſcentia magna, quæ tamen circa pubertatis tempora, ætatis namque annum 13 aut 14 mirum in modum increvit menſtruorum fluxus nonniſi bis, iſque parcus valde, obſervatus, ventre eo tempore leviter ſubſidente: Nec tamen moleſtus hic ventris tumor, quo minus matrimonii moleſtias ſubiret impedire potuit: nupſit pictori apud nos celeberrimo *Govred Flinkio*; gravida infantem peperit ac ſine ulla ventris detumeſcentia. Varia ad ſublationem tumoris hujus uſurpata media, variæ inſtitutæ conſultationes, ac irritus omnis labor. Cauſam in aliud conjicere non licebat quam ſententiarum de vera morbi origine, veraque affecta parte diverſitatem, fuerunt enim qui *fungos diviſos* ventris dictæ extenſioni anſam præbere ſtatuerent; placuit aliis *Atheromatum faſciculos* mali cauſam dicere; *veſiculas plurimas* pituita repletas hic hærere varii aſſerere auſi fuerunt, Imo & molam quidam ſuſpicabantur; Præcipua Medicorum Chirurgorumve, in conſilium adhibitorum pars, aquam ventre concluſam, in interſtitiis viſcerum hærentem cauſam habendam eſſe voluit; Clar. *VValæo* prob. bile omnino videbatur (nec ſententiam hanc mutare ullis rationibus induci potuit) ſeroſum humorem ſenſim ad peritonæi duplicaturam diſtillaſſe Magni hujus medici ſententia, quam vera certaque fuerit antequam demonſtremus, conſiderari meretur, breviſſimo temporis ſpatio, octo nempe dierum, in eam molem ventris tumorem fuiſſe auctum, ut tres partes acceſſerint, ad digiti tranſverſi latitudinem ventrem increſcere, impoſſibile omnino dixiſſes, ſiquidem eum intueri conceſſum fuiſſet: Addo, quod admirationem omnem ſuperat agilem eam adeo fuiſſe, atque in motu celerem, ut nihil non domeſtica officia ſpectans, currendo, ſtando, laborando efficere valeret; Paucis ante mortem diebus, referente marito, turrim Clivenſem aſcendere, deſcendereque ſine ulla moleſtia potuit. Interea temporis, quæcumque etiam adhibetentur media, ventrem magiſque intumeſcere percipiens, tandem doloris gravitate ſumma debilitate, quod nec ſedere, nec ſtare, ſed manibus pedibuſque repere cogeretur, in lecto decumbere ea c acta eſt in quo etiam finiit.

In cadavere I. *Cutem* cultelli acie, circa umbilicum (quam fere cartilaginem reperiebamus) diſſecuimus, & *aqua limpida* minime fœtentis *quantitas centum & viginti quinque librarum effluxit &c.* Educta aqua *Succum*, quem hactenus ignorabamus peritonæum eſſe, ex quod dictus liquor effluxerat, in partes quatuor, ſectione cruciali dividimus, cujus fundum materia impura lentaque obductum reperimus: Rei novitatem mirabamur, qui perveniſſe nos in ventris cavitatem putabamus, nihil viſcerum reperiabamus: *Peritonæum* cuti unitum in eam magnitudinem extendi poſſe quali nobis occurrebat, nunquam admiſiſſemus niſi oculis noſtris fuiſſet exhibitum. Parem adeoque Peritonæi ſuperiorem, circa mucronatam cat-

tilaginem, coſtaſque nothas ſeparare aggreſſi ſumus, quo facto in conſpectum venere hepar, ventriculus, inteſtina, aliáque viſcera integra & bene conſtituta, præterquam quod inteſtinum *Colon* plus juſto contortum. *Uterus* inſuper ſiniſtro latere bene ſe habebat, ſimiliter ab Tuba Fallopiana, vas Deferens, Teſticuluſque ſiniſter, quæ tamen partes omnis magnitudinis craſſities que erant excidentis. Lateris dextri Teſticulus deficiebat: *Vas deferens, & arteria* (per quam menſtruus ſanguis excernitur in non gravidis) alieno detinebantur loco, in ipſius enim peritonæi duplicaturam deferebantur, quam penetrabant ſimili omnino modo ac ureteres *veſicam urinariam*, in quam etiam ſine dubio ſanguinem, imperfectumque ſemen deduxerunt, materiam tumoris ſupra declarati. Sanguinem menſtruum per arterias in *Saccum* hunc fuiſſe deductum inter alia demonſtrare videtur quod inſtante tempore menſtruationis, quavis vice, ventris intumeſcentia fuerit aucta. *Iob Meckerem Obſerv. med Chir. cap.* 52.

AQuam hic collectam ex parte ex uretere dextro à Rene deſcendente ad veſicam urinariam exſtillaſſe judicamus; Ductum enim hunc errore Naturæ, ad duplicaturam Peritonæi cum arteria ſpermatica, & ductu cæco, ſeu Tuba uterina tranſiſſe per anatomen novimus: Et ſic diſſectionis noſtræ opera veritas ſententiæ Cl. *Walæi* detecta, imo etiam paracenteſis in ægra hac facilitas, & utilitas, quam idem valde commendaverat. *Idem.*

Observatio VIII.

Aſcites à duro hepate & liene.

§. 1. CUidam venter maxime tumet & videtur cum aqua plurimum flatus habere, ad talos vix aliquid tumoris devenit quod œdema referat, ſpiritus difficultas eſt poſt quã tumor ventris impenſius increvit, hoc vero factum eſt poſtquam ſcroti vulnus, per quod diu humor effluebat, coaluit; febris præcipue ſub veſperam manifeſta eſt, ſub qua pulſus maxime brachii ſiniſtri tenſus ſentitur, urina exigua bilioſa ſatis & craſſa: hæc in homine, cujus corpus naturæ calidioris, & longe magis ſiccioris eſt, ætas cutem quinquaginta annorum: ſentio ego lienem tumidum, Jecur non ita poteſt ſentiri, quoniam fere totum coſtis tegitur: Ego ſalutem non ſpero in hujuſmodi originis hydrope, Aliquando ſoleo ſperare cum humidam intemperiem ſequi intelligo & ætas junior eſt: Ignis proponitur ventri dandus, mallem ego ferrum, nam facile exiret aqua, vulnere tamen coaleſcente reditura.

Huic extincto poſt ignem datum ventri, febre etiam aucta ex eo, Jecur refertiſſimum & duriſſimum fuit, & Lien pariter, Pulmo autem ſiniſter admodum exiguus. *Chriſt. Guarinonius conſultat.* 379.

§. 2. Siccam cauſam poſſe habere Aſcitem non eſt notum, cum aquoſus humor ſatis cauſæ in frigore teneat, quæ res noſtris oculis ſæpe cadaveribus utroque morbo (aſcite & tympanite) paruit, in quibus ſæpe Jecora dura, & arida ac nigra vidimus quam humidiora & œdematoſa *Guarinonius conſult.* 446.

Observatio IX.

Polypi liberi in cordis ventriculis duarum mulierum, una hydrope, altera cachexia extincta.

COrpora illa Polypi recte appellantur, ob eam quam habent ſimilitudinem cum tumoribus ejuſdem nominis qui non raro narium interiora infeſtant: corpora illa aliquando in cordis ventriculis, aliquando in auriculis veluti radices agunt, & per vaſorum ductus ſe extendunt, aliquando nullibi adhærent: Ejuſmodi concreta bis mihi obſervare licuit in noſocomio Toloſano in duabus mulieribus, quarum altera Hydrope interiit; Altera, cachechectica, poſtquam ſenſim contabuit, tandem è vita deceſſit: In utraque hæc corpora in cordis ventriculis continebantur, nulli parti affixa, figura rotunda, nunc juglande paulo minora colore albida, ſubſtantia gelatinam referentia: *Bayle Tract. de Apoplexia p.* 58.

Observatio X.

Ventris tumor ob Renis tunicam externam admodum expanſam, Renis ſubſtantia conſumpta.

VIdi ego tunicam à peritonæo quindecim dierum ſpatio mirabiliter dilatatam, ut ſaccum præſeferret, nam corrupto Rene; & in flatum conſumpto, tunica in ampliſſimam molem erat diſtenta. *Guarinonius conſultat.* 455.

Observatio XII.

Hydrops Aſcites à Iecoris & Lienis ſcirrho.

Illuſtris Marchioniſſa à Monteeler quatuor menſes hydropica obiit; mortem ægritudo biennis anteceſſit: vultum tanta macies fœdaverat ut prioris formæ nulla ſupereſſent veſtigia; reliquum corpus opplebat aqua cryſtallo clarior omni, ex imo ventre ejuſdem ſextarii ſex minores circiter educti, è pectore octo; ex partibus extremis (nam univerſa caro iiſdem imbuta erat) tantundem. Iecur parte gibba admodum exſiccatum ſe præbuit, cava autem pure adeo refertum ut cyſtidis felleæ veſtigia omnia abeſſent: nullæ veſiculæ, ex earum genere quas hydatidas vocant, conſpicuæ, ex quorundam mente hydropicorum omnium jecur obſidentes: Lien duorum tantummodo digitorum tranſverſorum longitudinem obtinebat, paulo minus latus policis ad ſummum craſſitiei; figuræ tamen naturali proximus, ſed ubique & æqualiter in ſcirrhum induratus: Reliquæ partes inculpatæ. *Borrellus in zodiaco med. Gall. p.* 127.

Observatio XII.

Hydropici Pancreas ſemiputre obſervatum.

ANte quatuordecim dies hydropicum aperuit Clar. D D. *Glaſerus*, Profeſſor Anatomicus noſter, in quo Pancreas ſemiputre obſervatum fuit. *Bern. Verzaſcha obſ. med.* 79.

HInc hydropicis fluxus cœliacus aliquando accedit, eo quod Pancreas venarum lactearum & chyli receptaculum obſtructum ſit: &c. mirum igitur non eſt chylum ad inteſtina relabi, & fæces eodem dilutas albicantes apparere. *Idem.*

Observatio XIII.

Hydrops à Jecore retorrido, pituita referto.

MAg. *Camillus Moſcardus* Hydrope ex aſcite & anaſarca conjuncto laboravit, qui medicamentis ſublatus eſt, præſertim pilulis ex rhei ℈ij. & elaterii ℈j. præmiſſis aliis de hiera cum agarico: præceſſit heſterna die ſomnus toto xxiv. horis, non ſane arctus, ſed tamen aſſiduus, & eum reddens ferè ſine ſenſu ſuimet, aut ſaltem ſui ægritudinis: Nunc meo quidem animo ſubſunt adhuc cauſæ, & forſan pejores dictorum ſymptomatum, adeſt febris, ut ex corporis tactu, urinis, pulſu & lingua licet cognoſcere; Jecur ex his omnibus eſſe affectum non dubitatur: Genus affectus non eſt explicatum, humidum & frigidum tamen habetur, quod ego ſæpe admiratus ſum in corporibus calidiſſimis & ſicciſſimis & ætate florentibus, quale hoc eſt, eveniſſe, ita per corporum diſſectiones certior factus ſum contra ſæpe evenire: *Vidi Jecora pituita referta, ſed ea quidem ſæpe areſacta ob viſceris calorem & ariditatem*, maxime ſub Aſcite, ut ſub Tympanite etiam nigra, & tanquam corium toſtum arida, quæ ſic obſtructa, & humore illo non jam humido, ſed frigido quidem affecta poſſunt crudum ſanguinem, h. e. loco ſanguinis ichorem creare, nempe ſaniem, quæ in ea occaſione alba non eſt ſed flava, poſſunt ſua obſtructione febres movere, poſſunt humidos vapores in caput ſubmittere, poſſunt & ſiccos, ſi non à crudo humore, ſed ab eo ichore, qui flavus & torrefactus fit, & à corpore areſacti & melancholici humoris halitus mittant, unde modo ſomnos, modo vigilias à natura alienas faciant: Quæ in hoc Juvene fuere omnia, Etenim ſi hydrops ab humida Jecoris intemperie fuiſſet, quomodo tam cito ſola purgatione abiiſſet? A cruditate ergo etiam exuſta Hydrops factus eſt: animi moleſtiis & ſollicitudinibus inſolitis & diuturnis, veneréque immodica etiam multum pituitæ ventriculus creavit, & Jecur calidum jam æſtuavit, calidiuſque factum attraxit, areſecit, non concoxit, potius torruit; humor vero ibi areſactus & toſtus, frigida ſua natura cruditatum cauſa fuit, Inde hæc mala ſequuta ſunt: Vigiliæ ſiccum humorem ſequutæ, cruditatem hydrops, illum & obſtructiones, febris, cruditates, ſopor nimius & macies corporis, febrem autem linguæ ariditas.

Is non multo poſt interiit, & diſſectus habuit aquam flavam in nigrum vergentem, & Jecur atrum, duriſſimum & tanquam corium torrefactum, ut incidi cultro non poſſet. *Chriſt. Guarinonius Conſult.* 194.

CUm aqua intra peritonæum ſe recipit multa, nullo in renibus vitio, neceſſe eſt eam ad venas non penetrare, ſed in veniſiſſimæ jecoris partis retineri, à quibus intra peritonæum deſtillet: Retineri modo aquam obſtructionibus veriſimile non eſt, quoniam ſanguis in venas procedit, qui ſero ſuo, ſeu aqua craſſior eſt; Vidi ego in cadaveribus hydropicorum, quibus hoc pacto urina fuerat diminuta, venas ſanguine ſatis bono perfuſas, quanquam non multo: Quapropter ſic effundi ſerum & aquam intra abdomen debet, eo quod venæ illæ in ex inchoato ſanguine exprimant atque effundant, quod quidem calida tantum facere poſſint: Et in his obſervabis aquam colore admodum fulvo, & exuſtionem indicante præditam, contra quam in aliis alterius originis hydropibus, in quibus alba eſt: *niſi à lymphaticis vaſis prodierit*] Imo aquæ colori etiam viſcera reſpondent tum colore tum corpore, nam fulvæ aquæ habent viſcera, & dura, Sæpe longe minora viſcera quam juſtum ſit, ut viderim Jecur contractum tanquam corium torrefactum. *Idem conſultat.* 378.

Observatio XIV.

Hydrops Scorbuticus.

VIr conſiſtentis ætatis (*vide obſ. 2. ſect. 19. lib 3.*) Scorbuto extinctus intumeſcentia ſimul ventris atque pedum hydropica prehenditur: Jecur illius ſcirrhoſum & tuberoſum deprehenditur, Lien maximus optime ſanus, Meſenterium glanduloſum &c.

Inter

INter graviora ſcorbuti jam inveteraſcentis ſymptomata locum ſibi vendicat Hydrops, quo nunc pedes nunc venter, & aliquando univerſum corpus fœdè intumeſcunt, quique & cum duriore abdominis, hepatis lienisque tumore, & cum reſpirandi difficultate majore (quæ à catharſi ſolet ingraveſcere) quam alias affligit: Hujus cauſam proximam liquido apparet eſſe Lymphæ ductuum liquorem, præter naturæ inſtitutum extravaſatum, ſenſimque collectum in partium affectarum membranis, hocque quod tenellula illa vaſa quibus latex ſeroſus circumferri debuit, ejus vel nimia quantitate fuerint ad diſruptionem uſque diſtenta, vel acrimonia eroſa prægreſſa Glandularum, iiſdem lymphæ ductibus inſervientium obſtructione: Hinc enim neceſſum videtur ut præpedita in ſuo reditu lympha, qua data porta copioſa effluat, ſicque graviſſimum hunc morbum, Hydropem, ægria brevi inferat. Remotæ autem cauſæ variæ ſunt, Nam quæcunque chyli ſanguificationem ita lædunt, ut ex ipſo non quidam bonus & laudabilis, ſed crudus & vitioſus juſtoque ſeroſior ſanguis generetur, eadem manifeſto faciunt ad inducendam hanc lymphæ exundationem: In his vero primatum tenere videtur Aquæ vitæ, dicam an mortis, & ſpirituum ardentium abuſus, quo acidum illud ventriculi fermentum famis pariter atque digeſtionis ἐμποιοῦν, uſque adeo obtunditur, ut alimenta in illo neque rite comminui ac fermentari poſſint, neque deinceps ab invicem ſufficienter ſegregari, unde crudus atque aquoſus, ſed & acrimoniæ particeps chylus neceſſario evadit, ſibi perorumque conſimilem ſanguinem & ſuccum nutritium ſuppeditatum; Adde quod devoti illi Bacchi antiſtites, qui dies noctesque iſtiuſmodi ſpirituum poculis indulgent, ut plurimum cum Cerere divortium faciunt; ac ratione illius acrimoniæ falſæ, quam vino adusto ineſſe teſtatur ingens faucium ardor, ſitiſque inde accenſa, vehementer ſitiunt, & ad tollendam ſitim toto pomeridiano tempore Bacchanalia celebrare coguntur, hincque non poteſt non generari chylus, & deinde ſanguis cum ſucco nutritio, crudus, ſeroſus & hydropi inferendo aptiſſimus, ſicque illi Heroes, dum bibendo curas diluere ſatagunt, præcipites ſe in ſtygias undas mittunt: Habitualem ſibi nempe citto conciliant Hydropem non ſolum alienatis à crali ſuâ ſanguine ac ſucco alibili, verum & viſceribus ipſis per diluvium ſeroſum topo ſenſim exutis: Horum igitur ſtatus ubi ſemel à ſcorbuto arctius obſidentur, pro deplorato plerumque habendus: utpote qui cachexia inveterata hancque excipiente demum hydrope quaſi eviſcerati, neque cathartica, neque diaphoretica, aut alia ulla remediorum genera exhauriendis aquis accommodata ferre valent. Tota ſpes in cardiacis ac diureticis cum valentiſſimis antihydropicis atque antiſcorbuticis rite conjunctis: Aliis autem qui de ſcorbuto incidesunt in hydropem, idque ſubito, & per cauſam aliquam evidentem idem periculum calamitasque imminet. *Charleton Pract. de ſcorbuto p. 245.*

Observatio XV.

Aſcites cum Hydrope Thoracis vitio Hepatis in quo fiſſura deprehenſa, genitus, cum calculis in veſica fellea.

FOeminæ cujuſdam 40. circiter annorum, ſemel tantum uterum ferentis, Aſciticæ ac *Dyſpnœa* laborioſisſima ad mortem uſque divexatæ, corpus poſt obitum ſectione apertum, ubi leviſſima prius inciſione facta (effuſis ſalientis, fontis ad inſtar, tam ex Thoracis quam Abdominis, æquè ſummè repletorum capacitate) ad minimum aquæ menſuris xxx. hiſce exinanitis, cultro poſtmodum paulò crudelius adacto, Hepar vulnus replens ſtatim ſeſe in conſpectum dedit, juſto plus-duplo majus pondere quinque libras propemodum ſuperans, quod dextri ſui majoris lobi parte cava duabus fiſſuris, latitudine quatuor digitorum ſoco invicem diſtinctis, hiulcum erat, quarum quælibet æquali amplitudine duos digitos continente, ad parenchymatis penitiſſima uſque penetrans, & major quidem ad capſulæ communis tunicam, quæ forenſecus per hanc facile ſua albedine conſpicua erat, evidenter dehiſcebat: Veſicula fellea, quæ toto ſui corporis ambitu majorem pollicem vix æquabat, mero ſabulo ac calculis ex fuſco nigris, ſemiplena erat, Reliquis interim abdominis contentis cæterà fere naturalibus exiſtentibus, nec ullis in toto meſenterio glandulis, neque etiam aliis per univerſam vaſorum ſanguineorum hujus regionis ramificationem, in & extra viſcera ſcirrhoſi nodoſitatibus (uti quidem in hujuſmodi caſibus interdum evenire aliqui ex noſtris medicis modernis contendunt) uſibi repertis: præterquam quod omentum diſtenſione diſruptum, jam fere putrilagine infectum, & uteri corporis mole nucem juglandem non ſuperantis, duritieque ferme lapidem provocantis, cavitas plane obliterata fuerit, itaut etiam ipſius orificium interius nec ſtyli extremitatem admitteret. Pulmones quidem ſani, aſt quoad tubulos ſuos ſanguiferos (ſicut & ambo ventriculi cordis) tali grumoſo infarcti erant ſanguine, ut huſus maſſam univerſam, ſuo ſero totaliter fuiſſe deſtitutam lucudenter pateret: quod etiam alibi in vaſis majoribus venæ portæ & cavæ circa hepar deprehendi, quibus in longum aliquouſque diſſectis, ſanguinem concretum tenaciſſime cohærentem, coralli fruticantis inſtar, cum ſurculis appenſis, ſingulis rami propaginibus reſpondentibus, mediullius extrahere potui? Pericardium aqua adeo fuit diſtentum, ut cor in ſuo proprio elemento innatans quaſi ſuffocatum videretur, Aorta arteria prope ſuum exortum tantopere fuit ampliata, ut ejus capacitati quatuor digitos conjunctos facillime intrudere potuerim negotio *Mantiſſa ad Plateri Obſervat. p. 51.*

Obs.

Observatio. XVI.

Hydrops Aſcites lethalis, caſum ſequutus, in Puella cujus viſcera nobilia conſumpta reperta fuere, & Lien marcidus.

ANcillæ quædam fuit hic Otthiniæ, cujus abdomen ita diſtenderat Aſcites, contabeſcentibus facie & artubus, ut qui oculis eam non ſubjecit ſuis animo concipere vix poſſit: Certe cum ventre fœtæ vaccæ certabat miſellæ Aqualiculus: infra genua ipſius exporrectus.

Qui tandem anima caſſus profectorum novaculæ pependit vitioſæ lymphæ 120. libras, ſeu cantharos triginta, nobilioribus putredine conſumptis viſceribus. Ego ante mortem ipſius (quæ jam tum ſuſpicabatur ſe à Dæmonio obſeſſam) ab ægra varia quæſivi circa hujus mali cauſas, quorum hæc notatu digniſſima ſunt: Conquerebatur ſe tredecim annos ante fatalem vitæ terminum, lignum prægrande, cui non erat portando, bajulaſſe, & ſtatim ab illo tempore dolorem ſe in latere ſiniſtro percepiſſe, quem poſtea ulciſci cœpit internus quidam tumor, trusatilis, qui in eodem ſemper hærere videbatur loco per octo priores annos, ſine inſigni moleſtia, attactui tamen digitorum cedens huc & illuc propelli potuit: Elapſo tot annorum ſpatio accidit, ut è curru præceps in terram deflueret, mox tumorem rumpi ſentiens, reſeratis neſcio quibus cataractis intumuit actutum, imminenti cataclyſmo gymnaſium præbitura: Atque ita in monſtroſam in dies accrevit magnitudinem poſt fatalem hunc lapſum, dolorum pleniſſima, per octo integros menſes lecto miſertime detenta.

In cauſam ſubitaneæ illius poſt lapſum intumeſcentiæ inquirere ne graveris: Ego puto vapulaſſe Lienem (qui in defuncta obduratus emarcuiſſe prorſus videbatur) ejuſque vaſa lymphatica lympha ſeroſiore diu multumque diſtenta ruptura ſua violentæ huic parentaſſe concuſſioni: *Otthin. 24. Iunii anni* 1679. *Georgius Hannaus Actorum Danicorum anno* 1679.

Observatio XVII.

Ventris tumor à glandulis panniculo carnoſo ſubſtratis Tumore inſigni ſub peritonæo humore faci vini rubri ſimili repleto, Molis plurimis utero adnatis &c.

VItę in otio ac cœlibatu ſedentariæ aſſueta fœmina Epiſcopicellana E. R. cum ad menſtruorum enormitatem *uterique prolapſum* inde à juventute ſibi moleſtum emendandum thermis Badenſibus Helveticis infeliciter uſa eſſet, peſſime exinde habuit: Reducem quippe gravia uteri tormenta, lumborum totiuſque abdominis dolores accerrimi, denique convulſiones ex intervallis crebro affligere, atque per vices modo remiſſius nunc intenſius exagitare, cum paulatina temperici naturalis ſanguineæ in pituitoſam mutatione, qua cachexiæ via ſtrata; menſtruum tributum ſanguineum ſexagenaria major adhuc perſolvit, exactori tam rigido & accurato ut numquam deficeret, ſæpeque ſolventem triduum vel quatriduum præ cruciatu tortis lumbis lecto mergeret: A pubertate ad ſenectutem nihil emendata tranſiit uteri Procidentia, cujus mali pudore virgo matrimonium oblata quavis occaſione recuſavit: Interea autem neque medicos ſpernens, neque advolantes undequaque circumforaneos, datas à ſingulis panaceas ſpe ſanitatem recuperandi diligenter in uſum traxit, abſq; tamen emolumento: Menſtruis enim ultimo ſuæ vitæ quadriennio jam deficientibus convulſiones & cruciatus hyſtericos in dies vehementiores perpeſſa, tandem epigaſtrium cruraque interdiu ſibi tumere ſentit, detumeſcere noctu: Inde vero ab autumno præterito anni *1679.* abdomen univerſum uſque eo conſtanter intumuit, ut ægra ſemper decumbere teneretur, atque ob tumoris incrementum ſenſibile ſuapte incedere, vel negotiis domeſticis amplius vacare nequiret: Quo in diſcrimine conſului Medici arduum putarunt immedicabili morbo auxilium invenire, nam medicamentis fruſtra obnitentibus venter quotidie magis magiſque crevit, donec ſeſquipedem tenſus exſtaret: Lotium ægra citra difficultatem reddidit, ſed turbidum cum ſedimento farinaceo: fuit & alvus illi perpetuo libera, Pulſus autem celer & frequens, Reſpiratio laborioſa difficiliſque anhelitus: Vomitu etiam ingeſta ſæpe rejecit, nec non bilem tenacem ſeu viſcidam, facie denium plane degenerante, & toto corpore, præter abdomen, valde extenuato, cum ſanitas victa ſuccumberet, mors languoribus finem optatum impoſuit.

Defunctæ commenſuratus venter ulnis duabus cum ſemiſſe amplius extumuiſſe viſus eſt: Dextro mollius ſiniſtrum hypochondrium livebat, & hypogaſtrii regio tactui renitebatur. Tumebant vero p. n. quoque pedes, ſed impreſſorum tamen veſtigiorum neutiquam tenaces: Abdominis integumentis communibus diviſis emanarunt ſeri unciæ aliquot: Hic etiam panniculum, quem carnoſum vocant vulgo, glandulæ complures à dextris ſtiparunt, molles,

latæ

letæ & ſeri plenæ. muſculis dehinc ablatis, qui propemodum ad membranæ tenuitatem emarcuerant, ſub peritonæo latens tumor ſingularis omnia fere intus implevit, quippe ſaxi ſpecie inteſtina operiens, inteſtiniſque præterea bonam partem ſurſum ad diaphragma compulſis dorſo perinde adnatus ac peritonæo: Ex aperto Tumore iſto ſanies fæcibus vini rubri tam conſiſtentia quam colore ſimilis prorupit, tanta copia ut media amphora adimpleretur, quæ quantitas noſtrates pintas circiter duodecim conſtituit: Conſtabat autem ille ex craſſa tunica tanquam cortice & diviſus erat intercedente membrana integerrima in binas cavitates, non æquales penitus, ſed alteram altera nonnihil majorem: Præter hunc omnium vaſtiſſimum tumores ſeu abſceſſus alii minores delituerant in abdomine, qui juglandem aut anſerinum ovum, vel etiam pugnum magnitudine ſinguli haud excedentes itidem ſarti turgebant viſcida ac ſanioſa illuvie: Omenti nil prope ſuperfuit, quippe putredine conſumpti: Ventriculum & inteſtina gracilia humor viſcidus ac bilioſus implevit: meſenterii ea portio quæ cum inteſtinis tenuibus committitur inflammata apparuit, & glandulæ ejus pleræque induratæ: Colon inteſtinum inflammatione corruptum. Lien paulo tumidior æquo: Pancreas ſcirrhoſum, Bilem veſicula fellis pallentem nec valde amaram in ſe continuit, præterea calculos aliquot minutos, friabiles, betæ ſemen & colore & magnitudine & figura quodammodo referentes: Hepar plane variegatum, nam pars ejus quædam alba, alia rubicunda, pars denique fuſca fuit, & Portæ ſanguis in grumos coactus: Tumorum maximo Veſica urinaria adeo adhæſit ut fine diſruptione ſeparari integra non poſſet: Tumorem vero ſtiparunt etiam vaſa ſanguinea, utrinque circa teſticulorum vel potius ovarii muliebris regionem exorta: Uterum naturali quadruplo majorem, mire gibboſus ſeu inæqualis cum enormi duritie, quaſi ſcirrhus eſſet totus: In vagina & collo matricis hydatides minutæ aliquot ſtabulabantur, necnon tenax mucus copioſus: Uterum vero occupant mucoſa quædam corpora, venis & arteriis prædita, ac utero ipſi adnata, numero quidem plura, at magnitudine diverſa: Illis molarum nomen imponere libuit, quarum maxima ovum anſerinum magnitudine adæquavit; Illi vero ſuppar alia cruſtæ lapideæ flaveſcenti ac inæquali involuta erat, admirationem pariente ſpectaculo: Cæteræ omnes qua exemtæ; qua in utero relictæ juglandis inſtar fuerunt, vel certe juglande parum majora minoraque ac è ſubſtantia tenaci fibroſa membraneave compoſitæ, ſimiles ovo; Uteri tuba dextra inſigniter patuit, ſiniſtra exiſtente clauſa; Ovorum humanorum veſtigia quædam palpabantur in utroque teſticulo: Vulvæ labia tumebant, Pulmones ater cruor ſtagnans corruperat, necnon abſceſſus & ſcirrhoſa quædam tubercula: Cordi paucum ſanguinis reſtitit, in ſiniſtra quidem cavitate fluidi, in dextro vero coagulati; ubi etiam morari viſus Polypus non ſpernendæ magnitudinis: *I. Conradus Peyerus Parergor. Anat. vj pag. 291. ubi exhibetur figura.*

Observatio XVIII.

In Hydropica muliere Glandulæ circa meſenterium admodum tumidæ repertæ ſunt, Lien tumidus, humoris feroſi copia, &c.

ANno 1638. Noribergæ in Noſodochio majore ad S. Spiritum, fœmina adhuc cœlibis ſtatus, ætatis 34. quæ per ſexennium hydrope afflicta fuit, diem ſuum obierat, cum demortuæ per paracenteſin ſeroſi & ſubflavi humoris pene 48. menſuræ eductæ fuiſſent, Cadavere dein aperto, præter cæteras viſcerum corruptiones, Glandulæ circa meſenterium conſpiciebantur inſigniter, ad pomi magnitudinem, ſingulæ tumidæ, atque purulenta quaſi materia plenæ, itemq; Lien plane contra conſuetam formam globi inſtar rotundus, ac vaſa emulgentia ad renem ſiniſtrum numero ſex inventa. *Ioh. Helvvigius Obſerv. med.* 82.

Observatio XIX.

Hydrops Aſcites à vitio Iecoris, intrinſece corrupti, carnem non ſolidam, ſed cruorem nigerrimum, condenſatum referentis.

IN viro hydropico, & Hernia *Enterocele* laborante à mortuo anno 1604. ſecto, invenimus Hepar & Lienem pertinaciter adnata peritonæo, ſeptum ibi ſuccingenti, ita ut non citra dilacerationem membranatum avelli potuerint: Hepar intrinſecus carnem non ſolidam, ſed cruorem nigerrimum, condenſatum referebat. Rene, integri impreſſiones aliquas habebant, & ex partibus conſtabant figura cornuturum animalium: Abdomen aqua copioſa, flava, fœtidiſſima refertum erat: Venæ ſerum in ſe copioſum continebant, uti & vena umbilicalis: *Scrotum*, in quo inteſtinum tenue inerat, aqua plenum, inteſtinumque ſucco, ducto integro, accreverat. *Platerus Obſervat. pag* 649.

CLar. *Ioh. Georgius Greulichius* nuperrime Elegantiſſimum Tract. edidit de Hydropis curandi vera methodo, ex cauſis ejuſdem veris deducta; quas obſtructiones eſſe viſcerum ſtatuit, ita ut tamen earum ratione impediatur σύῤῥοια ϰ σύμπνοια, confluxio & conſpiratio, humorum & ſpirituum, quorum illi confluere hi vero conſpirare debent: Obſtructio autem, *addit*, vel levis tantum eſt v. g. à frigida copioſius ingeſta, cereviſia craſſa &c. vel pertinacior, ab humoribus craſſis & lentis viſceri impactis, progreſſu temporis corruptionem inducentibus: vel jungitur ipſius viſceris corruptela, quæ aut levis eſt, in parenchymate verſus ſuperficiem, capillares duntaxat venas occupans, vel gravior, ac majora inſuper vaſa infeſtans, qui gradus vix curabilis, ſicuti prior, cum graviori pertinacioreque Obſtructione, quin & corruptione viſceris nonnunquam leviore curabilis eſt, ut patet ex cadaveribus apertis eorum quibus viſcus aliquod leviter exeſum repertum eſt: Dixi obſtructiones viſcerum non ſufficere ad productionem Hydropis, niſi eo uſque auctæ fuerint ut σύῤῥοιαν vel σύμπνοιαν impediant; quæ enim Obſtructio minimas duntaxat ſeu capillares venas, per parenchyma diſperſas occupat, ſalvo libero per vaſa majora, publicum univerſi corporis uſum ſpectantia commeatu, functiones viſcerum tantopere non lædit, neque humorum attractioni, ſegregationi, & ad ulteriores uſus promotioni, ſuperfluorumque expulſioni adeo officit: quocirca nec humor reſtagnat, nec intumeſcentia ſequitur: ſecus quam ſi venis tum minoribus tum majoribus lenti tenaceſque ſucci inhærent, tunc enim tranſitus intercipitur, viſceris virtus opprimitur, ut nec officio fungi, nec humores tranſmittere poſſit, unde τῆς σύῤῥοιας ϰ σύμπνοιας inhibitio. Accedit quod in gravioribus obſtructionibus vaſa etiam Lymphatica premuntur, unde aquæ reſtagnant, primo circa viſcus affectum, deinde vero in toto abdomine, quod deſtillant, Nec hoc à ratione alienum quod humores degeneres in hepate, v. g. ſubſiſtentes corruptionem ſubeunt, & naturam ad qualemcunque ſui coctionem incitant, non ſine incendio, urina tunc prodeunte pauca & rubra: Verum tamen humores non modo in viſcere ſubſiſtunt, ſed etiam quandoque ob copiam ſuam per vaſa imi ventris diſperguntur, & vaſorum Emulgentium meatus opplent cum dyſuria: Sic vidi in quodam ab initio Aſcitis prodire cum urina pauca permiſta, feces craſſas, eaſque rubras, per longum tempus, ea copia ut fœces, cum poſt 24. horas ſubſederint, prope medietatem urinæ occuparint, in quo ipſo ſubjecto feceſſerunt per alvum nigra. Alius priuſquam vi morbi lecto affigeretur, ad paſſum quemque validiorem ſenſit debilitatem, cum inſtante deliquio; Is per morbi decurſum reddidit urinam coloris plumbei, cum craſſo ſedimento inſtar hordei toſti non exacte moliti; qui idem & bmis ante obitum horis rejecit ſurſum atque deorſum materiam nigram ſplendentem, ea copia ut duas matulas fictiles, ſatis magnas impleverit. Alius poſt decoctum purgans, 4. diebus bibitum, confertim materiam flava viridem, ad 7. vel 8. libras medicas excrevit Per ſuperna itidem & inferna, Huc facit Obſervatio Plateri in textu adducta; Ex quibus patet quam vaſa craſſis & copioſis, itaque corruptis humoribus oppleantur, à quibus σύῤῥοια ϰ σύμπνοια impeditur.

Observatio XX.

Aſcitici Hepar album repertum eſt, diſtenſum, meatibus albo craſſoque ſucco infarctis; Folliculus fellis ℥iß. vix continens, fœtidiſſima, cum ulcere meſenterii.

NOtabilem Hydropici hiſtoriam huc accerſam propterea quod Bilis in eo collecta per duo emunctoria, ſcil. per alvum Nigra, & per veſicam Rubra flavaque copioſe excreta fuerat. Erneſtus Pfaff &c. *vide pag. 23. Greulichii.*

HEpar album diſtenſum &c.) Nonnulli de cauſa Hydropis ſcribentes aſſerunt eam eſſe ſupremam hepatis debilitatem, qua pro ſanguine ſerum conficiat; quod ſi verum eſſet nullus omnino curari poſſet, cum à privatione ad habitum non detur regreſſus, & ſine ſanguine vivere impoſſibile ſit. 2. hydropici in vaſis ſuis non habebent ſanguinem, ſed potius ſerum pauco cruore tinctum, quod autopſiæ repugnat: An vero allata debilitas à frigida vel calida cauſa ſit, item, An per virtutis reſolutionem, an vero per oppreſſionem inducatur non ſatis decernunt; Neque enim debilitas quoquomodo accepta cauſam ſatis explicat pro inventione remedii præſervativi, vel derivativi idoneam: hinc & factum & quidam conſortantia hepatica in uſum traxerint ſpeculatione porro ſuc fruſtranea. *Idem.*

Primarius inquiſitionis meæ ſcopus] Dicam quod ſentio, ſalvo meliore judicio, Hydropis, ſive Aſcitis ſive Tympanitis cauſa Antecedens frequenter eſt Bilis flava à ſtatu naturali deficiens, in acrimonia, colore, conſiſtentia, perfectione & ſegregatione [cum ſcil. non recte ſegregatur in hepate) per longam moram detenta, & in quantitate ſucceſſive aucta: Ubi notandum quod dico primo, *frequenter*, ne videar excludere hydropem ab aſſumptis obſtruentibus, ut ſunt cibi glutinoſum craſſumque ſuccum præbentes; item potus aquæ inſalubris, &c. 2. Dico Bilis flava, per quam intelligo bilem veram, quam Natura ſuo receptaculo dignata eſt, poſt habita omni alia bile imaginaria, de qua Natura nihil ſcit. Sententia hæc etſi nova & paradoxa videri poſſit, aſſenſum tamen apud eum merebitur, qui morbos hydropis prodromos, & ſymptomata ſuperveniẽtia perpenderit: Nam 1. Hydrops frequenter ſuccedit Ictero vel potius ſupervenit, & copulatur illi, (*ut in prædicto Pfaff*) ita ut Hydrops ſupremus Icteri gradus dici poſſit, atqui Icteri cauſa eſt Bilis, Ergo & hydropis. 2. Hydropici purgati flava dejiciunt, & eorum cadavera aperta aquam flavo tinctam exhibent, id quod Bili tribuendum. iij. Flavo viridia ſupra & infra quidam dejecit ad ℔vj. quantitatem, atqui hoc à Bile procedit: iv. Hydropicus quidam in principio ſponte excrevit nigra, cum teneſmo, interdum etiam flava, qualia per veſicam reddebat: in progreſſu quoties medicamentis materia nigra loco mota fuit ſenſit tormina, quæ ſemper receſſus niger ſecutus eſt, atque illa nulli humori magis competunt quam Bili, V. Sæpius tam abſque quam cum medicina evomuntur flava & viridia; conſtat autem quod Bilis viridis æque eſt bilis quam flava, & ex viridi colore facilis eſt tranſitus in ſubnigrum. Bile per varios alterationum corruptionumque gradus colorem mutante & reliquas qualitates. VI. In hydrope ſitis urget maxima, labia & lingua finduntur

ſuduntur, qui Bilem arguunt potius quam aliam cauſam. vii. Hydropem non raro præcedit longo tempore inſultus febris ephameræ Eryſipelate, poſtea vero brevioribus intervallis repetente, donec tandem hepatis expultrix victa excrementum bilioſum à ſe propellere non valens oneri ſuccumbat, illudque ſibi inhærere permittet. viij. Conſtat Aſciti Tympanitique junctas fuiſſe dejectiones nigras, urinas etiam flaves & nigras: ix. Tertianæ febres non raro in Icterum mutantur, hic vero frequenter in hydropem. x. Si flavæ Ictericorum urinæ tribuendæ ſunt etiam earundem nigræ eidem humori aſcribendæ, nullo alio exiſtente diſcrimine quam vario corruptionis gradu. xi. Datur æque icterus niger ac flavus, & tamen uterque eſt Ictus, nec accidens mutat ſubſtantiam, ergo ſi unus eſt à bile, erit & alter. *Idem.*

Tam varia erant dejectiones] Manifeſtum igitur eſt Icteri, Hydropiſque cauſam eſſe unam, ſcilicet Bilem, ut vero Bilis dictorum morborum cauſa fiat, requiritur ut ea à ſtatu naturali deficiat, ſed potius in defectu quam ſupra eum exaltata, cum non æque ſtimulat ac Bilis naturalis (eſtas ſcil. vaſa ad ſui excretionem irritaſſet, neque tam diu coacervati paſſa eſſet. Hujus corruptionis exemplum à vino deſumi poteſt, hoc enim non uno corrumpitur modo, ſed aliàs fit lentum, dum vinoſos ſuos, ut ita dicam, aculeos guſtanti abſcondit, aliàs linguam magis ferit poſt corruptionem quam ante, ut patet in aceto: Non abſimili ratione Bilis à ſtatu naturali recedit, vel quatenus infra eundem dejicitur, & tunc fit hebes ac ſtimulis carens, & parit obſtructiones; dein Icterum ac hydropem: vel quatenus in ſuo fervore & acrimonia ultra ſtatum naturalem evehitur, & parit Dyſenteriam &c. Porro quod Bilis in corpore ſubſiſtat & accumulatur, colligi poteſt ex eo quod nonnunquam copioſa per urinam excernantur tum nigra, tum flava; imo etiam confertim nigri vomitus & receſſus per alvum contingent: Quæ omnia evanire minime poſſent ſi bilis non ſubſiſtiſſet & collecta fuiſſet, quod autem varias alterationes ſubeat probat diverſus Bilis color, modo flavus, modo viridis, modo ſubniger & niger, qui omnes ſuas patiuntur ſubdiviſiones: quod quoque confirmat Bilis nigra in folliculo quandoque reperta. *Idem.*

Qui in hydropicis aliiſque cachecticis &c.) Cum Bilis ad putrefaciendum minus apta facta fuerit, vel omnes ejus partes volatiles jam exhalarunt aut inverſa ſunt, tunc non febrim amplius, ſed obſtructionem cachexiam vel icterum affert aut minatur: Si bilis in ſuo corruptionis gradu intendatur (quod etiam abſque febricitatione fieri poteſt) tunc tandem eam aſſumunt naturam ut cordis palpitationes, delitia maniaca &c. excitet, quod è variis corruptionũ modis dependet &c. *Idem.*

Per alvum frequenter nigra, Urina ſedimentum rubrum &c.] Splenetici non raro nigra mingunt, quæ nihil aliud aſſe videntur quam Bilis flava in nigram corrupta, ſero ſoluta & adtenea rapta, Illuſtris quidam nigram habens urinam, anno ſequente graviſſima dyſenteria (bile ſcil. retenta poſtea à calore æſtivo acute facta) decubuit, & convaluit, etiam ſi ſingultus acceſſiſſet: quod quodammodo probat Bilem & nigram urinam ſibi affinia aſſe, ſic hydropicus ſupra recenſitus (*ſect.*1.§.4.) quid ante mortem aliud rejecit quam bilem atram? nam ſplendebat, in pavimento ebulliebat Ergo atrabilis à bile flava corrupta procedit. *Idem.*

Concluſi fel eſſe accumulatum] Si quæris ubinam corrupta bilis colligatur ad productionem hydropo? Reſpondeo veriſimile eſt eam colligi in vaſis hepatis vitio feculiaris ob ingluviem copioſioris cibi potuſque aggravatæ, & in ea ſegregando perficiendoque impeditæ: Pro diverſitate autem locorum in quibus Bilis detinetur, ut ſunt rami venæ cavæ & Portæ, item ramus ſplenicus & meſantericus varii oriuntur affectus modo Icterus & hydrops, modo quartana, melancholia, mania &c. *Idem.*

Vinorum generoſiorum, ut & ſpiritus vini potus] Ad Bilis, hinc hydropis productionem faciunt aſſumptorum qualitates, v. g. frequens ciborum aromatibus calidioribus conditorum, vinorum generoſiorum, præ omnibus autem ſpiritus vini uſus excedens ob ſingularem, quam habet, Bilem deſtruendi vim; Et quicunque demum aliæ cauſæ, a quibus functio hepatis ita læditur ut Bilis ſecretionem naturalem non recte obeat, non vero aquam generet, quod aliquibus creditum fuit. Et ſpiritus vini quidem quare juſto frequentius in uſum vocatus in corpore tam gravem noxam pariat, ratio eſt quod ſicuti is pro extractionibus vegetabilium ſatis potens eſt liquor, ita felli partem ſuam ſuperiorem extrahit, illudque hebes ac ſtimulis carens relinquit; quod & ſimiliter acria alcalia &c. facere poſſunt. *Idem.*

Cura tehqua in aperientium uſu] Ex his quæ de Bile lenteſcente allata ſunt videtur allucere ratio, quare in Tertianis febr. Ictero, Hydrope, & aliis obſtructionibus ſemper commendata fuerint abſynthium, centaur. minus & ſimilia, ſcilicet quia Bilis acrimoniam hebetatam ſuſcitant, ejuſque defectum ſuccorum iſta ſua acredine quodam modo ſuppleri: Deinde hinc innoteſcit ad curationem hydropis convenire potius cholagoga quam hydragoga. Ac male præſcribi lignum Saſſafras, aliſque ſimilia in vino infuſa aut decocta, addito pane nautico ſeminibus diureticis condito, aut vinum malvaticum, corpus exſiccandi cauſa; quæ leucophlegmatiæ potius competunt.

Observatio XXI.

Hydropica cor maximum repertum, Pericardio connatum undique. In ſiniſtro illius ventriculo ſanguis purulentus.

A. 1626. menſe Junio hydropica quædam aperta, cujus Hepar fuit exiguum, haud quaquam ſcirrhoſum, ſed molle, ſpongioſum pulmonum parenchymati ſimile. Lien parvus vix duos digitos latus, ſolitoque longe brevior: Cor autem, quod mirandum, confecto duplo majus, pericardio non involutum, ſed annexum & conatum undique, ut ſine noxa ſeparari non potuerit: In ſiniſtro cordis ventriculo, præter ſanguinem purulentum ſubſtantia quædam continebatur pinguis & adipoſa, ut & in dextro ventriculo. *Ioh. Helvigius obſerv. med.* 82. *Ex ſchedis D. Greg. Quetcri.*

Observatio XXII.

Imi ventris Tumor ab utero ſcirrhoſo inductus cum vomica in meſenterio.

Anno 1675. adeſſe me cõtigit aperturæ cujuſdã fœminæ demortuæ: Hanc dũ viveret, quia ſemper rubicunda, & *pergrande Abdomen* geſtabat, gravidã primo intuitu eſſe exiſtimabam,

ſed cum per plures annos in eodem ſtatu perſiſteret, opinionem ſepoſui, tandem ex Synocho putrida, ut intellexi, fatis ceſſit.

Aperto Abdomine Tumor pergrandis ſcirrhoſus in epigaſtrio, & in meſenterio vomica, teterrimi odoris pure repleta in conſpectum venit. Tumor ille præternaturalis à quonam viſcere ſuam duceret originem difficile erat dijudicare; Tandem ſeparatis inteſtinis uterum in hanc molem excreviſſe advertimus, tamque duræ ſubſtantiæ aciem vix admitteret licet acutiſſimam: Perſimilis erat illi utero(*vide Obſervat.55.§.2. Sect.21.lib.3. Anat.pract.*)& quantum conjectura (cum bilance explorare integrum non eſſet)aſſequi licuit, pendere eandem ſi non ſuperavit, penitus æquavit, Cavitas in illo ferme nulla niſi quod vagina pro excernendis neceſſariis ſervaretur apt. *Tudicius Obſervat.126.miſcell.cur. annt IX.*

Observatio XXIII.

Ventris tumor graviditatem mentiens à Veſica abſceſſu.

ANno 1648. Noribergæ mulieri ruſticæ per plures menſes hypogaſtrium ita in dies intumuerat, ut medici quidam obſtetrices eam, & quidem non unico ſed plurimo fœtu gravidam judicarent: menſtrua enim ſubſtiterunt, mammæ diſtendebantur, imo cum poſtremis menſibus hic interdum effluere viderent, mammaſque rurſum flaveſcere, abortum metuebant miſera autem xi demum menſe ob virium lapſum, ac reliquo corpore conſumpto tabe conſumpto mortua eſt.

Cadaver in hypogaſtrii regione diſſectum eſt, atque in abdomine putreſcente, præter viſcera naturalia nihil quam humor lentus, fœtidus ad libras duas treſve inventus eſt & exemptus atque in veſica urinaria, quæ inſigniter intumuerat, parte antica ſuperiore tunica exterior diſrupta viſa eſt, cum magno ibidem abſceſſu, pure multo ac fœtido ſubtus ſcatente, quod intra ambas veſicæ tunicas amplum ſpatium ambiebat, illæſa penitus tunica interiore: uterus vero in ſuo deſtinato loco, ſine omni labe, vacuus & contractus latuit: Ante annum & ultra vaccam emulgens ab iſta calcitrante circa pubem violenter percuſſa fuerat quod neglexerat. *Iohannes Helvvigius Obſervat.*124.

Observatio XXIV.

Tympaniticorum & Aſciticorum Iecur ſolidiorem denſioremque ſubſtantiam nactum eſt, Leucophlegmaticorum laxiorem.

IN Aſcite & Tympanite habitum corporis denſiorem Iecur ſortitur, qualem renes ipſi habent, qualem Iecur habere in reſectis hydropicorum cadaveribus nos creberrime videmus: Nunquam enim Iecur molleudumque reperimus niſi in hydrope Leucophlegmatia, in qua ſemper plenius, laxius & albo humore nutritum eſt: In Aſcite autem & Tympanite contra ſemper denſius Renum in modum, ſed pravo admodum & atro colore, & male nutritum, non dico ſcirrho tumore definito & circumſcripto affectum, ſed toto ſuo corpore mala nutritione obdurato: *Guarinonius conſult.* 563.

Observatio XXV.

Ventris tumor à feroſi humoris copia inſigni inter Peritonæi tunicam duplicatam occluſa.

MAtrone temperamenti calidi & ſicci, ſtatura corporis brevi, cephalia, catarrhis ſalſis, ſeroſis difficili anhelitus torminibus flatulentis conſtipatione ventris, & doloribus hypochondriacis ſæpius infeſtata, cum ultimo fœtu gravida varia ſymptomata, cordis palpitationem, ſyncopen, & neſcio quod moleſtum ſub diaphragmate querebatur, demum maſculum feliciter peperit: poſt partum omnia ſymptomata fere evanuiſſe videbantur, præter aliquam reſpirandi difficultatem, & dolorem acutum in latere ſiniſtro ſub coſtis nothis, cum calore intenſo, quare ob metum pleuritidis vena brachii inciſa melius ſe inde habuit, & puerperium ſane ſatis tranſegit: Aſt trimeſtris poſt unum alterumve ſymptoma recrudeſcebat & alternabatur, venter quoque paulatim intumeſcere incipiebat cum ſenſu motus cujuſdam interni obtuſi & dolore tenſivo: acceſſit anorexia, menſtruorum mora, mammarum lentus tumor, itemque circa umbilicum interdum veluti embryonis pulſatio, unde diverſa diverſorum judicia prodierunt: quidam enim putabant novum fœtum ordiri, alii tumoris flatulentos fore, alii plures malas ſuſpicabantur, uſque dum ſeſqui annum pæne poſt ultimum puerperium ægrotaſſet; non neglectis interim remediis: Appetitus quidem rediit, & ſi non flexus corporis ob ventris molem, ab uno latere ad alterum difficilis impedimento fuiſſet, bene & placide ipſa etiam dormiviſſet: Ventris vero Tumor in dies augebatur pubem verſus vergebat, ut ægra vix ſede movere & longe progredi potuerit, ac ipſe venter denique ſub hypogaſtrio acuminatus, Hippocratis manicæ ſimilis ad genu uſque fere dependebat: Aſthma denuo grave, ſyncope & notabilis virium naturalium & vitalium lapſus diei xij. Dec 1668. noctu ſubito advenientes, obitum denuntiarunt qui ſequenti die contigit.

Aperto

Aperto poſt obitum ventre inferiore. Lien erat parvus, Hepar quodam, modo pallidum; Inciſo peritonæo in hypogaſtrii ſpatio, ubi tumor acuminatus conſpiciebatur, *inter Peritonæi tunicam duplicatam*, ſeroſi humoris ſubflavi, fœtidi menſuris aliquot ſublatis, veſica urinaria & uterus in locis à natura deſtinatis, & naturali forma & magnitudine incorrupti juvenei ſunt. *Joh. Helvvigius Obſerv. med.* 82.

I*Nter peritonæi tunicam duplicatam*) Paracenteſis, quæ cæteris in caſibus tam dubio eventu inſtitui-tur, in hoc veriſimiliter tute inſtitui potuiſſet, quod ſeroſus humor imi ventris cavitate non contineretur, ſed inter binas Peritonæi tunicas concluderetur, unde eductio facilis & uno impetu citra metum offenſionis viſcerum, quorum exigua læſio deprehenſa eſt, adeo ut vel emendationis eorum ſpes, detracto ſero, ſperabilis fuiſſet, aut ſaltem vitæ productionis.

Observatio XXVI.

Hydrops Tympanites à flatibus abdomine incluſis.

SÆpe flatus cum humore ſeroſo ſe cavitati abdominis, aut tunicis peritonæi inſinuant, qui nullis machinis educi poſſunt: Ante duos annos in Noſocomio noſtro defunctæ mulieris hydropicæ, cujus venter in vaſtam & oneroſam molem ſemper ſibi ſimilem intumuerat, abdomen aperuit D. *Samuel Braunius*, Chirurgus Noſodochii exercitatus ordinarius; admoto cultro mox ſe obtulerunt plurimi flatus cum impetu exitum quærentes, poſtea demum aquoſus humor, ſed non in tanta qualem ſibi adſtantes imaginabantur, copia effluxit. *Bernardus Verzaſcha Obſerv. med.* 79.

Observatio XXVII.

Ventris Tumor inſignis ob Renem portentoſæ magnitudinis.

DOminus Guillebaut, Præfectus annonæ militaris xx. abhinc annis *copioſum ſanguinem emiſit per ductum veſicæ* cum ſe pilæ ludo vehementius exercuiſſet; Duravit fluxus per octo dies integros, quo tempore duas ſanguinis ſitulas perdidit: Ab eo tempore ab omni exercitio extraordinario abſtinuit, quod alioqui fluxus ille ſubinde reverteretur: Hoc modo octo aut decem annos tranſegit: Sequuti ſunt maximi *dolores in Renibus*, qui ad obitum uſq; duravere: *Venter intumuit* tredecim annis ante mortem, & tumor crevit inſenſibiliter ad illam magnitudinem quam ſexageſimo ſexto vitæ anno, qui illi ultimus fuit, habuit: Durantibus doloribus, quos ab hoc tumore ſentiebat, *emittebat* ſubinde *per veſicam quinque aut ſex menſuras ejus materiæ* quæ poſt ejus obitum in corpore reperta eſt.

Cum D. *Bollote*, Chirurgus & Anatomicus exercitatus corpus aperiret, deprehenſus eſt in ventre infimo extranei corporis forma tumor totam propemodum ventris capacitatem occupans, & omnes prope partes in eo contentas viſui eripiens, excepta parte inteſtini Coli quod ſuper tumore jacebat, figura cincturæ humeralis qua gladium geſtamus. Incipiebat aſſurgere ſupra tumorem inde à latere dextro, & extendebat ſeſe in ſiniſtrum, deſcendens verſus anum; Inteſtinum hoc ita compreſſum erat ut loco figuræ naturalis, qua S. Romanum imitatur, nonniſi formam anguli valde obtuſi haberet; quem faciebat in tumoris medio, cui intercedente membrana adhærebat, facileque inde ſeparari poterat. Obſervata ſunt ſupra Tumorem, maxime in ſiniſtro latere, multa vaſa valde diſtenta ſanguine, & deprehenſum eſt Tumorem, qui plus ſiniſtri quam dextri lateris occupabat, illic notabiliter elevaſſe coſtas & ſternum, & in dextrum latus repuliſſe partes omnes, maxime inteſtina & lienem, qui ſupra lumborum vertebras jacebat: Aperto Tumore exiere materiæ conſiſtentia ac colore diverſæ, quædam fluebant flaveſcentes, plenæ corpuſculis glanduloſis, inter quæ reperti ſunt calculi aſperi, variæ figuræ, pollicis craſſitie: alii liquores erant ſpiſſi magis & viſcoſi, inſtar ſedimenti ab oleo olivarum; alii tandem medio inter album cinereumque coloris, mellis aut liquefacti glutinis ſpiſſitudinem habebant: In fundo tumoris repertæ ſunt quinque aut ſex libræ ſanguinis coagulati, cujus pars propemodū ad carnis conſiſtentiam accedebat; & ſuperficiei internæ fundi ubiq; calculi adhærebant. Tota hæc materia è tumore effuſa ſexaginta octo librarum pondus habere deprehenſa eſt, omiſſo illo quod inter aperiendum periit: Sola per ſe membrana novem libras pependit; & quod maxime mirum eſt, corpore hoc monſtroſo bene examinato, deprehenſum eſt non fuiſſe corpus extraneum, ſed ipſiſſimum *Renem ſiniſtrum* qui in prodigioſam hanc magnitudinem excreverat: Erat Renis hujus figura accedens ovalē, quatuor pedum, octo pollicum circumferentia maxima; & trium pedum decem pollicum circumferentia minima, facto per medium circuitu: cùm contra Ren in naturali ſtatu quinque aut ſex pollicum longitudinem, trium tranſverſorum digitorum latitudinem, & paulo plus quam pollicis craſſitiem, nec niſi cochlearis capacitatem habeat, ut proinde dici poſſit nihil unquam tam admirabile viſum in hoc argumento, cum maximi anatomici referant, maximos renes hactenus obſervatos nondum humani capitis capacitatem æquaſſe: Ureter exibat ex ſuperiori renis hujus parte, pergebatque verſus primas lumborum vertebras, atque inde ſe inſerebat in veſicam: Incrementum renis continuum ita ureterum

loco moverat, ut paulatim elatus ad ſupremum renis, nihil amplius materiæ illius extraneæ cum urina emitteret, cum æger in lecto aut ſitu eſſet qui ureterem premebat, quæ etiam videtur fuiſſe proxima mortis cauſa: Arteria & vena Emulgens ſolito majores erant, unde ramorum diſtributio per totam membranæ magnitudinem facile notari poterat: Dexter ren ſanus erat & in naturali ſtatu, Cor magnitudinis & firmitatis extraordinariæ: Vaſa ejus valde dilatata, & conſiſtentiæ cartilaginoſæ, maxime oſtium magnæ Arteriæ & valvulæ ejus.

Dici hoc obiter poteſt motum ſanguinis majorem & rapidiorem fuiſſe in vaſis cordis quam reliqui corporis; & maxime imo ventris (ubi pondus renis circulationi valde obſtabat) & ideo ſanguinem cum impetu in cor irrumpentem vehementia ſila plus dilataſſe atque induraſſe paulatim horum vaſorum ora, ita ut propemodum ad oſſeam duritiem accederent, Multam hic diſquirendi materiem habebunt curioſi circa monſtroſum renis incrementum: diſlocationem cæterarum partium, tot minas inodoras, aliaque multa ſingularia in hoc hiſtoria, cujus communicationem Experto atque erudito Domino *Mongineſio* Medico Pariſienſi debemus. *Sebaſtianus Schafferus miſcell. curioſ. anni IX. obſerv. 1C2.*

APPENDIX.

Ventris Tumor ab omenti incraſſatione, ex conjectura, ortum ducens.

IN Nobili matrona tumidus erat venter, A ventriculo jam multis annis malum cœpit, quod duobus jam annis in ventrem recedit: cum ventriculi ea moleſtia ceſſavit, ſubito arquatus morbus extitit: Poſt arquati extenuationem Tumor quidam in dextra ventris parte cæpit intus perſentiri, inter umbilicum & hypochondria qui circumſcriptus erat, & leviter etiam dolebat: his paulatim auctus eſt, & jam univerſum fere ventrem occupat, ſed dextram magis partem, in ea ſede, qua cœpit durus proprie, & reliquo ſpatio minus & potius tenſionem præferens: Prius non ſolum interſtitium erat inter inguina & ipſum, ſed inter ipſum & coſtas etiam utrinque incumbentes, ut manus imprimeretur, nunc cum coſtis ſeu oſſe thoracis ita conjugi ſentitur, ut inde pendere & ex eo necti videatur: nunquam ipſa muliere erecta viſus eſt magis deſcendere, nec decumbente locum valde converſo corpore mutare, ſed ſedem eandem ſemper retinere, nunquam femorũ ſtuporem inducere, nunquam ſpiritus anguſtiam, nunquam gravitatem aut pondus præſe tulit: nunc ventrem penitus in orbem ad partem dexteram extollit: Nullam actionem videtur impedire, niſi quod minus belle corpus nutritur: vomitum movet ſæpe, qui ante ei familiaris, at nunc pituitam aquoſam effert: Cauſam evidentem hujus mali nullam præter menſium diminutionem recitavit, medicamentis vero increſcere ſemper viſum eſt: Ex clyſteribus moleſtiam ſummam capit, atque ex potionibus medicatis non mediocrem.

De quo Tumore id mihi conjiciendum videtur, quod non univerſus ex denſo, conſtricto concretoque humore eſt, ſed media quidem ſui parte talis, reliquas halitu, fumo, vapore & humore liquidiore extendendo, imbibendo extollit, quod eo argumento confirmatur quod unica vomitione quandoque venter penitus reſederit: Ex quibus de ſede Tumoris etiam ferte talem ſententiam poſſumus quod in aliqua cavitate materia ejus tumoris comprehenſa continetur, eaque non univerſi ventris, cum in dexteram partem vergat; non etiam Uteri, cum per vomitum ejecta ſit, cum femora nunquam torpeant, cum erecto corpore non deſcendat, nihilque ejus humoris aquoſi ex vapore ventrem extendente nati ex utero elabatur, cum tantus tumor ſit qui uterum quam maxime tenſum redderet, medium tamen ventrem, ut uterus extumeſcens deberet, non occupat, non uteri formam ſervat, Et cum prope pubem non ita tenſæ partes ſint, ſed medio ventre potiſſimum, & ad dextras cum elatus ſurſum tumor, nihilominus tamen ſpiritus anguſtiam non afferat, ut uteri ſolet inflatio, præſertim ægrota ipſa nihil de utero queratur, & ab initio morbi etiam veneris ſolatia perceperit: Nec *Iecur* aut *Lienem* affici dices, quia à medio diſſitas ſedes habent, & illud in dextrum, is in ſiniſtrum latus magis vergeret, Hic vero tumor vix à medio ventre inclinatus eſt: præterea Iecore tanto tumore affecto corpus non aleretur & cachecticum vix vitã trahere in menſem potuiſſet, nedum in annos febrem fugiſſet, qua omnino vacuum corpus, Et cum eo Iecur inflationem ejuſmodi recipere non poteſt & minus Lien: Neque vero *inteſtina* neque *meſenterium* ipſum tumori huic locum dare poſſe crederem, Nam alvi dejectiones non impediuntur, non eſt læſa inteſtinorum opera, minus meſenterii, ſeu lactium opera læſa eſt, cum diſtributio chyli fiat, quæ lactibus tanto tumore occupatis fieri non poſſet, & præterea membranæ medii inteſtini, ſeu lactium non poſſent adeo tendi, quia dolorem perciperent, quibus maxime ſexti paris nervorum copia tribuatur, niſi tumor ſcirrhoſus eſſet qui tantas in humano corpore vix fieri poſſet, ut in duplam ejus magnitudinem ventrem adduceret; Et cum eo non ſubito ſub tactu tumor, ſed intercedentibus ſaltem inteſtinis, ad latera, & ventriculo & colo ſentiretur, præterea mille alia tædia quæ haberent lactes ſi in eum tumorem tenderentur: Ergo ubi Tumorem locas? in *omento* cogor ipſum ſtatuere, cui omnes notæ, ponderes videantur, ſi quidem habet locum tum inflationi tum tumori recipiendo, nam ſaccus quidam eſt, qui in cavo poteſt halitus & vapores, & aquam inde concretam capere: in tunica autem tumorem non ſolum certa parte coactum, ſed ea tota membrana fuſum: Nam quamvis velum tenuiſſimum ſit, *ejuſdem tamen tenuitatis membranas vidi in maximam craſſitudinem elatas, ut habitum ventriculi bovilli haberent, vidi in eundem modum etiam ſuccingen-*

tem coſtas & Pulmonum tunicas craſſefactas , cum aliquid ejuſmodi eſſent perpeſſæ, Quare poteſt & ſic turgeſcens Omentum duritiem majorem præ ſe ferre (vide Warthon. Quam inflatio ſola conſueverit: Fieri autem id potuit facilius, quoniam Omentum à venarum illa corona enaſcitur, quæ à jecore veniens fundum ventriculi amplectitur, & ſanguini craſſo recipiendo opportuna eſt, cum ei venæ conjuncta ſit & concurs quæ lienem pertingit, ei ſanguini conſumendo deſtinatum, craſſus ſanguis & acidus abundans in ventriculum rejectabatur, hoc forte medicamentis & aqua balneorum naturalium fortiori facto ſanguis ejuſmodi in eas venas rejectus eſt, in locum certum omenti depulſus, quo factum etiam omentum imbecillius & frigidius, jamque hinc plus frigidi humoris creare, tum plus ejus aliundę demiſſi admittere coactum eſt, unde non ſolú tumorem duriorem definita parte habeat, ſed etiam tota mēbrana vapore atque halitu craſſo referta induruerit, & cavitate ſua ac ſinu inflatus fuerit, ventremque in dextra potius parte tumentem efferat, quia ventriculi fundus in eam magis partem vergit; Rotundum vero tumorem facit, quoniam ſaccus ejuſmodi ipſe eſt; ſine dolore eſt, quoniam nihil aut minimum nervorum illa pars recipit, nimirum omentum ipſum, unde etiam tunica pulmonum inflammata, & craſſiſſima facta, ut poſt mortem in multis cernere potuimus, nihil tamen doloris perceptum ſit: Gravis tumor non eſt, quoniam Inflatio eum ſuſtinet; Sedem non mutat corpore erecto, quoniam cum jecore continetur: Anguſtiam reſpirationis non facit, ut uterus* eo inferior ſolet, quoniam uterus inflatus ſurſum impellitur, omentum verò potius deorſum: uterus ſiquidem ligamenta ſic apta, ſic annęxa habet, ut tentis illis ſurſum trahi cogatur, quod omentum non habet; vomitu quandoque potuit exhauriri, quoniam cum ventriculo communes vias habet: Medicamentis aut nihilo juvari tumor viſus eſt, aut increſcere, quoniam ſæpe illam pituitam in flatum convertunt, Et humore ventriculi deterſo deductoque, is tamen qui in omento eſt poteſt permanere, & viribus medicamenti purgantis non moveri, quare neque multis vomitibus quotidianis levari ſolet, cum parce ejiciatur, quamvis interdum levatus fuerit, neque quod in omento eſt, moveat: Color malus eſt, jecore & ſelle aliquid ejus obſtructionis ſentiente, quæ admodum vicinam originem habet, & valentem in craſſo eo humore. *Chriſt. Guarinonius conſultat.* 122.

Observatio XXVIII.

HOneſta erat fœmina, pudica, & ſexum ſuum decentibus virtutibus ornatiſſima. Hæc ante hos ſedecim circiter annos, anno nempe præter propter 1666 tum annorum ætatis ſuæ 26. ſenſit abdomen nonnihil intumeſcere, ignara, unde hæc abdominis intumeſcentia ortum ducat: quæ etſi nec dolorem, nec ambulandi impotentiam, nec aliud quodvis ſymptoma actionem aliquam lædens comitem haberet; tamen ſuper ea Medicus, contra eam alias proficua remedia præſcripſit & adhibere juſſit. Sed fruſtra. Abdomen ſenſim magis magiſque attollitur, fluentibus interim rectiſſime menſibus, cæteriſque ſanitatis indiciis pleriſque apparentibus, præterquam quod artus eo magis ſubinde gracileſcere viderentur, quo majorem in molem æqualiter excreſcebat. Abdomen totum. Anno 1672. conjugium iniit Nobiliſſima virgo, ſpe, fore, ut fortaſſis prolium enixu illa una ſubſideret abdominis intumeſcentia. Sed & hæc decollavit ſpes. Facta quidem eſt trium liberorum mater; at tantum aberat, ut detumuerit abdomen, ut potius ſubinde majus ſumpſerit incrementum; quo factum, ut alia præterea ſupervenerint graviora ſymptomata, nempe ambulandi difficultas, dextræ coxæ dolor, & præcordiorum anxietas; præter illa geſtationis fœtus tempore, ultimis imprimis menſibus, familiaria, ut ſtranguria acerbiſſima animique crebriora deliquia. Diris his ſanitatis hoſtibus per aliquot annorum decurſum conflictata, tandem ſub finem Novembr. 1682. inopinate incidit patientiſſima patiens in ſpontaneum alvi defluvium, quo abdominis moles ita reſedit, ut non levis ſpes, urina etiam imprimis indies ad aliquot menſuras ſecedente, affulgeret redintegrandæ valetudinis: ſed quam paulo poſt ſuperveniente ſumma reſpirandi difficultate, triſtis eventus, placidiſſimus nempe obitus. D. 14. Octobris 1682. Poſt quem dum Inſtituta extiſpicina exta luſtrarentur, en! oculis noſtris ſe ſtitit tantæ capacitatis ſaccus membranaceus, ut 40. circiter menſuras tenuerit, qui innoxiè omnibus viſceribus incubuit, inque tantam molem extulit abdomen, urinoſo liquore ultra dimidium ejus repletus, cæteris viſceribus pleriſque intaminatis repertis: præterquam quod uteri fundo inhæſerit ſemirotundus globulus cartilagineus, & tuba uteri dextra, ex qua ſaccus ille, ſeu radice, prodiit, obliterata apparuerit: atque omentum non ſuper ſaccum & viſcera expanſum, ſed corrugatum prope diaphragma inventum fuerit. *Georg. Abraham Merklinus in Miſcel. Curios.*

Observatio XXIX.

In Hydropica aqua 90. libræ reperta, Ventriculus ultra modum longus &c.

MUlieris ſe gravidam putantis abdomen ſenſim intumuit. Geſtationis tempore elapſo, hydrope laborare judicatur, per triennium vêter ita accrevit, ut oneri ferendo vix ſufficeret. Tandem febri continua, dyſpnœa, ſiti immani & inquietudine emaciata animam reddidit. In vivis multo potu frigido & fructibus crudis uſa fuit.

Continebat abdomen lymphæ nonaginta libras. Peritonæum parti anticæ ventriculi tam firmiter adhærebat, ut nõniſi cultello ſeparari potuerit, adeo ut vulnus, per quod lympha educta fuerat, in ipſum vẽtriculum penetrabat. Ambo ventriculi orificia eundem ſitum fere obtinebant, ſeque invicem tangebant: Omentum ſuperiorem partem occupabat. Jecur è loco valde elevatum, ventriculus per medium diſſectus ulnam vulgarem ſuperabat, fibris, quæ membranam interiorem contexerant, à ſe invicem latè diſſitis. Cyſtis aquoſa de pylori medio pendebat, interior ventriculi membrana hydatidibus ſcatebat.

Quantum frigida & fructus acidi nocent, cuivis notum: frigida ſanguinem inſtar gelatinæ concreſcere faciunt, acida vero eundem coagulant: atque hæc duo mulierem hanc vexarunt. *Stephanus Blancard. in Anat. Pract.*

Observatio XXX.

Ventriculi Hydrops.

RArum certè hydropis ventriculi exemplum eſt, novimus hydropem eſſe vel generaliter per univerſum corpus, in partibus particularibus tantum reſidere, atque illa ſors noſtræ mulieri in ventriculi membranis contigit. Vaſculis lympham, per univerſam texturam, vehentibus, dilatis, primo hydatides ſeu aquulæ ortæ ſunt, & deinde poſt eorum rupturam, lymphæ intra ventriculi tunicas effuſio, hinc quoque laterum ingens dilatatio, intra cujus intercapedinem immenſa liquoris copia, diſſecantibus inventa. Ob ſanguinem aliquando refrigeratum & deinde incaleſcentem, febri laboravit: ex diæta liquet multum cruditatis & aciditatis in ſanguine reliquiſque ſuccis accumulaſſe. Ex febri, ob ſalivæ defectum oriebatur ſitis ingens. Inquietudine fatigata eſt, quia acidi & viſcidi humores, particulas acutas habentes, membra omnia vellicabant, unde quaſi totius corporis dolor. Sitim patientes, cibos vix capere aut deglutire queunt, imo abhorrenti, accedit appetitus proſtratus & ventriculi ab aqua ad interiora coarctatio, unde vix cibum, niſi cum ſumma difficultate ſumere quivit: non mirum igitur illam ad extremam maciem fuiſſe redactam. Facilè mihi perſuaderem, ex potu frigido, quem æſtate largiter ingeſſit, lympham, ventriculi parietes percurrentem, fuiſſe conſtipatam, unde vaſculorum dilatatio & ruptio: unde venter poſt annum unum & alterum immenſum uſque extenſus fuit. *Idem ibidem.*

Observatio XXXI.

Uteri Hydrops.

VIrgo quinquagenaria cacochymica, in uteri hydropem incidit, qui ad triennium duravit. Tandem poſt obitum diſſecto cadavere, non tantum uterus puſtulis, aqua refertis, inventus, ſed in ipſo etiam abdomine ſanioſa colluvies fœtida ſubpurulenta ad aliquot heminas deprehenſa fuit.

Cacochymia eſt corruptio ſanguinis & humorum, unde obſtructiones, & vaſculorum lymphaticorum eruptiones, hac de cauſa aqua facile intra membranas effluit, Hydatideſque elevat. *Idem ibidem.*

Observatio XXXII.

Tumor ventris in quo meſenterium ac pancreas immenſæ molis &c.

FOemina quædam ante obitum per duos menſes continuo febre quadam afficitur, queſta eſt de gravi pondere, (quod liberè pendebat, ut putabat) in abdomine. Urinæ ejectio non reſpondebat, alvus quoque dura, ac reſpiratio difficilis. Medici divinabant de mola in utero; alii vero de hydrope & tumorem iſtum abdominis octo annos geſſit. Poſt mortem abdomen aperiebatur. Meſenterium ac pancreas immenſæ molis erant, decem libris cum dimidia æquabant. Externè ſcirrhoſa videbantur, connexa tantum erant cum lumborum vertebris poſterius; anterius vero cum peritonæo etiam planè ſcirrhoſo, adeo incraſſato, ut

carti-

cartilaginis ſpeciem referebat: ab inteſtinis, quod mirum eſt, planè libera erat. Varia ulcera in meſenterio inveniebantur, quorum ſingula ſingulari quaſi pellicula continebantur, quædam pure plena, olei inſtar, alia mellis conſiſtentia erant, alia vero adipis liquefacti vel pultis, albuminis ovi aut lymphæ liquorem continebant: & ut brevi dicam quot ulcera, tot materiæ diverſitates. Aquæ aliquot libræ effluebant, jecur planè induratum, ac ulceribus plenum; Intra octo annos, quibus iſte abdominis tumor ſenſim accreſcebat, ſe quod menſtrua & cœtera ſanitati convenientia, bene habuit, exceptis poſtremis ante obitum menſibus, tum enim præ gravitate abdominis & febre continua decumbere cogebatur.

Omnes abdominis glandulæ atheromate, meliceride, ſteatomate aut ſcirrho obſeſſæ fuerunt, præſertim pancreas & meſenterii glandulæ; atque pro varia glandularum obſtructione, fuit etiam materia ab invicem varia. Ob ingentem pancreatis molem, rectum inteſtinum & veſica compreſſa, adeout, nihil ſtercoris aut urinæ excerni potuit. Sic quoque, ob elevatum, à tumoribus & aqua, diaphragma, muſculiſque abdominis diſtentis, reſpirandi actus libere fieri non potuit, ideoque in difficilem incidit reſpirationem. Quod ante mortem febri laborabat, mirum non eſt, nam obſtructis viſceribus, ſanguis tandem ſaburra infi.itur, ita ut tandem inſpiſſatus, incaleſcat. Ex ruptis in abdomine lymphaticis, aqua extillavit, unde hydrops aſcites, ſive venter aquoſus. Mirum videtur, pancreas & meſenterium inteſtinis ut ſolet, non adhæſiſſe. Sed præ nimia ponderis gravitate, omnes membranæ, cęteraque viſcerum retinacula à pancreate & meſenterio diſrupta ſunt, adeoque ut ipſa fatebatur viva, liberè pendebant. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIII.

Hydrops in quo tumor piloſus in omento repertus eſt.

Anno 1683. aperuimus cadaver cujuſdam mulieris, jam à 15. annis hydropicæ, unde per abdomen ejus, trium ulnarum ſpatio diſtentum, vaſa ſanguinea craſſitie & capacite calamum ſcriptorum maximum ſuperantia, diſperſa invenimus. Tandem poſt multos, & quidem intolerabiles dolores, incidit in gangrænam ſupra umbilicum, qua ſeparata, magno cum impetu, humor in abdomine contentus eripuit, ſine notabili fœtore. Magiſter Abel Vander Horſt de arte chirugia bene meritus, ſplenicorum, & emplaſtrorum glutinantium uſu ulteriorem inhibuit fluxum: utq; particis vicibus daretur exitus huic liquori, ſingulis quadrihoriis quantitatem ſufficientem eduxit. Hic humor, paucis poſt eruptionem horis, tantum concepit fœtorem, ut nemo perferre potuerit. Quarto, quintove poſt apertionem die, obiit miſera patiens. Cadaveris aperienda copiam nobis ſuppetebant conſanguinei. In omento, digitum craſſo & carnoſo, fixeque peritonæo adhæreſcente invenimus tumorem pugni magnitudine, quo ſecundum longitudinem aperto, primo paululum materiæ pultaceæ, albæ, nullo fœtore prędıtæ, erumpebat. Hac emiſſa, nihil præter globum durum, e capillis intricatis & criſpis conſtantem; invenimus. Hi capilli diverſę erant longitudinis; nonnulli magnitudinem digiti, alii ſpithamam ſuperabant. Hoſce capillos microcoſpio ſubjectos planè convenire cum aliis capitis capillis reperi, excepto quod nullis gauderent radicibus. In cæteris viſceribus nil notatu dignum obſervabam. *Fridericus Ruyſchius in Obſervationibus Anatomico Chirurgicis.*

Observatio XXXIV.

Hydrops in quo hepatis glandulæ admodum tumefacta.

Hepar humanum magna ex parte è glanduloſis corporibus conſtare, jam à longo tempore deprehendimus. An. 1686. vetulæ, ex hydrope aſcite mortuæ, cadaver in uſum diſcipulorum aperui, Primo cuſpide cultelli exitum paravi tenuiori ſero, in abdomine contento. Poſt grandiori facta inciſione, viſui ſe ſe obtulit humor flavus, & limoſus, ſatis indicans in hydrope aſcite non tanti eſſe momenti paracenteſin: nec adeo temere inſtituendam, prout nonnulli voluere auctores: pauci enim evadunt, niſi ichor intra muſculos & peritonęum (alii dicunt inter duplicaturam peritonæi) hęreat. Tubis Fallopianis compreſſis, materia quædam, ſpermati humano analoga effluebat. Ovaria comparebant admodum exilia: quemadmodum in vetulis ut plurimum viſuntur. Inteſtina non ſolum undiquaque peritonæo, verum etiam ſibi invicem connata. Hepatis ſuperficies inæqualis propter glanduloſa corpora tumefacta. Ejuſmodi corpora glanduloſa, aut glandulas hepatis magnitudine auctas, nuper quoque publice demonſtravi, & aliquoties conſpexi, nunquam tamen adeo copioſa, quam in ſupradictæ vetulæ hepate: totum enim hepar è meris glandulis magnis conſtare videbatur, unde perquam inæqualis exiſtebat ejus ſuperficies. *Idem ibidem.*

Observatio XXXV.

Hydrops aſcites ex hydatidibus.

INcurabilibus affectibus nobis ſæpius occurrentibus, haud ſine ratione dicitur, non eſſe in Medico ſemper relevetur ut æger. Quis Medicorum curare poteſt hydropem aſcitem limoſum, membranis incluſum? cujus varia quidem vidimus & apud autores legimus exempla: nunquam tamen mirabiliorem hujus rei hiſtoriam me intellexiſſe memini: quàm eam, quæ mihi ante aliquot annos in platea Sancti Johannis occurrit: ubi præſente Magiſtro Petro Adriani filio aperui cujuſdam virginis ætate provectioris cadaver, cujus admodum diſtenti abdominis totam cavitatem repletam conſpeximus innumerabilib. veſicis aut ſacculis, humore tenaciori & glutinoſo referris. Nonnullæ earum veſicarum erant magnitudine pugni minoris, aliæ magnitudinem nucis juglandis non ſuperabant paucæ æquabant nucem avellanam. Utrum harum veſicarum ſubjectum glanduiæ fuerint meſenterii in veſicas, aut, ſi mavis dicere, hydatides, degeneratæ, (quod crediderim) aut vaſa lymphatica præter naturam expenſa: non auſim certo affirmare, temporis enim penuria, moroſorum conſanguineorum præſentia ulteriorem inveſtigationem denegavit *Idem ibidem.*

Observatio XXXVI.

Partium quarundam induratio in hydropicâ.

AB atrophia & corporis marcore partes nonnullas indureſcere, imò oſſeſcere, vel lippis atque tonſoribus notum. Id autem etiam in hydropicis contingere poſſe ſequens probat exemplum. Mulier quædam utero gerens, & hydrope aſcite ſimul laborans ſyndromen malorum tempore geſtationis perpeſſa eſt. Enixo fœtu maturo, non deſiere illam vexare aſcites, præcordiorum anxietates, dolores intolerabiles & multa alia mala; donec Deo ter Opt. Max. placuit, miſeriis ejus finem morte imponere. Cadaveris apertione latici aquoſo exitum paravi. Quo facto peritonæum variis in locis duris particulis, arenulas mentientibus, conſperſum, venamque portæ ex parte oſſeam factam, reperi. Venam ipſam domi reſervo. Cætera viſcera ſatis bene erant conſtituta, omento excepto, quod in totum erat conſumptum. *Idem ibidem.*

Observatio XXXVII.

In hydropici cadavere hepar malè & quomodo affectum.

QUantumvis in hydropicis glandulas præſertim hepatis indurari, ſæpius accidat, attamen non ſemper ad amuſſum ſibi invicem reſpondere ejuſmodi caſus reperio. Nonnullorum hydropicorum jecinora in totum indurantur, ſuperficie manente æquali, glanduliſque inſenſibilibus. Aliquando ita augentur glandulę, ut per univerſam hepatis ſuperficiem expullulent. Nonnunquã hę glanduię ſunt magnitudine nucis avellanę. Nuper cadaver cujuſdam hydropici (cujus pedes à tribus fere annis œdematoſi facti, unde tandem, in mari naufragio facto & multum frigoris perpeſſus in verum aſcitem inciderat) diſſecui præſentibus Vito Doctiſsimo Petro Bernage, Medicinæ Doctore expertiſsimo (qui mihi cadaver aperiendi copiam fecerat) ut & Chirurgo Vogeleſangh, in arte ſua bene verſato. In thorace, quantumvis ſummis & maximis anxietatibus fuerat afflictus, nil mali invenimus; omnia abdominis viſcera optimè erant conſtituta, ſolo hepate excepto, totum enim deprehendimus induratum, cujus ſuperficies ubique inęqualis erat, propter glandulas induratas & magnitudine auctas. Harum nonnullę erant magnitudine capitis aciculę, alię ſemen lentis ęquabant. In abdominis cavitate magnam aquę copiam deteximus abſque ulla notabili graveolentia. *Idem ibidem.*

Observatio XXXVIII.

In ſimili alio hepar itidem malè affectum unà cum calculo in ductu cyſtico.

VIr quidam cum à longo tempore aſcite laboraſſet, tandem multis remediis incaſſum adhibitis, animam efflavit. Cadaveris ejuſdem aperiendi anſam mihi ſuggeſsit Joachimus Scradetus Chirurgus minime ineptus, qui diſſectioni quoque intereſuit. Nulla, præter hepar induratum, viſcera malè erant conſtituta: veſicam felleam admodum magnam, aquoſo, (at nullo modo amaro aut bilioſo) humore refertam conſpeximus, in cujus ductu cyſtico calculus occurrebat ciceris majoris magnitudine, qui meatum in totum obſtruebat. *Idem ibidem.*

Observ.

Observatio XXXIX.

Hydrops tubæ uterinæ monſtroſus.

Corneliæ Nicolai Virgini paupercula adverſa valetudine aliquandiu uſæ cœpit abdomen intumeſcere anno 1660. à quo tempore tumor paulatim & ita increvit, ut præ pondere 18. ann. moleſtiſſime vixerit, ante quam miſeriarum ſuarum invenerit finem: quem tamen circa annum ætatis ſuæ 43. adepta, fecit nobis copiam inſpiciendi miſerrimum ſuum cadaver, in quo ann. 1678. 17. Iunii, St. vet. coram aliquot Medicis & Chirurgis, nec non ſpectatiſſima ſtudioſorum corona, ſequentia demonſtravimus. Totum corpus quodam modo erat emaciatum, ſed abdomen in tantam molem excreverat, ut reliquæ partes vix conſpicerentur, & ferè à nemine, qui demonſtrationi non adſuit, concipi queat. Aperto abdomine nulla aqua affluxit, ſed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem ſolummodo in ejus parte juxta teſticulum, necnon in ligamento iſto lato, quod ab Anatomicis alæ veſpertilionis vulgo aſſimilatur: eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut inflicto parvo vulnuſculo 112. libræ effluxerint Aqua hæc erat limpida, fontanæ ad inſtar, ſaporis ſubſalſi. Subſtantia in qua continebatur craſſitiem habebat ſemidigiti. Externæ ſuperficiei multæ veſiculæ aquoſæ: necnon portiones adipoſæ plurimæ adhærebant. In latere oppoſito eodem in loco tumor conſpiciabatur tenax, continens in ſe perulentam, fungoſam, cartilagineam, viſcidam, & neſcio quam putridam materiam, necnon plurimas veſiculas limpido humore repletas ultra 10 libras pendens: cujus extremæ parti adhærebat alius tumor, magnitudine duarum manuum ſibi invicem complicatarum, flavus: mollis friabilis, materiam continens pulentam caſei putrefacti adinſtar. Teſticulus erat mediocris magnitudinis, at dimidia ex parte corruptus. Uterus naturaliter erat conſtitutus, & decentem habebat magnitudinem, atque in ejus cavitate ne guttula quidem aquæ conſpiciebatur. Meatus ex utero tubas ſpectantes erant aperti, ita ut libere & ſine ullo impedimento ex utero in tubas utraſque ſtylus penetraret uſque ad tubarum medietatem, ultra quam ulterior progreſſus nequaquam concedebatur. Hepar extrinſecus erat fœdi coloris, & multis hydatidibus obſitum, quarum aliæ ovi columbini, aliæ ferè ovi gallinacei, aliæ minoris erant magnitudinis, quibus tamen non ſolum hepar, ſed etiam aliæ in abdomine partes ſcatebant: interior hepatis ſubſtantia ſatis ſani & rubicundi coloris conſpiciebantur. Lien ſimiliter bene erat conſtitutus. Ventriculus ad minimum apparebat naturali quadruplo major, quem non aperuimus, ob magnum fœtorem, qui modo ex apertione aliarum partium per cubiculum erat diſperſus: putamus tamen humore aquoſo & bilioſo fuiſſe repletum, quoniam Medicus ipſius ordinarius nobis narravit, illam aliquot ante obitum diebus ſimilem humorem ſæpius vomitu rejeciſſe. Inteſtina omnia erant atri coloris & fere ſphacelata. Cùm cultro perſoratum eſſet diaphragma, magna rubicandi humoris copia cum impetu effluxit. Cætera ob magnum fœtorem non inquiſivimus. *Autores Bibliothecæ Anatomicæ ex communicatione: Clariſſ. atque Celeberr. Viri Ioh. Munnicks Medicinæ Doctoris ac ejuſdem Trajecti ad Rhenum Profeſſoris Digniſſimi.*

Observatio XL.

Hydrops cum Schirro Ovarii ſiniſtri tuberoſo.

Nobilis Matrona annos 35. nata, quæque anno ætatis 20. nupſerat, quatuor filios, totidemque filias enixa ſemper magnam aquæ copiam rejecit, idque præſertim in ultimo partu quo tribus abhinc annis quintum edidir filium, qui adhucdum benè ſanus vivit. Crediderunt tunc temporis eam gemellum parituram, quia dolores perſiſtebant, poſt editum prædictum filium, ac ea propter me in re difficili accerſiri curarunt. Cum adveni uterum quidem onere omnino liberum deprehendi, verum tumorem admodum grandem, durum & inæqualem in inguine ſiniſtro tetigi. Unde ex ſitu partis, præcedaneiſque meis experimentis, facile judicavi ovarii ſiniſtri ſchirrum ſubeſſe tuberoſum per tubę uterinæ longitudinem excurrentem, eaque propter malum eſſe incurabile. Et ſanè ab ipſis primis diebus tam prodigioſe intumuit abdomen, ut eam magnitudinem quam graviditatis tempore adeptum erat etiam ſuperaret, atque abhinc ita ſenſibiliter auctum fuit per tres annos continuos, ut tandem ægram ſuffocarit. Familiam iis quæ jam dixi imbueram, unde exquiſitum eſt ut defunctæ cadaver aperiretur, ſicque rei veritas in mei laudem vel opprobrium pateret. Ex quo cadavere potitus ſum, ex eo per paracenteſim, aliaſque etiam vias quinquaginta aquæ libras civiles eduxi, quæ faciunt pintas Pariſienſes 25. Hoc peracto viſcera nutritiva ad examen vocavi, eaque prorſus integra reperi. Poſtea tumorem meum monſtroſum ab uteri tuba ſiniſtra aliiſque quibus adhærebat partibus ſeparavi, qui libras civiles decem ponderavit, cujuſque

figura

figura ovalis pluribus tuberibus atque ſulcis erat inæqualis. Undique apparebant globi quaſi in acervum aggeſti, & ſubſtantia, & rotunditate, & colore & conſiſtentia varii. Ab initio paulo plenius examine omnino vidi tam confuſam aggeriem nihil aliud prorſus exhibere quam ipſum ovarii corpus præter naturam mire auctum; nam totus ille tumor à veſiculis ſeminalibus earumque cellulis & multiplicatis & alteratis procedebat. In quibuſdam ex illis globulis aqua & limpidiſſima & liquidiſſima, in aliis ſerum ſubflavum ad minimum attactum per quam facile effluens, in aliis humor viſcidus, ad inſtar mellis craſſus atque parum pellucidus, in aliis viſcida quidem materia, ſed ad inſtar albuminis ovorum pellucida, in aliis gypſeum quid opacum ac pluribus ſpiculis de ſe aſſurgentibus aſperum & inæquale, in aliis tandem coriaceum quid ac ſchirroſum ad inſtar cornu ad ignem emolliti, continebatur. Illique omnes invicem firmiſſime copulabantur per calloſa ac nervea quædam ligamenta. Fibras præterea de ſe emittebant numeroſas & peritonæum & muſculum abdominis tranſverſum, & inguen ipſumque umbilicum ita penetrantes, ut inde quaſi è fornice firmo dependerent. Globorum prædictorum magnitudinem quod attinet, alii nuces avellanas, alii ova columbina, alii ova gallinacea æquabant. Verum ex iis tres erant præcipui quorum quiſque pugni magnitudini accedebat, ac non multum abſcedebant ab illis decem tumoribus monſtruoſis à Veſalio capite de liene deſcriptis. Mihi prorſus impoſſibile fuit omnes alios numerare, nam ea qua Ingraſſias ſolertia non præditus fui, qui in meſenterio ſolo 70. ejuſdem cum meis conditionis ſubtiliter computavit. Cum itaque minores ab implicationibus ſuis expedire ac extricare minimè valuerim, contentus fui eos cum cotyledonibus vituli, termino ſuo nati, comparare, tunc enim & grandiores & numeroſiores reperiuntur, magiſque ad meum accedunt ſubjectum, tum propter magnitudinis inæqualitatem, tum propter numerum minus certum. Tota tuba uterina ac morſus diaboli, monſtroſo huic aſſidentes ovario, cum ſuis parvulis muſculis contabuerant; interim immiſſo in cavitatem ſpiritu eam expandebam. Ovarium dextrum, uterusque cum adjunctis ſibi parti intemperata ac ineulpata erant. Verum monſtroſæ illæ omnes veſiculæ, ac præcipue quæ ad minimum diffluebant attactum apud me confirmarunt hydropis cauſam qualem illam Hippocr. libro de morbis internis retegit ac explicat, ibi enim producit aqueas veſiculas diſruptas, ſicque fatale facientes diluvium unde calidum innatum ac vitæ lampas extinguatur: Hic ſane duo ſingulariſſima demiror, quorum alterum eſt, quod matrona hæc per tres quibus hydropica fuit annos ſemper menſtruata vixerit, imò appetentiam & in potu & in cibo ſatis integram conſervarit: alterum vero, quod in interaneis ſui onus ponderis 60. librarum gerere valuerit &c. *Ex Epiſtola gallice conſcripta quam nobis communicavit. Clariſſimus atque Celeberrimus D. Carolus Drelincurtius Leidenſis Univerſitatis Profeſſor Senior.*

Observatio XLI.

Hydrops ingens in duplicato peritonæo.

Evenit quandoque, ut aqua non in cavitate abdominis ſtagnet; ſed aut veſicis quibuſdam, hydaridibus dictis, & viſceribus adnatis includatur, ut Schenkius habet; & Zacutus Luſitanus duas invenit aqua fœtida, lividaque mucuſo humori permixta repletas, quarum una libras aquæ xxx. exeepit, ac Mauritius Cordæus pluſquam 800. in infimo, & medio ventre offendit: aut inter duplex peritonæum coaeervetur, quemadmodum fidem mihi fecerunt Clariſſimi viri Medici, primum quidem Simon van Zyl Cognatus mihi chariſſimus, qui è duplici peritonæo Fœminæ ſtaturæ brevioris 24. ſeri ſtopas exhauſtas vidit; cum illa in principio recte functiones citra tumorem pedum obiverit, affectu tamen procedente ac viribus pedetentim attritis tumor, pedum quidem ſuborcus eſt, & abdominis uſque adeo increvit; ut ægram ſuffocaverit. Conſimilem hiſtoriam à Carolo Drelincurtio Phil. ac Med. Doct. Pract. prudentiſſimo, ac in Alma Lugdunobatava Acad. ejuſdem Facultatis Practicæ, & Anatomes Profeſſore experientiſſimo digniſſimoque, præceptore meo multis nominibus venerando, meis auribus hauſi, quam utpote rariſſimam nolim involviſſe ſilentio, cum præſertim paſtilis eventus, nec vola, nec veſtigium exſtet vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Viro D.D. Nicolao Tulpio; ſed profecto vir ille tantus in re tanti ponderis & uſque adeo inſolentis conciſa nimis verborum brevitate uſus eſt. Mihi igitur volupe eſt orationem dilatare & fuſa verborum ſerie ab ovo uſque ad mala, ut ajunt, rem totam enucleatim enarrare; iſthæc enim auditio uti mihi nuſquam infrunita fuit, Ita me hercule, nec meæ narrationis lectio meis Condiſcipulis erit infrugifera. Si quippe rerum à me narrandarum in ſingula momenta; tamquam in ſpeculum intuentur, tanti caſus idea illis ante oculos uſque adeo fideliter obverſabitur, ut deinceps ſuæ mentis obtutu parem abſtruſiſſimum morbum introſpicere, atque etiam impendentia fata ſuprema iſtis ab ægris avertere queant, Decennium eſt

cum

cum ineunte veris amœnitate Clar. Drelincurtium adivit. 17. annorum virgo, facie florida, habitu carnoſo, temperie ſanguineo bilioſa, periodice menſtruata, bene appetens & ingerens, atque etiam digerens ac egerens, non cephalalgica, non ſomnolenta, non dyſpnoica, non ſiticuloſa, nec ullis preſſa ſymptomatis quæ vulgares hydropicas fatigant.

Interim trimeſtre eſt cum primum ingenti totius abdominis tumore deturpatur, quaſi illibatum jurejurat diris ſeſe devovens ſi cum viro rem habuit. Meus interim Præceptor à virgineo vel ſanctiori jurejurando totus diffidit, probe conſcius fœmineum verſipelle genus miras comminiſci technas, quibus ſuo conſulat honori, teſte illa infami atque propudioſa, quæ mentita eſt ſeſe gravidatam in balneo ob ejectum & reſiduū eo loci virile ſemen, quod uterus genituræ rapaciſſimus allexiſſet atque voraſſet. Fidem igitur virgini ſeſe periodis ſtatis menſtruam eſſe aſſerenti meus Pr. detrahit, dum quippe florentem illam ventricoſam contuetur, facie roſea ac purpurea, artubus toroſis, appetitu vigente, & inculpatis vitæ functionibus adhuc locorum obeundis peridoneam, aliud nihil quam virginis compreſſæ ſiaudes animo revolvit; quidni enim illam ſuſpicaretur uterogravem, licet innubam cum experientiæ ſit conſonum utero gerentes à male menſtruatis inter alia multa in eo potiſſimum diſcrepare, quod utero geſtans nihil niſi ſalubria ſpiret, aut ſi quid inſalubre ſub prægnationis initia prodat, id ſenſim atque pedetentim minuatur donec plenius atque plenius conceptus ejus aleſcat & augeſcat; at menſes moratos gravia ſymptomata conſequatur, quæ nova in dies incrementa capeſſunt. Ne diutius itaque res tota vacillet, nec jam animi pendeat Meus Pr. abdomē conſulit, quo contrectato atq; compulſo magis ac magis & æſtuat dubitatione, & verſat ſeſe inter utramq; partem, prægnationem nempe atque hydropem. Virginis enim compreſſum animo præſumpſerat, ſed en ſigna quæ ipſum ab illa mente penitus avocant, non eſt quippe tumor abdominis prominens & acuminatus nec etiam ſubrotundus, conglobatuſque circa alterutrum inguen, aut epigaſtricam verſus regionem, nec contrectatu, & compreſſu hypogaſtrium verſus ſeſe ſubducens, nec denique monticulis exaſperatus & prominulus inæqualiter, uti ſolet dum infans ſeſe volutat, & cubitos, vel pedes, vel nates huc & illuc devolvit, atque protendit. Accedit magnum pondus ad dubitationem de graviditate tollendam; urina ſiquidem immutata perſtat excretionis tempore, conſiſtentia, colore & hypoſtaſi; at frequentior eſt in gravidatis ob compreſſam veſicam ab uteri mole ſeſe in dies ampliante. Coloratior item atque craſsior eſt, & vel fabarum decoctum, vel jumentorum urinam ſimilitudine refert, à ſuppreſsis enim lunaribus effluviis quidpiam a'bentis craſsique mictuales in ductus decurrit. Hic inſuper alvus nuſpiam aſtrictior ſicut obtingit dū infantile pondus Uterum aggravat, & princeps inteſtinum premit atque coarctat. Aliunde vero Hydropem culpare nequit, meus idem Pr. quia nulla ſymptomata ſeſe produnt, nullæ ventriculi, jecoris, lienis, aut renum querelæ, nullum œdema vel in lumbis vel in artubus infernis, nulla macies vel in trunco, vel in artubus ſupernis, nullæ mammæ aut detumentes, aut flaccidæ, aut decolores; ſed omnia iſthæc ſeſe habent eo naturæ præſcripto prorſus inculpanda. Solus aqualiculus exſtat ſeſquipede turpiter prominulus & virginem deformat atque deturpat; imo præter infamiam, quam protuberantia ſua infert, inſonti ægræ ita oneroſus eſt ut ipſa ſtare loco neſciat: Nihiloſecius mei Pr. animo (in tantum valet anticipata rerum opinio) jugiter illud incubat, mendacium eſſe virginis turpiſsimum ſeſe intaminatam profitentis; atque adeo virginem illam, opinione tenus, defloratam dimittit, nullis ipſi Pæonils remediis ex arte præſcriptis; ſatius enim ducit ab illis ſuperſedere, quam auſu temerario in re tam lubrica, tam ancipiti, tam abſtruſa, tam fallaci operam ludere Medicam, Artemque ſuam, ſeque Artificem infamare; alienis præſertim Medicorum damnis cautior factus, qui virginibus, falſo ſeſe tales eſſe aſſerentibus, non aquas ex alvo deturbarunt, ſed embryonem, vel fœtum, ex utero decuſſerunt. Meus itaque Pr. virgini ſubridet ipſique memoriam reſticat Divini illius Salvatoris dicti, qui valent, Medico non egent, ſed qui ægrotant: ac proinde, idem meus Pr. addit, mi virgo, fruſtraneam à me exigis operam, cuique ficti morbi fictam curam incaſſum expoſcis: cuinam enim vel morbo, vel ſymptomati ſum bellum indicturus, me fugit, alieniſſimus enim ſum ab agyrtarum ſubdola gente nequam, quæ luctatur cum larvis, & phantaſmata ſibi debellanda fingit quo milvinis unguiculis argentarias opes hominibus male credulis exenterer. Acrior inſtat illa & voce ſupplice Medicam opem ita rogat ut majore ſtudio rogare non potis ſit, ſed Medici mens occupata ſupplicem non audit. Nihilominus conſtans illa quotidiano ſuo convicio efflagitat, ut Phœbi potentibus herbis id quicquid eſt, ſibi perinde odioſi ac infamis cum tumeris, tum oneris, fœliciter ſubſidat ne cunctanter, tollatur. Rebus itaque ſingulis penſiculare perpenſis Medici ad conſilium adhibentur: Duplicem & illi diſtracti ſunt in ſententiam, Graviditatem alii ſubodorantur, Hydropem altius alii ſonant & hydragogis numeroſis ſerum uberrimum quidem proliciunt, ſed ne pilum tranſverſum deturget abdomen, imo hydragoga quo plus ſunt data, plus damnoſa ſunt Semeſtre interim exigitur in apozematis, juſculis, bolis & pilulis hydragogis: ſed omnia

nia incaſſum: non modo enim irrita fuerunt leviora ex foliis Alexandrinis cum radice Barbara & ſale tartari; vel manna Calabrina & ſyrup. modo diarrhodonis, modo de ſlorib. mali Perſicæ, modo tandem de rhamno cathartico freqnens exhibita, ſed & ſambuccina & ebulina ſapa fortiter diagrydiata ſæpius oggeſta eſt. Dati ſunt & boli ex Electuario de palmuiarum & ſeminis enici pulpamento cum Marcurio dulci, & antimonio diapboretico. Ipſe Mercurius vitæ & cryſtalli lunæ, atqua etiam agarici & colocyntb: extracta è S. V. adjecto gigarofi pulvere, aliquoties exhibita ſunt, & ſubinde reditum eſt ad minora mochlica ex gutta gummi & reſinoſo ſcammonii ſucco, nec non radice jalappæ cum in pulvere, tum in reſina, vel per ſe, vel cum granis regiis minoribus, ſeu lathyridis minoris ſemine contuſo. Conſervæ, condita & opiatæ aperientia & roborantia, diætetica inſuper caleſacientia, ſiccantia, hydroticis purgantibus intercalantur, ſed exitu male fortunato. Ubi igitur ſatietas illam cepit tam tædioſæ tamque infelicis Medicinæ, à genuinis Medicorum filiis defecit ad agyrtas, qui virgini protinus ſanitatem ſpondent, illamque annum integrum & argento emungunt & remediis caſſis atterunt. Poſtquam itaque tot empiricis adhæſit, (quos ſingulos pollicitis quidem divites, ſed re & effectis egenos comperit) totum negotium naturæ commiſit, atque ſic integrum aliud ſemeſtre tranſegit. Verum audita fama alterius hydropicæ (non obſirmatæ tamen) à Meo Pr. ſanatæ, illam defectionis ſuæ pœnituit, atque adeo gemitus imo de pectore ducens, Meum Pr. revocari ſuis lacrymis ſuas Amicas eſt deprecata. Accedit ille, & miſellum nunc demiratur corpuſculum monogammum, exſuccum, exſangue, ſuſpiriolum, anheloſum, temporibus collapſis, naribus acutis, oculis concavis, cute arida, ſqualente, furfuroſa & intenta, colore lurido & nuſquam vivaci, unguibus aduncis, viribus caſſum & elumbe, reſpitatione frequenti, parva, moleſta, pulſu crebro, duro, exili, formicanti contermino, appetitu proſtrato, ſiti inexauſta, lingua ſicca, parva, ſcabra, voce vel faucibus hærente, vel gracili & interciſa; ſudorib. & ſaliva nullis, urina patea, alvo nulla, *ſed inſimul* tamen alvo tota. Sceletum eſſe Meus Pr. exclamat pelle contectum ſcabra, ſeu machinam vocat ad humanam ſimilitudinem effictam & arte motam, ſed cui ſit abdomē vel ſtamne vel to n̄ento dirā in amplitudinem ſufferctū atq; diſtentā, adeo quippe moles ejus increvit, ut horrendum omniq; fide majus ſpectaculum præbeat, reliquum vero corpus tot diureticis, tot hydrogogis exhauſtum colliqueſcit, ſubſidet atque ut ita dicam in nihilum redigitur.

Convocat Meus Pr. Apollinis Myſtas ut vaſtum illud abdomen contemplentur, contrectent atque compulſent prodigialiter contentum, nulli compreſſui cedens, ſubrotundum, æquale, non acuminatum, nulliſque hincinde monticulis extuberans, umbilico projecto, venis paſſim turgidulis, amplis, nigricantibus, cute ſubrubra, tenui, pellucente & crepandæ mediæ proxima. Tantis profecto rerum in anguſtiis, tamque deplorato rerum in ſtatu, licet conclamatum eſſe judicaret Meus Pr. nihilominus ſatius eſſe duxit anceps experiri remedium, quam nullum, & incertam ſalutem certa deſperatione potiorem habuit, atq; adeo ad extremum morbum extremum remedium propoſuit παρακέντησιν nempe, qua ceu anchora ſacra & ultimo ſalutis perfugio liceret uti. Tot certe Pedarios Senatores iſthæc ſententia, quot Apollinis Symmyſtas in conſilium evocatos babuit: ſed ægra imbelli Martem exhorreſcente illicitum fuit ad iſthæc arma confugiſſe. Re igitur infecta, ſuo relicta eſt fato miſella dypnoica, & ſæpius orthopnoica, ab omnibus tum eduliis, tum potulentis abhorrens, dulciori tamen Cerere recocta & generoſi Baccho madente, ceu vitæ propediem deſituræ fomitibus uſa eſt, atque ſic querula, curtamque ſibi Pæoniam, Artem traducens, trimeſtre complevit, ſed extrema tandem ærumnarum clauſula, quæ toties labris ejus oberraverat, lamentabilem illum clauſit affectum, totique Aſclepiadatum familiæ, ut æternam ignotæ partis affectæ notam inuſſit, ita & univerſo Medicorum choro memorabile dedit rari Hydropis ſpecimen, de quo conticeſcere nolim priuſquam illud plenius adhuc atque plenius dederim. Me igitur ad Cadaver accingo, illo aperto obſtupuere cuncti, re ſibi prius inviſa & inaudita perculſi. Inciſis ſiquidem abdominis integumentis quinque communibus, & adacta ſcalpelli cuſpide in intimum albæ lineæ decurſum, flatus primum eruperunt, una cum ſalientibus aquis. Mox inciſione altera decuſſatim facta, & ſectarum partium angulis modice revulſis ſeſe dat in conſpectum ingens lacuna, ſeu lacus immanis qui longe lateque ſe pandit & alte penetrat, ſtagnanteque muria, ſive ſero ſalſo, ubique ſcatet. Viſus aſt prima fronte vulgaris Aſcites eſſe, ab aquis in abdominis alveo deſidibus atque ſtatariis. Quæſitum eſt hepar, utpote in quod totius damni culpa regereretur, ſed nuſquam comparuit; atque adeo in illud nuſquam animadverſum eſt. Mox interanea, meſanterium, pancreas, lienem & renes ſeſe comprehenſuros ſibi ſpondent, ſed illorum nec vola nec veſtigium exſtat. Mirabundis ſingulis ad unum, ſtant comæ, lingua hæret: ſed novis animis aſſumtis & propius admota mentis, corporiſque face omnis diſcutitur caligo atque luculenter id latentis vitii detegitur, ſuiſque Cimmeriis è tenebris eruitur. In apertam quippe lucem protrahitur peritonæum intra ſe duplicatum concludens atque coercens (tanquam coriaceus uter immanis) tantum illud ſtagnan-

tis

tis aquæ pondus. Singulis igitur attentius exploratis certo certius ſcitum eſt ingens illud ſtagnum, (quantum quantum eſt) totum eſſe à peritonæo duplici, cujus interior membrana ab externa ſibi naturaliter continua & muſculis epigaſtrii transverſis firmiter connexa atque connata longe ſeceſſerat, atque adeo ſaccum illum ingentem coriaceum effinxerat, quo,(velut utre ex denſiſſimo corio recocto, nulliſque pervio & meabili poris) dira iſthæc totius inundantis ſeri colluvies ita coercebatur, ſuiſque limitibus atque metis uſque adeo concludebatur, ut ejus omnis ne guttula quidem una in abdominis alveum aut ſtillare aut irrepere potuerit.

Res tota ut aperta & conſpicua foret, ſerum fuit Cleanthino exantlandam labore, tuncque vitium alterum atque alterum latens patefactum eſt.

Primum quidem id ipſum eſt quod jam attigi ſed luculentius patuit quam antea, totius enim ambitus ille labri, ſive pelvis, formatus erat à peritonæo duplici, cujus interior membrana ab altera ſtillantibus aquis ſenſim compulſa fuerat introrſum, in abdominis ſcilicet cavum, atque adeo ex convexa concava facta fuerat ad inſtar vel marſupii, vel lanei pilei nocturni duplicis, cujus pars interior dum invertitur & extrorſum pellitur, ſuperficiem ſuam concavam mutat in convexá. Ambitus autem ille protendebatur à pube ad diaphragmatis fornicem univerſum, cui adhæſione ſtricta peritonæum copulatur, & à regione lumbari ſiniſtra ad lumbarem dextram. Iſtud deinceps obſervare fuit, nimirum quod ſicut uterus gravidarus, quo plus increſcit eo plus inſpiſſeſcit atque craſſeſcit, quoniam ejus ſubſtantia tota poroſa eſt atque bibula & majorem tunc ſanguinis & ſpirituum copiam admittit, quibus turgeſcat & intumeat, ſpiſſiorque & craſſior paulatim evadat, donec poſt partum repetitis vicibus, quaſi totidem eructationibus omnem illam, qua affluebat atque tumebat, ſanguinis molem per lochia expurget & exhauriat, ſicque paulatim ad priſtinam exiguitatem recurrat: Ita etiam paritonæum hic cernere fuit, non quidem poroſum (ſaltem poris ſero perviis) ſed ſpiſſiſſimum denſiſſimumque inſtar corii bubuli, nullis unguibus, nulloque digitorum tractu lacerabile.

Digniſſimum foret Medica diſquiſitione problema, unde ſpiſſitudinem tantam nactum ſit peritonæum, cum ex naturæ præſcripto ſerica tela ſit tenuius, hic autem quovis bubalino corio denſius & ſpiſſius exiſtit, ut in Hydrope Tulpiano lib.4. obſ.43. craſſitudinem digiti annularis induerant duplices illæ peritonæi tunicæ.

Adlubeſceret præterea in aquarum illarum tanti συστήματος, tantæque congeriei primæ vel ortus, inquirere: ſed quia fuſiores jam ſumus, quam modus exigit, lubet unice viſcerum reliquorum αὐτοψίαν hoc eodem in cadavere inſequi pede preſſo. Reſecto igitur & remoto vaſtiſſimo illo & capaciſſimo peritonæi ſacco qui inſtar fideliæ, aut hydriæ, explebatur, ſeſe obtulerunt contemplanda viſcera, quæ profecto nec ſaburrata, nec tophacea, nec tartarea, nec gypſea, nec calcaria, nec ſaxea (uti ſæpe viſuntur in hydropicis) conſpecta ſunt, ſed duntaxat vieta & vivacis expertia coloris, utpote maraſmum paſſa extremis præſertim vitæ diebus, quibus ab edulis fere omnigenis abſtinuit ægra, ne præfocationis metum ſibi accerſeret; nam ſtatim ac ventriculú vel minime diſtendebat cibo, vel potu levioribus graviſſimam dyſpnœam perpetiebatur, ob majorem ſcilicet diaphragmatis compreſſú, ventriculo ſeſe ſub diaphragmatis fornice diſtendente, atque adeo liberæ reſpirationis organum iſtud moleſtante, & ſuis in motibus conturbante & remorante; ne igitur graveretur ventriculus vitellos ovorum ſorbiles, & panem dulciarium bis coctum vino madidum aſſumſit, id enim tenuioris alimenti ventriculum nuſquam premit, ſed confeſtim lacteos in tubulos compellitur. Viſcera deinde & ab ipſis tot aſſumtis medicaminibus non levèm noxam paſſa erant, nec leviter tot iſtis hydragogis ſuo orbata rore; unde nihil mirum ſi color illorum maxime deflexerit à naturali, nam, haud ſecus ac hydragoga mochlica morboſis & nimio ſero turgidulis partibus peramica atque ſalutaria ſunt, ita profecto partibus ſanis, nec luxuriante ſero gravatis damnoſa atquè deleteria ſunt, juxtà quotidianam experientiam Hippocratis oraculo conſonam. Virginem autem illam ſana habuiſſe viſcera, antequam moles aquarum ita increverit ut dyſpnœam & orthopnœam ipſi pepererit, vel ex eo liquet, quod ineunte morbo facie florente fuerit atquè roſea, quod vitæ munia obiverit inculpatè, quod ſtatis lunis menſtrua paſſa ſit, quod nullis fuerit vexata ſymptomatis, uti ſupra notavimus. Atque adeo conſequens eſt aquarum congeriem natura & induſtria paracenteſi exhauriendam fuiſſe, antèquam lethalis Orthopnœa, funeſtuſque viſcerum ille marcor fuerint invecta. In illam quippe ſolertiorem ἐγχείρησιν unam ægrotantis ſalus inclinata recumbebat; nulla enim potiori machina, nulliſque potioribus hydraulicis organis ſentinam tantam licuiſſet exſiccaſſe: ſed ſic in fatis fuit ut ſaluberrimum illud Artis Machaoniæ præſidium citam, tutam & jucundam opem alias allaturum, pertinax & moroſa atquè refractaria virgo repudiaverit. *Ex eadem communicatione.*

Observatio XLII.

Hydrops à ſcirrho partium glandulosarum.

ANna Buofingerin annorum circiter 57. miſella & paupercula, pravaque hinc victus ratione uſa, in orphanotrophio labori quotidiano vacans, ſæpius noſtram imploravit operam, conqueſta tum de dolore circa fundum ventriculi, & fœtore narium, adſtantibus valde moleſto: Suaſi uſum pulver. aperitiv. præpar. cum purgante ex fol. ſen. cum prunis decoct. Rediit hinc ad priſtinam operam. D. 20. Jan. 1681. quum viſitatione hebdomadaria fungeremur, ægra in lecto decubuit, de ventris intumeſcentia lenitente, appetitu proſtrato & artuum inferiorum tumore qualicunque conqueſta: præſcripta fuit mixtura per cochlear. ſumenda. Viribus deficientibus, maloque in pejus ruenre, cardiaca propinata ſunt, uſquedum ægra d. 11. Februar. An. ejuſd. ſpiritum Creatori reddidit.

D. inſequ. Cadaver aperuimus præſentib. Viris Clariſſ. D. D. Konig, D. Licent *Speckero* & Dn. Ritzio Pharmacopola. Muſculis abdominis ex altero latere inciſis, ad uſque menſuras duas ichoris flavi, ſubfœtidi, ex cavitate abdominis vacuavimus, prorumpente magna copia ichoris purulenti ex ore ſimul & naribus: hinc iisdem ex oppoſito latere remotis, epiploon putridum non tamen plane abſumptum comparuit: inteſtina quoque non admodum inflata erant, colon tamen colore flavo maxime tinctum: Hepar prægrande ſatis, & parte cava lividum omnino oſtendit veſiculam felleam, bile crocea ſubviſcida diſtentam, intra cujus membranarum duplicaturam, prope ductum choledochum, corpus notavimus albicans, ſcirrhoſum, quod diſciſſum cum inflaremus, tunica exterior, quaſi melle ſpumoſo turgida eſſet, videbatur: Eidem hepatis cavo arcte ſatis connectebatur ſcirrhus inſignis, à parte inferiore pancreatis, ubi hoc inteſtinum tenue lambit, enatus; parte vero gibba hepatis glandulæ accuratiſſime notari potuerunt, liquore rutilo parce admodum, & reticulariter loca intermedia perreptante: Parte ſui ſuperiore pancreas magis erat incolume. Ventriculus totus conciderat, propeque hujus orificium ſuperius, & abhinc ſecundum œſophagi & ſpinæ longitudinem glandulæ ſcirrhoſæ, & ex parte nigricantes, majores & minores, (ſcrophulas dixiſſes internas) copioſæ deprehenſæ ſunt, Meſenterium gelatinæ ſimile, & vaſis ſanguiferis albidis magis, quam rutilis donatum, Gelatina circa inteſtina craſſa manifeſtiſſime diſtingui potuit, ut & glandulæ per eorundem tunicam tranſparentes, Prope ſpinam meſenterii glandulæ mirum in modum excreverant, ſcirrhoſiſſimæ, pugnum majorem adæquantes, inciſione autem facta, prodiit ſubſtantia albicans inſtar ſebi concreti, Lien magnus ſatis, totuſque corruptus, Renes ſuccenturiati ad ℥iij. longi & ℥i. lati, intus cavi fuerunt, Ren ſiniſter in medio fiſſuram habuit inſignem, qualem etiam in aliis jam obſervavimus, vaſa emulgentia in hunc inſerebantur duplicata, non item in dextrum. Cæterum uterque fuit flaccidus, Ovarium pauca ovula habuit, Venter medius ichore ſuprad. refertus erat, Mediaſtinum autem ſterno & diaphragmati ita adnatum, ut ſcirrhos in ipſo diaphragmate accuſaſſes; thymus itidem totus erat ſcirrhoſus, Pericardium craſſum, multo ſero turguit, Auriculæ cordis maximæ, Cor tamen minus pro ratione ætatis & ſtaturæ, Pulmones adnati coſtis, non tamen purulenti. *Ioh. Iacob Harderus in Obſervationibus Anatomico-Practicis.*

Observatio XLIII.

Hydrops ex Rene dextro, materia calculoſa oppleto &c.

IAcob Schvvaitzer Ludi Magiſter, cum ex caſu in ſpinam dorſi, ad munia ordinaria obeunda, paulo ineptior redditus eſſet, à Dn. Curatoribus Noſotrophii ſuſceptus, & per aliquod temporis intervallum in iſto ſuſtentatus fuit, vino cum potuit plus ſatis indulgens, primum de quo apud nos conqueſtus eſt erat faucium ardor cum oris amore, quibus cum remediis convenientibus ſatis feciſſemus, poſt de tumore Ventris ſenſim ingruente, querelas movit, Ex loco priſtino in Eleemoſynarium receptus, heic remediis idoneis vacavit, Præſcriptum fuit Apozema diureticum, quo ſatis bene habuit ab initio, tumore autem magis magiſque ingraveſcente, viribuſque juxta proſterni incipientibus, apozemati aquas cardiacas adjunximus, quorum Virtutem nihilominus morbi ferocia eluſit.

Miſeri hujus Cadaver cultro ſubjecimus d. 18. Decembr: 1678. præſentibus Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. Jacobo Hardero, Scaſ. & D. Hieron. Zollicofero Sangall. Med. D. & D. M. Speckero Baſ. Med. Licent. Integumentis qua propriis, qua communibus, cultro diſciſſis, copia prorupit aquarum ingens, colore materiæ chyloſæ turbidæ, ad menſuras uſque octo, Epiploon hinc ſe obtulit putredine conſumptum, Lien ſcirrhoſus plane cum pancreate duriſſimo. Hepar à ſtatu naturali & ipſum deſciverat, non autem tantopere ut Lien. Veſicula fellis bile porracea admodum diſtenta. Meſenterium non admodum corruptum, aſt

In Renibus lærna malorum: Hi ſub hepate & Liene arctiſſime detenti & involuti, ſpinę adeo pertinaciter adhæreſcebant, ut multa opera vix divelli potuerint: Dexter ad attactum duriuſculum, inciſione facta, mirum quantum materiæ gypſeæ ſpumavit, quæ preſſis papillis copioſiſſime erupit: (copiam hujus non paucam etiamnum inter curioſa noſtra ſervamus.) Alter autem ſiniſter, ſatis magnus, tumidus, ea qua vaſa ingrediebantur parte, hydatidem prominulam habebat inſignem: Hinc inciſione facta, papillas conſpicere licuit amplo ore hiantes, pauloque profundius cultro adacto, copia multa prorupit humoris turbidi. In medio Ventre pulmones vidimus putridos & corruptos, quorum dexter coſtis & ſterno firmiſſime annectebatur: Pericardium aqua moderate plenum, Cor autem per exteriorem membranam pellucebat.

IAm de hydrope aſcyte, differendi anſam nanciſcimur, affectu ſatis frequenti, utinam modo & cauſæ notitia atque modi, quo ſynathiſmus aquæ in hoc affectu fit, & ratio curationis ejus tam faciles inquiſitu eſſent: De iſtis fatur Hippocrat. hunc in modum Καὶ ὁ ὕδρωψ ἐπιγίνεται τῷ ὕδατι μάλιστα χωρίῳ ὑπὸ τῆς κοιλίης, δι᾽ ὃ ἐς τὸ σπλάγχνον ἔρχεται αἰεὶ ἀπὸ τῶ ποδῶν, ὁ ἄνθρωπος, γίνεται δ᾽ ὑπὸ νούσου ταύτης, ὥστε μὴ συμπαίνειν ἐν τῇ κοιλίῃ, ὁ κόλον ὁ ἄνθρωπος διψῇ, καὶ δι᾽ οὐ κινεῖ καὶ ἡ κοιλίη μηδὲν ὑπιοῦσα καλάτερον, μηδ᾽ ἀπὸ τηδέων ὁ διαίτῃ ὁ ἄνθρωπος χρῆται &c. A Galen. ejuſque aſſeclis tetunditur aſcites omnino in αἱματώσεως noxam & iniſtrationem ſanguificationis, conſequentem inſignem facultatis αἱματοποιητικῆς in hepate imbecillitatem per intemperiem frigidam, eamque ſummam: Verum enim vero præterquam quod illam hepatis temperiem intemperiemve cum functione ipſi adſcripta, procul rejiciendam eſſe ſuperius monſtravimus, docuit inſuper anatome alios nobiſcum, hepar & lienem in omni hydrope pariter non affici, uti quidem Galenus hypotheſi ſua fretos ſibi perſuaſit: Eleganter ſane occaſione horum Excellentiſſ. Piſo tract. de Morbis à proluvie ſeroſa: Mihi attentius in humoris continentis cauſæ aſcitis intuenti, nunquam ſatisfacere potuit Galeni opinio ab omnibus ſcholis hucuſque ſumma cum approbatione atque unanimi Medicorum conſenſu recepta, ſed alias eſſe ejus cauſas à generatione aquæ loco ſanguinis laudabilis ſymptomatica, & intemperiem hepatis frigidam conſequente diverſas, ex hac ſequenti ratiocinatione intelligere eſt. Inprimis enim aquam in hydrope legitimo aſcite dicto collectam, & tumoris continentem cauſam tam certum eſt quam quod certiſſimum, partem eſſe ſeri, chyli & ſanguinis vehiculi, ut qui de ea re dubitet, is ſenſu egere videatur: hoc enim ſimilitudo ſubſtantiæ, imo identitas evidenter docet; & urina ut plurimum pauca nec quantitati potus reſpondens confirmat: deinde quia ſeri conceptacula à natura inſtituta ſunt venę & arteriæ, in quæ vaſa id cum chylo & ſanguine ex potu & cibo genitis è viſceribus illabitur, neceſſe eſt ſerum abdominis in cavitatem veniſſe defluxiſſeque è vaſis, quæ decurrunt aut ſedem habent, inſerunturque membranis ventre inferiore conclulis, ſiquidem hic venter undiquaque membranis denſis ſepitur, & circumcingitur quas aqua non facile præterfluit: Quia ergo omnis motus, vel eſt ab externo, qui duplex extractio ſcilicet, & pulſus, atque in abdominis cavitate nihil quod ſerum ad ſe trahat è vaſis, exugatque reperire eſt, In eam certe cavitatem ſerum ſponte ſua è vaſis defluit, aut motu pulſus conceptaculis ſuis expreſſum extruſumque decidi, & quocunque modo deſcendit, vel per diapedeſim ex occultis tunicarum poris deſudavit, vel per anaſtamoſin ex apertis vaſorum oſcillis defluxit: nam ruptionis vel eroſionis vaſorum nullæ cauſæ nullaque indicia. In quibus verbis ſatis apposite Vir Clariſſimus ex cauſia aſcytis conjunctis principaliſſimam expoſuit: humorem viz. aquoſum ex vaſis ſanguiferis abſcedentem & extillantem; cui adjungit Excell. Williſius &c. Ipſo cum plures alii Viri Clariſſimi, Vaſorum lacteorum & lymphicorum præprimis diſruptionem, vel etiam obſtructionem aut compreſſionem, quæ tamen non prorſus placere videmus aliis, qui fontes hoſce rarius aperiri, hancque vaſorum ruptionem aſque demonſtrabilem non eſſe dicunt: Equidem ut ſuper re ſatis ardua ſententiam noſtram exponamus, itidem priorem cauſam pro frequentiſſima adnutamus, juxta tamen nondum videmus, qui vaſculorum lymphaticorum ruptio vel dehiſcentia oſculorum eorundem ab irruente lympha copioſa, aut etiam obſtructio à viſcida implente ac diſtendente, aut compreſſio ab extrinſecus incumbente, ac identidem ejus motum ſufflaminante prorſus negari poſſit: quamvis enim demus una cum ſero particulas fibroſas ac alias nutritias pauciores extillare poſſe, gelatinam ſive formantem in cadaveribus viſibilem, ſive ſero ſuper prunas poſito conſpicuam, inde tamen concludi nequit, lymphæ motum pariter impediri non poſſe à tumore partium ſcirrhoſo, glandulis vaſa lymphica emittentibus pariter ac recipientibus infarctis ac obſtructis, & lympha iſta viſcidiore ac torpidiore exiſtente, cujuſmodi ſane eſt, ubi parilem lentorem ac ad motum ineptitudinem ſanguis ipſe poſſidet: aut dicendum erit, ſuſtinere in partibus glanduliſve partes viſcoſiores tenuiores vero in vaſcula dicta jugiter uſque recipi: quæ num cum ratione & experientia conveniant, dubii hæremus adhuc, videturque abſurdi nihil eſſe, dicere ex vaſis lymphicis in abdomine, hepate & meſenterio conſpicuis, lympham pariter extravaſere poſſe, atque in hydropibus partialibus illud admittit Celeberr. Ettmulerus: ſed ad priorem cauſam tranſimus, humorem viz. ſeroſum ſanguine copioſe excedentem, cujus cauſæ variæ ſecum eſſe poſſunt; enim vero vel aquaſior ſanguis eſt, & ad diſſolvendum aptus, cujus proin particulæ aquæ facile in partibus abſcedunt ac ſubſiſtunt, idem in motu torpidior plerumque eſt & lenteſcit, ceu ſupra monuimus, hincque vaſa pneumonica mole ſua opplet pulmoneſque, ipſos ponderoſo ſuo motu gravat, unde hi ſæpius rimas agunt per quas exudans ſerum aut etiam lympha vicinis partibus pleuræ, diaphragmati ac pericardio ipſos ſæpiſſime agglutinat, imo frequenter labem una funeſtem ipſis affricat ceu præſentes hiſtoriæ teſtantur: atque id dicere neceſſe habemus, in hydropicorum ſectionibus, quas plures citra jactantiam inſtituimus, nos uſque in organis pneumonicis labem graviorem inveniſſe, ut perſuaſi ſimus adhuc, in dicta ſanguinis diatheſi, pari celeritate partibus hiſce noxam inuri, ac aliis uſquam: vel in vaſis ipſis vitium latet, quando oſcula ipſorum vel laxiora ſunt, aut prorſus occluſa exiſtunt, ſuntque hæ cauſæ principes quas Clariſſ. Williſ. allegat. cap. 2. ſect. 1. part. 2. de medicamentor. operation. Et certe obſtructio vel compreſſio vaſorum, qua ſanguinis circulus interrumpitur, non parum in hydrope progignendo valet. Notarunt alii nobiſcum ex ligatis venis jugularibus canes multum aquæ ſub cute capitis & muſculorum intercapedinibus paſſim congeſtum fuiſſe, ex ſanguinis arterioſi in venas libero commeatu impedito, unde ſeroſa portio facile exundat & inter muſ-

culorum iore ſtricta tumulatur, alibique varſus loca declivia decumbit: atque hac ratione hydropes ſubitanei oriri poſſunt, ex vaſorum in corde conſpicuorum occluſione à polypo vel compreſſione: Eidem impedimento anſam dant hepatis, lienis, meſenterii &c. ſcirrhi inſignes, à quibus comprimuntur ſubjecta vaſa, artuſque inferiores intumeſcunt, imo ipſum abdominis cavum aquis inundatur: Et quamvis ejuſmodi tumores, vitium ſanguinis vel lymphæ, jam arguant, indeque ad hydropem diſpoſitionem huic ipſi tamen malo primarium fomentum dehinc præbere negari nequit: ſic in priore hiſtoria ſanguinis torpiditatem ex mala victus ratione contractam atque auctam, tot ſcirrhis occaſionem dediſſe, imo lymphæ vitium ſupra notatum produxiſſe, ceu meſenterium totum gelatinæ ſimile probare videtur, apud nos tatum eſt: id vero inſuper rationi conſentaneum, ab iiſdem cum ſanguinis tum lymphæ liberum curſum ac recurſum inflaminatum ac ita utriuſque regurgitationem atque extravaſionem promotam fuiſſe, coarctato enim ſanguini, ut tranſitus quoquo modo pateſiat, quod tenue & aquoſum eſt protrudi, & in vicina loca deponitur, ubi poſt reſtitans, atque membranulis interceptum hydatides, cujus in ſene ſiniſtro inſignis hiſtoria poſterior meminit, gelatinæ ſimiles alicubi efficit: Præter ſcirrhos autem adhuc alia ſunt, quæ ſerum abſcedere faciunt, imo ſupra dictam ſanguinis diatheſin augere poſſunt, utque de pectoris pathematibus, aliiſque morbis, ictero, hæmorrhagiis nimiis &c. plura non adjiciamus, tranſpiratio inſenſibilis ſuppreſſa, & inprimis urinæ excretio deficiens, frequens hydropis cauſa fuit, atque hinc eſt, quod Helmont. Renem ceu adæquatum artificem omnis hydropis aſſerit, dubiumque non eſt, quin materia gypſea, qua ren dexter ludimagiſtri infarctus fuit, huic commodiſſimam anſam dederit, M. H. viin, quod eadem confirmat, non prorſus rejecto: nec potuit duplicata quaſi actione ſeri vacuationem promovere Ren alter, cujus papillæ amplo ore hiantes ecquam ſtrenue illud ſecreverit, probare poterant: nec vaſculorum renalium obſtructionem unde accuſabimus: Regurgitans inde pars aquoſa exitialem labem ipſi M. H. infert, dum ſolvi magis craſin ejus, torpeſcere motum & laxari vaſculorum facit oſcula, hincque qua data fera porta, ſibimet quaſi effluxum parit. id vero apud Eruditos Naturæ Ruſpatores ambiguum adhuc eſſe animadvertimus, negata vaſculorum lymphicorum ruptione vel eroſione, explicare fontem aquarum tam copioſe ſæpe in abdominis cavo ſtabulantium, à quarum limpiditate ac tenuitate ad illorum ruptionem argumentatus fuit Celeberrimus Sylvius: arteriæ cæliacæ & meſentericæ, harumque propaginum oſcilla alicubi aperta, fontem hujus probabiliter facit Clariſſ. Williſ. nec inficias pervicaciter ire poſſumus: illud vero Artis noſtræ Statoribus perſiculandum relinquimus, cujus Hippocrates ſupr. cit. loc. & ſub finem præc. §. meminit, annon ex epiploo hujuſque vaſis aquæ hæ una ſcaturire poſſint? enim verò licet ductus aquoſos, quos aliqui ipſi attribuunt, nondum credamus, id tamen aſſeverare poſſumus in hydropicorum ſectionibus partem hanc vel eroſam & abſumptam, vel ſumme extenuatam putridamque nos reperiſſe: Excellentiſſ. quoque Pajerus in Scholio ad hiſtoriam hydropici quam method. Hiſtoriar. Anato. exhibet, magnam aquæ in ejus abdomine repertæ partem à peritonæo deſtillaſſe judicat, ſiquidem hoc potaſum plurimiſque ſanguineis vaſis diſtinctum fuerit, quæ hinc natura dilatarit ac multiplicaverit, ut hac redundans ſerum commode exantlaretur: meretur tam ejuſmodi φαινόμενα ulterius ſcrutinium pariter ac meditationem, idque hæc aliorum judicio ſubmittimus quod ſuperius in hiſtor. hydrocephalici attigimus, annon ſerum ejuſmodi ex meningibus harumque vaſculis æque exundare poſſit? ut lamellarum crani in recens natis laxas commiſſuras, per quas ſerum facile exundare poteſt, liquamus: de vaſis vero lymphicis in cerebro conſpicuis, quibus negotium ſæpe abſolverent, noſtra ex autopſia, certi quid dicere nondum audemus, aliorum hinc tantiſper contenti. *Idem ibidem*,

OBSERVATIO XLIV.

Ex peripneumonia phthiſis & hydrops.

Wilhelm *Leybli* Luciſvallenſis, 15. circiter annorum, ex orphanotrophio, ubi quotidianovacabat labori, morbo periculoſo decumbens, menſe Junio anno 1677. in noſotrophium, ſanitatis, ſi ita Deo placuerit, recuperandæ ergo, admiſſus fuit; cum tum temporis adhuc curæ ægrorum vacaremus, vidimus ægrotum, facie ex ſubatra palleſcente, ſiti vexatum intenſa, pulſu præditum celeri, debili & inæquali, difficultate ſpirandi preſſum, & de ſputo ſanguineo purulento, cum magna appetitus proſtratione, anxie conquerentem: ſolliciti tum hærebamus, cum meliora edoceri, neque ab ægro, neque ab adſtantibus potuerimus, utrum pleuritidem præcedaneam æger paſſus fuerit, nec ne: Tandem verò cum doloris pungitivi in latere, ſe veſtigia ulla unquam ſenſiſſe, negaret, contra ſputo cruento cum tuſſi, quod jam purulentum evaſerat, ab aliquo tempore vexari confeſſus fuerit, cum ex peripneumonia phthiſicum jure arbitrati fuimus, hinc præſcriptæ potiones vulnerariæ cum decoct. pectorali antiphtiſ. aliave quæ è re eſſe videbantur: Verum & hic, quod fieri ſolet, docta prævaluit arte malum, ægro vitæ hujus miſellæ afflictionibus feſſo, ſpiritum Creatori ſuo reddente.

Antequam occaſionem cadaver luſtrandi arriperemus, placuit prius ab Excell. Orphanotrophii tum temporis Medico ordinario ſciſcitari, quonam morbo primitus affectus fuerit, & quænam ſymptomata, ipſi adhuc in orphanotrophio degenti, infeſta præcipue eſſe cœperint, qui per alium nos certiores reddidit, ſe in miſello hoc corpore, jamdudum affectionem ſcorbuticam metuiſſe, jamque ab aliquot ſeptimanis phthiſicum eundem augurari eſſe: Quibus ita exploratis operi ſectionis nos accinximus, linteamentis, quibus demortuos obvolvi honeſtas ſuadet & Scriptura imperat, remotis, ventrem infimum

tumidum

tumidum omnino, de quo nec æger conqueſtus unquam, neque nos quidquam in ipſo animadvertimus, contuiti ſumus, unde ſtatim ingentis ſeri copiæ ſuſpicio mentem noſtram neque fruſtra cepit. Involucris infimi ventris cum epiploo, quod ſubputridum erat, ablatis, deprehendimus hepar præternaturalis omnino magnitudinis, parte cava corruptum & putreſcens una cum veſicula fellea, quæ uti in cæteris gelatinam referebat: ſuccus tamen effluens ſubater erat & liviuſculus, parum ſpumoſus: in hypochond. ſiniſtro lienem deprehendimus tumidum, durum, flaccidum, corruptum, & quoad interiorem ſubſtantiam nigricantem omnino. Pancreas ſub ventriculo vidimus maximum, glandulis inſignibus & duriuſculis ſuperbiens. Meſenterium obſervavimus gelatinoſum plane, maxime quoad extremitates, quibus inteſtina cingit: gelatinoſus hic humor fere inteſtinalium cellularum exteriorem faciem circumdedit, ipſamque meſenterii ſubſtantiam tantopere occupavit, ut difficile fuerit, vel vaſa vulgo dicta meſenterica, vel quod plus eſt glandulas detegere: in ipſa hujus ventris capacitate ingens extitit ſeri copia, quæ integumentis diſciſſis, qua data porta fugam dare cepit, non tamen ita fœtidum, uti in aliis ſpirabat odorem: Cætera hujus ventris ſatis ritè habebant. Thoracis examen aggreſſi, diaphragmate ſeparato, multum aquei humoris, ex thorace efflu xit, neque facile fuit pericardium à ſterno, cui firmiter cohærebat, abſque ruptione ſeparare; in pericardio aquam a lh c copioſam reperimus, quæ autem ruptione facta per viam Thoracis apertam ad inferiora vergebat: Pulmonum lobus uterque putridus erat & corruptus, magis tamen ſiniſter quam dexter, uterque preſſus materiam reddebat purulentam. *Idem ibidem.*

Observatio XLV.

Anatome adoleſcentis hydropici μεγαλοσπλάγχνῳ.

ANno 1678. menſe octobri in Orphanotrophio diem ſuum obiit adoleſcens annorum circiter 22 nomine Furter, protapia ruſtica oriundus, ex Abaudiade vel magis Rheumatismo Aſthmaticus & hydropicus factus: hic referente Medico, tum temporis ordinario, per totum vitæ quod traxit curriculum, imbecillioris erat conſtitutionis, valetudinarius cumque morbis conflictans ſæpius: Thermas Rheumatiſmo jam infeſtatus, Medico invito magis quam volente, inviſit, ex quibus autem, ſi non deterior, melior ſaltem non rediit: hinc Empirici cujus generis Carnifices & ἀνδροφόνοι plures hoc ſæculum alit, opem incautus efflagitavit, licet illam parum ſalubrem ſenſerit: in orphanotrophium ab hoc redux, aliquot ante obitum ſeptimanis diſpnœanibus aſthmate & hydrope magis magiſque obrui cepit, donec tandem natura pugnæ nimietate fatigata, animam ad ſuperiora adſpirantem Creatori reddit.

Aperto cadavere, plurima occurrere memoratu digna Ante omnia notare licuit copiam aquarum multam, qua ex imo, qua ex medio ventre, ſummo cum impetu, atque hoc diuturniore erumpentem hinc apparebant viſcera (vulgò αἱμοποιὰ dicata) longe maxima: Hepar nimirum Lien & Pancreas ſed ſcirrhoſa omnia, alia tamen magis alia minus: In Meſenterio, notabilem labem (vel multam gelatinam) animadvertere non licuit, ſecus ac aliorum hydropicorum cadaveribus: Renes itidem magni ſatis, non tamen duri: reddidit interna horum ſubſtantia preſſa, materiam, quandam puri analogam (quam gelatinoſam fuiſſe arbitramur) Epiploon putredine conſumptum erat: Medius Venter diſciſſus exhibuit Pulmones ſterno & coſtis valide adhærentes ex utraque parte corruptos & putridos. Cor vero longe maximum, quale ac quantum portentum hactenus nec vidimus, nec apud alios legiſſe meminimus: Continebat illud in circuitu pollices octodecim, longitudine ſpithamam, & latitudine digitos octo: (Hujus ſubſtantia intrinſeca fibroſa erat & carnoſa, quæ ipſi quoque pondus fecit inſigne.) Totum cor ultra libras medicas tres pependiſſe judicatum fuit: uterque ventriculus cum auriculis annexis ſcatebat concreta materia tenaci, ſeu polypis & grumis, præcipue autem ſinus dexter, è quo hos plena manu haurire licuit.

COnfirmat utraq; harum hiſtoriarum, quæ de organis vitalibus ac ſpiritalibus in hydropicis 1.ó raro primario læſis meminimus, enimvero non rejecta ſanguinis intemperie, aquoſitate ac fluiditate, (cum in utroque ſcorbuticam ac rheumaticam diſpoſitionem Medicus ordinarius, pridem tum viderit tum ſuſpicatus ſit) labem quam ſenſerint, ſpirandi difficultas utrumque primo invadens, & in illo ſputum ſanguinolentum pariter ac purulentum, pulmoneſque hinc ſterno & coſtis valide adnati, una cum polypis compluſimis in macrocardis hujus ſtagnantes, oppido ſatis commonſtrant: nec arbitramur ad viſcerum nativum vitium, quod in utero matris contraxerint, in eodem neceſſe eſſe recurrere, quamvis ordinariam magnitudinem ſuperarint, imprimis cor: ſi enim proportione cætera huic reſpondiſſe conſideramus, inſuperque robuſtiſſimas fibras, quibus erat inſtructum perpendimus, magis cogimur in ſanguinis vitioſam διάθεσιν primariam noxam conjicere, quam ex mala educatione & prava victus ratione contraxiſſe poteſt uterque, neque nobis conſtat, an orthopnœa à prima ætate laborare ceperint: Accedente ſane ex le ſi-

guibus cordis thalamis in vaſa gradiuſcula ſanguine ejuſmodi aquoſo & ſoluto, non tam gravati inde pulmones fuerunt, quam vero ab eodem per venas pari copia & promptitudine non revecto, seri portio abſcedere, ulterioremque iisdem pulmonibus ſenſim inducere potuit; ut lymphæ vitium vaſculæque, quibus recipitur jam prætereamus: acceſſit, extravaſati ſeri in illo, unà cruoris portio non exigua, unde hæmoptyſis ſucceſſit, à quibus hinc junctim circa præcordia recentis & ſubſiſtentibus, ſpiritus difficilior redditus, ſanguiniſque circulus magis adhuc impeditus fuit, pulmonumque cum partibus vicinis adunatio & adnaſcentia (modo quem ſuprà deſcripſimus) ulterius promota, & ſic malorum ſæna aucta fuit; mirumque eſt ſeri partem è cavo thoracis, in Furlero dimanaſſe, in quo materia tenax & polyposa, ſenſim ſuccreſcens & ad oſtium venæ cavæ aggeſta, partibus aquoſis & cruoris particulis tenuioribus in arteriam propulſis, ſanguinis ea cavæ liberum plenumque ingreſſum ſufflaminando, eum fere effectum producere potest, quem Excellentiſſ. Lowerus in canibus ex ligata infra cor vena cava, prompte ſatis ſubſequi vidit, de quo etiam videri poteſt Clariſſ. Williſius citat. cap. part. 2. de Medicament. Operationib. fomentum augmentumque non leve deinceps, ex noxa à ſanguinis partibus craſſioribus & viſcidioribus prius illata, hepate lieneque ſcirrhoſis afficientibus, cæterum hiſtorias de corde magno, qui volet, adeat Sepulchretum Excellentiſſ. Boneti *Idem ibidem.*

Observatio XLVI.

Hydropis rari Hiſtoria.

ORnatiſſima matrona, Domina Genoveſa du Verney Lugdunenſis, Uxor Nobilis Viri Joan. Claudii Marcellini, Doctoris & Profeſſoris medici Collegio Medd. Lugdun. Aggregati, annos tum nata xxxiii. eum beſſe, qui tum xx. in conjugio transegerat, quamvis neque puerperii, neque ψιλοῦ νήματος ullius, toto illo temporis temporis tractu feciſſet periculum: Vitam interim ſedentariam agens, ac ῥῷ γυναικείῳ jugiter detenta: poſtquam per duos ante menſes præter propter, balneo aquæ fluvialis intempeſtive, prorumpentibus quippe tum ſtato tempore τῶν καταμηνίων, ſe immerſiſſet: cœpit menſe Octobri anni 1667. animadvertere, tumorem quendam in ſiniſtro hypogaſtrio ſenſim ſubnaſci, qui ſeſe poſtea verſus hypogaſtrium dextrum propagavit, totumque fere ſpatium, quod ab umbilicali regione deorſum exporrigitur, occupavit. Tumor autem iſte mediocriter durus erat ac anodynus cum tenſione: quæ res aliis perſuaſit, molam ſubeſſe, aliis hydropem uterinum, aliis tumorem frigidum in muſculis altioribus abdominis conceptum. Poſt adhibita varia præſidia tam Chirurgica quam Pharmaceutica, ad Thermas Vichenſes ablegata fuit, ut ibi aquas de Cratieulæ nomine dictas, actu calentes hauriret, & quidem menſe Majo anni 1668. abs quarum limpharum uſu tantum abeſt ut aliquid acciperet emolumenti, ut potius ab ipſis ſe deterius habuiſſe, palam profeſſa fuerit. Quum ergo per annum integrum ab eo tempore domi hæſiſſet, variaque remedia incaſſum tentaſſet, adeoque ventrem indies magis ac magis intumeſcere videret, menſe tandem Junii anni 1669. in animum induxit in Burgundiæ Ducatum iter capeſſere, ad pagum quendam diſtrictus Antiſſidiorenſis, cui nomen Seneley, ut ibi Virum quendam cui nomen *la Tour* conveniret, quem fama vulgabat omnes affectus p. n. ex ſola Uroſcopia deprehendere, prætereaque medicamentis inſtructum eſſe ad contumaciores quosvis morbos, cæteriſque Medicis inſuperabiles eradicandos efficacibus, ita ut Magi potius quam Medici perſonam merito præferret. Hujus itaque ardelionis remediis per dies xv. ſine ullo fructu uſa, Lutetiam Pariſiorum ſe contulit, ubi à compluribus tum Medicis, tum Chirurgis inſpecta, qui quo conflictabatur affectu hariolari, multo vero minus perſanare potuerunt: Pariſiis Lugdunum reverſa eſt xv. Decemb. ejuſdem anni, graviore quam unquam alias infeſtata valetudine: abdomen enim adeo turgidum evaſerat, ut neque erecta ſtare, neque decumbere poſſet, neque ſomnum capere, neque alvum, niſi clyſterum adminiculo, dejicere, quos etiam nonniſi ægre admittebat: lotia pauca reddebat: καταμήνια verò quot menſibus periodice utplurimum fluebant, minori tamen copia quam ſanitatis tempore. Per morbi decurſum febris, nulla vel ἐπιπόλαιος vel idque perraro. Totum corpus mire colliquefactum ac extenuatum. Quod vero apprime notari meretur, etiamſi intra ventris inferioris capacitatem ingens ſubeſſet aquarum proventus, neque femora, neque crura, neque pedes tumorem ullum unquam conceperunt, cum reliquum corpus præter ventrem mire intabuiſſet. Abdomen ipſius, quod ante iter Pariſienſe, tumorem unicum præferebat ab umbilicali regione deorſum, etiamſi vel tunc ſubleſta rudimenta tumoris in hypochondrio dextro, præſto forent, duos tumores ab invicem diſcretos poſt reditum ab Urbe manifeſte ſpectandos exhibuit: unum obſidentem univerſum hypochondrium dextrum, quique ad latitudinem tranſverſorum duum digitorum ſupra coſtas ſpurias inequitabat, mollis atque fluctuans: alterum vero obſidentem totam ſiniſtri hypogaſtrii regionem, qui renitentior aliquanto duriorque erat hypochondrii dextri tumore. Inter geminos hoſce tumores obſervare erat interſtitium quoddam vacuum, aut quaſi ſulcum, quo ab invicem dirimebantur vacuum, aut quaſi

ſul-

ſulcum, quo ab invicem dirimebantur ad latitudinem tranſverſorum duûm digitorum; quodque protendebatur oblique ab hypochondrio dextro, ſupra umbilicum progrediendo verſus partē aquuliculi ſiniſtram. Duo iſti tumores ſpeciem manticæ quodammodo effingebant, parte utraque extrema propenduiâ ſaburratæ, parte vero intermedia quæ cervicibus imponitur, inani. Circa regionem Renis dextri tumor quidam circumſcriptus obſervabatur, atberomatis cujuſdam genium æmulans. Poſt varias tam Medicorum quam Chirurgorum κοινολογίας, concluſum fuit, Paracenteſin hîc celebrandam, aliis cenſentibus inchoandam à tumore hypochondrij dextri, aliis à tumore hypogaſtrij. A quo poſteriore tandem decretum ut inciperetur, propterea quod ſi forte tumor ſuperior communionem haberet cum inferiore, hunc ipſum vacuefaciendo, alterum etiam illum eadem opera contingeret evacuari, ita ut nova apertione minime opus foret. Cauſticus itaque lapillus, piſi unius mole, admotus fuit regioni laterali mediæ hypogaſtrij ſiniſtri. Eſchara facta inciſa fuit. Poſtmodum cannula in extremo ſuo punctata, ad magnitudinem pennæ, anſerinæ, longitudinis vero, trium tranſverſorum digitorum, paratus fuit in capacitatem ſubjectam introitus; tuncque è veſtigio prorupit aqua lixivii colore, & quidem tanto impetu, ut unico fere momento duas ſcutellas adimpleverit. Prima vice eductæ fuere ℥.xxi. & diverſis vicibus plusquam cxl. unc. Aqua primulum prodiit ultimis vicibus limpida, ſub finem vero emiſſa, albicans, mucilaginis inſtar viſcida, & caulium putridorum odore prædita apparuit. Ex vulnere manavit pus album, quod ex abſceſſus intimo ſinu procedebat per paracenteſi inflicto; licet proficiſci pleriſque putaretur ab externis inciſionis oris. Tertia vel quarta die poſt apertionem, nihil amplius, aut nimium ſaltem aquæ ex vulnere ipſo effluebat, eo quod Cannula alium ſitum ſibi compararat, neque amplius ad perpendiculum, quemadmodum ab initio, vergebat, mucrone videlicet deorſum converſo, propter pondus inſigne tumoris alterius in dextro hypochondrio conſiſtentis, qui mole quidem nullo modo fuerat diminutus, cæterum quirum nonnihil, propter evacuationem aquæ abdomine contentæ, ſupra quam prius innatabat, ſubſederat. Atque hic ipſe tumor in cauſa erat, quod aqua non amplius per aperturam effundebatur, cum vicem repaguli præſtaret, emiſſionem coercentis, etiamſi plusquam ſex pintæ liquoris in abdominis capacitate adhuc forent ſuperſtites; ſicut poſt mortem in cadaveris apertione ad oculum patuit. Porro cum animadverteretur, ne gry quidem aquæ amplius exſtillare, conſilium ceptum eſt, ſimilem apertionem inſtituendi in hypochondrio dextro: qua facta, non minori impetu ac in priore paracenteſi proſiliit aqua, ſed nigra, non ſecus ac ſi fuligo camini aqua ſimplici diluta fuiſſet. Ægra autem mox languidior nonnihil evaſit, & febris increvit, proptereaque ea die à nova evacuatione ſatius viſum fuit abſtinere. Poſtridie evacuatio parca manu denuo tentata. Tertia die mortem oppetiit, Kal. videlicet Maii, anni 1670. hora ſeſquiquarta pomerid. annos tum nata xxxvi. menſes II. dies. xv. Eodem die hora noctis decima, cadaver adapertum fuit, per Henricum Charavel Magiſtrum Chirurgiæ Juratum, coram Dominis Petro Garnier Collegii medici Decano, Andrea Falconet, Medico Regio, & Joanne de Rhodes, Doctore med. Aggregato, nec non præſentibus Antonio de la Foreſt, Philibetto Cochaud & Antonio Verdelet Magiſtris Chirurgiæ Juratis: qua in cadaveris apertura ſequētia fuere deprehēſa.

Mox ob obitu totum abdomen mirifice intumuit. Per ſciſſuram primo loco inflictam in hypogaſtrio pus effluebat. Per alteram vero ſecundo loco in hypochondrio dextro factam aqua nigra manabat. Remotis artificioſe abdominis integumentis, muſculis, ac peritonæo, obvia fuit facta ingens ampulla rotunda aqua nigra ſemiplena, duarum vel trium ipſius pintarum capax, cujus adhuc pinta una præſto erat. Hæc autem ampulla fuit mollis & figuræ, qualis magna cucurbita rotunda, incumbens inteſtinis omnibus lateris dextri, hepati, atque regioni renis dextri, quæ omnia obumbrabat: hæcque ipſa ampulla tumorem illum circumſcriptum ad tranſverſorum duûm digitorum latitudinem ſupra ſpurias coſtas eminentem effingebat. Huic ampullæ ren dexter velut inſitus inoluerat baſi ſua admodum lata, & qui à ſitu ſuo naturali luxatus apparebat: quin imo is ipſe Ren erat, qui in regione renis dextri, atheromatis ſpeciem falſo ſpectatoribus repræſentabat. Et ſane Ren iſte molliculus erat, aquaque limpida gravidus, atque intra hunc ipſum latebat veſica aqua plena, mole & figura, quales ſunt veſicæ quæ in corporibus occurrere ſolent: Inſuper etiam hydatides complures, ſingulæ nucis juglandis mole, adnexæ viſebantur ampullæ modo dictæ. Ren ſiniſter colliquefactus erat ac fuſus. Magna illa ampulla deſinebat in modum utricularis tibiæ, in partem dextram ſuperiorem ac lateralem corporis uterini. Ampulla iſta ſublata, Hepar, quod ſcirrhoſum exiſtimabatur; nonnihil albidum ac decolor duntaxat apparuit, nequaquam tamen admodum vitiatum in propria ſubſtantia. Lien ſuo modo paris erat fere conditionis ac Hepar. Quo fit ut credibile ſit, Hydropem quo detinebatur patiens, oriundum potius fuiſſe à vitio renum debilium ac labefactorum, quam à vitio vel hepatis vel lienis. Epiploon ſubflavum erat ac pene conſumptum, infimo hypogaſtrio affixum. Omnes

meſaræi glandulæ erant ſcirrhoſæ. Pulmones utrique marcidi, nigrisque maculis reſperſi. Cor parvum, at ſanum. His perluſtratis, ad hypogaſtrium perrectum eſt, ubi tumor valde inſignis comparuit, cujus tunica erat craſſitiei digiti unius transverſi. Erat hic tumor inſtratus inteſtinis, & oſſi ſiniſtro ilium, ad longitudinem & latitudinem manus humanæ: intra quem tumorem, multum adhuc puris continebatur, præter illud quod tam in abdominis capacitatem effuſum fuerat, quàm quod per foramen paracenteſi eo loco factum, effluxerat. Hic autem tumor deſinebat etiam in modum tibiæ utricularis, in partem ſiniſtram ſuperiorem ac lateralem corporis matricis, Chirurgus initio adſtantibus perſuadere nitebatur, ingentem ampullam lateris dextri eſſe ipſummet uterum; alteram vero quæ in parte ſiniſtra hypogaſtrii ſita erat, eſſe Veſicam. Verum enimvero cum per totum morbi decurſum, nulla puris indicia in urinis obſervata fuiſſent, hæc res impulit adſtantes, ut majori cum ἀκριβείᾳ inveſtigare ſibi proponerent, undenam duo iſti tumores ortum ducerent: quod ut melius noſceretur, totus pudotis ſinus facto ab orificio externo initio, diſſectus fuit ad uterum uſque, qui in puellabus & in fœminis, quæ neque fœtus, neque ψευδοκυήματα ulla protulerunt, exiguus eſſe ſolet. Quapropter cum ad Uteri corpus deventum eſſet, quod mole & figura pyrum noſtratibus dictum ſelinum, æquabat, occurrit totum illud uteri corpus, ſanum atque integrum. Poſtremo αὐτοψία cunctos ſatis ſuperque erudiit, duos hoſce tumores procedere ex Cornubus uteri, quæ vulgo uteri Tubæ nuncupantur: unum ſcilicet ex Tuba dextra, puta illum qui hypochondrium dextrum occupabat: alterum, ex Tuba ſiniſtra, nimirum qui in hypogaſtrio ſedem ſumſerat. Qui poſterior tumor, imam Hypogaſtrii regionem obſederat, tam propter propriæ ſubſtantiæ pondus, quam propter materiæ, qua ſcatebat, gravitatem, adeoque in ſublime non evehebatur, quemadmodum tumor Hypochondrii dextri, qui ſupra aquas innatabat. Præter enim aquam illam, quæ per duo foramina pertuſione facta proſilierat, plusquam ſex pintæ ipſius inventæ ſunt intra abdominis capacitatem adhuc reſtagnantes. Per hanc porro Cadaveris reſerationem notari facile potuit, utrumque tumorem ope Cannulæ probe perforatum ac penetratum fuiſſe. Et ſane Tumor uterque per ſectionem adminiſtratam, perque patens illac vulnus materiei intus contentæ portionem evomuerat: imo decepti fueramus omnes, quoad materiam ex tumore hypogaſtrii eructatam: Cum enim Puris plurimum per vulnus inflictum profunderetur, iſtud ipſum ſuppurationi vulneratæ partis perperam à nobis tribuebatur, cum debuiſſemus illud apertioni interni abſceſſus, unde unice promanabant, imputare. *Idem ibidem de communicatione Excellentiſſ. Sponii Patris.*

Observatio XLVII.

Hydrops ovarii mulieris &c.

Ruſtica quadraginta & quod excurrit annorum paupercula & ponderoſo oneri ferendo aſſueta, ante triennium circiter dolorem perſentiſcere cepit, pone articulationem femoris ſiniſtri cum iſchio, gravidamque juxta ſe eſſe arbitrata fuit: deficientibus menſtruis dolores hi increbuerunt, cum femoris pedisque ſiniſtri atrophia: Ab iſto tempore difficulter incedere potuit, & nonniſi baculo ſuffulta, quin imo, cum ob pauperiem mali rationem ſegnius haberet, dorſo amplius incumbere nequiit: An. 1683. cum à Paſtore loci rogaremur, ut miſellam hanc viſeremus, vidimus pedem ſiniſtrum citra ſenſum fere motumve graviter intumuiſſe, manentibus undique digitorum veſtigiis, ægraque de dolore enormi circiter lumborum vertebras & oſſis innominati regionem, eoque lancinante conquerente, quibus acceſſit, urinandi difficultas, ut non abſque dolore mingeret. Varia tum qua externe ad lymphæ viſcidæ lancinantis ſolutionem, qua interne ad ejuſdem ſerique ſubſiſtentis attenuationem & vacuationem præſcripta remedia, ſed abſque feliciore ſucceſſu: tandem ad ſcarificationem in pede imo devenimus, qua multa aquarum copia educta fuit, pesque totus detumuit: diu tamen hoc in ſtatu non perſtitit, quin facta nova ſtagnatione, ex ſeri cum ſanguine accedentis extravaſatione, lymphæque in ſuis vaſis ſubſiſtentia, immane quantum intumeſceret, cui ſcarificatione profundiore non ſaltem hic ſed parte etiam ſuperiore iterata occurrimus, aquæque copioſiſſime iterum eductæ, non neglectis interim mediis internis & externis: Fonticulus quoque pedi dicto inuſtus, ceu ex quo aquæ continuo manare poſſent: ann. 1684. intra muſculos femoris vaſtos, tumor conſpiciebatur digitis cedens, & folliculo quaſi incluſus, è quo inciſo manu Chirurgi materia primum viridis acerrima, inde piſcium ovis ſimilis, tandem ichoroſa fœtens profluxit: ſpecillo immiſſo ad inguen uſque pervenit Chirurgus, ut de ſinu profundiore in cavum abdominis pergente non dubitaverimus: interea injectionibus certatum ex vulnerar. balſam. detergentib. ac putredini reſiſtentibus: Parte inferiore, femori magis adverſa, tumor alius deinceps prodiit inſignis, ut priore tantiſper relicto, ad hujus apertionem neceſſario progrediendum fuerit, qui apertus ichorem acerrimum fudit, ſimulque ſinum oſtendit, pone os Iſchium verſus ſacrum & lumborum vertebras pergentem,

cui

cui itidem convenientibus obviam ivimus, quibus tamen nihil magnopere effecimus, quin in deterius labente corpuſculo, viribus exhauſtis placide expiraret d. 7. Jun. 1684.

Cadaver luſtravimus poſtridie præſentibus Vir. Nobiliſſ. D. D. Schotkopf. Hildeſ. D. D. Nabellio Heldelb. & D. Cand. Kartſchero Brig. Sileſ. Chirurgiſque aliquot è vicinia: Ante quam abdomen incideremus, in hypogaſtrio tumorem renitentem animadvertimus, ad cujus examen illico perrectum, ſeparatis undique integumentis & peritonæo reſciſſo: Tum vero in pelvi ovum prominuit, aqua limpidiſſima ſubſalſa, parum fœtente ad ℥xviij. prorſus diſtentum, quod totam illam regionem opplebat, vaſis elegantibus donatum, à quo aliquantum remoto uterus inferius pendebat, denſus craſſuſque, & ad latus dextrum ovarium marcidum, ſuperius autem abſcondita prodiit veſica urinæ receptaculum: Inde cum ovum iſtud accuratius perveſtigaremus, vidimus ſecundum ipſius medium expandi oviductum cum extremitate ſua foliacea, nullo alio ovarii comparente veſtigio, ceu curioſis etiamnum demonſtrare poſſumus: Epiploon pene conſumptum erat: *Hepar* & lien ſemiputrida: Meſenterii glandulę duriuſculæ fuerunt, & pancreatis facile atteri poterant: Renes flaccidi & in ſiniſtro conſpicuæ protuberantiæ aliquot, cujuſmodi glanduloſæ in inteſtinis quandoque obſervari ſolent, quæ cultello inciſæ, glandulas corticales cum fibræ ductibus egregie oſtenderunt: Thorax apertus pulmones non quidem adnatos ſed putridos exhibuit, punctulis nigricantibus innumere maculatos: Pericardii liquor modicus, ſed cor quoad externam ſuperficiem quaſi eroſum, in cujus auricula & ventriculo dextris ſanguis grumoſus cum polypis multus hæſit: Interna vero ſubſtantia tota corrupta fuit & flaccida: Os ilium parte anteriore perforatum fuit & nigricabat, effluente ichore, à quo ſtylus argenteus in abdominis cavum immiſſus mox arroſus fuit; quod à ſanie à lumborum vertebris & oſſe innominato verſus inferiorem femoris partem ſecundum muſculorum ductum dimanante, pariter evenit. *Idem ibidem.*

DE atrophia quædam propalandi nobis heic occaſio ſubnaſcitur, quã in univerſalẽ marasmum dictam & particularem Practici diſtinguunt, hancque ipſo rariorem uno fere ore pronunciant, cujuſmodi exemplum illuſtre, aliquando prolixius ſiſtemus, atrophiæ viz. oſſis coccygis, ex violenta Venere contractæ. facta profuſione & jactura ſpirituum animalium, ſimulque accedente nervulorum compreſſione in fiſtula oſſis ſacri, à lympha extravaſata & in mucum concreta, quam forte ſuccum nervoſum alii interpretabuntur, de quo autem fuſius heic dicere non conſtituimus: ſufficit atrophiam ut plurimum morbum vel organicum agnoſcere, nervorum compreſſionem, aut etiam coanguſtationem vel obſtructionem, vel intemperiei, M. H. ſempe talem vitiationem, qua particulis ad nutriendum aptis illa deſtituitur, ſive jam victus vitio illæ ſuppeditari nequeant, ſive partium chilificationi ejuſdemque diſtributioni deſtinatarum labe non accedant: fere autem ſpiritus animalis in cauſa eſſe ſolet varie deficiens: enim vero cum alimentarium particularum ſecretionem, tum earundem agglutinationem ſua præſentia egregie promovet elatere ſuo, vel tubulorum in partibus nutriendis tonum Maſſæ particulas in blanda dulcedine ſuſtentando, quæ diſpereunte ſibi relictæ acriores fiunt, fibrulaſque nerveas vellicando atrociſſimo dolori, qui in atrophia perſentiſcitur, occaſionem dant: Quod nervos obſtruit, vel comprimit ſerum eſt vel lympha, aut etiam ſanguinis grumeſcentis portio, penetrant ſiquidem minutæ arteriolæ vertebralium propagines ſpinalem medullam, è quarum oſcillis, caſu fortiſſimum vel ab alia cauſa externa vehementiora ſanguis quandoque excutitur, ibidemque ſubſiſtendo grumeſcit, ceu ſuperius in artuum inferiorum ἀτροφίᾳ innuere capimus, lympham] vero lanteſcentem ſive in vaſis, compreſſione ipſius motu impedito, ſive extra vaſa, uno alterove ipſorum rupto, nobis perſuadet autopſia, quâ in fœtib. vitulinis abortivis in fine ſpinalis medullæ interdum veſiculam lympha plenam invenimus. obſervavitque idem in fœtibus ovillis Excellentiſſ. Wepferus: ſæpenumero autem nervi coanguſtari videntur, imprimis in iis qui in-ervati incedunt, ponderoſoque moli ferendæ aſſuetæ ſunt, & interdum diſtorqueri, ſicque ſpirituum influxui via præcludi: Id heic decidendum videtur, qui ſpiritus animæ in abſentia ex compreſſione nervi hic accuſari poſſit, cum tamen ſenſu omni pars non careat, id quod etiam in paralyſi notamus, in qua pars quidem motu ſed non ſenſu deſtituitur: ſunt qui hac expediant diſtinctione inter nervos ſenſorios & motorios, illos in paralyſi ſalvos volunt, hos non item. Nobis diſtinctione hac non rejecta, cum multo major copia ſpirituum requiratur pro motu, quam vero pro ſenſu in anima ciendo, videtur ſive unica fibrilla nerveæ ſuperſtite rationem facile dari poſſe, cur ſenſu pars adhuc gaudeat, cum è contra una nec duæ pro motu conſervando ſufficiant, id eſt, quod fibrillæ in membranas tenuiſſimas abeuntes, uſq; ſalvæ ſuperſint, principio etiam à quo ortæ ſunt, gravius non læſo: Quicquid ſit in Ruſtica noſtra & coanguſtari è lumborum vertebris, viciniſque oſſibus ad muſculos cum his tum femori pedique incumbentes tranſeuntes nervi potuerunt, & comprimi à coagulata & ſubſiſtente lympha, quod malum haud dubie cauſa externa, gravis via, pondaria ſub quo incurvata inceſſit geſtatio frequens produxit, acceſſit dehinc mala victus ratio, ob quam ſanguis torpidior viſcidiorque generatus, menſtrua ſubſiſtere fecit, ſenſimque reliquorum ſymptomatum proventum adjuvit. nempe ab hærente lympha acredine ſua vellicante, dolores circa iſchium & in lumbis primi pullularunt, maloque seoſim radicato, deficiente ſpirituum influxu, partes vicinæ, femur præprimis cum pede nutrimento defraudari cœperunt: acceſſit motus impotentia, unde ſanguinis lymphæque circulus magis ſuffl[a]minatus fuit, ſerumque è cruore uſque non volatili & balſamico abſcedere & una cum illa ſubſiſtendo, tam gravem intumeſcentiam parere cepit, particulis ejuſdem aculeatis, (de quarum corroſivo genio maculæ in pulmonibus, cordiſque ſuperficies in hiſtor. deſcriptæ teſtimonium perhibent) cum ſubinde membranas fibraſque vellicarent, dolorem non exiguum inferentibus: acceſſit primum ob nervorum confinitatem, dolore circa lumbos urgente, mingendi difficultas qua cum dolore lotium excrevit: Medicamentis variis malo ſuccurrere anniſi ſumus, ſed in caſſum, quod cum lympha incorrigibilem leaturem, tum nervi graviorem labem contraxerant! & quamvis ſcarifica-

tione

tione aquæ copioſiſſime eductæ ſint, primaria tamen caula non ablata, diluvium idem ilico recruduit, imo femur ipſum petiit, collectis particulis ſeri etiam in abdomine acerrimis viridescentibus, oſſaque ipſa erodentibus, de cujus aciditate ſumma ſtylus argenteus immiſſus illicoque atroſus teſtari poteſt, particulis tamoſis ac ad motum minus aptis, invicem cohærentibus, ſibique ita complicitis ovula illa piſcium, particulis magis ramoſis ad latera protruſis conſtituentibus, è cujuſmodi etiam particularum ſimilium congerie materiam lacti coagulato ſimilem profluxiſſe vidimus: ſcilicet è poris arteriarum diſtortis ac ampliatis, quandoque etiam exeſis, cruor ſeroſus aliiſque particulis variis prægnans profluit, quæ deinceps ſive folliculo includuntur, particulis dictis ad latera ſecedentibus, ibidemque invicem conglobatis reliquas involventibus, aut libere ſtagnat inter muſculorũ interſtitia, reliqua ſui parte per venas utcunque remeante. De hydrope ovarii muliebris, quem primum in hac fœmina contuiti ſumus, Clariſſ. D. D. Schotkopf, in Diſſertat. Inaugural. hac ipſa occaſione erudite ſcripſit, eandemque exemplis à Celeberrimo Wepfero communicatis illuſtravit, ut neceſſe non ſit pluribus ſuper iſtum commentari: Confirmavit nobis ille ovarii ſtructuram à Malpighio, Graefio, Vir Celeberr. eliiſque ſtudioſe ſub cultrum vocatam & detectam, quam in animantibus brutis ſæpiuſcule rimati fuimus: Elegantes ſane ſunt vaſorum plexus, qui ovarium undique inveſtiunt, & notatu digniſſima vaſculorum minimorum expanſio, quibus ipſa ovula, percepta deprehendimus, una cum fibrillarum, ſeu mavis, tubulorum ſubtiliſſimorum ſerie, quorum ope ea in materia congrua, pro ovi maturatione jugiter ſecernitur, quibus vel obſtructis aut compreſſis aliterque læſis, ut viam liquori ſecernendo negent, ſterilitas ſubſequitur, ruptis vero laceratiſve à ſeri extravaſantis vel lymphæ ſtagnantis, aut è vaſculis ſuis ruptis, exundantis copia, hydropi dicto via ſternitur, de quo ille prolixius: Id modo heic addimus vaſorum copiam atque implicationem, qua in ovario qua oviductu & tuba conſpicuam, una cum aquarum undis conſiderantibus ac perpendentibus, verſimile fieri, ſerum ex vaſorum ſanguiferorum oſculis copioſe abſcedens & collectum pari frequentia affectum hunc producere, ac lympham è ſuis canaliculis exſtillantem. *Idem ibidem.*

Observatio XLVIII.

Hiſtoria Hydropis memorabilis.

DIe 20. Martii, anni 1681. hora prima pomerid. denata eſt Lugd. Gallor. honeſtiſſima matrona, Mauricii Avinan Sartoris Uxor, annos nata LX. quæ valetudine ſatis commoda uſa fuerat ad annum uſque ætatis undequinquageſimum, quo toto temporis tractu ſedecim omnino liberorum, totidem diverſis puerperiis mater evaſit, quanquam ex iſto fœtuum numero duo fuerint abortivi: poſtremum tamen puerperium laudabile admodum fuit. Anno itaque unde quinquageſimo ætatis, tertio aut quarto menſe poſtquam καταμήνια periodica κατὰ λόγον exulaſſent, tumor quidam internus puſillus cepit in regione hypogaſtrica ſuboriri, qui paulatim ad extremum uſque vitæ diem ultra modum increſcens, omnes rei conſcios veria in ratiocinia merito pertraxit, etiamſi ipſarum nullus verum ſcopum viſus ſit attigiſſe, ſuiſve conjectoris aſſequi potuerit tam prodigialem Naturæ molitionem. Tumor porro iſte ſenſim augeſcens, intolerabilis demum evaſit, tam ratione molis quam ponderis inſolentis, adeo ut etſi non prius lectulo plane affixa fuerit muliercula, quam per tres ante mortem ſeptimanas, ædibus tamen pedem efferre aut in publicum prodire, toto fere poſtremi quem vixit anni ſpatio nequiverit, donec Parca tandem ægrotanti finem ærumnarum fecit, eo ipſo quod ſtatim ab initio indicavimus tempore. Tunc itaque Chirurgus familiaris de Cadaveris apertione conſilium cepit, ut cauſę morbificæ morbique natura palam oculis uſurpari poſſet. Cadaver ergo menſæ impoſitum, ſpectaculum adſtantibus exhibuit plane portentoſum, propter miram ac enormem totius ventris inferioris ſtruem ac elationem, quam filo dimetiri primo viſum fuit, antequam cultro tentaretur apertio, dimenſionum quibus conſtabat explorandarum gratia. Quare producto à cartilagine xiphoide ad os uſque pubis ſupra umbilici regionem filo, eodemque ſimiliter à tranſverſis apophyſibus ſpondylorum lumbarium unius lateris uſque ad apophyſes tranſverſas prædictor. ſpondyl. alterius, lateris itidem ſupra umbilici regionem protracto, eandem menſuram dari innotuit, puta quinque pedum utrobique: unde Geometra peritus non difficulter capacitatis ſubditæ amplitudinem collegerit. Ut autem partium interiorum κατάστασις liquido pateſceret, oportuiſſet cautius procedere, quam factum eſt à præcipiti chirurgo, qui citra ullam προδιάγνωσιν derepente ſcalpellum in partem inferiorem hypochondrii dextri alte impegit: qua pertuſione facta extemplo incredibili quodam impetu liquor inde prorumpere cepit, nullo penitus fœtore præditus, colore ſubcruento, qualis fere eſſe ſolet vini vappeſcentis, & quidem tanta copia, ut ſex urceos ad minus repleverit univerſos: quæ quantitas collectim ſumpta ad libras præterpropter centum & quadraginta adſcenderet, habita conſiſtentiæ materiei ratione, quæ tum lotio, tum ſero hydropum aſcitarum aliquanto ſpiſſior erat. Hoc pacto ubi detumuiſſet venter inferior, mox apertio ipſius inſtituta fuit à medico præſente, nimirum ab cartilagine xiphoide ad os pubis tendendo, nec non altera ſectio tranſverſalis etiam adhibita. Quo facto, atque ipſa cavitate ſic abunde reſerata, nihil protinus in conſpectum ſe exhibuit quàm membrana validiſſima uniformis, quæ visceribus univerſis abdomine ſitis ſuperſtrata, ipſa obumbrabat, & quæ hinc inde ipſis adhæreſcebat, videl. ad cartilaginem xiphoiden, coſtas ſpurias, epiploon, ventriculum,

minuta vaſcula ſucci nutritii vectricia, unde robuſtior, durior & ſpiſſior reddebatur quam peritonæum vel etiam duplicatum. Nec difficile admodum fuit, membranam iſtam utriformem ab omnibus vicinis partibus ſine ulla laceratione liberare: præterquam à Tuba uteri ſiniſtra, cum qua continuitatem habere manifeſte conſtitit; adde quod ſpecillo ſubtiliſſimo ductum ſatis evidentem deprehendere licuit, ab iſta imi ſacci cavitate in ipſum uſque uteri corpus pervium, qui ipſe uterus ſolito craſſior erat, ac nonnihil ſcirrhoſus: unde conjectari fas eſt, κύστιν adeo vaſtam nil aliud fuiſſe, quam Tubæ illius ſiniſtræ dilatationem, cujus Tubæ extremitas fimbriata teſticulum vel ſi mavis, ovarium ſiniſtrum amplexans ac obvelans, initio quidem hydaridum quarundam iis in partibus non infrequentium ταυτότητα excepit, quas ipſas hydatidas nihil aliud eſſe quam vaſorum lymphaticorum dilatationes, credibile eſt. Obſervandum autem heic venit, I. Tumorem hunc pedetentim, ſine ſenſu doloris, ac citra omnem inflammationem pullulaſſe ac incrementa ſortitum eſſe. II. Quum auctior evaderet tumor, ægram ſuæ Evexiæ partem demum amiſiſſe, neque tamen vel crurum vel ſemorum ullo turgore affectam fuiſſe, qualis in hyderis ſubnaſcentibus alias notari ſolet. III. Quod ſtatim à prima mali geneſi ſerum quoddam per aſſiduam quaſi exudationem (nequaquam vero per fluxum periodicum) ἐκ τῶν γυναικείων exſtillarit, & quidem ſerum ejuſdem plane coloris, ac in cavitate illa longe ampliſſima ſtagnabundum. IV. Quod nullo pravo odore prædita erat materia illa ſtagnans. Teſticulus porro ſiniſter, ſive ovarium, mole ſua æquabat majuſculum gallinæ ovum, in quo hydatides numeroſæ, ſatis inſignes probe diſtinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, ſed varia materia refertæ, aliæ quidem liquore lymphatico limpido & glutinoſo, aliæ magis concocto & albidiore. Teſticulus vero totus Tubæ uterinæ tunicâ veſtiebatur, quæ ipſum ſuperius plane amiciebat, & continebat, imo etiam per ſemipedis ſpatium altius quam ſitus ipſius naturalis poſtulabat. Dextra uteri tuba, ut & teſticulus ejuſdem lateris naturali plane modo viſebantur conſtituta Sacco illo ingente undique remoto, partes omnes abdominis comparuerunt ſatis bene conſtitutæ, ſed turſum à prædicto utre propulſæ. Pancreas tamen perſecte ſcirrhoſum erat. In exteriori abdominis regione obſervatum quoque hypogaſtrii dextri partem verſus os pubis, inguen item dextrum & pudendi totius dextram partem, gangrænoſi affectas eſſe. Crus quoque dextrum, poſtquam per IX. aut X. dies ante mortem quaſi ἐφ᾽ ὅλου intumuiſſet, gangræna correptum fuerat per quinque duntaxat aut ſex ante obitum horulas. Quæ partium dextrarum gangrænoſis non aliunde profecta fuiſſe videtur, quam à pondere immani prædicti utris tantopere infarti, quod partes dextras forte magis comprimens, quam ſiniſtras, liberum nectaris vivifici appulſum ad partes illas intercipiebat, ut proinde præ hujus ipſius defectu corruptionem ſentire coactæ fuerint. Aperto thorace, pulmones toti nigri, propter prægreſſam phlogoſin, animadverſi fuere, quin & ad latus ſiniſtrum pleuræ pertinaciter agglutinati & adhærentes erant, ut ſine laceratione inde avelli minime potuerint. Nec mirum, cum Diaphragma ab utris ſupra memorati inuſitata magnitudine ac fœtura tam violenter ſurſum verſus protruderetur, ut præ anguſtia thoraci conciliata, liberatis perquam *motus pulmonum relinqueretur. Cor aliaque partes circumvina nulla ἀξιόλογα noxæ veſtigia præferebant.* Idem ibidem ex communicatione excellentiſſ. Sponii Patris.

Observatio XLIX.

Hydrops in quo hepar totum glanduloſum repertum. &c.

HOmo fuit ætatis annorum 25. circiter, militia hoc in oppido functus inter chiliades regias: morbum contraxerat ex multo aquæ potu, cum officii neceſſitas ipſum divagari haud ſineret; ex frigore quoque malè affectus, dum noctu excubias agendas habuerat: fuit per aliquod tempus ſub manu noſtrorum medicorum, ex quorum cura etiam tumores ipſius quandoque remiſerant; veruntamen poſtea obſervatum eſt, methodum in aliis cum fructu adhibitam, hic quidem haud ſimilem habere ſucceſſum, tumoribus penes eum ut antea revertentibus, adeo ut nil fore conſilii ſupereſſet, quam ut paracenteſis fieret quam operationem etſi valdè periculoſam fore judicaremus, cum ob anni tempeſtatem, tum quod ægrotus perquam emaciatus eſſet: tamen ut eandem inſtitueremus, ipſe nos ſæpiſſime & maximo ſtudio ſollicitabat, dum ob nimiam inflationem ne in lecto quidem jacere abſque moleſtia poſſet, regulam itaque Hippocratis ſicuti, quæ vult in caſu ancipiti præſtare remedium anceps quam nullum; ſatiùs duximus curam tentare, quæ nudè ſaltem poſſibilis eſſet, quàm ipſum certæ mortis expectationi relinquere, conſenſu itaque ac directione medicorum ad-

bibitis, paracenteſis à me facta eſt die 14. Novembris nuper elapſi, cujus ope ab ægroto eduximus tres circiter ſextarios ſeu pintas liquoris ſalſi, ac præterea laro quartiou. m... maximum, tantundem: aſt mane diei ſequentis mortem obiit; cujus ſectio, ut poſt diſſectionem apparuit, ex parte fuerat mortificatio, quæ ſcrotum ejus ac penem occupaverat. Cæterum operatio ipſa peracta fuerat ad mentem ac placitum medicorum atque chirurgorum, qui ei adſtiterant; levaminis quoque aliquid exinde tum quidem ſenſerat ægrotus; aperto cadavere opinor me 24. circiter aquæ menſuras (quarts) extraxiſſe. Larg. in hi peritonæo habebat inflammationem: reliquæ omnes ejus partes intrinſecæ non multum alteratæ apparebant, hepate excepto, quod ipſum nunc deſcribere aggredior.

Magnitudo ejus extraordinarii nihil habebat, quin potius ſolito minor videbatur: verùm quod notatu maximè dignum fuit (cujuſque ſimilem caſum vix unquam ab ullo authore obſervatum exiſtimo) haud parum quoque faciens ad confirmandum doctiſſimi Malpighii opinionem, hoc eſt; conſiſtebat epar in concavis, convexis ac intrinſecis ſui partibus è glandulis, quæ unà cum vaſis totam ejus ſubſtantiam abſolvebant: is conſiſtebat in hunc ... favus quaſi tot eſſent puſtulæ, iiſque, ut arbitror, pars humoris bilioſi inſederat, tametſi alias jecur inter glandulas conſuetum ſuum ut rubicundum haberet colorem: intra veſiculam felis reperimus calculum mollem ac friabilem: præter hæc verò cæteroqui nihil hac in parte conſideratione dignum offendimus. Sectio hæc hepatis facta eſt coram Medicis noſocomii noſtri, D. *Davvkins* & D. *Briggs*, ut & D. *Tyſon* aliiſque qui ex curioſitate ſpectatores aderant, quos inter etiam adſtabat Dn. *Faithorn*; ut adeo, cùm hæc teſtimonio tam egregiorum judicum fulciantur ulteriùs nihil addendum mihi ſit, quàm quod caſus hic ab omnibus illi dignus fuerit judicatus, qui illuſtri veſtræ ſocietati repræſentaretur; quod proinde ex votô ipſorum facere conatus ſum, ſperans hanc meam audaciam favorabiliter exceptum iri &c. *Ex Tranſact. Anglicis, menſ. Decembr. 1685. ſcribente D. Broun. chirurgò, adeam è Secretariis Societatis Regiæ.*

CUm ſtatus morboſus alicujus partis non parum quandoque inſerviat cognitioni ejuſdem ſtatus naturalis & totâ hepatis ſubſtantia quanta quanta eſt à glandulis ſenſibilioribus compaginata hoc in cadavere viſa ſit, hinc utique neceſſariò demonſtratur, eas priùs, quamvis minùs ſenſibiliter ibidem adfuiſſe, atque ex ſucci ſuâ operâ ſecernendi concretione auctas, oculis ſeſe objeciſſe. Nam ex humore viſcus aliquod occupante, ac in intimos ipſius receſſus effuſo, particulæ ipſum confluentes, non aliter quæque quàm ſecundùm propriam figuram, aut aliquid illi proximum, in dimenſione augentur ſuâ. Sic quandoque vidimus veſiculas pulmonales in tenuioribus præcipuè animalibus, per ſæpius inſufflatum aërem ſervatâ figurâ admodum auctas. Sic etiam glandulas corticalis ſubſtantiæ cerebri, in iis qui hydrocephalô affecti fuerant, non parum excreviſſe conſpeximus. Sic mittonatum, imò pluriera viſcerum glandulas, per ligaturas & injectiones aptas tantam molem adeptas, ut commodè ac ſenſibiliter demonſtrarentur, non ſemel ſumus experti.

APPENDIX.

Lumbricus Hydropicus, ſive Tentamen quô probabile redditur Hydatides, ſæpius in morbidis corporibus animalium obvias eſſe ſpeciem vermium, ſeu animalium imperfectorum.

NOn dubito, quin ipſa mox hujus tentaminis rubrica lectori quadantenus ſcrupulum injectura, ejuſque judicio circa ea, quæ in medium afferre molior, offendiculum præbitura ſit. Verum ne aut ipſius fidei imponerem, aut per ea, quæ nunc à me proferenda ſunt, Ulteriori ejus inveſtigationi impedimentum crearem, monendum duxi, hæc modo tentaminis inſtar exhiberi. Quod ſi iam veritati

conſona

conſona fuerint, aliorum poſt hæc obſervationibus confirmabuntur; ſin ſecus affatim juvabit melius informari.

Data mihi non ita pridem opportunitate diſſecandi gazellam ſeu capram indicam Aleppo huc allatam, pluſculas in ea obſervavi Hydatides ſeu membranulas aqua limpida plenas, magnitudine non minus, quam oblonga forma columbino propemodum ovo æmulas, quæ omento affixæ hęrebant; aliquæ etiam in pelvi inter veſicam vrinariam & rectum. Hac proinde occaſione oblata non leve me cepit deſiderium, certiorem me, quantum pote, reddendi ſuper ſuſpicionibus quibuſdam, quas olim conceperam de talismodi ſacculis aquoſis ſeu Hydatidibus, in aliis animalibus à me ſubinde repertis, ſcilicet ex iis, quæ tum quidem obſervare licuerat, in eam propendebam opinionem, eas eſſe peculiare genus inſectorum, in animalium corporibus genitum, aſt tam inſigniter diſcrepans ab aliis quibuſcunque, quæ indidem exemta obſervare hactenus licuit, ut niſi pleniores & ulteriores conſiderationes accederent, nequaquam auderem meis hiſce circa illas cogitationibus confidere.

Rationes verò, quæ in præſens ſuſpicari me faciunt, eas eſſe inſecta aut ſaltem illorum embryones, aut ova, hęc ſunt:

Primò, quòd obſervavi eas exteriori quadam membrana velut matrice includi; tam laxè quidem, ut ea digitis meis, vel cultello adaperta, interior veſica lympham ſerumve continens, nuſpiam connexa aut affixa videretur, ſed inde prolaberetur promtiſſime, liquorem interim ſuum jugiter abſque vel minima ejus effuſione incluſum ſervans. Repetita proinde hujus rei experimenta, in hujus aliorumque generum animantibus habita, anſam mihi præbuerunt meditandi, quonam pacto fieri poſſet, ut humor hicce intra veſicam interiorem intraret, abſque ulla cohæſione cum extrinſeca iſtam involvente.

Secundò, cùm hinc ipſas attentius, nudo licet oculo, conſideraſſem, adverti hanc interiorem veſicam collo quodam inſtructam eſſe ſeu corpore albo, reſidua veſica magis opaco & exin protuberante; ita tamen ut in ejus extremitate orificium quoddam obſervare poſſem, quod quidem cum mihi videbatur naſci à retractione cujuſdam ſuæ partis introrſum factà, per hoc itaque augurabar, poſſe ipſam quaſi per oſculum affugere ſerum è membrana exteriori, atque ſic ſuam veſicam ſtomachumve farcire.

Tertio autem hac in opinione ulterius mihi calcar addidit auxilium amici mei intimi, Dn. *Richardi VValleri*, quem nempe diſſectioni pręſentem aſſiſtere volueram. Communicatis ergo ei meis cogitationibus, quod Hydatides iſtæ peculiare inſectorum genus eſſe poſſent in animalium corporibus progenitum, propoſuimus nobis certiùs in notionem hanc inquirere: factâque ejus, quod paulo ante memini, obſervatione; deprehendimus collum iſtud (cum candelæ admoveretur) revera motum habere, ac modo protrudere ſe, modo brevius contrahere, eumque idem illud collum aperuiſſemus, intus reperimus exiles duas fibras ex eo procedentes, ac fluctuantes intra liquorem. Quid vero ſint rerum geminæ hæ fibrę, id quidem poſitive edicere arduum eſt: ego interim aliis ſuas relinquens conjecturas, meas modò exhibebo. Scilicet, quod vermis hicce ſuum protrudendo collum, aſſugat ab exteriori membrana (quæ ipſum involuit & vaſis ſanguineis inſtructa eſt) humorem ſeu alimentum ſuum, quod per geminas haſce fibras ſeu tubulos devehatur intra ejus ſtomachum ſeu veſicam, indeque, prout expoſcat occaſio, rurſus diſpenſari queat, pro nutriendo integro vermis corpore. Etenim fere inducor ut credam, veſicam hancce nonniſi ſtomachum vermis eſſe: quod quidem rationi minus adverſari videbitur, ſi conſideraverimus in aliquibus inſectis, quam prodigioſa amplitudine ſtomachus polleat, proportione habita ad alias corporis partes: ſic in hirudine obſervare datur non unum, ſed plus quam viginti ventriculos, quorum alius in alium ſe exonerant, percurrentes per univerſam corporis longitudinem: & cum Malpighius de bombyce annotaverit, p. 40. ipſum intra unius diei ſpatium tantum devorare, quantum pondus totius corporis ejus efficiat: Sane hirudo vel unico paſtu id longe excedit.

Alii forteàn magis in eàm propendebunt ſententiam, ut autument, totum illud eſſe ſolummodo ovum aut embryonem alius inſecti, formam ſuam nondum plane nacti

iſtamque veſicam eſſe quaſi amniom, extimam vero, quæ iſtam includit, tunicam chorion, ac ſiquidem ulterius tale quid perfecte detegere poſſent, ipſe pariter eorum opinioni accederem. Verùm cùm aliquo ab hinc tempore ovem iue corruptam diſſecuiſſem, in eaque talium Hydatidum piuſculas offendiſſem diverſis earum adapertis, non potui niſi ſtructuram in cunctis exacte eandem obſervare: aſt dubio procul ſi ſecus res ſe habuiſſet, in tali numero non potuiſſet fieri quin aliquas inveniſſem perfectioni ſuæ propiores.

Non poſſum proinde quin ſtatuam, Hydatides haſce eſſe ſpeciem vermium ſeu inſectorum ſui generis: & quando quidem tantam aquæ copiam intra ſe continent, quodque communiter deprehenduntur in morboſis ovibus, hydropiſi laborantibus: idcirco nomen illis tribuo lumbricorum hydropicorum; non tamen quod autumem, omnes illas cyſtes, in morbidis corporibus obvias, mox tales eſſe; in quibuſdam etenim obſervare haud valui talis modi collum ſtructuramque partium, ſed nil niſi veſicam tranſparentem lympha repletam: atque has egomet diverſi generis eſſe arbitror.

Sic in fœmina aliqua quondam ægrota, at hodienum vivente, melioriſque nunc quam omni anteactæ vitę tempore, ſanitatis compote, ante hoc decennium circiter, cum aperiri feciſſem latus dextrum paulo infra coſtas ſpurias, erupit inde multum aquæ limpidæ, ſed quod maximè miratu dignum, una cum ea ingens Hydatidum copia, tanta quidem, ut à principio ad finem uſque, uti judicavimus, bene quingentæ talis modi veſicę prodierint: pleræque erant integræ, aqua limpida turgentes; aliarum vero, quę grandiores fuerant, quam pro proportione orificii tunicæ erant diſruptæ: in nulla tamen earum advertere collum potui, quamvis ſolicitè facta inquiſitione: id quod credere me facit, ipſas à præſenti noſtro ſubjecto differentes exiſtere.

Ejuſdem quoque cenſus ſunt, quas frequenter reperi intra ovaria ſeu teſticulos mulierum ex hydrope defunctarum, quas quidem nonniſi pro ovulis inibi contentis habeo, quæ ſcilicet per immodicum humorum affluxum perſæpe intumeſcunt ad magnitudinem tam prodigioſam, ut aliquando plures liquoris conglos (gallons) inde extraxerim 12. Pariter quod adducitur in philoſo. Tranſact. n. 188. de veſiculis aquoſis intra veſicam urinariam repertis, eodem ſpectat: dum in earum nulla collum obſervatum fuit.

Id modo lubet adhuc addere, lumbricos hoſce hydropicos me nunquam non offendiſſe partibus membranoſis appenſos (potius, quam corpori ullius viſcerum incluſos) uti omento peritonæo extimiſve membranis diaphragma, ſtomachum, jecuro, colon, aliave inteſtina veſtientibus.

Ac ſanè minùs eſt, cur miremur inſolitam in hoc verme ſtructuram, quandoquidem id quod annotavi de lumbrico lato (philoſ. trans n. 147. p.) non leviorem admirationem meretur, quamvis modo quadantenus diverſo. imo cuicunque non deeſt curioſitas ad obſervandum interanea in vaſto inſectorum regno, affatim materiæ ubivis offendet pro excitanda admiratione. *D. Eduardus Tylon Medic. Doct. & Regiæ Societatis Collega in Tranſactionib. Anglic. Menſ. Martii 1691.*

Observatio L.

Anatome Hernioſa & Aſcitica.

XEnodochium majus Regiomonti mihi obtulit vetulam hydrope extinctam.

Umbilici protuberantia nos invitavit, ut cutem illico circumcideremus; quâ à ſubjecta pinguedine liberatâ, loco umbilici emerſit ſacculus peculiaris, quem aperientes portione inſigni omenti, caque incorrupta infarctum vidimus, omphalo epiplocelen, umbilici ex omento herniam qui conſtitueerat indagantes quâ viâ omentum perrupiſſet, ſingulare foramen ex peritonæo protenſo efformatum offendimus; ex hoc omnem illam omenti partem licebat educere, & per idem in ſacculum rurſus intrudere, cum cæterâ liberum eſſet omentum, niſi quod exigua ejus particula, intercedentibus fibris, margini foraminis accreverat; iſtarum adeo firmum erat vinculum, ut ferro ſaltem cederet. Ligamenta ex umbilicalibus ſ. n. erant impervia, uti in aliis adultis fieri amat.

Ventriculus & inteſtina aquâ exundabant, quâ etiam tota cavitas abdominis exuberabat,

Meſen-

Meſenterium quoque aqueis ſulcis ita diviſum erat, ut diluceret; his rivulis vaſorum ſemitas occupantibus;.

Omentum minus pingue erat; pinguedo verò quæ meſenterium obſidebat aqueis ductibus erat uvida atque irrigua; aſt quę muſculos inveſtiebat, à Lympha prorſus erat immunis, ut tamen ad flavedinem plus juſto inclinaret.

Hepar, nullâ re, niſi colore flavis punctis ipſius ſuperficiem pingentibus, ſuſpectum ſe reddebat: in diſſectô verò Malpighii ſententiam aliquid ex vero trahere advertimus, quando glandularum compagem hepar adſtruit; lobulis enim ſibi ſuccenturiantibus per totam profunditatem undique hepar effictum erat. Iidem flavo colore à reliqua parte diſcriminati ſcirrhum quendam referebant, utut leviuſculum. Venarum portæ & pororum biliariorum ſedem hi racemi invaſerant; botrioidei, nullo caule longiori aut pedunculo, ſed punctulis ſive glandulis parvulo intervallo disjunctis unicè inſignes.

Veſica fellis minimè turgida; Cervice ejus inclinante, cholidochicus communis rectâ lineâ pori biliarii continuatio comparebat, aperta cervice plures rugæ, ſex circiter, mentiebatur valvulas, quæ craſſiorem ſtylum morabantur, ſubtiliori præterlabente. Bilis preſſô fortiùs folliculô, quamvis adeo ſpiſſa non eſſet, lentè tamen effluebat; tinxerat & omenti & hepatis partem flavedine. Fundi interior tunica reticularum opus, quali facie ventriculus ruminantium cornigerorum, κεκρύφαλον, exprimebat. Porus biliarius in duos ramos ſub hepatis parenchymate diſcedebat.

Lien parvus palmam vix longitudine & latitudine æquans, rhomboideâ figurâ, ſatis ſolidus, & naturæ reſpondens,

Renibus aderat pinguedo; Situs ſiniſtri altior.

Capſulæ atrabiliariæ, oblongæ pennæ craſſitiem vix æquantes: ductum intus notabilem monſtrabant nullum, cohærentibus arcte lateribus, utut qualiſcunque alveoli ſignum exſtaret, atro humore lineam quandam in mediis efformante.

Reliqua naturæ vultum retinebant ſaltem quod pancreas grandinoſa duritie: ductui Virſungiano ſtylus immiſſus, per foramen cholidochici in duodenum exibat, à quo tamen verſus pancreaticum ſtilo penetrare erat impoſſibile.

Cor vaſtum erat, digitos tranſverſos ſex & ultra latum, concreto ſanguine, non item polypo ventriculi erant oppleti.

Pulmones ſpecioſi, quod texturam, quam ex facie externa erat legere, ad Malpighii mentem adumbrarent egregie. Marmorea ibi finge lineamenta in quibus vario ductuum uſu, hinc inde centra (ita Plinius duritiem in marmore clavo ſimilem appellitat) & infinitos circinnos naturæ effinxit ingenium; iſtum in modum turoidos pulmones diſcurrentes ſanguinei delinearant tubuli infinitis ambagibus decurrentibus rivis & ad ciſternulas quaſdam certis intervallis & figuris contendentibus; quod ipſum tanto illuſtriorem præbebat conſpectum, quanto ſaturi magis coloris ſanguis per vaſa extantiora tranſmicaret.

Uteri vagina abſque rugis erat; orificium denſiuſculô corpore hians.

Teſtium ſpecies notatu digna, quod exterior anfractuoſorum ductuum implicatas undique exponeret ſeries, quales inflatis ſpermaticis in Epididymidibus maſculorum eſt obtinere: diſſecti vero anfractus incraſſatam variiſque rugis condenſatam monſtrabant tunicam albam, reliquo corpore carneo ſolido.

Memorabiles quoque Tubæ fallopianæ imperviæ prorſus ſive cœcæ ligamenti inſtar cultro dividendæ. Fimbriarum ſive foliaceum ornamentum in carneas glebulas exiguas conceſſerat, orificium vero ipſum in globoſum caput coaluerat ab utroque latere hinc inde veſiculis diverſæ magnitudinis limpidis.

EX hac hiſtoria colligere eſt 1. non à peritonæi ruptura aut vulnere herniam ſemper, ſed à laxatione qualicunque ſæpius; Paræus lib. 7. C. 13. rectè deſcripſit, qualem in hac herniam invenimus.

2. Difficultatem in curandi herniam ex accretâ quantuiſcunque ad anguſtias meatus portione.

3. Differre anaſarcam ſive aquam intercutem ab aſcite, quod in hac Hydropis ſpecie, muſculorum caro & pinguedo non ſit inundata, Vid. Aretæus lib. 2. C. 1. de ſign. & cauſ. chronicorum.

4. Pinguedinem eſſe ex abundantia alimenti ultimi concocti, vid. Ariſtoteles l. de generatione Animal. cap. 18.

5. Rectè quidem Galenus, quod non ſemper; erit tamen ſæpius ex hepatis ſcirrho Aſcites.

6. Hepatis ſcirrhum ut plurimum in poris biliariis, aut ramis portæ, deprehendes, non æquè in ramis venæ cavæ, nedum arteriæ.

7. Niſi me animus fallit, glandulas Malpighii in hepate innumeros diverſorum vaſorum plexus in fibrillis minimis auguror.

8. Cholidoch communi trunco & veſicula fellis ſinu; poris biliariis ramis, fruſtrà hepatico ductu vaſorum obſcuratur doctrina.

9. An cavernulæ memoratæ cervicis p. n.? an natura illis uſa eſt loco valvularum membranearum?

10. Poſſe bilem intra veſicam diutius detentam acrimoniam acquirere. Cur autem in hac noſtrâ diutius cyſtis bilem detinuerit, in cauſa forte ſcirrhus pororum biliariorum fuit, qui fecit, ut parum bilis ex hepate extillarit, multo minus autem redundarit, unde neque turgidum veſicæ receptaculum reddiderit, neque penus bilis vetus novo ſeroſo fuit dilutus, atque ventriculo cyſtin non exonerante comprimendo, inveterata bilis acrior evaſit.

11. Per fundum veſicæ poſſe venam portæ mini-

mis ſuis extremitatibus aliquid effundere, mihi aliis experimentis conſtat; ſaltem id notatu dignum judicavi, quod per injectiones aliquando talem reticulatam ſpeciem fundo veſicæ conciliaverim, an vero in hac noſtra cancellatum illthac opus fuit p. n.? Cum obſtructis poris biliariis, quâ datâ potâ ruetebilem oportebat.

12. Non hepatis ſolum, ſed & aliorum viſcerum deſecantium obſtructionem conferre ad Aſcitæ generationem; e. g. pancreatis.

13. An Cordis amplitudo Caloris debilis index?

14. An melior portio ſanguinis ad ſuperiora contendit, relicto aquoſo & feculento partibus inferioribus? iſta Ariſtotelis eſt ſententia, & pulmones in hac noſtra illud adſtruunt, Cùm in reliquo Corpore aquoſus prorſus eſſet ſanguis?

15. Ex Pulmonum datâ delineatione, forte illuſtrari poſſunt ſtigmata Hippocrati in pulmonibus picta: in quæ *Van der Linden.* Medicinæ Phyſiologicæ c.6. art. 20.181. prolixius commendatur, contendens ſtigmata illa ſpumoſa S.N. atque ita corrigendam eſſe Lectionem ἀφρώδεα, non ut Foës in œconom. ἐφρώδεα, Cum neget pulmones notis ſive maculis nigricantibus eſſe inſignitos, niſi nicotianæ delectati fuerint fumo.

16. Rogas deletas vaginæ, orificium uteri denſius & hians hydropis vitio.

17. Anfractus verò teſtium tunicæ, neſcio an quid aliud velint quàm quòd diſtincta in fœminarum teſtibus occurrant Corpora quod ovarium vulgo nunc audit, in quo ova collocantur. Epididymidibus; Canneum vero ipſis teſtibus virilibus reſpondeat: quando igitur ova generare tunica neſcivit, quando ſanguinis abundantia ab Aſcite in Cavitate ventris abſumpta, evanuit Uſus ovarij, an vero ætati ſenili iſta debetur facies?

18. *Sed quid de ovis ſive veſiculis ad Tubam Falloppianam, eamque cæcam, varia magnitudine diſperſis. An naturæ hæc eſt ſive providentia, ſive neceſſitas, ut penſet aliarum partium damna? abuſa itaque eſt iſtis locis extra tubam, quando in teſtium dictâ tunicâ ſeroſum ſemen muliebre ſecernere minus potuit. D. Jacob. Philipp. Hartmannus Miſcellan. Curioſor. Dec. ii. Ann. 5.*

Observatio LI.

Anatome Aſcitica.

Eodem annô, xenodochium minus, ſuburbanum, vetulam quandam, parili morbi genere enectam, ſecandam exhibuit, Exc. D. *Starckiô*, Collega & amico candidiſſimo, Auctore, qui eandem mecum ad umbilicum Lineâ albâ exiguo foramine perforata (quòd ego facilius & commodius duco, quam ad muſculos tranſverſos viam facere) multum aquæ exibat, Loturæ Carnium ſimilis citra inſignem fœtorem.

Abdomine aperto. Inteſtina aquâ plena, marcido colore contabuerant.

Singularis omenti ſpecies quippe pinguedine omni conſumptâ, nec membranæ Veſtigium niſi ad Colon & ventriculum, illudque exile admodum reliquum fuit: majore autem vaſa ſanguinea omenti, funiculos atetrimos, vel magis Cruorem in craſſa fila male cohærentia diductum, non intertextâ ullâ alia compage, deuſſatim hinc illinc, magnis intervallis, inteſtina irretientem ob oculos ponebant.

Hepar illicò ſcirrhum manifeſto prodebat, aſperum ad tactum, eminentibus alicubi, etiam tumoribus flavedine bilis infectis, in diſſecto evidentiùs hoc erat videre, quod & majores, & denſiores, grandines flaveſcentes totum occupaſſent: quippe cum ſanguini tincturâ quod eſſet imbutam, vix Linearum tenuiſſimarum intercurrentium quantitate conſpiceretur.

Summitate orbiculari, & crepidine ſiniſtræ partis, totum diaphragmati erat adnatum portæ utrinque in ſimâ, globorum rotundiorum in modum protuberabant.

Præterquam quod omenti & hepatis illa erat peſſima facies, nec reliquæ partes Labe carebant. Veſica fellis turgida, diſſecta atetrimam effudit bilem, craſſam & male fluidam, qualis ſanguinis fex ſubſidens in febribus malignis, fibris diſſolutis: Rob Ceraſorum nigrorum grumoſum dixiſſes, quod colore æque & conſiſtentia referebat.

Lienis externa tunica craſſa, puſtularum ſubalbidarum numero plures dabat tumores; inferior ſubſtantia juſto licet ſolidior, notabilem tamen Scirrhum oſtendebat minime Species ejus ſingularis renes æmulata, recedentibus introrſum in quaſdam Cavitates Vaſis.

Pancreas ſolito durius grandinoſum.

Renum Communis membrana putris, & mucoſa, deficiente pinguedine; ſalvâ tamen ſubſtantiâ.

Pulmo non unis fibris, ſed integris Lobis undique coaluerat, cum diaphragmate, cum pleura; Cum pericardio.

Pericardium aquâ deſtitutum, juſto Craſſius, diaphragmati revinctum ampliſſimum efformarat.

In quô Cor adeo vaſtum ut latitudine & longitudine ſuperaret bovinum maximum, Cui craſſitie cedebat, quod quaſi compreſſi planior, non æque globo ϛρογγύλως, turbinato mucrone, figura exiſteret, illo, quod ab Exc. Kerchringio in ſpicilegio Anatomico delineatum, demptis Vaſis (quæ & huic præter iſtam molem erant capaciſſima) duplo longius & latius, uti Charta, cui impreſſeramus ſanguineum Tabellæ Kerchringianæ admota, liquido demonſtravit, cætera nihil portentoſum oſtentabat.

Præter

Præter mucum viſcoſum in fundo uteri, præter orificium patulum, præter unicum ad orificium tubæ ovum, præter foliaceum ornamentum, præter foliaceas lacinias, figura utriuſque teſticuli erat mirabilis, cum pari modo ac in illâ alterâ, funiculi albi pluribus anfractibus utrumque inveſtierant. Cultrum admovens inveni tunicam incraſſatam & induratam anfractus exhibuiſſe, nullo ductu nullibi obvio; reliqua pars major teſticulorum, carnea, ſolida, huic tunicæ incluſa, in altero cavernulam ex quâ ſectâ aqua limpida proſiliit, continebat.

HInc colligere eſt 1. quoad debilitas Caloris Cauſa fuerit hydropis, Conf. ex Cl. Bartholini Cent. III. hiſt. 83.

2. Aquam Loturæ Carnium ſimilem, ex vaſis ſcilicet, per Colliquationem conſumptis, iidem Bartholinus Loc. cit. Hiſt. 51. obſervavit.

3. Omentum conſumptum in hydrope ex Pauvij obſerv. 5. & 29. ad Cent. 4. Hiſt Barthol. Conf. Cent. 1, obſerv. a

4. Colliquationis gradus: primo partes humidi orea aut minus ſiccæ conſumuntur e. g. pinguedo; hinc membranæ rariores, tandem vaſorum compactæ tunicæ.

5. Quid cauſæ fuerit, quod in majoribus vaſis ſanguis & quidem coagulatus hæſit; an acidum? an magis quod Circuitus ſanguinis impeditus, & quod venæ portæ ſanguis Lymphâ parium dilutus, ad majora hæc vaſa conceſſerit, ut partim ea defectu caloris ſanguis in hæc vaſa impactus craſſior ſubſtiterit. Mihi ſane uti in aliis pluribus ita etiam in hoc phænomeno aliæ quævis cauſæ adducendæ, quam acidum, neque enim quia acidum aliquando talia efficit, ideo & ſemper, cum plures ejuſdem rei poſſint eſſe cauſæ atque ſi aliquantum tempus ægrotæ vita protraxiſſet, acidum non fuiſſet prohibiturum, quo minus & hæc majora vaſa, & illorum intus cruor, colluviei ſeroſæ alluvione itidem conſumpta fuiſſent.

6. Obſtructio pororum biliariorum negato à lympha, terreſtri venæ portæ ſanguini, commeatu; cum bilis à lympha non digeſta aut macerata per cribra venæ in poros biliarios excuti non potuerit.

7. Inde adeo ſolitis viis non exonerata lympha in abdomen & inteſtina redundavit; inde pancreatis ſcirrhus, & lienis induratio, inde bilis in veſica grumoſitas.

8. Ea Obſtructione illa quoque calor colliquans abſque dubio, qui hoc loco neſcio acido quomodo ſit aſcribendus.

9. Stagnationi quoque ſanguinis craſſioris coalitiones pulmonum debent originem.

10. Pericardii & cordis magnitudo Bartholino quoque in hydrope obſervata cent. II. hiſt. 66. debilitati caloris quidem adſcribenda generalius loquendo; ſed propius ad cauſam accedendo, cum venæ portæ ſanguis à poris biliariis, bile ſive terreſtriori portione non ſequeſtrata, feculentus in cavam, & magna copia irruat, citra dubium etiam turgidus & tumultuarius cor ingreſſus eſt; unde dilatatione; cor hunc non potuit ita concoquere, ut aptus exſtiteret ad ſubeunda vaſa ſecretoria, reliquit itaque feculentum rurſus per corpus diſtribuendum, in quo debilitas cordis erit, ſanguis vero iſtius modi degener circuito ſolito vim ſolitam cordi ſubinde intulit.

11. Ovum extra teſtea in vetula effœta, cui uterus muco obſitus hiante orificio, infeliciter ovarium gallinarum excludet in genere humano.

12. Foliacea ornamenta cum laciniis favent *Regnero de Graaf contra Swammerdammium.*

13. Tunica illa anfractuoſa craſſa alba teſtes involvens, multum confirmat iſtam conjecturam, quod ſit dicta ova & ovaria Epididymidibus ſexus maſculi reſpondeant illa enim tunicâ obliteratâ, obliteratum & ovarium.

14. An quoque in carnoſa ſubſtantia veſicula, indice cavernula, idem approbavit? negata enim excretione ſeroſi ſeminis per ovarium, in ſolidiori teſtium corpore iſtud colligi contingit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LII.

Anatome Anaſarcâ enecti.

MErcenarius is fuit, ætatis virilis; anno 1680. menſ. Jannar. iſto defunctus morbo. Cutis per totum corpus utut quam leviſſimè ſtringeretur cultro, cuticulam ſolam penetrante acie, guttas exudabat limpidas; undique aqua omnes partes inundante, ut ipſius rivi muſculorum compagem quoque dividerent. qui ſpecies carnium oculis eriperetur: quemadmodum violentis & urgentibus injectionibus aqua vi aducta aliquando omnes texturæ fibras udas atque pellucidas reddit, ut aliud quidvis, quam hoc ipſum corpus crederes; ſic & in noſtro minutiſſimis vaſis lympha diſtentis lucidiſque, muſculi glacialem quaſi exhibebant aquam: eadem facies erat pinguedinis, garum aliquod, vel gluten pellucidum noviſſimè concretum æmulans, intercurrente minimas particulas aquâ, quæ alibi cavernulas repleverat, veræ autem pinguedinis, quod ſuam retinuiſſet naturam, nihil aderat: penis tumidus, corporibus nervoſis tranſparentibus: Cùm ſcroto ac teſtibus nil tale acciderat.

Ad lineam albam aperto abdomine, puriſſima lympha magna copia exibat; inteſtina idem diluvium invaſerat: cœcum exile, pennæ anſerinæ craſſitie, longitudine digiti, circumflexum.

Omenti membranam præſentem, ſuoque officio, tegendo partes inteſtinas, fungentem offendimus, verùm vaſa illam ſolum pertexebant, nulla intertexta pinguedine;

Pancreas longit. $\frac{1}{4}$ ulnæ, duorum digitorum tranſverſorum craſſitie, gibboſum ab una, ab altera ſimum; ſolidum, duriuſculum, grandinoſum; ejus ductum ex gibboſa parte per tunicas duos tranſverſos digitos in duodenum deſcendentem, ſtilo facili aſſecuti ſumus.

In hepate vero nullum vitium; magnitudine, colore, ſubſtantia ſanum referebat, neque diſſecando, ubi ſedulo inquiſivimus vel ſcirrhum, vel aquoſam veſiculam ullibi animadvertimus.

Colidochiens autem ductus ſe difficilem præbuit, negando viam ad Inteſtinum, licet ex veſica fellis ſtilum eô conaremur adigere; hæc ipſa vero à labe non erat immunis uti nec ductus, quod tunica craſſiſſima conſtarent, ut bilis per illam pallida compareret quæ effuſa, exigua quantitate; juſtum tamen retinuerat colorem.

Lien omni carebat nota; Rhomboides, colore ex nigro albicante, ſparſo ſubcæruleo.

Renes cæterà ſani, ſed deſtituti adipe.

Thoracem diſſecanti teterrimus halitus feriebat nares, pulmonibus alioquin rectè ſe habentibus.

Cordis autem illicò mirabilis obtutus, quippe pinguedine propter vaſa & orificia in gelatinam transformatâ, dilucidas, gummoſas, tremulasque illas partes conſpiciendas dabat; neque tamen ad contactum aut compreſſionem degener iſte adeps diffluebat, ſed ſolidior firmiter ſatis cohærebat; ventriculorum dextro inciſo polypum, ex ſanguine diluto contextum. Carnis telam cum cruore congelatam, columellarum radicibus affixam inhærere vidimus, Sectâ autem cautè venâ cavâ cum arteria pulmonali, eandem carneam texturam divaricatam memorata vaſa occupaſſe obſervavimus, atque ex utraque $\frac{1}{2}$ ulnę longa fruſta extraximus, hæ illæ furiæ quæ ægrum excruciarunt, ut ſemper de ruptura cordis in dextro latere conqueſtus fuerit perdite: in ſiniſtro ventriculo nihil quicquam hujus occurrit, iſtud tamen alieni oſtendit, quod mole carnis non exuperaret dextrum; Cavitate præterea ejus minimè ad ima penetrante, mitrales valvulæ pulmonalis venæ nec digiti minoris latitudine à fundo diſtabant.

Hinc colligitur quòd 1. Anaſarcæ proprium nomen intercus competit: hanc graphicè ante oculos ponit Aretæus 2. de diut. ſign. c. 1.

2. Non omnem hydropem ex jecoris vitio oriri; cujus Exc. D. Scultetus (in obſerv. 148. Ephem. germ. Ann. 4. & 5.) rationes & exemplo affert: & definire videtur Galen. 2. de nat. fac. c. 8 certam ſpeciem hydropis, quæ illæſo hepate contingat; nempe quæ ex toto corporis habitu immodice refrigerato; atqui in tali hydropis genere, inquit, nec aliud viſcus ullum, nec jecur ſcirrho eſt affectum: Eraſiſtratus contra ea perpetuò ex jecoris ſcirrho, nec alia ratione ulla hydropem fieri exiſtimavit; modo Galenus hanc mentem Eraſiſtrato non affinxerit, quippe quem cacoethes inſatiabile tenuit cavillandi viros, quos in illuſtri rei literariæ loco noverat, eſſe poſitos, hoſque ſolos ſibi adverſarios conſtituit, ut tanto major ex triumphatis ad ipſum rediret gloria: dolendum ſanè quod iſte invidiæ æſtus indignâ æmulatione pleraque Eruditiſſimorum ſcripta interverterit.

3. Dum hujus hydropis primam cauſam ex ſanguificationis defectu provenire Galen. L. c. l. aſſerit, non obſtante quod jecur illibatum, Adraſtea ab ipſo extorſit confeſſionem ingenuam contra hepatis ſanguificationem n quamvis hæc actio ſanguificatio, ſit ex illis, quæ Græcis magna emphaſi ἐφεξῆς dicuntur, (ubi una & altera aut aliæ plures priuſquam excellentiſſima actio exiſtat certo ordine antecedunt;) tamen omnes reliquæ actiones partium ſanguificationi inſervientes, uti & quæ hepatis ſunt, deficando, actioni cordis omnium in hoc opere nobiliſſimæ cedant, neceſſe eſt.

4. Cordis enim deficiens calor, id eſt frigus, crudo ſanguine dominari neſciens, fecit ut viſcoſitas polypi exiſteret & circuitus ſanguinis, potiſſimum in pulmonibus, vaſis obſtructis, impediretur, quò abſque dubio evenit, ut nec lympha ita per pulmones liberè commearit; quæ cum neque per reſpirationis turbatum Miniſterium promptè expiraretur, nimiâ copiâ ductum Thoracicum ingreſſa eſt; accedente etiam errore in diæta, potu nimio eoque tenui.

5. An quis per acidum & Alcali hoc phænomenon reddet manifeſtius, tentet, per me licet; biliis defectum quiſpiam fortè arguat. Cum pauca illa exſtiterit? ſed unde hic defectus? nonne eòdem reducendus ad defectum caloris in corde qui ex vitio materiæ cæpit; unde loco cit. ὁ μὲν ἐν πεσμῷ αὐτῆς καχεξίν.

6. Galenus 2. de Plac. Hipp. Et platon, quod nullus Cor morderi ſentiat: aſt hic noſter ſummum ſenſit Cordolium ex quo intelligi poteſt, quando ægroti cordis rupturam, admorſionem, aut corroſionem queruntur, quomodo ſubintrante ſanguine, nec ſpatium invenitente, indaque adeo cordis & vaſorum latere, quibus poſtis infixa, lancinante, accedente pulmonum difficili obſequio, dolor immanis miſeros affligat.

7. Tulpius ad l. 1. obſ. med. 27. polypum in ſiniſtro Cordis ventriculo, ab hoc non abludentem, exſculpi curavit. *Idem ibidem.*

Observatio LIII.

Anatome Hydrope uteri extinctæ.

Contigit, ut puerperæ poſt ſecundinas nulla ſuccederent lochia, nec ſanguinis nec ichoris ſive ſaniei prolicito fluore; nec ulla vi medicamentorum poſtea ut menſtrua prodirent, impetrari potuit. Defuncto marito cùm à partu iſto uterus in majorem ſubinde excreſceret molem molam ſe geſtare perſuaſa, ſecundas nuptias cum ſartore iniit, ex his ſibi remedium ſpondens: ſed longe aliter evenit, tumor ille cepit incrementa, & labrorum pudendi acceſſit hydrops; uti pugni magnitudine diſtenta & pellucentia in defuncta comparuere: conqueſta toties de ſuffocatione & ſtrangulatione, cætera ſanæ munia obiit, cum cibum & appetierit, & digeſſerit & concoxerit, alvo inſuper obſequente: tandem febri languida, cum ſtrangulationis vel ſuffocationis metu perpetuò conflictans, vita eodem anno 1680. M. Septembr. deceſſit.

Abdomen à chirurgo, loco quo pluribus mos eſt, inciſum ad muſculos tranſverſos, multum ſaniei quidem emiſerat ut tamen adhuedum turgeſceret, nullo umbilici conſpectu; nos

verò

verò exiguo foramine ſanguinem purulentum cum aqua commixtum, fœtidum medii cadi menſura exire fecimus.

Atque cum muſculos & pinguedinem abdominis ab aqua minime corrupta vidimus; ad peritonæum accedentes, in tunicam craſſam, à peritonæo nonniſi dilaceratione & lancinatione multa ſeparabilem, incidimus: hæc ipſa autem erat uteri corpus, ejus contextu ad diaphragma uſque ſe extendente, ut & hepar ventriculus, & Lien, & inteſtina omnia ab hac tunica cœca nocte eſſent involuta & ſepulta; neque enim toto abdomine aperto quicquam præter hanc tunicam contineri primus obtutus ferebat, quippe quâ penitus ſuccinctum erat, cum amplitudine ſua inanem abdominis cavitatem mentiretur.

Sordes cuncta muco inquinarant inſuper, & contemplationi vel diductâ jam tunicâ ſubduxerant viſcera; in uterum igitur intenti, ruptis quibus ante cohærebat vinculis innumeris, ipſum integrum cum renibus & portione inteſtini recti eduximus; quo facto demum Interanea, uteri mole ſupreſſa & ad anguſtias redacta, abluta in conſpectum prodiere; omenti, renumque nullâ pinguedine: cæterum in utero quod maxime mirabantur ſpectatores erat paries intergerinus, quô ſatis craſſo diviſus cellulas duas formarat, alterâ capaciori, idque aqua omnis eodem foramine exturbari nequibat, cum & alter loculus incidendus fuerit. Univerſa uteri tunica multas rugas intus exhibebat, quæ complicatæ ſpecies cotyledonum in quibuſdam locis fallebant; variis aliis membranoſis laciniis hinc inde laquearium inſtar conſurgentibus.

Ubi autem domi otiosè indagabamus, quî aqua & ſanguis ſubſtitiſſent, nec ſtilo nec flatu, nec injectione, nec ullo alio adminiculo, quæ ad vulvam duxiſſet, viam invenimus; orificium uteri in ſolidum ligamentum impervium degenerârat; hujuſque lateribus incumbebant carneæ quædam glebulæ, teſtium credo ſimulachra vitiata; alia enim corpuſcula, quæ horum imagines præſentaſſent, non dabatur concernere.

INde colligitur 1. Rectè Hippocrates 1. de morb. mulier. c. 60. §. 17. & 18. quum mulieri puerperæ purgatio non rectè procedit, quod ipſa periclitatur, ne livida fiat velut plumbum, & aquam intercutem incidat: cui ipſius aſſerto hiſtoria fidem adſtruit: quod vero l. c. §. 22. 23. dictitat, perire alias alio tempore, pro corporis & affectionis ratione, verum unam & viceſimam diem non excedere? adverſus hiſtoria ſuggereret inſtantiam; niſi §. 24. ſubdidiſſet; ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ita evenire. Cautum iu ponendis propoſitionibus univerſalibus prognoſticis admitemur ſenem.

2. Idem l. c. cap. 86. in hydrope uteri (§. 27. & ſeqq.) iſtum in finem commendat congreſſum cum viro? quo tamen miſera noſtra caruit.

3. Hydropem & anaſarcam differre conſtat: Aretæus 2. de diut. ſign. 1. Et uteri hydropem ab ejus anaſarca diſtinguit: in hac noſtra labiorum pudendi erat anaſarca, ipſius vero uteri hydrops. de labrorum pudendi tumore Conſ. Bogdani obſ. 10. ad cultum Anatomicum Lyſeri.

4. An ex hiſtoria colligi poteſt, ſanguinem menſtruum in corpus ipſum uteri exſudare, magis quam in collum aut vaginam? qua de re prolixius ad Soranum.

5. Ex veteribus plures videntur fuiſſe perſuaſi, uterum ac ſi animal in animali eſſet, varie eſſe mobilem, ut qui modo ad ſumma contenderet, modo ad ima rurſus dilaberetur; Aretæus, qui Hippocratem æmulando Galeno palmam reddit dubiam, lib. 2. de cauſ. & ſign. acut. morb. c. 11. prol ſua. conſer. Hipp. 1. morb. mulier. cap. 16. & 17. quæ veterum ſententia fixas in vulgi rudioris animis radices agit, cum ad fauces uſque uterum gradibus conſcendere ſtrenuè adſerant. verum explodenda quidem eſt illa vulgi opinio, quâ perſuadent in corporibus promiſcue, ſanis etiam, uterum de ſubito ad ſublimia ociri; neque enim Ligamenta illud admittunt, quæ non temerè quis dixerit iſta longitudine extendi; neque corpus uteri illud concesserit quod collo & vaginæ connexum, certum cum his membrum conſtituat, quomodo autem uterus ad ſumma emergere queat hiſtoria edocet; non derepente, quis enim paucis momentis corpus uteri in tam amplam tunicam expanſam dicet? quis tot lacinias fungis citius pronatas ſubito ſtatuet. Mora opus fuit, ut ad iſtam aſcendens amplitudinem tandem vertice feriret diaphragma.

6. Inde etiam patet ſtrangulationis & ſuffocationis periculum; diaphragma enim mole uteri ſurſum adactum pulmonibus grave incubuit, ut libere novi aëris ſolatia captare nequiverint.

7. Canalis Colli Coalitio à ſanguinia colluvie ex obſtructione eſt deducenda: iſta abſque dubio, lateribus utrinque incumbens, laxum & ſpongioſum à parte eandem collabi fecerit.

8 Amplitudo uteri ad ſucceſſiva incrementa ſuppreſſorum humorum ſucceſſit.

9. Michael Scotus in lib. phyſionomiæ ad Fridericum Imperatorem c. 1. ſeptem cellulas matrici aſſignat, unde mulier poſſit ſeptem filios concipere & portare; ſed ſi in duas partes matricis diffundantur, (ſemen) duæ (inquit) fiunt creaturæ, vel amplius ſecundum diviſionem per loca matricis, unde cum matrix conſtet ex ſeptem cellulis ſive craſpatoris, ut patet in ventriculis ovium & pecorum &c. mulier poteſt ſeptem filios concipere & portare. cap. 7. & eſt notandum, quod ſi ſemen ſit multum, & intret in omnes cellulas matricis, & ibi debito conſervetur, ſeptem filii generantur, & ſeptimus eſt hermaphrodita, ſcilicet qui in medio generatur, & plus ſeptem non ſperet habere in uno partu. conſ. cap. 3. à quibus non aliena in exercitat. de origin. Anatom. c. 9. §. ex commentario novo & valde magiſtrali in librum de ſecretis mulierum Alberti magni ereditum adduximus, iſtum in finem, ut de ſupinâ ſcholaſticorum negligentia, quomodo rem phyſicam peſſum dederit, conſtaret liquidò. inveni tamen antiquiores iſtiuſmodi ſententiarum auctores, e. g.

apud

apud Galen. libri de ſpermate, atque anatomiæ partæ, ſeptem receptacula ſive cellulas matrici aſſignantes. Item hiſtoriæ philoſophicæ de geminis & trigeminis; qui ſtoicorum hanc mentem fuiſſe memorat, ut vulvis loculos attribuerint; unde cum in duos immiſſum fuit ſemen geminos, cum in tres trigeminos fœtus gigni. Credo anſam errandi præbuiſſe librum de nat. pueri Hippocratis cap. 44. qui quomodo explicari poſſit, prolixitas hinc adducere prohibet; ſaltem auctorem libri de anatomia vivorum, rerum anatomicarum probè gnarum, ridere iſtam rationem argumentandi, quâ tot cellulæ utero humano aſſignantur quot partus una vice edere poteſt, (ſummùm ſeptem tot enim ſeptenos, in quâ uno utero gigni in Ægypto, atteſtatur Solinus;) unde quidam, ait ille, per ſimile dicebant decepti, in muliere eſſe quinque cellulas, quidam ſeptem, quia tot fœtus ſimul poſſunt eſſe in matrice.

10. Uterum tamen bipartitum pleriqne veterum ſtatuerunt, Ariſtot. 1. de generat. animal. 3. I II. d. hiſt. Animal. 1 &c. idque adeo duos minimùm aſſignarunt Sinus; quam in rem Galenus nobis citatus in exercitatione de peritiâ veterum Anatomica in genere cap. 2. §. 12. cum quo facit Avicenna fen. 12. Tract. 1. c. 1. ſane in humano duo receſſus tubas verſus, uterum bipartitum reddiderint; & cum in hâc noſtrâ tubas non fuit conſpicere, conjectura ſuadet, has cum iſtis receſſibus in duas memoratas cavitates conceſſiſſe, majori illius lateris exiſtente cui adhæsit placenta proxîmo puerperio, minori vero oppoſiti, quam intergerinus paries ſucceſſu temporis, increſcente dilatatione receſſuum verſus tubas, quaſi diſſepſit; Aliam hiſtoriam uteri bipartiti habet C. Bauhinus in appendice ad Tractatum Fr. Rouſſeti de partu Cæſareo, ubi in quadam puellâ uterus bipartitus, qualem Canes habent, obſervatus traditur.

11. Hydropis uteri prima cauſa in hâc, conſtrictio orificii aut Colli uteri.

12. Laciniatum efformatio, ruptis aliis vaſis aut arroſis à ſeroſâ Colluvie; aliis coaleſcentibus, à viſcoſo ſanguinis glutine, quò & polypi concreſcunt; vel etiam extenſio rugarum has ſuſpenderit.

13. Emortualia teſtium corpora, non ſuppetente Lymphâ, aut abundantiâ ultimi boni alimenti.

14. Cotyledoniformes rugæ an glandulis aſſignandæ, per quas lympha effuſa? an plexus vaſorum iſtas dederint Conf. Bogdani obſ. 11. ad L. C. A.

15. Sordes viſceribus incumbentes omenti & renalis pinguedinis defectus ſive ex contagio, ſive ex defectu caloris aut generoſi ſanguinis.

16. Tunicæ uterinæ ſocialiſatio, ad peritonæum & adjacentes partes adhæſio, ab impedito turbatove ſanguinis circuitu, compreſſis variè vaſis, aut exinanitis. *Idem ibidem.*

Observatio LIV.

Anatome hydrope & mola uteri afflictæ.

ANno 1680. menſ. Decembr. uxor aurigæ tumido ventre partim tactui renitente, partim cedente; jam ante puerperiũ, à quo annus elapſus erat dextris hypochondriis pondus ſe ſenſiſſe, & licetà partu, lochia probè ſucceſſiſſent, nihilominus fatale illud onus ipſam hactenus gravaſſe querebatur anxiè. Cætera ſana, niſi quòd procidentia uteri malo acceſſionem fecerat; ventriculus optimè expetiit, bene concoxit, nullâ nauſeâ; ſaltem quod ab impletione, quaſi graviùs premendo, dolor affligeret; incidere erecta potuit, longior autem via, delaſſando, & anhelitum difficilem reddendo, ſuffocandoque, ipſam, ceu gravidam, affecit; menſes interea ritè & largâ copiâ fluxerant, nullâ urinæ difficultate; accidit autem ut levi lapſu corrueret, tertio antequam vita defungeretur die, exin dolores intendi, qui cum angore & ſuffocatione perpetua animam emigrare coegerunt.

Anatome monſtravit abdominis muſculos ſ. n. niſi quòd extenſione uteri graciliores eſſent.

Rectè quoque ſe habebat pinguedo

Peritonæo diviſo liquor exiliit non fœtidus, ſed nec turbulentus, limpidus, dilutum ſanguinem referebat: cujus ubi magna pars effluxerat, tumens uterus adhucdum omnem implebat cavitatem, compluribus ligamentis ad peritonæum & diaphragma revinctus.

In tunica uteri, ubi caſus ipſam alliſerat, ſugillatio ſe prodidit, diſrupto è regione peritonæo.

Omnia inteſtina & viſcera in hâc quoque uterus obvelârat; ultra hepar itidem ſe extenderat, utut non ita fortiter ibi eſſet adſtrictus; hepar, lien, ventriculus, renes cuncta minime ſqualebant, cum muco aut putrilagine non eſſent obducta; ſaltem omentum aberat renesque omni deſtituebantur pinguedine.

Supremâ parte, quâ ventriculo & hepati incumbebat liberior uterus, mola dextrum latus occuparat.

Vagina

Vagina uteri ſive vulva, inverſa cum orificij parte ex pudendi labiis dependens prominebat, verùm attracto collo, præcidimus uterum cum mola, ulteriori demonſtrationi illum aſſervantes.

Atque ſequenti anno Anatomicarum rerum ſtudioſis eundem expoſuimus non uno, ſed gemino corpore; alterum minus, quod cum collo uteri cohærebat, atque parvo ſatis foramine in hoc exibat, ovi anſerini magnitudine, ſexque digitos craſſum; cujus ſitus minus erat naturalis, quod non medium inter inteſtinum & veſicam, ſed ad alterum latus propenderet; declinante parte ſuperiori, fundo ſcilicet uteri, ſiniſtrorſum; neque figura hujus erat ſ. n. ſed detorta, cùm piriformem natura intendiſſet, recedentibus quibuſdam anfractibus ad aliam quamvis ſpeciem deerrabat.

Ubi orificio tubulum inſerui, diſtendi corpus minus uteri, in quantum Craſſities permittebat; Idem cùm injectione experirer, aqua reſiliit; ſcilicet nec flatus, nec injectio viam inveniebat, quæ in majus corpus uteri, quo cum continentur connectebatur, contenderet.

Diſſecans minorem uterum ſecundum longitudinem verſus orificium, plurimorum vaſorum inſigniorum occurrebant veſtigia, liquore tamen in hypogaſtrica injecto, non in hunc uterum idem exonerabatur, ſed prætervectus ad ſuperiora aſcendebat.

Nempe ad majus corpus, uteri majoris nomine quod veniat, excurrebant, & per illud variis ramis ſe extendebant: quod ipſis inflatis non ſolum inſignes rami diſperſi comparerent, ſed & ad molam progreſſus pateret, una inſigniori, quæ digitum minorem amplitudine excipiebat in diſſectis moleculis, ex quibus fœta mola conſtabat, manifeſtos motus concitante; injectionibus idem reddebatur evidentiſſimum.

Fundum minoris uteri, cæcum, & corpus majus uteri, interſtitium quoddam diſtinguebat colli æmulum, quod vel uti iſthmus hæc corpora committebat; Conſtabat autem ex Ligamentis duobus arctiſſimè compactis, quorum in cornua abinde diviſorum expanſio majoris uteri efformarat corpus; rotunda partim erant hæc ligamenta limbo ſcilicet externo, quò craſſo utrinque corpus, uteri majoris circumibant partim erant lata, quòd expanſa tunicam quaſi conſtituerent; hæcque ipſa vaſa illuc commeantia excipiebantur, æquè ac memorata vena capaciſſima. Ligamenta vero rotunda conciſa præter exilia & pauciſſima vaſa nullum alium ductum oſtendebant notabilem, per quem ad majoris uteri ventrem flatus aut liquor immitti potuiſſet.

Differebat autem corpus uteri majoris ab illo minoris non ſolum alveo, qui octavam partem tonnæ S. Cadi capere potis erat; ſed & laciniis, quibus ab extra peritonæo alligabatur, cùm alterius ſuperficies exterior prorſus lævis eſſet; majoris tunica diaphragmatis craſſitiem adæquabat, alicubi paulùm ſuperabat, ſed ut non accederet ad illam majoris. Intus majorem exaſperabant plures hinc inde rugæ, vel ſegmenta, pendulæ trium quatuorve digitorum tranſverſorum, plus minus, latitudine; ſuſpenſis quoque hinc illinc filamentis vagis; minori verò nulla intus aſperitas, cum mucus, qualis inteſtinorum, ipſum obleverat?

Mola in majori utero non prorſus continebatur licèt primo obtutu tota ab illo contegi videretur, ſed ſummo agglutinata quaſi fundo, ex illo hepar & ventriculum proſpiciebant; qua parte tanquam propria tunica lævi erat involuta, & libera jacebat, nullo vinculo viſceribus alligata rimantique accuratius, exſtante linea notabili in confinio uteri majoris totius molæ ſingularis tunica cognita, quæ tamen ligamentorum uteri majoris membranis innexa concreverat, partemque ab eiſdem cincta erat, quod laciniæ complures ex membranis recurrentibus conſtantes, hunc locum hiatibus quaſi & antris ſive cellulis pluſculis dividerent.

Eadem molæ propria tunica non unius modi erat, altera, quæ extra uteri ligamenta eminebat, craſſiori & continua, altera verò, quæ utero majori obvelabatur, tenuiori & multis ſegmentis ſciſſa aut diſjunctâ, cum ſingulariter innumeris quaſi valvulis tenuiſſimis ſemicircularis quales in venis paſſim, aut alia figura ludentibus, prædicta eſſet, proſpectantibus ex eiſdem vario vultu moleculis.

Neque enim una erat quæ videbatur mola, alia corpuſcula globoſa, quæ jure moleculas dixeris, fœtam catervatim conficiebant, quemadmodum acinorum globulos uvæ corpus extruere contuemur: ſexcentas ejuſmodi fuiſſet numerare quæ tamen arctè adeo connexæ textura ſubtiliſſimarum tunicarum ſibi mutuò adhærebant, ut impoſſibile eſſet unam ab alia liberare integram citra dilacerationem tunicarum.

Non unius modi erant moleculæ, (1) magnitudo variabat, aliis ovum columbinum accedentibus, aliis ſuperantibus aliis minoribus, aliis minimis. (2) variabant & contenta; ratione coloris quidem, quod aliis is flavus, aliis niger, aliis dilutus aquens &c. ratione conſiſtentiæ, quod aliæ & quidem pleræque illarum viſcoſum ac lentum ad modum albuminis, aliæ inſpiſſatum leviuſcule, aliæ limpidum & liquidum prorſus funderent, cum quædam inciſæ rupta velut veſicula cum impetu aquam ejacularentur; ratione corporum, cum aliæ ſolo tumore, aliæ aliis moleculis præterea eſſent prægnantes, ultra centum in quadam deprehendimus minimorum piſorum magnitudine [3] variabat denique figura, cum aliæ globoſæ eſſent rotundi-

tunditatis, aliæ ovalis &c. (4) variabant & prætenſæ valvulæ, cum aliis plures, aliis pauciores, aliis nullæ eſſent appoſitæ.

Viſcoſitas materiæ indomita erat, nec coctioni cedens, cùm aquæ quaſdam iniecisſemus fervidæ: eadem prohibebat omnia accuratius luſtrare, quibus ductibus liquores ad moleculas proximè abirent, quæ origines valvularum, &c.

Æquebat mola fœta corpore ſuo cucurbitam minorem, peponem grandiorem ſuperabat, ponderis inſignis.

Ad uterum minorem non procul à fundi extremo, altero latere teſtis inſignis, figurâ tenis oblongi, vel dactyli fructus majoris, duos articulos digiti longus, foris albus, intus unas atque alteras fovens veſiculas aquoſas, cæteroquin membraneæ & formè ligamentoſæ naturæ, niſi quod in medio carneam offenderemus particulam, quæ diſſecta, admodum contractæ crumenæ, criſpatum flavum oſtendebat corpus, quale glanduloſum in vaccarum teſtibus: huic ex altero latere reſpondebat teſtis, qui vix ceraſum minus magnitudine æquabat, quem nuda carnis ſive glandulæ portiuncula dabat, nulli ſtipatum ligamentoſis corporibus.

In tubas Fallopianas inquiſivi ſolicitò, ſed fruſtra; ligamentoſæ enim ſubſtantiæ interſita pinguedo omnia obduxerat, nullo in conſpectum ductu prodeunte pervio. Circa teſtem minorem quidem obſervabatur, quod tubam abumbraret, ſed ut ad illam non pateret via; ligamento lato etiam ad hunc teſtem quadamtenus conſpicuo, non item rotundo.

Hic colligere eſt, quòd 1. Hippocrates 1. de morb. mulier. c. 85. §. 1. ſi aqua intercus in uteris naſcatur, menſes pauciores & pravi fient, & ante tempus deficiunt: hoc effatum minus univerſale reddet inſtantia ſuppeditata, an ſubintelligendum ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ? ſequentia, nim cap. 86. §. 1. ſi hydrops, inquit, in uteris fiat, menſes pauciores fiunt, ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores quam oportet, aut paulò plures. H. l. ex quo patet, quòd non ſemper neceſſe ſit pauciores fieri menſes, aut prorſus deficere, cùm idem malum etiam suboriri queat, menſibus juſto largioribus exiſtentibus. conf. c. 87. §. 16. & §. 14.

2. Muſculorum gracilitas ex tacita per elationem uteri diſtenſione.

3. Sanguis in hydropico utero aquoſus Hippocrati l. c. obſervatus c. 86. §. 7. c. 87. § 16 § 11.

4. Quomodo caſus aut illiſiones prægnantibus ſint fatales ex hoc exemplo conjectura ſumi poteſt.

5. Poſſe uteri hydropem contingere ſalvis reliquis partibus & viſceribus.

6. Omenti deficientis cauſa puto hæc erit, quod elatus uterus diuturnâ morâ fecerit alia atque alia vaſa cum ſuis fibris coaleſcere; ſiquidem abundantiâ ultimi alimenti ab impenſis in uterum exhauſtâ, pinguedo omenti primum evanuit, hinc membranulæ diſperiere, vaſaque majora collapſa in ligamenta degenerârunt, uterus ſuo tempore ſibi aſſociavit vincula, quibus à peritonæo undique ſuſpenderetur. An per acidum & alcali hæc rectius exponantur dubito.

7. Pinguedo renum conſumpta ex ratione colliquationis deducenda; nimirum humidus calor, qui hic obtinuit, optimè fundere novit pinguia.

8. Molæ tunica lævis, & viſceribus minimè connexa, arguit ipſam jam diu peculiare corpus formaſſe, quod uteri majoris generationi dedit originem.

9. De procidentia uteri diſſertationem Anatomico-practicam edidit Exc. *D. Becke*; in hac rectè negat ſemper conjunctam vaginæ uteri & inteſtini recti obſervatus prolapſus.

10. Noſtra quoque hiſtoria adſtruit non ſemper integrum corpus uteri prolabi, prolabente vaginâ; ac ſi minimè hæc poſſit procidere, niſi uterus procidat, ipſumque quaſi vi quadam ſecum ad pudenda trahat: in hac uterus prorſus procideret, vagina autem tantum non toto corpore; atque hæc orificium uteri protraxerat, ut protuberaret, cum collum in pelvi abdominis memorabili craſſitie, ſibi conſtaret, niſi quòd interiora oſſis pubis ſubintrârat, ut vi opus eſſet, quô orificium cum hoc ipſo attraheretur.

11. Cauſa autem procidentiæ uteri quoad orificium, uti Aretæus diſtinguit, hæc mihi videtur, quòd cùm pondus majoris uteri, genuinum uterum ex ſitu diſturbâvit, exinde membranæ, quibus cervix uteri inteſtino recto & veſicæ annectitur laxatæ; atque cùm ſua natura collum cum orificio deorſum moveri queat, atteſtante obſtetricum experientiâ, quæ illum in finem bis, quas explorant, contentionem ſpiritus imperant, quò ipſô orificium aliquantum protruditur, ut facilius attingatur, in hac noſtra facile contigit ut in ſinum pudoris provolveretur; ſed ea vulvæ tunica, quæ cum ſphinctere inteſtino connectitur, & reliqua ejus ſubſtantia quam tenuem laxamq; de Graaf comprobavit, iſtius vitii contagio corrupta, non difficulter ſe totam invertendam præbuit.

12. Gemini uteri ſpecie talis hiſtoriæ rariſſimæ; Sennertus quidem lib. 4. pract. part. 1. ſect. 2. c. 9. aliquid ſimile ex Julio Obſequente, affert. verum quod Julium Obſequentem c. 113. occurrit: mulierem duplici naturâ inventam fuiſſe, de ſinu pudoris præciſe intelligendum, id enim apud Latinos natura, uti apud eundem cap. 111. puera biceps geminâ fæmineâ naturâ. ib. c. 113. puer natus dicitur ſine foramine naturæ, quâ humor emittitur, cui c. 100. opponitur poſterior natura. conf. Schefferi notæ in c. 85. & 3. talem duplicem naturam ſibi obſervatam in muliere Hafnienſi Barthol. l. 1. Anat. reformat. c. 30. & Borellus cent. 2. obſ. 83. Puellam viſam duas vulvas habentem, unam alteri ſubjectâ, refert. Prætterquam quod obſcure poſitum de uteri duplici, hoc enim de bipartito intelligi poteſt, cujus exemplum ex Bauhino adduximus. conf. Bartholin. lib. 1. Anat. reformat. c. 29. concinnius exemplum gemini uteri Cl. Sachs Ephem. Germ. Ann. 1. obſervat. cx. ex Fabro Lynceo adduxit, cui reſpondet hiſtorica relatio uteri gemini ad Ann. 12. Laudatarum Ephemeridum.

13. Originem ſpurii uteri legimus n. 8. verùm quod tubæ Fallopianæ non deprehenſæ, illuc forte quiſpiam præponderet, his magis deberi ejus natalea; ſpeciem enim ligamentorum rotundorum quod præbuit, fuiſſe tubarum anguſtiores partes, quibus uteri fundo inſeruntur.

14. Illi ſanè monſtroſi uteri cum mola talis ſuccederet generatio: nimirum caſu quocunque plura ſimul ova ex teſtium altero prolapſa tubam non potuiſſe ingredi; hæc itaque orificium dum obſtruunt, alio atque alio affluxu, tubam in iſtam molem excreviſſe: ſcilicet cum altera tuba prorſus defecerit, alterius obſcuro relicto indicio, colloque inter majorum & & minorem uterum ad unam partem magis inclinante, tubam à latere fundi aſcendiſſe arguet; ab ovis

vero

verò molæ natales, quod hæc fœta nil niſi oviformia exhibuerint corpora, quàm quod laciniæ uteri majoris argumento eſſe videantur, foliaceum ornamentum tubæ ſuſceptâ congerie ovorum, illo ipſo in ejuſmodi membranas degeneraſſe: Tubæ ſanè idem adſcribet quod lævis molæ propria tunica.

15. Iſta itaque veroſimillima æſtimabantur illa, qui generationem viviparorum ex ovo arceſſunt, avulſa a teſtibus ova cauſam fuiſſe obſtructionis tubæ, (quocunque errore illud contigerit, incertum relinquendum) conferentibuſque in tubam vaſis lacteam, impedito ſanguinis circuitu aut diſturbato, inde hydropem tubæ, inde molæ varia incrementa. conf. Ephemer. Germ. Ann. II. obſerv. CLXXXIII. ubi itidem ex tubâ ceu radice ſaccus prodiit hydropem cauſans: cum ſcholion. XIX. item Graafium de mulier. organ. c. 14. Auctores Bibliothec. Anatomic. de aquo in dextra uteri virginei tuba, & quidem ſolummodo in ejus parte juxta teſticulum, necnon in ligamento lato, quæ eadem hiſtoria Ephem. germ. Anni XII. obſervationis XCV. ſcholio ab Exc. D. de Muralto inſerta, Tulpii quoque l. 4. med. obſ. 44. conf.

16. Ut ut non ſit protinus abſurdum, ligamenta ipſa quoque in uteri ſimilem cavitatem extendi potuiſſe, cum ligamenta vaſis pervia conſtet, & de Graaf cum aliis Anatomicis illa in rotundis etiam demonſtret; Spigelio quoque de fabrica human. corpor. l. 8. cap. 10. eadem plena ſemine in quadam fœmina, nec mutante; & juxta Ariſtot. 1. de Generat. Animal. c. 7. nihil aliud ſint quam extremitates vaſorum multorum, patet, quomodo naturæ facile fuerit ex ligamentis uterculum conficere. cum Galenus l. de uteri diſſect. c. 6. ligamenta in uterum inſerta ipſum corpus uteri texentia & perplicantia aſſerit, quorum pars non exigua ſint nervi à ſpinali medulla orientes: quod ſi s. n. ligamenta norunt texere corpus uteri, natura quoque illis abuti poteſt ad contexendum alveum monſtruoſum.

17. Ova quoque, quibus mola fœta fuit, cuncta extra teſtes videntur generata; aut deſignentur quæ intra teſtes quæ extra? cum impoſſibile ſit omnia intra teſtes generata, imprimis illa vel centum aliis prægnantis?

18. Memorabile quod non obſtante inverſione vulvæ, ſive ſinûs pudoris, menſes rite fluxerint, an exinde Graafio accedet pondus, ſtatuenti c. 9. de mulier. organ. per uterum & cervicem, non item per vaginam mulieres purgari a. n. ſive ut plurimum.

19. Recte Exc. Pejerus in ſcolio ad obſervat. CXIV. Ann. XI. Ephemer. Germ. quod plerumque molam concipientes menſtrua deficiant: non ſemper, noſtra probat hiſtoria.

20. Ex fluxu menſium de perfecta uteri ſanitate invalidum argumentum, cum hydrope & mola laborarit juſtâ menſium purgatione.

21. Sed quî factum, cum inſigniore vaſa uterorum genuinorum præterveherentur tamen menſes fluxerint, an ex Graafio l. c. 1. cap. 8. cum arteriæ uteri aliæ à ſpermaticis, aliæ ab hypogaſtricis oriundæ, his utero ſpurio cedentibus, illæ omnino ſalvæ relictæ?

22. Cum ligamenta uterus major maximam partem intervetterit, præſertim quod in altero latere non compareret latum, veſpertilionum aliis comparatum (ſi modo rectè ligamenti nomine veniat, quæ liberrima eſt peritonæi expanſio juxta Exc. Kerckringii obſervat. Anatom. 10.) conjectura vult inſigniorem teſtem ex membranis illis fuiſſe fermè compactum ac coagmentatum; adeo ligamentoſæ & membranaceæ erat naturæ, ut vix ad parenchyma nativum referri poſſent omnia.

23. Ratione molæ hæc hiſtoria Ariſt. 10. H. A. 7. illuſtrabit.

24. Pleriſque literarum monumentis diverſas molarum facies conſignantibus, via huic per omnia ſimilis deprehendetur, neque enim ex illis, quas præclare de re medica meritus Sachſius ad Ann. 1. Ephem. obſervat. 1. in Scholio recenſet, ulla huic noſtræ quadrat; aſt quæ Ann. II. obſervat. LXXXIV. mola aliquot ovorum vitello repræſentans memoratur, aliquantum ad hanc accedit; quam Schemate etiam illuſtravit & graphicè expoſuit Exc. Peierus in hiſt. anatom. de tumore abdominis hydropico cum tuberibus in utero. plures autem parallelas ex auctoribus Tractatui de vivipar. generat. ex ovo, inſeremus, peculiari de molis veſicularibus loco.

25. Diſparitatem contentorum in moleculis ex acido & alkali explicare neſcio, ex ratione coctionis & ex ratione Materiæ, novi; illuſtrari res poteſt ex ſero ſanguini innatante, quod ſi udo ſëri, aut ſibi relinquitur, fluidum perſiſtet; ſi vero igni admoveatur exalante aqueo in viſcoſam gelatinam concedet, pro gradu caloris, magis minus induratam; pro putrita, alio atque alio colore induendam; quamvis hunc etiam caloris vehementia inducere novit. Perplacet Paieri in exercitat: Anatom: effatum: fermentorum doctrinam interdum luxuriare: quidni & acidorum? cum ex his illa fermentorum propullulet luxuries. *D. Philippus Jacobus Hartmannus Ephemerid. Germanicarum Ann. 5. Decur. ij.*

Observatio LV.

Anatome Aſcitici.

Annorum erat circiter LII, habitior, quadratæ ſtaturæ, Spiritu vini generoſiſſimo per vitam delectatus; Cum alii ipſum pulmonis ulcere, aut hecticâ, laborare crediddiſſent, quòd tuſſiculâ per intervalla infeſtaretur, ut tamen reſpiraret liberè; inter extera de obſtructione alvi & urinæ ſtillicidio conqueſtus; cum per XIV. ſeptimanas decubuiſſet, biduò antequam moreretur me acciri juſſit; aſt ex maximo ventriculi tumore, qui tactui cederet, Aſciten demonſtravi, nullâ ſpe ſalutis reliquâ.

Inciſo abdomine nullam Anaſarcam ſive intercutem deprehendi pinguedine muſculorum ſalva.

Peritonæô autem pertuſô aqua cui inteſtina innatabant, prorumpebat, pura, niſi quod ſubflaveſceret parumper, ex tinctura ſanguinis, minimè fœtida; guſtantibus diſcipulis ſubſalſi fuit ſaporis.

Pinguedo omenti ſcirrhoſa, grandinibus majoribus quaſi coalita, laciniosis extremis marginibus, velut diſrupti fuiſſent præ tumore, ipſum omenti corpus curtum, penſabat craſſitie brevitatem.

Grandinoſa quoque & fixa erat pinguedo quâ meſenterium luxuriabat, in tantum ut omnes

omnes glandulas obtegeret.

Neque renum adeps ab hoc vitio erat intactus. Quem inſuper aquæ alluvio inquinârat.

Ventriculus & inteſtina aquâ repleta, pellucida erant; cæcum ſpithamæ longitudine ſ. n. intra os ileum dextri lateris; Colo & recto compluribus inſignibus lobis adipoſis paſſim adhærentibus.

Renes ipſi juſto duriores, ſcirrhi ſuſpicionem injiciebant.

Veſica prorſus inanis, membranas collapſas exhibebat, non niſi ex ſitu dignoſcenda.

Pancreatis inſolita ſpecies, laceratis limbis propendulis, triquetrâ figurâ erat tuberoſum, totumque in ſcirrhum obriguerat?

Hepatis varius color ſparſo pallore ſcirrhum illico prodebat, qui in tantum omnia ſua fecerat, ut rubri coloris in ſanguineo viſcere vix ſupereſſet veſtigium, vel ad extremas oras vis mali ſe extenderat, unde adeo verſus diaphragma ſe receperat ac ſi magno cum conatu à quoquam ſurſum fuiſſet attractum, illi grave arctè incumbens.

Veſica fellis ſuo liquore turgida, ovum gallinaceum magna, non tinxerat viciniam hepatis aut inteſtinorum; aperta effundebat liquidam ſatis & flavam bilem: digito vero inſerto, inquiſiturus in calculum, verſus cyſticum ductum, in multa granula groſſiuſcula incidi, quorum aliquot centena erat eximere, aterrimi per exteriorem ſuperficiem coloris, ſolidiuſcula, non niſi difficulter conterenda, contrita oſtendebant, qua eſſent origine nata, flavedine digitorum apices inficiente: hærebant illo quo cyſticus exit loco, iſtum ductum obturantia ut bilis non haberet commeatum liberum.

Lien parvus, Rhomboides, nullo ſcirrhi indicio, colore ſolito ex livido purpuraſcente, quatuor ferme digitorum tranſverſorum longitudine & latitudine; & craſſitie ne quidem unius.

Ex pericardio nulla effluxit aqua; cordis utroque ventriculo ſanguinem dilutum, tantum non aqueum fundente, ſitu ſ. n. verſus ſiniſtrum, latitudine palmæ;

Pulmones lividi, intercurrente ſanguine, minus elati, flacceſcebant.

1. TUſſiculæ cauſa ab onere hepatis diaphragmati impoſito, arceſſenda.

2. Obſtructio alvi à defectu bilis.

3. Urinæ Stillicidium à defectu ſeri, quod in cavitatem abdominis exſudârat.

4. Aſcitæ cauſa lymphæ error, quod ſanguini non commiſta, à pinguedine meſenterii, renum, omenti ſecretionem fecerat, pancreate & hepate minus ſuo officio fungentibus.

5. An vitio originem præbuit nimius cremati, uti Poloni vocant, uſus: Hunc male conſultum in hydrope Cl. Tulpius l. 2. obſerv. 35. annotat, cum exempla habeat quibus vina malvatica, alliata &c. accelerarint necem.

6. Lympha ſanè viſcerum memoratorum vaſa exſiccatione nimiâ occluſa, ingredi prohibita, in ſuis vaſis exundante copiâ, diſtenſis ruptiſve hinc inde fibris, in lacinias laceras dehiſcere omenti & pancreatis oras ſive limbos fecit.

7. Omentum non, ut naturaliter ſolet, ſuper inteſtina ſe expandens, ſed ventriculum verſus contractum corrugatumque, quia & ſatis denſum, & multa pinguedine intertextum, una cum meſenterii univerſi dura atque denſâ pinguetudine Exc. Merelinus deprehendit in quâdam ex abceſſu hepatis mortuâ. vid. Ephem. Germ. Ann. II. obſerv. 8.

8. Noſtra tamen hiſtoria Exc. Volkameri ſententiam, veram hydropis originem omento ſæpius aſſignandam, comprobat.

9. Hepatis obſtructio venis portæ primo debebitur, quod à frequentiori uſu generoſi potûs nimium incaleſcens ſanguis turbidus & fæculentus, tam poros biliarios, quam ramos venæ cavæ obſederit, accedente ab æſtu ſiccitate; pari conditione eædem omento & pancreati intulerunt vitium.

10. Calculi generati ex bile, quæ Lymphâ expoliata in folliculo ſubſiſtere cœpit. Ann. III. Ephem. Germ. obſerv. 206. nonagiota lapides, piſorum magnitudine, exemptos ex cyſti icterici refert;

11. Cur Lien ſalvus partim ex illo petendum, quòd ramis ſive arteriam, ſive venam portæ, ſpectes gaudeat amplioribus, unde liberè commeare potuit. Fæculentus ſanguis, præſertim cum arteriis ſuis inſigni celeritate pollens, hoc viſcus ingredi & ex eodem egredi valuerit, quod hic noſter cætera ſanus abundarit alimento generoſo, teſte per omnes partes pinguedine, idemque arguente diætâ, quâ per vitam delectatus eſt.

12. Pericardium aqua deſtitutum perturbato Lymphæ circuitu. *Idem ibidem.*

Observatio LVI.

Anatome Aſcitici & Hernioſi.

VIr quinquaginta octo annorum diarrhæam molimine naturæ paulo ante paſſus, ad comedendum petaſonem fumo induratum invitatus, illo comeſo, hauſtuque ſpiritus vini ingeſto recidivæ obnoxius, quadraginta vicibus una die dejecit, ex quo vires proſterni, aliis atque aliis ægritudinibus recrudeſcentibus; cum illo morbo confligans, intervallo temporis elapſo, de oſcheocele medicum conſulens, factâ ventris inſpiciendi copiâ, cujus ignarus erat de aſcite certior eſt redditus, anaſarcâ Virgam unà occupante.

Remediis utenti illicò lividæ maculæ prodiere, primùm quidem pedes hac peſte invadente, dein ad femora ſe proripiente, tandem etiam manus & totum corpus defœdante; uſo cum

Eupho-

Euphoria ſyrupo de ſpina cervina, & ſucco iridis noſtratis, correctis aquarum aromaticarum virtute, hydrops penis evanuit, abdominis tumore quoque aliquantum ſubſidente; non tamen medicamentorum vires vi morbi expugnandæ erant ſatis; Cum per tres ſeptimanas urinam ex atro fuſcam reddiderat, ſtillantibus aliquando è naribus paucis guttis ſanguineis, deficientibus concoctionis & ſomni ſuppetiis, paucis antequam defungeretur diebus tenaci pituitâ fauces aggravante, vomitu difficili noctu debilitatus, puri ſanguinis copia, quæ ſcyphum impleret, illo quo obiit die, effuſa, placide Anno 1686. M. April. animam exhalavit. Per morbi tempus tuſſicula ipſi minus fuit moleſta.

Perforato abdomine plures aquæ cruentæ menſuræ citra ullum fœtorem, effluxere. Ventriculo & inteſtinis humore infarctis atque exuberantibus.

Omenti nulla pinguedo ſ. n. ſed membrana luridis grandinoſis granulis divulſa diſruptaque; denſa & curta; niſi ubi in ſiniſtro latere oſcheocelen contexuerat: hic enim proceſſum peritonæi dilatatum cum vaſis præparantibus ingrediens, tenui lacinia porrecta: cum Epididymide teſtis illius coaluerat firmiter; teſtiſque hac lacinia apprehenſa cum proceſſu ex ſcroto extrahi poterat integer.

Glandulæ ad inteſtina aut meſenterium ſcirrhoſæ non obſervatæ memorabiles.

Hepar totum albicans, æquè in gibba ac ſima parte, fiſſi portis quoque rigidis; non extenderat crepidinem ad ſiniſtrum hypochondrium, nudo ventriculo: ad diaphragma reſupinum & contractum quodammodo, neutiquam tamen arctè huic adhærebat.

Veſicula fellis, ovi magnitudine, diſtenta, ex albo marmorea, denſa, ruticâ, inciſa puram lympham nulla flavedine tinctam, quin potius lacteſcentem magna copia effundebat; ex illa verſus cyſticum ductum digitum extendenti obvia durities lapidea, atque præciſo ductu calculus incurvus cervicem arctè occludens aſper, ægrè eductus integer, candicans, gypſeus, præter caput, quo rubebat.

Pancreas durum.

Durus quoque Lien, punctis albicantibus in diſſecto ſcirrhi initia prodentibus; cæterâ ſ. n. compoſitus.

Renum dexter tumidus & vaſtus, hepati preſſè adſtrictus.

1. Cruditas quid poſſit, vel ex hoc addiſcendum; neque enim aliunde quàm ex debilitate caloris nativi diarrhæa ultimo pronata.

2. Nimirum cum petaſonis crudi particulæ diu tunicas ventriculi inſederint, calore non valente hinc viſceri impertire robur, qui motu ſuo propelleret ingeſta; exhauſtis à priori diarrhæa viribus, appetitus ſolidorū languens, aut eadem illapſa in ventriculum muco à petaſone reſiduo adhærere, fluidis interea eiſdē quod patentes ubique viæ ocyſſimè ad cor advectis, nullâque morâ interjectâ ad indigentes partes dimiſſis, contigit & fluida à corde ac pulmonibus in juſtum corpus nequaquam coqui, præprimis quòd à præcedente diarrhæa ſanguis reſiduus terreſtri glutinoſo, quod caloris eſt retinentius, bile agestâ maximam partem fuerat ſpoliatus, indeque dilutus evaſit aqueus, nulloque calore generoſo in cremorem conciliatus, nutrimentum partibus apponere neutiquam valuit, ſed veluti aqua tepida celeriter vaſa permeavit, his quoque quodcunque mucilaginis nativæ fibris inerat auferens, unde reſeratis oſcillis diluvium undans in abdominis cavitatem invadere.

3. Verùm illud magis in quæſtionem veniet, quorum vaſorum oſcilla ſint reſerata, an Lymphaticorum tantum, an verò & ſanguineorum? & quorum, venoſorum an arterioſorum? & ſi venoſorum an magis portæ an cavæ? Lymphatica ſola iſtas inundationes patraſſe mihi minimè fit veri ſimile: qui enim tantâ, virtutibus medicamentorum, aquæ mole ejectâ, in diæta obſervantiſſimo & parcè liquidis utente, ventriculus & inteſtina à morte etiamnum repleta fuerint? Lymphaticorumque citrà ventriculo & inteſtinis avehere, non item ad has partes advertere lympham.

4. Neque eſt quòd oggeras per glandulas exudaſſe Lympham in ventriculum & inteſtina; illas enim auctopſia in hoc ſubjecto nobis non ſiſtit, licèt & animum & oculos adverterimus; accedebat quòd ſanguinolento diluto colore ſparſa eſſent inteſtina vaſis molem ſeis.

5. Ex ſanguineis autem arteriarum non erit hæc culpa, cùm in illis ferè ſolis tantillum purpurei laticis reſideret. Cavæ quoque ſoboli minùs imputanda, alias anaſarca acceſſiſſet quam tamen minime muſculi muſculorumque pinguedo, detegebant; reliquum itaque ut portæ propaginibus adſcribenda illa omnis, cum harum in his viſceribus ſit regnum.

6. Quomodo verò virium inſuleriut paucis innuam; quando portæ vaſcis a. n. tereſtrior & lentior debetur ſanguis, ut pote à quo miniſterio hepatis & pancreatis bilis & pituita ſeparandæ, quo defecatior cavam ingreſſus cordis coctioni parere diſcat? contra morem, tepidum & dilutum valde ab arteriis hiens, ſubinde his accipientibus, factum ut ipſarum compages madore diſſolveretur, oſcillaque exinde de magis & magis hiantia, quæ à ramis propriis in ventriculum & inteſtina, & ab illis omenti in abdomen aquam loturæ carnium ſimilem depluere fecerunt, memini me illud quod malo naturæ Conſilio id hoc eveniſſe ediſſerui, tepidæ aquæ adminiculo à vaſis portæ obtinuiſſe.

7. Ex iſtis facile eſt intelligere quomodo ſcirrhus totum hepar induraverit, quomodo omentum grandinoſum ex pancreas rigidum reddiderit.

8. Quomodo veſicula fellis bile privata, ex eiſdem itidem erit addiſcere.

9. Aſt quòd humor, qui folliculo inerat, non loturam carnis, ſed ſerum fermè lacteſcens referret, tunicâ quoque non lineamentis ſanguinolentis pictâ, ſed multum albicantibus, illud lymphaticis deberi autumo, quæ, cum bilis, cui diluendæ ipſorum lympham natura dicaverat, nulla adeſſet, in folliculum tamen laticem convehendo, credito ſibi munere probè fungi voluerunt? idem confirmante cyſtici lapidis candido corpore; quamvis diffuſum magis commentatium requirat Lymphæ ad veſiculam fellis commeatus.

10. Oppletus & extentus folliculus fellis cervice à calculo arctè obſeſſa.

11. Incurvus calculus cyſtis cholidochicam com-

munem declivi cervice propenſionem notat.

12. Oſcheoepiplocelem ſcroti ex omento herniam, cur medecina neſciat aliquando niſi ferro tollere, hæc docet hiſtoria; non minus eadem ſiniſtram epiplocecelem frequentiorem comprobat.

13. Tuſſicula non gravis fuit noſtro quod diaphtagma & hepatis gibbum intercapedine juſtâ diſtarent.

14. Maculæ per totum corpus ſparſæ ex debilitate caloris, circuitu ſanguinis impeditô, quô in cuticulæ aut cutis ſuperficie ſuum munus abſolvere, non valens congelatus effloreſcere corpus fecit.

15. Urina ſul a, inquinatis jam venæ cavæ vaſis & vitiatis uretericis fibrillis; dicto modo.

16. Stillæ narium ſanguineæ, ex paucitate ſanguinis generoſi.

17. Purus ex pulmonibus regurgitans ſanguis rupris vaſis arterioſis.

18. Nullus fætor ex diſſecto cadavere, id quod an putredinis naturam explicandam faciens, militabit & contra Helmontium. *Idem ibidem.*

Observatio LVII.

De Omento mirabili hydropici.

Militi hydropico in tantum excrevit abdomen, ut circumferentia applictam lineam decies octies, poſtquam per *quadriennium geſtaſſet hoc pondus*, ſuperaret.

Cumque tandem ſummum obiret diem, ſectioni ſubjeci, ubi aperto abdomine circa umbilicum, ſtatim exilüt aqua ſubflava ad 40. menſuras Rhenanas, h.e. 160. librarum medicinalium pondus, adeò ut omnia viſcera licet ſalva aquæ innatarent, excepto omento, quod multa millena millia glandularum diverſæ magnitudinis, ſevi ad inſtar in ſe continebat, ita etiam ut racematim nonnullæ prominerent inſtar botryos. *D. Ioh. Daniel Geyerus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. v.*

Observatio LVIII.

De inteſtino colo mirum in modum à flatibus diſtenſo, hydropem aſciten mentiente, deque liene ſphacelato & corrupto.

ALebat quondam Reverendiſſimus ac gratioſus Dominus I. E. Baro de Brabeck, Eccleſiæ, quæ hic eſt, Cathedralis Decanus, Electoriſque Colonienſis in noſtro Epiſcopatu Vicarius digniſſimus, hominem ſimplicem, de ſtatu mentis dejectum facetiiſque ridiculum, nihil quoad victum ac amictum deficiebat, ſed omnia neceſſaria ex ſolita commiſeratione ac gratia Reverendiſſimi domini largiter exhibebantur. Hic cùm ſeptem, ni fallor, abhinc annis morbo obiiſſet, noſtræ ſocietatis Æolus, collega mihi amiciſſimus, ſalutaribus remediis multis tum temporis hic loci ſubveniens me invitabat, inciſioni cadaveris ut adeſſem. Celeritate, qua poteram, cùm advolarem inque conſpectum intumeſcentia ventris inferioris ſive abdominis veniret, hydrope utriculario hocce corpus laboraſſe exiſtimavi, unde pro informatione Chirurgi, ut neceſſitate urgente paracenteſin rite inſtituere poſſet deſignato huic operationi loco idoneo eoque perforato cannulam intruſimus, ex qua vix duæ vel tres guttæ ſeri ſanguine permixti promanarunt; qui ſiniſter operationis eventus fecit, ut ſententiam extemplò mutarem, illumque, quem ex errore (morbi namque curſus, cum curæ non præfuiſſem, ignotus mihi erat) ante aſciticum judicaram, jam tympania affectum fuiſſe, ſuſpicarer, quam opinionem ſubſequens diſſectio confirmavit. Remotis enim abdominis integumentis uter quaſi globoſus mire à flatibus expanſus cum impetu proſiliebat, primoque intuitu nihil fermè de cæteris inteſtinorum partibus vidimus, ita namque ille ſuperiorem abdominis regionem vaſta ſua mole adimpleverat. Hunc igitur globum flatulentum, dum accuratius ſcrutaremur, admirandi anſa dabatur, præſertim, cum ſolam, quæ facto ſub epate flexu tranſverſim ſub fundo ventriculi pergit, inteſtini coli portionem tam intensè dilatatam eum produxiſſe, reliqua vero inteſtina ſana ac ita extenuata conſpiceremus, ut flatus, qui in illis forſan commorari potuiſſent, ad dictum diverſorium quaſi omnes refugiſſe viderentur. A nimia diſtenſione tunica exterior in nonnullis locis rupturam gangrænamque minabatur, pertuſo hocce globo flatus teterrimum odorem redolentes cumque ſibilo egredientes totum conclave fœdo fœtore inficiebant. Cadaver ulterius perluſtrantes cætera viſcera deprehendimus ſana excepto liene ſphacelato, putrido ac nigra amurca diffluente. Ex dictis luce meridiana clariùs patet, I. non, uti Williſius docet, inſpectionem anatomicam poſt obitum vix quicquam magis in Cadaveribus à Tympania, quàm ab aſcite defunctorum detegere, cui aſſerto & aliorum obſervationes, quas ex variis authoribus Bonetus Anatom. pract. lib. 3 ſect. 21. congeſſit, reclamant. II. ex lienis vitio hunc morbum propullulare poſſe, quod, uti confirmant quodammodo ea, quæ Antonius de Pozzis obſ. 30. Miſcellan. cur. Ann. 1674. Nicol. Tulp. obſerv. lib. 2. cap. 35. & alij poſteritati reliquerunt, ſic etiam nos non adeò à veritate aberrare putavimus, niſi in præſenti caſu Tympanitis cauſam in ſplenem corruptum conjiceremus, ſtante ſcilicet illa opinione, qua excellentiſſ. Bohnius progymnaſm. 28. p.m. 290. Auctor *des Eſſais d'Anatomie, diſcours dix-neufvieme* cum Malpighio functionem lienis bili in epate ſecernendæ miniſtrari ſuſtinent: hâc igitur præpedita facile patet, bilem ratione tũ quantitatis tũ qualitatis in inteſtinis fine ſuo fruſtratá fuiſſe, hincq; reliquos juſto acriores humores excitatis enormibus fermẽtationibus flatuũ generationi uberiori occaſioné præbuiſſe. Hoc rerũ ſtatu,

anne

ante adpandendā flatibus viā abdomē cū inteſtino tumefacto acu perforare licitum ſit, quanquam parum difficultatis huic operationi obſtare, plurimaque hodie Batavorum lumina ad hanc inclinare videam, ſcrutinio tamen ulteriori curioſorum eam relinquo. *D. Ioh. Petr. Albrecht. Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. VI.*

QVamvis acu tympaniticorum abdomen cum inteſtino tumefacto perforari poſſe, ſine præſentaneo ſubſecuturæ mortis periculò, haud dubitem, cùm & majori violentia, imò & latiori cum diciſſione inflicta inteſtinis vulnera haud eſſe ſimpliciter lethalia, tot obſervationes Medicorum clariſſimorum confirment, ſi tamē morbi iſtius cauſa perpendamus, num, perfectam curā ſibi medicus hinc ſpondere queat, multùm hæreo: ſive enim ab humorū, bilis nempe ac lymphæ, à naturali ſua temperie recedentium, vitioſa effervescentia oriatur, ſive cum clariſſ. Th. VVilliſio ſect. 2. pharmaceut. ration. c. 4. lympha nervea viſcidiore reddita ſpiritus animales, fibras inteſtinorum nerveas majori impetu ingreſſos, ibi quaſi irretiri, ſicq; fibras inflare & extendere, quarum dein ſpatium humor in eo contentus, inq; vapores vel flatus rarefactus impleat, ſtatuere alicui libeat, nullibi ſcopum optatum perfectè obtineri arbitror. ibi etenim licet generatis jam flatibus, per iſtam perforationem exitus ſit paretur, quia tamen morbus nova incrementa brevi, inteſtino ſit tum conſolidato, caperet; causâ quippe nondum ablatâ, & ita novam flatuum generationem neceſſario daturâ, ægrotum fruſtra puncturæ, non omni planè diſcrimine & incommodo vacanti, ſic exponi, nemo non videt. Si vero medicamentis, humorum illam dyſcraſiam emendantibus recidivæ huic obicem tunc poni poſſe, quis negerat, iiſdem etiam, ſine puncturæ iſtius adminiculo, morbum profligari, atque ita flatuum uberiorem generationem, prioribus ſponte ſenſim ex inteſtinis diſparentibus, præcaveri poſſe, ſequeretur. Hic autem cùm per puncturam iſtam extenſio fibrarum nullatenus auferatur, quin ab irritatis hac ratione magis ſpiritibus, pertinacior potius evadere queat, fruſtraneam eſſe hanc medelam facilè pateſcit. Hieron. Fabricius ab Aquapendente equidem tract. de chirurg. operat. Cum quo etiam facit D. Sennertus lib. 5. inſtitut. med. part. 1. Sect. 2 cap 7. non tantùm aſciti, ſed aliis etiam hydropis ſpeciebus, paracentheſin convenire judicat, ſed hanc non aliâ ratione iidem admittunt quàm quòd flatuoſo huic morbo etiam aqua ut plurimum ſit permixta, atque ita non tam ad flatuum, quàm aquæ emiſſionem prodeſſe eandem innuunt; qua de tamen ſermo hic nobis non habetur. *D. Lucas Schrock Ibidem.*

OBSERVATIO LIX.

Anatome Hydropicorum.

NIcolaus *Beck* puer novem annorum, viliori ob paupertatem parentum victui aſſuetus, à teneris difficili reſpiratione laborabat, appetitus erat proſtratus, ſitis verò juſtô intenſior, unde multum aquæ cereviſięque ingeſſit; per annum cum dimidio tormina ventris ſenſit, quibus ceſſantibus intumuere pedes, dein abdomen cum tuſſi ſicca, factuſque hydropicus: propter defectum nummorum verò parentibus remedia non adhibentibus morbus in dies crevit, donec decem ante mortem dies ſcrotum quoque intumuerit, ſuperveniente ejuſdem gangrænâ atque diarrhæâ lethali.

Aperto abdomine, præſente nobiliſſimo D.D. *Nebel* amico meo, & chirurgo Sebaſt. Beck, præter magnam aquæ copiam viſcera inundantem, deprehendi omnes fere partes interiores ſatis ſanas, niſi quod mediante membrana denſa atque firma omentum inteſtinis, hepar diaphragmati, ventriculus lieni arctiſſimè adhæſerit, ut nec manu nec cultro integre ſeparari potuerint; glandulæ meſenterii ſcirrhoſæ materiam continebant ſebaceam.

Remoto ſterno, pulmo dextri & ſiniſtri lateris pleuræ, diaphragmati & pericardio ope membranæ denſæ firmiſſimè & undiquaque annectebatur: in pulmonibus quoque aliquot minores videbantur hydatides.

Porrò in examine viſcerum Nicolai Benderi militis in noſodochio aſcite demortui & d. 20. Auguſt 1682. diſſecti ſequentia obſervavi.

1. Abdomen adeo erat tumidum ac diſtentum, ut æger ipſe ſemper diſruptionem metuerit, quamvis intra octo dierum ſpatium ante obitum duodecim menſuræ aquæ per urinam fuerint excretæ.

2. Inciſione aliquali facta habitus abdominis erat ἀπίμελος ex quo magna ſeri vis prorupit, & aquæ primò limpidæ, deinde ſubcruentæ, fœtoris peſſimi & cadaveroſi ad octo circiter noſtrates menſuras in pelvim appoſitam defluxere.

3. Omentum ultra mediam partem conſumptum.

4. Ventriculi & inteſtinorum aquis innatantium à naturali ſtatu non magnus erat receſſus; niſi quòd illius fundus aliquo modo lividus, hæc vero ut & ventriculus flatibus turgida fuerint.

5. Hepar & Lien vitium quoque fecerant, inter quæ ſex videbantur hydatides nucis avellanæ & caſtaneę magnitudine.

6. Renes flaccidiores.

7. Veſica fellis ampliſſima bile flavâ repleta.

8. In thorace omnia viſcera aquæ largiter innatabant.

9. Pericardium aquâ farctum loturę carnium ſimili ut ℔ij. & ultra liquoris ſinu ſuo complecteretur.

10. In corde ipſo exterius pinguedine deſtituto tres polypi, (quorum unus nucis magnitudine in ventriculo ſiniſtro) arteriæ venoſę aortęque oſtiis adhæreſcebant.

11. Venæ cordis coronariæ exſangues.

12. Pulmones firmiter pleuræ annexi (quod non adeò rarum, cum in omnibus, quos hactenus diſſecare contigit, quamvis diverſis omninò morbis obierant, repererim) in quibus quatuor obſervavi hydatides, de quibus aliquando, Deo volente, fuſiùs. *D. Joh. Jacob. Martinus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Anno vj.*

Observatio LX.

Hydrops pectoris cum abſceſſibus hepatis, & calculo ingenti folliculi fellis.

PRæter vulgares tres hydropis apud pathologos ſpecies, ſpecialiter eſt ille pulmonum, vel potius pectoris hydrops, quo Maximilianum Imp. interiiſſe ferunt, referente Rolfinc. in epit. cogn. & cur. part. corp. hum. aff. l. 3. c. 9. p. m. 227. & alia ejus exempla leguntur ex Joh. Heinrzio ap. Schenck. l. 3. obſ. teſte Sennerto l. 4. prax part. 1. ſect. 2. c. 20. Salmuth cent. 1. obſerv. 13. Bartholet l. 4. de reſpir. c. 9. J. J. Wepfer. Exerc. de. l aff. in Apopl. p. m. 286. ſeq. Car. Piſo de Colluv. ſeroſ. obſerv. 52. ſeqq. Thom. Bartholin. cent. 2. hiſt. 66. River. Cent. 1. obſ. 88. Jul. Cæſ. Benedict. à Guelſalione conſ. 43. Otto Heurn. hiſt. 14. Fonſeca Tom. 1. conſult. 54. Ioh. Rhod. cent. 2. obſ. 4., Tulp. l. 2. obſs. c. 16. &c. hoc malum interdum à calculo cordis accidit, teſte I. G. Schenk. L. de Lithogeneſia, & frequenter animadvertitur in Rhachitide affectis, ceu obſervavit Gliſſon. tr. de Rhachitide cap. 2. p. m. 14. de eodem plura lege ap. C. V. Schneiderum l. 5. de catarrh. c. 4. p. m. 286 & Poterium cent 1. obſ. 2. Iuvat hac vice notabile exemplum proponere alicujus militis hoc hydrope, atque abſceſſibus in hepate defuncti Heydelbergæ, cujus hiſtoriam ad nos præſcripſit nobil. atque expertiſſ. D. D. Ioh. Iac. Martini Sereniſſ. Elect. Pal. Noſocom. Milit. Medicus & Academ. Cur. his verbis: anno 1689. d. 12. Septembr. in examine viſcerum Blaſii Plavel militis, hydrope in ſpecie, pectoris, demortui, inveni in cyſtide fellea calculum qui pendebat tunc temporis ℥ß. ʒß. jam verò ʒß. minus ℈j. Durante morbô valde conquerebatur de dolore graviſſimo in regione hepatis, ſibi adeo moleſto, ut neque erectus ſtare, nec ambulare, ſed uſque ad finem vitæ in lecto incurvus ſedere cogeretur. Apertô thorace pulmones, cor, &c. aquæ largiter innatabant. Cor ipſum admodum parvum, exſiccatum, & præter propter centum duris tuberculis per totum ſuperficiem obſitum erat, aqua pericardii tamen ferme deſtitutum. In hepate tres erant abſceſſus, quorum maximus magnitudinem ovi anſerini ſuperabat. Hæc ſunt, vir magnifice, quæ in hoc Cadavere notatu digna reperi. Vale. Heidelberg. d. 31. Maij 1686. hæc CL. Dn. D Martini, amicus noſter ſuaviſſimus. Quod ſpectat calculos in veſica fellea, eorum ingentem dabimus catalogum è veteribus & recentibus Auctoribus in lapicidina noſtra Microcoſmi in abdomine, propediem edenda. *D. Georgius Francus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio LXI.

Mamma oſſea in Virgine, cum Pectoris hydrope.

VItam degebat valde triſtem, & miſeram ob continuam reſpirandi difficultatem, & cancri in mammis futuri perpetuum metum, devota quædam, & pia monialis, mammæ huic ita induruerant, ut eas tangenti, aſſere, imo lapide duriores viderentur, cutis etiam circa totam Thoracis regionem ita tendebatur, ut circulos vaſa colligantes tenſione æmularetur; multis licet adverſus hoc malum pugnarit remediis; non potuit tamen fatalem à ſe mortis falcẽ avertere. Redditâ Deo animâ, ut quid in mammis geſtaret, explorarem, cultrum admovi anatomicum, cutimque ad longitudinem ſterni, à claviculis ad cartilaginem mucronatam uſq; diſcidi, quę inſtar chordæ laxati arcus ad latera reſiliit; ſternumq; ſponte ſua notabiliter detexit. Mãma à pectore una cum contento ſuo pondere ſeparata, globum hemiſphæralem ſed totum oſſeum, & tam durum, ut cultro meo quantumvis acuto diſcindi nequiverit, accuratè exhibuiſ, tã arctè hæc oſſea materia cum ambiente cute concreverat, ut nullo negotio ſeparari ab invicẽ potuerint. His viſis neq; tantæ tenſionis adhuc perſpecta cauſa, ad ſterni evacuationem pro inſpiciendo thorace accedo; adactô inter coſtas & ſternum cultro, ea inſtar baculi fracti cum impetu reſiliebant, & aqua limpidiſſima in tanta quantitate ex facto foramine prodibat, ut fontem altè ſalientem ibidem perennare quis dixerit. En difficilis reſpirationis, en tenſionis, en oſſeæ concretionis malorumque reliquorum cauſam! nunquid miſella patiens, modo cauſa tanti mali conſtitiſſet, facillimè & ſecuriſſime per paracenteſin, à morbo liberari & diutius in vita conſervari potuiſſet? præſertim cum aqua illa, quæ tantâ copiâ è thorace exiit, ut per totum cubiculum diffluxerit, ſine omni putredinis aut malæ qualitatis fuerit nota: rationem concretionis oſſeæ alibi oſtenſurus ſum. *D. Alardus Mauritius Eggerdes Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio LXII.

Vivum Cadaver. Seu Hydrops Aſcites in quo partes ſuperiores corporis omnino tabefacta.

IN oppido Bavarico Wemdingu, duabus leucis abhinc diſtante, & à balneis mineralibus celebri, paupercula vixit arcularii uxor quadraginta circiter annorum. Ante triennium fluxum immodicum ad octodecim hebdomadas eſt paſſa, quem inſecuta eſt horum ſuppreſſio cum ſucceſſivo tumore Ventris, quæ ſpem prolis ipſi faciebat primò, ſed hydropis factum eſſe tumorem iſthunc eventus docuit, qui denique ſe aſcitem cum tympanite ſociarum prodidit; tumor immenſus erat, poſtquam per duos annos ipſi conceſſum incrementi ſpatium; tantum ſanè mihi vidiſſe nunquam contigit. Interea ſupernis partibus adeò fuit extenuata, ut revera videretur Sceleton corio jam opificis manum experto veſtitum. Mammæ pendentes conos abiegnos referebant, aptæ potius ad relegandos, quam pelliciendos amaſios. Denique fatis defuncta cultro ſe præbuit. Apertum abdomen amphoras benè duas aquæ fœtidiſſimæ profudit, ſed inteſtina nuſquam. Hæc enim, dictu mirum! ad uſque rectum inteſtinum computruerant in mucaginem, bonâ parte ſtomachi quâ pylorus moderatur ſceptrum in putredinis conſortium adſcita. Hepar, Lien, renes utcumque habebant; veſica urinaria, cum inſertis & annexis vaſis paria cum Inteſtinis ſata experta erant, id eſt, fruſtrà diu quæſita. In utero maximam partem putrido mola, caput infantile æquans, & ipſa jam inſecta putredine. Thorax cum contentis mediocriter ſe geſſit, corde ſine omni labe reperto, præter id, quod in toto corpore vix uncia ſanguinis, venis prorſus evacuatis, immò ne congrumatus quidem colligi potuerit. *D. Roſinus Lentilius Ephemerid. Germanic. Decur. ij. Ann. vij.*

Observatio LXIII.

Hydrops abdominis ſaccatus, cum veſica ac uteri defectu &c.

ELiſabeta, nata Banckia, trium ſucceſſivè filiorum ex priore marito ſutore, & totidem pariter filiarum ex poſteriore, Johanne Hoppio, piſtore Iurroſchinenſi in Poloniâ, ſine extraordinariâ, quantum conſtat, partus difficultate, mater, ultimò maritorum ante duodecim præter propter annos defunctô, Iurroſchino Vratiſlaviam habitatum, &, ceu paupercula, laborarum ſe confert. Hic verò undecimo, & dimidio ante obitum annis, poſtquam hauſtulum vini (propinante omnibusque modis perſuadente quadam fœminâ non admodum ipſi aliàs propensâ) bibiſſet, mox deſuper non ſolùm peſſime circa ſtomachum & præcordia habet, ſed & nocte continuò inſequente, magnis cum doloribus per viginti quatuor hores durantem, ſanguinis variorumque liquaminum per alvum experitur fluxum, ſatis copioſum, domeſtico tamen ex ſpiris ſimilagineis remedio maturius iterum ſublatum. Ex quô, valetudinaria poſthæc ſemper, raro mingit, quin & anno inde exacto abdomen inſigniter ſibi intumuiſſe advertit, tumore æquali, valdè tenſo, & digitis renitente, ad monſtroſam tandem magnitudinem per integros octo annos adaucto, cum urinæ, toto octennii iſtius ſpatio, totali de hinc ſuppreſſione, & Vicaria interdum materiæ aquoſæ, inſenſibili tamen ipſi, ac involuntaria ſæpe, dum ſtaret vel incederet, per alvum eruptione, magnoque inſuper corporis & inceſſus (quamvis ſine notabili anguſtiâ ſpirandi) gravamine; digitorum quoque annularis & minimi, creſcente ventre, manifeſta atrophia, contractura & immobilitate; imò & reliqui totius, præter abdomen, corporis vividique ac plethorici antea habitus inſigni emarceſcentia; bono quamvis ſuperſtite ſemper appetitu, ſiti, & avida alimentorum aſſumtione, hocque ultimo præprimis decubitus tempore, cum biennio & dimidio ante deceſſum prædictis accederet, eamque lecto poſt hac prorſus affigeret apoplexia ſatis vehemens, cum loquelæ maximam partem abolitione, & ſuccedente perpetua brachii ac pedis ſiniſtri paralyſi; qua tamen durante, ſpatio primum duarum vel trium ſeptimanarum ſubinde, poſtea verò ſæpiſſimè dies noctesque, parùm iterum urinæ via ordinaria cum præſenſu emiſit, uſque dum poſt acceſſum catarrhi ſuffocativi, octiduo poſtremo cuncta & lotij & fæcum alvi excrementa, magno cum ſtrepitu, murmurationibus & motibus inteſtinorum inverſis violentiſque, nec non fœtore putrido quaſi ac intolerabili, per vomitus frequentes excreverit, quibus denique extremum exhauſta, vitam placide finivit mane 5. febr. anno Chriſti 1688 ætatis ſuæ 77. Viduitatis ultimæ 21. geſtatique ventris tumidi duodecimo. Factâ mox obitus ejus intimatione, cùm caſus videretur rarus ac curioſus, corpus cultro anatomico, eodem adhuc die circa veſperam, ſubjectum fuit, præſentibus Pl. Tit. Dominis D. Godofredo Thiliſch, D. Johanne Iæniſch Phyſicis, meque ipſo, nec non Chirurgorum ſenioribus; Godofredo Scholtzio, Friderico Batelr, & Samuele Raſper, Chirurgo Civitatis ordinario; ubi ſequentia, quæ communicamus, obſervare licuit:

Factô primùm exiguô per cutem hypogaſtrii foramine, Serum pellucidum, in ſummitate vaſis deinde pingueſcens, è cavo abdominis emanavit ad 40. præter propter libras civiles; apertô deinde totô abdomine, apparuerunt.

II. Cute abdominis anteriore ejuſque ſuperficie interna hinc inde, ovi Columbini magnitudine, hydatides ſeu tumores pellucidi, candicantes, ad tactum (inſtar gangliorum circa arti-

 culos)

culos) æqualiter duri, nil tamen, niſi Lympham limpidiſſimâ ac fluidiſſimâ, in tenui, ſed denſâ, pelliculâ continentes, quę, perforatis iis, uno quaſi impetu, ad libras duas univerſim, proſiliebat.

III. In dextrô hypochondriô excreſcentia, ſeu tumor magnus, ex rotunditate oblongus, totũ fere latus abdominis dextrum ejuſq; viſcera obtegens ac deprimens, renitens digitis, pellucidus aliquomodò, ac ſeparatim pendulus, peculiaris tunicæ, ſatis craſſæ ac denſæ, fibriſque carneis ac vaſculis ſanguiferis refertæ, incluſus, è latiori tamen baſi natus & adnatus coſtis ſpuriis ibidem; duas ferè ſpithamas longus totidem craſſus, & unà latus, pendenſq; libras 20. qui apertus ſimiliter vel niſi lympham clariſſimam, tenuem ac fluidiſſimam, intus contentá, & tunc cõfertim erumpentem exhibebat, adeoq; ad tumores lymphaticos tunicatos ſpectare videbatur.

IV. In hypochondriô & latere abdominis ſiniſtrô, Coſtis hujus ſpuriis pariter adnatus, dextro ſimilis in omnibus tumor, & æquè magnus, niſi quòd inferiùs appendiculum adhuc quandam, peculiariter circumſcriptam, haberet, 18. in toto libras ponderaret, & loco lymphę puræ cruẽtam ac turbidam, nec non aliquot fruſta maſſæ fibroſæ, e ſanguine ſimul extravaſato & congrumato concretæ, pollicum magnitudine intus fluctuantia, contineret.

V. Hepar, Lien, ventriculus & inteſtina cum meſenterio &c. parva admodum, & partim ex inanitione, partim ex compreſſione à tumoribus prædictis enormibus ad planam quaſi figurã redacta; renes tamen naturalis fere magnitudinis & conſtitutionis.

VI. Nulla verò veſtigia veſicæ urinariæ & uteri proprie ac κατ' ἐξοχὴν dicti, deprehendere licuit, ſed vaginam ſaltem uterinam breviſſimam, in ſummitate firmiter clauſam & cum inteſtino recto coalitam protſus.

VII. Seroſitates, dum ex cavitatibus prædictis veſperi emitterentur, ad lucem tunc ſplendẽtes & candicantes quaſi, mane ſequente, poſtquam per noctem ſteterant collectæ, admodum flavicantes, ut tincturam quoque earum, hinc inde effuſarum, difficulter delebilem, in fundo hypocauſti cernere licuerit.

QVantò rariora in complicatiſſimo hoc caſu phænomena, tantò difficilior eorum Ætiologia. Ut ut enim non obſcurum adeò, ex vini qualitate acidoacri, aliave, gravius irritante inteſtina, ortum primò eſſe fluxum alvi bilioſo ſanguineo-ſeroſum, eoque per incraſſans domeſticum juſto citius fortè cohibito, ſeri magis laxati rapidiuſque jam commoti, in tenuiores partium internarum vaſorumque lymphaticorum tunicas majorem ſucceſſiſſe impulſum, accumulationem & ſtagnationem in illis, unde facilè contigit, ut, aliis earum magis magiſque diſtentis, aliis verò ruptis tandem, ſerum, in folliculos ejuſmodi lymphaticos, partim in cavum abdominis fuerit collectum, quod dein ad partes urinæ excretioni dicatas non ſufficienter amplius ac demum protſus non, delato harum functiones ſenſim caſſaſſe nil mirum eſt, ſupplente potiſſimùm earum vicem aliquomodò materiamque inſuper eis præripiente, inteſtinorum jam ante gravius læſorum fluxû ſubinde alvinô ſeroſô; unde nec aliter fieri potuit, quin ob tot ſeri, etiam nutritivo-ſpirituoſi, ſubductiones, cum appetitu alimentorum avidiori, atrophiæ nihilominus, initio particulares, mox & univerſales, nec non ſymptomata apoplectico-paralytica tandem acceſſerint, à quibus reſolutis quoque aliquatenus viis urinariis, & ſero ad ſpatii ulterioris defectum coacervato, arctique maximè facto, tum excretio iterum ſenſualis urinæ, tum diaphragmatis pulmonumque motus impeditus, ſuffocationum quaſi author tum, & ἄνω fortius ſtimulata inteſtinorum perverſa evacuatio vitam deniq; exhauriens, enata eſt.

Sacculos verò Lymphaticos modò prædictos ſpecialiùs quod attinet, aliquantò obſcurioris naturæ eſſe videntur. præter adducta tamen de iis, ſtatuerim ego novam eos ſpeciem tumorum tunicatorum, liquidiſſimæ ſcil. materiæ, ſeu lymphæ conſtituere, germanis *Waſſerbeutel* non ineptè vocandam; nilque aliud proinde eſſe, quàm hydatides certas, ſeu vaſorum lymphaticorum interſtitia quædam valvuloſa, à ſerô ſeu lymphâ, in quadam eorum loco glandulas obſtruente, ſicque intra valvulas, retroceſſum ejus impediente, ſtagnante, per primam tamen ſcaturiginem ac valvulam ulterius ſemper influente humectante & (una cum vaſculis ſanguiferis, cuncta, etiam minutiſſima vaſa, capillariformâ perreptantibus) nutriente ac incraſſante ea ſimul, in tantam amplitudinem ſenſim dilatata, imò quoque fulcita fortè ambiente & coalitâ quâdam membranâ aliâ, à partium membranis, intra quas Lymphatica illa ſerpunt, communicatâ, non aliter ac meliceridi, Atheromati, & ſteatomati, illorumque ſpeciebus, nattis, ſtrumis &c. pro diverſitate partium diversè cognominatis, ſat ſæpe magnis, à cute nonnunquam ſimul cinctis, contingit, quæ & ipſa ſaltem hydatides ejus modi præter modum ampliatas eſſe, ita ut unà etiam in plures ſubindè cohæreant, vel ſe invicem includant (uti in ſiniſtro hic latere unus ejuſmodi ſacculus alteri, ſeu appendiculæ, continuatâ poſt valvulam interſtinguentem productione extenſioneque cohæſit) ex recentiorum obſervationibus in Colleg. Patholm. s. p. general. Exerc. 3. §. 14. probabiliſſimè colligit Celebetrimus Bohnius, Prof. Lips. præceptor olim & patronus nunquam non ſuſpiciendus. De cætero paralell. obſervat. cum uberiori Theoriâ de ſacculis ejuſmodi Lymphaticis qui deſiderat, adeat Ephem. Germ. Dec. II. Ann. I. obſerv. 183. p. 425. & 434. necnon Dec. I. Ann IV. & V. obſ. 166. p. 210; quemadmodum ad me quoque ſimilem ferè quoad huncce caſum 7. octobris hujus 1688. Anni perſcripſit Excell. D. D. Becker, Phyſicus provincialis Ducatus Glogovieus. ſummè meritus, fautor & amicus ſingulariter mihi colendus; de viro quodam in militari officio ac dignitate conſtituto, qui ventre tumido, ſcirrhoſam in hypochondriis duritiem habente, febreque lentâ, vomitibus copioſæ ac nigerrimæ tandem materiæ, conſumtus, hincque exenteratus ſacculos quoque ejuſcemodi Lymphâ refertos, qui minimæ inſuper veſiculæ aquâ plenæ innatarunt, ſub hepate & in meſenterio hinc inde exhibuit.

Omnium tandem maxima difficultas ſuperioris noſtri caſus in defectu uteri & veſicæ hæret, ut poterquorũ ante hac præſentiam partûs plurimi naturaliter prægreſſi; & excretio urinæ voluntaria, ſub ſtatu olim ſanitatis integra ſemper; abſentiam tamen utrorumque, Extiſpicina in demortuâ docuerunt. Et licet naturaliter quoque apud plures, quæ multoties pepererunt. contractus & exiguus valde conſpiciatur uterus; vaſaque umbilicalia, uſu in adultis ceſſante, quoad maximam partem, aut cavitatem certè, obliterentur; neſcio tamen, inductâ inde analogiâ quadam

dum & uterum & veſicam, abolito diutiſſime eorum uſu ſufficienteque hic nutritione, à ſeri continuò magis hiſce incumbentis acrimonia intenſiore, enitùs conjugata & conſumta ſciſſe, an verò, ob inſolitas protius apparentias haſce, & aliâ quædam ſuſpicionis fundamenta ac circumſtantias ſingulares, de ægræ notatas, incantationem inſuper ex parte latuiſſe credendum ſit; quod ipſum proinde acutioribus ingeniis dijudicandum, necnon conformem aliquo modo, ratione abſentis veſicæ, caſum in puella ſeſquiannorum, ex D. u. Konigii Regn. vegetab. cap. 50. p. m. 175. 177. Conferendum lubens relinquo. Hoc ſaltem in votis habuiſſemus, ut per ingentem cadaveris noſtri quoad intimior fœtorem, hoſpitiſque exenterationi omnimodè reluctantis, impatientiam ac importunitatem, negotio huic diutius aliquantò immemorari, adeoque & alia ac minutiora quædam, circa vaſa &c. inquirere Licuiſſet, quò plenior & accuratior omnium notatione relatioque fuiſſet conceſſa; quô autem denegatô, in recenſitis acquieſcere neceſſum erit. *D. Maximelianus Greiſſius Ephemerid. Germanic. Ann. vij. Dicur. ij.*

Observatio LXIV.

Hydropica poſt paracenteſin anatome.

Nicolai Tregers operarij uxor in ſuburbio Altenburgi d. 7. Junij 1678. defuncta eſt, quæ pertæſa vitæ, & lympha turgidi ſui abdominis, hoc ipſum cultro ſe aperturam pluries antea minata erat, niſi chirurgicum auxilium decenti paracenteſi ſe tempori liberaret à cataclyſmo ſuffocationem minante. Proinde triduò ante obitum (dubiò curationis eventu prædicto, aliiſque animæ atque corporis ſaltem concernentibus non neglectis) me præſente adhibita fuit à chirurgo more decenti paracenteſis. Abſoluta illa operatione diſtinctis vicibus & interſtitiis temporis derivabatur amurca vel lympha ex abdomine XVI. libras medicas circiter adimplens; niſi mulier illa, ſubitam anhelans curationem, noctu abſentibus ac metuentibus nobis, prohibitum aquilegis munus intempeſtive repetierit. Poſt Sectionem autem, brevi recenſendam, libram tantum iſtius lymphæ relictæ in abdomine contentam vidimus; quam potionem tamen, cum priori illa ex corpore educta, plures libras conſtituturam ante paracenteſim crediderim. In abdomine defunctæ aperto deprehendi lienem planè cartilaginoſum & albicantem, palmam minorem, ſive octo annorum pueri circiter longitudine, latitudine atq; craſſitie ſua æquantem; hinc viva illa adhuc mulier ſub cartilagine enſiformi, & retrorſum verſus ordinarium lienis ſitum, tactu ſenſibilem obſervabat & accuſabat duritiem. Lienis autem hactenus dicti duritiem ſuſpicor lymphaticorum vaſorum obſtructioni atque ruptioni ut & conſequenter aſcitI illi anſam dediſſe. Præterea in detecto abdomine folliculus fellis amplus, locô bilis, aquâ limpidâ repletus, & dimidia pars ſuperior ſiniſtra hepatis decolor apparebat. Porrò inteſtina erant cibo potuque largo repleta, quia quinque dierum ſpatio prætérlapſo alvus immemor ſui officij excernendi fuerat. De hinc omenti penè nihil conſpiciebatur, præter filamenta perpauca, telarum aranearum inſtar inteſtinis incumbentia, utrum etiã mulier illa viva, adhuc ideò frigus indicatum aliquale perpeſſa fuerit (veluti hujuſmodi conditionem aliàs abſenti omento quippiam fermè tribuunt auctores) aſſerere non audeo. An rectius ſerum fortaſſis vaſis ac limitibus ſuis ejectum frigus illud citius excitaverit, curioſi ſcrutentur. Deinceps peritonæum & abdominis muſculi liveſcebant, præcipuè circa pubis regionem, intra quos muſculos & cutim itidem locô pinguedinis mucoſa & pellucida materia, inſtar gelatinæ pellucidæ continebatur. Interca qui plura exempla de liene cartilaginoſo appetit, hæc reperiet in miſcellan. Acad. Leopoldino Cæſar. Nat. Cur. Dec. II. An. II. p. 457. cui addatur Joh. Helwigius obſ. phyſic. medic. 97. cum Scholio ſplendidiſſimi noſtræ Academiæ modò laudatæ Eph. directoris Luc. Schrockij p. 286. quoad paracenteſim verò dictam hæc adhuc addo, quòd exiguæ ſpei videatur illa in aſcite inveterato, ſiquidem corruptio iſtius modi partium à ſero ſtagnante ſive cachexia orta, vix amplam ſpem curationis pollicetur; taceo quòd lymphatica vaſa rupta, & quidem plura ſimul, non facilè conſolidare & obſtruere decenter quis polleat: hinc etiam illâ paracenteſi æquè, ac aliâ curatione, incrementa prioris mali vel ſeri evacuati, nemo facile devitabit. Refractaria itidem, licet non impoſſibilis, videtur evacuatio lymphæ per inteſtinorum, quoſcunque etiam, meatus reſorbendæ, evacuationem autem ejuſmodi opportunam, aliorum æque ac mea experientia didici; quod negotium quibuſdam ſubſumptionem non impoſſibilem ſuggerit de tranſitu chyli per meſaraicas venas ſimul poſſibili, qui chylus verò propter purpurei roris copiam non ita deprehendi poſſit. Reminiſcor autem bis à me Altemburgi curati hydropis ejuſmodi, in quo ſcrotum unà cum pene duorum puerorum, magnopere lympha expletum erat; & quidem in primo tredecim annorũ, coqui cujuſpiam filio, adhibui antimonium leviter detonatum cum ſyrupo quoniã mixtum, & aliquoties in die ſumptum, unde largas excretiones varias corporis ille paſſus (nimirũ per alvum præcipue, veſicam urinariam & ſpiracula cutis, ſub forma ſudoris &c.) aliquot dierũ ſpatio liberatus eſt à ſuo morbo. Alter puer ſeptẽ annorũ in Orphanotrophio Altenb. ſimiliter convaleſcebat, præter ſpem viduarũ in dicta domo ſimul commorantium; arbitrabantur quippe mitiùs ac citiùs illum ſine medicamentis vitæ renuntiaturum. Dabam autem dicto puero purgans electuarium, priori iſtius modi dicta materia quadantenus, vel cathartico pulve-

vere(ſimili pene illi noto comitis de Warvvich ſive cornachini)inſtructum,pluries in die ſumen um;hinc ſedibus pedetentim conciratis atque continuatis aſcites ille ſeceſſit. *D. Iacobus Wolfſius Ephemerid. Germanic. Decur. II. An. vii.*

Observatio LXV.

In hydropica paracenteſis fruſtra penè tentata.

NOn abſimilem plane priori hiſtoriam medicam obſervavi etiam Altenburgi Anno 1679. d. 6. Septembris in Xenodochio ante portam piſcinarum, in medici conjuge, paulò antea benedictione ſacerdotis ipſi maritata; cum diu antea ſine hac cum marito vagabundo adſ... to illa venalem vocem cum ſchedis & cantilenis(miracula vel mendaciuncula &c. continentibus in nundinis & foris urbium)exponere, pro ruſticorum, & plebeiorum obtinendis nummis & pœnitentia. In hac muliere Aſcite & anaſarca laborante cujuſpiam medici atque amici mei directione admittebatur in abdomine circa umbilicum paracenteſis, ſed irrita intentione; nihil enim lymphæ ex ſolito canaliculo vel inſtrumento eburneo in abdomen immiſſo emanabat, nec flatus erumpentes obſervabantur illo atque ſubſequentibus aliquot diebus; hinc remoto inſtrumento dicto vulnuſculum iſtud iterum conſolidabatur. Dum autem priora illa fiebant, tumor abdominis quadantenus reſidebat, & mulier promptius poſtea reſpirabat. Verum non longe poſthac tumor ille ſimilis priori(non minus ſemper excedens) repetebat abdomen, quem comitabatur iterum difficilis reſpiratio angor præcordiorum, virium languor in dies major, atque dextri brachii & faciei macies. Tandem noctem illam, quam excepit proximus ipſius dies emortualis, inquietam dormiendo tranſegit, ejulatus edidit, ac evomuit copioſum ſqualorem vel humorem cum ſanguine commixtum, ac fœtentem poſtero deinde die à morte artus apparebant flaccidi ac mobiles, nec rigidi vel frigidi, uti in aliis equidem funeribus communiter licet obſervare. Viſcera defunctæ plurima videbantur integra, videlicet cor, hepar cum veſicula fellis, item lien, pancreas, renes, uterus &c. Excepta pulmonis dextra parte, quæ ſcirrhoſa quadantenus exiſtebat. Inteſtina magis, quàm ſolent communiter, tenuia atque humore repleta conſpiciebantur; Omentum verò fuſcum, vel luridum, corruptum ac pene conſumtum ſe repræſentabant. Præterea inteſtinis adhærebant ſparſim caruncula quæ apertæ fundebant ichorem. In cavitate abdominis continebantur libræ ſeptem circiter lymphæ, & in thoracis concavo ejuſdem tres & dimidia circiter libræ. Porro muſculi abdominis & pinguedo iis interſerta exiſtebat mucoſa livida, atque decolor. In pericardio, cor paulo majus ac flaccidum cingente, largior copia lymphæ flaveſcentis ac ſalſæ reperiebatur, quæ ſimilis erat illi in abdomine contentæ. Denique in ventriculo punicei ſive nigricantis pene humoris copia proſtabat, qui cruoris vel congrumati ſanguinis (ſed admodum comminuti, inſtar pulveris)innatantis indicia præbebat. Epimetri loco addo huic obſervationi, quod doctum medicorum ſοχασμὸν atque peritiam admodum adaugeat ſectio defunctorum caute inſtituta; cautam vero ideo attingo vel ſuadeo, nequis pro aliorum ſanitate quærenda vel conſervanda, aliove fine obtinendo, ſuam amittat ſanitatem, aut mortem inveniat vel acceleret; atque ita ſimul rationem illius aliqualem reddat, quo quis dicit: raro vidi medicum ſenem. Prudentes interim medicos non fugere confido, quantum diſtet ab illo ſtatu defunctorum, conditio vivorum hominum & partium illorum functio naturalis. *Idem ibidem.*

Observatio LXVI.

De Abdominis tumore Steatomatico, in puerulo nondum trienni, raro & admirando.

CUm ante triennium menſe Novembris Epilepſia ex vermibus laborantem puellam, in loco illo, quem Pegneſis noſtra inſulæ inſtar divaricatis ambit brachiis, *die Schutt und Thannen. Gartlin* dicto, viſitaſſem, aderat vicina quædam fœmina cum filiolo duorum annorum cum dimidio ob formæ elegantiam, genas roſeas, capillos niveos pulchreque intortos, fere amabili & gratioſo, cujus formoſitatem fixis ſane oculis aliquandiu ſum contemplatus, an publice coram adſtantibus admiratus; qui miſerrimum eum eſſe ſtatim regeſſerunt, & elevata ad terram uſque propendente ejus toga, abdomine denudato, quid de hac rerum facie ſentiam quæſiverunt? Obſtupui, nec tantum hominis monſtrum in tam amabilis faciei puerulo unquam ſomniaſſem: abdomen enim prætumidum ultraque genua propendens, ob venas epigaſtricas calami ſcriptorii inſtar inflatas & varicoſas, ex albo, cæruleo & ſubrubente colore variegatum erat, contactu durum, vixque digitis cedens, pedes vero œdematoſi, digitorum veſtigia aliquandiu præſeferebant; ibat, dormiebat, edebat, puerulus, & quidem avidiſſime, à capite, ad calcem uſque diei, nunquam ſatiatus, plura ſemper appetens; vix tamen ei fortioribus licet pro tanta ætate remediis purgantibus à Medico ejus ordinario Excellentiſſ. Dn. D. Chriſtophoro Friderico Grabero, * Collega & fautore meo amiciſſimo

amiciſſimo, præſcriptis, ſegnior ſolvebatur alvus, hinc inde tamen de aliquali abdominis dolore & difficilli admodum reſpiratione, ſubitò cum inſigni clamore, effuſis conquerebatur lachrymis. Lumbricos, fateor, unicè hic tantorum ſymptomatum non abſque ratione credidi eſſe cauſam; dimiſi tamen matrem filiumque cum prognoſtico, utque medici ſui ordinarii antè laudati remediis ac conſiliis ſaluberrimis inſiſterent porro, monui; rogavi vero amiciſſimum Dn. Collegam meum, defuncto aliquando puerulo, Cadaver ejus ad interanea inſpicienda, inque cauſam morbi curatius inquirendi licentiam ſibi exoraret, meque in hoc negotio fidelem jungeret amicum: qui pro nota ſua & innata curioſitate facilè annuit, & emigrata poſt aliquot præter lapſas ſeptimanas, tenella ex miſello ſuo domicilio animula, id, quod petiit, lubens à parentibus, pro ſectione brevi inſtituenda, obtinuit.

Diſſectis itaque cruciatim & cautè admodum ſeparatis à nobis integumentis Corporis communibus, nil aderat niſi pinguedo, ad ſevi ſubſtantiam ſubtiliſſimis intertexta fibrillis, quam proximè accedens, quæ unius & quidem majoris omnino ac dimidiæ palmæ latitudinem ſuperabat, donec ad Cavitatem abdominis & quidem in altum proſiliente lymphâ, pervenire licuerit, Omentum penitus erat abſumtum, nullaque de eo reſtabant indicia; inteſtina, haud modicæ innatabant lymphæ copiæ; Ventriculus monſtroſus admodum erat, & parvus, duos per Canalem quaſi, coadunatos referebat globos. Hepar reclinatum & diaphragmati ex parte gibba hoc modo firmiter erat adnatum, ut pars ejus connexa felleaque Veſicula primo ſtatim intuitu in conſpectum venerit; taceo illud etiam extra ſitum ordinarium poſitum, adque interiora thoracis retractum magis fuiſſe, coloris plane luridi. Aperto Thorace, vidimus pulmones variegatos, exque vulnuſculis cultello anatomico inflictis, amurcam ſtillantes, cum corde fero tabido, omnique pericardii aqua ſpoliato: notandum tamen materiam illam ſebaceam & ſteatomaticam facile, imò ferè ſponte à cute fuiſſe ſeparatam, exque curioſitate noſtra libræ impoſitam, pependiſſe libras octo cum XXIV. lothonibus ſeu ſemiunciis, ponderis civilis.

Cùm verò in varias inſoliti hujus tumoris inquiſiſſemus cauſas, retulerunt parentes filiolum ſuum ex gravi admodum de menſa lapſu, gibboſum fuiſſe factum, à ruſtico verò ex amici conſilio tractatum, & ab hac ſpinæ incurvatione liberatum atque ſanatum, hoc ipſo tamen paulò poſt obſervato tumore ac moleſtiis.

NErvus & raritas jam enarratæ obſervationis, hujus conſiſtit potiſſimum in ſteatomatico abdominis tumore, atque interiora thoracis retracto & reclinato hepate: quorum tamen vix aliam agnoſcere poſſum cauſam, quam ſpinæ dorſi ex lapſu de menſa incurvationem, minusque decenter poſtmodum factam repoſitionem; ut enim fabri fabrilia tractant, ſic ruſtici, ruſtica: vereor enim ruſticanum illum pſeudo-chirurgum juxta methodum Heiducci illius Ungari, ſatis crudelem, quâ ſpinæ dorſi fracturam calloſam feliciter conſumſit ac reſtituit in Nobile Sileſio, (cujus mentionem fecit Excell. Dn. D. Erneſtus Sigiſm. Graſſius, Ephem. Academ. Decur. II. Ann. VI. obſervat. 142.) puerulum hunc tenellum tractaſſe, & vertebras extrorſum, vel ad latera ſaltim diſlocatas, violenti pollicum manuumque impetu, introrſum, ſimulque etiam ſurſum adegiſſe, & cum gibboſitas circa ultimas thoracis vertebras, ubi ventriculus cum hepate diaphragmati, hoc verò his ipſis vertebris jungitur, plerumque contingat, quid mirum, ſi par tantam intruſionis violentiam κύρτωσις mutata fuerit in λορδώσεως ſpeciem, vertebras nempe anteriora ſternumque verſus adigendo, unde hepar non potuit non ad diaphragmatis ſeptum fortius omnino comprimi, obque mutuum externarum ſuarum tunicarum contractum, effluviorumque ſanguineorum ac chyloſorum conſortium in unum quaſi coaleſcere, ſicque difficilis in puerulo hoc miſerrimè afflicto, reſpiratio cauſari; quantum verò ad ſteatomatis generationem, cum ſteatomata nihil ſint aliud, quàm tumores ſebacei ſeu talcoſi, ſuis inſtructi folliculis, ex Chylo extravaſato & coagulato orti, non abs re erit, & hic quoque violentam illam luxationis repetitionem accuſare; Cùm enim ipſum chyli receptaculum commune non multùm inferiorem, ac hepar cum ventriculo agnoſcat ſitum, facilè per tantam compreſſionis violentiam lædi, aut ramuli ſaltim ejus chyliferi rupturam aliquam pati potuerunt, unde Chylus jam extravaſatus, ſuoque ordinario motu privatus, aceſcere, coagulari, inque tantum tumoris monſtrum excreſcere cœpit: hinc inſatiabilem puerulli hujus appetitum tam parvi, & proculdubio in utero materno jam malè formati ſtomachi reſpectu, non admiror, dum optimam & maximam chyli portionem nutritioni partium & regenerationi ſpirituum deſtinatam, alio deductam, huicque tumori addictam fuiſſe perpendo: ea continuo enim Chyli hujus extravaſati affluxit, tumor in majorem indies accrevit molem, ſanguinis è contra motu remiſſiore in dies facto, tandemque cum vita penitus ceſſante! Caveant ergo ſibi mortales ab Empiricis ejuſmodi & ruſticanis medicaſtris, ne Charybdin evitantes, in Scyllam incidant *D. Joh. Paulus Wurbainus Ephemer. Germanic. Decur. II. Ann. VII.*

Observatio LXVII.

Hydrops aſcites ſaccatus, ſive abdominis intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis, cum interveniente partu felici.

EPhemeridum noſtrarum Decur. II. Ann. I. obſ. 183. deſcripſimus rarum hydropis ſaccati ita ibi a nobis vocati caſum, cum Scholio ſive ejus reſolutione ſatis prolixa; Cui ſimilem atque parallelum hiſce demum diebus notatu non minus dignum obſervare contigit

in

in lanificiis, Michaelis Sandteri, uxore. Hæc laudabili temperamento, & gracili quidem, ſed bono corporis habitu alias prædita, jam ante hoc circiter quadriennium, & quod excurrit, de præternaturali totius abdominis, eaque æquali intumeſcentia conqueri cœpit, hincque medicum conſulere neceſſe habuit, qui Aſcitem ſuſpicatus omnis generis ſalutaria medicamina, interque ea cùm diuretica, tum Cathartica etiam fortiſſima adhibuit, & quidem ſuo ſolito cum effectu, ſed ſine ullo ægrotantis levamine. Tantum namque abeſt, ut venter inde reſederit, ut potius ſubinde majus ſumpſerit incrementum quare ſuſpicio de imprægnatione incidebat; nec ea vana. Felici enim celerique partu mulier omnium cum admiratione enititur prolem optime quoad omnia membra conformatam, ſanam atque vegetam, ſpe pleniſſima, fore, ut jam abdomen, depoſita in cunas ſarcina, detumeſcat; ſed quæ iterum decollavit; quandoquidem inflatio illa non ſolum nihil quicquam à partu remiſit, ſed potiùs ſucceſſu temporis indies magis magiſque ſtupendum in modum ſuccrevit, cum fœminæ doloribus tenſivis continuis; quæ cum immedicabili hoc malo ultra integros quatuor annos laboraſſet, accedente extrema reſpirandi difficultate, ex compreſſione diaphragmatis cæterorumque ſpiritalium organorum orta, & ſuffocata flamma vitali, d: 26. Jun. ſtyl. vet. 1689. placide ac pie obiit; quo ipſo deprehendimus, monſtroſum hunc ventrem ſuo ambitu ſecundum latitudinem tres integras ulnas compleviſſe, factoque in eo foramine continue menſuras octoginta octo ſive libras medicas ducentas ſexaginta quatuor aquæ turbidæ, ſubcruentæ ac putrilaginoſæ effluxiſſe, inaudito certè & tantùm non omnem fidem ſuperante exemplo, niſi viri fide digniſſimi, qui præſentes adfuerunt, id mecum atteſtarentur, inter quos nobiliſſ. Dn. D. Ayrerum, Collegam meum honoratiſſimum, ut & Dn. Wolhaſium atque Neumannum, Chirurgos peritiſſimos, honoris gratia nomino. Nunc quid monſtri venter iſte intus aluerit, paucis exponere juvabit; nempe eo cultello aperto, compertum, aquam illam ibidem contentam peculiari ſacco ſive utri ampliſſimo incluſam fuiſſe, qui ſubtus peritonæo adeo leviter adhæſit, ut ab eo digitis interpoſitis facili negotio ſeparari potuerit, cætera ſuperius ſterno, inferius oſſi pubis, & utroque latere vertebris lumbaribus ipſiſque renibus per membranarum congreſſus tenaciter annexus; ut, ibi ortum ſumpſerit, liquido ſciri nequeat niſi fortaſſis in dextro hypochondrio ideo credere velimus? quia ibi maximus duoſque pugnos magnitudine ſuperans tumor, ex multis conglomeratis glandulis ac hydatidibus conſtans, quales etiam in eadem regione plurimas limpidiſſima aquâ plenas vidimus, ex eodem utre ſuccrevit. Reliqua abdominis viſcera maximam partem inraminata conſpeximus, præterquam quod hepar atque lien plumbeum fere colorem induerint, ſalvo utique utero ejuſque partibus præcipuis. Non eſt igitur quod amplius miremur, qui cum tanta copia tam ſputcæ aquæ tot annos ſuperſtes vivere potuerit miſera, quando innotuit, illam aquam viſcera nutritioni dicata immediate non alluiſſe, adeoque vix ullam labem iis affricuiſſe, ſed peculiari utri fuiſſe incluſam: aut, qui fieri potuerit, ut mulier tanta corporis invaletudine nihilominus concipere atque parere potuerit? quando iterum extiſpicina docuit, uterum fuiſſe illibatum, quod in communi aſcite vel nunquam, vel certè rariſſime, eveniet. D. Georgius Abrahamus Mercklinus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. viij.

Observatio LXVIII.

Cadaverum ſectio, veritatis retectio.
ſive
Hydrops Aſcites, falſo pro monſtro in utero habitus.

Veritas quia vel prorſus nuda, vel ſimplici ſaltim habitu veſtita incedere ſolet, vix apud centeſimum, hoſpitium aut fidem meretur, cum tamen fallax & multi loquax mendacium ubique fere lecorum jactabundis ſuis & inanibus, ex tripode quaſi prolatis, ſeſquipedalibus, arrogantiſſimis detractionibus, calumniis, promiſſionibus, aures benivolas, & corda credula, apud pleroſque, qui non ſatis cauti & cati ſunt, inveniat: medicina, hoc quotidie, præcedens, etiam obſervatio, demonſtrat. Seculi enim moderni communis & deploranda calamitas eſt, ut agyrtæ, circulatores, ſycophantæ, exteſticulatores, tenebriones, aliique ex colluvie pſeudo-medicorum thraſones & ad axilias uſque docti & literis imbuti empyrici, majorem fidem, etiam apud illos, quibus de meliori luto Titan præcordia finxiſſe videbatur inveniant; quam rerum ſuarum gnari, exercitatiſſimi optimeque dignoſcentes & judicantes ſinceri medici. Plura hujus veritatis teſtimonia adferre poſſem, ſed unicum, quod mecum aliquando communicavit nobiliſſimus & excellentiſſimus D. D. Gabriel Furtenbach, exemplum adtuliſſe pro nunc ſufficiet. Hic Joannis Georgij *Rauben*, Zythopæi uxorem, ex ſcirrho uteri tandem Aſciticam factam, juxta rationalem medendi methodum tractavit, eamque aſcire laborare pronunciavit: in præcedentibus, ſi non ad vivum depictus, ſaltim ſic ſatis deſcriptus reverendus medicaſter, è contra hydropis præſentiam ut & ſcirrhoſam uteri diſpoſi-

diſpoſitionem pertinaciſſimè negavit. Mulieremque monſtrum utero geſtare impudentiſſime aſſerere haud veritus eſt: libitina tamen omnem ulteriorem litem,& quidem in favorem jam laudati amici diremit. Mortua enim muliere D.D. Furtenbach præſentibus D. Matthæo Albrecht pharmacopæo experientiſſimo & chymico haud vulgari, D. Joh. Jacobo Fiſchern, D. Daniele Rollenriethern, & D. Elia Fiſchern, chirurgis peritis, defunctæ cadaver aperiri curavit, & uterum uti ſtatuerat ſcirrhoſum,nullum tamen veluti medicaſter empiricus ſibi & aliis perſuadebat,neque vivum neque mortuum deprehendit monſtrum; inſuper etiam ex cavitate abdominis, viginti quatuor menſuras Leutkirchenſes aquæ, in præſentia modo nominatorum pluriumque aliorum adſtantium extraxit. Eodem fere tempore in Wengenreuthen, ditionis illuſtriſſ. D.D. Domit. à Zeil. &c. mulieris cujuſdam hydropicæ defunctæ cadaver aperuit,& ultra triginta menſuras flaveſcentis,acido-corroſivæ lymphæ extraxit.

Optimus ſane ejuſmodi empiricos & medicaſtros convincendi modus eſt anatomica cadaverum ſectio, hæc enim latentem in profundo veritatem, in apricum producere, verumque medicum à falſo & medicaſtro, qui verboſa ſua garrulitate, apud credulum vulgum facile ſibi fidem & exiſtimationem parit,diſcernere poteſt. Maxime tamen dolendum, utile hoc & in bene conſtituta republica valde neceſſarium,veram non raro & morbi & mortis indagandi cauſam medium, vel non,vel raro,vel ſaltim iis concedi, qui in ſectionibus hujuſcemodi plane hoſpites ſunt,nec modum & methodum ſecandi norunt,nec ſolidum ferre judicium capaces ſunt & nihilominus pro magnis Podaliriis & Chironibus haberi volunt, cum tamen neque numerum neque differentiam inteſtinorum ſaltim ſciant, vel ut artis eſt, ea monſtrare & explicare valeant. *D. Petrus Rommelius Ephemer. Germanic. Decur.ii. Ann.viii.*

Observatio LXIX.

Hydrops ſaccatus.

Matrona annos nata 34. R. B. cum A. elapſo 1689. d. 12. Auguſti, poſt horam undecimam nocturnam placide obiiſſet, & altero die cultro anatomico fuiſſet ſubjecta, ex abdomine, inſigni mole, duarum ulnarum cum dimidia quantitate circumſcripta, magnam aquæ copiam flaveſcentis, urinæ non admodum quoad colorem diſſimilis, viginti quatuor menſuras noſtrates facile æquaturam effluere vidimus. Medium abdominis aperti inſignis membranaceus ſaccus, quinque circiter menſuras aquæ limpidæ continentis occupabat; cujus latus dextrum, paulo elatiori loco, alius minor, unius & dimidiæ menſuræ capax, & humorem turbidum, rubicundum, in fundo viſcoſum, craſſum & amurcæ ſimilem continens, occupabat; ſiniſtrum vero latus, depreſſiori loco, ſtipabat alius, ejuſdem magnitudinis, ſero lacteſcente plenus, hoſce plures aliæ veſicæ, itidem craſſæ, comitabantur, octo, duarum unciarum capaces; plurimæ nucum avellanarum, piſorum, lentium, magnitudinem æmulabantur; quarum aliæ limpidum, aliæ magis tinctum, plurimæ viſcoſum humorem incluſum tenebant. Has autem omnes ligamentum pollicis craſſitie conſpicuum, & tactu fere cartilaginoſum, denſum, pluteſque in ramos ſe diffundens, colligabat; cujus radix impervia prope uterum in ipſam ejus ſiniſtram tubam implantabatur. Tota hæc moles, poſtquam ex majoribus veſicis humor eſſet evacuatus, (minores autem, innumeras fere, ſingulas aperire voluiſſe, magnum temporis pretioſi inutile dediſſet diſpendium) librarum tredecim noſtratium civilium pondus oſtendebat. Ipſe uterus naturali figura & ſubſtantia intaminatus erat, niſi quod ejus vaginam prope pudenda tumefacta (uteri prolapſum in viva mulierculis mentita) à perverſa fœdæ medicaſtræ cura ſphacelus occupaverat. Inteſtina flatibus turgebant; Hepar inſigni mole quatuor libras civiles ponderabat; Veſica fellea ſerum nonnihil flavedine tinctum ac viſcidum continebat; Cetera viſcera omnia naturaliter ſe habebant; pauciſſimo tamen ſanguine ubique, alicubi nec veſtigio ejus comparente; Pedes ſero turgebant limpido, cujus magna pars per aliquot ſeptimanarum decurſum, ex ulcuſculis ſubortis exſtillaverat; ſuperiori Corpore tota contabuerat, & nec mammarum, ullum, exiguum vero papillarum prout nec umbilici aliud, quàm aliquot tenuiſſimarum ſtriarum veſtigium adſuerat.

Matrona hæc ſeptem jam abhinc annis abdomen poſt partum juſto tumidius remanſiſſe ſenſerat, ſed cùm moleſtiam nullam adferret, de eo ſollicita haud fuerat. Aſt cum ante triennium circiter in ſiniſtro inguine dolores inſignes perpeſſa, & de hernia, quam ibidem ſentire ſe diceret, conqueſta fuiſſet, fruſtrà adhibitis contra hoc malum facientibus, tandem ab ejus ordinario tunc temporis medico, externarum inunctionum &c. ope reſtituta fuit. Interea tamen ſemel iterumque utero geſtavit, & feliciter peperit. Verùm poſt ultimum puerperium, quod anno 1688. menſe Januario contigerat, abdominis molem magis magiſque augeri videns, & de intenſis in dextro hypochondrio doloribus, noctu in primis, quamprimum lecto ſe committeret, atrociter adfligentibus, querula, tandem D. 31. Auguſti dicti anni me conſuluit; qui nullum graviditatis indicium, fluentibus etiam, quamvis parcè, menſibus, deprehendens, atque unde tumor ille ventris tactui renitens & verè tympaniticus oriretur, admodum dubius, temperatioribus variis apertientibus & diſcutientibus cautè curam adgreſſus ſum; quâ licet dolores interdum fierent tolerabiliores, & hinc per menſis Octobris atque No-

vembris decurſum à medicamentorum uſu quieſceret, iidem tamen Decembris initio recruduerunt; unde denuo in auxilium vocatus, humorum vitioſorum colluviem adeſſe judicans, eandem pulvere purgante ex reſina jalappæ &c. primò exturbare d. 2. Decembris adgreſſus ſum, qui etiam magnam humoris viſcoſiſſimi, partim nigricantis, purulenti quaſi, & fœtidiſſimi quantitatem eduxit, notabili dolorum remiſſione ſubſequente; unde d. 9. ejuſdem uſum ægra repetiit ſimili iterum ſuccedente impuritatum exturbatione, doloribuſque nonniſi parùm ampliùs urgentibus; qui tandem d. 13. à repetito pulveris iſtius uſu, ſimilem peccantem humorem, pauciori tamen quantitate, eiiciente, penitus ceſſarunt, ita ut nulla porrò de moleſtia, niſi quam dura abdominis tenſio inferebat, conquereretur; quam abigere fruſtra diverſis remediis internis & externis laborans, tandem eſſentiâ alcalinâ ex aloe & myrrha cum pauco croco, marti reſolubili Williſii maritatâ, opem aliquam tuli, tumore quidem non remittente, ſed tamen mollitiem minus moleſtam adquirente; quæ tangenti manui in latentem morbum inquirendi eùm poteſtatem faceret, tumorum inæqualitatem aliquam intus fovere edocuit dum cavitas quaſi aliqua ad latus umbilici dextrum deprehendi poterat, in decumbente ſaltem ægra ſe offerente; quam à ſeri in cavitatem abdominis effuſi à botro illo morboſo reflexu ortum ſumſiſſe, ſectio me docuerat. Nullum itaque aliud ſymptoma urgere, omneſque corporis actiones debitè peragi, urinam etiam & pulſum naturali in ſtatu comparere conſideranti, de hydrope ſaccato, uti Excell. D.D. Merklino vocare ſimilem libuit, mihi ſuborta eſt ſuſpicio. Unde curæ difficultatem perpendens, aliorum etiam medicorum conſilium ut meo accederet, urgere inſtiti, quod etiam nobiliſſ. noſter collega D. D. Georg. Tob. Durrius &c. fideliter ſuppeditare non intermiſit; irrito tamen prorſus effectu. Quare reſtitutionis impoſſibilis prognoſi marito & conſanguineis data, id ſolum agendum ſuaſi, quod oneri ferendo levamen adferre, atque ſymptomata, ſi quæ ingruerent, demulcere poſſet. Aſt cùm poſtea, in deſperatis ejuſmodi caſibus quod infrequens eſſe ſolet, aliunde auxilia conquirere inciperent, medicos & medicaſtros medicaſtraſque conſulendo, aliò adſectum mere tympaniticum judicante, aliò neſcio quem hydropem, & bilis peccantis copiam accuſante, & quæ porrò incertę phantaſię, meam conjecturam exſibilantis, ſomnia, inani ſpè ægram & adſtantes fallentia cudebantur, res paululùm in deterius vergere incipiebat. Uſque dum tandem poſt varia, ut plurimum ſine ratione & cum detrimento etiam conſulta, acriora quoque & vehementiora ex gummi gutta, ſucco ireos noſtr. &c. remedia, magnis variiſque doloribus agitata, atque viribus enervata; accedente inſuper, à viſcoſo pulmonum infarctu, difficili reſpiratione, meam denuo præſentiam & opem ſollicitaret; qui εὐθανασίαν tantum procurandã eſſe, brevique morte ſubſecuturã adſtantibus edicens, præſcriptis tamen, non ſine aliquo ſucceſſu quæ liberiorẽ ſpiritũ cõciliare poſſent, præter alia cõfortantia, ægrotam cõnſolari ſtudui; quæ tertio poſt die, vix animadvertentibus qui curam ejus agebant, animam exhalavit.

NOn admodum diſſimilem cauſam, ſub hydropis teſticulorum muliebrium titulo, producit in addit. ad Franc. Roſſeti, tractatum de fœtus vivi exſectione hiſt. 7. Caſpar. Bauhinus, ubi ex teſticulo dextro prodiiſſe tumorem ingentem refert, qui copioſum ſerum continebat, atq; ex tunica craſſa conſtabat, Cui alius adhærebat, & circumcirca multi inſuper parvi tumores ſive hydatides. Aliam hiſtoriam ingentium ejuſmodi veſicarum, ex tubis uterinis enatarum habet in ſuo Apiario obſerv. medic. 75. Excell. noſter D. Pæon; necnon in Ephemer. harum Dec. II. Ann. 1. obſer. 183. Nobil. noſter D. Chiron; Cui adnumeranda videtur ejuſdem in præſente Anno obſervatio num. 23. recenſita. Noſtri verò racemi hydropici ortum quamvis edoceri à doctioribus mallem, ne tamen nihil omnino proferam, ex obſtructione alicujus vaſis lymphatici primordia eundem ſumiſſe, conjecturari libet. Uti enim pectoris hydrops jamdudum Hyppocrati etiam lib. de int. aff. ex tuberculis aquam continentibus in pulmone ſæpe oriri dictus fuit; quæ tubercula, recentioribus hydatidæ vocata, nihil aliud eſſe, quam Lymphaticorum vaſorum varices ſeu dilatationes à Lymphæ in corpore reſtagnantis copia productas, Jacob. Sponius in Aphor. novis Hipp. ſect. 2. aph. 43. commentatur, ex quibus nempe diſruptis lympha dein in cavum pectoris effluit: Ita & hunc tumorem noſtrum ex ejuſmodi tuberculo vel dilatatione canalis lymphatici primum habuiſſe fundamentum exiſtimo. Potuit nempe, cùm gravida eſſet fœmina noſtra, menſtruo ſanguine retento & in vaſe aliquo tubæ uterinæ ſtagnante illudque vas mole ſuâ & craſſitie dilatante, aut etiam à fœtu incumbente, vel alia aliqua, externa aut interna, de cauſa, vicinum aliquod vaſculum lymphaticum comprimi, unde reliqua adveniens lympha ab ulteriori progreſſu impedita, eaque novo ſubinde ejus adfluxu coacervata hanc canaliculi cavitatem dilatavit; para etiam ſubtilem hujus vaſis tunicam nunc magis attenuatam hîc illic penetrans, in membranis vaſorum fulcimento inſervientibus plura tubercula efformavit, quę dein à ſenſim ſenſimq; advenientis novæ lymphæ copia magis extenſa fuerunt ſuccumque ſuum contentum tum ab hac, tum ab illa, quam arteriolæ minimæ, ſanguinem vitalem & nutritium ſuccum ordinariâ naturæ lege lymphaticis advehentes, fortè inſtillârunt, receperunt. Ipſa autem hiſtoria ſatis docet, irritam evenire debuiſſe curam omnem, quæcunque eradicando huic morbo fuit, fuiſſet vè adhibita. Et quamvis ægra, neſcio qua perſuaſione animata, cùm me poſtliminiò anniè revocaret, abdominis perforationem multis precibus efflagitaret, conſenſum tamen meum impetrare haud valuit tum quòd viribus maximè debilitata medelæ huic, noſtratibus minùs conſuetæ aut notæ, eóque majorem animi haud tutam commotionem parturæ, ſuſtinendæ impar videretur, tum ne ſubirem ſpeciem ejus ut occiſæ, Corn. Celſi lib. 5. cap. 26. verbis ut loquar, quam fors ſua peremtura erat; præcipuè etiam cùm veſicarum iſtarum numerus, & ſitus, ac connexiò nec oculis, nec tactu, nec judicii acie ſatis perveſtigare poſſibile eſſet, atque evacuatâ etiamſi aquâ, veſicarum tamen per puncturam inflictum vulnus conſolidatum denuo iri, ſicque novam aquarum Collectionem metuendam eſſe, vel, ſi conſolidatio hæc non eveniret, eaſdem aquas abdominis cavitatem cum periculo viſcerum hinc lædendorum inundare debere, vel ipſas etiam iſtas veſicas corruptionem ſubituras magnum in diſcrimen ægram conjicere poſſe judicarem. Quin & ſine optato ſucceſſu tentatam in talibus mitioribus

paracenteſin in Actis Medic. Hafnienſ. vol. I. obſerv. D. Harderus loc. cit. recenſuerunt. *D. Lucas Schröckius* & beatus D. Thom. Bartholinus, atque prælaudatus *Luca Filius Ephemerid. German. Decur. ij. Ann. viij.*

Observatio LXX.

De ovario hydropica monſtroſo.

ANna Maria Babſtin, perpetuo ſubjecta ſervitio, arreptâ occaſione furtim concumbit cum juvene operario, èque illo gravida ſuo tempore enititur puellam; poſtea verò juvenis ab hac ſua ſe avellit amaſia, datq; terga. Infelix mater rebus nunc omnibus egens, quamvis operoſa ſe tamen cum fœtu vix miſereq; ſuſtentabat, cibi operoſi ventriculo & toti erant onus, pocula fauce avidi tracta viſceribus reliquis ſqualentes imprimebant maculas, & undoſa veſtigia, superveniente hydropiſi. Hæc primùm ob ſummam fœminæ pauperiem neglecta, altius deinceps radicata, nulla potuit humana induſtria removeri, aut rapax fatum tardari. Exhalata itaque animâ, & depleto abdomine hydropico, quod duarum ulnarum in ambitu, continebat duodecim cantharos, ſive 48. libras limpidi ſeri, tumor remanſit in inguine duriſſimus, de quo patiens in vita diu queſta eſt graviter, & varias, ut ſolet vulgus, concepit opiniones: Removemus tegumenta, & uterum ſuo in loco admodum exilem deprehendimus; ovarium vero ſive teſtes, & tubas Fallopianas, glandulis & hydatidibus in & extra, ita refertas & compactas, ut partes has invicem diſcernere nemo valuerit. Siniſtri lateris moles tres plenas pependit libras civiles. Dextrum corpus conglomeratum materiam fudit pultaceam albam ſine fœtore, & decem ponderavit uncias. *D. Jacob. Auguſtinus Hünerwolffius Ephemerid. Germanic. Decur. ii. Ann. ix.*

Observatio LXXI.

Hydrops Ovarii muliebris ſtupendus, in exenteratione mulieris cujuſdam repertus.

MUlier annos nata 42. ab ineunte ancillans non ſine caſtitatis teſtimonio, nupſit anno ætatis vigeſimo viro robuſto, operario, cui curta fuerat domi ſupellex, ita ut pro infimæ ſortis hominum more victu non niſi exiguo & craſſo uti cogeretur. Secundo matrimonii anno, cum peſtis heic Baſileæ graſſaretur, ipſamet ſimul hac lue correpta fuit, ſed bubone critico in inguine dextro formato, rupto atque ſanato inde liberata, paulo poſt deprehendit, crus dextrum à digitis pedis ad iſchium uſque intumeſcere: Neglexit tumorem, quoad nullam ex eo moleſtiam inſignem perciperet; imo quamvis pes ille ad ſtupendam paulatim molem excreſceret, non majori tamen cum difficultate eodem incedebat, obambulabat, quàm ſano pede; abdomen quoque ſenſim increvit, & obeſitatis ſpecie impoſuit; inprimis, quia munia ſua qualiacunque ſine moleſtia notabili ſatis alacriter expedire poterat. Viginti annorum ſpatio ternum concepit fœtum, faciie tulit, ſed juſto partus tempore ſingulos magnis cum cruciatibus enixa eſt mortuos; ab ultimo tamen partu, qui triennio ante obitum contigerat pejus habere, laſſa reddi, variiſque ſymptomatibus affligi cœpit. Quod notatu dignum, jam à decennio ante obitum, per periodos incertas, hinc inde è cute integra pedis tumentis, potiſſimum tamen in naribus, inguine, femore & ſura ſerum copioſe, ad menſuram ſæpius integram, ceu ex fonte quodam exilivit, ſine ullius tamen foraminis veſtigio; ſed cum pruritu & excoriatione vicinæ cuticulæ, acrimoniam humoris arguente. Ab hoc pedis œdematoſi fluxu multum ſemper alleviata, agiliorque in ſuis operibus reddita, & ubi diu cunctaretur nova ſeri fluxio, male habuit. Menſes ordinate & naturaliter ſatis apparuerunt, uſque ad auſpicia anni 1685. quo tempore retardari cœperunt, fœminæque ingravidationis ſuſpicionem movere; ſed poſt aliquot menſium ſpatium recurrerunt, ac integris aliquot ſeptimanis durarunt, poſtea ſubſtiterunt per ſemeſtre, iterumque ſed inordinate acparce redierunt; inter hæc vero, abdomen increſcere, appetitus minui, reſpiratio nonnihil offendi cœperunt, ut ſibi hinc miſera firmiter perſuaderet, fœtum in utero latere, eoque id magis, quod ſentiret quendam in abdomine motum, haud abſimilem embryonis motui, qui tamē non niſi fluctuatio fuit aquarum. Toto hoc tempore lympha è cruris fontibus parum admodum & raro fluxit, hinc non abdomen ſaltem valdopere, ſed & pes ſiniſter, hactenus ſanus, intumuerunt, ſimulque manifeſta hydropis indicia præbuerunt. Quapropter ordinata tam varia & antihydropica, quorum nulla alia viſa eſt efficacia, niſi quod ſemel inde ſerum è cute cruris dextri, nullibi ulcerati, copioſiſſimè manarit, & ægræ levamen per aliquot hebdomadas attulerit; frequentiſſimum poſtea teneſmum & egerendi conatum in vagina perſenſit, dum pudenda ſimul ſeroſo humore tumefacta erant pondusque aliquod in cavitatem vaginæ propendere perciperet, propterea fœtum prodire conantem ſibi imaginata, aliquoties obſtetricem accerſit cujus conſilio atque ope quidquid ad egerendum tantopere ſollicitabat, fortiter eniteretur, ſed irriti fuere conatus, dum nil plane excernere poterat; ex quo venter intumuit, adpetitus quidem imminutus, ſed nunquam plane abolitus fuit, nec unquam ſatis notabilem moleſtiam creavit; aſt reſpirandi difficultas quotidie augebatur: tandem viribus, longitudine mali exhauſtis, ſpirituſque animalibus indies magis ac magis conſumptis, ſuccubuit, & D. 20. April. 1687. mane ante ſolis ortum placide exſpiravit, poſtquam triduo ante obitum, pes dexter plus media parte detumuerat.

Sectio cadaveris aliquot poſt horis inſtituta, ubi primùm adparuit venter infimus mirum quantum tumidus & expanſus; dextrum verò crus longè minus fuit, quàm per plures antea annos extitit: ſubiit tum cogitatio, paracenteſin ante cadaveris apertionem præſentibus

aliquot Aſculapii filiis monſtrare, factum id ſtatim à clariſſ. Dn. D. Ioh. Fatio, ope acuum, quibus inſtructus fuit, novarum Lugdunenſium, ſed, quod mirati ſumus, ſine effluxu vel unius guttulæ ſeri, unde ſtatim augurabamur, inuſitatum aliquod phænomenon in abdomine latitare. Hina abdominis integumenta tum communia, quam propria, quæ ſingula tennia ſatis, valide expanſa, emaciata, ac ſine ullo intercutaneo ſero ſicut (in Aſcitiis obſervari ſolet) extiterunt, à ſe invicem dividebantur; quo caute peracto, moles jam ingens in conſpectum venit, non dura illa, ſed ad tactum mollis, livida, utrem aqua repletum referens; nondum hanc molem apertam volebamus, priuſquam abdominis viſcera ab eadem huc illuc preſſa examinavimus; iſtam ergo fluctuante humore turgentem ad latus removimus, hincque primum Inteſtina quidem ſurſum verſus diaphragma protruſa vidimus, vacua prorſus, cæterum ſana; quibus dilatatis & explicatis, omentum omni pinguedine deſtitutum in tranſitu notavimus; in meſenterio autem glandulæ extiterunt nonnihil tumidæ & induratæ, ſed paucæ admodum. Ventriculus fuit vacuus & valde compreſſus: Reliqua viſcera ſingula ſana prorſus comparuerunt, neque gangræna, neque ulceratione, nec ſcirrhoſitate ulla inquinata. In ſolo hypogaſtrio malum hæſit, ingens illud & ſpectatores ſingulos ad ſtuporem rapiens; ſaccus fuit ampliſſimus, quem non ex utero, naturalem magnitudinem atque figuram habente, ſed ex teſticulo dextro enatum, perſpicue & clariſſime conſpeximus: ſiniſter enim teſticulus ſive ovarium cum ſua tuba, quoad magnitudinem figuram atque ſoliditatem recte ſe habebat: loco dextri autem ovarii ſaccus ille ſive uter exiſtebat, quem adcuratius examinando duplici ac utraque craſſa & tenaci membrana undique dotatum notavimus, quibus adapertis tunicis ſerum flavidiuſculum guſtu aëre, & 60. libras pondere ſuperans, effluxit, in fundo hujus utris corpus repetimus magis ſolidum, matricem verſus ſitum, quod magnitudinem & craſſitiem humanæ ſecundinæ propemodum ſua mole exæquabat, figura teſticuli præditum, neque, adcuratius conſiderando & inſpiciendo, aliud quid eſſe comperimus, quam dextrum ovarium, in miram magnitudinem excretum, cujus tunicæ ſuperficiales à cumulatione lymphæ extravaſatæ inſigniter expanſæ utrem illum ſtupendum formabant: ſubſtantia hujus corrupti & intumefacti ovarii interior variis omnino coloribus apparuit; in ſuperficie plures conſpeximus protuberantias, ceu ovorum ſublatentium veſtigia: aliquibus in locis ulcuſcula notavimus aperta, & in ſacci cavitatem hiantia, plura verò in ovario latentia, poſt ejus diſſectionem repetimus, quæ non erant niſi loculi ovorum corruptorum, ſaniem continentes heic lividam, illic albam, alibi flaveſcentem &c. modò viſcidam, modò limpidam & tenuem, nullibi fœtentem; ſed & plurima ſimul ovula dereximus, magnitudine differentia, quorum maximum exæquabat nucis avellanæ quantitatem; ſingula liquamen continuerunt, quod coctum albuminis inſtar concreſcebat. Tuba hujus ovarii monſtroſi plane fuit obliterata. In cavo abdominis ne guttula quidem ſeri extravaſati obſervata: Sic & in thoracis viſceribus nullam prorſus labem deprehendimus. Cerebrum non luſtravimus, ceu cujus male affecti nulla vivens indicia præbuit. *D. Theodorus Zuvingerus Ephemerid. Germanicar. Decur. ii. Anno ix.*

Observatio LXXII.

Hydrops Ovarii muliebris.

PRæter Anatomen viri pro hydropico habiti Anni IV. & V. Ephemeridum N. cur. obſerv. 166. notatam, & hydropem Aſcitem cum tubere ex dextro uteri teſticulo Anni III. obſ. 180. deſcriptum, obſervatio 183. Dec. II. Anni I. inauditam hydropis abdominis ſpeciem ſaccatam, ſive cum folliculo, fortaſſis dicendam deſcribit: & Anni VIII. ejuſdem Dec. obſervatio XXIII. hydropem Aſcitem ſaccatum, ſive abdominis intumeſcentiam ſtupendæ magnitudinis cum interveniente partu felici refert: pariter ejuſd. Anni obſervatio ccxxxiii. hydropem ſaccatum adducit cum ſcholio eruditiſſimo; ut ſuperfluum videri poſſit ſimile exemplum producere, vel diſcurſum alium circa originem & cauſas formare.

Verum cum in muliere quadam ſeptimanis fere octo poſt partum nuper occurreret tumor ingens ventris cum doloribus multis, ſed ſine pedum manuumve tumore, curandus, datiſque aperientibus multis & menagogis à me & aliis medicis fruſtra, venter autem potius augeſceret, & dolores creſcerent, ego vero prædixerim, quod incluſum in aliquo ſacco ſerum vel glanduloſam quendam congeriem portet mulier, mortem ideo illius & cadaveris apertionem expectaverim, ut cauſam cognoſceremus veram in mortuo, quam in vivo corpore neque cognoſcere, neque curare poteramus; huc quoque apportare non inutile duxi hanc hiſtoriam, ut ſi vel conjectura nos doceat, vel certa ſigna demonſtrent, incurabilem eſſe propoſitum morbum, cum prognoſtico vel ſpei dubiæ vel patientiæ & ſolatio pro medicæ artis ſalvanda ſi non certitudine ſtatim experientia, trademus ægrum.

Mulier hæc procero habitu & vegeta triginta & duorum annorum, mater trium infantium quarto immaturo edito menſe Aprili peperit filiolum, cui nulla lochia in ultimo puerperio fluxere, venter tumidus manſit & auctus fuit, tanquam adhuc gravida eſſet, cùm quidem obſtetrix ſtatim poſt partum aliquid reſtare dixerit. Inde poſt varia data remedia tam menagoga, quam diuretica & laxantia, tamen ſitis inextinguibilis, ardor ingens in toto

abdomine

abdomine (qui vero tempore graviditatis etiam adfuit) & dolor ſtatim à cibo & potu, urina cum ardore & difficulter emingende, finem tormentorum coegerunt expectare. Vermes etiam digiti articulo longi multi dejecti poſt & ante partum, vivi etiam ſed breviter.

Mortuâ ergo 22. Junii 1691. miſera poſt nonam à partu ſeptimanam, tumor ventris, qui viventi ſuper femora dependebat durus, in rotundinem elevatus & molliuſculus apparebat, & cadaver etiam ex voto defunctæ apertum eſt. Separatis itaque muſculis abdominis exterioribus, nec dum peritonæo, effluxit ex membranis quodammodo putrefactis & ob teneritatem divulſis copioſiſſimum ſerum ſponte, quod deinde expreſſum atque ad menſuras decem collectum fuit primò turbidum, deinde ſubcruentum, nec tamen fœtens. Diſſectis dein omnibus muſculis, ſaccus quidam membranaceus, craſſus, venis multis turgens prominebat, peritonæo adnatus, qui ſiniſtrorſum erat cruentatus & quaſi gangrænoſus, utero & inteſtino recto firmiſſimè adnatus, ubi teſticuli ſiniſtri vaſa & tuba cum aliquot hydatidibus illic infixe apparebant exterius: dextro contra teſticulo ut & utero ſano, ita ut ovarii illic veſiculæ quædam lucidæ & turgentes prædicerent plures proles. Intus vero tumor glanduloſus pugno major, ex teſticulo ipſo ſeu ovario prognatus adhærebat exulceratus & gangrænoſo proximus, viſcoſum & pultaceum & veluti ſeminalem liquorem continens. Omentum plurimis glandulis ſcarebat & ad ſuperiora retruſum atque complicatum erat. Hepar pallidum, pancreas integrum & duriuſculum. Vermis in ileo ultra ulnas octo longus, tenuis & depreſſus, cujus abrupta ſine dubio fuere fruſta vermiculi illi, quos vivens (etiam dum adhuc gravida eſſet) excrevit ſæpiſſime, quales deſcribit Sennertus l.3.p.2. ſed. 1. cap.5. practicæ, ſub nomine lati lumbrici cucurbitini. Affectum hunc itaque diu latuiſſe, credendum eſt. Unde verò initium ſumſerit, conjicere non potuimus, quamvis ſuſpicio fuerit à confuſione quadam potuiſſe oriri, quod à marito ſæpe verberibus male tractata, pedibuſque conculcata fuerit. Hic tamen aperuit, quod uxor adhuc cælebs per tres annos ulcus habuerit in latere alterutro, quo per juſſum paternum conſolidato tumidum ſenſerit ventrem, itaut Thoracem ligulis conſtringere nôn auſa nec paſſa fuerit.

Poſſem fere eundem ventris tumorem per multos annos portatum, in muliere Geisburgi pago nobis proximo inventum ante aliquot annos, producere, ſi aliquid extraordinarium fuiſſet repertum. *D. Salomon Reiſelius Ephemer. Germanicar. Decur. ii. Ann. x.*

Observatio LXXIII.

Tumor ventris quaſi gravidi ab Omento glanduloſo.

PLacet hiſtoriam adnectere ab amico communicatam his verbis. A.1664. nobiliſſima mulier aliquot annos ventrem tumidum ſupra modum geſſit. Primis temporibus habita gravida, deinde indurato ventre hydropica ab utero non ſolùm ſed ſcirrhum & fœtum mortuum portare putata, quoniam circa umbilicum & ad latera indurata quaſi viſa, item glandulæ ut caput, crura &c. tactu deprehenſæ. Aliquoties ſectionem ſe pati, quam vivere malle perit: tandem extincta fuit, in aperta inventum omentum conglobatum, pendens viginti ſex libras multis glandulis differtum, quæ exceperant lac amygdalinum, quo uſa fuit per annum & diutius ſingulis diebus. *Idem ibidem.*

QUid ſibi velit clariſſimus hujus Obſervationis Autor per ſuſceptionem olei amygdalini è ventriculo, in glandulas quas omentum præbuit, minimè videmus; nam quod de jactatis ex illo viſcere in epiploon excurrentibus commentati ſunt quidam, meræ ſunt fabulæ apud accuratiores Anatomicos. Præſtabit itaque hic agnoſcere adipem in propriis ſuis vaſis diſtentis & obdormitis, ad conſiſtentiam olei amygdalini fuſum: cui nos & non multum abſimilem hiſtoriam in ſequentibus daturi ſumus.

Observatio LXXIV.

De ſacco abdominis, hydropem mentiente.

QUod alii in ætatis robore vix diu patiuntur, id anus edentula per ſex annos integros, & ultra ſuſtinet. Nimirum barbara Mauers, fullonis vidua Arnſtadii, 68. annorum, victu aſpero vitam tolerans, immenſi ventris portavit onus, & nemo adjutor ipſi fuit auxilio, comperit hoc illuſtriſſima Johanna Eliſabetha, Comitiſſa de Schwartzenburg & Hohnſteln, domina noſtra Clementiſſima, & miſeratione commota per nuntium promiſit pauperculæ gratiam & auxilium. Hoc autem conciſo, non tam hydrops, quam ſaccus feculentus aniculæ adeo diſtendit abdomen, inque tantas duxit anguſtias, ut ipſa mali immedicabilis finem oraverit, quem etiam à dolore tandem victa reperiit. Efflata anima, illuſtriſſimæ Comitiſſæ juſſu cadaver præſentibus chirurgis aulicis examinavimus, & corporis ſuperioris partes penitus emaciatas, abdomen prætumidum, inque medio ejus ſaccum membranaceum grandem, poſtice vertebris lumbaribus, antice & ad latera peritonæo vinculis craſſis annexum deprehendimus, ex quo materiæ craſſæ

ſubflavæ, primo puri, deinde ſpermati ranarum non abſimilis libras viginti duas expreſſimus. In ſiniſtro ſacci latere, quo venter gravior cadebat magis, & durior moleſtiorque ſemper erat in vita gerenti, ſex burſulas allas pilæ, qua pueri ludunt, magnitudine, arctiſſime connexas, limpidam aquam fundentes, & in fundo gelatinam albam tenacem relinquentes advertimus. Totus vero ſaccus inanitus cum appendiculis ſuis, & adhærente interna mucilagine quinquaginta & unum pependit pondo; inteſtina flatibus diſtenta, meſenterium multis parvis tumoribus ſcirrhoſis refertú, lien & hepar indurata & pallida, pulmo in dextro latere diaphragmati adnatus, crus ſiniſtrum tumidum & aquoſum dextrum gracile vidimus. Hujuſmodi paria annotarunt Chiron noſter Decur. 2. Ann. 1. obſerv. 183. Idem Decur. 2. Ann. 8. obſerv. 23. Cc ſus Decur. 2. Ann. 8. obſerv. 233. Ruyſchius obſerv. Anatom. Chirurgo. 27. *D. Iacobus Auguſtinus Huner-vvolffius Ephemerid. Germanicar. Decur. ii. Anno x.*

Observatio LXXV.

Inflatio Inteſtinorum Hydropem mentiens.

Vir quidam honeſtæ conditionis, annorum ſupra quinquaginta paucorum natus, cum ab octo fere hebdomadibus lecto æger eſſet affixus, & duorum ſucceſſivè medicorum conſilia imploraſſet, meam quoque præſentiam d. 24. Octobr. A. 1690. per agnatam exorat, invitus, fateor, eam commodare promiſi, tum quod medici iſti duo practici boni ſpe ſua, in malo domari neſcio, eſſent fruſtrati, tum quia jam tympanitide, jam Colica flatulenta, illum laborare fama jam ante auribus meis nunciarat, quorum affectuum prior hydrops periculoſiſſimus audit, vix unquam ſui curationem admittens; propterea à me medicamenta efficaciora, quum iſti præſcripſiſſent, expectanda non eſſe, mecum collegi: Petitum tamen ægro abnuere, quod tum Charitati Chriſtianæ, tum vinculo affinitatis, nonnihil licet remotioris, eſſet contrarium, religio fuit. Promiſi ergo, ſed ea cum conditione, præſentiam, ut urina ſequenti die ante mitteretur, quàm clinicum adirem. Iſtius autem parva quantitate miſſæ oculiſque meis ſubmiſſæ rubedo inſignis & eodem modo cum quadam pelluciditate perſtans, gravitatem mali funeſti mox prodidit, quæ, ut animum adeundi modo non omnem abiicerem, effecit. Idem prognoſticum è facie, quæ primo intuitu mihi ægrum viſitanti, opemque, quantum in me fuerit, medicam ferre parato, hyppocratica videbatur, legebam: neque facies tantum, ſed & totum corpus, ſi loqui ita licet, erat hippocraticum, excepta infima illius regione: partes ſiquidem reliquæ omnes extenuatę ita erant, ut revera ſceleton corio opificis manum experto veſtitum videretur. Non enim tantum nares acutæ, oculi concavi, tempora collapſa, color totius faciei pallidus, quæ, vigente morborum acutorum Tyrannide, oborta, inter notas faciei hippocraticæ competentes, referunt ſenis Hippocratis cultores, ſed & claviculæ, brachia, manus, coſtæ cruraque carnoſo & nitido apparatu omni deſtituta, commiſerationem & admirationem intuentium provocabant. Spatium quod pollicis & indicis mei extremitates conjunctę circuli forma ſovent, humero, mihi ad menſurandum dato, digitiſque iſtis ambientibus clauſo deprehendebatur majus. Major erat ægrotantis querela de interno æſtu in abdomine, præſertim circa umbilicum, quem externus & blandus cutis calor fallere videbatur, quàm inter varios de affectu illo alio, ſeriem illorum conſtituente, puta vigilias, anorexiam, alvi inobedientiam, & virium jacturam. Rarus hic abdominis tumor (qui tum temporis, non ſemper) anodynus erat; frequentiores flatus in abdomine, ſeu ſub umbraculo theatrali latentes ac per vices tyrannidem exercentes & oculos & aures præſentium ſui raritate, ut curioſiores attentioreſque adeſſent, invitabant. Non uno in loco fixi hærebant flatus, ſed mobiles tentoria viſum incurrentia multa ſtruebant. Primum in dextro latere inteſtinum colon tumidum, epatis ampliſſimi in altum evidenter ſublati ſpecie imponebat; ſub hoc aliud, dato interlineari ſigno, idque ad ſenſum minus prominebat. Sed ab alio quaſi ſuppreſſum inteſtinum, & inde aliorum, minus tamen in utroque latere conſpicuorum, quæ tenuia erant inteſtina, notabatur motus & tumor remiſſior. Superiori ventris interioris parti manus impoſita illam inteſtini craſſi partem, convexaſque & interſtitiis ligamentoſis diviſas cellulas luculente novit diſtinguere. Diutinus autem non fuit humoris quaſi ex occulto ſurſum ebullientis, effervescentis & in flatus converſi aut convertendi improviſus & ſenſibilis in inteſtinis impetus, quo remiſſo, remittebat variantium figurarum ſpectaculum; nova autem & tumultuaria flatulentia reverſa eadem exhibuit ſchemata, id quod horæ quadrantis paulo amplioris ſpatio bis, his oculis meis, ipſe vidi. Adſtantium etiã auribus vacuis eodem tempore ſonos inconditos, murmura & borborygmos flatus dabat inteſtinus, quorum extra paroxyſmum veniens ſonus clementius auditus organum feriebat. His hactenus allatis beneque & tempore obſervatis & ad incudem rationis, pro judicio medico formando, revocatis bivio me expoſitum ſenſi curationis vel negandæ vel aggrediendæ, Ipſam formidandus certæ mortis caſus diſſuadebat; ægri autem adſtantiumque ſpem recuperandæ

randæ ſanitatis tacite, quamvis non ſine contrarii metu foventium, inſtantia urgebat. Graviſſimo tandem morbo remedia, ſi non multa, non tamen nulla præſcribere, ſi non pretioſa, nō tamen otioſa, opponere; ſi non hoſtiliter thraſticis, tamen civiliter mitioribus illum tractare, precibus convictus conſultum duxi, præmiſſa inſtituto hac proteſtatione, non eſſe in medico ſemper relevetur ut æger, quod interdum docta plus valeat arte malum, propterea medicum; conſiliarii inſtar, fidem quidem, non autem eventum præſtare, teneri: fauſtum eventum à ſummi numinis omnia dextrè dirigentis nutu, dependere. Quoddam ergo, idque ambiguum ne ſerenitas conceptæ ſpei omnis rotundo & ingrato ingrati fati nuncio obſcuraretur, prognoſticum ægro, adſtantibus autem certum deſperatæ curationis ex certis ſignis hauſtum propalavi. Recipiendo autem ad materiam flatuum genitricem eam exturbare, quod quidem neceſſitas imperabat, animus erat, ſed quo id fieret modo, dubius hærebam. Purgantium auxilio id effectui dare, ob metum ἐρεθισμῷ ulterioris & excitandæ ſic flatuum exitum non invenientium agitationis furioſæ conſultum non duxi; clyſteribus autem eam provocare, præcedentia, quod fruſtra fuiſſent applicita, enemata deterruerunt, quanquam ſi unum & idem remedium ſemel & iterum medici induſtriam eluſit non tamen propterea ſe fruſtratum & à ſpe omnimoda ſemper dejectum iri probe mihi conſtiterit; animum nihilominus ad alium converti ſcopum, nimirum materiam dictam, quæ craſſitie & viſciditate ſua obſtructioni variarum viarum occaſionem ſubminiſtrare ſolet, diſſolvere, atque, ut diſſoluta & præparata ad vias vel urinarias vel alvinas præceps daretur, curare, neglecto multo longitudine ſuperbientium receptarum apparatu. Præſcripſi itaque hunc ore ſumendum pulverem: ℞. arcan. dupl. ocul. cancr. prep. tartari vitriol. an. ℈i. M. F. P. dividendus in partes æquales ſex, totidem diebus mane in brodiô carnis cui radices ononid. petroſelin. & glycyrrh. cum cumino eſſent incoctæ, ſumendas: abdomini autem flatuum diſcutiendorum ergo extra cataplaſma hoc: ℞. ſtercoris ovilli præter propter ℔j. pulv. carvi & ſulphuris an. ℥iij. in aqua & vino commiſta coquantur, & intra lintea duplicata calore debito prædita imponantur, & ſub integumentis, ne iſtius calor juſtò citiùs elabatur, ſollicite ſerventur; caloris autem jactura, ut novô decocti calentis calore compenſaretur, juſſi. Verùm intentionem effectus contrarius, quem mirabar, excepit. Pulveris enim illius uſus non quidem fluxum, laxitatem tamen alvi peperit, occluſam hactenus alvi portam reſerando, excrementaque exturbando, primô quidem triduô, plura quàm præcedentibus ſeptimanis & diebus fuerant excluſa, non ſeroſa, ſed nonnihil ſpiſſa, liquida, eaque flava, viſcoſa, de pituitæ viſcoſæ præſentia teſtantia, qualia ſectio poſt mortem in inteſtinis obvia exhibuit, quibus motus, ex me per famulam, an pulveris ingredientibus vera purgantia eſſent ſociata, quęſivit æger. Reſponſioni negative datæ is acquieſcens pulveris ejuſdem uſum ad nutum meum continuare non dubitavit, maxime ideo, quia inde evidentem & doloris fere omnimodam, & tumoris aliquam remiſſionem ſenſit tanta, quam inde conceperat, cum reconvaleſcentiæ ulterioris ſpe, ſibi de primis his curationis feliciori ſidere magis ſperandæ gradibus gratulatus apud domeſticos Archiatro cęleſti & mihi, tum abſenti tum præſenti, gratias, non ſine mente, quæ ſana ſemper manſit, illi devotiſſimas, mihi magnas egerit. Verùm tantus nihilominus latentis mali fuit furor, ut eidem reſiſtendo vires tandem fuerint impares, ſenſimque imminutę ita, ut die curationis quinto, & quidem hora tertia matutina, extremum inſultus hoſtilis æger paſſus plures in mortalium cœtu natales celebrare deſierit, ad plures & eos, qui ſecula beata in cœlis ęternùm celebrant, abeundo. Corpus exanime cultro anatomico ſubmittendi copia à meridie mihi ad hoc negotium prompto & interiorum curioſo data, acceſſi, & primò intuitu ventrem jam ſe ipſo tumidiorem, quàm ante extremum vitę articulum fuerat, deprehendi. Abdominis ſic tumentis ſplendor apparens manum, ut exiguum ferri acumine foramen explorandi gratia in latere procurarem, primùm invitavit, ex quo ſtrepitus brevis & levis in auram ſolus, fœtore naribus moleſto nullo prorupit, auribus autem percipiendus; ex eo verò ſubſidentiæ in abdomine ſaltem levioris ſpecies oculis cernenda obveniebat. Manus mea inquirere pergens ſola abdomen, facta inibi crucis in formam novacula apertura reſeravit, ſed mox inteſtina turgida & flatibus onuſta impetu quodam prodeuntia & aſſurgentia viam, quam legere iſtis fuerat datum, primum ampliare conando, conatum reſerandi ipſamet promotum ire videbantur; ſed tum nec flatus nec aquam extra inteſtina in abdominis cavo vagari animadvertebatur. Chirurgus Henricus Iuſtus Braun magiſter cum ſuo diſcipulo labori meo ſuperveniens, ſociamque in extrahendis & perſcrutandis viſceribus operam conferens, non unam inteſtini partem, ſed turgida & flatu ſufflata, modô non omnia, mecum vidit. Rubedo in locis, quorum multa fermè in omnibus inteſtinis, erant, gradibus intenſionis ratione varians, inflammationis & gangrænoſæ diſpoſitionis præſentis index erat certiſſimus, nec non cauſæ ſitis clamoſæ, quę præcedentibus diebus nuper ante meum adventum orta, potulenta ægroto ſæpe imperavat. Putredinoſa erat inteſtinorum textura, quæ propterea levis ſimul cultri attactum minime patiebantur, quæque læſæ parti proxima mox evomebant excrementa. Iſta non indurata niſi in duodeni ventriculo vicinâ parte, eaque pauca, coloris obſcuri, & quaſi ſicca. In reliquis autem viſcoſa craſſitie quadam & flavedine inſigni prædita, per

omnem inteſtinorum compagem erant conſpicua. Flatus craſſi ſubſiſtere nec per foramen cultro factum ſucceſſiva unius poſt aliud per iſtud migratio notabatur, ſed ſolus, qui aperto loco erat vicinus, occurrebat, reliquis ſuam quaſi poſſeſſionem obſtinatè tuentibus, turbationemque ſui renuentibus, quaſi, quod eſſent viſcoſis excrementis incruſtata, & ſic firmata, ad collapſum inepta ſufflaminantibus ſine dubio expanſionibus quæ inteſtinorum gyros modò non paſſim conſtringentes remoram euntibus flatibus injiciunt. Ventriculus parvus in locum, flatuum in inteſtinis præſentium impetu, parvum & anguſtum detruſus latebat, omentum autem nullibi. Meſenterium potiſſimum circa duodenum erat corruptum, quod chirurgus manu prehenſum, digitis explicans, *es iſt vermodert*, non ineptè dixit, hepar coloris ſatis genuini debitæque magnitudinis locis deſtitutum, veſiculam felleam ferè marcidam fovebat; Lien autem parvus ovi gallinacei longitudinem non excedens non parvam intuentibus nobis admirationem peperit, pulmonum externus color ad albedinem vergens punctulis nigris erat variatus. Viſcera reliqua, cor, ventriculus, renes &c. quod reprehenſionem ob peregrinæ conſtitutionis iniquitatem mereri poſſet, offerebant nihil. Ita tragædiæ hujus auctores flatus in inteſtinis, quæ theatrum dederunt fuiſſe evidens eſt. Unum adhuc, quod non priores medicos, ſed me, vel ex injuſto patientis pudore, vel ejus oblivione latuit, ne lectorem lateat, ſubjungo. Herniosum ægrum fuiſſe, tum demum in ſectionis actu oculorum manuumque fidei patuit: non tamen magnum fuiſſe malum, & viſus eſt manibus inteſtinum captivitate facilè liberantibus, quod reſiſtentiæ juſtò longiori, nec turgeſcentiæ juſtò majori locum dediſſe, conſtabat.

RAtio inſcriptionis, quam obſervatio præfert, ex dictis jam patet. Inflatio fuit inteſtinorum, non colica flatulenta, quorum affectuum ſpecies cauſantium corpus nonnullis exprimere videbatur. Morbi ſane multi identitatis rationem ad invicem ſæpè in principio ante exhibent, quàm vel partem ſui incrementi, vel faciem plenam ſiſtunt, quæ ratio nonnunquam ſub promiſcuâ acceptione confuſionem peperit. Tympanites, Aſcites & inflatio inteſtinorum initio & paulò poſt, ſignis nondum ſatis maturis exiſtentibus, inter procedendum ſub eôdem vexillô venire citò videntur, præmatura eaque diverſa judicia provocant; quam diverſi ſiſtem, ſi in practicorum monumentis occurrit, miretur nemo. Germanorum Æſculapius D. Sennertus ipſe lib. 3. pr. med. part. 1. ſect. 2. cap. 4. ingenuè fatetur, flatus & aquam ita interdum miſceri, ut, utrum ad Aſciten, an verò ad Tympaniten ſit referendus, ambigere quis poſſit: adeò expertâ mente manuque ſcripſit Hippocrates lib. 6. Epid. 8. 1. 85. bonis medicis ſimilitudines errores parere ac difficultates. Quâ de ſimilitudine, morborum nimirum, peculiarem & elegantem diſputationem Excell. Dn. D. Wedelius Anno 1689. Jenæ edidit. Colica equidem flatulenta affectus hic præſans ſalutari poteſt, non tamen in ſpeciali acceptione, quæ ſolius coli tormina ſignat, ſed in generali, quatenus quemvis infimi ventris dolorem notat inſignem, qui non in inteſtini coli ſolum, ſed & in reliquorum inteſtinorum regionibus obſervabilis venit, ſiquidem reliquorum etiam inteſtinorum ſtructuram omni dolore deſtitutam & ſalvam manſiſſe, cauſarum multitudinem, ipſarumque circumſtantiarum in Titio noſtro apparatum, & in hoc herniam ſcrotalem, evolventibus non venit veriſimile. Colicam in humoroſam, flatulentam & ſtercoraciam dividere quibuſdam placet, ſub humoroſa bilioſam & pituitoſam intelligentes, ſcorbuticum tamen characterem, ſi non in omnibus, in plurimis tamen ſubjectis & cauſis ſimpliciter non excludentes. Flatus quidem præcipuè oeconomiam Titii noſtri inteſtinalem turbaſſe, ſed & bilem, pituitam, ſtercora, imò ſuccum etiam pancreaticum proprio ſonte ſcaturientem ſymbolum contuliſſe privata partium ibidem ratio & conſtructio confirmat. Evolvamus porro, ut dictis majorem lucem concilièmus, aliorum monumenta. Helmontius Tr. de hydrop. ignot. §. 43. Tympaniam ab hydrope diſtare aſſerit: gigni enim flatus in inteſtino à localis Archei indiſpoſitione & proprio alimento membranarum in flatum verſo. Francisc. Joels Practico celeberrimo lib. 5. pr. ſect. 1. Tympanites eſt ventoſus hydrops, aut aqua intercutanea, in qua inteſtina ex collecto nebuloſo aëre aut flatibus repleto diſtenduntur. Felix Platerus tom. 3. prax. p. m. 282. tres Tympanitis conſtituit ſpecies, quarum primam à flatu in inteſtinis ſolum conſiſtente, alteram à flatu & aquâ in abdominis cavo concervatis, tertiam à ſolo flatu ibidem incluſo enaſci ait. Sylvius lib. 1. prax. med. cap. 14. §. 26. Tympanitem flatibus nunc in ipſorum inteſtinorum cavitate permanentibus ac concluſis, nunc extra eadem quoque in abdominis cavum penetrantibus ibidemque peritonæum expandentibus, ortum ſuum debere ſcribit. Jonſtonus Id. Medic. lib. 3. art. 5. Tympanitem quidem deſcribit quod ſit abdominis ex multo flatu in illius capacitate concluſo diſtenſio, ſed in loci deſignatione eum nec in ventriculo eſſe, quia per ructos ejiceretur, nec in inteſtinis, quia per alvum excluderetur, ſed inter meſenterii & inteſtinorum tunicas plerumque generari ait. Verùm an plerumque intra, an verò extra iſtorum tunicas in abdominis cavo flatus, ſicut in Aſcite aqua reperiantur, ulteriori experientiæ, ſi conſulenda datur, relinquitur. D. *Dolæus* Encylop. lib. 3. cap. 9. §. 3. Tympanitem rarò quidem ſolitariam eſſe, ſed ordinario Aſciten habere comitem dicit, à flatibus tamen in inteſtinis concluſis eam oriri ſtatuit. Paulus de Sorbait med. pr. lib. 2. tr. 1. cap. 60. cauſam Tympanitis materialem vel in ventriculo, vel in inteſtinis eorumque membranis contineri ſcribit. Plurium monumenta evolvere ſuperſedeo, hæc omnia vir de Republ. medicâ, meritiſſimus Dn. D. Sebizius doctâ manu feliciter extricat ſpecul. medic. pract. Tom. 1. part. 4. ſect. 4. cap. 18. ſcribens. Hippocratem hanc hydropis ſpeciem (Tympanitem) ὕδρωπα ξηρὸν ſiccum hydropem ſectio. 4. aphoriſm. 11. appellare, ut ab aſcite diſtinguatur, non quòd nulla in ea ſit aqua, (ſic enim hydrops vocari non poſſet) ſed quod plus in Tympanite flatuum ſit, quam aquæ, quamvis & in aſcite plurimum quandoque flatuum obſerventur; flatus autem ab aquæ copia, longè ſuperantur & paulo poſt: notandum practicos obſervaſſe, flatus non ſemper in abdominis capacitate fuiſſe incluſos, ſed etiam in inteſtinis. Verùm affectus juſte Tympanias non eſt, ſed inteſtinorum inflatio, ἐμπνευμάτωσις à Græcis dicta. In Titio autem noſtro diſſectio oſtendebat, nihil aperto abdomine erupiſſe flatuum nec ventrem ſubſidiſſe, ſed inteſtina omnia, exceptâ ſuperiori duodeni parte, flatibus gravida mirum in modum diſtenta fuiſſe, ut ſectione factâ cum impetu quodam proſilierint. Flatus autem ille levis &

brevis, quem primum in ſectionis actu laborem adducto leviter per abdomen cultri acumine elicuiſſe diximus, contradictionis nos arguere nequit: cur enim defunctorum quorumdam abdomina poſt aliquod tempus à flatu in molam attollantur, & quaſi Tympanicè intumeſcant vide ſis in fine: qui Decur. 2. Ann. obſervationem noſtram quæ ibi centeſima ſexageſima octava eſt, terminat.

Humorum & hinc flatuum ortorum cognitioni & doctrinæ facem ingentem accenſam prælucentem in vaneſcandi medicinæ Antiſtiti habemus, quam tamen & Galenica Peripatetica Arabumq; ſchola deinceps quatuor primarum qualitatum mole modò non extinxit; eademque mutua interpretum ſubſcriptione extincta manſiſſet, niſi ſuperiori ſeculo Paracelſiſtæ auræ motu eandem redivivam dediſſent. Quare ortà in microcoſmo à flatibus tempeſtate præſentia ſeculi medici feliciori jam ſidere navigant, magis magiſque chimiæ præſertim ſubſidio edocti flatuum eſſentiam, materiam, cauſam efficientem, locum, differentiam, & dolorum ſymptomatumque inde ortorum varietatem. Hippocrati equidem flatus aër eſt, quod his aſſerit: ſpiritus quidem (πνεύματα) qui in corporibus inſunt, flatus (φῦσαι) nominantur, qui vero extra corpora, aër: id quod tamen comparative reſpectu humorum & fluidorum, quæ non in auram abeuntem, ſed manibus & oculis obviam habent conſiſtentiam, fluctus autem emiſſi & diſperſi ob levitatem motus ad motum aëria ſui præſentiam oculis ſubſtrahunt. Humidum quidem qua tale ſimplex, in motum agitatum, expanſum, & rarefactum, inque minutiſſimas evolutum particulas nunquam gignit vapores, qui imperuola niſi heterogeneis particulis, ſeu multis illum augentibus, ſeu activis eundem ad motum incitantibus impregnetur, & comprimatur, vix movetur. Aër ratione eſſentiæ & in ſe ſpectatus, omnis in ſua indifferentiâ qualitatis activæ expers eſt, nec flatibus, niſi ſubjective conſideratus aër, cum flatu, & hic cum illo conferri poteſt. Sic & flatum naturalem extra nos genitum, aërem, qui in nobis generatur, repræſentare Glliſonius Tr. de ventric. & inteſt. pag. 518. operosè demonſtrat. Fienus quoque tractatus ſui cap. 2. de Analogia flatus cum vento agit. Qui terram & mortales in ea degentes circumſtat aër, quemque ſpiramus ex particulis aëreis, æthereis & igneis eſt compoſitus, quibus porro accedunt particulæ aqueæ, oleoſæ, ſalis aliorumque corporum reſolutorum, uti Dn. Reyherus Prof. Kiliæ celeberrimus in eleganti diſſert. de aëre præclarè innuit. Inde aëris & ventorum varietatem ſequi philoſophi phyſici. Idem de microcoſmi aëre interno & flatib luſus ſentiunt philiſoph. medicus Quò nimirum minor eſt heterogeneus particularum aeris in microcoſmô latitantis eo lenior ibi ſurgit aura: quò major illa per fermentationem vitioſam vitioſis ex humoribus ortam, eò craſſior evadit, flatus nomine veniens, turbines & præſteres ibi excitans, quos flatus, quòd itaque ad vapores, neque ad exalationes referri queant, ad tertiam claſſem hujuſmodi entium, ſive ad Gas ſylveſtria, ſeu ſpiritus incoercibiles revocat cum Helmontio D. Ettmullerus inſtit. medic. patholog. cap. 3. Theſ. ult. Accedamus propiùs ad ſubjectum noſtrum Tiſium, quæque hiſtoriæ præſenti applicatione digna cenſebimus, applicabimus, generalia ſuis ſedibus relinquentes, præſens & commoda fuit flatuum generationi & collectioni ſedes, materia inſuper apta, atque efficiens genuina.

1. Commune quidem & primarium flatuum diverſorium ventriculus & inteſtina ſunt. Verùm in hoc noſtro ventriculus ab iis fuit immunis, cauſa ſive efficiente, ſive materiali, ſive utrâque crebriorum vomituum inſultibus ſine dubio excluſa, partimque ſurſum per ſuperius, partim deorſum per inferius orificium ad inteſtina, præcipue colon, depulſa. Putandum autem non eſt, ita uni colo inhæreſcere flatus ut non in cætera quoque inteſtina exſpatientur: imò verò cùm effervescendi occaſio duntaxat in tenuibus ſit, neceſſe eſt ex illis lentè in coli ſpatia protrapant, & ob valvulos cellulaſoſque tunicarum proceſſus, tum etiam ſegniorem motum periſtalticum diutius ibi hæreant, tandem quoque ab accreſcante cum tempore lymphæ fermento ad novam & tumultuariam flatulentiam diſponantur, uti D. Pechlinus lib. 1. obſerv. medico-phyſic. 57. ſub inſcriptione, flatuum mirificos luſus, diſſerit, illudque argumentum more ſuo ingenioſè & eleganter tractat. Propterea inter rara retendum eſt exemplum pueruli illius ſemeſtris apud Petreium diſtert. harmon. 19. cujus ventrem in ſtupendam cum graviſſimis & continuis torminibus magnitudinem à flatibus ſolum in colo obviis, diſtentum, reliqua autem inteſtina cum ventriculo iiſdem deſtituta fuiſſe, memorat: quanquam ſuperiori ſeculo Fernelius lib. 6. pathol. cap. 10. in non paucis, flatus qui cubibere conſerverant, colon dilatatum brachii amplitudinem, ſectionis beneficio, adnotârit. Rariorum tamen ordini eam obſervationem quam collegio nat. curioſ. Decur. 1. Ann. 6. Dn. D. Joh. Petr. Albrecht, communicavit, extantem ibi ſub num. 11. pag. 34. de cujuſdam hydropem utricularem etiam poſt facta muntientis Anatome, jungere non dubitamus. Facto in hoc ſcrutinio Anatomico deprehendit in globum flatulentum, ſuperiorem abdominis regionem adimplementum, qui fuit inteſtini coli quædam portio tam intenſe dilatata, quaſi flatuum iſta ſola refugium fuiſſet omnium. Hiſtoriam noſtræ affinem prælaudatus Dn. D. Pechlinus recitat de virgine annosâ, variis morborum tædiis exercita, cui duabus plerumque horis poſt cibos inteſtina craſſa, tam lateraria quàm illa hypochondriis ſubjecta à flatulento ſpiritu tumeſcere cæperunt, ut impoſita manus illam inteſtini à cæteris partem, convexaſque & interſtitiis ligamentis cellulas luculentè diſtinguere poſſet, ſubſidente rurſum poſt trium horarum intervallum illo tumore & complanato ventre. Incerta fuerunt in hiſtoriâ noſtrâ temporum intervalla, quæ tamen ſemper & viſui & tactui locorum varietatem cum vagabundorum & fermentantium in locis illis abditis flatuum motum haud obſcurè referebant. Hæc ille. An inteſtini cæci aliquæ hic quoque fuerint partes, quod in ſubjecto noſtro non omninò obſtructum deprehendimus aſſerere non auſim, diverticulum illud halituum & flatuum imò & fæcum per ileum pergentium eſſe, ſi collecta forſan in colo dura & exſiccata excrementa ſubſiſtant, quæ ſententia eſt Dn. D. Simon Paulli Quadripartit. Botanic. pag. 84. aſſenſum difficulter impetrat, cùm ſpatium ibi ſit improportionatum, quòd pluribus Excell. D. Wedelius Phyſiol. Reform. cap. 9. pag. 265. evolvit quanquam idem patholog. medic. Dogmat. Sect. 2. cap. 3. pag. 206. ex innato & felice conciliandi ſtudio pollicem viri ejuſdem ſuaviter premat.

11. Materiam generationi flatuum aptam αὐτοψία cum ratione in hoc noſtro ſubjecto exhibuit, nimirum bilem & ſuccum pancreaticum, (qui duo liquores circa duodeni & jejuni confinium proruunt) lympham ex glandularum inteſtinalium tubulis ſcaturientem, chylique ſerum, pituitæ propaginem, omnia & ſingula hæc in ſtatu naturali benè, in præternaturali malè audiunt, miram, in præternaturali præſertim fermentationis, negotio, ludentes fabulam. Bilis ſui in ſubjecti noſtri præſentiam, colore affinente flavo, quo tincta fuerunt excrementa, extra Duodenum obvia omnia teſtata eſt; veſica fellea marcore ſuo multum bilis in inteſtina etiam præter eam, quæ per ſupe-

ſuperiorum ante hæc tempora fuerit relicta, detruſum fuiſſe, inibi captivum manſiſſe, conjiciendi dedit anſam; iſta verò cum ſucco pancreatico concurrens crebris fermentationis præternaturalis actibus majorem & acrimoniam & craſſitiem à ſero pituitoſo acquirere potuit: marcoris autem iſtius cauſa fuit negatus per morbi vehementiam & hinc ortam inediam, pro uberiori alimenti, remotè cibi, proximè ſanguinis ad hepar, affluxu. Fermentativa eſt bilis, quæ heterogeneis conſtat particulis, talia autem ad fermentescendum ſunt apta, ut habet Williſius diatribæ de fermentat. cap. 1. cum enim in omni fermentatione adſit luctamen quoddam, neceſſariò diverſarum rerum id erit actio: quomodo enim bellum invenietur in re unica & ſimpliciſſima? bene infert Kergerus l. 11. cap. 11. partes bilem componentes ſi quis exquirat, non dubitat Fr. de le Boe Sylvius in diſput. medic. 6. §. 39. aſſerere, conſtare ipſam multo ſale lixivioſo, pauca aquâ diluto, concurrente ac intimè ipſis admiſto & oleo & ſpiritu volatili quantitate mediocri. Idem lib. 1. prax. cap. 46. § 24. hoc notat: quiſquis bilem examinaverit, & tam cum acidis liquoribus, quàm cum ſalibus lixivis quibuſcumque confuderit, facilè capiet, bilem concurrere ad excitandam efferveſcentiam ratione ſalis lixivi, ſed multis modis in ipſa multum temperari. Eadem bilis in corpore aliàs cacochymiæ obnoxia facilè degenerat, ſuique qualitatem corruptivam peregrinantibus per inteſtina humoribus imprimit, & quia plurimis poſſet particulis activis elaſticam vim obtinentibus, facilè & fermentatur & fermentat, fermentativum motum volatilibus & urentibus ſuis particulis obviis humoribus conciliando; id quod etiam in Titio eveniſſe nobis perſuaſum manet.

Succus in inteſtino alter pancreaticus, uti amicè cum bile conſpirando, ejus frænum, quod ſulphur eſt, ſuſtinendo, aciditatemque, ſi quam habet, in ſuavi complexu deponendo, ut ſtatus naturalis conſervetur cooperatur: ita degener, id eſt, acidus, acerbus, acris, auſterus factus, bilique acrimonia æſtuque pollenti junctus, nocivam corpori procurat efferveſcentiam, aut inter ſe mutuò, aut etiam cum chylo, inprimis ſi hic nimis acidus, nec ritè volatiſatus fuerit, ut in hypochondriacis contingit, eam inducendo; imò ex vitioſa iſta efferveſcentia (verba ſunt D. Ettmülleri in Annotat. pract. ad inſtit. ſuas medit. phyſiol. pag. 42.) orti flatus, rugitus, murmura, ructus, borborigmos & ſimilia quam plurima abdominis vitia & ſymptomata inducunt, qualia v. g. in hypochondriacia item in paroxiſmis febrium intermittentium item in diarrhæis ſunt obviæ &c. pituita egregè ſymbolizat. Mucus enim quo inteſtina oblinuntur, quid niſi ſerum eſt coagulatum quod chyli ſerum in inteſtina influens auget? hoc adjectis jam humoribus vitioſis in ſtatum elaſticum & reſolutionis deductum, factioſiſſimum flatuum gignit proventum. Si pituita viſcidior, inquit Bernh. Swalve in lib. quem inſcripſit Pancreas Pancrene, pag. 130. debellari ab aliis neſciat, horribilem flatuum omnigeno dolore diſtendentium proventum ſcias: ac prout manſit inflicta vel bilis vel ſucci pancreatici acrimonia, ita hanc ſurſum ac deorſum excretam non ſine tormine videas. Alias immanes ſe ſubſternit in cauſas plurimorum affectuum colicorum, hypochondriacorum, ſimiliumve & pag. 207. debentur flatibus tot rugitus, murmillantesque ſonitus, borborygmi, clydones & fluctuationes; debentur tot dolores tenſivi, punctorii, tot ructus & crepitus. Agnoſcunt autem prodigioſi flatus matrem, viſcoſam pituitam à bile acriter cum ſucco pancreatico colluctantem obſeſſa. Cœſatium Titii noſtri corpus pancreatico ſucco cum pituitâ, quæ nunquam in ſanis & ægris deficit, abundaſſe, non ea flatuum ſolum modò prævientia, ſed & ex corruptâ meſenterij parte ad duodenum porrectâ, *das daſelbſt vermoder wart*, quod relatio hiſtorica indicavit, legimus: inſuper ater excrementorum in duodeno contentorum color & ad ſiccitatem vergens eorundem conſiſtentia à bile non tantum, ſed & à ſucci pancreatici ponticâ & acerbâ qualitate orta in hanc ſententiam nos traxit. Si Medicorum judicio pancreatici ſucci aciditas in cauſticam nonnunquam degenerat, quis aliam in hiſtoriâ noſtrâ particularis illius in meſenterio corruptionis cauſam, quàm prænominatum ſuccum accuſabit? præſertim ſi obſcuri & nigricantis coloris auctorem eundem iſtum eſſe recoluerit.

III. Cauſa efficiens flatuum eadem hic fuit, quæ ſanitatis tempore coctionis debitè peractæ, ſpiritus nimirum ſive Archeus proprius, ſed jam aberrans. Multi calorem modò intenſum, modò remiſſum & languidum, item frigus accuſant. Verùm neque calor, neque frigus tanquam cauſam flatuum primaria agnoſci poteſt, ſiquidem tantùm abeſt, ut actuale & qua tale frigus excitet, ut potius eorundem materiam conſtringat, & reſolutioni ineptam reddat. Calor quidem flatuum cauſa, non tamen primaria, ſed adjuvans eſt, qui ſolo Archei dominio materiam reſolutioni aptam, humidum nimirum rarefacere conatur, quod ſi bene & plenè hoc perficit, naturalis & fortis dicitur; ſi verò in agendo ob fractam potentiam in commodum corporis non, ut debebat, actionem exercere potuit, debilis eſt & dicitur, imò eodem nomine etiam efferatus in febribus calor venit, quia & rectitudine in agendo deviat, debilitari à frigore externo internum calorem & propter hunc, Archeum ipſum, ipſe ego exemplo meo didici. Hilperhuſam enim veſtibus bene munitus iter aliquando Eques faciens ventum in via borealem impetu & frigore mihi adverſum experior, omnes veſtimentorum aditus & rimas penetrantem. Ructuum, borborygmorum & murmurantium ex improviſo ſurgentium in abdomine meo flatuum cum doloribus percipio ſonos, his Aquæ vitæ, quam in fundâ minore parvo vitro incluſam mecum portabam, hauſtum oppono: & ecce protinus ſilentium hauſtus imperavit ex quo felicem flatuum à debita caloris viſcerum confortatione diſcuſſionem & dolorum remiſſionem collegi errantes flatus? quam viam legerunt? dico, aqueum in feri inteſtinis inhærentis à debili calore reſolutum flatus conſtituiſſe, non craſſos, ſed tenaces, quos calor à medicamento confortatus per poros membranarum inteſtinalium profligando diſcuſſit, poris membranas iſtas eſſe præditas eorum perſpicuitas, raritas, & ut dilatari patiantur, facilitas docet: abſque iſtis enim ſi eſſet, neque dilatari neque conſtringi poſſent membranæ, ut propterea neque denſitas alias inteſtinis attributa obſtet, cùm & denſo & raro poros ineſſe philoſophantium chorus affirmet.

Calorem equidem ad flatuum in Titio ortum concurriſſe aſſerenti non repugnabo, modò eundem ſolum omnem paginam hic abſolviſſe, & eminentiorem cauſam præter calorem ad fuiſſe largiatur, fermentationem nimirum non tantum ad inteſtina tendentium, ſed & commorantium ibi humorum præternaturalem, quæ etiam maſſam ſanguineam in tumultum egerit. Fermentationem in cavis Titii viſceribus regnaſſe, temporaria & viſibilis, inteſtinorum, præcipuè coli turgeſcentia in hiſtoriâ notata, prodidit: ſiquidem nulla fit fermentation ſine expanſione & turgeſcentiâ, Kergero de ferment. ſect. 1. cap. 9. & ſect. 3. cap. 3. ita diſſerente; humidum enim illud aqueum, quod flatibus ineſt, reſolutioni in fermentationis negotio ſubjectum aëris craſſi naturam induit: aëri autem cùm recentiorum, tùm philoſophantium calculo, competat attenuatio & dilatatio, compreſſio & agitatio, & quidem ſecundùm

gradus

gradus varios varia, idem pro diverſitate caloris in corpore humano, jam excedentis, jam remittentis, ſive interni, ſive externi evenire, & ſub tegmine communi ſchemata in inteſtinis ob ebullientium flatuum varietatem, varia figurari rationi congruum manet: ſicuti in thermoſcopiis aërem conſtringendo ſe & minorem locum occupando, aquam ſurſum metu vacui rapere, & extendendo ſe eandem dimittere oculis patet. Caloris autem jam exuperantis, jam deficientis viciſſitudines in corpore variis morborum tædiis, præcipue particularibus vaſorum obſtructionibus exercito, ſuperiorum influxu facilè nonnunquam concurrente, facilè oboriri, mihi perſuadeo. Quæ autem de flatuum à calore debili ortu diximus, habito ad ſubjectum hiſtoriæ noſtræ reſpectu propoſuimus, propterea nec abſolutè intellecta volumus, quaſi flatus ſemper ſint effectus & proles caloris debilis: hoc enim authoritatibus & experientiæ omnino refragari, Excell. Dn. D. Bruno in notis ad Teſſen. de ſangu. v. ſ. dimiſſo pag. 195. probari neque abſolutè de cauſa affectus, quo Titius laboravit, nimirum fermentationis exinde ortorum flatuum procatarcticâ loquimur quæ in genere ſpectata ex indole ſua cauſam antecedentem in corpore movet, & ut cauſæ proximæ naturam induat, occaſionem præbet: ea cùm ita fuerit, ejus non in omni flatuum productione præſentiam requiri, ultrò patet.

Inter ſummè nociva pathemata Ira primum tenet locum, quæ juſta Zenonis apud Plutharchum de iræ conducenda τῶν παθῶν [illegible] audit, quia, quod vehementius humores creat, nihil eſt. datô præſertim ex improviſo jam ante turbatæ menti objectô, ignominiæ & damni ſpecie ingrato, id quod ſibi contigiſſe, indeque abdominis tumorem ſucceſſivè increſcentem, morborumque, quorum fatalitatem præſenſit, ſeriem manaſſe Titii querela fuit crebra; quanta autem excandeſcentia in commovendis humoribus vis ſit & efficacia, aliquot exemplis ex iræ motu natorum confirmatum apud Camerarium memorabil. medic. cent. 10. ſ. 52. legas, & ex mirô hoc, quod Dn. D. Lubavius de cruent. cadav. pag. 302. de quodam arthritico, quem novit, adducit, qui, cùm egredi non valeret, nec crura movere, concitatus tamen ira crura extendit, & ad offendentem uxorem per medium ſolus cubiculum percurrit. Ita ſpeciatim ſtimulat & fermentat bilem, inque Gas elaſticum citat, indè promptiſſimè in aliis epilepſia, in fœminis affectus hyſterici & ſpaſmodici, in aliis diarrhœæ, febres, phthiſis, vomitus &c. oriuntur, ita Dn. D. VVedelius loc. cit. pathalog. pag. 318. conferatur ſi placet hiſtoriæ noſtræ gratia, quæ de fermento naturali non naturali & præternaturali inteſtinorum idem in propempt. inaug. Ann. 84. edito, verba fecit. Tortores itaque Titius habuit inteſtinos flatus variis modis eum excruciantes; ſiti præſertim, doloribus & caloribus internis, nec de vomitu, alvi obſtructione cordis anxietate, de ventriculi ob anguſtiam cibi etiam deſiderati nihil vel parum admittentis, indignatione, inflammationis & gangrænoſæ diſpoſitionis funeſti mali veſtigia paſſim exhibuerunt inteſtina, iliacis doloribus non minus & colicis laborantibus non rara, ſicut & D. D. Pechlinus loc. cit. vix quenquam ex ejus modi dolore (Iliaco) occubuiſſe advertit, cui non ſimul inflammatio inteſtinorum, ſtagnante nimirum obtenſionem in capillaribus ſanguine, contigerit, cauſarum hactenus enarratarum in ægri noſtri corpore varietas dolorum, non uni, ſed variis, idem fuiſſe ſubjectam ſpeciebus, nemo non poteſt intelligere; ſpeciales dolorum differentias, quas index Sylvii praxi adjectus & D. Etmullerus in praxi ſua, ſub denario numero ſiſtunt, ſubjecto noſtro applicare ſuperſedemus. Lienem præterire nolumus. Solito in humano genere minor cum Titii lien fuerit, officia hunc debita non ad leges naturæ perfectè exercere, neque ſanguinem pluſquam perfectum reddere potuiſſe, vel ex hoc ſatis inclaruit, quod ad genium melancholicorum ſuo ſenſu, qui ſingularis fere ſemper, & obſtinatus ſæpe fuit aliorum monitis ſanis raro locum concedens, abundaverit. Agilitas tamen corporis in ſanitatis ſtatu ſtatis carnoſi & habilis, ex crebrô in provinciam ad prædium ſuum excurſu, nullâ lienis culpâ impedito, fuit obſervata. Colicis quidem doloribus, ſine dubio etiam iliacis, eodem in ſtatu nonnunquam fuiſſe correptum, domeſtici retulerunt, quibus tamen ſpecifico quodam ſibi familiari remedio medelam attulerit. Ex urina rubicunda cum quadam pelluciditate mihi ante exceſſum nullâ prognoſticum malum me formaſſe hiſtoria refert. Cauſam hic expono, colorem enim iſtum deberi ſali & ſulphuri plus ſolito in maſſâ ſanguineâ aduſtis ſeroque largius incoctis intellexi, ipſaque viſcera de tono ſuo dejecta, ex hoc & ſignorum aliorum contextu amplo, non meâ ſolum, ſed aliorum experientiâ fretus, prædixi. Succurrit eo tempore, quod Dn. D. VVedelius diſſert. medic. de urinar. ſignif. cap. 5. annotavit, in hydropicis, ait, quando viſcera jam ſic ſatis ſunt de tonô ſuo dejecta & à lixivioſô ſerô corrupta, vel ſcirrhoſa quoque ſolent præbere urinas rubras craſſas, ubi magis conveniunt nitroſa, arcanum duplicatum Mynſichti & alia temperata; rarò tamen tunc evadunt, unde ſi hydropicus urinam albam offerat, melior ſpes erit concipienda, rubra verò & pauca in hydropicis peſſima eſt. Hoc viri experientiſſimi monito, quaſi tacitè impulſus præſcripſi clinico Arcanum duplicatum duobus aliis quorum abſorbens unum, alterum ſtimulans fuit, junctum, quod variè per ſudores, ſedes, & interdum etiam ſomnum facere Mynſichtus, tradit: D. Etmullerus Chymiæ ration. & experim. lib. 1. cap. 9. ut optimum in affectibus chronicis, in febribus intermittentibus & ſcorbuto, item ut egregium ſtomachicum commendat. Præſcripſi autem manu dubiâ, certum ex eo poſt tanta pertinacis obſtructionis tædia beneficium non expectans, nec ſucceſſum ullum; quem nihilominus nitroſa medicamenti vis promovit, fluxilem in inteſtinis reddendo materiam, & laxatione tum ad excretionem faciliorem materiam diſponendo, tum inteſtina ad excernendum ſtimulando. Effectus hic laudabilis quidem, ſed ſerò ortus, longioris vitæ beneficium procurare neſcivit, medentem tamen hoc docuit, non depravatum fuiſſe in Titio inteſtinalium fibrarum motum iliacæ paſſionis in ſenſu rigido (alius alio) nomine venientem quæ cum moleſtiſſima fœcum per vomitum fit rejectione. Tali enim fibrarum ſtatu ſemel p. n. orto, in ordinem priorem redigi, & ut memorata excretionis per inferiora rurſus fiant vix eædem compelli queunt. Maturior vitæ quàm voti finis, cauſarum ignaris adeſt. Herniâ, qua clinicum noſtrum laboraſſe αὐτοψία docuit, iliacam paſſionem inferri potuiſſe, experientiæ equidem ſuffragio conſtat: verùm cùm facilis inteſtinorum è ſede indecente fuerit poſt fata retractio, & excrementorum datô prædictû, remedio excluſio, infarctum eorundem leviorem fibras ad inverſum motum non diſpoſuiſſe, atque obſtructionis præcedentis pertinaciam etiam à contorſione & oppreſſione in loco incarceratorum inteſtinorum alio, excrementorum & flatuum mole tumido ab expreſſorum concurrente ſimul cauſâ convulſionem inferente oriri potuiſſe ſuſpicor. Tantum in rationem ſtatus, quem vocatus in Titio vivo & mortuo, ego deprehendi, commentari placuit:

cuit: pluribus & forſan accuratioribus, ſique à conſiliis ipſi mox ab initio adfuiſſem, & omnia oculis uſurpare mihi præſenti licuiſſet, majori ſolertiâ hæc potuiſſe tradi, lubens fateor. *D. Ioan. Chriſtianus Frommannus Ephemeridum Germanicarum Decur. ij. Anno x.*

Observatio LXXVI.

De Hydrope pectoris lethali: Hic extra proprium locum, ſiquidem pertinet ad morbos.

CUm aliquando à Præfecto judicij ordinario Domino Hartmanno ſtrenui nobilis à Stein in *Lausnits* ut medicus Ducalis Saxonicus & Neoſtadij ad Orilã Phyſicus ordinarius, ad inſpectionem viri cujuſdam ſubitaneâ morte defuncti vocarer, ſine mora eò me contuli, & à præſentibus ſtatim fui informatus, demortuum cum alio viro in eodem hoſpitio ante octiduum rixas prius moviſſe, exque verbis ad verbera cum illo deſcendiſſe, poſt verbera verò à pago ad pagum hunc deambulaſſe, nihilque moleſtiarum ulterius, quàm anguſtiam pectoris perſenſiſſe, & de hac querelam inſtituiſſe, hanc ergo parum curans nono die poſt verbera accepta properavit ex hypocauſto ad fores, quas vix aperiens mortuus proſternitur ſpumamque circa os excernit, & ſic exanimatus reperitur à domeſticis, hujus ergo corporis ſectionem cum chirurgo præſente aggrediens, nil invenio in toto corpore quod aliquam plagam indicaſſet, tantum abeſt, ut mortis cauſam exinde aliquam potuerim hariolari, nulla enim macula, neque ulla viſceris alicujus læſio apparebat, ſed omnia infimi ventris membra videbantur eſſe ſana atque incorrupta, aperto verò Thorace integram ejus cavitatem aquâ repletam videbamus cum pulmonibus flaccidis, maculoſis & nigricantibus non ſine admiratione. Sterno enim remoto velut ex alveo aqua *cum* impetu dimanabat cum adſtantium ſtupore maximo, hunc ergo virum ex ſuffocatione potiùs, quàm læſione partium aliquâ fuiſſe mortuum facilè erat dijudicare, ſic ſi multa poſt mortem aperirentur corpora, multi quoque in apricum ponerentur in corpore latentes morbi, multique cognita prius illorum cauſa curarentur felicius, qui aliàs incognita cauſa letho colla ſuppeditare coguntur. *D. D. Ioh. Georgius Grubelius Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iij. Anno.*

Observatio LXXVII.

Hydropica anatome; ubi teſticulus dexter ad magnitudinem capitis infantilis auctus, repertus &c.

FÆmina 56. annorum in noſodochio per ſeſquiannum aſcite laborans cum gravitate & tumore duro ad regionem uteri; hæc per hydragoga ſæpe alleviata, tandem taliis ceſſit, abdomine aperto effluxerunt circiter 40. menſuræ aquæ ſat lympidæ, viſcera erant flaccida teſticulus dexter tantæ magnitudinis ut caput infantis æquaverit, ſectus ingentem copiam puris exhibuit, quod autem maximè mirabar, pulmones nec minimam partem parenchymatis, ſed ſolummodo vaſa & membranas continebant, cum tamen, in vivis dum eſſet, de nullo dolore aut tuſſi vel ejectione conqueſta fuerit? an ſanguis ſeroſus ſalſus, acris, per pulmones circulatione tranſiens, ſubſtantiam carneam & veſiculoſam ita abraſerit alioque duxerit vel eduxerit? probabile judico. *D. D. Adamus à Lebenwaldt Ephemeridum Germanicarum Decur. iij. Ann.*

Observatio LXXVIII.

De Anatome viri hydrope & fluxu hepatico defuncti.

VIr triginta annos natus cùm in Hungaria militem egiſſet, & præter alia incommoda, illis, qui caſtra ſequuntur, ut plurimum moleſta, magnam nocturno tempore, à nivibus inprimis, quibus indormierat, corporis refrigerationem aliquoties perpeſſus fuiſſet, in patriam, Noribergam reverſus, dum horticulturam, quam didicerat, iterum exercebat, ſæpe cucumeres crudos à ſtipite decerptos, etiam jejunus, ſine ullo condimento, copioſe ingeſſerat, aliiſque modis multos in diæta errores, chyli crudi, generatione, maſſam ſanguineam viſcidis & ſeroſis particulis plurimis, ſulphureis depreſſis, onerantes, Virque ad motum naturalem naturalem ſegniorem efficientes; commiſerat: benè tamen valere interea ſibi viſus; donec poſtea Auguſtam Vindelicorum concedens, Anno 1688. menſe octobri, filiolum ſemeſtrem ulnis geſtans, inter concitatos per hortum, cui colendo operam ſuam locaverat, greſſus pronus caderet, tanto impetu, ut infans cruris fracturam ſubierit, à quo tempore in hypochondrij dextri parte anteriore dolorem gravativum perſenſit, quem circa finem anni tumor crurum comitabatur, ſenſim unà cum abdominis mole increſcens: cùm tamen interea laboribus ſuis ſic ſatis commodè vacaret, cibos benè adpeteret, reſpiratio libera perſiſteret, nec ſitis moleſta eſſet; uſque dum tandem à tumore incrementa ſumente moleſtias ſentiens, gravioraque mala metuens, opem medicam imploraret, quam ubi ſerum per urinam & alvum educentibus medica-

dicamentis ferre conabar, non neglectis ſimul aliis ſanguinis dyſcraſiam emendantibus, tumor quidem imminuebatur, brevi tamen ad priorem molem revertebatur, ipſo interea ægroto neque de caſu prægreſſo quidquam referente, neque etiam à laboribus conſuetis ceſſante. Tandem aliorum diverſa remedia, fortiora etiam purgantia ex gummi gamandræ & ſucco radicis ireos noſtratis, adhibens, plane decumbere coactus fuit, adpetitus ceſſavit, ſitis vero, quam aquâ fontanâ & vino ſolabatur, urgere cœpit; uſque dum viribus proſtratis d. 14 Maii A. 1689. inſignê materiæ ex rubro liveſcentis, partim concretæ, copiam alvo circa meridiem excerneret; quam adſtantes hepar diſſolutum eſſe ſtatuerunt. Quod cum mihi ab horti domina fuiſſet indicatum, vanitatem hujus opinionis, ſatis noſtris familiaris, ipſis oſtenſurus, ut poſt mortem, quæ ejuſdem diei veſpera fuit inſecuta, diſſecandi copia mihi daretur, impetravi. Id quod dum altero die fiebat, perpaucum ſanguinis, ejuſque atri, in toto corpore comparebat, interior autem ventriculi facies nonnihil in fundo rubebat, & vaſa magis quam alibi, ſanguine repleta ibi conſpiciebantur; in ipſa autem ventriculi cavitate amurca prædictæ excretæ ſimilis fluctuabat. Veſicula fellis magna erat, atque balſamico illo amaro ſanguinis condimento vacua, è contra ſero craſſo bilis colore nonnihil tincto turgida; circa quam in hepate ſteatoma hærebat, nucis juglandis majoris magnitudine in ipſam hepatis ſubſtantiam profunde penetrans: dubio procul ex glandulis hepaticis ibidem à vehementi brachioli infantilis, cum in horto caderet, alliſione læſis, atque ad ſanguinis liberum commeatum ineptis ſic evadentibus obortum, & non ultima hydropis enati cauſa exiſtens, quamvis enim utplurimum ita ſe habere non velim negare, quod Dn. D. Cornelius Bontekoë in chirurgia ſua notat cap. 7. §. 4. abſceſſus in hepate hydropicorum inventos non cauſæ ſed effectus ſaltem cenſum ſubire; noſtrum tamen hunc abſceſſum contrariam potius rationem obtinere, atque ut cauſam hydropis eſſe conſiderandum arbitror, exterum omentum, ſecus ac alias in hydropicis tantum non omnibus obſervari ſolet, ut & reliqua viſcera integerrima videbantur; niſi quod pulmones eſſent lividi. Serum non ſaltem in abdominis cavitate fluctuabat, ſed totius etiam in corporis habitu glandulas ſubcutaneas, quales celeb. Dn. D. Ol. Borrichius vol. 1. Act. Haſn Barthol. obſ. 98. notavit, extendendo, fibriſque, membranis & muſculorum interſtitiis ſe per minima inſinuando, in primis in pedibus, ſtagnabat; ubi vaſorum lymphaticorum aliquorum, circa hepar ibidem copioſè repertundorum, à præfato lapſu diſruptionem probabilem reddens: hic vitioſam etiam ſanguinis compoſitionem à tot diætæ vitiis inductam luculenter oſtendens. In primis vero meridianâ luce clarius adparuit, dejectiones illas cruentas à ſanguine in ventriculo, ex reſeratis vaſorum oſculis penetrante, ortum habuiſſe. Cui ſanguinis extravaſationi ſi medicamenti acrioris, quale ſuccus ille ireos & gummi gamandræ exſiſtit, in largiori doſi aliquoties, exhibiti, virtutem inflammantem anſam dediſſe dicerem, forte non errarem. Et ab hac vaſorum ſanguiferorum in inteſtinis, vel ſtomacho apertura communiter fluxum hepaticum, qui ita vocatur, potius quam ab ipſo hepate in aliis etiam oriri merito ſtatuitur; ubi notanda hiſtoria, quam Dn. D. Juſt. Schraderus obſ. anat. Dec. 4. obſ 4 recenſet de fluxu ſanguinis copioſi, confertim prodeuntis, puri, floridi & benè conſiſtentis in hydropico lethali, quem ob diſſolutam ab aquis inteſtinorum texturam obortum judicat. Notum alias eſt, multos præclaros medicos hepatis fruſtula quòd per alvum quandoque excernantur, ſtatuere; quibus tamen, præter alios. Theod. Kerckringius obſ. anat. 34. Phil. Hæchſtetterus dec. 2. obſ. med. caſ. 6. & D. n. Sennertus Paralipom. 12. ad lib. 3. med. pract. ſat validis argumentis contradixerunt. Fruſtum maſſæ ſanguineæ inſtar parenchymatum concretæ, fibriſque variis venularum in morem refertæ, ut adſtantes hepar integrum per alvum redditum crediderint, ſeceſſu rejectum, ſupervivente ægroto. Recenſet Th. Bartholinus cent. 2. hiſt. anat. 70. confer quæ de corporibus glanduloſis alvo excretis, tum alibi tum in ephemer. noſtr. curioſ. D. II. Ann. III. obſ. 187. leguntur. *D. Lucas Schrockius Ephemeridum Germanicarum Decuria iii. Anno i.*

Observatio LXXIX.

Hydrops pectoris, hic extra proprium locum in quo Polypus cordis portentoſus repertus.

POlypum portentoſum in nupera ſectione publica adoleſcentis deprehendi: mortuus eſt hic hydrope pectoris & pericardii, neque in imo ventre notabilis labes ulli viſcerum fuit illata, in pectore verò aqua copioſa ſtagnavit, & etiam pericardium ſero fuit quam maxime diſtentum, pulmonum lobo utroque coſtis adhæreſcente & ſatis corrupto: quum ad cordis examen pergerem, flacciditas ejus ad attactum palpabilis, multum rari non ſpondebat, at verò cum cavam circa ſui in cordis thalamum dextrum ingreſſum, aperirem, illico polypi indicia deprehendi, inde caute diſſecto cordis thalamo, ſubſtantia comparuit carnoſa, denſa, & latitudine totius thalami peripheriam exæquans, ejuſque Cavum undique occupans: primo intuitu ſeptum carnoſum (de quo Cl. Lovverus) eſſe arbitratus ſum, quod ventriculo in ſua contractione non exiguas fert ſuppetias, propius verò eum examinarem, polypum inſigniſſi-

mum eſſe, reperi, cujuſmodi portentum neque vidi hactenus,neque etiam ab aliis deſcriptum memini: exæquabat,ceu dixi,latitudine totius thalami interius cavum, pedibuſque ſuis multiplicibus, fiſſuris ipſius,columnas carneas inter,erat infixus,juxta in arteriam pulmonarem protendebatur,& ſecundum hujus per pulmones divaricationem, in eum plurimos ramos dirimebatur: in thalamo ſiniſtro polypus hæſit alius, ſed minor,in arteriam magnam ſeſe extendens: neque etiam cerebri ſinus hiſce funeſtis hoſpitibus caruerunt, ut pote à quibus pituitas exemimus, & ſpectatoribus oſtendimus, ut mirari non oporteat., vel ſeroſæ colluviei augmentum, ſi non proventum,vel pulmonum corruptelam. *D. Ioh. Iacobus Hardus Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iii. Anno ii.*

Observatio LXXX.

De Pinguedine in abdomine tumorem Tympanitico ſimilem efficiente.

MEdicus qui ſufficit ad cognoſcendum,ſufficit etiam ad curandum, ſed quandoque non cauſá tantum morbi,ſed affectus ipſe ita in abdito latet, ut etiam Argus quandoque Tireſia fiat cæcior. Anno 1681. fœmina quædam Sammaria ex inſula(Schütt)huc delata,meo & aliorum judicio hydropica; nam venter æqualiter erat tumidus, magis tamen in Epigaſtrio circa regionem lienis,ſtomachi,& ſupra umbilicum,quam infra eundem, ubi tumor mollior apparuit. Superior pars corporis tota quanta emaciata,à longo tempore enim nihil quicquam ciború aut ſumere aut retinere potuit,ingeſta quippe continuo evomuit. Venter niſi Clyſtere aut ſuppoſitorio ſollicitatus nunquam ſuum fecit officium. Ita diuturnitate morbi confecta & viribus fracta,cum nec medicamenta nec alimenta retinere potuiſſet, extincta. Poſt mortem aperto corpore,imprimis diſſecto peritonæo,effluxit ſerum quoddam citrinum in parva copia unam menſuram vix excedente. Remoto peritonæo in conſpectum venit omentum ſeu Epiploon,ea parte,qua ſtomacho annectitur lobis ut ita dictum,pinguedine ſebacea pugni aut capitis infantis magnitudine,ita dura,ut ægrè cultro potuerit diſſecari,undique repletum. Simili ratione ſimil que materia etiam pylorus undiquaque erat obſeptus , magis externe quam interne,quæ ita illum conſtrinxit,ut nihil, niſi valde liquidum & molle potuerit exire; quæ autem craſſiora iterum ad ſuperiora regurgitare debuerint. Hinc illi perpetui vomitus, hinc contumax conſtipatio, hinc ventris tumor durior in epigaſtrio, mollior in hypogaſtrio, ubi talis pinguedo non fuit,hinc denique ex defraudatione naturalis alimenti & defectu convenientis nutritionis emaciatio & mors. Plane hoc,qui elapſus,anno , ſimili propemodum morbo,quantum ex externis conjicere licuit,interiit vir quidam nobilis 68. Circiter annorum omni ætate robuſtus & obeſus,tandem derepente nulla prægreſſa manifeſta cauſa in Anorexiam incidit,cum corporis emaciatione. Decreſcente ita aqualiculo apparent circa regionem ventriculi,item in dextro hypochondrio,ut & in parte ſiniſtra ſupra umbilicum tumores plane ſupradictis ſimiles forma,duritie & magnitudine,ſine dolore extra tactum,quem ferre non potuit. Acceſſit etiam vomitus omnium rerum comeſtarum & potarum,cum continua nauſea & inappentia ad omnes cibos: denique menſe auguſto toto corpore contabeſcens obiit. Apertionem poſt mortem adſtans uxor & conſanguinei non permiſerunt , quam tamen optaſſem ad videndum,quid illa duricies fuerit,non abſimilis valde eſt D. Hiarne obſervatio 166. Anni IV. Dec. I. miſc. curios. Niſi quod in fœmina noſtra lobi mera pinguedo fuerint ſine cavitate aut contento liquore. *D. Carolus Raygerus Ephemeridum Germanicarum Decuria iii. Anno ii.*

Observatio LXXXI.

De Hydrope quem Saccatum vocare ſolent , ſingulari.

VArii hinc inde in Ephemeridibus noſtris occurrunt caſus hydropis,qui humore peculiari tunicâ,quaſi utri aut ſacco,unde ei nomen à nonnullis inditum,incluſo , longi temporis tractu collecto Aſcites ſpecie medicis impoſuit, ac omnem eorum curam & ſollicitudinem illudens, vario tandem eventu aut ſui ipſius,idque rarius,aut , idque frequentibus , vitæ ægri finem fecit deplorabilem. Quibus poſterioris potiſſimum generis annumerari meretur, qui mihi hic Berolini obtigit notatu & admiratione haud indignus , difficilis ac funeſtis. Matrona non infimæ ſortis, annorum quinquaginta duorum, ſtaturæ mediocris naturæ ac conſtitutionis vividæ, ſanitatis ſuæ ac corporis curæ parum intenta,diætæ,quà ſex res non naturales, admodum negligens , obſtructionibus alvi imprimis valdè obnoxia; cæteroquin,vegeta,agilis,atque ad negotia rei familiaris peragenda,prompta admodum & expedita,ante triennium & gravitate pedum,deque lumborum atque abdominis circa inguinum regionem pondere conqueſta,poſtquam menſes jam ab aliquo tempore parcius & inordinate fluxiſſent,ac tandem plane ſubſtitiſſent ſubſecuturæ tragædiæ metu ac mariti perſuaſionibus adacta medicum conſuluit; verum in aſſumendis medicamentis ſegnior,parum inde levaminis ſenſit; unde malum ſenſim autem labēte moras inter & dettactiones tēpore poſt anni abſolutū circuitum,

manifeſta

manifeſta tumoris in abdomine & pedibus veſtigia & primordia oſtendit; hinc hydropis ingruentis ſuſpicionem movit, cumque nec alterantibus, attenuantibus, aperientibus, diſcutientibus, carminativis, &c. ex methodi lege adminiſtratis, nec evacuantibus tam purgantibus, quã hydroticis, ſudoriferis ac diureticis, variis item quæ ſpecificorum nomine commendantur, ſolicite magis ac diligentius paulo nunc quam ante initio; ſed abſque aliquo, ſaltim notabili levamine, adeoque fruſtra exhibitis ac uſurpatis nequicquam proficeret, de hydrope jam radicato & quidem ſaccato medico nata eſt ſuſpicio. Prævidens itaque arte omni ac remediis in caſſum hactenus adminiſtratis, hinc quoque in poſterum adhibendis ſuperius eſſe malum, ſpe reſtitutionis decollante medicamina ulterius quæ irrita fore præſciebat fruſtra præſcribere detrectabat ac prognoſtico præmiſſo paulatim à viſitationibus ordinariis ceſſabat. Interea alter ſua per veſtigia lapſus & elapſus fere eſt annus. Ægra autem vitæ ac valetudinis deſiderio capta, prognoſtico poſthabito, alios atque alios medicos conſuluit, quorum cautiores rei difficultate aut agnita aut perceptа brevi eodem modo curę ſe ſubſtrahebãt, nec empiricis utriuſque ſexus undeque confluentibus, artemque ſuam extollentibus, locus inter eos denegatus. Juniores præſertim nonnulli audaculi, nimiumque ſibi ac ſcientiæ ſuæ fidentes certatim triũphum ſibi à devicto morbo pollicentes, ſpe reconvaleſcentiæ diu eam iactarunt. Inter hos pręcipue unus promiſſis admodum dives, ſponſione etiam cum marito & liberis de reſtitutione paucarum ſeptimanarum ſpatio præſtanda inita, variis illam, iiſque validis ſub finem ſecundi & initium tertii anni vomitoriis, purgantibus, & in laconico non ſemel exortis, ſed fruſtra ſudoribus exercuit. Moles enim abdominis nequicquam his etiam vehementiſſimis medicamentis parens, indies incrementum, utut paulatim, ſatis tamen notabile, capiebat ac ne hilum quidem ab emeticis & purgantibus etiam validiſſimis & draſticis ſubſequente quandoque hypercatharſi ſatis enormi, decreſcebat, ſed magis potius magiſque aucta, aut immenſum tractu temporis accreſcebat, Ita ut umbilicus tandem extra naturalem ſitum ad inguina, atque reliquus aqualiculus ad genua uſque dependeret. Ægra tamen ſtatu hoc corporis licet deplorato ac quam maxime ob pondus moleſto, tot miſeriis ac ærumnis, tam à remediis, quam à morbo preſſa & defatigata, virium adhuc detrimentum inſigne non patiebatur, ſed qua functiones corporis ut naturales, ſic vitales & animales, alvum ſolam, quæ ipſi, uti dictum etiam extra morbum ſemper aſtrictior, ſi exceperis, ſatis adhuc agilis officio matrisfamilias, qua œconomiam adminiſtrandam, viſitationes amicorum recipiendas ac reddendas, aliaque munia ad civilem converſationem requiſita, obeunda, prompte fungebatur, doloribus aut aliis, quæ hydropem alias comitari ſolent, præterquam, quę ponderis adeo magni circumferendi onus inferebat, incommodis hactenus raro nec admodum vehementer interpellabatur; imò ne quidem partium ſuperiorum, quale in aſcite plerumque occurrere ſolet, adhuc decrementum notabile patiebatur nec ſitis inexhauſta, individuus aliàs hydropis comes, eã affligebat. Et quod ſingulare erat, reſpiratio, vox ac ſermo, utut tumor ſuperne ad ipſum uſque ſterni os prætenderetur ac præcordia, immani ejus mole occupata, opprimere videretur, libera ſatis atque expedita per aliquot etiamnum tertii anni menſes perdurabant. Præterea caſum, quo pondere abdominis provoluta, ab uno alterove ſcalarum domeſticarum gradu inſurgentem illam immenſum alvum humi gravi admodum impetu proſtrata fuerat, non adeo magno ſuccedente incommodo, patienter & proſpere magis, quam vel ipſa res ferebat, tulerat. Donec animum recreandi ergo, uno alterove ab hoc caſu menſe, quatuor aut quinque milliaribus in prædium mariti eſſedo vecta, atque illic ſcalas hortenſes decerpendorum quorundam fructuum ergo ſcandens, gradibus ſuſtinendæ tanti corporis moli & oneri imparibus, quibuſdã fractis, incommode admodum ac violenter toto corpore in terram impegiſſet: ab hoc enim tempore pejus habere deque variis moleſtiis quandoque, doloribus quoque abdominis immane diſtenti paulatim magis magiſque conqueri cœpit. Interea medicus ille poſtremus ſponſione ſua temeraria, ſpe ac promiſſis dudum jam exciderat, vana illa omnia perinde ac exhibita à ſe remedia cernens, curę ſe quoque ſubduxerat. Hinc ægra alia rurſus quærere ſubſidia, ac nunc hunc, nunc alium conſulere coacta, quæcunque à quocunque celebrabantur tam methodica quam empirica, etiam à vetulis & agyrtis promiſcue admittebat & adhibebat; ſed irrito ſemper ſucceſſu & eventu ſæpius etiam præpoſtero. Tandem quatuor ſimul in conſilium convocatis medicis de paracenteſi, tanquam remedio dubio, quo præſtaret nullo, quoque, ſed tam fruſtraneè, quam ſero nimis deliberatum, quibuſdam, cum indicia adhuc eſſent non uſque quaque vana, viſcera interna nondum eſſe corrupta aut penitus labefactata, eo quod adhuc aliquali cum appetitu ingereret, digereret, & utut rarius egereret; neč ſuperiorum partium magna adeſſet macies, nedum atrophia; nec color pallidus admodum aut cadaveroſus, ſed pro ſtatus præſentis ratione ſatis adhuc vividus tam faciei quam reliquarum, quæ viſui patebant, partium polythrylle-

ron illud medicum modo dictum allegantibus ac tuentibus;aliis vice verſâ hoc,argumentis ab obſervationibus quibuſdam adductis,viſciditatem humorum, quæ nullâ paracenteſi educi poſſit,hariolando conſtanter impugnantibus,quorum inter diſceptationes ac moras, quas ultro citróque data ac ponderata conſilia atque judicia nectebant,unus tranſiit ac alter dies, tandem poſtremorum ſententia prævaluit,unde meris palliativis,anodynis ac dolorem mitigantibus,reliquum morbi tranſactum.Quia datis his induciis ferocire magis cæpit,hinc indies nova ſymptomata,novi dolores,novæ anguſtiæ, exeoriationes partium internarum, crurum, pedum ac dorſi,in regione præſertim lumbari,inflammationes,gangræna,demum & febris,& atrophia ſuperiorum partium,apepſia,agrypnia,viriumque jactura totalis,& tandem poſt exantlatas infinitas penè moleſtias,& toleratos immenſos cruciatus mors ſubſecuta.A quâ,facta prius à Chirurgo,jubentibus ſuperſtitibus,inciſio tribus fortè aut quatuor digitis tranſverſis ab umbilico interiora ac ſiniſtrum latus verſus,ad educendam aliquam aquæ,uti judicabatur, in utre illo horrendo contentæ quantitatem;verum illius loco aliquot ſitulæ, tres ad minimum colluviei cujuſdam viſcidæ,tenacis,craſſæ ac glutinoſæ,ſpermati ranarum quâ conſiſtentiam non abſimilis,nonniſi maxima difficultate extortæ potius & expreſſæ, quàm extractæ augurium poſtremorum è medicorum illorum poſteriorum quadrigâ, comprobarunt. Cum vero pie defuncta ipſamet monuiſſet ſæpius ac moribunda tandem quoque deſideraſſet, ſi ex uſu ſuperſtitum mortalium fore judicarent medici,ut cadaver aperiretur, quo vera corporis interior facies & conſtitutio,de qua hactenus tot diverſæ & dubio procul pleræque vanæ fuerint conceptæ ac prolatæ cogitationes,conjecturæ & opiniones,tandem ad oculum pateret, ſe ultro conſentire, ut corporis ſui exuviæ in victimam cultro anatomico medicorum,& quidem duorum illorum,qui præ reliquis hactenus morbi curam diutius ac majori ſolicitudine ſuſcepiſſent ac geſſiſſent,concederentur,& quâ fieri poſſet,exactitudine in morbum ejuſque cauſas ac circumſtantias inquireretur. Sequenti igitur die præſentibus quibuſdam familiaribus utriuſque ſexus amicis,à medicorum juniore & Chirurgô,aperto ſuſpensâ manu cutis,admodum adhùc diſtentæ,integumento,illique ſubſtratâ,paucâ tamen admodum, pinguedine, aut adipoſæ potius tunicæ ab humoribus exeſæ ac colliquatæ ratis quibuſdam atque tenuibus reliquiis,viſui mox ſe obtulit ingens humoris,priori,antecedenti die extracto, exactè ſimilis copia,viſcida,tenax,gelatinæ aut ranarum ſpermati conſiſtentia par, coloris qualis eſſe ſolet carnis eluviei pallide rubentis,craſſæ ac turbidæ,quâ rudiculà aut hauſtorio ex parte exhauſta plurimæ ſe concamerationes,cellæ aut cavitates primum diverſæ magnitudinis, capacitatis ac conformationis, ſuis quæque membraneis parietibus circumſcriptæ exhibuerunt, quas à tunicis muſculorum ac integumentis,abſumtâ eorundem ſubſtantiâ fibroſâ ab acrimonia humorum ſucceſſivè pullulantium,& è vaſorum omnis generis extremitatibus capillaribus in interſtitia illa tunicarum exudantium aliquali, ſed colliquativa tantum putredine (revera enim in hac putrilagine odoris fœtidi aut cadaveroſi nil prorſus perceptum)illarumque intervallis ortas judico. Utres qui dixiſſet majuſculos,ſibi invicem contiguos gelatinâ,quâ colorem in ſingulis & conſiſtentiam quadantenus variegata fœtos,non aberraſſet. Separatis horum quibuſdam inter ſeptis, maſſa quędam prima fronte viſcidi illius muci ſqualore obſita,infantile ſatis magnum caput molle mentiens emerſit ac in conſpectum prodiit,quod quo titulo ſalutandum,tam inter ſectores quam ſpectatores non leve ortum eſt conjecturarum diſſidium. Situm illud erat in vicinia regionis umbilicalis latus ſiniſtrum verſus.Alii viſcus eſſe volebant aliquod ventris inferioris,ſed quale determinare haud poterant,alii inteſtini prominentis partem,ſed hos figura pene globoſa, nulli alii inteſtinorum ductui continuata,refellebat,alii, & quidem potiori jure,nullo tamen adhuc certo indicio confirmati, præternaturale quid eſſe augurabantur. Verùm quod omnes ſuſpenſos animi tenebat, nullum vel ventriculi,vel epatis, vel inteſtinorum genuinum apparebat veſtigium;niſi quod inguina verſus protuberans aliquod ſyſtema duplicatum coli prominentiam primo obtutu referret,eaque ſpecie ipſi quoque medicorum inter præſentes ſeniori,anatomes alias non adeò imperito imponeret. Sed cum accuratius luſtraretur & examinaretur,figura peregrini quid indicabat & inſoliti, junioribus interea tam medico quam chirurgis præcipiti judicio viſcera omnia una cum inteſtinis putredine conſumta eſſe cum admiratione exclamantibus,ſolo ſeniore judicium,quod peritonæum nondum vidiſſet,ſuſpendente,rurſus in diverſas itum ſententias,donec exhauriendo una rurſus alteraque ſqualore iſto tetro impleretur ſitula,ſicque utres prædicti, in quos tota diremta erat cavitas, ſucceſſive evacuarentur,atque alvei illius immanis fundus magis paulatim magiſque detegeretur. Rumpenda interim erant neceſſario ac diſſecanda quædam interſepta alveorum illorum,quo diſtinctius,quid inibi occurreret,dignoſci poſſet.Ubi tandem remotis his obſtaculis & exhauſtis (connumerando nimirum,quas chirurgus pridie eduxerat)ſucceſſive quinque ſitulis,quarum ſingulæ viginti quinque circiter capiebant libras medicas, adeoque centum præter propter & viginti quinque libris iſtius viſcidæ ſaburræ,peritonæum apparuit, huicque annexum firmiter ſuppoſititium illud ſupra memoratum colon, nec non abſterſo

abſterſo nunc omni muco, diadematis Turcici, quâ figuram, æmulum, à reliquis omnibus cavitatibus aut alveis diſtinctum atque ſequeſtratum, ſyſtema globoſum. Hoc imprimis omnium in ſe convertebat oculos & animos, neque tamen quiſquam quid ſit? quid fuerit? unde ortum & quâ ratione productum? determinare auſus. Erat autem, è diverſis quaſi peris ſubſtantiæ membraneæ, qualis eſſe ſolet veſicarum in piſcibus majoribus ſatis firmæ ac validę, coagmentatarum, ſeptem nempe in circulum ac circumferentiam diſpoſitis ſibique invicem coaptatis atque arctiſſime coadunatis, circa octavam centrum occupantem, ſicque totum in octo cellulas diverſæ magnitudinis diſtributum, hæque rurſus in alias minores, uti cum aperirentur, apparebat, rurſus diſterminatę quarum ſingulæ humore reliquo, qui in prioribus majoribus cavi illius ingentis alveis fuerat, quâ conſiſtentiam gelatinoſam ſimili, paulo tamen limpidiore ac fluidiore ſcatebant, colore ſingulis tam in peris, quam earum cellulis aliquatenus variegato, in una plane claro ac pellucido albuminis ovorum æmulo, in altera eodem ignis calorem aliquatenus jam experto, hinc ad glaucum vergente, in alia paululum flavente; in alia magis rutilante, in alia rurſus ſubrufo, in quadam ad violaceum, denique in alia ad ſpadiceum &c. inclinante, ſicque indicibili quadantenus diverſitate à ſe invicem abludente diſtincto, ſtupendum ſane naturæ exorbitantis opuſculum, quod ſi cui de illo, poſt collatas varias circumſtantias (quas inter non poſtrema, quod nec umbilici præterquam è ſitu ſuo naturali ad inferiora immenſum propendentis ac penitus diſlocati in extrema cuticula rude tantum reſtans, & aliquale veſtigium, nec ligamentorum, in quę vaſa umbilicalia à partu cum tempore coaleſcere ut plurimum ſolent, ſive arteriis, hepati nimirum inferne inſerendi, circa hepar, ſive urachi ad veſicam tendentis eique communiter cohærentis prope veſicam, nuſpiam ullum apparuerit veſtigium) conjecturæ locus, non dubitarem, ipſum umbilicum cum vaſis ſuis umbilicalibus in monſtroſam hanc figuram ab affluentibus, & ſenſim ſe inter diverſas eorundem tunicas & membranas inſinuantibus humoribus obſtetricante, Dædala ut plurimum ſub neceſſitatum legibus, natura ſatis affabre tornatum pronunciare. Ejuſdem fere figuram ſi exceperis externam, compagis ac conſtitutionis erat etiam alterum illud colon, ut ſic dicam, ſpurium, ſuperius indigitatum, quod ſimilibus veſtitum tunicis membranoſis, ſimilibus conſtans majoribus in alias minores rurſus diviſis peris ac cellulis, humore, perinde qua conſiſtentiam ac colorem variegatum, reliquaſque qualitates vario ſcatentibus, diverſimode tantum & in duos quaſi loculorum ordines ſibi invicem contiguos aut potius continuos, compactum, æque peritonæo hactenus nondum aperto, loco tamen multo inferiori adhærebat; verum non ſoli, ſed uti illo poſtmodum diſſecto patebat, ſiniſtro quoque uteri, quod dicunt, cornu, loco quo tubæ Fallopianæ cum alis veſpertilionum ac decantato illo, uno fere omnium modernorum ore, ovario, aut quod mihi adhuc veroſimilius, Antiquis rectius dictu, teſticulo ſiniſtro, illic annecti ac cohærere ſolent: unde mihi nata ſuſpicio illas quoque uteri appendices affluxus humoris præternaturalis occaſione ac ſucceſſivo impetu ac appulſu in hanc faciem aut formam tranſiiſſe. Reſtabat nunc detectum demum & deterſum in imo cavitatis fundo peritonæum, quo tandem aperto humoris præternaturalis vix guttula in abdominis cavo apparens, omnium illorum, qui aſcitem vulgarem morbi genus ſtatuerant, ſententiam re ipſa confutavit; univerſa verò abdominis viſcera, qua conſtitutionem naturalem bene ſe ſatis, non tamen ſatis commodè omnia qua ſitum, poſitum atque connexionem præſertim tam tenuia, quam craſſum ſeu colon; ut pote plane extra naturalem ſitum diſturbata, habebant. Ventriculus mediocris capacitatis tunicarum colorem, ac reliqua accidentia ſi ſpectes, omnimode ſanus. Omentum pinguedine quidem deſtitutum, integrum tamen, ſed verſus ſuperiora contractum & inteſtinis intermixtum. Hæc quoque ordine, uti dictum, turbatò hinc inde vagantia, ſana nihilominus ac colore prorſus nativo conſpicua, nec ullo alterius cujuſdam defectus aut vitii indicio deturpata, flatibus modo nonnullis aliquantulum diſtenta, meſenterio valde extenuato cohærebant. Hepar qua colorem, tunicam & parenchyma laudabile prorſus nullis hydatidibus, uti alias in aſcite ſolet, defædatum, convexa parte ſub diaphragmate demerſa ac ſima oculis magis obvia cyſtidem monſtrabat ſubflavam modica, eaque paulo dilutiore bile non ſatis repletam, ſed flaccidam; pancreas exiguum, ſanum tamen ac naturali colore & conſiſtentia gaudens, à ſitu ſuo naturali una cum duodeno verſus dextrum latus remotum. Lien mediocris, coloris ſani, rubentis. Renes, ſuo quiſque loco, diſpoſiti ſatis pro ratione illius ſubjecti magni, ſani & inculpabiles. Veſica ſuper utero contracta in pelvi latens & ipſa bene conſtituta, ſed vacua & corrugata. Uterus dextro quidem latere ſanus, ſuis inſtructis appendicibus conſuetis, ligamentis nimirū, tuba Fallopiana, ala veſpertilionum, & teſticulo, aut, quod recentioribus placet, quo jure, ipſi viderint, ovario; ſiniſtro verò nec tuba à Fallopio denominata, nec ala, nec ovarium aderat, nec ligamenti aliquid, præter lati forte portionem valde exiguam, veſtigium, ac reliqua omnia cum peritonæo coaluerant, ac, quod mirandum, per peritonæum utero ac in parte præter morem & ordinem contiguum, & arcte admodum connexum, ut continuum optimo jure dici potuiſſet, ex abdominis cavitate penetraverant in aqualiculum illum cavernoſum, illicque in corpus illud ſupra memoratum ac deſcriptum, uti ſuperior, degenerant. Hocque fortaſſis, cum ægra ab

ab ipſo morbi initio de dolore gravativo in regione inguinum conqueſta ſæpius fuerit, primum totius iſtius tragædiæ ærumnoſæ fuit proſcenium. *D. Auguſtus Caſimirus Gabrlep. Ephemerid. Germanic. Decur. iii. Ann. ii.*

Observatio LXXXII.

De Hydrope Veſicario.

Conjux operarii cujuſdam noſtratis aſpero victu vitam, atque ejuſdem à prima ætate pluſrima tolerans incommoda, unicam prolem peperit maſculam, eamque propriis edunavit mammis, excluſo hoc, intentus duruſque manſit puerperæ venter, & tumor ad ſiniſtrum umbilici latus juglandis magnitudine primò natus fuit, quem lactans neglexit ſuſpirioſa. Puero deinde ablactato, fluxus emanſit matri menſtruus, & tumor umbilicalis paulatim crevit, pluresque hinc & illinc apparuerunt protuberantiæ grandiori in abdomine, murmur in eodem & fluctuationes quaſi aquæ ſenſit ægrota, diſpnæa etiam ab annis tribus concepta, tandem graviori, cum acerbiſſimo ventris dolore, ſiti, vomitu, diarrhæa, tuſſi, deliquiis animi tentata vitam perdidit ærumnabilem, hanc verò cum traheret, medicam non admiſit manum, ſed omnipotenti curam corporis & animæ demandavit unicè, beatam ſemper exoptans Analyſin, quæ etiam ſecuta d. 8. Septembris A 1694. urſerunt amici corporis apertionem quam inſtitui die obitum ſequenti, præſentibus aliquot ſexus utriuſque perſonis. Denudatò autem cadavere, amplum abdomen variis tumoribus duris refertum advertebatur, quorum unus pugni magnitudine ad umbilicum prominebat, ex quo ſeparato & inciſo alba & gummoſa materia, veſiculaque tenuis circumcirca intus adnata leviter, aquâ limpidiſſima repleta eximebatur. Sub hoc multæ colligatæ veſicæ diverſæ magnitudinis, craſſitiei; & figuræ reperiebantur, ventriculo, hepati, lieni, utero, ſpinæ dorſi, & peritonæo firmiter adnatæ, hepati & lieni etiam innatæ, quæque omnes, præter liquamen gummoſum album, in ſe continebant alias tenuiores veſicas, lymphæ planas. Peculiaris verò alitis capite cum oculis, gravida non minus tenuiori veſica, ſubſtantiaque prædicta gummoſa, roſtro ſuo ſiniſtrum petens ovarium ſe exhibebat. Maxima veſica, cujus interior etiam alia, fudit ultra duas lymphæ libras, in dextro latere coſtis & diaphragmati adnata, ſurſum pepulerat pulmonem, qui coſtis firmiter etiam affixus cernebatur. Hepar, lien & renes inſolitæ erant magnitudinis; cartilago mucronata in gibbum hepatis impreſſerat foveam, quæ columbinum capere potuiſſet ovum. Veſica bilis inſolito major, atrum in ſe continebat gluten, ventriculus & inteſtina flatibus erant referta, à recentis verò aliis libera. Ex cruribus tumidis ſcalpello inciſis limpidiſſima profluebat aqua. Superum corpus erat emaciatum. Non communi obiiſſe hanc mulierem hydrope, nec peculiari ſaccato, cujuſmodi mentio fit in Ephemerid. noſtrar. Decur. 2. Ann. 8. obſervat. 23. nec botryoide, qualis deſcribitur in actis Hafnienſibus Ann. 1. obſervat. t. nec verminoſo, ceu forſan dici poſſet ex obſervatione Eduardi Thylonis, Angli, in confeſſo eſt. Quinam ergo hydrops maturavit fœminæ necem? Veſicatium, ut hunc dixerim commovit me inſignis canaliculorum lymphaticorum à beato Nuckio demonſtratorum ordo, glandularumque, per quas illi tranſeunt, peculiaris conditio. Quoties enim glandulæ in confinio trunci deſcendentis arteriæ aortæ & venæ cavæ, vel alibi, auſteritate forſan aliqua affectæ, per canaliculos non ſatis promptè humorem dimittunt lymphaticum, ejuſmodi verò affatim immiſſus & retentus, membranas illorum magis magiſque diſtendit, cogitque in veſicas, fit una ipſæ ut eleventur & extendantur: glandulæ. in hoc ſi fallor, ex noſtris aliquis, ut confido, & maximopere peto, veram expromet cauſam. *D. Iacobus Auguſtinus Hunervvolffius Ephemeridum Germanicarum Decuria iii. Anno ii.*

Observatio LXXXIII.

De Anatome canis hydropici.

Anno 1688. d. 23. April. ex diſcipulis nonnulli ſecuerant canem caſtratum præpinguem: æſtate hic longius procurrens, hauſtâ ex ſcaturigine aquâ frigidiſſimâ, in lithoſtrato pavimento anhelus procubuerat: ex illo male ſe habere, abdomen ſenſim intumeſcere, difficulter reſpirare, quin ægre anhelare, ſalva ſolita voracitate.

Dum vivi abdomen incidunt, omentum quovis ovario fœcundius erumpens multa ova eliſit; nimirum totum hoc, quantum quantum ovis densè fuit obſitum, in partibus omenti quas mihi ſervarant, quum negotia ſectioni præeſſe non ſinerent, multa admiranda hujus ovarij perſpicere licuit, copia ovorum tanta erat, ut plures patinas implerent, ova ipſa diverſæ magnitudinis; maxima gallinaceum accedebant; quædam vero infra granum piperis erant; minima rarum ſemen milii adæquebant. Figura ipſorum maximam partem ſphærica; quorundam ovalis erat; aliorum vero plurium anomala prorſus ſpecies multis modis variabat. Dicebant diſcipuli, ova prægnantia ſibi animadverſa, ut quæ liquori alterius ovi innataſſent: verùm mihi vel ſexcenta excutienti & incidenti nullum ovum prægnans obvium fuit. Hoc quidem obſervavi, quod membranâ unâ eademque communi, quæ omenti erat, plurima ſimul ova continerentur; atque membranâ hac ruptâ aut divulsâ, tanquam ex equo Trojano maxima, mediocria

minima,

minima, ad levem preſſuram proſiliebant, adeò una communis fovea diverſis receſſibus diverſæ magnitudinis plurima ova complectebatur; tunica propria ovorum denſa erat, ex pluribus aliis membranis compacta; glabra atque undiquaque lævem pinguedinem tangenti offerens: idque inter coquendum experti ſumus, quum cocta ova multum pinguedinis exudaſſent: diſciſſa hæc tunica non collabebatur, ſed inverſis labiis inſtar calicis hiabat. Contenta ovorum erant liquor ac coagulum quoddam: In quibuſdam ſolus liquor limpidus, in quibuſdam una & coagulum quoddam: liquor inter coquendum non concreſcebat ut albumen, qualem in hydatidibus teſtium muliebrium videmus.

Inquiſivi ſedulo, an præter omentum aliæ partes quoque ova continuiſſent? allata mihi cum in finem portio hepatis & diaphragmatis ex confinio: atque hepati quidem ejuſdem conditionis ova immerſa prorſus erant; diaphragmati vero ſolum accreverant:

Similem in modum peritonæo, ventriculo, meſenterio, veſicæ urinariæ aliiſque plurimis hinc inde partibus ova adhæſiſſe iidem affirmabant.

Renem, cui ovum innatum aſſerebant, ipſemet inſpexi; verùm oſtendi, non intra ſubſtantiam renis, ſed in altera extremitate faſciæ renalis, partem hujus membranæ in ovorum receptaculum conceſſiſſe quum oppoſita extremitas pinguedine adhuc objecta eſſet: diſſectus Ren pelvin & carunculas oſtendit ſ. n. niſi quod in extremitate ovario faſciæ renalis vicina quædam carunculæ viderentur obliteratæ.

Pancreas corruptum fuerat.

Pulmones à pondere omenti credo ſede ſua dimoti, cum pericardio circumcirca coaluerant: ova nulla in illis viſa.

Pericardium ſolum Thoraci cavitatem quandam fecit reliquam omnibus aliis intervallis à pulmonibus oppletis.

In corde polypi memorabantur.

Cætera omnia ſatis valentia & ſ. n. rectè ſe habentia abeſdem obſervantia; vaſis lacteis cum ductu thoracico inſigniter conſpicuis.

1. INcredibile dictu quantū damnum ex mutatione ſubita caloris & frigoris corpori infermatur, ut in cane noſtro refrigeratio interna à potu, & externa à pavimento hydropem omento & aliis partibus intulit.

2. Mirum naturæ ingenium progenerandi multa viventibus frigoris & caloris adminiculo: etenim ova iſta non aliter concipies genita, quàm quod per æſtum pinguedo in guttas reſoluta, hic, illic effluxerit, quoſque frigus intenſum, extus & intus irrumpens deciduus pinguedinis guttas, quaſi extravaſatas, ſi more anatomico loquendum, conſtrinxerit, atque congelari fecerit, indoctâ cruſtâ ut à calore animali amplius reſolvi non potuerint; quippe quum canis feſſus atque gravis curſu calorem intendere poſt refrigerationem vehementem non valuerit, moràque decubitus frigus vim ſuam in congelando valide exercuerit, conſiſtere illa ova cœperint,

3. In omento autem maximus numerus ovorum; hujus ſacculi undiquaq; expanſi aptiſſimè pinguedinis guttulas excipere atque condere poterant, quod in omento major copia pinguedinis ſolubilis quamvis & frigus in decumbendo omentum proximè contigerit.

4. Ovorum diverſam magnitudinem confero in quantitatem pinguedinis deſtillantis; quamvis credibile ſit, quædam ova incrementum ſucceſſu temporis ſumſiſſe, neque enim frigus potuerit tantam quantitatem, quæ ovum gallinaceum adæquet, inveſtire illicò tunicâ: conjicio itaque, dum frigus conſtrinxit guttas maximas, aut globulos majores, his quaſdam fibras cum omento adhuc cohærentes fuiſſe intercisas, per quas ſen per exudarit aliquid ex vi laticis pinguis, donec natura ſuo calori nativo reſtituta, laceras illas fibras glutine ſanguinis aut pinguedinis novæ obſeraverit, ut ita ova tandem ab omenti membranâ libera intra ſacculos deprehenſa ſint.

5. Figuram variam ovorum dederit ſacculorum in omento varia diſpoſitio: quòd tamen major numerus ſphæricâ figura comparuit, debetur naturæ pinguedinis globoſæ.

6. Liquor contentus partim ex pinguedine, partim ex vaſis lymphaticis derivandus: atque vaſa lymphatica rupta etiam dederint ovis incrementa.

7. Pulmonum coalitio cum pericardio ex pondere omenti; ſive etiam refrigeratio fuerit in cauſa.

8. Polypi certè cordis à rigore frenim; neque puto aliter quàm à potu frigido avidè hauſto, æſtuantè arteriâ aſperâ cum œſophago & ventriculo, polypos ut plurimum naſci.

9. Licet ova ovis prægnantia in his p. n. non invenerim, non nego tamen inventa in veris ovis volatilium ova cum teſta albumine plena, quum ipſemet ſervem, quod meis manibus ex teſta alterius gallinacei ovi, albumini innatans, exemi. *D. Philippus Jacobus Hartmannus Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iij. Anno ij.*

Observatio LXXXIV.

Hydrops in quo Lien præcipuè affectum repertum eſt.

VIr annum agens 40. temperiei calidæ & ſic utcunque naturalis, coloris in facie ex atro & citrinô turpiter confuſi; opum, quibus jam conſertim abundabat, cumulandarum famelicè cupidus, ut etiam in earum gratiam honeſtæ vitæ commoda nihili faceret, inſ: tui paſſione imprudens. Hinc radicibus, rapis, oleribus, leguminibus, caſeo, carne ſale & fumo exſucca, aliiſque idgenus ineptis & ruſticis cibis, quod avaræ forent impenſæ, ventrem alimoniæ uſurpandæ inſanè inhiantem animaliter farciebat. Interim duris, barbarè, corporis, ſed animi

maxime laboribus, curis, ſtudiis, ſcriptione, lectione, ruminatione & futurorum conjectura, ſeſe inhumaniter conficiebat. Subinde cæcam hoſpitij cameram nactus, tingente avaritia, profuſa vini helluatione totus inundabatur. Extemplo abſque præcurſoribus morbis inſtantis indiciis, moroſus queſtus eſt de ſubita virium ruinâ, de corporis enervis plumbea mole, de anxio reſpirationis preſſæ gravamine, de tuſſi ſicca, de appetitus ſe ſe deſperate negligentis agonia. Interim prurienti inquietudine frangebatur nimis ærumnoſum corpus, febre levi continuâ ardens, & inopinato totum abdomen ad duritiem explicatum illico apparuit, quod ante aliquos dies leve initium ceperat; ſitis intolerabiliter avida, ſomnus nec minimus, pulſus debilis, intermittens, intercadens. His penſitatis prognoſtica rerum futurarum ſcientia calamitoſe ominandum eſſe non dubie dixi de affectus grandis ſortis. Contra ſentiebat collega Medicus mecum in efficacius curæ robur rogatus; ego autem urſi ut mature ſibi in horribile æternitatis jamjam inchoantis momentum, diligentia alacri ad id opus eſſe, ne tempus avarum, quod modicam lucis uſuram concedebat ſpem vitæ blandientem crudeliſſima calamitate deciperet. Medicus oppoſita mente à me alius, noluit ea die cõſiliũ de his omnibus inire, id non adeo in matura præcipitatione urgendum, ſed in craſtinum otioſe differendum dixit, ætatis vigentis robur facile ſuperius aſſerens, repoſui ſtrictim, nulli ætati ignoſcere cæca prægrandium morborum fata: Et revera illa ipſa nocte obiit, ut horum tantummodo remediorum opera uſus fuerit. Enema injectum carminativum, quod flatibus ſuperbe tumidis abdomen extenſum diceret ordinarius. Ego quidem flatus plurimos ſubeſſe ultro conceſſi, ſed aquas iis & copia & noxa graviores. Propinata fuit potio cardiaca.

℞. Aquar. rub. idæi ℥ ij. cinnam. ʒ iiß. confection. hyacynthinæ ℈ iiij. elixyr. vitæ Matthiol. ʒ ß ſyr. violarum ʒ vj. M. f. potus cochleatim ſumendus. Exhibitum hydragogum leve.

℞. Syr. rhamn. cathart. ℥ j. magiſter. jalapp gr. v. tinct. gran. juniper. ſpir. vin. extractæ ʒ j. aq. baccar. ebuli ʒ vj m. nec remediis audacius vacuantibus patuit, ob vires ferientis ruinæ jam lugubriter affines. Enixe precatus fui ut corpore ſecto, ſenſuum indigitantium ſententia nemini non evidenti de duplicis opinionis veritate ſtatueretur: quod ut datum fuit, invitavi Medicum curæ ſocium ad ſpectaculum ſecure de noſtra lite decreturum. Quando abdomen inciſione hiavit, illico prorupit incredibilis humoris aquei, fœtidi, adſtantibus intolerabilis & ſubcitrini colluvies, cameram prodigioſe inundans, qui in ſpatiis inanibus inter ventris infimi partes otioſe ſtagnârat. In vicinam thoracis capacitatem irrepſerat ex abdomine notabilis ejuſdem diligentor creſcentis portio, quæ non tardè quoquoverſum diffuſa cor ignis vitalis venerabile ſacrarium tandem funebriter ſubmerſerat, unde mors repentina, quam ſanguine proximi cogitatione aſſequi non poterant, & ſi eis modum quo accidiſſet centies ad nauſeam inculcaſſem. Parum deerat internis partibus ad ſui integritatem, niſi quod effæminatæ apparebant; Majus jecur creverat. Lien digitis preſſus cedebat haud ægre, & tractatus ſæpius in pultem ſpiſſam pigre fluebat. *Ex amica communicatione viri Clariſſ. Domini Nozet Medici Friburgenſis Celeberr.*

Observatio LXXXV.

Hydrops aſcites in quo tumores omnigeni & innumeri abdomen occupabant.

Mulier ſexagenaria N. Aſcite laborans & Medici cujuſdam curæ commiſſa, male ſe habuit ab apozemate aperiente & purgante, incommodum pariter accepit ex opiata chalybeata & cathartica: unicum tantum pharmacum ex gumm. gutr & mercur. dulci conflatum ipſi levamen præſtitit. Verùm quandoquidem poſt catharticum citiſſime intumeſcebat venter, ex paracenteſi auxilium petere mens fuit. Ter intra ſeſqui menſem ipſi perforatum fuit abdomen, acu ſcilicet fiſtulata juxta umbilicum adacta, totieſque duodecim, aut circiter, ſeri limpidi libræ eductæ ſunt, donec ejus decurſu ceſſante acus ſanguineo rore ſtillaret. Grandi levata onere ægrotans ſpirandi & decumbendi libertatem adipiſcebatur, receptiſque ſomnô viribus res ſuas expedire peragebat. Verùm ad modicum tantummodo tempus proſpera illâ valetudinis conditione fruebatur: etenim præ anguſtia rei domeſticæ, & ob inconvenientem infelicemque victus rationem, in priora ægritudinis ſymptomata relabebatur. Non illi fames & ſitis, non mille alia tædia, longaque patientia ad tollendum hydropem, à Celſo lib. 3. cap. 21. decantata, quicquam profecere quin potius in diro carcere, religionis ergò, diutius olim aſſervata, famem, frigus, inopiam, & multa alia non patienda ferens, immanem morbum conceperat. Sed (quod ſpectandum, & attentiori animo in ægritudinis iſtius [illegible] advertendum) nunquam poſt paracenteſim toties repetitam, aut etiam poſt catharſim à prædicto pharmaco ſæpius inſtitutam, intumeſcebat ægrotanti abdomen, quin urinæ profluvium ipſi adveniret, quodque opem ferre debuiſſet, è contra calamitatem inferret. Jam vaſtiùs tumefacto ventre, habitum corporis lymphæ diluvium inundavit, tibiæque frequentibus rimis fatiſcentes & ulceroſæ ſupremo frigore obſidebantur, ægraque ſub tam acerbo affectu ſollicitam & actuoſam vitam exhalabat. Apertum abdomen tumores innumeros & omnigenos exhibuit. Contentæ

in

in illo partes,ob ſitum & figuram penitus immutata, difficilè innoteſcebant, è diruptis vaſis hinc inde,ſcaturiente ſero, epiploum,diaphragma, meſenterium,inteſtina, ſcirrhorum plena omnia. Tumorum autem ſcirrhorumque impares fuere conditio & natura. In diaphragmate, peritonæo,externaque inteſtinorum tunica,duritiei erant lapideæ; plerique autem granorum milij ſpeciem referebant. Unus præ cæteris viſendus erat in epiploo monſtroſæ magnitudinis & figuræ ſcirrhus,duo aut fermè tria pondo, cujus interiora cellulis deſtincta,& vaſis atro ſanguine plenis inſtructa;materia iſtic ſevo,illic puri,hic autem gypſi inſtar concreta & indurata infarciebantur. Reliqui tumores ovi columbini figura & magnitudine , membrana ſimplici,hydatidum inſtar, conſtantes, liquore viſcido albidoque pleni. Inſigne ad molem hepar decolore ac vieto erat parenchimate. Lauſannæ menſe Nov.an. 1691.*Ex communicatione viri Præclariſſimi Dom. Rivalier Medici. Nemauſenſis Celeberrimi.*

OBSERVATIO LXXXVI.

Hydrops aſcites in quo tumor grandis in pancreate aliique minores per totum meſenterium ac inteſtinorum longitudinem diſſeminati &c.

JUvenis 22. circiter annos natus , jam à tredecim menſibus febre lenta correptus ; tuſſi præterea, pectoris oppreſſione , ac larga hæmoptyſi ſubinde afflictus,in marcorem primo deducebatur indeque in hydropem univerſalem,quo remediis aptis fugato,ultimis vitæ ſeptimanis abdomen tandem non parum tumuit ac diſtenſum eſt. Cadaver pro rimanda morbi lethalis prima origine die 19. Auguſti ann. 1691. conceſſum,exſuccum nobis primo intuitu, ac quaſi ſceletum viſum eſt. imò exceptò ventre , molis ingentis. Apertò illò effluebant ſeri tenuis ac ſubflavi pintæ , ad minimum ſeptem. Inteſtina flatibus quidem diſtenta , ſed minime corrupta apparuere. Ventriculus integer fuit à liquoribus qui pro. potu & cibo hauriebantur ſemi plenus, Epiploum valde extenuatum at non conſumptum. Hepar magnitudinis longe ſupra naturam, colore albido ac quaſi ſæpius lotum ac elixum oculis exhibebat. Lien paulò tumidior ac mollior. Renes probè conſtituti. Totum meſenterium,imò inteſtina, pręcipue ad radices vaſorum tum meſaraicorum, tum lacteorum, glandulis durioribus varięque magnitudinis,quaſi conſperſa , Verùm ſe prę aliis obſervandum prębuit tumor grandis caput infantis annum nati magnitudine ſua referens, pancreatis corpori quaſi additus eo loci quo ipſius canalis duodenum perforat. Hic tumor erat racemoſus è pluribus invicem unitis corporibus compactus,quibus una eademque materia, ſcilicet ſebacea,continebatur. Ab ejus mole ſurſum elevata ita comprimebatur canalis bilis communis ut hic humor cum liber ad inteſtina ſibi non concedebatur tranſitus , verſus ſuperiora refluens non ſolum hepatis interiora repleſſet, ſed etiam veſicula fellea multum ampliata,in ſui collo herniam paſſa fuiſſet,unde altera quaſi veſicula efformabatur.Bilis coloris erat naturali viridioris. Ex abdomine in thoracem aſcendentes , vidimus corpus glanduloſum nucem juglandem magnitudine æquans diaphragmatis centro tendinoſo adnatum. Pericardium multo ſero turgidum. Cor admodum parvum, at fibris ſolidioribus & validis donatum. Cavitates, ſeu ventriculi cordis aperti nullum profudere ſanguinem , nec ejus aliquid congelatum præbuere ; hocque notatu dignum, quod in hoc ſubjecto:quamvis adhuc dum calido à nobis diſſecto,parum admodum ſanguinis effluxerit,ſcilicet magnæ illius impenſæ ac deperditiones tum in hæmoptoë præcedanea,tum in variis ab eò ſeri ſeparationibus,(unde & tumores deſcripti, & aquæ extravaſatæ) obvenerant. Pulmones undique pleuræ adhærentes,ad latera ſcilicet,anterius ac poſterius,eo magnitudinis venerant,ut ſex librarum civilium pondus excederent,erantque materiis ſabuloſis,ſebaceis,aliiſque viſcidioribus ita infarcti , ut vix ac ne vix quidem dignoſci poſſet , quomodo tantula quidem via pro reſpiratione qualicunque ad extremum continuanda aëri patuiſſet.

OBSERVATIO LXXXVI.

Hydrops Aſcites in quo omentum variis tuberculis conſitum,heparque ſuppuratum repertum eſt.

VIr Honeſtiſſimus mercaturam inter noſtros exercens , febre continua ſub finem anni 1692. Auguſtæ Taurinorum,ubi tum degebat,correptus,inde in febrem quartanam ſimplicem,duplicem triplicemque incidebat,ac totam hyemem ſic afflictus tranſigebat,non proficientibus corticis Peruviani variis doſibus,quia ſcilicet larga ſatis manu non exhibebantur. Nec febris ſola perſtitit ſed ſibi etiam adjunxit duritiem hepatis ſcirrhoſam,quam identidem ſubſequutus eſt tumor univerſalis.Quo viſo,Medicus de Ægro ſuo omnino conclamatum opinatus,illius curam prorſus abjecit.Conſultum itaque viſum eſt Ægro,ineunte vere,tempeſtate ſanè incommoda:pro Alpibus trajiciendis,iter Genevam noſtram ſuſcipere.Quomodo & qua induſtria illud peractû fuerit nihil opuseſt hic enarrem,verum quid demum in tragædię finem

evenerit

evenerit jam explicabo. Ex quo ad Nos accedebat plura tentavimus auxilia, unde quidem obtinuimus ut febris lenta morbi comes, ac inappetentia maxima ex parte fugarentur, ſed Hydrops univerſalis in verum aſcitem jam converſus, nec purgantibus, nec diureticis, nec ſpecificis ſelectioribus vel minimum ceſſit. Viribus interim adhucdum ſatis conſtantibus, in immenſumque ampliato abdomine, è re viſum eſt paracenteſim, in aliorum omnium præſidiorum abſoluta deſperatione, inſtituere, idque menſis Auguſti, ann. 1693. die 15. Cumque propterea acum tubulatam, cuſpide triangulari, loco apto immiſiſſemus, ſtatim ea prorupit ſerum extravaſatum vehementia, qua è dolio perforato vinum quo repletum eſt proflueret. Satis itaque largam ejus doſim una eademque die eduximus, ſcilicet tribus vicibus quibus evacuatione, repetiimus, libras civiles ad minimum octo. Die ſubſequenti rurſus libræ ſex eductæ ſunt. At cum interaneorum dolores tum accederent, qui quidem ante paracenteſim moleſti fuerant, ſed jam moleſtiores fiebant cum adjuncta etiam inappetentia, febri, dejectionibus alvinis; ſummaque virium proſtratione; ab ulteriori evacuatione pro tempore ſcilicet per diem integrum abſtinuimus, donec Aegrum noſtrum cardiacis & anodynis refeciſſemus. Hoc peracto turbiſque ſuſcitatis maxima ex parte ſopitis ad opus nos de novo accingebamus, ſed modeſtius agentes libras tantum tres de die educebamus, ſicque per dies duodecim continuavimus, quibus elapſis loco ſeri, pus fœtidum, ſenſimque fœtidiſſimum maxima dimanavit copia, tum detumeſcebant femora ac ſubſidebat abdomen, imo durities illa hepatis ſcirrhoſa, quæ hydropem præceſſerat, evaneſcebat. Viceſima quarta paracenteſeos die laxabatur denuo alvus, purulentaque copioſiſſima dejiciebat. Tum viribus collapſis neceſſario ab opere deſiſtendum erat; & quicquid reſtabat agendum cardiacis, topiciſque loco paracenteſeos admotis, pro corruptione arcenda, perficiebamus. Mors tandem lentiori pede ægri ſummo afflicti ſententia adveniens vitę finem fecit anno ætatis 51. Cadaver nobis conceſſum rara plura commonſtravit, quę antequam ſigillatim explicem non inutile forſan fuerit, ſi verbo de paracenteſi aliquid dicam. Pluries hanc operationem in hydropicis tentavi, ſed nullus ſic orco ereptus eſt, quin potius mors, alias etiam inevitabilis ſic forſan accelerata eſt. Revera noſtri qui tori ad hanc operationem horrent, tardius ad eam deveniunt, poſtquam ſcilicet debilitata viſcera, imo etiam corrupta, jam prorſus fatiſcunt, eorumque fibræ tono ſuo reſumendo prorſus inhabiles redditæ ſunt. Præterea purulentia in hydrope, à ſuppuratione aliqua interiori neceſſario lethali proveniens, apud nos ſatis frequens eſt, ut & viſcoſitas in materia educenda quæ illam cannulæ immiſſæ trajiciendæ inidoneam facit; ut non ſemel expertus ſum. Quicquid ſit, non ita ſane confidendum eſt huic operationi ut volunt aliqui, uno aut altero exemplo perſuaſi: nam niſi in peritonæo duplicato aquæ reſtagnent, quod admodum rarum eſt; aut in ipſis morbi initiis, antequam ſerum ſalibus aſperioribus imprægnatum viſcera corroſerit; quod ab ægris vix ac ne vix quidem obtinebitur, operatio peragatur; non video quid ſalutis ab ea exquiri debeat. Revera aliquos habui hydropicos qui prę aquarum onere, eo moleſtiæ ac ſuffocationis, deducebantur, ut ab omni ſitu peſſime haberent, nec procumbere, ſedere, aut erecti ſtare poſſent, qui ab hac operatione parte oneris levati ultimam diem ſuam majori cum tranquilitate, ac minus ęrumnoſe obierunt; ac ea propter in ægrorum ſolatium, ſi non itidem in eorum ſalutem, aliquando utilis hęc operatio pronunciãda. Sed unde digreſſi ſumus jam redeamus, ſcilicet in demonſtrationem eorum quæ in noſtro apparuere cadavere. In exterioribus ipſo etiam paracenteſeos loco gangræna nulla, aut corruptio ſe manifeſtavit. Tegumenta communia in abdomine admodum craſſa reperta fuere, quia ſcilicet dum ab aquis quæ ipſa prius diſtenderant per paracenteſim liberabantur, eorum fibræ facile obediebant contractionibus quæ ab actione ſalium auſteriorum ex prædictis aquis in eas permeantium, proveniebant; unde non mirum ſi à corrugationibus partium tegumenta conſtituentiem ac ſalinis particulis turgentium, multo craſſiora illa evadebant. Hoc idem evenerat peritonæo quod duarum ad minimum linearum ſeu ſextæ pollicis partis craſſitiem poſſidebat, dum interim per ſui interiora ita erat necroſi affectum ut ad minimum digitorum attractum undique per lamellas diſcerperetur, una excepta regione epigaſtrica in qua minus corruptum erat. Reſerato abdomine multum pus, illudque admodum viſcidum undique reſperſum viſum eſt, quod etiam parum compreſſo omento, ipſoque hepatis parenchymate multo copioſius fuit, ita ut ad duodecim ad minimum librarum civilium pondus ejus aſſurgeret quantitas. Omentum alligabatur peritonæo ad latus dextrum & ſiniſtrum, ac etiam ad ejuſdem inferiora: imo idem omentum profundius in inteſtinorum varia interſtitia ſe immergebat. Totum ipſius corpus cellulis erat plenum quarum majores nucem juglandem minores avellanam facile admiſiſſent, purulentiamque fundebant illi prorſus ſimilem quam per paracenteſim ultimo eduxeramus, quamque in abdominis cavo ſtagnantem repereramus. Nihil itaque paradoxum dixerimus ſi aſſeruerimus fermentum hujus partis vitiatum, ſuccos in ſacculos adipoſos ab illuſtriſſimo Malpighio in omento abunde demonſtratos, eoſque ſatis copioſos in ſubiecto plethorico & abdominoſo advenientes, in purulentum quid convertiſſe, quod regimini naturæ per alterationem ſuam ſubtractum, proprios ſacculos, ſeu

vaſa

vaſa adipoſa; hinc inde per collectiones hic & illic magis aut minus copioſas, variè diſtenderit, eorumque perruptiones innumeris in locis fecerit. Sic ſane multum de materia extravaſata ſufficiebatur, ſicque adligationes cum partibus vicinis enaſcebantur, dum ſcilicet, puris particulæ craſſiores ac viſcoſiores glutinis partes hic agebant. Hepar undique diaphragmati cohærebat, ipſiuſque membrana exterior albida admodum viſebatur. Subſtantia tota erat vitioſa ac purulentia turgida, ſed præcipue a dextris ad dimidium prope ſui corpus in pus omnino abierat: Sicque quod teſtabat hujus viſceris admodum parvum, & quaſi lacerum apparebat. Suppuratio autem hæc per viam inflammationis non obrigerat, ſiquidem hepatitidis ne minima quidem indicia ſe manifeſtarant, ſed per ſolutionem lentam materiæ ſcirrhoſæ in hoc viſcere prius collectæ. Per hanc ſuppurationem non tantum multum ſufficiebatur humoris in cavum imi ventris diffuſi, ſed etiam quicquid ejus per totum inteſtinorum tractum copioſiſſime ſe exhibebat, alvoque etiam prius rejectum fuerat, inde effluxerat. Ab illo pure in inteſtina per pori bilarii ramos dilabente, vas hoc juſto grandius factum erat, ſed dum in ipſius cum canali cyſtico unione craſſiores particulæ ſubſederant, oppilatione ac obſtructione enata erat, quæ bilis è propria veſicula evacuationem impediens, ipſam non parum diſtenderat. Advertendum autem hic ratione dilatationis prædictæ, quod quandoque maxima fit, dum eliciendæ veniunt materiæ in ipſo hepate genitæ. Sic v. g. non ſemel vidimus in capris atque ovibus, in quarum hepatibus ſæpius enaſcuntur vermes illi figura ſemen cucurbitinum referentes, magnitudine vero minorem ſcarabæum creperum æquantes, quod ex hujus viſceris ſubſtantia per pori bilarii capillares ramuſculos quam maxime dilatatos, viam in inteſtina, ad plura etiam millia, ſibi faciebant, unde foras rejecti non pauca ex his animalibus verno tempore poſtea evadebant, etiamſi viſcus tam nobile in iis tanta affectum fuiſſet corruptione. Ex his non ita difficile fuerit percipere quomodo multi in ſuppurationibus jecinoris interlocibus, dum viſcus per alvum commode expurgatur, fatum ſuum declinarint: Imò idem etiam evenire poteſt in affectionibus glandularum meſentericarum & præcipue earum quæ Aſellii pancreas conſtituunt, nam dum materia contenta ſurgent, ſicque ad veri pancreatis corpus accedunt, & illi uniuntur, facile pus in iis efformatum à canalis Virſungiani ramuſculis excipi poteſt, ac in inteſtina protrudi. Sed è diverticulo in viam. Lien quamvis juſto tumidior nihil vitii in ſua contraxerat ſubſtantia, illa tantum parte qua ad hepar accedebat coloris albidioris erat. Cætera integra viſa ſunt.

Observatio LXXXVII.

Hydrops purulentus, ſeu abſceſſus Meſenterii Hydropem Aſcitem mentiens.

NObilis mulier 20. circiter annos nata languore, totiuſque corporis ingraveſcentia per aliquor menſes fatigata, remedia varia adhibuit aperientia & corroborantia, chalybeata ſc. purgantibus levioribus admiſta, tartari præparationes, ſalia volatilia &c. quibus cùm non ſatis ex votô profligaretur morbus, ſe reſtituendam commiſit empirico ignaro, à quo cùm pilulas accepiſſet è ricini Indici deſiccato fructu paratas, aliaque id genus, ſatis quidem pro tempore abundè expurgata hilaris & ſana videbatur, verum poſtea ab humorum medicamentis draſticis concitatorum affluxu, ſenſim accreſcebat tumor in ipſius imo ventre, qui remediis cedere neſcius, poſt annum præterquam quòd ingens viſus eſt, dolores etiam atroces cum febre acuta &c. peperit. Hiſce ſymptomatibus eliminandis plura conſumſimus, nec ſine omni fructu; nam ſic abiit febris, & dolor cum abdominis tenſione inflammatoria, relictô ſolô tumore magnô, ſed indolente; cui rurſus diſſolvendo atque diſcutiendo præſidia apta adhibuimus aquas ſcilicet minerales, præparationeſque artificiales tam vegetabilium quàm mineralium &c. ſed in caſſum prope omnia, nam augebatur continuo tumor, venterque totus in grandiorem elevabatur molem, donec poſt novem circiter menſes à mox memorato inſultu febrili, recruduerit hoc ſymptoma cum doloribus, ægramque lecto præ debilitate affixerit: tum brevi tumor ex abdomine in femora & tibias provectus eſt, variaſque excoriationes in partibus affectis peperit. Sollicitante ægra, quæ præ pondere corpus amplius movere non quibat, & lacerationem in imi ventris viſceribus perſentiebat, acum tubulatam in hujus cavitatem immiſimus, ſicque puris fœtidiſſimi per decem dies continuos libras circiter 30. eduximus, magno ægræ noſtræ levamine, quæ placidè tandem & piè decima tertia poſt perforationem die obiit. Tum apertô abdomine, effluxerunt quadraginta ad minimum puris putidiſſimi & viſcidi libræ, cui innatantia inteſtina gangrænoſum quid in ſui exteriore membrana redolebant: teſticulus dexter ſeu ovarium dextrum per compreſſionem tumoris mox deſcribendi, ita flaccidum factum erat, ut curioſo examine ad eum inveniendum opus fuerit. At, quod notatu digniſſimum; tumorem monſtroſum advertimus in meſocolo à latere illius inteſtini coli partis qua in rectum abit, enatum; ejus baſis diametrum habebat trium circiter pollicum, ſeque ſub inteſtinis extendebat ad latus dextrum, ubi caput efformabat diametrū habens pedis integri longitudinē æquantē, illinc ad ſuperiora reflexus peritonæo adhærebat, adhæſionēque eandē ad latus uſque ſiniſtrū quò uſque pergebat, origine ſuâ quaſi repetitur ſervans

vans, ſuper inteſtina craſſa recumbebat, eaque ſic abſolutè propè circſicingebat, dum interim tenuia cum ventriculo ſurſum adacta liberiora erant. Tumor hic glandulofus erat, mēbraneus, & per totam ſui lōgitudinem in cellulas variæ magnitudinis & figuræ excavatus, quarum cellularum plures inter ſe invicem communicabant, complectebaturque variæ indolis materias, aquoſas ſcilicet, mucilaginoſas, puitaceas, & propè ſebaceas, omnes in genere fœtoris acuriſſimi. Ponderis erat tumor hic cum materiis contentis triginta quinque circiter librarum. Cætera ſana reperta ſunt.

Observatio LXXXVIII.

Pſeudohydrops à Pinguedine anomala imi ventris exteriora ac interiora copioſiùs occupante.

Virgo quædam honeſtiſſima anno 1691. fœdâ ac cruſtosâ ſcabie totum corpus occupante & ſaniem multam immittente, afflicta fuit, Morbus variis oppugnatus remediis non minùs pertinaciter tamen ad annum uſque 1696. perduravit; eóque præcipuè, quòd cruſtis per intervalla decidentibus, lividitas cum calloſitate in cute ſupereſſet, elephantiaſi verâ affectam credebant multi. Verùm primis prædicti anni 1696. menſibus, ſubitò diſparuit vera hæc ſcabies, neſcio an per ſe id factum ſit, an auxiliantibus aliquibus medicamentis? At dolores univerſales mox ſubſequuti ſunt, illique poſtea comites habuerunt genuum retractiones. Interim appetitus, qui hactenus non omnino defecerat, non tantum perſiſtit ſed etiam in tantam voracitatem abiit, ut plures panis libras noſtrates quotidie illa abſumeret. Totum corpus & præcipuè abdomen inde ita tumuit, ut Aſcite cum Anaſarca tandem affecta videretur, nocteque quæ 8. & 9. Maij, ann. præmemorati 1696. intercedit, anno 35. nata perierit. Cùm ſub meridiem diei ſubſequentis ad cadavèris ſectionem advocati fuiſſemus, obſervabamus 1°. quòd nihil prorſus in totò corpore de ſcabie præcedaneâ ſupereſſet, quódque vultus humidior ac lividus foret, & oculi ac nares multam humiditatem quaſi purulentam funderent. 2°. Conſpeximus quòd quicquid abdomen tendebat, ac elevabat, adeps erat anomalus, non tantùm panniculi adipoſi cavernulas eò uſque replens ut ille duos & alicubi etiam tres pollices craſſus viſeretur; ſed etiam qui inter meſenterij membranas, ac in ipsô omentô monſtruosè accumulatus ſpectabatur. Meſenterium propterea in maſſam quandam in qua vix, vel vaſorum, vel glandularum aliquod veſtigium videre licebat, abierat. At omentum oculos noſtros attentos in ſui ſpectaculum meritò deſtinuit: Illius etenim vaſa Clariſſimo Malpighio adipoſa dicta, herniam quaſi paſſa fuerant; unde ad abſolutam turgeſcentiam quoad omnes ſuas divaricationes repleta, proceſſus cæcos innumeros, pollicem ad minimum craſſos, liberéque ad quatuor aut quinque tranſverſorum digitorum longitudinem ex originibus propendentes emittebant. Humor autem qui in iſtis productionibus, quique in omēti ſtriis, meſenterio ac panniculô adiposô reperiebatur, ad inſtar olei olivarum per frigus hibernum concreti, ad minimum calorem ac manus tractationē, ita facilè è vaſis ſuis ac cellulis adapertis diffluebat, ut motus aliquos in vivo ſubjecto habuiſſe; imò communicationem quandam inter omenti vaſa, meſenterium ac panniculi adipoſi vicinias, conjecturâ non ita ineptâ, cum prænominatô Celeberrimô Malpighiô, concludere forſitan licuerit. Cætera à ſanô ſtatu prorſus aliena minimè viſa ſunt.

Hic inquirendum veniret, quid demùm in actiore ſanguinis conſtitutione ſcabiei deſcriptæ progenerandæ aptâ, voracitatemque caninam poſtea inducente, accumulare potuerit adipem totum noſtrum ſubjectum, ac præcipuè imi ventris & interiora & exteriora, occupantem. Siquidem cauſæ variorum horumce phænomenon totô cælô diversâ apparent. Verùm ſi attentiori animo omnia perluſtrentur forſitan & ſcabiei & adipis materia in noſtrâ hâc virgine non ita diverſa erit; quandoquidem humor à ſcabie emiſſus non parum viſcidus ac unctuoſus erat, ipſeque poſtea adeps naturalis prorſus non fuit, ſed præterquàm quòd fluidior ac paulò aſperior digitis perſentiebatur, odorem etiam acidum de ſe ſpargebat, non abſimilem illi qui à ſcabie malignâ promanat. Propterea ſcabiei depulſionem pinguedinis illius anomala accumulatio ſubinde ſubſequuta fuit.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXII.

De Lumborum Dolore, Nephritide, & Calculo Renum.

OBSERVATIO I.

Renum dolor Calculis obſeſſorum, ureterum capita ſubeuntibus.

ANNO 1673. menſe Decembri fere extremo, Vir quidam Reverend. nephriticis doloribus interemptus, anno ætatis quaſi quinquageſimo vita Uratislaviæ defungebatur, quantumvis εὔσαρκος ac ſanæ alias conſtitutionis, quod imprimis in exenteratione comparuit.

Nam abdomen 1. pinguedine duos digitos transverſos, vel amplius craſſa obductum erat; & deinde viſcera naturalia omnia optime conſtituta viſebantur, ſolos renes & veſiculam felleam, potius contentorum vitio quam ſuo, morboſos dicere oportebat, Veſicula enim fellea non ſolum lentiſſimam bilem, quæque ſatis largo ſpatio ſe diſtendere patiebatur, nec multam, ſed & inſuper lapillos puniceos, prominentiis quibuſdam inæquales, rubriſque maculis, necnon luteis quibuſdam parvis conſperſos continebat: Dicti lapilli aliis parvis, minorum piſorum magnitudine, & plurimis arenulis ſtipati erant: Ren dexter calculum luteum fovebat, cujus cuſpis in ureterem ſe inſinuaverat: reliquæ duæ ſic parenchymati infixæ utrinque erant, ut tranſitum & excluſionem omnino prohiberent: Calculus in rene ſiniſtro latitabat, juxta eum plurimo ſabulo, cujus pars initium ureteris pene obſtruxerat, Lapillus denique in veſica jam deturbatus inveniebatur: Ureteres ampli admodum & ſolito carnoſiores erant: In cauſam hujus, in corpore tam bene conſtituto, λιθογενεσίας inquirentibus, imprimis vinum nimis tartareum, quo Rever. familiariter, quanquam non exceſſive utebatur, inculpandum eſſe probabile viſum eſt. *Henricus Wolfgang. ad. in miſcell. curioſis anni 4. obſerv. 169.*

IN *cauſam λιθογενεσίας*] Exiſtūt in corporibus noſtris fodinæ, non illæ quidem ad ædificandum inſtructæ, ſed potius ad diruendam totius corporis fabricam: Nulla eſt corporis noſtri pars, in qua lapides generari nequeant: Generantur in capite, in lingua, in corde, ventriculo, jecore, veſica bilaria, liene, inteſtinis, meſenterio, & utero: At per antonomaſian & κατ' ἐξοχὴν calculi cum dicuntur, in renibus aut veſica generati intelliguntur, quia in his partibus frequentius generantur: Si veſicam calculus obſideat, dicitur affectus λιθίασις: ſi vero renes calculo laborent, νεφρῖτις appellatur: Calculum definimus quod ſi corpus ſolidum & durum, ex humore terreſtri & ſalſo, in renibus potiſſimum & veſica ſtupore affectis, in lapidis formam concretum, obſtructiones & diſtenſiones inferens: Cauſam materialem (rejecta veterum opinione, de calore materiam craſſam & viſcidam exſiccante, indurante & in lapidem convertente) ſtatuo ſuccum lapideſcentem, i.e. terreſtrem materiam juſta proportione ſali miſtam, Efficientem vero ſpiritum lapidificum ſucco, illi inſitum: Succum hunc lapideſcentem, qui in omni paſſim terra invenitur, cum alimento attrahimus: Si itaque vel ob coctricis, vel excretricis facultatis debilitatem, vel ob ejus ſucci inhalimento copiam, omnis in ventriculo ſecerni & inde expelli non poſſit, per ductum thoracicum una cum chylo tranſit in cor, inde cum ſanguine in aortam delatus, per arteriam tandem emulgentem pellitur in renes, ubi in minutiſſimis arteriæ ramulis extremis, aut carneis proxima hæret, ibidemque continuo ſanguinis appulſu tocatus, arenularum formam paulatim indui: quod ſi renum ſenſus ſcabritie earum irritatus, ſtimulum ſentiat expellit ocyus cum ſeroſo humore arenulas: at quibus flaccidi renes, ſenſuſque obtuſi, in iis & generantur arenulæ, & retinentur, donec urinæ demum in calculos concreſcant, qui denique naturam magis ſtimulando etiam ſui excretionem promovent: Eodem modo ſe habet *calculi in veſica* generatio, Si enim temperies veſicæ non recte ſeſe habeat, urina quæ clara fieri debebat, partibus ejus omnibus exacte miſtis, turbida evadit, & partes terreæ & tartareæ, aquoſis non exacte permiſtæ ad fundum veſicæ ſubſident atq; ibi vi inſita ad coagulationem tendentes in lapidem coeunt, Calculi cauſæ antecedentes ſunt, præter partium affectarum ſtuporem, ſive obtuſum ſenſum, crapula & cruditates, intempeſtivus mox à cibo ſumpto motus; cibi omnes qui craſſum ac lentum ſuccum præbent, vina immatura, auſtera, nigra, craſſa & dulcia, imprimis muſtum, cereviſia recens, fæculenta & craſſa; Diuturna etiam equitatio, ſaltus & motus omnis qui fit inclinato dorſo, Veneris item immoderatus uſus: Huc etiam pertinet hæreditaria ad calculum generandum diſpoſitio: Quod autem lapidoſa coagmentatio aliis potius fiat in renibus, aliis in veſica, cauſa eſt robur vel debilitas harum partium: Quibus renes debiliores, facilius in nephritidem incidunt. quibus hi validiores, veſicæ calculo corripiuntur: *Thom. Bartholet lib. 3 ſect. 3. Theſauri Medic. Pract.*

Vinum nimis tartareum) Ut quod in locis argilloſa, tartarea, & calculoſa materia abundantibus creſcit, quale Hungaricum, Moravicum, Vallis Equeſtrium in ditione Bernati &c. Incolæ autem locorum ſimilium nephritidi & arthritidi ſunt obnoxii.

Observatio II.

Lumborum dolor à Calculis Renum inſolentis figuræ & molis: Calculi Sperlingiani.

CRedas aliquando hominem totum in dolores verſum, à calculis quam maxime, partim in cavitate renum hærentibus, partim per exſertos ureterum canales, ſed irrito interdum naturæ ſtimulo tranſitum ſibi quærentibus, unde tenſio & dolor, affluxus humorum ac inflammatio, febris, vigiliæ, deliria, vomitus, urinæ ſuppreſſio, periculum ſuffocationis, virium jactura & ipſa tandem mors: Illuſtre hujus rei ſed funeſtum exemplum anno 1658. die 12. m. Auguſti experiri hic Wittebergæ fuit in Celeberr. Philoſopho *Ioh. Sperlingio*, Doloribus hic Lumborum & moleſtis Dorſi torminibus, concurrente mingendi difficultate ac tarditate, per aliquot retro annos vexatus, corpore vero cæteroquin robuſto ac valido, cui proinde etiam nimis fere confidebat, medicaminum aſſumendorum impatiens, circa Julij menſis finem dicti anni, à plurimis amplius ſe cohibere, quam maxime vellet, nequiit, ſed incaſſum quæſita ampliore obambulandi libertate, victuſque mali vi, tertia quaſi ante obitum hebdomade, lectulo ſe, ultimo mortis proſcenio ſubmiſit, agitantibus ipſum non raro, ut calculoſis fieri aſſolet, & defatigantibus vomitibus, ratione ventriculi in conſenſum tracti: Urina toto decubitus tempore obſtructa manſit, nec deſtillare ex renibus quicquam ejus potuit ob ureteres ſabulo infarctos: Exacerbabantur dolores, ſupervenicbant cum febri vigiliæ, quæ innocens corpus uſque ad ultimum fere vitiæ articulum, convulſionibus finitum, excruciabant:

Ut incurabilis morbi cauſæ paterent, quæſitus à me in defuncti aperto corpore *mortiferæ cauſæ* locus: Integumenta abdominis, muſculi & viſcera pleraque recte ſatis ſe habebant: quibus proinde ad latus revolutis, abactoque à renibus involucro, confeſtim iidem apparuere penitus inflammati, qui ſic radices febris fuerant: Increverat vero adeo renum tumor, ut illorum figuram, etiam externam dimenſionum determinationem quodammodo mutatam cerneres: Hæc, ut notum eſt, per naturæ leges inſtar phaſeoli Indici, in adultis lævi & plana ſuperficie deſcribitur: In exuviis Sperlingianis, unus quidem tantum utrobique ren obſervabatur, elatior tamen uterque, in aliquibus ſuperficiei ſuæ partibus, ſic ut niſi *renes plurimos complicatos*, quod non ſemel obſervavi in diſſectis Lutris, extraordinarias tamen quaſdam & arcuatas veluti eminentiæ notas ob ſummam, qua diſtenti erant inflammationem, referrent; Sed quænam jam facies interna erat renum? Illorum uterque, quod admirandum, omnimode repletus erat calculis innumeris, minimis, mediocribus tribus etiam, præterea maximis, ſic ut internum latus omne, ac ſinum, pelvimque quam vocant, renibus æque ac ureteribus communem, penitus occluderent: Ureteres ipſi etiam à ſuo circa renes exortu, uſque ad veſicæ valvulam, immani arenularum copia & farciminum inſtar extenſi & turgidi viſebantur, ut irritus tantum fuerit quotuſquiſque naturæ, ſive in promovenda urina, ſive renum calculis, minoribus quantumvis, conatus, quem ſane non ſine inſigni doloris ſenſu unquam exorſa eſt, ſed quotieſcunque hos loco movere aggreſſa eſt, viſum ſibi retulit B. Sperlingius, ac ſi aliquis cultro acuto vulnus profundum ſecundum longitudinem lumborum ipſi infligeret; tractuſque hos identidem à ſumma illorum parte, uſque ad regionem veſicæ, repetitos daret; unde colligi poteſt ſumma doloris ferocia & atrocitas, ſumma totius corporis inquietudo qua optimus vir decubuit; Placuit proinde calculos iſtos ære delineatos dare: Primus, (fig. 1.) ſat grandis, figuræ fere triangularis, ſed circa baſin latioris, quaſi montana quæpiam repræſentet, ſuperficiei inæqualis & aſperæ, coloris, ut reliqui omnes, ex albo flaveſcentis, conſiſtentiæ non fungoſæ aut ſpumeæ, ſed compactæ magis & durioris, in cavitate ſiniſtri renis hæſit. correſpondens illi non parum quem in muliere viſum delineat Tulpius (cap. 43. l. 2.) Hic noſter ad æquilibrium vocatus dum humidior adhuc eſſet, drachmas medicas quaſi tres pependit, replevitque cum altero ſibi accumbente minore, calculiſque quam plurimis aliis minoribus, totam modo dicti Renis ſiniſtri cavitatem: *Secundus* priore duas tertias minor, figuræ fere orbicularis, ſed oblongæ ac tuberoſæ, atque in ſe ſpectatus, ipſe etiam ſat grandis ac damnoſus, in eodem ſiniſtri renis thalamo recumbebat, ne quicquam deeſſe videretur ad abſolutam aliquam urinæ interceptionem: pondere primum æquavit circiter drachmam unam medicam: *Tertius* omnium maximus, & reliquorum veluti pater, ſtupore & admiratione dignus, totam renis dextri capacitatem occupabat, & nihil non in eo connotabatur memoratione dignum, corpus enim ipſius, ſeu maxima ejus craſſities, ad nucis juglandis mediocris molem accedebat: Gravitate & inclinatione ad centrum mundi, poſtquam ille ad æquilibrium reductus, acceſſit ad pondus drachmarum quinque medicarum

dicarum & paulò amplius: Figuram proceſſus craſſiſſimi deformem reddidere, ex quibus duo breviores, in eodem calculi latere; dorſum renis ſpectantes, ſibi oppoſiti, ſpeciis inſignioribus caruncularum papillarium conſpiciebantur implantati: tertius vero, isque longior & curvus, roſtrum avis alicujus æmulans, pelvim ſeu ureteris principium obſtruebat, eique veluti cuneus quiſpiam inſertus, non permiſit quicquam ad veſicam pertranſire, ne guttam quidem: Calculi plurimi minores, diverſi inter ſe ponderis, figuræ ac molis exhibentur, ex quibus alii rotundi & piſi ſimiles, alii grana milii referentes, alij majores & irregularis figuræ, alij oblongi ac mediocres, alij tandem arenularum minimarum inſtar, quemadmodum reſidua in renibus ſpatia, ſic maxime omnium urinales meatus, inter renes ac veſicam, oppilabant, ut farciminum par quis dixerit, ſi cui inſcio hi ureteres objecti eſſent: Ab illorum copia & aſperitate factum ut in dies auctum fuerit quoddam etiam exulcerationis periculum, unde ubi Sperlingius contentius quandoque ante decubitum ambulavit, diſcuſſurum ſe exiſtimans ope motus, præſentaneas mortis ſuæ cauſas, non tam profuit ſibi, pauxillum arenæ evacuando, quam obfuit mixtionis cruentæ ſpeciem incurrendo, ob atritas à calculis per agitationem partes: Etiamſi enim calculi tam renum quam ureterum, dum eximerentur, muco quodam & lentore purulento obducerentur, uſque adeo tamen ſcabritiem ſuam ac aſperitatem non amiſerant, quin angulis ſuis ac eminentiis lædere partes molliores potuiſſent: ut taceam quod per intempeſtivum iſtiuſmodi motum limoſa ſabuli colluvies prorſus tandem eſt compacta, ut nulla amplius urinæ emittendæ ſpes ſupereſſet: Hinc mirum non eſt veſicam alioquin ſalvam à nobis viſam fuiſſe, humoreque ſeroſo ac lixiviali prorſus deſtitutam, ob totalem inquam infarctum renum ac ureterum. *I. Daniel Major in hiſtoria Anatomica de illis calculis conſcripta.*

M*Ortifera cauſa*] Calculorum cauſam efficientem Vir Clariſs. in ſanguine ſtatuit l. c. cæteris cauſis repudiatis, Miſſa, ait, cauſa Effectrice, an Calculi à calore ſive renum, ſive aliorum viſcerum, limoſas ſanguinis partes forma ſedimenti in renibus, per modum ſive ſixationis ſive præcipitationis relictas, coquente, aſſante & conſequenter, per reſolutionem humiditatis indurante? An à frigore eaſdem congelante, an plane à ſpiritu quodam, ſale, aut aura lapidifica, non tam à renibus eorumve aliis partibus quam ipſi fæculentiæ ſanguinis & materiæ calculorum radicaliter inhærente, producantur, quod poſterius ſane ſimpliciter negari nequit, ſi certos ſalium in chylo & ſanguine hærentium ſtatus & energiam perpendamus, prout hoc fuſius in præconcepto à me Lithologiæ, quam meditor, opere, declarabo, probaturus hærere in ipſis, quæ nos rigant venis, inter liquidos purpureæ ſanguineæ fluctus, & ob inquinatas ſemel reſoluto ſatis ventriculum petroſo alimentorum ſale, chyli partes deferri per corpus ſurſum ac deorſum haud raro fomitem exitialis tartari, & ſaxeos catharrhos, haud aliter ac rivi metallici paſſim, mineræ à qua erumperunt, indolem ſecum ferunt &c. *Idem ibid.*

Cum febri vigilia] Niſi fallor, omnem inflammationem internam Febris ſequitur, non quidem tam præciſe ob vapores, qui ex effuſo in partem inflammatam, ibique putreſcente ſanguine cordi communicentur, illudque calefaciunt, quam ob impeditam potius ſanguinis circulationem & ſpiritus exæſtuantes, cujuſcunque certe repaguli prodigos: unde hi objecto ſemel obice, confeſtim retro ruunt, aſſumptoque in furoris ſocietatem ſanguine, imprimis quando hic jam eſt in via ad putredinem, quemadmodum univerſum corpus febre, ſic cerebrum præterea ac ſimul vigiliis inſuetis torquent, *Idem.*

Die 12. menſis Auguſt. &c.] Hoc admirationem præbet in tanta urinæ ſuppreſſione, & neceſſario in die alimentorum uſu paucorum admodum & exilium receſſu, mortem tot ac tantas tenuiſſe moras, quandoquidem *Sala* ſemel, non amplius, toto vitæ ſpatio, urinam 25. diebus in vivo quodam ſuppreſſam meminit, venis ad pollicis magnitudinem tumefactis: Secus urinam ſupra 5. vel 6. dies nunquam recordatus eſt retentam, monente *Rhodio* cent. 3. obſ. 11. Sed ægri plerumque, niſi ante 7. diem moriantur, moriuntur, ob viſcerum à regurgitante ſanguine oppreſſionem, febris accenſionem & ultimam virium ſuffocationem: Nam dictæ ſanguinis regurgitationi in talibus modi obſtructionibus renum inſignioribus reſiſtere nequeunt valvulæ, quandoquidem 1. nullæ dantur in trunco venæ cavæ, qua parte emulgentes naſcuntur, ſi Aquapendenti credimus: In emulgentibus tamen ejuſdem venæ cavæ ramis obſervare oſtiola quidam atteſtantur, ea videlicet venarum parte qua bifurcatim veluti cavitatem renum hæ ingrediuntur, quas obſervare *Rolfinkio* non licuit. 2. Si quam maxime darentur, epicibus ac limbis ſuis tamen non obſiſterent, quia eoſdem earum proceſſus & ſemicirculos, ad hoc impediendam, in ſtatu etiam ſano, ſanguinis circulationem, non extremitatibus venarum, ſed cordi potiùs obverterent, ut ita ſanguis è renibus, non adverſum eas, ſed ſupra exteriorem earum ſuperficiem, flumine ut ſic prono transferret: Et quomodocunque ſe habeant oſtiola in venis emulgentibus, ſive à renibus averſa, ſive iiſdem obverſa ſint, Regurgitationis ratio, quoad præſentem de calculis diſcurſum, potius in Arteriis quærenda eſt; Verum enimvero neque 3. Arteriis emulgentibus, neque aliis in corpore facile neceſſarias natura agnovit valvulas, unde iis non datis in progreſſu arteriarum, plane neque per eas datur Regurgitationis impeditio. 4. Si quam maxime etiam in arteriis darentur, in inſigni tamen ac diuturna aliqua inflammatione, quod palmarium jam eſt, ſanguinem quo minus ſe regurgitet, cohibere vix valerent, quia quo diutius hic fertur per arterias ad partes, nec per venas tamen redire poteſt ad cor, eo magis magiſque arteria inturgeſcit: Turgeſcente arteria, eminentium eidem valvularum latus diducitur cum ipſa, & liberum viciſſim earumdem latus ab oppoſito lateris arteriæ pariete abſcedit, ſic ut concludere eandem plene non poſſit, ſed cogatur admittere qualemcunque ſanguinis regurgitationem. *Idem ibidem.*

Renes plurimos complicatus &c.] *Malpighius* lib. de Structura viſcerum, tract. de Renibus cap. 1. ope microſcopii in quibuſdam brutis Renes exiguis quaſi diſtinctis aliis minoribus evidenter conglobari detexit; Et in homine adulto licet unicus videatur Ren, ſubobſcure tamen interius diſtinctis quaſi exiguis Renibus conſtare, qui ulteriorem etiam exterius patiuntur diviſionem. Harum renalium portionum varia ad invi-

cem adaptatione & nexu, extima renum configuratio gignitur, quæ de facili in monſtruoſam elabitur formam. *Vide dictum Tractatum*

Observatio III.

Lumborum dolor à calculis Renum ſubſtantiam abſumentibus comite inflammatione.

MAgnificus Vir poſt gonorrheam diuturnam, cibi potioniſque & veneris immoderationem, paſſus eſt dolorem gravem in regione ſiniſtri renis, interdum acerbiſſimum, more infixi aculei pungentem, cum vomitione crebra, pituitoſa, interdum biliosa, rigoribus & febre inordinata, cum ſabuloſis urinis: Hinc judicavi affectum Renalem & nephriticum, qui etiam aliquod imminentis Renum Inflammationis indicium præ ſe ferebat.

Adhibitis multis præſidiis ſuperatus fuit dolor, ablata febris, tamen non convaluit niſi poſt annum, dum poſt magnum corporis laborem lapis maximæ magnitudinis, figuræ oblongæ excretus eſt: Iterum in eoſdem dolores incidens, cum rigoribus inordinatis tentaretur, dum templum Lauretanum appelleret, ex uſu uberiore chalcanthi, in peſſimum ſtatum redactus eſt, unde interiit.

Secto cadavere fuerunt inventi renes conſumpti, ut portio, quæ reliqua fuit, facile frangeretur.

DOloris Renalis & Nephritici generationem *Galenus* lib. 2. Epid. refert in materiam craſſiorem, quæ cum ſanguine reperitur, ad renes attractam: Renes enim quicquid ſeroſi tenuiſque cum ſanguine in vaſis permiſtum eſt, ad ſeipſos attrahunt; meatibus ad renum ventriculos percolantibus latius patefactis, aliquid ex craſſioribus ſuccis ſimul illabitur: quando iſtud excalefactum in renum cavo, ad tophi conſiſtentiam redactum fuerit, ſi renum vis expulſoria omne id una cum lotio expulerit, ſubſidentiæ fiunt arenoſæ: Quod ſi ejus cavo impactum inhæreſcat, aliquid ejuſdem materiæ à vena cava ſuſcipiens, ſibique apponens plus augetur; ſemper enim quod recens influit priori circumdatur, atque ita inſigni magnitudine tophus grandeſcit, exuſto areſactoque craſſo & viſcido humore, atque ad tophi conſiſtentiam redacto: Qui affectus Materialem habet cauſam, humorem ſcil. craſſum, frigidum & lentum: Alteram vero conſtituentem & formalem, fervidam ſcil. jecoris & renum caliditatem, præter lapidoſam forte renum conſtitutionem: Imminentis vero, & in fieri inflammationis renum cauſæ ſunt, humores quantitate & qualitate peccantes, ad ipſos delabentes, ob ipſorum intemperiem, vel in attrahendo robur, & in expellendo imbecillitatem, ob dolorem: Quæ quidem affectiones ſe produnt, cum Dolore gravi in dorſo, qui paulo nothis coſtis eſt altior; interdum acerbiori, qui per intervalla fatigat, prout in ventriculo renum figitur lapis: vel in ureteres incidit; urinis ſabuloſis, vomitione aſſidua pituitoſa, propter renum cum ventriculo, mediante peritonæo conſenſum: aliquando biliosa, quæ cum rigore inordinato, & febre aſſidua, ſine certo ordine invadens renum incipientis inflammationis, aut bilioſi humoris irritantis eſt indicium: Rigor enim vehemens, & totius corporis concuſſio, cum dolorifica refrigeratione nervoſarum partium, id demonſtrare videntur: cujus cauſa, cum ſit inæqualis contractio caloris nativi, è contrario materiæ motu & occurſu: quæ neceſſe eſt, vel ſit frigidus & crudus humor, vel ſuppurans vapor & ſanies, membranas per morſum afficiens: vel acris & putrens materia, motu ſuo vellicans nervoſas partes, vel fortaſſe initium inflammationis efficiens, ut in propoſito caſu &c. *Lælius à Fonte conſult.* 40.

Ex uſu uberiore chalchanti] Scilicet ejus ſpiritus, id vero ulceratis partibus bellum indicit: Teſtes ſunt acidulæ vitrioli vim nactæ, in Phthiſin propenſis, vel jam tabidis infeſtæ, quod vel ulcus inducant, vel genitum exaſperent & adaugeant.

Cibi potioniſque immoderationem & Veneris] Si materia calculorum latet abdita in alimentis, cur non omnes homines ex æquo, imo me gemelli, ſi alteruter hoc malo tenetur, non omnes beſtiæ, quæ uno pabulo nutriuntur, calculo renum ægrotant? Verum *Cicero* lib. 2. de Divinat. *ait*, uno eodemque temporis puncto natos habere diſſimiles & naturas, & vitas & caſus: Idque etiam miratur *Plinius* & *Lucanus*;

Stant gemini fratres, fœcunda gloria matris
Quos eadem variis genuerunt viſcera fatis.

Illius natura expellit fæces alimentorum cito, & ſemper maſſam ſanguineam emundat, hujus natura autem malos humores coacervari patitur: Eſt naturæ fere maximum opus ſuperflua maſſæ ſanguineæ ſemper convenienti via exigere: Qui tenuiſſimo victu, aqua & pane vivunt, ii ipſi renali paſſione vexari poſſunt: ineſt in pane, aqua quoque, terrea illa amurca, de qua calculus naſci poteſt, Ac ſi patrium vinum gignit calculos, gignit quoque plerumque patrius panis: Et tale vinum quo vetuſtius eſt, eo magis nocet; maxime gignuntur ab immodico potentium vinorum uſu: hæc namque ut lapidoſas cruſtas (Tartarum vocant) in doliis undiquaque relinquunt, ita intra corpus aſſumpta, per venas in renes delata, quum eadem vi prædita ſint, dum per renes colantur, ſimili cruſtarum ſpecie renes afficiunt, & calculos aut arenulas inducunt: Ideo ebrii fere nulli, qui vinis non aquoſis, ſed vinoſis, delectantur, niſi forte vaſa nimis ampla ſortiantur, calculis non laborant; virique Veneri dediti, qui, ut eidem ſufficiant talia vina immoderate potant, perpauci, calculoſi non ſunt: *Schneiderus lib. 4. de catarrh. cap. 7. De Generatione calculorum, vide plura ex eodem tit. de Iſchuria.*

Observatio IV.

Renum dolor à Calculo immenſo in rene dextro, Siniſtro penitus conſumpto &c.

NOb. quædam matrona multos annos graviſſimis renum doloribus, ſiniſtro præſertim in latere divexabatur, & quatuordecies uterum geſtans toties 8. vel 9. ſemper menſe abortiebat: Tandem una cum ætate, doloribus invaleſcentibus, de dextri præſertim late-

lateris dolore, ita ut nec contactum aut decubitum in illam partem ferre poſſet, conquerebatur, rejectis interim toto morbi tempore multis calculis, & *puris & ſanguinis copia per urinas*: accedente inſuper graviſſimo ſtomachi & gutturis ardore.

Eam tandem, ante mortuam, cum ſecarem, Renem ſiniſtrum penitus conſumptum, & marſupii inſtar cujuſdam, membranoſum, ſinubus amplis, ſcirrhoſis tuberculis refertum, ureteremque illius admodum dilatatum, inteſtini cujuſdam inſtar, deprehendimus: Dextrum vero renem tumidum in immenſum excreviſſe; in quo, per medium diſſecto, calculus tantæ molis excreverat, ut ſinum ſecundum omnino adimpleverit, illiuſque ductus, ramis undique effarciens & obturans, ureterum principium obſtruxit, qui forma ſua cervinum caput cum cornubus & collo appoſite exprimebat, illiſque locis, ubi ſubſtantiæ renum minime adnatus erat, incruſtatus ſplendebat, ex contactu bilis flaveſcens: E quibus facile dolorum cauſas & Abortus, utriuſque renis calculos, quorum ille in ſiniſtro rene illius ſubſtantiam contraxerat, atque *confractus comminutuſque ſucceſſive per mictionem redditus fuerat*: hic vero in dextro rene ſubſtiterat, fuiſſe colligere licebat. Hæreditarium autem malum hoc illi fuiſſe oſtendit, quod ex matre illius, iiſdem affectibus mortua, calculus ex utroque rene quoque fuerat exectus. *Platerus Obſervat. lib. 2. pag. 467. Praxeos lib. 2. cap. 12.*

P*Uris & ſanguinis copia per urinas &c.*] De puris & ſanguinis mictu è renibus, notatu dignum quod habet *Scholiographus* ad cap. 50. lib. 2. *Hollerii* de morbis internis: Multi, *ait*, Renum abſceſſus reperiuntur in quibus pus ſolum, certis intervallis, cum urina excernitur, ut in duabus mulieribus & in aliis quoque qui inde ſubito mortui ſunt: Sanguinolentum aliquando, utrinque exacte urinæ permixtum, aut ſubſidens, ſed poſt longum tempus, urina etiam inde craſſiore reddita: è renibus eſt, præſertim ſi dolor fixus in lumbis præceſſerit, aut calculus rejectus fuerit, aut ex ureteribus ulceratis tranſitu calculi, vel in illorum cavitate, orta poſt ulcus caruncula: ſed copioſius è renibus quàm ureteribus. *Hactenus Scholiographus.* Cauſas autem excretionis cruentæ aut purulentæ, ob calculum in renibus tradit Clariſſ. *Willis* Tract. de urinis cap. 5. Nephriticis, *inquit*, familiare eſt ſanguinem aut pus cum lotio crebro excernere: etenim à calculo majori & aſperitatibus prædito, renum caro facile atteritur & vaſorum oſcula reſerantur, quibus ſanguis eandem urinam tingit: Cumque ſolutio continui hoc modo in renibus excitatur, ſæpiſſime ulcus ſuccedit, quo pus & ſanies cum ſeroſo latice profunduntur, & ſedimentum copioſum & fœtidum in urina conſtituunt: Dein ab ulcere continuum plus ſolvitur, atque ipſa renum caro attrita & ſenſim exeſa cum lotio ejicitur. Olim inviſi mulierem annoſam, quæ plures menſes cum urina purum ſanguinem in magna copia quotidie reddebat; inſuper carunculas ingentes, carnium fruſta, vaſorum cæſorum velut tubulos, quoties mingebat in magna quantitate excernere ſolebat, ut ſuſpicio eſſet renem alterum hoc modo totum è corpore abſceſſiſſe, poſtea tamen à decocto vulnerario, cum ſpiritu vitrioli acidulato, mictio illa cruenta ſiſtebatur, atque hæc fœmina adhuc ſana in vivis degit.

Confractus comminutuſque ſucceſſive per urinas redditus fuerat] Idem *Willis* loco cit. arenas quæ crebro minguntur, ramenta calculi eſſe negat, atque illarum generationem explicat: Uſitatum eſt, *ait*, arenulas rubicundi coloris à quibuſdam in magna quantitate cum lotio excerni: horum nonnulli calculo renum ſunt obnoxii, atque paroxyſmis nephriticis crebro tentari ſolent: Novi tamen alios ſine dolore, aut alio graviori ſymptomate, longo tempore arenoſum minxiſſe: Urinæ quæcunque ſi in vaſe plumbeo aut terreo vitreato aliquandiu ſteterint, ejuſmodi ſabulum rubrum matulæ fundo & lateribus affigunt: nimirum ſal urinæ volatilis cum ſale fixo metalli coagulatur: Sic quando ſal Armoniacus, limaturæ chalybis, ſali marino aut vitriolico commiſtus ſublimatur, flores elevati inſigniter rubeſcunt: quare videtur quod ejuſmodi arenulæ rubræ in renibus gignuntur, eo quod ſal urinæ cum fæculentiis Tartareis, circa anfractus renum depoſita coagulatur, indeque materia ſabuloſa conſtat, quæ protinus à ſeroſo latice pertranſeunte abluitur: Itaque arenæ quæ ita crebro minguntur, non ſunt ramenta calculi majoris, ut vulgo creditur, verum ſanguinis & ſeri, renum anfractus perluentium extemporanea producta. Hæc *Willis*: At quominus calculus friabilis, ſponte, vel medicamentorũ ope attritus, per urinas excludi queat cauſam non video: Allatum exemplum clare id evincit; Renis enim ſiniſtri parenchyma, cujus membrana ſuperſtes fuit, à calculo conſumptum fuiſſe veriſimile eſt, atque cum eo ſimul, in fragmenta comminutum ſeceſſiſſe, quin etiam ab eorum crebro per ureterem ejuſdem lateris tranſitu, extraordinariam illius dilatationem productam fuiſſe: Concedantur allata à Clar. viro de arenulis rubris; at quæ alterius coloris ſæpe excernuntur, & craſſiores, fragmenta & ramenta calculi eſſe negandum non eſt.

Observatio V.

Poſt nephriticos dolores, à lapide Renum ſubſtantia conſumpta eſt, ſola ſuperſtite membrana.

§. 1. REverendiſſ. Aquini Epiſcopum eo morbi genere laborare quem Medici Nephritin appellant, indicio ſunt urinæ ſabuloſæ præcedentes: dolor gravativus in regione Renum, aucto doloris à cibo, atque in hoc tempore dorſi debilitas, mictio frequens, crurum imbecillitas: Per epicraſin vir illuſtr. curatus, aliquando medicatione prophylactica, interdum extraordinaria; nihil unquam profuit, ut tandem ad ultimum vitæ exitum perductus fuerit.

Secto cadavere; inventus eſt ren ſiniſter ut crumena, ſine ſubſtantia, cum ſola pelle lapillis referta & ichoroſa ſanie. *Lælius à Fonte conſult. 37.*

VRinæ ſabuloſa præcedentes] De Arenularum & calculorum generatione aliis in locis actum eſt, hanc tradit *Sylvius de le Boe* Append. Tract. 5. §. 371. Cuivis ait, licet notare urinam limpidam ſæpius excerni, in cujus fundo ne quidem poſt horam unam vel plures ullæ ſubſidant Arenulæ, verum aut eodem aut ſequenti ut demùm 3a. die plurimæ tum in fundo, tum in lateribus, tum in ſuperficie, tum in medio nubecula concreſcunt, & conſpectui ſe produnt arenulæ ut plurimum flaveſcentes, aut rubentes, rarius albeſcentes: Quemadmodum vero ea urina excreta ſecedunt aliquæ partes quæ ſenſim coagulantur in arenulas minutas, variæ tamen magnitudinis ac duritiei, ſic omnino arbitror idem contingere poſſe in ipſis renibus aut veſicis, & arenulas ibi genitas ſenſim augeri, donec tandem in magnos etiam calculos excreſcant, ni prius excernantur conturbenturque: Quæſitus autem quænam cauſa ſit ipſius concretionis? quam ego quidem tantum abeſt ut calori exſiccanti adſcribam, ut potius impedire putem ne concreſcant, quod ne exempla in chymia obvia proferam, ex ipſa urina excreta patet, in qua dum calet rarius ullæ comparent arenulæ, plures ubi calorem ſuum amiſit mox concreſcere incipiunt: Quantum ego valeo conjicere, à ſale pendet omnis talis concretio, quamvis autem quæque pro adjunctæ materiæ diverſitate diverſum requirit ſalis genus quæ tum ſanguinis materiæ coagulantis diverſitas per chymica experimenta eſt addiſcenda.

§. 2. Pleriſque ſuppurantur renes calculoſi, & colliquantur ut tantum maneat pellicula ſicuti D. de Manoy, cui ren dexter colliquatus, ſiniſter calculum habebat, ureter & partes reliquæ ſiccatæ. *Scholiographus ad cap. 47. lib. 1. de morb. internis.*

§. 3. Anno 1644. in cadavere mulieris ætatem ſenilem proſpicientis, Ren dexter totus erat flaccidus marſupii modo, calculis undique incruſtatus minimis, qua pori conſpiciebantur: magnus inſuper lapis & inæqualis impactus ureteris principio, Calculi vero materia potiſſimum eſt bilis ac pituita, ſale permixto, qui ſupereſt in linteo Soli expoſito, per quod urina fuerat trajecta. *I. Rhodius cent. iij. Obſerv. 22.*

§. 4. Sæpe vidimus tota Renis carne ac ſubſtantia pereſa ambiente, tanquam marſupio membrana, pus calculoſque multos obvolvi. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 12.*

ULcus ab his cauſis ortum habuiſſe argumento eſt, quod urina antequam purulenta eſſet ſæpe cruenta fuerit, præſertim ab exercitatione & labore, quodque febris nulla aut per obſcura faſtigei. Si quando autem obſtructo ureteris capite pus cohibetur, id ſenſim, vel per emulgentē in majores redundās venas, ſanguinem habitumque corporis inquinabit; (qua ea cauſa, quaſi ea leucophlegmatia calculoſos tumere ac palleſcere ſæpe animadverti) vel ea ſede congeſtum illa lumboſque copia diſtendet, è quibus etiam aperta cute diu multumque manat, Nonnunquam & illinc calculus ingens cum pure alias exceſſit, alias avulſus eſt: Hæc cum accidunt, tota pene renis ſubſtantia putredine conſumpta eſt illincque pus redundans inter peritonæi membranas fluctuat: Hujus copia interdum vidimus totam ventris lumborumque regionem diſtendi, & pus hinc tum dejectione, tum vomitione reddi ſincerum. *Idem.*

§. 5. Obſervavi in Elizabeth des Bordes membranam Renis in eam amplificatam longitudinem, quę univerſam abdominis capacitatem, ſervata tamen figura, exactè coæquaret, & xiv. libras puris, exeſo ſcil. parenchymate & ſuppurato contineret, nec ob eo pondere per aliquot annos continuitatem amiſiſſet: Scil. natura membranæ eſt ductilis & extenſilis in omnem differentiam ſupra fidem. *Car. Piſo ſect. 3. cap. 2. de morb. à Sero.*

§. 6. Pauper quidam xxx. annor. laboraverat dolore nephritico & dyſuria, Obiit, Diſſecui cadaver, reperique Renis ſiniſtri ſubſtantiam totam conſumptam, ita ut præter membranam nihil ſuperfuerit, ſed ſolito, ut ſolet, longe fuit craſſior. *P. Barbette Praxeos lib. 4. cap. 8.*

§. 7. Aperuimus corpus cujuſdam, qui novem circiter menſes laborabat affectu renis ſiniſtri, extenuatus omnino: Renem invenimus totum conſumptum, plenum pure, magna quantitate, ita ut levi attactu diſruptæ fuerint omnes tunicæ: *Ex obſervat. Ioh. Bauhini.*

Observatio VI.

A Nephriticis doloribus extincta mulieris Ren dexter plane putridus inventus, Siniſter flaccidus, tumidus pure & calculis refertus &c.

FIlia quadragenaria, xxv. annos doloribus nephriticis miſerrime vexata, plurimos ſubinde calculos excrevit, diverſi diverſo tempore coloris, rubicundos, fuſcos, albidos nigricantes: ante triennium cùm ſubito terrore percelleretur, in ſymptomata parturienti plane ſimilia incidit, ac obſtetricante dolore, ex reſerato, tanquam uteri, veſicæ orificio multum calculorum in terram cum ſonitu defluxit: Partus hujus poſtero & ſequenti die, pari fere vehementia dolores denuo oborti, parem fere (xx. circiter fuerant) calculorum numerum expulere, quorum majores nucem avellanam, cum putamine, plures nucleum æquabant, minores reliqui, omnes ſolidi & rubicundi: à quo tempore menſes aliquot immunis à nephritide vixit, donec iterum (quod in promptu cauſa eſſet) novi concreſcerent & cum cruciatu ejicerentur: ita miſerrimam vitam ad extremum traxit diem, quo & vita & dolore liberata eſt.

Diſſecto cadavere vidimus dextrum renem, (de cujus præcipue cruciatu multum olim, poſtremo vitæ tempore nihil conqueſta eſt, nervorum ſcilicet ſurculis jam conſumptis) plane computruiſſe: Siniſtrum longe ſolito majorem, flaccidum, colore & ſubſtantia pulmonis

pulmonis carni ſimillimum, tumidum, atque follis inſtar extenſum, ſed ſcalpello leviter tactum purulento ſero exſiliente, detumeſcentem: Intus repertum renis parenchyma planè corroſum, & anguſtiæ iſtæ, inter papillares caruncujas & ureteris canales, admodum dilatatæ calculis: quædam craſſiori arena & fuſca, quædam (quorum manifeſtam colliſionem, *quoties corpus moveret*, ab adſtantibus non exaudiri ægra mirari ſolebat) ejuſdem coloris, ſed variæ figuræ & magnitudinis refertæ, maximus glandis mole & forma: qui, ut & minores, imponere poſſent vel ſagacioribus unam figura, colore ſubſtantia, non ficus, ut eſt in Græcorum proverbio magis referunt, ac perfectè exprimunt lapides *Bézoar* occidentales, quos itidem ex variis quam illi laminis, ut & calculo, noſtro prioribus illis accreſcentibus conſtare obſervamus. Hæc tot annos excreverat copioſas arenas, quæque in urinis ſubſiderent ψαμμώδη, imo pluribus ante obitum diebus, ramenta, (ut manifeſta apparebant) calculorum, quod tantum poſſunt plures ſe mutuo atterentes, *Et attritos verſans urina lapillos*, Sed nec arenæ nec ramenta hic dedere ſignum calculoſæ veſicæ, quæ ſane & integra, nec calculum nec ullum calculi exhibuit veſtigium. *Beverovicius* *Epiſtolicar. quæſtion. pag.* 109.

Observatio VII.

Ob nephriticos dolores extincta Ren ſiniſter maximus inventus eſt, lapidem continens exiguum: Dexter minimus.

Vidua Barnabæ Panthou ſæpe nephritica erat: aliquando è veſica detractus lapis tandem poſt multos dolores nephriticos doluit inguen ſiniſtrum, febricitavit, mox in imo ventre dolor *erat implacabilis*: jactatio, vomitiones aſſiduæ, imo dolor ad pectus, *varia* admodum erant *ſpecies doloris*: In ſiniſtro hypochondrio *tumor erat, apparebat magnus* & durus quidam vere ſplenem intumuiſſe dicebant: alii renem, febris maraſmodes: convulſiunculæ: frequentes leipothymiæ: involuntarie profluebat urina, ſpecies quædam erat Diabetis: urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ: poſt multos dolores mors.

Aperto cadavere, ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo: ren in magnam molem undiquaque increverat: adæquabat renem bubulum magnitudine, paulum ſaniei in eo erat: Dexter parvus adeo erat ut fere reperiri non potuerit: Macruerat multum, Nunquid verum illud à *Renibus febres maraſmodes* contingere? *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. p.* 152.

A *Renibus febres maraſmodes*] *Galen.* 1. de diff. febr. cap. 9. ſcribit ſe ex coli inteſtini inflammatione diuturna, & Renum ac veſicæ ſimilibus affectibus, hecticam febrem ortam vidiſſe: De febre ardentiſſima, ad maraſmum deducente, ob Renes affectus, vide tit. de Dyſuria ex *Bartholini cent. iij. obſerv.* 34.

Quoties corpus moveret] Poſt motus corporis arenulas copioſi & frequentius quam mane poſt ſomnum, cum reddi expurgarique, & proin eo tempore, ſi illas rectè dijudicare velimus, inſpiciendas quoque eſſe, experientia comperimus, Qua ratione & motus moderatus, etiamſi calculus in renibus hæreat, & parvus & recens ſit, cum eum promoveat, conferet: uti è contra, ſi majores ſint, ipſos provocando, nephriticum dolorem proritat, & in calculo renibus confirmato & aucto, motus vehemens, per quem lumbi præſertim admodum impelluntur, quia tunc renum ſubſtantia à calculo atteritur, unde urinæ cruentæ fiunt, renumque ulceri occaſionem ſæpe ſic præbet, nocuus. *Plalerus Praxeos lib. 2. cap.* 12.

Imo dolor ad pectus] Nos vidimus mulieres aliquot & viros quibus familiaris renum dolor eſt, gravis & pungens, qui ſæpe conqueruntur de dolore lateris, ac ſi pleuritis aliqua nothas coſtas occuparet, cum tamen nil ſit tale, ſed ob obſidionem renis à calculo &c. Vide l. 2. tit. de Dyſpnœa, *Ex Ballonii lib.* 1. *conſ.* 46.

Varia admodum erant ſpecies doloris] *Arculanus* cap. de Renum apoſtemate docet alia eſſe ſymptomata ſi ren dexter laborat, alia ſi ſiniſter: Si dexter, hepar compatitur, & partes potius ſuperiores: Si ſiniſter, ad partes potius inferiores malum pertlucit: Addit quod ſi abſceſſus occupat panniculos renum & ſuſpenſorium, magnificatur dolor, & ſit fortis & prohibet erectionem, tuſſim & ſternutamentum movet, & difficile eſt invenire locum: Hæc omnia notanda, ut non temere accuſentur partes ſuperiores, innocentes alioqui, cum malum ſeſe in inferioribus firmarit.

Observatio VIII.

Nephriticus dolor à calculo ovi gallinacei magnitudine, ſub membrana renis ſiniſtri deliteſcente, & pluribus in utroque.

Generoſus H. S. à Vippach &c. hypochondriaci affectus ſymptomatibus & Nephriticis doloribus crebro infeſtabatur: arenulæ & lapilli *ſæpe cum vomitibus*, ardore, dyſuria moleſtiſſima apparebant; de pondere ſiniſtri renis, quoties rheda vehebatur, imprimis conquerebatur, magnum lapidem ibi hærere & ſtabile elegiſſe domicilium conſtanter aſſeverabat: Adnuebam, nec negare poteram, fidem dans operam me daturum ut lithontripicis contereretur & educeretur, ſed præveniebatur hic optatus ſucceſſus à beata ana-

lyſi. Poſtquam enim eryſipelate dextri cruris ſuppurato conquaſſatus, jam cum bona valetudine in gratiam redite & melius habere videbatur, hydrops aſcites illum corripiebat: liberabatur per tranſverſam ſcroti paracenteſim, ad capitis magnitudinem incrementa ſumentis: inflictum vulnus ſera apertum ſervatum: hunc trium menſium ab inde curriculo excipiebat catarrhus ſuffocativus, lethi fatalis prodromus,

In aperto cadavere, Ventriculus, qui tot ludibrium vomitibus debuerat, mediocriter habebat: Lien ſcirrhodes erat, Jecur floridum, in Meſenterio nulla apparebat noxa: ſub Renis ſiniſtri membrana calculus ovi gallinacei magnitudine, roſtro acuto in cavitatem renis deſinentis: In utroque rene plures minores calculi anguloſi, rotundi deliteſcebant. Cerebrum ſeroſis humoribus à juſta deflectens conſiſtentia diffluebat, Oſſiculum circa radicem arterioſæ cordis venę, grani panici amplitudine, cartilagine duriori cinctum, obſervabatur. *Guernerus Rolfinccius Diſſertat. Anatom. lib. 5 cap. 13.*

SÆpe cum Vomitibus] Obſervandum jubet *Willis* patholog. cerebri cap. 27. quod in dextro latere, inter plexum hepaticum & renalem, nervus amplus protenditur, adeo ut inter hos plexus major & immedia ior conſenſus quam inter iſtos alterius partes habeatur: Ob horum plexuum connexionem, præcipue in paroxyſmo nephritico, vomitus ſæpe immanis ſupervenire ſolet: Ob eoſdem vaſa choledocha, quaſi ab emetico aſſumpto irritata, plurimum inanıuntur. *Vide plura l. c.*

Observatio IX.

Cujuſdam Nephritico dolori obnoxii Renes lapidea duritiei reperti ſunt.

IN Sileſia ſuperiore Nobil. fœmina maximis doloribus nephriticis per pluſculos annos exagitata fuerat, & tam ſpiſſam ſæpius minxerat urinam, ut in ipſa emiſſione & ſtillicidio quaſi in fila diduci potuerit; ingruentibus interdum rigoribus in nephriticis conſuetis lumbos fere nudos fornaci admovit, ut ſe calefaceret, vix tamen calorem ſenſit, licet cutem ipſam fornacis flamma læderet: Tandem miſeriis hiſce diu colluctata, ſuccubuit circa annum 1661. nimia dolorum atrocitate.

In diſſecto corpore inventi fuere ambo renes obriguiſſe, tam dexter quam ſiniſter, in alabaſtrinam duritiem & ſoliditatem: Majorem ex his renibus in muſæo meo ad aliquot horas penitius inſpiciendum accepi, Erat adhuc, poſt Gorgoneam iſtam metamorphoſin, Ren in ſua figura (quaſi fabacea) ordinaria conſpiciendus: exterior parenchymatis pars & circumferentia ſemicircularis, ſeu gibba renum pars, videbatur quaſi in aliquot lobos corrugata & poroſior reliquo corpore facta, coloris ad griſeum accedentis: reliqua vero pars verſus ſimam partem & pelvim, cum reſecta particula ureteris principii, ſilicea tota, nihil magis quam candicans alabaſtrum & duritie & colore exhibens, venæ aliquatenus rubeſcentes, quaſi ibi depictæ videbantur: Cum ad libram pondus examinaſſem, xi. lotones exſupperaſſe compertum eſt: Dolendum in iſtius cadaveris apertione Medicos Anatomiæ gnaros defuiſſe qui originem & finem iſtius petrificationis renalis annotaſſent; an toti ureteres ſilicei (quia ipſorum principium reſectum duriſſimum & ſolidiſſimum) & quid forte veſica monſtri aleret. *Ex obſervat. D. Iacobi Sachſ. Practici Vratiſlavienſis, in Miſcell. cur. anni* 1670.

Observatio X.

Mulieris poſt Nephriticos dolores mortuæ, Renes abſumpti & Veſica corrupta reperiuntur.

NObilis virgo diu circa Renem alterius lateris dolore & ſimul mingendi ardore miſere afflicta, poſt varia tentata remedia aliquot annos, Et cum ſuſcipio eſſet de calculo veſicæ, poſt actualem operationem in lapidis extractione, in mulieribus fieri ſolitam, quæ tamen irrita fuit, cum nihil profeciſſent, tandem in Galliam reverſa, mortua, ſectaque Renes abſumptos & Veſicam corruptam fuiſſe deprehenſum. *Platerus Obſervat. lib. 2. pag.* 469.

Observatio XI.

Nephriticus dolor & Imi ventris à Rene ſuppurato & Calculo veſica hujuſque exulceratione.

ANno 1668. adoleſcens 19. annorum poſtquam bene longum tempus immenſis doloribus circa veſicæ & ſiniſtri Renis regionem, vomitibus frequentibus & doloriſica urinæ excretione mirum quantum excruciatus fuiſſet, nec remedia tam interna quam externa, ipſæque injectiones in veſicam quicquam ſolatii attuliſſent, moritur.

Hujus

Hujus abdomine aultello recluſo, ob ingentem fœtorem ſeſe poſt ſectionem exſerentem, recta ad ipſum locum affectum acceſſimus: Ubi primum in exteriore & ſuperiore veſicæ ſuperficie inſolitus ſinus pugni magnitudine conſpicuus erat, quem in membranis illis efformaverat pus, quod diſciſſo Sinu cum fœtore affatim diffluebat: inde acceſſimus renem ſiniſtrum, ex eo enim pus illud, in diſſecto ſinu inventum, deſcendiſſe merito ſuſpicabar: Totum autem illius parenchyma erat ſuppuratum, imo in pus planè converſum, unde tunica illius ſcalpello rupta, fœtidum pus in abdominis cavitatem copiosè effluxit: Properavimus inde ad veſicam urinariam, cujus cavitas nullam urinam, ſed ſolum calculum exacte rotundum, aſt nimium aſperum, ſeſqui-unciam ponderantem continebat. Interior vero tunica tota, & ſatis quidem profunde exulcerata, quod à calculi aſperitate eveniſſe reor. *Ex G. Segeri Medici Thorunenſis obſervat. in miſcell. curioſis anni* 1670.

Observatio XII.

Nephriticus dolor à Calculo perforato urina tranſitum concedente.

§. I. Lapides non ſolum in renum ſinu contineri, verum etiam in ipſorum ſubſtantia reperiri compertum habeo, hincque expelli poſſe non dubito: Vaſe etiam, quod ſinum efficit, non rupto, nec diviſo: nam, ut jam monui, variiſque ampliſque foraminibus eſt pervium, per quæ calculi à ſubſtantia renum in ipſorum cavum facile expelli poſſunt: hæc autem foramina, quamvis admodum pateant, tamen priores Anatomicos latuerunt: idcirco plurimis errandi occaſionem præbuerunt, qui alterutrum neceſſario concedendum eſſe non ſemel mecum acriter contenderunt, nimirum calculum vel in ſubſtantia renum non gigni, vel ſinu membranaceo eorum illæſo cum urinis excerni non poſſe: Nequa vero prætermittendum eſt, ureterem ſtatim ab egreſſu è renibus latiorem redditum, inſtar ventriculi ſeu peræ paſtoralis recurvarum, frequenter magnam lapillorum copiam congregare, quos poſtea natura ſagax ſenſim inde cum urinis expellit, quibus iter ob vaſis curvitatem interceptum non eſt, quamvis calculis ſit refertiſſimum: hoc naturæ diligentiam ſummopere commendat; ſed magis illud quod lapides inſignis magnitudinis in renum ſinu contentos, quaſi coronarum orbes medios ferat: Superioribus annis quidam altero rene doluit, cruciatuſque adeo auctus eſt, ut miſellus brevi vitam cum morte commutarit: hunc calculo minime laborare conſtanter affirmabant Medici, quia neque urina ſuppreſſa unquam fuerat, neque tenuis ſeu turbida, aut ſabuloſa unquam apparuerat: Omnibus ſolus ego repugnabam, arbitratus alterum renem officio ſuo probe fungi, alterum penitus obſtructum nihil penitus lotii tranſmittere.

Contentionem diremit ſectio, quæ aliter ſe habere quam nos opinaremur, patefacit, lapidem nimirum magnum & oblongum, cruciatus & interitus cauſam fuiſſe, qui cum eſſet medius perforatus, quo minus urina exiret impedire non poterat. *Euſtachius cap. 45. de Renibus.*

§. 2. Quidam ſæviſſimis doloribus nephriticis diu multumque agitari ſolitus, poſt obitum ſecatur. In eo utriuſque renis cavitas reperitur tota calculo occupata & diſtenta ſeu repleta: Pro urinæ tamen emittendæ via, provida ſolerſque natura, in lateribus calculi orbitam quandam cavam, perquam urina ad ureteres & veſicam deferri poſſet, molita fuerat. *ph. Salmuth Cent. iii. obſerv.* 30.

Observatio XIII.

Nephriticus dolor à Calculo Vreterem obturante.

§. I. M Nicola, vidua 40. annorum, infeſtata aliquandiu à lumborum dolore, procidit tandem in crudele calculi renalis tormentum, cum vomitu, febre, menſtruis inordinatis, urinæ difficultate, & interdum tanta ejus ſuppreſſione ut totos xviii. dies nihil lotii redderit: unde excitabatur ipſi ex ſero ſurſum recurrente primum ſopor, ſed mox tam gravis nervorum contractio ut cogeretur vitam cum morte commutare.

Diſſecto cadavere, apparuit ren ſiniſter, ut extrinſecus lividus ac tumidus, ſic intus frequenti aqua & calculis pluribus infarctus: quorum maximus inſinuaverat ſe acuto ſuo apice tam longe in ureteris principium ut id integrè occluderetur, neque permitteretur illac deſcendere quicquam lotii, licet potui darentur plurima aquam ducentia; baſi enim cum foret latiore quam ut permearet commode anguſtum hunc ductum, neceſſe fuit quo plus urgeretur ab affluente ſero, tanto quoque impenſius intercludere tranſitum urinæ à renibus deſcendenti, præſertim cum oppoſiti renis ureter non minus utique occluderetur à latiore aliquo lapide, inſtar operculi, ipſius principio impoſito. *Nic. Tulpius lib. 2. obſerv. cap. 45.*

§. 2. Quidam annos 30. natus nephriticos dolores paſſus erat ſæpe: purulentum minxerat, cætera alacris interiit: Repertus lapis in ore vaſorum urinariorum: Quod mirum *uterque Ren tabuerat*: nil erat ſucci, nihil carnis, ſed in molem maximam creverat ac ſi inflatam veſicam dixiſſes, & tota cavitas renum ita extenſorum inanis erat. *Ballonius Paradygm.* 176.

APPENDIX.

Renum ſubſtantia variè pro natura affectuum variatur.

NOtat *Euſtachius* lib. de Renibus cap. 45. In cadaveribus illorum qui vi morbi interierunt, pro varia ejus ſpecie, varie conſtitutos renes reperiri: ipſumque colorem varium occurrere: nempe quia ſecus ac aliis viſceribus evenit, levi ſæpe de cauſa immutatur: idcirco ruber frequentiſſime, clarus atque ſplendens apparet, interdum obſcurus & niger, non raro ſubalbidus: Ipſa vero ſubſtantia cernitur modo laxa, fragilis & quaſi putris, modo denſa, dura & arida; Superficiem varicoſam & innumeris tuberculis ſcatentem perſæpe vidit: In Nobili Romana quæ propter violentum partum, poſt copioſum ſanguinem excretum obierat, renes albi, fragiles, ac putres inventi ſunt, ſub quorum propria membrana tantum flatus collectum erat, ut videretur à ſubjecta carne prorſus ſeparata, adeoque turgida & diſtenta ut magni tumoris ſpeciem primo intuitu inferret: Maxime imminutos, exſiccatos, obſcuros & undiquaque tuberculis plenos conſpexit in Epiſcopo Senogalienſi, qui ob calculum retenta urina periit.

§. 3. Anatomicus in rene ſiniſtro magnum calculum bicornem invenit, alterum cornuum divuiſum in Ureterem deſcenderat, unde immanis illa parte dolor: Repertus etiam calculus lobo jecoris adnatus, ovi columbini magnitudine, eique ſub finem parenchymatis appenſus: Baronis uxor fuit, quæ vlva de illo latere nihil querebatur. *H. ab Heers obſerv.* 1. *p.* 9.

OBSERVATIO XIV.

Lumborum dolor à calculo oblongo & obliquo renem dextrum occupante, eumque tandem corrumpente.

VIr Notabilis, idémque optimus Jacobus Myro Senator Pariſienſis, cum eſſet raræ texturæ & infirmæ valetudinis, circa initium Februar. incidit in febrim continuam, quæ ex prægrandi abſceſſu rupto in meſenterio, cum pravis aliquot ſymptomatis, præſertim vero diarrhœa bilioſa & ſeroſa, jugibus vigiliis, hæmorrhoidibus, & univerſi corporis colliquatione, verſa eſt: in lentam ſymptomaticam, qualem graphice deſcripſit clariſſimum olim Scholæ noſtræ lumen *Fernelius* lib. 4. Pathol. cap. 16. ſub finem: Ex hoc affectu poſtquam decubuiſſet Nob. Senator, per quinque fere menſes, quibus in dies pugnatum eſt arte medendi, tandem exitium ſuperavit opem, quæ victa jacebat, fatiſque ceſſit morte leniſſima, ſine ulla vi ulláque torſione, quáque placidiorem nullam potuiſſet unquam ſperare; neque optare Auguſtus ipſe, ſine ullo cruciatu & tormento, quam *Euthanasiæ* nomine indigitare ſolebat.

Tranſactis ab exceſſu horis XII. diſſectum fuit cadaver me præſente: Inter cætera obſervata digniſſima & hoc unum fuit, Ren dexter, (ex cujus vitio ſupra annos decem ſæviſſimis doloribus nephriticis multoties fuerat divexatus) totus putris & in tabem redactus deprehenſus. In cujus media ſubſtantia & cavitate oblongum & obliquum calculum comperi, angulosum, & ut ita dicam, cornicularem. Jam multum temporis erat ex quo haud dubie rem ille non ſolum putris & sanioſus, verum etiam totus gangrænoſi affectus & corruptiſſimus ſui muneris nihil quicquam edebat, & propria ſecernendi ſanguinis, & ſeri excernendi facultate deſtitutus erat, qui enim potuiſſet obſtructo meatu à grandiore calculo, & corrupta ad eum putredinis gradum propria ſubſtantia, ut ipſius renis nihil aliud quicquam haberet præter figuram & tunicam, quæ pro renis ſubſtantia merum calculum idque nigerrimum continebat, & tamen nulla unquam laboravit per totum morbum urinæ ſuppreſſione. Quod ſane ſæpius quoque à XV. annis in hac populoſa urbe calculoſorum feraciſſima facile obſervavi.

ERgo non eſt ſemper verum uno Rene obſtructo alterum ſtatim ceſſare ab officio, cum ægrotum plurimi urinam profundant alterius renis beneficio ad ultimum uſque vitæ momentum. *Guido Patinus Epiſtola ad Beverovicium, in hujus ſpicilegio de calculis.*

OBSERVATIO XV.

Renis & præſertim dextri dolor, à calculo in hoc rotundo: Alio bifida in ſiniſtro, cum corruptione.

JOhanna Ph. Stansby Aromatarii Dorcheſtrenſis uxor, annos ſeptem circiter ſupra quadraginta nata, habitu corporis gracili & raro, temperamento bilioſo, cum per periodos à pluribus annis ex calculo laboraret, quorum plures rejecit, arenulis vero continuo fere moleſtaretur, nec ulla præcautione uteretur, etſi paroxyſmo urgente ad levandum dolorem

dolorem medicamenta quædam,ſed pauca admitteret, in idem tamen malum denuo incidit, cum acutiſſimo circa renes, dextrum præſertim, dolore, ita ut aculei infixi ſenſum præberet accedente gravi vomitu, quo aſſumpta quævis, præter biliosa plurima rejiciebat: lotio primum præter morem tenui,inſtar aquæ exiſtente, poſtea etiam penitus ſuppreſſo, & ad totum regurgitante: Varia huic matronæ fuerunt adhibita,ſed renuente Apolline,morbi magnitudine & vigiliis ſeparata vitæ finem fecit.

Diſſecto à morte cadavere, inventus eſt in ſiniſtro rene calculus, amplo caudice principium ſumens, in duos ramos ſeu radices, inſtar dentium maxillarium, magis tamen circa finem à ſe diſtantes, juxta canaliculorum vaſis urinarij formam,diviſus: Unciæ unius pondere,rene toto aſſumpto, ut nihil præter membranam reſtaret. In dextro vero rene,in quo crudelioribus afficiebatur doloribus, repertus alius calculus rotundior, iv. ſcrupulorum pondere. Ab his cruciatus & interitus cauſa,reliquis viſceribus ſanis.exiſtentibus. *Frider. Loſſius obſerv,52.lib.3.*

OBSERVATIO XVI.

Lumborum dolor à Rene putri, ob calculi & materiam viſcidam tumido, Altero imminuto.

BOn. Cornéus diuturno Renum dolore & calculo interiit: Erat ei ex Renibus alter magnus tumidus putris, calculiſque ac materia viſcida & ſanioſa refertus. Alter vero, quamvis nihil hujuſmodi pareretur, adeo imminutus, ut magnitudine parvam caſtaneam vix æquaret. Cujus rei,ut arbitror, cauſa erat quia hic jamdiu ſuo munere penitus fruſtrabatur, quippe qui revulſioni obſiſtere nequiret:quam aſſuetus & copioſus excrementorum fluxus ad alium male affectum renem aſſidue procurabat: Imminui vero particulas quaſdam ubi à ſua actione prorſus vacant,ut de aliis nunc taceam, Uterus ipſe aperte declarat. *Euſtachius cap.45. lib.2.de Renibus.*]

OBSERVATIO XVII.

Lumborum & nephriticus dolor, à calculo grandiori pelvim renis dextri implente, cum alio minore, &c.

VIr Nobiliſſ.D.D. *Philippus Iac. Sachſius* die 2. Ianuar.1671.lecto plane affixus quatuor Medicorum implorabat auxilium: incaſſum tamen omnia adhibebantur medicamina, cum morbus jamdudum tam altas egiſſet radices, quæ viribus plane exhauſtis, abque ſubjecti interitu eradicari haud poſſent, Morbus non erat unus ſed complicati: per ſemeſtre aut trimeſtre ſpatium laboribus & negotiis concatenatis defatigatus, carnium, piſcium, vinorumque genera averſatus, pulmentis ſaltem & ſorbitiibus corpus reſarcire intendit, medicamentis fere poſthabitis, donec morbo fractus ex aſſe ſibi mederi & voluit & juſſit, ſed nimis ſero. Hæmorrhagia enim naris ſiniſtræ,non quidem larga, ob nimium autem admixtum ichorem ſæpius rediens, vomitúſque tandem auſteri, & ut ipſe nominabat,aluminoſi, omnem ventriculi tonum perverterant, viréſque abſumpſerant, ut 7. Januar. animam reddere cogeretur Creatori, cum vixiſſet annos 44. Iſtud jam Sachſianæ mortis genus, & ultimam Calculorum ferociam optimus noſter Phoſphorus mature ſat prævidit, iterato nempe, cum iis antea conflictatus ab annis aliquot D. D. *Volgnadius*, laudatum virum anno 1662. ipſo die ſuo natali, primas arenulas excreviſſe: à quibus ſubſequo tempore haud ſemel quidem victor evaſit, etiam cum male ominoſus ille renum ac ſanguinis limus jam induiſſet ſchema calculi, prout ipſemet Sachſius anno 1665. mihi ſcripſerat his verbis. *Præterita ſeptimana dolores calculi in rene dextro reſpondendi officium inhibuerunt, qui tamen Divina gratia, ubi in lucem infauſta calculi proles fuiſſet edita ceſſarunt.* Sed ut fieri aſſolet, recurrente ſæpius hoſte, vires reſiſtendi magis magíſque attritas ſenſit: & poſtquam ab acerbis renum doloribus tum etiam evaſerat, verum tamen haud vane ſibi metuit, ne induciæ iſtæ eſſent minus diuturnæ, & potius ſi malum ſopius recruduerit (ſunt verba ipſius) *Sachſium, non ſaxum Saxo ſepulchrali ſit illaturum* accedentibus præſertim morbis aliis, à quibus queritur quod fere ad ultimam maciem ſit perductus, ſubjungítque hiſtoriam morbi ſui periculoſiſſimi, " relatu dignam, De morbi mei, *inquiens* periculoſiſſimi ſtatu pauca ſubjungere libet: Per " æſtatis inconſuetas ſiccitates, & viſitationes celebertimas ægrorum, corpus meum viri- " bus attritis *maximam tartareorum humorum* cumulaverat copiam, nec aliquot dies impen- " dere licuit ut meæ valetudini conſuluiſſem; Itaque ſub exitum Novembr. præcedebant " deſtillationes in fauces, tonſillas, uvulam, appetitus proſtratus, capitis dolores, & qui " non alij hoſtes in meum interitum conſpirantes? primum hunc inſultum fortiter ſuſtinui, " & victoriam per aliquot ſeptimanas reportaſſe videbar, Sed hoſtis aſtutus, Scorbutus, in " inſidiis latens, depoſita larva, recollectis viribus rurſum aggrediebatur me, à priori con-

" flictu

" ſlictu vix reſpirantem: Accedebant capitis dolores, cum tumore brachiorum & pedum, " motus impotentia, vigiliæ, dolores colici, nephritici, & quod peſſimum, tam acidæ fer-" mentationes ex ventriculo in palatum, ut tartarus linguæ & faucibus ſe inſinuans, inſtru-" mentis Chirurgicis eſſet abradendus: Cum his Furiis per IV. & ultra ſeptimanas mihi " diu noctuque confligendum: Evaſi tandem per divinam gratiam, factis induciis cum tam fe-" roci hoſte.

In ejus exanimi corpore ſequentia memoratu digniſſima, remotis integumentis thoraci ac ventri communibus comparuerunt, Omentum prætenue. Ventriculi ſubſtantia itidem tenuis minúſque craſſa, inæqualiter tamen: Interiórque illius tunica diverſicolor, circa orificium ſuperius videlicet virore quodam ſubnigro, circa inferius vitellino, circáque medium tincturæ ſub puniceæ ſchemate infecta: In ventriculo vero liquoris fæculenti ac turbidi cochlearia circiter tria, acorem graviter corruptum redolentia.

Meſenterium prorſus expers pinguedinis, & vaſa ejuſdem tantum non exſanguia, ut etiam ramus venæ Portæ, experimenti cauſa diſſectus, vix aliquot guttulas cruoris effunderet: In Pancreate nihil anomali annotatum: Nec in Hepate, niſi quod extremitas cavæ partis utcunque liveſceret, quod vero ob viciniam veſiculæ felleæ facile fieri potuit: Fellis abundantia notabilis & conſiſtentia viſcidior. Lien brevior ac rotundior ſere ſolito, cæteroquin optime conſtitutus, pendens uncias quinque cum dimidio. Ren dexter ſiniſtrum magnitudine ſuperans: In cujus (dextri) pelvi, ſupra infundibulum, calculus grandis inſignibus eminentiis, & una earum imprimi notabili, quæ principio ureteris infigebatur, exaſperatus, uncias duas pendens, eique pinguedo plurima ſuppoſita, præter pinguedinem exteriorem, intrinſecus parenchymati adnata, præſertim circa infundibulum, cum calculo ſocio alio minore, pendente ſcrupulos duos cum dimidio: Ren ſiniſter utcunque melior, ſabulo tamen prægnans, & extrinſecus nonnullis hydatidibus conſperſus: Veſica urinaria pariter inhæſu calculi afflicta: qui vero minor, oblongus & quaſi quadratus extitit, pondere granorum ſeptem. Cor & Pulmones debito modo ſe habuerunt. *Ex Miſcellaneis curioſis ann. IV. & V. Tit. Memoria Sachſiana, &c.*

M*Aximam Tartareorum humorum, &c.*] Tria omnino concurrere ad Calculorum in Renibus concretionem cenſeo, Materiam Efficientem cauſam, & Eam ſine qua non. De materia verba faciens *Galenus* 3. in 6. Epid. comm. 15. hæc habet, *Igitur urinarum craſſities creandorum calculorum prima potiſſimáque cauſa eſt.* Sive coacerventur ex incompoſita victus ratione, aut ex imperfecta chilificatione, ob imbecillitatem ventriculi, deſtillatione à capite, cibis craſſi ſucci, lacte caſeoſo, atque vinis nigris craſſæ ſubſtantiæ, de quibus fuſe *Galenus* 2. & 3. de Aliment. facultatibus qui propterea cap. 16. ejuſd. ſtatuit ab omnibus craſſi ſucci cibis concreſcere calculos in Renibus: Ex immodico quinetiam exercitio à cibo, tanquam cauſa potiſſima pueros calculoſæ affectioni opportunos eſſe prodidit 3. in 6. Epid. 15. *Cauſa ſecunda* principia eſt Efficiens, calor nempe denſans, cogenſque materiam craſſam renibus impactam, diſcuſſis ſcil. partibus tenuioribus. De qua idem *Galenus* lib. de dignoſc. & cur. renum affectibus cap. 2. *Ideóque ſempliciter à calore fit in nobis calculus:* Licet enim concretio non minus fiat à frigido quam à calido, non propterea cenſuerim cum *Valleſio* in Epidem. calculos utramque cauſam cognoſcere: nunquam enim in corpore intenſa adeo frigiditas viguit quæ condenſare & obdurare poſſit. Quanquam non eo inficias, quod calor agens poſſit eſſe intenſior & remiſſior, ſi námque materia vitioſa craſſior fuerit, denſari & obdureſcere poteſt, etiam à calore remiſſo. Quod docet *Galenus* 3. in 6. Epid. *Igitur*, inquit, *urinarum craſſities procreandorum calculorum prima potiſſimáque cauſa eſt.* Quibus non negat mediocrem caliditatem ad hujuſmodi materiam cogendam abunde eſſe, ut hoc nomine in veſica & inteſtinis concreſcant calculi, quibus etiam ſenes ſunt oppoſitum, in quibus tamen non viget calor: quanquam ſi tenuis materia ad renes confluxerit, in tophaceam & calculoſam materiam cogi non poſſit, niſi ab eorum caliditate immodica: Præter vero diſpoſitionem ratione *Materiæ* craſſæ, & *Efficaciam agentis*, *Anguſtia vaſorum* in ipſis, & eorum *imbecillitas* accedat oportet, ea *Galeno* 5. de tuenda Sanit. 7. quod *Qui latas habent venas, à cibis craſſi ſucci non offenduntur:* nec immerito, quia cum omnis actio fiat per contactum permanentem, hic deſideratur in iis quibus venæ ſunt amplæ, hærente materia in Renibus, quia potius libere præterlabente, & cum urina effuſa. Quod mihi contigit obſervare in ſene octogenario, qui urinas ſemper profudit copioſæ pituitæ viſcidiſſimæ immiſtas, ad libram circiter, tenaciter adeo hærentis fundo matulæ, ut & ea inverſa, effuſa urina, ab illius fundo penderet: cum tamen nullæ unquam fuerint de calculo querelæ toto decem annorum ſpatio, & quod excedit, quibus ad ipſum inviſi. Quam viarum anguſtiam, cum expultricis imbecillitate, cenſeo eſſe diſpoſitionem hæreditariam, non facultatem quandam petrificam, quæ aliquorum eſt ſententia, cum etiam in aliis partibus concreſcant calculi: Neque ſuccum aliquem tartareum ut exiſtimant alii, cum hoc non careat quælibet terreſtris materia, atque non raro potores à calculo immunes degant, licet vinum fæculentum & tartareum. Sicuti enim ex gibbis gibbi, ex luſcis luſci, aliique ex aliis hujuſmodi naſcuntur, facultatis formatricis vitio à ſemine, ex *Galeno* 6. aphor. 28. ubi de podagra ſub finem, *Accedit ad has cauſas vetatas, ob quas nunc plerique podagra infeſtantur, quod parentes & avos multi podagricos habuerant, in quibus ſcil. ſemen erat corruptum, atque ideo poſteris majorem conciliavit partium imbecillitatem.* Ita Renes male conformati cenſeo, & imbecilliores reddi à ſemine vitiato. Cum enim anguſtiora ſunt vaſa, hæret materia craſſa, aut aut in renum cavo, aut frequentius in tenuibus illis cavitatibus in carunculas papillares patentibus, qui urinam tranſmittunt in ureterum ramos per illorum ſubſtantiam divaricatos, atque ita in calculum concreſcit, affluente nova materia ſenſim. *Ex 1. in 6. Epid. 9. Ben. Silvaticus cent. 3. conſil. 66.*

OBSERV.

Observatio XVIII.

Nephriticus dolor à calculis ureteribus vel pelvi impactis.

§. 1. Cuidam poſt mortem excidi lapillum nigrum ex ureteribus, quibus impactus ob inæqualitatem ſubſtantiæ elabi non poterat, atque ita hominem miſere interemit, præter magnitudinem (pendebat ſcrupulum enim dimidio) ea in parte ſtupendam, color ejus nigerimus, & ſubſtantia ad tophi ſimilitudinem accedens. *Theodorus Kerkringius Obſerv. Anat.* 67.

§. 2. Per tranſennam hic adnotabo ſæpe in ureteribus inventos à me lapillos majuſculos quoſdam, parietibus adhærentes, qui viam aliis tranſeuntibus occludunt, & vehementer ab iis tacti augent hominis, eo morbi genere afflicti, cruciatus. *Idem.*

§. 3. Magdalena N. lancinante lumborum dolore afficiebatur, Ren ſiniſter lividus & tumidus, tres calculos continens, quorum unus ureteris initium obſtruebat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 4. Laborabat Monachus dolore in rene ſiniſtro: obſtructus erat ureter ſiniſter à calculo. *Vide ibid.*

§. 5. Joh. N. cum Iſchuria in Lumbis gravitatem perſentit, &c. Renis cavitas ſabulo aſperſa erat; Ureteris pelvi calculus inſertus erat. *Vide tit. de Iſcheria.*

§. 6. Mortuus Illuſtr. Princeps Bonifacius Cardinalis Caetanus, ex doloribus nephriticis, propter varios, aſperos, angulares, & aliquos valde acutos calculos, intra unum ex ureteribus impactos: Nam alter una cum rene ex toto fere contabuerat, & nullo penitus humori pervius apparuit. *Crucius de Quæſitis per epiſtolam p. m.* 93.

Observatio XIX.

Nephriticus dolor à calculis in Renum ſubſtantia, & ipſo Infundibulo, &c.

Laboravit civis quidam ab aliquot annis renum calculo: Is ante paucos menſes acerbius ex eo malo decumbere cœpit: urinæ ipſi mox ſubſtiterunt, mox profluxerunt: dolore in ſiniſtra renis regione cruciatu intenſiſſimo: tandem viribus exhauſtus, & urina nullatenus profluente extinctus eſt, *crure ſiniſtro* poſt mortem præ altero *non parum intumeſcente.*

Abdomine defuncti aperto, & inteſtinis remotis, ante omnia renis ſiniſtri conſtitutio conquiſita, qui prægrandis fuit magnitudinis, ſuperne (qua parte lumbis adhærebat) veſica aquoſa ſatis magna ipſi adhæreſcente: Rene novacula paululum aperto, ſanies quædam, ſive rectius ſerum album effluxit, aptiſſima, meo judicio, pro generando calculo materia. Aperto penitius Rene, abſceſſus aliquis inſignis repertus non eſt: reperti tamen in renum ſubſtantia hinc inde calculi majuſculi cum non parva ſabuli copia: Repertus tandem in ipſo infundibulo (qua ſcilicet ſerum è rene in ureterem tranſire ſolet) lapis inſignior, radici zinziberis mediocri, & magnitudine & forma facieque per omnia reſpondens: Dexter Ren flaccidus plane fuit, ut pote qui à multo tempore munere ſuo perfunctus fuit minime: quippe ureter extra renem, ad digiti articuli unius altitudinem, à calculis penitiſſime & firmiſſime obſtructus viſebatur, *Greg. Horſtius Obſerv. lib. 4. obſ. 46.*

Crure ſiniſtro non parum intumeſcente] Læſa renis ſiniſtri, è directo, facultate concoctrice, unde decubitus tumoris ſeroſi in crus ſubditum. Familiare enim eſt partibus inferioribus ut pœnas luant erratorum partium, aut his famulantium. Alias & ſtupor femoris calculi renum aliquando comes eſt, ναρκη τῶ μηρῶ κατ' ἴξιν inquit *Hippocr.* parte 5. lib. 6. ſect. 1. Epidem. Hujus ſtuporis duplex eſt cauſa, prima compreſſio muſculi ψόας dicti, cui renes ambo incubant: altera compreſſio nervi qui in cruris muſculos inſeritur: *Hippoc.* libello de morbis virginum, cauſam refert in venæ & arteriæ, cum renibus & cruribus conjunctæ repletionem, quæ nervulos juxta decurrentes comprimit: Hanc autem compreſſionem à calculi duritie & pondere fieri, inde conſtat quod incipiens & minor calculus torporem non pariat.

Serum album effluxit calculo aptiſſima materia) Hanc opinionem (repudiata pituita) plurimi neotericorum tuentur & firmiſſimis rationibus ſtabiliunt, Vide *Platerum* Praxeos lib. 1. c. de Hipochond. doloribus. *Sennertum* & alios.

Observatio XX.

Nephriticus dolor à calculo cruciformi per univerſum renem ſe diſpergente.

Plumarum venditor emortuus ob renum ac pectoris vitia, habuit in utroque rene inſignem calculum, diſpergentem ſe quadruplici ramo, inſtar crucis, per univerſum renem, adeo ut non potuiſſet inde eximi niſi diſcerpſiſſes fruſtulatim totum ipſius parenchyma. Viderint igitur qui ſatis ſpecioſe docent ex inciſis renibus calculos eximere, quam turpi ignominiæ proſtituerent & ſe & artem ſuam, ſi quidem aliquando inciderent in calculum tam firmiter renibus innatum. *N. Tulpius Obſerv. lib. 2. cap. 44.*

EX *inciſis renibus calculos eximere*) Num calculi renalis exſectio in vivente poſſibilis & tuta? Nota eſt hiſtoria à *Pareo* allata de latrone morti adjudicato, quem, in gratiam Medicorum, ut calculi tormenta rimari poſſent, vivum diſſectum fuiſſe ait, ſanitati reſtitutum, hinc libertati reſtitutum: videantur *Rouſſeti* ſuper hanc operationem obſervationes l. de partu cæſ. ſect. 3. c. 7. Diſſuadetur illa à *Serapione* tr. 4. c. 22. Ego, *ait*, video quod hæc audacia difficilis, vehemens, ſublimis, ſuper mortem, propter illam rem per adminiſtrationem hujus curationis. *Avicenna* Magnum timorem in eo eſſe, *inquit*, & operationem ejus qui rationem non habet: Curam impoſſibilem judicat *Bot. bonellus* lib. 3. de conſ. Med. Quoniam oportet penetrare per muſculos, per dorſum, per oſſa magna, per nervos, arterias & venas magnas, in quo caſu accidit ſyncope & mors: Et quanquam *Hippocr.* lib. de int. affect. eam. eam ſuadere videatur, vix tamen tentanda eſt, niſi manifeſtum ſit ipſammet naturam apoſtemate quodam facto viam ſibi quærere, quemadmodum confirmat non raro factum fuiſſe.

Observatio XXI.

§. 1. *Nephriticus dolor à variæ forma & coloris calculis.*

LIcet non modo uſitatum, ſed & quotidianum ſit arenulas & calculos intra renes reperiri, ibidem natos & adauctos, magnos & parvos, duros & leves, forma diverſos, oblongos acuminatos, latos, anguloſos, rotundos, planos, *coloribus albos, pullas*, flavos, fulvos, ſpadiceos & nigros, ut depingi nullo modo poſſint, tamen ſingularem ob granditatem & formam adjicere volui, qui è dextro rene laudatiſſimi Principis Friderici III. Saxoniæ Elect. aperto poſt obitum cadavere exciſus fuit: Is duorum articulorum magnitudine, ſubrutilo colore, circumcirca uno in loco circulari ambitu medicamentorum λιθοτριπτικῶν acredine attritus, eroſuſque cum urina profluxit. *Kentmannus libello de Calculis. Peucerus de præſtigiis Dæmonum pag.* 310.

COloribus albos, pullos, &c.) Renum lapides ab iis qui in veſica generantur ſolo colore à Medicis diſtingui poſſe, fere ab omnibus receptum eſt: Sed hoc plerumque falſum eſſe diſſectione intelligimus, quandoquidem renum lapides rubei vel crocei perpetuo non occurrunt, ſed non raro albi, cineritii conſpiciuntur, cujus exempla multa afferre poſſem ſed uno contentus, affirmo vidiſſe, &c. *Euſtachius.*

§. 2. Affirmo vidiſſe me in Epiſcopo Senogalenſi lapidem album inſignis magnitudinis, principium vaſis urinarij occupare, reliquum vero cavitatis renum innumeris fere lapillis ejuſdem coloris repletum fuiſſe. *Euſtachius cap. 45. de Renibus.*

§. 3. Calottus è nobile ſene mortuo lapidem cuniculis actis, rene jam conſumpto, corallo necdum lævigato, tam ſoliditate quam ramulis ſimilem, omnibus quos unquam vidi veſicæ calculis compactiorem, exſecuit. *Iordanus Reſponſ. ad Paral. Iouberti 7. decad.*

§. 4. Admirabile naturæ miraculum ſilentio minime prætereundum in cadavere N. videre nobis obtigit. Cujus alter ren lapidem inſignis magnitudinis continebat, qui ab amplo caudice principium ſumens, in octo ramos, juxta canaliculorum vaſis urinarij formam atque numerum diviſus, coralli truncum & ſurculos elegantiſſime æmularetur: ac præterea renis caro valde contracta & imminuta, ita firmiter huic lapidi undique adhærebat, ut depoſita propria figura quaſi craſſa quædam cutis ei obduceretur. *Euſtachius in annat. Pini ad cap. 44. lib. de Renibus.*

§. 5. Uxor *Eckeberti in Rotenhauff*, nephritica à multis annis, ſemper abortiens, nunc prægnans facta, divexabatur ingenti hæmorrhoidum fluxu aliquot menſibus; me abſente mortua poſt partum aperta, invenitur magnus lapis in renibus, varia habens brachia, quo à teneris annis divexata fuerat, uti & mater ejus, quæ mortua erat ſimili affectu. *Ex obſerv. Ioh. Bauhini.*

§. 6. Anno 1558. mortuus eſt quidam, cui in altero rene erat lapillus tot particulis conſtans, quot in rene erant venarum ramuli, quarum particularum lapilli, extremum veluti caput marmoris rotundi & candidi fruſtulum referebat, vel Margaritæ majuſculæ figuram & ſplendorem: id ex pituita vitrea concretum fuiſſe exiſtimo. *Geſnerus lib. de aquat. pag.* 219.

§. 7. Anno 1566. aperto cadavere *P. de Schardes* re Medica illuſtris, excluſi è ſubſtantia utriuſque renis duos lapides, ab utroque unum, inſignis magnitudinis & craſſitiei, multis alis, ſeu cornibus aut radicibus in dicta renum ſubſtantia, & ſtomachis ſeu ventriculis adhærentibus, cum multis lapillis piſorum magnitudinis repletis, ureteribus quamplurimis arenulis refertis. *Ferrandus ſenior in lib. de Nephritide.*

§. 8. In *Urſula Kaufmanniana*, inveni in cavitate renum calculi limitantes figuram uterum, in tubulos, quos carunculæ papillares obturant, expanſorum: videbantur corallia marina flavo colore ſaturata. *Guern. Rolfinckius Epit. met. lib 3. c. 19.*

§. 9. Cum aperiretur corpus Illuſtr. cujuſdam matronæ, ab ineunte uſque ad lx. annum doloribus calculi divexatæ, tandem ſuperveniente continuo vomitu, dejecta appetentia, omnium virium proſtratione extinctæ, ejus ex renibus extraxi raræ magnitudinis calculos binos (alter quippe duos digitos tranſverſos latus & craſſus, alter pollicem magnitudine &

craſſitie

craſſitie æquabat,forma externa non abſimilis illi Sperlingiano quem deſcribit D.J.*D. Major.* in Anatomica ſua calculorum hiſtoria n. iij. pondere autem bini non excedebant unciam unam libræ civilis,quod miratus ſum) duros quidem in ſe,cortice autem exteriori ita tenero ac friabili, ut facili negotio à reliquo vel leviſſimo digiti contactu ſeparari potuerit. *Carolus Rayger in Miſcell. curioſis anni* 1672.*obſerv*.285.

§. 10. Hanoviæ miles præſidiarius (de quo l. 2. Tit. de Phthiſi) accuſavit quoque ſimul Renum dolores, ardorem & cruentationem urinæ: Tandem ſanguinea ſæpe meiens,poſt 22. ſeptimanas vero aſcitide obiit anno 1671.

Aperto cadavere,(præter vitium Pulmonum) in dextro rene calculus cordiformis,in quo quatuor veluti vaſorum trunci abſciſſi, appendices accreverant, hinc inde denigratus,& ſiccati ſanguinis colore obſoletus inventus, juxta quem plures alij minores, plerique nigri,friabiles & quaſi ex concreto ſanguine nati fuere. Quæ forma calculi forte meretur obſervationem.*Salomon Reiſelius in miſc curioſ.anni* 1673 *obſervat*.191.

Observatio XXII.

Renum dolor ob utrumque Renem calculo obſeſſum. 1. Ob calculum per omnes Renis ſinus diſperſum. 2. Ob Renum xxij. calculos continentem,ob iis ſumme amplificatum. 3. Ob calculum in Rene dextro, & Arteriæ magnæ diſtenſionem. 4. Ob Renis tunicam & pelvim calculis refertas. 5.

§.1. MUlier diuturno Lumborum dolore detinebatur : In ſingulis hujus renibus ſinguli reperti ſunt calculi. *Vide tit.de Iſchuria.*

§.2. Accidentia graviora diuturnioraque ſunt ſi diutius retentus calculus in molem aliquam uno in loco concreſcat : Maximeque ſi adeo urgeatur, ut per omnes ſinus renis diſperſus eos adimpleat, renemque in tumorem adimpleat, quales & maximos & ramoſos calculos in renibus creviſſe ſectione invenimus. *Platerus Praxeos lib.2.cap.*12.

§.3. Vidi Renem xxij. calculis refertum,in magnitudine altero Rene quadruplo majorem excreviſſe, quaſi natura eum amplificare voluiſſet, ut calculos illos cum minori incommodo continere poſſet. *Laz. Riverius cent.*4 *obſ*.34.

§.4. Dom. Bucretium afflixerunt dolor & ardor intolerabilis circa regionem renum.Arteria magna ſpinæ incumbens tam ampla erat ut pollicem admitterer : In rene dextro calculus inſignis, Siniſter aqua limpida diſtentus, &c. *Vide tit.de ventris dolore.*

§.5. Anatome viri ex diabete & calculo mortui docuit, quod externa renum tunica plane lacerata, & minutis arenis obſita fuerit magis quam ipſa pelvis: *Anonymus in miſcell.curioſis anni* 1671.*Obſerv*.157.

Observatio XXIII.

Lumborum dolor ob Renem purulentum inſignis magnitudinis. 1. Ob Renem ſemi-putridum, purulentum. 2. Ob Renis dextri apoſtema. 3. Ob Renem ſiniſtrum maximum Dextro abſente. 4. Ob vermes in Renibus. 5. Ob Renum inflammationem, hinc ſequutam gangrænam. 6. Ob abſceſſum in ſiniſtri renis carne extima. 7. Ob Renis dextri putredinem. 8. Vlceratos, eroſos. 9. Siniſtri duritiem, ſubſtantiam puriformem. 10. Renum magnitudinem, duritiem, concretis puris ſubſtantiam referentem 11. Siniſtrum pure ac ſteatomate infectum. 12. Siniſtrum colliquatum. 13. Vtrumque mole inſignem citra vitium 14.

§.1. ANno 1578. vocatus fui ut N.ſecarem, annor. lx. In iſtius Rene ſiniſtro abſceſſum magnum reperi purulenta materia plenum:pondus ipſis erat libr. xiv. cum cyſti & rene, quæ quidem cyſtis pellem vervecinam craſſitie æquabat. Aliquo poſt tempore Juvenis quidam me accivit, qui cum eadem in parte vehementiſſimo dolore premeretur, alios tum Medicos tum Chirurgos accerſendos eſſe putavi : In contrarias itum eſt ſententias, etenim maxima pars calculum eſſe in renibus conjiciebat, præſertim cum aliquantulum puris cum urinis excerneret : Ego contra abſceſſum eſſe contendebam, abſceſſus illius prioris memor: paulo poſt patiens iterum me rogavit ut ipſum inciderem, aiens ſe malle ſemel mori quam tot mortes vivendo perpeti : Ego precibus motus ipſum incidi, locumque materiam continentem reperi, ſed nihil inde exiit ; duabus poſt horis, apparatum primum mutaturus acceſſi, tractoque penicillo, pelvim accipere coactus ſum, cujus plus quam dimidia pars pure repleta fuit, ſingulisque ſequentibus diebus bis vacuatio fiebat, ita ut tum mane tum ſero catinus illo pure impleretur, idque per menſem integrum & amplius : Tandem vero appoſitis remediis ulcus deterſum,cicatrix inducta,ipſeque perſanatus eſt. *Barth. Cabrolius obſerv*.28.

§.2. N. à Solbolt', vir proceræ & ventricoſæ conſtitutionis, avidus conſequendæ prolis maſculæ, Judæi ope Medica uſus eſt: Is cum frequenter dyſuria Renumque doloribus torqueretur, pro calculoſo ab eodem habitus fuit; calidiſſimis itaque remediis utens, tandem in graviſſimam dyſuriam & urinæ odioſam ſuppreſſionem incidit: proinde adhibitis fruſtra remediis, diem clauſit extremum.

Eo ſecto, inventus fuit Renum ſiniſter albus, omnino involutus membrana quadam alba, ſemiputridus, intus materiam purulentam continens, Veſica urinaria exigua: In veſica fellis lapis durus, flavus, avellanæ magnitudine: hic anguſtiabatur, ſitiebat, febriebat. *Ex Obſervat. Iohan. Freder. Traſelmanni Medici Moguntini in miſcell. curioſ. anni 1670.*

§ 3. Quemadmodum Hepar, ita & Renes apoſtematibus diuturnis infeſtari videmus: Nob. quidam ſexagenarius cum multis annis nephriticis doloribus, ardore urinæ & mingendi difficultate, quæ omnia à renum calculo prodire exiſtimarunt, lancinatus fuiſſet, tandem occubuit.

Secto cadavere, inveni Renis dextri ſubſtantiam totam in pus craſſum & fœtidum converſam, idque membrana conclusum: Veſica, ob inſignem inflammationem atque exulcerationem ita fuit contracta, anguſtata & tumida, ut vix digitum admiſerit: capacitas inveniebatur pure craſſo plena, Similiter & in aliis permultis tum calculoſis, tum nephritico dolori ſubjectis, ulcera renum magna deprehendi: dextrum vero renem, ob jecoris incumbentis forſan caliditatem, magis atque ſiniſtrum exulcerationi obnoxium vidi. *Coiter libello obſervat. Anat. & Chirurgic.*

§ 4. Mulier (*de qua cap. Tit. de ventris tumore*) Lumbos & renes dolebat: Huic ren unus erat, ſed magnitudine duplo ſuperabat renem naturalem, Siniſter erat: Dexter nullus, ſed ſpecies quædam involucri: credo quod nunquam fuerat, mirum, Sæpe nephriticos dolores paſſa lapides excreverat, nullus tamen vel in rene vel in veſica lapis inventus eſt: *Ballonius Epid. & Ephemer. pag.* 264.

§. 5. Olyſſippone in Xenochio decumbebat juvenis robuſtus, qui à pueritia veluti dolore renum fuerat oppreſſus, qui ſenſim ac ſine ſenſu pedetentimque ita accrevit, & immaniter excarnificavit, ut ſpretis omnibus præſidiis eum per duos annos ad mortis fauces deduceret: Extenuatum eſt corpus cum febre jugi: Inſolenter illum vexarunt ſitis, ardor ſenſatus in regione renum, alvi nimia adſtrictio, vigilia importuna: Demum accedente nimio faſtidio tabidus vitam finivit.

Cadavere diſſecto, in renibus (in quibus æger dicebat ſe lignum acutum aut cultellum portare infixum) inventi ſunt in utroque renum cavo vermes craſſi, albi, vivi, dimidij digiti indicis longitudine, qui interiora ita arroſerant, ut totum corpus contabefecerint. *Zacutus Prax. hiſtor. lib. 2. cap. 16. obſervat. 6.*

IN Renibus gigni vermes, atque cum urina excretos eſſe aſſerunt *Gentilis* comm. ad lib. 3. fin. 1. tract. 2. c. 3. can. *Avicenn. Fernelius* path. lib. 6. cap. 10. *Vidus Vidius* junior. lib. 10. cap. 14. de curat. membr. & alij: *Holler.* cap. de vermibus ait quendam cum præceſſiſſet lumborum & regionis renum dolor, tenuibus cum urina vermes ejeciſſe.

§. 3. Anno 1585. obiit filius meus primogenitus, qui ad ſeptimum uſque annum nulla unquam puſtula defœdatus fuit: cum 7°. ætatis anno per unum aut alterum diem *cephalææ affectus eſſet*, ſucceſſit dolor Lumborum cum febre conjunctus, ſicut etiam urinæ retentio, ita ut fere ne guttulam excernere poſſet, & quamvis omnis adhibita diligentia, urina tamen non proceſſit, atque ita ſeptimo morbi die obiit.

Cadavere diſſecto, *ingentem* & inſignem *Renum* ac partium circumjacentium *inflammationem, in gangrænam jam degeneratam reperimus. Fabritius Hild de Lithotomia veſicæ cap. 25.*

I*Ngentem Renum inflammationem*] Inflammatio Renum eſt tumor illorum ex affluxu humoris ſanguinei, vel biliosi in illorum ſubſtantiam effuſi: Non admodum frequens eſt illorum inflammatio ob ſubſtantiam ſolidam ac denſam, interdum tamen fieri ſolet, quia renes carnoſo præditi ſunt parenchymate, ſanguini recipiendo idoneo; Cauſæ producentes, ſunt ex parte Renum natur. infirmitas congenita, magna ſubſtantiæ laxitas, fervor & caliditas excedens ab ortu impreſſa, cujus ope humores copioſos attrahunt: ætas juvenilis & fervida, Ex parte non natural. faciunt venus immodica, partes iſtas maxime debilitans & plurimum ſanguinem alliciens: crapula & uſus vini generoſioris; piperatorum uſus; ſupinus decubitus in culcitra molliori: exercitationes vehementiores aut labores inſueti: Inſignium evacuationum ſuppreſſiones, ut menſium, hæmorrhoidum, hæmorrhagiæ narium, quæ plethoram & cacochymiam multiplicant, & humores ad interiora viſcera quaſi refluxu quodam propellunt: Res præternaturales ſunt ictus aut vulnera regioni renum inflicta, compreſſio nimia aut contuſio; febres continuæ, impuritas omnium vaſorum vel aliquarum partium, ſuam illuviem expurgantium per vias urinæ, ut in pleuritide, empyemate, &c. Ipſorum denique Renum affectus peculiares, ut calculus, dolor vehemens, urinæ ſuppreſſio, &c. Signa diagnoſtica ſunt dolor in Renum regione gravis, & aliquando pulſans, ſi locus in quo ſunt arteriæ afficiatur, & ille dolor ad partes vicinas extenditur, ut ægri neque ſeſe erigere neque pedibus inniti valeant: tum etiam difficile in latus oppoſitum ſeſe convertere, neque in illud neque in ventrem decumbere

cumbere poſſint, quia ſuſpenditur pars inflammata, ideo perpetuo in dorſum reſidere coguntur, & ſi ſternutatio, vel alia corporis commotio accidat, dolor valde exaſperatur: Stupor, aut etiam dolor in crure ejuſdem lateris percipitur, ob nervi, qui inde ad crus tendit, condolentiam: Dyſuria etiam adeſt, ob ardorem urinæ communicatum, & ichores ei permixtos à parte inflammata exudantes; Vrina initio tenuis eſt & flava, in progreſſu vero rubicunda & craſſior evadit; febris aſſidua & acuta ægrotantem affligit, ſæpe cum vigiliis, delirio aliiſque gravibus ſymptomatis: Colon etiam inteſtinum aliquando inflammatione afficitur; quæ ſi eam partem occupet quæ renibus vicina eſt, ſimilia profert ſymptomata, in eo tamen diſtinguitur quod in Renum inflammat. dolor ad coſtas nothas, dorſum, & veſicam ſe extendat, Coli vero inflammatio magis verſus ventrem, & major apparet mutatio in alvi dejectionibus quam in renum inflammatione. *Riverius.*

§. 7. Illuſtr. Abbas cum febre aſſidua, in regione Renum non mediocrem fervorem experitur, &c. In mortuo inventa eſt corruptio & abſceſſus in renis ſiniſtri exteriore carne. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 8. Nob. N. Ren dexter, ex cujus vitio ſævis doloribus nephriticis divexatus fuit, totus putris, & in tabem reſolutus deprehenſus, in cujus medio calculus latebat *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. Nobilis arthriticis, & Nephriticis morbis ſæpe affectus eſt, Ren uterque craſſus & ulceratus erat, &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 10. Anglus de lumborum gravitate ac dolore conquerebatur; Ren ſiniſter admodum durus erat, ac major juſto, & ſubſtantia interiore haud parenchymatis colore, ſed candidior, concreto puri ſimilis. *Vide Tit. de Teſticulorum affectibus.*

§. 11. Generoſus N. renum dolores per plures annos paſſus eſt: Ren uterque repertus eſt major quam ſecundum naturam, durus, concreti ac indurati puris colorem ac ſimilitudinem referens.

§. 12. Mercator (*Tit. de urina alieno loco excreta.*) Lumborum dolore affligebatur, urinæ acrimonia, &c. Dextrum latus Renis erat expers, ſiniſter pure ac ſteatomate infectus.

§. 13. Matrona (*Vide tit. de ventriculi dolore*) diu perpeſſa eſt dolores modo ventris modo Lumborum, Ren ſiniſter colliquatus omnino erat.

§. 14. Dominæ Duriæ Renes, de quibus alias fuerat conqueſta, ſcrutando, hos ambos mole ampla & longitudine præter ſolitum immenſa, ſanos tamen deprehendi. *Vide tit. de Hypogaſtrii doloribus.*

OBSERVATIO XXIV.

Calculus unciarum trium & ſemis in rene dextro repertus: Centum lapilli in ſiniſtro, citra dolores nephriticos, urinas ſabuloſas, aut difficulter fluentes. 1. Calculi citra ſigna geſtati. 2. 3. 4. 5. 6.

§. 1. CElſiſſ. Principis aperto abdomine, infra Hepar repertus Ren major capite puelli duorum annorum, ponderans libras duas cum ſemiſſe, in cujus centro calculus unciarum trium & ſemis repertus, Infra hunc renem, circa muſculum pſoas, aderat abſceſſus longus atque profundus, flavo ac fœtido pure plenus, abſq; ullo femoris torpore, contra *Fernelius*: Ren vero altior & naturali major, continens ad minimum centum parvos lapillos: Nunquam tamen toto vitæ tempore conqueſtus eſt de doloribus nephriticis, calculis ſabuloſis, aut difficulter vel diminutè fluentibus (*Tit. de melanch. lib. 1.*)

§. 2. Vicentini, &c. (*de quo lib. 2. tit. de Phthiſi*) ren dexter in ureterum orificio grandem calculum continebat, acutum ſed glabrum pollicis magnitudine & craſſitie, aliosque alibi minores & arenulas infinitas, Nullam tamen urinæ difficultatem experiebatur, ſed tantum dolorem in inguinibus & ægrum in dextro latere decubitum: Dolor à calculo magno: urina promptè fluxit, quia ſana veſica & ſiniſter ren ſanus. *Th. Bartholinus cent. 2. hiſt. 37.*

§. 3. Obſervavit Ioh. *Heurnius* in cadavere Dom. *Marnixii Aldegundii*, cum illud Leydæ aperiretur anno 1594. in altero rene calculos parvos lxx, in altero lxxx. qui tamen nunquam de ullo è nephriticis ſymptomatis conqueſtus fuerat, ita firmiter carni renũ impacti hærebãt.

§. 4. N. Nicolaus Van Diick In Fortalitio Crevecœuriano quondam Præfectus, & inibi mortuus, ad grande ſenium uſque de nullo unquam Lumborum dolore, nec aliis nephriticis ſignis eſt conqueſtus: ne quidem cum extremo ſuo morbo menſibus aliquot deteneretur, lectoque affixus in dies deficeret: Cum autem Harlemi ſepeliendum corpus, & adverſus putredinem muniendum aperiretur, caſu renes diſſecti ſunt, in quorum uno lapis, majuſculæ nucis juglandis quantitatem habens repertus, cum duobus magnis & tuberoſis proceſſibus: in altero duo calculi extabant, quorum prior magnitudine & figura pomi Perſici lapidem, alter nucem amygdali quam dentibus frangere ſolemus, adeo naturaliter referebant ut ovum ovo vix ſimilius dixiſſes. *Obſer. Greg. Praſtii Medici Harlemenſis ad Ioh. Beverovicium, in hujus Spicil. de Calculo.*

APPENDIX.

De quodam Nephritide laborante, cui citra dyſuriam deſiit dolor.

DVinantius me hodie conſilii cauſa acceſſit: omnia in illo nuper ſigna Calculi renum, dolor acerbiſſimus primum lumborum, mox lateris epigaſtrii, nauſea vomitus:

§. 7. Nonnunquam non ſolum ſerum per emulgentes ad renes derivatur, verum etiam pituitoſa & mucoſa materia: hæc cum in pelvi colligitur, arenulæ gignuntur: cum ſubſiſtit in Emulgentibus, propter ſuam craſſitiem, generatur in eſſa ſimilis cicadis, habens proportionales alas & pedes, talemque ſæpiſſime in exortu emulgentium deprehendimus. *Rolfinkius in Diſſertat. Anat.*

§. 8. Illuſtriſſ. Duciſſa Ferrarienſis cum doloribus nephriticis per certa intervalla eſſet obnoxia, graviſſimo item ſanguinis & urinarum purulentarum mictu, exercitii loco deambulationibus utebatur: à quo exercitio cum abſtinuiſſet, & quieti corpus dediſſet, curationem malo contrariam quærens, & ſic aliquando levibus quibuſdam medelis contra calculum uſa eſſet; tandem hæ excretiones deſiere: quare cum alio morbo interiiſſet, corpuſque ipſius fuiſſet apertum, in rene ipſius parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra, ſana & munda, dimidii digiti longitudine erat, quod fidem faciebat, cum tam excretiones quæ per urinas fiebant, ceſſaſſent, quam quod conſueti dolores nephritici remiſiſſent, calculum multo majorem fuiſſe, qui etiam ulcus cauſaſſet, ex quo prius ſanguis dein & pus emanarit, quod cicatrice erat conſolidatum, quod etiam Hepati, pulmonibus, aliiſque partibus principibus accidit. *Roſſetus de partu Cæſareo ſect. 3. cap. 7.*

Observatio XXVII.

Nephriticus dolor à calculis & arenulis cum renum ſubſtantiæ Ulcere, ſuppuratione, corruptione, &c.

§. 1. NOb. fœmina per vices dolores ſenſit nephriticos. Renes cum ureteribus, uſque ad veſicam, putredine erant corrupti, ſabulo infarcti. *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

§. 2. Mercator iſchuriam cum inſigni lumborum & perinæi dolore perpeſſus eſt: In rene ſiniſtro lapilli complures: Ren dexter totus erat conſumptus. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 3. Sereniſſ. N. nephritidis non obſcura ſigna habuit: Renum uterque magnus, durus: In dextro puſtulæ, Siniſter præterea ulcus cavum habebat, cancroſum: Aderant in cavitate fragmenta calculi, arenulæ: *Vide tit. de Dyſuria.*

§. 4. Vir Illuſtris dolore circa lumbos cum vomitu afficiebatur: Ren dexter fere abſumptus erat, ſiniſter intra cavitatem & ductus ſabulum & calculos continebat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 5. Vidua N. Lumborum dolore afflicta fuit, excernens cum urina corpora cruenta, lata: Ren dexter monſtroſæ erat magnitudinis, intus cancroſus & pure refertus: In ſiniſtro calculus ingens. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 6. Mercator Brabantinus poſt exectum in pueritia Calculum, ad xl. ætatis ubi perveniſſet annum, ipſum afflixit Lumborum dolor, &c. Adaperto cadavere vidimus dextrum latus Renis expers, in ſiniſtro vero eundem pure ac ſteatomate infectum. *Vide tit. de Urina alieno loco excreta.*

Observatio XXVIII.

Pueros Nephritidi & lumborum doloribus obnoxios eſſe oſtendit Anatome.

§. 1. Filiola Domicellæ Du. Buy xi. febris die interiit: repertus lapis in renibus, vomebat frequenter.

§. 2. Filius Ducis Aumalæi, aperto cadavere, nephriticus deprehenſus eſt: Lapis una cum urina excretus eſt: In corpore renis alius eſt deprehenſus: alvus fluxerat diu, febris perſeverarat, dolores, clamores, ejulatus, ſcabies: *Ballonius Epid. lib. 2. p. 212. & 245.*

EX iis hiſtoriis doceri debemus quod morbi Renum in pueris nobis ſuſpecti eſſe debent, & nonnunquam animo atque cogitatione iſtas ſedes luſtrare diligenter, inſpectis urinis & manu regione renum contrectata: Quid enim eſt que minus rudimentum majoris cujuſdam lapidis in veſica concreturi, & augendi à renibus manet? Et quoniam pr ætatis parvitate non poſſunt nec locum indicare, nec morbi ſpeciem explicare, in Medicorum notitiam hic morbus non venit (*Idem ibidem p. 212.*) et ſi vomendi moleſtiæ, & ſi jactatio multa, urina adſint, vel nauſæ aliquid indicante (quanquam in hoc affectu ſæpe id pueris ſunt fallaces) tunc de lapide in renibus vereri oportet: *Idem, pagina 212. §. 8.* Cum vomunt ſæpe, contorquent corpus pueri, loco non conſiſtentes, de nephritide conjectura eſſe debet, Et fomenta ad renes applicabis Quod notandum, ut prudentia medica infantium imbecillitati & infantiæ, ut ita dicam, humaniter ſuccurrat. *Idem p. 245.*

Observatio XXIX.

Multos Lumbis dolere citra calculi in Renibus præſentiam, ex ſolo catarrho, Anatome oſtendit.

MUltos, ſolis ad renes deſtillationibus miſere tortos vidi, ut nil niſi lapidem renum accuſarent dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera, cum cultro examina-

rentur Anatomico, ne veſtigium calculi oſtenderunt: Econtra tot alios fuiſſe diſſectos experientia docuit, quibus & renes & veſica lapillis onerati fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conqueſti. *Ioh. Georgius Volkamerus in miſcell. cur. ann.* 1674. 75. & 1678.

Observatio XXX.

Lumborum dolor ob Lienis è loco proprio diſceſſionem.

Ruſticus 50. annor. fere, macilentus, exſuccus & ejulans ob graviſſimum dolorem quem ſex menſes ne momentum remiſiſſe, ſed potius increviſſe circa Lumborum vertebras, ad Xenodochium deponitur: Barbitonſores luxationem cauſabantur & abſceſſum circa os ſacrum: reſciverant ipſum quandoque à ſua conjuge pedibus calcatum fuiſſe. Ego dum diagnoſtica diligentius expendo, & in ſiniſtro hypochondrio renitentiam, fere ad oſſis ilii ſpinam, ſcirrhum Lienis ſuſpicor: Etiam in toto corpore color plumbeus, cum faſtidio ciborum omnimodo me firmat, & pertinaci Vigilia: quare remedia interne & externe contra malum paro, & emulſionem ex ſeminibus frigidioribus contra urinas cruentas & nephriticum dolorem: Ex his quidem dolor deſæviiſſe videbatur, cum eum aliquot ſeptimanas non perciperet, ſuſpectabam tamen recidivam quod fere nihil alimenti aſſumeret, & renitentia hypochondrii ſiniſtri remaneret, & num corporis lurido colore: Vix merum conceperam, cum ad recrudeſcentem dolorem tanta ſævitia vocor, qui ipſum 4. die extinxit.

Ut poſt iſtius obitum contra Barbitonſores, alias ſi Diis placet Chirurgos, mea monita firmarem, ad anatomen hujus cadaveris, tanquam verum in medicina tribunal, conceſſi & omnibus publice hæc expoſui: Aperto abdomine, primo obtutu pro Epiploo fibras conſpexi, inter quas alias pinguedo conſpicitur: Hepar neutiquam noxam ferebat: In Ventriculo laxiore globulos, ut nuces avellanas, & præduros offendo, etſi per menſes ſex tantum liquidis alimentis uſus ſit: *An ideo quod aliquod fermentum Lien per vaſcula, quibus ſtomacho connectitur, denegaverat?* Hic Lien ſcirrhoſus, *neque diaphragmate* neque omento *adhærebat*, Nec circa ipſum vas breve notabatur, ſed ipſe arcto coalitu ſub ipſam membranam adipoſam renem ſiniſtrum amplexabatur, & nidorem ferebat quaſi ad prunas toſtus fuiſſet: In rene ſiniſtro, etiamſi loco ſuo ceſſetar, nihil ſiniſtri conſpiciebam: Cruentas urinas lienis vitio puto prodiiſſe: forſan ſua mole exprimebat è renibus, nondum in pelvim ex caruncùlis ſecretum ſerum. *Martinus Bogdanus Obſervat. iii.*

L*ien ſub ipſam membranam, &c.*] Lienem interdum ſitum mutare aſſerit Riolanus Encheir. Anat. lib. 2. cap. 26. dum laxatis ligamentis pondere deorſum propendet: vel ruptis procumbit in hypogaſtrium, quod ipſi quater viſum: Tum fallere *ait* incautos ſpecie molæ vel ſcirrhoſi uteri: In viris ſpecie glandoloſi tumoris, inſtar ſteatomatis in meſenterio latentis. Nonnunquam viſus alterutter Ren eo prolapſus, utriuſque tamen facile eſt diſcrimen: Renis prolapſi index eſt tumor rotundus: Lienis procidui, tumor oblongus & vacuitas hypochondrii ſiniſtri: Quod ſi mobilis fuerit tumor, ut eſt in ſuo principio, facile vel Lien vel Ren ad ſuum locum naturalem reducitur, alioquin ultra ſemeſtre ſpatium ſi loco remotus Lien fuerit, ita firmiter adhæreſcit, peritonæo introrſum, fundo veſicæ, inteſtinis, & in mulieribus utero, ut neceſſe ſit ibi putreſcere: quod fiet ocyus ſi emollientibus remediis aſſumptis vel admotis utaris: protrahes vitam ſi ſæpius ſanguinem detrahas, atque ſubligaculo tumorem ſuſtineas.

Neque diaphragmati, &c.] Situs Lienis naturalis eſt in ſiniſtro hypochondrio, inter coſtas & ventriculum è regione hepatis, dorſali parti vicinior, coſtiſque ſpuriis, quæ ipſi ſunt tutelæ loco, innitens: In ventriculi latus ſiniſtrum, paulo poſterius verſus renem ſiniſtrum incumbit.

Observatio XXXI.

Lumborum dolor à lapidibus in arteriis lumbaribus abſconditis.

Arteriæ membrana, uti venæ, cinguntur aliquando craſſa & communi à vicinis partibus, quando ſunt extra viſcera & muſculos, Et tales arteriæ, quæ adjunctam habent membranam nervos recipientem, ſentiunt: Unde Galenus ait pulſum inflammari, item ſentire atque dolere arteriam: Quod in interiori quidam expertus eſt Patavii, qui ingenti circa lumbos dolore defunctus, lapides inſtar unguis, in arteriis lumbaribus condebat. *Bartholinus libello ii. cap. 1. Anatom. Reformat.*

Observatio XXXII.

Lumborum dolor ob ſcirrhum in Ileo inteſtino, ſupra renis regionem conſiſtentem.

Mulierem vidi octuagenariam, quæ videbatur Nephritico dolore affici, prout ſigna pathognomonica oſtendebant. Mortua eſt tandem tali dolore correpta: Hæc ſcirrhum habebat in Ileo inteſtino ſupra Renis regionem: Et quoniam ſcirrhus ſupra Renem ipſum detinebatur, ſymptomata affecti Renis gignebat: Scirrhus inceperat ad intra inteſtinum

teſtinum corrumpere & exulcerare, quando mortua eſt: hæc nunquam volvulo laboravit, ſed difficultatem urinæ paſſa fuit per multos annos ob allatam cauſam. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anatom. Lect. 2. pag. 24.*

OBSERVATIO XXXIII.

Lumborum dolor à ſero in Fiſtula dorſi ſtagnante.

IAcobus Spœtlin Victor, (multis affectibus p. n. laceſſitus) de dolore circa regionem renum & lumborum conqueſtus fuit, qui non raro ad alterutram coxarum pertingebant, &c. Multum ſeri, reclinato pectore, ex oſtio magno occipitis permanavit.

LUmbaginem frequentem, quæ nonnunquam ad alterutram coxam inclinabat, non calculis in renibus latentibus, quorum nulli, qui a cujus momenti erant, reperiebantur, ſed ſero in fiſtula dorſali ſtagnanti adſcribendam ſectio manifeſtum fecit, nam ſeri multum reclinato pectore ex oſtio magno oſſis occipitis promanavit: Doloris ſitus & diffuſio, dum adhuc viveret, indicio erant, & idem faciebant à ſero potius illum dependere quam à cauſa ſtabili fixamque ſedem obtinente. *I. I. Wepferus Differtat de Apoplexia Hiſt. xvj.*

OBSERVATIO XXXIV.

Lumborum dolor ab abſceſſu illic oborto.

QUidam dolore lumborum diutiſſime afflictus, nullis remediis conferentibus, tandem diem ſuum obiit: Inter alia remedia, paulo ante interitum, cauterium femori, quatuor digitis ſupra genu affixum fuerat, à quo deciſa eſchara fluxit ſanies quædam circiter ad ℥ß. poſtmodum vero ſingulis diebus fluebat ex cauterio pus verum & laudabile ad ℥j. vel amplius: Mirabatur Chirurgus, neque unquam potuit conjicere undenam pus illud manaret.

Aperto defuncti cadavere, inventus eſt Pulmo purulentus, quæ præcipua mortis cauſa fuit: In Lumbis vero magnus abſceſſus inventus eſt, à quo dolor ille diuturnus & contumax oriebatur: ab Abſceſſu autem ad cauterium uſque, inventus eſt canaliculus, per quem puris portio quædam effluebat. *Franc. Chomel Medicus Annonaenſis, ad Riverium obſervat. 2.*

HInc colligere eſt quanta ſolertia natura uti ſoleat ad cauſas morbificas foras eliminandas, quæ canaliculum illum efformaverit ad abſceſſum lumborum per cauterium efformandum, quod tamen perficere non potuit à magnitudine morbi ſuperata.

OBSERVATIO XXXV.

Lumborum dolor à corroſis duabus lumborum vertebris, ſuccedente hinc vena cava & arteria aorta ruptura.

LUgduni erat incola, genere Provincius. Is in ætatis flore, crapulæ & mero addictus, in acerbiſſimos continuoſque Lumborum dolores tandem incidit: Advocatus Medicus ex antecedenti victus ratione & lotio, aſſiduaque febricula, affectum calidum eſſe pronuntiavit, quare ad mitigationem doloris lenientes clyſteres, fotus, inunctiones, &c. præſcripſit, quibus nequaquam ceſſit dolor: Aliis in conſilium adjunctis Medicis, accurateque omnibus ab iis expenſis, magnam in Renum ſubſtantia obſtructionem adeſſe cum intemperie calida unanimiter conſtitutum: Etenim urinæ admodum flammeæ erant, eum quadam continua febricula, quæ circa veſperam una cum dolore magis magiſque exacerbatur; quare præmiſſo enemate internam cubiti venam primo, poſt ſaphenam utriuſque pedis ſecari jubent, poſtea purgationem præſcribunt, fotibus, balneis, linimentis dolores demulcere conati ſunt; ſed fruſtra omnia: quare medicis in poſterum parere amplius noluit, ſed vitæ reliquum fortunæ commiſit, omni alimentorum genere & generoſiſſimo vino quotidie utens: Tandem diuturnis continuiſque doloribus confectus ac totus emaciatus, à domo ſua in viam ingrediens, præ nimia anxietate ac doloris acerbitate in teſtudinis limite cecidit, ubi derepente interiit.

Poſt cadaver ſectum eſt, in quo illæſis renibus, duæ lumborum vertebræ corroſæ ſunt repertæ, una cum aortæ & venæ cavæ, cui ſuppoſitæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vaſe facta fuerat ſanguinis effuſio: *Aubertus Exercit. 44. ad lib. Fernelij de abditis.*

MOrbus meo judicio erat Tabes ſpinea, de qua Hippocr. lib. de locis in homine hæc ſcripſit *Porro cum retro in ſpinam fluxio proceſſerit, hinc Tabes fit ejuſmodi, Lumbos dolet & anteriores capitis partes vacua eſſe videntur eſſe. Et mox medelam ſic tradit Tabes ex fluxione retrorſum, Qui hoc affectu eſt, ei caput eſt purgandum debili medicamento donec fluxus avertatur, Diæta autem utero velut in ſuperiore Tabe, in qua cibi non multi ſimul ingerendi ſunt, obſonia non plura quam cibaria frumentaria, & vino inter edendum utendum eſt aquoſo, ut ne calefaciat, & corpori debili exiſtenti caliditatem exhibeat: & ſimul ambo calefaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxum inducant: medicamentum potandum prabe* elaterium *deorſum* (*purgans*) inferne alvum lacte infuſo eiue.

Observatio XXXVI.

Renum dolor à pure è corde, calculis & abſceſſibus obſito manente. 1. *Ab hydrope thoracis, calculo in corde.* 2.

1. §. CONtigit ſemel mulieri noſtræ ætatis, quæ quatuor menſes integros minxit pus, & aliquando propter puris acrimoniam, ſanguinem puri commixtum: Medici conſulti adhibuerunt remedia ac ſi renes exulcerati fuiſſent, quod in eis per intervalla magnum ſentiret dolorem mulier.

Hæc moritur 4o. menſe, diſſecta eſt, inventi renes integri & veſica integra; at in corde inventi ſunt duo calculi & abſceſſus multi, qui expurgabantur per urinas, atque in tranſitu pus dolorem infligebat renibus: ſic ſolus ſanguis poteſt à thorace demitti ad veſicam ut excernatur. *Scholiographus ad cap. 29. & 50. lib. de morb. internis Hollerii.*

§. 2. Vidi in N. urinæ difficultatem cum maximo Renibus dolore, cujus Renes integri inventi ſunt, ſed in thorace hydrops & concretus, in corde lapis. *Vide tit. de mictione difficili*

Observatio XXVII.

Lumborum dolor ab acri ſanie è pulmonibus aut venis, in renes confluente, Aut ſero vaſa diſtendente.

IN multis poſt fata diſſectis Renes integri inventi ſunt, qui tamen dum in vivis eſſent de Renum dolore pertinaci conquerebatur, vel ex venis aut pulmonibus eo confluente acri ſanie vel ſero vaſa diſtendente. *Iacotius ad aphor. 47. lib. 6. ſ. 2. coacarum.*

IN de conſtat gravitatem lumborum calculi renum pathognomonicum non eſſe, cum aliis etiam de cauſis, puta ſanguinis grumo, pituita vitrea, ſanie ob vomicam alicubi ruptam eo confluente, ſero acri ſalſiſque recrementis perfuſo, imo vermibus in rene ſtabulantibus gravativum diuturnumque renibus dolorem concitari haud rarum ſit. Sic *Hollerius* comm. ad aph. 2. ſect. 6. refert ſe vidiſſe quendam qui intolerabili renum cruciatu affligebatur, quem nec ſ. m. nec catharſis, nec alia remedia mitigare potuerunt, ſed ſolum hæmorrhoides apertæ, juxta aph. 2. ſect. 6. Nephriticis hæmorrhoides ſupervenientes bonum.

Observatio XXXVIII.

Lumborum & Dorſi dolor ob vaſa ab Hepate ad Renes euntia Tartaro oblinita.

NObilem quendam hypochondriacum vidimus, quem Lumborum Dorſique dolor contumax totum per ſeptennium exercuit, cum arenularum intenſe rubrarum mictione, adeo ut quis merito dixiſſet calculoſum fuiſſe admodum: Medicina recreari non potuit, ſed vi morbi tandem ſuperatus fatis conceſſit.

Cadavere à morte diſſecto renes ſcrutati ſumus, nullum vero aut Renibus aut veſicæ impactum comperimus, ſed (quod impenſe ſumus demirati) vaſa quæ ab Hepate ad renes feruntur, coagmento rubro tartareo undiquaque oblinita, & ad inſignem uſque anguſtiam cruſtata *Gualterus Charleton Diatriba de Lithiaſi cap. 3. ſect. 1.*

A*Renularum intenſe rubrarum*] Inde negat conſequentiam. Rubras arenulas mingit. Ergo lithiaſi obſidetur: pleraque enim melancholiæ aut hypochondriacæ affectioni impliciti, quibus ſanguis ad cineres uſq; haud raro aduritur, effundunt urinas tartarels coagulis, vitreæ conchæ ſe agglutinantibus, luculenter conſperſas, qui tamen ne leviſſimum nephritidis paroxyſmum unquam deguſtarunt. Nobilem autem prædictum granula rubra eminxiſſe arbitramur, eapropter quod ſerum perenniter pertransiens laxiores, magiſque ſolubiles tartareæ coagulationis portiones abluerit, atque ſecum ad renes & veſicam deduxerit. *Vide de his arenulis rubentibus Sennertum lib. 3. p. 5. ſ. 1. c. 4.*

Diaſcepſis de Lumborum Doloribus.

Lumborum dorſique dolor contumax] Nihil frequentius occurrit apud *Hippocr.* & in praxi medica quam Lumborum dolores, ſive ſint primarii ſive ſecundarii, qui ſæpius negliguntur à Medicis, tanquam ſymptomatici, niſi ſint contumaces & ſolitarii abſque febre: Quantum cauſæ non ſatis accurate expoſitæ fuere, nec medendi ratio ſufficienter explicata à Practicis: Rem conabor illuſtrare, itaque demonſtratis partibus internis ventris inferioris, ſpectare licet Lumbos muſculis opertos, tam intus quam foris, & diaphragmatis carnoſas portiones, uſque ad os ſacrum protenſas, atque truncum Venæ Cavæ deſcendentem, ſimulque Aortam, præterea geminos Renes: Et ſi in memoriam revoces adhæſionem Meſenterii ad Lumbos, & obſervatis Lumbares venas, à trunco venæ cavæ productas, & arterias ex Aorta, utraſque in foramina vertebrarum inſinuatas uſque ad ſpinalem medullam, Hæc omnia diligenter inſpecta magnam lucem afferent noſtræ diaſcepſi.

In primis ſcire oportet iſtum dolorem appellari apud Græcos ὀσφυαλγίαν Latinis Lumbaginem, & qui ex dolore Lumborum imbecillis redditur *Elumbis* vel *Elumbatus* nominatur: Noſtra lingua *erene*, quaſi ex rene laborans, quia Renes ipſis Lumbis inſtrati ſunt: atque ubi dolor ex ſpaſmate, aut divulſione fibrarum contingit, vulgo dicitur habere *Renes diſtractos, les Reins entraverts*. Si enemate Lumborum dolor fuerit ſedatus, evacuatis humoribus in inteſtinis vel meſenterio conclusis, vulgo dicunt habere renes valde exoneratos, *les Reins fort déchargés*.

Ut autem perſpicua ſit & bene diſpoſita noſtra diſceptio de Lumborum doloribus, neceſſum eſt primum diſtinguere partes Lumbos conſtituentes, quæ doloribus afficiuntur, & partes vicinas, quæ tanquam cauſæ efficientes iſtis doloribus occaſionem præbent, non neglectis partibus remotis: Deinde cauſas tam externas quam internas dolorum communes inveſtigabis, atque, ut verbo, dicam: partes *mandantes* humorem, & *excipientes* conſiderare oportet.

Itaque partes quæ conſtituunt Lumbos, & ſunt dolorum ſubjecta, tales numerantur, Cutis cum Panniculo carnoſo Muſculi Oſſibus quinque vertebratis, tam foris quam intus ſuperextenſi, cum Oſſe ſacro: Intra vertebrarum cavitates, Spinalis medulla cum ſuis membranis & numeroſa nervorum ſobole ſtipata: dein Ligamenta membranoſa vertebras inter ſe nectentia· Præterea obſervanda ſpinalis medulla in Lumbis innumeris filamentis diſcerpta, inſtar caudæ equinæ, atq; ſpinæ totius motum cieri in lumbis per articulationem primæ vertebræ lumbaris, cum ultima dorſali.

Partes vero vicinę quæ lædere poſſunt Lumbos jure viciniæ, vel gravitate ſua, vel per depoſitionem materiæ, ſunt Meſenterium Lumbis adnexum, Pars inferior Coli inteſtini, Renes bini Lumbis contigui, & adhærentes per membranam ſuam adipoſam: Venæ cavæ & Aortæ trunci lumbis inſtrati, & vaſa ab iis enata, quæ in Muſculos Lumbares & ſpinam traducuntur: Cujuſmodi ſunt lumbares venæ & arteriæ, quin etiam Hæmorrhoidales venæ, quæ ſecundum longitudinem Lumborum deſcendunt ad podicem, ut & vaſa ſpermatica, ſeminali humore turgentia, quæ in progreſſu ſuo ramulos Lumbis impertiunt: In mulieribus uterus cum ſuis ligamentis & Teſticulis Lumbis nocere poteſt, ſed magis in muliere gravida ob pondus uteri & fœtus: Venæ & arteriæ Iliacorum ramorum, quæ per os ſacrum diſſeminantur, vexare poſſunt Lumbos.

Remotæ partes quæ Lumbis nocent, ſunt Jecur per venam Portam & meſenterium, Caput dum ſe exonerat in ſpinalem medullam, *Hippocr* l. de Glandulis: hic humor per cavitatem medullæ ſpinalis deſcendit uſque ad Lumbos, nec ultra poteſt facile pervadere, ob diviſionem ſpinalis medullæ in myriades filamentorum.

Sunt præterea notandæ *Cauſa dolorum communes*, quæ reperiuntur frequanter in doloribus Lumborum ut Reumatiſmi humorum interni & externi per venas, aut intercutem humorem è capite delabentem inter muſculos & panniculum carnoſum.

Sæpius propagines venæ cavæ & Aortæ, portionem æſtuantis & exuperantis ſanguinis ex canalibus majoribus deferunt in Lumbos, quos afficiunt, vel in muſculoſis partibus, vel in membranoſis, vel in ſpinali medulla, ut de paralyſis poſt colicum dolorem, vel Arthritis quæ in colicum degenerat, & viciſſim Colicus in Iſchiadem tranſmutatur: Præterea abceſſus externi Renum, & affectus coli inteſtini, diſtenti vel exulcerati, lumbis communicantur: Intus & foris in lumbis formari poſſunt tumores, abſceſſus & ulcera: quin etiam Lumbi diſtorquentur à luxatione, vel tuberculo; A ſpaſmate divulſionem fibrarum patiuntur: Sæpe dolores Lumborum excitat *externa cauſa*, ut lapſus in dorſum, percuſſio à corpore gravi contundente.

Lumborum ſymptomatum duo conſtituuntur genera, Alia enim in Lumbis conſiſtunt, alia vero à Lumbis emanant, utraque *δύσκολα* ab *Hippocr.* judicantur: abſolute pronuntiavit in Coacis, *Quibus Lumborum dolor, hi peſſimo ſunt loco.* Et eodem libro. *Qui ex dolore dorſi oriuntur morbi ſunt difficiles*: Quæ effata non intelliguntur niſi ex perſpicientia partium mandantium & recipientium: Certum eſt ſi inchoantibus morbis dolor Lumborum adſit, cum gravitate & febre, ſanguinem intra vaſa majora, quæ per dorſum & lumbos feruntur, fervidum vel copioſum contineri, qui magis accenſus, niſi mature providatur, poteſt rapi in cerebrum, vel in pulmones, unde graves conſequerentur affectus: Lumborum item dolores in febribus acutis malignis, vel aliis, initio morborum ſunt ſuſpecti: ſignificant enim æſtum ſanguinis, & orgaſmum intra vaſa majora, quod valde metuendum, niſi mature occurratur liberali venæ ſectione, præſertim è pedibus celebrate, ad advertendam anadromen ſanguinis ad partes ſuperiores, thoracicas vel cephalicas, ubi varia ſymptomata procrearet, terrifica & lethalia: Propterea ſuſpectos habere oportet dolores Lumborum in febribus perſeverantes, etiamſi eductus fuerit ſanguis multoties, quia in alvina regione delitescunt humores qui impetum aliquem facere poſſunt, niſi diligenter fuerint expurgati.

Itaque ad curationem ejuſmodi dolorum Lumborium *Hippocr.* ſecabat venam poplitis, vel pedis internas: Quod ab ipſo confirmatur in Coacis, *Dolorifica in Lumbis mala ſanguiſuga, & quæ ex Lumborum dolore oriuntur hæmorragia, larga ſunt & copioſa.* Itaque demonſtrant neceſſitatem detrahendi ſanguinem in Lumborum doloribus ſæviente febre.

Purgatio non eſt omittenda, ut ſentina alvinæ regionis ſaburra tæ eluatur & funditus eruatur, ex aphor. 20. lib. 4. quamvis ſcripſerit *Hippocr. Lumborum querulos profluvium habere alvum*, purgationis neceſſitatem non adimit: Hæmorrhoidum fluxus ut Renibus, ſic quoque Lumborum doloribus prodeſt, ideoque provocandus.

Lumborum dolor pervicax abſque calore, & inflammatoria diſpoſitione, niſi fomentis diſcutiatur poſt purgationem & venæ ſectionem ſæpius repetitem, Cucurbitul a cruentis veſicantibus admota humor exhauriendus: vel aperta cute cauſtico in utroque latere ſpinæ appoſito: quin etiam balneo aquæ tepentis herbis medicato, vel aquarum thermalium inſeſſu cum duccia, vel ſtillidio aquæ ſuperne labentis ſupra partem affectam. Sunt enim dolores Lumborum vehementiores & contumaciores, ſi intra muſculos contineatur materia ſeroſa uſque ad vertebras: atque deteriores & curatu difficiliores ſi ad ſpinalem medullam perveniat.

Cæterum quæ ſymptomata cedunt orta à partibus Lumbaribus, non ab illis quæ Lumbos conſtituunt emanant, ſed à partibus vicinis, quæ Lumbis inſtratæ dolorem excitant, & ſuos humores transferunt in alias partes, lento gradu vel celeri per venas & arterias quales ſunt vene cava & Aorta, venæ hæmorrhoidales venæ meſaraicæ, ex Galeno. *Riolanus cap. ultimo lib. 2. Enchetr. Anatom. & Pathol.*

* DE Lumborum doloribus ſic diſſerit *Franc. Sylvius pract. lib. 1. cap. 14. §. 3.* Quoties Inteſtini tenuis pars ſuperior è ventriculo prox ma dextræ lumborum regioni ſuperſtrata, meſenterioque ſubſtrata dolorem patitur, toties is à loco affecto *Lumbaris* nominatur: In eodem autem loco fere omnes dolorum ſpecies pati ſolent ægri, nunc cum dolore magno *Ardentem*, alias cum frigore gravi, *Algentem*, nunc ſiaum & lumbos quaſi *Perterebrantem*, alias ſubinde repetentibus lancinationibus vagis *Pungentem*, nunc eadē lumbos Diſtendentem, aut *contundentem*, aut *Gravitatis* ſenſu tantum *Prementem*, aut *urentem*, aut *Rodentem*, aut Lacerantem, aut cum *pulſatione* continua, interruptave, iterumque ſubinde redeunte moleſtum, aut quovis alio vix ægris medre ſve explicabili modo mire *Torquentem* ac *contorquentem*.

Doloris *Lumbaris Ardentis cauſas has tradit, Appendices Tract. v. §. 393. & ſeq.* Qui in Lumborum regione ſentitur in multis ægris *Ardor moleſtus*,

non idcirco in Renibus exiſtit, quo referunt pleri-que practici, cadaver infrequentius ſecantes: cum alia ſymptomata concurrentia, in tenui inteſtino, lumborum regioni ſub meſenterio appoſito illum dolorem quærendum inveniendumque evincant; (*vide cauſas, & ut cæterorum dolorum, in Scholiis ad obſervat. 41. pag.* 578. Unum hic addendum, ſi *ardor* ille moleſtus in renibus foret, unde haberet ille ſuum ortum, quod illum foverit tamdiu abſque ipſorum renum conſumptione aut exſiccatione & torrefactione? Producatur enim aliquod ſimile in tota renum natura exemplum indubitatum & manifeſtum: quo ſi caremus, uti caremus, cur in medium affertur? Per ſe ſane tantum ardorem nunquam concipiant renes: quod ſi aliunde accendatur in renibus tantum incendium, utique à ſolo ſanguine arterioſo id fiat, cum aliud ad ipſos non deferatur, quod ſaltem ſciatur: A ſanguine vero arterioſo ſi oriatur tantus & tamdiu perſeverans in renibus ardor, utique vel ipſe ſanguis affluens tanti ardoris erit particeps, vel ad ejus ſaltem adfluxum tantus ardor excitabitur. In ſanguine ipſo arterioſo ad renes delato, ſi tantus quantus in lumbari regione obſervatur, ineſſet ardor, febre ardente neceſſario laborarent illi ex quorum corde tam ardens affluit ſanguis, quod tamen non obſervatur, ergo ab ipſo ſanguine ſummopere calefacto non pendet iſte ardor. Si ex ſanguinis allabentis cum renibus confluxu & contactu fingat aliquis excitari ſummum illum in lumbari regione ardorem exploret idem qualis ſit & renum & ſanguinis conſtitutio ob quam id contingat; quin exemplo ſimili ardoris illa excitatio illuſtratur, quod nequaquam demonſtraturi ſunt. Quiſquis autem moleſtum illum gravemque in nobis Ardorem lumborum regionem occupantem tenui adſcribat inteſtino facile inveniet quibus illum ferat acceptum, Bilem pura ſuccumque Pancreaticum vitiatos, confluentes, atque vitioſam effervescentiam efficientes: Exemplum vero ſimile deſideranti, exhibebimus oleum vitrioli ſpiritui terebinthinæ affuſum, & ardorem in excitata tunc inter utrumque effervescentia conſimilem ac vehementia ut nudis manibus teneri nequeat, producentium: Hac ratione tum à partium ſitu & hiſtoria anatomica, tum ab experimentis chymicis petitis argumentis longe certius proceditur aſſignatio cauſarum ſymptomata hæc & ſimilia producentium.

Observatio XXXVIII.

Lumborum dolor à Pancreate & meſenterio induratis, &c.

SCotus quidam juvenis dolebat in hypochondriis, lumbis & toto abdomine, aderat nauſea perpetua, vomitus frequens flavæ bilis, poſtea etiam atræ, illarumque per alvum ſubinde dejectio, &c.

Diſſecto cadavere, cum pyloro induruerant totum Pancreas & meſenterium, in molemque ſupra modum latam, longam & craſſam, *unde chyli tranſitus* ad Hepar penitus erat interceptus, &c. *Platerus obſervat p.* 471.

V*Nde chyli tranſitus, &c.*] Lumborum doloris à chylo in meſenterio corrupto & vitio glandularum lactearum meminit *Th. Bartholinus* ex *I. C. Agricola*, Epiſt. 71. cent. 2. his verbis. Nuper hic in Anglia novus iterum morbus exortus eſt, ubi ægri in lumbis ac præcipue ubi receptaculum (ſeu glandulæ lacteæ) ſitum eſt, ingentes dolores percipiunt: deinde etiam in meſenterio (ubi in nonnullis ſentitur) dolor vehemens percipitur: accedit ventriculus vitioſus & ciborum faſtidium: nonnulli item ægri mania laborant, nonnullis loquela deficit: Quæ cauſa ſit vera hujus mali ignoratur hactenus, Medici interim curam inſtituunt, alii per venæ ſectionem & clyſteres, alii per vomitoria, & purgantia: alii dicunt malum eſſe in renibus & tanquam calculoſos ſanare ægros contendunt: alii conjiciunt tumorem eſſe in hepate, alii in utero, (in fœminis) alii in ventriculo; alii dicunt, ægros laborare amore inſano, quia maniaci reperiuntur, At omnes ægros, quos ego vidi tali morbo laborare, majores perceperunt dolores ex venæ ſectione, vomitoriis, purgantibus, &c. Solus D *Klodius* mecum ſtatim conjecit dolores hos oboriri à vitioſo chylo, corrupto prius in ventriculo, poſtmodum in meſenterio acriori facto, tandemque ad glandulas lacteas delato, ubi forte inflammatio quædam aut obſtructio locum habet: Enim vero adhibitis medicamentis, in quibus multum ſalis reperitur, (ut pote ſpiritus de C. C. & cinnab. Antim.) de facto ægri levamina perceperunt, & tertio aut quarto die convaluerunt: Ex D. *Klodii* ægris nedum unicus, qui morbo tali laboraverit mortuus eſt, alias cadaver aperuiſſem, &c.

Observatio XXXIX.

Lumborum, Oſſis ſacri, ad Coxendicem & Iſchium dolores, à Pancreate Aſellii enati & Meſenterio humoribus turgentibus.

ILluſtri Marcello Sacchetto (*de quo libro ſecundo tit. de Phthiſ.*) variis affectibus enecto, excitati ſunt ad os ſacrum, coxendicem & ad Iſchii loca veteres dolores, à quibus ſubinde conſequentes vigiliæ, cruditas, febris, diarrhoea, virium enervatio Virum eripuere: Excitati, inquam, dolores non injuria, quippe meſenterium enatum è ligamentis vertebrarum lumbarium, ex hac parte cum deorſum extenditur, nimirum pondere turgentis & obdurati Pancreatis deprimente, facit ſoluta unitas ut neceſſarius conſequatur dolor, præcipue ſi ejuſmodi diſtenſio ac diſtractio cum compreſſione partium conjungatur: Confirmatur autem quod indoluere partes Iliorum, nedum ſuperiores ſed & infernæ aliæ, propterea ſcil. quod ex ligamentis os ilii cum oſſe ſacro committentibus exoritur etiam meſenterium *Severinus de Abſceſſ. p. m.* 275.

Observatio XL.

Lumborum & dorſi dolor à cancroſo Pancreatis ulcere, Spina dorſi eroſa & putrida.

CHirurgus quidam Brunenſis annor. 42. & aliquot liberorum pater, cum ab annis tribus ſævilliſmis renum & dorſi doloribus ſæpe recurrentibus tentaretur, *arenulas*

quoque

quoque rubras copioſiſſime cum urina excerneret, comitante vomitu graviſſimo (qui facile vas quoddam rumpere potuiſſet) calculoſus ab omnibus judicatus eſt: Cum vero tres ante ſeptimanas hoc ipſo anno 1670. iidem dolores repeterent, ſummeque excruciarent, ad urgentiſſimum ſymptoma, dolorem ſcil. ſedandum me converti: verum poſtridie ſuperveniente quadam reſpirandi difficultate, atque materiæ alicujus vel pituitoſæ purulentæ, aut ſanguinis excretione, concluſi hujus cauſam flatus exiſtere: ordinato itaque & ſumpto ſpir. croci compoſ. ad xx. guttas in juſculo carnium macro, melius ſeſe habere credidit patiens. Elapſis tamen horis tribus nullo evidente mortis indicio, nec ullis concomitantibus convulſionibus, vel ſudore frigido, derepente clamans, ſuaviter ac vix advertentibus adſtantibus, placide expiravit.

De repentina hujus mortis cauſa magna inter Medicos fuit diſſertatio; dum unus vomicam Pulmonis ruptam, in cordis ventriculos ruentem, accuſaſſet: Alter lympham copioſam flatibus imprægnatam, cordis motum impedientem adduxiſſet, Alii apoplexiam morbo ſupervenientem putaſſent, quam litem exenteratio cadaveris compoſuit: Et cum pulmones vel cor, ipſoſque renes pro partibus affectis ſtatuiſſemus, à medio ventre exenterationem inſtituimus: Ubi in ſiniſtro pulmonum lobo copioſiſſimum, etiam ad menſuras duas vel tres, cõcretum ſanguinem extravaſatum conſpeximus, cor vero ſine labe, nec pulmones adeo morbidos: Sed diaphragma in eodem ſiniſtro latere perforatum deprehendimus, quod pertranſiit caro quædam putrida, nigricans & corrupta. Ad imum ventrem deveniendo, carnem illam diaphragma perforantem Pancreas eſſe vidimus, quod ad duas ſpithamas longum, & duarum manuum transverſarum latum erat, putridum, corruptum; quod non ſolum *corroſivo ſuo acido* diaphragma perforavit, ſed & ſpinam dorſi ita eroſit, ut ulcus Cancro ſimile pugnum caperet, & levi ictu tota ſpina dorſi frangi facile potuerit, ultimo denique ipſam etiam venam cavam, qua ſpinam decurrit, corroſit, à qua ſanguis per diaphragma perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit. Cancer hic Pancreatis ulterius ſerpendo, ambos quoque renes corrupit, eoſdem nigerrimos ac putridos effecit, nec in illis ullæ arenulæ aut calculus inventus eſt: Cætera ſaniſſima, exceptis inteſtinis, quæ ſuperabundanti bile conſperſa viſa ſunt. *Ex obſervat. Ioh. Ferdinandi Hertodi Medici Moravi. in miſell. curioſ. anni* 1670.

HIc mirari contigit quod corruptis renibus nihilominus generarit: quod hic vaſis præparantibus, non ab emulgentibus, ſed à vena cava & arteria aorta principium habentibus adſcribendum videtur. 2. Quod perforato in tantũ diaphragmate vixerit, cũ vulnera diaphragmatis lethalia eſſe omnes medici aſſerãt, niſi dicamus vulnera in nervoſa, non vero carnoſa ejuſdem ſubſtantia (quale præſens erat) neceſſario eſſe mortifera. 3. Cur renum & pancreatis vaſorum ramis eroſis purulẽta non fuerit excreta vel conſpecta materia, niſi forte ex aliqua oſculorum obturatione id evenerit, prohibente quo minus ſanguis ad hæc viſcera circulari potuerit; reliquus verò ſanguis in venis renum & pancreatis exiſtens, ab acido, inſtar ſpiritus vitrioli ipſi ſanguinis affuſi, corroſus & mutatus fuerit. Cauſam enim omnium ſupradictorum accidentium, acidum corroſivum fuiſſe ſtatuto à ſtagnatione ſua nimia productum. *Idem ibidem.*

Corroſivo ſuo acido] Pancreaticum ſuccum acidum ſtatuunt *Sylvius & de Graef*, quo fundamento nixus *Hertodius* aitiologiam præſentis caſus ſuperſtruxit, *De Muralto* tamen, Medicus *Tigurinus*, Exercitat. 3. de Lympha & ſaliva th. V. Pancreatis lympham inſipidam aſſerit, omnia aciditatis in ſtatu naturali expertem, quam colligi ſtatuit in conglomerata Pancreatis glandula, à contiguo nervorum plexu meſenterico, qui excrementum ſuum ſpirituoſum plurimis ramis in vile inteſtinorũ ſtabulum amandat, &c. *Idem.*

Ipſam venam cavam, qua ſpinam decurrit, &c.] Spermaticis venis ſuccedunt Lumbares tres vel quatuor, inconjugatæ, quæ in lumbares muſculos, ſpinalem medullam, & rachitas muſculos abeunt: occurruntque per anaſtomoſin venis aut arteriis quæ ab imo cerebro ad ſpinalem medullam deſcendunt, quam uſque ad lumbos perreptant: Per hanc vaſorum communionem cerebri ſpiritus, vel aliquam materiam ad partes ſpermaticas defluere crederem; Per has venas, ut per ramulos aortæ, materiam ſeroſam in ſpinales muſculos, & in ipſam medullam deferri certum eſt unde Lumborũ dolores contumaces, & diuturni atrociſſimi qui degenerant in Paralyſin aut Pareſin, unde Tetanus, Lumborum gravitas & frigiditas: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 24.*

Arenulas quoque rubras, &c.] Arenulæ rubræ cum urinis ſæpe excernuntur, quæ Tartareæ nominantur, multis calculi metũ incutientes & immunito cum hujuſmodi arenulę non in renibus ſed in Hepate generetur ex materia aduſta & ſalina, cujus rei indicio eſt quod hujuſmodi arenulæ digitis attritę facile diſſolvuntur, ſalis inſtar, quod in arenulis à renibus oriundis non contingit. *Riverius Pract. lib. 11. & 12. cap. 5. & 6.* De his vide plura Sectione de urinis p. n.

Observatio XLI.

Lumborum dolor à variis partium infimi ventris affectibus, A meſenteriis vitiis variis. 1. 9. 10. 11. *A tumore vertebris lumbaribus affixo.* 2. *A pancreate ſuppurato vaſa majora premente.* 3. 8. *Ob uterum ſanguine refertum.* 4. *Ob Pancreas putrefactum, meſaraeum ad originem ſcirrhoſum & putre.* 5. *Ob cavæ venæ truncum induratum.* 6. *A Pancreate tumido & vitiato* 7.

§. 1. MErcator (*tit. de ventris tumore*) de dolore in regione Lumbari gravativo conqueſtus eſt, &c. Omnes glandulæ imi ventris, præſertim meſenterii, & illæ quæ copioſiſſime regioni lumbari incumbunt, induruerant.

§. 2. Nob. Benl. Valienger ex lapſu ab equo circa regionem lumborum contuſionem paſſus eſt: Poſt biennium per vices circa locum contuſum multum doluit: Eo mortuo circa

meſenterii exortum ingens apparuit tumor, qui inteſtina in latus dextrum detruſerat: his tumor vertebris lumborum fibroſa connexione firmiter adhærebat. *Warthon Adenograph. c. 11.*

§. 3. Iuvenis pronus ſemper conſidebat in ſedili, vel caput in lecto habebat ſublime, corpore enim vel minimum five retrorſum, ſive in alterutrum latus inclinato, acerbos perſentiebat dolores in Lumbis: Pancreas ſupra infraque extuberans repertum, ſordido pure, pituita, &c. turgidum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Nob. mulier poſt puerperium menſibus dehinc caruit, hinc dolores intolerabiles Lumborum & ventris: Mortuæ cervix uteri ſpiſſiſſima apparuit, Uterus maximus totuſque ſanguine putrido refertus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Dom. N. in febre maligna, vomitu, ſiti, Lumborum ardore vexabatur, &c. Meſaræum ſcirrhoſum erat in ſua origine & corruptum, Pancreas putrefactum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 6. Scoto dolor erat hypochondriorum, Lumborum, &c. Cum Pyloro induruerant Pancreas & meſenterium, Nec non venæ cavæ truncus, nulla ejus cavitate conſpicua, à ſima jecoris parte ad ejus divaricationem, circa os ſacrum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Iuvenis ſi decumbere conaretur, acerbos Lumborum & ventris dolores patiebatur. Pancreas (præter alia vitia) habuit ſupra infráque turgidum & extuberans, intus ſordido pure ac viſcida pituita infarctum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Nobilis Campanus incidit in febrem cum quodam dolore ad Dorſum & Lumbos In diſſecto cadavere inventus ingens abſceſſus in toto Pancreate latitans, cum multo pure & fœtore intolerabili; pure inquam valde putrido & ſubviridi, cujus acrimonia glandulo-ſum corpus pene univerſum exederat atque diſcerpſerat. *Obſervatio Guid. Patini ad Th. Bartholinum hiſt. 39. cent. 2.*

D*Olore ad dorſum & lumbos*) Situm enim Pancreas ad primam Lumborum vertebram: Sic ventriculus affectus doloris & gravitatis ſenſum dorſo infert, vicinis jure, ſpinæ incumbens.

§. 9. Domina Illuſtr. (*de qua lib. 1. Tit. de convulſione*) per multos annos affectibus ſpaſmodicis obnoxia in febrem incidit, in qua dolores valde acuti in lumbis & juxta hypogaſtrium graviſſime urgebant, &c. In mortuæ meſenterio, circa medium ejus, ubi dorſo affigitur, atque majores nervorum plexus continet, ſubſtantia laxior, & quaſi pluribus veſiculis inflata, manus latitudinem exæquans videbantur, &c.

Observatio XLII.

Ilii ſiniſtri dolor excitatus à Rene putrefacto.

Viennæ fœmina quædam cum aliquandiu diros cruciatus perpeſſa eſſet, ſecundum Ilia ſiniſtra, ſubter hypochondria, multis cum fruſtra adhibitis, cum expiraſſet, à ſectione deprehenſus fuit Ren iſtius regionis in lapideam ſubſtantiam degeneraſſe: *Ex obſervationibus Iacobi Moccii Medici Friburgenſis.*

Observatio XLII.

Dolor circa regionem oſſis ſacri, ob Abſceſſum inſignem juxta venæ cavæ bifurcationem.

Seni per aliquot annos dolor continuus circa regionem oſſis ſacri, præcipue cum excrementa indurata exonerabat: In mortuo circa regionem oſſis ſacri, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abſceſſum magnum, in quo materia fœtida & ſanguis coagulatus continebatur, offendimus: pus enim ramulos nonnullos venæ cavæ eroſerat: Os ſacrum ea in parte ita erat corroſum atque exeſum, ut faciliime digitis minutatim extrahi atque conteri potuerit. *Fabritius Hildanus Cent. 3. Obſerv. 70.*

*ADDITAMENTA.

Observatio I.

Lumbi dextri, totiuſque cruris dolor ab ingentibus calculis in meſenterio & hepate incluſis.

Mulier annor. 36. temperamenti bilioſi, ſæpius, & à prima quidem ſtatim ætate, graviſſimis calculi affligitur doloribus, & xij. circiter abhinc annis, adhuc innupta, poſt diuturnos, quos tunc perpeſſa eſt cruciatus, primum calculum, magnitudine nucem juglandem ſuperantem, eumque aſperum ac inæqualem per alvum ejecit, quem dein ſæpius paulo minores eadem via ſequuti ſunt, imo per veſicam quoque una cum ſabulo copioſo ſimiles plures lapillos excrevit, Tandem cum à ſex ſeptimanis graviſſime ægrotaſſet (ſcil. de atrociſſimo lumbum dextrum totumque erus occupante adeoque potentiam incedendi adimente, dolore conqueſta, urinam plerumque albam & turbidam, rarius tinctam reddidit, vomiti-

bus

bus fere quotidianis, necnon nauſea & vigiliis pene continuis enormiter vexata, ſine tamen ulla caloris, quin potius cum frigoris frequentiori in partibus extremis perceptione, adhæc dolores capitis immanes ſuſtinuit, crebriſque ſudoribus, iiſque frigidis rarum non diffluxit, (mammis interea nihilo ſecius nutrimentum octimeſtri ſanique habitus filiolæ ſufficiens ſuppeditantibus) ſuccumbere ipſam x. cal. mart. anni 1676. oportuit.

Cadaver, quod vivens ſæpe petierat, apertum eſt, in quo ventriculus quidem & inteſtina inculpata apparuere; ſub his autem, quod mireris, in meſenterio, circa illum ipſum locum, quo immani dolore vivens torquebatur, ingens abſceſſus delituit, copioſo pure craſſæ tunicæ incluſo, tribuſque calculis, magnitudine amygdalas ſuperantibus, ac aſperis, ſimilibuſque multis aliis, ſed minoribus oppletus: Omnium vero maximus calculus, itidem aſperas inæqualis, altera parte atro colore tinctus, in Pancreate diſſecto repertus eſt: Hepar in ſuperficie extrema lividum pulmoneſque circa extremos lobos purulenti erant, & veſicula fellea bile naturali deſtituebatur: Cor vero, Lien, uterus, Renes & veſica urinaria ſanis ſimilia deprehendebantur. *G. Abr. Mercklinus in miſcell. cur. anni 1677. obſ. 50.*

Observatio II.

Lumborum dolor à vermibus in renibus genitis.

QUoad frequentem vermium in renibus generationem, in ea jam ſum ſententia doloris nephritici cauſam non in ſolis calculis & lapidibus ſitam eſſe; aſſeruit enim mihi D. *Sanchez* ante circiter ſex hebdomadas puellum propemodum ſeptennem, per penem expuliſſe vermem hirſutum longum ſeptem aut octo tranſverſos digitos, craſſum ad longitudinis proportionem, prægreſſis fere per annum in regione renum doloribus, ultimo præſertim menſe, quos tandem præ pertinacia & vehementia motus quidam convulſivi conſequuti ſunt, non antequam vermis excretus fuerit deſinentes, cujus exitum paucus ſanguis concretus ſequutus. *D. Manche in zodiaco med. Gallico p. 122.*

D. Boirel Chirurgus Regius, demonſtrationes quaſdam anatomicas in cane facturus, quem necare coegerunt perpetui illius & importuni ululatus, vice renis dextri marſupium tantum membraneum repetit, in quod ureter inſerebatur, vermem duplo longiorem continens: *Ibid.*

Observatio III.

Nephriticus dolor, cum phthiſi, à Renibus & calculis obſeſſis.

VIr Conſularis D. *Gab. Borckman* per plures annos ſæpe miſere à Nephriticis doloribus diſcruciabatur, tandem Phthiſi conſumptus obiit: Hujus Pulmones cum examinari hæredes vellent, quos innumeris ulceribus refertos & à purulenta materia, quam compreſſi manibus largiſſime præbebant, tantum non abſumptos inveniebam; factum eſt ut hac occaſione reliqua quoque examinarem viſcera, & cum ad renes deventum eſſet, ecce eos non in tubulis tantum, calculos & ſabulum continere obſervabam, ſed ipſum quoque parenchyma & omnes quaſi poros ſabulo refertos conſpiciebam, ita quidem ut cum hinc inde parenchyma ſecaretur, quaſi ſabulum humidum ſcindi appareret. *Joh. Schmidius in miſc. cur. anni 1677. 9.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXIII.

De Hypogaſtrii Dolore.

Observatio I.

Hypogaſtrii dolor à calculo veſica xxxij. unciarum ponderis 1. A calculo xxxiv. unciarum 2. A lapide unciarum duarum & drachma unius. 3. A lapide uncias civilis ponderis decem pendente. 4. A lapide ovi anſerini magnitudinem æquante. 5. 7. Octo unciarum 6. A calculo oblongo. 8. A grandi diu occulto. 9. A grandi lapide, cujus portio per lithotomiam educta. 10. A calculo aculeato forma miranda. 11.

§. 1. CAlculum habuit è diſſecto corpore extractum *Ant. Van der Linden*, Medicus apud Belgas doctiſſimus, triginta duarum unciarum pondere conſtantem, duriſſimum,

urina pauca, modo aquea, modo cruenta, ſed quod mirum, nulla, levato dolore, dyſuria: Hanc tamen frequenter obſervare ſolemus cum calculus vel arenulæ ex anguſtis ureteribus, ubi acerrimos diſtendendo cruciatus excitant, in ampliorem veſicæ capacitatem emergunt & & ad exitum ſtimulantur: Dubitari poſſit de colico dolore, qui affinitate quæ ei cum nephritide intercedit, etiam exercitatis quandoque impoſuit, niſi urinæ obſtarent cruentæ. *Beverovicius ad Plaſium.*

Æſtimo lapidem ei in ipſo dextri renis parenchymate, latiori ureteris meatui renis cavo infixi, adjacere imo contiguum eſſe: ideoque poſt vehementiora quædam exercitia (inter quæ luſus clavæ ac pilæ crebrior fuit) & largiores hauſtus ſigna calculi ſe prodere: Dum per vehementes Lumborum contorſiones calculo plus minus moto atque ureteris meatui incumbente, eundemque premente, per obliquum ureteris ductum dolor cauſatur, qui ſolo ſæpe decubitu ſupino ceſſat: poteſt enim tunc latus illius dextrum, fortiter apprehendi, & abſque ullo dolore comprimi: eodem tamen ſi ſurgat, recrudeſcente, ita ut Dies & Quies ordinarie illum ſanent, lapide per diuturnum decubitum pauxillum regreſſo, ac ibidem citra læſionem ullam, donec dictorum errorum aliquis committatur, hærente: Cujus rei experimentum dictus Nob. Nicolaus Van Dück dedit: poſt exceſſum in potu dolores hos interdum exacerbari non miror, dum ſerum per ramulos capillares in carunculas papillis ſimiles ſtillare, & ab his in fiſtulas membranoſas, ureterum propagines, tandemque in ureteres ſimul derivari conſidero: majore enim ſeroſitatum appulſu, quid mirum ſi lapis ureteris meatui contiguus eo verſus prematur, & in parte adeo ſenſili tantos cruciatus leviore tactu excitet, qui Nob. dictum non ita obruerunt, tum quod ſitus iſtorum lapidum à membranoſis in rene partibus remotior, tum quod animus ejus ab exceſſu, tam in potu quam in motu, alienior fuerit: Dolorem colicum hic nobis non imponere demonſtrant urinæ cruentæ & doloris ex ſolo decubitu alleviatio, quæ nec calculum nec quid ſimile in uretere hæſiſſe luce meridiana clarius oſtendit: Levamina dolorum ſine ulla ſubſequente dyſuria, idem adſtruunt. *Plaſius ad Beverovicium.*

§. 5. D. Nivelle Procurator Caſtrenſis, annum lxxx. attigit, ſine ullis fere renum doloribus, nec urinæ ſuppreſſione, Et tamen cum ſebre periiſſet, in cadaveris diſſectione ren ſiniſter repertus eſt luto refertus, in dextro vero lapis cineritius, obſcurus, ponderis unciarum ſeptem, ſimilis caſtaneæ marinæ cui appendix adhærebat. *P. Borellus cent. II. obſerv. 62.*

§. 6. Infrequens illud à me deprehenſum fuit, calculum in extima pingui renum tunica adnatum fuiſſe, qui etſi ſatis magnus fuiſſet, tamen quia cavus & lævis omnino erat, moleſtiam nullam, quod audierim, peperit. *Platerus Praxeos lib. 2 cap. 12.*

Observatio XXV

Lumborum dolor & dorſi ab inſigni Pancreatis abſceſſu.

Vir quidam incidit in Febrem cum quodam dolore ad Lumbos & dorſum, &c. Mortis cauſa fuit ingens Abſceſſus in toto Pancreate latitans cum multo pure & fœtore intolerabili. *Vide lib. 4. Tit. de Febribus.*

Observatio XXVI.

Calculoſi Renes flaccidi reperti cum ureterum amplificatione 1. Cavitates majores fiunt ab appulſu novæ materiæ. 2. In Calculoſis ureterum dilatatio reperta 3. 4. 5. In Emulgentibus calculi geniti 6. 7. Cicatrix Renibus inducta poſt diuturnos dolores nephriticos. 8.

§. 1. Franciſca N. (*vide tit. de Febribus*) nephriticis doloribus fuerat obnoxia ac calculos ſæpe excluſerat: Renes reperti flaccidi, male colorati, pinguedine deſtituti: Ureteres ſumme prolongati & dilatati, &c.

§. 2. In calculoſis ſubinde cavitates relictæ à calculis in renibus, ſuccedente nova materia majores fiunt: *Crato in Conſiliis Scholtzii, conſ. 141.*

§. 3. His qui jam pridem doloribus nephriticis erant affecti, uſque ad dilatatum ureterem comperimus, ut in eum major digitus immitti poſſet. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 26.*

§. 4. Ureteres adeo dilatatos & amplos factos in illis qui ſæpius calculos reddiderunt, ſectione obſervavi, ut ſine labore magno poſtea & arenulas & calculos, præſertim dum minores erant, ſæpius excreverint. *Platerus Prax. lib. 2. cap. 12.*

§. 5. Non dilatatos quidem, ſed in longitudinem extenſos ureteres, adeo ut duplo longiores viderentur, vidi in uxore cujuſdam Auriſabri Genevenſis nomine *Rival*, quæ nephritidem per multos annos paſſa.

§. 6. Non ſolum in ſinu cavo renum, ſed etiam in uretere concreſcunt calculi, imo in renum quoque ſubſtantia: Obſervatus eſt in quodam calculus figura muris, caput erat in uretere (is enim paulo poſt exortum à rene amplior eſt) corpus in cavitate renum: pedes & cauda in eorum fiſtulis. *Ioh. Aſſuerus.*

§. 7. Nonnunquam non ſolum ſerum per emulgentes ad renes derivatur, verum etiam pituitoſa & mucoſa materia: hæc cum in pelvi colligitur, arenulæ gignuntur: cum ſubſiſtit in Emulgentibus, propter ſuam craſſitiem, generatur in illa ſimilis cicadis, habens proportionales alas & pedes, talemque ſæpiſſime in exortu emulgentium deprehendimus. *Rolfinkius in Diſſertat. Anat.*

§. 8. Illuſtriſſ. Duciſſa Ferrarienſis cum doloribus nephriticis per certa Intervalla eſſet obnoxia, graviſſimo item ſanguinis & urinarum purulentarum mictu, exercitii loco deambulationibus utebatur: à quo exercitio cum abſtinuiſſet, & quieti corpus dediſſet, curationem malo contrariam quærens, & ſic aliquando levibus quibuſdam medlis contra calculum uſa eſſet; tandem hæ excretiones deſiere: quare cum alio morbo interiiſſet, corpuſque ipſius fuiſſet apertum, in rene ipſius parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra, ſana & munda, dimidii digiti longitudine erat, quod fidem faciebat, cum tam excretiones quæ per urinas fiebant, ceſſaſſent, quam quod conſueti dolores nephritici remiſiſſent, calculum multo majorem fuiſſe, qui etiam ulcus cauſaſſet, ex quo prius ſanguis dein & pus emanarit, quod cicatrice erat conſolidarum, quod etiam Hepati, pulmonibus, aliiſque partibus principibus accidit. *Roſſetus de partu Cæſareo ſect. 3. cap. 7.*

Observatio XXVII.

Nephriticus dolor à calculis & arenulis cum renum ſubſtantiæ Ulcere, ſuppuratione, corruptione, &c.

§. 1. NOb. fœmina per vices dolores ſenſit nephriticos: Renes cum ureteribus, uſque ad veſicam, putredine erant corrupti, tabulo infarcti. *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

§. 2. Mercator iſchuriam cum inſigni lumborum & perinæi dolore perpeſſus eſt: in rene ſiniſtro lapilli complures: Ren dexter totus erat conſumptus. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 3. Sereniſſ. N. nephritidis non obſcura ſigna habuit: Renum uterque magnus, durus: In dextro puſtulæ, Siniſter præterea ulcus cavum habebat, cancroium: Aderant in cavitate fragmenta calculi, arenulæ: *Vide tit. de Dyſuria.*

§. 4. Vir illuſtris dolore circa lumbos cum vomitu afficiebatur: Ren dexter fere abſumptus erat, ſiniſter intra cavitatem & ductus ſabulum & calculos continebat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 5. Vidua N. Lumborum dolore afflicta fuit, excernens cum urina corpora cruenta, lata: Ren dexter monſtroſæ erat magnitudinis, intus cancroſus & pure refertus: in ſiniſtro calculus ingens. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 6. Mercator Brabantinus poſt exectum in pueritia Calculum, ad xl. ætatis ubi perveniſſet annum, ipſum afflixit Lumborum dolor, &c. Adaperto cadavere vidimus dextrum latus Renis expers, in ſiniſtro vero eundem pure ac ſteatomate infectum. *Vide tit. de Urina alieno loco excreta.*

Observatio XXVIII.

Pueros Nephritidi & lumborum doloribus obnoxios eſſe oſtendit Anatome.

§. 1. FIliola Domicellæ Du. Buy xi. febris die interiit: repertus lapis in renibus, vomebat frequenter.

§. 2. Filius Ducis Aumalæi, aperto cadavere, nephriticus deprehenſus eſt, Lapis una cum urina excretus eſt: In corpore renis alius eſt deprehenſus: alvus fluxerat diu, febris perſeverarat, dolores, clamores, ejulatus, ſcabies: *Ballonius Epid. lib. 2. p. 2. 12. & 245.*

EX iis hiſtoriis doceri debemus quod morbi Renum in pueris nobis ſuſpecti eſſe debent, & nonnunquam animo atque cogitatione iſtas ledes luſtrare diligenter, inſpectis urinis & manu regione renum contrectata: Quid enim eſt quo minus rudimentum majoris cujuſdam lapidis in veſica concreturi, & augendi à renibus mater? Et quoniam præ ætatis parvitate non poſſunt nec locum indicare, nec morbi ſpeciem explicare, in Medicorum notitiam hic morbus non venit (*Idem ibidem p. 212.*, et ſi vomendi moleſtiæ, & ſi jactatio nulla, urina adſint, vel nauſæ aliquid indicante (quanquam in hoc affectu ſæpe id pueris ſunt fallaces) tunc de lapide in renibus vereri oportet: *idem, pagina 212. §. 8.* Cum vomunt ſæpe, & contorqueat corpus pueri, loco non conſiſtentes, de nephritide conjectura eſſe debet, Et fomenta ad renes applicabis Quod notandum, ut prudentia medici infantium imbecillitati & infantiæ, ut ita dicam, humaniter ſuccurrat. *Idem p. 245.*

Observatio XXIX.

Multos Lumbis dolere citra calculi in Renibus præſentiam, ex ſolo catarrho, Anatome oſtendit.

MUltos, ſolis ad renes deſtillationibus miſere tortos vidi, ut nil niſi lapidem renum accuſarent dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera, cum cultro examina-

rentur Anatomico, ne veſtigium calculi oſtenderunt: Econtra tot alios fuiſſe diſſectos experientia docuit, quibus & renes & veſica lapillis onerari fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conqueſti. *Ioh. Georgius Volkamerus in miſcell. cur. ann. 1674. 75. & 1678.*

Observatio XXX.

Lumborum dolor ob Lienis è loco proprio diſceſſionem.

RUſticus 50. annor. fere, macilentus, exſuccus & ejulans ob graviſſimum dolorem quem ſex menſes ne momentum remiſiſſe, ſed potius increviſſe circa Lumborum vertebras, ad Xenodochium deponitur: Barbitonſores luxationem cauſabantur & abſceſſum circa os ſacrum: reſciverant ipſum quandoque à ſua conjuge pedibus calcatum fuiſſe. Ego dum diagnoſtica diligentius expendo, & in ſiniſtro hypochondrio renitentiam, fere ad oſſis Ilii ſpinam, ſcirrhum Lienis ſuſpicor: Etiam in toto corpore color plumbeus, cum faſtidio ciborum omnimodo me firmat, & pertinaci Vigilia: quare remedia interne & externe contra malum paro, & emulſionem ex ſeminibus frigidioribus contra urinas cruentas & nephriticum dolorem: Ex his quidem dolor deſæviiſſe videbatur, cum eum aliquot ſeptimanas non perciperet, ſuſpectabam tamen recidivam quod fere nihil alimenti aſſumeret, & renitentia hypochondrii ſiniſtri remaneret, & cum corporis lurido colore: Vix metum conceperam, cum ad recrudeſcentem dolorem tanta ſævitia vocor, qui ipſum 4. die extinxit.

Ut poſt iſtius obitum contra Barbitonſores, alias ſi Diis placet Chirurgos, mea monita firmarem, ad anatomen hujus cadaveris, tanquam verum in medicina tribunal, conceſſi & omnibus publice hæc expoſui: Aperto abdomine, primo obrutn pro Epiploo fibras conſpexi, Inter quas alias pinguedo conſpicitur: Hepar neutiquam noxam ferebat: In Ventriculo laxiore globulos, ut nuces avellanas, & præduros offendo, etſi per menſes ſex tantum liquidis alimentis uſus ſit: *An ideo quod aliquod fermentum Lien per vaſcula, quibus ſtomacho connectitur, denegaverat?* Hic Lien ſcirrhoſus, *neque diaphragmate* neque omento *adhærebat*, Nec circa ipſum vas breve notabatur, ſed ipſe arcto coalitu ſub ipſam membranam adipoſam renem ſiniſtrum amplexabatur, & nidorem ferebat quaſi ad prunas toſtus fuiſſet: In rene ſiniſtro, etiamſi loco ſuo ceſſerat, nihil ſiniſtri conſpiciebam: Cruentas urinas lienis vitio puro prodiiſſe: forſan ſua mole exprimebat è renibus, nondum in pelvim ex caruncculis ſecretum ſerum. *Martinus Bogdanus Obſervat. iii.*

L*ien ſub ipſam membranam, &c.*] Lienem interdum ſitum mutare aſſerit Riolanus Encheir. Anat. lib. 2. cap. 26. dum laxatis ligamentis pondere deorſum propendet: vel ruptis procumbit in hypogaſtrium, quod ipſi quater viſum: Tum fallere *eos* incautos ſpecie molæ vel ſcirrhoſi uteri: In vitis ſpecie glandulosi tumoris, inſtar ſteatomatis in meſenterio latentis. Nonnonquam viſus alterutet Ren eo prolapſus, utriuſque tamen facile eſt diſcrimen: Renis prolapſi index eſt tumor rotundus: Lienis procidui, tumor oblongus & vacuitas hypochondrii ſiniſtri: Quod ſi mobilis fuerit tumor, ut eſt in ſuo principio, facile vel Lien vel Ren ad ſuum locum naturalem reducitur, alioquin ultra ſemeſtre ſpatium ſi loco remotus lien fuerit, ita firmiter adhæreſcit, peritonæo introrſum, fundo veſicæ, inteſtinis, & in mulieribus utero, ut neceſſe ſit ibi putreſcere: quod fiet ocyus ſi emollientibus remediis aſſumptis vel admotis utaris: protrahes vitam ſi ſæpius ſanguinem detrahas, atque ſubligaculo tumorem ſuſtineas.

Neque diaphragmati, &c.] Situs Lienis naturalis eſt in ſiniſtro hypochondrio, inter coſtas & ventriculum è regione hepatis, dorſali parti vicinior, coſtiſque ſpuriis, quæ ipſi ſunt tutelæ loco, innitens: In ventriculi latus ſiniſtrum, paulo poſterius verſus renem ſiniſtrum incumbit.

Observatio XXXI.

Lumborum dolor à lapidibus in arteriis lumbaribus abſconditis.

ARteriæ membrana, uti venæ, cinguntur aliquando craſſa & communi à vicinis partibus, quando ſunt extra viſcera & muſculos, Et tales arteriæ, quæ adjunctam habent membranam nervos recipientem, ſentiunt: Unde Galenus ait pulſum inflammari, item ſentire atque dolere arteriam: Quod in interiori quidam expertus eſt Paravii, qui ingenti circa lumbos dolore deſunctus, lapides inſtar unguis, in arteriis lumbaribus condebat. *Bartholinus libello ii. cap. 1. Anatom. Reformat.*

Observatio XXXII.

Lumborum dolor ob ſcirrhum in Ileo inteſtino, ſupra renis regionem conſiſtentem.

MUlierem vidi octuagenariam, quæ videbatur Nephritico dolore affici, prout ſigna pathognomonica oſtendebant. Mortua eſt tandem tali dolore correpta: Hæc ſcirrhum habebat in Ileo inteſtino ſupra Renis regionem: Et quoniam ſcirrhus ſupra Renem ipſum detinebatur, ſymptomata affecti Renis gignebat: Scirrhus inceperat ad intra inteſtinum

teſtinum corrumpere & exulcerare, quando mortua eſt: hæc nunquam volvulo laboravit, ſed difficultatem urinæ paſſa fuit per multos annos ob allatam cauſam: *Hippolitus Boſcus de Facult. Anatom. Lect. 2. pag. 24.*

Observatio XXXIII.

Lumborum dolor à ſero in Fiſtula dorſi ſtagnante.

Iacobus Spœrlin Victor, (multis affectibus p. n. laceſſitus) de dolore circa regionem renum & lumborum conqueſtus fuit, qui non raro ad alterutram coxarum pertingebant, &c. Multum ſeri, reclinato pectore, ex oſtio magno occipitis permanavit.

Lumbaginem frequentem, quæ nonnunquam ad alterutram coxam inclinabat, non calculis in renibus latentibus, quorum nulli, qui alicujus momenti erant, reperiebantur, ſed ſero in fiſtula dorſali ſtagnanti adſcribendam ſectio manifeſtum fecit, nam ſeri multum reclinato pectore ex oſtio magno oſſis occipitis permanavit: Doloris ſitus & diffuſio, dum adhuc viveret, indicio erant, & fidem faciebant à ſero potius illum dependere quam à cauſa ſtabili fixamque ſedem obtinente. *I. I. Wepferus Diſſertat. de Apoplexia Hiſto. xuj.*

Observatio XXXIV.

Lumborum dolor ab abſceſſu illic oborto.

Quidam dolore lumborum diutiſſime afflictus, nullis remediis conferentibus, tandem diem ſuum obiit: Inter alia remedia, paulo ante interitum, cauterium femori, quatuor digitis ſupra genu affixum fuerat, à quo deciſa eſchara fluxit ſanies quædam circiter ad ℥ß. poſtmodum vero ſingulis diebus fluebat ex cauterio pus verum & laudabile ad ℥j. vel amplius: Mirabatur Chirurgus, neque unquam potuit conjicere undenam pus illud manaret.

Aperto defuncti cadavere, inventus eſt Pulmo purulentus, quæ præcipua mortis cauſa fuit: In Lumbis vero magnus abſceſſus inventus eſt, à quo dolor ille diuturnus & contumax oriebatur: ab Abſceſſu autem ad cauterium uſque, inventus eſt canaliculus, per quem puris portio quædam effluebat. *Franc. Chomel Medicus Annonaenſis, ad Riverium obſervat. 2.*

Hinc colligere eſt quanta ſolertia natura uti ſoleat ad cauſas morbificas foras eliminandas, quæ canaliculum illum efformaverit ad abſceſſum lumborum per cauterium efformandum, quod tamen perficere non potuit à magnitudine morbi ſuperata.

Observatio XXXV.

Lumborum dolor à corroſis duabus lumborum vertebris, ſuccedente hinc vena cava & arteria aorta ruptura.

Lugduni erat incola, genere Provincius. Is in ætatis flore, crapulæ & mero addictus, in acerbiſſimos continuoſque Lumborum dolores tandem incidit: Advocatus Medicus ex antecedenti victus ratione & lotio, aſſiduaque febricula, affectum calidum eſſe pronuntiavit, quare ad mitigationem doloris lenientes clyſteres, fotus, inunctiones, &c. præſcripſit, quibus nequaquam ceſſit dolor: Aliis in conſilium adjunctis Medicis, accurateque omnibus ab iis expenſis, magnam in Renum ſubſtantia obſtructionem adeſſe cum intemperie calida unanimiter conſtitutum: Etenim urinæ admodum flammeæ erant, cum quadam continua febricula, quæ circa veſperam una cum dolore magis magiſque exacerbatur; quare præmiſſo enemate internam cubiti venam primo, poſt ſaphenam utriuſque pedis ſecari jubent, poſtea purgationem præſcribunt, fotibus, balneis, linimentis dolores demulcere conati ſunt; ſed fruſtra omnia: quare medicis in poſterum parere amplius noluit, ſed vitæ reliquum fortunæ commiſit, omni alimentorum genere & generoſiſſimo vino quotidie utens: Tandem diuturnis continuiſque doloribus confectus ac totus emaciatus, à domo ſua in viam ingrediens, præ nimia anxietate ac doloris acerbitate in teſtudinis limite cecidit, ubi derepente interiit.

Poſt cadaver ſectum eſt, in quo illæſis renibus, duæ lumborum vertebræ corroſæ ſunt repertæ, una cum aortæ & venæ cavæ, cui ſuppoſitæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vaſo facta fuerat ſanguinis effuſio: *Aubertus Exercit. 44. ad lib. Fernelij de abditis.*

Morbus meo judicio erat Tabes ſpinæ, de qua Hippocr. lib. de locis in homine hæc ſcripſit *Porro cum retro in ſpinam fluxio proceſſerit, hinc Tabes ſit ejuſmodi, Lumbos dolet & anteriores capitis partes vacua ipſi videntur eſſe.* Et mox medelam ſic tradit *Tabes ex fluxione retrorſum, Qui hac affectus eſt, ei caput eſt purgandum debili medicamento donec fluxus avertatur, Dieta autem utere & elue in ſuperiore Tabe, in qua cibi non multi ſimul ingerendi ſunt, obſonia non plura quam esbaria frumentaria, & vino inter edendum utendum eſt aquoſo, ne calefaciat, & corpori debili exiſtenti caliditatem exhibeat: & ſimul ambo calefaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxum inducant: medicamentum potandum præbe* elaterium *deorſum* (*purgans*) inferne alvum lacte infuſo elue.

Observatio XXXVI.

Renum dolor à pure è corde, calculis & abſceſſibus obſito manente. 1. Ab hydrope thoracis, calculo in corde. 2.

1. §. Contigit ſemel mulieri noſtræ ætatis, quæ quatuor menſes integros minxit pus, & aliquando propter puris acrimoniam, ſanguinem puri commixtum: Medici conſulti adhibuerant remedia ac ſi renes exulcerati fuiſſent, quod in eis per intervalla magnum ſentiret dolorem mulier.

Hæc moritur 4$_0$. menſe, diſſecta eſt, inventi renes integri & veſica integra; at in corde inventi ſunt duo calculi & abſceſſus multi, qui expurgabantur per urinas, atque in tranſitu pus dolorem infligebat renibus: ſic ſolus ſanguis poteſt à thorace demitti ad veſicam ut excernatur. *Scholiographus ad cap. 29. & 50. lib. de morb. internis Hollerii.*

§. 2. Vidi in N. urinæ difficultatem cum maximo Renibus dolore, cujus Renes integri inventi ſunt, ſed in thorace hydrops & concretus, In corde lapis. *Vide tit. de mictione difficili*

Observatio XXVII.

Lumborum dolor ab acri ſanie è pulmonibus aut venis, in renes confluente, Aut ſero vaſa diſtendente.

IN multis poſt fata diſſectis Renes integri inventi ſunt, qui tamen dum in vivis eſſent de Renum dolore pertinaci conquerebatur, vel ex venis aut pulmonibus eo confluente acri ſanie vel ſero vaſa diſtendente. *Iacotius ad aphor. 47. lib. 6. ſ. 2. coacarum.*

IN de conſtat gravitatem lumborum calculi renum pathognomonicum non eſſe, cum aliis etiam de cauſis, puta ſanguinis grumo, pituita vitrea, ſanie ob vomicam alicubi ruptam eo confluente, ſero acri ſalſiſque recrementis perfuſo, imo vermibus in rene ſtabulantibus gravativum diuturnumque renibus dolorem concitari haud rarum ſit. Sic *Hollerius* comm. ad aph. 2. ſect. 6. refert ſe vidiſſe quendam qui intolerabili renum cruciatu affligebatur, quem nec ſ. m. nec catharſis, nec alia remedia mitigare potuerunt, ſed ſolum hæmorrhoides apertæ, juxta aph. 2. ſect. 6. Nephriticis hæmorrhoides ſupervenientes bonum.

Observatio XXXVIII.

Lumborum & Dorſi dolor ob vaſa ab Hepate ad Renes euntia Tartaro oblinita.

NObilem quendam hypochondriacum vidimus, quem Lumborum Dorſique dolor contumax totum per ſeptennium exercuit, cum arenularum intenſe rubrarum mictione, adeo ut quis merito dixiſſet calculoſum fuiſſe admodum: Medicina recreari non potuit, ſed vi morbi tandem ſuperatus fatis conceſſit.

Cadavere à morte diſſecto renes ſcrutati ſumus, nullum vero aut Renibus aut veſicæ impactum comperimus, ſed (quod impenſe ſumus demirati) vaſa quæ ab Hepate ad renes feruntur, coagmento rubro tartareo undiquaque oblinita, & ad inſignem uſque anguſtiam cruſtata *Gualterus Charleton Diatriba de Lithiaſi cap. 3. ſect. 1.*

A *Renularum intenſe rubrarum*] Inde negat conſequentiam. Rubras arenulas mingit, Ergo lithiaſi obſidetur: plerique enim melancholiæ aut hypochondriacæ affectioni implicitı, quibus ſanguis ad cineres uſq; haud raro aduritur, effundunt urinas tartareis coagulis, vitreæ conchæ ſe agglutinantibus, luculenter conſperſas, qui tamen ne leviſſimum nephritidis paroxyſmum unquam deguſtarunt. Nobilem autem prædictum granula rubra emineiſſe arbitremur, eapropter quod ſerum perenniter prætei labens laxiorea, magiſque ſolubiles tartareæ congolationis portiones abluerit, atque ſecum ad renes & veſicam deduxerit. *Vide de his arenulis rubentibus Sennertum lib. 3. p. 5. ſ. 1. c. 4.*

Diaſcepſis de Lumborum Doloribus.

Lumborum dorſique dolor contumax] Nihil frequentius occurrit apud *Hippocr.* & in praxi medica quem Lumborum dolores, ſive ſint primarii ſive ſecundarii, qui ſæpius negliguntur à Medicis, tanquam ſymptomatici, niſi ſint continui & ſolitarii abſque febre: Quantum cauſæ non ſatis accurate expoſitæ fuere, nec medendi ratio ſufficienter explicata à Practicis: Rem conabor illuſtrare, Itaque demonſtratis partibus internis ventris inferioris, ſpectare licet Lumbos muſculis opertos, tam intus quam foris, & diaphragmatis carnoſas portiones, uſque ad os ſacrum protenſas, atque truncum Venæ Cavæ deſcendentem, ſimulque Aortam, præterea geminos Renes: Et ſi in memoriam revoces adhæſionem Meſenterii ad Lumbos, & obſerves Lumbares venas, à trunco venæ cavæ productas, & arterias ex Aorta, utraſque in foramina vertebrarum inſinuatas uſque ad ſpinalem medullam, Hæc omnia diligenter inſpecta magnam lucem afferent noſtræ diaſcepſi.

In primis ſcire oportet iſtum dolorem appellari apud Græcos ὀσφυαλγίαν Latinis Lumbaginem, & qui ex dolore Lumborum imbecillis redditur *Elumbis* vel *Elumbatus* nominatur: Noſtra lingua *erene*, quaſi ex rene laborans, quia Renes ipſis Lumbis inſtrati ſunt: atque ubi dolor ex ſpaſmate, aut divulſione fibrarum contingit, vulgo dicitur habere *Renes diſtructos, les Reins entraverts.* Si enematis Lumborum dolor fuerit ſedatus, evacuatis humoribus in inteſtinis vel meſenterio concluſis, vulgo dicunt habere renes valde exoneratos, *les Reins fort deſchargés.*

Ut autem perſpicua ſit & bene diſpoſita noſtra diaſcepſis de Lumborum doloribus, neceſſum eſt primum diſtinguere partes Lombos conſtituentes, quæ doloribus afficiuntur, & partes vicinas, quæ tanquam cauſæ efficientes iſtis doloribus occaſionem præbent, non neglectis partibus remotis: Deinde cauſas tam externas quam internas dolorum communes inveſtigabis, atque, ut verbo, dicam: partes *mandantes* humorem, & *excipientes* conſiderare oportet.

Itaque partes quæ conſtituunt Lumbos, & ſunt dolorum ſubjecta, tales numerantur, Cutis cum Panniculo carnoſo Muſculi Oſſibus quinque vertebratis, tam foris quam intus ſupertenſi, cum Oſſe ſacro: Intra vertebrarum cavitates, Spinalis medulla cum ſuis membranis & numeroſa nervorum ſobola ſtipata: dein Ligamenta membranoſa vertebras inter ſe nectentia: Præterea obſervanda ſpinalis medulla in Lumbis innumeris filamentis diſcepta, inſtar caudæ equinæ, atq; ſpinæ totius motum cieri in lumbis per articulationem primæ vertebræ lumbaris, cum ultima dorſali.

Partes vero vicinæ quæ lædere poſſunt Lumbos juxta viciniæ, vel gravitate ſua, vel per depoſitionem materiæ, ſunt Meſenterium Lumbis adnexum; Pars inferior Coli inteſtini, Renes bini Lumbis contigui, & adhærentes per membranam ſuam adipoſam: Venæ cavæ & Aortæ trunci lumbis inſtrati, & vaſa ab iis enata, quæ in Muſculos Lumbares & ſpinam traducuntur: Cujuſmodi ſunt lumbares venæ & arteriæ, quin etiam Hæmorrhoidales venæ, quæ ſecundum longitudinem Lumborum deſcendunt ad podicem, ut & vaſa ſpermatica, ſeminali humore turgentia, quæ in progreſſu ſuo ramulos Lumbis impertiunt: In mulieribus uterus cum ſuis ligamentis & Teſticulis Lumbis nocere poteſt, ſed magis in muliere gravida ob pondus uteri & fœtus: Venæ & arteriæ Iliacorum ramorum, quæ per os ſacrum diſſeminantur, vexare poſſunt Lumbos.

Remotæ partes quæ Lumbis nocent, ſunt Jecur per venam Portam & meſenterium, Caput dum ſe exonerat in ſpinalem medullam, *Hippocr.* l. de Glandulis: hic humor per cavitatem medullæ ſpinalis deſcendit uſque ad Lumbos, nec ultra poteſt facile pervadere, ob diviſionem ſpinalis medullæ in myriades filamentorum.

Sunt præterea notandæ *Cauſæ dolorum communes*, quæ reperiuntur frequenter in doloribus Lumborum ut Rheumatiſmi humorum interni & externi per venas, aut intercutem humorem è capite delabentem inter muſculos & panniculum carnoſum.

Sæpius propagines venæ cavæ & Aortæ, portionem æſtuantis & exuperantis ſanguinis ex canalibus majoribus deferunt in Lumbos, quos afficiunt, vel in muſculoſis partibus, vel in membranoſis, vel in ſpinali medulla, unde paralyſis poſt colicum dolorem, vel Arthritis quæ in colicum degenerat, & viciſſim Colicos in Iſchiadem tranſmutatur: Præterea abceſſus interni Renum, & affectus coli inteſtini, diſtenti vel exulcerati, lumbis communicantur: Intus & foris in lumbis formari poſſunt tumores, abſceſſus & ulcera: quin etiam Lumbi diſtorquentur à fluxione, vel tuberculo: A ſpaſmate divulſionem fibrarum patiuntur: Sæpe dolores Lumborum excitant *externæ cauſæ*, ut lapſus in dorſum, percuſſio à corpore gravi contundente.

Lumborum ſymptomatum duo conſtituuntur genera, Alia enim in Lumbis conſiſtunt, alia vero à Lumbis emanant, utraque *δύσκολα* ab *Hippocr.* judicantur: abſolute pronuntiavit in Coacis, *Quibus Lumborum dolor, hi peſſimo ſunt loco.* Et eodem libro: *Qui ex dolore dorſi oriuntur morbi ſunt difficiles*: Quæ effata non intelliges niſi ex perſpicientia partium mandantium & recipientium: Certum eſt ſi inchoantibus morbis dolor Lumborum adſit, cum gravitate & febre, ſanguinem intra vaſa majora, quæ per dorſum & lumbos feruntur, fervidum vel copioſum contineri, qui magis accenſus, niſi matura provideatur, poteſt rapi in cerebrum, vel in pulmones, unde graves conſequerentur affectus: Lumborum item dolores in febribus acutis malignis, vel aliis, initio morborum ſunt ſuſpecti: ſignificant enim æſtum ſanguinis, & orgaſmum intra vaſa majora, quod valde metuendum, niſi mature occurratur liberali venæ ſectione, præſertim è pedibus celebrata, ad avertendam anadromen ſanguinis ad partes ſuperiores, thoracicas vel cephalicas, ubi varia ſymptomata procrearet, terrifica & lethalia: Propterea ſuſpectos habere oportet dolores Lumborum in febribus perſeverantes, etiamſi eductus fuerit ſanguis multoties, quia in alvina regione deliteſcunt humores qui impetum aliquam facere poſſunt, niſi diligenter fuerint expurgati.

Itaque ad curationem ejuſmodi dolorum Lumborum *Hippocr.* ſecabat venam poplitis, vel pedis internas: Quod ab ipſo confirmatur in Coacis, *Dolorifica in Lumbis mala ſanguiſuga, & quæ ex Lumborum dolore cientur hæmorragiæ, largæ ſunt & copioſæ.* Itaque demonſtrant neceſſitatem detrahendi ſanguinem in Lumborum doloribus ſæviente febre.

Purgatio non eſt omittenda, ut ſentina alvinæ regionis ſaburra eluatur & funditus auferatur, ex aphor. 20. lib. 4. quamvis ſcripſerit *Hippocr. Lumborum querulos profuſionem habere alvum*, purgationis neceſſitatem non adimit: Hæmorrhoidum fluxus ut Renibus, ſic quoque Lumborum doloribus prodeſt, ideoque provocandus.

Lumborum dolor pervicax abſque calore, & inflammatoria diſpoſitione, niſi fomentis diſcutiatur poſt purgationem & venæ ſectionem ſæpius repetitam, Cucurbitulis cruentis veſicantibus admotis humor exhauriendus: vel aperta cute cauſtico in utroque latere ſpinæ appreſſo: quin etiam balneo aquæ tepentis herbis medicato, vel aquarum thermalium inſeſſu cum duccia, vel ſtillicidio aquæ ſuperne labentis ſupra partem affectam. Sunt enim dolores Lumborum vehementiores & contumaciores, ſi intra muſculos contineatur materia ſeroſa uſque ad vertebras: atque deteriores & curatu difficiliores ſi ad ſpinalem medullam perveniat.

Cæterum quæ ſymptomata cauſantur orta à partibus Lumbaribus, non ab illis quæ Lumbos conſtituunt emanant, ſed à partibus vicinis, quæ Lumbis inſtratæ dolorem excitant, & ſuos humores tranſferunt in alias partes, lento gradu vel celeri per venas & arterias quales ſunt vena cava & Aorta, venæ hæmorrhoidales venæ meſaraicæ, ex Galeno, *Riolanus cap. ultima lib. 2. Encheir. Anatom. & Pathol.*

* DE Lumborum doloribus ſic diſſerit *Franc. Sylvius pract. lib. 1. cap. 14. §. 3.* Quoties Inteſtini tenuis pars ſuperior a ventriculo prox ma dextræ lumborum regioni ſuperſtrata, meſenterioque ſubſtrata dolorem patitur, toties is à loco affecto *Lumbaris* nominatur: In eodem autem loco fere omnes dolorum ſpecies pati ſolent ægri, nunc cum dolore magno *Ardentem*, alias cum frigore gravi, *Algentem*, nunc ſiaum & lumbos quaſi *Perterebrentem*, alias ſubinde repetentibus lancinationibus vagis *Pungentem*, nunc eadē lumbos Diſtendentem, aut *contundentem*, aut *Gravitatis* ſenſu tantum *Prementem*, aut *urentem*, aut *Rodentem*, aut Lacerantem, aut cum *pulſatione* continua, interruptave, iterumque ſubinde redeunte moleſtum, aut quovis alio vix ægris media ſive explicabili modo mire *Torquentem* ac *contorquentem*.

Doloris *Lumbaris Ardentis cauſas has tradit, Appendicis Tract. v. §. 393. & ſeq.* Qui in Lumborum regione ſentitur in multis ægris *Ardor moleſtus*,

non

non idcirco in Renibus exiſtit, quo referunt plerique practici, cadaver infrequentius ſecantes: cum alia ſymptomata concurrentia; in tenui inteſtino, lumborum regioni ſub meſenterio appoſito illum dolorem quærendum inveniendumque evincant; (*vide cauſas, & ut cæterorum dolorum, in Scholiis ad obſervat. 41. pag.* 578. Unum hic addendum, ſi *ardor* ille moleſtus in renibus foret, unde haberet ille ſuum ortum, quod illum foveret tamdiu abſque ipſorum renum conſumptione aut exſiccatione & torrefactione? Producatur enim aliquod ſimile in tota rerum natura exemplum indubitatum & manifeſtum: quo ſi caremus, uti caremus, cur in medium affertur? Nec ſe ſane tantum ardorem nunquam concipiant renes: quod ſi aliunde accendatur in renibus tantum incendium, utique à ſolo ſanguine arterioſo id fiat, cum aliud ad ipſos non deferatur, quod ſaltem ſciatur: A ſanguine vero arterioſo ſi oriatur tantus & tamdiu perſeverans in renibus ardor, utique vel ipſe ſanguis affluens tanti ardoris erit particeps, vel ad ejus ſaltem adfluxum tantus ardor excitabitur. In ſanguine ipſo arterioſo ad renes delato, ſi tantus quantus in lumbari regione obſervatur, ineſſet ardor, febre ardente neceſſario laborarent illi ex quorum corde tam ardens affluit ſanguis, quod tamen non obſervatur, ergo ab ipſo ſanguine ſummopere calefacto non pendet iſte ardor! Si ex ſanguinis allabentis cum renibus confluxu & contactu fingat aliquis excitari ſummum illum in lumbari regione ardorem exploret idem qualis ſit & renum & ſanguinis conſtitutio ob quam id contingat; quin exemplo ſimili ardoris illa excitatio illuſtranda, quod nequaquam demonſtraturi ſunt, Quiſquis autem moleſtum illum gravemque in multis Ardorem lumborum regionem occupantem tenui adſcribat inteſtino facile inveniet quibus illum ferat acceptum, Bilem puta ſuccumque Pancreaticum vitiatos, confluentes, atque vitioſam efferveſcentiam efficientes: Exemplum vero ſimile deſideranti, exhibebimus oleum vitrioli ſpiritui terebinthinæ affuſum, & ardorem in excitata tunc inter utrumque efferveſcentia conſimilem ſe vehementer ita ut vitrum manibus teneri nequeat, produceorum: Hac ratione tum à partium ſitu & hiſtoria anatomica, tum ab experimentis chymicis petitis argumentis longe certius proceditur aſſignatio cauſarum ſymptomata hæc & ſimilea producentium.

Observatio XXXVIII.

Lumborum dolor à Pancreate & meſenterio induratis, &c.

SCotus quidam juvenis dolebat in hypochondriis, lumbis & toto abdomine, aderat nauſea perpetua, vomitus frequens flavæ bilis, poſtea etiam atræ, illarumque per alvum ſubinde dejectio, &c.

Diſſecto cadavere, cum pyloro induruerant totum Pancreas & meſenterium, in molemque ſupra modum latam, longam & craſſam, *unde chyli tranſitus* ad Hepar penitus erat interceptus, &c. *Platerus obſervat p.* 471.

V*Nde chyli tranſitus, &c.*] Lumborum doloris à chylo in meſenterio corrupto & vitio glandularum lactearum meminit *Th. Bartholinus ex I. C. Agricola*, Epiſt. 71. cent. 2. his verbis. Nuper hic in Anglia novus iterum morbus exortus eſt, ubi ægri in lumbis ac præcipue ubi receptaculum (ſeu glandulæ lacteæ) ſitum eſt, ingentes dolores percipiunt: deinde etiam in meſenterio (ubi in nonnullis ſentitur) dolor vehemens percipitur: accedit ventriculus vitioſus & ciborum faſtidium: nonnulli item ægri mania laborant, nonnullis loquela deficit: Quæ cauſa ſit vera hujus mali ignoratur hactenus, Medici interim curam inſtituunt, alii per venæ ſectionem & clyſteres, alii per vomitoria, & purgantia: alii dicunt malum eſſe in renibus & tanquam calculoſos ſanare ægros contendunt: alii conjiciunt tumorem eſſe in hepate, alii in utero, (in fœminis) alii in ventriculo; alii dicunt, ægros laborare amore inſano, quia maniaci reperiuntur, At omnes ægros, quos ego vidi tali morbo laborante, majores perceperunt dolores ex venæ ſectione, vomitoriis, purgantibus, &c. Solus D. *Klodius* mecum ſtatim conjecit dolores hos oboriri à vitioſo chylo, corrupto prius in ventriculo, poſtmodum in meſenterio acriori facto, tandemque ad glandulas lacteas delato, ubi forte inflammatio quædam aut obſtructio locum habet: Enim vero adhibitis medicamentis, in quibus multum ſalis reperitur, (ut pote ſpiritus de C. C. & cinnab. Antim.) de facto ægri levamina perceperunt, & tertio aut quarto die convaluerunt: Ex D. *Klodii* ægris nedum unicus, qui morbo tali laboraverit mortuus eſt, alias cadaver aperuiſſem, &c.

Observatio XXXIX.

Lumborum, Oſsis ſacri, ad Coxendicem & Iſchium dolores, à Pancreate Aſellii enati & Meſenterio humoribus turgentibus.

ILluſtri Marcello Sacchetto (*de quo libro ſecundo tit. de Phthiſ.*) variis affectibus enecto, excitati ſunt ad os ſacrum, coxendicem & ad Iſchii loca veteres dolores, à quibus ſubinde conſequentes vigiliæ, cruditas, febris, diarrhoea, virium enervatio Virum eripuere: Excitati, inquam, dolores non injuria, quippe meſenterium enatum e ligamentis vertebrarum lumbarium, ex hac parte cum deorſum extenditur, nimirum pondere turgentis & obdurati Pancreatis deprimente, facit ſoluta unitas ut neceſſarius conſequatur dolor, præcipue ſi ejuſmodi diſtenſio ac diſtractio cum compreſſione partium conjungatur: Confirmatur autem quod indoluere partes Iliorum, nedum ſuperiores ſed & infernæ aliæ, propterea ſcil. quod ex ligamentis os ilii cum oſſe ſacro committentibus exoritur etiam meſenterium *Severinus de Abſceſſ. p. m.* 275.

Observatio XL.

Lumborum & dorſi dolor à canceroſo Pancreatis ulcere, Spina dorſi eroſa & putrida.

CHirurgus quidam Brunenſis annor. 42. & aliquot liberorum pater, cum ab annis tribus ſævilliſimis renum & dorſi doloribus ſæpe recurrentibus tentaretur, *arenulas*

quoque rubras copioſiſſime cum urina excerneret, comitante vomitu graviſſimo (qui facile vas quoddam rumpere potuiſſet) calculoſus ab omnibus judicatus eſt: Cum vero tres ante ſeptimanas hoc ipſo anno 1670. iidem dolores repeterent, ſummeque excruciarent, ad urgentiſſimum ſymptoma, dolorem ſcil. ſedandum me converti: verum poſtridie ſuperveniente quadam reſpirandi difficultate, atque materiæ alicujus vel pituitoſæ purulentæ, aut ſanguinis excretione, concluſi hujus cauſam flatus exiſtere: ordinato itaque & ſumpto ſpir. croci compoſ. ad xx. guttas in juſculo carnium macro, melius ſeſe habere credidit patiens. Elapſis tamen horis tribus nullo evidente mortis indicio, nec ullis concomitantibus convulſionibus, vel ſudore frigido, derepente clamans, ſuaviter ac vix advertentibus adſtantibus, placide expiravit.

De repentina hujus mortis cauſa magna inter Medicos fuit diſſertatio; dum unus vomicam Pulmonis ruptam, in cordis ventriculos ruentem, accuſaſſet: Alter lympham copioſam flatibus impregnatam, cordis motum impedientem adduxiſſet, Alii apoplexiam morbo ſupervenientem putaſſent, quam litem exenteratio cadaveris compoſuit: Et cum pulmones vel cor, ipſoſque renes pro partibus affectis ſtatuiſſemus, à medio ventre exenterationem inſtituimus: Ubi in ſiniſtro pulmonum lobo copioſiſſimum, etiam ad menſuras duas vel tres, côcretum ſanguinem extravaſatum conſpeximus, cor vero ſine labe, nec pulmones adeo morbidos: Sed diaphragma in eodem ſiniſtro latere perforatum deprehendimus, quod pertranſiit caro quædam putrida, nigricans & corrupta. Ad imum ventrem deveniendo, carnem illam diaphragma perforantem Pancreas eſſe vidimus, quod ad duas ſpithamas longum, & duarum manuum tranſverſarum latum erat, putridum, corruptum; quod non ſolum *corroſivo ſuo acido* diaphragma perforavit, ſed & ſpinam dorſi ita eroſit, ut ulcus Cancro ſimile pugnum caperet, & levi ictu tota ſpina dorſi frangi facile potuerit, ultimo denique ipſam etiam venam cavam, qua ſpinam decurrit, corroſit, à qua ſanguis per diaphragma perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit. Cancer hic Pancreatis ulterius ſerpendo, ambos quoque renes corrupit, eoſdem nigerrimos ac putridos effecit, nec in illis ullæ arenulæ aut calculus inventus eſt: Cætera ſaniſſima, exceptis inteſtinis, quæ ſuperabundanti bile conſperſa viſa ſunt. *Ex obſervat. Ioh. Ferdinandi Hertodi Medici Moravi. in miſcell. curioſ. anni* 1670.

Hic mirari contigit quod corruptis renibus nihilominus generatis: quod hic vaſis præpeſantibus, non abemulgentibus, ſed à vena cava & arteria aorta principium habentibus adſcribendum videtur; 2. Quod perforato in tantũ diaphragmate vixerit, cũ vulnera diaphragmatis lethalia eſſe omnes medici aſſerãt niſi dicamus vulnera in nervoſa, non vero carnoſa ejuſdem ſubſtantia (quale præſens erat) neceſſario eſſe mortifera. 3. Cur renum & pancreatis vaſorum ramis eroſis purulẽta non fuerit excreta vel conſpecta materia, niſi forte ex aliqua oſculorum obturatione id evenerit, prohibente quo minus ſanguis ad hæc viſcera circulari potuerit; reliquus verò ſanguis in venis renum & pancreatis exiſtens, ab acido, inſtar ſpiritus vitrioli ipſi ſanguinis affuſi, corroſus & mutatus fuerit. Cauſam enim omnium ſupradictorum accidentium, acidum corroſivum fuiſſe ſtatuto à ſtagnatione ſua nimia productum. *Idem ibidem.*

Corroſivo ſuo acido] Pancreaticum ſuccum acidum ſtatuunt *Sylvius & de Graef*, quo fundamento nixus *Herodus* aitiologiam præſentis caſus ſuperſtruxit, *De Muralto* tamen, Medicus *Tigurinus*, Exercitat. 3. de Lympha & ſaliva th. V. Pancreatis lympham inſipidam aſſerit, omnis aciditatis in ſtatu naturali expertem, quam colligi ſtatuit in conglomerata Pancreatis glandula, à contiguo, nervorum plexu meſenterico, qui excrementum ſuum ſpirituoſum plurimis ramis in vile inteſtinorũ ſtabulum amandat, &c. *Idem.*

Ipſam venam cavam, qua ſpinam decurrit, &c.] Spermaticis venis ſuccedunt Lumbares tres vel quatuor, inconjugatæ, quæ in lumbares muſculos, ſpinalem medullam, & rachitas muſculos abeunt: occurruntque per anaſtomoſin venis aut arteriis quæ ab imo cerebro ad ſpinalem medullam deſcendunt, quam uſque ad lumbos perrepunt: Per hanc vaſorum communionem cerebri ſpiritus, vel aliquam materiam ad partes ſpermaticas defluere crederem; Per has venas, ut per ramulos aortæ, materiam ſeroſam in ſpinales muſculos, & in ipſam medullam deferri certum eſt unde Lumborũ dolores contumaces, & diuturni atrociſſimi qui degenerant in Paralyſin aut Pareſin, unde Tetanus, Lumborum gravitas & frigiditas: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 24.*

Arenulas quoque rubras, &c.] Arenulæ rubræ cum urinis ſæpe excernuntur, quæ Tartareæ nominantur, multis calculi metũ invitientes & immonito cum hujuſmodi arenulę non in renibus ſed in Hepate generetur ex materia aduſta & ſalina, cujus rei indicio eſt quod hujuſmodi arenulæ digitis attritę facile diſſolvuntur, ſalis inſtar, quod in arenulis à renibus oriundis non contingit. *Riverius Pract. lib. 11. & 12. cap. 5. & 6.* De his vide plura Sectione de urinis p. n.

OBSERVATIO XLI.

Lumborum dolor à variis partium infimi ventris affectibus, A meſenteris vitiis variis. 1. 9. 10. 11. *A tumore vertebris lumbaribus affixo.* 2. *A pancreate ſuppurato vaſa majora premente.* 3. 8. *Ob uterum ſanguine refertum.* 4. *Ob Pancreas putrefactum, meſaraum ad originem ſcirrhoſum & putre.* 5. *Ob cava vena truncum induratum.* 6. *A Pancreate tumido & vitiato* 7.

§. 1. Mercator (*tit. de ventris tumore*) de dolore in regione Lumbari gravativo conqueſtus eſt, &c. Omnes glandulæ imi ventris, præſertim meſenterii, & illæ quæ copioſiſſime regioni lumbari incumbunt, induruerant.

§. 2. Nob. Beni. Vallenger ex lapſu ab equo circa regionem lumborum contuſionem paſſus eſt: Poſt biennium per vices circa locum contuſum multum doluit: Eo mortuo circa

meſenterii exortum ingens apparuit tumor, qui inteſtina in latus dextrum detruſerat: hic tumor vertebris lumborum fibroſa connexione firmiter adhærebat. *Warthon Adenograph. c. 11.*

§. 3. Iuvenis pronus ſemper conſidebat in ſedili, vel caput in lecto habebat ſublime, corpore enim vel minimum ſive retrorſum, ſive in alterutrum latus inclinato, acerbos perſentiebat dolores in Lumbis: Pancreas ſupra infraque extuberans repertum, ſordido pure, pituita, &c. turgidum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Nob. mulier poſt puerperium menſibus dehinc caruit, hinc dolores intolerabiles Lumborum & ventris: Mortuæ cervix uteri ſpiſſiſſima apparuit, Uterus maximus totuſque ſanguine putrido refertus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Dom. N. in febre maligna, vomitu, ſiti, Lumborum ardore vexabatur, &c. Meſaræum ſcirrhoſum erat in ſua origine & corruptum, Pancreas putrefactum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 6. Scoto dolor erat hypochondriorum, Lumborum, &c. Cum Pyloro induruerant Pancreas & meſenterium, Nec non venæ cavæ truncus, nulla ejus cavitate conſpicua, à ſima jecoris parte ad ejus divaricationem, circa os ſacrum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Iuvenis ſi decumbere conaretur, acerbos Lumborum & ventris dolores patiebatur. Pancreas (præter alia vitia) habuit ſupra infráque turgidum & extuberans, Intus ſordido pure ac viſcida pituita infarctum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Nobilis Campanus incidit in febrem cum quodam dolore ad Dorſum & Lumbos In diſſecto cadavere inventus ingens abſceſſus In toto Pancreate latitans, cum multo pure & fœtore intolerabili; pure inquam valde putrido & ſubviridi, cujus acrimonia glanduloſum corpus pene univerſum exederat atque diſcerpſerat. *Obſervatio Guid. Patini ad Th. Bartholinum hiſt. 39. cent. 2.*

D*Olore ad dorſum & lumbos*) Situm enim Pancreas ad primam Lumborum vertebram: Sic ventriculus affectus doloris & gravitatis ſenſum dorſo infert, viciniæ jure, ſpinę incumbens.

§. 9. Domina Illuſtr. (*de qua lib. 1. Tit. de convulſione*) per multos annos affectibus ſpaſmodicis obnoxia in febrem incidit, in qua dolores valde acuti in lumbis & juxta hypogaſtrium graviſſime urgebant, &c. In mortuæ meſenterio, circa medium ejus, ubi dorſo affigitur, atque majores nervorum plexus continet, ſubſtantia laxior, & quaſi pluribus veſiculis inflata, manus latitudinem exæquans videbantur, &c.

Observatio XLI.

Ilii ſiniſtri dolor excitatus à Rene putrefacto.

VIennæ fœmina quædam cum aliquandiu diros cruciatus perpeſſa eſſet, ſecundum Ilia ſiniſtra, ſubter hypochondria, multis tum fruſtra adhibitis, cum expiraſſet, à ſectione deprehenſus fuit Renis ilius regionis in lapideam ſubſtantiam degeneraſſe: *Ex obſervationibus Iacobi Moccii Medici Friburgenſis.*

Observatio XLII.

Dolor circa regionem oſſis ſacri, ob Abſceſſum inſignem juxta venæ cavæ bifurcationem.

SEni per aliquot annos dolor continuus circa regionem oſſis ſacri, præcipue cum excrementa indurata exonerabat: In mortuo circa regionem oſſis ſacri, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abſceſſum magnum, in quo materia fœtida & ſanguis coagulatus continebatur, offendimus: pus enim ramulos nonnullos venæ cavæ eroſerat: Os ſacrum ea in parte ita erat corroſum atque exeſum, ut facillime digitis minutatim extrahi atque conteri potuerit. *Fabritius Hildanus Cent. 3. Obſerv. 70.*

*ADDITAMENTA.

Observatio I.

Lumbi dextri, totiuſque cruris dolor ab ingentibus calculis in meſenterio & hepate incluſis.

MUlier annor. 36. temperamenti bilioſi, ſæpius, & à prima quidem ſtatim ætate, graviſſimis calculi affligitur doloribus, & xij. circiter abhinc annis, adhuc innupta, poſt diuturnos, quos tunc perpeſſa eſt cruciatus, primum calculum, magnitudine nucem juglandem ſuperantem, eumque aſperum ac inæqualem per alvum ejecit; quem dein ſæpius paulo minores eadem via ſequuti ſunt, imo per veſicam quoque una cum ſabulo copioſo ſimiles plures lapillos excrevit, Tandem cum à ſex ſeptimanis graviſſime ægrotaſſet (ſcil. de atrociſſimo lumbum dextrum totumque crus occupante adeoque potentiam incedendi adimente, dolore conqueſta, urinam plerumque albam & turbidam, rarius tinctam reddidit, vomitibus

bus fere quotidianis, nec non nauſea & vigiliis pene continuis enormiter vexata, ſine tamen ulla caloris, quin potius cum frigoris frequentiori in partibus extremis perceptione, adhæc dolores capitis immanes ſuſtinuit, crebriſque ſudoribus, iiſque frigidis tantum non diffluxit, (mammis interea nihilo ſecius nutrimentum octimeſtri ſanique habitus filiolæ ſufficiens ſuppeditantibus) ſuccumbere ipſam x. cal. mart. anni 1676. oportuit.

Cadaver, quod vivens ſæpe petierat, apertum eſt, in quo ventriculus quidem & inteſtina inculpata aparuere; ſub his autem, quod mireris, in meſenterio, circa illum ipſum locum, quo immani dolore vivens torquebatur, ingens abſceſſus delituit, copioſo pure craſſæ tunicæ incluſo, tribuſque calculis, magnitudine amygdalas ſuperantibus, ac aſperis, ſimilibuſque multis aliis, ſed minoribus oppletus: Omnium vero maximus calculus, itidem aſperas inæqualis, altera parte atro colore tinctus, in Pancreate diſſecto repertus eſt: Hepar in ſuperficie extrema lividum pulmoneſque circa extremos lobos purulenti erant, & veſicula fellea bile naturali deſtituebatur: Cor vero, Lien, uterus, Renes & veſica urinaria ſanis ſimilia deprehendebantur. *G. Abr. Mercklinus in miſcell. cur. anni 1677. obſ. 50.*

Observatio II.

Lumborum dolor à vermibus in renibus genitis.

QUoad frequentem vermium in renibus generationem, in ea jam ſum ſententia doloris nephritici cauſam non in ſolis calculis & lapidibus ſitam eſſe; aſſeruit enim mihi D. *Sanchez* ante circiter ſex hebdomadas puellum propemodum ſeptennem, per penem expuliſſe vermem hirſutum longum ſeptem aut octo tranſverſos digitos, craſſum ad longitudinis proportionem, prægreſſis fere per annum in regione renum doloribus, ultimo præſertim menſe, quos tandem præ pertinacia & vehementia motus quidam convulſivi conſequuti ſunt, non antequam vermis excretus fuerit deſinentes, cujus exitum paucus ſanguis concretus ſequutus. *D. Manche in zodiaco med. Gallico p. 122.*

D. Boirel Chirurgus Regius, demonſtrationes quaſdam anatomicas in cane facturus, quem necare coegerunt perpetui illius & importuni ululatus, vice renis dextri marſupium tantum membranoum reperit, in quod ureter inſerebatur, vermem duplo longiorem continens: *Ibid.*

Observatio III.

Nephriticus dolor, cum phthiſi, à Renibus & calculis obſeſſis.

VIr Conſularis D. *Gab. Borckman* per plures annos ſæpe miſere à Nephriticis doloribus diſcruciabatur, tandem Phthiſi conſumptus obiit: Hujus Pulmones cum examinari hæredes vellent, quos innumeris ulceribus refertos & à purulenta materia, quam compreſſi manibus largiſſima præbebant, tantum non abſumptos inveniebam; factum eſt ut hac occaſione reliqua quoque examinarem viſcera, & cum ad renes devantum eſſet, ecce eos non in tabulis tantum, calculos & ſabulum continere obſervabam, ſed ipſum quoque parenchyma & omnes quaſi potos ſabulo refertos conſpiciebam, ita qui[dem] ut cum hinc inde parenchyma ſecaretur, quaſi ſabulum humidum ſcindi appareret. *Ioh. Schmidens in miſc. cur. anni 1677. 9.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXIII.

De Hypogaſtrii Dolore.

Observatio I.

Hypogaſtrii dolor à calculo veſicæ xxxij. unciarum ponderis 1. A calculo xxxiv. unciarum 2. A lapide unciarum duarum & drachmæ unius 3. A lapide uncias civilis ponderis decem pendente. 4. A lapide ovi anſerini magnitudinem æquante. 5. 7. Octo unciarum 6. A calculo oblongo. 8. A grandi diu occulto. 9. A grandi lapide, cujus portio per lithotomiam educta. 10. A calculo aculeato forma miranda. 11.

§. 1. CAlculum habuit è diſſecto corpore extractum *Ant. Van der Linden*, Medicus apud Belgas doctiſſimus, triginta duarum unciarum pondere conſtantem, durissimum,

compactum, ſilicis colore, triangularem; ex quo cum ferro, ut ex ſilice, eliciebatur ignis. *Frid. Loſſius obſerv. 53. lib. 3.*

§. 2. Conſpiciendus eſt Londini, Angliæ Ocello, calculus xxxiv. unciarum pondere, in veſica Theologi cujuſdam notiſſimi a morte juventus. *Idem ibidem.*

§. 3. Philippus Heiſſ, Chirurgus Auguſtanus, conſumptus ab ingentiſſimis, acerbiſſimis & diuturnis doloribus, cum dyſuria, ac tractus, ennéatico ſuo ſeptimo mortuus eſt anno 1629.

Ejus cadaver poſtera die ſectum, ut poſtularat vivens, & in locum doloris primum inquiſitum, qui veſica, quæ ab extra carnoſa, attactu dura, quia lapidem magnum, ſolidum, ponderis ℥ij. ʒi. habuit hoſpitem: Renes magni ſine ullo vitio, niſi quod ſiniſter non ea copia pinguedinis, ut dexter tectus eſſet: Lien ab extra compactus ac diſſectus multum puris fudit, quod amplam cavitatem exederat: Hepar integrum: *Hathſtetterus Decade x. caſu. 14.*

De calculorum generatione cum illis ſentio qui materiam calculi terreſtrem aqueam dicunt, i. e. humorem craſſum permiatum aqueo, qualem Medici phlegmaticum dicunt: hic enim aptus eſt ut ex eo forma calculi reſurgat: forma ſiquidem lapidifica in ſucco lapideſcente ſemper hæret; ubi igitur talis ſuccus eſt, ibi etiam forma lapidis in potentia latitabit, quæ ob naturam formarum, quæ eſt multiplicare ſe, per ſpiritum lapideſcentem, tanquam cauſam efficientem primariam, ex materia, in qua poteſtate latitat, quam ſibi in domicilium fabricavit, reſurgit, corpuſque lapidis format, tam in magno quam parvo mundo: Aliam tamen in illo cauſam adjuvantem agnoſcit, nimirum calorem & frigus, quæ ambo aut concurrere poſſunt, aut agere ſeorſim: In Parvo vero, & animantibus frigus nihil agit, quod omne excludit vivens. *Idem ibidem.*

* In quo hæc concreſcendi, & calculos efficiendi vis conſiſtat, ſic ſentio, Solvuntur Calculi omnes, quales ego ſaltem hactenus offendi, in ſalis petræ, aut nitri acido ſpiritu; unde concludo à ſpiritu acido, qua tali, non poſſe calculorum expectari coagulationem, Ergo ab alio illi ex parte ſaltem ſibi contrario: Quod ſi quis varie conſideret quæ concretionem rerum naturalium promoveant, reperiet cæteris eam ineſſe vim, unde ab illis glutinoſitas & tenacitas rerum fluidarum produci ſolet, quibus ſi jungantur terreæ ſaliſque volatilis partes, aliquid calculis non multum abſimile cauſet: Propendeo itaque in hanc ſententiam concreſcere materiam terream, & ſalinam volatilem, glutinoſe junctam humoris auſteri ope in calculos: infringitur autem coagulantis cauſæ vis ab Acido acri, quale in ſpiritu nitri reperitur. *Franc. Sylvius Prax. lib. 1. c. 55. §. 50.*

§. 4. Die 3. Novembris 1646. obiit Norbergæ J. *Saubertus* Theologus celeberrimus & Bibliothecæ Præfectus, è cujus veſica lapis inſignis magnitudinis, pyri fere Volemi figura, exciſus, uncias decem pendebat civilis ponderis. Verſiculos hos appoſuimus.

Quem cernis lapis hic, immenſi cauſa doloris
Fœcunda & longi temporis una fuit.
Dira infanda licet fuerint tormenta, valebant
Mitem animam placidi vincere nulla viri,
Creſcebat cruciatus atrox, patientia major
Creſcebat ſummi nutibus apta Dei, &c.

Velſchius Epiſagm. obſervat. lxj.

Eadem Hiſtoria paulo accuratior.

Anno Chriſti 1646. in Rev. Ioh. Sauberti, quem dolores arthritici & nephritici acutiſſimi per plures annos divexaverant, anno 55. demortui, veſica calculus triangularis, incredibilis magnitudinis, angulis obtuſis, & in medio parum depreſſior ac planior, in latere utroque rotundior, cylindriacæ figuræ pene ſimilis, ponderis civilis decem unciarum inventus. *Ioh. Helvvigius obſervat. 121.*

Naturæ & educationi in generatione morborum multum certe tribuendum eſt: Æger hic à cunabilis ſimpliciſſimo quidem victu, ſed admodum crudo, pro parentum fortuna tenui educatus, corporis decenti exercitio deſtitutus, ex mala & intempeſtiva concoctione cruditates in corpore cumulaverat: Multa Hermetica & Galenica fruſtra adhibita, Sectio vero anceps in debili, macilento, doloribus & curis confecto corpuſculo tentata non fuit. *Idem.*

Meminit me Noribergæ anno 1647. in veſica puelli bienna demortui dilecta vidiſſe calculum totam veſicæ cavitatem opplentem, figuræ ſphæricæ tam exactæ, ut quilibet Mathematicus vix exactius circino circinare poſſet. *Ioh. Helvvigius ſchol. ad obſervat. 121.*

§. 5. N. *Tabernon*, Medicus Burgundus, cum ex magnis cruciatibus, morbóque incurabili deceſſiſſet, atque diſſectus eſſet, in veſica ejus lapis inſtar ovi anſerini magni fuit inventus: Nec non in veſicula fellis lapides 53. ad magnitudinem fabarum cum maxima omnium admiratione. *Ex obſerv. Ioh. Iac. VVeckeri Med. Colmarienſis.*

§. 6. Referebat mihi D. *Peucerus* cuidam Adoleſcenti xviii. annum ætatis agenti, poſt obitum ipſius, calculum veſicæ, & quidem octo unciarum pondere ſe præſente exſectum. *Philippus Salmuth cent. 2. obſervat. 85.*

Idémque in *Friderici Sapientis* Electoris Saxoniæ, Veſica, calculum æquantem ovum anſerinum repertum fuiſſe. *Idem ibidem.*

§. 7. In cadavere Domini de *Montigne* Chirurgus extraxit è veſicæ ſtomacho, ſeu ventre, lapidem inſignis magnitudinis & ponderoſitatis, ut vix credibile ſit talem lapidem potuiſſe

tuiſſe ibi contineri, pendebat enim uncias tredecim. *Ferrandus libello de calculis.*

§. 8. Puer XIII. annor. poſtquam per duos annos, & quod excerrit, purulenta miſtione, & per intervalla diris cruciatibus gravique pondere in hypogaſtrio laboraſſet, tandem obiit.

Aperto cadavere, veſicam invenit Chirurgus mirum in modum dilatatam, *cujus craſſities mediocrem digitum tranſverſum æquabat*, qua aperta extraxit calculum oblongum coloris cineritii. In veſicæ collo nihil p. n. inventum, ſed in renibus cauſam purulentæ miſtionis detexit, &c. *Bartholinus centur. iij. hiſt. 35.*

C*Ujus craſſities mediocrem digitum tranſverſum æquabat*) Quæ craſſities frequenter occurrit in eorum cadaveribus qui ex calculo veſicæ obierunt, ac tanta aliquando eſt ut totam illius cavitatem aliquando impleat & ipſum calculum omnino complectatur, unde iſcuria lethalis ſuccedit. Veſica enim à calculo grandiori vel aſpero vellicata, dolet & imbecilla fit; hinc natura ſuppetias latura ſolito copioſiorem ſanguinem mittit, quem veſica concoquit & pro viribus aſſimilat, ſic ex copioſiori ſanguine, aucto alimento, craſſior & carnoſior evadit: Ex copioſiori illo alimento, copioſa redundat illuvies, quæ propriam partis naturam, unde manat, redolens, pituitoſam & mucilaginoſam naturam innuit, quam plerumque excludunt qui calculo veſicæ laborant. *Vide Riverium Pract. lib.14. cap.1.*

Puer, &c.] Cur pueri ſunt opportuni magis calculis veſicæ. Renum vero adulti, cum tamen illi ſint illis calidiores, in quibus propterea frequentius concreſcere deberent in renibus, qui veſica ſunt validiora, partes utpote carnoſæ, pluribus venis & arteriis perfuſæ, cum hæc ſit exanguis? Solutio eſt, quod caliditas, calculi efficiens cauſa, ſit potius acris & mordax, quæ magis viget in adultis, cum pueri calido innato abundent, humorum concoctioni, & robori facultatum naturalium accommodato magis quod propterea humores crudos ad renes confluentes concoquit, qui ab expultrice valida à renibus ad veſicam poſtmodum propelluntur: in qua deinde ſi remorentur, denſantur & concreſcunt: Quod in iis non contingit quibus hæreditaria eſt vaſorum anguſtia, & expultricis imbecillitas ab utero materno contracta, ut hoc nomine nec crudos humores attenuare & concoquere, nec eoſdem à renibus exturbare queant. *Silvaticus conſ. 66. cent. 3.*

§. 9. Prædicator hæreticus *prope Barclaiam* in Anglia anno 1629. ſanus atque ſoſpes, contendens à prandio librum è ſublimi ad ſe trahere, in imo ventre magno perculſus pondere atque dolore: certis inde à quatriduo ſignis ſe ſcivit ſe calculo gravatum. Inde poſt octiduum Londini ſub novacula Lithotomi extinctus: Pendebat autem libram Anglicanam & binas inſuper drachmas: Nec memini me parem unquam vidiſſe calculum: Pendent autem libræ centrum Antuerpiæ, Londini civ. *Helmont. lib. de Lithiaſi cap.3. §.4.*

GRanulantur arenæ tam in nobis quam in matulis ipſo granulationis momento, ſemelque granulata ultimam quoque ſui naſciscuntur ſimul duritiem, non autem quod ſenſim magis magiſque indurantur: fabuloſum eſt ideo quicquid de calculo confirmato & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignaviæ confirmatarum excuſationes comminiſcuntur Scholæ: Tam enim dura eſt recens arena excreta è nobis, vel à matulis abſterſa quam erit poſt decennium inde. Idem quoque de Duelech eſto judicium: quicquid enim in verum Duelech condenſatur unquam, ſive id ſit nucleus centralis à rene deſcendens, vel demum cortice tenus accreſcens, ſemper ejus qualibet generatio fit in inſtanti, &c. Dico quoque niſi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in inſtanti, ad fundum præceps cecidiſſet tota, nec lateraliter tamque proportionaliter diſtincta affigeretur. Paracelſus ſubitam hanc calculi apparentiam admirans, Calculum fulminis vocat, putátque cadendo concreviſſe, Sed multiplex ejus error eſt, &c. *Idem ibidem.*

§. 10. Juvenis annos 20. natus, cum calculum in veſica magnum haberet, multis tentatis remediis, cum nihil juvamenti ſentiret, accivit Chirurgum lithotomum, qui quædam fragmenta extraxit, ſed totum lapidem facta inciſione ad ſe attrahere non potuit, unde perpetuo cum intolerabili dolore tabe conſumptus periit.

Cadavere inciſo, lapis ab una parte primo præruptus, ad magnitudinem ovi relictus in veſica repertus eſt, In renibus vero nihil lapillorum inventum. *Praſtitiſſet*, cùm præ magnitudine lapis extrahi non poſſet, *ſectionem reliquiſſe*, nam cum totum eum extrahere conaretur, occaſionem mortis dedit. *P. Foreſtus obſerv. 26. lib. 25.*

P*Raſtitiſſet ſectionem reliquiſſe*] Calculi magnitudinem cognoſcere ac ſcire neceſſe eſt, ſi enim admodum magnus eſt, nihil aliud quàm mors expectanda, uti ſæpe ægri vel in ipſa operatione vel paulo poſt mors contingit: Atque hic Celſi ſententia locum habeat, *Deſperatis non attingendi. P. Pigray.* Chirurgiæ lib.7. cap.4. ſcribit quendam ſibi notum fuiſſe qui 25. annos calculo, citra inſignem tamen moleſtiam, affectus fuerit: quando enim urinam excreturus erat, hanc beneficio inſtrumenti cujuſdam ſibi ipſi elicuiſſe abſque dolore.

§. 11. Lapides diverſa forma, quantitate, colore, &c. in veſica fuiſſe inventos exempla confirmant. Sed hujus forma eſt rariſſima & mirabilis. Ægrotavit diu immani ac miſerabili veſicæ tormento puer XV. annos natus, qui omnibus membris ſalvis tandem infando cruciatu excarnificatus animam efflavit.

Secto cadavere, in capacitate Veſicæ inventus eſt lapis rotundus, magnitudine parvæ pilæ, pyramidibus pollicis & acutis undique circumſeptus, Solis inſtar, & ita humor ſic ab

aſſante calore erat diſpoſitus, & induratus, ut inter pyramidem unam & alteram eſſent fabrefactæ puncticulæ longæ, acus forma, à natura inſertæ: Ex harum aculeo, puer cum ad ejaculandum urinam ex longis temporum intervallis cogebatur, ſe in pube velut acubus pungi & lacerari magno ululatu ingemiſcens conclamabat. *Obſervatio Doctoris A Coſta Luſitani, Medici Rothomagenſis, in Praxi adm. Zacuti cent. 3. obſerv. 138.*

OBSERVATIO II.

Hypogaſtrii dolor à tribus calculis veſica concluſis, uno magno, reliquis minoribus. 1. A novem lapidibus avellana magnitudine, æqualibus. 2. A duodecim lapidibus ovi columbini magnitudine. 3. A decem magnitudinis ejuſdem. 4. A tribus magnitudinis nucis integræ, lævibus. 5. A quinquaginta calculis avellana magnitudine. 6. A tribus lapidibus mediocris magnitudinis. 7. A multitudine calculorum, prope collum veſica, ejus membrana impreſſorum à grandi lapide, Alio collo adhærente, Maximo in media veſica. 8.

§. 1. IN Siciliæ calculo torquebatur Nepos N. de quo quum mitterent Medici Siculi Patavium, ut ſuper hoc affectu conſilium inirent Patavini, tam accuratam morbi hiſtoriam confecerunt, ut numerum calculorum, & magnitudinem in veſica contentorum expreſſerint, quaſi oculis inſpexiſſent, nempe tres eſſe calculos, duos oculi, tertium ovi magnitudine: Nolens vero æger Medicis ſectionem ſuadentibus obſequi, paulo poſt mortuus eſt: In aperto cadavere totidem calculi eadem magnitudine reperti qua præſagierant Patavini, quod mihi Carbunccius I.C. narravit, artificium reticuit, &c. *T. Bartholinus cent. 5. Obſer. 57.*

§. 2. Elapſis diebus miſere occubuit Medicus ſenex & doctus, qui laboraverat lapide veſicæ cum ulcere, quod poſt mortem diſſecto cadavere percipiebatur ex ſanie cum ſanguine mixta: nam inventi ſunt in ejuſdem veſica lapides novem numero, nucis avellanæ magnitudine: *Car. Berengugius in Analectis Nic. Fontani.*

HOs lapides uno eodemque tempore formatos eſſe exiſtimat *Fontanus*, quia geniti ſunt à materia friabili è renibus deturbata, in totidem particulas diviſa, & à calore ſimul & ſemel æquabiliter indurata, quod non accidiſſet ſi materia fuiſſet mucoſa. Sin arte facta cum naturæ operibus conferre licet, exiſtimandum eſt calculos illos, è renibus ſimul & ſemel devolutos, coagmentationem æqualem in veſica habuiſſe, ob æqualem novæ materiæ appulſum non ſecus ac coriandri, fœniculi, &c. ſemina quæ ſaccharo incruſtantur, ab affuſione enim liquidi ſacchari, & crebra artificioſáque in pelvi agitatione ac converſione, æquale incrementum capiunt.

§. 3. In veſica plerumque unus duntaxat lapis gigni ſolet, eo quod craſſa quæ aſſidue ſuppeditatur materia, facile circa eum qui jam genitus eſt, ac redundat, concreſcit, & ipſum potius augeat quam novum proferat, quamvis etiam in hac interdum plures lapides redundent, qui plerumque aliquot in renibus rudimentum obtinuere: Unde ſuperioribus annis Lugduni duodecim extractos vidimus calculos, ex veſica cujuſdam Helvetii nuper vita functi, qui omnes ovi columbacei magnitudinem æquabant, quibus à nobis examinatis, comperimus in cujuſque eorum medio incluſum exiguum calculum ſubflavum, orobi granum referentem, quos credidimus olim ex ipſis renibus eſſe delapſos in veſicam, & in ea poſtmodum, ob viſcidæ materiæ circa ipſos concretionem, ad ejuſmodi magnitudinem ſingulos excreviſſe. *Vidus junior de curatione membratim lib. 10. cap. xx.*

CAlculos Renum & veſicæ non attingo; cum tot ſolidi ex corporis humani Lapidicina progeniti Lapides, non ipſius duraturam & cum marmore certantem perennitatem, ſed fragiles potius humanæ conditionis vices oculis exhibeant quotidie contemplandas. Id ſaltem addo Pariſiis, in ſolo Xenodochio Charitatis, ab Henrico IV. in *Suburbio S. Germain* extructo, arculis me vidiſſe incluſos exſectos veſicæ calculos, pondere, figura, colore, magnitudine, duritie adeo mirabiles, ut in his ſolis amplum campum inveniat curioſus animus, quo ingenii vires exerceat & naturæ miracula pandat. *I. D. Major, Diſſert. de cancris, 2 &c.*

§. 4. Doctiſſ. *Albertus Savenorola* poſt obitum ſectus, in veſica decem lapides habebat magnitudine ovi columbæ, imo & majores, qui eandem præciſe formam ſervant ac ſi arte facti fuiſſent: omnium pondus eſt ſex unciæ & ſemis, quiſque lapis ſemiunciæ pondus excedit: ſi in terram projiciantur, veluti trigonalis pila reſiliunt. *Braſſavolus comm. ad aph. 79. lib. 4.*

§. 5. Illuſt. D. de Montpipeau poſt obitum ſectus fuit. Tres lapides fuerunt reperti in veſica, magnitudinis nucis integræ cum ſuis velaminibus, plani, albi, inſigni duritie, ut ſcilicet fluviatiles potius dicerentur quã veſicales, aut ab homine excretos fuiſſe. *Ferrandus libello de Calculis.*

§. 6. In *Hieronymo Vesto* Medico Piſtorienſi, cum ex calculo obiiſſet, pluſquam quinquaginta avellanarum magnitudine in illius veſica ſunt reperti. *Fonſeca lib. 1. c. 4. de Calculis.*

§. 7. In magiſtro Canano Cordone, cum nunquam nephriticis doloribus vexatus fuiſſet

poſt

poſt mortem diſciſſa veſica tres lapides ſatis ingentis magnitudinis extracti fuere. *M. Donatus hiſt. mirab. lib. 4. c. 30.*

§. 8. Dillingæ calculi doloribus occubuit Reverendus Princeps Epiſcopus Auguſtanus: In cujus cadavere reperti fuerunt in veſica prope collum, calculi nigri & nondum ſatis indurati, piperis magnitudine pluſquam centum, adeo à grandiore vicino calculo ſubſtantiæ impreſſi & immerſi, ut plerique interiore tunica obducti & ſectione aperiendi fuerint: Ipſi vero veſicæ collo adhæſit grandior pondere ʒij. & in medio circiter veſicæ, maximus, magnitudine & forma ovum gallinaceum repræſentans, & ℥iij. & ʒij. ponderans: In renis dextri cavitate 40. circiter alii inventi ſunt, magnitudine ſeminis coriandri, albicantes & quaſi nondum maturi, nec indurati, qui ren ſiniſtro paulo craſſior fuit, & nonnihil ichoris purulenti continuit: Veſicæ exulceratio circa collum levis & pene innoxia, ſubſtantia denſa & robuſta. *Cætera viſcera ita conſtituta* ut abſentibus calculis plures adhuc annos promittere potuiſſent. *C. H. Velſchius Epiſagm. obſerv. 62.*

C*Ætera viſcera ita conſtituta*] Hinc monet *Hildanus* de Lithotomia veſicæ cap. 8. Lithotomum, ut ante operationem conſtitutionem ægri perpendat, quam ſi viſcera interna labefactata ſint inſtituendam negat, ne oleum & opera perdatur, ægerque ob ſymptomata operationem mox ſequentia intereat.

Observatio III.

Hypogaſtrii dolor ob calculos è Renibus in veſicam decidens.

§. 1. ADnotandum lapidem unicum ut plurimum in veſica & renibus reperiri, nonnunquam tamen, licet infrequenter, plures diſſecta veſica reperti ſunt. Quidam Cardinalis, qui pluries in anno dolore renali ex calculo corripiebatur, dum fuit poſt mortem eviſceratus, ut moris eſt, reperta fuerunt in ejus veſica quatuordecim lapilli, qui omnes erant rubicundi in centro, & omnes venerant à renibus, quorum quidam erant in propria forma, quidam vero ſuperinduxerant tunicam, quidam duas. *Io. de Tornamira Prax. cap. 75.*

§. 2. Coagmentatur in veſica lapis ex lapillis à renibus ad veſicam exturbatis, & in ea hærentibus, atque ex novæ materiæ allapſu coaleſcentibus. Quod palam fecit calculus ex cadavere Rever. Viri exemptus, mole magnæ caſtaneæ, attritus, qui & ipſe minutum in medio protulit in conſpectum varii coloris. *Silvaticus Conſilio 66. cent. 3.*

M*inutum in medio protulit, &c.*] Id me judice eſt indicium luculentum concretionis ipſorum in diverſis locis: quanquam enim concedi poſſit calculum, etiam in veſica procreatum, poſſe in ſe complecti alium minutum in eodem concretum, ſuperinducta veluti lamina, vel pluribus per adhæſum novæ materiæ, non tamen fuerit diverſi coloris, cum ſemper calculi veſicæ ſint albicantes, Renum vero fere ſemper flaveſcant: ut propterea cum minuti illi ſint flavi coloris, & cortice albi, ſtatuendum ſit è renibus ipſos in veſicam excidiſſe. Qua in re obſervanda *Hippocr.* ſententia lib de Morbis; ubi de veſicæ calculo, *Patiens ejicit aliquando lapides duos, aut etiam plures minutos, eodem modo procreatos:* Quaſi dicat, calculos à renibus ad veſicam prolapſos eſſe quandoque plures, eoſque ſecretos, qui ſeorſim concreſcentes, plures in veſica calculos efforment, atque adeo mirum non eſt quod in Patre Rever. inventi ſint ſeptem, ex quibus unus nondum incrementum ſuſceperat. Quod autem in calculo veſicæ minutus alius poſſit deliteſcere, luculentiſſime patet ex calculis in veſica fellea, ubi concreſcunt non tranſmiſſi à Renibus, ſed ex minutorum quodam in ipſa rudimento, qui per adhæſum novæ materiæ augentur. *Quod oculata fide confirmatum in calculo veſica fellea Ill. & Rever.* M. Ant. Cornelii, Epiſcopi Patavini, *ejus cadavere me præſente diſſecto, qui penes me eſt, pluribus conſpectus.* Silvaticus cent. iij. conſil. 66.

Coagmentatur in veſica lapis] Si quærat quis quomodo procreantur in veſica lapides, quos ipſos ſæpius concludi patet experientia? Hoc referat reſponſum fieri dupliciter, primario & per ſe, ex materia craſſa & terreſtri, à renibus ad veſicam illabente: 2. ex arenulis, aut calculis minoribus à renibus ad veſicam propulſis: ubi hærentes, ex appulſu materiæ novæ, craſſæ & viſcidæ, atque ejus adhæſu grandeſcunt. Primus generationis modus fuit à *Galeno* memoratus, qui in 6. Epid. 15. explicante *Hippocr.* verba, *Lapis à mictu pueris magis:* Dum enim dicit lapidem à mictu fieri, innuere voluit, non excidere lapidem à renibus cum urina, ſed coagmentari in veſica poſt mictum, id eſt, ex materia prolabente cum urina: Quod clarius patet in alia verſione, *Poſt mictum concretio in pueris magis.* Ideo *Galenus* in illo comm. addit, *Veritas autem eſt calculos pueris in veſica ab urina craſſitudinem procreari: porro urinas craſſiſſimas à pueris reddi ab omnibus ante nos Medicis conceſſum eſt*, Inquit *Galenus* Quod clarius expreſſit dum ait, *Craſſas enim urinas excerni & evidenter apparet, & rerum teſtimonio declaratum eſt: hujuſmodi namque craſſitudo multa collecta, & in unum coacta, cum ſemel aliquando non opportune ſecreta intus diutius manſerit, coagmentandi concreſcendique initium capit, eóque principio facto*, facilè *poſtea quicquid iterum craſſum in veſicam illabitur priori agglutinatur, majórque inde tophaceus calculus redditur, quemadmodum extra corpus, & in calidis aquis ſponte naſcentibus*, & in vaſis *ubi calefit aqua quotidie lapis concreſcere cernitur.* Quod confirmat 2. Prognoſt. his verbis, *Propter, inopportunas & exuperantes cibi copia plurima colligitur humoris crudi vocati in corporibus puerorum: is igitur per renes expurgatur quotidie, atque etiam per urinarios meatus in veſica collectus interdum calculos in ea gignit.* Omniúmque luculentiſſime 3. aphor. 26. ubi dum collocat *Hippocr.* calculos inter morbos puerorum, *Galenus* in comm. ait. *Lithiaſis vero, id eſt, calculi in veſica generatio, proprius eſt puerorum morbus*, atque adducens rationem addit, *Propter edacitatem & ingluviem crudos humores non paucos coacervant, ex quibus craſſior pars una cum urinis ad veſicam comportata, fit lapidum gignendorum*

materia, accedente cauſa altera, calidus ſcilicet renis. Nec alia ratione procreantur calculi in puerulis lactentibus: Quod autem calculus in illis concreſcat ex lacte, patet lib. de morbis *Hippocr.* vel *Polybi* potius ubi hæc habentur, *Cæterum calculi principium oritur à lacte, ubi puer lac impurum ſugit.* De loco demum concretionis eorum hæc addit, *Et ubi ſuxerit lac non purum, ſed terreum & pituitoſum, & habuerit puer venas de ventriculo ad veſicam amplas & attrahentes, ſi quid in lacte non purum fuerit, id quo veſica fruatur lapis fit.* Hoc confirmat quinetiam *Hippocrates* lib. de A. A. & Locis: Ut propterea plus ſatis probatum fuerit, lapidem primo & immediate quandoque in veſica procreari poſſe: Quæ fuit etiam *Arnoldi* ſententia 3. de Hiſt. anim. 15. cum ait, *Deponitis nobis humoris in veſicam transmittitur: at venis non ſolum humor, ſed etiam ſicca quadam excrementa deſcendunt, ex quibus calculi conficiuntur.* Coagmatur 2. Lapis in veſica, ex lapillis a renibus ad eam extruſis & in ea hærentibus, atque ex novæ materiæ allapſu coaleſcentibus: Quod palam fecit lapis ex cadavere Reverendi viri exemptus, &c. *idem ibidem.*

Observatio IV.

Hypogaſtrii dolor à calculis veſica incluſis, in duos loculos diſcreta. 1. A calculis membrana incluſis. 2. 3. A lapide humore multo, craſſo inveſtito. 4. A calculo veſica adnato. 5. A calculo in veſica contorta & complicata 6. A lapide cervici veſica affixo. 7. A calculo cum ipſa veſica in ſcrotum illapſo. 8. A calculo in veſica exulcerata. 9. A grandi calculo in veſica ſilicis duritiei. 10. Ab ulcere gangranoſo veſica inducto à calculo aſpero. 11. 12. Lapis per lithotomiam feliciter ex ulcerata veſica collo eductus. 13. A calculo maximo glandem plumbeam incluſam habente. 14. 15. Ab apoſtemate in fine ureteris concitato, ob harentem ibi calculum. 16.

§. 1. Anno 1614. Genevæ, in diſſectione cadaveris civis honeſti, *Ioh. le Preux*, Bibliopolæ in veſica urinaria, quæ in duas burſas veluti diſtincta videbatur, in utraque cyſti reperti fuere ſex lapilli, nucis gallæ omnes magnitudinem adæquantes: *Obſervatio Viri Clar. Petri Blandini Medici Genevenſis.*

Vreteres non in veſicæ cavitatem hiant, ſed inter utramque membranam inſeruntur, Ideóque cum lapidum illorum à renibus detruſorum in capacitatem veſicæ portio pervenerit, altera inter dictas membranas ſubſtiterit, accidit ut hi novo materiæ appulſu grandiores & graviores facti, pondere ſuum & foveam effecerint, ſacci formam, aut alterius veſicæ figuram referentem.

§. 1. Nob. *Rochus Caſtnerus*, *&c.* cum per dies vitæ ſuæ ſolo aquæ potu uteretur, plurimiſque laboribus ac peregrinationibus occuparetur, dolorem gravem ac permoleſtum in abdominis inferiore ſede poſterioribus aliquot annis ſuſtinuit: quo ſubinde magis exaſperato, in conſilium adhibuit tum Medicos tum Chirurgos. Et licet multum provecta ætate, tamen cruciatibus impulſus ſectionis periculum ſubire voluit: Ætatis ergo 75. cum D. D. Villebroccius ſuam de præſentia lapidis in veſica ſuſpicionem conſtanti aſſeveratione firmaret, *licet Lithotomi celebres id negarent* (ut qui immiſſo cathetere, nullum tinnitu vel attactu Calculum ſe deprehendere profiterentur) ſectus tamen eſt: at ne tum quidem lapis ullus manu Chirurgi deprehenſus aut exemptus eſt: Octavo poſt ſectionem die Vir magnificus moritur, cum prius petiiſſet ut poſt obitum, tum veſica tum circumjacentes partes, pro inveniendi tanti doloris cauſa penitius introſpicerentur.

Exempta itaque veſica lapides continuit 32. omnes in propriis tunicis incluſos, & invicem iſta contiguos ut haud aliter quam apes in ſuis cavernulis favum, ſic iſti calculi in ſuis quique alveolis, totam veſicæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ retentioni (quæ per brevis eſſe ſolebat) emiſſionique relicto. Præter eos unus in veſica fellis inventus: Priores illi 32. erant ſubſtantia duriſſimi, ſolidiſſimi, figura partim oblonga & ovali, partim rotunda, colore albo, magnitudine & pondere inæquales: ex iis enim 16. rotundiores, nucem moſchatam ſua quique mole referebant, reliqui paulo minores erant, minimus fabę magnitudinem adæquavit, maximus ſemi unciá ſuperabat. *Ex obſ. Mart. Holtzappellii Medici Auguſtani.*

R*Ubicundi in centro*] Fernelius path. l. 6. c. 15. Omnem calculum in veſica concluſum rudimentum e renibus traxiſſe aſſerit, & quoſcunque veſicæ calculos obtrivit, in eorum medio quaſi nucleum repeiiſſe, rudimentum è renibus extrurbatum, diverſi, quam reliquum integumentum, coloris & ſubſtantiæ: huic contradicunt *Rondeletius*, *Iulius Alexandrinus*, *Ballonius* & alibi.

§. 3. Mercatori cuidam omnia calculi veſicæ ſigna aderant, Cathetere probari non potuit: Mortuo duo magni calculi inventi ſunt, ſinguli unciarum duarum ſemis, membrana incluſi utrique ſua. *Iac. Hollerius c. 49. lib. 1. de morb. int. in Scholio.*

§. 4. Nobil. Annibal. Conſtantius, cum ipſum lapidem in veſica habere omnium ſignorum conſenſu Medici arbitrarentur, ut certior efficeretur, cathetere explorari voluit: quare acceſſiti peritiores Chirurgi, impoſita ſyringa argentea, ſe nullum lapidem perſentire conſtanter unanimi conſenſu affirmarunt: verum nullis ei præſidiis conferentibus, à

Fallo-

Fallopio ut curaretur *Patavium* ſe contulit, qui *omnia lapidem atteſtantia ſigna* conſpicatus, lapidem in veſica eſſe teſtatus eſt, *at catheteri impoſito* ſe calculum perſentire non poſſe pluries miratus: quare negotio infecto Mantuam reverſus, poſt multos longoſque cruciatus è vivis deceſſit.

Diſſecto cadavere, lapis inſignis magnitudinis in veſica adinventus, undique tamen humore multo ac craſſo circumveſtitus, *inſtar anguillæ pellis involucro circumambiente*, quem calor imbecillior, (erat enim ſeptuagenarius, quominus lapideſceret effecerat, ſicut antea ctis annis, calore vegetiore exiſtente, ejuſdem ſobolis humor ſenſim & ſenſim in lapidem degenerans concreverat: quominus igitur ex ſyringæ contactu lapidis ictus perciperetur à Chirurgis, integumentum illud fuit in cauſa. *Marc. Donatus hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 30.*

I*N volucro circumambiente &c.*] Calculorum maxima pars ejuſmodi cutaneo involucro caret, nec niſi rariſſimè obſervatur: Accidit verò ut in veſica tenax ea materia non ſemper in durum corticem, ſed in membraneam ſolùm ſubſtantiam convertatur ab imbeciliore remiſſioreque calore, impediente quominus lapideſcat: Ut enim gallinas aliquando ova, cutanea ſolùm membrana, non item dura teſta concinſa parere conſtat: ita ſane lamellas, deficiente videlicet calore opifice, pituitas, veſicæ lapidibus inductas, in membraneum tegumentum tantum commutatas, non in cruſtas obſervamus.

§. 5. Velut calvariæ fractæ nihil pernitioſius eſt occulta oppoſiti oſſis rima: ſic ſumme nocet *veſica urinaria calculus ipſi adnatus*: quem *ſive tollas, ſive relinquas perinde occidis* ægrum: Cujus periculoſæ accretionis ſpecimen licuit aliquando videre in cadavere cujuſdam viri Brabantini: Cujus veſica continuit calculum membrana involutum, & *fibris ſuis* tam ſtrictè *veſica tunicis adligatum*, ut vix inde avelleretur ſine manifeſta dilaceratione. *Tulpius obſervat. lib. 3. cap. 5.*

LApidis ſigna maxime obſcura teſte *Fernelio*, path. lib. 6. cap. 3. Nonnunquam, *ait* ſummæ veſicæ adhæreſcens calculus, & quaſi ex iſta propendens, vix ullum ex calculi ſignis manifeſte exhibet: & viſi ſunt nullo dolore diu illum geſtaverint: *Aretæus* lib. 4. cap. 4. hæc ſigna tradit: Si veſicæ inhæſerit calculus, ex contrectationibus patefiet: ſed neque dolorum neque gravitatis expertes ſunt, licet urinam expedite reddant, ſin minus & urinæ difficultas accedet, (ſi nempe non ſummæ veſicæ adhæreſcat, ſed infimæ, mediæ aut lateribus.) Ex urina ſigna petit *Alemannus* comm. ad lib. *Hipp.* de A. Aq. & Locis p. 123 Quod ſi lapis, *ait*, ex veſica propendeat, erit urina alba, craſſa, turbida, mucoſa, materia enim craſſa vacuatur & in lapidem non abit: Aſſentitur *Cardanus* comm. in cit. loc. Dico, *inquit*, quod tales lapides, connexi cum veſica, tardius augentur, quia major pars materiæ craſſæ effluit per urinam: At infidum hoc ſignum, 1. quod quidam, ipſo *Cardano* teſte, comm. in aph. 79. ſect. 4. aliquando materiam pituitoſam & mucilaginoſam quotidie cum urina excernant, qui tamen à calculo veſicæ immunes ſint, ubi exemplum affert Monachi cujuſdam: 2. quod ex calculi ſignis, veſicæ nequaquam affixi, hoc ſit certiſſimum, mucoſæ ſcil. illius pituitæ excretio, quæ veſicæ male affectæ proprium eſt excrementum, eo quod ſanguinem & humores pro alimento tranſmiſſos, rite non concoquat & aſſimilet, ſed in ejuſmodi materiam convertat; Vide *Riverium* pract. lib. 14. cap. 2. Nedum fidendum candelæ cereæ & ſtilo exploratorio, tentandi gratia in veſicam immiſſo, quod renitens durities Lithotomis ipſis ſit infallibile præſentis calculi indicium: at calculus tunica ſua obductus nec tactui reluctatur, nec tactus ſonum edit: Quocirca non credendum ſolis hiſce experimentis, ſed vocanda ſunt in ſubſidium etiam alia ſigna, confirmantia vacillantem ipſorum certitudinem.

Sive tolles, ſive relinquas, perinde occidis ægrum) Exciſionis infeliciter tentatæ exemplum affert *Tulpius* l. c. in ruſtico, cui lithotomus ad empturus calculum è traxit ſimul & ipſam veſicam: utpote calculo tot & tam tenacibus vinculis accretam, ut nequiverit ulla arte ab eo ſeparari: ac proinde conjecit in præſens periculum non minus vitam ægri quam famam curantis. Hinc *Parens* lib. 16. c. 36. mortem *ait*, inferri inevitabilem ſi membranæ incluſus, quæ veſicæ adjuncta ſit, aut alioqui ipſe calculus in veſicæ ſubſtantiam defixus ſit: aut denique caſu aliquo Chirurgus calculum revulſurus ipſum veſicę corpus ferramentis laniaverit: Sed quid faciet Lithotomus, *inquit Tulpius*, invenien- ejuſcemodi calculos, inciſa jam urethra, & dilatato rite veſicę calculo? tollet an relinquet? tollet ſequaces & relinquet reluctantes: neque enim omnes involucro incluſi annaſcuntur veſicę, ſed quidam illorum fluctuant liberè: prodeuntque non minus facile, ac ſi nulla tegerentur membrana, utriuſq; equidem bis vidi in duabus mulieribus quæ ejuſcemodi calculos & ſponte & proſpere excrevere. De Suſpicione accreti veſicę calculi Vide *E. Aſtū conſ. 56. p. 243.*

Fibris ſuis ſtricte veſica tunicis adligatum) Memorabile exemplū calculi veſicę pertinaciter inhærentis, ut inciſione à lithotomo facta nulla vi evelli potuerit, ad nos tranſmittendum curavit Excell. & Clariſſ. D. D. *Lucas Scroeckius Senior* Reipub. Auguſtanę Phyſicus, anno 1673. Hiſtoria hęc eſt. Magnæ apud nos famę Juriſconſultus diu nephriticis doloribus vehementer exagitatus, quos variis adhibitis remediis variorum depellere conabatur: ſed his nihil proficientibus & incaſſum adhibitis, dubię potius ſpei medelam quam ita perpetuo & diuturno cruciatui ſe exponere, animo obfirmavit, ideoque calculi in veſica abſconditi exemptionem cruenta manu inſtituendam maxime urſit: In quem finem lithotomus prędictus, noſtro conſenſu manum operi admovens, quamprimum novacula perinæum incidiſſet, mox cuſpidis extremitas calculum recta feriens manifeſtum ſonum edidit, non ſecus ac ſi duriorem lapidem, eumque aſperum offendiſſet, imo ipſa ob nimiam renitentiam fracta fuit: Quod cùm tam expeditè nobis obvenerit, faciliorem ejus extractionem ſperabamus, aſt vana ſpe deluſi & confidentia, mox adparuit plus in receſſu contineri quam prima frons promitteret, dum adeo immobilis atque infixus hæſit ut nullo modo, nullaque arte, tertia quamvis vice facto periculo, ſede à nobis ſua, quotquot præſentes eramus (mecum autem præter lithotomum, alius meorum Collegarum D. D. Balthaſar Erhard, Phyſicus jam Memmingenſis, ut & filius meus, tunc Medicinæ Licentiatus, nunc patriæ Reipub. Phyſicus, necnon Chirurgorum aliqui erant) dimoveri potuerit, non ſecus ac ſi lapidem muro fortiter infixum manu evellere quis tentaſſet; Admiratione non carebat, quod per vulneris inflicti foramen ne guttula urinæ profluerer: Cæterum irritus cum fuerit lithotomi, noſterque conatus, neceſſe erat operam vulneri conſolidando impendere, qua rite peracta, aliquandia inducias dederunt dolores, donec his minum in

modum recrudeſcentibus, ſemeſtri circiter à ſectione temporis ſpatio, æger viribus exutus, ærumnoſæ vitæ, ſimul & morbi ſævitiei finem fecit: Deſideravi quidem & expetii cadaveris apertionem, quo innoteſceret qua ratione calculus ille adeo firmiter veſicæ inhæſerit, aſt liberorum nimis magna in Genitricem pietas, quo minus impetrarem prohibuit.

§. 6. Si veſica ſit male conformata, ſive ob *membraneum ſeptum eam intus dividens*, uti vidére *Bauhinus* & *Cotter*, ſive ob ἔκφυσιν illi adhærentem, qualem habuit Ill. *Caſaubannus*, ſive ob membranas ipſius complicatas & pubis oſſi arctius accretas, quam ut poſſit ſectio inſtitui ſine evidenti veſicæ offenſu: Qualem hujus partis poſitum equidem aliquando obſervavi in filio cujuſdam mercatoris ſectioni jam deſtinato: Tum certe non minori circumſpectione opus erit, uti videre fuit in exemplo hic inſerto: In quo ingloriam certe operam collocaſſet lithotomus, alias minime exercitatus, niſi perterritus à perverſo hoc veſicæ ſitu ſuſtuliſſet prudenter manum de tabula, conſulens utiliter non minus pueri ſaluti quam ſuo honori: latitabat namque hic calculus (uti quidem docuit anatome) tam perplexo errore contortæ huic veſicæ implicitus, ut ne ipſus quidem Æſculapius eum inde exemiſſet ſine manifeſto vitæ diſcrimine. *Nicol. Tulpius Obſervat. lib. cap* 5.

M*Embraneum ſeptum eam intus dividens*) Cavitatem unicam habet veſica: rariſſime membrana, quaſi ſepto, in duas partes dividitur, quod in Illuſtr. Principis Onolsbacenſis cadavere nuper obſervatum. *Gaſpar Bauhinus Theatro Anatom. lib.* 1. *cap.* 31.

§. 7. Si adhæret lapis cervici veſicæ affixus, eſt inutilis (per reſupinationem ut excutiatur,) medendi ratio, ut annis præteritis in Reverendiſſimo *Berardo Bonjoanni* Epiſcopo Camertium obſervavimus. *Horatius Augenius Epiſt.* 1. *lib.* 4.

§. 4. Calculus in veſica exploratur ſyringe vel candela cerea: Interdum tamen id remedii exploratorii genus Medicos fallit, quando calculus ſubterfugit & remotiora petit loca Nam Veneriis quendam hernioſum novit viditque *Ioh. Domin. Sala*, cui omnia ſigna calculi veſicæ videbantur adeſſe, nec tamen cathetere aut candela potuit deprehendi.

In mortui cadavere, calculus cum ipſa veſica unam ſcroti partem impleverat, inteſtina tenuia alteram, adeo ut ſemper calculus introrſum in ſcrotum ceſſerit & ſuos exploratores deceperit. *Bartholinus centur. iv. hiſt.* 28.

§. 9. *Ioh. Fricius* Thorunenſis, juvenis ann. 27. à prima ſtatim infantia de doloribus circa pubem, meiendi difficultate & aliis ſymptomatis calculum veſicæ indicantibus per certa intervalla conquerebatur, quæ omnia creſcentibus annis atrociora reddebantur: Adultior factus, apud mercatorem aliquot annos ſerviendo conſumpſit; poſtea Dantiſci, mercaturæ operam dando, iiſque annum 26. ætatis commoratus eſt, aliquoties interim & graviter decumbens: Anno 1669. ad nundinas autumnales Thorunienſes venit, ſed ob dolores in hypogaſtrio & circa inguina atrociſſimos, qui illum, urbem vix intrantem adorti ſunt, ad matrem viduam domino ſuo relicto, divertere coactus fuit: Ego tertia Novembris anno dicto ad eum vocatus, præ doloribus in lecto vehementer jactantem & ejulantem offendi, inſimulque *humorem viſcidum, craſſum*, fœtidiſſimique odoris ſummo cum dolore per canalem urinarium axeuntem animadverti: Ab illo tempore ipſi pro re nata medicamenta præſcripſi, quibus tamen calculum in veſica latentem, certiſque ſignis cum ulcere renum ſe prodentem exturbare impoſſibile erat, neque ea noſtra intentio fuit: ſtatim enim talo prognoſticum dedimus, *Ulcus renum immedicabile eſſe* calculum autem veſicæ nonniſi per circumſpectum & peritum lithotomum excindi poſſe: Sed ille lithotomiam admittere nolens, in dies debilior factus, anno 1670. 7. ſcil. Junii, naturæ ſolvit debitum.

Cadavere eadem die aperto, repertus eſt in veſica exulcerata & purulenta, lapis aſper ſeſqui-unciam cum drachma ponderans: Sub dextro Hepatis lobo ulcus inſigne latitabat: Ren vero dextri lateris totus ulceroſus & puris plenus erat cum maximo fœtore præ quo reliqua viſcera ulterius explorare non potuimus. *Simon Scholzius in miſcell. curioſis anni* 1671.

§. 10. Chirurgus quidam Reipubl. Gorlic. primarius per annos oppido plures calculo veſicæ conflictatus, tandem atrociſſimis enervatus doloribus obiit.

Secto cadavere inveni 1. Pulmonum in utroque latere cum coſtis coalitum. 2. Calculos novem in cyſti fellea totam occupantes capſulam, coloris fellei, leviſſimi tamen ponderis. 3. In uretere ſiniſtro, mox ſub pelvi, calculus aderat alius, magnitudine amygdali dulcis. 4. Veſica urinaria exhibuit calculum ſat grandem, ruffum, ſiliceum, pondere uncias novem cum ʒj. 5. Ventriculus cum inteſtino tenui refertus erat liquore nigricante copioſo, acidum ſpirante, & pelvim inſtar aquæ fortis erodente: Ipſa etiam urina, excrementa alvina, ſaliva anhelituſque acidiſſimum ſpirabant, ex abundanti & p.n. acido ventriculi, infelici calculorum coagulatione. *D. Ehrenf. Hagendorn Med. Gorlic. in Miſcellan. curioſis anni.* 1679 *Obſervat.* 243.

§. 11. Famoſus quidam circulator calculoſum peremptſit, Hic porrexit miſero valentiſſima diuretica, quæ moverunt lotia fæculentiſſima: quia viſcoſam & lubricam pitui-

tam, quæ erant tanquam calculi pulvinar, à calculo ſeparavit: Illico melius habuit, putabatque jam eſſe liberatus & circulatorem laudibus ad ſydera attollebat: Verum paucos poſt dies calculus nudus & aſper cœpit paulatim excedere & terebrare veſicæ parietes, & doloribus quos ante nunquam fuit expertus vexari: mox facto ulcere, eoque gangrænoſo (ut vidimus poſt ſectum cadaver) tot pœnis lacerabatur, ut ante nunquam viderim mortem violentam magis trucem. *Sanctorius Meth.vit.Err.lib.13.cap.*

V*alentiſſima diuretica*] Qui utuntur in calculoſis diureticis calidis, errant r. quia ea ſecum ferunt excrementa & aperiunt meatus: 2. lapidem denudant, inæqualem & aſperum reddunt: Lapis dum creſcit, quia augetur juxtapoſitione, non æqualiter & ſecundum omnes partes creſcit: verum quia renes aut veſica aſperitate læderentur, natura ſagax eum mucoſa & lubrica pituita induit, ne partem ſentientem vellicaret: diuretica magnum afferunt detrimentum, quia calculum circumventum viſcoſa pituita denudant, qui ob aſperitates adeo pungit, ut poſt breve deinde ſpatium ulcus exitioſum efficiat. *Idem.*

§. 12. Filium Principis Condæi, ex calculo laborantem, periclitator quidam medicamentis curaturum promiſit: Sed cum *Cardinalis à Borbonio* in Nepote periculum fieri recuſaſſet, adductus eſt puer decem annorum calculoſus, cui periclitater remedium exhibuit, breviterque ventriculo & veſica exulceratis obiit. *Daretus comm. in Holler. Prax.l.1.c.49.*

§. 3. Dom. Reboulet, Juriſconſultus Valentinus, diu gravi Iſchuria vexatus, multis irritis remediis, tandem fama mei nominis inductus me accerſendum curavit: Valentiam ubi appuliſſem, per horæ ſpatium cum eo colloquutus, quo morbi idea mihi innoteſceret. Quæſii quæ cauſa eſſet anxietudinis à me obſervatæ, reſpondit perpetuis ſe lancinationibus circa internum veſiex oſtium affici, ad extremum uſque penem diffuſis, adeo ut ad crebram mictionem ſollicitaretur: Ad hæc repoſui mali cauſam pendere à lapide in veſica latitante, cujus præſentiæ omnia adeſſent indicia: Quò vero major certitudo accederet, rogavi catheteris explorationem admittere vellet: qua conceſſa, obvium habui calculum, quem ex renixu deprehendi & ſono edito, ab ipſo ægro agnito: Cum quæreret quo præſidio poſſet malum depelli? Reſpondi unicum eſſe poſitum in lithotomia, periculi certe non experte, quod ſeptuageſimum attigiſſet annum, ab ipſo tamen reſpui non debere, vegeto quippe adhuc & valido, faveretque verna tempeſtas: ac ſatius eſſe remedium experiri quam tot cruciatibus & crebri ſubjicit: Cùm vero regereret ſe calculo veſicæ non laborare, morbum vero pendere à carunculis collum veſicæ obſidentibus, Aſſerui ſalli eos qui ea in opinione verſarentur, atque his rationibus erroris convici, Scias, Domine, inquam, veſicæ calculũ & carunculam in eo cõvenire, quod ab utriſque urinę ſuppreſſio cõtingat ſequaturque dolor, ſed diverſimode: Lapidis veſicam obſidentis indicia hæc ſunt, quod ægri crebro & cum dolore urinam emittunt, cujus curſus quandoque intercipitur; penis extremum rubet & phlogoſi afficitur, in perinæo & hypogaſtrio pondus percipitur, urinæ lacteæ ſunt & crudæ, arenas aliquando excernunt, calculos, phlegmata viſcida, & ab exonerata veſica pejus habent, quia ab excremento conſueto liberata conſtringitur, & parte interiore verſus calculum cogitur, unde dolores intenſi circa cervicis collum internum excitantur, ad extremum uſque penem exporrecti, imo crebro ad deſidendum ægrum urgent, compatiente utroque ſphinctere muſculo: Hæc omnia in te, Domine, concurrunt, unde certo auſim aſſerere, addito catheteris teſtimonio, veſicæ te calculo laborare: Contra, quibus moleſtę ſunt carunculæ, lotium ſubtile & tenue exit, ac quaſi bifurcatum, diu moratur in exitu, comite dolore, eo emiſſo deſinente; Cathetere præterea dignoſcitur, qui vix in veſicam inducitur, illum autem non ægrè admiſiſti: Sic ſectione ab eo admiſſa, lapidem eduxi ovum gallinæ maximum æquantem, cui carnis putridæ lobus ſat magnus adnexus erat: Tantus utique fœtor inerat, ut aſſidentes ſudariolis naribus admotis ſecedere neceſſe habuerint: Biduo aut triduo poſt extractum lapidem, vulneri magnus ſucceſſit nigror, ſuberis inſtar arido: Cum nigredo ad interiora veſicæ uſque pertingeret, ac excrementa illic prodeuntia eximio fœtore omnes à cubiculo arcerent, æger propterea ſummam debilitatem contraxit, accedente perpetuo ſingultu à manantibus putridis & inquinatis vaporibus è veſica ad cor & ventriculum: Quò progreſſum inhiberem, cardiacis pluribus eum reſtauravi; In veſicam decoctum rutæ, abſynthii, radic. ſcordii & ariſtolochiæ, aloës, myrrhæ, aluminis rupei, vitrioli, in aceto, vini ſpiritu & aqua communi factum, per ſiphonem infundi: Exterius admovi ſimili vi prædita remedia, non omiſſo penicillorum uſu, ungento Ægyptiaco delibutorum, & additis ſuffumigiis, ex rebus aromatica vi pollentibus, ad correctionem aëris ſumme inquinati: Exacto vicendio, ubi manifeſtam emendationem obſervare mihi licuit, tum dimiſſis remediis generoſioribus ad mitiora & familiaria tranſii, in quorum uſu pertexi juxta methodum ad xl. uſque diem, quo tempore cicatrice omnino obductum fuit perinæum, convaluitque æger nulla ſuperſtite ægritudine, urinis tamen fœtoris non omnino expertibus.

Ex

Ex ſuperioribus conſtat quanta cum difficultate morbi idea innotuerit, quę exinde orta eſt, 1. ob præpoſterum judicium ex catheteris introductione, quæ dexteritatis non parum requirit, χειρουργικῶν & judicii ſoliditatem: 2. Ratione ægritudinem συμπλοκῆς; ſæpius enim evenit ut attritu calculi ulcus inducatur veſicæ cervici, unde hæmorrhagiæ acceſſio: ad ejuſmodi exulcerationes ſequuntur hyperſarcoſes, à quibus diagnoſis & διάκρισις pervertitur & aliud pro alio ſubſtituitur; 3. Hinc manifeſtum fit quantum ab invicem diſcrepent Dialecticorum & ægrorum raciocinia: Ex eorum decreto concluſio deteriorem partem ſemper ſequitur: Hi raciocinii faventiorem partem amplectuntur, ideóque quod moleſtum eſt reſpuunt, demumque devicti & ſuperati manus dant, tunc ſcilicet cùm vires concidunt, ac proinde ubi operatio maxime anceps. *Ioſephus Covilliardus Obſervationum Iatro Chirurgicarum Gallicè editarum. Obſerv. 3.*

§. 14. Juvenis annorum xx. in bello ictus à globulo ſclopetario ad coccygem parte dextra, cum aliqua oſſis ipſius fractura, curatus utcunque fuit, & cicatrix admodum cava ibidem relicta: Interim prædicto globulo in corpore deliteſcente, (nec enim in ictu pervaſerat, nec ulla ipſius in curando vulnere cura habita eſt) homo hic totos annos xv. citra ullum, quod perſentiret incommodum, trivit: his elapſis de dyſuria, doloreque non exiguo ad veſicam conqueri cœpit, adeoque ſymptomata hæc in dies aucta, ut tandem lotii reddendi beneficio privatus, ad dies pluſculos, affectu ſcil. remediis omnibus obſiſtente, morti quam proximus fuerit, quum opportuna Chirurgi ope, calculum è veſicæ collo, quem ibi cathetere immiſſo non exiguum deprehendit, removentis ac detrudentis, permagnam urinæ copiam æger excrevit, qua magnopere levatus, ita denuo commodum ſatis ad alios annos xv. vitam traduxit: at vero anno ſuperiori à recurrentibus ibidem, & in regione renum doloribus intenſiſſimis, cum æſtu vehementi, in intima pubis ac perinæi regione; nec-non à febre continua divexatus obiit.

Ejus adaperto cadavere calculus in veſica ovi molem adæquans repertus eſt, quò propter inſolitum ejus pondus confracto, globulus ille plumbeus, avellanæ magnitudine apparuit in medio, circa quem longo temporis decurſu ſabuloſa materia, partim in veſica genita, partim à renibus eo delapſa ſenſim accreverat, euſque ut tandem mole ſua homini illi intolerabilis evaſerit; quin imo externæ internæque ad veſicam partes una ejus portione livebant, & ipſe jam per annos aliquot graviter in ea regione ſolebat affici ubi diutius paulo ambulaſſet, quapropter etiam domi fere continebat: Porro tam firmiter globulo adhærebat tophacea illa materia, ut vix inde tota eximi potuerit, cujus velut agglutinationis initium inde fuit, quod prædictus globulus in vulnere faciendo ad os illidens eminentiam ac inæqualitatem receperat: *Ex Obſervat. Pauli Offredi Medici Genevenſis.*

§. 15. Oſtendit mihi vir ſummus Dom. *Ioh. Gaſpar Bauhinus*, calculum veſicæ, quem è vivo hujus urbis cive, homine robuſto, & quadragenario ante aliquot annos fruſtra extrahere conatus eſt exercitatiſſimus lithotomus, quia calculus veſicæ lateribus firmiter adhærens omnem artificis operam eluſit: donec tandem ſupervenientibus acerbiſſimis ſymptomatibus ipſaque morte è cadavere erutus eſt: In hoc calculo conſpicitur globulus plumbeus qualem capere ſolent bombardæ minores: hic globulus adeo firmiter calculoſæ ſubſtantiæ inhæret ut plane immobilis appareat: Erat autem & ab ea parte, qua jam conſpicitur, laminis tartareis tectus, quas lithotomus effregit dum calculum forcipe apprehendit, pondus calculi ſunt unciæ duæ & ſcrup. ij. Quomodo verò globulus ſeroſum hoc hoſpitium adeptus ſit, plurimi mirantur, & merito, neque enim in membranoſa veſicæ ſubſtantia aliquod apparuit vulneris aut cicatricis veſtigium: Quia tamen in inguine cadaveris cicatriculam ſpectatores adverterunt, homo quoque iſte dum in juventute Martem ſequutus eſt, ſe circa illam regionem globo aliquando iæſum fuiſſe, attamen globum evanuiſſe amicis ſuis narrare ſolitus eſt, nullus dubito quin eo tempore globulus circa carnoſam veſicæ partem, veſicam lotio plenam intrarit, ibique per xx. annos permanens, tartareæ ſubſtantiæ ſe inſinuarit, veſicæ una cum inguinum vulnere ſanato. *Ex Obſervat. G. Segeri Medici Thorunenſis.*

I*N hoc calculo conſpicitur globulus plumbeus*] Non minus ſuſpicienda hiſtoria à *Matthæo* obſerv. med. c. 1. allata, Clauſtrarius (*eques*) juvenis ingenti calculi dolore victus ſibi ipſi manus injecit, veſicam amplo vulnere diſſecans, calculum manibus exemptum in terram projecit; qui ovi magnitudinem æquans, & malleolo confractus, in medietate claviculum tenaciſſime impactum exhibuit: Sententia fuit Medicorum, cum juvenis clauſtrarius fuiſſet, claviculam aliquando per imprudentiam degluttiſſe, Hinc patet meatus in viventibus corporibus longe patentiores eſſe quam in mortuis, alioquin impoſſibile fuiſſet claviculam tot anguſtias penetraſſe.

§. 16. Anno 1614. Matrona Medici & filia & conjux, in Spa conceſſit, ſolitas ſibi aquas, (erat enim nephritica) poturura: Dederat ipſi diſcedens maritus duo pharmaca, aquis, ut aliis annis fecerat, præmittenda: quæ ipſa, ut erat ab iis alienior pauperibus elargita, non purgato corpore, aquas hauſit, atq; omni aurora minimum clxxx. uncias bibebat, quod ſane in tam delicato & caſtigatiſſimo, ut erat, ventre, multis unciis, imo dimidia parte, juſtam debitamque

bitamque ipſi ſuperabat quantitatem: Quia tamen renali, quem ſenſerat, dolore levabatur, avidiſſimè potationi inſiſtebat ad dies xl. Non diu poſt aquas, dixit dolorem renes occupato ſolitum, ad imum ventrem deſcendiſſe: Cùm omnia interiora recuſaret remedia, fruſtrà fotu litibuſque uſa, dies xiv. febri continua laboravit, quo tempore ſcilicet, (ut poſtea ſectio docuit) pus conficiebatur in apoſtemate, quod calculus duriſſimus à rene in ureteris finem delatus, quo loco in veſicam ſe exonerat, excitaverat: febre continua, doloribus, pure ſcilicet jam facto, ceſſantibus ipſa atrophia maraſmoque conſumpta 12. Maij anno 1616. tumulo illata eſt, xxv. ætatis anno vix expleto: Sine dubio, ſi vel acidis abſtinuiſſet, vel eas præparato, ut juſſa erat, corpore, hauſiſſet, diutius victura: Omnes enim qui ſectioni intererant Medici, omnia viſcera ſaniſſima & longiori vitæ ſuffectura judicabant. *Henr. ab Heer. Obſervat. Medic. cap. 1.*

Observatio V.

Hypogaſtrij dolor ob Veſicam Calculum continentem, cum Vteri inſigni obſtructione.

Nobilis quædam fœmina, formæ corporiſque conſtitutione ac temperamento ſatis laudabilis, annorum 41 ante annos tres cum dimidio filiam enixa eſt: ab illo tempore per viciſſitudines dolores ſenſit Nephriticos, qui tamen adhibitis quibuſdam medicamentis remiſerunt: annu dein elapſo febri maligna petechiali laboravit lethaliter, qua feliciter curata, brevi poſt tempore non ſolum priores dolores nephriticos magis magiſque recrudeſcere, ſed etiam deſcendentes quaſi gravativos & lancinantes in inguine animadvertit: quoniam vero illi adhuc erant tolerabiles, patiens eos floccipendit, nec ad illos extirpandos efflagitavit conſilium, donec circiter ante ſeſquiannum, maio in dies creſcente, gravitatem circa pubem aſſiduam, ſæpiuſque involuntariam mictionem, urinas ardentes & purulentas tumorem à pudendo ad exitum veſicæ, deſidendique deſiderium, & alia ſymptomata atrociora doloribus prætcritis ſentiens, Obſtetrici peritæ ſe commiſit, quæ affectum hunc pro uteri prolapſu recognovit, hac præprimis de cauſa, quia vaginam uteri adeo impletam & ſarctam deprehendit, ut ne digiti quidem immiſſio, multo minus mariti congreſſus admitti poterat, menſibus nihilominus ſemper ſtato tempore, etiam ſolita quantitate fluentibus: propterea obſtetrix variis remediis, præprimis beneficio annuli uterum in locum reponere tentavit, doloribus nihilominus & reliquis ſymptomatis ingraveſcentibus: veritaque ægra genitalium inflammationem, me tandem in conſilium vocavit: ubi omnibus circumſtantiis probe conſideratis, hoc malum principaliter pro calculo veſicæ judicavi & incurabile æſtimavi; propterea quoniam calculus, præmiſſa per catheterem exploratione, tantæ magnitudinis obſervatus fuit, ut accitus lithotomus ſine ſummo vitæ periculo eum extrahere non auderet: Idem judicarunt alij Medici in conſilium adſciti; ac licet communi conſilio multa eaque generoſa adhibita fuerint & exhibita medicamenta, nullum tamen horum tantæ fuit efficaciæ quod ex cymba Charontis Ægram extrahere potuerit, ſed creſcentibus in dies doloribus & decreſcentibus viribus, ſupervenientibus crebertimis vomitibus, die 1. Februarij anni 1670. ſecundum præſagia mare mortuum pernavigare coacta fuit.

Exenteratione facta, viſcera principaliora fere omnia bene & naturaliter conſtituta deprehendebantur, Ventriculus autem plane vacuus & tabefactus: Inteſtina contra, præſertim jejunum, flatibus diſtenta, & partim flava, partim & plane fuggillata & quaſi inflammata: Renes cum ureteribus uſque ad veſicam putredine erant corrupti, humore glauco fœtidiſſimo, ſabuloque albo infarcti, dextrorſum tamen magis quam ſiniſtrorſum: In veſica nulla urina, ſed tantum paucus albus mucor: in hujus autem collo magnus & durus lapis, duas medicinales pendens uncias, inveniebatur: Uterus ſolito grandior, tanquam pugnus bene magnus & ſat durus, quod anſam dedit ut aperiremus: illum totum quantum alba, compacta, dura viſcidiſſima materia impletum reperimus, ut plane nulla cavitas amplius videri liceret, quæ ſubſtantia non ſolum uterum totum occupabat, ſed & majorem partem vaginæ uteri, cujus lateribus adeo firmiter adhærebant ut citra lacerationem vix ſeparari poterat: hinc obſtetrici vitio non eſt vertendum quod hunc affectum pro procidentia uteri habuerit: Reliquæ pudendi partes fere omnes erant penitus inflammatæ & exulceratæ. *Ex Obſervat. Gothofredi Thileſij Medici Vratiſlavienſis.*

Observatio VI.

Hypogaſtrij dolor ob veſica calculum cum exulceratione veſica, & ſitu uteri mutato. 1. *A calculo grandi cum veſicæ laceratione.* 2. *A veſica inflammatione & gangrana.* 3. *A pure incluſo inter utramque tunicam Veſica, interius foraminibus pertuſa, exterius tuberculoſa.* 4. *A ſcirrho totam veſicam implente.* 5.

§. 1. Vxor Aurifabri quinquagenaria, macra & fuſca, cętera ſana, plauſtro vehitur ad vineas, eodemque ex is revehitur; acutiſſimos ſubito ſentit in abdomine &

circa inguina dolores, defertur in lectum, nulla dolorum intermiſſio, per quatuor annos lecto affixa manet: excernit interea temporis per alvum, præcedentibus doloribus immaniſſimis, res varias, ut fila ſerica rubra, nigra, oſſicula varia, lapillos, ariſtas, ligna: Habetur pro incantata: ultimis ſeptimanis vocatur D. D. Eccardus Leichnerus, videt illa excreta: Suſpicatur præterea prolapſum uteri, applicat medicamenta, lenit dolores valde, ſed illis recrudeſcentibus, tandem illa Tabe conſumpta moritur.

Vocantur Chirurgi ad cadaveris ſectionem: nullus venit, abhorrent, metuunt infectionem, petunt pretium magnum: Tandem ego cadaver aperio, Primo ſtatim loco video os pubis valde protenſum & craſſum, ſubſtantia tophacea quaſi incruſtatum: Veſicam invenio ſphacelo correptam, nigram, conſtrictam & admodum duram, quæ aperta tota erat exulcerata, & continebat calculum ovi gallinacei magnitudine, rotundum, album & echinatum: Extra veſicam in urethra alium tango digitis calculum, qui exemtus ovo columbino erat paulo major, cætera priori ſimilis: Relicta veſica, me conferebam ad uterum, cujus ligamentum latum dextri lateris erat ruptum, adeoque uterus inclinabat valde, ſitu vere tranſverſo: In inteſtinis & ventriculo nihil inveniebam, nec ullum incantationis veſtigium: Quæſtio jam eſt an hæc fœmina fuerit incantata, & an calculus ab incantatione poſſit eſſe? Item unde hæc uteri ſubſidentia? *L. Auguſtinus Hermannus Med. Erfurtenſis in Miſcell. curioſis anni* 1671. *Obſervat.* 171.

§. 2. *I. Gulielmi* cum multis annis calculo laborans miſeram vitam traxiſſet tandem mortuus eſt: Chirurgo corpus incidente, in veſica inventus eſt lapis ponderans ℥iij. & ʒß. qui cauſa mortis fuit: Erat ſubrotundus, ovus magnitudine excedens: veſica quoque reperta fuit ulcerata ex colliſione lapidis tantæ molis: Renes quoque alterati & quaſi ulcerati ſpectabantur, potiſſimum verò ſiniſter. *P. Foreſtus obſerv.* 24. *lib.* 25.

§. 3. In Gangrænam mala tractata inflammatio quandoque convertitur, vidimuſque ſic affectam veſicam nigram penitus intrinſecus, Naſi piſcis inſtar, in mortuo Canonico fuiſſe. *Platerus Prax. lib.* 2. *cap.* 13.

M*Ale tractata inflammatio*] Infrequens eſt veſicæ inflammatio ob ſubſtantiam ejus ſolidam, & denſam: interdum tamen fieri ſolet licet exanguis & ſpermatica ſit, quia ſanguinem ad ſui nutritionem per arterias recipit, qui ſi nimia copia influat, & extra vaſa excidat, inflammatio accidere poteſt ſicut in aliis corporis partibus membraneis, ut pleura, meningibus &c. Cauſæ producentes, ex parte Naturalium, ſunt infirmitas congenita, ſubſtantiæ laxitas, fervor & caliditas nativa humores copioſe trahens; ætas juvenilis fervida; Ex parte non naturalium, faciunt Venus immodica, & quæ ſanguinem illuc alliciunt, quæque plethoram & cacochymiam bilioſam gignunt; vix enim pituita & melancholia denſitatem partis ſubire poſſunt: Res præternaturales ſunt ictus aut vulnera veſicæ regioni inflicti, compreſſio nimia aut contuſio, febres continuæ, impuritas vaſorum, vel aliquarum partium illuviem expurgantium per urinæ vias, ut in pleuritide, empyemate, lienis obſtructione, meſenterij infarctu &c. Ac denique ipſius partis affectus peculiares ad inflammationem in ea inducendam, ut Calculus, dolor, vehemens, quæcunque cauſa excitatus, exulceratio, urinæ ardor vel ſuppreſſio & ſimilia. Signa ſunt dolor pubis regionem occupans & perinæam, in quibus partibus etiam calor, & interdum rubor apparet: Ardor urinæ perpetuus eſt, ſed illa etiam ſupprimitur, adſtricto veſicæ ductu à tumore partis: Rectum inteſtinum viciniæ lege condolet, unde ardens teneſmus: alvus aliquando adſtringitur, compreſſo à veſica inflammata inteſtino: Aſſident febris, vigiliæ, delirium, ſitis & alia.

§ 4 Generoſus Vir, ex familia Franciſci & Henrici Franciæ Regum, cum 18. annis venereo profluvio laboraſſet, increſcente in dies malo, atque una ſymptomatum ſævitia, nec ullum ex medicamentorum præſcriptorum uſu fructum conſequeretur, ad fontem proficiſcitur, haud procul à Leodio, qui creditur eſſe quẽ *Plinius* lib. 31. cap. 11. in Tungris eſſe ſcribit: Hoc ubi aliquot dies uſus eſſet, dolores valde remiſſi ſunt, ita ut ſuavius illic quàm alibi multis annis vixerit: Fontis ſiquidem hujus ea propria ac ſingularis eſt facultas, ut veſicæ renumque dolores ſopiat ac leniat; morbos tamen harum partium raro perſanet: Ventriculum debilem idem roborat: ciborum languentem appetentiam excitat, hydropicis, præſertim leucophlegmaticis, ſubinde ſanitatem revocat; Poſſemus nonnullos referre graviſſimis renum ac veſicæ doloribus miſere afflictos, qui interea dum hunc biberent à doloribus liberi viſi ſunt, non tamen idcirco ſanitati reſtituti: Prætermiſſa ſiquidem hujus potione etiam acerbius quandoque doloribus pejus habuerunt, Veluti huic generoſo contigit Viro, qui interea dum aquam fontis biberet melius habere videbatur, Sed illinc reverſus, mox omnino pejus, ubi ingraveſcentibus omnibus doloribus, vitam cum morte commutavit.

Diſſecto ac aperto hujus corpore, repertus eſt Ren uterque major quàm ſecundum naturam, durus, concreti ac indurati puris colorem ac ſimilitudinem referens: Ureteræ ambæ interius ulceratæ, veſica plane frigida nec extendi nec contrahi potuit: hujus una membrana ab altera divulſa, copioſo intermedio pure: In exteriore tubercula quædam livida apparebant, interior multis foraminibus pertuſa. *Dodonæus obſerv. med.* 41.

Hinc

Hinc colligit *Henr. ab Heer.* l. de Acidulis Spadanis cap. 9. moram in iis eſſe neceſſariam, & quod ſæpe multis dixit; toto ibi anno vivendum iis qui à diuturnis & pertinacibus malis liberari cupiunt: Plurimos ad ſuos irrito eventu redire, immerito de Medicis quæſtos, aquarum impotentiam arguentes, quia 30. vel 40. die non perſanantur: Aſſerit vero aliquos, qui totos tres quatuorvè annos aſſidui in Spa manſerunt, ab ulceribus iſtis calculoque & hydrope perſanatos vidiſſe.

§. 5. Dom. *Coſmus Slotanus* Illuſtr. Ducis Juliacenſium &c. Medicus Chirurgus, mihi retulit ſe Coloniæ virum quendam Nobilem curandum habuiſſe, in quo omnia Calculi ſigna adfuerunt, niſi quod cum *cathetere immiſſo* nihil calculoſi deprehendi potuit: Cum tamen tandem obiiſſet, ſcirrhum, ſive tumorem durum in veſica inventum fuiſſe, qui adeo creverat ut totam veſicam impleret, vixque ſpatium quod urina, ubi in veſicam influit, permeare poſſet, reliquiſſet. *Fabritius Hildanus de Lithotomia veſicæ.*

C*Athetere immiſſo* [Nam ante omnia an calculus adſit explorandum, neque temerarii & audaces quidam Empirici imitandi, qui levi aliqua calculi ſuſpicione inducti, illico & citra ulteriorem inquiſitionem cultrum adhibent: Externis igitur ſignis, ſicuti etiam explorationi digito in anum immiſſo, ſimpliciter & per ſe fidendum non eſt; aliquando enim in diſſectione cadaverum obſervavi, quod duri tumores ac ſcirrhi qui ægro adhuc vivo exiſtente, per anum tam duri, ac ſi calculi fuiſſent, palpari potuerunt, inventi fuerunt: Imo, quod magis eſt, tumores illi duri circa veſicæ, eadem fere ſymptomata ac ſi calculus aliquis adfuiſſet, excitarunt; Quod autem ejuſmodi tumores inciſione citra mortis periculum non poſſint eximi, inde manifeſtum fit, quod illi, ut ipſe evidenter vidi, adeo firmiter ac tenaciter veſicæ & ipſius collo adnati fuerint, ac ſi unum cum veſica corpus conſtituiſſent; Exploratio igitur cum inſtrumento facta, ad indagandum & diſcernendum calculum, à duris iſtis tumoribus in veſica natis, omnino optima ac certiſſima eſt: *Idem ibidem cap.* 8.

Observatio VII.

Hypogaſtrii dolor à calculis latentibus in veſica ſinubus & cuniculis. 1. 4. *A calculo lævi muco obducto, catheteris attactum eludente.* 2. 3. *Calculus veſica magnus nullis ſignis ſe prodens.* 5. 6. 7.

§. 1. J. De With, Senator Amſterodamenſis, enecatus à calculo, & ſectus deinde à Chirurgo, habuit in veſica ſua 39. calculos, figura ac magnitudine ut diſpares inter ſe, ſic forma, glabritie ac lævitate adeo invicem ſimiles, & tam prope convenientes cum lapide bezoartico, quem fert India Orientalis, ut facile vel oculentiſſimo impoſuiſſent aromatario: Latitabat autem unuſquiſque involutus proprio receptaculo, & quidem tam recte, ut circa initium crediderit Chirurgus nihil Calculorum illic detineri: Cujuſmodi cavernoſis cuniculis teſtantur *Brovardus* & *Raphael Thorius*, inhæſiſſe utique innumeros calculos in rugoſa *Iſaaci Cauſaboni* veſica: ſed *non in ſacculo* illi ſubtus adhærente, quem aſſerunt uno ore fuiſſe ſine calculo, licet ſecus videatur indicare *Joh. Riolanus. Nicolaus Tulpius obſerv. lib* 3. *cap* 4.

N*On in ſacculo*] *Joh. Riolanus* Antrop. lib. 2. cap. 26. *ait* hominis veſicam intus ſaccum ſive foveam habere extra capacitatem inferne protuberantem, in qua ſæpe grandiores lapides nidulantur & latitant, qui immiſſo cathetere detegi ac deprehendi non poſſunt: Hic ſaccus forte fuit receptaculum calculi in eo cui veſica in ſcrotum procubuerat, *Vide* §. *cap.* 16.

§. 2. Ad indagandum in veſica hoſpitantem calculum, exploratio ope catheteris facta Chirurgis conſueta ut plurimum eſſe ſolet: Verum expectationi non ſemper eam reſpondere anno 1669. in Mercatore quodam noſtrate obſervavi, quem alere inibi hoſpitem talem ex ſignis debite invicem collatis indubie judicavi: Pro confirmanda mea opinione curaveram ut lithotomus, in arte ſua apprime verſatus, catheterem virgæ canali immitteret, ut exploraret rei certitudinem, id quod factum quidem, aſt omnem licet induſtriam & laborem adhiberet, calculum tamen obſervare aut deprehendere nullum poterat: hinc immunem eſſe ægrum ab iſto tortore contra Me pronuntiare non eſt veritus.

Verum ægroto Apoplexia poſtea ſublato, conceſſaque ab uxore in rei veritatem per ſectionem inquirendi poteſtate, calculus amygdalum, oſſeo ſuo regumento adhuc veſtitum, forma & magnitudine ſatis exactè referens, una cum aliis duobus piſum majus mole æquantibus, à præfato lithotomo ſectionem adminiſtrante eductus, vera me dixiſſe abunde docuit: Cauſa ob quam deprehendi ab exploratoris manu is haud poterat, in ejus ex una parte planitiem (altera gibboſa exiſtente) & lævitatem, muco obductam, mihi conjicienda videbatur, ob catheter calculum mox tranſiens, nec in eum impellens artificis manum & mentem facile fefellit: *Ex benevola & amica communicatione Excellent. & Clariſſ. D.D. Luca Schroeckii, Senioris, Phyſici Auguſtani.*

§. 3. Quidam Lithotomus jactitabat ſi calculus in veſica reſideret, & vel piſi magnitudinem vix excederet, ſe cathetere immiſſo ipſum deprehenſurum, Sed ille ſeipſum & duos alios Medicos fefellit, Cum enim quidam juvenis Patritius chronico dolore veſicæ infeſtatus ſe illi explorandum commiſiſſet, negavit calculi præſentiam: Exin conſilio Medicorum, qui illi à veritatis orbita multum deflectenti fidem accomodantes, rati do-

lorem illum à frigida veſicæ dyſcraſia & materia phlegmatica concitari, in thermas Ferinas fuit ablegatus, ſed ſpe inani.

Etenim æger ille, poſt aliquot dierum moram convulſionibus Epilepticis eſt correptus & à morte arreptus: Eo defuncto & cadavere reſerato, in veſica grandior calculus oblongus ℥ij. fuit repertus. *Thonerus.*

§. 4. Vir Nobilis Dom. *Ioh. Iacobus Favre*, Senator Genevenſis, in pueritia Calculi veſicæ expreſſa habuit ſigna: Ea de cauſa conſilium Excellent. & Experientiſſimi Domini de *Mayerne* expetitur, qui multa præſidia præſcripſit, quorum ope moleſtiæ omnes deſierunt, adeo ut eorum efficaciæ adſcripta ſit morbi liberatio: Tandem Viri Nobiliſſ. circa annum ætatis 35. hydrope pectoris aliiſque affectibus, diuturnoque languore extincti, cadaver cum cultro anatomico exponeretur, Veſica quoque urinaria explorata fuit, in cujus ſinu, ad latera efformato, calculus inſignis deprehenſus, quem impune per plures annos geſtavit.

Dicunt quidam adeſſe pondus in imo ventre, cum veſica calculo obſidetur, quia ſua gravitate eam contrahit: Id tamen non ſemper accidit: Obſervavi enim plures calculoſos, qui ſe nunquam tale pondus advertiſſe aſſerebant, quod accidit, non quia lapis non gravitet, ſed quia cum paulatim creſcat, illius geſtationi natura aſſueſcit, & ideo pondus non ſentit, quem ſentiret utique ſi immediate lapis in veſica, cum magnus eſt, poneretur. *Sebaſt. Naſius meth. med. parte 2. pag. 193.*

§. 5. *Ogerus* Medicus Leodienſis, octogenario multo major, ſolidæ doctrinæ & experientiæ vir, nunquam de calculo veſicæ conqueſtus, in veſica habuit Calculum ovo anſeris majorem, omni ſilice duriorem, *Heers Obſervat. 26.*

Non ignorandum ſæpenumero calculum, copioſa in primis pituita obductum, non quo tempore primum coaleſcit, ſed nonniſi grandiorem jam factum excruciare patientem: Quod obſervatum à me eſt in quodam noſtro Nobili, qui ne vel leviſſima quidem prius veſicæ moleſtia affectus, ex equi citatiori curſu ſanguinem cum lotio cœpit effundere, ac frequenti deinceps meiendi voluntate, non abſque cruciatu, ſollicitari: tertio autem poſt menſe inſtituta ſectione, quod conſtanti ſententia calculum adeſſe pronuntiarem, duo mole ovi gallinacei me judicio falſum non fuiſſe prodiderunt. *Bon. Silvaticus cent. 3. conſil. 58.*

§. 6. Recordor me Camillum fratrem Ill. Cardinalis Paleotti ſæpe conſueviſſe omni fere calculi ſigno carere; Cum tamen is alia ægritudine præventus tandem conciderit, lapidem diu geſtaſſe compertum fuerit. *Hier. Mercurialis Epiſt. ad Zecchium in hujus conſult. 18.*

§. 7. Si lapis eſt major quam per pudendi viam valeat penetrare, accidentia ſequuntur aut lapidis figuram, aut magnitudinem, Nam pondus leviſſima ſæpe accidentia tulit; in quibuſdam enim eſt rotundus & levis, qui natat in urina, de quo miram hiſtoriam habet *Caldera* Tribun. Medici p. 223. Illuſt. *ait* P. de Caſtro Hiſpalenſis per annos 90. integra valetudine vixit, poſtea feliciter obiit præ caloris vivifici inopia: Hic neque de urinæ ſuppreſſione, nec dolore nunquam queri auditus eſt: Poſt obitum in veſicæ alveo tres ſunt inventi lapides, alter ovi columbæ ſimilis, minor alter, tertius pineæ fructum magnitudine æquabat: ſed ita quiſque levis, tota ſuperficie æqualis, ut licet veſicæ parietibus allideret, dolorem non inferret. Hinc conſtat leves lapides & æquales, citra dyſuriam, citra dolorem poſſe in veſica deliteſcere.

Observatio VIII.

Calculos in veſica citra arenarum mictum contineri αὐτοψία comprobatur.

§. 1. Hoc multiplici experientia confirmatus affirmare audeo, eos qui arenas excernere conſueverunt, antequam coirent in calculum, mox eo correptos, vix aut parum arenarum egerere, quod & *Avicenna* adſtruit: Notavit idem *Mercurialis* comm. in aph. *Sæpe uſu venit ut ibi lapis eſt in veſica, arenæ quæ antea ejiciebantur, non amplius compareant, ſcilicet iis ipſi lapidi adhæreſcentibus & conglutinatis*: Nam quotquot fere in renibus deſcendunt in veſicam, calculo ibidem jam formato, ut ejuſdem ſubſtantiæ, undique ſe appliquant, urina paulatim ex attritu veſicæ lentorem quendam ſibi acquirente, quo arenæ retinentur & calculo affiguntur: Innumeris id demonſtrare poſſim calculis ſectione ablatis, quibus arenæ vel undique concrevere, vel certis locis, ut ſolent ſquammulæ in oſtreis & muſculis, accumulatæ eminerent, atque eo tempore quo coaluiſſent, & aucti fuiſſent, nihil unquam arenarum cum urina prodiiſſe obſervaveram: Quare miratus nuper ſui, cum ego judicaſſem ex dolore, ſtranguria & urinis mucoſis calculum in veſica hærere, & quidem magnum, celebris nominis Medicum colata diligenter urina, cum nihil arenoſi ſe offerret, cauſam retuliſſe in ſalſos humores acrimonia ſua orificium veſicæ vellicantes, ſed hallucinatum fuiſſe αὐτοψία poſtea in diſſecta poſt obitum veſica comprobavit.

Calculi quamprimum extracti externum aërem excipiunt, duritiem quandam acquirunt; ac dum adhuc in veſica continentur, molliores ſunt, inprimis externa ſuperficie, quare facile illis adhærent

arenæ,

arenæ, ac proinde non excernuntur: Vidi non ſemel eum calculi, ſtatim à ſectione, mihi adſtanti adhuc calentes darentur, multum arenarum digitis adhæſiſſe, quamvis pueris ipſi arenæ nunquam in urina ſubſediſſent: Hinc apparet calculos arenoſos, neque perpetuo, neque frequenter ſignum exhibere in urina arenis à corpore ſuo abraſis: Quod tamen neceſſe erat ſi arenæ in urina ſubſidentes habendæ ſint pro certo & pathognomico, quod quidam volunt, arenoſorum calculorum ſigno: Recte enim ſcripſit Medicorum Princeps, quandoque tantum à calculoſis cecerni arenoſe, idque in duobus modo caſibus; es attritu ſcilicet plurium calculorum, & quando arenæ præ pauca mora calculo non adhæreſcunt: *Beverovicius Exercitat. de Calculo p. m. 121.*

§. 2. Non ſequitur, non fundit fabuloſa, igitur non laborat ex calculo, nam quibuſdam lapilli ita tenaciter infixi ſunt renibus, ut nunquam *ſabuloſa projecſent*: Aperui ante annos circiter 12. virginem, filiam Nobiliſſ. *Narrotij*, cui innatus erat maximus calculus, trium circiter unciarum pondere in veſica, ita ut non ſolum totam veſicam, ſed & unco ſuo incurvato ipſius veſicæ cervicem oppleret, Nec unquam ejus in urinis aliquod ſabuloſum indicium apparuerat; cum me, præter alios multos Medicos, plus quam centies hoc anno in conſilium vocaſſent, ac urinas perpetuo, adſtantibus ſæpe & aliis Medicis, inſpexiſſem: Frequenter tamen dito cum cruciatu putris quædam pituita puri ſimillima per urinas prodibat: *Cornelius à Sommeren ad I. Beverovitium in hujus Spicil. de Calculo.*

NUnquam ſabuloſa projecſent.] Arenulæ cum urina emiſſæ calculum concretum, aut confirmatum lapidem in renibus non hærere, aut veſica, non ſolum non indicant, ſed nequidem diathesin, aut diſpoſitionem ad calculi generationem ſæpe demonſtrant; at ſæpiſſime malum in hepate & venis ſubeſſe ſignificant; Eas cum doctiſſimo *Hollerio* ſic diſtingues, Quæ propter ſanguinis, &c. in venis aduſtionem cum urina exeunt arenulæ, ſubtiliores eſſe ſolent, raroque ſubſident, ſed ad matulæ urinariæ hærent latera: Tales ſæpe per ardentes febres per urinas redduntur, interdum etiam ſanitatis tempore, in quibus ſcilicet calor hepatis eſt ferventior: Ideo urinæ ægrorum lapide laborantium albæ ac aqueæ apparent, quia obſtructis renibus ab humore craſſo, tenaci, lento ac viſcido, veluti per tenue aliquod cribrum effluunt; aut ſane quia veſica, calculi frigiditate læſa, urinam neque concoquit, neque renes trahendo expurgat: Inſuper, dixit Dictator ſummus, ὑφίσαται, hoc eſt *ſubſiſtunt*: nam gravia ſunt & majora hæc ſabuloſa, quam arenulæ illæ quæ calore jecoris & venarum, ſanguinem exurente, una cum urinis profluunt, & lateribus matulæ adhærent; nec digitorum attritu eam aſpredinem & gravitatem præ ſe ferunt, qualem proferunt ſabuloſa ex renibus aut veſica protruſa. *Idem ibidem*: De ... harum arenularum vide *Riverium*.

Putri: quadam pituita &c.] Eſt Calculus glutinoſi & lenti craſſique humoris lapidoſa coagmentatio, quæ focum & in rene & in veſica obtinet: Si ergo crebro æger cum ſumma difficultate, & quidem in fine mictionis cogitur reddere urinas; urina vero hæc obſ lactea ſeu alba apparet, crebroque diverſis coloribus variegata: ſicque accedant congeſtionis ac conglutinationis cauſæ, partiumque circumvicinarum pondus, ſique in medio profluxu intercipiatur, ac mucus ſeu gluten urinæ innatet, guttaque ſanguinis aliquando in fine mictionis profluat, Calculus veſicæ in vitio eſt *Idem ibidem*.

APPENDIX.

Glutinoſum aliquid ad Calculi generationem requiri oſtenditur phænomeno.

HIppocrates ad Calculi generationem, præter copiam terreſtris materiæ & ſalis ſoluti, à plurimis aſſignatam, glutinoſum quippiam, in Theophorbi puero ab ipſo obſervatum, deſiderat Epid. 5. *Galenus* aliquid è craſſioribus ſuccis renis cavo tenacius impactum, Epid. 6. comm. 1. tit. 6. *Rodericus* Caſtrenſis ex *Paracelſo*, mucilaginem tartaream, viſcidum quidem illud & glutinoſum arenularum vinculum, quod in calculoſis & ipſe tu mecum aliiſque ſæpe vidiſti: Veſicæ vocas alimentum, at iſti materialem calculi cauſam: Ubi enim per ſe in aëre expoſitum una nocte, & quandoque citius, in arenoſam, friabilem, imo lapideam materiam concreſcere obſervatum eſt, & ego experimentum feci, & novi Fœminam Nobiliſſimam Calculoſam, quæ ex tali mucilaginoſa materia, in ſua propria urina ſubſidente, pilulas concinnare propriis manibus ſolebat: eaſque per ſe in ſcatula reſervatas in calculos abire ſponte, edocuit & oſtentavit. *G. Harveius ad I. Beverovicium in hujus Spicilegio de calculo p. m. 193.*

OBSERVATIO IX.

Arenoſas urinas Calculi in veſica ſignum proprium non eſſe comprobat Anatomia lithiaſi laborantium.

MIratus nuper fui, cum ego indicaſſem ex dolore, ſtranguria & urinis mucoſis calculum in veſica hærere, & quidem magnum, celebris nominis Medicum, colata diligenter urina, cum nihil arenoſi ſe offerret, cauſam retuliſſe in ſalſos humores, acrimonia ſua orificium veſicæ vellicantes, ſed hallucinatum fuiſſe αὐτοψία poſtea in diſſecta poſt obitum veſica comprobavit, *I. Beverovicius exercit. de Calculo.*

DUobus modis, ex *Hippocr.* doctrina, arenoſa emittuntur in calculoſis 1. cum duo vel plures calculi ex mutua colliſione comminuuntur: ita enim ... de morbis, *Cum concreverit calculus, & alias in veſica ſubſederit, ſeorſim ſeparata arena, cum calculus accidentem arenam non apprehenderit, ſed copioſior & gravior extiterit, adeo ut non invicem coagmentari queat, tum duo calculi gignuntur, aliquando & plures, quibus inter ſe frica-*

fricatis & colliſis, concuſſu arenoſum comminuetur & per urinam excernetur: Interdum autem ſi arena in veſicam deſcenderit, nec tamen cogatur aut coagmentetur. Sic & Avicenna l.3.Fen.19.tr.1.c.5. *Et accidit quandoque ut ſint in veſica una duo lapides & plures illos excoriantes, & multiplicatur arenoſa comminutio ex illis: Et eſt quandoque cum arenoſitate fæx furfurea, propter abraſiones ſuperficiei ejus à lapide aſpera.* 2°. Quando arenæ cum urina renibus defluentes in veſicam, ex ea, antequam coire poſſint, cum calculo illic hærente expelluntur: E duabus *Hippocr.* conditionibus poſterior, ſi nempe è renibus in veſicam prolapſæ ſtatim excernantur, nullum dare poſſunt indicium veſicæ calculoſæ: Prior plurium tantum calculorum, qui ſe mutuo deterunt, ſignum præbet, at hoc rarum: Quo modo ergo Avicennæ certum & proprium calculoſæ veſicæ ſignum? Sæpius unus, rarius plures in veſica generantur, & ubi unus, unde tunc calculoſæ urinæ? Quidam dicunt urinam ſtringendo eas abradere, ſic certe aut urina id facere deberet, aut veſica, De molli & membranoſa veſica (quam calculus durior potius deteret) non eſt veriſimile: multo minus de urina tartareo humore impregnata: Hoc multiplici experientia confirmatus affirmare audeo, eos qui arenas excernere conſueverint, antequam coirent in calculum, mox eo correptos, vix aut parum arenarum egerere: Notavit idem Mercurialis ad aphor. *Sæpe uſu venit ut ubi lapis eſt in veſica, arenæ quæ antea excernebantur non amplius compareant, ſcil. ut ipſi lapidi adhæreſcentibus & conglutinatis*: Nam quotquot fere è renibus deſcendunt in veſicam, calculo ibidem jam formato ut ejuſdem ſubſtantiæ undique ſe applicant, urina paulatim ex attritu veſicæ lentorem quendam ſibi acquirente, quo arenæ retinentur, & calculo affiguntur: innumeris id demonſtrare poſſim calculis ſectione ablatis, quibus arenæ vel undique concrevere, vel certis locis, ut ſolent ſquammulæ in oſtreis & muſculis, accumulatæ eminerent, atque eo tempore quo coaluiſſet & aucti fuiſſent. nihil unquam arenarum cum urina prodiiſſe obſervaveram. Calculi quamprimum extracti externum aërem excipiunt, duritiem quandam acquirunt: at dum adhuc in veſica continentur, molliores ſunt, imprimis extrema ſuperficie, quare facile illis adhærent arenæ, ac proinde non excernuntur: Vidi non ſemel, cum calculi, ſtatim à ſectione, mihi adſtanti adhuc calentes darentur, multum arenarum digitis adhæſiſſe, quamvis pueris, ipſis arenæ unquam in urina ſubſediſſent: Hinc apparet calculos arenoſos, neque perpetuo neque frequenter ſignum exhibere in urina arenis à corpore ſuo abraſis, quod tamen neceſſe erat, ſi arenæ in urina ſubſidentes habendæ ſint pro certo & pathognomico arenoſorum calculorum ſigno: Recte enim ſcripſit Medicorum Princeps, quandoque tantum à calculoſis excerni arenoſa, idque in duobus modo caſibus, ex attritu ſcil. plurium calculorum; & quando arenæ præ pauca mora calculo non adhæreſcunt: Quis igitur ex eo quod quandoque tantum adeſt ſignum morbi petat demonſtrativum &c. 2. *Idem ibidem.*

Ex dolore, ſtranguria, urinæ mucoſis &c.) Recte *Cœlius Aurelianus* 1. de morb.int.c.11. *Non ex uno vel duobus ſed ex multis concurrentibus ſignificatio formatur: Unum enim quiddam, ad aliud quiddam, commune eſt; At vero in unum convenientium multorum concurſus diſcretionum facit intelligentiam pronunciare.* Fernelius *accuratiſſimus hæc ſigna recenſet.* Propria, *inquit*, calculi veſicæ ſigna hæc fere ſunt, vaga quædam & oberrans circa pubem & perinæum titillatio, ſiquidem exiguus is & levis etiamnum eſt: quum vero grandeſcit, incumbentis gravitatis pondus percipitur, ut idcirco difficilis & doloris plenus per ſalebroſa loca ſit inceſſus, multoque difficilior ſaltatio: Mictio crebreſcit adeo, ut & tandem aſſiduo meiendum ſit, vixque poſſit urina cohiberi: Quum meiendum eſt, urinæ fluor intercipitur, obviam quidem impulſo calculo, ſicque minime continuata ſed interciſa eſt emictio: Ac tum dolor alias univerſum pudendi ductum, alias glandem ſolam affligit, iſque acerrimus ſub emictionis finem: quum calculus urinæ curſu incitatus, quaſi proditurus, ſphincterem violentius comprimit: Meiendi conatum comitatur deſidendi cupiditas, quod calculi magnitudo è perinæo rectum inteſtinum, ut veſicæ cervicem exſtimulet: At vero nonnunquam ſummæ veſicæ adhærens calculus, & quaſi ex illa propendens, vix ullum ex his ſignis manifeſtum exhibet, & viſi ſunt qui nullo dolore diu illum geſtaverint: Omnibus tamen hæc ſigna modo mitia ſunt & obſcura, modo ſæviora: Urina alba, craſſa & turbida redditur, quum grandior calculus jam diu eſt in veſica detentus, in qua ſedimentum purulentum eſt, aut narium mucori perſimile: Hactenus *Fernelius*, qui nullum de arenis verbum facit.

Observatio X.

Hypogaſtri dolor à variis affectibus partium imi ventris inductus, A ſacco veſicæ urinariæ adnato. 1. *A calculo in veſica fellis, & plurimis ſub membrana iecoris coercitis.* 2. *Ab inteſtini Coli ulcere & vermibus incluſis.* 3. *Ab Inteſtinis craſſis ſtercore duro refertis.* 4. 6. *Ob colon in ea regione putrefactum.* 5. *A parte Inteſtini cæco propinqua contracta.* 7. *Ab Epiploi, ad veſicam devoluti, apoſtemate.* 8. *A Liene illuc devoluto.* 9. 10.

§. 1. ILluſt. Caſaubonus de pectinis dolore conqueſtus, in quo tandem Tumor apparere cœpit: Veſicæ corpus ad ſiniſtrum latus perforatum erat, hians in ſaccum ſive *inſtar* veſicæ, vel adſcititiam veſicam, urina refertum. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. Deceſſit his diebus mulier Nobil. *Diamantes* nomine, dolore proſtrata Calculi. Sed cùm nullum antea ex eo percepiſſet nocumentum, viſum eſt Medicis cadaver incidere, & reperti ſunt lapides quamplurimi, Non quidem ullus in veſica ut putabatur, ſed præter unum qui in tunica fellis coloris atri & magnitudine caſtaneæ aridæ continebatur, cæteri omnes in panniculo, quo contegitur Hepar, unde etiam veluti in folliculo dependuli, ſacculum effecerant, Hanc autem nos mortis cauſam rati, ſapientis viri conſilium eſſe duximus, nihil omnino de incertis & occultis morbis ſtatuere. *Benivenius de Abditis cap.94.*

§. 4. Puella (*de qua tit. de affect. hyſtericis*) immanes in hypogaſtrio dolores patiebatur, cum tumoribus duris, nuces referentibus. Inteſtina craſſa livida & gangrænoſa apparuerunt, indurato ſtercore plena.

§. 5. Quidam

§. 5. Quidam incidit in dolorem ventris circa pubem: Inveni colon circa illum locum plane putrefactum. *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 6. Juvenis mulier de alvi difficultate conquerebatur, & dolore Ilii ſiniſtri tenſivo gravique, ſentire enim ſe dicebat in illo loco pondus aliquod grave: Illius colon repertum valdè laxum ubi ventriculo annexum eſt; reliquis in locis, ad craſſum inteſtinum uſque, fæcibus craſſis duriſque in globulos concretis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralyſi.*

§. 7. Quidam lapſus ex equo, exinde conqueſtus eſt de Inguinis dolore: Pars inteſtini, quæ Cœco inteſtino proxima eſt, mire contracta erat. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 8. Lutetiæ in corpore publice ſecto, inventum fuit in Epiploi, ad veſicam uſque pendentis, membraneo quodam veluti ſacco, Apoſtema pure ibidem coacervato diſtentiſſimum. *Ruſſetus lib. de Partu Cæſareo pag. 32.*

NOn mirum igitur ſi Omenti ſubſtantia facile augeatur & intumeſcat; præſertim vero Lienis impuritates excipit, quod ab *Hippocr.* lib. de loco in hom. annotatum, & aphor. 57. 7. item 1. de morb. muli. & 40. de morbis, ubi aſſerit viſio Lienis hydropem fieri, ab eo in epiploon tranſfuſo ſero.

§. 9. Ruptis ligamentis viſus fuit Lien in muliere Pariſienſi ad hypogaſtrium prolapſus ſupra uterum, qui per biennium molæ ſpecie Medicos fefellit; tandem fato functa ægra, tumoris illius cauſa patefacta fuit aperto cadavere. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 23.*

§. 10. Anno Domini 1645. Vidi in Domina Comitiſſa de Botzeon, Illuſtriſſima muliere, Lienem prolapſum in hypogaſtrium per duos annos: Primo anno revolvebatur & reducebatur in ſuum locum, & poterat ligaturis in ſua ſede contineri, ſed tandem iſta repoſitione neglecta, tam firmiter adhæſit utero, partibuſque vicinis, cum tanto incremento, ut æquaret pondus decem librarum, tandem illi mortem attulit: Aperuit cadaver *Simeon Pimpernel*, Chirurgus peritiſſimus, in Nobili viro eo modo prolapſum vidit Lienem *Cabrolius. Idem ibidem.*

LIen Diaphragmati per tenuia ligamenta alligatus eſt, quibus relaxatis propendet, fitque κεμψίο-ν@ : Hoc cum accidit, pedes & genua calent, naſus & aures frigent, authore *Hippocr.* Facile ſua ſede dimovetur Lien & procidit, quia non ſuccingitur membrana tenui à peritonæo, ut Hepar, nec dependet à diaphragmate: At in bene habito & florenti corpore, infra ultimam coſtam non deſcendit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XI.

Hypogaſtrii dolor ab ulcere cancroſo colli matricis. 1. *A collectione materiæ humoralis & carneæ intra membranas* Uteri. 2. *A complicatione* Uteri. 3. *Ab* Uteri *gangrana* 4. *Ab* Uteri *incremento cum gangrano.* 5. *Ab oſſe in* Uteri *tumore.* 6. *A lapidibus* Utero *incluſis.* 7. 8. 9. 10. 11. 12. *A quatuor tuberculis circa os* Uteri. 13. *Ab hydrope* Uterino. 14. *Ab* Utero *ſanguine referto* 15. *Ab ejus corruptione.* 16. *Ob cancrum.* 17. *Ob* Uterum *à mola putrefactum.* 18. *Ob molam lapidem membrana incluſam.* 19. *Ob* Uterum *Ulceratum.* 19. *Ob vomicam in* Teſtibus *muliebr.* 20. *Ob vaſa ſpermatica &* Teſtes *tumida in muliere.* 21. *Ob diſruptionem* Teſticuli *fœmines dextri, vaſorum ejaculantium & dextri Uteri cornu, à fœtu ibi genito.* 22. *A* fœtu *extra uterum, in abdomine reperto.* 23. *Ob* fœtum *in utero corruptum.* 24. *Ob* Uterum *ulceratum, ſcirrhoſum, Ejus vaginam à diuturno fluore muliebri eroſam.* 25.

§. 1. ANno 1586. cum Nobil. quædam Matrona Lauſannæ ſuppreſſione menſium bimeſtri ſpatio laboraſſet, tandem exortus eſt dolor & inflammatio partium genitalium: Morbo propter verecundiam neglecto, abſceſſus & ulcus in collo matricis ſequutum eſt, cui multa abſque fructu à variis adhibita fuere: Biennio poſt cum D. D. J. *Auberto Vindone*, ut de curatione inſtituenda conſultaremus vocatus fui. Adhibito matricis ſpeculo, ulcus calloſum, fœtidum, inæquale lividumque, & ut verbo dicam, cancroſum, invenimus, quod minime nobis tangendum judicavimus: Vocatus poſtea Empiricus mira pollicitus eſt, Sed adhibitis medicamentis acribus auctus eſt dolor, aucta & febris, inflammatio, vigiliæ, cibi faſtidium & ſyncope, ut deinde paucos poſt dies è vita diſcederet.

Accerſitus denuo cum dicto Medico, ut diſſecaremus cadaver, totum collum matricis plane cancroſum & exulceratum offendimus. *Fabritius Hildanus cent. 2. obſervat. 63.*

COllum matricis plane cancroſum] Cancer uteri eſt tumor durus ac renitens, in uteri corpore vel cervice dolorem acerbiſſimum, punctorium & lancinantem præ ſe ferens: Fit ab humore atrabilario in ea parte collecto, vel à ſcirrho male curato, qui facile in cancrum degenerat, in ea præcipue parte, ob ſanguinis copioſum affluxum, qui in venis ſcirrho vicinis retentus, nec ſufficienter per menſtruas purgationes evacuatus, aduritur & malignam corruptionem acquirit.

Cancroſum & exulceratum] Duplex vulgo ſtatuitur, ulceratus & non ulceratus: Quamdiu materia morbifica minoris acrimoniæ & malignitatis particeps eſt, cancrum efficit non ulceratum: Acrior facta per putredinem, vel aduſtionem, tumorem exulcerat & cancrum ulceratum producit.

Exortus eſt dolor & inflammatio] Si tumor durus ac renitens in uteri corpore aut cervice percipiatur, qui dolorem punctorium ac lancinantem efficiat, cancrum eſſe pronunciare poſſumus; Evidentius tamen diſtinguitur ſi oculis percipi poſſit, (ut in allato exemplo) ut quando eſt in uteri cervice, ſpeculo matricis adhibito: apparebit enim tumor inæqualis ac tuberoſus, liveſcens, aut nigricans, venarum propaginibus, quaſi radicibus circumſeptus: Si vero ulceratus ſit, ſaniem quandam emittit fulvam aut nigram & graviter olentem, interdum etiam ſanguinem, ob eroſionem venarum quæ in partem decurrunt, tanta copia interdum, aperto aliquo vaſe inſigniore, ut ægra vitæ periculum incurrat: His accedit febricula, anxietas, nauſea, pudendorum ardor & ſimilia.

Empiricus mira pollicitus eſt] De prognoſi hoc pronunciare licet, cancrum eſſe incurabilem, ſive ulceratus ſive non ulceratus ſit; Quod quidem ut de omni cancro, etiam partes externas obſidente verum eſt, ſic potiori jure de eo qui uterum occupat ſentiendum eſt, ob continuam ſuperfluitatum illuviem, quæ ad eam partem decurrit. *Riverius.*

§. 2. Mulierem & vidi & ægrotam tractavi, quæ poſt mortem aperta fuit, in cujus uteri carnoſa ſubſtantia (non in cavitate, neque ſuperficie gibboſitateve externa) collectionem adeo admirabilem, tam humorum quam carnoſarum excreſcentiarum, membranarum, tendonum, oſſiculorum item inſtar gummatum, lupias aliaque corpora diverſæ ſubſtantiæ, coloris, odoris aliarumque qualitatum habebat, ut pondus omnium eſſet librarum mercatoriarum 40. Et tamen ab annis tribus, & longiore etiam tempore, quo temporis ſpatio materia eo loci erat contenta, nullum dolorem, qui alicujus eſſet momenti, perſenſerat, licet tantæ ſordes tantaque moles in utero continerentur: tamen toto illo tempore, tam naturales & vitales, quam animales functiones perfectas & integras habuit: *Fr. Roſſetus de Partu Cæſareo ſect. 5. c. 4.*

M*Embranarum, oſſiculorum &c.*] Ejuſmodi tumorum originem a ſucco craſſiore, quam decebat, parti oblato deducit *Platerus*, cui ſi nutrimenti alterius partis, quæ craſſo admodum ſucco ali debuit, portio ab ea abſcedens, in carnoſas ſedes cum illarum nutrimento delata talem duritiem in illis gignat: Quod & inde comprobari poſſe cenſet, quia in ejuſmodi abſceſſibus, ex illis tumoribus genitis, aliquid aliarum partium ſubſtantiæ ſimile inveniatur, nunc pilam, nunc unguem, nunc os, nunc glandulam referens, quæ vix dum aliã quam ex ſucco haſce partes illic in cute vel parte vicina nutriente, huc cum proprio carnis nutrimento delato, naſci potuiſſent: Uti & ſi ſebum referat, pinguiorem ſanguinis partem, quæ pinguedinem efficit, huc perveniſſe & ſic concreviſſe veriſimile videtur, &c. Huic vero ſententiæ obſtare videtur Medicorum doctrina, qui ſanguinem commune partium alimentum ſtatuunt, formam cujuſque partis in ſingulari & privata concoctione adipiſcentem; quam in ſanguine latere ſtatuere videtur.

§. 3. Duci Lotharingiæ mortuæ poſt dolores acerbiſſimos ad imum ventrem, repertus eſt omnino revolutus & complicatus Uterus. *Ballonius Epid. lib. 2. p. 152.*

HUnc morbum ſic deſcribit *Hippocrates* lib. de Nat. muliebri: *Si Uterorum os complicatum fuerit, menſes non ſubortuntur: Si vero ſuboriantur, pauci ſunt & vitioſi, Et ubi cum viro congreditur, dolet, dolorque imum ventrem & lumbos detinet: quod ſi digito contrectes & perquiras, oſculum non comparet.*

§. 4. Illuſt. Matrona Moravica, per longos & crudeliſſimos uteri dolores, nulla arte placabiles, exhauſta, & à morbo victa anno 1655. obiit.

Huic poſt mortem Uteri particulæ putridæ, & ſponte exciderunt, & per mulieris manus fuerunt exemptæ: Et ſic primum morbus innotuit, qui forte manu chirurgica mature tolli potuiſſet, Cum mulieres quaſdam exempto utero ſupervixiſſe hiſtoriæ teſtentur. *Hæferus Herculis Med. lib. 7. cap. 2.*

VTeri Gangrænæ mentionem facit *Hildanus* apud *Horſtium* Tomo 2. p. 248. Nihil aliud remedii proponit in affectu plane difficili & vix curabili, quam aquam ordinariam in ſummis doloribus putandam, ℞. agrimon. veronicæ ana man. j. ficuum ℥iv. liquir. ℥j. aquæ fontis lib. viij. coque ad tertias: Affectus gravis eſt, & ob id multo gravior, quia tarde ſe inſinuat, neque per certa ſigna facile innoteſcit: intus obſcure latet, ob pudorem diu ſupprimitur, & omnis generis morbos mentitur. *Idem.*

§. 5. Fœmina Veneta ann. 40. anno 1645. ex caſu quodam dolores Uteri acerbiſſimos paſſa eſt, adeoque graves, ut ipſam ſe trunderet, milleque modis affligeret: fruſtra omnibus adhibitis auxiliis, cauſa latente, ſeptimo die dolores cum vita ceſſarunt.

Cadaver apertum ſtatim dolorum cauſas prodidit, Uterus quippe capitis puerilis magnitudine in tumorem carnoſum degeneraverat, & gangrænoſum ſine exulceratione, ut diſciſſus pilam æmularetur carnoſam: Cavitas anguſta vix aureum nummum cepiſſet, plena concreto ſanguine: Præterea Omentum ligamenti vicem ſuſtinens firmiſſime externo uteri fundo alligatum erat, à quo furſum tracto dolores forſan oborti: *Th. Bartholinus cent. 4. obſerv. 28.*

§. 6. *Cæcilius Folius*, Venetus Anatomicus, in Uteri tumore teſtabatur ſe os reperiſſe inſtar conchæ, injuglis magnitudinis: Minus etiam os in tumore colli minore. *Idem ibid.*

§. 7. Extincta Hyppolita Gaza Correglienſe, doloribus uterinis diu vexata cum febre, lapis incredibilis magnitudinis, gypſeæ conſiſtentiæ, multo nigerrimo mucori innatans, diſſecto utero extractus fuit: *Marcellus Donatus hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 30.*

§. 8. Habemus

§. 8. Habemus domi lapides exciſos, folliculo fellis, ſtomacho &c. Utero &c. *Gemma Cyclogn.l.2.c.6.*

§. 9. Andreas Laguna cum aliis noſtratibus Anatomicis, intra calvariam, & meſenterium & uterum conſpexerunt. *Th. à Vega comm. ad cap. 5. l. 1. de loc. aff.*

§. 10. Obſervavimus concretos in capite, in utero mulieris, cui diſſecandæ in Scholis Medicorum publice præfuimus. *Scholiogr. ad l. 48. Holler.*

§. 11. Aperta mulier à nobis in ſcholis Medicorum Lutetia lapidem habens in utero; in cranio anteriore, & quæ ſine Liene inventa eſt. *Hallerius inter rariora n. 5.*

§. 12. Rarum eſt lapides gigni in colo, pulmonibus, cyſti fellis, rarius fortaſſe, quod tamen nos vidimus, in utero inferiore, *Scholiogr. ad lib. Gal. de loc. aff.*

Lapidum in Utero repertorum alii meminerunt, *Marſilius de S. Sophia* comm. ad *Avicennam*, *Alex. Benedictus* lib. 22. cap. 43. *Wierus* de Præſtig. lib. 3. cap. 15. Excretum memorat *Hipp.* 5. Epidem. à famula *Dyſcridis in Lariſſa*. *Salius* ad cap. 13. pract. *Altimar.* narrat monialem diu nefrinia cruciatam doloribus, tandem ejeciſſe ſponte per pudendum lapidem ſcabroſum, magnitudine & forma ovi gallinacei. Curationem vide apud *Aetium* Tetrabib. 4. ſerm. 4. cap. 98.

§. 13. Urgebatur Rogeri Corbinelli filia in Ilibus dextris dolore fere perpetuo: Quare multis diverſo tempore vocatis Medicis, cum unuſquiſque pro ingenio ſuo (diverſi enim diverſa ſentiebant) puellam curaſſent, & præſidia nihil omnino profeciſſent, è medio tandem ſublata eſt.

Quare conſilium fuit incidere corpus mortuæ, & inventum eſt os femoris eroſum maximamque oſſis partem in pulverem redactam: Nec non & circa matricis os quatuor quaſi lutea tubercula inſtar pilæ, quorum tria aqua opplebantur, quartum paululum præ cæteris elevabatur, undique dentatum, & ſuperficie inæquale atque durius, utpote quod ex carne atraque bile genitum eſſet: Non igitur admodum mirandum eſt ſi in ejuſmodi morbis, quorum cauſæ incertæ abditæque ſunt, diverſi Medici diverſa ſentiant & loquantur. *Benivenius cap. 79. de Abditis.*

§. 14. Aug. Imperatrix uteri affectibus laboravit, gravitate circa pubem &c. Uterus erat valde magnus, plenus humore craſſiſſimo: lateribus adhærebant corpora quinque ſatis magna &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 15. Nob. mulier poſt puerperium menſibus caruit: Uterus durus & tumens contactu apparebat: Cervix uteri erat ſpiſſiſſima, quæ transverſi digiti craſſitie coaluerat: Uterus maximus, totuſque ſanguine putrido refertus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 16. Domina N. cum febre &c. maxime conquerebatur de dolore ad hypogaſtrium: Uterus erat corruptus & quaſi gangræna affectus, plenus tabo & ſanie. *Vide tit. de Febribus.*

§. 17. Anno 1624. in cadavere Dom. N. Venetæ, quam cancer uteri exulceratus è medio ſuſtulit, reperi veſiculam felleam calculo inſtar cryſtalli pellucido repletam & diſtentam, ut nihil quicquam bilis recipere apta fuerit. *Scultetus Armament. Chirurg. obſ. 48.*

Veſiculam felleam &c.] Natura bilem quotidie genitam, non ad corporis circumferentiam, ſed ad uterum pellente. Hinc collige quod ad obſtructum porum bilarium & cyſticum non ſemper ſequatur Ictericia, ſed bilis quandoque expellatur vel ad inteſtina, vel uterum, vel aliam partem nobilem. *Idem.*

Cancer exulceratus] Lectio quam habuit Excell. *Spigelius* ſuper hæc, Si Venetæ & Gallo exortus fuiſſet Cancer in mammis aut artubus, Ulcus poſt radicalem ferro reſectionem vix cicatrice potuiſſet obducir Vel eo curato materia maligna invaſiſſet partes principes, ægriſque poſt tres vel quatuor annos mortem intuliſſet: Ratio eſt in promptu, quia non potuit cauſa tolli, quæ fuit obſtructio veſicæ felleæ pertinax. *Idem* Cancri è labio feliciter exſecti & renaſcentis habet exemplum *Marchetti* in Sylloge obſervat. 29. Senem, *ætat.* 84. annorum, laborantem cancro exulcerato in labro inferiori oris, magnitudine medii ovi gallinacei, curavi, præmiſſa totius purgatione novacula incidente radicitus reſecando: Spatio vero 20. dierum cicatricem induxi, incolumi ægro tres annos abſque ulla moleſtia; à quibus novus cancer ſubortus in faucibus, ex quo brevi ſpatio temporis obiit, præter omnem meam expectationem, qui exiſtimabam ex ætate humorem melancholicum aduſtum iterum ſuccreſcere non poſſe, novi cancri in alio loco cauſam, prout fere ſemper contingere ſolet, omnium Autorum ſententia, quod ſcil. in aliqua parte avulſus, in altera progreſſu temporis ſuboriatur: Firmabatque meam opinionem quod in praxi viderim mulierem 70. annorum, cancro niſi exulcerato laborantem, cui præſcripſi ungu. ex ceruſſa camphorato, ductum in plumbeo mortario, potius ad dolorem ſedandum quam curationis cauſa, quæ tamen præter ſpem, menſis ſpatio, nullo alio remedio adhibito, fuit perfectiſſime ſanata, vixitque multos annos firma valetudine, quod cenſui contigiſſe ratione ætatis: In ſene autem triennio poſt repullavit, quod forte non contigiſſet, ſi quolibet ſexto menſe remedia adhibita fuiſſent, humorem melancholicum ſpectantia, eundemque expurgantia.

§. 18. Memini diſſectum à me mulieris cadaver, ex eo mortuæ quod ipſi mola, ovo anſerino magnitudine æqualis, quam natura expellere variis conatibus tentaverat, ſubſtitiſſet & computruiſſet, atque in putredinis contagium totum uterum pertraxiſſet. *Pareus operum lib. 23. cap. 34.*

§. 19. Figuram Molæ cujuſdam vobis præ oculis propono, quam honeſtiſſima quædam Domina, poſtquam tribus annis eam geſtaverat in utero, enixa eſt: in cujus appendice Lapis, deſculptus a me, reperitur, albus, durus, ponderans æqua lance uncias tres, unamque drachmam: Cum enim mola ex craſſo ſanguine limoſo & fæculento ſcaturiat, ſi exurens in utero adſit calor, cur hic viſcoſus humor, aut portio ejus in lapidem non vertetur? *Nicol. Fontanus Analectorum cap. 5.*

§. 20. Fœmina ex aſſidua gonorrhæa, circa Vteri regionem atrociſſimos cruciatus patiebatur, mortua ſecta, vomica in uno Teſte inventa fuit. *Domin. Panarolus Pentec. 1. obſerv. 19.*

§. 21. Vaſa ſpermatica in fœminis graviter aliquando obſtruuntur, ut una cum teſtibus ad pugni magnitudinem in hypogaſtrii latere intumeſcant. *P. Barbette Anatom. Pract. lib. 34. cap. 1.*

§. 22. D. Contia, Quæſtoris Regii uxor, annos 31. circiter nata, conjugem Lutetia, ubi per multos menſes commoratus fuerat, redeuntem hilariter excipit: Ex mutuo complexu gravida fit: Per quatuor menſium geſtationis tempus nihil præter ſolitum grave, nihil moleſtum, unde conqueri poſſet, ſenſit: Vnum hoc adfuit, quod paulo ſupra regionem inguinis dextri tumor quidam cum duritie, ovi vel pugni contracti magnitudine tactu perceptibilis, cum aliquantulo dolore, quem & conjugis manibus ſæpe contrectandum exhibebat, apparuit: Raræ aderant cardialgiæ, nulla præter conſuetudinem corporis & membrorum, qua ſolent conqueri gravidæ, laſſitudo: neque hæc impregnatio, quæ octava fuit, tot enim fœtus geſtavit, ullo ab aliis diſſimilis modo videbatur: Die 2 Januar. 1614. menſe quarto à conceptu, circa veſperam, dolore ad pubem graviſſimo torqueri cœpit, frequentes adſunt cardialgiæ, interdum etiam leipothymiæ; de imi ventris & cordis, ad jugulum uſque pertingente dolore, conqueritur: Vocatus Medicus hyſterica ſymptomata ſuſpicatur (quid enim aliud, cum nihil de tumore circa dextrum inguen comparere audiiſſet) conjectari licuiſſet? Vacuata alvo, quæ ad hyſtericos affectus conducere videbantur præſcripſit, ex quorum uſu paulo melius habere viſa eſt: His ad mediam uſque noctem peractis, obſtetrici, quæ ſi forte periculum abortus accideret, vocata fuerat, tota res commendata eſt: quod reliquum fuit noctis, etſi cum pubis dolore & cardialgia, placidius tamen tranſactum eſt, uſque in horam quintam matutinam ſequentis diei, qua inſtante, exacerbatis doloribus & fractis viribus fatis conceſſit:

Accerſitur illico Chirurgus, qui diſſecto utero exitum fœtui, ſacri baptiſmatis fonte abluendo, præberet, Quod juſſum eſt exequitur, Diſſecta ventris infimi regione, in ipſius cavitate libras non minus quam ſex concreti ſanguinis, cui inteſtina innatabant, comperit: unde profluxerit miratur: in dextro latere fœtum è latebris quibus inerat diſruptis egreſſum uterum eas eſſe reputans, videt, & eam cauſam effuſi ſanguinis, ut erat, ſuſpicatur: Fœtus, ſive is vitalis, ſive vita orbatus, namque id incertum eſt, quinque pollices & uncias magnus, fœminei ſexus, partibus omnibus bene & diſtincte efformatus, & probe enutritus, uracho ad umbilicum & ſecundinas, quæ nullæ citra amnion tunicam conſpicuæ apparebant, ſuſpenſo repertus eſt: Interea rurſus vocatur Medicus, & quæ Chirurgus notaverat, & quæ multi præſentes inſpexerant audit: Placet res omnes propius ſcrutari, & Renes, de quibus mater alias conqueſta fuerat, intueri: hos ambos mole ampla & longitudine præter ſolitum immenſa, ſanos tamen, quibus nec vitii nec morbi nihil ineſſet, conſiderat: Vreteres ſcrutatur, ſiniſtrum teſtem mole, ut ſolet, exigua, conſpicit: dextrum dum perquirit, in quo & vaſis ejaculantibus, & dextro uteri cornu antea fœtus concluſus tenebatur, omnia lacera animadvertit: ipſius teſtis glanduloſam ſubſtantiam divulſam & ſparſam videt: Vaſorum ſpermaticorum membranas laceras ad cornu uteri uſque dextrum intuetur: Vterum inveſtigat, quem ſanum, integrum, rugoſum & vacuum, qualis in non prægnantibus eſſe ſolet, pugni contracti magnitudine, in quo diſſecto leve quoddam molæ rudimentum eſſe contemplatur: An via quædam ab utero in cornu dextrum & vaſa ſpermatica, qua fœtus vel ſemen eo ferri poſſet, conſpicua eſſet, perquirit: nullam aliam præter *vaſorum anfractuoſos*, ut ſolent eſſe, *ductus* conſpicit. Fœtum tam arctis receptaculis, quibus non amplius contineri poterat, concluſum, vel mole corporis, vel motu lacerationis ejuſmodi partium, & ſanguinis per imi ventris effluxus, cauſam conjicit. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 33. Ex Merceri, Medici Bituricenſis, communicatione.*

SI cornuum uteri uſum ex *Galeno* repetamus, in quibus ſemen eontentum in uterum expellitur, nulla pars pro cornu uteri accipi debet quam Uteri Tuba, quæ videtur ejuſdem naturæ & ſubſtantiæ cum utero, quia carnoſa eſt, in qua, quod eſt mirabile, fœtum humanum concipi fuit obſervatum: Decem ſunt anni, ex quibus Chirurgus Pariſiis, præſentibus Medicis, in muliere diſſecta puſillum fœtum optime conformatum in cornu dextro uteri invenit: Similem à eo. annis, in iiſdem vaſis Pariſiis viſum fuiſſe à Chirurgis fide dignis mihi narratum eſt: Hunc locum intelligere puto Marquartum, dum in ſua Practica Empir. narrat ſe vidiſſe molam genitam extra uterum, juxta ipſius fundum, in vaſis ſpermaticis. *Idem ibidem.*

Vaſorum anfractuoſos ductus] Per quos ſemen virile tubam intraſſe veriſimile eſt: *Veſalio* lib. 5. c. 15. tenuior eſt uteri tunica qua in cornua ſua deſinit: Atque in Tubis uteri ſemen maſculi quotidie recipi quibuſdam veriſimile videtur, ibique præparati: unde fit ut primo menſe in utero, ex obſervatione *Harvei*, nihil compareat, quum revera ad conceptionem concurrat, nec prorſus ſtatim evaneſcat in auras, ſed ad tempus ibi deſi-

deliteſcat, ut cum fœmineo miſceatur uniaturque: Hinc quando regreſſus denegatur quacunque cauſa obſtructionis, in Tubis hiſce mole dilatatis fit conceptus; ſed quia in tantam capacitatem ampliari non poſſunt, ſua natura teretes & anguſtæ, vel exiles fœtus generantur & imperfecti, vel incredibilibus doloribus ex membranarum diſtenſione matri mors infertur: vel ſi mater ferendo eſt, ruptis cornuum tunicis ampliorem locum in cavitate abdominis fœtus eligunt.

§. 23. Mirabilem caſum ad me miſit Vir Clar. *Io.D.Horſtius Archiater Darmſtadinus*, quem ab amico Gallo accepit. Mulier Muſſipontana annum ætatis 40. prætervecta, exili corpore & exigua admodum ſtatura, jampridem orbata conjuge (ex quo alias non ſemel prolem ſuſceperat) ſex prope luſtris cœlibem agebat vitam: at 6. Calend. Auguſti 1659. neſcio quo abrepta impetu, ſeſe è ſuperiori cubiculi feneſtra in ſubjectam planitiem hora ante meridiem ſexta egit præcipitem, cum vix ullum antea dediſſet prævium aut phantaſiæ aut rationis aberrantis argumentum. Ex tam violento caſu graviter fancia, duas circiter poſt horas extincta eſt: ſed quoniam dum in vivis ageret, non raro apud Medicos conqueſta fuerat ſe lapideam utero geſtare molem (ſentiebat enim tribus infra umbilicum digitis pondus & permoleſtum & grave, ex quo & injuſſæ alvi dejectiones, & invitus plerumque alvi fluxus, imo & ipſius ani procidentia ſequebatur) placuit extiſpicio rem totam diligentius indagare.

Itaque Dom. *Pillement* Medic. Facult. Decanus, & Primarius in Univerſitate Pontmuſſana Profeſſor, demortuæ cadaver ſecari juſſit, & reſectis primum communibus abdominis integumentis, adactoque ad omentum uſque ſcalpello, emerſit illico moles, quæ quadrimi infantis capiti magnitudine nihil cederet: Totam hanc molem natura in orbem fere conglomeraverat, & duriſſimo involucro obtexerat, quod bubuli ventriculi tunicas colore referret & craſſitie: Bajulæ mulieris corpori quinque firmiſſimis retinaculis cohærebat, & quatuor quidem vincula ex totidem peritonæi lateribus orta, pendulam molem ſuſtinebant; quintum vero eandem tenuioribus inteſtinis incumbentem, iiſdem etiam tenacius annectebat: Ubi primum tegmen illud duriuſculum immiſſa removit novacula, ſtabulans in medio fœtus facile deprehenſus, decuſſatis in formam crucis brachiis, & utraque tibia communem aliis in utero ſitum retinente: illa tamen eadem membra, nullis diſtincta intervallis, ita cum reliquo corpore coaluerant, ut inſpicientium aciem oculoſque propemodum ſubterfugerent, quamvis nec hanc nec alias hujuſce corpuſculi partes ulla in re mancas aut mutilas ipſa formatrix vis reliquerit: nam cerebri veram germanamque ſubſtantiam utraque tunica, & obducta inſuper cranii compago, eaque duriſſima coërcebat: claudebantur etiam ſub epigaſtrio & hypogaſtrio reliqua viſcera ad vitæ operationes neceſſaria, cor nempe, pulmo, jecur, ventriculus, lien, renes, diaphragma, fellis folliculus, veſica, inteſtina: nec defuit etiam uterus ſuis quoque omnibus numeris abſolutus, quoque uno judicio infantis ſexus innotuit: Jam aliquatenus lapideſcere cœperat vultu præſertim in gypſeam quandam duritiem abeunte, ucultra eam magnitudinem excreverat, quam juxta conſuetas naturæ leges ſemeſtris fœtus aſſequitur: Cæterum uterus ipſe mulieris tam illæſus intactuſque eſt repertus quam qui maxime, nullo prorſus obductæ cicatricis veſtigio. *Th.Bartholinus cent.6.hiſtor.92.*

SI quidem vera ſunt quæ narrantur, non poſſum aliud divinare quam quod fœtus hic primo fuerit in tubis uteri conceptus; Nam *Marquardus* in Pract. vidit molam in vaſis ſpermaticis juxta uteri fundum genitam: Et *Riol.* l.2.c.35. quatuor exempla refert fœtuum ea uteri tubis exſectorum. Semen vero virile ad tubam uteri pervenire facile poteſt, ſive per anfractuoſos vaſorum ductus, ut conjicit *Riolanus.*, ſive per tunicam uteri patulam, hacque parte, teſte *Veſalio* l. 5. c. 15. tenuiorem: Quotidie certe nobis inſcientibus hæc diverticula ſemen quærit ut ibi præparetur: hinc primo menſe, ex obſervatione *Harvei*, nihil ex ſemine in utero invenitur, quum revera immiſſum fuerit dubio procul in tubis tamdiu deliteſcit ut cum fœmineo copuletur: at quando regreſſus denegatur à quacunque obſtructione, in tubis fit conceptus, quas dilatari poſſe hydropica, apud *Tulpium* l.4. obſ. 44. fidem facit: At in his anguſtiis adultior fœtus comprehenſus, vel ſuffocatur, ſecumque matrem in exitium trahit, quod exempla *Riolaniana* teſtantur, cum nempe membranæ Tubarum fortiores ſunt; vel ſi tenniores, vi perrumpit tubas & in abdominis cavitatem ampliorem devolvitur, quod in hac hiſtoria eveniſſe ſuſpicor: Ex Utero conceptum fœtum perrupiſſe crederem; niſi author hiſtoriæ nobis perſuaderet uterum prorſus illæſum fuiſſe, ſine ullo cicatricis veſtigio, quod forſan in tuba uteri obſervaſſet diſſector ſi hanc particulam examinaſſet: facilius certe per tubam diſruptam prodit infans quam per uterum ſua natura & ampliorem & robuſtiorem: Ex hac tamen rupto aliquando emerſit fœtus & in abdomen expulſus, *Hildanus cent.1.Obſ.64.* Interdum foras per apoſtema oſſeæ fœtus particulæ prorumpunt, vel per umbilicum, *Albucaſis* l. 2. Chir. c. 76. *M.Donatus* hiſt.adm.lib.4.c.22. Vel per inteſtinum rectum, *Marſ.Cagnatus* lib.4.var.obſervat.c. 9. *Langius* l.2.Epiſt.39. Quomodo vero fœtus *Muſſipontanus* vinculis ſuis adalligatus deinde ſit inteſtinis tenuibus & peritonæo, difficile non eſt illi divinare qui in ſteatomatibus atheromatibuſque, aliiſque anomalis tumoribus ſimilia à natura ad alieni corporis robur & nutritionem vidit efformari: Tandem cur poſt inſolitam moram, & inſuetum carcerem in lapidis duritiem cœperit degenerari, manifeſtum eſt ex lithopædio Senonenſi: *Plura videantur in Epiſtola 58.cent.4.ubi ſuſpecta veritatis ea hiſtoria. Videatur & Denſingii tractatus.*

§. 24. In gravidis fœtus mortuus putreſcens retentus uterum inficit corrumpitque: Sicuti hoc in duabus mulieribus factum ſpectavimus, fœtum cum involucris & utero, vicinoque peri-

tonæo

tonæo corruptis penitus, ſectione in abdomine facta exemptum fuiſſe, quod in una viva adhuc, & diu poſtea ſuperſtite manente fieri vidimus, Et ex alia mortua nos ipſi hoc modo exemimus. *Platerus Pract. lib.2.cap.14.*

§. 25. Sanguinem menſtruum ex natura ſua benignum humorem eſſe ſtatuo, qui tamen aliquando ita immutatur, ut propter pituitoſi aut ſeroſi humoris copiam ipſi permixtam, album aut ſeroſum menſtruorum profluvium inducat, quod periodicum quandoque fluendi modum retinet, nonnunquam vero continuum evadit, unde mulier triſtis, oneroſa, puſillanimis, ſegnis, imbecillis atque conſumpta, necnon ſæpe ſterilis redditur: quia ſi materia per uteri cavitatem deducatur, illum tam debilem reddet, ut ſemen continere nequeat; vel ipſum ſemen corrumpet, vel alia quadam ratione conceptui officiet: Dico ſæpe, quia ſi p.n. fluxus ille per vaginam deturbetur, uterus ipſe & excipere & retinere ſemen poterit, ita ut conceptio nequaquam impediatur, aut fœtus ab ejus ſuppreſſione lædatur; Cujus rei exempla quandoque vidimus: Sed Fluor ille, ſive per vaginam, ſive per uterum prodeat, ſubinde tam acris evadit, ut loca per quæ tranſit, mordicando & exulcerando mortem inducat; Ejus rei ſequens Exemplum jam pridem nobis videre licuit; Matrona diu uriniori Fluore detenta, cum propter pudorem Medicorum auxilia detrectaret, Fluoris illius acrimonia ita adaucta eſt, ut præ nimio dolure incedere aut quieſcere non valeret: hinc vehementiori febri coacta tandem noſtrum imploravit auxilium: Examinatis ægræ ſymptomatis, affectiſque partibus perluſtratis, pudendi labia mirum in modum tumefacta & exulcerata comperimus, quæ cum Chirurgi egerent opera, accerſitus fuit H Annema: Medicamentis autem tam internis quam externis adhibitis, brevi temporis ſpatio Labiorum tumorem ac ſordidiſſima eorum ulcera ſuperavimus, *febre* nihilominus & dolore in hypogaſtrio manente, quapropter vaginæ orificium convenientibus inſtrumentis tantillum dilatare coacti, vidimus vaginæ latera materia concreti albuminis inſtar albicanti obſeſſa, quam dum blandius auferremus ſpatula, hæc momenti temporis ſpatio ex rubro nigricanti colore non aliter obducebatur, ac ſi per tempus aliquod in igne detenta fuiſſet: tanta erat materiæ illius acrimonia, ut nec injectionibus, fomentis aut aliis medicamentis temperari potuerit, ſic ut tandem miſerrime vitam finierit.

Aperto cadavere, præſentibus Expertiſſimo Medico D. *H. d'Aquet* & *H. Annema* Chirurgo, uterum undique aut exulceratum aut ſcirrhoſum deprehendimus: Vagina vero virulenta iſtius humoris acrimonia & colluvie adeo putris evaſerat, ut levi ſpatulæ attactu undique pertunderetur, patentique aditu cum inteſtino recto aliiſque vicinis partibus confunderetur. *Regn. de Graef, lib. de mulierum organis cap.9.*

APPENDIX.

Hypogaſtrii dolor Partum ſequens varias agnoſcit cauſas.

* HOrum Dolorum cauſa frequentiſſima petenda ab iis quę partus tempore parientibus obvenire ſolent: Duo autem maximè notabilia parientibus accidunt, fœtus excluſio & ſecundinarum tum ſeceſſus tum exitus ex utero: In fœtus excluſione dolores excitari notum, ſed qui poſt partum minuuntur & paulatim miteſcunt: Dolores autem docti alterius plane ſunt naturæ, incipientes tantum poſt partum. Quoad ſecundinarum ſeceſſum nova nonnunquam mulieres urget moleſtia, quoniam non raro ſatis arcte ac firmiter ſunt ipſi utero connexæ, & ita connatæ, ut vix ac ne vix quidem pariantur ſe abſque ſui, atque (quod graviſſimum eſt) ipſius etiam uteri laceratione ſeparari: At notum quam acuti dolores ſentiuntur in partibus excoriatis & laceris, ſi præſertim quoties liquor quivis, ac imprimis acer mordaxque ipſas contingit: Obſervandum autem Dolores illos poſt partum affligere maxime fœminas tam delicatas & ſenſus exquiſiti, tum arctius connexas utero ſecundinas, hinc & cum vehementia dumtaxat ſeparabiles habentes, obſervandum præterea ſi negligatur horum dolorum curatio eoſdem ut plurimum reddi partibus ſubſequentibus ſingulis graviores: Obſervandum denique non raro ad pariendum aut feſtinare aut urgeri nimium gravidas, adeo ut antequam ad extremitatem venerit fœtus, paratuſque ſit ſecundarum ſeceſſus ab utero facilis, præcipitetur partus, unde difficilius tum excluditur fœtus, tum ſecedunt exceduntque ab utero ſecundinæ: His accedit in nonnullis regionibus quod multæ mulieres gravidæ indulgeant nimium alimentis craſſioris ac glutinoſioris ſubſtantiæ ob quam ſimilis productus ſimilis arctius ſecundinas utero nectit, poſtquam igitur ſanguis plerorumque glutinoſior exiſtit, non mirum ſi arctius gravidis annectatur uterus ſecundinis. Cauſa ita prima & primaria Dolorum poſt Partum ei connexio arctior ſecundinarum cum utero, hinc & earundem laceratio ab utero, uterique adeo excoriatio: Cauſa ſecundaria & priori ſe adjungens, ſanguis eſt lochiorum per laceras excoriataſque uteri partes fluens, ipſaſque mordicans & rodens: Quamvis autem ſanguis omnis quamdiu humectat excoriatas & laceras uteri

partes

partes ipſas dolore afficiat, augetur tamen non parum idem Dolor quando ſanguis idem quacunque de cauſa exiſtit ſolo acrior, vel ob ſerum acre admiſtum; vel ob ſanguinem ipſum moram ubivis nectentem, ac proinde in uteri quoque vaſis ſive cavernis ſinuoſis.

Huic cauſæ accedere poſſunt plures Doloris cauſæ aliæ, *Frigus* partus tempore aut paulo poſt imprudenter in uterum admiſſum, atque lochia ex parte aut in totum ſiſtens, unde acrior factus mora idem ſanguis dolorem excitat in utero magnum, ſive ſuccedat inflammatio, ſive ſerum effluat ſolum, & quidem paucum & acre, uteri partes internas vehementer mordens ac rodens: (Inchoata imperfectave inflammatio à Lochiorum ſanguine in utero hærente, quæ nimirum ad ultimam ſuppurationem non tendit, attamen paulò poſt partum orta, dolores parit in utero vehementes.

Idem Lochiorum ſanguis ex parte licet in utero hærens, atque acrior ideo factus, quatenus reliquo effluenti jungitur eundem facit acriorem, unde uteri partes tum excoriatas, tum plus minuſve inflammatas in tranſitu exituque ſuo lacerat mordet roditque, atque duplici nomine dolores poſt partum parit, tum quatenus inflammatus, tum quatenus excoriatas uteri partes male afficit.

Accidunt etiam ſubinde in uteri regione, ipſoque utero dolores atroces à Flatibus, tum ipſum uterum tum inteſtina craſſa diſtendentibus: Flatus in utero ſæpius reperiri certum fit ex ipſorum excretione non infrequenti ex utero; Eoſdem autem ibi hærentes ac concluſos p. n. in uteri orificiis & oſtio ab externo frigore clauſis dolores ibidem parere poſſe ratio ſuadet, imo & experientia, curatis illis doloribus per flatus diſcutientia.

Quod ſi ſubinde humores acres, ubivis exiſtentes, atque ſanguinis maſſæ confuſi una cum ipſa tendant ad uterum, & una cum lochiis effluant, producent quoque dolores poſt partum: Tales autem humores erunt qui febres quaſvis continuas intermittenteſve producere ſolent, atque non tantum frigus & calorem, ſed Dolores quoque in capite, ventre, artubus, ipſoque adeo utero, tum ob partum, tum ob ſecundinarum ſeparationem male habente parere: Qui dolores ſive ſint continui, ſive per intervalla repetentes, omnino mihi videntur habendi pro Doloribus poſt partum: Et certe ſicut a doloribus vehementibus in utero, ob partum difficilem male habente, aut inflammatione ibidem orta, non raro excitatur febris, ita ob quamvis febrem, ſed acriorem atque ardentem, aut algentem, dolores producantur in utero, ſed prius male affecto, ſicut obſervamus idem aliis partibus evenire, ſimiliter ob ipſarum læſionem aliquam præcedentem, ſive notam ſive ignotam &c. *Sylvius de le Boë Prax. lib. 3. cap. 9.*

Observatio XII.

Inguinum Tumor & Dolor, ab utero cum fœtu eo devoluto. 1. Ab Vlcerato utero. 2. A calculo in Renibus. 3. 4. In ureteribus. 5. A Teſticulis ibi reconditis. 6.

§. 1. VRſula uxor Martini Opitz Vietoris, cum maritum in incurvanda pertica, ex qua vinculum vaſis parandum erat, incurvaret, forte ab eadem reciprocante ad ſiniſtrum inguen percuſſa eſt, ruptumque, ſeu laxatum potius (quantum quidem ego ex ſectione judicari potui) eſt peritonæum: Paulo poſt enim ad ſiniſtrum inguen tumor oboritur, qui brevi tempore tantum incrementum ſumpſit, ut nullo modo intra abdomen recondi poſſet: Etſi vero de utero prolapſo ſuſpicio incideret, tamen nec ipſa nec aliæ fœminæ id crediderunt, donec tandem res ipſa atque eventus omnem dubitationem ſuſtulit: Nam uterus conceptu gravidus ita in dies aucto fœtu dilatatus, ſimulque cum eo cutis inguinis ſiniſtri, qua uterus prolapſus erat, extenſa eſt, ut utero & cute concluſus fœtus inſtar facci fere, aut cucurbitæ oblongæ majoris modo propenderet, motuſque infantis tandem & tactu & viſu perciperetur: Quæ res cum ipſam, maritum cognatoſque perturbaret, Collegium noſtrum in conſilium adhibuerunt: Cum autem ob fœtum jam maturum de utero in abdomen reponendo, atque adeo partu naturali nullam ſpem ſupereſſe videremus, ſi naturæ res relinqueretur, & fœtum & matrem de vita periclitaturos, nulla alia re quam ſectione auxilium expectari poſſe oſtendimus: Quod cum illi intelligerent, ut ſectio fieret omnes petierunt: Cum igitur 21. Apr. 1610. partus tempus inſtaret, doloreſque parturientem apprehenderent, hora 8. matutina ſectionem inſtituit Chirurgus, ac t. ſecta eſt cutis & peritonæum, hoc enim quantum ego quidem viſu dijudicare potui, cuti integrum adhuc ſuberat, & in ſectione à cute manifeſte diſtingui poterat: Hinc & ipſe, qui jam extra cutem facile protumpebat, uterus apertus hæmorrhagia non adeo inſigni, neque etiam acerbo dolore, quod ipſa poſtea faſſa eſt: Vtero ſecundum longitudinem aperto, infans facile cum ſecundina extracta eſt, imo quaſi ſuopte motu cum via facta eſſet, exitum

quæſivit, & quidem Dei beneficio, ſalvus & incolumis: De utero vero intra abdomen reponendo, cùm ob ejus magnitudinem nulla ſpes eſſet, cutis, ſanguine conveniente decocto prius abſterſo, ipſi inducta & conſuta eſt, ipſe vero uterus non conſutus: Qui etſi aliqua inſigni inflammatione non corriperetur, tamen quia extra abdomen propenderet, & ab ambientis incurſu in curatione vulneris defendi non poſſet, membrana quaſi purulenta circa labia vulneris obducta eſt, quæ tamen, adhibitis poſt idoneis medicamentis, ſublata eſt, uterusque iterum purus evaſit, & naturalem faciem ac habitum circa diem 14. oſtendit, atque in dies magis in ſe contractus, ad naturalem magnitudinem rediit; Verum poſt dies aliquot labia vulneris nigreſcere, cum tangerentur facile ſanguinem fundere, atque adeo gangræna ſuboriri cœpit, ut ferro ſine ſenſu particulæ de labiis vulneris demi poſſent; ſed cum idonea medicamenta adhiberentur, omne illud malum ceſſavit, & caro circa labia vulneris ad priſtinum colorem & ſtatum plane rediit, vulnuſque indies anguſtius evaſit, adeo ut intra paucos dies coalitum vulneris ſperaremus, & vix ullum de recuperanda integra ſanitate dubium ſupereſſet: Verum enim vero cum illa 16. Maji hora 4. pomeridiana extra lectum aliquandiu conſediſſet, atque iterum in lectum ſeſe reciperet, lipothymia ſuboriri cœpit, & præter omnem ſpem intra dimidiam horam, proculdubio ab adſtantibus, cum eſſet paupercula, non recte in leipothymia tractata, vitam cum morte commutavit.

ipſa mortua, ut plane ſciremus an in utero omnia ſalva eſſent, an vero aliqua latens putredo leipothymiæ & ſubitaneæ huic mortui cauſam præbuiſſet, uterum aperuimus: verum omnia ſalva in eo invenimus; Infans etiamnum vivit ſalvus & incolumis a Dei beneficio, Huic enim ſoli, & ipſa mater acceptum ferebat quod toto geſtationis tempore à variis & periculoſis motibus nihil damni percepiſſet: Etſi enim uterum extra abdomen pendulum in faſcia geſtaret, tamen in obeundis domeſticis negotiis, quæ ipſimet ob rei familiaris anguſtiam expedienda erant, uterum cum fœtu nunc in femore, nunc in hoc nunc illo reponere neceſſe habebat. *Sennertus in Inſtitut. lib. 2. p. 1. c. 9. Pract. lib. 4. p. 1. ſ. 2. c. 17. Doringius Epiſt. ad Hildanum in hujus operibus pag. m. 893.*

QUæritur 1. Clar. *Doringius* Ruptione, vel ſaltem Dilatato peritonæo Hernia iſta uterina cenſenda ſit accidiſſe? Dilatato ſaltem, ſive laxato eo factam, ſi quid aliud certe evidentiſſime evincit quod id in ſectione à reliqua cute manifeſtè diſcerni potuerit, Et quidni ex altera parte in tantum laxari potuerit, cum in hydropicis ſecundum omnes fere dimenſiones totum abdomen in immenſam prope molem extendi ſæpenumero obſervatum ſit? Solidiores multo durioresque quam peritonæum ſunt arteriæ, aſt hæ in aneuriſmate ad ovi anſerini magnitudinem quandoque laxati deprehenſæ ſunt: Solidiſſimum eſt cranium, quod hydrocephalis nonnunquam admodum diſtenditur: rupto autem peritonæo Herniam fuiſſe productam inde quis arguere poſſet, quod plagam à pertica receptam inflictam ſubſequuta fuit: Sed etſi concedatur interiorem peritonæi tunicam perticæ illiſu fuiſſe diſruptam, exteriorem tamen permanſiſſe ſalvam ſectionis hiſtoria fidem facit; Nec refert ſi quis prætendat membranam illam, quæ poſt cutis diſſectionem in conſpectum venit, fuiſſe muſculi transverſi laxatum tendinem. Nam ſciendum muſculorum transverſorum tendines, non in viris tantum prope os pubis ad vaſorum ſeminalium præparantium ad teſtes deſcenſum; indéque ejaculatorium ad glandulas proſtatas, quæ veſicæ cervici appoſitæ ſunt, aſcenſum. Sed in mulieribus etiam ad duorum proceſſuum nervoſorum ab utero prodeuntium, & in ſummam partem pudendi pervenientium, tranſitum perforari, unde mulieres cum bubonocele laborant ſectione ſanari poſſe erudite monet *C. Bauhinus* lib. 1. Theatri cap. 8. Per foramen igitur tale ictu perticæ laxius redditum, uterus, integra peritonæi tunica exteriore, excidit, atque Herniam uterinam produxit: In eadem ſententia eſt *Hildanus* dilaceratum minime fuiſſe peritoneum, atque eo quod in hac matrona ne cutis quidem aut muſculi abdominis inſigniter læſi fuerant, nedum Peritonæum, quod ut teſtantur Anatomici, firmiſſimum validumque inteſtinorum & ventriculi tegumentum ſit, ſubſtantia membranoſum & molle, ideoque potius extenditur & relaxatur quam dilaceratur, præcipue in fœminis, in quibus ab umbilico ad pubem uſque validiſſimum eſt, Interim tamen duo incommoda ex ictu perticæ oborta fuiſſe non dubitat, relaxationem nimirum aliquam peritonæi, & contuſionem muſculorum abdominis ſimul & dolorem, quem cum attrahat, ſequutus eſt concurſus humorum in partem læſam, qui, quia pauci, &, propter conſtitutionem ſubjecti, pituitoſi & viſcidi, non inflammationem aut abſceſſum, ſed remanentes in partibus muſculoſis, & quidem circa peritonæum, illud paulatim laxum ac lubricum reddiderunt, imo ita debilitarunt partem illam, ut cum utero geſtaret fœmina, facillime relaxaretur, atque in ſaccum extenderetur.

2. Quæritur Num fœmina priuſquam plagam acciperet gravida fuit, vel poſterius demum? Non fuiſſe prius gravidam ex eo quis furſan demonſtrare poſſet quod poſt plagam vehementem, nec 1. inguen ſiniſtrum intumuit, nec 2. abortus ſequutus ſit: Ex adverſo, poſterius quoque gravidam vix evaſiſſe, uteri diſlocatio à perticæ ictu proculdubio excitata, docere poſſe videtur: Niſi forſan evenerit ut uterus non ſtatim à plaga, ſed tandem poſt factam impregnationem ſuo loco primum pulſus ſit; quod à vero non abeſt, præſertim cum non ſtatim ab ictu, ſed paulo poſt tumor in inguine ſiniſtro apparere inceperit: Cenſet *Hildanus* plagæ tempore nondum concepiſſe, quod ſi utero geſtaſſet, proculdubio ex animi perturbatione & imaginatione vehementiore, ut in gravidis fieri conſuevit, abortum feciſſet.

3. Quæritur, Annon tumore in inguine oboriente faſcia aliqua competente uterus contineri, ac ne longius extra abdomen excideret prohiberi potuiſſet? quin hoc ab initio fieri potuerit, dubium non eſt iis quibus notum quantum utilitatis faſciæ convenientes in aliis Herniis afferre ſoleant: idem cenſet *Hildanus*, qui id ſæpiſſime in matronis, bubonocele laborantibus, expertum ſe eſſe *ait*, imo & aliquando uterum ipſum ne excideret, faſcia prohibuiſſe: exemplo allato matronæ, cui continuo fere, imprimis ambulando, uterus ante oſtium propendebat, cui inſtrumentum adaptavit, quo collo matricis impoſito, uterus ita

ita in loco ſuo retinetur ut corpus quovis motu movere poſſit ſine moleſtia.

4. Fuit Hernia illa uterina oblonga, quia 1. fœtus non in globum contortus ſed erecte in utero continebatur 2. quia foramen, per quod uterus prolapſus fuerat, anguſtum, In herniolis ut plurimum id accidere ſolet, quamdiu enim foramen anguſtum eſt hernia figura oblonga propendet, inſigniter vero dilatata productione peritonæi, ſive vagina, in rotundam adeo extenditur ſcrotum, ut membrum virile aliquando appareat: In utero gerentibus ſanis venter rotundus eſt, peritonæum enim undique æqualiter extenditur.

5. Num ſpes ulla ſupereſſe potuit naturalis? Medici Wittebergenſes recte concluſiſſe videntur ſpem plane ſuperfuiſse nullam, cur enim utero in proprio loco conſtituto, non raro fœtus naturaliter educi non poſſit ob plurimas cauſas, in primis à *Rouſſeto* ſect. 1. c. 3. collectas diligenter, qua quæſo ratione in præſenti caſu extrahi valuiſset? Annon contigiſſet facillime ut in medio, & tamen irrito uterum in naturalem locum, una cum fœtu, per tam anguſtas vias reponendi conatu, fœtus ſuffocaretur, materque ipſa præ dolorum acerbitate ſimul extingueretur? Quare videntes quod parturienti alia ad ſalutem eſset omnis præcluſa via, excepta una dubia & periculi plena, per ſectionem *Cæſaream*, neceſse eſſe arbitrati ſunt ad illam tranſire *Hildanus* prudenter & recte eos egiſſe pronuntiat: Uterum enim extra abdomen prolapſum, à fœtu quin etiam dilatatum atque extenſum, per foramen illud anguſtum in ventrem nunquam retrudi poſse quis ambiget Si enim in herniosis aliquando inteſtina in ventrem reponi nequeunt, quanto minus in hac muliere uterus, cum poſt ſectionem & extractionem fœtus, ſolus ob ejus magnitudinem in ventrem reponi non potuerit: Prius itaque dilatandum fuiſset foramen abdominis, ut nonnunquam in herniosis, ſi inteſtina in ſcroto intumuerint fieri ſolet: Verum & dilatationem illam, tum propter dolorem, tum hæmorrhagiam aliaſque cauſas abſque maximo periculo matris, ſimul & infantis fieri minime poſse arbitratur; Deinde quia uterus per tot menſes una cum fœtu extra abdomen propendebat, non erat ad ipſum excipiendum locus ſatis aptus capax in ipſo ventre; per totum enim tempus geſtationis omnia quæ ad uterum & fœtum excipiendum ſunt neceſſaria paulatim adaptantur diſponunturque. Inteſtina creſcente fœtu, & dilatato utero, retrocedunt, hepar, lien & ventriculus verſus diaphragma blande reprimuntur, peritonæum ſimul & muſculi abdominis, prout fœtus accreſcit, ſenſim extenduntur, dilatanturque omnia ad partum naturalem, ſed ſine periculo, quia id ſenſim fit: cum violentia vero abſque læſione prædictarum partium reponi non potuiſt: Sed ponamus abdomen abſque inſigni periculo dilatatum, uterum quinetiam, & in ipſo contentum fœtum, feliciter in ventrem repoſitum fuiſſe, partus tamen naturalis quomodo conſequi potuiſſet non video: Ut enim reliqua impedimenta taceam, hoc unicum, ſcil. inciſio muſculorum abdominis, ad partum naturalem impedimentum ſufficiens erat: quantum enim compreſſio muſculorum abdominis in partu ſit neceſſaria ſciunt Medici, at hic ratione vulneris fieri non potuiſſet.

6. Medici quod poſt partum cæſareum uterum ſutura non conjunxerint prudenter fecerunt, utero enim à contentis evacuato, labia vulneris per ſe facile ut *Rouſſetus* de partu cæſareo teſtatur, concidunt & arcte conjunguntur: deinde poſt partum ut ſanguis, & quicquid præternaturale in utero ſupereſt, paulatim vacuetur neceſſe eſt; at quia in hac fœmina, ut veriſimile eſt, naturalis via occluſa fuit, non erat occludenda artificio facta; Cutim vero quod conſuerint recte fecerint; alioquin uterus aëri expoſitus protinus alterationem & putredinem aliquam contraxiſſet, ægramque mox è medio ſuſtuliſſet. *Hildanus.*

7. Sed aliquis forſan partem illam uteri, quæ per tot menſes extra abdomen propendebat, filo ligaſſet & abſcidiſſet: neque omnino rejicienda fuiſset operatio hæc, gangræna enim quæ poſtea ſupervenit, ut veriſimile eſt, hoc modo evitari potuit: deinde mulierem abſque utero vivere, imo & coitui aptam eſse multis exemplis conſtat: Verum operatio hæc & abſciſſio ut tuto fieret hæc obſtabant, primo quia reliqua pars uteri in ventre recondita, rite expurgari, ut neceſse, non potuiſset, via enim ad id à natura deſtinata proculdubio occluſa fuit; hinc ſanguine retento graviſſima ſymptomata & mors ſubſequi debuiſsent: deinde quia in poſterum ad procreationem inutilis fuiſset fœmina illa, totus enim ferè uterus decidiſset: potuiſset quidem concipere quod omnia ad conceptionem remanſiſsent integra, ſed an fœtum, uſque dum maturus fuiſſet geſtare potuiſſet, vix credibile eſt, nimis enim anguſtus fuiſset locus, nec unquam uterus propter partem ablatam ſeſe ſatis explicare potuiſset, & proinde abortum maximo cum vitæ diſcrimine feciſset: in partu enim niſi uterus, prout fœtus ſeſe ex una in alteram partem projicit & circumvolvit, extendatur. ut plurimum parturiens, ſimul & fœtus ipſe verſantur in vitæ periculo: quapropter quæ ſciſſo uteri laborant, vix parere poſse obſervavi. *Hildanus.*

8. Membranam illam, qua obductus fuit uterus, recte nominat, D. *Sonrerius* purulentam: non enim fuit membrana vera & recens genita: ſunt enim membranæ partes ſpermaticæ, nec facile regenerantur, ſed fuit aliquid præternaturale ex viſcida materia a natura procreatum, in eum finem ut ſubjectæ partes tegerentur & ab injuria aëris vindicarentur: In hunc finem natura in vulneribus capitis fungos producit, & in vulneribus juncturarum, quod vidi anno 1585, & ante paucos annos &c. *Idem.*

9. Gangrænam, quæ ſupervenit, ex interceptione ſpirituum & penuria alimenti ortam fuiſse veriſimile videtur; abdomen enim ſimul, & ea pars uteri quæ extra abdomen prolapſa fuerat, exiguas habet venas atque arterias: hæ autem quum tempore geſtationis ſupra modum elongatæ, extenſæ, & proinde veluti aridæ factæ eſsent, non potuit ſpiritus & alimentum per tam anguſtas vias poſt partum ſatis copioſe deſcendere, parteſque longinquas nutrire: extinctus itaque paulatim fuit calor nativus, & ſupervenit gangræna: Quæres, cur extinctio illa caloris nativi tempore geſtationis, aut paulo poſt partum non acciderit? *R.* ſanguinem & nutrimentum tempore geſtationis motu quodam naturali pro nutritione fœtus, copioſè ad partes illas defluxiſſe; poſt partum autem motum illum naturæ paulatim ceſſaſſe & ſanguinem illum qui ante ad uterum fluebat, ad mammillas aliaſque partes deſtinatas retroceſſiſse.

10. Leipothymiam quæ ex improviſo ſupervenit, & mortem intulit, imo & eo ipſo tempore cum vix ulla amplius de recuperanda ſanitate ſpes ſupereſset, ex occulta quadam malignitate, & procedente gangræna progenita, & in vaſis contenta ortam fuiſse arbitror. *Idem.*

§. 2. Monialis, multo tempore circa Inguina & Pubem doluit: Omnino ulceratus uterus fuit, Veſica quoque qua parte ipſum contingebat. *Tit. de Ventris tumore.*

§. 3. Vir Rever. poſt dolores frequentes in Ilio ſiniſtro urinam eruginoſam reddidit: Adfuit calculus in Rene, cujus tota ſubſtantia abſumpta. *Tit. de Urinis p. n.*

§. 4. D. N. Rendexter, in ureterum orificio, grandem calculum continebat acutum, ſed glabrum: nullam tamen urinæ difficultatem experiebatur, ſed dolorem tantum in Inguinibus. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 5. Joh. N. De gravitate in lumbis, & dolore tenſivo in utroque inguine præſertim ſiniſtro. Ureter ſiniſter ultra pollicem erat dilatatus, plurimos lapillos continens &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 6. Teſtes intra cavum abdominis ad pubertatem uſque latere probat *Mart. Rulandus* duabus hiſtoriis, hiſtor. 5. *A. Paræus* exemplo ſingulari confirmat, & in Nobili viro *Argentonio* poſt mortem, aperto cadavere, obſervatum fuit: Novi virum Nobilem, qui numeroſam prolem è lectiſſima conjuge ſuſcepit, cum tamen habeat dextrum teſticulum in inguine latentem, qui Herniæ ſpecie Medicos & Chirurgos fefellit. *Riolanus Antrop. lib. 2. cap. 29.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Hypogaſtrii dolor & gravitas, cum tumore ab immenſo uteri infarcti tumore.

Juvenis mulier, extra tempus imprægnationis *Fluori* albo copioſo obnoxia, comite gravitate & intenſis doloribus in regione hypogaſtrica, incidit poſtmodum in hydropem uterinum, ac tandem poſt ingentes cruciatus 4. die Junij præteriti anni 1681. interiit.

Cadavere diſſecto hæc ſe obtulere 1. uteri corpus, cum contentis extraneis intra cavitatem, accedebat ad pondus c. librarum. 2. Aquæ, quæ rufi coloris erant & inſigni aciditate præditæ xxviij. pintas adimplebant. 3. quatuor aderant falſi conceptus, vel molæ, quarum maxima accedebat ad magnitudinem capitis fœtus nonimeſtris, ſanguini coagulato ſimilior quam maſſæ carneæ 4. In cavitate uteri, parte dextra, reperta ſunt octo corpora, quaſi glanduloſa, infarcta materia alba, viſcida, fœtoris experte, verbo, ſpermati omnino ſimili. Nonnulla illorum pugni erant magnitudine, alia pilæ ſphæriſterii: Nonnulla quoque & ſiniſtra parte occurrebant, ſed minora 5. Teſticuli & Tubæ non adparebant, 6. meſenterium membranæ exteriori uteri tam firmo nexu cohærebat ut divelli non potuerit: quamobrem tenuia inteſtina in hypochondrium ſiniſtrum ſeceſſerant 7. Iecur admodum aridum, 8. veſica omnino vacua; Cætera à conſtitutione naturali non recedebant. *M. Caronius. Zod. med. Gall. Anno iii. pag. 126.*

Observatio II.

Circa umbilicum dolor & Hypogaſtrium, vermibus adſcriptus, ab humoribus bilioſi ventriculo atque inteſtino incumbentis copia, horumque inflammatione, Et Ductus choledochi totus ſuſceptione.

Artis noſtræ cultoribus puerum exhibemus ſex annorum, qui poſtquam per aliquot menſes in noſocomio noſtro decubuerat, abſceſſu cubiti enormi laborans, novo quodam, eoque inaudito morbo correptus eſt, ex quo etiam inquietudine, dolore, ejulatu, ſudore plurimum debilitatus poſt biduum interiit: Doloris, de quo valde conquerebatur, quamdiu in vivis erat, locus imprimis Hypogaſtrium erat, regioque umbilicalis: Ad hujus ſublationem varia externa æque ac interna uſurpata remedia, Clyſteres, linimenta, fomenta, (inter quæ primariam omentum recens ovillum leviter in lacte dulci, additis flor. chamom. & melilot. decoctum) potiones anodynæ &c. at fruſtra omnia: Accedebant collum ægri utrinque occupantes, hinc deglutitionem cibi potuſve inhibentes, Tumores duo piruleſti: Apertionem cadaveris defuncti aggreſſi nonniſi lumbricorum in ventriculo aut inteſtino copiam expectabamus, quod antequam obiit plurimos excreviſſet, & hos dolores ventris atrociſſimos, qui miſerum puerum vexaverant produxiſſe conjiciebamus: At vanæ noſtræ ſuſpiciones, quin potius ſingulare aliquod, novum, inauditum nobis ſe exhibuit.

Poſtquam enim ventriculi, inteſtinorum, partiumque aliarum imo ventre contentarum dictis adjacentium conſtitutionem quam fieri potuit accuratiſſime examinaveramus, quo cauſa doloris, quo laboraverat ante mortem æger, innoteſceret, nihilque hic inveneramus quod eam conſtituere liceret, præter humoris bilioſi ventriculo atque inteſtino incumbentis copiam, ejuſdem quoque ventriculi cum inteſtinis inflammationem, imo variis in locis ſydera-

ſyderationem, nec non omenti putrefactionem, veſica fellea conſiderare placuit: & hanc ruptam invenimus, bile vacuam: Accedebat ductus choledochi, inteſtinum duodenum accedentis, mox ſub veſicæ cervice. *Intuſſuſceptio* ſimilis omnino intuſſuſceptioni illi quæ in inteſtinis reperiri ſolet, ubi pars una alteram ingreditur, unde crudelis ille affectus quam *miſerere mei* practici appellare ſolent, ob cruciatus graviſſimos quibus tentantur ægri *Ioh. Meekeren obſerv. med. Chirurg. cap.* 4.6.

ANguſtatus dicto modo ductus bilarius rupturæ veſicæ occaſionem dedit; bilem enim omnem, quæ alias Inteſtino exhibenda, continere non valens, non potuit non continui ſolutionem incurrere: & hanc veſicæ rupturam bilis ſupra ventriculum & inteſtina parteſque alias effuſio neceſſario ſequuta eſt, imo ab hac dependens ſuperficialis partium earum eroſio: Patet ſic ægro ſupervenientium ſymptomatum, doloris imprimis febriſque, imo mortis ipſius cauſa: *Idem*.

OBSERVATIO III.

Lapidis veſica eductio ſolio per apertionem ad latus veſica, in mortuis primum oſtenſa.

SI ſolidus penitus ſit lapis, tunc nulla in medicamentis ſpes eſt, quare aut nihil agendum aut manu curandum fuerit, quod eo animoſius fuerit ſubeundum quod noſtris temporibus dextere admodum & tuto id fieri videmus: non ſolum enim inſtrumenta idonea inventa ſunt, ſed locus etiam inciſuræ quam commodus repertus, ſcilicet ut non jam ad perinæum aperiatur, ſed ad latus colli veſicæ, quo propius lapis attingi poteſt: Hoc ego in mortuis vidi, & in viris, jam ab aliis expertum accepi. *Guarinonius conſultat.* 300.

A*B alios expertum accepi*] *Riolanus* Encheir cap. 30. Ad apertionem veſicæ *aut*, explorationem morborum qui intra vel extra veſicam generantur inventus fuit catheter diverſus à vulgari, quamdiu facile poteſt introduci, tamdiu ſumma adeſt ſecuritas in morbis veſicæ, ubi non poteſt, tunc ſumma adeſt deſperatio: In hoc caſu vel perforatur veſica in imo hypogaſtrio, juxta os pubis, ad urinæ vacuationem vel aperitur perinæum: Sed cum introduci neque ac ad collum deprimendum quod ſub oſſe pubis abſconditur, catheter feneſtratus, ſupra quam ſectio fieri ſolet, profunde adigitur cultellus uſque ad veſicam lateraliter, donec urina fluxerit ſic enim ſæpe liberavimus multos ab imminenti periculo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII SECTIO XXIV.
DE URINÆ SUPPRESSIONE.

OBSERVATIO I.

Iſchuria à copia ſabuli in Emulgentibus, in ipſo Renum corpore & in capite ureterum. 1. *A plurimis calculis Renes & ureteres admodum diſtendentibus.* 2. *Ab uretere ſiniſtro obſtructo à calculo impacto, deficiente Rene dextro.* 3. *Ob ureterum initia calculis occluſa* 4. 5. 6. 7. *Iſchuria cum dyſuria à calculo duplici in uno uretere.* 8. *Ab obſtructo utroque uretere à calculo, Rene ſiniſtro inflammato.* 9. *Ob utrumque Renem à calculo in ureteris orificium illapſo obſtructum.* 10. *Ob ureteres ſabuloſa materia oppletos.* 11. *Ob ureterem unum à calculo obſtructum, Renem oppoſitum putrefactum.* 12. *Ab obſtructis ureteribus à viſcidis humoribus.* 13. *Ob obſtructum ureterem dextrum à grumo ſanguinis.* 14. *Ob ureterem unum reſiccatum alterum calculo obturatum.* 15. *Ob ureteres obſtructos à gypſea pituita.* 16. *Ob Emulgentes & ureteres craſſa pituita obſtructos.* 17. *A calculis Renis & ureteris initium occupantibus* 18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29. *A materia calculoſa in renibus, Calculo ſiniſtro Renis inſerta.* 30. *A Rene dextro calculoſo, Vreteribus arena refertis.* 31. *Ob ureterem dextrum calculo obſtructum, cum duobus minoribus in cavitate Renis ſiniſtri.*

§. 1. NOs aliquando in Emulgentibus vaſis, & ſimul in ipſo corpore Renum, & in capite Ureterum, utrinque ingentem vim ſabuloſę materiæ invenimus: Hic æger tanta & tam pertinaci urinæ concluſione tollebatur. *Schneiderus lib.* 3. *de Catarrh. c.* 7.

CAlculi non in Renibus primitus gignuntur, ſed in *maſſa ſanguinea*: De hac illi ut ad omnia membra, ita etiam per arterias ad renes veniunt, & quidem tanto facilius quanto plus ſeri per eos quotidie excernitur: Sabuloſa materia nonnunquam reſtagnat in vaſis Emulgentibus: per venam emulgentem, *inquit Rolfincius*, renes cum nutriuntur, tum quicquid eſt in ſanguine ſeroſi, illa emulget & ad ſe trahit: Ampliſſima ergo eſt, quia ſerum copioſum erat: Brevis, *quia ſerum nullam requirebat praeparationem, ſed quam celerrime pervadere debebat*; Ambæ venæ emulgentes unanimes deponunt ſerum in papillares & caruncularis ſimilea proceſſus ad fiſtulas ureterum; Sic illud in pelvi colligitur, & ſenſim ad veſicam deſtillat: Nonnunquam non ſolum per emulgentes ad renes derivatur etiam pituitoſa & mucoſa materia: hæc cum in pelvi colligitur, arenulæ gignuntur: cum ſubſiſtit in emulgentibus, propter ſuam craſſitiem *generatur maſſa ſimilis cauda, habens proportionales alas & pedes: talemque ſæpiſſime in exortu emulgentium deprehendimus*: Hanc *Galenicum* uſum vero inſpectum reddit circulatio Harveana: ad oſtia enim earum valvulæ ſunt appoſitæ, exacte illarum orificia aperientes, ut per eas in renes quicquam ferri impoſſibile ſit: Revehunt ergo Emulgentea ſanguinem à nutricatu Renum, quem arteriæ important, reſiduum in cavam: hinc proculdubio, *inquit Highmorus*, in renum ulceribus, ſi quando obſtructo ureteris capite pus cohibeatur, ut per urinas evacuari nequeat, id ſenſim una cum ſero per venam emulgentem in cavam redundans, ſanguinem totum corporiſque habitum inquinat: qua etiam ex cauſa quaſi ex leucophlegmatia, calculoſos tumere ac palleſcere ſæpe animadvertit *Fernelius* 6. de parte morb. cap. 12: *Hactenus Rolfinkius*: Materia igitur ſabuloſa tantum in renibus cogitur, & in lapidem concreſcit, ac in dies augetur: Ac quicquid ſabuloſæ materiæ in maſſa ſanguinea ineſt, de ea per renes cito rejicitur, & quidē cōmodo valetudinis; ut teſtantur *Scherbius, Hofmānus, Zacutus, Panarolus*: quam multi qui febri vel tertiana, vel quartana, vel ardēte jactati fuere, ſabuloſa urina ad ſanitatem reducuntur, Idem *Scherbius* etiam *ait*, calculos ad renum formam, ſi ibi morantur, aſſumere corpus: operæ pretium erit ejus verba apponere. Probabilius, *ait*, videtur humorem omnem, etiam

ſerum, materiam poſſe eſſe calculorum, modo exhalatio ſicca in eo ſit ſoluta, inſtar ſalis aut aquæ calcis. Talis enim humor certis in locis retentus, in naturam lapideam facile degenerat: Arenæ quoque, ſi glutinoſus humor accedat, in calculum coagmentari dicuntur: Hinc certe fit ut corallium in mari (quod ſalſum eſt) lapideſcat, imo ut integra etiam animalia ibi, ſi talem ſuccum attraxerint, in lapides abeant: Conjecturam videtur adjuvare id quod à nonnullis obſervatum, ea fere ex animalibus domeſticis lapides in ſe gignere quæ ſale copioſiori veſcantur: Ejuſmodi autem lapideſcentem ſuccum urinæ interdum præ ſe ferunt, à calidiore intemperia humores adurente, ad quandam calcis ſimilitudinem: Neque diſſimili modo arenæ fieri putantur, niſi quod in his principium concretionis eſt in partibus minutioribus: Atque inde quidem vini quædam genera ad calculi generationem male vulgo audiunt; Hæc igitur videtur materia quæ principium τοῦ λιθοῦσθαι, i.e. vim & naturam lapideſcandi in ſe continet: Efficiens duplex eſt, primum enim, ut modo diximus, oportet ſi intemperies aliqua calida humores urens, ſive hepatis illa ſit ſive renum, ſive totius venoſi generis & arterioſi, ſive etiam horum omnium: Niſi quis putet eam materiam, quæ ad lapideam naturam ὁρμὴν habeat, etiam ſolo cibo potuque poſſe aſſumi: Deinde terrea hæc materia certo modo uſta, oportet veniat ad loca frigidiora: ſatis autem eſt ſi ea ſint minus calida: Inde enim fit ut calculus neque calido ſolvatur, neque frigido, (etiam cum humiditate conjunctis) quia neutro per ſe ſolo conſtitit: cui rei cum multa alia documenta ſint, tum imprimis quod in veſicis frigidioribus natura & exſanguibus, & ad alias etiam membranas, itemque ad oſſa maxime calculi naſci ſolent: Qua de re operæ pretium eſt videre quæ *Andreas Caſalpinus* lib. 2. quæſt. medic. cap 25. doctiſſime diſputat: Hæc autem altera cauſa, etſi omnino ad calculum φυομένῳ requiritur, & pertinet etiam ad problematum quorundam ſolutionem, nullas tamen utiles indicationes, & agendorum inſinuationes in artis operibus affert: *Fernelius* ut ſolet, in cauſis reddendis decurrit hic ad occultam quandam calculoſam conſtitutionem renum, quæ etiam hæreditariæ ſint, unde totæ familiæ calculo obnoxiæ oſtendi queant: Verum multa *Fernelii* dogmata incurrunt in acerrimam illam, omniſque prudentiæ pleniſſimam *Galeni* cenſuram, quæ eſt 3. præſag. ex Pulſ. lib. cap. 5. Eorum, *inquit*, qui nihil docent duplex eſt inſtitutum, alterum dum ad proprietatem, quæ ea primi nequeat, confugiunt: Alterum dum proferunt quædam nomina, nec tamen quæ ſignificant obſervant, nec quam illis ſignificationem tribuunt interpretantur: Certe quamdiu non aperte dicitur in quo ſita ſit, ſive quid ſit calculoſa illa conſtitutio renum, ut ea cognita per contraria illi mederi poſſimus, aut ſaltem prognoſticari, nihil in arte utile neque docetur neque diſcitur: Idem peccatum neque ii refugiunt qui nominant quidem calculoſam hanc diatheſin, ſed nominant imbecillitatem renum, ex ſemine parentum contractam, quæ purum ab impuro non exquiſite ſeparetur: Præclare enim *Galenus* de ventriculi imbecillitate *ait*, Nomen hoc (imbecillitatem) ita communiter prolatum eſſe nudum & inane, atque ad medicationes inutile; dicendum enim potius Ventriculum eſſe imbecillem, quia ſit frigidior, calidior, humidior &c. Ita enim elucet quid ex altera parte auxilii rationem habere poſſit: Idem igitur nos quoque de iſta renum hæreditaria imbecillitate, ſi non clarius explicetur, profitemur: Longe ad artis opera utilius *Galenus* docet, facultatem ſuam habere eſſentiam in certa propriaque partis cujuſque temperie, unde l. de præſag. ex Pulſ. lib. cap. 4 facultatem clariſſime *ait* eſſe cordis temperiem: Quia ad actiones mora requiritur, plurimum ad calculi concretionem faciet ſi humor lapideſcẽs in canalibus renum hæreat: id autem fieri veriſimile eſt in iis, in quibus meatus, qua emulgentia vaſa renibus inſeruntur, ſunt ampliores, contra autẽ, qua ureteres exoriuntur, anguſtiores: Etſi autem hæc cauſa veriſimilis eſt, in vivis tamen certo cognoſci non poteſt, niſi quod crebrior uſus eorum quæ renes abſtergũt poſtularetur. Nihilominus ex his perſpicitur quæ ſit illa *Naturalis* & in quibuſdam etiam *Hæreditaria* renum calculoſa conſtitutio: Nam & viſcerum intemperiem calidam, quam calculorũ primariam cauſam poſuimus, non raro eandem à parentibus accipimus, & conformationem partiũ, ut in membris externis, ita etiam in internis eorũ ſimilem plerumque in lucem nobiſcum efferimus: Non ſolum in ſinu cavo renum, ſed etiam in uretere concreſcunt, imo in renũ quoque ſubſtantia: Inter ſigna pro pathognomonico nõ agnoſcimus arenulatum mictionem, cum non pauci eas reddant ſine ullis calculi laboribus, idque imprimis obſervaſſe in Hiſpania author eſt, *Thomas à Vega: Hactenus Scherbius:* Succus lapideſcens, inquit *Highmorus*, à terra per plantas una cum illarum ſucco exhauſtus, & inde ab animalibus, quæ nobis alimentum præbent, aſſumptus, noſtris exinde communicatur corporibus; nondum tamen ſuam amiſit naturam, ſed corporis noſtri partibus appoſitus, licet concoctiones ſubiverit, in lapidem concreſcit, in iis præcipue partibus quæ natura ſunt ſicciores, aut nimium anguſtis, & humoribus viſcoſis referta collectis ſi fuerint: Hæc *Highmorus*. Simili modo materiã calculorũ declarant *Fonſeca, Aſſuverus Beverovicius*. Quidam vocãt *Tartaram* ſunt ut judice *Scaligero*, Barbari, *Quia cum vini tum aliei partes quadam partibus omnibus aqua ſunt tenuiores, contra quadã craſſiores, idcirco ex utroq; fex, quod in altero Barbari Tartarũ; in altera Latini Græca origine Amurcã vocant:* Hoc nomen etiam hortet *Johannes Aſſuverus*; Eſt calculi cauſa, *Inquiens*, antecedẽs fæx, craſſitudo & ſaburra ſanguinis in venis & arteriis contenta, mox una cum ſanguinis ſero per venas emulgentes ad renes excernenda: Cũ dico fæcem ſanguinis, voce ſanguinis totã ex quatuor humoribus permixtam ſanguinis maſſam, & intra vaſa adhuc contentã intelligo: Per fæcem autem ſerumque ſanguinis, accipio omniũ eorundem humorum ſerum & fæcem commixtam: Suũ enim cuique humori ſerum, & ſuam cuique fæcem excrementitiam eſſe nemo eſt qui neſciat: Altera antecedentium cauſarũ paulo remotior, eſt ipſa viſcerum prava actio & conſtitutio, Hepatis imprimis, deinde & Lienis, (de Renibus in cauſa continẽte diximus) denique & Ventriculi: Cum enim viſcera ſuum ſingula non probe officium ſuum naturale faciunt, coquendo, coctionis excrementũ ſegregando, idem debito modo & per vias deſtinatas excernendo, non poterit utique non tota inde ſanguinis maſſa impurior fæculẽtiorque evadere: Prætetea omnes illi *Ferneliani* vehementer errent, qui calculos à *diſpoſitione Renum calculoſa* creari putant, Sint calidiſſimi renes, ſerum indeſinenter tranſiens in lapidem convertere non poſſunt: ac ſanguinis potu dilutior ad renes ſubinde vehitur, renũque calor ex ſanguine pẽdet: Fruſtra quoque ſunt ii qui illam *Renum diſpoſitionem* vocant *Arenoſam*, & hi talem eſſe Hæreditariam opinantur: Cauſa cur Gemellorum fratrum patris alter calculo renũ premarur, alter non item, quærenda eſt non in diſpoſitione renum, ſed in proprietate naturæ, quæ in hoc cibum aliter, in illo digeſſit: Hujus natura multam fæcem, & terream illam materiam in ſanguinem ſe penetrare patitur: illius autem natura eam quam maxime expellit: Si maſſa ſanguinea tandem ſabulo ſat repleta eſt, eam natura defæcare aggreditur, quapropter ſalvis renibus nephritis gigni videtur: Ut pulmones, hepar & lien, hoc expulſo ſabulo, nonnunquam vitiantur, ita plerumque ab eo affliguntur renes, per quos ſanguis naturaliter emundatur: Quidam quoque falluntur, dicentes *Serum in renibus alterari, & elaborari & perfici*: ut fæx

vini ſe cogit & coinet , ita arenæ in ſe coeunt, eas natura cum ſanguine circumfert & commode in renes amaudat: De al monia ſingulorum membrorum varii redondantes humores redeunt in maſſam ſanguineam, de hac mittontur calculi ad renes & ad veſicam, in qua , ut loquuntur, per appoſitionem increſcunt: Nam aciculæ in veſica hominis calculoſi delitefcenti, ut baculo in aqua ſabulum allinitur: *Lapidificam materiam* nos nullam aliam agnoſcimus quam terreſtrem & ſicciorem partem alimentorum , hæc coit in ieſe & lapidis natoram induit : Si ejus magna vis in maſsa ſanguinea cohibetur, & impeto arteriarum in viſcera compellitur , illa calculis referciuntur & lapideſcere videntur : *Spiritus lapidifici* hunc non ſpectant, ſa 's que terreſtris materiæ in alimentis ineſt unde calculi concreſcere : Nihil neceſse habemus ad illos raros , ut vocant , ſpiritus lapidificos confugere ; qua e a D.D. *Sennerto* penitus ſecedimus, ac negamus diſpoſitionem arenoſam eſse cauſam calculorum : Salvis renibus calculi in artubus , & ante in maſsa ſanguinea inveniuntur, Nec illam ſanguinis fæcem quoque vocamus Tartarum, ſimilis amurca per urinam ſaniſſimi hominis excernitur , nec animadvertitur : Thermarum aqua quam pellucida eſt ? quam tenuis? quam liquida? Et ea quam exiguo ſpatio temporis fit turbida aut arenoſa? *Hæc ex Aſſvero Schneidero.*

§. 2· Philoſophiæ naturalis Profeſſor in Academia Wittembergenſi, perquam induſtrius D. Joh.Sperlingius per aliquot annos mictus tardirate vexatus fuit; ac ſi aliquando exercitatione ambulandi uſus eſt,cruentam,licet eam minimam,fecit urinam ac arenoſam: Nonnunquam ſedimenta quoque erant ſimul ſabuloſa & ſanguinolenta: Prætetea ipſe obtuſo lumborum dolore premebatur: Quam vere autem is intelligebat ſe eſſe calculoſum, tam vehementer à medicamentis abhorrebat:hic de domo aliquando exiens , animi cauſa ſpatiabatur , & mox contentius ire cœpit , eo conſilio ut urina provocaretur:verum confecto illo itinere mictum celebrare non potuit : Is nihil territus , cœnatur & paulo poſt dormitum proficiſcitur: Verum nec poſtero die,nec reliquis inſequentibus diebus urinam reddere potuit;Tandem ad eum ægrum rogatu uxoris, Inviſo: erat tum viceſimus dies ex quo urinæ impoſſibilitas eum male habuerat: Expono periculi magnitudinem,quam ille tantopere non motus , judicabat Naturam ſat valentem fore:Interjectu paucorum dierum iterum acceſſor: Tandem quidem curationem ordinare aggredior,ſed ſimul pronuntio eventum fore in manu Dei, me autem facienda rite obiturum, certoque facturum eſſe : Cumque ad medicamenta æger natura nauſearet, omnia quæ aſſumebantur tanto citius ore rejiciebantur, urina itaque ſtetit, alvus quidem ſemper fluidior fuit,hac que ſpe ſe ſuſtentabat fore ut urina exitum hac via inveniret, Quid? jocatus quoque in hoc ſtatum valetudinis dicebat , ſe nunc vivere vere vitam paſſeris, unde cognominaretur,cum aves bibant nec mingant;quid mihi igitur refert illud nomen eſſe niſi fato hoc probo? Ac quomodo ille quoque apud *Plautum*, *Nolo ad veſicam quod eat , in ventrem volo:* Sed ne in longum exeam, Is tandem convulſionibus corporis adeo urgebatur ut decederet: Hac ratione quoque, ut obiter dicam, periit *Marcus Vigerius* Epiſcopus Senogallienſis, ut refert *Bartholomæus Euſtachius.*

Cæterum Sperlingii noſtri corpore inſecto , Renes calculis mirifice diſtenti reperiebantur: Illi erant varia forma & diverſa magnitudine:Quidam enim erant trianguli,quidam quadranguli,quidam quinque anguli,quidam aſperiores,quidam leniores : nonnulli tres , & fere quatuor drachmas,nonnulli duas,nonnulli unam pendebant: hos in cavo renum latentes humor quidam ſubalbidus perfundebat,qui colaturæ liquidæ colorem fingebat: Mictuales viæ, quas ureteres vocant, etiam calculis fere innumeris,ſed minoribus & exacte teretibus penitiſſime obſtructæ erant,ut quiſque,qui ſectioni intererat , ſatis ſuperque intelligeret hinc eam tam pertinacem urinæ concluſionem fuiſſe ortam: Hepar & Lien,nobiliora illa viſcera,erant minime vitiata, Hepar maxime conſiderabatur, cum puſtularum eruptiones faciem ejus ſemper turpaſſent: Ante quatuor annos ſanguis ex brachio miſſus fuerat , qui erat mirifice craſſus & ponderoſus: Ac nunc ante omnia dicendum eſt, quod ejus ſudor fuerit arenoſus. *Schenniderus lib. 3. de Catarrhis cap. 3.*

S*udor fuerit arenoſus*] Æger ſæpius de cauſa hujus ſui ſabuli diſſerebat, quod per ſudoré tollebatur: Credebat ejus originem in alimentis quæri oportere : Erit itaque ipſius judicio æſtimabile, arenas ſanguinis in renum cavum coire ſolitas fuiſse , è quibus tandem adunatis , & mox concretis tot tantique lapides certe creari potuerunt : Nimirum ut vermes in ſanguine, teſtibus *Kirchero* , *Borello* , *Bartholino* . naſcuntur, & tandem ad renes ac poros ureticos devolvuntur : ita arenulæ cum ſanguine in renes deferuntur , ibique augentur , & tandem per illas urinales vias excluduntur ; Variæ & diverſæ res urinæ admiſcentur, ut eæ deprehendi non poſſint : Hæc vero ſanguineæ maſsæ recrementa ad renes vehunt arteriæ , ac quod ſupereſt ſanguinis, reducunt venæ : *Idem. Eandem hanc hiſtoriam aliter , paulo enarratam , vide tit. de Lumborum dolore , ex Joh. Daniele Majore.*

Sudor arenoſus] Ab Excell. *Th. Bartholino* adnotatus ex *D. Olao Wormio*, hiſt. 34.cent.1. Illuſtris quidam Vir Calculo & arthride , domeſticis hoſpitibus ſæpe obnoxius & arthritide,domeſticis hoſpitibus ſæpe obnoxius , ſubinde in largiſſimum ſudorem ſolvitur, quo non ſerum exſudat , ſueti per poros liquores, ſed , quod mireris, manipuli arenularum , quas inducta manu abſtergit : quotidianum id Nob. viro , & à Medicis ſaluti illius excubantibus viſum perſæpe. Ejuſdem rei adſtipulator eſt *Dn. D Joh. Dan. Horſtius*, Ubi cum dolore , *&c* , arenulæ minguntur, calculum quoque minantur renum aut veſicæ ſæpe tamen non mingantur calculum , maxime ſi dolor abſit : Si ſcil. illæ arenulæ in venis & ipſo ſanguine generentur, quod familiare Scorbuticis , quorum ſæpe ſanguis adeo abundat arenulis , ut non tantum copioſe prodeant cum urinis , ſed & poſt ſudorem cuti in vola

manuum & aliis partibus ſe inſinuent, ut vidi in Illi. mattona, cujus ſæpe mammarum & manuum cutis ita arenulis obducebatur, ut digitorum apprehendentium veſtigia relinqueret: Hæc *Horſtius.* In hac civitate quidam degit, qui finito ſudore arenulas manu detergit & de cute vellit, quæ ſplendidulæ volitant per aërem: Si ergo ſudor de conceptaculis ſanguinis venit, venit de iiſdem calculus. *Schneiderus l.c.*

§. 1. Cum decem abhinc annis Monacho cucullato Iſchuria laboranti Medicinam afferrem, quæ octiduum, & plus, eum exercuit, eum dolore in rene ſiniſtro, qui nec aliis diureticis nec balneo cedebat, cui propterea cum præſcripſiſſem cantharidum ſcrupulum ſemis, cum unciis viij. juris pinguis, alterati radicibus petroſelini, liquiritiæ & fœniculi, addita drachma ſeminis ameos, ad contemperandam acrimoniam, & obtundendam veneficam earum qualitatem, & quod vehiculi loco eſſet cantharidibus, accedens *Iulius Cæſar Caſſerius Placentinus,* me abſente, cantharides exhibuit cum conſerva capillorum Veneris, ex cujus remedii uſu dolores ventriculi, atque in regione pubis ægrum corripuerunt, à quibus tertia die extinctus eſt. Quod tamen remedium validiſſimum adhibuimus, quia eo morbus progreſſus erat, ut ex ſola urinæ ſuppreſſione vix biduo ſuperſtes futurus eſſet, eum in primis aliis remediis locus non daretur, intercepta urina in renibus, non in veſica.

Aperto vero cadavere, deprehendimus ventriculum & veſicam exulcerata: Obſervavimus quinetiam obſtructum ureterem ſiniſtrum à calculo illi impacto, atque deficientem renem dextrum.

N*Ec balneo is cedebat*] Ejus rei cauſa Medici calida in 4. admiſcent diureticis, erodentia ſcil. quorum ope abradantur calculi, atque evacuentur paulatim, in quam rem commendantur Cantharides, Verum ſi meminerint hiſtoriæ Filii Theophorbi. 5. Epid. luce clarius apparebit quam pernicioſa ſint erodentia: *Filius hic veſicam ſcabioſam habebat, & viſcoſam urinam reddebat, dolebat, & cum inciperet mingere, & cum deſineret, ac confricabat partem anteriorem* *Huic cum bibiſſet diureticum vehemens, exulcerata eſt alvus fortiter & tertia die à potione obiit.*

Ventriculum & veſicam exulcerata] Quod forte non contigiſſet ex potionis alicujus epiceraſticæ uſu, quæ ventriculo non immoratur, unde cantharides ipſum non exulceraſſent, hauſto potiſſimum ab ipſis juſculo pingui, quod earum acrimoniam & vim erodentem obtundere potuiſſet. *B. Sylvaticus conſ. 50. c. 3.*

§. 4. Magdalena Nicola, vidua quadragenaria; à renum cruciatu & calculi excretione aliquandiu afflicta, doluit intenſe ex utroque lumborum latere, cum præcordiorum anguſtia, cibi faſtidio, vomitu continuo, & mictu, primum quidem imminuto, ſed mox integre ſuppreſſo; quod omnimodum lotii impedimentum comitabantur febris lenta, lancinans lumborum dolor, gravis ſopor, mentis ſtupor, nervorum diſtentio & ſimilia oppreſſi cerebri ſymptomata, orta à reciproco retenti & regurgitantis ſeri refluxu, quod per diuturnam moram ubi computruiſſet, auxit calore febrem, & acrimonia ſua reſeravit non modo ureri venas, ſed ita quoque vellicavit proceſſus ſpinalis medullæ (qui cum pendula ipſius parte vertebris incluſa, conſtituunt verum nervorum principium & indubitatam omnium ipſorum originem) ut xviij. Iſchuriæ die perierit, & comate & convulſione obruta: Cujus inextricabilis infortunii cauſam clare uti innoteſceret, & perſpicue conſpiceretur, non ſemper in Medico eſſe quoſcunque curare, ſed ſubinde ſufficere generoſam prædictionem, decretum cadaver hoc aperire, & omnium oculis exponere indiſſolubilem illum nodum, quo corpori inextricabiles morbi ſæpenumero adnexi.

Apparuit itaque hic Ren ſiniſter extrinſecus quidem lividus & tumidus, ſed intrinſecus non minus aqua quam tribus calculis refertus: quorum maximus adæquans primum humani pollicis articulum, acuto ſuo apice ita obturabat ureteris principium, ut omnem tranſituræ urinæ intercluderet aditum: nihilque propterea lotii contineret veſica urinaria plane vacua & omni liquore deſtituta, præſertim quum oppoſiti renis ureter non minus obſtrueretur ab plano & lato calculo, inſtar operculi eum claudente: Quæ duo impedimenta ita coram ab adſtantium corona conſpecta, vindicarunt à calumnia artem quæ non ſuperaverat id quod omnium oculi videre inſuperabile. *Nic. Tulpius ad Ioannem Beverovicium in huius Spicilegio de Calculo.*

§. 5. Memini me tres in variis temporibus Venetiis vidiſſe qui cum obiiſſent ex ſuppreſſo lotio, quod nullis unquam remediis potuit evocari: Poſt obitum ſecti fuere, & reperti ſunt duo prægrandes lapides in renibus, qui impulſi fuerant verſus originem ureterum, & erant duri admodum, colore mixto ex nigro & viridi; præceſſerant autem renales dolores, *Trincavella lib. 10. c. 9 de cur. Rat.*

§. 6. Alium etiam vidi qui diu ægrotaverat, in cujus cadavere inveni prægrandem lapidem triangularem, ſimilem fructui quem Tribulum appellant, qui à natura impulſus fuerat verſus ureteres, illóſque perforaverat imo dilaceraverat. *Idem ibidem.*

§. 7 Erat puerulus unius anni qui per plures dies non minxerat, nec conatum ſeu voluntatem mingendi habuit, ſed ejulando ſe intorquebat, contrahendo crura & intorquendo, cibum faſtidivit, aliquando etiam revomuit, Emollita fuit alvus ſuperne, & inferne impoſitus cereus & ſyringa, factæ item inſeſſiones in aqua dulci, exhibitis etiam diureticis pro

ca

ea ætate: Fuit ſic prolecta urina per unum diem & noctem, mox iterum ſuppreſſa cum majori quam antea corporis imbecillitate, ut inſeſſiones parentes admittere noluerint, deliquiorum metu quæ oboriri cœperunt: adhibitis interea fomentationibus & unctionibus puer defecit.

Mortui primum inſpecta veſica, quæ inanis prorſus omni re, ut ne guttula ineſſet: perquiſiti ureteres, dexter paulo ab egreſſu diſtendebatur admodum, ut rumpendus quaſi eſſet, à duobus calculis gypſeis & duris, perſtridente in inciſione novacula. Ren idem, uti & alter, mutata naturali phaſeolorum figura, in rotundum vergebant tuberoſi, ſicut vitulorum renes ſunt: apertus plures exhibuit calculos minores prioribus, imo tota ejus ſubſtantia interna conſperſa erat lapillis, milii inſtar, gypſeis: ureter ſiniſter pariter obſtructus fuit à ſimili calculo in ipſo egreſſu; interni item ſinus omnes referti fuerunt majoribus & minoribus gypſeis calculis non ſabuloſis nec rubeis, ut magna eorum copia exempta, & à parentibus adſervata fuerit. *Ex Obſervat. Ioh. Aicholtzii Med. Viennenſis.*

Nihil quidem hic miraculi nec monſtri, præterquam quod calculi majores quam pro ætate fuerint, & gypſei candidi; cùm his locis rubeores, friabiles plerumque gignantur, quod forte ex continuo pultium farinacearum uſu, oſtratibus conſueto, fieri quis dixerit: at id in aliis ſimiliter fieri deberet: Cæterum curationem talia retentionia mihi major occurrit ſcropulus, In prophylactica proculdubio abſtinendum ab omnibus ſuccum viſcoſum gignentibus, & iis oniverſus infantium victus conſtat. In therapeutica concietæ ejuſmodi materiæ tenaces & duræ, attenuantibus & incidentibus etiam validioribus egent, ea vero niſi aleotia ſint, ætas talis non admittit. Sit ergo unicuique viro perito conſilium liberum, quid in tali caſu agendum ſuſcipiat: mihi res gravis ac ſatis dubia videtur, atque inter infelices talis infans connumerandus.

§. 8. Puer decennis jam ab aliquo tempore urinæ ſuppreſſione dyſuria, purulenta mictione, per intervalla recurrentibus laboraverat, tandem emaciatus obiit.

In Rene dextro, exiguo valde, & nil niſi ſaccum membranaceum pure refertum repræſentante, calculus nullus aderat, forſan ad veſicam delati cum urina excreti, plurimos enim collegerat patens; ureter quoque hujus lateris ſumme ampliatus: In ſiniſtro vero rene, qui multo naturali major, ſinus plurimi occurrebant, quorum varii ſatis notabiles, ſanioſo liquore repleti. Pelvim occupabat calculus niger, triangularis figuræ, acuminata ſui parte in ureteris principium longe ſatis ſe demittens, adeóque ſic omnem urinæ deſcenſum hoc latere impediens. Nec tantum in ureteris hujus ſinu calculus hærebat, verum etiam alius occurrebat priore minor, inæqualis, niger, duruſve eo loco ubi ureter veſicæ jungitur. *G. Blaſius obſerv. med. 24. p. 6.*

§. 9. Iſchuriæ varias exiſtere cauſas Practici luculenter declarant; nulla omnium frequentior ea quæ vitio veſicæ urinariæ exoritur, ipſa ſive in veſica malum hæſerit, ſive in continuato ejus ductu urinario. Rarius renes hic affici, ſiſve continuos ureteres, eo quod uno læſo calculove obſeſſo alter officio ſuo integrè fungi obſervetur: Contingere tamen poteſt, poſtquam uno in latere ureter vel quoad principium occluſus, vel quoad ductum ipſum obſtructus, bene ſe habente oppoſito, tandem etiam hic anguſtiæ aliquod vitium incurrat, unde ſubita urinæ retentio, cujus cauſam in utriuſque lateris renem ureteremve ſubito anguſtatum conjicere ſæpius incogitanter Practicorum varii ſolent. Confirmant dicta quæ menſe Auguſto hujus anni obſervavimus in viro robuſtiſſimo: hic poſtquam per aliquot annos ſiniſtri lateris gravativo dolore, cum vomitu ſæpius & febri, mictionéque cruenta aliquoties recurrentibus laboraſſet, non raro etiam arenuloſam urinam reddidiſſet, tandem ejuſdem lateris dolore correptus intolerabili, cum vomitu billoſo gravi, ſiti ſumma, inquietudine; ſublatis ſymptomatibus dictis, ſaltem maxima parte, ſanitati, ut ſibi perſuadebat, reſtitutus, curru per aliquot horas corpus graviter commovit, altero die ſurgens urinam excernere haud potuit: intus extuſve adhibita quæcunque in tali caſu prodeſſe mecum judicaret Clar. *Piſo*, venæ ſectionibus, catheterúmve uſu haud neglectis, aſt fruſtra omnia, nec urinam excernendi conatus adfuit notabilis, nec ejus catheteris ope evacuatio ulla; Quinto à ſuppreſſionis tempore obiit die.

In aperto corpore Ren dexter obſervabatur à calculo liber, magnitudinis, figuræ conſtitutioniſque debitæ, aſt in uretere, digitorum tranſverſorum quatuor latitudine à rene dicto, notabilis hærebat lapis, vix loco mobilis, cujus à motu corporis vehementiore, ex Rene ad inferiora deſcenſu ſubitaneam Iſchuriam adſcribimus: Aſt in Rene ſiniſtro, qui naturali duplo major erat, ichoroſo, imo variis locis purulento humore repletus, magna parte inflammatus, calculus inveniebatur duplex: horum primus qui minor, libere in renis pelvi hærebat: alter, qui major, lævis, oblongus, inſinuaverat ſe acuto ſuo apice tam longe in ſinum ureteris, ut is integre occluderetur: Et hunc jam à longo tempore locum hunc occupaſſe valde ex adductis probabile. *G. Blaſius Obſerv. Medic. 22. part. 6.*

I*ſchuriæ varias exiſtere cauſas*] ἰσχουρία ſymptoma eſt in quo prorſus urina ſupprimitur: Duplex eſt, una veſica plena, alia eadem vacua exiſtente: Hæc poſterior multis de cauſis contingit, Vel ob obſtructas

ctas

c

ctas ab humore viſcido & craſſo *arterias emulgentes*; vel rurſus Renum vitio calculis obſeſſorum. Vel denique ob *Ureteres* à calculo, pituita, ſanguine concreto vel pure obſtructos & adſtrictos: impediunt hæc omnia quo minus ad veſicam urina deſcendat: Quæ veſica plena exiſtente contingit Iſchuria, pro cauſa agnoſcit vel læſam veſicæ facultatem expultricem, ob nervi illius partis paralyſin, aut obſtructionem, vel colli veſicæ à calculo, craſſo humore, purulenta colluvie, ſanguinis grumo & tuberculo obſtructiuuem. *Thomas Burnet. Theſauri Medici Pract. lib. ix. ſex. xi.*

§. 10. Viro Nobili Ultrajectino, nephriticis doloribus alias ſæpe obnoxio, urina ex obſtructione renum fuit ſuppreſſa, ſine ullo dolore: Statim apud Medico conſenſus inter Renes ſuſpicio incidit, omni remediorum genere incaſſum adhibito, xiv. morbi die vitam finivit.

Aperto cadavere in utroque rene calculus mediocris magnitudinis, turbinatus ſeu pyriformis, in ureteris orificium illapſus repertus eſt, omnem urinæ tranſitum penitus intercludens.

C*Onſenſus ſuſpicio incidit*] Foreſtus, Duretus, atque poſt hos Bevetovicius & Loleliꝰs ſcribunt uno Rene obſtructo alterum etiam inutilem reddi, propriáque actione deſtitutum urinæ fluxum intercipere, idque non ſemel à ſe quoque obſervatum ſcribit *Riolanus*, qui id fieri putat ob ſympathiam quam inter ſe habent, officij ſocietate, atque hinc uno laborante mox etiam alterum, tanquam effœtum languere: Verum has in parte experientiam authoritatibus & opinionibus quorumlibet graviſſimorum Virorum præferendam cenſeo, quæ nos multoties contrarium docuit, ſcilicet uno rene obſtructo, alióve modo afflicto, alterum bene valere, per eúmque urinam ſatis copioſam fluere poſſe, cujus rei plurima poſſem adducere exempla; Aliquoties quidem vidimus uno rene à calculo illabente obſtructo, urinam in totum ſubſtitiſſe, verum id non propter aliquam ſympathiam, ſed quia inſcio ægro alter ren (nam carent renes acuto ſenſu) diu antea obſtructus fuerat & manſerat, urina per oppoſitum ſatis affluente, quo oppoſito rene tandem etiam caſu obſtructo, mox urinæ tranſitus ſufflaminatus eſt.

Rem ita ſe habere docent cadaverum ſectiones & inſpectiones, multoties enim unum uretorum circa orificium penitus obſtructum invenimus, quod ægri in vita penitus neſciveraut, nullúmque incommodum inde ſenſerant, urina ſatis effluente per alterum.

Quis quæſo jam credat, in utroque prædicti Nobilis Rene hos calculos eodem tempore ad ureterum orificia delapſos eſſe, atque ſic urinam ſuppreſſiſſe? certe multo veriſimilius eſt diu ante & unum renem ab uno calculo obſtructum fuiſſe, nec multum incommodi ægro exhibuiſſe, urina per alterum renem ſatis effluente: poſtea vero etiam in alterius renis ureterem illabente calculo, mox urinam ſufflaminatam ſubſtitiſſe: Saltem hoc patet iſtam urinæ ſufflaminationem non fuiſſe factam ab unius renis obſtructione, & hinc alterius per ſympathiam afflictione.

Notandum etiam in canum diſſectionibus frequenter in uno Rene vermem longum, craſſum & rubicundum inveniri, qui ſæpe totum renis parenchyma conſumpſit, cum tamen alter ren in vita proſſus illæſus extiterit, nec ullam affectionem per ſympathiam paſſus ſit. *De Diemerbroeck Anatomia lib. 1. cap. 18.*

§. 11. Qui rei frumentariæ Exercitus Cæſarei Præfectus erat, nomine Heiſenger, Witebergæ admodum pertinaci ſuppreſſione urinæ deceſſit.

Diſſecto corpore, Ureteres erant albida materia ſabuloſa penitus oppilati: ac Renum in cavitatibus multum graviter olentis urinæ reperiebatur. *Schneiderus lib. de Catarrhis ſpecialiſſimo pag.* 219.

§. 12. In quodam deprehenſus ren ſiniſter totus in putrilaginem abiiſſe, dexter ureter calculo obſtructus. Inde urinæ via in veſicam negabantur. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 13. Ureteres ſæpius obſtruuntur à viſcoſis humoribus, & exinde oritur urinæ ſuppreſſio totalis, quod factum in Gregorio XI. Papa. *Ioannes Tornamira.*

§. 14. Dominus *Van Ens* Hollandus, Præfectus exhauriendis paludibus Arelatenſibus in Gallia Narbonenſi dum glaciem tranſgreditur, ſupinus cadit in nates, hinc accidit Iſchuria nona die lethalis. Aperto cadavere nulla læſio deprehenſa præterquam in uretere dextro, quem obſtruebat grumus ſanguinis illuc è rene proximo, rupto vaſculo deciduus: Obiit anno 1650. *Ex communicatione Domini Iani Antonii de Seve, qui fati & diſſectionis teſtis fuit.*

§. 15. Superioribus annis Florentiæ Raphael Turiſianus, cum alias pluribus menſibus anteactis nephritico dolore laboraſſet, Indéque eveniſſet (ut poſtmodum paruit) quod alterum ex ejus vaſibus ureteribus fuiſſet penitus obſtructum, ſocio interim bene valente atque incolumi, accidit tandem poſt multos ab eo in victus ratione commiſſos errores, ignaro ejus mali quod illi imminebat, ut alterum quoq; vas obſtrueretur à grandiori calculo in illud ex ſuperjecto rene compulſo, poſt novum dolorem nephriticum penitus fuit obſtructum, atque adeo excretio urinę ſuppreſſa, ut ne guttulam quidem ejus detrudere potuerit, eo quod nulla penitus in veſicam, alioquin bene valentem deſtillaret. Quod pariter poſtmodum Lugduni obſervavimus in I. Iac. à Verina, quibus duobus ęgris quamvis varia pręſidiorum genera fuerint ex arte adminiſtrata, Turiſionus tamen inſtante duodecima ſuę ęgritudinis die, Iacobus autem jam accedente nona, cum interim nullam urinam reddere potuiſſent, febre aſſidua correpti, aliiſque graviſſimis ſymptomatibus detenti periere.

Quorum

Quorum cadaveribus diſſectis, in utriuſque dextro latere antiquata anguſtia, ac quaſi canalis ureteris exſiccatio apparuit: in ſiniſtro autem utriuſque eorum uretere, calculus repertus, eſt admodum inſignis, nuclei pinei figuram ſervans, qui licet extra ſuperjectum renum potuerit compelli à facultate expultrice in ſubjectum ac ſibi continuum vas ureter, alioquin in parte ſuperiori aliquanto patentius, reſtitit tamen in medio itineris, ubi cavitas ſuapte natura eſt magis anguſta, & propterea non potuit ad veſicam transfundi, licet utriq; dum vixit, validiſſima ac plurima præſidia fuerint adhibita. *Vidus Vidius junior de curat. memb. lib. 10. cap. 17.*

FEbre aſſidua correpti] Poſſe à ſero ſtagnante induci febres & diarias, & continentes imputres, & ſynochos putres, & continuas, imo intermittentes, oſtendit C. *Piſo* lib. de colluvie ſeroſa ſect. 6.

§. 16. Septuagenaria cum urinæ ſuppreſſione premeretur immaniter, adhibitis præſidiis levata eſt, Ecce poſt duos menſes guttatim eam cœpit excernere, cum renum, ureterum & veſicæ ſummo dolore: tandem diu his tormentis cruciata, nullo modo potuit reddere urinam per x. dies, etſi plura fuiſſent illi ad excludendum calculum, quem Medici unanimiter rebantur eſſe mali cauſam, auxilia machinata. Illa ergo omnino ſuppreſſa, animi deliquio correpta, ex habitu forſan putrentis lotii concitato, occubuit.

Secto cadavere patuit omnibus non fuiſſe lapidem, ſabulum aut grumum, ſed lentam gypſeámque pituitam, obquam ureteres veluti callo erant obſtructi, qui exitum totalem urinæ emittendæ denegavit. *Zacutus Praxis hiſtor. lib. 2. cap. 16. obſerv. 5.*

§. 17. Experimento novi conſimili morbo affectos, qui morbi cauſam arbitrabantur humores extitiſſe craſſos in veſicæ oſculo congeſtos, per lapidis tamen eductionem convaluiſſe. Alium præterea, quem Medici curare intendentes, indiciis ſuffulti variis, & diverſa opinantes, variáque utentes medela, ipſius tandem demortui membra ſecantes, urinarios ureteres craſſa invenere repletos pituita: Quod & alteri contigit ob emulgentes, renéſque ipſam non attrahentes aquoſitatem, de quibus *Galenus* diſſeruit comm. de nat. facult. Duos præterea alios comperi in urinario meatu haud varia perpeſſos ſymptomata, privati tamen officio, unum lapide coanguſtari, alterum vero urinæ acrimonia. *Fumanellus de urina difficultate cap. 4.*

§. 18. Abbas quidam bis laboravit urinæ retentione omnimoda, & curatus eſt prima vice poſtea vero in eandem recidit nec curari potuit. In veſica nulla penitus urina reperta fuit, obſtructis ureteribus. Poſt mortem de more ſectus, deprehenſum eſt in rene ſiniſtro fuiſſe magnitudine ovi gallinæ lapidem & majorem, cujus altera ejus extremitas magnitudine digiti auricularis ureterem ingreſſa, in totum prohibuit ex rene urinæ deſcenſum: Cæterum in tota ſubſtantia renis cellulæ erant impletæ lapidibus parvis majuſculiſque, velut gemmariorum thecis conciuſis, dexter quoque ren ſimiliter ſcatebat lapillis. *Schenkius ex commun. Medici cujuſdam Itali.*

§. 19. Margaretæ Nicolæ (*Vide tit. de Lumborum dolore*) adfuit urinæ difficultas, & interdum tanta ſuppreſſio, ut totos xviij. dies nihil lotii reddiderit. Rén ſiniſter intus aqua & calculus infarctus erat plurimis, quorum maximus inſinuaverat ſe acuto apice, tam longe in ureteris principium, ut id integre occluderetur.

TOtos xviij. dies] Dicat quis? quem terminum ponunt Medici morti, exſurgenti à ſuppreſſo lotio? annon alios citius, alios vero occidit tardius? Valentia corpora ut interdum excurrunt diem xx. ſic attingunt infirma vix 7. vel 8. Certum eſt aliquos duraſſe ad xi. & tamen ex toto iterum convaluiſſe: Sed poſt illum diem equidem certe vidi neminem enavigaſſe periculoſum hoc ſyrtium æquor: Quamvis enim cedat dolor, & fluat iterum lotium, reddidit tamen diuturnior illa mora urinam interea loci uſque adeo acrem, & veſicam ita effœtam, ut ne præſtantiſſima quidem medicamenta poſſint ab interitu vindicare naturam, hac ratione non ficte ac ſimulate, ſed plene emortuam. *Tulpius Obſerv. 45. lib. 2.*

§. 20. Cathar. N. cum dolor lumborum & urinæ difficultate, incidit in tantam ejus ſuppreſſionem, ut totos 16. dies nihil urinę reddiderit: Inventus ren ſiniſter pluribus calculis infarctus, quorum maximus apice ſuo ureteris principium occludebat. *Vide lib. 1 tit. de Soporoſis affect.*

§. 21. Celeb. Sperling dolore lumborum, concurrente mingendi difficultate, cui Iſchuria ſucceſſit, fuit afflictus, Uterque ren repletus erat calculis innumeris, ureteres per totum ductum arenularum copia diſtenti erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 22. Cuidam nephriticæ interdum tanta urinæ ſuppreſſio contigit, ut totos 17. dies eam non reddit. Ren ſiniſter frequenti aqua & calculis erat infarctus, quorum unus ureteris principium integre occludebat. *Vide tit de Lumborum dolore.*

§. 23. Anno 1570. J. Collo Piſtori dulciario calculum è veſica extraxit. Calculus ille, etſi pugni craſſitiem haberet, novémq; uncias penderet, feliciſſime tamen ægro evulſus fuit. Non tamen multum temporis poſt Piſtor ille interiit ex urinæ ſuppreſſione, per obſtructionem ab exiguis duobus calculis, qui è renibus in veſicam deſcenſuri, in media ureterum via ſubſtiterant. *Parens lib. 24. c. 19.*

§. 24. Bis

§. 24. Bis in urinæ ſuppreſſione mortuis & à me ſectis, obſervavi ureteres ad exitum lapidis ita dilatatos ut digiti circumferentiam ſuperarent: Id tamen conſpiciebatur à rene ad veſicam uſque, cum ureteres æqualiter eſſent ampli, ſed dum ureteres inter veſicæ tunicas inſeruntur, conſtrictos invenimus cum lapide, qui pertranſire nullo modo poterat ex utraque parte, & ſic mortui ſunt: Sed primo intuitu portentoſum apparebat: inteſtina enim parva aliqua æmulabantur. *Dom. Panarolus Pentecoſte 4. obſerv. 31.*

§. 25. Anno 1601. obiit Illuſtr. & Rever. Princeps Elector Colonienſis: quo aperto, inveni in rene dextro ejus calculum, & quidem in renis concavitate aliquot extuberantiis donatum, ex quibus una, & cæteris longior, in ureterem procumbebat: Erat autem calculus drachmarum 9. pondere: in altero vero rene duo erant fabæ magnitudine, præterque hos in utroque rene maxima erat adhuc copia calculorum minutorum, arenularum, & humoris ſublactei & lutoſi, nec non in ureteribus & veſica calculi plures & parvi contenti fuere, magna cum aſtantium admiratione *I. R. Saltzmannus Obſerv. Anat. pag. 9.*

§. 26. Juvenis 18. annorum calculoſus a Lithotomo Harlemi ſectus fuit, extracto calculo magno duarum unciarum cum media, quatuor digitos tranſverſos longo: Elapſis tribus quatuor ve hebdomadis repertum in vulnere fruſtum materiæ lentæ, quod à lithotomo extractum, apparuit eſſe corpus membranoſum, pugni magnitudine: Ex vulnere ſtatim quarta menſuræ puris fœtidi pars fluxit, iſque fluxus diu perſiſtens vulneris conſolidationem inhibuit: at parentum rogatu claudi curavit, unde tanti ægro oborti dolores, ut vulnus iterum aperire coactus fuerit, ex quo magna puris copia fluxit, ſicque vulnus integri anni ſpatio apertum ſervatum; Interea ſuborta ſuppreſſio urinæ, cum ingentibus doloribus & difficili reſpiratione, unde hydrops abdominis ſubſequutus, in mortem terminatus.

Apertum cadaver hæc monſtravit. Hepar & Pulmones diaphragmati adnata; Siniſter ureter totus putridus & abſens attamen materia ſibi viam illac paraverat: Ren ſiniſter valde conſumptus, nec niſi parum puris reſiduum: dexter major ſolito: Dexter ureter in parte ſuperiori obſtructus fuit calculo acuminato, cujus unum acumen in ureterem impactum, quaſi ceræ fruſtum illis eſſet impreſſum, pars verò ſuperior calculi adhuc renibus inhæſit: Inferius in uretere dextro adhuc caruncula, ſeu carnoſa materia firmiter adhæſit, quæ lotio quoque impedimentum attulit. In corde inventus Polypus, ſeu materia quaſi membranacea, quam aliqui habuerunt pro verme, ſed quia nullum vitæ indicium apparuit, nec pro vena habenda eſt, Potius ad Polypum relata fuit. alias ſæpe ibi obſervatum. *Bartholinus Epiſt. 36. centur.*

§. 27. Franc. Plazzonus in Capucino, urinæ ſuppreſſione extincto, unum vidit Renem ſiniſtrum dextram verſus, cujus ureter calculo nucis avellanæ, ſive ovi columbini magnitudine obſtruebatur. *Iohan. Rhodius Mantiſſa obſervat. 31. De eo vide Ben. Sylvaticum Centur. iij. conſil. 45.*

§ 28. Carolus Lana, Medicus Brixienſis, reperit in puero IX. annorum Calculum in emulgentibus venis ad pugni magnitudinem. *Henricus à Moinichen Obſerv. Medic. xx.*

§. 29. A calculo in ureteribus ipſis hærente vix putem impediri unquam, diu ſaltem, urinę tranſitum, poſtquam inveni aliquando in ureteris medio, ibidem quam alibi magis explicato, calculum ovi columbini molem pene æquantem, ad cujus latera deſcendebat urina libere: quod inde patebat quod nulla in eodem uretere continebatur urina, & nullibi, præterquam ubi hærebat calculus, diſtentus erat ureter. *Franc De le Boë Sylvius Prax lib. 1. cap 56.*

§. 30. Georgius N. præter varios morbos, in renibus habebat materiam calculoſam ſatis multam, præcipue ſiniſtro, ubi apparuit lapis haud exiguus, ureteri acuta cuſpide inſertus. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 31. Vidua N. urinæ ſuppreſſione præcedente fit aſcitica; In rene dextro circa infundibulum inventus quadrangularis lapis totam pelvim implens: ureteres ſcatebant arena copioſa. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 32. Retulit mihi quidam Gemmarius noſtras, ſe Monachii interfuiſſe ſectioni cadaveris monetarii, primarii, curatrices cui manus ego in calculo ante aliquot annos adhibui, cujus viſcera integra, abſque ullâ labe: In uretere lateris dextri calculus: In renis ſiniſtri cavitate duo minores hæſerunt. Mortuus eſt hic ob urinę, vacua veſica, ſuppreſſionem Ægrum quidem conqueſtum fuiſſe de purgationibus nimiis, quibus fatigatum fuit corpus, & quæ teneſmum lethalem cauſarunt. *Haſchtetterus Decade vi. caſu ij.*

DE *purgationibus nimiis, &c.*] Sane nimia purgatio in cruciatibus calculi mihi ſemper ſuſpecta eſt: acerbi dolores ſpiritus diſſipant animales, & à principio nervorum multum virtutis cogunt defluere, hinc vigiliæ multæ, quæ etiam ſpiritibus obſunt: Quod ſi validioribus purgationibus exagitatur corpus, deſtruetur nato alio via, appetitus à calculo proſtratus peſſundabitur, ventriculi coctio per ſe labefacta proteretur, animalis virtus diſſipabitur. *Idem ibidem.*

OBSER-

Observaito II.

Iſchuria ob effluxum ſeri è Renibus à calculo perforatis. 1. Ob calculum ureteri ſiniſtri initio impactum. 2. Ob Renem dextrum atrophia correptum, Siniſtrum calculo obſeſſum in pelvi, cum arenulis & duobus calculis inſinubus. 3. A calculo circa pelvim Renis ſiniſtri, cum aliis minoribus, & lapillo in veſica. 4. A calculis ſubſtantiam & cavitatem Renum occupantibus. 5. 6. A vitio Renum tabidorum, tuberculoſorum, calculis obſeſſorum. 7. A Rene utroque ſabulo referto. 8. A calculo Renum pelvi impacto, cum arenulis. 9. A Rene ſiniſtro Calculis in cavitate & meatibus obſito, Dextro corrupto. 10. Ab uno ſabulo oppleto, Vreteris initio à calculo obſtructo, Rene altero conſumpto. 11 Ob Arenulas in renibus, cum magnis lapidibus in cyſti fellea. 12. Ob utrumque Renem calculo obſeſſum.

§. 1. CUm renum obſtructione aut ureterum urina ſupprimitur, non eſt cognitu difficilis cauſa (præter imbecillitatem eorum quę ſimilia habet ſigna) nam raro accidit aut nunquam, niſi in utroque rene & utriſque ureteribus par malum inſit: quippe ſi in altero ſit tantum, facile reliquum urinam trahet & per ureterem ſibi proximam mittet urinam: Cæterum rerum eventus, uſus & ætas nos jam docuerunt, alio etiam modo hujuſmodi ſuppreſſionem vitio renum ſuboriri, quod maximam mihi intulit & aliis admirationem: Illuſtr. Hieron. à Roda cùm Flandriam, ut præfectus totius exercitus adiret, calculo dextri renis affectus, xl. diebus dolore incredibili cruciabatur, qui ſane adeo fuit intolerabilis & pertinax ut nullis ceſſerit præſidiis; tandem poſt dies prædictos lapidem nucleo dactyli perſimilem & æqualem projecit, evaſitque ſuperſtes & ſine dolore trium annorum ſpatio: Poſtea tamen in Hiſpaniam reverſus, iterum ſiniſtrum renem apprehendit conſimilis dolor, vehementia & duratione, tandem conſimilem lapidem projecit poſt xl. dies multis adhibitis præſidiis: Evaſit quidem à dolore, ſed non à graviori malo, nam tranſactis tribus diebus à lapide projecto, ſuppreſſa eſt illi omnino urina: tandem iterum convocatis Medicis, conventum eſt inter omnes nullam aliam eſſe cauſam præter obſtructionem ab arenulis, aut calculo & pituitoſis ſuccis, quibus profecto Vir ille plurimum, abundabat: Quod equidem videbatur rationabilius in homine calculoſo, pituitoſo, & admodum cibis & potibus intempeſtive utente: Tandem affectio nullis ceſſit præſidiis, & poſt xxx. diem obiit.

Facta diſſectione, invenimus Renes grandi foramine perforatos è cavitate renis ad dorſum uſque ejuſdem, nihil tamen pituitæ neque arenularum, neque alterius rei cui tribui poſſet urinæ ſuppreſſio, neque in ipſo neque in ureteribus repertum fuit.

RAtioni conſonum erat conjicere illa foramina relicta fuiſſe à lapidibus illis quos tanto labore projecit, quod in carne renum geniti fuiſſent, & ea magnitudine creverint quæ renes ipſos undique perforare valuiſſent: Poſtea tamen ob prædicta foramina renes non potuiſſe ſuctionem & tractionem moliti, ut cuivis palam erit ſi exacte conjecerit renum officium & ſtructuram illi muneri dicatam: Potuiſſe tamen uno rene perforato, altero urinam allicere, tribus illis annis intermediis inter unam & alteram lapidis projectionem, jam vero utroque aperto non potuiſſe. Hujuſmodi malum nullis cedere poteſt auxiliis, id vero oportet ſignis diſtinguere ad certitudinem præſagij proferendam ſi iterum forte acciderit. Quippe idem malum conjicere oportebit ubi poſt tot dies grandior lapis excernitur ex renum carne, quippe perforari renes erit neceſſum, & ſubinde non poſſe urinam allicere: Nam quis aliam cauſam ſubeſſe uſquam intelligee, ſi poſt lapidis grandioris excretionem urinam ſupprimi conſpexerit, maxime ſi idem in utroque rene acciderit: Sed probat hanc ſolam eſſe cauſam quod laborans nullam in renibus, neque in quavis alia corporis parte perſenſit moleſtiam toto ſuppreſſionis tempore, quod eſſet impoſſibile ſi nova lapidis, vel alterius rei adfuiſſet generatio; & ob id longe magis moleſtantur laborantes à quavis re p.n. accidere quam à foraminibus illis. Quo fit ex urinæ difficultate hac ratione orta nullam vel leviſſimam laborantes perſentiant moleſtiam: Quod ſi dixeris idem quoque accidere in emulgentium & renum imbecillitate, ſcito non poſſe fieri ſubito ut in foraminibus illis, neque præceſſit lapidum magnorum expulſio. *Mercatus Practica lib. 4. c. 12.*

§. 2. Patiens admodum Rever. ætatis conſiſtentis, temperamenti cal. & hum. habitus carnoſi, ab aliquot annis conqueritur de dolore in latere ſiniſtro hypochondriorum, cum vomitu, à quo convaluit excreto calculo exiguæ molis, grani ſcilicet tritici, qui dolor ter & iterum recurrit, eodem ſemper fine: Cæterum duobus ab hinc annis novi inſultus nephritici frequentius eum divexarunt, remittentes poſtmodum abſque ulla excretione cujuſcunque materiæ, ſuperſtite tamen ſenſu continuo gravitatis cujuſdam in regione lumbi ſiniſtri, non ſine aliquo dolore in corporis flexu: A diureticorum vero uſu, levandis his affectibus, ſuppreſſa eſt illi urina, ita ut à quatuor diebus nihil prorſus minxerit, vel immiſſo cathetere immiſſo illius ſollicitandæ cauſa, nulla tenſione vel duritie in pube moleſta, nec urgente mejendi difficultate, donec die xi. tumefactus fato cederet, Irrito toto hoc temporis ſpatio diureticorum tum internorum tum externorum uſu, clyſterum ſcilicet acrium, balnei univerſalis &

aquæ moderate calidæ, alteratæ diureticis & olei olivarum, imo & cantharidum ipſarum quæ à me præſcriptæ fuerunt cum aquis diureticis, vehiculi promptioris cauſa ad Renes, exhibitæ cum conſerva capill. veneris, diutius autem in ventriculo hærentes ipſum exulceraverunt & veſicam.

Diſſecto cadavere nullus dexter Ren in conſpectum venit, nec ureter, atque calculus ovi columbini inſtar, ureteris ſiniſtri capiti prope renem ſiniſtrum impactus erat, quod affectum incurabilem prodidit. *Ben. Silvaticus cent. 3, conſ. 45.*

SUper morbo conſultus *Silvaticus* hæc conſignavit, Supponendum, *ait*, ea præteritis & præſentibus ſymptomatis, affici renem ſiniſtrum, & quidem dolore nephritico modo intenſiori, modo remiſſiori, à calculo illi inhærente, cavitati illius potiſſimum, qui dum ab expultrice quandoque ad ureteris caput deturbatur, atrocius excruciat ob acutiſſimum ſenſum prædictæ partis, cum tamen in eam molem excreverit ut in ureterem ipſum ſe inſinuare non poſſit, remeans gravitatis ſenſum infert, quod renum ſubſtantia obtuſo ſenſu polleat: invaleſcit tamen dolor ad flexum corporis, ob renis compreſſionem à muſculis lumborum, nondum tamen ſtupor acceſſit, de quo *Hipp. 2. in 6. Epid. 5. In Renem dolor gravis cum cibo implentur, Femoris quod è directo, eſt Stupor*, Cujus cauſa non eſt quod crura conſenſum habeant cum renibus per nervos, vel tendines, ut vulgo receptum, nec à *Galeno* admiſſum in illo comm. qui ſtatuit hoc fieri potius ob eum qui intercedit vaſis ſpinæ incumbentibus, cavæ ſcilicet venæ & arteriæ magnæ cum renibus & cruribus conſenſum, cum potiſſimum grandior calculus prædictas partes compreſſerit: Quæ cauſa eſt cur in caſu præſenti ſtuporem non induxerit, quia ſcilicet nondum in tantam molem excreverat; licet alios exceſſerit longe, ut propterea in uretere hærens eo obſtructo urinam interceperit, adeo ut catheterem non potuerit unquam cieri, donec die 1. tumefactus fato cederet: Quod autem cantharides in ventriculo hærentes ipſum exulceraverint, & veſicam, id palam facit non ſolum lædi ab illis veſicam per antipathiam, quæ ipſis & cum hac intercedit, ſed & ventriculum quin etiam, facultate erodente qua pollent: Cæterum dubitandi locus erat, cur affecto rene ſiniſtro ſucceſſerit perfecta urinæ ſuppreſſio, cum per renem dextrum ſerum ad veſicam illabi poſſet? in hunc enim finem ſagaciſſima natura geminas plures partes efformavit, quo deficiente ulterius virtute, illius obeat vices altera: Verum extincto patiente cauſa ejus rei patuit.

Nullus Ren dexter &c.] interdum, ſed raro, alter Renum deeſt, quod obſervavit *Laurentius*: Defectum Renis ſiniſtri notat etiam *Solenander*: Nonnunquam deficiente altero, alter eo major, qui in medio poſitus eſt; Clar. *Bartholinus* in fœminino cadavere *Patavij* vidit in unum utrumque inferiori loco mutua cohæſione colligari, at id monſtroſum.

§. 3. In cadavere muliebri ex apoplexia defuncto, viſus Ren dexter naturalis quidem coloris, ob atrophiam tamen vix quartam ſiniſtri partem æquans: In cujus pelvi calculus continebatur ſubſtantiæ tartareæ & coloris: In ſinubus vero, ſeu cavernis inferioribus, tam arenulæ per totum renem copioſiſſimæ, quam bini duriores calculi infarcti conſpiciebantur. *Bartholinus cent. 2. hiſtoria 60.*

REn dexter vix quartam &c. In cujus pelvi calculus.] Hinc apoplexiæ cauſa deduci poteſt; à ſero enim eam produci lib. 1. tit. de apopl. demonſtratum; quia ſi exitus ei denegetur, ob renes inofficio impeditos, refluere id in caput ut plurimum contingit.

§. 4. Cum 1646. Illuſtr. Comes *Th. Arundelius* ex Anglia in Italiam trajeciſſet, Patavij aliquandiu habitavit, donec affectu, nec præſtantiſſimis Medicis ſatis cognito, diem ſuum obiiſſet: Pleriſque autem Scorbuto, ceu pattio quodam morbo laboraſſe videbatur, cum variis accidentibus, ut ſolet in varias formas ſubinde ſe convertere: nam præter tumorem gingivarum, primo urinæ ſuppreſſione affligebatur, quam aliquot diebus poſt fere tenere non potuit, quin eam pene quot momentis reddere coactus fuerit.

Diſſecto conditurae gratia cadavere, in renum ſiniſtro, præter aliquot minores calculos, ſat magnus alius repertus eſt, totam pelvim, quam ureteris principium efformat, ultra capacitatem naturalem extenſam occupans: Et in veſica lapillus parvus, rotundus, læviſſimus & & duriſſimus, ſubrufi coloris: Veſicula quoque fellis ſabulo plena, tartareæ cujuſdam ſubſtantiæ, ſplendidæ atque ex flavo nigreſcentis. *Velſchius Epiſagm. obſervat. 65.*

MIrum pleriſque videbatur eum nec de dolore lumborum, nec de veſicæ unquam conqueſtum eſſe: An quia veſicæ calculus, quod parvus & rotundus eſſet, nihil incommodi attulit: In renibus autem dolorem via efficere ſolet, niſi extra pelvim in ureterum anguſtias protrudatur? Sed iterum mirum neque ſtuporem cruris ſiniſtri, neque aliud ullum calculi ſignum obſervatum, quo ſe in Nobili quodam ſimili ratione deluſum ingenue faſſus eſt vir maximus *Ben. Sylvaticus*, epiſtola ad Joh. Beverovicium perſcripta.

§. 5. In cujuſdam qui urinam reddere minime potuit, poſt mortem, apertis renibus utriſque, miræ magnitudinis, ex cæruleo nigricantes calculi, non ſolum in illorum cavitate, ſed etiam etiam per univerſam renum ſubſtantiam diſperſi, circiter ſexaginta inventi ſunt, alii ciceris magnitudine, ſed oblongi, plerique ſicut grana milij, renum carni infixi, veſica inanis erat ab omni urina. *Platerus obſervat. lib. 3 p. 892.*

§. 6. Nephriticus iſchuria extinctus eſt: Siniſter ren præternaturalis, in cavitate ſerum continens

continens: in ſubſtantia hinc inde calculi majuſculi, In ipſo infundibulo lapis inſignis, Dexter flaccidus. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. Maxime imminutos, exſiccatos, obſcuros & undiquaque tuberculis plenos Renes conſpexi in Marco Vigerio, Epiſcopo Senogallenſi, qui ob calculum retenta urina periit, quamvis, non ſine magna admiratione Medicorum, nullo fuiſſet quamdiu ægrotaverat, dolore affectus: *Euſtachius cap. 45. lib. de Renibus.*

* MAxime imminutos, exſiccatos renes &c.) *Guarinonius* conſultat. 567. cauſam affert, Acris Renum calor, *inquit*, fit ob eorum carnem ſatis duram & ſiccam: nam novimus quantopere ſiccum caloris vim exacuat, & quam facile in duro corpore ſquallor moveatur: Renibus vero maxime billioſos humores, & exuſtionis omnis corporis cineres & excipientibus, Ex quo ſunt, ætate frigidiori ſuas noxas ejuſmodi acritudinis ſentiantur ſenibus tantum modo longa dictorum recrementorum conſuetudine exſiccatis, imo, quod ſæpe vidi, etiam exſiccatis. *Nullo ſ. erat dolore affectus.*) Non credendum eſt quod lapis, vel magnus quidem in renibus ſemper moleſtum ei ſenſum afferat, nam multa cadavera eorum, qui nullum ejuſmodi ſenſum habuerunt, cum lapidibus in renibus reperta ſunt, quibus urinæ turbidæ & decolores tantum eam ſuſpicionem fecerant. *Guarinonius conſultat.* 582.

§. 8. Sexagenarius quum nephriticis doloribus diu laboraſſet, diebus octo urinam non reddiderat; Inde venter tumidus prominebat & abdomen aqua diſtentum erat: Facta cyſtotomia in cadavere, urinæ parum profluebat, uterque ren ſabulo refartus deprehenſus eſt. *Rolfinckius conſil. 1. lib. 9.*

§. 9. Joh. Hentſchel ſanguineo-melancholicus & boni habitus, poſtquam hactenus doloribus podagricis atque nephriticis multum vexatus, agonizante imprimis anno 1670. ſuppreſſione urinæ, è calculo renum orta, per aliquot dies laboraſſet, Deo medicamenta à me præſcripta benedicente, plurimos lapillos ac copioſum excrevit ſabulum: unde morbo levatus atque ad meliorem valetudinem quotidie magis magiſque accedere viſus eſt: Cæterum cum ſub initium anni 1671. (quem ſuæ ætatis 58. numeravit æger) die 16. Ianuarij veſicam levans, magno quoque cum conatu lapillum, colymbadum, ſeu olivarum ſalitarum nucleo haud abſimilem excrevit: Sequenti die 17. Ian. primum ſenſit omnimodam urinæ ſuppreſſionem, ſed ſine omni moleſtia: poſtridie nonniſi quædam in lumbis gravitas acceſſit, vomitibus aſſumptorum & fœtidorum ſive liquidiuſculorum dejectionibus trinis aut quaternis comitata: Quæ cuncta cum nec ſubſequentibus diebus, licet uxor varia remedia domeſtica tentaverit, remiſiſſent, iſta perterrita, die 20. Ian. quæ Iſchuriæ quarta fuit, ut maritum inviſerem petiit: Adſum, & de quibus æger conquerarur, ſciſcitor: Iſte ſolos ſibi vomitus moleſtos eſſe, & præterea ſe gravitatem quandam in lumbis circa regionem renum, dolorem quoque tenſivum in utroque, & imprimis ſiniſtro inguine, ubi ureteres ſiti ſunt, ſentire, nullam vero tenſionem aut dolorem in pube, ut & ne minimam quidem meiendi cupiditatem ſe percipere regeſſit: Sic quoque & ego cum corpus contrectans locum affectum explorarem, totum abdomen flaccidum deprehendi, nec circa veſicę præſertim regionem ullam duritiem, tenſionem ac tumorem obſervavi, atque inde locum affectum non veſicam, ſed aut renes, aut ureteres aut utroſque eſſe certo collegi: attamen ne viribus adhuc ſalvis quicquam intermiſiſſe viderer, per Chirurgum, mox cereo, mox cathetere immiſſo, urinam, ſed ſine effectu ſollicitavi: Iſtis igitur fruſtra adhibitis, ipſam aggredior curam: præmittens clyſterem è diureticis, lithontripticis ac emollientibus paratum, qualem etiam anno 1667. mulieri, urinæ ex ureteribus obſtructis ultra quinque dies ſuppreſſione laboranti, præſenti cum fructu applicare curaveram: hinc quamvis ter coploſe ſatis dejecerit alvum, attamen ne unicam quidem guttulam urinæ ſimul emiſit: adhibita deinde ſunt medicamenta huc facientia, tam interna quam externa plurima, ſed omnia irrito plane ſucceſſu: interim æger nullos ſe percipere dolores ſæpiſſime faſſus eſt, ſed potius de ſola virium imminutione conqueri cœpit: Ego vero cum periculoſum ægri decubitum, tum diuturnæ iſtius ſuppreſſionis raritatem probe perpendens, die 29. Ianuar. & ſic decubitus die 13. Collegam D. D. *Schultzium* invitavi, communique conſilio omnem curationem tentavimus, ſed nullo plane allevamento: Æger vero nocte, diem 13. Januar. præcedente, poſtquam *ſuppreſſa urina* 15. *ſupervixerat diem, plenus ſomni* in ſiniſtrum decumbit latus, & mox præter ſuorum ſpem ærumnoſa cum vita piam commutat mortem.

Aperto abdomine, poſtquam aliquantulum ſeri effluxerat, magna pinguedinis copia ſe obtulit: neque enim ſolum cuti ad trium digitorum altitudinem adhærebat, ſed & meſenterium & inteſtina, imo etiam interiorem abdominis cavitatem ita replebat, ut merito ſubdubitaverimus an ex voto ſectio ſit ſucceſſura: remotis tamen inteſtinis, ſcybalis craſſioribus refertis, & ſuperflua pinguedine, primum dextrum inveſtigavimus renem, in cujus externa ſuperficie, circa extremitatem ſuperiorem veſica pellucida ſero repleta apparebat: hæc nihil aliud erat quam propria & proxima renis membrana, à regurgitante per obſtructi renis ſubſtantiam ſero ita elevata: unde poſtea, ubi rene diſciſſo ſerum liberiorem acquiſivit evacuationem, concidit: Et per hanc veſicam aquam illam quæ aperto ab-

domine effluxerat, ſenſim ſenſimque in abdominis cavitatem ſtillaſſe haud levis ſubeſt ſuſpicio: Cæterum tota quidem diſſecti renis cavitas ſabulo rubeſcente conſperſa erat, aſt ipſi ureteris pelvi calculus, figura corculum referens, & magnitudine avellanam, pondere autem 11. grana non excedens cum ſocio multo minori & gravitate ſua grana tantum quatuor æquante, inſertus fuit, ſeri deſcenſum in ureterem prohibens: Unde etiam ureter dexter omnino vacuus apparuit: Calculos autem illos primum quidem unicum conſtituiſſe, at ſucceſſu temporis, natura exitum urgente, demum diviſos inde conjecimus, quia utriſque ea parte, qua ſeſe contingebant, crena ſatis ampla eſt inſculpta, quæ tamen picem eorum quo ureteri impacti erant, nondum attigerat: Porro ſiniſtri renis, ab adipoſa ſua faſcia liberati, ſuperficiem exteriorem macula nigricans deformavit, & cavitas ejus plane vacua aliquot tantum arenularum grana continebat: Ureter autem ſiniſter ultra pollicem erat dilatatus, cujus medietas illa quæ veſicam ſpectat, plurimos lapillos (quorum maximus granorum decem) ac arenulas: altera quæ renem, aquam limpidiorem capiebat: ſed & inſuper ita erat attenuatus, ut ad quemvis fere contactum rumperetur: Veſica urinaria nec aquam, nec quicquam aliud continebat: Hepar & Lien nihil morbidi alebant: Veſicula fellis liquore flavo turgido ultra ſolitum major erat: Interior arteriæ iliacæ dextræ tunica, mox ſub ſuo exortu, ad unguis latitudinem in os degeneraverat. *Georgius Segerus Medicus Thorunenſis in miſcell. curioſis anni 1670. obſerv. 23.*

VT pateat quo jure affectui propoſito Iſchuriæ nomen tribuerim, conſultum duxi è *Galeni* l. 3. de ſympt. cauſ. cap. 2. ſequentia citare verba, *Retinentur urina, veſica vel excernere non valente, vel ejus collo occluſo: atque hi quidem duo veſicæ morbi unum commune ſymptoma Iſchuriam habent, detinentur enim in ea urinæ: Vocant autem vulgus Medicorum non ſecus Iſchuriam, quanquam Iſchuria non ſit, illud quoque ſymptoma cum urina in veſicam omnino non venit, perdita ſcilicet renum actione: Et permittendi omnino ſunt ita nominare, cum propriam appellationem non habeant: Non tamen latere debebit amborum affectuum doctrina: Si quidem alter eorum eſt cum veſica quidem eſt plena, ſed nihil excernitur: alter cum vacua eſt, nihil omnino in ſe continens.* E quibus Iſchuriæ diſtinctio in propriè & impropriè ſic dictam ſuum traxit ortum, quam etiam omnes accuratiores Praxeos ſcriptores obſervant: Eo quoque antiquiſſimæ huic doctrinæ litem jam movere non conſtitui, neque etiam vulgum medicorum adeo impropriè loqui credo; licet & illam urinæ ſuppreſſionem, quæ vacua & minime peccante veſica, ut Iſchuriæ indigitet nomine: cùm id non tantum bona cum *Galeni* venia, ſed & imprimis vi ipſius vocabuli faciat: nam & iſta urinæ ſuppreſſione ἴσχεται τὸ οὖρον ut *Galenus* de qua altera loquitur, id eſt, cohibentur ſeu retinentur urinæ. *Idem ibidem.*

Plenus ſomnus &c.] De comate à ſero cohibito, in caput refluo, vide lib. 1. Sect. de Somno p. n.

Suppreſſa urina 15. ſupervixerat diem] Iſchuriæ raro ſeptimum ſuperant diem, ſi nempe reliquæ viæ ſint obſtructæ, quibus interea vel per ſudores, vel per alvum, vel vomitum humiditates evacuentur: *Bartbol.* cent. 4. Epiſt. 18. affert exemplum Viri rever. Pfeiffij, qui ex iſchuria indolente 14. demum die obiit, quod alvus præter ſolitum laxa eſſet & lubrica: Et nos ejuſmodi Iſchuriam ad 17. diem protractam vidimus, in Nob. & Rever. Dom. de Mommolin Paſtore Eccleſiæ Neocomenſis, qui tandem ſero in cerebrum irrepente crudeles & lethales convulſiones, ante obitum expertus eſt.

§ 10. Anno 1622. Mercator poſtquam per triduum urinæ omnimodam fere ſuppreſſionem, juxta cum inſigni lumborum & perinæi dolore perpeſſus eſſet, nephriticis alioquin accidentibus obnoxius, cum calculos non paucos cum urina projeciſſet, me in conſilium adhibuit: Homo erat habitus ſanguineo bilioſi, pilo rufus & ætate quadragenarius: *Multa præſidia ad urinæ provocationem præſcripta*, at vix duas treſvé guttulas eminxit: Attentius mihi cauſas tam rari affectus indaganti, ingenue reſpondit urinam illam, quantulacumque poſſet, ſeſe protrudere abſque ulla moleſtia & dolore, abſentibus acrimonia, ſtranguria & quacunque id genus paſſione. Et jam quintus agebatur dies (qui alioquin juxta ſcholam medicam hocce in caſu lethalis habetur) ex quo urinæ nihil reddidit: Æger nihilominus, tametſi jam tandem ad renes & alibi, vagantem perciperet calorem, ægrotare non videbatur, ambulabat, veſtiebatur, interdum lecto ſuperincumbebat, pulſus naturali ſimilis ſed ad debilitatem vergens Sed tandem urina ſuppreſſa, per os & nares (quod prope aſtans evidenter notabam) odorem ingratum edebat, viribus paulatim collabentibus: Ad catheterem quoque deventum, quem lithotomus in veſicam uſque injecit, ſed nihil obſtaculi urinalis in meatibus percepit: Sic ubi omnia forent fruſtranea, febricula, & ad extremum convulſione ſuperveniente 14. die è vivis diſceſſit.

Aperto ventre inferiore, 1. Hepar parum vitiatum, & in ambitu lividum: intus vero, ob venas emulgentes, officio male functas (unde ſanguis cum ſero circa præcordia relinquebatur,) ſanguine & tabo tumidum. 2 Lien exiguus abſque noxa. 3. Renum ſiniſter valde magnus beneque habitus & carnoſus; in cujus cavitate & oſculis, per quæ ſerum percolatur, lapilli complures, ciceris quantitate, qui tamen abſque vitæ damno, noſtra opinione, per urinam ſucceſſive excerni potuiſſent: 4. Veſica omni humore deſtituta, quod per emulgentes affectos nullus humor eo eſſet delatus, nulla obſtructione, callo, calculoque, aut alio quovis impedimento ſeſe oculis offerente. 5. Vera autem mortis cauſa in renum dextro patuit, qui ſiniſtro

duplo

duplo minor, totus erat carne omni exeſa conſumptus; præcipue vero inciſus pus ſeroſum effundebatur, abſque tamen magno fœtore: uſque eo ut vel Medicorum patri Apollini, Æſculapiové, impoſſibile fuiſſet plane corruptum iſtum Renem, hominemvé à morte vindicare. Opinio fuit collegæ mei ex hoc Renis pure natam eſſe partium nervoſarum atque veſicæ paralyſin, qua æger deceſſiſſet. Mea, convulſionem è febri, partiumque nervoſarum exhauſtu, accidiſſe. *Lotichius lib.4.cap.5.obſervat.11.*

§. 11. Novi matronam quæ primo ſanguinem & materiam purulentam cum membranis à longo tempore meiendo ejicere ſolebat; deinde mictione cruenta ceſſante, per plures annos aquoſum mingebat, cum ſedimento copioſo & albo, inſtar puris in matulæ fundo ſubſidente: poſtea cum ſedimentum illud deeſſe cœperat, intemperies febrilis cum doloribus hinc inde vagis, ultimum languore aliiſque mali moris ſymptomatis ſucceſſit; cumque ægra in magnum vitæ periculum adduceretur, tumor in latere, circa renis ſiniſtri ſitum exortus, & in abſceſſum maturatus, propter largam puris profuſionem, ipſam liberavit: Tamen ulcus cavum & ſinuoſum in iſto loco, ichorem tenuem exudans, durante vita manebat, quod aliquoties perſanatum denuo ſtatim erupit: Exinde, biennio vix elapſo, matrona urinæ ſuppreſſionem per dies 14. paſſa, apoplectica interiit.

Cadavere aperto, ren ſiniſter omnino defuerat, ejus loco ſubſtantia membranoſa lumbis adnata, vaſorum & ureteris extremitates complectens, accreverat; ureteris veſtigia quædam remanſerunt, verum ſine apertura in ductus cavitatem: quinimo ichor, ſive ſeroſitas quædam, arteriæ emulgentis oſculis exſudans, in ulcus iſtud ſinuoſum exterius ferebatur: Ren alter fuit materia ſabuloſa & calculis minoribus valde oppletus: Inſuper juxta ſummitatem ureteris, lapis circa pollicis magnitudinem defigebatur, cujus extremitas erat ductui, ſeu cavitati ureteris adeo adaptata & firmiter impacta, ut velut epiſtomio aperturam ejus exacte clauderet, & ſeroſo latici tranſitum omnino inhiberet. *Thom. Willis Tract de urinis cap 5.*

§. 12. Helmontius jubet in curatione lithiaſis fel confortare, quod dicit eſſe remedium à priori, nam debilitato felle omnis generis aciditates rapiuntur in vias urinarias, quæ ſolent dolores & furores renum excitare, à quibus ſuppreſſio urinæ & reliqua ſymptomata pendent. Novi virum Illuſtrem qui ex ſuppreſſione urinæ vitam cum morte commutavit, Adſtantes Medici cauſam ſuppreſſionis, vel in calculum, vel in mucorum copiam obſtruentem unanimiter referebant. Secto cadavere, nihil lapidis, nihil muci obſtruentis in ureteribus inventum: In renibus autem etiam nihil præter arenulas paucas & nonnullos lapillos, In veſica autem fellea aliquot lapides majores pondere ℥ ij. inventi ſunt: De reliquo nihil fellis in conſpectum venit. Unde potius hic patiens ex defectu fellis mortuus eſt, propter quem ſuppreſſio urinæ facta eſt: Nempe cum aciditates irrepſerint intra renes, quas ut elueret, pertinacem ſeram induebant, quemadmodum in hydrope, ex hinc ſuppreſſio urinæ inducta fuit. *Oſvvaldus Grembs Arb.int.& ruin.lib.2.cap.1.§.1. n.39.*

Observatio III.

De rara urinæ ſuppreſſione ob Renem ſiniſtrum ſero & arenulis diſtentum, dextro Rene incolumi.

§. 1. Mercator celebris omnimodam urinæ ſuppreſſionem inopinato paſſus fuit, quæ raro exemplo uſque ad diem 21. duravit, ita ut toto temporis tractu vix aliquot urinæ guttas reddiderit: Cum affinis Medicus ſuus ordinarius D. Felix Platerus Senator &c. tunc temporis decubuiſſet ex eryſipelate, ſtatim à principio morbi me vocavit: Præmiſſo examine, quoniam æger de inſigni dolore circa ductum ureteris ſiniſtri, vomituque enormi conquerebatur, adſtantibus prædixi calculum in uretere ſiniſtro hærere, & urinæ viam occludere. Sed quærebant cur ſerum à rene dextro per ureterem in veſicam non prolabatur, unde æger urinam reddere poſſit? libere illis reſpondi hoc per conſenſum fieri, nam licet non ſemper, tamen ſæpius uno rene obſtructo alterum officio ſuo fungi non poſſe: Primo die *Emulſio & decoctio diuretica præſcripta eſt*; 2. ad ſummam vomitus moleſtiam & virium dejectionem *congrua* quoque remedia ordinavi. 3. Balneo emolliente tepido æger aliquoties utebatur, è cujus egreſſu locus renum convenienti linimento inunctus eſt, & clyſter injectus: 4. die conſului ut Æger mane & veſperi de ſpiritu terebinth. in cocleari aquæ fragorum pleno, aliquot guttulas ſumat, balneo & clyſtere utatur. 5. ſequentem potiunculam duabus vicibus ſumendam præſcripſi ℞. *aq frigor. heder. terr. aa.* ℥ ij *ſal. fabar. ononid aa.* ℈ß. *tart. vitriol. gr. 6. miſc.* 6. Balneum & clyſma repetita: 7. Sequentem Iulepum conſului. ℞. *aq. fragor. ononid. aa.* ℥ ij. *ſyr. dialth. F. citri aa.* ℥ j. *miſc. pro 2. doſibus*: 8. Quoniam alvus fuerat adſtricta, & abdomen ſeroſis humoribus repletum, ſequente ſyr. commode uſus fuit. ℞. *ſyr. flor. Perſic.* ℥ ij. *aq. fragar.* ℥ j. 9. Iulepus 5. die iteratus: 10. & 11. balneum & clyſterem prædictum uſurpavit. 12. quum vires deficere inciperent, cardiacum præſcripſi. 13. 14. 15. 16. & 17. balneum, julepos & clyſteres prædictos uſurpavit: 18. poſt ejectum clyſma ſeq. julepum ſumpſit. ℞. *aq. fraz.* ℥ ij. *flor. tilia, borrag. ana* ℥ j. *ſyr. granat. citri an.* ℥ j. *Iulep. roſ. t.* ℥ ij. *miſc. pro 2. doſibus.* 19. rurſus clyſter. 20. ob metum con-

vulſionum, data aqua mea antepileptica cum cardiaca officinali: die 21. fortiſſimum animi deliquium vitæ finem impoſuit.

Cadaver apertum Dn. *Franc. Platerus* Med. Doctore meritiſſimo & *S. Braunio* Chirurgo: Invenimus viſcera infimi ventris principaliora, ventriculum, hepar, lienem, à naturali ſtatu nequaquam deflectentia: Ren ſiniſter diſtractus ab humoribus ſeroſis ſtupenda magnitudine apparuit: quo diſſecto ſerum abundanter effluxit & arenulæ coploſæ rubicundiſſimæ ſe manifeſtarunt, calculum autem ſemen cucumeris referentem in principio ureteris reperimus: Ex ſero putreſcente ren fœtorem, dextro illæſo & ſano contrahere incepit. Aperto *thorace mox fluctuans in cavitate* ſerum ſe nobis obtulit, quod tamen pulmonibus & cordi nullam labem intulit: Sic ut nequaquam dubitandum, ſaltem uno aut altero ante obitum die (quo æger de imminente *ſuffocatione* anxius conquerebatur, ſerum in cavitatem thoracis regurgitaſſe, ubi hydropem pectoris brevi produxiſſet, niſi inopinata lipothymia ægrum è medio ſuſtuliſſet. Hinc verum eſſe apparet quod *Riolanus*. 2. Anthropogr. cap. 26. teſtatur: *Non ſemel obſervavi, ait, monitus à* Foreſto, *uno Rene obſtructo alterum inutilem & victum reddi, propriaque actione deſtitutum urinæ fluxum intercipere*: Et Joh. Jonſton ad tit. 34. Coacr. prænot. 589. *Sympathiæ renum in officii ſocietate magna vis eſt. Bernardus Verzaſcha obſervat. med. 2.*

ASimili veriſimiliter cauſa inductam, ſed 15. die lethalem, ob ſupervenientem gravem Epilepſiã, vidi anno 1662. in Viro Rever. & Nobiliſſ. Domino *de Mommolin*, Paſtore Eccleſiæ St. Blaſii in Principatu Neocomenſi & p. t. Decano: Podagræ ab anno 25. ætatis obnoxius fuerat (obiit autem 33. circiter annum agens) cujus cauſa *γαλακτοποσίαν*, tunc temporis panaceam, ambabus amplexus eſt ulnis: Vix ei per 15. dies indulſit, quin fatalis ſucceſſerit Iſchuria: Neocomo ea de cauſa calendis Jan. anno 1662. me evocati curat, de ſuppreſſa à biduo urina conqueſtus (quanquam & pridie muneri Paſtorio ſatisfeciſſet) & dolore (ſic vocabat) colico, enematis ope ſedato, nulla tamen prodeunte urina: Acceſſit vomituritio & crebet pituitæ & aqueæ ſimul per os excluſo, comite dolore gravativo circa renem ſiniſtrum, obſeſſum proculdubio a calculo circa ureteris initium, quem nulla molimina exturbare potuerunt: A decocto ſabinæ, rad. ononidis, cum ſucco raphani ſyl. & domeſtici exhibito, addito ſpiritu terebinthinæ, excitata dyſenteria: argumento certo efficacis vis medicaminum, affectui tamen imparium, Admotæ & cucurbitulæ regioni renis affecti, vi deorſum ſecundum ureteris ductum detractæ; Tertio ante obitum die occupati à ſeroſo humore cerebri indicia ſe exhibuerunt, hebes enim & ſtupidus, (Vir alias acerrimi & præſentiſſimi ingenii) nonniſi vellicatus ad interrogata reſpondebat: Tandem accedens vehemens Epilepſia, Palladis arce omnimode concuſſa, vitæ finem impoſuit. Mecum mortui apertionem conſanguinei omnes exoptarunt, ſola obſtitit Defuncti mater; quæ ne cubiculum quiſquam ingrederetur, (quod ſcalis admotis tentare animus erat) cadaveri ad exſequiarum uſque tempus perpetuo adſtitit: Anatomen præſertim urgebat Illuſtriſſ. Dom. de *Molondi*: Propinceps, qui ab uſu lactis eodem tempore nephriticũ em contraxerat.

§. 2. Primarium quendam virum vidimus nephritico dolore miro modo vexatum: dolor erat acutus, natura utpote calculum è renis capacitate deturbari conante: Ren tantum ſiniſter obturatus erat, ut aperto ſecto corpore innotuit: Quod pleriſque nil tale expertis admirationem movit, nam ſuppreſſa omnino urina: Unde colligebant Medici aut utrumque renem à calculo obſtructum præpeditumque, aut in veſica ipſa vitium latere aut utramque partem laborare; Sed eos eventus fefellit. *Gul. Ballonius conſil. 52. lib. 1. & Paradigm. 55.*

HUjus rei cauſam ita in numerato habere ut communi ratione ſanciri roborarique poſſit, non licet: Non aliunde repetunt quam eo quod præ dolore in renem ſiniſtrum materia flueret, rapereturque potius, deinde motu contrario delata vomitione excernebatur, hinc vomendi aſſiduitas, hinc urinæ ſuppreſſio: Aut ſi quid è rene dextro non obteſſo ſecebatur, paucum erat, & naturæ recreandæ non ſatis erat: Vel potius tam male affecto rene ſiniſtro, communicationis & ſympathiæ vi, dexter alioqui liber & incolumis laborare cepit, deinde facultas ejus diuturnitate doloris fatiſceret: Quod mirum tamen, cum natura corpus omni ex parte geminum fecerit, ut unius partis actione læſa aut ceſſante, altera etiamnum ſuum præſtet officium. *Idem Foreſtus & Riolanus* perpetuum eſſe credunt uno Rene obſtructo alterum inutilem & victum reddi, propriaque actione deſtitutum urinæ fluxum intercipere: Alterum Renem officio ſuo probe fungi altero obſtructo arbitratus *Euſtachius* de Renum admir. cap. 45. Id quod duplici numero intendit natura, & ſæpe nobis viſi calculi in uno Rene, altero libero, adeoque lotium non impediente. *Th. Bartholinus cent. 4. Epiſt. 39.*

§. 3. Non ſemel obſervavi, monitus à *Foreſto*, uno rene obſtructo, alterum inutilem, & victum reddi, propriaque actione deſtitutum, urinæ fluxum intercipere: quod confirmatur à Doct. *Ludov. Dureto*, comment. in Coacas, pag. 539. Quod nuper obſervatum in Illuſtr. Præſide, *Vido Fabro Pibracio*, Juriſperitorum Eloquentiſſimo: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 26.*

REnes geminos naturam condidiſſe dicunt, non tam ad æquilibrium corporis, quam actionis ſuæ continuitatem, ut uno præpedito & obturato, ceſſaret humoris ſeroſi profuſio: Attamen mirum videri debet in Renis unius afflictione ſiſti urinam, vel micturiendo ſtillatim ægre tranſmitti, cum ita ſit comparata ratio amborum Renum, ut ceſſante uno, alter, officium ſuum faciat: Sed magna vis eſt ſympathiæ in ſocietate officii; propterea ex ſympathia renis alterius, crebro & parce urina ab ægro emittitur: Eleganter de iſta actione emulgendi ſerum, in utroque Renum abolita, diſſerit. *Lud. Mercatus*: Eam ſortiuntur Renes inter ſe connexionem; eam etiam in ſubſtantia ſimilitudinem, ut facile ſit conjicere altero affecto, alterum quoque eundem affectum paſſurum. *Idem ibidem.*

Observatio IV.

Iſchuria ob Renum inflammationem hinc gangranam.1.2.3. Ob molem nimiam.4. Ob Renem maculentum, corpus durum inter alterum & ureterem interjectum, 5. Ob ſeroſum in iis abſceſſum 6. Ob eoſdem muco oppletos. 7. Ob Renem ſemiputridum. 8. Ob ſiniſtrum conſumptum, Dextrum obſtructum. 9. Ob Renes induratos, viſcida materia refertos poſt hydrargyroſin.10.

§.1. Filio meo ſeptenni accidit magna ex cerebro defluxio in ureteres, unde obſtructio urinæ tanta ut ne guttula quidem permeare poſſet: Et quamvis rite adhibitis remediis, ſexta die obierit: Inciſo abdomine inventi ſunt Renes cum vicinis partibus inflammati & gangræna correpti. *Fabritius Hildanus lib. de Lithotomia cap. 4.*

D*Efluxio in ureteres*] Cur ad obſtructionem ureterum à defluxione e capite in eos delapſa iſchuriæ cauſam referat, potius quam in inflammationem, hincque ſecutam gangrænam, ratio non apparet: A phlegmone enim poſſe cohiberi ſerum in renibus certum eſt, inducta meatibus angoſtia per quos tranſcolatur: Maxime ob ſequutam gangrænam, ob quam perit renum officium: Memoiiæ præterea debuit pitoitæ ureteres obſtruentis, quam cum ſilentio involvat, priori cauſæ iſchuria adſcribenda.

§. 2. Illuſtr. Comes corripitur febre lenta, aſſidua loco ſectionis venæ admoventur ſanguiſugæ venis ani, quæ interdum purgare conſueverant: Siſtitur ſanguis à Barbitonſore fuligine pulveriſata aceto permixta: Febris adaugetur &c. Lotium ſupprimitur; ſenſum & motum utriuſque cruris amittit, 14. interiit. Diſſecto cadavere Ren ſiniſter compertus eſt niger, Et ab eodem latere ſpinalis medulla affecta. *Lælius à Fonte conſ. 59.*

§. 3. Puellus in urinæ retentionem incidit: Ingens renum & partium adjacentium inflammatio deprehenſa eſt. *Vide tit de Lumborum dolore.*

§. 4. Mortuum juvenem ex urinæ ſuppreſſione ſecuimus, in quo Renes monſtroſam magnitudinem adepti fuerant: Urina tamen in veſica nulla aderat, ſed ſuppreſſio ex Renum imbecillitate, ſcil. ex viciata attractrice. *Domin. Panarolus Pentec. 2. obſerv. 40.*

E*X Renum imbecillitate*] Irridet *Galenus*, eos qui actionis alicujus vitium ad ſolam imbecillitatem referunt, nec ulterius progrediuntur, cauſam ſcilicet imbecillitatis non enuntiando: Si magnitudo illa fuit nativa, quæ ex proba conſtitutione naturali apparere debuit, cur alias juveni recte proceſſit lotium? Si præter naturalis, ab affluxo uberiori ſanguinis vel humorum, conformationem ne ivam vitiare valoir, quam afferre debuit: Alias à ſola magnitudine, qua tali, manare non poſſe conſtabit ſectione de Diabete, affectu contrario, ubi affertur exemplum hoc laborantis, in Ren alter miro incremento intumuerat.

§. 5. *Ioh. Baptiſta d'Ornano* Polemarcho, cum per 11. dies ſuppreſſa eſſet urina, In aperto cadavere inventum eſt caput aqua plenum, cauſa vertiginis: Ren vero unus macilentus, Inter alterum & ureteres duriies inventa quæ lotii effluxum impedierat. *Scipio Dupleix in hiſtoria Gallica: Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap 26.*

§. 6. T Parre, Senis annos 152 nati (*Vide lib. 2. tit. de Dyſpnæa*) renes anteriori facie nonnullos aqueos abſceſſus exhibuere, quorum unus erat inſtar ovi gallinacei, In quo flaveſcens aqua quæ orbicularem cavitatem impreſſerat: Alii urinæ ſuppreſſionem refluxui ſeri in pulmones adſcripſerunt.

§. 7. Cuidam ex caſu ab alto urina cohibetur, Renes muco referti erant, & adeo obſtructi ut nihil potuerit præterlabi. Veſica tota exſiccata. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 8. Nob. frequenter dyſuria renumque doloribus torquebatur, ſucceſſit his Iſchuria: Renum ſiniſter erat albus, ſemiputridus intus, materiam purulentam continens. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 9. Matrona diu ſanguinem & pus minxit: ac urinæ ſuppreſſionem per 14. dies paſſa eſt: Ren ſiniſter omnino deerat, ſuperſtite ſola ſubſtantia membranoſa: Alter fuit materia ſabuloſa oppletus, Ureter in ſummitate à calculo occluſus. *Vide tit. de Vrinis p. n.*

§. 10. Illuſtr. quidam temperam. cal. & humidi cum prædominio bilis, vitæ cœlibis, à multis annis, variis concurrentibus cauſis, de obſtructionibus hypochondriorum conqueſtus, varias curas adhibuit, inter quas ternum uſum thermarum Carolinarum, quas profuiſſe ſcio: interea varii in 6. rebus non naturalibus errores ſucceſſere, non attenta corporis debita expurgatione, hinc varii collecti humores craſſi & viſcidi, qui cum alimento ad artium juncturas tranſlati, negato omni exercitio, ibidem loca figentes effecerunt artus ita debiles ut inhabilis foret ad deambulandum, unde vita ſedentaria coacta, accedente tempore hyemali, ſic prohibita inſenſili tranſpiratione, bonis alimentis uſus, aggregatio facta humorum craſſiorum & viſcidorum, qui corpus magis inhabile ad quæcunque exercitia reddiderunt. Multa adhibita, ad effectum non ad cauſam, ut balnea conſortandorum nervorum cauſa, ex rebus cali-

diſſimis confecta, quæ materiam magis incraſſarunt & exſiccarunt: Inunctiones &c. Tandem neſcio cujus conſilio, Inuncti artus unguento mercuriali ad ptyaliſmum provocandum, quod quanto periculo fieri ſoleat, pleni ſunt libri obſervationum; ſi enim commoti humores craſſi & viſcidi non excludantur, per motum ſanguinis ad cerebrum delati, cauſa ſunt apoplexiæ, paralyſeos &c. ſi ad cor, ſyncopes, ſuffocationum &c. Si ad Pulmones, tuſſis, phthiſeos &c. Si ad renes, ſuppreſſionis urinæ: Si ad Hepar, obſtructionum &c. Eo remedio mota eſt materia illa craſſa & viſcida quæ longa annorum ſerie in artubus delituerat, præterea venoſa qualitate imbuta eſt ab argento vivo; illiuſque pars ſe exoneravit per fauces, & ſolitam palati & gingivarum à pravitate ſua, ſive ſalſedine, occaſionavit exulcerationem, cum periculo excidentiæ dentium: Pars autem ejuſdem occupavit partes vitales, cor, pulmones, deinde ventriculum, hepar, lienem, & renes, unde difficultas ſpirandi, puncturæ cordis, dolor Lienis, urina pauca & acceſa, ſanguinem colore referens, ſeſe inſinuabant: Temporis decurſu de die in diem paucior urina bis aut ter intra diem comparebat: reſpiratio difficilis continuabat, anxietates increſcebant, tumor pedum œdematoſus ſeſe inſinuabat, appetitus dejectus, ſitis intenſa, ſomnus vix aliquis: Nocte æquinoctium præcedente in meris naturæ laboribus, anxietatibus & difficillimis reſpirationibus conſumpſit, donec hora tertia pomeridiana natura motum materiæ morbificæ procurans, fecit ut thorax liberior factus fuerit, & aliqua pars materiæ à partibus pectoris mota, in partem dextram abdominis ſub Hepate inſtar libonis panis decubuerit: bona ſpes quidem affulſit, ſi in reliquis ſymptomatibus quoque natura ſe emendaſſet; Sed à die 20. ad 21. Martii diei horam tertiam, urina ſupprimi cœpit, ut vix ſemel quantitate trium cochlearium emiſerit, quod idem denuo 22. & 23. & ſequentibus factum: Interea de cibo potulento, ob impotentiam maſticandi, parum, ſed de cerevisia in quantitate notabili epotum fuit; quia autem excretio non reſpondebat injectioni, varia diureſin procurantia exhibita & admota, ſed nihil effectum: Urinæ ſuppreſſio continuavit diebus 24. 25. 26. adſtrictione alvi concomitante; Interea tumor pedum ultra genua progrediebatur; in abdomine autem, decumbente ægro, ſubſiſtebat, Sedente in ſella, in crura deſcendebat, nunquam tamen totaliter deperdebatur: Ipſum abdomen tendi incipiebat, difficultas ſpirandi increſcebat, præſertim ſi lectulo decumberet, omnia in hydropem tendere videbantur, vireſque de die in diem collabaſcebant, 26. Martii urinæ ſuppreſſione continuante, & abdomine tumidiore, cœpit inquietudo, anxietas, difficiliſque reſpiratio talis, ut nocte tota quaſi jamjam ſe ſuffocandum putaret; retentum enim ſerum per totum corpus diſtribuebatur, & prout in hanc vel illam partem ruebat, ſuffocationem aut aliud aliquod lethale ſymptoma minabatur, unde anxietatibus creſcentibus, adſtantibus inſinuavi periculum. 28. Martii ſub meridiem, vomere cœpit in copia bilem flavam, cum tantis ructibus ut de repentina ſuffocatione metuerim, quod ſpiritum æger cohiberet: continuavit vomitus ad horam tertiam pomeridianam humoris lividi, nigri aliquot vicibus, qui inter lethalia ſigna recenſetur ab *Hippocrat.* 2. progn. 39. Cauſa autem talium humorum videtur fuiſſe venenum illud argenti vivi, occulta vi corpus ejuſdem deſtruens: etenim illius ope adeo degenerant, & tantam malignitatem acquirunt, ut iis partibus, in quas à natura detruduntur, necroſin inducant: *Sennertus* lib. 5. pag. 2. cap. 19. Adhibitis & exhibitis variis ventriculum roborantibus, Vomitus ad occaſum ſolis ceſſavit, debili relicto ægro: Videns ego ſuppreſſionem urinæ continuare, & ex ea pedum tumorem attolli, illumque in abdomine remanere, incidit mihi cogitatio ſi interea cauterio in illa parte tumida abdominis effecto, quo ſingularem copiam aquæ videbatur depoſuiſſe, ſuccurreretur, & ſimul etiam in tibiis veſicatoria applicarentur, ut ita natura ab onere aquæ in corpore reſtagnantis ſublevata longiorem vitæ moram concederet patienti, atque inde mora impetrata, ne aquæ ſtagnantes viſcera inficerent, cauſæ ſuppreſſionis urinæ provideretur: abdomini ergo cauterium potentiale; tibiæ vero dextræ veſicatorium applicatum: 13. Martii *urina aliquid emiſit*; & 1. Aprilis, ſed tamen hæc nihil auxilii afferebat, nam quadruplo & ultra plus diu noctuque de cerevisia ebibebat: 5. April. varios appetitus comedendi hæc & alia æger habuit, unde condita quædam aſſumendo, ſuper ea tantos ventris dolores habuit, ut eoſdem duobus granis laudani compeſcere oportuerit. A triduo jam extrema frigere cœperunt, manuſque ambæ tumidæ factæ: 7. April. derepente paſſus eſt animi deliquium, quod paulo poſt mors ſequuta eſt.

Cadavere aperto, partes internæ taliter fuerunt conſtitutæ; In ſtomacho duo ulcera reperta fuere: præterea totum quod ingeſtum erat atrum colorem referebat: Hepar magnum, durum & quaſi coctum, in duabus partibus ſideratum. Splen totus putridus: Renes utrique duri & materia craſſa viſcidaque referti, quæ obſtructio cauſa fuit ſuppreſſionis urinæ: Membrum virile cum teſticulis totum quantum necroſi affectum, eodem modo orificium veſicæ compertum: Omentum circa veſicam inferius diſruptum & nigrum. In Thorace, cor magnum

ſed

ſed flaccidum, Pulmones thoraci utriuſque lateris accreti, ab inflammatione nigri, & integra ſui parte materia purulenta undique referti: Femora cum tibiis hydropicorum inſtar aqua tumida; Cauterium quod abdomini applicitum fuerat, nec dum pinguedinem, qua Illuſtriſs. ad 4. digitorum craſſitiem pollebat, pertranſierat. *Ex obſervationibus D. Iac. Ioh. VVenceſlai Bobrzensky. med. Nigroponti.*

ILluſt. Dom. fato cedere debuiſſe his ſuppoſitionibus confirmo, 1. de affectibus hypochondrii ſiniſtri illum conqueſtum fuiſſe, i. e. Lienis, ſigno hoc viſcus à natura, aut aliter debile, tale evaſiſſe, unde paulatim computruit: Putridum autem hoc viſcus in corpore diu permanens lethum inferre ſolet ſe ſolo. 2. lautam diætam Illuſtr. non accedente exercitio, cauſam fuiſſe quod multa aggregata ſint in corpore, quæ ad putredinem ſuſcipiendam aptum reddiderunt. 3. Varia remedia quibus uſus eſt quo ſe gravedine corporis liberaret, non repurgato corpore, humores magis impactos reddidiſſe & viſcera debilitaſſe. 4. Inunctionem Merc. eſſe venenoſam. 5. Ejus infringi venenoſitatem ſi in contrarium venenum habeat quod agat. 6. Ægrum lue venerea non laboraſſe. 7. Si ea non laboravit, & non temere inunctio debet adhiberi iis qui illa correpti ſunt, multò minus ab ea immunibus. 8. Eam ſoli venereæ lui competere (*quod ſuppoſitum negatur, cum Salvatio arte inſtituta multos alios affectus eradicet, maniam, melancholiam, epilepſiam, ſcabiem contumacem, &c. Vide Rolfink um meth. ſpecial. l.6. ſect.3. cap.1.*) 9. Inſinuatione ſuarum atomorum in corpus, vim habere commovendi humores craſſos & viſcidos & quaſi congelatos, per modum fermenti eos reſolvendo & fundendo. 10. Non ſolum humores commovere & fundere, ſed ſi objectum non inveniat in quod agat, venenata qualitate inficere, calorem nativum partium ſuffocare & ibi gangrænam formare. 11. Etſi mercurio prava qualitas deeſſet, cum humores liquando mortem poſſe occaſionare. 12. Eos liquatos, maſſæ ſanguineæ commiſtos, tanquam grumulos in ea oberrantes, cum ea circumferri. 13. Si tales viſcidi & craſſi grumuli non bene diſſoluti tranſeant per aliquos ſubtiles meatus, illos ibidem figere ſe poſſe & obſtructionem cauſare. 14. Eoſdem in principibus partibus fixos, pro diverſitate nobilitatis partium, diverſa parere ſymptomata. 15. E. g. in renibus facta obſtructione, ſeri à ſanguine tranſcolationem, aut aqua per vaſa lymphatica in ureteres & veſicam delationem. 16. Prohibita tranſcolatione ſerum in abdomen deſtillare, aut in maſſa ſanguinis remanere, ac cum eo circumferri: 17. Serum cum ſit ſuperfluum debere excerni. 18. Serum præterquam ſit ſuperfluum, continere in ſe ſuperfluum ſalem, qui remanens in corpore inflammationes, putredines, & gangrænam occaſionare poteſt. 19. Serum, ſi non alicubi perſtringat, cum ſanguine per omnia viſcera deferri. 20. Similes grumos viſcidos cum maſſa ſanguinis in illuſtriſs. ægro vi inunctionis hinc inde fuiſſe commotos: 21. Tales grumos renes illius obturaſſe, unde Iſchuria enata. 22. Serum illod partim ſe diffudiſſe in femora, partim cum maſſa ſanguinea fuiſſe delatum ad partes principes, præcipue pulmones, jam male diſpoſitos; ibi calorem nativum ſuffocaſſe. 23. Dari exempla à pura diuturna urinæ ſuppreſſione mortuorum, etſi mercurio non fuiſſent uncti. 24. A ſola ſuppreſſione urinæ potuiſſe omnia mala in Illuſtr. ægro obvenire, etiam ſine veneni cooperatione. 25. Accedente tamen Mercur. venenoſitate acceleratam mortem, cum hydropici modicum mingendo vivant. 26. Hydropem ſolam Gangrænam cauſare, unde raro tales ſanantur. 27. Gangrænam quæ fit cum affluxu venenoſorum humorum & occulta qualitate, difficilioris curationis eſſe, unde vix à tali evadunt ægri. 28. Ab utraque cauſa gangrænam exortam eſſe lethalem. 29. Dari exempla partium externarum gangræna correptarum, à qua homines (ubi tamen applicari poterant remedia) mori debuerunt. 30. Ubi ventriculus, pulmones, lien, genitalia, omentum, hepar, gangræna afficiuntur, quo remedia non pertingunt, impoſſibilem curationem eſſe, ut in præſenti caſu. *Idem.*

Urina aliquid emiſit] Cuidam iſchuria fuit, hinc lethargus, de funere cogitatur, largiſſima profluit urina, brevi tamen moritur, unde hoc? Quia ſuppreſſio omnis excrementi, ſeroſi potiſſimum, partes nobiles inquinat, Et tametſi ejus curſus redierit, non perinde meliore ſunt loco res ægrotantium *Ballonius Epid. & Ephem. lib. 1. p. 20.*

Observatio V.

Iſchuria ab emulgentium venarum Renumque actione attractice abolita.

ILluſtr. Saxoniæ Princeps *Severinus*, vix annum 12. egreſſus, ſupra trimeſtre firma ſatis valetudine uſus, deque nullis offenſis conqueſtus fuit: 4. Octobr. 1538. cum ſummo mane è lecto ſe reciperet, & cibum circa ſeptimam moderato appetitu ſumeret, paulò poſt intra horam, balneum, quod in Regio horto eſt, ingreſſus eſt; Egreſſum minus bene habentem animadverſum, & ad prandium, quod 11. hora parabatur, viſus tum primum eſt cibum faſtidire, eundemque perpaucum admiſiſſe. Ego vocatus, debilem certe, at febricula nulla correptum Ducem deprehendi: denique preſſius omnia perpendens, ſignorum ſyndrome tandem perſuaſus, Principem affectu aliquo meatus urinarios occupante correptum conjeci: argumento quod frequentiore vomitu exerceretur, doloremque ureteris ſiniſtri hypochondrii perſentiſceret: arenulas præterea, quibus jam olim quoque obnoxius fuerat, excerneret, atque urinæ pauciores ſubinde prodirent: quæ haud exiguam mihi affectorum urinariorum meatuum conjecturam præbuerunt: biduum poſt alvo ſua ſponte reſpondente, ſubſequentes duas noctes ſuavi ſomno exegit: Porro 8. hujus menſis die, concubia nocte, ſubtus umbilicum, ad dextram verſus pectinem plurimum dolore cœpit: Vomitiones etiam eundem denuo graviter urgebant, detento una lotio, quod, nonniſi admonitus, idque mira paucitate, adeo quidem ut vix ultra ſex octove guttulas, citra ullam naturalem extimulationem redderet, ſicque graviſſimam noctem abſolvit: Poſtridie vomitionibus nihil dum remittentibus,

tentibus, de præcordiorum quoque dolore querebatur, quo lumbricum trium palmarum longitudine vomitu rejecit: Ea res magnam aſſiſtentibus nobis opinionem fecerat, univerſam mali cauſam ad verminationem referendi: quanquam autem eo lumbrico expulſo pluſculum allevari ſibi videretur, perſtitere tamen nihilominus ſymptomata: Itaque omnis generis locellibus anodyuis, aliiſque quibus dolor diſcuti, adhibitis, tonoticiſque de vario confectionum electuariorum apparatu concinnatis, quorum uſu vel urinæ provocari, vel vermes enecari atque educi quiviſſent, exhibitis, non minus ea atque cibos ſumptos ſtatim evomit, urina nimirum ſurſum regeſta, alvoque indurata, lotio ſuperiora verſus regurgitante, ſi quidem 6. aut 8. horis, priuſquam animam ageret, urinam meram, colore & odore cuivis adſtanti facile agnitam, quo etiam tempore primum delirare cœpit, evomuit: Inter 6. vero & 7. ejus diei, quæ 10. hujus menſis, morbi vero 7. fuerat, Ser. Princeps animam Deo reddidit.

Aperto abdomine, cum adſtantes plerique de cohibito lotio eſſent ſolliciti, diligenter meatibus urinariis perveſtigatis, nihil quod eoſdem obſtrueret compertum, nec lapilli, nec grumi, nec carunculæ, nec phlegmone, ulcus aut ſimile quid: Ad veſicam ubi perventum, eandem vacuam, corrugatam, exſuccam, omniſque aquei humoris expertem obſervavimus, ſic ut Chirurgi cathetere difficillime inveniri potuerit, quanquam & vivo illo, vel immiſſo in veſicam cathetere, vel etiam mulieris, quæ ſuctu lotium prolicere nitebatur, opera fruſtra omnia tentata fuiſſent: Gibba hepatis pars à nativo colore ad pallidum declinans manifeſte viſa eſt: Sed mihi univerſa corporis conſtitutio viſa eſt talis quæ abſolutam ſanitatem non promitteret; Etenim quo tempore etiam inculpata ſanitate uti videbatur, perpetuo pallente facie omnibus innotuit: Reliqua inteſtina omnia nihil lumbricorum aut putrilaginis, quod eorundem fomitem argueret, viſa ſunt continere. *Ex Obſervation. Georgii Tanſtetters Regis Hungar. Medici.*

CAuſam retenti lotii ſuperioribus membris, ſeroſo humori excipiendo deſervientibus, adſcribendam eſſe vel hoc unico, eodemque validiſſimo argumento convincitur, quod corporis cutis, quaquaverſum diſſectio fieret, è veſtigio aqueum humorem, odore & colore exactiſſime urinam, velut in hydropicis repræſentantem, ex ſe remitteret: Proinde nulla alia mortis cauſa ſtatuenda eſt, imbecillia nimirum & depravata temperies venarum emulgentiam atque renum, qua attractrix vis labefactata legitimum munus, ſeroſum humorem ex reliquo ſanguine in ſe recipiendi, corrupit: nam iſthæc vaſa viſceraque nobis minora omnia, nativoque colore deſtituta conſpecta ſunt, unde factum ut nihil aquei humoris ad veſicam tranſmitteretur, ejuſdemque pars ſurſum ad ventriculum regeſta vomitiones crearet, pars etiam in habitum corporis diſpergeretur: *De lotii ſuppreſſione, in qua non deſcendit urina ad veſicam vide Salium Diverſum de affect. partic. c. 14. & Calderam Tribun. Medici p. 200.*

Observatio VI.

Iſchuria ob Renem ſiniſtrum maximum, pure refertum, Vreterem ejuſdem pituita & arenulis infarctum: Renem dextrum cum uretere, lapillis obſitum, Veſica ſiccitatem. 2. Ob Renem dextrum circa pelvim incruſtatum gypſea materia. Emulgentem venam compreſſam, Vreterem ſiniſtrum obſtructum. 2. Ob Renes obſtructos, ſubnigros, Veſica ſubſtantia denſitatem, gangræna initiis affecta, cum pure craſſo incluſo. 3. Ob Renis ſiniſtri pelvim dilatatam cum calculis duobus in veſica. 4. Ob Renum calculum inſignem, cum veſica urinaria abſentia. 5. Ob Vreteres & Veſicam excrementis referta. 6 Ob anguſtiam Vreterum circa inſertionem in veſicam, eorumque obſtructionem à muco. 7. Ob lotium in ureteribus ſubſiſtens, quia veſica calculis referta. 8. Ob lapidem Reni impactum poſt veſica lithotomiam. 9.

§. 1. ROgavit me Magiſter Sozion, Sutor Lugdunenſis, ut puello trium annorum, lapidem è veſica eximerem, quod præſtiti præſentibus D. D. *Marcellino* Medico Regio & Facultatis Decano: *Rodeſio*, *Craſſio*, & *Guillemino*, Medicis Aggregatis ac D. D. *Bon* Doctore Aggregato in Academia Valentinenſi, Et coram Magiſtris *Panthoto*, *Fereto*; & *Pothoto*, Chirurgis: Operatio ad votum ſucceſſit, & quamvis lapis magnitudine ovum columbinum ſuperaret, puellus tamen optime convaluit, bienniumque integrum ſine incommodo exegit: Tranquillitatem hanc turbavit inſignis caſus, puellus enim cum fratre colludens è menſa excidit, & ad angulum ilii rene ſiniſtro allidens, contuſio eas in partes magnam commovit fluxionem, unde genitus abſceſſus, qui per Chirurgum *à Valle* apertus fuit: Vix via facta puti, ſucceſſit iſchuria, toto enim decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, ſed minus limpidæ quam quæ per virgam prodibant: Poſt multos tandem dolores moritur puellus:

Apertum cadaver per dictum Chirurgum *à Valle*, à quo didici renem ſiniſtrum prodigioſe magnum fuiſſe, materia purulenta omnino refertum; Vreterem ſubditum phlegmate & arenulis infarctum: Renem dextrum calculis omnino fuiſſe obſtructum: ut & ureterem annexum: Veſicam inſtar chartæ Pergamenæ ſiccam, quod nullo humore maduiſſet, nequaquam tamen perforatam; unde occaſio data eſt inquirendi in vias per quas in anum irrupiſſet.

LApidum iſte cumulus mihi in memoriam revocat, quod à Dom. *Wimariis* Pharmacopœis Lugdunenſibus celeberrimis, mihi narratum à D. *Hieronimo Collot*, Operatore Pariſienſi præſtantiſſimo, fuiſſe ad eos tranſmiſſos ducentos & amplius lapides, figuræ omnes & magnitudinis tali loſotti, præter unum majuſculum, nucem moſchatam mole æquantem, è veſica juvenis eductos, mediante foramine à natura in perinæo, rupto abſceſſu, facto: Quotidiana autem experientia lapidum maximam partem in renibus conſtat gigni, inde per ureteres in veſicam deferri, in qua augmentum capiunt, quod in caſu præſenti verum deprehenditur: Quamvis autem vis λιθογονική renibus & veſicæ æque inſit, ſi tamen inſigni numero gignantur, id potius in renibus contingit, quod anguſtiores illis ſint viæ, ac parenchymate conſtent ſanguine & calore abundante: Hoc documento ſit iis quibus lapidis cauſa exiſtit à veſica: ne genio indulgeant, ſobriè autem vivant metu novæ congeſtionis, Medici præceptis audientes:

Iſchuria] Iſchuria hæc notha fuit, nullum enim in veſicam deſcendebat lotium, obſtructis omnino canalibus id in eam devehentibus: Sagacitatem illo in caſu detexit natura ſuam, quod cum tranſcolatio per renes prohibita eſſet, ſerum in portæ ramos meſentericos amandaret, officio amplius non fungentibus emulgentibus vaſis; vietis & inutilibus redditis ureteribus & veſica; unde inteſtina communes fæcum & urinæ receptacula evaſerunt. *Joſephus Cavilliardus obſervationum Iatro-Chirurgic. Gallice editarum* 11.

§ 2. Puella annorum octo per bene longum tempus ſtranguria vexata tandem totalem patiebatur urinæ obſtructionem: parens ſexto die accedit ad me: iter cum eo facio ad locum patientis, agoniſantem eam invenio & morti vicinam, ſicut etiam ſequente nocte vitam cum morte commutabat.

Precibus exoratus parens admiſit eam ſecari: Prioribus membris perluſtratis nihil nocivi apparebat, ſed dexter ren, remoto adipe, à parte media ubi pelvis incipit, penitus incruſtatus & quaſi lapideus conſpiciebatur, tactu durus & materia calculoſa circumcirca ita coaluerat ac ſi gypſea materia fuiſſet illitus: Via autem ad pelvim emulgens, ſuperne ſic compreſſa, ut ne guttula ſeri per eandem potuiſſet tranſſudare: Siniſter ren quidem à tali labe immunis, ſed ureter totus obſtructus, materia arenoſa rubicunda ſatis diſtentus; Non potui tunc temporis inveſtigare cauſam tantæ concretionis, & inventorum apud alios autores in exteriori renum parte lapillorum, quorum tamen ratio ſi ſerum, ut cum venia prudentiorum loquar, per alias vias quam notas & conſuetas adduceretur, facile pateret; Sed hæc relinquo acutioribus Anatomicis; *Andreas Cnoffelius in miſcellan. cur. anni 4. obſerv. 64.*

NOn parum me moverunt quæ Excell. *Mœbius* in Epit. medic. cap. 12. de ſanguinis depuratione meminit, per quoſdam ductus è ciſterna chylifera à Pecqueto inventis, advehi quandam chyli partem, ſive ex potu ſuperfluam, & inde urinam fieri, utpote quæ anſam inquirendi in cauſam lapidum in involucro renum inventorum non levem præbent. Et quod ab ea cauſa etiam renum obſtructio ab extra, vias ad pelvim ducentes comprimat, ut exinde mora provenire queat, quale jam exemplum ſuppeditat hiſtoria allata.

§. 3. Quidam apoplexia levi correptus eſt, levi pharmaco liberatus fuit: Hinc poſt aliquot dies dolor circa renes & in pube ſucceſſit, ex quo urina ſuppreſſa fuit: Medici, quibus curæ erat, tum ut urinam educerent, tum ut dolorem demulcerent, & interius & exterius calida & acria exhibuerunt, & de ſanguinis miſſione nihil unquam cogitaverunt.

Tandem occubuit, & cadaver ſectum fuit, & erat in veſica circa libram puris craſſi ac ſordidi, ex pituita vitrea geniti; Et veſica ipſa, & cervix ejus, erat aucta in ſubſtantia, & denſa, quaſi carnea eſſet, non nervea; & tota nigra, ſanguineque atro ejus venæ refertæ, & videbatur ſeu diminuta gangræna: Renes vero erant ſimiliter ſubnigri; ſicuti & partes ejus circumjectæ omnes, quaſi gangrænatæ, Et alter intus obſtructus, ita ut nihil urinæ poſſet præterfluere: alius vero ex parte obſtructus, hoc eſt in parte inferiori, ex qua parum urinæ poterat defluere, ſupra tamen ingrediebatur; ideo ejus ſinus erat urina plenus, cum tamen in priori nihil omnino urinæ ineſſet, quia non poterat nec ingredi nec egredi. *Sebaſt. Naſius meth. med. Part. 2. ſect. 5. Digr. 3.*

§. 4. Henrico Ainſvvordo, Theologo Britanno, ſupprimebatur urina quolibet fermo plenilunio, cum inſigni anguſtia & evidenti totius corporis incendio: Neque excernebatur illa iterum niſi vel declinante Luna vel ex ſoluta brachii vena: Verum ſanguinem toties mittere, quoties Luna orbem ſuum complens ſupprimeret ipſi lotium, non videbatur è re ægri: qui propterea aliquoties tulit patienter quod nequiit altrinſecus evitari malum: Cujus rarus & inuſitatus rumor ut excivit varia cum noſtratium tum Britannorum Medicorum ingenia: invenit tamen neminem tam ſagaci ingenio, ut potuerit reddere genuinam reciprocantis hujus periodi rationem, nedum ſubiti illius auxilii, quod æger dictum ac factum percepit à ſanguine ex brachio miſſo:

Sola Anatome poſt obitum inſtituta eruit illic feliciter veritatem in profundum demerſam, & oſtendit diſtincte qui anguſta renis ſiniſtri pelvis excreviſſet in eam amplitudinem ut ſuppleret commode vicem veſicę urinariæ; quæ propterea tam fuit vacua quam ren repletus, quæ præter hoc impedimentum in ſe pręterea continebat duos inſignes calculos: Uti quoque folliculus fellis, ſed parvos, nigros, teretes, & inſtar pumicis raros. *Nicolaus Tulpius obſerv. lib. 2. c. 43.*

EA collectio urinæ majoribus venis adeo vicina, proculdubio in cauſa fuit quod tam prompte ipſi fluxerit lotium ſimulac feriretur brachii vena: Nam velut Oenopolæ, ſpiritu ſupra prius emiſſo, facile vinum infra eliciunt ex repletis doliis, ſic reſerantur quoque venæ ubi vel minimum ſpirituoſi ſanguinis adimitur tumidis brachii venis: Ex quarum inciſione videntur propterea peritiores medici non tam ſiſti quam promoveri ſæpe mulieribus ſuppreſſa menſtrua: Quantum vero huic Theologo profuit ſanguis ex brachio detractus, tantum juvere alios in ſimili urinæ ſuppreſſione, vel ſanguis ubertim è naribus effluens, vel frequens macularum in habitu corporis eruptio: Quibus duobus auxiliis ſanitatem ſuam aliquando recuperavit juvenis quidam, integros octodecim dies ſtagnaverat urina. Sed quid dicendum de Lunæ conſenſu? quæ uti reliquis dominator aquis, ſic videtur quoque vim ſuam exſeruiſſe in lotium hujus Venerabilis Theologi; Cujus urinam in rene detentam ſuppreſſit intumeſcens hoc ſidus longe facilius, & diſperſit ſuppreſſam forte multo celerius per vicinas venas, quam ſi detruſiſſet in remotioris veſicæ receptaculo: A qua periodica reciprocantis urinæ revolutione, credibile utique eſt proveniſſe, quas ſingulis pleniluniis patiebatur cum febre tum anguſtias, quibuſcum plerumque conflictabat ad diem quintum antequam ex toto liberaretur: Sed ſanguine ex brachio emiſſo reſolvebatur illico frænum lotium ſupprimens: quantumvis veſica præter hoc impedimentum in ſe præterea contineret duos inſignes calculos. *Idem ibidem.*

§. 5. Abrahamus Clef Montbelgardenſis, æſtate anni 1657. in viridario obambulans magnum illico urinæ ardorem & difficultatem ſenſit; quæ conatu indefeſſo mox ſupprimebatur tota, mox guttatim ardore intolerabili ſtillabat: Caſus ſubiti ignaro erumpit cum fragore tandem lapis ſolidus, politus, triangularis, ſcrupuli unius, pondere, Jaſpidem referens: Die 7. Januar. 1658. in Pleuritidem & Peripneumoniam lethalem incidit, (*Vide hiſtoriam lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

In aperto cadavere nullam inveni veſicam urinariam, vel ejus loco ſubſtitutum ullum organum; quod præſentibus Dom. Capitaneo Grojean & aliis loci Chirurgis & vicinis incredulis ſic demonſtravi: Stylum in penis foramen & urethram intruſi facile per ureteres utrinque in dextrum & ſiniſtrum renem, Et à fiſſis Renibus, præter naturam amplis, ſolidis & naturali carne præditis, ſine ulla calculoſa diſpoſitione manifeſta, Eundem ſtylum per utroſque ureteres immediate & coram omnibus ad extremum balanum traduxi, nullo inter ureteres & penem intermedio corpore, quod incredulis omnem amovit dubitandi occaſionem, maxime cum ſecundum ſtyli ductum inciſionem feciſſem. *I. Nicol. Benningerus centur. 2. obſerv. 24.*

§. 6. Filius N. in *febrem incidit* cum urinæ ſuppreſſione, cui poſtea ſtillicidium advenit. Veſica erat maximæ molis, muſculis adnata, excrementis plena cum ureteribus, Renes inſignis magnitudinis. *Vide tit. de Febribus.*

IN *febrem incidit*] Eſt urinæ ſuppreſſio febris *xavvixis* proprium quoddam ſymptoma, & quod medentis conſilium & proviſionem ad ſeſe trahit: Fit autem multis de cauſis Initio talium febrium: Præcipua tamen eſt copia humorum, & pituitæ præſertim, vias urinarias occupantis, Vel confluxus humorum ad eaſdem vias: Et Medici graviter errarent ſi ad diuretica ſeſe converterent, derivandum enim potius per alvum: Juvaret quoque elicere vomitum, niſi re aliqua prohiberemur: Pleriſque gratum eſt periculum, quibus præpropere diuretica ſunt adminiſtrata, hac ſola ratione & conſideratione quod urina non redderetur. *Iac. Thevart. annot. 1. in conſ. 37. lib. 2. conſil. Balonii.*

§. 7. Puer quarto poſt partum die in Noſodochio Argentinenſi anno 1602. menſe Decembri obiit, & à Doctore *I. R. Saltzmanno* apertus fuit, qui quidem ſugebat, ſed nihil per alvum aut veſicam ejiciebat; in quo inteſtina flatibus diſtenta, podice non pervio; Renes in octo partes lineis diſtinguebantur: Ureteres ſero diſtenti ad veſicam anguſtiſſimi, ita ut nonniſi vi ſtylum parvum admitterent, muco referti ſeri tranſitum intercludente, ſic in veſica nonniſi mucus, non tamen copioſus repertus eſt. *Caſparus Bauhinus in Theatro Anatom. Saltzmannus obſerv. Anat. pag. 62.*

§. 8. Anguſtia urinæ tranſitum per ureteres impediens, nonnunquam oritur ab uno, magno, pluribuſque calculis mediocribus veſicæ cavitatem replentibus, unde ſiſtitur diutius in ureteribus urina; à qua non ſemel vidi tunc ſenſim ampliatos ac diſtentos ureteres, pollicem non raro admittentes, atque urinam uſque ad renes ipſos in ſe continentes. *Fr. de le Boë Sylvius Prax. med. l. 2. cap. 56.*

§. 9. Puer ſeptennis anno 1655. Iſchuria, dyſuria & ſtranguria laborabat: Digito in anum immiſſo deprehenſus lapis, qui feliciter per lithotomiam eſt eductus; ſuperſtitibus tamen iiſdem ſymptomatis, quæ mors conſequuta eſt: Parens, vir temerarius & nequam, Medico operationis authori, & Chirurgo qui exercuerat, necem interminabatur.

Defuncti aperto cadavere, repertus eſt lapis pelvi renis dextri impactus, olivæ majoris magnitudinem æquans.

Observatio VII.

Iſchuriæ fortioris & pertinacis cauſa deprehenſa in occluſo recens uno uretere, altero jampridem obſtructo.

§. 1. SAtis vulgo notum eſt Iſchuriæ fortioris & pertinacis cauſam, ſæpiſſime infra renes ſenſitam, omnino à ductibus urinariis penitus obſtructis pendere: Cumque

que egomet plures ab urina totaliter ſuppreſſa defunctos aperui, In omnibus reperi mortis cauſam invincibilem, Ureteris unici, paulo antea patentis altero dudum occluſo, à calculo recens impacto obſtructionem fuiſſe. *Thomas Willis Pharmacop. Ration. p.m.166.*

§. 2. Vir Doctiſſimus, cum crebris dolorum, vomitus & cruentæ mictionis paroxyſmis, per plures annos graviter obnoxius vixiſſet, tandem remediis ſequentibus conſtanter uſus Nephritide fere immunis, ab que graviori quopiam inſultu ſupra ſeptennium vixit: Curationis methodus, quam Generoſus quidam edocuerat, ſine pharmacia quavis, ad hunc morbum habuit: Vino & Pomaceo abſtinens, pro potu ordinario Allam tenuem, ex Braſio avenaceo confectam bibebat: porro ſemel in hebdomada mane cepit hauſtum ejuſdem Allæ, ad libram circiter unam, cum pulveris oſſium ſenelorum cochlearibus tribus in eo diſſolutis: Horum uſu intra paucos menſes morbo calculari valedixiſſe viſus, mox arthritico laborare cœpit, ejuſque paroxyſmis gravioribus per totam Nephritidis vacationem ſubinde infeſtabatur, iisque demum levi quavis occaſione in tantum obnoxius fiebat, ut ſi ſtatim à paſtu corpus, vel animum, ſcil. deambulatione aut ſtudio ullatenus exerceret, dolorum inſultus certiſſime expectaret; Cujus ratio erat quod ſanguinis *particulis ſalino fixis*, & liquor nerveus, acetoſis uſque ad plenitudinem ſaturi, ſcilicet quando ſucco recenti perfuſi ſimulque incitati turgeſcent, illico ſuperfluitates ſuas, ſcil. materiam utriuſque indolis morbificam, in articulos valde debiles deponerent: Itaque Venerandus ille Vir torturæ ita crebræ ac fere continuæ pertæſus, ex conſilio cujuſdam amici *Vrinam propriam* unoquoque mane *bibebat*: Cujus uſu intra menſem unum aut alterum doloribus arthriticis paulo minus plectebatur, ſed mala vice affectus nephriticus recrudeſcere cœpit, nam dolore circa lumbos cum vomitu & dyſuria ſubinde afficiebatur; & brevi poſtea urinæ ſuppreſſione totalis ſucceſſit, quæ nullis remediis ſuperanda, poſt duas circiter hebdomadas Virum Clar. è medio ſuſtulit.

Cadavere aperto, viſcera omnia, exceptis renibus, maxime ſana & firma apparebant, attamen Ren dexter jam pridem fere abſumptus fuerat, ſuperſtite tantum exiguo glandularum acervo, vaſis omnibus & uretere coalitis & penitus occluſis, ut nulla prorſus urina illuc à longo tempore tranſierit: Ren ſiniſter ſatis largus intra cavitatem & ductus ſuos magnum ſabuli & calculorum aggeriem continebat, inſuper lapillus rotundus obdurus & albicans in ureterem ſpatio circiter trium unciarum delapſus, ibidemque fixus lotii tranſitum penitus occluſerat: Ureteris membrana, ubi calculus hærebat, craſſa adeo & calloſa, proindeque indolens invaſerat, ut hic nullomodo ſurſum aut deorſum dimoveri potuerit.

Videtur in hoc caſu quod cum ſanguis & ſucci nervei particulæ coagulativæ, nempe ſalinofixæ & acetoſæ, primo in renibus eo uſque affectionem nephriticam diu excitarant, poſtea ſtipia dicti pulveris uſu ſalinæ uſque in habitum corporis protruſæ, & non facile reſolutæ, in articulis fomitem arthriticum congererent renibus interim fere liberis: Tandem vero cum ab urinæ propriæ potu minera ſalina in renes reduceretur, morbus articularis in nephritin exitialem commutabatur.

Urinam propriam bibebat] Non ita pridem mos inoleverat ut Arthritici uno quoque mane urinam propriam biberent, quod nonnullis commodo fuit. Ratio videtur eſſe quod urinæ liter ſalinus ſanguinem denuo pertrahens, particulas ſalinofixas, priùs in articulos deferri ſolitas, ſecum ad renes deduceret: quare methodus ſi quando arthritidem ſublevat plerumque nephritidem auget. *Willis Tract. de Anima Brut. Part. 2. cap. 14.*

APPENDIX.

Iſchuria ab eroſione vaſorum urinalium, poſt uſum acidularum orta.

D. D. *Caſpar Bauhinus* Baſileæ 5. Decemb. 1624. diem ſuum obiit: Omnimoda urinæ ſuppreſſione ad dies fere octodecim laboravit: Exiſtimarunt Medici, qui ejus curam ſuſceperunt, D. Platerus & D. Chmilietius, fuiſſe aliquam in vaſis urinariis eroſionem, ab immodico Acidularum uſu contractam, atque per viam apertam ſerum & urinam in abdominis cavitatem deſtillaſſe; Et præter alia hujus rei indicia hoc habuere, quod duabus ante decubitum ſeptimanis urinam cruentam excrevit: Veſica urinaria omnino fuit vacua, ita ut urinæ nihil etiam cathetere immiſſo extrahi potuerit. *D. Sennertus Epiſtola 85. Centur. 1.*

Omnimoda urinæ ſuppreſſio, qua per dies fere octodecim, uti ſcribis, laboravit, an ab aliqua vaſorum urinariorum eroſione proceſſerit, ſi cadaver aperuiſſent Medici, certius cognoſcere potuiſſent. Acidularum immodicus uſus, & urina cruenta ante decubitum excreta, rem hanc non neceſſario convincunt, ante enim quam vaſa urinaria acidulæ eroſiſſent, ventriculus & viciniora viſcera erodenda fuiſſent, quale quid ab immoderato ſpiritus vitrioli uſu eveniſſe adnotatum. Ante annos aliquot in cadavere fœminæ, à frequentiore ſpiritus vitrioli uſu, inferior ventriculi tunica conſumpta fuit. Nec urinæ cruentatio ad denominandam eroſionem ſufficit, eadem enim à calculi attritu proficiſci potuit. For-

taſſis uterque ab impactis calculis ita fuit obſtructus ren, ut nihil plane urinæ percolari potuerit, quale quid in cadavere D. Dan. Schmidii anno 1612. viſum fuit. *M. Doringius ibid. Epiſt. 86. ſequenti.*

APPENDIX.

Iſchuria venæ ſectione ſanata, ab obſtructione vaſorum Emulgentium ſanguine diſtentorum.

Nobilis Sexagenarius athletico habitu prædituſ, cum diebus æſtivis calidiſſimis, Lutetia Monſpelium veniſſet magnis itineribus, multo potu ſeſe ingurgitaverat: 3. aut 4. diebus à reditu incidit in omnimodam iſchuriam, ſed nullis remediis urina revocari potuit. Ac tandem 3. die catheter in veſicam immiſſus eſt, & nihil urinæ profluxit, unde perterritus prior Medicus alterum ſibi adjungi voluit; Vocatus ego in fine tertii à ſuppreſſione diei. Quæro num dolorem aliquem in lumbis aut pube Æger perciperet, aut alias nephriticis affectibus obnoxius fuiſſet, quod cum negaſſet, diligenter omnibus perpenſis, cenſui hanc urinæ ſuppreſſionem ab obſtructione emulgentium, quam humorum multitudo pepererat, dependere, ac ea vaſa nimis repleta ac diſtenta, non poſſe ſe contrahere ad expulſionem. Ideo phlebotomiam propoſui larga manu celebrandam: At vix horæ elapſa à venæ ſectione, ſenſit æger profluentem urinam à renibus ad veſicam per ureteres, ac paulo poſt excretis pluribus urinæ libris intra horæ ſpatium omnino liberatus eſt. *Riverius Centuria 1. Obſ. 1.*

VT ot hiſtoriæ iſti fidem præſtemus, iſti tamen ætiologiæ aſſenſus minime debetur: Quippe vaſorum emulgentiũ non illud in munus eſt quod Vir Clar. aſſignavit; Non venæ enim ſed arteriæ ſerum cum ſanguine, abſque ullo urinæ plenitudinis aut cruditatis periculo conſtanter, deferunt: Cum autem ſerum in vias patentes non cito excurrat, cauſa eſſe videatur quod cruoris maſſa, ſtricta nimis & compacta, laticem aquoſum intime permixtum ſinu ſuo ægrè dimittit. Huc facit obſervatio Anatomica à nobis allata de Epiſcopo Cestrenſe. *Willis, Pharmac. Rat. ſect. 6. cap. 3.*

OBSERVATIO VIII.

Iſchuria à calculis in veſica proprium ſacculum ſibi efformantibus, ejus cervici objectum.

JOanni *Traſſato* tantum negotii in ſenectute faceſſivit calculus veſicæ, ut non modo vix unquam mingeret ſine acerbo urgentis urinæ cruciatu, verum rariſſimo quoque deambularet ſine evidente doloris ſenſu, ob calculum veſicæ cervicem miſerandum in modum excarnificantem: donec tandem doloribus ac punctionibus ceſſantibus, libere denuo urinam reddiderit, adeptus non ſolum copiam agendi iterum negotia, à quibus aliquandiu abſtinuerat, verum etiam quocunque proficiſcendi perinde atque ſaniſſimus. Quam inopinatam rerum faciem ut ſumme admirabatur æger, ſic non levem conjecturam movit Medicis Calculum ſtationem ſuam, ex qua tam atrox intuliſſet bellum, ſeu remediis ſive tempore deſeruiſſe, indéque turbas reſediſſe, pacémque tandem corpori conceſſam: A qua tamen ſententia æger adeo fuit alienus, ut potius crediderit ſe nihil unquam à calculo, verum omnia ab indurato aliquo tumore, levius pondus etiamnum circa anum perſentiſceret, perpeſſum fuiſſe: manſitque ipſi hæc opinio ad extremum vitæ halitum.

Facto vivendi fine per omnimodam urinæ ſuppreſſionem, ubi integrum quinquennium ſatis commode habuiſſet, & producta ab anatome in lucem veritate, quę hactenus delituerat ſpiſſa caligine ſepulta, cujus beneficio vidimus durum aliquem tumorem, prope veſicæ cervicem ſitum, in cauſa fuiſſe quo minus profluxerit ipſi lotium ſive ſponte, ſive meatu quoque per catheterem reſerato, idque ex veſica aqua id temporis maximè repleta: quod inuſitatum tumoris genus, inſtar carunculæ tunica incluſæ, ante veſicæ exitum propendens, uti huic ægro exitio fuit, ſic etiam clanculum aliorum vitis fortaſſis inſidias ſtruxit, ignorantibus Medicis quo referrent exitialem ſuppreſſæ urinæ cauſam: Ea enim fuit tumoris forma, ut elevata à cathetere, illum tamen ita complecteretur ut nihilominus impediretur urinæ effluxus: Sed quid dicemus de Calculis, qui primum maximum, deinde vero nullum excitarunt cruciatum; Erant hi duo, & quidem ſatis ingentes, qui initio attritu ſuo adeo extenderant ſequacem veſicæ membranam, ut paulatim deſcenderint ad quatuor tranſverſos digitos à priori ſtatione, provoluti quaſi in ſacculum veſicæ adhærentem: In cujus receptaculo etiam calculum ſuum dicitur habuiſſe Exc. Caſaubonus: Fuitque hæc loci mutatio veriſſima cauſa illius levaminis, quod æger percepit poſtremis vitæ annis. *Nic. Tulpius Obſerv. med. lib. 4. cap. xlvij.*

I*Gnorantibus Medicis quo referrent, &c.*] *Riolanus* Encheir. lib. 2. c. p. 30. adnotavit veſicam interdum onere plurium lapillorum ſinuoſam fieri ad latera inteſtini recti juxta collum ipſius, tumque lapillos ibi nidulari, qui cathetere immiſſo non deprehenduntur digitum autem in podicem immiſſum tum certum fore rei exploratorem: Nimirum calculi veſicæ attritu ſuo primum veſicæ cervici moleſti ſunt, tandem an-

tem pondere ductilem veſicæ membranam extendunt, hinc de priore ſede decedentes, proprium ſibi ſacculum effingunt, in quo nidulantur, deſinente dolore ante acuto, cui ſuccedit moleſta gravitas.

Observatio IX.

Calculus veſicæ, in medio pervius, citra ſigna & ſymptomata geſtatus.

VIdi in Nobil. D. *Gul. Poole*, ſecundum jam ſenium ingreſſo, ſub lingua, in carne illa molli vel ſubſtrata, genitum, levem & tophaceum, longiorem, inſtar lapillorum, in capitibus aſellorum mollium repertorum, qui ſponte ſua decidebat triennii ſpatio, alio ſubnaſcente. Hic erat admodum moleſtus eo tempore quo decidere incipiebat, ita ut lingua magnum, inter loquendum & maſticandum perciperet nocumentum: Hoc Nob. Viro tardiſſima ſenectute ad meliorem vitam à ſummo vitæ arbitro evocato, in veſica ejus, corpore diſſecto, repertus eſt lapis xiv. unciarum pondere, in medio pervius, per quem lotium ſine impedimento profluebat, ita ut nulla eſſet Calculi in veſica contenti ſuſpitio, cum de nulla gravitate, nec dolore aliquo conquereretur. *Fridericus Loſſius obſ. xxxviij. lib. 1.*

Observatio X.

Iſchuria ob compreſſum & calloſum collum veſicæ, Hujuſque cum inteſtinis involutionem. 1. Ob inflammationem & ulcus colli veſicæ. 2. Ob compreſſum collum Veſicæ ab hernia ſingulari. 3. Ob Tumorem oſtio veſicæ objectum. 4. Ob ſcirrhum collum veſicæ occupantem, cum ſequuta inflammatione. 5. Ob carnem ex veſicæ fundo enatam, urethram ſubeuntem. 6. Ob inflammationem urinarii meatus. 7. Ob ſcirrhum oſtio veſicæ objectum. 8.

§ 1. PUellus per x. dies neque per alvum neque per virgam quicquam excrevit. Inteſtina omnia ita cum veſica ejuſque collo confuſa, ut vix divelli potuerint: muſculus recti inteſtini collum veſicæ calloſum comprimebat. *Vide tit. de Alvo ſuppreſſa.*

§. 2. Viro Illuſtri lotia cum viſcida materia reddenti ſuppreſſio eorum per quatriduum accidit. Inventum eſt ulcus & inflammatio in collo veſicæ. *Vide Tit. de urinis p. n.*

§. 3. *Ioh. Dominicus Sala* vidit meſenterium cum inteſtinis tenuibus omnibus in ſcrotum delapſum: abdomenque alterum præ ſe tuliſſe: Qua mole compreſſo Veſicæ collo, urinæque impedito tranſitu, neceſſitas moriendi ægro fuit accita. *Th. Bartholinus Cent. ij hiſtor. 95.*

§. 4. Clar. Tulpius in cadavere viri cujuſdam, qui ex omnimodo urinæ ſuppreſſione obierat, vidit durum tumorem, inſtar carunculæ tunica incluſæ, ante veſicæ orificium propendentem, in cauſa fuiſſe quo minus ipſi profluxerit lotium, ſive ſponte, ſive meatu quoque per catheterem reſerato. Ea enim fuit tumoris forma, ut catheterem quo elevabatur, complecteretur, & ſic adhuc impediret urinæ effluvium. *Dom. de Flammerdinge Diſput. de Iſchuria 8.*

§. 5. Gulielmus Conſtantin, Chirurgus Genevenſis, ſeptuagenarius Iſchuria laborabat; poſt magnos perpeſſos labores, & varia data auxilia, vitam cum morte commutavit.

Cadaver apertum exhibuit Scrotum & circumjacentia livida, veſicæ cervix dura, alba ſcirrhoſa, Ejus vero corpus inflammatum & ſphacelatum. *Ex Schedis Dom. D. Alexandri Diodati, Medicæ Facul. Genev. Decani.*

§. 6. Obſtruitur Veſicæ orificium, vel urethræ canalis, ſ plus à calculo ipſi impacto, rarius à concreta pituita, vel ſanguinis, vel Carne ex veſicæ fundo per ipſam urethram excreſcente, ipſamque obturante (ſicut ejus rei ſtupendum exemplum vidi ante plures annos Amſtelodami, in fœmina ex hoc affectu, propter ſanguinis deperditionem conjunctam tandem miſere defuncta) ſubinde à ſuccreſcente in urethræ canali caruncula, ipſumque opplente. Ejuſmodi carnis ex veſicæ fundo excreſcentia difficulter curabitur, niſi conſolidans decoctum immittendo in veſicam per ſyringam. *Franc. Sylvius de le Boë, Pract. lib. 1. cap. xvij. § vii. & xxviii.*

OBſtruitur à calculo, vel carne &c.] *Hippocr.* Coac. Prænot. 472. & 473. notas adducit quibus urinæ interceptio facta à calculo, vel à tuberculo, ſeu phymate, dignoſcatur: Calculo laborantes, *οἷς χαμαιθέντες*, eo habitu conſtitui ut os urinariam fiſtulam calculus illabatur, prompte urinam reddunt. At quibus tuberculum ad veſicam adnaſcitur, urinæ difficultatem afferens, iis in quovis corporis habitu negotium faceſſit, cujus quidem ſolutio contingit per puris eruptionem.

§. 7. Cum in meatu urinario cuidam tuberculum enaſceretur, Tonſor ſe pro Chirurgo circumferens, cathetere adacto meatum urinarium perrupit, exiſtimans lapidem in veſica eſſe, quo factum eſt ut ſuborto fluxu ſanguinis, inflammatione & febre ſuperveniente, ex incuria ejuſdem Tonſoris mortuus ſit æger.

Inciſione autem peracta, nec in veſica, nec in ureteribus nec in renibus lapillum invenere, ſed tantum pudenda multum in modum tumeſcentia & teſtes ſupra fidem inflatos, unde ſepprimebatur urina ut ne gutta effluere poſſet. *Foreſtus lib. 3. de Incerto urinarum judicio.*

§. 8. David Romay Paterniacenſis, annos 80. & ultra natus, cum ex nimio vini recentis uſu 13. Nov. 1606. ſuppreſſione urinæ & dolore colico corripi cœpiſſet, nulliſque remediis in diem 12. uſque morbi uſus fuiſſet, tandem extrema neceſſitate urgente, die dicta 24. Novemb. me accerſit, Tum hominem in lecto febricitantem, miris cruciatibus ac doloribus afflictum, viribus quinetiam proſtratum, cum ventris tumore, magno, duro, tenſo ac renitente, ab oſſe pubis ad regionem fundi ventriculi & hypochondriorum fere uſque, gravidæ inſtar, offendi. Ego illico ſacculum ex relaxantibus & urinam moventibus aqua coctum calide applicui: cathetere deinde per ductum ur narium in veſicam immiſſo ℔. v. urinæ cum unciis quatuor, medicinalis ponderis, extraxi: unde mire levatus cum ventris ſubſidentia: Die ſequenti enema emolliens & anodynum injectum; catheter iterum intruſus, ſed nihil urinæ manavit, hinc auctus dolor & tenſio ventris; die 26. rurſus immiſſo cathetere, & lib. 6. urinæ elicitis, protinus tenſio & dolor ventris, ceſſavit: 27. die denuo catheteris beneficio urinæ lib. 6. fluxere: Mirum ſane quomodo veſicæ corpus tam exiguum tantam urinæ copiam continuerit: hinc atrocitas doloris ob ſummam diſtenſionem partis maxime ſenſilis. Die 28. rurſus cathetere immiſſo, poſtquam urinæ lib. 4. cum ℥4. extraxiſſem, ſub finem circiter ʒj. puris ſubſequuta eſt, poſt clyſtere leniente injecto bis alvum exoneravit, hinc maximum levamen: ſub veſperam iterum cathetere indito, urinæ ℔ iiij. quoque, uti & multum ſanguinis, ut & præcedentibus vicibus, effluxere: hinc conjeci abſceſſum in veſica delituiſſe, ejuſque venulas ab extenſione ab urina ruptas fuiſſe. Die 29. aliud enema injectum, & circa meridiem per immiſſum catheterem urinæ lib, iv. & ℥viij cum pauxillo puris extraxi: Die 30. mane cathetere urinæ ℔ ij. cum multo ſanguine admixto, ſub veſperam vere cyathos 3. vel 4. elicui: Hic vero notandum parvum exilem catheterem me nunquam, ob obſtacula quæ circa ſphincterem latitabant, in vacuum veſicæ immittere potuiſſe, craſſiorem vero, & qui craſſitiem pennæ cygni adæquabat, multo facilius. Ratio, ut credo eſt quia cum ductus urinarius circa veſicæ collum, uti & ſphincter ipſe ob ſcirrhum, qui ante oſtium veſicæ colli latitabat, tumefactus eſſet, neceſſario in perinæo coarctatio & anguſtia ipſius ductus urinarii ſequebatur. Porro exilem & minutum catheterem hancce anguſtiam aperire & dilatare non potuiſſe rationi conſentaneum eſt, id quod craſſioris beneficio facilius & minori cum dolore fieri potuit. 1. Decembris mane cum in ipſo ductu urinario, & circa collum veſicę obſtacula nonulla catheteris intromiſſionem nullomodo amplius admitterent, enema emolliens denuo exhibui, ventrem & inguina inunxi, ſemicupium præſcripſi, in quo cum per horæ quadrantem reſediſſet, urina ſponte excreta, unde levamen non exiguum: 2. Decembr. ad ʒij. terebinthinæ Venetæ exhibui coxáſque & renes inunxi: à prandio, ob doloris vehementiam, rurſus in ſemicupium conjeci, ex quo egreſſus non ſolum urinam copioſe, ſed una quoque materiam craſſam, albam ac fœdiſſimam excrevit. Die 3. aliquid aquæ noſtræ diureticæ propinavi, bis quotidie partes prædictas inungens: hinc deinceps ſemper urinam, & ſimul purulentam ac fœtidam materiam, ſponte & aſque dolore aut impedimento reddidit, verum pro mundificatione renum & meatuum urinariorum 5. Decembr. ʒij. Terebinthinæ iterum exhibui: Et quia tumor ille durus è regione veſicæ nondum penitus ſublatus erat, ſacculum ex emollientibus & reſolventibus bis quotidie applicui: Tumor tamen ex hujus ſacculi applicatione, cum urinæ illius fœtidæ ac purulentæ excretione ad 17. Decembr. perſiſtebat, qua tandem paulatim tumor ſubſidere, urináque aliquantum clarior ac purior fieri, fœtòrque remittere cœpit: interea alvus non reſpondans variis præſidiis commora: hinc ventris dolores ſedati fuere, urinam quoque abſque difficultate, ſed involuntarie reddebat. Die 6. Janvar. 1607. diarrhœa levis ſupervenit, quæ ad 5. diem ceſſavit: circa 9. Janvar. urina per ſeceſſum; nunc ſeorſum, nunc mixta excrementis & quidem involuntarie effluere cœpit, neque amplius per penem exiit: dolor tamen nullus aderat, viréſque pro ætate conſtabant; nec appetitus admodum proſtratus uſque ad decimum octavum Januarii, qua tuſſicula ſicca correptus, vires & appetitus paulatim ita diminuebantur, ut 30. Januar. placide expiraverit.

Aperto cadavere, *ſcirrhum* magnitudinem ovi gallinacei adæquantem, unciáſque duas pendentem, *in ipſa veſica*, & quidem ante collum ipſius tenaciter adhæreſcentem invenit: Ex cavitate præterea veſicæ uſque in inteſtinum rectum, ulcuſculum conſpiciebatur rotundum, procuidubio ab urina purulenta & fœtida exeſum. Corpus item veſicę circa ipſius collum, uti quoque inteſtinum rectum, lividum, Ren uterque inſignis magnitudinis, exterius veſiculis quamplurimis ſeroſo humore ſcatentibus apparebant: Hepar denique in parte cava durum ac ſcirrhoſum viſebatur. *Fabritius Hild. cent. 2. Obſerv. 65.*

Cirrham in veſica ante collum] De Tumore oſculi veſicæ *Ballonius* Epid.lib.c.p.177. Quidam ſuppreſſione urinæ laborabat, creditum eſt id fuiſſe à phlegmate obſtruente, accedente & nonnullo tumore oſculi veſicæ: Dolor non erat, itaque nec inflammatio: mirum an tumor derepente fieri potuerit? conabatur excernere; conatus ille in corpore impuro materiam ad veſicam præcipitavit, c nçu ſum eſt ad diuretica, malum auctum eſt, veſica implebatur urina, ſed aliquid impediebat, diureticorum uſu facta eſt humorum veluti conferta in veſicam prolapſio, reſtabantur urinæ, nam copioſo ſedimento erant refertæ, at non erat ſedimentum propriè dictum, ſed humorum colluvies: Tandem deprehenſus tumor oſculi veſicæ, miſſo in anum digito, multis remollientibus adjutus eſt, convaluit: Antea nullo modo excernebat urinam niſi immiſſo cathetere.

Observatio X.

Iſchuria ob plures calculos in veſica fluitantes. Et tres ejus tunica affixos. 1. *A lapide in veſica unciarum xviij.* 2. *Ob lapidem xxxij. unciarum.* 3. *A grandi lapide veſicæ oſtio objecto.* 4. 5. *Ob lapidem ſiliceæ duritiei, ponderis unciarum ſex & dimidia.* 6. *A lapide maximo collum veſicæ obturante.* 7.

§. 1. THomas Fontanus, ſenex humanus, exantlatis aliquando acerbiſſimis urgentis urinæ cruciatibus, *eminxit tandem plurimos calculos* colore varios & forma, moléque diſpares: quorum alij in conſpectum prodiere glabri ac politi, alij viciſſim angulares vel ſphærici, imo nonnulli quaſi ferrula à ſe invicem præciſi: quod inuſitatum ſpectaculum eo majorem movit admirationem, quo deinceps excreverit plures effractorum calculorum cortices, qui æquantes unguem humanum, ſeni ſeptenive ſingulis interdum prodiere diebus. Attonitis interim & haud parum ſuſpenſis Medicis, quò referrent hanc calculos effringendi ac poliendi vim, donec ægro ob omnimodam urinæ ſuppreſſionem mortuo anatome veritatem quaſi ex umbra in claram lucem produxerit.

Fluctuabant enim in veſicæ fundo undecim calculi, quorum maximus fragili cortice tectus, quaſi alter Actæon, à continuo inæqualium calculorum occurſu adeo fuit detritus ut plurima inde diſſilierint fragmenta, quæ deinde cum urina emingerentur: Prætereaquam *calculos ſatis inſignes, qui veſicæ tunicis* adeo fuere *involuti*, ut ne lynceis quidem oculis illos perſpexiſſes, niſi ſcalpelium involucra abſtuliſſet; cujus beneficio duos etiam calculos animadvertimus in renibus latitantes. *Tulpius obſerv. lib. 4. c 36.*

E*Minxit plurimos calculos*) Nihil Medici frequentius in ore quam medicamentum calculos frangens; at videſis arenoſos ac molles duntaxat intelligas, ſilices quippe ut vix communi ictu mallei, ſit profecto multo minus acris aliquis humor, qui forſitan aptior foret exedendis tenuibus veſicæ tenacis quam præduris lapidibus. At excogitabit forte aliquis remedium quod ſine alia ullarum partium jactura, ingenita proprietate ſolos calculos diſſolutum ibit, cujuſmodi memini aliquando à locuplete mercatore multis ſtertenorum millibus obnixe quidem quæſitum, at hactenus à nullo mortalium inventum: verum enim vero, quam latus hic patuit campus illis qui nihil non remediis ſois acceptum ferunt, ſive vere, ſive falſo, prædicaſſent quidem ſpecioſe commentitiam ſuam gloriam, ſed quam turpiter deinde illis ludibrio fuiſſent, veritate ab anatome è latebris eruta, ac illi in ſpeciem quidem apparuiſſent Medici, at revera nugivenduli ac ſycophantæ.

Tres calculi veſicæ tunici involuti) Ecquid egiſſes, Lithotome, in hiſce ſitibus, obvios forte calculos facile eduxiſſes, atque etiamne tunicis incluſos? vis ſignem tibi, quam deinceps ſequaris cynoſuram? Quæ ſupra hominem Deo committe, & conſule non minus tuæ famæ quam ægrotum ſaluti.

§. 2. Vir doctus 20. annis calculo veſicæ laborans, tandem omnino ſuppreſſa urina immani cruciatu vexatus vitam finivit: Inventus eſt in veſicæ capacitate lapis rotundus, duriſſimus, albicantis coloris, pendens 18. uncias.

§. 3. Alium è diſſecto corpore extractum mihi oſtendit D. A. Van der Linden, xxxii. unciarum pondere conſtantem, duriſſimum, compactum, ſilicis colore, triangularem, ex quo cum ferro, ut ex ſilice eliciebatur ignis, Hic undecim annis ſupprimens urinam, ægrum tandem ea omnino retenta ad interitum perduxit. *Zacut. Prax. admir. libr. 2. Obſerv. 70.*

§. 4. Non ſecus atque de Renum lapillis dictum eſt, in veſica quæ urinam excipit, lapilli concreſcunt; nec minus varij forma, quantitate atque colore, niſi quod veſicæ calculi apud quoſdam præcipuæ cujuſdam magnitudinis & duritiei eſſe ſolent, vel tantæ, ut nec medicamentis atteri expellive, nec inſtrumentorum uſu frangi & eximi inciſis veſicis queant: ſed neceſſe ſit qui ſic infeſtantur mole dolorum ſuperatos oppreſſóſque inter infandos cruciatus mortem oppetere. E quidem quæ mea eſt opinio, nullam acerbiorem homini mortem accidere poſſe puto ea ipſa quam calculi inferunt tormenta, ubi quis membris omnibus ſalvis, viribuſque integris, violento impetu adigitur ut animam indigne exhalet. Id quod *Friderico III. Saxoniæ Electori* evenit, cujus veſicam incidens Chirurgus, in ejus orificio lapidem offendit grandem, cuſpide in cervicem, qua urinæ meatus patet, porrectum, latiore parte in veſica hærente. Sed & idem fellis receptaculo alium exemit. Item & alium è renis

dextri lacuna, duorum articulorum magnitudine, ſubrutilo colore. *Kentmannus lib. de calculis.*

§. 5. Chriſtophorus *Buncciius* cadaver aperuit G. *Engels* qui per aliquod tempus calculo laborans, tandem accedente urinæ ſuppreſſione interiit.

in hujus veſicæ orificio invenit calculum ingentem, figuræ amygdalinæ, qui ita obturaverat veſicæ orificium, ut nullus pateret urinæ exitus. *Th. Bartholinus Cent. 2. Epiſt. 86.*

§. 6. Senex quidam octogenarius annum integrum difficili admodum *ischuria*, interdum *stranguria* affectus fuit, Vocati Medici in diverſas opiniones trahebantur, Exiſtimabant nonnulli latitare ulcus in veſica inveteratum: alii, in quibus ego, calculum prægrandem ibidem delitescere cenſebant.

Aperta fuit demortui veſica, lapis inventus ſilicis adæquans duritiem, & pendebat nummarii ponderis uncias ſex cum dimidia; rediiſſet hoc ad vulgaris Medicorum ponderis uncias fere octo: In raris hoc exemplum numero, etiamſi majores interdum & graviores viſi fuerint. *Ex Obſerv. Philiberti Saraceni Medici Genevenſis.*

§. 7. Quæ de adverſa Nobil. ægrotantis valetudine nobis relata ſunt, atque ea quæ nos potuimus explorare, non dubiam fidem faciunt membrum affectum eſſe veſicam, in qua lapis reperitur: muſculum cervicis veſicæ, & cruſtoſam tunicam quæ exulcerationem patiuntur, ex lapide ſalebroſo & lotio acri & ſalſuginoſo ad veſicam delabente. Actio vero læſa mictio quæ depravate læditur. Épropter duo affectus p. n. videntur Virum Rever. habere ſollicitum, lithiaſis ſcil. atque cervicis veſicæ, & cruſtoſæ tunicæ ulceratio, cætera vero ſunt accidentia hos morbos conſequentia, cum ardor urinæ & dolor, tum febris, quæ temporis diuturnitate in iis caſibus eſſentialis evadere conſuevit: Cum autem appropinquaret tempus veris, in quo ſancitum erat adhibendam eſſe ſectionem, decrevit ad patriam ſe recipere; In itinere omnino occluſum eſt collum veſicæ, unde Suppreſſione urinæ interiit.

Secto cadavere inventus eſt lapis mediocris collum veſicæ obturans. *Lalius à Fonte Conſult. ix.*

Observatio XI.

Iſchuria à topho in fiſtula Vrinaria.

SAcerdos diu laboravit urinæ ardore, & à multis cum fruſtra curaretur, tophus ſeu callus in meatu urinario obortus eſt, qui adeo increvit ut lotium omnino ſuppreſſum fuerit, Tonſor quidam, pro Chirurgo ſeſe venditans, catheterem impoſuit in meatum urinarium, exiſtimans lapidem eſſe in veſica, impedientem lotii exitum: eóque inſtrumento non tranſeunte ad veſicam, fortiter illud impellebat, unde ſuborto fluxu ſanguinis & dolore intolerabili, mox ſubſequuta eſt inflammatio & febris continua, deinde & ingens teſticulorum inflatio, urina in totum rurſus poſt ſanguinis rejectionem, quaſi guttatim urinam redderet primo, ſuppreſſa eſt: Nihil autem juvantibus remediis, & cum animam agere videretur, ad eum accitus fui: Cum alvum duobus vel tribus diebus non repurgaſſet Tonſor, nec quicquam excreviſſet, ſtatim clyſterem emollientem & ſedantem dolorem ac inflammationem injicere jubeo, quo quidem alvum depoſuit, nihil tamen ex eo adjutus, nec topicis remediis pectini impoſitis, & teſticulis ſupra modum inflatis, relaxantibus, emollientibus & inflammationem auferentibus, facto prognoſtico antequam medicamenta vix apponerentur, quod ſtatim æger moreretur, *neque calculum in veſica eſſe*, ut Tonſor jactabat.

Eoque mortuo ac inciſo, cum propinqui mortis cauſam explorari vellent, tophus in fiſtula urinaria tantum inventus eſt, neque calculus in veſica repertus: ita ut ex violenta illa pertuſione catheteris, febre & inflammatione obortis, & ingenti inflammatione teſticulorum, urina magis impedita & mors ipſa, Tonſoris inſcitia, ſubſequuta fuerit. *P. Foreſtus lib. 25. Obſervat. 16.*

N*Eque calculum in veſica eſſe*) Non mirum Tonſorem in diagnoſi erraſſe, hinc in curatione, eo quod illa difficillima ſit, initio præſertim, cùm calculus exiguus eſt, grandior enim & adultus manifeſtas, etſi nec ſemper ſatis, notas exhibet: Signa autem urinæ cohibitæ ob meatum urinarium occluſum inſe tradit *Foreſtus*, ſcholio in obſervat præcedentem, Quo ſtigorato ægro, adeo ut declivis ſit cervicis veſicæ poſitus, ac manibus tumore p.n. compreſſo, nihilominus expellitur urina: occluditur autē vel ob inflammationem (cujus ſigna manifeſta) vel ſcirrhum, vel alium quemvis tumorem p.n. Si ob carunculam, præceſſere ulceris notæ; immiſſo cathetere urina elicitur, & ſimul aliquando cruor & carnis ramenta, *Galen.* teſte 1. de loc. aff. Si fuerit tophus ſeu callos in cervice veſicæ innatus, præter id quod longó temporis ſpatio ex craſſo lentoque humore paulatim naſci poteſt, neque forte ulceris ſigna præcedent, neque ortæ carunculæ ſigna aderunt, Si à lapide obſtruatur, illius indicia ſe prodent: Quod ſi hujus nullæ ſint notæ, ſanguis autem effluxerit, veriſimile eſt à grumo ſanguinis fiſtulam obturari: Craſſus lentuſquè obſtruens humor notas ſui dabit.

Observatio XII.

Iſchuria caſum ſequuta, hinc vulnus inſigne veſicæ. 1. Ob carunculas in veſica ſubſiſtentes, in quas reſoluta Renis ſubſtantia. 2. A calloſa appendicula veſicæ oſtio adnata. 3. Ob veſicæ nimiam diſtenſionem ab urinæ copia. 4. A nimis dilatata veſica & inflammata. 5. 6. A debilitate fibrarum ejuſdem. 7. Ab ejus abſceſſu & gangræna. 8. A Tuberculis ejus orificio adnatis, cum partis inferioris gangræna. 9. Ab ejus partis anticæ ſummo madore, cum multo phlegmate in fundo, & caruncula in ſphinctere meatum obturante. 10.

§. 1. Spectatiſſimus Dom. Nic. Biſchoff, Mercator ac civis Baſilienſis, εὔσαρκος optimeque temperatus, annos xxx. natus, cum paucis ante diebus hanc in urbem, negotiorum ergo ſe contuliſſet, cœna adventoria apud Ornatiſſ. Virum Dn. Freys hujus urbis Mercatorem, una cum aliis quinque aut ſex amicis hominibus exceptus fuit, die Martis, quæ quarta fuit menſis ſextilis anni currentis 1648. Remotis menſis, cum homini propter inſignem veſicæ urinariæ à lotio diſtenſionem, ob prægreſſam πολυποσίαν micturitio quanta maxima ſuborta fuiſſet, veſicæ exonerandæ gratia in quoddam cubiculum illi triclinio proximum, in quo reliqui convivę erant, jamjam domuitionem meditantes, clam omnibus ſe proripuit paulo ante mediam noctem, quo quidem in cubiculo accenſa candela noctis tenebras diſpellebat: Hic igitur oſtium quoddam peſſulo obſeratum conſpicatus, ad Auſtralem prædicti cubiculi angulum, ratus ædium latrinas hîc ſitas eſſe, peſſulum ab oſtio removit, eo penetraturus ſine lumine: Verum cum oſtium illud, feneſtræ inſtar in aream ſubjectam ſaxis quadratis conſtratam proſpiceret, ſupra quam aream prima contignatio (in qua oſtium) altitudine pedum xv. elevabatur, per apertum illud oſtium in aream ſubjectam peſſum cecidit: Cum autem in area, præter alia vaſa & inſtrumenta baphicis uſibus deſtinata, vaſtiſſima quædam cortina cuprea collocata eſſet, cujus ſummum ad labrum (ut probabile videtur) inter cadendum dextrum λαγόνα graviter alliſit, porroque in ſolum λιθόστρωτον haud mollius corruit: Ab amicis conſternatis, audito ruinę ſtrepitu, illico concurſus eo factus eſt, homoque ſemianimis humi repertus in lectum prope ſubvectus eſt: Medicus, Chirurgus & Arthrembolus acceſſiti, corpus ac ſingula membra diligenter pertractarunt ac explorarunt, num fractura, luxatio aut contuſio quępiam ſubeſſet, quale nihil apparuit: Interim æger de inſigni ſolum dolore abdominis, præſertim circa hypochondrium dextrum, & cartilaginem xiphoidem conquerebatur, oblataque ita petenti matula, vix ac ſummo nixu guttam duntaxat unam & alteram non tam lotii quam ſanguinis emiſit: Extractus tunc fuit ſanguis è Baſilica dextra, clyſter blandus injectus eccoproticus; vivo etiamnum verveci detracta ex tempore pellis toti ventri inferiori admota fuit: qua remota tota illa regio oxyrrhodino pluries illita fuit: Poſtridie mane cum nullo modo procederet lotium, immiſſo cathetere ſatis abunde profluxit urina cruenta, ſed magna tenſio eâque dolorifica totius abdominis deprehenſa fuit, magna motus difficultas pectoriſque oppreſſio, una cum febre ac ſiti non exigua: Advocato Medicorum celebrium conſilio, concluſum fuit vaſa aliqua majuſcula intus diſrupta, magno cum vitæ periculo, præſertim circa organa οὐρητικὰ, renes ſcil. & veſicam, quare victus ratione & præſidiis idoneis ſuccurrendum: Venę ſectionem itaque ſemel iterumque pro modulo virium celebrandam, enematis frequentibus eliciendam alvum, nec-non quæcunque præſtantiorum vulnerariorum in ſimilibus caſibus adhiberi ſolent, tum intus porrigenda tum exterius adminiſtranda; cumque veſica ſponte non excerneret, cathetere juvandam ex intervallis: Omnibus hiſce diligenter factitatis, nihilominus cum ſymptomata omnia ingraveſcerent, nec quicquam præter pauculum cruorem ex veſica excerneretur, inſuperque ſingultus accederet, ſitis, pectoris anguſtia, dyſpnœa, leviculæ animi defectiones urgerent, decretum fuit paracenteſin adhibere, ad educendam ſenſibiliter cruorem extravaſatum, & intra ventris inferni capacitatem effuſum, unde præſentaneum vitæ periculum intentari videbatur: Ita ergo factum die Jovis, vj. Auguſti, hora tertia pomeridiana, perfoſſo periti artificis manu abdomine, quatuor digitis ab umbilico, parte decliviore verſus dextrum latus, ſtatimque ex vulnuſculo profiliit ſanguis ad ℥vj Cannula vulneri impoſita, & obturato foramine, æger quietior nonnihil videbatur, cum paulo poſt exacerbata omnia, oculi caligare cœperunt, vires fatiſcere, ac tandem hora vj. pomerid. ſana ad extremum uſque ſpiritum mente, pie ac placide fato conceſſit, ita ut horas non amplius 42. à lapſu ſupervixerit.

Ut ergo varia damna internis partibus ex graviſſimo caſu ab alto, & quaſſatione immani inflicta oculata fide reſcitarentur, iiſque quorum intereſt deſignarentur, ſectum fuit cadaver non ita multis poſt obitum horis à Chirurgo, coram Medicis: qua quidem in Anatome hæc fere oculis ſeſe oggeſſerunt notatu digniora φαινόμενα: Intra capacitatem abdo-

minis magna ſanguinis extravaſati copia paſſim fluitabat, ob complurium vaſorum ῥῆξιν, præſertim vero veſicæ urinariæ, quæ ipſa circa fundum ſuum, qua rectum ſpectat inteſtinum, viſa fuit plane diſpioſa, ita ut vulnus ipſius hians ovum gallinaceum facile potuerit admittere, prætereaque pars hæc conceptæ inflammationis, nec non ejus conſectariæ necroſeos, tam interna quam externa facie manifeſta præferebat veſtigia: Lacaratio etiam deprehenſa fuit rami illius venæ adipoſæ dextræ, qui cum muſculi venæ ejuſdem lateris conjungitur. Sigillatio quoque ampliſſima ſpectabatur non tantum exterius in cute lumbaris ac iliacæ regionis, ſed etiam in ſubjecti peritonæi membranis, tota ea parte quæ porrigitur à ſepto tranſverſo ad muſculum iliacum internum juxta pſoa. Ren dexter cum appenſo uretere inflammatione inſigni affectus erat; quæ fortaſſis inflammatio tam renis quam veſicæ, *ſingultum* iſtum quo vexabatur per xv. ante obitum horas excitavit: In medio corporis ventre, & quidem in pericardii tunicæ media parte ad lævam, ecchymoma apparuit effatu dignum, ex ruptura exilium aliquot ramulorum ejus venæ, quæ illam membranam ad nutricationis officium perreptat: Mirum ergo non eſt, ſi tot corporis partis ad vitam perneceſſariis, qua contuſis, qua ruptis & inflammatis, cum acutiſſimæ *febris*, cæterorumque p.n. affectum acceſſione, biduo nondum elapſo animam efflavarit ὁ μακαρίτης. Scriptum Lugduni die ix. Auguſti 1648. *Obſervatio Excell. D. D. Caroli Sponii, Medici Regii, Vice-Decani Facultatis Medico Lugdunenſis Gallorum.*

§. 2. Univerſam renis dextri carnem ex propria membrana in veſicam ſeceſſiſſe ipſamet ſectio facta oſtendit: mihi autem (dum patiens in vivis eſſet) aſſerenti in urina fruſtula quædam rubra craſſiora, carneam eſſe renum ſubſtantiam, nulla fides data eſt, donec (ut dixi) ſectio ipſa veritatem oſtendit; inventa renis membrana alba & illæſa, omni carne prorſus vacua, veſica vero ſanguine & carunculis referta, ex quibus urinæ ſuppreſſio facta vitam ſeni ſuſtulit. *Ex Obſervat. Herculis Saxoniæ.*

§. 3. Anno 1626. V. V. ſeptimo ſupra ſeptuageſimum ætatis anno, ſatis vegetus, refrigeratis pedibus, xi. hinc die urinæ ſuppreſſione cruciatus, oborta ſenſim febricula, omnibus à Prevotio incaſſum tentatis exſpiravit, effluente poſt lotio.

Corpore à P. de Marchettis eviſcerato, Renes cæteræque generationis partes recte ſe habuerunt; Soli veſicæ orificio appendicula calloſa interius adnata, & verius interior ambitus orificii membranoſus, in articuli magnitudinem excreverat, quæ ante hac mictionem cæteroquin difficilem, ſenſim producens, affluente poſt muco pituitoſo, ſic viam anguſtavit ut ne catheterem quidem admiſerit: Veſica erat lotio repleta tire pariter præcluſa inferiore via: Veſica quinetiam, cum inteſtinis flatibus turgens, ab extenſione adeo extenuata ut contactu fuerit diſrupta: Inflammatio nulla initio, nec febris notata, quam progreſſu morbi deprehendimus: *Rhodius Centur. 3. Obſervat. 26.*

§. 4. Acceſſit ad nos æger qui à ſeptem diebus nihil excreverat, & pariter ſex diebus urinam non reddiderat; habitu corporis omnino cachectico & bilioſo, ætatis conſiſtentis: Acciti ut certiores eſſemus de affectu, catheterem immitti juſſimus, exploraturi ſi quid eorum adeſſet quæ urinæ meatus obſtruere poſſent: Chirurgo autem nihil obſtaculi adeſſe affirmante, curavimus ad fæces emolliendas frequentes clyſteres injici (retentionem enim urinæ ab alvi duritie oriri ſuſpicabamur) à quibus nihil fuit adjutus: aderat ſemper maxima virium imbecillitas: Pectini fuit admotum emplaſtrum de parietaria cum oleo ſcorpionum, per os diuretica, Obiit.

Diſſecto cadavere, quamvis viſcera eſſent male affecta, veſica tamen ita erat urina diſtenta, ut ex inciſa pluſquam libræ quatuor effluxerint: nullum aderat ulcus, non callus, non grumus ſanguinis, non calculus, non materia viſcida, quæ alias Iſchuriæ cauſæ ſunt: ita ut tandem communi conſenſu judicaverimus *facultatis excreticis veſica imbecillitatem* in cauſa fuiſſe, cum reſolutione ſphincteris: Erat enim facultas ita ſopita, ut clyſteres quantumvis acres, ex hiera & oleo rutæ, ſtatim effluerent ægro non ſentiente. *Ieremias Martius Obſervat. 4.*

F*acultatis excreticis veſica imbecillitatem*] Subſtantia veſicæ eſt partim membranoſa ad robur, extenſionem & corrugationem, partim carnoſa ad motum, Nam duas habet membranas & unum muſculum circumvolventem totam veſicam, quem omnes alii Anatomici, excepto Aquapendente, tertiam ejus membranam ſtatuunt non maſculum eſſe oſtendunt fibræ perſpicuè carnoſæ, ad veſicæ initium inſertæ: Ita ut quemadmodum muſculus circularis, Sphincter dictus, veſicam conſtringit ne involuntariè nobis veſica effluat, ita hic ad excretionem urinæ faciat, dum ſe contrahendo veſicam conſtringit: Atque, ut muſculis abdominis (qui quoque ad excretionem urinæ conferunt) nimium extenſis, alvus adſtringitur nec ſecernit, ita hoc muſculo nimis extenſo, urina cohibetur.

§. 5. Quidam dilatationem veſicæ patiuntur, paulatimque minuitur urina & ſupprimitur, ut nequeant niſi immiſſâ fiſtulâ mingere: & pedetentim *poſt dilatationem inflammatur veſica*, corrumpitur & ſphacelatur, donec moriantur: Tres hoc morbo interemptos vidi, quibus veſica ad umbilicum uſque extanſa erat, ut maximam urinæ quantitatem, vi-

ginti circiter libras quandoque retineret: Morbus Initio levis eſſe videtur momenti; cum parvo tumore intra pecton & umbilicum elevato, qui dum æger per fiſtulam mingit, evaneſcit, & liberati cenſentur, cum melius ſe habeant, & ſint ſine febre, ſed omnes poſtea moriuntur. *Dom. Panarolus Pentecoſte* 1. *Obſerv*.27.

P*Oſt dilatationem inflammatur veſica*] Quo pacto interemptus Celeberrimus *Tycho de Brahe*, qui cum Pragæ in ſolenni convivio ultra vires & conſuetudinem detineretur, diuque urinam cohiberet poſtea liber urinam amplius excernere non potuit; ſed ſuccedente veſicæ inflammatione, paulo poſt interiit.

§. 6. Filius N. in febrem incidit intenſiſſimam cum urinæ ſuppreſſione: Secto illius cadavere veſica inventa maximæ molis, muſculis adnata, urina aliiſque excrementis plena una cum ureteribus, Renes in puero tantæ magnitudinis quanta vix eſſe poterant in adulto: Splenis quoque & dextri Hepatis lobi inflammatio aderat. *Io. Vdalricus Rumlerus Obſervat*.40.

§. 7. Claudio Guyot, ſeptuagenario febricitanti, urina ſupprimitur, Ad calculum cauſam revocant falſo: Mortuo fibræ veſicæ vim paſſæ videbantur: Ureterum & vaſorum ſpermaticorum magna erat amplitudo. Quomodo ſuppreſſio urinæ contigerat? Jam ſenex immoderaries coibat, Et forte ob inanem conatum vaſa vim paſſa effœminabantur: Sic non ſatis legitime ſerum proiectabant & minimo obice urina ſupprimebatur: An coitus immodicus ſupprimit urinam. A. Paræus id annotavit, credo authorem & rationem ſubſidiariam habere. *Ballonius Epidem. & Ephemer.lib.2.pag*.156.

§. 8. Viro Nobili in pueritia ſecto aderant ſigna omnia calculi, niſi quod cathetere non inveniebatur. Mortuo, à male curata cicatrice, abſceſſus & gangræna in veſica, & vicinia inventa eſt. *Hollerius de morb.int.lib.1.cap.47.in Scholio.*

§. 9. Civis quidam Bergamus annorum 49. poſt equitationem, urinæ paſſus eſt ſuppreſſionem, cui mox febris, ſingultus continuus, tumor & dolor circa inguina ſucceſſerunt: Acceſſito Nurſino, immiſſaque in veſicam ſyringa, urina extrahitur: detumuit quidem venter dolorque remiſit, ſed in collo veſicæ occurrit quoddam obſtaculum: hinc divinabat Sala inflammationem ejus partis, ob quam & febris & ſingultus ortus, ob partium membranoſarum conſenſum: Auctis ſymptomatis, imprimis urinæ ſuppreſſione, nil juvantibus remediis, poſt quinque hebdomadas extinctus eſt.

Aperto cadavere, in veſica tubercula bina, utrinque orificio appoſita: invenimus, forma & magnitudine teſtium, æqualiter ſe ſupra foramen volventia, quæ redebant ſyringa immiſſæ, ſed ſtatim recidebant in priſtinum locum illa extracta: Diſciſſa illa nihil puris oſtendebant, ſed ſubſtantiam glanduloſam & candidam, quaſi huc teſtes eſſent translati: Dextrum majus quam ſiniſtrum, hoc tamen ad nigrorem vergebant: Veſicæ inferiorem partem gangræna invaſerat: Tumor igitur ille in vivente apparens inflationi potius inteſtinorum adſcribendus quam veſicæ protuberanti: Pus copioſe in urina effluens, ex ejuſdem forſan corruptione, vel veſicæ inflammatione, vel denique ex renibus traxit originem. Inteſtinum colon dextro latere peritonæo firmiter adhærebat. *Thomas Bartholinus centur.*1.*hiſtor*.52.

§. 10. Vir Illuſtris *Nic. Claudius Peireskius* Senator Aquiſextienſis, die Junii x. 1637. cum inviſiſſet amicum in diverſorio decumbentem, ac in ædes ſuas transferri curaſſet, poſt illius convaleſcentiam, cœpit male habere, ac capite dolore cum febre: Die inſequenti totum diem decubuit, ac præter febrim, dolorem renum hæmorrhoidumque perſenſit: Die alio ſecta ipſi vena: Die 16. ad dorſum frequentiſſima exanthemata ſatis magna ac rubicunda: Subſequutum eſt febris incrementum & nox inſomnis penitus: bina die alio ſub veſperam eductus eſt ſanguis ex interiore dextri pedis ſuffragine, ut averteretur delirium: Die xx. quo non tanta fuit quanta ſuperioribus ſtranguria, aliquanto ſe melius habuit: Die xxij. cum ille continenter ſellæ inſediſſe, cui imponi ſe juſſerat, ut facere poſſet urinæ dimanationem faciliorem, defeſſum nimis arbitrabamur, loco emoveri renuit, ſemoverique arbitros juſſit, ut capita quædam Teſtamenti dictaret, ſubſcribere autem præ debilitate non potuit, urina interim retenta, tumorque magnus ac intenſus ad ipſam veſicæ regionem ſubortus: Die xxiij. mane ſatis quiete ſe habuit, ægreque tulit fomenta quædam tumori illi applicari: Sub horam quartam educenda Chirurgi ope urina fuit: Is cum cerea candela uſus nihil proficeret catheterem uſurpavit, Et ſatis quidem tum derivatum, ſed immenſo viri labore, cui cum ſtare ipſe non poſſet, continendus erectus fuit: Cum nonnihil interquieviſſet, poſt horam nonam iterum Chirurgus urinam eduxit, verum parum abfuit quin deficeret, tanto dolore, tanta ſimul laſſitudine fuit affectus: Die xxiv. regionem abdominis, quam prætumidam intenſamque diximus, emolliri nonnihil viſa, ita deinceps tenſa eſt ut queſtus fuerit ſe ſuffocari: Abnuebat cataplaſmata, nec ad longum pertulit tempus; In remedium ergo ciendæ urinæ quæſitus Chirurgus, quo fruſtra adnitente, ob corrugatum præputium, catheterem inducere, eſt iterum plane collapſus: Reſumpſerat aliquid virium, cum Chirurgus alius organum vix tandem intruſit, urinamque fruſtra exire tentavit,

vit, ac ipſe defecit jam tertium: verbum certe nullum deinceps emiſit, tametſi creberrima ac difficillimaque reſpiratio viſa eſt interdum vocalis: Denique tot laboribus fractus animam Deo reddidit, paulo ante horam à meridie tertiam, cum vixiſſet annos 56. Medicis viſum eſt partes corporis internas ſpectare, ut mortis cauſam: licet non foret prorſus obſcura, perſpicerent.

Itaque nocte conſequente in id incubuerunt, exectoque cadavere, deprehenderunt Cor, Jecur, cæteraque non male affecta: Veſicam vero parte anteriore id contraxiſſe vitium, ut madefactæ papyri inſtar, vel levi tactu diſcerperetur: Hinc creditum illam ab uno alterove die diſruptam, urinamque proinde effuſam in regionem abdominis, memoratum illum tumorem creaſſe: Poſtica pars ſana & integra magis: In fundo autem copioſum phlegma, cum arenulis non admodum multis: Ad ſphincterem caruncula, calloſave ſubſtantia fuit, quæ inferne lunulata, & triente prope digiti denſa, meatus orificium obſtruebat: In ſiniſtro rene nihil inſolitum, at in dextro fuere arenulæ multæ, cum pleriſque calculis, ex quibus tres majores viſi, unus quaſi amygdalum, cæteri duo quaſi lupini: Ex hac ergo cauſa Nephritis ad dextrum latus fuerat: ut Stranguria ex obturato per carunculam orificio. *Petrus Gaſſendus in Ejus vita lib.6.p 574. uſque ad 584.*

Observatio XIII.

Iſchuria à carnibus ſpongioſis juxta veſicæ orificium internum adnatis.

§. I. REfert *Lud. Duretus* annotat. in *Hollerium*, quendam Iſchuria ex reſolutione veſicæ interiiſſe: Sæpiſſime apertis cadaveribus eorum qui Iſchuria interierant, inventæ carnes ſpongioſæ, juxta orificium internum veſicæ adnatæ: Interdum Calculi ibi hærentes: Quando igitur adeſt dolor cum meiendi deſiderio, ſuppreſſa tamen urina, ſuſpicari licet iſtam excreſcentiam fungoſam vel lapillum in orificio hærentem: Vel orificium veſicæ calloſum, quod non poteſt dilatari: Vel glandulas proſtatas tumefactas, vel ſcirrhoſas; quæ omnia in variis corporibus obſervavi. *Riolanus Anthropogr. lib.2. cap.28.*

APPENDIX.

Obſervatio vulgaris, qua conſtat, non modo ſtabulante calculo, ſed etiam in urinæ ſuppreſſione, aut difficultate graviori, ſuperatis levioribus auxiliis, ſecari tuto veſicam.

SCiat me prope ſexagenarium, habitu tenui & macilento, ab immodico viſcerum calore, totiuſque corporis ſquallore perpetuo fere cauſarium, ſubſultariam præterea medicinam laborioſius agentem, nuper medio Aprili, incidiſſe derepente in moleſtiſſimam ſtrangurioſamque veſicæ difficultatem, cum inſigni ponderis ſenſu in perinæo, urethram, ipſumque præſertim balanum, maxime dum ſe laxaret aut conſtringeret muſculus ad excluſionem urinæ, quæ tum prodibat paulo craſſior cum ſedimento purulento, minus tamen exquiſite confecto: Interim mihi conſulo ſanguinis tum è manu, tum è pede detractione, lenienti purgatione, frequentibus clyſmis refrigeranteque victu: Cumque in levioribus hujus morbi proluſionibus integer fere menſis conſumptus fuiſſet, tandem die v. Maii in omnimodam veſicæ ſuppreſſionem noctu me ſenſim delapſum ſentio: Vix dici poteſt quantos cruciatus brevi attulerit horrendum hoc ſymptoma, quantum fuerint inania uſurpari ſolita artis præſidia, *quantum cura poteſt arſque doloris* quibus cum nihil proficerem, coactus ſum circa veſperam admittere catheterem, ſolerti *Iohannis Bugii* manu introductum, ſed ſine ſucceſſu, revulſo propulſatoque toties à renitente ſphinctere inſtrumento: Moneo intrepidus hærentem amicum ſatagat audentius penetrare, ſuperareque obſtaculum: At vir prudens dum gravius quid metuit, majorem vim adhibere recuſat: unde ſumma mihi & illi deſperatio, cum omne à longinquo quæſitum remedium, in tanta tormentorum ſævitia nimis ſerum videretur: Venit in tanto agone nobis in mentem Dominus *Fulvus*, magni nominis Medicus, & in morbis veſicæ per manus operam ſanandis ſpectatiſſimus, Medicinam exercens in Maclovienſi emporio, novem leucis hinc diſſito: Expeditus ſtatim curſor, at fruſtra hæc diligentia fuiſſet, niſi miro Dei beneficio contigiſſet tunc tot votis exoptatum virum in Pontorſunenſi diverſorio præſentem adfuiſſe: Is de meo periculo eodem fere momento admonitus, advolat ſua ſponte, primoque ingreſſu me prope exanimem ſpem jubet habere ratam, pollicerurque ſe non prius diſceſſurum quin me à morbo ſecurum reddidiſſet, ſtatimque veſicæ diſtenſionem, miramque ad ſuperiora exagitationem contemplatus omnia ex arte molitur: Ter etiam catheterem admovet, & licet toties repulſam fuerit paſſus, non deſtitit tamen ab inſtituto, ſed remollitis larga olei affuſione partibus, & iteratis enematis, fotibus, inſeſſibus, admiſſaque iterum fiſtula, urinam tandem educit copioſiſſimam: Cumque hac ratione ſe pro tempore meæ ſa-

lnti

luti proſpexiſſe, exiſtimaret, derelicta *Bugio* noſtro admovendi prædicti organi, quoties neceſſarium videret, cura, intermiſſum iter perſequitur: data fide ſe poſt ſex dies rediturum: Verum cum paulo poſt ejus diſceſſum, admiſſus denuo pro neceſſitate catheter ſuo attritu perrupiſſet, detexiſſetque inſignem Abſceſſum circa veſicę collum, copioſo pure manantem, iterum urinam ſupprimi contigit, rarius laborioſiuſque proficiente catheteris auxilio: Viſum interim *Andream Gaudinum* Celebetr. Medicum Academiæ Cadomenſis inſtauratorem, de tam præcipiti periculo certiorem facere, ab eoque ſciſcitari, num victis aliis remediis *Veſicæ ſectionem*, quam ſolidaria meditatione pro unica ſalutis anchora animo concipiebam, approbaret: Hujus Doctiſſimi viri reſponſum, non alienum à votis, redditum mihi eodem fere momento quo rediit deſideratiſſimus *Fulvus* intra fatalia tempora, quibus ob tormentorum auctam ſævitiam, citra moram de rerum ſumma decernendum erat: Itaque cum tentato fruſtra cathetere, facile animadverteret Vir ſagaciſſimus omne mihi præcluſum vulgare auxilium fatetur unicam ſupereſſe ſalutem in *Veſicæ ſectione*; circa quam me veluti geſtientem adeoque pronum videbat, ſuadet tamen in craſtinum differendam: At ego collabi interim vires advertens, exclamo minime procraſtinandum remedium, certæque deſperationi præferendum. Acquieſcit ſapientiſſimus artifex: Attamen ut palam faceret ſe nihil temere ſuſcipere, depromit è ſinu aureum Enchiridium (*Riolani*) in mediumque profert ſententiam de veſica, in ſumma hac deſperatione ſecanda, affirmatque ſe hujus ſelicem ſucceſſum in pluribus alioqui deſperatis comprobaſſe, Quid plura? ſtatim ſuſcepta à ſtrenuo viro, ſtatim peracta Chirurgica operatio, incredibili celeritate felicitateque: Educta inſignis cœnoſi craſſique puris, diu in toto ſphincteris ambitu ſuppreſſi copia: Habita deinde diligens admodum vulneris cura, intra xx. dies inducta cicatrix; Quam tamen omnino obfirmari & callo prorſus obduci veritus ſum &c. *Vir Nobilis Carolus Arturus Pleſſius Dom Abrincenſis, in Encheiridio Riolani.*

Anno 1675. menſe Februario, *Nicolaus Mercier*, Mercator Genevenſis, craſſus & obæſus, annos natus lxiij. de ſtranguria conqueritur, quam iſchuria excipit: Utitur opera periti Chirurgi *Lud. Bailly*, qui cathetere calculum in urethra ſubſiſtentem deprehendit, hunc vero, præmiſſis fotibus malacticis & injectionibus ex oleo amygd. dulc. ope volſellæ arripit educitque: Acceſitus ego, lapillum examini ſubjicio, qui tuber, aſper & angulis donatus erat, piſi majoris magnitudine, fragmenti vero notas gerebat, ideoque latitare in veſica aliam portionem aſſerui: biduo tamen integro libere effluit lotium, quo elapſo redit Iſchuria, cum teneſmo ingentique dolore: quare præmiſſo enemate, encathiſma præſcribo: patienti illi inſidenti julepus ſeqnens propinatus fuit, & ſyrup. de althea Fern. ol. amygd. d. rec. aa. ℥j. ol. amygd. amar. ℥ß. aq. parietar. malvæ, vini albi aa ℥ij. ſucci citri ʒß. hinc dolor ingraveſcit, quem ſubſequitur leypothymia, quamobrem vix ob gravitatem eductus æger lecto imponitur: recreatis viribus, dolorum immunis eſt, calculumque ſe excluſiſſe aſſerit, quem fæcibus alvinis inquinatum & immixtum indagare non licuit: Triduanas inducias conceſſit dolor ſuccedente iterum iſchuria, quæ catheteris opem exegit, paucam & ægre urinam eliciente: hic quo ſæpius introduceretur, eo gravior ſuccedebat dolor, præeunte urina & ſubſequente pure, unde conjectura aſſequutus ſum, circa oſtium veſicæ adeſſe abſceſſum eo quod puris portio in fundum veſicæ ſecederet, dum alia urinæ præiret: Ægro in eo in ſtatu conſtituto (qui & fatum ſibi brevi inſtare prævidebat) nuntiavi unicum in ſectione eſſe præſidium, nec aliam ſupereſſe ſalutis ſpem: à frequentiori catheteris inductione ulcus exaſperatum iri: carunculas, ſi quæ ſubeſſent, incrementum ſumpturas: ſi quis latitaret adhuc calculus, eum ad oſtium appellentem, viam omnino interclusurum: Præſto eſſe, nec è longinquo accerſendum peritum lithotomum, dictum mag. *Bailly*, cui ſe crederet: Annuit æger, peragiturque operatio magno quem vocant apparatu: Protinus exiit urina, puri multo remixta, comitibus arenulis & calculis plurimis: Eductæ quinetiam quatuor carunculæ, fabæ majoris magnitudinis; & poſtridie tres: Nulla vulneri ſuccedit inflammatio, nulla febris, intra quatuor hebdomadas cicatricem id contrahit: Octo poſt operationem die ſolito tramite profluit lotium: Sed cum pertinaci anorexia, alterius cauſæ ſobole, toto menſtruo ſpatio mihi dimicandum fuit.

§. 2. Vir ſexagenarius numatoſis carunculis calculoque acerbius vexatus & ſubinde ἰσχουρίαν perpetiens, lithotomo ſe ſubjecit: Calculus ovi gallinacei figura & trium unciarum pondo fuit quidem extractus, at xxv. ab illius λιθοτομίας de exceſſit è vita.

In illius cadavere inveni novem corpora carnoſa conoidea ſive pyramidalia, pulli gallinacei cordis, reſpectu molis & figuræ (ventriculis unice exceptis) prorſus æmula, quæ in internam veſicæ tunicam radicibus penitius defixis: illi hederæ inſtar muro inhæreſcentis, intime denſiuſque cohærebant: illorum quippe baſes, radicularum fibrillas quoquoverſum in veſicę multum incraſſatæ induratæque corpus jecerant: at illorum coni, uſque conferti & denſi circum circa veſicæ cervicem erant, ut has ſua conferta denſaque ſeria & adunatione crebra, omne prorſus iter excludendo lotio, una cum calculo quem

 conclude-

concludebant, identidem interceperint. *Obſervatio Clar. D. D. Caroli Drelincurti Profeſſoris Pract. & Anatom. Lugd.Batavor.*

Observatio XIV.

Iſchuria ob lapidem urethræ impactum.

CHirurgus peritus impacto in medio virgæ lapide, xv. diebus habuit urinam ſuppreſſam quæ nullis unqnam auxiliis potuit effluere.

Poſt mortem ſecto pudendo, inventus eſt lapis magnus, rotundus, duriſſimus, rubri coloris, aculeis undique in orbem conſtans, pondere granorum xiv. qui larga prius ſequuta hæmorrhagia hominem jugulavit. *Zacutus Praxis Adm.l.2.Obſervat.76.*

CLar. *Franc. de le Boe Sylvius* profeſſus eſt ſe Iſchuriam à calculis numeroſis urethram obſtruentibus obſervaſſe, quos ut reduceret, cum juſſiſſet eandem introduci ceream, æger ait calculos copioſiſſimos, magnitudinis variæ & perfecte rotundos, ac ſi arte tales fuiſſent facti, cum urina itidem copioſiſſima excrevit, & ſic liberatus fuit à moleſtiſſimo iſto morbo: Circa radicem penis ſubſiſtentis calculi educti, mediante inciſione, vide exemplum in Epiſtolis Clar. *Bartholini* Centur 4. Ep. 5. Atque anno 1668. iſchuria laborantem puerum, ob inhærentem & impactum in virgæ medio calculum, feliciter liberavit, me præſente, peritiſſimus Chirurgus Genevenſis P. *Faubert*, inciſione facta eo loci ubi prominebat ac vulnere intra octo dies omnino conſolidato. Eximendi è cole calculi rationem vide apud *Tulpium* lib. 3. cap. 8. lib.4. cap.34.

Observatio XV.

Iſchuria à præputio foramini glandis innato.

INfanti muſculo in lucem edito præputium omnino coaluerat, ita ut urinam reddere non poſſet: Cum prior Chirurgo adveniſſem arrepta forfice præputium leviter ſcidi, effluxitque pauca urina quæ vix teſticulos illius madefaciebat.

Mortui præputio conſiderato & ſecto, deprehenſum fuit illud foramini glandis innatum, penitus obturaſſe atque occluſiſſe: *Platerus obſervat.lib.iij pag.600.*

A Membrana occludente urethræ orificium Iſchuriam ortam vidi in recens nato puello, Neocomi Helvetiorum, filio Magiſtri Guenand Notarii. Me jubente à Chirurgo perito, *Simeone Puri*, lanceolæ cuſpide aperta fuit, mox profluente urina: Ne coaleſceret vulnus obſtitit cannula plumbea ſtatim impoſita. anno 165.

Varios caſus ſæpe vidi, unicus nunc mihi occurrit numerandus, Præterito anno, horologiarii uxor Genevcaſis peperit filiolum, cætera perfecte ſanum, præterquam quod à partu ſtragula non madefacta obſervarunt coram habentes, indeq; urinam non decenter emitti caute judicantes: Reperi glande fuiſſe imperforata, quæ levicule perforata per phlebotomum copioſæ urinæ viam patefecit. *Ex communicatione Excellentiſſimi & Præclariſſimi Domini Ioh.Gaſpari Bauhini Archiatri. Baſilienſis, &c.*

Observatio XVI.

Iſchuria, Dyſuria, Stranguria Veſiculis, à corpore veſica in ſubſtantiam calloſam converſo, cum duobus corporibus juglandis magnitudine illi adnatis.

CUm profectus fuiſſem Carnutum, ut votum ſolverem Beatiſſimæ Mariæ Virgini, Sacelli ſacriſta ſexagenarius me conſuluit de inveterata Dyſuria, interdum ſtranguriosa, Iudicavi ſubeſſe calculum in veſica, Unicum ſalutis perſugium in ejus extractione: Maluit æger vivere in iſta miſeria quam periclitari vitam, Tandam Iſchuria veſicali interiit: *Medicus Carnutenſis Doctiſſimus, Dom. Ludov. Patin,* mihi reſcripſit quæ in ejus veſica rara fuere reperta. Referam ejus verba.

Cum venimus ad Renes, hos cernere erat dimidio majores ſolito, ſero refertos & turgentes, nullo modo obſtructos: aderant in ſiniſtri parenchymare minutiores aliquot arenulæ: Venimus ad ureteres, quos invenimus ampliſſimos, & ita diſtentos ut minorem digitum facile poſſent admittere, ſed in iis nihil præter ſerum: Ut autem veſicam attigimus, ſenſimus in ea deliteſcere ſolidum quippiam & durum: Ea aperta, occurrunt nobis duo corpora, nucis juglandis magnitudine firmiter adhærentia, Unum denſum & undique ſibi ſimile, alterum ſanguine coagulato intus refertum: Iis avulſis cum aliud ſe offerret longe craſſius, totam veſicam exſecuimus, & pro corpore cavo membranoſo, quale veſicæ eſſe debet, plenum, ſolidum contractum reperimus: certo fundo excepto, vix unciæ lotii continendæ capaci, reliquum omne moles occupabat glanduloſa, albicans, & quodammodo calloſa, ab ambiente membrana nulla arte ſeparabilis, & in quam ipſa veſicæ ſubſtantia omnis abiiſſe & verſa eſſe videbatur, Æquabat illa pugni unius majoris craſſitiem, in medio canaliculus urethræ continuus, ſed admodum exilis ad fundum tamen uſque pertinens, & totam ipſam maſſam permeans, quem unam ex ſuperioribus glandulis obturaſſe, & iſchuriam feciſſe par eſt ſuſpicari. *Riolanus Anthropogr. fine.*

Obser-

Observatio XVII.

Iſchuria ob tuberculum ſcirrhoſum inter collum veſicæ & inteſtinum Rectum. 1. In puero, ob penem abdomini connatum, & Pituitæ copiam in veſica. 2. Ob mucum in veſica & ureteribus. 3. Ob compreſſum veſicæ orificium à calculo in corpore glanduloſo genitum. 4. Ob corpus glanduloſum tumidum. 5. Ob Proſtatas pure tumentes & ulceratas. 6. Ob Steatoma prope veſicam. 7.

§. 1. AMedeus inter collum veſicæ & inteſtinum rectum, tuberculum ſcirrhoſum habuit, unde ſæpe dyſuria & iſchuria. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 2. X. Decembr. 1674. obvenit mihi puer v. ann. alias bene ſanus, in cujus veſica urinaria pituitæ inveniebatur inſignis copia, unde Iſchuria laboraverat per aliquot dies; Urethra valde hic anguſtata, ſic ut ne quidem ſtylo ſubtiliori daretur via: hæc ſe extendebat verſus umbilicalem regionem, ubi urina, quoties fortiter comprimebatur veſica, exſtillabat: Cauſa hujus rei erat firmior penis cum muſculis ventris externis cohærentia; Similis omnino illi quæ in canibus aliiſque beſtiis notatur: nulla hic membri mobilitas, qualis in homine naturalis, eo quod libere à corpore dependeat. *G. Blaſius p. 4. Obſerv. med. xx.*

§. 3. Ludov. Fredericus Nob. Brixianus dum puer à fratris tergo diebus canicularibus equitando iter ageret, incaleſcentibus à Solis fervore renibus ſanguinem minxit: A quo ſymptomate liberatus, poſtea anno æt. circiter 20. cœpit conflictari Iſchuria, qua tandem Patavij extinctus, intra duas horas ſcroto in magnitudinem capitis intumeſcente cum ſcirrho.

In defuncti corpore nihil viſi præter mucum in veſica & ureteribus. *Th. Bartholinus in Actis med. Ann. 1674. 75. & 76.*

§. 4. Paucis notatum quod *Fabr. Bartoletus* Piſis obſervavit, in corpore glanduloſo, à ſemine retento genitum fuiſſe calculum, quo veſicæ orificium comprimente, urina fluere deſiit. *Ioh. Rhodius centur. 3. obſervat. 27. Bartholinus cent. 4. Epiſt. 6.*

P*Aucis notatum, &c.*] Æque rara eſt cauſa quam notat *Platerus* Prax. lib. 2. cap. 8. ſcilicet Inflexa ſeu contorta veſicæ cervice, ſicut in inteſtinorum convolvulo accidit, urinam penitus ſuppreſſam fuiſſe in piſcatore, cui veſica, facta ruptura in inguine, in ſcrotum deſcenderat, ubi admodum diſtenta latebat, nec urinam, vel cathetere immiſſo, reddere potuit, donec Chirurgus inſcius veſicam eſſe, dum ſectionem tentat, veſica vulnerata urinam profudit, ægroque ſtatim levamen, ſed ſummum periculum peperit, à quo tamen liberatur, fiſtula illic relicta, per quam urinam, quando volebat, reddebat, extracto petaceo, quo eam alioquin retinere & foramen obturabat, emittebat.

§. 5. Obſervavit *Ioh. Riolanus* lib. 2. Anthropogr. cap. 28. in ſuppreſſione urinæ glandulas Proſtatas tumefactas vel ſcirrhoſas.

§. 6. Sæpe urinæ ſuppreſſio accidit inflammatis tumefactiſque ſupra modum proſtatis & veſicæ cervice, quod in quodam vidi, cui veſica urina diſtenta erat, proſtatæ vero p.n. tumentes, &c. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 7. B. Olai Hafnienſis, anno ætatis 36: circa inguina in hypochondrio ſiniſtro tumorem geſtavit exiguum, qui ſenſim tractu temporis in magnam molem excrevit, durus ad tactum & inæqualis, donec urinæ ſequeretur ſuppreſſio, maximo ægri incommodo, & dolore nonnunquam ad decem protracto dies: fruſtra variis adhibitis medicamentis, modo calculum pellentibus, modo ſerum educentibus, univerſum corpus extenuatum, præter ſiniſtrum pedem tumidum, tandemque cum urinæ incontinentia diem ſupremum miſerè clauſit: Tumoris in vivo varius perhibebatur ſtatus: modo enim ſurſum vadere viſus, modo deorſum, modo tribus locis diſperſus, unde ſuſpicabatur æger & aſſidentes viva animalcula interius condi.

Cadaver aperui, & primo in hypochondrio ſiniſtro verſus inguina, tumor palpantibus patebat ingens, ad umbilicum uſque protenſus & undique durus, niſi quod umbilicum verſus punctum molliuſculum ſuppurationis quandam ſpeciem præ ſe ferret: Pes ſiniſter cum crure tumidus, reliqua membra omnia extenuata. In aperto abdomine ſani muſculi, ſed peritonæum putridum, ſine ullo omenti veſtigio, His remotis, prope ſiniſtrum veſicæ latus tumor ipſe comparuit, capitis virilis magnitudine, firmiter veſicæ adnatus, recto inteſtino & oſſi pubis, ut ſine læſione partium illarum ſeparare fuerit impoſſibile: Externa forma oblongior & ovalis, ſed inæqualis cryſtallorum inſtar vel matricis calcedoniorum, ſplendens velut glacies: interior facies ſolida ſine cavitate erat, hinc inde tamen exilibus meatibus ſerum continentibus pertuſa, cavitaſque una ſuperiori parte ſanguine plena qua mollities externa fuerat, ſubſtantia ſteatomatis, mollis, butyro congelato æmula, ſed prorſus ſingularis, non cartilaginea, non adipoſa, non glanduloſa, non carnoſa, vitreæ pituitæ concretæ haud abſimilis: Exiſtimabam primo intuitu veſicæ eſſe appendicem, qualem in Caſauboni cadavere Thoriſius deſcripſit, ſed cavitas deerat, nec ulla cum veſica illi intercedebat communio, præter adhæſionis, Veſica ad latus dextrum lotio turgida: ea diſſecta grumos quidem ſanguinis in fundo invenimus, nullum autem ad ſteatoma communem ductum:

Mirum autem non eſt quod ſuppreſſione urinæ miſer æger laboraverit, Ab incumbente enim gravi ſteatomate orificium veſicæ comprimebatur: Reliqua inteſtina ſurſum erant protruſa: Lien exilis; cætera ſcrutari per præfixas non licuit *Bartholinus hiſtor. xxiij centur. 1.*

IN externis Steatomata deſcribit Severinus de abſceſſ. l. 3. diverſi ponderis: nulla fere notat in internis, nec tantæ molis ſicut noſtrum: Faliopius non male originem horum refert ad ſiccam pituitam qualis hæc videbatur, & melancholiæ portionem, de quo videatur Severinus dicto lib. 3. cap. 4. Idem Faliopius in ſteatomate à ſe aperto, in medio liquorem quendam cryſtallo & adamante lucidiorem reperit: In noſtro cryſtallinus videbatur concrevisse, ut *Tumor Cryſtallinus* appellari poſſit, referebatque exacte ſplendentem vaſorum lymphaticorum à nobis inventorum faciem: Unde materia hæc ſic congeſta non æque manifeſtum: Non videtur per tranſudationé à veſica aut meſenterio quia craſſior eſt liquor hic, niſi à partium membranoſarum frigore ſit condenſatus: Forſan per arterias iliacas depoſita fuere excrementa ſanguinis: corruptus enim ſanguis atrophiam induxit, hinc pes ejuſdem lateris intumuit, repletis venis aſcendentibus ſanguine pituitoſo, & per ſteatoma retardata nonnihil ſanguinis circulatione. Ex meſenterij glandulis excretum in abdomine ſteatoma libras 18 obſervavit Tulpius lib. 2. obſerv. c. 32. An vicina vaſa lymphatica noſtra copioſè circa pelvim veſicę ſparſa congeſſerint cryſtallinum liquorem, vel rupta fuerint, Eruditis relinquo dijudicandum. *Idem ibidem.*

Observatio XVIII.

Iſchuria ob callum collo veſicæ ſubſtratum, Meatus urinarios flatibus diſtentos 1. Ob Abſceſſum inter Renes & Veſicam. 2. Ob Colon ſiniſtro reni alligatum, Inteſtini recti plenitudinem. 3. Ob Rectum inteſtinum flatibus & fæcibus turgidum. 4. Ob Coli inſignem plenitudinem & Inteſtinorum phlegmonen. 5. Urina paucitas ob Tumorem circa meſenterij exortum. 6. Iſchuria ob prolapſum meſenterij & inteſtinorum in ſcrotum. 7 Ob Tumorem inter alvum & vulvam. 8. Ob inflammationem gibbæ partis Hepatis. 9. Ob lapidem in uteri cavitate, veſicam prementem. 10. Ob corpus calloſum uteri vices ſupplens. 11. Ob ventriculum perforatum.

§. 1. ANno 1624. interiit Franciſcanus quidam ex mictu abolito, cui diſſecto reperti ſunt inter cætera meatus urinarii flatus diſtenti: Renes interne puſtuloſi, lividiſque caruncculis obſiti: Callus enormis & inæqualis ſub collo veſicæ, quæ ipſa undecunque turpi ſanie defœdata, eademque toto habitu prætenſa tentabatur atque prædura. *M. Aurel. Severinus de Abſceſſibus pag m. 276.*

§. 2. Dom N. famulum habebat, qui ex contuſione lumborum in eorum internam inflammationem incidit, cum *urinæ ſuppreſſione:* Eo vita defuncto animadverti in internis muſculis abſceſſum à renum regione ad fundum veſicæ exporrectum delitеſcere. *Obſervat. Iac. Oethei.*

§. 3. Puellus 8. die obiit, perparum minxit: medium Coli inteſtini reni ſiniſtro alligatum erat & inflammatum: Rectum pugni inſtar amplum, flatibus & materia nigra refertum. *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 4. Aperui puellum qui nec per alvum nec per veſicam excrevit: Inteſtina omnia flatibus turgida admodum, præſertim rectum, quod præter flatus excrementis etiam liquidis plenum erat *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 5. Cuidam Colon, qua meſenterij complexus eſt, inflammatum totum; cætera parte cyaneum, & pene ad gangrænæ modum emortuum, diſtentum fœcibus & flatibus, quibus & omnes inteſtinorum ductus extumeſcebant, unde forte ſuppreſſa lotia poſtremis vitæ diebus. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 6. Benjamin N. ex lapſu ab equo circa regionem Lumborum contuſionem paſſus eſt: hinc urina pauca & ejuſdem aliquando ſuppreſſio, abſque areoulis: In defuncto, circa meſenterij exortum ingens apparuit tumor, involvens in ſua mole vaſa emulgentia &c. *Vide lib. 2. Tit de Phthiſi.*

§. 7. Vidit *Sala* meſenterium cum tenuibus omnibus inteſtinis in ſcrotum delapſum, qua mole compreſſo veſicæ collo orta Iſchuria. *Bartholinus hiſtor. 95. cent. 2.*

§. 8. Uxori N. excrevit inter alvum ac vulvam ingens tumor, qui tandem ſuppreſſit alvum ac veſicam. *Vide tit. de alvo adſtricta.*

§. 9. Puellus dies 15. natus ventris torminibus correptus eſt, ac poſt multam urinæ profuſionem, plane fuit retenta uſque ad obitum: In gibbo hepatis, ubi cava exoritur, inſignis inflammatio cum nigredine inventa eſt: numquid hæc cauſa retentionis urinæ? Renes enim, veſica, &c. citra vitium. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 10. Spectab. Do. Krekeri Mercatoris Warſavienſis filiola annorum quinque, urinæ partim ſuppreſſione labefactata, partim omnimoda veſicæ compreſſione, tandem cum gravi dolore & ſui & parentum moritur.

Facta poſt mortem per Lithotomum ſectione, in veſica præter ſpatium nihil invenerunt, ſed ipſam uteri cavitatem diſtentam, & in ea lapidem album oblongum, aliquomodo ſpon-

ſpongioſum, ſed tamen gravem, formam ovi columbini paulisper excedentem, conſpiciunt, qui veſiculam compreſſit, ut nulla urina permeare potuerit. *Andreas Knoeffelius in Miſcell. Curioſis anni iv. Obſerv. 65.*

§. 11. Mulier gravidam ſe credens, de dolore & urinæ retentione conqueritur: In mortua nunquam comparuit uterus, ſed ejus loco calloſum quoddam corpus.

§. 12. M. Georgij Juſti filiolus 9. ætatis anno decumbit ex diarrhœa, cui difficultas mingendi primum, mox omnimoda urinæ ſuppreſſio ſuccedit: curatur ab aliis tanquam calculoſus: pridie quam moritur, vocor, ac quod convulſorij quidam motus ſeſe proderent, verendum ne Epilepticus moreretur ex Coacis prædico, id quod & ſequente nocte ſtatim contigit: Petiit à me parens cadaver ut aperirem.

Secto ergo peritonæo, tota capacitas abdominis aqua repleta occurrit: item admiratus, veſicam ſtatim exploro, quam integram invenio, Aſcendo per ureterem ſiniſtrum, atque eundem ſalvum una cum rene deprehendo: dum ergo ad renem dextrum progredior, & inteſtina revolvo, ventriculum reperio circa pyloron longitudine digiti articuli perſoratum. *Ph. Salmuth. Cent. I. Obſerv. I.*

Cum ratione diarrhœæ prægreſſæ virium proſtratio adeſſet, potumque copioſiorem æger expeteret, hic dum ad inteſtina & epar tranſmittendus erat: prope pyloron ad abdominis cavitatem fuit delatus, De cauſis perforationis non leviter dubitavi: hic quidem diebus aliquot ante lumbricum rotundum ejecerat, unde hærebamus an à verme forſan perforatum illum fuiſſe ſtatuendum eſſet? quemadmodum inteſtinis accidiſſe, imo abdomini legimus: ſin vero ab acri aliquo humore, qualis diarrhœam excitavit? Lumbricus certe ſi ventriculum egreſſus eſt, quomodo per inteſtina rejectus, aut in ventriculum receptus fuit. *Idem.*

Observatio XIX.

Iſchuria à cauſa abdita.

§. 1. Duo inſignes homines, Quæſtor le Veau, & D. Morletus Conſul Regius, à ſuppreſſione urinæ interierunt, Chirurgus, qui cadaver ſecuit, affirmat *nihil commemoratu dignum repertum* eſſe (niſi quod caruncula in D. de Veau adeſſet) quod urinam ſuppreſſiſſet, Et tamen Medici diureticis vehementiſſimis ægros valde exercuerunt: Imo D. Morleto datæ potui cantharides, hinc graviſſima & valde terrifica ſequuta ſunt ſymptomata, ideo nonniſi cum magna cautione id faciendum. *Iac. Thevart. Nota. 13. in Conſt. hyemalem anni 1575. Ballonij Epid. & Ephem. p. 166.*

Iſta ſuppreſſio meo judicio, à quadam necroſi renum eſt, aut quia refunditur alio ſerum, aut quia facultatis naturalis caſus eſt quidam & imbecillitas: Et pace doctiorum dicam, In talibus ſuppreſſionibus venæ ſectioni locus non eſt niſi præparcè: At dicunt, febris eſt, unde ſuſpicantur inflammatoriam diſpoſitionem cauſam iſtius ſuppreſſionis, Errant, nam ſuppreſſio ſeri, & refuſio in genus venoſum facile febrem advocat, & aliquantula eductio ſanguinis tolerari poteſt *Hippocr.* 3. aphor. dyſuriam & ſtranguriam valde ſenibus proprios morbos aſſerit, quod ad imbecillitatem referre oportet, & ad facilem obſtructionem in iſtis, quia vaſa facile collabuntur & connivent, Et ſi videmus quoſdam etiam juvenes, cum ægrotare incipiunt, ſtatim imbecilles eſſe valde & ναϑρὺς, multo magis id ſenibus eveniet, quibus fortes non ſunt febres, quia paucus calor, & frigiditas & ſiccitas eſt magna, unde inepta ſunt inſtrumenta: Imo fieri poteſt ut in principiis morborum, ſine calculo, aut renum proprio vitio ſit urinæ ſuppreſſio, ab oppreſſione naturæ; Et quia cum multa ſit cruditas dum ſeſe expedire vult, omnia confundit & perturbat: Unde ſuppreſſio contigit ſervo *Ioh. Patrovillart*, prout purgatus eſt ita facile minxit. *Idem ibidem.*

§. 2. Rara eſt Obſervatio Anatomica ſuper cadavere Reverendiſſimi Epiſcopi Caſtrenſis, nuper factæ, Cum Illuſtr. ille Dominus diu calculoſus, demum à ſuppreſſione urinæ diuturna fatum objeerat, mox præſumebant omnes lethi cauſam fuiſſe Ureteres à lapide aut materia ſabuloſa penitus obſtructos: Nulla omnino in ductibus iſtis obſtructio aut lotij impedimenta deprehendi poterant.

§. 3. Similem huic Obſervationem Anatomicam haud pridem à ſe factam retulit mihi Vir Doctiſſimus DD. Lovver, Ubi nimirum Iſchuria lethalis, nulla prorſus circa vias urinarias ſui veſtigia reliquerat, *Th. Willis Pharmacop. Ration. p. m. 167.*

Hinc conjicit Vir. Excell. Si quidem Renes inſuper ſarti tecti erant, morbi cauſam omnino in ſanguinis concretione & compactione nimia conſtitiſſe: Ut enim præcipuam & maxime crebram Diabetis (affectus contrarij) cauſam in ſanguinis mixtione diſſoluta nimis & laxa conſiſtere oſtendit; Sic pari ratione διάρροιαν minutam & debito pauciorem, ſæpenumero à ſanguinis compage nimis ſtricta & velut obſerata pendere: Quoad Caſus a *Riverio* allatos cent. 1. obſerv. 1. aitiologiæ ab eo allatæ non aſſentitur, quia vaſorum emulgentium non illud munus eſt quod Vir Clar. aſſignavit: Non venæ enim ſed arteriæ ſerum una cum ſanguine, abſque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo conſtanter deferunt: Cur autem ſerum in vias patentes non cito excurrat, ratio videtur eſſe quod cruoris maſſa, ſtricta nimis & compacta, laticem aquoſum intime permixtum, è ſinu ſuo ægre dimittit,

§. 3. Puer ſeptennis (*de quo lib. 1. ſect. 1. obſervatione 3.*) à ſupino caſu in occiput Iſchuriam decimo poſt die patitur, ad interitum uſque pertinacem, reſerato tamen poſt illum veſicæ oſtio: Nulla labes in viſceribus imi & medij ventris animadverſa, at in occipite, inter cranium & pericranium, ſanguinis concreti copia congeſta: Anteriori capitis parte, inter cerebrum & meninges, ingens ſeri copia apparuit.

APPENDIX.

Iſchuria à ſcybalis duris inteſtinum rectum implentibus & collum veſicæ prementibus.

IAc. Spoerlin (*Vide hiſtor. lib. 1. Tit. de Paralyſi*) Iſchuria omnimoda cum alvi occluſione per integrum octiduum ægrotavit, utrumque ſymptoma, imprimis alvi conſtipationem occultans: Eam Iſchuriam non renum infarctus, nec calculus veſicæ pepererunt, nam neque ſabulum neque calculos, ſoluta iſchuria, neque poſtea unquam excrevit: neque hujuſmodi quicquam ad urinam ſupprimendam ſufficiens in cadavere repertum fuit: Neque illa propter ſphincteris conſtrictionem, aut fibrarum veſicæ tonum deperditum effecta fuit: remoto enim obſtaculo urinam naturali ſimilem libere & copioſe excrevit: Sola ſcybala urina inteſtinum rectum implentia, & collum veſicæ in poſtica parte prementia, anterius oſſe pubis neutiquam cedente, culpanda erant: illis enim copioſe ſubductis clyſtere emolliente abſque impedimento minxit. *I. Jac. Wepferus Diſſert. de Apopl. p. 391.*

APPENDIX.

Iſchuria ab utero cum alis ſuis melancholico ſanguine turgente excitata.

ILluſtris Domina Angela Solida, quadrati & carnoſi habitus, lotij & fœcum retentione 14. dierum ſpatio fuit divexata, idque poſt ingentia animi pathemata, tertia noctis hora illi contigit: Medicus primo accerſitus præcepit fotus ex meliloto, parietaria, &c. unctiones ex oleo de ſcorpionibus, clyſteres mollientes, quæ profuere nihil, Alter vocatus Medicus medelam præſcripſit ex melle roſ. ſolut. ad unc. iv. cum drachma dimidia diaphœn. & unc. iij. ol. amyd. dulc. recentis, quæ nihil molita eſt per utramque ſemitam: Altera die fuit ſecta vena dextri tali ad unc. viij. præmiſſo clyſtere, alvus depoſuit nihil: Cathetere pluties fruſtra uſurpato deventum ad hydræleum; Accepit bolum ex aloë ſocotrina, troch. alhandal, & diagryd. ana gr. viij. ſuperbibita olei amigdal. dulc. libra dimidia: Accepit Gialapæ drachmá unam & ſemis: nihil prorſus excretum: 8. die accepit grana ſex ſtibij in vino albo, ſed in caſſum Die x. ſumpſit aquam Tectutianam, & per horam ante ℥ ß. Tartari præcipitati, cum gr. xvj. Diagr. abſque fructu: Fuere repetita Enemata ex oleo, butyro, ben. laxat. item propinatum ſerum caprillum, ad veſperam parum dejecit, Die x1. minxit ad uncias quinque: Immiſſum ſuppoſitorium palmaris longitudinis; factum linimentum ſuper univerſum abdomen ex ung. de Artbanita mai. & propinato oleo amygd. dulc. ad libram unam & ſemis, ſeceſſit alvus copioſe bis & minxit copioſiſſime ad libras iv. & illico detumuit abdomen, remiſit dolor, evanuit durities, præcipue circa hypochondrium ſiniſtrum, remanſit ſtupor ſiniſtri femoris.

CIrca cauſas digladiati ſunt D. D. Phyſici & Chirurgi. Alij enim craſſæ lentæque pituitæ id mali adſcribebant: Alij altiori callo inteſtina conſtricta, adeoque inde iter anguſtum, ut dejectiones tranſmitti non poſſent, ut accidit moniali de qua Benivenius, unde renum compreſſio urinæque retentio, veſica intacta: Alij colon qua parte vicinum eſt reni ſiniſtro, ubi dolor vehementius urgebat, collecta veluti cartilagine dura in ſcirrhum induruiſſe interiori cavitate, quod notavit Holierius in *Zoiin* Medico: *Hactenus Preſſius*: Nos Uterum cum inteſtino colo, ureteres reneſque comprimentem hujus morbi autorem facimus per partium enumerationem. Quoniam eſſe non poterat calculus vel arenulæ, quæ poſtmodum apparuiſſent: Mucus ſeu viſcida materia nullo modo inteſtina & ureteres claudere fortiter valebat, nam in aliqua parte inteſtina erupiſſent: Non à magnitudine renum morboſa, ipſorumque debili attractrice proveniebat quoniam dum renes tales ſunt redditi, mors in promptu eſt, nec redit ita facile natura ſed corruit: Non ab expultrice venarum debili oriri id poterat, etenim ſi venæ lotium expellere non poſſunt, corrumpitur & corrumpit maſſam ſanguineam & lethum in promptu eſt: Qua de cauſa per conjecturam aſſequi licet Uterum cum ſuis alis, melancholico ſanguine turgentem, propter animi pathemata, compreſſionem renum & ureterum, cum ſocietate tamen inteſtini Coli feciſſe, dum ipſum inteſtinum tam in dextra quam in ſiniſtra parte dura, ſeu gypſea materia refertum, morbum augebat.

Die undecima, &c.] Dubium quomodo abſque vitæ periculo tam diuturna urinæ & fæcum ſuppreſſio permanſerit, cum axioma Medicum vulgatum ſit Omnes qui ante ſeptimam non mingunt, mori? Sciendum ante alia ſuppreſſionem fæcum poſſe dari per longum tempus abſque vitę periculo; paſſim enim videmus per x. xv. dies & amplius alvum exſiccatam, (Vide Obſerv. 1. pentec. 1. de adſtrictione alvi trimeſtri Urina autem ſi longiori tempore ſuppreſſa permanet ægrum interficit, Mors autem non aliunde oritur quam ex corruptione maſſæ ſanguineæ, quæ à lotio in venis putreſcente inquinatur: quod lotium aliquando remeat ad thoracem & partes vitales obruendo occidit; Sed fortior cauſa eſt ſanguinis corruptio, quo iam etiamſi poſtmodum mingant, tamen febre ſupervenienre ex dicta corruptione mors ſuccedit: Ad rem, ſi poſſet dari quod in hoc morbo ſerum retentum in venis non putreſceret, utique etiam ſalutis ſpes elucеſceret: Videamus quomodo hoc poſſit fieri? Natura in individui conſervatione ſemper intenta, ſi ſe-

ſi ſerum extra venas in hoc morbo expellere nequit, per neceſſe corruit, ob ipſius cum ſanguine corruptionem, ex qua febris oritur & mors: Si autem valida & victrix ſeroſam humiditatem extra venas protrudat, ſalutis ſpes conſurgit, quoniam putredo tunc non eſt intra, ſed extra vaſa: Exemplum habemus in febribus continuis & intermittentibus, quarum hæ tutæ ſunt, quia putredo eſt extra vaſa; Illæ periculoſæ, quia intra vaſa, Difficultas ſupereſt de loco expellendi hanc materiam: Tutiſſimus abdomen eſt, ibi enim videmus aquas in Aſcite per menſes integros ſtagnantes, & ſic venæ exonerant putreſcens ſerum in abdominis cavitatem, aut etiam in ſpatia carnium, ut fit in aqua intercus, donec ievata natura & morbo ſuperato, eaſdem aquas ſtagnantes, reſerato aditu ad renes expellat & inde per veſicam. *Domin. Panarolus Pentec. v. obſerv. xvi.*

APPENDIX.

Iſchuria difficilem partum aliquando ſequitur.

SÆpe in laborioſo partu adeo diſtenditur veſica ex retentione lotii, dum fœtus in orificio uteri diutius hæret, ut poſt ejus egreſſum urina fluere nequeat; & ea educta per catheterem, ſumma poſtea remaneat imbecillitas, Iſchuriæ lethalis cauſa. *Riolanus.*

OBSERVATIO XX.

Vrinæ paucitas, ſero cruento thoracem replente.

CAchecticus paucas urinas reddebat: Thorax univerſus aqua cruenta replerus fuit: Hepar albicabat & duriuſculum erat, teliqua viſcera nihil vitij oſtendebant. *Vide tit. de Cachexia.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXV.

De Vrinæ difficultate, Ardore &c.

OBSERVATIO I.

Mictio difficilis ob ulcus in collo veſicæ. 1. Ob carnem ad collum veſicæ concretam. 2. Ob abſceſſum in collo veſicæ. 3. Ob carunculam meatum urinarium occupantem. 4. Stranguria ab ulcere veſicæ inducta. 5. A proſtatis pure tumentibus, ulceratis. 6.

§. 1. Bis mihi contentio contingit cum aliis Medicis circa ulcus veſicæ; Calculum illis eſſe contendentibus, ac ſymptoma, *ſtranguriam* nimirum, & reliqua omnia eo referentibus: Et licet illis ſanioſum illum humorem, qui quotidie exſtillabat, objicerem, ſemen tamen illud eſſe vel ejus ſaltem rudimentum in paraſtatis extans contendebant: Obitus vero alterius litem diremit.

Cadaver enim ubi aperuiſſem, Ulcus in collo veſicæ inſtar nucis Ponticæ reperi: Alter autem cum vermibus caſeorum ad ingluviem veſceretur, idem malum incurrit: Objectis ſymptomatis ulceris veſicæ pathognomonicis, i nmiſſo a l protrudendum calculum, quem ſubeſſe alter clamabat, tanta puris copia excreta fuit, ut tantum ibi vix contineri poſſe vix quis exiſtimet. *Phil. Salmuth. cent. 1. Obſerv. 8.*

S*Tranguriam*] Stranguria eſt urinæ guttatim facta, cum vel ſine dolore, & continuo ad mingendum ſtimulo, excretio: Cauſa ſunt humores acres, calculus, inteſtini recti, uterique inflammatio, pus ex renibus ad veſicam tranſmiſſum: Quæ omnia expultricem veſicæ facultatem, propter affectum ſphincterem, ſtimulando hunc introducunt affectum. *Dyſuria* autem eſt urinæ cum magno cruciatu & labore excretio: A Stranguria differt, quod in hac non exſpectat veſica ut urina tota colligatur, ſed ſtatim tanquam mordentem expellit: in Dyſuria vero expectat quidem, atque aliquando diutius quam oporteat, ſed cum excernenda eſt, percipit æger dolorem, aut tantum difficultatem, ut ſæpe niſi locum veſicæ comprimat manu, aut diu & magno conatu enitatur, libere non profluat: Præterea in Stranguria nec libera eſt nec liberalis *mictio*, guttatim enim redditur: In *Dyſuria* autem liberalis eſt, ſed non libera aut ſi libera non eſt liberalis: Cauſa ejus, vel in urina conſiſtit, vel in veſicæ cervice: in urina, quod acrior evaſerit: in veſicæ cervice vel exulceratio eſt, vel inflammatio quam tranſitus urinæ acrius ferit: Dyſuriæ nomine aliquando indigitatur affectus qui Ardor urinæ dicitur, eaſdem enim uterque agnoſcit cauſas. *Thomas Burnet Theſaurs lib. 4. Sectio 10. Et lib. 16 ſectione. 24.*

Rel qua omnia eo referentibus] Inter ſigna diagnoſtica ulceris renum & veſicæ, primum ac præcipuum eſt Puris excretio cum urina, quæ diutius perſeverans, ulcus in partibus urinariis latens certiſſime oſtendit:

oſtendit: Utrum vero Renes an Veſica ulcere afficiantur, cognoſcitur ex ſitu doloris, prout vel in regione lumborum, vel in pube aut perinæo infeſtat: Præterea pus à renibus procedens, melius coctum eſt album ſcilicet leve & minime fœtidum; quia parenchyma renum carnoſum melius concoquit: Tum pus copioſius eſt, ac urinæ magis permixtum, quæ lacti ſimilis profunditur donec longe poſt mictionem pus ab ea ſeparetur & in fundo reſideat: A Veſica vero emanans purulenta materia, pauca eſt, neque adeo concocta ſed cruda, variegata & graveolens: pars enim exanguis & debili calore prædita, materiam ſufficienter elaborare nequit: Ex *collo* autem *veſicæ*, aut meatu urinario, ſyncerum pus abſque urina ſæpe excernitur: His adde quod in ulcere veſicæ aut illius cervicis perpetua adeſt dyſuria & continuus doloris ſenſus partem iſtam infeſtans, quod in ulcere Renum minime fieri ſolet, ſed dilucida ſunt dyſuriæ & doloris intervalla. *Riverius Prax. lib.xiv.ſt.*

Semen tamen illud eſſe, &c.] Semen, Pus, Pituita, etſi ſæpe eodem candore in urina ſe exhibeant, facile tamen à perito ſic diſcernuntur: Semen ab aliis ſeparatum circa ſumma natat conſtanter nec ſidit agitatum, ne quidem in gonorrhœa: Pus & pituita ſiniccum petunt, ſed ad minimum motum pus omnino diſſilit, ut viſum pene effugiat; urinamque galactoïdem exhibet; Pituita gyratur; puriformia partim diſſiliunt, partim torantur: Cæterum utraque quieſcente lotio, ſtatim ſubſident, ſemine ſemper natante, niſi magnam à virulentia putredinem contraxerit: Putredine enim ſubeunte, ab extraneo calore evaporato, conſumpto aëre, gravius ipſum fieri neceſſe eſt, atque adeo fundum petere, eique dum moveatur hærere. *Hab. Heers obſerv.18.lib.1.*

§. 2. Mercatori Dyſuriam patienti ſigna omnia calculi, Secto non reperitur lapis: Ad collum veſicæ caro concreverat; Idoneis conſumpta remediis convaluit. *Ballonius Paradigmate lxj.*

Signa omnia calculi]. Hic ut attentus ſit Medicus neceſſe eſt, aliquando enim ſigna adeo ſunt inter ſe ſimilia, ut caruncula vix à calculo diſcerni queat: ut plurimum tamen dolores & conatus, reliquaque ſymptomata inter mingendum aliquando ſunt mitiora in caruncula quam in calculo: niſi dum æger capite declivi pedibus vero in altum elevatis ſupinus jacet; ſic enim calculus retro cedit verſus fundum veſicæ, & minori cum difficultate redditur lotium, præcipue ſi corpus prius aliquomodo concitatur: In caruncula vero ex decubitu iſto, & agitatione corporis nullum levamen percipit æger: In Calculo veſicæ materia quædam lenta mucoſa atque viſcoſa, quæ matulæ veluti albumen ovi adhæret, cum lotio copioſe excernitur: In caruncula non item ſæpiſſime enim imo ut plurimum in carunculoſis urinam valde puram excerni obſervavi, niſi quod furfures in ipſa appareant, & ante excretionem urinæ guttula una aut altera puris ſenſim effluat: Quod ſi caruncula in ductu urinario tantum (inveni etiam in ipſa veſica verſus ſphincterem) adfuerit, urina ut plurimum erit tenuis, etiamſi furfures adſint: Superius dixi dolores & conatus inter mingendum, reliquaque ſymptomata in caruncula mitiora eſſe quam in calculo, quod quidem de recenti, & nondum inveterata ac indurata caruncula intelligendum eſt, in inveterata enim aliquando lotium tanto cum dolore & conatu excernitur ut vix credibile ſit: Vidi quendam cui propter carunculam ita retenta fuit urina, ut tandem in ipſo perinæo erumperet: In inveterata quoque caruncula urina guttatim effluit, & quidem ſemper, in recenti vero non item, Caruncula enim cum adhuc ſit mollis, retrocedit cum urina profluit: In caruncula quoque urina non recta, ſed nunc in hanc nunc in illam partem profluit: Si enim in dextra parte penis fuerit caruncula, verſus ſiniſtram profluet urina, ſic & de aliis: Verum id præcipue in carunculis, quæ prope glandem, aut in ipſa glande ſunt ſitæ obſervavi, Si enim verſus perinæum fuerint, urina aut guttatim aut recta effluet: Scribis quoque ægrum exonerando ventrem atrociſſimos pati dolores: aſt dolores iſti potius in calculoſis quam in carunculoſis obſervantur, & tales quidem ut propter maximum conatum inteſtinum rectum nonnunquam promineat & ſimul excrementa excernantur: Calculoſi quoque inter mingendum & paulo poſt acutiſſimos dolores in ipſo balano ſentiunt, ipſumque balanum mirum in modum trahunt mulctantque: Carunculoſi vero inter mingendum non tantos patiuntur dolores circa glandem: Unum quoque minime omittendum eſt, nimirum calculum in veſica raro inducias dare ægro; ſua enim aſperitate & pondere cum veſicam indeſinenter pungat; continuos quoque parit dolores, In carunculoſis vero aliquando contrarium obſervavi. *Fabricius Hildanus in Gr. Horſtii operibus Tomo 2. obſerv.43.lib.4.*

§. 3. Quidam hernia laborans incidit in urinæ difficultatem: Meſaræi partes cum inteſtinis prolapſæ erant in ſcrotum, Item in collo veſicæ erat abſceſſus quantitatis nucis avellanæ. *Vide tit. de Herniis.*

§. 4. *I. Burchardus Heiman* Urinæ ſtillicidio diuturno permadebat, ob carunculam intra muſculum ſphincterem veſicæ in ipſo nimirum meatu enatam: quæ ne exacte claudi poſſet prohibebat, ſicut prædixeram & cadaveris apertio reſtabatur: Limpidiſſimam enim urinam, fontanæ colore & ſubſtantia ſimillimam, abſque ulla ſorde arenulis aut ſedimento guttatim colligebat: Sed miſer perſuaſus ab aliis eſſe calculum, ſe à lithotomo ſecari & interfici paſſus eſt, mihi non credens *Smetius miſcellan.lib.x.p.*561.

APPENDIX.

Stranguria ab ulcere veſicæ inducta.

§. 5. Ut nimia diſtenſio veſicæ ſupprimit urinam, à nimia laxitate fibrarum & diſtenſione membranarum, unde ſe contrahere ad excernendam urinam nequit: Sic ejuſdem conſtrictio ab ulcere, ſtranguriam immedicabilem affert, dum extendi & dilatari nequit. *Riolanus Anthropogr.lib.2.cap.*28.

§. 6. Sæpe urinæ ſuppreſſio accidit inflammatis tumefactiſque ſupra modum proſtatis & veſicæ cervice: Ab ejuſmodi Iſchuria certa mors venit, ut in quodam animadverti qui decennium totum Stranguria virulenta vexatus, tandem ex ſuppreſſa urina interiit: Solebat ille Iſchuria prehendi quoties vehementius exercebatur, ſeque illa levare immiſſa argentea fiſtula, quam eo conſilio in omnem eventum ſecum ſemper circumferebat, Accidit die quadam ut

cam

eam in veſicam uſque intromittere non poſſet:me igitur acceſſit, qui urinam ipſi eicerem; in quam rem cum nihil non tentaſſem, fruſtranei fuerunt omnes mei conatus.

Mortuo & diſſecto, veſica urina referta & quam diſtentiſſima animadverſa eſt: Proſtatæ vero p.n. tumentes, ulcerati & pure differti, ei ſimili quod ipſi ſtillare per urethram ſolebat. *Pareus lib.18.Operum cap.18.*

EX quo intelligere licet à Proſtatis manare id virus, quod per virulentam ſtranguriam ſtillat, non à renibus, ut plerique opinati ſunt: Certe ſtranguria virulenta, ſi inveteraverit, particularis lues venerea quædam cenſenda, adeo ut niſi frictione ex hydrargyro poſſit curari. *Idem.*

Proſtata tumentes] Ab iiſdem nimium reſiccatis urinæ difficultatem inductam notat Alex. Benedictus lib.24.c.3. Quidam, *ait*, urinam difficulter mittebat, iis exſiccatis adenibus quæ Paraſtatæ vocantur variciformes, ſeu adeniformes, Et ſunt partes additæ inter teſtes & ſeminaria vaſa; quales in faucibus reperiuntur: nec niſi ingenti pondere exonerabatur veſica: Sicque perfundi eas partes unctionibus, atque univerſum corpus inſtaurare juſſi, & ita urinæ meatu libero ſanitati reſtitutus fuit.

Observatio II.

Micturitio frequens ob nativam veſicæ anguſtiam 1. *Mictio tota vita difficilis ob veſicam urinariam deficientem* 2. *Obſcirrhum corpori veſicæ adhærentem*. 3. *Ob veſicæ diſlocationem*. 4. *Stranguria ob calloſam veſicam, Puſtulis purulentis obſitam*. 5. *Dyſuria ob carneam molem in veſica, Tumorem juxta ejus collum, Calloſitatem veſicæ*. 6.

STaniſlaus Japovvlzky Bohemus, &c. à primis incunabulis frequenti mictione urgebatur, adeo ut raro ultra horam unam, vel ad ſummum duas, ab urinæ excretione ſe contineret, & hoc citra dolorem, quoad extera ſanus & vegetus.

Hic eum in conflictu ſclopeto trajectus occubuiſſet, cadaver defuncti aperui, viſceribus omnibus, etiam renibus naturaliter conſtitutis, & ex omni parte ſalvis, ſolà veſica adeo parva, ut vix ovi anſerini magnitudinem adæquaret, & liquoris uncias tantummodo quatuor cum dimidia contineret. *Timans Obſervat.44.lib.3.*

MIctio frequens & intempeſtiva plures habet cauſas, interdum enim à conſtitutione renum calida ſeroſum humorem avidius attrahente proficiſcitur, nonnunquam ob frigidam renum & veſicæ intemperiem facultas eorundem retentrix labefactatur: ſæpe urinarum acrimonia vel calculus excretricem ſtimulat: ſic & exquiſitior veſicæ ſenſus, vel imbecilla renum conſtitutio & laxitas: vel potatio frequens & larga, aut Venus immoderata has partes debilitans: vel conſuetudo, aut eſculenta vel potulenta, aut medicamenta vim diureticam habentia, occaſionem huic affectui præbent: In præſenti caſu eum nihil ſimile deprehenderem, in eam deveni ſententiam micturitionis hujus cauſam, citra dolorem & urinæ ardorem contingentis, cauſam eſſe anguſtiam dictam quod docuit eventus. *Idem.*

§. 2. In viro 35. annorum, alias bene ſe habente, Difficili urinæ excretione toto vitæ tempore afflicto, ita tamen ut ſæpius die nocteque eam emittere coactus fuerit, veſicam nullam reperire licebat, Renes bene conſtituti, inde deducti ureteres magni admodum, terminabantur hi circa pubem uniti, hinc reflexi circa umbilicum, ubi aperiebantur foramine exiguo, *G. Blaſius Obſerv.vj.Part.Obſcrv.med.*

§. 3. Diſſecui cadaver hominis, cujus veſica ad magnitudinem capitis infantis ſcirrho extenſa fuit, laboraverat ille antea per aliquot annos difficultate mingendi cum maximis doloribus: adhæſit autem undique firmiſſime ſcirrhus corpus veſicæ: præterquam in ea in parte qua ureteres in veſicam ingrediuntur, ubi natura ſibi ductus ad penem uſque excretioni urinę reſervaverat. *Obſervatio Coſmi Slotani Iuliacenſium Ducis Medici.*

§. 4. In homine ob rectam corporis figuram ſublimis appenditur veſica, ne incumbentium inteſtinorum pondere comprimeretur, Ita fundum in cervicem devolutum Iſchuriam afferret: Sicque exponenda illa Diſlocatio veſicæ, propoſita à Fr. *Pedemontano:* Talem vidi relevato imo hypogaſtrio. *Riolanus Anthrop.lib.2.cap.24.*

§. 5. Si urina guttatim emittitur, affectus Stranguria dicitur, Injuſſa ſcilicet ejus excretio exigua quantitate, aliquando dolorifica, aliquando doloris expers; Curandum olim habui cum doctiſſimo Hollerio, Dominum Goyet, Juriſconſultum Regium, qui incontinentia urinæ, Stranguria dicta, laborabat, creberrimè tam noctu quam die ea laborioſſime emittens, & intenſum ardorem in veſica percipiens, ac in ſummo membro virili, lacteis urinis effuſis, & ſub mictionis finem, pure: Multa in id præſcripta remedia, & ad ſedationem doloris, jubente eodem Hollerio: per ſiphonem infuſæ aquæ plantaginis, centinodiæ, in quibus diſſolutæ creta & terra ſigillata: aliquando mucilagines ſeminum pſylli & cydoniorum, extractæ cum aquis plantaginis & roſarum, ad mulcendam veſicæ calidam intemperiem & ulcus deſiccandum: Interrogatus *Hollerius* quænam eſſet ejuſmodi ſymptomatum origo? Reſpondit *Goyetum* ſcabie veſicæ laborare & ulcuſculis: illapſam in veſicam urinam ulcera irritare, unde expul-

trix ad illius excluſionem ſtatim inſurgeret: ſubſequens vero urinam pus, manare à ſcabie veſicæ, ſeſe ad excernendam urinam comprimente.

Mortuo Goyeto præſente Hollerio cadaver diſſecui, repertaque eſt illius veſica omnino calloſa, puſtuliſque piſum æquantibus referta, qua compreſſa prodibat pus album, omnino illi ſimile quod cum urina emittebatur. *A. Parens Operum lib.17.c.55.*

* I*N ſummo membro virili*] Continuitas extremitatis penis cum veſica horum affectus confundit; parum cauti Medici morbum eſſe in ea parte ex doloris ſenſu colligunt, decepti quod ſenſus major ſit in veſicę extremo quam in reliqua parte, quia partes extremæ magis ſentiunt quam internæ, quod probatur exemplo morborum qui in extremitatibus fiunt, vel hac ratione quia nervi in extremitatibus conjunguntur, virtus autem conjuncta fortior eſt ſeipſa diſperſa: At hujuſmodi affectus diſtinguuntur puris rejectione, nam extrema parte exulcerata pus ejicitur ſine lotio; quod ſi interna ſit affecta, ſemper cum lotio exit. *Rondeletius de dignoſc. morbis cap.5.*

§. 6. Narravit mihi per literas *D. Lud. Nannius* in quodam Nob. Luſitano, poſt graviſſimos urinæ cruciatus, quum omnes calculo eum laborare crederent, Diſſecto cadavere in veſica repertam fuiſſe duriſſimam carneam molem, quæ vix novacula diſſecari potuerit, ſimulque juxta veſicæ collum inventum fuiſſe Tumorem, inſtar ovi anſerini, viſcida tenacique materia repletum, Totum vero veſicæ corpus erat adeo calloſa carne refertum, ut ſex uncias urinæ vix continere poſſet, unde aſſiduus mictus, *Zacutus Praxis Admir. l.2. Obſerv.71.*

D*Vriſſimam carneam molem*] Multis quoque difficultas fuit urinæ, quod corpus veſicæ aut craſſius fuerit, aut quod multa pituita corpori veſicæ adhæſerit, unde aliqua ex parte occupata fuerit capacitas ipſius veſicæ, & ſic pauca urina contenta fuit: Id vero vitium maxime iis contingit quibus carnoſitas aliqua in urethra fuerit: Nam tenuior & ſubtilior pars materiei excreta fuit per penem, craſſior vero remanſit, quæ obhæreſceos id ſymptoma attulerit: Et hujus dyſuria & brevis mictionis cauſa ignoratur, Id D. N. contigit: Medici putabant eſſe calculum aut reſolutionem aliquam, Et id niſi diligenter animadvertitur, datur occaſio generationi lapidis utendo diureticis, & perperam falſa calculi opinione utimur iis quæ calculum frangunt, cum dyſuria à vetere carnoſitate fortaſſe fuerit. *Ball. Epid. l.9.p.47.*

Observatio III.

Mictio difficilis ob adnatam urethræ Hyperſarcoſin, Proſtatarum tumorem, Veſicæ corpus contractum & varie læſum, Ejus cavitatem ſordibus plenam, Renem dextrum purulentum, &c. Hiſtoria Veſicæ monſtroſæ Magni Caſauboni *deſcripta ab Excell.* Th. de Meyerne Baronio *adſcripta.*

SUmmus & Clariſſ. Vir *Iſaacus Caſaubonus* corpus gracile & ſiccum à natura ſortitus erat, temperamento ex bilioſo in melancholicum plurimum declinante: Ignei vigoris & cœleſtis originis animam continebat fragile ergaſtulum, quod exili nec importuna mole haud grave hoſpitem ſui plane juris eſſe ſivit: hinc factum ut literis deditiſſima mens parvam admodum habuerit ſui domicilii rationem: Ita Vir magnus non impalluit modo, ſed pœne inaruit chartis: Paucis, vel fere nullis magnis morbis obnoxium tranſegit illud quod ipſi Deus indulſit ætatis curriculum, Et caſtigata corporis exſucci conformatio fecit ut ea non ſenſerit, vel leviter expertus fuerit incommoda quæ vitam ſedentariam conſequuntur: Arenoſam aliquando ſaburram depoſuere Renes: non ſine aliquo urethræ inter meiendum ardore: nihil tamen effatu dignum, vel quod ſedulam aut iteratam Medici poſtularet opem: Cœlum ſolumque mutavit ſæpius, ut pateat ipſum non uni aſſueviſſe victus legi: Quot horas in Muſæo epularum immemor trivit Vir Optimus? Quot inſomnes tranſegit noctes in polemico ſcribendi genere occupatus? Hic paulatim vires imminui, corpus magis ac magis extenuari, diſſipari ſpiritus, & debilitari calor nativus functionum omnium opifex, quibus ceſſantibus vel ſaltem facultatum læſione depravatis, excrementorum quotidiana germinatione ſuccreſcentium proventu, partes obrui & tandem naturam fatiſcere neceſſe eſt: Duodecimo circiter ante obitum menſe qui vel ante quieverant, vel fugaci præſentia obiter ſaltem moleſti fuerant inter meiendum punctorii dolores, & urinæ ardores redivivi, cœpere Vitum fatigare, primum longioribus intervallis, noctuque præſertim importuni, ita ut dulcem interrumperent ſomnum & experrectum adigerent ad matulam: Ruborum arenularum profuſio cauſa iſtius irritationis ſtatuebatur, neque ullis poterat æger incommodis à ſtudiis avelli, urina tandem ardore difficultatem patiens, ſubinde ſiſtebat gradum, & non effundebat niſi mediocri ſaltem niſu, idque incurvato corpore & facie prona: Tanta aliquando expultricis irritatio, ut qui parce olim vel ſemel tota nocte ſoleret urinam emittere, intra paucos menſes bis, ter, quater, quinquies, ſexies, & tandem infinitis vicibus cogeretur in eum finem ſurgere: Pectinis dolor, grave ano incumbens pondus, inter meiendum alvi exonerandæ cupiditas,

Exeuntem urinam comitabatur dolor, cum per totum canalem urethræ, tum maxime in glande, cujus ſenſus erat quaſi multorum acuminum ſimul pungentium: Ingens in dorſo aliquando calor, ad quem levandum veſtem ſæpiſſime deponere cogebatur: Vrinæ ut plurimum pallidæ cum mucoſo ſedimento poſt equitationem vel violentius exercitium ambulationis, cum arenoſis granis craſſioribus, vel tenuioribus lapillis rotundis, præ duris plurimis, quorum nonnulli granum tritici, plerique milii magnitudinem æquabant: Iſta ſymptomatum ſyndrome Medicis calculi in veſica latentis ſuſpicionem injecit: Quem cum cathetere explorare libuiſſet, nullus inſtrumento in veſicam aditus, ſed ita præcluſa via ut non obſcura apparetent ὑπερσαρκώσεως meatum obſidentis indicia: Inter numeroſum iſtum ſymptomatum concurſum, quæ vel athletico corpori peſſundando ſatis erant, ſexto ante fatalem diem menſe, in parte hypochondrii ſiniſtra, inter albam lineam (ſeu veſicæ regionem ſupra pubem) & ilia, effloreſcere cœpit tumor, inſtar juglandis primum, qui paulatim auctus ad pugni magnitudinem: vel potius latitudinem excrevit, deſinens in obtuſum acumen: mollis erat, & qui fluctuatione, quæ contrectationem ſequebatur, aquam ſubeſſe certe indicabat, Sicuti liber inter tuſſiendum, vel reſpirandum, muſculorum abdominis motus materiam ſub iiſdem contineri, tumoris circumſcriptio eandem non in ventris cavitate vagam, ſed in quandam cyſti concludi arguebat: Si durius impreſſa manu tractaretur tumor, veſica in conſenſum tracta dolebat & micturiebat æger: Id quod à partium vicinia, & veſicæ, inter duas peritonei tunicas ſepultæ, cum tumore connexione fieri credebatur; Subſidebat nonnunquam, & paucis poſt diebus ad priſtinam redibat dimenſionem: In miſero iſto ſtatu vitam languidam menſibus aliquot traxit, donec inſtante ultima & fatali hora, ſic acceleratus fuit piiſſimi viri interitus, ut ſereno die, animi recreandi, & corporis exercendi gratia, rheda vectus decem Anglica milliaria percurrerit: Reverſus domum noctu minxit frequentiſſime, aucti dolores, aucta δυσουρία cum στραγγουρία, urinæ cruentæ cum ſedimento mucoſo, quod maxime tenacis & vitreæ pituitæ ſimile aliquid puris admixtum habebat: Invaluit inter mejendum deſidendi cupiditas, excluſi calculi exiles quamplurimi, aucta uno verbo omnia; Invaſit febris, quæ antea per intervalla inæqualia, licet levia, non tamen ſine aliquo horrore & inordinatis rigoribus occupaverat: Pugnatum iis quæ acrimoniam lotii demulcere, mucum incidere, eique facilem, lenitione viarum, exitum procurare valebant: Vano ſane labore: Siquidem urinæ tunc olidæ turbidæ inſtar lixivii, aut cereviſiæ profluxerunt ſine levamine, cum mictionem novum exciperet illico mejendi deſiderium; Ardorem internum ſibi moleſtiſſimum dicebat æger, & calidiſſimæ reddebantur urinæ: etiam ad tangentis manum: mucus erat dimidia lotii pars, aliquando etiam quicquid reddebatur mucus erat, tam tenaci filo cohærens, ut vix divelli poſſet, & ex matula in pavimentum lubrico & continuo contextu efflueret: Notatu autem dignum, quod poſt redditam ingentem iſtius albugineę pituitæ quantitatem, hoc ſymptoma per duos vel tres dies inducias dabat, nova aggeſtione facta denuo ut ante recurrens; Tam diris cruciatibus excarnificatum tenue corpuſculum ad dies xx. duravit, continua febri tabefactum, perpetua effluentis lotii & fuſæ alvi vacuatione, pumice ſiccius redditum, urinæ fœtore, quem ipſe oris ſpiritus redolebat, infectum: Donec tandem felix animula, ſui carceris impatiens, cui ab ipſis conformationis primordiis, iniquis conditionibus alligata fuerat, vocante Suppremo rerum conditore, ad ſuam migrans originem, corpus humo, amicis lacrymas, literatis raram eruditionem, omnibus probis eximiam pietatem imitandam reliquit, die veneris Kal. Iul. 1614. ætatis anno 57.

Secto autem cadavere, poſt exquiſitam ſingularum partium perſcrutationem, ſequentia fidelibus oculis objecta fuerunt: Urethræ inditus catheter argenteus, nulla arte, nulla vi valuit in veſicam adigi, ita ut ſecta per perinei longitudinem urethra, manifeſto apparuerit σαρκώδες σῶμα meatum occupans, foris intra reſiſtens, ſed ab interna parte foras obſequentius: collo veſicæ appoſitæ adſtites, glandulæ, proſtatæ dictæ, quadruplo majores quam naturalis ferret conformatio: Veſicæ corpus contractum, craſſum & admodum ſpiſſum interna ſui parte rugis quamplurimis & velut cuniculis exſculptum, quorum cavernulæ lapillis infinitis rotundis ſcatebant: Collum interius, quod declive levi canaliculo, ſine ulla protuberantia naturaliter in urethram deſinit, introrſum tumens, elatum inſtar podicis gallinæ, vel colli interioris uteri, ita ut in ambitu eſſet veluti ſulcus, ſeu cavitas per quam circumduci poterat digitus, cujus magnitudinem facile admittebat colli orificium, per urethræ retractionem ſurſum factam formatum, quę virgæ in arrigendo incurvationem invehebat: Ad ſiniſtrum latus perforatum fuit veſicæ corpus, & pervium rotundo foramine, quatuor digitorum apices admittente, in ſaccum ſive ἔκφυσιν veſicę, vel adſcititiam veſicam, quæ urina turgens, capacitatis erat ad veſicam ſextuplę: Habuit ſaccus iſte tunicas tres, ſeu membranas, cum veſicæ membranis continuas, ſpiſſas admodum, (ne quis ἀπονευρώσεις comminiſcatur) cum inſignibus nervis, venis & arteriis: Situs talis ut totam ὑπογαστρίου partem ſiniſtram occuparet, uſque ad oſſa ilium, inſtar veſicæ, in ipſa peri-

tonæi

tonæi duplicatura latitans: Figura ejus inæqualis, ita ut infra foramen infima ſacci pars propenderet plurimum: ſicuti ſuperior, peritonæo affixa firmiter, multum ſupereminebat, utraque veſica lotio turgens pleniſſime: Aſt in addititiæ fundo, infra foramen penſili, ingens ſabutra putris & olidi muci, ſive phlegmatis vitrei, quod cum tanto niſu & dolore à miſero ægro profundebatur: Veſica ipſa neque ulcerata, neque inflammationis præ ſe ferens veſtigium: Additiriæ interna membrana eroſa variis in locis, atque ob inflammationem rubra, livida, nigra, gangrænæ proxima, quæ mortis certiſſima & inevitabilis cauſa fuiſſe videtur: Vreteres lati, urina turgidi: Siniſter inter ſacci tunicas glifcebat profundius, uterque autem deſinebat in veſicam veram, paulo ſupra collum: Ren dexter totus purulentus, ſanus ſiniſter: Partes ceteræ ſanæ, exceptis pulmonibus quos, corruperat & denigraverat ſerina & perennis fluxio à capite, in ipſorum bronchia & ſubſtantiam continuo ſtillans, quam prodebat ordinaria tuſſicula, & in ultimo hoc morbo conſueta raucedo ingeminata, etiam uſque ad aliquam difficultatem vocis edendæ.

Vitioſę iſtius conformationis in numeto, ſitu & meatu monſtrum, quoniam doctorum animis excercendis ſatis eſt, atque amplum aperit campum diſquiſitioni Medicæ, in hac lubet exſpatiari planitie, cũ ut credant ἰατρῶν παῖδες quotidieo nova occurrere quæ ſub antiquorum ſpecie nobis imponere poſſunt, & conjecturæ acumen fallere, tum ut in obſervando ſeduli, in prædicendo & judicando cauti, in operando religioſi, atque à periculoſa feſtinatione alieniſſimi eſse diſcant: Fatendum ignotam ſuiſse tot malorum cauſam, & deceptos Medicos omnes, quorum alii calculum prægrandem adeſse, alii ulcus in veſica, quidam tumorem aquoſum, partim inter muſculos & peritonæum exiſtentem occupare exiſtimabant: Rata non ſunt Artis, & in conjecturis, quantumvis artificialibus, parum eſt fiduciæ, Errorem ſuum confiteri ingenui eſt: In rebus inauditis & nulli viſis decipi non turpe: Obſervata (licet prognoſi potius quam therapiæ idonea) poſteris pandere non inglorium.

Equidem ab ipſis conceptionis primordiis vim πλαςικὴν in hoc ſubjecto, inſolenti utique & gravi errore luſiſse arbitror, dum concurrente nimia ad veſicam fingendam à parentibus decidua materia, eam cum ἔμφυτον & cum ſoramine in hoc additamentũ ducente formavit: Eodem plane modo quo lienes & teſticulos duos vel tres, ſextum quoque digitum non ſemel vidimus: ita ſeminum confuſorum & ſanguinis materni affluentis ſuperflua quantitas, una cum vegeto calore, formas è poteſtate oblatæ materiæ educente monſtra gignit: Porro credibile eſt iſtud additamentum, primis annis vel exile admodum fuiſſe, vel etiam ipſi veſicæ ſic agglutinatum, ut vel nihil recipere, vel exceptum ſtatim refundere in naturalem alveum valeret: Incrementi autem ſeu dilatationis ipſius primordia tum cœpiſſe veriſimile eſt, cum Vir pius penſo graviſſimo nimium intentus, dies noctesque libris aſſidens, permultos menſes tranſegit, tum ſi quidem lotii reddendi immemorem quotidie, imo quavis hora reddebat animi à naturalibus ad ſublimia avocatio: ita ut à corpore veluti abſtracta mens, nec incõmoda ſentiret, neq; muniis neceſſariis vacare, vel ad corporis vilia officia ſe demittere dignaretur: Si ii, quibus mens ægrotat, dolorem non ſentiunt, quidni veſicæ pondus negligetur? Quoties in ferventioribus ſtudiis calor & ſpiritus ad rationis arcem vi quadam rapti cerebrum totum ſibi vendicant, neglectis, niſi quantum ad vitam ſat eſt, ut ita dicam, ignobilioribus partibus: id videre eſt non tantum in melancholicorum, ſed in pia religioſorum, nec non in amantium ἐκςάσει: Jam vero motus principium, quantumvis debile, ſat eſt ad incrementum: In dies aucta fuit iſta dilatatio, vireſq; acquiſivit eundo & convacuum iſtud corpus, membranoſum, ductile, & facilis extenſionis, repletione crevit, inter peritonæi tunicas deorſum verſus primo, ni fallor, ob contenti fœculenti pondus, deinde ſurſum ſuam nactum dimenſionem, ad lævam hypogaſtrii primo extuberavit levius, deinde inſigni erupit tumore, quod videlicet ad inferiora dilatatio obice oſſium ilium & pubis impediretur, quæ ad laterum mollitudinem erat facillima:

Neque vero impune tulit iſtam extenſionis libertatem ipſa naturalis veſica, cujus membranas, cum additamenti tunicis continuas, his licentioſius expanſis in ſe retrahi & tandem corrugari in ſe neceſſum fuit: ſed quod gravius eſt, cum fibrarum tranſverſarum & obliquarum beneficio ſuccedat quantitate gravis lotii expulſio; partis autem organicæ perfectio in legitima conformatione conſiſtat, ſolutionem illam continui, actionum læſio, quæ inutilem veſicam reddit, conſequuta eſt: itaque per ureteres à calidiſſimis renibus ex toto corpore emulctum ſerum deducebatur quidem in veſicam, ſed cum ea, niſi inæqualiter in ſe comprimi non poſſet, ad expulſionem partim naturalem, partim voluntariam, antequam meiendi inceſſerit voluntas, ſaccum ſeu ἔκφυσιν oportebat impleri, etiam uſque ad moleſtiæ importunum ſenſum, & conſequutione neceſſaria, indies paulatim magis ac magis dilatari: hinc factum eſt ut intra paucos menſes, à dilatationis principio in magnam excreverit amplitudinem, quum excrementi quantitas & facultatis imbecillitas æquali paſſu quotidie invaleſcant.

Interioris membranæ veſicæ corrugatio urethram intro traxit, & collum ipſum corrugatum in formam podicis gallinæ expulit, quæ cauſa una ex multis erat difficultatis in meiendo: unica autem ni fallor, incurvationis virgæ in arrigendo, cum urethræ membrana nimis ſequax cavernoſa corpora in arcum reflexa retineret: Idem ab inflammatione tumorem abbreviantem procurante in gonorrhæa contingere ſolet.

Calculos in veſicæ rugoſis cuniculis infinitos creavit urinæ tartareum ſedimentum, Ea quidem & naturaliter in hoc ſubjecto plurimo turgebat ſale, & iſtius terreæ portionis ſeparatio, ſive tartari coagulatio, promovebatur, imo perficiebatur mora, quam excrementum præ languore, imo impotentia expultricis ob organi vitium, in cavitate facere cogebatur, proinde ac ſui ipſius inſpiſſationem, & homogeneorum ab heterogeneis ſeparationem, vi caloris nunquam feriantis expetiit.

Cur vero in ſacci fundo nullus calculus, etiam prægrandis, cum ei generando nulla materia ſuppeteret, coagulationi etiam proxima? Nempe quod in iſto Euripo, intus lævi non cuniculoſo, perpetuus quaſi eſſet urinæ meantis & remeantis æſtus, cujus fluctibus pars eluebatur: At ut generetur per additionem calculus, quiete opus eſt: Adde quod defuit iſti concretioni tempus, ei ſi quidem mors exiſtentiam præripuit.

Ulcus Veſicæ qui ſtatuerunt, decepti fuerunt excreto purulento, confiſi quod à rene dextro putri inflammato, & calorem intolerabilem lumborum excitante profluebat: Ulceratus ſane erat ſaccus, ſalſu-

giuoſi

glinoſi tartari & lotii potris & ſtatione fœtidi, amurcæ acumine: Quæ materia cum in hujus additamenti declivi, atque infra foramen multum propendente & demiſſo fundo diutius ſtagnans hæreret, erosionem pariebat, à qua immunis erat Veſica, per quam momentaneus ſaltem dabatur, ob ejus anguſtiam tranſitus.

Mucum autem, ſive mucilaginoſum phlegma, ſeu fæcem tartaream plurimam continebat ἰσχύος veluti lineis adſtrictiſque omnis expers quoddam additamentum: Quod pateret etiam ſepticæ contributique ab ipſa urinæ ſubſtantia fiebat, etiam detrectione ſuæ ſubſtantiæ membranoſæ ſuadebat viſcidum excrementum, non minus quam ipſa veſica vel calculo irritata, vel urinæ mordaci ſale corroſa, eodem plane modo, quo puncti limaces ſalivam ex proprio corpore in ſe contracto, expreſſione tenuiorum, viſcida eſſe ſolent ſpermaticarum partium, inprimis vero membranearum excrementa; His poſitis, & diligenter perpenſis, haud obſcurum eſt quænam fuerint ſymptomatuon cauſæ quibus Vir tantus ad acerbam & crudelem necem excarnificatus fuit.

Sed cur inter mejendum oleti faciendi cupiditas, quæ ut plurimum grandioris calculi veſicam occupantis eſt ſignum pathognomon, cum ? Cur ano incumbens pondus, quod fallaci conjectura vel oculatiſſimis Medicis impoſuit? Nempe ab ingenti προστατῶν tumore, quarum corpus inter mejendum inteſtinum rectum premebat, & gravitate moleſtum naturam ad exonerandam alvum ſollicitabat, idque eo violentius, quod pari niſu per muſculorum abdominis introrſum factam contractionem comprimendo, urina & craſſiores fæces exprimuntur: Tumor autem iſtarum glandularum, an fuit naturalis in homine, cui vaſa ſpermatica ampla, & qui plurimos ſuſcepit liberos? An potius eum fecit urethræ contractio, colli veſicæ violenta ſurſum attractio, quæ latitudini addit, quod demiit longitudini? An dolor calorve, quorum proprium eſt ad partem affectam trahere, multo magis ad glandulas, quæ laxæ, molles, ſpongioſæ, ad recipiendum pronæ, ad expellendum ſunt ineptiſſimæ? Tot tantorum malorum hydram non potuit non conſequi mora, quæ multorum accidentium populoſa caterva ſtipata, lento pede Virum, felicius extingui digniſſimum, tandem jugulavit.

Ejuſdem veſicæ affectus ſuccinctior deſcriptio à Raphaele Thorio.

VIr Ampliſſime, neſcio quo pacto ſenſim delabor in pigritiam, nec forſan adhuc arripuiſſem calamum, niſi dolor adegiſſet acerbiſſimus ab extincto magno literarum lumine *Caſaubono*, quem tabido morbo liquefactum rapuit prima dies Julii: Dyſuria diuturna confecit florem Doctorum, ex cauſa abdita vix antea viſa vel audita; Signa omnia calculum in veſica atteſtabantur & mentiebantur, nam aperto abdomine pro calculo inventa eſt veſica monſtroſæ conformationis ab utero matris: In ſiniſtro latere veſicæ prominebat ἰσχύος vaſtæ capacitatis, ſeſe attollens uſque ad ſiniſtrum os Ilii, ejuſdem ſubſtantiæ continuæ cum ipſa uſque veſica, ut videri poſſet altera veſica naturali adjuncta. In eodem ſiniſtro veræ veſicæ latere foramen erat, ejus magnitudinis, ut facile admitteret quatuor digitorum apices, pervium à vera veſica in adnatum ſaccum, quo refluebat lotium: ubi diutius retentum, putredinem, inflammationem, tabem & interitum tandem attulit: Acceſſit & renis dextri purulentia, unde aucta pernicies reſtagnante illis in locis fœdiſſima illuvie: Hinc orificium veſicæ interius tumefactum ex aſſiduo conatu: hinc viæ anguſtiores, hinc refluxus toridem fere in venas, hinc ſpirituum infectio, & poſtremo animæ puriſſimæ ab importunis fœtoribus profligatæ exitus placidiſſimus.

QUæres, & bene, Qui potuit vivere ad eam ætatem cum organo acceſſorio tam male contormato? Accipe reſponſum: Illa ἰσχύος in primo ortu toto ambitu contingebat veſicam proxime, & foramen illud pervium occludebat, ut loco naturali moram faceret urina ad debitam emictionem: Progreſſu vero temporis, continuo urinæ appulſu, & forte longiore retentione (ut attentis ad ſeria quandoque contingit) membrana illa innata abſceſſit paulatim ab illo oſtio, inque diem magis ac magis in ventrem accrevit (ut videmus ſuperfluas partes incrementum facile ſuſcipere) donec ſex vel ſeptem poſtremis vitæ annis eſſet ſaccus ille pro urinæ alveo ſecundario: unde pars tantum urinæ aliqua regurgitabat in veſicam, & inde ureterem, reſiduo ſemper aliquo fluctuante in illo marſupio; tum ab illo tempore conatu fuit opus ad exprimendum lotium: Ejus rei magnum argumentum eſt, quod corpus veræ veſicæ contractum erat, denſius quam pro naturæ modo, profundis rugis inæquale ex deſuetudine dilatationis: Ex ea partium ad excrementorum expulſionem perturbatione, omnis corporis œconomia collapſa eſt, & Vir magnus inter lecti cruciatus extinctus per dolores ad aſtra penetravit, ea conſtantia & alacritate, ut ſpectantibus omnem metum expectoraret: *Dab. Londini anno 1614. Idibus Julii.*

Observatio IV.

Mictio dolorifica à calculo grandi ſubinde in cervicem veſicæ prolabente.

IN Soceri mei, felicis memoriæ, Joſuæ Merceri diſſecti poſt mortem, veſica repertus eſt calculus grandis, ſolidus, magnitudine amygdalæ majoris, ſed rotundior, qui emotus ante annum illi fuerat ex vehementiore equitatione, & ſubinde in cervicem veſicæ prolabi exinde ſolebat, & meatum urinæ obſtruere cum ingenti conatu: Qua de cauſa in proximum ver, eam hyemem qua obiit ſequuturum, conſtituerat ſe ſectori Chirurgo permittere ad eum extrahendum: Priuſquam calculus ille loco ſuo, cui ante affixus in veſica inhæſerat, motu equitationis contentioris emotus fuiſſet, non putabat ſe eſſe calculoſum: Nullo indicio id unquam, nec ullo doloris ſenſu cognoverat: Nunquam aliquid ſabuloſi per urinas ejecerat, neque ante, cum quaſi radice nixus teneretur, neque poſtea quam loco ceſſit & inſtabilis cœpit exiſtere. *Cl. Salmaſius Tractatu de calculo p. 50.*

Obſer-

Observatio V.

Mictio dolorifica putris pituitæ, à calculo totam veſicam opplente, & appendice curva ejus cervicem obturante.

APerui ante annos circiter xij. Virginem, filiam Viri Ampliſſ. D. N. Narrotti, cui innatus erat maximus calculus, trium circiter unciarum pondere, in veſica, ita ut non ſolum totam veſicam, ſed & unco ſuo incurvato ipſius veſicæ cervicem oppleret, nec unquam ejus in urinis aliquod ſabuloſum indicium apparuerat, cum me & alios Medicos plus quam centies vocaſſent: Frequenter tamen diro cum cruciatu putris quædam pituita puri ſimillima per urinas prodibat. *Corn. à Someren in Spicilegio Beverovicii de calculo.*

SI crebro æger cum ſumma difficultate, & quidem in fine mictionis, cogitur reddere urinas; urina vero hæc ubi lactea ſeu alba apparet, crebroque diverſis coloribus variegata: Sique accedant congeſtionis & conglutinationis cauſæ, partium circumvicinarum pondus, ſique in medio profluxu intercipiatur, ac mucus ſeu gluten urinis innatet, guttaque ſanguinis aliquando in fine mictionis profluat, Calculus veſicæ in vitio eſt.

Observatio VI.

Stranguria, Dyſuria, aliaque accidentia à veſica calculo occulto.

LEonh. Binningerus Pater Venerabilis, Dyſuriæ & Stranguriæ obnoxius erat: Ingruebat autem paroxyſmus ita ter quaterve annuatim fere affligens, Præcedebat alvi exoneratio, urinæque copioſioris uno eodemque tempore redditio, dein momento temporis ad lapidis duritiem diſtendebatur abdomen, & utraque ſupprimebatur excretio, ita ut conatu licet maximo & frequentiſſimo nonniſi guttatim urina ſtillaret, cum dolore circa pubem & urethram acutiſſimo, citra ullum in perinæo vel pruritus vel ponderis unquam obſervatum ſenſum: Durabat acceſſio dies aliquot, à quibus convaleſcere incipiebat, donec nova rediret typo fere eodem: Varii olim in conſilium adhibiti Medici in diverſas opiniones ibant: Cl. Dom. *Sarazinus*, Neocomi Archiater D. *Konig.* Bernenſis, Jac. à *Brunn.* Baſileenſis, Renum infarctum videbantur accuſare, ideoque poſtremum præſcriptis ſpir. Terebint. grr. vij. ſuppreſſionem illam mox depuliſſe memini: D. *Reybaldus* Monbelgardenſis frigidæ Renum intemperiei cauſam tribuebat, qua attractrix debilior facta, ſeroſum excrementum ad ſe non alliciebat, per ſudores ſæpe depellendum: Statuebat etiam imbecillem per conſenſum renum factam veſicæ excretricem, nec à frigida urina ſatis irritatam muneris proprii oblivisci: quod tum ex eventu pateret, tum lotii ſubſtantia tenui & colore albido: Conſultus D. *Lazarus Riverius* 13. Sept. 1651. caſum ſatis rarum infrequentem ſcribebat, neque ita proclive eſſe rationem reddere cur aquæ fluxus copioſus per intervalla rediens ſubito cohibeatur antequam ſeroſa materia ad vias urinæ confluens evacuata fuerit, illaque in veſica retineatur, eam ita diſtendens ut imus venter lapidis duritiem æmuletur: ſeque cum D. *Reyband* conſentire, renum & veſicæ imbecillitatem, earumque partium attractricem & expultricem imminutam tantorum ſymptomatum cauſam eſſe &c. Conſilio D. *Riverii* porrectum ℥j. Jalappæ ex vino albo infuſum fere ſexagies, nec multo minus ſequenti die, ad animi deliquia deturbavit alvum; inde rariores & leviores acceſſiones annuæ factæ ſunt, donec ab hauſto 26. Decembr. 1654. in cœna uno aut altero vini cyatho frigidiuſculo, ſolita urinæ difficultate circa mediam noctem immanius laboravit, quæ nec purgante, nec ſpiritu ſalis Ammoniaci, etiam aliquoties ex juſculis exhibito (qui olim apprime conduxerat) nec v. s. mitigari ullo modo potuit: Die ſequenti, ex pulv. radicis Jalap. ʒß. & diagr. lv. copioſe purgatus, iſchuria liberatus eſt, ut morbo levatus & ſibi & mihi videretur: Initio diei tertiæ ab inſultu crucians invaluit ægritudo: acceſſit illa die faciei, brachiorum & manuum livor, cum horrore tanto ut lectus, ipſumque cubiculum contremiſcere deprehenderetur: Hinc cœpit venter dureſcere urinis, uti ab initio, ſubrubris, craſſis & turbidis: Die x. ſupervenit immanis in ſura ſiniſtra dolor, ſine rubore vel tumore: Die xiij. Guttæ Gamandræ gr. xv. in juſculo ſumptæ decies quater cumulatiſſime alvum ſubduxerunt, cum flatuum & lotii emiſſione affluentiſſima, ita ut relaxato & ſubſidente abdomine recrearetur: Sed poſtquam Richonillano in cœna liberalius uſus eſſet, ſitim expleturus, denuo exaſperata ſunt ſymptomata ante dicta omnia cum febre, pulſu (7. 9. 11. quandoque pulſatione intermittente,) anorexia & inſomnia multo ac à morbi initio ſævioribus: Ad diem xxi. Januar. 1655. ſemper inſomnes duxit noctes, parum interdiu dormiens; lingua ſemper ſcabra erat, nigris obducta ſordibus, adeoque arida ut continuo de proluendo & humectando ore ſollicitus eſſet; nulla ſolida etiam minutiſſime manducata, niſi vi maxima degluriens, deficiente ſaliva: Coactus eſt injicere

ſibi

ſibi frequenter decoctiones emollientes & anodynas in veſicam, ſemicupia ingredi, malleolorum phlebotomiam pati, julepos ſomniferos bibere, ſolutam ovi vitello terebinthinam & aquæ fragorum permixtam ſorbere, ſed levi ſucceſſu omnia: Urina, cujus fere ſingulis horæ quadrantibus, cum niſu & moleſtia initio, medio atque fine inexplicabili, drachmam unam nec pleno radio excernebat, albida & pallida evaſit, quæ tandem ſufficienter collecta craſſum & puriforme ſedimentum deponebat, permixtis nonnunquam & volitantibus corpuſculis, nunc lanam carptam, nunc vermiculos referentibus: Tandem ſcripto conſulitur 7. Febr. 1655. Vir Celeb. D.D. *Bauhinus*, qui ex memoratis ſignis omnium doctiſſime, Iſchuriæ, Dyſuriæ & Stranguriæ cauſam, reſpondit veſicæ calculum, eumque quum nonnulla nec levia ejus ſigna deeſſent, ſummæ veſicę, *Fernelii* authoritate, adhęrentem, cujus certiſſimum argumentum eſſet exploratio (quam reſpuit Parens) per catheterem: Qui tandem præ totali linguæ ſiccitate deficiente loquela, prægreſſa ingenti palpitatione cordis, toleratiſque aliquot dum micturus in genua ſurgere conaretur, animi deliquiis, 13. Februarii 1655. vitam finivit, annum egens lxvij.

Defuncti diſſecatur abdomen, in veſica vacua ſolidus & integer ʒiij. cum ℈j. lapis ſcaber fuſci coloris, figuræ ovalis, ſed ſuperne & inferne complanatæ repertus eſt: qui nullomodo vel adhæſerat, unquam vel adhærebat, ſed qui in mingendi appetitu in collum veſicæ decidens, illud plane occludebat, & aſperitate ſua diris perfricationibus lancinabat, in quo, citra vulnus aut ulcus, cum rubore manifeſto, ſedem & molis veſtigium apertiſſimum ſibi efformaverat; Renes explorari (in quibus proculdubio confirmatus calculus hęrebat, urinæ ſanguineæ, per ſe ſine dolore fluentis quando equitaret, cauſa.) ac cultrum ulterius immittere, ob filialis affectus teneritudinem, non licuit. *I. Nic. Binningerus cent. I. Obſervat. xcii.*

Observatio VII.

Mictio dolorifica ob calculum occultum.

CUm quidam Eccleſiaſtes Ulmenſis ſexagenarius, corporis habitu melancholico præditus aliquandiu Dyſuria & Stranguria graviſſima, ſæpius die noctuque lotium reddendo in pauca quantitate, immenſo ſemper cum dolore, ſat diu poſt urinæ excretionem perdurante, eam dum per canalem commearet acerrimam ſentiens, inſtar aceti acutiſſimi, collum veſicę lancinantem, ut corroſionis metus impenderet ob inſignem acrimoniam humorum, qualitatem vitriolatam prodeuntium: Urinæ alba, cruda, ſępius turbida & graveolens reddita. Prima vice accerſitus, cum obſervarem redundantes humores corruptos, acorem præferentes, ordinavi Hydromel laxat. ℞. radic. enul. fœnic. polypod rec. an. ʒij. herb. beton. hyſſop. cardui ben. adiant. utr. aa. pag. j. fol. Senn. s. s. ℥j. agar. rec. trochiſc. ʒiij. rhei el. ʒiß. cremor. tart. ʒj. liquir. ʒiß. dactyl. jujub. aa. ʒij. galang. min. ℈ij. f. Saccul. pro menſura Hydromel. Singulis diebus quart. ß. interpolatis diebus hauſto, purgationem cum ἀφελείᾳ tulit: Corpore à ſpurcitie humorum probe evacuato, cum dyſuria non cederet, à meridie vocatus, audita magna querela de magno cruciatu in excernendo lotio, illico curavi afferri oleum ſtillaticium carvi, cujus gtt. v. cum ij. cochl. juſculi macri calidi exhibui, & confeſtim levamen ſenſit: ſequenti nocte probe dormivit, bis tantum urina reddita, multo minori cum moleſtia, eo medio aliquoties reiterato, ab omni gravamine liber ac immunis evaſit: Sed vitrea ſanitas viſa, quin poſt octiduum dyſuria recrudeſceret, me inſcio, fœminæ cujuſdam ſuadela, uſus aqua diuretica, exin ſat copioſa materia ſabuloſa, commixtis interdum granis majuſculis, colore rufa, per vias urinales citra ullum dolorem excreta, dum tranſiret per penem, ſed tum demum cruciatum percepit ubi urina reddita. Urgẽtibus doloribus me denuo accerſiri curavit eum animadverterem querelam de cruciatu circa finem excretionis urinæ tantum moleſtante, & ſabulum craſſiuſculum cernerem, artificioſa fretus conjectura, palam aſſerui id mali aliunde provenire non poſſe quam à calculo veſicæ, ejus collum, ſi commotus, vellicante ac lancinante, cum & ipſe *Hipp.* 4. aph. 79. adſtruat, Quibus ſabuloſa in urina ſubſident, calculo veſicæ laborare; Etſi aphoriſmus ille non ſemper congruat cum experientia, cum & arenoſa in urina ſint conſpicua ſæpius, abſque ullius calculi in renibus & veſica præſentia: Sed me imprimis impulit, & indubium argumentum ſubminiſtravit, in illius Ægri veſica calculum reſidere, dum dyſuria & ſtranguria, quoties lotium reddendum, multo intenſior & acerbior, & quidem in fine excretionis urinæ dolore magis urgente, aliquandiu perſeverante, id indicio eam moleſtiam à calculo reſtitante, collum veſicæ ſtimulante, provenire: Cum alias ſi mere arenoſa in urina hæreant, & aliquam moleſtiam pariant, ab egeſtione ſymptomata miteſcant & evaneſcant; in illo autem ſubjecto exaſperata, luculento fuere teſtimonio à reſiduo calculo, ſua aſpredine percellente, tantum concitatum tormentum: Sed hac mea genuina, & rationis fulcris innixa criſi ſpreta ac neglecta, experiri contigit quoſdam refractarios, merum adeſſe ſabulum putantes. Quidam lithotomus jactitabat ſi calculus in veſica reſideret, & vel piſi magnitudinem vix excederet, ſe cathetere demiſſo

deprehenſurum: Sed ille ſeipſum & alios Medicos fefellit: Cum enim juvenis &c. (*Vide obſervationem ſequentem*) Exin relucet quam incerta ſit calculi veſicæ probatio, cum & præſtantiſſimi Lithotomi non raro decepti: Cum porro ad hunc ægrum curandum alterius inſuper Medici opera requiſita, & hujus opinio in διαγνώσει & θεραπείᾳ à mea ſententia diſſentanea, dum ego propoſui medicamenta in noſtris officinis proſtantia, & ab antiquioribus Medicis per multa luſtra cum fructu uſurpata, illo autem renitente, & laudibus quaſi ad aſtra evehente Aquam diureticam in quodam noſtrate cœnobio diſtillari ſolitam, illi ſoli curam reliqui, tacita mente præſumens illam jactantiam fore irritam: *Etſi mihi haud ignotum* aquam illam Monachalem, in ſabuloſa materia & exiguis lapillis propulſandis, ſat proficuam: at in calculo veſicæ abigendo, præſertim ſi major, infirmam imo noxiam æſtimo; cum plerique Practici diuretica, imprimis fortiora, in calculo veſicæ, ceu pernitioſa diſſuadeant, eo magis ſi corpus impurum, dum loco vehiculi inſerviunt, & excrementa per vias urinales deducunt ad renes & veſicam, fomentum & augmentum calculo ſubminiſtrantia: *Galenus* lib. 5. de ſimpl. medic. fac. 13. Idem adſtruit, inſtituta comparatione cum iis, quæ lac coagulare ſolita, ſeparando ſeroſas partes reliquum indurant: Haud ſecus valde diuretica, excrementa attenuando, ſubtiliores eorum partes per vias urinales amandant, craſſiores autem inſpiſſant & coagulandi occaſionem præbent, præſertim in naturis melancholicis, quali æger ille præditus, quæ fæcibus tartareis ſcatent: Accedit quod diuretica lithontriptica ad veſicam pertingentia, abſterſa materia molliore, ceu ſabuloſa, eam cum lotio exterminant, calculum autem reſiduum aſperum & anguloſum reddunt, majorem dolorem concitantia.

Cum autem omnibus mediis fruſtraneis, ſeſquiannuo ſpatio poſt æger ille defunctus, ejus cadavere aperto, ipſa αὐτοψία demonſtravit, & in apricum protulit geminos calculos aſperos, quorum grandior ovi gallinacei magnitudinem & formam, uncias tres ſemis pendens; minor drachmas ſex repreſentavit, Et ita tandem veritas, quæ temporis filia, victrix evaſit. *Auguſt. Thonerus Obſerv. 6. lib. 3.*

E*T ſi mihi haud ignotum &c.*] Haud levis altercatio inter Medicos, utrum calculus veſicæ per lithontriptica qualiacunque ſit curabilis? etſi proſtant quædam exempla reſtitutorum, tamen *Fabritius Hildanus*, propendens in partem negantem aſſeverare non dubitat, ſe neminem unquam vidiſſe per interna medicamenta ſanatum, quin tandem, urgente neceſſitate lithotomiæ ſe commiſerit: Etſi in juvenibus interdū medela per lithontriptica ſuccedat ſi calculus friabilis, non compactus & ſolidus: at in corpore ſenili omnino ἀδύνατον ille cenſet: haud deſunt rationes, Ipſe *Hippocr.* lib. aph. 6.26. aſſerit renum & veſicæ vitia ſeu dolores (ut calculus & ulcera) vix curari in ſenibus: Ratio eſt in promptu, ob defectum caloris nativi, qui alias omnium operationum naturalium συνεργὸς præcipuus, quo languente etiam vis expultrix in dimovenda materie morbifica torpida; & digeſtiva ad concoctionem promovendam, infirma: exin etiam viarum anguſtia prohibet tranſitum excrementi iis ſuperfluitatibus: Rem ita ſe habere æger documento eſt, etſi enim hactenus per plures menſes medicamentorum farragine exagitatus, & interdum ſpes affulgeret melioris ſtatus, dum quotidie ſabuloſa materia cum urina excreta, ægro id ſolatii ſuggeſtum calculum ſenſim atteritum iri, ſed ſpe inani: Aſt quid cauſæ cum ultra annum arenoſa materia in copia rejecta, à calculo per diuretica abraſa, ut conjectura rationi conſona, ipſum ſucceſſu temporis ſucceſſurum? At etſi à calculo pars mollior ac friabilior abſterſa proceſſerit, relicta autem ſolidior & aſperior reddita acerbiorem dolorem concitavit. Accedit cum annum ætatis 60. exceſſerit, ob defectum caloris, per indigeſtionem alia materia cruda, de novo accumulata, calculo priori adjuncta, coadjuvante prava veſicæ ad calculum generandum diſpoſitione coaleſcat, & ita proceſſus quaſi in infinitum eſſet inſtituendus temere. *Idem ibidem.*

Geminos calculos aſperos] Obſervatum tamen à Lithotomis, ubi duo in veſica concurrunt calculi, eos à mutuo attritu & alliſione læves & politos evadere, adeo ut quidam lapidi bezoartico non abſimiles eruantur: At magnitudinis inæqualitas forte in cauſa fuit quod ſe invicem atterere & lævigare non potuerint: Vel forte major præextitit: minor poſtea genitus: Familiare enim lithotomis, ut ſi calculum lævem eximant, alterius ſocii deliteſcentis ſuſpicio ingruat.

Observatio VIII.

Mictio frequens ob calculos veſicæ, membranis incluſos 1. Difficilis ob lapides quatuor in veſica. 2. Stranguria ob calculum ℥xv. in veſica. 3. Ob tres calculos incluſos, cum oſſis pubis fragmento. 4. Ob calculum totam veſicam adimplentem. 5. Ob calculos ſeptem 6. Ob calculum magnum in cavitate, minorem in ipſius veſicæ ſubſtantia. 7. Ob duos calculos muco & puri immerſos, cum ipſius veſicæ conſumptione. 8. Ob calculos veſicæ adnatos cum ulceribus & callis. 9. Ob lapidem ſolidiſſimum, ponderis ſeptem unciarum. 10. Ob xij. calculos in veſica & Renem ſiniſtrum purulentum. 11. Ob calculum cordiformem veſicæ affixum, unciarum quinque & ſemis. 12. Ob calculum in veſica latentem, pituita involutum & propria quaſi veſica obvallatum. 13. Ob calculos peculiari ſacculo incluſos. 14. Ob calculos veſica arcte circumdatos. 15. Ob quinque calculos. 16. Ob lapidem ſeptem unciarum à renibus in veſicam devolutum. 18. Ob quatuor lapides in veſica cum abſceſſu juxta os ſacrum. 19. Ob læſas veſicæ tunicas à calculo. 20. A duobus lapidibus aculeatis cum veſicæ offenſione. 21.

§. I. NOb. N. dolorem diu in abdominis inferiore ſede paſſus; aliis calculum in veſica adeſſe aſſerentibus, aliis negantibus: Exempta mortui veſica lapides continuit 32. om-

omnes propriis tunicis incluſos, totam veſicæ capacitatem replentes, exiguo tantum meatu urinæ retentioni, quæ perbrevis eſſe ſolebat, relicto. *Vide tit. de hypogaſtrii dolore.*

§. 2. Senex Colonienſis per aliquot annos dolore continuo circa regionem oſſis Sacri, præcipue autem cum excrementa indurata exonerabat: Tandem anno 1599. cum totus decrepitus è vita migraſſet, ego & D. *Quintenus* vocati ut cauſam doloris inveſtigaremus.

Invenimus in veſica lapides quatuor, præduros ac aſperos, quorum unuſquiſque magnitudinem caſtaneæ adæquabat. *Fabritius Hildanus cent. iii. Obſerv.* 70.

§. 3. Joh. Anton. Maginus à morte ſat magnum in veſica calculum oſtendit, qui uncias quindecim pependit; Integro octennio continuo urinæ ſtillicidio & acrimonia graviter vexatus fuit. *Vide tit. de Soporoſis affectibus lib.* 1,

§. 4. Miles plumbea glande ictus doluit impenſe in imo ventre, ob effractum pubis os, veſicamque ſumme dilaceratam, cujus tamen vulnus, præter mentem aphor. 47. lib. 6. ad cicatricem eum foret perductum, non minxit propterea liberius, ſed reddidit nihilominus urinam cum ſumma difficultate, quam credidit à calculo originem trahere; uti etiam revera traxit, Sed præter tres quos in veſica habuit calculos, auxit haud parum ipſius cruciatum ingens fragmentum, à pubis oſſe illuc clanculum delatum, quod ab ipſo Medico prætermiſſum, ſolius Anatomes indicio poſt mortem in lucem prodiit: quocirca non immerito miſeret Artis noſtræ, quæ licet velit, nequit tamen veritatem ubique expiſcari, & ſemper id ſcire quod ſciri plurimum intereſt. *Tulpius c. 29. Obſerv. lib. iv.*

Vere adſtruit *Cornelius Celſus* Artem Medicam eſſe conjecturalem, ejuſque conjecturæ rationem talem, ut cum ſæpius reſponderit, interdum tamen fallat nos: Vis ſciri hujus veritatem? Vide quod hic proponitur exemplum, in quo ne lynceis quidem oculis proſpexiſſes oſſis fragmentum in veſica deliteſcens: ut enim leporem non ſemper aſſequitur canis, ſic neque attingit ubique Medicus ad quem collineat ſcopum, remorantibus illuc ſentibus ac virgultis: Hunc vero cum impervestigabili multijugarum cauſarum varietate, tum denſiſſimis veritatis, quæ non ubique obvia eſt involucris. *Idem.*

[*Cujus tamen vulnus &c.*] Authore *Galeno* veſica ſimplici conſtat tunica nervoſa, ſed duas invenio, ait *Riolanus Anthropogr.* l. 2. c. 36. internam nervoſam, Externam carnoſam, cui circumjecta eſt duplicatura peritonæi, quæ pro tertia communi accipi debet; hujus tunicæ ratione poteſt coaleſcere, ejuſque vulnera ſanabilia ſunt: Ex illo ſitu, *addit*, cognoſces cyſtotomiam in imo hypogaſtrio ſecure perfici ad extrahendum calculum, cum vulnerari & incidi queat veſica, ventris illæſa & integra capacitate, ut pluribus docet *Rouſſetus* lib. de Partu cæſareo: Deinde hominis veſica extrinſecus adipe multo circumfuſa eſt, quo privata eſt brutorum veſica. *Vide Rouſſetum de Partu Cæſareo ſect. 3. cap. 6. 7. &* 8.

§. 5. Anno 1653. puella ſeptennis, Filia Dnm. Magnin Aromatopolæ Genevenſis, Dyſuria, Stranguria & tandem iſchuria graviſſime torquetur: præ doloris vehementia in terra volutabatur, & tandem interiit: In defunctæ veſica inventus lapis candicans, aſper, oviformis, depreſſior tamen, totam veſicam adimplens, quem penes me habeo.

§. 6. *Ioh. Heurnius*, Medicus celeberrimus, cum celebri convivio intereſſet, ibique Rhenanum muſtum biberet, repente percepit ſibi urinæ reddendæ facultatem inhibitam: domum igitur rediens ne urinæ quidem guttam excernere potuit, niſi poſt longa medicamentorum molimina, tum enematum, tum fomentorum, urinam poſtea reddidit, ſed nonniſi cum cruciatu & ſtillatim: donec paulatina hac carnificina attritus, anno ætatis 58. Chriſti 1601. incidit in lethalem febrem, quæ cum ſubinde violentiam remitteret, mox & acrius inſurgeret, fomite mali perpetuo ſuperſtite, tandem lenta hac carnificina prorſus emaciatus, placide & tranquille obiit xi. Auguſti (initium febris fuit 29. Maij) eodem fere quo natus erat momento.

Poſt mortem ejus in veſica ſeptem reperti ſunt calculi, forma & magnitudine nucis juglandis majoris, omnes æqualis magnitudinis & ponderis, nam quilibet ponderis eſt ℥ij. ita ut ſeptem xiv. drachmas expleant. *In ejus vita operibus præfixa. P. Pawius Obſerv. xxx. qui diſſector fuit.*

§. 7. Stranguriam à calculo veſicæ magno, & minore inter ejus membranas deliteſcente, anno 1647. vidi cum peritiſſimo Lithotomo D. *Collo* in D. *Challier* Chirurgo, annos nato xl. ſtatura mediocri, corpore quodammodo craſſo, in quo urinam laborioſam & ſtrangurioſam admodum reperi, vireſque ex itineris labore fractas, adeo ut poſt ipſius calculi per catheterem explorationem, ingraveſcentibus ſymptomatibus, illas cyſtotomiæ, ferendæ pares non judicaverim: nec defuit eventus, eum enim in dies cruciatus illi ingraveſcerent, vireſque collaberentur, tandem fato functus eſt.

Aperto cadavere, renes urina diſtenti & turgidi reperti ſunt, quibus diſſectis copioſa effluxit: ureteres admodum lati: In veſica calculus inventus eſt ponderis unciarum iv. cum ſemiſſe, totam veſicæ cavitatem replens, una cum altero exiguo in ipſius veſicæ ſubſtantia deliteſcente: Hepar lividum & corruptum, ut & pulmones deprehendi, propter materiæ ſeroſæ, tam ad partes naturales quam vitales refluxum. *Cattierus Obſervat. iij.*

HIc lapillus intra duplicem veſicæ membranam latens haud dubie in majorem molem excreviſſet ſi ulterius vita ægri prorogata fuiſſet, atque in hac veſicæ parte ſaccum quendam, à priori veſicæ cavitate diſtinctum efformare potuiſſet: Hoc exemplum credo nobis veluti digito monſtrat quomodo in quibuſdam calculoſis veluti duplex veſica efformetur ſuo enim pondere atque mole calculus paulatim creſcens diſtendit & à ſe invicem veſicæ membranas ſejungit, ſibique amplum parat quo contineatur ſpatium, ſacci cujuſdam in modum à prioris veſica dependenti effictum: atque rupta vel exeſa interiori ejus membrana pervium: Vide ſupra hiſtoriam *Caſaubonii*. Ex hac autem obſervatione colligitur inſuper nullum locum inſuper extractioni calculi relictum eſſe ubi grandior factus eſt & ad extrema ventum eſt: Temeraria enim eſt tunc temporis veſicæ ſectio quæ alias multis profuit: cum extrahi non poſſit calculus ſine magno vulnere inflicto, quo veſicæ corpus integrum diſſecatur atque effringitur, vireſque dolorum & cruciatuum immanitate exhauſtæ ſunt.

§. 8. Juvenis quidam Harlemenſis miſerandum in modum excarnificatus fuit à duobus calculis in veſica urinaria clanculum latitantibus: quippe ita abſorpſerat illos frequens veſicæ mucus, ut nequiverint eos digitis explorare nedum ferro convenienter exſcindere lithotomi: unde factum ut continuo ſuo attritu non modo abraſerint, verum integre conſumpſerint membraneas veſicæ tunicas: illæſo ſolummodo, vel potius aliquatenus adhuc ſuperſtite muſculoſo ipſius collo: quod cum non foret continendo lotio, diffudit ſe illud neceſſario per vicina inteſtina, excitans illic ut dolorem acrem, ſic continuam meiendi difficultatem & exitialem nervorum contractionem: Sive ob exquiſitum inteſtinorum ſenſum, ſive inſignem retentæ urinæ acrimoniam, quæ certe tam acerbe pupugit laceras ulceratæ veſicæ oras, & accenſas vicinarum partium tunicas, ut quoque lumborum nervos, ut præ inſuperabili doloris cruciatu contraxerit non tantum extremam maciem, ſed oppetierit quoque miſerrimam mortem: qua tamen priuſquam defungeretur, coactus fuit integrum annum ſedendo tranſigere, & non heri atque hodie, ſed continenter caput ita ſublime habere, ut nunquam id licuerit ipſi in pulvinar inclinare, quin dictum ac factum diſtraherentur vel omnes, vel certe illi nervi qui, aut caput verſus ſcapulas trahunt, aut rectam & immobilem reddunt cervicem; quam priorem, ſpeciem ut ὀπισθότονον, ſic inſequentem τέτανον appellant Medici: Quorum ſane ſæviſſimorum tormentorum crudelitatem tam impenſe perhorruit hic juvenis, ut fugerit cane pejus & angue qualecunque decumbendi genus; malueritque perpetim confligere cum ineluctabili dormiendi neceſſitate quam tam acrem perpeti dolorem, & tantis moleſtiis redimere tam irrequietam fatiſcentium membrorum quietem, quorum tandem ſecuritati conſuluit mors: cujus lucta contigit quidem ſuccumbere ſed non decumbere: quod tamen bis fuit conatus, ſed bis utique repulſus, cum ob infatigabilem dolorem, tum ob atroces nervorum contractiones, quæ certe intervenere tam frequenter ut neceſſe habuerit parere inevitabili neceſſitati, & inviſam vitam finire, ſi non ſedendo ſaltem cedendo.

Inſpectis autem poſt obitum miſerrimi hujus cadaveris extis, vidimus duos inſignes in veſica calculos, ſed muco ac puri penitus immerſos, quam ut ipſorum durities potuerit à lithotomi digitis attingi: in quo tamen maximum artis illius momentum: Ipſa vero veſica adeo fuit à calculis attrita, & à pure tam fœde conſumpta, ut urina deſtituta proprio receptaculo fluctuaverit libere per univerſa inteſtina, quorum ſinuoſi anfractus acrius ubi vellicarentur communicabant illico malum ſuum nervis à ſpinali medulla oriundis, & illi viciſſim cerebro; cujus præternaturalis contractio incurvavit non ſemel tam vehementer hujus Juvenis dorſi ſpinam, ut univerſum corpus videretur inſtar alicujus globi retrorſum conglomerari. Deprimentibus interim duobus hiſce calculis uſque eo rectum inteſtinum ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipſius fiſtulam ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere: plane eadem ratione qua ſimilia filamenta vidimus obſtruxiſſe gulam à carcinomate coarctatam. *Tulpius Obſervat. lib. 3. cap. 2.*

§. 9. Nobilis mediæ ætatis anno 1608. menſe Junio difficultatem aliquam inter mingendum, maximéque in fine mictionis ardorem ſummum ſenſit, urinámque turbulentam, purulentam & mucoſam ſquamuliſque refertam reddidit, quæ cum ſpatio xvi. dierum duraſſent, tandem remiſerunt, ſed poſt ſemi annum redierunt, & ab eo tempore veluti per paroxyſmos illum invaſerunt, & poſtquam illum miſere, nunc per ſeptimanas nunc per menſes aliquot excruciarunt, iterum vel ex parte vel omnino remiſerunt: quibus induciis à morbo conceſſis, munia ſua obire, in loca etiam diſtantia equitando ſe conferre non deſiſtebat. Verum cum per biennium & ultra ſic certis temporibus cruciatus, variis uſus eſſet remediis acrimoniam urinæ lenientibus, additis etiam narcoticis, neceſſitate urgente, nec affectus inde tolleretur, conſilii cauſa ad nos venit, túncque conſultatione habita, exulcerationem veſicæ eſſe judicavimus: de calculo dubitatum, & ut an adeſſet innoteſceret, catherere in veſicam intruſo nihil fuit deprehenſum: poſtea etiam ut melius exploraremus, digito in podicem immiſſo durities circa veſicæ regionem, ſcirrhi alicujus inſtar, deprehenſa fuit, quæ durities poſtea repetito cathetere quoque obſervabatur: Unde concluſum calculum

lum veſicæ adnatum, qualis & alius in veſica, ea læſa vel ulcerata, poſt mortem ſectione facta deprehenditur. Cura itaque potiſſimum exulcerationi veſicæ fuit accommodata, ac variis ex conſilio noſtro uſus eſt. 1. Lacteo diluto, xx. dierum ſpatio ſemel, unde multa ramenta mingendo excernebat, alvuſque aliquoties dejiciebat, nonnunquam & pituitam vomebat. *℞. Terebinth. ʒvj. mel. ℥j. vin. malvat. ℥iv. vitell. ovi j. diluantur & ſerventur ad uſum, ſumat ʒvj. pro vice.* Tabulis etiam ſequentibus utebatur, quarum uſu maximum ſentit commodum, adeo ut ſævus ille cruciatus diu emanſerit, & quotieſcunque vel minimum inter mejendum ſentiebat ardoris, horum uſu ſentiebat ſe mox liberari. *℞. Trochiſc. de Alkekingi cum opio ℥j. rad. conſol. terebinth. coctione indurata aa. ʒij. ſach. ℥v. cum infuſ. gumm. tragac. f. trochiſc. ℈ij. ponderis.* Quadriennio ab invaſione hujus mali, anno 1612. cum recrudeſceret malum, denuo ad me venit, atque inter cætera narrabat ſobolem ſibi interea natam, mirabaturque cum tam miſer eſſet, quomodo hoc fieri potuerit, cui ſcrupulum hunc fieri poſſe demonſtrans exemi, Et licet ſuſpicaretur, cum tamdiu malum perſeveravit, noxam gravem atque incurabilem in veſica eſſe, uti in ejuſmodi caſibus, in aliis quoque per ſectionem deprehendi doloris leniendi & ipſius curationem deſperantis erigendi cauſa, ad exulcerationem ſaltem palliandam, ſi non curari poſſet, quædam ordinavi, 1. Electuarium leniens, quia alvi frequens illi erat conſtipatio 2. Pulverem hunc *℞. rad. liquir. conſolid. maj. althææ, aa. ʒiij. ſem. quatuor frig. ma. mundat. ſem. hyoſci. aa ʒj. fol. equiſeti ſicci ʒß. g. Arabici, tragac. ſarcocoll. thur. aa. ℈i. boli ping. ocul. cancr. an. ʒj. ſucci liquir. ʒj. f. pulv. cujus mediæ quant. adde ſacch. penid. part dimidiam, reliqua excipiantur reſina laricea & f maſſa.* Utebatur hoc Pulvere alternis diebus ad ʒi, cum lacte caprino: de maſſa formabat pil. & ʒj. pondere deglutiebat iij. quoque die. Sicque in horum uſu perſeverans ferè totius anni ſpatio, minus rariuſque afficiebatur, adeo ut ſpem aliquam ſanitatis conciperet: quæ tamen illum fefellit, nam irruente gravi paroxyſmo anno ſequenti morte fuit ſublatus.

Extinctus cum aperiretur, Veſica illius tota ſpiſſa, carnoſa nigráque & gangrænata inventa fuit, calliique aliquot duri, illic ubi veſica ulcerata erat, ei adnati. Calculus rotundus, magnus, ſimiliter in media ſua ſede veſicæ accreverat, Et foramine amplo veſica patebat, per quod alius, ſed minor, elapſus veſicæ incumbebat: Illuvies quædam ad ſex circiter menſuras, extra veſicam, circa lumbos collecta erat, purulenta, alba, tenax & viſcoſa, cui ichor aquoſus cæruleo colore præditus innatabat: cujuſmodi materiam aliquoties dixit æger ſe certo ſcire ultra centum menſuras per annos illos quinque cum urina excreviſſe. Sic tam gravia veſicæ vitia longo tempore in corpore cum calculo gerens, & vivens nihilominus tandem hiſce victus occubuit. *Platerus obſ. lib 3. p. 811.*

§. 10. Eadem ratione qua pueri periclitantur, calculus in veſica gignitur, qui dyſuria aut ſtranguria laborant, quod ſcil. debiliter mingant: quod Ferdinando a Mena, Philippi ſecundi Medico, contigit, cui poſt mortem exciſo ſolidiſſimus lapis, pluſquam ſeptem uncias pendens, extractus è veſica eſt. Hic multos ante annos renum calculo laboraverat, ut ſit veriſimile inde detruſum eſſe lapidem, qui veſicæ hærens ſtranguriam fecerit, ac per eam ſeipſum in tantum auxerit incrementum quod & in ſenibus omnibus cenſeri debet, qui cum antea laboraverint morbo renum, nunc laborant veſica. *Valleſius comm. ad ſect. 3. lib. 6. Epidem.*

§. 11. Juriſperitus quidam ſupra 50. annos natus, diu moleſtiſſimo urinæ ſtillicidio, accedentibus plurimis calculi in veſica latentis indiciis laboraverat, cum ſe ad peritum ſectionis vocat. Hic facto experimento nullum in veſica calculum eſſe judicavit: Profectus igitur ad fontem qui in agro Leodienſi eſt, illinc reverſus non melius ſed pejus habuit, urinæ alba, fœtida ac purulenta facta.

In veſica hujus duodecim reperti ſunt calculi, quorum qui major nucis myriſticæ nucleum æquabat: ac ren ſiniſter purulentus ac fere conſumptus, exiguo admodum parenchymatis reliquo. *Dodonæus cap. 44. Obſerv. Med.*

§. 12. M. Hieremias Baur, per quinquennium urinam minxit aquæ fontanæ in ſubſtantia & colore ſimillimam, nullum tamen, niſi ſcalas aut montes deſcenderet, dolorem percipiens. Conquerenti de continuo egerendi conatu, moleſtiſſimo quoque urinæ ſtillicidio, conſilium dedi ut Lithotomum admitteret exercitatum, ad confirmandam, vel removendam de calculo ſuſpicionem: quam habui ob ſigna fere omnia calculi, ab *Hildano* docte propoſita: Conſulenti obediens, vocavit Lithotomum Menſingenſem, qui calculo per inſtrumentum invento ſtatim ſectionem propoſuit, & ea conceſſa domum feſtinavit, proxima ſeptimana Ulmam rediturus, & magno apparatu calculum extracturus Tertio die poſt abitum lithotomi, æger timoribus & dolore exhauſtus animam exſpiravit.

Conjux defuncti domini precibus ſatisfactura; à me petiit ut aperto abdomine inquirerem an maritus pie defunctus calculo laboraſſet néene? Præſentibus viduæ conſanguineis infimum cadaveris ventrem cruciatim diſſecui & ab inteſtinis liberavi, ut præſentes Veſicam adhuc integram, & ob calculum incluſum duriſſimum digitis tangere poſſent: Inciſo veſicæ, (quæ calculo arctiſſime adhærens ne guttulam fere lotii continebat) fundo, unus ex

adſtantibus extraxit calculum ſatis magnum, qui figuram cordis humani repræſentans, uncias quinque & dimidiam ponderavit: Viſo calculo, vidua animo deliquit, & ad ſe rediens Deo Ter Opt. Max. maximas egit gratias, quod chariſſimum maritum ante diem ſectioni deſtinatum ad deſideratas Beatorum ſedes avocaverit.

AN Calculus tam magnus in Viro parvæ & brevis ſtaturæ, per veſicæ cervicem, inſtrumento idoneo dilatatam, tenacula extrahi potuiſſet, valde dubito: non ob ponderis, ut ſequens hiſtoria teſtatur, ſed figurationis rationem; apex enim calculi veſicæ cervicem, baſis vero fundum occupavit; Anno 1639. Juvenis quidam receptus fuit in Noſodochium Vimenſe, laborans urinæ incontinentia, ubi laceratam veſicæ cervicem à calculo ovali, aſpero & uncias ſex pendente, quem *Marianus Marian*, inſignis Auguſtanorum Oculiſta & Lithotomus forcipe extraxit. Quoniam vero affectus videbatur incurabilis, ſolis medicamentis æger, quæ urinæ acrimoniam mollirent, & interriginem partium prohiberent, inſtructus Ulma diſceſſit.

§. 13. Ampliſſ. & Prudentiſſimus Dn. *Iacobus Hummelius*, Tribunus Plebis, omnia calculi ſigna exacte habuit, qui tamen per immiſſum catheterem explorari nequivit.

Poſt beatum obitum, juſſu familiæ Dn. *Platerus* abdomen aperuit, & in veſica calculum, nuci juglandi non abſimilem, humoribus pituitoſis, & propria quaſi veſicula obvallatum invenit. *Bernardus Verzaſcha Obſerv. Medic.* 52.

QUi tamen per immiſſum catheterem, &c.) An exploratio per catheterē certum & indubitatum calculi in veſica latentis nuntium afferat, diſquirit Vir Excell. Obſerv. citata. Recte mones, &c. V. Clar. ſumme neceſſarium eſſe ut noſtra ſententia firmis rationinibus ſuffulciatur, & Nobil. D. ad oculum demonſtretur explorationem catheteris, indubitatum calculi abſentis ſignum nequaquam exhibere, quod certe erit facile, nam indicata per ſchedulam ſymptomata & ſigna, ſatis ſuperque declarant calculum in veſica hærere: Expertus N. in collo veſicæ manifeſtum dolorem, qui circa finem mictionis exaſperatur & ad glandis extremum exporrigitur: Adeſt mingendi difficultas cum micturiendi conatu, urinæ ſtillicidio & ani teneſmo: Accedit inter mingendum ſuppreſſio urinæ, quæ in medio curſu intercipitur. Certe hæc omnia clare demonſtrant veſicam calculo laborare. Hoc unicum ſupereſt ut primarium illud de catheteris exploratione argumentum, paulo latius examinem. Jam olim in Riverio Contr. monui quod catheter immiſſus ſæpe calculum indicet, quamvis illud ſemper præſtare non poſſit, præſertim quando calculus à collo veſicæ diſtat, vel glutinoſis humoribus involvitur, aut membrana propria incluſus eſt: hinc ibidem illorum inſcitiam improbavi, qui ſtatim inflatis buccis proclamant nullum veſicæ calculum adeſſe ſi illum Lithotomus cathetere non exploraverit. Monuit *Riolanus* quod interdum veſica intus ſaccum ſeu foveam interne protuberantem habeat, in qua ſæpe grandiores lapides nidulentur, qui immiſſo cathetere inveniri non poſſint. Porro, juxta *Riolanum*, aliquando prava veſicæ ſtructura accedit, quæ in explorando per catheterem calculo diligenter notanda eſt, ſi præſentibus ſignis calculus cathetere non deprehendatur, nam in quibuſdam veſica duplex inventa, aut ſaltem ſepto membraneo in duas cavitates diviſa, ut in Virgine de qua *Coiter*; & in Illuſt. Principe Onolſbacenſi, de quo Clar. *Caſpar Bauhinus*. An autem hoc ſeptum veſicæ, quod in calculoſis deprehenditur, fiat à dilatato uretere intra duplicem tunicam veſicæ? An ex adnato & amplificato lapide ibi conſiſtente? An lapis ita concluſus extrahendus dilacerata veſicæ tunica? opus periculoſæ plenum aleæ: Multa exempla de fallace catheteris uſu in explorandis Veſicæ calculis ſuppeditat *Schenkius* lib. 3. de calculo veſicæ, &c.

§. 14. Anno 1610. Baſileæ una cum Doctiſſ. ac celeberr. DD. Felice Platero & Caſp. Bauhino, ad Nobilem quendam ex Alſatia vocatus fui, qui à multis annis Calculo atrociter vexabatur: nullus tamen Lithotomus unquam calculum in ipſo deprehendere potuit. Ego quoque ſumma adhibita diligentia ac ſtudio nunquam tantum efficere potui, ut digito vel inſtrumento calculum in veſica deprehendere potuerim.

In ipſo poſt obitum calculi aliquot ingentes, peculiari ſacculo, ſive veſicula, veſicæ innata & adnata, incluſi reperti ſunt. *Bauhinus theatri Anatom. lib.* 1. *cap.* 26. *Fabritius Hild. de Lithotomia cap.* 8.

ETiamſi certus eſſet Lithotomus (quod difficulter tamen agnoſci poteſt) calculum veſicæ adnatum eſſe, tunc Lithotomia non facile inſtituenda erit, quoniam in avulſione calculi ſimul etiam veſica dilaceraretur, unde nihil aliud quam mortis periculum expectandum foret. In prædicto caſu, ſi Lithotomus ſolummodo ad ſigna calculi attendere voluiſſet, ea quidem in hoc Nobili omnia (præterquam quod digito & inſtrumento nihil reperiri potuit) videre ac deprehendere potuiſſet: & ſi poſtmodum lithotomiam inſtituiſſet, forcipes immiſiſſet, ac calculum cum involucro ſuo, ut facile quidem fieri potuiſset, prehendiſset & extraxiſſet, quomodo cum ægro actum fuiſſet; certe cum ſummo dolore, veſicæ & omnium viſcerum interiorum inflammatione, cum pluribus aliis occubuiſſet, eum tamen cum affectu ſuo familiæ ſuæ diu præſtare potuerit. Nec audiendi caſtratores, aleam faciendam eſſe ut æger à doloribus liberetur, ſive hoc ſive illo medio illud efficiatur. Minime vero id ſtatuendum, ſed Deus O. M. ſæpe corpora noſtra in hac vita, his & aliis morbis gravibus viſitare & caſtigare ſolet, &c. *Hildanus ibidem.*

§. 15. Vir maturæ ætatis aliquoties ſerio admonitus noluit ſibi exſecari calculum; quæ ſententia ubi ſtetit, increſcere interim malum, infeſtari acerbius tormenta & vires indies ita fatiſcere, ut obſoleſcente corporis uſu cogeretur vitam cum morte commutare. Altero rene à putredine jam conſumpto, altero vero ab aqua ita diſtento, ut videretur ſupplere locum veſicæ, quam vidimus etiam vacuam plane & omni liquore deſtitutam: at ureteres

tam

tam amplos, ob calculos illac crebrius tranſeuntes, ut in ſe haud gravatè admiſiſſent digitum humanum. Ipſa autem veſica continuit duos calculos, à corrugatis ipſius tunicis tam arcte circundatos, ut præter illos vix unciam recepiſſet liquoris: quæ inuſitata ipſius anguſtia peperit proculdubio ipſi, non modo crebram urinæ difficultatem, verum etiam continuum dolorem, ortum ex fervida præſlatæ urinæ acrimonia, erodente aſſiduo intentas veſicæ membranas. *Nic. Tulpius Obſerv. lib. 3. c. 6.*

V*Reteres tam amplos, &c.*] Eam ureterum ampliationem obſervarunt *Fernelius* pathol. lib. 6. c. 12. & *Plate n.* tom. 3. c. 12. Unde ratio petitur cur quidam ſine magno dolore & conatu arenulas & calculos excernant, qui prius à minimo calculo, ante ſcilicet ejuſmodi dilatationem, diſtorquebantur.

§. 16. Anno 1567. ſecui Illuſtr. *Ioann. Chaſtaigner*, & ſeptem calculos inveni, quinque ſuil. in veſica, craſſitie ovorum palumbarum: unum in fellis folliculo, & ſeptimum in rene dextro: verum non conqueſtus niſi circa ſuos ultimos dies ſuper ardore & difficultate urinæ. *Ferrandus libello de Nephritide.*

§. 17. Quam ob rationem pueri, ob eandem etiam qui Dyſuria aut Stranguria laborant periclitantur calculum in veſica gignere, quod ſcilicet debiliter mingant, quod Ferdinando à Mena, Præceptori meo, qui etiam ante me fuit Philippi ſecundi Medicus cubicularius, poſtquam & ipſe Compluti primariam cathedram multos annos fæliciſſime rexerat, contigit, Cui poſt mortem exſciſſo ſolidiſſimus lapis, pluſquam ſeptem uncias pendens, extractus à veſica eſt. Hic multos ante annos renum calculo laboraverat, ut ſit veriſimile inde detruſumeſſe lapidem, qui veſicæ hærens Stranguriam fecerit, ac per eam in tantam excreverit molem, quod & in ſenibus omnibus cenſeri debet, qui cum antea laboraverint morbo renum, nunc laborant veſica. *Valleſius comm. in 6. Epid. p. 637.*

Q*Ui dyſuria aut ſtranguria laborant, &c.*] In quibus Stranguria eſt, etſi nullus morbus renum anteceſſerit, timeri etiam lapis veſicæ debet, non qui deſcenderit ex renibus, ſed illic ob languidum mictum congeſtione genitus ſit: Nam fit poſt mictum concretio in omnibus, qui quacumque cauſa languide mingunt: fit vere id in pueris, & in ſenibus quidem, quia naturale eſt his languide mingere. *Idem.*

Pueris. &c.) Calculorum in veſica generatio morbus pueris eſt familiaris, ut 3. aphor. dicitur: generantur enim lapilli, qui mictu rejiciuntur, partim in renibus, partim in veſica. Pueris quidem fiunt in veſica frequentius, adultis in renibus: Cauſam ob quam in in pueris fiunt in veſica, dicunt Medici eſſe eorum voracitatem: Ob quam ſenioribus generantur in renibus, eſſe duritiem renum, anguſtiam variarum & expultricis debilitatem: Sed cur pueris non affert voracitas calculos etiam in renibus? an ob molitiem laxitatémque viarum, & expultricis robur? Cur hæc eadem non etiam eoſdem liberat à calcu is etiam veſicæ? Rurſum, cum ſtrictura viarum, & durities partium, & debilitas expultricis, non afferunt veſicæ calculos etiam ſenibus? *Hippocr.* videtur inſinuare cauſam eſſe in calore intenſiori, verum ſi hæc eſſet cauſa, videntur juvenes, qui non ſunt pueris minus calidi, Calculis veſicæ non minus laboraturi quam illi. Porro pueri laborarent calculis renum non minus quam veſicæ, non enim minus, ſed plus etiam illi concreſcunt calore: Non igitur hæc eſt cauſa, aut ſaltem non hæc ſola, ſed aliquid aliud oportet adjici dictis cauſis, quod ego addam: Utrobique, & in renibus, & in veſica, gignuntur lapides ex craſſis velut fæcibus quæ cum urina deſcendunt, hærentque in via, velut ex craſſioribus aquis generantur tophi in aquæductibus, Materia itaque eſt craſſum, crudum, aut fœculentum, Efficiens cauſa calor partium, cùm enim nulli tales lapides calore liquentur, calore concretos eſſe omnes conſtat: non tamen proinde fit ut ſemper ſit calida intemperies in loco ubi generantur lapides, nam ubi magna eſt materiæ aptitudo, exigua efficientis cauſæ vis ſufficit, atque ita ubi craſſum & lentum eſt quod in urinæ viis congeritur, ſolus ille calor eſt ſatis ad concretionem, ſine quo non poſſunt viventium partes conſiſtere, velut aliquando etiam ob calidam intemperiem concreſcunt, quæ alioquin non concreſcerent, quod non adeo ſe priora eſſent concretioni idonea: Igitur gignendorum lapidum duplex eſt cauſa, calor major, & pluris materiæ craſſæ detentio: ut plus materiæ craſſæ detineatur, cauſa eſt quod plus deſcendat cum urina, aut quod viæ ſint anguſtiores, aut expulſio agatur debilius: Calor renum quam veſicæ major eſt in omni & ætate & ſexu: puerorum vero & juvenum æqualis eſt calor, & utrorumque major quam ſenum: quare hac ratione pueri & juvenes æque eſſent calculoſi, & utrique magis renibus quam veſica: Verum ſenes colligunt majorem copiam ſuccorum crudorum ob impotentiam coquendi, qui deſcendunt, illis abundantius ob exiguam diſcuſſionem, quæ illis eſt omnibus, & venis ſiccitatem, quæ adeſt eorum multis: vias etiam habent anguſtas & expultricem debilem: Ob quæ omnia neceſſe eſt magis calculoſi ſint quam illorum utrique, & in renibus magis, ob eorum anguſtiam naturalem: Puerorum urinam, etſi ideam Medicos omnes fere ita affirmare ego non exiſtimo eſſe ſordidiorem & craſſis crudiſque magis abundare ſecundum naturam, quin potius minus perturbatam & limpidiorem quia etſi ſint voraces, habent tamen alvos laxiores, & diſcuſſionem per corpus totum longe majorem: quorum illud facit ut maximam partem craſſiorum & incoctiliium per alvum anticipet deſcendere: hoc, ut reſiquum inſenſibiliter diſcutiatur, cum urina vero deſcendat non adeo multum. Hoc vero ita ſe habere, præter dictam rationem, cognovit experimento vel vulgus hominum, qui puerorum urinam & tenuiorem, & limpidiorem ad innumera opera requirunt. Hac igitur cauſa multo minus calculoſos eſſe evenit pueros quam alios omnes, atque revera in renibus tales ſunt: Verum habent quandam inſignem occaſionem colligendi calculos in veſica, ob quam aliis omnibus plures colligunt, ea eſt in languida expulſione. Nam expulſio renum eſt mere naturalis, & ob id in pueris eſt non minus vehemens quam in aliis ullis, Veſicæ vero expulſio à facultate animali plurimum pendet, Utimur enim ad mingendum muſculis abdominis, & præterea quodam magno qui à veſicæ cervice producitur per totum colem, multis fibris velut digitis utens, quaſi mulgens ut uno perpetuóque impetu exeat urina: pueris vis animalis eſt debiliſſima, atque ideo minori impetu mingunt quam viri, quo fit

ut eorum veſica nunquam mingendo perpurgetur, ſed ſemper fiat illis poſt mictum concretio, hærentibus urinę fęcibus circa ejus oſculum: non aliter atq; concreſcere ſolent ſordes & arenę in matulis, ac multo magis in vaſis anguſti orificii, cum non effunditur aliquo magno impetu, ſed paulatim aut languide. Iden, etſi puerorum urina ſordidior non ſit, magis tamen illis fit concretio in veſica poſt mictum, quia quicquid ſordium adeſt, ob languidum urinæ motum hæret, neque cum illa exit, ſed congeritur. In renibus non ita hi enim, ut qui naturali expultrice, quæ in pueris eſt fortiſſima, expurgantur, facile ſe ab omnibus expediunt: accedit mollities partium & amplitudo viarum, ut ad propeli corporis magnitudinem. *Idem.*

§. 18. I. B. ſeptimeſtris Nutrici conductitiæ commiſſus fuit, quæ in lactis penuria *recenti caſeo eum ſaburravit:* hine à ſecundo anno ad ſextum gravi dyſuria afflictus fuit: Quod veſicæ lapidis ſigna adeſſent certiſſima, peritiſſimo Lithotomo D. Covilliard Delphinati; traditus fuit, à quo parvo apparatu ſectus fuit feliciſſime, atque eductus lapis ovi columbini forma & magnitudine: Anno elapſo iidem recreſcunt dolores, iteratæque ſectioni, ab eodem Covillard inſtitutæ, exponitur, qui novem lapillos eduxit, quoſdam ſabæ, alios piſi magnitudine, ſed dehinc nunquam occaluit vulnus, perpetua comite ad mortem uſque, quæ anno poſt contigit, urinæ incontinentia & calculorum excluſione.

Diſſectum cadaver exhibuit renem utrumq; in parenchymate & pelvi calculis infinitis obſitum; gallinæ ovarium dixiſſes: hi per ductum ureterum intra membranas veſicę illapſi, veſiculas efformabant, quibus diſruptis in ejus cavitatem decumbebant, & augmentum capeſſebant.

R*Ecenti caſeo infantem ſaburrabat*] Eodem tempore, ab eodem artifice lithotomiam expertus eſt *Dominus Buiſſon* Mercator Genevenſis, annos lx. prætergreſſus, atque ad annum lxxx. ſupervixit; Eductus lapis ovi anſerini magnitudine: Cujus quoque generatio nimio caſei eſui adſcripta eſt, nunquam enim uſſam comedebat quin inſtratæ & ſuperſtratę eſſent caſei laminę. A quo deinceps prorſus abſtinens, recidivam nunquam paſſus eſt: argumento certiſſimo in prędicto infante lapidum generationem caſei ingeſtioni ortum debere cum ejuſmodi omnibus nulli in tota familia *συζυγὶς* fuerit.

§. 19. Senex diu doluit circa regionem oſſis ſacri, cum urinæ ardore & mingendi difficultate. Inveni in veſica quatuor lapides: Et circa regionem oſſis ſacri, ubi cava bifurcatur, abſceſſus magnus, &c. *Vide lib. 4. tit. de Oſſium & Articuum affectibus.*

§. 20. Iuvenis continuam mejendi difficultatem paſſus, habuit duos Inſignes in veſica calculos, muco immerſos, à quibus veſica fuit attrita. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 21. Doctor *Franc. de Figueroa*, Medicus Hiſpalenſis, ad annos lxx. urinam cœpit emittere veluti fuligine obductam, parum & ſæpe; & cum irritatione, crudelius mictus tempore torquebatur, cum vehementi ſimul egerendi cupidine; cum ardore & dolore urinæ; quæ poſtea per aliquot dies delituerunt, cum incepit urina ſabuloſa acrius ad mejendum irritare: nec ideo deſtitit occupationibus Medicinæ incumbere, cum en ſubito lenta febricula ſuboritur, acrior urinæ irritatio, inter meiendum acerrimi dolores, ſanguine in urina permixto, & dum mejere cupiebat, ſimul excernere alvi excrementa contendebat, cum importuno & irrito teneſmo: Febris creſcit, ſitis & linguæ ſcabrities, urina nigra & ſabuloſa, ſubito & ad tempus pellucida, Hæc omnia erant Lapidis ſigna, angulis eminuli & punctis figurati, qui ubicunque veſicæ cum urina illideret, acerrimos dolores concitaret; ſordidis & corrodentibus ulceribus inductis, interdum inflammatis, ex quo febris & cætera ſymptomata etiam perſiſtebant. Sanguis interim à ſociis, & veſicæ inflammatione timore, mittebatur ex brachio & poſtea è talo, & ſyrupo de mucilaginibus & aquæ malvarum leniebatur urinæ acrimonia: ut etiam ad extra fotu lactis communis, aut oleo violarum & nenufaris: ſyringa etiam per pudendi canalem, ſerum aut lac, cum ſaccaro etiam mittebatur, aut ex emulſione ſeminis malvarum, mucilagine pſyllii, aut hordei decocto, cum ſucco portulacæ & ſaccharo: ſed omnia in irritum cedebant, nam tabe brevi conſumptus periit.

Poſtea vero inter artifices Chirurgiæ decreverunt, ut Veſicę locus inſpiceretur, & ita factum eſt, Et in Illius alveo inventi ſunt duo lapides, inæquales & horridi, acutis eminentiis obducti, ſubſtantia & colore ſubrubri, ſanguine defœdati: Veſicæ corpus erat, & facies interna, aphtis nigris & lividis corrupta, ut & permultis albis in circulo corroſa. Hæc enim comitantur accidentia in hac calculi ſorte quem canalis non capit. *Caldera Tribunalis Medici pag. 223.*

Observatio IX.

Mictio difficilis ob Calculos renum & veſicæ. 1. Ob Renes ulceratos, calculoſos, veſicam putridam. 2. Ob Renes exiles, Veſicam parvam. 3. Ob Renum putredinem & Lapidem in veſica. 4. Ob plures lapillos in Renibus, Grandem pituita obſitum in veſica. 5. Ob abſceſſus in Rene dextro, vitium ſiniſtri Veſicam muco repletam. 6. Ob Renis dextri apoſtema, Veſicæ inflammationem. 7. Ob calculos Renes & ureteres obſtruentes; phlegma & calculos in veſica. 8.

§. 1. Vir 60. annor. ante annos duos, alias bene ſe habens, ex curſu vehementiore urinam reddebat cruentam. Vitio hoc correcto Dyſuria corripiebatur, ſæpius valde gravi,

vi, quæ etiam lithotomiam parmittere coëgit. Die 1. Dec. 1674. Calculus auferebatur ovi magnitudinem habens, licet dum extraheretur confractus magna parte fuerit. Operatione hac peracta dolor in emiſſione urinæ Stranguriáq; gravis miſere adhuc ægrum affligebant, ſic ut dies noctéſq; inquietus valde, atq; ſine ſomno ullo traduceret xii. antequam moreretur.

In aperto corpore Veſica occurrebat juglandis magnitudine, omni fere urina deſtituta. Calculum continebat exiguum, aſperum, imò materiæ purulentæ ſabuloſæ ingentem copiam. Intus non ſolum variis locis inflammata, verum etiam excoriata, imo ulcerata, Nec tantum veſica ſcatebat calculis, Ren uterque etiam quamplurimos exhibebat, aſt exiles omnes, quorum plurimi tactui potius quam viſui occurrebant, rubicundi omnes. *G. Blaſius Obſervat. med. 21. parte 6.*

§. 2. Sereniſſ. N. nauſea laborabat, vomitu, dolore ad ureteres cum mictu laborioſo ac ſtrangurioſo, cum urinis albis perſpicuis, tenuiſſimis: Renum uterque magnus, durus, colore livido, in dextro puſtulæ, in ſiniſtro ulcus cavum. In cavitate fragmenta, calculi, veſica putrida &c. *Vide lib. 2. tit. de Dyſpnoea.*

§. 3. Quidam diuturna Strangurìa divexatus Renes habuit parvos pallidos, nulla pinguedine munitos, Veſicam anguſtam. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§. 4. *Paulus Beham* dum laboraret hoc morbo, tandem periit, Urinæ ejus erant albæ & impuræ.

Secto corpore invenimus lapidem in veſica, pendentem uncias duas & ſemis, & magnam Renum putredinem, præſertim ſiniſtri: fuit admodum Venereus.

F*Vit admodum Venereus*] *Sennertus* præter ſeri expurgationem, Renes conferre ad ſeminis præparationem exiſtimat: A nimio autem Venereorum uſu malignas ſuccorum & partium putreſcentias induci tradit *Valleſius* comment. in Ægrot. ix. ſect. 5. lib. 3. Epidem. uſque eo ut citra ullam contagionem suboriri poſſit lues venerea.

§. 5. Die ſecunda Junii 1567. in cadavere *Caroli Tiercelin, Domini à Rupe du Mayne*, repertus eſt in veſica ingens calculus, circumdatus ingenti humiditate putri, purum pus repræſentante. Plures lapilli in Renibus, unus niger in folliculo fellis, ovalis, ſubaſper & parvus. *Ferrandus lib. de Nephritide, fol. 34.*

§. 6. Nic. Wolfii, Pauperculi & valetudinarii ſtudioſi claſſici, corpuſculum aperui, in quo renem dextrum ſiniſtro majorem duplo, rugoſum, mollem, flaccidum, & parte anteriore ſubnigrum reperi; qua per longum ciſſa, intus abſceſſum pure mucoſo cruentoque, in quod tota renis ſubſtantia converſa fuerat, plenum, abſque tamen ullo calculo vidi. Parte vero ejuſdem poſteriore, qua dorſo jungitur, integrior paulo tamen ſubſtantia quam colore quidem ſpectabatur, attamen intus abſceſſum alium, ſimili materia refertum, licet minorem quam anterius fovebat. Siniſter & ipſe flaccidus quidem, intuſque magis connavus æquo, ſine ſordibus tamen, colore & mole naturali præditus: veſica lotio mucoſo, purulento, ſubcruento oppleta nihil quoque lapidis habuit, præterquam in colli initio, lapillum nigrum, fabæ vulgaris agreſtis magnitudine impactum inveni, de quo queri ſolebat, etiam ante anni ſpatium, quod micturiens (micturiebat autem ſingulis horis tam noctu quam interdiu, multùmque & frequenter bibebat, ſed nihil præter fontanam) admota virilibus manu, retrorſum pellere illum cogebatur. *Smetius Miſcellam. lib. 10. pag. 557.*

§. 7. Nob. ardore urinæ & mingendi difficultate laborabat, A renum calculo id prodire indicatum: Renis dextri ſubſtantia tota in pus craſſum & fœtidum erat converſa: Veſica ob inſignem inflammationem & exulcerationem contracta. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 8. Ill. Matrona, Lepra infecta (*de qua lib. 4. tit. de Aff. Ext.*) urinam paucam, crebro & cum difficultate emittebat. Renes calculis minimis, inſtar ſeminis ſinapi, nec non ureteres obſtructi erant. Pelvis & caruneulæ laceræ erant. In veſica plurimi calculi, lapilli tres cum phlegmate.

Observatio X.

Mictio dolorifica & intercepta, à Rene uno calculis obſeſſo, Lapide membrana involuto ureteris oſtio affixo, Rene altero incolumi.

DO Tibi hiſtoriam infantis tabidi & nephritici, in cujus rene altero inſignem deprehendi lapidem, ſeu calculum. Infans eſt trimulus, ortum ducens à Patre nephriticis doloribus multum obnoxio: In ipſo jam puerperio mater ſenſit magna infantem vexari ſiti, inprimis autem noctu: Tormina à partu paſſus eſt ingentia, cum ſubſequente magna virium imbecillitate & inſequente diarrhoea, quæ quamdiu in hac miſeriarum valle degebat nunquam ceſſavit: dejecit autem ab initio ſeroſa bile mixta, ſub finem mere ſeroſa & albicantia inſtar lactis coagulati, albumini ovorum ſimilia, appetitus tamen nunquam proſternebatur, An-

num

num agens dimidium incepit ambulare, Incuria autem ancillæ factum eſt aliquando ut ceciderit in ſpinam dorſi, quem caſum ancilla, formidine pœnæ, celavit quandiu potuit: tandem tamen factum in apertum prodiit, dum infans, qui prius incedere poterat jam idem obire renuebat: Malum quod evenit ancilla confitente, de vertebrarum, quæ ſunt lumborum, luxatione metuerunt Parentes, remediiſque decentibus, ligatione præſertim, hunc in finem uſi ſunt; nihilominus tractu temporis infans hic *pedum* quaſi *paralyſi* laborare videbatur: Caſum hunc in miſello hoc excepit octo ſeptimanas poſt febris, ut videbatur, maligna, ex qua vires quidem recepit, perſiſtente tamen toto ætatis tempore Atrophia quadam totius corporis, pedum maxime, & quamvis ſæpius ad ſe redire videbatur, præter inflationem cutis nihilominus, qualis in hepaticis conſpici ſolet, haud quidquam ſupererat; Die veneris ante feſtum nativitatis Chriſti, motus inordinatos in hoc infante animadvertentes Parentes, meam implorarunt opem; Vocatus vidi miſellum convulſionibus torqueri, unde antepilepticis, iiſque quæ nervoſum genus demulcent, ſpiritibuſque blandiuntur agendum eſſe cenſui: præſcripſi hunc in finem ſequentia. ℞. *aqu. aceto. flor. trinitat. aa.* ℥ß. *antepilept. VerZaſc.* ℥ß. *cinnam. ten.* ʒi. *ſpir. ſulph. gtt. viii. pulv. Marchion.* ʒß. *iulep. roſat.* ʒvi. *miſc.* ſumatur ſæpius in die cochleat. Potui autem ordinario miſcere juſſi ſeq. pulveris particulam. ℞. *pulv. rad. pæon.* ʒiß. *Marchion.* ℈i. *ſacch. roſar. tabul.* ʒii: His convulſiones ceſſare videbantur, verum enimvero fefellerunt, octiduatim fere recurrentes: Ab hoc tempore obſervarunt Parentes urinam parcius fluere, ſummumque, quem geſtibus patefecit infans ab hoc in mingendo ſufferri dolorem, quatuor ſeptimanis ante obitum hujus in corpore adhuc exanthemata eruperunt, quæ ſubſequuta ſunt ulcera & puſtulæ plures; hinc ſenſim corpus magis emaciari, convulſiones ingraveſcere, infantulumque uſque ad horam mortis comitari cœperunt.

Cadaver, licentia mihi à Parentibus facta, præſentibus aliquot Viris Præſtantiſſimis, aperui, eaque qua licuit diligentia luſtravi: In infimo ventre ventriculum deprehendi inflatum, una cum inteſtinis: Hepar naturalis magnitudinis & mollitiei, præterquam quod color aliquantulum, ſed parum ad p.n. acceſſerit: Veſicula fellis erat maxima & copioſa bile diſtenta, Lien vero naturalis coloris & magnitudinis, neque ullatenus durus: Epiploon vidi conſumptum: Meſenterium glandulis præditum albicantibus, mollibus iiſque plurimis: placuit aliquot ex iis incidere, ad videndum num quid ſit effluxurum viſcidi, ſed nihil effluxit: Ren dexter naturalis erat, nihil in ſe continens alieni: In Rene autem ſiniſtro deprehendi materiam ſabuloſam; carunculis papillaribus incluſam, unde levi compreſſione à me facta animadverterunt omnes arenulas copioſas ex iis expreſſas fuiſſe: Ante autem ipſum oſtium, ſeu ureterem, ecce calculus oblongus, acuminatus, ſilicis duritiei, membranis tenaciter involutus, adeo ut lancetta eas ſeparare neceſſe habuerim: Calculum hunc adhuc, tanquam quid rari, in ſcatula reconditum teneo: In veſica nihil p.n. obſervare licuit: In ventre vero medio Pulmones putridi fuerunt & corrupti, abſque tamen materia purulenta: *Ex amica & benevola communicatione Clar. Dom. D. I. I. Harderi Medicinæ Doct. Baſilienſis & Philoſophiæ Profeſſoris.*

SI jam αἰτιολογίαν horum quoquomodo delineare velim, videntur à prima hujus infantis nativitate laboraſſe viſcera quæ αἱματώσει dicata, quæ χυλώσει: hæc quidem, quatenus munere concoctionis alimenti aſſumpti minus probe functa ſunt, Illa autem, quatenus chylum per lacteas advenientem in ſanguinem minus laudabilem converterunt & quaſi aſſarunt: Quicquid ſit, concoctionibus deficientibus, ſanguis generatus fuit in quo particulæ ſalinæ, acres & fixæ, ex alkali & acido mixtæ, prædominium tenebant; quibus proinde tractu temporis augmentatis, ſeque mutuo inter pugnantibus & effervelcentibus febris ſecuta eſt, eaque ſi quid maligni acceſſit maligna: Eadem ſalia aculeata, in maſſa ſanguinea, perque arterias ad inteſtina delata, cauſa fuere torminum & diarrhœæ; quatenus fibras nervoſas vellicantes, convulſionum, Et ſubſtantiam pulmonum laxam & ſpongioſam corrodendo, Phthiſis: Quod autem infans hic febri curata nihilominus continua atrophia laboraverit, ad id dico mihi vix videri febrim hanc penitus fuiſse ſublatam, ſed apparuiſse tantum, fermentatione medicamentorum tunc temporis uſurpatorum ope cohibita & infracta: qua tamen particulis hiſce ſalinis vires ſuas reaſſumentibus, facile rurſum incrudult, tandemque in hecticam degeneravit: potuiſse autem vires ſuas reaſſumere, vel bilis copioſa, in veſicula fellis redundans teſtabatur, Scatentibus in miſello hoc corpore ſalibus hiſce, quin eas natura, onus hocce moleſtum ſibi eſse ſentiens, conata fuerit per arterias emulgentes ad renes deponere, ut poſtmodum cum reliquo ſero in veſicam exantlatæ, per eandem excernerentur dubium nullum eſt: Cum autem renes, qui hæreditaria imbecillitate prædiſpoſiti, ſive diuturno huic labori ſufferendo inaſsueti eſsent impares, tandem ſuccubuerint, contigit ut hiſce ſalinis particulis reſtitantibus, fermento renum deficiente, vel corrupto & aceſcente, eæ tandem in calculum concreverint: quibus ſuccus nervoſus aceſcens (ſi talis detur) adjumento fuit: Calculus hic renum membranis tenuiſſimis implicitus, ſummo dolori anſam præbuit, atque præ oſtiis jacens, in cauſa fuit ut urina parciori quantitate redderetur, Rene dextro nihilominus ſano & incolumi, & ipſa veſica nihil ſabuloſi continente, quod aliquibus abſurdum videtur: Sunt qui per συμπάθειαν explicant, quod rene uno adhuc ſalvo nihilominus Iſchuria oriatur; verum ſi quod uno nervo affecto, alter ejus affinis etiam conſtringatur, & quaſi convulſivi quippiam patiatur, unde poſtmodum pelvis & ureteres corrugantur, conſideremus, ad συμπάθειαν non tam celeri videtur pergendum eſse pede, Uti Celeberr. *Wepferus*, in ſuis hac de re ad me datis meminit: Non ita pridem dyſenteriæ vidi ſupervenientem Iſchuriam, quæ autem medicamentis nervos demulcentibus, & humorum irritantium acredini

ſubve-

ſubvenientibus ſtatim ceſsavit;

Materiæ huic ſalinæ, cui via ſic eſset præcluſa ad veſicam, quis non videt, & neceſsarium fuiſse ut ea in totum corpus regurgitaret, En febris & diarrhϾ ſeroſæ fomentum: quin eadem materia etiam ad articulos potuerit deferri, ibique inſultus arthriticos parere, extra controverſiam eſt, horumque exempla videre eſt apud τὸν πάνυ Williſium, in ſuo de Anim. Brutor. Tractatu: Pedum paralyſin quin caſus in ſpinam dorſi, propter nervorum compreſſionem augere potuerit, via dubito: eam tamen maxime nephritidis pediſsequam eſse conſtat ex authoribus; καὶ πάντα μὲν ἐν τούτοις Tu Vir Excell. omnia pro meliori & æquiori Tuo diſpone judicio, Vale. *Idem.*

Summum ſufferre dolorem, &c.] Nempe nephriticum; Pueros autem calculo renum eſse obnoxios, oſtendit *Ballonius* Epid. & Ephemer. l.2 p. 45. eorumque laborantium ſigna tradit, exemplo puellæ quæ 21. febris die interiit; Vomebat, *ait*, frequenter reperturſque illi lapis in renibus: Cum vomunt ſæpe & contorquent corpus pueri, loco non conſiſtentes, de nephritide conjectura eſse debet, & fomenta ad renes admovenda: In ſupradicto autem infante firmior fuit conjectura, ob interceptam mictionem & ejulatum accedentem dum eam redderet: Pueri revera ob ἀλληλοφαγίαν & ingluviem veſicæ calculo magis ſunt obnoxii, minus iis qui in renibus gignuntur, quia eorum parenchyma mollius & laxius craſsamenta non retinet, ſed trajicit & elabi ſinit, ut congeſtionis occaſio non detur tam ampla ac in adultis.

Observatio XI.

Mictio difficilis ab acres humores vitio hepatis genitos. 1. Ob aneuriſma arteriæ vaſis urinariis ſubjacentis. 2. Ob meſenterii inſigne incrementum. 3. Ob ſcirrhum in ileo inteſtino 4. Ob ulcus inteſtini recti ad collum uſque veſicæ extenſum. 5.

§. 1. ANno 1561. Sexagenarius quidam obeſus multos annos difficili Dyſuria laboravit: Variæ fuerunt ſententiæ de cauſa morbi, quam alii in veſica, alij in renibus collocabant, ſed exitus tandem oſtendit omnes illos eſſe deceptos:

Cum enim apoplexia mortuus eſſet, ſecto corpore nihil invenimus vitij, nec in veſica nec in renibus, ſed hepar duriuſculum: Ita ut manifeſte conſtaret illam urinæ difficultatem tantùm ortam eſſe ex nimia acredine humorem defluentium ad veſicam: Urinæ ejus erant ſatis tinctæ & puræ. *Obſervatio Ioh. Heſſi Medici Norici.*

* *Nil vitii nec in veſica, nec in renibus*) Huc pertinet ſymptoma illud ſcorbuticum mendaci ſpecie calculum ſiſtens, non ſolum ſcorbuticis ſed & malo hypochondriaco inflatis familiare, ſcilicet Lien excrementitiam ſaburram, ſeu tartarum hypochondriorum per renes evacuare ſolet: Tartarus iſte ſub ſpecie ſabuli rutilantis utplurimum in urinæ ſubſidentia ſe prodit, in atomos ſubtiles adeo diviſus ut viſum primo intuitu effugiat: variis tamen uſque angulis acutis ejuſmodi atomos gaudere inde patet, quod lateribus vaſculi vitri adhærentes nonniſi vi inde ablui poſſint: Aliquando dum confeſtim evacuantur ſanguineum præſeferre urinæ colorem: Arenulæ iſti Lieni (*adde & hepati*) & partibus vicinis impactæ ardorem concitant; ad renes autem, ureteres & veſicam delatæ nervoſas has partes aculeis ſuis vellicant, convellendo torquent, & tormenta ipſis nephriticis graviora & ſæviora concitant: Comitem his ſe adjungit *Stranguria* intolerabilis & continua, partim ab atomis iſtis collum veſicæ vellicantibus, partim ab urina ad aciditatem vergente, Acida autem facile ſtranguriam concitare *Helmontius* tit. Pleura furens n. 14. probat experimento: Parum levaminis ægris afferunt calidiora diuretica, v. g. ſpiritus terebinth. juniperi &c. ſpiritus, ſalia ſtrenuum hic ſe præſtat averruncum, ut & ſpiritus lumbricorum terreſtrium, Eſſentia itidem nephritica e ligno nephritico cum ſpiritu ſalis & fragorum extracta: vehiculi loco aqua petroſelini & urticæ in qua lapis cryſtalli candefactus extinctus, in calculo etiam commendatus: *E. Fr. Garmannus miſc. cur. anni 3. Obſervat. 44.*

§. 2. Coquus quidam difficultate meiendi tenebatur, aliquando ſuppreſſio erat urinæ, Calculum in veſica aut aliquid ſimile ſuſpicabamur: per quædam intervalla malum repetebat: derepente interiit; Subitæ cladis cauſa reperta eſt aneuriſma ruptum; valde enim erat dilatata arteria quæ vaſis urinariis ſubjacet: Ac credibile dilatationem iſtam arteriæ difficilis mictionis cauſam fuiſſe. *Ballonius paradigm. 26.*

§. 3. Iſabellæ Roland meſenterium in inſignem molem increverat, præ qua veſicam premens & coarctans difficilem mictionem faciebat: *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 4. Mulier nephritica ſcirrhum habebat in ileo inteſtino, ſupra renis regionem: hinc difficultatem urinæ paſſa eſt per multos annos: *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 5. In cadavere Dom. Cellarij (*Vide lib. 4. tit. de Vlceribus*) apparuit in inteſtino recto apertio inſignis: Veſica illi adhærens collo ſuo gangrænę principia contraxerat.

Observatio XII.

Vrinæ ardor & micturitio frequens, ob humorem virulentum in thorace & cordis ſinu ſiniſtro incluſum. 1. Ob connexionem p. n. pericardii cum diaphragmate. 2.

§. 1. CIvis N. per menſem bis in die ante obitum, levi animi deliquio corripiebatur, cum modico urinæ ardore & incredibili meiendi deſiderio: Illi tota fere thoracis cavitas tenui, prærubro & fœtidiſſimo humore, nec non cordis ſiniſter ſinus opplebantur: &c. *Vide tit. de Syncope lib. 2.*

§. 2. Io-

§. 2. Johanna N. ab incunabilis lotium ſine conatu reddere non potuit, Hujus difficultatis cauſam, connexionem p. n. pericardii cum diaphragmate fuiſſe credo: ad faciliorem enim excretionem excrementorum facere diaphragma certum eſt, anhelitu enim retento, diaphragma viſcera ſubdita deprimit, excrementaque propellit. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

Observatio XIII.

Stranguria ob duos calculos in emulgentibus, prope Renes flaccidos. 1. Dyſuria ob calculum veſica & ureterum. 2. Ob calculum ureteris initio objectum. 3. Ob calculos in ureteribus & Renibus. 4. Ob renum & ureterum corruptionem. 5. Ob Renem materiam purulentam continentem. 6 calculos in utroque Rene. 7. Ob vitium Renum nigricantium. 8. Ob Renes purulentos, carcinoma veſica. 9.

§. 1. Filius D. N. Brixioni novem annorum, bonæ complexionis, 1654. ægrotavit diebus 33. febre ardentiſſima, quæ ſpatio paucorum dierum conſumpſit omnem carnem, reduxitque puerum ad ſceleti maciem: Extremis diebus de ardore urinæ conquerebatur, ejuſque difficultate quam ſanus nunquam paſſus fuerat licet ſiti continua aridus, ſine modo & medio tam vinum quam aquam puram lutulentamque & ſapone inquinatam avidius hauſerit.

Demortui cadaver parentes, de incaramento dubitantes, aperiri juſſerunt: Inveniebatur Hepar immenſę magnitudinis, prorſus ſanum, niſi quod in extremis partibus eſſet roſtum, nigrum & durum: Renes flaccidi nulliuſque conſiſtentiæ: In venis emulgentibus, prope renes, reperti ſunt duo calculi, unus utrique, nec tamen unquam in juvenili corpore urinæ mictionem impediverant: Primus calculus æquabat pondus duorum aureorum Hiſpanicorum, $1\frac{1}{2}$ ungaros & ſex grana, Alter duos aureos, medium ungarum, exceptis ſeptem granis. *Th. Bartholinus cent. 3. hiſtor. 34.*

§. 2. Anno 1666. 1. Januar. diſſecui cadaver viri 36. annorum, qui per 24. annos ſummis cruciatibus, quoties urina excernenda, tentatus fuerat, Reperiebatur calculus in veſica urinaria ovi anatini magnitudine & forma: Ureter ſiniſter aliquot lapillos continebat, digiti latitudinem habens: Ren ſacci inſtar triplo major ſero diſtentus erat: Aſt ren dexter carnoſus magis pure ſcatebat. *G. Blaſius obſerv. med. 24. part. 6.*

§. 3. Margareta Nicola infeſtata aliquandiu à dolore lumborum, incidit in crudele calculi renalis tormentum, cum urinæ difficultate, &c. Diſſecto cadavere apparuit ren ſiniſter aqua & pluribus calculis infarctus, quorum maximus inſinuaverat ſe ſuo apice in ureteris principium. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 4. Celeb. *Sperling* dolore lumborum, concurrente mingendi difficultate ac tarditate vexatus fuit. Uterque ren repletus erat calculis innumeris: Ureteres à ſuo exortu uſque ad valvulam arenularum copia diſtenti erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 5. Nob. fœmina urinas ardentes & purulentas habuit: Renes cum ureteribus, uſque ad veſicam putredine erant corrupti: *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

§. 6. Nobilis N freqnenter Dyſuria renumque doloribus torquebatur, pro calculoſo habitus: Inventus in mortuo Renum ſiniſter albus, materiam purulentam continens. *Vide Tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. Generoſ. N. nephriticus Dyſuria moleſtiſſima afficiebatur: Sub renis ſiniſtri membrana calculus æquans ovum gallinaceum latebat: In utroque plures minores. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 8. Vir Cælebs urinæ laborabat difficultate: Renes utrinque nigricantes, intus nihil monſtri alebant, dexter hepati per peritonæum adnatus: In pelvi ſiniſtri parum hærebat puris. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 9. Mercator (*de quo tit. de urina alieno loco excreta.*) lumborum dolore, urinæ acrimonia &c. laboravit: Dextrum latus renis erat expers: ſiniſter pure ac ſteatomate infectus: Sordidum carcinoma ambiabat meatum veſicæ urinariæ.

Observatio XIV.

Urina difficultas ſequuta Thoracis hydropem & concretum in corde lapidem.

Vidimus in Doctore Arelatenſi Urinæ difficultatem, cum maxime renum dolore & *arenulis rubentibus* cujus diſſecto cadavere Renes integri reperti ſunt, ſed in thorace hydrops & concretus in corde lapis, qua parte materiam in ſiniſtrum cordis ventriculum, & inde ad renes ferri ſolitam probabile eſt, quę eo itinere præ calore in arenulas concreſcebat: Sed & ſeri ex pulmone ingens copia in abdominis capacitatem penetraverat: haud ſecus atque ſæpe cœcis ductibus ex abdominis capacitate in hydropicis redundat in thoracem. *Jacotius comment. ad aphor. 4. ſect. 2. lib. 6. Coac. Hippocr.*

A*Renulis rubentibus*] Arenulas nonnunquam citra lithiaſin excerni oſtendit *Hollerius* Scholio ad cap. 48. lib. 1. de morbis internis. Cur multi, *ait*, arenas mingunt neque calculoſi ſunt, cauſa in promptu eſt, non enim coguntur niſi viſcido aliquo & crudo humore tanquam glutino, opus eſt tempore: Ubi igitur obſtructio à craſſis & viſcidis humoribus, & acrior urina ac magis fæculenta, anguſtiores meatus, calore superveniente à quacunque parte, ut hepate, corde, renibus, quod diu impactum fuit in meatu, induratur & lapideſcit, figuramque accipit à ſinu in quo eſt: Neque impedimento eſt quod nonnulli reſpondent, ex calculo arenulas fieri, non contra, Cur enim qui generantur in veſica, in arenulas raro diſſolvuntur? Neque etiam ob id neceſſe eſt in calculo renum ſemper excerni arenulas cum urina: nam in multis diſſectis probatum contrarium, qui calculoſi ſunt inventi, cum neque arenas meiarent, neque laborarent urinæ difficultate, infoſſo calculo in ſubſtantia renum: *Archigenes & Philagrius* arenas reddi volunt, cum jam calculus è rene in veſicam deſcendit: Ejuſmodi arenularum, citra lithiaſin, generationis modum oſtendit *Ioubertus in revocatione a ſententia Brunonis Seidelii parad. 3. decade 2. lit. 1.* Annotatione, *inquit*, hic dignum videtur abſumptionem quæ aſtione fit, non eo uſque duntaxat progredi ut craſſamentum relinquat, ... ia etiam non raro in cineres prorſus humoris magnam portionem quandam rediga: atque id ſunt arenulæ quæ à febricitantibus non paucis (maxime morbo jam defunctis) copioſe cum urina minguntur, nulla vel præſente vel præterita etiam nephritide: ſæpe à venis omnibus, aut certe majoribus (ubi exuſtio humorum viguit) ſabulum hoc capienta: quod minus mirum videbitur iis qui bilem totam intra veſiculam propriam in lapides, alias numero paucos, alias numeroſiſſimos induratam aliquando viderint, apertis eorum corporibus quos febris ardens aut etiam diuturna rapuerat: Ego pluries iſtud obſervavi: *Hactenus Ioubertus*; Quomodo autem arenulæ à renibus provenientes ab illis diſtinguantur, proponit *Riverius* pract. lib. 14. cap. 1. Plurimos videre eſt, *ait*, qui tota vita multas arenulas cum urinis profundunt, neque tamen calculo laborant; Non raro enim arenulæ proveniunt ab humorum adustione, quæ in venis ac hepate fit. Et illæ vitri parietibus adhærent, nec in fundo ſubſident, ut illæ quæ à renibus proveniunt; præterea digitis contritæ diſſolvuntur, & ſalinam ſubſtantiam referunt: cum aliæ digitis non cedant & diſſolvi nullo modo valeant, Ac denique cum hujuſmodi arenulæ ſalinam habeant ſubſtantiam, in calida urina diſſolvuntur, neque ullo modo in ea apparent dum adhuc calida eſt: poſt quam vero refrixerit, coaleſcunt & matulæ parietibus adhærent; non ſecus ac cryſtalli Tartari, qui in aqua calente diſſoluti, dum illa refrigeratur, concreſcunt & vaſis parietibus adhærent, ita ut valde ſimilis ſit hujuſmodi arenularum & cryſtalli Tartari natura.

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Iſchuria, cum nephriticis doloribus à Calculo immenſo & occulto veſicæ.

* PRocerum noſtrorum Baſileenſium Quidam anno 1654 primum diris cruciatibus nephriticis, ac interdum mingendi tenebatur conatibus, excrementa dura, aduſta excrevit & nigra: In horum occurſum rogatus 23. Jul. Emulſionem ante ſomnum ſumendam præſcripſi, In craſtinum vero Pulverem; hac materiam tenacem biliſſam, & quaſi purulentam, multoties ac copioſe dejecit, adeo ut etiam ſubſequuta diarrhoea, per biduum continuis eiiciendi conatibus, ad ani procidentiam uſque divexaretur. 1. Auguſti hiſce paulisper ſedatis de calore querebatur ac *Siti*, 7. Auguſti, ſummam contraxit *nauſeam* atque ciborum *anorexiam*, pituita tenaci in ventriculo, crebris vomitionibus, ac laſſitudine membrorum valde incommodatus, quæ ad 25 hujus uſque durarunt: Hæc autem profligabantur convenientibus remediis: Cum interea prædictis doloribus nephriticis, ac Imprimis continuis mingendi conatibus, abſque ulla intermiſſione excruciaretur, adjunctis aliis Clariſſ. Medicis, communi conſultatione prægreſſa unanimiter concluſum fuit explorationem calculi veſicæ, cathetere eſſe Inſtituendam: Qua quidem inveſtigatione per chirurgum facta, Ipſo referente, nullus calculus fuit deprehenſus, quapropter etiam Medicorum pauciſſimi, in ſua de calculo præconcepta opinione perſtiterunt, quamvis in omnem eventum convenientia clyſmata, cataplaſmata, Injectiones, &c. ad ſymptomatum caſtigationem fuerint præſcripta ſtranguria autem magis magiſque exacerbabatur ad 31. Aug. uſque, quo & urina cruenta fuit reddita: Atroces vero hi conatus indies ingraveſcebant adeo ut inde viſus totaliter fuerit amiſſus, ac delirium cum ſumma debilitate ſequutum: quibus aliquandiu ita permanentibus tandem diebus aliquot miſerrime agonizans 26. Septembris à tantis perpeſſu difficillimis liberatus fuit morte.

Hujus corpus, calculi ſciſcitandi cauſa, de quo nunquam dubitabam, In perinæo ſolus ſectione aperui, atque ingentem lapidem unciarum duarum & drachmarum trium pondere ex veſica exſcidi quæ intus tota carnoſa, & multis filamentis intertexta erat, verſuſque orificium nigricabat, ſicut & præputium, ac ſi gangrænoſa eſſent. *Mantiſſa obſervat. Plateri pag. 66.*

Observatio II.

Iſchuria ab obſtructo uno uretere in ſui principio à lapillis phlegmatis inviſcatis; altero à calculo prope inſertionem in veſicam.

DOm. Carolus Du. Clos, Nobilis Sabaudus Iſchuria notha laborabat, veſica vacua & inani de ἀρθραλγία ſimul conquerebatur, & corporis flectendi & erigendi impotentia, nauſea

 & vomitu

& vomitu: Chirurgi pluries catheterem immiſerant, & artificiali circumductione ſæpius an quid in veſica urinæ fluxui obſtaret ubi inquiſiviſſent, veſicam plane vacuam renunciarunt. Et cum nullum aliud eſſet calculi in veſica argumentum, ipſis ureteribus utrinque obſtructis cauſam Iſchuriæ nothæ acceptam retulimus, ideoque varia à me præſcripta ſunt: Quoties æger ſemicupio inſidebat lumborum cruciatus multo acrius urgebant: bono animo ægrum eſſe jubebam, quod dolores illi ſignum eſſent calculi de ſede ſua moti & per ureteres deſcendentis, ſed metu dolorum renuit omnino æger tali amplius uti remedio: monui ægrum & adſtantes certiſſimam imminere mortem ni ſeſe quamprimum morigerum præſtaret, diem inſtare ſeptimum, poſtquam utplurimum ex iſchuria nulla amplius ſalutis ſpes affulgeret, etſi contingeret poſtea urinam, quod interdum fit natura fatiſcente, copioſe profundi: Quatuor poſt diebus, eo modo quo prædixeram, ultimum diem clauſit.

Craſtina die ſectioni corporis ut intereſſem rogatus, præſentibus non paucis ſecto abdomine pravam jecoris [illegible], à colore naturali degenere conſpicuam, meſenterium & omentum ſubputreſcentia: alterius ureteris caput lapillis cum phlegmate inter ſe, velut fortiſſimo glutine, cohærentibus & ferruminatis, ita obſtructum clauſumque fuit, ut nequidem adacto impulſoque ſtylo aperiri potuerit ſed gladioli ſectione opus fuerit, & ſpiritu quodam ibidem incluſo, uſque, dum ſectio fieret, erumpente, magnus ſtrepitus humoris cujuſdam exploſio facta eſt: In altero vero uretere calculus grandior, oblongus & utrinque acuminatus ureterem undique diſtendebat, qui tamen à capite ureteris proxime ad veſicam dependerat: imo dilatatio noviſſimum calculi deſcenſum probabat, unde anſam arripuimus oſtendendi defunctum ſalvum fieri potuiſſe ſi ſemicupio ulterius uſus fuiſſet, cujus & remediorum adhibitorum vi calculus à renibus proxime ad veſicam deturbatus fuerat: Sed magis miratus ſum inter plures lapillos calculum unum ovi columbini magnitudinis libere in veſica contentos, nec pendulos aut lateribus veſicæ affixos, qui nempe catheteris iteratam immiſſionem, diligentemque in omnes partes circumductionem calculus grandior totque lapilli, eludere potuerint ſine ulla ſui [illegible] maxime cum nec lubrica pituita circumliti, nec cyſtide involuti fuerint: Sed quod tunc temporis non obſervavi ſuſpicatus ſum poſtea, nec aliud quid excogitare potui, lapides nempe, mole ſua ac pondere, foveam quaſi & ſacculum efformaſſe, aut veſicam ad inteſtini recti latera plurium lapillorum onere quaſi ſinuoſam fuiſſe, & ibi lapides tanquam in cubili delituiſſe; digito in anum inſerto facilius deprehendi potuiſſet lapillorum & grandioris calculi cavea, & pondus &c. *D. Puerarius obſervat. ad Theſaurum Th. Burnet. pag. 191 Tomo I.*

QUod tunc temporis non obſervavi) Aliquot in locis hujus operis adducta ſunt exempla lapidum, qui nidum quaſi & ſinum in veſica ſibi efformarent, in quo delituerint ideoque maxime induſtriorum Chirurgorum ſagacitatem eluſerint, poſt obitum demum deprehenſi: Sed quid hic conjecturis locus in aperto corpore, & veſicæ conditione obvia, in qua lapilli liberi in veſica deprehenſi? adeo ut exploratorum error hic omnino ſit arguendus, qui immiſſionem in anum digitorum prætereà neglexerunt.

OBSERVATIO III.

Iſchuria ob membranas veſicæ craſſo humore undique turgidas ſiniſtrum renem inflammatum &c.

IN Illuſtriſſ. Cardinali *Sirleto Urinæ ſuppreſſio conſpicua eſt*, qua nihil loti penitus, niſi ope catheteris emitti poteſt, idque craſſum, coloratum & pravum, quod ſæpe uncias duas, interdum quatuor non excedit: Conſpicuus eſt Tumor durus, ſaltem tenſione in alvo infima ad pubem, qui ſub pubem etiam ingredi videtur: conſpicua tandem febris eſt: præterea cum alvum eſt exoneraturus, tunc niſi *poſtquam alvus deſcenderit* mingere poteſt, ut excretionem alvi tunc mictio ſemper expectet: Præterea non ſolum nihil poteſt mingere, ſed nihil penitus, aut certe parum cupiditatem mingendi ſentit, quanquam pondus grave percipit. *Tumor* non tam durus quam tenſus videtur, medium inferiorem ventrem occupat, idque non ad lienem, ſed ad os Ilii ſiniſtri parum inclinat, quamvis in id latus etiam propendeat, in quod corpus obvertitur: magnus eſt adeo, ut ſi alte illum manu ſequamur magnitudinem plenæ veſicæ præ ſe ferat: certe pueri caput quinque annorum, ſeu ejus magnitudinem exæquat: figuram vero penitus veſicæ ſuppreſſam, cujus pars anguſtior ſub pubis os ingreditur & firmior hæret, reliquo corpore non ita hærente, quin intra abdomen nutare & inclinare ſentiatur, Tumor compreſſus non dolet, ſub compreſſione tamen ſenſum appetitionis mingendi cum quadam glandis moleſtia movet: Jam integrum annum ab ipſo ægro tumor animadvertitur, & inde ſemper increſcere, cujus tenſio ſemper infra & deorſum magis devenit, ut nunc intra, ſeu ſubire, os pubis ſentiatur: Febris nonniſi tertia die à perfecta urinæ ſuppreſſione percepta à medicis, continua tamen videtur certe nullius acceſſionis notam præ ſe fert. Cardinalem ægrum quidam Cardinalis qui fuerat medicus, inviſens, tentato ventre, *Tumorem illum* nullo modo veſicam eſſe affirmavit, ſed eſſe antiquum tumorem in muſculis concretum, & quodam mane alacriter nuntiavit extractum cantharidum fuiſſe propinatum, & aliquid paulopoſt minxiſſe, & me non debere ſententiam meam tam firmiter tenere: Eadem die poſt exiguum illud urinæ, & quidem ſordidæ Illuſtr. Cardinalis obiit

In

In diſſectione Chirurgus vidit primum in Thorace cor & ipſius capſulam bene ſe habere, pulmones vero ad livorem tendentes & aliquantulum nigricantes hinc inde. 2. In abdomine conſpeximus omnes muſculos, hepar, meſenterium, ventriculum, inteſtina, flatu tamen plena, nec non & Renem dextrum, una cum ſuo vaſe tum ſeminali tum urinario ſuum naturalem ſtatum ſervare, ſiniſtrum vero eſſe inflammatum, una cum ſuo vaſe ureteri, plenum re materia cruenta paulo tenuiori ſanguine, craſſiori vero ipſo lotio: Veſica & ipſa eadem materia plena erat, ejuſque *membrana imbibita*, ita ut unius medij digiti craſſitiem fere attingerent, inflammationeque affici viderentur: Orificium cervicis veſicæ nullam affectionem pati manifeſte viſum eſt, ſi quidem unius prope digiti ingreſſum admittebat coloremque ſuum naturalem ſervabat. *Guarinonius conſultat.* 455.

§. 2. Vidi ego veſicas ſæpe humore craſſiſſimo refertas, qui butyri ſpeciem haberet, *Idem.*

§. 3. Id ego ſæpe vidi factum in ſenectute, ut tunicæ veſicæ potius coria alba repræſentarent.

V*Rina ſuppreſſio conſpicua eſt*] Urina non procedit, aut quia collum veſicæ occluſum eſt, aut quia veſica non excernit, & hoc aut quia non habet quod excernat, aut quia habens excernere non poteſt viribus ſuis deſtituta, quibus comprimendo cum urina exprimitur. Ope catheteris parum & craſſum emiſit, ergo aliquo craſſo incidente humore exitus prohibetur, aut ipſa parum habuit quod excerneret, quod ſeipſa tamen emittere non valeret, at parum habuiſſe aut habere non eſt credibile, quoniam & veſica tumet, amplamque cavitatem habere debet, & urina adnata craſſiſſima non poſſet veſicam ingredi, niſi viæ ſatis paterent, Urinam ergo multam in veſica contineri aut illam quam paucam exire videmus, non ſolum intus eſſe, ſed cum multo humore craſſo, cujus indicia in foraminibus catheteris eſſent animadvertenda, cujus ſuſpicionem facit ipſa urinæ craſſitudo, quæ quanquam in renibus & venis cauſam habet, quoties quid craſſum habet non facile ab illa ſeparatur, ſed habitui ejus infixum eſt, tamen diutius in veſica manens ſemper aliquid relinquit craſſitudinis: unde ego vidi veſicas ſæpe humore craſſiſſimo refertas, qui butyri ſpeciem haberet: completa ergo veſica hujuſmodi humore, aut ſimili craſſitudine, parum urinæ poterit recipere, illudque minime excernere. aut quia eo humore ad os relabente, obſtipetur, aut quia etiam ipſa veſica male nutrita & obdurata comprimere ſeſe nequeat ad excernendũ ore ejus concidente ob eandem malam nutritionem, malum alimentum reddit, ut *Galenus* obſervavit, corpus tanquam polypi aut loliginis, ſæpe quod ego vidi factum in hujuſmodi caſibus in ſenectute, & tunicæ veſicæ potius coria alba repræſentarent: Cur ergo tactui aliquando reſiſtat nimis forma illa veſicæ, & rigidum corpus præ ſe ferat, poſſum intelligere veſicam cum habitum contraxiſſe, & pendere potius in alterum latus, quoniam in eo craſſitudo & durities ſuperet, & ad ſe veſicam inclinet: forſan etiam quod ejus lateris ligamenta, quæ quanquam non ita multæ homine ut in cane ſunt tamen tanta ut infarctu majore breviora facta veſicam in ſinum latus deflexam teneant: Ergo parum urinæ veſica recipiat, quod repleta ſit ejus cavitas alioquin non parva, ut ex ejus mole intelligitur, ac quod parum recipit non poteſt excernere ut prius excernebat, & crebro, utut receptum ſe complebat, quoniam nunc ſeſe contrahere non poſſit, tum rigore ſui corporis, tum virium ejus male nutriti infirmitate & extinctione, ob extremam *δυσκρασίαν*, quod etiam iiſdem cauſis os veſicæ conciderit, aut quod humor ille gravior factus, ad os ipſum delapſus illud obturet, nec niſi cathetere rejectus egreſſum aliquem urinæ permittat, Os veſicæ una cum ipſa naturam ſuam amiſiſſe, illud indicium eſt, quod urina ſui ſenſum ei non facit, præter gravitatis; cujus ſenſus ad continentes potius partes videtur hic referendus: non eſſe vero acrem hujuſmodi urinam certe fieri nequeat, quæ tam infecta tam malis humoribus affecta retineatur, in quibus profecto pituitam ſalſam ſuam habere videtur neceſſarium, in ſene maxime, in quo motus ſui tarditate non poteſt non à ſicco calore ſalſa fieri. Facultates ergo una cum temperamento urinæ amittit, non ſolum ſimilares dictas ſed organicas, maxime expellendi urinam: itaque paulatim etiam malum ad hoc extremum devenit, & jamdiu cum cæpiſſet parum mingere, & crebro ſine ullo urinæ morſu: tandem non ſolum paucæ urinæ veſica capax eſt, ſed eam etiam minime emittere jam poteſt: *Idem.*

Niſi poſtquam alvus deſcenderit] Cum mingere poterat, tarde tamen, & cum mora, ob debilitatem id faciebat, ideo inſtante alvi deſcenſu, alvus ſemper prior procedebat, cum contra fere ſanis eveniat, nam urina ſuo liquore facilius exprimitur: neque vero id eveniebat quod non irritaretur veſica, nam tunc præterea etiã maxime ad mictũ incitabatur ſenſu adhuc integro ejus partis: veſica itaq; deſcenſum alvi expectabat, quo urgeretur ipſa, & ad ſui compreſſionem juvaretur. *Idem.*

Tumorem illum nullo modo veſicam eſſe &c.] Non poſſum credere tumorem illum in muſculis eſſe, minus intra illos, cum figuram & ſitum veſicæ ſervat, hæret ſub pube intra ipſam, ipſi tenuior, ſuperius latior, pleniorque nutat, ut veſica, & in latera inclinatur, utut corpus converſum in latus hoc vel alterum eſt: atqui intermuſque ſedem illam, tumor muſculorum non teneret, intus non nutaretur hoc vel alterum latus, figuram vero muſculorum neceſſario retineret, ut *Galenus* expoſuit: Certe quacumque in parte eſſet tumor extra peritonæum, nunquam tam alte deſcenderet in cavitatem abdominis, minus tam ſolutus eſſet in ea, ut libet huc illuc per converſionem volveretur: Vidi tunicam à peritonæo r. dictum ſpatio mirabiliter dilatatam, ut ſaccum præ ſe ferret, nam corrupto rene, & in flatum conſumpto, tunica in ampliſſimam molem erat diſtenta, ut eſto, id fecerit tumore intra muſculos introrſum tunicam hanc propellente, adhuc tamen tumor circum undiquaque connexus non nutaret, ſed ut hic ſub pubem tantum hæret, ipſe circumquaque contineretur: Vidi Tumores intra abdomen dorſo hærentes, prope pancreas, pultem aut ſebum referentes, connexos peritonæo & penitus affixos, ſed is certe veſicam præ ſe fert omnibus notis *Idem.*

Ejuſq; membrana imbibita] Quomodo autem membranæ veſicæ craſſam adeo materiam receperint, cum denſæ ſint, tenuioribus tantum humoribus excipiendis opportunæ videantur, idque ſine dolore fecerint, ego non video difficile, nam viæ alimenti, quod pituita membranis eſt, fiunt etiam apertæ humori qui ſub ſpecie alimenti accedit, & ut alimentum ſpiritus fuſum & in vaporis habitum extenuatum, idem etiam facere poteſt pituita dum liquidior eſt & calore extenuatior, quæ cum partem ingreſſa ea, dum moram ibi trahit, calore amiſſo concreſcit, & humorem, ſeu liquorē etiam amittit, & paulatim ſiccatur male alendo, & tandem adeo

creſcit aſſiſtentium partium calorem quanquam alba maneat ſine tamen temperie] ſicut & frigida ad humorem melancholicum ſit referenda, & ſcirrhoſam partem factam melancholico genere dicere poſſimus. *Idem.*

Tumorem illum) Non credo ego novum me dicere quod duo genera Tumorum etiam in melancholico hoc viſuntur unum quo humor aliquo] in ſinu & in partibus hiantibus colligitur in cumulum & tumorem proprium, ac finitur propriis circumſcriptum: Alterum quo nullis finibus, niſi ipſius membri aut partis tumentis circumſcriptus humor tota parte fuſus eſt, illamque ipſam tanquam malum alimentum malo habitu afficit, ut in anaſarca & elephantiaſi: In hoc poſtremo genere hunc veſicæ tumorem credo collocandum, cujus exempla vidi in ventriculo, veſica & cerebri membranis *Idem.*

Tumor compreſſus non dolet) At cur dolor nunquam extitit humor etiam craſſo tunicas ingrediente? cauſa patet ex ſupradictis, nam materia humida, & ſenſim ingrediens alimenti ſpecie dolorem non facit, & poſtquam ſenſum abſtulit ſua intemperie, longe minus mirum eſt ſi quanquam diſtendit maxime, tamen dolorem non inferat *Idem.*

Siniſtrum renem inflammatum &c.] An ab exhibito cantharidum extracto, vel infuſo aſſumptis enim cantharidibus, teſte *Dioſcoride* cap. 1. lib. 6. ab ore ac veſicam omnia erodi ſentiuntur, inflammatio in viis urinariis exiſtatur, Revera cum nulla de lumborum dolore fuerit toto morbi querela, medicamento illi adſcribanda videtur dicta inflammatio.

OBSERVATIO IV.

Iſchuria vera à ſtupore veſicæ, phlegmone, diathesi & Paraſtarum magnitudine extraordinaria.

DOm. Jolivius, Mercator cheirothecarum Genevenſis, idem & diſciplinæ militari magiſter, anno 1685. 4. Januarij circa noctis horam decimam dolore hypogaſtrij & ani prehenditur cum lotij ſuppreſſione. Acceerſitus fui hora ſecunda poſt mediam noctem, convocato prius Chirurgo qui jam catheterem intruſerat, neque tamen elicere potuit urinam: Quin & Pharmacopœus, qui eandem inhabitabat domum, clyſterem injicere tentaverat, cui ingreſſus denegatus: Totum abdomen ſummam præ ſe ferebat duritiem, cujuſmodi obſervatur in culcitris laneis jampridem non carminatis; hypogaſtrij regione nequaquam extraordinarie tumente: Vir erat & craſſus & obeſus, pituitoſi temperamenti ſigna præ ſe ferens, qui ſexageſimum nonum ſubingreſſus erat annum; Chirurgus in eductione catheteris notavit extremum illius muco obductum, unde ſuſpicio nata à phlegmate obſtrui collum veſicæ, ideoque intercipi urinam: Ante aliquot annos arenulas eminxerat: Proxime ante invaſionem morbi biberat vinum muſteum, nec defæcatum, ac perpeſſus erat frigus, hyeme rigentiſſima in officina manens Boreæ expoſita & lacum ſpectante apertum: Juſſi pectini admoveri cataplaſma ex rapis & cæpis in vino coctis, cum oleo nucum piſtis, unde iſchuria in ſtranguriam verſa eſt, & aliquid urinæ in ſubditam ſpongiam effluebat; aliquando poſt multos conatus & dolores, compreſſaque pubis regione pauxillum reddebat, ſcilicet ad uncias quinque vel ſex intra nychthimeri ſpatium, quæ turbida erat: Urgebant aſſidentes diureticorum generoſorum exhibitionem quod negavi faciendum in corpore quod impurum videbatur, nam febris ſociam ſe adjunxerat, horis veſpertinis, aliquando meridianis ingruens, ſed prius corpus purgandum credidi, eoque magis quod enematis non pateret aditus, etiamſi minima quantitas & ad aliquot tantum uncias præſcriberetur; Eapropter bulum dedi ex caſſia, additis ſpeciebus Hieræ & cremore tartari, unde ter laxata alvus, quæ tenuia tantum & ichoroſa potius, quam ſeroſa dejecit, nullo ſimul profluente lotio: Poſtridie venam brachij ſiniſtri aperiri curavi, quia circa regionem renis ſiniſtri dolorem aliquem ſubſentire dicebat, qui tamen fugax fuit, ſanguis emiſſus eſt omnino putris & nigricans ad uncias circiter quatuor; nec enim uxor, ætatis prætextu, ulteriorem vacuationem, alias neceſſariam, conceſſit. Tertia die alter Bolus ex Terebinthina cum Elect. Cathol. exhibitus eſt, qui paucas ſedes excitavit, lotium nullum. Interim ratione febris & doloris utebatur emulſione parata ex amygdalis, nucleis perſicor. quatuor ſem. frig. maj. baccis alkek. ſemin. violar. & milij ſolis, cum decocto rad. fragar. gramin. capill. ven. &c. cujus uſu exaſperare malum dicebat, ideoque ab ea abſtinere deinceps voluit aliiſq; diuretica vi præditis, ſed ſemper continuatus fuit uſus cataplaſmatum ex cæpis, raphano ruſticano, naſturtio, aqua cum inunctionibus ex ol. amygdal. amar. ſcorpion. &c. Abdomen quinta die ſubſedit & mollius effectum eſt, ſed tantillum urinæ quod per vices effluebat, tenuitatem aqueam præ ſe ferebat, febre ingraveſcente & accedente delirio interpolato: Aliqua aderant calculi veſicæ indicia, quia micturiendo cacaturiebat & pondus ſe percipere dicebat in ima illa regione, cum pruritu & intumefactione pudendi, adde quod cauſæ præceſſerant videlicet arenularum excretio & pituitæ proventus quam plurimam per ſanitatem ſe exſpuere dicebat æger. Propoſueram remedium Zecchio, Horatio Augerio & Riolano memoratum, apertionem ſcilicet peritonæi eo in loco ubi inſtitui ſolet lithotomia

tomia, quam operationem perſpectam ſibi eſſe dicebat Chirurgus: Sed tandem decima die fatiſcentibus ſenſim virilibus, ingraveſcente febre & delirio interiit.

Hora noctis nona apertum cadaver, cujus ſola organa urinæ excretioni dicata explorata ſunt; Diſſectis integumentis à medio pectore ad pubem plurima ſe obtulit pinguedo, digiti craſſitie, candidiſſima; ac remoto peritonæo obvia facta eſt veſica ad umbilicum uſque protenſa & turgida, quæ è pelvi eximenda fuit ut in apertum veniret mali & mortis cauſa: ſed ea exinanita neque lapis, neque arenulæ, neque pituita apparuerunt, ſed munda ea erat, quanquam circa fundum ex rubore inſolito, aliqua inflammationis indicia ſe proderent, quæ non catheteri intromiſſioni adſcribenda erat, ſed potius diuturnæ urinæ acrioris moræ, nam uredinem in excernenda percipiebat æger, quin & pruritum in balano; ac penis livorem contraxerat, ſed Urethra inculpata erat. Paraſtatæ, quanquam in ſtatu naturalis, nucis juglandis molem æquabant: Renes nulla pinguedine corporis, paucum ſerum citra arenulas in pelvi; In inteſtino recto phlegmonodes diſpoſitionis ſigna aderant, venæ hæmorrhoidales ſanguinem nigrum continebant, ſed paucum; quæ cauſa fuit difficultatis admiſſionis clyſterum, Chirurgus exploraturus num ſubeſſet aut calculus, aut quidpiam aliud, digitum intruſit, nulla vi, hinc intenſiſſimus excitatus dolor, unde deinceps ægro inviſus fuit.

QUæritur quænam affectus fuerit cauſa? Ego non ſimplicem ſed multiplicem credo; ac primo veſicæ ſtuporem conicio, inductum à præcedenti ſuſcepto frigore, præ quo contrahere ſe non potuerunt veſicæ fibræ muſculares, quam non adjuvare potuerunt muſculi abdominis eadem intemperie affectis quanquam pinguedo plurima munimento eſſet, ſed præcipua cauſa fuit affectus inflammatorius recti inteſtini, cujus cauſa veſica ſuperajceni ſeſe contrahere detrectabat ne irritatio inde accederet inteſtino; accedebat his angnſtia & compreſſio colli veſicæ, facta ab enormi paraſtatarum magnitudine ſed hæc non ſatisfaciebant Filio, qui vel calculum inſignem vel arenarum aut phlegmatis copiam ſolas poſſe eſſe cauſas lethalis affectus, exiſtimabat.

Observatio V.

Iſchuria vera ab affectu inteſtini recti.

ANno 1675. obiit Dom. Havart, cauſarum forenſium Procurator, vir robuſtus, & mulieroſus, ab urinæ interceptione, cujus cauſa deprehenſa eſt in inteſtino recto, quod infarctum repertum eſt nucleis ceraſorum, diu ante ingeſtorum, illuc detruſorum & ſubſiſtentium.

Observatio VI.

Iſchuria à quatuor calculis in veſica urinaria uno in rene dextro.

ANno 1627. cadavere D. I. I. P. diſſecto in veſica urinaria quatuor calculi pondere unius & ſemiſſis inventi fuerunt, itemque in rene dextro ad ureteris orificium unus, pondare drachmæ dimidiæ: In veſicula quoque fellea continebantur lapilli xvij. *Ex ſchedis D. Greg. Queccij.*

Hiſtoriolam hanc è ſchedis D. Queccij medici Norimbergenſis celeberrimi optarem fuſionem fuiſſe: Cum autem referat ſe ſextiduo ante obitum duos alios calculos, avellanæ magnitudine, medicamentis propuliſſe, conjecto ægrum dolore nephritico ſimul & iſchuria infeſtatum fuiſſe, ob calculum ad ureteris orificium morantem, ſicque viribus exhauſtum, accedente ſimul obſtructione veſiculæ felleæ, lapillis adimpletæ, quæ utplurimum lethalis, mortem oppetiiſſe. *Helvvigius ſcholio ad obſerv.* 112.

V*Tplurimum lethalis*) Quandoque veſicæ felleæ calculi lethales quandoque inducunt hydropes, aliaſque adfectiones, quandoque tamen abſque mortis diſcrimine generationem eorum fieri probabile eſt cum eiſdem interdum per alvum excernis adeoque Naturam ab ingratis iſtis hoſpitibus ſe liberare oſtendant exempla.

Observatio VII.

Iſchuria ob veſicam nimis tumidam lotio, exteriori parte fere gangrenoſam.

HOneſta fœmina ſedecim præter propter mẽſes gravida, *Dorſi doloribus infeſtatur*: mulierculæ vicinæ pro more ſexus, inconſulto medico, non audita obſtetrice, partus tempus, cujus calculum male obſervaverant, appropinquare miſellæ perſuadent, & potiones plurimas ex herbis partum promoventibus domi præparant & propinant: Sed miſera ex falſis illis parturiendi conatibus, exhibitis potionibus, in tantam urinæ ſuppreſſionem incidit, ut parum aut nihil lotij ſine catheteris ope per veſicam redderet, cum acerbis cruciatibus: hinc increſcente febre, aucto abdominis tumore (ſerum retrocedens) magis magiſque ſuppreſſa urina ut nec catheter ipſe amplius juvare poſſet, vigiliis & doloribus exhauſta diem ſupremum obiit.

Cadaver apertum fuit, Invenimus veſicam, ex lotio ibi collecto, tumidam, caput adulti hominis ęquantem, cujus exterior tunica ex parte gangręnoſa, diſſecta vero veſica, ultra libras quatuor lotij olentiſſimi effluxerunt. Uterus cum fœtu mortuo, ex ligamentis ſuperioribus, lata dicunt Anatomici, luxatis, ob cauſam, quæ ante recitata fuit, tam arcte cum mole ſua ſeſe aſſociaverat collo veſicæ ut ex arcta illa compreſſione ne guttam quidem ſeri veſica tranſmittere poſſet, hinc omnis mali cauſa *Gaſpar Kolſchen. Actorum Danicorum Obſerv.* 121. *Anni* 1679.

Observatio VIII.

Iſchuriam triduanam ſequuta veſica urinaria diſruptio.

Nuperrime in Xenodochio noſtro juvenis ſponſus xxiij. annos natus, ob lotij triduanam ſuppreſſionem, intumeſcente abdomine, cum maximo dolore & vomitu occubuit, catheteribus cæteriſque remediis nihil proficientibus.

Docuit poſt Anatome veſicam in fundo diſruptam ita hiaſſe, ut duos digitos rimæ immittere liceret per quam lotium in abdomen effluxit. Quis autem caſus, aut infortunium veſicæ tantam vim intulerit, ignoramus. *I. Conradus Peierus Exercit. Anat. med. xlvj.*

Observatio IX.

Iſchuria ob oſtium Renis ſiniſtri glandulis obſiti duris &c. Abſentia Renis dextri & partium famulantium.

Filia Dom. Tertrei, Oenopolæ, in vico Citharę dicto, quindecim circiter annos nata, correpta fuit ante bimeſtre Iſchuria, cui opem neque per refrigerantia neque per aperientia medicamenta adferre licuit; nam paulo ſubſequuta eſt *dyſpnœa*, cum quadam *Pulſus inæqualitate*, unde mors, die ſeptima conſequuta eſt.

Cadavere aperto ſequentia fuere obſervata, 1. *parte dextra* imi ventris *neque Ren*, neque vas emulgens, neque pars ulla quæ vices illorum gereret reperta ſunt: Reni ſiniſtri inæqualis erat ſuperficies, magnitudinem naturalem duplo excedentis: Propria illius ſubſtantia *glandulis conſita* erat, albis, duris, parvis, avellanis mole æqualibus: *Pelvis* & ureter *vitio carebant*: Veſica autem ne lotij guttam in ſe continebat, vix magnitudine par globo ſphæriſteij. Pectoris univerſa cavitas aqua ſcatebat; *Pulmo* dexter abſceſſu tentatus, purulentus, *ſero innatans*, Cæteræ partes labis expertes. *Anonymus in zodiaci. med. Gall. anno ij. maij Obſerv. iij.*

P*arte dextra neque Ren &c.*] Illis conſentiendum eſt qui nonnullas corporis partes eo conſilio a Natura duplices conditas eſſe ſtatuunt, ut urgente neceſſitate altera alterius vicem ſuppleret: quandoquidem hæc puella xv. ætatis annum unico Rene donata attigerat. *Idem.*

Glandulis conſtat] Hinc illorum confirmatur opinio qui cenſent exiguas glandulas, Renum ſubſtantiam conſtituentes, urinæ filtrationi dicatas eſſe; quandoquidem hoc in caſu eadem cauſa tantum veriſimiliter fuit intercepta, quod nonnullæ prædictarum glandularum obduruiſſent, ideoque officio naturali fungi non valuerint, ac præterea ad magnitudinem non naturalem cum deveniſſent, cæteras adeo compreſſerint ut denegatus fuerit ſero tranſitus *Idem.*

Pelvis vitio carebat] Vaſa lymphatica ad renes abeuntia credendum eſt in glandulas onus deponere, non in pelvim immediate ſicut à nonnullis Anatomicis traditum: Id enim ſi foret vacua veſica reperta non eſſet, Neque enim à Dom: *ſeam otio*, diſſectore, ullum deprehenſum impedimentum quo minus urina libere in pelvim & per ureteres influeret. *Idem.*

Pulmo ſero innatans] Hinc collige non ſolum arterias & venas emulgentes maſſæ ſanguineæ depurandæ inſervire, atque a ſuperfluo ſero liberandæ, ſed expurgationem dictam in univerſum fieri per omnia vaſa ſanguifera mediantibus illorum poris, quæ propterea ubique ſocia habent vaſa lymphatica, quorum numerus major vel minor eſt prout in variis corporis partibus arteriæ & venæ, quibus irrigantur, magnæ ſunt, parvæ, aut numero plures; id quod confirmationem obtinet ab inſigni numero qui in pectore occurrit, & aquæ copia quæ ſecanti ſe obtulit; hæc cum ibi paulatim congeſta fuerit, illico vitium Pulmoni impreſſit, qui abſceſſu viciatus deprehenſus eſt, unde diſpnœa ſuborta, occupatis illis ſpatiis quæ libera eſſe debent ad facilem cordis & pulmonum explicationem; unde poſtmodum ſuffocatio caloris nativi & ſpirituum ſubſequuta eſt, atque proinde puellæ interitus *Idem.*

Observatio X.

Iſchuria xxiii. Dierum ob calculum ureterem Renis dextri obturantem, cum Hydrope, urina paulo ante obitum viam ſibi faciente.

M*Agdalena Van de Graaf* non unius ſed duplicis hoſtis impetus ſuſtinuit, per annos enim ſex vel ſeptem ex ſero collecto tumidum circumgeſtaverat ventrem: Hydrops hic itni ventris ex triſtitiâ levi à cauſa inducta ortum habens, ſubito invaſerat ægrum, unde varia hominum judicia effugere haud potuit, uno hanc, altero aliam ſubitanei hujus incrementi ventris cauſam adferente, Et cum vidua eſſet, ſatis furmoſa, annon gravida eſſet occaſio dubitandi multis data. Potio *Monachodamenſis* ſutoris valde hic loci decantata, calida, acriſve, aquoſi humoris plurimum educebat, at febrem continuam ægræ inferebat. Poſt varia adhibita medicamenta meam implorare cœpit opem, quam in quodam inſtitutam viderat paracenteſin in ſe inſtitueretur flagirans, ſic enim curari ſe poſſe ſibi perſuaſerat: At ego operarionis ejus incommoda exponendo ab intento deſiſteret effeci, Aquam enim ventre conceptam ſucceſſu temporis viſcera omnia, omentum imprimis, quod renerum, pingue, facilisſque corruptionis, corrumpere adeo ut naturalem totum amittant; imo tunicam eorum exteriorem variis locis vl ſua corroſiva auferre; quale quod in iis brutis videmus, qui in aquis diu detenta fuerunt, certum eſſe dixi, hinc metum eſſe, ſiquidem paracenteſis ope educeretur ventre contenta aqua, mucoſum viſceribus inhærentem, adhærentemque magis acrem fœtidum humorem cumulari, eundem dehinc citius putreſcere: Diſtinguenda adeo eſſe corpora eorum quibus ventris apertio inſtiruenda, ut enim ſucceſſus aliquis, incertus licet, expectandus, ubi paracenteſis hæc peragitur in Hydrope recenter oborto, viſceribus ab illuvie ſeroſa minus alteratis, viribuſque corporis minus deſtructis, ita nullus, ubi inveteratum malum, interiora corrupta, vires deperditæ. Videns ægra hoc ſe auxilio deſtitutam, annon aliud excogitari poſſit inquirere cœpit; ego, ne nihil egiſſe viderer, plauſtra medicamentis onuſta licet jam oblata, ad ſeri aliquam evacuationem promovendam, veſicatorium pedi dextro adplicavi, Empiaſtrum itidem exſiccativum, corroborans abdomini, loco tamen illi cui maxime ſubjacet hepar: Præter hæc conditum ſingulis diebus aut alternis magnitudine juglandis aſſumendum ℞. *Elect. Diaph.* ℥iß. *rad. Ialap.* ʒß. *Gutt. Gamb.* ℈j. *macis gr. vi. miſce.* Multum profuit adeo ut Eccleſiam adire tempore vario concederetur, neutiquam in totum ab illuvie ſeroſa, adeoque nec reſpirandi difficultate liberari potuit, miſere ea propter hoſtis hujus impetus ſuſtinere coacta, uſque dum ſecundus, qui *Nephritis* acceſſit, ad cujus ablationem medicorum operam implorare neceſſum fuit: Quarto autem maxima ante obitum die, urinam largiter uſu medicamentorum excrevit quæ jam per dies viginti tres (dictu horrendum) ſuppreſſa fuerat.

Diſſectis mortuæ integumentis communibus muſculiſque abdominis i. *Peritonæum* occurrebat durum valde, imo cartilaginoſum omnino, forſan quo aquæ graviori ſuſtinendæ commodius inſerviret; per annos enim 6. aut 7. tumidum circumgeſſerat ventrem; 1°. intra peritonæi duplicaturam ſerum hoc collectum fuiſſe. ſententia medicorum variorum fuerat antequam venter aperiretur. 2°. Peritonæo diſſecto, ſeri quantitas ea quæ ex xxv. libr. ℔. effluxit; haud ſane magna, ſiquidem comparetur quantitati illi quæ in aliis obſervari ſolet, forte quod vel per vias occultas, vel per ſeceſſum aut urinationem imminutum fuerit. iij. Ablata, hinc etiam aqua ea quæ in cavo ventris continebatur, Peritonæum interiora ſuperficie nigrum obſervavimus quaſi ſphacelatum iv. *Omentum* nigrum itidem & fere corruptum. v. *Inteſtina* corrugata, cum maculata, vj. *Hepar* tuberoſum, grave, contractum variis locis rauco incruſtatum. vij. *Veſicam bilariam* tubera hepatis primo occultabant & mox bilis exiguam quantitatum continens ſe exhibuit. viij. *Ventriculus* vacuus erat, laxus, muco obductus. ix. *Lien* exterius gravis, craſſus atque ingens, at interius & coloris erat boni & conſtantiæ debitæ, x. *Veſica urinaria* urinæ nihil continebat, mucoſa cruſtoſa, ſimiliter ac partes reliquæ obducta: xi. *Renes*, qui hoſti ſecundo januam aperuerant; extraordinariæ erant figuræ, *dexter* imprimis, magnitudinis craſſitieique excedentis, Interius calculis nonnullis exilibus refertus, *Siniſtro* infundibulum erat inſigniter amplum in quo ad ureterem via ſatis patens, cui digitum inſerere indicem licebat, Hujus in medio calculus hærebat teres, quem ex Rene deorſum deſcendiſſe certo nobis perſuademus, quarto maxime ante mortem die, quo urinam largiter excrevit, *Iob Meckeren Obſerv. Chirurg. xiv.*

COnſideratione dignum ex ſeri Sanguinis diuturna adeo retentione nullam cerebro inductam fuiſſe alterationem, quæ fere in tali caſu ſupervenire ſolet adeoque ægram, ſana mente ſine ulla ſomnolentia febre graviore interiiſſe.

Hoc loco monemus inſecta, Cantharides, aſellos, locuſtas, cicadas &c. diureticis adnumerata, non ſtatim ac urinæ excretio impedita eſt, uſurpanda, quod damni ſæpe magis quam commodi adferant, quod ejuſmodi animalculorum minutiſſimo ſat inſit virium craſſiſſima quæque, attamen fluxilia, ſcil. mucum, calculos, arenulas & alia ureteres tranſire valentia, penetrandi expellendique *Idem.*

Observatio XI.

Iſchuria in Bove, ob veſicam urinariam diſruptam.

IN diſtractu Zulliehienſi alebatur bos ſaginationi deſtinatus, nec ſpes dominum fallebat, bove probe impingueſcente: Obſervant interim domeſtici per aliquot dies bovem non emiſiſſe urinam; rem Domino aperiunt, qui metuens bovis interitum acceſſit lanionem & jubet mactationem:

Aperto abdomine tota cavitas inventa aqua repleta, & veſica diſrupta, cæterum omnia viſcera erant ſana, boſque ſatis obeſus;

Cauſa hujus diſruptionis erutu difficilis ob præpeditam extorum inſpectionem; Diſruptionem veſicæ in homine eſſe periculoſam imo lethalem norunt medici; illudque comprobant exempla eorum qui præ intempeſtivo pudore urinam diutius retinentes ſibimet ipſis exitium accerſerunt rupta veſica; *Samuel Ledelius Miſcell. curioſ. anni IX. obſervat.* 145.

Observatio XII.

Iſchuria lethalis ob Renem dextrum præternaturalem formam adeptum, corruptum, ſeri tranſcolationi ineptum: Siniſtrum tumidum cum vitio vaſorum emulgentium & ureterum.

MErcator quidam Ulmenſis, quinquagenarius, temperamento ſanguineo (ob diætam haud convenientem paulatim in phlegmaticum degenerante) & pancratica corporis conſtitutione præditus, vita ſedentaria gaudens, iræ æſtu quandoque exardeſcens, acetariis, carnibus ſalitis & fumo induratis caſeoque diverſi generis frequenter ſeſe infarciens, ac à medicamentorum purgantium uſu abhorrens, *Iſchuria* omnimoda divexatus meum petit auxilium: Præmiſſis univerſalibus varia remediorum genera affectui huic ſpecifica & appropriata per totum morbi decurſum à lenioribus ad validiora gradatim aſcendendo fuerunt adhibita, ſed irrito conatu: Affectus autem hujus graviſſimi & periculoſiſſimi cauſa non oriebatur à calculo, vel obſtructione veſicæ, vel urethræ, vel ab ipſius veſicæ diſtenſione &c. Dum cathetere immiſſo ne guttula quidem effluerer, nec ullus dolor, vel tenſio, vel repletio circa veſicæ regionem appareret; nec etiam ab ureterum obſtructione, ſive à calculo, ſive ab alia quapiam materia ſabuloſa vel viſcida, malum hoc ſurgebat, dum ne minimus quidem in ipſis doloris ſenſus perciperetur: Quoniam autem in ſiniſtri renis ſitu dolor quidem gravativus ſeſe oſtenderet, veroſimile fuit hanc omnimodam urinæ ſuppreſſionem ortum duxiſſe vel ab obſtructione phlegmatis lenti, vel calculi, vel materiæ ſabuloſæ intra renes, vel in anguſtiis emulgentium capillaribus per renes diſperſis, vel in carunculis illorum papillaribus: Ea propter multivaria & ſelectiſſima tam interna quam externa uſurpata fuere remedia uſque ad 17. uſque diem, ſed effectu fruſtraneo: Alvus quidem clyſteri uno vel altero, leni quoque pharmaco ſemel ſtimulata quotidie erat lubrica, fæceſque lentæ & pituitoſæ, non tamen ſeroſæ in copia excernebantur, ſed ne unica quidem guttula urinæ per veſicam: Acceſſerunt inſuper validæ per os, & quidem ſpontaneæ excretiones, ac tandem etiam vomitus, qui in magna ſatis quantitate pituitoſam materiam craſſam, & glutinis inſtar tenaciſſimam eduxerunt, nec tamen motibus hiſce vehementioribus optatus ſubſequebatur affectus: Adſtantes quoque urinoſum odorem per os & nares expirantem haud leviter ſentiebant, dum ipſe humor urinoſus per ſanguinis maſſam & univerſum corpus regurgitabat, ejuſque recurſum teſtabantur intumeſcentia corporis, & metaſtaſis ad cerebrum

&

& nervos vaporum præſertim, unde ſuper memoriæ læſio & balbuties, quibus tandem ſuffocatio ſubſequens vitæ finem impoſuit.

Aperto cadavere in genuinam Iſchuriæ hujus impropriè ſic dictæ cauſam ſedulo inquirens, loco Renis dextri inveni corpuſculum, ovi gallinacei minoris magnitudine; totum cartilagineum, valde induratum; quo diſſecto intus apparuere grumi quidam ſanguinis cum aqueis veſiculis, & exigua portiuncula carnis parenchymaticæ renalis putrilaginoſæ. Dexter inſuper ureter totus exſiccatus tenuiſſimi inſtar fili apparebat: Ren ſiniſter valde tumidus, naturali ferme triplo major, carne illius flaccida valde ſe repræſentante: Quod autem magis mirandum & notandum, vaſa ad renem hunc tendentia emulgentia, à materia quadam fere cartilaginea adnata validiſſime, & quaſi intertexta penitus obſtructa, & pedetentim ita infarcta erant ut ne gutta quidem ſeri minima penetrare potuerit, hinc Iſchuria ſupradicta totalis ſubſequebatur per 17. dies integros abſque gravi dolore durans. Tandem reſtagnantis urinæ copia inquinatus & aggravatus ſanguis ad cor delatus, ſpiritus vitales caloremque nativum inficiendo & ſuffocando funeſtum conciliavit exitum: *Lucas Schroeckius Filius. Miſcellan. Curioſ. anni ix. Obſervat. 179.*

C*Arnis parenchymatica renalis*] Quæ dubio procul indicabant quod per longum temporis ſpatium nullus ad renem dextrum, multo minus ad ejus ureterem ſeri tranſitus fuerit conceſſus; dextro intuper uretere toto quaſi exſiccato tenuiſſime fili inſtar apparente *Idem.*

Siniſter ren valde tumidus] Quoniam via hacce intercluſa omnia ſeroſa materia, cum eaque variæ impuritates per vaſa emulgentia ad renem ſiniſtrum properabant: *Idem.*

Ad renem hunc tendentia emulgentia] Propter variorum humorum pituitoſorum, viſcidorum, & tandem etiam ex parte induratorum affluxum ob pravam victus rationem purgantiumque iteratam omiſſionem generatorum. *Idem.*

Vita ſedentaria gaudens &c.] Ex doctis liquet haud proficuam homini eſſe vitam ſedentariam, econtra ſanitati quam maxime conferre moderatum corporis motum, ante paſtum modicum pro primis inſtituto: Hinc Hippocr. 6. Epid. ſect. 4. *Sanitatis ſtudium eſt non ſatiari cibis & impigrum eſſe ad labores* Et 1. de Diæta, *Homo qui bibit & comedit ſanus eſſe nequit niſi etiam laboret.* Galenus 2. de Sanit. tu. *Tutela ſanitati à labore auſpicanda.* Celſus l. 1. c. 1. *Ignavia corpus hebetat, labor firmat: illa maturam ſenectutem, hic longam parit adoleſcentiam*: Varietas quoque ciborum ſtudioſe vitanda, cum varios pariat morbos: De medicamentorum purgantium congruo tempore ſumptum utilitate ſingulari contra illos quoque notandum qui per aliquot annos Cereri & Baccho ſtrenue indulgendo, & ab omnibus catharticis abhorrendo, plurimas tandem coacervant impuritates, quæ pertinaciſſimarum ſæpius obſtructionum, atque affectuum quandoque incurabilium genitrices exiſtunt feraciſſimæ. *Idem.*

Observatio XIII.

Iſchuria nullo vitio neque in Renibus neque in veſica exiſtente oborta.

VRinarii ſeri abſentia oriri poteſt ex impedita ſeri à ſanguine in renibus ſecretione: Id quod ex anatome Nob. matronæ colligo, quæ anno 1674. poſtquam 16. dierum Iſchuria laboraſſet, tandem defuncta, nec in veſica nec in renibus lotii quicquam exhibuit, ureteris vero utriuſque principio à calculis grandiuſculis obſtructo. *Scroeckius Junior Scholio ad Obſerv. 113. Helvigii.*

V*Reteris utriuſque principio*] Vix quidam clariſſimus à calculo in ureteribus hærente vix impediri unquam, vel diu ſaltem, urinæ tranſitum potabat, cum ad latera libere urinæ deſcenſus concedatur, idque ex hoc fundamento quod aliquando in ureteris medio calculum ovi colombini molem pene æquantem, nulla tamen præſente urinæ invenerit: Id quod equidem ita aliquando ſe habere haud negaverim præcipue ubi calculus inæqualior, omni ex parte ureteris circumpoſiti latere minimè attingit, adeoque humori aliqualem tranſitum præbet, necnon ubi Helmontiana illa ſpaſmodica contractio abſuerit: Hoc tamen notare liceat iſtum ordinarii ſeri abſentiam ejuſdem ad latera facta decurſum non neceſſario inferre cum alia etiam ex cauſa abeſſe potuerit, nempe ex impedita ſeri à ſanguine in renibus ſecretione, id quod ex allata matronæ hiſtoria patet. *Idem.*

Observatio XIV.

Iſchuria xx. die lethalis, ob lapillum ſaxeum ureteri dilacerato impactum.

SUmmum conatum & pertinaciam miram facultatis expultricis renum ureterumque annotavi in magiſtro Chavotio, Pharmacopœo Pontano; Natura enim quamquam *dolore atrociſſimo* repugnante, nunquam tamen à deturbando lapillo ſaxeo ſuperandiſque ureterum anguſtiis deſtitit, niſi cum ipſis jam dilaceratis præ laboris & enixus diuturnitate lapillus in fibris divulſis, tanquam piſcis in rete, ita inhærere cœpiſſet, ut prorſus dimoveri non poſſet, fractis tum proſtratiſque omnino viribus, cum ſuppreſſa fuiſſet prorſus urina per xx. dies ante, ut toto eo tempore vix ſelibram urinæ reddiderit. *Carolus Piſo de morbis à ſero p. m.* 354.

Observatio XV.

Iſchuria à calculo ureterem dextrum occupante.

ANno 1681. x. Februarii diſſecta eſt puella decennis, filia Dom. Varronis quæ biduo tantum ægrotavit à ſuppreſſa omnino urina, nullis ante prægreſſis querelis læſionis partium urinæ excretioni dicatarum: Veſica lotio erat admodum diſtenta; ureter dexter admodum amplus, cujus patulus medium occupabat calculus aſper, tranſitum lotio omnino denegans: Pelvis renis ſero quoque referta, Ren ſiniſter & ureter nihil vitii præ ſe ferebant: Hinc conſtat Iſchuria tum notha tum legitima laboraſſe: Notandum dictam puellam ab viij. ætatis anno menſtrualem fuiſſe.

Observatio XVI.

Iſchuria à Scirrho veſicæ.

RVdolphus *Brunwald von Riethe* 60 annorum poſt obitum conjugis, ex continuo ſpiritus vini potu & maſticatione Nicotianæ, ægre habere cœpit, tuſſivit, macilentus evaſit; tribus poſt hebdomadibus conqueri cæpit de urinæ difficultate & totali poſtmodum retentione. Adhibiti ſunt ſacculi emollientes ſupra pubem lacte cocti; cathetere urinæ evacuata; inde melius ſe habere credidit; ſed impleta veſica urina identidem retenta fuit. Chirurgi denuo urinam cathetere allicere volebant, ſed ſanguis loco urinæ poſt dolorem illatum affluxit, ſenſimque in pejus abivit, reliquam manuum opem ſprevit & ita ſubſequente in glandis extremo inflammatione ad fata deceſſit.

Aperto cadavere, præſentibus D. Joh Georg Volkamero Filio, Chirurgiſque patriis D. Zeudario & Hegio, Anno 1686. die 26 Maij, reperimus veſicam urinariam admodum urina turgentem: hanc aperuimus deinde cathetere per urethram immiſſo vix penetrare potuimus. Hujus cauſam rimantibus, ſcirrhus in ejus cervice magnitudine pugni comparuit, idque non intra ipſam veſicam, ſed loco proſtatarum & ſphincteris. Vlterius inquirentibus obvenerunt nobis rubera anormia utrinque ad veſicę hujus latera, nihilque aliud erant quam induratæ, & ſcirrboſæ veſiculæ ſeminales. Vreteres erant ſolito majores, & inteſtini recti extremitas glandulis nigris in circuitu interius conſpicua. *D. Iohannes de Muralto Ephemeridum Germanicar. Decuria ii, Anno v.*

Observatio XVII.

Iſchuria itidem alia à Proſtatarum ſcirrhoſitate.

RArum eſt quod Romæ obſervat Celeberr. noſter Ettmullerus; Amicus poſt buſta etiam colendus in Principis Juliani Iſchuria lethali laborantis cadavere, in quo ſolæ glandulæ proſtatæ ad radicem penis tumefactæ repertæ ſunt, à quo tumore lethalis urinæ ſuppreſſio oborta fuit, cui obſervationi & hanc addere licet. Vir ſexagenario major Paſtor noſter Gallicus, ex Gallia propter religionem profugus *Lenfert* dictus, iter ſuſcepit Rintelium: in via poſt aſſumtum Bryanium, incidit in colicam, quam comitabatur urinę ſuppreſſio; urinam neque catheter, neque candela cerea, neque alia optima remedia tum interna tum externa, balnea aliaque prolicere poterant; tandem accedentibus vomitu, ſingultu momentaneo, & convulſionibus, decimo morbi die placide moritur; poſt mortem, diſſecto cadavere, nihil mali in renibus, niſi in ſiniſtro duas puſtulas lotio limpido repletas reperimus; veſica verò erat inſtar capitis in immenſum extenſa & ſanguine ſeroſo referta. Glanduloſę proſtatę erant inſtar pugni tumefactę cum maxima duritie. Ab hoc tumore collum veſicę & inteſtinum rectum ita comprimebantur, ut urinę & fecibus tranſitus denegaretur; hinc lethalis hæc urinę ſuppreſſio noſtró judicio orta fuit: Quare morborum multorum cauſæ latent in hiſce glanduloſis partibus, hactenus à pluribus Medicis malè neglectis. *D. Ioh. Dolaus Ephemerid Germanicarum Decuria ii. Ann. v.*

NOn ſemel nobis videre contigit urinarum ſuppreſſiones, aut ſtillicidia à tumefactis proſtatis, quibus medebamur vel per humoris reſolutionem, vel per ejuſdem ad ſuppurationem abeuntis evacuationem. Id autem præcipue familiare fuit iis qui ſæpius gonorrhæâ tentati partes has affluxibus maxime obnoxias fecerant. Evacuatio verò aut reſolutio prædicta non ita facilis in omnibus fuit, quin etiam in præſentiarum aliquos noſtra curæ habemus commiſſos quos neutra hac via, omnibuſque etiam ſelectioribus medicamentis ſanare licuit; profundius, ſcilicet latens humor, vel eidem terreſtrior, aut viam remediis paratam ſubintrare nequit, aut in ſcirrhum immedicabilem abiit.

Observatio XVIII.

Dyſuria in qua veſica Sphincter calloſus.

JAcob Hahn Vitriarius faber Nürtenbergenſis, annor. 74. Junio 1673. urinam non potuit mittere, doloribus accedentibus ingentibus, donec poſt multa interna & externa, per plures dies guttatim, hinc copioſius ſequeretur. Viribus interea deficientibus duodecimo morbi die poſt dolores intolerabiles obiit. Aperto cadavere viſcera integra, præter pulmonum dextrum lobum aliquo modo putridum Renes & ureteres ſani, & ab omni ſabulo aut arenulis vacui. Veſica vacua, quod ſub vitæ finem deſtillaſſet urina ſingulis horis. Circa collum veſicæ durities craſſa erat ovi gallinacei magnitudine, in quam ipſe ſphincter, quod ſectio demonſtravit, excrevit præternaturalem, quæque excretionem urinæ impedivit nulla ſectione aliiſve remediis tollenda. *D. Salomon Reiſelsus Ephem. German. Decur. iii. A. ii.*

Observatio XIX.

Veſica tunicarum craſſities nimia non ſemper obeſt urinæ excretioni.

VEſicas urinæ multas vidi craſſefactas, & duras, quæ nonniſi ad ſummum hujus mali cumulum ſuam operam excernendæ accipiendæque urinæ amiſiſſent. *Guarinonius conſultat.* 584.

Observatio XX.

Dyſuria lethalis ob veſicæ ulcus.

§. 1. NOb Dom. *Andreas Kolme Iaſche*, triceſimum octavum annum excedens, *Arthriticus* alias & ſcorbuticus, cum annua jam, & ultra excurrente continua *Dyſuria* graviſſima miſere torqueretur, & ad curandum ipſum initio demum menſis Octobris anni 1678. poſtliminio recreatus fuiſſem, *urinam horrendi & acris fœtoris*, qualis a putrefactione & digeſtione in fimo equino eſſe conſuevit, tandem etiam lixivi ſaturati æmulam, turbidam ſubſidente purulenta, viſcida, utrique fundo firmiter adeo adhærente materia, ut vix repetitis urinæ collutionibus abſtergeretur, inveni & obſervavi: Hic fœtor, index certus latentis fermentalis putredinis, quæ tempore erodendæ & conſumendæ veſicæ ſuffeciſſet ni brevi ſedata fuiſſet, aliquot dierum ſpatio emendatus, tamen poſtea per intervalla & recruduit & receſſit, ita ut tandem die 14. Octobris prorſus expugnatus fuerit, urina naturalem & odorem & colorem multo quam ante & unquam meliorem recuperante, excretis 30. Octobris, binis aſcaridibus, vivis ſalientibus, qui in ipſa penis glande reptantes juventi: Licet vero corruptio hæc, putredo, & fermentalis fœtor fuerint correcta, Dyſuria tamen ad mortem uſque, minore tamen multo purulentæ materiæ, neque ut ante viſcida, quantitate porro excreta, ita ut quandoque, ſiccata quadantenus veſicæ exulceratione omnino nulla excreta fuerit, Dyſuria etiam tum ad biduum fere inducias dante; Sed non fuit hæc feliciter diuturna, quin recruduit malum, cum *ulcera veſicæ* rariſſime admittunt curationem, ob madorem continuum ab urina, & ſi hæc juſto acrior & mordax, continuum internæ ſuperficiei eroſionem ulteriorem, quam ſolam cauſam genuinam & proximam, ob purulentæ materiæ, quæ una cum urina excernebatur, eique commiſcebatur. Dyſuriæ cauſam eſſe, & fuiſſe non dubio eventu prædixi, cum plurimorum de veſicæ calculo fuiſſet opinio: His malis, ab eſu piſcium oborta nauſea, die Mercurii. 8. ſcilicet Martii, tempore matutino, cum rigore diuturno, anxietatibus præcordiorum, cephalalgia, vomitu & minitante lipothymia, febris acceſſit, quæ quinque paroxyſmis Tertianæ intermittentis exquiſitæ ſervavit typum, niſi quod ſudore, ob habitum corporis ad hunc nunquam diſpoſitum, minime ſolveretur: Reliqui aliquot paroxyſmi, pauci & leves, inſtar duplicis tertianæ, poſt erraticę prorſum ſervavere typum, & non tum calore quam frigore fuere infeſti, oppreſſa forte jam Natura & calido nativo, ut par non eſſet, concitato calore foras è præcordiis infeſtum propellere hoſtem, vitæ inſidias ſtruentem: Hæc viciſſitudo ad xx. duravit diem; à quo frigus fere extremorum continuum notavimus, ſenſim caloris nativi flammula tantum jam micante, fatiſcente: qui ſtatus mente illæſa, repetitis Dyſuriis ad finem vitæ, qui fuit dies 27. Martii, hora circiter media ſecunda, circa pomeridiei tempus, quæ & nativitatis fuit, perduravit.

Aperto poſt mortem abdomine, ſequentia rariora, & notatu digna prorſus obſervata, & à me & aliis honoratioribus fuere ſpectatoribus. I. *Pinguedo* ſub cute in Pectore, & maxime in abdomine, mira, extenuatis cætera artubus & muſculis, craſſitie, colore ſaturate flava, Quæ pinguedo, ut vitæ prorſus ſedentariæ, & ciborum delectus & copiæ, poſtſtite fere tempore appetitu adſcribenda: Ita pariter caloris nativi penuriam, Archæi & Fermentorum, quibus ad volatilitatem diſponuntur aſſumpta transmutata, debile robur cum neque ſudor, neque ſufficiens corporis tranſpiratio, ſubſidentibus vel infarctis poris obſervaretur, denotabat. ij. *Omentum* craſſum ſatis, & copioſa pinguedine perfuſum, Inteſtina omnia undique rite velabat, adeoque non in hujus vel defectum vel tenuitatem, ſed alteri cauſæ magis latenti, ut eventus curationis docuit, à juventute fere, & pro hæreditaria habita colica erat adſcribenda. iii. Extractis inteſtinis, *interior cavitas ventris inferioris* copioſam hanc inde oculis offerebat pinguedinem, omne ad inferiora fere remeante alimentali ſucco, cum obſtructio & debilitas in artubus arthriticis, nil fere vel admitteret vel reciperet: iv. *Renes* præter naturali magnitudine, eaque diſpari, ſiniſter enim dextro multo major, uterque copioſa tectus & obvolutus pinguedine, ut parenchyma plane fugeret inſpectum, v. *Subſtantia Renum* colore variegato, plumbei fere & albicantis, non rubei & vividi coloris: Qui diſſecto parenchymati carnoſa perfuſam exacte conſpectus dabant pinguedinem, ex qua variegatus ille & non naturalis color ortum ducebat: Siniſter tamen dexter pinguior, craſſior, major, ita ut diſſectus ob pinguedinem molliorem parum humiditatis exſudaret, vel exprimeretur, & à nonnullis, præcipiti nimis judicio pro pure haberetur, cum tamen mihi accuratius poſt & aliis inſpicienti, & parenchyma cultro exprimenti, nullum adparuerit; vi. *Ren dexter* minor multo & flaccidior, calculoſus erat, licet defunctus nunquam de lumborum dolore, niſi nunc ex febri decumbens, conſueto febrientibus ſymptomate, fuerit conqueſtus: *Calculus* cineritii erat coloris, durus, cum ramis variis, non modo totam pelvim, ſed & principium ureteris, & fere in uretere & pelvi tubulos renes verſus, omnes obturaverat, minor forte & flaccidior erat, quod actio actus, negato urinæ tranſitu, læſa & impedita erat: Dolor in lumbis hactenus nullus, quia immotus, clavi inſtar impactus, attritum & dolorem excitare non poterat, neque ureterem diſpendere, multo minus permeare. vij. *Veſica*, quod caput rei, per exigua prorſus, craſſa pinguedine copioſa, ceu mole quadam, extra obvelata; quæ diſſecta in ipſo fundo, non ad inſertionem ureterum, quæ prope collum, exulcerationem late ſe extendentem in ſuperficie ejus interna, cum purulenta materia, & uno vermiculo, quales in putridis carnibus reperiuntur, de quibus ſemper mihi *conjectura, neque fallax fuit* ex eventu, conſpectui offerebat: Exigua fuit veſica, ut conjector, quod ob copioſam pinguedinis adnatæ molem jam ab aliquo tempore non potuerit rite extendi, & cum capacitas exigua prorſus, deſuetudine copioſam aſſervandi urinam, fuerit reddita, diu lotium aſſervare non potuit: adeoque hinc factum quod frequenter ad excretionem prædefunctus fuerit ſtimulatus. Et quia brevi, pauca etiam urina implebatur, eaque omnem tangebat ſuperficiem, ab acri ante lotio, & acribus cauſticiſque exhalationibus, qui à calore ſurſum fundum verſus elevabantur, facile lædi & exulcerari potuit. viii. In *cavitate* etiam *veſicæ*, cyſtide obvolutus, majoris piſi inſtar, in ſuperficie levis, candicans, eboris inſtar torno lævigati calculus, vel forte concretio tartarea, in corpore arthritico, inventa fuit, quæ incautius à Chirurgo educta, ubi adhæſerat non bene obſervatum fuit. ix. *Urethra* diſſecta coloris obſcure plumbei & lividi fere erat, ad glandem præter propter, ubi naturalis color conſpiciebatur. An forte ſubtus ſanguinis concretio quædam tranſparens hujus coloris obſcuri cauſa, judicium eſt cuique liberum. x In brachiis utriſque à cubito ad carpum, ſecundum ulnæ extenſionem, copioſi nodi, tophi, ſeu coagulationes tartareæ in corpore miſere antehac arthritide exagitato inventi fuere. *Johannes Spechtius miſcellan. curioſ. anni ix. obſervat.* 114.

§. 2. Veſicæ urinariæ ulcus, quod totam ferme ejus cavitatem, in qua ſex quippe continebantur calculi, occuparat, virum quendam Senatorium & Septemviralem extinxit. *Joh. Helwigius ex Schedis Gregor. Quæceti Obſervat. Medic.* 81.

Observatio XXI.

Stranguria Dyſuria à Rene ſiniſtro purulento, veſica calculo & ſteatomate illius collo exterius adnato.

DOm. Jac. Sulzen 50. annor. ſtaturæ mediocris, ſanguineus, anno ætatis x. excrevit calculum magno niſu & dolore: dolores tunc diſparuerunt, nunc recrudurunt ad annum

annum ætatis uſque xxxij. quibus annis ſubinde arenulas, ſubinde calculos excrevit : Interim varia adhibui remedia : ab xvîj annis doloribus fuit immunis, quod adſcripſit àquæ cuidam à medicaſtra porrectæ : A ſemel anno dolores iſti nephritici prodiere cum alvi pertinacibus obſtructionibus, quæ clyſteribus ſoluta ſine cruenta mictione : nulli vomitus exercebant ; dolores acutiſſimi mulcebantur uſu olei amygdalar. dulc. & ſyrupo de althea Fernelii : urinæ ſemper deponebant ſedimentum copioſum nunc viſcoſam, nunc tenue, quod exſiccatum in calcem facile abiit ; ſine arenulis & calculis urinam facile reddit abſque omni dolore, ac frequentius & copioſius per ſeptem ſeptimanas ; deinde retulit ſic in rene ſiniſtro nihil doloris percipere : Poſt triduum circiter conquerebatur de ſtranguria valde dolorifica : Urinæ fluxus interdum ſubito interrupebatur, ac ſi oſtium veſicæ repagulo fuiſſet occluſum, ut ne guttulam urinę reddere potuerit, cum ardore & dolore in glande, hinc ſtranguria heri rediit, paroxyſmus ſubinde ceſſat, ſubinde revertitur. Ante trimeſtre excrevit per vices ſabuloſum arenoſum, inæquale, groſſiuſculum ; calculum magnum non excrevit hac vice nec cruenti quicquam, dolores renis ſiniſtri redierunt, ut & in veſica, dolebat & urethra ; Semel excrevit portionem quandam pinguedinis æmulam : nunc urinam ſæpius mittit magis ſine quam cum dolore. Lithotomus ante trimeſtre offendit cathetere calculum, quem tamen reperire amplius hactenus non potuit: urina transmiſſa eſt ſine ſedimento : Dolor renum nunc fere perpetuus, qui que circa veſperam exacerbatur : Cæterum æger macer eſt manibus tremit, dormit inquiete terretur, hinc dolores in univerſum corpus excurrunt, *Teneſmo ſæpe laceſſitus* ; alvus alias pigra ſubinde nil niſi mucum viſcidum excrevit cum niſu, qui albus, fere lacteus, vellicatur in nervis cum rigore ac dolore, nunc lecto affixus ob dolores, tremores & terrores utcumque appetit, parum bibit, tormina ventris ſæpe ſentit &c. collectam urinam evigilans reddit ſine difficultate, urinæ fluxus raro intercipitur amplius.

Dictus Dom. Sulzerus palliativis uſus remediis, 24. Junii 1680. obiit : Cadavero aperto Renem deprehendi ſiniſtrum inſtar veſicæ aqua plenæ turgidum, qui ſanioſi puris ad minimum ℔ß. continebat, cujus parenchyma fere erat abſumptum & in pus converſum : Et ureter ejus tam amplus & dilatatus ut facili negotio & ſine incommodo pollex intrudi potuerit, in quo neque calculi neque ſabulum invenire datum: Veſica urinæ copia diſtenta, ſed nihil puris in ſe continebat, Ejus tamen pars, cui inteſtinum rectum ſubjacet, omnino corrupta erat, (unde & illud exterius putredinis labe quoque infectum non minus ac partes adjacentes) ita ut leviſſime non tractatione digiti diſrupta ſit : In collo veſicæ calculus inventus aſper. Eidem collo exterius adnatum erat *Steatoma* ad ſiniſtram vergens, & ſurſum verſus ureterem tendens, quod illum compreſſit, ita ut puri in veſicam introitum denegarit & viam occluſerit, Ren dexter nihil ſiniſtri habebat, ulterius inquirere non conceſſum.

IN conſilium adhibiti Medici reſponſum hoc dederunt Affectum haud eſſe ſimplicem, ſed complicatum valde, quamvis omnes ex eadem pullulent radice ; Veriſimile eſſe calculum vel unum grandiorem, vel plures minores in rene hoſpitari ſiniſtro, qui ob ſitum forte decliviorem humilioremque in pelvim aſcendere, perque ureterem tranſitus ſibi viam in veſicam parere ſibi nequeunt : Eundem quoque renem, qui hoſpitium præbet calculo, nonnihil exulceratum eſſe, præterea alia indicia innuere id excreta purulenta tetrum ſpirantia fœtorem.

Veſicam quod attinet, hanc tortorem etiam calculum in cavo ſuo fovere concluſum, ligatum tamen & tenacioris è veſicæ excoriatæ interiori tunica exſudantis muci interventu, quo obductus veriſimiliter eſſet, affixus & ſuſpenſus excernendi cupiditatem & moleſtiarum plenum conatum, tam in virga quam inteſtino recto, eodem tempore excruciantem, Dyſuriam quin etiam & ſtranguriam, quibus continuis his quinque diebus paroxyſmis excarnificatus fuit dubium amovere. *Ex Schedis Clar. DD. Theodori Zvvingeri Baſileenſis, amicè mihi communicatis.*

OBSERVATIO XXII.

Stranguria, Dyſuria, ob venas cervicis veſicæ ſanguine diſtentas, varicoſaſque ideo redditas.

QUidam diu ſymptomatis illis affinibus quę lithiaſi laborantes affici ſolent vexatus fuit, præ quorum atrocitate tandem interiit : In cadavere diſſecto, exploratis partibus urinæ excretioni dicatis, repertæ ſunt venæ cervicis veſicæ urinariæ ſanguine admodum diſtentæ & varicoſæ ex communicatione *clar. D.D. Gait, Medici S. Claudii in Comitatu Burgundiæ.*

OBSERVATIO XXIII.

Mictionis difficultas ſiniſtri calculo membranis obvoluti, ureteris oſtium præcludente & materia Tartarea ductus Renales infarciente.

PUerulus, dum adhuc in vivis erat, hecticus credebatur à medicis, ex obſtructionibus ut vulgo loquuntur venarum meſaraicarum, & hepatis,

partibus utpote chyli *ἀναδόσει & ἀλλοιώσει* legitimæ primario dicatis: miſellus hic aliquot ante obitum menſibus *convulſiones* octiduatim fere recurrentes, cum *difficultate mingendi* maxima, non ſine dolore perpeſſus eſt, à quibus ſymptomatibus ejus machinula tandem plane deſtructa.

Copia mihi facta cadaver aperiundi, Interanea diligenter luſtravi; hepar imprimis, lienem & meſenterium, quæ præcipuas ſcenæ partes ex illorum mente conſtituere debuiſſent, ſed nihil p. n. reperire licuit: Glandulæ miſaraicæ albicantes & ſatis molles, nec hepaticæ obſtructæ erant, vel lienis cellulæ heterogeneo infarctæ: In ſiniſtro autem Rene calculum tricuſpidem, ſilicis duritiei, membranis exactiſſime involutum, ac oſtio ureteris jacentem deprehendi, cui ſi non omnem, ſaltem præcipuam malorum in miſello hoc corpore obortorum cauſam attribui; quamvis citra humorum temperiem vitiatam forte non fuerit generatus, quod probarunt ductus Renales materia ſimili undique ſcatentes. *Harderus exercitat. Anatom. & medit.*

IN *ſiniſtro Rene calculum*] Reſtitans hic, ſalia ſero copioſe immixta nutriturum corpus redundare fecit, unde poſtmodum partium in maſſa ſanguinea vitioſa agitatione exurgente ſebri pabulum ulterius ſubminiſtratum fuit, Eademque materia ad articulos & genus nervoſum depoſita, ob partium dictarum ab improportionato & acri irritationem, ſpiritus animales impetuoſe moti, arthritica & epileptica ſymptomata induxerunt. *Idem.*

Calculum) Circa ejus generationem varia ventilari ſolent; Fermentum Renale accuſabunt, ejus ad ſeri juſtam & idoneam percolationem neceſſitatem qui ingeminant ſæpius, de hoc conſule *Williſium*. Calculum per *coagulationem*, vaſti mavis, partium concretionem generari, in confeſſo eſt, quæ autem hujus cauſa ſit, dubium adhuc; alias Acida, inprimis ubi exceſſerint, ad coagulationem pariendam aptiſſima: unde fermentum in calculoſis acidum ſtatuere aliqui vix metuent. *Idem ibidem.* Id certum ad calculi generationem fermenti, ſi quod eſt, renalis vitia plurimum conferre poſſe, ut ſecundum naturam id acidum eſſe prorſus ambiguum *Otto Tachenius* calculos experimentis non contemnendis ex Acido & Alkali conflat: Quid *Helmontius* per ſpiritum coagulativum intelligat, divinare ſolo. *Ioh. Conr. Peierus Ibid.*

Suppoſito Fermentum renale, quod Williſius lixivum eſſe contendit, præcipuam calculi cauſam exiſtere, ut in ſtatu morboſo illud aceſcat rationi conſentaneum quodammodo videtur, ſi quidem Acidum abundans evidentiſſime coagulum pariat, id quod ipſe *Tackenius* aſſumet facile, utpote ſtrenuus Acidi & Alkali, horumque mutui conſortii longe arctiſſimi aſſertor: Dato proin materiam fæculentam, ſalinam, quam *Gal.* m. m. l. 14. & *κωμῦ γλισχρῦ ἢ παχέος* indigitat, per arterias emulgentes ad Renes advectam, ibidemque in glandulas corticales, atque hinc in ductus excretorios ſecretam ſemen calculi fœmininum conſtituere, atque hinc ſua ipſum ſumere primordia; id etiam largiri oportebit accedere acidum quoddam materiam illam, quod concreſcere faciat, ſicque maſculini ſeminis vices quaſi adimpleat, ni ſalia diverſi generis ipſo ſero ad dictas partes amandari ſolito in eſſe dicere velimus &c. In calidiori conſtitutione quod ſcribis ob ſeri aquei paucitatem facile ſe comprehendere particulas tartareas & coaleſcere, probo, atque hoc ipſo veterum nobis patrocinium parari arbitror, qui per aſſationem *λιθίωσιν* hanc explicuerunt: Videtur Conſ. lib. de hoc. p. 22. neque refragatur parte 14. ubi pueris ex lacte valde calido ac bilioſo, à quo venter & veſica percaleſcant, calculos oboriri ſtatuit. *Harderus ib. p. 6.*

Ut meam de *calculi generatione* mentem aperiam, ſuppono, imo ſtatuo, maſſam hominis ſanguineam ſale plurimo, tam fixo quam volatili, ex alimentis quibuſvis ſuppeditato ſcatere, nec non particulis terreis; hiſque nunc pluribus & craſſis, nunc paucioribus & craſſioribus, prout ſcil. ſpiritus microcoſmi rector, digeſtionumque omnium ac depurationum præfectus vel viget vel languet; Porro certum eſt ſalinum principium ſero potiſſimum inhærere, cumque eo ad renes jugiter ferri, huic muneri deſtinatos, ut ſanguinem & à ſeroſitate nimia & ſalſugine vindicant: Quamvis autem Renum ſtructura talis ſit, ut propter ſolam tubulorum, atque in his pororum vel meatuum configurationem ſerum excrementitium ac emetitum ab omni ſive ſanguine ſive ſero ſecedere optime poſſit, placuit tamen inſuper fermentum, ſequeſtrationis authorem vel promotorem admittere. Hujus genium atque natales ſi de apud *VVilliſium* quo cum, donec melior fulgeat ſententia, ſentio: Sicuti igitur duplex eſt ſeri in Renibus ſecretionis modus, ita quoque gemina potiſſimum calculi generationis ratio: Una, eaque *præcipua, eſt fibrarum*, ſeu (ut Bellini voce utar) tubulorum a que, pororum in his anguſtia: unde tot craſſiores ſalinæ atque terreæ particulæ tranſitura hæreant, ſenſimque aliarum aſſociatione aucto tandem in calculum excreſcant: Haud ſecus ac in canalium ſeu tubulorum, per quos aquæ minerales decurrunt parietibus tophi aliquando ingentes naſcuntur: Anguſtiam porro aliam facio nativam, adventitiam aliam: In illa conſiſtit hæreditaria *διάθεσις* quam emendare aut averruncare, nune eſt in medico; Hanc caliditas aut frigiditas, à ſanguine tali & ſpiritibus dependens ceu pullum excludit: Frigidioribus namque in Renibus, omnibus ſenſim quaſi flacceſcentibus, pori & tubuli hinc inde præ ſpirituum expanſivorum inopia collabuntur, ut ingredi quidem ſerum in illos facile progredi autem ac egredi ægre poſſit: Quo in ſtatu ſi inſuper ſanguis multo ſale vel tartaro (ut vocant) ſcateat, quod quæſo proclivius quam particularum ſalino-tartarearum agmen in mutuos ruens amplexus primo in arenulas, ac tandem in calculum grandem cogi? Equidem ego à multo jam tempore in mea urina, quam excerno limpidiſſimam, optimamque poſtquam frigeſcit, multas provenire arenulas obſervavi, ſplendentes & pellucidas, nonnunquam etiam ſubrubentes: Anne quod in meatuls ſic idem in renibus contingere frigidioribus *ἄλογον* aut quid magis interdum ſalia prius diſſociata cogit quam frigus, præcipue nitroſa, quibus & ſanguis humanus & urina ſcatet. Calidior autem diatheſis, præterquam quod ſalium omnis generis valde ſit ferax, eaque ob ſeri aquei paucitatem facile ſe comprehendere mutuo & coaleſcere poſſint, inſuper tubulos atque poros renum ſiccando, aut quaſi torrendo,

torrendo, arctat, ſicque ſalinæ ſtagnationi & concretioni anſa porrigitur: Viderint igitur quidam quo jure veterum optimates traducant, quaſi frigoris & caloris exceſſum in renibus calculi autorem imperite ſcripſiſſent; Rem ne adeo planam faciunt qui fermentum aut ſuccum lapidificum (ita enim illum appellant) primi introduxerunt uniceque crepant? lutem obſcurum per æque obſcurum tradi. Nec tamen fermenta nego, ſed quæ par eſt, nempe ſpirituoſa credo? Acidum in ſtatu ſanitatis renibus ſi putas ineſſe, cogeris fateri propter ſolam qualitatis, nimirum aciditatis, intenſionem id calculi auctorem fieri: At vero longe ſimilius eſt illud tunc & qualitates & indolem prorſus exuere, atque in aliam priori contrariam degenerare &c. *Joh. Conradus Peierus ibid. exercit. 13. pag. 10.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVI.

De Diabete, ſeu Vrinæ Profluvio.

Observatio I.

Diabete extinctis Renes flaccidi & decolores inventi.

ANNO 1590. Filia Præſidis Hollandiæ 18. annorum, aliquot ante obitum annis Diabete laborabat, adeoque ſitibunda extiterat, ut unico die non raro urnas duas tresvé potus aſſumeret, nec minore quantitate urinam in dies reddebat.

Renes huic non abſumpti, verum flaccidiores ſolito, figura cineritia non impenſe rubra. *Petrus Pawius obſervat. anatom. 2.*

RENES flaccidiores ſolito &c.] Vulgata ſententia de Diabetis cauſa *Clariſſimo Williſio* minime arridet, quod ſanguis ad Renes non attrahatur ſed motu cordis pellatur: Porro nec ſerum è ſanguine eos perluente hauriri, aut emulgeri, ſed partim percolatione, & partim fuſione quadam, ſive præcipitatione ſecerni videatur: Qua propter Diabeten ſanguinis potius & immediatius quam Renum affectionem eſſe, & originem ſuam inde ſumere credit, quatenus cruoris maſſa velut deliqueſcit & in ſeroſitatem copioſe nimis funditur: Quod equidem ex urinæ quantitate ita in immenſum aucta, quæ nonniſi à ſanguinis deliquio & conſumptione procedat, facile conſtat: Propterea item cruor reſiduus, ſero ejus ita ubertim abſcedente, multo craſſior & ad coagulandum aptior evadit, uti ex pulſu celeri & laborioſo arguere licebit: nam idcirco cor rapidius movetur, ut ſanguinem plus ſolito dum exagitat, à coagulatione præſervet: Porro ut hujus fluiditas, ob nimia ſeroſi laticis diſpendia periclitari apta, continuari poſſit, materies potulenta ſiti immani urgente copioſiſſime ingeritur, ac inſuper humores ſolidis partibus impacti à ſanguine reſorbentur, quinimo ipſarum ſtramenta in hujus reparationem deliqueſcunt, hinc ut morbo iſto laborantes plurimum ſitiant & brevi emarceſcant: Itaque ut Diabetis conjunctam cauſam & rationem formalem deſignet *Vir Excell.* opinatur ſanguinis craſin ita laxari, & quadantenus diſſolvi, ut particulæ aquoſæ à craſſioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapſæ, & ſalinis imbutæ, per vias renum maxime patentes excurrant: Interim vero ad ſanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum, humores alii tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur, atque præcordia magno uſque molimine in motum rapidiorem agentur: Præterea tamen in cauſæ conjunctæ partem aliquam Renes quandoque accedere cenſet *Vir Præclariſſimus*, utpote quorum fermentum ita nonnunquam vitiari ſolet, ut ſanguinem non ſalis lixivialis influxu in debita mixtione atque aciditate contineat, proinde ut ſerum mera percolatione ab eo ſeparetur, ſed interdum accidit à Sale acido in renibus depoſito cruorem, dum eos pertranſit, velut à coagulo quodam, in ſeroſitatem copioſam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari: Hinc obſervare eſt in pleriſque nephritidi obnoxiis paroxyſmo ingruente urinam limpidam & copioſam reddi: cujus cauſa eſt, quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem excitans, imprimis ſanguinem renibus illabentem fundit, ſeriq; uberioris ab eo deceſſum producit. Interea non eſt ut dubitet præcipuam & maxime crebram Diabetis cauſam in ſanguinis diſſoluta nimis miſtione conſiſtere & laxa, quia etiam pari ratione *διούρησιν* minutam & debito parciorem, ſæpenum. à ſanguinis compage nimis ſtricta & velut obſerata pendere, *vide ratide iſchuria.*

Si vero inquiritur unde ſanguinis compages ita laxa & diſſoluta, inque ſeroſitates deliqueſcere apta evadat? Dicit hujus, ſicuti & lactis, fuſionem ex eo procedere, quod cum in maſſa ejus Sales diverſi incolis conveniunt & aſſociantur, reliquæ particulæ Salinis (quæ eas ab invicem ſejungunt & in mixtione continent) liberatæ ſtatim in partes ſecedunt: Quod ſi amplius inquiratur undenam Sales iſti, quorum privata combinatione Sanguinis miſtionem ſolvi, ejuſque fuſionem introduci ſupponimus, adveniant? non eſt pro illis deſignandis ut longe diſquiratur. Etenim plane conſtat maſſæ ſanguineæ particulas ſalino fixas & volatiles naturaliter ſemper ineſſe: quibus ſi quando ſal acidus, ſeu fluore poritus, ſatis ubertim accedat, prædictam affectionem facile excitabit: Hinc eſt quod vinum Rhenanum, Pomaceum & liquores acidi epoti *διούρησιν* copioſiorem provocant. Propterea item in quibuſdam valetudinariis, quorum ſanguis ſale acido abundat, medicamenta ſale fixo aut

volatili prædita urinam movere ſolent: Novit quendam vino Rhenano pro potu ordinario per 20. dies uſum, Diabeten incurabilem contraxiſse, ex qua non obſtantibus Medicorum plurium conſiliis & remediis, intra menſem interibat: Meminit duas mulieres pathematis ſpaſmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus ſubinde magna urinæ profluvia cum languore & carnium intabeſcentia accidebant. Excell. *Th. Bartholinus* obſerv. Anat. 68. cent. I. De ſe, calculoſa veſicæ diſpoſitione laborante, narrat poſt potum vini Rhenani, redditam eſse urinam vino epoto tam ſimilem, ut pro vino ipſo potueris propinari, per dies pluſculos ſine ſedimento incorruptam permanentem: Cauſam quærit in Glandulis lacteis renibus vicinis.

Observatio II.

Diabetes à vitio Renis ſiniſtri magnæ molis, lapide obſeſſi exiguo: Dextri minimi & fere conſumpti.

Vidua Barnabæ Panthou ſæpe nephritica erat: aliquando è veſica detractus lapis: Tandem poſt multos dolores nephriticos doluit inguen ſiniſtrum, febricitavit, mox in imo ventre dolor erat intolerabilis, jactatio, vomitiones aſſiduæ, imo dolor ad pectus; variæ admodum erant ſpecies doloris: In ſiniſtro hypochondrio tumor apparebat magnus & durus, Quidam vere ſplenem intumuiſſe dicebant: Alij Renem, Febris maraſmodes, convulſiunculæ, frequentes leipothymiæ, Involuntarie profluebat urina: Species quædam erat Diabetæ, urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ, poſt multos dolores mors.

Aperto cadavere Ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo: Ren in magnam molem undique increverat, Adæquabat Renem bubulum magnitudine: Paulum ſanici in eo erat: Dexter adeo parvus erat ut fere reperiri non potuerit; Macruerat multum: Nunquid verum illud à Renibus febres Maraſmodes contingere? *Ballonius Ephem. & Epid. lib 2. p. 152.*

Ea in hiſtoria mentionem fecimus de Diabete: meminiſmus tumorum & dolorum ventris, inguinum: incredibile eſt quanta ſymptomata afferat Ren male affectus: Ad eam hiſtoriam valet id quod diligenter annotavit *Aretæus* in caput de fluxu urinæ, inter ſigna, præſertim ſi ingens adeſt ſitis, & aqua quæ bibitur cito egrediatur, viſcera uri videntur, lumbi intumeſcunt, teſtes & coxæ: Et ſi mordens caliditas in viſceribus augeatur, venter ſuperior corrugatur & venæ in ipſo elevantur, univerſus habitus gracileſcit: & tabes accidit gravis: Revera latens erat Diabetes: Et quia mulieres non facile ſua detegunt, conſumpta eſt vi ſebris lentæ & exhauſtus omnis humor: Admirabile habet aliquid hic morbus. *Idem ibidem.*

Alij renem &c.] Non improbabile cenſet *Clar. VVillu διάρροιαν* copioſam aliquatenus à Renum mala conformatione procedere, in quantum ſcil. horum tubuli lymphatici nimis ampli & patentes, ſeroſum laticem nimis prompte excipiunt, & ſine remora quavis celeriter tranſmittunt, propterea ut major ejus quantitas in urinam excurrat: Verum enim vero, ut tubulos hos quandoque, & præſertim in calculoſis, nimis patere concedatur, attamen proinde lotium cruentum potius quam copioſum excernendum dicit: Et revera mictionem ſanguineam à tali potiſſimum cauſa exoriri putat: Porro cum urina copioſa & cruenta ſimul exiſtit, ſanguinis dyſcraſiam cum mala Renum conformatione concurrere cenſet: *Quo modo præterea concurrat Renum vitium vide Scholia ad obſerv. I.*

Convulſiuncula] Non tantum ab aſſumptis, ſed ab humoribus intus productis *Diabetes* paſſim evenit: Obſervare eſt plurimos pathematis ſpaſmodicis obnoxios, ante vel poſt paroxyſmos, urinæ lympidæ copiam ingentem reddere, cujus certe cauſa eſt, quod ſanguinis & ſucci nervei recrementa (*de ſanguinis vero vide Scholia ad obſervat.* I. in partibus ſolidis aggeſta, ſi quando in acorem degenera turgeſcant, & in ſanguinem refluant, fuſionem ejus & proinde urinæ profluvium inducunt: Quapropter cum talis urinæ profuſio conſtans & habitualis exiſtit, nihil veriſimilius dici poteſt, quam quod humores excrementitii, in partes ſolidas ablegati, indeque poſtquam acorem illinc contraxerint, in ſanguinem reverti, hujus liquorem in ſeroſitatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo & immenſam excretionem cient: In præcipuam vero hujus noxæ partem *Succum nerveum* merito referri cenſet *Vir Excell.* quippe hunc ſi quando à recta craſi deſciſcat, admodum malignum, aliiſque tum humoribus, tum partibus ſolidis infeſtum evadere alibi oſtendit, quapropter ab eo depravato etiam ſanguinis miſtio perverti maxime periclitatur: Ipſum vero *ſuccum nerveum* depravari arguere licebit, quoniam in Diabete ſpiritus animales plurimum oblangueſcunt & *nutritio* ſtatim omnis fruſtratur,

Porro quod ſententiam iſtam egregie confirmat, obſervaſſe ſe ait *Vir Præclar.* in pluribus huic morbo per intervalla obnoxiis, quod paulo antequam in urinæ profluvium inciderint, in toto corpore partium nervearum dolores vagos & corrugationes, modo cum ſtupore aut formicationis ſenſu, modo cum crebris *Spaſmis* ac tendinum ſubſultibus aliiſque ſpirituum perturbationibus & inquietudinibus paterentur: Indicio ſane manifeſto liquorem fibras nerveas irrigantem, à craſi degenerem, & fæculentiis refertum ſpiritus irritare inque *ἀταξίας* cogere: Dein poſtea cum ſucci nervei recrementa & ſuperfluitates, fluore oborto in maſſam ſanguineam exundantia Diabetem inferrent, prædicta ſymptomata ceſſabant, ſuccedente vero ſpirituum languore & virium concidentia. *Pharmac. Ration. p. 167. &c.*

Febricitavit] Quod laborantes febricitant & valde ſitiunt, ratio partim eſt quoniam humores & ſucci, quibus tum ſanguis tum ſolidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diureſin impendio plus nimis exhauriuntur, quare fauces arent & præcordia inſigniter æſtuant: & partim quoniam urgente naturæ inſtinctu cor & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut ſanguis ſero diluente privatus, à coagulatione ſive concretione vindicari, ac in circulatione debita continuari poſſit. *Idem ibidem p. 171.*

Urina tenuiſſima] Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi aſſumunt: Quod autem Authores potum aut parum aut nihil immutatum reddi aſſerunt, à vero longiſſime diſtat, quoniam urina in omnibus (quos unquam me noviſſe contigit, & credo ita in univerſis habere) tum à potu ingeſto, tum à quovis humore in corpore noſtro gigni ſolito plurimum differens, quaſi melle aut ſaccharo imbuta mire dulceſcebat: Prædicti erroris occaſio, ut opinor, fuit urinæ color, qui ſemper crudus & aquoſus, velut pica aut hydrope laborantium apparet: Explicatu vero arduum videtur quare ægrotantium

tantium urinæ adeo mire dulceſcũt, ſive ſaporem mellitum referunt, cum potius è contra, ſi juxta hypoſin noſtram ſanguinis fuſio & (quæ propterea ſuccedit) urinæ profuſio ob ſalium combinationes accidat, certe liquor hic impregnatus potius ſalſus eſſet quam dulcis: Verum huic referre obvium eſt dicendo imprimis urinam ſapore ſalſo privari, in quantum plures ſales, qui diverſæ ſunt indolis in ea combinantur, Nam hoc multiplici in Chymicis experimento conſtat, quod cum ſales, qui diverſæ ſunt indolis, uti fixus aut volatilis cum acido miſcentur, utriuſque acrimonia obtunditur aut amittitur: quare quod urina Diabete laborantium minime ſalſa ſit, non eſt quod miremur: Cum autem inſtar ſacchari aut mellis ea mire dulceſcat, nodus vindice dignus eſt: Hunc effectum ex eo quiſpiam oriri putaret, quod una cum ſanguinis ſero per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum ſolidarum partium liquamina amandarantur: quare non improbabile videtur dulcedinem iſtam ex ſuccis hiſce opimis intio permixtis conciliari: Verum enimvero ex miſtione iſta ſapor tantum lenis, ac inſtar lactis aut juſculi carnium blande demulcens, ſed non mellitus excitabitur: quinimo ad hunc, qui non ſolum gratus, ſed quodammodo pungens eſt, ſpicula ſalina, una ac mulcimina ſulphurea (prout alibi oſtendimus) concurrere debent: Quare prout ſaccharum & mel merito ad concretiones ſalino ſulphureas referimus, ita ſuſpicari fas ſit urinam in Diabete adeo dulceſcere, eo quod ſalibus in ſero combinatis particulæ quædam ſulphureæ ex colliquatione partium ſolidarum delibatæ accreſcunt. *VVillis l. c.*

Observatio III.

Diabetes à calculis occultis in Renibus & Pulmonum eryſipelate.

IN Nob. N. à febre ardente extincto, Pulmo niger & admodum tumidus repertus eſt: In utroque Rene duo magni calculi, Hic copioſiores juſto fundebat urinas, aquæ ſimillimas, ſitimque intolerabilem patiebatur, ut quæ nullo potu ſedari poterat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio IV.

Diabetes vitio veſicæ tumore σφακελώδη affectæ excitatus.

MUltis *ementitus Diabetes: cauſam ad Renum affectionem referebant:* Mortuis contracta plane veſica reperta eſt, cum gangræna & tumore σφακελώδη in capacitate ipſius veſicæ: Quod notandum ne quis decipiatur. *Ballonius Epid. lib. 2. p. 157.*

E*Mentitus Diabetes*] Diabetes in Legitimum & Spurium dividitur. Legitimus Excretio eſt rei potulentæ prorſus non mutatæ, in odore, colore & ſapore per vias lotii; Spurius, quem Arabes multitudinem urinæ appellarunt, eſt Excretio urinæ in tanta copia, quæ longe ſuperat quantitatem rei aſſumptæ humidæ.

Cauſam ad Renum affectionem referebant) Ex *Galeno* 6. de loc. aff. cap. 3. cauſa proxima & immediata calida eſt renum intemperies, ſerum à venis copioſiſſime, elicentium, & ad veſicam transfundentium: quo fit ut venæ inanitæ ſerum ab Hepate trahant, hoc ab inteſtinis & ventriculo; unde ſitis continua exoritur, potuſque immanis appetitus, qui ingeſtus protinus à dictis partibus abripitur, à cujus copia expultrice irritata & retentrice gravata, ſubita ejuſdem oritur excluſio: At hæc cauſa ſufficiens quibuſdam videtur, quod calida renum intemperies frequenter occurrat, non item Diabetes; cauſam vero ſtatuunt humorem acrem, aut ſalſum, parenchymati alte inſinuatum, à quo facultatis expultricis perennis fiat irritatio: non ſecus ac in cauſo vehemens urget ſitis, nullo potu placabilis, ab humore bilioſo tunicis ventriculi impacto, aut vaporibus ſalſis aut bilioſis ſuſcitatis & ventriculum impetentibus: Porrò, cùm bilis aliorumque humorum aduſtorum generatio hepati adſcribatur, veriſimile eſſe aiunt id eadem quoque intemperie affici à quo in renes ii decumbunt, vitiumque hauriunt. Firmatur ſententia obſervationa *Ballonii* lib. 1. Epid. & Ephem. p. 158. *Mulieres inquit, & homines vinoſos, & colore ſuppäe vidimus quadam ſpecie Diabetis affectos: attulerunt ad nos urinas ſtillatitia veſarum aqua ſimillimas, Ad ſtomachi indigeſtionem revocant quidam: Nos contra ad caliditatem ſummam & ſiccitatem quandam extremam Hepatis & Renum: Uxor mercatoris D. P. ſatis docuit, & ea eſt vinoſiſſima.* Celeri autem potus tranſitus qua talis per veſicam excernitur qualis fuit hauſtus, brevi interpoſita mora, rationem vix reddent qui longam & vulgatam viam per hepar cor, arterias, emulgentes, renes, ureteres, veſicam proponunt: Et quanquam compendioſiorem quæſierit *Aquapendens* per hepar ex ventriculi venis gaſtricis: et Piſo Coringiuſque, per Lienem, tamen ille inventa circulatione *ſanguinis fine* ſuo excidit: Hi verò, præconceptas vias aperte demonſtrare nequeunt: Glandularum lactearum detectio breviorem oſtendit viam, quarum, inter cæteros, uſus eſt, ſerum à chylo ſeparatum id adjacentes vel renes exprimere, vel emulgentes arterias, quibus ramos mittunt: Vide Excell. *Bartholinum* Tract. de ducto chylifero cap. c. 8. & 9.

Observatio V.

Diabetes à rene uno lapide obſeſſo, & in ureteris initium implantato: altero minore reddito & collapſo.

I*Ob. Chalumean* annos natus circiter 50. corpore ſqualido & viſceribus pari modo affectis, nephriticis ſymptomatis conflictatus eſt: dolor fixus, excretio nonnullorum lapidum ex intervallis: Ren ſiniſter lapide angulos obtuſos habente obſeſſus eſt, In ureteris principium implantatus deprehenſus eſt poſt anatomen: febris concluſa, plus in receſſu quam in fronte habens, aduſtio & ſqualor; Extimus habitus alſioſus: lingua ſquallida & horridula, æſtus & ſitis, mejebat plus juſto, urina aquea plane, ſenſim exarebuit, Diabete interiit.

Ren alter lapide non obſeſſus, Juſto minor erat & pene collapſus: In altero lapis prædictus deprehenſus eſt, *Nullum commemorabile vitium quod ſub obtutum caderet. Ballonius Epid. & Eph. lib. 2. p. 183.*

N*Ullum commemorabile vitium &c.*] Morbus partium ſæpe τῆς ὅλης ἰδίως eſt, & ſæpe ſitis eſt renum irritata facultate attractrice, Et hic morbus inexplicabilis eſt fere: Imo hepatis δυσκρασία & venarum, eum diſpoſitione humorum nitroſa & ſalſuginoſa, facile communicatur renibus: Accedit quod ad partes laborantes facile ſeroſa excrementa depelluntur & confluunt. Quæſtio eſſe poteſt, Quomodo ren tam male affectus ſerum à ſanguine ſecernit? cur non ſanguinem ſanioſum & ſeroſum, aut ſerum ſanguinolentum prætetlabi ſinit? Id pluribus explicandum foret: nam cum quatuor ſint in parte facultates ab elementis profectæ, una poteſt laborare integra altera, prout qualitas quæ eam facultatem juvar & fovet potius laborarit quàm alia: accedit quod Ren, tanquam officialis pars, peccaverit, ut quæ plus attraxerit quam oportuerit: tanquam pars privata non defierit nutriri, unde facile & belle ſecrevit ſerum à ſanguine, Et cum ſanguis multum habuerit ſeri, ejuſque nitroſi & mali; paucum laudabilis ſucci, non mirum ſi malum malo fuerit cumulatum: Imo ſæpe ren auctior eſt & major, ſed non commodo ægrorum: Idem enim contingit quod & iis quibus Lien major eſt: *Hippocr.* autem ſcripſit, Quibus Lien eſſlareſcit, iis corpus minuitur, *Idem.*

APPENDIX.

De viis per quas Potus nequaquam immutatus in Diabete legitimo excernitur.

IN Diabete legitimo potum, qualis fuit aſſumptus breviſſima interpoſita mora per Lacteas reddi ſuſpicatur Excell. *Bartholinus tractatu de Hepate exauthorato*, Optatque quo hęc firmiori ſtent talo, ut diſſectionis adminiculo Lactearum cum Emulgentibus manifeſta communio confirmaretur: Communionemque aliquam intercedere illis qui facile in Diabeten incidunt non audet dubitare, ſi quidem vicinitas ſufficere non poſſit, cujus beneficio in corpore multæ fiunt μιλασάρας, viis nobis, non Naturę nec viventi corpori ignotis: Votum adimplevit novum inventum, de quo *Acta Londinenſia* anni 1667. *p. m. 93. Aliud inventum ſe nobis obtulit, non minus in medicina utile atque proficuum, Eſt vero Ductus Lactei, qui jam Ductus Thoracicus appellatur, cum vena Emulgente communicatio: Ecce vero experimenta qua in eam nobis viam fecere: Dom.* Gayant *detecto Ductu Thoracico calamum illi immiſit, eoque calamo alligato in calamum*, Ductus thoracicus à calamo uſque ad venam ſubclaviam vento quidem repletus eſt. *Vide obſervat. de urinis p. n.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVII.

De Vrinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione.

Observatio I.

Vrina per anum effluxus ob veſicæ carcinoma rectum inteſtinum penetrans. 1. Ob ſphincterem veſicæ callo occluſum. 2. Ob ulcus veſicæ ad rectum inteſtinum pertingens. 3. Exitus per fiſſuram (pene deficiente & veſica) in quam ureteres inſerebantur. 4. Per anum, ob obſtructos renes à calculis, & urinæ in meſenterium tranſitum. 5.

§. 1 MEDICI æque loquuntur de externo ac interno cancro, at quis eorum fecit mentionem carcinomatis veſicę urinarię? Cujus tamen nobis oblatum fuit exemplum, non quo remedium quis exſpiſcetur malo inſanabili, verum ut conſtet non quodcunque veſicę tormentum protinus vel calculo vel ulceri, quin potius nonnunquam deſperato huic cancro acceptum ferendum. Mercator Brabantius, poſt exectum in pueritia calculum, nunquam deinceps lotium per colem, verum ſemper per anum reddidit, relicto ibidem loci, à ſectione, hiatu non minus in anum quam veſicam pervio, qua inordinata urinę excretione, cętera ſanus, ad 40. ętatis ubi perveniſſet annum, incœpere ipſum affligere lumborum dolor, urinę acrimonia, perpetuus dejiciendi conatus, ac perennis pruritus in cole, è quo tamen vix atque ne vix quidem vel minima deinceps prodiit guttula; quibus incommodis, prę verecundia, integrum decennium ciam habitis; imploravit tandem opem medicam, & quidem ſerio ſed ſero;

Ecquid

Ecquid enim ageres malo jam penitius inſidente, quam ut poſſet radicitus exſtirpari? Urinam nunquam reddebat ſine inſigni doloris ſenſu, & quicquid ejus ab ano effluerct, id aut arenulis, aut membranis calculoſis ſemper fuit permixtum: brachia continuo erant tremula & vigiliæ indefatigabiles, cum ſebre lenta, anorexia ventriculi, ac tam pertinaci alimentorum faſtidio, ut vel ſola eorundem mentio ſæpenumero nauſeam ipſi moverit: In quorum tamen omnium ſymptomatum concurſu, nihil ipſi ſuppetias tulit præter laudanum opiatum, ex cujus duobus duntaxat granis integrum interdum vixit triduum, ſine evidenti moleſtia, donec proſtratis jam viribus, ſe corpore fame doloreque quaſi enecto, ab ipſius uſu conſultum videretur abſtinere, in procinctu jam morte quæ miſerrimæ ipſius vitæ finem imponeret:

Aperto autem cadavere, vidimus dextrum latus renis expers: in ſiniſtro vero, eundem pure ac ſteatomate infectum: At potiſſima ærumnoſi hujus mali cauſa fuit ſordidum ac inæquale carcinoma, quod quoquoverſum ambiebat meatum illum, qui digiti latitudine deſcendebat à veſica urinaria in rectum inteſtinum, per quod annis plus minus decem, cum intolerabili doloris cruciatu, lotium profluxerat miſerrimo huic ægro: Cujus fortunam ne deinceps & alij ſubire cogantur ægroti, obnixe rogatos volumus lithotomos, ut quantum in manu ipſorum fuerit, omnem impendant operam quo in poſterum firmiter glutinentur vulnera ab ipſis præciſa. *N. Tulpius obſerv. lib. 4. cap. 37.*

§. 2. Vidi ſenem urinam omnem per podicem ſine inſigni moleſtia excernentem: in quo poſt mortem ductum urinarium, circa ſphincterem, ſcirrho occluſum eſſe reperi. *Fabr. Hildanus centur. 5. obſerv. 47.*

§. 3. David N. urinam per ſeceſſum reddidit, corpus veſicæ, circa collum, ulcuſculo excavatum erat, uſque in inteſtinum rectum. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 4. Anno 1656. uxor N. peperit infantem monſtroſum: hic ſeptem dies à partu gemebundus vixit, ſeptimaque die obiit: Hujus corporis partes omnes decenti ſtructura & conformatione donatæ fuiſſent, niſi naturæ inſignis aberratio in partibus hypogaſtrii fuiſſet conſpicua: Scrotum parum ab ano diſtabat, ipſique erat fere contiguum: Supra ſcrotum apparebat carnea quædam ſubſtantia, quæ quandam penis ſpeciem præ ſe ferebat: nullum urethræ huic inerat veſtigium: Paulo ſupra hoc penis fragmentum fiſſura quædam ſemicirculatis ſecundum latitudinem imi ventris apparebat: Ureteres, non in veſicam, quæ nulla erat, ſed in ſciſſuram illam terminabantur, atque utrinque per eorum orificia urina continuo & guttatim ſtillabat atque effluebat &c. *Cattierus Obſervationum 19.*

§. 5. Puelius (*de quo tit. de Iſchuria*) poſt eductum è veſica lapidem, & iſchuriam decem dierum, urinæ guttas aliquot per anum reddebat: Aperto cadavere Renes calculis obſeſſi reperti &c. Veſica omnino vacua & ſicca, nequaquam perforata: unde indagando vias per quas evacuebatur urina, obſervatum ſerum in venis meſenterii, illud in inteſtina deponentibus.

Observatio II.

Mictio involuntaria ob ſpinalem medullam ſero perfuſam. 1. Ob relaxationem nervorum oſſis ſacri. 2. Ob Renem ſiniſtrum calculo exiguo obſeſſum, Dextrum in magnitudine excedentem. 3. Ob Renem ſiniſtrum calculis obſeſſum, cum parvo in veſica. 4. Ob veſicæ inflammationem, Colli ejuſdem dilatationem & muſculorum reſolutionem. 5. Ob veſicæ duritiem, ſphincteris extenuationem, Paraſtatarum vitium. 6. Ob amplitationem unius ureterum, vitioſam alterius in veſicam ſcirrhoſam &c. inſertionem &c. 7. Ob ſphincterem veſicæ relaxatum, madorem ſpinalis medullæ. 8. Ob corporis veſicæ vitium livore ſe prodens. 9. Ob pus in collo veſicæ delitescens. 10. Ob lapillos in veſica. 11. Ob grandem lapidem collum veſicæ opplentem, Uteri inſignem obſtructionem. 12.

§. 1. J*Ac. Rentinger* 14. diebus ante fatalem diem lectum permingere cœpit: Abſciſſa poſt obitum medulla oblongata, prope orificium magnum, plurimum ſeri ex oſtio illi proſiliit; ut non dubitarim totam quoque ſacram fiſtulam eo quoque repletam fuiſſe, (ac proin nervos ad ſphincterem veſicæ abeuntes madefactos.) *Ioh. Iacobus VVepferus Exercit. de Apoplexia hiſtor. 4.*

CAuſa involuntarii urinæ effluvii, quod & vigilantibus & dormientibus accidit, eſt vitium ſphincteris veſicæ, qui relaxatus & imbecillis redditus eſt, ut ſeſe contrahere nequeat, & orificium veſicæ claudere, unde urinæ exitus fere ſemper patet, & invitis etiam ac neſcientibus effluit: Neque enim aliam urinam retinendi facultatem habet veſica, quam hunc orificio præpoſitum muſculum, qui id claudit, & urinam retinet donec ex arbitrio hominis laxetur: Hæc vero ſphincteris actio interdum læditur, & interdum ſtupore & paralyſi afficitur ut ſtimulum illum non ſentiat, & urinam non recte contineat ſed profluere ſinat: Id quod accidit nervis, qui partim à ſexta conjugatione, partim ab illis tranſmittuntur qui poſtremi à ſpinali medulla originem trahunt, affectis, iiſque vel refrigeratis, vel obſtructis aut compreſſis: Solet tamen etiam urina interdum præter voluntatem reddi, cum abdominis

muſculi valde convelluntur, ut urina ob eorum conſtrictionem, ventriſque compreſſionem ea veſica quaſi propellatur: Ob eandem fere cauſam interdum gravidis in ultimis menſibus urinæ incontinentia accidit, ut in iis qui tumorem habent ſupra veſicam, idque ideo procul dubio, quia muſculus veſicæ ab utero fœtu diſtento, vel tumore comprimitur & vellicatur: Ubi hoc occurrit dubium, quomodo ea eadem cauſa, & urinæ incontinentia & ſuppreſſio fieri poſſit: Scribit enim *Hippocr.* in Coacis, *Ex refrigeratione urina intercepta* peſſima: Verum ſciendum dum urina ea refrigeratione ſupprimitur, ſolum facultatem ſentientem affici, ita ut urinæ ſtimulum non percipiat: Si vero ſenſus non ſolum afficitur, ſed & facultas motrix ita impeditur ut muſculum contrahere non poſſit, fit involuntarium urinæ profluvium: Se vero per ſomnum ſaltem hoc fiat, per vigilias vero nil tale obſervetur, equidem & tum in muſculo illo veſicæ orificium claudente aliqua eſt imbecillitas, à frigida & humida intemperie proveniens, ſed non tanta, ut homo ſi velit, urinam continere non poſſit: ideoque ad imbecillitatem ſomnus profundior accedat neceſſe eſt, & quaſi quædam negligentia, & homo per ſomnum ab urina ſtimulatus non cogitet lectum urinæ reddendæ locum commodum non eſſe: Ubi enim urinæ ea copia in veſica collecta eſt, quæ hominem ſeu copia ſeu qualitate ſtimulare ad excernendum poſſit, ſi homo profundius dormiat, & ad imaginationem irritationis ſenſus perveniat, facultas expultrix, niſi à ratione expulſio impediatur, ad expellendum inſurgit, & præcipue ſi ſphincter ſit debilis, urina profluit: Quo multum etiam facit conſuetudo, ob quam cauſam infantes noctu ſæpius lectum commingendo, huic intempeſtivæ mictioni quaſi aſſueſcunt, ut poſtea etiam adultis familiaris maneat: Nonnulli non ſolum labefactatam facultatem cauſam incontinentiæ urinæ ponunt, ſed coactam, (*vide infra §. 3. 4. 10. 11. 12.*) dum ſcilicet urina ſui copia vel impetu in muſculum veſicæ agat, eumque comprimat ſui gravitate, & ad apertionem quaſi cogat, quamvis voluntas non vocet ad illam, verum hæc cauſa commodius refertur ad objectum & nimiam ſtimulationem: Urina enim copioſa ideo ſtatim excernitur, quia facultatem expultricem irritat, neque accidit hoc ſine voluntatis imperio. *Sennertus Pract. lib. parte 1. ſect. 2, cap. 1. & 6.*

§. 2. Puellæ paulo ante obitum urina involuntarie effluxit, quod nervi oſſis ſacri adeo relaxati eſſent, ut ſphincter veſicæ officio amplius non fungeretur: *Fabritius Hild. cent. 6. obſerv. 74.*

S*Phincter veſicæ &c.*] Unicum hunc muſculum veſicæ aſſignat *Galenus*, Sed quæ ſecunda ejus membrana dicitur, craſſa & fibris carnoſis donata, ab *Aquapendente*, *Bartholino*, *Walæo*, muſculus conſtituitur, quia fibras habet perſpicue carnoſas, ad veſicæ initium inſertas; Ita ut quemadmodum muſculus circularis ille ſphincter dictus, veſicam conſtringit, ne involuntarie nobis urina effluat, ita hic muſculus ad excretionem urinæ facit, dum ſe contrahendo veſicam conſtringit.

§. 3. Vidua N. ſæpe nephritica erat, aliquando è veſica lapis detractus, Involuntarie profluebat urina, &c. Ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo, Dexter in magnam molem undique increverat, paulum ſaniei in eo erat. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 4. Illuſtr. Comes Th. Arundelius urinæ ſuppreſſione primo afflictus, eam aliquot diebus poſt retinere non potuit, quin eam pene quot momentis reddere coactus fuerit. In rene ſiniſtro calculus ſat magnus cum aliis minoribus repertus: In veſica lapillus parvus, &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 5. Anno 1587. obiit vir 54. annorum, qui ex caſu decubuerat ſine ullo ſenſu & motu ſex diebus, &c. Secto ejus cadavere, veſicæ urinariæ tunicæ, ob venarum ſummam inflammationem ita à ſe invicem ſeparatæ apparebant, ut mirati ſimus: ipſa autem veſica ſolito duplo quaſi major inventa eſt, ad cujus internos parietes ex venarum orificiis, ſanguinis copia reſeratis, vera quædam puris generatio conſpiciebatur, collo ejuſdem ita aperto ut digitum facile immitteres, & veram muſculorum veſicæ reſolutionem videres, Urina enim ægroto non ſentiente ante obitum prodibat, veſica tamen nihilo ſecius tota repleta. *I. Udalr. Rumlerius obſerv. 4.*

§. 6. Marcellus Sacchettus, (*de quo lib. 2. tit. de Phthiſi*) ſtranguria, veſicæque paralyſi affectus, & utrarumque ſuperfluitatum excretu inconſulto: Paralyſis veſicæ ac depravatus mictus multiplices agnoſcebat cauſas, Tum vaſis duritiem oſtracodem, tum ſphincteris emarceſcentis inſignem maciem, tum, ſi *Bauhini* obſervationi credimus, Adenum paraſtatarum vitium. Potuit & citra hæc paresis à ſuperioris nervi unius ſextæ conjugationis, & per hunc ſpinalis alterius reſolutione propagari: hæc autem à communi nervorum moventium vitio, cujus radix prima cerebelli languor, facile promoveri. *Severinus de abſceſſibus p. m. 274.*

§. 7. Non ita pridem cadaver puellæ octo annorum diſſecui, in quo dexter ureter magnitudine auricularem digitum adæquabat; ſiniſter vero non ad veſicam deſcendebat, ſed paulo infra emulgentem dextram venam cavam ingrediebatur: A quatuor ab hinc annis urina involuntarie effluxerat, quapropter veſica, cum inutilis eſſet, in ſe contracta & veluti in ſcirrhum concreta fuit. *Fabr. Hildanus Epiſt. ad Horſtium, Tomo 1. p. m. 141.*

§. 8. Johanna N. variis morbis obſeſſa, caput habebat naturali majus, adeo ut cranium p. n. extenſum eſſet: Spinam dorſi, & nervos inde prodeuntes, madidos adeo ut ipſa oſſa flexilia eſſent: hinc ſphincter veſicæ relaxatus, ut per 4. annos urinam continere non potuerit, unde veſica, à vacatione officij, inanis & contracta. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 9. David N. poſt urinæ ſuppreſſionem eam abſque difficultate, ſed involuntarie reddidit. Corpus veſicæ, circa ipſius collum, lividum erat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 10. Rever. N. poſt quartanam tumor circa umbilicum obortus: Ventre circa umbilicum

cum

cum mortui inciſo copia puris fœtidiſſimi effluxit: In veſicæ collo coctum deliteſcebat pus album, quare nec urinam continere potuit aliquandiu. *Vide l. 4. tit. de Tumoribus.*

§. 11. Illuſtris N. primo urinæ ſuppreſſione, hinc incontinentia per aliquot dies afflictus fuit: In veſica lapillus parvus, rotundus, læviſſimus repertus fuit. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 12. Nob. fœmina gravitatem circa pubem aſſiduam, & ſæpius involuntariam mictionem paſſa eſt. In veſicæ collo magnus & durus lapis aderat: Uterus ſolito grandior; impletus erat alba, dura & compacta materia. *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

* Additamentum de alienis urinæ viis, Obſervatio unica.

Vrina per ſcroti fiſtulam emiſſa, ob obturatum meatum urinarium.

VIr in Noſocomio Amſtelodamenſi paupertatem miſeriaſque vitæ multiplices unà cum vita depoſuerat, dumque is ſecaretur exhibuit pulmonem ſiniſtrum exulceratum, pectus aqua repletum, dextrum renem flaccidum, ſubſtantiæ duplo quam natura requirit, majorem; ſiniſtrum plenum materia purulenta, cui immiſti lapilli quidam nigricantes: Infra ſcrotum fiſtula apparebat, qua perforata etiam veſica multos jam annos urinam reddiderat, obturato prorſus meatu urinario. Ad has miſerias etiam Epiplocele accedebat, quæ Epiploon teſticulis firmiter affixerat. *Th. Kerkringius obſerv. Anat.* 54.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVIII.

DE URINIS NON NATURALIBUS

Observatio I.

Vrinæ decolores, tenues ob ventriculi vitium, Hepatis &c. 1. Ob calculum inſignem in veſica. 2. Urina tenuiſſima, aliquando cruenta ob vitium Renum. 3. Ob carunculam juxta ſphincterem veſicæ. 4.

§. 1. IMperator Ferdinandus urinas Tenues emittebat, omni ſalſedine ſeri carentes: Ventriculi tunicas inſtar chartæ tenues habuit: humor melancholicus & bilioſus in ejus cavitate repertus: Pancreas erat nigrum, durum, ut & Hepar, &c. *Vide tit. de Vomitu.*

VRina eſt aquea ſive limpida, quando ob ventriculi indigeſtionem ſalinæ & ſulphureæ eſculentorum particulæ non rite ſubiguntur, nec minutim confractæ adeo volatilizantur, ut ſero diſſolutæ ei tincturam imprimant, quam per ſingulos tranſitus ſui anfractus ſecum referre poſſit: Etenim latex in urinam mutandus, quia per ductus valde ſecretos, & minime patentes, velut deſtillatione quadam urgetur, ideo colore & conſiſtentia, quæ in liquidis aſſumptis fuerant, omnium ſpoliatur, nihilque penitus, niſi volatile è chymo (cujus vehiculum eſt) imbibit: Quare ſi ob ſummam cruditatem Sal, Sulphur & alia contenta haud primo volatiliſantur in viſceribus, nec poſtea diſſolvuntur in vaſis, ut cum ſeroſo latice una iter faciant, ipſe demum fere omnibus denudatus, velut aqua limpida foras excernitur: Quod principiis activis tales urinæ fere careant, ſignum eſt quia diutiſſime à putrefactione immunes ſervantur: Hujuſmodi urina in puellis *χλώρωσιν* plerumque denuntiat, in plериſque cachexiam aut hydropem, in quibuſvis *ἀπεψίας* & cruditatis indicium eſt: Quandoq; in nephritide obnoxiis paroxyſmum ingruentem prænuntiat ſcil. dum ſerum à ſucco lapideſcente in renibus coagulatur, ejus diſſoluta & contenta in materiam tartaream congelantur, ſuperſtite tantù latice aquoſo: Qui tenue & aquoſum aliquandiu mingunt, qualſcunque ægritudini ſunt obnoxii, ſæpiſſime adjuncta habent *reſpirationem difficilem*, & à motu crebram, atque circa regionem ventriculi *diſtenſionem*, & à paſtu velut intumeſcentiam: Prioris ratio omnino dependet à defectu [illegible] in ſanguine, etenim quia liquor ejus particulis activis, (ſpiritus, ſulphuris ac ſalis) haud rite exaltatis plene inquinatur: ideo à fermento cordis non ſatis accenditur, quo ſtatim totus exſiliat, & velut in flammā prorumpat: quin ægre fermeſcens, & in corde ſtagnare, aut magna ea parte reſidere aptus ipſum valde aggravat: quare ſi erunt ita diſpoſita à motu citatiori in cordis ſinus ſolito plus urgetur, quia non ſponte rarefactus ſtatim totus egreditur, ideo magno pulmonum nixu & crebriori agitatione opus eſt, quo foras exantletur: Hujuſmodi cruditatem in ſanguine urinæ aquoſæ propterea ſignificant, quia ſiquidem à ſale & ſulphure tincturam fere nullam receperunt, indicio eſt eorum particulas in cruoris maſſa minus diſſolvi aut volatiles reddi: Quod ad *ventriculi inflationem* attinet (cujus item urinæ limpidæ ſunt effectus & ſignum) dico quod propter debitæ *ζυμώσεως* defectum, chylus minime in cremorem volatilem, verum (inſtar panis non fermentati) in maſſam gravem & ponderoſam faceſſit: quæ quidem tarde, & non ſine reſidentia viſcoſi phlegmatis è ſtomacho eliminatur: hinc ejus reliquiæ plicis & membranis ventriculi impactæ, poros & meatus quoſvis obſtruunt, ut nihil evaporet, nec quod tenuius & ſpirituoſum eſt, per ductus ſecretos (uti fieri oportuit) protinus ſanguini

Aperto poſt mortem abdomine, ſequentia rariora, & notatu digna prorſus obſervata, & à me & aliis honoratioribus fuere ſpectatoribus. 1. *Pinguedo* ſub cute in Pectore, & maxime in abdomine, mira, extenuatis cætera artubus & muſculis, craſſitie, colore ſaturate flava, Quæ pinguedo, ut vitæ prorſus ſedentariæ, & ciborum delectus & copiæ, poſtſtice fere ſemper appetitu adſcribenda: Ita pariter caloris nativi penuriam, Archæi & Fermentorum, quibus ad volatilitatem diſponuntur aſſumpta tranſmutata, debile robur cum neque ſudor, neque ſufficiens corporis tranſpiratio, ſubſidentibus vel infarctis poris obſervaretur, denotabat. ij. *Omentum* craſſum ſatis, & copioſa pinguedine perfuſum, Inteſtina omnia undique rite velabat, adeoque non in hujus vel defectum vel tenuitatem, ſed alteri cauſæ magis latenti, ut eventus curationis docuit, à juventute fere, & pro hæreditaria habita colica erat adſcribenda. iii. Extractis inteſtinis, *interior cavitas ventris inferioris* copioſam hanc inde oculis offerebat pinguedinem, omne ad inferiora fere remeante alimentali ſucco, cum obſtrictio & debilitas in artubus arthriticis, nil fere vel admitteret vel reciperet: Iv. *Renes* præter naturali magnitudine, eaque diſpari, ſiniſter enim dextro multo major, uterque copioſa tectus & obvolutus pinguedine, ut parenchyma plane fugeret inſpectum, v. *Subſtantia Renum* colore variegato, plumbei fere & albicantis, non rubei & vividi coloris: Qui diſſecto parenchymati carnoſa perfuſam exacte conſpectus dabant pinguedinem, ex qua variegatus ille & non naturalis color ortum ducebat: Siniſter tamen dextro pinguior, craſſior, major, ita ut diſſectus ob pinguedinem molliorem parum humiditatis exſudaret, vel exprimeretur, & à nonnullis, præcipiti nimis judicio pro pure haberetur, cum tamen mihi accuratius poſt & aliis inſpicienti, & parenchyma cultro exprimenti, nullum adparuerit; vi. *Ren dexter* minor multo & flaccidior, calculoſus erat, licet defunctus nunquam de lumborum dolore, niſi nunc ex febri decumbens, conſueto febrientibus ſymptomate, fuerit conqueſtus: *Calculus* cineritii erat coloris, durus, cum ramis variis, non modo totam pelvim, ſed & principium ureteris, & fere in uretere & pelvi tubulos renes verſus, omnes obturaverat, minor forte & flaccidior erat, quod actio actus, negato urinæ tranſitu, læſa & impedita erat: Dolor in lumbis hactenus nullus, quin immotus, clavi inſtar impactus, attritum & dolorem excitare non poterat, neque ureterem diſpendere, multo minus permeare. vij. *Veſica*, quod caput rei, per exigua prorſus, craſſa pinguedine copioſa, ceu mole quadam, extra obvelata; quæ diſſecta in ipſo fundo, non ad inſertionem ureterum, quæ prope collum, exulcerationem late ſe extendentem in ſuperficie ejus interna, cum putulenta materia, & uno vermiculo, quales in putridis carnibus reperiuntur, de quibus ſemper mihi conjectura, neque fallax fuit ex eventu, conſpectui offerebat: Exigua fuit veſica, ut conjector, quod ob copioſam pinguedinis adnatæ molem jam ab aliquo tempore non potuerit rite extendi, & cum capacitas exigua prorſus, deſuetudine copioſam aſſervandi urinam, fuerit reddita, diu lotium aſſervare non potuit: adeoque hinc factum quod frequenter ad excretionem prædefunctus fuerit ſtimulatus. Et quia brevi, pauca etiam urina implebatur, eaque omnem tangebat ſuperficiem, ab acri ante lotio, & acribus cauſticiſque exhalationibus, qui à calore ſurſum fundum verſus elevabantur, facile lædi & exulcerari potuit. viii. In *cavitate* etiam *veſicæ*, cyſtide obvolutus, majoris piſi inſtar, in ſuperficie levis, candicans, eboris inſtar torno lævigati calculus, vel forte concretio tartarea, in corpore arthritico, inventa fuit, quæ inauctus à Chirurgo educta, ubi adhæſerat non bene obſervatum fuit. ix. *Urethra* diſſecta coloris obſcure plumbei & lividi fere erat, ad glandem præter propter, ubi naturalis color conſpiciebatur. An forte ſubtus ſanguinis concretio quædam tranſparens hujus coloris obſcuri cauſa, judicium eſt cuique liberum. x In brachiis utriſque à cubito ad carpum, ſecundum ulnæ extenſionem, copioſi nodi, tophi, ſeu coagulationes tartareæ in corpore miſere antehac arthritide exagitato inventi fuere. *Johannes Spechtius miſcellan. curioſ anni ix obſervat.* 114.

§. 2. Veſicæ urinariæ ulcus, quod totam ferme ejus cavitatem, in qua ſex quippe continebantur calculi, occuparat, virum quendam Senatorium & Septemviralem extinxit. *Joh. Helwigius ex Schedis Gregor. Queceti Obſervat. Medic.* 81.

Observatio XXI.

Stranguria Dyſuria à Rene ſiniſtro purulento, veſica calculo & ſteatomate illius collo exterius adnato.

DOm. Jac. Sulzen 59. annor. ſtaturæ mediocris, ſanguineus, anno ætatis x. excrevit calculum magno niſu & dolore: dolores tunc diſparuerunt, nunc recruduerunt ad annum

annum ætatis uſque xxxij. quibus annis ſubinde arenulas, ſubinde calculos excrevit. Interim varia adhibui remedia : ab xviij annis doloribus fuit immunis, quod adſcripſit aquæ cuidam à medicaſtra porrectæ: A ſemi anno dolores iſti nephritici prodiere cum alvi pertinacibus obſtructionibus, quæ clyſteribus ſoluta ſine cruenta mictione: nulli vomitus exercebant ; dolores acutiſſimi mulcebantur uſu olei amygdalar. dulc & ſyrupo de althea Fernelii: urinæ ſemper deponebant ſedimentum copioſum nunc viſcoſam, nunc tenue, quod exſiccatum in calcem faciie abiit ; ſine arenulis & calculis urinam facile reddit abſque omni dolore, ac frequentius & copioſius per ſeptem ſeptimanas ; deinde retulit ſe in rene ſiniſtro nihil doloris percipere : Poſt triduum circiter conquerebatur de ſtrenguria valde dolorifica : Urinæ fluxus interdum ſubito interrupebatur, ac ſi oſtium veſicæ repegulo fuiſſet occluſum, ut ne guttulam urinę reddere potuerit, cum ardore & dolore in glande, hinc ſtranguria heri rediit, paroxyſmus ſubinde ceſſat, ſubinde revertitur. Ante trimeſtre excrevit per vices ſabuloſum arenoſum, inæquale, groſſiuſculum, calculum magnum non excrevit hac vice nec cruenti quicquam, dolores renis ſiniſtri redierunt, ut & in veſica, dolebat & urethra ; Semel excrevit portionem quandam pinguedinis æmulam : nunc urinam ſæpius mittit magis ſine quam cum dolore. Lithotomus ante trimeſtre offendit cathetere calculum, quem tamen reperire amplius hactenus non potuit: urina tranſmiſſi eſt ſine ſedimento : Dolor renum nunc fere perpetuus, quique circa veſperam exacerbatur :, Cæterum æger macer eſt manibus tremit, dormit inquiete terretur, hinc dolores in univerſum corpus excurrunt, *Teneſmo ſæpe laceſſitus* ; alvus alias pigra ſubinde nil niſi mucum viſcidum excrevit cum niſu, qui albus, fere lacteus, vellicatur in nervis cum rigore ac dolore, nunc lecto affixus ob dolores, tremores & terrores utcumque appetit, parum bibit, tormina ventris ſæpe ſentit &c. collectam urinam evigilans reddit ſine difficultate, urinæ fluxus raro intercipitur amplius.

Dictus Dom. Sulzerus palliativis uſus remediis, 24. Junii 1680. obiit : Cadavere aperto Renem deprehendi ſiniſtrum inſtar veſicæ aqua plenæ turgidum, qui ſanioſi puris ad minimum lbij. continebat, cujus parenchyma fere erat abſumptum & in pus converſum : Et ureter ejus tam amplus & dilatatus ut facili negotio & ſine incommodo pollex intrudi potuerit, in quo neque calculi neque ſabulum invenire datum: Veſica urinæ copia diſtenta, ſed nihil puris in ſe continebat, Ejus tamen pars, cui inteſtinum rectum ſubjacet, omnino corrupta erat, (unde & illud exterius putredinis labe quoque infectum non minus ac partes adjacentes) ita ut leviſſime non tractatione digiti diſrupta ſit : In collo veſicæ calculus inventus aſper. Eidem collo exterius adnatum erat *Steatoma* ad ſiniſtram vergens, & ſurſum verſus ureterem tendens, quod illum compreſſit, ita ut puri in veſicam introitum denegarit & viam occluſerit, Ren dexter nihil ſiniſtri habebat, ulterius inquirere non conceſſum.

IN conſilium adhibiti Medici reſponſum hoc dederunt Affectum haud eſſe ſimplicem, ſed complicatum valde, quamvis omnes ex eadem pullulent radice ; Veriſimile eſſe calculum vel unum grandiorem, vel plures minores in rene hoſpitari ſiniſtro, qui ob ſitum forte decliviorem humilioremque in pelvim aſcendere, perque ureterem tranſitus ſibi viam in veſicam parere ſibi nequeunt : Eundem quoque renem, qui hoſpitium præbet calculo, nonnihil exulceratum eſſe, prætereà alia indicia innuere id excreta purulenta tetrum ſpirianta fœtorem.

Veſicam quod attinet, hanc tortorem etiam calculum in cavo ſuo fovere concluſum, ligatum tamen & tenacioris è veſicæ excoriatæ interiori tunica exſudantia muci interventu, quo obductus veriſimiliter eſſet, affixus & ſuſpenſus excernendi cupiditatem & moleſtiarum plenum conatum, tam in virga quam inteſtino recto, eodem tempore excruciantem, Dyſuriam quin etiam & ſtranguriam, quibus continuis his quinque diebus paroxyſmis excarnificatus fuit dubium amovere. *Ex Schedis Clar. DD. Theodori Zwingeri Baſileenſis, amicè mihi communicatis.*

Observatio XXII.

Stranguria, Dyſuria, ob venas cervicis veſicæ ſanguine diſtentas, varicoſaſque ideo redditas.

QUidam diu ſymptomatis illis affinibus quę lithiaſi laborantes affici ſolent vexatus fuit, præ quorum atrocitate tandem interiit : In cadavere diſſecto, exploratis partibus urinæ excretioni dicatis, repertæ ſunt venæ cervicis veſicæ urinariæ ſanguine admodum diſtentæ & varicoſæ ex communicatione *clar. D.D. Gait, Medici S. Claudii in Comitatu Burgundiæ.*

Observatio XXIII.

Mictionis difficultas ſiniſtri calculo membranis obvoluti, ureteris oſtium præcludente & materia Tartarea ductus Renales infarciente.

PUerulus, dum adhuc in vivis erat, hecticus credebatur à medicis, ex obſtructionibus ut vulgo loquuntur venarum meſaraicarum, & hepatis,

torrendo, arctat, ſicque ſalium ſtagnationi & concretioni auſa porrigitur: Viderint igitur quidam quo jure veterum optimates traducant, quaſi frigoris & caloris exceſſum in renibus calculi autorem imperita ſcripſiſſent; Remne adeo planam faciunt qui fermentum aut ſuccum lapidificum (ita enim illum appellant) primi introduxerunt nuiceque crepant? Iurem obſcurum per æque obſcurum tradi, Nec tamen fermenta nego, ſed quæ par eſt, nempe ſpirituoſa credo: Acidum in ſtatu ſanitatis renibus ſi putas ineſſe, cogeris fateri propter ſolam qualitatis, nimirum aciditatis, intenſionem id calculi auctorem fieri: At vero longe ſimilius eſt illud tunc & qualitates & indolem prorſus cavere, atque in aliam priori contrariam degenerare &c. *Joh. Conradus Peierus ibid. exercit. ij. pag. 50.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVI.

De Diabete, ſeu Vrinæ Profluvio.

Observatio I.

Diabete extincti Renes flaccidi & decolores inventi.

ANNO 1590. Filia Præſidis Hollandiæ 18. annorum, aliquot ante obitum annis Diabete laborabat, adeoque ſitibunda extiterat, ut unico die non raro urnas duas treſvé potus aſſumeret, nec minore quantitate urinam in dies reddebat.

Renes huic non abſumpti, verum flaccidiores ſolito, figura cineritia non impenſe rubra. *Petrus Pawius obſervat. Anatom. 2.*

RENES *flaccidiores ſolito &c.*] Vulgata ſententia de Diebetis cauſa *Clariſſimo Williſio* minime arridet, quod ſanguis ad Renes non attrahatur ſed motu cordis pellatur: Porro nec ſerum è ſanguine eos perluente hauriri, aut emulgeri, ſed partim percolatione, & partim fuſione quadam, ſive præcipitatione ſecerni videatur: Qua propter Diabeten ſanguinis potius & immediatius quam Renum affectionem eſse, & originem ſuam inde ſumere credit, quatenus cruoris maſsa velut deliqueſcit & in ſeroſitatem copioſe nimis funditur: Quod equidem ex urinæ quantitate ita in immenſum aucta, quæ nonniſi à ſanguinis deliquio & conſumptione procedat, facile conſtat: Propterea item cruor reſiduus, ſero ejus ita ubertim abſcedente, multo craſſior & ad coagulandum aptior evadit, uti ex pulſu celeri & laborioſo arguere licebit: nam idcirco cor rapidius movetur, ut ſanguinem plus ſolito dum exagitat, à coagulatione præſervet: Porro ut hujus fluiditas, ob nimia ſeroſi laticis diſpēdia periclitari apta, continuari poſſit, materies potulenta ſiti immani urgente copioſiſſime ingeritur, ac inſuper humores ſolidis partibus impacti à ſanguine reſorbentur, quinimo ipſarum farcimenta in hujus reparationem deliqueſcunt, hinc ut morbo iſto laborantes plurimum ſitiant & brevi emarceſcant: itaque ut Diabetis conjunctam cauſam & rationem formalem deſignet *Vir Excell.* opinatur ſanguinis craſin ita laxari, & quadantenus diſſolvi, ut particulæ aquoſæ à craſſioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapſæ, & ſalinis imbutæ, per vias renum maxime patentes excurrant: interim vero ad ſanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum, humores alii tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur, atque præcordia magno uſque molimine in motum rapidiorem urgentur: Præterea tamen in cauſæ conjunctæ partem aliquam Renes quandoque accedere cenſet *Vir Præclariſſimus*, utpote quorum fermentum ita nonnunquam vitiari ſolet, ut ſanguinem non ſalis lixivialis influxu in debita mixtione atque aciditate contineat, proinde ut ſerum mera percolatione ab eo ſeparetur, ſed interdum accidit à Sale acido in renibus depoſito cruorem, dum eos pertranſit, velut à coagulo quodam, in ſeroſitatem copioſam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari: Hinc obſervare eſt in pleriſque nephritidi obnoxiis paroxyſmo ingruente urinam limpidam & copioſam reddi: cujus cauſa eſt; quod humor acidus per ductus nerveus illuc delatus, & dolorem excitans, imprimis ſanguinem renibus illabentem fundit, ſeriq; uberioris ab eo deceſſum producit. Interea non eſt ut dubites præcipuam & maxime crebram Diabetis cauſam in ſanguinis diſſoluta nimis miſtione conſiſtere & laxa, quin etiam pari ratione *diuresin* minutam & debito parciorē, ſæpenu. à ſanguinis compage nimis ſtricta & velut obſerata pendere, *vide infra de Iſchuria.*

Si vero inquiritur unde ſanguinis compages ita laxa & diſſoluta, inque ſeroſitates deliqueſcere apta evadat? Dicit hujus, ſicuti & lactis, fuſionem ea eo procedere, quod cum in maſſa ejus Sales diverſæ indolis conveniunt & aſſociantur, reliquæ particulæ Salinis (quæ eas ab invicem ſejungunt & in mixtione continent) liberatæ ſtatim in partes ſecedunt: Quod ſi amplius inquiratur undenam Sales iſti, quorum privata combinatione Sanguinis miſtionem ſolvi, ejuſque fuſionem introduci ſupponimus adveniant? non eſt pro illis deſignandis ut longe diſquiratur, Etenim plane conſtat maſſæ ſanguineæ particulas ſalino fixas & volatiles naturaliter ſemper ineſse: quibus ſi quando ſal acidus, ſeu fluore potitus, ſatis ubertim accedat, prædictam affectionem facile excitabit: Hinc eſt quod vinum Rhenanum, Pomaceum & liquores acidi epoti *diuresin* copioſiorem provocant, Propterea item in quibuſdam valetudinariis, quorum ſanguis ſale acido abundat, medicamenta ſale fixo aut vola-

volatili prædita urinam movere ſulent: Novit quendam vino Rhenano pro potu ordinario per 20. dies uſum, Diabeten incurabilem contraxiſse, ex qua non obſtantibus Medicorum plurium conſiliis & remediis, intra menſem interibat: Meminit duas mulieres pathematis ſpaſmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus ſubinde magna urinæ profluvia cum languore & carnium intabeſcentia accidebant. Excell. *Th. Bartholinus* obſerv. Anat. 68. cent. I. De ſe, calculoſa veſicæ diſpoſitione laborante, narrat poſt potum vini Rhenani, redditam eſse urinam vino epoto tam ſimilem, ut pro vino ipſo potuerit propinari, per dies pluſculos ſine ſedimento incorruptam permanentem: Cauſam quærit in Glandulis lacteis renibus vicinis.

Observatio II.

Diabetes à vitio Renis ſiniſtri magnæ molis, lapide obſeſſi exiguo: Dextri minimi & fere conſumpti.

VIdua Barnabæ Panthou ſæpe nephritica erat: aliquando è veſica detractus lapis: Tandem poſt multos dolores nephriticos doluit inguen ſiniſtrum, febricitavit, mox in imo ventre dolor erat intolerabilis, jactatio, vomitiones aſſiduæ, imo dolor ad pectus; variæ admodum erant ſpecies doloris: In ſiniſtro hypochondrio tumor apparebat magnus & durus, Quidam vere ſplenem intumuiſſe dicebant: Alij Renem, Febris maraſmodes, convulſiunculæ, frequentes leipothymiæ, Involuntarie profluebat urina: Species quædam erat Diabetæ, urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ, poſt multos dolores mors.

Aperto cadavere Ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo: Ren in magnam molem undique increverat, Adæquabat Renem bubulum magnitudine: Paulum ſaniei in eo erat: Dexter adeo parvus erat ut fere reperiri non potuerit; Macruerat multum: Nunquid verum illud à Renibus febres Maraſmodes contingere? *Ballonius Ephem. & Epid. lib 2. p. 152.*

EA in hiſtoria mentionem fecimus de Diabete: meminimus tumorum & dolorum ventris, inguinum: incredibile eſt quanta ſymptomata afferat Ren male affectus: Ad eam hiſtoriam valet id quod diligenter annotavit *Aratæus* in caput de fluxu urinæ, inter ſigna, preſertim ſi ingens adeſt ſitis, & aqua quæ bibitur cito egrediatur, viſcera uri videntur, lumbi intumeſcunt, teſtes & coxæ: Et ſi mordens caliditas in viſceribus augeatur, venter ſuperior corrugatur & venæ in ipſo eleventur, univerſus habitus gracileſcit: & tabes accidit gravis: Revera latens erat Diabetes: Et quia mulieres non facile ſua detegunt, conſumpta eſt vi febris lentæ & exhauſtus omnis humor: Admirabile habet aliquid hic morbus. *Idem ibidem.*

Alii tamen &c.] Non improbabile cenſet *Clar. Willis* διούρησιν copioſam aliquatenus à Renum mala conformatione procedere, in quantum ſcil. horum tubuli lymphatici nimis ampli & patentes, ſeroſum laticem nimis prompte excipiunt, & ſine remora quavis celeriter tranſmittunt, propterea ut major ejus quantitas in urinam excutiat: Verum enim vero, ut tubulos hos quandoque, & præſertim in calculoſis, nimis patere concedatur, attamen proinde lotium cruentum potius quam copioſum excernendum dicit: Et revera mictionem ſanguineam à tali potiſſimum cauſa exoriri putat: Porro cum urina copioſa & cruenta ſimul exiſtit, ſanguinis dyſcraſiam cum mala Renum conformatione concurrere cenſet: *Quo modo præterea concurrat Renum vitium vide Scholia ad obſerv. 1.*

Convulſiuncula]. Non tantum ab aſſumptis, ſed ab humoribus intus productis *Diabetes* paſſim avenit: Obſervare eſt plurimos pathematis ſpaſmodicis obnoxios, ante vel poſt paroxyſmos, urinæ lympidæ copiam ingentem reddere, cujus certe cauſa eſt, quod ſanguinis & ſucci nervei recrementa (*de ſanguinis vitio vide Scholia ad obſervat.* 1. in partibus ſolidis aggeſta, ſi quando in acorem degenerata turgeſcant, & in ſanguinem refluant, fuſionem ejus & proinde urinæ profluvium inducunt: Quapropter cum talis urinæ profuſio conſtans & habitualis exiſtit, nihil veriſimilius dici poteſt, quam quod humores excrementitii, in partes ſolidas ablegati, indeque poſtquam acorem illinc contraxerint, in ſanguinem reverti, hujus liquorem in feroſitatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo & immenſam excretionem ciant: In præcipuam vero hujus noxæ partem *Succum nerveum* merito referri cenſet *Vir Excell.* quippe hunc ſi quando à recta craſi deſciſcat, admodum malignum, aliiſque tum humoribus, tum partibus ſolidis infeſtum evadere alibi oſtendit; quapropter ab eo depravato etiam ſanguinis miſtio perverti maxime periclitatur: Ipſum vero *ſuccum nerveum* depravari arguere licebit, quoniam in Diabete ſpiritus animales plurimum oblangueſcunt & *nutritio* ſtatim omnis fruſtratur;

Porro quod ſententiam iſtam egregie confirmat, obſervaſſe ſe ait *Vir Præclar.* in pluribus huic morbo per intervalla obnoxiis, quod paulo antequam in urinæ profluvium inciderint, in toto corpore partium nervearum dolores vagos & corrugationes, modo cum ſtupore aut formicationis ſenſu, modo cum crebris *Spaſmis* ac tendinum ſubſultibus aliiſque ſpirituum perturbationibus & inquietudinibus paterentur: indicio ſane manifeſto liquorem fibras nerveas irrigantem, à craſi degenerem, & feculentiis refertum ſpiritus irritare inque ἀταξίαν cogere: Dein poſtea cum ſucci nervei recrementa & ſuperfluitates, fluore oborto in maſſam ſanguineam exundantia Diabetem inferrent, prædicta ſymptomata ceſſabant, ſuccedente vero ſpirituum languore & virium concidentia. *Pharmac. Ration. p. 167. &c.*

Febricitavit] Quod laborantes febricitant & valde ſitiunt, ratio partim eſt quoniam humores & ſucci, quibus tum ſanguis tum ſolidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diureſin impendio plus nimis exhauriuntur, quare fauces arent & præcordia inſigniter æſtuant: & partim quoniam urgente naturæ inſtinctu cor & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut ſanguis ſero diluente privatus, à coagulatione ſive concretione vindicari, ac in circulatione debita continuari poſſit. *Idem ibidem p. 171.*

Urina tenuiſſima] Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi aſſumunt: Quod autem Anthores potum aut parum aut nihil immutatum reddi aſſerunt, à vero longiſſime diſtat, quoniam urina in omnibus (quos unquam me noviſſe contigit, & credo ita in univerſis habere) tum à potu ingeſto, tum à quovis humore in corpore noſtro gigni ſolito plurimum differens, quaſi melle aut ſaccharo imbuta mire dulceſcebat: Prædicti erroris occaſio, ut opinor, fuit urinæ color, qui ſemper crudus & aquoſus, velut pica aut hydrope laborantium apparet: Explicatu vero arduum videtur quare ægrotantium

tantium urinæ adeo mire dulceſcit, ſive ſaporem mellitum referunt, cum potius; è contra, ſi juxta hypoſin noſtram ſanguinis fuſio & (quæ propterea ſuccedit) urinæ profuſio ob ſalium combinationes accidat, certe liquor hic imprægnatus potius ſalſus eſſet quam dulcis: Verum huic referre obvium eſt dicendo imprimis urinam ſapore ſalſo privari, in quantum plures ſales, qui diverſæ ſunt indolis in ea combinantur, Nam hoc multiplici in Chymicis experimento conſtat, quod cum ſales, qui diverſæ ſunt indolis, uti fixus aut volatilis cum acido miſcentur, utriuſque acrimonia obtunditur aut amittitur: quare quod urina Diabete laborantium minime ſalſa ſit, non eſt quod miremur: Cum autem inſtar ſacchari aut mellis ea mire dulceſcat, nodus vindice dignus eſt: Hunc effectum ex eo quiſpiam oriri putaret, quod una cum ſanguinis ſero per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum ſolidarum partium liquamina amandarentur: quare non improbabile videtur dulcedinem iſtam ex ſuccis hiſce opimis lotio permixtis conciliari: Verum enimvero ex mixtione iſta ſapor tantum lenis, ac inſtar lactis aut juſculi carnium blande demulcens, ſed non mellitus excitabitur: quinimo ad hunc, qui non ſolum gratus, ſed quodammodo pungens eſt, ſpicula ſalina, una ac mulcimina ſulphurea (prout alibi oſtendimus) concurrere debent: Quare prout ſaccharum & mel merito ad concretiones ſalino ſulphureas referimus, ita ſuſpicari fas ſit urinam in Diabete adeo dulceſcere, eo quod ſalibus in ſero combinatis particulæ quædam ſulphureæ ex colliquatione partium ſolidarum delibatæ accreſcunt. *VVillis l. c.*

Observatio III.

Diabetes à calculis occultis in Renibus & Pulmonum eryſipelate.

IN Nob. N. à febre ardente extincto, Pulmo niger & admodum tumidus repertus eſt: In utroque Rene duo magni calculi, Hic copioſiores juſto fundebat urinas, aquæ ſimillimas, ſitimque intolerabilem patiebatur, ut quæ nullo potu ſedari poterat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio IV.

Diabetes vitio veſicæ tumore σφακελώδη affectæ excitatus.

MUltis *ementitus Diabetes: cauſam ad Renum affectionem referebant:* Mortuis contracta plane veſica reperta eſt, cum gangræna & tumore σφακελώδη in capacitate ipſius veſicæ: Quod notandum ne quis decipiatur. *Ballonius Epid. lib. 2. p. 157.*

E*mentitus Diabetes*] Diabetes in Legitimum & Spurium dividitur. Legitimus Excretio eſt rei potulentæ prorſus non mutatæ, in odore, colore & ſapore per vias lotii; Spurius, quem Arabes multitudinem urinæ appellarunt, eſt Excretio urinæ in tanta copia, quæ longe ſuperat quantitatem rei aſſumptæ humidæ.

Cauſam ad Renum affectionem referebant) Ex *Galeno* 6. de loc. aff. cap. 3. cauſa proxima & immediata calida eſt renum intemperies, ſerum à venis copioſiſſime, elicientium, & ad veſicam transfundentium: quo fit ut venæ inanitæ ſerum ab Hepate trahant, hoc ab inteſtinis & ventriculo; unde ſitis continua exoritur, potuſque immanis appetitus, qui ingeſtus protinus à dictis partibus abripitur, à cujus copia expultrice irritata & retentrice gravata, ſubita ejuſdem oritur excluſio: At hæc cauſa ſufficiens quibuſdam videtur, quod calida renum intemperies frequenter occurrat, non item Diabetes; cauſam vero ſtatuunt humorem acrem, aut ſalſum, parenchymati alte inſinuatum, à quo facultatis expultricis perennis fiat irritatio; non ſecus ac in cauſo vehemens urget ſitis, nullo potu placabilis, ab humore bilioſo tunicis ventriculi impacto, aut vaporibus ſalſis aut bilioſis ſuſcitatis & ventriculum impetentibus: Porrò, cùm bilis aliorumque humorum aduſtorum generatio hepati adſcribatur, veriſimile eſſe aiunt id eadem quoque intemperie affici: à quo in renes ii decumbunt, vitiumque hauriunt. Firmatur ſententia obſervatione *Ballonii* lib. 2. Epid. & Ephem. p. 158. *Mulieres inquit, & homines vinoſos, & colore ſpurio vidimus quadam ſpecie Diabetis affectos: attulerunt ad nos urinas ſtillatitiæ roſarum aquæ ſimillimas, Ad ſtomachi indigeſtionem revocant quidam: Nos contra ad caliditatem ſummam & ſiccitatem quandam extremam Hepatis & Renum: Uxor mercatoris D. P. ſatis docuit, & ea eſt vinoſiſſima.* Celeri autem potus tranſitus qua talis per veſicam excernitur qualis fuit hauſtus, brevi interpoſita mora, rationem vix reddent qui longam & vulgatam viam per hepar cor, arterias, emulgentes, renes, ureteres, veſicam proponunt Et quanquam compendioſiorem quæſierit *Aquapendens* per hepar ex ventriculi venis gaſtricis: Et Piſo Conringiuſque, per Lienem, tamen ille inventa circulatione *ſanguinis fine* ſuo excidit: Hi verò, præconceptas vias aperte demonſtrare nequeunt: Glandularum lactearum detectio breviorem oſtendit viam, quarum, inter cæteros, uſus eſt, ſerum à chylo ſeparatum id adjacentes vel renes exprimere, vel emulgentes arterias, quibus ramos mittunt: Vide Excell. *Bartholinum* Tract. de ductu chylifero cap. 8. & 9.

Observatio V.

Diabetes à rene uno lapide obſeſſo, & in ureteris initium implantato: altero minore reddito & collapſo.

IOb. *Chalumeau* annos natus circiter 50. corpore ſqualido & viſceribus pari modo affectis, nephriticis ſymptomatis conflictatus eſt: dolor fixus, excretio nonnullorum lapidum ex intervallis: Ren ſiniſter lapide angulos obtuſos habente obſeſſus eſt, In ureteris principium implantatus deprehenſus eſt poſt anatomen: febris concluſa, plus in receſſu quam in fronte habens, aduſtio & ſqualor; Extimus habitus alſioſus: lingua ſquallida & horridula, æſtus & ſitis, mejebat plus juſto, urina aquea plane, ſenſim extabuit, Diabete interiit.

Ren alter lapide non obſeſſus, Juſto minor erat & pene colіapſus: In altero lapis prædictus deprehenſus eſt, *Nullum commemorabile vitium quod ſub obtutum caderet. Ballonius Epid. & Eph. lib. 2. p. 183.*

N*Ullum commemorabile vitium &c.*] Morbus partium ſæpe τῆς ὅλης οὐσίας eſt, & ſæpe ſitus eſt renum irritata facultate attractrice, Et hic morbus inexplicabilis eſt fere: Imo hepatis δυσκρασία & venarum, cum diſpoſitione humorum nitroſa & ſalſuginoſa, facile communicatur renibus: Accedit quod ad partes laborantes facile ſeroſa excrementa depelluntur & confluunt. Quæſtio eſſe poteſt, Quomodo ren tam male affectus ſerum à ſanguine ſecernit? cur non ſanguinem ſanioſum & ſeroſum, aut ſerum ſanguinolentum præterlabi ſinit? Id pluribus explicandum foret: nam cum quatuor ſint in parte facultates ab elementis profectæ, una poteſt laborare integra altera, prout qualitas quæ eam facultatem juvat & fovet potius laborarit quàm alia: accedit quod Ren, tanquam officialis pars, peccaverit, ut quæ plus attraxerit quam oportuerit: tanquam pars privata non defecit nutriri, unde facile & belle ſecrevit ſerum à ſanguine, Et cum ſanguis multum habuerit ſeri, ejuſque nitroſi & mali; paucum laudabilis ſucci, non mirum ſi malum malo fuerit cumulatum: Imo ſæpe ren auctior eſt & major, ſed non commodo ægrotum: Idem enim contingit quod & iis quibus Lien major eſt: *Hippocr.* autem ſcripſit, Quibus Lien efflareſcit, iis corpus minuitur. *Idem.*

APPENDIX.

De viis per quas Potus nequaquam immutatus in Diabete legitimo excernitur.

IN Diabete legitimo potum, qualis fuit aſſumptus breviſſima interpoſita mora per Lacteas reddi ſuſpicatur Excell. *Bartholinus tractatu de Hepate exautorato*, Optatque quo hęc firmiori ſtent talo, ut diſſectionis adminiculo Lactearum cum Emulgentibus manifeſta communio confirmaretur: Communionemque aliquam intercedere illis qui facile in Diabeten incidunt non audet dubitare, ſi quidem vicinitas ſufficere non poſſit, cujus beneficio in corpore multæ fiunt μεταστάσεις, viis nobis, non Naturę nec viventi corpori ignotis: Votum adimplevit novum inventum, de quo *Acta Londinenſia* anni 1667. *p. m.* 93. *Aliud inventum ſe nobis obtulit, non minus in medicina utile atque proficuum, Eſt vero Ductus Lactei, qui jam Ductus Thoracicus appellatur, cum vena Emulgente communicatio: Ecce vero experimenta quæ in eam nobis viam fecere: Dom.* Gayant *detecto Ductu Thoracico calamum illi immiſit, eoque calamo alligato in calamum*, Ductus thoracicus à calamo uſque ad venam ſubclaviam vento quidem repletus eſt. *Vide obſervat. de urinis p. n.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVII.

De Vrinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione.

Observatio I.

Vrinæ per anum effluxus ob veſicæ carcinoma rectum inteſtinum penetrans. 1. *Ob ſphincterem veſicæ callo occluſum.* 2. *Ob ulcus veſicæ ad rectum inteſtinum pertingens.* 3. *Exitus per fiſſuram (pene deficiente & veſica) in quam ureteres inſerebantur.* 4. *Per anum, ob obſtructos renes à calculis, & urinæ in meſenterium tranſitum.* 5.

§. 1 MEDICI æque loquuntur de externo ac interno cancro, at quis eorum fecit mentionem carcinomatis veſicę urinarię? Cujus tamen nobis oblatum fuit exemplum, non quo remedium quis exſpiſcetur malo inſanabili, verum ut conſtet non quodcunque veſicę tormentum protinus vel calculo vel ulceri, quin potius nonnunquam deſperato huic cancro acceptum ferendum. Mercator Brabantius, poſt exectum in pueritia calculum, nunquam deinceps lotium per colem, verum ſemper per anum reddidit, relicto ibidem loci, à ſectione, hiatu non minus in anum quam veſicam pervio, qua inordinata urinę excretione, cętera ſanus, ad 40. ętatis ubi perveniſſet annum, incœpere ipſum affligere lumborum dolor, urinę acrimonia, perpetuus dejiciendi conatus, ac perennis pruritus in cole, è quo tamen vix atque ne vix quidem vel minima deinceps prodiit guttula; quibus incommodis, prę verecundia, integrum decennium clam habitis, imploravit tandem opem medicam, & quidem ſerio ſed ſero:

Ecquid

Ecquid enim ageres malo jam penitius inſidente, quam ut poſſet radicitus exſtirpari? Urinam nunquam reddebat ſine inſigni doloris ſenſu, & quicquid ejus ab ano effluerer, id aut arenulis, aut membranis calculoſis ſemper fuit permixtum: brachia continuo erant tremula & vigiliæ indefatigabiles, cum febre lenta, anorexia ventriculi, ac tam pertinaci alimentorum faſtidio, ut vel ſola eorundem mentio ſæpenumero nauſeam ipſi moverit: In quorum tamen omnium ſymptomatum concurſu, nihil ipſi ſuppetias tulit prærer laudanum opiatum, ex cujus duobus duntaxat granis integrum interdum vixit triduum, ſine evidenti moleſtia, donec proſtratis jam viribus, ac corpore fame doloreque quaſi enecto, ab ipſius uſu conſultum videretur abſtinere, in procinctu jam morte quæ miſerrimæ ipſius vitæ finem imponeret:

Aperto autem cadavere, vidimus dextrum latus renis expers: in ſiniſtro vero, eundem pure ac ſteatomate inſectum: At potiſſima ærumnoſi hujus mali cauſa fuit ſordidum ac inæquale carcinoma, quod quoquoverſum ambiebat meatum illum, qui digiti latitudine deſcendebat à veſica urinaria in rectum inteſtinum, per quod annis plus minus decem, cum intolerabili doloris cruciatu, lotium profluxerat miſerrimo huic ægro: Cujus fortunam ne deinceps & alij ſubire cogantur ægroti, obnixe rogatos volumus lithotomos, ut quantum in manu ipſorum fuerit, omnem impendant operam quo in poſterum firmiter glutinentur vulnera ab ipſis præciſa. *N. Tulpius obſerv. lib. 4. cap. 37.*

§. 2. Vidi ſenem urinam omnem per podicem ſine inſigni moleſtia excernentem: in quo poſt mortem ductum urinarium, circa ſphincterem, ſcirtho occluſum eſſe reperi. *Fabr. Hildanus centur. 5. obſerv. 47.*

§. 3. David N. urinam per ſeceſſum reddidit, corpus veſicæ, circa collum, ulcuſculo excavatum erat, uſque in inteſtinum rectum. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 4. Anno 1656. uxor N. peperit infantem monſtroſum: hic ſeptem dies à partu gemebundus vixit, ſeptimaque die obiit: Hujus corporis partes omnes decenti ſtructura & conformatione donatæ fuiſſent, niſi naturæ inſignis aberratio in partibus hypogaſtrii fuiſſet conſpicua: Scrotum parum ab ano diſtabat, ipſique erat fere contiguum: Supra ſcrotum apparebat carnea quædam ſubſtantia, quæ quandam penis ſpeciem præ ſe ferebat: nullum urethræ huic inerat veſtigium: Paulo ſupra hoc penis fragmentum fiſſura quædam ſemicircularis ſecundum latitudinem imi ventris apparebat: Ureteres, non in veſicam, quæ nulla erat, ſed in ſciſſuram illam terminabantur, atque utrinque per eorum orificia urina continuo & guttatim ſtillabat atque effluebat &c. *Cattierus Obſervationum 19.*

§. 5. Puellus (*de quo tit. de Iſchuria*) poſt eductum è veſica lapidem, & iſchuriam decem dierum, urinæ guttas aliquot per anum reddebat: Aperto cadavere Renes calculis obſeſſi reperti &c. Veſica omnino vacua & ſicca, nequaquam perforata: unde indagando vias per quas evacuebatur urina, obſervatum ſerum in venis meſenterii, illud in inteſtina deponentibus.

OBSERVAITO II.

Mictio involuntaria ob ſpinalem medullam ſero perfuſam. 1. Ob relaxationem nervorum oſſis ſacri. 2. Ob Renem ſiniſtrum calculo exiguo obſeſſum, Dextrum in magnitudine excedentem. 3. Ob Renem ſiniſtrum calculis obſeſſum, cum parvo in veſica. 4. Ob veſicæ inflammationem, Colli ejuſdem dilatationem & muſculorum reſolutionem. 5. Ob veſicæ duritiem, ſphincteris extenuationem, Paraſtatarum vitium. 6. Ob ampliationem unius ureterum, vitioſam alterius in veſicam ſcirrhoſam &c. inſertionem &c. 7. Ob ſphincterem veſicæ relaxatum, madorem ſpinalis medullæ. 8. Ob corporis veſicæ vitium livore ſe prodens. 9. Ob pus in collo veſicæ delitеſcens. 10. Ob lapillos in veſica. 11. Ob grandem lapidem collum veſicæ opplentem, Uteri inſignem obſtructionem. 12.

§. 1. J*ac. Reutinger* 14. diebus ante fatalem diem lectum permingere cœpit: Abſciſſa poſt obitum medulla oblongata, prope orificium magnum, plurimum ſeri ex oſtio illi proſiliit; ut non dubitarim totam quoque ſacram fiſtulam eo quoque repletam fuiſſe, (ac proin nervos ad ſphincterem veſicæ abeuntes madefactos.) *Ioh. Iacobus VVepferus Exercit. de Apoplexia hiſtor. 4.*

CAuſa involuntarii urinæ effluvii, quod & vigilantibus & dormientibus accidit, eſt vitium ſphincteris veſicæ, qui relaxatus & imbecillis redditus eſt, ut ſeſe contrahere nequeat, & orificium veſicæ claudere, unde urinæ exitus fere ſemper patet, & invitis etiam ac neſcientibus effluit: Neque enim aliam urinam retinendi facultatem habet veſica, quam hunc orificio præpoſitum muſculum, qui id claudit, & urinam retinet donec ex arbitrio hominis laxetur: Hæc vero ſphincteris actio interdum læditur, & interdum ſtupore & paralyſi afficitur ut ſtimulum illum non ſentiat, & urinam non recte contineat ſed profluere ſinat: Id quod accidit nervis, qui partim à ſexta conjugatione, partim ab illis tranſmittuntur qui poſtremi à ſpinali medulla originem trahunt, affectis, iiſque vel refrigeratis, vel obſtructis aut compreſſis: Solet tamen etiam urina interdum præter voluntatem reddi, cum abdominis

muſculi valde convelluntur, ut urina ob eorum conſtrictionem, ventriſque compreſſionem ex veſica quaſi propellatur: Ob eandem fere cauſam interdum gravidis in ultimis menſibus urinæ incontinentia accidit, ut in iis qui tumorem habent ſupra veſicam, idque ideo procul dubio, quia muſculus veſicæ ab utero fœtu diſtento, vel tumore comprimitur & vellicatur: Ubi hoc occurrit dubium, quomodo ex eadem cauſa, & urinæ incontinentia & ſuppreſſio fieri poſſit: Scribit enim *Hippocr.* in Coacis, *Ex refrigeratione urinæ interceptio* peſſima: Verum ſciendum dum urina ex refrigeratione ſupprimitur, ſolum facultatem ſentientem affici, ita ut urinæ ſtimulum non percipiat: Si vero ſenſus non ſolum afficitur, ſed & facultas motrix ita impeditur ut muſculum contrahere non poſſit, fit involuntarium urinæ profluvium: Se vero per ſomnum ſaltem hoc fiat, per vigilias vero nil tale obſervetur, equidem & tum in muſculo illo veſicæ orificium claudente aliqua eſt imbecillitas, à frigida & humida intemperie proveniens, ſed non tanta, ut homo ſi velit, urinam continere non poſſit: ideoque ad imbecillitatem ſomnus profundior accedat neceſſe eſt, & quaſi quædam negligentia, & homo per ſomnum ab urina ſtimulatus non cogitet lectum urinæ reddendæ locum commodum non eſſe: Ubi enim urinæ ea copia in veſica collecta eſt, quæ hominem ſeu copia ſeu qualitate ſtimulare ad excernendum poſſit, ſi homo profundius dormiat, & ad imaginationem irritationis ſenſus perveniat, facultas expultrix, niſi à ratione expulſio impediatur, ad expellendum inſurgit, & præcipue ſi ſphincter ſit debilis, urina profluit: Quo multum etiam facit conſuetudo, ob quam cauſam infantes noctu ſæpius lectum commingendo, huic intempeſtivæ mictioni quaſi aſſueſcunt, ut poſtea etiam adultis familiaris maneat: Nonnulli non ſolum labefactatam facultatem cauſam incontinentiæ urinæ ponunt, ſed coactam, (*vide infra §. 3. 4. 10. 11. 12.*) dum ſcilicet urina ſui copia vel impetu in muſculum veſicæ agat, eumque comprimat ſui gravitate, & ad apertionem quaſi cogat, quamvis voluntas non vocet ad illam, verum hæc cauſa commodius refertur ad objectum & nimiam ſtimulationem: Urina enim copioſa ideo ſtatim excernitur, quia facultatem expultricem irritat, neque accidit hoc ſine voluntatis imperio. *Sennertus Pract. lib. parte 8. ſect. 2. cap. 1. & 6.*

§. 2. Puellæ paulo ante obitum urina involuntarie effluxit, quod nervi oſſis ſacri adeo relaxati eſſent, ut ſphincter veſicæ officio amplius non fungeretur: *Fabritius Hild. cent. 6. obſerv. 74.*

S*Phincter veſica &c.*] Unicum hunc muſculum veſicæ aſſignat *Galenus*, Sed quæ ſecunda ejus membrana dicitur, craſſa & fibris carnoſis donata, ab *Aquapendente*, *Bartholino*, *Wales*, muſculus conſtituitur, quia fibras habet perſpicue carnoſas, ad veſicæ initium inſertas; Ita ut quemadmodum muſculus circularis ille ſphincter dictus, veſicam conſtringit, ne involuntarie nobis urina effluat, ita hic muſculus ad excretionem urinæ facit, dum ſe contrahendo veſicam conſtringit.

§. 3. Vidua N. ſæpe nephritica erat, aliquando è veſica lapis detractus, Involuntarie profluebat urina, &c. Ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo, Dexter in magnam molem undique increverat, paulum ſaniei in eo erat. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 4. Illuſtr. Comes Th. Arundelius urinæ ſuppreſſione primo afflictus, eam aliquot diebus poſt retinere non potuit, quin eam pene quot momentis reddere coactus fuerit. In rene ſiniſtro calculus ſat magnus cum aliis minoribus repertus: In veſica lapillus parvus, &c. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 5. Anno 1587. obiit vir 54. annorum, qui ex caſu decubuerat ſine ullo ſenſu & motu ſex diebus, &c. Secto ejus cadavere, veſicæ urinariæ tunicæ, ob venarum ſummam inflammationem ita à ſe invicem ſeparatæ apparebant, ut mirari ſimus: ipſa autem veſica ſolito duplo quaſi major inventa eſt, ad cujus internos parietes ex venarum orificiis, ſanguinis copia reſeratis, vera quædam puris generatio conſpiciebatur, collo ejuſdem ita aperto ut digitum facile immitteres, & veram muſculorum veſicæ reſolutionem videres, Urina enim ægroto non ſentiente ante obitum prodibat, veſica tamen nihilo ſecius tota repleta. *I. Udalr. Rumlerius obſerv. 4.*

§. 6. Marcellus Sacchertus, (*de quo lib. 2. tit. de Phthiſi*) ſtranguria, veſicæque paralyſi affectus, & utrarumque ſuperfluitatum excretu inconſulto: Paralyſis veſicæ ac depravatus mictus multiplices agnoſcebat cauſas, Tum vaſis duritiem oſtracodem, tum ſphincteris emarceſcentis inſignem maciem, tum, ſi *Bauhini* obſervationi credimus, Adenum paraſtatarum vitium. Potuit & citra hæc pareſis à ſuperioris nervi unius ſextæ conjugationis, & per hunc ſpinalis alterius reſolutione propagari: hæc autem à communi nervorum moventium vitio, cujus radix prima cerebelli languor, facile promoveri. *Severinus de abſceſſibus p. m. 274.*

§. 7. Non ita pridem cadaver puellæ octo annorum diſſecui, in quo dexter ureter magnitudine auricularem digitum adæquabat; ſiniſter vero non ad veſicam deſcendebat, ſed paulo infra emulgentem dextram venam cavam ingrediebatur: A quatuor ab hinc annis urina involuntarie effluxerat, quapropter veſica, cum inutilis eſſet, in ſe contracta & veluti in ſcirrhum concreta fuit. *Fabr. Hildanus Epiſt. ad Horſtium, Tomo 1. p. m. 141.*

§. 8. Johanna N. variis morbis obſeſſa, caput habebat naturali majus, adeo ut cranium p. n. extenſum eſſet: Spinam dorſi, & nervos inde prodeuntes, madidos adeo ut ipſa oſſa flexilia eſſent: hinc ſphincter veſicæ relaxatus, ut per 4. annos urinam continere non potuerit, unde veſica, à vacatione officij, inanis & contracta. *Vide lib. 2. tit. de Phthiſi.*

§. 9. David N. poſt urinæ ſuppreſſionem eam abſque difficultate, ſed involuntarie reddidit. Corpus veſicæ, circa ipſius collum, lividum erat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 10. Rever. N. poſt quartanam tumor circa umbilicum obortus: Ventre circa umbilicum

cum mortui inciſo copia puris fœtidiſſimi effluxit: In veſicæ collo coctum deliteſcebat pus album, quare nec urinam continere potuit aliquandiu. *Vide l. 4. tit. de Tumoribus.*

§. 11. Illuſtris N. primo urinæ ſuppreſſione, hinc incontinentia per aliquot dies afflictus fuit: In veſica lapillus parvus, rotundus, læviſſimus repertus fuit. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 12. Nob. fœmina gravitatem circa pubem aſſiduam, & ſæpius involuntariam mictionem paſſa eſt. In veſicæ collo magnus & durus lapis aderat: Uterus ſolito grandior, impletus erat alba, dura & compacta materia. *Vide tit. de Hypogaſtrii dolore.*

* Additamentum de alienis urinæ viis, Obſervatio unica.

Vrina per ſcroti fiſtulam emiſſa, ob obturatum meatum urinarium.

VIr in Noſocomio Amſtelodamenſi paupertatem miſeriaſque vitæ multiplices unà cum vita depoſuerat, dumque is ſecaretur exhibuit pulmonem ſiniſtrum exulceratum, pectus aqua repletum, dextrum renem flaccidum, ſubſtantiæ duplo quam natura requirit, majorem; ſiniſtrum plenum materia purulenta, cui immiſti lapilli quidam nigricantes: Infra ſcrotum fiſtula apparebat, qua perforata etiam veſica multos jam annos urinam reddiderat, obturato prorſus meatu urinario: Ad has miſerias etiam Epiplocele accedebat, quæ Epiploon teſticulis firmiter affixerat. *Th. Kerkringius obſerv. Anat.* 54.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVIII.

DE URINIS NON NATURALIBUS.

Obſervatio I.

Vrinæ decolores, tenues ob ventriculi vitium, Hepatis &c. 1. *Ob calculum inſignem in veſica.* 2. *Vrina tenuiſſima, aliquando cruenta ob vitium Renum.* 3. *Ob carunculam juxta ſphincterem veſicæ.* 4.

§. 1. IMperator Ferdinandus urinas Tenues emittebat, omni ſalſedine ſeri carentes: Ventriculi tunicas inſtar chartæ tenues habuit: humor melancholicus & bilioſus in ejus cavitate repertus: Pancreas erat nigrum, durum, ut & Hepar, &c. *Vide tit. de Vomitu.*

VRina eſt aquea ſive limpida, quando ob ventriculi indigeſtionem ſalinæ & ſulphureæ eſculentorum particulæ non rite ſubiguntur, nec minutim confractæ adeo volatiliſantur, ut ſero diſſolutæ ei tincturam imprimant, quam per ſingulos tranſitus ſui anfractus ſecum referre poſſit: Etenim latex in urinam mutandus, quia per ductus valde ſecretos, & minime patentes, velut deſtillatione quadam urgetur, ideo colore & conſiſtentia, quæ in liquidis aſſumptis fuerant, omnino ſpoliatur, nihilque penitus, niſi volatile è chymo (cujus vehiculum eſt) imbibit: Quare ſi ob ſummam cruditatem Sal, Sulphur & alia contenta haud primo volatiliſantur in viſceribus, nec poſtea diſſolvuntur in vaſis, ut cum ſeroſo latice una iter faciant, ipſe demum fere omnibus denudatus, velut aqua limpida foras excernitur: Quod principiis activis tales urinæ fere careant, ſignum eſt quia diutiſſime à putrefactione immunes ſervantur: Hujuſmodi urina in puellis χλωρωσιν plerumque denuntiat, in pleriſque cachexiam aut hydropem, in quibuſvis ἀπεψίας & cruditatis indicium eſt: Quandoq; in nephritide obnoxiis paroxyſmum ingruentem prænuntiat ſcil. dum ſerum à ſucco lapideſcente in renibus coagulatur, ejus diſſoluta & contenta in materiam tartaream congelantur, ſuperſtitite tantū latice aquoſo: Qui tenue & aquoſum aliquandiu mingunt, qualicunque ægritudini ſunt obnoxii, ſæpiſſime adjuncta habent *reſpirationem difficilem*, & à motu crebram, atque circa regionem ventriculi *diſtenſionem*, & à paſtu velut intumeſcentiam: Prioris ratio omnino dependet à defectu ἐνθυμιάσεως in ſanguine, etenim quia liquor ejus particulis activis, (ſpiritus, ſulphuris ac ſalis) haud rite exaltatis plene inquinatur: ideo à fermento cordis non ſatis accenditur, quo ſtatim totus exſiliat, & velut in flammā prorumpat: quin ægre fermeſcens, & in corde ſtagnans, aut magna ea parte reſidere aptus ipſum valde aggravat: quare ſi cruor ita diſpoſitus à motu citatiori in cordis ſinus ſolito plus urgetur, quia non ſponte rarefactus ſtatim totus egreditur, ideo magno pulmonum niſu & crebriori agitatione opus eſt, quo foras exantletur: Hujuſmodi cruditatem in ſanguine urinæ aquoſæ propterea ſignificant, quia ſiquidem à ſale & ſulphure tincturam fere nullam receperunt, indicio eſt eorum particulas in cruoris maſſa minus diſſolvi aut volatiles reddi: Quod ad *ventriculi inflationem* attinet (cujus item urinæ limpidæ ſunt effectus & ſignum) dico quod propter debitæ ζυμώσεως defectum, chylus minime in cremorem volatilem, verum (inſtar panis non fermentati) in maſſam gravem & ponderoſam faceſſit: quæ quidem tarde, & non ſine reſidentia viſcoſi phlegmatis é ſtomacho eliminatur: hinc ejus reliquiæ pliciis & membranis ventriculi impactæ, poros & meatus quoſvis obſtruunt, ut nihil evaporet, nec quod tenuius & ſpirituoſum eſt, per ductus ſecretos (uti fieri oportuit) protinus ſanguini

con-

convehatur, ubi & flatus copioſe gignuntur, qui ventriculum continuo diſtendunt, ac ſupra debitam molem inflant: Etiam cum fæculentiæ iſtæ diu in ſtomacho relictæ ſale fixo abundãt, in materiam modo acidam, modo vitriolicam, aut alias naturæ degenerant: Unde cardialgia, abſurdorum appetitus, ſæpe ardor cum ſiti immani; interdum vomitus atroces, aliaque ſymptomata valde infeſta oriuntur, quorum nonnulla licet calorem ſatis acrem intus latitare arguunt, tamen ob coctionis privationem taliter affecti ſæpe urinam crudam & aquoſam reddunt. *Willis de Urinis c. 4.*

§. 2. M. Hieremias per quinquennium urinam minxit aquæ fontanæ in ſubſtantia & colore ſimillimam, nullum dolorem percipiens: ſed cum continuo egerendi conatu &c. E veſicæ fundo eductus lapis uncias quinque cum dimidia ponderans. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 3. Vidua N. nephritica affecta erat ſpecie Diabetæ, urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ: Ren ſiniſter, qui in magnam molem undique increverat, lapide obſeſſus erat exiguo: Dexter parvus adeo ut fere reperiri non potuerit. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Quæſtio eſt magni ad praxin momenti, *Utrum obſtructione Renum, eorumque vaſorum, per quæ urina ſecerni debet, urina tenuiores reddantur?* quam quæſtionem Sennertus ita decidit, ut exiſtimet. Urinam quidem in propria ſubſtantia, propter obſtructionem non reddi tenuiorem, ſed ſaltem ratione craſſiorum humorum qui urinæ admixti ſunt, &, ut diſtincte Savonarola loquitur, qui *urina ſunt contenta* in corpore permiſcent: Verba autem Sennerti hæc ſunt, (de urinis cap. 4.) *Urinam tenuem duobus modis tenuem dici poſſe, 1. cum illam quam naturaliter ex coctione & permiſtione humorum ſeroſi habere debent, craſſitiem non habent, deinde cum craſſos humores, a quibus craſſities reddi ſolent, admiſtos non habent: Poſteriori autem ſolummodo, cum humores ſcil. craſſi permiſcentur, ex obſtructione poteſt fieri urina tenuior: Tales enim humores cum non ſint exacte liquori permiſti, ſed cum eo ſaltem confuſi, facile in anguſtiis viis hærere poſſunt, ſicut videmus colatura lixivium impurum, aut vinum, aut alium liquorem reddi clariorem: Prior vero tenuitas, quæ ipſi propria ſubſtantiæ competit; colatura & obſtructione viarum illi accidere non poteſt, ſicut nec vino, nec lixivio, aut ulli liquori naturalis craſſities colatura adimitur.* Ac huic ſententiæ experientiam refragari obſervavi: Nam in manifeſta renum obſtructione, nullo Jecoris vitio, cui urinæ tenuitas adſcribi poſſit, urinam tenuem prodire non ſemel vidi, & quin idem aliis medicinam facientibus accidat, nullus dubito: Quare ut pace tanti viri liceat nobis in hujus rei veritatem inquirere, illud primum conſtat: Colatione rebus non tam tenuitatem quam claritatem conciliari: Neque illud omnino negamus, quod pro ſententiæ ſuæ fundamento ponit Sennertus, *Res quæ exacte miſta ſunt, eo ratione facile tenues fieri non poſſe:* Hoc vero, quod Renes ſolam urinæ præſtent colaturam, & quidem talem qualis eſt in rebus externis, ne ipſe quidem Sennertus concedi ſibi poſtulabit: Nam ut ea non jam attingam quæ de ſeri in renibus coctione propoſuimus, id ſaltem nemo negaverit ſerum: dum ita renes tranſlabitur, caloris in renibus actionem non poſſe non experiri; actio enim naturalis ceſſare non poteſt, ut colligitur ex *Averroe*, 8. de Anim, comm. 5. Quod ſi ergo in decoctis pharmaceuticis experimur, quæ ſæpe multa coctione exacte ſatis miſta ſunt, ex iterata ſæpius colatura, non tantum clariora, ſed & vere tenuiora reddi, nec craſſiora tantum deponere, ſed & tenuiora, (ut vires eorum deperditæ manifeſte arguunt) quanto id magis fieri in ſero exiſtimandum eſt, quod per renes exactius ſæpe tranſcolatur quam per manicam *Hippocratis* fieri poſſit, calore interim renum jugiter cooperante, & dum ſerum ſecundum minima colando dividitur, craſſiora carpente, idque in obſtructione, in qua calor ille acrior exiſtit: Nam quemadmodum calor blandus omnes humidi partes quaſi æqualiter fovendo invicem unit, atque ita incraſſat: ita calor acris, & tanquam cum aculeis augens, partes quaſi diſcerpit, ac craſſiora à tenuibus divellit, quæ obſtructione retentæ tenuiores effluere ſinunt: Neque id de iis tantum accipiendum eſt, quæ urinæ jam elaboratæ in corpore admixta ſunt, ut vult Sennertus, ſed & quæ in generatione ipſi incorporata fuere, etiam ſal ipſum, quod Sennertus ſero conſiſtentiam largiri ſtatuit: Cum enim ex eo quoque Renes nutriantur, ut à nobis oſtenſum, quis non videt in obſtructione, in qua calor aſperior evadit, & inæqualis, naturam hoc condimento abuti ad cibum poſſe, unde deinde magni morbi oriantur, quorum male præſaga eſt ejuſmodi Urina Tenuis: Sed hæc ita manifeſta ſunt ut ſupervacaneum ſit plane ea quæ Sennertus pro ſententiæ ſuæ confirmatione adducit, convellere, Nam quod *vinum craſſum vel lixivium clarum & depuratum, ſed craſſum, decies vel ſæpius colatum nihil tenuius effici* ſcribit (quanquam hoc alii in dubium vocent) tamen nemo non agnoſcit quam hæc longo invicem diſtent intervallo: Nam neque ſerum tam exacte elaboratum eſt in venis, antequam ad renes effluat, ut non ex miſcella adhuc rudi & male terminata natura nullo negotio multum decerpat, & calor etiam in renibus obſtructis prædatorius eſt valde: Imo lixivia quævis levi occaſione præcipitare ſalem, aut etiam coagulare, omnes novimus, & in lixivio tartari, cui ſpiritus vitrioli aſperius fuerit, id valde conſpicuum eſt: an tale quid etiam in renibus à ſpiritu præcipitante, vel etiam coagulante fieri poteſt, unde ſerum ſale ſuo ſpoliatum, tenue deveniat & aqueum? Nemo opinor, temeritatem accuſabit noſtram, quod tanti viri opinionem in dubium vocare voluerimus, poſtquam de veritate conſtiterit: Vel ipſe propria experientia didici, quam ſit res ad errorem valida, Authoritas, quæ tanta eſt, ut ſublata omni ulteriore inquiſitione tanquam ſupervacua, rationem quaſi captivam ducat:

Atque ita à Renibus obſtructis, *urina Tenuis*, ſive obſtructio ſit ab arenis & cineribus ſeri, ſive à viſcoſitate, ſive etiam quod ureteris caput calculo obſeratur: Minus *Tenuis* eſt illa quæ ab ureteribus à craſſa & glutinoſa pituita obſtructis oritur, ſi videlicet renes obſtructi non ſint, quia in his ſero ex propria ſubſtantia vix quicquam adimitur, ſed illud ſaltem, quicquid ſero ex humoribus admixtum, vel potius confuſum fuerit: In his enim demum illa, (quam Sennertus ita urget) colatura locum habere videtur: Ita etiam ſi in veſica ſit obſtructio, vel calculus cervici veſicæ impactus ſit, tum enim vel nihil exit, vel liquor ſolus & tenuior, abraſis videl. craſſioribus, quæ cum liquore præterlabi ſolent: Quanquam & alia cauſa urinæ Tenuis in veſica eſſe poſſit, quam Sennertus alibi ex Hippocr. adducit, *nimirum quia ſeroſum illud ſalſum & ut Hippocr. nominat θολωδέστατον, turbidiſſimum & tartareum, ut recentiores appellant, concreſcit, & in lapidem coagulatur, reliquum aquoſum, & quod coagulari & concreſcere non poteſt, effluit, unde urina ſiunt aquea.* Ecce quomodo Sennertus nobis habemus ſuffragantem, contra Sennertum.

Hac ratione fit *Tenuis* ex obſtructione partium, in quibus ſerum magis colatur quam coquitur: In quibus autem magis coquitur quam colatur, etiam Tenuior, ut in jecore & meſenterio: Nam in Jecore, quod ex obſtructione plerumque indureſcit, & calorem acquirit ſiccum, ſerum non æqualiter incraſſatur, ſed extenuatur

ob

ob calorem aſperantem & divellentem, non unientem ut diximus: In Meſenterio vero, quia oſtiola venarum meſaraicarum chylum ſugentium oppilata ſunt, jecur tenuiorem ſolum trahit inſufficientem nutritioni, & in flatus vertibilem, unde punctiones & extenuatio corporis: urina vero *Tenuiſſima*, ob primæ incraſſationis defectum: Et per hæc etiam tenuitas hujus urinæ accurate diſtinguitur ab illa quæ eſt à renibus: Nam ſi corpus bene nutriatur, urinæ tenuitas non erit ex obſtructione Jecoris, quia *cum corpus nutritur, jecur bene habet*, inquit *Cardanus* in *Hippocr.* de Alimento lect. 4. ſed vel renum vel uteri eam: Sin male, ut in macie, & habitu hectico, palam eſt à vitio Jecoris fieri, nam in ſenibus, quod urinæ ſint tenuiores, id propter jecoris ſenilitatem potiſſimum evenit: quod ſi etiam punctiones adſint, meſenterii obſtructio in cauſa eſt. His non male addideris coloris differentias, Nam ita etiam *Joh. Rhenanus* Ourocrit. c. 4. *Urina diaphana pallida, ſignificat oppilationem ſtomachi: citrina diaphana, mejar ascarum, Rubea obſtructionem Hepatis, Crocea Renum*, quæ hypotheſi noſtræ per omnia conſentiunt. *Henr. Martinius Anatom. urinæ cap. 7.*

§. 4. Joh. N. Urinæ ſtillicidio diuturno permadebat, limpidiſſimam urinam, abſque ulla ſorde emittebat, ob carunculam intra muſculum ſphincterem Veſicæ enatam, ut cadaveris apertio teſtabatur. *Vide tit. de mictione difficili, &c.*

Observaito II.

Vrina rubra & ignea ab inflammatione Iecoris in ſphacelum abeunte. 1.

Ab inflammatione cum ulcere. 2. 3.

§. 1. FAmulus N. per annum dolore hypochondrij dextri conficiebatur, Urinam tenuem reddens, ſed ſupra modum tinctam & igneam, ut vinum rubrum ac diaphanum videretur; Hepar repertum durum, magnum, albicans circa ſtomachum: gibba parte, prope coſtas nothas, nigrum, exuſtum ac plumbeum, in eſthiomenum mutatum. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

V*Rinam tenuem & igneam*] Ob ſpiritus præternaturales, & igneos, qui à caloris febrilis in corpore dominantis incendio Urinæ permiſcentur eámque inflammant, unde Urina fit *ardens & ſcintillans*, quæ tamen non multo poſt extinguitur, ſpiritibus videlicet evaneſcentibus, & reliqua urina turbata, idque nunc citius nunc tardius: Tardius quidem, quod in urina adhuc ſit aliquis fomes flammam alens, & hæc urina eatenus caloris quidem in corpore dominium, ſed cum luctu, propter fomitem reſtibilem in venis indicat; Citius, quod deficiente in urina fomite ſuſtinebat, calor cum ſpiritu tenues vaneſcat in auras: & hæc fomitem etiam morbi jam conſumptum, adeóque plenam naturæ victoriam nuntiat, quæ etiam priori fere ardentior exiſtit, quod ſpiritus ignei & febriles, ſoluti jam & hoſpitium cedentes, copioſe una cum urina exeant, quam tamen omnium citiſſime fugitivi deſerunt; Quod ſi vero non cito ejuſmodi urina turbetur, ſed diutius talis maneat, nunc Naturæ luctam, nunc prælium; ſubducta videlicet ratione, ſemper autem ambiguam victoriam, propter morbi copioſum fomitem deſignat. *Henr. Martinius Anatom. urinæ cap. 7.* Urinam flammeam à flavæ bilis portione tenuiori deducit *VVillis* Tract. de urinis cap. 4. Urina flammea ait, inſtar ſpiritus nitri cum fulgore rutilat, hæc autem ſæpiſſime in febre tertiana intermittente reperitur. Oritur hic color à portione flavæ bilis tenuioris, ſero dum in motu eſt, commixtæ: quippe in hac febre adeſt ſanguinis acris & calida intemperies, quæ humores quoſvis adurit & torrefacit, ideóque bilem copioſe gignit. Hæc autem, licet maxima ex parte ductibus & vaſis bilariis à cruoris maſſa ſecernitur, cum tamen abundat, particulæ quædam ſanguinis & humorum retorridæ & aduſtæ, ſeroſo latici incoctæ ei flavedinem ſaturatam impertiunt; Hæc urina tenuis eſt & coruſcans, eo quod in hoc morbo continua fere diaphoreſis ſucci nutritii recrementa, & craſſiores quaſvis ſeri partes ad circumferentiam corporis protrudat.

§. 2. Mulieri dolor in Hypochondrio dextro, cum febre, urina Rubicunda, &c. In Jecoris convexa parte magnum erat ulcus, ab inflammatione ſuperſtes. *Vide tit. de Hypochond. Tumore.*

§. 3. Vir melancholicus urinas mingebat blioſas ſaturate, more febrientium. Jecur illius totum ſcirrhoſum repertum ac tuberoſum. *Vide tit. de Scorbuto.*

Observatio III.

Vrina rubra & fœtens reddita, ab hydrope pectoris ſiniſtro latere, ſimili ſero referti.

HYdropem pectoris adeo familiarem eſſe, ut ſæpiſſime in defunctis cadaveribus reperiri, raro tamen à medicinam exercentibus deprehendi, mirum eſt; Cauſa eſt vel eorum incuria, vel morbi obſcuritas ob ſymptomatum varietatem & ὁμοιότητα cum aliis affectibus. xxi. Auguſti anni 1678. oblatum eſt mihi cadaver viri cœlibis, ab incunabilis notiſſimi, cui nomen Joannes Meſtral, genio, tabaci fumo indulgentis, præſertim mero: Vox illius natura rauca & clangoſa, exſpiratio tamen adeo valida ut foco aſſidens, follium defectum efficaciſſime suppleret, ac ad quatuor, imo quinque pedum diſtantiam, flammam latentem excitaret: In ſuprema colli parte, ad laryngis latera, eminebat utrinque tumor, nucis myriſticæ magnitudine, qui neque ſtrumarum neque bronchoceles naturam ſapiebat: Sexageſimum annum circiter prætergreſſus, poſt multas de inappetentia querelas, meraci & tabaci fumo adſcribendas, lecto ſe tradidit, omnem cibum reſpuens, imo juſcula, ſolo vino ſe ſuſtentans, quod ex arundine pitiſſavit per menſis ſpatium, hinc octiduo ante obitum, ex infundibulo (cujus uſus hic loci ad pavimentum irrorandum, quod fili inſtar aquam tranſmittit) alias ſuffocatio impendebat ſi uberius influeret, hinc ad maraſmum corpus deductum, ſceleton omnino referens: Dubius ideo an cadaver eſſet diſſecandum,

quod

quod nihil præter viſcerum marcorem deprehendi poſſe veriſimile eſſet: adde quod tanta copia pediculorum univerſum caput litio & faciem obſediſſet, ut metus eſſet ne tranſilirent in adſtantes, Nihilominus inſignis illa deglutiendi difficultas, & vocis omnimoda ablatio octiduo ante obitum, impulit me ad cadaveris reſerationem, ratum me in œſophago vel circumſitis partibus aliquid deprehenſurum quod dictis affectibus occaſionem præbuiſſet, nec fefellit eventus.

Diſſecto abdomine, 1. ſe obtulit Omentum bene conſtitutum & adipe mediocriter (quod mirum) obſitum, ad pubem uſque demiſſum, 2. Veſica urinaria maxima & tumida, regionis ſuæ prætergrediebatur limites, umbilicum pene attingens, quæ diſciſſa lotium copioſum, rubicundum & loturæ carnium aſſimile (quale menſis ſpatio ante obitum excluſit) & fœtidiſſimum reddidit. 3. Jecur magnitudinem naturalem excedebat. In concava parte, circa portas, lobus aderat, ovi gallinacei magnitudinem æquans, inſtar pomi protuberans; Ibidem, ubi craſſiſſimum eſt, lividum & nigricans exterius, quamvis diſciſſum nihil præter naturale exhibuerit: Veſica fellis magna erat, viridis coloris, quæ aperta non fuit: 4. Lien inveſtigandus fuit, qui in occulto jacebat inter inteſtinorum anfractus, tandem maſſa rotunda ſe obtulit, adipe ſuffuſa, intra ſinum ſuum Lienem, renis figuram referentem, conglobatum, magnum, ſarcimini ex ſanguine nigro intus perſimilem: Membranam adipoſam, renes abſcondentem, maſſa ea referebat. 5 Ren ſiniſter altero fere duplo major. 6. Ventriculos & inteſtina ob prægreſſam inediam inania. In Thorace. 7. Pulmones ampli, magni, magnis ſulcis exarati, quos à ſuperjacentibus coſtis impreſſos dixiſſes, ſi earum ductum ſequuti eſſent: maculis lividis, viridibus, variegati, circa dorſum nigri quaſi ab inflammatione prægreſſa; intus aridi, marcidi, exſucci ad lobum dextrum inferiore parte valida membrana pleuræ connexi. 8. In ſiniſtra thoracis parte *copioſum ſerum* eruentum, fœtidum, ab emiſſo lotio nihil diſcrepans fluitabat. 9. Pericardium adipe candido obvolutum: Vaſa coronaria cor (quod naturale ſed flaccidum) cingentia atro ſucco tumebant: Deglutitionis autem ablatæ cauſam inquirendo, eam in amygdalis ſeu tonſillis reperimus, quæ avulſæ ſilicez duritiei, cum inæqualitate inventæ ſunt, ſiniſtra præſertim; ea inciſa ſubſtantiam albidam oſſeam, membrana involutam, majoris fabæ magnitudine oſtendit: dextra minus dura erat.

C*Opioſum ſerum cruentum, ab emiſſo lotio nihil diſcrepans)* De hydrope pectori multa tit. de Reſpiratione læſa libr. 2. Hic vero mirari ſubit cur libera fuerit, cum pulmones naturalibus majores; ſiniſtra thoracis para ſero occupata? An quia dextra libera, Pulmones exſucci, facultati motrici non renitentes? Id vero quoque mirum hydrope pectoris laborantes libere lotium effundere, contra ac aſciticos, quibus fere ſupprimitur: Lotium autem cruentum an à thorace prodiit, ea via ſe exonerante natura, interim dum novum in eam cavitatem influebat? An genini portio in id latus derivabatur, altera ad renes profluebat? Revera coloris identitas, & fœtor utrobique comes, id innuere videntur.

Observatio IV.

Urinæ rubicundæ Scorbuticorum pendent à ſecretione bilis impedita, ob vitium Jecoris vel Cyſtis felleæ.

CUm plurium è Scorbuto defunctorum cadavera diſſecui, quibus urina rubicunda extiterat, obſervavi Hepar aut Cyſtim felleam in culpa fuiſſe. In nonnullis fuit Hepar omnino exſangue & exſuccum, inſtar uberis vaccini: In aliis veſica bilaria erat vacua & inanis: In aliis lapidibus obſita, In aliis amurca minime amareſcente repleta, In omnibus viſcera hæc taliter affecta ut ſecretio bilis impediretur. *Willis Tract. de Scorbuto cap. 4.*

IN Scorbuto diuturno Urinæ liquor ſæpe intenſe rubeſcit, ut non magis in febre ardente: Talis ſi evaporetur, aut deſtillationi ſubjiciatur, ſalis copiam ingentem cum fæce limoſa exhibet; quare ſaturatam hanc rubedinem à Sale potiſſimum oriri hoc experimento conſtare videtur, quippe in Scorbuticis particulæ ſalinæ, quæ volatili ſatis, adeóque conſtanti diapnoe ſotas exhalari debuerant, fixiores evadunt, atque ab effluxu cohibitæ uberius in corpore affecto congeruntur, ac deinde continuò reſolvitur, & ab hac diverſimoda coagulatione & reſolutione, admiranda hujus morbi ſymptomata excitantur. Etiam à corpuſculis ſalinis cum feculentis tartareis ubertim reſolutis, & ſero dilutis, urinæ intenſa rubedine ſaturantur, cui ſæpiſſime accedunt in hoc affectu inveterato hepatis ac veſicæ felleæ vitia: cum enim hæc viſcera, aut obſtructa, aut aliter depravata, munere ſuo pro ſecernendis aduſtis ſanguinis particulis minus defunguntur, eædē in cruore pleni us congeſtæ ſeroſo latice diſſolvuntur, ipſumque lixiviali tinctura adhuc magis inficiunt, Et ſi particulæ aduſti ſulphuris cæteris ſalis fixi & ſcorbutici præpollent, ſimul Icterus flavus Scorbuto accedit, & urina croceam tincturam linteis affigit. Sin iſtis minores ſunt & particulæ ſalinæ præcellunt, producitur affectus tantum Scorbuticus, in quo urina intenſe rubicunda eſt, nec tamen linteamina tingit; Rem ita ſe habere perſuaſus ſum ex *cadaverum Scorbuto defunctorum diſſectione*, &c. *Vide ſupra hiſtoriam.*

Urina rubicunda] Urinæ rubicundæ ſunt diverſæ habitudinis, neque ſemper ab iiſdem dependent cauſis, nec plane idem denotant affectionum genus: præcipuas autem differentias percurremus, 1. Urinæ liquor aut ex ſe rubeſcit, eodémque modo perſtat, nec partibus quarumvis ſubſidentia color alteratur: vel 2. urina rubedo ſaturata ejus contentis præcipue debetur, quæ cum ad fundum ſubſidetunt, liquor flaveſcit, vel minus intenſe rubicundus exiſtit, Affectus quos hujuſmodi urinæ indicare ſolent, ſunt præcipue febes, ſcorbutus & phthiſis confirmata: Singulorum rationes perpendamus. 1. Quando urina quæ mingitur rubicunda ita perſtat, primò vel eſt conſiſtentiæ mediocris & pellucidæ, atque tunc colorē ſuum debet ſali & ſulphuri plus ſolito aduſtis, ac proinde ſero copioſius incoctis: Vel 2. talis urina rubicunda eſt, ſimulque turbida & opaca: hæc

autem

autem præter ſalis & ſulphuris contenta, etiam particulas quaſdam terreſtres ſibi incoctas habet: quæ quidem poris & meatibus ſeroſi laticis impactæ minime deſcendunt, quoniam urinæ liquor ſpiritibus idoneis deſtituitur, qui heterogenea quævis ſegregent & ad fundum compellant, veluti in vappa aut in cereviſia propter tonitru aceſcente uſu venire ſolet, ubi liquor fæce turbida inficitur, & propter defectum ſpirituum non denuo clareſcit: quare hujuſmodi urina peſſimum in febribus ſignum eſt: quippe talem in ſanguine materiæ aduſtæ ac ſecernendæ confuſionem indicat, quali ſpiritus vitales ſubigendæ & perdomandæ non ſunt pares. ij. Urina interdum rubicunda mingitur propter ejus *contenta*, quibus ad fundum ſubſidentibus liquor alterius coloris evadit: Sunt autem iſta contenta duplicia, ſcil. modo tenuia, quæ ſunt materies ſive recrementa adoſta à deflagratione cruoris reſidua, modo craſſiora, nimirum particulæ ſucci nutritii degeneres, Utraque hæc à ſanguine efferveſcente torrefacta & ſecreta, partim ſudore excluduntur, partim ſeroſo latici commiſta ejus conſiſtentiam incraſſant ac colorem intendunt: ſcil. quamdiu hujuſmodi contenta poris & meatibus liquoris incluſa ſuſtentantur, color urinæ ſaturatior, & conſiſtentia ſpiſſior apparet: his vero ad fundum præcipitatis, & rubedo & craſſities liquoris minuuntur: Inquirenda jam diſcriminis ratio quod urinæ rubicundæ tum in febribus, tum in ſcorbuto, phthiſi, ac forſan aliis affectibus, reddi ſolent. De *Scorbuto*, Vide ſupra Scholion 1. in *Febribus* urinæ liquor rubore ſaturatur, propter uberiorem *ſalis & ſulphuris diſſolutionem*, eorumque particulas ſero copioſius incoctas: dum enim ſanguis & humores à cauſa febrili efferveſcunt, propter calorem plenius accenſum, ſalina & ſulphurea corpuſcula aduſta & torrefacta plus diſſolvuntur, ſeroſóque latici incocta ei tincturam altiorem affigunt, quemadmodum ſi lixivium è cineribus ſuper ignem coquatur, intenſius rubeſcet quam ſi per infuſionem tantum procedat: Etiam in febribus urinæ contenta ejus colorem ſæpiſſime adaugent, ſcil. ob ſanguinis intemperiem & deflagrationem, tum ſucci nutritii particulæ degeneres, tum materies aliæ (velut cineres ab aduſtione cruoris reſidui) in calcem rubicundum veluti comburuntur, quæ poris urinæ incluſa, ejus colorem ſaturatum reddit, & poſtea ſubſidens, fit ſedimentum inſtar ochræ rubrum. In *morbis arthriticis* urinæ interdum rubeſcunt: nam præter inſultus podragricos [in quibus tale lotium non raro excernitur] obſervavi in quibuſdam affectionem dolorificam, & velut febris æmulam, cum urina valde rubicunda excitatam; enſunt dolores vagi, modo in hac, modo in illa parte gravitat infeſti, ut ægroti vix pedibus ſtare, aut membra movere poſſint: vigiliis & crebris ſudoribus ſunt obnoxii, etiam ſiti & faucium ardore valde moleſtantur; atque urina intenſe rubicunda cum ſedimento copioſo & ruſo exiſtit: interea tamen nec à pulſu, ſi ſitum languore aut cephalalgia ſanguinem ſupra modum efferveſcere, aut febrem induxiſſe conſtat: quare hujuſmodi affectum præcipue à nervoſo genere conſiſtere, atque à principio ſalini potius quam ſulphurei exorbitantiis dependere ſuſpicor: Etiam in *Phthiſi* confirmata, præſertim ſi hectica adjungitur, urina rubicunda exiſtit: cujus ratio eſt, quod ſi quando ulcus ſit in pulmonibus, excitatur inde putrida lues, ſanguini prælabens: confuſa efferveſcentiam ei fere continuam inducit, qua particulæ ſulphureæ & ſalinæ uberius diſſolutæ, ſeróque incoctæ, liquorem ejus rubedine afficiunt: Præterea ob ſanguinem hoc modo inquinatum, ſuccus nutritius fere totus in putrilaginem degenerat, Cujus recrementis urina ſaturata magis rubeſcit & contentis plurimum infercitur, Hujus indicium eſt quod tabidi à paſtu plerumque æſtuant, & calore per totum corpus ſuffunduntur, ſudore nocturno ſuccedente: Inſuper *Urinæ* eorum ſedimentum craſſum & copioſum deponunt, ſcilicet ſuccus alibilis cruori commiſſus cum non aſſimilatur efferveſcentiam in ipſo concitat, atque in materiam extraneam degenerat, partim ſudore per poros cutis exhalat; partim ad urinam tranſmiſſus, ejus colorem & conſiſtentiam valde intendit. *Willis de urinis cap. 10.*

Observatio V.

Vrina rubicunda ab epate ad ſphacelum vergente.

NObilis quidam mœrore preſſus in melancholiam incidit, Nulla aderat febris, nulla ſitis, &c. Urinæ autem rubicundæ erant, veluti ſi febris ardens aut jecoris inflammatio præceſſiſſet, quæ quales reddebantur permanebant, &c. Hujus Epar colore undiquaque nigrius quam ſecundum naturam apparuit, impreſſorum digitorum veſtigia facile retinuit, ac rimas, ſoluta parenchymatis unitate contrahebat. (*Vide l. 1. Tit. de melancholia.*)

VRinas rubentes exuberantis caloris non ſemper indices eſſe oſtendit idem *Dodonæus* cap. 31. ubi refert hiſtoriam quinquagenarii, qui diuturna quartana defunctus, quam lienteria excepit, nullo ſuperſtite calore febrili, urinas admodum rubentes fundebat, quem diæta calefaciente & exſiccante (ventriculo & jecore à quartana debilioribus redditis conſulens) ac medicamentis conſimilis facultatis ſanitati reſtituit, exhibito vino generoſiſſimo, imo Hiſpano, El. diagal. diatrion pip. &c. quorum uſu ſanorum colorem urina recepit: Eum vero clam ingeſta cereviſia mox urinas intenſioris rubedinis reddidiſſe: Indicio ventriculi refrigerationem, & cruditatem inde natam, occaſionem dediſſe ejuſmodi urinarum rubori. Cauſam affert *Sennertus* in Inſtit. & Practic. lib. 3. pag. 8. ſ. 2. cap. 7. Nimirum non ſolum tingi urinam colore aureo, ſed & à ſale ruſo, ſicut lixivium à ſale impoſito tingi videmus, ut coloris ruffi appareat. Et [ex Chymicorum mente & ſtylo] ſi ventriculus ipſe bene ſe habeat, nec error aliquis externus objecti rationis accidat, partes ſulphureæ & craſſiores tartareæ in ventriculo & inteſtini ſeparantur, & per alvum excernuntur, unde chylus fit purior, ut poſtea in hepate partes ejuſmodi tartareas & ſulphureas, quæ urinam tingere poſſunt, ſeparari opus non ſit: Si vero ventriculus ſit debilis, & talis cibus offeratur quam ſatis coquere & elaborare non poſſit, non recte fit partium excrementitiarum in ventriculo ſeparatio, ſed chylus impurus & fæculentus generatur, qui ad hepar delatus, multa talia excrementa ſuppeditat, quæ ubi à ſanguine ſeparantur, & ad renes feruntur, urinam tali colore ruſo tingunt, Sic in ſcorbuticis urinæ non ſolum rubra eſt & ſplendet, verum & ubi turbatur, rubrum ſedimentum & pulveri laterum ſimile quid ſubſidet. Tale ergo ſi quid in urinis appareat, non ſtatim calor hepatis, vel febris aliqua accuſanda, ſed ad ventriculum quoque reſpiciendum, qui ſi debilis ſit, ejus ratio habenda per medicamenta & alimenta. *Vide Hoferum Herculis Medici lib. 3. cap. 4. Henr. Martinium de urinis cap. 5.*

Observatio VI.

Urina Viridis reddita ob viſcera æruginoſa bile infecta, cum Abſceſſu in Iecoris cavo.

T*Ancredus Lalius* vidit olim Patavii Urinam viridem, qui etiam interiora denati æruginoſa bile infecta, cum Abſceſſu in Jecinoris cavo deprehendit: *Rhodius* Cent. 3. *Obſervat.* 2.

QUod ad urinam Viridem & Nigram ſpectat, colores ejuſmodi ſaturatos [quales ſcil. porrum & atramentum exacte referunt] etti nunquam in lotio vidi, exiſtimo ea flava intenſiori viridiuſcula ex eadē cum miſtura opaca & omnibus atrata Nigricantia urinæ apparentiam deſumi, indeque ab authoribus Lotium Viride & Nigrum appellari: Quæ autem iſtis modis coloratæ habentur, vel ita conſtanter aliquo tempora perſtant, aut ſunt Icteritiæ, aut etiam cruoris aliquos virulentia affecti ſigna, vel pro data occaſione tales urinæ variæ immutantur, & modo hujus, modo illius, modo ſtatim alterius coloris exiſtunt. Ita novi hypochondriacos tales urinas quibuſdam temporibus velut critice excernere ſolitos, dein poſtea ſanorum ſimiles reddere: Quoad prius, cum Icteritiis plurimum ingraveſcit, ut in cruoris maſſa ſulphuris ac ſalis portiones adultæ diutius perſiſtant, eædem longa incoctione coloram flavo ſaturatiorem, ſcilicet 1. viridem, & poſtea nigrum acquirunt, ac eundem ſero impertiunt, etenim ſi bilis flavus cyſti fellea ac ſempta ac cucurbitæ indita, leni calori exponatur, eadem brevi viridiſcet, ac poſtea inſtar atramenti nigerrima apparebit: quare in Icteto nigro, qui tantum eſt flavus diuturna mora in deterius evectus, nihil uſitatius eſt quàm urinas atratas reddi: Præterea hujuſmodi urinæ in febre maligna ac peſte interdum apparent, etiam non raro ab epoto veneno: atque in hoc caſu ſignum lethale plerumque exiſtunt, quippe ſanguinem valde corruptum & profligatis ſpiritibus, ac ſoluto mixtionis vinculo, velut *necrωσιν* affectum arguunt: non ſecus ac cum pars aliqua in corpore noſtro ulcere effecta, poſtea gangræna aut ſphacelo corripitur, illico ſanies quæ prius aquoſa, alba aut flava effluerat, nigra evadit. Quare in affectibus citatis cum urina nigricat, ſero & ſanguine per totam cutis externa tali colore obfuſcatur. Quod ad urinas colore viridi, ac præſertim nigro, periodice tinctas attinet (quæ nimirum hypochondriacis frequentar accidunt) veriſimile eſt quod talis à fæculentiis atrabilariis in liene reconditis, & deinde præ congeſtione nimis aliquoties exundantibus & ſanguini confuſis oriantur: etenim talis materia in quibuſdam hominibus ſæpe in ventriculum ſuffuſa, vomitus atratos ciet, adeo ut etiam in aliis, eadem à cruore per transſeuntia ſeorſim, latici ſeroſo ejuſmodi colorum ſuffuſiones impertire poſſit. *Willis de Urinis cap.* 4.

Observatio VII.

Urina atramenti inſtar nigra & craſſa, ſalutariter ſæpe excreta à Liene, ea via ab humore melancholico ſeſe exonerante.

NObil. & Clar. Dom. *Alexander de Harſy*, (*Vide Tutul. de Ventris Tumoribus*) ex intervallis fundebat urinas nigerrimas, atramento conſiſtentia & colore ſimillimas, prægreſſis hypochondrii ſiniſtri doloribus. Cujus aperto cadavere, exhibuit ſe Lien ſtupendæ magnitudine & formæ, totus humore nigerrimo infarctus, qui & inde ad totius corporis vaſa interna diffuſus fuit.

HUnc immerito quidam in dubium revocant, An in Lienis affectibus per urinas evacuandum ſit? moti authoritate *Galeni* 13. m. m. c. 17. ubi dicit Lienem eſſe purgandum per alvum & non per urinas: Verum Lienem ſeſe exonerare ſæpe & liberare à inſtiviolis, ſalinis ſcoriis, & tartareis ſtanoſis cruditatibus, dum attenuantur, & per urinam excernuntur, certiſſimum eſt. Unde Medicus Lienoſa laborantibus diuretica dandi occaſionem captare debet: *Hippocr.* l. de affect. curam afferens Lienoſorum, purgari eos dat is diureticis jubet: Eodem teſta *Bion.* 2. Epid. ſect. 2. emiſſo copioſo lotio curatus eſt. Expeditæ vero ſunt viæ: Lien enim non ſolum arteriis multis, & ferè quintuplo pluribus quàm venis donatus eſt, ab arteria cœliaca ortis, à qua ſ. ciliis ad emulgentes tranſitus, ſed & vaſis lymphaticis, per illum diſperſis, ad renes tendentibus, hinc ad emulgentes: *Valetius* in *Hollerium* refert ſe noviſſe Religioſum, cui ter aut quatar in anno, maxime vere & autumno incuntibus, Lien intumeſcebat, dolente hypochondrio, & ſublividus fiebat toto corpore, tandem nigricantibus urinis atramento ſimillimis, per 5. aut 6. dies excretis, priſtinæ ſanitati reſtituebatur.

Urinas nigerrimas] Urinæ viridas aut nigræ, vel ita conſtanter aliquo tempore perdurant, (aut ſunt icteritiæ, aut etiam cruoris virulentia quadam affecti ſigna: Vel pro data occaſione tales urinæ variæ immutantur, ut modo hujus aut illius, modo ſtatim alterius coloris exiſtant: Ita novi hypochondriacos tales urinas quibuſdam temporibus velut critice excernere ſolitos, dein poſtea ſanorum ſimiles raddere: Quoad prius, cum icteritia plurimum ingraveſcit, ut in cruoris maſſa *ſulphuris* ac *ſalis* portiones aduſtæ diutius perſiſtant, eædem longa incoctione colorem flavo ſaturatiorem, ſcil. primo viridem & poſtea nigrum acquirent, ac eundem ſero impertient. Etenim ſi bilis flava, cyſti fellea exempta, ac cucurbitæ indita ſeoi balnei calori exponatur, eadem brevi viridiſcet, ac poſtea inſtar atramenti nigerrima apparebit: quare in icteto nigro, qui tantum eſt flavus diuturna mora in deterius evectus, nihil uſitatius eſt quam urinas atratas raddi: Præterea hujuſmodi urinæ in fabre maligna ac peſte interdum apparent, etiam non raro ab epoto veneno: atque in hoc caſu ſignum lethale plerumque exiſtunt: quippe ſanguinem valde corruptum, & profligatis ſpiritibus, ac ſoluto mixtionis vinculo, velut *necrωσιν* affectum arguunt, non ſecus ac cum pars aliqua in corpore ulcere affecta, poſtea gangræna ac ſphacelo corripitur, illico ſanies, quæ prius aquoſa, alba aut flava effluxerat, nigra avadit: Quare in affectibus citatis, cum urina nigricat, ſero & ſanguine per totum vitiatis, etiam cutis externa tali colore obfuſcatur. Quod ad urinas colore viridi, ac præſertim nigro periodice tinctas attinet, quæ nimirum hypochondriacis (*inſignis autem fuit in texto memoratus*) frequenter accidunt, veriſimile eſt quod tales a fæculentia atrabilaria in Liene reconditis, & deinde præ congeſtione nimia aliquoties exundantibus, & ſanguini confuſis oriantur: Etenim talis materia quæ in quibuſdam hominibus ſæpe in ventriculum ſuffuſa vomitus atratos ciet, etiam in aliis eadem à cruore pertranſeunte ſeorſim, latici ſeroſo ejuſmodi colorum ſuffuſiones impertire poteſt. *Willis de urinis cap.* 4.

Obser-

Observatio VIII.

In cadavere virili diſſecto urinas turbidas, rubras fundente, ideoque calculoſo judicato, Ventriculi, Epatis, Lienis, Veſiculæ fellis, Cordis, &c. vitium repertum, ſalvis Renibus.

VIr quidam Illuſtris lx. ingreſſus ætatis annum, conqueri cœpit de inſigni totius corporis debilitate, appetitu penitus proſtrato, & nocturna turbata quiete: Pulſus erat durus, celer, urina turbida, cruda cum ſabulo rubro. Hunc Medici quidam, quod habitus fuerat pinguioris, rubra facie & hypochondriacus, pro calculoſo & ſcorbutico curarunt. Tertia vocatus ſeptimana, Medicorum tam præſentis quam abſentis judicium, viſa prius urina, explorato pulſu cæteriſque, quæ Ill. affecere patientem accidentibus obſervatis, expendere ſategi, nec propter rubram iſtam in urina arenam Calculoſum, nec propter ſequiorem totius habitum, digeſtionémque vitiatam, Scorbuticum, quin Hypochondriacum potius & Hecticum eundem declaravi. Co[n]ſueta in eo potius gla[c]ie refrigerati ratio, ventriculum non ſaltem debiliorem reddidit, omnemque appetitum abſtulit, ſed & propinque incumbentem in Veſicula fellis bilem, Lienem non procul diſſitum, Pancreas, cęterâque vicina viſcera mire labefactavit: hinc licet exiguum ſaltem cibi aſſumeret, circa præcordia gravitatem, veſpere virium imbecillitatem & calorem cum oris ſiccitate, noctu vero ſymptomaticum ſæpe ſudorem, de quibus frequenter conqueſtus fuit, expertus eſt: Squalebat præ ariditate inferius labium, ut tunicas inde frequenter detraxerit: Utrique igitur, tam hectico quam hypochondriaco malo ut commode ſubvenirem, una fidelia duos dealbaturus pedes, ſuaſu *Galeni*, balneum aquæ dulcis propoſui cum optato, qui inde ſequutus fuit, ſucceſſu. Quanquam enim tum in lecto vix ſe movere poterat, quarto poſt lotionem die iterum ſolus in hypocauſto obambulavit: me per aliquot dies abſente, neſcio cujus ſuaſu, Illuſtr. a Balneo faſtidio & ſatietate abalienari cœpit, & internis ſaltem uti medicamentis deinceps decrevit. Nihil ad votum fuit effectum, appetitus redire ſubinde ceſſavit, ſomni non caruere labore, decumbere gravius cœpit, nullo poſtquam ad reſurgendum niſu. Alvi excreta bilioſa, urina continuo cruda, craſſa, interdum albidior, abſque omni tinctura comparuit. Sic paulatim ad extremum ſe compoſuit diem.

Sectum per me cadaver in frequenti Illuſtrium virorum conſpectu, ſequentia notanda nobis obtulit, Abdomine aperto: Lien prorſus marcidus fuit, unciarum xv. ij. Epar librarum civilium trium cum dimidia ſatis ſalvum, ſubtus livido colore apparuit. iij. Fellis veſicula omni exinanita bile fuit, lapillis ſiliceis diverſæ magnitudinis referta, quorum major cicerem exuperans poro cholidocho inhęſit. iv. Stomachus, qualem exereverat, materiam mucoſam, bilioſam fœtentem, in exigua ſaltem quantitate continuit: In Renibus arenulę rubræ fuerunt repertæ. vj. Inteſtinum Cœcum, lumbricum non male referens, quartamque ulnæ partem longitudine ſua adæquans invenimus. vij. Cor unciarum novem ſub pinguedine ſatis copioſa, in ſicco prorſus & exſucco pericardio reperimus. viij. Pulmones parum livebant. ix. Coſtæ ſternum cinxere prorſus oſſeę, nulláque cartilagine ſeptæ. x. Cranio diſſecto cerebrum trium librarum & ſeptem unciarum, bene aliequin conſtitutum vidimus. Proceſſus Falciformis antrorſum cranio arcte adhęſit, ad ſui dimidiam longitudinem penitus oſſeus.

V*Rina cum ſabulo rubro*) Quod contra aliorum de Urina mentem, cui rubrum inerat ſabulum judicarent, illud mali eſſe hypochondriaci indicium eventus tandem docuit, dum Renes ab omni calculo liberi apparuere, & pręter exiguas, quæ jam cum ſero renes intraverant, arenulas, nihil prorſus notare licuit: Et cum calculum in renibus illico morbum indigitemus, cum ſæpe citra omnem in ſuo moretur hoſpitio moleſtiam, tum demum ſe prodentem quando catarrhi delabuntur. Multos ſolis ad renes deſtillationibus miſere tortos vidi, ut nil niſi lapidem Renum accuſarent, dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera cum cultro examinarentur anatomico, ne veſtigium calculi oſtenderunt: E contra tot alios fuiſſe diſſectos experientia docuit, quibus & renes & veſica lapillis onerati fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conqueſtis, quod ſi proinde levis infeſtat lumbos moleſtia, potior cura deſtillationum eo delabentium quam calculorum habenda erit, ut aliorſum rapto vi purgantis medicamenti defluvio, ab ejuſmodi æger ſublevetur torminibus: Quantum enim eoim multis aggravatum humiditatibus valeat caput, ſi in primis excretiones per nares ſolitæ, aut circa os ſphænoideum impeditæ cohibentur, quæ deinceps per nucham deorſum affatim ruunt, pectus & dorſum, ſubjectáque viſcera diverſimode incommodant, & ad extremos uſque articulos decurrunt, cuivis facile conjicere licebit.

Fellis veſicula omni exinanita bile) Bilem antiqui excrementitiis accenſuere humoribus: hos ſequuta recentior ætas eandem ſæpe nomero ex corpore, tanquam quid bonæ valetudini incongruum penitus ejicere tentavit, ac ſi pro diverſa coctione nunc vitellina aut porracea, glaſtea, nigra & æruginoſa efficeretur. Si vero ſanguis humorum nobiliſſimus vel tota peccat ſubſtantia, vel quantitate, vel qualitate, cur non ipſa quoque bilis quæ non minus neceſſarius in corpore noſtro humor eſt, iiſdem delinquere poterit conditionibus? Ejus enim ſi abundat, quantitatem nimiam adimere purgantibus, deficientem amarulentis juvare, vel aliquantum reſtituere poterimus. In qualitate nocet, ſi nimis tenuis aut calida, vel ſi frigidior juſto & vitelli inſtar condenſata, ſi acris nimium & ſiccior, aut in lapides coagulatur, ſuæque in urina coagulationis indicia cum ſabulo fecerit rubeſcente: vel ſi inſipida prorſus humidáque fuerit & putreſcens; qua-

le quid in hydropicorum urinis obſervatur albicantibus: vel tandem ſi penitus corrupta & æruginoſa evadit, quam corrigere vix amplius medicamenta poſſint. Bilem qui in corpore dixerit correſpondere elemento ignis, quemadmodum calidum in corde nativum Soli, an ne is à veritate deviabit? Abſque bile neminem vivere poſſe vel ipſa dictat natura: Mori illum fuit neceſſe qui per crebras eam ex corpore ejecit vomitiones, adeòque illa omnino caruit; ut oſtenſum in Ephemer. Tit. 1. Obſerv. 174. Sic multos in hydropem incidiſſe notavimus, qui cholagogis imprudenter uſurpatis bilem nimis expurgarunt, adempto ſcil. elementari illo calido jecinori, quo ſine collabitur & flacceſcit viſcus hoc, atque induratur, nec vaſis amplius Lymphaticis, (quæ authorem ſuum, magnum ſine exemplo Bartholinum agnoſcunt, inibique ſatis copioſe à diſſecantibus conſpiciuntur) tranſitus patet, unde ſcaturigo humidi primogenii obturatur, hepatque penitus indureſcit.

Lapillis ſiliceis, &c.) Calculos in veſica fellis toties generari, generatoſque oculis anatomicorum fuiſſe obvios, infinita pene exempla docent. Si quis vero accuratius in eorundem ortum, cauſas atque ſymptomata inquireret, non parum lucis rei Medicæ afferret. Quid enim ſeris aquarum locorumque occaſio, quid frigidorum nimis aut calidorum aſſumptio, dum veſiculæ bilis immediate ſtomacho incumbentis prope pylorum ſit legio: quid motus animi, qui hanc concitare valent, ad generationem talium calculorum faciat, facile colligere licet: quos præſentes ſæpe obſcurus in dextro latere dolor ſub præcordiis, appetitus proſtratus frequentes nonnunquam, ſtatis etiam temporibus, vomitiones craſſiores, & liquidiores felle permiſtæ dejectiones, urina male colo ata, & alia haud levia produnt indicia: His aliiſque ad examen revocatis ſignis, tandem etiam de calculi hujus curatione foret cogitandum, quam aliis committo.

Scorbuticam) Ad diſpoſitionem quandam Scorbuticam, dum vir Ill. vixit, inclinaſſe eundem non negarim: hujus vero decubitus cauſam fuiſſe primariam admittere non poſſum: Candida majorum ſimplicitas multum ſolatii poſuit in obſtructione venarum meſaraïcarum, quæ toties, cum veram morbi cauſam indagare nequiere, ipſis pro clypeo inſervit: Noſtri ſæculi homines cum obſtructionem iſtam vidiſſent carere fundamento, quæ fere nunquam in diſſectis comparuit cadaveribus, nunc ad ſcorbutum, ſacram quaſi anchoram confugiunt, qui quoties ex voto non ſuccedit curatio, non ſaltem in abſtracto, ſed & in concreto morborum tinctura ſatis ſpecioſa exiſtit: Hinc illum ſcorbuto, hunc febre, ſcorbutica, gangræna ſcorbutica & vel dentium ſcorbuto, podagram alius nuncupare maluit, extinctum vociferantur, ſeque ab ignorata morbi cauſa immunes reddere conantur, dubii rerum ſuarum, nec-non vitæ neciſque noſtri arbitri. Adeo etiamnum *κόρεις χαλεποί* & Scorbuto plena ſunt omnia.

Hecticum eundem declaravi) Hecticæ quæ adfuit, indubium fuit argumentum, præter enumerata ſymptomata, conſumpta omnis in pericardio humiditas, cujus in diſſectione nec minimus guttulæ veſtigium ſuperfuit: Hujus in febre hectica defunctis lymphę abſentiam ſępiſſime deprehendi, cum penitus abſumpti, antequam emigrarent, ſi quandoque plorare vellent nullas amplius lacrymas, ceu rivulos fontis cor ambientis effundere potuerint, ſed ſiccis ſaltem genis & diductis labiis miſerabilem efformarint faciem *Hyppocraticam*. Laticis hujus in pericardio exiſtentis ubertas, univerſo ſufficit corpori pro humido illo primogenio, calidum in corde nativum circumfluente, quod ſi deficere inceperit, tabidum reddi hominem eſt neceſſe: Hoc fine antiqui balneis aquæ dulcis tepidioribus, æſtumque cordis attemperantibus uſos fuiſſe credendum eſt ut quod in centro præſtare nequivere, in circumferentia humectando univerſum corporis ambitum præſtarent. *Ioh. Georgius Volkamerus in Miſcellan. curioſis annorum* 1674. 75. & 76. p. 97.

Licet exiguum cibi ſumeret, circa præcordia gravitatem &c.) Satietatem Hypochondriorum vocat *Hipp.* 4. de rat. victus in acut. pag. 400. lib. 8. eod. *Foeſiani*: Affectionem ventriculo propriam hypochondrio tribuens, quoties ſcil. viſcera hæc pravis ſuccis repleta intumeſcunt, ab aſſumpto cibo etiam leviſſimo, & in pauca quantitate, gravitatē maximam percipiunt ægri, ſimilem gravitati eorum qui immodice cibis & potibus ſe implevere: Hunc affectum obſtructionem viſcerum vocant recentiores, quam adeo proprie & firmiter præfatus ſatietatis ſenſus indicat, ut hoc loco ſigno innixus *Fr. Martianus*, hujus morbi præſentiam ante hypochondriorum contrectationem affirmare non ſit veritus.

Observatio IX.

Vrina cruenta à Rene arenulis referto 1. *A renibus ulceratis per aſperos lapides.* 2. *Aruptis Renum vaſis.* 3. *A maximis in Renibus calculis.* 4.

§. 1. I*Saacus Heraus* Pharmacopola Hanovienſis, vidit puerum qui cætera ſanus, ab annis duobus ventrem, ut pueri raro partem affectam ſolent diſtinguere, doluit, & urinam emiſit totam cruentam, quæ aliquando retenta in vitro, per decem integras ſeptimanas colorem non mutavit, neque fœtorem aſſumpſit, qui tandem conſumptus anno vij. obiit.

Aperto cadavere, Renum ſiniſter totus arenulis albis refertus, limoſoque viſcoſo & calcario ſero impletus, cum calculis duobus, inſtar zingiberis majoris gravidus, pependit tres libræ quadrantes, cum uncia plus una. *Salomon Reiſel. in Meſcellaneis cur. anni* 1671. *Obſervatio.* 178.

V*rinam totam cruentam*) Ob ſolam Renum imbecillitatem Urinam Rubentem excerni obſervavit *Dodonæus* cap. 32. Obſerv. Medic. Nec rarum quoque, ait, ſanguine permixto urinam reddi rubicundam, ſed cū magna parte vel craſſus vel grumoſus ſit, facilis ejus dignotio: Sed adeo tenuem urinæ permiſceri, ut ſubſtantia ejus nullo modo permutata colorem tant ùmodo intendat, admodum rarum eſt: Sic autem Juvenis 18. annorū reddiderat urinam aliquot menſibus perpetuo rubentem, conſiſtentia ſatis tenuem, & fere perſimilem acute febrientiū lotio: cōſuluerat ſeniores Medicos qui remedia velut ſupercalefacto jecori adhibuerant: Tandē ad me venit; lotium inſpexi rubicundum quidem, cum autem non appareret juvenis febricitare, percontatus num aliquando febricitaret? negavit, ſed ſe continuo quaſi frigere jam ab aliquot menſibus reſpondit corpuſque ſuum extenuari, lentimque macrius reddi, vireſque infirmiores & reſpirationem difficiliorē, & ea quibus euuſque uſus eſſet, nihil profuiſſe: Quibus intellectis placuit in alterum diem lotium relinqui, atque tunc ſedimentum ejus cōſiderandū, quod quidem ſanguinis inſtar (ut quod nonniſi ſanguis eſſet) rubebat,

reliqua

reliqua ac ſuperiore urinæ parte exiguum colorata, & pallida lutea, nullam febris notam referente: Proinde nullum in jecore colorem ſubeſſe collegi. ſed renes debiliores factos, venarumque ora rariora ſanguinem tenuem dimittere: idcirco mutata curandi ratione, iis uſus quæ renes roborare, venaſque adſtringere poterant, adhibita victus proba ratione & ſi cul lacte caprino: ac ſic urina rubere deſiit, & corpus nutriri viſeſque reparari contigit atque ita ſanitati tandem juvenis reſtitutus.

§. 2 Si ſanguinem aut pus mingat, aut Renum aut Veſicæ exulcerationem ſignificat. aph. 75. 4. *Galenus* in comm. *ait*, Exulcerantur autem Renes in parte his qui in renibus lapidem habent: meatus urinarii, quando à lapide aliquo acuto, aut admodum aſpero in ipſis interſepto excoriatur: P. *Ferrandus* (*lib. de Lithiaſi* 16.) quamplurimos tractavit qui talia patiebantur, inter quos clariſſimum habuit generum, Medicum meritiſſimum, quem, cum è vivis exceſſiſſet, ſecare fecit; lapideſque quamplurimos in cavitatibus Renum invenit, ſicuti etiam in ſubſtantia renum: plures enim reperti ſunt, longi, aſperi, cornuti, nigri, qui quoties laborabat, aut equitabat, vellicabant renum ſubſtantiam, unde ſanguinolentam meiebat urinam, & quando quietus manebat, puram & limpidam meiebat.

§. 3. Quidam vomitui & cruentæ mictioni obnoxius: In mortuo Ren dexter fere abſumptus erat: Siniſter intra cavitatem & ductus ſabulum & calculos continebat. *Vide tit. de Iſchuria.*

§ 4. Puer Exanthematis laborans ſanguinem ſpuit, & meiit cruentum abunde. Rupta erant vaſa ſanguinis; & in renum regione multus collectus erat. *Vide tit. de Febribus.*

§. 5. *Heurnius* refert ſe fecisse illuſtrem quendam Dominum veneno ab Hiſpanis ſublatum, cui innati erant maximi calculi renibus, nec unquam eorum indicium aditum fuerat, niſi quod interdum ab equitatione ſanguineam redderet mictionem.

§. 6. Canis leporarius ſed parvus ſæpiſſime vomituriebat crebroque cruenta mingebat: Eo vivo diſſecto in veſicæ orificio ipſaque interiore cavitate duæ glandulæ acereverant, quæ cruento & faculento quodam ſucco refertæ erant, lien quoque tuberculis quibuſdam cruentis intus aſperſus erat & Renes paucis puſtulis, unde nutritionis errorem præſumo. *Salomon Reiſelius in miſcell. cur. ann. 6. & 7. p. 94.*

Observatio X.

Vrinarum Lactearum mictus ob Renum ulcus à calculo inductum.

VIr Rever. annorum 50 poſt dolores frequentes in ilio ſiniſtro, cum excretione arenularum, duobus abhinc annis, ex quolibet corporis motu urinam cruentam meiere cœpit; dolore invaleſcente in parte affecta, & pituitæ vomitu à cibo, mox ab anno urinam reddidit craſſam & turbatam, quæ deinde inaleſcebat, cum hypoſtaſi materiæ albæ, fluidæ & veluti lacteæ, atque gravitate continua in parte affecta, cruris ſtupore, lenta febricula & inſigni corporis macie, abſque evidenti paroxyſmo febrili, &c.

Remedia quanquam uſurpata mors ægrum præripuit, cujus aperto cadavere, in conſpectum venit calculus longitudinis digiti pollicis, in quatuor ramos diremptus, papillis impactos, tota alioqui renis ſubſtantia abſumpta, ſuperſtitibus tantum membranis & calculo. *Ben. Silvaticus conſ. 54. cent. iij.*

EX ſitu partis affectæ, gravitate affectus, annexiſque ſymptomatibus competiſſimum eſt partem affectam eſſe renem ſiniſtrum, Affectumque eſſe calculum: prodidit enim *Hipp. l. 6. Epid.* 5. Quod quando adeſt calculus in renibus, *In renem dolor eſt gravis, cum cibo replentur, evomuntque pituitam*: atque ex arenulis prætermiſſis patet id luculentius, quas in patiente concreſcere potuiſſe in renibus, conjectare eſt ex pituitoſa materia vomitu ejecta, temperamento calido & ætate: In adultis namque & conſiſtentis ætatis, calculi concreſcunt in renibus pueris autem in veſica, ex *Gal.* comm. 5. S. 1. 6. Epid. *In veſica lapis pueris magis fit, nephritis vero ætate declinantibus.* Qui renis calculus ſcabritie non vacat, cujus ratione à corporis motu fit abraſio ejus ſubſtantiæ, ac proinde mictio cruenta: Vomitus autem à cibo ſuccedit, ſive cibi nomine veniant aſſumpta; ſive excrementa craſſa inteſtinis concluſa, quo utroque ſenſu vocem eam uſurpari poſſe aſſerit *Galen.* ibidem: conſentiente enim peritonæo comprimitur pars affecta, dolorque & vomitus excitatur: Glandis vero calculus vaſa comprimit ſpinæ incumbentia, quæ ad crus repunt, venam ſcil. & arteriam magnam, quarum ope renibus conſenſus cum cruribus intercedit, ex *Galen.* in comm. citato, ſcribente quod qui cenſent conſenſum hunc fieri per nervos, ureteres & membranas, omnino ab experientia alienos, cum tunc ſtupor fiat: Cæterum materia quæ nunc ſubſidet poſtquam urina inclaruit, alia eſſe non poteſt quam purulenta: viſciditatis enim prorſus eſt expers, quam pituitoſa materia ſibi vindicat: quamobrem cum materia puruleota per urinam excerni poſſit, vel ex veſica, vel ex renibus, thorace, jecore aliiſque partibus ſupra renes, ad hos nempe per emulgentes tranſmiſſa; hæc ſane non ex veſica effluit, cum quia pus tunc fœtet ob debilem ipſius calorem, tum quia fluere poteſt ſeorſim ab urina; longe minus à partibus ſuperioribus affluit, cùm de ipſis nullæ ſint querelæ, atque pus ab urina ſecreta ſecernatur: ſtatuendum ideo eſt purulentam hanc materiam à renibus emanare, qua ratione in ſputo cruento id contingit ex pulmonibus: *A ſanguinis enim ſputo, puris ſputum*: Ac proinde in rene affecto ulcus eſſe ſubortum, quæ eſt etiam cauſa febris lentæ, ſymptomaticæ nuncupatę, tabidæ non abſimili ex ulceribus Pulmonum,

quam ob id totius corporis macies ſequitur.

Vomitu à cibo] in latere ſiniſtro ramus ſupremus meſentericus ſtatim bifidus, ad figuram literæ Y, in ſurculo, ſuperiore plexum ſtomachicum, qui & lienaris eſt, ac in altero inferiori Plexum Renalem continet: Porro circa diviſionis modum propagines quaſdam ad maximum meſenterii plexum dimittit, fig. 21. F. G. Hinc ratio patet quare ventriculo tum Liene, meſenterio, & cum Rene tanta affinitas intercedit: ita ut vomitus tum colicis tum nephriticis ſymptoma valde crebrum & familiare exiſtat: quippe cum ſpaſmus in parte quapiam aut viſcere, quod nervos meſentericos reſpicit, incipitur, mox aliæ partes, ad quas ejuſdem nervi plexus aut ſurculi pertingunt, in conſenſum trahuntur. *Th. Willis in Nervorum deſcriptione cap. 27. p. m. 276.* Obſervare eſt quod in dextro latere, inter plexum hepaticum & renalem, nervus amplus protendatur, *fig.* 11. Adeo ut inter hos plexus major & immediatior conſenſus quam inter iſtos alterius paris habeatur: Cujus ratio non facile patet, niſi forſan in eum finem ita conſtituitur, ut cum à renibus inter mingendum ſeroſæ excretionis oneris pergitur, ora pyloro & vaſis cholidochis deorſum attractis, chyli & fæcum alvi verſus inferiora protruſio irritetur: Certe hæc plexuum horum connexio potiſſimum in cauſa eſt, cur paroxyſmo nephritico vomitus ſæpe immanis ſupervenire ſoleat, quodque à tali vomitione vaſa cholidocha, quaſi ab emetico aſſumpto irritata, plurimum inaniantur.

Observatio XI.

Cruentarum urinarum, Puris, Arenarum craſſiorum mictio, citra vitium Renum, à collo veſicæ leviter affecto.

DOmina *Sabina* N. (*lib. 3. tit. de Ventris tumoribus*) hydrope teſticulorum extincta, cruentas urinas aliquando excrevit, Pus interdum & arenas craſſiores. Aperto oſſe pubis, Veſicam aperui, in qua nihil intus & exterius contra naturam reperi, præter ruborem circa orificium veſicæ, & in ea paucas arenas rubras craſſiores: Uterque ren cum ureteribus (Ego vero renem alterum corruptum cenſebam) optime habebant, ſine ullis lapidibus, arenis aut corruptione. *Ex obſervationibus G. Bauhini.*

ARenas craſſiores] *Hippocrate:* 4. de morbis, inter ſigna veſicæ calculi deprehendi in pueris Arenuſarum mictionem urinarum reponit: Quam tamen non ſemper vult pro ſigno haberi, ſed tum demum cum arenuſus eſt calculus mollis, Aut cum pluses calculi arenoſi in veſica inter ſe ex colliſione atteri arenas ex ſe emittunt abraſas, aut ſane tales qui aliquid de ſuperficie ſui à ſe auferri ſinant: Idem *Avicenna* l. 3. P. 19. tr. 1. c. 5. de lapide veſicæ & ſignis ejus, *Et accidit quandoque ut ſint in veſica una, duo lapides vel plures illos excorIantes, & multiplicatur arenoſa communis exitus: Et eſt quandoque cum arenoſitate fæx furfurea propter abraſiones ſuperficiei ejus à lapide aſpero:* Aut certe accidit arenarum mictu, cum in veſica eſt earum magna copia, ex qua nondum eſt concretus calculus, ſed periculum eſt ne tandem concreſcat, ut in prædicta muliere.

Cruentas urinas aliquando excrevit) Obſervatione dignum eſt quod mictus cruenti in pleriſque reſpiciuntur, Non tamen magno terrori eſſe debent: Nam annotat *Celſus* lib. 4. poſt vehemens exercitium ſanguinis mictum contingere, quod laſſitudinem à labore contractam levat: Hoc autem præſertim iis contingit quibus ſolemnis aliqua vacuatio ſuppreſſa eſt; *Hollerius* cap. de mictu cruento, refert moniali cuidam fuiſſe mictum cruentum: at & ob exercitationem potuit id contigere, & ob ſuppreſſos menſes, (ut huic contigit) & *nearmãs*.

Observatio XII.

Puris & ſanguinis mictio à Corde abſceſſibus & calculis obſito. 1. *Ab ulcuſculo in Rene cum calculo.* 2. *A Rene abſceſſu affecto, hinc conſumpto.* 3. *Cicatrix Rene inducta poſt ejuſmodi mictionem.* 4. *Membrana cum pure & ſanguine emicta à Rene ſiniſtro.* 5. *Puris & ſanguinis à Rene altero conſumpto.* 6.

§. 1. MUlier diu minxit pus & urinam: Renes inventi integri & veſica integra, at in corde duo calculi & abſceſſus multi. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 2. Illuſtr. Duciſſa ſanguinis & urinarum purulentarum mictu laboravit, qui deſiit: In rene parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra &c. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 3. Renem ipſum omni ſua ſubſtantia privari poſſe, in canibus non ſemel eſſe verum deprehendimus; in homine nonniſi una vice ſimile quid occurrit: Vir erat 25. annorum per plures annos urinæ excretione purulenta ſanguinolentave miſere affectus.

Hujus Ren ſiniſter totus conſumptus erat, ſic ut, præter externum aliquod integumentum, craſſum admodum inſtar corii firmioris, nihil omnino ſe exhiberet: Nec vaſa emulgentia ſe conſpicienda offerebant, involucro dicto forſan inhærentia, ſicque ſuo uſu privata, ad pellis hujus conſtitutionem non parum conferentia: Plurimi ſæpius dies, quibus nihil puris urina exhibebat, naturali ſatis ſimilis, quod in dextro rene vitii nihil obſervaretur. *G. Blaſius Obſerv. Anat. p. 129.*

§. 4. Illuſtr. Duciſſa Ferrarienſis cum doloribus nephriticis per certa intervalla eſſet obnoxia, Graviſſimo item ſanguinis & urinarum purulentarum mictu, exercitii loco deambulationibus utebatur, à quo exercitio cum abſtinuiſſet, & corpus quieti dediſſet,

curationem

curationem malo contrariam quærens, & ſi aliquando levibus quibuſdam medſis contra calculum uſa eſſet, tandem excretiones deſiere.

Quare cum alio morbo interiiſſet; corpuſque ipſius fuiſſet apertum, in rene ipſius parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra, ſana & munda, dimidii digiti longitudine erat: Quod fidem faciebat, cum tam excretiones, quæ per urinas fiebant, ceſſaſſent, quam quod conſueti dolores nephritici remiſiſſent, calculum hunc multo majorem fuiſſe, qui etiam ulcus cauſaſſet, ex quo prius ſanguis, dein & pus manarit, quod cicatrice erat conſolidatum; quod etiam Hepati, Pulmonibus aliiſque partibus principibus accidit. *Rouſſetus de Partu Cæſareo ſect. 3. cap. 7.*

§. 6. Novi Matronam, quæ primo ſanguinem & materiam purulentam cum membranis à longo tempore mejendo ejicere ſolebat: deinde mictione cruenta ceſſante, per plures annos aquoſum mingebat, cum ſedimento copioſo & albo inſtar puris, in matulæ fundo ſubſidente: poſtea cum ſedimentum illud deeſſe cœperat, intemperies febrilis cum doloribus hinc inde vagis, virium languore, aliiſque mali novis ſymptomatis ſucceſſit: cumque ægra in magnum vitę periculum adduceretur, tumor in latere circa renis ſiniſtri ſitum ſubortus, & in abſceſſum mutatus, propter largam puris profuſionem ipſam liberavit, tamen ulcus cavum & ſinuoſum in iſto loco, ichorem tenuem exſudans, durante vita manebat, quod aliquoties perſanatum denuo erupit; Exinde biennio vix elapſo urinæ ſuppreſſionem per 14. dies paſſa, apoplectica interibat.

Cadavere aperto, Ren ſiniſter omnino defuerat, ejus loco ſubſtantia membranoſa lumbis adnata, vaſorum & ureteris extremitates complectens accreverat: ureteris veſtigia remanſerunt quædam, verum ſine apertura in ductus cavitatem, quinimo ichor, ſive ſeroſitas quædam arteriæ emulgentis oſculis exſudans in ulcus iſtud ſinuoſum exterius ferebatur: Ren alter fuit materia ſabuloſa & calculis minoribus valde oppletus: Inſuper juxta ſummitatem ureteris lapis circiter pollicis magnitudine defigebatur, cujus extremitas erat ductui ſeu cavitati ureteris adeo adaptata & firmiter impacta ut velut epiſtomio aperturam ejus exacte clauderet, & ſeroſi laticis tranſitum omnino inhiberet. *Thomas VVillis tract. de Vrinis cap. 5.*

§. 7. Aprilis xv. 1670. In juvene annor. 24. Renem utrumque invenire haud concedebatur: deerat ſiniſter: aſt qui adfuerat prægreſſo tempore conſumptus: plures enim per annos urinæ excretione ſanguinea purulentave laboraverat: ita tamen quod conſiderari meretur, ut plurimi ſæpe tranſierint dies quibus puris nihil urina exhiberet, eo quod integer exiſteret lateris oppoſiti Ren: Conſumptus autem dictus Ren haud adeo quoad tunicas quam ſubſtantiam veram: Nihil hic niſi membranoſa capſula, omni ſubſtantia privata, ex tunicis vaſiſque coalitis orta. *Gerardus Blaſius Obſerv. med. 4.*

Observatio XIII.

Vrina purulenta, remixto aliquando ſanguine, à corde duobus calculis obſeſſo cum multis parvis abſceſſibus prodiens.

Contigit ſemel mulieri noſtræ ætatis ut per quatuor menſes integros minxerit pus, & aliquando propter puris acrimoniam, ſanguinem puri commixtum: Medici conſulti adhibuerunt remedia ac ſi renes exulcerati fuiſſent, quod in eis per intervalla magnum dolorem ſentiret mulier.

Hæc moritur 4. menſe, diſſecta eſt, inventi Renes integri & veſica integra: at in corde inventi ſunt duo calculi & abſceſſus multi, qui expurgabantur per urinas, atque in tranſitu pus dolorem infligebat Renibus: *Hollerius comm. ad aphor. 75 ſect. quarta. Et cap. 50. lib. 1. de morb. int.*

Ex hoc exemplo infert *Hollerius* aphoriſmum dictum, *Si quis ſanguinem aut pus meiat, Renum aut veſica exulceratio ſignificatur*, perperam non eſſe veritatis, cum fieri poſſit ut ſanguis & pus ex aliis manent partibus: Sed diſtinctione à *Martiano* tradita firmatur aphoriſmi veritas, Non idem eſt, *ait*, ſanguinem aut pus mingere, Et urinam ſanguinolentam, aut purulentam reddere: Cum enim quis ſanguinem aut pus mingit, pus aut ſanguis in urinæ fundo ab eadem penitus ſegregata apparet: quæ quidem ſeparatio celerior fit, ſi à veſicæ partibus proveniat, diuturnior vero ſi à renibus, at urina ſanguinolenta & purulenta tota ſibi æqualis eſt, etiamſi ſanguinem aut pus habeat admixta: Cur autem hæc ab urina aliquando ſeparentur, aliquando non, id evenit à loco in quo mixtio celebratur: quæcunque enim urinæ admiſcentur, dum jam exactam formam urinæ adepta eſt, ſi ſint diverſæ ſubſtantiæ, cujuſmodi eſt ſanguis & pus, non ita ſimul admiſceri poſſunt, quin temporis progreſſu ſeparentur ab invicē: E contra vero ſi ante urinæ generationem quippiam ſeroſæ materiæ admiſceatur, ſimulque permanent, dum per coctionem in renibus ultimam urinæ formam acquirit, vigore coctionis ad minima adeo miſcentur, ut una res tantum fiat, nec invicem amplius ſeparentur &c. Si vero urina mingatur purulenta aut ſanguinolenta, à partibus ſupra renes excerni dicendum eſt. Hæc *Martianus*, qui tamen difficultatem non ſolvit, Nec enim prædicta mulier purulenta minxiſſe dicitur, ſed pus, & aliquando ſanguinem puri commixtum; Sed cū via à corde ad renes expedita ſit & brevis, per truncos cavæ & aortæ ad emulgentes, arterias & venas, potuit inde pus manare citra exactam eam permiſtionem, ſinecerumque

ceramque in urina apparere: Mirum verò quod nulla cordis affectûs in prædicta muliere indicia extiterint, ſe de iuſtantibus querels fuerit, quandoquidem cor graves noxas, cujuſmodi ſunt calculi & abſceſſus, diu non ſuſtinet.

Observatio XIV.

Vrina turbida cum hypoſtaſi lactea, ab abſceſſu renis ſiniſtri &c.

ILluſtr. Epiſcopus Vicentiæ poſt prægreſſum ſiniſtri renis dolorem gravativum, deinde ſubſequuta eſt mictio depravata turbidæ urinæ, *cujus ſubſidens inodorum lac ipſum refert*: ad quam mictionem conſequitur febris lenta, horis nocturnis increſcens, cum naſi & genarum rubore: Sententia fuit Medicorum, curæ adhibitorum, Depravatam eſſe mictionem, qua materia Podagram efficere conſueta, ad naturam veluti puris redacta excerneretur: mea autem, ipſum pus poſt diſruptum abſceſſum prodire: Prævaluit priorum ſententia, ut catharticis & alterantibus res peragaretur, hinc res ſemper in deteriorem conditionem eſt delapſa, ut tandem die 40. ad ultimum vitæ exitum Vir Ill. perductus ſit.

Secto cadavere, fuit inventus abſceſſus in rene ſiniſtro, & tota renis ſubſtantia ita perforata ut pinguedo & humiditates per ipſam percolarent: Veſica etiam fellea reperta eſt lapidibus repleta, & tamen nunquam ictero fuit detentus, ſed frequentiori inflammatione podagrica, quæ vel ſpontanea diarrhœa biliosæ, vel cholagogo educebatur. *L. à Fonte conſult.* 141.

CÆteri Medici hanc tantum actionem depravatam referebant in materiam pituitoſam, quæ dolores podagricos efficere conſuevit, ad naturam veluti puris redactam: neque poſſe eſſe purulentam dicebant, quia non præceſſerant aut inflammatio aut renum immanes dolores, qui ante renum abſceſſum antecedere ſolent: neque fieri poſſe ut ſit abſceſſus, quia ingentis molis exiſtere neceſſe eſſet, qualis in renibus fieri non poteſt: Verum eorum poſitio pluribus urgetur argumentis, 1. Si materia quæ per lotium excernitur, eſt pituita in declinatione podagræ ſuperata, ad renes tranſlata, à quibus ad veſicam & foras procedit, non autem materia purulenta, febris potius deberet imminui quam augeri, cum excernatur materia dolorem efficiens & febrem, ſed contrarium accidit. 2. Materia quæ in fundo matulæ reſidet eſt alba, ad minima redacta; quæ conditiones ſaniei definitioni conveniunt; pituita autem viſcida eſt, Ergo. 3. Si hæc materia quam vocant veluti purulentam, eſſet pituitoſa, toto ſimul hanc conditionem non adipiſceretur, ſed ſucceſſiva adeo ut hæc materia pituitoſa excerneretur, partim veluti purulenta, ex parte vero aliqua viſciditate, & filamentis perfuſa, ſed talia non inſpicitur, Ergo 4. Si pituita in venis acquireret per putredinem conditionem veluti puris, neceſſe eſſet ut febris intenſa & ſævia ſymptomatibus comitata conjungeretur, quod non animadvertitur in præſenti caſu, cum dicant Ill. ægrum matutinis horis non febricitare, veſperi vero mitem febrem accedere, ut certiſſimam ſalutem polliceantur. 5. Impoſſibile eſt in venis tantam putredinem contrahi, ut humor aliquis ad conditionem puris velut redigeretur, quia neceſſe eſſet ægrotantes brevi tempore mori. 6. Si hæc materia conditionem veluti puris nanciſceretur, neceſſe eſſet in aliqua parte determinata id contingeret, quemadmodum in pleuritide, lethargo &c. in quibus affectibus materia velut purulenta aliquando excernitur: ſed talium membrorum affectorum ſigna deſiderantur, Renis autem ſiniſtri dolor præceſſit, ac errata quæ talem affectionem excitare potuerunt, Ergo. 7. Si hæc materia, quæ in lotio jam per 17. dies excernitur, eſt pituitoſa, eſt neceſſe ut in venis in maxima copia reperiatur, cum renes à venis & arteriis expurgent: ſed ex ſecta vena ſanguis animadvertitur probus, pauca admodum pituita permixtus: reliquum eſt igitur ut hoc ſymptoma in renis ſiniſtri abſceſſum referatur: Rationibus contrariis ita reſpondendum, Ad 1. Dolores ingentes non præceſſiſſe, dicendum in Viro Illuſtr. lithiaſi obnoxio, utramque membranam redditam fuiſſe obtuſam; interiorem, ex tot lapidibus excretis, exteriorem autem, quæ velut faſcia ambit renes, ex nimio calore abſumptam & exſiccatam eſſe: Demum Renum nervi obtuſi ſunt, cum ſenſum tantum obtuſum præſtare oporteret, & proinde ſexti paris ramis, qui coſtarum exporriguntur radicibus, natura ad utrumque renem eos contundit, in internam potius tunicam diſpergens. Ad 2. Reſp. 1. Renes p.n. affectos ad maximam magnitudinem immutari, nutrimento in excrementum commutato, & dum ad corruptionem deveniunt, maximos abſceſſus fieri. 2. Dicendum eſt poſſe plurimas humiditates & pinguedinem ad renum abſceſſus percolari, qualitatem in loco affecto puris acquirentes, præter aſſiduum nutrimentum & humores defluentes, qui in abſceſſu corrumpuntur.

Cujus ſubſidens inodorum lac refert] *Platerus* lib. 3. Obſervat. p.m. 836. *ait*, ſe longo tempore, ſine noxa ulla aut incommodo, urinam lacteam reddidiſſe, quæ ſubſidens nonnihil materiam albam, lactis craſſioris inſtar in fundo cochlearis unius vel duorum menſura deponebat: *G. Ballonius* conſ. 19. lib. 2. refert de uxore D. *Bourlabe* eam cum urinis lacteum quid reddidiſſe, verum pus albedine, æqualitate & lævore, ſine nephritidis ſuſpicione referens: P. *Sphærerius* apud *Schenck* narrat Polonum quendam ſubinde urinam lactis inſtar albam & craſſam ſæpius à ſe viſam affudiſſe: His omnibus prius *Nic. Florentinus* ſerm. 5. tr. 10. c. 21. Vidit juvenem annorum 30. qui omni die mejebat urinam multam, in qua reſidebat lac coagulatum album ad quantitatem medii urinalis, præter urinæ ſubſtantiam ſupereminentem: Qualis ſit ea materia, pus, an alius humor varie diſceptatur: Chylum eſſe quidam non immerito exiſtimant, ob viæ commoditatem & compendium, lacteas ſcil. Thoracicas, eo aſſervatum, Earum progreſſum & originem vide apud *Pecquetum* & *Bartholinum*.

Observatio XV.

Vrina viſcida & craſſa materia referta, ob ulcus & inflammationem colli veſicæ.

VIr Ill. temperationis bilioſæ & melancholicæ, poſt melancholicas perturbationes, variis affectibus p.n. tentatur: Denique lotia prius craſſiora cœperunt reddi, deinde *viſcida materia* referta, adeo *fundo matulæ hæreſcente*, ut vix diligenti ſtudio extergi poſſe videretur, interdum cum dolore in veſicæ collo, cruore & ſanguine grumoſo permiſta prodeunt: Ex purgatione

tione univerſi corporis,& exhibitione Chinæ fere priſtinam valetudinem recuperavit, Sed ex male adminiſtrata ſeringa accerſita eſt inflammatio in collo veſicæ,deinde ſuppreſſio lotii & febris,quæ per quatriduum Virum Ill.necavit.

Secto cadavere inventum eſt ulcus & inflammatio in collo veſicæ. *L. à Fonte conſult.* 108.

V*iſcida materia fundo matulæ hæreſcente*]Mucoſa ejuſmodi materia veſicæ male affectæ proprium eſt excrementum, cum ſcil. ſanguinem pro alimento tranſmiſſum conficere nequit,quod in materiam hanc mucilaginoſam abit;eaque prava veſicæ conſtitutio à calculo ut plurimum inducitur: Citra illius tamen præſentiam aliquando effundi oſtendit *Cardanus* comm. in aph.79.ſ. 4.ubi hiſtoriam adducit Monachi,qui tantum pituitæ lentæ, in matula concretæ reddebat, ut ovum anſeris magnitudine ſuperaret, qui lapide nunquam afflictus eſt: Pituitam quoque à ventriculo, imo & cerebro,quanquam neget *Fernelius*, cum urinis reddi quibuſdam certum eſt, At materiam mucilaginoſam à veſica prodeuntem, ab ea quæ aliis ex partibus prodit,ſic diſtinguere jubet *Riverius* pract. lib. 14. c. 2. Quod quæ à veſica emittitur magis tenax & glutinoſa eſt,ita ut fundo matulæ tenaciter adhæreſcat, nec poſt urinæ effuſionem, vehementi concuſſione excuti valeat;quæ vero ab aliis manat partibus, fundo matulæ non adhæret,ſed ea inverſa ſtatim cum urina effluit; quod à ſe primum obſervatum *ait*; Inſignem autem illam viſciditatem à propria veſicæ natura deducit,quę membranea cum ſit, ejuſmodi glutini producendo apta nata eſt; ſimilitudine à pellibus membraneis id oſtendens,ex quibus colla ſeu gluten conficitur, ad varios uſus mechanicos idonea.

Observatio XVI.

Vrina craſſa & viſcida emiſſa à renibus lapideis. 1. *Turbata à corruptione gangrænoſa renis.* 2. *Hypoſtaſis alba à renis abſceſſu.* 3. *Mucus tenax a ſingulari veſica vitio.* 4. *Mictio putris pituita à veſica calculo affecta.* 5. *Turbida cum craſſa hypoſtaſi ab hepate corrupto* 6. *Faculenta ab abſceſſu in apice gibbæ hepatis partis.* 7.

§. 1. NOb. fœmina ſpiſſam urinam ſæpius minxerat: Inventi ambo renes obriguiſſe in alabaſtrinam duritiem *Vide tit de Lumborum dolore.*

§. 2 Juvenis in febre aſſidua habuit Lotia turbata : inventa eſt corruptio gangrænoſa in parte interna Renis dextri: ita ut gradum coctionis non oſtenderent, ſed dictam corruptionem. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Ill. N.cum febre aſſidua & lumborum calore urinas copioſas reddidit,albo ſedimento refertas: Inventa eſt corruptio & abſceſſus in ſiniſtri Renis exteriore parte. *Vide tit. de Febribus.*

* A*lbo ſedimento refertas*]Ex ſententia *Franc. de le Boe in Append. Tract 5.§ 385.*& ſeqq. nullum in ſanorũ urinis deponitur ſedimentum,ſed tantum in iis qui à perfecta recedunt ſanitate, non quidem in omnibus ſed in quibuſdam; Sedimentum autem omne ortum habere *ait*, à partibus ſanguinis craſſioribus & gravioribus in renibus ſecretis ac cum urinis excretis: Partes illæ craſſiores cum urinis excretæ nunc conſequuntur vitia primæ concoctionis, h. e. vel alimenta copioſius ſumpta,vel eadem craſſiora uſurpata, vel eadem minus commode in ventriculo fermentata, vel ipſa in tenuibus inteſtinis præſertim non debite ab excrementis alvi ſecreta; Nunc eædem partes craſſiores,cum urinis excretæ, conſequuntur proprium Sanguinis vitium, ſive illud pendeat à prima chyli ſanguificatione vitioſa, undecunque à bile aut lympha &c. citra chyli culpam, orta, ſive aliud ſanguini circulanti ab . . . extremo &c. obvenerit, ſive à febre qualicunque continua vel intermittente ſanguinem inficiente, id contigerit: Nunc eædem partes craſſiores cum urinis excretæ à male affectis partibus ſanguini admiſcentur; quemadmodum in phthiſi nonnunquam pus ab exulceratis pulmonibus ſanguini communicatur, & tandem cum urinis excretis in pleuritide, empyemata &c.

§.4. Ill. Caſaubonus cum ſtranguria urinam cruentam,cui ſedimentum mucoſum,tenax & vitreæ pituitæ ſimile reddidit: Veſicæ corpus contractum erat,ſpiſſum: Veſicæ perforatæ addita erat ἔκφυσις veſica major,in qua ingens ſaburra putris & olidi muci,&c. *Vide tit. de mictione difficili.*

§ 5. Virgini innatus erat inſignis calculus in veſica, quæ frequenter & diro cum cruciatu putrem pituitam,puri ſimillimam emittebat,nunquam vero ſabuloſam quid. *Vide tit. de mictione difficili.*

§.6. Puella cachectica urinam turbidam habuit,cum hypoſtaſi excremento gallinarum ſimili: Hepar valde magnum erat,ex parte corruptum. *Vide tit de Cachexia.*

P*Utrem pituitam* §. 5.]Pituitam qui vel è cerebro, vel è crudiore ventriculo in veſicam permeare ſtatuunt,eos turpiter hallucinari, tanquam anatomes & operum naturæ ignaros ſcribit *Fernelius*: Quomodo nempe per venas,*inquit*,illa pura,nec ſanguine tincta, nec perfuſa defluat in renes,hoſque ſolus prætellabatur: Verum de ventriculo id concedamus, in quo niſi in magna viarum laxitate id fieri vix poſſit,de cerebro tamen *Fernelio* aſſentiri non poſſumus:non deeſſe hic viam demonſtravimus cum de pure egimus : Neque tincturas natura confundit,alias omnia, quæ ex venis deferuntur ſanguine tincta conſpicerentur, & ſi quid etiam traheret,id tanquam ſuperficiale detereretur in viis quas tranſfluit: Pituita ergo ex capite, quin & ex pulmonibus ad veſicæ vias derivari poteſt, atque hæc tum ſpumuſa apparet: Quæ autem muco eſt ſimilis, & matulæ fundo increſcit: ſi nullo dolore fluat, è crudo renum aut circumpoſitarum partium ulcere aut abſceſſu illabi *Fernelius* author eſt: ſi cum dolore & cruciatu, veſicæ calculum aut cervicis ſordidum ulcus deſignare: Et de calculo quidem dubium non eſt, in quo veſica à tam crudeli hoſpite oblæſa alimentum ſuum indigeſtum

indigeſtum & deturpatum continuo plorat, & ſubinde novum irritatiune acceſſit: Unde & *Ionbertus* de diſtet. urinar. c. 1. recte veſicæ calculoſæ excrementum eſſe hunc mucū ſtatuit: *Henr. Martinius Anat. urina cap. x.*

Hypoſtaſi excremento gallinarum ſimili] De cauſis diverſæ ſubſtantiæ ſedimentorum, ſed cur alia ſint farinacea, alia foliacea, ſeu ſquamoſa, alia furfuracea, alia orobea, alii aliter ſentiunt; *Galenus* has differentias ſedimentorum à calore adurente fieri ſtatuit, & pro varia materiæ diſpoſitione in varias mutari formas exiſtimat: A recentioribus vocantur hæc in dubium; *Saxonia* de Urinis cap. 17. ſe non poſſe aſſequi ſcribit quomodo per colliquationem talia ſedimenta generentur; Siquidem ex carne molli colliquata tenuior humor exprimitur, qui urinæ permiſtus, poteſt quidem colorem & ſubſtantiam immutare, ſed carnis formam & ſubſtantiam nunquam æmulabitur, quia duritiem contrahere non poteſt, Et capite xvj. ſcribit, in vivente animali tunicas venarum interiores nunquam & nuſquam poſſe eſſe adeo ſanguine vacuas, ut igneus calor præ nimia ſiccitate poſſit eas ita exſiccare, ut quid decerpatur, & ſcabies & lepra quaſi iis inducatur: Unde tandem ſtatuit, ea carne duriore & vaſis, niſi ſeparetur per modum ulceris, nihil poſſe colliquari quod ad urinas deſcendat: *Argenterius* de Urinis cap. 20. Sedimenta quæ farinæ formam referunt, fieri ſtatuit ab humore crudo vocato, qui in venis acervari ſolet: Orobeum, ſi nigreſcat, docet habere materiam melancholicam: Furfuraceum vero, ſquamoſum & foliaceum, veſicam exulceratam ſequi putat.

§. 7. Adoleſcenti crus dextrum vehementer doluit cum acuta febre & urinis fæculentis. Abſceſſus aderat cum pure albo in apice gibbæ Hepatis partis. *Vide l. 4. ſit. de Doloribus Externi.*

Observatio XVII.

Subſidentia materia craſſa, viſcida & tartarea, à Veſica calculo occulto, & alio in Rene dextro.

Dignotio calculi veſicæ in dies mihi redditur magis recondita: Ante quatuor menſes conſului pro Nob. Veneto, Stranguria detento ab aliquot menſibus, poſtquam ceſſaverat dolor articularis, cum ſubſidentia materiæ craſſæ, viſcidæ & tartareæ in urinis, ideoque judicavi illum calculo veſicæ laborare, quanquam nullæ præceſſerint arenulæ: Rediit Venetus, curatus fuit diureticis refrigerantibus, lacteque caprillo, meliuſque habere viſus fuit, tuncque experimentum factum fuit cum cathetere, & cum candela cerea, neque calculus fuit inventus, ex quo devenerunt in opinionem nullum adeſſe calculum: Iter habuit in curru & in equo, abſque ulla moleſtia majore, mox ante menſem ardentiſſima febre correptus fuit ex pituita ſalſa, cum maxima albedine & foetore linguæ, cum ſiti inextinguibili, vigiliis & extenuatione corporis. Ex qua pituita ſalſa judicavimus potuiſſe provenire etiam ſtranguriam: Obiit tabe factus.

Diſſecto cadavere, invenimus in veſica calculum magnitudinis ovi gallinacei: In Rene dextro alium calculum minorem triangularem: In Rene ſiniſtro abſceſſum jam ſuppuratum, Jecur, Veſicam, Inteſtina eryſipelate detenta, ex qua inflammatione eryſipelacea obiit; cum præſentia tamen calculi, quamquam de ipſius præſentia dubitatum fuerit: neque tamen erat mucoſitate aut membrana aliqua involutus, ut hinc impediretur attactus ipſius: Hoc dixi & annotavi, ut hinc pateat calculi præſentiam in veſica non ſemper notis innoteſcere, licet ſit eximiæ magnitudinis. *Bened. Silvaticus Epiſtola ad Ioh. Beverovicium, in hu us Exercit. de calculo.*

Cum *ſubſidentia materia craſſa, viſcida & tartarea*] in urinis ægrotantium ſæpenumero conſpiciuntur contenta alba & copioſa, è corpuſculis minutis conflata, quæ cum ſubſiderunt, ſupra medietatem liquoris implent, ipſumque albidum & opacum reddunt, reliquo in ſuperioris matulæ regione tenui & claro permanente: Hujuſmodi ſedimentum *farinaceum* dicitur, quia ſcil. aquam farina imbutam refert; De hoc ambigitur utrum è tota cruoris maſſa, an tantum è viſceribus urinariis confertatur: Obſervantia conſtat in calculo veſicæ ejuſmodi lotium conſtanter reddi, etiam alíquando ob renem lapide grandiori obſitum; Abſque affectu nephritico talem ſubſidentiã in urinis nunquã vidi: Quare hoc fere indubitatum calculi ſignum ſemper reputavi: atque videtur quod à ſucco, ſive humore circa calculi molem cõgeſto omnino dependeat; namque ubi lapis in rene aut veſica defigitur, humor nutritius ibidem ab aſſimilatione pervertitur, & in mucum craſſiorem degenerat, qui valde copioſus coacervari ſolet, veluti ſebum, qui propter globulum in fontanella poſitum obertim exſudat: hic autem mucus cum ſero ablutus ſedimentum illud album conſtituit *Willis.*

Observatio XVIII.

Mucoſa ſubſtantia cum urina diu excreta.

Diſſecui ſeptuagenarium qui ardente febre eadem die extinctus fuerat: Hic, xx. amplius ante obitum annis de intolerabili laterum dolore conqueſtus fuerat, nimirum circa coſtas nothas: Mucoſam ſubſtantiam una cum urina die excreverat, nunquam tamen aut arenulas aut calculos.

Huic ſiniſtri renis ſubſtantia carnea intus plane abſumpta erat, in eoque hærebat calculus, duas habens radices ſatis inſignes: dexter vero Ren à calculo quidem immunis erat, à conſtitutione tamen naturali abiens, dum ſubſtantiam flavidam magis obtineret, coloremque ſubfuſcum: Ureteres huic mirum in modum capaces apparebant: Veſica admodum diſtenta, extuſque in fundo aliquot apparebant veſiculæ ei adnatæ: In interna capacitate magnum reperi calculum, pendentem uncias duas & ℥ij. his lævis, etſi æqualis ex parte exiſtebat, non aſper

aut inæqualis,uti qui in vero extrahebatur:Ventriculus huic interius in fundo concreto ſanguine aſperſus apparebat:ſumpſerat enim non diu ante obitum,ab imperito Medico,pilulam ex præcipitato. *Pawius obſervation. Anatom. iij.*

APPENDIX.

Materia mucoſa, tenaciſſima,diu à Sene incolumi excreta, citra calculi præſentiam.

AD calculi generationem,præter diſpoſitionem materiæ craſſæ , & efficaciam agentis, renum caliditatem,anguſtia vaſorum in ipſis & eorum imbecillitas accedat oportet , ex *Galeno* 5. de ſan.tu.7.quod *qui latas habent venas à cibis craſſis non læduntur*;Quod mihi contigit obſervare in Illuſtr.& Rever.*Hercule de S. Bonifacio*,qui octagenario major,urinas ſemper profudit copioſæ pituitæ viſcidiſſimæ immixtas ad libram circiter , tenaciter adeo hærentes fundo matulæ,ut & ea inverſa , effuſa urina ab illius fundo penderet : cum tamen nullæ unquam fuerint de calculo querelæ toto decem annorum ſpatio, & quod excedit , quibus ad ipſum inviſi. *Silvaticus conſil.66.cent.3.*

OBSERVATIO XIX.

Mucoſa pituita urinæ permixta,diu reddita ab iis qui calculo veſicæ laborarunt, excrementum eſt illius male affectæ , alimentum proprium ritè non conficientis.

DOcuit autopſia in eorum cadaveribus qui ex calculo veſicæ obierant,& humorem illum mucoſum diu multumque cum urinis excreverant,veſicæ corpus carnoſum evaſiſſe, & digiti aut pollicis craſſitiem adeptum eſſe,ita ut totam illius cavitatem interdum impleat , & ipſum calculum proxime amplectatur,donec tandem urinam ſupprimens ægrum miſere jugulet:In iis vero qui urinam tenuem,claram & aquoſam reddiderant , veſicæ ſubſtantia membranoſa & in ſtatu naturali conſtituta apparuit. *Riverius Pract. lib.14.cap.1.*

VEſicæ corpus carnoſum &c. In iis qui urinam &c.] Horum eventuum ratio deſumitur ab *Hippocr.* aph.66.5. *Si in vulneribus pravis & magnis,tumor non apparet,ingens malum.* Ratio eſt *Galeno*, quia ſuſpicio oritur humores,qui ob dolorem ad vulnera defluunt, jam ad partes principes tranſmeare:Prætetea omnibus partibus inſitum eſt,ex eodem *Galeno* , de diff. febr. cap. 11. ut quæcunque robuſtior eſt,id quod noxium eſt aut ſuperfluum , ad debiliorem tranſmittat , nec ceſſet illa tranſmiſſio donec ad imbecillimam ventum ſit:Cum autem pars vulnerata admodum debilis ſit,ac proinde ad excipiendos humores maxime diſpoſita , ſi illi ad eam non deferantur,ſignum eſt alias partes admodum eſſe debiles , quæ talem tranſmiſſionem moliri nequeant, aut alias eſſe vulneratæ debiliores , ad quas humores deferantur:Non ſolum autem humores vitioſi ad partem vulneratam deferuntur , ſed etiam ſanguis laudabilis,quem natura majori copia ad partem afflictam tranſmittit,ut illi ſuppetias ferat quantum poteſt:Hæc omnia locum habent in veſica à calculo oppreſſa : Calculus grandior,aut inæqualis, vel aculeis præditus,veſicæ tunicam interiorem vellicat, unde dolor & imbecillitas partis accedit:Natura vero illi ſuppetias ferens,ſolito copioſiorem ſanguinem ad eam mittit,tum reliquæ partes robuſtiores ſuperfluitates ſuas ad eam deponunt : Hoſce humores veſicæ ſubſtantia concoquit & aſſimilat quantum poteſt,ſicque ex copioſiori ſanguine copioſius ſumens alimentum accreſcit,& craſſior atque carnoſior evadit:Cum autem totum ſanguinem affluentem,multò minus humores vitioſos ſibi aſſimilare nequeat ; inde multa exoritur excrementorum illuvies,quæ ex propria partis natura,pituitoſam illam ac mucilaginoſam formam induere conſuevit:In iis autem calculoſis , qui urinam, claram , tenuem & aquoſam reddunt , vel quieſcens calculus dolorem non parit,qui talis attractionis cauſa ſit:vel aliæ ſunt partes veſica debiliores,ad quas reliqua membra ſeſe exonerant:Hæc doctrina luculento alteri exemplo roboranda eſt;Uteri ſubſtantia , ſicut & veſicæ, membranea eſt:at in prægnantibus tota fere carnea evadit , atque ita craſſa ut poſtremis menſibus duorum digitorum craſſitiem æquet:quia natura toto geſtationis tempore multum ſanguinis ad uterum mittit,fœtus nutriendi gratia , qui cum ab eo totus non abſumatur,portio quædam illius utero apponitur, & inde cum fœtu ad partum uſque continuo augetur: Idem in veſica contingit , quamvis præternaturaliter, ut quando major ſanguinis quantitas ad eam confluit, portionem illius in propriam ſubſtantiam convertat, & illa inde majorem craſſitiem acquirat:Si vero contingat , extra graviditatem,uterum intemperie aliqua affici , aut alio quovis affectu laborantem , debiliorem reddi , tum humores ſuperflui ab aliis partibus ad eum multa inde emergit excrementorum illuvies , quæ per fluorem muliebrem expurgatur : Et ille fluxus albus mulierum eſt proprium uteri excrementum, quemadmodum mucilaginoſa urinæ portio eſt excrementum veſicæ:Idem in renibus contingit,etſi non ita frequenter,ut quando à calculo , eorum ſubſtantiæ impacto, dolor atque imbecillitas iis inducitur , ad eos natura multum ſanguinem,multoſque humores demittat, qui cum aſſimilari nequeant parti,ſaltem majori parte , in excrementum craſſum ac mucilaginoſum convertuntur,quod magna copia cum urinis excernitur , idque adſtantes , ac Medici vulgares purulentam materiam eſſe putant,quæ tamen mere pituitoſa eſt, aut ſaltem exiguo puri permixta , cum ſcil.à calculo per attritionem ulcus in renibus genitum eſt. *Idem.*

OBSERVATIO XX.

Vrina alba,purulenta,ob xij.in veſica calculos.1.Ob veſicæ ulcus 2.Ob ulcus colli veſicæ.3.Ob calculos veſicæ ulceratæ,calloſæ adnatos.4.A rene ſiniſtro pure referto.5.Ob lapidem in ore vaſorum urinariorum.6.Ab abſceſſu meſenterii.7.A calculis renes atterentibus.8.A veſica & renibus ulceratis. 9. A renibus ſuppuratis 10.

§.1. IUriſperitus diu moleſto urinæ ſtillicidio afflictus fuit : uſus aquis Spadanis urinam albam fœtidam ac purulentam reddidit , unde pejus habuit : In veſica mortui duodecim

decim reperti ſunt calculi. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. David N. urinam fœtidam ac purulentam excernebat:In cavitate veſicæ ulcuſculum conſpiciebatur rotundum. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 3. Quidam ſanioſum humorem quotidie reddebat,cum ſtranguria:Medici quidam contendebant adeſſe calculum in veſica:Ulcus in collo veſicæ,inſtar nucis vomicæ repertum eſt. *Vide tit.de mictione difficili.*

§. 4. Nob. mictionem difficilem habuit,urinamque turbulentam , purulentam,mucoſam: Veſica tota ſpiſſa,carnoſa,nigra,gangrænata cum aliquot callis duris, & adnato calculo &c. *Vide tit.de mictione difficili.*

[a] U*Rinam turbulentam*] Notandum quod quibus olim carnoſitas fuit in urethra, in lo veſica non raro tanta crudi ſucci copia ſuccreſcit ut urinæ viam præpediat ; Nec propterea conjectandum eſt calculum, aut ſolidum aliquod corpus ſubeſſe, Et niſi diligenter animadverteris ægrum valde offendes. *Jac. Toevart. Schol. 3. ad conſ. 37. conſ. Ballonij, Tom. 2.*

§. 5. Gaſparus N. urinas reddidit purulentas,magnum inter emittendum ardorem emittentes:Ren dexter erat integer,ſed major,ſiniſter miræ magnitudinis ſevo ſimillimus,intus pure refertus. *Vide tit de Hypochond. tumore.*

§. 6 Nephriticus purulentum minxerat: Repertus lapis in ore vaſorum urinariorum:Uterque ren tabuerat. *Vide tit.de Lumborum tumore.*

§. 7. Virgo dolores habuit Colicis ſimiles & maraſmo conſumpta interiit:In mortuæ Meſenterio ingens copia puris,quod natura per renes vacuare tentaverat,urinis valde purulentis profluentibus,Renes tamen erant integri. *Vide tit.de Ventris dolore.*

PUs in urina ulcus in veſicæ cervice,aut in renibus antiquatum oſtendit,Et quod à veſica eſt graviter olet.quanquam enim omne pus male olet,tamen quod ea veſica cæteris gravius:idque tum ob ſubſtantiæ veſicæ naturam,quæ quia carnea non eſt , adeoque longiore tempore,& violentiore cauſa indiget ad putrefactionem,magis putreſcit,tum propter naturalem loci inquinationem;Quod à Renibus,aut etiam ſuperioribus partibus ad veſicam defluit,eo minus eſt malum, quo minus male olet,juxta *Hippocr.* in Prognoſt. *Pus optimum eſt quod minimum eſt graveolens:* Defluit autem ea jecore,*meſenterio* , pulmone , quin & cerebro ipſo,inflammatione hepatis,*meſenterii ejuſque abſceſſibus*, in pleuritide , phrenitide , angina,peripneumonia: Et in phthiſi memini me ea rupto ulcere ejuſmodi pus ſanioſum & admodum graveolens vidiſſe,idque copioſe nec una vice redditum,ſed per aliquot dies, donec tandem æger quarto die vitam cum morte commutaret;Via autem qua ad veſicam perveniat in peripneumonicis & pleuriticis,eſt per ſiniſtrum cordis ſinum in arteriam magnam,& hinc in emulgentes : Pleuritici tamen etiam per venam ἄζυγον expurgantur:In angina vero & phrenitide puris tranſitus fit à venis jugularibus in venam cavam , indeque emulgentes ; Et per hanc viam ſæpe etiam catarrhi capitis expurgantur,qui ſi craſſiores ſunt, urinæ ſtillicidium inferunt , teſte *Galeno* in lib,de diæta idiotar, comm. 52. Diſcernitur autem à pituita pus , non tantum odore gravi , ſed etiam quod illa craſſa atque tenax cohæret , pus vero agitatum mox diſſolvitur ac diffluit. *Henricus Martinus Anat. urina cap.*10. Pleuritidem quoque urinis purulentis, tribus ex ordine diebus profuſis,vidi ſolutam in Nob.matrona Neocomenſi,Anna Maria Horicea , anno 1659.ſed ſimul per latus abceſſu ſo pure admoto pyrotico, nulla comite anacatharſi.

§. 8. Ulcus Renis ex abſceſſu phlegmones inſolens admodum eſt : nec minus quoque inſolens id putandum quod vel à profluentis materiæ acrimonia renem excedente,vel ab ictu,vel à caſu ejus venas diſrumpente fieri tradunt : Crebro autem ac fere ſemper à calculo intus coërcito fit,qui vel pondere renem contundit,vel attritu comminuit exeditque;Ita ſæpe vidimus tota renis carne ac ſubſtantia pereſa,ambiente tanquam marſupio,membrum,pus calculoſque multos obvolvi : Ulcus ab his cauſis ortum habuiſſe argumento eſt quod urina, antequam purulenta eſſet,ſæpe cruenta fuerit,præſertim ab exercitatione & labore, quod febris nulla aut perobſcura fatiget. *Fernelius lib.6.cap.*12. *Pathologia.*

§. 9. Londini in Anglia anno Dom.1637. *Eduardus Mati*,vir in medicinæ arte undiquaque conſpicuus,*Ioh. Penant* vita functi, ætatis anno 21. cadaver aperi juſſit à Chirurgo , qui ſectionem aggreſſus eſt à regione naturali,Ubi veſicam ulceribus plenam ac pure diffluentem invenit , ſuperne etiam ruptam totamque corruptam:Hinc Renes occurrunt,nihilominus vitiati ac putres:dexter enim erat prorſus conſumptus,ſiniſter ad duplam magnitudinem tumefactus,vereque in ſaniem converſus:ca noſæ etiam partes interne uſque ad pellem eroſæ. *M. Aurelius Severinus de abſceſſibus p.m.*281.

§. 10. Puer xiij.annorum poſtquam per duos annos purulenta mictione laboraſſet,tandem obiit:Dextri Renis parenchyma plane conſumptum erat , ita ut nihil præter membranoſam ejus ſubſtantiam eſſet reliquum:Siniſter æquans magnitudinem duorum pugnorum,pure ſcatebat totus. *Vide tit.de Hypogaſtrii dolore.*

§. 11. Puella xviij.annos nata purulentas urinas reddiderat per longum tempus , & febre diuturna,lenta hecticaque detinebatur,ac tandem interiit.

Aperto cadavere Renes inventi ſunt omnino in pus converſi,ita ut eorum tunica pure omnino referta fuerit,nullis apparentibus parenchymatis reliquiis. *Samuel Formius Obſervat.xxvii.*

Observatio XXI.

Vrina mucoſa & purulenta à lapide in veſica & renibus purulentis.
1. *Mucoſa à rene intus conſumpto, calculo in veſica.* 2.

§. 1. MEnſe Januario 1633. vocatus fui ad juvenculam mulierem, à biennio decumbentem, quæ paulo poſt occubuit, cui nulla præſcripſi remedia, mortem præ foribus prævidens: Illius aperto cadavere, inventus in veſica lapis nucis juglandis magnitudine cum ſuo putamine: Uterus lapide minor erat; Renis ſiniſtri figura propemodum naturalis erat, ſed refertus materia purulenta, partim mucoſa, (*plurimi ad conſpectum ejus muceris in urina fundo*, exiſtimant renes calculo laborare, qui cum dolore emictus, index quoque eſt ulceris ſordidi in veſicæ cervice, quod adnotat *Fernelius* de Urinis cap. xvj. lib. 3.) Ureter eadem materia infarctus: Ren dexter dilatatus, magnus, altero quarta parte longior, adeo ut Medici & Chirurgi fere non agnoſcerent; interiore parte omnino conſumptus: materia mucoſa & pure ſcatens ejus membrana, quæ ſola ſuperſtes: tantus fœtor, ut nullus eſſet ferendo, ſimilem materiam cum urinis excernebat: illius renis ureter adeo amplificatus erat, ut Chirurgo pollicem inſerere liceret à rene illo ad veſicam uſque. *David Laignean de Sanguinis miſſione pag.* 585.

PLurimi ad conſpectum ejus muceris in urina fundo &c.] In urinis quotoodam mucoſum quid, tenax & glutinoſum apparet, quod matulæ ſuo lentore ac tenacitate adhæreſcit ita pertinaciter & obſtinate ut inde avelli nequeat, deinde poſtquam in fundum matulæ propendet, & deorſum verſus inclinatur, ea materies cogitur in ſe & conglobatur, & aſtatim acervatimque velut provolvitur: De cauſa ejus materiæ, ſic p.n. genitæ pleriſque digladiantur: Alii ad cacochymiam corporis, vulgus ad catarrhum, alii ad pravam quandam diſpoſitionem partium omnium urinariarum, alii ad ulcus ſordidius ipſius veſicæ, alii ad morbum veſicæ, & alii ad hypersarcoſin urethræ, ut effluat id quod tenuius eſt, remaneat quod craſſius, præ anguſtia aquæductus; Alii calculum in veſica contentum: Imo cum calculus in veſica, & frequens micturiendi deſiderium, æger ſe comprimit ob dolorem, & ita emittit id quod tenuius eſt, quia compreſſio eſt, in conando remanet id craſſius, quod in dies lenteſcit: Et obſervarunt primarii Medici & lithotomi, lapide in veſica contento diutius, non initio cum dolores excitat, & ipſa veſica ægrotat & fœtet, mucum illum naturæ moleſtum excerni, tales urinas reddi donec excluſus ſit: Laborat enim & ægrotat veſica, & quia pars eſt membranoſa & habet aliquid σαρκῶδες, tale in ea congeritur excrementum, tum à proprio ipſius excremento, tum ab externo: Ubi vero excluſo lapide veſica melius habet, tum nihil tale generatur: Quorum demonſtratio ex *Galeno* comm. ad partem 66. lib. 3. artic. peri poteſt, cum diſtinguit excrementa partium carnoſarum ab excrementis partium ſpermaticarum, maxime vero membranoſarum, ſunt enim μυξώδεα, tenacia, lenta glutinis inſtar, & cum id quod in mucoſa urina apparet, non ſit diſſimile ei excremento quod decedit è partibus ſpermaticis, urinæ illius mucaginoſæ cauſa neceſſario adſcribetur morbo ipſius veſicæ, ægrotat autem quoties in ea lapis exiſtit, Simile quid à *Fernelio* obſervatum cap. 16. de Urinis, & *Galen.* ad aph. 3. lib. 5. cum videtur definite excrementum ſuperfluum, ſimile quidem naturę partis ut humor exiſtit, in oſſe medulla, in hepate ſanguis, ſpumeus humor in carne pulmonum, in articulorum compagibus humor glutinoſus. Et in cadaveribus eorum qui calculo interierunt veſicę, inventa eſt plena muco illo, ſimili mucilagini extractę ex ſeminibus carnoſis & ſucculentis: *Gul. Ballonius Annot. 1. in conſ. 68. lib. 3.* In iſta muliere mucoſa ejuſmodi materia, & à veſica manabat, in qua lapis continebatur, & à rene, cujus, parenchymate abſumpto, ſola ſuperſtes eſſet membrana, à qua, ut pote membranea, mucilaginoſa ea materia prodibat.

§. 2. Septuagenarius diu de laterum dolore conqueſtus eſt, & mucoſam ſubſtantiam cum urina diu excreverat ſine calculis aut arena, ſiniſtri renis ſubſtantia carnea intus plane abſumpta erat, in quo hærebat calculus: In veſicæ capacitate magnus aderat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

Observatio XXII.

Mucoſum urinæ excrementum citra Renum aut Veſicæ ulcus.

§. 1. MUcoſum urinæ contentum non ſoli, nec omni Renum aut veſicæ ulceri convenit, adeoque etiam ex ſuperioribus partibus derivatur, Experientia enim contrarium docet: ita D. *Sennertus* vidit ejuſmodi ſedimentum tenax & mucoſum Renibus & veſica illæſis: Idem bis obſervavit *Prævotius*, 1. in *D. Petro Gennaro* Presbytero, qui ante ſexennium ſuæ valetudinis cauſa *Patavium* acceſſit, poſtquam triennium iſchuria laboraſſet cum urinæ ardore & ſumma difficultate, ac gravitatis ſenſu in veſica, veluti plumbei ponderis, ut nonniſi cruribus elatis meieret: Sedimenti mucoſi ea erat tenacitas, ut à feneſtris cubiculi in alto ſiti ad terram continue pertingeret: idque quotidie ad ℔iij. prodiit; certo argumento non fuiſſe à renibus aut veſica: Cùm tandem eæ partes à tanta excrementi copia colliquatæ fuiſſent.

Hic tandem urinæ ſuppreſſione Patavij ſublatus, in ejus cadavere nihil p.n. inventum, præter mucum in renibus, ureteribus & veſica.

§. 2. Similis caſus erat tribus ab hinc annis Ludov. Federici Nob. Brixiani, qui dum puer à fratris tergo diebus canicularibus equitando iter ageret, incaleſcentibus à Solis

ſe rvore renibus, ſanguinem minxit: à quo ſymptomate liberatus, poſtea anno ætatis circiter 20. cœpit conflictari *iſchuria*, qua tandem *Patavii* extinctus, in defuncti corpore nihil virij præter mucum in veſica & ureteribus. *Thomas Bartholinus in Actis Med. annor.* 1674. 75. & 76.

Observatio XXIII.

Vrina purulenta, paſſea, cum ſedimento craſſiore nigro, in muliere cui Glandula Renalis arenoſa reperta eſt.

SEpt. x. 1658. in muliere 50. annorum Renem ſuccenturiatum invenimus inſignis valde magnitudinis, adeo ut vel pugnum referret; mollis admodum erat, colore ſubruber, materia atra purulentaque, nec non arenulis plurimis repleta: Cavitas hic, quæ alias etiam in adultis ſatis notabilis, ſic ut inflata hæc glandula veſicam referret, maxima: Plurimos per annos mulier hæc urinæ purulentia laboraverat; Non raro quoque non ſolum paſſeam eam emiſerat, ſed etiam ſedimento craſſiore nigro notabilem. *G. Blaſius Obſerv. Med.* 20. *part.* 6.

I*Nſignis magnitudinis*] Renem ſuccenturiatum veſiculam quandam glanduloſam in abortu junioribuſque reſectæ alias docuimus: In adultis fere conſiſtentis ſolidioriſque conſtitutionis eſt, haud adeo cavitati notabili prædita, licet omni deſtitui nolimus aſſerere. *Idem Obſervat. Anat.* p. 129.

Has Glandulas &c.] Uſus harum Glandularum hactenus incognitus eſt: atque omnes de eo opiniones meræ ſunt conjecturales nec ullo nituntur fundamento: Ex hac obſcuritate fieri arbitror quod hactenus nulla fere harum glandularum apud Medicos fuerit conſideratio, cum tamen ex iis male habentibus varios morbos procedere credendum ſit: Sperandum igitur Medicos Practicos in poſterum has partes diligentius obſervaturos, & quales morbi ex iis oriantur, per multiplices cadaverum apertiones indagaturos: *De Diemerbroeck Anatom lib.* 1. *cap* 8. Idem docet ex illis capſulis atrabilariis nullam quidem dari viam ad renes vel ureteres, (*Quod vult, Clemens Nuor Belgico de Fermentat. & Nutrit. c.* 9) ſed illas ſe exonerare in venam emulgentem aut cavam, ex *VVarthoni obſervatione.*

Observatio XXIV.

Vrina purulenta Empyemati thoracis ſuccedanea.

ANno 1638. Mercatorem Noviomagenſem empyicum tractavi, qui tandem puris albi, bene cocti, mediocriter craſſi duas marulas plenas è thorace per urinarias vias bidui ſpatio, cum aliquo in ureteribus dolore, excrevit ſine ullo ſanguine, & ſic ab empyemate feliciter liberatus fuit; cum antea pus (cujus fluctuatio ab ipſo difficulter reſpirante, non modo ſentiebatur, verum etiam per commotionem corporis antrorſum ab adſtantibus manifeſte obaudiebatur) phthiſicos & vitæ periculum ipſi minaretur: Tale quid etiam obſervavi in quodam Tielano, cui empyico tandem etiam pus totum per urinarias vias fuit evacuatum cum ſummo in lumbis & ureteribus dolore, à diſtenſione, tranſitu puris craſſi facta, inducto.

Similem hiſtoriam ſibi in ægro quodam viſam deſcribit *And. Laurentius* Anat. l. 9. quæſt. 12. In cujus cadavere invenit ſimilem fœtidam materiam copioſiſſimam in thoracis cavitate & ſiniſtro cordis ſinu, qualis cum urinis reddita erat, quod certum indicium exhibebat illam è thorace per cor ad renes veniſſe. *De Diemerbroeck Anat. lib.* 1. *cap.* 17.

QUi promittunt ſe clariſſime hujus rei cauſas (*tranſitus puris è pectore in renes*) explicaturos, dicunt hoc fieri propter pororum in renibus ſpecialem aptitudinem ac figurationem (quam tamen deſcribere nequeunt) cujus ratione pus craſſum per illos dimitti, ſanguis vero tenuior tranſire non poteſt, Cum in cribrum ruſticum, *inquiunt*, rotundis foraminibus præditum ſimul injiciuntur paleæ tenues, & piſa vel fabæ, tunc per ejus foramina craſſæ fabæ vel piſa facile dilabuntur, paleis tenuibus oblongis in cribro remanentibus: Verum etſi pororum aptitudo in rebus ſiccis talia præſtare poſſit, tamen valde dubitandum an etiam in liquidis & omnino fluidis corporibus ſimul mixtis hoc contingere queat, præcipue ubi neutrum pinguedine alterum ſuperat: ſcil. an pus, quadruplo craſſius ſanguine, propter ſolam dictam pororum figurationem tranſire poſſit per tam anguſtos poros, qui ſanguinem ei admiſtum, multoque tenuiorem non tranſmittunt, ſed ſiſtunt: an etiam ſanguis (qui adeo tenuis & fluidus eſt, ut interdum per poros cutis tranſſudaſſe viſus ſit) ad poros renum deveniens, non æque facile, imo longe facilius poſſit figurari ad formam pororum renum, quam pus, quod adeo craſſum eſt, ut vix per ureteres tranſire queat, eoſque diſtendendo multoties graviter excruciet: Sed quid dicemus de rebus ſolidis & duris, an illæ etiam taliter figuratæ ſunt, ut per poros renum dimitti poſſint, ſanguine non concomitante? atqui varia extant exempla rerum durarum ſine ſanguine cum urinis excretarum, quas anguſtiſſimos renum poros, quos ſanguis permeare nequeit, tranſire, hactenus à pleriſq; & traditū & creditum eſt: An hic etiā illa pororū antedicta aptitudo & ſpecialis figuratio ſufficiet ac ſatisfaciet? Vix credo, nam tales res duras & majuſculas vaſa lactea tranſeuntes primo per venam cavam & dextrum cordis ſinum, hinc per anguſtiſſimos pulmonum meatus ad ſiniſtrum ſinum abſque noxa & incommodo inſenſibiliter tranſire, indeque per aortam & arterias emulgentes ad renes demandari, ac per eorum fibrillas urinarias & papillarum poros ita tranſcolari poſſe, ut nullus ſanguis comitetur, omnem fidem & rationem ſuperat, neque ulla experientia probari poteſt, cum Medicus vel Anatomicus nullus unquam acus, ſemina, ramulos, aliaſve res ſimiles deglutitas in vena cava, cordis ventriculis,

pul-

pulmonibus, aorta aut renibus invenerit.

Hæc dum mecum penſius ruminarem, dum etiam perpenderem, quod illi qui aquas Spadanas &c. copioſius bibunt, intra ſemihoræ ſpatium ſæpe tres, quatuor pluresve ſeri libras emingunt, ſine ulla cordis alteratione, & vix veroſimile videatur, quod tanta ſeri crudi & non colorati copia tam cito per cor, pulmones & renes ſine incommodo tranſire poſſit, cœpi cogitare neceſſario præter renes, debere etiam dari quaſdam alias vias per quas copioſius ſerum, atque etiam res durluſculæ modo commemoratæ ad veſicam devenire poſſint: Vias has ſuſpicatus ſum eſſe quædam vaſa lactea, quæ per occultos, & hactenus incognitos meatus ad veſicam feruntur, & non quidem in omnibus, ſed in paucis quibuſdam hominibus verſus veſicam adeo patula ſunt, ut non tantum ipſum chylum lacteum & ſerum copioſum, ſed res quoque ſolidas, duras & oblongas tranſmittere poſſint: Suſpicionem meam confirmare videntur obſervationes Medicorum qui interdum chyloſam lacteam materiam cum urinis excretam viderunt: Sic N. Florentinus novit Juvenem qui quotidie, præter urinam multam, ſine ullo incommodo emingebat lactis quantitatem medii urinalis: *Capellus* Medicus, teſte *Raubino*, vidit mulierem quæ dimidium cyathum lactis è veſica excrevit: & *Laurentius* nonnullas puerperas plurimam lactis copiam per uterum & veſicam excreviſſe obſervavit: Ex quibus manifeſte apparere videtur Lactea quædam vaſa, non ſolum ad uterum, verum etiam ad veſicam excurrere, in eaſque partes ſe exonerare poſſe, ſi nihil obſtet, id eſt, ſi illa vaſcula non ſint obſtructa, compreſſa, vel aliter impedita, ut in pleriſque hominibus eſſe videtur, quam ob cauſam tam raro chylum lacteum ad veſicam defluere exiſtimandum eſt: Cum autem hæ viæ breves, & non adeo tortuoſæ ſint, ut multæ aliæ, facile contingere poteſt, ut per eas, præter chylum interdum quoque res ſolidæ, ut ſemina, acus, ſurculi &c. tranſeant: Per eaſdem lacteas vias etiam ſuſpicatus ſum pleruumque deferri liquores illos aſſumptos, quorum color & odor in urina ſuperſtes percipitur, nam ſi per cor tranſirent neutrum integrum ſervare poſſent: Hæc autem vaſa etſi hactenus nec conſpicua viſui, nec ab ullo Anatomico demonſtrata fuerint, tamen neceſſario adeſſe modo dicta ſatis docent: Similia lactea vaſa verſus mammas protenſa etiam in conſpectum non veniunt, cum tamen illorum præſentiam ſatis oſtendant ſurculi pridie comeſti per papillam excreti: Si hæc vaſa in mammis ſint oculis inviſibilia, quid mirum quod etiam illa quæ ad uterum & veſicam tendunt hactenus videri non potuerint? *Idem*. Vide Appendicem ad Obſer. v. tit. de Diabete.

Observatio XXV.

Foliacea ſedimenta à veſica ulcere deducta.

NOn raro obſervavimus, præſertim in quodam idiota *Bertrando de Creu*, qui lenta febre detentus ob ulcus veſicæ, poſtquam nulla amplius profudit ſedimenta foliacea, quæ xij. fere annis, ut dicebat, multa excreverat, tandem ab inflammatione ſuborta tertio die miſere periit: Tantæque rei triſte miniſterium ex diſſecta illius veſicæ inſpectione ſubire nobis poſtea licuit. *Ioh. à Belloforti comment. ad Galeni lib. de Vrinis pag.* 81.

HIppocr. aphor. 77. ſect. 4. *Quibus cum urina craſſa furfurs ſimilia quadam ſimul exeunt, his veſica ſcabie laborat.* Ubi Galenus, *Quemadmodum cutis ſuperficies tenue quoddam per ſcabiem, lepram & lichenas abjicit ac deperdit; Sic cum pars quapiam interna ſimili aliqua cutis vitio laborat, furfuroſas cuticulas una cum urinis emittit.* Atque ita à ſcabie *Furfures* diſtinguit, quod ſi hæc ſcabies in ulcus abeat, quemadmodum etiam in communi ſcabie perſæpe fit, tunc eroſa profundiore veſicæ ſubſtantia *ſquamula* exeunt. Hoc aphor. 18. ſ. 4. docuit Hippocr. *Si ſanguinem & pus minxerint, & ſquamulas, & gravis odor adſit, veſica ulcerationem ſignificat*: Squamulæ ergo è ſubſtantia profundius evelluntur *Hippocr*, non autem à ſuperficie abraduntur, ut communis habet opinio: Determinantur autem ad veſicam per ſanguinem, & pus, & odorem gravem: hæc enim ſeſe in ulcere veſicæ conſequuntur: nam à ſanguine rupto quomodocunque vaſe, ſeu per eroſionem ſeu aliter, ſequitur ſanies & ex ſanie erodente ſquamulæ ex veſicæ ſubſtantia excidunt: demum profundo facto ulcere, fit odor ille teterrimus: quæ ſi abſint, aliunde has ſquamulas eſſe poſſe innuitur, videlicet ex venarum tunicis, ut *Galenus* tradidit, & tunc febris aderit, urina vero cruda, totius conſumptionem & tabem ſignificans: hocque diligenter inculcat *Galenus*, quando cruditatem urinæ tabidi corporis, concoctionem vero affectus veſicæ notam eſſe non ſemel monet. *Henricus Martinius Anatom. urina cap. x.*

Observatio XXVI.

Corpora cruenta, lata, per urinam excreta, à Renis dextri interiori ſubſtantia deraſa.

IOh. Groſſii Vidua, ſatis alia vegeta, corripitur menſe Febr. anni 1672. qui erat ætatis illius 69. gravi capitis dolore, quo per aliquotidies durante à Pharmacopæo accipit pilulas capitales. Dejecit inde tricies, ſubſequente mox gravi Lumborum dolore: Erab eo quidem tempore dictus dolor ægram continuo afflixit, nec, licet iſta varia à vetulis obtinuerit remedia, vel unius horæ conceſſit inducias: Ingraveſcente igitur malo, quarta tandem poſt aſſumptas pilulas ſeptimana me ad ſe invitavit ægra, atque quæ facta ſunt comparenti expoſuit, Examinatis omnibus, viſáque urina quæ ſanguinea erat & copioſo pure referta, ulcus in dextro adeſſe rene edixi, atque varia interna & externa præſcripſi, à quorum tamen uſu vix quicquam ſenſit levaminis: Solum balneum aquæ dulcis tepidæ, non tantum quamdiu ægra ei inhæſit, dolores mitigavit, ſed & poſt egreſſum per duas, imo & plures horas, ei ſuavem induxit ſomnum, unde frequentem illius uſum ſibi habebat commendatiſſimum: Interim ſæpe in urina obſervavi particulas quaſdam cruentas, quas cum pro

ſanguine concreto habui: Aſt cum die 31. Martij mane eam inviſerem, deprehendi in fundo vitri urinam continentis corpuſculum aliquod cruentum, teres & ſex pollices tranſverſos latum, quod exemptum lumbricum omni ex parte referebat, atque in nodos ſeu articulos diſtinctum erat. Mirabar rei novitatem, nec niſi vitæ carentia obſtare videbatur, quo minus cum adſtantibus corpuſculum illud pro vero lumbrico habere potuerim: Ægra autem de enormibus doloribus quos præcedenti nocte perpeſſa erat, miſerandum in modum conquerebatur. Adhibita rurſum ſunt varia, ſed omnia, excepto balneo, fruſtra: ſemper namque appropinquanta nocte dolores augebantur, gravioreſque erant diurnis: unde interdiu quidem quievit, noctu vero nunquam, idque ad mortem uſque: Cæterum die 3. April. veſperi obtulerunt mihi domeſtici ſimile corpuſculum cruentum, ejuſdem cum priori longitudinis ac figuræ, & fruſtulum latum ac craſſum digiti unguem referens: Utrumque ferventi maceravi aqua, ubi tandem extracto ſanguineo colore renalis remanſit. Hæc fruſta ſequenti die par longitudinem diviſi, ſed nullam in eis cavitatem deprehendi: Die 7. April. mane duo rurſum corpora teretia in vitro obſeruavi. Horum alterum octo, alterum ſex pollices tranſverſos longitudine æquavit: Ea ſimiliter ferventi aqua aliquoties macerata, cruentum tandem depoſuere colorem, retento renali: Placuit & illa accuratius examinare, ſed in diſciſſis, ne minima quidem obſervata cavitas, ipſa tantum renali ſubſtantia ubique apparente: corpuſcula igitur iſta, una cum præcedentibus, nil aliud eſſe niſi renis dextri particulas conſtanter pronuntiavimus. Videbatur quidem recenſita eorum longitudo, ſcrupulum aliquem injicere velle, cum naturalis humani renis longitudo quatuor, aut ad ſummum quinque tranſverſos digitos vix ſuperet, ipſa tamen ſubſtantia examinata eundem facile removit, atque de præternaturali renis magnitudine ſuſpicionem excitavit: Et ab eo quidem tempore amplius non ſunt viſa corpuſcula hujuſmodi teretia, ſemper tamen urina pure & ſanguine fuit referta: Ægra vero nullis proficientibus medicamentis tandem die 19. Maj veſperi circa horam 8. exſpiravit animam.

Ego cognita morte ſectionem à propinquis obtinui: Referto abdomine, ad dextrum renem properavimus, viſuri quid monſtri aleret: Et certe vix erat detectus, atque à tunica adipoſa, multo adipe referta, liberatus, cum monſtroſa ſua magnitudine omnium oculos in ſe converterit: magnitudinem namque naturalem, tam quoad longitudinem & latitudinem, quam quoad craſſitiem quater ſuperavit, rubicundo in exteriori ſuperficie exiſtens colore. Diſciſſus vero totus cancroſus erat & fœtido pure refertus, atque ſabulo hinc inde, parce tamen, conſperſus: Hic, ſeparatis omnibus involucris, æquabat pondus xvij. unciarum Medicarum: Monſtroſitate hujus renis animati ſiniſtrum quoque acceſſimus, qui naturalem ſervando magnitudinem juſto ſolum tenuior erat atque flaccidus: Hoc per longitudinem diviſo Calculus ingens apparuit, qui in parenchymate ſinum pro ſitu ſuo formaverat, & ita quidem ſubſtantiam detriverat, ut ei ſoli inhæreret, nec pelvim contingeret: Viſo iſto, magna me denuo cœpit admiratio, quod cum toties ægram interrogaverim, utrum non etiam in ſiniſtro latere aliquem ſentiret dolorem, illa aut ſimpliciter negaverit, aut nonniſi exiguum & vix perceptibilem ſe ſentire reſponderit. Levis autem fere eſt hic calculus, nec niſi paucitiſſimis in locis leviter exaſperatus, ob figuram partim & ob colorem. Corallium rubrum Microcoſmicum haud incommode vocari poſſet: Pondus renis fuerunt unciæ duæ & ſex drachmæ; Calculi vero quinque drachmæ Medicæ: Reliqua viſcera viſa ſunt ſana omnia, Excepta veſica fellea, quæ præter ſolitum turgida continebat liquorem ſubrubeum & piceum, maxima ſui parte in calculos unciales friabiles concretum. Et hactenus quidem quæ in abdomine notatu digna occurrere: Ad reliquos ventres tranſire prohibuit temporis anguſtia: Hoc coronidis loco addo retuliſſe mihi ægram, quod cum ante plures annos graviſſime quoque decubuiſſet, tandem aliquando vomitu rejecerit Gobium fluviatilem verum & vivum, minimi digiti longitudinem æquantem, atque eo rejecto priſtinam ſanitatem recuperaverit, unde ſæpe vomitum ſibi excitavit, ſimilem piſciculum in lumbis ſe habere pro certo credens. *Georgius Segerus in Miſcell. curioſi anni 1673. Obſervat. 227.*

Observatio XXVII.

Mictio arenularum rubrarum, prodeuntium à vaſis quæ ab hepate ad renes tendunt.

HYpochondriacus arenulas intenſe rubras mingebat, ut calculoſus judicaretur: Nullus calculus in renibus aut veſica impactus compertus, ſed vaſa quæ ab hepate ad renes feruntur coagmento rubro tartareo ubique oblinita erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

V*T calculoſus judicaretur*] Arenæ nihil videntur eſſe aliud quam cineres coctutæ ſanguinis, eæque rudimentum accipere in Iecore, complementum in Renibus vel Veſica, quatenus vel à renum ſiccitate granulantur, vel veſicæ glutine coagmentantur: ibi rubræ ſunt, hic albæ, idque à genialis loci colore: Utraque calculi eſſe nuntias, rubras quidem renum, albas veſicæ communis ſenteatie eſt:

De veſica quidem indifferenter *Hippocr.* aphor. 79. 4. pronunciat, *Quibus in urinis arenoſa ſubſident, iis veſica calculo laborat*, ubi *Galenus* addit, id etiam de renibus accipiendum eſſe: Verum rubræ quidem, proxime calculum non ſignificant, ſed intemperiem renum ſiccam, quæ quia etiam calculi cauſa eſt, ex *Platers* ſententia, hinc fit quod tanquam effectus conjungantur, non tamen ſemper nec neceſſario, quia ſiccitas renum harum cauſa adæquata non eſt, ſed partialis tantum: Requiritur enim materiæ prædiſpoſitio, quæ à jecoris intemperie dependere videtur, propter quam ſanguis terreſtrior generatur & ſiccus: Utraque cauſa quia in ſenibus locum habet, hinc fit quod ſenes plerumque renum calculo ſunt obnoxii, Pueri vero veſicæ, ob gluten copioſum & expultricis debilitatem. Hunc autem Arenæ ſignificant non uno modo; quandoque augeri, quandoque minui: Si enim prius non apparentes quotidie multiplicantur magis, quouſque tandem minus appareant, lapidem adaugeri ſignificant: quod ſi prius apparentibus multis quotidie diminuantur, ſignificant lapidem confirmandum: quando vero penitus non apparent, nec tamen purgatæ ſunt, confirmatum: Ergo urina arenoſa calculum indicat, quantum ad tempus generationis & diſſolutionis ejus. Quantum autem ad tempus quo jam completam acquiſivit concretionem, non apparet ſedimentum arenoſum, ſed urina mingitur tenuis & clara, eo quod calculus in ureteris caput infectus vias obſtruat; quam tamen, ut eleganter *Fernelius* monet, urina craſſa, turbida, rubra aut ſubnigra præceſſit, tunc videlicet cum calculus ex ſubſtantia renum in capacitatem eorum excuteretur, & craſſa quoque ac turbida atque etiam vero cruenta ſequitur, ſi videlicet in rene coercitus labore aut exercitatione valida renum ureteriſq; proterat, atque tum ſæpe concreti ſanguinis thrombus in urina ſubſidet. *Henricus Martinus Anat. urinæ cap. x.*

Vaſa congmenta rubra Tartarea obtinuta] Uſitatum eſt Arenulas rubicundi coloris à quibuſdam in magna quantitate cum lotio excerni: horum nonnulli calculo renum ſunt obnoxii, atque paroxyſmis nephriticis crebro tentari ſolent; Novi tamen alios ſine dolore; aut alio graviori ſymptomate longo tempore arenoſa minxiſſe: Urinæ quæcunque ſi in vaſe plumbeo; aut terreo vitreato aliquandiu ſteterint, ejuſmodi ſabulum rubrum matulæ fundo & lateribus affigunt, nimirum ſal urinæ volatilis, cum ſale fixo metalli coagulatur Sic quando Sal armoniacus limaturæ chalybis, ſali marino aut vitriolato commixtus ſublimatur, flores elevati inſigniter rubeſcunt: quare videtur quod ejuſmodi arenulæ rubræ in renibus gignuntur, eo quod ſal urinæ cum faculentiis tartareis, circa anfractus renum depoſitis coagulatur, indeque materia ſabuloſa conſtat, quæ protinus à ſeroſo latice pertranſeunte abluitur. Itaque arenæ quæ ita crebro minguntur, non ſunt ramenta calculi majoris (uti vulgo creditur) verum ſanguinis, & ſeri renum anfractus perluentium, extemporaneum productum *VVillis Tract. de urinis cap.* 5.

Observatio XXVIII.

Arenularum mictio à renibus excretarum, in pelvi & prope caruncular, juxta lapidem; concretarum. 1. *A Renibus calculoſis.* 2.

§. 1. In apertis exuviis *Illuſtris Vippachii* hærebat calculus in parenchymate, ſeu carne renum, ſeu membrana, habens apicem acutum incurvum, pluribus minutis lapillis in pelvi & prope carunculas ſtipatum, qui modo integri modo reſoluti in arenulas excernebantur. *Guern. Rolfinkius in obſervat. Med Bernardi Verzaſcha pag. m.* 55.

§. 2. Dom. de Abbenbrouck (*de quo Tit. de Phthiſi lib.* 2.) longo tempore calculos per urinam reddiderat. Mortui Renes inſpiciens, & per medium incidi jubens, inveni repletos fragmentis lapillorum, quos Chirurgus in copia extrahebat.

Observatio XXIX.

Urina varia à vitio veſica urinaria. Calculis in rene dextro.

I*Arminius* urinas fundebat nunc flavas, nunc nigras, modo cruentas, vel muco aut arenulis perfuſas. Veſica urinaria erat admodum corrugata & nigra præ æſtu. In Rene dextro plures calculi, partim rubri partim nigri. *Vide lib. 2. tit. de Palpit. cordis.*

Observatio XXX.

Membrana craſſa & lata, cum lotio à muliere excreta, pars tunica interioris veſica.

MAtrona longo ante obitum è meatu urinario rejecit membranam craſſam atque latam; materia ſabuloſa refertam, quæ (uti poſtea è cadaveris diſſectione conſtabat) fuit pars tunicæ interioris veſicæ, à calculis ibidem incluſis atritæ & diſruptæ.

LOca in quibus uſitate gignuntur calculi, ſunt renum ſinus anfractuoſi: exinde minores in veſicam delapſi, ſi non excernuntur, in lapidea ingentes excreſcunt: Semel vidi plures calculos majores circa veſicæ latera, inter membranas ejus, velut in cyſti concluſos: iſti proculdubio à renibus minores dimiſſi, in Ureterum ductibus, inter veſicæ tunicas perrepantibus manabant, atque illic ſeorſim mole augebantur: Matrona taliter affecta longe ante obitum, &c. *Th. Willis Tract. de urinis cap. v.*

Observatio XXX.

Cibos aſſumptos per urinam reddens quidam cui exulcerata veſica.

C. *Danſai*, Oratoris Regij, obſervatione retulit *Pet. Aſſelinaus*, quendam uvarum acinos, & fruſtula lactucæ, aliorúmque ciborum excernere cum urina ſolitum, Cui diſſecto à morte veſica tota exulcerata & pure repleta viſa fit.

ID cum narrantem audiviſſet *Petrus Servita*, Venetius Theologus, adjecit ſe quotieſcunque aquas thermales biberet, cum ſolitus ſit ſemen melonum mandere, ejuſdem integras portiones per urinam emittere, nullo tamen veſicæ affectu, ſed ab aquæ jam dictæ potu: Sic etiam ſemen aniſi ſu scidularum integrum emictum memoravit *Pygraeus* lib. 10. Chirurg. cap. 22. & præter hoc pilos carboneſque *Fabricius Hild.* cent. 5. obſ. 51. acinos quoque halicacabi cent. 3. Obſerv. 72. G. *Hier. Velſchius Epiſagm.* obſerv. 60. In veſicam autem ulceratam cauſa ejuſmodi mictus referri nequit, cujus effectus potius fuit, ut tantum in libertatem & apertionem inſignem meatuum urinæ trajectioni dicatarum: Effectus tamen potuit eſſe, quod cum ore aſſumpta in illo homine facile permearent, ex his quædam, erodendi forte vi prædita, utpote non ſatis à ventriculo, & primæ concoctionis organis ſubacta, atque ἀκρίβειας ſuas adhuc obtinentia, vim veſicæ intulerint.

Observatio XXXII.

Caruncularum & ſanguinis cum urina excretio, à Fungo in ſuppuratum abeunte veſicæ adnato. 1. A Renis ſubſtantia in eas reſoluta. 2.

§.1. MEnſe Febru. anno 1669. Obiit vir mediæ ætatis, robuſtus, qui jam per multos annos mictu ſanguineo laboraverat. Ultimis autem menſibus carunculas quaſi cum urina excreverat.

In hoc venter apertus repletus fere inveniebatur ſeroſa humiditate, non tantum is qui infimus dicitur, ſed & qui medius. Ren ſiniſter exſanguis, colore pallidus; Veſica urinaria diſtenta ſanguine ſeroſo, præterquam quod *Fungus* ſe hic exhiberet inſignis, veſicæ interius adnatus, qui jam ſuppurari cœperat, cujus etiam particulæ in liquore dicto fluctuabant, & cum eo excernebantur. Ovum gallinaceum fungus hic excedebat, latus veſicæ dextrum occupans. *G. Blaſius Obſervationum Medic. xx.*

§. 2. Quidam fruſtula quædam rubra mejebat. Inventa Renis membrana illæſa, ſed carne vacua, veſica ſanguine & carunculis referta. *Vide tit. de Iſchuria.*

CArunculis referta] Carunculas exulceratorum Renem ſubſtantiæ particulas eſſe *Galenus* com. in aphor. 76. 4. author. eſt quanquam ſeipſum nunquam talem renum affectionem ſpectaſſe ibidem fatetur: Illis Pilos conjungit *Hippocr.* ibid. *Quibus cum urina craſſa caruncula parva, ac veluti capilli una exeunt, iis à renibus excernuntur*; Galenus hæc diſtinguit, & Carunculas quidem Renum ſignificare exulcerationem, Pilos autem nequaquam.

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Arenula rubra in urinis ortum ducunt à vitio Glandularum conglobatarum.

AR*enulæ*, omnes in urina, quocunque tandem modo apparentes, ac inprimis *Rubicundæ*; vel flaveſcentes, Glandularum affectarum ſignum præbent, poſtquam id confirmavit, Imo docuit Experientia: Comperi namque in demortuorum diſſectis cadaveribus male affectas Glandulas, quibus frequens fuerat & copioſa Arenularum cum urina excretio: In talibus ſcil. Glandulas fere tumentes, ac humore craſſo, viſcido, adeoque pituitoſo infarctas fuiſſe, & quidem Conſiſtentiæ coloriſque varij. *Sylvius de le Boe Tract. 7. Append.* §. 220. & 224.

MInores Arenulas obſervavi hactenus ſigna præbere affectarum Glandularum conglobatarum; unde cœpi ſuſpicari à Glandulis illis male affectis communicari ſanguini Lympham ſub auſteram & ſuo modo vitiatam, quæ efferveſcentiam excitet in corde itidem vitioſam, quam conſequatur partium quarundam concreſcere aptarum ſecretio; perfici autem & abſolvi concretionem illam nunc in Renibus, quando potens eſt ille ſuccus & lympha: In Matula vero, quando idem eſt minus potens: Quod Conglobatis præſertim Glandulis accidit, & caſei veteris abuſum imprimis conſequitur, cauſa eſt cur ſanguis omnis vitietur, atque ſaliva quoque & ſuccus Pancreaticus ſimiliter vitientur, unde cum alimentorum fermentatio, tum fermentatorum ſecretio, tum continuus in tenui inteſtino accidens efferveſcentia itidem vitiatur, ſicque malum in dies augetur, & calculorum generatio vires ſumit. *Id. Tractatu* 5. §. 434. & 435.

Observatio II.

Arenularum, pituita purulentaque materia diuturna excretio, à Rene ſiniſtro eo deturbata in veſicam, quæ dura, calloſa, craſſaque reperta eſt, calculos duos renales continens, Cum abſentia naturali Renis dextri.

ANno 1657. lithotomiæ adfui puellæ, cui calculum extrahere adlaborabat *Rocchus Van Dich.* Lithotomus expertus; præſentibus inter alios Chirurgis noſtri Collegii variis: Hic digito tangebat corpus, aliquod prominens, quod per vaginam muliebrem excellebat: Inſpicientes hoc Chirurgi, ab incepto opere deſiſteret Operator effecerunt, eo quod non calculum, ſed veſicæ urinariæ particulam induratam id eſſe, indicarent, cujus extractio

tractio ſumme periculoſa: Plurimum pituitæ, arenularum, concretarum, purulentæque materiæ puellam jam per aliquot annos excreviſſe referebant illi qui ei adfuerant, unde veſicam occaluiſſe, incraſſatamque fuiſſe ſuſpicio non levis: Hoc verum cum Chirurgis celeberrimus D. *Bernardo Heems* & *Hartmanno Hartmannide* 9. Dec. 1661. experti ſumus.

Poſt varia enim uſurpata medicamenta dolores itidem, vomitiones, vigiliaſque graves è vita ubi exceſſit puella, aperto cadavere *veſicam urinariam* valde duram, calloſam, craſſam, corrugatamque reperimus; imo etiam calculos duos renales figura & magnitudine ciceris arietinum fere referentes: *Uterus* locum ſuum occupabat exiguus admodum ac ſemilunaris figuræ: in *Renum* conſtitutionem inquirentes, peritonæi duplicatura diſſecta, *Dextram* nullum invenimus, imo ne quidem filamenta aut membranas, ſed ejus loco Ureterem ex venæ cavæ trunco deſcendente deorſum in veſicam urinariam excurrentem; *Ren ſiniſter* fere triplo major erat quam naturalis conſtitutio permittit, forſan quo opus perficeret quod alter deficiebat: Apertus plurimum puris, calculorumque minutiſſimorum ſeu arenularum ingentem numerum exhibebat: in Pelvi ipſa quatuor aut quinque calculi occurrebant, ejus qui priores magnitudinis; quibus ſimiles ultra centum excreverat puella, quos in capſula aſſervatos mater oſtendebat. *Iob Meckeren Obſerv. Chirurg. cap. xl.*

Observatio III.

Cruenta & purulenta mictio ob arenulas parenchyma Renis dextri abradentes, veſicam, ex gangræna perforatam &c.

ETiamſi accuratiſſime defunctorum corpora, hæc illave, perluſtrare nobis conceſſum, incerti ſæpius hæremus, Teſtantur hæc quæ obſervavimus in corpore demortuæ cujuſdam Matronæ, præſentibus *Dn. Fr. Sylvio*, & D. Galeno de Haan, Medicis, Apr. die 8. 1666. à me diſſecto: Integumentis ventris infimi rite diſſectis reclinatiſque (inter quæ pinguedo valde quantitatem ordinariam excedebat) notare nobis licuit Inteſtini *coli* anfractum, cujus ſitus naturalis in latere ventris ſiniſtro, per dextrum ſupra hepar, & ventriculum, ſub cartilagine enſiformi extenſum fuiſſe. ij Hepar variis lobis exiguis præditum, bene ſe habebat. iij. Veſicula fellea bile maximopere detenta; iv. Inteſtina reliqua omentum, meſenterium, ſana ſatis; v. Ventriculus flaccidus omnino. vj. Ren dexter, aliquantum loco ſuo motus, pinguedine totus tectus erat, ſubſtantia ejus, parenchyma dici ſolita, in totum conſumpta, integra exiſtente tunica propria, varioſque in ſinus diviſa: Sinibus his materia dividebatur purulenta ſalſa, unus tamen eorum pultaceum aliquod exhibebat, calci ſimile, calculorum materiam proximam: vij. Ren ſiniſter exterius interiuſve veſiculis ſcatebat plurimis; imo infundibulo puris continebatur inſignis copia. viij. In pelvi oſſea non ſolum uterus cum annexis bene ſe habebat, ſed & inteſtinum rectum: Inter hoc & uterum corpuſculum cartilagineum occurrebat nucis juglandis magnitudinem habens: ix. Veſicæ urinariæ fundus corrugatus valde, levi cum inflammatione, imo ex gangræna perforatus: Interius continebatur materia purulenta obſcuri coloris.

OBſervata hæc judicare nos faciunt Renem dextrum, primo obſeſſum fuiſſe a renulis aſperis, horum attritu vaſa læſa, & exin ſequutam ſanguinis mictionem, imo ſuppurationem: tamque ſic ſenſim vires ſumpſiſſe ut omne parenchyma fuerit conſumptum, pinguedine cum tunica renis propria, ſinuum pus continentium receptaculis, integre ſanis: Ex ſinibus his per renes puri conceſſam deductionem ad veſicam urinariam, unde inflammatio, gangræna, exulceratio, hujuſque ſupervenientia ſymptomata, ſecundum dictum *Hippocr.* dolores, nauſea, vomitus, ſubitæ ſitis ingens aliaque varia, imo mors ipſa: *Iob Meckeren Obſervat. Chirurg. xxxix.*

Observatio IV.

Purulenta mictio, à Renum ſuppuratione excitata.

JAcobus Nagy de Harſany, Hungarus, vir antiqua nobili proſapia oriundus, eruditus, incidit in Renum ſuppurationem cum *purulentis mictionibus*, *dyſuria*, & id genus ſymptomatibus affectum jam enarratum conſequentibus: Poſt multos medicamentorum uſus fato tandem functus deceſſit Senex annum lxvj. agens, pridie ultimi Decembris anni 1679.

Medicus D. Paulus Tarczali, Hungarus, qui illum ad ultimum uſque morbi conflictum curarat, diuque ipſius notitia uſus erat, cadaver aperiri curavit ut cauſam morbi cognoſceret: Inveniebantur ambo *Renes* ſuppurati, pauco tamen parenchymate ſuperſtite, unde colluvies puris in veſicam, & ejus excretio cum ſtranguria, quandoque dyſuria, tanquam mala neceſſario comitantia: *Inteſtina* erant exulcerationibus hinc inde exeſa: *Cyſtis* fellea calculis refertiſſima, adeo ut ne guttula quidem humoris biliosi in ea reperiretur, ſed tanquam

quam ex uno lapide concreta, vel tota lapidea appareret, Exemti lapides (quorum multi in inteſtinis putridis dum eximebantur, hinc inde diſperſi, perditi ſunt) à me numerati illi tantum, quorum maximus nuclei caſtaneæ majoris (cujus figuram quoque præſentabat) medii autem piſi, phaſeolique, minimæ denique lentis magnitudinem æquabant, ſupra 150. inveniebantur, Reliquam calculorum ſaburram (quorum quidam erant ſuperiorıs globulo acus, quidam inferiores) à famulo meo ultra quingentos calculos continuiſſe repertum eſt, ſic ut in univerſum plures quam 700. calculos veſicula illa fellea, omnes conſueti nigricantis viridis coloris concluſerit: Obſervandum quod Vir ille per quinquennium hoc morbi genere laborarit, nec tamen continue, ſed per intervalla ſtatis anni temporibus, autumno præſertim, ubi cum cœli tempeſtatibus in ægro quoque ſtrangurla, mictio purulenta, dyſuria &c. ingruebant. *Chriſtianus Mentzelius Miſcell. cur anni ix. Obſervat.* 181.

Observatio V.

Calculorum plurimorum emictio, è Sacculo membranaceo, illis referto, in veſicam tranſeuntium per ſingularem canalem.

Plena calculorum in corpore humano eſſe omnia ſufficienter teſtantur obſervationes, ſatiſque quotidiana loquitur experientia: hinc fere nulla corporis noſtri pars à Gorgoneis iſtis ſpiritibus immunis exiſtit, frequenterque miſerabiles inſtituuntur tragœdiæ: Exemplum præter alia nobis præbet vir quidam conſpicuus nunc *ἐν ἁγίοις*, A plurimis annis hic calculo vehementiſſime laboravit, & in tanta copia lapides lapilloſque cum urina excrevit, ut hodienum à liberis relictis aliquot ſcatulæ calculis varij coloris figuræque diverſæ refertæ, tanquam portio paternæ hæreditatis oſtendantur: Sub graviſſimis tandem doloribus, atrociſſimiſque cruciatibus ante aliquot annos ſuccumbere fuit coactus, prægreſſa *totali lotii ſuppreſſione* per novem dies perdurante, quam calculus dactyli formis ſat grandis excitaverat, remediis multis fruſtra tentatis.

Poſt beatam analyſin exanime corpus cultri acici ſubjectum, & exenteratio inſtituta: Ad renes ubi deventum, nulli fere, vel parvuli ſaltem inventi lapilli: In uretere vero dextro, non procul à veſica calculus, uti jam dictum, ſe conſpiciendum præbuit, dactyli formam repræſentans, nonnihil friabilis, & inſtar pumicis ſpongioſus ac candidus: hic Iſchuriæ lethalis cauſa extitit unica, iſta vero fatalem introduxit horam.

Præcipuum autem quod admirationem ſubiit, fuit ſacculus quidam ſive involucrum membranaceum in perluſtratione Hepatis & Veſiculæ felleæ oculis ſeſe offerens: rotundus hic fuit & oblongus, non procul à cyſtide fellea ſiniſtram verſus, adnexus parte ſui media hepatis ſubſtantiæ per fibras quaſdam exiles: extremitatibus utrinque pendulis & minime adfixis: Inferne, ex medio ſacculi hujus, ductus quidam, inſtar ureteris, conſpicuus fuit, ad & in veſicam uſque tendens, quo dubio procul prædictus lapillorum proventus receptaculo urinarum ſuppeditatus fuit: Inferior pars ſacculi, & ultra quidem dimidium, referta fuit innumeris calculis concinne impactis ad formam ſeminum tritici Turcici: In ſuperiori vero parte liquor quidam, coloris ſpadicei, & nonnihil ſpiſſus lapillis ſuperfuſus, quem puto materiam generandorum calculorum ſubinde ſuppeditaſſe, ſpiritu lapidifico turgidum; Ex veſicula fellea ad folliculum hunc nullus obſervatus ductus, ut ita per dictas fibrillas liquor in ſacculum ex hepate videatur effuſus: De quo tamen nil certi definiam, ſed curioſis naturæ ſcrutatoribus, decidendum illud relinquam *Gothofr. Samuel Poliſius miſcellan.urioſ. anni ix. Obſerv.* 104.

Tomi Secundi FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE